DE PLANCTV ECCLESIAE

ALVARI PELAGII
HISPANI, EX ORDINE MINORIT. THEOLOGI, ET DECRETORVM DOCTORIS,
EPISCOPI SILVENSIS

LIBRI DVO.

IN QVIBVS AD CONFIRMANDAM PONTIFICIS potestatem, verissimamq; Christianae doctrinae cognitionem, ex sacris libris plurima traduntur.

CVM INDICE COPIOSISSIMO.

CVM PRIVILEGIIS.

VENETIIS,
EX OFFICINA FRANCISCI SANSOVINI, ET SOCIORVM.
M D L X.

ILLVSTRISSIMO VIRO, ALOYSIO DE TOLEDO, NICOLAVS TINTVS PHYSICVS S. D.

QVIDQVID homines agunt, ALOYSI præſtantiſsime, vel iucunditatis cauſa agere, vel vt aliquem fructũ percipiant, ſatis inter omnes eonſtat. nec vero illud obſeurum eſt, nullam neque iucunditatem, neque vtilitatem præſtantiorem eſſe, quàm quæ oritur ex earum artium ſtudio, quæ quòd homine libero, ideſt ingenii ac morum elegantia prædito, dignæ viderentur, liberales appellatæ ſunt. in his artibus ex cellunt litteræ, in litteris ea quæ Philoſophia dicitur. Ipſa vero Philoſophia duas in partes diſtribuitur. aut enim humana tractat, aut diuina contemplatur. humanis autem diuiua quantum antecellant, niſi qui rationis expers plane ſit, ignorat nemo. Quare cum ipſa me ſemper diuina ſtudia, in quibus vera cognitio, animorumq; noſtrorum ſita ſalus eſt, mirifice delectarint: feliciter mecum agi puto, quòd Aluari de Planctu Eccleſiæ ſcripta cognouerim: in quibus, quæcunque homines pii, ac ſincere de Chriſtiana religione ſentientes diligẽter quætere conſueuerunr, omnia ita ſubliter vir ille ſummus, & ad expellendas errorum tenebras reſtiruendamque veritatis lueem natus, ita erudite, ita diſerte perſecutus eſt, vt quantum heroibus illis, quorum virtus exitioſa monſtra, ideſt vitia extinguebat, antiquitas debuit, tantum nos huius ingenio, induſtriæ, pietati debere videamur. Et quoniam hominis eſt de cereris hominibus bene mereri, idque Chriſtiana maxime caritas poſtulat, libenter parui clariſsimo viro, excellenti virtute ornato, Zachariæ Dolfino, Liſtæ Epiſcopo, ſummi Pontificis perſonam apnd Ferdinandum Imperatorem eximia cum laude ſuſtinenti, qui mihi auctor fuit, ſuoq; conſilio quaſi currẽtem incitauit, vt Aluari libros, qui olim impreſsi propemodum obſoleuerant, vt eorum nomen, ac memoria paulatim extingueretut, typis renouatos cum omnibus communicarem. quod ego ſtatim arripui, tum quia me ſapiẽtiſsimi hominis, cui quidem, & fratribus eius omni laude florentibus, eximiam obſeruantiam præſto, vehementer mouebat auctoritas: tum vero quia res ipſa loquebatur, & Aluari doctrina nihil ſublimius, aut præſtantius, nihil Eccleſię Romanæ, his præſertim turbulentiſsimis temporibus, fructuoſius eſſe intelligebam. Captũ erat de editione conſilium: quæſiui cui dicandus liber eſſet. tum ille, optimus liber optimi viri patrocinium requirit. ſed cum ab Hiſpano homine ſir ſcriptns, Hiſpano Principi, qui virtute excellat, deberi videtur. nec tales habet pancos, præcipuo quodam Dei munere, illa prouincia: Sed ſi familiæ nobilitatem, ſplendoremq; maiorum, ſi propria bona, ſi ea quæ vere laudabilia ſunt, quærimns, ALOYSIO de Toledo qui præferatur, video eſſe neminem. Tum addidit multa de humanitate tua, de præſtanti inris vtrinsq; cognitione, de pietate in Deum, benignitate erga tennes, prælertim probitate doctrinaq; inſignes. Augebat antem laudes tuas cõmemoratione tuotum, maximè verò Parẽtis tui, Principis eximũ, Petri de Toledo, quem nunquam fama deſeret: quo ſnperioribus annis extincto, viuit tamen vbiq;, vigebitq; ſemper memoria virtutum illius: quarum extant expreſſa veſtigia in vniuerſo regno Neapolitano, cui per annos multos maxima Inſtitiæ, Temperantiæ, Sapientiæ fama præfuit: felix ſua virtute, felicior bonitate ac doctrina fratris ſui Cardinalis ſancti Iacobi, qui dum vixit, rem Chriſtianam prudentia, conſiliiſq; ſuis vehementer iuuit. Fratres verò tuos, tanto patre dignos, quis nõ effert ſummis laudibus? primum quidem eum, qui Villam Francam Marchionis titulo ac poteſtate obtinet: Alterum Gartiam, qui pro Rege Cathalaniã adminiſtrat, triremeſq; Neapolitanas diu ita rexit, vt fortitudinis, vigilantiæ, omniumq; virtutũ, quæ in ſummo Duce deſiderantur, æterna monumenta reliquerit. Quæ cum audirem, ita ſum incenſus, vt vehementer obſeruare tuas virtutes cœperim, & omnino Aluari ſeripta tuo clariſsimo inſcripra nomini emittere decreuerim. Accipe igitur, ALOYSI ornatiſsime, hoc à me, nũ dicã, quod ſolet, renue munuſculum, ſed tantum mei ſingularis in te ſtudii argumentum, quantum eſſe poteſt maximum. Quid enim doctrina melius? quis autem Aluaro doctior? quis peritior incor-

ruptæ Ecclesiæ? quis Pontificiæ potestatis, dignitatisq; studiosior? Quare, cum ad te mittam ea, quæ tuæ personæ conueniunt, quæq; ipse libenter tractas, egregieq; intelligis: puto tibi nõ ingratum, nec iniucundum fore officium meum. Ego posthac, quando me in tuam clientelam tradidi, nihil, quod ad tuam laudem pertinere arbitrabor, prætermittam: & si aliter non potero, saltem assidua tuarum virtutum prædicatione mihi satisfaciam. Vale Hispaniæ tuæ decus, Italiæ nostræ spes, Ecclesiæ columen, & cardo breui, approbante Deo, futurus.

LECTORI

IN CHRISTIANORVM Republica cum sæpe alias immanes hęreses ab impiis hominibus(id quod hac nostra quoq; ætate fieri videmus)excitatas esse legimus,tum vero Ioannis xxii. Pontificis Maximi temporibus omnium sanè,si cum ceteris snperioribus conferatur , grauissimam fuisse nemo est vel mediocrite r er nditns qui iam non intelligat,tanta est hominum plerunque improbi tas vt veritatem etiam ipsam manibus (vt aiunt) ac pedibns oppngnare conentur. Cum igitur in huiusmodi erroribns diuturnitate ipsa iam confirmatis impliciti mortales versarentur, ad tantos tumultus comprimendos visnm est illius seculi Principibu s atqne imprimis Sigismundo Cæsari è Republica fore,indici Synodum, in qua de Religionis ac Christianæ fidei summa à doctissimis ac religiosissimis viris libere disputarētur. Per multas igitur questiones in eo conuentu & habitas fuisse,& explicatas iam satis apud omnes constare puto . In plurimis autem ac variis scriptoribus,qui eas literis memoriæq́. mandarunt,fuit etiam Alnarus Pelagius natione Hispanus, Minoritanæ familiæ Ioannis Scoti auditor,qui summa vitæ integritate, ac singulari quadam eruditione maxime insignis(iuris enim Pontificii ac Theologiæ omnium disciplinarū scientissimum fuisse illum ex ipsius scriptis facile colligimns) cum iis de rebus, quæ tunc in quæstionum vocabantur,disertissime locutu s est , tum vero etiam librum edidit inscriptum , de Planctu Ecclesiæ,in qnem non modo singula quæ in disceptationem venerunt,suo quæq; loco atqne ordine digesta coniecit,additis per multis aliis,quæ omnia copiose & acute persequitnr,veru m etiam tot Iurisconsultotum,Philosophorum,sacrarum literarum auctoritatibus,variisq́; pnlcherrimis argumentis eum refersit, vt admirationem legentibus incredibilē moueat. Volumen hoc quidem vtilissimum fore arbitror , non tantum ad constituendam Christianam Rempublicam, quæ huiusmodi hominum iniuria labefactata propè ac conuulsa hoc tempore videtur esse,verum etiam ad suppeditandam rationem veluti quandam Doctoribus,qua in viam rectam ceteros mortales possint deducere; concionatoribus vero ad rerum ac sententiarum syluam comparandam,omnibus denique ad vitam pie sanctéq; degendam. Diuus certe Antoninus Florentinorum Archiepiscopns librum hunc tanti fecisse dicitur, vt eum de manibus nunquam dimitteret, cuius etiam aliqnando summa cū auctoris laude meminit. Fuit antem huiusce voluminis auctor Syluensium Episcopus, ac Ioānis xxii. pænitentiarius,cui si longior vita contigisset,nemini profecto dubium est, quin ille in Cardinalium Collegium fuerit cooptandus. Opus hoc quidem alias fuit librariorum Typis excusum,at non tamen sine mendis. Quia veto ob eius excellentiam in pretio apud omnes erat,propterea etiam quam paucissima inueniebantur exemplaria. Placuit igitur. Deo Opt. Max. vt ad manus nostras hoc tempore perueniret. quod cum vere aureum nobis visum fuerit,ad vestrum potissimum vtilitatem pręlo statim nostro subiiciendum curauimus. Illud igitur per libenter,atque alacri animo,rogo suscipite:ac pro certo habetote , multo vos plnra,si librum hunc euolueritis,inueuturos esse,quam quantum a nobis hoc loco dici aut declarati posit;eoq́; vestros animos esse cibo reficiendos,qui cum nullo alio suauitate comparari queat.

FRATRIS ALVARI PELAGII VITA EX IOANNE TRITTENHEMIO ABBATE SPANHEMENSI.

ALVARVS ordinis fratrum Minorum, natione Hispanus, Ioannis Scoti auditor, vir in diuinis scripturis eruditissimus, apud Ioannem xxii. in precio habitus, contra Guilielmum Ockam anglicum scriptis egit & verbis. Edidit ingenii sui quædam preclata volumina, quibus nomen suum ad notitiā posteritatis transmisit. E quibus extat opus magnum & insigne defectus ecclesiasticarum personarum describens, quod prenotauit.

De Planctu Ecclesiæ	Lib.ii.
Speculum Regum	Lib.i.
Super sententias	Lib.iiii.
Apologiam	Lib.i.

Et quedam alia.

Claruit eodem tempore quo & Ockam sub Ludouico Imperatore quarto, & Ioanne Papa. xxii. Anno domini. M CCCXX.

Hæc Trittenhemius, qui propterea quod valde multa subticuit ad tanti viri gloriam non parum facientia, studiosi erit lectoris quæ silentio pretermissa sunt, ex Platina in Ioannis. xxii. vita, ex Raphaele itidem volaterrano in rebus ab Ludouico Bauaro Imperatore preclare gestis, & hoc ipso demum opere non oscitabunde perlecto nosse diffusius. Hominis tamen aliis districti negotiis laborem aliqua ex parte leuaturi non importune fortassis hæc obiter adiecerimus.

Aluarus Pelagius natione Hispanus, domini Archidiaconi inter iurisperitos nominatissimi cura studioq; diligenri Bononiæ ius canonicum felicitet edoctus, idipsumq; nō citra magnam hominis gloriam inibi publico professus auditorio, tandem a Bondisaluo Hispano fratrum Minorum Generali probatissimo Asisii in sacerdotum sancti Francisci numerum adscitus est. Qui ob insignem sacrarum literarum iurisq; qua plurimum claruit peritiam domino Pape Ioanni. xxii. factus acceptior, eiusque munificentia primum eo magistratu quam penitentiariam dicunt, Auinione donatus, ad postremum Episcopatu Siluensi fuit insignitus.

Is frequenter in Petrum Corbarium Reatinum, nec ab re, stomachatus est. vtpote qui facto cum vxore diuortio, in fratrum Minorum ordinem receptus, ab Ludouico Bauaro Ioanni. xxii. & infenso supra modum & infesto creatus pseudo Pontifex, grande schisma conflauerat. Rebus tamen eius voto male respondentibus, a Bonifacio comite Pisano Rome captus, Auinionemq; ad Ioannem Pontificem tractus, in carceris pedore (quod vtiq; schismaticum decuit) extinctus est.

Cui plura sciendi maior incesserit cupido, huius operis lectio satisfaciet plenius.

EORVM INDEX AMPLISSIMVS NEC MEDIOCRI LABORE CONCINNATVS, QVE EX PRECLARISSIMO HOC OPERE CENSVIMVS ADNOTATV DIGNIORA.

ABBAS non remouetur a prelatione propter irregularitatem.lib.j. cap.48
Abbas vnde dicit.lib.ij. ca.23
Abbas an possit alienare bona monasterij sine consensu episcopi. Et an possit penitentias iniungere et aliorum quam suorum subditorum confessiones audire.lib.ij. cap.23
Abbas an possit terras vnius ecclesie alteri applicare.ibidem.
Abbas suum subditum ad arctiorem ordinem petita licentia transeuntem reuocare non potest. ibidem.
Abbas an possit deponi ab epo inuito conuentu. ibi.
Abbas non exemptus an subsit episcopi correctioni et depositioni. Et an solus abbas potestatem habeat in monasterio. Et an possit duos ordines primos conferre. Et an possit dispensare vt monachus habeat specialem cellam.ibidem.
Abbas exemptus an possit sine licentia pape cedere. Et an possit ecclesias sibi subiectas pleno iure vnire. Et an possit prescribere cognitionem causarum matrimonialium. Et an abbas magis sit puniendus quam alij propter delictum in monasterio commissum. Et an possit deponi propter insufficientiam. lib.ij.cap.23.in fine. Et an possit dispensare cum illo qui furtiue ordines recepit.ibidem.
Abbati an monachus semper obedire teneatur. lib. ij. cap.68
Abbate exempto irrequisito nil debet episcopus in ipsius monasterio exercere.lib.ij. cap.23
Abbates eiusdem regule de triennio in triennium ad capitulum venire debent. Et an abbates a talibus capitulis exempti corrigi et deponi possint.ibidem.
Abbates et alij religiosi iurisdictionem habentes an possint suos subditos excommunicare.ibidem.
Abbates an teneantur ad synodum epi venire. ibi.
Abbates an possint committere monachis animarum curam sine licentia episcopi.lib.ij. cap.23
Abbatum repertorium: et que abbates deceant. lib. ij. cap.23
Abbatum erratus frequentiores.lib.ij. cap.23
Abbatibus non licet aliter quam epo regulariter eis indulserit diuina officia decantare.lib.ij.ibidem.
Abbatissam an oporteat esse virginem.lib.ij. cap.83
Abdicatio proprietatis et castitatis custodia an sint de substantia monachatus lib.j. cap.46
Abdicatio rerum temporalium meritoria et sancta. lib.ij. cap.56
Abdicatio rerum in particulari tantum non est vera abdicatio.lib.ij. cap.63
Abdicatio rerum temporalium tam in speciali quam in communi an sit de iure possibilis.lib.ij. cap.60
Abel ecclesiam et christum prefigurauit.lib.j. cap.36.
Abnegatio in communi solicitudinem imminuit. lib.ij. cap.63
Abortiuum viuificatum occidendum procurans an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
Abraam a quo descendit. Et an sacerdos et propheta et rex Damasci fuerit.lib.j. cap.36
Abraam quare a Chaldeis in ignem proiectus fuerit: et quomodo illesus euasit ibidem.
Abrae obedientia qualis fuerit.lib.ij. cap.69
Absolutio Christi per Pilatum.lib.j. cap.68
Abundans obedientia que sit.lib.ij. cap.69
Abusiua mundi. xij.lib.ij. cap.18
Accusare quid sit. Et qui accusare prohibeatur. Et accusatores in quibus offendunt.lib ij. cap.39
Accusator accusationem non prosequens an sit infamis.lib.j. cap.49
Accusatore inuito an possit episcopus dispensare cum clerico accusato.lib.j. cap.50
Accusatores propter pecuniam an teneantur ad restitutionem.lib.ij. cap.46
Accusatio partus suppositi nullo tempore clauditur. lib.ij. cap.46
Accusatione dignus est maxime qui doctrine authoritatem habens legem transgreditur.lib.j.cap.69
Achior quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Acidie species quot sunt.lib.ij. cap.75
Actio vi bonorum raptorum et iniuriarum: et sepulcri violati: et doli mali: an infamiam inducat. lib. j. cap.49
Actiua vita an prestet contemplatiue.lib.ij. cap.91
Actus seu vsus simplex facti an possit separari a dominio.lib.ij. cap 56
Actus sodomiticus an possit dirimere matrimonium contractum.lib.ij. cap.2
Adam solum quare deus creauerit: et quid Adam interpretatur.lib.j. cap.36
Adam quare de terra formatus fuerit: Eua vero de eius costa.lib.j. cap.36
Adam ante peccatum qualem gratiam habuerit.lib. ij. cap.52
Administratores iniqui rerum ecclesiasticarum obnoxij sunt restitutioni.lib.ij. cap.46
Adolescentes in que vitia sint procliuiores.lib.ij. ca.44
Adulator quis dicatur.lib.ij. cap.77
Adulatorum pestis cauenda.lib.ij. cap.13
Aduocare prohibiti.lib.ij. cap.35
Aduocati in quibus offendant.lib.ij. cap.35
Aduocati culpa sua in causa succumbentes an teneantur ad interesse.lib.ij. cap.46
Affluentia equorum carpitur.lib.ij. cap.76
Agar filij quid interpretantur.lib.ij. cap.5
Agareni quare serui: et vnde descenderint.lib.ij. cap.2
Agarenorum prosapia. Et quare saraceni agareni dicti fuere.ibidem.
Agathon abbas quare triennio lapidem portauerit.lib.ij. cap.6

Agi an possit coram metropolitano contra confirmatū a Papa. Et an sententia Pape ius faciat. lib ij. cap.11
Agricolarum fraudes lib.ij. cap.43
Alba vestis quid denotet lib.j. cap.69
Aleam quot & que crimina comitentur.lib.ij.cap.28
Aleator publicus & mutuans in ludo an sint infames.lib.j. cap.49
Aleatores an teneantur ad restitutionem de pecunijs lucratis.lib.ij. cap.46
Aleph quid interpretatur.lib.ij.cap.3.in fine.
Altare carnale quid sit.lib.ij. cap.5
Ambitio cardinalium.lib.ij. cap.16
Ambitio religiosorum.lib.ij. cap.74
Ambitio libertatis que sit.lib.ij. cap.76
Ambitionis detestatio.lib.ij. cap.9
Ambrosij exclamatio in imperatorem ecclesiam occupare volentem.lib j. cap.68
Amicitia Pithie & Damonis.lib.j. cap.62
Amicitie vis.ibidem.
Amicorum omnia quomodo dici debeant communia.lib.ij. cap.56
Amon eremita quare sinistram auriculam sibi absciderit.lib.ij. cap.10
Amorreus quid interpretatur.lib.ij. cap.2
Amplitudo familie taxatur.lib ij. cap.76
Anachorite & eremite qualiter in cella se habere debeant. Et multa exempla anachoritarum vide lib.ij. cap.51
Anastasij Pape obitus.lib.ij. cap.10
Anima quelibet an sit subdita suo prelato sine bono siue malo.lib.j. cap.37
Anima ab oculo depredationem patiens.lib.j.cap.6
Anima an indigeat lumine glorie ipsam eleuāte ad deum videndum.lib.ij. cap.52
Anime proprie concupiscētia multa parit.lib.ij. ca.5
Anime pregnantes que dicantur.lib.ij. cap.4
Animarum curam an possint abbates monachis committere sine episcopi licentia.lib.ij. cap.23
Animas mortalium an cacodemones ingredi possint.lib.j. cap.48
Animal brutum quo affectu fetui det nutrimentum. lib.ij. cap.8
Antiochie fuit prima sedes papalis.lib.j. cap.32
Antiqui quare adulterium & stuprum nihil reputauere.lib.ij. cap.2
Antiquorum patrum & Christi an sit vna ecclesia. lib.j. cap.64
Apostasie crimen quis primus commisit.lib.j.ca.65
Apostoli & eorum successores dicuntur principes. lib.j. cap.52
Apostoli an parem potestatem cū beato Petro habuerint.lib.j. cap.59
Apostoli an post apostolatum habuerint proprium. lib.ij.cap.55. Et an post apostolatum habuerint vsum absque proprietate & dominio.
Apostoli an omnia reliquerint quantum ad proprietatem in speciali & in communi.lib.ij.cap.58. Et an omnia reliquerint quoad vsum necessarium.
Apostoli an potuissent licite retinere predia & agros. lib.ij. cap.56
Apostoli an vouerint rerum omnium abdicationē. Et an votum superaddat specialem perfectionē super opus liberum voluntatis lib.ij. cap.56
postoli per mundum euntes an vixerint de bonis prime communitatis credentium.lib.ij. cap.56
Apostoli octo beatitudinibus beati fuere.lib.ij. ca.8
Apostoli Christi an caligas & calciamenta habuerint.lib.ij. cap.58
Apostoli an fuerint electi ante sermonem factum in monte.lib.ij. cap.58
Apostoli an eandem regulā quam discipuli habuerint.lib.ij. cap.63
Apostolorum tria genera.lib.j. cap.63
Apostolorum laudes memoratu digne.lib.j. cap.63
Apostolis an licuit habere proprium in communi: & an licuit eis pecuniam portare.lib.ij. cap.56
Apostolis an licuit viuere ex euangelio.lib.ij.cap.56
Apostolis an licuerit in iudicio litigare.lib.ij. cap.58
Apostolica forma que sit.lib.ij. cap.13
Apostolica temporaliū abnegatio fuit & in proprio & in communi.lib.ij. cap.63
Apostrophe ad ecclesiam.lib.ij. cap.25
Appellatur ad legatum omissis medijs.lib.j.cap 47
Appellari potest a Papa male informato ad ipsum melius informandum.lib.j. cap.25
Appellari non potest a iudicio pape nisi ad deum. lib.j. cap.25
Appellari an possit a temporali ad spiritualem potestatem.lib.j. cap.56
Appetentia vindicte fugienda.lib.ij. cap.49
Approbatum semel an reprobari possit.lib.j. cap.3
Aquam deducere & diuidere quid sit.lib.ij. cap.4
Arbitrium liberum quid possit per se.lib.ij. cap.8
Arbitrorum sententia an possit aliquem infamare. lib.j. cap.48
Arca Noe quomodo ecclesiam representet. Et quid per eius ostium significetur.lib.j. cap.36
Archiepiscopus an possit compellere episcopum ad confitendum sibi si eius confessorem suspectū habuerit.lib.ij. cap.19
Archiepiscopus an possit incōsulto primate vel Patriarca aliquem in episcopum ordinare.ibidem.
Archiepiscopus cum suffraganeis suis an possit perquirere causam episcopi accusati.lib.ij. cap.21.circa principium.
Archiepiscopi an subsint Patriarchis. Et an ab ipsis ad eos appelletur.lib ij. cap.19
Archiepiscoporum priuilegia.ibidem.
Arrianorum & Sabellianorum error.lib.ij. cap.50
Arithmetica an sit inhibita religiosis.lib.ij. cap.69
Arma ecclesiastica.lib.j. cap.67
Arma militum Christi que sint.lib.ij. cap.32
Arma carnalia que sint.lib.ij. cap.8
Armatus incedens ad necandum hominem an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
Armatura dei septuplex.lib.j. cap.63
Asserere quod Christus & Apostoli non habuerint aliquid in communi an sit hereticum.lib.ij.ca.60
Assertioni soli Cardinalium an sit credendum sine iuramento.lib.ij. cap.16
Assyrij quid interpretantur.lib.ij. cap.8
Assyriorum regum superbia.lib.j. cap.64
Assurgendum an sit in eleuatione corporis Christi. lib.ij. cap.52
Astronomia an sit prohibita religiosis.lib.ij.cap.69
Auaritia & superbia ecclesie lib.j. cap.67
Auaritia vnde dicitur.lib.ij. cap.64
Auaritie monachorum tria sunt genera.lib.ij. ca.54
Auaritiam sectantes olim reipublice non preficiebātur.lib.j. cap.42
Audire aure cordis quid sit.lib.ij. cap.4

Augustini

Augustini regula qualiter fundata.lib.ij. cap.56
Aurum quid sit.lib.ij. cap.7
Auri appellatione in sacris literis quid intelligatur ibidem.
Aurum in multis alia excellit metalla.ibidem.
Aurum purissimum & preciosissimum vbi gignatur. lib.ij. cap.7
Authoris huius operis subscriptio.lib.ij. cap.93
Authoritas an dependeat a potestate an econuerso. lib.j. cap.37
Authoritas Pape an in qualibet professione intelligatur excepta.lib.ij. cap.11
Authoritatis apostolice in spiritualibus & temporalibus exempla.lib.j. cap.13
Authoritatem excommunicandi vnde habet ecclesia.lib.ij. cap.72
Auxilium prestans furi an teneatur furti.lib.j. ca.37
Ayn quid interpretatur.lib.ij. cap.4

B

Babylon quid interpretatur.lib.j. cap.61
Babylonia & Edom idem significant.lib.ij.ca.7
Baptismus an penam delictorum aut bonorum remissionem cuilibet inducat.lib.ij. cap.8
Baptisma cur vnum dicatur.lib.j. cap.63
Baptizatus propter egritudinem an irregularitatē incurrat.lib.j. cap.48
Baptizandus quomodo & quare signatur. libro. ij. cap.4
Basan quid interpretatur.lib.j. cap.62
Basan quid interpretatur.lib.ij. cap.2
Basilius institutor primus regule monachalis post apostolos.lib.ij. cap.23
Beatus an quis possit effici in hac vita.lib.ij.cap.52
Beatitudo merces regum.lib.j. cap.62
Beelzebub princeps demoniorum.lib.ij. cap.5
Begardorum primus error.lib.ij. cap.52
Begardorum secundus error.lib.ij. cap 52
Begardorum tertius error.lib.ij. cap.52
Begardorum quartus error.lib.ij. cap.52
Begardorum quintus error.lib.ij. cap.52
Begardorum sextus & septimus error.lib.ij. cap.52
Begardorum octauus error.lib.ij. cap.52
Bellum quot modis efficiatur iustum.lib.ij.cap.46
Bellum quotuplex est.lib.ij. cap.46
Belli iusti preda an sit capientis.ibidem.
Benedictio vel consecratio facta a schismaticis an sit iteranda.lib.j. cap.65
Beneficij vacantis fructus successori debent adseruari.lib.ij. cap.23
Beneficia plura qualiter clerici obtineāt.lib.ij. ca.8
Beneficia plura habens cum cura sine dispensatione an sit irregularis.lib.ij. cap.48
Beneficiorum pluralitas prohibita.lib.ij. cap.8
Beneficiorum ecclesiasticorum collatio an spectet ad temporalem potestatem.lib.j. cap.56
Bernardi exhortatio ad Eugenium papam super plenitudine potestatis.lib j. cap.58
Bestie in sacra pagina quid denotent. lib.ij. cap.2
Beth quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Bethania quid interpretatur.lib.ij. cap.69
Blasphemus quid sit.lib.j. cap.57
Bonum commune quare melius particulari.libro. j. cap.54
Bonum an quis possit operari sine auxilio gratie. Et an possimus absque coactione bonum vel malum operari.lib.ij. cap.8
Bona vsu consumptibilia quibus Christus & apostoli vtebantur quorum erant immediate quoad dominium.lib.ij. cap.58
Bruchus quis interpretatur.lib.ij. cap.8
Brutum animal quo affectu fetui det nutrimētum. lib.ij. cap.8

C

Cachinnor, aris & cachinnus, ni & cachinno, cachinnonis, quid significent.lib.ij. cap.81
Cacodemones an mortalium animas ingredi possint.lib.j. cap.48
Cayn quare fratrem occiderit.lib.ij. cap.22
Chaldeorum regum superbia lib.j. cap.64
Caligas & calciamenta an Christus & apostoli habuerint.lib.ij. cap.58
Caligo bona & mala que sit.lib.ij. cap.5
Camelum glutire quid denotet.lib.j. cap.69
Canones a legibus imperialibus: consuetudines & constitutiones differunt.lib.j. cap 44
Canonum violatores an peccent in spiritumsanctū. lib.ij. cap 20
Canonica scientia theologia practica est. Et licet religiosi canones ignorent ipsis tamen astringuntur.ibidem.
Canonice hore quomodo dicende.lib.ij. cap.27
Canonicorum vitia promulgatiora.lib.ij. cap.26
Caph quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Capiens vel capi faciens cardinalem an sit sacrilegus. Et an episcopus possit cum tali dispensare. lib.j. cap.50
Capituli consensum magis tenetur prelatus requirere in spiritualibus quam temporalibus.lib.ij. ca.22
Captiuum a saracenis detentum an furari liceat. libro.ij. cap.46
Caput ecclesie Christus.lib.j. cap.64
Character spiritualis.lib.j. cap.65
Character corporeus.lib.j. cap.65
Caracter dei quid sit.lib.j. cap.70
Carceratorum pene septem. lib.ij. cap.6
Cardinalis vnicus an possit papā eligere.lib.j. ca.1
Cardinali asserenti sibi aliquod officium esse commissum an sit credendum sine speciali mandato lib.ij. cap.16
Cardinalem capiens an capi faciens aut sit sacrilegus. Et an cum tali possit episcopus dispensare. lib.j. cap.50
Cardinales vacante papatu an succedant pape.lib. j. cap.20
Cardinales non inuenientes idoneum ad papatum in gremio suo an possint aliūde eligere.lib.ij.ca.10
Cardinales papam indignum eligentes an sint eligendi potestate priuati.lib.ij. cap.11
Cardinales vnde dicantur.lib.ij. cap.16
Cardinales an possint conferre beneficia quorum collatio deuoluta sit ad sedem apostolicam. libro. ij. cap.16
Cardinales quanto post papam maiori preminent dignitate: tanto eorum grauior est offensa.lib.ij.ca.17
Cardinales an mortuo papa faciant capitulum. Et an presbyter cardinalis eligendus sit in episcopū. lib.ij. cap.17
Cardinales mitrati vbi habitent.lib.ij. cap.16
Cardinales an possint accusari quod papam per simoniam degerint.lib.ij. cap.16
Cardinales an possint sibi eligere confessores sine licentia pape.lib.ij. cap.1

Cardinalium prima institutio.lib.ïj. cap.16
Cardinalium nomen vnde.ibidem.
Cardinalium triplex gradus.ibidem.
Cardinaliũ tituli quot sint: & qualiter olim in paupertate viuebant. ibidem.
Cardinalium ambitio.ibidem.
Cardinalium collegiũ an dispensare possit vbi episcopi dispensare non possent.ibidem.
Cardinalibus an incumbat papam hereticum deponere.lib.j. cap.34
Caritas ad quid conducit.lib.ïj. cap.6
Caritatis Christi signum vbi apparuit.ibidem.
Carnes melancolice an admittant demones intra corpus humanum.lib.j. cap.48
Carnes non comedere an sit de substantia monacatus.lib.ïj. cap.20
Carnalis passio triplex.lib.ïj. cap.1
Carnalis delectatio quid operetur.lib.ïj. cap.5
Carnalia arma que sint.lib.ïj. cap.8
Carolus Rex Francorum qualiter longobardos ecclesiam grauantes debellauerit.lib.j. cap.41
Castimonie gradus.lib.ïj. cap.83
Castitas quare melior & gloriosior sit nuptüs. libro.j. cap.36
Castitatis custodia & proprietatis abdicatio an sint de monacatus substantia.lib.j. cap.46
Castrans se scienter an irregularitatem incurrat. libro.j. cap.48
Casule significatio.lib.j. cap.69
Casus episcopo reseruati quot & qui sint.li.ïj. ca.27
Cathedre pestilentie expositio.lib.ïj. cap.22
Catholicorum regum primi.lib.j. cap.64
Causam quamlibet iudicat papa.lib.j. cap.13
Cause maiores ad sedẽ apostolicã referende sunt. lib.j. cap.45
Cause maiores que sint & dicantur.ibidem.
Cautela & custodia adhibẽda circa nouitios ephebos propter peccatum sodomiticum.lib.ïj. cap.2
Cecitas prelatorum Hispanie.lib.ïj. cap.20
Celorum nomine quid intelligatur.lib.j. cap.66
Cephas quid interpretatur.lib.j. cap.55
Cethes quid interpretatur.lib.ïj. cap.2
Cingulum quid denotet.lib.j. cap.66
Circumstantie grauiora facientes religiosorum scelera.lib.ïj. cap.73
Ciuitas quid sit.lib.j. cap.61
Ciuitates due in hoc mundo.lib.j. cap.61
Clauis quid denotet.lib.j. cap.52
Claues Petri.lib.j. cap.63
Claustralium superbia quadruplex.lib.ïj. cap.76
Clemens papa a beato Petro institutus.li.j.ca.68
Clemens.iiïj. papa qualiter filias suas dotauerit. lib.ïj. cap.15
Clericalis tonsura que sit.lib.ïj. cap.14
Clericalis tonsura qualiter differat a monachali. libro.ïj. cap.14
Clerus Romanus an possit deficientibus cardinalibus papam eligere.lib.j. cap.1
Clericus vtens priuilegio clericali an possit personaliter alicui laico subesse.lib.j. cap.37
Clericus hominem liberare potens & non liberãs an irregularitatem incurrat. Et de clericis inferentibus vim vel metum & irregularitatem non incurrentibus vide lib.j. cap.48
Clericus ignoranter dans consilium super homicidio an irregularitatem incurrat.ibidem.
Clericus an possit in bello iusto ballistas & sagittas & alia arma ministrare. & an hoc faciendo irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
Clericus an possit preponi bellis.ibidem.
Clericus adsistens bello iusto cum armis vel sine armis in quo aliqui interficiuntur an irregularitatem incurrat. Et an clericus legẽs literas homicidium continentes irregularis efficiatur i si occidendo mortem non nuntiet.ibidem.
Clericus an possit interesse iusto bello.ibidem.
Clericus ludens cũ laico vnde mors subsecuta est an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
Clericus gubernans naues ad pugnam an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
Clericus coniugatus an possit ex dispensatione habere simplex beneficium non curatũ.lib.j.cap.50
Clericus quilibet an ab Imperatore iudicari possit.lib.j. cap.68
Clericus infirmus an teneatur officium dicere vel audire.lib.ïj. cap.20
Clericus an artem notarie exercere possit.li.ïj.ca.28
Clericus per saltum promotus an sit suspendẽdus. Et an possit capi & ligari a laicis de licentia sui superioris.lib.ïj. cap.28
Clericus an teneatur obedire prelato ad dandum ei vel suo nepoti libros suos.lib.ïj. cap.69
Clerico an liceat militare lib.ïj. cap.46
Clericum non potest imperator in quãtumuis magno crimine iudicare.lib.j. cap.22
Clerici olim per laicos iudicabantur.lib.j. cap.44
Cleri subsunt secularibus potestatibus ratione temporalium que transeunt cum onere suo. ibidem.
Clerici an possunt inducere & hortari milites ad violentos occidendum pro defensione ecclesie. Et an ex tali inductione & hortatu irregularitatem incurrant.lib.j. cap.48
Clerici an possint iurisdictionem temporalem habere.lib.j. cap.64
Clerici & religiosi exempla relaxationis.lib.ïj. cap.1
Clerici & religiosi laicos sanctitate precellere debent.ibidem.
Clerici ob nimiam scelerum frequentiam euiluerunt.lib.ïj. cap.1
Clerici vnde dicantur.lib.ïj. cap.2
Clerici qualiter plura beneficia obtineant. libro. ïj. cap.8
Clerici detonso capite & patientibus auribus incedere debent.lib.ïj. cap.14
Clerici an possint peregrinari sine licentia sui episcopi & teneantur ei seruire in opere ciuili. lib. ïj. cap.21.circa principium.
Clerici quibus vitijs vt plurimum sint obnoxïj.libro.ii. cap.28
Clerici orientales in minoribus constituti matrimoniũ contrahere & in sacris matrimonio vti. lib.ii. cap.28
Clerici an sint fructuum ecclesiasticorum domini. lib.ii. cap.28
Clericorum genus duplex & canonica scientia mista.lib.j. cap.44
Clericorum arma que sint.lib.ii. cap.8
Clericorum superbia.lib.ii. cap.76
Clericis an sit solennis penitentia iniungenda. libro.ii. cap.28
Clericis quibus de causis liceat negotia secularia exercere.lib.ij. cap.46

Coctum aqua comedere quid sit.lib.j. cap.69
Codri regis iustitia circa subditos.lib.j. cap.42
Cogiari quis debeat ad fidem suscipiendam. libro. j. cap.37
Cogitatio quid sit.lib.ij. cap.92
Color croceus quid in sacro eloquio denotet. libro. ij. cap.7
Commendabilis obedientia que sit & quotuplex est.lib.ij. cap.69
Commendatio possessionis fratrum Minorum.libro.ij. cap.61
Commendatio obedientie.lib.ij. cap.69
Commendatio diuini timoris.lib.ij. cap.24
Commoda laboris varia.lib ij. cap.51
Communitas triplex in hominibus.lib.j. cap.61
Communitas an dicatur respublica.lib.j. cap.63
Communitati an expediat per vnum aut plures regi.lib.j. cap.62
Comperationes spiritualis & secularis potestatum. lib.j. cap.56
Compassionis martyrium.lib.ij. cap.48
Compunctio cordis quid sit.lib.ij. cap.50
Concilium an posset iudicare papam. lib.j. cap.6. circa medium.
Concilium generale an a papa recipiat authoritatem. Et an papa sit supra concilium generale. lib. j. cap.6
Conciliorum statuta an possint authoritate pape reprobari.lib.ij. cap.10
Concubinarius publicus an sit irregularis. libro. j. cap.48
Concupiscentia mundi quid sit.lib.ij. cap.4
Concupiscentia proprie anime varia parit. libro. ij. cap.5
Concutere quid sit.lib.ij. cap.31
Condemnatus interdicto an sit infamis.li.j. ca.49
Conditio humana magne dignitatis.lib.ij. cap.6
Conditiones regnum reddentes gloriosum quot & que sint.lib.j. cap.62
Conditiones ad regnum esse gloria dignum. libro. j. cap.62
Conditiones requisite ad sanctitatem ecclesie.libro. j. cap.63
Conducentia ad contemplationem.lib.ij. cap.91
Confessor pape lib.ij. cap.19
Confessionis cardinalium auditores.lib.ij. cap.19
Confessiones hypocritarum.lib.ij. cap.78
Confutatio hereticorum dicentium totam virtutis efficaciam in sola arbitrij esse libertate.lib.ij.cap.8
Coniunctio specialis est inter papam & imperatorem. lib.j. cap.44
Conquestio domini de prelatis.lib.j. cap.69
Consecratio vel benedictio facta a schismaticis an sit iteranda.lib.j. cap.65
Consecratio pape a quo fieri debeat.lib.ij. cap.16
Consentiens electioni facte per laicum an sit irregularis.lib.j. cap.48
Consensus duplex.lib.ij. cap.6
Conscientia quid sit & vnde dicatur & quid sit pura conscientia.& quot modis sumatur.lib.ij. cap.69
Conscientie vermis quid sit.lib.ij. cap.4
Consideratio quid sit.& qualiter consideratio & contemplatio differunt. Et quot sunt considerationis species.lib.ij. cap.91
Considerationes septem summo pontifici diligentius obseruande lib.ij. cap 10
Consilium quid sit.lib.ij. cap.86
Consistorium & tribunal christi an debeat esse vnicum in mundo. Et an debeat esse vnus solus papa in terris.lib.j. cap.29
Constantinus cessit beato Syluestro occidentale imperium,lib.j. cap.43
Constantinus imperator beato Syluestro & eius successoribus regnum terrenum & imperialia insignia & officia concedendo: an authoritatem eis etiam contulerit: & quare temporalia concesserit. libro. j. cap.56
Constitutio beati Francisci circa celebrationem missarum.lib ij. cap.5
Consuetudo malorum qualiter bonis profuit.libro j. cap.65
Consules antiqui Romanorum pauperes. libro. j. cap.42
Contemplatio quid sit lib.ij. cap.92
Contemplationis definitio.lib.ij. cap.89
Contemplationis species quatuor & gradus octo & qualiter differat contemplatio a consideratione. lib.ij. cap.91
Contemplatiua vita an prestet actiue.lib.ij. cap.91
Contemplatiua vita in quot & quibus prestet actiue.ibidem.
Contemplatiua vita an de actiua nascatur. libro. ij. cap.91
Contemptus sententiarum prelatorum vnde oritur.lib j. cap.69
Continentia quid sit.lib.ij. cap.56
Contrahens cum electa: vidua: meretrice: ancilla: vel cum publicis spectaculis mancipata an sit irregularis.lib.j. cap.48
Contractus & actus proprietariorum an sint omnibus religiosis interdicti.lib.ij. cap.67
Conuiuiorum apparatus.lib ij. cap.66
Coph quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Copia librorum.lib.ij. cap.76
Corona sanctorum duplex.lib.ij. cap.2
Corona quamobrem clericum deceat.lib.ij. cap.14
Corone triplicis imperatoris significatio.lib.ij. c.29
Corporis vitium in membris an irregularitatem inducat.lib.j. cap.48
Corporis bona valetudo.lib.ij. cap.76
Corporalis pena quotuplex est.lib ij. cap.8
Correctio quonam pacto sit exercenda.lib.ij. cap.71
Correctionem impedientia.lib.ij. cap.71
Corrigendi modus.lib.ij. cap.71
Corruptus & corrumpens pro falso testimonio dicendo an sit infamis. lib.j. cap.49
Corrupta an possit consecrari.lib.ij. cap 83
Chorus quando dicatur versus in luctum.lib.ij.cap.8
Cosmas quare sanctum Damianum germanum suum secum in vno tumulo sepeliri prohibuerit. libro. ij. cap.9
Creare quid sit.lib.ij. cap.3
Creandi potentia an sit pluribus communicabilis. lib j. cap.51
Creature rationalis immunditia duplex.lib.j. ca.63
Crimen stellionatus an infamet aliquem.li.i. ca.44
Crimen apostasie quis primus commisit.lib.j.ca.65
Christus quare regnum mundi contempserit.libro. j. cap.37
Christus an fuerit rex temporalis.lib.j. cap.37
Christus omnia regna suo vicario dimisit. libro. j. cap.43

Christus an sit vnus in duabus naturis persona. Et an christo secundũ quod homo data sit omnis potestas ratione vnionis. Et quare christus post resurrectionem dixit omnem potestatem sibi datã. Et quomodo christus dicatur caput ecclesie. lib. j. cap.51
Christus an dicatur sacerdos et pontifex.lib.j.cap.51
Christus quare rex et sacerdos vocatus sit. libro. j. cap.51
Christus quare non dixit Petro liga: sed si ligaueris.lib.j. cap.55
Christus an primo Petro apparuit.lib.j. cap.55
Christus quare regnum temporale in terris administrare noluit.lib.j. cap.59
Christus et eius vicarius an dicantur duo capita. libro.j. cap.59
Christus quare templum dei speluncam latronum vocauerit.lib.j. cap.61
Christus quare nummulariorum mensas euerterit. ibidem.
Christus quare nummulariorum es effuderit. Et quare columbarum venditionem de templo auferri iusserit.lib.j. cap.61
Christus post resurrectionẽ suam an omnibus apostolis parem potestatem tribuerit.lib.i. cap.65
Christus quomodo a Pilato iudicatus.lib.i. ca.68
Christus quare fremuit super Lazarum.lib.ij. cap.5
Christus cur et quotiens fleuerit.ibidem.
Christus quare nos redemit.lib.ij. cap.42
Christus et apostoli an habuerint vsum rerum omnium separatarũ a proprietate et dominio in speciali.lib.ij. cap.56
Christus in quo suscepit personam infirmorũ et imperfectorum.lib.ij. cap.56
Christus an rerum temporalium dominium habuerit.lib.ij. cap.57
Christus an predicauerit abdicationem proprietatis omnium rerum.lib.ij. cap.57
Christus quando misit apostolos ad predicandum an interdixerit eis pro omni tempore pecuniam portare.lib.ij. cap.58
Christus quare prohibuerit apostolos non portare virgam.lib.ij. cap.58
Christus et apostoli an habuerint dominium alicuius rei temporalis post predicationem perfectionis et paupertatis euangelice. Et quare loculos portabant.lib.ij. cap.60
Christus an fuerit omnium pauperrimus. Et an loculos semper habuerit.lib.ij. cap.60
Christus quomodo proprium habuit cum apostolis in communi.lib.ij. cap.67
Christus in morte an habuerit vestimenta que fuerint sua.lib.ij. cap.63
Christus quare loculis vsus sit.lib.ij. cap.63
Christi regia potestas.lib.j. cap.51
Christi multiplex potentia.lib.j. cap.51
Christi sacerdotium qualiter differat a legali sacerdotio.ibidem.
Christi gubernatiua potestas quare hominibus cõmunicata.lib.j. cap.51
Christi gubernatiua potestas triplex.lib.j. cap.51
Christi vicarius an possit suum vicarium et legatum instituere.lib.j. cap.58
Christi absolutio per pilatum.lib.j. cap.68
Christi preceptum sex viris ad interficiendum paratis.lib.ij. cap.5
Christi paupertas quintuplex.lib.ij. cap.6
Christi iugum quid sit.lib.ij. cap.6
Christi passio et humilitas an infidelibus fuerit ruina.lib.ij. cap.6
Christi sepulcrum bene excisum.lib.ii. cap.6
Christi sanguis in terram vel alium locum defluxus qualiter debeat colligi.lib.ij. cap.27
Christi pauperies multifaria.lib.ij. cap.63
Christi iugum quare suaue appelletur.lib.ij. cap.68
Christo an omnia sint subiecta quantum ad potestatem quam accepit a patre: et quantum ad executionem sue potestatis.lib.j. cap.51
Christo quare citius quam discipulis petitum fuit tributum Cesari solui.lib.j. cap.55
Christum et apostolos asserere non habuisse aliquid in communi aut speciali: vel in communi per modum dominij vel proprietatis an sit hereticum. libro.ij. cap.60
Christum et apostolos nihil habuisse quibus modis probari possit.lib.ij. cap.62
Christiane religionis incrementa qualia fuere. lib. j. cap.63
Christiani omnes an eodem signo consignari debeant.lib.j. cap.40
Christiani an teneantur potestatibus secularibus infidelium obedire.lib.ij. cap.69
Christianorum tria genera lib.j. cap.44
Crucis predicande contra infideles causa.lib.j.ca.37
Cultus diuinus in quibus consistit.lib.j. cap.63
Cupido glorie et honoris nimia.lib.j. cap.62
Cupido nimia rei habende idololatriam inducit.libro.ij. cap.7
Cupiditas omnium malorum radix.lib.ij. cap.9
Cupiditas religiosorum.lib.ij. cap.64
Cupiditatis et libidinis praue que sint.lib.ij. cap.1
Cura medendi et pascendi.lib.j. cap.69
Cura animarum quid sit et quomodo differunt cura et cura animarum.lib.j. cap.70
Cure descriptio.lib.j. cap.70
Curam alteri committere an ad solum episcopum pertineat.lib.j. cap.70
Curie obligatus an sit irregularis.lib.j. cap.48
Chus pater Nemroth eius potentia. expositio et interpretatio huius nominis Nemroth. Et qui reges post eum fuerint inuasores et vsurpatores regnorum.lib.j. cap.36
Custodes et rectores positi in vinea domini sabaoth lib.j. cap.62

D

Damnari aut saluari an quis possit de necessitate.lib.ij. cap.8
Damnatus per sententiam de peccato criminali an incurrat irregularitatem.lib.j. cap.48
Damonis et Pithie amicitia.lib.j. cap.62
Dauid quare voluit vigilare et peccata fletibus abluere.lib.ij. cap.4
Decani archidiaconi: archipresbyteri: prepositi: priores: sacriste: magistri scholarium: cantores et custodes: quibus et quot modis peccent.lib.ij. cap.25
Declarationes culpabiles regule beati Francisci. libro.ij. cap.66
Decretum pape an liget ignorantes. lib.ij. cap.11
Decurionem aut nobilem tormentis subijciens an infamiam incurrat.lib.j. cap.49
Deducere aquam et diuidere quid sit.lib.ij. cap.4
Defensor deputatus a papa an possit cogere subdi-

tos episcopos coram se litigare.lib.ij. cap.21
Definitio schismatis.lib.j. cap.65
Defloratis virginem qualiter sit puniendus. libro. ij. cap.83
Delectatio carnalis quid operatur.lib.ij. cap.5
Deleth quid interpretatur.lib.ii. cap.4
Deliria fratrum Minorum extra cenobia studentium.lib.ij. cap.66
Demones an mortalium animas ingredi possint.libro.j. cap.48
Demones serui vitiorum hominibus dominantur. lib.ij. cap.2
Deploratio ecclesie in martyres.lib.ij. cap.8
Deponere pecuniam an liceat pro fratre Minore. lib.ij. cap.66
Depositus per sententiam nisi restituat an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
Descriptio iustitie.lib.j. cap.53
Descriptio cure.lib.j. cap.70
Desperatio quid sit.lib.ij. cap.75
Detestatio ambitionis.lib.ij. cap.9
Detrahere quid sit ⁊ quid detractio. ⁊ quibus modis aliene fame detrahi possit: ⁊ quot sunt detractionis species.lib.ij. cap.80
Detractio quid sit.ibidem.
Detractionis species triplex.ibidem.
Deus quare iniusta ⁊ violenta permisit dominia. libro.j. cap.37
Deus quare permisit Romanos totum orbem debellare.lib.j. cap.37
Deus quare in populo israel a principio regem non instituerit cum plena potestate.lib.i. cap.56
Deus quare regnum domus israel dispersit. libro. j. cap.57
Deus an remuneret reges pro suo ministerio bonis temporalibus.lib.j. cap.62
Deus quare dicitur viuus.lib.j. cap.63
Deus cur peccare non possit.lib.ij. cap.2
Deus an penam reorum desideret.lib ij. cap.6
Deus quare non obliuiscitur misereri.lib.ij. cap.8
Deus an sit solus vere bonus.lib.ij. cap.52
Deus cur resistere dicatur superbis.lib.ij. cap.76
Deus quare permittat detractiones fieri.lib.ij.ca.80
Dei imago quare in homine facta est.lib.j. cap.36
Dei filius an plene ⁊ perfecte beato Petro ⁊ eius successoribus claues regni celorum dederit.libro. j. cap.58
Dei armatura sextuplex.lib.j. cap.63
Dei filius quare desijt fere incarnari.lib.ij. cap.2
Dei ira qualis sit.lib.ij. cap.3
Dei prescientia que sit.lib.ij. cap.8
Dei magna gratie commendatio.ibidem.
Dei ira qualis sit.ibidem.
Deum an nemo vnquam viderit.lib.ij. cap.91
Diabolus rex omnium qui in aquis sunt.lib. ij.ca.2
Diabolice dominationis iugum.lib.ij. cap.6
Diaconi cardinales an subsint sub presbyteris. lib. ij. cap.16
Dictum regis Romanorum de rege illiterato.libro j. cap.53
Dierum innouatio que sit.lib.ij. cap.8
Differentia preceptorum.lib.ij. cap.15
Differentie modi circa temporalia.lib.ij. cap.56
Diffidentie filij qui sint.lib.ij. cap.2
Dignitas episcopalis an maior sit imperiali. libro. ij. cap.20
Dignitas regia odiosa.lib.j. cap.62
Dignitatis pontificie elatio.lib.j. cap.54
Dilatio quid sit.lib.ij. cap.75
Diluuium quare inductum.lib.ij. cap.2
Dimissorie litere.lib.ij. cap.23
Dionydis pirate liberum responsum ad Alexandrũ magnum de totius orbis ambitione.lib.j. cap.37
Diplomatum papalium precia.lib.ij. cap.7
Discipline acceptiones.lib.ij. cap.71
Discipline partes.lib.ij. cap.71
Discipline seculares siliquis comparare.lib.ij.ca.49
Discipuli ⁊ scholastici quibus subiaceant vitijs.lib. ij. cap.24
Discipuli christi an eandem regulam quam apostoli habuerint.lib.ij. cap.63
Discipulorum christi triplex ordo.lib.ij. cap.58
Discrimen potestatis sacerdotalis ⁊ regalis. libro. j. cap.52
Discrimen christi ⁊ eius vicarij.lib.j. cap.58
Discrimen schismatis ⁊ hereseos.lib.i. cap.65
Discrimen ecclesiastici ⁊ mundani principatus. lib. ij. cap.13
Discrimen ecclesiastici ⁊ secularis principatus. lib. ij. cap.61
Dispendium fame ablate quomodo sit restituendũ. lib.ij. cap.80
Dispensatio an sit necessaria in homicidio ineuitabili aut casuali. Et quotuplex est necessitas homicidij.lib.j. cap.48
Dispensatio quorumcunq; sacramentorum an potentiam iurisdictionis requirat.lib.j. cap.53
Dispensatio in quibus excusabilis reddatur. libro. ij. cap.14
Dispensandum non est sine causa.lib.ij. cap.15
Disputare an alicui liceat de iudicio pape.lib.ij. c.10
Dissolutio quid sit.lib.ij. cap.75
Distinctio actuum sacerdotum.lib.j. cap.53
Diuersitas statuum ⁊ officiorum.lib.j. cap.63
Diuersitas professionum.lib.ij. cap.8
Diuersitas personarum Romanorum pontificum ⁊ cardinalium an faciat ecclesie diuersitatem. lib. ij. cap.60
Diuinus cultus in quibus consistit.lib.j. cap.63
Diuine iussionis iugum quid sit.lib.ij. cap.68
Diuisionis dominiorum ratio.lib.ij. cap.56
Diuitie ⁊ dominia temporalia an sint data in detrimentum anime.lib j. cap.40
Doctores ecclesie qui sint.lib.ii. cap.5
Doctores ⁊ magistri quibus laborent vitijs. libro. ij. cap.33
Dolor in penitentia continue custodiendus. libro. ii. cap.8
Doloris species duplex.ibidem.
Dominandi ambitio deo odiosa.lib.i. cap.41
Domine tu mihi lauas pedes. qualiter exponatur. lib.i. cap.55
Domini ⁊ superiores quibus vitijs maxime inuoluuntur.lib.ii. cap.31
Dominium vbi ⁊ quando inceperit esse. Et quis primus post diluuium acceperit dominium.libro. j. cap.41
Dominium infidelium quare toleratur a fidelibus. lib.i. cap.59
Dominium tyranni non diuturnum.lib.i. cap.62
Dominium rerum ecclesiasticarum quis habere debeat.lib.ii. cap.15

Dominium rerum temporalium an christus habuerit. lib.ij. cap.57
Dominium rerum temporalium quibus apostoli vtebantur cuius erat. lib.ij. cap.60
Dominia iniusta cur permittat deus.lib.j. cap.37
Domitianus cui successit: ꝛ a quo interemptus. lib. j. cap.62
Domorum superba structura.lib.ij. cap.76
Donatus Arrius ꝛ Sabellius heretici.lib.j. cap.65
Donum intellectus quid sit.lib.ij.cap.89.ꝛ qualiter differat a sapientia.lib.ij. cap.90
Dona spiritussancti.lib.ij. cap.84
Donorum spiritussancti cum igne comparatio . lib. ij. cap.84
Donatio imperij occidentalis facta a Constantino ecclesie an valuerit.lib j. cap.43
Donatio facta ecclesie a Constantino an sit reuocabilis.lib.ij. cap.29
Dormiens cum masculo coitu femineo vltimo supplicio damnari debet.lib.ij. cap.2
Dulia quid sit.lib.j. cap.63

E

Ecclesia apostolica est mater omnium ecclesiarum.lib.j. cap.7
Ecclesia est semper vna: ꝛ diuisa esse non potest . libro.j. cap.11
Ecclesia vna est a christo per totum mundū in multa membra diuisa.lib.j. cap.12
Ecclesia in qua est schisma an vllo modo dici possit ecclesia.lib.j. cap.12
Ecclesia vniuersalis errare non potest nisi in membris corruptis.lib.j. cap.16
Ecclesia Romana non potest esse nulla nec diuisa. ꝛ est ecclesia realiter in electis.lib.j. cap.19
Ecclesia Romana ꝛ sedes apostolica an sit vbicunque sit papa. Et an ecclesia fundata fuerit in Petro: an econuerso.lib.j. cap.31
Ecclesia an primo fuerit in Abel iusto.lib.j. cap.36
Ecclesia iustorum ꝛ christianorum an fuit a principio mundi ante imperatores.lib.i. cap.36
Ecclesia qualiter probatur fuisse ante quodcunque temporale regnum.lib.i. cap.36
Ecclesia an sit ab imperio: an imperium ab ecclesia. lib.i. cap.37
Ecclesia an habeat potestatem vtriusque gladij . Et an imperator executionem gladij temporalis ab ecclesia recipiat.lib.j. cap.37
Ecclesia an habeat gladium temporalem ꝛ eius exercitium.lib.i. cap.37
Ecclesia quot ꝛ quibus casibus se intromittere debet de temporalibus.lib.i. cap.37
Ecclesia quare olim soluit tributum imperatori.lib. j. cap.37
Ecclesia quid sit: ꝛ que eius latera: ꝛ quotuplex eius potestas.lib.i. cap.37
Ecclesia militans an ab ecclesia triumphanti deriuetur.lib.i. cap.40
Ecclesia non potest fieri nisi episcopus primo crucem ibi figat: atrium designet: ꝛ primarium lapidem ponat.lib.i. cap.50
Ecclesia bifariam dici potest vniuersalis.lib.i. ca.54
Ecclesia vna ꝛ generalis: ꝛ quid ecclesia sancta ꝛ ecclesia apostolica.lib.i. cap.54
Ecclesia Romana an possit aliquos episcopos post mortem anathemanizare.lib.i. cap.55
Ecclesia an debeat se intromittere de temporalibus. lib.i. cap.56
Ecclesia qualiter probatur esse vna.lib.i. cap.60
Ecclesia tribus modis sumitur.lib.i. cap.61
Ecclesia an debeat dici regnum.ibidem.
Ecclesia electorum ꝛ reproborum per Isaac ꝛ Ismaelem designata.lib.i. cap.61
Ecclesia trifariam sumpta.lib.i. cap.63
Ecclesia qualiter ordinata ꝛ firmata.ibidem.
Ecclesia pacifica.ibidem.
Ecclesia quare vocetur catholica.ibidem.
Ecclesia quot modis dicitur vniuersalis.ibidem.
Ecclesia vnde dicitur sancta.ibidem.
Ecclesia cur apostolica vocitetur.ibidem.
Ecclesia cur non prophetica vocitetur.ibidem.
Ecclesia cur christiana non dicitur.ibidem.
Ecclesia vnde apostolica dicatur.ibidem.
Ecclesia antiquorum patrum ꝛ christi an sit vna ꝛ eadem.lib.i. cap.64
Ecclesia virgo appellata.lib.i. cap.66
Ecclesia ditari cupiens in egestatem corruit. libro. i. cap.67
Ecclesia diuisionis expers.lib.i. cap.68
Ecclesia bifariam sumitur.lib.ij. cap.5
Ecclesia quibus sacrificijs ꝛ oblationibus polleat. ibidem.
Ecclesia in suis membris diuersis maculis deturpata.lib.ij. cap.9
Ecclesia an de necessitate tribulationem pati debeat. lib.ij. cap.9
Ecclesia sancti Petri an sit episcopalis ecclesia. lib. ij. cap.11
Ecclesia lateranensis an sit maior ceteris ecclesijs: ꝛ an sit prima sedes apostolica: ꝛ an ecclesia Romana appellari debeat.ibidem.
Ecclesia grecum nomen.ibidem.
Ecclesia Romana mater ecclesiarum non domina dicitur.lib.ij. cap.13
Ecclesia an possit regi sine canonibus.lib.ij. cap.20
Ecclesia non debet ex contractu episcopi damnum sentire.lib.ij. cap.22
Ecclesie planctus cur vocetur hic liber: eius materia ꝛ vbi fuit compilatus.in prefatione.lib.i. cap.1
Ecclesie pontificium precessit mundi imperium . libro.i. cap.36
Ecclesie proprietas que sit.lib.j. cap.36
Ecclesie Romane vel pape iurisdictionem subtrahens aut denegans an sit hereticus.lib.i. cap.37
Ecclesie pastores reges dicuntur.lib.i. cap.52
Ecclesie prelatis conuenit sacerdotalis ꝛ regalis potestas.lib.i. cap.53
Ecclesie conditiones quatuor.lib.i. cap.54
Ecclesie regimen optimum.ibidem.
Ecclesie vnitas qualiter probatur.lib.i. cap.63
Ecclesie initium.ibidem.
Ecclesie sanctitas ꝛ sanctificatio a quo procedit . libro.i. cap.63
Ecclesie status triplex.lib.i. cap.64
Ecclesie caput Christus.ibidem.
Ecclesie tribulate compatiendum.lib.i. cap.68
Ecclesie fundatio.lib.i. cap.69
Ecclesie planctus.lib.ij. cap.4
Ecclesie renouatio qualiter facienda.lib.ij. cap.3
Ecclesie pedes qui sint.lib.ij. cap.4
Ecclesie iecur quomodo effundatur.lib.ij. cap.5
Ecclesie oculi.lib.ij. cap.6
Ecclesie deploratio in martyres.lib.ij. cap.8

Ecclesie nomina.lib.ij. cap.11
Ecclesie terras an possit abbas vni alteri ecclesie explicare.lib.ij. cap.23
Ecclesie an quilibet possit rem suam relinquere. lib. ij. cap.29
Ecclesie septem a beato Joanne euangelista descripte.lib.j. cap.63
Ecclesiam suam obligans pro alienis debitis an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.44
Ecclesiam dicere sine capite mortuo papa an sit hereticum.lib.j. cap.68
Ecclesiarum magna pars quare derelicta & dissipata iacet.lib.ij. cap.5
Ecclesiastica potentia quanta sit.lib.j. cap.58
Ecclesiastica potestas qua de causa despectui habeatur.lib j. cap.69
Ecclesiastici & mundani principatus discrimen. lib. ij. cap.13
Ecclesiastici & secularis principatus discrimen. lib. ij. cap.62
Ecclesiastice vnitatis modus.lib.j. cap.63
Ecclesiastica sacramenta an sint eadem apud omnes fideles.ibidem.
Ecclesiastica arma.lib.j. cap.67
Ecclesiasticorum iudiciaria potestas.lib.j. cap.64
Ecclesiasticarum rerum administratores obnoxij sunt restitutioni.lib.ij. cap.47
Ecclesiasticorum beneficiorum collatio an spectet ad temporalem potestatem.lib.j. cap.56
Edom quid interpretatur.lib.ij. cap.7
Edom & Babylonia idem signant.ibidem.
Effectus obedientie multiplex.lib.ij. cap.69
Egyptiorum regum nomina.lib.j. cap.64
Egyptus quid interpretatur.lib.ij. cap.2
Electio pendentium & emendatium in templo an fuerit maior miraculo aque in vinum conuerse.libro.j. cap.61
Eligi non potest in abbatem non professus. libro. ij. cap.23
Eligens aliquem simoniace an incurrat irregularitatem.lib.j. cap.47
Electus in imperatorem non confirmatus a papa an possit administrare in regno Alemannie & in imperio.lib.j. cap.40
Electus simoniace etiam ignoranter intelligibilis est.lib.j. cap.48
Electum in papam si vxor repetat an sibi reddi debeat.lib.ij. cap.11
Electores imperatorum qui & quot sint: & eorum officia. & quare ex Germania assumantur.lib.j.cap.41
Emere predam an sit licitum.lib.ij. cap.46
Energuminus quid sit.lib.j. cap.48
Epilepsis an irregularitatem inducat. Et quotuplex est epilepsis.lib.j. cap.48
Episcopus an possit dispensare sacerdotes vel clericos pugnantes in duello.lib.j. cap.48
Episcopus an possit dispensare cum sacerdote vel clerico animo occidendi aliquem vulnerante: licet vulneratus non obierit.lib.j. cap.48
Episcopus renuntians episcopatui & factus monachus an irregularitatem incurrat.lib.i. cap.48
Episcopus exigens procurationes & non visitans an sit infamis.lib.i. cap.49
Episcopus cum quibus potest dispensare.lib.i.ca.50
Episcopus an possit iuramenta illicita in melius commutare. Et an iuramentum magis obliget quam votum. Et an episcopus patronus dispensare possit vt presentatus ab eo admittatur sine examinatione. Et de multis alijs dispensationibus per episcopos concedendis vide lib.i. cap.50
Episcopus an inuito accusatore possit cum clerico accusato dispensare.lib.i. cap.50
Episcopus an possit dispensare cum illis qui ordines & beneficia a schismaticis susceperint.lib.i. cap.65
Episcopus an maior sit presbytero in iurisdictione. lib.i. cap.68
Episcopus an debeat sine intermissione ecclesiam suam regere.lib.ij. cap.8
Episcopus an dicatur summus sacerdos sicut papa. lib.ij. cap.11
Episcopus vbicunque sit an sit eiusdem meriti. lib. ij. cap.18
Episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur.ibidem.
Episcopus comes principum manus osculari debet.ibidem.
Episcopus quid interpretatur.lib.ij. cap.18
Episcopus in peccato mortali existens an possit conferre ordines & sacramenta dare.lib.ij. cap.20
Episcopus conferens ordines loco remunerationis an simoniam committat.ibidem.
Episcopus an possit pro ecclesie iniuria excommunicare.lib.ij. cap.20
Episcopus an possit solus presbyterum & clericos minores deponere.ibidem.
Episcopus eo quod alijs prefertur non debet se presumere meliorem.ibidem.
Episcopus celebrans quot diacones secum habere debeat.ibidem.
Episcopus an possit monachos ad professionem recipere sicut abbas.ibidem.
Episcopus an possit omnem principem pro culpa excommunicare.lib.ij. cap.21
Episcopus an possit sine licentia diocesani in aliena diocesi pontificalia exercere.ibidem.
Episcopus in ordinando ecclesiam an debeat requirere consensum patroni. Et an possit sibi successorem instituere. Et an de rebus proprijs & acquisitis possit episcopus testamentum facere.ibidem.
Episcopus an iurisdictionem habeat in monasterijs sue diocesis.ibidem.
Episcopus an possit inuito & irrequisito papa fieri religiosus. Et an possit sine licentia pape votum longe peregrinationis emittere.ibidem.
Episcopus an possit aliquid exigere de temporalibus in ecclesijs sibi subiectis preter iura sua.ibidem.
Episcopus a pontificalibus suspensus celebrans in pontificalibus an irregularitatem incurrat.libro. ij. cap.21
Episcopus abbate exempto irrequisito nil debet in eius monasterio exercere.lib.ij. cap.23
Episcopus an possit deponere abbatem inuito conuentu.ibidem.
Episcopus per ebrietatem eucharistiam euomens qualiter puniri debeat.lib.ij. cap.27
Episcopus an teneatur clerico pauperi prouidere ne mendicet.lib.ij. cap.28
Episcopus si precipiat sacerdoti excommunicare vel denuntiare aliquem quem sacerdos & maior pars parochie scit innocentem an sacerdos teneatur episcopo obedire.lib.ij. cap.69
Episcopi officium acceptabile & periculosum. libro.

ij. cap.10
Episcopi gloria que sit.lib.ij. cap.18
Episcopi palatium an ⁊ quomodo priuilegium defensionis habeat.lib.ij. cap.20
Episcopi patientia in aduersitate plus laudatur quã quies in religioso.ibidem.
Episcopi morientis bona an debeant pro futuro põtifice conseruari.lib.ij. cap.21
Episcopi officium quale sit.ibidem.
Episcopi correctioni ⁊ dispositioni an subiaceat abbas non exemptus.lib.ij. cap.23
Episcopi non habita licentia an possint abbates suis monachis animarum curam committere. libro.ij. cap.23
Episcopum an subditi arguere aut accusare possint. lib.ij. cap.21
Episcopi an possint dispensare in etate quod minor. xxv.annis possit curam animarum habere. libro.j. cap.50
Episcopi in quibus casibus dispensare non possint. ibidem.
Episcopi in episcopatibus non residentes redarguẽdi.lib.ij. cap.8
Episcopi an possint eligere sibi confessorem sine licẽtia sui archiepiscopi.lib.ij. cap.19
Episcopi ceci circa consanguineos.lib.ij. cap.20
Episcopi an possint habere oeconomos sub quorũ testimonio res ecclesie gubernentur.ibidem.
Episcopi ⁊ presbyteri an debeant regere ecclesiam in communi.ibidem.
Episcopi idiote ⁊ inicij discere ⁊ doceri negligentes an debeant dici infideles. Et an episcopi canonibus nolentes aut nescientes canonibus obedire debeant ab administratione vsq̃ ad dignam satisfactionem remoueri.ibidem.
Episcopi in quibus vulgo aberrent.ibidem.
Episcopi an debeant facere legi sacras scripturas in communi. Et an in publico indumentis lineis vti debeant. Et an subditis tallias ⁊ exactiones imponere debeant.ibidem.
Episcopi an debeant vlcisci iniurias personales.ibi.
Episcopi an incurrere possint penam suspensionis a iure.ibidem.
Episcopi an teneantur reddere rationem administrationis sue.ibidem.
Episcopi clericos non filios sed fratres vel socios: clerici vero episcopos patres vocare debent. ibid.
Episcopi an possint incurrere sententiam suspensionum vel interdicti. Et an possint vbiq̃ cum altari viatico celebrare vel facere celebrari.ibidem.
Episcopi an monialibus ⁊ alijs feminis religiosis prelatum preficere debeant.lib.ij. cap.21
Episcopi an possint statuere aliquem sanctum solenniter venerari.ibidem.
Episcoporum ordo quadripertitus.lib.j. cap.50
Episcoporum multiplex potestas.ibidem.
Episcoporum officia.lib.j. cap.54
Episcoporum ⁊ presbyterorum falsa expositio super ijs verbis. Quodcunque ligaue.lib.j. cap.55
Episcoporum tituli insignes.lib.ij. cap.18
Episcoporum accusatio non facile admittatur. ibidem.
Episcoporum vacuum nomen.lib.ij. cap.20
Episcopis an adhibeatur specialis consecratio in signum perfectionis potestatis.lib.j. cap.54
Episcopis nihil sublimius ⁊ sacerdotibus excellentius.lib.ij. cap.18
Episcopalis dignitas an maior sit imperiali. libro.ij. cap.20
Episcopali synodo an teneantur abbates interesse. lib.ij. cap.23
Episcopatus nomen est operis ⁊ oneris plusquam honoris.lib.ij. cap.10
Episcopatus nomen est operis non honoris. libro.ij. cap.18
Equorum affluentia carpitur.lib.ij. cap.76
Eremitam an deceat peregrinari.lib.ij. cap.51
Eremite perfectio que sit.lib.ij. cap.69
Eremitarum regula an sit ab ecclesia approbata. libro ij. cap.23
Errare non potest ecclesia nisi in membris corruptis.lib.j. cap.16
Errantes abbatum frequentiores.lib.ij. cap.22
Error principis an faciat ius.lib.j. cap.6
Error vualdensium hereticorũ quis sit.lib.j.cap.40
Error hereticorum dicentium ecclesiam claues non habere: ⁊ papam ab imperatore iudicari posse: ⁊ christum celos ascendentem vicariũ in terris nõ dimisisse.lib.j. cap.68
Error hereticorum arbitrium nihil esse dicentium. lib.ij. cap 8
Error Manicheorum.ibidem.
Errores procuratorum.lib.ij. cap.37
Errores Begardorum qui ⁊ quot sunt.lib.ij.cap.52
Eruca quid interpretatur lib.ij. cap.8
Eternalis vnitas que sit.lib.j. cap.63
Eua quare de Adam costa fuerit formata.li.j. ca.36
Euaginatio gladij quid significet.lib.j. cap.37
Euangelica paupertas an dominium ⁊ proprietatem excludat.lib.ij. cap.56
Euangelice perfectioni necessaria est abdicatio in communi.lib.ij. cap.63
Euangelicam vitam ad seruandum esse impossibilem asserere blasphemia est.lib.ij. cap 61
Euangelicorum consiliorum perfectio que sit.libro. ij. cap.56
Eunuchorum genus triplex.ibidem.
Exclamatio in episcopos in suis ecclesijs non residẽtes.lib.ij. cap.8
Exclamatio in cardinales.lib.ij. cap.15
Exclamatio in prelatorum consanguineos. ibidem.
Excellentia orationis.lib ij. cap.52
Excipi de heresi an possit contra electum in papam. lib.ij. cap.16
Excommunicare an possint abbates ⁊ religiosi iurisdictionem habentes suos subditos.lib.ij.cap.23
Excommunicandi authoritatem vnde habet ecclesia.lib.ij. cap.72
Excommunicari nemo debet nisi pro magnis peccatis.lib.ij. cap.20
Excommunicans iniuste ⁊ sine scriptis an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
Excommunicans iniuste qualiter puniri debeat. libro.ij. cap.20
Excommunicatus an possit officium vel principatum exercere in politia christiana.lib.j. cap.40
Excommunicatus vsquequo absoluatur an sit irregularis lib.j. cap.48
Excommunicati ad rem diuinam non admittendi. lib.ij. cap.27
Excommunicati an possint eleemosynam facere. libro.ij. cap.46

excommunicatio an irregularitatem inducat. Et an violator minoris excommunicationis efficiatur irregularis. lib. j. cap. 48
excommunicationis sententia an sit in aliquem ferenda. lib. ij. cap. 72
excusari an quis possit ignorantia vel timore discedens ab obedientia pape vel vnitate ecclesie. libro. j. cap. 25
excusari an quis possit discedens ab obedientia pape propter multitudinem discedentium etiam si totus mundus discederet propter discedentem. libro. j. cap. 28
execratio peccatorum babylonis. lib. ij. cap. 5
exempla plurima de vero gaudio. lib. ij. cap. 2
exercere se in actibus virtutum an sit hominis imperfecti. lib. ij. cap 52
existens in mortali notorio an sit infamis. libro. j. cap 49
exultare quid sit et vnde dicatur. lib. ij. cap. 2
expediens nihil quod non iustum sit. li. j. cap. 42
expedit sub vno rege viuere lib. j. cap. 62
expositio illius. Regnum meum non est de hoc mundo. lib. j. cap. 43
expositio multiplex horum verbo. Tu es petrus etc. libro. j. cap 55
expositio horum verborum. Et porte inferi non preualebunt aduersus eam. ibidem.
expositio horum verborum: Et tibi dabo claues regni celorum. ibidem.
expositio horum verbo. Et quodcunque ligaueris etc. ibidem.
expositio horum verborum. Domine ad nos dicis hanc parabolam. ibidem.
expositio horum verborum: Simon ecce sathas. expe. ibidem.
expositio istorum verborum. Contristatus est Petrus etc. ibidem.
expositio istorum verborum. Pasce oues meas. ibidem.
expositio horum verborum: Hoc autem dixit significans qua morte esset clari. de. ibidem.
expositio horum verborum: Sequere me. ibidem.
expositio horum verborum. Conuersus petrus vidit illum disci. j. lib. j. cap. 55
expositio horum verborum. Non cantabit hodie gallus. lib. j. cap. 55
expositio istorum verborum. Domine si tu es iube me venire ad te etc. ibidem.
expositio horum verborum. Ecce nos reliquimus omnia etc. et horum: Ascendit Simon etc. et horum Domine ad quem ibimus etc. et horum. Hesitantes de quo diceret etc. ibidem.
expositio Chrysost. super illud. Surgens Petrus in medio fratrum etc. lib. j. cap. 58
expositio horum verborum. Et intrauit iesus in templum dei lib. j. cap. 61
expositio horum verborum. Tu es petrus et super hanc petram etc. lib. j. cap. 63
expositio horum verborum. Iuga quinque emi. libro. ij. cap. 4
expositio horum verborum: Ve terre vbi rex puer est. et cuius principes mane comedunt. lib. ij. cap 5. in principio.
expositio Cathedre pestilentie. lib. ij. cap. 22
expositio horum verborum. Regnum meum non est de hoc mundo. lib. ij. cap. 55

F

Falsarium literarum domini pape an possit episcopus vsque ad mandatum domini pape incarcerare. lib. ij. cap. 21. in principio.
fama quid sit. lib. j. cap. 48
fame aliene quibus modis detrahi possit: et quot sunt detractionis species. lib. ij. cap. 80
fame ablate dispendium quomodo restituendum sit, ibidem.
famile amplitudo. lib. ij. cap. 77
fastosa luciferi superbia. lib. j. cap. 62
Feditas italica. lib. ij. cap. 3
femina qualitercunque corrupta inter virgines non consecratur. lib. j. cap. 48
Fidelitatis iuramentum pape prestat imperator. libro. j. cap. 13
fides vna in ecclesia et quid sub hoc nomine fides comprehendatur. lib j. cap. 63
fides catholica que sit. lib. ij. cap. 5
fidei catholice origo. lib. j. cap. 36
fidei inimici qui sint. lib. ij. cap. 4
fidem violat qui aduersus illam agit que est mater fidei lib j. cap. 7. in fi.
fidem suscipere an quis cogi debeat lib j. cap. 37
filius dei quare soluit tributum Cesari. ibidem.
filius dei an dederit plene et perfecte beato Petro et eius successoribus claues regni celorum. libro. j. cap. 58
filius dei quare destitit fere incarnari. lib. ij. cap. 2
filij damnatorum de crimine lese maiestatis an irregularitatem incurrant. lib. j. cap. 48
filij raptorum monialium an irregularitatem incurrant. ibidem.
filij patronorum occidentium prelatos an sint irregulares. ibidem.
filij diffidentie qui sint. lib. ij. cap. 2
filij sodomiticorum qualiter puniendi. ibidem.
filij agar quid interpretantur. lib. ij. cap. 5
filios scelerum parentum imitatores puniri qualiter intelligatur lib. ij, cap 2
filiusfamilias an possit elecmosynam facere. libro. ij. cap. 16
finis cenobite quis sit. lib. ij. cap. 69
Forma apostolica que sit. lib. ij. cap 13
fornicantes in ecclesia qui sint. lib. j. cap. 66
fornicatio quid sit. lib. ij. cap. 52
fornicationis occasio. lib. ij. cap. 73
fortitudo spiritualis quotuplex est. lib. ij. cap. 87
fortitudinis definitio. ibidem.
Fratris Gonsalui hispani laudes. lib. ij. cap. 67
fratri minori data pecunia cuius sit. lib. ij. cap. 64
fratri minori an liceat per se aut per alium pecuniam recipere. lib. ij. cap. 65
fratres minores in antichristum dimicaturi. li. j. cap. 67
fratres minores an possint habere proprium. li. ij. cap. 55
fratres ordinis sancti Augustini an possint habere calciamenta et pecuniam portare. li. ij. cap. 56
fratres minores quare pecuniam portare vetent. li. ij. cap. 65
fratres minores quot et quibus modis pecunia abutantur. lib. ij. cap. 66
fratres minores an possint reditus annales habere et aliquid dare. ibidem.
fratres minores an possint esse inquisitores heretice prauitatis. lib. ij. cap. 67
fratres minores an possint pro pecunia celebrare vel promittere missas. ibidem.

fratrum minorum extra cenobia studentium delicta lib:o.ij. cap.66
fratribus minoribus an liceat litigare.lib.ij. cap.67
fraus prelatorum in accipienda pro ordinatione pecunia.lib.ij. cap.9
fraudes agricolarum.lib.ij. cap.43
fructus beneficij vacantis successori debent adseruari.lib.ij. cap.23
Fundens semen sine tactu an peccatum sodomiticu committat.lib.ij. cap.2
furari an liceat causa elemosyne faciende. libro.ij. cap.46
furti nomine quid intelligendum sit.lib.ij. cap.47
furiosus vel infans homicidium committens an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48

G

Gaudium verum quid sit lib.ij. cap.2
Gentiles sacerdotes quare flamines vocentur libro.j. cap.54
gentiles an habuerint regnum iustum.lib.j. cap 59
gentilium sacerdotes quare regibus fuere subditi. libro.j. cap.62
geometria an sit prohibita religiosis.lib.ij. cap.69
Gymel quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Gladij vtriusque spiritualis scilicet & temporalis potestas est pape.lib j.cap.13.quasi per totum.
gladium temporalem exercere non potest imperator: nisi eum ab ecclesia Romana acceperit. libro.j. cap.13
gladium materialem ad nutum habere quid sit. libro.j. cap.59
gladij duo beati Petri quid denotent.lib.ij. cap.57
gloriandum non est ob eruditionem.lib.ij. cap.49
gloria quid sit secundum Tullium.lib.j.cap.61 & lib. eodem. cap 62
gloria an sit regalis dominij premium.lib.j. cap.62
gloria quomodo dicatur regum premium.ibidem.
gloria episcopi que sit.lib.ij. cap.18
gloria sacerdotis que sit.lib.ij. cap.22
gloria mortalium vana.lib.ij. cap.77
gloria vana quibus arceatur.ibidem.
gloriosa hispanorum inanis.lib.ij. cap.76
gloriosum regnum quadruplex.lib j. cap.62
glutire camelum quid sit.lib.j. cap.69
Gomorra quid interpretatur.lib.ij. cap 4
gothi qui sint & que sit gothia lib.ij. cap.32
Gubernatiua potestas christi quare hominibus communicata.lib j. cap.51
gubernatio qualiter homini communicatur. ibidem.
Gradus in potestate sacerdotali qualiter accipiatur. libro.j. cap.54
gradus triplex cardinalium.lib.ij. cap.16
gradum magistratus an possit religiosus assumere, libro.ij. cap.34
gradus regie potestatis temporalis. Et gradus regie potestatis spiritualis qui sint.lib.j. cap.54
gradus innocentie tres.lib j. cap.65
gradus obedientie septem.lib.ij. cap.69
gradus superbie duodecim.lib.ij. cap.76
gradus castimonie.lib.ij. cap.83
gradus contemplationis octo.lib.ij. cap.91
graduum diuersitas.lib.j. cap.63
gratia duplex.lib.ij. cap.8
gratie dei magna commendatio:ibidem.
gregorius papa primus se seruum seruorum dei vocauit.lib.ij. cap.13
gregoriane modestie exempla.ibidem.

H

Habere aliquid trifariam capitur.lib.ij. cap.59. & cap.60
habere quid in communi quadrifariam sumitur. libro.ij. cap.63
habitus & modus viuendi clericorum per papam restringendus.lib.ij. cap.14
habitus monachalis quid sit.ibidem.
He quid interpretatur.lib.ij. cap.4
hebrei quasi Abraei dicti. Et quomodo ceteris idolatria sedatis sola familia Heber in cultu vnius dei remansit.lib.j. cap.36
heli quid interpretatur.lib.j. cap.68
hereseos & schismatis discrimen.lib.j. cap.65
hereses quare in ecclesijs vigeant.lib.j. cap.68
heretici an debeant post mortem anathematizari.libro.j. cap.55
heretici vulpibus comparantur.lib.ij. cap.2
hereticorum dicentium totam virtutum efficaciam in sola esse arbitrij libertate confutatio.lib.ij.cap.8
Herodes quare vulpes appellatus sit.ibidem.
heth quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Hieremias quid interpretatur lib. ij. cap 4. in principio.
hieremie lamentationum interpretatio.ibidem.
hierusalem quid interpretatur.lib.j. cap.61
hyperdulia quid sit.lib.j. cap.63
hypocrisis mater duplicitatis.lib.j. cap.68
hypocrisis virus:Et qualiter dignoscantur hypocrite lib.ij. cap.78
hypocrisis triplex.ibidem.
hypocrita quid sit.lib.ij. cap.4
hypocrita multis dici potest verius quam ille qui regis officium assumit.lib j. cap.62
hypocritarum confessiones.lib.ij. cap.78
hypocritarum octo ve.ibidem.
hispanie prelati militie vacantes: & manum occisioni conferentes an irregularitatem incurrant. libro.j. cap.48
hispanorum prelatorum simonia.lib.ij. cap.20
hispanorum inanis gloriola.lib.ij. cap.76
histriones an sint infames.lib.j. cap.49
histriones & curiales an debeant promoueri ad clericatum lib.ij. cap.28
histriones vel meretrices an & quibus satisfacere debeant de pecunije acceptis.lib.ij. cap.46
Homagium pro re spirituali faciens an sit infamis. libro.j. cap.49
homicidium ante baptismum siue ex officio siue voluntate commissum an irregularitatem inducat. libro.j. cap.48
homicidij persuasor an irregularitatem incurrat. Et quibus modis incurrat irregularitatem homicidium persuadens.ibidem.
homo qualiter natus.lib.ij. cap.6
homo quare de puluere & limo terre factus. ibidem.
hominis idolum quid sit lib.ij. cap.3
homini qualiter gubernatio communicatur.li.j.cap.51
hominem occidere an sit licitum.lib.ij. cap.72
honor virginibus exhibitus.lib.ij. cap.82
honores mutant mores.lib.j. cap.62
hore canonice quomodo dicende.lib.ij. cap.27
hortus duplex.lib.ij. cap.5
hostia qualiter immolanda lib.j. cap.63

hostia consecrata qualiter custodienda.lib.ij. cap.27
Humana conditio magne dignitatis.lib.ij. cap.6
humilitas beate marie an magis deo placuerit q̄ eius virginitas.lib.ij. cap 8
humilitatis definitio. libro. ij. capit. 6. in principio.

I

IAcere in sacro eloquio quomodo accipiatur. libro.ij. cap.5
iacob scala quid denotet.lib.ij. cap.69
iaspidis natura contra demones.lib.ij. cap.48
Iecur ecclesie quomodo effundatur.lib.ij. cap.5
ieiuni a veritatis pabulo qui sint lib.ij. cap.2
ieiunium ante celebrationem presbyteris obseruandum.lib.ij. cap.27
ieiunijs incumbendum est.lib.ij. cap.52
iepro consilium per canones approbatum. libro.ij. cap 12
Ioab quid interpretatur.lib.j. cap.68
ioannes pontifex maximus quare depositus fuit ab Othone primo rege Saxonum. Et quomodo imperium translatum fuit in Saxones. Et de electionibus ⁊ reiectionibus multorum pontificum per imperatores ⁊ reges.lib.j. cap.41
ioannis andree reprehensio.lib.j. cap.50
ioculatores ⁊ scenici an sint infames.lib.j. cap 49
iordanis quid interpretatur.lib.ij. cap.2
ioth quid interpretatur.lib.ij. cap.4
iuda quid interpretatur.lib.ij. cap.2
iudas quid interpretatur.lib ij. cap 3
iudea gens quanto ceteris precellebat gloriosior tanto peccatis exigentibus est facta inferior. libro ij. cap.5
iudei an possint preponi negotijs ⁊ redditibus regnorum christianorum.lib.j. cap.57
iudicare an quis possit seipsum in foro contentioso ⁊ sacramentali.lib.j. cap.68
iudicari valet omnis creatura per papam: ⁊ ipse a nullo in terris: etiam vniuersali concilio. libro.j. cap.14
iudex iudicans aliquem contra conscientiam an sit infamis.lib.j. cap.49
iudex aliquid faciens per gratiam vel sordem an sit irregularis lib.j. cap.48
iudex inferior monitione non premissa aliquem excommunicans qualiter sit puniendus. libro.ij. cap.20
iudicis spiritualis potestas an principaliter consistat in criminibus.lib.j. cap.56
iudicis officium quale debeat esse.lib.ij.cap.41.in principio.
iudicem fatigans malitiose appellādo an sit infamis libro.j. cap.49
iudices in quibus peccent.lib.ij. cap.41
iudicum ⁊ rectorum sententie presumende sunt iuste libro.j. cap.26
iudicium duplex.lib.ij. cap.72
iudiciaria potestas ecclesiasticorum.lib.j. cap.64
iugum iniquitatis quid sit.lib.ij. cap.4
iugum multifarium.lib.ij. cap.6
iugum quotuplex est.lib.ij. cap.68
iuramentum fidelitatis pape prestat imperator. libro.j. cap.13
ius humanum quid vltra diuinum operatur. libro.j. cap.56
iure nature communis est possessio ⁊ libertas. libro.j. cap.4
iure diuino an quilibet homo viuens vita mortali summo pontifici subijci debeat.lib.j. cap.58
iure ciuili regis sunt omnia.li.ij. cap.13
iurisdictio omnis per prelatos toleratos ab ecclesia veraciter exercetur.lib.j. cap.10
iurisdictio impiorum qualis sit.lib.j. cap.13
iurisdictio quelibet a papa recipitur: ipse autem eam a deo immediate recipit.lib.j. cap.17
iurisdictio temporalis an debeat subijci pape. libro.j. cap.37
iurisdictio antiquorum imperatorum super ecclesia que sit ibidem.
iurisdictionem spiritualem habentes dicuntur reges libro.j. cap.52
iurisperiti qui sint.lib.ij. cap.36
iustinianus imperator quomodo Gothos a roma expulit.lib.j. cap.41
iustitia ⁊ seueritas antiquorum aduersus liberos.libro.j. cap.42
iustitia pietas ⁊ prudentia.lib.j. cap.57
iustitia regis que sit.ibidem.
iustitie descriptio.lib.j. cap.53
iustorum sunt omnia iure diuino.lib.j. cap.13
iustorum vita que sit.lib.ij. cap.1
iustitie diuine iugum.lib.ij. cap.6
iuuenes qui dicantur.lib.ij. cap.2
iuuentus quomodo nociua.ibidem.
Idolum hominis quid sit.lib.ij. cap.3
idololatria Salomonis.lib.ij. cap.45
Ignauia quid sit.lib.ij. cap.75
ignis alienus quid denotet.lib.ij. cap.1
ignis ire ⁊ superbie.ibidem.
ignis concupiscentie christianos magis q̄ iudeos inuasit.lib.ij. cap.7
ignem ⁊ sulphur quare dominus pluerit super Sodomam.lib.ij. cap.2
Ignes varij a deo emittuntur.lib.ij. cap.7
ignominia sacerdotis in quo consistat.li.ij. cap.18
ignorans se excommunicatum celebrando vel ordinem recipiendo an incurrat irregularitatem. libro ij. cap.28
ignorantia neminem excusat vt ab obedientia pape discedat.lib j. cap.25
Illegitimus an debeat remoueri a dignitate. libro.j. cap.49
Imperare quis primo inceperit. Et de vita ⁊ obitu primo imperantium.lib.i. cap.41
Immunditia creature rationalis duplex. libro.i. cap.63
impeccabilis an quis possit fieri in hac vita. libro.ij cap.52
imperare temporali an pertineat ad spiritualem. libro.i. cap.56
Imperantes quid precipue obseruare debeant. libro.i. cap.57
imperator an debeat se intromittere de electiōe summi pontificis.lib.i.cap.1.circa finem.
imperator fidelitatis iuramentum prestat pape. libro.i. cap.13
imperator gladium temporalem exercere non potest: nisi eum ab ecclesia Romana acceperit. ibidem.
imperator non potest reuocare donationem per suos maiores factam ecclesie.ibidem.
imperator quantumuis catholicus nec particulares

nec generalem synodum congregare potest: nec in aliquo articulo etiam heresis papam aut clericos iudicare. lib. ij. cap. 22
imperator non catholicus an dici debeat imperator, libro. j. cap. 37
imperator an diuinitus suam potestatem consecutus fuerit. ibidem.
imperator quomodo intelligitur dominus toti⁹ mūdi. ibidem.
imperator an possit papaꝫ iudicare si reperiatur a fide deuius. ibidem.
imperator an teneatur decimas dare ecclesie. libro. j. cap. 40
imperator an teneatur pre ceteris ecclesie subuenire. libro. j. cap. 41
imperator fidelis est ecclesie ⁊ fidelitatem sibi iurat. libro. j. cap. 43
imperator ⁊ reges an teneantur ad solutionem decimarum. libro. j. cap. 60
imperator Ludouicus bauarus schismaticus. libro. j. cap. 65
imperator an possit iurisdictionem in clericos exercere. lib. j. cap. 68
imperator an dicatur vicarius pape in temporalibus. Et an imperator dicatur filius ecclesie. Et an imperator teneat imperium ab ecclesia sicut vasallus. Et an recipiat gladium ab ecclesia, ibidem.
imperator an possit ab ecclesie presbyteris anathematizari. ibidem.
imperator vel alius princeps si sine iusta causa faceret constitutionem ꝙ diuina de altero in alterum transferrentur an talis constitutio in foro anime aut ciuili seruari posset. lib. ij. cap. 13
imperator an sit proprietarius rerum imperij. ibidem.
imperatoris iusiurandum. lib. j. cap. 57
imperatoris corona triplex quid significet. libro. ij. cap. 29
imperatores an omnes reges de iure subesse debeāt. ibidem.
imperatorem papa confirmat: inungit: coronat: ⁊ si persequatur ecclesiam, imperio priuat. libro. j. cap. 21
imperatores imperio ⁊ reges regno a papa priuari possunt. lib. j. cap. 13
imperatores ⁊ reges an subijciantur episcopis. libro. j. cap. 37
imperatores qualiter debeant eligi. lib. j. cap. 41
imperatores tres super alios gloriosiores fuisse ferūt Et tres inter alios truculentiores ⁊ persecutores ecclesie. lib. j. cap. 40
imperatores apud romanos dij vocati. Imperatores etiam sm leges diui vocati. lib. j. cap. 62
imperatores quibus vitijs implicentur. lib. ij. cap. 29
imperium fuit translatum de grecis ad germanos. libro. j. cap. 13
imperium mundi precessit ecclesie pontificium. libro. j. cap. 36. in principio.
imperium romanum omnibus alijs excellentius. libro. j. cap. 59
imperio vacante succedit ecclesia. lib. j. cap. 13
imperialis dignitas an inferior sit episcopali. libro. ij. cap. 20
imperitus medicus sub quo periclitantur homines an sit irregularis. lib. j. cap. 48
imperfecte recipiens vnctionem an sit irregularis. ibidem.
imperseuerantia quid sit, lib. ij. cap. 75
impiorum iurisdictio qualis sit. lib. j. cap. 13
impugnationes fidei per Marsilium paduanum heresiarcham ⁊ earum reprobationes. libro. ij. cap. 68
Incedens armatus ad necandum hominem an irregularitatem incurrat. lib. j. cap. 43
incitabula ad correctionem faciendam. lib. ij. cap. 71
incitamenta ad recipiendam equo animo disciplinam. ibidem.
inclinatio nature vel non inclinatio an inducat peccatum. libro. ij. cap. 52
incommoda voluntatis proprie que sint. libro. ij. cap. 69
increpatus a patre vel iudice causa cognita an sit infamis. lib. j. cap. 99
indeuotio quid sit. lib. cap. 75
indicia vere nobilitatis septem. lib. ij. cap. 76
indignatio dei qualis sit. lib. ij. cap. 3
infamia quid sit. lib. ij. cap. 45
infamia quomodo irrogatur ⁊ qualiter remittitur. ibidem.
infamia iuris quid sit. Et qui dicantur infames infamia iuris. lib. j. cap. 49
infamia canonica quid sit. ibidem.
infamia principis vbi maxime attendatur. libro. ij. cap. 6
infames omnes an sint irregulares. lib. j. cap. 48
infames qui ⁊ quotuplices sint. lib j. cap 49
inferi porte que sint. lib. j. cap. 63
infidelis quilibet ignorans christum an dicitur blasphemus. lib. j. cap. 57
infideles an iuste aliquid possideant. lib. j. cap. 13
infideles an dicantur oues christi. Et an papa in eos sicuti in fideles habeat potestatem. lib. j. cap. 37
infideles dominium ecclesie recognoscentes an sint ab ecclesia tolerandi. ibidem.
infideles super fideles non sunt instituendi. libro. j. cap. 59
infideles an teloneo citra peccatum fraudari possint libro. ij. cap. 46
infirmus clericus an teneatur officium dicere aut audire. Et si conualuerit an tenebitur omissum recuperare. lib. ij. cap. 20
inimici fidei qui sint. lib. ij. cap. 4
initium duplicis potestatis sacerdotalis ⁊ regalis. libro. j. cap. 53
initium ecclesie. lib. j. cap. 63
initium ecclesie. lib j. cap. 64
iniuria in prelatum facta an dicatur etiam fieri in ecclesiam. lib. ij. cap. 20
iniusta dominia cur permittat deus. libro. j. cap. 37
iniuste excommunicans an teneatur actione iniuriarum. lib. ij. cap. 20
inobedientes ⁊ parantes insidias suis prelatis: conspirantes ⁊ coniurantes contra suos prelatos: ⁊ accusatores ⁊ persecutores suorum prelatorum an sint infames. lib. j. cap. 49
inobedientia religiosorum. lib. ij. cap. 70
innouatio dierum que sit. lib. ij. cap. 8
innocentij pape reprehensio. lib. j. cap. 48
innocentij ⁊ Ostien. defensio. lib. j. cap. 50
innocentij ⁊ Ostien. refragatio. lib. j. cap. 70

Innocentie tres gradus.lib j. cap.65
inquisitores heretice pravitatis an possint inquirere contra episcopos.lib.ij. cap.20
insectatio in eos qui consanguineos bñficijs obruũt libro.ij. cap.15
insignes episcoporum tituli.lib.ij. cap.18
institutio sacramentorum a quo tempore incepit. libro.j. cap.36
institutio cardinalium prima.lib.ij. cap.16
intellectus donum quid sit. libro.ij. cap.89. ⁊ qualiter differat a sapientia eodem libro.ij.cap.90.circa medium.
interdicto condemnatus an sit infamis.lib.j.cap.49
interdicti a papa positi violatio an irregularitatem inducat.lib.j. cap.48
inuectio in aduocatos.lib.ij. cap.12
inuidia religiosorum.lib.ij. cap.79
inunctio regum.lib.j. cap.56
Ira dei qualis sit.lib.ij. cap.3.⁊.8
irregulares qui sint ⁊ qui dicantur.lib.j. cap.48
irregulares qui sint non habentes ordinis executionem post peractam penitentiam.ibidem.
irregularitas vnde procedat.lib.j. cap.87
irregularitas quid sit.lib.j. cap.48
irregularitas vnde prouenit.ibidem.
irregularitas quibus modis contrahitur. ibidem.
irregularitas non priuat abbatem prelatione. ibidem.
irregularitas quando occasione homicidij contrahatur.ibidem.
irregularitas multiplex: ⁊ de qualibet casus singulares.ibidem.
Is cuius filius paruulus propter eius incuriam moritur an sit irregularis..ibidem.
isaac obedientia qualiter ad christum referatur. libro.ij. cap.69
Italica seditas.lib.ij. cap.2

L

Laban interpretatio lib.j. cap.69
laboris commoda varia.lib.ij. cap.51
lachryme definitio.lib.ij. cap.5
lachryme multis modis oriuntur.ibidem.
lachryme apud deum pondera vocis habent. libro.ij. cap.6
lachrymarum efficacia triplex.lib.ij. cap.5
lamech quid interpretatur.lib.ij. cap 4
lamenta cantica dicuntur. libro. ij. cap. 8. in principio.
lamentatio quid sit.lib.ij. cap.4
lamentatio ecclesie in ministros altarium.lib.ij.cap.8
lamentationum Hieremie interpretatio.lib.ij.cap.4. in principio.
lamia vnde dicatur. ⁊ quid sit ⁊ eius natura ⁊ quotuplicia genera lamiarum.lib.ij. cap.7
lapis angularis.lib.j. cap.64
latria quid sit.lib.j. cap.63
latronem ligans:etsi per alium occidatur an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
laudes apostolorum memoratu digne. libro.j. cap.63
laudes paupertatis.lib.ij. cap.65
laicus adsistens iusto siue iniusto bello vbi aliqui occiduntur an poterit ad sacerdotium promoueri. libro.j. cap.48
laicus eucharistiã euomens qualiter puniri debeat: ⁊ an eucharistiam taliter euomitam teneatur recipere.lib.ij. cap.27
laicos clerici ⁊ religiosi sanctitate precellere debent. libro.ij. cap.1
lazari suscitatio qualiter a christo facta fuerit. libro.ij. cap.5
Lectus in sacro eloquio quid sit.lib.ij. cap.4
leo hadriani successor qualiter oculos erutos ⁊ linguam abscissam per populum Romanum ⁊ lõgobardos diuinitus recuperauit.lib.j. cap.41
leprosi simoniaci.lib.ij. cap.9
lepram simonie author insectatur.ibidem.
letari quid sit.lib.ij. cap.2
letitia quid sit.ibidem.
leuite an habuerint iurisdictionem temporalem. libro.j. cap.64
lex diuinitatis que sit lib.j. cap.60
legis tria precepta.lib.j. cap.53
leges an sint prohibite religiosis.lib.ij. cap.69
legum iniquarum conditores.lib.ij. cap.46
legislatores seruabant quod sanciebant.lib.j. cap.42
legale sacerdotium qualiter differat a sacerdotio christi.lib j. cap.51
legatus de latere mandatum pape interpretatur. libro.j. cap.47
legatus proconsuli similis est ⁊ est cardinalis. ibidem.
legatus:patriarcha vel archiepiscopus an possint dispensare in etate vel ordinibus cum postulato in episcopum.lib.j. cap.50
legatus de latere:episcopus aut synodus an possint dispensare cum excommunicato vel interdicto scienter celebrante vel suspenso.ibidem.
legati a latere se.apo.in quibus dispensare possint.libro.j. cap.47
legatorum tria sunt genera. Et quid ad eorũ officiũ spectet.ibidem.
Libanus quid interpretatio.lib.ij. cap.6
liber hic quare planctus ecclesie vocitetur: eius materia: ⁊ vbi fuit compilatus. in prefatione. libro.j.
librorum copia.lib.ij. cap.76
libertas vera quid sit.in prefatione.lib.j.
libertatis ambitio que sit.lib.ij. cap.76
liberum arbitrium quid possit per se.lib.ij. cap.8
liberius papa ⁊ Leo heretici.lib.ij. cap.10
libidine furentes degeneres et ignobiles: nec bello seculari fortes. nec in fide stabiles. libro.ij. cap.2
licentia et obedientia qualiter differunt. libro.ij. cap.70
litere dimissorie.lib.ij. cap.23
literarum sacrarum studiosus debet esse rex. libro.j. cap.57
litigare in iudicio an apostolis licuerit.lib.ij. cap.58
Locans operas ad pugnandũ cum bestia an sit infamis.lib.j. cap.49
locus an sanctificet hominem an econuerso. libro.j. cap.32
loci mutatio an sit necessaria religiosis.lib.ij. cap.64
loculis quare christus vsus sit.lib.ij. cap.63
locusta quid interpretatur.lib.ij. cap.8
loquacitas nimia qualiter vitari debeat. libro.ij. cap.82
luctus quid sit.lib.ij. cap.2
luctus duplex.lib ij. cap.5

luctus penitentium.lib.ij. cap.8
ludouicus imperator vltimus fuit de genere Caroli & a longobardis orbatus oculis.lib.j. cap.41
ludouicus bauarus imperator schismaticus. libro.j. cap.65
luxuria vitiorum malorum principium.lib.ij. cap.6
luxus vestium.lib.ij. cap.76
luxus epularum & ornatum vitandus.lib.ij. cap.49

M

Macharij ad fratres sermo.lib.ij. cap.5
magistratus gradum an possit religiosus assumere.lib.ij. cap.34
maior quis potest esse in administrationis quamuis minor sit in ordine.lib.j. cap.68
maioritas quotuplex est.lib.j. cap.37
maioritas quadruplex.lib.j. cap.68
mala a sacerdotibus prouenientia.lib.ij. cap.1
malefici an sint vltimo supplicio plectendi. libro.ij. cap.72
mali quare permissi a deo viuere.lib.j. cap.37
mali cur in ecclesia tolerandi.lib.j. cap.65
malorum consuetudo qualiter bonis profuit. ibidem.
malorum quibus vndique premimur diuersitas. libro.ij.cap.86.circa finem.
malos toleranti an deus imputet peccata. libro.j. cap.65
mammona quid interpretatur.lib.ij. cap.2
manibus se vel alium impudice tangere sodomitica species est.ibidem.
manicheorum error.lib.ij. cap.8
manipulus quare poni debeat in manu sinistra. libro.j. cap.69
marcelli anglie episcopi penitentia.lib.ij. cap.27
marcus euangelista quare pollicem sibi amputauerit.lib.ij. cap.10
maria an in originali peccato concepta fuerit. libro.ij. cap.52
marsilius paduanus heresiarcha.lib.j. cap.68
martyrium patientie.lib.ij. cap.48
masculus agens cum masculo actu sodomitico an magis peccet quam patiens: & de eius specie horribili vide lib.ij. cap.2
masculis se commiscentes gladio feriendi.ibidem.
materia quare est propter formam.lib.j. cap.37
matrimonium christi cum ecclesia.lib.j. cap.66
matrimonium contractum an possit actus sodomiticus dirimere.lib.ij. cap.2
Mechie nomine quid intelligendum.lib.ij. cap.52
medele impedimentum.lib.j. cap.69
medendi cura.ibidem.
medicus vel chirurgicus ad hoc vt in arte sua peritus dicatur quid facere debeat.lib.j. cap.48
medicus imperitus sub quo periclitantur homines an irregularitatem incurrat.ibidem.
meditatio quid sit.lib.ij. cap.92
melancholicus humor an admittat demones intra corpus humanum.lib.j. cap.48
melchisedech ortus. Et qui sint Melchisedechiani heretici. Et an Melchisedech primus rex fuerit. libro.j. cap.36
melchisedech rex & sacerdos fuit.lib.j. cap.51
melchisedech an rex & sacerdos fuerit.lib.j. cap.52
melchisedech solus tenuit typum christi.lib.j. cap.68
mem quid interpretatur.lib.ij. cap.4
mens quomodo virtutum corona ornetur. Et quid sit corona ecclesie. Et quid per coronam intelligatur.libro.ij. cap.8
mensa episcopi an debeat splendere vasis aureis vel argenteis.lib.ij. cap.20
mercatorum scelera que sint lib.ij.cap.42.circa principium.
meretrix per penitentiam quid efficiatur. libro.ij. cap.5
meretrici adherens quid efficitur.lib.ij. cap.4
meretrices & histriones an & quibus satisfacere debeant de pecunijs acceptis.lib.ij. cap.46
mestitie duplex species.lib.ij. cap.8
Milites in quibus plerunque differunt.lib.ij. cap.32
militum christi arma que sint.ibidem.
militia duplex.ibidem.
militaris preda cuius sit.lib ij. cap.46
minorum fratrum religio an possit habere proprium. lib.ij. cap.55
miracula & priuilegia petri.lib.j. cap.55
misericordia dei an sit maior quacunque offensa. libro.ij. cap.3
misericordia an differat a pietate.lib.ij. cap.85
missarum questuariarum hodierno tempore celebratarum execrabilis detestatio.lib.ij. cap.5
missarum pecuniaria celebratio.lib.ij. cap.27
Modestie gregoriane exempla.lib.ij. cap.13
modus vnitatis duplex.lib.j. cap.63
modus vnitatis ecclesiastice.ibidem.
modus pugnandi contra antichristum. libro.j. cap.67
modus querendi.lib.ij. cap.6
modus in eligendis prelatis seruandus. libro.ij. cap.10
modus corrigendi.lib.ij. cap.71
modus orandi.lib.ij. cap.78
modi differentie circa temporalia.lib.ij. cap.56
mollities quid sit.lib.ij. cap.75
monachus vel monacha filios procreans an sit infamis lib.j. cap.49
monachus transiens ad episcopatum vt possit an mortaliter peccet.lib.ij. cap.20
monachus factus abbas an eximatur ab obedientia abbatis.ibidem.
monachus an possit sine consensu abbatis vouere.libro.ij. cap.23
monachus an possit eleemosynam facere. libro.ij. cap.46
monachus an semper teneatur abbati suo obedire. libro.ij. cap.68
monachi an debeant habere pecunias. Et an abbas possit illis concedere.lib.ij. cap.23
monachi an possint res suis laboribus acquisitas vel quascunque alias sibi sine licentia abbatis retinere. lib.ij.cap.24.circa medium.
monachi an possint testamenta facere. Et an possint sine licentia abbatis vouere. & ad strictiorem transire. Et an possint tractare negotia secularia. Et an possint habere horaria muliebria et zonas preciosas. Et an possint sine licentia abbatis episcopatus recipere. Et an facti episcopi ea que acquirunt ratione persone sibi appropriare et parentibus dare possint. Et an possint vti camisijs lineis. Et an possint tenere officia ad vitam. Et an possint extra causam monasterij ferre testimonium. Et an possint habere locum in diuersis monasterijs. Et an possint ha-

bere

bere reditus prouentus ⁊ vsufructus separatos a conuentu ⁊ prebendas separatas. Et an debeant induti iacere. lib. ij. cap. 24. circa finem.
monachorum regule ab ecclesia approbate. li. j. cap. 23
monachorum vulgariora crimina. lib. ij. cap. 24
monachorum auaritie tria sunt genera li. ij. cap. 54
monachis an liceat aliquid vendere, accipere aut donare sine licentia abbatis. lib. ij. cap. 23
monachis an possint abbates animarum curam committere sine licentia episcopi. ibidem.
monachalis habitus quis sit. lib. ij. cap. 14
monachalis tonsura qualiter differat a clericali. ibidem.
monarchia Romanorum an profecerit occisione ⁊ oppressione gentium. lib. j. cap. 64
monarchie quatuor. lib. j. cap. 43
monasterium an possit edificari sine licentia episcopi in cuius diocesi construendum est. lib. ij. cap. 21. in principio.
monilia quid denotent. lib. ij. cap. 4
mons christi quare coagulatus ⁊ pinguis dicitur. libro. j. cap. 61
mons sion quid interpretatur. lib. ij. cap. 2
mortalium animas an cacodemones intrare possint. libro. j. cap. 48
mortalium vana gloria. lib. ij. cap. 77
mortaliter an peccet qui credit se dignum ⁊ prelaturam respuit. lib. ij. cap. 20
Mulier nubens intra tempus luctus an sit infamis. lib. j. cap. 49
mulier bruto succumbens vltimo supplicio damnari debet. lib. ij. cap. 2
mulier formans sibi membrum virile ⁊ eo cum alia muliere abutens sodomiticum peccatum committit. ibidem.
mulier prima quare de latere viri dormientis fuerit facta. lib. ij. cap. 40
mulier menstrua patiens abominabilis. ibidem.
mulier corrupta an sit preferenda virgini superbe. libro. ij. cap 8
mulieres superegredientes ⁊ abutentes viris ⁊ se adinuicem abutentes an committant peccatum sodomiticum. lib. ij. cap. 2
mulieres quare vitande. Et de hoc multa exempla. libro. ij. cap. 73. per totum.
mulierum vitia. lib. ij. cap. 45. per totum.
multiplex episcoporum potestas. lib. j. cap. 50
mundani ⁊ ecclesiastici principatus discrimen. libro. ij. cap. 13
mundus ab initio vsque ad finem quomodo regatur. libro. j. cap. 44
mundi abusiua. xij. lib. ij. cap 18
murmuratio quid sit. lib. ij. cap. 80
mutatio loci an sit necessaria religiosis li. ij. cap. 64

N

Nabal quid interpretatur. lib. j. cap. 66. ⁊ 69
nati ex sacerdotibus an possint ad papatum promoueri. libro. ij. cap. 10
natura iaspidis contra demones. lib. j. cap. 48
natura quelibet intellectualis an seipsa naturaliter sit beata. lib ij. cap. 52. ⁊ 30
nature bona. lib. ij. cap. 76
naturalis vnitas que sit lib. j. cap. 63
naturales passiones tres. lib. ij. cap. 1
naufragia an possint vsucapi. lib. ij. cap. 46
nazarei quid interpretantur. lib. ij. cap. 31
Necessaria requisita ad perfectam politiam quot ⁊ que sint. lib. j. cap. 40
necessaria ad martyrium que sint lib. ij. cap. 49. circa finem.
necessaria obedientia que sit. lib. ij. cap. 49
necessitas duplex. lib. ij. cap 8
negligentia quid sit. lib. ij. cap. 75
negotiatio prelatorum detestanda. lib. ij. cap. 7
negotiatoris ⁊ mercatoris discrimen. lib. ij. cap. 42. in principio.
nemroth tyrannidem exercuit. lib. j. cap. 36
nemroth author edificande turris. lib. j. cap. 64
Nobilem tormentis subijciens an sit infamis. libro. j. cap. 49
nobilitatis vere indicia septem. lib. ij. cap. 76
noe sacerdotis officio functus est. lib. j. cap. 13
noe fabricator arce quid designet. lib. j. cap. 36
noemi quid interpretatur. lib. ij. cap. 10
nomen petri vnde. lib. j. cap. 55
nomen cardinalium vnde. lib. ij. cap. 16
nomine volucrum volantium ⁊ subtilium quid denotetur. lib. ij. cap 7
nomine strutionis quid denotetur: ⁊ quid sit strutio. ibidem.
nomine sedis apostolice an intelligatur alius quam papa. lib. ij. cap. 11
nomine episcopi an comprehendantur papa: cardinales: patriarche: archiepiscopi ⁊ primates. libro. ij. cap. 19
nomine prelati intelligitur quicunque legitimus ecclesie administrator. lib. ij. cap. 22
nomine furti quid intelligendum sit. lib. ij. cap. 47
nomine mechie quid intelligendum. lib. ij. cap. 52
nomina diuersarum potestatum que sint. li. ij. cap. 31
notarij in quibus offendunt. lib. ij. cap 40
noui testamenti sacerdotes maiores ⁊ minores christus instituit. lib. j. cap. 54
nouitius an possit in abbatem eligi. lib. j. cap. 48
Nubes leuis: nubes lucida ⁊ nebula obscura. libro. ij. cap. 6
nun sempiternum interpretatur. lib. ij. cap. 4

O

Obediendū an sit semper superiori. li. ij. cap. 69
obediendum an sit precepto iniusto ⁊ inhonesto. ibidem.
obediens religiosus cui comparetur. ibidem.
obedientia est de substantia monachi secundum ecclesiam. lib. j. cap. 46
obedientia religionis fundamentum. lib. ij. cap. 51
obedientia vera qualis esse debeat: ⁊ quibus impleatur. lib. ij. cap. 68
obedientia qualiter perficiatur: ⁊ circa quid attendatur. Et que sint admonitiones ad commendationem obedientie. lib. ij. cap. 49
obedientia abrae qualis fuerit. ibidem.
obedientia quibus iuuetur. ibidem.
obedientia abundans que sit ibidem.
obedientia quotuplex est. ibidem.
obedientia quid sit. lib. ij. cap. 68. ⁊ 69. ⁊ 70. cap. Et quotuplex est. cap. 69
obedientia quibus perficitur. ibidem.
obedientia ⁊ licentia qualiter differunt. lib. ij. cap. 70
obedientie bonum prestite commēdatio. li. ij. cap. 52
obedientie virtus circa quid versari debeat. Et quid requiratur ad perfectam obedientiam euangelicam: perfectam castitatem ⁊ perfectam paupers

tatem euangelicam.lib.ij. cap.56
obedientie exempla.libro.ij. cap.69
obedientie exempla que sint.ibidem.
obedientie effectus multiplex.ibidem.
obedientie gradus septem.ibidem.
obedientie aduersantia que sint.ibidem.
obedientie commendatio.ibidem.
obligans ecclesiam suam pro alienis debitis an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
obligatus voto donec intret religionem an irregularitatem incurrat.ibidem.
obligatio vel sententia facta prelato vel data per prelatum non tenet.lib.ij. cap.22
Occasio immunditie religiosorum.lib.ij. cap.73
occidere iuste an sit peccatum.lib.j. cap.37
occidere hominem an sit licitum.lib.ij. cap.72
occidens hominem precepto dei an reputetur homicida.ibidem.
octauiani Cesaris interrogatio facta sibylle super vero deo ⁊ cultu diuino.lib.j. cap.40
oculus impudicus quis sit.lib.ij. cap.6
oculus qualiter animam depredetur.ibidem.
oculi ecclesie.ibidem.
Officium sacerdotis triplex.lib.j. cap.51
officium regis quale debeat esse.lib.j. cap.62
officium episcopi acceptabile ⁊ periculosum.libro.ij. cap.10
officium episcopi quale sit.lib.ij. cap.21
officiorum diuersitas.lib.j. cap.63
officialis incitans iudicem ad iniuste iudicandum an teneatur ad interesse.lib.ij. cap.46
Og regis basan interpretatio.lib.j. cap.62
Olei definitio secundum Aug.lib.ij. cap.5
Opem vel consilium furibus prebentes an teneantur ad restitutionem.lib.ij. cap.46
operari bonum an quis possit sine auxilio gratie. Et an possimus absque coactione bonum vel malum operari.lib.ij. cap.8
ophir quid interpretatur.lib.ij. cap.7
opulentie causa nemini gloriandum.lib.ij. cap.49
opus bonum tria complectitur.lib.ij. cap.8
opera tenebrarum que sint.lib.ij. cap.2
oppressio virginis violenta an priuet corruptam aureola.lib.ij. cap.82
Orandi modus lib ij. cap.78
orario christi in monte quid interpretatur.li.j.cap.55
oratio perfecta que sit.lib.ij. cap 6
orationis vires que sint.lib.ij. cap.50
orationis excellentia.lib.ij. cap.52
orbis totus quot sedes patriarchales habeat.libro.ij. cap.11
ordo episcoporum quadripertitus.lib.j. cap.50. Et lib.ij.cap.11.⁊.18.in princi.
ordo discipulorum christi triplex.lib.ij. cap.58
ordinatus sub conditione non petendi beneficium si presentetur an irregularitatem incurrat.libro.j. cap.48
ornamenta regalia que sint. ⁊ eorum designatio.libro.j. cap.57
Osculum mulieris an inducat peccatum mortale.libro.ij cap.52
ostiensis reprehensio lib.j. cap.48
Otium quid sit ⁊ quid otiositas.lib.ij. cap.75
otiosa verba que sint. Et an verba scurrilia ⁊ turpia computanda sint inter otiosa.lib.ij. cap.81
otiositas in summo pontifice cauenda.lib.ij. cap.13

P

Pagani ⁊ fideles an dicantur esse in regno dei.libro.j. cap.61
palatium episcopi an ⁊ quomodo priuilegium defensionis habeat.lib.ij. cap.20
papa an ab vnico cardinali posset eligi.lib.j. cap.1
papa an possit compelli ad docendum de titulo papatus.lib.j. cap.2
papa an posset priuari papatu propter crimen hereseos aut aliud scelus: si vellet corrigi.lib.j. cap 4
papa an sit super omnia concilia generalia. Et an ipsa ab ipso iurisdictionem ⁊ authoritatem recipiat libro.j. cap.6
papa an possit a concilio iudicari.ibidem.circa medium.
papa an habeat iurisdictionem vniuersalem in toto mundo non solum in spiritualibus sed ⁊ temporalibus.lib.j. cap.13
papa quamlibet causam potest iudicare.ibidem.
papa potest priuare Imperatorem imperio: ⁊ reges regno.ibidem.
papa de hereditate temporali se intromittere potest.ibidem.
papa est vicarius christi inquantum homo.ibidem
papa non solum christi sed ⁊ dei vicarius est.ibidem.
papa quamlibet iurisdictionem in alios confert: eam vero immediate a deo recipit.lib.j. cap.17
papa solus in iis que non sunt contra fidei articulos plus potest quam tota ecclesia ⁊ vniuersa eius concilia ibidem.
papa an intrusus recipit a deo potestatem post electionem suam non a concilijs vel electoribus.li.j.cap.18
papa transfert imperium: ⁊ confirmat Imperatorem electum canonice: inungit ⁊ coronat: contumacem ⁊ persecutorem ecclesie imperio priuat.li.j. cap.21
papa an possit cogi stare Rome. Et an a Romana ciuitate vel sede apostolica iurisdictionem recipiat.libro.j.cap.xxxiij.in principio.
papa vbicunque fuerit an sit eiusdem meriti ⁊ eiusdem sacerdotij.ibidem.circa medium.
papa an teneatur se purgare de aliqua infamia siue a bonis siue malis exorta. Et an deficiens in purgatione pro conuincto habeatur acsi crimen esset probatum.li.j.cap.33.per totum.
papa iniuriam vel iniustitiam alicui inferens an habeat iudicem super semetipsum. Et an papa delinquens plus apud deum puniri debeat quam alius. Et an papa delinquens possit condemnari per arbitros ab ipso electos. Et an possit alicui potestatem dare seipsum iudicandi ⁊ deponendi a papatu. Et an possit constituere archipapam vel sibi equalem.lib.j. cap.34
papa hereticus quouis catholico est inferior. ⁊ in eo casu potest ab vniuersali synodo iudicari.li.cap.34
papa an possit aliquam causam ad eum pertinentem a se tanquam suspecto remittere.li.j.cap.35.in princip.
papa quandiu est papa facere non potest quin sit omnium iudex.ibidem.
papa an habeat potestatem in infideles sicut in fideles. Et an infideles dicantur oues christi sicut ⁊ fideles.lib.j. cap.37
papa an participet vtranque naturam cum christo. ibidem.
papa an possit imperium transferre: ⁊ vni auferre ⁊ alteri conferre ius ⁊ potestatem imperatorem eligendi. Et an papa debeat cognoscere de arduis ⁊ ambiguis tam in spiritualibus quam temporalibus. ibidem.

papa an sit monarca vniuersalis.lib.j. cap.37
papa Joan.xxij.tempore fratris Aluari huius operis authoris a Bauaro tyranno depositus fuit lib.j. cap.39
papa an possit priuare electores iure eligendi. libro.j. cap.45
papa an possit in fide facere articulum nouũ ibidẽ.
papa in quibus dispensare non potest.lib.j. cap.46
papa an ⁊ in quibus non possit cũ monacho dispensare.ibidem.
papa potest cum monacho super votis spiritualib⁹ dispensare.ibidem.
papa nisi iusta de causa dispenset an peccat nec prosit dispensatio quantum ad deum. ibidem.
papa solus an debeat dispensare super irregularitate homicidij.lib.j. cap.48
papa an possit dispensare cum heretico.ibidem.
papa an possit solus cũ heretico dispẽsare.li.j.cap.50
papa an solus admittat postulationeʒ quandocũqȝ quis in episcopum postulatur. Et an solus papa dispenset cum habente maculam in oculo. Et an solus papa dispenset cuʒ sacerdote extraneo vt celebret occulte sine literis vel testibus sue ordinationis. Et de multis alijs dispensationib⁹ per solũ papam concedendis vide.ibidem.
papa quid interpretatur.lib.j. cap.54
papa an sit solus vicarius christi.ibidem.
papa an obtineat primatuʒ iure diuino ⁊ humano. Et an princeps terrenus primatum spiritualem conferre possit.lib.j. cap.55
papa an possit ⁊ debeat de temporalibus se intromittere.lib.j. cap.56
papa an iure diuino ⁊ humano habeat potestatem temporalem.ibidem.
papa an possit regem terrenum excommunicare ⁊ ab ecclesia expellere.lib.j. cap.59
papa in temporalibus an succedat beato Petro. ibidem.
papa an instituerit regiam potestatẽ.ibidem.
papa an humano iure habeat temporalem potestatem.ibidem
papa an plenitudinem habeat potestatis.ibidem.
papa an habeat vicarium imperatorem in temporalibus.lib.j. cap.68
papa an sit homo simpliciter an quasi deus. Et an papa sit de foro imperatoris ratione temporaliuʒ. ibidem.
papa an possit se sua iurisdictione priuare.ibidem.
papa an succedat imperio.ibidem.
papa an possit cũ quibuscũqȝ dispensare.lib.ij. cap.8
papa hereticus an debeat condemnari sine spe venie. ⁊ quot testes requirantur ad papam conuincendum de heresi.lib.ij. cap.10
papa an possit peccare grauius quam quiuis alius. ibidem.
papa hereticus an debeat tpaliter puniri.ibidem.
papa an sit caput totius ecclesie.ibidem.
papa an possit concedere priuilegium vni ecclesie in preiudicium alterius.ibidem.
papa an possit absoluere quos ↄcilium dãnauit.ibidẽ.
papa an debeat vsqȝ ad anime exhalationem seruare que a suis precessoribus sancta sunt.ibidem.
papa an canonice sit electus vt vitet perpetuũ anatema.ibidem.
papa indignum se sentiens an papatuí renuntiare debeat.ibidem.
papa an sit archiepiscopus.lib.ij. cap.11
papa an sententias ⁊ processus sine iuris ordine ⁊ a non suo iudice factos possit validare. ibidem.
papa an possit ratificare quod nihil.ibidem.
papa an possit statuta facere contra formam baptismi: confirmationis ⁊ huiusmodi.ibidem.
papa salutando excommunicatum ex certa scientia an ipsum absoluat.ibidem.
papa an possit facere nouum articulũ fidei. ibidem.
papa an possit compellere aliquem renuntiare ius suum. Et an possit seruum alterius assumere sibi in clericatu, si est sibi necessarius. Et an de se scribendo debeat loqui in singulari. Et an solus papa debeat dici summus sacerdos.ibidem.
papa an possit semper leges nouas facere.ibidem.
papa non possit sibi successorem eligere. Et an papa sit publica persona. Et an possit priuilegiare clericos sine voluntate imperatoris. Et quid si papa aliquid ad se reuocet quod postea fit an sit irritum ⁊ inane. Et an papa dans rem alienaʒ transferat dominium. Et an possit alicui ius suum auferre sine causa. Et in quo casu possit papa papaʒ ligare.ibidem.
papa an sine concilio habeat in arduis plenitudinem potestatis. Et an dispenset cum bigamo ⁊ in voto ⁊ in iuramento cõtra apostolum. Et an possit addere euangelio ⁊ declarare illud ⁊ interpretari. Et an sit beato Paulo maior in administratione. Et an possit laicis de sua iurisdictione temporali non existentibus penas temporales statuere. Et si papa velit causam suam in propria persona agere quis erit iudex. Et an papa mortuo ecclesia dicatur sine capite.ibidem.
papa non proprie dñs est.lib.ij. cap.13
papa seruus seruorum dei vocatur. Et quis papa tali se nomine primo vocitauerit.ibidem.
papa an possit simoniam committere. lib.ij. cap.14
papa circa quid eniti debeat.ibidem.
papa an senes potius quam iuuenes ad consilium conuocare debeat.lib.ij. cap.15
papa abdicare debet a curia sua prelatos venatores. ibidem.
papa bone ecclesie alienare non debet.ibidem.
papa in maiori est periculo ꝙ̃ quiuis alius.ibidem.
papa a quo debeat consecrari lib.ij. cap.16
papa peccãs an possit eligere sibi confessorẽ.li.ij.ca.19
pape iudicio an sit magis credendum quã toti mundo contra sentienti.lib.j. cap.7
pape est potestas temporalis: eius autem executio Imperatoris.lib.j.cap.13 quasi per totum.
pape sentẽtias esse iustas presumendũ est.li.j.cap.26
pape Anastasij obitus.lib.ij. cap.10
pape superioritas ethnicorum reguʒ exempla figurata.lib.j. cap.40
pape studium circa quid debeat esse lib.ij. cap.10
pape bonitas ⁊ peruersitas ad quid ↄferant. ibidẽ.
pape p̃sentia an suppleat iuris solẽnitates.li.ij.cap.11
pape sententia an faciat ius.ibidem.
pape studia qualia debeant esse. lib.ij. cap.15
pape Clementis.iiij.prouidentia.ibidem.
pape an semper sit obediendum.lib.j. cap.7
pape iuramentum fidelitatis prestat imperator. libro.j. cap.13
pape an omnia sin subiecta.lib.j. cap.37
papa mentiens an sacrilegium cõmittat.lib.ij.cap.11
papam aut clericum non potest imperator etiam in

hereticos crimine iudicare.lib.j. cap.22
papam pro capite non habent non hz caput christũ lib.j. cap.24
papam asserere vtrãqz potestatem in terris non habere an sit hereticum.lib.j. cap.37
papaz non coadiuuantes tempore persecutionis an censendi sint heretici.lib.j. cap.38
papam quilibet participat.lib.ij. cap.12
papa mortuo an ecclesia debeat dici sine capite. libro.j. cap.68
papalis sedes a Roma non potest in aliã ciuitatem transferri.lib.j. cap.32
papalis dignitas officium apostolicum appellatur. lib.j. cap.54
papalium deplomatuz precia.lib.ij. cap.7
papatus an sit prima sedes. Et an possit a quoqz iudicari.lib.j. cap.5
papatus an sit semper in ijs que contra deuz expresse non sunt. Et an pape in omnibus sit obediendum.lib.j. cap.7
papatus ministeriuz potius q̃z dominium dicitur. lib.ij. cap.13
papatu vacante iurisdictio generalis non remanet apud aliquem vel aliquos.lib.j. cap.20
pharao nomen omniuz regũ egypti fuit li.j.cap.64
parietis nomine quid designetur.lib.ij. cap.5
partes discipline.lib.ij. cap.72
partes suppositi accusatio nullo tempore clauditur. lib.ij. cap 46
pascere oues christi quid sit.lib.j. cap.37
pascendi cura.lib.j. cap.69
passio carnalis triplex.lib.ij. cap.2
passionis dominice preludiuz.lib.j. cap.36
pastophoria que sint.lib.ij. cap.3
pastori conuenientia que sint.lib.ij. cap.22
pastores ecclesie reges dicuntur.lib.j. cap.52
pastores ecclesie quare ceci dicuntur.lib.ij. cap.2
pater quare vocetur excelsus.lib.ij. cap.4
paciente martyrium.lib.ij. cap.48
patriarcha lingua greca quid interpretat.li.ij.cap.12
patriarca an habeat in subditos suoruz suffraganeorum aliquam potestatem.lib.ij. cap.19
patriarca an habeat idem ius in suis subditis quod papa in suis.ibidem.
patriarche priuilegia.lib ij. cap.29
patriarche an possint dispensare cum episcopis et electis suis suffraganeis.lib.ij. cap.17
patriarche quum offendunt an eligant sibi confessorem. Et an in foro contentioso a solo papa puniri debeant.lib.ij. cap.19
patriarche an vbiqz crucem portare debeant ibidẽ.
patriarchia quot sint.lib.ij. cap.12
patriarchatus ecclesiastici principales quatuor. libro.ij. cap.17
paulus apostolus quare beatum Petruz reprehẽderit.lib.ij. cap.20
pauperies christi multifaria.lib.ij. cap.64
paupertas in christo quintuplex.li.ij.cap.6. in prin.
paupertas cardinalium antiquorũ et quot eorũ sint tituli.lib.ij. cap.16
paupertas euangelica an dominium et proprietatez excludat. et an liceat apostolis ex euãgelio viuere. lib.ij. cap.56
paupertatis commendatio lib.j. cap.67
paupertatis euangelice perfectio an magis consistat in animo q̃z in temporaliũ carentia.lib.ij. cap.56
paupertatis laudes.lib.ij. cap.65
pax quare non sit inter mortales et quid sit pax. libro.ij. cap.31
pacis definitio.lib.j. cap.63
pacis commendatio.lib.ij. cap.47
phe quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Peccator q̃z cito deo reconciliatur an dignus sit videre faciem patris.lib.ij. cap.91
peccatum quare nihil est.lib.ij. cap.2
peccatum quare tempestas vocetur.lib.ij. cap.2
peccatum sodomiticum quare dicatur contra naturam.ibidem.
peccatum primum quid sit: et quid secundum: tertiũ et quartum.lib.ij. cap.2
peccatum hominem vagum et instabilem facit. libro.ij. cap.4
peccatum inuidie an sit contra spiritum sanctum. libro.ij. cap.79
peccato inuidie an diabolus deiectus fuerit de celo. ibidem.
peccata quare hominem seruum faciant.lib.ij.cap.4
peccatorum omniũ maximuz superbia.lib.j.cap.62
pecunia idolorum seruitus.li.ij. cap.9
pecunia fratri minori data cuius sit,lib.ij. cap.64
pecunie sprete exempla memoranda. lib.ij. cap.15
pecunie vsus quando adinuentus fuit.lib.ij. cap.61
pecuniam dans ne actione famosa conueniatur an infamiam incurrat.lib.j. cap.49
pecuniam famosis viris aut mulieribus dantes an mortaliter peccent.lib.ij. cap.46
pecuniã an liceat fratri minori recipere per se aut per alium. Et ad quid sit cautum ne fratres minores pecuniam portent.lib.ij. cap.65
pecuniam deponere an liceat pro fratre minore. lib.ij. cap.66
pecunias dans monasterio vt recipiatur an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
pecuniaria visitatio prelatis inhibita.lib.ij. cap.27
pecuniaria missarum celebratio.lib.ij. cap.27
pedes ecclesie qui sint.lib.ij. cap.4
pedes lauandi.ibidem.
pelles salomonis sint.lib.ij. cap.6
pena an sit malum.lib.j. cap.68
pena peccantis maior post preceptum et exemplum efficitur.lib.ij. cap.8
penam reorum an deus concupiscat.lib.ij. cap.6
penarum inferni consideratio.lib.ij. cap.84
penitenti quinque necessaria.lib.ij. cap.5
penitentium luctus.lib.ij. cap.8
penitentia serotina multos decipit.lib.ij. cap.3
penitentia quid operatur.lib.ij. cap.5
penitentia beati marcelli anglie episcopi.li.ij.cap.27
penitentia Salomonis super idololatria.li.ij.cap.45
percutiens grauidam abortum viuificatum facientem an sit irregularitas.lib.j. cap.48
peregrinari an deceat eremitaz.lib.ij. cap.51
perfectum quid sit.lib.j. cap.54
perfecti sacrificii duo actus.lib.j. cap.63
perfectio consiliorũ euangelicorũ que sit.lib.ij.cap.56
perfectio eremite que sit.lib.ij. cap.69
periurium voluntarium an irregularitatez inducat lib.j. cap.48
persecutio duplex.lib.ij. cap.7
personalis vnitas que sit.lib.j. cap.63
pastis adulatorum cauenda.lib.ij. cap.13
pestilentie et tempestates propter peccatuz sodomi-

ticum

ticum inducte.lib.ij. cap.2
petrus apostolus vnde nomen acceperit.li.j. cap.55
petrus apostolus quare nomine christi tributū soluerit.ibidem.
petrus an solus quesiuerit a christo, Si peccauerit in me frater meus &c.ibidem.
petrus quare solus educens gladium, percussit seruum pontificis.ibidem.
petrus quare dicitur Simon Joannis.ibidem.
petrus apostolus quare temporalem potestatem nō exercuerit.lib.j. cap.59
petrus apostolus an habuerit iura imperij.ibidem.
petrus apostolus an omnium fidelium fuerit caput, ibidem.
petrus os apostolorum.lib.j. cap.63
petrus apostolus post ascensionem dñi non Rome sed Antiochie sedez primo habuit.lib.j. cap.68
petrus apostolus an plus ceteris christum dilexit. lib.ij. cap.10
petrus de morron canonizatus quare papatui renuntiauit.lib.ij. cap.11
petri Corbarij apostate ordinis minorum detestatio. Cur idem coruinus appellatus. Et a quo in sedem apostolicam intrusus.lib.j.
petri apostoli excellentia quibus testimonijs probatur.lib.j. cap.36
petri manducatoris historia de Alexandro macedone.lib.j. cap.40
petri nomen vnde.lib.j. cap.55
petri priuilegia & miracula ibidem.
petri claues.lib.j. cap.63
petri apostoli ecclesia cui epo subdita sit: & an sit epalis ecclesia an patriarchium.lib.ij. cap.11
petro an sit data potestas sup alios aplos.li.j.cap.48
petro an licitum fuerit post christi resurrectionez ad piscationem redire.lib.ij. cap.63
Philargyria quid sit.lib.ij. cap.9.&.54.
physica an sit prohibita religiosis.lib.ij. cap.69
pietas: prudentia & iustitia.lib.j. cap.57
pietas quotuplex est: & an differat a misericordia. lib.ij. cap.85
pilatus quō christum iudicauit.lib.j. cap.68
pilatus quare magis curauit vnde esset regnū christi materialiter q̄ carnaliter.lib.ii. cap.57
pilati admiratio super accusatione christi.li.ij.cap.6. in principio.
pithie & Damonis amicitia.lib.j. cap.62
Politia christiana an sit vna: & an sit vn⁹ princeps ipsam dirigens.lib.j. cap.40
politia christiana an plures principatus admittat. ibidem.
politie christiane finis vnus.ibidem.
polluere vxorem extra claustra pudoris sodomitica species est.lib.ii. cap.2
pollutus ad altare accedens an corpus christi polluat.lib.j. cap.69
poma apud sodomam genita que: & qualia sint. lib.ij. cap.2
pontifex summus an proprie vocetur papa Romanus.lib.j. cap.32.circa finez
pontifex qlibet an maior sit imperatore.lib.j.cap.37
pontifex summus an iure diuino & humano habeat potestatem tpalem.lib.j. cap.56
pontifex maximus an sit sufficiens ad regendā vniuersalem ecclesiā: & summi pontificatus onera supportare.lib.ij. cap.20
pontificis summi nomina.lib.ij. cap.21
pontificis opera duo.lib.ij. cap.18
pontifici summo septem considerationes diligenti⁹ obseruande.lib.ij. cap.10
pontifices quondā idē fuerunt & reges.lib.j. cap.13
pontificum vnctio.lib.j. cap.56
pontificium ecclesie an precesserit mundi imperiuz. Et quot modis accipitur ecclesia.lib.j. cap.36 in principio.
pontificalia an sint de substantia ordinis vel officij episcopalis.lib.ij. cap.21.circa finem.
populus quid sit.lib.j. cap.63
porta perditionis quid sit: & quid porta vite: & quid lata porta & quid angusta.lib.ij. cap.1
porte inferi que sint.lib.j. cap.63
possessio an possit vel prescribi ɔtra papā. li.ij.cap.12
potentia christi multiplex.lib.j. cap.51
potentia creandi an sit pluribus cōicabilis.ibidem.
potentia faciendi miracula qualiter communicetur. ibidem.
potentia regalis qūo communicetur.ibidem.
potentia ecclesiastica que sit.lib.j. cap.58
potentia summi pontificis plenissima.lib.j. cap.58
potentie christi & eius vicarij discrimen.ibidem.
potestas temporalis est pape: eius aūt executio imperatoris.lib.j. cap.13.quasi per totum.
potestas papalis omnium est dignissima & vtilissima.lib.j. cap.44
potestas papalis ad que se extendat & in quibus valeat dispensare.lib.j. cap.45
potestas papalis dispensandi per duas regulas probatur.lib.j. cap.56
potestas gubernatiua chri q̄re hoib⁹ cōicata.li.j.c.51
potestas sacerdotalis qūo cōicetur.ibidem.
potestas christi quibus hominibus communicata sit.ibidem.
potestas sacerdotalis & regalis an eidem competāt persone.ibidem.
potestas regia quotuplex est, & vñ orta est.li.j.cap.52
potestas sacerdotalis & regia quibus communicet & quotuplex est.ibidem.
potestas prelatoꝝ ecclesie duplex.ibidem.
potestas sacerdotalis an prior fuerit potestate regia. lib.j. cap.53
potestas regia spiritualis an sit dignior q̄ sacerdotalis.ibidem.
potestas an sit data hominibus ligandi & soluendi mortuos sicut viuos.lib.j. cap.56
potestas temporalis an contineatur in spirituali. Et an potestas spiritualis iudicare debeat temporalez. Et a quo instituta fuit potestas temporalis. Et quotuplici indigeat formatione. Et an spiritualis potestas sit causa temporalis.ibidem.
potestas spiritualis quotupliciter ad temporalem se extendat.ibidem.
potestas temporalis an possit conferre ecclesiastica beneficia.ibidem.
potestas temporalis ecclesie conducibilis. ibidem.
potestas iudicis spiritualis an principaliter consistat in criminibus.ibidem.
potestas spiritualis an debeat iurisdictionem temporalem exercere.ibidem.
potestas temporalis sub spirituali existens an participet aliquid spiritualitatis.ibidem.
potestas principum secularium an possit dici spiritualis.ibidem.

potestas terrena qualiter in exercēda iustitia se debeat habere.lib.j. cap.57
potestas sine numero, pondere & mensura li. j.cap.58.
potestas regia an sit ecclesie necessaria.lib.j. cap.59
potestas spiritualis & tēporalis an sint a deo ibidem.
potestas regalis an sit permissa vel concessa.ibidem.
potestas spiritualis quare temporali tributum soluat.ibidem.
potestas spūalis an subiecta sit temporali.ibidem.
potestas regia spiritualis & temporalis an sint due potentie.ibidem.
potestas spiritualis duplex.ibidem.
potestas omnis an sit a deo eodem modo. ibidem.
potestas iudiciaria ecclesiasticoꝝ.lib.j. cap.64
potestas maior quot modis attendi dꝫ.lib j. cap.68
potestas ecclesiastica qua de causa despectui habeatur.lib.j. cap.59
potestas sacerdotalis ad soluendum peccatum & iurisdictio excommunicandi & absoluendi in foro iudiciali quō differunt.lib.j. cap.70
potestas temporalis qualiter pertineat ad papam. lib.ij. cap.57
potestatis sacerdotalis & regalis discrimē.li.j. ca.52
potestatis duplicis sacerdotalis & regalis initium. lib.j. cap.53
ptātis sacerdotalis & regalis diuersitas.lib j.cap.54
potestatis spiritualis & tēporalis plenitudo in summo pontifice.lib.j. cap.58
potestates secularis & spiritualis in quibus conueniunt.lib.j. cap.56
potestarias an quis possit in pluribus ciuitatibus obtinere.lib.ij. cap.8
Publicus aleator & mutuans in ludo an sint infames.lib.ij. cap.49
puerum occidens incaute an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
puerum impudicum facere attentans iniuriam tenetur.lib.ij. cap.2
pueri in sacro eloquio quid significent.ibidem.
pugnand. modus contra antichristū.lib.j. cap.67
puluinaris nomine quid denotetur.lib.ij. cap.22
putei definitio ſm Aug lib.ij. cap.5
Planctus ecclesie.lib.ij. cap.1.in principio,
planctus multifarius apud iudeos.lib.ij. cap 5
platea quid interpretatur & quid sit.lib.ij. cap.1
plausus manuum diuersus.lib.ij. cap.5
plenitudo spiritualium sensuum an fuerit in beato Petro.lib.j. cap.59
pluralitas beneficioꝝ prohibita.lib.ij. cap.8
Preceptum christi sex viris ad interficiendum paratis.lib.ij. cap.5
precepto iniusto & inhonesto an sit obediendum. lib.ij. cap.69
precepto dei hominem occidens an reputetur homicida.lib.ij. cap 72
preceptorum christianorum regule cur vniuersales. lib.j. cap.63
preceptoꝝ differentia.lib.ij. cap.15
preda militaris cuius sit.lib.ij. cap.46
preda iusti belli an sit capientis. ibidem.
prede restitutio quō sit facienda.ibidem.
predam emere an sit licitum ibidem.
predestinatio an faciat certam salutem.lib.ij. cap.8
predicatores quare antiquitus in portis templi sedebant.lib.ij. cap.2
predicatores quales sint.lib.ij. cap.4
predicationis pabulum.lib.j. cap.69
prelatio quelibet an sit translata ad fideles per christi aduentum. Et quibus commissa est talis prelatio.lib.j. cap.37
prelatio quinque modis haberi potest.lib.j. cap.68
prelationis & potestatis Petri & eius successorum laudes.lib.j. cap.55
prelatione abbati nō aufert irregularitas.li.j.cap.48
prelatus qualiter subditos pascere debeat.li.j.ca.69
prelatus an debeat prefici pluribus ecclesijs.li.ij.c.8
prelatus an possit purgationem ferri candentis indicere.lib.ij. cap.22
prelatus non debet officia consanguineis committere.ibidem.
prelatus an possit commutationem venditionem & permutationem de rebus ecclesie facere sine consensu capituli.ibidem.
prelatus pronior esse debet ad miserendum q̄ ad puniendum.ibidem.
prelati nomine intelligetur quicūq; legitimus administrator.ibidem.
prelato necessaria.ibidem.
prelatum suum trahens ad iudicium seculare super spiritualibus beneficio priuari debet.ibidem.
prelati ab ecclesia tolerati quamlibet iurisdictionem veraciter exercent.lib.j. cap.10
prelati cum sint reges quare non vocentur reges. lib.j. cap.52
prelati qualiter officia publica exercentes excommunicati debent.lib.j. cap.69
prelati vita non verbo corrigere debent.ibidem.
prelati comedias legere prohibentur.ibidem.
prelati galli gallinacei & canes.ibidem.
prelati qualiter subditos inducere debent.ibidem
prelati qualiter bona sua debeant partiri.li.ij. cap.5
prelati quare aurum sitiant.lib.ij. cap.9
prelati Hispanie viles.lib.ij. cap.18
prelati an possint penas pecuniarias pro criminibus puniendis accipere: & an ipsas in propriū conuertere debeant.lib.ij. cap.20
prelati reditus subditorum minuentes qualiter puniri debeant.ibidem.
prelati an possint bellis interesse & manu propria bellare.ibidem.
prelati non pro suis tantum sed pro populi delictis rationem reddere coguntur.lib.ij. cap.22
prelati.an possint inferiorum prelatorum iura infringere.ibidem.
prelati an teneātur compellere illos qui habent plures dignitates vel ecclesias curam animarum habentes ostendere dispensationem.lib.ij. cap.22 in fine.
prelatorum sententias esse iustas presumendum est. lib.j. cap.26
prelatoꝝ ecclesie duplex potestas.lib.j. cap.52
prelatoꝝ cura triplex.lib j. cap.69
prelatoꝝ negligentie redargutio.lib.j. cap.70
prelatoꝝ ambitio.lib ij. cap.3
prelatoꝝ negotiatio detestanda.lib.ij. cap.7
prelatoꝝ cum lamijs comparatio.lib. cap.7
prelatoꝝ fraus in accipienda pro ordinatione pecunia.lib.ij. cap.9
prelatoꝝ sanctoꝝ in consanguineos dicta.lib.ij. c.15
prelatorum offensa in visitandis suis prouincijs. lib.ij. cap.17
prelatoꝝ Hispanie simonia.lib.ij. cap.20

prelatoꝝ repertorium.lib.ij. cap.22
prelatorum mores ⁊ vita qualet debeant esse ibidē.
prelatis ecclesie conuenit sacerdotalis ⁊ regalis potestas.lib.j. cap.55
premium regis.lib.j. cap62
premiū religiosoꝝ vere obedientiū triplex.li.ij.c.69
prepositoꝝ arrogantium proprium.lib.ij. cap.22
prepositoꝝ solicitudo.ibidem.
presbyter quilibet an tantā habeat potestatē quātam habeat papa.lib.j. cap.68
presbyter quilibet an sit equalis pape in iurisdictione.ibidem.
presbyter etatis ⁊ episcopus dignitatis nomen est.lib.ij. cap.18
presbyter an debeat in canone misse noīa aliquoꝝ viuoꝝ aut mortuoꝝ exprimere.lib.j. cap.27
presbyter eucharistiam per ebrietatem vel voracitatem euomens qualiter puniri debeat.ibidem.
presbyteri cardinales quem titulum habeant. Et qualiter in literis dñi pape nūꝙ ponat presbyteri quin addatur titulis:nec diaconus: nec ep̄s cū titulo.lib.ij. cap.16
presbyteri an debeant habere episcopum vt principem.lib.ij. cap.20
presbyteri an possint sine licentia ep̄i in sua diocesi missas cantare vel baptizare.lib.ij cap.21.in prin.
presbyteri laborantes morbo caduco an excusentur a celebratione. Et an intrantibus ecclesiam excōmunicatis debeant a diuinis cessare. Et an presbyteri curati debeant dare suis parochianis licētiam confitendi alijs presbyteris non curatis. Et an habeant potestatem ligandi atque soluendi.lib.ij. cap.27
presbyteroꝝ flagitia tritiora.ibidem.
presciencia dei que sit. Et quare oramus vel conemur ad bene operandum:quum quod futurum est.eueniet.lib.ij. cap.8
presumendum est ꝙ prelatoꝝ sententie ⁊ maxime domini pape sint iuste ⁊ canonice promulgate.lib.j. cap.26
presumptionis species que sint.lib.ij. cap.76
preuaricator condemnatus an sit infamis.lib.j.cap.49
primatus olim cui debebatur,lib.j. cap.42
primatus ⁊ patriarchatus idem.lib.ij. cap.17
princeps ciuitatis qualiter alendus lib.j. cap.42
princeps error an faciat ius.lib.j.cap.6.circa finem.
principis infamia vbi maxime attendat.lib.ij.cap.6
principes exercitus demonū.lib.ij. cap 5
principes mali qualiter puniendi.lib.ij. cap.8
principum ad tyrannidē facilis declinatio.li.j.ca.56
principum possessiones cuius sint.lib.ij. cap.5
principū manus prelati osculari non dēt.li.ij. ca.18
principatus ciuilis an distinguatur a principatu ecclesiastico.lib.j. cap.40
principatus virum ostendit.lib.ij. cap.62
principat⁹ mūdani ⁊ ecclesiastici discrimē.li.ij.cap.13
principalis ⁊ precipuus actus regie potestatis quid sit. Et quid ad regiam potestatē spectat.lib.j ca.53
principia duo ponere an sit hereticū.lib.j. cap.37
priores ⁊ rectores ecclesiarum curam animarū habentium perpetui an possint amoueri sine licentia ep̄i.lib.ij. cap.21.circa medium
priuilegium principis astute interpretans an sit infamis.lib.j. cap.49
priuilegia ep̄oꝝ que sint.lib.j. cap.50
priuilegia virginitatis,lib.ij. cap.83
procedentia a libero arbitrio ⁊ voluntate contingētia an necessario eueniant.lib.ij. cap.8
procuratoꝝ errores.lib.ij. cap.37
professionis fratrum minoꝝ cōmēdatio.li.ij.cap.61
professionum diuersitas.lib.ij. cap.8
promoueri an possit is qui cū fornicaria contraxit.lib.ij. cap.83
promouens aliquem vno die ad duos sacros ordines an sit irregularis.lib.j. cap.48
prophete doctores ⁊ prelati vocantur.lib.ij. cap.1
prophete qui sint hodie.lib.ij. cap.5
prophete falsi tres spiritus immundos representantes.ibidem.
prophete in sacro eloquio qui vocentur.ibidem.
prophetarum pseudo diuersa crimina.ibidem.
propositio qualiter dici debeat heretica.lib ij.cap.62
proprietas ⁊ dñium oīum rerum visibilium an possit abdicari.lib.ij. cap.60
proprietatis abdicatio ⁊ castitatis custodia an sint de substantia monachatus.lib.j. cap.46
proprietates,possessiones ⁊ dominia an sint a iure humano an ciuili.lib.ij. cap.60
proselytus quis sit.lib.ij. cap.78
prune cupiditatis ⁊ libidinis que sint.lib.ij. cap.1

Q

QUarta noctis vigilia quid interpretatur.lib.j. cap.55
quererendi modus.lib.ij. cap.6
querimonia dñi de prelatis.lib.j. cap.69

R

RAmoth qualiter interpretat.lib.ij. cap.5
Rebellibus ecclesie vel pape fauens an sit hereticus.lib.j. cap.37
recedendū an sit prelatoꝝ obedientia propter eorum scelera lib.j. cap.70
recipiēdis ad cōitatem apostoloꝝ an licebat aliquid secum afferre.lib.ij. cap.56
rectores ⁊ custodes positi in vinea domini sabaoth.lib.j. cap.62
redargutio negligentie prelatoꝝ.lib.j. cap.70
rex manus non vere rex est.lib.j. cap.57
rex literarum sacrarum studiosus debet esse.ibidē.
rex an debeat iudicari ab homine.lib.j. cap.59
rex primus catholicus an sacerdos fuerit.lib.j.c.64
regis officia.lib.j. cap.53
regis electio qualiter est facienda ⁊ quid in ipsa precipue sit obseruandum.lib.j. cap.57
regis iustitia que sit.ibidem.
regis boni recompensatio.lib.j. cap.62
regis premiū honor ⁊ gloria.ibidem.
regis officium quale debeat esse.ibidem.
regis omnia sunt iure ciuili.lib.ij. cap.13
regi tyrannidem declinanti qualiter sit obuiandū.lib.j. cap.42
regi aliquid dando an dicamur eide suo dare.li.ij.c.13
reges quondam ijdem fuerunt ⁊ pontificēs.li.j.c.13
reges regno ⁊ imperatores imperio possunt a papa priuari.ibidem.
reges quotuplices sunt.lib.j. cap.37
reges catholici quare inungunt ⁊ benedicūtur,per pontifices.lib.j. cap.40
reges Francie an descenderint a Carolo magno an ab Hugone duce Aurelian̄.lib.j. cap.41
reges eruditi debent in sacra scriptura.lib.j. cap.53
reges quare non vnguntur in capite sicut pontifices.lib.j. cap.56

reges qualiter se habere debeant ad subditos. libro.j. cap.57
reges qui dicantur.lib.j. cap.62
reges ⁊ principes an facilius delictoꝝ veniam impetrent ꝙ ceteri hominum.ibidem.
reges omnes an de iure subesse debeant imperatori. lib.ij. cap.29
reges in quibus offendant.lib.ij.cap.30. per totum.
regum iunctio.lib.j. cap.56
regum beatitudo merces.lib.j. cap.62
regum officium principale.ibidem.
regum catholicoꝝ primi.lib.j. cap.64
regum assyrioꝝ superbia.ibidem.
regalis potestas quō côlcetur.lib j. cap.51
regalis ptās an discordet a sacerdotali.lib.j. cap.59
regale dominiuz an ex permissione diuina vel ex iniunctione populo Israel concessum fuerit.ibidez.
regalia insignia que sint.lib.j. cap.37
regia christi potestas.lib.j. cap.52
regia potestas quotuplex est: ⁊ a quo emanauit. libro.j. cap.52
regia ⁊ sacerdotalis potestas quibus côicetur: ⁊ quotuplex est.ibidem:
regia potestas temporalis an dignior sit sacerdotali.lib.j. cap.53
regia potestas an sit ecclesie necessaria.li.j. cap.53
regia dignitas odiosa.lib.j. cap.62
regiam potestatez in papa instituerct.lib.j. cap.59
regnum primum cuius fuerit.lib.j. cap.36
regnum christi designati per lapidez.lib.j. cap.43
regnum celeste bifariaz quis potest ingredi.li.j.c.59
regnum terrenum duplex.ibidem.
regnū quib⁹ redditur gloriosum.lib.j. cap.62
regnum multifariam capi potest. Et qualiter ecclesie regnum distinguatur lib j. cap.61
regnū mundi qualiter dei regno opponaẽ. ibidem.
regnum duplex in Abel: ⁊ Cayn.ibidem.
regnum iustum vnius.lib.j. cap.62
regnum multitudinis quid sit.ibidem.
regnum qualiter efficitur gloriosum.ibidem.
regnum ecclesie quare catholicuz vocetur.li.j.cap.63
regnum meum non est de hoc mundo. qualiter exponatur.lib.ij. cap.57
regni dei ⁊ mundi discrimen. lib.j. cap.61
regni temporalis exordium.lib.j. cap.64
regni hominum exordium.ibidem.
regni temporalis sordida initia.ibidem.
regna veri dei prouidentia ordinata sunt.li.j.cap.59
regula eremitarum an sit ab ecclesia approbata. lib ij. cap.23
regula beati Augustini qualiter fundata.li.ij.cap.56
regule beati Francisci fratus triplex.lib.ij. cap.67
regule beati Francisci declarationes culpabiles. lib.ij. cap 66
regule preceptorum christianorum cur vniuersales. lib.j. cap 63
regule monachorum ab ecclesia approbate.li.ij.c.23
regularis sine licentia abbatis promotus anni irregularitatem incurrat.lib.j. cap.48
religio an sit alter baptismus.lib.ij. cap.53
religio quelibet an possit habere propriū.li.ij.cap.55
religionis christiane incrementa qualia fuere. libro.j. cap.63
religionum diuersitas.lib.ij. cap.14
religiosus portans habitum suum habitu clericali vel seculari coopertum an apostata efficiaẽ.ibidē.
religiosus obediens cui côparetur.lib.ij. cap 69
religiosus an possit magistratus gradum assumere. lib.ij. cap.34.
religiosi ⁊ clerici exempla relaxationis lib.ij. cap.1
religiosi habitum dimittentes si postea reassumant an poterunt in prelatos eligi.lib.ij. cap.14
religiosi an vbiqꝫ habitu monachali vti debeant. ibidem
religiosi dimittentes habitum sine causa excommunicari ibidem.
religiosi quibus maxime vitijs irretiantur. lib.ij. cap.54 per totum.
religiosi a quibus studijs arceri debeant. Et ad hoc ꝙ possint religiosi sacro studio intendere quid agere debeant.lib.ij. cap 69
religiosoꝝ cupiditas.lib.ij. cap 64
religiosoꝝ inobedientie.lib.ij. cap.70
religiosoꝝ immundicie occasio.lib.ij. cap.73
religiosoꝝ inhonestas.ibidem.
religiosoꝝ ambitio.lib.j. cap.74
religiosoꝝ ventosa superbia.lib.ij. cap.76
religiosoꝝ inuidia.li.ij. cap.79
religiosis an sit necessaria loci mutatio.lib.ij.cap.64
relinqui bifariam dici potest aliquid.lib.ij. cap.56
remedia contra superbiam que sint.lib.ij. cap.77
remissio quid sit.lib.ij. cap.75
remotus propter dolum ab administratione an infamiam incurrat.lib.j. cap.49
renouatio ecclesie qualiter facienda.lib.ij. cap.3
renūciare ⁊ relinqre qualiter differunt lib.ij. cap.56.
repertorium materie epoꝝ.lib.ij.cap.21.⁊.22.p totū.
repertorium prelatoꝝ.lib.ij. cap.22
repertorium abbatum ⁊ que abbatem deceant. libro.ij. cap.23
reprehensibilis obedientia triplex.lib.ij. cap.69
requisita ad dei cultum.lib.j. cap.63
rei habende nimia cupido causa est idololatrie. libro.ij. cap.7
reipublice prodesse cupientes duo precepta habere debent.lib.j. cap.42
rem habens ad certum vsum vbi accommodatam ⁊ alij accommodans an furtum cômitat.li.ij.c.46
res epi morientis an debeant pro futuro pontifice conseruari lib.ij. cap.21.circa principium.
rerum ecclesiasticarum iniqui administratores obnoxij sunt restitutioni.lib.ij. cap.46
rerum amissarum inuentores an teneantur ad restitutionem.lib.ij. cap.46
rerum temporalium abdicatio meritoria est ⁊ sancta.lib.ij. cap.56
rerum abdicatio in particulari tantum non est vera abdicatio.lib.ij. cap.63
restitutio quid sit.lib.ij. cap.46
restitutio prede qualiter sit facienda.ibidem.
restitutio illicite acquisitorum qualiter est facienda. lib.ij. cap.47.per totuz.
restitutione an sint obnoxij rerum ecclesiasticarum iniqui administratores lib.ij. cap.46
restitutioni an teneantur aduocati sua culpa in causa succumbentes.ibidem.
restitutioni an teneantur aleatores de pecunijs lucratis.ibidem.
rethoricoꝝ mores.lib.ij. cap.4
reuerentia quibus sit impendenda.lib.ij. cap.76
reus lantans in causa criminali secuta sententia an sit infamis.lib.j. cap.49

Roma amicitiam morum beneuolentia conseruans lib. j. cap.42
romanus pontifex quare seruuz seruorum se nominet. lib. ij. cap.13
romani populi conditiones. lib. j. cap.42
romani quare imperium promeruerunt. ibidem.
romani pontifices an christi aut beati Petri debeant dici vicarij. lib. ij. cap.10
romanorum iustitia ob tempu. lib. j. cap.42
romanorum liberalitas. ibidem.
romanum imperium omnibus alijs excellentius. lib. j. cap.59
Rubigo quid interpretatur. lib. ij. cap.8
rusticani an teneantur diuitibus reuerentiam exhibere. lib. ij. cap.43

S

Sabbatum delicatum ⁊ sabbatuz carnale quo differunt. lib. ij. cap.5
sabbati sanctificatio. lib. ij. cap.69
sabbatorum obseruatio diuersa. lib. ij. cap.5
sabellius Donatus ⁊ Arrius heretici. lib. j. cap.65
sabellianorum ⁊ arrianorum error. lib. ij. cap.50
sacerdos vel clericus in duello pugnans an irregularitatem incurrat. lib. j. cap.48
sacerdos sequester inter deum ⁊ populū. lib. j. cap.52
sacerdos an habeat potestatem super corpus christi. Et an sacerdos conficiendo sacramentum vtatur sermonibus suis an ipsius christi. lib. j. cap.53
sacerdos neqꝫ angelus aut archangelus operari aliquid potest in ijs que sunt a deo data. lib. j. cap.55
sacerdos an solus absoluere possit ab excommunicatione. lib. j. cap.70
sacerdos non debet celebrare in altari in quo epūs celebrare debet eadem die. lib. ij. cap.20
sacerdos an possit ad aliquod tempus vel dies operas suas locare. lib. ij. cap.27
sacerdos alicui ecclesie desponsatus ⁊ intitulatus an debeat ex missaruz celebratione aliquid recipere. Et si recipiat an simoniam committat. ibidem.
sacerdos an teneatur assumere aliquod turpe cadēs in calicem. Et si culpa eius hostia consecrata corrosa vel aliquo modo maculata appareat quō sit puniendus. lib. ij. cap.27
sacerdos eucharistiam per ebrietatem vel voracitatem euomens qualiter puniri debeat. ibidem.
sacerdos stolam vel manipulum in celebratione misse scienter omittens an irregularitatem incurrat. Et an debeat in canone misse nomina aliquorum viuorum aut mortuorum vocaliter exprimere. ibidem
sacerdotis officium triplex. lib. j. cap.51
sacerdotis ignominia in quo consistat. lib. ij. cap.18
sacerdotis gloria que sit. lib. ij. cap.22
sacerdotes veteris legis an vsi fuerint gladio materiali. lib. j. cap.37
sacerdotes noui testamenti ⁊ maiores ⁊ minores christus instituit. lib. j. cap.53
sacerdotes gentilium quare regibus subditi fuere. lib. j. cap.62
sacerdotes mundantes animam qui sint. lib. ij. cap.3
sacerdotes ⁊ prelati patres vocati. lib. ij. cap.8 in principio.
sacerdotes qualiter in sacramento altaris se habere debeant. lib. ij. cap.27
sacerdotum instar angelorum duplex potestas libro. j. cap.53
sacerdotum officia. lib. j. cap.54
sacerdotum vitia lib. ij. cap.4
sacerdotium legale qualiter differt a sacerdotio christi. lib. j. cap.51
sacerdotium quotuplex est ⁊ a quo inceperit. ibidem.
sacerdotium euangelicum quo tpe fuerit. li. j. cap.53
sacerdotium veteris testamenti per carnalem propagationem successerit. lib. j. cap.59
sacerdotij prioritas respectu imperij qualiter probetur. lib. j. cap.36
sacerdotalis christi dignitas. lib. j. cap.51
sacerdotalis potestas quō cōicetur. ibidem.
sacerdotalis potestas ⁊ regalis an eidem competāt persone. ibidem.
sacerdotalis potestas an precesserit regiam potestatem. lib. j. cap.53
sacerdotalium vestium significatio. lib. j. cap.69
sacramenta ecclesiastica an sit eadem apud omnes fideles. lib. j. cap.63
sacramenta an necessitate vrgente a quolibet accipi possint. lib. ij. cap.20
sacramentorum ecclesie quando prima fuit institutio lib. j. cap.36
sacrificij perfecti duo actus. lib. j. cap.63
sacrificia spiritualia deo offerenda. ibidem.
sacrilegiū committit qui pape mentitur. lib. ij. cap.21
sade quid interpretatur. lib. ij. cap.40
sagitte in arcu diuerse. lib. ij. cap.5
salomonis idolatria ⁊ eiusdem penitētia. li. ij. c.45
saluari aut damnari an quis possit de necessitate. libro. ij. cap.8
saluatur nullus extra vnam ecclesiam militantem ⁊ eius obedientiam. lib. j. cap.23
samech quid interpretatur. lib. ij. cap.4
sancita a schismaticis an sint valida. lib. j. cap.65
sanctus quis ⁊ quomodo futurus. Et an omnis sanctus sit sacerdos. lib. j. cap.63
sanctum quot modis dicitur. ibidez.
sanctum facit affectio sancta. ibidem.
sanctitas quid sit. ibidem.
sanctorum corona duplex. lib. ij. cap.2
sanguis christi in terram vel alium locum defluxus qualiter debeat colligi. lib. ij. cap.27
sapiens nunqꝫ sine gaudio. lib. ij. cap.2
sapientia quid sit ⁊ vnde dicatur. lib. ij. cap.90
sapientia quot modis sumitur ⁊ vnde dicatur ⁊ qualiter differat a dono intellectus. ibidem. per totuz.
sapientie definitio. lib. ij. cap.86
sarrabaitarum appellatio. lib. ij. cap.51
sarraceni quare agareni dicti. lib. ij. cap.2
saul primus rex a dño electus ⁊ reprobatus fuit. Et an post Saul vsqꝫ ad Christum regnauerint reges: ⁊ an a sacerdotibus vngebantur. lib. j. cap.36
Seculares discipline filiquis comparate. li. ij. cap.49
sedes papalis vbi primo constituta fuerit. Et an ipsa possit transferri a Roma ad aliam ciuitatem. lib. j. cap.22. circa medium.
sedes Romana ab antiochia translata lib. j. cap.68
seducens virginem an teneatur ipsaz dotare. li. ij. c.25
semen fundens sine tactu an peccatum sodomiticuz committat. lib. ij. cap.2
senator contrahens cum muliere scenica an sit infamus. lib. j. cap.49
senes in sacra scriptura qui dicantur ⁊ ad quid senectus conducit. lib. ij. cap.2
sententia arbitrorum an possit aliquem infamare. lib. j. cap.48

Sententia per se inualida an possit per papam validari.lib.ii. cap.11
Sententia theologoꝝ de decimis.lib.ij. cap.43
sententia excommunicationis an sit in aliquem ferenda.lib.ij. cap.72
sepulcri christi figura.lib.ij. cap.6
seruire an quis possit duobus dñis. Et qualiter intelligatur illud. Nemo potest duobus dominis seruire.lib.j. cap 59
seruitus quare fuit introducta.li.j. cap 41
seruitus an irregularitatem inducat.lib.j. cap.48
seruitus duplex.lib.ij. cap.52
seruitutem inducentia que sint.ibidem.
seruus seruorum dei papa vocatur. Et quis papa se tali nomine primo nominauerit.lib.ij. cap.13
sessio bona vbi cõsistat, ⁊ quotuplex est sessio.li.ij.ca.6
Seth an natus fuerit loco Abel iusti. Et que fuerit eius generatio ⁊ commistio cum alijs. Et vnde processit morum corruptio.lib.j. cap.36
seueritas nimia prelato vitanda.lib.ij. cap.22
seueriora in monachos abbatũ supplicia.li ij.cap.23
Sicilie regnum est ecclesie.lib.j. cap.13
signum charitatis christi vbi apparuit.lib.ij. cap.6
similia quid interpretatur.lib.j. cap.66
similitudines quatuor misture in ecclesia.li.j.cap.63
simon magus quare spiritumsanctuz emere voluerit.ibidem.
simon quid interpretatur.lib.ij. cap.69
simonia detestabilis ⁊ mentalis quõ committatur. lib.ij. cap.5
simonia quomodo committatur in ordine vel beneficio.ibidem.
simonia an sit heresis.lib.ij. cap.9
simonia prelatoꝝ hispanic.lib.ij. cap.20
simonie lepram author insectatur.lib.ij. cap.9
simoniaci an sint heretici.ibidem.
simoniacorum vitia.ibidem.
sin quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Synodus vniuersalis an habeat iurisdictionem in papam corrigibilem.lib.j. cap.6
synodo episcopali an teneantur abbates interesse. lib.ij. cap.23
synodum neqꝫ particularem neqꝫ generalem potest imperator quantumuis catholicas congregare. lib.j. cap.22
Societates tres.lib.j. cap.41
socij furum qui dicantur.lib.ij. cap.5
socialis vnitas que sit.lib.j. cap.63
sodoma quare igni ⁊ sulphure celitus fuit obruta. lib.ij. cap.2
sodoma que ⁊ qualia poma gignat.ibidem.
sodoma quid interpretatur.lib.ij. cap.4
sodomite quare infames: ⁊ qualiter puniẽdi. li.ij.c.2
sodomite quare eoꝝ libidinem in angelos exercere voluerint.ibidem.
sodomiticus actus an possit dirimere matrimoniũ contractum.ibidem.
sodomitici peccati species multiplex: ⁊ de eius gradibus.ibidem.
sodomiticorum filij qualiter puniendi.ibidem.
solicitudo iustoꝝ que sit.lib.ij. cap.6
solicitudo triplex. Et an solicitudinem abijciat abdicatio proprietatis.lib.ij. cap.56
solitudo duplex.lib.ij. cap.4
somnolentia quid sit lib.ij. cap.75
sordes in pedibus que sint.lib.ij. cap.4
sordida regni temporalis initia.lib.j. cap.64
Soreth quid interpretetur.lib.ij. cap.5
sozomeni dictum in laudẽ imperatoris.lib.j.cap 53
Subdere se alicui ⁊ obedire qualiter differunt. lib.ij. cap 69
subscriptio authoris huius operis.lib.ij. cap.93 in fine.
substantialis vnitas que sit.lib.j. cap.63
sulphur ⁊ ignem quare dñs, pluit super sodomam. lib.j. cap.2
summus pontifex qualis debeat esse.lib.ij. cap.10
summus pontifex an possit statuta facere contra statum ecclesie generalem.lib.ij. cap 11
summi pontificis potestas plenissima.lib.j. cap.58
summo pontifici considerationes septez diligentius obseruande.lib.ij. cap.10
superbia domoꝝ structura.lib ij. cap.76
superbia Assyriorũ ⁊ Chaldeoꝝ.lib.j. cap.64
superbia ⁊ auaritia ecclesie.lib.j. cap.67
superbia capilloꝝ.lib.ij. cap.76
superbia in fortitudine, formositate ⁊ nobilitate que sit.ibidem.
superbia clericoꝝ.ibidem.
superbia claustralium quadruplex.ibidem.
superbia quibus arceatur.lib.ij. cap.77
superbia religiosoꝝ ventosa, ⁊ quotuplex est superbia.lib.ij. cap.76
superbie signa quot ⁊ que sint.lib.ij. cap 6
superbie indicia ⁊ eius species.lib.ij. cap.76
superbie gradus duodecim.ibidem.
superbi duobus modis ad imitationem diaboli dei potentiam rapiunt.lib.j. cap.67
superbis cur deos resistere dicatur.lib.ij. cap.76
supererogatio temporaliũ quomodo fieri debeat. lib.j. cap.69
superiori an semper sit obediendum.lib.ij. cap.69
supplicia schismaticoꝝ.lib.j. cap.65
supplicia varia propter peccatum sodomiticum. lib.ij. cap 2
suspensi ab homine si celebrant irregulares sunt. libro.j. cap.48
suspensi celebrantes an irregularitatem incurrant. lib.ij. cap.7
suspensi a diuinis celebrantes an irregularitatem incurrant.lib.ij. cap.20
Scala Jacob quid denotet.lib.ij. cap.69
scenici ⁊ ioculatores an sint infames.lib.j. cap.49
scienter se castrans an irregularitatem incurrat. libro.j. cap.48
scientia theologica canonica ⁊ ciuilis quibus aptetur quelibet.lib.j. cap.43
scientia duplex.lib.j. cap.51
scientia pietatis quid sit.lib.ij. cap.69
scientie definitio.lib.ij. cap.86
schismatis difinitio.lib.j. cap.65
schismatis ⁊ hereseos discrimen.lib.j. cap.65
schismatica ecclesia an dicenda sit ecclesia.lib.j.ca 12
schismaticus quid sit.lib.j. cap.65
schismaticus volens redire ad ecclesiam an debeat admitti.ibidem.
schismatici licet cum vestimentis sacerdotalibus benedictis ⁊ in altaribus consecratis celebrauerint: an propter hoc benedictio vel consecratio erit iteranda.ibidem.
schismatici qui sint ibidem.
schismaticoꝝ supplicia.ibidez.

Schismaticorum aliquot nola lib. j. cap. 45
schismaticorum sacrificia deo non accepta. ibidem.
schismaticis in compatiendum. lib. j. cap. 48
scriptura hereditas fidelium. lib. ij. cap. 8. in princi.
scrupulus consciētie de simonia prelati an impediat aliquem ad promouendum. lib. j. cap. 48
Species sodomitici peccati multiplex & de eius gradibus. lib. ij. cap. 2
species acidie quot sunt. lib. ij. cap. 75
species presumptionis que sint. lib. ij. cap. 76
species contemplationis quot sunt. lib. ij. cap. 91
species considerationis tres. ibidem.
spectantium ad cultum que sint. lib. j. cap. 63
sphera quid sit. lib. ij. cap. 14
spiritus immundus an possit carnes comedere. libro j. cap. 48
spiritus malignus an possit spiritum humano insensibiliter coniugari. Et qualiter quis possit a maligno spiritu vexari. Et an propter humorē melancholicum quisq̃ a maligno spiritu vexet. ibidem.
spiritus mendax futurus. li. j. cap. 68
spiritussancti dona. lib. ij. cap. 84
spirituale quotupliciter sumitur. lib. j. cap. 56
spiritualis & secularis potestatem comparationes. ibidem.
spiritualis & secularis potestates in quibus conueniunt. ibidem.
spiritualis potestas an sit causa temporalis. ibidem.
spiritualis potestas an iudicare debeat temporalē. ibidem.
spiritualis potestas quibus & quot modis dignior sit temporali. Et an temporalis potestas spirituali sit subiecta quantum ad spiritualia & temporalia. Et an temporalis potestas a spirituali iudicari debeat. ibidem.
spiritualis potestas an temporalē instituerit. ibidē.
spiritualis potestas an debeat iurisdictionem temporalem exercere. ibidem.
spiritualis potestas an sit superior temporali. libro j cap. 59
spiritualis potestas an faciat preiudiciū temporali. ibidem.
spiritualis potestas an subiecta sit temporali. ibidē.
spiritualis potestas duplicem habet potestatē & gladium. ibidem.
spiritualis potestas an complectatur temporalem. ibidem.
spiritualis potestas duplex. ibidem.
spiritualis potestas an se habeat ad temporalem vt causa efficiens & finalis. ibidem.
spiritualis vnitas que sit. lib. j. cap. 63
spiritualis character. lib. j. cap. 65
spiritualis pena quotuplex est lib. ij. cap. 8
spiritualem iurisdictionem habentes dicuntur reges. lib. j. cap. 52
spiritualem potestatem habentes an possint temporalia possidere lib. j. cap. 59
spiritualia que & quotuplicia sunt. lib. j. cap. 56
spiritualium supererogatio quomodo fieri debeat. libro j. cap. 69
Stans in habitu monachali vltra annum sine professione an irregularitatem incurrat. lib. j. cap. 68
Status ecclesie triplex. lib. j. cap. 64
Statuum diuersitas. lib. j. cap. 63
statutum pape an tale debeat reputari ac si esset ab ore dei vel beati Petri prolatum. lib. ij. cap. 10
statuta conciliorum an possint authoritate pape reprobari. ibidem.
stola qualiter sacerdotibus imponi debeat & quid denotet. lib. j. cap. 49
studia pape qualia debeant esse. lib. ij. cap. 15
strutionis nomine quid denotetur & quid strutio. lib. ij. cap. 7

T

Taberne conuiuia & comessationes sacerdotibus prohibite. lib. ij. cap. 27
Taleam an liceat a subditis exigere. lib. ij. cap. 46
tangere se & pollucre an sit species sodomitica. libro ij. cap. 2.
Tarditas quid sit lib. ij. cap. 75
tau quid interpretatur. lib. ij. cap. 4
tedium vite quid sit. lib. ij. cap. 75
teloneum quid sit: & quid telonearij. lib. ij. cap. 46
teloneo an citra peccatum fraudari possint infideles. ibidem.
tempestates & pestilentie propter peccatum sodomiticum inducte. lib. ij. cap. 2
tempora periculosa qualiter in nouissimis diebus instabunt. lib. j. cap. 55
temporalis potestas est pape: eius autem executio imperatoris. lib. j. cap 13. quasi per totum.
temporalis potestas a quo instituta. Et quotuplici indiget formatione. lib. j. cap. 56
tēporalis ptās an contineatur in spirituali. li. j. c. 56
temporalis potestas quibus modis a spirituali iudicetur ibidem.
temporalis potestas an possit ecclesiastica beneficia conferre. ibidem.
temporalis potestas ecclesie conducibilis. ibidem.
temporalis potestas sub spirituali existens an participet aliquid spiritualitatis. ibidem.
temporalis regni exordium. lib. j. cap. 64
temporalis regni sordida initia. ibidem.
temporalis pena que sit. lib. j. cap. 8
temporalia omnia spirituali subsunt potestati. libro j. cap. 56
temporalia an sint spiritualibus administranda. ibidem.
temporalia an sint extra ordinem spiritualis potestatis. lib. j. cap. 59
temporalia an possit ecclesia possidere. libro j. cap. 68
temporalium & spiritualium finis quis sit. libro j. cap. 37
temporalium supererogatio quomodo fieri debeat lib. j. cap. 69
temporalium abnegatio apostolica fuit in proprio & in communi. lib. ij. cap. 63
templum dei quid mystice designet. libro j. cap. 61
tenor literarum capituli generalis perusini. libro ij. cap. 62
theologorum sententia de decimis. lib. ij. cap. 43
tepiditas quid sit. lib. ij. cap. 75
terra cuius rex puer est maledicta. libro ij. cap. 2
terrena potestas qualiter in exercenda iustitia se debeat habere. lib. j. cap. 57
teristrum quid sit. lib. j. cap. 66
thesaurizandum vbi sit. lib. ij. cap. 63
testes duo an possint sufficere contra papam in casu heresis. lib. ij. cap. 10
testes quibus vitijs laborant. lib. ij. cap. 38

testes pecunia corrupti an teneantur ad restitutionē pecuniarum.lib.ij. cap.46
teth quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Timor diuinus quid sit.lib.ij. cap.84
timor sextuplex.ibidem.
timoris diuini commendatio.ibidem.
timoris cause.ibidem.
timore nemo excusatur vt ab obedientia pape discedat.lib.j. cap.25
tyranni dominium non diuturnum.lib.j. cap 62
tyronis definitio.lib.ij. cap.5
tituli cardinalium quot sint.lib.ij. cap.16
tituli episcoporum insignes.lib.ij. cap.18
Toleranti malos an deus imputet peccata. libro.j. cap.65
tonsura clericalis que sit.lib ij. cap.14
tōsura clericalis qualiter differat a monachali.ibidē.
torcular in sacra pagina quid denotat.li.ij. cap.4
torrentis fluminis descriptio.lib.ij. cap.5
Tunica domini inconsutilis quid significet.li.j.c.60
tutor vel curator qui pupillam sibi vel filio maritat an sit infamis.lib.j. cap.49
tutor vel curator inuentarium negligens an sit infamis.ibidem.
Tribulatio nulla maior peccatorum conscientia. libro.ij. cap.2
tribulationem an de necessitate pati debeat. lib. ij. cap.9.in fine.
tributum a Petro nomine christi solutum. libro.j. cap.55
tristitia peccati quid sit.lib.ij. cap.2
tristitia quid sit.et quotuplex est.lib.ij. cap.75

V

Valetudo bona corporis.lib.ij. cap.76
vau quid interpretatur.lib.ij. cap.4
Venena sterilitatis dans viro vel femine an irregularitatem incurrat.lib.j. cap.47
venialia non sunt paruipendenda.lib.ij. cap.81
veniens contra pactum vel transactum iuratum an sit infamis.lib.j. cap.49
veniens contra indulgentiam pape an possit excusari authoritate cardinalis vel legati.lib.ij. cap.11
verbum otiosum quid sit.lib.ij. cap.81
vermis conscientie quid sit.lib.ij. cap.4
versiculus, Deus in adiutorium etc.quare permittat ante introitum officij.lib.ij. cap.50
vestium sacerdotalium significatio.lib.j. cap.69
vestium luxus.lib.ij. cap.76
veteris testamenti sacerdotium an per carnalem propagationem successerit.lib.j. cap.59
Via perditionis quid sit.et quare spatiosa vocetur:et quid via vite.lib.ij. cap.1
vicarius dei est vnus in terris qui est caput ecclesie loco christi.lib.j. cap.12
vicarius a christo celos ascendente relictus.li.j. c.68
vicarij christi potestas sine numero.lib.j. cap.58
victores belli an debeant victos occidere.li.ij. cap.32
vigilare quid sit.lib.ij. cap.5
vincere bella et vincere vitia quid sit.lib.ij. cap.69
vinculum triplex.lib.j. cap.63
vindicta Onam pp peccati sodomiticum.lib.ij. cap.2
vindicte appetentia fugienda.lib.ij. cap.49
vini vsus quando incepit.lib.j. cap.36
vini veteris et noui varie differentie.lib.ij. cap.5
violatores canonum an peccent in spiritumsanctum. lib.ij. cap.20
vir abutens muliere contra naturam an peccatum sodomiticum committat.lib.ij. cap.2
vir an possit propter actum sodomiticum ab vxore separari.ibidem.
viris perfectis pro re aliqua temporali an litigare liceat.Et de hoc pulchra exempla.lib.ij. cap.58
vires orationis que sint.lib.ij. cap.50
virgo carne non mente nullum premium in remuneratione.lib.ij. cap.8
virgo maria an in originali peccato concepta fuerit. lib.ij. cap.52
virginis oppressio violenta an priuet corruptam aureola.lib.ij. cap.82
virgini superbe an sit preferenda mulier corrupta.libro.ij. cap.8
virginem seducens an teneatur ipsam dotare. Et deflorans virginem qualiter sit puniendus. libro.ij. cap.83
virginibus honor exhibitus:et in quibus virginitas honoratur in celo.lib.ij. cap.82
virginitas quid sit.lib.j. cap.46
virginitas beate marie an magis deo placuerit quam eius humilitas.lib.ij. cap 8
virginitas quotuplex est.lib.ij. cap.82
virginitas an consistat in carnis integritate. libro.ij. cap.83
virginitas an sit dicenda virtus.Et an preferēda sit matrimonio. Et an sit virtutum excellentissima. ibidem.
virginitas quid sit.et virginalis excellentie testimonia.et qualiter virginalis puritas labefactata sit. ibidem.
virginitatis priuilegia.ibidem.
virginitatem conseruantia:et que virginibus potissimum sit cauenda lib.ij. cap.82
virtus humilitatis quid efficiat.lib.ij. cap.69
virtualis vnitas que sit.lib.j. cap.63
virtutes an possint acquiri ex puris naturalibus.libro.j. cap.40
visitatio pecuniaria prelatis inhibita.lib.ij. cap.17
vis amicitie.lib.j. cap.62
vita iustorum que sit.lib.ij. cap.1
vite actiue in quot et quibus prestet contemplatiua. lib.ij. cap.91
vitium corporis in membris an irregularitatem inducat.lib.j. cap.48
vitium hypocrisis.et qualiter dignoscatur hypocrita lib.ij. cap.78
Vltores iniuriarum an irregularitatem incurrant lib.j. cap.48
Voluntas propria quotuplex est.lib.ij. cap.69
voluntatis proprie iugum multiplex.lib.ij. cap.6
voluntatis iugum quid sit.lib.ij. cap.68
voluntatis proprie incommoda que sint.li.ij.cap.59
votum an superaddat specialem perfectionem super opus liberum voluntatis.lib.ij. cap.56
Vnctio pontificum.lib.j. cap.56
vnitas:vnio:vnū et vnicum quo differunt.li.j. ca.63
vnitas ecclesie qualiter probatur.ibidem.
vnitas multiplex.ibidem.
vnitatis ecclesiastice modus.ibidem.
vnitatis modus duplex.ibidem.
vniuersale quid sit.ibidem.
Vti et abuti:vsus et abusus qualiter differūt.li ij. ca.56
Vsus naturalis in vxore quomodo differt ab vsu naturali in meretrice.lib.ij. cap.2

Vsus simplex seu actus facti an possit separari a dominio.lib.ij. cap.56
vsus quarumcunqȝ rerum consumptibilium ꝛ non consumptibilium an sit separabilis a proprietate ꝛ dominio in speciali.ibidem.
vsus rerum alimentorum an cadat sub precepto diuino.lib.ij. cap.60
vsus pecunie quando adinuentus fuit.lib ij. cap.61
vsusfructus ꝛ ius vtendi an sint a iure humano an ciuili.lib.ij. cap.69
vsusfructus quid sit.ibidem.
vsura quare vocetur pena eterna.lib.ij. cap.8
vsuras vsurarum exigens: ꝛ veniens contra transactionem iuratam an sint infames.lib.j. cap 43
vsurarij qui dicantur ꝛ qualiter committatur vsura.lib.ij. cap.46
Vulpis natura: ꝛ quid vulpium nomine denotetur lib.ij.
vulpibus heretici comparantur.ibidem.
Vxor viro obedire debet lib.ij. cap.45
vxor an possit viro inscio eleemosynam facere.libro.ij. cap.46
vxorem polluere extra claustra pudoris species sodomitica est.lib.ij. cap.2
vxoratus an possit sine licentia vxoris continentiam vouentis ad sacros ordines promoueri.libro.j. cap.48

Z

Zay quid interpretatur.lib.ij. cap.4
zelus quid sit ꝛ ad zelū que spectent ꝛ an idem sit zelus ꝛ ira.lib.ij. cap.71
zona pelliceа.lib.j. cap.66
zone significatio.lib.j. cap.69
zopyri physiognomi in Socratem philosophum irritatio.lib.j. cap.40

SVCCINTA BREVIQVE PERstricta compendio argumenta omnium huius operis articulorum farraginem summarim explanantia.

PRincipium operis continet prohemium libri. ⁊ cui dirigitur: ⁊ intentionem scribentis: Et qđ vocetur opus. Et tangitur ibi de fratre Petro de Corbaria apostata fratrum minorum per potentiaꝫ bauari in papatu intruso viuente dño papa Joanne.xxii. vero vicario Jesu christi. ⁊ quomodo xl articulis probatur potestas ecclesie Romane: per quos apparet contra dictum dominum Jo. papã bauarum schismaticum se pro imperatore gerentem perperam ⁊ infideliter processisse.

Quod dictus dominus Joan. electus fuit cõcorditer a cardinalibus ad papatum. Et tangitur qui habent papam eligere. cap.1

qđ in possessione papatus fuit ⁊ est idem dñs Jo. Et ibi tangitur quid operatur possessio. cap.2

quod a toto mundo idem Jo. habitus est pro papa. Et ibi tangitur qd operatur cõis opinio. cap.3

quod nullũ crimen priuat papã papatu: etiã heresis si vult corrigi. Et ibi tangitur ꝙ non est a prelati obedientia ante sententiam recedendum. cap.4

quod primam sedem romanam ⁊ papam nemo in terris iudicare potest. cap.5

quod synodus etiam vniuersalis papam presertim corrigibilem iudicare non potest, vbi tangitur ꝙ plus statur sententie solus pape, q̃ totius mundi. Et ꝙ super omnia concilia generalia est. Et ꝙ ipsa ab ipso: nõ econuerso recipiũt ptãtem. cap.6

quia quandiu papa in possessione papatus est in omnibus ⁊ ab omnibus sibi obediendũ est: que expresse contra deum non sunt. cap.7

quod dignitas vel iurisdictio non peccat: etsi in ea residens hõ peccare valeat. Et ibi dr̃ qũo malis ministris toleratis obediendum est. cap.8

quod sacramenta possunt cuꝫ effectu conferri per malos. cap.9

quod iurisdictio per prelatos toleratos ab ecclesia veraciter exercetur. cap.10

quod ecclesia vna est ⁊ diuisa esse non potest. cap.11

quod vnus dei vicarius est in terris. Et ibidem de schismaticis ⁊ intrusis. cap.12

Papa habet iurisditionem vniuersalem in toto mũdo in spiritualibus ⁊ temporalibus: licet iurisdictionem temporaleꝫ per principes mundi, ⁊ alios suos rectores, in suis specialibus terris debeat exercere. cap.13

quod omnis creatura per papam valeat iudicari. cap.14

quod nullus in terris potest appellare a papa nisi ad eum male informatum. cap.15

quod ecclesia errare non potest. cap.16

quod plus potest papa in ijs solus que non sunt contra capitulos fidei ⁊ sacramenta: quã tota alia ecclesia. cap.17

quod papa a deo recipit immediate potestatẽ. cap.18

quod ecclesia non potest esse nulla: etiam multiplex ibi ratio assignatur. cap.19

quod vacante papatu nullus succedit pape in iurisdictione. cap.20

qđ papa transfert imperium: cõfirmat electuꝫ in imperatorem: inungit ⁊ coronat ⁊ deponit. cap.21

quod imperator non potest synodũ congregare: nec papam nec clericos iudicare. cap.22

Nullus extra ecclesiam saluatur. cap.23

quod qui non habet papam pro capite: nec christum habet. cap.24

quod nullus excusatur aliqua causa discedẽs ab obedientia pape. cap.25

quod semper presumere debemus pro sententiis prelatorum maxime pape. cap.26

quod in dubio sunt seruande. cap.27

quod non excusatur aliquis discedens ab obediẽtia pape propter multitudinem. cap.28

quod vnum est consistorium christi ⁊ pape. cap.29

quod bauarus schismaticus habuit dominum papã Jo. pro vero papa. cap.30

quod vbicunq; est papa: ibi est ecclesia romana. vbi etiam dicitur: ꝙ limina apostolorum sunt vbi est papa. cap.31

quod papa non cogitur stare rome. Et ibi dicitur ꝙ sedes papalis non potest mutari a roma. cap.32

quod papa non tenetur se purgare de necessitate de aliqua infamia. cap.33

quod papa etiam si iniustitiam faciet vel grauet quenq;: ꝙ nullum habet iudicem super se: nec tenetur eligere arbitros cum aliquo: nec potest dare potestatem imperatori deponendi eum. Ibi etiaꝫ dicitur quid erit in facto heresis si fuerit incorrigibilis. cap.34

quod nullam causam tenetur a se reuocare tanq̃ suspectus. cap.35

Longe diffusus: quod antea fuit ecclesia quam imperium. Et ibi probatur quomodo incepit ecclesia in Adam primo homine: deinde in eua formata ex adam. cap.36

Hic continetur diffuse probatum qũo ecclesia nõ sit ab imperio: sed imperium ab ecclesia: vbi etiã continetur qũo regalis potestas sit per sacerdotalem ordinata. Et qũo sacerdotalis sit prior. Et qũo ecclesia habet vtrunq; gladium. cap.37

qđ ecclia nõ sit ab impio sed imperiũ ab ecclia. c.37

qui cum papa non est contra eum est. cap.38

quod imperator Catholicus filius est ecclesie ⁊ aduocatus ⁊ defensor. cap.39

qđ vnus est monarcha hñs vtrunq; gladiuꝫ. cap.40

qũo eligebantur Imperatoris ⁊ a quibus. cap.41

q̃re pncipatꝰ Romanꝰ a deo spãliter sit pmissus. ca.42

de q̃tuor monarchijs orbis ⁊ que fuit prima. cap.43

quod potestas papalis dignissima est, ⁊ vtilissima omnem potestatum quia mista. cap.44

Casus in qbꝰ solꝰ papa dispẽsat.xl. Maiores cãe sunt ad sedẽ aplicã deferẽde. Et cõputantur.lxv. cap.45

Casus in qbꝰ nõ põt papa dispẽsare. qđ papa maior est Paulo authoritate. Põt papa ex maxima cã dispẽsare ꝙ monachꝰ habeat ppriũ: ⁊ ꝙ cõtrahat. qđ sufficiẽter ⁊ multiplr pbat ⁊ rñdet ad contra. qđ abdicatio pprietatis: ⁊ custodia castitatis, non sunt de substantia monachatus nisi p eccliaꝫ. c.46

De officio ⁊ potestate legatorũ: in quibus possunt dispensare: ⁊ in quibus non. cap.47

De irregularitate quid sit: ⁊ in quibus casibus cõtrahatur. ⁊ de eius multiplici specie. Casus in quibꝰ post peractam penitentiam impeditur executio ordinis: ⁊ inducunt irregularitatem. Qñ occasione homicidij contrahitur irregularitas. cap.48

Qui sint infames: ⁊ de multiplici isamie spē. cap. 49

De potentia ⁊ iurisdictione epoꝝ: ⁊ per consequēs patriarcharum archiepoꝝ ⁊ primatuū: qui includuntur in ordine epali: ⁊ in quibus casib⁹ possunt dispensare: ⁊ sunt bene centum ⁊. x xx. Priuilegia epoꝝ. Casus in quibus prohibentur epi dispensare. Que regula est tenenda super dispensatione episcoporum. cap. 50

Reditus ad potentiam papalem. Et quō in christo homine non solum inquantum deo fuit dignitas ⁊ potestas regalis ⁊ sacerdotalis. Et quomodo est caput etiam inquantum homo: non solum hominum: sed angelorum. Et super hoc multe authoritates ⁊ originalia. Quid distat inter pontificē ⁊ sacerdotem. Et quare papa summus pontifex vocatur. Quomodo christus communicauit hoibus potentiam ⁊ quam. De triplici gubernatione sui rationabilium ⁊ irrationabilium. cap. 51

De duplici regia potestate spirituali ⁊ tpali. Quō in tpe nature ⁊ in tpe legis date sacerdotes erant reges ⁊ duces ⁊ iudices. cap. 52

De actibus qui ad regiam pertinent potestatē. Quales debeant esse reges. Quod in regibus scientia requiratur. cap. 53

De gradibus ⁊ inequalitate vtriusq₃ ptātis: ⁊ diuersis psonis eas habētibus. Quō apud gētiles erāt gradus: ⁊ in testamento veteri ⁊ nouo. cap. 54

Priuilegia singularia Petro ⁊ per consequens ei⁹ successoribus concessa. Multis originalibus probatur quō intelligantur illa verba: Tu es Petr⁹: vsq₃ in finem ibi, in celis. Quare vocetur Petr⁹: ⁊ Simon: ⁊ filius ioanna: ⁊ cephas. cap. 55

De differentia ⁊ conuenientia duplicis ptātis: regie sc₃ spiritualis ⁊ secularis. Et quō comparanť adinuicem ſm tempus, prioritatem, ⁊ dignitatem, ⁊ causalitatem. Comparatio potestatum ſm continentiam. Multiplex probatio ꝙ spiritualis ptās sit dignior ⁊ superior temporali. cap. 56

Que sunt necessaria in regibus ad bene regendum. Que pericula proueniunt pro malo regimine. de forma iuramēti qua iurat imperator pape. cap. 57

In quibus differt potentia pape a potentia christi. Quomodo ⁊ qualiter papa habet plenitudinem potestatis. cap. 58

Obiectio prima ꝙ regalis ⁊ secularis potestas non sit necessaria in ecclesia. Solutio. Obiectio secūda ꝙ ptās spiritualis non sit superior tpali: ⁊ ꝙ eā nō instituat ⁊ non diiudicet. Solutio. Obiectio septima ꝙ Petrus non habuit iura terreni imperij: Et ꝙ reges non presunt regno terreno. Solutio. Dupliciter dicitur regimen terrenum. Obiectio octaua ꝙ ecclesia non potuit habere temporalem potestatem ex concessione Constantini. Solutio. Et quadruplex distinctio super regno ⁊ regnantibus. cap. 59

Expositio extrauagantis domini Bonifacij que incipit: Unam sanctam ecclesiam, determinantis ad papam vtrunq₃ gladium pertinere. cap. 60

Tractatus specialis de ecclesia. Quomodo ecclesia vocatur domus, ciuitas, regnum. Multiplex ⁊ vtilis expositio illorum verborum: Eiecit emētes ⁊ vendentes de templo dominus. Et de spelunca latronum maxime contra simoniacos. de multiplici domo. Quomodo vocatur domus ecclesia. Quod ecclesia dicitur ciuitas. cap. 61

Quod ecclesia dicitur regnum magis proprie ꝙ̄ domus vel ciuitas. Quot modis accipiatur regnuū. Quomodo differt regnum dei, a regno mundi ⁊ diaboli. Per quos figuratum vtrunq₃ regnum ⁊ ecclesia: scilicet iustorum ⁊ iniquorum. de regno quadruplici glorioso. de. x. conditionibus que regnum efficiunt gloriosum. Quod melius est regi per vnum ꝙ̄ plures. Quod magis expedit regimen iniustum esse multorum ꝙ̄ vnius. Que mala faciunt tyranni. cap. 62

Quomodo regnum ecclesie est vnum. de multiplici vnitate. Triplex modus vnitatis secundum ꝙ ecclesia dicatur vna. Quare dicatur baptisma vnuū. Quare dicatur ecclesia vna: quum. vij. in Apocalypsi a Joanne describantur. de triplici diuersitate in ecclesia. Quare regnum ecclesie dicitur catholicuū. i. vniuersale ⁊ ecclesia vniuersalis. Quomodo ecclesia dicitur copiosa. Quod regnum ecclesie est sanctum: ⁊ quomodo. Quid est sanctitas. de duplici immunditia. Sanctum dicitur tripliciter. de duplici cultu dei. que ptinēt ad veꝝ dei cultū. cap. 63

Quomodo dicatur christus caput ecclesie. quomodo ecclesia antiquorum patrum ⁊ ista vna est: etiā caput semper christus. quando habuit initium regnum ecclesie ⁊ ecclesia. quomodo incepit regnuū terrenum a Nemroth per tyrannidē ⁊ continuauit in fidelibus vsq₃ ad christum. quod prim⁹ rex catholicus fuit Melchisedech. quod primus rex fidelis fuit sacerdos. cap. 64

Tractatus specialis de schismaticis contra vnaū sanctam catholicam ecclesiam se erigentibus ⁊ diuidentibus. quod schismatici imprimant in sacramentis characterem: si formam ecclesie seruāt. de multiplici charactere de conditionibus ⁊ malis schismaticoꝝ. de impio Bauaro schismatico deponente papam Jo. xxij. ⁊ substituente sibi fratrē Petrum de coruaria. Multa originalia ⁊ authoritates ⁊ rationes contra schismaticos et eoꝝ sacrificia. de tribus gradibus innocētie. Probatio per multa originalia, ꝙ non est a malis faciēda separatio corporalis: Et ꝙ peccatum alienum non nocet alteri non consentienti. cap. 65

Contra illos qui vocant ecclesiam meretricem. La⁹ multiplex ecclesie sancte dei: Et de multiplicibus figuris per quas proprie figuratur: Et de multiplicibus figuris per quas proprie figuratur: Et de eius multiplici nomine ⁊ vocabulo glorioso ⁊ laude eius. de multiplici eius cingulo. de multiplici genere ⁊ specie peccatorum membroꝝ ecclesie corruptorum. cap. 66

Exhortatio contra mundū. de reformatione ordinis beati Francisci. de diuisione ecclesie: Et duab⁹ ecclesijs. quid est hypocrisis. Exhortatio ad ecclesiā ꝙ ad sponsum redeat in sancta vita. Pulchra lamentatio christi sponsi contra sponsaū ecclesiā deuiantē: Et de ecclesie renouatione ⁊ reductione et pristina sanctitate. Et quō redibit per virtutes cōtrarias vitijs qbus in suis mēbris remanet inuoluta. de auaritia ecclesie in mēbris. quō oriētales ⁊ aphricani greci ⁊ armeni, ⁊ quatuor sedes patriarchales: ⁊ multi i occidēte a vero cultu eccīe ⁊ obedientia recesserūt pp auaritiā ⁊ superbiā maxime ecclesie prelatorum. quō in fine ad sanctā redibit eccīa paupratē ⁊ humilitatē. quō cōtra antichristum diuitē ⁊ superbū potissimū pugnabunt veri fratres minores humiles et pauperes. Pulchra et vtilia circa contemplationē dei ⁊ patrie. cap. 67

Quare schismatici recedunt ab ecclesia. et maxime tempore domini pape Jo. xxii. Quod non debemus iudicare papam: nec publice nec priuatim. Contra ecclesiam diuidentes et se ab ecclesia separantes. Quod ecclesia non habet partem. Et quod impingunt in articulum illum: Et vnam sanctam ecclesiam catholicam, qui dicunt se de parte ecclesie. Quare ecclesia habet tribulationes. Multiplex probatur exhortatio quod quantumcunque mali sint prelati: non sit ab vnitate ecclesie recedendum. De quibusdam heresibus Marsilii Paduani condemnatis a domino Jo. papa. xxii. Bauaro schismatico adherenti. Undecim rationes quod papa non potest ab imperatore iudicari: contra dicebat Marsilius. Responsio quomodo Pilatus christum condemnauit. Quod presbyteri non habent tantam potestatem: quantam episcopi nedum quantam papa contra Marsilium contra asserentem. Quod quadruplex est maioritas. Quod persona. v. modis preest persone. Quod prelatio consistit in tribus. Quod imperator non succedit pape vacante ecclesia: cuius contrarium dixit Marsilius. Quod ecclesia et clerici possunt habere proprium, contra Marsilium. Quod post christum ascendentem semper remanet in terra eius vicarius generalis papa, contra Marsilium. Quare in isto tempore crescant hereses in ecclesia. Quod ecclesia in tribulationibus vixit et creuit. cap. 68

Quare prelatorum sententie non seruantur. Peccant mortaliter prelati in mortali constituti publica officia exercentes. Quod vera correctio est per vitam: non per verba. De cura triplici prelatorum. Quod populus tripliciter est pascendus. Excommunicatio contra malos prelatos qui se pascunt et non populum. Quomodo accedendum sit ad communionem. Quid significant. v. sacerdotalia indumenta. Quid est supererogare: Et quot modis supererogatur. De. vii. operibus misericordie que debent facere prelati circa subditos spiritualiter. cap. 69

Quid est cura. Ad quem pertinet curam committere. Quot modis accipiatur cura. Contra malos prelatos multa pulchra. Non recedendum ab ecclesia propter malos prelatos. Multipliciter ecclesia commendatur. cap. 70

Secunda pars principalis operis de planctu ecclesie.

Expositio quarti. c. Threnorum summaria. Quare est angusta via que ducit ad vitam: et lata que ducit ad mortem. De duplici stercore. Expositio multiplicis interpretatur verbi, nazarei. De multiplici igne malo et bono. cap. 2

Expositio orationis Hiere. Recordare domine quid acciderit nobis etc. De multiplici redemptione. De abominabili peccato contra naturam. Et de eius punitione et multiplici specie. Quid est verum gaudium et falsum. Quid est luctus. De duplici corona sanctorum. Qui sunt vulpes: et de natura eorum. cap 3

Quomodo est ecclesia renouanda. De multiplici macula. De bona et maledicta die. cap. 4

Tractatus specialis super quatuor. c. lib. threni. et oratione Hiere. Expositus historice licet raro. Allegorice pro ecclesia. Tropologice pro anima. Aliquid pro eterna patria. et sic anagogice. Multiplex differentia lamentationum et lachrymarum. De mala et bona solitudine. De multiplici angustia. Quod pedes multipliciter accipiuntur. De multiplici pane. De qualitate trium personarum. Que sunt ossa. De quibusdam vitiis sacerdotum. Quid significat tau. T cap. 4

De malis principibus prelatis ecclesie. De carnali et spirituali sabbato. De duplici horto. De indigne sacrificantibus. De multiplicatione missarum cum multiplicatione vitiorum. De bono vino. s. de gustu mentis. De ecclesia carnali. De malis predicatoribus et rectoribus populo adulantibus. Qui dicuntur falsi prophete. De pulchritudine spirituali. Quod christus fleuit quinquies et quare. Quod triplex est efficacia lachrymarum. cap. 5

De quintuplici paupertate christi. Quomodo deus peccatores exaudit. De proprietatibus vasi moraliter expositis. De multiplici signo christi cui contradicitur. De quatuor signis superbie. Quomodo queritur christus. De silentio. De multiplici iugo. Et quomodo iugum domini est suaue. Multiplex sessio. De multiplici leuare. De multiplici nube. De preda oculi. De speciebus contritionis. cap. 6

Quod aurum multipliciter accipitur: Et de proprietatibus auri moraliter expositis. De periculo auri male a clericis dispensati. Expositio totius capituli. xviii. apocal. De Babylone qui cecidit. De ecclesia carnali in membris suis. Quid designant lapides in scriptura. De bonis et malis vasis. De conditionibus lamie moraliter expositis. De multiplici gladio De multiplici igne. cap. 7

Oratio Hieremie, Recordare etc Quod prelati in ecclesiis debent residere: nedum inferiores: sed et episcopi. De pena multiplici: Et qua pena patitur vnus pro alio. De multiplici corona. De multiplici capite. De multiplici dolore. De gratia et libero arbitrio: Et de multiplici effectu gratie. Et in quo possit liberum arbitrium per se De predestinatione. Contra ambitiosos et multa habentes beneficia. cap. 8

De vitiis membrorum in genere ecclesie Et contra simoniacos clericos et ambitiosos aut religiosos. Multa contra simoniam leprosam. Conditiones leprosi exposite moraliter. De simoniacis. De proprietatibus ambitionis. cap. 9

De statuum spiritualium ecclesie conditionibus: Et in quibus in eis offendunt specialiter in eis viuentes: Et primo de statu papali: Et quod papa peccare potest et grauius quam alii: et grauior eius pena. Quid agere debeat papa. Et de iis que ad eius officium pertinent. de. vii. considerationibus circa quas totus status papalis versatur. Prima si canonice sit electus. Secunda si idoneus sit. Que sunt virtutes et conditiones necessarie ad papatum. Quod si papa sentiat se insufficientem: grauiter peccat nisi renuntiet. Quod papa electus per intrusionem non est papa aut per simoniam si est notorium. Tertia consideratio papa de statu quem habet. quantis periculis et anxietatibus et laboribus plenus sit. Quod recusanda est quelibet promotio honoris maxime papalis. cap. 10

Quod ordo episcoporum quadripertitus sit. Quod Roma habet. iiii. ecclesias patriarchales. Quod ecclesia Lateranensis maior est aliis. etiam quam ecclesia beati Petri: et ipsa vocatur ecclesia Romana. Et ibi est prima sedes apostolica. Quod papa vocatur patriarcha. archiepiscopus, metropolitanus, Romanus pontifex, Romane ecclesie episcopus, papa vrbis, simpliciter

epūs antonomastice minister. Quod Celestinus. v. vocatus frater Petrus de morron postea sanctus canonizatus: consulte ꝛ prouide renunciauit papatui. Quoddam repertorium de his que pertinent ad ocm mām pape. Quot modis dicatur ecclesia. Et quot nōibus appelletur. Quod ecclesia vocatur vniuersalis: ꝛ quare. Et qꝺ est fidelium synagoga iudeoꝝ. Et quare nostra vocatur ecclesia, ꝛ synagoga iudeoꝝ. Quare etiam ecclesia vocetur castrum. cap.11

De quarta consideratione papali: vt. s. ad tps a tantis exterioribꝰ occupationibus se subtrahat. Cōtra sequentia legum ciuilium que in consistorio perstrepunt. Quod papa abscindat pugnas ꝛ disputationes aduocatorum: ꝛ quales sunt aduocati. cap.12

Quinta cōsideratio pape: Quid est. Quis est. Qualis est. Quod papa iure apostolico non vendicat sibi aurum. De non querendo honoris prelationem. Quod gentiliū est non christianoꝝ primatum querere. Per formā apostolicam dominatio interdicitur, indicitur ministratio. Quod papa non debeat se gerere pro dño: sed pro seruo: dispensatore, laboratore: villico. Et ꝙ ecclesia Romana mater sit: non dña. De humilitate que precipue dꝫ esse in papa. Quare papa vocat se in suis literis seruum. Exempla humilitatis Romanoꝝ pontificum maxime beati Gregorij doctoris. Consideret papa ꝙ etsi sit summus pontifex: non tamen summus virtute. Quod papa non sit otiosus: nec acceptor personarum: ꝛ super omnia ꝙ non sit facilis ad credendum. cap.13

Sexta consideratio pape qui habet regere totū mūdum. Quod pape credita sit orbis dispensatio: nō data possessio. Nil plus pape formidandum quā libido dominandi. Qūo papa dꝫ dare operam vt increduli conuertantur: conuersi non auertantur: auersi reuertantur. Qūo ambitio est crux ambientium. Quod hꝫ repellere friuolas appellationes. Quod caueat papa ab auaritia. Utrū papa possit committere simoniam. Contra exemptiones quas faciunt quidam Romani pontifices. Et ꝙ papa dꝫ seruare in honore suo ꝛ iurisdictione sua inferiores prelatos. De honesto habitu clericoꝝ: Et que sit differentia inter tonsuram ꝛ coronam. Et quid designet vtrūqꝫ. Qui portat habitum occulte apostata est. De pena religiosoꝝ habitū dimittentiū. Clerici aliud esse aliud videri volūt. cap.14

Septima consideratio pape circa cardinales ꝛ suaꝫ familiam spetialem: ꝛ officiales regendos. De cōditionibus quas dꝫt habere officiales dñi pape, maxime cardinales. Contra pompā ꝛ superbiaꝫ ꝛ auaritiā quorundā officialium pape. Quales collaterales cardinales pape debeant eligere. De frequentantibus curiam qui non sunt de curia. Quod curis bonos facilius recipere ꝙ̄ facere cō sueuit. De cōditionibus cardinalium: maxime q in legationem mittunt. Et presertim circa iustitiam. Et circa lucra non sectanda. De Martino cardinale legato in Daciam de legatione paupere redeunte: ꝛ equuꝫ sibi datū restituente epo Florentino quia causam habebat in curia. De Gaufrido legato in Aquitaniam piscem sibi presentatum ementē: ꝛ scutellas etiam ligneas recipere recusante. Quod nedum papa sed alij quoqꝫ epi debent committere curam rei familiaris alicui fideli. Quod papa ꝛ epi non dꝫt habere secum pueros comptos ꝛ comatulos adolescentes: Et ꝙ nō decet inter mitratos discurrere calamistratos. Qūo papa prouideat sic officialibus suis competenter: ꝙ non recipiant aliquid ab aduenientibus. Et ꝙ amputet oes simoniacas cōsuetudines. Quod non teneat sine causa necessaria prelatos in curia. Quod caueat papa de consanguineis promouendis ꝛ ditandis: Et de hic sancta exempla quorundam pontificum Romanoꝝ. Et qūo hodie indigni nepotes quidam ꝛ consanguinei clerici ꝛ seculares Roma. ponti. ꝛ cardinales promouentur ꝛ ditantur. In quibus ꝛ papalis dispensatio hꝫ locum. Quod papa non debet alienare bona ecclesiarum. Et quis est dominus rerum ecclesiasticarum. In quanto periculo est papa. cap.15

De statu cardinaliuꝫ ꝛ quo tempore inceperunt: Et ꝙ sunt in triplici genere: Et vnde dicant: Et de potestate eoꝝ: Et de paupertate eoꝝ ꝛ humilitate quum fuerunt instituti. De quorundā eoꝝ spetialibus defectibus. Qualiter sm Osti. Cardinales debeant se habere: ꝛ a quibus abstinere. Quod in ecclesia compostellana ꝛ rauennati sunt cardinales de priuilegio. Repertorium breue de materia cardinalium. cap.16

De patriarchis. Et ꝙ sunt quatuor principales patriarchatus in quibus aliqui offendunt. qūo grauant ecclesias in visitationibus ꝛ procurationibus: ꝛ de pena iuris super hoc. cap.17

De statu epoꝝ ꝛ de eoꝝ excessibꝰ. quot nominibus epi nominentur. quod tunc bonum erat epatum querere: quum per eum veniebat ol'm ad tormentuꝫ martyrij. Duo precipua sunt opera pontificis. Repertoriū de mā epoꝝ: cū suis originalibus sm Cyprianū de. xij. abusiuis. Qui pensat periculū ꝛ onꝰ epoꝝ: nō appetit epari nec iudicat epos. cap.18

Quibus dꝫt ꝯfiteri pape ꝛ cardinales ꝛ alij prelati. Nō in foro pnie maior est ꝯfessor papa. Repertorium breue de statu patriarcharum. cap.19

Repertorium in quibus casibus communiter offendunt epi: Et sunt. lxij. iure probati. qualiter puniatur iniuste excommunicans. Item repertoriū de authoritate ꝛ iurisdictione ꝛ excessibus adhuc aliquibus ipsoꝝ episcoporum. cap.20

De potestate episcopoꝝ: ꝛ de materia eorum. De officio eoꝝ. cap.21

Multa originalia super statu prelatoꝝ in gñe qualiter debeant se habere: Et contra ambitiosos ꝛ insufficientes prelatos: ꝛ de periculo eoꝝ ꝛ subditoꝝ. Cathedra pestilentie. iiij. pctibus consistit. Iterum de iurisdictione ꝛ potentia prelatoruꝫ in statu in genere. cap.22

De statu abbatum ꝛ potentia ꝛ iurisdictione: Et de eorum effectibus. In quibus casibus dispensent abbates. de vitiis quorundam eorum. cap.23

De vitijs quorundam monachoꝝ. cap.24

De vitijs alioꝝ ecclesie ministrorum gñaliter. ca.25

de vitijs quorundam canonicoꝝ. cap.26

de vitijs quorundam presbyteroꝝ. Quibus modis offendunt in horis dicendis. Quidam presbyteri ꝛ clerici qūo in missis offendunt. Quid sit agendum quū sanguis stillat de calice: vel quū corpus christi euomitur: vel quum aqua loco vini in calice ponitur. Casus episcopi reseruati. cap.27

De vitijs generaliter omnium clericoꝝ. decem ꝛ septem peccata oriuntur ex ludis taxilloꝝ. An va-

legant instrumēta confecta per clericos notarios: Et an epi possint constituere in ecclesiasticis notariũ: Et quid de notarijs constitutis per papā. Repertorium de clericis coniugatis. Repertoriũ de clericis non residentibus in ecclia vel prebenda. Repertoriũ de clerico egrotante: Et de excōicato suspenso deposito vel interdicto celebrante: Et de non ordinato ministrante: Et de per saltũ promoto: Et gñaliter de materia clericorũ. Quod clerici non sunt dñi fructuum perceptorum ab ecclia: nec rerum ecclesiasticarum multis iuribus cōprobaf. Quod clerici tenētur si hñt vnde, ad restitutionē illorum fructuum quos voluptuose cōsumunt ⁊ indebite: vel nō dicentes offm diuinũ: vel in mortali cōstituti dicētes vel ecclā officiantes. cap. 28.
De criminibus imperatorꝝ. Triplici corona coronātur reges Romanoꝝ: Et quelibet corona qd designat. Quod donatio facta ecclesie ab imperatore non pōt reuocari: Et ꝙ quilibet pōt rem suā dare ecclie in morte ⁊ in vita. nec est necesse ꝙ talis donatio insinuetur: ꝙ libera est a lucrionum inscriptionibus. An ecclie possit fieri donatio de feudo ⁊ in eo succedere. Rex Romanoꝝ ante coronam potest condere priuilegia. Et eandē hȝ ptātē quā imperator. Et duobus electis in discordia, qlibet potest administrare vt rex: donec per papam alterius electio fuerit confirmata. Repertoriũ de materia imperatorum ⁊ est additio. cap. 29
De peccatis regum. de malis consiliarijs regum maxime regis Castelle. de eorum officialibus ⁊ ministris. Que sunt necessaria exprimenda in lite que super dispensatione illorum qui sunt coniuncti in gradu prohibito impetrantur. cap. 30
De delictis aliorum magistrorum secularium in dignitatibus cōstitutorum: vt principum, marchionũ, ducum, comitum, ⁊ baronum ⁊ similiũ. cap. 31
De delictis militum simplicium. de multiplici militia. de Gothis militibus recuperantibus Hispaniam. cap. 32
De defectibus ⁊ peccatis magistrorum. Cōtra abusum scientiarum liberalium: que loco theologie in eius scholis per religiosos magistros ⁊ seculares leguntur. de magistris verbosis: qui expertes sciētie sunt ⁊ eorum arrogantia. de periculo male doctrine. cap. 33
De offensionibus ⁊ delictis discipulorum ⁊ scholarium. cap. 34
De peccatis aduocatorum: ⁊ qui prohibentur aduocare: Et quando tenentur ad restitutionem eorum que illicite sunt lucrati. cap. 35
De offensionibus iurisperitorum ⁊ adsessorꝝ. cap. 36
De offensionibus procuratorum. cap. 37
De testium criminibus ⁊ offensis. Qui sunt qui nō possunt testificari. cap. 38
De peccatis accusatorum: Et quī sunt que accusare nō possunt. Quod tenentur ad restitutionem falso accusantes: sicut falso testificantes. cap. 39
De peccatis notariorum: Et quid iurant facere in officio suo. Quod epi pñt facere notarios. cap. 40
De vitijs iudicum quorumcunqȝ. Qui iudices esse non possunt. An possit imponi pena pecuniaria ꝓ delictis: Et si imponitur: cui cedat. Quod iudices puniuntur male iudicantes. cap. 41
De peccatis ⁊ fraudibus mercatorum. de vitijs artificum. Quod non sit differentia inter mercatores ⁊ artifices. cap. 42
De vitijs laboratorꝝ ⁊ rusticorꝝ ⁊ agricolarũ. cap. 43
De vitijs puerorum. cap. 44
De conditionibus ⁊ vitijs mulierum. de Salomone lapso in idololatriam propter amorem mulierum alienigenarum. An maleficia possint per alia maleficia ⁊ incantationes destrui. An possint mulieres habere officia publica. An mulieres valeāt se fucare. cap. 45
Quibus ⁊ qualiter ⁊ a quibus ⁊ inquantum est restitutio facienda. quod clerici male administrantes bona ecclesie, tenentur ad restitutionem. quid de muliere que partum supposuit alienum, vel suscepit filium de adulterio, quem marito assignat pro suo. que sunt necessaria vt sit iustum bellũ. An clerici possint vti armis offendibilibus ⁊ pugnare in bellis illicitis. quod bellũ est multiplex. qualiter ⁊ quantum teneantur ad restitutionē qui sequuntur dñm in iniusto bello. que est forma restituendi famam. de restitutione eorum que quis lucratur in ludo. Casus in quibus secularia negotia clericis sunt concessa. de restitutione facienda per artifices ⁊ mercatores ⁊ negotiatores. de. v. que vix absqȝ peccato exerceentur. An religiosus possit facere eleemosynam. An vxor eam possit facere. quid de ijs que acquirit excommunicatus, ⁊ an possit condere testamentum. cap. 46
Que forma seruanda est in restitutione illicite ablatorum. Si per remissionem sibi factaȝ est debitor plenarie liberatus. cap. 47
De statu martyrum quī quodammodo in ecclia defecit. de bono ⁊ malo sanguine. quod ecclesia semper debet parcere ⁊ inimicos diligere, nō bella facere volentibus obedire. quid est pax. qũo ⁊ per quos ecclesia debet facere guerram. que sunt necessaria vt iustum sit bellum ⁊ iuste pugnetur, ⁊ que in eo reprobātur. quod ecclesia debet esse pacifica ⁊ armis carnalibus non debet vti. Cōtra malos prelatos dantes fauorem consilium ⁊ auxiliuȝ in guerris ⁊ in bellis iniustis. de sextuplici martyrio spirituali. quomodo ista sex spiritualia hodie martyria defecerunt. Contra prelatos de pauperibus non curantes, ⁊ consanguineos ditantes. cap. 48
Contra prelatos rancorosos ⁊ superbos. de quintuplici vana gloria prelatorum quorundā. Contra vanam gloriam scientie pulchra allegatio. Cōtra vanam gloriam in ornatu exteriori. Generaliter contra vanam gloriam quarundam personarum ecclesiasticarum: per quā perditur vera gloria sempiterna. quis est verus humilis. quare vocaf vana gloria: de dāno eius. Inuectio cōtra ecclā in mēbris a crucis ignominia que est vera gloria deuiante. de multiplici alio genere martyrij. cap. 49
De statu confessorum. de triplici confessione cordis, oris, ⁊ operis: longa allegatio ⁊ vtilis. de equalitate patris ⁊ filij ⁊ vna essentia. de duplici in Christo substantia ⁊ natiuitate. de eterna generatione filij a patre. de ipso Arrio. de vitijs oris ⁊ lingue. de psalmodia verbali ⁊ non cordiali clericorum quorundam in officio diuino. qũo debemus orare ⁊ psalmodiare. que sit causa vagationis mētis in diuino officio. de diabolo malas cogitationes immittente. quomodo nil ita diabolum percutit sicut ignita oratio. quare premittif versus: Deus in adiutorium: in principio horarum. de quibusdā vitijs intra ecclā ꝑ que negaf Christus. ca. 50
De statu anachoritarum ⁊ eremitarum. de secta pes-

sima sarrabaitarũ: quod non est perfecta religio sine obedientia: que maior est castitate et corporali paupertate. Utilia de abnegatione proprie voluntatis. Illi de ecclesia primitiua perfecti erant religiosi: et tñ cõiter vxores habuerunt. dispensare potest papa in pprio et castitate religiosoꝝ ex causa magna vt supradictũ est. Nullus sic christum imitatur sicut verus obediens. Non vincitur superbia nisi per verã obedientiã. Contra acidiam pseudo eremitarũ. que est vocatio veroꝝ anachoritarũ et eremitarũ. de actibus quibus decipit diabolus eremitas vel solitarios sub spetie spũs. de monacho obstetrice. de Abraã anachorita eunte ad pstibulũ ad liberandũ nepotẽ. quod veri anachorite mortui sunt vite actiue etĩ se quãtumuis fructificare. de anachorita decepto a diabolo sub specie audiendi missam et executionis testamenti paterni. de solitudine anachoritarũ maxime circa personas notabiles et mulieres. de begardis alemannie nihil habere volentib⁹. quõ oẽs antiqui eremite erant pauperrimi: et de labore manuũ suarum viuebant: et tñ habebãt propriũ. quõ illi qui se dicunt aplos statũ aploꝝ non seruãt. Et qs fuit status aplicus. quõ intelligit sine intermissione orare. sm aplm: Et que est vera oĩo. quod non est labor intermittẽdus sub specie oĩonis. qua intentione et quõ est orandũ. quod eremite fratricelli et alij gyrouagi begardi et pseudo apli mendicare non possunt. de labore manuum. Et quõ omnes eremite et anachorite et monachi antiqui de labore manuum viuebant: Et de hoc multa exempla. de heresi illoꝝ qui dñr euchidieq nolunt manib⁹ laborare. Et quõ intelligendũ sit illud euangelij: Ne soliciti sitis anime vestre quid mãducetis et c. quãta bona faciat labor manuũ. Cõtra nos laborantes et eleemosynas recipiẽtes. Et ɔtra recipiẽtes eleemosynas superfluas. qđ diabolus instigat multos ad eleemosynas faciendas: vt recipientes eas superfluas vel indebitas pereant. cap. 51

De erroribus Begardoꝝ ab ecclesia cõdemnatis. Et de primo errore eorũ eo qui dicunt ꝙ homo tantum põt in hac vita perfici: ꝙ effici põt impeccabilis. quod homo quilibet quantũuis perfect⁹ potest adhuc pfici in hac vita etiã mater christi et amplius hic vixisset. quod solus christus ampli⁹ non potuit perfici: quãuis ɔceptus fuit perfectus. quod in ista vita nullus perfecte mundus ita sit perfectus quin amplius perfici põt. de secundo errore eorum ꝙ perfectus ieiunare non tenetur: nec orare. de orationis virtute et modo orandi. In sex excedit oratio ieiuniũ et eleemosynam. que bona facit oratio. quid est sensualitas. de tertio errore Begardoꝝ, ꝙ perfecti nõ tenent hoĩ obedire. Adducunt multe allegationes contra istũ errorem. quod meret qui obedit homini: etiã malo ppter deũ. qui deo obedit: obedit ei a deo. de vitio quod vocatur apud grecos hydiorithima quod obediẽtiam destruit. Utilis doctrina cõtra spm̃ libertatis qui hodie currit per mundum: Et quõ intelligit: vbi spũs dñi: ibi libertas. de duplici seruitute. de tribus que seruitutẽ inducũt. de verbo apli quõ intelligatur. Iusto non est lex posita. quod lex vetus non abstulit ad plenum occasiones et seminaria peccatoꝝ. de duplici lege quod non potest esse libertas vera vbi est peccatum. de quarto errore Begardoꝝ: qui est ꝙ homo põt finalem beatitudinem sm oẽm gradũ perfectionis in pñti vita cõsequi: sicut eam in vita obtinebit beata. quod tota perfectio hoĩs in hac vita est in charitate. de duplici dei visione. de duplici beatitudine. de errore grecoꝝ qui dñt vsq; ad diẽ iudicij non ituras animas sanctas in celũ, nec peccatorẽ in infernũ. de. v. errore Begardoꝝ qui est ꝙ qlibet intellectualis nã seipsa nãliter est beata. quodq; aĩa non indiget lumine glorie ipsam eleuante ad deũ videndũ: et eo beate fruendũ. quinque modis deus bonus est et nulla creatura his modis bona. de duplici lumine gratie et glorie. quod Adã ante pctm̃ triplici radio lucis fuit illustratus. de sexto errore Begardorũ, qui est ꝙ se exercere in actibus virtutũ: est hominis imperfecti: et perfecta aĩa licentiat a se virtute. de spũ libertatis est iste error. quo nõ est virt⁹ que aliqñ non procedit in actũ. de vij. errore Begardoꝝ, ꝙ osculum mulieris quum ad hoc non inclinat nã: est mortale peccatũ Actus aũt carnalis quũ ad hoc nã inclinet: pctm̃ non est. maxime cum tentat exercens. Non est pctm̃ bona intentione osculari et tangere. Non facit pctm̃ inclinatio nature: sed peruersa voluntas. Probat multis authoritatibus et originalibus simplicem fornicationem esse pctm̃ mortale. quod tentatio de se non est pctm̃. de. viij. errore Begardorũ, ꝙ in eleuatione corporis dñi non debent adsurgere ne a contẽplatione recedant. cap. 52

De statu religiosorum in gñe maxime mẽdicãnum quod ecclesia primitiua tota erat perfecta et religiosa. de eccl. apsecta q̃ fuit Alexãdrie sub Marco euangelista. de quibusdã malis religiosis nostri temporis similib⁹ pharisęis hypocritis: et in quibus offendunt. de sale infatuato. Figure et originalia ɔtra aliquos religiosos nõ pseuerãtes. c. 53

De vitijs spetialib⁹ quotidiã religiosoꝝ. Et primo de proprietatis vitio: Et hoc tripliciter, in principio ingressus religionis. de plena renũtiatione in principio facienda. de triplici modo renuntiãndi. Multa vtilia de paupertate. et contra auaritiam, de vitis patrum. cap. 54

De regula et de declarationibus fratrũ minoꝝ, et ꝙ non possunt habere proprium etiam in cõi sicut alij religiosi. quod clerici vsuarij sunt, non vsufructuarij. qualem vsum habuerunt apli post apostolatum in rebus quibus vtebantur. quadruplex ratio quare apostoli predia nõ habuerunt in iudea. qđ reuocati fuerunt apli ad primi hominis dignitatem. de sandalijs apostoloꝝ. cap. 55

Quod simplex facti vsus potest a dominio separari. quod apostoli omnia reliquerunt quoad proprietatem et dominiũ: nedũ quantũ ad affectionem. quod alia fuit paupertas euangelica q̃ moysaica quod perfectius est relinquere oĩa quoad proprietatem et affectionem: q̃ solũ quoad affectionẽ. Et quid distat inter renuntiare et relinquere. de quatuor modis differentie circa res temporales. quod oẽs apli prius habitũ secularẽ mutauerunt: Et ꝙ fuerunt vniformiter induti tunica vna et palliolo: et semicalciati sandalijs. Multipliciter probat quõ verbũ Petri. Ecce nos reliquimus oĩa, intelligatur quantum ad abdicationem cuiuscunq; proprietatis oĩum rerũ in spetiali et cõiter idẽ de verbo illo. Uade et vende oĩa que habes: et da pauperibus. Responsio ad aliqua que vident contra scilicet ꝙ apostoli habuerunt proprium. cap. 56

Utrum christus alicuius rei temporalis habuerit dominium & quale. quod christus non habuerit proprietatē in rebus: & respōsio ad ↄtra. De duplici intellectu ibi: Regnū meū non est de hoc mundo. quod regnum christi sunt credentes: in quib⁹ regnat & regnabit. Quod regnū christi debet intelligi spūale: non tpale. quod christus regnū Dauid tēporale non confirmauit: sed potius dissipauit. Quare iudei de regno suo expulsi sunt & dispersi per terras. Que spectant ad regem tēporalem. Et ꝙ christus non exercuit illa. Responsio ad obiecta dicentia christum fuisse tpalem regem. Multiplex intellectus de duob⁹ gladijs. Quod christus non fuit magis proprietarius q̄ illi de communitate credentiū. Quod loculi quos portabat Judas non fuerunt proprie christi nec apostoloꝝ quantū ad proprietatē: sed dantiū. Quod calciamenta christi non fuerunt sua quantum ad proprietatem. Idem de calciamentis suis, idest sandalijs. cap. 57

Oppositio ꝙ apostoli habuerunt proprium in reb⁹. Respōsio. Et ꝙ fuit triplex ordo discipuloꝝ christi. Responsio ad illud quod opponit: ꝙ non fuit prohibita pecunia apostolis pro omni tempore. Quod christus iuit discalciatus. Responsio ad obiecta ad hoc. De mulieribus sequentibus christum & apl's & ministrantib⁹ eis. R̄nsio cui⁹ erant vsu ↄsumptibilia q̄ christo & aplis dabant. R̄nsio ad illa que opponunt ꝙ christus & apostoli potuerūt litigare. Quod tuū est equū ad dominium & ad vsū. Quod mutuum est cōe quoad dominiū & quoad cōmodū. R̄nsio ad illud quod opponitur ꝙ apostoli potuerūt in iudicio petere. Quod apostoli fuerunt electi ante sermonem dn̄i in monte. Responsio ad illud quod opponitur: ꝙ preceptū de non litigando & de non ↄtendendo in iudicio non est semper seruandū a viris perfectis quātū ad operis executionem. cap. 58

De concordia inter decretalem. Exijt. extra de verbo. signif. lib. vj. & constitutiones dn̄i pape Joan. quarū vna incipit. Ad conditorē canonū. alia, Cū inter nonnullos: ꝙ habere tripliciter accipitur. Quod professio euangelica expressius & perfecti⁹ seruatur in illis qui communibus carent. cap. 59

Quod non est hereticum asserere, ꝙ christus & apostoli non habuerunt aliquid in speciali vel in communi per modū dominij vel proprietatis. quod in ecclesia Romana ꝑcessores non debent reuocari per successores: ne vacillet veritas ecclesie: & regnum ecclesie diuidatur. Quod apostoli vouerūt abdicationem omnium rerum in speciali & in cōmuni. Quod expropriatio que fit cum voto maioris meriti est. Authoritates sanctoꝝ ꝙ christus & apostoli non habuerunt proprium. Quod vsus simplex est de iure naturali. Dominia a iure humano. Jus vtendi a iure ciuili. Cuius erat dominium rerum quibus vtebantur apostoli. cap. 60

De regula beati Francisci: & de expropriatione vera in cōmuni & in speciali professoꝝ: & de multis vtilibus protelātibus eam: Et ꝙ mutari non debeat. Quō promittunt euangeliū obseruare istius regule professores. Et quō eam vocabat almus Franciscus. Quō intellexit almus Franciscus expropriationem de qua loquitur regula. cap. 61

Litere capituli generalis facte super responsionem questionis in curia agitate: qua queritur vtrū asserere christum & apostolos non habuisse aliquid in communi sit hereticum. Itē alie litere cū allocutionibus magistroꝝ & baccalaureoꝝ in sacra pagina, de ordine fratrum minorū super eadem questione. cap. 62

De duodecim fundamentis ex quibus arguit christum & apostolos nihil habuisse propriū in communi. Et responsio ad duodecim alia fundamenta in contrarium, ꝙ christus pauper fuit semper in quadruplici tēpore. Quadruplici de causa dominus habuit loculos. cap. 63

Qualiter offendant religiosi in proprietate. Duo hꝫ paupertas voluntaria sequentium christum. Religiosi superflua recipientes sunt pauperū necatores. De multiplici spetie proprietatis sextuplicis religiosoꝝ. Contra religiosorum superflua edificia. Et contra religiosos superflua recipientes & tenentes de licentia & dispensatione prelatorum suoꝝ. Contra expensas voluptuosas religiosorum quorundā. Quod quidā appropriant sibi vsū. De appropriatione locorum. De appropriatione vocalis. cap. 64

Quod magis sibi caueant fratres minores de appropriatione q̄ alij religiosi: q2 magis debent esse expropij. Cuius est proprietas rerum que fratribus minoribus conceditur. Multa originalia paupertatis multiplex causa dn̄ij locorum. ca. 65

Quod fratres minores multi multipliciter offendunt in receptione pecunie eis prohibite per regulam. De fratribus minoribus euntibus cum pecunia per indulgentias & per embaratas secularium & ad alias suas vel suorum corporales consolationes. De falsa quorundam eoꝝ necessitate. Quod etiam generalis eoꝝ non pōt facere eleemosynam pecuniariam. Quod non potest eis dari licentia a prelatis eorum de pecunia pro eis deponenda. nisi in vera necessitate: non falsa. De habentibus fratribus paruū pecunie tamen sine necessitate. Quod pro modica pecunia sine necessitate deposita: ita quis est frater minor proprietarius sicut pro magna. de prelatis tenentibus iustitiam inter fratres super pecunia litigātes. cap. 66

De glossis factis contra regulā beati Francisci per Geraldum generalem ministrum, & quosdam alios ministros prouinciales, tempore dn̄i pape. Joan. xxij. Auinione & de improbatione earum. Item de preuaricationibus quorundam fratrū defectu pecunie. Quod fratribus induendis dꝫ dari pānus ꝑ ꝑlatos & non pecunia. Qd̄ fratres nō indigētes nō dn̄t a ꝑlatis recipere: nec pannū: nec pecuniam ꝓ vestibus. Qualiter inquisitores quidam fratres minores pecunia abutantur inquisitionis: & eoꝝ socij notarij de confessoribus quibusdam fratribus minoribus dispensantibus incerta: de triplici fraude que fit contra regulam. Contractus & actus fratribus minoribus interdicti: qui sunt plures q̄ centum. cap. 67

De secundo vitio religiosoꝝ quorundam capitali, quod est inobedientia. Quod obedientia in tribus consistit: Quod magis sunt adstricti obediētie religiosi q̄ seculares & clerici. Vera obedientia habet quinque. Item tres conditiones. Itē ꝙ tria dꝫ habere vera obedientia. Utrum aliquis teneatur seruare adstrictus per obedientiam strictius religionē q̄ promisit. de triplici iugo. Propter sex iugum domini est suaue. Multipliciter

figurata ꝯſolatio diuina. Quid eſt vera obedientia. De ſubdito iudicante prelatum. Cur ſolitarij vel anachorite viuant ſine obedientia. cap.68

De conſcientia vtilis ⁊ plena doctrina. de medio tenendo. de ſpūs ſenſualitate. de extremitate non tenenda in aliquo. de multis virtutibus obedientie ⁊ vtilitate ⁊ fructu eius. Quis eſt finis cenobite ⁊ anachorite. de miraculis obedientium. Multa ſacra exempla. de obedientia authori. ⁊ originalia. Quod tenent fideles infidelibus obedire. qualiter religioſus obedire tenetur. quedā precipiuntur ſm regulam: quedā preter: quedam contra. Tenet religioſus obedire prelato precipienti q̄ ſtudeat. de duplici voluntate: ⁊ diſcretio obediētie. Tredecim difficilia que cōmendant obedientiam Abrae. Multa que faciunt ad commendationem obedientie. Hiſtoria Abrae ex obedientia filium immolantis allegorice expoſita de deo patre pro humano genere filium in cruce immolante. Quanta bona facit obedientia: ⁊ quanta eam commedabilem faciunt. Que iuuant hominem vt magis reddatur flexibilis ad obedientiā. Contra ſententias fulminantes. Septem ſunt gradus obidientie que ſunt ſeptem gradus ſcale q̄s vidit Jacob. de quatuor que de illa ſcala domini. de partibus obedientie. Obedientia reprehenſibilis triplex. de multis qui obedientie aduerſant. Quot mala facit propria voluntas: q: duodecim. cap.69

Quod in .xx. caſibus offendunt multi religioſi contra obedientiam aut eius puritatem. cap.70

De diſciplina. diuerſe acceptiones diſcipline. de zelo ⁊ quid eſt. de ijs que poſſunt incitare ad correptionem faciendā. de impedimentis correptionis. de modo faciendi correctionem. de ijs que incitare poſſunt ad libenter recipiendum: vel correctionē: vel diſciplinam. de partibus diſcipline. cap.71

De erroribus circa diſciplinam. de errore illorum qui dicunt nullum excommunicandum. de errore illorum qui dicunt maledicos non eſſe puniendos pena corporali, maxime morte. cap.72

De caſtitate bonorum religioſorum ⁊ aliorum: ⁊ de immonditia malorum. de occaſionibus luxurie. Prima gula. Secunda familiaritas mulierum. Tertia otium ⁊ negligentia. Quarta cordis arrogantia ⁊ preſumptio de caſtitate. Quinta receptio puerorum ⁊ ephebor in ordine. Sexta conuerſatio ſanctimonialium. Et de peſtifera deuotione earum. que aggrauant peccatum immunditie in religioſis, maxime in ſacris ordinibus conſtitutis. Septima. ſ. aſpectus mulierum. Octaua colloquium mulierum. Nona tactus impudicus. Decima ſentire vel videre aliquos carnaliter cōmiſceri. ca.73

De vitio ambitionis religioſorum aliquorum, ⁊ aliorum. cap.74

De vitio eorum acidie. De quinq3 nobis imitandis in formica. de malis que operat acidia. de .xv. ſpeciebus acidie. de tepeditate. de mollitie. de ſomnolentia. de otio. de dilatione in rebus agendis. de tarditate. de negligentia. de imperſeuerantia. de alia ſpecie acidie. ſ. d remiſſione. de diſſolutione. de paupertate ⁊ penuria bonorum ſpiritualium. de ignauia. de indeuotione. de triſtitia. de letitia ſpirituali. de tedio vite. de deſperatione. Remedia contra acidiam. cap.75

De vitio ſuperbie religioſorum quorundā ⁊ aliorum quid eſt ſuperbia ſm proprietates eius. quid eſt monachus realiter. de filiabus ſuperb. e. duo ſunt gña ſuperbie. quot modis eſt ſuperbia. ſ. in ornatu ⁊ habitu delicatorum actu: in verbo: in loco. quadruplex humilitas chriſti contra quadruplicem predictam ſuperbiam de quadruplici etiam ſuperbia ſm Greg. de cauſa ⁊ origine ſuperbie luciferi. quare dicitur ſingulariter q̄ deus ſuperbis reſiſtit. quod ſuperbiam luciferi, ideſt que eſt in lucifero ⁊ in eum ſequentibus: Chriſtus ſua humilitate curauit. quod peccatum contra nām ſurgit de blaſphemia. quibus indicijs agnoſcitur ſuperbia. Precedit vana gloria ſuperbiam. que peccata naſcuntur de ſuperbia: quod vitium ſuperbie vix ſanatur. de ijs qui per ſuperbiā ceciderunt. Species ſuperbie due: interior ⁊ exterior. ſupbia intellect9 quatuor hz ſpecies. de ſpeciebus preſumptionis. de ſupbia exteriori. de vanaglorioſis actib9 ⁊ geſtibus Hiſpanorū. de ſuperbia mēbrorum. de ſuperbia ornatuum ⁊ veſtium. de ſuperbia in colore pannorum. de ſuperbia capillorum. de ſuperbia in multitudine equorum: ⁊ eorum apparatu. de ſuperbia in multa familia. de ſuperbia in conuiuijs lautis. de ſuperbia in edificijs, in quibus religioſi aliqui mendicantes multum offendunt. de ſuperbia clericorum ⁊ religioſorum quorundā in libris deauratis ⁊ hiſtoriatis. de ſuperbia in cantu. de ſuperbia que oritur de bonis nature, fortune, ⁊ gratie. Contra ſuperbiam ſanitatis: fortitudinis corporis pulchritudinis, nobilitatis. Septem ſunt ſigna vere nobilitatis: que eſt vera nobilitas chriſtiana de ſuperbia clericorum: ⁊ q̄ multas occaſiones ſuperbiendi habent. Contra ſuperbiā prelatorum. de quadruplici ſuperbia quorundā clauſtralium: de .xij. gradibus ſuperbie. de irreuerentia ⁊ q̄ .iiij. ſunt quibus reuerentiā debemus. cap.76

De vitio vane glorie. quid eſt vana gloria. Principium ⁊ medium ⁊ finis priuationis vane glorie. Multa exempla patrum ⁊ originalia contra vanam gloriam. Remedium Caſſiani contra eam. Nō debet dimitti opus pre timore vane glorie. Remedia contra vanam gloriam. Item remedia contra ſuperbiam. cap.77

De vitio hypocriſis. vnde dicit hypocreſis. A quatuor cognoſcuntur hypocrite. quid eſt hypocreſis, ⁊ quid hypocrita. Authoritates contra hypocreſim. De fictis confeſſionibus quorundam religioſorum. de tribus ſpeciebus hypocreſis. Unde fuit tractum nomen hypocrite. de oratione hypocritarū. Propter tria tacito corde orandū eſt. de octo ve hypocritarum in Mat. xxiij. ⁊ expoſitio eorum per pulchra originalia. de periculo illorum qui recipiunt nouitios propter vtilitatem ⁊ non corrigunt eos. de pingentibus ⁊ deaurantibus muros eccleſie pro lucro ſuo. de clericis ⁊ religioſis ſolicitis de lucro proprio non animarum ſalute. de clericis ⁊ religioſis facientibus conſcientiam de conſtitutionum ſuarum violatione: nō legis ⁊ preceptorum dei: ⁊ de minimis peccatis nō de grauioribus. de habentibus conſcientiam de peccatis corporalibus: non de ſpiritualibus: vt ſuperbia, inuidia, malitia ⁊ ſimilibus. cap.78

De vitio inuidie maxime in quibuſdam religioſis. Et ibidem ſatis abunde notantur. ſigna inuidie. quid eſt inuidia. quod ipſa eſt peccatum in ſpiritū ſanctum. Et q̄o obuiet charitati. quot mala facit inuidia. quod eſt vitium quaſi irremediabile.

Quod inuidia dei iudicia reprehendit. cap.79
De vitio murmurationis ⁊ detractionis. vnde dicit murmur: ⁊ quid est. Authoritates multe contra hoc vitiũ exẽpla patrum ⁊ originalia sctõꝝ. De pena murmurãtiũ. quid est detrahere: ⁊ qui sunt detractores directe ledit detractor famam absentis quadrupliciter: indirecte dupliciter. Itez quid est detrahere: ⁊ quis detractor. Qualiter detractor restituet illi famam contra quem detrahit vel quẽ diffamat. Comparantur detractores serpenti, sepulcro fetenti, ciconie. Contra detrahentes patribus carnalibus ⁊ spiritualibus. Contra audientes detrahentes. Triplex species detractionis. de bestia habente tres ordines dentium. quare permittantur detrahentes. quod non debet detrahi prelatis nominatim in predicationibus. cap.80
De verbis otiosis, multiloquio ⁊ fractione silentij quorundam religiosoꝝ. quid est verbum otiosuz. de non curantibus. de peccatis venialib⁹. de multiloquio. quid est multiloquium. Et quid silentiũ Unde procedit multiloquium. cap.81
De statu virginum. quadrupliciter sumitur virginitas. datur annulus aureus virgininus ⁊ aureola. que sunt que virginitatẽ conseruant. Sex sunt precipue virginibus cauenda. Honoratur virginitas a deo: ab angelis, ab hominib⁹ a diabolo. de diabolo obediẽte ⁊ seruiẽte propter meritum castitatis. diabolus specialẽ potestatẽ hꝫ super immundos. In q̃tuor honoraẽ virginitas in celo. cap.82
De quinque que queruntur ꝺm Thomam circa virginitatẽ primo in quo consistit virginitas. qȝ licita est virginitas. qȝ virginitas est virtus spãlis. qȝ excellentior est virginitas matrimonio. qȝ virginitas suo modo est excellẽtissima virtutũ. quod excellentia virginum ⁊ dignitas quadrupliciter manifestatur. que est vera castitas ꝺm Climacum de sex gradibus per quos ad inuiolabilem conscenditur puritatem. de priuilegiis castitatis. An cũ corrupta possit dispensari vt consecretur. Utrũ votum habens virginitatis, contrahens soluatur a voto: ⁊ possit petere debitum. An valeat promoueri qui virginem deflorauit cum qua postea contraxit. An abbatissa debeat esse virgo. vnde dicit virgo. de malis virginibus. de pena ꝯcũbentiũ cum virginibus sanctificatis. cap.83
Tractatus de septez donis spiritussancti. Figure de septem donis. de dono timoris Spiritussanctus similitudinem habet cum ignem septem que septem donis adaptantur. Ad commendationem timoris octo faciunt. Tres cause timoris. de septẽ speciebus timoris. Nouem cause timoris. de penis inferni. dicta patrum de timore. cap.84
De dono pietatis duobus modis accipitur pietas. quomodo definitur pietas. cap.85
de dono scientie quomodo describitur scientie. de quadruplici malo. que cognoscit scientia. de duplici scientia. cap.86
De dono fortitudinis. quomodo describitur fortitudo. In quo differt fortitudo donum a fortitudine virtute cardinali. cap.87
De dono consilij quid est consilium. quinque sunt commendabilia circa consilium. de donis intellectus ⁊ sapiẽtie ꝑtinentibus ad cõtẽplationẽ. c.88
Quid est ꝯtẽplatio. quid est donũ intellectus. cap.89
De dono sapientie. Accipitur largo ⁊ stricto modo sapientia. cap.90
De vita contemplatiua. duodecim sunt in quibus excellit vita contemplatiua actiuã. Circa que versari debeat contemplatio. de quatuor speciebus contemplationis. differunt consideratio ⁊ contẽplatio. considerationis species tres. De octo gradibus quibus ad contemplationem ascenditur. de tribus speciebus visionum. quod Paulus vidit dominum in hac vita facie ad faciez ꝺm Aug. de duodecim preparatorijs ad contẽplationẽ. c.91
Distinctio inter contemplationem: ⁊ meditationez. ⁊ cogitationem. Et quid est contemplatio: quid meditatio: quid cogitatio. Originalia Joan. Cassia. de contẽplatione Egidij ⁊ Rogerij. ca.92
De fine operis deo gratiarum actio. Et dño pape Joan. istius operis reseruata correctio ⁊ recommendatio: ⁊ eorum que ipse dñs papa sentit ⁊ tenet ⁊ docet cum sacro suo collegio, commentatoris fidelis professio. cap.93

D. ALVARI PELAGII

HISPANI EX ORDINE MIN.

SACRAE THEOL. ET DECRETORVM DOCTORIS,

EPISCOPI SILVENSIS, SVMMI PENITENTIARII,

DE PLANCTV ECCLESIAE,

AD R. D. GOMETIVM HISPANVM

TOTIVS ORD. MIN. GENERALEM,

PROAEMIVM.

Optimus moribus: & virtutibus adornato: quia virtutes: secundum beatum Greg. in homi. de apostolis ornamenta celorum sunt idest virtutes predicantium: & facit optime de peni. dist. ij. c. sapiens. c. sed nec adam. ca. vt cognouerunt. §. romanos. alias sub. §. adam. & xliij. di. sit rector. ad medium, ibi: Uestimenta enim sacerdotis &c. xxiij. q. iiij. si non ex fidei. Utriusque iuris scientia decorato: honor omnium realis: & decus congruum est: iuxta illud ps. xlviij. Homo: quum in honore esset: subaudi deum, & alia cognoscendi: non intellexit. & illud lucifero dicitur in Ezech. xxviij. Plenus sapientie: & perfectus decore. de pe. di. ij. principium enim: inquit: vltra principium. Patri reuerendissimo: & singulari domino: domino Petro Gometij Hispano genere nobili: vita & honestate nobiliori. extra de preben. venerabilis. §. nos igitur. Tituli sancte praxedis cardinali dignissimo: presbytero: & seniori propter sapientiam. lxxxiij. di. porro. Frater Aluarus Pelagij: de ordine minorum professione: natione Hispanus penitentiarius domini pape: quondam inter doctores iuris canonici minimus computatus: in sublimitate status: ima cum christo humili. Philip. ij. respicere intellectum in christum perducere per affectum: & legem carnis legi mentis contrariam. Rom. vij. xxxij. q. v. si paulus. dei gratia cum eodem paulo: vt eo. ca. viriliter conculcare. Quia planxit dauid: & qui cum eo erant: sic elech ciuitate succensam igni: & vxores: filios, & filias captiuos ductos. j. Reg. xxx. Et planxit Hieremias hierusalem per totum: & planxit gregem domini captum: dicens Hiere. xiij. Plorans plorabo, & educet oculus meus lachrymas: quia captus est grex domini. & plangit Job super afflictum. Job. xxx. Et Paulus flet cum flentibus. Roma. xij. Et christus dominus super hierusalem. Luc. xx. & xlvj. q. vij. & hoc diximus. Samuel saul. j. Reg. xvi. de pe. di. j. §. dixerat. Et flere debet mater ecclesia pro filijs mortuis in anima. de pe. di. j. fleat pro te mater ecclesia, vt eam christus flentem aspiciens: eius resuscitet filios ad gratiam. vt ibidem. Quia hec vera resuscitatio anime. vt de pe. di. j. resuscitatus. sub. §. hoc idem. quia Rachel pulchra. i. ecclesia sine macula & sine ruga Eph. v. xxi. di. quamuis. & de pe. di. j. ecclesia christi filios suos deplorat. Mat. ij. Ideo statum presentis ecclesie militantis pulchre fide: fede in quibusdam mebris moribus formose in se ipse & squalide inculte & exuste & deformis in aliquibus mebris, deplangere me delectat: & intelligens multas impietates in ea: que vocatur domus domini: & non solum multas: sed etiam fortes & que opprimunt iustitiam: & intantum doctorum quorundam rabiem processisse: vt accipiant precium in iudicio, & omnia pro muneribus faciant, pauperes deuitent in portis, & audire contemnant: etsi tacuero lingua pro tempore sed non semper: non tamen calamo & solus sedens: & plenus vera amaritudine. Hiere. xv. xj. q. iij. qui. Planctum ecclesie matris mee: que hodie filios parum plangit: propter hoc precipue fletibus adimplebo. Et ideo librum de planctu ecclesie quem per consequens statum & planctum ecclesie censui appellandum: ad te disertissime: & circumspectissime pater transmitto: quem corrigas: & suppleas secundum gratiam a deo luminis tibi datam vitia autem & defectus omnium statuum in hoc opusculo in secunda parte ideo tetigi: declaraui: & exaggeraui: & de eorum contrarijs virtutibus. xxxij. q. j. quum renuntiatur. & de pe. di. v. consideret. vltra prin. vbi dolendum adiunxi. vt qui numero: & merito de corpore christi: quod est ecclesia. xxxiij. q. v. de liguribus. xxiij. q. j. schisma. in fine. Titulus libri.

esse desiderat vitijs resecans succedentibus virtuti-
Vera libertas. bus, verus filius ecclesie appelletur. Et vere liber existens: que est prima: & vera libertas carere criminibus. secundum Aug. Joan. viij. ibi: qui facit peccatum &c. & j. Pet. ij. ibi: quasi liberi. & ij. Pe. ij. ibi: quum sint secundum corruptionis a vitiis liberam matrem: que sursum est. Gala. iiij. Saram sequatur: & cum ea hereditatem immarcessibilem nanciscatur. ad Gala. iiij. xxxij. quest. iiij. recurrat distinc. lvj. Dismael. xxiij. quest. iiij. quando. & capit. si ecclesia vera est. Quomodo vero & status apostolorum: martyrum: confessorum: anachoritarum: & omnium religiosorum: & virginum a sua perfectione ceciderunt quodammodo infra in secunda parte istius operis particulariter declaraui. Laboraui autem in hoc libello ad honorem dei, & sancte romane ecclesie. i. matris mee: Francisci seraphici, almi mei patris: ecclesiam in membris deuiis renouantis: vtilitatem animarum in quocunque statu vitiorum tenebris palpabilibus velatarum: & in meorum remedium peccatorum. De bene dictis benedicto christo nostro glo-
Submittit se author determinationi ecclesie ria assignetur. xxiij. q. iiij. sicut excellentiam. ad fi. ibi: quum enim. de minus bene dictis venia a sancta mea matre ecclesia detur: cuius correctioni omnia committo, cum ea tenens firmiter quod tenet, & renuens & detestans quicquid reprobat & condemnat. xxiiij. q. j. hec est. xxij. di. c. j. in fi. extra de sent. excom. damnamus. in fine. In principio autem istius operis. In nomine domini nostri Jesu Christi, in quo viuimus, mouemur, & sumus, incipiens. Act. xvij. xxvj. q. vij. non obseruetis. in fine. & j. ad Corin. iij. incipiens, & fundamentum meum super ipsum ponens: quia vbi fundamentum non est, edificari non potest. extra de pres. non bap. c. iiij. & quia nemo christicola aliud fundamentum potest ponere, quam quod positum est, quod est christus iesus. j. ad Cor. iij. & in cle. de sum. trini. c. fidei catholice. & extra lib. vj. de electione. fundamenta. j. responso. & j. q. j. quum paulus. vnam sanctam catholicam ecclesiam romanam sponsam eius. xcvij. di. ecclesie mee. confiteor, veneror, & obseruo. extra de sum. tri. c. firmiter. §. vna. xxij. di. c. j. in fi. extra quam salus non est, vt predicto. §. vna. & xxiij. di. qui episcopus. & j. q. j. extra. Sponsum eius legitimum, & caput dominum reuerendissimum, & sanctissimum, domi-
Vbi opus hoc factum. num Joannem papam. xxij. de Caturco: cuius papatu durante, & in annum. xiiij. se dei gratia extendente. hoc opus in ciuitate Auinionensi: vbi tunc cum sua vera curia residebat, incepi: successorem almi petri apostoli, & vicarium domini nostri iesu christi. extra de transla. licet romanum pontificem. xxiij. di. in nomine domini. ver. qua papa. extra lib. vj. de constitu. licet. & de rescrip. si gratiose. extra de elec. licet. vicem non puri hominis: sed dei & hominis: domini iesu christi tenentem in terris. extra de transla. quanto. vere colo: profiteor: & amplector. Petrum de Corba-
Detestatio in petri Corbarij apostate. rio: apostatam fratrum minorum: quem coruinum appello: quia vt coruus de morte schismatice diuisionis pascitur. ij. q. vij. non omnis. Et quia vt coruus furtiue: & latro in sede Petri resedit: & locum domini pape Joannis predicti: viuentis non timuit vsurpare. vij. q. j. non furem & latronem. Et quem Ludouicus bauarus intrusus: qui se pro imperatore gerit: & pro suis sceleribus a dicto domino Joanne vero papa schismaticus: & hereticus sententialiter extitit condemnatus: in predicta sancta sede Petri intrusit: Apostolatum: qui se dicit Nicolaum quintum: quem verus papa Nicolaus: antiquus Romanus pontifex: non apostolicum: sed apostaticum: non pastorem: sed inuasorem appellat: & anathematizari decernit. quia ad literam militari tumultu: sine concordi & canonica electione cardinalium inthronizatus fuit. lxxix. dis. si quis pecunia. Et quem cum dathan & abyron schismaticis: quos viuos terra absorbuit: nisi penituit: habere censeo portionem. Nume. xvij. vij. q. j. denique. extra de electio. licet. cum Hiero. abominor: respuo: & detestor. ij. q. vij. non omnes. insuper Nicolaum respuo: facta nicolaitarum cum sequentium. Que christus odit: & ego odi. Apoc. ij. c. Nox nocti indicat scientiam. Psal. xviij. Bauarus cecus cecum coruinum intrudit per potentiam: & ideo ab eo recedendum est. xvj. q. vlti. sane. Quia secundum quod continent canones sanctorum apostolorum: qui non est sanctus: non recipietur. Princeps enim immo tyrannus inthronizauit eum, quod ca. percutit crocitantem Petrum Coruinum. vnius enim corporis mystici. i. ecclesie: que est corpus christi. xxiij. q. v. de liguribus. vnum est caput: dominus papa Joannes: nec duo habet ecclesia capita: quasi monstrum. ff. de verbo. sig. quereret aliquis. extra de offi. ordi. quoniam. Petrus autem corbarius acephalus est: quia inobediens domino pape Joan. est. xciij. di. nulla ratione. Et quia cathedram: super quam fundata est ecclesia: nedum deserit: sed inuasit: quantum in eo fuit: in ecclesia catholica non est. xciij. dist. qui cathedram. Et quadraginta capitulis prima parte istius operis: inferius annotatis: declarabo Romane ecclesie potestatem: & domini pape Joannis predicti: & cuiuscunque alterius legitimi romani pontificis authoritatem: & iurisditionem. per quos liquido apparebit Bauarum predictum infidelem: & schismaticum contra dictum dominum papam Joan. de facto: & perperam processisse.

ALVARI PELAGII.

EPISCOPI SILVENSIS
DE PLANCTU ECCLESIAE.

LIBER PRIMUS.

Quod dictus dominus Joā electus fuit concorditer a cardinalibus ad papatum. Et tangitur qui habent papam eligere. Cap. 1.

Certum, et notorium toti mundo est: ꝙ dictus Joannes dñs papa electus fuit concorditer a cardinalibus omnibus: papaʒ eligere ad quos spectat. xxij. di. in nomine domini. lxxix. dist. si quis pecunia. de elec. licet. c. ne. vbi periculum. §. hoc sacro. Et si vnus cardinalis remaneret solus: ille papam posset eligere. ff. ad municipia. sicut municipij. §. vlti. ff. quod cuiusq; vniuer. fuit. §. vlt. nota. extra de postula. gratum. lxv. di. forte si quis. Si nullus superesset cardinalis, eligeret clerus romanus. lxxix. di. c. j. et c. si quis ex episcopis. et c. si quis pecuniam. et hoc tenet Ostien. extra de elec. licet. Imperator autem legitimus nedū nō Bauarus intrusus: tyrannus nullā potestatē habet se de elec. romani pōtificis intromittendi. non obstantibus. c. lxiij. di. hadrianus papa scḋs. et c. quū hadrianus. qz illud concessum fuit ad tps, et ex causa, imperatoribus, et postmoduʒ ab ecclesia reuocatū. vt di. c. §. verū. cū c. seq. et §. ex his. ad hec faciunt. xcvj. di. satis euidēter. Valliciū. c. si imperator. de hac materia p Inno. ex̄ de elec. qḋ sicut.

Unius cardinalis qñ posset papam eligere.

Qḋ in possessione papatus fuit et est idē dñs Jo. Et ibi tangitur quid operatur possessio. Cap. 2.

Qḋ in possessione papatus fuit, et est. et pro hoc facit, de consc. di. j. hec ergo. ibi, epo regulariter ordinato tenente ecclesiaʒ. Possessio etiā facti: nedū iuris plurimum operatur. extra de elec. querelaʒ. de causa pos. quū olim. expressuʒ. de iure patro. consultationibus. op. c. extra de concess. preben. quum nostris. ibi: et eam sicut antea possidebat. et ibi. quia talis possessio &c. et pro possessore presumitur: nec compellitur de titulo ostendere, nisi in casibus. vt legitur et nota. ij. quest. v. §. pri. et nota. extra de procurato. ex insinuatione. in glo. sed quare.

Quod a toto mundo idē Jo. habitus est pro papa. Et ibi tangit quid operatur cōis opinio. Cap. 3.

Quod a toto mundo habitus est pro papa. et creditus pro papa. pro hoc facit C de testa. l. j. Cōmunis enim opinio: plurimum facit. iij. q. vij. §. verum. vbi de hoc. ff ad mace. l. iij. intantuʒ ꝙ preiudicat veritati frequenter. extra de biga. non oz. vbi de hoc in glo. hic collige. facit lex illa. ff. de offi. pre. barbarius. ff. de acquiren. hered. l. j. vbi concor. de hoc.

Qḋ nullū crimen priuat papā papatu: etiā heresis si vult corrigi. Et ibi tangitur ꝙ non est a prelati obedientia ante sententiam recedendū. Cap. 4.

Quod nullum crimen priuat papam: ipso iure: papatu: etiam heresis: si vult corrigi. vt no. xl. di. si papa. nec per consequens ab eius est obedientia ante sententiam recedendum. xvij. di. §. hinc etiaʒ. vbi est expressum. et viij. qō. iiij. nonne. immo, et si hereticus esset: quādiu toleratur: valet quicquid agit: etiam sententia excommunicationis: quam profert: vt no. xxiiij. q. j. in summa. et xj. q. iij. cui est. facit quod legitur et no. de conse. di. ij. et dixit dominus. ibi. Non ergo reprobari voluit ꝙ a talibus oblata sunt. et in fi. glos. capit. ꝙ et per hereticum acquiritur ecclesie. no. xxij qō. iiij. recurrat. in glo. cap. quod et not. extra de schisma. cap. pri. in glo. sic faciunt pro hoc ea que no. extra de elec. nihil. in glo. in duobus. faciunt p hoc. ff si certum peta. eius qui in prouincia. ff. de procu si procurator. ff. quod cum fal. ti. l. j. §. j. ff. de mino. sit pretor. C. premittitur. ff. quibus mo. vsusfru. amit. l. j. §. j. ff. vsusfru. quemadmodum cap. si vsusfructus. in princip. ff. de aqua plu. arcen. l. publico. et que notantur per Innocen. extra de schisma. capit. pri. de do. et con. veritatis.

Ob nullū crimen papa est deponendus: si vult corrigi.

Quod primam sedem romanam et papaʒ nemo in terris iudicare potest. Cap. 5.

Quod prima sedes. xxj. di. intantum. ibi: quo prima sedes non iudicabit a quoquā. ix. q. iij. pʒ ibi: nec

cuiq; de eius licebit iudicare iudicio. Et ibi.j.nemo vnq; apostolico culmini, de cuius iudicio non licet retractari manus obuias audacter intulit. z.j.ibi: nec de ei⁹ iudicio.i. romane ecclesie canones vnquã preceperunt iudicari: sententiamq; illius constituerunt non oportere dissolui: z. c.nemo iudicabit primam sedem. causam enim domini pape suo iudicio christus reseruat cã.c.z.q.aliorum.z.c.facta.z.c.ipsi sunt.ibi: canones.ipsam vero ad nullius commeare iudicium: nec de eius vnq; preceperunt iudicio iudicari.z.c.cuncta.ibi: nec cuiq; de eius licebit iudicare iudicio.faciunt ij.q.v.auditum.ibi.hec autem faciẽs. z quod no.lxiij.di.in synodo.in glo.sed nunquid.

Quod synodus etiam vniuersalis papam presertim corrigibilem iudicare non potest. vbi tangitur ꝙ plus statur sententie solius pape, q̃ totius mundi. Et ꝙ super omnia concilia generalia est. Et ꝙ ipsa ab ipso: nõ ecõuerso recipiũt ptãtẽ. Cap. 6.

Quod synodus etiam vniuersalis in eum corrigibilem presertim iurisditionez non habet, nec in eũ sententiam depositionis profert: etiam in heresi: sed dicit ei: Ore tuo iudica causam tuam. vt per.c.intantum.xxj.di.nunc autem.ibi: z dicit ei: scilicet pape synodus vniuersalis: noli audiri in nostro iudicio: sed collige in sinu tuo causam tuam rursus: Nã ex te, inquiunt, iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis.z.j.ibi: z in arbitrio prefati pontificis tribuit iudicare iudicium suum.fa.c.di.intantum.ibi: quia ponens in celum os suuz: lingua eius transeunte super terram, excommunicationem in sanctum Leonem papam dictauit.z.xvii.di.§.hic etiã.ibi: nec antedicte sedis antistitem.i. papam minorum subiacuisse iudicio.z ibi: epi vero in synodo presidentes cõgregata authoritate eiusdem Symmachi. quod est notandum ꝙ etiam in causa: que agitur contra papã: ipse synodum cõgregabit. dixerunt: Symmachus papa sedis apostolice presul ab huiusmodi oppositionibus impeditus, quantum ad homines respicit: sit immunis z liber: sed causam eius totã dei iudicio reseruamus.z per.c.nemo.ix.qõ.iij.ibi: neq; ab omni clero vbi de hoc notatur ꝙ concilium non potest papam iudicare.no.etiã Ostien.ex̃ de elec.pre.ppofuit. Qd si totus mundus sentiret in aliquo negocio ɔtra papam: ꝙ sentẽtie pape standũ esset.qd verũ intelliges nisi esset causa fidei.vt no.xv.dist.sicut.z adde hic ꝙ no.xxiiii.q.j.quodcunq; in glo c. Idẽ notatur z expressius.iii.di.in istis.vbi Joãnes tenet ꝙ error principis ius facit.ff.de supel.leg.l.iu. in fi.papa enim supra oia etiã generalia ɔcilia est: z ab ipso ipsa recipiũt iurisditionem: z authoritatem: z licentiam congregandi se: non ipse ab eis principaliter.iii. q.vj.dudũ.vbi de hoc.extra de elec.significasti.expressum.xvii.di.regula.z.c.nec licuit.z.c.multis. ad hoc facit optime. xvj.di.q̃uis.xxij.di.c.j.z.ij.q̃diu in possessione.

Concilium nõ potest iudicare papam.

Error principis facit ius.

Quia quandiu papa in possessione papatus est in omnibus z ab omnibus sibi obediendum est: que expresse contra deum nõn sunt. Cap. 7.

In quib⁹ pape obediendum

Quod papatu est semper in ijs: que contra deum expresse non sunt, obediendum ab omnibus.xvij.di.§.hinc etiam.ver.de clericis.xix.dist. in memoriam. z.c.nulli.c.di.contra morem.viij.q.iiij. nonne.lxxxj.di.si qui in fi.ibi: Peccatum igitur paganitatis incurrit quisquis, dum christianum se asserit, sedi apostolice obedire contemnit xj.di.nolite.ibi: Multum enim conuenit vt totũ corpus ecclesie in hac sibi obseruatione concordet: que inde authoritatem habet vbi dñs totius ecclesie posuit principatũ.c.quis nesciat.ibi: oportet eos sequi hoc: qd ecclesia romana custodit: a qua principium eos accepisse non est dubium.z.xij.di.non decet a capite membra discedere: sed iuxta scripture testimonium omnia membra caput sequantur. Nulli vero dubium ꝙ apostolica ecclesia mater est omnium ecclesiarum zc.z.j.sic z vos voluntatem implete vestre matris zc.preceptis apostolicis: non dura supbia resistat: sed p obedientiam: que a sancta romana eccliã: z aplica authoritate iussa sunt: salutifere impleant.z.j. Cuius authoritatis sanctionez in omnibus oẽs teneant sacerdotes: qui noluerint ab aplice petre: super quã christus vniuersalem fundauit ecclesiaz: soliditate diuelli.xix.di. ita dñs.ibi: vt exortem se ministerij intelligeret esse diuini: qui ausus fuisset a petre soliditate recedere.xxij.di.cap.j.ibi: Fidem quippe violat qui aduersus illaz agit: que est mater fidei: z illi contumax inuenitur: qui eaz cunctis ecclesijs non pretulisse cognoscat.facit ad hoc ex̃ de iureiu.ego. N.lxiij.di.tibi domino.

Quod dignitas vel iurisditio non peccat: etsi in ea residẽs hõ peccare valeat. Et ibi dr̃ quo malis ministris toleratis obediendum est. Cap. 8.

Quod dignitas: vel iurisditio: vel potestas non peccat: etsi iudex: vel prelatus in ea residens: sicut homo: peccare valeat. Et hoc ideo: qz ois iurisditio: z dignitas de se bona est: z a deo est. Ad Rom.xiii. Non est enim potestas nisi a deo: que autem a deo sunt: ordinata sunt. z infra. dei minister est tibi in bonum. ad hec.xj.q.iii.qui resistit.xxvj.q v.nec mirum.vltra columnam.ibi: Hec potestas a deo immundis spiritibus datur.xxiij.qõ.v.prodest.z.c.non solum.extra de maio.z obe.solite.extra de censi.omnis.quod autem in se sanctum: z bonum est per malum ministrũ corrumpi non potest.xv.q.fi.c.vlti.quod incipit: sciscitantibus extra de coha.cle.vestra.vnde z ratione iurisditionis: que bona est: malis etiam prelatis domimus precipitur obediri.j q.j.non quales.ibi: Ergo imperator considera: si illos dixit audiendos: qui supra cathedram moysi sedebant: quanto potius: q super cathedram petri residente existimas obaudiendos? op.facit.xix.di.secundum.

Quod sacramenta possunt cum effectu conferri per malos. Cap. 9.

Quod sacramenta per malos prelatos non precisos ab ecclesia: nedum per bonos cum effectu z fructu veraciter conferuntur.j.q.j.sicut christus.c.intra.cũ alijs seq.vsq; ad.§.sed obijcitur. maxime in.c.dñs declarauit.z per.c.sciscitantibus.xv.q.vl de cõ. di.ij.vtrũ.j.q.j.quod quidẽ dñs declarauit.c.multi.xix di.c.ij.videndum in prima parte.c.lxvj.in principio.

Quod iurisditio per prelatos toleratos ab ecclesia veraciter exercetur. Cap. 10.

Quod ois iurisditio p ꝑlatos toleratos ab ecclia veraciter exercetur.xv.q.fi.sciscitantib⁹.j.q.j.prophetauit.iij. q.vij.§.fi.qui incipit.sed obijcit.vbi de hoc.

Quod ecclesia vna est ⁊ diuisa esse non potest. Cap. 11.

Quod vna est ecclesia semper: ⁊ diuisa esse nō po test. ex de sum.tri.c.j.§.vna.xxiiij.q.j.loquitur.c.omnibus.c.qm̄ vetus c.qui dignior.ca.schisma.cum si. Et in symbolo niceno. ⁊ vnam sanctam catholicam ecclesiam.xxvj.di.c.acutius.de conse.di.iiij.prima.c. est veritas.⁊.di.j.ecclesia. ⁊ in extrauaganti bonifatij: quam expono inferius parte.j.c.vj. vnam sanctā catholicam.vij.q.j.nouatianus.

Quod vnus dei vicarius est in terris. Et ibidem de schismaticis ⁊ intrusis. Cap. 12.

Quod vnus dei vicarius est in terris, qui est caput ecclesie loco christi.vij.q.j.factus est.ibi: quum fabiani locus.i.quum locus petri, ⁊ gradus cathedre sacerdotalis vacaret, quo occupato glos.i.canonice sumpto, adde, ⁊ possesso, ⁊ de dei voluntate, atq; omnium nostrorum consensione confirmato, quisquis iam eps fieri voluerit, foris fiat necesse est, nec habet ecclesiasticam ordinationem, qui ecclesie non tenet vnitatem: ⁊ infra profanus est: foris est: alienus est. Et quum post primū esse non possit quisquis post vnū, qui solus esse debet: factus est iā, non scds ille, s; nullus est.⁊.c.nouatianus.ibi: ⁊ quum sit a christo vna ecclesia per totum mundum in multa membra diuisa. Item epatus vnus.⁊.j. Ille post dei traditionem post connexā: ⁊ vbiq; coniunctā catholice ecclesie vnitatem humanam.i.carnalem, ⁊ diuisam conatur ecclesiam facere.⁊.j. Nesciens schismaticos semper inter initia feruere, incrementa vero habere non posse: nec augere qd illicite ceperint, sed statim cum praua sua emulatione deficere. que duo.c.opti me, ⁊ valide percutiunt caput draconis petri de corbaria intrusi schismatici. ad idem per eundem Cyprianum.xxiiij. q.j.di.didicimus.ibi: Ecclesia vna est, que vna intus ⁊ extra esse non potest. si enim apud nouatianū est: apud Cornelium non fuit. Si vero apud Corneliū non fuit: qui Fabiano epo legitima ordinatione successit.⁊.j. Nouatianus in ecclesia non est: nec eps cō putari potest: qui euangelica ⁊ apostolica traditione contempta, nemini succedens a seipso ortus est. habere nanq;, aut tenere ecclesiam non potest: qui ordinatus in ecclesia non est.⁊.c pudenda.in fi. vbi Gelasius ⁊ Aug. aiunt. Qd si nullo modo potest dici ecclesia, in qua schisma est: restat vt qm̄ ecclesia nulla esse non potest, ea sit, quam in aplice sedis per successiones epōrum radice cōstitutam nullorum holum malitia, etiā si, nota excludere possit: sed pro temporis ratione toleranda iudicetur: nec vllo modo valeat extinguere. que etiam duo ista capitula corpus predicti petri corbarij tabidum destruunt, ⁊ eneruant. ⁊ c.loquitur.ibi: Ab vno incipientem.⁊.j. diuisionem vnitas non capit.⁊ in fin vnum tamen caput est ⁊c. ad idem.xix.distin.ita dominus.extra de elec. fundamenta.lib.vj.xxj.distin.quamuis.

Papa habet iurisditionem vniuersalem in toto mūdo in spiritualibus ⁊ temporalibus: licet iurisditionem temporalem per principes mundi, ⁊ alios suos rectores, in suis specialibus terris debeat exercere. Cap. 13.

Quod iurisditionem habet vniuersalem in toto mundo papa nedum in spiritualibus: sed temporalibus: licet executionem gladij tpalis, ⁊ iurisditionis per filiū suū legittimū imperatorē, quum fuerit: tanq; p aduocatū, ⁊ defensorem ecclesie: ⁊ per alios reges ⁊ mundi principes: ⁊ in patrimonio sancti petri, ⁊ in regno Sicilie, quod est regnum ecclesie, ⁊ patrimonium.xciiij.di.valde.x q.iij.relatum.extra de re iudi. ad apostolice.lib.vj.⁊ in alijs terris ecclesie eam per suos rectores debeat exercere: qr sicut vnus christi sacerdos ⁊ rex dn̄s olim: sic vnus eius in terris, ⁊ in omnibus vicarius generalis.ad hoc Hiere.j. Ecce constitui te hodie super gentes ⁊ super regna ⁊c. Hierenuas autem sacerdos fuit typus pape: sic argumentatur Inno.iij.ex de ma.⁊ obe.solitc.§. nos autem.ibi: Ut alienum a suo demōstraret ouili: qui petrum, ⁊ successores ipsius magistros non cognosceret, ⁊ pastores pastores autem accipiuntur a christo pro dn̄is ouium. Jo.x.⁊.j. Quodcunq; ligaueris super terram ⁊c. Mat.xvj.j.Cor.xv.Heb.ij. ⁊ dicto.c. solitc.nihil excipiens, qui dixit quodcunq;.xxj.dist. cleros.ibi: Antea aūt pontifices, ⁊ reges erāt ⁊c.ps. xcviij. Et samuel inter eos: qui inuocant nomē eius. Item samuel inuocator nois dn̄i: licet nō sacerdos: figurans papā: pplm israel cunctis diebus suis iudicauit: ⁊ rexit israel.j.Reg vij.ad fi. Item melchisedech sacerdos dei altissimi rex salē.i.hierusalem fuit. Gen.xiiij.vltra mediū: q typū christi tenuit. ps.cix. Tu es sacerdos in eternū.⁊ sic pape vicarij chri. extra de transla.quanto. Item Moyses sacerdos.ps. xcviij. Moyses, ⁊ Aaron in sacerdotibus eius.xxij. di.c.ij.⁊ no xxij.di.§.j.⁊.lxvj.di.porro.qui gerit personam christi.de pe.di.iij. inter hec. ⁊ rexit in tota vita sua pplm israel. Exo.vij.ibi: Ecce constitui te deū Pharaonis.⁊ papa deus est imperatoris. Exo.xviij. ad mediū.ibi: Altera autē die sedit moyses vt iudicaret pplm.⁊ quasi per totum librum Exo.facit extra qui fi.sint leg. per venerabilē.§. rationibus.ibi. qr sicut in Deut.continetur.xvij.c.si difficile ⁊ ambiguum ⁊c.⁊.§.sane.vbi se papa primū sacerdotē vicariū christi summi sacerdotis vocat.⁊ cardinales sibi adsistētes sacerdotes leuitici generis: quorum consilio iudicat oēm causam criminalē: ciuilē: ⁊ mistā: vt exponitur.in.§.sunt aūt. Itē facit apls per hec dicens. j.ad Cor.vj.nescitis qm̄ angelos iudicabimus.i.sacerdotes.xxxvj.di.§. ecce iudicabimus. quāto magis secularia? sic etiā inducit apls ab Inno.iij. in pdi.c. p venerabilē.§.sunt āt.in fi.ad hoc.xj.q.j.relatū. Itē apls.j.ad Cor.vj.⁊.xj.q.j.§.ex his oibus.dicit q ecclesia, quū hz iudicia secularia: cōstituit cōtēptibiles.i. laicos sm Archi. qui de spiritualibus nō curāt ad iudicandū: ergo de tpalibus se intromittit. Itē gladius tpalis, gladius petri est. Mat.xxvj. Conuerte gladiū tuū in vaginā tuā.dicit.⁊.xxiij.q.j.§.j. Itē in familia christi duo gladij erant. Luce.xxij.ibi: Ecce duo gladij hic. p quos sm doctores duplex iurisditio intelligit.vt no.extra de iud.nouit.in gl.pro hoc facit.x.di.suscipitis.ibi, q lex chri sacerdotali vos subijcit potestati: atq; istis tribunalibus subdit.j.q.iiij.qr presulatus. Qr psulatus nri, qd bene noscis magisteriū: nō solū de sacerdotū, verū ⁊ de seculariū vtilitatibus dz esse solicitū.xxij.di.oēs. ibi: q beato eterne vite clauigero terreni simul ⁊ celesti imperij iura cōmisit: quum dixit: pasce oues meas. Joan. vlti. ⁊ ex de elec. significasti.per que verba christus petrum fecit pastorem: ⁊ prelatum mundi.vt no.xxj.di.in nouo.in gl.j.⁊.l.di.cōsiderandū.in gl.vlt.⁊ p.c. signifi-

Regnum Sicilie est regnum ecclesie.

Authoritatis aplice in tpalibus, ⁊ spiritualibus exempla.

Papa iudicat oēs causas.

casti.in gl.per hec nec distinguens inter has oues,⁊ alias clericos vel seculares.extra de maio. ⁊ obe.solite.§.nos autem. ibi : Non distinguens ⁊c. ⁊ Mat. xvj.quodcunqʒ ligaueris ⁊c.xxiiii.q.j.quodcunqʒ. nihil excipiens qui dixit quodcunqʒ : vt pre. §. nos autem.in fi.⁊ extra de priuile.q2.circa.c.fi. Item papa priuat reges regnis:⁊ imperatorem imperio. xv. q.vj.alius extra de elec.venerabilē.xcvj.di.duo sunt. c.fi imperator.⁊ in clemen.de iureiu.romani principes.⁊ extra de re iudi.ad apostolice. lib.vi. Itē imperator pape iuramentum fidelitatis prestat.lxiij.di. tibi dño.⁊ in clemen.pre.c.romani principes. Item papa se de hereditate tēporali intromittit . ex̄ qui fi. sint legi.c.j.xx.q.iij.presens. Item,quum anime corporibus sunt preciosiores : ⁊ spiritualia temporalibꝰ digniora.extra de ma.⁊ obe. solite.§. quod autem.⁊ xxiiij.q.iij.si habes.xxxviij.di. sedulo. cui ergo commisse sunt anime ⁊ spiritualia: multo potiꝰ res sunt: ⁊ corpora committenda.sic arguit canon apostolicꝰ xij.q.j.precipimus . Tēporalia accessoria sunt ad spiritum. Mat.xvj.Hec omnia:scilicet temporalia adijcientur vobis,sed accessoria naturam habent principale sequendi.extra de offi.dele.prudentiā.§ sexta. ver explorati.ex̄ de dote post diuor.re.de prudentia. ex̄ de reg.iur.accessoriū.lib.vj. Itē christus vtroqʒ gladio vsus est: vt legitur: ⁊ no.x.di.qm̄.sed constituens petrum suum vicarium, non diuisit ei iurisditionē: quā habebat: verū intelligitur concessisse eaʒ sibi plenarie: vt habebat : ꝑ hoc bene facit. extra de priuile.q2 circa.ibi : Quum non excepit : ⁊ potuerit excepisse.ff.de offi.prefec.vrb.l.j.§.iij.xij.q.ij.cognouimus.in fi.extra de iu.pa.ex literis . faciunt que no.ꝑ gar.ex̄ de elec.vt circa.li.vj. ⁊ que no.extra de trāsla. inter corporalia.in glo.c.quod ad fi.ibi:consueuit dici. Item papa vicarius non puri hominis : sed dei est.ex̄ de transla.quanto.ver.non enim. ⁊ ex̄ de iudi. nouit.ver.quum enim : sed dñi est terra ⁊ plenitudo eius.ps.xxiij.di.viij.quo iure.ergo ⁊ pape est terra ⁊ plenitudo eius. Item:sicut vnus deus ⁊ vna fides ita ⁊ vnus dei vicarius : vt supra dictum est : sicqʒ ⁊ vna iurisditio primaria capitis : a qua omnis iurisditio necesse est vt emanet. op.c.xxiiii. q.j. loquitur. Item imperatores pagani:⁊ idololatre nunqʒ iuste possederunt: accipiendo iustitiam theologice: vel diuine: ⁊ pro hoc facit glo.posita.xxviij.q.j.§.ex his.in glo.non ⁊ expressum.xxiiij.q.j.§. sed videtur. q2 qui sub deo omnium dño vere non est : sed contra eum est ꝑ idololatriam: vel heresim: nihil sub eo vere possidere potest.xxiii.q.vij.si de rebus.⁊ c.per.c.quo iure.regna ergo idololatrarum , ⁊ paganoꝝ deuʒ vere non colentium: ad ecclesiam : cuius tñ antea erant : licet per eos occupata: non immerito redierunt: vt.xxiij. q.vij.c.j.ibi: Iure diuino : quo cuncta iustoꝝ sunt. ⁊ infra.⁊ ideo falso appellatis vestras : quas nec iuste possidetis.⁊.j.quum scriptum legatis. Labores impioꝝ iusti edent.⁊ pre.c.si de rebus.ibi : Ad oēs impios: ⁊ iniquos illa vox dñi valet.Auferetur a vobis regnum dei: ⁊ dabitur genti facienti iustitiā. Mat. xxj ad fi.Eccl.x.Regnum a gente in gentem transfertur pp iniustitias: ⁊ iniurias : ⁊ contumelias : ac diuersos dolos.⁊.j.Sedes ducum superboꝝ destruxit deus: ⁊ sedere fecit mites pro eis. Item ibi in.c. si de rebus.Labores impioꝝ iusti edent.⁊.j.alioqn. ⁊ ipsi iudei: a quibus ablatuʒ est regnum ſm verba dñi Mat.xxj.⁊ datum est genti facienti iustitiā: possunt obiicere aliene rei concupiscentiā: q2 christi ecclesia possidet: vbi persecutores christi pri⁹ regnabant. ⁊ xxiij.q.vij.quemadmodum.ibi: Iusti tulerunt spolia impioꝝ. Sap.x. ⁊ ibi: si corpus christi: ⁊ ecclesia. iij.q.iij.engeldrudā.tollet spolia impioꝝ : ⁊ corpori christi thesaurizantur diuitie impioꝝ. Quo aūt possideant pagani regna: ⁊ iurisditiones no.per Innoc. ⁊ Ostien.plene extra de vo.⁊ vo.re.quod super his. Item ratio vna Ioan.qua imperator non possit reuocare donationeʒ factam ecclesie per suos predecessores est quia dedit ecclesie q̄ antea erant sua. vt no. lxiij.di.ego Ludouicus.in glo.j. facit pro hoc. xxiij. q.v.§.hinc notanduʒ.ibi : Da dñe : hoc est darā sibi pronuntia:ethiopiam ⁊ egyptum.similis expositio. ff.de testa.heredes palam.§.si quid.adde quod scripsi.j.in c.xliij.ver.ceterum.⁊.j.in.ij.parte in c.xxx.in ver.xiij.⁊ facit quod no.lxiij.di.in synodo. in gl.ibi. Sicut enī filij Israel: semen Abraam:cui dñs ꝓmiserat: semini tuo dabo terram hanc possederunt terras chananeoꝝ: sic ecclesia terras paganoꝝ.xxiij.q. v ꝑ.§.hinc notanduʒ. Item ecclesia publicat bona laicoꝝ.lxiij.di.hadrianus.j.in fi. qñqʒ deponit laicos a dignitatibus.xxxij.q.v.preceptum.extra lib.vj.de homici.pro humani. Iteʒ notat Laurentius.x.di. qm̄. q̄ papa vtrunqʒ habet gladiuʒ. ⁊ q̄ oportet cōcedere nullum imperatorem rite exercuisse gladiuʒ, qui illum non accepit a romana ecclesia , presertim postqʒ christus concessit iura vtriusqʒ imperii beato petro . qd̄ intelligens constantinus in resignatione regalium: resignauit beato syluestro gladium: ostendens non legitime vsum fuisse gladij potestate : nec legitime se habuisse : quuʒ ab ecclesia non recepit. vt habetur in chronicis. Itē dñs : qui creauit oia per seipsuʒ : rexit oia: ⁊ hoī: quē fecit: dedit precepta. vt Gen.ij. Ex oī ligno: ⁊c. ⁊ peccantibus penas imposuit. Gene.iij.sicut apparuit in cayn. Genes.iiij.⁊ lamech.xxxj.q.j.quo.⁊ sic vsqʒ ad Noe ꝑ se rexit. A tēpore Noe cepit deus creaturas suas regere ꝑ ministros: quoꝝ primus Noe.de quo,q̄ fuerit rector populi : ex eo apparet q̄ sibi dñs gubernationē accēꝑ quā ecclesia significat.xxiiij.q.j.qm̄. ⁊ in extrauagāti bonifatij vnam.commisit. Gen.vj.vij. ⁊ q2 legem dedit noe subditis. Gen.ix. ⁊ licet non legatur sacerdos fuisse: officium tñ exercuit sacerdotis statiʒ post egressum arce anteqʒ leges populo daret. Gene.viij. Edificauit aūt Noe altare dño: qd̄ est officiuʒ sacerdotis. Ols enim pontifex ad offerenduʒ munera,⁊ hostias cōstituitur. Ad Heb.viij.sicut Cayn,⁊ Abel primo fecerant. In hac autē vicaria successerūt patriarche,iudices,reges,sacerdotes, ⁊ alij,qui pro tēpore fuerunt in regimine populi iudeoꝝ:⁊ sic durauit vsqʒ ad christuʒ:qui fuit naturalis dñs, ⁊ rex noster. de quo.ps.lxxj. Deus iudiciū tuū regi da.⁊ ipse Iesus Christus vicarium suum constituit petrum , ⁊ successores eius:qui ei dedit claues regni celorum. Mat.xvj.qñ dixit ei: Pasce oues meas. Io.vlti.q2 non debebat : nec poterat ecclesia sponsa christi sine vicario remanere.extra lib.vj. de homi. pro humani.⁊ di.xl.c.j.⁊ hec est ratio,quare se de regimine tēporalium intromittit,ſʒ Innocen. qui ita no. extra de fo.compe.licet. Item notat Lau.x.di.qm̄. quum ex vnctione demum sunt reges:que a nullo: nisi a sacerdote haberi potest:vt saul:⁊ dauid, qui a samuele vncti sunt.j. Reg.x.⁊.xvj.⁊ ex̄ de elec.venerabilem. liquet omnem principē regnoꝝ a iudice ecclesie confirmationem:⁊ executionem exequi:vt per.c.venerabilem. Itē tenet Ostien,q̄ chūis iurisditiones sint

Papa potest priuare īperatorē īperio, ⁊ reges regno,

Iure diuino omnia sunt iustorum.

De iurisditione impiorum.

Noe functus est officio sacerdotis

distincte

Imperiũ translatũ de grecis ad germanos.

distinete quoad executionem: tamen imperator ab ecclesia romana, in persona magnifici Caroli, a grecis imperium transtulit in germanos: ⁊ papa ipsum confirmat, inungit, ⁊ coronat, approbat, reprobat, ⁊ deponit: vt patet per. c. venerabilem §. j. ⁊. ij. ⁊ electores, qui potestatem eligendi imperatorem habent, illam potestatem ab ecclesia habent. vt per. c. venerabilem. §. verum. ver. presertim. quuz ad eos ius, ⁊ potestas huiusmodi ab apostolica sede puenerint. ⁊ in clementina de iureiur. romani principes. j. responso. ibi: Et a qua ad ceteros eorum principes ius, ⁊ potestas eligendi regem in imperatorem postmodum promouendum peruenit. De superioritate autem, ⁊ potentia domini pape circa imperium ibi satis. ⁊ in alia clemen. de re iudi. pastoralis. Et qr vacante imperio succedit ecclesia. extra de for. compe. licet. ⁊ de elec. quum inter vniuersales. Item tenet Ostien. qꝫ, quum dominus dixit petro: Tibi dabo claues regni celorum: non dicit clauem: sed claues: scilicet duas. vnã: qua claudat ⁊ aperiat: ⁊ liget ⁊ absoluat quoad spiritualia. aliã, qua vtatur quoad temporalia. xl. di. c. j. xxj. di. §. j. per. c. venerabilem. §. rationibus. facit opti. arg. xcvj. di. constantinus. que palea est: sed ecclesia habet pro grano. Quum enim vnum corpus simus in christo, ⁊ vnus spiritus, ⁊ vna spes vocationis nostre, vnus dñs, ⁊ vna fides, vnum baptisma, vnus deus. ad Ephe. iiij. extra de summa trini. c. j. §. ad hanc. ⁊ in clemen. de excel. prela. frequens. §. verum. ⁊ de senten. excõ. frequentat. §. j. in clemen. pro monstro esset qꝫ duo capita haberemus: vt supra in prohemio. in fi. dictum est. extra de offi. ordi. quoniã. Hanc veritatem tenuit Ostien. vt no. in summa que dicitur copiosa extra qui filij sint legi. §. qualiter ⁊ a quo. Item notat Innocen. extra de iureiu. ego. super verbo papatum. i. principatum tam in spiritualibus, quam in temporalibus. Item Mat. vlt. dicit christus, Data est mihi omnis potestas in celo, ⁊ in terra. sed papa, etsi veri dei vicarius sit in terris. vt extra de transla. quanto non tamen habet vicariaz, nisi sicut dei hominis. nam inquantum christus deus est, semper etiã in terra est, quia deus omnia implet. Hiere. xxiij. Celum ⁊ terram ego impleo. nec vicario opus esset: sed inquantum verus homo est, ascensurus ad patrem, ne gregem suum absqꝫ pastore dimittere, curam eius petro, ⁊ suis successoribus dereliqt. extra lib. vj. de homici. pro humani. j. respõso. in verbis autem predictis: Data est, ⁊c. sicut verus homo loquitur filius dei: quia sicut deus semper eandem potestatem habuit, quam pater. vnde Athanasius: Omnipotens pater: omnipotens filius ⁊c. extra de sum. trini. c. j. responso j. Item dicit, omnis, ergo nihil excipit. j. Corin. xv. Heb. ij. xix. di. si romanorum. cum si. Itẽ, in terra. ergo vicarius eius in terris: omnis papa habet omnem potestatem in terra, quam habuit christus, nedũ sicut verus deus sed sicut verus homo. pro hoc facit quod Zacharias ait de christo. cap. ix. potestas eius a mari vsqꝫ ad mare. ⁊ psal'o. lxxj. ⁊ dominabitur a mari vsqꝫ ad mare. vnde ⁊ Ecclesiasticus loquens de potestate papali. ait Ecclesi. xvij. Dedit illi deus potestatem eorum, que sunt super terram. papa enim successor est in hoc ade primi hominis. antonomatice enim ⁊ typice formauit deus filius ad imaginem suam ⁊ similitudinem papaz vicarium suum. Genes. j. Vere enim papa representat christum in terris: vt qui videt eum oculo contemplatiuo ⁊ fideli: videat ⁊ christuz. vnde ⁊ propterea

Papa est vicarius christi inquantum homo.

dixit petro: Matth. xvj. Tu es petrus: dictus a me petra ⁊c. xxj. dis. in nouo. ⁊. xix. dist. ita dominus. ibi. Hunc enim in consortiuz indiuidue vnitatis assumptum id quod ipse erat: idest ab eo quod ipse erat. s. petra (voluit enim vocari petrum) dominus voluit nominari. ad idez. extra de elec. fundamenta. j. respõso. lib. vj. vnde sm hoc papa non est homo simpliciter: sed deus idest vicarius dei: vt. e. c. fundamenta §. ne autem. ver. ipsaqꝫ romani pontificis vicarij dei. ⁊ cap. vbi periculum. eo. c. lib. vj. §. ceterum. ⁊ extra vt ecclesia. benefi. vt nostrum. ⁊ de transla. quanto. cum si. Item christus etiam inquãtum homo rex fuit. sic enim de eo dictũ est Zach. ix. Ecce rex tuus. ⁊ Mat. xxj. ⁊. xxvij. ⁊ Luce. xxiiij. ⁊ eius titulus positus per pilatum: Jesus Nazarenus rex iudeorum. Jo. xix. ps. lxxj Deus iudicium tuuz regi da. ⁊ Luc. j. Et regnabit in domo Jacob. Dan. ij. ad fi. Suscitabit deus regnum celi. Sed istius regni vniuersalis imperator vicarius christi non est: quia non sunt duo vicarij: vt superius est probatum: ergo papa vicarius est: qr alius vicarius non est: ⁊ regnum mundi sine vicario dei non est. Hanc autem veritatem qꝫ vtranqꝫ potestatem papa habeat: licet executionem gladij temporalis alteri committere teneatur: prout communiter tenetur ad glos. ordina. extra qui filij sint legiti. causamqꝫ. ij. ⁊ extra de iudi. nouit. Huic iunge que dixi infra in cap. xxxvij. ⁊. xl. ⁊. lx. ver. expono extrauagantem bonifatij: vnam sanctam.

Papa nõ soluz christi: sed ⁊ dei vicarius.

Quod omnis creatura per papam valeat iudicari. Cap. 14.

Quod omnis creatura per euz valeat iudicarĩ ⁊ ipse a nulla in terris: etiam vniuersali concilio: vt no. ij. quest. v. mandastis. ⁊ de hoc supra. iij. ⁊. iiij. cap. hoc probatur. ix. quest. iij. patet. cap. nemo. cap. aliorum. cap. facta. cap cuncta xvij. dist. §. hinc etiaz. xxj. dist. submittitur. cum duobus cap. sequen.

Quod nullus in terris potest appellare a papa nisi ad eum male informatum. Cap. 15.

Quod nullus in terris a suo iudicio: ⁊ sententia ex certa scientia lata: nisi ad deum valeat appellare. ix. q. iij. ipsi sunt canones. ⁊. c. cũcta. ⁊ no. ij. q. vj. in summa. ad fi. quia de minori ad maiorem appellatur. ij. q. vj. anteriorũ. ⁊. C. de ap. precipimus. Sed papa superiorem non habet nisi deum. ix. qõ. iij. aliorꝫ. ex. de elec. licet. in fi. Crederẽ tñ qꝫ a papa male informato posset appellari ad eum bene informandum. ad hoc op. c. immo expressum. xxxv. q. ix. sententiaz. cũ duobus. c. pre. extra de resti. in integrum. quum ex literis §. nos igitur. Quum enim papa, vt homo peccare possit: ⁊ decipi. extra de senten. excom. a nobis. ij. de pe. di. ij. si enim inquit. nec papam debet pudere suuz errorem corrigere: qui positus est errores corrigere aliorum: ne vnde iura nascuntur: nascantur iniurie. xj. q. j. peruenit. C. vnde vi. meminerit. ij. q. vij. nos si. ⁊ extra de accusa. inqui ⁊ denun. qualiter. j. ⁊ faciũt que no. ibi in glo. no. Pro hoc facit quod legitur de magno Alexandro monarcha orientis: qꝫ semel condemnauit ad mortem suum quendam militem furore repletus: a qua sententia appellauit miles ad imperatorem. Cui alexander: nunquid ego imperator non sum: Cui miles: Non: quia imperator nõ fuit. pp quod alexander imperator sententiã reuoca-

Appellare licet ad papaz melius informanduz.

nit contra eum latam. dicens verum dicis. facit op. xj.q.iij.quum apud thessalonicam.

Quod ecclesia errare non potest. Cap. 16.

Quod ecclesia vniuersalis errare non potest, nisi in membris corruptis.xxiij.q.j. a recta. vbi de hoc. c.in sede.c.hec est.& .xix.di.ita domin⁹.& in gl j.vitia. vbi de hoc.& .xxj.di. q̄uis. qr pro fide eius christus orat,qui est eius caput. Luc. xxij.xxj. di.§.j. prope fi. pater semper audit,& exaudit orantem filium. Joá. xj. Pater gratias ago tibi,quoniam audisti me.ego autem sciebam ꝙ semper me audis.

Quod plus potest papa in ijs solus que non sunt cō tra capitulos fidei & sacramenta: q̄ tota alia ecclesia. Cap. 17.

Quod plus potest papa solus in ijs , que nō sunt contra capitulos fidei,& adiacentia eis,& sacramēta, quam tota ecclesia catholica , & concilia seorsum. de hoc no ix.q iij.nemo.in gl.c.&.xv.di.sicut.in glo. videtur,qr omnis iurisdictio ab eo: ipse autē immediate ipsam a deo recipit.xxj.di.q̄uis.xxij.di omnes.ex̄ de elec.significasti.de hoc etiam.s̄.tactum est.in.vj.c.

Quod papa a deo recipit immediate potestatem. Cap. 18.

Papa rite electus recipit potestatem a deo.

Quod papa non intrusus a deo recipit potestatem post electionem suam,non a concilijs,vel electoribus: licet sibi ius in papatu ex electione canonica acquiratur.vt supra.c.ij.dictum est.& extra de elec.licet.ibi.Jlle absq; vlla exceptione ab vniuersali ecclesia roma.pon.habeatur &c.& facit quod no.in c.illo, licet.in vlt.gl.de hoc infra.cap.xxxij.

Quod ecclesia non potest esse nulla: etiā multiplex ibi ratio assignatur. Cap. 19.

Quod romana ecclesia non potest esse nulla , nec diuisa.vt.xxiiij. q.j.pudenda . quia impossibile est ꝙ fides petri deficiat vsq; ad diē iudicij: pro quo christus (ne deficeret) orauit Luc.xxij.vide supra c.xvj. xxj.di.§.j.in fi.& Mat.xvj.quia electi non deficient. Mat.xxiiij in quibus ecclesia est realiter. de cons.di. iiij.queris . & quia dn̄s vsq; ad consummationem seculi cum ecclesia,que est corpus suum mysticū. xxiiij. q.iij.pro membris erit.Mat.vlt.& quia oportet impleri ruinas angelorum ex ista ecclesia militān, alias nō deficiet. Psal.s.cix.implebit ruinas.de cons.dis.j. hi duo.& de hoc supra in.xj.cap.

Ecclesia realiter est in electis.

Quod vacante papatu nullus succedit pape in iurisditione. Cap. 20.

Vacante papatu,iurisditio generalis nō remanet apud aliquem,vel aliquos.

Quod vacāte papatu,nullus succedit pape in iurisditione , etiā cetus cardinalium: nisi in minimis, & quibusdam.excommunicare autem videtur posse, vel anathematizare cetus cardinalium , vacante papatu.lxxix.di.si quis pecunia.per quod.cap.dicebat Ostien.magnam esse potestatem cardinalium vacāte curia.vt de hoc plene no.extra de pe.& re. quā ex eo.in fi.& no. Joan Andree.extra de schis.ad succidēdos.lib.vj.que reuocata est per benedictū.v.qui fuit frater predicator.no.etiam de hoc.lxxix.distinc.nullus pontifice . hodie. extra in clementina de electione.ne romam.

Qd̄ papa transfert imperiū:cōfirmat electū in imperatorem: inungit & coronat & deponit. Cap. 21.

Quod Papa transfert imperiū, & confirmat in imperatorem electum canonice,inungit, & coronat, & contumacē,& persecutore ecclesie imperio priuat. xv.q.vj.alius item.vbi de hoc. extra de elec. venerabilem.vbi de hoc.& de re iudic. ad apostolice. vbi de hoc.& supra de hoc dictum est in.xiij.cap.

Quod imperator non potest synodum congregare: nec papam nec clericos iudicare. Cap. 22.

Quod imperator , quantumuis catholicus , nec particularem,nec generalem congregare potest synodum,nec in aliquo capitulo etiam heresis papā, aut clericos iudicare.ad hoc.ij.q.v.mandastis.xvij.di.§. hinc etiam.ad quod facit quod ibi no.in glo. isti episcopi.xcvj.di satis euidenter.c.quis dubitat.c.si imperator.c.nunc ēt.cap.vbi nā. facit quod no.ij.q.vij. nos si.xj.q.j.continua.& .c.sacerdotibus. in glos. pri. xxj.dist inferior.ix.q.iij.nemo. ibi : neq; enim ab Augusto.& hoc supra tactum est.in.v.cap.

Nullus extra ecclesiam saluatur. Cap. 23.

Quod extra vnam ecclesiam militantem , & eius obedientiam nullus saluatur,etiam martyr pro christi nomine,si sit in schismate constitutus.xxiij.quest. iiij.si quis a catholica.pri.quest.j.vide.xxiiij. quest.j. vbi sana.cap.heretici.cap.schisma.cap.didicimus.capitu.quicunq;.cap.quoniam vetus.capit.omnibus. extra de here.firmissime vbi de hoc. extra de sum.trini.firmiter.§.vna. Jude.capit.vnico.Hi sunt,qui segregant semetipsos,animales,spiritum non habentes.Vbi Bernar. Clareuallen. Videre est animam hominis, quemadmodum vniuersa corporis membra viuificet coherentia sibi: separa igitur quod'vis a iunctura ceterorum , & vide an deinde viuificet illud. sic est omnis, qui dicit anathema Jesu: qr anathema separatio.ij.quest.iiij.engeltrudam.est,sic est, inquam,omnis,qui ab vnitate recedit :nec dubites quin ab eo recesserit spiritus vite. hoc est expressum. xxiij.quest.vij.quemadmodum. in princip. vide supra capitulo vndecimo.

Sētentia sancti bernardi.

Quod qui non habet papam pro capite: nec Christum habet. Cap. 24.

Quod qui non habet papam pro capite, non habet caput christum,nec est viuum membrum de corpore eius mystico,ecclesia scilicet catholica militante,nec per consequens iuuant talē quecunq;,& quātacunq; bona agit ad vitam.ad hec.xj. distin.nolite. ibi : Multum enim conuenit vt totum corpus ecclesie in hac sibi obseruatione concordet , que inde authoritatem habet , vbi dominus totius ecclesie posuit principatum. Matth.xvj.,& capitu. quis nesciat.xij.distinc.non decet. Non decet a capite membra discedere,sed iuxta scripture testimonium.Zach. xiij.in fin.omnia membra caput sequantur . de consecra.dist.iij.celebritatem.in autē.de ecclesiasti. tit.in prin.xij.di.preceptis.xix.dist.ita dominus.ibi: Ut ab

ipso,

ipso, quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet. extra li. vj. de elect. fundamenta. §. rnso. xcix. di. qui cathedra. j. q. j. in ecclesia dei. & c. vide. de pe. di. iij. c. si quis autem non habens charitatez. extra de homici. pro humani. §. rnso. li. vj. extra de prescrip. quum non liceat. extra de his, que fi. a pla. nouit. di. viij. que contra mores. extra de spon. duo. c. vlti. xxiij. q. vij. quemadmodum. xxiiij. q. j. quicunq; ab vnitate. xxiiij. q. j. §. si autem. predicte concor. referende sunt ad diuersas particulas, in proximo cap. comprehensas.

Quod nullus excusatur aliqua causa discedens ab obedientia pape. Cap. 25.

Quod nullus excusat ignorantia, vel timore, multo minus prece, vel precio, odio: vel amore: discedens ab obedientia pape vel ecclesie vnitate. ad hec. xx. di. si decreta. xij. q. ij. qui & diuinis. vbi de hoc no. xvj di. q dicitis. vbi de hoc etiam no. facit op. xj. di. quis nesciat. xxxviij. di. c. j. vbi de hoc. c. qui ea. Contra timorem. de cons. di. iiij. eos quos. xxxij. q. v. ita ne. xxxj. q. ij. lotharius. ibi: Quum nec occisores corporis sint timendi contra iustitiam hominem impellentes: & quod precedit. ibi: In hoc certe magis reprehensibilem se ostendit: in quo amorez dei amori mũdi postposuit. xj. q. iij. quisquis metu. c. non solũ. c. nolite. ex quod metus causa. sacris. facit quod no. ex de excel. pre. tanta. in gl. propter hoc. Contra corruptionem precij: precis: odij: vel amoris. xj. q. iij. quatuor.

Quod semper presumere debemus pro sententijs prelatorum maxime pape. Cap. 26.

Quod semp debemus presumere: & credere q sententie prelatorum: iudicum: & rectorum: sed precipue dñi pape iuste sunt: & canonice promulgentur. ad hec extra de senten. & re iudi. quum inter vos. §. fi. & c. sicut nobis. in fi. ibi. Propter authoritatem iudiciariam presumi debet omnia legitime processisse. extra de elec. bone. j. §. contra legati. c. extra de resti. spoli. conquerente. ibi per Inno. extra de proba. post cessionem. ff. de publi. quicunq;. ff. de iusti. & iure. l. pen. ver pretor. xj. q. iij. absit. Absit vt quicq̃ sinistrum de his arbitremur qui apostolico gradui succedentes: christi corpus sacro ore conficiunt. facit opti. c. qd. si episcopus forte. xl. distin. c. j. ij. q. vj. hoc etiam placuit. xvij. q. iiij. §. qui autez. faciunt pro isto. c. que no. per. c. j. xl. distin.

Sentẽtie iudicũ p̃sumende sunt vere.

Quod in dubio sunt seruande. Cap. 27.

Quod per consequens semper in dubio sunt timende: & seruande: & a nemine violande: sed in reuerentia habende sicut ab ore petri clauigeri prolate. etiam si durum quid contineant: vel difficile: excepto peccato. c. distin. contra morem. in prin. xxiij. qd. j. quid culpatur. in fin. ij. quest. vij. sacerdotes. xix. di. in memoriam. vbi de hoc. xj. q. iij. sententia. c. quid ergo. c. si is qui.

Quod non excusatur aliquis discedens ab obedientia pape propter multitudinem. Cap. 28.

Quod non excusatur discedens ab obedientia pape propter multitudinem: etiam si totus mũdus discederet: preter discedentez. c. ad hec. ij. q. j. multi. ibi. in fin. Non minus ardebunt qui cum multis ardebũt. & multitudo onerosa nihil habet honesti. in aute. de refer. ad fi. coll. ij. & vox populi vana audienda non est. C. de penis. de cu. l. filij. & populus docendus est: non sequendus. lxij. di. docendus. & lxvj. di. c miramur. in prin. extra de excel. pre. ex literis. ad mediũ. ibi: Auditis quantus est clamor populi: &c. extra de elec. c. ij. op. c. de pe. di. vj. c. j. in fi. ibi: Quum tot sint qui labuntur: vt pristinam dignitatem ex authoritate defendant: & quasi vsum peccandi sibi faciant: rescindenda est spes ista. facit. xviij. q. ij. si quis abbas. in fi. ibi: Etiam si omnis congregatio vitijs consentiens suis: &c.

Quod vnum est consistoriũ christi & pape. Cap. 29.

Quod vnum est consistorium: & tribunal christi: & pape in terris. c. ad hoc extra de appel. l. romana. §. rnso. li. vj. est eniz dei vicarius in terris: qr eius vices tenet. extra vt ec. bene. c. j. & de trãsla. quanto. Ostiẽ. no. super verbo veri dei vicem gerit. ergo consistoriũ dei: & pape idem est censendum per iura pre. & in ligãdo: & in soluendo quicquid agit: claue non errante. & sic intelligitur. xxiiij. q. j. quecũq;. & breuiter: excepto peccato: quasi omnia de iure potest: vt deus: sm eũ. sed de hoc latius infra dicam. xix. dist. ita dñs. quum eniz christus sit caput ecclesie. ad Col. j. Eph. j. extra de sacra vnc. c j. §. sed ver. loco eius recedentis. & in sede eius dñs papa pro capite. extra li. vj. de homic. pro humani. §. rnso. ad hoc facit. lxxviij. di. quorũ vices. & christum audit qui papam audit. Matth. x. & Luc. x. & qui papam legatum eius vicarium spernit: & ipsum christum spernit. xxj. di. in nouo. viij. q. j. qui vos. xcvij. di. nobilissimus.

Quod bauarus schismaticus habuit dominum papam Io. pro vero papa. Cap. 30.

Quod bauarus tyrannus: qui se pro imperatore gerit: habuit dñm papam Ioannem. xxij. p vero papa: vocando ipsuz papam: & ab eo: sicut a vero papa confirmationem: vnctionem: & coronationez: in suis literis: & per suos procuratores petẽdo: & aliquo tpe eius literis obediendo. de quo. s. in prohemio. & j. c. & j. c. xxxvij. litera C c. ver. q autem bauarus. late. & c. xxxix. litera a: per totum. pro hoc facit: qr filius exheredatus: si approbat testamentum patris: non potest postea impugnare. C. de inoffi. testa. parentibus. & c. qr actio extincta non reuiuiscit ff. de solu. que res. §. aream. de conse. di. iiij. queris. nam & si quis verbis non consentit: tamen actu consentit: non potest contradicere. extra de transac. ex literis. facit. ff. de inoffi. testa. l. vl. ff. man. si precedente. §. lucius. ff. ad muni. l. ij. C. de iure do. in pe. l. ij. de inoffi. testa. si heredatus. & l. si proponas. §. si facit. extra de ap. solicitudinem. ex de offi. del. quum olim. in fi. a sensu contra. & c. gratũ. extra de testi. quum venisset. extra de re iudi. q ad cõsultationez. extra de his que fi. a ma. par. c. ex ore. vbi de hoc. ff. de pac. tale. §. j. ff. ad macedo. si filius. C. de re iu. ad solutionem. ff. de mino. si filius. facit quod legitur & no. extra de vi. & ho. cleri. c. vlti. lxiij. di. quum hadrianus. vbi de hoc. & extra de priuil. quum olim. & j ibi. Tanq̃ non ligatum admisit ad osculum. facit bene extra de elec. venerabilez. §. fuit quoq;. Item: quod semel placuit: amplius displicere non potest.

xxxij.q.v.horrendus. vbi de hoc. facit.iiij. quest.iiij. si quis testibus. extra de censi. quum olim. xix. dist. si romanorum.& in glos. c.q. Item non potest quis contra factum suum venire.extra de cle.coniu.in diversis.vbi de hoc.

Quod vbicunq; est papa : ibi est ecclesia romana. vbi etiam dicitur:q limina apostolorum sunt vbi est papa. Cap. 31.

Ubi papa: ibi ecclesia romana.

Quod vbicunq; est papa:ibi est ecclesia romana: & sedes apostolica:& caput ecclesie.ad hoc facit.xxiiij. q.j.quodcunq;: nam petrus ecclesiam significat : vt ibi habes:non ecclesia petrum. papa etiam successor est christi:non ecclesia.extra li.vj.de homi.pro humani.j.responso. vnde nec vacante papatu succedit sibi ecclesia:vt.s.dictum est.in.xx.c. Itez ecclesia romana fundata est in petro:non econuerso.xix.di. ita dns. & c.fundamenta.de elec.li.vj. petrus enim a petra christo:super quem fundata est ecclesia:dictus est.Mat. xvj.non christus a petro:vt pre.c.ita dns. Item ecclesia:que est corpus christi mysticum.xxiii.q.v. de liguribus.& q.vij. quemadmodum. non dicitur ecclesia parietum:vel murorum: sed collectio catholicorum. de conse.di.j. ecclesia. sed talis ecclesia ibi est : vbi est caput eius : scilicet papa.ca.bo.si.de reli.quum in diversis.& quod no.xiij.quest.ij.in ecclesiastico. in glo. summaria. Item : vbi est papa : ibi est ecclesia. vij. quest.j.scire.

Ecclesia fundat in petro: nō petrus in ecclesia.

Quod papa non cogitur stare rome. Et ibi dicitur q sedes papalis non potest mutari a roma. Cap. 32.

Quod papa non cogitur stare rome: nec a romana ciuitate:vel sede iurisditionem recipit:sed a deo.s. c.xviij.nec vocatur proprie papa romanus : sed vniuersalis ecclesie,que est spōsa sua:sicut christi:licet specialem episcopatum habeat rome : & specialem dioc. suam determinataz: sicut alius quisq; presul. Quod autem rome stare non cogitur:hoc probatur ideo:q; locus non sanctificat hominem:sed homo locum.xl. di.nos:qui presumus.& c.non loca.c.illud autez aduerte.& c.quelibet.nec res pro locis: sed pro rebus loca amanda sunt.xij.di.nouit. facit opti.xciij.di. legimus.vltra medium:ibi: Nec altera a romane vrbis ecclesia altera totius orbis existimanda est.& j. Ubicunq; fuerit episcopus siue rome:siue eugubij:siue cōstantinopoli:&c.& j.eiusdem meriti est: & eiusdem sacerdotij.adiacent enim res personis tanq; dignioribus:non econtra.xij.q j.precipimus.xvj.q.ij.c.j. ibi : Ut cuius est possessio:fiat institutio.extra de maio.& obe.solite. Itē sedes papalis primo fuit antiochie : vbi petrus primo sedit:vt legitur in chronicis: annis septem : & postea iubente dño transiata est sedes roma:vt.xxiiij.q.j.rogamus.sicut ergo verus papa fuit petrus in antiochia a dño constitutus:quiz dixit ei : Pasce oues meas. Jo.vlt.vt no.xxj.di.in nouo.& sic est:vbicunq; est. Fateor tñ q nō posset mutari sedes apostolica:& papalis ab vrbe romana in aliam ciuitatem:propter verbum istud pre.c.rogamus.ibi: Jubente dño. q: non est discipulus super magistrum. Mat.x.Luc.vj.xxiiij.q.j.quum beatissimus. nec seruus maior dño suo.Mat.x.& Jo.xiij.maiori eiuz potestati semper obediendum est.xj.q.iij.qui resistit:vbi de hoc.& facit.c.q.e.si is:qui pest.ad hoc facit expresse extra de elec.fundamenta.§.ne antē.ibi: Imperator celestis instituit.vbi hoc tenet dñs meus archidiaconus:magister meus.& in pre.c. rogamus. Itez q a romana sede.non recipit iurisditionem:sed a deo: patet.xxij.di.c.j.& xxj.di.in nouo. & c.quis. Item : q non vocatur romanus papa : largo tñ modo potest vocari papa romanus.extra de iureiur.ego.ibi:papatum romane ecclesie.& in autē.de eccle.ti.§.j. in princ.coll.ix.ibi:seniores rome pape.xcvij.di.victor.in pn. xxij.di c.vlt.& xxiiij.q ij.sane.ij.ibi : Et vigilius gloriosissimus papa antiquioris rome. licet vocetur romanus pontifex:vt extra lib.vj.de consti.licet.cuz si. q: papa sonat in plenitudinem vniuersalis ecclesie : alibi pontifex vniuersalis. extra de vsu pal.uisi. facit expresse.ij.q.vj.si quis putauerit.ibi:vniuersalis apostolice ecclesie papam.c.qui se scit.j.sed etsi Greg. prohibeat se vocari vniuersalem papam ex sua humilitate:vt.xcix di.ecce inquantum. tamen caput est vniuersalis ecclesie.vocatur alibi pontifex vniuersalis ecclesie.xxiij.di.in nomine.vltra prin. Illud autem verum est q papa habet suum specialem:& certum episcopatum:vt dictum est: preter generalem in vrbe roma:& certam dioc.in qua suum facit vicariuz:qui est vicarius episcopi romani: non pape. de hoc extra de offi.vica.sua.vbi de hoc.

Summ⁹ pontifex non pprie dicit papa romanus.

Quod papa non tenetur se purgare de necessitate de aliqua infamia. Cap. 33.

Quod papa non tenetur se purgare de aliqua infamia:a quibuscunq; exorta:bonis vel malis: si non vult.ad hoc.ij.q.v.mandastis. ibi: sed non aliis : qui noluerint: aut sponte hoc non elegerint. formā dās. & c.auditum est.& §.illud non.& ij.q.vij.§.ex his omnibus colligitur.cum.§.pre.que.his itaq; respondet si autem se purgat aliquotiens: ex humilitate hoc facit.sicut Greg.fecit.ij.q.vij. si quis nos. & pelagius. xxv.q.j.satagendum.& leo.ij.q.vij.nos. Item, p hoc facit deficiens in purgatione punitur:& pro conuicto hr: ac si crimen esset probatum. extra de simo.de hoc extra de pur.ca. cum.p.& cap. inter. sed : si papa deficeret in purgatione : quis puniret eum:quum nullum iudicem habeat super se? vt.s. plene probatum c.v.vj.& xiiij.& j.c.proximo.& q: quum papa sit maior omnibus:a minoribus iudicari non potest.vj.q. j.omnes no.xxj.di.inferior.vbi de hoc extra de ma.& obe.quum inferior.vbi de hoc.

Quod papa etiam si iniustitiam faciat vel grauet quenq;:q nullum habet iudicem super se:nec tenetur eligere arbitros cum aliquo:nec potest dare potestatem imperatori deponendi eum. Ibi etiaz dicitur quid erit in facto heresis si fuerit incorrigibilis Cap. 34.

Quod in hac vita:etiam:si iniuriam: vel iniustitiam facit papa alicui:non habet iudicez super se:nec tenetur eligere iudices:vel arbitros : quorum iurie se subijciat:si non vult.ad hec.ix.q iij.aliorum. & c. nemo.cum ibi si.& s.satis dictum est. Nec dicas : ergo aliquotiens papa grauabit quenq;:nec iustitiam inueniet super terram:& sic iustitia deperibit. Fateor q potest contingere papam facere contra iustitiam:vel peccare.vt.xl.di.si papa.& xij.q.ij.non liceat.& ij. qō. vij.nos.§.etsi.& q iustitia aliquotiens exulabit . nec mirum:q: multa diuino examini reseruantur:que in

hoc seculo remanet impunita. vj.q.j.si omnia. et presertim facta papalia. vt pre.c aliorum. et no. quod si papa deliquerit, amplius apud deum, quam alius punietur. Arbitros etiam non tenetur eligere, quia saltem metu pene cogeretur stare eorum sententie. C. de arbi. l.j. extra de c. dilecti. et si actum fuisset: vel dictum inter partes, quod pena soluta staretur nihilominus arbitrio pape. ex arbitrio condemnetur. C. de transa. quum proponas. xij.q.ij. episcopus, mancipium. vbi de hoc et. xxv.q.ij. si ecclesie post c. quicunque. vbi de hoc. et no. pre. c. dilecti. de c. et sic papa per viam arbitrij condemnaretur, qui non potest via ordinari condemnari. quod fieri non debet: quia quod vna via prohibetur: non debet alia regulariter admitti. xxxiij.q.v. satis hinc. also est sub ca. hec imago. ff. de bo. liber. queritur. extra de procu. tue fraternitati. vbi de hoc. extra de re. iur. li. vj. quum quid. vbi de hoc. Papa autem nec directe: nec indirecte condemnari potest: nec alicui potestatem dare potest: vt eum iudicet: quamuis ex humilitate hoc papa fecerit aliquotiens. vt. s. dictum est. ij.q.vij. nos si. cum si. nec obstat quod no. lxiij. di. in synodo. in glo. sed nunquid. quia quod ibi Joan. no. non est verum, quod papa potestatem dare possit imperatori deponendi ipsum de consensu cardinalium in casu heresis. quia, quum ipse papa a domino sit princeps: et iudex omnium constitutus. xix. di ita. extra. lib. vj. de elec. fundamenta. j. responso. et ab apostolis. xxj. di. in nouo. impossibile iuris est: quod ipse papa alium superiorem principem super se, vel iudicem: vel alium possit constituere archipapam: vel sibi equalem: sicut nec deus trinitas posset super se alium deum constituere: vel equalem: et quod in casu etiam heresis iudicem non habeat etiam concilium generale. casus est. xxj. di. nunc autem. et di xl. s. in. vj. c. Si ergo papa contra incorrigibiliter in heresi permaneret iam damnata notorie: nec renunciare vellet papatui: sicut posset: vt no. vij.q.j. non autem. nisi magne. glo. et. lxxix. di. si quis pecunia. et. xviij. q.ij. quamuis sit. expressum hodie extra lib. vj. de renun. c.j. tunc cardinales possent: et deberent ab eo recedere: et alium eligere: quia a sententia iuris priuatus est. ij. quo. vij. sacerdotes. et reliqui. vbi de hoc. xvj. quo. vlti. sane thessalonicenses. vbi de hoc. xxiiij.q.j. achatius. j. vbi de hoc. ver. Et no. quod papa hereticus inferior est quolibet catholico. quo casu crederem quod synodus vniuersalis: que est caput ecclesie loco dei: ipsum condemnare posset: quia nunquam ecclesia sic vacat: quin habeat caput christum. ad Col. j. extra de sacra vnc. c.j. et Eph. j. sicut papa catholicus papam non catholicum. vt ibi no. Vel in tali casu non est sententia necessaria: quia heresis pertinax prima priuat ipso iure quenque beneficio: immo priuatus est a iure: vt proxime dixi. et est expressum extra lib. vj. de hereticis: et commissi. §. priuandi. preterea vel priuatos nuntiandi dignitatibus: atque alijs beneficijs ecclesiasticis: et c. et. §. sunt autem. ibi: vel nuntiandi priuatos.

Quod nullam causam tenetur a se reuocare tanquam suspectus. Cap. 35.

Quod tenet aliquam causam ad eum pertinentem a se remittere tanquam suspectus: si non vult: immo non debet: quia non potest facere papa: quamdiu est papa: quin sit iudex omnium. vt. ix. quo. iij. cuncta. nec potest a se reijcere suam iurisditionem. quam habet per ea: que no. extra de censi. quum venerabilis. in gl. hic patet. et de dona. pastoralis. in gl. si ita. nec est verisimile quod aliquem grauet papa: vel contra iustitiam faciat. Papa enim aut sanctus est: aut sanctus presumendus est. et ideo pro eo maxime presumendum est: quod sancte et iuste agat: et viuat: et contrarium caueat. ad hoc. xl. di stin. c.j. c. bo. xj.q. iij absit. ix.q.ij. luctum. xxxvij dist. q de mensa. vij.q.j. omnis qui gemebat. xxiiij.q.j. quam beatissimus. xij.q.j expedit. ver. itaque homines. non enim presumendum est quod aliud faciat papa: quam christus: vel petrus: cuius est vicarius: et successor. ca bo. xxviij.q.j. sic enim. in prin. ibi: Nullo enim modo quod dominus iubet: seruus bonus prohibet. et parum ante medium: ibi: Quia neque id: quod monet apostolus: prohibet dominus, nec id: quod prohibet apostolus: iubet dominus. Sic dicit lex de pretore quod contra legem non tuebitur aliquem. ff de publi. quum sponsus. §. si res. nec reuocantur a filio que a patre geruntur. C. de testa. mili. que a patre facit etiam extra de no. ope. nunc. cap. ij. §. super eo. Papa aut sanctus est: aut sanctus presumitur.

Longe diffusus: quod antea fuit ecclesia quam imperium. Et ibi probatur quomodo incepit ecclesia in Adam primo homine: deinde in eua formata ex adam. Cap. 36.

Quod antea fuit ecclesia: quam imperium: quod sic probatur. ecclesia enim accipitur pro congregatione fidelium. de conse. di. j. ecclesia. extra de summa trini c. ij. §. verum. que dicitur corpus mysticum. j. q. j. in ecclesia. xj.q. iiij. engeltrudam. xxiij.q.v. de liguribus de pe. di. j. ecclesia christi est. et cuius ipse christus est caput. ad Col. j. et. ij. c. et Eph. j. Hec est talis sancta ecclesia: que in ps. cxlix. dicitur ecclesia sanctorum. quia vbi sunt sancti: ibi vera est ecclesia. vt no. xxj. di. quamuis. et no. pre. c. ecclesia christi. et expressum de conse. dis. iiij. queris. ver. tota ergo hec ecclesia: que in sanctis est in primo homine in innocentia creato. de pe. dis. ij. §. adam. sub. §. romanos. et c. quando. c. princeps. et c. primus homo. incepit. vnde et apostolus ponit ad Ro. v. castum adam formam futuri. Istum adam etiam solum et vnum a se solo vno non cum alio: vel alia deus creauit. Gen. j. et. ij. xxxiij.q.v. hec imago. vt vnitatem futuram ecclesie designaret. xvj.q.vij. sicut. xxiiij. q.j. loquitur. et sicut a latere adam formatur eua. Gen. ij. extra de diuor. gaudemus. §. verum. xxxiij.q.v. nec illud ociosum est. sic a secundo adam christo nostro. s. ab eius latere formatur vnica, et immaculata: ac virgo sancta mater ecclesia coniux christi secundum Aug. extra in clemen. de sum. tri. et fide catho. et sicut adam: et quilibet vir caput est mulieris: sic christus caput ecclesie. j. Cor. xj. Ephe. v. xxxiij.q.v. quum caput. et p. c. ad Col. j. c. quia caput viri christus est. vt p. c. quum caput. Qui quidem primus vir adam designat ecclesie vnitatem: vt dictum est. Vnde bene adam interpretatur testimonium eorum. s. qui futuri erant in mundo: id est in ecclesia. s. congregatione fidelium. Et illa breui mora: qua creatus fuit adam ante euam: qui tunc in se vnitatem ecclesie designabat, vt dictum est: caput eius christus per eum figuratus: qui est secundus adam, erat sicut et est: vt probatum est. formata autem eua: ecclesiam designante: vt dictum est: de latere eius loco dei: et christi: cuius fuit caput ecclesie: adam sicut caput erat eue: et vicarius primus a domino constitutus super ecclesiam suam: vt clare elicitur de verbis Aug. in questi. noui et ve. testamenti dicentis, Hec imago dei est in homine facta: vt vnus sit factus dominus: ex quo ceteri orirentur: habens imperium dei: quasi vicarius eius: quia vnius

Pontificium ecclesie precessit mundi imperium.

Adam quid interpretatur.

Dei imago in homine.

dei habet imaginem. vt hec tractantur p.c. ima
go. xxxiij.q.v. vnde ⁊ papa vicarius: ⁊ successor ade
primi in innocentia creati, ⁊ secundi filii dei pro no
bis incarnati est. vnde ⁊ christus non omnibus apo
stolis dixit. Pascite oues meas: sed soli petro: vt vnū
caput, ⁊ vnitatem ecclesie designaret in eo, vt. xix. di.
ita dñs. ⁊ extra lib. vj. fundamenta de elec. ⁊ Jo. vlt.
⁊ extra de elec. significasti. etsi aliis discipulis dicat,
vt laxent retia sua in capturam, soli tñ petro futuro
Excellentia petri multis phat testimonijs. soli vicario dicitur, Luc. v. duc in altum. xxiiij. q. j. nō
turbatur. ⁊ soli petro super aquas ambulanti. i. super
populos cunctos imperanti. Apoc. xvij. extra de cele.
mis. quum marthe. §. verū. dicitur titubanti. Mat.
xiiij. modice fidei quare dubitasti? ⁊ soli petro dicit
dñs Mat. xvij. Uade ad mare: ⁊ mitte hamum: ⁊ eū
piscem, qui primus ascenderit, tolle, ⁊ aperto eius ore,
inuenies staterem: illum sumens da eis pro te, ⁊ me.
sed caput petrum ecclesiam designans. xxiiij. q. j. est
aliud. magna ergo ⁊ sanctitas, ⁊ innocentia in papa
requiritur, q ade primi in innocentia creati, ⁊ secūdi
agni. Jo. j. de conse. di. iiij. nemo. dei successor ⁊ vica
rius est designatus: inquam per adam innocentem
in virili etate. l. xxx. annorum creatum: id est in omni
bus completum. completa enim etas complementū
virtutum est. c. bo. lxxxiiij. di. porro. futura christi, ⁊
ecclesie sacramenta vaticinantem. de pe. di. ij. §. adaz.
pulchre autem formatur eua: non de terra: sed de la
tere ade. vt pre. c. nec illud. ⁊. xxxv. qō. j. c. j. in prin. vt
vnam naturam deus constitueret disparium faculta
tem eripiens naturarum. sm Aug. per. c. nec illud. vt
futurus pontifex: ⁊ caput ecclesie christus deus ⁊ ho
mo futurus: vnius nature humane esset cum homi
ne: ⁊ vicarium suum purum hominem in ea consti
tueret: qui non puri hominis: sed veri dei: ⁊ hominis
potestatem haberet. extra de transla. licet. ⁊ vt ec. be
Adam de terra: Eua de costa formatur neficiū. c. vnico. Item facta est mulier in costa: tanꝗ̃
fortis: factus adam in carne: tanꝗ̃ infirmus. christus
⁊ ecclesia: illius infirmitas nostra est fortitudo. Aug.
super Joan. sermone. xv. Quod etiam adam ecclesie
representat vnitatem: apparet per rationem Aug. de
ciui. dei. li. xij. dicentis: Propterea deus creare voluit
vnum: de quo multi propagarentur: vt hac admoni
tione etiam in multis concors vnitas nature seruet.
Post adam fuit ecclesia merito: ⁊ numero in Abel
primo iusto post patrem nostrum. Mat. xxiij. A san
guine Abel iusti: vbi Hiero. in homi. super Math.
Dicebat Jesus turbis iudeorum: ⁊c. Justus enim
non solum ex dñi nunc sententia: sed ex Gen. testimo
nio comprobat. Gen. iiij. vbi accepta eius a deo nar
rentur munera. ⁊. iij. q. vij. in grauibus. ⁊. xiiij. qō. v.
scriptum. merito abel interpretatur christus. i. vnctus
virtutibus. ps. xliiii. Unxit te deus: deus tuus: ⁊c. ⁊
Esa. lxj. ⁊ Luc. iiij. Spiritus dñi super me: eo ꝙ vnxit
me: ⁊c. ⁊ de hoc extra de sa. vnc. c. j. interpretatur etiā
Abel iustus: quia cultor vnius dei: ⁊ dignum offerēs
sacrificium: vnde respexit dñs ad Abel: ⁊ ad munera
eius: que offerebat de primogenitis gregis sui: ⁊ de
adipibus eorum. vt per. c. iiij. Gen. ⁊. c. in grauibus.
dicitur enim ignis descendisse: ⁊ hostiam consumpsis
Abel figurauit ecclesiam. se. Chrys. in epistola ad Heb. homil. xxj. Et ꝙ Abel
sanctam ecclesiaz prefiguret: probat Aug. contra fau
stum li. xij di. Sicut Cayn ex terre fructibus sacrifi
cium reprobatur: Abel autem sacrificium ex ouibus:
⁊ earum fetibus suscipitur: ita noui testamenti fides ex
innocentie gratia dñm laudans veteris testamenti
terrenis opibus anteponit. Quod etiam Abel chri
stum pfiguret: li. e. Aug. in prin. probat dicens: Itaqꝫ
occiditur iunior natu a fratre maiore natu: occiditur
christus caput populi iunioris natu a populo iudeo
rum maiore natu: ille in campo: iste in caluarie loco.
Item August. de baptismo paruulorum li. j. in prin.
Abel dici debuit. i. iustus: in quo vno similiter omnes
imitatione iustificentur: qm ipse primus hominum
iuste vixit: propter quem capitulum tpis ad noui te
stamenti exordium pertinente: christus est positus p
imitationem caput iustorum. Judas eius traditor
caput poni debuit peccatorum. fact. xxiiij. q. j. quod
cunqꝫ. in fi. Item Aug. li. j de mirabilibus sacre scri
pture. c. iij. Tota iustitia hec est: virginitas: sacerdo
tium: ⁊ martyrium: que triplex iustitia in Abel pri
mo fuit: qui ⁊ munera deo grata obtulit: prosapiam
generis in seculo non dereliquit: ⁊ martyrij coronaz
sanguinis effusione promeruit. ⁊ paulopost: Recte er
go competebat qui primus in terra iustus eligitur:
in eo totius iustitie forma seruaretur. Cuiqꝫ primo
in hominibus post delictum figuram gestare conce
ditur saluatoris: qui virgo: ⁊ martyr: ⁊ sacerdos esse
non dubitatur. Loco Abel iusti natus est seth. Ge
ne. iiij. in fi. qui genuit enos: qui primus incepit inuo
care nomen dñi: vt ibi dicitur: Nati autem ex genere
seth: tanꝗ̃ cultores veri dei: dicti sunt filij dei. Nati
ex Cayn filij hominum. Et ꝗ̃diu non fuerunt com
misti filij dei. i. descendentes de seth cum filiabus ho
minum. i. descendentium de Cayn: in sua innocētia:
⁊ latria permanserunt. Postꝗ̃ autem fuerunt con
iuncti filij seth cum filiabus hominum. i. Cayn in
fundentibus in eos virus suum: ab illa sanctimonia
cōiter recesserūt. vnde Gen. vj. ibi: Postꝗ̃ eniz egres
si sunt filij dei ad filias hominum: ⁊ c. ⁊ de hoc. xxxv.
q. j. quum igitur ibi ante medium. ꝗ̃uis etiam alia
causa. ⁊ in glo. filij dei. Ista etiam leguntur in li. coll.
Joan. Cassi. in secunda collatione sereni: que est de
principatibus. Illo ergo tpe fuit sancta ecclesia in fi
lijs seth numero: ⁊ merito. vnde ⁊ a seth descendens
iaret genuit enoch: qui ambulauit cum deo: ⁊ nō ap
paruit: qꝛ tulit eum deus. Gen. v. de quo Aug. cōtra
faustum li. xij. Quod enoch septimus ab adam deo
placuit: ⁊ translatus est: ⁊ septima requies predicat:
ad quam transfertur omnis: qui tanꝗ̃. vj. die sexta
etate seculi christi aduentu formatur. Item Aug. de
mirabilibus sacre scripture li. j. c. iij. Enoch eniz sine
morte: per totius pene seculi tempus: remotus ab ho
minum conuersatione custoditur: vt in eo qualiter
homines: si non peccarent: generata prole commuta
rentur in vitam spiritualem: sine morte ostēderetur.
sed licet longo seruatus tpe adhuc viuit: mortis tñ
debitum: quod omnes in adam assumpsimus: vita
re non poterit. Item Aug. de baptismo paruulorum
li. j. in prin. Neqꝫ enim enoch: ⁊ helias per tam lon
gam etatem senectute marcuerunt: nec tñ credo eos
iam in illam spiritualem qualitatē corporis commu
tatos: qualis resurrectione promittitur: que in dño
prima precessit: ⁊ c. ⁊ sic in sanctis permansit ecclesia
successiue: vsqꝫ ad Noe iustum. Tempus etiam in
stitutionis sacramentorum ecclesie ab eo tpe ince
pisse creditur: quo primus parens merito inobedien
tie a gaudijs paradisi expulsus fuit. tunc enim deus
continue reparando sacramentis suis medicinam
preparauit: vt probat Hugo de sacramentis li. j. par.
viij. c. ix. de iustitia Noe apparet Gene. vj. Noe vero
inueniat gratiam coram dño. ⁊ infra. Noe vir iustus
atqꝫ perfectus fuit in generationibus suis: cum deo

ambulabat.

ambulabat. Iste Noe iustus, nedum erat in eccl'ia
sanctorum: sed etiam arcam fabricat que ecclesiā re
presentat. xxiiii.q.i.qm̄ xliij.di. quantumlibet. vnde
Hugo de arca li.i.c.iij.ait: Arca Noe, quam fecit secu
ribus, ⁊ dolabris ex materia lignorum, ⁊ bitumine,
ecclesiam, qua fecit christus per predicatores suos ex
collectione populorum in vna fidei confessione desi-
gnat. Hanc arcā christus gubernator eius inter pro
cellas huius vite regens, per se ducit ad se. Quod au
tem in superioribus arca contrahitur, ⁊ in inferiori-
bus dilatatur, hoc significat ꝙ in ecclesia maior est
numerus carnalium, q̄ꝫ spiritualium. Ita, vt quan-
to sunt perfectiores, tanto sunt pauciores. facit. xcvij.
dist. legimus. In summo ad vnius cubiti mensuram
arca trahitur: q̄ꝛ christus, qui est caput ecclesie, ⁊ san
ctus sanctorum, per naturam consimilem inter homi
nes est: per virtutem singularem super omnes est. hu
iusqꝫ Hugo. Item Aug. de ciui. dei li. xv. c. xxvj. Arca
Noe significat ecclesiam: que fit salua per lignum in
quo christus pependit. Quod autem ostium in late
re accepit, perfecto illud est vulnus lateris, quod lan
cea perforatum est. vnde Gen. vj. Ostiuꝫ arce pones
in latere deorsum. i. vulnus in latere christi. dicit glo.
interli. Item Aug. contra faustuꝫ lib. i. Quod coruꝰ
emissus non est reuersus: q̄ꝛ aut aquis interemptus:
aut aliquo supernatante cadauere illectus: significat
homines in immunditia cupiditatis detentos: ⁊ ad
hec: que foris sunt immunda nimis intentos: ⁊ ideo
occidendos. Item Aug. super Io. hom il. lxv. Aper-
tio lateris figurabatur per ostium arce: quod in late
re factum fuit: eo ꝙ per illud ostium intrarent anima
lia: que non erant diluuio peritura: vbi prefigurabat
ecclesia. Item Greg. super Ezech. homi. xvj. Quid
per arcam: nisi sancta ecclesia figuratur: que inferius
ampla est: superius angusta? nam inferius omnes be
stie cuncta quadrupedia: atqꝫ reptilia fuerūt. Homo
vero: ⁊ volatilia superius iuxta superiorem partem:
fenestra fuit in latere: de qua coruꝰ: ⁊ columba emissi
sunt. Recte itaqꝫ per arca vniuersa ecclesia designa-
tur, que in multis suis carnalibus lata est: ⁊ in pau-
cis spiritualibus angusta: q̄ꝛ arcta est via: que ducit
ad vitam. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. ⁊ q̄ꝛ ad vnum homi
nem christum: qui est sine peccato. de pe. di. ij. si enim
ver eligat. colligitur. quasi vno cubito consummat.
Item Hugo de arca li. iiij. Quidam homines habi-
tant inter diluuium concupiscentie: sed arcam fidei
non habent: vt infideles: quos carnis desideria inuo
luunt: qui preter hanc vitam transitoriam: aliaꝫ esse
nesciunt. Alij habent arcam: sed in arca non manēt:
vt fideles carnales: qui cum coruo emisso perierunt.
nam hi: qui delectationeꝫ sui cordis in vanitate mū
di constituunt: q̄ꝛuis arcam fidei habebant intus: tū
naufragi fiunt. dicit enim scriptura Mat. vj. Lu. xij.
Vbi est thesaurus tuus: ibi est ⁊ cor tuum. vbi est de-
lectatio tua: ibi est cogitatio tua, vbi vero est cogita-
tio tua: ibi est interioris hominis habitatio. Quidā
vero habent arcam: ⁊ in arca manēt: vt veri fideles:
qui habent fidem operantem per dilectionem. hu-
iusqꝫ Hugo. Quod autem ecclesia remanserit in san
ctis in persona Noe: hoc apparet per verbum Ori-
ge. super lib. Num. homi. xvj. dicentis: Omne huma
num genus ex seth ducitur: nam de Cayn: qui nati
fuerant: a diluuio perierunt. Filij autem seth sunt om
nes homines: qui in mundo sunt: de quo seth venit
Noe: vt. s. dictum est. Arca etiam designatiua sancte
ecclesie est: sicut etiam pulchre probat sanctus Hila-

Ostiū arce quid si gnificet,

rius de trinitate lib. vij. dicens: Proprium ecclesie
solet esse: vt tunc vincat: quum leditur: tunc intelli-
gat: quum arguitur: tunc secura sit: quum superata vi
detur. Arca enim Noe: per quam ecclesia designata
est: inundationibus concussa: eleuata est in sublime:
quare confidimus ꝙ ille: qui post nubilum dat sere-
num. Tob. iij. Inclytam sponsam suam succedenti-
bus turbationum fluctibus agitatam: oculo clemen
tiori ex alto respiciet: non feretis eam in sui nominis
iniuriam diutius conculcari. facit. vij. q. j. nouatianꝰ.
xxiiij. q. j. non turbatur. Quod autem per Noe fa-
bricatorem designetur christus ecclesie fabricator: li
quet ex verbis Aug. contra faustum li. xij. dicentis:
Iam vero illud: quod de vinea: quā plantauit Noe
inebriatus: nudatus est in domo sua (Gene. ix.) cui
non appareat christus in domo sua. i. passus a gente
sua? tunc enim nudata est mortalitas carnis eius: iu
deis scandalum: gentibus stultitia. j. Cor. j. Ipsis au
tem iudeis: ⁊ gentibus vocatis tanq̄ꝫ sem: ⁊ iaphet:
dei virtus: ⁊ dei sapientia: q̄ꝛ: quod stultum est dei: sa
pientius est hominibus: ⁊ quod infirmum est dei:
fortius est apud homines. Proinde in duobꝰ filijs
Noe maximo: ⁊ minimo duo populi figurati: vnam
vestem a tergo portantes: sacramentum. s. iam prete
rite: ⁊ transacte dn̄ice passionis: nuditatē patris neqꝫ
intuentur. q̄ꝛ in christi necē non consenserunt: ⁊ cū
honorauerunt: velantes tanq̄ꝫ sciētes: vnde sunt na
ti. medius autem filius. i. populus iudeorū: ideo me
dius. i. cham: q̄ꝛ nec primatum apostolorum: tenuit:
nec vltimus in gentibus credidit: vidit nuditatem
patris: q̄ꝛ consensit in neceꝫ christi. ⁊ nunciauit foris
fratribus. propter eum quippe manifestū est: ⁊ quo-
dammodo publicatum quod erat in prophetis oc-
cultum: Ideoqꝫ fit seruus fratrum suorum. huiusqꝫ
Aug. De primatu tpis sacerdotij: anteq̄ꝫ imperij:
apparet per verba Aug. xviij. de ciui dei. c. j. dicentis.
Quis enim ⁊ ipsum Noe patriarcham: in cuius die
bus vniuersa diluuio terra deleta est: vsqꝫ ad tēpus:
quo reges in dei populo esse ceperunt ⁊c. De sobrie
tate Noe post ebrietatem. xxxv. di. sexto die. de qua
ebrietate Hiero. ad occeanum, Noe ad vnius hore
ebrietatem nudat femora sua: que per sexcentos an-
nos sobrietate contexerat. Sed quō tam iustus fuit
inebriatus? rn̄det Isid. super Gene. vlt. prin. dicens.
Queritur vtrum vir sanctus inebriatus legatur? for
te q̄ꝛ vim illius liquoris necdū expertus fuerat: nec
vino posse inebriari sciebat. non enim ante diluuium
vino homines vtebantur: ⁊ ideo specialiter de Noe
dicitur: ⁊ ꝙ plantauerit vineam. plantauit autem de
vitibus syluestribus: quas inuenit: ⁊ excolendo assi-
due ad vitis maturitatem perduxit. Hanc autem ra
tionem assertiue ponit Ambro. pre. c. sexto die. xxxv.
di. vbi de hoc. ⁊ gl. super Gen. ix. Item: nec mirum
ꝙ pauci in ecclesia boni sunt: q̄ꝛ scḋm Bedam sup Lu
cam. Noe: quum tres filios genuerit: vnius solius fa
milia in possessione dn̄i ascita est: ex duobus reliquis
diuersarum nationum: que idolis mancipare(n)tur:
procreati sunt populi. Quod autem in ista ecclesia
per arcam designata, melior sit castitas nuptijs: ⁊ glo
riosior: pulchre hoc: ⁊ subtiliter probat Damascenus
li. sententiarum. c. xcviij. dicens: Videamus virgini-
tatis glorationes. idem autem est dicere ⁊ castitatis
Noe in arca in timore iussus: ⁊ mundi seminis cu-
stodia commissa. talem accipit iussionem. intra enim
tu: ⁊ filij: ⁊ vxor tua: ⁊ vxores filiorum tuorum: diui-
sit eos ab vxoribus: vt cum castitate pelagus: ⁊ to-

Ecclesie p prietas.

Noe arce fabricator qd sibi ve lit.

Dn̄ice pa sionis plu dium.

Priori- tas sacer- dotij re- spectu im perij.

Vini vsus qū cepit.

tius mundi naufragium illud effugerent. post diluuij
nempe requiem, Exi, inquit, tu, ⁊ vxor tua, filij tui: ⁊
vxor filiorum tuorum. ecce rursus propter multipli-
cationem nuptie. Quo etiaz a principio mūdi fuit
ecclesia iustorum: ⁊ christianoruz ante imperatores:
clare patet per verba Aug. in li. de questi. noui ⁊ vete
ris testamenti dicentis: Igitur descripta mundi fa-
brica: ⁊ primi hominis origine, traducem tenuit ge
neris: sed qui redditus est pro Abel: ⁊ per ordinem
venit ad Abraam patrem iudeorum: vt ostenderet
Abraam huic deo credidisse: qui opifex mundi est: ⁊
ipsum legem dedisse, in qua futurus christus promis
sus est, qui liberaret humanum genus de dñio dia-
boli. Ex his rationabilis probatur fides nostra. Te
stimonium huic dat origo descripta: q2 ab initio ge-
nus est christianorum. Ex seth enim filio ade venit
ad enoch: ab enoch ad Noe: ex Noe ad Abraam: ab
abraam descenditur ad dauid: a dauid ad mariam,
ex maria ex spiritusancto nascitur christus. Priores
ergo hoies: quotquot fidem habuerunt vnius dei,
quem saluator predicauit, iure christiani dicēdi sunt
Ab initio enim saluator venturus promissus est. vñ
in Apoc. ait. xiij. c. Agnus, qui occisus est ab origine
mundi. Itaqz semper christiani sumus. Hi enim om
nes, quos. s̄. dixi, a primo homine creato in mundo,
per quos tradux tenditur ad saluatorem, huius dei
fidem habuerunt: de quo christus locutus est dicens
Jo. xvij. Hec est autem vita eterna, vt cognoscant te
solum: verum deum, ⁊ quem misisti Jesum Christū.
hucusqz Aug. De sem autem descendit Abraam fi-
lius Thare. Gen. xj. qui primo Abram. i. excelsus: ⁊
sublimis dictus est: postea abraam. i. pater multitu-
dinis, vel pater multarum gentium. Gen. xvij. Nec
vltra vocabitur: ⁊c. Hic est fm Ambro. super Lucaz
lib. ij. cui dictum est Gen. xxij. In semine tuo benedi
centur omnes gentes. Congregatio gentium, ⁊ sa-
crosancte ecclesie cetus: oraculo diuino primo com-
missus est: ⁊ instaurande ecclesie primus sponsionez
promeruit. Ad dauid autem de christo promissio fa-
cta est, ad abraam de ecclesia, ⁊ nihilominus q2 ad
abraam de christo promissio facta est. Gal. iij. Abrae
dicte sunt promissiones: ⁊ semini eius: non dicit ⁊ se
minibus: quasi in multis: sed quasi in vno: ⁊ semini
tuo, qui est christus, christuz representat, maxime, q2
fm Chrys. super Mat. Abraam sacerdos fuit, ⁊ pro-
phete. sacerdos, q2 ad illum dixit deus Genes. xv. ca.
Summe, inquit, mihi vaccam triennem. vnde ⁊ p̄s-
byter appellatus est. lxxxiiij. di. porro. propheta. vñ
dñs ait ad abimelech. Gen. xx. Redde vxorem viro
suo, q2 propheta est. Fuit etiam rex fm Josephum, q
ait: Abraam regnauit in damasco, ⁊ vsqz nunc in da
mascena ciuitate abrae nomen habetur, ⁊ habitatio
eius ostenditur. Christus autem sacerdos: prophe-
ta, ⁊ rex fuit. Abraam etiam dicens seruo suo: Po-
ne manum tuam sub femore meo. Gen. xxiiij. signifi
cauit christum de carne sua nasciturum, fm Aug. de
ciui. dei. li. xvj. c. xxxiij. Tēpore vero abrae fuit mel-
chisedech, rex salem, sacerdos dei altissimi offerēs pa
nem, ⁊ vinum, ⁊ benedicens ei. Gen. xiiij. Melchise
dechiani heretici hunc non hominem, sed virtutem
dei arbitrantur. xxiiij. q. iij. quidam. ver. melchisede-
chiani. Hiero. ad Euagrium presbyterum dicit hunc
non fuisse de genere iudeorum: eo q̄ fuerit chananeꝰ: ⁊
⁊ precessisse in typum sacerdotij filij dei. de quo dicit
ps. cix. Tu es sacerdos in eternum fm ordinem mel
chisedech. Hebrei tñ tradunt ipsum fuisse filium Sē

Abraam fuit sacerdos ⁊ propheta.

Abraam rex Damasci.

Melchisedechiani heretici notatur.

Opinio d' ortu melchisedech.

filij Noe. Augu. vero in lib. de questio. no. ⁊ ve. testa-
men. c. ix. tenet melchisedech vltra hominem fuisse:
dicens: Igitur melchisedech, non ideo melior abraā
dicitur propter solum officium sacerdotij, sed ⁊ natu
ra anteponit illi, vt vltra hoies intelligat. Nullo eni
mō fieri potest vt qui tanto amico dei preponitur: ⁊
fideli vsqz adeo: vt filium suum non dubitaret occi-
dere: homo putetur. ⁊. j. c. c. Igitur per hoc apparet
melchisedech vltra hominem esse: quia non erat, vñ
melior esset abraam: nisi solum precedat illum natu-
ra. Huic dicto multum fauere videntur verba apo-
stoli ad Hebr. vij. ibi: Sine patre: sine matre: sine ge-
nealogia: neqz initium dierum: nec finez vite habēs:
assimilatus autem filio dei: manet sacerdos in perpe
tuum. Sed ecclesia tenet q̄ homo fuerit: ⁊ vocare eū
dei virtutem ⁊ non hominem: esse heresim. vt pre. c.
quidam. ver. melchisedech. ⁊ facit. xxxi. di. deniqz. ap-
paruit etiam: sicut legitur in vitis patrū: vni seni cre
denti per simplicitatem eum filium dei inter patriar
chas. Istius ergo melchisedech fuit primuz regnū:
⁊ primus verus rex iustus fuit, qui in scriptura diui
na reperiatur: prout puto: qui fm apostolum c. vij ad
Heb. interpretatur rex iustitie. Deinde autem rex sa
lem: quod est rex pacis: qui proprijssime typum salua
toris: qui fuit rex iustitie. ps. lxxj. Deus iudicium tuū
regi da. ⁊ alius propheta de eo Hiere. xxiij. Et regna
bit rex: ⁊ sapiens erit: ⁊ faciet iudicium: ⁊ iustitiaz in
terra. ⁊ sacerdos. ps. cix. Tu es sacerdos in eternum.
⁊ ad Heb. vij. tenet. Ante enim melchisedech regnuz
non fuit aliud regnum, quod scriptura commemo-
rat iustum: ⁊ legitimum. ⁊ hoc dico propter regnum
nemroth. Gene. x. ibi Fuit autem principium regni
eius babylon. Fuit enim illud regnum non iustuz:
sed tyrannice vsurpatum. vñ in eo. cap. Porro chus
genuit nemroth. ipse cepit potens esse in terra: ⁊ erat
robustus venator coram dño. vj. di. §. his vero con-
suetudinis. vbi Gratianus ponit eum oppressorem:
⁊ extinctorem hominum. Quod autem ait coram
dño. glo. j. dño permittente. xxvj. q. v. nec mirum. ⁊
melius facit. viij. q. j. §. quum autem. ⁊ c. se audacter.
cum his: que ibi no. omnis enim potestas a deo: vel
iubente est: vel sinente. xxiij. q. j. quid culpatur. ibi:
Non est enim potestas nisi a deo: siue iubente: siue si-
nente. Sed quod permittimus: inuiti toleramꝰ. xxxj.
q. i. hac ratione. iiij. distin. deniqz. in precedenti enim
§. his vero. exponit Gratianus illa verba Gen. x. ce-
pit nemroth esse robustus venator coram dño. i. ho-
minum oppressor: ⁊ extinctor: sicut hodie tyranni fa
ciunt maxime in italia: vt possint in sua tyrannide re
gnare: de quibus scripsi. j. lxxij. c. vero. si vero. ⁊ ver. ⁊
hoc manifeste. Tyrannus enim: fm Greg. in moral.
est: qui non iuste presidet: sed vi vsurpat dñm: ⁊ time
ri vult. ⁊ Isi. Ety. lib. ix. c. iij. dicit: q̄ licet olim apud
veteres nulla inter reges: ⁊ tyrannos distinctio esset
postea tamen in vsu versum est tyrannos vocari pes
simos: atqz improbos reges: luxuriose dñationis cu
piditatem: ⁊ crudelissimam dominationem in popu
los exercentes. bene facit. xiiij. q. v. nec fuit. Fuit au-
tem nemroth filius chus: nepos descendens a chā.
nam chus fuit filius cham. Gen. x. infra: ini non pu
dorati. xxvj. di. in scripturis. cham autem calidus: seu
callidus interpretatur. i. astutus: qui: fm sapientem
Job. v. in sua astutia capitur. Nemroth autem tyrā-
nus: vel profugus: siue transgressor: aut apostata in-
terpretatur: an quo res cum nomine conuenit. xiij. di.
oratorium. cum si. tyrannus enim fuit: vt dictuz est:

Melchisedech primus rex verus.

Expositio ⁊ interpretatio nominis nemroth.

profugus

profugus a facie dñi:ſicut Cayn Gen. iiij. qui nō de voluntate dñi imperauit,ſed contra eū, ⁊ turrim edificauit,quam ⁊ dominus deteſtatus eſt.Gen.xj. trāſgreſſor enim legis nature,faciens alijs opprimēdo, ⁊ occidendo quod nollet ſibi fieri.di.j.humanum genus.⁊ apoſtata.i.retro ſtans ab eo,quod facere debebat fratribus ſuis,apoſtatans ab innocentia eccleſie primitiue incipientis in adam : ⁊ eua , ⁊ innocentia formatorum.adde hic quod no.j.lxiij.c.ver.regnum vero. ⁊.xlj.c. poſt diluuium. Poſt nemroth reges venientes reges gentium,⁊ reges chananeorum : ⁊ alij,preter reges deſcendentes ab abraam:de quibꝰ Gen.x.⁊ de abimelech rege gerare.de quo Gene. xx. vſurpatores fuerunt, ⁊ inuaſores regnorum . quod apparet:qꝛ terre eorum: ⁊ regna a dño dant abraā, ⁊ ſemini eius,ſicut iuſto,⁊ ſancto eius.i.iudeis.Gen. xiij.ibi:Omnem terram,quam conſpicis.⁊ Gen.xij. ibi:Semini tuo dabo terram hanc.⁊ Geneſ. xv. ibi: Ego dñs:qui eduxi te de vr chaldeorum:vt darem tibi terram iſtam.⁊ poſſideres eam. Promiſſio autē dñi adimpleta fuit.Exo. xiiij. ⁊.xv. poſtq̄ conſummata fuerunt peccata amorreorum: ⁊ aliarum gentium:ſicut promiſerat dominus: ⁊ predixerat Gen. xv.ibi: Necdum enim cōplete ſunt iniquitates amorreorum vſq̄ ad preſens tempus:vt hec etiam transferuntur:⁊ probantur xxiij.q.v.§. hinc notandū eſt: ver.per ſcientes ⁊ ver.quum ergo. Quum ergo diuino iuſſu ad puniendū peccata populi excitantur:ſicut populus ille iudaicus excitatus eſt ad occupandam terram promiſſionis (Joſue.v. ⁊.vj. ⁊ deinde quaſi per totum.⁊ Deut.vj.⁊ ſeq.⁊ Exo.xiij.c.)⁊ ad delendas gentes peccatrices: ſine culpa noxius ſanguis effunditur: ⁊ que ab eis male poſſident in ius ⁊ dñium rite tranſeunt bonorum.Hac etiam rōne ⁊ typo iudei ſpoliauerunt egyptios malos poſſeſſores. Exo.xij.ibi:Et petierunt ab egyptijs vaſa argentea: ⁊ aurea : veſtemq̄ plurimam: dedit autem dñs gratiam populo coram egyptijs:vt commodarēt eis : ⁊ ſpoliarent egyptios. Et notandum ꝙ dicit gratiam populo:qꝛ gratia dei agitur in anima: vt male poſſeſſa reddat:⁊ peccatum ei dimittatur.xiiij.q6.vj.ſi res aliena.Hiſtoria etiā ponitur.xiiij.q.v.dixit dñs.vbi Aug.ait: Nec iſraelite furtum fecerunt:ſed deo iubēte miniſterium prebuerunt . ad idem extra de diuor. gaudemus.§.nec illi. Regna etiam predicta vſurpata ſunt cōtra que dauid imprecatur.ps.lxxviij. Effunde iram tuam in gentes:que te non nouerunt.ſ.quia ſcire noluerunt:⁊ ideo excuſati non ſunt ps.xxxv.noluit intelligere:vt bene ageret.xxxvij.di.§.vt itaq̄. ⁊ c.non omnis.⁊ in regna.i.reges: que nomen tuū nō inuocauerunt. Ceterum iuſti in iſrael reges a dño cōſtituti ab abraam proceſſerunt:ſicut promiſerat ei dominus.Gen.xvij.ibi:Regeſq̄ ex te egredientur:⁊ infra.Reges populorum orientur ex eo.Abraam enim filius thare de ſemine ſem pudorati : ⁊ patrem Noe reuerentis:perfectiſſimus coram dño:de familia heber deſcendens.Geneſ.xj.caput iudeorum fuit.vnde ſm Aug.Hebrei habraei dicuntur:licet ſm Joſephū dicti ſunt ab heber.vt no.xxxv.q.j.§.hac itaq̄.in gl. a quo.ibi:Nā ceteris omnibus idololatria fedatis: ſola familia heber in cultu vnius dei remanſit.vnde abraam a chaldeis cum fratre ſuo aram in ignē:quē adorare noluit:proiectus eſt:vt numē ſue diuinitatis exurendo ſentiret: quam venerando colere contempſit.glo. ſed non dubitauit ꝙ non eſſet deus: de igne exiuit illeſus:aram:quia dubitauit:exuſtus eſt.vt hec leguntur.⁊ no.pre.§.hac itaq̄.xxxv.q.j. iuſtum ergo fuit vt ab iſta ſancta familia abrae:a qua deſcendunt iudei.vnde dicitur Jo.viij. Pater veſter abraā:⁊c. ⁊ ibi:Semē abrae ſumus.⁊ ibi:Scio quia filij abrae eſtis.⁊ ibi: Pater veſter abraam eſt.reges iuſti deſcēderent qui veri dei cultus:⁊ iuſtitie:⁊ virtutum amatores regnarent ſuper populum dñi peculiarē:⁊ cultorem dei:⁊ ſynagogam illam.i.congregationem iudeorum in iuſtitia regerent:⁊ ab idololatria cohiberent.Hiere.vij.xxiij.q.v.principes.⁊.c.regum. Quorum primus ſaul a dño electus eſt:⁊ per ſuam inobedientiam : ⁊ ſuperbiam poſtmodum reprobatus. j. Reg.x.⁊.xiij.viij.q.j.audacter.lxxxj.di.ſi qui.quē tñ ſamuel ex precepto vnxit in regem iſrael. vt.j. Reg. x.ſed ante ſaul ſamuel propheta miniſter dñi populū regebat.j.Reg.vij.Judicauitq̄ ſamuel filios iſrael ī maſphat:⁊ in ſi.c.ibi,Judicauit quoq̄ ſamuel iſrael cūctis diebꝰ vite ſue ⁊ ibi:edificauit ēt ibi altare dño. vbi clare apparet ꝙ fuit miniſter dñi in templo: ⁊ loco ſacerdotis ps.xcviij. Moyſes ⁊ aaron in ſacerdotibus eius:⁊ ſamuel inter eos: qui inuocant nomen eius.⁊ fuit iudex temporalis.⁊ rector populi iſrael. Poſt ſaul autem ſemper vſq̄ ad chriſtum ſacerdotem:⁊ regem verum: reges in iſrael fuerūt vncti a ſacerdotibus:⁊ ſic cucurrit ſancta eccl'ia antiqua a principio mundi:vt probaui:conſtituta vſq̄ ad chriſtū: qui eccleſiam nouam primitiuam conſtituit in illo:⁊ de illo populo iudeorum:vnde carnem aſſumpſerat. vnde de plebe iudaica primū apoſtolos elegit:quos quaſi fundamentum inſtituit.xxxj.q.j.§.hac itaque. ⁊.deus enim.⁊ deinde illa iudeorū ſynagoga in ſua perfidia derelicta eccleſiam nouam fundatam iā in apoſtolis in gentibus conſtituit:ſicut per prophetā Oſee dixerat:Oſee.ij.ſm ſenſum non literā. In peccatis veſtris dimiſi matrem veſtram : ⁊ iterum per eundem prophetam Oſee. Et vocate plebem meā non plebem meam.ad Rom.ix.vt hec etiam trāſferuntur predi.§.hac itaq̄ . Igitur manifeſte apparet per deductiones ſupiores origines: ⁊ rationes:⁊ figuras primo fuiſſe eccleſia : quā aliquod iuſtum vel iniuſtum imperium temporale:quia imperij conſtitutio ſuper homines:⁊ de hominibus eſt congregata:quam congregationem neceſſe eſt primo preſupponere q̄ ſit regnum:vel imperium: quod de illa cōgregatione conſtituit:ꝙ ſi illa cōgregatio ſancta eſt : vocatur eccleſia ſanctorum.ps.cxlix. In eccleſia ſanctorū.ſi vero maligna:vocatur eccleſia malignantiū. ps.xxv.Odiui eccleſiam malignantium:vt ſufficienter ⁊ ſuperius eſt probatum.Stolidum ergo: nedū falſum eſt dicere fuiſſe imperium ante eccleſiam:quū eccleſia ſemper fuerit poſt creationē ade : ⁊ ſemp erit quū complebit illud Jo.x.Et fiet vnū ouile:⁊ vnus paſtor.ex̄ de bap.licet.qd in hac vita complebit:quū in fine mundi ⁊ oēs nationes:⁊ reliquie iſrael vnum deum adorabunt:⁊ filiū eius dñm Jeſum Chriſtū. Complebit etiā qd dicit dñs per apl'm ad Rom.xj. Quum intrauerit plenitudo gentiū:tunc reliquie iſrael ſalue fient.Eſa.x.adde ad iſtū.c.qd ſcripſi.ī.xlj. c.ver.ꝙ ſecundo opponitur.⁊ infra.lxiiij.c.

Eccleſiā fuiſſe ante q̄dcunq̄ tp̄ale regnū iſtū.

Hebrei quaſi habraei.

Hic continetur diffuſe probatū quō eccleſia non ſit ab imperio:ſed imperium ab eccleſia: vbi etiā continetur quō regalis poteſtas ſit per ſacerdotalem ordinata . Et quō ſacerdotalis ſit prior . Et quō eccleſia habet vtrunq̄ gladium. Cap. 37.

Quod autem eccleſia non ſit ab imperio: ſed im-

perium ab ecclesia: qui est alius capitulus a precedētibus. apparet per rationem proxime positam: q: de congregatione fidelium: que est ecclesia: vt. s. probatum est: procedit imperium, si iustum est: vel de ecclesia malignantium: si iniustum est: sicut species de genere: vt ecclesia sit genus: imperium: vel regnum species: predicata de genere: vt ecclesia contineat imperium sicut genus speciem. sicut hoc nomen animal continet multa: que differunt numero: vt petrum: & Joannem. & specie vt hominem: & capram: vel bouē. sicut hoc genus furtum: que est contrectatio rei aliene. de pe. di. j. vulgaris. continet & rapinam: que est ei⁹ species. xiiij. q. v. penale. & nomen pecus continet omne animal: quod ruminat iuxta illud: Ruminat omne pecus. ad hoc. xv. q. j. mulier. Quod autem regalis potestas sit per sacerdotalem ordinata: & quod prior sit sacerdotalis: probat Hugo de sacra. lib. ij. parte. ij. c. iiij. dicens: Potestas spiritualis: quantum ad diuinam institutionem spectat: & prior est tempore: & maior dignitate: vt in illo priori populo manifeste declaratur: vbi primo a deo institutum est sacerdotium postea vero a deo iubente per sacerdotium regalis potestas est ordinata. & hec authoritas probat istum: & c. precedentem: quem late probaui. Item gl. Dan. v. apud iudeos reges vnctio facit. extra de sacra vnc. c. j. apud gentiles. iiij. insignia: scilicet purpura: fibula: annulus: diadema. Quod autem imperium sit ab ecclesia clarum est: q: sicut. s. xiij. c. longe disserui: ecclesia vtrunq; habet gladium: & exercitium: & executionem gladij temporalis ab ecclesia imperator recipit. vnde Bern. ad Euge. lib. iiij. Quid tu denuo vsurpare gladium tentes: quem semel iussus es reponere in vaginam? Quem esse: qui tuum negat: non satis videtur mihi attendere verbū dn̄i dicentis sic Mat. xxvj. Conuerte gladium tuum in vaginam. tuus ergo: & ipse forsitan tuo nutu: etsi non tua manu euaginandus. alioquin si nullo modo ad te pertineret: & is dicentibus apostolis Luc. xxij. Ecce gladij duo hic: nō respondisset dn̄s: satis est: sed meus est: vterq; ergo ecclesie & spiritualis: scilicet & gladius materialis. sed is quidem pro ecclesia: ille vero ab ecclia exercendus. ille sacerdotis: is militis manu: sed sane ad nutum sacerdotis: & iussum imperatoris. hucusque Bern. Sed & sacerdotes veteris legis etiam materiali gladio vtebantur: quod non fecissent: nisi ad eos temporalis: & materialis gladius pertineret. Moyses enim sacerdos fuit: vnde ps. xcviij. Moyses: & aaron in sacerdotibus: & c. xxij. di. c. ij. & no. lxvj. dist. porro. & tn̄ egyptium interfecit. Exo. ij. & mandauit leuitis īterficere fratres suos idololatras. Exo. xxxij. & xlv. di. disciplina. & xxiij. q. iiij. quid crudele. & q. v. §. hinc apparet. & q. iij. non inferenda. Item phinees: filius eleazari sacerdotis: & ipse sacerdos arrepto pugione intrans scortum perforauit: & iudeum coeuntem cum madianita chozbi nomine: filia nobilissimi principis madianitarum. Vir autem iudeus nomine Zamri duxerat: propter quod meruit pactum sacerdotij sempiterni. vt hec leguntur Nume. xxv. & xxiij. q. viij. legi siromastem. & c. occidit. Itez samuel minister dei Agag regem pinguissimum in frusta cōcidit. j. Reg. xv. & xxiij. q. v. §. hinc apparet. Nonne & helias prophetarum eximius occidit prophetas baal? iij. Reg xviij. & x x. c. in prin. & duos quinquagenarios ochozie. iiij. Reg. j. & de isto vtroq; xxiij. q. iiij. q̄ christus. & in. ca. ea vindicta. Nonne & matathias filius Joannis sacerdos dn̄i: zelator legis occidit iudeum super aram sacrificantem? j. Mach. c. ij. In signum huius gladij temporalis potestatis christus ea vtens: acceptis funiculis: eiecit ementes & vendentes de templo. Jo. ij. c. j. q. iij. ex multis. & c. vendentes. & xxiij. q. iiij. qui peccant. Petrus etiam suus vicarius auriculam malcho amputauit. Joan. xviij. & xxiij. q. j. si petrus. & geminum fecit homicidium ananie: & saphyre. Act. v. & xxiij. q. viij. legi. & c. occidit. & c. petrus. Nec discipuli: sm̄ Amb. peccauerunt petentes ignem descendere super samaritanos. Luc. ix. xxiij. q. iiij. q̄ christus. nec paulus obcecans elimam magum. Actu. xiij. vt pre. c. legi. & xxiij. q. iiij. §. potest tamen in hac. & xlv. di. c. salomon. Nec apostoli peccauerunt: qui mandabant templis: vt corruerent super idololatras: & corruebant: & multi ex eis peribant: vt in eorum gestis legitur. Nec hodie peccat prelatus: qui etiam in maleficio speciali: vbi habet iurisditionem temporalem: mandat fieri iustitiam. vt extra lib. vj. ne cleri. vel mo. eps. Nec hoc dico q̄ clericis sit licitum hodie causas sanguinis agitare: immo prohibitum: vt pre. c. eps. extra ne cle. vel mo. sententiam. & c. clericis quasi per totum. & extra de rap. c. in archiepiscopatu. & l. di. clericum. qui paganum. & c. miror. & in multis ibi. c. & expressum. ij. q̄ō. vij. §. item quum balaam. ver. his ita. ij. Sed vt probem quō ecclesia gladium habeat temporalem: sed per se non eius exercitium: vt superius satis dixi. non enim cum authoritate occidere: vel iuste peccatum est: immo meritum. xxiij. q. v. §. hinc apparet. c. de occidendis. c. miles. c. quum minister. & c. lex eterna. cum alijs. & nisi ecclesia hoc prohibuisset clericis: sine culpa interficerent: si potestatem haberent: vel iuste hoc facerent: sicut sacerdotes legis veteris. vt pre. §. item: quum balaam. quia: qui peccat: non peccat legis authoritate. xxiij. q. iiij. qui peccat. hoc autē ecclesia ex maiori puritate: & innocentia ordinauit. vnde dn̄s ad dauid. j. Paralip. xxij. ait Multum sanguinem effudisti: & plurima bella bellasti: non poteris edificare domum nomini meo: tāto effuso sanguine coram me. de hoc. j. q. vij. si quis omnem. de conse. di. j. c. j. vbi de hoc. Si enim peccatum esset iuste occidere: nunquam angelus dn̄i de mandato eius occidisset pro vno peccato vane glorie regis dauid. lxx. millia virorum de populo israel. ij. Reg. vlt. & j. q. iiij. §. item peccato ciuium. ver. item dauid. nec propter superbiam sennacherib regis assyriorum. lxxxv. millia de populo suo. Esa. xxxvij. & in multis alijs locis percussit dn̄s per angelos iudeos: & gentiles. Irregularitas quoq; non a iure diuino est: sed a canonico introducta. extra lib. vj. de senten. excom. is qui in ecclesia. Et q̄ imperium sit ab ecclesia hinc apparet: q̄ non est legitimus imperator: nisi vnctionem: confirmationem: coronationem: & gladium recipiat ab ecclesia: vt extra de elec. venerabilem. & in clemen. de iureiu. romani principes. & de re iudi. ad apostolice. lib. vj. & in clemen. e. c. pastoralis cura. & de hoc satis in alio. c. dictum est superius. xiij. sicut: nec reges veri in populo israel fuerunt: qui vnctionem a sacerdotibus non receperunt: sicut. s. proxime dictuz est. Itē q: vt plene probatum est. s. in. xiij. c. vt. s. tactum est in isto. c. papa vtrunq; habet gladium: & supra imperatorem est: quia maior eo est. & ad hoc etiam facit. xcvj. di. quis dubitet. Quis dubitet sacerdotes christi regum: & principum: omniumq; fidelium patres: & magistros censeri? Nonne miserabilis insanie esse cognoscitur: si filius patrem: discipulus magistrum

Imperiū ab ecclia: & non ecōuerso.

Ve. legis sacerdotes gladio materiali vsi sunt.

Ecclesia h3 gladiū tpalē: sed non eius exercitiū.

Irregularitas vn̄ p̄cedat.

sibi

sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum potestati sue subijcere, a quo credit non solum in terra, sed etiã in celis sese ligari posse, & solui? Si hoc de omnibus sacerdotibus dicit, quid de illo dei vicario dicendum est, qui est princeps omnium sacerdotum? xcvj. di. constantinus. extra qui fi. sint legi. p venerabilem. §. sunt autem. & caput. xxij. di. c. j. & ij. & pastor pastorum, q: successor christi, princeps pastorũ. j. Pet. v. xcv di. esto. qui dixit Io. vlt. extra de maio. & obedi. solite. pascite agnos meos: siue oues. gl. meos dicit, idest vt meos, non vt tuos gloriam meã in eis quere, non tuam, mea lucra quere, non tua. In quibus verbis ostendit eum non principale caput: sed sui capitis vicarium generalem omnium hominum, nullo excepto imperatore: vel alio. ad quod facit pre. c. solite. §. nos autem. ibi: Nõ distinguens inter has oues, & alias, vt alienum a suo demonstraret ouili, qui petrum, & successores ipsius magistros non recognosceret, & pastores. Item alia gl. dicit, q pascere oues est credentes ne deficiant confortare, terrena subsidia: si necesse est, subditis prouidere, exempla virtutum prebere, aduersarijs obsistere, peccantes corrigere. facit. xcv. di. esto. Nam, etsi alijs aplis christus claues dederit, quum eis dixit, Io. xx. Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta sunt. de pe. di. j. quẽ penitet. singulariter tñ petro dixit Mat. xvj. Tibi dabo claues. xxj. di. in nouo: hoc ideo, vt oẽs per orbem credentes intelligant vnum esse caput vniuersalis ecclesie: extra quam nemo saluatur, vel regnum celorũ adipiscitur. xxiiij. q. j. quicũq;. aut vnus intelligatur christi vicarius principalis in ecclesia sancta: nõ duo: ne vnitatis vinculum dissoluatur. xix. di. ita opime. xciij. dist. legimus. ibi. Quod autem postea vnus electus est: q ceteris preponeretur: in schismatis remedium factũ est: ne vnusquisq; ad se trahens ecclesiam christi rumperet. Et si dicatur q antea fuit imperator: q christus nasceretur. falsum est: q: non debet dici verus imperator qui catholicus non est: vt. s. dixi in. c. xxxvj. & qui a toto mundo electus non est: q: totus mũdi imperator vnus est: vij. q. j. in apibus. nullus enim legitur imperator a mundo electus, vel alicui a deo: qui est mũdi dñs. viij. di. quo iure. imperium supra orbem datum fuit. ergo vsurpatum: vt superius est probatum in illo c. xxvj. vnde Aug. iiij. de ciui. dei. iiij. c. dicit. q remota iustitia, quid sunt regna nisi magna latrocinia? & infra. Eleganter enim: & veraciter Alexandro illi magno, quidam comprehensus pirata ab eo interrogatus quid ei videretur vt mare haberet infestum? rñdit libera contumacia: quod tibi, inquit, vt totum orbem terrarum: sed q: ego exiguo nauigio facio, latro vocor: q: tu magna classe: imperator. Quare etiã voluit deus: vel pro meliori pmisit: vt essent talia regna vel imperia vsurpata: Aug. de ciui. dei. v. li. c. xij. circa finem. dicit sic, Quum diu fuissent regna orientis illustria: voluit & deus occidentale fieri: quod tpe esset posterius: sed imperij magnitudine: & latitudine illustrius. Idq; talibus potissimum concessit hominib⁹ ad domanda multarum gentium grauia mala: q causa laudis: honoris: & glorie consulerent patrie: in qua ipsam gloriam requirebant: salutemq; eius salutem sue preponere non dubitarent: pro isto vno vitio: id est amore laudis: pecunie cupiditatem: & multa alia vitia comprimentes. Itẽ Aug. iiij. de ciui. dei. c. ij. Malorum regnum magis regnantibus nocet, qui suos animos vastant scelerum maiore licentia. his autem:

Pascere oues christi quid sit.

Nõ est imperator nisi catholicus,

Dionidis pirate liberum rñsum ad Alexandrum magnum.

De⁹ iniusta: & violẽta pmisit oñia.

qui seruiendo eis subduntur: non nocet nisi iniquitas propria. nam iustis quicquid malorum ab iniquis dñis irrogatur: non est pena criminis: sed virtutis examen. vij. q. j. aduersitas. v. qõ. v. non omnis. proinde bonus etiam: si seruiat liber est: malus etiã, si regnat: seruus est: nec vnius hominis: sed quod est grauius: tot dominorum: quot vitiorum. de quibus vitijs quũ ageret scriptura diuina: A quo enim: inquit: quis deuictus est: huic & seruus addictus est. ij. pe. ij. & facit Io. viij. Item Greg. in registro epistola. v. in dictione. xiiij. Brunichilde regine Francorum non immerito contigit: vt cunctarum gentium regna precellerent regna Francie. quippe qui earundem gentium creatorem veraciter confitetur: sed vt laudabilius in eo fides cum operibus enitescat: adhortationes nostre eum succendant quatenus: sicut sublimem illum inter homines potentia regalis ostendit: Ita ante deum magnum faciat pietas actionis. Idem in epistola. vj. Childeberto regi Francorum. Quanto ceteros homines regia dignitas antecedit: tãto vltra ceterarum gentium regna vestra profecto culmen extollit. esse autem regem: q: sunt & alij: non mirum est: sed esse catholicum: quod alij non merentur: hoc satis est. Sicut enim magne lampadis splendor in terra noctis obscuritate luminis sui claritate fulgescit: Ita fidei vestre claritas inter aliarum gentium obscuram perfidiam rutilat, ac coruscat. Quicquid autem ceteri reges se gloriantur habere: vos habetis. Sed ipsi in hac re vehementius superantur: quoniã hoc principale bonum non habent: quod habetis. vt ergo: sicut fide: ita & actione regnum regatur: benignam se excellentia vestra suis subiectis semper exhibeat: & siqua sunt: que eius animum offendere valeant: ea indiscussa non puniat. Tunc enim vero regi regum amplius placebit: si potestatem suam restringẽs: minus sibi crediderit licere q̃ potest. Hucusq; Greg. faciunt ad hec. xxiij. q. iiij. sicut. & c. si non ex fidei. Est & alia rõ: quare deus iniusta regna: & violẽta sustinuit: vt per talium reges israeliticum pplm delinquentem: & idololatram feriret: & alios dei inimicos, vt mali malos punirent. xxij. q. v. §. hinc notandum. vñ sennacherib: qui dicitur assur: iudeos puniuit. de quo dicit dñs Esa. x. Assur virga furoris mei: & ipse non cognouit. & nabuchdonosor. iiij. Reg. c. pen. & vlt. & antiochus. ij. Mach. v. & principes romani. Luc. xix. & pre. §. hinc notandum. Secundum Aug. enim mal⁹: aut ideo viuit vt conuertatur: aut q per eum bonus exerceatur. facit. xxiij. q. iiij. hec autem. in fi. Nec obstat quod legitur factum. Ibi allegat Hiero. Quis enim illi exercitui talem potestatem dedit: aut pplo romano q iurisditionem det imperatori in vniuerso orbe? & vide. s. c. c. versi. & si dicatur. & quod no. in spec. in rubrica de scripti. pñtia. §. rõne cause. v. itẽ q: obtentum est: &c. q exercitus imperatorẽ facit. xciij. dis. legimus. & q imperator habet iurisditionem a pplo inst. de iur. na. §. sed quod principi. & no. ex de transla. c. j. gl. j. q: illud olim: hodie verum non est: sed electores: & confirmatio pape. ex de elec. venerabilem. Item sm Innoc. & Ostien. qui hoc no. ex de vo. & vo. re. q super his. papa vicarius generalis est dñi Iesu Christi. s. de transla. c. j. & ij. & ideo potestatem habet non solum super christianos: sed etiam super omnes infideles. Quum enim christus plenariã recepit potestatẽ. ps. lxxj. De⁹ iudicium tuum regi da: & iustitiam tuam filio regis. & Mat. vlt. Data est mihi oĩs potestas in celo: & in terra. Nõ videretur diligẽs: sine sapiẽs paterfamilias:

Sẽnacherib est assur.

Mali q̃re viuant.

nisi & vicario suo, quem in terra dimisit, plenam sup omnem potestatem dimisisset. extra lib. vj. de homic. pro humani. vbi de hoc etiam Ostien. no. Et ideo dicitur de papa, quod habet non solum potestatem: sed plenitudinem potestatis. extra de vsu. pal. ad honorem. ij. q. vj. qui se scit. quia petro, & successoribus eius claues regni celorum dedit dicens: quodcunque ligaueris, &c. Mat. xvj. & xxiiij. q. j. quodcunque. & iterum: pasce oues meas. Joan. vlti. extra de maio. solite.

Oues christi.

Oues autem sunt non solum fideles, sed etiam infideles per creationem, licet adhuc non sint de ecclesie ouili. vnde Joan. x. Et alias oues habeo, que non sunt ex hoc ouili. vnde sequitur quod papa super omnes habet potestatem, & iurisditionem super terram de iure, licet non de facto. approbantur hec in eo, quod legitur: & no. supra de elec. significasti. de iudi. nouit. & pre. c. solite. Et per hanc potestatem, quam habet papa, dicendum est, quod si gentilis, vel paganus: vel barbara quevis alia natio: etsi non habeat nisi legem nature, si tamen contra ipsam legem nature faciat, licite per papam potest puniri. xxxij. quest. vij. flagitia. & c. Gene. xix. vbi habes quod sodomite, quia contra legem nature peccauerunt, puniti sunt a domino. ij. quest. j. deus omnipotens. extra de accusa. qualiter & quando. ij. vnde: quum iudicia dei nobis sint exempla, non occurrit ratio, quare papa, qui est vicarius dei, hoc non posit, & debeat, dummodo facultas adsit. Ideo & omnes idololatras punire potest. naturale enim est vnum, & solum deum credere, & nõ creaturas, vt mandauit dominus moysi Deuter. xiii. & xxiij. quest. v. si audieris. & Matth. iiij. vnum deum adorabis, &c. vnde Paulus ad Roma. j. Inuisibilia enim ipsius a creatura mũdi per ea, que facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius diuinitas, ita vt sint inexcusabiles. & j. c. Qui commutauerunt veritatem in mendacium: & coluerunt: & seruierunt creature potius: quam creatori. Inde est quod papa iudicat: & punit iudeos: si contra legem faciant in moralibus: que immutabilia perseuerant. vj. dist. §. his itaque. quando prelati eorum eos non puniunt. & eodem modo punit eos: si contra legem suam hereses inueniant: & obseruent. Hac ratione moti Greg. ix. & Innocen. iiij. mandauerunt comburi librum: quem iudei vocant talmuth: in quo multe hereses continentur: & puniri illos: qui docerent dictas heteses: vel seruarent. De christianis non est dubium quod potest eos iudicare: & punire si contra legem euangelij faciant: vel grauiter peccent: vt patet in his: que leguntur & no. per Innocen. & Ostien. extra de iudi. nouit. facit. xv. quest. vj. alius. item. xxxij. quest. v. preceptum. extra lib. vj. de sup. ne. pre. grandi. Et quãuis papa aliquando omittat penitentias iustas: & debitas penas omnibus predictis inferre: vel quia facultatem non habet coercendi: vel propter pericula vel scandala: que incumbunt: vel que venire timet: vel quia multitudini parcit. extra de cleri. excom. mi. latores. de tempo. ordi. c. ij. l. de. vt constituentur. Est tamen potestas hoc faciendi apud eum: quando potest: & vult. Juste etiam papa dat indulgentias illis: qui vadunt ad defendendum: & occupandam terrã sanctam: & aphricam: quam incolunt saraceni: que nostra fuit: sicut apparet in concilijs ibi celebratis. & quia saraceni aut nocent: aut semper nobis parati sunt nocere: sicut nostre fidei inimici. ad hoc. xxiij. q. viij. dispar. & q. omnium. & infidelibus terrã possidentibus iustum bellum indicit: quia iustam habet causam,

Papa punit iudeos

quum illa terra sit consecrata natiuitate: conuersatione: & morte Jesu Christi: & in qua non colitur christus: sed mahumetus. Unde: & quamuis infideles saraceni ipsam possideant: iuste tamen exinde depelluntur: vt colatur a christianis: & ad ipsorum dominium reuocetur. nam & predicatione apostolorum: & iusto bello victa fuit: & acquisita ab imperatore romano post mortem christi. & ideo papa ratione imperij romani: quod obtinet. potest: & debet ipsam ad suam iurisditionem reuocare: qua iniuste ab illis: qui de iure hoc non poterant facere: noscitur spoliatus ex interuallo etiam quandocunque potuerit. extra de resti. spo. olim j. collectis amicis. ff. de acqui. pos. quod meo. §. vlti. & l. clam possidere. §. que ad nundinas. & no. extra de homici. significasti. ij. in glos. magna. & hec ratio sufficit in omnibus alijs terris: in quibus nunquam romani imperatores iurisditionem habuerunt. Nec obstat: si dicatur quod ecclesia non habet imperium nisi in occidente. xcvj. distin. Constantinus. j. quia illud loquitur quoad proprietatem, secus quoad tuitionem: & defensionem. hoc enim certum est: quia vnus gladius alteri adsistere potest. vt dicitur extra de sent. excommu. dilectio. lib. vj. precellit tamen spiritualis: vt pater: & magister. vnde potest supplere: & punire temporalem negligentiam: & delictum. xcvj. dis. quis dubitet. c. duo sunt. c. si imperator. Quinimmo: & contra alios infideles: etsi non teneant terram in qua iurisditionem habuerunt principes christiani: potest tamen papa iuste facere preceptum: & cõstitutionem: quod non molestent iniuste christianos: qui eorum iurisditioni subsunt. c. j. de iude. c. de iudeis. & e. quum sit. & c. ex speciali. & c. si. liiij di. mancipia. & c. seq. immo: & si male tractent christianos: potest eos priuare per sententiam iurisditione: & dñio. quod super eos habent: sed non nisi ex magna cã. debet enim eos: quantum potest tolerare: dummodo non sit periculum christianis: nec exinde graue scandalum generetur. Licet enim infideles ad fidem precise non cogantur: quia oẽs sunt libero arbitrio relinquendi: quia sola grã dei in hac reuocatione valet. xlv. di. de iudeis. & xxiii. q. v. ad fidem. de con. di. iiij. gratia. potest tñ papa mandare infidelibus quod in terris sue iurisditionis euangelij predicatores admittant. nam: quum omnis creatura rationalis facta sit ad deum laudandũ: iuxta illud psalmiste. cxvj. Laudate dñm omnes gẽtes. & iterum ps. cl. Omnis spiritus laudet dñm. Certũ est: quod si omnes pagani predicatores prohibeant predicare: peccant. eu. extra de iudeis. quam sit. & ideo a papa sunt puniendi. In omnibus autem predictis casibus: & in omnibus alijs, in quibus licet pape aliquid mandare infidelibus: & compellere: siue punire eos: si non obediant: papa potest soluere: & non aliter de iure suo contendere: bellum eis indicere: & contra eos seculare brachium inuocare. Nec est contra quod dicit apls: Nihil ad nos: qui foris sunt. j. ad Cor. v. ij. q. j. multi. quia illud verum est excõicando: vel precise ad fidem compellendo: quum sola dei gratia vocãdi sint. vt pre. c. de iudeis. xlv. di. alias autem: si nos: vel nostros perturbent: siue inquietent: seu bona nostra occupent: multum ad nos: de quo dici vt legitur & no. extra de diuor. gaudemus. versi. & in premissis casibus: ibi: Qui constitutionibus canonicis non arctantur: verum est quoad matrimonia: vel quoad hoc vt excõicari possint: vt sequit. arceant tñ si alicui christiano iniuriosi existant: multo fortius si fidei: vel cultui diuino contumeliosi inueniant. in talib9 enim p.

Papa hz iurisditionẽ sup infideles.

Nec non cogendi sunt ad fidem.

subtractionem

subtractionem participationis, & societatis omnium christianorum satisfacere compelluntur. extra de iude. c. si iudeos. & quasi per totum. xvij. q. iiij. cōstituit. sed & legibus humanis imperatorum sub imperio degentes subiacent, cuiuscunque sint secte: & ipsam necesse habent seruare: alias gladio si reus exegerit: ferient. C. de iude. l. ij. & l. ne quis. & l. iudei. & C. de paga. l. fi. Videtur etiam domino ostiensi: qui hoc etiam no. s. c. quod super his. quod in aduentu christi omnis honor & principatus: & omne dominium: & omnis iurisditio de iure & de iusta causa: & per illum: qui supremam manum habet: nec errare potest omni infideli subtractus fuerit: & ad fideles translatus: quia hec iusta causa fuit. probatur Eccl. x. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias & iniurias: & contumelias: & diuersos dolos. facit. xxiij. q. vij. c. j. ij. & iij. & quod hoc factum sit comprobatur extra de consti. translato. & hoc in personam christi filij dei viui: qui non solum sacerdos fuit: sed & rex. Luc. j. Ecce concipies: &c. vsque ibi: & regni eius non erit finis: vnde & ipse dixit Matth. xxj. Auferetur a vobis regnum: & dabitur genti facienti fructus eius. Huius autem regni & sacerdotij principatum perpetuum commisit filius dei petro: & successoribus eius: vt patet in eo: quod legitur: & no. extra lib. vj. de homici. pro humani. extra qui fi. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. per totum. maxime in ver. fin. vnde constanter asserimus: quod infideles de iure debent subijci fidelibus: non econtra: vt patet in eo: quod legitur: & no. extra de iude. c. j. in fi. & c. multorum. & c. et si iudeos. Concedimus tamen quod infideles: qui dominium ecclesie recognoscunt: sunt ab ecclesia tolerandi: qui nec ad fidem sunt precise cogendi: vt dictum est. tales enim possunt habere possessiones: & colere christianos: & iurisditionē ex tolerantia ecclesie. & in talibus ab ecclesia tolerantis dicimus locum habere illud petri apostoli in canonica sua. j. c. ij. Subditi estote in omni timore dominis: non tantum bonis & modestis: sed etiam dyscolis. & j. ad Timo. vj. in prin. Quicunque sunt serui: dominos suos omni honore dignos arbitrentur. & omnes infideles: qui nec potestatem ecclesie romane: nec dominium recognoscunt: nec ei obediunt: indignos regno: principatu: iurisditione: & omni dominio iudicamus. & illos: qui terram sanctam vel alias partes: quas christiani acquisierunt: occupānt: vel occupatas detinēt: debere authoritate ecclesie impugnari. super quo vide quod no. Ostien. in summa de iudeis & paga. §. fi. & in summa de hereti. §. qualiter deuitetur secundum Ostien. quod etiam no. extra qui fi. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. ver. sunt autem. ibi: Paulus etiam: vt potestatis plenitudinem exponeret ad Cor. scribens ait. j. ad Cor. vj. dicens: Nescitis quoniam angelos iudicabimus? Et sic loquens de papa: hāc maioritatem: potestatem: & authoritatem summam: & excellentem in omnibus: & per omnia: pre omnibus: & super omnibus totius mundi christianis indistincte sibi datam concedo: secundum ea: que no. s. de conces. prebē. proposuit. Habuit enim papa plenitudinem potestatis: vt hic: & s. de elec. c. illa. de vsu pal. ad honorē. & maior & superior est omnibus christianis: multo potius infidelibus. quod potest probari multis rationibus nimis diluadis: & efficacibus. Primo: ratione ordinis scripture etiam legis humane. in auth. quomodo oportet episcopos. in prin. coll. j. C. de sac. & l. fi. C. de ve. iur. enu. l. ij. §. sed diuine. priores enim: & maiores inferioribus preponuntur. C. de no. C. fabri. l. vnica. post med. facit extra de ma. & obe. c. j. vbi de hoc no. & c. statuimus. & c. quum inferior. Est autem multiplex maioritas: scilicet dignitatis. extra de elec. dudum. §. gestis igitur. extra de offi. del. pastoralis. Temporis. extra de ma. & obe. c. j. Senectutis. ff. de iur. immu. semper. extra de transla. quanto. Prelationis siue dispensationis. extra de elec. transmissam. extra de iudi. at si clerici. Consecrationis. extra de conse. ec. vel al. aqua. extra de maio. & obe. c. per tuas. & c. quū inferior. Ordinationis. extra de maio. & obe. statuimus. hic adde quod scripsi j. in c. lxviij. ver. ad horum suppletionem. Secūdo ratione subiecti. s. anime: que omnibus rebus humanis preponenda est. C. de sacrosan. eccle. sancimus. j. xij. q. j. precipimus. xxxviij. di. sedulo. & quanto quis melioribus & maioribus preest, tāto ipse maior & honestior est. in auth. de defensio. ciui. §. nos igitur. Immo: & ex hoc sequitur quod omnia temporalia subsint ei. nam anima facta est ad seruitium dei: cetera autem ad seruitium anime. & consueuit dici quod qui habet rusticum: habet & bouem. & hoc etiam probatur per preall. c. per venerabilem. ibi. in prin. & probabilius reputatur vt eos ad actus legitimare valeat seculares. vnde propterea creata est anima ad imaginem dei. xxxiij. q. v. hec imago. hominem enim creauit deus propter se cognoscendum: & diligendū: alia vero ab homine fecit propter hominem. i. ad eius vtilitatem. & ideo vltimo creatus est homo: quia quod vltimum est in operatione: primum est in intētione secundum phm. ps. viij. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Gen. j. ad fi. ibi: Crescite: & multiplicamini: & replete terrā: & subijcite eam: & dominamini piscibus maris: & volatilibus celi: & vniuersis animantibus: que mouentur super terram. Item Paulus. j. ad Cor. iij. c. in fi. Omnia autē vestra sunt: siue paulus: siue apollo: siue cephas: siue mūdus: siue vita: siue mors: siue presentia: siue futura. omnia enim vestra sunt: vos aut christi: christus autem dei. xxiij. q. vij. quod autem. in fi. Sic ergo per quādam consequentiam: qui habet regere animas: nō est exclusus ab his: que sunt subiecta animabus. & qui habet quod maius est: habet & quod minus. vt predi. c. precipimus. extra de dona. inter vi. & vxo. per vestras. §. fi. ibi: quum ergo sano ei posit modicum credi dotis: cui creditum est corpus vxoris. extra qui fi. sint legi. per venerabilem. j. riso. ibi: Sic ad actus spirituales illos legitimās vt possint in epos promoueri: ex quo verisimilius creditur: & probabilius reputatur: &c. sic econuerso: vt qui tpalia habet: habeat spiritualia. nam temporalia accidunt aīe: nō econtra. ff. de redhibi. ac iustissime. arg. j. q. iij. si quis obiecerit. vn̄ dn̄s Mat. vj. loquens de tēporalibus: dicit: & hec oīa. s. tpalia adijcientur vobis. vbi expositor non ait dabūtur: ne putentur esse terminus vie: sed adijcientur: quasi adiectiuo modo: non substantiuo. Vn̄ Chrys. non dixit: dabuntur: quia quasi nihil sunt: & ita quere futura: & accipies presentia. sed quidam de adiectiuo faciūt substantiuū: & econuerso. s. de substantiuo faciūt adiectiuum. de quibus Aug. Ve eis: qui derelinquunt te dn̄e. & oberrant in vestigijs tuis: & nutus tuos pro te amant: & obliuiscuntur quid innuant. Nut9 tui sunt oē creaturarum genus. In typo isto merito potest dici terra vacua: & inanis. Gen. j. in prin. Sunt autem tpalia ad solatium: & corporis sustentationem: vt in peregrinatione viaticum. In seruitio dei spiritualia sunt ad decorem aīe: vt digna sit visione dei. Eterna sunt ad consummationē vtriusque: vt beatificemur in regno dei: Bona ergo tpalia dantur in solatium: spūa-

In aduētu christi oīs prelatio est trāslata ad fideles.

Probat pluribus rōnib9 papā eē summus & in tpalib9: & spūalib9.

Maioritas multiplex.

Rō scda

Eximia snia Augustini.

Finis tpalium: & spūalium.

Ratio.ix. lia in meritum, eterna in premium. Tertio ratione
probabili congrua:qꝛ, sicut christus est deus, ⁊ ho
mo,vtráqꝫ pfectissime nãz participãs. Athanasius.
deus ⁊ homo vnus est christus. Et iterum.perfectus
deus,perfectus homo.xxiij.di.qui eps. ex̃ de summa
Papa p- trini.ca.j.extra de here.quum christus.de cele. mis.in
ticipat quedam.Sic eius vicarius generalis, ⁊ singularis
vtráqꝫ na papa, participat cum christo quodammodo naturã
turã cum diuinitatis,quoad spiritualia, ⁊ humanitatis:quoad
christo, temporalia. Nam quoad spiritualia,dicuntur hoies
dij.ps.lxxxj.Ego dixi dij estis:quoad temporalia ho
mines,qui de terra sunt,⁊ terrena querunt: que dicũ
tur eorum.vnde Phil.ij.Omnes que sua sunt que
runt.i.temporalia.sic exponitur.viij.q.j. sunt in eccle
sia.⁊ vere,qꝛ de terra sumus per desideria, ⁊ cogita
Rõ.iiij. tiones in terram reuertimur.Gen.iij. Quarto rõne
fortitudinis:qꝛ spiritualia fortiora sunt temporalibꝰ
s̃.de transla.inter corporalia.qꝛ tẽporalia transeunt.
Sap.v.Quid nobis profuit superbia, aut quid diui
tiarum iactantia contulit nobis?transierunt omnia
illa tanqͣ̃ vmbra.spiritualia non transeunt.Luc.xxj.
Celum.⁊ terra transibunt, verba autẽ mea non trã
Ratio. v. sibunt.xxxv.q.x. fraternitatis. Quinto qꝛ quilibet
Impera- princeps:⁊ imperator nedum pape subest, sed etiam
tores:⁊ re alijs epis:⁊ suo etiam simplici sacerdoti,qui ipsũz sol
ges subij- uit,⁊ ligat, ⁊ iudicat.ad hoc lxiij.dis. valentinianus.
ciunt epis xcvj di.quis dubitet.cum duobus.c.seq.extra de ma.
⁊ obe.solite.§.verum.⁊.§.potuisses.extra de iudicijs.
nouit.§.non igitur.extra de pe. ⁊ re. omnis. Quum
tamen nullus clericus:quantumcunqꝫ minimus exi
stens clericus:⁊ vtens priuilegio clericali alicui laico
possit subesse personaliter in aliquo casu. xj.q.j. iclyta.
ta.c.placuit.xcvj.dis.satis euidenter. extra de iudi. at
si clerici. ⁊ hoc hodie sanxit noua constitutio Frede
Ratio.vj. rici secundi:que incipit hac editali. Sexto hoc fule
tur infinitis authoritatibus,xcvj.di. quum ad verũ
Rõ. vij. c.duo sunt.⁊ per.c.solite. Septimo, diuino oraculo.
⁊ antiquitate:seu diuturna consuetudine approbata,
Rõ.viij. s̃.extra de transla.epo.c.j.⁊.c.quãto. Octauo. ex vi
fidei orthodoxe. sicut enim ponere duo principia he
reticum est.xxiiij.q.j.quedam.ver.cerdonianꝰ.sic po
nere duos vicarios generales,⁊ sibi equales in terris
hereticum videtur:quoad ius pertinet. Ne igitur vi
dearis heresiarcha:iure hec sit fides tua catholica:ꝙ
sicut vnus est deus incommutabilis.s̃.de sum.tri.c.j.
primo rñ. sic est vnus vicarius suus in terris genera
lis:cui omnes angeli.i.hoies debent esse subiecti:⁊ in
omnibus obedire:cuius nauis stabilis est: ⁊ immu
tabilis.nam etsi quandoqꝫ fluctuet.xxiij.di. in nomi
ne dñi.in prima parte.⁊.j.qõ.iiij. turbatur nauicula.
non mergetur.xxiiij.q.j.non turbatur.Sic etiam su
periori conuenit inferior hierarchia:qñ omnes hoies
vicario dei in terris, sicut in celis deo omnes angeli
seruiunt:⁊ intendunt.qñ vero superbiunt ⁊ resistũt:
turbatur inferior: ⁊ offenditur superior hierarchia.
xj.q.iij.qui resistit.⁊ melius.lxxxix.di. ad hoc. No
Ratio.ix. no.ratione vnitatis:que diuisionẽ non recipit. xxiiij.
q.j.loquitur. ergo quum vna sit tantũz ecclesia gene
raliter simul collecta.de conse.di.j.ecclesia.vnum ba
ptisma,vnus deus,vna fides:vt Eph.iiij.viij. q.j.no
uatianus. non potest habere vna sponsa generalis
nisi vnum sponsum generalem,nec alium sibi parẽz:
⁊ equalem.c.ad hoc.extra de preben.quum nõ igno
res.faciunt.vij.q.j.sic.⁊.c.sicut.aliud est dicere opi
nio monstrosa.extra de offi.ord.quoniam, ⁊ in supe
rioribus primis capitulis de hoc satis dictum est.

hac etiam ratione nullus sapiens rex ordinat regnũ
suum ad diuisionem: sed ad vnitatẽ:qꝛ oẽ regnũz in
seipso diuisum desolabitur. Mat.xij.Luc.xj. ⁊.xxv.
qõ.ij.si ea.Sed deus est rex sapientissimus: a quo est
omnis sapientia.Sap.j. ⁊ cui dicitur in ps.ciij.Om
nia in sapientia fecisti : ergo regnum suum : quod est
ecclesia : de quo alibi dicitur Mat.xiij.Mittet filiꝰ
hominis angelos suos: ⁊ colliget de regno eius oĩa
scandala: quod Greg in homi. de cõi virginum: in
telligit de ecclesia militanti : vbi sunt scandala facta
tota die. Sic congregationem fideliũz non ordinat
deus ad diuisionem. sed ad vnitatem:ordinaret au
tem ad diuisionem siue schisma si in ecclesia duo ca
pita ordinasset: quorum vnum alteri non subesset.qꝛ
tunc esset occasio ꝙ aliq ex subditis adhererent vni
alio contempto alij econuerso vel quod esset iurgiũz
inter eos: sicut inter pastores Abraam ⁊ Loth: qui
equales in potẽtia videbantur.Gen.xiij. Igitur nõ
nisi vnũz caput in vna vniuersali ecclesia ordinauit
loco sui qui est caput ecclesie.ad Ephe.j. ⁊ Col.j.⁊.ij.
Et ipsum loquor de christo : dedit caput super oẽm
ecclesiaz: que est corpus ipsius.xxiiij.q.j. aduocauit.
Et ipse ascensurus in celum corporaliter a nobis re
cedẽs: ne sine capite corporali: ⁊ visibili remaneret:
dedit loco sui Petrum:⁊ post eum successores suos:
dicens.Jo.vlt. Pasce oues meas : vt.s̃.sepe dictum
est.⁊ est expressum in illo.c.pro humani. de homi. li.
vj. Nec valet dicere ꝙ romani vel alij ad quos deue
nit imperium eligebant imperatores. qꝛ sicut ex so
la violentia competebat eis : vt totius orbis vicem
gererent: ita ⁊ imperatori electo ab eis competebat
toti orbi ex eadem violentia imperare. Deo autẽz:
qui ex malo scit eligere bonũ. placuit ꝺm Aug.xviij.
de ciui.dei.c.xxij. per romanos orbem debellare ter
rarum: vt in vnaz societatẽ reipublice: legemqꝫ per
ductũz longe lateqꝫ pacaret : que pacatio valuit po
stea ad fidem christi liberius predicandam: ⁊ dei cul
tum amplius dilatandum. ⁊ propterea christus tem
pore pacis nasci voluit. Luc.ij. Exijt edictum. Itẽ Ratio. x.
decimo omnis potestas que in ecclesia est a deo est:
non est potestas nisi a deo. Roma.xiij.xj q.iij.qui re
sistit. ⁊ Joan.xix. Non haberes in me potestatẽz vl
lam : nisi tibi datũz esset desuper.facit.xxiij.q.j.quod
culpatur. sed que a deo sunt : ordinata sunt : vt dici
tur ibidem. Roma.xiij. Ergo iste due potestates spi
rituales ⁊ temporalis : que sunt in ecclesia ordinate
sunt non autem essent ordinate : sed potius dissipa
te : si vna alteri minime subderetur.facit.lxxxix.dist.
ad hoc igitur vna alteri subiecta est: sed non spiritua
lis temporali.vt.xcvij.distin. quis dubitet. cum seq.
ergo temporalis spirituali tanqͣ̃ digniori. xcvj. dist.
duo sunt. Item vndecimo omnis potestas depen Rõ.xj.
dens mesle ab alia: sicut a totali causa : est illi subie
cta : sed potestas temporalis est huiusmodi respectu
spiritualis: igitur est illi subiecta. Minor probatur:
quia quod est causa totalis temporalis potestatis est
in eadem ecclesia. Sed causa totalis ecclesie: quod
est ecclesia : est gratia spiritussancti : qua spirituali
ter regeneramur : dicente apostolo.primo ad Corin
thiorum. duodecimo. In vno spiritu omnes nos
baptizati siue gentiles : siue iudei : siue serui : siue
liberi in vnum corpus sumus: ⁊ omnes vno spi
ritu potati sumus, vbi glos. dicit quod hic fideles
omnes sunt vnum corpus : Quia omnes sunt ba
ptizati in vno spiritu : quo efficiuntur vnanimes:
Sicut totum corpus hominis vna anima vege

tatur.

tatur. ⁊ Aug. ibi dicit: ꝙ ita spiritussanctus facit omnia in membris corporis christi, sicut vna anima videt in oculo, audit in aure, ⁊ in ceteris omnibus ola facit. ergo potestas baptizandi. ⁊ administrādi sacramenta alia, quibus regeneramur spiritualiter, ⁊ gratiam spiritussancti recipimus, qua sic vnum corpus efficimur, est causa potestatis temporalis in ecclesia
Rō. xij. existentis. Item. xij. sicut videmus in maiori ⁊ minori mundo naturali, sic ⁊ in mundo mystico. i. in cōgregatione hominum, ⁊ maxime fidelium debemus arguere esse: sed in maiori mundo naturali videmus ꝙ corpora inferiora regulantur, ⁊ subijciunt corporibus celestibus, ⁊ corpora celestia spiritibus. s. intelligentijs ⁊ motoribus. Ita similiter ⁊ in minori mundo. i. in hoīe corpus regulatur, ⁊ subijcitur aīe naturaliter, ⁊ ab ea vitā recipit. ad hoc. lxxxix. di. ad hoc de pe. di. j. resuscitatus. sub. §. hoc idē. sm Aug. x. de ciui. dei. c. vj. aīa vtitur corpore sicut stimulo, ⁊ instrumento. igitur sic erit in mundo mystico, q est vniuersalis ecclesia, ꝙ potestas tēporalis regulabit, ⁊ subijcietur spirituali, ⁊ per consequens imperator pape.
Xiij. rō. Item. xiij. phs. ij. physicorum probat ꝙ materia est pp formam per hoc, ꝙ ars inductiua forme principatur, ⁊ imperat arti preparatiue materie: ⁊ hoc ꝑparatiua materie, ac etiam operatiuum ordinat, sicut ad finem, ad operatiuum per partem inductiuā forme. Exemplū, ars edificatiua, que est inductiua forme domus, imperat dolatiue lignorum vt preparet ligna sm exigentia forme domus inducende, ad quā ligna dolata ordinantur, sicut ad finē. sicut ergo est in actibus, sic potest argui in potestatibus, ꝙ illa potestas principatur, ⁊ imperat alteri potestati, ad cuius actum, tanꝗ ad finem ordinatur actus alterius potestatis. Sed ad actus proprios potestatis spiritualis, qui sunt deum colere in sacrificijs, quibus vult ab hoīe coli, ⁊ regenerare hoīes sacramētis eos ordinātibus ad vitam eternam. immediate ordinatur potestas spiritualis siue imperialis, ⁊ eius actio sicut ad finē dicente Aug. v. de ciui dei. c. xxiiij. Nec enim nos christianos quosdam imperatores ideo felices dicimus, qr vel diutius imperarunt, vel qr imperantes filios morte reliquerunt. ⁊ infra. Sed, si iuste imperant, ⁊ potestatem suam ad dei cultum maxime dilatandū ordinant. Adde hic quod scripsi in. lxij. c. ver. qm igit. vñ ⁊ Isid. Cognoscant principes seculi deo se debere esse reddituros rationem pp ecclesiā, quā christo tuendam suscipiūt ⁊c. xxiij. q. v. principes. igit potestas spiritualis imperat tpali, ⁊ papa imperatori.
Xiiij. rō. Xiiij. confirmatur etiam hoc: qr illa potestas, que immediatius ⁊ directius ordinat ad finem simplr vltimum cōsequendū est simpliciter sublimior illa, q non nisi mediante illa ordinat ad consequendum illum. ita ꝙ, sicut finis est sub fine, sic ⁊ potestas sub potestate. xj. q. iij. q resistit. Sed potestas spiritualis immediate ac directe ordinat ad finem simpliciter vltimum consequendum. s. vitam eternam. c. bo. xcv. di. esto. ver. recordemur. potestas vero tpalis non nisi mediante spirituali. pro quanto. s. ordinat ad cultū dei dilatandum: ⁊ defendendum. vt per. c. principes. q cultus est actus potestatis spiritualis: ergo potestas
Xv. rō. spiritualis est simpliciter sublimior tpali. Xv. Itē papa est verus vicarius christi: cui dicit Io. vlt. Pasce oues: ⁊c. sicut sepe. s. dictum est, sed christo: vt hoī data est oīs potestas in celo: ⁊ in terra. Mat. vlt. dicente ibi Rabano in gl. non de coeterna patri diuinitate: sed de assumpta loquitur humanitate. Illi autē potestas data est: que paulo antea fuerat crucifixus: sepultus in tumulo: qui ⁊ resurrexit. Igit ⁊ pape data est omnis potestas in terra: ⁊ spiritualis: ⁊ tpalis. de hoc etiā. s. dixi. Item. xvj. sicut. s. dixi melchisedech Xvj. rō.
sacerdos: ⁊ rex assimilatus filio dei fuit: cui christus succedit: sm aplm ad Heb. vij. cui ⁊ papa in vtraque dignitate succedit sicut hoī: qr Apoc. xix. dicit ꝙ christus habet scriptum in vestimento. i. in humanitate assumpta: ⁊ in femore suo. de quo femore Gen. xxiiij. in prin. pone manum tuam subtus femur meum: qr christus ex abraam nascitur. Mat. j. Liber generationis: ⁊c. rex regum: ⁊ dñs dominantium: igit ⁊ papa eius vicarius est ⁊ rex. Hoc est etiam quod dicit apls ad Eph. j. ꝙ deus omnia subiecit sub pedibus christi. i. sub humanitate eius sm glo. qr sicut pes est inferior pars corporis: ita humanitas est inferior natura in christo: ⁊ ipsum dedit caput super omnem ecclesiā: que est corpus ipsius. vbi gl. dicit ꝙ proprie dicitur caput ecclesie sm humanitatem: sm quod coniungitur ei natura: ⁊ gratia. Sed papa solus est eius vicarius: vt sepe dictum est: igitur ipse solus est caput ecclesie militantis: vel tenet capitis christi locum: cui omnia membra ecclesie sunt subiecta: vt christo: qui fuit rex: ⁊ sacerdos. ad hec. xix. dist. ita dominus. extra lib. vj. de elec. fundamenta. vnde, ⁊ petro vicario suo dixit Ioan. j. Tu vocaberis cephas: quod latine sonat caput: eo ꝙ pro capite sit constitutus apostolorum: vt dicit papias. xxj. distin. in nouo. xxij. dist. c. j. vnde ⁊ clerici: qui sub nullius disciplina: vel prouidentia episcopi viuunt: acephali vocātur: xciij. di. nulla ratione. Item. xvij. apud illum residet regalis: Rō. xvij.
sine imperialis dignitatis plenitudo: cui de iure competitur imperium transferre: quod est vni auferre: ⁊ alteri conferre ius: ⁊ potestatem eligendi imperatorem: tribuere: electum examinare: inungere: consecrare: ⁊ coronare: ⁊ per consequēs approbare: vel reprobare: sed hec omnia de iure competunt pape: vt dicit extra de elec. venerabilem. extra in clemen. de iureiu. romani principes. ⁊ in clemen. de re iudi. pastoralis cura. ⁊ extra lib. vj. de re iudi. ad apostolice. ⁊ de hoc. s. dixi in. xiij. c. ver. item tenet. facit ad hoc. quia papa priuat etiam reges regnis: ⁊ substituit alios: ⁊ absoluit fideles a fidelitate eorum. Potest etiam nedum ipse: sed etiā quilibet epūs reges: ⁊ imperatores excōicare ad hec xv. q. iij. alius ⁊. c. nos iuratos. extra lib. vj de sup. negli. pre. grandi. xcvj. di. duo. Itē. xviij. Rō. xviij.
apud illum residet potestatis plenitudo: ad cuius iudicium referri debet omne arduum: vel ambiguum: vel difficile tam in spiritualibus: ꝗ in tpalibus: sed talis est papa. vt per. c. per venerabilem. ex q fi. sint legi. ⁊c. Item. xix. ille est simpliciter prelatus omniū: Rō. xix.
⁊ monarcha: ex cuius iudicio pendent oēs: ⁊ qui p oībus est redditurus in diuino iudicio: seu examine rationē: hi enim sunt actus prelati: sed papa est hmōi. vt. xcvj. di. duo sunt. ⁊. ix. q. iij. aliorum ergo ⁊c. Et si dicat ꝙ est monarcha in spiritualibus: ⁊ non in tpalibus: non est verum: ꝗ qr pp contemptum in spiritualibus papa punit imperatorem in tpalibus. lxiij. di. hadrianus. Item. xx. ille est maior alio: qui ipsum Rō. xx.
iudicare: ⁊ a quo iudicari nō potest: sed papa potest imperatorem iudicare: ⁊ omnem hoiem: ⁊ a nemine iudicari. xl. di. si papa. ⁊. ix. q. iij. nemo. ergo ⁊c. ⁊ de hoc s. dixi. Itē. xxj. Luna a sole recipit luminis dignita Rō. xxj.
tē: ⁊ impator luna a papa sole culminis dignitatē: sic arguit p. c. solite. ex de ma. ⁊ obe. Itē. xxij. Hugo de Rō. xxij.
sacramētis lib. ij. par. ij. c. iiij. dicit ꝙ quantū vita spi-

ritualis dignior est q̄ terrena, ⁊ spiritus q̄ corpus,
tantum spiritualis potestas terrenam potestatem, si-
ue secularem honore, ac dignitate precellit. Nam
spiritualis potestas terrenam potestatez ⁊ instituere
habet vt sit ⁊ iudicare habet si bona non fuerit, ip-
sa vero a deo instituta est primum, ⁊ cum declinat: a
solo deo iudicari potest, sicut scriptū est. i. Cor. ij. Spi
ritualis iudicat omnia, ⁊ ipse a nemine. ⁊ hoc decla-
ratum est expresse in populo israelitico vbi primus a
deo sacerdotium institutum est. Postea vero per sa-
cerdotium iubēte deo regalis est potestas ordinata.
Audi vocem ppli in oibus que loquunt. j. Reg. viij.
Rō. xxiij. dedit eis regem salutem. Item. xxiij. Amb. ostendit
in suis scriptis: ꝙ aurum non tam preciosius sit plū-
bo, q̄ regia potestate sit altior ordo sacerdotalis. Itē
idem. sublimitas epalis nullis poterit comparatio-
nibus adequari. si regum fulgori compares: ⁊ princi
pum diademati: longe erit inferius q̄ si plumbi me-
tallum ad auri fulgorem compares: quippe quū vi
deas regum colla, ⁊ principum submitti genibus sa
cerdotum, ⁊ osculata eorum dextera orationib⁹ eoꝝ
Rō. xxiiij credant se communiri. xcvj. di. duo sunt. Itē. xxiiij.
Ioānes papa. imperatores christiani subdere debēt
executiones suas ecclesiasticis presulibus non prefer
re. xcvj. dist. si imperator. in fi. Dicendum est ergo ꝙ
apud papam residet vere: ⁊ originaliter vtriusq; po-
testatis: ⁊ iurisditionis plenitudo. Sed potestatez tē
poralem regulariter concedit imperatori: ⁊ alijs regi
bus: qui sub imperio debent esse. vij. q. j. in apib⁹. vbi
de hoc. ff. ad. l. rho. de iac. deprecatio. l. q leuande. lxiij.
di. hadrianus. vbi de hoc. ⁊ mediante ipso ipsi exer-
cet sibijpsi non auferendo, sed ipsam iniungere: ac ei⁹
executionem certis casibus reseruando. extra qui fi.
Ponunt casus, i qbus eccla se itromittit de tpalibus. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. hinc est etiā
ꝙ imperator dño pape fidelitatem iurat, ⁊ eius fide
lis est. lxiij. di. tibi dño. extra in clemē. de iureiu. roma
ni principes. vbi de hoc expressius. Casus autez in
quibus se ecclesia de temporalibus intromittit sunt.
Primus, qū imperator, vel princeps donat ecclesie
iurisditionem in castro, vel villa, vel prouincia, sicut
habet ecclesia in patrimonio beati Petri: vt pre. §.
rationibus. in marchia anchonitana: in romandio-
la: in ducatu spoletano: in comitatu campanie: ⁊ in
multis alijs terris. Regnum etiam sicilie patrimo-
nium est ecclesie. xciiij. dist. valde. extra de re iudi. ad
apostolice. vj li. ⁊ totum imperium occidentis ex do
natione constantini. xcvj. distin. constantinus. Unde
vere ⁊ proprie papa monarcha est occidentis: vnde
necesse est etiam per hanc rationem: ꝙ ab eo in occi-
dente imperium teneatur. ⁊ reuera dictus est dñs ⁊
imperator legitimus vrbis. Secundus est qñ occur
rit aliquid difficile vel ambiguum. vt pre. §. rationi-
bus. Tertius est ratione delicti. extra de iudi. nouit.
Quartus est quum iudex secularis est negligēs vel
iniustus: presertim vacante imperio: quo vacante, pa
pa imperatori succedit. vt est hodie declaratum. extra
in clemen. de re iudi. pastoralis §. finali extra de fo.
compe. licet. vbi de hoc per glos. ⁊ docto. post ī. no.
⁊ in alijs casibus ibi in glos. adde hic quod no ī. in
l vj. c. §. ex his autem. ver. de quibus autez. Et ex hoc
clare patet ꝙ papa ex se iurisditionē habeat tempo-
ralem: quia alias eius executionez in predictis casi-
Euaginatio gladij qd signifi cet. bus non haberet: nisi ei concederet imperator. Hoc
etiam patet per illud Luc. xxij. superius allegatum:
Ecce duo gladij ⁊c. quorum vnus secundum gl. fuit
euaginatus: ⁊ alter non. per quos intelligitur dicta

duplex potestas. Per euaginatum spiritualis: vnde
⁊ percussionem petri: qui abscidit auriculam malchi
serui pontificis. Ioan. xviij. euaginatio spiritualiter
moralizatur. xxiiij. q. j. si petrus. Per non euagina-
tum temporalis: vt per euaginationem intelligatur
potestatis executio: vt sic apud christum ⁊ eius vica
rios sit vtraq; potestas: sed temporalis quantuz ad
iurisditionem: non quantum ad executionez vsū lo-
quendo. non quia non possit: sed q: vt dicit. ij. Tim.
ij. x. di. qm̄ decuit vt spiritualis actio a carnalibus di
staret incursibus: ⁊ deo militans minime se negotijs
secularibus implicaret. idem. xcvj. dist. quum ad ve-
rum. facit opti. xj. q. j. te quidem. cum. c. seq. ⁊. §. ex his
omnibus ij. ibi: secularia igitur iudicia. adde ad istū.
c. ⁊. §. alias obiectiones ⁊ solutiones quas posui. ī.
in. lix. c. in. §. restat.

Tpalis iurisditio pape sub est. Ad illa que possunt dici vtranq; potestatez. s. tem
poralez ad papam non pertinere: ⁊ iurisditiones esse
distinctas: respondendum est. ⁊ primo ad id: Reddi
te que sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo. in. c. xij. ⁊
Mat. xxij. Mar. xij. ⁊ Luc. xx. ⁊. xxiij. q. viij. conue-
nior. cum. §. pre. ecce ꝙ. xvj. q. vij. maiores. dico ꝙ si-
cut a deo non excluditur dñatio in temporalibus: q:
dñi est terra ⁊c. ps. xxiij. ⁊ ps. lxxxviij. viij. di. quo iu-
re. extra de deci. tua. ij. quis appropriatius attribuat
sibi dominatio in spiritualibus: propter excellentiaz
spiritualium respectu temporalium. extra de maio. ⁊
obe. solite. ita nec a dei vicario excludetur. Unde licet
ista responsio fuerit cauta: ne interrogantium nequi
tia posset ipsum capere in sermone: fuit tamen verissi
ma, ⁊ ad propositum nostrum dicta. quum enim dei
sunt omnia: ⁊ eius imperium ⁊ regnum. Dan. ij. ad
fi. ibi in diebus autez. quod iubet christus cesari esse
reddendum, debet ⁊ dicitur etiam ⁊ deo reddi, quia
cesari est reddendum propter deum, qui imperiuz or
dinauit vt instrumentuz suum ⁊ sui vicarij, ad defen
sionem fidelium ⁊ eorum conuersationem pacificaz
conseruandam. xxiij. q. v. principes. ⁊. c. administra-
tores. ⁊ sic intelligitur quod dicit. l. ꝙ summa nobis
dona a deo concessa, sunt sacerdotium ⁊ imperium.
in auten. qūo oportet epis. in prin. col. j. ⁊ tū vtrunq;
exercuit christus: vt legitur ⁊ no. x. di. qm̄. ⁊. xcvj. di.
quum ad verum. Sicut ergo diuisio eoꝝ que sunt ce
saris: est diuisio non disparatoꝝ, sed superioris ⁊ infe
rioris: q: oīa que sunt cesaris, sunt etiam dei: ⁊ non
econuerso. sic dñatio imperatoris est pape suo modo:
⁊ non econuerso: ⁊ sicut dñatio imperatoris est dei
principaliter ⁊ sicut conferentis ⁊ cōicantis eam: ce-
saris autem est sicut ministri ⁊ cui cōicatur. sic etiam
principaliter est pape eam conferentis ⁊ imperatori
cōicantis. Preterea nullus negat quin oēs sit sub-
ditus regi vt in libro feudorum: q: comitatus intra
terminos alicuius regni sunt: ergo de eius iurisditio
ne sunt. vide quod legitur ⁊ no. extra de offi. archi. c.
fi. maxime per Inn. dicit: ⁊ tū subditi comitis aliud
debent regi ⁊ aliud comiti. ⁊ dicet eis a vero iudice
reddite que sunt comitis comiti: que sunt regis regi.
Ex hoc tū non potest argui ꝙ dñm comitis non sit
regis tanq̄ principalis ⁊ directi dñi, licet comes vti
lis dñs sit. Papa etiā in imperio superior dñs est.
extra in clemen. de re iudi. pastoralis cura. § fin. ibi,
Ex superioritate quam ad imperium non est dubiū
nos habere, ⁊ fidelitatem iurat pape imperator pro
imperio, ergo ab eo tenet illud. vt pre. c. pastoralis. ⁊
in cle. de iureiur. romani principes. Item ideo dixit
dñs dictū verbū, Reddite q̄ sunt cesaris ⁊c. vt ostē-

dat

dat ꝙ imperatori, ⁊ cuilibet potestati ius suũ ⁊ cen sus soluendus sit: vt sit probatio subiectionis. x. q. iij. illud. C. de. epis. ⁊ clericis. nulli. ex. de cẽsi. omnis. Ceterum nullus negat quin imperatori iura debita sint soluenda: nec in hoc nec in aliis iurib⁹ papa intendit imperatori in aliquo derogare. extra de iu di. nouit. q fi. sint legi causam que ij. Nã si cuiq; sua iurisdictio nõ seruatur: ordo ecclesiasticus confunditur. xj. q. iij. peruenit. sed nõ ꝑp ea in imperio ius habere papã negatur: vt plene superius est probatum. Secundo ad id qδ opponit̃ de Joan. vj. c. Jesus ergo quum cognouisset qz vẽturi erãt vt raperẽt ⁊ facerẽt eũ regẽ: fugit iterum in montẽ ipse solus. ⁊ ad illud Joan. xviij. Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo. ⁊ quod sequitur: nũc autẽ regnũ meũ nõ est hinc: respondeo ꝙ quantum ad literã exponẽdo fecit hoc: qz quum esset rex regum: ⁊ vl'is dñs oium nõ oportebat ꝙ amplius rex fieret illius parue religionis. vñ Joã. xviii. Pilato dicẽte sibi: Ergo rex tu, non negauit se regẽ: sed dixit. Tu dicis: qz rex sum ego. Moraliter vt dicit glo. fecit hoc docens prospera mũdi fugere, ⁊ contra ea orare. refert se ad illud ꝙ solus erat in mõte vbi est locus orõnis vnde Gre. ait. Rex fieri noluit: ad crucis vero patibulũ sponte venit: oblatam gloriã culminis fugit. penã probrose mortis appetijt: vt membra eius discerent fauores mundi fugere: terrores minime timere. Quanto inquam ergo christus esset dñs mũdi in tẽporalibus ⁊ spiritualibus: pro quanto erat summus pontifex: subditos conabat̃ trahere ad regnũ celeste consequendum: quia ad hoc venerat, quod nullus bene cõsequitur: nisi contẽnendo terrenum. vnde Leo papa in sermone de ephĩa dicit de ipso: Dñs temporale nõ querit regnum: qui prestat eternũ: ⁊ tamen in hoc ꝙ vocat eũ dñm: scilicet mundi: tribuit sibi temporale regnũ. Vel põt exponi: Regnũ meũ: scilicet quod corde gero ꝑ amorẽ ⁊ fidelib⁹ meis opto. non est de hoc mũdo. Vel regnũ meum scilicet celeste: de quo Matth. v. in prin. ⁊ vj. ⁊ Lu. xi. ibi: Adueniat regnũ tuuz: qδ specialiter dicitur esse christi: qz ibi regnat ⁊ regnaturus est in sanctis. nõ de hoc mundo. i. non concordat cum regno mundi. Adde etiam hic qδ scripsi in. lix. c. §. restat. ver. ad illud qδ obijcitur. infra. ⁊ in. ii. parte. c. lvij. in. §. item questionem istam: qz illud vnicũ ⁊ pacificũ: istud diuisum ⁊ seditiosum: vt probat experientia. Matth. xij. ⁊ Luc. xj. Omne regnum in se diuisum ⁊c. Itez illud perpetuum. Ps. cxliii. Regnũ tuũ regnum oium seculorũ. Dan. ii. ⁊ xij. Istud momentaneum ⁊ fragile. Eccle. x. Omnis potentatus vita breuis. j. Mach. xj. Rex ptolomeus iposuit sibi duo diademata vna die: ⁊ tertia die mortuus est. Hiero. Principatus vt ingreditur. deseritur: dum tenetur labitur ⁊ incertũ est qua die finiatur. Eccle. xxj. Stupa collecta synagoga peccantiũ ⁊ consummatio eius fauilla ignis. quasi diceret: ptãs peccatoruz deficit vt stupa ad ignẽ. Itẽ regnũ celeste amplissimũ. Baruch: iij. Quã magna est domus dei, ⁊ ingens locus possessionis eius, ⁊ econtra regnũ terrenũ est angustũ. vnde Boetius: Ois terre ambitus: ad celi spatium puncti obtinet rationẽ. Idẽ oñdit Seneca dicens: ꝙ paucis diebus posset nauis a litoribus hispanie vsq; ad indiã ꝑmeare: sed velocissimus planeta vix triginta annis potest explere circulũ firmamenti: quod tamen paruissimum est respectu vltimi corporis: scilicet celi empyrei: vbi sunt angeli ⁊ sancte anime dei faciem contemplantur. Itẽ propter trãquillitatem ⁊ pacem. Esa. xxxij. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis ⁊c. Sed regnum terrenum in turbatione est. vnde herodes rex turbatus est ⁊ oĩs hierosolyma cũ illo chr̃o nato. Matth. ij. Itẽ propter securitatẽ. Esa. xxxij. Securitas erit vsq; in sempiternum. sz regnũ terrenũ semper est cum timore. Job. xv. ibi: Cunctis diebus suis impius supbit: ⁊ numerus annorũ incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semp in auribus illius: ⁊ quum pax sit: ille insidias suspicatur. Seneca. Nõ est liber qui seruos suos timet. Itẽ propter affluentiã. Prouerb. viii. Mecum sunt diuitie ⁊ gloria. Ps. lxiiij. Replebimur in bonis domus tue. itẽ Ps. xvj. Satiabor quũ apparuerit gloria tua. Exo. xxxiij. Ego oñdã tibi oẽ bonũ. i. summũ bonũ. in quo solo sunt oĩa bona. Aug. Si bona singula creata delectabilia sunt: cogita in mẽte q̃z delectabile est illud bonũ qδ cõtinet iucunditatẽ omniũ bonorum: ⁊ non qualẽ in reb⁹ creatis summus expertisz tanto differẽtius quãto differt creator a creatura. Si. n. bona est vita creata: cogita quãto melior vita creatrix. Si bona ⁊ iucũda est salus creata: quãto iucũdior est salus que fecit oẽm salutẽ? Si amabilis est sapientia in cognitione creatarũ rerũ: q̃z amabilis est sapiẽtia: que ex nihilo cõdidit oĩa? Deniq; si multe ⁊ magne delectationes sunt in rebus creatis delectabilib⁹: quanta delectatio est in illo qui fecit delectabilia? Sed regnum terrenum est in defectu. Seneca. Scias illos multis indigere q multa possidẽt. Eccl. v. Ubi multe sunt opes: ⁊ multi q comedũt eas. Itẽ ꝑp iucunditatem. Ps. xxx. Quã magna multitudo dulcedinis tue dñe ⁊c. Bernar. Uides qũo memoriã suauitatis huius aĩa exprimere gestiẽs verba multiplicat. Hanc dulcedinẽ nouit expertus: inexptus ignorat: qz nemo scit nisi q accipit. Apoca. ii. vnde ⁊ alios ad gustũ suauitatis inuitãs. ait Ps. xxxiij. Gustate ⁊ videte qm̃ suauis est dñs. Sed regnum terrenuz est in merore. j. Machab. vj. post prin. In quantã tribulationẽ deueni, ⁊ i quos fluct⁹ tristitie i qua nũc sum ⁊c. verba sunt Antiochi regis. vbi ⁊ dicit̃. Ut audiuit rex s̃mones istos expauit: ⁊ cõmot⁹ est valde: ⁊ cecidit in lectũ. ⁊ incidit in languorẽ pre tristitia ⁊c. qδ sequit̃ hoc est regnũ christi qδ non est de hoc mũdo: qz contrariũ huic mũdo. Qδ etiã christus vere rex fuit tẽporalis: ⁊ ꝑ consequẽs papa suus vicarius apparet ex dictis Richardi sup Apocalyp. j. c. super verbo: Princeps regũ terre: dicentis: Reges sunt triplices. Quidã regũt sibi subditos quo ad terrena: vt principes seculares. Quidã quo ad spũalia: vt ecclesiarũ rectores. Quidã regũt semetipsos: vt singuli fideles. Christus est princeps omniũ regũ: qz ab ipso est oĩs ptãs secularis ⁊ cura pastoralis ⁊ singularis solertia cuiusq; fidelis: que cuncta sicut ab ipso habent originem: sic s̃m ipsum habere debẽt actionẽ: vt principes ꝑ ptãtem secularem inter subiectos sibi hoĩes teneãt iustitiã. facit. xxiii. q. v. regũ. Pastores ꝑ curã pastoralẽ: fidelib⁹ sibi cõmissis prebeãt doctrinã: facit. xliij. dist. ephesiis. xj. q. iii. nolite. ⁊ singuli fideles ꝑ singularẽ solertiã i semetipsis seruẽt sanctimoniã. e. ij. q. j. scelus. ⁊ illud. j. Pet. ii. Uos estis genus electum regale sacerdotium ⁊c. Principes sibi subiectis debẽt contra raptores homines defensione. Pastores ouibus sibi commissis: contra impugnãtes demones instructionem. singuli autẽ sibimetipsis cõtra vitia

Regnum mũdi christus contempsit.

Christus rex tẽporalis.

Reges triplices.

reluctationem. hucusqꝫ. fi. Sic ergo christus ⁊ eius vicarius papa imperator celestis est. extra de elec. fundamenta. §. ne autem ibi: Imperator celestis instituit. ⁊ xj. q. iij. iulianus. ⁊ rex celestis ⁊ terrenus. vt extra in prophe. decretaliũ: Rex pacificus: ⁊ regnum suũ spirituale, non carnale: nõ fit de hoc mundo: qꝫ caro ⁊ sanguis regnum dei nõ possidebunt. j. ad Cor. xv. ad fi. insinuãs etiã predicta verba: Regnum meũ nõ est ⁊c. illos ad regnũ huius mundi pertinere: qui auxilio humanarum viriũ: non diuino presidio ab imminenti iniuria se tueri cõtendũt. sic exponit dicta verba domini. Gratian⁹. xxiij. q. iij. c. j. vbi dicta verba ponuntur. Qđ etiã in isto puncto vult a se excludere caliginem intellectus, papã non considerat hoiem: sed deum quodammodo: qꝫ vicarium extra lib. vj. de elec. fundamenta. §. ne autem ibi. Ipsiqꝫ romani pontificis vicarij dei. ⁊ c. ti. vbi periculum. §. ceterũ. Creatione vicarij iesu christi successoris Petri: rectoris vniuersalis ecclesie: gregis dñici directoris. extra vt eccle. bene. vt nostrum. §. porro. ibi. Qm̃ etsi locũ dei teneamus in terris ⁊c. extra de trãsla. quãto. ver. non. n. Nõ. n. homo: sed deus separat quos romanus põtifex qui nõ puri hois: sed veri dei vicẽ gerit in terris. ⁊. j. Non humana: sed diuina potius authoritate dissoluit. cũ fi. Sicut ergo nullus fidelis dubitat quin christus fuerit rex ⁊ sacerdos ⁊ rex celi ⁊ terre. vt extra de sum. triu. c. j. §. vna. ⁊ Apoc. xvij. ⁊ xix. ⁊. j. Timoth. vj. ibi. Rex regũ ⁊c. ⁊ cõditor oium celestiũ ⁊ terrestrium: qꝫ oia per ipsum. s. verbũ: scilicet filiũ dei: facta sunt. Joã. j. ⁊ vna persona in duabus naturis. vt pre. c. de summa trini. c. j. §. hec sctã, ⁊ hec oia. š. cap. proximo. ⁊. xiij. latius superius sunt probata. Sic nullus catholicus dubitare debet quin summus vicarius generalis in terris pariter vtrãqꝫ habeat ptãtem: immo nõ lõge esset ab heresi cõtrariũ pertinaciter affirmare: qꝫ esset negare filiũ dei cõditorem terre ⁊ regẽ: ⁊ sic ponere duo principia cũ hereticis marchionistis. xxiiij. q. vlti. quidã. ver. marchioniste. Itẽ qꝫ ols ptãs ab ecclesia est: vt. š. probatum est. qꝫ extra ecclesiã nulla ptãs aut iurisdictio vera est: vt est expressum. xxiiij. q. j. §. sed illud. ⁊ de hoc etiã. š. satis tactum est. Tertio ad illud qđ di: ꝙ imperator ex electione habet ius in imperio: ⁊ põt administrare ante cõfirmationẽ pape: vt legit ⁊ no. xciij. dist. legimus. ⁊ no. Jonoc. ⁊ Ostien. extra de elec. venerabilẽ. Rñdeo ꝙ non ꝓpea negat ꝙ papa vtrãqꝫ nõ habeat ptãtem, qꝫ ius qđ imperator habet: ex electione cõcordi habet. quia electus ab illis quos papa ⁊ ecclesia cõstituit electores. Nã illi qui eligũt imperatorẽ a papa habuerũt hoc ius eligendi: vt pre. c. venerabilẽ. ⁊ pre. c. romanu principes. ex̃ in clemen. de iureiur. j. rñso. vbi de hoc. ergo originaliter ius istud a papa sibi cõpetit mediantibus electoribus, simile ad hoc: quia apostoli elegerũt. lxxij. discipulos. xxj. distin. in nouo. ⁊ tamen dominus dicitur eos instituisse. xxj. distin. §. j. qꝫ quod per alios fecit per se fecisse dicitur. vt ibi no. in glo. sed contra. itẽ qꝫ etiam ſm glo. non consequitur imperator exercitium administrandi: etsi consequatur ius ex electione: vt no. lxiij. dist. quanto. de hoc. j. c. xl. in fi. ⁊ c. xliiij. ver. ⁊ ꝙ non. Quarto ad illud. c. xcvj. di. si imperator. vbi dicitur ꝙ diuinitus imperator consecutus est suam potestatem, ⁊ ad illud quod dicitur ibi in glo. argumentando: non ergo a papa: respondeo ꝙ hoc non sequitur ex textu: sed est fallacia consequentis. sicut non sequitur gentes diuinitus sunt consecute baptismum: ergo nõ mediantibus aplis. similiter aaron ⁊ filij eius diuinitus consecuti sunt sacerdotium: ergo non mediãte moyse, quum Exo. xxviij. dixerit deus moysi: Vesties his oibus aaron fratrẽ tuũ ⁊ filios eius cũ eo: ⁊ cunctorum cõsecrabis manus: sanctificabisqꝫ illos vt sacerdotio fungant mihi. ⁊ de hoc. xxj. dis. §. j. ibi: qui ex precepto dñi aaron ⁊c. sic quod papa facit: deus facit. extra de transla. quanto. ver. nõ enim. ⁊ quod imperator habet ab ecclesia: a deo habet. Nunquid enim nõ habet approbationẽ sui iuris. cõsecrationem: vnctionem, ⁊ diadema a deo: ex quo habet a papa. vt pre. c. romanu principes. de iureiur. quis sapiens negaret hoc? Deus enim aliqua facit immediate vt que creat: aliqua vero mediante creatura: vt. š. in exẽplis positis. š. ⁊ in Exodo frequenter dicitur Locutus est dominus ad moysen. ⁊ intelligunt sancti per interpositam creaturã per angelum. ⁊ vtraqꝫ possunt dici diuinitus esse facta. Ad. c. iiij. xxiij. q. iiij. quod dicit potestates temporales a deo fuisse concessas: verum est qꝫ omnis potestas: siue imperialis: siue alia: a deo est immediate ⁊ principaliter. ad Roma. xiij. in prin. xxiij. q. j. quid culpatur: ⁊ mediate: qꝫ potestas sub potestate est. xj. q. iij. qui resistit. quia miles a potestate recipit gladiuꝫ. xxiij. q. v. miles. ⁊ imperator ab ecclesia: vt. š. plurimum est probatum. Quinto ad. c. illa hadrianus. ij. ⁊. c. seq. lxiij. di. que loquuntur de potestate quam habebant olim imperatores supra ecclesiam, leuiter respondetur, quia illam potestatẽ dedit eis ecclesia pro tpe ⁊ pro causa: quibus cessantibus cessauerunt priuilegia illa. ⁊ que ad perniciem ecclesie trahebant. j. q. j. quod pro remedio. ⁊. q. vij. quod pro necessitate. vbi de hoc. ⁊ nihilominus imperatores illis priuilegijs renuntiauerunt. ⁊ hec duplex solutio ponit. lxiij. di. §. verũ. Ad sextũ iterũ quod dicitur de glo. posita pre. c. hadrianus ij. que dicit. Fateamur ergo imperatorem dominuꝫ mundi: concedendum est in gradu suo: sed sub papa sicut. š. probatum est. Itẽ dominus est mũdi quantum ad executionem gladij tẽporalis: quo regulariter papa non vtitur: licet ab eo sit: vt similiter superius est probatũ. Sexto ad illud quod dicitur ꝙ iurisdictiones sunt distincte. vt. x. di. quoniam. ⁊ xcvj. di. quum ad verum. quum habeant distinctos fines atqꝫ obiecta ⁊ actus: concedo. ex hoc tamen non sequitur quin vtraqꝫ potestas sit in eodem: potissimũ quum potestas temporalis reducatur in spiritualẽ velut in causam: ⁊ in multis casib⁹ papa actus exerceat vtriusqꝫ vt superius est probatum. Item ista distinctio iurisdictionis est quantum ad executionem propter causam assignatam in. c. qm̃. ⁊ quum ad verum. sicut etiam proxime in alia obiectione dixi. Septimo ad. c. si duobus. extra de appel. qđ dicit ꝙ nõ põt appellari ad papã a seculari iudice: fateor regulariter: qꝫ papa nõ intromittit se de executione iurisdictionis in temporalibus facienda: sed cã imperatori committit ne secularibus negotijs implicet: vt pre. c. quum ad verũ. ⁊ proxi. dictũ est. Octauo ad illud quod dicitur ꝙ ecclesia soluit tributum imperatori. xj. q. j. si tributũ ⁊c. magnũ. cũ fi. verum est: quia res transit cum onere suo. extra de deci. pastoralis. ⁊. c. quum nõ sit. in hoie. ⁊ no. xxiij. q. viij. §. hinc dat. ⁊. c. tributũ in glo. qꝫ cũ onere. Nã agri tributarij de quibus dñs tẽporalis tributum certũ habebat: si ad ecclesiam perueniant: iustum est ꝙ ecclesia

Papa in terris vtramqꝫ habet potestatem.

Jurisdictio antiquorũ imperatorũ.

Imperator: quõ intelligit dñs toti⁹ mundi.

clesia soluat quod soluebat ille qui ecclesie predium vendidit vel donauit, nec ipsa subijcitur ecclesia domino temporali vel regibus: vt probatur precedenti c. tributum. xxiij. q. viij. ibi: Quia non ecclesia dari: non pontificalis apex ⁊ ita subijci regibus potest. Soluit etiam ecclesia hoc tributū pro causa quā ibi assignat vrbanus: scilicet pro pace ⁊ quiete quā tueri ⁊ defensare debent imperatores ecclesiam ⁊ clericos. Non autem ecclesia tenetur soluere tributum de decimis ⁊ oblationibus: vt tangitur e. q. secundum. Nec soluit ecclesia in aliquo munera personalia: nec angarias: nec per angarias: vt de hoc plene. xvj. q. j. §. nouerum cum. l. seq. placet. legitur ⁊ no. extra de immu. eccle. non minus. Nec soluit aliquid de predijs quem ad eam libere peruenerunt: quia bona ecclesiarum ⁊ clericorum libera sunt ab omni seruitio tēporali: vt legitur ⁊ no. extra de vita ⁊ hone. cleri. ex literis. Ratio etiam alia quare soluat ecclesia tributum de predijs que eadē tributaria peruenerunt assignatur. xj. q. xj. magnum. vt doceat omnes debere esse subiectos sublimioribus potestatibus secundum apostolos petrum ⁊ paulum. j. Pet. ij. ⁊ ad Rom. xiij. ⁊ ne quis constitutionem terreni regis esse soluendā putet. Item ad id nono qd̄ dicitur. q̄ filius dei soluit tributū. Matth. xvij. ⁊ pre. c. si tributū. verū est non ex debito: sed vt nō scādalizaret alios: vt no. xj. q. iij. magnum in glo. nō ex debito: sed vt nō scādalizaret alios: vt no. xj. q. iij. magnū in glo. nō ex debito. vnde ⁊ dn̄s ait Petro. p̄. c. xvij. Matth. Quid tibi videtur simon? Reges terre a quibus recipiunt tributū vel censum: a filijs suis an ab alienis? Et ille dixit. Ab alienis. Dixit illi iesus. Ergo liberi sunt filij. Vt autē non scandalizemus eos: vade ad mare ⁊c. ad idem. xxviij. q. j. sani nunc. ad finem. ibi. Unde ⁊ ipse dn̄s prius quū non se soluere tributum debere demōstraret: soluit tñ ne scandalizaret eos: quibus ad eternā salutem gerēs morē consulebat. Decimo ad illud Pauli ad Rom. xiij. Quia omnis anima subdita sit prelato suo: verum est: ⁊ si bonus est: nutritor est: si malus fuerit erit tentator: dicit ibi glo. Sed ex hoc non potest argui ecclesiam subiectam imperio. Sed arguitur q̄ census signum est subiectionis. extra de censi. omnis aīa qd̄ verum est in eo qui soluit qr̄ obligatus est soluere. vt ecclesia pro predio tributario: vt superius dictum est ⁊ quare. sed nō simpliciter vt s. probatum est. Undecimo ad id. j. Pet. ij. Serui subditi estote oī humane creature pp deū: siue regi tanq̄ precellēti ⁊c ridet Innoc. iij. extra ma. ⁊ obe. solite. ibi. Scribebat n. Apostolus subditis suis: ⁊ eos ad humilitatis meritū prouocabat. Nā si per hoc quod dixit subditi estote sacerdotibus voluit imponere iugū subiectionis: ⁊ eis prelationis authoritatem auferre quib⁹ subditos esse monebat: sequeretur ex hoc q̄ seruus quilibet in sacerdotes imperiū accepisset. ⁊. j. q̄ aūt sequitur regi tanq̄ precellēti: nō negamus quin precellat imperator in tp̄alibus illos dūtaxat qui ab eo recipiūt temporalia ⁊c. Sed pontifex in spiritualibus antecellit: que tanto sunt tp̄alibus digniora: quāto anima preferē corpori ⁊ qui dicit pōtifex: nō dicit summus qui proprie dicit papa. xj. dist. §. ⁊ qui etiā in tēporalibus antecellit vt supius est pluries probatū. Sed quilibet pōtifex maior est imperatore: vt xcvj. di. duo sunt. vt. s. dictū est. Ex predictis ergo clare patet papa vlis mo-

Papa monar-

narcha totius populi christiani ⁊ de iure toti⁹ mun-

cha vniuersalis.

diata q̄ velit nolit quicunq̄ viator pape de iure subijcitur vt plato. Duodecimo ad illud qd̄ dicit q̄ imperator pōt papā iudicare si papa reperiat a fide deuius. qd̄ nū probatur nisi exēplo. Othonis primi regis theutonicorū. qui vt ferē cū clero ⁊ populo romano Joan. xij. deposuit a papatu. Dico hoc falsū esse: qr̄ papa in heresi etiā incorrigibilis iudicari nō pōt ab imperatore: sicut de hoc satis dixi. s. in. iij. iiij. xij. ⁊. xxxj. c. Nec est trahendū ad cōsequētiā factū Othonis: quum sibi tunc concessa fuerit licentia a leone papa: ⁊ potestas ordināndi ecclesiam romanā: ⁊ eligendi summum pontificem. lxiij. dis. in synodo. Cui priuilegio renuntiauerunt postmodum imperatores romani. vt dixi. s. ver. v. in precedenti folio. hic adde quod scripsi super hoc latius. j. in. lxviij. c. in. §. ad id quod no. in pre. c. in synodo. q̄ papa potest dare potestatem imperatori in casu heresis, dixi contrarium. s. in. xxxj. quum autem. iiij. ver. quod vero papa. c. ⁊ probaui. vbi videndū est. Non debemus autem attendere ad factum Othonis: quia non est exēplis, sed legibus iudicandum. C. de senten. nemo de hoc. no. xx. di. de quibus. leges autem infinite sunt in contrarium: q̄ nunq̄ debet nedum papa: sed nec aliquis clericus a seculari iudice condemnari. extra de iudi. at si cleri. ⁊. c. decernimus. ⁊. xj. q. j. quasi per totū. ⁊ adde quod no. in pre. c. iij. iiij. xij. ⁊. xxxj. Quod autem bauarus in imperio intrusus olim dux bauarie, cū populo stulto ⁊ infideli ⁊ furioso ⁊ clero phantastico romano adulante sibi in furia theutonica iuxta illud Gualteri in Alexandro Theutonicusq̄ suū retinet in ore furorē: ⁊ in insipientia sua ⁊ vindicta dominum papam Joan. xxij. in cuius tempore scribo hunc librū: deposuerunt in vrbe: ⁊ sibi substituerunt de facto pseudo religiosum de ordine minorum fratrem Petrum de Corbaria: quem cognoui in vrbe verum hypocritam quum conuentualis essē ibi rome in ara celi decimantem mentam. Mat. xxiij. ⁊ anetum, in quibusdam abstinentijs exterioribus ⁊ in aperto: ⁊ in abditis loculos compilantem: ⁊ inter mulierculas romanas quasi continue residentem ⁊ gloriam aucupantem. ⁊ sicut mihi testimoniū perhibuerunt minister illius prouincie romane ⁊ custodes tunc quum essemus in magno concilio de facto eius ⁊ aliorum, qui ecclesie ⁊ ordini rebellauerant ananie minus habentem, scilicet in castitate: ⁊ sic fidem paupertatis ⁊ mundicie ⁊ obedientie: que sunt legis grauiora relinquentem. Matth. xxiij. Hoc minus etiam est ad consequentiam deducendum: quia nedum imperator non est: sed intrusus in imperio ⁊ tyrannus: ⁊ lupus rapax deuorans nedum oues ecclesie obedientes sancte ecclesie matri sue a dextris stantes. Joan. x. sed etiam hedos peculeos ⁊ olidos secundum glo. Matth. xxv. stantes a sinistris fauentes sibi filios degeneres ⁊ infrunitos. xcvj. distin. in scripturis. ⁊ hostis ecclesie manifeste. xciij. distin. si inimicus. ⁊ ab ea iusto iudicio reprobatus extra lib. vj. fundamenta. §. quid plura. ⁊ ab eodem papa Joan. de heresi sententialiter condemnatus. Qualem ergo sententiam dare potuit in imperio intrusus contra papam catholicum: cui tota ecclesia sicut tenetur obedit: ⁊ tenet eum pro papa: non auditum, non concessum, non conuictum, non rei euidentia hereticū. contra illud. xxj. di. nunc autē. ix. q. iij. nemo. ij. q. j. nos in quēq̄. quū. v. c. seq. ex̄ de coha. cle. ⁊ mu. vestra. ⁊. c. vlti. ex̄ in cle. de re iudi. pastoralis. cū multis si. q̄ enim ab intrusis fiūt: nō tenent vt legit ⁊ no. de cons. di. j.

hic ergo. Quomodo potuit: q: non potuit iste bauarus dñm papã Joan. accusare. quũ sibi nõ obediat. iij.q.iiij. alienisibu Aut apostolice sedis iussionibus inobedientẽ suscipere nõ debemus. supple in accusationem. Jtẽ q: infamis, q: iussa apostolice sedis libenter transgreditur. causa. c. ⁊. q. ca. si quis. Jtẽ bauarus contra papã conspirator cum suis gibellinis fuit, nõ dico de oĩbus, ergo papam accusare nõ potuit. c. causa ⁊. q. conspiratores. Jtem excommunicatus multis excommunicationibus papã accusare nõ potuit. causa. c. nullus. ⁊. c. omnes. Jtẽ bauarus pape insidiator ⁊ detractor ab accusatione sua repellitur. causa c. ⁊ q. clericus qui. ⁊. c. detractores. Jtem bauarus sacrilegus propter multorum clericorum regiosorum captionem, ⁊ multarum ecclesiarum ⁊ monasteriorum inuasionem. xii. q. j. nulli. c. qui abstulerit. c. de viro. xvij. q. iiij. sacrilegiũ. c. oẽs raptores c. qui rapit. c. si quis suadente. ⁊ quasi per totũ. vide hic de bauaro vsq; ad ver. sequen. qui incipit, Ad hec etiã. ⁊ xxiiij. q. iiij. quid ergo. extra lib. vj. de re iudi. ad apostolice, necdum nõ papã: sed nec aliũ accusare põt. iii. q. iiij. nulli vnq̃. ⁊. q. v. constituimus. Jtem bauarus ecclesie ⁊ domini pape publicus hostis ⁊ inimicus capitalis: papã accusare non potuit nec in cum sententiam ferre. etiã si alias iudex suus fuisset. iij. q. v. accusatores ⁊ testes. vbi de hoc. extra de simo. p tuas. j. vbi de hoc. ⁊ vt lite nõ contestata. accedens. ij. de accusa. quum oporteat. vbi de hoc. iiij. q. iii. §. item in criminali. ⁊. iij. q. v. nullus seruus. Jtem iste bauarus armauit se contra papam ad literam. vt ꝯm glo. conuiciando vel diffamãdo eũ. ergo contra eũ vel contra quemlibet epm admitti nõ debet in aliquo ad hoc. iii. q. oẽs. Omnes qui aduer sus patres armanť: vt patrum inuasores infames esse censemus. ⁊. j. qm̃ iubent canonica decreta patrum: vt accusatio vel testimonium eorum qui odio quoslibet persequuntur: vel qui inimici aut suspecti habentur: nullo modo recipianť. idem. vj. q. j. sacerdotes. Quod autem contra euz sententiã ferre non potuit inimicus patet. iii. q. v. ꝙ suspecti: vbi de hoc. vnde diciť ibi: Quod suspecti ⁊ inimici iudices esse non debent: vt ipsa ratio dictat: ⁊ plurimis probatur exẽplis. nã quid gratius ⁊ amabilius dare quis inimico potest: q̃ si ei ad impetendũ cõmiserit: quẽ ledere forte voluerit? ⁊. j̃. vbi athanasius a suo patriarcha canonice cõdemnatus: quia proclamauit ꝙ inimicus esset: a synodo chalcedoñ. recipere suaz ecclesiaz iudicatur. ⁊. j. Quero inquit iudiciũ quod pretendunt: vbi nam possit agitari: an apud ipsos vt ijdem ⁊ inimici sint ⁊ testes ⁊ rei iudices? Quod si in iudicio vbi idem sunt inimici qui iudices, nec humana committi debent iudicia: quanto magis diuina: idest ecclesiastica, quis sapiens ⁊ non intelligat? ⁊. j. Nam quodammodo naturale est suspectorum iudicum insidias declinare, ⁊ inimicorum iudicium velle refugere ⁊c. de istis inimicis legitur ⁊ no. extra de offi. del. insinuante. vbi etiaz no. ꝙ minor inimicitia repellit iudicem q̃ testem. ⁊ de accu. quum oporteat. Jtem bauarus excommunicatus ⁊ hereticus condemnatus: dare sententiam nõ potuit contra papam. extra de re iudi. ad probandum. xxiiij. q. j. §. sin autem cum si. Quomodo ergo miser iste bauarus secularis ⁊ inferior. ⁊ tot dictis laqueis irretitus, procedere potuit contra papã contra illa omnia. c. xxj. di. §. in his omnibus. cum. c. se. vsq; ad si. di. sed ⁊ conciliolum vel potius conuenticulum quod rome super hoc fecit: tunc prope romam eram per tres leucas in eremitorio montis compatris a persecutione ⁊ facie bauari fugitiuus in terra guelforum: acephalum liquet esse. vbi de tanta potestate scilicet dñi pape agebatur: ⁊ maiorũ non fuit expectata sententia. vt. xxj. distin. submittitur. Vere etiam potest dici in hac parte Bauarus bestia lapidanda, quia montem tetigit ad Hebr. xii. Exod. xix. Bestia inquam similis vrso: de qua Dan. vij. que in parte stetit, quia diuisionem in ecclesia fecit: ⁊ ab vnitate ecclesie recessit: quia vnitas non capit diuisionem. xxiiij. q. j. loquitur. ⁊ tres ordines dentium erant in ore eius: quia ad literam iste cum pseudo ⁊ apostatis religiosis trium ordinũ predicatorum: minorum ⁊ eremitarum: ecclesiam momordit: ⁊ cõtra eam latrauit ⁊ dicebatur ei: Surge comede carnes plurimas, Dan. vij. quia per diuisionem suam multa sunt milia hominum interfecta ⁊ deuorauit obedientes ecclesie plebes: ⁊ earum carnibus saturatus est. quarum tamen ⁊ quorum sanguinis reus est: quia ipse in istis homicidijs caput ⁊ principalis est: ⁊ eius precepto defensione auxilio ⁊ conniuentia fusus legitur ⁊ no. de hoc dis. l. de his. ⁊ extra de homi. sicut dignum. Urso etiam similis qui vorax est: quia ipse magnam partem italie ⁊ aliquã theutonie directe vel indirecte depredatus est. ⁊ animal inquietum: quia bauarus nec mente nec corpore quiescit, sed profugus vt cayn a facie domini dei sui ⁊ eius vicarii: ⁊ vagus per terram graditur hinc inde. Gen. iiij. Ursus in abditis habitat. ⁊ bauarus non in medio ecclesie. Ps. xxj. vt dominus noster iesus christus. sed extra ecclesiam conuenticula fabricat. Ursus etiam caput habet debile: ⁊ bauarus diadema sibi imposuit sine iure. Montem tetigit hec bestia: quia dominum papam diffamauit: ⁊ de facto papatu priuauit. sed mons iste summus apostolicus super alios montes residens: quia primus ⁊ precipuus super omnes episcopos: sicut petrus super oẽs aplos alios. xxj. dis. in nouo. ⁊. c. se. q. ⁊. iii. q. vj. dudũ. ⁊ eẽ de elec. fundamẽta. li. vi. vbi aplĩ. montes vocanť, immobilis pseuerat, q: fundatus est supra firmam petram. Matth. xvj. ecclesiam catholicam: cuius caput est ⁊ christi vicarius ⁊ petri successor. xix. dis. ita dominus. Mons inquam in quo beneplacitum est habitare deo vsq; in finem. Ps. lxvii. q: vere ipse in ecclesia est: ⁊ ecclesia in ipso. vii. q. i. scire. Lapidabitur inquam ista bestia a vicario illius lapidis. i. christi, quem bauarus reprobauit, quia lapis christus duos parietes in se positos in angulo coniunxit: scilicet populum iudeorum ⁊ gentilium, ⁊ de eis fecit vnam ecclesiam: quaz diuisit iste bauarus bestialis quantum in se fuit, crudeliter vastans eam. ⁊ sicut ecclesiam reprobauit: ita eũ ecclesia lapidauit. i. condemnauit anathematizauit: ⁊ omni iure: quod se dicebat habere in imperio priuauit: ⁊ ducatu bauarie. Bestia etiam mõtem tangit: quando superbus excellentiam ambit: vt iste bauarus qui imperium vsurpauit. vnde Nabuchodonosor superbus cum feris bestiis habitare: ⁊ fenum vt bos comedere a deo condemnatus est. Dañ. iiii. de peni. di. i. c. voluissent. §. ex his nãq;. ver. nabuchodonosor. Os etiam iste bauarus in celũ. i. dñm papam sanctum, q: celi sancti dicuntur. vii. Ps. xviii. Celi enarrant gloriam dei posuit. lingua ei⁹ super terrã trãseunte. cõtra illud. xxii. di. intrã. Contra autẽ istũ presumptuosũ bauarũ dici põt. O presum-

ptio nequissima vnde creata est? Eccle.xxxvii. poterit responderi ab illo qui dixit in corde suo. Esa.xiiij. In celum conscendam: supra astra celi exaltabo solium meum cuius iste per imitationem se filium manifestat: solium suum exaltare contra deum ⁊ ecclesiam presumens: ascendens inquam contra celũ papam: qui est omnia sua iurisditione continens ⁊ cõcludens. ⁊ super astra celi.i. contra dños cardinales qui sunt velut astra refulgentia.c.extra de magistris. c.fi.in hoc celo. Sed timendum est sibi ne sequatur quod subiungitur in propheta. Verũtamẽ ad infernũ detrahens in profundum laci. quod intelligendũ est nisi finaliter resipiscat: ⁊ ad ecclesiam reuertatur: que sibi non claudit gremiuʒ redeunti. C. Ipe summa tri.epla inter claras. extra de hereticis. super eo.li.vj. sicut non petro de corbaria antipape clausit tẽpore meo ad ecclesiaʒ redeunti. De isto etiam bauaro potest dici illud Threñ.iij. Quis est iste qui dixit vt fieret: dño non iubente? hic enim dicit vt fiat sibi reuerentia vero imperatori debita: dño velit nolit suo.s. papa non iubente: immo iuste contradicente vt patet ex superioribus declaratis. Videtur etiam esse ille chanaan: de quo dicitur. Osee.xij. ꝙ in manu eius statera dolosa: ⁊ calumniam dilexit. Chanaan interpretatur zelus populi. ⁊ iste sub mentito zelo populi: quia dicit ꝙ zelo iustitie ac reipublice agit ꝯtra dñm papã: non põderans statera iusta seipsum ⁊ dñm papã: sed dolosa faciendo de se seruo dñm: ⁊ de dño papa seruum: diligit calumnias: sibi falsas calumnias imponendo. Ad hec etiam de potestate pape addẽdum est quod no. Ostien. extra de sacra vnc.c.j.§.vnde.in fi.ibi: Vt ostendatur quanta differentia sit inter authoritatem pontificis, ⁊ principis potestatem. que tanta est quanta est inter soleʒ ⁊ lunam. extra de maio. ⁊ obe. solite.§.potuisses. ⁊ longe minor est cõparatio q̃ʒ plũbi ad fulgorẽ auri.xcvj.dist. duo sunt. Quanta enim sit ostenditur extra qui fi.sint legi. p venerabilẽ.§.rationibus authoritatẽ. hic vero illius potestatem: hic vero factum. q.di. officiuʒ pontificũ potius consistit in iure q̃ʒ in facto. officiuʒ vero principis econuerso: primi habent verba: secundi factũ. primi scientiam: secundi potestatem. ⁊ ideo dicit ꝙ vterque gladius alio semper eget. extra de cleri.excom. mi.c.ij.in fin. vbi de hoc. ⁊ de male.c.ij. vbi de hoc. ⁊ de offi.ordi.qm̃ in plerisq̃. vbi de hoc. ⁊.xvij.dis. nec licuit. extra de sen.excõ.ex dilecto.lib.vj. Et hic etiã

Authoritas a quo depẽdeat.

nota ꝙ authoritas non dependet a potestate: sed potius potestas ab authoritate extra de maio. ⁊ obe. solite.§.preterea.ibi: pontificalis authoritas ⁊c. de rebus eccle.non ali.c fi.in prin.xcvj.di. bene quidẽ. vnde ⁊ sm fratrem Alexandrum de ordine minoꝝ magistrum in theologia solennissimuʒ.

Ecclesia quid sit.

Ecclesia est multitudo fidelium siue vniuersitas christianoꝝ. de consec.di.j. ecclesia. vii.q.j. nouatianus. ⁊ habens duo

Duo hʒ latera.

latera. dextrum.s. clericoꝝ: qui ea que ad vitaʒ spiritualem pertinent administrant. item sinistruʒ.s. laicoꝝ: qui terrene vite necessaria tractant. Et est duplex potestas. spiritualis que caput habet summam pontificem. ⁊ secularis que caput habet regeʒ. xcvj. dis. duo sunt. ex̄ qui fi.sint legi. causamq̃. Spiritualis prior est terrena in trib⁹.s. in dignitate siue maioritate: inquantum spiritus maior ⁊ dignior est q̃ʒ corpus. ex̄ de transla. inter. ⁊ pre.c. solite. vnde Abraam patriarcha tanq̃ʒ minor obtulit decimas melchisedech sacerdoti dei summi: tanq̃ʒ maiori. Geñ.xiiij. Benedixit ei etiam melchisedech tanq̃ʒ maior. Nã sicut habetur. Heb.vii. vbi idem ostenditur sine aliqua contradictione: quod minus est a maiori benedicitur. ad ideʒ.xxj.di. deniq̃ʒ in fi. ⁊.ñ. de hoc dixi. Itẽ prior est in institutione: quod patet per sacerdotium melchisedech: qui precessit legem scriptam. ⁊ per hoc ꝙ in lege sacerdotium primuʒ a deo est institutũ Exo. xxviii.G.in fi.c. Legitimum sempiternuʒ erit aaron ⁊ semini eius post eũ.xxix. in prin. Sed ⁊ hoc facies vt mihi in sacerdotium consecrentur. Deniq̃ʒ per sacerdotium iubente dño regalis potestas est ordinata.j. Reg.viij.G. dixit dñs ad samuelem: Audi vocẽ eoꝝ: ⁊ constitue super eos regeʒ: quod ⁊ fecit de saule cui ait.j. Reg.x.A. Ecce vnxit te dñs super hereditatem suam in principem. ex̄ de sacra vnc.c.j.§. in veteri. Sed ⁊ prior est authoritate siue potestate. nam spiritualis authoritas terrenam potestatem hʒ instituere vt sit ⁊ iudicare si bona nõ fit.j. ad Cor.vj. Nescitis qm̃ angelos iudicabimus? quãto magis secularia. ex̄ qui fi. sint legi. per venerabilem.§. rationibus. Ipsa tñ spiritualis a nemine iudicat.j. ad Cor. ij.G. Spiritualis iudicat omnia: ⁊ ipse a nemine iudicatur. qđ de papa oĩno verum est. ix. q.iij. nemo.c. alioꝝ. ⁊ de hoc.ñ. multum scriptum est.c.v. ⁊.vj. Notat etiam Ostien. pre.c. solite.§. potuisses. ibi dictum est Hiere.j. ⁊.xxxvj.di §. ecce. sacerdotibus qui erant in anathot. Vtiq̃ʒ hoc verbum mysterio non caret: quia anathot interpretatur responsio: vel obedientia: siue respondens signo aut gratificatio designantis. Et dic respõsio, vt scias ad sacerdotem esse in dubiis recurrendum. Deut.xvij. qui fi. sint legi. per venerabilẽ.§. rationibus. Obedientia, vt scias ꝙ omnes debent sacerdotibus obedire. ex̄ de maio. ⁊ obe. omnes. Respondens signo: q: sacerdotes nisi precellant alios signis ⁊ virtutibus: sunt vilissimi reputandi.j.q j. vilissimus. Vel signo.i. authoritate. donũ est prerogatiua sacerdotij ⁊ ecclesie confirmata. Luce.ij. Et hoc vobis signum: inuenietis infantem positum in presepio.i. in ecclesia, in qua pascendi sunt clerici ⁊ laici: siue sint boues penitentes ⁊ domiti: ⁊ iugum dñi suaue portantes. Mat.xj. siue asini.i. peccatores: ⁊ lasciui ⁊ stulti. nam ⁊ bonos ⁊ malos admittit ecclesia militans. xxiij.q iiij.c.jaj. ⁊ seq. de consec.di.iiij. est vnitas ecclesie. Aut gratificatio designãtis, vt scias ꝙ dñs designauit sacerdotes suos habere potestateʒ gratificandi in penitentijs: ⁊ indulgentias faciendi. ex̄ de pe. ⁊ re. deus qui. ⁊.c significauit. ⁊.cap. quuʒ ex eo vbi de hoc. ad quod pertinet illud Luc.x. Post hec auteʒ designauit dñs ⁊ alios.lxxij. ⁊ misit illos binos ante faciem suam: in omneʒ ciuitatem ⁊ locuʒ: quo erat ipse venturus. ⁊.j. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes.i. auaros, qui quemadmodum serpentes terram lingunt, q: inimici. ps.lxxj. Et inimici eius terram lingent. Et scorpiones: id est luxuriosos: q: luxuria ad modũ scorpionis blandit facie: ʒ postea cauda pũgit. Vnus.

Ab veneris rabies q̃ʒ dulci pace salutat:
Quem sibi venatur hominẽʒ: primũq̃ʒ propinat
Dulce: sed ex dulci tandem concludit amarum.

Prouerb.v. Fauus distillans labia meretricis. ⁊.ĩ. Nouissima autem illius amara quasi absinthium. ⁊ lingua eius acuta quasi gladius biceps. Super omnem virtutem inimici.i. superbos, quemadmodum diaboli super omnes nituntur extolli. vnde dicitur Job.xlj.c. de diabolo. Oculi eius omne sublime vident. xlviij.di.c.j.q. di. super omnes peccatores plenam do vobis potestatem. extra de iudi. nouit.§.j

omne enim peccatum ad vnum de his tribus addu
citur.j.Joan.ij.Omne quod est in mundo i concupi
scentia carnis est: ꝛ concupiscentia oculoꝝ:ꝛ supbia
vite. Exponuntur autem verba dñi ad Hiere.j. sic i
Ecce constitui te:quia non te ingessisti.extra de elec.
qualiter.Sed ego constitui te per meipsum: te meuꝫ
vicarium: super gentes laicos inferiores.ꝛ regna lai
cos superiores in quacunqꝫ dignitate constitutos:
vt euellas peccata ab obedientibus: ꝛ dissipes ino
bedientes deponendo a dignitatibus. extra de here.
excommunicamus.de sente.excō. grauem. ꝛ.c.noue
rit.xxxij.q.v.preceptum. Edifices,fideles baptiza
tos sacramentoꝝ ecclesie administrationem ꝛ verā
predicationem ac honestam conuersationem inserē
do gratias ꝛ virtutes.ex̄ de sacra.non ite.c.si.de offi.
archiepis.officium.de offi.or.inter cetera.xl.di.multi.
j.q.j.quicquid. Plantes,in ecclesia dei infideles nō
baptizatos per predicationē. sm illud. j.ad Cor.iij.
Ego plantaui: ꝛ sacri baptismi ablutionem.de con.
di.iiij.per totum.Itē ꝙ dicit.j.in.§. preterea.in pre.
c.solite.pontificalis authoritas.dicit Ostien.s.iudi
ciaria quoad discernendum ꝛ iudicanduꝫ.Ideo di
xit pontificalis authoritas:ꝛ regalis potestas execu
toria quoad perficienduꝫ.ꝛ ideo dixit potestas.q.d.
authoritas pontificalis consistit in iure quo debet
esse induta. Regalis vero est potentia quo debet esse
suffulta. ꝛ sic patet ꝙ vna eget reliq̄ ꝛ si vtraqꝫ adin
uicem concordantur omnia recte fiunt in regimine
sancte ecclesie dei.Debet tamen precedere pontifica
lis tanqꝫ maior ꝛ dignior ꝛ illuminatrix ad moduꝫ
lucerne illuminātis: regalis sequi tanqꝫ minor ꝛ ru
dior ad modum claue indeuotos ꝛ rebelles percu
tientis siue malleantis.xcvi.di.quum ad verum.ad
quod signandum inungitur pontifex in capite: rex
in brachio.extra de sacra vnc.c.j.§. vnde in veteri.sꝫ
hodie reciprocat vnusquisqꝫ ꝛ veste induitur pere
grina.nam in multis locis secularis factus est sacer
dotalis iudicans clericos ꝛ ecclesiastica sicut laicos
ꝛ temporalia:contra iura in aut.vt cle.apud propri.
epis.due.§.si vero ecclesiasticū.coll.vj. ꝛ de sanc.epis.
§.si autem ecclesiastica.coll.ix.ꝛ.xj. q.j. quasi per to
tum.Et spiritualis ex leui etiam causa: ꝛ multotiēs
sine causa: non tantū per alios: sed etiaꝫ per semetip
sum mouens guerras ꝛ nutriens: factus est milita
ris contra iura.ex̄ de treu. ꝛ pa.c.j.deuoto ex multa.
§.de clericis.xxxij.q.viij.§.j.ꝛ.c.seq.cuꝫ si.nec deficiet
ista pestis quousqꝫ vterqꝫ suis terminis sit conten
tus.extra de sepul.c.j.vbi ꝛ no.quot modis quis ter
minos transgreditur alienos.ꝛ facit.xiij. q.j.c.j. iteꝫ
in illo.cap.solite.§.nos autem.super verbo nihil exci
piens.ait sic Ostien.per hoc quod dicit:Quodcūqꝫ
ligaueris.ergo pape oia sunt subiecta:ꝛ de hac subie
ctione potest intelligi quod eodem modo argumen
tando probat apls.j.ad Corin.xv. Omnia subieci
sti sub pedibus eius. Quum autem dicat:oia subie
cta sunt ei: sine dubio preter euꝫ qui subiecit omnia.
q.d.apls:solus deus excipitur:que subiecit ei cuncta
alia:cui ꝛ ipse subest.ꝛ Heb.ij.dicens: In eo enim ꝙ
ei subiecit omnia: nihil dimisit nō subiectum ei.Qd
autem adhuc potest argui ꝙ imperium a populo ro
mano vires sumpsit.institu.de iure na.§.sed qd prin
cipi.ff.de ori.iur.l.ij.§. qr difficile plebs. ꝛ sequen.C.
de vete.iu.enu.l.j.§.hoc etiam interdictuꝫ. nihilomi
nus.ver.quum enim.ꝛ.l.ij.§.antep.xciij.di.legimus.
Et ꝙ deus misit ipsum imperatorem animatam le
gem in terris.in aut.de consuli.§.vlt.coll.iiij. ꝛ ꝙ sa

Pape oia sunt subiecta

cerdotium ꝛ imperium ab eodem principio proces
serunt.in aut.quo oportet epis. rnso.j.coll.j. respon
sum est.supra in isto c.ver nec obstat. Qd ꝛ si popu
lus olim elegerit imperatoreꝫ vel hodie electores p.
c.p venerabilem.de elec.hoc verū est immediate: sed
mediante ecclesia imperatorem facit: qr imperiū ab
ecclesia est: si rectum est ꝛ si iniustum de corpore ec
clesie: que hꝫ bonos ꝛ malos est.xxiij. q.iiij.c.j. cum
seq.sicut latius ꝛ diffusius est superius disputatum.

Quod ecclesia non sit ab imperio sed imperium ab
ecclesia. Cap. 37.

QUi romane ecclesie vel pape iu
risditionem vel primatuꝫ sub
trahit vel denegat hereticus est
censendus.iij.q.vj.dudum.xxij.
di.c.ij.cum seq.ꝛ.c.j.ver. qui au
tem. Qui auteꝫ romane eccle
sie priuilegium ab ipso summo
omnium ecclesiaruꝫ capite tra
ditum auferre conatur: hic procul dubio in heresim
labitur.ꝛ.j.hic est dicendus hereticus. fideꝫ quippe
violat qui aduersus illam agit que est mater fidei. ꝛ
illi contumax inuenitur: qui eam cunctis ecclesijs
pretulisse cognoscitur.facit op.lxxxj.di. si qui.ij.in fi.
ibi: Peccatum ergo peganitatis incurrit:quisquis
dum christianuꝫ se asserit: sedi apostolice obedire cō
temnit. Item articulus fidei est: vnam catholicam
ecclesiam credere: vt in vtroqꝫ symbolo continetur.
ꝛ extra de sum.tri.c.j.§.vna.Sed ista ecclesia non est
acephala.i.sine capite: qr tunc mortua esset ecclesia
sine capite ꝛ nō viua. Sed ecclesia sancta dei que est
congregatio fidelium.vt.s. probatum est. de consec.
dist.j.ecclesia.ꝛ que est corpus christi mysticuꝫ viuuꝫ
ꝛ non mortuum.xxiij q.v.si vos.ꝛ.c.de liguribus.er
go caput habet.Caput autem nullum sibi reperitur:
nec reperiri potest nisi christus filius dei viui:qui est
caput eius.ad Col.j.ꝛ Eph.j.ibi: ꝛ est caput corporis
ecclesie.ꝛ petrus post eum:ꝛ successores petri roma
ni pontifices.xxiiij.q.j.loquitur dñs.Loquitur dñs
ad petrum:ego dico tibi.Mat.xvj.quia tu es petrus:
ꝛ super hanc petram edificabo ecclesiam meam.sup
vnus edificat ecclesiam.ꝛ.j.ad fi.ibi Unum tantuꝫ
caput est.ꝛ.c.omnibus.ꝛ.xix.di ita dñs.ꝛ.xxj. dis.in
nouo.ꝛ extra li.vj.fundamenta j. rnso. ꝛ de homi.p
humani.j.responso.li.vj.xxij.di.sacrosancta.ibi: Pri
ma ergo sedes est celesti beneficio romana ecclesia.ꝛ
j.ibi: Licet omnes apostoli essent;: petro tñ a dño cō
cessum est: ꝛ ipsi inter se idipsum volunt vt reliquis
omnibus preesset apostolis ꝛ cephas.i. caput tene
ret apostolatus ꝛc. ergo contrarium asserere hereti
cum est.Item non ponere vnam ecclesiam: ꝛ vnum
caput: est ponere duas ecclesias aut plures: vt here
tici vallenses ponunt:sed si est ponere duas ecclesias
est ponere duos christos sponsos ecclesie: sed hoc est
hereticum: qr deus ꝛ homo vnus est christus: vt in
symbolo athanasij:ꝛ christus vna est psona in dua
bus naturis: vt in symbolo.Innoc.iij. extra de sum.
trini.ca.j.ꝛ apls loquens ecclesie ait:Despondi vos
vni viro virginem castam exhibere christo.ij.ad Co
rin.xj.xxvij.q.j.nuptiarum bonum. qr ergo christus
vnus est ꝛ diuisus non est.j. ad Timo.ij. j.ad Cor.j.
ecclesia vna est ꝛ diuisa non est.vt pre.c. loquitur.cū
signo per deductionem predictam: contrarium dice
te perspicue hereticum est Et in isto c. est dicendum

Ro.eccl'ie vel pape iurisditionē aut primatū subtrahens aut denegās quātū offēdat

etiam ꝙ qui aliter sentit de iurisdictione pape ⁊ potẽtia ⁊ ecclesie romane q̃ȝ ipse cum sua communi ⁊ vliecclesia sentit: non verus catholicus est censendus. Quod sic probatur. aliter sentire de veritate ⁊ potẽtia pape ⁊ ecclesie q̃ȝ ipse cum ipsa sentit: est nedum indirecte, sed directe ecclesiam christi: que est corpus christi, vt proxime probatum est: destruere. c. eorum que in proximo. c. dicta sunt. Sed ecclesiam destruere scismaticum ⁊ hereticum est. xxiiij. q. v. non vos hominum. xxiiij. q. j. loquitur. in prin. qꝛ est etiam ꝑ consequens corpus christi: quod est ecclesia, lacerare ⁊ ad nihilum fidem christi ⁊ ecclesie redigere: sed que maior heresis? quum corpore christi nihil preciosius sit. de conse. di. ij. nihil. j. q. j. multi. Item destruere ecclesiam est destruere fideȝ: qꝛ sine ecclesia qui credit quod non vidit. de pe. di. iiij. in domo. Fides vera esse non potest. nam in patria celesti fides proprie non est. immo est ibi scientia certa. ⁊ experientia: qꝛ videtur deus ab angelis ⁊ sanctis ibi sicut est. j. Jo. iij. Sed nec in demonibus formata fides est, qꝛ credunt ⁊ contremiscunt: sed non diligunt. Jac. ij. de peni. di. ij. si enim. vltra colum. ver. nec grande. fides autem vera est que per dilectionem alias charitatẽ operatur. vt definit ap̄ls Gal. v. de pe. di. ij. amen amen, sub. §. ex premissis. nec in brutis ⁊ irrationalib⁹ animalibus est: qꝛ ratione carent. ps. xlviij. Homo quũ in honore esset: non intellexit. comparatus est iumẽtis insipientibus ⁊c. ergo fides in hominibus congregans in credulitate christi remanet. quam cõgregationem in fide christi vnitam destruere: est ecclesiã destruere: qꝛ ecclesia congregatio fidelium est: vt s̃ supe probatum est. ergo ecclesiam destruere que ꝓprie fidem tenet: est fidem destruere: sed que fides: ⁊ quis fidelis, si fides non remanet? vbi autem non est fides: ergo infidelitas. xxviij. q. j. §. ex his.

Fauens rebellib⁹ ecclesie vel pape.

Qui adheret vel fauet scienter rebellibus vel impugnatoribus pape ⁊ ecclesie: impugnator est pape ⁊ ecclesie: vel rebellis. ad hoc. xxiii. q. viii. preterea de notorius. optime hoc probatur. xciij. di. si inimicus. ibi: Si vero quis amicus fuerit his quibus ipse non loquitur. vnus est ipse ex illis qui exterminare ecclesiam dei volunt. ⁊ quum corpore videatur esse nobiscum, mente tamen ⁊ animo contra nos est. qꝛ latum pandit delinquentibus aditum: qui iungit cuȝ prauitate consensum. lxxvj. di. facientis. xvij. qõ. iiij. omnis. j. q. j. quicquid. extra de sen. excom. nuper. ⁊. c. quante. extra de hereticis. ad abolendam. §. statuimus. ⁊. c. excommunicamus. j. §. credentes. extra de homic. sicut. quasi per totum. xj. qõ. iij. qui consentit. xxiiij. q. iij. q aliorũ: xxiij. q. v. qui vitiis nutriendis. Et qui scalam vel ferrum vel aliud auxilium ꝓstant furi: tenentur furti. ff. de fur. si pignore. §. pen. facit. C. de his qui latro. oc. l. j. xxvij. q. j. de filia. cum multis aliis si. no. extra de iude. ⁊ sara. c. ita.

Qui cum papa non est contra eum est. Cap. 38.

QUod qui tẽpore persecutionis cum papa ⁊ ecclesia non est: cõtra ipsam est: qꝛ dicit dñs: Qui non est mecum: contra me est. Mat. xij. Luc. xj. ⁊ qui cum ecclesia non colligit: spargit: ⁊ qui christi ⁊ vicarij eius non est: antichristi est. xxiiij. q. j. qm̃ in fin. Et quicunqꝫ a fide catholica discrepat: ei contrarius est. C. de iudeis ⁊ celicolis. ff. de fidei commis. l. i. l. si ei. ⁊ symmachus papa ait: Non est grandis differentia vtrum letum. i. mortem inferas. subaudi ꝓpriis manibus: vel admittas. s. non prohibendo. mortẽ enim languentibus probatur infligere: qui hanc quum possit non excludit. lxxxiij. di. §. j. Nam ep̄s qui peccata non corrigit: magis dicendus est canis impudicus q̃ȝ ep̄s. lxxxiij. di. nemo. Et error cui non resistitur approbatur. lxxxiii. di. c. error. cum. c. sequenti. ij. qõ. vij. corrigere. xxiij. qõ. iij. ostendit. vbi de hoc. ⁊ pre. c. quante. de sentẽ excom. ⁊ de offi. del. c. j. ⁊. lxxxvj. dis. c. facientis. per totum illud. c. non enim minus quis tenetur defendere corpus mysticum christi: quod est ecclesia. iij. q. iiij. angeltrudam: ⁊ eius caput scilicet papam: q̃ȝ corpus suum. c. xxx. q. iij. ita diligere. immo fortius. c. extra de transla. inter corporalia. Omnes enim catholici tenentur pro ecclesia stare: ⁊ eam defensare: ⁊ fidem suam manutenere. ⁊ pro iis etiam si necesse fuerit: mori. ad hec. xciij. di. si inimicus. xxiij. q. v. omni. c. si audierts. Nam si ecclesia fuerit conculcata ⁊ humiliata: ad cuius auxilium confugiet christianus? ⁊ vbi relinquet gloriam suam. ix. q. iij. aliorum. in fi. ⁊ capite languescẽte cetera corporis membra inficiuntur. vj. q. j. ex merito. ⁊ omnia membra pro capite naturaliter se exponunt: multo potius pro capite spirituali quod fortius est. vt pre. c. inter. ⁊ cap. ita diligere.

Quod Imperator Catholicus filius est ecclesie ⁊ aduocatus ⁊ defensor. Cap. 39.

IMperator si catholicus est: filius est ecclesie ⁊ non presul. xcvj. dis. si imperator. ⁊ caput habet submittere ecclesie non preesse. lxiij. di. valentinian⁹. extra de iud. nouit. aduocatus est ecclesie ⁊ defensor: nõ impugnator. extra de elec. venerabilem. extra in clemen. de iureiur. romani principes. seruus ecclesie: ⁊ non dñs. xxiij. q. viij. conuenior ipse. ibi: quid tibi cuȝ adultera. ⁊ doceri habet ab ecclesia: non eam docere, nec contra eam dogmatizare. ꝓ. di. c. si imperator. non enim se habet intromittere de questionibus piorum dogmatum. xcvj. di. satis euidenter. immo etiam nec pro bono ecclesie de ecclesia se ordinando debet intromittere. xcvj. dis. bene quidem. ad hec omnia facit. x. dist. certum. Que omnia bauarus tyrannus qui se pro imperatore gerit male seruauit: qui in tempore meo quo scribo hoc op⁹: dñm papam Jo. xxij. cuȝ populo ⁊ clero romano imponendo ei titulum heresis ⁊ multa alia falsa: de facto in vrbe publice ⁊ solenniter deposuit. vt dixi in proximo. c. versi. ꝙ autem bauarus. allegans exemplum perniciosum othonis primi imperatoris: quẽ suum predecessorem appellat. qui cum clero ⁊ populo romano Joan. xij. deposuit a papatu. Substituit etiam iste bauarus sibi alium fratrem petrũ. de quo ⁊ in proximo. c. feci sepius mentionem: de quo nemo potest aliud dicere: q̃ȝ ꝙ mysticus antichristus existat: non papa Nicolaus sicut ipse se dicit. nam antichristus contrarius dicitur christo: ab anti quod est contra, ⁊ christum. Iste etiam bauarus inflatus ⁊ obcecatus superbia ambitionis imperii: sicut antichristus: voluit se extollere super omne quod dicitur deus. ii. ad Thessa. ii. Dan. ix. qꝛ supra papam se constituens: qui est loco dei. legimus. extra vt eccle. be-

Joã. xxij. a bauaro deponit.

ne. vt iterum ipsum deposuit sicut superior cōtra id. xxi. di. inferior. cum si. ⁊ supra satis de hoc. In christum dñi manum misit, papam vnctum ⁊ consecratum ⁊ papatum possidentem, contra illud ps. ciiij. Nolite tangere christos meos, ⁊ cōtra id quod fecit sanctus dauid de saul: qui ex inuidia ipsum persequebatur. qui saul quum intrasset speluncam vt purgaret ventrem: ⁊ in alia parte illius spelunce latitaret dauid cū suis: animabant ipsi serui dauid vt interficeret saul regē: ⁊ ait dauid ad viros suos: Propitius sit mihi dñs: ne faciam hanc rem dño meo christo dñi: vt mittam manū meam in eum: qm̄ christus dñi est. Viuit dñs qz nisi dñs percusserit eum: aut dies eius venerint vt moriatur. ⁊ j. Propitius sit mihi dñs vt nō mittam manum meam in christum dñi. j. Reg. xxiiij. ⁊ ij. q. vij. §. de his. ver. item obiicitur. ⁊ tamen saul rex iam erat a dño reprobatus j. Regū. xiiij. ⁊ xv. ⁊ xvj. in prin. non sic iste bauarus fecit, preueniens deū in condemnatione sui vicarij. posuitqz in loco sancto. i. in sede beati petri, idolum abominabile. Dan. ix. Petrum de corbaria apostatam fratrum minorum a romanis clericis ⁊ laicis faciens sicut papam bestialiter adorari. qui petrus se fecit appellari Nicolaū. v. Cardinales multos epōs per diuersa loca creauit de facto. ⁊ sic bauar⁹ vnitatis sancte matris ecclesie inimicus: in ecclesia dei maxime in tota italia ⁊ alemānia cum suo antipapa petro coruino schisma maximum, consumens multa corpora ⁊ animas, seminauit. quod nondum propter peccata nostra extinctum est. Potest merito bauarus iste dici equus rufus. de quo Apoc. vj. cui datum est vt sumeret. i. auferret pacē de terra: ⁊ vt homines se interficerent. Nā s̄m glo. equus rufus dicitur contrarius superiori. i. equo albo. per quem s̄m glo. intelligitur ecclesia christi sanguine dealbata, iuxta illud Apoc. vij. dealbauerunt stolas suas in sanguine agni. Per sessorem eius papa intelligitur Ioā. noster. xxij. super ecclesiam legitime constitutus. ⁊ hic habet arcum. i. potentiam non solum spiritualem: sed etiam temporalem. vt. s. probatum est. ⁊ determinatur in extrauaganti eiusdem pape Ioan. que incipit: Fratrum epōꝝ nostrorum. ⁊ data est ei corona tanq̄ vero monarche. ⁊ exiuit vincens vt vinceret: quia fauente dño de inimicis triūphabit. ⁊ qui iam de impio dicto Petro intruso triūphat: qui diu latitans in partibus tuscie ⁊ alibi tandem ad cor rediens: vtinam in veritate: se per literas tempore meo domino pape Ioan. de tanta temeritate ⁊ malignitate culpabilē proclamauit: ⁊ veniam postulauit. ⁊ tandem personaliter auinionem veniens vel potius ductus. corā dicto dño papa Ioan. ⁊ collegio cardinalium ⁊ clero ⁊ populo adstante de intrusione sua ⁊ schismate quod in ecclesia dei fecerat, sedem apostolicam viuente dicto papa Ioan. legitimo inuadendo: suam culpam dixit: ⁊ veniam postulauit. ⁊ quatenus de facto papatum vsurpauerat resignauit: ⁊ vsqz hodie inclusus in camera caute ⁊ curialiter detinetur. Schismatici enim s̄m cyprianum inter initia feruent: sed incrementa habere nō possunt: nec augere quod illicite ceperūt: sed statim cū praua sua emulatione deficient. vij. q. j. nouatianus. ⁊ tetigi. s. in. xij. cap. De eo autem ꝙ bauarus iste contra dictum dominum papam dixit de heresi ⁊ de alijs peccatis ipsum diffamando: dicatur sibi quod dixit Daniel impudico presbytero susannam condemnanti. Dan. xiij. Recte mentitus es in caput tuum, scilicet dominum Ioan. papam caput ecclesie ⁊ orthodoxe ⁊ tuum velis nolis: q̄uis ecclesie sis rebellis: quia ecclesia militans bonos habet ⁊ malos. xxiij. q. iiij. hec autem vita.

Petrus de corbaria Ioan. xxij. se humiliat.

Quod vnus est monarcha habens vtrunqz gladium. Cap. 40.

Et prolixus de ista materia est, dictos precedentes c. fundantes ⁊ manutenentes ⁊ declarātes, dñi pape ⁊ romane ecclesie potestatem credere, predicare, manutenere ⁊ defendere: ⁊ nō cauillari ⁊ nō malignari in eis. ad quoꝝ additionem ⁊ aliqualem epilogationem ⁊ emologationem ad honorem dei ⁊ sue sponse ecclesie: hec addo videlicet ꝙ papa vtrunqz gladium habet: vt dictum est s. in. xiij. ca. ⁊ xxxvij. Et hoc probatum quia naturalis ratio patēter ostēdit ꝙ spiritualia sunt nobiliora corporalib⁹: sicut. s. tactum est extra de maio. obe. solite. ⁊ corporalia ordinantur ad spiritualia tanq̄ ad finē. Potestas vero ecclesiastica est principaliter spūalis. xcvj. di. quum ad verum. secularis autem seu ciuilis est corporalis ideo concedendum est ꝙ monarcha ecclesiasticus: apud quem est plenitudo potestatis ecclesiastice. extra de vsu. pal. ad honorem. regulat ⁊ ordinat in ratione finis principem politicum: seu ciuilem ⁊ potestatem eius. Circa hoc autem tria declaro. Primum est ꝙ politie christiane principatus vnus est absolute. Secundum ꝙ eius est vnus princeps primus simpliciter. Tertiū ꝙ iste primus princeps est summus pontifex qui est monarcha in ecclesiastica hierarchia. Primum declaro multipliciter. primo ex intentione Arist. vij. politicoꝝ: qui ostendit ꝙ in politia qualibet vna perfecta ⁊ felici: non solum politia regia: sed etiam politia ciuitatis necessaria sunt sex. s. agricolarum genus, ad habendum alimenta. ⁊ artifices, sub quibus comprehendit mercennarios omnes. s. pro mercede laborantes. ⁊ bellici, ad compescendum rebelles intrinsecos: ⁊ ad defendendum ab extrinsecis impugnatoribus. ⁊ abundantia pecuniarum, ad opportunitates bellicas prosequendas. ⁊ sacerdotium, ad deoꝝ culturā. ⁊ iudices, qui maxime sunt necessarij ad regendum ⁊ dirigendum ciues, sed constat ꝙ politia vnius ciuitatis est politia vnius principatus: nec possunt esse plures principes regentes actiue eque primi in vna ciuitate: sed vnus est ibi primus princeps: ⁊ per cōsequens vn⁹ principatus. ad hoc. vij. q. j. in apibus: Principat⁹ vero sacerdotij qualis est principatus ecclesiasticus: non distinguitur contra principatum ciuilem: sicut vna species contra aliam, sed sicut pars contra totū. Nam sacerdotium est necessarium officium in qualibet vna politia: ⁊ dignissimum omnium alioꝝ officioꝝ ciuitatis: vt patet per eundem philosophum in eodē vij. politicoꝝ. c. bonum. xxiij. q. viij. §. q̄uis. extra de immu. eccle. non minus. Hoc etiam potest ostendi ex vnitate signi ⁊ legis. sicut omnes illi qui eodem signo armantur configurantur: ⁊ eisdem legib⁹: eiusdem legislatoris subijciuntur: sunt eiusdem principatus: ⁊ ad eundem principem pertinent. Isto modo dicimus omnes esse eiusdem religionis: qui sub eodem habitu ⁊ regula viuunt. Sed omnes christiane religionis eodem signo consignantur. s. charactere baptismi christi. de conse. di. iiij. quomodo. ⁊ per hoc

Papa vtrunqz gladium habet.

In perfecta politia necessaria.

Principatus ciuilis nō distinguitur a pricipatu ecclesiastico.

distinguuntur

distinguuntur a quolibet alio hoie.c. ad hoc.j.q.j. ꝙ
quidam.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.deus qui.⁊ eisdez legibus
subijciuntur.s.articulis fidei: preceptis dei:⁊ regulis
ecclesie.nec ab istis legibus per aliquem principem:
nec per aliquam legem aliam possunt absolui:quin-
immo quilibet ciuis istius populi, si leges istas trāsgreditur scienter ⁊ pertinaciter dz mori.dis.iiij. facte
sunt ex̄ de here.excōicamus.xxiiij.q.v.§.hinc notan-
dum.n.siue sit principans in hac politia siue subditus.
ergo omnes christiane religionis sunt eiusdem prin
cipatus simpliciter: ⁊ non sꝫ quid: qꝛ quicunqꝫ ꝑn
cipetur in christiana religione:quocūqꝫ officio prin-
cipetur, non principatur nisi inquantum est subdi-
tus predicti principatus legibus: ⁊ ad conseruatio-
nem istius principatus: ⁊ in ministerium eiusdem
principatus.ad hoc facit.ix.dis.iustum.⁊.c.quecūqꝫ.
x di.non liceat. ⁊ ita populi christiani vnus est prin
cipatus simpliciter: cui omnes sm ꝙ sunt christiani
subijciuntur per se necessario. Accidentaliter autem
ratione extrinsecoꝝ bonoꝝ sunt diuersi principatus
sub isto principatu: a quo nunqꝫ possunt separari iu
ste: qꝛ bona exteriora ratione quoꝝ principantur:alij
principes sequuntur bona essentialia ⁊ naturalia: q̄
per se sunt subiecta isti principatui . Ex quo patet ꝙ
principatus ciuilis non distinguitur a principatu ec
clesiastico: sicut vna species ab alia , sed sicut partes
integrales vnius principatus. intelligendo per ciui
lem principatum secularem potestatem : inter quas
partes principalissima ⁊ superior est ecclesiastica po
testas.⁊ hoc est quod christus dixit in Joanne Joā.
x.Alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili : ⁊ il-
las oportet me adducere: ⁊ fiet vnum ouile.extra de
bap.lꝫ.§.volentes . Ecce vnus principatus in poli-
tia christiana.⁊ vnus pastor.Ecce vnus principalis
rector ⁊ monarcha huiusmodi principat⁹.⁊ sm hoc
sunt omnes fideles christi vnum corpus mysticum:
cuius caput est christus ⁊ nos membra eius:vt pro-
bat Aug.super illud euangelium : Ego sum vitis ve
ra.Joan.xv.ad hoc facit ad Col.ii.xxiii.q.vii.quēad
modum.⁊.c.pre.⁊.q.v.de liguribus.⁊ de hoc satis.ꝫ.
Nec potest dici ꝙ christiani sunt vnius principatus
quantum ad spiritualia: ⁊ alterius quantum ad cor
poralia ⁊ temporalia: qꝛ nullus princeps vel subdi
tus christianus potest aliquid licite possidere vel acq
rere nisi in eo ꝙ militat sub principatu christiano.fa
cit ad hoc.xxiij.q.vij.c.j.ij ⁊.iij. xxiij.q.j.§.sed illud.
in prin.⁊ de hoc satis.ꝫ. Ex quo liquido patet ꝙ ci-
uilitas christiana ⁊ politia ⁊ quantum ad spiritua-
lia,⁊ quantum ad temporalia, ad eundem principa
tum pertinet.⁊ hoc clamat tota sacra scriptura:ꝙ su
mus omnes christi fideles vna cōitas ⁊ vnus ppls:
nos ⁊ nostra profecto que nos sectantur . vna enim
fides: ⁊ vnuz baptisma : ⁊ vna ecclesia collectio fide
lium.ad Ephe.iiij.xij.q.j.dilectissimus xxiiij.q.j. loq
tur.de conse.di.j ecclesia.⁊ de hoc.ꝫ. Viso autem ꝙ
politia christiana sit simpliciter vna: tūc facile est vi
dere ꝙ vnus est princeps regens ⁊ dirigens eaz : qꝛ
vnius politie vn⁹ est princeps primus ⁊ precipuus:
qꝛ pluralitas principatuum non est bona.vt dicitur
xij.metaphysice.in vna ergo politia vnus princeps.
vt pre.c.in apibus. qꝛ diuersitas principatuum diui
sio regni ⁊ politie est: ⁊ materia guerre ⁊ diuisionis.
Mat.xii.Luc.xj.Oē regnum ⁊c.xxv.q.ij.si ea.Vn-
de ratio Joan. Chry. quare turbata fuit hierosoly-
ma cum herode.Mat.ij.est : quia timuerunt ne scili
cet presenti ⁊ futuro rege adinuicem certātibus:ipsi

Vn⁹ prin
ceps re-
gens poli
tiam chri
stianam.

perturbationibus inuoluerentur. Nec potest dici ꝙ
sit vnus princeps in ratione finis: ⁊ plures in ratio
ne agentis ⁊ mouentis: qꝛ sicut declaratur.ij.Me-
taph.in quolibet genere cause oportet vnum primū
dare : ad quod omnia posteriora reducuntur : ⁊ ita
oportet in principatu christiano esse vnum primum
principem regentem ⁊ mouentem: siue gubernantē
totam politiaz. facit ad hoc.ex̄ qui fi.sint legi.per ve
nerabilem.§. rationibus . Preterea ponere plures
principes non subalternos regentes ⁊ mouētes eos
dem subditos: vnum videlicet ratione spiritualium:
⁊ alium ratione temporalium, est facere ordinem il-
lius politie inconnexum ⁊ non stabilem:quia inter-
dum contingit principez corporalium precipere pu
gnare : ⁊ principem spiritualium prohibere illaz pu
gnam : vt tota die contingit inter christianos. Ista
ratio optime probatur.xix.di.ita dñs. Cōtingit etiā
istos duos dños ⁊ principes eodem tpe precipere di
uersa: vt vnus precipiet ire ad agrum:alius ad eccle
siam.que in eodem tempore non possunt fieri: qꝛ ne
mo potest duobus dñis seruire. Mat.vj.⁊ Luc.xvj.
subaudi contrarijs:vt no.de pe.di.j.omnis qui odit.
sub.§.hoc idez.⁊ de pe.di.ii.nemo potest.sub.§.roma
nos.quare sequitur ordinem talis politie esse incon
nexum ⁊ non stabilem : quod est inconueniens. sm
Ber.nihil inordinatum ordo recipit.c.ad hoc.extra
de accusa.qualiter.j.§. ideoqꝫ. in fi. ibi : quoniam ex
his.Hoc etiam potest manifestari ex vnitate finis.
Omnes enim de ciuilitate christiana ad eundem
finem ⁊ sub eadē ratione ordinantur: scilicet ad gra
tiam:charitatem:⁊ vnitatem:que sunt vincula per-
fectionis in via.ad Col.iij.ad Eph.iiij. ⁊ ad finalez
beatitudinē in patria vbi est illa vnitas. de qua ꝑs.
cxxj.Cuius participatio eius in idipsum . ⁊ de qua
Aug.non erit ibi aliqua inuidia disparis claritatis.
vbi in omnibus regnat vnitas charitatis,⁊ de qua
Greg.Tanta vis charitatis omnes sibi ibi associat:
vt bonū quod quisqꝫ in se non accipit: in alio se gau
deat accepisse:sed cuilibet vni fini correspondet vnū
agens dirigens in finem illum: plura enim agentia
distincta specie ⁊ natura nō habentia ordinem ad-
inuicem non possunt dirigere ad vnuz finē sub vna
ratione.ergo in ciuilitate christiana debet esse vnus
primus princeps dirigens omnes eiusdem politie
ad finem propriū eius:⁊ sicut vnus homo sm Aug.
primo creatus est:vt in eo ⁊ ex eo cōstitueretur vna
creatura. vt xxxiij. q.v. nec illud. Ita vnus rector
principalis totius illius nature qui eā deducat ad
vnum deum qui creauit eam. Gen.j. vnde ⁊ domi-
nus papa super omnes infideles recepit potestatem
a christo . Joan.vlti.per verbum illud : pasce oues
meas : vt latius superius declaraui in xxxvij. cap .
Viso ꝙ politia christiana est vna : ⁊ eius est vnus
princeps regens eam:ostendendū est ꝙ iste primus
⁊ supremus princeps est summus pontifex : qui est
monarcha ecclesiasticus, hoc autem potest ostendi
ex tribus. Primo ex authoritate legislatoris : scili-
cet saluatoris nostri iesu christi. Secundo ex digni-
tate officij ipsius summi pontificis. Tertio ex ordi-
ne ipsius ad omnes subditos christianos . Ex au-
thoritate iesu christi patet.nos enim non possumus
nec debemus alium ponere rectorem gregis domi-
nici:nisi eum quem christus posuit , scilicet petrum
⁊ successores eius.dixit enim Matth.xvj.petro: Ti
bi dabo claues ⁊c.⁊ iterum: Tu es petrus ⁊c.⁊ rur
sum Joan.vlti . Pasce oues meas.⁊ hoc verbū re-

Prim⁹ ⁊
supremus
princeps
regēs po-
litiā chri-
stianaz est
papa.

plicauit sibi ter. extra de elec. significasti. ⁊ de maio. ⁊ obe. solite. vj. q. j. imitare. ⁊ ſm sanctos hoc fecit christus: vt ostenderet ꝙ petrus ⁊ successores eius debe rent pascere gregē dñicum, verbo predicationis, ⁊ exē plo ꝯuersationis: ⁊ auxilio tꝑalis subsidij. sicut christus pauit. v. milia hoīum. Jo. vj. Mat. xiiij. Mar. vj. Luc. ix. ⁊ iterum iiij. milia. Marc. viij. Mat. xv. xxxvj. di. §. ecce. Ex quo apparet ꝙ christus non sta tuit petrum rectorem populi sui solum quoad spiritualia: sed etiā quoad temporalia. hoc probat. xxxix. di. §. j. Secūdo hoc apparet ex dignitate officij summi pontificis. Summus enim pontifex est summus sacerdos. xxj. di. §. j. Sacerdotis autem officiuz est dignissimuz. j. q. j. ipsi sacerdotes. ⁊ ideo dignissimo ho minum est committendū. xxiij. di. qui epis. ⁊. xxxvij. di. que ipsis. ⁊ Phs. vij. poli. dicit ꝙ officium sacer dotum committenduz est iudicibus: qui ciuitate re gunt: qui digniores sunt in politia. ⁊ sic sacerdotiuz ⁊ iudicium eis competunt: ergo summum sacerdotium summo iudici ⁊ econuerso. ſm illud logicale. si simpliciter ad simpliciter: ⁊ magis ad magis: ⁊ ma xime ad maxime. ⁊ in Deut. xvij. Si difficile ⁊ ambi guum ⁊c. extra qui fi. sint legi. per venerabilem. §. ra tionibus. ⁊ de hoc satis. s. Deus etiam voluit per sa cerdotalem dignitatem temporalez instituere ⁊ destituere. sicut apparet in primo libro regū de samuel ⁊ saul. ⁊ de hoc. s. dixi. ⁊ in signum huius dominij ⁊ vicarij sui, mandauit dñs de oībus leuitis. xiij. q. j. §. his ita. decimas dari ab oībus: a quibus non est exē ptus etiam imperator. no. ex̄ de maio. ⁊ obe. omnes. xvj. q. j. reuertimini. extra de deci. tua nobis fraterni tas. ⁊ abraam sicut subditus soluit decimas melchi sedech. Geñ. xiiij. ad Heb. vij. vt. s. dixi. Item hec cō clusio probatur tali euidētissima ratione. s. ex ordine ipsius romani pontificis ad omnes subditos christianos. Quandocunqz alicui ex dignitate ⁊ officio suo essentialiter ⁊ per se competit aliquid: competūt ei omnia sine quibus illud principale ⁊ essentiale nō potest haberi vel exerceri. vt de hoc expresse legitur ⁊ no. extra de offi. del. preterea. vbi est casus. facit. xvj. q. j. si monachus. ff. de re iudi. quidam consulebant. Item in connexis idem iuris est. di. viij. quo iure. R. de hoc. item accessorium naturā sequi congruit prin cipalis. extra. lib. vj. de reg. iur. accessoriū. vbi de hoc. Supradicta propositio videt simpliciter vera. nunc autē summo pontifici in eo ꝙ summus pontifex est: debetur essentialiter ⁊ per se populum christianum deducere ad vitam virtuosam, ad gratiam ⁊ charitatem in via: vt tandem possit peruenire ad gloriaz in patria. Hoc enim est per se de officio summi ponti ficis. quum sit pastor ⁊ custos principalis dñici gregis. vnde dicitur ei Pasce oues meas. Jo. vlt. vt. s. in proximo dixi. ergo debentur sibi omnia sine quibus ista haberi non possunt. Constat autem ꝙ sine cognitione ⁊ correctione morum, ⁊ inflictione pena rum: quibus mali coercentur ⁊ boni quietantur: nō possunt ciues deduci ad vitam virtuosam. iiij. di. fa cte sunt. ergo summo pōtifici debetur cognoscere de actibus humanis ⁊ iudicare ⁊ corrigere mores ⁊ pe nas infligere. ad hoc facit extra de iudi. nouit. ⁊ vide tur ista ratio cōcludere efficaciter si quis voluerit eā diligenter considerare. Hoc etiam ostenditur ex hoc ꝙ summus pontifex per se vel per alios authoritate sua instituit omnes de ciuilitate christiana per colla tionem sacramentorū quibus consignātur ⁊ muniū tur fideles. de conse. di. v. nunquid. ⁊ distinguuntur ab infidelibus. j. q. j. ꝙ quidam. ipse etiam eijcit quos videtur expedire a cōitate fideliū quos inutiles vel nociuos videt. iij. q. iiij. engeltrudaz. xj. q. iij. iudi denique. c. nolite. c. nemo. xxiiij. q. iij. resecande. ⁊ non separat talem a cōione fideliuz solum quoad spiritualia: verum etiam quoad temporalia. extra de here. c. absolutos. c. excōicamus. §. credentes. xv. q. vj. iuratos. xxxij. q. v. preceptum. vnde ipse aperit in terris portas politie christiane: ⁊ nemo claudit: ⁊ claudit ⁊ nemo alius aperit. Apo. iij. talis autem videtur ha bere plenam potestatem ⁊ principatum in politia: cuius iudicio ⁊ imperio quilibet de politia admitti tur vel eijcitur de politia. Nam quum aliquis de po litia eijcitur omnis principatus quem in politia illa obtinet: sibi aufert si simpliciter eijcitur. vel sibi ad tempus interdicitur: si simpliciter nō eijcitur. vnde nullus excōicatus potest iuste aliquod officium vel principatum exercere in politia christiana. vt iuribus proxime allegatis: ⁊ de hereticis. ad abolendam. §. statuimus. cum. §. seq. extra de re iudi. ad probandū extra de immu. eccl. aduersus. §. pen. ⁊. vlt. ex̄ de elec. venerabilem. §. sunt etiam. ibi: Excōicatio publica. Et ideo qui concedunt summum pontificem habe re plenitudinem potestatis in spiritualibus: concedunt ipsum necessario habere plenitudinez potestatis in temporalibus ⁊ corporalibus. Nam totus ho mo christianus spiritualis est. vñ dñs in Joāne Jo. iij. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aq̄ ⁊ spiritusancto ⁊c. extra de bap. debitum. de con. di. iiij. filius dei. ⁊ c. nō dubito. homo enim renascitur in baptismo: ⁊ induit nouum hoīem qui ſm spiritum est: ⁊ exuit veterem hoīem qui ſm carnem est. ſm sententiaz Pauli ad Eph. iiij. c. quapropter totus est de foro ⁊ iurisditione noui hois: qui est ſm spiritum ipse ⁊ omnia que possidet: quia non possidet ea nisi ad talem vitam que est ſm spirituz. ⁊ ideo christiani volentes carnaliter viuere ſm veterem hoīem, cogūtur violenter vel co gi debent: ex quo christianam religionem professi sunt: viuere ſm spiritum. c. ad hoc. xxiii. q. iiij. displicet c. non inuenitur. c. si ecclesia. ⁊. q. v. ad fidem ⁊ cap. si vos. xxii. q. j. c. si. Ex quibus apparet monarchaz ec clesiasticuz qui summus pontifex: esse primū ⁊ sum mum principem regentem totam politiam christia nam plene quoad omnia: licet immediatius regat spiritualia tanqz digniora ⁊ principaliora. mediati⁹ autem tēporalia ⁊ extrinseca tanqz viliora ⁊ minus principalia per rectores ⁊ dños tēporales: qui sunt renati ex aqua ⁊ spiritusancto. alias non possent ha bere principatum in politia christiana. c. ad hec. liiij. di. nulla officia. ex̄ de iudeis: quum sit. ⁊ c. ex speciali. Confert igitur deus gratiam in baptismo. ex in cle. de sum. tri. fidei. ⁊ ex̄ de bap. maiores. §. illud. p quē potest quis acquirere prudentiam ⁊ sapientiam ad regendum populum christianum. Ex puris autem naturalibus nullus potest acquirere virtutes, q̄ sufficiant ad regendum populum dei: quum virtutes sine charitate sint informes. quia si tradidero corpus meum ⁊c. j. ad Cor. xiij. j. q. j. vide. de pen. di. ij. §. euidenter itaqz. extra de renun. ver. quuz pridem. §. porro. vnde. ⁊ Aug. Ubi enim deest agnitio eterne ⁊ incommutabilis veritatis: falsa est virtus, etiā in optimis moribus. xxviij. q. j. §. ex his. Charitatem autē creatam infundit deus per se ⁊ per gratiam suaz: qui ipse charitas increata. quia deus charitas est ⁊c. j. Jo. iiij. quare catholice ⁊ virtuose regere populum. a solo deo est: quum ad hoc virtutes morales quas ex *[margin: Ex puris naturalibus an acquirātur virtutes.]*

principijs

principiis nature per consuetudinem acqrere possu-
mus.di.j.mos aut.non sufficiat.optime facit ad hoc.
xxiij.q.iiij.si non ex fidei merito.in prin. licet possint
sufficere ad regendum pplm gentilem:qui non regit
ad finem supernaturalem.na sm Hiero. romani vir
tutibus promeruerunt imperiu3.xxviij.q.j.c.oes de-
incepe.§.ex his.sed gl.ibi intelligit virtutibus politi
cis:non theologicis:q sine charitate habent,vnde &
virtus pro fortitudine ponit.ff.de alea.quibus. vera
aut virtus theologica apud infideles esse no potest.
xxiij.q.j.ver.sana.vn in collationum lib. Jo.cassi.in
collatione de castitate.dicit ibi chremon sanctus pa-
ter,q.s.quasi corporalem continentiam potuerut ha
bere antiqui phi morales:sed castitatem non.s. q est
mentalis.xxxij.q.v.de pudicitia.vnde quum Zopyr°
physiognom°,Athenis de Socrate pho dixisset:Ec
ce oculi corruptoris puerorum:& discipuli socratis irruis
sent in illum aduenam phm pp iniuriam dictam de
magistro suo:ait Socrates: Parcite sodales: verum
quidez dixit,sed cotineo.q.d.inclinor ad hoc:sed vin
co me. Et in signum virtuose regendi reges catholi
ci inunguntur & benedicunt per pontifices inuocan
do super eos gratiam spiritussancti. ad ostendedum
q sine speciali dono spiritussancti non sunt suffici en-
tes regere pplm sanctum dei.extra de sacra vnc.c.j.§.
manus.&.§.qr vero.&.ij.q.vij.§.item quum balaam.
ver.item quum dauid. Patet ergo ex iam dictis, q
dispositio ad oes principatus politie christiane vna
est cois.s.baptismus:q constituit hoiem intra politia
christiana.Sunt aut in politia christiana multi prin

In politia christiana plures principatus particulares.

cipatus,particulares habentes ordine sub vno prin
cipatu totali:& ideo non est miru3 si aduersus princi
patus ordinatos adinuicem reqrant diuerse disposi
tiones ordinate.c.ad hoc.lxxxix.di.singula.vn in re-
ge requirit prudentia:q est recta ro agibilium.vn.iij.
Reg.iij.petiit Salomon a dno:Dabis seruo tuo cor
docile:vt iudicare possit pplm tuum:& discernere in-
ter bonum & malum.Eccl.x. Rex insipiens dispdet
pplm suum.In platis vero eccle:quoru3 principat°
est altior:requirit prudetia de agedis.xxxix.di.§.j.&
c.petr°.& sapietia de diuinis.xxxvj.di.§.ecce.xliij.dis.
sit rector.Et ideo sicut in consecratione epor, reqrit
ab eis an sciunt nouum & vetus testm.xxxviij.di.oes
psal etes ita reqrit ab eis an sciut disponere domui
sue.j.ad Timo.iij.xlvij.di.§.j.vbi de hoc.& de vtroq3
regre.xxiij.di.q eps. Unde plati non solum exercent
vitam contemplatiuam:verum etiam actiua.xxxvj.
di.si quis.extra de renun.nisi.§.nec putes. exeplo sal
uatoris nostri q qnq3 ascendebat in montem sol°ora
re.Mar.vij.& Luc.vj.p quod significat contéplatio
sm Bedam.ibi:& qnq3 descendebat ad capestria ad
pdicandum turbis.vn Lucas: Descendens iesus de
monte stetit in loco campestri.Lu.vj. p quod signifi
cat actio.& apls.j.ad Tim.iij.loquens de plato ait.si
qs aut domui sue pesse nescit:quo ecclesie dei diligen
na habebit?q.d.nullo mo.xlvij.di.§.necesse.Ex quo
patet q3 platus debet esse actiuus & contemplatiu°.
Ite finis vltimus totius politie christiane vn°est:q

Politie christiane finis vn°.

est supnaturalis.vt.s.tactu3 est.ad que oes principa
tes in ista politia incedunt:licet aliqui immediatius
aliis.sicut in oi politia contingit vbi plures principa
tes sunt ordinati.inferior aut principatus habet fine
intra se qui ordinat ad superiorem:& tandem oes or
dinant ad finem primi seu supremi principantis: vt
plenius commentator declarat.xij.Meta.& Diony
sius de angelica hierarchia.& facit.xj.q.iij.qui resistit.

& bene facit.xxv.di.plectis.ver.ad epm pertinet. vn
diuersitas finium ordinatorum adinuicem magis ar
guit vnitatem principatus q3 diuersitatem. Ite sm
beatum Thomam in libro contra gentiles lib.iiij.c.
qr vero oium hor.q3uis ppli christiani distinguant
p diuersas dioe.& ciuitates.xiij.q.j.ecclesijs.tn sicut
vna est eccli a:ita oportet esse vnum pplm christianu
de conse di.j. eccli a. sicut ergo in vno speciali populo
christi requiritur vnus eps:qui sit totius ppli caput
lxxx.di.illud.ex de priuil.c.j.xciij di.legimus.ita in to
to pplo christiano requirit q sit vnum totius eccle
caput.ad hoc.xxj.di.q3uis.lxxx.di.in illis.in fi.Item
ad vnitatem ecclesie requiritur q oes fideles in fide
communicent Circa ea vero que fidei sunt: cotingit
questiones moueri.per diuersitatem autem sentetia-
rum diuiderit eccli a:nisi in vnitate per vnius sniam
conseruaret.sicut fuit tpe arrij,sabellij, & aliorum he
reticorum capitum heresum.Exigitur ergo ad vnita
tem eccle conseruandam, q sit vnus qui toti vli ec-
clesie psit.facit.xix.di.ita dns.xxiiij.q.j.non turbat.&
c.quoties fidei ro.& melius.xciij.di.legim°.&.xcv.di.
olim.manifestum est aut q christus no deficit eccle
quam dilexit:& pro qua sanguinem suu fudit.Apoc.
j.facit ex de homi.p humani.j.riiso.li.vj.quu & de sy-
nagoga dicat:Quid vltra debui facere tibi & non fe
ci?Esa.v.non est ergo dubitandu quin ex ordinatio
ne christi vnus toti ecclesie presit.expressum. xxii.di.
sacrosancta ibi: Et post pauca. adhuc nulli dubium
esse debet quin ecclesie regimen sit optime ordinatu:
vtpote per eum dispositum per quem reges regnant
& legum conditores iusta determinant: alias decer-
nunt. Prouer.viij. Optimum aut regu3 multitudi
nis est vt regat per vnum:quod patet ex fine regimi
nis q est pax.pax enim & vnitas subditor est finis re
gentis.xxiij.q.v.principes.vnitatis aut ca congrui-
tior est vni° q3 multor.c.vij.q.j.in apib°. Maximu
est igit regimen eccle sic esse dispositum.vt vnus to-
ti ecclesie psit. Amplius ecclesia militans a trium-
phanti ecclesia per similitudinem deriuat.vt Joa.in
Apoc.vidit hierusalem noua descedente3 de celo &c.
Apoc.xxj.in prin.& moysi dictu3 est,q faceret oia s3
exemplar ei in monte monstratum.Exo.xxv. in fi.&
c.xxvj. In triumphanti aut ecclesia vnus psidet:qui
etiam presidet in toto vniuerso.s.deus.dicit.n.Apoc.
xxj. ipse populus eius erit: & ipse cum eis erit eorum
deus.ergo in ecclesia militanti vnus est qui presidet
vniuersis.ad hoc.lxxxix.di.c.vlt.hinc est etiam q Jo
hel.j.dicit:Congregabunt filij iuda & filij israel pari
ter:& ponent sibi caput vnum.& Jo.x. Fiat vnu oui
le & vnus pastor.&.s.dixi.Si quis aut dicat,q vnus
pastor:& vnum caput est:qui est christus, qui est vn°
& vnius ecclesie sponsus:non sufficienter rudet.mani
festum est enim q omnia sacrameta ecclesie ipse chri
stus perficit:ipse est qui baptizat.de cons.di.iiij.filius
dei.ipse est qui peccata dimittit.j.q.j. cito turpem. V.
presertim quum dns &c.&.c.sic autez deus.c.remissio
nem.c.dedit.de pe.di.j.verbu3 dei. Jo.j.Ecce agnus
dei &c.&.j.hic est qui baptizat.ipse est verus sacerdos
qui se obtulit in ara crucis . & cuius virtute corpus
eius in altari quotidie consecratur.extra de sum. tri.
c.j.§.vna.de conse.di.ij.qr corpus. & tamen qr corpo
raliter non erat cum omnibus fidelibus permansu-
rus:elegit ministros p quos pdicta fidelibus dispen
saret:& dignu3 fuit q alicui committeret loco sui qui
vniuersalis ecclesie gereret cura.extra de homi. p hu
mani.j.riiso.li.vj.hinc est q petro dixit an asce sione:

Pasce oues meas. Jo.vlt.⁊ an̄ passionē. Et tu aliq̄n
cōuersus confirma fratres tuos. Luc.xxij.⁊ ei soli ꝓ
misit. Mat.xvj. Tibi dabo claues ⁊c.vt ostenderet̄
potestas clauium per eum ad alios demandanda ad
conseruandam ecclesie vnitatē.vt pre.c.ita dn̄s. Nec
dici pōt ꝙ ita petro commisit hanc potestatem,ꝙ ad
alios successores petri non deriuet̄: q2 christus sic ec
clesiam instituit vt esset vsq3 ad finē seculi duratura,
ſm illud Esa.ix. Super solium dauid,⁊ sup regnum
eius sedebit:vt confirmet illud, ⁊ corroboret:in iudi
cio⁊ iustitia amodo ⁊ vsq3 in sempiternu3. ⁊ Mat.
vlt. Ecce enim vobiscum sum vsq3 ad consummatio
nem seculi.⁊ expressu3 pre.c.ꝑ humani. extra de ma.
⁊ obe.solite.§.si. Item ꝙ sit vtilius regi cōitatē ecclie
principaliter per vnum spiritualiter ⁊ tp̄aliter:patet.
quum ex potentia.nam in vno principate magis est
virtus vnita:⁊ ideo est fortior q̄3 in pluribus dispti
ta.ſm ph̄m. Tum ex vnitate ⁊ parte q̄ intendi debet
in regimine multitudinis.vt.s̄.dixi. Nā plures prin
cipantes super eandem multitudinem, non seruant
pacem multitudinis nisi fuerint vniti ⁊ concordes.
Si ergo ꝓp quod vnumquodq3 tale ⁊ illud magis.
ſm ph̄m.vnicus principans ſm virtutem magis po
terit seruare pacem.⁊ non tam de facili poterit turba
ri pax ciuium:q2 facilius qs secum concordat q̄3 mul
ti adinuicem.iuxta illud Catonis: Cōuenit nulli q se
cum dissidet ipse.q2 vbi multitudo:ibi cōfusio ⁊ diui
sio.c.xciij.di.legimus.ver.sed dices.ibi:diacones pau
citas ⁊c.ex̄ de eta.⁊ qua.quum sit.vbi de hoc. Tū q2
princeps vnus intendens bonū cōe habet oculū ad
magis cōe:q̄3 si plures dn̄entur,etiam ſm virtutem:
q2 quanto plures excipiunt̄ a cōitate:tanto residuu3
est minus cōe. Et quanto pauciores:tanto est magis
cōe.ꝓp quod dicit ph̄s ꝙ inter principatus intēden
tes suum proprium intendit:⁊ cōtemnit magis cōe.
Tum q2 in naturali regimine videmus: totum regi
men ad vnum reduci:vt in misto corpore vnum ele
mentum dn̄at̄. In humano corpore ⁊ homogeneo,
vnum est principale membrum in toto hoīe,aīa:que
continet oīa elementata. Aīalia etiā gregalia:vt apes
⁊ grues,quibus est naturale in societate viuere:sub
sunt vni regi.vij.q.j.in apibus.adde hic quod scripsi
j.in.c.liiij.ver.ad confirmationem. Considerandum
etiam est ꝙ mirabiliter diuina prouidentia factū est
vt in romana vrbe:quā deus prouiderat principalez
fore christiani sacerdotij sedē: iste mos paulatī3 inole
sceret:vt ciuitatis rectores,⁊ si non ex debito iustitie:
quum simpliciter maiores essent sacerdotibus:tn̄ in
signum futuri sacerdotij excellentie cui amplior reue
rentia deferenda erat: sacerdotibus plusq̄3 ceteris lo
cis voluntarie subderentur.dicēte Valerio maximo.
in primo li.de cultu deorum. Oīa post religionē po
nenda semper nostra ciuitas duxit.etiam in quibus
summe maiestatis conspici deus voluit. Apud etiam
gallos ⁊ gentiles sacerdotes quos druides nomina
bant:totum bellum gallicum desinirent: vt dicit Ju
lius cesar in libro suo de gallico bello. Puto etia3 ꝙ
eadem prouidentia diuina factum est ſm leonem in
sermone apſoꝝ petri ⁊ pauli:vt sedes summa vicarij
christi in vrbe constitueret̄:q̄ erat caput ⁊ dn̄a totius
mundi:licet per vsurpationem,vt summus pōtifex,
rector eius totius mundi ibi iurisditionem ⁊ dn̄ium
verum haberet.extra de elec.fundamenta.§.j. lib. vj.
non per vsurpatione3 vt imperatores idololatre:sed
per veram institutionem ⁊ commissionem veri regis
dn̄i nostri iesu christi:cui pater ait in ps.ij. Postula a
me ⁊ dabo tibi gentes hereditatē tuā:⁊ possessione3
tuam terminos terre.⁊ nunc reges intel.eru. q iudi.
terram.⁊ istud impleri oportuit ſ3 Augustinū. xxiij.
q.iiij.displicet.ad fi.ver.repetis.ibi: Et non attendis
q2 tunc primum.c.non inuenit̄.c.si ecclia.ibi: Tūc.n.
illud propheticū nō complebat̄: Quare fremu. Nāc
iurisditionem tp̄ale3 exercuit christus in signū ꝙ ip
se verus rex erat etiā inquantum hō: quum de teplo
emētes ⁊ vēdentes cu3 funiculis.no.x.di.qm̄.eiecit.
Mat.xxj. Jo.ij. Mar.xj. Luc.xix.j.q.iij.in multis.⁊
c.vēdētes.xxiiij.q.iiij.q peccat. Itē legit̄ de ipso ꝙ mi
sit discipulos in hierusalem vt tollerent asinam ⁊ pul
lum: ⁊ dicerent qm̄ dn̄s ijs opus habet. Marc.xi.
Mat.xxj. Luc.xix.⁊ Jo.xij.ergo tanq̄3 dn̄s illa aia
lia petebat:⁊ sicut sua. Verba aūt meum ⁊ suū dn̄iu3
sapiunt.ut legit̄ ⁊ no.di.viij.quo iure. Itē legit̄ dn̄s
demones misisse in porcos: q statim ꝑcipitauerūt se
in mare:nec tn̄ dn̄m porcorum requisiuit: immo q pa
scebāt porcos fugerunt ⁊ nuntiauerūt in ciuitatem.
Mar.v. Mat.viij. Luc.viij. Item Mat.vlt. Data
est mihi oīs potestas in celo ⁊ ī terra.gl.ei q fuit mor
tuus ⁊ crucifixus.⁊ de hoc etiam.s̄. Item Aug.ij.de
ciui dei.c.xxj ⁊ est.s̄.tactum.dicit ꝙ sine iustitia non
pōt regi respublica.vera aūt iustitia non est vbi chrs
non est rector ⁊ sic respublica non est recta ⁊ vera: cu
iusmodi debet esse ppli christiani res in qua spectat
de iure gubernatio ad papam qui est christi vicari⁹.
⁊ sic papa vtranq3 potestatem immediate a deo h3.
ad hoc fuit allegatum.s̄.xxiij.q.j. vbi. Itē error est
Valdensium hereticoꝝ successoribus apſoꝝ.s.pape
⁊ ꝑlatis ecclesiasticis repugnare dn̄ium in tp̄alibus:
nec eis licere habere diuitias tp̄ales. vñ ecclīam dei
⁊ successores apſorum veros prelatos ecclesie dei di
cunt fuisse vsq3 ad syluestrum:a cuius tp̄e facta dona
tione sibi ⁊ ecclie per constantinum imperatorem,di
cunt romanam ecclesia3 que modo est:que ſm ipsos
non est:defecisse. Nam intm̄ ecclesia3 esse dicunt: in
quantum per successores apſoru3 fuit continuata vel
reparata. Qui error destruit̄.xij.q.j.quasi ꝑ totu3.nā
clerici ⁊ ep̄i seculares ⁊ in oī cōi ⁊ in speciali propriū
habere possunt:vt in.c.illius qōnis.⁊.xxiij. q. vij.c.j.
ij.⁊.iij.⁊.q.viij.conuenior.⁊.xiiij.q.j.§.j. Adde hic qd̄
scripsi.lxvnj.c.§.igitur.ver. insuper quod dicit. Fa
teor aūt ꝙ diuitie ⁊ dn̄ia tp̄alia habentibus ipsa nō
formaliter aut causaliter:sed occasio cupiditatis sunt
⁊ viscus quodammodo aīe. ⁊ Isidorus in canone:
Amorem pecunie quasi materiam cunctorum crimi
num fugiant xxiiij.di.his igit̄.facit.lxxxviij. dis.quid
aliud. Palea est.vnde Amb.in li.de officijs dicit: Fe
rialis inquit auarum allecebrosa pecunia:q̄ habētes
contaminat:non habentes non iuuat.esto tn̄ ꝙ aliq̄n
iuuet pecunia inferiorem: quid ad alios?si sit ille co
piosior qui habet:nunqnid idcirco honestior q2 ha
bet quo plerunq3 honestas adimit̄? Ite3 Ber.de col
loquio simonis ⁊ iesu dicens: Hec fugiendarum diui
tiarum precipua cā est: ꝙ vix aut nunq̄3 sine amore
valeant possideri.limosa siquide3 ⁊ glutinosa nimis
non modo exterior:verum etiam interior substantia
nostra videt̄: ⁊ facile cor humanum oibus q̄ freque
tat adheret. Item Aug.s̄.ps.cxxxi. Non sunt iste ve
re diuitie.sed mendicitas. q2 quanto magis crescūt:
crescit inopia auaritie.xlvij.di.sicut.xiiij.qō.iij.quid
dicam.non sunt vere diuitie que plus augent cupidi
tatem ei q eas possidet. Itē Aug.de lapsu mūdi. In
diuitijs nihil tam cauendum est q̄3 supbie morb⁹. q
enim nō habet diuitias: non habet amplissimas fa

cultates:non habet vnde se extollat. Idem ve ?bis
dñi. Nihil enim sic est quod generet superbiaz:sicut
diuitie. Oē granum:oē germē habet vermē suū. ver
mis diuitiarū superbia est. Itē Greg.j.moral. Solet
inquit rerum abundantia tāto a timore diuino men
tem soluere:quanto hanc exigit diuersa cogitare.naz
dum foris per multa distrahitur:stare in intimis fixa
prohibet. Idez in homilia super illud Lu.viij. Exijt
q seminat. Si nos inqt vobis spinas diuitias signifi
care diceremus:ad credendum nobis, mēs forsitan
vestra dubitaret. vñ ɀ idem dñs p semetipsuz digna
tus est exponere qui dicebat.qs vnq̄z mihi crederet:
si spinas diuitias interpretari voluissez? maxime quū
ille pungant:iste delectent:ɀ tñ vere spine sunt:q2 co
gitationū suarum punctionibus mentem lacerāt. ɀ
dum vsq3 ad pctm̄ pertrahunt: quasi inflicto vulne
re cruentant. Item Aug. de lapsu mundi: Diuitie ip
se quas putans plenas esse deliciaruz:pleniores sunt
periculorum. Item Amb. in li.de officijs tractans il
lud Mat.x. Nolite possidere aurum ɀ argentuz:nec
pecuniam. Velut face pullulantez in pectorib⁹ huma
nis succendit auaritiam. Super eundē quoq3 sermo
nez Chrys.homil.xxxi. Non dixit nolite accipere au
rum: sed si aliunde possibile est accipere:fugite hanc
perniciosam egritudinem: etenim multa p hoc emē
dabat. Itē Chrys. super Mat.homil.lxiij. Nihil ita
extinguit cupiditatis sitim: sicut desistere a lucrandi
concupiscentia: sicut amaram choleram abstinentia
ɀ euacuatio. facilius enim est holes existentes: vola
re: qnā adiectione pluris quiescere facere desideriuz.
Et Aug. li.lxxxiij. qōnum. Charitatis venenum est
spes adipiscendoz tpalium. Predicta originalia ali
qua a. vbi. ꝫ. Fateor aūt. vsq3huc, posui etiam cū mul
tis alijs originalib⁹ paupertatis. j. in. ij. parte. §. hoc
aūt preceptum. in prin. in. c. lxv. Unde ɀ in antiqua
legenda beati syluestri legitur ꝙ in donatione facta
sibi a constantino, audita est vox angelorum in aere
dicentium: hodie in ecclesia venenum effusum est. de
quo constantino dicit Hieron. ꝙ ab ipso vsq3 ad pñs
tempus ecclesiarum rapine, ɀ totius orbis discordia
secuta est. Verūtamen q2 sm theodorum in collatio
ne de nece sanctoz in li. coll. Joā. cassi. dicit ꝙ diuitie
sunt medie inter bonum ɀ malum: q2 nec simplr bo
ne: nec simplr male. ideo ecclesia ɀ clerici non prohi
bent habere: q2 debent ɀ possunt eas vtiliter dispēsa
re: ɀ coz ab auaritia eleuare. ad hec. xij. q. ij. aurum ha
bet eccla. xxx. di. hoc aūt scripsimus. xxxiij. q. v. sm
verba apli. lxxxvj. di. non satis. diues Zacheus, sed bo
nus: q2 aliena restituit: ɀ de remanētibus largas elee
mosynas fecit. Luc. ix. Item ad propositum redeū
do, in argumentum superioritatis ɀ dñij pape ad im
peratorem possunt induci exempla ethnicoz regum
ɀ imperatorum. Scribit enim magister Petr⁹ man
ducator in hystorijs: Alexandrum macedonem mo
narchaz orientis habuisse in visione de Joiada sum
mo pontifice iudeorum: vt ipsi tanq̄z superiori ɀ di
gniori honorem deferret. Propter quod quū dictus
Alexander in iudeaz veniret cum proposito destruē
di ɀ humiliandi iudeos: post dictam visionem in iti
nere habitam ipso appropinquante hierusalem: Jo
iadas pontifex a deo in visione instructus cum reli
quis sacerdotibus in pontificalibus Alexandro ex
tra ciuitatem occurrit. Qui alexander vt ipsuz vidit
pontificalibus ornatum ɀ cidarim vbi erat scriptuz
nomen dei tettagrammaton sm legem in fronte pō
tificis: statiz de equo descendit: dignissimeq3 antistitē

[Marginal note: Pape superioritas ethnicorū regum exēplo ostēditur.]

veneratus est: nomenq3 adorauit diuinum. Quū aūt
principes eius admirarentur qd imperator fecerat.
Rñdit ꝙ non ipsum adorasset: sed deum cuius prin
cipatum teneret: ɀ vices gereret: ɀ in somnis pridie
deum in tali habitu conspexisset: qui ɀ iusserat ei de
asia considere: ad cuius aspirauerat monarchiaz. Ve
niens igitur cum Joiada in hierusalem, templū ma
ximis honorauit donis. Barbaricamq3 contra iu
deos feritatem deponens: ipsos ab oi exemit tributo
ac libertate donauit. pp quam causam prosperatum
est eius imperium. Simile legit de Totila rege van
dalorum circa Leonez papam in anno dñi. cccci. vt
habet ex chronicis summorum pontificum. qui Leo
papa reniens de vrbe: occurrit eidem Totile in pla
nicie Longobardie quam flammanti gladio crude
liter deuastabat. Et ex visione quā habuit Totila de
eodem papa de equo descendens pape reuerentiam
fecit ɀ papa sibi eum propitium ɀ placabilem inue
nit. Ad cuius pces a feritate destitit: ɀ de italia reces
sit. Sed de Pompeio imperatore ab eodez petro in
hystorijs contrarium scribit. Quum. n. intrasset hie
rusalem: non exhibuit templo ɀ pontifici reuerētiaz
debitam: sed de porticibus templi stabuluz fecit equ
is. Qui quum semper in bellis victoriosissim⁹ fuis
set: ex tunc hostibus semper succubuit. Ad hoc etiā fa
cit qd dicit papa Gelasi⁹ anastasio impatori. xcvj. di.
duo sunt. in fi. Quippe quum videas regum colla ɀ
principum submitti genibus sacerdotum: ɀ osculata
eorum dextra ɀc. Tres etiam imperatores tradunt
historie pter alios sup alios gloriosos fuisse: ɀ in pa
ce qeuisse in senectute bona: q2 deo fuerūt deuoti ɀ ec
clesie subiecti. Primus constantinus a syluestro ba
ptizatus: q quantuz magnificauit ecclesiam hī. xcvj.
di. constantinus. etiā quantū deuotus habet. xcvj. di.
in scripturis. vbi sic dicit. In scripturis narrat impa
tor. Cōstantinus dixisse: vere si proprijs oculis vidis
sem sacerdotez dei aut aliquem eoz q in monachico
habitu circumamicti sunt: peccantē, chlamydē meā
spoliarem ɀ cooperirem eū: ne ab aliquo videret. ha
bet etiam. xj. q. j. sacerdotibus. de quo constantino di
cit ibi papa Greg. ꝙ quum libellos cōtra epos acce
pisset accusationis: conuocauit epos accusatos: ɀ in
cōspectu eoz libellos quos acceperat incēdit, dicēs:
Ite ɀ inter vos causas disponite: q2 dignū nō est: vt
nos iudicem⁹ deos. In qua sñia magis sibi ex humi
litate: q̄z illis pstitit ex reuerētia impēsa. Nū cū qppe
in republica pagani principes fuerūt: q verū deū ne
scictes: deos ligneos ɀ lapideos colebāt: ɀ tñ eoz sa
cerdotib⁹ honorē maximū tribuebāt. Quid ergo mi
rū si christianus imperator veri dei sacerdotes hono
rat: dū pagani (vt pdiximus) principes honorē im
pendere eoz sacerdotibus nouerunt: q dijs ligneis ɀ
lapideis seruiebāt? Ad istā materiā facit extra de im
mu. eccle. nō min⁹. j. rñso. Scd̄s fuit iustinianus: q ec
clesiā sancte Sophie constantinopoli ɀ alias ecclas
muniuit legib⁹ sacris ɀ sumptibus amplis ɀ firmis
dogmatibus fidē catholicā corroborauit. pp quod
victoriosus semp extitit. vt ex titulis q sibi adscribū
tur ex gētibus ɀ pvincijs quas sibi subiecit impio
declarat in principio codicis. Tertius fuit Carolus
magnus: de quo. lxiij. di. hadrianus papa. Et econ
tra fuerunt alij tres imperatores christiani: qui inter
alios truculentiores persecutores fuerunt eccle: qui
mala morte finierunt. Prim⁹ fuit Julian⁹ apostata:
de quo. xj. q. iij. julian⁹. q transuerberat⁹ lācea mercu
rij militis iaz mortui sibi apparentis occubuit: vt le

[Marginal note: Impatores deo deuoti bonū finē sortiti.]

[Marginal note: Impatores christiani mali ɀ eccle psecutores.]

Christus verus dñs tpalis declaratur.

gitur in vitiis patrum. Scðs Otho.iiij. de quo.j.dicet. Tertius Fridericus scðs qui ab Innocētio.iiij. depositus. ex li.vj.de re iudi.ad apliice. Quod etiam christus cuius vices plenarie papa gerit: verus etiā fuit dñs tpalis apparēt ex eo quod dicit magister in historijs: ꝛ Amb. ꝛ Inno.iij.ꝙ quum in die natiuitatis christi Octauianus cesar augustus in meridie in secreto suo cubili a sibylla tyburtina de cultu diuino ꝛ quis verus deus esset in hoc mundo interrogaret. Quum dicta sibylla oraculo se dedisset: apparuit circa solez circulus aureus: ꝛ in medio circuli virgo pulcherrima puerum gestans in gremio. Tunc sibylla inquit: respice imperator. Quum autem cesar stuperet ad visionem: audiuit vocem de celo dicentē: Hec est ara celi. dixitque ei sibylla. Hic puer maior est te: ideo ipsum adora. quod ꝛ fecit. Tunc pcepit ne quis vt deum ipsum adoraret vel dñm vocaret. Scribit etiam p Inno.iiij.ꝙ quum imperator Fridericus a summo pontifice recepit coronaz: simul ꝛ recepit ensem in vagina: sed imperator tunc ipsum. vide quod scripsi.j.lvij.c.§.sed de perfecta.ver.illud. etiam euaginat ꝛ vibrat: ad insinuandum suum ministeriū a papa procedere: ꝛ executionis officium post coronam. Quem ensem accepit petrus a christo quū dixit: Cōuerte gladium tuum in locum suum. Mat.xxvj. vbi Inno.no.ꝙ non dixit abijce: sed cōuerte. ad designādū ꝙ ecclesia eo qñ voluerit possit vti. vñ dicit tuū. q̄ etiā est sula Augustini cōtra faustū: vbi dicta verba ptractat. sicut etiam exponunt p Archið. magistruz meū dicta verba.xxiij.q.viij.§ j.ibi: Cōuerte gladiuz tuū in vaginā ꝛc. vbi dicit. est ergo iussus seruare nō abijcere: ꝛ ita videt ꝙ ecclesia adhuc habeat gladiuz materialem. sed.c.contra.xxxiij.q.ij.inter hec. ibi: gladiū nō habet nisi spiritualem: quo non occidit, sȝ viuificat. sed gl.ibi dicit super illud: gladiuz non habet quoad executionem. hoc ideo dico: qꝛ imperator hȝ illud a papa Jo. Item corporalia ex spiritualib⁹ dependēt: sicut corpus ex aīa: qꝛ nec motū habet nisi ex aīa. vñ corpus est organum aīe ad operanduz: vt philosophi tradunt. sicut ergo aīa vtit corpore vt instrumento: sic summus pontifex se habet ad imperatorē vt spirituale ad tpale: ꝛ vtitur officio imperatoris vt instrumento. ad hec faciunt.xcvij.di. ecclesie mee. ꝛ.c. victor.xxiij.q.v. principes. Itez sicut angeli maioris virtutis sunt q̄ȝ orbis: ꝛ nobilioris nature. ꝛ mouēs excellentius motor: ꝛ agens melius patientie. ꝛ actus nobilior potentia: vt probat phs.ix.metaph. ꝛ Aug. super Gen. ad literam: sic papa se ad imperatorez habet ipsum mouendo in ipsum agēdo. Et sicut de⁹ cuius potentia efficaciter oīa gubernant: qꝛ portat oīa verbo virtutis sue. ad Heb.j quod quidem facit mediantibus angelis: qui sunt spirituales substantie. vt tradit Aug. in.iij.de ciui.dei. sic ꝛ papa p impatorē. ꝛ hoc satis apte: quū ex parte prime cause summi dei: cuius vices gerit in terris. ex vt eccle.bene.c.j. Tum ex parte bonorum spirituum quibus mediantibus mundum regit: cuius typum representant officiales ecclesie spirituales ꝛ tpales: vt sic ecclesiastica hierarchia congrue ꝛ pfecte imitet celestē.c.ad hoc.lxxxix. di. ad hoc.pp quod argumentum concluditur, ꝙ iurisditio imperatoris ex virtute ꝛ authoritate dependet summi pontificis. Patet etiam hoc ex quatuor maximis concilijs generalibus: de quibus.xv.di sicut. quibus imperatores se submiserunt. vt patet.xv. di. canones. ꝛ.c. sancta. ꝛ.xvj.di. synodus. facit qð no. extra de vsu. qꝛ in omnibus.gl.j. Item facit. qꝛ leges canonibus subijciuntur: ꝛ per canones corriguntur. non econtra: qꝛ nec dedignant sacros canones imitari. ad hec.x.di.c.j. certum.ij.q.iij.§.hinc. etiam extra de no.op.nun.c.j. extra de secun.nup.c.fi.in aut. vt cleri. apud propri.epis. ad fi.coll.vj. in aut. de ecclesia.ti. fu.in prin.coll.ix. ꝛ p ista subiectione imperij ad ecclesiam facit op.x.di. suscipitis. Si autem concedat ꝙ electus in imperatorem concorditer ꝛ canonice, ex sola electione an̄ confirmationem pape administret in regno alemannie ꝛ in imperio sȝ Inno. ꝛ Ostiē. qui hoc no.in.c. venerabilem. extra de elec. dicēdū est ꝙ istud ius sibi acquiratur ex longa consuetudine q̄ ius dat. extra de so.compe. quum contingat. cū si. vel forte ex ipsa ordinatione pncipū alemānie: cui se tāq̄ȝ iure pprio possunt subijcere saluo iure cuiuscunq̄ȝ superioris. vnde post electionem canonicam ꝛ concordem, nomen regis sortit: sed non imperatoris ante coronationem pape. vt pre.c. venerabilem. Expeditis.xl.c. primis de quibus mentionez feci in phemio in fine istius operis: sequunt alij capituli ad supradictam materiam, ꝛ alias ecclesiasticas pertinentes.

Quō eligebantur Imperatoris ꝛ a quibus. Cap.41.

Modus eligēdi imperatores

Sciendum etiaz circa hec est, ꝙ a tpe Constantini eligebantur imperatores antiquo more: siue a populo, siue a senatu, siue ab exercitu. ꝛ aliqñ de genere: ꝛ aliqñ non. ꝛ iste modus retentus est in constantinopoli: que erat sedes ꝛ caput imperij sicut antiquitus roma.xcvj.di. constantinus. qui quidem modus seruatus est vsq; ad tpa michaelis imperatoris ꝛ Caroli magni: ꝛ fuit fere spatium quingentoꝝ annorum: vt apparet in chronicis. Constantinus.n. qñ cessit imperio occidentali: vt dicitur pre.c. constātinus. ꝛ Richardus narrat in chronicis: elegit sibi in thracia que tunc grecia dicitur: vrbem vocatam Bizantium.xxij.di. de constātinopolitana. quaz rome seniori priuilegijs coequauerit.xxij.di. renouantes. ibiq̄ȝ sedem suam constituit. vnde dictus imperator: de imperio occidentali quod Syluestro pape donauerat: se non amplius intromisit: nec sui successores debēt facere, nisi ad ecclie inuocationē ꝛ defensionē. ꝛ si alio mō fit: vsurpatiue fit: sicut fecit cōstātin⁹ arrianus, ꝛ iulianus apostata: ꝛ qdā alij de facto. nec papa posset licite alienare hoc dñiū in occidēte: ꝛ donationē sibi factā a cōstātino.xij.q.ij. nō liceat pape. In veritate.n. nihil impator hȝ facere rome: nec in toto imperio occidētis: hoc solo ei reseruato, ꝙ in currib⁹ veniebat romā, vocat⁹ ab ecclīa in succursum. Vñ iustinianus impator aduenientib⁹ gotthis romā ꝛ eā infestantib⁹ misit belisariū nobilē principē ꝛ patriciuz ad subueniēduz summo pōtifici ꝛ rome. Ad cui⁹ aduentū expulsi sunt gotthi de tota italia: vt hr̄ ex historia lōgobardoꝝ. Per eūdē modū lōgobardis ecclesiā grauātib⁹: quū impiū cōstantinopolitanū iā pene deficeret: vocat⁹ carol⁹ rex frācoꝝ ab ecclīa tpe hadriani ꝛ leonis successoris ei⁹: cui p romanos ꝛ lōgobardos pfidos eruti fuerāt oculi ꝛ ligua abscissa: sȝ diuina vtute postea restituta: venit i italiā cū exercitu magno: ꝛ capto rege desiderio, ac lōgobardis pstratis ð seruitute ipsoꝝ ecclīaz liberauit: ꝛ fuit ab ecclīa priuilegiat⁹. vt hr̄.lxiij di. hadrian⁹. cū.c.seq. Richard⁹ tñ claremontensis dicit in chronicis hadrianuz solum

Impator tenet subuenire ecclesie.

ex causa dicta dedisse patriciatum Carolo. Sed Leo
tertius q hadriano successit. lxiij. di. in synodo. post mi
raculum factum de ipso de oculis ꝛ de lingua: iuit ad
Carolum regem francorum: q honorifice susceptus
ab eo: duxit ipsum romam q vindicauit iniuriā Leo
nis: quam sibi romani fecerāt de oculis ꝛ de lingua:
ꝛ restituit eū in sede sua. Leo vero in die natalis dñi
coronauit eum in imperatorez in basilica beati petri
apli: circūdans ei imperatoriam vestem. ꝛ tūc sibi ac
clamatum est ab vniuerso pplo romano: Carolo Au
gusto magno a deo coronato pacifico romano impa
tori vita ꝛ victoria. Facta ergo fuit Carolo donatio:
q̄ habeṫ pre.c. hadrianus. sed adhuc vices impij nō
gerebat: quousqꝫ a leone coronam suscepit. Sed iam
trāslatio imprij a grecis in germanos facta fuerat an
tea iam septem annis per stephanum papā. ii. in pso
nā eiusdē Caroli. vt no. extra de elec. venerabilem. ꝛ
in gl. legiṫ. In dicta aūt translatione diuersificatus
est modus assumendi imperatorem: qꝛ primo p ele
ctionē: ex tūc per successionem. ꝛ hoc durauit vsqꝫ ad
octauam generationem Caroli vt chronici ponunt.
Eadem deficiente generatione Caroli quantum ad
potentiam in regno francie ꝛ imperio: primo quidez
Hugo dux aurelianeñ. sibi regnum francie vsurpauit
occisis illis ꝛ extirpatis q erāt de genere regio. vñ de
dicto Hugone descenderunt oēs reges francie: ꝛ nō
de Carolo vsqꝫ ad tpa ista: nisi ꝙ ferṫ ꝙ dictus Hugo
vxorem habuit de genere illo. Imperio etiā deficiē
te ꝛ scisso in multas partes, intm̄ ꝙ Ludouicus im
perator vltimus de genere Caroli a longobardis or
batus est oculis: vt historie tradunt. Quidam beren
garius inuasit italiam. ibiqꝫ ipso tyrannizante cōtra
italicos, ꝛ contra ecclesiam: quum ipsa fluctuaret in
capite: qꝛ summus pontifex cui nomen erat Joānes
vir lasciuus ꝛ lubricus erat: aduocauit cetus cardina
lium Othonem primum regem saxonum: q dictum
berengarium eiecit de regno. ꝛ cuz assensu ecclesie to
tam sibi italiam subiugauit. Veniens vero romam,
primo quidem cum cardinalibus persuasit pape cor
rectionem: qꝛ erat filius cuiusdam nobilis romani: q
vocabaṫ albericus. Sed dictus papa in sua malitia
psistens: coactus est renuntiare papatui ꝛ factus est
leo. ix. Dicto aūt Othone se absentante ab vrbe ro
mana: romani in contemptum ecclesie fecerunt aliū
papam quem benedictum vocauerunt: papam vero
leonem eiecerunt a sede. quod audiens Otho romā
rediens cum exercitu magno ipsam obsedit: quousqꝫ
benedictus papa ei a romanis traditus est: quez ipse
misit in saxoniam in exilium: ibiqꝫ vitam finiuit. Ex
hoc aūt beneficio collato ecclesie per othonez primū,
p̄dictus princeps a leone p̄dicto summo pontifice cū
toto clero ꝛ pplo in imperatorem constitutus est: vt
habeṫ. lxiij. di. in synodo. licet ibi nō fiat mētio de im
perio: sed de regno italie ꝛ theutonie. Talis aūt insti
tutio processit p successionem vsqꝫ in tertiaz gñatio
nē. hoc est in tertium othonem: q fuit nepos primi. s.
filius filij: nō enim inuenitur de istis ꝙ fuerint electi:
sed sola prouisione per summum pontificem. vñ di
ctus otho secundus vocatus est a ioanne papa. xj. q
fuit post ioannem depositum. de quo. s̄. facta est men
tio Cā autē sue vocationis fuit psecutio magna quā
romani fecerunt ecclesie. ꝛ dictum Jo. xj. in castrum
sancti angeli detruserunt: ꝛ postea in exiliū ipsum mi
serunt. tunc dictus Otho per procuratorē iurauit fi
delitatem pape: cuius forma habeṫ. lxiij. di. tibi dño.
tandem veniens personaliter romam coronatus est
a benedicto septimo cuz magno gaudio ꝛ pace inter
papam ꝛ imperatorem. Post hunc fuit otho tertius
filius othonis medij: cuius tpe vexabaṫ ecclia a quo
dam crescentio. s. patricio. Qui crescentius intm̄ pse
cutus est papam Joannem. xij. ꝙ coactus est vrbem
derelinquere: ꝛ tusciam intrare. Sed vocatus otho
tertius: totam illam progeniem extirpauit. Tandem
mortuo dicto Jo. ad instantiam dicti othonis, electus
est in papam quidā consanguineus eius: q vocabaṫ
Brunus: postea vocatus est Greg. v. a quo dictus otho
est coronatus: hic otho rediit in germaniā. Sed cre
scentius ꝯsul romanus fugato Greg. papa, fecit papaz
quendam grecum epm̄ Placeñ. noīe Jo. Quod au
diens imperator romam rediens cum exercitu ma
gno ꝛ furore immenso: tandiu crescentium in castro
sancti angeli obsedit: quousqꝫ ipsum ꝛ papam eius ce
pit: ꝛ vtrunqꝫ membris debilitauit. Deinde impera
tor ordinatis imperij sui rebus: ꝛ Greg. restituto in
sede sua: ducens secum multos nobiles romanos: in
saxoniam reuersus est. His ergo peractis vlterius p *Instituũtur electores imperiales.*
ordinationem ecclesie viuente dicto Greg. vocatis ꝛ
requisitis dictis principibus alemānie, instituti sunt
per papam de cōsensu principum electores: videlicet
officiales curie imperialis: qui quidem sunt septem:
quatuor laici: ꝛ tres clerici. Primus rex bohemie: q
imperatori propinat de cupa. Secundus dux Saxo
nie: qui coram imperatore portat ensem. Tertius co
mes palatinus: qui ei de scutella ministrat. Quartus
marchio brandeburgensis: qui est camerarius eius.
Inter clericos. Primus archiepūs Maguntinus: q
est cancellarius in germania. Scd's archiepūs Colo
niensis: q est cancellarius in italia. Tertius archiepūs
Treuerensis: qui est cancellarius in gallia. De istis
electoribus no. p Jo. and. extra de re iudi. ad aplice.
li. vj. in gl. s̄ ibi etiam no. ꝙ papa non posset priuare
electores iure eligendi. hoc idem no. ibi Ber. contra
credere quū ab ecclesia hāc habeant potestatē. extra
de elec. venerabilez. §. j. ꝛ in cle. de iureiu. romani. sed
pp periculum ꝛ scandalum non est faciendū. l. di. vt
constitueret. extra de renū. nisi. §. pro graui. ꝛ de tēp.
or. sanc. c. ad aures. Itez scripsi in. xlv. c. post prin. ꝟ. *Electores quare ex germania assumanṫ*
item credo. Causa autez quare oēs electores assum
pti sunt de germania. vna est principalis: qꝛ de ger
mania fuerunt qui liberauerunt ecclesiam de seruitu
te longobardorum ꝛ impiorum romanorū: vt patet
de Pipino qui venit in italiam contra regem arnul
phum: qui nimis grauabat ecclesiam. de quo. xxiij. q.
viij. vt pridem. Item de Carolo filio eius: q venit ad
requisitionem ecclesie contra Desyderium regem in
longobardiam: vt. s̄. dictū est. ꝛ. j. diceṫ, ꝛ hi duo prin
cipes fuerunt de germania inferiori citra rhenum: q̄
antiquitus gallia braccata vocabaṫ. vñ ꝛ decre. venē
rabilem. ex. de elec. dicit ꝙ imperium est translatū in
germanos in persona. Caroli: qꝛ. s. in germania natus
ꝛ ibi sepultus est Idez de othone qui liberauit eccle
siam de manu alberici romani. vt. j. patebit. Et hic
otho fuit de germania superiori. Secūda rō fuit de
uotio illius populi ad sanctum petrum ꝛ paulum: q̄
apparet in eorum peregrinatione rome: Tertia cau
sa fuit voluntas summi pontificis: qui tunc erat: scz
Greg. v. qui de theutonia fuit natus: ꝛ consanguineus
othonis vt. s̄. ꝛ. j. tangitur. Quarta causa: qꝛ germa
ni probiores sunt alijs ꝛ audaciores. vnde a nobili
germine germani dicti sunt. Ista ergo electio vsque
modo pseuerat: q̄ incepit anno dñi. M. iiij. ꝛ pseue
rabit quantum ecclesia romana pmiserit: cuius est re

gna transferre: ⁊ principes de sua sede deponere. vt
Piere. testatur Piere. j. extra de sup. ne. pre. grandi. li.
vj. xv. q. vj. item alius. ⁊ pre. c. venerabilē. hoc autem
de facto inuenimus in multis principibus. Nam le
gitur Zachariam papam deposuisse regem francorū:
vt pre. c. item alius. qꝛ dissolutus ⁊ effeminatus erat:
vt dicit ibi glossa ⁊ inutilis. vt dicit textus. Item le-
gitur in chronicis Inno. iij. Othonem. iiij. deposuis
se ab imperio: qꝛ ab iuramento fidelitatis ecclesie re
siliuit: quod fuit circa annos dñi. M. cc. xxij. Item
Inno. iiij. natione Genuen. de domo de flisco: Fride
ricum imperatorem: qui primo amicus suus erat in-
timus tempore cardinalatus: deposuit: amicitiam eiꝰ
dissoluit, ne contra dominum impio preberet auxi-
lium. ij. Paralip. xix. ⁊ qꝛ sanctum est ſm phm pre-
honorare veritatem. que depositio habetur ⁊ forma
eius. extra lib. vj. de re iudi. ad apostolice. ⁊ sic de mul
tis alijs: vt legitur in chronicis. De verbo autem il
lo quod opponitur: Reddite que sunt cesaris ⁊c. vt
ſ. in. c. xxxvij. §. ad illa. ver. j. rñsum est. Itē illud in-
telligit Origenes quantum ad equalitatem iustitie
legalis, quasi eque sit preceptum seruandum cesaris
debite sicut diuinum preceptū: vt videlicet vnicuiqꝫ
ius suum reddatur. sicut apls dicit ad Ro. xiij. Red
dite inquit oībus debita. cui tributum tributum: cui
vectigal vectigal: ⁊ cui timorem timorē: ⁊ cui hono
rem honorem. ad hanc solutionem facit. xj. qō. j. ma-
gnum. xxiij. q. viij. §. ecce ꝙ nicolaus. Sed non ꝓpter
hoc excluditur quin iurisditio imperatoris pendeat
ex iurisditione pape: q immediate ipsā habet a chri
sto. ex quo imperator minister dei vocatur ab aposto
lo pre. c. ad Roma. qꝛ eius mi nisterium est ecclesiam
dei defendere. xcvij. di. ecclesie. ⁊. c. victor. xxiij. qō. v.
principes. Item ꝙ cesar recipiat tributum summi di-
gnum estqꝫ iure nature ⁊ diuino sibi debetur tanꝗ̄
ministro christi. vt dicit paulus in pre. c. ad Ro. xiij.
ibi: Ideoqꝫ enim ⁊ tributa prestatis. ministri enim
dei sunt ⁊ in hoc ipsum seruientes. vñ sequitur: Red
dite ergo omnibus debita ⁊c. vt. ſ. quis enim pascit
gregem ⁊ de lacte eius non manducat? quis mili-
tat stipēdijs suis? j. ad Cor. ix. xiij. q. j. §. his ita. xxviij.
q. j. iam nunc. in fi. extra de prescrip. quum ex officij.
cum si. que verba exponens Aug. de verbis dñi, ait:
Quadam diuina prouidentia sunt militantibus sti
pendia constituta: ne dum sumptus querit: ꝑdo gras
setur. xxiij. q. j. militare. Quod secundo opponitur ꝙ
ante fuit imperium ⁊ imperator ꝗ̄ papa. ſ. late in
alio. ca. xxxvj. probaui rationibus ⁊ authoritatibus
contrarium. quibus adhuc ⁊ hic addo querendo vn
de ortum habuit imperium: vel quodcunqꝫ dñium?
nullo enim iure nature inuenimus alicui competere
dñij dignitatem. ⁊ hoc ostendit Augu. li. xix. de ciui.
dei. c. xix. Quum omnes homines ex eadem radice
originem duxerint. s. ex adā ⁊ muliere vna eua. xxxv.
q. j. quum igitur. ⁊. xxxiij. q. v. nec illud. ex qua propa
In statu innocētie fuisset ꝑlatio. gine bona mundialia concessa homini ad vsum: vt
patet Gen. j. communi iure essent equaliter diuiden
da. Licet enim in hominibus etiam in statu innocē
tie fuisset prelatio: sicut apparet in primis parentibꝰ:
in quibus adā prelatus fuit eue. xxxiij. q. v. hec ima
go. c. quum caput. c. mulierem. alio tñ intuitu ⁊ respe
ctu: qꝛ non inquantum dñiū opponitur seruituti: qꝛ
hoc penale. Iure eniꝫ nature cōis est possessio: ⁊ cōis
omnium libertas. di. j. ius naturale. ⁊ ſm Greg. quū
culpa non exigit: omnes ſm rationem humanitatis
equales sumus. xxij. di. de constantinopolitana. Nā
post peccatum introducta est ſeruitus ⁊ propter pec- *Quare introducta sit seruitꝰ.*
catum. xxxv. di. sexto die. que qualiter fuerit introdu
cta no. j. di. ius gentium. ⁊ extra de iude. ita quorun-
dam. in gl. non. sed ex officio consulendi ⁊ diligendi:
sicut in angelis. lxxxix. di. ad hoc. homo enim natu-
raliter animal sociale: quem oportet adinuicem ordi
nare. in his autem que sunt ordinata adinuicē: opor
tet semper esse aliquod principale ac dirigens: vt di-
cit phs in primo politice. ⁊ hoc apparet in corpore
humano: ⁊ preterea hoc requirit ipsa conditio ordi-
nis. Est enim ordo ſm August. xix. de ciui. dei. c. xiij.
pariū dispariūqꝫ sua cuiqꝫ loca tribuens dispositio.
idē est de iustitia. insti. de iusti. ⁊ iur. in prin. ⁊ in pro
he. decre. rex. pacificus. Sed ꝙ vnus alteri est ꝑposi
tus ab initio seculi post peccatū: nō eo mō dñiū est *Dñium vbi ⁊ qñ ceperit.*
assumptū: sed ex quodā fastu superbie p vsurpatio-
nem incepit: sicut in lucifero volēte sup alios ex su-
perbia exaltari. Esa. xiiij. de peni. di. ij. principiū. Cu-
ius signum ⁊ argumentū haberi pōt: qꝛ soli reprobi
in principio creationis mūdi dñiū acceperunt. vn-
de ante diluuiū primus dñs inter hoīes fuit cayn,
vt dicit Augustinus. xv. de ciuitate dei. c. xx. ⁊ inde
motus fuit ad ciuitatē edificandam, vt dominare-
tur in ea, ⁊ hec fuit prima ciuitas in mundo, quam
nomine filij sui vocauit enoch. Gen. iiij. ad perpetua
tionē dominij filij. Post diluuium vero qui primo
dominium acceperunt fuerunt de maledicto genere
cham: vt habetur ex Gen. ix. c. ⁊ magister in historijs
⁊ Josephus dicunt. Nam post diluuium primus
accipiens dominium fuit neroth de genere cham.
Gen. x. ⁊ dist. v. §. fi. cuius consilio edificata est turris
babel: vt historie tradunt: ad dominandū in cuius
signū legitur in pre. c. Gen. xj. ꝙ volebant per cacu-
men eius in celū ascendere: ignorantes altitudinē ce
li indinumerabilē: ad designandū cordis ambitio-
nem in ꝑeminendo alijs. propter quod deus in suā
displicentiā ostendendam scissuram fecit eorundem
dominij confundēdo eoꝝ linguas: quū essent vnius
labij vt pre. c. ix. De nemroth descēdit belus rex ba-
bylonie, de quo natus est ninus rex niniue: qui pri-
mus fuit monarcha assyriorū arte magica procrea-
tus: vt historie tradunt. ⁊ hic primus statuam erigēs
patri suo belo in reuerentiam habendā: fuit occasio
idolorū: que primo vocata sunt bel: baal: baaliꝫ: beel
zebub ſm diuersitatem linguarū ſm magistrum pe
trum in historijs: qui etiā dicit ꝙ iste ninus primus
regnauit in barbaria (alias babylonia) alio nomine
dictus zoroastres: inuētor primus artis magice. Ex
quibus. ſ. dictis satis apparet ꝙ dominiū in princi-
pio mundi consideratis personis que assumpserunt *Zoroastres rex bactrianorum ſꝫ berosū ⁊ alios est chā filius Noe, a nino rege assyriorum bello superatus: vt etiā vult Aug. lib. xxj. de ciui. dei. ca. xiiij.*
corrupta processit intērione. s. fastu superbie ⁊ tyran
nidis. Unde primus imperator post diluuiū nem-
roth: de quo. ſ. dixi: ⁊. xxxj. ca. non rex: sed tyrannus
erat: qꝛ hoīes opprimebat. vnde venator robustus
corā dño vocabat. vt pre. §. fi. vj. dist. ⁊. x. c. Gen. Et
ideo nō placuit deo: in cuius signū cayn primus im
perās fratricida occisus est a lamech. Gen. iiij. xxxj.
q. j. quo. Ninus qui zoroastres filius noe: vt dicit ma
gister Pet. in historijs rex in barbaria: occisus est: vt
dī in lib. clemētis a demone: quē exercēdo artē ma-
gicā colebat: ⁊ familiarē habebat: vt sub cōpendio
loquamur oēs antiqui dñi ⁊ monarche dura morte
interierūt vt pharao. Exo. ix. xxiij. q. iiij. nabuchodo
donosor. Rex egypti in mari rubro submersus. Da
tan ⁊ abiron principari volentes absorpti a terra.
Nume. xvj. de cōse. di. ij. ⁊ dixit. vij. q. j. deniqꝫ. Sen-

nacherib

nacherib a filiis iugulatus.iiij.Reg.xix.in fi. Antiochus a vermibus consumptus.ij.Mach.ix.Alexander macedo veneno.Gualterus.Tabefactus interit, in libro alexandri. Et multi alij vt historie tradunt ⁊ sacra scriptura. Hinc est etiam ꝙ saul primus rex israel a dño exortus potiꝰ ꝗ̄ datus:vt.j.Reg.viij.dicente dño samuele,ibi:Non enim te abiecerūt:sȝ me ne essem rex super eos.viij.q.j.audacter.ꝑcussus letaliter a philisteis ab amalech ita morte dolorosa iterēptus est.ij.Reg.j.c. Quāuis autē ambitio dñandi deo esset odiosa: dñorum tñ ambientium regimē ad refrenandam inordinatorum hominum malitiā: ⁊ ad conseruandum vnumquenqȝ in sua iustitia:quāȝ ad disponendum ciues in concordia permissum est a deo dñm ⁊ prouisum. Permissum ad punitionē malorum. Prouisum ad concordiam bonorū.xxiij.q.v.§.hinc notandum.di.iiij.facte sunt.de hoc.j.c.primo.in fi.Hinc est ꝙ apl's dicit.xiij.ad Ro.Nō est potestas nisi a deo.qđ Aug.contra manicheos exponit dicens:A deo siue iubēte,siue sinēte.xxiij.q.j.qđ culpat.Ex quo qđem verbo satis est manifestum a deo oē prouenire dñium.vñ christus ad pilatū: Non haberes potestatē aduersum me vllā:nisi tibi datū esset desup.Jo.xix.prouisum siue considerata natura entis,siue motus,siue finis.Rōne aūt entis:qm̄ oē ens ꝑ participationē habet se ad ens p se. Sed illi q habet dñium,plus vigēt in natura entis ꝗ̄ priuate ꝑsone:qȝ gerūt vices totius entis cui ꝑsunt.vñ ⁊ ꝓph's dixit dauid.ij.Reg.xviij.Tu vnus p.x.milibus cōputaris.vñ ⁊ bñ ꝑsidentes merentur diuinos honores,etiā duplicatos:vt dicit Aug.pp quod dicit apl's.j.ad Tim.v.Qui bñ ꝑsunt.gl.vita ⁊ doctrina, presbyteri duplici honore digni habeant.igit magis appropinquant ad summum principium:⁊ plus participāt de diuina influētia rōne sui regiminis.vñ ⁊ .ō.illud.Lu.ij.Pastores erāt in regione eadē vigilātes ⁊c.gl.Jlli p ceteris sublimia audire merent:q fidelibus solicite ꝑsunt.Hinc est etiā ꝙ de saule scribit:ꝙ assumptus in regem per samuelem.ex hoc influentiā meruit ꝓphetie.vnde insiluit in eū spiritus dñi:⁊ cū ꝓphetis prophetauit.j.Reg.x.Et de salomone legit: ꝙ ordinatus in regem meruit diuinam sapientiā.iij.Reg.iij. Et cayphas contra dñm impius concionator rōne sacerdotij prophetat.Jo.xj.ad hoc facit.j q.j.prophetauit, Reges frācie ⁊ anglie habere dñr virtutē super quibusdam egritudinibus laborātes. Scđa rō, ꝙ oē dñium sit a deo:sumit in comparatione ad motum. Probat enim ph's in.viij.physicorū: ꝙ in mouentibus ⁊ motis non est in infinitum abire:sed est venire ad aliquod mouens quod non mouetur ⁊ hoc est deus.iuxta illud Boe.iij.de consol.ph'ie. metro.ix.Stabilisqȝ manens das cuncta moueri.Quū ergo dñi in gubernādo sint motores orbis:ergo opȝ motū sui regiminis in deum sicut in primum motorem reducere.vnde Job.ix.Sub eo curuant qui portant orbem.Hanc rōnē tradit beatus Aug.iij.de trini.vbi ordinem motus ⁊ mobilis ponens:ab infimo corpore:puta terra,p subtiliora ⁊ virtuosiora dicit moueri gradatim ascendens ſm ordinem elemētorum,vsqȝ ad supremum mouens: quod est deus in quo consistit tota rō motus.vñ ⁊ apl's Act.xvij.Jn christo viuimus,mouemur,⁊ sumus. Tertia rō, ꝙ oē dñium sit a deo:sumit ex parte finis. Diuina enim prouidentia oīa in debitum finē deducit. inquantū mouet vnamquāqȝ creaturam in suum finem distinctum:sicut sagittator sagittam ad determinatum signum.qua rōne dicit beatus Aug.iij.de trini.Quod deus quibusdam ordinatissimis motibus primo spiritualibus:deinde corporalibus semp cūcta defendit ⁊ vtitur oībus ad commutabile arbitrium snīe sue sicut ad finem congruū.Si ergo alias creaturas debito ⁊ ordinato fine concludit: multo magis creaturam rōnalem aut hominem.quod apparet:qñ ipsam gubernat per suos dispēsatores:vt sunt reges ⁊ principes ecclesiarum prelati. hinc est ꝙ quū apl's dixisset Ro.xiij.Nō est potestas nisi a deo.statim subdit. Que aūt sunt a deo,ordinata sunt:itaqȝ qui potestati resistit,ordinationi dei resistit:qȝ ad hoc deꝰ de eis huic mundo prouidit,vt vniuscuiusqȝ status ꝓsequatur in debitū finē.hinc dicit in Prouer.viij.c. Per me reges regnāt:⁊ legū conditores iusta decernunt. Per me principes impant: ⁊ potētes decernūt iustitiam. Preterea,quanto qlibet natura nobilē finem apta est cōsequi:tāto habet magis mouētia disposita ad consummationem finis.sicut manifeste incorruptibilibus patet:sicut in incorruptibilibus celestibꝰ ⁊ spiritibus angelicis q̄ sine agēte cōtrario mouent ad suum finem.puta corpus celeste ad dñium sui motus.angelus autem ad diuinorum cognitionē ⁊ suū ministerium adimplendum.Quū ergo creatura rōnalis creata sit ⁊ producta vt sit dei capax:⁊ hic est finis eius ꝑcipuus:vt dicit Aug.xiiij.de trini.⁊ item Aug.Natus est homo ab exterioribus ad interiora redire:ab interioribus ad superiora ascēdere.Tante enim dignitatis est humana cōditio:vt nullū bonū posset ei sufficere. Sed in solo summo bono satiatur. ꝑs.xvj.Satiabor quū apparuerit glīa tua.Ad hunc ergo fuisse consequendū:etsi homo adiuuet luce diuine gratie.maxime vero iuuat per mūdi gubernatores.tum per bone vite exēpla.tū per quotidiana documenta.tū per correctionē cōtinuā.q rōne Paulꝰ vocat rectores coadiutores dei:dicens.j.ad Cor.iij. Dei enim adiutores sumus.Sunt enim iudices ⁊ rectores mundi,sicut instrumenta principalia.

Dñandi ambitio deo odiosa:sed non dñoꝝ ambientium regimen.

Quare principatus Romanus a deo specialiter sit prouisus. Cap. 4.

SEd licet principatus oīs agentis a deo sit prouisus:specialiter tamen romanus de quo Augu.in li.de ciui.dei plures causas assignat:sed tres non tantummodo colligamus:scilicet propter tres virtutes quas lex precipit euangelica: quibus precipue romani primitus claruerunt:⁊ ex eis tanꝗ̄ mercedem condignam dñiū meruerunt.vnde ⁊ dicit a Hiero. Romani virtutibus promeruerunt imperiū.xxviij.q.j.§.ex his itaqȝ. Prima virtus fuit sincerꝰ amor pro patria.Secunda traditio legū sanctissima. Tertia morum beneuolentia. Quantum ad primam: exempla veterum romanorum habent in promptu qȝ tota eoꝝ intentio erat in ipsorū regimine ⁊ dñio ad conseruandam rempublicam vt eius dem consulerent ꝑfectibus.vñ Aug.v.de ciui.dei.c.xij.⁊ xiiij.inducens verba Sallustij de bello catiline snīam catonis in dicto lib. contentam de virtutibus veterū romanorum attollit vnde respublica diuina ꝓuidētia facta est magna dicens: Nolite inqt cato existimare maiores nostros armis rempublicā magnā fecisse. Si ita quidē esset:multo pulcherrimā nos haberemus

Quibus romani imperiū meruerunt.

mus. Quippe socioꝝ atq; ciuium preterea armoꝝ ⁊
equoꝝ maioꝛ copia nobis est ꝙ illis. Sed alia fuere
q̄ viros illos magnos fecerunt: q̄ nobis nulla sunt.
domi industria: foris iustū imperium: animus in cō
sulendo liber: nec delicto, nec libidini obnoxi⁹. Pro
his nos habemus luxuriam ⁊ auaritiā: publice ege
statem: priuatim opulentiā: laudamus diuitias: seq̄
mur lertiā. Inter bonos ⁊ malos discrimē nullū: oīa
virtutis p̄mia ambitio possidet. ⁊ sequit: Ut erariū
esset locuples: res priuate egebant. Nunc econtra vt
s. pro ista materia faciūt. viij. q. j. c. si ergo. c. nec nouū.
c. sunt in ecclesia. lxj. dist. miramur. c. quid proderit. j.
q. j. principat⁹. lix. di. si officia secularia. cū. c. seq. vsq;
ad finem di. xlviij. di. c. j. ⁊ ij. xciiij. di. c. j. xxiij. q. iiij. si-
cut excellentiam. xl. di. qui primatum. xxiij. qō. iiij. si
non ex fidei merito. ibi: Ubi enim meritorum vestro
rum loquax non discurrit opinio: que bella vos fre-
quenter appetere non desiderio fundēdi sanguinis:
sed tantum dilatādi causa reipublice: in qua coli deū
conspicimus: loquitur ⁊c. j. q. j. fertur. ibi: Si enim is
dignus sacerdotio credit cui non actionis materia:
sed pecunie copia suffragat: restat vt nihil sibi in ec-
clesiasticis honoribus grauitas: nihil sibi defendat
industria: sed totum sibi auri profanus amor obti-
neat ⁊c. ⁊. c. quibusdam. in fi. ibi: Nisi eum quem vi-
te meritum ⁊ actionis qualitas ad hoc dignum esse
monstrauerit. j. q. iij. ex multis. post medium. ibi: Nec
eligant in domo dn̄i: qui maiores sacculos pecunie
conferant: sed eos qui moribus ⁊ disciplina atq; sciē
tia diuites, pro officio suo ipsam valeant sustentare ec
clesiam. xxiij. q. j. paratus. ibi: Ac per hoc si terrena res
ista publica christiana precepta custodiat: etiam ipsa
bella sine beneuolentia non gerētur: sed vt ad pieta-
tis iustitieq; societatem victis facilius consulatur ⁊c.
⁊. c. militare. ibi: Nec rempublicam gerere crimino-
sum est: sed ideo agere rempublicā vt diuitias augeas:
videtur esse damnabile ⁊c. ⁊. c. summa. Summa nuli
tis laus inter alia merita bona hec est: obedientiā rei
publice vtilitatibus exhibere. ⁊. xxiij. q. iij. c. sex diffe-
rentie. §. item ab aliquo. ibi: Petere autem vel p̄sta-
re solatium vt malis facultas delinquēdi adimatur
vt ecclesie pacem adipiscatur: vt aliquis multoꝝ vti
litati seruetur: vtile est ⁊ honestum ⁊c. ⁊. j. ibi: Nō sue
voluntati: sed omni vtilitati victurus ⁊c. ⁊. q. viij. vt
pridem. ibi: Et quecunq; vobis deo adiutore pro vti
litate reipublice persuaserint: facite. ⁊. j. ibi: Quicqd
vtile reipublice iudicaueritis peragite. ⁊. j. ibi: Neq;
vtilitas nostre reipublice (quod dn̄s auertat) negli-
gat ⁊c. viij. q. j. in scripturis. ibi. expressum. ⁊. q. ij. dile
ctissimi. ibi: Nullus vestrū neglecta vtilitate cōi, suo
lucro prospiciat: ne si quispiā propria commoda ap
petit: friuola existimatione fallat ⁊c. facit. c. cā. ⁊. q. j.
sciendum. xvj. q. j. nos autem fratres. ex̄ de renū. nisi
quum pridem. §. porro. Antiqui etiam consules ro

Qui rei pu. apud ro. p̄ficiebantur.

manoꝝ pauperes erant in rebus priuatis: prout nar
rat Aug. v. de ciui. dei. c. xviij. ꝙ Lucius valerius de-
functus in suo consulatu: adeo pauper fuit vt nūmis
a populo collectis eius sepultura curaretur. Cōsimi
le narrat Uegetius de re militari: de Attilio regulo:
qui quum summis rebus prefuisset: adeo pauper fuit,
vt coniugem liberosq; collocaret in agello: qui cole-
batur ab vno villico. Ibi etiam narrat Aug. de quin
tio, qui quum quatuor iugera possideret ⁊ manibus
suis ea coleret: ab aratro abductus est vt dictator fie
ret: maioꝛ itaque honore ꝙ consul. victisq; hostibus
ingentem gratiam consecutus est: ⁊ tn̄ in eadē pau-
pertate mansit. Ibi etiam narrat Aug. ꝙ quidā eoꝝ
qui fuerat bis consul: ex illo senatu est pulsus eo ꝙ. x.
pondera argenti in vasis habere compertus est. Nō
enim dn̄ari intendebant pp lucra: nec hoc fuit apud
eos ingeniū prout r̄ndit Curius consul quum sam
nites magnum ei pondus argēti attulissent. quib⁹
non habere aurum preclarum ait sibi videri: sed eis
q habent aurum imperare. Consimile narrat Uege
tius li. iiij. de re militari: ꝙ quum legatus epirotaꝝ
fabricio consuli grande pondus auri offerret: illo nō
accepto, dixit se malle h̄ntibus id īperare: ꝙ illud ha
bere. Et ob hoc nolebant p̄fici dignitatibus: nisi pos
sent reipublice proficere. prout dicit Ualerius li. vj. d̄
Cornelio scipione. Cui quū hispania forte venisset:
r̄ndit nolle illuc ire: adiecta cā ꝙ recta facere nesciret.
Item suos filios non patiebant p̄fici: nisi possent p̄-
ficere prout narrat Helinandus historiographus de
elio. qui quum ex senatore esset creatus imperator: ⁊
obsecrante senatu vt filium suum augustum cesarem
vocaret: r̄ndit sufficere inquit debet: vt ego ipse inui-
tus regnauerim quū nō mererer. Primat⁹ enim nō

Primat⁹ cui debeat

sanguini debet sed vite ⁊ fidei claritati. viij. q. j. mo-
ses. xl. di. nos qui. Et inutiliter regnat: qui rex nascit
⁊ non meret. Proculdubio parentis affectum exuit
q paruulos suos importabili mole super terram ex-
tinxerit. Hoc enim est suffocare filios: non p̄mouere.
Alendi primo sunt ⁊ virtutibus exercendi: ⁊ quū eo
p̄fecerint vt probent illos succedere quos debēt ho
nore anteire: inuiti ascendāt. ⁊ tūc ciuium suorū ne-
quaq; se subtrahāt votis. Implebāt enim illud tūc.
Eccl. vij. Noli q̄rere fieri iudex: nisi valeas virtute ir
rumpere iniquitates. ⁊ Prouerb. xx. Rex q sedet in
solio iudicij: dissipat oē malum intuitu suo. ad hoc fa
ciunt. xxvj. di. vna tm̄. ibi: Quo aūt potest esse horta
toꝛ viduitatis: qui coniugia frequentauit? xlviij. di. sit
rector. xxv. di. primū. ibi: Quo pōt species eccliē au-
ferre malū de medio ei⁹: q in delictū simile corruerit?
aut qua libertate corripere peccantē: quū tacitus ipse
sibi r̄ndeat eadem se admisisse q̄ corripit? xlij. di. §. j.
lxj. di. in sacerdotibus. ibi: Irreprehensibiles esse cōue-
nit: quos p̄esse necesse est corrigendis. lōga debet vi-
tam suam p̄batione mōstrare: cui gubernacula com
mittunt ecclie. xxviij. di. priusq̄. iij. q. vij. q fine. cum
iiij. c. seq. viij. q. j. licet. cū. c. seq. Sectātes etiā auaritiā
nō p̄ficiebant reipublice: vt narrat Ualerius li. vj. ti
tu de grauiter dictis aut factis ꝙ quū duo consules
cōtenderent in senatu: quis eoꝝ in hispaniā mitterent:
ait scipio emilianus oībus suā sententiā expectanti-
bus. Neutrū inqt mihi mitti placet: q2 alter nihil ha
bet: alteri nihil satis est. eque malā licētis imp̄ij ma-
gistrā inopiā indicans ⁊ auaritiā. Narrat etiam Ua
lerius maximus li. iiij. c. de abstinētia ⁊ cōtinentia de
marco curio quō ipse samnitū diuitias cōtēpsit etiā
post victoriā habitā de ipsis. Nā quū ad eum in scā
no ligneo sedentē: ⁊ catino ligneo ad focū cenantē:
magnū pondus auri legati tulissent: benignis v̄bis
inuitatus vt eo vti vellet: vultū protinus risu soluēs,
superuacue igit inqt: Narrate inqt samnitib⁹ Marcū
curiū potius malle locupletibus imperare: ꝙ locu-
plēte fieri. ⁊ memētote, me nec acie vinci: nec pecunia
posse corrūpi. Hoc idē scribit idē Ualeri⁹ in eodē, de
fabricio: q quū honore ⁊ authoritate oībus in ciuita
te sua maioꝛ esset: cēsu vero pauperrimus: a diuitib⁹ tn̄
samnitib⁹ quos in cliētela tenebat: pecuniā ⁊ seruos
sibi missos cōtēpsit: ac frustratos remisit: cōtinētie sue
b̄ficio: ac zelo p̄rie sine pecunia p̄diues sine vsu fa-

milie abunde comitatus: quia locupletē illum facie
bat non multa possidere: sed pauca desiderare. Itē
iustitia romanoꝝ patebat erga rempublicam intan
tum, ꝙ nec sibi parcebant ob salutem reipublice. vti
litatem enim reipublice vite proprie etiam prepone
bant: prout narrat Aug. j. de ciui. dei. c. xv. Et tullius
de officijs lib. j. ⁊ iij. ꝙ quum esset marcus regul⁹ du
ctus captiuus ad carthaginem: ⁊ missus romam ⁊
sub iuramento redeundi pro commutatione capti
uoꝝ. Ille romam veniens in senatum venit: ⁊ capti
uos reddi vel commutari negauit esse vtile: eo ꝙ illi
essent adolescentes ⁊ boni duces: ipse autem senectu
te confectus. Et quum teneretur a propinquis ⁊
amicis: redire maluit magis ꝙ̄ hosti fidem datam
fallere. Nam sm̄ Aug. ad bonifacium: Fides enim
qn̄ promittitur etiam hosti seruanda est. xxiij. q. j. no
li. quod verum, si ipse hostis fidem seruat. alias non.
vt ibi no. ⁊ extra de iureiur. peruenit. ij. vbi de hoc. ⁊
licet non ignoraret se ad crudelissimum hostē, ⁊ ad
exquisita supplicia proficisci: iusiurandum tn̄ seruan
dum putauit. c. bonum. xxij. q. iiij. innocens. extra de
elec. venerabilem. ⁊ ex̄ de iureiu. contingat. Consi
mile exinde narrat Augu. xviij. de ciuita. dei. c. xix. ⁊
Tullius de senectute de Codro rege atheniensium.
Quum enim instaret bellum inter athenienses ⁊ pe
loponnenses: ⁊ accepissent in responsis, ꝙ illi essent
futuri victores quoꝝ dux occideretur. Hoc audiens
Codrus in habitu pauperis transiuit ad hostes: seqꝫ
obiecit eis necem per iurgium prouocando. de quo
Virgil. in bucol. Et iurgia Codri. Maluit enī mo
ri dum vincerent sui: ꝙ̄ viuere suis superatis. Serua
uit autem ad literam iste Codrus verbum dn̄i: sed
non propter dn̄m. Maiorem charitatem nemo ha
bet ꝙ̄ vt animam suā ponat quis pro amicis suis.
Joan. xv. ⁊ j. Joan. iij. Ille pro nobis animam suā
posuit: ⁊ nos debemus pro fratrib⁹ animas nostras
ponere. ⁊ j. Mach. ix. Moriamur in virtute ꝑpter
fratres nostros. qualiter hoc itelligitur habetur. vij.
q. j. §. hoc tunc. de hoc etiam de pe. di. ij. qui vult face
re dei mandata. ⁊ c. si quis tantam. Duo enim fue
runt precepta sm̄ Platonis sententiā volentibus
prodesse reipublice: vt ait Tullius lib. j. de officijs.
Vnum vt vtilitatem ciuium sic tueantur: vt qcunqꝫ
agant, ad illam referant obliti commodoꝝ suoꝝ. ad
hoc. viij. q. j. sunt in ecclesia. alterū preceptum, vt to
tum corpus reipublice curent: ne dum partē aliquā
tueantur reliquas deserant. c. ad hoc extra de prebē.
maioribus. ⁊ c. quum causam. Item narrat Aug. di
cto lib. de ciui. dei. lib. iiij. c. xx. ⁊ lib. v. c. xviij. de mar
co curio: qui se armato, equo sedentē in abruptū ter
re hiatum precipitē dedit: vt pestilentia cessaret ab
vrbe. Item de marco regulo qui consulendo saluti
vrbis a carthaginensibus est occisus. Item nec pa
ter parcebat filio pro republica. prout narrat Vale
rius. lib. v. ⁊ Aug. v. de ciui. dei. c. xviij. de bruto, qui
filios cōprehensos pro tribunali virgis cesos, ⁊ post
ad palum religatos securi percuti iussit: qui dn̄ationē
tarquinij a se expulsam, reducere volebant. exuit em̄
patrem vt ageret consulem: orbusqꝫ viuere ꝙ̄ reipu
blice vindicem deesse maluit. de quo ait poeta: Na
tosqꝫ pater noua bella mouentes: Ad penā pulchra
pro libertate vocabit Infelix: vtcunqꝫ ferent ea fata
minores. Sed versu sequenti consolatus est infelicē.
Vicit amor patrie laudumqꝫ immensa cupido. Cō
simile narrat Augu. vbi. s̄. de torquato qui filiū non
quia contra patriam: sed etiā pro patria pugnabat:

Duo pcepta cupiētib⁹ pdesse reipub.

Virgil. vi eneid.

tn̄ qi contra imperium suū: licet vicisset, occidit: ne
plus mali in exemplo contempti imperij: ꝙ̄ boni in
gloria occisi hostis esset. sicut scripsi. j. lxvij. c. ver. am
plius. Similiter idem narrat Valerius vbi. s̄. titu.
de parentum seueritate aduersus liberos: de manlio
torquato: qui quum esset filius suus accusatus ⁊ cō
uictus: protulit sententiam de eo dicens: Quum syl
lanum filium meum pecunias a socijs accepisse mi
hi probatum sit: eum republica ⁊ domo mea indi
gnum iudico. Idem sic adiudicatus, pre tristitia su
spendio se consumpsit. Narrat etiam dictus Vale
rius lib. vj. ti. tu. de iustitia, de zaleuco locrensium du
ce: ꝙ quum legem fecisset inter alias saluberrimam:
ꝙ deprehensus in crimine adulterij vtroqꝫ oculo ca
rere deberet: ⁊ filius eius esset in tali crimine depre
hēsus quū tota ciuitas in honorem patris necessita
tem pene adolescentulo remitteret: aliquandiu repu
gnauit. Ad vltimum precibus populi deuictus suo
primo: deinde filij oculo eruto, vsum videndi vtriqꝫ
reliquit. ita debitum supplicij modum legi reddidit:
equitatis admirabili temperamento se inter miseri
cordem patrem, ⁊ iustum legislatorem partitus. Fa
cit ad hoc: quia saul ionathan filium suum, qꝛ con
tra edictum suum fecerat etiam ignorans: voluit oc
cidere. j. Regū. xiiij. xxij. q. ij. §. item opponitur. ibi:
Probatur hoc etiam. facit etiam. xxiij. q. v. si audie
ris. Deut. xvj. xlv. di. disciplina. ibi: Ite ⁊ redite. ⁊ j.
⁊ occidat vnusquisque fratrem ⁊ amicum suum ⁊c.
Exo. xxxij. Itē nec filius debebat parcere patri agē
ti contra rempublicam: prout ait Tullius lib. iij. de
officijs. c. ꝙ nihil est vtile quod ab iniustitia ⁊ mali
tia proficiscitur: ante finem inquirens an si tradere
patriam conabitur pater silebit ne filius ⁊ respōdet
ꝙ primo obsecrabit patrem ne id faciat: deinde si ni
hil proficiet: accusare debet. ad extremum si ad per
niciem patrie res spectabit: patrie salutē anteponat
saluti patris nec mirum vt ait ibidem. Si duo sapiē
tes essent super vnam tabulam in mari: que non pos
set vtrunqꝫ deferre simul: minus sapiens deberet ce
dere sapientiori: eo ꝙ ille vtilior esset reipublice. ꝑp
hec exempla de laude romanorum consulum ⁊ mul
ta alia concludit Augu. in li. v. de ciui. dei sic dicens:
Talibus inquit dn̄andi potestas nō datur: nisi sum
mi dei prouidentia qn̄ res humanas iudicat talibus
dn̄is esse dignas. Secunda ratio quare romani ha
buerunt dn̄ium: traditio legum sanctarum per ora
principū diuinitus promulgatarum. C. de legi. leges
sacratissime. xvj. q. iij. nemo. ad conseruandum vnū
quenqꝫ in sua iustitia. vnde ⁊ Augu. dicit. xviij. de ci
ui. dei. c. xxij. ꝙ deo placuit orbem terrarū per roma
nos debellare: ⁊ in vnam societatē reipublice legūqꝫ
perductum: longe lateqꝫ pacare. In. v. etiam li. eius
dem. c. xv. dicit. ꝙ qꝛ romani auaritie restiterunt: con
suluerunt patrie consilio suo libero: neqꝫ delicto sm̄
suas leges: neqꝫ libidini obnoxij: Sed ijs omnibus
artibus vsi sunt tanqꝫ recta via ad honores: ⁊ impe
rium: ⁊ gloriam. Nec habent vnde conqueri debeāt
de summi ⁊ veri dei iustitia. perceperunt enim mer
cedem suam. s. ex vigore virtutum suarum legalium
dn̄ando ⁊ imperando. Iustitia ergo qi suis legibus
vnumquenqꝫ regebant: fecit eos legitime dominari.
Quanta autem iustitia viguerit apud romanos: sa
tis apparet in paulo cesarem appellante: de quo fest⁹
preses ait: Quum essem hierosolymis: adierunt me
principes sacerdotum ⁊ seniores iudeorum postulā
tes aduersus paulum damnationem. Ad quos rn̄di

Nota.

quia non est consuetudo romanis damnare aliquez hominē prius q̄ is que accusatur: presentes habeat accusatores: locūq3 defendendi accipiat ad abluendā crimina que ei obijciuntur. Act.xxv. Ad hoc faciunt capitula totius questionis.ix.iij.cause.maxime c.non oportet.c.habetur.c. qui accusare.c. absens.& c.j.& .ij.q.viij.& .ij.q.viij.c.j.c.perscripta.cum si. Apparet etiaz per multa exempla. primo quidez quod

Romanorum iustitia.

sanciebant legislatores: seruabant.vnde narrat Trogus pompeius de Lycurgo: qui lacedemonijs multas leges duras dedit: sed nihil in alios sanciuit: q̄d ipse non prius seruaret. Nam princeps se velle viuere legibus profitetur. C.de legi.digna vox.C.de testa.ex imperfecto.ff.de leg.iij.ex imperfecto.insti.quibus mo.testa.infir.§.vlt.ix.di.iustum est.palea est principes legibus teneri suis: nec in se posse dānare iura: q̄ in subditis cōstituunt iustum est. Justa est enī vocis eorum authoritas: si que populis prohibent sibi licere non patiuntur.facit extra de homi.cum iuramento. quod legitur & no.ex.de consti.quum omnes.§. quū igitur.de rigore tñ princeps legibus humanis solutus est.ff.de legi.princeps.non diuinis.x.di. non licet imperatori. Narrat autem Ualerius lib.vj.ti.de iustitia.de Charonda turiorum legislatore: qui quū lege cauisset ob seditiosas conciones ciuium: vt si quis cum ferro concionem intraret: interficeretur. & ipse de rure longinquo domum repetens, accinctus gladio ex improuiso concionem intrasset: & admonitus de solutione legis ab eo qui proxime stabat: fuisset. Ego inquit illam resarciam: ac protinus: quod ha-

Nihil expediēs q̄d nō iustuz.

bebat: ferro districto incubuit: & penaz mortis proprie reportare maluit: q̄ fieret fraus iustitie. Fuit autem generale edictum apud antiquos: nihil expedire quod non erat iustum.vnde & narrat idem maximus Ualerius.vj.lib.tit.de iustitia q̄ quum Themistocles diceret atheniensibus, q̄ sciret saluberrimuz eis consilium, scilicet q̄ incenderent classem lacedemoniorum: nec consilium publicare voluit, sed petijt vnum sapientem cui tacite id exponeret: cui fuit datus Aristides. Qui audito consilio, redijt ad concionem dicens Themistoclem vtile consilium: minime tñ iustum, animo voluere. At vniuersa concio quod equum non est, nec vtile nec expedire proclamauit. Et sic edicto ciuium ancillata est iustitie prudentia: immo non esse prudentiam, sed potius calliditatem dicendum est: cui iustitia aduersatur. pro hoc facit extra de vo.& vo.re.magne.§.q̄uis.ibi: Quid liceat s̄m equitatem: quid deceat s̄m honestatez: quid expediat s̄m vtilitatez.igitur non est vera vtilitas: vbi non equitas & honestas. Contra talem malam vtilitatem dicit Aug. in sermone innocentum: Lucrum in bursa, damnum in conscientia.tulisti vestem: perdidisti fidem. Item scribitur Prouer.xxj. Non est sapientia: non est prudentia: non est consilium contra dñm. Uiguit etiam eorum iustitia apud hostes.vnde narrat Ualerius.vj.lib.tit. de iustitia.de Camillo consule.qui quum phaliscos obsideret: magister ludi nobilissimos pueros eorum in castra romanorum perduxit.quibus interceptis: non erat dubium quin illi se essent tradituri. Camillus vero non solum spreuit perfidiam: sed censuit vt pueri magistrum vinctum virgis cedentes ad parentes reducerent. qua iustitia animi eorum capti & beneficio magis: quaz armis victi portas romanis aperuerunt. Item narrat ibidem, q̄ Timochares pollicitus fuit se pyrrhum veneno necaturum. que res quum ad senatum esset delata: missis legatis pyrrhum inimicum romanorum, monuit vt aduersus huiusmodi insidias se cautius ageret. maluit enī bella non venenis: sed armis gerere.nomen autem Timocharis suppressit: vtroq3 modo amplexus equitatem: quia nec hostem malo exemplo tollere: nec eum qui bene mereri paratus erat de romanis, prodere voluit. Narrat etiam Lucius florus in historia romanorum: q̄ medicus pyrrhi nocte venit ad fabricium consulē romanorum promittens se pyrrhum occisurū veneno, si sibi aliquid pollicēretur: quem fabricius vinctum iussit duci ad dñz suum. Pyrrhoq3 dici quid contra caput eius medicus spopondisset. Et tunc rex pyrrhus admiratus fertur dixisse: Ille est fabricius: qui difficilius ab honesto: q̄ sol a cursu suo auerti potest. Legitur etiam de Alexandro: qui quum fleuisset in morte darij inimici sui: quem sui letaliter vulnerauerunt vt placerent ei. volens scire qui hoc scelus commiserant: iurauit se facturum eos notissimos atq3 sublimes: & tūc prodiderunt se besas & arbosones huius facti authores: quos statim in vindictam in altissimam crucez suspendit: & sic sublimes & notissimi cunctis fuere. p̄ hoc facit, quia dauid mortem inimici sui saulis planxit & eum vindicat.ij.Reg.j.c.& .ij.q.vij.§.de his.ff. item in libro regū.de pe.di.ij.§.opponitur. ver.aliud quid etiam dicendum. Item planxit filium suū absalon eum persequentem.ij.Reg.xviij.& .xix.& .xxiij. q.v.quis etenim nostrum. Si ergo ignari legis diuine, tales fuerint in operibus iustitie amore patrie & cupidine temporalis glorie: quales debent esse illuminati fide, ordinati charitate, certi spe glorie, p̄ republica christiana in operibus diuine iustitie? Sed quia oēs querunt que sua sunt: non que iesu christi. ad Phil.ij.& .viij.q.j.sunt in ecclesia.ideo pauci sunt tales: & respublica deficit christiana. Quū enim quis querit proprium commodum siue emolumentum: perit respublica.vt ait Tullius lib.iij.de officijs. Quod si vnusquisq3 ad se rapiat commoda aliorum: & detrahat que possit emolumenti sui gratia: societas hominum & cōitas euertitur.pro laude cōitatis. xij.q.j.dilectissimis.& viij.di.§.j. vbi etiaz dicitur, q̄ apud platonem illa ciuitas iustissime ordinata traditur: in q̄ quisq3 proprios nescit affectus. Non solum autez viguit in romanis zelus patrie, & solicitudo leguz pro conseruanda iustitia in orbe: sed & morum beneuolentia in conseruando amicitiam. Est enim secundū Senecam animus hominis generosus: q̄ magis suauitate verbi & operis ducit: q̄ rigiditate trahatur. hoc autem proprium fuit romanis s̄m Aug.lib.j.de ciui.dei.cap.vj. Parcere subiectis & debellare superbos. Et q̄ accepta iniuria, ignoscere malebāt q̄ persequi. vnde homines se eisdem quasi sponte subiecerunt. Exemplum de Scipione de quo narrat Ualerius lib.iiij.tit.de abstinentia & continentia. q̄ quū xxiiij. annum ageret: quuz esset in hispania: & carthaginem in suam potestatem redegisset. Ibidez eximie venustatis virginem ceperit. quam vt desponsatam cognouit & nobilem: ipsam inuiolatam parentibus reddidit: & aurum quod pro redemptione puelle datum fuerat: doti eius adiecit. Ex quo idem ad honorem romanorum hostes adduxit. Titus etiā loquēs de predicta victoria sic dicit de Scipione: q̄ qn̄ misit obsides romam primum hortatus est vniuersos bonam habere causam: venisse.s. eos in romani populi potestatē: qui plus beneficio q̄ metu obligare homines maluit: gentesq3 fide ac societate iunctas habere:

Morum beneuolētia ro. amicitiam cōseruans.

q̄ sibi

q̄ sibi subiectas seruitio. Augu. in primo de ciui. dei. c. vj. refert de Marco marcello: qui syracusas vrbē ornatissimam ceperat. cuius quum ruinam vidisset: effudit lachrymas. Tāteq; fuit pudicitie ac benigne mentis, ꝙ prius q̄ oppidum iussisset inuadi: edicto constituit ne quis corpus liberum violaret. De liberalitate autem romanoꝝ scribitur, in gestis eorū de Tito imperatore, ꝙ statuerat ne accedentē ad eū postulandi gratia sine re sine spe habendi, dimitteret. Et interrogatus ab amicis cur plura polliceret q̄ prestare posset: respondit ꝙ ideo, q: non oportet quemq̄ a sermone ⁊ vultu principis tristem recedere. Item recordatus super cenam, ꝙ nihil illa die dedisset, gemens dixit: O amici hunc diē perdidi. De eius innocentia scribitur in gestis romanoꝝ, q̄d nullum factum: quod penitendum esset: in morte recoluit, vno excepto quod non prodidit. unde ⁊ in morte conquestus est vitam sibi eripi immerenti. Unde ⁊ propter tantam probitatem romanoꝝ: subditi legalissimi eis erant. Unde narrat Uegenus lib. iiij. ꝙ obsidente Annibale Saguntum, tantam ciues inopiam sunt perpessi: vt murem centum denarijs venisse proditum sit memorie. eiusq; venditorē fame perisse: emptorē autem vixisse. fidem tā romanis seruare perseuerauerunt. Propter tantam strenuitatē moꝝ ⁊ armoꝝ iudei cum romanis confederati sunt j. Mach. viij. in quo capitulo plurima ⁊ pulchra de romanis scribuntur. specialiter q̄uo personas gentesq; diuersas ad eoꝝ trahebant amorē. Et q̄uo inter presides eoꝝ nemo portabat coronam aut diadema: nec induebatur purpura vt magnificaretur in ea. Et q: curiam fecerunt: ⁊ quotidie consulebant. cccxx. consilium agentes semper de multitudine: vt que digna sunt gerāt. Et q: committunt vni homini magistratum suū per singulos annos dn̄ari vniuerse terre sue: ⁊ oēs obediunt vni: ⁊ non est inuidia neq; zelus inter eos. Sed q̄uis romani antiqui tot floruerunt preclaris virtutibus: in modernis tamē ⁊ vltimis temporibus mutatus est color optimus. Thren. iiij. Nam romani deuicta carthagine ⁊ diruta: que exercitatio romanoꝝ bellādi medicina erat: vt non veluti concionatus fuit Scipio. Judi. ij. Nō delebo gentes quas dimisit Josue: vt in ipsis experiatur Israel. Greg. Abel esse renuit quem cayn malitia non exercet. xxiij. q. iiij. hec autem. deficientibus bellis externis: succedēte ignauia ⁊ desuetudine bellandi: interrexerunt bella intestina ⁊ ciuilia Catilina commotionē faciente in vrbe: mores finiti sunt virtutes desiere, perfidia subintrauit, pullulauerunt omnigena vitia. Deficientibus virtutibus, defecit quodammodo eoꝝ imperium. Nec tot bona de eis antiquis scripta sunt: quot mala de eis istis temporibus annotantur. Que mala prompte almus Ber. Clareuallen. scribit ad Eugenium papam quondā monachum suum. lib. iiij. de consideratione dicens circa prin. Quid de populo loquar? populus romanus est. nec breuius potui, nec expressius aperire de tuis parochianis quod sentio. Quid tam notum seculis q̄ proteruia ⁊ fastus romanoꝝ? Gens insueta pati: tumultui assueta: gens immitis ⁊ intractabilis vsq; adhuc subdi nescia: nisi quum non valet resistere: scio induratum cor populi huius. xxij. q. iiij. nabuchodonosor. Quem dabis mihi de tota maxima vrbe qui te in papā receperit: nisi precio vel spe precij interueniente? Tunc potissimum dn̄ari volunt: quū professi fuerint seruitutē. fideles se spōdent: vt opportunius fidentibus noceant. Si stante pre foribus quoq̄ illoꝝ, morā vel modicam fecerit ostiarius: ego tunc pro illo esse nolo. Sapientes sunt vt faciant malum: bene autē facere nesciunt. Biere. iiij. Hi inuisi terre ⁊ celo: vtriq; iniecere manus. impij in deū: temerarij in sanctos: seditiosi in inuicem: emuli in vicinos: inhumani ad extraneos: quos neminē amātes amat nemo. ⁊ quū timeri affectant ab omnibus: vt oēs timeant, necesse est. Hi sunt qui subesse non sustinent: preesse non norunt: superioribus infideles: inferioribus importabiles. Hi inuerecundi ad petēdum: ad negandum frontosi. Hi importuni vt accipiant: inquieti donec accipiant: ingrati vbi acceperunt. Docuerunt linguam suam. de pe. di. ij. si enim. vltra colū. ver. nonne ibi. loqui grandia: quum operent exigua. Largissimi promissores: parcissimi exhibitores. Blādissimi adulatores: ⁊ mordacissimi detractores. Simplicissimi dissimulatores: ⁊ malignissimi proditores. Quare autē dn̄s permittat adhuc apud romanos esse imperiū hodie quale quale: Rō. ab Augu. ponitur. iiij. de ciui. dei. c. xv. non ex merito virtutum antiquarū: sed ex malitia crescente nimia populorū. vnde Job. xxxiiij. Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi. ⁊ canon: Pro meritis subditoꝝ disponitur a deo vita rectoꝝ. ij. q. vij. c. j. §. sed queritur. ver. itē quod dicitur. vj. q. j. ex merito. viij. q. j. audacter. ⁊ Eccle. viij. Interdum dominatur homo homini in malum suum ⁊c. de hoc. s. c. proxi. ad fi. Facta digressione: licet vtili: de dominij romanoꝝ origine ⁊ regimine: ad propositum principale redeūdo de pape ⁊ ecclesie plenaria potestate.

Romanoꝝ liberalitas.

Populi ro. conditiones.

De quatuor monarchijs orbis ⁊ que fuit prima. Cap. 43.

SCiendum est ꝙ prima monarchia floruit apud assyrios, inchoata per Ninum filium Beli: per quem publice idola sunt inuenta noīe patris sui. vt magister dicit in historijs: ⁊ sup̄ tactum est in c. xlj. in. §. sed sciendum. ver. de nemroth. Et durauit hoc imperium siue regnum assyrioꝝ. Mille ducentis. xl. annis s̄m Aug. de ciui. dei. lib. iiij. c. vj. Secunda monarchia translata est ad medos: ⁊ ad persas, respectu Darij ⁊ Cyri ⁊ alioꝝ regum: vt ex historia colligitur Danielis. Tertia trāslata est ad grecos ⁊ egyptios: que maxime viguit tp̄e Alexandri macedonis: vt habetur ex libro. j. Mach. c. j. Quarta translata est ad romanos. Quatuor ista regna ⁊ imperia designata sunt in visione quam vidit nabuchodonosor rex de statua aurea ⁊ exposita per Danielem. Danie. ij. Post quatuor ista regna suscitauit deus regnum celi: quod non dissipabitur: ⁊ regnum eius populo alteri non tradetur. comminuet autem ⁊ consumet oīa regna hec: ⁊ ipsum stabit in eternū vt dicitur pre. c. ij. Dan. Istud est regnū christi designati per lapidem ibi abscissum de monte sine manibus: qui comminuit testam, ⁊ ferrum, ⁊ es, ⁊ argētum, ⁊ aurum: quibus statua illa confecta erat. Qd̄ autem dicitur abscissus de monte sine manibus lapis ille: est q: christus fuit sine virili opere natus de virgine. xxiij di. qui ep̄s. Qd̄ autem iste lapis statuā comminuit: est q: oēs monarchias, ⁊ oīa dominia deus pater filio suo dn̄o nostro iesu christo subiecit.

Monarchie quatuor.

vnde ps.viij. Oia subiecisti sub pedibus eius quod
verbum refert apostolus ad christum dicēs ad Heb.
ij. In eo enim q oia subiecit: nihil dimisit non subie
[Christus oia regna dimisit vicario suo.]
ctum ei.illud.j. Cor.xv.& de maio.& obe.solite. Hec
autem oia dnia christus dimisit suo vicario & petro
& successoribus, quum dixit: Tu es petrus & sup hāc
petram &c.sepe superius allegatum. Qui vicarij dei
super eandem terram plenarie iurisditionem conse-
cuti sunt quam & christus.ad hec.C. de offi. eius qui
al.ge.vi.l.j.& per totum ff.de dam. infec. qui bona.§.
vlt.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.& si pretor.extra
de offi.del. sane.ij.de offi.le.studuisti.de offi.ord.pasto
ralis.§.ad quod.xciij.di.c.vlt.& xciiij.dist.c.j.& no.de
[Constātinus cessit beato sylvestro imperium occidentale.]
offi.vicarij.sua.in gl.j. Constantinus ergo hanc con
sideratione permotus, post baptismum extra suum a
christo inspiratus: quem viderat in baptismate suo,
vt ipse testificatus est: cessit sylvestro vicario christi,
imperium in occidente: & ab eo recepit imperiū oriē
tis.vt.xcvj.dist.constantinus.prius omnem monar-
chiam renuntians vt.§.in altero.c.tactum est in.c.xlj.
in prin.cum tñ antichristi aduentum, & suis predeces-
soribus, licuit dñium possidere saltem fm Inno no.
extra de vo.& vo.re.q super. & tanq̄ bone fidei pos-
sessoribus rem alienam contrectare bona fide duran
te.vt.ff.de ac.re do.l.bone fidei. ex̄ de re.eccle.nō alie.
ad nostram.xvj.q.iij.§.potest.& legitur & no.de pres.
[Donatio a constātino facta ecclie an valuerit.]
c.si. Ceterum quod objicitur de illa donatione con
stantini, q non valuit facta sine assensu principum:
& qi immensa. Respondetur dupliciter. Una respō-
sio est: qz dedit quod erat ecclesie. istam ponit Ioā.
lxiij.di.ego Ludouicus.dedit enim epo qd chri erat
legitimi dñi vt.§.proxime probatum est. etiam dixi.
§ in.xiij c.ver.itez ratio vna.&.j.in.ij.parte. in c.xxx.
ver.xiij.ibi vide.vnde & dñs Mat.xvij. proponit co
ram discipulis de telonearijs petentibus ab eo di-
drachmam, questionē vel querelam benigne dicēs:
Reges terre a quibus accipiunt sensum vel tributū:
a filijs vel ab alienigenis? per hoc volens ostendere
vt Hiero.ibidem exponit: & Aug.in lib.de questioni
bus euangelij, q quum verus filius esset oipotentis
dei: cuius sunt oia terrena regna: censum soluere nō
debebat: tanq̄ nec sicut ille cui proprie & per se do-
miniū competebat: soluit tñ propter scandalum. vt
ibi.& xxviij.q.j.iam nunc.&.§.longe tactum est. Col
latio autem cōstantini potius fuit cessio: q̄z collatio.
sic etiam fertur Inno.iij.dixisse imperatori Frederi
co: quem deposuit. Alia responsio breuis est: qi con
stantinus expresse se dicit hoc fecisse & donasse vna
cuz omnib' satrapis nostris, & vniuerso senatu, opti
matibus, etiam cuncto populo imperio romane ec-
clesie subiacenti.xcvj.di.constantinus.ver.vtile. Te
net Accur.in aut.quo opor.epis.in prin. & cōtrer le-
giste, q non valuit donatio. Ostien.cōtra in summa
de immu.eccl.§.pen.pro quo facit extra in cle.de ius
reiur.romani principes.§.porro.vbi de hoc per Io.
[Regnuz meū non est de hoc mundo exponit.]
And.in glo.disputant. Ad illud etiam verbum qd
opponitur Ioan.xviij.c.regnū meuz non est de hoc
mundo.preter ea que.§.dixi.in alio.xxxvij.c.iij.§.ad
illa.ver.ij.ad illud. vbi ad hoc respōdi. Addo hic tri
plicem sanctoz expositionē ad intellectū illius ver-
bi. Quarum prima est Aug.dicentis: Regnuz meū
non est de hoc mundo.i.ab adam viciata stirpe gene
rato.q d.suum regnum non haber iurisditionem si-
ne potestatem ex carnis corrupte propagine: sed ex
mystico spiramine. Secunda, quia in suo regno fra-
tres & credentes per christi officiales, ad culmen &
perfectionem virtutum non exercendam tyrannidē
vel ostentationis fastigium: vt reges terre ducuntur
ad hoc facit illud pauli ad Coll. j. Gratias agentes
deo patri qui dignos non fecit in partem sortis san-
ctoz in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebra
rum: & transtulit nos in regnum filij dilectionis sue.
Ista est etiam ratio Aug. Tertia, qz non disponuntur
fideles christi ad temporalem successionez: quod de
mundanis regnis contingit: cuius iucunditas seu
falsa felicitas multis est respersa incommodis. vt di
cit Aug.in lib.confes. Sed suum dominium regulat
ad eternam remunerationem tanq̄ ad principalez
& suum proprium finem, sine ciuitatem: vbi perfecta
& summa felicitas reperitur. vnde quum ortus eius
nuntiaretur sue matri: statim subdidit proprietates
& conditiones: Hic erit magnus: & filius al.vo.& da
bit illi dñs sedem dauid patris eius: & regnabit in
domo Iacob in eternuz: & regni eius non erit finis.
Luce.j.vnde.§.illud Mat.ij.de magis dicentibus:
Ubi est qui natus est rex iudeoz? dicit Chryso.non
erat hic regnaturus: vt reges terreni qui suum prin
cipalem finem ponunt in ciuili regimine: sed suum
regnum ad hoc ordinauerat: vt filios dei congrega
ret in vnum. vt dicitur Io. xj. vū & sequitur in Ios.
in loco predicto. Nunc autem regnum meum nō est
hinc.i.non sicut regnum terrenum quod a munda-
nis queritur sicut finis potissimus: vt de romanis
apparuit Et phs in Ethicis in hoc felicitatem poli
ticam dicit consistere: ad quam ceteras virtutes di-
sponit. Sed christifideles propter hoc virtutib' in-
tendunt: & fructuosis laboribus se exponunt: vt re-
gnum celoz consequantur: in quo vera & non falsa
beatitudo consistit: quam phi ponebant: & quaz ve
ram beatitudinem christus suis discipulis repromi
sit dicens Luce.xxij. Vos estis (inquit) qui permā
sistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono
vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt
eda.& bi.super men.me.in regno meo. Unde manife
stum est q per verba illa: Regnuz meum &c.nō ex-
cludit a se & suis vicarijs & summis pontificibus tē
porale dominium: sicut quidam literam istaz carna
liter intellexerunt per modum spiritualem. Simili-
ter intelligitur illud qd dicitur Mat.xx. & Mar.x.
Dic vt sedeant hi duo filij mei: vnus ad dexteram
& alius ad sinistram in regno tuo. Quibus ait: sede-
re ad dex.& si.&c.q.di.hec potestas quam ego habeo:
non in me viget ex carnis solum propagine, quam
ex vobis assumpsi: sed ex diuina virtute. vnde de hoc
mundo exponitur per doctores q ipsum mundum
vocabat ipsam mundanam proprij generis patente
lam. Item nulli dubium est q imperator fidelis est [Imperator fidelitatē iurat ecclesie.]
ecclesie: & fidelitatem sibi iurat: sicut sepe.§.dictuz est
lxiij.di.tibi dño.& extra de iureiu. romani principes.
clemen. Et inde est ratio quare facilius papa contra
ipsum procedit ad depositionem: q̄ contra alios re
ges.& papa sibi ensem porrigit: & ipsum coronat: &
inungit tanq̄ defensorem principalem ecclesie & p-
tectorem ecclesiastice libertatis. Et q non admini-
strat ante confirmationem pape: licet contra no. In
nocen.& Ostien.ex̄ de elec.venerabilem.&.§.dixi: ap
paret precipue per quandam extrauagantem apolo
geticam dñi Innocen.iiij. qui deposuit Fredericuz:
quam per totum orbem misit. dicit enim ibi Inno.
inter alia. Aliud enim est in alijs regibus: qui a suis
pontificibus inunguntur.ex̄ de sacra vnc.c.j.a qbus
pro temporalibus subiectionib' fidelitatis accipiūt
iuramenta.

iuramenta.facit.xj.q.j.placuit.j.⁊.xxiij.q.viij.§.ecce. Aliud in romano principe: qui romano pontifici a quo imperij honorem ⁊ diadema consequitur: ⁊ fidelitatis ⁊ subiectionis vinculo adstringitur: sicut antiquitas tradidit: ⁊ modernitas approbauit. Itẽ aliud inquit Inno.est de reliquis regibus: in qbus pro hereditaria successione suoꝝ proueniunt iura regnoꝝ. Aliud de imperatore romano: qui per liberaꝫ germanie principum electionem assumitur: in quos ius ⁊ potestas eligendi regem in imperatorem a nobis postmodum promouendum: sicut ipsi non ambiunt, sed fatentur: ab apostolica sede peruenit. que olim a grecis imperium transtulit in germanos. de hoc extra de elec.venerabilẽꝫ.⁊ in pre.c.clemẽ.romani principes.⁊ licet de hoc ius antiquum non reperiatur expressum: longa consuetudine est hoc approbatum.de facto enim ⁊ consuetudine a.ccc. ⁊ quinquaginta annis ⁊ amplius inuenimus imperatores coronatos ab ecclesia anteq̃ imperij officiũ prosequãtur. Consuetudo autem loco iuris succedit: cuius ius deficit.dist.j.consuetudo. Consuetudo autem est ius quoddam moribus institutum: quod pro lege accipitur.quum deficit lex. vbi de hoc etiam no.⁊ extra de consue.c.vlt.pro hoc faciunt.xj q. consuetudinis. c.consuetudinem.c.in his.cum si. ⁊ iurisditionẽ dat consuetudo.extra de arbi.dilecto.de offi.or. irrefragabili.C.de eman.l.j.⁊ viij.ix.q.iij.conquestus.extra de consue.non est.lib.vj.de preben.quuꝫ in ecclesijs. li.vj.ex̃ de iudi.nouit.§.non intendimus.ubi de hoc de fo.compe.quum contingat.vbi de hoc.

Quod potestas papalis dignissima est, ⁊ vtilissima omnem potestatum quia mista. Cap. 44.

Potestas papalis excellentissima ostenditur.

Ad hec potestas papalis dignissima ⁊ vtilissima est omnium potestatuꝫ: qꝛ composita ⁊ media ⁊ cõis. ⁊ qꝛ mista de spiritualibus ⁊ temporalibus dependentib⁹ ab eisdẽ: ⁊ vtraqꝫ regens ⁊ dirigens. Nam sicut filius dei est vna persona in duabus naturis, diuina ⁊ humana. extra de sum.tri. c.j. § hec sancta.⁊ sicut christus vtraqꝫ vita vsus est: cõtemplatiua ⁊ actiua: vt ex euangelio apparet, sic eius vicarius papa in sua vna dignitate papali duplicem iurisditionẽ sibi vendicat: que sunt diuerse nature: spiritualem ⁊ temporaleꝫ. Sicut ⁊ genus clericoꝝ secularium compositum est: ⁊ permistam vitam ducit inter laicos ⁊ religiosos. hec permistio tangitur ex̃ de renun.c.nisi quuꝫ pridem.§. nec putes ⁊ de offi.or.licet.xxxix.di.§.j.⁊.c.j.xvj.q.j.de presenium.ex̃ de elec.ne pro defectu.⁊ de cleri.coniuga.diuersis fallacijs.⁊.j.q.iij.si quis obiecerit.xij.q.j. expedit.c.videntes.⁊.c.medijs.per que patet ꝙ non sunt temporalia contemnenda. Unde ⁊ scientia canonica composita est ⁊ permista ex theologia ⁊ ciuili sapiẽtia cõsistens media: vt ex compilatione decretoꝝ ⁊ decretalium patet: ⁊ proprio nomine canonica vocat. canon autem grece, latine regula nuncupatur.dist.iij.canon. Canonica autem scientia regulat ⁊ ordinat spiritualia ⁊ temporalia.ex̃ de iudi.nouit.⁊ pre iurib⁹. participat igitur scientia clericoꝝ.s.canonica, vtriusqꝫ scientie spirituali theologice: ⁊ temporali legali: sicut ius emphiteoticum venditioni ⁊ locationi C. de iu. emphi.l.j.a principio tñ descenderunt canonice sanctiones ex authoritatibus noui ⁊ veteris testamenti.ex̃ de accusa.qualiter ⁊ qñ.ij.in prin. ⁊ spiritusancto dictante conscripte sunt: vt ibi.⁊.l.di.si quis diaconus ⁊.c.si ille que vltro. Et q̃uis dicat Hiero.ꝙ duo sunt genera christianorum.xij.q.j.duo. tñ possumus addere hoc tertium quasi permistum: quia sepe mutat vitam: qꝛ quod nunc est contemplatiuum: statim erit actiuum: vt.s̃.probatuꝫ est proxime. Et per hec tria genera hominũ trinitas tropice designatur. Nam genus laicorum assimilatur patri propter potentiam: Genus secularium clericorum filio propter sapientiam. Genus religiosoruꝫ spiritusancto, ppter benignitatem vel gratiam. Uel genus religiosoruꝫ patri: qꝛ verbo generant ⁊ exemplo. Genus laicoꝝ filio: qꝛ spiritualiter generantur. Genus clericoꝝ secularium spiritusancto: qꝛ ex vtroqꝫ procedunt. Sunt etiam actiui cum laicis: ⁊ contemplatiui cũ religiosis. In his enim generibus est trinitas: sed in humanitate ⁊ charitate catholica vnitas vno capite christi vicario tẽporali gubernata ⁊ spiritualiter .xxiiij. q.j.loquitur. Ex hoc etiam quod dicitur de ista mista potestate ⁊ composita: potest colligi, ꝙ sicut homines mundani siue carnales laici sensuales ⁊ bestiales habent opiniones ⁊ conscientias, multa peccata mortalia reputãtes venialia: ⁊ de spiritualibus parum aut nihil curantes, iuxta illud. j.ad Corin.ij. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. sic ⁊ homines spirituales ⁊ religiosi ⁊ simplices iura penitus ignorantes. extra de vo.⁊ vo.re.ex multa.§.illis autem. angelicas siue sinteresinas habent conscientias scrupulosas. extra de simo. per tuas.ij. ps.xiij.⁊.lij.timentes vbi timendum non est.C.de fi. instru.l.fi.extra de simo.etsi questiones. Ideo humani holes .i. clerici seculares: ⁊ boni canoniste, sunt medij homines, humanas ⁊ discretas opiniones ⁊ conscientias consequentes: vt patet extra de p̃script. c.fi. Sicut ergo medium rationis est inter sinteresim ⁊ sensualitatem: sic ⁊ clerici seculares inter religiosos ⁊ laicos tenent medium beatoꝝ. extra de offi.deleg. querenti.de of.custo.c.j. Ideo theologia pura potest dici scientia hominuꝫ angelicoꝝ. Ciuilis vero per se bestialium. Sed canonica humanoruꝫ. Et sic patet ꝙ hec triplex conditio hoium concordat cum triplici scientia, theologica, ciuili, ⁊ canonica: ⁊ cum trib⁹ que sunt in anima: scilicet sinteresi: sensualitate: ⁊ ratione: ⁊ cum triplici vita: contemplatiua: actiua, ⁊ mista: ⁊ cuꝫ beatissima trinitate. Prime due per rachelem ⁊ lyam: mariam ⁊ martham.extra de regu.licet. Tertia per iudith ⁊ dñam nostram merito designatur. Naꝫ de contemplatione iudith legitur Judith, viij.⁊.ix.de actiua vita eius, qñ occidit Holofernẽ: habetur Judith.xiij.de vtraqꝫ vita matris dei: legitur euangelium Luc.x.in assumptione eius. in quo euãgelio fit mẽtio de vtraqꝫ vita designata per martham ⁊ mariam. de quibus ibi fit mentio: que fuit perfectissime in dñi genitrice. Hanc duplicem vitam compositam ⁊ mistam tenuit moyses.di.xxxvj.si qs vult.etiam christus deus noster: vt.s̃. proxime dixi, Etiam debet singulariter tenere eius solus vicarius in terris papa legitimus, regens merito ⁊ verbo loco dei tria genera hominum antedicta: ⁊ vtens tribus scientijs supradictis in obsequium christi: ⁊ eligens medium fructuosum inter sinteresim que est pars superior rationis. extra de hereti. ad nostrum. in clemen.⁊ sensualitatem infimam partem ei⁹. Merito igitur ⁊ rationabiliter dñs papa vniuersi rector

Clericoꝝ genus duplex.

Canonica scientia mista.

Scientia theologica ciuilis ⁊ canonica qbus quelibet aptetur.

principaliter debet esse vt totum vniuersuꝫ hoc per se ⁊ per alios ipse regat: qui totum catholice potest dici: a quo partes alie subregentes merito oriuntur. c.bo.xxiiij.q.j.loquitur. ad fi. Item pro ista veritate de potẽtia pape in temporalibus, facit qđ no. Ostiẽ. ex̄ de iudi.nouit.§.non enim. super verbo contrariã consuetudinem. dicens.q.d. papa. potestas nostra ⁊ iurisditio quam habemus in omnes generaliter: nõ solum patet per dictum priuilegium speciale: quinimo ⁊ generalem consuetudinem approbatã. ad hoc extra de fo.compe.si clericus. vbi de hoc. extra de appel.romana.§.deꝫ.lib.vj. Et ꝙ hec litera sic sit intelligenda: euidẽter probatur de transla. epis. quanto.§.j.nisi forte ⁊ ita detractum sub dubio loquitur: sed si hoc nõ allegando, sed definiendo dicat: omnino patet ꝙ ipse solus sit ordinarius cunctoꝝ. quod ⁊ verũ est.ix.q.iij.cuncta.⁊.c.principalem. hucusqꝫ Ostien. facit textus qui sequitur in illo.c.nouit.ver.quũ eniꝫ non humane constitutioni: sed diuine legi poti⁹ innitamur, quia potestas nostra non est ex homine: sꝫ ex deo ⁊c. Item no. Ostien. super illud verbuꝫ in dicto.c.nouit. ante verbum consuetudinẽ, speciale priuilegium beato petro concessum. quod ⁊ dicitur generale.s̄.de transla.c.j.in princ. singulare etiam est ⁊ etiam speciale considerata persona pape: cui ⁊ nulli alij competit. de offi.leg.ꝙ translationem. Generale vero est respectu oĩum christianoꝝ: qꝛ hanc sup oẽs hꝫ potestatem. ibi. ver. quum enim.s̄.de maio.⁊ obe. solite.§.pen.qui fi.sint legi.per venerabileꝫ.§. rationibus. Ostien. Item no. Inno.⁊ Ostiẽ. in prc.c.nouit. super verbo. omittamus, ꝙ.l.illa que ibi allegat: ꝙ quilibet secularis liteꝫ habens potest eligere iudicium ecclesie. que ſm glos. abrogata est: qđ fuit priuilegium ecclesie ab initio concessuꝫ: vnde ⁊ adhuc durat, nec est abrogatum: nec imperator potuit auferre priuilegium ecclesie: quod ei semel concessit. C. de dona. que sub modo. per totum. xxii.q.ij.non enim. ibi: Non aufero qđ ipse donaui. ſm Inno.⁊ Ostien. facit quod no.lxiii.di.ego Ludouicus. in glos.j. ⁊.s̄.in proxi.c.ver.ceteruꝫ dixi. Iteꝫ no. Ostien. in summa. extra de immu.eccle.§. in quanta. sub.§. sed nec illa immunitas, ver. nec credendum est. ⁊ sequenti. Itẽ

Inter papã ⁊ imperatoreꝫ specialis cõiunctio

no. Inno.⁊ Ostien. extra de fo.compe.licet.sup verbo vacante. ꝙ specialis coniunctio est inter papam ⁊ imperatorem: qꝛ papa ipsum examinat ⁊ approbat ⁊ inungit. ⁊ imperator ei iurat tanqꝫ dño: ⁊ ab eo tenet imperium: ⁊ eius est aduocatus. vt colligitur ex̄ de elec. venerabilẽ. ⁊.lxiij.dis. ego ludouicus. ⁊.c.tibi dño. inde est ꝙ in iure imperij: qđ ab ecclesia romana tenet imperator: succedit papa imperio vacante. Tenet etiã ibi Ostien. ꝙ vacantibus regnis ⁊ principatibus quibuscunqꝫ: ⁊ vbicunqꝫ iudex secularis negligens est in iustitia exhibenda: papa non soluꝫ de plenitudine potestatis quam habet: sed ⁊ de iure ⁊ consuetudine potest ⁊ debet iustitiam facere. xv.q. vj alius. extra de elec. quum inter vniuersas. ad fin. Ibi etiam preter sex casus quos ponit gl. ord. alios sex casus ponit: in quibus ecclesia se de iurisditione secularium intromittit. Sed contra hec ibi sic opponit dñs Inno. dicet aliquis, q̃uis non sine pena sacrilegij: hoc sibi summi pontifices pro se statuerunt: vnde non est sibi tanta fides adhibẽda. c ff. de inter. ac de etate.§.j.xiiii.q.ii.§.j. quibus potest responderi ſm eos, ꝙ vere tales sacrilegiuꝫ committunt. Unde

Mũdus quõ ab initio vsqꝫ in finem regatur.

⁊ ibi no. ꝙ deus a principio per se mundũ rexit vsqꝫ ad noe: cui cõmisit regimen sui populi: ⁊ ab eo vsqꝫ ad christum rexit per patriarchas ⁊ iudices ⁊ reges ⁊ sacerdotes: q ei in vicaria successerũt vsqꝫ ad christuꝫ: qui fuit naturalis dñs ⁊ rex ⁊ legifer noster. Ipse vero dñs Iesus christus vicarium sibi constituit beatum Petrum ⁊ successores eius quã dixit petro Mat.xvj. Tu es petrus. ⁊ tibi dabo ⁊c. ⁊ Ioan.xxj. Pasce oues meas. Et q̃uis in multis distincta sint officia ⁊ regimina mundi: tñ qñcunqꝫ iuris necessitas imminet: qꝛ iudex dubius est quam sententiam de iure proferre debeat, vel necessitas facti: qꝛ alius non semper est, vel non potest ius reddere: vel qualitercunqꝫ nolit iudex: vel non possit iustitiam exercere: semper ad papam est recurrendum. Deut. xvij. ex̄ qui fi. sint leg. per venerabilẽ.§. rationibus. ⁊ de hoc supra in.c.xxxvij.⁊.xxxvj. notaui. Item no. Ostien. extra de fo.cõpe.ex parte. super verbo procedatis. ꝙ papa ⁊ ecclesia potestatem non habent ab homine: sed a deo. vt extra de iudi.nouit.§.j.ver. quum enim. Nec obstat ꝙ olim clerici iudicabantur per laicos: etiam qñ personaliter agebatur: qꝛ hoc non fiebat de iure, nec de iustitia. xj.q.j. sacerdotibus. xcvj. di. in scripturis. sed de facto ⁊ iniuriosa violentia tpe ecclesie primitiue: in quo ⁊ sancti martyrizabantur ⁊ opprimebantur: nec poterat ecclesia resistere potentie violente. Nam ⁊ hec etiam hodie in multis a tyrannis principibus ecclesie ⁊ persone ecclesiastice similia patiuntur. Sed reprehenduntur ⁊ ab ecclesia puniuntur: vt patet in eo qđ legitur ⁊ no. j. de immuni. eccle. non minus. ⁊.c. aduersus. Si queris quis exemit clericos de iurisditione imperatoris: quaꝫ prius ei subessent? Respondeo ꝙ papa consentiente imperatore. xj.q.j. continua ⁊.c. de personis. in auẽ. de san. epis.§. si quis. colla.ix. ⁊ in auẽ. vt clerici apud ppri. epos.§. vlti. coll. vj. ⁊ de iure cano. c.j. Sed hoc non plene exemit. vnde dicimus ꝙ exempti sunt a deo. xcvj. di. si imperator. Uel dic ꝙ papa sine consensu imperatoris bene potuit eos eximere a iurisditione imperatoris per suas constitutiones: qꝛ quum clerici spirituales res sint: ⁊ ex toto corpus ⁊ animam dederint in seruitium ⁊ in sortem christi xij.q.j. cui portio. per consequens pape in deo ⁊ constitutionibus eius subsunt. x. di. imperium. c. suscipitis. extra de maio. ⁊ obe. solite. ſm Inno. qui ita no. eo. ti. si quis venerit. Quod autem ratione temporaliũ que transeunt cum suo onere: clerici subsint secularibus potestatibus: ⁊ dñs voluit soluens tributum: ⁊ beatus Petrus ⁊ ecclesia approbauerunt. quod dicit vt legitur ⁊ no. extra de ma. ⁊ obe. solite. alias autem non ligant nos constitutiones quorumcunqꝫ laicoꝝ vel statuta quantũcunqꝫ expressa: vel consuetudines. vt patet in eo quod legitur ⁊ no. extra de consti. que in ecclesiarum. ⁊.c. ecclesia. ⁊ de re. eccle. non alie. quum laicis. de immu. eccle. non minus. ⁊.c. aduersus. xcvj. di. bene quidem. ſm Ostien. vnde ⁊ ecclesia potest p se inducere leges, qñ pro ipsa faciunt, sed eas contra se recipere non tenetur. vt legitur ⁊ no. x. di. c.j. in gl. ⁊ sic vtor. c si in adiutorium. c. de capitulis. c. xxxvij. di. si quod. ⁊ no. per Ber. Innocen. ⁊ Ostien. extra de indi. nouit. Nec obstat. xix. di. si romanoruꝫ. iiij. q. iij. si quis testibus. quia hoc speciale est in fauoreꝫ ecclesie. vnde ⁊ Bar. brix. in sua addditione tenet ꝙ papa potest tollere legem. etiam quantuꝫ ad vtrũqꝫ forum: vt no. x. di. constitutiones. Item no. Ostiẽ. extra de solu. c. si. ꝙ est differentia inter canones ⁊ leges imperiales ⁊ cõsuetudines ⁊ constitutiones siue statuta aliorum locorum. Quia canones siue sa-

Canones, leges speriales, cõsuetudines, ⁊ cõstitutiões differunt.

ueant

necit vtilitati temporali laicoꝝ vel secularium siue nõ oẽs adstringunt clericos ⁊ laicos, ex de consti.c.j.⁊ c.fi. Leges autem imperatoꝝ que ecclesijs ⁊ clericis sunt damnose: reprobantur. ille que eis fauorabiles sunt: admittuntur. Super quo due possunt tradi regule. Prima est. lex imperialis ecclesijs fauens semper est recipienda: nisi forsan a sede apostolica reprobetur. Secunda hec est: lex imperialis ecclesie cõtraria vel ipsam impugnans nunq̃ est admittẽda: nisi forsan per sedẽ apostolicaꝫ approbet. Et eliciunt he due regule ex eo qđ legitur ⁊ no.x.di.c.j.⁊ per totum xxxvij.di.si quid.⁊ c.seq ã.proxime alle.de priuile.c. ij.de no.oper nun.c.j.§.j.quod ius licet videatur iniquũ: tñ expedit ecclesie, que a laicis plures iniurias ⁊ violentias patitur.c.ij.q.vij.laicos.⁊ de re.eccle.nõ alie.c.fi. Predicte etiã regule circa consuetudinẽ locũ habent: vt patet.ã.de ꝯsue.c.j.di.viij.si solus christus.ibi: Neq; hoĩs ꝯsuetudinẽ sequi opꝫ: sed dei veritatem.⁊.xj.di.c.ij.⁊ c.fi.in fi.ibi: Aut alterius ecclie q̃ romani existimant consuetudinem esse obseruandam. Statuta vero siue leges aliorum q̃ imperatorum, etiam si in fauorem ecclesiarum vel personarũ ecclesiasticarum introducta sunt: ipsos tñ nõ adstringunt, nisi per sedem apostolicam fuerint approbata xcvj.di.bene. No.etiam in Ostien.de no.ope.nunti.c.j. ꝙ nunq̃ leges possunt preiudicare canonibus tãq̃ inferiores.x.di.c.j.in fi.de consti.c.j.xxxij.q.iiij.nemo xxxiij.q ij.inter hec. Nec ministri ipsarum tanq̃ inferiores possunt vel debent ministros canonuꝫ coercere.extra de iudi.c.at si clerici.⁊.qualiter. Legib⁹ aũt imperialibus vtuntur: que sunt per ecclesiam approbate.x.di.quasi per totum.

Casus in quibus solus papa dispensat. Cap. 45.

Ad que autem se extendat potestas papalis: ⁊ in qbus valeat dispensare: hic intersero: vt de eius potentia spirituali ⁊ ꝑpali: de qua longuꝫ protraxi sermonem. quis plenius valeat informari: que per doctores alios alibi sparsa sunt: hoc breuiario colligendo ⁊ addendo quod dñs inspirabit. Et videt ꝙ possit facere nouum articulum in fide vel potius declarare.extra de hereti quum christus.⁊.xix.di.fꝫ. facit quod no.extra de excess prela.sicut.in gl.no. Itẽ in oĩ statuto ⁊ rescripto: pape authoritas intelligit excepta: ⁊ in omni iuramento. legitur ⁊ no. extra de rescrip.causam que.c.constitutus.extra de iur.iu. venientes. Itẽ in editione legis maior est authoritas pape q̃ totius concilij.no.xix di.in istis. Solus papa vocatur prime sedis ep̃s: sed nõ debet vocari vniuersalis papa.xcix.di.prime.⁊.c.ecce. licet sit contra. ij.q.vj.si quis putauerit.⁊ dixi.ã.xxxij.c. Ad papam spectat sua declarare rescripta, priuilegia, ⁊ constitutiones.extra de iudi.quum venissent.de verbor sig. olim tibi.c.ex parte.iij.de procur.petitio. ⁊ Inno.sic patet.xj.q.iij.§.ex his ve sentẽ.excom.inter alia.xxij. q.ij.is autem.de consue.quum dilectus.de transla.c. fi.de deci.ad audientiam.de simo.c.a.fi.de consang ⁊ affi.c.iij.de priuile.q̃m. c. in his Legatus tñ aliquotiens interpretatur mandatum pape.ve post.pre.c.j. ⁊ in gl.no.vbi triplex per Ber.interpretatio assignatur. per rescriptum tñ suum nunquam papa intẽdit alicui preiudiciuꝫ irrogare.xxv.q.ij.rescripta.vbi de

An papa possit facere nouum articuluꝫ in fide.

hoc.extra de off.or. graue.c.licet.de maio.⁊ obe.quũ inferior.de deci.ex multiplici.de reli.do.c.ij.ð ec.edi. c.ij.⁊ per Inno.de deci.tua. Papa quum canonice eligitur, confirmatur: ⁊ habet plenariaꝫ administrationem.extra de elec.licet.§.statuimus.ver.ille.⁊ no. ibi in glo.vlti.⁊.xxiij.di.in nomine.⁊ extra lib.vj.de elec.vbi periculum. Item credo ꝙ papa possit priuare electores ecclesiasticos ⁊ seculares iure eligendi imperatorẽ si vult: q̃c̃q; Bern.⁊ Jo.And. no.contra. extra de reg.iur.ad apostolice.lib.vj.⁊ hoc ideo quia hoc ius qđ habent eligendi ab ecclesia habuerunt. vt in.c.venerabileꝫ.de elec.⁊ de iureiur.romani principes.in cle.ergo ecclesia potest eos priuare: quia ad quẽ spectat institutio ⁊ ꝺstitutio. extra de capel.mo. c.j.⁊.ij. de priuile. quum ⁊ plantare. legitur ⁊ no. de here quum ex iniuncto.§.fi.licet nõ expediret: tamẽ propter graue scandalum tantoꝝ principũ electorũ. extra de renun.nisi.§.pro graui.⁊ propter consuetudinẽ diu obtentã.extra de so.cõpe. quum contingat. ⁊ de hoc etiam ã.notaui in charta.vij.in.xlj.c.ꝟ.his igitur. Solus papa cogit quemq̃ dimittere ius sibi quesitum.extra de elec.quum inter. Item ordinatus a papa de vno ordine nõ potest sine eius licentia ab alio promoueri: nec de curia sine licẽtia pape recedere.j.q.j.filium.extra de temp.or. quum in distribuendis.nec deponi ab ep̃o ab illo ordine quẽ a papa suscepit.vt no. Inno.⁊ Ostiẽ. Vincen. ⁊ Phi. in pre. c.quum in distribuendis.⁊ Bern.ex de maio.⁊ obe. per tuas.licet Joan.no.contra.in pre.c.filium. ſꝫ primis standum.facit ad hoc qđ legitur ⁊ no.xciij.dist. dñs.in gl.nota.hoc autem crederem, ꝙ beneficio collato sibi per papam vel per alium: licet ordinatus esset a papa: posset eum ex causa legitima ep̃s priuare: ne sibi sit talis prerogatiua occasio delinquẽdi: ⁊ in crimine permanendi c. bo. in eo quod legitur ⁊ no. extra de priuile.tuarum.⁊ in gl. sic ergo videtur.⁊.c. vt priuilegia.nec tantum est auferre beneficiũ: quantum ordinem.c.bo.xv.q.vij.c.fi.ex de transla.c.ij.j.responso. Item milites sine licentia pape monachari nõ possunt.xix q.iij.monasterijs. Sed hoc intelligit Aug.de militibus reipublice adstrictis: vt no.liij di. legem.⁊ vide hoc qđ no.j.q.j.quod quidam.glo.qui forte Alij intellecto ꝓm Laurentium monachari possunt.liiij.di.multos. Item cum reordinatis, de quibus j.q.vij.saluberrimum rebaptizatis.adde quod no.j.l.c.ver xcii.de quibus.de conse.di.iiij.qui bis.⁊ c.eos. Et cum oĩbus iterantibus ex certa scientia sacramenta: potest dñs papa dispensare ꝓm Guill.du. in repertorio suo in titulo de tem.or.§.attendenduꝫ. ver. ii premissis.c.extra de transla. licet. Itẽ cũ hereticis qui irregulares sunt: nisi cum eis fuerit dispensatum.xxiii.q.vij.quemadmodũ.xxiij. q.iiij. ipsa pietas.⁊.q.vij.c.j.⁊ ideo deponẽdi.xxiiij. q.j.c.j.ij.⁊.iij. ⁊ in sequen.⁊.q.ij.⁊.q.iij.quasi per totum. solus papa dispensat ꝓm Guil.de conse.di.iiij.non in nobis. j.q.j.quod pro necessitate.⁊.c.quod quidaꝫ.⁊.q.vij. diabertum. Item cum defectuꝫ patientibus ⁊ in natalibus, solus papa plene dispensat.vide de filijs ꝑs. is qui.li.vj.quum irregulares sint.lvj.di.cenomanẽsem.difficilius est tñ cum vno q̃ cuꝫ alio, extra de renun.nisi quum pridem.§.per sone.de elec.innotuit.q fi.sint legi.per venerabilem. Item cum recipientib⁹ ordinem in excommunicatione constitutis secularibus papa solus dispensat.extra de senten.excommu. quum illorum. Item cuꝫ violatoribus interdicti papalis per solum papam dispensat.extra de excess.pla.

An papa possit ꝑuare electores iure eligendi.

In qbus papa põt dispẽsare.

tanta.de postula.pre.c.j.ij qõ.j.scelus. idem credo de
alio interdicto: qz talis irregularis est:vt in c.tanta.
sed Inno.ibi: & cum regularibus solus papa dispen
sat.vt scripsi.j.§.seq.ver.xxvij. Item cum bigamo so
lus papa dispensat.legitur & no.xxxiiij.dist.lector.de
biga.c.ij. Papa omissis medijs aditur.ij.q.vij. me-
tropolitanum.ij.q.vj.ad romanam.j.&.ij.&.c.ideo.&
c.decreto.cum si. Item solus papa potest quem pri-
uare iurisditione & re sua.legitur & no.ix.q.iij p prin
cipalem.extra de of.leg.dilectus. Itẽ solus papa de-
ponit imperatorẽ & alios principes.xv.q.vj.c.alius.
extra de elec.venerabilẽ.de re iudi.apostolice.lib.vj.
de sup.ne.pre.grãdi. c.li.xvij.q.iiij. si quis deinceps.
xxxij.q.v.preceptũ. Sed quilibet eps potest eos ex-
cõicare.le.& no.xcvj.di.duo.gl.no. Itez pape obediẽ
dum est prius & precipue,qȝ imperatori esto qꝫ voca
tus regalia teneat.le.& no.xxiij.q.viij. reprehensibi-
le.&.c.quo ausu.extra de ap.quõ parati.secus in alijs.
legitur & no.xviij.di.si eps. Item a solo deo hz iuris-
ditionez: non a concilijs.legitur & no.xvij di.§.hinc
etiam.xxj.di.qñuis.iij.q.vj.dudum.vbi de hoc.&.s̃.di
xi in.x.c. Item solus papa in casu heresis ligari po-
test.legitur & no.xxiiij.q.j.achatius.in gl. Item solus
papa ſm cõem opinionem restituit in integruz & fa-
mam reddit nedum clericis sed etiam laicis . bene
facit extra qui fi.sint legi.per venerabilem.§.j. extra
de re iudi.quum te.ij.q.iij.§.hinc autem. extra de si-
mo.ex diligenti.vide.j.l.cap.§.quia eps.ver. xxvj.&.
xlviij.c.§.est autez.ver.remittitur. Quod vterqȝ gla
dius ad papam pertineat: plene in.xiij.&.xxxvij.& in
xl.c.superius declaraui.hic addo extra de sentẽ.excõ.
dilecto.lib.vj.xv q.vj authoritatem.ibi: Nec in mã-
datis damus vt spirituali sit & materiali gladio &c.
facit glos.sella.lxiii.di.in synodo. que incipit:& ita pa
pa. Item pactum vel transactionem vel sententiaz i
que nulla est,papa ex certa scientia potest ratificare.
extra de pac.quotiens.de trãsac.c.j. de confir. vti.c.j.
&.ij. Si papa ad se reuocat negotium: nihil valet qõ
ab alijs fit.extra de appel.vt nostruz. Idẽ est postqȝ
aliquis iter ad papam arripit. extra de peregrina.c.j.
Solus papa potest esse iudex in causa ecclesie sue.no.
extra de iudi.cuz venissent.in glos.magna.de confir.
vti.quum dilecta.in gl.sic ergo.xvj.q.vj.c.j. in gl.j.p
Inno.de verb.sig.ex parte.j. Item dispensat in illici
to iuramento ex causa: licet multi cõtradixerint.no.
xv.q.vj. authoritatẽ in gl.magna.& extra de iureiur.
quanto.facit quod no.xxvij.q.ij.§.j.in glos.sic ergo.
Quod papa ab aliquo non potest iudicari.ix.qõ iij.
per totum.&.s̃.sufficienter dictuz est in.v.&.vj.c. Itẽ
solus papa confert prebendas vacaturas . legitur &
no.extra de preben.dilectus filius tuus.est in gl.hoc
idem erat ſm Inno no.de off dele.ex parte.l. in glo.
hoc nõ potest per pre.c.dilectus.& de conces.pre.nul-
la.&.c.accedens. Solus papa potest rem vni ecclesie
tollere & alteri dare.legitur & no.extra de reli.do.con
stitutus.in gl.magna.&.xxij.di. c.j.in gl.nec papa.ix.
q.iij.conquestus.adde quod.s̃.c.ver. Item solus pa
pa absoluit ab obligatione qua quis alteri tenet.ex̃
de vo.& vo.re.venientis.legitur no. Solus papa po
test quos vult eximere a prestatione decimarum. le-
git & no.extra de deci.a nobis tua. xvj.q.j.§. si ergo.
in gl.sed quõ.sed expressum contra.xvj.q.iij.placuit.
ij.§.porro.ad fi.ver.sic etiam predia. ibi Prouẽtus
primitiarum vel decimationũ prescriptione tolli nõ
potest.etiam si a romano pontifice quilibet laicus su
per his rescriptum impetrauerit . sed illud intelligo
rescriptum in forma cõi: secus ex certa scientia.& hoc
innuit ibi.gl.parua super verbo rescriptum.que incĩ
pit.j.xxv. Nam allegatio loquitur de rescripto: non
de priuilegio speciali.sic etiam loquitur textus proxi
me positus rescriptum. Solus papa potest facere qꝫ
monachus aliquem locum habeat perpetuo.no.ex-
tra de confir.vti porrecta. Solus papa potest conce-
dere presbyteris qꝫ chrisment in fronte ſm quosdaz:
tñ contrarium legitur & no. xcv.di.c.j. extra de ꝯsue.
quanto. Solus papa potest committere presbyteris
& concedere epis vt per presbyteros ecclesias conse
cratas reconcilient.legitur & no.extra de conse.eccle.
aqua.vnde ibi scripsit Inno.& Ostien.post eum: sic
vidimus autem qꝫ papa pluribus epis indulsit,qꝫ p
simplices sacerdotes possent reconciliare ecclesias:
aqua tñ prius per epm benedicta. Scdm tñ Ostiẽ.
ibi Clemens.iiij.sancte memorie hoc de facili nõ cõ
cedebat : nisi de ecclesijs non consecratis:que si fue-
rit polluta reconcilianda est. e.ti.c.fi. sed illa per pre-
sbyterum simplicem possunt fieri:vt ibi no.Ber.sed
Ostien.contradicit sibi. Sed cõis consuetudo fauet
Ber.si hoc fiat de licentia epi. Circa matrimonium
non consummatum papa potest. extra de conuer.cõ
iuga.c.verum.& ex publico. legitur & no. Solus pa-
pa dispensat in gradibus consanguinitatis.legitur &
no.extra de resti.spo.literas. nisi diuina lege prohibi
tis.qui no.xxxv.q.j.§.j.in glos.super.&.q viij. in sum
ma.&.xxx.q.iij.pitatium.extra de consang. & affi. qõ
dilecto.in gl.qua authoritate.&.c.qi circa.in glo.no.
de transac.fi.c.de diuor.gaudemus. gl.j. Item papa
solus potest etiam in temporalibus legitimare . ſm
Ostien.qui sic intelligit extra qui fi.sint legi.per ve-
nerabilem.quãqȝ ibi gl.& Inno.cõtradicant. fauco
Ostien.si hoc faciat de plenitudine potestatis: quuz
habeat vtrunqȝ gladiuz: vt.s̃.probaui.in.xiij.&.xl.c.
Solus papa dispensat cum diacono vt contrahat.le
gitur & no.xxxij.di.de illo.extra de cle.coniuga.quuz
olim.& no.xxv.q.j.que ad perpetuam. Posset papa
dispensare vt contrahens per verba de presenti cum
aliqua,posset cum alia contrahere.no.de conuer.cõ-
iuga.ex publico.facit extra de transla. quãto.ver. nõ
enim. Cum religioso recipiente ordinez in apostasia
solus papa dispẽsat.extra de aposta.c.fi.legitur & no.
ibi in quibus solus papa dispensat. Cum simoniaco
in ordine & in beneficio scienter solus papa dispẽsat.
legitur & no.de simo.c.pen.c. nobis.in gl. potest.c.de
simoniace.extra de renun.post transla.j. q.j. ordina-
tiones.in gl.igitur.ergo. Solus papa:etiam si scien-
ter participat cum excõicato excõicationẽ nõ incur-
rit.no.ectra de sen.excõ.nulli.c.si aliqñ.xciij.di.c.j.nõ
tñ propterea ipsum absoluit.extra in cle. de sen.excõ.
summus. In duobus beneficijs curatis vel persona
tibus solus papa dispensat.extra de preben. de mul-
ta.legitur & no.&.lxx di.sanctoꝝ.& de elec.dudum.ij.
Solus papa restituit solenniter depositum & iuste.
no.ij.q.vj.ideo.l.di.cõtumaces. extra de cle.excõ.mi.
clerici.adde quod no.§.seq.ver.ix.restituit. Dispẽsat
solus papa cum voluntario homicida.no.ex̃ de ho-
mici.sicut dignum.vnde & ibi no. Ostien. qꝫ non de
facili dispensat cum homicida voluntario . vnde ad
hanc difficultatem referendum est quod legitur.l.di
stin.miror.tñ dispensare posset si vellet:quum lex di-
uina hanc sibi non prohibeat dispensationez:inimo
potius concedit sicut patet in phinees nepote aarõ
sacerdotis.cui post commissum ab eo ex zelo dei du-
plex homicidium, mandauit dici dñs . Nume.xxv.

Ecce do ei partem federis mei:⁊ erit tam ipsi q̃z semi
ni illius pactum sacerdotij sempiterni. q̃zuis illud ⁊
spirituale fuerit ⁊ speciale:sicut ⁊ quedam ali a.xxiij.
q.viij.occidit.sed idem posset facere papa.c.ũ.de tran
sla.epi.c.ij.Ostien. Item solus papa inficit quod le-
gitime alias factum est.extra in clemen.de immuni.
eccle.qm̃.ibi:⁊ haberi volumus pro infectis:vbi no.
Joan.and.vide quanta est papalis potestas circa il-
la que sunt simpliciter de iure positiuo:quia reuocat
illa vt extunc.

Maiores cause ad se.ap.referende.

Sciendum autem super hoc est,q̄ est regula gñā-
lis iuris canonici: q̃z maiores cause ad sedem aplicã
referende sunt.i. ad papam caput eius. extra de bap.
maiores.extra de transla.c.j.vbi de hoc.ij.q.vj.ols op
pressus.xxiiij.q.j.quoniens.iij.q.vj.dudum.Et citat⁹
super istis coram ordinario,pōt ⁊ absq̃z grauamine
aliquo illato vel comminato ad se.ap.appellare.vt.ij.
q.iiij.nullam.⁊.v.q.vj.ad romanam.§.quīz ergo.qḋ
specialissimum est: vt probat̃ ex̃ de ap.vt debitus.in
fine.Que autem sunt ille de aliquibus p ordinez est
videndum. Primo ergo papa siue prima sedes a
quoq̃z accusari vel iudicari non pōt nisi solum de he
resi.vt.xl.di.si papa.ix. q.iij.alioꝝ.nisi forte ipse papa
voluntarie se submittat alicuius iurisditioni.ij.q.vij.
nos si.vbi de hoc.ij.q.v.mandastis.ff.de iurisdi.o.iu-
di.est receptuz.Nam ⁊ ipsemet se deponit.vt.xxj.dis.
nunc aũt. non tñ ille cui se submitteret posset ipsuz de-
ponere:nec papa sibi posset talem tradere potestatez.
ix.q.iij.alioꝝ.⁊ de hoc sane.ũ.dixi maxime in.xxxiiij.
c.Secundo ipse erigit siue de nouo ordinat ecclias ca
thedrales.xvj.q.j.felix.⁊.c.p̄cipimus.⁊.c.de cons. di.
j.de locorum. Ná ols dignitas ab eccla romana ori
ginem sumpsit.xxij.di.c.j.vide quod legit̃ ⁊ no.extra
de consti.quũ accessissent.gl.fi.⁊ de consuc.quũ olim.
gl.j.Et ƀm hoc intelligitur extra de ma. ⁊ obe.quuz
inferior.mso.j.ibi:ecclesiam cathedralez erexeris ⁊c.
supple.authoritate nostra.vt ibi no.Bern. ad idem.
lxxx.di.in illis. Tertio a dño papa consueuit regalis
dignitas impetrari ⁊ vti rex ⁊ a quo inungatur. hoc
enim ad ipsum pertinet definire.c.extra de sac.vnc.c.
j.§.vnde in veteri testamento. Quarto subijcit vnaz
ecclesiam cathedralem alteri.extra de offi. leg. quod
translationem.vbi de hoc.Quinto vnit duos ep̄at⁹
in vnum:⁊ vnum diuidit in duos.xvj.q.j.⁊ tpis.⁊.c.
precipimus.§.sicut duo.extra de excel.prela.sicut vni
re.vbi etiam de hoc no. Sexto mutat sedem ep̄alem
de vno loco in aliuz.extra de transla.c.j.vij. q.j.tem-
poris.lxxx.di.in illis.extra de priuil.c.j.Septimo trãs
fert vnum ep̄m de vna ecclesia ad aliam.vij.q j. mu-
tationes.⁊.c.seq.extra de transla.c.j.⁊.c.pe.⁊ fi.extra
de of.leg.nisi. Octauo ipse solus vel is cui mandaue
rit:pōt commutare votum terre sancte.extra de vo.⁊
vo.re.magne.⁊.c.quod super his.⁊.c.ex multa.j.No
no restituit solenniter degradatos.ij.q.vj.ideo.vbi sic
dicitur:Huic sancte sedi p̄fata priuilegia in parte deci
sa,specialiter sunt concessa tam de congregandis cō-
cilijs ac iudicijs ac restitutionibus epōꝝ:q̃z ⁊ de sum
mis ecclesiarum negotijs:vt ab ea oēs oppressi auxi
lium:⁊ iniuste damnati restitutionez sumant ⁊c. Ad
idem facit.vij.q.j.si quis presbyter. extra de cleri. nō
resi.ex tue.l.di.c.j.⁊.ij.xvij.di.huic sedi.de pe. di. vj.c.
j.in fi. Si vero clerici sunt solo verbo depositi: nō so-
lenniter degradati:possunt per suos ep̄os restitui. vi
de extra liuj.de penis.degradatio.xlvj.di.cleric⁹ ma
ledicus. ⁊ ibi exponitur.degradetur.i. suspendat̃.fa-
cit ad idez.extra de iudic.at si clerici.ff. de postu.l.j.§.
a qua.vide quod no.xi.q.iij.ep̄s.extra de cler. ex.mi.
clerici.Decimo remouet ab ep̄atu vel ab administra
tione ep̄m deserentem ecclesiam suam.extra de cleri.
non re.ex tue. Et licet causa criminalis episcopi pos
sit per conciliumtractari:tñ per dñz papã habet de-
finiri.iij.q.vi.q̃zuis.c.dudum. vide extra de cleri. nō
resi.c.ij. Undecimo eximit ep̄os ⁊ alios xvi.q.j. fra-
ter noster.xiij.q.j.c j.§.j.Duodecimo legitimat illegi
timos.qui fi.sint leg.per venerabilem.c.tanta.Deci-
motertio promouet insufficientes ⁊ defectum patiē-
tes.l.di.quocunq̃z.ij.⁊ illegitimos.extra de fi.p̄s.c.pe
nul.⁊ fi. Minores.xxx.annis ad ep̄atus.extra d̄ elec.
quũ nobis olim.§. fi. ⁊ promouet ad ep̄atus illos q
non sunt in sacro ordine constituti:quod alius facere
non pōt:nec in hoc dispensare.c.extra de elec.dudũ.j.
§.fi.⁊ de eta.⁊ qua.or.a multis.Sed ad eum ptinet q
solus ⁊ nō alius pōt de ep̄atibus iudicare.lvi.di. ce-
nomanensem.⁊.c.aplica.⁊.c. qr simpliciter. extra de
cor.viti.c.ij.Tenet enim Gof.⁊ Inno.qui hoc no.ex̃
de postu.pre. c. fi. q̄ qñcunq̃z quis in ep̄m postulat̃:
solus papa postulationē admittit,vñ ⁊ no.Guil.dur.
in spe.in tit.delega.§.nunc de epoꝝ.ver.xliij. q̄ nec
patriarcha : nec archiep̄s,pōt dispensare in etate vel
ordinibus cum postulato in ep̄m.c. eorum q̃ legunt̃
⁊ no extra de elec.quum dilectus.j.⁊.c.innotuit.⁊.c.
dudum.ij. ex quibus colligit̃ q̄ solus papa in ep̄atu
dispensat.vnde ⁊ dicit:q̄ ecclesia romana tanq̃z dña
trahit ad se ep̄os:nec cum eis per quenq̃z patit̃ dispē
sare:immo ep̄m paduanum cum quo patriarcha aq
lrieñ dispensauerat:iam consecratum ab ep̄atu amo
uit.In etate etiam solus papa dispensat in ep̄is:vt s̄.
c. quum nobis olim. electiones enim ep̄orum inter
maiores causas numerantur. extra de ap. vt debit⁹.
in fi.de transla inter.xvij.di. multis. Et idem pōt in
alijs defectibus dici. Nam sacrilegij instar est dispu-
tare vtrum dignus sit quem princeps elegerit.C. de
cri.sacri.in aut.coll.ij.vt iudi.sine quo.suf.§. eos aũt.
ibi:quis non diligat.vbi de hoc.xvij.q.iiij.§.q autez.
Decimoquarto committit causam appellatione re-
mota:quod nullus alius facere potest.ff.a qui.ap.nō
licet.l.j.in fi.qr nec suus delegatus.ex̃ de offi.del. sup
qōnum.§ j.vel etiam legatus:qui nequit alicui iuris
beneficium auferre.c.xxviij.di.de his.de se.nup.c.pe.
⁊ fi. qr non potest tollere minor legem iudicioꝝ tot
laboribus adinuentam.ex̃ de elec.eccla.ij.xxj.di.infe
rior. Legatus enim debet cognoscere ⁊ committere
causas iuris ordine obseruato:vt est expressum.ff. de
offic.procon.nec quicq̃z.§.de plano.⁊.§.vbi decretũ.
que enim communia sunt omnibus presidib⁹:debet
proconsul obseruare.vt in eadez.l.in fi.Decimoquin
to ab eo non appellatur:quum superiorez nō habeat
extra de elec.licet.§.fi saluo eo quod dixi. s.i p̄n. isti⁹
operis in.c.xv.Decimosexto receptio facta contra id
quod vult:non valet.extra de reg.qr in insulis.acce-
dit in Auf.coll.viij.quum de ap.cog.§.hanc autē pe
nam.Decimoseptimo deponit ep̄os.iij.q.vj.q̃zuis.c.
multum.c.dudum.ix.q.iij.si autem.iij.q. viij.c.j.vj. ⁊
iij.deniq̃z.extra de regula licet.§.illa. Idem iuris est
de electo ⁊ confirmato.extra de transla.c.ij.§.j. videt̃
tñ q̄ legatus a latere possit de causis ep̄orum cogno
scere:licet non definire.c.ad hoc.xvj.q.j.frater noster.
Nam ⁊ proconsul cognoscat de omnibus. ff. de offi.
procon.l.j.licet non possit penam grauiorem impone
re.vt.c.ti.l.j.Quia ⁊ concilium examinat causam cri
minalem episcopi:sed definire non potest. iij. qō. vj.
q̃zuis.⁊.c.multum.Tenet etiam Guil. dur. in spe.in

tit.de legato.in.§.superest.ver. sed quid. ꝙ legatus a latere potest cognoscere de causa epatus, vbi duo de eo litigant: vel per appellationem, vel per simplicem querelam.extra de ap.constitutus.⁊ de elec. qꝛ diligē na. Nam ⁊ visitator pōt examinare qs ex electis melior sit.lxxxv.di.archidiaconum florentinum.⁊ satis videt̄ expressum.ex̄ li.vj.de elec.Quis. Adde qđ no. j.c.xlvij.§.⁊ primo incipio.post prin.ver.pōt. cū ver. seq.nam ⁊ legatus a latere pōt electionem imperatoris examinare.ex̄ de elec.venerabilem. Patriarcha etiam legitimos constantinopolitanus videt̄ ꝙ possit deponere suos epos sicut ⁊ papa.c.iij q.v.qꝛ suspecti. Et alexandrinus.lxv.di.mos antiquus.hodie nō crederez ꝙ hoc posset per ea que leguntur ⁊ no.iij.q. vj.accusatus.⁊ per ea que scripsi.s̄.c.§ xiij.ver.⁊ ver. x. Decimooctauo supplet defectum contractuuz ⁊ iudicioꝝ.extra de transac.c.j.iij.q.vj.hec qppe. Ideoqꝫ in confirmationibus beneficiorum ex certa scientia apponitur clausula illa: supplentes defectum si qs est de plenitudine potestatis.extra de elec.illa. Nam sm ipsam potest de iure supra ius dispensare ⁊ oino illud tollere.extra de conces.preben.proposuit.§.fi.extra de cog.spi.c.j. Sed notandum ꝙ si clausula illa: supplemus de plenitudine potestatis, si quis fuerit defect⁹: ponit̄ in priuilegio vel rescripto: intelligit̄ tm̄ dispēsatum esse in defectu circa solennia iuris: non autē si is de quo agit̄ erat excommunicatus, vel illegitim⁹, vel alium defectum patiebatur. Naz tunc necessaria est expressa dispensatio.extra de schis.fraternitatis.sꝫ Guil.dur. Decimonono supplet defectum regis vacante regno.extra de elec.quum inter vniuersas.in fi. Et defectum imperatoris vacante imperio.de fo.cōpe.licet. XX. deponit imperatorem ⁊ reges pp eoruz iniquitates.de re iudi.ab aplice.li.vj.xv.q.vj. alius.⁊ dat eis curatores.de sup.ne.pre.grami.vj.li. ⁊ de hoc. s̄. in.xiij. ⁊ xl.c. XXj.recipit epoꝝ renunciationes, vij.q.j.§.ecce his.extra de renun.c.j.c.nisi quum pridem.extra de regu.licet.§.illis.quod non potest legatus.extra de offi.leg.quod translationem. ⁊ de trāsla. c.j. XXij.abbas vel prior exemptus renunciat in manibus dñi pape: ⁊ non aliter.extra de renun.dilectus. transferri autem ⁊ confirmari pōt authoritate cardinalis legati.extra de consue.quum venerabilis.ex̄ de elec.si abbatem.li.vj. XXiij.ad papam pertinet definire an iuramentum sit licitum an non: vel seruanduz vel no.extra de ele.non resi.ad audientiam.de elec.venerabilem.de iureiu.verum c.quanto.c.intellecto. faciunt que leguntur ⁊ no. extra de rescrip. constitut⁹. de ap.dilecto. seculares etiam a iuramento absoluit nedum clericos licito etiam.xv.q.vj.iuratos.de pen. c.fi. XXiiij. ipse tm̄ vel cui commiserit specialiter pōt absoluere excōicatum a se: qꝛ eius est absoluere cuius est ligare.xxj.di.inferior.extra de ma.⁊ obe.quū inferior.nec legatus pōt extra de elec.venerabilem.§.rōnibus.xvj.q.j.frater. Et a snia sui delegati vel legati cuius iurisdictio expirauit: ⁊ cui nullus successit in officio sibi iniuncto ipse absoluit.extra de offi.del.querēti.de concess.p̄b.qꝛ diuersitatem.de offi.leg.studuisti. XXv.declarat suam constitutionem vel sui legati obscuram.extra de simo.per tuas.de sen.excom.inter.ꝺ offi.del.super qōnum.§.intentionis.de sent.excom.c. inter alia.xxv.q.j.§.si igitur.ver.ipsi nāqꝫ soli.de elec. nemo.li.vj.de sent.excom.pñti.li.vj. Item interpretat̄ processum legati sui.extra de elec.venerabilez. de ap. nouit. XXvj.qū ipse absolutionem sibi retinet: alii⁹ nō absoluit.de sent.excō.nuper. XXvij.solus papa dispēsat cum illis qui irregularitatem incurrunt.xj q.iij.si quis epo dānat.extra de eo qui fur.or.re.veniēs. extra de sent.excom.quum illorum.⁊.c. quum medicinalis.lib.vj.de re iud.quum eterni.li.vj. Et is casus multos includit: quum in multis casibus irregularitas contrahat̄: quos ponit Guil.dur.in spe. in tit.de legato.§.iuxta.⁊.§.quis autez.⁊ seq ponunt̄.j.xlviij. c. XXviij.solus absoluit illum qui hereticis ecclasiastica sacramenta ministrauit.extra de hereti.excōicam⁹.§. sane clerici. XXix. quum ei defert̄ ad ipsum: ad eum pertinet definitio, examinatio: nec legatus intromittere se pōt: siue deferatur per relationem factam, siue p appellationem.C.de ap.ex eo.extra de p̄b dilectus. extra de offi.leg.licet.extra de ap.intimasti. siue p cōmissionem.de appel.vt nostrū.extra de of.leg.studuisti.siue per q̄relam ij.q.vj.quotiens.⁊.c. anterioꝝ.§. ad hec.siue per postulationem porrectaz.extra de postu.bone.ij.§.nec nocebat. siue per reuocationē ad se factam.ff.de iudi.iudiciū soluit̄.extra de appel. vt nostrum.extra de procu.audins. Idem est etiam siue p appellationem: vt.ij.q.vj.decreto.siue alio quocunqꝫ modo.immo in his oibus est superioris iussio, decisio, vel rñsio expectanda.iij.q.vj.multum.vj.q.iij.denīqꝫ.C.de rela.l.j.⁊.ij.⁊ in pre.c.decreto. Pōt tñ legatus a latere causam appel. ad papam interpositam examinere: non vt ei p̄iudicet: sed vt magis instructā remittat: ⁊ ei credit̄ in hec.extra de ap.cōstitut⁹. vbi de hoc.de accusa.ad petitionē.pre.c.decreto.extra de statu.regu.ea q̄ ver.hec eadem. XXx. quū de fide vel fidei.c.dubitat̄ p papam definiri debet.extra de bap. maiores in prin.de hereti.quum christus.de summa tri.fide.li.vj.⁊.c.n.fidei.in cle.xxiiij.q.j.quotiēs.xij. di.p̄ceptis.etiam si indubitatum sit postqꝫ in dubiū vertit̄.C.de sum.trini.l.fi. vnde ⁊ de sacramentis ecclesiasticis sentiendū est sicut ipse sentit.extra de hereticis.ad abolendam.c. tñ ꝙ p legatum ⁊ per epm qđ fidei possit agnosci.xvj.q.j.frater noster.circa medium. Sed non definiri si dubia manserit vt iuribus pre. XXxj.pronunciat electionem nullam vel p̄uisionem q̄ nondum facta est: si eam contingat fieri irritā ⁊ inanez.extra de elec.innotuit §.fi.extra de p̄bē.inter cetera.quod alius facere non pōt. sm Ostien. qꝛ tractus futuri tpis non pertinet ad inferiorem iudicem in hoc casu.ff.de vsu.l.j.§.vnde.gradus qui non est: rumpi non potest.ff.de iniusto.rup. testa. Nā etsi sub cōditione.extra de reg.iu.sane.li.vj.de legati.igit̄ in quorum literis nō apponit̄ hec clausula.si ipsi vti presumant: abutunt̄ sm Ostien. XXxij.edit legē gñalem.extra de consti.c.j.⁊ in fi.iiij.di.erit aūt.C.de sum. tri.cūctos. per hanc approbat consuetudinē q̄ alias non excusaret.extra de tēpo.ordi.c.ij.extra de ꝯse.eccle.vel al.aqua.extra de cog.spi.sup eo. XXxiij. approbat electū in imperatorem: ⁊ confirmat vel infirmat eius electionem: consecrat, inungit, coronat ipsum: ⁊ coronatum deponit.extra de elec.venerabilē.⁊ de re iudi.ad aplice.li.vj. Itē ordinat cūiqꝫ imperator suo modo ordinē hꝫ: vt.lxiij.di.valentinianus.in fi.⁊.§. p̄ncipib⁹.⁊ no.ff.de rex diui sacra.sꝫ tu expone iuxta ordinē meum: quod ponit̄ in pre.c.valentinianus.i. offm̄.habet.n.characterem militarē.j.q.j.ꝙ quidā.l. di.si quis post ⁊c. XXxiiij.facit concilium gñale.ij. q. vj.ideo.xvij.di.per totum. XXxv.canonizat̄ ⁊ approbat sanctos.extra de reli.⁊ ve.sanc.c.j.extra ꝺ testi.venerabili.adde qđ no.de ꝯse.di.iij.c.j.in gl.sed de qb⁹. XXxvj.de aliquo facit nihil ⁊ de nihilo aliquid mutando etiam rei naturam.C. de rei vxo. ac.l.j.rū.j.ad

idem

Idem extra de excel. prela. tanta §.j.in fi. extra in cle.
de immu.eccle.quoniam. immutat ergo substantialem rei
naturam:puta de faciendo de illegitimo legitimum:
de monacho canonicum.vide.j.§.⁊.c.seq.ver.itē q
dam.de capace non capacem:⁊ hmōi. ad hec ex̄ q fi.
sint legi.per venerabilem.lxxiiij.di.quorundam.ex̄ de
transac.c.j.ij.q.vj.hec quippe.ex̄ de conces. pb.cōstitu-
tus.iij.q.j.in primis. Xxxvij. semper ⁊ vbiq pallium
portat:qd non licet alij.ex̄ ne vsu pallij.ad honorem.
Xxxviij.concedit pallium instanter petēti.c.di.prisca
c.optatum.ex̄ de vsu pallij.nisi esset.exceptis patriar-
chis.de priuil.antiqua. Xxxix.solutus est legib⁹.ff.de
legi.princeps.xxv.q.j.§.si ergo. Decet tn̄ ipsum serua
re iura.C.de legi digna vox.extra de sup.negli.p̄la.li-
cet.vj.q.j.peruenit.ix.q.iij.ipsi sunt.⁊.c.patet.ix.di.iu
stum.palea est.⁊ in pre.§.si igit.ver.hinc etiam.vnde
christus volens a ioanne baptizari dixit:Sic nos de
cet omnem iustitiam adimplere. Mat.iij. Xl. snia ei⁹
ius facit:si aio ius condendi pronūtiat. extra de reg.
iu.causis. Xlj.contradicente abbate ⁊ monacho pōt
ipsum epo vel principi in socium assignare:vel secum
tenere.ix.q.iij.per principalem.viij.di.que cōtra mo-
res.xj.q.iij.qui resistit. Xlij.gradus cōsanguinitatis
in contrahendo restringit.extra de consang. non dz.
xxxv.q.iij.quedam lex.⁊.c. quod scripsi. Xliij.solus
extra quatuor tpa ordines dat.extra de tempo.or.c.j.
c.de eo. ⁊ si alius hoc fecerit : papa solus cum taliter
ordinato ⁊ ordinatore dispensat.vt.e.ti.quum quidam.
⁊.c.e.ti.quum dilectus. Ipse etiam solus vna ⁊ eadē
die ad duos sacros ordines promouet aliquem:vt.e.
ti.dilectus. Xliiij.ipse sol⁹ facit ordinationes in die
sue consecrationis.extra de elec.quod sicut.§.preterea.
Xlv.ipse solus potest contra oīa concilia ⁊ statuta ve
nire.extra de elec.significasti.nisi vbi de fide agitur.⁊
vide quod scripsi ⁊ addidi.s.c.vj. Xlvj.ipse concedit
epalia insignia abbatibus ⁊ inferioribus : puta mi-
tram,baculum pastoralem,annulum, sandalia ⁊ si-
milia:sicut no. Ostien.in sum.in tit. de vsu pallij §. ⁊
quibus diebus.ver.⁊ notandum. hoc hodie expres-
sum est.⁊ qualiter ⁊ qn̄ talibus insignijs vti debeāt.
extra li.vj.de priuil.vt aplice. Xlvij. q aliquis ante se
crucem faciat portari.extra vt lite pen.c.j. quod tn̄ fie
ri non debet in presentia eius vel sui legati. extra de
priuil. antiqua. Et archiepi insignia sua recipiūt de
corpore beati petri.extra de elec.significasti.ad finem.
Xlviij.ipse concedit laico spiritualia: puta ius eligen
di.extra de iure patro. nobis fuit. ⁊ ecclesias ⁊ deci-
mas eximendo ipsum a prestatione decimarū. extra
de decimis.a nobis.quod alius facere non pōt.e.ti.c.
quum.c.tua.ij.⁊ ad idem.ij.q.v.mennam.ibi:corā te.
xxxij.di.§.verum.ver. scribit enim. vbi videns cause
spirituales laicis delegari: que sunt tn̄ alias interdi-
cta.extra de cōsti.ecclesia.xcvj.di. bene.extra de reb⁹
eccle.cum laicis.de iudi.decernimus.ne hoc de arbi.
contingit.Ad hanc materiam facit amplius.lxiij.di.
hadrianus.⁊.c.seq. Xlix.ipse sedet illa quam sibi spe
cialiter dn̄s in persona beati petri eligit. extra qui fi.
sint legi.per venerabilē.§.rationibus.ver.sane.extra
de bap.maiores.in prin.xix.di.enimuero.ideoq sum
mus pontifex appellat.extra de sta.mo.quum ad mo
nasterium.in fi.ad idem.xix.xx.⁊.xxj.⁊.xxij.di. p to-
tum. L. approbat scripta aliorum ⁊ concilia.extra de
sum.tri.c.ij.in fi.xix.di.si romanorum.xv.di. sancta ro
mana.xvij.di.regula.extra de hereticis.fraternitatis.
Lj.ipse dispensat cum filio sacerdotis vt habeat eccle
siam in qua pater eius immediate ministrauit.extra
de fi.presbyterorum dilectus.fm Gof. Lij.ipse solus
dispensat cum suspenso seu interdicto ab hoīe vel ex-
communicato celebrante:non eps vel legatus a late
re.xj.q.iij.si quis eps damnatus.⁊.c.seq.⁊.c.placuit.
extra de cleri.excom.mi.illud. extra de eo qui fur. or.
re.c.j.⁊.ij.q.v.que de causa.extra de senten. excō.quū
medicinalis.§.fi.de re iudi.quum eterni.li. vj. Tales
enim irregulares sunt:⁊ ab officio ⁊ beneficio remo-
uendi.extra de cle.excom.mi.latores. ⁊ fere per totū.
fm Guil.dur.in spe.in tit.de legato.§. nunc de epor.
in alio.§.generaliter autem. ver. sed nunquid potest
eps vel legatus ⁊ cum post.iiij.col. Liij.ipse absoluit
incendiarios postq̄ sunt per ecclesiā publicati ⁊ de-
nuntiati fm Jo.de deo.extra de sent.excom. cōque
sti.c. tua. Liiij.ipse absoluit occisores ⁊ mutilatores
clericorum:vel si alias lesio sit enormis: quod cardi-
nalis legatus non pōt fm Osti.⁊ Jo.de deo.⁊ Guil.
dur.in spe.in tit.de legato.§.nunc dicamus.ver.circa
ad hoc facit extra de sent.excom.quum illorum. xxiij.
q.viij.si quis membrorum.c.xvij.q.iiij.si quis suadē
te,adde hic quod nota.j.in.xlvij.c.ver.tenent. Lv.ip
se dispensat vt nouitius vel homo alterius professio-
nis fiat abbas fm Inno.⁊ Jo. de deo.extra de elec.
officij.alij contra:sed hodie expeditum est extra in cle.
de elec.c.j. Lvj ipse dispensat vt laicus vel in minori-
bus ordinibus constitutus fiat eps.lxj.di.miramur.
c.osius. §.sed aliud.lxiij.di.valentinianus. Lvij.ipse
solus dispensat cum illo qui scienter excōicatus ordi
nes recepit de sent.excom.quum illorum.§.j. Lviij.
ipse solus dispensat cum ordinato in apostasia. extra
de aposta c.fi. Lix. ipse solus dispensat cum ordinato
⁊ schismatico.extra de schisma.c.ij.de elec. qr diligen
tia. Lx. is qui renuntiauit executionem pontificalis
officij ingrediendo religionem per solum papam ip-
sam recuperare potest.extra de renun. post trāslatio-
nem. Lxj. ipse dispensat cum regularibus exeuntib⁹
ad audiendum leges vel physicam vt promoueant.
extra ne cle.vel mo.non magnopere.⁊.c. super specu
la.in so j.fm Ostien. Lxij. cum non ordinato mini-
strante.vt extra de non or.mi.c.ij. Lxiij.concedit dia
cono vt compagis siue sandalijs vtatur.xciij.di. pue
nit.Et clericis vt mappulis vti possint:vt eadem di.
illud. Lxiiij.vt christian⁹ portet arma saracenis. ex-
tra de iudeis.significauit. Lxv.ipse habet vtrūq gla
dium.s.spiritualem ⁊ temporalem ex cōmissione dei:
vt.xxiij.dist.c.j.⁊ in euangelio.Ecce duo gladij.Luc.
xxij.⁊ dn̄s:cuius ipse vicem gerit:utroq usus est.x.di.
qm̄.⁊.xcvj.di.quum ad verum.fm Guil.dur. in spe.
in tit.de legato.§.nunc ostendendum.ver.lxxxviij. de
hoc.s.plene dixi in.xiij.⁊.xxxvij.⁊.xl.c. Lxvj.ipse sol⁹
est successor petri ⁊ vicarius iesu christi:vicem nō pu
ri hois,sed veri dei gerens in terris.extra de transla.
inter corporalia.j.rn̄.c.quāto.j.rn̄.c.licet.ut eccle. bn̄.
c.j.§.j.ver.porro.xxj.di.c.in nouo.⁊.c.seq.de homic.p
humani.li.vj.xxiij.q.j.qm̄.vn̄ oīa regit, disponit , ⁊
ordinat ⁊ iudicat:prout sibi placet.ix.q.iij. cūcta.c.p
principalem.ij.q.vj.ideo ipse habet plenitudinem po
testatis:ad quā vocatus est. extra de usu pallij.ad ho
norem.ij.q.vj.de certo.c.qui se scit.⁊ dummodo con-
tra fidem non veniat:in oibus:⁊ per oīa pōt facere ⁊
dicere:quicquid placet auferendo etiam ius suum cui
vult. qr non est qui dicat ei,cur ita facit.xix.di. in me
moriā.de pe.di.iij.§.ex persona.alias in.c.quum. Nā
apud eum est pro ratione voluntas.⁊ quod ei placet
legis habet vigorem.insti.de iur.na.§.sed qd principi.
pōt etiam oē ius tollere positiuum.⁊ supra ius dispē-

sare extra de concef.pre. proposuit. nec superiores ha
bet in terris extra de elec. licet. sed ipse super omnes
e st:nec pôt ab aliquo iudicari.xxj.dif.in nouo.c. nûc
autem.ix q.iij.quasi per totuz. ꝛ.ð.in.iiij.ꝛ.v.c.plene
d ixi.habet etiam celeste arbitriuz.C.de summa trini.
inter claras.ſm Guil.dur.in spe.in tit.de legato.nûc
ostendendum.ver.lxxxix.post duo folia.

Casus in quibus non pôt papa dispensare. Cap.46.

Teruz de dispensatione pape in
quibus casibus dispensare va
leat ꝛ in quibus non: dicenduz
est. Super quo notandum est, ꝙ
sunt certi casus in quibus papa
dispensare nô potest: quibus ex
ceptis, per consequens omnia
alia in eius arbitrio relinquun
tur.extra de transla.inter corporalia.xxv.di.qualis.ff.
de iudi.quum pretor. Et primo quidem quidã sunt
qui dicunt ꝙ papa dispensare potest in omni casu. et
contra apłm quum teneat locum petri:ꝛ sit vicarius
christi:ꝛ maior sit apło alio quouis in iurisditione ꝛ
administratione. Et hoc sentit Inno.extra de renũ.
In quib⁹ papa non pôt dispẽsare. post translationem. in fi. Hec autem sunt in quibus
dispensare non potest. Primo contra apłm vt biga
mus fiat diaconus vel presbyter vel eps.xxvj.di.acu
tius.c.vna tm̃.c.deinde.xxv.q.j. sunt quidam. ex̃ de
bigamis.c.iij. Joan.tñ no. ꝙ contra apłm dispensa
re potest:non tñ articulos fidei, vt no.in pre. ca.sunt
quidam. Unde credo ꝙ de plenitudine potestatis
posset contra apłm dispensare ꝙ bigamus fieret pres
byter.vide quod legitur ꝛ no.xxx.dist.lector.ꝛ eps.
qr maior est apło:vt dictum est, sicut petrus:cui⁹ suc
cessor est papa, maior fuit paulo ꝛ aliis apłis in ad
ministratione:vt no.xxj.dist.in nouo.in glo.c.quod.
vnde ꝛ petrus dedit paulo licentiam predicandi vt
no.xj.di.quis nesciat glo.j. Item non potest dispen
sare vt quis simul habeat plures vxores. extra de bi
ga.super eo.c. de bigamis.c.nuper.c. debitum. de di
uor.gaudemus. xxvj.di.deinde.qr contra dñi prece
ptum esset.Erunt duo in carne vna.Gen.ij.in fi.ꝛ p̃.
c.debitum. Item contra precepta.x.decalogi: de qui
bus Exo.xx.Deut.v.ꝛ no.xxxiij.q.vij.quod in om
nibus.qr etsi non sunt sicut capituli:sunt tñ articula
ria fidei.i.ita annexa articulis fidei, ꝙ sine eis salutẽ
prestare non possunt.ad hec.xxv.q.j.sunt quidam.§.
fi.lxxxvj.dist.non satis.ad finem.ſm Joan.de deo.
Item contra euangelium.xv.dist.sicut.xxv. q.j. sunt
quidam.xxvj.di.deinde.extra de cele.mis. cum mar
the.dispensat tñ in euangelio interpretando ꝛ decla
rando ipsum:vt no.pre.c.sunt quidam. Item cõtra
ius naturale dispensare non potest.vj.di.§.fi.insti. de
iure naturali.§.sed naturalia.xiij.di.c.j.de transa.c.fi.
Item non posset tollere.iiij. concilia generalia: que
sunt sicut.iiij.euangelia veneranda: vt.xv.dist. sicut
in fi.ibi:se ꝛ non illa destruit ꝛc. Item quidam dixe
runt ꝙ non possit dispensare cum homicida volun
tario.extra de tempo.or.c.fi.l.di.miror.j.q.vij.si quis
omnem.extra de excef.prela.ex literis.extra de accu
sa.inquisitionis.j.rñso.extra de homici.c.j.de cõs.di.j.
c.j.sed tales in arena fundamentum iecerunt: qr di
spensare potest.vt.ð.xlv.c.ver.dispensat.dixi ꝛ no. ex̃
de homic.sicut dignum.sacit.lj.di.aliquantos.c.pre.
extra de concef.preben.proposuit.in fi. Item in gra
dibus diuina lege prohibitis.de quibus no.extra de
diuor.gaudemus.extra de resti.spo.literas. xxx.q.iij.
pitanium.scripsi.ð.c.c.xlv.ver.solus papa dispensat.
Item in iis que de sui natura sunt mala, vt peccata:
quis possit committere.extra de iureiur.ꝛ si christus
§.quum etiam. Item vbi status ecclesie vniuersalis
decoloraretur.j.q.vij.et si illa.xxv.q.j. que ad perpe
tuam. Item vbi sancti patres ꝛ romani pontifices
aliquid bene definierunt pro vniuersali ecclesia:illud
totaliter immutando.xv.di.sicut.xxv.q.j c.j.ꝛ.ij. ca.
contra statuta.ibi: Nec huius sedis potest authori
tas.ꝛ.c.omne.c.ideo.ꝛ quasi per totum. Item qui
An papa dispensare possit cũ monacho dam dixerunt ꝙ non possit dispensare vt monachus
proprium habeat:ꝛ matrimonium contrahat.ꝛ hec
fuit cõis sententia doctorum:vt no.extra de statu.mo
nachorum.quum ad monasterium.§.fi.ibi: Qr ab
dicatio proprietatis:sicut ꝛ custodia castitatis: adeo
est annexa regule monachali:ꝙ contra eam nec sum
mus pontifex posset licentiam indulgere. Sed teneo
contrarium cum Innocen.ꝛ Ostien.ꝛ facio vim in
verbo licentiam.q.di.sine causa. dispensatio autez ve
ra semper vtilitatem vel necessitatez presupponit ꝑ
quã dispensatur.l.di.vt cõstitueretur.ꝛ.c.dño sancto.
j.q.vij.§.nisi rigor.cuz.c.seq. Causa ergo tanta posset
esse ꝙ papa licite ꝛ sine peccato posset dispensare cuz
monacho vt contraheret ꝛ haberet proprium ꝛ trãs
mitteret in heredes. Quid enim si in toto regno nõ
remanet heres:nisi filius regis mortui monachus:ꝛ
totum regnum in seditione est: ꝛ alium in regem ha
bere non vult, nisi suum dñm naturalem:sicut fuit in
regno arragonie: vel aliquis rex infidelis conuerti
vult cum toto suo regno ad fidem christi: si talis mo
nachus regis filius, filiam suam vnicam ducat vxo
rem:cum qua regnum suum sibi donat. Certe dice
mus ꝙ pro tanta humilitate ꝛ charitate animarum
papa in hoc valeat dispensare:qr preferenda est talis
actio ꝛ tanti meriti contemplationi solius illius mo
nachi. quid enim deo gratius ꝙ̃ animarum salus, ꝓ
quibus mortuus est? nũquid quilibet se debet in ho
locaustum proferre pro salute animarum, sicut ipse fe
cit?immo qr maior est talis charitas ꝙ̃ talis castitas:
quum tñ castitas dicas cum propria vxore.xxxj.di.ni
cena.xxviij.q.j.caue.ꝛ pudicitia.xxviij. q.j.§.j. ꝛ no.
xxxij. q.v.in summa. Et maius bonum preponendũ
est minori bono:ꝛ vtilitas cõis priuate.ex̃ de renun.
nisi.§.porro.qui.§.pro hoc optime facit.ꝛ.§.ne putes
ꝛ.vij.q j.scias ff.vbi de hoc.ff. pro socio accus anone.
§.labeo.vbi de hoc:vbi dicas ꝙ nõ id quod priuatim
vni ex sociis:sed qđ toti societati expedit faciendũ est
ꝛ.C.de cadu.tol.l.j.§.j.ꝛ in auf.de resti.ꝛ ea q̃ parit.§.
ea enim que cõiter.coll.iiij.legis ꝛ no. extra de postu.
p̃la.bone.j. Et pp istam publicaz vtilitatẽ pôt fieri
monachus eps:vt pre c.nisi.§.porro.ꝛ ex̃ de regu. li
cet.ꝛ etiã clericus siue rector.lv.di.priscis.xvj.q.j.ne
pro cuiuslibet.extra de sta.mo.quod dei timore.eodẽ
modo ꝛ rex:qr vbi eadem ratio ꝛ idem ius.extra de
transla.inter.§.j.ver.quum idem. Sed forte dicis ꝙ
talis etsi fiat rex:tñ proprium non habebit:qr regnũ
cõe est.ꝛ que est acquirit:regno acquirit.vnde nec iu
ra eius potest imminuere.c.pro his.xviij.q.j.c.j.ex̃ de
priuile.quum olim.ij.melius de iureiur.intellecto.ex̃
de ꝑben.rõ.sed ista non obstant: qr eadẽ rõ remanet
in his, bonum commune preferenduz. Sed quis sane
mentis deum reputabit ita crudelem, ꝙ nolit ꝑ di
spẽsationẽ sui vicarij tãte christianitatis multitudini
prouideri? vtiqz ergo dicendũ est, ꝙ possit papa in ta
li casu ꝛ simili ꝓuidere: quũ ad maiora potestas sua

extendi videatur:q2 statuit q si simpliciter vouens,
cõtrahat:tenet matrimonium.extra qui cleri.vel vo.
rursus.xvij.q.ij.consaldus.extra de conuer.coniuga.
placet.cũ seq.extra de voto.quod votum.li.vj.xñ.sta
tim.§.ver.& hec constitutio. Item q vxor vnius alij
nubat.extra de diuor.gaudemus.§.pen. Itẽ q mi
nor.xv.annis profiteri non possit.extra de reg.ad no
stram.immo qñq3 minor.xviij.annis.e.tit. q2 in in-
sulis.quod est cõtra ius naturale. Nam ex quo puer
doli capax est:potest se diabolo obligare:multo fortius
deo.extra de delic. pu.c.j. & hec constitutio generalis
est:& ad oẽs extendi potest:quanto magis ergo con-
siteri oportet q cum vna persona vel duabus in tali
casu valeat dispensari? Nam & potestatem habet ge-
neralem papa soluere & ligare.xxiiij.q.j. quodcunq3.
& in quolibet voto tacite subauditur: nisi aliud deo
magis placeat.ad quod optime facit quod legitur &
no.xxvij.q.ij.§.j.& in gl.sic ergo patet. Illud enĩ qđ
placet magis deo:potius est eligendum. extra de vo.
& vo.re.sen ptare. Sed credendum est q magis deo
placet:vt quod cõiter vtile est eligat. vnde & pp hoc
papa potest dispensare in tali casu nec censendus est
fractor voti:qui in hac parte obedit vicario iesu chri
sti. Nam quod ipse vicarius dei facit: ipse deus face-
re intelligitur.extra de transla.epi.c.ij.c.quanto.quã
cuncunq3 ergo redditio voti necessaria videatur in-
telligitur tñ deo votum soluere:qui ei illud quod ma
gis placitum credit:facit authoritate superioris inter
ueniente.extra de vo.& vo.re.c.j.c.non est. xxij. qõ.ij.
beatus.& de vo.& vo.re.magne. Optime pro ista ve
ritate concludit.c.j.preallc.de vo.& vo.re.ibi.An recõ
pensatio melior fuerit.i.ecclesie dei seu reipublice vti
lior.Ostien.& deo magis accepta.c.ergo expressũ q
si aliquis rex saracenorum magne potentie cũ toto
suo regno paratus sit baptizari & conuerti ad dñm:
dummodo papa daret sibi in vxorem talẽ sanctimo
nialem profesam & deo consecratam:q dñs papa po
terit in hoc casu dispensare. Nec obstat quod dicitur
q hoc votum castitatis compensationem nõ admit
tit:q2 castitas sola est q̃ cum fiducia possibilis est deo
aĩas presentare.in auf.de leno.§. sancimus. coll.ij.&
Aug.videtur expresse dicere, q non licet tale votum
violare. etiam si fiat pp hoc vt aliquis vel aliqua ba
ptizetur.xxxij.q.viij.c.non solum. quod.c.multũ fa
cit cõtra dispensationẽ hanc. Itẽ non obstat q nullũ
inuenietur eque bonum cum quo possit commuta-
tatio fieri:q2 nihil est melius cõtinentia, q2 replet pa
radisum.xxxij.q.j.c.nuptie. Et q nullam commuta-
tionem potest homo dare pro aĩa sua. Mat.xvj. Lu.
ix.xij.q.j.precipimus.& no.hoc extra de sta. mo. quũ
ad monasterium.in glo. fi. Sed ad hec & similia rñ-
dendum est:vt tactum est, q vouenti per se hoc non
licet.hoc enim est violare ipsum votum: quod non li
cet,vt dicit Aug.pre.c.non solum. Sed licet authori
tate & licentia dei siue sui vicarij cuius authoritas in
voto & iuramento intelligitur excepta:vt.s.dictũ est.
extra de iureiur.venientes. Item vtilius est eccle
dei & reipublice:vt.s.tactũ est:& deo magis acceptũ,
q virgo q̃uis deo dicata: saluet animam suã in ma-
trimonio viuens caste:vt pre.c.nicena.xxxj.dist.& ad
saluandum ducat secũ plus q.C.vel.CC.milia ani
marum q̃ illa sola sibi virginitas. q2: vt dictum est:
hec publica & tanta vtilitas preponenda est priuate:
vt iuribus.s.positis. Quod euidenter dñs probauit
qñ incarnari voluit:& animam suã dare pro multis
peccatoribus: q̃uis non peccasset: considerans ibi
non suam priuatam vtilitatem:sed communem. Si
ergo dñs ob multorum salutem animam suã dedit:
quis tu tantus: qui ex hoc dare animam tuã negas?
c.cius quod dicit Amb. Si filius dei censum soluit:
quis tu tantus qui putas non soluendum?xj.q.j.ma
gnum. Sed etiam qui hoc dicunt sub quodam pal
lio pietatis potestatem dño pape auferunt:quam ha
bet non ab homine,sed a deo:vt pre.c.quanto.c.licet
de transla epi.qui statuit. circa votum solenne quod
impediat & dirimat matrimonium iam contractũ:
simplex autem non dirimat: & tamen apud deũ non
minus simplex obligat,q̃ solenne. & idem posset fa-
cere de solẽn quod non dirimeret.vt hec oĩa colligũ
tur extra qui cle.vel vo.consuluit.c. rursus. ex de vo.
& vo.re.quod votum.lib.vj. & facit ad hanc materiã
quod statuit ecclesia de ingredientibus ordinem mẽ
dicantium.extra de reg.non solum.c.constitutionẽ.
li.vj.& de alijs ordinibus.e.ti.is qui. li.vj. Nec ob-
stat q2 illud votum fuit voluntarium.xxxij.q.j. inte-
gritas.q2 omne votum voluntariũ est.xx.q.iij.pñs.
& tñ compensationem admittit.extra de vo. & vo.re.
magne.& c.j.j.q.viij.§.nisi rigor.& c.seq.& §. vtilita-
tis intuitu.& c.seq. Nec est impium hoc credere: sed
contrarium esset iniquum dummodo virgo velata
hoc non procurauerit:nec ex se petierit. sed pp solam
charitatem & reipublice vtilitatẽ & humilitatem se
pape committat.c.bo.xxvij.q.ij.§.j. quum etiam pp
bonum obedientie,potius videatur pati q̃ agere.si-
cut de illo dicitur qui ad mandatum ecclesie reddit
debitum vxori.vt no.& legitur de senten. excom.inq
sitioni. De aureola q eam perdat in hoc casu,teneo
per.c.xxxij.qõ.v.ille.sed talis habebit maiorem glo-
riam:sed non talem.legitur & no.xxxij.q.v.§.j.p hac
sententia facit de vo.& vo.re.ca.magne.§ quum igit.
quum igitur in lege veteri:in qua non minus prece-
ptũ dñi obligabat q̃ votũ hodie obliget i ecclia &c.
vbi sic no. Ostien. Quum igitur mandatum dñi &
votum pari passu ambulant:vt hic dicit.& mandatũ
dñi possit adimpleri per aliud equipollẽs.xxij.q.iiij.
innocens.ergo & votum.sic argumentatur hic Inn.
quasi diceret: quum votum succedat loco precepti:
eandem naturam debet habere.c.extra vt li.pen. c.j.
in fi.& idem dicimus de actione que loco alterius suc
cedit: q eiusdem nature est:cum illa cui succedit.ff.si
quis cau.fi cum.§.qui iniuriarum.c.ad hoc extra de
sta.mo.recolentes.§.fi.& pre.c.innocens.extra de cen
sib9.significauit.extra de bap.maiores.§.fi.& seq.que
dam cõmutarentur in aliud:per hoc figurabatur vo
tum peregrinationis commutationem recipe. Osti.
Non obstat auf.de lenonibus:q̃ dicit q sola castitas
est &c.subaudi cum alijs virtutibus. Nempe virgini
tatem sine baptismo & charitate & humilitate ad vi
tam eternam certum est non prodesse.j. ad Cor. xiij.
de pe.di.ij.§.euidenter.& expressũ.xxiij.q.v. tunc sal
uabitur.c.hoc solum.vnde & Ber. Audeo dicere sine
humilitate,nec virginitas marie deo placuisset.& Au
gu.ait: Non dubito preferri mulierem superbe virgi
ni. Sed non obstat quod legitur Eccl.xxvj. Non est
equa ponderatio aie continentis. Nam hoc non de
bet intelligi de continentia corporali.nam illud eui-
denter falsum est:quia virginitas siue pudicitia, vir-
tus est principaliter animi non corporis. xxxij. q.v.
§.j.c.de pudicitia.c.magis timeamus.c. sicut nemo.
in fi.ibi: Ita nemo pudicitiam seruat in corpore:nisi
prius spiritui insita castitate.vnde Aug. Virginitas
est in carne corruptibili incorruptionis perpetua

Virginitas qd sit.

meditatio.vnde & Ecclesiasticus dicit. non continē
tis corporis,sed aie:q: continentia corporis sine cō
tinentia aie,est sicut lucerna sine oleo.& talibus dicit
Mat.xxv.nescio vos.vel debet intelligi de continē
tia spirituali aie.vt.s.homo abstineat a peccatis mor
talibus & venialibus quantum potest.j.ad Cor.ix.
Ois qui in agone cōtendit ab omnibus se abstinet.
pro hoc bene facit.xxxij.q.v.non est christi fidelibus.
alias est sub.c.proposito.ibi:Habetis verā magnāqz
consolationem si fidem continentiam retinens non
consensisse peccatis eorum hoc etiam expresse proba
tur Esa.lviij.ibi:Quare ieiunauimus & non aspexi
sti &c.vsqz ibi: nonne hoc est magis ieiunium quod
elegi? Dissolue colligationes cordis tui &c. preualet
ergo spiritualis continentia corporali: quam retinet
virgo sacrata in tali casu per obedientiam pape con
trahens.Sic etiam intelligitur illud Hiero.dicentis,
q absqz puritate, virginitate,continentia & castitate
opera oia imperfecta sunt.xxxviij.q.v.tunc saluabit.
hoc enim necesse est vt intelligat de virginitate & ca
stitate aie. sm quem modum tota eccla dicit virgo,
iuxta illud.ij.Cor.x.Despondi vos &c.xxvij.q.j.nu
ptiarum bonū.alias nullus coniugatus:nulla vidua
saluaret:quod dicere error est. ex de summa tri. c.j.§.
non solum. Ad illud etiam quod dictū est, q nullā
commutationez dabit homo pro aia sua. Mat. xvj.
de plano fateor.Sed dico q talis nō perdit aiaz suā:
qui matrimonio authoritate pape legitime vtitur:&
caste viuere dicit: sicut superius est probatum . Nec
prohibet iste monachus vel ista lege diuina cōtrahe
re:sed canonica.extra qui clerici vel vo.veniēs.c. rur
sus.xxvij.q.j.quasi per totum.xxiij.q.v.tūc saluabit,
extra de vo.& vo.re.quod votum.li.vj. ergo sup eam
papa ex cā legitima dispensare.extra de cōces.pbē.p
posuit. Restat deniqz rñdere illi pdicto verbo decre
talis.quum ad monasterium.de sta.mo.q abdicatio
proprietatis:sicut & custodia castitatis, adeo annexa
est regule monachali.Rñdeo sm Inno.lumen iuris
canonici,annexa de iure positiuo:qd sic probat.mo
nachus enim nihil aliud est q solitari⁹ & tristis.xvj.
q.j.placuit.ij.ibi papa Eugenius ita dicit. Agnoscat
nomen suum. Monos enim grece,latine vn⁹.achos
grece,latine tristis.vnde dicitur monachus.i.vnus &
tristis.&.c.monachus. quicquid vltra hoc additum

Papa cū monacho sup votis substātialib⁹ dispēsare pōt,

est:de iure positiuo impositum est. Ex quo apparet
q papa dispensare potest cum monacho,vt propriū
habeat & vxorem ducat:vt.s.dictum est:quum nemi
ni dubium sit,quin ipsam religionem siue ordinez &
naturam siue substantiam quam debet ordini:ex to
to tollere possit.sm Inno.etenim ois religionis regu
la a sua tm authoritate vires sumpsit.ex de reli.do.c.
si.&.c.religionum.lib.vj. sicut ergo & religionē & eius
substantialia instituit:& approbat:sic & ipsam tollere
potest.extra de reg.iur.ois res.his autē sublatis sub
trahitur & regula.vñ dicit, annexa.quasi diceret.sub
stantialia sunt hec duo.vñ & hec non possent destrui.
quin illa destruerentur.nec ledi, quin & lederent: q
idez iuris est in annexis.ff.de reli.q religiosis.& extra
de iudi.quanto.cum suis concor. sed quod fecit tolle
re potest. Item q mutat substantiam rei.C.de re.vx:
ac.l.j.& no.in pre.c.quum ad monasterium. Qd aūt

Proprietatis abdicatio, & castitatis custodia, an sintō sub-

hec abdicatio proprietatis,& custodia castitatis,non
sint de substantia monachatus, etiam sic probo: olī
in principio ecclesie primitiue in egypto, & palestina
& thebaida veri anachorite proprium possidebāt &
emebant & vendebant & donabant illud modicum

quod habebant:& tñ nedum monachi:immo genus

stātia monachatus.

perfectius inter tria genera monachorum de egypto
dicebātur.sicut probat collatio Piamonis de trib⁹
generibus monachorum.s.cenobitarum, sarrabaita
rum,& anachoritarum in lib.coll.Io.casi.Immo &
multi de cenobijs viri perfecti egredientes ibant ad
eos:vt perfectius viuerent vt apparet in predicto li
bro collationum,& vitis patruz.Ad hoc facit q pau
lus primus summus anachorita propriuz habuit &
testamentum fecit.xix.q.ij.§.econtra paulus pro hoc
facit quod legitur & no.extra qui cle.vel vo.insinuā
te.xxvij.q.j.de viduis.j. Et eremite propriuz habere
possunt vt no.pre.§.econtra.&.xxvij.q.ij.§.ecce.in gl.
debent.Et ecclesia primitiua in speciali propriū non
habebat:vt.xij q.j.dilectissimis.non fuit ex precepto
dñi:sed illius ecclesie ordinatione sancta & pfecta.sed
illa regula non rumpitur,si ex causa cuz aliquo de cō
trario dispensat : q: priuilegia paucoz legem non fa
ciunt.di.iij.priuilegia.extra de verb.sig.abbate. Hā.
& Aug. quod ordinauerat q clerici proprium nō ha
berent:ex cā reuocauit.xij.q.j.certe ego sum . pro hoc
facit:q: olim diaconisse proprium habebant.c.xxvij.
q.j.si quis rapuerit.vbi de hoc no.in gl.que fit.&.C.d
sacrosan.eccl.l.generali.& quod legitur & no.xij.q.j.c.
si.ver.de sanctimonialibus.& extra de elec.indemni
tatibus.§.supradicta.lib.vj.ver.innuitur.a sensu con
trario,q papa posset approbare statum monachorū
habentium proprium sm consuetudinem alemānie
si vellet. Castitas etiam nō est de essentia monacha
tus nisi per ecclesiam: ergo possent cōtrahere:nisi lex
ecclesie impediret.c.bo.xxxij.q.iiij.dixit.& facit quod
no.xxvij.q.j.nuptiarum.in gl.j.susceptum. in fi. Qd
ex hoc apparet:q: apli qui fuerunt caput ecclesie pri
mitiue: monachi vel cenobite p illo tpe fuerūt: quo
fuerunt cum multitudine credentiuz hierosolymis:
q: in illa ecclesia data fuit forma vite cenobitice sm
Piamonem.d.coll.de tribus generibus monachoz:
& bedam,qui super illo verbo: dabat singulis prout
vnicuiqz opus erat.dicit:qui ita viuūt vt sint eis cōia
oia cenobite vocantur . Et quum apli communiter
vxores habuerunt:nec repertur q christus post eo
rum vocationem eos separari mandauerit ab vxori
bus contra legem quaz ipse dederat de matrimonio
non diuidendo.quos deus coniunxit nisi ob causaz
fornicationis. Math.xix. Mat.x.xxxij.q.ij.quos
deus.immo eas secum ducebant:licet cum eis carna
liter non commiscebant:vt mercede predicationis su
stentarent ab eis.vt est expressum.xxxj.di.oino cōti
temur. & ibi no.ergo dispensatio habet locum. Itez
& obedientia de substantia monachi est sm ecclesiaz:
sicut castitas & viuere sine proprio:vt no. Ostiē.in p.
c.cum ad monasterium.& de regu.ex parte,&.c.cōsul
ti.& facit pre.c.cum ad monasterium.§ prior.ver.ab
bas.de ma.& obe.cum in ecclesijs.ibi: ad debitā obe
dientiam &c.xix.q.iij.statuimus.ibi : Dei vice supra
caput sibi hominem imposuerit.& tñ monachus fa
ctus eps absolutus est ab illa obedientia: quum fa
ctus sit de filio pater:vt no.xviij.q.j.c.j.Et possunt es
se aliqui monachi & non subesse abbati: vt no.xxvij.
q.j.de viduis & puellis.in gl.potest ergo.in fi. Ple
ne ergo & clare probatum est iuribus & rationibus
posse papam cum monacho vt proprium habeat: vt
vxorem ducat.: ex causa salutifera dispensare. immo
etiam si dñs Innocen.iiij.conditor illius decretalis,
quum ad monasterium, intellexisset ad literā q nec
ipse : nec alius romanus pontifex., in tali casu posset

monacho contrahendi licentiam indulgere: non potuisset legem suo imponere successori: quum non habeat imperiuz par in paré. extra de elec. innotuit. vbi de hoc. ff. ad trebel. ille a quo. §. tempestiuuz. extra de rescrip. q2 per ambitionem. in fi. lib. v. quicquid aũt no. Ber. in pre. c. cũ ad monasteriuz. ꝛ extra de cõdi. ap. c. ij. hoc teneas: q2 Ber. ꝛ sequaces hác subtilitaté, ꝛ rationes veras minime peruiderunt. Thomas ẽt

Papa iusta ꝑ cã dispẽsare ꝺꝫ. de aquino in hac est sententia. Hoc tñ notandum est, ꝙ nisi papa ex iusta causa dispenset: peccat, nec dispensatio prodest quantum ad deum: vt no. extra de vo. ꝛ vo. re. non est. Quod verum est qñ dispensatur contra votum tacitum vel expressum: vel cõtra euangelium, vel contra ecclesie generalem statum. Secus in dispensationibus que sunt contra ius positiuum: q2 in his sufficit sola voluntas dispensatoris. etiaz sine causa: q2 de iure potest supra ius dispensare. extra de conces. preben. proposuit. ẜm Guil. dur. in spe. in titu. delegato. § nunc breuiter. ver. ꝛ no. ꝛ Inno. in ꝑ. c. cum ad monasteriuz. in gl. vbi ex causa que no. ibi, ꝙ si sine causa dispensat cum monacho vt proprium habeat: nec dispensans, nec ille cum quo dispensatuz est quantum ad deum tutus est. Secus si sine causa dispensat: vt vxorem ducat: q2 si vxor credit bonaz ꝛ licitam, tenet matrimonium: ꝛ tenetur monacho reddere debitum sed ipse debitum sine peccato exigere non potest. Rõ diuersitatis est: q2 in dispẽsatione habendi proprium nemini preiudicium fit: nisi illi cum quo sine causa dispẽsatur. Secus est in matrimonio: vbi dispensatio prodest vel preiudicat alij. s. coniugi. Et ideo dicendum est tenere matrimoniuz ne illa cũ qua cõtrahit authoritate principis decipi videat. C. de his qui ve. eta. impe. l. j. extra de dona. p tuas. §. fi. xxvij, q. j. de viduis. vnde etiam no. Ostien. in pre. c. non est. ꝙ si sine causa facta dispensatio est: etsi illi cũ quo dispẽsatum est det exceptio in iudicio tñ aie dat damnatio. maxime dispensanti. c. C. de iudi. rem non nouã. ix. q. iij. alioꝝ. sed ꝛ petenti ꝛ recipiẽti. maxime si ad postulationem ipsius dispensatio est obtenta. c. ff. quod quisqz iur. l. iij. Notat etiam de ista materia

Potẽtia dispẽsationis papalis ꝓbat. Ostien. extra de elec. dudum. ij. in glo. de iur. Item super facto potentie dispensandi papalis, approbo duas regulas traditas per Ostien. extra de conces. ꝑ. proposuit. in gl. quasi diceret. Una est ꝙ papa tantã potestatez habet, ꝙ si dicat ꝛ faciat quicquid placuerit: accusari nõ potest: nec damnari ab hoie: dummõ non sit hereticus incorrigibilis. xl dis. si papa. põt tñ ꝛ debet moneri in secreto. ꝛ etiam palam si palaz peccet mortaliter. Nam velit nolit subiacet euangelice veritati, quoad monitionem faciendam ꝛ recipiendam: q2 cuilibet dictum est. Si peccauerit in te frater tuus. extra de iud. nouit. ij. q. j. si peccauerit. Matth. xviij. sed quoad hoc quod ibi dicit: dic ecclesie, nõ subiacet nisi in heresi. Alia regula est, ꝙ in omnibus potest dispensare dummodo non sit contra fidem: ꝛ dummodo per dispensationem suam euidenter non nutriatur petm̃ mortale: nec inducat subuersionem fidei: nec periculum animarum. Nam in talibus cõtra dñm nullam habet penitus potestatem. sic intellige. xxv. q. j. sunt quidam xv. di. sicut. ergo contra legem canonicam potest dispensare indistincte. ꝛ ꝯtra legem diuinam vbi sibi prohibitum nõ est: nec petm̃ continet euidenter. De potentia pape in dispẽsando ꝛ non, no. in pre. c. sunt quidã. ꝛ c. sicut. iiij. di. in istis. ix. q. iij. nemo. xv. q. vj. authoritaté. xiij. dis. in summa. extra de resti. spo. literas. de conces. pre. proposuit. de sta. mo. quum ad monasterium. j. q. vij. §. nisi rigor. in gl. hic incipit. de transla. epi. c. j. de offi. leg. quod translationem. de exces. pre. sicut vnire. xij. di. preceptis. in spe. in titu. delegato. §. nunc ostendendum. ꝛ. §. nunc breuiter dicendum. De materia pape adde hic duo repertoria vtilia que posui. j. in. ij. parte istius operis in. c. xj in. §. a capite. in primo ꝛ. ij. folio.

De officio ꝛ potestate legatorum. Cap. 47.

SEd ne ad superiores casus papalis: quos late. s. descripsi: inferiores a papa siue cardinales legati: a latere: siue patriarche, siue metropolitani, siue epi, siue alii manus extendant quũ sibi sint in signum priuilegij singularis tantummõ reseruati: ideo incidenter in hoc opere ponam casus in quibus ꝑdicti valeant dispensare ꝛ intromittere se de iure: ꝛ qd ad officium pertineat eorundem. Et primo incipio

Legatoꝝ tria gña: ac eorũdẽ officia. a legatis quorum tria genera sunt. vt legitur ꝛ not. extra de offi. leg. officij. li. vj. ꝛ. c. nt. excommunicans. no. per Ber. Ad quorum officium pertinet tenere pacatam prouinciam: ꝛ eam purgare malis hosbus, ꝛ eos punire. ff. de offi. prefec. vr. l. j. §. quies quoqz. ff. de offi. pre. l. iij. ꝛ. l. congruit. extra de offi. or. c. j. Et legatus mittitur vt euellat vitia dissipet malos, edificet virtutes: ꝛ plantet bonos. extra de ma. ꝛ obe. solite. extra lib. vj. de offi. leg. legatos. Item ad officium eius pertinet causas audire: que per appellationé deferuntur ad eum. extra de offi. leg. c. j. ij. q. vj. decreto. xj. q. j. peruenit. ꝛ etiam per simplicem querelã in ꝓuincia sibi decreta potest audire omnem causam ad forum ecclesiasticum pertinentez: omisso quolibet ordinario, q2 roma communis patria est. ff. ad municipa. roma. extra de fo. compe. c. fi. Ipsi enim plenissimam habet iurisdictionem: ꝛ maius imperium oibꝰ post principem. ꝛ oia exercere potest quecunqz põt is qui legatum misit: que sibijpsi specialiter nõ reseruat extra de sent. excom. nuper. extra de offi. leg. qꝺ trãslationem. de of. vi. c. pen. ꝛ no. ij. qõ. v. que de causa. ff. de procur. procurator cui. ꝛ. l. seq. habet merum impiuz sicut ꝛ proconsu. ff. de offi. proconsu. si in aliam. §. fi. ꝛ maius impium habet in prouincia sibi decreta oibꝰ aliis post principem. ff. de offi. proconsu. ideo. de offi. ꝑsi. l. iiij. nec quicqz est in ipsa prouincia quod p ipm non expediat. ff. de offi. proconsu. nec quicq̃z. in prin. Nam ipse vicem proconsulis ꝛ ꝑsidis ꝓuincie obtinet. extra de offi. leg. legatos lib. vj. Naz ipse gerit vices dñi pape. extra de consue. quuz venerabilis. extra de ꝑsump. mãdata. xciij. di. c. j. extra de off. leg. c. j. c. ꝙ trãslationé. sz si aliq̃ grauia immineãt ꝛ ardua ꝑter illa q̃ sibi sedes aplica reseruauit: dz legatꝰ illa ad ap. se referre: vt euidẽter ꝓbat. xvj. q. j. fr nr. circa mediũ. xxv. q. j. in galliarũ. ex q̃ si. sint legi p venerabilé. pro pe fi. ex̃ de bap. maiores. in ꝑn. xvij. di. multis. xviij. di. c. j. extra ꝺ off. archid. ad hec. § ité in epla. extra de trãsla. c. j. vñ legit Exo. xviij. in fi. ꝙ moyses cõstituit principes ꝛ tribunos: vt qcqd maiꝰ esset ad eũ referrét. ad id extra de re iud. quum eterni. rñ. j. li. vj. sicut sunt illa q̃ maiori aiaduersione indigét. vt. ff. de offi. ꝑfec. vr. l. j. Ité solét. ad idé. ff de offi. ꝑfec. vigi. l. iij. §. cognoscit. ff. de offi. ꝓcõsu. l. si qd erit. Poterit ergo legatus passim de oibus causis ecclesiasticis cognoscere. vñ separat matrimonium pp errorem condi-

tionis.extra de coniu.seruo.c.fin. Item cognoscit de questione que vertitur inter clericum ⁊ laicum.extra de re iudi.quum causam que. Non potest tñ legatus de causa cognoscere vel eam committere audiendaȝ de plano sine strepitu summarie ⁊ sine figura iudiciorum:de qua commissione loquitur extra de verb.sig. sepe contingit.in cle.vt est expressum.ff.de offi.pcōsu. nec quis.ij.ij.de plano.⁊.§. vbi decretum. que enim communia sunt omnibus presidibus: debet pcōsul obseruare.vt in.e.l.in fi. Potest legatus de cā criminali epi cognoscere:licet non definire.ff.de offi. pcōs. l.j c.iij.q.vj.quis.c.multum. Potest legatus cognoscere de causa epatus vbi de eo litigatur.extra de ap. constitutus.j.⁊ de elec.qz diligentia.nam ⁊ visitator hoc potest.lxxxv.di.archidiaconus flo. facit extra de elec.quāuis.li.vj.ad istos duos.versi.prece.iunge.qđ no.ē xlv.c.§ sciendum ver.xvij. Itez ad legatū omissis medijs appellat̄ sm Guil.dur.in spe.in tit. de ap. §.nunc tractemus.quāuis Jo.no.contra.ij.q. vj.qsquis.alias si quis nostrum.sed de consuetudine contrarium obtinet.⁊ quod primo dixi verius est: qz vices pape gerit.vt.s̄.probatum est.Si autem iuste ab eo fuerit appellatum:ad papam appellationi deferat reuerenter.extra de re iudi.quū causam que c.tñ contra.extra de accu.ad petitionē.sed ibi non detulit frustratorie. Item legatus de latere habet iurisditionez super exemptos.ad hoc.xj.q.j pueniat.xxv.q.ij.§.si ergo.prope prin.⁊.ver.quequā.extra de supplen.ne.p̄. licet.extra de offi.del.venerabilis.de preb.c.graue.de sent excom.nuper.extra de verb sig.veniens.li vj.rū. j.⁊ no.extra de offi.leg.qp translationem. Potest legatus cardinalis in sua prouincia prouinciale ceiliū celebrare.iij.di.§.porro.xvij.di.regula.xvj.di.c.sexta. lxiij.di.c.ij.j.q.vij.conuenientibus.non obstat j.q.vj. ideo.qz loquitur de concilio generali ⁊ vl̄r. facit pro hac opinione:qz metropolitanus ⁊ primas faciūt iure proprio sua concilia particularia ⁊ pūincialia.xvj. di.c.j.xcij.di.si quis eps vacans.xviij.di.in mulns.c. ibi positis.nam ⁊ epus facit eum suis clericis.xviij di. non oportet.

Legat⁹ de latere,mādatuz pape interp̄tatur.

Potest legatus de latere interpretari mandatum dñi pape.extra de postula.pre.c.j.ver.nec valet. ⁊ processus legati approbantur contra regem francie post ap.extra de appel.nouit. Potest cōfirmare electionem illius qui abiurato schismate ad ecclesie redijt vnitatem.extra de elec.qz diligentia.arg. tñ contra.xij.di.nos consuetudinez.sed ibi loquit̄ de iure cōi quo non promouētur heretici ⁊ schismatici. Item legatus examinat quod est notorium.extra de elec.bone.⁊.c.venerabilem. Promouet in abbatem irregularem:⁊ in minoribus constitutum:vt legit̄ ⁊ no.sm Inno.extra de eta.⁊ quali.tuam . ⁊ de corpo. viciatis.exposuisti. Potest facere legatus statuta q̄ pp̄etuo durāt.extra de offi.leg.c.fi. vbi de hoc.extra de verb.sig.ex parte.⁊.c.super quibusdaz.§ fi. de loca.c. j.vnde ⁊ papa concedit priuilegium saluis cōstit. leg. ap.se.extra de prescrip.c.veniens.virum in condēdo statuta requirere teneatur prelatorum consensum:tenent Inno.⁊ Ostien.pre.c.fi.de offi.leg.qp tenēt statuta sua in his que spectant ad suam iurisditionem. etiam si prelati non fuerint requisiti: dummodo legibus generalibus non obsistant.nam ipsas ei corrigere non licet.c.C.de offi.prefec.illyri.⁊ du.l.ij.quod dicit no ipse Inno.extra de offi.archipresbyteri c.fin.q dicit qp tenetur requirere consensum prelatorum prouincie.allegat.ix.q.iij.c.j.⁊.iij.⁊.iiij. ⁊.v. Violatores statutorum legati absoluentur.sm.G.per ordi.locorum.extra de senten.excom. nuper. Si legatus ferat sententiam generalem:qui furtum commiserit sit excōicatus.vt extra de sen.excom.a nobis.j.valet ⁊ durat legatione finita.extra de loca.c.j.Est enim iudex ordi.extra de offi.leg.c.j.⁊.c.fi C.de offi.rec.prouincie. qui ordinariam.⁊.l.seq.ff.de offi.proconsul.l.j. ⁊.ij.C. de of.eius qui vices alicu iud.ob.l.j.⁊.ij.⁊ habet imperium in prouincia sibi decreta.ff.de offi. proconsul.⁊ ideo.⁊ similis est proconsuli.si cardinalis est.ff. de offi.proconsu.l.j.extra de offi.le.legatos.lib.vj.extra de senten.excom ad eminentiam.qz cardinalis sumitur ex consiliariis dñi pape:sicut ⁊ proconsul olim eligebatur ex consulibus vrbis rome ad aliquam puinciam regendam.ff.de of. presi.l.j.⁊ ff.de of. questo.l.j. §.ex his.vel potius similis est prefecto pretorio. sm Ostien. arg.extra de ap.nouit.C.de epis. man. epale.

Legatus cui cōparetur.

Alios autem legatos singulos dicimus similes esse presidibus.⁊.ff.de offi.presi.l.ij.⁊ preses prouincie ordinarius est.C.l.i.x.delegans.si quid extra. Quum ergo possint hoc alij ordinarij:vt preal.c.a nobis.⁊.ca. nostro.multo fortius legatus poterit hoc: qui habet maius imperium in prouincia post principem:vt in pre.l.⁊ ideo.⁊.c.ti.si mihi aliam.§. fi.⁊ l. nec quicq̄. in prin. Potest etiam concedere indulgentias perpetuas.⁊ legitur ⁊ no extra de offi.leg.c.fi.non excedentes formam concilii generalis.extra de peni.⁊ re. quum ex eo. nisi aliud habeat ex priuilegio speciali. Itez possunt legati ex aliqua causa reddere quemcq̄ inhabilem ad beneficia ecclesiastica ⁊ secularia etiaȝ perpetuo.ff.de offi.prefecti.vr.l.j §.penul extra de heresi si aduersus.in fi.⁊.c.excommunicamus.§.credētes.⁊.xi.q.iij.§.notandum.in fi quod idē tenet Guil. in epo.in sua dioc.tenentur epi. prouincie ⁊ alij legato obedire : qz ei subsunt.extra de appel. quum parati.⁊ ipse legatus potest iudicare de epo͡rum processibus:⁊ eos sm iuris tramites:qñ expedire viderit:reuocare ⁊ emendare sm.G.Creditur sigillo legati.ex̄ de confir.vti.quum dilecta. Potest legatus ex causa reuocare indulgentias dñi pape ⁊ suorum predecessorum.extra de cleri.non resi.c.pen. Potest etiam legatus a latere ecclesiam inordinatam in prebendis ⁊ in aliis ordinare:⁊ papa approbat quod per eū fit. extra de cle.ex.mi.proposuit. Potest grecos ⁊ eremitas ⁊ alios propter inobedientiaȝ excommunicatos ⁊ suspensos absoluere cum manuali promissione. ex̄ de sentē.excom super eo. Potest de causa que est inter duos reges cognoscere.extra de ap.nouit. Pōt legatus regem ⁊ reginam male coniunctos separare. extra qui fi sint legi.per venerabilem.§.verum. Legati eundē modū seruabūt in cōmissione causarū sicut papa.ex̄ de rescrip.statutū.§.sancim⁹.lib.vj. Priuilegiū legatoꝝ est vt legatione durante sindicare non teneant̄:nisi in his tñ q̄ legationis tp̄e contraxerūt. ff.de iudi.l.ij.§.legans.⁊.§.seq.⁊.ff.de off.p̄si.l.senat⁹. Legato aūt tp̄s pdest ex quo legatus creat⁹ est:nō ex quo romā venit.ff.de leg.l.legato. Itē q in legationibus publicis versati sunt : a ciuilibus muneribus ⁊ oneribus excipiunt̄.C de lega.l.iiij.lib.x. In trāsmarina aūt legatione perfuncti vacationez biennio habent:vt.e.ti.l.iij.Superueniente legato maioris authoritatis:officium alterius cessat.extra de offi.le.volentes.extra de priuilegijs.antiqua. nec de causis ēt inchoatis minor se intromittet.ff. de suspec.tu.l. hoc enim. Potest legat⁹ a latere cōferre vacantia bñficia in puincia ex̄ li.vj.de offi.le.officij.Sȝ nō pōt ad vnā p̄bendā duos recipere:vel p̄bendā diuidere.ex̄ de p̄ben.

ben.

ben.dilecto. Potest a latere legatus conferre beneficia que tanto tpe vacauerunt: qp eorum donatio est ad se.ap.deuoluta.extra de preben.venerabilis.et hoc tenet ibi Innoc.et Jo.and.in pre.c.officij. et Guil.in spe.in titulo de legato.§.nunc tractemus. Potest legatus seruare sue donationi collationem prebende prime vacature:quod dic vt legitur et no.extra li.vj. presenti.et.c.deliberatione. Potest legatus sm Guil. conferre prebendam vel ecclesiam spectantez ad collationem laici.quequid no. per alios extra de iure pa. quum dilectus.et pro hoc facit extra de iudi.quauto. et qr plus habet iuris in concessione prelatus qz in presentatione patronus.extra de offi.leg.dilectus. et hanc opinionem de facto seruauit Nicolaus.iij. conferendo prebendam quam ipse ante suam promotionem habuerat in ecclesia Landuñ.licet rex frãcie dicens ad se pertinere collationem illius prebende alij de facto contulit. Potest prelatus ex causa vnire et diuidere ecclesias.extra de excess.prela. sicut vnire. sine preiudicio tñ epi.extra de confir.vti.c.si. Prelati vel exempti qui per iuramentum tenentur singulis annis apostolorum limina visitare.ex de iureiur. ego.N. non excusantur visitando legatũ.Limina enim apostolorum ibi esse intelliguntur:vbi est papa.xciij.di.legimus prope finem. Item notaui.s.in.xxxij.c.Apostoli autem illi antonomastice sunt petrus et paulus signati in bulla papali.xij. q ij.de viro. quorum papa est successor.extra de homici. pro humani. rñso.j.lib.vj. quia aliud est sedes apostolica: et aliud est legatus.c. extra de sent.excõ.qp de his.et aliud romana ecclesia: et aliud eius legatus:vt e.ti.ea noscitur.in fi. Nec dicitur a sede apostolica emanare quod ab eius legato emanat: vt legitur et no.sm Inno.extra de fi.pr&c. pen. Potest legatus a latere absoluere pro iniectione manuum in clericos, etiam extra prouinciam existens.de quo vide statim.j.ver.legatus. extra de sen. excõ.ad eminentiam. extra de offi.leg. qp translationẽ.c.excõicans. Sed de sententijs ordinariorum sue prouincie,non potest se intromittere: nec illas reuocare sine cause cognitione: et sine tramite iuris.extra de sen excõ.per tuas.de offi.ordi.ad reprimendaz.de offi.deleg.quum contingat. Secus autem de sententijs in forma constitutionis in genere promulgatis puta statuimus qp quicunqz falsauerit chartam: vel luserit ad taxillos,vel furtum fecerit: vel huiusmodi sit excõicatus. quum enim talis sententia potius iuris quã hominis sit censenda.c.xxiij.q.j.c.ij.extra de sentẽ.excõ.a nobis.j.et de ap reprehensibilis. rñso.j. legati passim a talibus sententijs absoluunt. nã etiã a sententijs in iure scriptis absoluunt: ex quo eis specialiter non inhibentur.ex de sen.excõ nup. De sententijs vero ordinariorum non sue prouincie se nullatenus intromittunt cũ cause cognitione siue non.c.ex de offi.leg.nouit.Tenent Osthien.et Guill dur in spe. in tit.delegato.§.nunc dicamus.ver.quod etiam dixi.qp legatus a latere non potest absoluere nisi a leui iniuria propter manuum iniectionem in clericũ: qd epo non conceditur: nisi de leuissima.ex de sen.excõ. peruenit.Sed salua reuerentia tantorum patrũ,nimis

Culpe distinctio.

emungere voluerunt: distinguentes inter leuem et leuissimam iniuriam . que distinctio vix est de facto practicabilis:nec oculis ostensibilis contra illud qd legitur et no ex de dona. apostolice.§. nam et si. dico ergo qp ab iniuria quantumuis graui pro iniectione manuum in clericum, potest a latere legatus absoluere: quum talis ei simpliciter absoluendo committatur sine aliqua distinctione.extra de sen.excõ.ad eminentiam.c.ea noscitur.et de offi.leg.excõicatis. a sensu contrario.et.c.qp translationem. nisi sit membrorum mutilatio vel debilitatio.xxiij.q.viij.quodcunqz.vel interfectio: qr tunc legatus non potest.xxiij. q.vlt.si quis membrorum.extra de sent.excõ.cum illorum. De qcunqz autem leui iniuria possunt absoluere epi:vt cõmuniter tenetur in pre.c. peruenit. que autem sit leuis: arbitrio iudicis committitur.vt no. Inno.in p. c.cum illorum. Immo dico qp legatus potest absoluere capientem se.vt no.xciij.di.c.ij.in gl.c.qd.et tñ nõ est dubium, qp non est leuis iniuria. immo atrox ratione tante persone.instit.de iniur.§.atrox.de peni.di.j.aut facta Hodie tñ talis non posset absolui preterquã in mortis capitulo:nisi a romano pontifice.extra de penis felicis.§.presenti.lib. vj. Legatus extra prouinciam existens,non potest excõicare vel absoluere: qr vtrunqz cause cognitionez requirit.legitur et no. extra de offi.leg.nouit.no.Inno.et Osthien.in isto.c.nouit. qp vnus eps in dioce. alterius de voluntate et cõsensu eius potest sedere pro tribunali: et causas subditorum suorum et illius audire.ix.q.ij.c.j.et.ij.et. c. epm.et xviij.q.ij.luminoso Et qp eps extra suam dioc.in alterius territorio sine cõmissione illius vbi est: potest suum subditum excõicare et absoluere: vbi non requiritur cause cognitio: vt in notorijs. et vbi aliquis se excõicatum confitetur: et absolutionẽ petit. et presertim contradictorez non habet.ix.q.ij.§.fi.ij. q.j. manifesta.quia talia cause cognitionem non requirunt. et quum iudex suum recognoscit errorem. et sine cause cognitione potest extra suam dioce.excõicatuz absoluere contradictore inuito.de appel. qua fronte.de sent.excõ.sacro.§.si vero.Et absoluere sine cause cognitione ad iurisditionẽ voluntariaz spectat: et ideo potest extra dioc.fieri.ff.de off.presi.l.ij.no. etiã Joã. and.de fo.compe.quãuis.in cle.in gl.in duobus. qd inter subditos volentes in aliorum dioc. de licentia dioc.epi suã iurisditionẽ exercere possunt.secus inter inuitos.de off.or.quiz epo.lib.vj.Tenet etiã Osthẽ. in pre.c.nouit.qp ordinarius exiens suũ territorium cũ intentione cito redeũdi excõicare et absoluere potest subditum suuz extra qr non dicitur diuertisse.ff. de diuor.l.iij.de pe.di.j.in.l.diuortium.et in.l.destitisse pro hac materia supradicta facit de sen.excõ. venerabilibus.§.vbi autem.lib.vj. Itez committere causas quãuis sit iurisditionis: põt eps extra suaz dioc. ff.de offi.prefec.vi.l.fi. Item qp iurisditionez exerceat eps extra suam dioc nunc cum voluntate ipsius cuius est dioc.nunc propria authoritate:patet extra de vsu pal.ex tuaruz.de fideiussoribus.c.constitutus.in fi.legitur et no.per Joan.and extra in cle.de priuile. archiepiscopo extra de vsu pal.ad supplicationẽ. vj. q.iij.scriptum.vij.q.j.epi.xcij.di.§. nunc autem. cum tribus.c.seq.et gl.extra de or.ab epo qui re.c.j. faciũt que no.per Osthien.in summa.de offi.leg.§.et in quo. loco all.ij.q.j.nemo.xj q.iij.nemo.j. Alij contra p ea. xj.q iij.si epo.extra de ap.quumqz sit romana.in fin. xj q.iij.audi.ix.q.iij.§.fi. et hoc veruz est sm Osthien. qui hoc no.in pre.c.nouit.et Guill.dur.in spe.in titu. de legato.§ nũc dicamus. ver.sed quid si legatus in notorijs in quibus cause cognitio nõ requiritur.extra de iureiur. ad nostram.ij.de fi.presby.qm. Potest legatus absoluere subditos suos , qui extra prouinciam suam deliquerunt: nunc vero reuersi petũt absolui.c.ff.de offi.presi.l.iij.§.ver.habet.xvj q.j.placuit.extra de offi.le.excõicatis. que non distinguit: sz

Guill.ꝛ Ostien.contra.per c.ex de to compe. cu con tingat.ꝛ.c.fi.C.ver.de crimi.agi.opoꝛ.autem qua pꝛouincia.C.nisi sena.vel cla.l.j.iij.q.vj.ca.j.extra de rap. c.j.de senten.excom.officij. Primum reputo verius propter priuilegium a latere legatoꝛum speciale non restringendum.c.bo.extra de priuilegijs.in his.

Potestas legati i dispēsando.

Nunc aliquid tangam de dispensationibus istorum legatoꝝ se.ap.a latere. Circa quod sciendum est ꝙ quicquid potest circa dispensationes eṗs,archiepiscopus,primas,vel patriarcha: vel quilibet alius ordinarius: hoc totum potest de latere cardinalis legatus. qꝛ ipse ordinarius in prouincia sibi decreta: ꝛ maioꝛem omnibus post principem habet in ea potestatem.vt.s̄.§.pre.ver.item ad officiū.cum ver.seq. probaui. Item potest etiam dispensare in omnibus illis: duntaxat exceptis que sunt roma. pon. reseruata.ex̄ de offi.le.quod translationem.ꝛ argu. extra de consang.ꝛ affi.ꝙ dilectio.de transac. c.fi. que superi⁹ in c.xlv.ꝛ.xlvj.specificaui. Non potest dispensare vt nouitius vel homo alterius professionis fiat abbas. extra de elec.offi.nec alterius habitus.extra in cle.de elec.cum romani. Nec cum illegitimis quantum ad sacros ordines ꝛ beneficiū curatum.extra de fi.pres. dilectus.in fi. Secus in simplici beneficio ꝛ minoribus ordinibus: sicut quilibet ordinarius eṗs.extra lib.vj.de fi.pres.is qui. Nec cum irregularibus extra de offi.dele.c.fi.nec contra aliquod concilium generale: nec in gradu prohibito consanguinitatis scd̄m Guill.in spe.in titu.de legato.§.nunc ostendendum. Nec in episcopatum quantuꝫ ad etatem: sed quoad minores ordines.sic cōiter ꝼm Guill.qui de hoc no. in spe.in titu.delegato.adde quod no.s̄.xlv.c.§.sciendum.ver.xiij. Potest tamen confirmare electionem illius qui ab apostasia redijt,ꝼm.G.ibi.extra de elec. quia diligentia. Potest etiam ꝼm Bernar.dispensare vt illegitimus immediate patri suo in eodem beneficio succedat.vt ibi no.Guill.extra de fi.pres.c. penul. Item legatus de latere potest generaliter dispensare ꝛ penas mitigare vbicunqꝫ non prohibetur.extra de transac.c.fi. Item dispensat ꝙ regularis canonicus teneat plebanatum.extra de sta.mo.quod dei. bene potest tamen talis in episcopum eligi sine dispensatione: prout ibi no. Innocen. Tenendum est generaliter,ꝙ in generali legationis mandato transit dispensandi potestas.c.ij qō.v.que de causa.extra de transac.c.fi.extra de biga.qꝛ.non potest tamen legatus iure legationis dispensare cum illo quem absoluit ab excommunicatione super irregularitate cōtracta: quia sic ligatus celebrare diuina presumpsit. vt no.Guill.dur.in spe.in titu.delegato.§. nunc dicamus.ꝟ.sed an tūc. nec legat⁹ cui specialiter est indultum, vt cum huiusmodi irregularibus sue prouincie valeat dispensare:cum scholaribus vel alijs alienigenis intra illā ad tṗs degētibus dispensare valebit : qm̄ hmōi indulgentia stricte interpretanda est. extra de transla.c.fi.ꝛ intelligenda solum de indigenis:ꝛ ibi intitulatis. ꝛ ibi perpetuo moraturis : sed nec talis pōt ordinare iure legationis. vt no. Guil. in spe.in tit.delega.§.consequen.sed nunquid. Non potest legatus dare alicui licentiam alienandi de rebus eccle sic iure legationis contra propriuꝫ iuramētum quod prestitit de rebus eccle. non alienandis. ro.pon.inconsulto.extra de re.eccle.non ali.vt super. de feu.c.ij. nec permutandi: qꝛ permutatio alienatio est.extra de re.eccle.nulli. Si ꝑo abbas vel prioꝛ vel prelatus iurauit non alienare sine consensu eṗi vel abbatis intra legationem constituti:legatus hmōi licentiam dare poterit:qꝛ oꝛdinarius est,vt sepe.s̄.probatum est . ꝛ qꝛ authoꝛitas legati in tali iuramento intelligitur excepta.extra de iureiu.venientes. Si autem aliquis abbas iurauit non alienare sine licentia:ꝛ abbatis montis cassini vel cistercij cui subest: legatus cum illo non poterit dispēsare: qꝛ abbas cui ille qui iurauit subest:non est de sua legatione. vbi autem iuramentum prestitum non est:bene potest legatus ex causa concedere licentiam alienandi vel permutandi possessiones intra fines sue legationis.etiam si ille prelatus subsit alteri extra eius legationem moranti.c.extra de reli.do.c.ij.xj.q.j.experientie.extra de fo.compe.sane.ꝛ.c.fi. De potestate legatoꝛum que immediate emanat a potestate papali hucusqꝫ tractasse etsi breuiter:sufficiat. veruꝫ qꝛ in hoc opusculo de statu ecclesie plurimum est necesse scire irregularitatis materiā in iure diffusam ꝛ incertā: Idcirco aliud de ea hic interserā diffuse ꝑ multos doctores tractata. maxime ratione iurium nouoꝝ postmodū editoꝛuꝫ.

De irregularitate quid sit ꝛ in quibus casibus contrahatur. Cap. 48.

Irregularitas.

ET primo sciendum est ꝙ irregularitas est nota siue impedimētum canonicuꝫ ex peccato siue defectu proueniens : qua quis prohibetur ad ecclesiasticos oꝛdines promoueri: ꝛ in eisdē ministrare. Ideo dixi nota : quod idem est quod infamia seu irregularitas extra de pur ca.accedens.ij.q.iij.§.hinc autem.j.ꝛ.l.indulgentia.sub alio.§.notandum.ff.de his que no.infa.furti accipe.§. si quis alieno. ꝛ.l. se. Est etiam nota idem quod cicatrix vel signum impressum.ff.de seruis fu.l.ij.facit.C.de aque duct.l. decernimus.extra li.vj.de senten.excō.si iudex.ante fi. ibi. annotatione signati. Idem etiam est stigma C de fabri.l.stigmata.li.xj.cuius textus ponitur pre.c.si iudex.quod verbum ponitur.xxxiij.q.ij.hoc ipsum. Et irregularitas est cicatrix criminis vel defectus:vt.lxj. di.in sacerdotibus.in fi.vbi dicitur Perferens memorandi criminis labem.i.irregularitatem, non habet lucidam sacerdotij dignitatem. Unde,sanitas penitentie post vulnus.s.peccati secuta, sine cicatrice.s. irregularitas esse non potest.j.q.j.ventum. ꝛ ad hoc facit glo.ibi posita super verbo cicatrice,que incipit: qꝛ etsi peniteant:tn̄ irregularitas manet:que nō aboletur per penitentiam.xxv.di.primum.l.di.illud.j. q. vij. si quis omnem. qꝛ etsi animas per penitentiam saluare possumus:infamiam tn̄ facti,subaudi ꝼm gl. abolere non possumus.vt in pre.§. hinc autem colligitur,legitur ꝛ no. Ideo dixi canonicum.s̄. in descriptione irregularitatis:qꝛ irregularitas est impedimētum a iure canonico introductum. c.extra de senten. excom.is qui in ecclesia.lib.vj.fuit tn̄ figurata de iure diuino:qꝛ dictum est dauid primo Paralipo.xxij. Non edificabis mihi templum:qꝛ multum sanguinem effudisti.j.q.vij.si quis omnem.de cons. di.j.c.j. In veteri autem testamento erant irregularitates tēpoꝛales ꝛ non perpetue:vt qn̄ quis eijciebatur extra castra pro eo ꝙ tetigerat immundum vel morticinū vel simile.xxxiij.q.ij. hoc ipsum. Prouenit auteꝫ irregularitas sepe ex facto seu ex crimine:vt patet in clerico censuram ecclesiasticam violante : vel ex aliqua

Nota qd sit.

Irregularitas vñ proueniat.

notabili

notabili inobedientia presertim aduersus sedem ap. lxxxj. di. si qui. extra ne cle. vel mo. non magno. in fi. extra de hereti. excõicamus. j. §. fane. extra de cler. ex. mi. c. si. prope fi. extra de sent. excom. significauit. & in simoniaco ordine: & in clerico per saltum promoto: & similibus. & generaliter in committẽte aliquod de criminibus in apostolica regula contentis. xxxv. di. § nunc autem. & c. j. & in crimine homicidij. di. l. miror. Jtez ex defectu prouenit. quãq3 a natura: quãq3 ex euentu. a natura, vt defectus natalium. regula enim ecclesie est: vt quis de legitimo matrimonio nascat. contra hanc regulam natus irregularis est: vt di. lvj. & extra de fi. pres. per totum. vel si quis cu3 corporis defectu notabili nascitur: vt. lv. di. & de corpo. vi. per totũ. Ex euentu aũt prouenit in quolibet hoie: vt in bigamia. vt extra d biga. p totũ. & xxvj. di. p totũ. Dicitur aũt irregularis, ab in quod est sine, & regula. vnde irregularis quasi contra regulam ecclesie natus: siue per defectum, siue per factum extra eam positus: vt premissum est. Contrahitur autez modis quodammodo indicibilibus & inexprimibilib⁹ acute videntibus.

Irregularitas con trahitur.

Et primo siquidem (vt dictum est) ex defectu natalium: cum quibus solus papa dispensat. saluo quod dicitur de simplici beneficio: & minoribus ordinibus, in quibus potest eps dispensare. ex lib. vj. de fi. presb. qui. & d. in e. d. proximo. § nunc aliquid. ver. nec quum tetigi. nam papa in omnibus irregularitatibus dispensat: quia irregularitates & pene earum de iure positiuo sunt: vt dictum est. d. q papa plenam potestatem h3. extra de con. pre. pposuit. Jtem criminosi notabilibus criminibus irregulares sunt: de quibus. xxv. di. per totũ. vj. q. j infames. Jtem bigami: vt. d. dictum est. Quot modis bigami dicantur. no. extra de biga. c. ij. in gl. intellige. Jtẽ illiterati & imprudentes irregulares sunt. xxxvj. dis. illiteratos. sed talis characterem recipit: vt no. extra de cle. per sal. pro. ca. j. Jtem cupidus est irregularis. xlvij. di. per totum. & vsurarius. vt e. d. c. ij. & j. & extra de vsu. preterea. Jtem percussor. xlv. di. per totu3. extra de cleri. percu. per totum. Si vero quis percutiat absq3 mortis periculo: vel sanguinis effusione, vel truncatione: & h3 potestatem: non imputatur ei. extra de rap. in archiepatu. xxiij. q. v. c. ij. Sed beat⁹ petrus qui abscidit auriculaz malcho principis seruo. Mat. xxvj. Joan. xviij. xxiij. q. j. si petrus. & xxiij. q. iij. pro membris. & beatus paulus electus a dño in apostolatu3: vt. l. di. § econtra. qui interfuit morti stephani lapidantibus ministeriu3 prebendo. Act. vij. non fuerunt irregulares. quia nondu3 erant clericis arma prohibita: nec irregularitas erat inducta: que est a iure canonico: vt. d. ver. ideo dictum est. Jmmo licebat olim sacerdotibus occidere. ij. q. vij. c. nos si incompetenter. § item quum balaam. ver. his ita. & etiam primo dum fuerunt baptizati: & irregularitas talis tollitur in baptismate. no. xxvj. dis. deinde. vel diuina reuelatione excusati sunt. extra de diuor. gaudemus. xxiij. q. v. si non licet. j. q. viij. occidit. diuina enim facta & maxime veteris testamenti sunt admiranda: non in exemplum trahenda. ij. q. vij. § itez quum balaam. ver. daniel. & iiij. q. iij. §. sed obiicitur. Jtem leprosi irregulares sunt. vij. q. j. quum percussio. extra de cle. egro. c. pen. Jtem litigiosus est irregularis. xlvj. di. per totum. Jtẽ iudices, adsessores, aduocati, consiliarij, tabelliones, sentẽtie dictatores in causa sanguinis. legitur & no. xxiij. q. vlt. sepe. l. dist. si quis viduam. extra ne cleri. vel mo. sententiaz. & ca. clericis. extra de homi. postulasti. & ij. & c. j. & c. in quis post. Tum si clericus ex sola curiositate vel leuitate fuerit vbi latro suspẽditur: vel vbi quis in duello interficitur, licet grauiter peccet: non tamen fit irregularis, si nec consilium vel authoritatem vel auxiliu3 prestiterit. no. pre. c. sententiã. Si vero iudex, vel officialis, vel miles, vel aduocatus talia susceperint officia: non tñ sunt executi: non prohibentur ordinari. no. Hug. lj. di. si qs. Et quia sola voluntas in actũ non producta non facit quemq3 irregularez. no. j. q. iiij. quia presulatus. in gl. c. quod extra de homici. petrus. & quia irregularitas factu3 respicit. xv q. j. si qs nõ iratus. alias vix vnq3 inueniretur quisq3 qui nõ esset irregularis. Joan. tñ no. de pe. di. j. periculose in gl. & irregulares. q qui voluit facere homicidium: & non fecit quia non potuit: irregularis est. contra teneo pre. c. si quis non iratus. xv. q. j. fateor tñ cũ Jo. q si quispiam sepe bellis interfuit: nec remansit per eum quin occideret: licet non occiderit: irregularis censetur propter ambiguum duplicitatis. vt no. in pre. c. si quis post. pro hoc facit qd legitur & no. xxiij. q. vl. c. vlt. Tenet autem Guill. dur. in spe. in ti. de delegato. in. § iuxta. ver. sed quid. q miles qui fuit in bello: nec per eum stetit quin occideret: repellendus est. secus si nec percussit: nec operam dedit fm Hug. Similiter iudex qui examinauit causam sanguinis: & aduocatus in ea: & officialis qui operam dedit ex officio suo vt sanguis effunderetur: irregulares sunt: licet mors vel effusio sanguinis non fuerit subsecuta. potest tñ cum talibus per epm dispẽsari. extra de homic. petitio. & de cleri. pug. in du. ca. j. extra ne cle. vel mo. c. sententiam. similiter cum illo qui non ex officio suo, sed ex odio dedit operaz: & fecit quod potuit ve occideret: non tñ occidit, nec etiam mutilauit: eps dispensat. indiget eniz talis dispensatione fm Guill. in pre. §. j. iuxta. ver. sed quid. Jtem exercens artez chirurgie irregularis est: si propter imperitiam sua3 vel negligentiam mors fuerit subsecuta ex incisione vel adustione vel potione quam dedit infirmo. extra de homici. tua. §. j. si vero peritus phlebotomat vel secat: & adhibet omnem diligentiam qua3 debet: nõ tenetur in aliquo si mors sequatur. xxiij. q. v. de occidendis. Si autem aliquis sagittam, telum, vel gladium infixum in gutture pectore vel corpore alicui⁹ extrahit: propter quod vulneratus citius obijt: irregularis efficitur. ff. de reg. iur. culpa. & l. q quis. & p. c. tua. de homici. Jntellige autem chirurgu3 non prohiberi a promotione: nisi propter periculum: qm de facili in officio suo errare potest vnde si quis existẽs laicus hoc officium exercuit: non ob hoc est irregularis: licet multi sub huius cura obierunt, nisi propter eius incuriam prouenerit mors: vt dixi. & hoc tenẽt Jnno. & Ostien. extra ne cleri. vel mo. sententiã. Clericis autem hoc officium omnino interdictum est: quis ex hoc solo non sint irregulares: si tñ sub eorũ cura aliqui obierunt preter eo culpam: dicunt Jnno. & Ostiẽ. eos irregulares fore: vt no. in pre. c. tua. & pre. c. sententiam. Jdem est de officio medicine pp dubium. extra de eta. & qua. ad aures per quod. c. clericus cauebit: si sapiens fuerit, ab officio medicine. nam vix de centum vnus in ea sapiens: & practicus fidelis & diligens inuenitur. vnde dicitur in c. pre. ad aures. eruditus. vbi dicit Ostien. sicut tibi falsa opinione videtur. vere enim eruditus & peritus ita prudentum regulis est munitus: vt in singulis egritudinib⁹ preterita & presentia & futura cognoscat. vt di-

Exercens chirurgiã an sit irregularis.

Medicã artẽ exercẽs an sit irregularis.

est Hippocrates in prologo prognosticorum. Tñ notandum est ꝙ ad hoc ꝙ medicus in arte peritus vel chirurgicus dicatur congruam diligentiam adhibere: sufficit ꝙ infirmum visitet personaliter per dietam suam ⁊ regimen dicat ei, nec tenetur ad custodiam continuam personalem. cap. eorum que leguntur ⁊ no. s. extra de frigi. c. fi. §. fi. de vsu pal. c. fi. de cōse. di. v. nunꝙ. ⁊ ad hoc dicit Ostien. multum dignū no. ⁊ quod declarat pre. decre. ad aures. vt no. pre. c. tua. de hoc. ⁊ licet euentus mortalitatis non imputetur medico. ff. de offic. presi. illicitas. §. sicut medico. imperitia tñ ⁊ negligētia imputat. vt ibi. ⁊ insti. de l. acqui. §. impetu. ⁊ §. imperitia. ⁊ pre. ca. ad aures. vt ibi no. ⁊ pre. c. nis. videat ergo ꝙ faciat illas medicinas quas scit fm artem debere proficere consideratis circūstantijs vniuersis. Caueat enim ne propinet medicinam de qua dubitet vtruȝ proficere possit vel nocere: ꝗ̃uis magis credit eam proficere: q2 in dubijs est via tutior eligenda. extra de homici. ad audiē tiam. Et q2 securius est relinquere hominem in manu dei: ꝙ̃ ipsum quoquo modo exponere dubitabili medicine. Si etiam omittat scienter debitam medicinam: delinquit. sicut ⁊ indebitam propinando, fm Innoc. Quam etsi malitiose propinet ad infirmitatem aggrauandam: ⁊ infirmū faciat redimi: est extraordinarie puniendus. ff. de vari. ⁊ extraordi. cog. l. medicus. Si autem se dicat peritum quum nō sit: ⁊ faciat vel omittat aliquid propter quod infirm⁹ periculuȝ mortis incurrit: peccat ⁊ irregularis est. c. ff. quod quisq; videtur. hoc edicto. ff. de ac. emp. ⁊ vendi. iulianus. §. ꝙ autem diximus. ⁊ se. fm Inno. ⁊ est expressum pre. c. ad aures. Si vero medicus bonam medicinam dedit quantum ad artem: sed quantum ad materiam mala erat propter vetustatem specierū vel falsam similitudinem quam gerebat verarū specierum: vel aliam quamcunq; causam: si omnem diligentiam adhibuit: quam potuit in speciebus eligēdis: inculpabilis est. q2 probabilis est de facto ignorantia excusata. fm Inno. extra de cleri. ex. mi. apostolice. immo ⁊ solicita diligentia eum excusat: vt. s. probatum est. Sed ⁊ si fm artem medicine vel chirurgie vtile est aliquem scindi: secure faciat hoc fieri: dummodo peritum inueniat incisorem. Et si incisor errat non ex imperitia vel desuetudine: sȝ quia infirmus non habet venarum aut membroꝝ debitā vel consuetam dispositionem: aut q2 subitus ⁊ insolitus timor vel tremor irruit super eum: videtur chirurgicus excusatus fȝ Inno. extra de frig. ex literis. Si autem chirurgicus dubitat de incisore abstineat tam ipse ꝙ̃ incisor, fm Inno. c. ff. de flu. l. j. in prin. §. defun. instruc. quum delamonis. §. asinam. ⁊ quia in dubijs via tutior est eligenda: vt. s. Si vero infirm⁹ non obedit medico vel chirurgico: non imputatur eis, nec propterea infirmus committit peccatū inobedientie: quia nec prelatus eius est: incaute tamen facit quia nō credit perito in arte sua: vt patet in eo quod legitur ⁊ no. extra de homic. significasti. ij. §. j. versi. quidem. Si vero infirmus ex certa scientia seu affectata, sumit poculum: vel aliud sibi contrarium: peccat. facit enim contra charitatem: quia debet corpus suum diligere ⁊ custodire vt in eo seruiat deo, fȝ Inno. de pe. di. ij. charitas. j. ver. item corpus nostrū. ⁊ non licet in seipsum seuire: vt patet in eo quod legitur ⁊ no. extra de cor. viti. significauit. ⁊ c. pre. nec debet ire post concupiscētias suas. Eccl. xviij. G. nec in carnis desiderijs ambulare. Roma. viij a. b. nec manum sibi injicere. ff. de edi. edic. quum autē. §. excipitur. Item quia quum medicus peccet contra traditiones artis dādo talia: vt. s. tactum est: multo potius infirmus accipiendo. sicut peccaret scienter venenum accipiendo: nisi acciperet causa miraculi faciendi. vt legitur beatus Ioan. euangelista in legenda sua fecisse. Secus si non crederet mori ferum: licet crederet ex illo potu vel cibo infirmitatez magis roborari siue prolongari: quia hic non peccat mortaliter, vel ad minus non ita grauiter, sicut prior. nā grauior potest esse afflictio sitis ꝙ̃ febris. sanus autem non tenetur viuere medicinaliter: q2 omnia sana sanis. Caueat tamen ne scienter aliquid nociuuȝ recipiat. vt. s. dictum est. De seruientibus vel ministris propinantibus infirmis quicquid petunt: dicendum est, ꝙ si ex certa scientia: vel ex improbabili ignorantia seu affectata, aliquid nociuum infirmo propinauerint quantumcunq; petenti: peccant grauiter fm Inno. ⁊ irregularitatis: si moriatur infirmus: periculo se exponunt. quia in culpa fuerunt talia ministrādo. vt supra dictū est: ⁊ facit extra de homi. de certo. de iniu. si culpa. Idem est si contra preceptum medici hec faciant: quia in talibus credendū est medico: non infirmo. v. q. v. c. j. ij. ⁊ iij. Aug. quid enim prosit vel obsit nouit medicus: non egrotus. supradicta no. quasi per Inno. ⁊ Ostiē. extra de homic tua. sed si talia bona fide fiant circa egrotos: nō debet quis facilis esse ad faciendam sibi conscientiā scrupulosam: ꝗ̃uis in aliquo sit erratum: si non sit ibi lata culpa: quum negligentia dissoluta que prope dolum est: in huiusmodi scrupuluȝ de facili deponere debet ad consilium sapientis. extra de simo. per tuas. ij. Si autem lata culpa fuit aut negligentia: irregularis est. Si vero non sit certum: aut dubitatur probabiliter fm iudicium medicoꝝ, an non. in primo casu abstinēdū est ab officio ⁊ promotione. in secundo deposita erronea conscientia: si fieri possit, poterit ministrare: ⁊ etiam promoueri alias non. fcdm Rai. c. di. l. hi qui arborem. ⁊ c. sepe. Is qui ante baptismum irregularis est: post baptismum irregularis remanet. xxvj. di. c. j. ⁊ ij. fm Guil. dic vt no. ⁊ di. c. deinde. in gl. videt ergo ⁊ per Inno. de diuor. gaudemus. ⁊ j. eodem c. §. sed queritur. ver. vlt. Item irregularis est ordinatus ad sacrum ordinem ab epo qui renuntiauit epatui. vt extra de ordi. ab eo qui re. epa. c. j. Item ordinatus a non suo epo. non enim recipit executionem. ix. q. iij. c. j. ij. iij. ⁊ iiij. vij. q. j. epo in dioc. lxxj. di. cap. j. ⁊ ij. vnde ⁊ suspensus est ipso iure: licet non irregularis: ⁊ nihilominus ab homine suspendetur. vt no. per Ioan. And. extra de tempo. or. eos. lib. vj. per. c. ꝙ translationem. ibi: inter dicenda. vnde si celebrat: non est irregularis. quia predicta iura loquuntur de suspensione quoad se tantum. potest tamen suspendi siue interdici ei ne celebret. vt p. c. ꝙ transla. ⁊ si postea celebrauerit: efficitur irregularis, nec cū eo citra se. apo. poterit dispensari. ⁊ hoc probat stilus curie. naȝ quādo scribitur pro talibus, dicitur sic, mandamus quatenus ipso ad temp⁹ suspenso super hoc authoritate nostra dispenses. ⁊ no. ꝙ dicit super hoc: ⁊ non dicit super irregularitate. dispensatur enim vt non deponatur: quod fieri deberet fm pre. iura fm Ostien. ⁊ Guil. Item ordinat⁹ extra quatuor tempora. de temp. or. quum quidam. Item non ordinatus celebrans. vt extra de non or. mi. per totum. Item recipiēs plures sacros ordines eadem die. vt c. n. dilectus. Item minor. xiij. annis

in subdiaconatu.

in subdiaconatu.vt.c.ti. vel non est. hodie necessarij sunt.xviij.extra in clemen.de eta.et qua.c. generalez. Item per saltum promotus.extra de cleri.per sal.tue. si autem quis ordinetur in presbyterum vt epm nullum ordinem inferiorem habens:tenet ordo. si autẽ in epm:non,nisi sit presbyter. vt ibi no. Item rebaptizatus.de conse.di.iiij.qui bis.extra de apo.c.j. Itẽ simoniacus in ordine.extra de simo.si quis.j. q.j.statuimus.idem dico in beneficio.extra de accu.in quisitioni.j.riiso. Item neophytus.xlviij.dist. per totum. Item regularis audiens leges vel physicam vltra duos mẽses.extra ne cleri.vel mo.non magno. in fi. Idẽ de personis que enumerantur.e.ti.c.fi.§.fi. Itẽ publice penitens.l.di.canones.lv.di.penitentes. Itẽ accedens ad monasterium causa penitentie ibi agẽde pro quocunqz delicto: siue leui, siue occulto.extra de renun.post translationem.l.di.si ille. Item suspensus ab officio.extra de consue.quum dilectus.qui autem sint suspensi: vide in repertorio Guill. dur. sub tit.sentẽ.excõ.in rubrica ordi. Itẽ accusatus accusatione pendente.extra de testi.c.fi. Item conuictus et confessus et condemnatus de crimine.xv.q.vlt.si qs.c.extra de testi.testimonium. Idem est si non sit condemnatus: si crimen sit enorme et manifestum.l.dis.de his vero. Item denuntiatus aliquo crimine.extra de accusa.ops deus. Item accusator accusatione pendente.ij.q.iij. euphemium. Item excõicatus sciẽter ordines recipiens.extra de sen.excõ. quum illorum. Item recipiens ordines etiam ignoranter ab heretico vel schismatico: vel suspenso, vel ab eo qui renũtiauit epatui.vt legitur.et no.extra de schis.c.ij. extra de ordi.ab epo qui re.e.c.fi.j. q.vij. conuenientibus. Item qui contraxit matrimonium cum ioculatrice vel alias vili muliere vel ancilla.xxxiiij.di.si quis viduam.extra de cleri.coniu.sane. Itez promotus post inhibitionez sub pena anathematis.extra de eo.qui fur.or.re.c.j. Generaliter quicunqz promoueri nõ potest ad ordines vel honores sine dispensatione: et qcunqz ineligibilis est : irregularis est. Item omnes casus qui impediunt promouendos vel deijciunt iã promotos et qui penam depositionis merentur:irregularitatem inducunt. quos plene prosequere in repertorio Guill.dur.sub tit.sub tẽp.or.in duabus rubricis.extra ordi.et sub titulo de penis.in rubrica illa, casus totius iuris. Itẽ in veteri testamento quasdam inueniuntur irregularitates:que impediebant aliquem panes deo offerre : que moraliter intellecte etiam in nouo repellunt: vt cecus:id est ignorantia. claudus:id est infirmitas mẽtis.habẽs nasum paruum: id est indiscretus.vel grandem, vel tortum, id est immoderata discretionis subtilitas. habens fractum pedem : id est alienatio a bono.vel gibbum:id est peruersitas item lippus :id est depressio ingenij. habens albuginem in oculo: id est arrogantiam.habens iugem scabiem: id est luxuriam. habens impetiginem in corpore: id est auaritiam.ponderosus: id est immunda cogitatio.hec leguntur Leuit.xxj.xlix. di.hinc etenim. Itẽ languidus : idest tarditas et negligentia. Indignum enim est dare deo,quod dedignatur homo: vt ea.di.c.fin. Sunt quoqz irregulares: qui post peractam penitentiam non habent ordinis executionem: vt extra de renun.nisi quuz pridem.§.j.quod contingit in multis casibus. Primo in homicidio.l.dist.minor. extra de tempo.or.cap.fi. Secundo, in simonia : in ordine. j.quest.j. erga. vel in beneficio:quoad illud retinendum.extra de accu.

Ue. testamẽ.irregularitates.

Quib' casibus ptingat ordinis execuitiõe quẽquã puari.

inquisitionis.responso primo. Tertio,si quis excommunicatus,suspẽsus, vel interdictus, in contemptũ clauium se fecerit ordinari.extra de sent.excõ. quum illorum.§.si hos autem. Quarto,si talis presumit celebrare.xj.qõ.iij.si quis eps in concilio.extra de vi.et hone.cleri.vt clericorum.§.si quis igitur. vel conferre beneficia.vel si quis a contemnente interdictũ beneficia recipere: vel ipsum interdictum violare presumit.extra de ex.pre.tanta. Quinto,falsarius literarũ dñi pape.extra de crimi.fal.ad falsariorum.§.j. Talis tñ sm Inno.:si occultus sit:post absolutionem et penitentiam peractam sine peccato ordinatur. nec potest compelli ad cessionez: qr nullo iure cauetur q sit infamis ipso iure. Sexto , hereticus.extra de pur.ca. inter solicitudines.et qui fuit hereticus.j.q. vij. conuenientibus.et.§.fi.xij.di.nos consuetudinez. Septimo , exhibens hereticis ecclesiastica sacramenta. vt de hereticis.excõicam'.§.si vero clericus.§.sane clerici. Octauo,sodomita.extra de reces. prela.clerici Nono,presbyter peccato rem sibi confitentem denudãs extra de peni.et remis.omnis.§.fi. Decimo, incorrigibilis et in nimia contumacia perseuerãs.extra de do.et contu.veritatis.§.fi.xxiij.q.iiij.forte. extra de iudi. quum non ab homine. Undecimo,crimen notoriuz de iure vel de facto.extra de tempo.ordi.c.fi. Duodecimo,vtens officio assissinorum:vel eos receptãs:vel defendens:vel occultans: licet exinde mors non sequatur.extra de homici.pro humani.lib.vj. Decimo tertio,apostata.extra de apo.c.j Decimoquarto,schismaticus.extra de schis.c.j. Decimoquinto , intrusus. xvj.q.vij.si quis deinceps.vij.q.j.factus.et.c.seq.et p abusum secularis potestatis uoluntarie electus.ex̃ de elec.quisquis. Decimosexto,omne crimen quod ipso facto inducit infamiam ciuilem.iij.q. vij.§. porro.C. de infa.l.j.et.l.ait.vj.q.j.infames.iij.q.v.c.canonica.c. constituimus. Decimoseptimo,infamia descendens ex delicto per sententiam declarato. qr Pena potest demi:culpa perennis erit.ij.q.iij.c.euphemiũ.§. hinc colligitur.infamis enim irregularis est. siue sit infamia iuris.vt li.di.qui in aliquo. vbi enumerantur multi tales irregulares.et.ij.q.iij.§.notandum.C.de infa. l.j.extra de testi.testimonium siue sit infamia facti.ex̃ de accusa.omnipotens.ij.q.iij. pre.§. hinc colligitur. lxxxj.di.tantis.C.li.xij.de digni.l.iij.extra de excel.prela.inter.extra de simo.ex diligenti.§.fin. Qui autem sint infames:vide plene in repertorio Guil.dur.de penis in rubrica.extra de ordi.vide etiaz.c.j.proxi. Decimooctauo,in casibus in quibus solus papa dispensat:quos in.xl.et in.xlvj.c.s.posui:vbi de dispensatione pape tractaui. In alijs autem casibus non impeditur ordinis executio post penitentiam. sed sufficit per solam penitentiam satisfacere creatori.nec illa occulta irregularitatem inducunt. extra de simo.c. fi.l. di.ferrum.xxxij.q.v.christiana.extra de cohabi.cleri. uestra.extra de renun. nisi quum pridem.§. persone. de hoc no.xxv.di.primum.l.di.de his uero.in gl.sm quosdam.extra de tempo.ordi. ex tenore.in glos.magna.et e.ti.legitur.et no.c. fi. Item suspensus ab officio, celebrando fit irregularis.xj q.iij.si quis eps dãnatur.et.c.seq.extra lib.vj.de sen. et re iudi. quuz eterni.in.e.et eodem lib.de sen.excom. quum medicinalis.suspensus autem a beneficio, celebrando non fit irregularis.quia nullo iure cauetur:sm Inno.extra de elec.quum in cunctis.§.clerici.et.c.statuimus.lib. vj.§.fi.extra de concel.pre.quia diuersitatem. Simoniaci etiam et notorij fornicatores,et alij suspensi a in

re,celebrando non incurrunt irregularitatē:nisi vbi specificet in iure,optime hoc probat de sen. excom. is qui.li.vj.sicut nec celebrans minori excōicatione ligatus:qui tñ a iure suspensus est a participatione sacramentorum. Secus aūt in suspensis ab homine: illi.n.si celebrant irregulares sunt:vt prec.c.si quis: extra de cle.excom.mino.latores.c.ij.& c.postulatis. fm Inno.& Ostien.qui.de hoc no.eo.ti.si celebrat. & de hoc extra de consue.quū dilectus de eta.& qua. quum bone,ratio diuersitatis:q: mitius agit cum lege:ꝙ cum ministro legis.ff.de arbi.celsus. Ostien. tñ no:extra de sen.excom.quum medicinalis.lib.vj. & de simo.tanta:ꝙ simoniacus & notorius fornicator suspensi sunt ab officio propter crimen canone: quantū ad se & quantum ad alios.vt.xxxij.dist.c.preter.§.verum & ex de cohabi.cleri.c.si vñ post: quantumcūꝗ penitentiam faciant: nunꝗ celebrare debent ante obtentam a se.apo.dispensationem: alioquin contrahunt irregularitatem. extra de biga.q: circa.Si.n.aliquis suspensus est ab officio propter crimen quantum ad se & quantum ad alios:semper fit irregularis celebrando:fm eum:vt no.de re.iudi. quum eterni.lib.vi.Inno.tamen tenet cum Ostien. extra de sen.excō. quum medicinalis: de hoc etiam scripsi.j.in secunda parte istius operis defectibus presbyterorum.§.de presbyteris.versi.xxx.no. etiam de hoc Inno.extra de cohabi.cleri.clericos.& c.sicut.& c.vestra & de cleri.percus.c.j.& Archid.extra de re iu. quum eterni.li.vi.in vj.in fi.contra. Porro si nō sunt suspensi pp crimen a canone:sed pp aliquem defectū vt puta illegitime nati & corpore vitiati & hmōi nō incurrunt nouam irregularitatem:si ante obtentam dispensationem celebrent:& hoc curia Romana obseruat:q: qñ dispensat cū talibus simplr dispēsat sup defectu tm̄:nulla facta mentione de irregularitate, q: nullam contraxit.lvj.di.aplica. c.cenomanen. extra de fi.pres.veniens.& c.peruenit.Et idem est si suspēsi sunt a canone:non pp crimen:sed pp infamiam: vt. c.si.de cohabi.cler.de homici.ex literis.§.fi. idem est in suspenso a confessionibus audiendis: celebrante ante reconciliationem: q: hoc iure non cauet.xj.q. iij.c.ad mensam.§.euidenter de hac suspensione habetur.xxvj.q.vj.per totum. Si quis etiam in irregularitate existens:beneficium recepit: impetrata absolutione super irregularitate:non indiget alia dispēsatione super beneficio obtento:fm fratrem Raimū. & Guill. Itē qui celebrat in ecclesia sanguinis vel seminis effusione polluta.Et qui presentibus excōicatis maiori excōicatione scienter celebrat: non est irregularis:Qui vero scienter in loco celebrat interdicto:irregularis est solum ab illa irregularitate per Romanum pontificem liberandus.extra lib.vj. de sen.excom.is qui.Et is cui interdictus est ecclesie ingressus:si in ecclesia ingerat se diuinis,vt prius: irregularis est.eo.ti.lib.vj.is cui. Si epūs propter patronorum discordiam:clauserit ecclesiam: precipiens ne ibi missarum solennia celebrentur: celebrantes ibi non fiunt irregulares extra de iure.patro.c.j.& ij.Si aūt dicat:interdico talem ecclesiam:celebrans in ea irregularis est:extra de excess.prela.tanta. Hoc etiam est notandū ꝙ excōicatus vel interdictus dr̄ violare interdictum:agendo suum officium sicut prius:puta offerendo in missa calicem vel vrceos: vel hmōi vel celebrando solenniter vesperas:vel matutinum: vt in pre.c.si quis epūs in concilio extra de sen.excō. quum medicinalis.Idem est in quocūꝗ officio cantando:& in quibuscūꝗ horis officiet ecclesiam.vt ibi no.Io.an.ad idem.eo.ti.is cui lib.vj.si aūt extra ecclesiam celebret:in domo priuata:cum altari viatico vel sub diuo:vel in tentorio:vel concelebret celebrātibus extra ecclesiam cum altari viatico:vt extra de priuile.in his.& e.ti.c.ulti.lib.vj.non est irregularis q: non celebrat in ecclesia:vt no.Ioan.an.in pre.ca. is cui. Si vero interest diuino officio: & cantat vel psalmodiat:non tñ celebrat:non est irregularis: fm Guill.dur.nec suspensionem incurrit:licet peccet:q: non facit tamꝗ in officio suo agens:pre.c.ē. proxime ver.allegatorum legere.n. psalterium:vel docere ēt euangelium vel nouum & vetus testamentum in ecclesia interdicta non est prohibitum:quum etiam ibi predicari possit:vt extra de sen.excō.rñso.ca.tñ cōtra extra de exces.prela.tanta de cleri.excō.mi.illud.§.fi. extra de re iudi.quum eterni.§.sciturus,lib.vj. Sed distingui potest utrum ex ignorantia seu etiam deuotione:an vero ex contemptu seu ex malitia se officio ingerat:fm Guill.dur.ad hoc facit verbum damnabiliter positum in pre.§.sciturus. Item si excōicatus celebrat,sicut prius:vel dicit horas suas:officiādo populū:non in ecclesia sed extra: puta in naui vel exercitu vel alibi: irregularis est.c.de con.di.j.concedimus.Secus si dicit horas cum uno vel duobus pluribus sociis:non officiando ecclesiam:q: tunc nō est irregularis:sed tunc bene facit si supprimit verba illa que a solo sacerdote dici solent: vt dñs vobiscum:& si per alium:etiam non sacerdotem,facit officium inchoari Celebrans interdictus vel excōicatus in ecclesia non consecrata:irregularis est: q: idē iuris est,sicut si esset consecrata:quoad hoc extra de immu.eccle.ecclesie extra de con.eccle.vel alta.c.si.& sic ibi tenet Osten.nam idem esset si extra ecclesiam celebraret vt.ē.tactum est. Si sacerdos sepelit aliquem in cimiterio in quo certum est aliquos excōicatos esse sepultos:non est irregularis:quum hoc in re cautum non sit:in cimiterio autem per sententiam hominis interdicto sepeliens solenniter, est irregularis extra de postu.prece.c.j.prope prin.extra de cleri.excō.mino.aplice facit: extra lib.vj.de con.eccle.c. j.Qui.etiam solenniter & publice sepelit publice excommunicatum:licet grauiter peccet:non tñ ex hoc fit irregularis:sed est ei ingressus ecclesie interdictus extra lib.vj.de priuile.epo.Si aūt sepeliat excōicatum tpe interdicti:excommunicatus est:extra in clemen.de sepul.eos.Si aūt magister scholarum suum exerceat officium,vel alij sua ministeria & officia:nō incurrunt irregularitatem:q: hec offici vel ministeria nō cōpetunt ratione ordinis.facit pro hoc quod no.j.q.iij.saluator.in glo.sicut in ecclesia.in fi.peccat tñ talis & grauiter est puniendus sicut & laicus excōicationem contemnēs:extra de cleri.ex.c.ij.in fin. Item notarij:aduocati:iudices, & alij publica officia exercentes:si excōicati sint vel suspensi:& nihilominus ea exerceant,irregulares non sunt: q: talia officia non sunt ordini annexa ad hoc.xj.q.iij.si quis epūs in concilio.Benedicens etiam mensam excōicatus suspensus,vel interdictus:non est irregularis: quia talis benedictio nulli ordini est annexa. xliij. dist.c.si.Secus in benedictione aque:q: illa fit cum solennitate per sacerdotem:de conse. dist.iij. aquam. Si vero interdictus absoluat ab excōicatione: non est irregularis:q: absoluere excōicatum:non est ordinis:sed iurisdictionis:sicut & excōicare.ij.q.j.nemo extra de elec.transmissam:& par ius est ligandi & ab-

solvendi, sed absolutionis solennia adhibere: sicut est dicere orationes cũ stola: ⁊ psalmum penitentialem: ⁊ in ecclesiam introducere: ordinis ⁊ officii est. c. extra de senten. excom. nuper in fi. xi. q. iij. debent. ⁊ c. seq. Si diaconus vel acholytus legat epl'am sine apparatu in loco vbi de consuetudine gñali dr̃ per subdiaconum epistola: videtur ꝙ fit irregularis. ca. xj. q. q. iij. si quis eps̃ damnatus, vbi dicitur gñaliter si quid ꝯtingat de sacro ministerio: sed hoc intelligẽdum est de iis que certo sunt ⁊ suo ordini deputata: sicut subdiacono legere epistolam: vel acholyto portare cereos ⁊ sic de aliis si. xxiij. di. si subdiaconus. ⁊ c. seq. xxv. dist. perlectis. xxj. dist. cleros. Sed si facit ea que non sunt certo ordini deputata: vel a iure vel a consuetudine: vt si cantat responsoria: vel legat lectiones: non fit irregularis, vnde videtur ꝙ si in aliqua ecclesia sit consuetudo: ꝙ quisqȝ sine distinctione ordinis legat epistolam, vel portet cereos: vel qđ aliud pertinens ad aliquod officium: faciat: non erit irregularis: qui illud officium agit: consuetudo enim attendit̃ in sacramẽtis ⁊ ecclesiasticis officiis: extra de cele. mis. perniciosus cum suis concor. vide quod no. de vi. ⁊ hone. cleri. vt quisqȝ super versi. epistolaȝ ca. tñ contra de homici. sicut dignum in fi. versi. dicitur: ꝙ homicide non debent etiam rñsoria separatiȝ cantare. Sed dici potest ꝙ illud spẽaliter fuit iniunctum: pp horrorem enormis criminis: patet igitur ex premissis ꝙ in minoribus ordinibus contrahit̃ irregularitas: ⁊ probat̃: extra de cleri. excõ. mi. c. ij. nã ⁊ tales degradant̃. xj. q. iij. eps̃ presbyteram si. xxiiij. di. c. si. xxvij. q. j. si quis eps̃. Si etiaȝ interdictus vel excõicatus hñs solam tonsuram: que est ordo: extra de eta. ⁊ quali. quum contingat officiet in suo ordine: irregularis est ſm Ostien. ⁊ Guill. xxiij. dist. psalmista. xxj. di. cleros in prin. Si presbyter excõicatus vel suspensus simpliciter a suis ordinibus. administret in ordine acholytatus: irregularis efficitur. vt. xj. q. iij. si quis eps̃ damnatus ibi si quid contingit de sacro ministerio. Secus si tantũ a missarum celebratione suspensus esset. Si constitutus in minoribus ordinibus excõicatus legit epl'am in missa priuata, non est irregularis: ex quo hoc sine solẽnitate facit: quum etiam a laicis quandoqȝ legant̃ epl'e ⁊ lectiones de consuetudine: facit quod no. extra de vi. ⁊ hone. cleri. vt quisqȝ. Et idem iuris est: si ministret ad altare sacerdoti: parando vinum ⁊ aquã ⁊ hmõi ⁊ idem etiam puto in presbytero diacono ⁊ subdiacono: ſm Guill. Si eps̃ a pontificalibus sit suspensus, in illis celebrando non efficitur irregularis: quia pontificalia non sunt de substantia. Nã ⁊ sine ipsis potest quodlibet pontificale officium exercere, nec debet quis irregularis censeri: nisi vbi inuenit̃ expressum. Ho. ca. bo. extra de sen. excõ. is qui. li. vj. Suspensus ab ingressu ecclesie tantum. non fit irregularis celebrando extra ecclesiam, qr extra ecclesiam celebrat̃, de conse. dist. j. concedimus ⁊ expressuȝ extra de sen. excõ. is cui. ibi. in ea se ingerat ⁊ cum assensu. contra. Si excommunicatus siue suspensus baptizat, vel inungit, vel corpus Christi dat, vel aliud sacramentum sine vestibus sacerdotalibus: ⁊ non solenniter: non est irregularis: als secus. ca. l. di. qui sub gradu. de ele. egro. presbyterum: de cor. viti. significauit. Generaliter aũt dicendum est: ꝙ non dz aliquis in dubio irregularis iudicari: nisi vbi inuenit̃ in iure expressum: vel expressa similitudine iuris. ff. de pe. presco, de peni, di. j. pene extra li. vj. de regu. iur. odia. ⁊ c. in penis expressum. c. is qui de sen. excõ. lib. vj. qr irregularitas a iure introducta est: vt supra probatũ est. Scandalum etiam solum inducit irregularitatẽ vt extra de homici. ex literis. j. Abbas aũt propter irregularitatem a prelatione non remouetur: extra de eta. ⁊ qua. tuam. l. di. accedens xj. q. j. legi. ſm Inno.

Sed queritur qñ occasione homicidij irregularitas contrahatur? Super quo notandum ꝙ ad hoc ꝙ irregularitas ex homicidio contrahat̃, necesse est ꝙ interueniat consilium: vel preceptum, vel factum, vel defensio occidentis. l. di. si quis viduam extra de cle. pug. in duel. c. ij. in fi. xxiij. q. viij. c. fi. de quo plene no. extra de homici. sicut dignum. §. clericos. Intelligitur aũt aliquis consilium, vel preceptum, vel factum in morte alicuius dedisse: qñ suasit illud, vel rogauit, vel mandauit, vel als consuluit: ostendendo vtilitatez que ex homicidio sequeret̃: extra de homici. sicut dignum. Sed ⁊ qui non consuluit homicidium, sed consuluit illud vnde illud sequeretur: irregularis est: vt si suasit iactum lapidis: machine, fundę, vel baliste, vel ꝙ aliquis iret ad capiendum castrum: quod de facili capi non potest absqȝ hominis morte. Si. n. iste occidit aliquem in captione castri nedum occidens: sed ⁊ suadens, irregularis est quia captioni, castri: ⁊ iactu machine, vel baliste, valde affine est hominem interficere. Idem si mandauit vel consuluit furtiue vel proditionaliter capi castruȝ: qr quum illicitum opus consulat: irregularis est: etiam si casu mors insequatur. c. extra de homici. de cetero. In talibus enim ita punitur qui remotam causam homicidio prebet: sicut qui propinquam: vt no. co. ti. presbyterum. Idem quoqȝ est si mandauit aliquẽ verberari: qr satis credibile est ꝙ ille se defenderet. ff. de iusti. ⁊ iure. vt vim. extra de homi. significasti. ij. prope finem: immo si quis mandat quẽquam percuti: inhibens ne occidat: si mandatarius fines excedit, occidendo vel mutilando: irregularis est mandans: extra de homici. is qui. lib. vj. Dans etiam cõsilium in mortem alicuius directe, vel indirecte: vt q consulit latronẽ capi: spẽaliter si occidat̃ irregularis est consulens extra ne cleri. vel mona. sententiaȝ: nec obstat ꝙ dicit Guill'. qui no. contrarium per. c. xxiij. q. v. de occidendis: qr sic est irregularis qui iuste cõsulit hominem interfici sicut qui iniuste: qr talis irregularitas fundata est in defectu: non in peccato: vt s. tactum est. Ad hoc. lj. dist. qui in aliquo: ⁊ dist. l. clericum qui paganuȝ, nec interest siue is cui datum est consilium statim fecerit homicidium: vel diu post: nisi primum consilium reuocauerit: ⁊ persuaserit contrarium: extra de homicid. Petrus. ⁊ capit. extra de senten. excommunicatio. mulieres: immo nisi firmiter credat ꝙ post reuocationem consiliũ: renocetur is cui consultum est a proposito occidendi: necesse est ꝙ denuntiet illi de cuius morte tractatur ꝙ caueat sibi. In eo autẽ qui mandauit pro se fieri homicidium: videt̃ sufficere: si contrarium mandet tantum: extra de regu. iur. ois res, vel si sciente eo cui mandatum est: pacem iurat cuȝ occidendo. xxij. q. j. omne quod: vel parentelam vel amicitiam cum eo contrahat extra de despon. impu. c. ij. licet hoc nõ significauerit euqr qui certus est: certiorari non debet. ff. de actio emp. ⁊ vend. l. j. in fi. extra de elec. quũ inter vniuersas. Ratio diuersitatis est: quia quando mandato alterius ⁊ pro alio fit mandatum tantum de occidendo: videtur ꝙ contrario mãdato vel contraria voluntate ostensa: debeat ab homicidio

Homicidii psuasor irregularitatem incidit.

tessare:sed vbi non fit mandatum pro alio: sed pro
se,ita qui consuluit dz persuadere:⁊ etiam plus face-
re:si hoc conscientia dictat. Caute tñ faciat:ne quem
pdat.xlvi.di.cleric⁹.ij.q.j.si peccauerit. Si aũt post-
ꝙ̃ cõsulens penitet, prius tñ ꝙ̃ reuocet ↄsilium:ille
procedat ad actum:irregularis fit:licet tpe perpetra
ri homicidij in charitate sit:nisi reuocauerit tempe-
stiue:ita ꝙ reuocatio ad illum perueniat.ca.ff. man-
da.l.si mandassem.ff.ad macedo.si tñ.⁊.l.si filius. ff.
ꝙ iussu.l.j.responso.j.extra de procu. mandato. ⁊.c.
ex insinuatione:extra de rescri.ex parte.ij.no.de hoc
extra de senten.excom.mulieres. Si etiã aliquis ali-
cui consulat ꝙ ille proiiciat se in mare:vel ignem:vel
aliter se occidat:irregularis fit:si ille acquieuit consi-
lio.ca.l.di.si quis viduam. Sed quid. Rusticus sup
Nume. asinum volebat torrentem vadare: quumqz fuisset
xxij. in medio torrentis:asinus nec añ nec retro voluit ire
sicut asina Balaam:vide.ij.q.vij.c.nos si incompe-
tenter.§.item quum Balaam.⁊.c. secuti sunt: cleri-
cus vero vna cuz alijs qz aqua crescebat:⁊ clamaue
runt ad illum: vt de asino descenderet, ⁊ rediret: ne
periret:verisimiliter credentes ꝙ illesus rediret: ille
igif ad eoꝝ clamorẽ de asino descendens vi fluminis
est submersus: cleric⁹ non est irregularis.xxiii.q.v.ꝺ
occidẽdis.⁊.c.quũ ergo. Si iuris perit⁹ dat ↄsiliũ iu
dici de latrone spãli capto ꝙ dz mori: irregularis est
fuit enim in culpa in casu qui de facto erat respon-
dendo:extra de excel.prela.ex literis:vbi de hoc. Si
vero non est casus de facto:sed iudex simpliciter pe-
tit qualiter fures sunt puniendi:⁊ clericus iuris pe-
ritus respondeat:taliter:si postmodum iudex ex hoc
consilio inferat mortem alicui non est clericus irre-
gularis. Secus si esset ignorãs, qz tunc in culpa fuit
⁊ irregularis est:per ea que.s.in eodem ca.§ j. versi.
item exercens cum.versi.seq.de medico notata sunt.
Si autem non reputatur iuris consultus,nec inter-
roganti respondet vt iuris consultus:sed simpliciter
dicit quid de talibus sentiat:nec presumit:nec presu
mere dz ꝙ iudex sequaf suam responsionem:nõ con
trahit ex hoc irregularitatem:ex quo non respondet
ad casum qui se de facto. Sed ⁊ si scienter responde-
ret ad casum qui esset de facto irregularis esset.quia
in culpa est.vt.s.ẜm fratrem Raimun.de pẽna for-
ti.adde quod de ista materia no.iij.dist.omnis autẽ.
in glos.sed nunquid:⁊ in pre.c ex literis:extra ne cle
ri.vel mona.clericis.xxiij.q.vlti.pessima. Itẽ hodie
si eps vel alius prelatus iurisdictionem hñs tempo
ralem precipiat balino suo:vel alicui:ꝙ iustitiam fa-
ciat de quodam maleficio spãliter perpetrato: nõ est
irregularis,vt extra ne cleri.vel mona.eps.li.vj.que
decretalis est contra illud quod nota. communiter
per Ber.Io.⁊ alios.xxiij.q.viij.his a quibus.extra
ne cleri.vel mona.clericis. Item quicquid dicant
Inno.⁊ Ostien.extra de homici.ad audientiam: ⁊
Guil.durã.in spe.in ti. delegato.§.iuxta propositio-
nis.versi.ꝙ si aliquis consulit. Credo salua eoꝝ pa-
ternitate,ꝙ si aliquis consulit alicui ꝙ occidat ali-
quem:ipse tñ cui consulit ab illo occiditur:ꝙ consu-
lens irregularis est:qz dedit operam consilio illiciti
operis:vnde quicquid mali culpa vel casu inde se-
cutum est:sibi debet imputari:extra de homici. con-
tinebaf.c.suscepimus:potuit considerare ⁊ examina
re ⁊ debuit:ꝙ ille poterat ab illo occidi:vnde fit irre
gularis.l.dist.hi qui.c.sepe,nec valet ratio Inno.qui
contradicit ꝙ non fuit in culpa consulens de morte
istius cui consulebat:qz consilium dz intelligi: ꝙ be

ne ⁊ sibi caueret:q debebat occidere: ꝙ tps captaret
⁊ locum ne ipse occideret:vñ si excessit fines consilij
non est consiliario imputandum:nam ista ratio tol-
litur per decre.extra de homici.is qui.lib.vj. ⁊ facit.
ff.de iniurijs:eum qui.§.si iniuria.⁊ op.facit pro hoc
qz in culpa fuit:⁊ cogitare debuit hoc euenire potuis
se.ff.ad.l.aqui.qui occidit.§. in hac. Porro si quis
alicui suadeat:ꝙ pro patria sua vel proximo suo:vel
iure suo:vel ecclesie sue:periculo se exponat: non ab
hoc fit irregularis:etiam si ille ibi moriatur. xxiij.q.
iii.pro membris: ⁊.c.seq.⁊.q.viij.igitur ⁊ seq.⁊.c.cõ
uenior in prin.⁊ prope fi.versi.respondi.⁊ versi.san-
ctus.n. Sed si sciret vel crederet eum moriturũ:tunc
videtur ꝙ fiat irregularis:qz est ordinata charitas:
ꝙ diligat quisque plus corpus suum:ꝙ̃ alterius: de
peni.di.iij.qui.vult. Sed si ei consulat ꝙ indubita-
te morti se exponat:pro honore Christi vel fide vel
pro statu ecclesie:non fit irregularis etiam si mors
inde sequatur.xxv.q.j.sunt quidam.xj.q.iij. non so-
lum.⁊.c.seq.quum christus pro nobis mortem su-
bierit.xij.q.ij. quuz redemptor:extra de homici.pro
humani lib.vj.⁊ sancti martyres pro ecclesia dei san
guinem suum fuderunt:ar.preal.c.conuenior extra ꝺ
homici.sicut dignum:hac etiam ratione excusantur
ab irregularitate inquisitores heretice prauitatis:
scientes ꝙ postꝙ̃ pronuntiauerint aliquem hereti-
cum esse.ille tradetur morti. Sic etiam als multipli
citer procurãdo.ad hoc accedit.xxiij.q.v.si audieris
⁊.q.viij.legi.extra de verbo.signifi.nouimus. Si qs
aũt portat ligna ad hereticos comburendos,pp in
dulgentiam habendam:si illa ligna combusserunt
hereticos:irregularis est:nec cum eo dispensatur.ni-
si per papam,ẜm Guil.durã.facit.l.dist. qui saccum.
xxiij.q.viij.c.si.⁊ tñ indulgentiam habet:qz ista irre
gularitas non prouenit ex peccato:sicut in iudice ⁊
alijs officialibus iuste hoiem condemnantibus. vt.
s.in eodem ca.versi.item iudices. Si quis aũt pro-
pria manu sponte commisit homicidium:fit irregu-
laris:etiam si paganum,vel saracenum occidat.l.di.
clericum qui.⁊.c.de his clericis.⁊.c.penulti. Idẽ est
etiam si non sponte sed casu quum daret operam rei
illicite:vel si non adhibuit diligentia quam debuit:
extra.c.sicut dignum.c.presbyterum:⁊.c.continebaf
c.ad audientiam.c.ioannis.c.si.l.di.hi qui arborem.
c.sepe. Idem est si causam proximam morti dedit.l.
dist.studeat:vel si venenum dedit:de homici.si quis
Si aũt casu committitur homicidium ⁊ dabat ope
ram rei licite:⁊ adhibuit diligentiam ꝙ̃ debuit ex
hoc non fit irregularis:vt no.eo.ti.sicut. Si aũt ali-
quis infirmum vertit vel transuertit in aliud latus
vt citius moriatur:irregularis est consulens ⁊ faciẽs
si ex hoc mors citius fuerit subsecuta:puta qz ⁊ via
anhelitus precludif:vel rumpitur apostema ex vio-
lentia motus.⁊ suffocatur. Idez dico si infirmarius
bona fide voluit infirmum maxime grauiter infir-
mum:vt quiescat ex alios latere:vel supinus:vel ali-
ter:si ex hoc citius moritur,irregularis est:vnde nõ
expedit clerico seculari vel religioso:ꝙ sit infirmari⁹
maxime principalis:qz frequenter credens bene fa-
cere,⁊ iuuare infirmum:mortis ei occasionem pre-
testabit.op.ca. ad hoc extra de eta.⁊ qualita. ad au-
res. Si tñ de ijs ⁊ similibus dubitaf an inde mors
fuerit subsecuta: deponat leuem ⁊ temerariam con-
scientiam ad arbitrium prudentis viri. alioquin eli
gat tutiorem viam,⁊ abstineat:extra de homici. ad
audientiam:cũ concor.ibi positis:de simo.per tuas

ij. Si aliquis tenet ceruum: vel leonem: vel aliam feram que aliquem occidit: non est irregularis: dummodo alias latam culpam non habuerit: vel malitiã non adhibuerit. c. ff. si quadru. pau. fe. di. l. j. ⁊ l. fin. sz Guil. ⁊ Innocen. ⁊ Ostien. qui predicta dubia superius conscripta tangunt in preal. c. ad audientiaz. de homici. ⁊ in vlti. glo. istius. c. in fi. Tradit Osti. duas regulas circa irregularitatem. vna est quod in dubio nec magister nec iudex debet aliquem iudicare irregularem. de peni. di. j. §. pene. ff. de penis. interpretatione. ⁊ l. si preses. Secunda est ꝙ in dubio se vnusquisqz debet irregularem reputare. ca. eorum que leguntur. ⁊ no. preal. c. ad audientiam. de homici. Itez non solum quis est irregularis: si ex eius percussione aliquis interijt: verum etiam si ex hoc infirmitatem contraxerit, vnde mortuus est. extra eo. ti. c. presbyterum. c. ad audientiam. ⁊ l. dist. studeat. extra de cleri. percus. c. ij. Item tenuit Guil. ꝙ si quis se in ineuitabili casu defendat: ⁊ homicidium committit irregularis est. sed istud hodie corrigitur extra in clemē. de homici. si furiosus. per quod. c. determinatur que no. extra eo. ti. c. ij. ⁊ c. sicut dignum. in fi. magne gl. Itē si potui hominem liberare a morte: ⁊ non libero: nō sum irregularis: nisi sim in potestate iudiciaria constitutus. de hoc vide quod legitur. ⁊ no. xxiij. q. iij. nō in inferēda. lxxxiij. di. §. j. ff. de libe. agno. necare. extra de sen. excom. quante. ⁊ c. dilecto. vj. lib. facit pro hoc quod dico. xxiij. q. iiij. forte. no. etiam causa. c. ⁊ q. iij. ostendit. Si autem retraho te volentem liberare hominem a morte iniusta: irregularis sum. q: quodam modo homicidium committo directe. de pe. di. j. periculose. l. di. si quis viduam. facit preal. c. ostendit. Illud etiam notandum, ꝙ si quis occidendi animo, percussit latronem: non tamen letaliter: Latro autem ex aliorum vulnere perijt: irregularis est. vt colligit extra de homici. significasti. ij. resp. j. Idem est etiaz si nō percussit: sed aliquid operis impendit in mortē eius: puta q: latronem detinuit: vel contra eum clamauit: vel huiusmodi. alias autem si clamasset contra eum: non in mortem eius: sed quod caperetur: vel detinuit eum: vel leuem ictum dedit: irregularis non est. fm Inno. c. preal. c. significasti. etiam si ab alijs occidatur. in quibus verbis bene intellectis dñs Inno. vere sibi contrarius est. In hoc enim videtur esse iusꝙ nec auxilium det in mortem alicuius aperte: nec etiã sit in neglectu. q: si culpa eius vel malitia homicidiũ perpetretur: irregularis fit. ⁊ idem si eius negligentia committitur. l. di. hi qui. extra de homici. petrus. Et ideo siue clamat contra latronem: siue euz capiat: seu quocunqz alio modo potuit intelligere ex clamore vel alio actu suo homicidium posse sequi: irregularis est. nisi forte faciat propter periculum corporis sui. vt si timet ꝙ aliquis eum occidere velit. tunc eniz bene potest inuocare ⁊ clamare pro auxilio. q: non intē dit in aliorum mortem: sed in suam liberationez. Et preterea liberat a peccato animam volentis cum occidere. secus si faciat hoc propter periculum rerum: vel si fuge presidio euadere potest. c. ti. suscepimus. sz Guil. Itē si clericus non valens recuperare res suas: tenet furem ne cuz rebus fugiat. donec eum exhibeat iudici: vel eius auxilium inuocet ad res suas recuperandas: non est irregularis: licet fur a iudice postea corporaliter puniatur. quod verum est hodie protestatione premissa: ꝙ ad vindictam sanguinis non intendit. extra de homici. prelatis. lib. vj. ipsa enim ligatio, siue captio, siue sanguinis effusione licita est. extra de homici. c. j. xxiij. q. vj. si res. extra de homici. c. ij. extra de rap. in archiepiscopatu. §. j. in fi. extra de homici. tua. § ad vlti. fm Inno. ⁊ Ostien. qui sic no. eo. ti. suscepimus. vnde si clericus tradit iudici aut potestati furem vel latronem: petens ꝙ euz puniat citra sanguinis effusionem: vel petens rem sibi subtractaz restitui: cum protestationem premissa: licet iudex in eũ animaduerterit: non propter hoc clericus fit irregularis: nec ei nocet, si ad conuincendum latronem: tradiderit insignia. Et idem est si de iniuriantibus sibi vel ecclesie sue deponit querelam: quamuis tales vix absqz sanguinis effusione valeant coarctari. extra eo. ti. tua nos. §. ad vltimum. ⁊ c. postulasti. xxiij. q. iij. maximianus. ⁊ q. v. c. j. ⁊ c. vnum. c. pena. ⁊ c. ff. de bo. liber. qui quum maior. §. j. protestatione premissa. vt preal. c. prelatis. ad idem extra de rap. in archiepatu. extra de iudi. quum non ab homine. extra de verbo. sig. nouimus. extra de hereti. excommunicamus. ij. §. penul. de aposta. a nobis. xxiij. q. v. non vos. Et sunt hic In argumentum nullius irregularitatis notam incurrere eum qui per executores alicuius curie procurauit aliquem capi, propter aliquod delictum: propter quod nec mori nec mutilari debuisset: licet iudex alia inueniens suspenderet eum. non consulo tamen alicui hoc facere: nisi propter emendam suã aut restitutionem rei sue. vt innuit preal. c. prelatis. Si iudex vel officialis insequitur latronem: ⁊ querit a me: vbi est: ⁊ capitur ⁊ occiditur: irregularis sum. q: facto meo mortuus est. l. dist. si quis viduam. Si autem querit latro: ⁊ non potest fugere nisi per alterã de duabus vijs: ⁊ dico ꝙ per h[...]c non fugit: sciens cuz per alteram fugere: Idem si n[...] sciam: irregularis sum q: dicendo ipsum non per [...]ne viam fugere, implico eum per aliam fugere. c. c[...] tra de presump. nonne. tacendum est ergo vel cura[...]ter querentem oportet eludere. xliiij. di. in mandatis. faciunt que no. xxij. q. ij. ne quis. Itē si agenti ad res suas ex post facto placet ꝙ latro suspensus est: ⁊ ratum habet: irregularis est. fm Ostien. extra de resti. spo. cum ad sedem. in fi. Sed salua gratia sua grosse locutus est: q: ratihabitio vel complacentia non inducit irregularitatē: vbi nullus consensus vel cooperatio vel exhortatio precessit: nec eius nomine factum est. c. ff. manda. si vero. §. si post. peccatum enim quod sola voluntate cōmittitur: contraria aboletur. c. extra de simo. c. fi. ff. de reg. iu. nihil tam naturale. extra eo. ti. c. j. Et q: de sola nuda voluntate non tenetur se purgare. no. j. q. iiij. q: presulatus. ⁊ extra de homici. petrus. Preterea nec ratum habere potest quod nomine suo gestum non fuit. expressum hodie extra de sen. excom. quum quis lib. vj. ⁊ extra de reg. iur. ratum. lib. vj. Irregularitas enim ratione homicidij non contrahitur sola voluntate: nisi homo actu occidatur: vt extra de homici. sicut dignum. §. illi autem. in quo. §. non fuit solus animus: sed actus exterior veniendi. xv. q. j. si quis non iratus. Sed nec fit aliquis irregularis propter soluz homicidium: nisi culpa vel voluntas precesserit: vel alias inde sequatur scandalum. l. di. hi qui. c. extra de homici. ex literis. de cleri. egro. tua. Si autem in rixa quis mortuus est: nescit tñ quis illum interfecit: oēs censendi sunt irregulares: ⁊ ab ordinibus repellēdi. q: oēs censentur homicide: saltem quoad promotionem: pp incertitudinez. xxiij. q. vlti. c. vlti. ff. ad. l. aql. item mela. §. si plures. ⁊ hoc tenet Io. predi. c. vlti. ⁊ hoc si oēs percusserunt: si aũt aliquis non percussit: sue est conscientie relinquendũ. fm Ostien. qui de hoc

Notatur Innocentius.

Sugillat Ostiensis.

no. in summa de homici. §. qua pena. versi. sed nunquid ꝙ irregulares omnes sint. facit. lj. di. aliquantos. ⁊ c. si quis. extra de cleri. percus. c. continētia. Si amici tui occidunt aliquem tibi iniuriantem, te inuitore contra tuam prohibitionem: non nocet tibi. vt extra de homi. petrus. ⁊ j. q. iij. quia presulatus. Idē est si te ignorante. c. extra de simo. a nobis. ⁊ c. sicut nobis. ⁊ c. de regularibus. Sed si voluntas turbata fuit: puta quia nec consensisti expresse: nec contradixisti: tibi imputatur. ea. extra de simo. mattheus. immo etiam si sciens tractatum de morte alicuius habitum: non reuelaui: non sum irregularis. quia homicidium non commisi: facto, mandato, cōsilio, vel defensione. l. di. si quis viduam. ⁊ in preal. c. petrus. Si aliquis vadit ad interficiendum aliquem: ⁊ tu eum scienter associas: non eum incitans ad homicidium: nec cum eo super hoc aliqua verba habuisti: vel si habuisti: semper ei dissuasisti: sed quum tibi nollet acquiescere: timens de ipso, eum associas: eo proposito vt si forte aliquis eum insequeretur, eum defendas: etiam si sic homicidium perpetrat, irregularis es. secundū Ostien. vt eo. ti. sicut dignum. §. illi. ⁊ §. fi. Item clericus arma ministrans, si aliquis interficiatur: irregularis est. c. xxiij. q. vlti. c. fi. nomine autem armorū fustes ⁊ lapides intelliguntur. ff. de verbo. signi. armorum. facit quod legitur. ⁊ no. extra de iudeis. ita. Possunt milites ⁊ alios clerici inducere ad pugnādum pro defensione ecclesie: vel fidei: vel reipublice: ⁊ si aliqui ibi interficiantur: ⁊ etiam si presentes sunt clerici: non sunt irregulares. no. xxiij. q. iij. maximianus. no. secundum Inno. extra de resti. spo. olim causam. facit. xxiij. q. viij. vt pridem. nota secundū Osti. in summa de homici. in §. qua pena. versi. illud vero. ⁊ seq. Et breuiter teneas ꝙ ecclesiasticus iudex potest hortari brachium seculare contra violentos: vel hereticos, vel paganos: non vt occidat, vel mutilet: sed vt de terris fidelium expellantur: ⁊ de suis, si fideles impugnant: nec est irregularis: licet aliqui sint hinc inde occisi. xxiij. q. v. de occidendis. ⁊ in preall. c. maximianus. Et no. Inno. extra de homi. petitio: ꝙ licet aliquis in bello iusto percusserit: si tamen nullus inde mortuus sit: nō fit ex hoc irregularis. vt ibi probatur. licet enim ibi de percussione quesitum fuerit: non tamen respondet de hoc: sed de interfectione. In bello autem iniusto: quicunqꝫ auxilium vel consiliū dederit in mortē alterius: vel si culpabilis vel negligens fuerit: ⁊ ex hoc est mors secuta: irregularis fit di. l. quantum. c. sepe. c. si duo. vnde euntes ad bellum iniustum, siue prestent suis fauorem, puta qꝛ ledunt seuerius inimicos: siue terrorem incutiant aduersarijs: scilicet ꝙ fugiant, vel timeant se defendere: vel ꝙ inimici eorum stupefacti eos deserant: si exinde sequatur mors: irregulares sunt. Si vero quis accedit ad iniustum bellum, causa pacificandi: vel alia iusta causa: licet ex eius presentia aliquod robur accrescat suis vel timor incutiatur aduersarijs: non est ei imputandum: dummodo ⁊ de ijs lata negligentia absit omnino. c. a contrario sensu. in preal. c. quantum. ⁊ extra de homici. presbyterum. xxiij. q. v. de occidendis. extra de tornea. c. ij. Potest etiam dici fꝫ Guill. dur. ꝙ clericus qui cum armis vel sine armis interest in bello iusto: saluo eo quod dictum est. s. e. versic. possunt. cum versic. seq. vel in iniusto in quo aliqui interfecti sunt: irregularis est: licet ipse non occidit. Idem dico de seculari: ꝙ siue intersit iusto vel iniusto bello: vbi aliqui interficiuntur: irregularis est: nec poterit promoueri. de hoc. lj. distinct. si quis post. xvj. q. iij. porro xxiij. q. vlti. quicunqꝫ ex clero. nec refert quantum ad irregularitatem, vtrum quis iusto an iniusto bello intersit. quia ita est irregularis qui iuste interficit: vel consilium, vel auxilium, vel fauorem prestat: vel in lata negligentia est in morte alicuius: sicut qui iniuste interficit. legitur ⁊ no. lj. distinc. c. j. in glo. quicunque c. si quis post. extra de cleri. percus. presentium. ⁊ c. fi. expressum. quia talis irregularitas iuste interficiendo, fundata est in defectu: non peccato. vt. s. in princ. istius materie dictum est. Nec videri potest ꝙ aliqs intersit bellis: ⁊ non det opem aliquam saltem adsistendo: vel hostes terrendo: vel cuneum augendo: cōsilium, auxilium, vel fauorem: propter quod est irregularis. lj. distinc. si quis viduam. ⁊ extra de homici. sicut dignum. vnde etiam clericus proijciens lapides in conflictu, etiam ex parte illorum qui violentiam repellunt: irregularis est: si ab alijs sint hinc inde aliqui occisi: licet ipse nullum percussit. vt pre. c. penul. ⁊ vltra de cleri. percus. Clericus etiam non debet preponi bellis: nec ruptarijs: nec ballistarijs: nec huiusmodi viris sanguinum. extra ne cleri. vel mona. sententiam. Tamen iusto bello, quod non ad occidēdum: vel occidendum si resistant. j. e. ver. eodem. sed ad defendendum seu recuperandum sua, geritur: preponi potest: non vt possit directe predictis viris sanguinum preesse: sed vt respondeat militibus: ⁊ sumptus ministret: tractatus teneat: sententiam proferat ⁊ negotia cuncta disponat: sicut faciunt rectores ⁊ officiales ecclesie in terris temporaliter subiectis ecclesie. sic etiam tenet Innoc. preal. c. olim causam. de resti. spo. Potest etiam clericus interesse iusto bello. xxiij. q. iij. maximianus. ⁊ q. viij. hortatur. non iniusto. extra de homici. sicut. ff. ad. l. aquil. item mela. §. ⁊ itē. ⁊ hortari: ⁊ dicere: viriliter pugnate, ⁊ capite. nō dico occidite. ⁊ hoc prius ꝗꝫ veniatur ad actum: seu percussiones. nec obstat extra de homic. ca. j. quia ibi aliquos percusserat. bello autem iam omisso incitās alium ad percutiendum aliquem alium, si sic percussus obierit: irregularis est: maxime si bellum sit iniustum. extra de penis. quod in dubiis no. etiam de hoc per Inno. extra de sent. excommu. dilecto. li. vj. idem est si generaliter seu communiter super bellatores acclamauerit, dicens: viriliter pugnate: vel date illis: vel similia. vnde quicquid dicatur: teneas ꝙ quantumcunqꝫ sit bellum iustum: etsi liceat clericis temporalem iurisditionem habentibus pro defensione vel recuperatione iurium ecclesie bellum indicere: ⁊ hortari ad pugnam, anteꝗꝫ veniatur ad ipsam: si tamē clericus postꝗꝫ peruenitur ad pugnam: ad impugnandum alios, personam suam exhibeat: ⁊ ex facto vel verbo suo contingat fieri homicidium, vel mutilationem membrorum: irregularis est. vt patet in eo quod legitur. ⁊ no. extra de homici. suscepimus. extra de cleri. pug. in du. c. ij. §. fi. ⁊ de cle. ex. mi. c. ij. fm Ostien. q ita no. in preal. c. quod in dubiis. extra de penis. Per predicta non video quomodo prelati ⁊ clerici hispaniarum se ab irregularitate valeant excusare: qui contra saracenos nedum faciunt bellum cum gentibus suis: ⁊ hortantur generaliter christianos ad pugnādum contra eos: sed ⁊ ipsi in bellis intersunt: ⁊ specialiter ad pugnandum ⁊ feriendum hortātur alios: ⁊ ipsi pugnant sicut alij seculares viriliter cōtra eos: feriunt: ⁊ occidunt: nec de irregularitate aliquam sibi faciunt conscientiam: immo magnuꝫ credunt: sed non secundum scientiam. Rom. x. xv. q. j. §. j. ex hoc,

Hispani plati militie vacantes.

christo

christo sacrificium & aliis sicut iudei interficientes discipulos christi. Joan. xv. exhibere. contra quos expresse faciunt iura pre. & expressius. ij. di. c. j. quod loquitur contra hispanos. l. di. clericum. qui paganum. xxiij. q. vlti. c. ij. & iij. & §. his ita. & §. in registro. c. reprehensibile. c. si in mortem. c. conuenior. c. sepe principes. c. his a quibus. extra de cleri. percus. c. penulti. & vlti. extra de vo. & vo. rede. ex multa. §. fin. Si clericus in bello iusto ministrat ballistas seu sagittas ad sui defensionem: & ille cui ministrat postmodum aliquem interficit: si non intendat dans ꝙ ballistarius aliquem interficiat: seu interficere velit: sed ꝙ illos terreat: vel se vel sua defendat, vel recuperet. non est irregularis, quod prosequitur vt no. Inno. extra ne cleri. vel mona. sententiam. Eodem modo non dicimus irregularem illum qui in bello iusto prepositus est exercitui: vt sumptus faciat: & cuncta disponat: si forte precipiat lanceas vel sagittas emi & ministrari: vel ad exercitum vel ad custodiam castri vti: vel si hortatur ad currendum post hostes: vt eis preda hominum vel animalium auferatur: si forte tunc aliquis interficiatur. dummodo solum intenderit ad recuperationem prede: non ad vindictam. talis enim causa remota non nocet. c. xxiij. q. v. de occidendis. secundum Guill. Inno. & Ostien. qui de hoc no. in preall. c. sententiam. Sacerdos etiam vel clericus in duello pugnans, irregularis est. sed si mors vel mutilatio membri non fuerit subsecuta: poterit cum eo suus episcopus dispensare: imposita sibi penitentia de peccato. extra de cor. vi. c. j. & ij. & de cleri. pug. in duel. ca. ij. Si aliquis abortiuum viuificatum procurat occidi: vel causam prestat: irregularis est. extra de homici. si aliquis. ij. q. v. consuluisti. Si dubitatur an de illa percussione fecerit abortiuum mulier: vel an sit viuificatus in dubio abstineat. extra de homici. ad audientiam. Si leuem aut temerariam habet conscientiam: deponat tam: alias contra conscientiam non promoueatur. extra de simo. per tuas. ij. extra de sen. excom. inquisitioni. Si aliquis mori timens, velit aufugere & alius promittit ei pacem: & ei consulit ꝙ nō vadat: & iste propter talem promissionem stetit: & interfectus est in loco vbi mori timebat: & non temere promissa fuit securitas: irregularis est promittens, quia in culpa fuit promittendo quod facere non poterat. Secus si promittens habebat probabilem firmitatem posse firmiter complere quod promisit: puta quia habebat in eos qui interficere querebant illum, patriam vel dominicam potestatem: aut ita erant sibi affinitate vel consanguinitate vel amicitia coniuncti: ꝙ posset eos a tali proposito remouere. c. pro hoc. xxiij. q. v. de occidendis. Filii beneficiati vel feudatarij ecclesie personam ipsius ecclesie interficientes: irregulares sunt: & non possunt vsque ad quartam generationem in clericos promoueri. extra de penis. in quibusdam. Item si litere presentantur alicui principi vel iudici: ꝙ talem homicidam qui in tali hospitio moratur, capiat & suspendat: princeps literas tradit cuidam clerico ꝙ eas aperiat & legat sibi: quod & facit: & ille homicida capitur: & suspenditur: clericus legens irregularis est. sicut responsum fuit per dominum Clemē. papam. iiij. quia ex illa litera lecta homicidium secutum fuit. nec prodest si dicat se ignorasse. quia ipsam primo sibi legere debuit. quod & si non fecit: tamen quācito peruenit ad captionem, debuit sistere: & literas domino reddere: ac si ei diceret, ꝙ talem literam legere nō erat sui officij c. extra. e. de homici. sicut dignum. & ex

ne cleri. vel mona. secundum Ostien. qui ita no. co. ti. sententiam. Quando autem, & per quem possit circa irregularitatem homicidij dispensari: videndum est. super quo notandum est ꝙ cum aliquibus ex predictis irregularibus solus papa dispensat: & cum aliquibus episcopi. vt extra de homici. continebatur. & ca. ad audientiam. Si igitur quis occidendi animo aliquem vulnerauerit: licet vulneratus non fuerit mortuus: vel membrum perdiderit: tamen percutiens irregularis est: & episcopus potest dispensare cum illo: sicut etiam vindicatione vindicte sanguinis: si nō peruenitur ad membri detruncationem. extra de homici. petitio. de cle. pu. in du. c. j. extra ne cleri. vel mona. sententiam. si vero peruentum fuerit ad membri detruncationem, absque homicidio: solus papa dispensat. extra de cor. vi. c. j. de homici. cle. ergo presbyterū. Circa homicidium necessitatis & euitabilis, dicendum est ꝙ talis ad superiores ordines non ascēdet: sed per Papam dispensatur: alias in susceptis non ministrabit. l. di. de his clericis. j. & ij. In homicidio autem ineuitabilis necessitatis, non est dispensatio necessaria: quia nec talis irregularis est. extra de homici. si furiosus. in clemen. Nec homicidio casuali. & si dabat operam rei illicite: & adhibuit diligentiā quam debuit. extra de homici. lator. & c. ex literis. ij. & c. sequen. & c. ioannes. & c. si. Infans autem vel furiosus committens homicidium, non est irregularis. vt in preal. c. in clemen. si furiosus. Quando autem per ingressum religionis tollatur irregularitas no. extra de apost. c. ij. Vltimo nota ꝙ homicidium ante baptismum siue ex officio siue ex voluntate commissum. non facit irregularitatem. xxvj. di. de inde. vbi de hoc lj. di. aliquantos ex his qui post baptismum. ergo secus ante. & ita ibi no. in glos. j. & ca. si quis post acceptum baptismum. ergo secus ante. l. dist. si quis post remissionem. secundum vnam lecturam. j. baptisma: secundum gl. ergo secus ante. & l. di. si quis viduam. ibi. post baptismum. ergo secus ante. Sed Innoc. & Ostien. tenent cum Bar. ꝙ homicidium quantumcunque ex officio & sine peccato per iudicem irregularitatem facit: que non tollitur per baptismum. vt no. in preal. c. si quis viduam. & lj. distinct. in summa. vt no. extra de diuor. gaudemus. in glo. fi. & Ostien. in summa de homici. §. qua pena. ver. & si opponas. Sed idē Inno. no. contra hoc extra de homici. presbyterum. & hoc teneo: quia hoc tenet curia romana: vt no. Archidia. dn̄s meus. lj. dist. in summa. Et vere saluo tanto dn̄o, dn̄s Ostien. in pre. §. qua pena. pinguem habuit intellectum, dicendo ꝙ infidelis iudex: quia in eo nō cadit iurisdictio: peccat iustitiam exercendo. & ideo illa irregularitas tollitur per baptismum. Sed secus in illo qui obedit ei: quia iste non peccat. & ideo ista irregularitas non tollitur per baptismum: quia esto ꝙ apud infideles vera iurisdictio non sit. sicut in principio istius operis latius disputaui. & no. extra de elec. venerabilem. in gl. sic ergo. licet vehementer contradicat. xxiij. q. iiij. quesitum. in eo tamen ꝙ iuste iudicauit: non peccauit: licet meritum non habeat: quia infidelis: non est expressum. xxiij. q. j. §. ex his. item & si ille peccasset: executor exequendo quod nō debuit. vt est expressum extra de tempo. ordi. dilectus. ibi: Ipsi obtemperare non debuit in hac parte. cū cōcor. ibi positis. Multe autem sunt alie irregularitates in iure scripte: & per doctores tacte dispersim quarū etiam aliquas hic recolligo. Et siquidem irregulares sunt neophyti. xlviij. dist. c. j. & ij. l. di. c. j. Nouitius in ab-

Cuius sit cū irregulari dispēsare.

Necessitas duplex

Taxatur Ostien.

Irregularitates alie

batem non eligitur.xli.dist.neophytus.alias.est in.§.
& his omnibus. extra de elec.cum in magistrum. ex
de elec.nullus.lib.vi.Uxoratus non potest sine licen
tia vxoris vouentis continentiam promoueri.extra
de conuer.coniug.coniugatas.xxxi.dist.vt lex.lxxvii.
di.episcopus benedictionem. Clericus ludens cum
laico vnde mors secuta est:irregularis est.extra de ho
micidio.continebatur. defectus etatis scientie & mo
rum in episcopo presbytero & aliis.extra de elec.cum
in cunctis.c.dudum.i.xxxviii.di.per totum. extra de
eta. & quali.ex ratione.Eligens aliquem simoniace.
extra de elec.per inquisitionem.Dans pecuniam vt
in monasterio recipiatur.extra de sta.regu.monachi.
§.si quis.&.§.si vero.sm Jo.de deo.& de simo.veniẽs
sed contra videtur.i.q.ii.quam pio.in fi.sed ibi cõce-
ditur recipi quod sine pactione offertur xviii.dist.de
eulogiis.extra de simo.dilectus filius.i.Dans vene-
na sterilitatis viro vel femine:irregularis est interp-
tatione iuris.xxxii.q.ii.aliqñ.extra de homici. si qs.
Ligans latronem:etsi per alium occidatur. extra de
homici.suscepimus. quod qualiter intelligatur. s.in
ista materia posui.in ver.illud etiam notandũ. c.&.
seq. Auaritia magna impedit.lxxxv. di. archidiaco-
num. Nimia simplicitas impedit.xxxix.dist.petrus.
xlvii.di.de petro.Contrahens in sacro ordine irregu
laris est:donec cum eo dispensetur.extra qui cleri.vel
vo.c.i.&.i.extra de cleri.con.sane.ii.xxviii.di.presby-
terum.& nihilominus hodie excommunicatus.vt in
cle.de consangui.& affini.eos qui.Homicida casualis
etiam dans operam rei licite.si non adhibet diligen
tiam quam debet.extra de homi.ex literis. &.c. dile-
ctus.&.c.tua.&.c.pen.& vlti.Qui semel fuit hereticus
non dispensatur per papam.xii.di.nos consuetudinẽ
i.q.i.quod quidam.&.q.vii.conuenientibus. Accusa
tio criminalis.lxxxi.dist.tãtis. Magna infamia.ex-
tra de accusa.accedens.&.c.eps.& de simo. accusatũ.
xxv.di.primum.extra de excel.prela.inter dilectos.
Dans pugilem qui mutilat vel occidit.de cleri.pug.
in duel.c.i.&.ii.Damnatus per sententiam de pecca-
to criminali:licet egerit penitentiam:quũ remaneat
infamis.i.q.vii.c.i.&.c.si quis omnem.extra de tem-
po.ordi.c.si. Laici de iure communi non eligunt ad
aliquam dignitatem.lv di.hoc ad nos.&.c.seq.lxi.di.
c.i.ii.iii.&.iiii. Scrupulus conscientie de simonia pre
lati impedit ad promouendum.extra de simo.p tuas
ii. Lapsus ad suum ordinem restitutus.l.di.qz sancti
tas tua.Existens in minoribus ordinibus,non eli-
gitur in episcopum.lx.di.nullus.extra de elec.dudũ.
i.Ordinatus sub conditione non petendi beneficiũ
si presentatur irregularis est.extra de simo.per tuas.
iii.&.c.pen.Resistens predonibus, & aliquos vul ne
rans,si per alios tunc aliquis occidatur.extra de cle-
ri.percus.c.i.& vlti l.di.de his. Homicida presumpti-
ue.li.di.aliquantos.c.si quis post.liii.di.c.i.lv.di. pu-
scis.c.nullus.c.qui partem. Suspectus de heresi pus
qz se purget.de pur.ca.inter solicitudines. Facinoro-
sus.illiteratus, bigamus:que virginem non est sorti
tus vxorem. ab adolescentia in circo positus a sortis
legis.corpore vitiatus,seruilis vel originarie condi-
tionis.Curie obligatus:vel ratiociniis,publice peni
tens,neophytus,hi casus sunt.lv.di.c.i.xxxiiii.di.pre
cipimus. Obligatus voto donec intret religionem.
extra de vo.per tuas.Intrinseca , & extrinseca dimi-
nutio:vt illiteratura & infamia.i.q.i.§.si ergo.§. ecce.
c.vilissimus.c.hi qui.Credentes & fautores episcopo
rum hereticorum.de here.excommunicamus.§.cre-
dentes.c.pen.& vlt.Carens oculo.lv.di.si euãgelica
Baptizatus pro egritudine.lvii.di.c.i.Filii raptorũ
monialium & vi oppressarum.i.q.vii.tali.cum pre.§.
xxxvi.q.ii.eos.&.c.vlti. Incedens armatus ad necã
dum hominem:etiam si per alios:non per se quis ibi
occidatur,dans fauorem consiliũ preceptum defen
sionem perpetuo sunt irregulares.extra de homic.si-
cut dignum.& de cleri.pug.in du.c.ii.l.di.miror.xxiii.
q.i.c.pen.& vlt. Filii, damnatorũ de crimine lese ma
iestatis vi q.i.§.& verum. Jurans qp non erit cleric⁹
xxii.q iiii.§.vlt.lxxxv.di.archidiaconum. Eps renũ
tians factus monachus.vii.q.i. hoc nequaqz.c. sta-
tuimus.extra de renun.post trans. Damnatus de in-
iuria illata ratione ecclesie in psona pape.xxiii.q.iiii.
guilisarius. Imperitus medicus sub quo periclitan
tur homines.extra de eta.ad aures.& de hoc.s.latius
dixi.Dans vel promittens aliquid pro electione.i.q.
i.eos.&.q.vi.c.i.&.ii.viii.q.ii.illud.&.q.iii.talia.&.c.ar
taldus. Imperfecte recipiens manus impositionẽ
vel vnctionẽ extra de sacra.nõ ite.c.vlt. & sacra vnc.
c.i.Habens filios naturales. & qui non est literat⁹ vel
catholicus vel legitime etatis.& qui non est instruct⁹
in ordine clericali.in aut.de sanctis.epis.§.i.ii.iii.&.iiii.
&.§.clericos autem.xxxiiii.dist.precipimus. Contra
hens cum electa,vidua,meretrice,ancilla,vel ctiã pu
blicis spectaculis mancipata.xxxiiii.di.si quis viduã
l.dist. si quis viduam. extra de biga.c.i. Ratiociniis
obligatus.lxi.di.ossius.liii.di.c.i. extra de obli. ad ra.
c.i.Excommunicatus vsqz quo absoluatur.xxiii. q.
i.audiuimus extra de or.ab episcopo.qui resi.c.ii. de
excep.c.inter.c.vlti.extra de senten.excom. cum illo-
rum.de elec.venerabilẽ.Clericus peregrinus. ex de
cleri.pere.per totum.lxxii.dist.per totum.xcviii. dist.
per totum . Consentiens electioni facte per laicum.
extra de electio.quisquis. Publicus concubinarius
donec peniteat.& secundum Ostien.donec cum eo di
spensetur.xxxii.di.verum.lxxxi.di.si qui clericorum.
extra de cohabi.cleri.& mu.nostra.c.si.in aut.de san-
ctis.epis.in princ. Monachus de facto contrahens.
xxvii.q.i.quotquot.c.monachus.c.vt lex.xxi.q.i.quo
modo. Obligans ecclesiam suam pro alienis debitis
extra de solu.c.ii. Percutiens grauidam aborsum vi
uificatum facientem.xxxii.q.ii.moyses.extra de ho-
mici.sicut ex literarum.Habens plura beneficia cum
cura sine dispensatione.dudum.ii.de preben.cum iã-
dudum.Stans in habitu monachali vltra annum:
etiam sine professione expressa: non poterit in seculo
promoueri.extra de regula.ex parte.Depositus p sen
tentiam:nisi restituatur.xi.q.iii.episcopus presbyter.
Femina qualitercunqz corrumpatur: inter virgines
non consecratur.xxxii.q.v.illc.xv.q.i.c.vlti.xxvi. dis.
acutius. Electus simoniace etiam ignoranter ineli-
gibilis est:quantum ad illud beneficiũ.extra de elec.
super eo.&.c.si alicuius.i.q.v.c.i.&.c.presentium.extra
de simo.insinuante Ultores iniuriarum.xlvi.di. sedi
tionarios.i.q.vii.si quis omnẽ.Clericus gubernans
naues ad pugnam:si inde mors sequatur:vel mutila
tio.& incitans ad bellum:vel etiam bellans.extra de
penis.quod in dubiis. Incante occidens puerum di
sciplinę.extra de homici presbyterum. Filii patrono
rum occidentium prelatos.extra de penis.in quibus
dam. Regularis sine licentia abbatis promotus.ex
de tempo.ordi.ad aures. Promouens aliquẽ vno
die ad duos sacros ordines:vel die q̃ nõ debuit.extra
de tempo.ordi.dilectus.&.c.cũ quidã.c.literas.c. con
sultationem. Is cuius filius paruulus propter eius

incuriam moritur. extra de peni. ⁊ remis. quesitum. Iniuste sine scriptis excommunicans. de senten. excommu. cum medicinalis. lib. vj. Iudex aliquid faciens per gratiam vel per sordem. extra de re iudi. cũ eterni. lib. vj. Demoniaca vexatio. xxxiij. distinct. communiter. c. vsq; ⁊. vij. q. ij. c. j. ⁊. ij. hoc tamẽ scias, ꝙ demon cuiusquam animam nequit intrare. nec. n. pars intrat partem: nec totus in totam. nec pars in totam, nec totus in partem: quum demon ⁊ anima sit simplex: nec possit diuidi. Mirum autem non est spiritum malignum spiritui humano insensibiliter contingari: ⁊ occultam suadendi vim ad ea que libita sunt exercere. est enim inter eos sicut inter homines, quedam substantie spiritualis similitudo atque affinitas. altrinsecus vero eos sibi inseri vel vniri ita vt capax alter alterius esse possit: omnibus modis impossibile est. hoc namq; solum deitatique substantia incorporea. xxiiij. quest. iij. c. penulti. versi. antropomorphite. simplexq;. extra de sum. tri. c. j. in princ. natura est: verisimiliter tribuetur. Nec obstat de arreptitijs: qui non suas sed illorum voces ⁊ gestus voluntatesq; depromunt. ꝙ non ita putandum est vt anime ipsius penetrantes substantiam: ⁊ velut vniri ei: ⁊ quodammodo induti ea: sermones ac verba per os patientis emittant nullo namq; modo istud ab eis fieri posse credendum est. Nec enim per aliquam anime diminutionem, sed corporis debilitatem, hoc euenire manifesta ratione deprehenditur. quum. s. in membris illis in quibus vigor aie continetur immundus spiritus insidens, eisq; importabile atq; immensum pondus imponens: obscuritate teterrima, intellectuales eius obruit ⁊ intercipit sensus. Quod nonnunq; etiam vini febrisq; vino, ecu nimij frigoris, alijsq; qualitatibus extrinsecus superuenientibus videmus accidere. quod ne beato Iob diabolus qui carnis acceperat potestatem moliretur inferre: precepto domini prohibetur, dicentis Iob. j. Ecce trado eum in manus tuas. tantum animam illius custodi. secundum aliam translationem. i. tantummodo amentem eum ne facias: debilitato anime domicilio: ⁊ obruas intellectum ac sapientiam resistentis: principali. s. cor de eius tuo pondere prefocato. secundum Ioan. cassi. qui ita no. in collatione Sereni de nobilitate aie ⁊ nequitijs spiritualibus in lib. collationum: ⁊ est collatio. vij. Item pp humorem melancholicum: vel alio iusto dei iudicio nobis occulto: ex diuina permissione fatigare potest corpus ille immundus spiritus. quod (vt dicit Gelasius) necessaria probatione videri poterit. vt s. carnes comedat indistincte. nam carnes melancholice: vt sunt hircine, leporine, ⁊ hedine, ⁊ similes, prouocant demones. vt. vij. q. ij. c. ij. legitur. ⁊ no. sicut econtrario iaspides eos fugant. xxvj. q. vlti. c. vlti. non dicit ibi de iaspidibus: sed dicit ibi. c. Hieronymi. Demonium sustinenti licet petras vel herbas habere sine incantatione. sed dicunt lepidarij ꝙ virtus iaspidis est contra demones. de arreptitiis legitur ⁊ no. xxxiij. dist. communiter. Epilepsis (vel lannius Epilepsia) irregularitatem etiam inducit. extra de elec. cum inter canonicos. Et scias ꝙ hec est duplex: vna que fit ex defectu medulle: ⁊ talis patitur interlunium: ⁊ vocatur energuminus. qui qualiter liberetur vide de consec. di. v. omni die. vbi de hoc legitur ⁊ no. xxxiij. di. exorcista. vbi no. vnde descendit energuminus ⁊ dicitur. vnde energuimini secundum illas duas gl. dicuntur lunatici: ⁊ obsessi a demonibus. ⁊ dicuntur ab en ꝙ est in, ⁊ erge ꝙ est labor, ⁊ mene ꝙ est defect⁹, ⁊ neos quod est mens: quasi in defectu mentis laborantes. Secunda vocatur caduca cum videlicet cadit in terram ex perturbatione spiritualium: que curabilis est ⁊ talis debet per annũ ab officio abstinere. ⁊ de hac quidem loquuntur canones. xxxiij. dis. maritum. ca. communiter. vij. q. ij. c. j. perpenditur autem ꝙ nõ fit demoniaca passio: qr quum cadit in terram: non loqtur sicut demoniacus: nec voces confusas cũ spume iactatione emittit. c. preall. c. communiter. vij. q. ij. c. ij. Si ergo nõ cessat passio: perpetuo a celebratione abstinebit. alias autem potest. vt in. c. communiter. vij. q. ij. c. j. Porro etsi liberatus credatur: semper tñ secũ habebit socium vicini solaminis adiutorem. qui eo casu deficiente missam consummet. ⁊. ij. q. j. nihil. c. illud. Corporis vitium in membris insignibus. lv. di. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. qui partem, ⁊ tribus. c. seq. extra de cor. vi. c. ij. ⁊. iij. Unde scienter se castrans deponitur. lv. di. si quis a medicis. ⁊. c. prece. ⁊ tribus. c. seq. super quo distingue. vt eo. ti. c. si. ⁊. lv. di. in summa. Periuriũ voluntarium ⁊ offertorium extra de iureiur. querelam. ⁊. c. tua. ⁊ tales infames sunt. xxij. q. v. si quis conuictus: Crimen vsurarum. xlvij. di. de petro. ⁊. c. j. ⁊. ij. ex̃ de vsuris. preterea. xiiij. q. iiij. si quis oblitus. ⁊. c. quoniã. extra de excess. pre. inter dilectos. Excõicatio. extra de sen. excom. cum illorum. c. monachi. Uiolatio autem minoris excommunicationis non deponit: sz impedit. extra de cleri. ex. mi. c. si. dispensatur cum promoto, ⁊ hoc per solum papam. extra de elec. illa. ẽm Guil. in repertorio in rubrica he sunt irregularitates in. §. attendendum. ver. violatio. sed Io. an. no. in p̃. c. de cleri. ex. ꝙ eps potest cum tali dispensare. Interdicti a papa positi violatio: vel eius sententie maliciosa violatio. xj. q. iij. theogaldum. de excess. prela. tanta. ij. q. j. scelus. extra de postu. patet. ⁊ per solum papam dispensatur. vt in. c. tanta. Seruitus. liiij. di. per totũ ⁊ extra de seruis non ordi. per totum. Curie obligatus. lj. di. c. j. ij. ⁊. iij. liij. di. c. j. extra de obli. ad ratio. c. j. in aut. de san. epis. §. j. ⁊. iij. Infames etiam omnes irregulares sunt. qr promoueri non possunt sine dispẽsatione. qr p̃mouẽdi oportet ꝙ sint bone fame. viij. q. j. licet. extra de excess. pre. inter. expressius. vj. q. j. infames. vbi multa genera infamium. de hoc. ⁊ legitur ⁊ no. c. causa. ⁊. q. omnes vero. Est autem sciendũ qd infamia est fame priuatio, fit autem fame priuatio, p capitis diminutionem: maiorem: ⁊ mediam: non aũt per minimam. ff. de va. ⁊ extra or. cog. l. pen. §. extimatio. Quid autẽ sit fama: no. iij. q. vij. §. porro. extra d cohabi. cleri. vestra. Est autem fama vt ibi nota. illese dignitatis status: vita ⁊ moribus comprobatus. vt in. l. pre. §. extimatio. Et ẽm Tulliũ: gloria que accipit pro fama: est alicui⁹ dicti vel facti magni frequẽs fama cum laude. Irrogat autem infamia ex genere delicti: qñq; ex genere facti. que omnia vide ⁊ exẽplificant. vt in pre. §. porro. Repellunt autem infames ab ordi. vt dictum est. ⁊. j. q. j. §. ecce si clericus. §. seq. ab officio p̃cura. iudicis: aduocatiꝫ ⁊ testis: ⁊ a dignitate: ⁊ generaliter a quolibet actu legitimo. iij. q. vij. c. j. ⁊. §. tria. extra de testi. ex parte. A presbyteri. ⁊. c. testimonium. ⁊. c. licet. ⁊ de testi. co. preterea. de excep. c. j. ⁊ de excess. pre. inter dilectos. Rñ. potest. suscitatus, C. de infami. l. vnica. lib. x. C. d dignitate. l. ij. li. xij. Remittitur autem infamia a principe ⁊ a senatu. ⁊ ecclesia habet senatum. xvj. q. j. ecclesia. per priuilegiũ. ff. d post. l. j. §. deinde. ⁊ seq. extra de simo. ex diligenti. per epm qui ⁊ princeps est. xxxv. di. ecclesie. j. q. vij. con-

[Margin notes, left:] An mortaliũ aias cacodemones ingrediant. — Quo pacto quis a maligno vexet spũ — Melancholic⁹ humor. — Iaspidis natura. — Energumini qui.

[Margin notes, right:] Excõicationis violator. — Infamie descriptio — Fama qd — Infamia multifariã remittitur.

uenientibus.ver.item tharasius.in casibus in quib[9] habet dispensare.vt no.ij.q.iij.§.hinc.& no.j.l.c. vers. xxvj.& colligitur de hoc per Innoc.& Ostien.de re iu di.cum te.non.l.di.dño sancto.xvj.q.j.ecclesia. extra de simo.insinuatione. Item si maiori q̃ debeat quis subijcitur pene: vel si pro pecuniaria corporalis infli gif.ff.de his qui no.l.quid ergo.§.pena grauior. &.ff. de penis.l.inde seruorum.§.vlti.ff.de decurio.l.ad tẽ pus.ff.ad munici.l.ordine. Item per appellationem releuatur infamia: si appellans eam prosequatur.ff. de turpilia l.j.§.vlt.C.de tempo.ap.l.vlti.§.pen. Qualiter autem canonica infamia remittatur.no.vij.q.j. omnes leges. Sententia vero arbitrorum non infamat.ff.de his qui no.infa.quid ergo.§.ex compromisso.quod qualiter intelligatur no.extra de resti. in integ.causa.gl.fi. vt autem super hoc plenius informeris:nota qui sunt infames.

Quid sit infames:& de multiplici infamie specie. Cap. 49.

Infames qui sint,

Sunt autem infames fures.homicide,sacrilegi,raptores,venefici,periuri,sortilegi, & eorũ consultores,statuta ecclesiastica cõtemnentes. Normã legis christiane abijcientes,capitalib[9] criminibus irretiti,ambitiosi, res ecclesie iniuste auferentes de bellis publicis fugientes,sepulcrorum violatores,maleficí, & contra innocentes,animos principium prouocantes, anathematizati pro scelere.iij.q.v.constituimus.vj.q.j.infames.iij. q.iiij. consanguineorum. Compellens aliquem iurare inique,& periurio consentiens.xxij.q.iiij.inter cetera.&.xxij.q.v.si quis cõuictus. Ex sola fama incestus incurritur infamia popularis.xxxv.q.vj.notificamus. Incestuosi:& eis cõsentientes:& nati ex eis.iij.q.iiij. consanguineorum. xxxv.q.ij.&.iij.coniunctiones.vj.q.j.infames. Irrogans iniuriam.xxij.q.iij.inter cetera.in fin. Contrahens matrimonium sine dote:q2 non presumit matrimonium: vel sine sacerdotali benedictione. vt in preal.c.consanguineorum. Habens simul duas vxores vel spõsas:vel nomine eius quisq̃3.extra de biga. nuper.C.de incestis nup.l.ij.ff.de his qui no. infa. l.j. & fi. Increpatus a patre vel a iudice causa cognita.& hoc de facto.C.ex qui.causis infa.ir.l. ea que.&.l.verbum.&.l.interlocutio.&.ff.e.l.ob hoc. Sodomita. Locans operas ad pugnandum cum bestia. & Improbus aduocatus.iij.q.vij.§.tria.ver.alijs, & seq. & l.si quis ad ea.ff. de postul.l.j.§.item. &.§. & qui.C.eo.ti. quisquis.C.de adul. cum iur. Rei criminis lese maiestatis & filij eorum.& pro eis intercedentes.vj.q.j.q[2] quis cum militibus. Homagium pro re spirituali faciens.extra de simo.ex diligenti. Illegitimus remouetur a dignitate:nisi sit inopia aliorum.C. de dignita.l.ij.lib.xij.ff.de decur.§.spurios.C.de inoffi.testam. fratres vel soro. Carmen famosum vel libellum dictans,& non probans: sed in via vel alibi projiciẽs. iiij.q.iij.versic.ob carmen.v.quest.per totum.institu. de iniur.circa prin. Notarij,iudices,aduocati, defensores,fautores, receptores hereticorum, & credentes. extra de here. si aduersus.& cap.excommunicamus.§.credentes. Mulier nubens intra tempus luctus secundum.l & que nubit contra sacramentum factum pro tutela.ff.de ritu nup.palaz.§. que in adulterio.C de secun. nup.l.j. &.ij.ij.quest.iij.§.hinc tollitur.& in auf. de resti. & ea que pa.§. vnum. C. ex quibus causis.infa.irro.l.decreto.sed hoc tollitur secundum canones extra de secun.nup.c.penul.& vlt. Omnes qui sunt infames secundum.l.vel qui secundum l. morte puniuntur: infames sunt secundum canones.vj.quest.j.infames.iij.quest.ij.§.hinc tollitur.iij. quest.iiij. consanguineorum.vj quest.j.omnis. Omnis existens in mortali notorio & omnis excommunicatus,infamis est infamia canonica.vj.quest.j.illi. & cap.omnes.vbi de hoc.& per totum.iij.quest.v.constituimus. Corruptus & corrumpens pro falso testimonio dicendo.xxij.quest.v.si quis conuictus.iij. q. v.constituimus. Secus in eo qui quia vacillauit captus est. extra de penis super his . quia genus pene per se non infamat:nisi sententia precedat.vt ibi no. Veniens contra pactum vel transactum iuratuz. C. de transac.si quis maior. Qui suis culpis exigentibus, non possunt ad sacerdotium prouehi.vj.quest. j.omnes.j. Leno.& Lena.& Ludentes in scena. ff. de his qui no. infa.l.j.&.ij.§. vlti.versic. quid sit Scena labeo definit.& ponitur hoc verbum de consecra.distinct.v.non oportet.l.distinct.ij.scenicis.inde scenicus idest goliardus,vel ribaldus,vel buffo vel ioculator.de quo no.extra de simo.& si questiones.in glo. aliud.in fin. Joculatores autem dicuntur quasi iocilatores in publicum. extra de vi. & hone. cleri. cum decorem, faciunt enim spectaculum proprij corporis.vt.l.pre.de his qui no.infa.lib.ij.§.fi. Goliardus autem vulgare est gallicorum. Buffones vulgare tuscorum. de his legitur & not. per Joan. an. extra de vi.& hone.cleri.clerici.& cap.quoniam clericalis.lib. vj. Dans pecuniam ne actione famosa conueniatur. secus si gratis: & pro bono pacis. ff. de his qui no. infa.l.j.§.pactum.&.l.athletas.§.vlti.&.l.quoniam.& l.iu actionibus.& no.xxiij.quest.iiij.si illic.in glos.iudicis authoritate. Episcopus exigens procurationes:& non visitans.x. quest.j. relata. Calumniator: si pronuntietur calumniator: & non aliter. v. quest. vj.quia iuxta.C.de calum.l.iij. Calumniose accusans: & non probans.ij.quest.iij.cap.j.§.hinc tollitur.&.§. notandum. circa princip. versicu.sin autem.&.ff. de his autem qui no.infa.l.j.&.iij.quest. iiij. consanguineorum.vj.quest.j.infames. Monachus vel monacha filios procreans.xxvij.q.j.impudicas. Detractores: & morum contemptores.vj.quest.j. deteriores. Inobedientes suis prelatis.xj.quest.iij.si autem. Accusatores & persecutores prelatorum: vel patrum: vel sacerdotum. iij. quest.iiij. clericus. & cap.sequen. & cap.consanguineoruz.vj.quest j.infames. Parans insidias suo prelato . & qui ei infestus est. xj . quest.j. statuimus. Conspirantes & coniurantes contra suos prelatos. xj. quest.j.conspirationum. Locum viuentis occupans.iij.quest.ij.audiuimus.vij.quest.j.presentium.cap.non furem.ea.cum qui.ij.quest.j.in primis.extra de excel.prela.cap.j. Histriones:scilicet qui ludibria corporis faciunt. vt pote qui gesta aliorum ludibrio sui corporis representant.secundum Hugo. Magici.& Excommunicati.& turpitudinibus subiecte persone maculis aspersi.iiij.q.j.c.j.&.ij.vnde eis nõ datur eucharistia.de conse.dist.ij.pro dilectione.&.ca. seq. Miles ignominiose ab exercitu remissus. ff. de his qui no.infa.l.j.&.ij.§.ignominiose. Fatigans iudicem malitiose appellando:& eũ diffamando.& hoc secuta sententia.C.de appella.a proconsulibus. in fi. Simoniaci, dans: recipiens: emptor: & vendi-

Infamia canonica.

Scenici & Joculatores.

tor:

Infamia iuris.

toꝛ:mediatoꝛ:⁊ interuentoꝛ.j.q.iij.c.vlti. xv.q. iij.sane. Infamia iuris est quum quis per sententiam cōdemnatur.sed non semper:nisi damnetur de publico crimine.vnde pater accusans seruos generi, de veneno dato filie,non fit infamis: licet sit per sententiam de calumnia condemnatus. Secus si esset publice iudicium.ff de pu.iu.l.infamem.⁊.l.vlt.ff.de postu.item senatus.j.rn.ff.de procur.l.pen.⁊.ff.de his qui no.infa.l.j. Qui iussa apostolice sedis libenter ⁊ sciēter trāsgreditur.iij.q.iiij.si quis a suo. Heretici.⁊ Schismatici omnes. Apostate.⁊ omnis qui non est christianus vt Iudei.⁊ Pagani.⁊ alij.iiij.q.j.c.j.ii.qō.vij.alieni.iij.q.iiij.alieni.⁊.c.beatus.⁊.c.si quis a suo.C. de summa trini.l.j.in fi.vj.q.j.infames.⁊.c.illi.⁊.ca. beatus. de aposta.tue.vj. q.j.infames. Exigens vsuras vsurarum. Veniens contra transactionem iuratam. Miles aliena predia conducens. Senatoꝛ contrahens cum muliere scenica.C.ex qui.causis infa.irroga.l.improbum.C.de transac. si quis maioꝛ.C. loca.l. vlti.C. de naturali.li.j.distin.ius gentium. Publicus aleatoꝛ. Mutuans in ludo.xj.pro.xij.extra de excel. prela.inter. Iudex iudicans vel aliquid faciens contra conscientiam:per gratiam vel per soꝛdes, scienter in preiudicium alterius. extra de re iudica. cum eterni. ibi.fame sue prodigus li.vj. Condemnatus interdicto.vnde vi vel accusatione furti.C.ex quibus causis infa.irro.furti.ff.de obse.a liber.patro.prestan.l.ij. de his qui no.infa.l.j.non tamen crimē stellionatus infamat.ff. de cri. stelli. l. ij. nec est contra.ff. de his qui no.infa.quid ergo.vt ibi no. Item actio vi bonoꝛum rap. ⁊ iniuriarum. ⁊ sepulcri violati. ⁊ doli mali. ⁊ consimiles. ⁊ hoc per sententiam. ⁊ non aliter.ff. de his qui no.infa.l.j.⁊.ij.⁊.C.de sepul.vio.l.j. Actio pro socio tutele:⁊ mandati depositi:si suo nomine ⁊ non alieno quis ⁊ directe non contrario iudicio agit in his. ⁊ hoc secuta sententia: ⁊ non aliter. hoc probatur.ff. de his qui no.infa.l.j.⁊.l.furti.§.si quis. instit. de suspec. tuto.§. suspectus.C. ex qui. causis infa. irro.l.vlti.insti.de pe.⁊ re.liti.§.ex quibus. Qui astute priuilegium principis interpretatur. C. de legi. ⁊ con. l. ij. Tutoꝛ ⁊ curatoꝛ qui pupillam sibi vel filio maritauit.C.de interdic.ma.si tutoꝛ. Adulteri.vj.qō.j.infames.iij. quest.v. constituimus.ff. de ritu nup.l. palam.§.vlti.⁊ versic. Indulgentia principis penaz tollit: infamiam relinquit. C. de gene. aboli. l. vlti. que est.ij.quest.iij.§.notandum. versic indulgentia. Accusatoꝛ accusationem non prosequens: ⁊ in vltimo termino non comparens. ⁊ hoc per sententiam. C.vt infra certum tempus.l.j. ⁊ ad sena. consul. turpilia. l. ij. Reus latitans in causa criminali secuta sententia. C. de requi.reis l.vlti. Preuaricatoꝛ condemnatus: non alias.ff. de preuari. l. si is decus. C. ad sena consul. turpilia.l.ij.⁊.ij.q.iij.§. notandum.§. de his qui no.infa.l.j. Is qui a senatu propter turpitudinem motus est.ff.de sena.l.ij.iij.quest.vii.§.in p̄uer. Remotus propter dolum ab administratione. C.de suspec.tuto.l.vlti. quod dic vt no.extra de simo. per tuas.in fi.in glo.nisi quis. Tutoꝛ vel curatoꝛ inuentarium negligens facere, qui vt suspectus remotus est.C.arbi.tu.veteris. in fi. Decurionem aut nobilem toꝛmentis subijciens.C.de decur.l. omnes iudices. li.x. Sciendum est q̄ in aliquibus ex premissis casibus aliquis est infamis ipso iure:vel in aliquibus de facto. ⁊ in aliquibus per sententiam irrogatur infamia. vt studiosus in ipsis concoꝛdantijs poteris inuenire.

De potentia episcopoꝛum. Cap. 50.

QUia episcopus sub vicario christi vniuersali Romano pontifice:⁊ ipse dei vicarius est in parte sue solicitudinis:⁊ personam christi habet:vt.xxxiii.q.v.mulier debet. Et oꝛdo episcopoꝛuz quadripertitus est.i.in patriarchis:archiepiscopis: metropolitanis:atq̄ episcopis.xxj.di.cleros.circa prin. Et quid pertinet ad episcopum:⁊ ad tres superioꝛes p̄tinet:quum omnes sint episcopi: Ideo de episcopoꝛum potentia: quam habent quantum ad ministrationem ⁊ iurisditionem a papa: ⁊ ab ecclesia romana. vt.xxij.di.c.j. ⁊ de eoꝛum dispensatione subijciamus.vt ex hoc pape vniuersalis potentia clarius elucescat. Ad cuius materie euidentiam clarioꝛem primo enumerabimus casus in iure scriptos in quibus eis a iure permittitur dispensare: ⁊ ius commune relaxare. Consequenter vero illos in quibus dispensare prohibentur. Ultimo quid iuris sit de hac materia, supponemus. Potest ergo dispensare episcopus.primo cum oꝛdinato extra. iiij. tempoꝛa. vt legitur ⁊ no.per Bernar.extra de tempo. oꝛdi. consultationi. Sed Innocen.⁊ Ostien.contra. cum quibus sto.per.c.e.ti.c.cum quidam. ⁊.c. dilectus. ⁊ per ea que notaui.s̄.xlv.c.§.sciendum.ver.xlij. Secundo vt quis habeat duas ecclesias intitulatas.lxx.di.sanctoꝛum.secundum Innocen.sed non curatas. extra de elec.duduz.ii. extra de preben.de multa. Tertio dispensat cum oꝛdinato ab alieno episcopo, inconsulto pꝛoprio vel contempto.extra de offi.archid.significastis.vbi ita tenet glos.j.lxxj.di.c.j.ii.⁊.iij.⁊.ix.q.ij.lugdunensis.vide quod scripsi.s̄.xlviij.c.§.⁊ primo.ver. item oꝛdinatus. Quarto cum eo qui ignoꝛanter recipit oꝛdinem ab episcopo qui renunciauit episcopali dignitati.vt extra de or.ab episcopo qui re.c.j. Quinto cum oꝛdinato ignoꝛanter ab excommunicato. vt e.t.c.ij.⁊.ix.q.j.c.ii. Sexto vt duo ad vnam prebendā eligantur.quod dic vt no.extra de preben.tue. Septimo cum clerico propter crimen vsure per episcopum officio beneficioq̄ suspenso. vt no. extra de vsuris.ca. preterea. Octauo cum adultero ⁊ criminibus minoꝛibus irretito post penitentiam.vt.xxxiiij.di.fraternitas.extra de iudic.at si clerici.§.de adulterio.extra de tempo.oꝛdi.c.si. Nono cuz pugnante in duello.extra de coꝛ.vi.c.j.⁊.c.extra de cle.pug.c.j.quum tamen inde moꝛs vel membri detruncatio non fuerit subsecuta.qz tunc non potest.xxiij.q.viij.his a quibus.sed ⁊ tunc potest in beneficio dispensare.vt.e.ti.c.ij.⁊.l.dist. studeat.ad fi. X. in multum enoꝛmi crimine ⁊ notoꝛio vt probatur ⁊ no.secundum Innoc.extra de coꝛ. vi.c.j.⁊ extra de apo.c.ij.⁊ in capitalibus criminibus occultis.l. dist. de his vero. ⁊ de hoc extra de tempo. oꝛdi.ex tenoꝛe. Xj cum sacerdote simul plures concubinas habente.extra de biga.quia.xxxiiij.distinc.fraternitatis. Xij. cum alienigena instituto in ecclesia per eum qui instituere non poterat.extra de cleri.pere.ca.fin. Xiij.cum presbytero de facto cum virgine matrimonium contrahente, quoad executionem officij.extra de cle.con.sane.ij.vbi etiam de hoc no. Similiter ⁊ cum diacono.ex̄ qui cleri.vel vo.c.j.dū non tn̄ contrahant bis.xxviij.dist.presbyterum. vel etiaz cum coꝛrupta.vt extra de biga c.ij.pen.⁊ fi. Xiiij. cuz diacono qui vulnerauit alium diaconū: ⁊ matrimo-

Cum qb9 potest eps dispēsare.

niũ de facto contraxit. ſʒ Inno. extra qui cle. vel vo, c.j. Sed Ber. illud intelligit ibi factum fuiſſe authoritate mandati aplici. extra de ſen. excom. cum illoꝝ, ſto cum Inn. pp ea que no. in ver. ſupra proxime poſito. Xv. cum canonico regulari ꝛ monacho, vt poſſint in ſeculari eccleſia miniſtrare. xvj. qõ. j. doctos. ꝛ c. ex authoritate. j. q. vij. §. niſi rigor. Et ꝙ regularis catholicus ibi ſit ſolus. extra de ſta. mo. quod dei. quidam tñ illud eſſe ius dicunt ſm Jo. de deo. contra videtur. xvj. q. vlti. in noua. xx. q. iij. preſens. ad fi. ſʒ nõ cum monacho vt ſit ſolus. vt. j. notatur. Xvj. cum eo qui excõicatus recepit beneficium. vt extra de cle. excom. mi. poſtulaſtis. in prin. ſm Inno. ſed Jo. de deo no. ꝙ in hoc ad papaʒ pertinet diſpenſare. ꝛ pro hoc facit quod no. Ber. extra de eta. ꝛ qual. cum bone. in gl. fi. in fi. vbi no. Ber. epm non poſſe diſpenſare cuʒ eo qui ſuſpenſus recepit beneficium. Oſtien. vero in pre. c. poſtulaſtis. tenens mediam viam, dicit ꝙ ſi tale genus excommunicationis eſt a qua poſſit abſoluere: poteſt ꝛ diſpenſare. Si vero per papam eſt abſoluendus: per papam diſpenſabitur. c. extra de offi. or. paſtoralis. §. preterea. extra de ſen. excom. a nobis. ij. §. ij. ꝛ. c. cum illorũ mi. j. ꝛ. §. pen. prefero dictũ Inno: per. c. extra de ſen. excom. nuper. Xvij. cum clerico ꝑ ſaltum promoto. extra de cle. per ſal. promo. c. j. ꝛ ita ibi tenet gl. ꝛ Oſti. lij. di. c. j. vbi tex. ille hoc innuit. ꝛ Inno. no. extra de cle. excom. mi. c. vlt. Xviij. cum nõ ordinato miniſtrante poteſt diſpenſare in beneficio. ꝛ vt poſt biennium vel triennium in ordine ſuſcepto miniſtret: ſed non ad ſuperiorem aſcendat: ſine diſpẽſatione papali. vt legitur ꝛ no. extra de nõ or. mi. c. ij. vbi tenet Ber. ꝛ Oſtien. ꝛ legitur ꝛ no. extra de cle. excom. mi. c. j. ꝛ. ij. Xix. cum clerico furtiue ordines recipiente: ſed non poſt inhibitionem intimationis abbatis: alias ſecus: ꝛ tunc per papam. extra de eo. qui fur. or. re. c. j. ꝛ. ij. ꝛ ſic ſeruat curia. vt expertus ſum in officio penitentiarie. Xx. ꝙ religioſus ad minorẽ trãſeat religionem. extra de regula: ꝛ tranſ. ad religio. ſignificatum. ꝛ ita ibi tenet Inno. ꝛ facit. e. ti. ſup eo. ꝛ op. e. e. ti. c. conſulti. §. in primo caſu. notat etiã Oſti. ꝙ abbas poteſt ex cauſa diſpenſare cum monacho: vt ad laxiorem tranſeat religionem. ſic no. e. ti. nõ eſt nobis dubium per. c. pre. ſuper eo. ꝛ. c. conſulti. facit pro hoc ex̃ de tempo. ordi. ex parte. ꝛ. xx. q. iiij. monachũ. ibi aſperior regula abbatis licentia remittatur. Xxi. in commutatione prebendarum ꝛ perſonaruʒ. extra de rerum permu. queſitum. ꝛ. c. cum vniuerſorum. de iure enim cõi vnuſquiſqʒ debet manere in ea vocatione in qua vocatus eſt. vt. j. Cor. vij. Eph. iiij. xxj. q. j. c. j. C. li. xij. de pala. ſacra. lar. l. quidam. Xxij. cum eo q bigamum ordinauit. extra de biga. c. ij. ꝛ idem iuris eſt ſi alios irregulares ſm Inno. Xxiij. cum falſario, vel vt cum in carcerem mittat: vel ad papam remittat. xix. di. in memoriaʒ. Xxiiij. in diſpenſatione eccleſiaſticorum ordinum, quia ipſe preordinator eſt in cunctis. xxj. di. cleros. xxiij. di. tales. xxv. di. c. j. Xxv. vt clericus coniugatus. vide Inno. extra de conuer. cõiu. coniugatus. habeat ſimplex beneficium. xxviij. di. de his. ſm Guill. par. facit ſed melius. xxxij. di. ſi qui vero. ꝛ op. c. extra de cle. coniu. ioannes. vbi no. Oſti. ꝙ clericus coniugatus ex diſpenſatione poteſt habere ſimplex beneficium non curatum. idem no. eo. tit. ſane. Quod credo: ſi contrahit cum virgine. c. extra e. clerici qui. li. vj. preal. c. ſane. q2 nec alias clericus eſſe poteſt. extra de bigamis. altercationis. lib. vj. Xxvj. vt clericus concubinarius poſt peractam penitentiã

promoueatur. xxxiiij. di. fraternitatis. extra de iudi. at ſi clerici. niſi fuerit per ſententiam damnatus vel infamis. extra de tempo. ordi. queſitam. ſm Guill. Credo tñ epiſcopum poſſe in tali damnatione. extra de iudic. at ſi. §. de adulterijs. ꝛ infamia diſpenſare. vt no. expreſſe. ij. q. iij. §. hinc colligitur. ꝛ no. l. diſt. domino. Inno. contra vt no. extra de re iu. ca. cum te. c. tenor. cum glo. Joan. per ea que no. xv. q. viij. hi qui. in glo. ſi intelligas. ꝛ per ea que no. per archid. in. c. licet canon. de elec. lib. vj. in glo. dicunt quidam. in fi. ꝛ. š. dixi in. xlix. c. in. §. eſt autem. verſi. remittitur. Xxvij. cum idiota iam promoto, vt remaneat in illo ſtatu: ꝛ non deponatur: ſed doceatur. x. q. j. placuit. xxxviij. di. nullus. c. ſedulo. non tamen vt promoueatur. l. di. non cõfidat. extra de tempo. ordin. nullus epiſcopus. lib. vj. Xxviij. in omni foro penitentiali: ꝛ in penitentijs imponendis. xlv. di. licet. ꝛ fere per totum. xxvj. q. vij. tẽpora c. alligant. ratione tamen ducc: alias non. de peni. diſt. v. falſas. xxiij. q. v. ſi quis. de peni. diſt. v. conſideret. Et mitigare poteſt canones penitentiales. de peni. diſt. j. pene. c. verbum dei. c. medicina. c. menſura. c. iudices. ꝛ pondera penitentie. de conſe. diſtinct. iij. de penitentibus extra de pe. ꝛ re. ſignificauit. ꝛ. ca. queſitum. niſi ei a canone prohibeatur. xxiij. qõ. vlti. peſſimarum. Non tamen diſpenſare poteſt ꝙ ſolenniter penitentes promoueantur. l. diſt. ex penitentibus. c. confirmandum. c. non confidat. lxj. diſtin. in ſacerdotibus. verſi. preferens. xxix. cum ſacrilego. l. diſtin. ſi quis presbyter. extra de fur. c. fina. Et ſcias ꝙ capiens vel capi faciens cardinalem eccleſie romane: ſacrilegus eſt. extra de re iudic. ad apoſtolice. lib. vj. Sed cum tali credo ꝙ non poſſit epiſcopus in aliquo diſpenſare. extra lib. vj. de penis felicis. Xxx. cum homicida in beneficio. l. diſtin. ſtudeat. extra de cle. pug. c. ij. ſed non in officio. l. diſtinct. miror. Xxxj. cum ſeruo promoto redempto. liiij. diſtinct. generalis. ibi. vel legitima tranſactione conceſſas. Xxxij. cum ſeruo monaſterij, vt promoueatur. liiij. diſtinct. multos. extra de ſeruis non or. de famulis. ꝛ. c. ſequẽ. Xxxiij. cum clericis, ne promoueantur inuiti. lxxiiij. diſtinct. c. fina. Xxxiiij. cum aſſumpto a ſuo dioce. in epiſcopum, vt remaneat in proprio beneficio: ſi non admittatur ad eccleſiam ad quaʒ promotus eſt. xcij. di. ſi quis eps. Xxxv. cum heretico conuerſo. l. di. preſbyteros qui. extra de hereti. ad abolendam. de conſe. di. ij. ego berengarius. Xxxvj. cum ſchiſmatico. l. di. vt conſtitueretur. Idem notatur. c. in his duobus ꝑdictis caſibus heref. ꝛ ſchiſmaticis. extra de iudicijs. at ſi clerici. ꝛ. j. q. vij. §. niſi rigor. Sed videtur ꝙ cuʒ heretico ſolus papa diſpenſat. ſm Guil. ꝛ no. š. de diſpẽſatione papali. §. ad que autem. ver. item cum hereticis. arg. xlv. Quod credo verum niſi eſſet magna neceſſitas. ꝛ tunc epiſcopus. ꝛ ſic poteſt intelligi pre. c. presbyteros. ad hec bene facit lv. diſt. priſcis. Xxxvij. cum raptore, quantum ad viaticum ei concedendũ. extra de rap. ſuper eo. §. ſi vero. predonibus enim diſpenſatiue communicamus. xxxiiij. qõ. v. ſane quod ſuper. Xxxviij. ex cauſa in recipiendo minorem procurationem ſolito. x. q. ij. relata eſt. Xxxix. in numeratione tertie vel quarte decimarum ex cauſa. c. c. q. iij. priſcis. c. vnio. xij. q. iij. c. fi. Xl. cum ſortilego. extra de ſorti. ex tuarum. xxvj. q. v. contra idolorum. ꝛ. c. pueruit. Xlj. poſſunt epi diſpenſare cum illis qui annum. xx. compleuerint: ꝙ poſſint habere dignitates ꝛ pſonatus. extra de eta. ꝛ quali. ꝑmittimus li. vj. nõ autẽ poſſunt diſpẽſare in etate: ꝙ minor. xxv. annis poſſit

curam

curam animarũ habere:vt legit ⁊ no.extra de elect. licet cano.lib.vj.facit in clemen.de eta.⁊ qua.cuȝ ecclesie:extra de elec.cum in cunctis.⁊.c.dudum.idem no.Bern.e.ti.dilectus.non obstante cõtra quod no. Inno.extra de eta.⁊ qua.indecorum.⁊.c.preterea.⁊ Ostien.e.ti.in summa.§.etas. Sed nec legatus nec patriarcha vel archiepiscopus potest dispensare in etate vel ordinibus cum postulato in epm.argu.eorum que no.in pre al.ca.cum dilectus.⁊.c.eo.ti.innotuit.⁊.c.dudum.ij.ex quibus colligitur ꝙ solus papa in episcopatu dispensat: ⁊ hoc tenet Gof. Innocen.et no.extra de post.prela.c.fi.ꝙ quandocunq; quis in epm postulatur:solus papa postulationeȝ admittit. dicendum est eos posse dispensare in defectu ordinũ extra de eta.⁊ qua.a multis:expressum.lx.di.nullus. ij.idem tenet Innoc.extra de tempo.ordi.dilectus. Ecclesia vero Romana que tamẽ dña: omnia ad se trahit:non vult eos taliter dispensare,immo epm paduanum cuȝ quo patriarcha aquileiensis dispensauerat:iam consecratuȝ ab ecclesia amouit:in etate vero non,immo solus papa:extra de elec.cum nobis olim.electiones.n.eporum inter maiores causas enumerant:extra de ap.vt debitus.in fi. Idem nota ui.ĩ.loquens de dispensatione papali.§.sciendũ.ver. xiij.in.c.xlv. Xlij.cum eo qui beneficio renuntiat: vt sibi concedat in illo victum.arg.vij.q.j.Quis extra de renun.ad supplicationem. Xliij.cum eo qui petit cessionem.s.vt cedat vel remaneat.e.t.admonet,⁊.c. quid.⁊.c.j. Xliiij.dispensat vt monachus in minoribus ordinibus fiat abbas:extra de eta.⁊ qua.tuam sed non potest dispensare quin fiat presbyter.e.ti.ea. j.cõtra credere in necessitate per ea que ibi no.Ber. Xlv.dispensat cum illis quos sine titulo promouit ad sacros,vt habeant victum,extra de eta.⁊ qua.accepimus:extra de preben.cuȝ sm.c.non liceat.e.eps. Xlvj.dispensat cũ sectis in cunabilis vel a dñis vel a barbaris:vel si castrati timore lepre:vel ita nati sunt ꝙ promoueantur vel promoti remaneant in suis ordinib⁹:extra de cor.vi.ex parte.B.⁊.c.ex parte.M. lv.dist.si quis pro egritudine.⁊.c.eunuchus.Si vero aliquis hoc sponte vel propter deum fecisset, vel sibi fieri acceptasset:non dispensatur cum eo:nisi per papam.lv.dist.qui partem,extra.e.significauit: vbi de hoc.Solus etiam papa dispensat cũ habente maculam in oculo,vt no.Inno.e.ti.c.ij. Xlvij.cum sacerdote extraneo,vt celebret occulte sine literis vel testibus sue ordinationis.extra de ele.pere.c.fin.ad fi. ad hoc.lxxj.⁊.lxxij.di.per totũ. Xlviij.ꝙ prelat⁹ faciat perpetuum vicarium:extra de offi.vica.ad hoc. quũ de iure ipse prelatus debeat in persona propria seruire in beneficio:qꝛ beneficium datur propter officiuȝ lxxxj.di.eos.⁊.c.seq.extra de rescrip.qꝛ per ambitionem.lib.vj. Xlix.potest dispensatiue concedere minoribus prelatis:ꝙ possint suos subditos excõicare:extra de offic.ordi.si sacerdos.⁊.c.cum ab ecclesiarum quod illi non hñt de iure cõi,sm Joan.de deo,extra de offi.archi.nisi hoc habeant de consuetudine:extra de fo.compe.cum contingat.licet possint ex causa interdicere officium diuinum ⁊ ecclesiastica sacramenta.vt in pre.c.si sacerdotes.⁊.ij.q.j.nemo. L.dispensat cuȝ clerico percussore.extra de cleri.percus.c.j. Lj. dispensat cum rectoribus ad synodum non venientibus:extra de maio.⁊ obedien.quod super. Lij.vt sine vitio fiat transactio super decimis:extra de trãs. c.statuimus:de re.permuta.c.j.⁊.ij.⁊ sic in beneficio extra de transac.de cetero.contra de prebend.nisi essent:solue vt no.in.c.de cetero. Liij.potest dispensare cum clerico deposito:ne curie seculari tradatur, extra de iudic.cum non ab homine.sm Guil. Secus credo in solenniter degradato pro quo ecclesia hȝ intercedere non dispensare:vt extra de verbo.signi.nouimus.ibi. per consequentiam applicetur:⁊ ibi.pro quo dȝ ecclesia efficaciter intercedere.glo.non per executionem:ad idem extra de penis:degradatio: li. vj.respõso.ij. Qui tñ conficeret:si celebraret:propter characterem indelebilem.l.dist.accedens:vbi de hoc no.lxxxi.dist.decet,vbi de hoc:⁊ sic no.Bern.de cleri.excom.c.ij.licet alij contra.cum eis sentire videt hodie Joan.an.in.c.degradatio.in fi.propter verbũ ibi positum:de omni ordine:sed salua gratia debet exponi:idest de executione ois ordi. qꝛ aliud est ordo,aliud executio eius:vt clare colligit.j.q.j.§.opponitur versi.sed ne Aug.ibi receden.ergo ⁊c.⁊.xvj.q. j.ecce.nam quum character:vt dictum est: sit indebilis:ratione cuius conficit ergo semper vere conficit vt est clarum.j.q.j ꝙ quidam.xxxij.q.vij.licite extra de sacra.non iterum.a nobis:vbi degradati presbyteri celebrarunt:ergo confecerunt:etsi male fecerũt. Ad idem facit de conse.dist.iij.ostenditur op.c.extra de diuor.quantum.§.si vero ibi.qꝛ sacramentum fidei quod semel est admissum nunq̃ amittit: ⁊ hoc tenent theologi:qꝛ sm Aug.loquentem de ista materia in preal.c.quod quidam aliud est prorsus non hẽre:aliud perniciose habere:aliud salubriter habere:vnde ⁊ talis depositus vel degradatus solẽniter: si restitueretur (quod non potest fieri nisi per papaȝ vt no.ij.q.vj.ideo ⁊ no.ĩ.vbi tractaui de dispensatione papali.xlv.c.)non reordinaret xj q iij.eps presbyter:vide ibi:gradus amissos :idest executionem. Liiij.dispensat vt contumax non sit contumax: extra de of.delega.consuluit.ibi.nisi gratiam ei fecerit: ⁊ extra de do.⁊ contu.c.j.⁊.ij.⁊.c.cum dilecti.⁊.c.cũ olim.sm Guil.idem dico in quocunque iudice:quia non loquuntur iura pre.solum in epo. Lv.dispensat in correctione morum:⁊ in dispensatione ecclesiasticarum rerum.xij.q.j.precipimus.xvj.q.vij.c.j.⁊ hoc preuia ratione:vt ibi.als contra.xj.q.iij. quomodo. c.illud.c.plerunque.xij.q.ij.cognouimus. Lvj. cum fure rei ecclesiastice:vt pena ei mitigetur.xij.q.ij.fraternitas tua.xiiij.q.vj.si res.l.dist.si quis presbyter. xvij.q.iiij.si forte:⁊ vt post peractam penitentiã vel partem eius valeat ad sacros ordi.promoueri:extra de fur.c.fi. Lvij.vt seruus ecclesie bene meritus cuȝ peculio manumittatur.xij.q.ij.siquos de seruis.⁊.c. cum redemptor. Lviij.vt res ecclesie tempore famis vendantur pro alimentis pauperum:⁊ pro redemptione captiuorum.x.q.ij.c.ij.xij.q.ij.aurum.ca.gloria.c.sacrorum.⁊.c.seq. Lix.cum ecclesia parochiali vel cum sacerdote dimittendo ei quartam decimarum sibi debitam:extra de prescrip.de quarta.xij.q. ij.eps si tertiam.x.q.iij.relatum,⁊ alia iura ep alia:extra de his que fiunt a prela.nouit. Lx.vt si pater exheredato filio instituit ecclesiam heredem: mortuo patre:restituat filio hereditatem.xiij.q.ij.si quis irascitur:⁊ idem est si credens se non habiturum filios contulit bona sue ecclesie:vsu sibi relicto: ⁊ postmodum nascitur sibi filius.xvij.q.iiij.quicunq;. Lxj. vt suspensi in quibus signa penitentie apparuerunt:apud ecclesiam sepeliantur.xiij.q.ij.quesitum:nec est contra.xxiij.q.v.placuit:qꝛ illud loquitur de impenitente,vt in.§.qui ibi sequitur. Lxij.ꝙ sacerdos in ciuili causa coram laico testimonium ferat.xiiij.q.ij.

quãquã ibi. aut aliter id est coram iudice seculari & sm Lau. coram quo non posset sine licentia epi. & sic non obstat. xj. q. j. testimonium. Sed dispensat vbi quis temere iurat quod de sui natura illicitum est & & quod seruatum, vergit in detrimentum anime vel corporis, vel potius denuntiat non tenere sm Joã. de deo. xxij. q. iiij. qui sacramento. & §. fi. c. inter ceteras. & c. in malis: extra de iureiu. peruenit. j. & ca. sicut ex literis: immo & ipse iurans potest: tunc authoritate propria contrauenire, licet debeat penitere: vt ibi. & xxij. q. iiij. c. j & c. seq. Potest etiam dispensare, & absoluere a temerario iuramento: si in peiorem exitum vergat: esto q possit seruari sine interitu vtriusq; salutis: extra de censi. de grauis: extra de iurei. quintauallis. c. si vero. xxij. q. iiij. qui iuramento (also sacramento). & §. fi. Post. dispensare eps vt non exigat ab eo iuramentum: cui curam aiarũ committit. xxij. q. v. nullus eps a contra. sensu. extra de iureiu. nullus. Dispensat etiam quando est contra primum & & est illicitum: extra eo. veniens. c. quanto. & quando est contra libertatem ecclesie: extra de maio. & obed. dilecti. Et quando est contra status naturalis honestatem: vt pre. c. quintauallis: sz Joan. de deo: & pôt etiam interpretari q quis non sit periurus: extra de pig. significante. Item Inno. no. extra de iureiu. debitores: q eps dispensat in iuramento, dolo, vi, vel metu: extorto. xv. qõ. vj. c. j. & ij. xxij. qõ. iiij. inter ceteras. si tñ sit talis metus qui potuit cadere in constantem: vnde ipse no. extra quod me. cau. ad aures: & de iureiu. c. ij. q abiuranti res ecclesie sue dari pôt licentia repetendi illas, vel iurans constituat procuratorem qui repetat. Si aũt abiurauit res proprias: etiã vi, vel metu: tale iuramentum obligat: sed seruari dz donec iurans per epm absoluat. eo vero per epm absoluto repetere pôt: extra de iureiu. si vero: prius tñ q̃ eps absoluat: dz inquirere vtrum fuerit talis metus qui cadere potest in constantem virũ. vt. ff. quod me. cã. l. metum. extra. e. ti. ad audientiã. Sed quãdiu eps aliter commode prouidere poterit: non absoluat a tali iuramento: notat aũt Guil. durã. in spe. in titu. delegato. §. nunc ostendendum est versi. xxxiiij. vltra med. sic potius videtur q eps non absoluat a iuramento: etiam vi: vel metu extorto: etiam legatus de latere: & sic vidimus plures legatos seruare. c. pre. c. ad aures: & de iureiu. c. ij. & c. si vero. & c. verũ, & in hoc videt concordare dñs meus. s. Ostien. & Jo. de deo: dicens solũ papam dispensare posse. nisi vtraq; salus seruari potest: vt in pre. c. verum. & c. si vero extra quod me. cã. c. cum dilectus. xxij. q. iiij. §. fi. extra de elec. venerabilem. Teneo aũt cum Inno. per iura per eum allegata. & pre. c. cum contingat: extra de iureiu. ibi. iuramenta sine vi & dolo prestita. Nam metus constans excusare dz: ne tanta dispensatione indigeat. c. op. extra quod me. cã. sacris extra de regu. iur. qui ex timore. Dispensat etiam eps in iuramentis licite prestitis ex causa. sm Guil. xv. q. vj. nos sanctorum. c. iuratos. Potest etiã eps iuramentum in melius commutare: sicut & in voto contingit: vt extra de iureiu. peruenit. ij. Et q iuramenta licita possit eps in melius commutare: patet: quia iuramentum non magis obliget q̃ votum: q: votũ & iuramentum equiparantur xxij. q. iiij. in malis: maxime quam iuratur quod nulli est vtile: & alicui est damnosum: puta si quis iurat q non loquetur cum. P. nec cum eo comedet: nec ei seruiet: & similia: nisi: forte hoc iuret: vt peccandi occasionem vitet: nec obstat extra de elec. venerabilem: q: in licito iuramento solus papa dispensat, & non cõmutat. Txxiiij. q vna ecclesia faciat partẽ alteri de decimis & primitijs. xvj. q. j. §. sicut duo. & c. statuimus. Txv. q patronus cõferat monasterijs decimas male a laicis detentas & in quarũ possessione non erat ecclesia. xvj. q. j. c. fi. extra de his que fi. a prela sine consen. ca. cum apostolice. Txvj. eps patronus dispensat vt presentatus ab eo admittatur sine examinatione: q: presumitur pro eo. xvj q. v. c. j. Txvij. vt abbas conferat inuestituram i ecclesijs sibi per eũ collatis. xvj. q. ij. c. j. in fi. Txviij. q etiam det clericis ad vitam eo⁊ de suis possessionibus. xvj. q. iij. clerici. & ca. si eps. xij. q. ij. sepe fit. Et etiam ipse de possessionibus ecclesie sue dat suis seruitoribus ad vitam eorum: & de proprijs in perpetuum. xvj. questio. vij. illud censuimus: quia & successor illos teneretur alere. xij. qõ. ij. hoc huius placiti. Txix. dispensat in pena pro immunitate ecclesie violate. xvij. q. iiij. si quis contumax & c. xij. q ij. de viro. Txx. licentiat clericum suum vt possit ad alterius epatum transire. xix. q. ij. due a sensu contra. lxxj. & lxxij. lxxiij. dist. per totum. Txxj. cum monachis, vt possint habere cellulas intra claustrum, idem credẽdum extra claustrum, ex causa. xviij. q. ij. quidam. c. de monachis. c. cellulas. c. nullus. Quod etiam abbas potest facere cum benemeritis. xx. q. vlti. c. fina. hoc etiam expresse probatur extra lib. vj. de excess. prela. cum ex eo. §. fi. Txxij. mitigat penam sm moduz canonum: de pe. dist. vj. c. j. in fi. Txxiij. relaxat excõicationem ad cautelã, extra de exceptionib9 apsiee exẽ de testi. veniens in fi. extra de sen. excom. solet. & cap. venerabilem. §. Sed si. & §. penul. & vlti. lib. vj. extra de appel. ad presentiam: sed non interdictuz: extra li. vj. de sen. excõ. presenti. in quo no. Joan. an. casus in quibus quis potest absolui ad cautelam. Txxiiij. in modica iniuria de qua fuit quis infamis: extra de re. iur. cap. tenor. ij. q. iij. §. hinc. Txxv. dispensatiue sm Guil. defert friuole appel. pp scandalum: extra de appel. constitutus. ij. q. vj. appellatione: quod de iure facere non dz: immo iudex hoc faciens mulctãdus est xx. libris argenti. ij. q. vj. §. sunt quorũ versi. si quis etiam. Txxvij. in transformatione habitus ex cã. extra de vi. & ho. cleri. deus qui. Txxviij. cum clericis concubinarijs. extra de coha. cleri. clericos. & ca. nostra. nisi irregulares effecti sunt, vt supra tetigi loquẽs de irregularitate. xlviij. c. §. & primo versi. item suspẽsus. Txxix. cuz non residente in ecclesia: extra de cle. ri. non resi. ex parte. c. tua. c. fina. Txxx. cum duobus electis in discordia. vt vnus habeat dignitatem: & alius aliquid vltra consuetum. extra de preben. tuis. Txxxj. vt aliqui habeant campanas: extra de priuile. parentibus. Txxxij. vt de vna prebenda fiant due & hoc ex causa: & q sufficiant facultates de prebend. vacante also contra. e. ti. maioribus. c. dilecto. j. q. iij. c. fi. Txxxiij. dispensatiue vnit capellas. & augmentat preben. extra eo. ti. exposuisti. Txxxiiij. vt clerici peregrini ex aliqua iusta causa in sua dioce. recipiantur, & sine literis commendatitijs celebrent: extra de institu. ad decorem: & de cleri. pere. c. fina. de con. di. j. vniuscuiq;. & c. clericos also contra. lxxij. di. c. j. & ij. Txxxv. potest ratum habere dispensatiue quod factum est p predecessorem eius: licet illud inualidum sit: puta sine consensu capituli: extra de his que fi. a prela. sine consensu capi. cum nos. & c. apostolice. Txxxvj. potest retinere ex cã ad tempus fructus beneficij vacãtis: extra vt ec. bene. vt nostrum: prope fi. vide extra

de re.ec.non alie.si vna.§.fina.clemen. Lxxxvij. põt dare monasterijs priuilegia exemptionis: extra de priuile.cum olim.c.ex ore.xvj.q.j peruenit. Potest capellas concedere monachis: extra de dona.pastoralis, preal.c.peruenit. Dispensat in penitentia sacrilegi contrahentis cum monacha.xxvij.q.j.virgines. Et cum cognoscente monialem fornicario coitu.eo.causa.⁊.q.eos. Ponit adulteram in monasterio: si vir nolit eam recipere.xxxij.q.j.de benedicto. Mitigat penam matricide.xxxiij.q.ij.latorem: impositã p papã. Dispensat cum solenniter penitente: ⁊ cũ incestuoso in matrimonio contrahendo.c.q.si quis cũ duabus.ca.in adolescentia.c.antiqui.xxxiij.q.ij.in lectum: extra de eo qui cog.consan.vxo.sue.ex literis.xxxv.quest.iij.de incestis: ad fi.⁊ quest.viij.de gradibus.⁊.hec salubriter ad fi.ca.incestuosi. Et in casu: extra de eo qui du.in matri.quã pol.c.ij.xxxiij.q.ij si quis cum.j.⁊.ij.transit in rem iudicatã.xxxiij.q.ix.quod quis.⁊.c.q.§.j.⁊ extra de resti.in integ.ex literis. Lxxxviij.cum raptoribus mulierum: vt euadãt legalem penam, ⁊ acta penitentia cum mulieribus raptis contrahant.xxxvj.q.j.c.j.⁊.q.ij.c.tria: extra de rap.c.ij. Lxxix.super statu ecclesiarum: vt eas faciat numero pauciores: si plures sunt: vel etiam minores si nequeũt de proprijs redditibus sustentari: de conse.di.j.oẽs basilice. Et ꝙ numerus canonicorum augmentetur vel diminuatur: extra de const.ex parte: extra de verb.sign.c.fi.extra de institut.c.j.⁊.ij.extra de conce.pre.ex parte. Et vt fiat nouus personatus in ecclesia: qui nunquam fuit: extra de consue.cum olim. ſm Inno.sed Bern.contra ibi: sed Ostien. est cum Innocen.⁊ ego.qz si ex causa potest eps cum capitulo dignitatem tollere: vt ⁊ no.Ber.extra de const.cũ accessissent: multo potius super excrescentibus reditibus possunt honorẽ ecclesie augere.arg.xxv.q.ij.que cũqz: ex de cõst.ex pte. Xc.ꝙ missa cãtaꝛ in oratorijs.de pse.di.ↄcedimus.c.clericos.c.si qs. Xcj.cũ presbytero qui sub vno canone duas missas celebrauit: de cons.dist.ij.relaxatum.c.comperimus. Mitigat penam sacerdotis: propter cuius negligentiam mus comedit species corporis Christi.c.dist.qui bene. Dispensat vt presbyter celebret in altari, in quo eadem die celebrauit eps.c.dist.c.fi.ſm Guil.hoc textus non dicit: licet credam ꝙ eps possit licentiam sibi dare: vt no.pre.c.fi.Joan. Xcij.cum ignoranter rebaptizato si necessitas vel vtilitas est, de conse.dist.iiij.qui bis.c.eos.ſz Guil.vide quod no.ã.xlv.c.§.atqz versi.itẽ cum reordinatis. Cum presbytero veteri chrismate vngente: qz papa sibi non prohibet: de conse.dist.iiij.si quis de alio. Item consentire potest ꝙ presbyter signet pueros in vertice: quos eps baptizauit: de cõs.dist.iiij.omni tempore.xcv.dist.presbyter: ipse aũt solus eps potest chrismare infantes in fronte, extra de consuetu.quanto, de conse.dist.v.manus: nec de hoc potest dare licentiam presbytero: vt no.c.prec.omni tempore: nisi solus papa: vt no.ã.xlv.c.§.ad que. Dispensat cum monacho carnes comedente in pena: qz sibi papa non reseruat: de conse.dist.v.carnem. Et cũ clerico vt eat in peregrinationem: de conse.dist.v.nõ oportet: extra de vo.⁊ vo.re.magne.§.preterea: ad fi. Xciij.commutat votum: dispensat cum eo: extra de vo.⁊ vo.re.c.j.ex multa: nisi in hierosolymitano: vt e.ti.per tuas: ex parte: ⁊ c.magne: ⁊ sancti Jacobi, ⁊ apostolorum Petri ⁊ Pauli in vrbe: sicut seruat stilus curie: ⁊ nisi in voto continentie: no.e.ti.c.j.⁊ expressum e.ti.cum ad monasterium.§.fi. Xciiij.vt in defectum regularium monasterium de secularibus clericis ordineꝛ: extra de religio.domi.inter quatuor Sz contra xix.q.iij.que semel: ⁊ extra de re.eccle.non alienan.possessiones: sed ibi soluiꝛ in glo.quandiu: ⁊ in preal.c.inter quatuor: glo.j. Recipit secundũ presentatũ primo omisso: ex de iure patro.cũ aũt.c.pastoralis. Dispensat cum incauto presbytero in officio suo peccante: extra de celebra.missa.c.fi Xcv.dispensat ꝙ infirmus vel ex alia causa quis comedat carnes in diebus ieiuniorum: extra de obserua.ieiu.consilium. Xcvj.vt ecclesia parochialis fiat monasterium extra de ec.edi.ad audientiam.xij.q.ij bone.extra de dona.apostolice. Dissimulat ꝙ sponsus ⁊ sponsa de futuro se absoluant: ne deterius inde contingat: extra de spon.preterea. Et vt puella nubilis dimittat sponsum minorem.xiiij.annis: ⁊ contrahat: ne fiat deterius: extra de desponsatio.impuberũ.ex literis: que est contra iura illa, e.ti.de illis.⁊.c.a nobis ⁊ vt impediat sponsalia ſm formam decre.ex de spõ.cum in tua. Xcvij.cum filijs adulterorum: vt alantur a parentibus, ex de eo qui du.in ma.cum haberet, in fi.contra iura illa.xxxvij.q.v.ca.ij.⁊.q.vij.c.j.⁊.C.de na.lib.aut.licet patri.ex qui fi.sint legi: per venerabilem: in fi. Xcviij.potest dispensare nutius puniendo ex causa accusatorem in probatione deficientem ij.q.iij.paulum.⁊.§.notandum: ex de calum.dilectꝰ: ex de elec.statuimus in fi.lib.vj. Cum eo qui per simplicitatem fecit homagium propter beneficium: ex de simo.ex diligenti. Dispensat vt clericus scholaris vel peregre proficiscens locet ad tps reditus beneficij sui: ex ne prela.vi.su.c.fi.⁊ ex de vo.⁊ vo.re.c.fi. Xcix.cum homicidis ⁊ parricidis: ꝙ contrahant matrimonium, ex de his qui fi.occi.c.j.⁊ xxxiij.q.ij.seculares.c.interfectores.c.in adolescentia. C.potest ecclesias parochiales diuidere: ⁊ vnire: nisi ab eo appelleꝛ ab illis quorum interest, ex de excel.prela.sicut vnire: de hoc.xvj.qõ.j.§.sicut duo.x.dist.c.j.vbi de hoc.arg.contra.xvj.q.j.quicũqz. Sed ibi eps dat licentiam ecclesiam construendi, sine iuris alieni preiudicio: vnde non est contra. Cj.dat monachis priuilegium de non dandis decimis: tam presentibus tam preteritis ꝙ̃ futuris: extra de priuile.qz.c.ex ore c.cum olim.xvj.q.j.peruenit. Cij.cum filijs patronorum occidentium vel mutilantium prelatum vel clericum ecclesie: vt in domibus regularibus prelationis consequantur honorem, extra de penis, quibusdam: in fi.⁊ ita ibi tenent Jo.Uincen.Gof.⁊ Phi.qz alieno vitio laborant. C.de natura libe.l.legem: honestum tñ ⁊ tutum: ⁊ ecclesie expediens est: ꝙ sine licentia pape eps non dispenset: sed Bern.⁊ Ostien.arg.de hoc extra de immunitate eccle.aduersus tenet tñ dispensatio: si dispenset.arg.xvij.q.iiij.de presbyterorum.xxiij.q.viij.si quis membrorum. Ciij.cum criminoso publice celebrante.no.per Innocẽ.extra de cleri.peregrinan.c.j. Ciiij.cum excommunicato ministrante, quoad beneficium: vt extra de cleric.excõmuni.postulastis, responso.j.⁊.ij.ſm Inno.⁊ Ostiẽ. qui hoc no.extra de tempo.ordinand.dilectus: sed Guil.duran.in specu.in titu.delegato.§.nunc de episcoporum.versi.cxlv.dicit ꝙ salua eorum reuerẽtia decre.postulastis pre.non loquitur in eo casu: sed loquitur de eo qui excommunicatus recepit beneficium: itẽ preal.c.ij.ad hoc non facit. Ego tamen teneo cum Inno.ꝙ eps dispensare potest in beneficio cum illo qui excõicatus illud recepit, vt supra notaui in ista materia dispensationis eporum in principio istius

Defendũtur a calũnia Inn. ⁊ Ostiẽ.

cap.§.xvj.versi.cum eo. & a simili cum excommunicato ministrante: quantum ad beneficium quo tales priuari debent. per illud.c.postulastis.§.quesiuistis.&.c.fraternitati, vbi cum eis per epm fuerit dispensatum vt ibi: nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum. Subaudi etiam per epm: vt litera innuit: & ex quo papa non reseruat: extra de senten.ex. nuper. C v.potest dispensatiue minuere penitentiam a papa impositam.l.dist.accedens.xxxiij.q.ij.latore C.de episco.& cleri.auten.interdicimus. C vj.ex causa absoluit clericum ab ecclesia in qua ordinatus est & cum in alia collocat.xliij. dist.quorundam. C vij. dispensat ex causa rationabili super residentia nõ facienda in ecclesia curata: extra de electio.licet cano.§ fi.&.c.quum ex eo.libro.vj. C viij.cum illo qui vadit ad studium habente ecclesiam curatam ne vsq ad septẽnium promoueat ad presbyterum.e.t. quum ex eo. lib.vj.nec inferiores epi in hoc dispẽsare possunt vt ibi no. C ix.vt quis deseruiat per vicarium in ecclesia parochiali dignitati annexa: extra de preben. extirpande: & no.extra de eta.& quali.cum te. C x.cum eo qui factus erat ineligibilis: q2 receperat electionẽ per abusum secularis potestatis factam: vt no. extra de elec.quisq. C xj in casibus qui habentur.lxviij.di, quãuis.c.cor epi. C xij.vt corpora sanctoꝝ transferãtur de loco ad locum: de conse.di j.corpora.& reliquie ex causa de ecclesia extrahantur: & potest etiam inhibere: ne ibi diuina celebrentur: extra de iure pa.c.ij.& oeconomum in ea ponere: extra de offi.ord.quã nos. C xiij.dispensat in simonia cõmissa in exequiis mortuoꝝ, & benedictionibus nubentium: in cimiterij cõcessione: in chrismate recipiendo: in sacroꝝ vasoꝝ seu vestimentoꝝ benedictione: & in consimilibus minoribus speciebus simonie: post penitentiam peractam eo q non prohibet.c.ad hoc extra de sen. excõ. nup non obstat.j.q.j.erga: q2 loquitur in simoniaco in dignitate: sicut.&.c.nobis: in fi.extra de simo.sm Gof. qui sic no.e.ti.in summa: versi.item queritur: qñ eps potest cum simoniacis dispensare & qñ non: vide quod legitur & no.extra de elec.si alicuius: de renun. post transla.§.rursus: de simo.de simoniace ordinatis: & de regularibus.c.ij.&.ca.seq.j.q.v. presentium.

Generaliter aũt magna est epoꝝ potestas: nam non potest ecclesia fieri: nisi primo eps crucem ibi figat: atrium designet: & primarium lapidem ponat:

Multiplex epoꝝ potestas, de conse.dist,j.nemo. Item ipse solus & superiores possunt consecrare: reconciliare, penitentias solẽnes imponere: indulgentiarum literas concedere. de causis matrimonialibus cognoscere: ordinationes facere: chrisma conficere, extra de excom.prela.accedẽtibus.xvj.q.j.interdicimus: extra de pe.& remi.quã ex eo.in fi.extra de conse.ec.vel alta consuluisti.&.ca. aqua.l.di.in capite. Itẽ quinquagesimã vel centesimam dare: extra de dona.apostolice.xij.q.ij. bone: extra de his que fi.a pre.sine cõ.ca.pastoralis. Item solenniter excõicare.xj.q.iij.debent. Item literas dimissorias dare, aliter non valet ordinatio ab alieno epo facta.viij.q.ij.illud.c.dilectissimi: extra de offi.archid.vt nostrum: vbi dicit Osti. Item annulum portare: extra de vi.& ho.cle.clerici. Item duos de canonicis secum ferre: extra de cleri.non re.ad audientiã. Item parochias limitare: & cimiteria ordinare.xiij.q.j.ecclesias & pre.c.pastoralis. Item constitutiones in suis diocesibus facere: de conse.dist.j.oẽs basilice xvj.q.j.omnes: extra de feri.c.fi.xj.di.catholica: ex quibus colligitur q omnes ecclesie ad eos pertinent.

Item episcopalem synodum facere.xviij.dist.eps extra de maio.& obedien.quod super his. Item hereticos condemnare: extra de hereticis.ad abolendam. §.j.& contra eos inquirere. e.ti. excommunicamus. j §.fi.nec hec potestas ipsis adimitur: licet inquisitio alteri committatur: extra de hereti.per hoc quod lib.vj. Item ecclesias censuales facere: extra de iure pa.preterea, de censi.scientes. Item instituere clericos & destituere, extra de fi.presby.ex tua: de insti. ex frequentibus: & de his que fi.a pre.nouit.& alia plura: nam ad eos singula referuntur.xxv.dist.perlectis extra de of.archi.vt singula. Ipsi quoq in multis sunt priuilegiati: nam non incurrunt sententias suspensionis & interdicti: sicut alie persone: extra de sen ten.excõm.quia periculosum.lib.vj. Item aliter proceditur contra eos q contra alios: extra de offi. dele. quia pontificali.lib.vj. Item ipsi aliter iurant quam alij, nec testificari coguntur: extra de iure.calũ.ca.fi.xj. q.j.nec honore in aut.de san.epis.§.nulli. Item tempore gñalis interdicti possunt audire diuina: extra d priui.quod nonnullis.sed hodie clericis & oibus religiosis ius commune est extra lib.vi.de sen.excom. alma. Item possunt sibi eligere quem volunt confessorem: extra de pe & re.c. fi. Item non coguntur subire iudiciũ: nisi imperialis iussio precedat: vt no.in summa Azo.interitu: de epis & cleri.§.q sit. Item dignitas epalis liberat a patria potestate.liiij.di.si seruus & no.extra de eta.& qua.indecorum. Item.v.priuilegia habes in.l.antiqua.xj.q.j.quicũq. Et plures testes contra eum necessarij sunt.ij.q.iiij.presul.&.ca. seq. Item potest habere altare viaticum.vbi celebret. & faciat celebrari vbicũq vadat: extra lib.vj.de priui.qm epi. Itez singulari pena puniuntur epos percutientes, capientes, bannientes aut nefandius occidentes: extra in clemen.de penis.si quis suadente. Jn iis ergo casibus qui expressi sunt a iure & similibus, potest eps dispensare: & ius commune relaxare: sed nõ in aliis qui non sunt in iure expressi: sm Gof. — Epus in his casib⁹ nõ dispensat. Guil.naso. Joan.de deo: & eoꝝ sequaces: & istius opinionis fuit Innocen.iiij.in decre.extra de tempo.ordi.dilectus: vbi no.casus in quibus eps potest dispẽsare. Sed Joan.Lau.Hug.& Bern.& alij.quoꝝ dictum est communius, dicit q eps potest dispensare vbicũq: nisi prohibetur.c.extra de hereti.excõicam⁹ de senten.excom.nuper.&.c.a nobis.c.quum illorum extra de spon.c.quum apud.xvj.q.j.sunt nonnulli. ff.ex.qui.can.nec non.§.j. Nam & apls dicit.j.Cor. x.omnia mihi licent.xj.q.j.aliud. Nec obsunt decre. at si cleri.extra de iudic.prout ibi no. Nec obstat qd dicunt primi q minor non potest legem superioris tollere.x.dist.c.j.nec de illa.sed secundum illam iudicare.iiij.dist.in istis. Nam dispensando in casu non expresso in iure non ob hoc impugnat canones: vel eos tollit: nisi eis expresse a canonibus dispensandi potestas interdiceretur in casu in quo dispensat: & cum istis secundis magis videtur Osti. concordare. Prohibetur aũt eps dispensare in homicidio & ordine.l.di.miror. Item cum illegitimis quoad curam animarum: & dignitatem: & duo beneficia: extra de fi.presbyte.c.pen.& vlti.extra de fi.presby.is qui lib.vj. Item cum minoribus.xx.annis: quantum ad dignitates & personatus: extra lib.vj.de eta.& qual. permittimus. Item cum quibusdam corpore vitiatis.lv.di.c.si quis.c.si euangelista. Item cum bigamis & viduarũ maritis: extra de biga.nuper.xxxiiij. di.lector.& pre.di.c.j.&.ij. Itez cum presbytero secũ

das nuptias benedicente. extra de sen. excom. nuper c. j. col. ix. Cum facientibus duellum: vnde mors sequatur. extra de cleri. pugnan. in duel. c. j. & ij. Item cum eo qui de iniusta excommunicatione conqueritur in iudicio seculari. xxj. q. vlti. si quis epus: forte talis patitur penam illorum. c. xj. q. j. noli. c. placuit: nam eadem ratio ibi & in isto. c. inde. Item cum simoniaco in ordi. no. extra de renun. post transla. Item cum quibusdam infamibus. ij. q. iij. §. hinc colligitur: vbi de hoc. & §. notandum: vide quod dixi. s. e. c. §. qr versi. xxvj. Item vt quis in ecclesia vna habeat duas preben. extra de conces. preben. literas. Item cum penitus illiteratis & solenniter penitentibus vt clerici fiant. xxxvj. di. illiteratos. l. dist. si quis post. Item cum seruis & obligatis certis conditionibus. l. dist. nõ cõfidat. liiij. dist. per totum. Nec cum obligatis ad ratiocinia seruata distinctione que no. extra de obliga. ad ratio. c. j. Item vt sine aliquo temporis interuallo quis ordi. maiores recipiat: vt preal. c. non confidat. Secus de minoribus: extra de tempore ordinã. de eo. Item in iis que sunt maiora adulterio: extra de iudic. at si clerici. §. de adulteriis. Item non potest mitigare vel dispensare canones penam depositionis vel suspensionis in enormibus criminibus inducentes. l. dist. miror. xxj. q. ij. de viro: extra de accus. inquisitionis: responso. j. de quibus no. extra de elec. nihil. Item nec in criminibus: in quibus (que posui. s. in. xlviij. c. §. & primo. versu sunt quoque irregulares) post peractam penitentiam impeditur executio officii: nisi forte inueniatur ei expresse permissum: vt in preal. c. at si clerici. tales. n. quantumcũque peniteãt regulariter pristino statui restitui nequeunt: nisi cum eis per se aposto. fuerit dispensatum: extra de tempo. ordi. c. si. xxv. dist. primum. xlviij. dist. qm. l. dist. illud c. miror. j. q. vij. si quis oém. v. q. j. qui crimen. Item non chrismat nisi de licentia alterius epi: vel inuitatus. vij. q. j. pontifices. & c. epi. ix. q. ij. nullus primas nisi pueros sue iurisdictionis: extra de religio. domi. c. j. Item non potest dispensare cum non ordinato ministrante: vt ad superiores ascendat: extra de non ordi. c. j. & ij. Item cum illo qui extra quatuor tempora also illicite ordinatus est, & ante dispensationem obtentam ministrat. c. lij. dist. solicitudo. & arg. de sacramen. non iteran. c. j. Alij dicunt qꝫ potest dispensare cum tali. ix. q. ij. sm Lau. extra de tempo. ordi. consultationi: vide quod dixi. s. e. c. §. quia epus in princi. versi. potest ergo. Item vbi papa vel alius de ipsius mandato aliquem suspendit: nullus contra ipsius sententiam potest dispensare: vel etiam relaxare. xxj. dist. inferior. Item non dispensat cum ordinato sine dispensatione qui canonicum habet impedimentũ. lxxxj. dist. siqui sine examinatione. Item cum religioso vel plebano leges vel physicam audiente. extra ne cleri. vel mo. non magno. §. si. & ca. si. §. si. Item vt vni ecclesie duo equaliter presint. xxj. q. j. c. penultimo quia res monstrosa esset: extra de offi. ordi. qr in plerisque. Item cum suspensis in concilio: pp inordinatã collationẽ beneficiorum: in quo casu solus papa & quatuor sedes patriarchales dispensant: extra de prebẽ. graue. Item non dispensat in casibus qui sedi apostolice spãliter reseruantur quos supra dinumeraui: tractans de dispensatione papali in xlv. c. Verum vt tanta opinionum diuersitas ad concordiam reuocetur: qm promptũ est iura iuribus concordare: extra de deci. c. j. & c. extra de rest. spo. literas: & extra de ele. quum expediat. lib. vj. potest dici qꝫ in adulteriore in iis que sunt minora illo, potest semp epus dispensare: nisi ei presse prohibitum inueniatur: vt in decret. at si clerici. §. de adulteriis. Et sic potest intelligi opinio Jo. & sequacium. In maioribus vero adulterio: nunquam dispensare potest: nisi vbi inueniatur expresse concessum: quum. n. in quibusdam casibus est ei concessum: in aliis videtur ei esse prohibitũ. ff. de his qui sui alie. iur. l. j. & insti. e. §. j. Item quum epus adstrictus sit canones obseruare: extra de iureiu. ego. N. & c. di. optatum. iiij. di. §. si. xxv. q. j. hac consona. non debet contra eos facere, nisi sibi expresse concedatur a iure, ex de na. ex libe. ven. ca. j. extra de elec. dudum. ij. ibi. quod in aliis reprobare & c. xxxij. q. v. si paulus: in prin. xxv. q. j. c. j. ij. iij. iiij. & v. & sic potest locum habere opinio. Gauf. Vinc. & Innoc. & aliorum: & hoc simpliciter reputat esse verum Guil. duran. in spe. in tit. delegato. §. nunc eporum in. § gñaliter aũt versi. verum vt tanta. & hoc aperte probatur: de pe. dist. vj. c. j. in si. vbi dicitur: pontifex non cogitur suos sacerdotes semper abiicere: nec mox instituere: nisi statutum fuerit a Romano pontefice. Potest etiam probabiliter dici, non licere epo dispensare in faciendo: vt videlicet aliquis faciat contra canones: nisi vbi de hoc a iure permittitur: vt in preal. c. dilectus: extra de cõsti. c. j. & vbi consuetudine contraria & prescripta sit eis derogatum: extra de consue. c. si. iiij. di. §. leges. xj. q. j. quicũque. §. seque. Consuetudo enim facit dispensationem valere: que alias non valeret. c. extra de cele. mis. perniciosus: cum suis concor. & c. extra de transl. c. vlti. & sic potest intelligi opinio Gaufri. & Innoc. & sequa. Super eo vero quod iam factum est dispensare potest: vt toleretur: nisi prohibeatur: vt in pre. dec. nuper. c. ad hoc. xxij. q. v. hoc videtur: & sic potest habere locum opinio Jo. & seq. Idem est in iis que omissa sunt: extra de sacra. vnc. c. vnico: & de sacra. non ite. c. j. & ij. Sed nunquid potest inuito accusatore: dispensare epus cum clerico accusato. probato crimine contra eum de quo probatur accusatus penitentiam egisset: ideo petit secum dispensari: dicit qꝫ sic. quia vtitur iure suo epus: vnde non facit iniuriam accusatori: ex quo sibi hoc a iure concessum est: extra de iudic. at si. xxviij. dist. de his: extra de secun. nup. c. pen. in si. extra de elec. quum ecclesia volaterrana. ff. de iniuriis. l. iniuriarum. §. j. sm Guil. na. & pen de sanc. sic no. Guil. duran. in spe. iu. ij parte in si. in titu. de abolitionibus & purga. §. j. versi. sed quum supra. Sed non potest epus dispensare cum accusatore deficiente in probatione: qr ille non egit penitentiam de calũnia que contra ipsum presumitur extra de calũ. ca. j. & pati debet penitentiam similem accusato. ij. q. iij. q non probauerit: vnde secus dispensari non dꝫ. xxiiij. q. j. legatur. extra de iudic. at si. ad si. a contrario sensu: sed secus est in accusato probãte se penitentiam egisse: vt dixi. c. lv. l. dist. si qui presbyteri. & c. ca. si quis diaconus. Hoc aũt sciens qꝫ nec epus nec legatus de latere nec synodus potest dispensare cum excõicato vel interdicto celebrante scienter: vel suspenso. xj. q. iij. si quis epus damnatur. & seq. c. placuit. extra de cleri. excom. mi. illud: extra de eo qui fur. ordi. re. c. j. ij. q. v. q. de eã. quia solus papa in hoc dispensat: extra de sen. & re iudic. c. quum eterni. li. vj. & de senten. ex. quum medicinalis, & c. is qui. § si vero li. vj. expressum. Si aũt probabilis est ignorantia: excusatus est. extra de cleri. ex. mi. apostolice: & pre. c. is qui ibi scienter. Epus aũt potest dispensare: quoad penitentiam imponendam cum excommunicato vel suspenso ministrante,

xj.q.iij.ve illis. Non potentiam epūs dispensare cum illegitimis ingredientibus religionem circa prelationes: personatus: dignitates, & curam alarum: vt innuit. Ber. in parua glo. extra de fi. presby. ca. j. que incipit. j. e. & idem tenet Ostien. e. ti. c. fi. c. contra: ex̄ de aposta. c. ij. in fi. de penis in quibusdam in aut. de mona. in prin. op. c. l. di. accedens. Curia seruat: q cū talibus quantum ad prelationes vel personatus nō dispensetur: nisi per eam. Si de materia dispensationis epōrum latius vis videre: vide quod no. Joan. l. di. in summa. & cap. miror. j. q. viij. §. nisi rigor. per Bern. de iudic. at si clerici. per Ostien. e. ti. cap. fi per Inno. de tempo. or. dilectus. per Guil. duran. in spe. in ti. delegato. §. nunc de epōrum in. §. gñaliter autē per Archi. de elec. licet canon li. vj. in glo. dicunt quidam. Si electus in epm tacuit hunc vel alium defectum: & confirmatus est: postea dispensatur cum eo. no. Inno. & Bern. contra ex̄ de elec. innotuit. & ex̄ d elec. nisi quum pridem. §. persone: tenere quod factū est: vt in. §. persone. dum tamen is quis dispensat: potestatem habuit conferendi dignitatem illaꝫ in qua dispensat: sicut papa. Secus si non habuit. Alij dicunt q siue is qui dispensat: habet ptātem conferendi beneficium in quo dispensat, siue non, licite tenet ex quo dispensatuꝫ est: si tñ ille ptātem habuit dispēsandi: & sic dispensatio subsequens quod de iure non tenet, validum facit: & accedit: extra de concor. vi. ex posuisti: nec electores nec cōfirmator resilire possunt si is: qui potest dispensare velit. c. ex̄ de elec quum inter canonicos: in fi. & de postu. pre. bone. ij. §. fi. & ca. extra de proba. per tuas. §. penul. in fi. Sed si duo sunt electi: non potest cum vno in alterius preiudicium epūs dispensare: nec poterit electionem que nulla est, reddere validam: prout no. Inno. extra de ele. dudum. j. Et ista sufficiant circa dispensationes pape legatorum: & epōrum: que quotidiane sunt & necessarie: digressionem feci a proposito principali de pape potentia & eminentia. Nunc ad eadem adhuc materiam redeo: pape potentiam solidius & amplius declarando.

Reditus ad potentiam papalem. Cap. li.

ET de potentia Christi regis: & consequenter de potentia sui vicarij: summi. s. pastoris ecclesie militantis: extra de transl. quanto. j. responso: & de homic. quuꝫ pro humani. in prin. lib. vj. extra de elec. vbi periculum. §. ceterum: & ibi: de creatione vicarij Jesu Christi. lib. vj. & c. fundamenta. §. ne autem: ibi. ipsa que Ro. pon. vicarij dei. lib. vj. Sed scriptuꝫ est in ps. cv. Quis loquetur potentias dñi? vnqꝫ nemo digne: non tñ pp hoc est a locutione potentie christi tacendum: quantum nostri preualet imbecillitas intellectus. Est autem in primis distinguendū de

Multiplex christi potētia

multiplici Christi potentia: quamq supra loquens de ista materia aliqua tetigerim. Siquidē christus est dei & hois filius: vna in duabus naturis persona: deus verus & homo verus. xxiij. dist. qui epūs extra de summa tri. c. j. extra de here. quum christus: & in symbolo Athanasij Quicūq vult. Et sm duplicē eius naturam: duplex conuenit ei potentia, vna quidem diuina: sm q est dei filius: & naturaliter deus: alia vero humana: sm q est homo: & hois filius. Dei natu3ram accepit a patre: per eternam gñationem: per quā sicut accepit q sit deus & vnus & idem cuꝫ patre deus, extra de sum. trini. c. ij. ita & q sit potens, & eiusdem & equalis potentie cum patre: vnde Athanasius in symbolo. Omnipotens pater: oms filius: & ex̄ de sum. tri. c. j. in princi. &c. Nec intentio mea est tractare nunc de potentia diuina: sed de potentia illa q est in christo respectu creature: sm quod dicitur etiā omps simpliciter per vnionem hypostaticā ad diuinum verbū ratione: cuius vnionis ea que deo conueniunt dicuntur de hoie. Et sm hoc intelligit illud quod ipse ait Matth. vlti. voce hois loquentis: data est mihi omnis potestas in celo & in terra. Christo enim sm q homo data est omnis potestas ratione vnionis, pp quod factum est vt homo esset omps sicut & q homo dicat deus, non quia sit alia oipotētia filij hois, & filij dei: sicut nec alia diuinitas: sꝫ eo q est vna psona dei & hois. Post resurrectionē aūt dixit hāc oipotentiā sibi datā: q: tūc innotuit hoibus: ante tñ innotuit angelis. Non aūt loquendum est de potentia humana christi quantum ad corpus: siue sit potentia actiua: siue passiua: sed de potentia eius humana: quantum ad aiam. Et considero hic eius aiam: sm propriam nām: & virtutem gratuitam naturalibus superadditam: & sic habuit potentiaꝫ ad oēs illos effectus faciendos: qui sunt aie conuenientes. s. ad disponendum: ad gubernandum actus humanos: & ad illuminandum per gratie sue plenitudinem, oēs creaturas rationales ab eius perfectione deficientes: & per hanc potentiam influit creaturis rōnalibus: & per caꝫ dī caput. col. j. & eph. j. xxxij. c. iij. pro membris. Ecclesie & nos membra. Sicut n. caput nāle influit alijs membris tamqꝫ primum & principale & perfectius membrum. Ita christus influit omnibus rationalibus creaturis, vtpote omnibus prior dignitate & perfectione: propter plenitudinem gratie & sapientie: quam a verbo sibi vnito accepit. Jo. j. extra de sacra vnctio. ca. j. §. j. Et dī caput vniuersaliter, tam angeloꝝ qꝫ hoium: quantum ad excellentiam & influentiam. licet dicat caput hominum spāliter: pp conformitatem & conuenientiā nature: sm speciem. vnde & christus qui est caput spirituale & mysticuꝫ dupliciter influit: vno modo interius illuminando per sapientiam: & iustificando per gratiam: alio modo influit quasi exterius gubernando: & dirigendo per exteriorem doctrinaꝫ verbi vel exempli: & alios actus: vt sunt iudicare, pascere, purgare. Per hoc aūt q christus est caput influendo: & presidendo, & gubernando: conuenit ei etiam esse regem. Ergo enim est rex angeloꝝ & hoium: quo & caput: vnde & ij qui populis presunt capita populoꝝ dñr. Amos. vj. Ve vobis qui opulenti estis in siō: & confiditis in monte Samarie, optimates capita populoꝝ. Item. j. Reg. xv. Nonne quum paruulus esses in oculis tuis, caput tribus Israel factus es? & ca. xxiij. dist. nullus. Habet ergo regiam potestatem & dignitatem. Sed vlterius considerandum: q christo non solum conuenit influere per modum capitis sed etiam conuenit ei coniungere: & reconciliare sm rationem medij. Dicitur enim dei & hominum mediator. j. ad Timoth. ij. c. x. dist. qm quia hoies deo coniungit, dei precepta & dona hoibus exhibendo, & pro hoibus ad deum satisfaciendo: & interpellando. Heb. vij. ad fi. ibi. semper viuens ad interpellandum pro nobis. Quilibet aūt actus ab aliqua potentia procedit: & ideo mediandi officiuꝫ aliā quoqꝫ

potentiam presupponit in christo. Hoc autem est sacerdotalis potestas.eo.n. sacerdos est quo mediator est:vnde ⁊ de Aaron sacerdote legitur Numeri.xvj. Stans inter mortuos ⁊ viuentes:pro populo deprecatus est:⁊ plaga cessauit:⁊ de eodem Aaron Sap.xviij.per incensum ⁊ deprecationē allegans restituit ire:⁊ finem imposuit necessitati. Est ergo in christo sacerdotalis ⁊ regalis potestas:⁊ vtraqꝫ ad salutē hoīum ordinaṯ:⁊ ad gubernationem pertinet: licet diuersimode. Conuenit aūt christo esse sacerdotem: sicut ⁊ mediatorem:ſm humanā nām tantum:vñ ⁊ Paulus ad Heb.v.ait. Oīs nāqꝫ pontifex ex hoībꝰ assumptus ⁊c.⁊.j.sic ⁊ christus ⁊c.⁊.j.qui in diebus carnis sue preces supplicationesqꝫ ⁊c. Esse aūt regē sicut ⁊ esse caput conuenit ei:⁊ ſm diuinā nām.vñ Apoca.xvij.⁊.xix. Et hꝫ in vestimento suo ⁊ in femore suo scriptum,rex regum ⁊ dñs dñantium.⁊ ſꝫ humanam. vñ Aug.de cruce sua in qua fixus erat: occidit diabolum:⁊ inde rex noster est. Naꝫ ⁊ ab instanti sue conceptionis vnctus fuit sacerdotali ⁊ regali vnctione:non materialis ⁊ visibilis olei: sed inuisibilis:extra de sacra vnctio.ca.j.ꝑs.xliiij.vnxit te deus ⁊c. Can.j. In odorem vnguentoꝝ tuoꝝ.⁊ Lu.iiij.⁊.Esa.lxj.Spūs dñi super me:eo ꝙ vnxit me ⁊c. Et sicut ex vnione ad verbum accepit gratiam ⁊ sapientiam:sic ⁊ potentiam.vñ ⁊ pōt ex iam dictis colligi talis distinctio de potētia christi:videlicet:ꝙ quedam conuenit ei solum inquantum deus.s.vt potentia creādi:vnde Jo.j. Oīa per ipsuꝫ facta sunt.xxxv.q.v.fraternitatis. Quedam vero potentia conuenit ei:⁊ ſm ꝙ deus ⁊ ſm ꝙ homo:vt potentia regalis ⁊ potentia faciendi miracula: licet aliter conueniat ei inquantum deus:⁊ aliter inquantum homo:quia inquantū deus:conuenit ei principaliter:⁊ inquantum homo, ministraliter.

Ad confirmationem aūt predictoꝝ inducende sunt anthoritates alique:per quas ostendatur hoīs christi potentia ⁊ dñium,⁊ quō est caput ecclesie:dignitas etiam eius regalis :⁊ sacerdotalis: ⁊ quid ei ex vtraqꝫ ꝯueniat. Modus quoqꝫ ⁊ excellētia sacerdotij eius:ad Col.j.aut apl's de christo:ipse est caput corporis ecclesie:vbi dicit glo.ſm hoīs nām, caput est corporis sui.s.ecclesie:que vnita est christo gratia ⁊ nā:vt capiti:vnde ⁊ ecclesia que est collectio fidelium:de conse.dist.ꝑ ecclesia:corpus christi mysticuꝫ est.iij.q.iiij.engeltrudam.⁊ Aug.xxiij.q.iiij.sicut excellentiam:ibi:christiani corporis membra trāsfundant ⁊c.⁊.q.v.si nos.ibi.⁊ a corpore christi:quod est ecclesia toto orbe diffusa.⁊.q.vij.quemadmoduꝫ: in prin.ibi.sic homo qui preciditur de christi mystico corpore:⁊ sequitur:in huius vero compagem corporis veniant ⁊c.⁊.ī.si corpus christi tollit spolia impioꝝ ⁊ si corpori christi thesaurizantur diuitie impiorum ⁊.j.in christi ergo compagem corporis veniant.⁊ Hiero.de.pe.dist.j.ecclesia christi:in fi.ibi.⁊ fiat de ecclesia que est corpus christi:⁊ Cyprianus.xxiiij.q.j.loquiṯ.ibi.vnum corpus ⁊ vnus spūs.⁊.j. nec vnitas corporis separaṯ.⁊.j.vnum tñ caput est. Et iteꝫ Hiero.xxiiij.q.j.qm̄ vetus.ibi.vbi fuerit corpus. Et pelagius.e.cā.⁊.q.schisma.ibi.vt quia spiritum non hñt corporis christi ⁊c.⁊.j.in fi.vnam.(vt sepe dictū est) que christi corpus est : constat esse ecclesiam ⁊c. Que quidem ecclesia corporis christi:charactere imperatoris insignita est:idest christi:vt pre.c.quemadmodum.ibi.qꝛ non facio iniuriam characteri imperatoris:quum errorem corrigo desertoris. Bene ergo dicitur christi corpus caput ecclesie:quia ita se habet ad ecclesiam:sicut caput ad corpus prouidet.n. ecclesie:⁊ regit eam:⁊ in ipso oēs sensus spūales ecclesie sunt:vt in capite oēs sensus corporis. Et in illa glo.ad Col.j.dicitur:capiti cuncta subiecta sunt, ad operandum illud supra quod locatum est : ⁊ ad consulendum. Quod aūt non solum hoīuꝫ: sed etiā angeloꝝ caput sit christus:apl's in eadeꝫ epistola ad Col.ij.ait de christo qui est caput oīs principatus ⁊ potestatis:angelice.s.vt glo ait. De dñio etiam ⁊ potestate christi super oīa:⁊ quō est caput:idem apostolus ait ad Ephe.j.c.oīa subiecit sub pedibus eius:⁊ ipsum dedit caput.s.deus pater:supra oēm ecclesiaꝫ: que est corpus ipsius:vt proxime probatum est per decreta. Prima aūt particula huius authoritatis : de ꝑs.viij.sumpta est. super qua dicit glo.christus nō solum preest oībus dignitate.sed ⁊ potestate qua oīa sub eo sunt plene:vt per pedes plena subiectio noteṯ qua omnia sunt ei subiecta.qꝛ per ipsum facta. Jo.j. vel sub pedibus eius.i.sub humanitate eius:que significatur per pedes:quia sicut pes est inferior pars corporis:ita ⁊ in christo inferior nā est humanitas: ꝙꝫ etiam angeli adorant. Et sic ipsi homini christo oīa subsunt. Super eo quod sequiṯ in capitulo. Ipsum dedit caput super oēm ecclesiam:que in celo:vel in terra est:subijciuntur enim illi:quasi capiti : ex quo trahunt originem:ab ipso aūt facti sunt ſm deitatē ⁊ ita ſm deitatem caput est ecclesie:ſm ꝙꝫ pater dedit esse caput:illum ante oīa gignendo. Est etiam ⁊ proprie dicitur caput ſm humanitatem:ſm ꝙꝫ coniungitur ei ecclesia:⁊ natura ⁊ gratia.nam in eo plenitudo gratie fuit,de cuius plenitudine nos accepimus. Jo.j.⁊.j. Jo.ij.ibi.⁊ vos vnctionem accepistis a sancto.⁊.j.⁊ extra de sacra vnctio.c.j.versi.de secunda.ibi.vos vnctionem ꝙꝫ accepistis ⁊c. Christus.n. vnctus interpretatur:quia gratia spūssancti plenus fuit vsqꝫ ad summum vnde ꝑs.xliiij. Unxit te deus deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis:qꝛ pater accumulauit super eum vniuersa charismata benignitatis ⁊ mansuetudinis abundantius replens eum in visceribus misericordie ⁊ miserationis. de cuius cumulo gratie nos participamus: Psalmus.cxxxij. Sicut vnguentum in capite ⁊c. Caput enim christus. Barba coniuncta capiti,⁊ in capite:apostoli ⁊ discipuli in die Pentecoste spūssancto repleti. Uestimentum ecclesia.xvj.q.vij.sicut. Ora vel fimbria: quelibet humilis persona. Zach.viij. apprehendat fimbriam viri iudei:dicentes:ibimus vobiscum audiuimus enim qm̄ dñs est vobiscum. Hoc caput reuerendum pro oībus membris doluit. Augu pro totius corporis putredine: cauterium quoddam fixum est in capite.item Bern.in sermone de circuncisione. Quid mirum si caput pro membris curationem accepit?nonne etiam in membris:sepe pro vnius infirmitate: alteri curatio adhibetur:dolet caput:⁊ in brachio fit coctura:dolent renes: ⁊ fit in tibia:ita hodie pro totius corporis putredine cauterium quoddam infixum est in capite. Sed considerandum circa id quod dictum est:omnia christo esse subiecta. quia oīa sunt nunc christo subiecta quantum ad potestatem ꝙꝫ accepit a patre super oīa : sed quantum ad executionem sue potestatis : nondum sunt ei omnia subiecta:sed hoc erit in futuro. j. Cor.xv.vltra colū.qñ de oībus suam voluntatem adimplebit:quosdam saluando, quosdam puniendo:⁊ ita omnes erunt sub eo:vel spontanei:vel victi ⁊ inuiti.

Christus caput est ecclesie.

Oīa sub chrī sunt ditione.

Adhuc de christi dñio ⁊ potentia dicit Heb. j. Quem constituit heredem vniuersorum super quo verbo dicit glo. quamuis cum patre omnia possideat: tñ scdm humanitatem recte dicitur heres constitutus: scdm illud ps. ij. Dabo tibi gentes hereditatem tuam. Quia ergo christum deus constituit iam immutabilem heredē vniuersorum: idest possessorem oīs creature: non ideo portio deest Jacob: ⁊ pars eius Israel: scdm ps. Sed oēs prorsus nationes mundi ei subsunt. xxiij. q. iiij. non inuenitur. cum ca. seq. ⁊. xciij. dist. legimus. vers. q enim.

Regia chri ptās.

In eadem quoqꝫ epistola Heb. j. inducit apostolus de chri regia potestate illud ps. xliiij. Thronus tuus deus in seculum seculi virga equitatis virga regni tui: qd exponens glo. ait. O deus fili: thronus tuus: idest regia dignitas vel iudiciaria sedes: permanet in seculum seculi, qꝛ semper regnabit: ⁊ nouissimum iudicium semper stabit: vnde in euangelio Matth. xxv. Ibunt hi in supplicium eternū: ⁊ illi in vitam eternā. Et merito permanet thronus tuus: qꝛ virga regni tui: idest regimen ⁊ disciplina qua bonos regis: ⁊ malos percutis: est virga equitatis: idest regula directa. iij. dist. regula: ⁊ inflexibilis: que alibi dicit in ps ij. virga ferrea: per quam prauitate distortus, si ei adherere velit, dirigitur.

Sacerdotalis chri dignitas.

De sacerdotali aūt ⁊ regali dignitate vel potestate simul inducit apostolus in eadem epistola. c. j. illud ps. xliiij. Unxit te deus deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis. Quod exponens glo. ait. O deus fili: deus tuus: idest pater per se non per ministros vnxit te scdm hoīem quia deitas nullo indiguit: quis est ergo deus vnctus a deo? christum intellige: christus. n. dicit a chrismate: chrisma aūt grece latine dicitur vnctio. extra de sacra vnctio. c. j. ⁊. ē. versi. est etiam: proxime dixi ǀ hoc ergo nomē christus vnctionis est. nec vngebantur alibi reges ⁊ sacerdotes nisi in illo regno iudeorum. Per hoc qd dicit eum vnctum regem ⁊ sacerdotem insignat qui in lege veteri vngebantur. vt preal. c. j. de sacra vnctio. vnxit aūt eum: non visibili ⁊ corporali oleo. sed spūsancto: quem scriptura nomine olei ⁊ exultationis signat: ⁊ hoc pre participibus tuis: idest pre omnibus sanctis. Omnes enim sancti sunt spiritus participes vnde oēs christiani vngunt: de conse. dist. iiij. deinde a sacerdote: sed ille singulariter vnctus. vt preal. c. j. de sacra vnctio.

Triplex sacerdotis officium.

De sacerdotio aūt christi spāliter inducit apostolus in eadem epistola ad Heb. vij. c. verbum illud ps. cix. Tu es sacerdos in eternum scdm ordinē Melchisedech: quod exponens glo. ait. hoc de pontificatu christi deus pater: tu es sacerdos. s. docens orans ⁊ offerens: ecce triplex officiū sacerdotis: tu es inquam sacerdos: non ad tps: vt Aaron: sed hoc scdm ordinem Melchisedech: qui nō temporalis fuit scriptura subticente initium: ⁊ finem vite eius: in figuram christi qui caret principio ⁊ fine. Apoca. j. Ego sum alpha ⁊ o. ⁊ sicut ille obtulit in pane ⁊ vino: ⁊ semel: sic ⁊ christus sub specie panis ⁊ vini corpus ⁊ sanguinem suum discipulis suis dedit. Jo. xiij. de conse. dist. ij. accipite ⁊ comedite. Et subditur in glo. ē. posita. Sacerdos aūt est christus: non scdm qd deus: sed propter carnem assumptam: pp victimam quam obtulit pro nobis: vnde Hiero. Sacerdos dei patris dicitur filius dei scdm humanitatem: in qua se pro nobis acceptabile sacrificium deo obtulit, vt ipse sit sacerdos qui est sacrificium: de conse. di. ij. sacerdos dei patris. Quid autem egerit hic sacerdos: ⁊ quid pontifex: apostolus dicit in pre. ca. v. ad Heb. Qui in diebus carnis sue: idest mortalitatis, preces supplicationesqꝫ ad deum ⁊c. qn. s. imminente passione orauit prolixius. Luce xxij. vltra medium. ibi. apparuit aūt illi angelus: vel preces ⁊ supplicationes actio ⁊ vita christi est cuius omnis actio fidelium est instructio: ⁊ ad deum oratio. c. extra de elec. significasti. j. responso: quicquid enim egit christus: preces supplicationesqꝫ fuerunt pro hoībus: ipsa etiā sanguinis aspersione melius loquente quam Abel. nūc etiam in celo assistit vultui dei: pro nobis aduocans ⁊ interpellans apud patrem. Heb. ix. ibi ad fi. sed in ipsum celum vt appareat nunc vultui dei, pro nobis.

Pontifex christus.

Illud etiam sciendum qd christus ⁊ sacerdos dicitur ⁊ pontifex: ⁊ eo sacerdos: quo pontifex: ⁊ eo pontifex quo sacerdos nam sacerdos medius est inter deū ⁊ populum: quia diuina populo tradit: ⁊ populum in deum reducit: offerendo: orando, ⁊ docendo, ⁊ hoc etiam importat nomen pontificis: vñ ad Heb. iiij. vbi apostolus christum dicit pontificem. ibi. habentes ergo pontificem magnum ⁊c. glo. ait pontificem, per quem itur ad deum. Idem enim est pontifex qd mediator: vnde Heb. v. in prin. Omnis namqꝫ pontifex ex hoībus assumptus, pro hoībus constituitur: scilicet vt eos adiuuet: ⁊ vt per eum impetrent a deo misericordiam constituitur: dico in iis que sunt ad deum offerenda. s. in muneribus, hostiis, ⁊ precibus: que ducunt ad deum. vt offerat dona. s. primitias ⁊ sacrificia ⁊ huiōi: deo pro peccatis dimittendis. Et beatus Bern. dicit qd pontifex dr quasi pontem faciens inter deum ⁊ proximum. Faciet enim seipsum pontem ad patrem: attingens a ripa nostre miserie: vsqꝫ ad ripam felicitatis eterne. Sap. xviii. Usqꝫ ad celum attingebat stans in terra vnde Jo. iij. Filius hominis qui est in celo. per hunc transeuntes non submergimur in flumine culpe, nec trahimur ad mare pene eterne: vnde ipse ait Joā. xiiij. Nemo venit ad patrem nisi per me. In hoc tñ distat pontifex a sacerdote: qꝛ importat excellentiam quandam super sacerdotem: nam vt Isido. ait. vij. lib. ethymo. Pontifex princeps sacerdotum est: quasi via sequentium. ipse ⁊ summus sacerdos: ipse ⁊ pontifex maximus appellatur. xxv. dist cleros. versi. pontifex: vnde ⁊ papa per excellentiam summus pontifex appellatur: ex de elec. vbi periculum. §. super hit. lib. vj. vnde Leui. xxj exponitur nomen pontificis: vbi dicitur: pontifex: idest sacerdos magnus: vnde ⁊ epi qui sunt sup alios sacerdotes constituti, pontifices appellantur. Alii vero qui sub eis: vocantur communi nomine sacerdotes: a sanctificando. Et qꝛ christus est summus sacerdos: ideo ipse propriissime dicitur pontifex maximus: vnde ad Heb. x. habentes ergo pontificem magnum. glo. qui est super omnes pontifices. Et quia quisqꝫ nō sumit sibi honorem: sed qui vocatur a deo tamqꝫ Aaron: vt apostolus ait ad Heb. v. Nume. xviij. viij. q. j. in scripturis: ex de elec. qualiter. Ideo vt ibidem subdit apostolus pre. c. v. christus non semetipsum clarificauit: vt pontifex fieret: sed ille eum pontificem constituit qui ad eum ait in ps. ij. Filius meus es tu: in quo ps. ostenditur christus rex ⁊ sacerdos.

Sacerdotiū legale

Differt aūt sacerdotium christi a sacerdotio legali: qꝛ legalis sacerdos non solū pro aliis sed etiam pro se indiget offerre: qm ⁊ ipse circundatus erat infirmitate peccati. Heb. v. christus aūt nō indiguit pro se offerre: sed solum pro aliis: quia immunis fuit ab omni peccato: vñ Heb. vij. ad fi. Talis enim decebat vt nobis esset pontifex sanctus, innocens, impollutus: a peccatoribus segregatus: ⁊ ex-

excelsior celis factus: qui non haberet quotidie necessitatem, quemadmodum sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre: deinde pro populo: hoc enim fecit semel se offerendo. Item sacerdotium legale carnale fuit. vnde ⁊ carnes ibi mactabantur. Heb. ix. sacerdotium vero christi spirituale. Adhuc sacerdotium legale fuit temporale: ⁊ finem habuit. sacerdotium autem christi eternum est. Heb. vij. in quo capitulo assignatur differentia inter vetus ⁊ nouum sacerdotiū. vnde legale sacerdotium translatum est ad christum: quod figuratum fuit in translatione sacerdotij ab Heli: qui fuit de tribu sacerdotali scilicet leui: ad Samuelem: qui non fuit de tribu leui, sed effraim. j. Regum j. Et similiter translatio sacerdotij ad christum facta est de tribu sacerdotali ad regalem: qz dn̄s ortus est de tribu iuda: qz de domina orta de tribu iuda: vt cantat ecclesia ⁊ dicitur Matth. j. ⁊ Heb. vij. que tribus iuda est tribus regalis. vt ita sit eadem sacerdotalis ⁊ regalis: ⁊ vnus ⁊ idem christus sic sacerdos ⁊ rex. Sic etiam regnum israeliticum temporale fuit ⁊ mutatum in regnum christi quod eternum est. vnde Luce. j. Regni eius non erit finis. cuius mutationis figura precessit quum Saule abiecto dauid substitutus est in regnum. j. Regum. xvi. Quod autem alicubi regnum illud ⁊ sacerdotium eternum dicitur intelligendum est de regno ⁊ sacerdotio christi: quod per illud figurabatur. De sacerdotio etiam ⁊ regno christi loquitur apostolus in epistola supradicta ad Heb. vij. in prin. inducens similitudinem de melchisedech qui fuit rex ⁊ sacerdos dei altissimi. Idē Gen. xiiij. qui vt glo. dicit in epistola ad Heb. non per hominem sed per deum constitutus est: ⁊ interpretatur rex iustitie. ⁊ dictus est rex salem: quod est rex pacis: sine patre ⁊ matre ⁊ genealogia: qz scriptura hoc de illo non refert: neqz initium dierum, neqz finem vite habens. assimilatus autem filio dei manet sacerdos in eternum: qui est rex iustitie: qz suos iustos facit: ⁊ per iustitiam regit in hoc seculo. ⁊ rex pacis. extra in li. decre. Rex pacificus. qz quos hic regit in iustitia, non desinit post regere in pace eterna. Sacerdos dei summi: qz se in ara crucis obtulit. Sine patre s̄m carnem. Sine matre, s̄m diuinitatem. Sine genealogia: qz filios carnales non habuit. Neqz initium dierū neqz finem habens: qz coeternus patri ⁊ alpha ⁊ o. Apoc. c. j. ⁊ sicut gl. subdit. Et si omnes patriarche ⁊ prophete figura christi fuerunt: melchisedech tamen specialis: qui non de genere iudeorum: vt quidā dicunt processit in typum sacerdotij christi: qz dicitur sacerdos s̄m ordinem melchisedech multis modis. Heb. vij. ⁊ in ps. dixit dn̄s. ⁊ de cōs. di. ij. accipite: adde hic quod dixi de hoc. ā in xxxvj. c. in. §. xxxvj. c. versi. ipe vero. Adhuc super illud ad Heb. ix. introiuit semel in sancta. dicit gl. beati Aug. Quum enim christ⁹ rex ⁊ sacerdos: rex pugnauit pro nobis. sacerdos obtulit se pro nobis. de cons. di. ij. sacerdos dei. ⁊ idē beatus Aug. in lib. lxxxiij. questionum: vbi exponit christi miraculum de quinqz panibus ⁊ duobus piscibus: ait inter cetera, qꝫ quinqz panes hordeacei inter legem moysaicam vel populum israeliticum significāt. duo autem pisces qui suauem saporem pani dabāt: duas illas personas videntur significare. quibus ille populus regebatur. vt per eas consiliorum moderamē acciperet: regiam scilicet ⁊ sacerdotalem: ad quas etiā illa sacrosancta vnctio pertinebat. extra de sacra vnc. c. j. quarum officium erat procellis ac fluctibus nō qꝫ frangi atqz corrumpi: ⁊ violentias turbarum contra- dictiones tanqꝫ aduersantes vndas sepe dirumpere. Que tamen due persone dominum nostrum prefigurabant: ambas enim ipse solus substituit: nec figurate sed proprie solus impleuit. Nam ⁊ rex noster est iesus christus: qui nobis pugnandi ⁊ vincendi demonstrauit exemplum: in carne mortali peccata nostra suscipiens: tentationibus inimicorum illecebrosis nec tenebrosis cedens: postremo exuens se carne principatus ⁊ potestates expolians fiducialiter: ⁊ triumphans eas in semetipso. Ipse est etiam sacerdos secundum ordinem melchisedech: qui seipsum obtulit holocaustum pro peccatis ps. xxxix. Holocaustum ⁊ pro peccato ⁊c. ⁊ sequitur: tunc dixi ecce venio. Ad sacerdotalem quippe personam pertinet emundatio ⁊ abolitio peccatorum. De hac duplici potentia christi dicit apostolus. j. ad Corin. j. de christo loquens. Factus est inquit nobis a deo sapientia ⁊ iustitia ⁊ sanctificatio ac redemptio. Sapientia. n. ad ordinandum: ⁊ iustitia ad iudicandum, propria sunt regie dignitatis: quam sequitur iudiciaria potestas. Sanctificatio autem ⁊ redemptio, ad sacerdotalem spectant potestatem. Dicitur autem christus esse rex non solum regni celestis ⁊ eterni: sed etiam temporalis ⁊ terreni: quia celestia simul ⁊ terrena dispensat ⁊ iudicat. Iste est gladius qui exit de ore eius ex vtraqz parte acutus. Apocal. c. j. ⁊ xix. c. extra de priuile. ex ore. Unus enim gladius, vna est eius regia potestas. que tamen duas partes habet propter regnum celestium ⁊ terrestrium. non tamen dum in hac vita mortali conuersatus est regnum terrenum administrare voluit cuius causa infra dicetur. Hec autem dicta sunt de christi potestate quantum ad presentem sufficit intentionem.

Melchisedech ⁊ rex sacerdos.

Consequenter autem tractandum est de cōicatione potentie eius. Unde ⁊ sciendum qꝫ potentia creādi: que christo conuenit solum s̄m qꝫ deus: nulli cōicabilis est. nec in humanitate eius que personaliter diuinitati fuit vnita: multominus cōicari potest aliis hominibus. non ex defectu dei: sed ex defectu creature talis potestatis incapacis. Potestas vero sacerdotalis que christo conuenit vt homini: vt supra dictum est: ⁊ potestas miracula faciendi: ⁊ regalis: que sibi conuenit ⁊ s̄m qꝫ deus: ⁊ s̄m qꝫ homo: cōicabilis est: ⁊ cōicatur hoībus. de qua cōicatione loquitur Hugo de sancto victore in prologo sui commenti super angelica hierarchia sic dicens. Ipse vero omniū conditor: cuius ineffabilis maiestas, ⁊ indeficiens virt⁹, potens erat sola gubernare que creauerat sola: voluit rerum a se creatarum participes habere ⁊ cooperatores. non vt ille eorū ministerio iuuaretur: sed vt ipsi potestatis eius consortio sublimes efficerentur. Dn̄s ergo solus ⁊ princeps omnium, dn̄ationes ⁊ principatus sub se esse instituit in ministerio perficiēdo: qd̄ vniuersitatis ordo deposcebat: vt opera eius complerentur per ordines ⁊ dispositiones. Sic igitur bonus ⁊ sapiēs deus creaturas a se solo conditas, gubernat ordine quodam. inferiora. s. s̄m gradum perfectionis mediantibus superioribus. sic enim gubernat corpora per spiritus: ⁊ corpora grossiora per subtiliora. vt generabilia ⁊ corruptibilia, per incorruptibilia, scilicet celestia: ⁊ spiritus inferiores per superiores. ad hoc dist. lxxxix. ad hoc. Communicatur autem creature rationali siue intellectuali gubernatio. Primo quidem respectu ipsius: vt scilicet seipsam in suis actibus dirigat. Secundo respectu rōnaliū: dū quidam angeli per alios angelos: ⁊ quidam hoīes

Potētia creādi incōicabilis

Alie ptātes cōicabiles.

Cōicatur hoī gubernatio.

per alios hoies: ⁊ hoies per angelos gubernantur.
vt.§.alleg.c.ad hoc.⁊.xxij.di.de constantinopolitana
⁊.xcv.di. esto. ⁊. xj.q.iij. qui resistit.licet enim qlibet
creatura rationalis nata sit gubernare seipsam p vir
tutem intellectus proprij:tñ cum quedaʒ rationalia
per alia rõnalia gubernanƭ.tñ qꝛ ordo vniuersitatis
hoc exigit.tum qꝛ in aliquibus regimen proprie rõ-
nis nõ sufficit.inde opʒ vt p alioꝝ gubernationeʒ in
suis actibus dirigantƭ:vt patet in hoibus:quoꝝ qdã
alijs non sufficientibus regere.s.semetipsos,pponun
tur ⁊ psunt ad directioneʒ ⁊ regimen.pp qd debẽt
esse intellectu pstantiores ⁊ appetitu rectiores alijs
quibus preficiuntur.nam ⁊ in angelis ij qui psunt:
magis vigent intellectuali lumine sm magistros.
Tertio cõicatur gubernatio creature rationali respe-
ctu rationalium. Nam ordine nature diuinitus insti
tuto rõnalia irrõnalibꝰ dñantur. Gen.j.ibi:⁊ dñami-
ni piscibus maris ⁊c. Aliter tñ gubernat hõ rõnalia:
aliter qʒ irrõnalia sibi subdita.nam irrõnalibus dñaƭ
non ad vtilitatem illorum:sed ad propriam. dũ illis
vtitur pp se.vnde dicitur hõ finis illorum:qꝛ pp ip-
sum,⁊ in eius obsequium condita sunt. Alijs aũt rõ-
nalibus dñatur pp bonum illorum: Quis ex hoc re-
sultet bonum proprium gubernantis.qꝛ per hoc deo
ministrat:⁊ ad eius similitudinem accedit. vnde talis
est gubernatio que conuenit rationalibus sm qꝙ rõ-
nalia sunt:vt.s.per ipsorum bonum gubernentƭ. Qui
autem presunt aliquibus non bonum subiectorum:
sed proprium commodum intendẽtes: a vere guber
nationis rõne degenerãt:q̃ conuenit rationalibꝰ crea
turis.tales querunt que sua sunt:nõ que chri. Phil.
ij.viij.q.j.sunt in ecclesia.xxiij.q.iiij.tres psonas. Qui
enim sic gubernantur:non reguntur libere:sed serui-
liter ⁊ quasi ad modum irrõnalium ducũtur. pp qd
taliter dñantes,non reges,sed tyranni vocantur. Est
autem nunc intentio de illa tm̃ gubernatione q̃ rõ-
nalibus creaturis conuenit: ⁊ precipue hoibus qui
proprie rationales dicuntur. Specialiter aũt de gu-
bernatione siue gubernatiua potentia que a christo
⁊ per christum cõicata est ecclesie:dicenduʒ est. Erat
siquidẽ cõicanda hoibus christi gubernatiua ptãs.
Primo,qꝛ congruebat eius bonitati: vt sue ptãtis
faceret hoies participes. Secundo qꝛ cõpetebat eius
dignitati. Ad dignitatem namqʒ gubernantis ⁊ do-
minantis pertinet habere ministros per quos suam
ptãtem exerceat.ipsi etiam ministri:qbus ptãs chri-
sti cõicatur:efficiuntur ex hoc digni ⁊ honorabiles,qꝙ
vice christi alios gubernant. vnde in ps.cxxxviij.di-
citur de aplis. Nimis honorati sunt amici tui deꝰ:ni
mis confor.est princi.eorum. Tertio, qꝛ expediebat
humane vtilitati: hõ enim sensibili cognitione vtiƭ:
pp quod sicut ei conuenit,vt per sensibilia signa mã
ducatur ad intelligibilem veritatem:⁊ per sensibilia
facta suscipiat inuisibilem gratiam.j.q.j.multi.de cõ
se.di.ij.sacrificium. Ita conuenit ei habere guberna-
torem visibiliter ⁊ sensibiliter presentem. Christꝰ au
tẽ sm qꝙ deus,licet sit oibus ⁊ vbiqʒ pñs: oia guber
nans ⁊ regens. Hiere.xxiij. Celum ⁊ terram ego im-
pleo.vnde Aug. Deus vbiqʒ est in seipso totus. vbiqʒ
est:qꝛ nulli parti rerum absens est.vbiqʒ totus:qꝛ cui
libet parti pariter totus adest.in seipso: qꝛ non conti
netur eis quibus est pñs:immo ipse eos continet:quñ
inuisibilis est sensu corporeo: qꝛ deum nemo vidit
vnqʒ. Exo.xxxiij. Jo.j.⁊.j.eiusdem.iiij. Secundũ ve
ro humanam naturam,est quidem visibilis:qꝛ in ter
ris visus est:⁊ cum hoibus conuersatus est. Baruch

Chri gubernatiua ptãs q̃re hoibus cõicata.

tij.in fi. Phil.ij.⁊ beati oculi qui vident que vos vi-
detis. Luc.x.non tñ conueniebat eius dignitati ⁊ fe
licitati:vt in terris semper nobiscum conuersaretƭ: q
super oẽs celos meruit corporaliter exaltari. ps.viij.
Eleuata est magnificentia tua super oẽs celos.vnde
post ascensionem:licet sit semper nobiscum pñtia spi
rituali.sm illud Mat.vlti. Ecce ego vobiscum sum
oibus diebus vsqʒ ad consummationem seculi.desijt
tñ esse nobiscum pñtia corporali, sm ppriam spẽm.
in specie tñ aliena.s.in sacramento visibili panis ⁊ vi
ni,etiam corporaliter nobiscum est. vñ Aug. Donec
finiatur seculum sursum est dñs:sed tñ hic nobiscũ est
veritas dñi.corpꝰ enim in quo resurrexit:in ea forma
qua apparet sanctis:in loco vno esse oportet. veritas
aũt eius vbiqʒ diffusa est.de conse.di.ij.prima quidẽ.
in fi. Conueniens ergo erat hoium vtilitati. vt chris
potentiam suam gubernatiuam super hoies cõican-
do traderet:⁊ relinqueret aliquibus hoibus:p quos
eius ecclesia regeretur ⁊ dirigeretur in finem.pp qd
obtinendum ab hoibus, iesus christus in mundum
venire dignatus est. Non enim deficit christus ecclie
in necessarijs ad salutem. Hec autem christi guber-
natiua potentia:vt ex supra dictis haberi põt:triplex
est. vna quidem sacerdotalis:alia regalis: tertia vero
ad miraculosas immutationes. Quamlibet aũt ha-
rum christus cõicauit hoibus:qꝛ quelibet ecclie vti-
lis. Nam per miraculorum operationeʒ,doctrina fi-
dei confirmaƭ.⁊ in laudem diuine ptãtis hõ excitaƭ.
vñ sm Greg.in sermone de ascẽsione dñi.in prin. Ec
clesie primitiue necessaria erat operatio miraculorũ:
vt fides nouella per ea confirmaretƭ:⁊ irrigaretƭ.sicut
⁊ plãtis aqua necessaria est ad irrigandum vsqʒquo
radices figant. Per sacerdotale offm̃ hõ sanctificaƭ:
⁊ deo reconciliaƭ:vnde ⁊ quotiens sacramentum al
taris conficitur:pctm̃ remittiƭ.de cons.di.ij. quuʒ oẽ.
⁊.c.si quotiẽscunqʒ.xv.q.vij.sciscitãtibus. Per actio
nes vero regalis ptãtis, hõ in conuersatione dirigiƭ
xxiij.q.v.regum.⁊.c.rex debet.⁊ ad deum ⁊ proximuʒ
debite ordinaƭ:vt ibi.⁊.ij.q.j.scelus. Et vt de modo
cõicationis aliud videaƭ:considerandum qꝙ sacerdo
talis potentia cõicata est aliquibus sm ministeriuʒ:
qui ⁊ dicunƭ ministri gratie:qꝛ ministeriũ adhibent
dispensando sensibilia sacramenta: in quibus cõferƭ
gratia:⁊ que sunt vasa ⁊ instrumẽta gratie:⁊ efficiũt
quod figurant. qꝛ sunt sacramẽta noue legis.de hoc
j.q.j.dictum.legiƭ ⁊ no.c.q.multi.in gl.j.virtutem. ⁊
c.quicquid inuisibilis.gl.j. vñ dicunt qdam qꝙ nõ cõi
catur ptãs:sed solum tribuiƭ ministeriuʒ. Et indubi
tanter est verum qꝙ non cõicatur talis ptãs, qualem
habet christus:qui sm qꝙ deus est: habet ptãtem au
thoritatis quantum ad effectum sacramentoꝝ.sʒ ve
ro qꝙ hõ,hʒ ptãtem ministerij.non qualitercũqʒ: sed
principalr.hoc bene probat pre.c.multi.opaƭ aũt ad
effectũ sacramentoꝝ meritorie ⁊ efficaciter: qꝛ passio
eius q̃ sm humanam naturam sibi conuenit:⁊ cã iusti
ficationis nostre est meritorie:⁊ est effectiue p modũ
instrumenti.qꝛ humanitas christi est instrumentum
deitatis ipsius.⁊ qꝛ est instrumentum coniunctum:
ideo habet quandam principalitatem ⁊ causalitatẽ
respectu instrumentorum extrinsecoruʒ:q̃ sunt instru
menta ecclesie ⁊ ipsa sacramenta. Unde ptãs ministe
rij in christo,hoi conuenit qꝛ est principalis:⁊ ptãs
excellentie.q̃ quidẽ consistit in quatuor: vt catholici
doctores tradunt. Primũ,qꝛ meritũ ⁊ virtꝰ eius opa
tur in sacris.vt pre.c.multi. Scdo,qꝛ in eius noie sa-
cramenta sanctificanƭ.vñ cũ cruce pficiunƭ. de cons.

Chri gubernatiua potentia triplex

Sacerdotalis ptãs quõ cõicatur.

di.v.nunquid. Tertio:qꝛ ipse potuit instituere sacra-
menta.nam ⁊ ſm Aug. ab eius latere processerunt.
extra in cle.de sum.tri. Quarto,qꝛ pōt effectum sacra
menti sine sacramento conferre.c de conſ.di.ij. vt gd
paras.⁊ di.iiij.baptiſmi vicem. Hanc autem ptātem
principalis ministerij potuit christus cōicare: sed nō
cōicauit:ne spes in hoīe poneretur:qꝛ maledictus ho
mo qui confidit in hoīe. Hiere.xvij.⁊ Greg. Uere ho
mines preposterо ordine ante sibi opem ab hoībus
accersiunt ⁊c.de conſ.di.j.oīs christianus. Et ne diui
sio in eccl'ia oriret contra illud.xxiiij.q.j.ſchiſma.c.lo
quit. sicut tpe pauli vnus quidem dicebat: ego sum
pauli:alius autem ego apollo.j.ad Cor.iij.vbi ⁊ seq-
tur. Ego plantaui: apollo rigauit: sed incrementum
dedit deus. Itaqꝫ neqꝫ qui plantat est aliquid:neqꝫ q
rigat:sed qui incrementum dat deus.de conſ.diſt.iiij.
baptiſmus talis est.xix.di.secundū.extra de deci.quū
non sit. Potestatem aūt secundarij ministerij christ⁹
cōicauit ⁊ tradidit aliquibus:qui dicunt ⁊ sunt sacer
dotes ⁊ mediatores noui testamenti inquantū sunt
ministri summi sacerdotis ⁊ veri mediatoris christi,

Potētia regalis cōicatur.

vice ipsius agentes ⁊ salutaria sacramenta hoībus
exhibentes. Potentia vero regalis cōicatur etiā ali
quibus qui sunt aliorum rectores:qui pp hoc dicunt
capita populorum.j.Regū.xv.ibi: Caput tribus is-
rael factus est.sub vno tn̄ principali capite christo:cui
ptās regia ſm excellentiam conuenit. Licet enim ha
bentes sacerdotalem potentiam possunt dici aliquo
modo capita:magis tn̄ conuenit nomen capitis ha-
bentibus regiam ptātem: qꝛ per sacerdotalem ptātē
efficitur quis mediator inter deum ⁊ hoīem. Capitis
aūt nomen importat aliquod primum in aliquo or-
dinē. Unde magis conuenit regiam dignitatem ha-
benti per quam constituitur primus super alios. Tā
vero habentes sacerdotalem,qꝫ regalem potestatē a
christo,dicunt christi vicarij:⁊ christi ministri:⁊ chrī
cooperatores. Nam christus ita suam potentiam cōi
cat alijs:qꝫ eam sibi non adimit.sed eam retinet.⁊ ſꝫ
eam principaliter operatur in oībus qui sue potētie
sunt participes:⁊ qui eius virtute operant. vñ recte

Potētia miracula faciendi cōicatur.

dicūt christi cooperatores. Potentia vero miracula
faciendi cōicata est adhuc ⁊ cōicat hoībus a christo.
non tn̄ eo modo quo christus habet:qꝛ sicut in sacra
mentis:ita ⁊ in miraculis christus hꝫ ptātem autho
ritatis ſm qꝫ deus.⁊ ptātem instrumentalem cuius-
dam principalitatis ⁊ excellētie ſm qꝫ hō:qꝛ ipse nō
solum miracula facere pōt:verum etiam hanc ptātē
⁊ gratiam in alios potest diffundere. sicut dicit Luc.
x.⁊ Mat.x.qꝫ dedit aplis ptātē super oīa demonia:
⁊ vt languores curarent. Alij aūt a christo habēt ptā
tem instrumentalem secundariam delegatam. vñ.n.
in omni potestate: que a christo cōicatur hoīb⁹:chri-
stus ipse habet principalitatem ⁊ excellentiā:hō aūt
purus habet secundarium ministeriū ⁊ cooperatio
nem. Patet ergo ex predictis,qꝫ potentia christi cōi
canda fuit hominibus:⁊ quomodo communicata.

Conuenit aūt considerare post predicta, quibus
hoībus cōicata sit christi ptās:que cōicari poterat:⁊

Ptās miraculorū patrādorū qbus cōicata sit.

qꝫ vtiliter cōicari conueniebat. Et primo dicendū
est de potentia illa que est ad immutationes miracu
losas. Hec autem potentia non oībus hoībus cōica-
ta est:sed aliquibus. nec cōicatur hec bonis tm̄: sed
etiam malis.multi enim dicent. Nonne in noīe tuo
demonia eiecimus:⁊ multas virtutes fecimus:qbus
dicet: Nescio vos. Mat.vij.j.q.j.prophetauit.sicut
fecit cayphas. Jo.xj.nam ⁊ mali frequenter ⁊ pro-
phetizāt ⁊ miracula faciūt.j.q.j.teneam⁹.c.pphetauit.c.multe opationes.vnde sicut alia dona gratis da
ta,cōia sunt bonis ⁊ malis:vt prophetia ⁊ gratia ser
monis:⁊ alia ſm dīstic operatio miraculorum: vt p̄.
c.multe.⁊ de pe.di.ij.querendum.⁊.c.pōt discursus.
Nec etiam conuenit ista potentia oībus bonis sem-
per.multi enim fuerunt ⁊ sunt sancti:q miracula non
fecerunt. Nam ſm beatum Ber.quibusdam dat spi
ritusſanctus in munus,⁊ non vsum muneris: vt im
perfectis:qui columbina simplicitate sibi gemūt: ſꝫ
edificare proximos nesciunt.de qbus Esa.lix. Quasi
columbe meditātes gememus.⁊ de quibus.ij.q.vij.
sancta quippe. Alijs datur in vsum muneris:⁊ nō in
munus, vt reprobis: qui more nubium alios com-
pluunt:sed in se aridi persistunt,de quibus.ij. Pe.ij.
hi sunt fontes sine aquis ⁊ nebule turbinibus exagi
tate:quibus caligo tenebrarum reseruatur.de pe.di.
ij.si enim ingt.ad mediū.vbi in gl.exponitur hec au
thoritas.quibus competit illud poeticum. Sic vos
non vobis fertis aratra boues. Sic vos non vobis

Uirgilianū carmē

vellera fertis oues. Sic vos non vobis nidificatis
aues. Sic vos non vobis mellificatis apes. Alijs ve
ro datur in vsum muneris:⁊ in munus, vt viris pfe
ctis: qui pariter ardent ⁊ alios incendunt. vnde de
beato Joanne baptista dicit Jo.v. Ille erat lucerna
ardens ⁊ lucens. Hec etiam potentia non hꝫ cōne-
xionem ad regalem: sed ad sacerdotalem ptātem. qꝛ
illa sine his:⁊ he sine illa sepe inueniunt. Cōicat ergo
christus hanc potentiā quibus voluerit:⁊ qñ:⁊ quā
tum:⁊ sicut:prout vtilitati ecclesie,ac hoīuꝫ saluti no
uerit expedire. Cōicata est aūt amplius in eccl'ia pri-
mitiua:qꝛ tunc ſm beatum Greg.⁊ supradictuꝫ est:
magis necessarium erat ad dilatationem ⁊ confirma
tionem fidei ⁊ augmentum eccl'ie.⁊ patres fidelium
hanc potentiam habuerūt in multa plenitudine: vt
patet Actuum.ij.iij.⁊.v.c. Jam vero ecclesia dilatata
⁊ fide roborata,non est tm̄ necessaria sicut prius hec
potentia in ecclesia.de conſe.di.iiij.venit. De ista au

Ptās sacerdotalis ⁊ regalis an eidē cōpetāt psone.

tem potentia prosequi non pertinet ad propositum.
vnde de alijs duabus potentijs est prosequendum.ſ.
de sacerdotali ⁊ regali. circa quas mea versatur intē-
tio. Uidet aūt quibusdam,qꝫ hec duplex ptās nō ei-
dem persone cōicanda ⁊ cōicata sit:sed quum sint po
testates distincte: cōicande sunt diuersis ⁊ distinctis
personis.qd̄ patet in statu veteris testamenti:in quo
diuersis personis tribuebatur ptās regia ⁊ sacerdo-
talis. Similiter ⁊ in nouo testamento diuersis cōica
ri vident. Sacerdotalis enim potestas conuenit his
qui sacerdotes vocantur in ecclesia siue pontifices: q
spiritualiter presunt. Regalis aūt conuenit princi-
pibus terrenis ⁊ dn̄is temporalibus:qui ⁊ reges vocā
tur.j.Pet.ij.sub quibus existunt diuersi gradus po-
testatum:vt extra de maio.⁊ obe.solite. ibi:siue regi
quasi precellenti siue ducibus ⁊c.p horum dicto ex-
presse facit.xcvj.di.duo sunt.⁊.ij.q.vij.§.item quum
balaam.ver.sed notandum est. Et ſm hoc videretur
dicendum,qꝫ licet christus sit rex ⁊ sacerdos:tn̄ eius
vicarij.ſ.apli ⁊ eorum successores non sunt sacerdotes
⁊ reges.immo solum conuenit ei potestas sacerdota
lis vel pontificalis ex concessione christi. Si autē ali
quibus eorum conuenit potestas regia: hoc est ex cō
cessione pncipū terrenorū:sicut ex cōcessione cōstanti
ni habet romanus pontifex imperialem ptātē. xcvj.
di.cōstantin⁹.vide.ō.xliiij.c.§.sciendū.xiij.c.ver.eccle-
sia. Sed licet hoc videat prima facie rationabiliter
dictum: tn̄ profundius cōsiderare volentibus veri-

tatem plus & aliter dicere conuenit. In primis er-
go distinguenduz est de sacerdotio & de regno seu de
regia potestate. videt aūt de his distinguendū sicut
& de scientia. Est autem quedam sciētia humanitus
Scia du-plex. adinuenta. vt scia phica: que dicit sapientia secularis
& lre seculares. xxxvij. dist. vino. & c. qui de mensa. q-
dam vero diuinitus reuelata: vt sacra scriptura. vn.
ij. ad Timoth. iij. Omnis scriptura diuinitus inspi-
rata &c. l. di. si quis diaconus. & vtraqz a deo est: q est
scientiarum dñs. vt in Cantico Anne. j. Regū. ij. &
ad Roma. j. ibi. Deus enim illis manifestauit: & prin-
cipalis author a quo est omnis sapientia. vt dicitur
Sap. j. tn̄ diuersimode est vtraqz a deo. Prima. s. phi
losophica, est a deo mediante natura intellectus hu-
mani: per quem adinuenta est hmōi sciētia: & mediā
tibus rebus que sunt ipsius scientie cā. & qr tā intel-
lectus humanus: in quo est scientia: q̄z ipse res de q-
bus est scientia: sunt opus dei: ideo scientia hmōi dr̄
esse ab ipso: qr opus nature est opus dei. vnde & deus
ipse principalis doctor esse hoium dr̄ vt Aug. oñdit
in li. de magro. Secunda vero scientia. s. sacra scri-
ptura, est a deo non mediante adinuētione intellect⁹
humani: sed est ab ipso spāli modo eam reuelāte: sed
& inspirante hominibus per quos nobis est tradita.
spiritu enim sancto inspirati locuti sunt sancti dei ho
mines. s. pphete apli & ceteri sacri scriptores. ij. Pet.
Sacerdotiū duplex. j. c. in fi. Simili ergo modo est distinguendum de sa-
cerdotio. Nam quoddam sacerdotium est ex huma
na institutione. & hoc fuit in lege nature ante temp⁹
legis scripte. & etiam post legem datam, apud eos q
naturali tantum legē viuebant. tunc enim primoge-
niti sacerdotes instituebantur: vel alij propria volū
tate offerentes officium sacerdotis exercebant: licet
forte nomen sacerdotis non haberent. facit pro hoc
de conse. di. iiij. quod apud nos. Quoddam vero sa-
cerdotium fuit ex institutione diuina. & hoc inchoa-
uit in aaron. Illud enim quod fuit ex institutione hu
mana: cepit ab ipso exordio generis humani. vnde &
fm Aug. abel sacerdos fuit. Illud vero quod ex insti
tutione diuina: cepit in aaron. vñ dicit Isid. in lib. de
personis ecclesiasticis. Initium sacerdotij aarō fuit.
quanq̄z melchisedech prius obtulerit sacrificium.
Heb. vij. Gen. xiiij. & post hunc Abraam, Isaac & Ja
cob: & in Gen. legitur in multis capitulis: sed isti spō
tanea voluntate non sacerdotali authoritate ista fe-
cerunt. Ceterum in lege, aaron primus sacerdotale
nomen accepit: primusqz pontificali stola indutus vi
ctimas obtulit: loquente dño ad moysen: Applica
quoqz ad te aaron &c. Exo. xxviij. & vlti. xxj. dist. §. j.
vbi de ritu ornamentorum sacerdotalium: & vnctio-
nis & consecrationis sacerdotalis agitur. Talis aūt
ritus non erat in sacerdotio legis nature: licet aliqui
tunc vnctionem interiorē haberent: sicut haberi pōt
ex gl. ad Heb. vij. vbi agit de melchisedech: de quo di
cit gl. q non fuit de gente iudeorum: & ante circūci-
sionem functus est sacerdotio: vt non gētes a iudeis:
sed iudei a gentibus sacerdotium acciperent. & non
fuit vnctus oleo visibili: vt moyses instituit: sed oleo
exultationis & puritate fidei. nec aīalia immolauit: sz
in pane & vino christi sacerdotium dedicauit. de hoc
plene. ñ. c. xxxvj. versi. tpe. Est igitur: vt iam dictum
est: duplex sacerdotium: & vtrunqz est a deo: sed diuer
simode. Nam primuz est a deo mediante natura: qr
naturalis lex dicat deum esse colenduz: & ei esse sacri-
ficandum & offerendum. vnde Ro. j. Inuisibilia. n.
ipsius a creatura mundi per ea que facta sunt intelle

cta conspiciuntur &c. vnde & omnis idololatria pec-
catum contra naturam est. vnde & sequitur. & muta-
uerunt gloriam incorruptibilis dei &c. & j. & seruie-
runt creature potius q̄z creatori &c. offerre autez & sa
crificare ad sacerdotes pertinet. Hebr. v. in prin. ois
namqz pontifex &c. & j. q. j. ipsi sacerdotes: & c. sacerdo
tes. vnde ex dictamine iuris naturalis, vel spōte, vel
per institutionem humanam, aliqui sacerdotale offi
cium exercuerunt: vt dictum est: offerendo & sacrificā
do. Aliud vero sacerdotium est a deo instituente: qd
incepit ab aaron: vt dictum est: de quo intendo: sed
translatum est ad christum: qui constitutus est a deo
sacerdos fm ordinem melchisedech. ps. cix. Heb. vij.
extra de consti. translato sacerdotio. cuius sacerdotiū
existit in ecclesia per cōicationem: quod perfectius &
excellentius est: q̄z legale sacerdotiū. Et sic distingui
pōt triplex sacerdotium. Unum quidem ex humana | Sacerdotiū triplex
institutione a iure naturali: de quo dixi: & hoc est im-
perfectum & quasi informe. Aliud est ex institutione
diuina: de quo dixi. & istud imperfectum & figuratū.
Tertium est ex institutione diuina deo illud hoi chri
sto dante: non ministerio alicuius hois: neqz fm ritū
visibilis vnctionis: sed immediate ipsum vnguendo
inuisibilis gratie plenitudine. extra de sacra vnc. c. j. &
sic sacerdotem ipsum constituendo. & hoc est sacerdo
tium euangelicum & gratie: quod verum & perfectuz
est. & fm participationē huius sacerdotij fiunt & sunt
& dicuntur sacerdotes in ecclesia: quibus ad instar sa
cerdotij legalis, visibilis vnctio adhibet inuisibilem
gratiam designans. ex̄ de sacra vnc. c. j. xvj. q. j. §. ecce
sufficienter. Sacerdotiū igit naturale non destruit p
euangelium: sed perficitur & formatur: qr gratia nō tol
lit naturam: sed format & perficit. Sacerdotiuz vero
legale cessauit: qr figurale erat. adueniente aūt verita
te cessat figura. xxxv. q. j. c. j. de conse. di. ij. c. reuera. ex̄
de purga. post par. c. j. de conse. di. iiij. sextam. sed non
quantum ad moralem intelligentiaz. vj. di. §. his ita.
Sacerdotium vero euangelicum tanq̄z verum & pfe
ctū permanet intra se, continens quod & naturale est
& adimplens legale: quod in ipsum translatū est. Alr
pōt quoqz distingui de sacerdotio: qr quoddā est pro
prium: & quoddam cōe proprium est prout quisqz fi-
delis dicitur sacerdos: duz pro se offert deo spirituale
sacrificium siue contriti cordis, siue afflictionis car-
nis, siue cuiuslibet boni operis. De pmo ps. l. Sacri
ficiū deo spiritus contribulatus cor cōtritū &c. de pe.
di. j. in prin. De secundo ad Ro. xij. Obsecro vos p
miam dei: vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuen
tez. De tertio ps. iiij. Sacrificate sacrificiū iustitie &c.
De hoc sacrificio dicit Apoc. j. vbi Joannes de chri
sto loquens ait. Fecit nos deo & patri suo regnū, & sa
cerdotes. sup quo dicit gl. fecit nos sacerdotes: vt q
prius demonijs immolauimus deo deinceps immo
lemus. Et qui obtulimus diabolo sacrificiū pctōrū:
amodo offeramus sacrificia bonoz operum. Itez. j.
Pet. ij. ibi: Et ipsi tanq̄z lapides viui superedificami
ni domos spūales sacerdotiū sanctuz offerre. spūales
hostias acceptabiles deo per iesum christuz. & paulo
post ibi: Uos estis genus electū, regale sacerdotiū &c.
Cōe autem sacerdotium est quod alicui tribuitur p
salute multorum viuorum & mortuorum. xiij. q. ij.
anime. prout quidā ordinant sacerdotes in eccl'ia ad
sacrificandū deo pro salute ppli: & ad offerendū deo
pces & vota ppli. j. q. j. si sacerdotes. & de hoc sacerdo
tio est nunc intentio. Est aliud sacerdotium execrabi
le & abominabile idolorum falsorumqz deorum: qd

non tam sacerdotium q̃ sacerdotij peruersitas dici debet: de quo sacerdotio .iiij. Regũ.x. dicitur, ꝙ iehu interfecit sacerdotes baal. ꝛ ponit. xxij. q.ij. vtilem.

De duplici regia potestate spirituali ꝛ tpali. Quõ in tempore nature ꝛ in tpe legis date sacerdotes erãt reges ꝛ duces ꝛ iudices. Cap. 52.

Regia po ptãs varia

DE regno autem seu de regia potestate distinguendum. Quedã enim est ex humana institutione natura inclinãte ad hoc. Nã in brutis animalibus: que gregalia sunt ꝛ socialia: ex instictu nature inuenitur quoddam regimen. multo magis igit in hominibus: quibus naturale est in societate viuere magis, q̃ cuilibet alij animali. ꝛ inclinatio est ad institutionẽ regiminis ad hoc. vij. q.j. in apibus. ꝛ hmõi regnuꝫ dicitur esse ex iure humano, ꝙ a natura orit. Quedam vero potestas est regia ex institutione diuina vel ex iure diuino, ꝙ procedit a gratia. Utraqꝫ autem potestas regia est a deo: sed diuersimode: qꝛ pma est a deo mediante natura hominum: que ad hãc inclinat ꝛ mediante humana institutione: que inclinationem nature perficit. ꝛ ideo dicitur potestas humana ꝛ naturalis. Secũda vero est a deo speciali modo ipsam instituente ꝛ tradente: ꝛ ideo dicitur potestas diuina ꝛ supernaturalis. de qua dicitur: Non est potestas nisi a deo. ad Ro. xiij. xxiij. q.j. quid culpat. xj. q.iij. qui resistit. Et prima quidem ptãs regia versat circa regimen tpalium ꝛ terrenoꝝ: ideo terrena ꝛ secularis vel tpalis dicit. Secunda vero versat circa regimen spiritualium ꝛ celestium: ideo spiritualis ꝛ celestis vocat. Amplius prima ptãs regia inuenitur cõiter in hominibus: ꝛ quolibet tpe fuit. ꝛ largo modo loquendo. s. ꝛ tpe legis nature, ꝛ legis scripte, ꝛ euangelij. ꝛ apud quoscunqꝫ hoies cuiuscunqꝫ status ꝛ ritus. s. fideles ꝛ infideles iudeos ꝛ gentiles. vñ. j. Regum. viij. dicitur. Constitue nobis regem vt iudicet nos: sicut ꝛ vniuerse habent nationes. qꝛ illud nature omnibus est commune participantibus illã naturam. In hoc tñ differenter fuit hmõi regimen vel potestas apud iudeos ꝛ gentiles: quia apud gentiles fuit solum ex humana institutione. apud iudeos vero fuit aliquo modo ex institutione humana: sed interueniente speciali ordinatione diuina: ſm quam ꝛ iudices ꝛ reges instituti sunt in populo: ꝛ ideo multo melius regimen fuit apud iudeos q̃ apud gentiles. Secunda vero potestas regia solum fuit ꝛ est apud vnius dei veri cultores. ꝛ in veteri quideꝫ testamẽto ex parte imperfecte, ꝛ quasi in figura concessa fuit aliquibus hec potestas a deo: vt patebit. In nouo autẽ testamento per christum plenius tradita est. Adhuc vtraqꝫ ptãs regia distincta est a sacerdotio. sicut ex diuersitate officiorum ꝛ actuum ostendet infra. Sꝫ prima ptãs regia sic distincta fuit a sacerdotio, ꝙ vt in pluribus attributa fuit distinctis psonis pp magnã differentiã actuũ vtriusqꝫ ptãtis: ne vna p aliã impediretur in operando: tñ quolibet tpe inuenit vtraqꝫ fuisse simul in aliqua vna persona. In tpe quippe legis nature melchisedech rex fuit ꝛ sacerdos. Heb. vij. similiter ꝛ iob sacerdos fuit: qꝛ holocausta obtulit. Job. j. ibi, Offerebat holocausta per singulos ꝛc. Et rex fuit sicut ipse ait: Cũqꝫ sederem quasi rex circũdante exercitu. Job. xxix. Primogeniti quoqꝫ regũ sacerdotes ꝛ reges erant: vt quidem faciunt. ꝛ Isido. ait lib. vij. etymol. Maioꝝ consuetudo hec erat: vt rex etiam esset sacerdos vel pontifex. vnde ꝛ romani principes vel imperatores pontifices dicebantur. e. ff. de iust. ꝛ iu. l. j. ꝛ expressum. xx. di. cleros. ver. pontifex. ibi, antea. In tpe ĩo mosayce legis samuel simul sacerdotis ꝛ iudicis officio fungebat, vt habetur. j. Reg. vij. ꝛ quasi per totum. Alio etiam tpe per sacerdotes dei ppls regebat. sicut in lib. Mach. apparet. In tpe autem gratie summus pontifex imperiali ꝛ pontificali potentia vtitur. xcvj. di. constantinus. Secunda vero potestas regia sic distincta est a sacerdotio, ꝙ tñ in vna ꝛ eadem persona inuenit vtraqꝫ. in omnibus enim epis est vtraqꝫ: ꝛ hec est illa duplex potestas que in eis distingui solet, ordinis ꝛ iurisdictiõis. de qua legitur ꝛ no. extra de elec. transmissaꝫ. de conse. eccle. vel alta. aqua. ptãs enim ordinis est sacerdotalis. ptãs vero iurisdictionis quodãmodo est regalis. aliqñ tñ vna istarum inuenitur in aliquibus sine alia. quidam enim habent potestatem ordinis: sed nõ iurisdictionis. extra de renun. post translationem. §. cum vero. ibi in ver. maxime si veritate subnixus dictus. J. loco tñmodo cesserit memorato: ꝛ non ordini. ꝛ. c. ad supplicationem. ꝛ de ordi. ab epo qui re. c. j. quidam autem econuerso habent ptãtem iurisdictionis: sed nõ ordinis vt archid. xxv. di. perfectis. ver. archidiaconus. ꝛ. c. ad hoc. l. di. qui sub gradu. His igitur distinctionibus premissis vidẽdum est quibus conuenit: ꝛ quibus cõicata est tam sacerdotalis, q̃ regia ptãs. Sacerdotium siquidem illud quod dicit naturale: ꝛ est ex humana istitutione: cõicatum est aliquibus ſm ipsorum hominum volũtatem. Sacerdotium vero legale concessum est spãliter aliquibus ex precepto dñi: vt aaron ꝛ eius generi: vt supra dictum est: licet fuerit immutatuꝫ tpe heli: ꝛ ad samuelem translatuꝫ, in quo designabat: vt supra dictum est. s. in. c. prece. §. conuenit. ver. in primis mutatio sacerdotij legalis in sacerdotium christi quem samuel pfigurauit. Samuel enim interpretat postulatus a deo. iste est christus a sanctis patribus ꝛ pphetis a deo patre cum multis gemitibus ꝛ suspirijs postulatus: qui samuel fuit propheta sacerdos ꝛ iudex. Sacerdotium vero euangelicum cõicatũ fuit a christo aplis ꝛ eorum successoribus. ꝛ per istos etiã aliis. quantum enim ad actum sanctificandi, cõmisit christus ptãtem sacerdotalem in cena Jo. xiij. vbi postq̃ ipse corpus ꝛ sanguinem consecrauit: ꝛ aplis sumendum tradidit: formam eis reliquit ꝛ potestatem silr faciendi: quum ait. Hoc facite in meam commemorationem. Luc. xxij. Mat. xxvj. Mar. xiiij. de cons. di. ij. timorem. c. qꝛ corpus. ꝛ. c. in christo semel. c. panis est in altari. ꝛ. c. iterat. pro hoc facit quod no. xxj. dis. in nouo. in gl. ij. ver. de aplis vero ꝛc. Quantum ĩo ad actum docendi, ꝛ alia sacramenta exhibẽdi, sacerdotij ptãtem dedit ꝛ offm̃ concessit: quum ait. Eũtes docete oẽs gentes, baptizantes eos in noie patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti ꝛc. Mat. vlt. Mar. vlti. extra de bap. debitum. de cons. di. iiij. proprie. ꝛ quum ait Jo. xx. Quorum remiseritis peccata remittunt eis ꝛc. j. q. j. remissionem. Potestas autem regia temporalis: que est ex iure humano: communicata est quibusdam hominibus qui sunt instituti rectores aliorum vel ex ordinatione solum, ꝛ cõi consensu alicuius cõitatis hominum, sicut in populis gentium: vel interueniente cum hoc speciali ordinatione seu concessione diuina. sicut in pplo israel. Credendum est auteꝫ

Ptãs sacerdotalis ꝛ regia quibus cõicet

ne institutos aliquos ad regimen alioꝝ fuisse postq̃ multiplicari cepit humanum genus. sed hmõi recto res non sunt semper appellati reges: sed licet hoc nomen non esset: res tñ nominis erat. vnde ⁊ apud iudeos aliqñ dicti sunt iudices. vt in lib. Iudicum per totum. postea vero dicti sunt reges: vt in lib. Regũ. quandoq; tñ nuncupati sunt duces. Nomen autem regis post diluuium cepisse dicitur a nemroth. vide quod scripsi. ã. xxxvj. c. ver. istius. Gen. x. ibi: Fuit autem principium regni eius babylon. ⁊ de isto di. vj. §. ius vero. apud iudeos cepit in saule qui primo vocatus est rex deo id concedente ad instantiam ppli ⁊ signante eum. j. Regum. ix. vltra medium. ibi: Ecce vir quem dixeram tibi: iste dñabitur pplo meo. ⁊ j. Regum. x. ad fi. ibi. ⁊ clamauit cunctus populus: ⁊ ait, viuat rex. Potestas autem regia spiritualis in veteri quidem testamento aliqualiter ⁊ ex parte cõicata est sacerdotibus: ad quorum officiũ pertinebat iudicare de quibusdam spiritualibus: vel que erant figura spiritualium: sicut inter lepram ⁊ lepram, mũdum ⁊ immunduz. ⁊ alia hmõi. Leuit. xiij. ⁊ xiiij. xj. q. iij. quomodo. de pe. di. j. §. ex his. ver. moysi quoq; extra, qui fi. sint le. per venerabilem. §. rationibus. ⁊ xx. di. § j. In nouo autem testamento cõicata est ⁊ tradita a christo aplis, ⁊ eorum successoribus. tunc. s. quando dictum est eis. Mat. xviij. Quecunq; alligaueritis super terram: ligata erunt in celis. de pe. di. j. q penitet. Potestas enim soluendi ⁊ ligãdi est potestas iudiciaria: que ad reges vtiq; pertinet. Singulariter autem ⁊ principaliter data est hec potestas regia, isto modo beato petro: ⁊ in ipso cuilibet eius successori. immo ⁊ toti ecclesie qñ dictum est ei Matth. xvj. Et tibi dabo claues regni celorum. xxiiij. q. j. quodcunq;. ⁊ §. prece. si autem. ⁊ xxj. di. in nouo. ⁊ extra de

Clauis quid denotet.

elec. fundamenta. j. rñso. lib. vj. Clauis autem vt hic sumitur importat spiritualem potestatem introducẽdi ad celeste regnum: vel excludendi ab ipso. vii. glo. xxj. di. §. j. super verbo claues, que incipit: Gratianus, dicit q clauis sacerdotalis est ipsa potestas sacerdotalis: per quam ligat ⁊ soluit. huiusmodi autem potestas est iudiciaria: ac per hoc regalis: q̃ iudicare proprie pertinet ad regis officium. xxiiij. q. v. regum. vnde ij qui hanc potestatem habent in ecclesia, reges dicuntur. non minus vere ac proprie: sed magis q̃ ij qui temporalem habent iurisditionem: ⁊ tanto magis: quanto regnum in spiritualibus excellentius est ⁊ dignius q̃ regnum in temporalibus. Et sicut vere ⁊ proprie dicuntur iudices: ita vere ac proprie reges dici possunt, se ⁊ alios virtutibus regentes ⁊ ideo regimen habẽtes: vt dicit Hiero. xij. q. ij. duo sunt. vocantur etiam propter hoc pastores. extra de elec. fundamenta. lib. vj. xxiij. q. iiij. tres personas Io. x. xcv. di. ecce ego. cum. c. seq. quia etiam pascere propriũ est regie potestatis. Ideo reges olim dicebantur pastores. vnde ⁊ petro dictum est a christo. Io. vlt. ⁊ extra de elec. significasti. ⁊ de maio. ⁊ obe. solite. pasce oues meas. per quod ei committit regimẽ ecclesie. ⁊ ipsum constituit regem ⁊ prelatum ecclesie: vt legitur ⁊ no. xxj. di. in nouo. Hoc autem quod dictum est. s. q habentes iurisditionem spiritualem vere ⁊ proprie dicantur ⁊ sint reges: probari potest. Reges namq; sz Isid. dicti sunt a regendo. xij. q. j. duo sunt. xj. q. j. scel°.

Iurisditionẽ spũalẽ hñtes dicuntur reges.

habentibus autem dictam potestatem conuenit regere populum fidelium, sm illud quod dicit Actuũ. xx. per paulum: Attendite vobis ⁊ vniuerso gregi in quo vos spiritussanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam acquisiuit sanguine suo. facit. xcv. di. esto. Dicit autem Paulus a spiritusancto positos q̃ instinctu spiritussancti fuerunt positi ab aplis, sm illud Actuum. xiij. in prin. Dixit illis spiritus: segregate mihi barnabam ⁊ paulum in opus ad quod assumpsi eos. lxxvj. di. q dic. vel q̃ epõrum ordinatio ex gratia spiritussancti est: quam designat vnctio illa, que in episcoporum ordinatione vel consecratione adhibetur. Item apostoli eorumq; successores di-

Apli ⁊ eorũ successores dicũr principes.

cuntur principes, sm illud ps. xliiij. Pro patribus tuis nati sunt ti. fi. consti. eos princi. super oẽm terrã. lxviij. di. quorum vices. ⁊ iterum ps. cxxxviij. Nimis honorati sunt amici tui deus ⁊c. gl. q̃ facti sunt pduces ⁊ pastores ecclesie. facit. xxxv. dist. ecclesie principes. qualiter similiter dici debent reges: de quibus regibus dicitur in ps. lxvij. Dum discernit celestis reges super eam. vbi dicit glos. celestis. i. christus, qui super omnes celos ascendit: discernit. i. diuidit vel distribuit, reges. i. doctores super eam. s. super ecclesiam ⁊ iterum in alio ps. xliiij. dicit: Delectauerunt te filie regum. super quo dicit gl. reges dicit apostolos: qui se ⁊ alios in virtutibus regunt. xij. q. j. duo. quorũ filie sunt omnes p eos in fide generati vel geniti. Et beatus Dionysi. xij. c. de diuinis nominibus. dicit q sacra eloquia principaliores ornatus. i. illos qui sortiũtur primos gradus: ⁊ qui sunt supremi: vocant sanctos ⁊ reges ⁊ dños ⁊ deos. Item super illud Apocal. c. j. Primogenitus mortuorum: ⁊ princeps regum terre. distinguit glo. de regibus dicens. Alij sunt reges regendo per diuinam dispositionem sibi subiectos: alij sunt reges regendo fideles a deo sibi commissos: alij sunt reges auxiliante deo regendo tantummodo seipsos. Primi sunt principes seculares. secundi ecclesiarum pastores. tertij singuli quiq; fideles. Sed christus omnium princeps est: q̃ ab ipso est ⁊ potestas secularis: ⁊ cura pastoralis: ⁊ singularis solertia cuiuslibet fidelis. que cuncta: sicut ab ipso habent originem: sic sm ipsuz habere debẽt actionem vt principes potestatem secularem inter subiectos sibi homines, teneant iustitiam pastores per curam pastoralem, fidelibus sibi commissis prebeãt doctrinam ⁊ singuli fideles per singularem solertiã, in semetipsis seruent sanctimoniam. Patet igitur ex hac distinctione, q pastores ecclesie vere sunt re-

Eccl'ie pastores sunt reges.

ges: inter quos is qui summus, petri scilicet successor, est rex regum, tam secularium q̃ spiritualium: q̃ singulorum fidelium: sicut ipse christus: cuius est vicarius in terris. extra de elec. fundamẽta. lib. vj. quũ princeps dicitur regum terre. Apocal. j. id est qui in terra sunt. Ex eo autem q reges sunt vocantur etiã prelati: q̃ presunt: quod regibus conuenit. vñ Sap. vj. Reges terre diligite sapientiam. ⁊ subdit iterando: Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. tanq̃ idem sit regem esse: ⁊ populo preesse. videtur: licet omnis prelatus possit dici rex. xxi. dist. c. j. versi. antea autem. tñ q̃ regia potestas est summa in humanis. vt dicit Hugo in li. de sacramentis: ideo reges vocantur simplr supremam ptãtem habentes. qui vero sub eis habent ptãtem sm aliquid ⁊ non simpliciter: alia nõia sortiuntur sibi propria. vñ. j. Pe. ij. Siue regi quasi precellenti: siue ducibus tanq̃ ab eo missis ⁊c. extra de maio. ⁊ obe. solite. ⁊ sm hoc inter prelatos ecclesie: ille qui summus est. dicitur rex simpliciter, sm ptãtem spiritualem. Quõ aũt si rex etiaz sm tpalem. j. patebit. Alij vero prelati: etsi reges dicuntur ⁊ sint: non tñ ita simplr ⁊ absolute sicut sum-

mus prelatus .s. papa. ⁊ eodem modo est dicendum de potestate regia temporali. Sed vt si ostensuz est: prelati ecclesie sunt reges: quare ita a fidelibus communiter non vocantur? Respondeo. Prima causa est propter superbiam euitandam. Christus eniz humilitatis magister. iuxta illud, Discite a me: qz mitis suz ⁊ humilis corde. Mat. xj. ij. q. vij. qui se scit. xcv. dist. ecce. suos discipulos ⁊ vicarios voluit per omnia humilitatem seruare ⁊ ostendere. vnde Luc. xxij. dicebat: Qui maior est vestrum fiat sicut minor. ⁊ qui precessor sicut ministrator. simile Mat. xx. propter quod non solum superbia: verum etiam superbie nomen debet declinari ⁊ euitari ab eis. c. bo. xcix. dist. ecce. c. di. contra morem. vbi dicitur. Nihil in episcopali ceruice splendidius fulgeat q̄ humilitas. Nomen autem regis videtur superbiam importare propter illorum maliciam qui sepe abutuntur potestate regali; in subditos non regimen: sed tyrannidem exercentes: ⁊ rem nominis non tenentes. vnde ⁊ dominus propterea puto posuit malas conditiones regū quas habent: ⁊ quid faciunt: non quod facere debeant. j. Reg. viij. c. ibi. Hoc erit ius regis .i. tali tyrannide p iure vtetur. filios vestros tollet ⁊c. ⁊ .j. Filias quoqz vestras faciet sibi vnguentarias ⁊ focarias ⁊ panificas ⁊c. ⁊ .j. ⁊ asinos auferet ⁊c. Quum enim reges a regendo vocentur: vt .s. dictum est: ipsi non regunt: sed premunt sibi subditos: dum non illorum salutē: sed propriam vtilitatem ⁊ gloriam intendant ⁊ querant. vnde Augu. v. de ciui. dei. c. xii. ait: q regimen a regibus: reges autem a regendo dicti sunt. sed fastus regius: non disciplina putatus est regentis: vel beneuolentia consulentis: sed superbia dominantis. Inde est q propter regum nequitiam redditur multis regia dignitas odiosa ⁊ onerosa: quam tamen propter multitudinis bonum esse voluit deus hominibus. propter quod ibidem ait Aug. de romanis, q quia regum superbam dominationem non ferebāt: annua imperia: binosqz imperatores sibi fecerunt: q consules a consulendo appellati sunt. Quod autem dictum est de nomine regis: potest etiam dici de hoc nomine quod est dn̄s: quod quidem nomen vere cōuenit prelatis ecclesie: quantum ad id quod p nomē principaliter importatur. signat enim gubernatiuaz potentiam: sed qr plures abutuntur dn̄io: ideo nomē dn̄i aliqn̄ superbiam sonat. ⁊ propter hoc ait Petr⁹ pastorib⁹ ecclesie .j. Pe. v. ⁊ xcv. di. esto. neqz vt dn̄antes in clero. ⁊ christus dixit discipulis Luc. xxij. Reges gentium dn̄antur eorum: vos autem non sic. ⁊ Mat. xx. Secunda causa est propter differentiam ostendendam. Inter spirituales enim ⁊ temporales reges, sicut est discretio in potestatibus: sic debet esse in nominibus. Principes itaqz seculares nomen regis: quod commune est sibi a proprietate retinēt, presertim qr ante institutionem spiritualium regum, officium regis ⁊ nomen plures habuisse legūtur. principes autem spirituales alijs nominibus nuncupantur: que non fastum: sed actum ⁊ potestatez insinuāt ⁊ per que dicatur eorum differentia a principibus secularibus. dicuntur enim pastores. Jo. x. xiii. q. j. §. hoc tunc prepositi. extra de verbo. sig. quis epi. viij. q. j. qui episcopatum. pontifices. ⁊ presules. ij. q. iij. presul. de his. xxj. di. cleros. Reges autem non solēt vocari similiter, nec principes, nec duces: licet res nois verissime conueniat eis. vnde ⁊ rectores ⁊ iudices dicūtur. j. q. j. iudices. alias duces. xliij. di. sit rector. Et pp hoc est sciendu q ad rei veritatem ⁊ nois proprietatem

Ptātis sacerdotalis ⁊ regalis discrimē.

tem potestas principum secularium ⁊ spiritualium, non debet sic distingui, vt vna dicatur regalis ⁊ alia sacerdotalis: quum regalis vere conueniat prelatis ecclesie: vt pre. c. j. xxj. di. ver. antea. ⁊ sacerdotalis inquantum hmōi nomen, non importat iurisditionez ⁊ prelationem: sed solum ordinem. vnde ⁊ sacerdos a sacrificando dicitur. cōsecrat eniz ⁊ sanctificat. xxj. di. cleros. ver. sacerdos. immo vtraqz vere pōt dici regalis. vna tn̄ est diuina: alia humana. vna celestis: alia terrena. vna spiritualis: alia secularis. vt .j. magis videbit. Uerum qr nomen regis non debet attribui prelatis ecclesie. tum pp vitationem superbie. tū rōne differentie: vt dictum est: adeo per sacerdotalez potestatem siue pontificalem insinuatur iurisditio: ⁊ potestas regia spiritualis: que sacerdotali coniungit in vna ⁊ eadem persona. ⁊ hoc modo distinguit ponti ficalis vel sacerdotalis cōtra regalē: prout solis principibus terrenis conuenit: quibus relinquit nomen regis. vnde. xcvj. di. dicit. Duo sunt qbus mūdus hic principaliter regit. authoritas sacra pontificum: ⁊ regalis potestas. Illud est etiam attendendum q in qualibet potestate contingit esse rectum ⁊ peruersuz. legitimum ⁊ illegitimum. Nam sacerdotium qdam recte assequunt: vt aaron qui a deo vocatus est. Heb. v. viij. q. j. in scripturis. extra de elec. qualiter. Quidā sibi per vsurpationem assumunt, sicut dathan ⁊ abiron. Numeri. xvj. j. q. j. si quis inquit. vij. q. j. deniqz. extra de elec. licet. Regiam quoqz potestatez terrenā quidam recte adepti sunt siue per electionē ⁊ p cōez consensum multitudinis: siue per diuinaz ordinationem consensu multitudinis: vt imperator quē exercitus facit. xciij. di. legimus. Diuina ordinatione, vt dauid. j. Reg. xvj. Quidam aūt indebite ⁊ per violētiā vt nemroth robustus venator coram dn̄o. vj. dis. §. si. ⁊ .s. tetigi. Quidā etiam potestatē regiā spiritualē habent recte fm ordinationem eccl'ie. quidā autez puerse vt heretici. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. didicimus. ⁊ c. pudenda. Quidam qui sibi eā attribuūt ⁊ vsurpant. j. q. j. principatus. Nonnulli etiā g christianos se dicunt esse: spiritualem potestatē quātū ad aliqua sibi arrogāt, ⁊ indebite. ex de immu. eccle. nō minus. Patet igit ex p̄dictis qbus cōicata est ptās sacerdotalis: ⁊ quibus potestas regia taz spiritualis q̄ secularis. Et q prelatis eccl'ie vtraqz simul ptās cōuenit. s. siue sacerdotalis siue pōtificalis: ⁊ regia spiritualis. Utrū aūt eis cōueniat potestas regia tpalis: ⁊ quō sit vel non. j. patebit. Qm̄ igit p̄lati eccl'ie duplicem habent potestatē: cōferenda est differentia vtriusqz ptātis in ipsis: vt ex hoc appareat q̄ conueniunt eis ex authoritate sacerdotali: ⁊ que ex regali preter p̄dicta. Pertinet aūt ad sacerdotalē sanctificare. ad regalē aūt regere. vnde Isid. sacerdos a sanctificando dicit. rex a regēdo. xxj. di. c. j. ver. sacerdos. Ois quippe sacerdotalis actus pōt dici sanctificatio qr per oēm actum sacerdotalem intendit sanctificatio aliqua: vel a culpa: vel a nescientia siue ignorātia sic ⁊ ois actus regius pōt dici regimē. Sed vt specialius de actibus vtriusqz ptātis dicat. Sciendū est, q sacerdos medius est inter deum ⁊ pplm. ⁊ ideo illa sunt sacerdoti propria fm que attenditur mediatio inter deum ⁊ hominem: que non est aliud nisi coniūctio hominis ad deum. quia medium habet extrema coniungere. homo autem deo coniungitur: qui expurgatur a peccatis que ipsum a deo separant. Esa. lix. in prin. Iniquitates vestre diuiserūt inter vos ⁊ deū vestrū. hoc aūt vno modo fit per sacrificia: ideo

Prelatorū ecclesie duplex potestas.

Sacerdos sequester inter deū ⁊ pplm.

ad sacerdotem pertinet offerre sacrificium pro peccatis populi: necnon ⁊ suiipsius inquantum subiacet peccato. ad Heb. v. Omnis namq; pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituit in his que sunt ad deum: vt offerat dona ⁊ sacrificia p peccatis ⁊c. ⁊ .j. Quia ⁊ ipse circũdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum ⁊ pro populo: ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis. ad hoc faciunt .j.q.j. sacerdotes. ⁊ c. ipsi sacerdotes .iij. quest. nulli. ad hoc facit Numeri .xvj. vbi dicitur, q aaron sacerdos stans inter mortuos ⁊ viuentes, pro populo deprecatus est ⁊ plaga cessauit. Et de eodem aarõ dicitur Sap. xviij. Per incensum ⁊ deprecationem allegans, restitit ire ⁊ finem imposuit necessitati. Coniungitur etiam homo deo quum in ipsum mente eleuatur. ⁊ hoc fit per orationem. vnde sm Ber. ⁊ damasce. Oratio est pius mentis ascensus in deum: ⁊ petitio decentium a deo. Ideoq; ad sacerdotẽ pertinet pro populo orare: ⁊ vota ⁊ supplicationes ⁊ preces populi deo offerre vt iuribus proxime alleg. ⁊ .j. Regũ .xij. ibi. Dixitq; vniuersus populus ad samuelem: ora pro seruis tuis ⁊c. ⁊ .j. Absit autem hoc peccatum in dño vt cessem orare pro vobis. ⁊ Johel. ij. dicitur. Inter vestibulum ⁊ altare plorabant dñi sacerdotes dicentes: Parce dñe parce ⁊c. Coniungit etiam homo deo dum ad eius cognitionem peruenit. vnde sacerdotum est docere populum scientiam salutis. vnde scientia legis coniuncta est officio sacerdotis. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiunt sciẽtiam. xxxvj. di. §. ecce. ⁊ .xxxviij. dist. per totum. ⁊ .xliij. dist. sit rector. j.q. vij. conuenientibus. extra de renũ. ver. cum pridem. §. pro defectu. extra de eta. ⁊ qua. cũ sit. Coniungitur etiam homo deo quum fit particeps diuine gratie: per quam efficitur deiformis ⁊ dei filius per adoptionem. Et ideo ad sacerdotes pertinet exhibere sacramenta per que confertur gratia. j.q.j. quicquid. c. multi. non tamen ad sacerdotes omnes pertinet omnium sacramentorum exhibitio. quum quedam vt ordo ⁊ confirmatio in fronte maioribus sacerdotibus reseruentur: qui dicuntur pontifices. xxj. di. cleros. ad hec de conse. di. v manus. ⁊ c. nouissime extra de elec. q sicut. §. preterea. Coniungitur etiam homo per hoc q ei seruit: ⁊ ipsum honorando colit. Et ideo ad sacerdotes pertinet in iis que ad dei cultum pertinent: ministrare. vnde dicitur sacerdotibus Numeri. xviij. Excubate in custodia sanctuarij ⁊ in ministerio altaris. xxv. di. perlectis. ver. ad presbyterum pertinet. ad eos etiam pertinet consecratio ⁊ benedictio eorum, que ad cultum dei spectant.

De actibus qui ad regiam pertinent potestatẽ. Quales debeant esse reges. Quod in regibus scientia requiratur. Cap. 53

Quid ad regiaʒ spectat potestatem.

Nunc videndum est de iis q̃ ad regiam potestatẽ spectãt. Principalis aũt ⁊ precipuus actus regie potestatis est iudicare. vñ dicit .iij. Reg. x. de salomõe: Cõstituit te regẽ, vt faceres iudiciũ ⁊ iustitiam: ⁊ iudicares sz iustitiã. ⁊ in ps. xcviij. Honor regis iudicium diligit. ⁊ Sap. vj. Audite reges ⁊ intelligite ⁊ discite iudices finium terre. ⁊ Esa. xxxj. in prin. Ecce in iustitia regnabit rex: ⁊ principes eius in iudicio preerunt. ad hoc expressum. xxiij. q. v. regũ. Regũ officium est proprium facere iudiciũ ⁊ iustitiã. Hiero. super Hiere. vij. Judicium aũt est recta determinatio eius quod iustum est. vnde iudicare est ius decere. Justum autem a iure dicitur. ⁊ inde potestas iudicandi iurisdictio dicitur a iure dicendo. ius aũt dicit a iure possidendo. extra de verb. sig. ius dictum est. Et qr iudicium est recta determinatio iuris ⁊ iusti: ideo determinatio ⁊ decisio causarum dicit iudicium. sm illud Prouer. xxvj. Judicium determinat causas. ⁊ sententiare in causis est iudicare. Et qr inquisitio est via ad iudicium. ij. q. j. deus omnipotens. xxx. q. v. iudicatum est. ideo in actu iudicandi comprehenditur inquisitio ⁊ discussio eorum circa que cã vertit: ⁊ iudicium expectat. extra de verb. sig. forus. Et qr determinatio iustitie sepe fit per correctionem ⁊ punitionem: ideo ad iudiciũ pertinet punitio ⁊ correctio malorum. ⁊ econtra premiatio bonorum dis. iiij. ois aũt lex. ⁊ di. iiij. facte sunt. xxiij. q. v. pdest. vnde Aug. xiij. li. confessio. De iis iudicare dicitur in quibus potestatem corrigẽdi habet. Et corrigere est cor regere ⁊ cor dirigere a quo mala procedunt. iuxta illud: Ex corde procedunt adulteria ⁊c. Mat. xv. ⁊ cor prauũ. Christi regis est regere ⁊ dirigere. iuxta illud ps. v. Dirige dñe deus ⁊c. ⁊ .xlvij. di. §. necesse. ⁊ actum exteriorem prauum regum mundi: qui mala acta corrigũt. xxiij. q. v. rex debet. Et qr excludi a regni societate penale est: adeo pertinet ad iudicium excludere a regno vel introducere. Et qr iudicium fieri debet sm leges xj. q. iij. summopere. ibi: tunc diuina ⁊ humana lex resoluatur. iij. qõ. vij. iudicet. ideo ad reges pertinet leges componere: qr eorum est iudicare: vel positas ab aliis accipere ⁊ promulgare: ⁊ ad earum obseruantiã inducere ⁊ admonitione verbi ⁊ metu supplicij ⁊ promissione premij. vnde ⁊ reges dicuntur legislatores. vnde in Esa. de summo rege christo dicitur: Deus iudex noster: deus legifer noster: deus rex noster. Esa. xxxiij. faciunt ad hec. ix. di. c. j. ij. ⁊ .iij. quod est palea. ⁊ .x. di. c. j. De iure multiplici legitur di. j. decretorum. Justitia autem est constans ⁊ perpetua volũtas, ius suum cuiq; tribuens. insti. de iusti. ⁊ iur. in prin. ⁊ in prin. decre. rex pacificus. §. ideoq;. Ubi ponunt tria precepta legis, totum hominem ordinantia quantũ ad se. ibi dicit: vt honeste viuat. quantum ad proximũ: vñ sequit: alterũ nõ ledat. quantũ ad deũ: ius suũ vnicuiq; tribuat. hec tria etiã ponunt. ff. de iusti. ⁊ iu. l. j. ⁊ insti. eo. § iuris precepta. Hanc aũt iustitiam colere summum bonum est in hac vita. xij. q. ij. cum deuotissima. Leges aũt quas sanciunt reges: tales debẽt esse, vt per eas fiant hoies boni ⁊ virtuosi. alias non sunt leges: sed corruptiones legũ. Qualis aũt debeat esse lex: ponit Isid. v. li. etymol. ⁊ est di. iiij. erit aũt lex. dicitur aũt lex: qr ligat hoiem a male agendo: qr per legem nemo bene agere compellit, sed male agere prohibet. xxiij. q. v. ad fidem. quod intelligo qr p legẽ nemo bñ facere compellit quoad vitam eternam cõsequendã. xxxij. q. v. sicut enim. ⁊ est rõ. ⁊ Aug. in p. c. ad fidem. Nam nemo bene facere potest: nisi elegerit nisi amauerit: quod est in libera voluntate. ad fidem tñ seruandam bene quis compellit. xlv. di. de iudeis. xxiij. q. iiij. displicet. c. nimium. c. non inuenitur. Compellitur etiam quis ad penitentiam: quod bonũ est. xxij. q. j. c. si. ⁊ .xxxiij. q. ij. quicq;. intellige vt ibi no. ad hoc ergo debet esse intentio regis, iudicis, ⁊ legislatoris: vt subditi sm virtutẽ viuant. Ad quod multũ valet doctrina ⁊ eruditio: ⁊ ideo ad reges pertinet docere: sicut ⁊ de Salomone dicit Ecclesiastes vlti.

Justitie descriptio

Tria legis precepta.

Regis q̃ dã officia.

Quum esset sapientissimus Ecclesiastes: docuit populum: ⁊ rex David in ps.lxxxix. Misericordiã tuã (alis veritatem tuam) ⁊ salutare tuum dixi: ⁊ iterum ps.l. Docebo iniquos vias tuas ⁊c. Et quia tunc aliquis efficaciter docet: quum id quod docet ipse opere impletiq; sm Greg. Cuius vita despicitur: restat vt eius predicatio contemnatur. iij.q.vij.§. porro. sub §.tria.versi.item Greg. Judicet ille de alterius errore: qui non hz in seipso quod condemnet: cuz.c. seq. vsq; ad.§.item. Ideo reges debent leges obseruare: vt ad eaz obseruationem subiectos efficaciter inducant.ix.dist.iustũ est.palea est. vnde ⁊ princeps etsi legibus sit solutus humanis.ff.de legi.princeps. sm tñ leges se velle viuere profitetur. C.de legi.digna vox.ff.de leg.iij.ex imperfecto: vnde ⁊ de christo dicitur act.j. Incepit Jesus facere ⁊ docere. Quia vero ad vitam virtuosam organice deseruiunt exteriora bona: ideo ad regem pertinet sufficientiam hmõi bonoz: que ad vitam sunt necessaria: procurare: ac prouidere populo: vnde ⁊ pascere ⁊ nutrire actus est regius: vnde ⁊ christus pauit de panibus populum in deserto. Joan.vj. ⁊.xxxvj. dist.§.ecce. ⁊ de David dicitur in ps.lxxvij. Elegit David seruum suum pascere Jacob ⁊c. ⁊ sequitur ⁊ pauit eos in innocentia sua. Ad reges etiam pertinet hmõi bona prudẽter ⁊ iuste dispensare ⁊ distribuere proportionaliter sm vniuscuiusq; conditionez: vnde in ps.xlvij. Distribuite domos eius. Pertinet aũt ad eos vniuersaliter distributio bonoz exterioz ⁊ officioz que ad ordinationem ⁊ ad perfectione reipublice requirunt. ⁊ isto modo oĩa sunt regum: dist.viij. quo iure: facit ad hec.xxiij.q.v.dicat aliquis. Quia vero per vnitatem ⁊ pacem communitas quelibet conseruatur: quia omne regnũ in se diuisum desolabitur. Math. xij. Luc.xj.xxv.q.ij.si ca. Ideo pertinet ad regem pacis vnitatem in subiecta sibi multitudine procurare ⁊ fouere. Perturbat aũt pax multitudinis aliquãdo quidem ab intra per nimiã iniuriationem ⁊ iniustam lesionem.c.ex de dona.pp cuius: de re iudi. cum te.xc.di.perlatum, aliqñ vero ab extra per violentaz impugnationẽ: extra de resti spo.cum ad sedẽ.ea.olim.j.ideo ad regem pertinet ⁊ subiectoz intrinsecas iniustitias tollere. ⁊ contra exteriores aduersatione regni communitatem protegere ⁊ defendere: hec probant.xxiij.q.v.principes.ibi. Sepe per regnũ terrenum celeste regnum proficit: vt qui intra ecclesiam positi contra fidem ⁊ disciplinam agunt: rigore principum conterantur ⁊.j. Nam siue augeat pax ⁊ disciplina ecclesie per fideles principes ⁊c. ⁊.c. regnum. Quia vero in oĩbus predictis requiritur sapientia siue prudentia: ideo ad dilectionem ⁊ studium sapientie precipue reges inducuntur in sacra scriptura: vnde Salomon. Non diuitias: non dico multos aut animas inimicoz suoz a dño postulauit: sed sapientiam ad regendum populum: quod ⁊ dño placuit.iij. Reg.iij. hinc ⁊ Boe.j.li. de consola. prosa.iiij.ait ad phiam loquens. Tu hanc sententiã Platonis ore sanxisti: beatas fore respublicas: si eas studiosi sapientie regerent: vel si earum rectores studere sapientie contigisset. Et maximus Valerius idem dicit: lib.vij.titu.de sapienter dictis aut factis. Unde ⁊ aureum seculum dicebatur qñ penes sapiẽtes regnum erat. ait Seneca epistola.xcj. ⁊ in policrati.li.iiij. dicitur Romanos imperatores aut duces: dum eoz respublica viguit: non meminit illiteratos extitisse. Et scio quõ contigit ex quo in principibus languit virtus literarum: armate milite infirmata est manus: ⁊ ipsius principatus quasi precisa radix: nec miruz quum sine sapientia non valeat stare principatus. Prouer.viij. Per me reges regnãt. Et de christo dicitur Hiere.xxiij. Et regnabit rex: ⁊ sapiens erit: ⁊ faciet iudicium ⁊ iustitiam in terra. Unde ⁊ rex Romanorum hortatus est regem francoz: vt filios suos liberalibus disciplinis instrui procuraret dicens, q rex illiteratus quasi asinus coronatus: vt in Policrati.lib.iiij.dicitur: vnde Sap.vj. Uc enim rex sapiens est stabilimentum populi: ⁊ ibidem. Si delectamini sedibus ⁊ sceptris: o reges populi, diligite sapientiam, ⁊ ibidem. Diligite lumẽ sapientie: oẽs qui preestis populis, ⁊ Eccli.x. Judex sapiens iudicabit populum suum: ⁊ principatus sensati stabilis erit, ⁊ sequitur. Rex insipiens perdet populum suum: ⁊ ciuitates inhabitabuntur per sensus prudentium: vnde ⁊ in laudem imperatoris ait Sozomenus lib.j.c.j.in historia tripartita. Aiunt te per diem exerceri armis ⁊ corpore: subiectorumq; negotia disceptare, iudicare simul: ⁊ agere: modo secessum modo publice (alis communiter) que sunt agenda considerare: noctibus vero libris intendere. Et non solum in humanis literis: sed diuinis erit rex sapiẽs. Deut.xvij. Postq; rex sederit in solio regni sui: scribet sibi Deuteronomium legis huius in volumine accipiens exemplar a sacerdotibus leuitice tribus: ⁊ habebit secum: legetq; illud oĩbus diebus vite sue vt discat timere dñm deum suum: ⁊ custodire verba ⁊ cerimonias eius: que in lege scripta sunt. Itẽ Ber. ad Eugenium lib.j. Simia in tecto, rex fatuus in solio sedens. Ex predictis potest accipi q prelatis ecclesie veraciter conuenit sacerdotalis ⁊ regalis potestas: ipsi enim sacerdotes: vt dictum est: sacrificia offerunt, pro populo intercedunt: populum erudiunt: sacramenta dispensat: in diuino cultu ministrant: ⁊ que ad dei cultum applicantur: benedicunt ⁊ consecrant. Ipsi etiam veri sunt reges: quia ipsi sunt veri spũales iudices in criminibus ⁊ in causis spũalib⁹. xj.q.j per totum: extra de iudi. etsi clerici.c.cum non ab homine. Ipsi causas determinant: ⁊ sententiant ipsi corrigunt, ⁊ puniunt: ipsi ligant ⁊ soluunt: xj.q. iij per totum: ipsi celum claudunt ⁊ aperiunt. Clauditur enim celi regnum alicui quum a peccato subiacet. apperitur aũt quum a peccato purgatur. xxiiij. q.j. quodcunq; xj.q.iij.nihil. Ipsi etiam peccata remittunt: de peni.dist.j.quem penitet. Joan.viij. qd etiam habetur Lu.v.vñ super illud Marc.ij. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? dicit glos. Solus iudex oĩum potestatem hz dimittendi peccata: quia per eos quoq; dimittit quibus dimittendi tribuit potestatem. Ipsi penam relaxant ⁊ taxant. xxvj q.vij. tempora. Ipsi excõicant ⁊ absoluunt.xj. q.iij.per totum. Ipsoz iudicio repellunt homines a celoz regno: vel admittuntur ad illud quũ sint christi vicarii.xxxiij.q.v.mulier. Ipsi sunt legum positores ex de maio. ⁊ obe.c.ij. Ipsi doctores.xxxvij.di.nulla ratione: ibi: qui suis doctoribus qui recte epi intelliguntur. Ipsi dispensatores: vt ait apostolus.j.ad Cor.iiij. Sic nos existimet homo vt ministros christi ⁊ dispensatores ministroz dei.xliiij.di.dispensatio. Ipsi disponunt ⁊ ordinant ministros diuini cultus ⁊ alia que ad cultum dei adhibentur.xxv.di. perlectis.versi.ad epm. Ipsi ecclesiastica beneficia distribuunt.x.q.j.quasi per totum: ⁊ ex de insti. de pie. ber.quasi per totum.xvj.q.j. doctos moderamine.

Ecclesie plane cõuenit sacerdotalis ⁊ regalis ptãs,

extra de hereticis:cum ex iniuncto.§.fi. Ipsi pastores:vt.s. allegatum est.z.ij.q.vij.cura pastoris.z.j.q. pastor:z.xliii.di.sit rector. Vere igitur sunt sacerdotes z reges:quibus conueniunt actus vtriusq; potestatis:vnde z in consecratione epi dicitur:Episcopum opz iudicare z interpretari:idest docere vel interpretari quod dubie determinat:consecrare,confirmare,ordinare,offerre z baptizare:z sic habent pontificalez z regiam potestatem:z habẽt potestatem iurisdictionis z ordinis. Iudicare enim iurisdictionis est:extra de elec.transmissam:consecrare z confirmare in fronte z similia sunt ordinis.e.ti.nosti.z.c.q sicut. Est aũt in eis hec duplex potestas ad instar angelorũ spiritualium:in quibus est duplex potestas. Una quasi ordinis:sm q conuenit eis purgare,illuminare:proficere. Alia vero quasi iurisdictionis:sm quaz conuenit eis custodire z gentibus ac prouinciis prouidere z presidere:pp quod ecclesie prelati angeli aliquando dñr:vt dicit Dionysius in lib.de angelica hierarchia:ad hec Apoc.j.in fi.vij.stelle angeli sunt. vij.ecclesiarum.z.c.ij.z.iij.vbi loquif de istis.vij. angelis:idest septem prelatis ecclesiaruz:quas ibi enumerat.ix.q.iij.z angelo ephesi.j.ad Cor.xj. Ideo dz mulier velamen sumere super caput suum pp angelos:id est sacerdotes.xliij.dist.sit rector.ibi:q2 angelus dñs exercituum est. Malach.ij. Considerandum est aũt q ex dictis potest summi quidaz distinctio actuum vtriusq; potestatis. Sunt quidam pure sacerdotales:vt sacrificium offerre z orare:vt dictuz est:z hos pñt exercere qui nullam iurisdictionez habent:dummodo hñt sacerdotalem ordinem:vt sunt sacerdotes non curati.xvj.q.j.§.ecce. Quidam vero sunt actus pure regales:q2 eos exercere pñt habentes iurisdictionem spũlem absq; sacerdotali ordine:vt iudicare in causis spũalibus extrinsecis:z spũalẽ penam inferre,z corrigere,z punire:extra de offi.archid.ad hec.xxv.di.perlectis.versi. archidiaconus: Quidam vero sunt actus cões vtriq; potestati.s.sacerdotali z regali:q2 ad vtranq; pertinent diuersimode:pp quod nec habens ordinem sine iurisdictione:nec habens iurisdictionem sine ordine:põt hos actus exercere hmõi aũt actus est absolutio peccatoz:pertinet enim actus iste ad ptãtem sacerdotalis ordinis:hac ratione,vt doctores tradunt:q2 ad eãdem potentiã pertinet tribuere aliq perfectionẽ: z parare mãm ad susceptionem illius perfectionis. Potestas aũt ordinis sacerdotalis ad hoc se extendit:vt conficiat sacramentum corporis christi z fidelibus tradat ad eoz spũalem perfectionem.j.q.j. sacerdotes.z.c.multi.quare opz vt eadẽ potentia se extendat ad hoc q fideles reddat aptos z cõgruos ad huius sacramenti susceptionem:quod fit per purgationem a peccato:de conse.di.ij.que scelerate:nam effectus istius sacramenti est vnire christo:de conse. dist.ij.in christo pater:cui vniri non potest quia nisi per immunitatẽ a peccato quod a deo separat. Esa. lix.in prin. Iniquitates vestre diuiserunt zc.opz ergo q sacerdotalis ptãs extendat se ad remissionem peccatoz:pp dispensationem illoz sacramentoz:q ordinantur ad peccati remissionem.cuiusmodi sunt baptismus z penitentia. Sed ad ptãtem iurisdictionis pertinet hic actus ratione materie circa q exercef,que mã sunt ipsi fideles:actus enim iste non põt exerceri circa aliquos,nisi ipsi efficianf subditi illius qui hunc actum exercet:extra de paroch. nullus: ex de pe.ois.vj.q.iij.scitote:hoc aũt non fit nisi per potentiam iurisdictionis:z ideo solet dici cõiter:q clauis daf cum ordine:sed executio indiget mã debita que est plebs subdita per iurisditionem:vnde anteq aliquis habens ordinem habeat iurisditionem:hz quidem clauem:sed non hz vsum vel actum clauis: z inde est q non quilibet sacerdos potest vti claue q hz circa quemlibet:sed solum ad illos que ad eius iurisditionem pertinent:vel ordinarie:vel ex cõmissione:vel ex aliquibus casibus. Solius aũt summi pontificis est posse vti claue in quemlibet:q2 oẽs fideles ad eius iurisditionem pertinent ordinarie.ix. q.iij.cuncta cum seq. Et ex eadem rõne dispensatio quorumcũq; sacramentoz potentiam iurisditionis requirit respectu fidelium quibus dispensaf: ad hãc mãm faciunt.j.q.j.q quidam.§.ex his verbis.vers. opponitur.ibi:sed ne Aug.xvj.q.j.§.ecce in hoc capi. ibi expressum.z.§.ecce sufficienter:extra de ordi.ab epo:qui re.e.j.z de tempo.ad supplicationẽ.z.c.post translationem.§.cum ergo.z op.c.extra de cler.peregri.tue.ibi.non debes eos permittere tuis plebibus celebrare:z quod legitur z no.extra de pen.z remis. ois.§.quis.ibi.alieno:z in glo.executionem habenti:vbi etiam de hoc:z op.fac.xxiij.q.j.§.his aũt authoritatibus. Potest z aliter dici q̃uo remissio z absolutio peccatoz precipue in foro penitẽtie pertinet ad vtranq; ptãtẽ diuersimode. Nã prout hmõi absolutio ordinaf ad sanctificationẽ hois:ad recõciliationẽ cũ deo:sic pertinet ad ptãtẽ sacerdotalẽ:sanctificare enim deo:z reconciliare sacerdotis est:vt.s.dictũ est:prout aũt in hmõi absolutionem hz esse iudiciũ quoddam,sic pertinet ad ptãtem regalem vel iurisditionis. Nam iudicare actus est regie ptãtis:vt.s. patet. Sacerdos aũt confessionem audiens.z a peccatis absoluens:z pro culpa penam imponens: iudicianã exercet ptãtem vice christi:qui est iudex viuoz,z peccatoz.xxiij.q.v.remittunf:de conse.di.iiij. aliud:de peni.di.j.verbum. Ad hmõi vero ptãtem iudicianam requirif authoritas cognoscendi de culpa:z potestas absoluendi vel condemnandi: z he sunt due claues quas christus Petro. Matt. xvj. commisit.s.scientia discernendi:z potentia ligandi z soluendi,ad hoc.xxj.di.§.j.z extra de consan.c.j.in fi. sic aũt ei commisit:vt per eum deriuaretur ad alios: z ideo dicitur q in petro date sunt:toti ecclesie claues:vt dicit Aug.super Ioan.z est.xxiiij.q.j.quodcũq;. Et q2 pp salutem fidelium date sunt:adeo nulli potest esse salus nisi clauibus ecclesie se subijciat. xxiiij.q.j.§.si autem.z.c.quicunq;:que sm plenitudinem sunt apud successorem Petri Romanum pontificem:z totius ecclesie pastorem.xxiiij.q.j.qm̃. ibi: cum successore piscatoris zc.ix.q.iij.cuncta.xxiiij.q. j.§.si autem ibi. Petro pro oĩbus z pre oĩbus. Similiter actus qui est docere ad vtrãq; ptãtem pertinet. Nam prout doctrina ordinaf ad purgationem mentis ab ignorantia vel nescientia:ad iustificationem interiorem dispositiue:sm illud Ioan.xv. Iaz vos mundi estis pp sermonem quem locutus suz vobis:sic pertinet ad sacerdotalem ptãtem:prout in ea comprehenduntur etiam inferiores ordines:q2 etiã diaconi pñt docere.xciij.dist.diaconus vero:ibi loquatur zc.diaconi sunt:circa princ.ibi docentes zc. z.j.ipse predicat:vnde z ordo diaconoz dr illuminatiuus:prout aũt ordinaf ad directionem exterioz actuum:sic pertinet ad regalem. Et quod dictum est de actu docendi:intelligendum est de doctrina publica:que fit in ecclesia ad salutem fidelium.priuata

Duplex sacerdotũ instar angelorum potestas.

vero doctrina:que fit ad vnum vel paucos per mo-
dum familiaris collocutionis,non requirit ordinẽ
vel iurisdictionez. Nam tali doctrina priuata potest
docere mulier ꝛ laicus. j.Cor.xiiij.xxiij.dist.mulier.
ibi.in conuentu:idest pulpito exponitur:ergo alias pôt a
sensu contra:nec est contra:extra de hereticis: cuz ex
iniuncto.j.responso.ibi.occulta conuenticula. qꝛ ibi
loquitur de conuenticulis que suspecta sunt.C. de epis
ꝛ cleri.conuenticula. Similiter aũt conferre ordi-
nes ecclesiasticos:ꝛ alii plures actus ptãtem ordi-
nis ꝛ iurisditionis requirunt. Sed attendenduz ꝙ
eoꝝ que vtraqꝫ potestatem respiciunt:quedam con-
ueniunt sacerdotibus oibus:tam minoribus quam
maioribus:vt baptizare,predicare,soluere,ꝛ ligare.
xvj.q.j.adijcimus.c.ex authoritate.c.sunt nonnulli.
Quedam vero conueniunt solis maioribus.s.epis
qui spũalem habent consecrationem:vt clericos or-
dinare:ꝛ plura alia facere:extra de ele.ꝙ sicut.lxviij.
di.quãuis. Huius aũt duplicis ptãtis sacerdotalis

Duplicis ptãtis sacerdotalis ꝛ regalis initium.

ꝛ regalis spũalis connexio initium habuit ꝛ in ve-
teri testamento. Sacerdos nãqꝫ summus aliquid ha
bebat de regia ptãte spũali:qꝛ non solum sacrificia
offerebat,ꝛ pro populo orabat:sed etiam de aliqui-
bus iudicabat que erant figura spũalis. Judicabat
enim de lepra:per q̃z significabatur peccatum.xj.q.iij.
quõ:de peni.dist.j.§.hoc idez.ibi.a lepra peccati mũ
damur.ꝛ.§.ex his itaqꝫ.versi. Moysi q̃z Leui.xiij.
extra qui fi.sint leg.per venerabilem.§.rõnibus. Ju
dicabat etiam inter sanctum ꝛ profanum,mundum
ꝛ immundum:vt pre.§ rõnibus:ꝛ licet hoc iudiciuz
esset de immunditiis carnalibus:he tñ immunditie
figura erant immunditiarum spũalium.s. peccatoꝝ
xxxiij.q.ij.hoc ipsum. Et ideo licet nõ haberent cla
ues regni celoꝝ:qꝛ eoꝝ ptãs non se extendebat ad
celestia:tñ in eis precessit figura clauium: qꝛ ptãs eo
rum erat in his que figura erant celestium:qꝛ oĩa cõ
tingebant illis in figura.j.ad Cor.x.de cons.distin.ij.
reuera. Legalis quippe sacerdos iudicabat aliquos
dignos vel indignos ingressu tabernaculi mãlis.vt
Leui.xiij.quod figurabat celeste tabernaculuz non
manufactum.Heb.x.cuius claues nunc sunt in eccle
sia. Judicio quoqꝫ sacerdotis arcebantur quidaz a cõ
sortio alioꝝ ꝛ separabantur a societate ꝛ coniunctu:
in quo separatio que nunc fit per excõicationem fi-
gurabatur.xj.q.iij.audi. Restat aliquid dicere de prio

Utra ptãs prior.

ritate harum duarum potestatum. Sacerdotiũ qui-
dem quod fuit in lege nature:tempore precessit pote
statem regiam non solum spũalem:sed etiam tempo
ralem. Abel.n.offerendo sacerdotale officiũ exercuit:
ꝛ sacerdos fuit ſm Augu sicut tetigi.ſ.parum post.
prin.istius operis in ca.xxxvj.nec tñ erat in hoibus
regia potestas spũalis:nec etiam temporalis. Pote
statem aũt regiam terrenam:subsecutũ est: prout hꝫ
esse cõiter in humano gñe:prius enim instituti sunt
reges ꝛ appellati:q̃z esset Aaron:a quo legale sacer-
dotium sumpsit exordium.vt.ſ.dictum est.xli c.ver.
in primis. Sed quantum attinet ad Israelincũ po-
pulum:ꝛ ad institutionem diuinam spũalem. Ante
fuit sacerdotium:q̃z instituerentur in populo illo re-
ges sub nomine regis. Aaron eniz multis annis pre
cessit Saulem,qui fuit primus rex in Israel:vt.ſ.di
ctum est Moyses tñ qui officium regis exercuit in
populo illo:licet non vacaretur ex: contemporaneus
fuit Aaron quãuis ꝛ ipse Moyses fuerit sacerdos:
ſm illud ps.xcviij. Moyses ꝛ Aaron in sacerdoti-
bus eius.xxij.di.c.ij.vbi dicit glo.ꝙ Moyses dicitur

sacerdos:qꝛ etsi non hostias,vota tñ populi obtulit
deo,ꝛ populo supplicauit.xxxvj.di.si quis vult:ꝛ de
hoc.xxj.di.§.j.in glo. cum ergo versi. item videtur.ꝛ.
lxvj.dist porro.in glos.ad certi loci.vnde ꝛ mediator
ꝛ sequester dictus est christum figurans mediatorez
dei ꝛ hoium.x.di.qm vnde Isid in lib. de personis
ecclesiasticis querendo dicit. Cuius figurã faciebat
Moyses?si enim filij Aaron presbyteroꝝ figuraz fa
ciebant. Aaron aũt summi sacerdotis.s.christi.xxj.di.
§.j.Moyses. Et tñ ꝙ indubitãter p oĩa chri.qm in
eo fuit similitudo mediatoris dei ꝛ hominum, hoc
est expressum,de peni.dist.iij.inter hec hircum.ij.qui
est verus dux populoꝝ. Mat.ij. ibi. Ex te eniz exiet
dux.ꝛ est verus princeps sacerdotum.j. Pet.v.ibi.
princeps pastoꝝ qꝛ ipse sacerdos summus:extra qui
fi.sint legi:per venerabilem.§.rõnibus:ꝛ diis ponti
ficum. Sacerdotium vero euangelicum simul fuit
tempore cum ptãte regia spũali:christus enim simul
constitutus est rex ꝛ sacerdos.x.di.quoniã apostolis
quoqꝫ simul a christo communicata est vtraqꝫ ptãs.
regia tñ ptãs terrena precessit euangelicum sacerdo
tium. Quãuis dici possit ꝙ ſm perfectam institutio
nem huius ptãtis regalis subsecuta sit sacerdotium
euangelicum:ꝛ ptãtem regiam spũalem per q̃z insti
tuitur:sicut.j.patebit. De comparatione aũt ſm prio

Utra istarum dignior.

ritatẽ dignitatis. Considerandum est ꝙ ptãs regia
spũalis superior ꝛ dignior est q̃z sacerdotalis. In sa
cerdotio enim non importatur presidentia ꝛ prelatio
sicut in nomine regis:sed importatur mediatio ꝛ mi
nisterium. Sacerdos enim habet rõnem medij:rex
aũt hꝫ rõnem principij ꝛ mouentis ꝛ finis, vnde ꝛ
christus dignior est ꝛ superior est inquantum rex:q̃z
inquantum sacerdos:est enim sacerdos inquantuz
homo. Rex aũt est inquantum deus ꝛ inquantum
homo. Sacerdos est se offerẽdo ꝛ reconciliando:ad
Heb.vij.rex est iudicando ꝛ ad regnũ introducẽdo.
Mat.xxv.ibi:tũc dicet rex:ꝛ sic maior dignitas im
portatur ex eo ꝙ dr:q̃z ex eo ꝙ sacerdos. Quare ꝛ in
prelatis ecclesie superior est ptãs regalis spũalis q̃
dicitur iurisdictionis:q̃z sacerdotalis que dicitur or
dinis:vnde archidiaconus:qui est diaconus ratio-
ne iurisdictionis est super archipresbyterum qui est:
presbyter:quum tñ non habeat totalez iurisdictionẽ
ad hoc.xxv.di.perlectis.§.archypresbyter. Archipre
sbyter vero se esse sub archidiacono:eiusqꝫ preceptis
ꝛc.extra de offi.archid.ad hoc versi. archipresbyter
ꝛc ꝛ no.xxj.di.in nouo.facit.ij q.vii.puto:vñ hodie
etsi epũs maior sit ordine ꝛ consecratione q̃z cardina
lis:diaconus,vel presbyter,cardinalis tñ superior se
det:ꝛ maior dignitas reputatur:quicquid vocet. Joã.
ij.q.vij.quãquam. Si aũt circa hoc obijciatur:ꝙ po
testas ordis sacerdotalis est circa corpus christi ve-
rum quo nullum maius:de conse.di.ij.nihil in sacri-
ficiis.ꝛ.j.q.j.multi potestas vero iurisdictionis circa
corpus mysticum:quod sunt fideles:quare sacerdo
talis potestas est dignior. Dicendum ꝙ sacerdos dr
habere potestatem super corpus christi verum : in-
quantum hꝫ potestatem alicuius ministerij ab hoc
vt:substantia panis ꝛ vini conuertatur in veruz cor
pus ꝛ sanguinem christi:dum profert verba:quoruz
virtute fit hec benedicta conuersio:extra de sum.tri.
c.j.§.vna.versi.ꝛ hoc de conse.di.ij.qꝛ corpus.versi.
nã ꝛ inuisibilis sacerdos.ꝛ.c.panis est in altari. ibi.
Ubi aũt sacramentum conficitur:iam non suis ser-
monibus sacerdos:sed vtitur sermonibus christi er-
go sermo christi conficit sacramentuz,non tñ habet

potestatem iudiciariam super verum corpus christi: sicut hñt super fideles: ⁊ illi quibus commissa est iurisdictionis potestas: ⁊ ideo non sequit ꝙ sacerdotalis sit superior: Vel potest dici ꝙ ſm aliquid sacerdotalis potestas est dignior ꝗ ptās iurisdictionis: simpliciter aũt ptās iurisdictionis est dignior. Potestas aũt regia temporalis inquantum temporalis est: est inferior ⁊ minus digna est quã sacerdotalis ꝗ spũalis est, sed potest esse superior ea: vel inquantum huiusmodi ptās regia instrumentuʒ est rege potestatis spũalis: que superior est sacerdotali. ca. bo. xxiii. q. v. princepo. ⁊. c. administratores: vel prout sacerdotalis aliqua persona: in aliquibus temporalibus: quibus vtitur: dependet a rege terreno. c. ad hoc. xxiij. q. viij. §. ecce.

De gradibus ⁊ inequalitate vtriusqʒ potestatis ⁊ diuersis personis eas habentibus. Quomodo apud Gentiles erant gradus: ⁊ in testamento veteri ⁊ nouo. Cap. 54.

Vtriusqʒ potestatis diuersitas

Nunc de gradibus ⁊ inequalitate vtriusqʒ potestatis in diuersis personis eas habentib⁹ dicendum est: In vtraqʒ enim potestate inuenitur superius ⁊ inferius: ⁊ maius ⁊ minus: ac per hoc gradus ⁊ inequalitas. Sacerdotalis siquidem potestas quantum ad aliud est equalis in oĩbus sacerdotibus: ⁊ quantũ ad aliud inequalis. Nam quantũ ad actum conscerandi: quem hʒ sacerdos circa corpus christi verum: equalis est sacerdotalis ptās in omnibus eam habentibus: sed quantum ad actus quos hʒ sacerdos circa corpus christi mysticũ. s. circa fideles: cuiusmodi actus sunt baptizare, soluere, ⁊ ligare: inuenitur inequalitas in ptāte sacerdotali, ⁊ quidam sunt alijs superiores: vt epi qui ⁊ pontifices dñr. xxi. dist. cleros: ad actus enim predictos exercendos requiritur non solũ sacerdotalis ordo: sed etiã iurisdictio: vt in c. prece. s̃. dictuʒ est ꝗ iurisdictionẽ sacerdotes inferiores non habent: nisi per superiorꝫ commissionem. s. eporum. xvi. q. j. §. ecce in hoc. c. generaliter. §. ecce sufficienter: ⁊ cunctis fidelib⁹. Alio modo potest accipi gradus in ptāte sacerdotali, naʒ in epis est ordo sacerdotalis ſm perfectionem quãdam. Perfectum enim dicitur aliquid quum potest aliquid producere: ⁊ bonitatem suam alij communicare. Epi aũt non solum habent ordinem sacerdotalem in seipsis: immo ⁊ alijs huius ordinis potestatẽ tradunt: ipsi enim alijs dispensant sacramentum ordinis: extra de elec. qd̃ sicut. lxvii. di. c. j. ⁊. ij. ⁊. lxviij. di. presbyteri. ⁊. c. quãuis cor epis: vbi ponitur gradus inequalitas. ⁊ in quibus inter cor epos: ⁊ presbyteros: ex vno latere: ⁊ epos: ex altero. nam (vt ibi dicitur) etsi conseerationem. s. sacerdotalem habent primi: pontificatus tñ apicem non habent. Et licet hmõi dispensatio requirat ptāteʒ iurisdictionis: pertinet tñ ad potestatem ordinis sacerdotalis perfectã ⁊ pp perfectionem sacerdotij dicuntur epi superiores sacerdotes: pp quod eis tamquã perfectioribus ⁊ superioribus quedam spãliter reseruanf: vt p. c. ca. quãuis cor epis. ⁊. xciij. di. legimus, ibi. quid eniʒ facit excepta ordinatione epo? ⁊. j. ad fin. presbyter: ⁊ epo: aliud etatis: aliud dignitatis est nomen. Quicquid enim arduum circa fideles agendum est: excepris reseruatis pape: ad epos pertinet quorꝫ authoritate minores sacerdotes pñt id qd̃ eis agendum cõmittitur. xxv. di perlectis. versi. ad epm pertinet: vñ ⁊ in ijs que agunt vtunt rebus per epm conscerans vt ibi. In signum aũt perfectioris potestatis: adhibetur epo consecratio spetialis: de qua extra de sacra vnc. c. j. in qua quidem confertur ei aliqua specialis potestas respectu quarundam actionum sacrarũ: vñ epatus ordo quidam est supra sacerdotiuʒ: prout ordo est officium quoddam respectu quarumcũqʒ actionum sacrarum: ⁊ sic sumit. xxi dist. cleros. versi. ordo vero eporꝫ: ⁊ extra de renun post transla. §. cuʒ ergo. ibi. ⁊ non ordini. ⁊. lxviii. dist. sicut. ibi tñ ordo seruetur. ⁊. lxvi. di. porro. ibi ordinatus: ⁊ ibi, epis ordinef: ⁊ ibi ordinatio. ⁊. xliiij. di. lxv. lxvj. quasi in oĩbus. c. consecratio episcoporꝫ vocaf ordinatio: licet non sit ordo put ordo est scdm quoddaʒ: vt sumitur j. q. j. §. sed notandum: vbi de sacramentis legitur ⁊ no. ⁊. §. ecce cum honoris. Est enim eps superior nõ solum pp iurisdictionem: sed etiam pp ordinẽ sacerdotalem quem habet modo perfectiori: vñ ad oĩs sacerdotes cõiter pertinet catachizare: de conse. dist. iiii. catachismi. baptizare. e. di. venit sacerdos: predicare. xvj. q. j. adijcimus: conficere. j q. j. sacerdotes soluere ⁊ ligare: de peni. di. j. verbum. Sed ad pontifices spectat clericos ordinare: virgines benedicere epos alios consecrare: manus imponere siue confirmare: synodos celebrare: basilicas dedicare: degradãdos deponere: chrisma conficere: vestes ⁊ vasa consecrare: ad hec extra de ele. ꝙ sicut. xx. q. j. deuotis. lxvj. di. porro. de conse di. v in primis. xij. capitulis. xviij. di. c. vlt. de conse. di. j. missarum. c. nullus. extra de iudi. cum non ab homine: extra de pe. degradatio. lib. vj. xcv. di. presbyteros: vbi etiam aliqua enumeranf que epo pertinent: de quibus presbyteri non habẽt se intromittere. xxiij. dist. sanctimonialis. xxv. di. perlectis. versi. ad epm: de conse. di. j. consulto. Iste consecr. referende sunt singule singulis dictionibus tangentibus officiuʒ epi proxime positis. Est itaqʒ gradus ⁊ inequalitas in sacerdotio: horum quidam maiores quidam minores dñr. xxi. dist. cleros. xcv. dist. olim. Et hmõi inequalitas omni fere tempore fuisse legitur in sacerdotio. Nam ante legem dataʒ: vt Innoc. iij. refert. multi erant sacerdotes minores: quos Chananeos vocabant cõiter: vnus aũt erat summ⁹ sacerdos: quẽ vocabant spãliter arabarchuʒ. arg. ad hoc. lxxx. di. in illis. Post legem vero datam: Aaron summus sacerdos fuit: filij vero eius minores sacerdotes ministrantes sub eo. xxi. di. §. j. Apud Gentiles quoqʒ sacerdotes minores erant: qui dicebanf flamines: quasi filamines: a filo quod portabant in capite. xxi. di. cleros versi. sacerdotes aũt: ⁊ maiores qui archiflamines dicebantur quasi principes flaminũ: vel protoflamines: a proto quod est primum. xxi. di. §. j. vt p. c. in illis. In nouo ẽt testamẽto christus ipse maiores ⁊ minores instituit. s. xij. aplos: quorꝫ vices obtinent in ecclesia epi. lxviij. dist. quorum vices. xij. q. j. videntes. ibi: eporuʒ qui locũ tenent apostorꝫ: ex de sacra vnc. c. vnico. §. a christo. ibi: qꝛ de solis aplis legif: quorꝫ vicarij sunt epi ⁊c. ⁊. xxi. di. in nouo. ibi ipsis quoqʒ decedentib⁹ in eorꝫ locũ surrexerunt epi ⁊c. ⁊ lxxij. di. discipulos: quibus succedunt presbyteri siue minores sacerdotes: qui sunt maioribus auxilium operis ad hoc vt institutio fidelium facilius ⁊ vtilius gubernetur. xcv. dist. ecce ego. Petrum vero in summum sacerdoteʒ elegit super alios pro om

Sacerdotũ officia.

Eporꝫ officia.

Gentiles sacerdotes.

Noui testamẽti sacerdotes.

nibus ⁊ pre omnibus:hec probantur.xxi dist.§.i ⁊
pre.versi.in nouo.⁊.xciij.di.legimus. vbi Hierony.
vocat etiam presbyteros successores apostoloꝝ.ibi.
ceterum oēs successores apostoloꝝ sunt:sed hoc ve-
rum est quoad sacramentoꝝ dispensationem: ⁊ not.
in pre.c.videntes:sic etiam intelligitur.xciij.di.dñs.
ibi.apostolos:idest ep̄os ⁊ presbyteros dñs elegit.
Item sicut in veteri testamento aliqua erant pro-
pria summo sacerdoti,tam in actionibus:quā vesti-
bus ⁊ ornamentis:vt in multis capitulis ⁊ in Leui
tico continetur. Ita ⁊ in nouo ep̄i habent supra mi-
nores sacerdotes ⁊ specialia opera:vt probatuꝫ est.
⁊ specialia ornamenta que sunt signa specialis po-
testatis eoꝝ:extra de priuile.vt apostolice.lib.vj.ex-
tra de sacra vnc.c.j.§.fi:xliiij.dist.sit rector. ibi vesti-
menta etenim sacerdotis. Quamuis aūt in sacerdo
tio sit gradus ⁊ inequalitas,in potestate tñ pontifi-
cali gradus non est quantum ad ea que sunt ordi-
nis ep̄alis:oēs enim ep̄i sunt equales:quantum ad
ea que sunt ep̄alis ordinis:quantuꝫ vero ad ea que
sunt iurisdictionis non sunt equales:sed sunt grad⁹
in eis:vt patet.xxj.di.cleros:vnde consequens est vi
dere de hmōi gradibus. Potestas nāq; regalis que
iurisdictionis est:non est equalis in oībus habenti-
bus eam:sed fm gradus quosdam inuenitur in eis:
⁊ hoc verum est in vtraq; potestate:regia.s.tam tem

Gradus regie potestatis temporalis.

porali ꝙ spirituali. In regia quidem potestate tem
porali gradus est:dum quidā reges superiores sunt
alijs regibus:⁊ reges superiores sunt ducib⁹ ⁊ alijs
gradibus potestatuꝫ:qui aliud participant de regia
potestate:licet non dicantur regis.j. Pet.ij.ad hoc
ex̄ de maio.⁊ obe.solite.ibi:siue ducibus tanꝗ ab eo
missis.xcv.di.esto.ibi.Cur ergo inquit te habeaꝫ vt
principem:quum tu non habes me sicut senatoreꝫ?
⁊ ista graduuꝫ distinctio bene probatur.xj.q.iij.qui
resistit:⁊ extra de elec.fundamenta.§.vt ergo:ibi nul
lus imperator:seu rex Romanoꝝ:aut alius impera
tor vt grecoꝝ:aut rex:princeps quasi primum locuꝫ
capiens:post regē Marchio inuestitus de marchia
dux de ducatu inuestitus.Comes a comitatu inue-
stitus aut baro.Sunt ⁊ alij gradus dignitatis ⁊ po
testatis sub istis:vt Capitaneus:a principe vel ab
aliqua plebe vel parte plebis institutus. Valuasores
a capitaneis antiquitus feudum tenentes. Valuasi
ni minores valuasores:hi oēs continent in li.feudo
rum.ti.si quis dicat dux:de his gradibus legit ⁊ no.
extra de elec.fundamēta.§.proinde ⁊c.Et super oēs
est vnus summus vt imperator.vij.q.j.in apibus:le
gitur ⁊ no.lxiij.dist.Hadrianus papa.xj.q.j.§.hec si
quis.de his gradibus eccle.v.excelso excelsior est a-
lius:⁊ super hos quoq; eminentiores sunt alij ⁊ in-
super vniuerse terre rex imperat seruienti. In pote
state quoq; regia spūali sunt gradus. Necessitas.n.
ecclesie requirit pluralitatem rectoꝝ:duꝫ ad regimē
totius ecclesiastice multitudinis vnus.non sufficit
per seipsum messis enim multa requirit operarios
multos.Lu.x.xxj.di.in nouo:vnde oportuit potesta
tem regiminis pluribus communicari:sed quia que
sunt a deo,ordinata sunt.ad Ro.xiij.⁊ facit.xxiij.q.
j.quid culpatur. Et sicut est ordo in rebus:ita ⁊ in
potestatibus:ordo aūt inequalitatem requirit ⁊ gra
dus.vt est expressum.lxxxix.di.ad hoc:adeo potestas
spūalis regiminis non in omnibus est equaliter:sed
fm gradus quosdam:naꝫ super ep̄os sunt archiep̄i ⁊
⁊ super hos sunt primate ⁊ patriarche:de hoc. ix.qō.
iij.per omnia.c.vsq; ad.§.sola.xxj.di.cleros:de ap.ro

mana.li.vj.⁊ de of.or.Romana.li.vj.⁊ de sen.ex ve-
nerabilibus.lib.vj.⁊ de priuil.antiqua:⁊ de viu pal.
c.j.cum si.Sicut enim vna cōitas excedit ⁊ includit
aliam:vt cōitas prouincie communitatem ciuitatis
⁊ cōitas regni cōitatem vnius prouincie:⁊ cōitas to
tius mundi cōitatem regni:vt.vj.q.iij.scitote.sic vna
potestas aliam excedit ⁊ includit:vt ibi.⁊.c.denique
Est etiam alio modo gradus in hmōi potestate:dū.
in eadem cōitate quedam habent potestatem totali
ter:vt ep̄i:quedam aūt partialiter:vt archidiaconi ⁊
archipresbyteri:vt extra de offic.archid.⁊ archipre-
sbyteri:per totum.xxv.di.perlectis. Est etiam con-
siderandū vlterius:ꝙ vbi est gradus fm magis ⁊
minus:⁊ superius:⁊ inferius:oportet esse aliud vnū
summum:q; magis ⁊ minus dicunt per compara-
tionem ad maximum quod aūt per excellentiam di
cit vni soli conuenit:⁊ propter hoc omnis gradus
respicit ad vnum primum ⁊ summum. Oportet er-
go esse vnum summum,cui ptās spūalis regiminis
conueniat in summo ⁊ principaliter, ⁊ fm plenitu-
dinē. In cuius rei figuram Dauid.xxiiij.summos sa
cerdotes instituit,quibus tñ vnum prefecit:vt no.d
conse.di.j.c j.⁊ ex precepto dñi Moyses filios Aarō
instituit:ipsum vero summum sacerdotē.xxj.di. §.j.
Et q; quod est principaliter ⁊ maxime tale: causa
alijs vt sint talia:sicut maxime calidum:causa est a-
lijs vt sint calida:vt ignis. Ita ab illo vno cui primū
⁊ maxime conuenit spūalis regiminis ptās:deriua
tur ad alios hec potestas partialiter, ⁊ fm gradus
quosdam:sicut requirit ecclesie diuersitas pariter ⁊
decor.Et ab hoc vno dependent oēs qui sunt quo-
cūq; modo participes spūalis regiminis:sicut ab eo
qui est super oēs ecclesias , ecclesiarumq; rectores.
Hic aūt vnus rector christus est:sed quia christus
corporalem presentiam erat subtracturus ecclesie:cō
ueniebat vt alicui vni committeret vniuersale regi-
men ecclesie:qui ecclesiam regeret loco ⁊ vice sui. ex̄
de homic.pro humani.lib.vj.Hic aūt vnus fuit Pe
trus:cui singulariter dixit Jo.vl. Pasce oues meas
extra de ele.significasti:de ma.⁊ obe.solite.Cui etiaꝫ
per mortem fidelibus abscedenti alios in equali ⁊
simili ptāte succedere voluit:vt humana potestas es-
set semper apud vnum,pro vtilitate ⁊ vnitate ipsius
ecclesie:vsq; ad finem seculi,vt predicto.c.pro huma
ni.⁊.c.solite.⁊ fm hoc potest intelligi dictum a chri
sto.Mat.vlti.in vltimis verbis euāgelij. Ecce ego
vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consuma-
tionem seculi:q; enim qui facit per aliuꝫ: per seipsuꝫ
facere videtur.ff.de admi.tu.ita tñ.§.gessisse.xvj. qō.
vj.consuetudo:in fi.⁊ extra de sen.excō.vt fama.⁊.c.
mulieres,cum concor.ibi positis. Ideo per hoc ꝙ su
perest cum ipsis fidelibus aliquis vnus per succes-
sionem non carnalem:sed spūalem:vice christi regēs
ecclesiam:dicitur esse ipse christus oībus diebus no
biscum vsq; ad mundi fineꝫ. Predicta probantur.
xxj.di.j.xix.di.ita:extra de elec.fundamenta.j.respō.
li.vj.⁊ de homi.pro humani.j.ad Cor.xvj.j.respon.
li.vj. Post fineꝫ vero mundi non erit ista prelatio
ecclesie opportuna:q; per ipsum christum immedia
te regetur:⁊ pascetur:illuminabitur:⁊ beneficiabit.
Apoc.xxj.ecclesia militans triumphanti adiuncta,
⁊ effecta triumphans:q; tunc cessabit militia, facta
plena victoria:⁊ dabitur corona vel diadema de ma
nu dñi.Sap.v.De hoc no.lxxxix.di.ad hoc. in glos.
hoc erit.que loquit de cessatione prelationis in pa-
tria.Sicut ergo in regno iudaico Rex Regi succes-

fit post Dauid:vt apparet.iii.Regũ.c.iiij.⁊.ij. Pascal.per totũ;zita ⁊ in ecclesia succedit vice christi põtifici per electionem.viij.q.j.in primis sex capitulis vsq; ad §.his oĩbus:vide quod in ps.cxxxj. dicitur de Dauid:De fructu ventris tui ponam super sedẽ tuam,si custodierint filij tui testamentum meum: ⁊ testimo.mea hec que docebo eos: ⁊ filij eoꝝ vsq; in seculum sedebunt super sedem tuaʒ. Impletur in eo quem Dauid prefigurauit.s.christo:cuius vice super solium ecclesiastici regni vsq; ad diem iudicii sedet aliquis vnus rex:non idem ſm personam,sed idem ſm potentiam:de quo vno dicitur.j.Reg.ij.Dñs.s.christus iudicabit fines terre:⁊ dabit imperium regi suo:⁊ sublimabit cornu christi sui.Hic ergo vnus apud quem est summa potestas spũalis regiminis est successor Petri:Romanus.s.pontifex vicarius Jesu christi.Licet enim alii rectores ecclesie qui sue cedunt aliis apostolis:vt.ꝯ.proxime probatum est vicarij dei dicantur:⁊ sint:hic tñ simpliciter ⁊ vniuersaliter vices christi gerit in terris:extra de ele.vbi periculum.§.ceterum.⁊.c.fundamenta.§.decet.ver.ipsaq;.Dicitur autem vicarius christi:⁊ inquantum homo solum:quia sacerdos est: ⁊ inquantum deus ⁊ homo:quia rex est:vnde ⁊ vere dei vicarius nominatur:in pre.§.decet:hic est rex omnium spũaliuʒ regum pastor pastoꝝ:pater patrum: caput omniuʒ fidelium:⁊ oium qui fidelibus:presunt:vnde ⁊ ecclesia cui presidet.s. Romana mater ⁊ caput est oium ecclesiarum.xxij.di.c.ij.in fi.ij.q.vj.quisquis:cũ duobus cap.seq.c.ad Romanam:extra de elec.fundamẽta.§ isti sunt:ibi.caput totius orbis effecta: extra de sum.tri.c.ij.§.si quis in isto.iii.q.vj.dudum: vbi dicitur: ⁊ sicut beatus Petrus primus fuit oium apostoloꝝ ita ⁊ hec ecclesia suo nomine consecrata dño instituente prima sit ⁊ caput ceterarum: ⁊ ad eam quasi ad matrem atq; apicem oẽs maiores ecclesie cause:⁊ iudicia epoꝝ recurrant ⁊c.vide.ꝯ.c.xlv.Idẽ xcvj.di.constantinus:que est palea granosa:hic.licet a proprietate dicatur Romanus pontifex: extra de consti.licet ro pontifex:⁊ de rescrip.si gratiose:⁊ de elec.fundamenta.§.decet lib.vj.⁊.iij.q.vj.dudum.verissime tñ dicitur:⁊ est pontifex summus oium christianoꝝ ⁊ oium ecclesiarum rector ⁊ eps vrbis ⁊ orbis:extra de elec.vbi periculum.§.ceterum.ibi.rectoris vniuersalis ecclesie ⁊c. Qui licet aliis mediantibus pastoribus gubernet diuersas ecclesias specialeo:tñ immediatuʒ regimen exercere potest super ecclesiam quamlibet.ix.q.iij.alioꝝ.ibi.dum illi.s. Petro quicquid fidelium est vbiq; submittit:dum toti⁹ corporis caput designatur esse.c.per principalẽ.Hic est sacerdos ⁊ pontifex summus ⁊ vnus:cui omnes fideles obedire debent:tamq̃ dño Jesu christo.xix.di.in memoriam.⁊.c.nulli.xxj.di.in nouo.lxxxj.di.si quis:in fi. Hic est gñalis iudex qui oẽs fideles cuiuscũq; conditionis:dignitatis:⁊ status,iudicat:⁊ ipse a nemine iudicari potest:sed apostoli voce ⁊ proprie ⁊ spũaliter pronuntiat.Qui aũt me iudicat dñs est.j.ad Cor.iiij.ad hoc.ix.q.iij.alioꝝ.⁊.c.patet.cum aliis ibi.c.⁊.ꝯ.in prilistinus operis plenius dixi in.iiij. v.⁊ vi.c.Hic est apud quem plenissime sunt claues ecclesie a christo tradite.Mat.xvj.quibus ligat:⁊ soluit claudit,⁊ aperit:excludit:⁊ recapit:stringit,⁊ relaxat sententiant:⁊ iudicat.xxj di.§.j.⁊.xix.di.ita.xx.dist.§.j.xxiiij.q.j.quodcũq;:extra de ma.⁊ obe.solite.§.pen.ij.q.vj.qui se scit. Hic est summus ordinator diuini cultus:⁊ oium que ad diuinum cultum applicantur ⁊ pertinent extra de consti.ex parte:de conse.di.j.vasa. Hic est dispensator summus.xliiij.di.dispensatio extra in prohe.sacrosancte.lib.vj.⁊ vniuersalis ministerioꝝ dei ⁊ thesauroꝝ christi ⁊ ecclesie distributor ⁊ dignitatum ⁊ officioꝝ beneficiorũq; ecclesiasticorum oium:in quibus distribuendis ⁊ conferendis primam ⁊ summam obtinet potestateʒ:extra de preben.licet.lib.vj. Hic est summus ⁊ vniuersalis conditor oium canonum legum sanctarumq; oiuʒ sanctionum:dispensator oium ecclesiasticoꝝ ordinum: confirmator institutionum ⁊ electionum, determinator dubioꝝ:ostensor oium que fienda sunt a singulis:⁊ discretor oium que in ecclesia fiunt.ad hec.xvij.di.quasi per totum.xxiiij.q.j.quotiens. Hic est qui ſm Bern.pareʒ non hʒ super terram:sed ei sub sunt oẽs iure diuino. Hic est ſm eiusdem Ber.verba ad Euge.sacerdos:extra qui fi.sint le.per venerabilem.§.sunt aũt.magnus: pontifex summus. xxiij.di.in nomine:in prin.extra in clem.de cle.ne Romani. epoꝝ princeps.xxj.di.§.j.⁊.c.in nouo.lxxx.di.c.j xcvj.di.constantinus:apostoloꝝ heres.xl.di.c.j.primatu Abel.gubernatu Noe patriarchatu Abraam ordine Melchisedech:dignitate Aaron.authoritate Moyses:iudicatu Samuel: potestate Petrus: vnctione Christus.Cui claues tradite:cui oues credite sunt. Nam sunt ⁊ alij quidam ianitores celi: ⁊ gregum pastores.Heb.j.sed hic tanto gloriosius quãto differentius:vtrũq; pre ceteris nomen hereditauit Habent enim alij assignatos greges singuli singulos:sed huic vni vniuersi sunt crediti:nec tantum modo ouium pastor sed ⁊ princeps pastoꝝ.j. Pet.v.Ipse vnus oium pastor:successor vnius pastoris christi.Jo.x.extra de bap.licet. Hic est itaq; cui pascendi vniuersaliter christi oues ⁊ agnos cura imminet.cui oium ecclesiarum solicitudo incũbit:extra in prohemio.vj.lib.sacrosancte.Naʒ ceteri vocati sunt in partem solicitudinis:hic aũt in plenitudinem potestatis assumptus.Si aũt habent alij partem solicitudinis:nihil huic deperit de plenitudine potestatis ad hoc.ij.q.vj.qui se scit:extra de vsu pal.ad honoreʒ extra de ma.⁊ obedien.solite.§.nos aũt:extra de ele.vbi periculum.§.ceterum.ibi.rector vniuersalis ecclesie:gregis dñici director:⁊ de elec. fundamenta.§.respon.ibi.vt in beato Petro aplorum oium summo principaliter collocaret:extra in prohemio.vi.li.sacrosancte.§.respon. Jo.vlt.pasce agnos:item.pasce oues. Hic est primas ⁊ patriarcha: idest princeps patrum.xxj.di.cleros.versi.patriarcha:vnde ⁊ Papa interpretatur admirabilis:⁊ dicitur a pape:quod est interiectio admirantis,⁊ vere admirabilis: quia vices veri dei gerit in terris:extra de transla.quanto. Et etymolizaẽ.idest pater patrum:vnde ⁊ papa ad apicem dignitatis vocatur:extra in prohemia.vj.li.sacrosancte.§.sane: ibi. ad apicem summi pontificatus.eo lib.de concel.pre.c.vlti in prin.⁊.xl.di.non vos.ibi.quis enim sanctum dubitet:quem apex tante dignitatis attollit?⁊.xxiij.di.in nomine:ibi ad apostolici culminis apiceʒ prouehant ⁊c.⁊.xxiiij.q.j.qm̃ vetus:ibi.rationi culminis.⁊.ix.q.iij.patet:ibi.aplico culmini ⁊c. Iste est hierarcha summ⁹: atque monarcha totius ecclesie militantis:cui oĩs anima subiecta debet esse tanq̃ excellentissime potestati:cui cui nisi subiecta sit:salutem consequi non est sicut si non esset in ecclesie vnitate.xxiiij.q.j. qm̃ vetus.nec ad ouile christi pertinet qui Petri successorem: extra de ele.vbi periculuʒ.§.ceteruʒ.ibi successores Pe-

Pontificia dignitas non mediocriter extollitur.

Papa quid interpretatur.

tri. ꝛ prec. qm̄ recusat habere pastorem: vt pre. c. soli te. §. nos aūt. Ipse est cui sm̄ quatuor conditiones ecclesie: quatuor conueniunt nomina: ꝛ res nominū adde hic quod scripsi in. lxiij. c. §. ostendendum: ꝛ se quentibus. Primo enim ecclesia est vna: extra de summa. trinita. c. j. vna: ꝛ in symbolo: ꝛ in vnaȝ sanctam ꝛc. de conse. di. j. ecclesia. ꝛ. xxiiij. q. j. quasi per totum: ꝛ ideo est vnum eius caput: q2 vnum corpus (vt dixi in prin. istius operis in prohemio. versi. si. ꝛ in. c. xiij. §. in hac versi. item tenet) non debet habere duo capita quasi monstrum. ff. de sta. ho. non sunt liberi. C. de posthu. here. insti. quod certatum in fi. extra de offi. ordi. c. qm̄. vnde ꝛ Petro dixit dn̄s. Ioa. j. Tu vocaberis cephas: quod interpretatur Petr9 ꝛ est verbum syrum ꝛ non hebreum: quod grecus interpretatur caput sm̄ nos. xxij. di. sacrosancta. ibi. ꝛ cephas. idest caput: vt principatum teneret aposto latus vnde ꝛ non obedientes: ꝛ qui non gubernantur sub disciplina alicuius epi: a cephali dicuntur quasi sine capite. xciij. di. nulla rōne. Et ideo sicut est vnum caput: sic vnus est pastor: ꝛ eo vnus quo primus ꝛ summus: de quo per Ezech. predictū est. Pastor vnus erit oium eorum. Ezech. xxxvij. ad fi. ꝛ iterum. Rex vnus erit: ꝛ omnibus imperans. in. eo. c. Ezech. Et hoc est de rōne regis: ꝙ sit vnus: commune bonum multitudinis intendens: ꝛ querens. vj. qō. iij. scitote. ibi. ꝛ vnum regem. Et Roma duos fratres simul reges habere non potuit. vij. q. j. in apibus. Si ergo in vno spāli populo vnius ecclesie particularis requiritur vnus ep̄s qui sit totius populi caput: pre. ca. in apibus. ibi singuli ecclesiarum epi: ꝛ extra de offi. or. qm̄ in plerisq3. Ita in toto populo christiano qui vnus est, requiritur ꝙ sit vnus totius ecclesie caput. c. xix. di. in memoriam: q2 vnius ecclesie vnus sponsus. vij q. j. sicut. ij. ad Cor. xj. despondi vōs vni viro virginem castam: loquitur de ecclesia exhibenda christo. xxvij. q. j. nuptiarum: ꝛ ep̄atus vnus vniuersalis: ꝛ multi sub eo: ꝛ ep̄s eius vnus. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. loquitur. Secundo ecclesia est catholica in symbolo nisseno. ꝛ vnam sanctam catholicā: idest vniuersalem: ꝛ similiter dicendum est ꝙ vniuersalem h3 pastorem Romanū pontificem, papa tñ Greg. prohibet se vocari vniuersalē. xcix. di. ecce: ꝛ tñ vocatur pontifex Romane ecclesie vniuersalis. xxiij. di. in nomine. j. respon. versic. quapropter. Sed vniuersalis est papa rector totius ecclesie. ꝛ singularum ecclesiarum: vt. ſ. dictum est: sed nō sic vniuersalis: quin de isto vniuerso alij habeant partem sui regiminis in ecclesijs sibi designatis. xcij. di. legimus. xxj. di. quamuis. Pro ista iurisdictione vniuersali facit quod dicitur in pape consecratione vel cathedratione. Tribuas ei dn̄e cathedram pontificalem, ad regendum ecclesiam tuam: ꝛ plebē tue sortis inter mundi limites vniuersam. In omni q3 pe multitudine ordinata ad vnum, op3 super potentias spūales regitiuas, esse vnam communem: que ad bonum cōmune intendat: que pp hoc diuinior ē spūalibus: q2 bonum quanto cōmunius: tanto diuinius. c. bo. vij. q. j. scias. vis. q. j. in scripturis: vtpote summo bono similius: in quo totius boni ratio continetur. Est igitur vnus pastor vniuersalis ꝛ rector totius ecclesie: ꝛ ideo ecclesia Romana cuius pontifex vniuersalis dicitur vere. Illa distinctio de vniuersali est diligenter notanda: ꝗ Innocē. iij. in epistola quadam tangit: dicens ꝙ vno modo dicitur vniuersalis ecclesia: que de vniuersis constat ecclesijs: sic sumitur. xxiiij. q. j. alienus: ꝛ c. schisma: ibi: cui ecclesiam vniuersalem: Et sm̄ hanc acceptionem vocabuli ecclesia Romana non est vniuersalis ecclesia: sed pars vniuersalis ecclesie: prima videlicet ꝛ precipua, velut caput in corpore: qm̄ in ea plenitudo potestatis existit: ad ceteras aūt pars aliqua plenitudinis deriuatur: hoc bene probatur. xxj. di. quamuis. in fi. ꝛ. iij. q. vj. dudum. Alio modo dicitur vniuersalis ecclesia illa que sub se continet ecclesias vniuersas: ꝛ s3 hāc nominis rōnem Romana tantuȝ vniuersalis ecclesia nuncupatur: qm̄ ipsa sola singularis priuilegio dignitatis ceteris est prelata. vt pre. c. quamuis. ꝛ. c. dudum. xxij. dist. c. j. ꝛ. ij. c. de Constantinopolitana: sicut deus vniuersalis dn̄s appellatur: qm̄ vniuersa sub eius dominio continentur. ps. xxiij. ꝛ. lxxxiij. quia dn̄i est terra ꝛc. viij. dist. quo iure. Est enim vna generalis ecclesia: de qua christus dicit ad Petrū. Mat. xvj. Tu es Pet. ꝛ super hanc pet. edifi. ec. meam ꝛc. xix. dist. ita dn̄s. Et sunt multe particulares ecclesie. xxj. di. quāuis: de quibus apostolus ait. ij. ad Cor. xj Instantiam mea quotidiana solicitudo omnium ecclesiarum. Ex oībus aūt vna consistit: tāquam ex particularibus gn̄alis ꝛ vna preeminet oībus: qm̄ quum vnum sit corpus ecclesie. xxiij. q. v. de liguribus: de quo dicit apostolus. Rom xij. Omnes vnū corpus sumus in christo. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquit illa velut caput ceteris membris excellit. Qui autē hunc primatum vnius capitis respectu vnius ecclesiastici corporis pertinaciter negant: christum diuidunt: ecclesiam vna scindunt: vnitatem auferunt: ꝛ consequenter in spiritumsanctum peccant per queȝ vnitur ecclesia: pp quod heretici ꝛ schismatici merito sunt censendi: ad hoc. j. ad Corint. j. ibi diuisus est christus? q. d. non. xvij. q. vij. sicut dn̄i vestimentum. xxiiij. q. j. aduocauit. ibi. Nā etsi fidē erga deū tenerent: tñ erga dei ecclesiam non tenebant: cuius patiebantur velut quosdam artus diuidi membraq3 lacerari. Etenim quum pp ecclesiaȝ christus passus sit ꝛ christi corpus sit ecclesia: non videtur ab his. s. chismaticis exhiberi christo fides: a quibus passio eius euacuatur. ꝛ. c. schisma: in pri. ꝛ expressius. xxij. di. c. j. ibi qui aūt ratione ecclesie priuilegiuȝ ab ipso summo ꝛ oium ecclesiarum capite traditum auferre conatur. hic proculdubio in heresim labbitur. ꝛ. j. hic est hereticus censendus. Tertio ecclesia est sancta mater in symbolo nisseno: ꝛ apostolico sanctam ecclesiam. xxij. dist. sacrosancta Romana ecclesia. ps. lxxxviij. in ecclesia sanctoꝝ: ꝛ q2 virtualiter est in sanctis. de conse. di. iiij. queris a me vtrum. ibi tota hec ergo sancta mater ecclesia que in sanctis suis est ꝛc. ꝛ ideo vniuersalis pastor ecclesie dicend9 est sanct9: Nam etsi persona que preest: possit esse non sancta. vt. xl. di. si papa, quum locus ꝛ status est sanctus in hac vita ꝛ summe perfectus. xl. di. c. ij. ibi quis enim sanctum esse dubitet: quem apex tante dignitatis attollit? in quo si desunt bona acquisita per meritum: sufficiunt que a loci predecessore testantur: idest intestamento relinquuntur: aut enim claros ad hec fastigia erigit aut qui eriguntur illustrat: vbi de hoc in glo. q. d. ideo Romanus pontifex pater sanctissim9 appellatur: q2 sancti sanctoꝝ. s. christi. Dan. ix. vicez gerit: ꝛ locum tenet, extra vt ec. bene. c. vnico. extra qui fi. per venerabilem. §. sanc. Quarto ecclesia dicitur apostolica. vnde ꝛ in symbolo nisseno: ꝛ apostolicam ecclesiam: q2 ab apostolis fundatam: ꝛ roboratam: maxime a Petro apostolo: supra quem omniū

Quatuor ecclesie cō ditiones.

Bonum cōe quāto cōmuni9 par ticulari.

Ecclesia bifariam dici pōt vniuersalis.

Ecclesia vna.

Ecclesia sancta.

Ecclesia aplica.

apostoloꝝ summum est ecclesia principaliter colloca ta.extra de elec.fundamenta.j.respon.lib.vj.xix.dist. ita etiam vocatur ecclesia Romana ecclesia apłoꝝ Petri ⁊ Pauli.xxiij.dist.in nomine. ibi. apłorum Petri ⁊ Pauli quoꝝ presumit ecclesia confunde re. Ideo summus rector ecclesie apostolicus dicitur lxxix.di.c.j.⁊.§.prece.⁊.c si quis penam.⁊.xix.dist.in memoriam:ibi apud apostolicum. Et sedes apostolica vocatur sedes papalis:xxiij.dist.in nomine dñi in multis locis.⁊.lxxix.di.quasi in omnibus.c.⁊ extra de rescrip.sedes apostolica.⁊.xvj.di.c.j.⁊.xvij.di. c.j.⁊ in multiplici parte iuris. Et dignitas papalis officium apostolicum appellatur: extra de elec. licet. §.preterea. Et lex pape vel constitutio apostolica in stituta vocanf.xciij.di.si inimicus.versi.ideo.⁊.xvij. di.concilia sacerdotum.ibi. preter apostolici apicis sanctionez. Vocatur apostolica:qꝛ Petrus ⁊ Paulus principes apostoloꝝ:Romanam ecclesiam christo dño consecrauerunt:eamqꝫ oibus vrbibus.s.vniuerso mundo sua presentia atqꝫ venerando triumpho pretulerunt.xxj.di.quāuis:extra de elec.fundamenta.§.isti sunt. Et qꝛ omnes apostoli fuerunt fundamentum:⁊ origo totius ecclesie militantis.xxxv. q.j.cum ergo.ibi. primum apostolos elegit: quos quasi fundamentum instituit ecclesie:⁊ sequitur: in seipsis originem ecclesie prestiterunt. Et qꝛ papa est vicarius illius magni apostoli desuper missi christi ď sinu patris:ipse successor Petri in quo tota apostolica authorit as fm plenitudinem reseruatur: extra de transla.quanto de elec.vbi periculum.§.ceterum.xxj di in nouo. Ad confirmationem aūt dictorum inducenda sunt quedam. Et primo quidez ad ostendendum ꝙ oportet esse in tota ecclesia vnuz caput, ⁊ vnuz regem:probatur:qꝛ regimen ecclesie est optime ordinatum:quia ab optimo principe institutum. Optimū vero regimen multitudinis est vt regatur per vnum:vt sepe.ā.in.xl.c.versi. adhuc nulli. ⁊ versi.item ꝙ sit vtilius probaui ergo ecclesie regimen sic est dispositum: vt vnus toti ecclesie presit. Quia aūt optimum regnum sit per vnum: ex hoc amplius declaratur. Nam regnuz nihil aliud est q̄ꝫ directio gubernatoꝝ ad finez:qui est aliquod bonū vnitas aūt precipue pertinet ad rōnem boni: sicut probat Boe.in lib.de consolatione phie:ꝙ sicut oia desiderant bonum:ita desiderant vnitatez sine qua esse non possunt. vnumquodqꝫ enim intantum est inquantum vnum est:vnde illud ad quod tendit intentio multitudinem recte gubernantis:est vnitas, ⁊ pax multitudinis:in qua vnitate consistit bonum ⁊ salus cuiuslibet societatis:fact. xxiij.q.j.noli. sed per se causa vnitatis est vnum:nam ⁊ plures nō possunt vnire multa:nisi ipsi aliquo modo vnianf: quare illud quod est per se vnum,efficacius ⁊ melius est causa vnitatis:q̄ꝫ plures vniti:vnde sequitur ꝙ multitudo melius regatur per vnum q̄ꝫ plures:dummodo in illo vno sit bonitas que requiritur in regente: hoc etiā patet in natura:que est opus dei cuius opa sunt perfecta ⁊ optima: quia opus imperfectionis non nouit:extra de bap.maiores.§.sed adhuc queritur:⁊ de pe.di.iij.sunt plures. ⁊ Deut.xxxij. dei perfecta sunt opera ⁊ optima:vnde Gene.j. vidit deus cuncta que fecerat:⁊ erant valde bona. xxiiij. q.iij. quedam.versi.floriani. Omne aūt naturale regimē est ab vno:in multitudine nāqꝫ membroꝝ corporis est vnum membrum quod principaliter mouet.scilicet cor. Et in partibus potentialibus anime vna

Vnius regimen optimum.

Optimū esse ab vno regi pluribus suadetur argumentis.

potentia est:que alijs precest.s.ratio,prout comprehēdit intellectum ⁊ voluntatem: Et in apibus vnus rex est. Et grues vnum sequuntur.vij.q.j.in apibus vbi de hoc. Et in toto vniuerso vnum primum principium est:quod oia producit:⁊ mouet:extra de summa tri.firmiter.j.in.ibi:vnum vniuersoꝝ principiū: creator ciuz visibiliū ⁊ inuisibiliū ⁊c. q̄re ⁊ in multitudine humana:si optime regi debeat:oportet esse vnum rectorem. Et si vnitas gubernantis requiritur ad optimum regimen multitudinis humane: q̄ vnitur ex inclinatione nature:multo magis requiritur ad regimen illius communitatis que vnitur ēt munere gratie:cuiusmodi est cōitas ecclesiastica. Nā illud quod est fm gratiam:non contrariaf ei quod est fm nām sed:perficit illud. Relinquitur ergo ꝙ in regno ecclesie sit vnus rector. Itē christus nō deficit in necessariis ecclesie sue: q̄ꝫ vsqꝫ ad mortem dilexit. Eph.v.xxiij.q.v.principi.xxiiij.q.j.schisma:que maxime ꝯseruari potest per hoc quod gubernaf ab vno j.Mach.viij.ad medium.ibi.⁊ committunt vni hominum magistratum suum per singulos annos dominari vniuerse terre sue:⁊ omnes obediunt vni. Requiritur enim ad vnitatem ecclesie: ꝙ omnes fideles in fide conueniant.ā.c.xl.versi.item ad vnitatem. Interueniūt aūt circa ea que fidei sunt,questiones moueri:que dum per vnius sententiam determinantur:vnitas fidei conseruatur in ecclesia: ⁊ remouetur diuisio:etiaz propter diuersoꝝ sententiam esse posset:ꝙ multa capita:multe sententie:de conse. di.iiij.sicut in sacramentis.ff.de arbi.item si vnus.§. principaliter:⁊ legitur ⁊ no.extra de cōces.pre.quia. Est ergo tenendum firmiter ꝙ ex ordinatione christi vnus toti ecclesie preest:hoc clare probatur. xix. di.ita dño.extra de elec.fundamenta.j.respon.⁊.xxj. di.in nouo. Probatur etiam hoc,per id quod dicit Hugo de sancto victore circa principium cōmentarij sui super angelica hierarchia:vbi ostendit ꝙ vniuersitas conseruatur per collectionem oium potestatum ad vnum principium:sic dicens:Ad decorem ⁊ pulchritudinem eorum que sapientia ornauit operum:ab vna virtute ⁊ potestate distribuuntur multe virtutes:⁊ potestates multe efficiuntur. Sed ne rursus multitudo schisma generet ante diuisionem:⁊ aduersum se pugnet orbis dominatione contraria vnum principium est:⁊ moderator vnus oiuz a quo habent quod sunt:⁊ sub quo moderantur quod possunt:⁊ deferunt ad ipsum omne quod efficiunt vt vnitas maneat omnibus:⁊ pax perseueret in regno cuncta creantis ⁊ gubernantis oia dei. Hoc aūt qđ generaliter dicit Hugo de vniuerso mundo: potest adaptari specialiter ad ecclesiasticum regnum:cuius vnitas optime conseruatur:per hoc ꝙ ab vno rectore dependent omnes fideles ⁊ rectores fideliuz vniuersi,⁊ vnius fidei vnus est director ⁊ rector.xxiiij. q.j.loquitur,hoc etiam bene claret.xxiij.dist.legimus. ibi. Quod aūt postea vnus electus est qui ceteris preponeretur:in schismatis remedium factuz est:ne vnusquisqꝫ ad se trahens ecclesiam christi rumperet ⁊.xcv.di.olim.ibi.postq̄ꝫ aūt vnusquisqꝫ eos quos baptizauerat suos esse putabat:non christi: in toto orbe decretum est:vt vnus de presbyteris superponeretur:⁊ schismatum semina tollerentur. Patet ergo ꝙ est vnus rex ⁊ pastor totius ecclesie:sicut in ecclesia triumphanti vnus presidet.s.vnus deus: qui etiam toti vniuerso principatur. Judith.ix.ibi deus celoꝝ ⁊c.sic in ecclesia militante que a triumphanti

per similitudinem deriuatur.lxxxix.di.ad hoc. vnus est qui presidet fidelibus vniuersis. Quod aūt iste vnus sit Romanus pontifex Petri successor:ex primatu & prerogatiuis ipsius beati Petri maxime cōfirmatur.nā petri p̄cessor & successor, sunt pares offō & ptāte:licet possint esse dispares vite merito & bonitate.qꝛ non hꝫ imperium par.in parem.ex̄ de elec.innotuit.quū ergo beatus Petrus fuerit cōstitut⁹ a christo princeps sup vniuersam petram.xxj.di.in nouo.xxj.di.§.j.oportet dicere ꝙ eius successor, est ille q est vniuersalis rector ecclesie.xxiiij.q j.manet.xl.di.c.j.

Priuilegia singularia Petro & per consequēs eius successoribus concessa. Multis originalibus probatur quō intelligantur illa verba: Tu es Petr⁹ vsqꝫ in finem ibiān celis. Quare vocetur Petr⁹ & Simon:& filius ioanna:& cephas. Cap. 55.

Ad ostendendum aūt priuilegia singularia ptāte petro collate, illud primo occurrit, qḋ in Jo. j.c.habetur. Tu vocaberis Cephas.quod etsi petrus interpretatur.sm vnam linguaꝫ.vt ibi habetur.sm aliam caput exponitur.vt.ī.c.proxi.vt sicut caput inter cetera membra corporis obtinet principatum:velut in quo viget plenitudo sensuū.iuxta illud Eccl. ij.c. oculi sapientis in capite eius. & in quo & rō, que oīa regit,viget.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.qꝛ vero. ver.in vertice.sic Petrus inter aplos, & per consequēs successor eius inter vniuersos ecclesiarum prelatos, est authoritate precipuus:& precellit simpliciter potestate ac etiam dignitate.xxj.dist.in nouo.xix.di.ita.iij.q.vj.dudum.xxj.di.§.j.xvj.q.vj.si fortassis. vnde & acephalum dicitur esse concilium vbi caput non est.xxj.di.sumitur. Deinde accipiendum est quod in euangelio Matth.legitur.xvj c. Petro enim confitenti christum esse filium dei viui,rñdit christus. & ego dico tibi:qꝛ tu es Petrus:& super hanc petraꝫ edifi. ecclesiam meam.xix.di.ita.&.xxj.di.in nouo.diligenter attendenda sunt verba hec.tu es (inquit) Petr⁹. nō aūt nunc primo hoc nomen accepit.vt Augu.ait.sed qñ dictum est ei Jo.j.tu vocaberis cephas:quod interpretatur petrus. vt iam.ī. dictum est. vnde sicut Chrys.ait. hic est vn⁹ honor datus a christo Petro: scꝫ ꝙ ei largitus est nomen. In hoc autem ꝙ subdit super hanc petram edificabo ecclesiam meam: petrū pastorem fecit.vt idem Chrys.ait.sed de hoc no. in p̄.c.in nouo.in gl.j. Potest autē intelligi vno modo: hanc petram:super te & successores tuos.vel sup hāc petram.i.super hunc quem confessus es.qꝛ petra erat christus.j.ad Cor.x.de con.di.ij.re vera. & hec est verior expositio:& sensus.vt legitur & no.in pre.c. ita.dicens in gl.per hanc dictionem.& extra de elec. fundamenta.j.rñ. Iterum resume verba christi.& ego dico tibi:qꝛ tu es petrus.Hiero.ac si diceret. qꝛ tu mihi dixisti.tu es christus filius dei viui.& ego dico tibi:non sermone casso,& nullum opus habente: sed ego dico tibi: qꝛ meum dixisse fecisse est. qꝛ tu es petrus. sicut enim ipse apostolis lumen donauit:vt lumen mundi appellarentur.Mat.v.vos estis lux mundi.xciij.di. sacerdotes &c.que vocabula a dño sortiti sunt. Ita & Simoni qui credebat in petram.christum petro largitus est nomen.hucusqꝫ Hiero. Item Aug. de cōsensu euangelistarum.nullus tñ arbitretur ꝙ hic petrus nomen acceperit. non enim accepit hoc nomen nisi vbi Jo.commemorat ei dictum esse Jo.j.tu vocaberis cephas:quod interpretatur Petrus. hucusqꝫ Aug. item Hiero.sm aūt metaphoram petre, recte dicitur ei edificabo ecclesiam meam super te. & hoc est quod sequitur.& super hanc petram edificabo ecclesiam meaꝫ. Item Chrys.id est in hac fide & cōfessione edificabo ecclesiam meam.hinc ostendit multos iā credituros, quod petrus confessus fuerat:& erigit eius sensum:& pastorem ipsum facit. Item Aug. dixi in quodā loco in lib.retractationum.s.de aplo petro: ꝙ in illo tāqꝫ in petra sit edificata ecclia.sed scio me postea sepe exposuisse quod a dño dictum est.tu es petr⁹:& sup hāc petrā edificabo ecclesiam meam.vt sup hūc intelligeretur quem confessus est petrus. dicens. tu es christus filius dei viui.acsi petrus ab hac petra appellat⁹,psonā ecclie significaret.xxiiij.q.j.quodcunqꝫ ꝗ sup hāc petrā edificatur.non.n.dictū est ei.tu es petra.petra aūt erat christus quem confessus est simon. sicut.n. tota ecclesia confitetur:dictus est petrus. harū aūt duarū sniarūꝫ ꝗ sit probabilior,lector eligat.hucusqꝫ Aug. Item Hilarius. Est aūt in nuncupatione noui nois, felix ecclie fundamentum:dignaqꝫ edificatione illius petre:ꝗ infernoꝝ leges, & tartari portas,& oia mortis claustra dissolueret. vñ ad ostendendum firmitatem ecclesie supra petram fundate subdit. Item Amb.in homilia super isto verbo.tu es petrus & super hāc petram edificabo ecclesiam meam. Petrus.n. dicitur eo ꝙ primus in nationibus fidei fundamenta posuerit & tanqꝫ saxum immobile totius corporis christiani compagem molemqꝫ contineat.di.l.fidelior. Et porte inferi non p̄ualebunt aduersus eam.gl.i. non separabunt eam a charitate mea & fide.Hiero. Ego portas inferi vitia reor ac peccā:vel certe hereticoꝝ doctrinas:p quas illecti hoies ducuntur ad tartarum. Orig. sed & singule spirituales nequitie in celestibus porte sunt inferorum:quibus cōtrariantur porte iustitie. Rabanus.porte quoqꝫ inferi & tormēta & blandimenta sunt p̄secutoꝝ.Sꝫ & praua infideliū opera, ineptaqꝫ colloquia,porte sunt inferi. qꝛ iter p̄ditionis ostēdunt. Item Orig. Non autem exprimit vtrum petre non p̄ualebunt, in qua christus edificauit ecclesiam: aut ecclie quam edificat.ī.petram: nec aduersus ecclesiā porte p̄ualent infernoꝝ. Cyrillus in lib. thesaurorū. sm aūt hanc diui promissionem, ecclia aplica Petri ab oī seductione & heretica conuentione immaculata manet,super oēs pontifices & epos & sup oēs primates ecclesiarum & populorum in suis pontificib⁹ in fide plenissima authoritate petri. Et quum alie ecclesie quorundam erroꝝ sint tabe verecundate:stabilita inquassabiliter ipsa sola regnat: silentium imponens:& oia obdurās ora hereticoꝝ.nos necessario salutis,non decepti superbia,nec vino superbie inebriati:typuꝫ veritatis & sancte aplice traditionis:vna cū ipsa predicamus & confitemur .hucusque Cyrillus. Hanc authoritatem hic detruncatam: pono integrā j.lviij.c.ver.de hac autē potentie.probantur.xxj.di. quāuis.in fi.xxiiij.q.j.in sola.&.c.arcam.&.c.hec est. & c.memor.c.qñ vetus. Item Orig. Si ergo & nos patre reuelante qui est in celis:qñ.s. conuersatio nostra in celis est. Phil.ij.confessi fuerimus iesum christum filium esse dei viui:& nobis dicetur: Tu es &c. Petra est.n.oīs q confessor & imitator chri.aduersus quem aūt porte p̄ualent inferoꝝ:ille neqꝫ petra dicend⁹est, super quam christus edificat ecclesiam:neqꝫ ecclesia nec pars ecclesie,quam christus edificat super petrā.

Cephas qd interp̄tatur.

Hoc verbo. Tu es Pe. &c. multiplex expō.

Et porte infe.nō p̄uale. aduer.eam.

sitr hoc vide quod no. de pe. di. j. ecclesia. in glo. xxiij.
Item Chrys. Deinde ⁊ alium petri dicit honorē quū
subdit. ⁊ tibi dabo claues regni celoꝝ. q. d. sicut ⁊ pr
tibi dedit me cognoscere ita ⁊ ego aliud tibi dabo. s.
claues regni celoꝝ. Rabanus. Si. n. regem celorum
maiori pre ceteris deuotione cōfessus est: merito p̄ ce
teris ipse collatis clauibus regni celestis dotatus est:
vt constaret oībus q2 absq3 ea confessione ⁊ fide, nul
lus regnum celoꝝ posset intrare. gl. Claues aūt regni
celoꝝ ipsam discretionem ⁊ potentiam noīat. poten
tiam qua liget ⁊ soluat. discretionem qua dignos vel
indignos discernat. hoc pbaf. xx. di. §. j. ex̄ qui fi. sint
le. per venerabilem. §. rōnibus. Dicit aūt in futuro. ti
bi dabo. vt insinuet q2 non solum ei dedit: sed etiam
eius successoribus daturus esset. vel q2 postea pleni⁹
dedit: qn̄ dixit ei ⁊ alijs post resurrectionē. Jo. vl. Ac
cipite spm̄ sanctum. quorum remiseritis pctā, remit
tunf eis. quem spm̄ sanctuꝫ in die pentecostes pleni⁹
receperunt. Act. ij. ad hec. j. q. j remissionē. xxiiij. q. l. §.
si aūt. de conse. di. v. ieiuniū. in fi. Uel dixit dabo. quia
hec ptās efficaciam sortif a christi passione: q̄ adhuc
futura erat, qn̄ hoc dixit. Un̄ fm̄ Chrys. quod an̄ pas
sionem promisit: post resurrectionē affirmādo dedit.
quū ei dixit. pasce oues meas. Jo. vlt. ex̄ de elec. signi
ficasti. hoc dicit Chrys. pbaf a Greg. di. l. consideran
dū. ⁊ no. xxj. di. in nono. in gl. j. Et sequif in Mat.
⁊ quodcunq3 ligaueris. gl. i. quecunq3 indignum re
missione iudicaueris dum viuit: indignus iudicabif
apud deum. Et quodcunq3 solueris. i. quemcunq3 sol
uendum iudicaueris dum viuit: remissionem pctōꝝ
consequef a deo. Orig. Uide aūt quantaꝫ ptāteꝫ ha
beat petra super quam fundaf ecclīa: vt eius iudicia
maneant firma: quasi deo iudicāte p eā. Chrys. vide
etiam qualiter christus reducit petrū ad excelsam de
ipso intelligentiam. hec ei se promittit daturū, q̄ sunt
ppria dei solius. s. pctā soluere: ⁊ ecclesiaꝫ immutabi
lem facere inter tot persecutionum ⁊ tentationuꝫ p
cellas. Rabanus. Hec aūt soluendi atq3 ligādi ptās
quāuis soli petro data videaf a dn̄o: tñ ⁊ ceteris aplīs
datur. necnon etiam nunc epīs ac pr̄sbyteris oīs eccle
sie. Sed ideo Petrus specialiter claues regni celorū
⁊ principatum iudiciarie ptātis accepit: vt oēs p or
bem credentes intelligāt, q2 quicunq3 ab vnitate fi
dei vel societatis illius quomodolibet semetipsos se
gregant: tales nec vinculis pctōꝝ absolui, nec ianuā
possunt celestis regni ingredi. hec probātur. xxiij. q.
j. loquitur. ⁊ c. quicunq3 ab vnitate. Item gl. speciali
ter etiam petro concessit vt ad vnitatem nos inuita
ret. ideo enim ipsum principem aplōrum cōstituit: vt
ecclesia vnum principalem christi haberet vicarium
ad quem diuersa membra ecclesie recurrerent, si for
te inter se dissentirent. Quod si diuersa capita essent
in ecclesia: vnitatis vinculum rumperef. hec gl. pba
tur p pre. c. loquif. ⁊ c. xix. di. in memoriam. ⁊ c. xcv. di.
olim. ⁊ iij. q. vj. dudum. Sic ergo licet oībus aplīs als
dictum sit quecunq3 ligaueritis sup terram, erūt liga
ta ⁊ in celis. Mat. xviij. tñ prius singulariter dictuꝫ
est Petro soli. quodcunq3 ligaueris ⁊c. Mat. xvj. p
quod intelligi debet ordo in hmōi ptāte. q2 primo ⁊
principaliter conuenit petro: ⁊ per eum descendit ad
alios. xxiiij. q. j. loquif. ⁊ . xix. di. ita. Petro ergo dictū
est sine alijs: ⁊ non alijs sine petro. vt intelligaf sic ei
esse attributa ptās hmōi: vt alij sine ipso nō possint: ⁊
ipse sine alijs possit: ex priuilegio sibi collato, ⁊ cōces
sa sibi plenitudine ptātis: per quaꝫ potest ligare cete
ros: sed ligari non potest a ceteris. xxj. di. inferior. ⁊ c.
submittif. In hac aūt ptāte ⁊ soluendi ⁊ ligādi, daf
intelligi ptās iudiciaria: non solum in remissione pec
catorum: sed etiam in dissolutione ⁊ determinatione
causarum, an excōicatione, ac aliarū penarū inflictio
ne, ⁊ indulgentijs: ⁊ quacunq3 relaxatione, ⁊ dispēsa
tione in p̄ceptis: ⁊ quacunq3 constitutione, vel obser
uatione j. Cor. xv. ⁊ Heb. ij. Uerbum enim vle quod
cunq3 oīa comprehendit: nullo excepto. ff. de offi. psi.
l. iij. extra de priui. q2. xix. di. si romanorum. expressuꝫ
extra de ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. in fi. Item super
dicto verbo. Mat. xviij. quecunq3 alligaueritis sup
terram, erunt ligata ⁊ in celo. ⁊ quecūq3 solueritis su
per terrā, erūt soluta ⁊ in celo. Orige. non dixit in ce
lis sicut Petrus: sed in celo ⁊ vno. q2 non sunt tāte
perfectionis sicut petrus. facit quod legif ⁊ no. xxiiij.
q. j. est aliud. Item ibi Hilarius. Per hoc tñ q̄ ad ter
rorem maximi metus, quoad pñs, oēs continentur:
immobile seueritatis aplīce iudiciuꝫ demōstrauit. vt
quos in terris ligauerint. i. peccatorum nodis inne
xos reliquerint: ⁊ quos soluerint, concessione. s. venie
acceperint in salutem: hij in celis ligati sunt vel soluti.
Chrys. Et notandum q̄ non dixit primati ecclesie: li
ga talem. sed si ligaueris: indissolubilia erunt ligami
na quasi hoc eius iudicio committens. vide aūt qua
liter incorrigibilem duplicibus colligauit necessitati
bus. s. pena, que est hic. s. proiectione ab ecclīa: quam
ē. posuit, dicens. sit tibi sicut ethnicus ⁊ c. ⁊ supplicio
futuro. quod est: ligatum esse in celo. vt multitudine
iudiciorum dissoluat fratris iram. Aug. de v̄bis dn̄i.
Cepisti habere fratrem tuum tanq̄ publicanum: li
gas illum in terra: sed vt iuste alliges, vide. nam iniu
sta vincula dirumpit iustitia. quem solueris (inquit)
in terra: solutus erit in celo. xj. q. iij. cepisti. quum aūt
correxeris ⁊ concordaueris cum fratre tuo: soluisti il
lum in terra. quum solueris in terra: solutus erit ⁊ in
celo. multum prestas: non tibi, sed illi. q2 multum no
cuit: non tibi, sed sibi. Itē Aug. in lib. de pnīa. Que
cunq3 solueris super terraꝫ: soluenf ⁊ in celis. hoc est.
de⁹ ⁊ oēs celestis militie ordines, ⁊ oēs sancti in glo
ria sua laudant nobiscum ⁊ confirmant quos ligatis
⁊ soluitis super terram. non dixit. quos putatis liga
re ⁊ soluere. sed in quos exercetis opus iustitie ⁊ mise
ricordie. alia aūt opera vestra inter pctōres nō cogno
sco. de pe. di. j. quem penitet. ad medium. Item Aug.
de meritis ⁊ remissione pctōꝝ sup pre. verbo, quorū
remiseritis. Jo. xx. ⁊c. Ecce charitas que p spm̄ san
ctum diffundif in cordibus nostris. Ro. v. Partici
pum suoꝝ pctā dimittit. eoꝝ q non sunt eius, pctā te
net. de con. di. iiij. ecclīe charitas. ideo postq̄ dixit ac
cipite spm̄ sanctum: continue de pctōruꝫ remissione ⁊
de tentione subiecit. Greg. super hoc. Sciendum v̄o
est q̄ hi spm̄ sanctum habuerunt: ⁊ vt ipsi innocētes
viuerent: ⁊ in p̄dicatione quibusdā prodessent. Id
circo hunc post resurrectionem dn̄i patenter accepe
rūt: vt pdesse non paucis, sed pluribus possent. libet
ergo intueri: illi discipuli ad tāta onera humilitatis
vocati, ad quantuꝫ culmen glorie sint producti. ecce
non solū de semetipsis securi fiūt: sed ⁊ principatū su
premi iudicij sortiunf: vt vice dei quibusdā pctā reti
neāt: quibusdā relaxēt. hoꝝ nūc in ecclīa epī locū te
nēt. soluendi ⁊ ligandi authoritatē suscipiūt: qui gra
dum regiminis sortiunf. grādis honor: sed graue pō
dus istius est honoris. duruꝫ quippe est: vt qui nescit
tenere moderamina vite sue: iudex fiat vite aliene.
Chrys. ibidem. sacerdos. n. etsi propriam bene dispē
sauerit vitam: alioꝝ vero non cū diligentia curā ha

Et tibi dabo claues re. celorum.

Et q̄dcū que li. ⁊c.

buerit

bueritcum perniciosis in gehennam vadit. ad hoc. xlvij.di.§.j.Scientes igitur periculi magnitudinem multam tribuite ei deuotionem: etiam si non valde nobilis fuerit. Non autem iustum est ob iis q in principatu subijciuntur iudicari: etsi vita eoꝝ fuerit detrectabilis: in nullo ledens in ijs que sibi sunt commissa a deo. Non enim sacerdos. sed neq̃ angelus: aut archāgelus, operari aliqd pōt in ijs q̃ sunt data a deo: sed pater & filius ola dispēsant. sacerdos aūt & suam linguam & manum tribuit. non.n. iustum esset pp alterius malitiam circa symbola vestre salutis ledi eos qui ad fidem veniunt. ad hoc.j.q.j. si quis per ignorantiā.c.sicut christus.c.multi.c.spiritussanctus.c.dedit.&.c.si fuerit.cū.c.seq. vsq̃ ad.§.si ergo. Sequit in authoritate. Mat.& Jo.super terrā.glo.non.n.data est ptās hoibus ligandi vel soluendi mortuos, sed viuos. qui aūt mortuos solueret vel ligaret: non super terram, sed post terrā hoc faceret: ex snia constantinopolitani concilij. Quō aūt psumunt qdam dicere de viuis tātūmodo hec dicta esse? an ignorāt quod iudiciū anathematis nihil aliud est nisi separatio.iij. qō. iiij.engeltrudam.euitādi aūt sunt illi q a pessimis culpis detinent: siue in viuis sint: siue non: a nocente.n. semp refugere necessarium est. Sed & Augu. religiose memorie, qui inter aphricanos epos splēduit: diuerse epl'e recitate sunt signantes q̃ oportet hereticos et post mortem anathematizare. Talem autem ecclesiasticam traditionem & alij epi aphricani seruauerunt. Sed & romana sancta eccl'ia quosdaz epos post mortē anathematizauit: lz pro fide in vita sua accusati nō essent. hec legunt.xxiiij.q.ij.sane profert.ver.ij. Aug. sancte memorie. de hoc in pre. causa. & q. in summa eius. & extra de sen. excom. a nobis. Item super p̄dicta authoritate quodcunq̃ ligaueris. Hiero. Istum locum epi & psbyteri non intelligentes, aliud sibi de phariseoruz assumunt supercilio: vt vel dānent innocentes: vel soluere se noxios arbitrentur: quum apud dūm non snia sacerdotum: sed eoꝝ vita queraf. legimus in Leuitico de leprosis vbi iubent se ondere sacerdotibus.xiij. Mat.viij. & Luc.xvij. & si lepram habuerint: tunc a sacerdotibus immundi fiāt. non q̃ sacerdotes leprosos faciant & immūdos: sed q̃ habeāt notitiam leprosi: & possint discernere qui mundus q ve immundus. ad hoc extra qui fi. sint le.p venerabilem.§.rōmbus.xj.q.iij.quō. Item ibidez Chrys. Sit ergo irreprehensibilis q alterū ligat vel soluit. vt inueniaf dignus ligare vel soluere in celo. Sed & ei qui potuerit virtutibus portas obstruere inferoꝝ: quasi premium, danf claues regni celoꝝ. ols.n. species virtutis quum quis eam ceperit opari, quasi ipsi se adaperit: ante euz dño videlicet eam adaperiente p gratiam suam: vt inueniaf eadē virtus & porta esse & clauis porte. forsitan aūt & vnaqueq̃ virtus est regnuz celorum. Item Jo.j. Intuitus aūt eum iesus dixit. tu es simon filius iohanna tu vocaberis cephas. qd interpretaf petrus. Beda. Intuitus est aūt eum: non exterioribus oculis solū: sed & eterno diuinitatis intuitu vidit cordis eius simplicitatē. cuius merito cūcte preferendus esset ecclesie: Neq̃ aūt in Petri vocabulo quasi hebreo vel syro aliam interpretationez querere oportet: qz idem latine & grece Petrus, qd syriace cephas. & in vtraq̃ lingua nomen a petra deriuaf. vocatur aūt Petrus ob firmitatem fidei q illi petre adhesit. de quo apl's. petra aūt erat christ⁹.j. Corin.ix. de con.di.ij. re vera: q sperantes in se ab hostis insidijs tutos reddit. a spiritualibus charismatū fluē-

Petri nomen vñ.

ta ministrat. Item ibi Aug. Non est magnū, qz dñs dixit cuius filius esset iste: oia enim nola sanctoꝝ suorum sciebat. Luc.x. quos ante mundi constitutionez predestinauit. Illud aūt magnum, qz immutauit ei nomen: & fecit de Simone Petrum. petrus aūt a petra. petra vero eccl'ia. ergo in petri noie figurata est ecclesia. hoc probaf.xxiiij.q.j. quodcunq̃. Et qs secur⁹ est: nisi q edificat supra petram? Intentuz aūt te fecit dñs. nam si antea petrus vocaref: nō ita videres mysterium petre: & putares casu sic eum vocari: non puidentia dei. Ideo.n. eum voluit aliud vocari: vt ex ipsa mutatione nois sacramenti viuacitas commendaref. Item hic Alchuinus. Nondū imponit ei nomē: sed prefigurat: quod postea ei fuit impositūz: qñ dixit ei iesus. tu es petr⁹ & sup hāc petrā edificabo ecclīam meam. Mutaturus aūt nomen christus voluit ondere etiam illud nomē quod a parentibus datū erat, non carere virtutis significatione. Simō.n. obediēs interpretatur. Johanna gratia. Jona colūba. q.d. tu es obediens filius gratie. vel filius columbe.i. spūssancti. qz humilitatem a spūsancto accepisti: vt vocāte Andrea videre me desiderares. non.n. dedignatus est maior minorem sequi. qz non est ordo etatis: vbi est meritū fidei.c.bo.lxxxiiij.di.porro.&.xl.di.qcunq̃ desiderauerit. alias est sub.c.multi. Item aliud priuilegiū. Dñs mandauit petro vt solueret tributuz p ipso & pro se. vt habef Mat.xvij.&.xj.q.j. magnum. xxviij.q.j.iaz nunc. super quo dicit gl. in Mat. q̃ qz discipuli viderant p petro & dño idem tributum redditū ex equalitate p̄cij arbitrati sunt oībus apl'is petrum esse prelatū. Itē quū dixit ibi dñs. vt aūt nō scādalizemus eos: vade ad mare. ait Chrys. Sicut autē stupescis de christi virtute: ita admirare petri fidem: qm rei tam difficili obediuit. Ideoq̃ de fide eum remunerans: copulauit eum sibi in tributi datione qd fuit abundantia honoris. & hoc quod dicitur. inuenies staterem. illum sumens da eis pro me & te. glos. Consuetudo erat vt vnus quisq̃ pro se didrachma redderet. stater vero est pondus duoꝝ didrachmatū. Et gl. alia Hilarij dicit. Dñs didrachma soluere postulef.i. denarios duos. hoc.n. oī israel lex p redemptione aie & corporis constituerat, in ministerio templi seruientium. Item Chrys. Quum enim primogenita egyptiorum interficeret deus. Exod.xj. quūz tributum leui pro eis accepit: deinde qz primogenitis q erant apud iudeos minor huius tribus numer⁹ erat: pro deficientibus in numerum siclum iussit deferri. Quid siclus quid drachma no. de pe. di.j.§. his authoritatibus.c. qui domum. gl. siclus. & extunc tenuit consuetudo q̃ primogenita vectigal hoc inferrēt. qz igitur primogenitus erat christus: videbatur aūt discipulorum primus esse Petrus: ideo ad eum accedunt qui didrachma accipiebant. historia tangitur. xxiiij.q.j. est aliud. vbi dicit gl. ideo solus petrus piscator hoc piscandi genere: ipse enim habet potestatem ligandi. & soluendi pre alijs.xxi.di.§.j. Item Amb. super marcum. Non turbatur nauis que Petrum hz. turbaf que Judam hz. & sequif. quemadmodum.n. turbari poterat cui preerat is in quo firmamentum ecclesie est? & sequif. deniq̃ etsi alijs imperatur, vt laxent retia sua: soli tantummodo petro dicitur duc in altum.i. in profundum disputationum.xxiiij.q.j. non turbantur. Item solus Petrus quesiuit a christo. si peccauerit in me frater meus: dimittā ei vsq̃ septies? Matth.xviij. Et ei solus iesus respondit in persona omnium de ecclesia: quorum futurus erat caput. non

Tributū a Petro noie chri solutum.

dico tibi vsque septies:sed vsque septuagies septies. Nam septenarius est numerus vniuersitatis. Septenarius ergo in hoc loco in seipsum multiplicatus signat diuersorum: vniuersa peccata. qꝛ solus Petrꝰ potest non solum oia:sed oium crimina relaxare. oia inquam. qꝛ dicit ei:quodcunqꝫ solueris. oium inquã qꝛ dicit:pasce oues meas. nullam excipiens. ad hoc. ex de ma. ꝛ obe. solite. §. nos autem. Item Petrꝰ ait christo loquenti. dñe ad nos dicis hanc parabolam? Luc. xij. vltra medium. super quo dicit gl. Theophili. Petrus cui iam eccl'ia commissa fuerat:quasi oium curam gerens, inquirit vtrum dñs ad oẽs parabolã pertulisset. Item super illud quod ait petrus. dñe tu mihi lauas pedes. Jo. xiij. dicit hic Aug. non ita intelligendum est:quasi aliquibus iam lauisset. ꝛ post eos venisset ad Petrum:quis enim nesciat primum aplorum esse beatissimum Petrum? sed intelligendu est, ꝙ ab illo cepit. Qñ igit pedes lauare cepit: venit ad eum a quo cepit. s. Petrum. Huge. tenet ꝙ vltimo venit ad Petrum:quasi minus lotura pedũ indigentem. Theophilus. ꝛ Chrys. tenent ꝙ ante lauit pedes proditoris stulte se preferentis: deinde petri:post aliorum. Item circa passionem quum pluraliter dixisset christus de omnibus apostolis:Simon: ecce sathanas expetiuit:vt cribraret vos sicut triticũ Luc. xxij. de peni. di. ij. si enim. singulariter tñ p Petro subiunxit. ego pro te rogaui: vt non deficiat fides tua. statimqꝫ addidit. ꝛ tu aliqñ conuersus, cõfirma fratres tuos. Ad Petrum enim tanqꝫ ad magistrũ ꝛ prelatum pertinet ceteros confirmare. vnde dicit ibi gl. Theophili ꝙ omissis medijs venit ad Petrũ prelatum, dicens. ꝛ tu aliqñ conuersus, confirma fratres tuos. i. postqꝫ me negato, plorauerit: ac penitueris:confirma ꝛ corrobora ceteros:quum te principẽ apostolorum deputauerim. hoc enĩ decet te:qui mecum robur es ꝛ petra ecclesie. hoc aũt intelligendum est non solum de apostolis qui tunc erant: vt roborarentur a Petro. sed ꝛ de omnibus qui vsqꝫ ad finez mundi futuri sunt fidelibus. ne. s. aliquis credentiuz diffidat: videns eum qui quum esset aplus:denegauit ac iterum per penitentiam obtinuit prerogatiuaz, vt esset antistes mundi. hucusqꝫ Theophilus. Ex qbus aperte innuitur, ꝙ Petri sedes a fide catholica nullo vnqꝫ tpe deuiaret:sed magis reuocaret alios ab errore:ꝛ confirmaret etiam dubitantes. ex quo Petro eiusqꝫ successoribus, datur potestas alios confirmandi: imponit alijs necessitas obsequendi ad hoc xxi. di. §. j. ad si. ibi. atqꝫ pro eius fide ꝛc. xxiiij. q. j. a recta. cum ver. c. seq. lxxxj. di. si qui. Item Theophilus super predicto verbo. Simon ecce sathanas. hoc aũt petro dixit. eo ꝙ fortior alijs erat:ꝛ superbire poterat in ijs que promissa erant a christo. Cyrillus. Velut osñdat ꝙ hoies nihil existentes, quantuz pertinet ad humanam naturam ꝛ lubricum mentis nostre, non decet vt preesse ceteris velint:ꝛ ideo omissis ceteris, venit ad Petrum ceteris prelatum. vñ sequit. ego aũt pro te rogaui. Item Chrys. Non dixit:rogaui vt non neges. sed ne deseras fidem, Theophilus. nam etsi paululum agitandus sis:habes tñ reconditum semen fidei:quãuis deiecerit folia. s. spiritus tentatoris:viget radix. Petijt ergo sathanas te ledere tanqꝫ inuidẽs tibi de mea dilectione: sed quãuis egomet pro te sim deprecatus:tu tñ delinques. vnde ꝛ sequitur. ꝛ tu aliqñ conuersus, confirma fratres tuos. Cyrillus. admirare igitur exuberantiam diuine patientie. Ne diffidere discipulum faceret:nondũ patrato crimine, largitus est veniam:ac iterum ipsum in aplico gradu restituit dicens. Confirma fratres tuos. Beda. q. di. sicut ego tuam fidem, ne deficiat, orãdo protexi: ita tu infirmiores fratres, ne de venia desperent, etiam cõfortare memento. Amb. Caue ergo iactantiam. caue seculum. ille iubetur confirmare fratres suos. qui dixit Mat. xix. oia relinquimus:ꝛ secuti sumus te. Item imminente insuper christi passione, solus Petrus educens gladium, percussit seruum pontificis: ꝛ dexteram eius abscidit auriculam. Jo. xviij. Greg. Tollit ergo petrus aurem:quasi petrus: qꝛ ipse est q accepit claues regni celorum. ille enim condemnat qui ꝛ absoluit. qm ligandi ꝛ soluendi adeptus est potestatem. xxiiij. qõ. j. si petrus. Subaudi specialiter ꝛ extollenter. qꝛ pre omnibus:ꝛ pro omnibus. causa. e. ꝛ. q. §. si autem. ꝛ. xxj. di. §. j. Item christo resurgente angelus resurrectionis testis mulieribus ait. dicite discipulis eius ꝛ petro ꝛc. Mar. xvj. Hiero. Dicit autẽ specialiter ꝛ petro:qui se indignum iudicat discipulatu:dum ter negauit magistrum. sed peccata preterita non nocent:qñ non placent. c. l. di. ferrum. xxxij. qõ. j apud misericordem. Greg. ibi. si autez hunc angelus nominatim non exprimeret, qui magistrum negauerat:venire inter discipulos non auderet. vocat ergo ex noie:ne desperet ex negatione. Ipso etiam die resurrectionis singulariter Petro christus apparuit. Luc. xxiiij. vbi dicit, ꝙ surrexit dñs vere. ꝛ apparuit simoni. Beda. Omnium enim virorum primo dñs apparuisse intelligitur Petro:ex ijs quos euãgeliste quatuor ꝛ Paulus apl's commemorauerunt. hanc enim manifestationem soli Petro primo factaz:deinde ipsi cum alijs discipulis coapostolis eius Paulꝰ declarat. j. ad Cor. xv. vbi dicit. Qꝛ surrexit christus tertia die sm scripturas:ꝛ qꝛ visus est cephe:idest petro capiti. cephas enim grece. latine caput. xxij. di. ca. ij. ꝛ post hoc:vndecim. Item Chrys. Non enim omnibus se manifestabat vt sereret fidei semina. nam q primo viderat: ꝛ certus erat: alijs referebat. deinde sermo prodiens preparabat animum auditoris visioni. Et ideo primum digniori ꝛ fideliori omnibus apparuit. Erat enim opus anime fidissime: q primo acciperet hunc aspectum:ꝛ vt minime turbaret inopinata visione. Et ideo primo videtur Petro:vt qui primo confessus est eum Mat. xvj. christum primo post resurrectionem videre mereatur. Et etiam quia eum negauerat Matth. xxvj. primo sibi voluit apparere:consolans eum ne desperaret. post petrum vero alijs apparuit:quandoqꝫ paucioribus:quandoqꝫ pluribus. quod Luc. xxiiij. duo discipuli confitentur.

Christus primo apparuit petro.

Item post ipsam resurrectionem:propinquante ascẽsionis tempore:tertio requisitus a christo an se amaret ꝛ tertio amorem confitens christi: tertio audiuit a christo:pasce agnos meos. pasce oues meas. Joan. vlti. non distinguente inter has ꝛ illas. extra de ma. ꝛ obe. solite. §. nos autem. primo autez dixit dñs. Simon ioannis diligis me plus his? Aug. Sciens dñs interrogat. sciebat enim dñs ꝙ non solum eum diligeret: verum etiam ꝙ plus omnibus eum diligeret petrus. Alchuinus. Dicitur autem simon ioannis. i. filius ioannis carnalis patris. mystice autem simon obediens. ioannes gratia. merito ergo hoc noie vocatur. i. obediẽs grẽ dei. vt osñdat ꝙ ardentiori illũ charitate amplecti: nõ meriti humani sꝫ diuini eẽ muneris. Aug. in sermone pascali. Quũ ãt dñs moreretur. Petrꝰ timuit:ꝛ negauit. resurgẽs ãt dñs amorẽ inseruit. timorẽ fugauit. nam qñ negauit:mori timuit. re-

Petrus a chrõ ter interrogatꝰ.

surgente dño quid timeret: in quo mortem mortuaz reperiret? vnde sequitur. ait illi: etiam dñe: tu scis q amo te. Confitenti autem amorem suum, oues suas commendauit. vñ sequit. dicit ei: pasce agnos meos. tanq̃ non esset vbi ostenderet Petrus amorem suũ in christum: nisi esset pastor fidelis sub principe oiuz pastorum. Chrys. Quod .n. maxime oium tribuit nobis eam que desuper est beneuolentiam: est primoꝝ procurans. Preteriens aũt dñs alios, petro de talibus loquit. Eximius .n. aplorꝝ erat Petrus: & os discipulorꝝ: & vertex collegii. vñ & negatione deleta, cõmittit ei plationem fratrum: & negationem qdem ei non exprobrat. sed dicit si diligis me preside fratrib⁹ & feruentem amorem quem p oia demonstrasti, nũc oñde: & aiam quam dixisti positurum te esse pro me, hanc da pro ouibus meis. sequit. Dicit ei iterum. Simon ioannis diligis me? ait illi. etiam dñe: tu scis q amo te. Aug. Merito dicit Petro. diligis me? & rñdit, amo te. eiq; dicit. pasce agnos meos. vbi etiã demonstrat vnum atq; idem esse amorem & dilectionẽ. Nam etiam dñs nouissime non ait, diligis me? sed, amas me? sequit. Dicit ei tertio: simon ioannis amas me? tertio vtruz Petrus eũ diligat, dñs interrogat. Redditur .n. negationi trine, trina ꝯfessio: ne min⁹ amori lingua seruiat, q̃ timori: & pl⁹ vocis elicuisse videatur mors imminens, q̃ vita pñs. Item Amb. vi. q. i. amitare. Itẽ Chrys. Tertio etiã interrogat: & tertio subiungit eadẽ: oñdens quam appreciet plationem ppriã ouiũ: & qm̃ hoc est maxime ei⁹ amoris signuz. Theophilus. Ex tunc etiã inoleuit cõsuetudo: vt ter confiteant. qui veniunt ad baptismũ. ad hoc de cõse. di. iiij. primo. alias est. c. per se. §. in hoc ergo fonte. Et

Cõtristatus est Pe. &c.

sequit. Cõtristatus est Petr⁹: q dixit ei tertio amas me. Chrys. Rursus formidans priora: ne forte existimãs se diligere: si non diligat: corripiatur: sicut & pri⁹ correctus est: multum se existimans fortem. vñ ad ipsum christuz refugit. & sequitur. & dicit ei. Dñe tu oia scis. i. ineffabilia cordis & pñtia & futura. Aug. iã ergo contristatus est: q sepe interrogatus esset ab eo q sciuerat quod interrogabat: & donauerat qd audiebat. veraciter ergo rñdit: & de intimo cordis ptulit amãtis vocem: dicens. Tu scis q amo te. Aug. non autẽ addidit: plus his. hoc .n. rñdit quod de seipso sciebat. non enim quantum ab alio quolibet diligeret: scire poterat qui cor alterius videre non poterat. hucusq; Aug. & q verbum arrogantie fuisset. sicut quãz dixit Mar. xiiij. & si oẽs scandalizati fuerint: sed non ego. vbi pulchre Hiero. ait. Ecce auis sine pennis in altũ volare nititur: sed corpus aggrauat animam. Sap. ix. vt timore humane mortis, timor dñi inperet. Et ibi Beda. Et petrus ergo de ardore fidei promittebat: & saluator quasi deus futura nouerat. vnde seqtur. & ait illi iesus. Amen dico tibi. in hac nocte &c.

Pasce oues meas

Et postmoduz sequit in Joanne dicit ei. pasce oues meas. q. d. sit amoris officium, pascere dñicum gregem: sicut fuit timoris indicium, negare pastorẽ. Augu. Item Theophilus. potest autem quis assignare differentiam inter agnos & oues. agni sunt qui introducuntur. oues vero perfecti. Alchuinus. Pascere aũt oues est credentes in christo, ne a fide deficiant, confortare: terrena subsidia, si necesse est, subditis puidere: & exempla virtutum cum verbo predicationis impendere: aduersariis obsistere: errantes subditos corrigere. Chrys. etiam exponens predictuz verbum, ait. Pasce oues meas. i. loco mei preponam te: & caput esto fratrum: & feruentem amorem quez dicebas te habere in me, q aiam tuã pro me poneres: nunc vice mei pone pro ouibus. q ego quod olim tibi promiseram nũc coram oibus fratribus affirmo: vt & ipsi te in loco mei assumentes, vbiq; terrarũ te & in throno tuo sedentes predicent, & confirment: quatenus nationes per orbem. sicut me a patre, sic & te vice mei recipiant ordine obediẽtie & euãgelii authoritate. Aug. Qui hoc autem aio pascunt oues: vt suas velint esse, non christi: se conuincunt amare, nõ christum vel gloriandi vel dñandi vel acquirendi cupiditate: non obediendi & subueniendi & deo placendi charitate. Non ergo nos: sed ipsum amemus. & in pascendis ouibus eius, ea que sunt eius: non q̃ sunt nostra: queramus. viij. q. i. sunt in ecclesia. Quisquis enim seipsum: non deum amat: non se amat. Qui n. non potest viuere de se: moritur vtiq; amãdo se. Nõ ergo se amat: qui, ne viuat: se amat. Quũ vero ille diligit de quo viuit: non se diligendo: magis se diligit: qui ppea se non diligit: vt eum diligat: de quo viuit. Item Aug. Extiterunt autem quidã serui infideles. diuiserunt sibi gregẽ christi. ex furtis suis peculia sibi fecerunt. & audis eos dicere: oues mee sunt ille. quid queritis ad oues meas? non te inueniam ad oues meas. Si & nos dicamus. meas. & illi dicant. suas. perdidit christ⁹ oues suas. hec Aug. de quib⁹ dicit: oues mee &c. Jo. x. & Ezech. xxxiiij. Ecce ego requirã oues meas &c. de hoc. vii. q. i. §. hoc aũt. xxiij. q. iiij. tres psonas. Item Jo. xxi. ibi. hoc aũt dixit: significans qua morte esset clarificaturus deum. Aug. Hunc inuenit exitum ille negator & amator: vt pro eius nole perfecta dilectione moreret: cum quo se moriturum puersa festinatione promiserat. hoc .n. oportebat vt primo christus pro Petri salute: deinde Petrus per christi predicatione moreret. hec Aug. Voluit autẽ dñs petrum per passionem vitam finire: q ipsum cõstituerat principalem pastorem ecclie. vt innueret q plati debent esse parati ponere aiam suam pro ouib⁹ suis. Jo. x. vnde timidos increpat Ezech. xiij. Non ascendistis ex aduerso: neq; opposuistis vos murum p domo israel: vt staretis in plio in die dñi. de hoc p. §. hoc autem. & xliij. di. sit rector. Item voluit vt eodem genere passionis: quo ipse passus est: moreret. vt ostenderet q plati tenent strictius & perfectius imitari. vñ Jo. xii. Si quis mihi ministrat: me sequat. ad hoc. i. q. i. vilissimus. & xxv. di. §. nunc autez. ibi. sed talis eligat: cuius cõparatione, ceteri grex dicant. & facit di. iiij. deniq;. ibi sicut loco ita religione pcellant. Item Greg. tm̃ debet actionem ppli actio precellere presulis: quantum distare solet a grege vita pastoris. Itez in eodem. c. Jo. xxi. ibi. sequere me. quod intelligi debet: non tam de genere martyrii: q̃ de ordine magisterii. vt Inno. dicit. Nam & Andreas & quidaz alii

Sequere me.

preter petrum secuti fuerunt christuz in crucifixione. sed solum Petrum substituit sibi dñs: & in offõ vicariũ: & in magisterio successorẽ. vñ & Theophilus. In hoc q dicit dñs petro: sequere me: cũctorꝝ fideliũ platum eum instituit. simul aũt &, sequi: intelligas hic imitationem in cunctis & verbis & operibus. oñdit etiam affectionem ad ipsum: q qui nobis adstrictiores sunt: hos sequi nos volumus. Chrys. Si vero dixerit q: qualiter igit Jacobus thronũ assumpsit hierosolymorꝝ: illud vtiq; dicam. qm̃ Petrũ orbis terrarꝝ inthronizauit magistrũ. ad hoc ex de ma. & obe. solite. §. nos aũt. ibi. vt alienũ a suo demõstraret ouili: q petrũ & successores ipsius magistros nõ recognosceret & pastores. Item in pre. c. Joan. xxi. ibi. con-

Conuer. pe.vi.il.vi sci.&c.

uersus petrus vidit illum discipulum &c. Chrys. Nō sine causa recolit illam accubationem: sed vt ostēdat quantam petrus habebat fiduciam post negationem qui enim in cena non audebat interrogare: sed Joā ni interrogationem committit: huic & prepositura fratrum commissa est & credita. Et non solum non committit alteri interrogare que ad ipsum pertinent: sed de reliquo ipse pro aliis magistrum interrogat. Qui ergo magna ei predixerat dñs: & orbem terrarū commiserat: & martyrium prenuntiauerat: & amorem protestatus fuerat ampliorem: volens & Joannem in cōmunicatorem accipere, dixit. hic autem quid? quasi di. nonne nobiscum eadem veniet via. Ualde enim Joannem amabat Petrus: & per euangelium ostēditur eorum colligatio: & in actibus apostolorum. Act. iii. in prin. Sic ergo nunc vicem reddit petrus Joāni. Existimans enim eum velle interrogare de seipso & non audere: ipse pro eo suscipit interrogationē. Qui vero debebant orbis terrarum procurationem accipere: nec oportebat eos de reliquo sibi inuicem esse cōiunctos: quod esset damnum orbi terrarum: propterea dñs dicit. sic eum volo manere, donec veniam. Theophylus. hoc est. dum hunc volens, dirigam ad predicandum. te namque nunc dirigo ad orbis pontificatū.

Nō cantabit ho. gal.&c.

Item super illud Luc. xxii. Non cantabit hodie gallus, donec ter abneges nosse me. Aug. Qui mihi promittis vitam tuam: ter negabis vitam tuam. quid in aīo eius esset cupiditatis: videbat. quid virium: non videbat. voluntatem suam iactabat infirmus: sed aspiciebat valetudinem medicus. An apostolus petrus (sicuti eum fauore peruerso excusare quidam nituntur) christum non negauit: qui interrogatus ab ancilla, hoīem se nescire rūdit: sicut alii euangeliste testantur? & expressius: quasi qui hoīem christum negat: non christum neget. & hoc in eo negat: quod factus est propter nos: ne periret quod fecerat nos. per quid autem caput est ecclesie: nisi per hoīem? quō ergo est in corpore christi: qui negat hoīem christum? Sed quid multis immorer? non. n. dñs ait: non cantabit gallus: donec hoīez, aut filium hoīs neges: sed donec me neges. qd est me nisi quod erat. quicquid eius negauit: christum negauit? Siquidem dubitare: nefas est. christus hoc dixit verūque predixit. proculdubio petrus christū negauit non accusemus christum quum defendimus petrū. agnouit plane petrū suum infirmitas petri: & quantū mali christum negando commiserit, plorando monstrauit. Neque nos quum ista dicimus: primum apostolorum accusare delectat. Sed hunc intuendo admoneri vos oportet: ne homo quisque de humanis viribus fidat. verba hec Aug. abbreuiata transponuntur. xj. q. iij. nō solum abnegat. Item ibi Beda. resipiscendi nihilominus si in lapsum corruerit exemplum capiat: neque desperet: sed incūctanter veniam se posse promereri credat. Chrys. vñ manifestum est quō & casum petri dñs concessit. nam poterat quidem a principio reuocare: sed quia permanebat in vehementia: ipse quidem non impulit ad negationem: sed dimisit desertū: vt discat propriam imbecillitatem. Et vt post hec talia nō patiatur: quum orbis terrarum dispensationez susceperit: sed reminiscens eorum que passus est, cognoscat seipsum. l. di. considerandum. cum. c. seq. Item de primatu & vli potestate ac prelatione petri & successorum eius Ber. in. ii. li. ad Eugenium, ex alia re gesta sumit ostensionem: dicens. Stat ergo inconcussum priuilegium tuum tibi: tam in datis clauibus: quam in ouibus commendans. Accipe aliquid quod nihilominus prerogatiuam confirmat tibi. discipuli nauigabant & dñs apparebat in litore. sciens petrus quia dñs esset in mare se misit: & sic venit ad ipsum: aliis nauigio peruenientibus. Joan. vlti. Quid istud? nempe signum singularis potentie & pontificii petri: per quod non nauem vnam: vt ceteri quique suam: sed seculum ipsum suscepit gubernandum. ps. ciij. hoc mare magnum &c. Mare enim seculum. Naues autem ecclesie sunt. j. q. iiii. non turbatur. inde est quod altera vice instar dñi gradiens super aquas. Mat. xiiii. vnicum se vicarium christi designauit: qui non vni populo, sed cunctis preesse deberet. siquidem aque multe, populi multi. Apoc. xvii. de conse. di. ij. cum omne. extra de celeb. mis. cum marthe. §. quesiuisti. Itaque quum quisque ceterorum habeat suam: tibi vna commissa est grandissima nauis facta ex oībus: ipsa vlis ecclesia toto orbe diffusa. de hoc. xxi. di. quāuis. Item ibi in Mat. xiiii. ad fi. ibi. rūdens aūt Petrus, dixit. dñe, si tu es: iube me venire ad te super aquas. Hiero. ait. In oībus aūt locis ardentissime fidei inuenitur Petrus. eodem ergo fidei feruore quo semper: nunc quoque tacentibus ceteris credit se posse facere, per voluntatem magistri: quod nō poterat per naturam: ibidem Chrys. Uide aūt quantus est feruor: quanta fides. non dixit ora: deprecare: sed iube. non enim solum credidit: quō potest christus ambulare supra mare: sed quō pōt & alios inducere. & concupiscit velociter ad eum venire. hoc. n. tam magnum quesiuit propter amorem solum: non propter ostētationem. non enim dixit. iube me ire super aquas. sed iube me venire ad te. Item idem Chrys. ibidem super verbo. videns autem ventum validum: timuit. Petrus aūt (quod maius est) superans vndas. s. maris a minori turbatur. s. a venti impulsu. vñ sequitur. videns aūt &c. Talis enim est natura humana: vt multotiens in magnis se habens recte: in minoribus reprehendatur. Hoc aūt quod Petrus timuit: differentiam demonstrabat discipuli & magistri. sed & alios discipulos mitigabat. Si. n. duobus fratribus sessuris ad dexteram & sinistram molesti sunt. Mat. xx. & Mar. x. multo magis huic molesti fuissent. nōdum. n. erant spiritu pleni. postea vero spirituales effecti: vbique petro primatum concedunt: & in concionibus eum premittunt. Luc. viij. Item ibi Hiero. Etiam paululum relinquitur tentationi: vt augeatur fides: & intelligat se non facultate postulationis sed potentia dñi cōseruatum. ardebat enim in aīo eius fides: & humana fragilitas in profundum trahebat. Item Aug. presumpsit ergo petrus de dño. titubauit vt homo. sed rediuit ad dñm. vnde & sequitur. & quum cepisset mergi. Pro statu ecclesie informando: cuius caput est Petrus. xxii. di. c. ij. mystice libet hoc euangelium percurrere. vnde ibi in Mat. xiiij. & statim cōpulit iesus &c. Hieron. Quo sermone ostenditur inuitos eos a dño recessisse: dum amore preceptoris: ne ad punctum quidem tpis ab eo volūt separari. Chrys. Considerandū aūt: quod quū dñs magna operatur: dimittit turbas: docēs nos nusquam gloriā multitudinis persequi. nec attrahere multitudinē. Et iterū docet: nō debere nos turbe commiscere continue: neque fugere multitudinē semper sed vtiliter facere. & ideo sequitur. dimissis turbis: ascēdit in montem solus orare in quo docet nos: quia solitudo bona est: quum nos deum interpellare oportet. propter hoc etiam ad desertum vadit: & ibi pernoctat: dū orat: erudiens nos in oratione tranquillitatē querere: & a tempore: & a loco. hucusque Chrys. Pro solitudine. de peni. dist. ij. §. romanos. ver. sed nec adam.

Dñe: si tu es: iu. me vēni ad te &c.

Grande quid pr... facturis querenda solitudo.

Job.iij.edificant sibi solitudines. vnde Ber. Anima
sancta: sola esto: vt soli hominum serues teipsam: quē
tibi ex omnibus elegisti. fuge publicum. fuge ipsos
domesticos. secede ab amicis & intimis. etiam ab illo
qui tibi ministrat. an nescis te habere verecundum
sponsum: qui nequaq̄ velit indulgere presentiā suā
presentibus ceteris: secede ergo .s. mente, non corpo-
re: sed intentione, sed deuotione, sed spiritu. relinqui-
te ciuitates habitatores moab. Hiere. xlviij. Itē Hie
ro. quod autem ascendit solus orare: non ad eum re-
feras, qui de .v. panibus .v. milia hominum saciauit.
Sed ad eum qui audita morte Joannis: secedit in so
litudinem. non q̄ personam separemus: sed q2 opera
eius inter deum & hominem diuisa sunt. Item Aug.

Orat christus in monte.

Mons altitudo est. quid autem altius celo in hoc
mundo? quis vero in celum ascendit? nouit fides ve
stra. cur autem solus ascendit? q2 nemo ascendit in ce
lum: nisi qui de celo descendit. Jo. iij. quāuis & quum
in fine venerit. & nos in celum leuauerit: etiā tunc so
lus ascendet. q2 caput cum corpore suo vn⁹ est chri-
stus. nunc tñ soluȝ caput ascendit. ascendit auteȝ ora
re: q2 ascendit ad patrem, pro nobis interpellare. Uel
q̄ vespere solus est: solitudinem suam in tpe passio-
nis ostēdit ceteris trepidatione dilapsis. Mat. xvj.
Item Aug. Uerūtamen dum christus orat in excel-
so: nauicula turbatur magnis fluctibus in profundo
& q2 insurgunt fluctus: potest ista nauicula turbari. s3
q2 christus orat: non potest mergi. Nauiculam quip
pe istam, ecclesiam cogitate. turbulentum mare: hoc
seculum. ad hoc. xxiij. q. j. non turbatur. xij. q. j. futu-
ram. j. rñ. ibi. at vero quum inter turbines & aduersa
mundi succresceret ecclesia. Item Aug. Qñ enim ali
quis impie volūtatis, maxime potestatis, persecutio
nem indicit ecclesie: super nauiculam christi grandis
vnda consurgit. Rabanus. Unde bene dicitur: q̄
nauis erat in medio maris: & ipse solus in terra. q2 nō
nunq̄ ecclesia tantis pressuris est afflicta: vt dñs eā
deseruisse videretur ad tempus. ad hoc. xxiij. di. in no

Quarta noctis vigilia.

mine dñi. j. rñ. Item Aug. Abiit autem dñs ad visi-
tandos discipulos suos, qui turbabantur in mari, quar
ta vigilia noctis. i. in extrema parte noctis. vigilia .n.
vna tres horas habet: ac per hoc, nox quatuor vigi-
lias habet. Hilari⁹. prima ergo vigilia fuit legis. Se-
cunda prophetarum. Tertia corporalis aduentus.
Quarta in reditu claritatis. Aug. Quarta ergo vigi
lia noctis: hoc est pene iam nocte finita: venit in fine
seculi, iniquitatis nocte trāsacta: ad iudicandū viuos
& mortuos. venit autem mirabiliter. surgebant enim
fluctus: sed calcabantur. quantūlibet eniȝ potestates
seculi consurgant: premit earum caput nostrū caput.
Hilarius. Ueniens autem christus in fine, inueniet
ecclesiam fessam: & antichristi spiritu & totius seculi
motibus circūactam. Et q2 de antichristi consuetu-
dine ad omnem tentationum nouitateȝ soliciti erūt:
etiam ad dñi aduentum expauescent: falsas rerū ima
ginationes metuentes. sed bonus dñs timorē depel
lit dicens. Ego sum. & aduentus sui fide, metum nau
fragij imminentis depellit. Aug. de qōnibus euāge-
liorum. Uel quod dixerunt discipuli phantasma esse:
signat q2 quidaȝ qui cesserint diabolo, de christi ad-
uentu dubitabunt. Quod autem petrus implorabat
a dño, ne mergatur: significauerat quibusdam tribu-
lationibus etiam post vltimam persecutionē purga-
tam ecclesiam. Item Hilarius. Quod auteȝ trepidā
ti Petro virtutem perueniendi ad se dñs non indu
cit: sed manu apprehensum sustinuit: hec rō est: solus
enim passurus pro oībus, oīum peccata soluebat: nec
socium admittit. quicquid enim vniuersitati prestat:
ab vno prestatur. Item Aug. In vno etiam aposto-
lo .s. Petro: in ordine apostolorum primo & pcipuo:
in quo figurabatur ecclesia: vtrumq3 genus signi-fi-
candum fuit id est firmi: in hoc q̄ super aquas ambu
lauit: & infirmi, in hoc q̄ dubitauit. nam & vnicuiq3
sua cupiditas tempestas est. Amas deum? ambulas
super mare. sub pedibus tuis est seculi tumor. Amas
seculum? absorbet te. sed quū fluctuat cupiditate cor
tuum: vt vincas tuam cupiditatem, inuoca christi di
uinitatem. Rabanus. Nec mirandum si ascendēte
in nauiculam dño, ventus cessauit. in quocunq3 eniȝ
corde dominus per gratiam adest: mox vniuersa bel
la quiescunt. Col. j. quia quum sit pax: pacem infert.
Item Hilarius. Ascensu etiam christi in nauim, ven
tum & mare esse sedatum: post claritatis sue reditum
eterna ecclesia: pax & tranquillitas indicatur. & quia
tunc manifestus adueniet: recte admirantes vniuersi
locuti sunt. vere filius dei es. Confessio enim vniuer
sorum tunc absoluta & publica erit: dei filium non iā
in humilitate corporea, sed in celesti gloria pacem ec
clesie reddidisse. Item Augu. de questionibus euan-
geliorum. Signatur enim claritatem eius tunc ma-
nifestatam, futuram per speciem iam videntibus: qui
per fidem nunc ambulant. Item & alia Petri pri

Alia petri priuilegia & miracula.

uilegia subnectuntur. Nam assumpto christo in ce-
lum. Marc. vlti. Petrus velut eius successor eccle-
siam regere cepit: dum ad complendum duodena-
rium numerum apostolorum, loco Jude preuarica-
toris ex verbis prophete Dauid alium instituit: &
subrogari fecit. Actuum. j. xxvj. quest. ij. §. j. in fin.
Qui etiam recepto paracleto: discipulos non mu-
sto repletos: sed spiritussancti gratia illustratos: ex
verbis Johelis apertius comprobauit ignaros in-
struens: & incredulos destruens. Act. ij. de consec. di
stinct. iiij. proprie. Hic penitentiam agere iussit: &
baptizari credentes. vt ibi habetur. de peniten. di-
stinct j. § his authoritatibus. versic. petrus aposto-
lus. & de consec. distinct. iiij. precall. c. proprie. Hic pri
mum curando claudum fuit miraculum operatus.
Actuū. iij. ibi. Petrus autem dixit argentum & au-
rum non est mihi &c. Et in Ananiam & Sapphyraȝ
vxorem eius tanq̄ primus & precipuus apostolo-
rum prōmulgauit sententiam mortis. quia mentiti
fuerant spiritui sancto. Act. v. xxiij. quest. viij. legi. &
c. occidit. & c. ea petrus. Ipse solus in Simonem ma-
gum sententiam damnationis pronuntiauit. licet
non ei soli: sed omnibus communiter pecuniam ob-
tulisset. Act. viij. j. quest. j. qui studet. & c. petrus. & ca.
eos. Ipse non solum miracula faciebat: sed etiaȝ vm
bra illius. Actuum. v. Ipse in mentis excessu vidit
celum apertum: & vas quoddam descendens: quod
animantia diuersi generis continebat. & dictum est
ei. Surge petre: macta: & manduca. per quod in-
nuitur q̄ Petrus prelatus fuerit populis vniuer-
sis. vas autem illud orbem vniuersum signat. & vni
uersitas contentorum in eo: significat tam iudeo-
rum q̄ gentium nationes. ponitur historia Actuum
x. & xj. Uas illud velut linteum de quo ibi dicitur:
mystice penitentiam significare potest. linteum eniȝ
multis tunsionibus & laboribus fit, & penitentia ve
ra multo labore agenda est. xlvij. distin. omnis. vnde
Aug. Tunde pectus: & tundendo esto correctus. de
peni. distin. j. tres autem. In tali linteo dominus in-
uoluitur: dum in vera penitentia corpus suum su-

mitur. Jo.xix. Acceperunt corpus Jesu: et ligauerũt
linteis cum aromatibus, et sicut in linteo penitentia:
sic in aromatibus virtutes signantur. secũdũ Gre-
go. in sermone homilie pascalis. et facit extra de sacra
vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. Item Grego. virtu-
tes perficientium in notitia ceterorum, quasi suauita-
te fragant odorum. Quod autem linteum ter osten-
ditur, signatur ꝙ vera penitentia tribus modis agi
tur, contritione, confessione, et satisfactione. de penit.
distinct. iij. perfecta penitentia. Animalia immunda
que in linteo sunt, significant peccatores qui in pe-
nitentia sunt. bestie quidem, auaros. serpentes, luxu
riosos. aues, superbos. Adapta lector. In his iu-
betur Petrus occidere, scilicet vitam bestialem. de
qua dicitur in ps. xlviij. homo quum in honore esset
scilicet rationis discernendi inter, mundum et immũ
dum, non intellexit id est intelligere noluit. ps. xxxv.
vt bene ageret. et manducare id est traijcere in cor-
pus ecclesie. Grego. Mirabile ꝙ serpentes et bestie
possunt in celum ascendere. verum est. sed in linteo
penitentie. Aug. Anime sancte que in hoc seculo, aut
per vite innocentiam pure sunt: aut penitentie satis-
factione purgantur: a saluator e recipiuntur. Item
Petrus post christum primus mortuum resuscitat.
scilicet Thabitã. Act. ix. in fin. in signum ꝙ ipse pre-
cipue per claues sibi commissas soluendo peccato-
res resuscitat ad vitam gratie. de peniten. distinct. j.
§. hoc autem. vltra columnam. versic. resuscitatus.
Item ipse Petrus primus iudeos, primus gentiles
post ascensionem conuertit ad fidem: vt super vtros-
que fideles se habere primatum monstraret. quum
ipso die penthecostes ad verbum exhortationis ipsius
circiter tria milia iudeorum baptizati sunt. Act. ij.
de consec. distinct. iiij. proprie. ac deinde Cornelium
centurionem gentilem, et suas quasi primitias gen-
tium ad reuelationem angelicam baptizauit. Act.
x. in fin. xxj. distinct. in nouo. ibi. primusque ad fidem
populum virtute sue predicationis adduxit. l. distin.
fidelior. ibi. Petrus enim dicitur eo ꝙ primus in
nationibus fidei fundamenta posuerit: etiam de con
sec. distinct. iiij. non dubito. ibi. verumtamen si iam
spiritusancto accepto Cornelius baptizari noluisset:
contempti sacramenti reus fieret. Item est Petrus
cuius vnam nauem ascendit christus. Luce. v. quia
vna est ecclesia vniuersalis: cuius rector est Petrus.
xxiiij. quest. j. loquitur. Unde ibi super verbo Ascen-
dens autem in vnam nauim que erat Simonis. Be
da. Nauis Simonis, est ecclesia primitiua. de qua
Paulus dicit Galat. ij. qui operatus est Petro in
apostolatu circuncisionis. Unde dicta viia: quia
multitudinis credentiũ erat cor vnum et anima vna
Act. iiij. xij. quest. j. dilectissimus. Item ibi. Et im-
pleuerunt ambas naues. Ambr. Mystice autem se-
cundum Matth. nauis petri fluctuat: secundũ Lu
cam, impletur piscibus: vt et principia ecclesie flu-
ctuantis, et posteriora exuberantis agnoscas. non
turbatur ista que Petrum habet et c. plequere. xxi ij.
quest. j. non turbatur. Ubi et dicitur. Duc in altũ et c.
denique etsi alijs imperat vt laxent retia sua: soli ta-
men Petro dicitur. Due in altum. hoc est in profun
dum disputationum. Uel in altum. quia Petrus al
tior alijs, et superior. xxj. distinct. in nouo. lxxx. distin.
in illis. in fin. ibi. quia nec inter ipsos apostolos par
fuit institutio: sed vnus prefuit omnibus. Quod au
tem retia rumpebantur. ibi. Piscium copia et naui-
cule implete suntita vt mergerentur. secundũ Aug.
signat hominum carnalium tantam futuram multi
tudinem in ecclesie: vt etiã dirruptione pacis per he
reses et schismata scinderentur. Rumpitur autem re
te: sed non labitur piscis. secundum Bedam. qr suos
dominus etiam inter persequentiũ scandala seruat.
Item secundum Bedam. harum impletio nauium
vsq; in fines seculi crescit: secundum ꝙ implete mer-
guntur: hoc est in mersione premuntur. nõ enim sunt
submerse: sed periclitate. prout apostolus exponit, di
cens ij. Timoth. iij. In nouissimis diebus instabunt
tempora periculosa: et erunt homines seipsos aman-
tes: cupidi: elati. superbi: blasphemi: parentibus non
obedientes ingrati: scelesti: sine affectione: sine pace:
criminatores: incontinentes: immites: sine benigni-
tate: proditores: proterui: tumidi: voluptatum ama-
tores, magis ꝙ̃ dei: habentes quidem speciem pie-
tatis: virtutem eius abnegantes et c. Nam mergi na
ues, est homines in seculo, ex quo electi per fidem
fuerant, morum prauitate relabi. Item. ibi. Ex hoc
iam homines eris capiens. Beda. Hoc ad ipsũ Pe
trum specialiter pertinet. Exponit enim ei dominus
quid hec captura piscium significet. ꝙ scilicet ipse si-
cut nunc per retia pisces: sic aliquando per verba sit
capturus homines. Nam vna die solum, cepit tria
milia verbo suo. vt Act. ij. et pre. c. de consec. distin. iiij.
proprie. totusque huius facti ordo, quid in ecclesia cu
ius ipse Petrus typum tenet quotidie geratur, ostẽ
dit. Item super illud Matth. xix. Ecce nos reli-
quimus omnia. quod est ibi verbum Petri. dicit
Chryso. Qui claues regni celorum acceperat: pro ijs
qui ibi sunt iam confidit. et pro orbe terrarum vni-
uersa interrogat. Item Joan. xxj. super illud Ascen
dit Simon Petrus: et traxit rete in terram. Grego.
Petro autem sancta ecclesia est commissa. ipsi specia
liter dicitur Joan. vlt. Pasce oues meas. Quod er
go postmodum aperitur in voce: hoc ante signatur
in opere. ipse enim pisces ad soliditatem litoris per-
traxit. quia stabilitatem eterne patrie fidelibus ostẽ
dit. hoc egit verbis. hoc epistolis. hoc agit quotidie
miraculorum signis. Item Joan. vj. Petrus tanꝙ̃
caput p toto corpore apostolico et ecclesie dicit chri-
sto. Dñe ad quem ibimus? Augu. q. d. repellis nos
a te: da nobis alterum te ad quem ibimus, si te relin
quimus. Chryso. autem: Uerbum multe amicitie est
ostensiuum. quia scilicet christus eis honorabilior
erat ꝙ̃ patres et matres pro tota etiam ecclesia con-
fitetur dicens. Et nos credimus: et cognouimus:
quia tu es christus filius dei. vbi August. credimus
enim, vt cognosceremus. Nam si prius cognoscere,
deinde credere vellemus: nec cognoscere emus: nec
credere valeremus. Hoc autem credimus et cogno-
uimus: quia tu es christus filius dei id est quia ipsa
vita eterna es: et non das in carne et sanguine tuo ni
si quod es. Item Joan. xiij. ibi. Hesitantes de quo
diceret. Chryso. Omnibus autem trementibus: et
ipso vertice, scilicet Petro formidante: Joannes
velut dilectus recubuit in sinu Jesu et c. Sunt et alia
plura ex quibus Petri primatus ostendi potest: et
per consequens successoris ipsius. sed ea que sunt di-
cta ad presens sufficiant. Quibus tamen et illud ad-
dendum est ꝙ Petrus caput et princeps apostolo-
rum: et consequenter totius ecclesie dicitur et est. non
solum christi institutione: sed etiam apostolorum cõ
muni approbatione. sicut sacri doctores eliciunt ex
quibusdam predictarum authoritatum et ex quibus
dam alijs. et est expressum. xxj. distinct. in nouo.

Ad hoc etiam addendum est q Romanus pontifex Petri successor non solum iure diuino, quod a christo:sed etiam iure humano: quod est a terreno principe, primatum obtinet super oes ecclesias: ecclesiarumq; rectores:vt patet ex priuilegio concesso a Constãtino Romane ecclesie,ac in ea presidenti. xcvj.dist. Constantinus. Si aūt obijciatur q princeps terrenus primatum spūalem conferre non potuit:quum de spūalibus disponendi non hz ptãtem xcvj.dist. qui bene. Dicendum est q illius priuilegii potestas quantum ad potestatem spūalem pertinet non fm authoritatem est accipienda:sed fm approbationem & manifestationem:& deuotionem:& diuine voluntatis executionem.

De differentia & conuenientia duplicis potestatis regie.s.spūalis & secularis. Et quo comparantur adinuicem fm tempus:prioritatem:& dignitatez & causalitatem. Comparatio potestatum fm continentiam. Multiplex probatio q spūalis potestas sit dignior & superior temporali. Cap. 56.

NUnc videnduz est de differentia & conuenientia duplicis potestatis regie.s.spūalis & secularis. Harum aūt potestatum differentia ex ipsis nominibus cõsiderari põt:dum vna spiritualis alia secularis vel temporalis vocatur. Ad cuius differentie intellectum sciendum est q spirituale dupliciter dicitur. Vno enim modo spūale dicit: id quod pertinet ad animam que spūalis est nature. Tertulianus hereticus animam corpoream esse dicit. xxiiij.q. iij. quidam. versi. tertulianiste:& precipue quantum ad partẽ rõnalem:& hoc modo scientie & virtutes dñr spūalia quedam:huic aūt spūali contradicit corporale, quod.s. pertinet ad corpus:vel ad animaz.vt est corporis forma extra in clemen. de si.c.fidei.§ porro & vt communicat cũ animabus brutoz. Et sic dñt quidam q potestas prelatoz ecclesie spiritualis dr quia est super animas:& super ea que ad perfectionẽ pertinent anime. Potestas aūt principum secularium dicitur corporalis:qr est supra corpora:& super ea que pertinent ad corpus:ad hoc.xcvj.dist. cuz ad verum ubi. quatenus spūalis actio a carnalibus distaret incursibus. Sed hoc dictum hz dubiũ naz etiam secularis potestas si recta & ordinata fuerit debet principaliter & finaliter subditos dirigere: & inducere ad vitam virtuosaz:que principaliter ad animam pertinet.c.ad hoc.di.iiij. facte sunt.extra in prohe. decre. rex pacificus.§ ideoq;. Id enim debet intendere omnis recta potestas in hominibus: ad qd homo finaliter ordinatur. Finis aūt hominis inquantum homo est felicitas: Unde omnis potestas recta debet intendere, vt multitudo sibi subiecta sit felix: felicitas aūt hominis principaliter consistit in actu virtuoso:vnde ps.j. Beatus vir qui non abijt in consilio impioz &c. Et iterum ps.cxxvij. Beatus vir q timet dñm:& ps.cxviij. Beati immaculati in via &c. cum si. Quare ad officiuz huius potestatis pertinet dirigere homines in hunc finem. Uerum qr ad felicitatem politicam precipue requirũtur exteriora bona:que vite corporali deseruiunt: Ideo cõsequenter ad eius officium pertinet gubernatio:quantum ad res exteriores:& quantum ad corpora:sine quibus non exercentur anime opera in huius vite statu. c.

j.q.iij. si quis obiecerit:fm q hoc videtur q secularis potestas principaliter etiam dz dici spūalis: accipiendo spūale modo predicto. Alio modo vero dicitur spūale id qd ad animam pertinet:non fm nãz sed fm gratiam:& fm hoc dñr spūalia illa que respiciunt gratiam: & que ad gratiam habent habitudinem. Et hoc modo potestas secularis non dicitur spūalis:sed temporalis.fm quod hmõi respicit nãz spūalis aūt respicit gratiam. Patet ergo differentia predicta duplicis potestatis regie:que est, q vna dicitur nãlis:alia supernaturalis. Quia temporalis, fm q hmõi:respicit nãm. spūalis:aūt respicit gratiã que est super nãm. Et hoc vna dicitur celestis:alia terrena. Spūalis enim que respicit gratiam:que facit hominem deiformem:dicitur diuina. Temporalis aūt:que respicit ipsam nãm hominis: fm quod est homo:dicitur humana. Conueniunt aūt he due potestates regie. Primo fm causaz efficientẽ qr ois potestas a deo. Roma.xiij. xxiij.q.j. quid culpatur Item secundo conueniunt fm causam finalem:qr finaliter in vtraq; intenditur beatitudo:vt proxime dictum est. Tertio conueniunt quantum ad subiectum:qr vtriusq; potestatis subiectũ est homo. Differunt tñ he potestates quantũ ad dispositionem subiecti:vt quidam dicunt:quia in homine cui communicanda est potestas temporalis:requiritur perfectio prudentie:per q dirigatur in agendis: optimum.c.xxix.di.§.j.c. Petrus. In homine aūt:cui cõmunicanda est potestas spūalis:requiritur perfectio sapientie:per quam contempletur diuina. Unde potestas temporalis requirit vitam actiuaz: spūalis aūt contemplatiuam: nihilominus & actiuam: extra de renun. nisi cum pridem.§.nec putes.xxvj.di. si quis vult. Quarto conueniunt he potestates quantum ad obiectum:qr vtraq; potestas exercetur circa hominem. nam hic loquitur de potestate circa hominem. Sed tamẽ differenter habet se esse vtraq; circa homines. Temporalis enim habet esse circa homines:vt fm suam nãm considerantur. Spūalis autẽ debet esse circa homines:vt sunt susceptibiles gratie. Quinto conueniunt he potestates quantuz ad actus:qr consimiles sunt actus vtriusq; potestatis. Differunt tñ in modo agendi:vtriq; nãq; conuenit iudicare:sed vni corporaliter:alii spūaliter. Judicat vna spūales causas.xj.q.j per totum. Alia determinat temporales:extra de iudi. nouit:extra qui fi. sint legi.c.j.&.c.causamq;. Una infert penam corporalez xxiij.q.v.quasi per totum. Alia vero penam spūalez. xj.q.iij.quasi per totum:extra de sen.excõ. per totuz. Unde vni dicitur competere gladius spūalis.xvj.q. ij.visis, ita si. Alteri vero gladius materialis. xxiij. q.v.non solũ.xxxiij.q.ij.inter. Utriq; conuenit pascere:sed temporalis pascit corporaliter: sicut christus turbas. Jo.vj. Matth.xiiij.&.xv. Marc.viij. Luce. ix.xxxix.di.§.j. Spūalis aūt spūaliter.xcv.dist.esto.j. Pet.v. Pascite qui in vobis est gregem & licet et corporaliter pascere debeat:quum potest:vt pre.§.j. &.xxxvj.di.§.j. Utriq; conuenit pugnare. sed spūali oratione & verbo.xxiij.q.viij.conuenior. Temporali aūt armis & mãli gladio.vt hic probatur.xxiij.q. viij.quasi per totum:extra de vo.& vo.redemptio.ex multa. Assignata vero conuenientia & differentia potestatum predictarum:restat considerare de quibusdam alijs comparationibus earundem. Et primo quidem quo comparantur adinuicem fm tem-

Spūale dupliciter

Spūalis & secularis regie ptãtes in quibus conueniunt.

poris prioritatē. Sicut aūt lex nālis precessit tem-
pore legem scriptaȝ.vi.di.§.his ita:⁊ dist.j ius nālē
sic videtur dicendum ꝙ potestas regia temporalis
que a nā oritur:precessit potestatē regiam spūalem
que ex gratia sumit exordium. Nam spūalis pote-
stas sm veritatem a christo initium habuit:qui no-
bis celeste regnum patefecit:ad cuius consecutionē
ordinatur spūalis potestas. Secundum significatio
nem tñ ⁊ figuram:etiam in veteri testamēto: hec po
testas esse cepit:vt longe.ā.probaui:precipue in.xiij.
Alia itidē harū ptās tum cōparatio. c. Secundo videndum quō comparantur adinuicē
sm dignitatem. Est aūt simpliciter ⁊ absolute dicen
dum:quod potestas spūalis est dignior ⁊ superior
multipliciter. Primo rōne agentis:qȝ etsi vtraqȝ sit
a deo. Roma.xiij.tñ spūalis digniori modo est a deo
qȝ spūalius.xxij.dist.c.j. Secundo ratione finis:qȝ
spūalis spūalius ad superiorem finem ordinatur:q̄ȝ
temporalis:vt dictum est. Tertio ratione obiecti:
qȝ licet homo sit vtriusqȝ potestatis obiectum:tamē
sm altiorem modum est obiectum spūalis potesta-
tis q̄ȝ temporalis:quod patet. Nam temporalis po
testatis obiectum,est homo:vt in suis nālibus consi
deratur. Spūalis aūt potestatis obiectum:est homo
vt est perfectibilis gratia:⁊ potest effici membrum
christi:⁊ dei filius per adoptionem. Jo.j. Dedit eis
ptātem filios dei fieri:de peni.di.j.§.hoc autem.ver.
item vt christus ait. Quarto rōne actus:quia spūa
lis habet altiores ⁊ digniores operationes q̄ȝ tem-
poralis:qȝ sicut finis ad finem se habet:sic operatio
ad finem perducens,ad operationē se habet. Quin
to rōne modi agendi:qȝ spūalis rectius opratur: q̄ȝ
temporalis in quo sepe contingit obliquitas ⁊ defe
ctus:licet enim persona que spūalem habet ptātem:
deficere possit in operando:tñ ptās ipsa sm se recti-
tudinē amplius semper hȝ.c.xxiij. q.iiij. qui peccat.
Sexto rōne vtilitatis:nā spūalis plura pōt agere: ⁊
plures habet agendi modos:q̄ȝ temporalis. Adhuc
plures subduntur ptāti spūali,q̄ȝ temporali:nā spūa
li subijciuntur tam clerici q̄ȝ laici.vnde ⁊ a subiectio
ne illius cui spūalis ptās conuenit plene s. Romani
pontificis,nullus excipitur. qui ad ecclesiam quali-
tercūqȝ pertineat.ix.q.iij.cuncta.extra de ma.⁊ obe.
solite.§ nos aūt. Temporali vero non subijciuntur
nisi laici.nec hi quantum ad omnia:clerici autē nō
subduntur directe,nisi forte propter aliquod tempo
rale.xxiij.q.viij §.ecce.xviij.di.epūs metropolitanus.
Deinde videndum est quō comparantur he ptātes
adinuicem sm causalitatem. Spūalis quidem cau-
salitatem habet super temporalem:⁊ multiplicē cau
salitatis modum. Nam spūalis est causa temporalis
per modum finis:qȝ finis temporalis:qui est felici-
tas nālis:ordinatur ad finem spūalis:qui est beati-
tudo supernaturalis:⁊ ideo temporalis est pp spūa-
lem finaliter:⁊ qui ptātem temporalē q̄ȝ habent:ad
spūalem non ordinant,peruerse eos agere non du-
bium est optimum.c.xxiij.q.v.principes.⁊.xcvij.di.
ecclesie mee. Adhuc spūalis ptās est causa tempora
lis per modum principij agentis:⁊ hoc tripliciter.
primo enim spūalis est principiuȝ agentis.respectu
temporalis:quantum ad eius institutionem: qȝ eaȝ
instituit:vt dicit Hugo de sancto Victore:⁊ sepe su-
pra dictum est maxime in.c.xiij:⁊.xl. Sed conside-
Tēporalis ptās a quo instituta. randuȝ est circa hoc:ꝙ de institutione regni summi
imperij due sunt opiniones quasi contrarie. Quidā
enim dicunt ꝙ temporalis ptās a solo deo est imme
diate:⁊ a spūali ptāte sm suam institutionem nullo
modo dependent.xxiij.q.iiij.quesitū. Alij vero dicūt
ꝙ temporalis ptās si debeat esse legitima ⁊ iusta:vel
est coniuncta spūali in eadem persona:vel est institu
ta per spūalem aliat iniusta est,⁊ illegitima.c.ad hoc
extra de sacra vnc.c.vnico de elec.venerabilem. Jn-
ter has duas opiniones accipio mediam.que pro-
babilior esse videtur:vt dicatur ꝙ institutio ptātis
temporalis mālter ⁊ inchoatiue hȝ esse a nāli ho-
minum inclinatione:ac per hoc a deo:in quantū opus
nature est opus dei. Gen.j.extra de sum.tri.ca.j.rñ.j.
Perfectiue aūt ⁊ formaliter hȝ esse a ptāte spūali:q̄
a deo spāli modo deriuat. Nam gratia non tollit na
turam:sed perficit eam ⁊ format:⁊ similiter id quod
est gratie:non tollit id quod est nature:sed illud for-
mat ⁊ perficit. Unde qȝ ptās spūalis gratiam respi-
cit:temporalis vero nām:adeo spūalis temporalem
non excludit:sed eam format ⁊ perficit. Jmperfecta
siquidem est ⁊ informis omnis humana ptās: nisi
per spūalem formet ⁊ perficiatur. Hec aūt formatio
est ratificatio ⁊ approbatio. Unde ptās humana q̄
est apud infideles:quantumcūqȝ sit ex inclinatione
nature:atqȝ per hoc legitima.tñ informis: qȝ p spūa
lem non est approbata ⁊ ratificata:qȝ vbi sana fides
non est:non pōt esse iustitia.xxiiij q.j.versic.sana.ad
hoc.xxiiij.q.j.§.sed istud,ibi cuius ptās nulla est ex-
tra ecclesiā.op.facit.xxiiij.q.j.§.ex his.ibi enim deest
agnitio eterne ⁊ incōmutabilis veritatis falsa est vir
tus:etiam in optimis moribus:⁊ per Ostien.ō hoc
in sum.tri.de homi.⁊ de hoc.ā.latius in.xiij.⁊.xl.ca.
dixi. Sed ad ampliorem hmōi euidentiam: sciē-
Ptās tēporalis duplici indiget formatione. dum est ꝙ ptās humana siue tēporalis duplici in-
formatione indiget:ad hoc ꝙ sit perfecta sm rōnem
potentie. Jndiget.n.formatione fidei:qȝ sicut nulla
est vera virtus sine fide:sm Aug.vt proxime allega
ui:sic nulla est ptās est omnino vera sine fide. Non
ꝙ sit nulla:⁊ omnino illegitima: vt iij.q.vij.§.item
in euangelio:sed qȝ non est vera neqȝ perfecta: sicut
nec matrimonium infidelium est perfectum: ⁊ ratū
licet sit aliqualiter verum ⁊ legitimum.xxviij.q j.§.
item illud Aug Jndiget etiam formatione appro-
bationis ratificationis de ptātem spūalem. Quan-
tumcūqȝ enim aliquis habeat fidem:non tñ hȝ ptā
tem temporalem formatam,⁊ perfectam:nisi per spi
ritualem fiat ratificatio ⁊ approbatio. Nulla enim
ptās secularis est omnino vera ⁊ perfecta: nisi per
spūalem ratificetur:⁊ approbet:⁊ confirmet. Unde
vnctio regibus adhibet:non solum in signum san-
ctitatis,que in eis requiritur:sed etiam in signū ap-
probationis ⁊ formationis Et a pontificibus reges
vnguntur:qȝ per spūalem ptātem perficit ⁊ format
illa que temporalis dicitur:extra de sacra vnc.c.vni-
co:⁊ ideo spūalis ptās pōt dici quodammodo tem-
poralis forma eo modo quo lux dicitur forma colo-
ris. Color enim habet aliquid de nā lucis:tñ ita de-
bilem habet lucem:ꝙ nisi adsit lux exterior:per quā
formetur:non inherēter:sed virtualiter:non pōt mo
uere visum. Et similiter temporalis ptās hȝ aliquid
de veritate.potentie.quum sit a iure humano:quod
a natura oritur.sed tñ imperfecta est ⁊ informis:nisi
formetur per spūalem:⁊ hoc modo institui dicitur p
spūalem. Unde ⁊ Hugo de sancto Victore dicit: ꝙ
in ecclesia dei sacerdotalis dignitas regalem ptātē
⁊ sacrat:⁊ sanctificat:⁊ benedicit:⁊ format per insti-
tutionem:ac si diceret ꝙ eam benedicendo sanctifi
cat:⁊ formando instituit:dixi.ā.c. verū ad hoc Qd
etiam amplius ex hoc declaratur: nam ꝙ homo sit

super homines ex iure humano est nõ; vsquequaq;. xxij.di.de Constantinopolitana: quod a nã proficiscitur. Quod aũt homo fidelis sit super homines fideles: ex iure diuino est: quod a gratia oritur: gratia enim non nã tollit sed eã efficit. Et qz ius diuinum est apud christi vicarium: adeo ad eum pertinet institutio fidelium regum: & temporalis ptãtis super fideles: inquantum sunt fideles: vnde princeps temporalis in ecclesia iure humano ptãtez hz super homines. viij.dist. quo iure. iure diuino super fideles. Ut ergo fides nãm format: adeo temporalis ptãs formando instituitur: & instituendo formatur per spũalem: & per eam approbatur: & ratificatur: vnde nec legibus vti dz temporalis ptãs contrarijs spũali. x.di. per totum. Patet ergo quõ spũalis ptãs hz rõnem cause agentis: respectu temporalis: quantum ad eius institutionem.

Tpalem ptátem iudicat spiritualis.

Secundo hz rõnem cause agentis, respectu eius: quantum ad iudicium. Quum enim eam instituat: ad eam etiam pertinet ipsam iudicare xvj.q.ij.visis: extra de parochia. nullus: vbi de hoc. Item quum ex fine sumatur iudicium eoz que sunt ad finem: ptãs spũalis que vltimum & supremum finem hominis intendit. j. Cor. ij. spũalis homo, etiaz videãt Cor. vj. iudicare hz temporalez: que intendit finem inferiorem ordinabilem ad finem spũalis potestatis. Quemadmodum enim scientia sacre scripture iudicat quamlibet scientiam phicaz: c. xxxvij. di. §. hinc etiam: sic spũalis ptãs iudicat quamlibet temporalem: ex qui fi. sint legi. per venerabilem. §. rationibus: ad fi. Et sicut iudicium sensus quum deficit corrigitur per iudicium intellectus: qui est superior in gradu cognitiuarũ potentiarum sic actio temporalis ptãtis quum inuenitur a rectitudine declinare corrigitur per spũalem ptãtem: sicut per superiorẽ extra de iudic. nouit: vnde dicit Hugo de sancto Uictore: q spũalis ptãs terrenam ptãtem & instituere hz: vt sit: & iudicare habet si bona non fuerit. Habet enim eam iudicare: qz eam potest & dz dirigere: punire, & penam ei inferre. non solum spũalem: sed etiam temporalem rõne criminis & delicti: etiã vsq; ad eius destitutionem procedere: si hoc delicti qualitas exigat. ad hoc. xv. q. vj. item alius. extra de sup. ne. pec. grandi. vj. lib. extra de re iudi. ad aplice. lib. vj. & dicitur. ẽ in. xiij. e. xl. c. Que destitutio non est ipsius potestatis: qz sic tolleretur ordo potestatuz: que nõ peccant. dixi. ẽ. in. viij. ca. sed est hoĩs male vtentis ptãte sibi data. Unde quum dz ptãs destitui: accipitur ptãs pro eo qui potestatez habet: extra de homi. tua nos. §. mane. ibi. potestati incentiue. vt eniz dicit gl. super illud ad Rom. xiij. Omnis anima ptãtibus sublimioribus subdita sit: nomine ptãtis accipitur interdum ptãs ipsa: que datur alicui a deo: aliquando homo ipse habens ptãtem. Non ergo destituitur aut damnatur ptãs ipsa: que bona est: & ad bonum ordinata: sed destituitur habens potestatem: quum ea vtitur indebite. Sicut enim per spũalem ptãtez confertur alicui ptãs temporalis super fideles: sic p eandem potest hac ptãte priuari: vt proxime probaui. Ab hoc aũt iudicio quod competit ptãti spũali super temporalez nullus oĩno temporalis princeps excipitur: quum gñaliter ptãs temporalis in quocũq; inueniatur: subdita sit spũali iudicio: maxime illius in quo ptãs spũalis est plenissime. s. Romani pontificis. Licet enim alijs pontificibus conueniat de temporali potestate iudicare (nam eps potest regem excommunicare inquantum pertinet ad suam dioc. xcvj. dist. duo sunt. lxiij. dist. Ualentinianus. ibi nostra capita submittamus) summus tñ pontifex habet plenum iudicium super omnes principes: & fm oẽm modum iudicij qui communicatus est spũali ptãti: vt in pre. c. item alius. cum alijs concor. ibi. & ix. q. iij. cuncta.

Spũalis est ptãs imperare tẽporali.

Tertio vero spũalis ptãs hz rõnem cause agentis respectu temporalis quantum ad imperium. Sicut enim contingit in artibus: q ars ad quã pertinet vltimus & principalis finis: imperat arti ad quã pertinet finis secundarius, qui ad principalem ordinatur. sic & in ptãtibus se hz. Unde & spũalis ptãs, ad quã pertinet precipuus finis. que est beatitudo supernãlis: ita se hz ad ptãtem temporalem, ad quã pertinet beatitudo nãlis: que est finis secundarius ordinatus ad supernãlem: q imperat ei: & in sui obsequium vtitur ea: & oĩbus que ei subduntur: & q ad ipsam pertinent: qz nãlia gratuitis: temporalia spũalibus: humana diuinis, terrena celestibus: tãq; dignioribus obsequi debent: & eoz imperio moueri & dirigi. xij. q. j. precipimus: extra de ma. & obe. solite §. verum. ibi. in spũalibus antecellit: que tanto temporalibus sunt digniora: quanto anima prefertur corpori: cum concor. ibi posit. vnde spũalis potestas etiam super temporalia quecũq; imperium hz: inquantum spũalibus nata sunt obsequi: & ad spũalia ordinari. & temporalis potestas iure diuino quãtum ad omnia subest spũali: inquantum ordinaẽ ad ipsam, & est pp ipsam: Ita ergo se hz spũalis potestas ad temporalem: sicut ars architectonica ad subseruientem: & sicut scientia sacra ad scientias humanitus inuentas: quibus vtitur in sui obsequiũ: ad manifestationem sue veritatis. c. xxxvij. di. si quid veri. Unde temporalis vocaẽ in auxilium a spũali: & vocata dz auxilium ferre: & obsequium impendere: qd si non fecerint possunt ab ecclesia puniri. xxiij. q. v. principes. & expresse ibidem in. ca. administratores. xcvj. di. cum ad verum: extra de of. ordi. c. j. & ca. qm̃ extra de maledi. c. ij. vbi de hoc. xvij. di. nec licuit: extra de sen. ex. dilecto. lib. vj. Ex dictis aũt potest accipi comparatio earum fm continentiam.

Tẽporalis ptãs in spũali continetur.

Nam qz virtutes inferioz continentur in superioribus: & que sunt causatoz preinsunt causis: adeo temporalis potestas que comparatur ad spũalem sicut inferius ad superius: & sicut causatum ad causam: continetur in potestate spũali. Et pp hoc a christo dñr esse concessa beato Petro iura celestis imperij & terreni. xxij. dist. c. j. qz Petrus. Et quelibet eius successor: in quo plenitudo spũalis potestatis residet: extra de vsu pal. ad honorem: cum si. prehabet ptãtem temporalem: non tñ fm eundem modum fm que habetur a principe temporali: sed modo digniori & perfectiori. Nõ enim sic habet eam: vt exerceat eius opera immediate: nisi in aliquibus casibus: extra qui fi. sint le. per venerabilem. §. rationibus: sed agit opera eius nobiliori modo. s. imperando: & dirigendo: & ad suum finez operibus eius vtendo. Propter qd principes oẽs temporales obedire debent ei apud quem spũalis potestas in summo residet: tãquam summo dño nostro Jesu christo: extra de ma. & obe. omnes principes. & ipsum sicut superiorem & sicut caput recognoscere: ipsumq; reuereri: & honorare: atq; ei subijci. vñ beatus Ber. in epistola ad Conradum imperatorẽ ait. Regi quippe. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. & qui potestati resistit: dei ordinationi resistit. Rom. xiij. xj. q. iij. qui resistit. q̃ sententiam cupio vos & omnibus modis custodire: in

exhibēda reuerentia summe ⁊ apostolice sedi ⁊ beati Petri vicario sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari imperio ad hoc.ii.qō. vj.qui se scit.xcv. dist.esto.xj.q.iij.que resistit.lxiij.di.ubi dño.⁊.c.Valentinianus.xcvij.di.victor.ibi.debita reuerētie gratulatione.xcvj.di.Constantinus.ibi.amplius ꝙ terrene imperialis nostre serenitatis ⁊c.⁊.j.ibi.ita eius sacrosanctam Romanam ecclesiam decreuimus venerantes honorare⁊ amplius ꝙ nostrum imperiuz terrenumqꝫ thronum,sedem sanctissimaz beati Petri gloriose exaltari:tribuentes ei potestatem ⁊ gloriam:dignitatem atqꝫ vigorem : ⁊ honorificentiam imperialem.⁊.j.ibi. ⁊ tenentes frenum equi ipsius pro reuerentia beati Petri stratoris officiuz illi exhibuimus ⁊c.⁊.c.duo sunt.ibi.in fi.quippe quum videamus regum colla ⁊ principum submitti genib⁹ sacerdotum:⁊ osculata eoꝝ dextra orationibus eoꝝ credant se excommunicari vel muniri.⁊.c.si imperator.ibi.Nō ad seculi potestates:quas si fideles sunt ecclesie spe,sacerdotibus voluit esse subiectas.⁊.j.ibi. Imperatores christiani subdere debēt executiones suas ecclesiasticis presulibus:nō preferre.⁊ in ps.ij. dicit ⁊ nunc reges intelligite eru. qui iudi. terram: seruite dño inti.⁊c.xxiij.qō.iiij.non inuenitur: super quo dicit glos. ꝙ christus hic loquit ad reges terre dicens:Et nunc me constituto rege sicut predixi.ps. ij.Ego aūt constitutus sum rex ab eo.vos reges qui iudicatis terra:ne contristemini,sed intelligite ⁊ erudimini:expedit eniz vobis vt sub illo sitis,a quo est intellectus ⁊ eruditio:⁊ expedit vt temere non dominemini:sicut illi qui nulli putant se esse subiectos ⁊ dño omnium seruiatis:idest christo ⁊ filio dei:quare ⁊ non eius vicario quem sui loco prefecit ecclesie? ⁊ si reges ei obedire debent:quare ⁊ non ij oēs qui qualitercunqꝫ subsunt regibus?immo multo magis ꝙ regibus:quia quantum ad oīa est superior: ⁊ qr totius potestatis spūalis ⁊ temporalis apicez tenet: vnde si summus pontifex mandet vnum:⁊ quicūqꝫ princeps temporalis contrarium : obediendum est magis summo pontifici,ꝙ principi.xj.q.iij.qui resistit.di.viij.que contra. De alijs aūt pontificibus secus est.op.c.xviij.di.si eps metropolitanus:qi nō habent plenitudinem potestatis : extra de vsu pal.ad honorem:vnde in ijs que ad salutem anime pertinent:magis est eis obediendum:ꝙ principi.xj.q.iij. Iulianus. In ijs aūt que ad bonum ciuile pertinēt magis obediendum est principi:vt pre.c.si eps. ⁊.c. que contra.Temporalis itaqꝫ potestas ita comparatur ad spūalem,ꝙ ei subijcitur ⁊ obsequitur:ab ea instituitur:ab ea iudicatur:in ipsam reducitur:⁊ ordinatur:in ea continetur,⁊ reseruatur. Et hoc simpliciter ⁊ maxime verum est de potestate plenaria spūali:qualis est in summo pontifice. De potestate autez spūali ſm partem:qualis est in alijs prelatis:verum est ſm aliquid ⁊ in parte:vt superius est probatum. Quia autem spūalis potestas sit dignior ⁊ superior temporali patet ex multis . Primo ex decimarum datione:quas potestas temporalis dat prelatis ecclesie:in recognitionem seruitutis dei:a quo habent res temporales:⁊ potestatem super ipsas xcvj. di.si imperator:eo modo quo aliqui sunt tributarij alicui dño ratione eius quod tenent ab eo:extra de censi. omnis:ista ratio probat.xvj.q.j.decime:extra de deci.tua nobis fraternitas. Secundo ex sanctificatione ⁊ benedictione:qr spūalis potestas temporalem sacrat ⁊ benedicit:qui aūt benedicit:maior est vt dicit aplus ad Heb. vij.ibi sine vlla autē contradictione:qō minus est,a maiore benedicitur.xxj.di.deniqꝫ. Tertio ex rerū gubernatione:qr sicut in ordine rerū spūalia regunt corporalia,⁊ corporalia grossiora per subtiliora reguntur:Sicut in ecclesia que optime ordinata est potestas temporalis per spūalez regitur:vt corpus per animum:qui ei preponitur.xxxviij.di.sedulo. Et sicut in vniuerso vnuz corpus per aliud gubernatur:⁊ corpus per spiritum:⁊ spūs inferior per superiorem:⁊ oīs spūs per deum : vnde Leo papa. Tunc est nā pax hominis:⁊ vera libertas:qñ ⁊ caro animo iudice regitur:⁊ animus deo preside gubernatur. Sic in ecclesia potestas temporalis per aliam temporalem:⁊ temporalis per spūalem:⁊ vna spūalis per aliam:⁊ oīs spūalis per vnam primam summi pontificis gubernatur:ad hec.xj.q.iij. cure extra de treu.⁊ pa.c.j.ij.q.vj.ad Romanam. Quod aūt spūalis potestas prehabeat temporalez:ita ꝙ super temporalia possit,⁊ ꝙ sub ea sint principes seculares ⁊ per consequens ij qui subsunt principibus:non solum quantum ad spūalia:sed etiam quantum ad tēporalia probatur multipliciter. Primo quidem qr cui committitur principale:intelligitur committi ⁊ accessorium:extra de reg.iur.accessorium.li. vj.extra de dona.inter vi.⁊ vxo.de prudentia:vbi de hoc legitur ⁊ no.in glo.bene dicit. Sed potestas spūalis est principalis:temporalit aūt est accessoria respectu ei⁹ quum sub ea ⁊ pp eam sit:vt supra probatū est. Ergo cui committitur spūalis.intelligitur committi ēt temporalis:vt piece.c.de prudentia. Petro aūt ⁊ successoribus eius commissa est a christo spūalis potestas,⁊ plene:vt supra sepe dictuz est: ergo ⁊ tēporalis:quia christus cuius papa vicarius est:extra de transla.quanto.suo modo vtrūqꝫ exercuit.x. di.qm. Item qui curam habet de fine:oportet ꝙ etiam de ijs que sunt ad finem:curam habebat. Sed spūalis potestas curam habet de fine hominis.qui est salus ⁊ beatitudo anime:ergo curam habebit de omnib⁹ ijs que ad hunc obtinendum conferre pñt : ⁊ de ijs que ipsius executionem impediunt. Inter hec autē sunt temporalia:quia eoꝝ bono vsu meremur eternum premium,⁊ abusu eternam penam.c.bo.xj.q.j. expedit.de pe.di.j.§.ex his olbus.versi. idem super Danielem. Quamobrem spūalis potestas etiam super temporalia potest inquantum ordinantur ad finem salutis. Et qr ad hoc sunt nobis data a deo: vt eis bene vtamur in ordine ad salutem:nec aliter appetenda ⁊ possidenda:⁊ dispēsanda sunt:ꝙ pp beatitudinem: Ideo spūalis potestas extendit se ad illa ſm id ad quod nobis data sunt:⁊ ſm quod a nobis habenda sunt. Vñ ad spūalem potestatem pertinet imperare bonum eorum vsum, ⁊ prohibere abusuz. Nam omnis causa ad puniendum peccatum ad ecclesiam pertinet:extra de iudi.nouit. Itē sicut christus est caput fidelium,⁊ ſm animas,⁊ ſm corpora. Ephe.j. Ipsum dedit caput supra oēm ecclesiam: ⁊ ad Col.j. Et ipse est caput corporis ecclesie.extra de sacra vnc.c.j.§.caput aūt. Ita ⁊ eius vicarius equaliter potestatem habet super corpora ⁊ super ea que corporali vite deseruiunt:cuiusmodi sunt exteriora bona ⁊ temporalia:in quantum ipsa vita corporalit ⁊ ad ipsam conferentia organice ad salutem adminiculantur. Nam ad actiones spūales vtitur corporeis membris.propter quod apostolus ait: quod ipsa corpora vestra templum sunt spūs sancti que habitat in nobis.j.Cor.iij.⁊.vj.cap.⁊.ij.Corinthio.vj.

Spūalez ptātē prestare tpāli pbatur.

Tpalis ptās quātū ad spiritualia ⁊ tpalia sub est spūali.

Tpalis potestas a spūali iudicatur.

Item spūalis potestas tpalem pōt iudicare rōne delicti. xxiij. q. v. administratores. xxiij. q. v. precepit: extra de iudi. nouit: & eam requirere pro defensione ecclesie. Potest ēt ab ea & ei subditis exigere auxiliū & subuentionem personarū & rerū pro cōi vtilitate ecclesie, ad hoc. xcvij. di. ecclesie. xxiij. q. viij. vt pridē. & q. iiij. sicut excellentiā. Ex his aūt sequit̄ q̄ ei subijciatur in tpalibus qr & ipsa temporalis potestas nō plus videtur posse in sibi subiectos: Item principes etiā seculares nedum subditi, de suis temporalibus decimas soluūt. no. ex̄ de ma. & obed. oēs principes. Item sm̄ ius diuinū nullus iuste possidet: si dei dominio a quo id hꝫ voluntarie non subdatur: & si eo non recte vtatur pp̄ quod infideles & peccatores: q se dei dominio subtrahunt: & temporalibus peruerse vtuntur: indigne ac iniuste ipsa temporalia possident: sm̄ ius diuinum: quicquid sit de iure humano: & sm̄ hoc verificat̄ illud Aug. q̄ Iure Diuino Oia Sunt Iustorum. xxiij. q. vij. c. j. ij. & iij. Non est autē subiectus deo: que non est subiectus ecclesiastice potestati. xxiiij. q. j. didicimus. Rectus quoqꝫ vsus temporalium est sm̄ ordinem ad finem quē spūalis potestas intendit: & ad quem dirigit: quare nullus iuste possidet aliquid temporale: nisi in eius possessione potestati spūali se subdat: hoc aūt nō est: nisi spūalis potestas ad ipsa temporalia se extendat. Recte propterea quidam docent q̄ spūalis potestas ad tēporalia se dupliciter extendit: vno modo quantum ad vsum proprie necessitatis. Dignum est enim vt qui spūalia seminat: metat carnalia. j. ad Cor. ix. xij. q. j. §. his ita respondet: extra de prescrip. cum ex officio. Alio modo quantum ad iudicium. qr quam de spūalibus iudicet: que superiora & potiora sunt: pōt etiam de temporalibus iudicare: vel mediate vel immediate: sicut superius dictum & expressum est. xj. q. j. quieūqꝫ litem. Quod autem potestas temporalis

Spūalis tplem instituit.

instituatur per spūalem: licet sit superius declaratū: tñ adhuc sic arguitur. Populus enim Israeliticus figurabat populum christianum: & que in illo populo contigebant: figura erant horum que sunt in populo christiano. j. Cor. j. In illo aūt populo electionē summi pontificis & regis non commisi deus populo: sed sibi reseruauit: sicut dicitur Deut. xvij. Eum constitues regē quem dn̄s deus tuus elegit. Unde ex spāli dei ordinatione instituti sunt iudices in populo illo: & postea reges. viij. q. j. licet. Quare in populo christiano ex spāli dei ordinatione debent reges institui. Hec aūt dei ordinatio declarabat̄ in veteri testamento per prophetas vel sacerdotes: a quibus vngebantur aliqui in reges: quare etiam in nouo testamento etiam declarari dꝫ per sacerdotes potestatem spūalem habentes: & sm̄ hoc spūalis potestas instituere dicitur temporalem: inquantum vice dei agit, & id quod ipse agit dicit̄ deus agere: qr qui per alium facit: per se facit: extra de prescrip. si diligēti. & de sen. ex. mulieres. in fi. vbi de hoc in glos. fi supra. Sed hmōi institutio principum in ecclesia iure diuino non excludit illam qui de iure humano est sed eam format & perficit: vt superius est dictū. Nā & in institutione pontificum que fit per superiorem pontificem: precepit quedam imperfecta institutio per ius electionis: de hoc legitur & no. lxiij. di. quanto. Quod aūt potestas temporalis per spūalem iudicet: preter supradicta sic ostēditur. Principes enim temporales de facili degenerant a bono regimine: & efficiuntur tyranni: quod patet in multis exemplis: tam apud Gentiles: qꝫ in populo Israelitico: & post christū in populo christiano: in quibus plures principes tyranni fuerunt: pauci aūt reges veraciter. Et huius ratio est: qr regi conceditur magna potestas: & qr non est nisi hominis virtuosi bene ferre bonas fortunas: ideo in eo cui tam magna potestas conceditur: perfecta virtus requiritur. Perfecta aūt virtus in paucis inuenitur. Et ideo pauci reges regaliter principantur. plures aūt ad tyrannidem declinant: & maxime pp̄ cupiditatis vitiū: que radix est oīum malorum sm̄ apostolum. j. ad Timo. vj. xlvij. di. bonorū. Hinc est q̄ dn̄s in populo Israel a principio non instituit regem cum plena potestate: sed iudicem & gubernatorem in eoꝝ custodiam: postea vero regem ad petitionem populi quasi indignatus concessit: quod patet per illud quod ait ad Samuelem. Non te abiecerunt: sed me: ne regnem super eos. j. Reg. viij. viij. q. j. audacter. Hec aūt facilis declinatio principum ad tyrannidem vergit in dispendiū salutis & ipsoꝝ principantium iniuste: & etiam subditoꝝ, qui dum tyrannice opprimuntur in ea que sunt saluti contraria decidunt. Deus aūt ecclesiam suam sic vult disponi & gubernari: sicut magis expedit saluti fidelium: sed principes seculares ad tyrannidem cito conuertibiles vt in pluribus vtile & necesse est: vt iudicentur per superiorem aliquam potestatem in ecclesia: cuius timore ab exercenda tyrannide retrahantur.

Ex dictis aūt & circa dicta possumus aliqua elicere: & aliqua notabiliter considerare circa potestates istas. Primo quidem considerandum est q̄ qr potestas tēporalis preexistit in spūali: sicut inferior virtus in superiori: & causatum in causa: vt dictum est. Ideo quecūqꝫ sunt sub potestate temporali: sunt etiam sub spūali: non aūt econtra, vt dictum est. Nā sub spūali sunt tam clerici q̄ laici. licet & clerici specialius: qr eoꝝ status est spiritualior: quum sint spāliter in sortem dn̄i electi. xxj. di. cleros. xij. q. j. clericus qui. Sub temporali autem sunt laici solum: nec ij quantum ad omnia: sed solum quoad temporalia. Clerici aūt a temporali potestate sunt liberi: quum sint ad spūalia deputati. extra de immu. eccle. non minus. c. j. & c. aduersus. xvj. q. j. placet. & c. generaliter. Et aliqua tñ causa & pp̄ aliquod temporale subijciuntur interdum principi seculari: sm̄ aliquem modum xvij di. nec licuit. xxiij. q. viij. §. ecce. Item oīa bona temporalia que subsunt potestati temporali: subsunt etiam spūali: non tñ eodē modo: qr temporali subsunt immediate spūali vero mediante temporali subsunt: quantum ad immediatam administrationem, & dispensationem. Spūali aūt quantum ad principalē ordinationem. Quedam vero temporalia subsunt spūali: que nō subsunt temporali: vt sunt illa que ad spūalia connexionem habent: vt ecclesiastica beneficia: siue consistent in decimis, primitijs: oblationibus fidelium: siue in his que donantur ecclesijs ex deuotione: siue in alijs que qualitercūqꝫ obueniant: aut acquiruntur ecclesijs: ad hec. j. q. iij. si quis obiecerit. c. saluator. c. peruenit: extra de iudi. quanto, extra de iure pa. consulit. & c. de iure: extra de penis, in quibusdam, extra de verb. signi. causa carpensis: extra lib. vj. de elec. generali. xvj. q. vij. decimas. x. q. j. in primis. viij. c. Item oēs actus qui conueniunt potestati tēporali: conueniunt etiam spūali: non tñ eodem modo: sed excellentius. Nam spūalis conueniunt sm̄ imperium: sm̄ nutum: sm̄ directionem: & immedia-

Tpalia oīa spūali subsunt potestati.

re. Temporali aũt conueniunt ſm vſum: ſm miniſterium ⁊ obſequium: ⁊ mediate. Sed ſpũali cõueniũt aliqui actus: qui non conueniunt tẽporali. ⁊ de quibus non debet nec poteſt ſine offenſa ſe intromittere temporalis: cuiuſmodi ſunt actus ſpũales ⁊ circa ſpũalia, extra de conſt. eccleſia: de re eccle. non alie. cũ laicis. xcvj. di. bene quidem: extra de elec. quiſquis extra de iudi. at ſi clerici. de foro compe. ſi diligenti. x. q. j. ſanctorum. cum ſi. Et hmõi ratio ſumitur ex ordine poteſtatum: q2 inferior poteſtas non debet ſibi vſurpare que ad ſuperiorem pertinent, extra de offi. le. quod tranſlationem: vnde ⁊ plures hunc ordinẽ peruertentes, ⁊ ea que non conueniunt proprio gradui: ⁊ officio: puniti leguntur: ſicut patet de Ozia rege incenſum offerente. ij. Para. ipo. xxvj. ibi. Nõ eſt tui officij Ozia: vt adoleas incenſum dño. Idem in Saule. j. Regũ. xiij. ⁊ xiiij. ⁊ j. ſtatimq3 orta eſt lepra in fronte eius. ij. q. vij. §. his ita. ij. Idẽ3 in Datan ⁊ Abiron vſurpantibus officium ſuũ3. Num. xvj. vij. q. j. x. eiuſq3 extra de elec. licet: ⁊ de pluribus alijs: vt beatus Dionyſius pulchre oſtendit in epiſtola ad Demophilum: vbi poſt exempla multa que ponit ad hoc q aliquis non d3 agere niſi ea que pertinent ad proprium officium: concludit. Quare non eſt fas ſicut ſancta eloquia dicunt: nec ea que iuſta ſunt: non ſm dignitatem exeque. oportet aũt vnumquẽq3 ſibi attendere: ⁊ non altiora ⁊ profundiora intendere deliberare aũt ea ſola que ſunt ſm dignitatem ipſi ordinata: huc uſq3 Dionyſius. Uerum tamen quia nonnulli principes temporales de quibuſdam ſe ſpiritualibus intromittunt: vt de collatione beneficiorum eccleſiaſticorum: vt Rex Francie in multis eccleſijs regni ſui: ant cuſtodia rerum eccleſiaſticarum: vt in cano. extra lib. vj. de elec. gñali. Ideo vt videatur quõ põt eis conuenire aut non: Sciendum q queſdam ſm ſe ſunt pure ſpũalia: ⁊ ad hec nullo modo ſe extendit poteſtas temporalis: cuiuſmodi ſunt abſolutio a peccatis in foro penitentie: conſecratio euchariſtie: ⁊ collatio aliorum ſacramentorum que ad preſbyteros non ad alios ſpectat. j. q. j. multi. de penitẽ. diſt. j. verbum: extra de peni. ⁊ re. noua. Quedam autem ſunt ſpũalia: non ſm ſe, ſed pp connexionem q̃3 hñt ad ſpũalia: ſicut eccleſiaſtica beneficia. j. q. iij. ſi quis obiecerit: ad hec aliquo modo poteſt ſe extendere poteſtas ſecularis: ⁊ aliquo modo non. Nam virtute propria non ſe extendit ad hoc: ſed in virtute virtutis ſpũalis ⁊ poteſtatis: que ſuperior eſt: poteſt ſe extẽdere inſtrumentaliter ⁊ miniſterialiter. Unde qñ princeps temporalis dicitur conferre beneficium eccleſiaſticum: ex collatione poteſtatis ſpũalis: talis collatio eſt a poteſtate ſpũali: ſicut ab habente authoritatem conferendi: a principe autem eſt: ſicut adminiculum exhibente in huius collatione: preſentando: vel exprimendo perſonam aptam vel dignã: ad hec faciunt ea que no. in ſumma. j. q. j. lxiij. di. Hadrianus ij. ⁊ c. ſeq. facit lib. vj. de elec. generali: extra de offi. le. dilectus: extra de his que fi. a prela. cum in apoſtolica. in fi. ⁊ vide quod no. xvj. q. viij. decimas. j. extra de deci. quamuis. Si autem talis collatio fiat a principe ſine conſenſu expreſſo ſpũalis poteſtatis: que in hoc habet authoritatem: nulla eſt ipſa collatio de iure vt eſt expreſſum. xvj. q. vij. laicis: ⁊ vide quod ibi no. nec ex conſuetudine quantumcũq3 longeua: poteſt hoc licitum ſibi eſſe: quinimmo quanto talis cõſuetudo diuturnior, tanto deteſtabilior: extra de ſim. cum in eccleſie. ⁊ c. non ſatis: vbi de hoc. Secus ſi d

Beneficiorum eccleſiaſticorũ collatio an ad tẽporalem ſpectet poteſtatem.

hoc haberet priuilegium: vt no. pre. c. laicis. Secundo conſiderandum eſt q quum dicitur poteſtas tẽporalis preexiſtere in illo apud quem eſt ſpũalis: nõ ita eſt intelligendum quaſi per duas poteſtates diuerſas ⁊ diſtinctas habeat: ſed quia per vnam ſuam poteſtatem ſuper ſpũalia ⁊ temporalia poteſt. Nam inferiora ſunt in ſuperioribus vnitiue: ⁊ quod in inferioribus diſtinguitur: in ſuperioribus vnitur. Dicitur tñ in ipſo eſſe duplex poteſtas pp reſpectum ad actus diuerſos: nam prout exercet actus ſpirituales ⁊ adminiſtrat ſpũalia: dicitur habere potentiam ſpiritualem: prout aũt dirigit: ⁊ conſulit: ⁊ imperat in tẽporalibus: dicitur habere poteſtatem temporalem. Sic ergo vna potentia rationis diſtinguitur per officia diuerſa in ſuperiorem ⁊ inferiorem: q2 ſm q intendit eternis proſpiciendis ⁊ conſulendis: dicitur ratio ſuperior: prout aũt intendit rebus temporalibus: dicit inferior: vt beatus Aug. Sic vna poteſtas habentis potentiam ſpũalem: dicitur temporalis ⁊ ſpũalis: ⁊ diſtinguitur circa officia: ⁊ dicitur inferior ⁊ ſuperior diuerſis reſpectibus: q2 tñ denominatio fit a digniori: ideo ſimpliciter dicitur hec poteſtas ſpũalis: ad hanc rõnem facit extra de ſacra vnc. c. j. §. quia vero. verſ. in vertice vero. Tertio conſiderandum eſt q licet ille qui habet poteſtatem ſpũalem, prehabeat in illa etiam temporalem: non tñ eſt ſuperfluum eſſe in eccleſia principem temporalem tm̃ poteſtatem habentem. Primo quidem pp modi agendi varietatem: q2 non eodem modo exercet iuriſdictionem temporalem princeps temporalis ⁊ ſpiritualis. vt dictum eſt: vnde pp diuerſos agendi modos: oportet eſſe diuerſitatem agentium. Secundo pp indecentiam ⁊ indignitatem. Indignum enim eſt: ⁊ indecens: vt illi agant opera viliora: quibus competunt digniora ⁊ potiora. Unde ſpũali poteſtati cui conuenit agere ſpũalia. xcvj. diſt. duo. indignum ⁊ indecens eſt, circa temporalium exercitium occupari. op. c. xvj. q. j. de preſentium: maxime ibi. omnimoda eſt enim illius habitus ⁊ iſtius officij diuerſitas: ⁊ nemo deo militans: ſm apoſtolum. ij. ad Timo. ij. implicat ſe negotijs ſecularibus. lxxxviij. diſt. conſequens: ⁊ per totum: extra ne cleri. vel mona. ſed nec procurationes: ⁊ per totum in rubro ⁊ in nigro. xxj. q. iij. credo: ⁊ per totum. xj. q. j. te quidem. Igitur congruum eſt eſſe aliquem inferiorem poteſtatem: q circa hmõi temporalia occupetur: hoc bene probat. j. ad Cor. vj. ⁊ xj. q. j. §. ex his ibi. ſecularia ergo iudicia ſi habueritis: contẽptibiles: id eſt laicos qui ſunt in eccleſia conſtituite: ⁊ in. c. te quidem. ibi. neq3 eni3 iudicem: neq3 cognitorem ſecularium negotiorum hodie te ordinare vult chriſtus: ne prefocatus hominum preſentibus curis non poſſis verbo dei vacare. hec vero opera que tibi minus congruere diximus: exhibeant ſibi inuicem vacantes laici: ⁊ te nemo occupet ab his ſtudijs per que ſalus hominibus datur. Tertio pp libertatem agendi: vt videlicet ſpũalis poteſtas liberior ſit ad vacandum ſpũalibus: dum non impeditur per adminiſtrationem temporalium: vt in pre. c. maxime in. c. te quidem. Non enim eſt homo vt deus: qui pp gubernationem inferiorum non impeditur a gubernatione ſuperiorum: nec econuerſo, immo in homine intentio circa vnu3 impedit intentionem circa aliud: q2 Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus: ⁊ du3 ad vtrũq3 feſtinat: neutrum bene peragit. xvj. q. j. preſbyteros: ibi. ſatis enim incongruum eſt: ſi quum vnũ ex his

Temporalis poteſtas eccleſie conducibil.

pro

p sui magnitudine diligenter quis non possit īplere
ad vtrūq; videtur idoneus:facit.lxxxix di.singula.
⁊ diuisus in duo:non habet sui plenariaʒ potestatē:
extra de cleri.conin.diuersis:vbi de hoc:⁊ apostolus.
j.ad Cor.vij.ibi.qui aūt cum vxore est: solicitus est
que sunt mundi quō placeat vxori:⁊ diuisus est: vt
pre.c.diuersis. Ut ergo spūalis potestas sine impe-
dimento intendat circa spūalia ⁊ diuina:expedit vt
sub ea sit alia potestas:que intendat circa tempora-
lia ⁊ humana. Quarto pp adiutorij necessitatem:
qr spūalis potestas non sufficit per seipsam,ad exer-
cendum omnia illa respectu quoꝝ hʒ potestatem: sʒ
indiget adiuuari:⁊ propter hoc oportuit esse quādā
inferiorem potestatem:que spūali ministraret in re-
gimine temporalium:vt ipsam adiuuaret in pluri-
bus que sola nō potest efficere:ipsamq; muniret atq;
tueretur:ad hoc.xcvj.dist.cum ad verum ventuʒ est.
ibi.⁊ pontifices pro cursu temporalium tantummo
do rerum imperialibus legibus vterentur,quaten⁹
spūalis actio a carnalibus distaret incursibus:⁊ deo
militās minime se negotijs secularib⁹ implicaret ⁊c.
Item Isid.de summo bono lib.iij. Principes secu-
li nonnunq; intra ecclesiam potestatis accepte cul-
mina tenent:vt per eandem potestatem disciplinam
ecclesiasticam muniant.Ceterum intra ecclesiam po
testates necessarie non essent:nisi vt quod non pre-
ualent sacerdotes efficere per doctrine sermonē,hoc
imperet potestas per discipline terrorem ⁊c. xxiij.q.
v.principes:⁊ vide quod ibi sequit. Quinto pp or
dinis bonitatem:sicut enim bonus ⁊ super bonus
deus:quamuis omnia per seipsum possit:dignitateʒ
communicat regiminis creaturis diuersis: vt bonū
ordinis in causando sicut ⁊ in essendo reluceat in re
bus ab ipso productis:sic etiam in ecclesia voluit es
se quandam inferiorem potestateʒ sub spūali : cui tē
poralium regimen communicetur:ac per hoc inue-
niatur in ecclesia bonum ordinis:quantum ad regi
minis potestatem:hec ratio probatur. lxxxviij. dist.
decreuit.lxxxix.dist.ad hoc.ad hanc mām optime fa
cit Exod.xviij.ibi.At ille.s.Jetro cogatus Moysi,
non bonam inquit rem facis:stulto labore consume
ris : ⁊ tu ⁊ populus iste qui tecum est : vltra vires
tuas est negotium:solus illud non poteris sustinere:
sed audi verba mea atq; 9silia:⁊ dñs erit tecū. Esto
tu populo in his que ad deum pertinent.vt referas q
dicūr ad eum.⁊ j. Prouide de omni plebe viros po-
tentes ⁊ timentes deum: in quibus deum sit veri-
tas:⁊ qui oderint auariciam:⁊ constitue ex eis tri-
bunos:⁊ centuriones,⁊ quinquagenarios ⁊ deca-
nos,q ui iudicent populum omni tempore ⁊c.

Ex his aūt rationibus per quas ostensum est q
non superfluit potestas principium temporaliuʒ in
ecclesia:licet spūalis potestas prehabeat temporalē:
concludi potest:q spūalis temporalem iurisdictionē
q hʒ:non dʒ exercere immediate:loquendo regula-
Tpalia an sint a spūalibus admini- stranda.
riter ⁊ cōiter.Hoc enim requirit ei⁹ modus agendi:
qui est fm imperium ⁊ directionem:non aūt fm im
mediatam executionem.Hoc enim requirit eius di
gnitas.cui non conuenit inferioribus actionibus in
tendere.Hoc etiam requirit eius libertas circa spūa
les actus:cui expedit administratione rerum tempo
ralium non implicari ⁊ impediri.vt. ē.proximo. §.
versi.ij.victum est.Hoc etiā requirit operandi com-
moditas:que prouenit ex eo q per potestatem tem-
poralem adiuuatur ⁊ munitur. Hoc etiam requirit
ordo potestatum:que tolleretur si spiritualis po-
testas exerceret immediate iurisdictionem tempo-
ralem:vt hec.versi.proximo sunt probata . Licet au
tem regulariter ⁊ cōiter non debeat spūalis potestas
iurisdictionem temporalem exercere:certis tamen
causis inspectis ⁊ in aliquibus casibus potest imme
diate se de temporalibus intromittere. sicut ⁊ ipse
deus:licet de cōi lege agat in rebus medianibus se
cundis causis:tn̄ de lege spāli aliqn̄ agit preter ordi
nem secundarium causarum:hec probantur extra d
iudic.nouit.§.non enim intendimus extra qui fi.
sint legi.lator.§.si vero.⁊.c.causam que.ij.§. nos at-
tendentes.⁊.c.per venerabilem.§.rōnibus.xcvj.di.
cum ad veruʒ ⁊.c.duo sunt.xj.q.j.peruenit,in fi.Ca-
sus de quibus se ecclesia de temporalibus intromit
tit:no.extra de fo.compe. licet:⁊ plures posui. ē. in
principio istius operis:vbi de hoc latius disputaui
in.xxxvij.c.post tria fol.versi dicendum est igitur.⁊
j.c.versi.de quibus. Quod aūt possint in casibus ⁊
ex causa habentes potestatem spūaleʒ intromittere
se de temporalibus: regulariter aūt ⁊ indifferenter
hec non debeant facere:ex ver bis apostoli.j.ad Cor.
vj.potest accipi vbi loquens contra illos qui iudicia
constituebant apud infideles.dicit. An nescitis qm̄
sancti de hoc mundo iudicabunt ? hunc mundum
vocans homines malos : quos boni iudicabunt ⁊
comparatione vite ⁊ potestate:vt glo.dicit:sicut viri
Niniuite:⁊ regina Saba iudeos: comparatione vi
te:vt dicit glo.Mat.xij.⁊.Luc xj. Et subdit aposto
lus Etsi in vobis:adest per vos:iudicabitur mun-
dus:indigni estis qui de minimis iudicetis?q.d.vt
glo.supplet:⁊ vere de his potestis iudicare. Nes.itis
qm̄ angelos iudicabitis?i malos ⁊ apostatas:quan
to magis secularia?sic adaptat illa verba Innocen.
iij.extra qui.fi.sint leg.per venerabilem.§.rōnibus.
in fi.idest de rebus secularibus, ⁊ sequitur. Secula-
ria igitur iudicia si habueritis: contemptibiles que
sunt in ecclesia constituite illos ad iudicanduʒ. Hoc
aūt dicit apostolus ironice contra illos qui eligebāt
iudices fi.deles:sed contemptibiles:idest indiscretos
⁊ viles:⁊ huic expositioni consonat quod sequitur.
Ad verecundiam vestram dico ⁊c. Uel aliter secūdū
glo qr dixerat apostolus eos pone de his minimis
iudicare:determinat qui ad hmōi negotia definien-
da sunt constituendi. i.contemptibiles que sunt in
eccl.sia. Maiores enim spualibus intendere dicūt.
Contemptibiles ergo consti tuite : idest aliquos sa-
pientes:qui tamē sunt minoris meriti. Apostoli.n.
predicando circumeuntes:talibus non vacabant v er
go terrenas causas examinent:qui exteriorum rerū
sapientiam perceperunt:qui aūt spūalibus bonis di
tati sunt:terrenis non debent negotijs implicari:vt
duʒ non coguntur terre bona disponere: valeant bo
nis superioribus deseruire:sic hoc etiā videtur Gra-
tianus intelligere.xj.q.j.§.ex his oībus:vbi ponitur
ista authoritas apostolice exponitur:⁊ beatus Ber.
j.li.de cōsideratione pertractans hoc verbum apo
stoli.Contemptibiles constituite ad iudicanduʒ: in
format Eugenium papam,vt non se implicet nego
tijs temporalibus nisi ex causa:sic dicens. Itaq; fm
apostolum:indigne tibi vsurpas tu apostolicus offi
cium vile:gradum contemptibilium: Unde ⁊ apo-
stolus epm instruens. Nemo(inquit)militans deo
implicat se negotijs secularibus ⁊ paulo inferius
adiungit Bern. Ubi aliqn̄ aliquis apostoloꝝ iudex
sedit hoium:aut diuisor terminoꝝ: aut distributor
terrarum?Christus ait Luc xij. Quis me constituit

iudicem inter vos? vbi Ambro. sic ait. Bene ergo terrena declinat: que propter diuina descēderat, nec iudex dignatur esse litium: ⁊ arbiter facultatum viuorum: habens mortuorum iudicium arbitrium meritorum. Non ergo quid petas: sed a quo postules, intuendum est: nec maioribus intento animo putes minoribus obsterpendum. vnde non immerito refutatur hic frater qui dispensatorem celestium gestiebat corruptibilibus occupare. Non ergo transgrediaris terminos quos posuerunt patres tui. Et post ait Bern. Mihi vero non videtur bonus estimator rerum: qui indignum putat apostolis seu apostolicis viris: non iudicare de talibus, quibus datum est iudicium in maiora. Quidni contemnant iudicare de terrenis possessiunculis hominum: qui in celestibus ⁊ angelos iudicabunt? Ergo in criminibus: nō in possessionibus potestas vestra: pp̄ illa siquidem ⁊ non propter has: claues accepistis regni celorum: preuaricatores vtique exclusuri: non possessores: vt sciatis: ait Mat. ix. Mar. ij. ⁊ Luce. v. q2 filius hominis habet potestatē in terra dimittendi peccata ⁊c. Quenam tibi videtur maior dignitas ⁊ potestas: dimittendi peccata: an predia diuidendi? Sed non est comparatio: habent hec infima ⁊ terrena iudices suos reges ⁊ principes terre. Quid fines alienos inuadinis? Quid falcem vestram in alienam messem extenditis. vj. q. iij. c. j. Nō q2 indigni vos sed q2 indignum vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis. Deniq3 vbi necessitas exigit: audi quid censeat apostolus. j. ad Cor. vj. Si enim in vobis iudicabit hic mundus: indigni estis qui de minimis iudiceris. Sed aliud est incidenter excurrere in ista, causa quidem vrgente: aliud, vltra incumbere istis tanq3 magis dignis tali ⁊ talium intentione rebus. hucusq3 Bern. Patet ergo ex his verbis: q spūalis potestas non debet indifferenter iurisdictionem tēporalē exercere: tn̄ potest ⁊ dz causis necessariis exigentibus immediate se de temporalibus intromittere: vt superius est probatum: ⁊ s̄m hanc distinctionem saluatur contrarietas aliqua, que in predictis

De quib⁹ tp̄alibus papa se intromittat

verbis Bern. esse videtur. De quibus aūt temporalibus: ⁊ qn̄ intromittere se valeat immediate spiritualis potestas: sic doctores determinant. Nā ad spūalem potestatem spectat intromittere se de illis temporalibus: que sunt spūalibus aliquo modo annexa. Ideo intromittit se de decimis exigendis recipiendis ⁊ dispensandis. x. q. j. per. viij. prima. ca. extra de deci. per totum. xij. q. ij. vobis. ⁊ c. vulteranei cum si. Intromittit se de dotibus que annexe sunt matrimonio quod est sacramentum: ⁊ de hereditatibus que sunt annexe natis de legitimo toro: extra de do. inter vi. ⁊ vxo. de prudentia: extra qui fi. sunt legi. c. j. ⁊ ij. ⁊ c. perlatum: cum si. Item q2 vt dictum est ex authoritate. Bern. Potestas iudicis spūalis principaliter est in criminibus: que sunt spūalia mala. Ideo de questionibus temporalium que deferuntur cum denunciatione criminis potest se intromittere: quum ad eam pertineat quemlibet christianum corripere de peccato: extra de iudi. nouit. Adhuc spectat ad ipsum intromittere se de temporalibus: quū litigium temporalium contrariatur paci: que est spirituale vinculum. Ephe. iiij. q2 est charitatis effect⁹: ⁊ quum pacis federa sunt iuramento confirmata: q2 fractio iuramenti crimen est de quo ad spūalem iudicem pertinet iudicare: de his in pre. c. nouit. ⁊. xc. di. quasi per totum. ⁊. xxiij. q. iij. illi qui extra de treu. ⁊ pa. c. xxij. q. v. quasi per totum. Item intromittit se de temporalibus: pp̄ defectum dn̄i temporalis: ex. q̄ de fo. compe. licet. Item propter negligentiam seu malitiam principis non seruantis iustitiam: ⁊ abutentis potestate sibi concessa: ⁊ non facientis quod facere tenetur in obsequium spūalis potestatis: ⁊ pp̄ commune bonum: ad hoc extra lib. vj. de sup. ne pre. grandi. ⁊. xv. q. vj. item alius. Item intromittit se d̄ temporalibus: quum appellatur ad ipsam: precipue vbi est consuetudo q̄3 tolerat secularis princeps: ⁊ ab ecclesiastico iudice approbat: extra de ap. si duobus. Intromittit se de temporalibus que donata sunt ecclesie a principibus vel alijs fidelibus. lxiij. di. ego lodoicus: extra de deci. dudum. x. q. j. c. j. ij. iij. cum si. adde quod scripsi. s. in. xxxvij. c. versi primus respiciat. §. prece. versi. tertio. Quarto considerandum est q quum ex dictis appareat q sub christi vicario ⁊ Petri successore tam q̄3 sub potestate causali ac summa, continetur potestas inferior pontificum: ⁊ potestas temporalis principum: tn̄ diuersimode comparatur ad ipsum vtraq3 potestas. Nam potestas pontificum ad ipsum comparatur sicut causatum ad illud in quo est perfectio s̄m eandem rationem: non tamē totaliter: sed in parte. potestas enim que est in summo pontifice: deriuatur ad alios pontifices s̄m eandem rōnem ⁊ s̄m eundem modū agendi: non tn̄ s̄m suā plenitudinē: sed s̄m partem: ad hoc extra de vsu pal. ad honorem. Potestas aūt secularium principum comparatur ad ipsum: sicut causatum in quo est perfectio cause efficientis: ⁊ s̄m aliam rōnem. Nā in principibus secularibus est solum temporalis potestas: ⁊ est in eis s̄m aliam rationem: ⁊ s̄m alium agendi modum: q̄3 sit in summo pontifice. c. ad hoc. cvj. dist. cum ad verum. ⁊. c. duo. Quinto considerandum est q summus pontifex non solum iure diuino s3 ēt iure humano h3 potestatem temporalem. s. ex concessione a Constantino facta: qui monarchiam tenebat imperij. xcvj. di. Constantinus. Si queratur quid operatur hoc ius humanum super diuinum: dici potest vno modo q hoc ius humanum est iuris diuini manifestatio. c. xxiij. q. v. c. remittuntur. §. hinc notandum. ibi. de dn̄e: hoc est datā sibi prouintia egyptum ⁊ ethiopiam. Vel ad ius diuinum confirmatio: ⁊ eius imitatio: ⁊ veneratio: hec enim Constantini concessio: fuit subiectionis ⁊ venerationis ostensio ad spūalem potestatem. Et in eo q Constantinus beato Syluestro eiusq3 successoribus regnum terrenum ⁊ imperialia insignia ⁊ officia concessit: non authoritatem contulit: sed reuerentiam impendit: ⁊ regnum terrenum subiectum esse debere monstrauit. xcvj. dist. si imperator: quod non dubium est dei prouidentia esse factum: in cuius manu est cor regum. Prouer. xxj. in princi. vt pontificalis apex nō vilesceret: s3 in ampliori honore haberetur: dūcerneret tante dignitatis insignijs prefulgere: vt pre. c. Constātinus: vltra mediū. ibi. vt ⁊ pontificalis apex non vilescat: sed magis q̄3 terreni nostri imperij dignitas gloria ⁊ potentia decoretur. ⁊. c. ad hoc lxxx. dist. ep̄. non in castellis. ibi. Nec vilescat nomen ep̄i: sed ad honorabilem titulum: ⁊ extra de priuile. c. j. Vel potest dici q ista concessio fuit quedam cooperatio siue ministerium ad hoc q potestatem quam christi vicarius habebat iure diuino posset liberius exercere de facto: quod propter tyrannorum persecutionem ante Constantini tempora non ita poterat, vn̄ ⁊ nunc seculares principes tueri debent ecclesias ⁊ eccle-

Jus humanū qd vltra diuinū faciat

siarum

siarum prelatos. vt libere valeant exercere que saluti fidelium expediunt: ⁊ iure suo vti sine impedimento ad hoc. xcvj. distin. boni principis. xxiij. quest. v. principes. ⁊ c. administratores. Et maxime imperator. lxiij. distinc. tibi domino. extra in clemen. de iureiuran. roman. principes. §. ego henricus. Potest etiã dici q ex huiusmodi concessione potest summus pontifex magis immediate se de temporalibus intromittere. quod ex eo patet: quia quum vacat imperium: exercere potest immediate iurisditionem temporalem. extra de for. compe. licet. Et sic aliter exercet iurisditionem temporalem: vt habet eam iure diuino: ⁊ aliter, vt habet eam ex iure humano. vnde in ipso magis distinguitur temporalis potestas a spirituali: prout temporalis conuenit ei ex iure diuino: q̃ vt cõuenit ei ex iure humano. quia secundum quod cõuenit ei ex iure diuino: habet eam vnitiue in ipsa spirituali contentam. vt autem conuenit ei ex iure humano. habet eam distinctiue ab ipsa spirituali potestate diuisam atq distinctam. verũtamen etiam prout habet eam iure humano: exercet eam per ministerium aliorum: vt spiritualibus actibus liberius valeat insistere: qui sunt ei magis cõuenientes ⁊ proprij. extra ne cleri. vel mo. epis. lib. vj. xcvj di. duo. Adde hic qd scripsi. s. in proximo. lv. c. in fi. Sexto considerandum est q sicut spiritualis potestas prehabet temporalem excellenter: sic temporalis potestas, que est intra ecclesiam, participat aliquid spiritualis potestatis, non tamen q spirituales actus exercere valeat: sed inquantum spirituali obsequitur: ⁊ ministrat: ⁊ actus quos exercet, ad finem spiritualis ordinat: si recte vtitur sua potestate. qz ipsa temporalia que disponere habet, sunt propter spiritualia. abutitur enim tẽporalibus: qui non eos ordinat ad spiritualia. Nam sicut cognitio sensibilium deseruit cognitioni intelligibilium: ⁊ ordinatur ad eam: Ita vsus temporaliũ deseruire debet vite spirituali: ⁊ ad illã ordinari. Unde licet finis proximus temporalis potestatis sit alius a fine spiritualis: tamen finis vltimus idem est. s. beatitudo supernaturalis: de quo immediate curam habet spiritualis potestas. ⁊ ideo temporalis potestas si recta sit: dicitur aliquo modo spiritualis. dicitur tamen ⁊ denominatur simpliciter temporalis a fine proximo: sicut effectus denominatur a causa proxima magis q̃ a remota. Hinc est q regibus adhibetur vnctio: que spiritualitatem designat. extra de sacra vnc. c. vnico.

Regis vnctio.

Quod autem reges non vnguntur in capite: sicut pontifices: sed vnguntur in brachio: designat q eorum potestas non est principaliter spiritualis: sz per ministerium, ⁊ obsequium: qz per brachium operamur. vt pre. c. vnico. de sacra vnc. Adhuc alio modo potestas principum secularium in ecclesia potest dici spiritualis: videlicet secundum vitaz. Sicut eniz pontifices debent esse spirituales secundum vitam: sic ⁊ principes temporales in ecclesia. maior tñ perfectio ⁊ vita spiritualitas requiritur in pontificibus, q̃ in principibus: qz maior ⁊ perfectior est eorũ dignitas. xcvj. dist. duo sunt. Et maior in dignitate, maior erit in vita ⁊ perfectione j. q. j. vilissimus. iiij. di. deniq. Unde vtriq vnguntur. sed pontifices in capite ⁊ manibus. vt pre. c. vnico de sacra vnc. qz in eis debet esse perfectio contemplatiue ⁊ actiue vite. xxxvj. distin. si quis. extra de tenuun. nisi. §. ne putes. principes autez in brachio. qz in actiua se debent precipue exercere. Nam cum Martha ministrant. Luc. x. extra de regula. c. licet. ad fi. versi. nec legitur. ⁊ cum Maria fecundi bonis actionibus esse debent. vt pre. §. ne putes. ⁊ pre c. licet. ver. ad quod vtiq. ⁊ quidem de perfecta vita que debet esse in põtificibus non hic dico. De hoc abunde in pastorali suo beatus Greg. etiam in libro moralium. ⁊ Ber. ad Eugeniũ in lib. de consideratione. ac alij plures doctores in operibus suis tractant. ⁊ Gratianus plenissime a. xxv. di. vsq ad. l. in quibus distinctionibus tractat de. xiij. c. apostolice regule. que ponit Paulus ad Timo. j. epistola. ca. iij. ⁊ ad Titum. c. j.

Que sunt necessaria in regibus ad bene regendum. Que pericula proueniunt pro malo regimine. Cap. 57.

Sed de perfecta vita secularium principum ⁊ precipue regum qui sunt superiores ⁊ precellentes. j. Pe. ij. extra de ma. ⁊ obe. solite. ibi. siue regi quasi precellenti. aliqua pauca ex maiorum doctrina ponẽda sunt. vt ex eis magis appareat quomodo eorum potestas debet esse spiritualis: ⁊ ad finem spiritualem ordinari. licet enim. s. xliij. c. aliqua dixeriz circa hoc tamen aliquid amplius est addendum. Est ergo primo tenendum q secularis potestas vt digna sit regis nomine recte agere debet. Prauus eniz rex non vere potest dici rex. sicut falsus denarius non est denarius. de hoc sunt plures concor. xlv. dist. vera iustitia. Unde Isido. ix. lib. etymo. ait. Rex a regendo dicitur. non autem regit qui non corrigit se ⁊ alios. Recte igitur faciendo, regis nomen tenetur. Peccãdo autem amittitur. vnde ⁊ apud antiquos tale erat prouerbium. Rex eris, si recte facias. si non facias non eris. Sic etiam beata Katherina dixit Maxentio. Si annuo te rexeris: rex eris ad hoc. xxi. di. cleros ibi. sicut rex a regendo. ij. q. j. scelus. perditur enim nomen dignitatis propter delictum. legitur ⁊ no. extra de pur. c. j. Subdit autem Isid. q regie virtutes precipue due sunt. scilicet Iustitia, ⁊ Pietas. de his satis dixi. s. xlij. c. in. j. parte istius operis. Plus autez in regibus laudatur Pietas. nam Iustitia per se seuera est. sed vera iustitia compassionem habet. xlv. distinct. vera ⁊ falsa misericordia inuenitur. xxiij. quest. iiij. est iniusta. In his autem addenda est Prudentia sine qua iustitia ⁊ pietas recte non valent exerceri. nec multitudo subiecta vtiliter gubernari. De his autem tribus que necessaria sunt regibus, plene. s. disserui. xlj. ca. que hic repetenda non sunt. Debent quoque reges fide ⁊ deuotione deo subdi: vt alios sibi subdere valeant. Digne debent deo mente adherere: vt firmiter possint regni gubernacula possidere. ad hec. xcvj. di. in scripturis. ⁊ c. si imperator. ⁊ xcvij. di. ecclesie. xxiij. q. v. res ecclesie aliter. C. de sum. tri. epistola inter claras. Debent non proprium commodũ aut gloriam tyrannice querere: sed bonum commune sibi subiecte multitudinis regaliter intendere: atque procurare. bonam scilicet ⁊ virtuosam vitam: ⁊ que ad ipsam adminiculantur. ad hoc. viij. quest. j. sunt in ecclesijs. xxiij. quest. viij. vt pridem. Debent ecclesias ⁊ ecclesiarum prelatos revereri, ⁊ honorare, munire, ⁊ defensare. xcvj. distinctio. boni. cap. duo. xxiij. questio. v. principes. Honor enim exhibitus christi ministro, christo exhibetur. ipso dicente Matth. x. ⁊ simile Luce. x. Qui vos recipit me reci-

Rex malus nõ vere rex est.

Iustitia Pietas ⁊ Prudẽtia.

Hec diligẽter obseruẽt qui imperant.

pit.xxj.dist.in nouo.xciij.dist.ille proculdubio.vj.q.j.
sacerdotes.viij.q.j.qui vos spernit. Debent erga di=
uini cultus ampliationem ⁊ augmentum studium
impendere.vt pre.c.bo͂hi.⁊.c.constantinus. Debent
aduersarios christi ⁊ ecclesie impugnare.xxiij.q.v.de
liguribus.c.duobus.c.seq.⁊.xcvij.di.ecclesie. Debe͂t
iusta precipere:⁊ illicita prohibere.malos coercere ⁊
punire.vt boni inter malos quiete viuant.xxiij.q.v.
regum.⁊.c.rex debet.dist.iiij. facte sunt.in prohemio
decre.rex pacificus. Debent iustum bellum indicere:
ab iniusto cauere.xxiij.q.ij.iustum. Debent predam
eque ⁊ iuste diuidere.xxiij.q.v.dicat. Debent fidelita
tem quam sibi seruare desiderant, subditis obserua=
re.xxij.q.v.de forma.xcv di.esto. Debent inter subdi
tos humiliter se habere. Eccl.xxxij. Rectorem te po
suerunt:noli extolli:sed esto in illis quasi vnus ex ip=
sis. Item rex faciat se timeri. Eccl.vij. Noli querere
fieri iudex:nisi valeas virtute interrumpere iniquita
tes. Prouerb.xx. Rex qui sedet in solio iudicij:dissi=
pat omne malum intuitu suo. Sed magis velit ama
ri q͂ timeri.qr ſm Senecam. Nobilis est natura ho
minis.facilius ducitur, q͂ trahatur. Debet tribulatos
consolari. Iob.xxix. Quum sederem quasi rex circu͂
dante exercitu : eram tamen merentium consolator.
Debet susurrones ⁊ bilingues contemnere . ⁊ viles
non exaltare.vnde Aristo.Alexandro. Consultor p=
cerum,seruos contemne bilingues. Et nequa͂:ne qs
humiles natura iacere Precipit,exalta. Item rex de=
bet sequi consilium seniorum:non iuniorum:blande
regendo ⁊ dulciter:⁊ non dure ⁊ tyrannice : ne pdat
regnum.vt Roboam filius Salomon qui de consi=
lio iuniorum dixit populo israel. Minimus digitus
meus grossior est dorso patris mei.⁊ nunc pater me⁹
posuit super vos iugum graue. ego autem addam su
per iugum vestrum.pater meus cecidit vos flagellis
ego autem cedam vos scorpionibus.pp quod.x.tri=
bus recesseru͂t ab eo.iij.Reg.xij.vij.q.j.deniqz. Iuue
nes enim co͂iter sensu non pollent . idcoqz non sunt
in consiliarios assumendi. Phus . Nemo iuuenes
duces eligit:eo φ certum est eos sapiam non habere.
e.ad hoc.j.q.j.estote.xxiiij.di.qn̄. Debent per affabili
tatem ⁊ beneficia procurare vt diligantur:⁊ p iustas
vindictas non proprie iniurie sed legis dei , studera
vt timeantur.xxiij.q.v. rex debet. Et vt magis ap=
pareat de officio regum:⁊ de vita virtuosa, que ipsis
congruit:producenda sunt in medium aliqua testi=
monia. In primis ergo considerandum est id quod

In regis electione qd obseruandum.

deuteronomij dn̄s ordinauit.xvij.c.circa reges. Pri
mo enim quantum ad moduz eligendi,statuit, vt in
electione regis spectaret dei iudicium. Et vt non fie
ret rex alterius gentis.quod ⁊ nunc in eccl̄ia seruan=
dum est.vt videlicet in institutione regum illorum iudi
cium interueniat:qui vicem dei tenent in terris. No͂
tn̄ ipsa tollit electio pplo qui habet imperatorem eli=
gere.xciij.di.legimus.vel alio:um qui hoc habent de
consuetudine.ex̄ de elec. venerabilem. Nec requirit
iudicium pape specialiter.sed sufficit φ tacite in eum
consentiat,qui dignus est ad regendum:⁊ obediens
matri sue eccl̄ie.c.lxiij.di. cum hadrianus secundus.
xcvj.di.quis dubitet. Et vt non fiat rex alterius gen
tis.qr non dz assumi aliquis in regez:q no͂ sit fidelis
⁊ de ge͂te christiana.c.bo.xcvj.di si imperator catho
lic⁹ est,q d.debet esse. Qr inter fideles ⁊ infideles ma
gna dz esse distinctio.ix.q.iij.c.j.ver. nec impetere. ⁊

Blasphemus qs.

q.v.canonica.ibi.qn̄ sunt eorum gentis. Item text⁹ est
(quod est nimis absurdum) vt blasphemus christi in
christianos vim prātis exerceat. ex̄ de iude. cum sit.
Blasphemus autem est non solum iudeus:sed quili
bet infidelis qui ignorat christum: ⁊ eum non colit.
Et nulli pagano licitum est super christianos aliqd
offm̄ exercere.vt pre.c.cum sit.⁊.liiij.di.nulla. Scdo
vero circa reges institutos ordinauit qualiter se hre
debeant quantum ad seipsos.vt.s.non multiplicare͂t
currus ⁊ equos:neqz vxores:neqz imme͂sas diuitias
qr ex cupiditate hoium principes ad tyrannide͂ de=
clinant:⁊ iustitiam derelinquunt: qr Cito Violatur
Auro Iustitia.xj.q.iij.pauper. Quod non sic est acci
piendum:quasi nullatenus debeat hmo͂i apparatib⁹
⁊ diuitijs abundare. Sed qr non debeat ex cupidita
te,aut inordinato appetitu,horum affluentiam am=
bire.c.xlvij.di.sicut.xxxiij.q.v.ſm. Quantum tn̄ reg
rit status regie dignitatis,⁊ co͂e bonum:potest horu͂
exteriorum bonorum copiam procurare ⁊ habere.c.
ad hoc.xlij.di.non cogantur.⁊ reges mollibus. Mat.
xj.vestiunt.xxj.q.j.c.j.in fi qr diuites cum iustitia ⁊
bonis operibus non abijcit grangrense concilium .
xxx.di.hec scripsimus . ⁊ facit ad hoc quod legitur ⁊
no.ex̄ de preben.de multa.§.fi.⁊ in glo.est ergo argu=
me͂tum. Tertio instituit qualiter se deberet habere
ad deum.vt.s.sepe legeret: ⁊ cogitaret de lege dei : vt
sic semper esset in dei timore ⁊ reuerentia.vnde dicit
in pre.c.Deut.xvij. Postqz autem sederit in solio re

Rex lrarū sacrarum sit studiosus.

gni sui:describet sibi deuteronomium legis huius in
volumine, accipiens a sacerdotibus leuitice tribus:
⁊ habebit secum:leget qz illud oibus diebus vite sue.
vt discat timere dn̄m deum suum: ⁊ custodire verba
⁊ cerimonias eius:que lege precepta sunt.neqz eleue
tur cor eius in superbiam super fratres suos. neque
declinet in partem dexteram vel sinistram: vt longo
tpe regnet ipse ⁊ filij eius super israel. Est enim scie͂
dum φ qr bona vita multitudinis,quam rex inten=
dere dz,ordinata est ad finem que est beatitudo cele
stis:adeo ad offm̄ regis pertinet sic bonam vita͂ mul
titudinis procurare,sicut conuenit ad celestem beati
tudinem consequendam.vt.s. ea precipiat q̄ ad cele=
stem patriam ducunt : ⁊ eorum contraria ſm qd̄ fuerit
possibile interdicat.ad hoc.xxiij.q.iiij.qn̄ vult. ver.⁊
paulopost nabuchodonosor rex ⁊c.⁊.c.non inuenit.
xj.q.iij.imperatores.ibi.nam inter hoies penas luit:
⁊ apud deum frontez no͂ habebit:qui hoc facere no=
luit quod ei per cor regis ipsa veritas iussit. Que au͂t
sit ad veram beatitudinez via, ⁊ que sint impedime͂
ta ipsius,ex lege diuina cognoscitur : cuius doctrina
pertinet ad offm̄ sacerdotum.qr labia sacerdotis cu
stodiunt sciam:⁊ legem requirunt de ore eius.s.sub=
din.qr angelus dn̄i exercituu͂ est. Malach.ij.⁊.xliij.
di.sit rector. Et ideo pcepit dn̄s vt rex legem sibi de=
scriberet.⁊ exemplar acciperet a sacerdotibus:⁊ illaz
legeret oibus diebus vite sue:vt discat timere deum:
⁊ custodire precepta ipsius. vnde multum conuenit
regibus crebro sanctas scripturas legere vel audire:
vt per exercitium lectionis scientie regendi populuz
inueniat margaritam.extra de renun. post tra͂slatio=
nem.§.ceterum.vnde Sozomenus lib. j. in historia
tripertita dicit in laudem Theodosij imperatoris .
Aiunt te per diem exerceri armis:⁊ subiectorum ne=
gotia disceptare: iudicare simul ⁊ agere . Noctibus
vero libris intendere.⁊ de hoc.d.xlij.c.dixi in prima
ista parte istius operis . Rex enim insipiens perdet
populum suum. Eccl.x. Et ex hoc sequit φ leges qs
rex instituit no͂ debent a doctrina legis diuine discor
dare : sed ei consonare : ac sacris canonibus subijci.

Nam sicut ptās subijcitur potestati: sic leges legibus debent esse subiecte.x.di.c.j.& per totum.extra de priuile.super specula.in prin.ibi.famulatum. & extra de no.op.nun.c.j. Quarto instituit qualiter rex deberet se habere ad subditos suos.s. vt non superbe eos contemneret & opprimeret: nec etiam a iustitia declinaret.xxiij.q.v.regum. De bonis autem conditionibus christianorum regum.beatus Aug.v.li. de ciui. dei.c.xxiiij.sic ait. Christianos imperatores & reges felices dicimus: si iuste imperant.si inter linguas. xj. q.iij.in cunctis.& c.inter verba.sublimiter honorantium, & obsequia nimis humiliter salutantium, non extolluntur.si se esse homines mortales.ps. lxxxviij. Quis est homo qui viuet: & non videbit mortem? meminerint.Si suam ad dei cultum maxime dilatandum & maiestati sue famulandum curam indefessaz adhibent.si deum timent: diligunt: & colunt. si plus amant illud regnum, vbi non timent habere consortes.si tardius vindicant.facile ignoscunt.Si eandez vindictam pro necessitate regende tuēdeqz reipublice, non pro saturandis inimicitiarum odijs exercēt. si eandem veniam non ad impunitatem iniquitatis. xxiij.q.iiij.est iniusta. sed ad spem correctionis indulgent.Si quod aspere coguntur quandoqz decernere misericordie lenitate & beneficiorum largitate cōpensant.Si luxuria tanto est eis castigatior, quanto posset esse liberior.ij.q.j.scelus.xj.q.iij.pcipua.& c.in corporis.Si malunt cupiditatibus prauis q̄z quibuslibet gentibus imperare. Constantinus imperator. Quid iuuat barbaras nationes vicisse: si a crudelitate vincamur? Et si hec omnia faciunt: non pp ardorem inanis glorie sed propter charitatem felicitatis eterne.si pro suis peccatis humilitatis & miserationis & orationis sacrificium deo suo vero immolare non negligant. Tales christianos imperatores & reges dicimus esse felices, interim spe: postea re ipsa futuros. Cyprianus etiam in li.de.xij.abusionibus ait q̄ vnus abusionis gradus est. Rex iniquus: qui quiz iniquorum rector esse debuerit: in semetipso nominis sui dignitatem non custodit. Nomen enim regis intellectualiter hoc retinet vt in subiectis omnibus rectoris officium procuret. Sed qualiter alios corrigere poterit: qui proprios mores, ne iniqui sint: nō corrigit? quoniam iustitia regis exaltabitur solium. & in veritate solidantur gubernacula populorum. Prouer b.xvj.c.ad hec.xxvj.di.vna.& xxv.di.primum.cū suis concor.& similibus. In quibus autem consistit regis iustitia subdit Cyprianus, dicens. Justitia vero regis est neminem iniuste per potentiam opprimere.Sine acceptione personarum inter virum & proximum suum iuste iudicare. Aduenis & pupillis & viduis defensorem esse. Cohibere furta. Adulteria & omnem mechiam punire.ad hoc.xxiij.q.v.regum.& c.rex. Iniquos non exaltare. Impudicos & histriones non nutrire.ad hec.lxxxvj.dist. donare. Contra hoc multum offendunt Reges Hispanie. Impios de terra perdere. Parricidas & periurantes viuere nō sinere.pre.c.rex. Ecclesias defendere.pre.c.reguz. Pauperes elemosynis alere.lxxxvj.dist. non satis.& c.pasce.de peni.dist.j.quamobrem. Justos super regni negotia constituere. Contra hoc Reges Hispanie faciunt preponentes iudeos super negotia & regni reditus.contra iura.liiij.distin.nulla.extra de iudeis.cum sit.& c.ex speciali. Senes & sapientes & sobrios consiliarios habere.j.q.j.estote. Magorum & hariolorum phytonissarumqz superstitionibus non intendere.xxvj.q.v.nec mirum.& per totum. ij.q.j.& ij.& iij. Iracundiam suam differre.xj.q.iij.cum caput & c.illa.& c.summo. Patriam fortiter & iuste contra aduersarios defendere.xxiij.q.ij.iustum.cum.c.seq.& q̄ō.iij.fortitudo.& q̄ō.viij.vt pridem. Per omnia in deum confidere ps.cxxiiij. Qui confidunt in domino.de conse.distin.j.omnis christianus. Prosperitatibus animum non eleuare, sicut fecit Nabuchodonosor.de peni.distinc.j §.ex his itaqz: versi. nabuchodonosor per superbiam. Cuncta aduersantia patienter tolerare.xxiij.q.j.§.j.& c.paratus. Fidem catholicam in deuz habere.xcvj.di.si imperator. Filios suos non sinere impie agere.xxiij.q̄ō.v. rex. Certis horis orationi insistere.vt Dauid in ps.cxviij. Septies in die.&c.xcj di.presbyter.& extra de celebra.mis.c.j. Ante horas congruas non gustare cibum. de conse. dist.j. solent. Ve enim terre cuius rex puer est: & cuius principes mane comedunt. Eccl.x. & subdit Cyprianus. Hec regni prosperitatem in pñti faciunt: & regem ad celestia regna perducunt. Qui vero regnum secundum hanc legem non dispensant: multas nimirum aduersitates tolerant imperij. Idcirco eniz sepe pax populorum rumpitur: & offendicula etiam de regno suscitantur: terrarumqz fructus diminuuntur: & seruitia populorum prepediuntur: multi & varij dolores prosperitatem regni inficiunt: charorum & liberoruz mors tristitiam confert: hominum incursus prouincias vndiqz vastant: bestie armentorum & pecorum greges dilacerant: tempestas aeris & hemisphería turbata: terrarum fecunditatem & maris ministeria prohibent: & aliquando fulminum ictus segetes & arborum flores & pampinos exurunt. Super oia vero regis iniustitia non solum imperij presentis faciem fuscat.sed etiam filios suos & nepotes: ne post se hereditatem regni teneant: obscurat. Propter piaculum enim salomonis, regnum domus israel dñs de manibus filiorum dispersit: & pp iustitiam Dauid regis lucernam.iij. Regum.xj.de semine suo reliquit. Ecce quantum iustitia regis seculo valet, intuentibus perspicue patet. Pax enim est populorum tutamentum patrie.vnitas plebis.munimen gentis.cura languorum gaudium hominum.temperies aeris.serenitas maris.terre fecunditas.solatium pauperum.hereditas filiorum.& sibimetipsi spes future beatitudinis. ad hec.xxiij.q.v.regum.in fi. ibi. si inquit hec feceritis reges iuda: tenebitis pristinam potestatem.ij.q.j. noli.ibi.si autem pax humana tam dulcis est pro temporali salute mortalium: quanto dulcior est pax diuina pro eterna salute angelorum? Isido. quoqz. iij.li. de summo bono sic ait. Qui recte vtitur regia potestate: ita prestare oibus debet: vt quanto magis honoris celsitudine pollet: tanto semet ipsum mente humiliet: proponens sibi exemplum humilitatis christi & dauid: qui de suis meritis non tumuit: sed humiliter sese deijciens dixit. Vilis incedam: & vilis apparebo ante deum qui elegit me.ij. Reg.vj. Et post: qui recte vtitur regia potestate: formaz iustitie factis magis q̄z verbis instituit. Nulla prosperitate erigitur. nulla aduersitate turbat. non innititur proprijs viribus. nec a dño recedit cor eius: alias maledictus est. Hiere.xvij. Et post. Dedit dominus principibus presulatum pro regimine populorum: & illis eos preesse voluit, cum quibus vna est eis nascēdi moriēdiqz conditio. prodesse ergo dz populis principatus non nocere nec in dñando premere: & de condescendendo consulere. vt vere sit vtile hoc ptātis insigne: & dono

Precepta nemini regum nō necessaria.

Justitia regio que sit.

dei pro tuitione vtantur membrorum christi menibra. xxiii. q. iii. pro membris. quippe christi fideles sunt populi. quos dum ea potestate quam accipiunt optime regunt: bonam vtique vicissitudinem deo largitori restituunt. Et post in alio quodam .c. Sub religionis disciplina seculi potestates subiecte sunt: et quamuis culmine regni sint prediti: vinculo tamen fidei tenentur adstricti vt et fidem christi suis legibus predicent. et ipsam fidei predicationem bonis moribus conseruent. Justum enim est principem legibus obtemperare suis etc. ix. di. iustum palea. ibi vide. Hugo autem de sancto victore de terrena potestate loquens in li. de sacramentis, ostendit que debeat obseruare terrena potestas in exercenda iustitia. debet enim obseruare personam quia ei non licet in clericum, seu ecclesiasticam personam manum mittere: sed solum in laicum. xi. q. i. quasi per totum. extra de iudi. at si. Debet obseruare causam: vt ecclesiastica negotia non suscipiat: sed tantum secularia examinanda. extra de iudi. decernimus. xcvi. di. duo.

Que in exercenda iustitia sint obseruanda.

Debet obseruare modum et mensuram. vt quamlibet culpam puniat congrua et conuenienti pena. de pen. di. i. deus diffinitionem. Debet obseruare locum. vt loca sacra violare non presumat: et confugientibus ad illa etiam reis et pro suis sceleribus condemnandis inordinate violentiam non inferat. xvii. q. iiii. quisquis. extra de immu. ec. inter alia. et c. si. Debet obseruare tempus. vt sacris et solennibus diebus reuerentiam exhibeat. extra de ferijs. c. fi. Quando etiam ijs parcendum est, quibus pro suis culpis supplicia debentur. vnde in exercendo iudicio et proferenda sententia attendi debet loci et temporis conuenientia. extra lib. vi. decet. His ergo modis secularis potestas iustitiam exercere debet, legum instituta sequens. xi. q. iii. summo. et nihil preter iustitiam et veritatem approbans in iudicando. Adiungit autem vlterius Hugo, quod per ornamenta regalia designantur ea que congruunt regibus. vnde dicit quod secularis potestas habet ornamenta quedam dignitatis sue: quibus et excellentia ordinis ostenditur: et sacramentum ministerij figuratur. Nam annulus fidem: armilla bonam operationem: sceptrum iustitiam gladius vindictam designat. De primo. s. de annulo. xxx. q. v. nostrates. vnde et Luc. xv. Date ei anulum in manu. i. per signaculum fidei exponitur vnde ibi Beda. In manu. i. in operatione. vt opa fide clarescant: et per fidem opera confirmentur. Item ibi Chrys. Jubet annulum dari, siue signaculi salutaris symbolum: seu desponsationis insigne: et nuptiarum pignus: quibus christus ecclesiam sponsat: quum anima resipiscens per annulum fidei iungitur. Osee ii. Desponsabo te mihi in fide. Jiere. ii. Nunquid obliuiscitur virgo ornamenti sui. s. annuli desponsationis sue. De ii. de armilla. Ezech. xvi. Dedi armillas in manibus tuis, exponitur. i. virtutem bone operationis. armilla enim ornamentum manuum est. De iii. de sceptro. xcvi di. constantinus. ibi. etiam imperialia sceptra, de iustitia regis per ipsum designata pre. c. regum. xxiii. q. v. De iiii. s. de gladio vindicte. Ro. xiii. ibi. non sine causa gladium portat. xxiii. q. v. § i et. c. non solum. De. v. s. de purpura pre. c. constantinus. ibi. chlamydem purpuream. De reuerentia regi exhibenda i. Pe. ii. ibi. siue regi quasi precellenti. et. i. regem honorificate. extra de ma. et obe. solite. De sexto de diademate pre. c. constantinus. ibi. deinde diadema capitis nostri. De gloria corone. xii. q. i. duo. Illud etiam hic inserendum et repetendum est, quod quum imperator iurat: promittit se fore defensorem et protectorem

Ornamenta regalia eorumque designatio.

summi pontificis et sancte romane ecclesie, in omnibus necessitatibus et vtilitatibus suis: custodem et conseruatorem possessionum bonorum et iurium eius. vnde videtur se habere ad papam: sicut se habet manus ad caput: in defendendo et ministrando. ad hec. lxiii. di. tibi domino. extra de elec. venerabilem. Et quod tale iuramentum quod prestat imperator sit iuramentum fidelitatis et homagij: est hodie amplius declaratum in clemen. extra de iureiu. romani principes. Papa etiam euaginatum gladium sumit de altari: et ei tradit: intelligens in gladio curam et regimen totius imperij. sic dicens. Accipe gladium desuper beati Petri corpore sumptum per manus nostras, licet indignas, vice tamen et authoritate sanctorum apostolorum consecratas, imperialiter tibi concessum: nostreque benedictionis officio in defensionem sancte dei ecclesie diuinitus ordinatum: et ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. extra de homi. postulasti. et memor esto, de quo ps. ait ps. xliiii. et prophetauit, dicens. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. vt in hoc per eundem vim equitatis exerceas. molem iniquitatis potenter destruas. et sanctam dei ecclesiam eiusque fideles defendas: propugnes: et protegas. nec minus sub fide falsos quam christiani nominis hostes execres ac dispergas. viduas et pupillos clementer adiuues, ac defendas. desolata restaures. restaurata conserues. vlciscaris iniusta. confirmes bene disposita. quatinus in hoc agendo virtutum triumpho, gloriosus iustitieque cultor egregius cum mundi saluatore, cuius typum geris, in nomine sine fine regnare merearis. Hec autem que de imperatore dicuntur: ad reges alios christianos suo modo poterunt applicari. Denique propter malos reges: qui tyranni nunc dicuntur: licet omnes reges olim tyranni dicerentur: quia rex grece. latine dicitur tyrannus. Addendum est ad eorum correctionem, id quod Richardus de sancto victore super illud Apoca. i. et princeps regum terre. ait de ipsis. Sunt quidam regum qui summo principi christo adherere contemnunt. qui acceptam ab eo potestatem, secundum ipsum exercere nolunt. qui in subditos seuiunt et eos deuorant. et quod supra se principem habeant: qui eripit inopes de manu fortiorum eius. ps. xxxiiii. egenum et pauperem a diripientibus eum: minime pensant. quos princeps ad exercitationem et purgationem electorum, ad tempus seuire permittit. viii. q. i. audacter. Sed in tempore retributionis eos de hac seuitia grauiter iudicabit. Nam potentes potenter tormenta patentur: et fortioribus fortior instat cruciatus. Sap. vi. viii. q. i. illud. Redeant ergo tales reges (si tamen reges sunt) ad conscientiam: et quod super se principem habeant: cui de actibus suis sunt reddituri rationem: recognoscant. qui sicut potestatem habet conferre: sic potest et auferre. baltheum enim regum dissoluit dominus: et precingit funre renes eorum. Job. xii. c. et alibi scriptum est Ecclesia. x. c. Sedes ducum superborum destruxit deus: et sedere fecit mites pro eis. Hoc certum est: vt ex pluribus exemplis in scripturis colligi potest. et aliqua posui. s. in xl. c. versi. econtra. Sed interdum peccata populi merentur tales reges: vel potius tyrannos. vt sacra eloquia testantur. Abstineat ergo populus a culpa: vt liberetur a tyrannorum plaga. hucusque Richardus. Unde canon. Pro meritis subditorum disponitur a deo vita rectorum. ii. q. vii. c. i. et merito. viii. q. i. audacter.

Imperatoris iurisiurandum.

In reges plus equo seruientes.

Jn

In quibus differt potentia pape a potentia christi. Quomodo ⁊ qualiter papa habet plenitudinem potestatis. Cap. 58.

Quoniam autem clarum est ex
pdictis: q summa ptãs spũalis:
cuiusmodi est potestas summi
pontificis: primatum obtinet su
per oẽs pontifices omnium ec-
clesiarum. Est etiaz superior di
gnitate ⁊ causalitate oĩ tpali po
testate. illud concludi necesse est
⁊ recipi: q in summo pontifice preexistit plenitudo
pontificalis ⁊ regie ptãtis. Qualis autem sit ista
plenitudo potestatis: ⁊ quibus modis eam habere
dicitur: considerandum est. Nam ipse christus etiam
sm q homo, plenitudinem ptãtis hz vt. s. dictuz est
in. xiij. ⁊. xl. c. Sed eius plenitudini non equatur ple
nitudo que conuenit eius vicario. sic enim dicenduz
est de plenitudine potẽtie: sicut ⁊ de plenitudine gra
tie. dicit enim christus plenus gratia Jo. j. ⁊ christi
mater plena gratia. Luc. j. non tñ equaliter: neq3 per
oĩa similiter. christus enim dicitur plenus gratia: qr
gratiam habuit in summa excellentia que potest ha
beri: ⁊ ad oẽs effectus gratie. De ista plenitudine lo-
quitur Jo. j. Et de plenitudine eius oẽs accepimus
gratiam pro gratia ⁊c. Sed mater christi dicit plena
gratia: qr habuit gratiam sufficientem ad statum il-
lum ad quez erat electa a deo. vt. s. esset mater dei. sed
plenior esse potuit: qr creatura: qr datus est ei spiritus
ad mensuram: soli filio sine mensura. Jo. iij. hoc clare
probat in clemen. de hereticis. j. rñ. c. ad nostrum. Si
militer est dicendum de potẽtie plenitudine suo mo-
do qr plenitudo potentie ⁊ est in hoĩe christo ⁊ est in
eius vicario: sed in christo est plenitudo potentie: qr
potentiam plenaz habuit excellenter. in vicario autẽ
christi est plenitudo potentie: qr potentiam plenam
habuit sufficienter, quantum. s. necessarium est fideli
bus ad salutem. Sed oportet spãliꝰ aliquid dicere,
⁊ de modo huius plenitudinis, ⁊ de differentia eius
ad plenitudinem que christo conuenit: non solum sz
q deus est: sed etiam sm q est homo. Circa quod
considerandum est. q potentia de qua nunc est intẽ
tio: est potentia actiua in qua duo attendi debent. s.
id quod potentie subditur: ⁊ ipsa ratio potentie: que
consideratur ex modo agendi. ⁊ quantuz ad vtruq3
summi pontificis potentia plena est. sed aliter q3 po-
tentia christi. Quantum enim ad eos qui ptãti sub-
duntur: potentia christi tã plena est q eius ptãti oĩs
creatura subiecta est. rõnalis ⁊ irrõnalis: celestis ⁊ ter
restris: ⁊ etiam infernalis. vnde Mat. vlti. Data est
mihi oĩs ptãs ⁊c. ⁊ Phi. ij. omne genu flectatur ce-
lestium ⁊ terrestrium atq3 infernorum. Non sic aũt
est plena ptãs summi pontificis: que solum se extẽdit
ad creaturas illas, que sunt gratie ⁊ beatitudinis ca
paces. quum pp beatitudinis finẽ consequenduz, or
dinata sit hec ptãs. nec ad oẽs hmõi creaturas: qr nõ
ad angelos: sed solum ad hoĩes. nec ad hos oẽs: sz so
lum ad viatores. pp quod papa dicit caput omniuz
viatorum. qr super terram recipie claues: nõ extra ter
ram: aut sub terra. Mat. xvj. xxiiij. q. j. quodcunq3. ⁊
q. ij. §. j. cuz c. seq. vsq3 ad. §. his authoritatibus. saluo
eo q ibi dicit: ⁊ in. c. ibi. le. ⁊ dicit hoc in. lv. c. ver. ⁊ se
quitur. s. dixi exponendo authoritatem Mat. super
verbo. super terram. Christus autem dicitur caput
angelorum: ⁊ oĩum tam comprehensoruz: q3 viatorũ:
ad Ephe. j. c. in fi. tñ ex eo potentia summi pontificis
dicitur plena: qr vlr se extẽdit ad oẽs hoĩes viatores.
Proprie autem viatores dñr qui ad patriam tẽdũt
ij. autem sunt qui per fidem ambulant. Nam infide
les magis debent dici deuiatores quum a vera via sa
lutis aberrent. vnde ptãs hec ad oẽs fideles exten-
dit se. qr nihil ad ecclesiam de ijs qui foris sunt. j. ad
Cor. v. ij. q. j. multi. Et potest dici q ad ipsos etiã in-
fideles. non inquantum infideles sunt sed inquan-
tum pñt fieri fideles: ⁊ fieri membra christi: ⁊ vnita-
ti ecclesie aggregari. sicut ergo sunt fideles in potẽtia
non in actu: sic ptãs summi pontificis extendit se ad
eos. in potentia: non in actu. pp quod super pdicto
verbo apli. j. ad Cor. v. Quid mihi de ijs q foris sunt
iudicare? hos deus iudicabit. dicit glo. quasi diceret:
q de infidelibus non hz iudicare. Ad oẽs igitur qui
sunt membra christi per fidem: eo modo quo christi
membra sunt: extendit se ptãs vicarij christi, extra de
ma. ⁊ obe. solite. §. nos aũt ibi. non distinguens inter
has oues ⁊ alias. Quo etiam papa ptãtem habeat
super infideles. s. in. xxxvij. c. ver. item sm Inno. no-
tam largius in prima ista parte post Inno. c. xxxvij.
f. g. h. vide etiam. c. xl. ⁊ Osti. qui de hoc no. ex de vo.
⁊ vo. re. quod super his. Diuino ergo iure oĩs homo
viuens vita mortali: ⁊ ad militantem ecclesiam qua-
litercunq3 pertinens: ptãti summi pontificis dz esse
subiectus. ⁊ ob hoc eius ptãs plena dicit. vñ Mat.
xvj. Super hanc petram edificabo ecclesiam meam.
non partem ecclesie. Nonnulli tñ peruersi de facto se
subtrahunt ab hac plenaria ⁊ salutifera ptãte: a qbus
longe est salus: dum vicario salutis authoris obedi-
re contemnunt. xix. di. nulli. Quantum vero ad rõnẽ
potentie differt plenitudo potentie christi ⁊ vicarij
eius. Primo quidem quantum ad modum habẽdi
qr christo hoĩ conuenit eam hre: pp vnionem ad dei
verbum: ⁊ pp plenitudinem gratie ⁊ sapie. aliquam
etiam potentiam ⁊ iudiciariam ex merito obtinuit.
Qr enim iniuste iudicatus est. j. Pe. ij. ⁊ pro dei iusti
tia pugnauit, ⁊ vicit. Apoc. v. dicit leo. ideo meruit es
se hoĩum iudex. Job. xxxvj. Causa tua quasi impij iu
dicata est. Causam iudiciumq3 recipiens. Actuuz. x.
ibi. ipse est qui constitutus est a deo iudex vi. ⁊ mor.
extra de sum. tri. c. j. §. hec sancta. in fi. Vicario autem
christi conuenit ptãs non predictis modis: sz ex com
missione christi eam tradentis ⁊ cõicantis. Secũdo
differt quantum ad modum agendi. christus eniz sic
habet potentiam q per eam agit propria virtute ⁊
authoritate inquantum deus: ⁊ non virtute alicuius
superioris. Inquantum vero hõ, agit virtute diuini
tatis excellenter. ideo dicit hre ptãtem excellentie: vt
s. dictum est. Sed christi vicarius agit authoritate
christi inquantum vicem eius gerit. extra de transla.
quanto. sm illud apli. ij. ad Cor. ij. Nam ⁊ ego quod
donaui si qd donaui. pp vos in persona christi. glo. i.
ac si christus donaret. ⁊ in eadez epla ait. ij. ad Cor.
v. c. in fi. Pro christo legatione fungimur tanq3 deo
exhortante p nos. gl. pro christo. i. vice christi: q fuit
legatus dei. Abdias. j. Auditum audiuimus a dño:
⁊ legatum ad gentes misit. ⁊ silr christi vicarius põt
dici eius legatus. Nam quilibet epũs ita vocatur. vij.
q. j. sicut vir. in fi. ibi. vt legatum dei. ⁊ pconem verita
tis. ⁊ extra in cle. de penis. si qs. Et est sciendum q
sicut chrũs per se ac sua ptãte instituit suum vicariũ ⁊
legatũ in ecclã sic ita ⁊ chri vicariꝰ Petri successor põt
suũ vicariũ ⁊ legatũ instituere, nullo hoĩe requisito:
vbi ⁊ qñ cognouerit saluti fideliuz expedire. extra de

Margin notes:

Vtriusq3 ptãtis plenitudo in summo pontifice.

Potẽtie chri ⁊ eiꝰ vicarij discrimen.

offi.leg.c.j.ibi.vices nostras.⁊.c.q translationez.ibi. tanq legato tibi commisimus.⁊.c.l.offici nostri.ibi. sive a nobis missi fuerint ⁊c. Item christi vicarius agit, non excellenter, vt christus: sed ministerialiter dicente apso.j.ad Cor.iiij. Sic nos existimet homo: vt ministros christi.⁊.ij.ad Cor.xj. ibi. ministri christi sunt:⁊ ego.ad hec de cons.di.iiij.aliud.lxxxj.di. ministri.⁊.c.non opz.j.q.j.si fiunt. Tertio differt quantū ad durationem: qr christus hz ptātez eternalr.Dan. vij. Ptās eius ptās eterna.sed christi vicarius hz tēporaliter.nam quilibet Petri successor hz ptātem solum dum vivit pñti vita. In diversis aūt successoribus durat hec ptās in ecclesia vsq ad finē seculi.ex de homi pro humani.j.rū.lib.vj.quum evacuabitur ois principatus.vt apls ait.j.ad Cor.xv. Quarto differt quantum ad quantitatem agendi.qr christus plura potest facere q vicarius eius. pōt enim christ⁹ quoscunq hoies sibi subijcere: etiam invitos a principio: sicut Paulum Actuum.ix.xxiij.q.iiij.de tyrijs. quod non pōt eius vicarius.xlv.di.de iudeis.xx.q.iij. pñs. Pōt christus iudicare non solum de manifestis sed etiam de occultis cordium quod non pōt eius vicarius.ad hec Matth.xxij.ibi. vt quid cogitatis mala in cordibus vestris.xv.q.vj.c.j.ex vt eccle.bñfi c.j. xxxij.di.erubescant.vbi de hoc. Et ratio est, qr vnusquisq bene iudicat de ijs que bene novit christus āt cognoscit occulta:⁊ inquantum deus, ⁊ inquantum homo: pp resilientiam sibi vnite divinitatis ad eius animam. vicarius aūt christi quum sit purus homo: non habet occultorum notitiam.homo aūt videt ea que parent.deus aūt intuetur cor.j.Reg.xvj.vt probatum est. Quāvis possit dici, q christi vicari⁹ quasi occulta iudicat in foro penitentie in quo noscit occulta per secretam confessionem penitētis. manifesta vero iudicat in foro causarum exteriorum.ij.q.j.deus. vj.q.j.si ois.de pe.di.j.verbum dei.ibi.recte ergo ecclesia hoc vendicat: que sacerdotes veros hz.⁊ di.vj.ca. qui vult.ibi.iudicans.n. alium qui est iudicādus ⁊c. Verūtamen dicitur christi vicarius habere plenitudinem potestatis: qr tota potentia gubernativa que a christo communicata est ecclesie, sacerdotalis ⁊ regalis, spiritualis ⁊ tpalis: est in summo pontifice christi vicario. Tanta vero potentia communicata est ecclesie: quanta opportuna erat ad salutem fidelium. quare in vicario christi tota illa potentia est: que ad hominum salutem procurandam requiritur. Sic enim dicendū est de potentia ecclesiastica: sicut de scientia sacra. Non eniz quicquid ab hoie sciri pōt: revelavit nobis deus in scripturis.sed illa solum revelavit: que sunt nobis ad salutem necessaria ⁊ vtilia. vnde dicit Augu.in li. de trini. xiiij.de sacra scriptura loquens. Non quicquid ad hoie sciri pōt: huic scie tribuo. sed illud tantum quo fides saluberrima, que ad veram beatitudinem ducit, gignitur: nutritur: defendit: roboratur. Et sic est intelligendum verbum Ambr. dicentis. Quicquid alibi queritur: hic perfecte invenit xxxvij.di.§.hinc etiam.ver.hinc etiam Ambr. Et similiter dicendum est, q non quicquid ad hoie fieri pōt: nec ois potentia que hoi cōicari potest: debet attribui summo pontifici.sed solum ois illa potentia q ad salutem hominum est necessaria: in illo existere dicenda est: ⁊ per ipsum ad alios derivari: sicut a fonte rivus.xxiiij.q.j.loquit.fm participationem ⁊ ordine quodam.lxxxix.di.ad hoc. Ut autem plenius de modo huius plenitudinis dicatur summarie: Sciendū est q potentia summi pontificis ⁊ christi vicarij plena dicit. Primo qr ab hac potentia nullus, ad ecclesiam militantem qualitercunq pertinens, excipit.sz ois homo in pñti ecclia existens, ei subijcit.ix.q.iij.cūcta.extra de ma.⁊ obe.solite.§.nos aūt. Secundo qr ois potestas ad gubernationem fidelium a deo ordinata ⁊ hoibus data, sive spūalis, sive tpalis, in hac ptāte comprehenditur: vt.s. probatum est late. Tertio qr ois ptās in ecclesia ab hac ptāte derivat. vt p ximie probatum est.⁊ ad eam ordinatur.sicut.s. declaratum est.qr ipsa principiuz est ⁊ finis cuiuslibet ptātis. ⁊ ideo quelibet ptās humana ei iure subditur. xxij.di.c.j.⁊.ij. Quarto qr a nulla ptāte humana excedit. vel superat: sed ipsa oēm ptātem excedit ⁊ superat.iij.q.vj.dudum.extra de privil.antiqua. Quinto qr a nulla alia ptāte puri hois limitat. aut ordinatur aut iudicat. sed ipsa alias limitat, ordinat, ⁊ iudicat.vt pre.c.cuncta.⁊.c.aliorum.xl.di si papa. Sexto qr ordine potestatum aut legibus ab ipso positis nō coarctatur.potest enim agere ⁊ mediantibus alijs potestatibus, ⁊ non mediantibus: qū viderit expedire. qr ordinarius omnium est.vt pre.iuribus. ex de for. comp.c.vlt.⁊ pre.c.antiqua.ibi.ordinarie ptātis obtinet principatum. Potest etiam agere ⁊ fm leges quas ponit: ⁊ preter illas: vbi opportunum esse iudicaverit.extra de conces. prebē.proposuit merito ergo in summo pōtifice plenitudo dicitur existere potestatis.vnde ⁊ pp hoc, dicitur ptās eius esse sine numero, pondere, ⁊ mensura: licet p christuz oia facta sunt in numero, pondere, ⁊ mensura.Sap.xj.quod potest intelligi. Est enim sine numero, quantuz ad eos qui eius ptāti subdunt: qui quoad nostraz notitiaz sunt innumerabiles.s.omnes hoies de mundo: fideles ⁊ infideles.quilibet suo modo.vt.s.xxxvij.c. probatuz est. Quis deo sit eoruz numerus cognitus: qui oia generaliter ⁊ specialiter novit: ⁊ qui numerat multitudinem stellarum.ps.cxlvj. Est autem sine pondere: quantum ad locum. pondus enim est inclinatio rei ad locum proprium ⁊ determinatum. hec aūt ptās non determinatur ad vnum locum: vel ad vnam ecclesiam: sed ad omnes prorsus ecclesias in quibuslibet locis positis extenditur. vt pre.c.antiqua. ⁊.xxj. di.Quis. Est sine mensura quantum ad actuz ⁊ modum agendi.qr quodammodo immensa est in agendo: ⁊ in modo agendi. vnde sicut hoi christo dat⁹ est spiritus: non ad mensuram. Jo.iij.ad si.ceteris autez datur scdm aliquam mensuram donationis christi. Eph.iiij. Ro.xij. sic vicario christi pontifici summo data est ptās.non ad mensuram: sed in quadam immensitate.extra de ma.⁊ obe.solite.§.nos autē. Alijs aūt datur ptās fm mensuram aliquam participationis huius immense ptātis.extra de vsu pal.ad honorem. Et quum sit ipsa ptās vicarij christi sine numero: pondere: ⁊ mēsura: imponit tñ ⁊ determinat alijs ptātibus: pondus: numerum: ⁊ mensuram.xj.q.j.pvenit.xiij.q.j.c.j. Itaq recte hec ptās plena dicit. pp quod multum veneranda ⁊ metuenda est. hec autez ptātis plenitudo tradita est Petro ⁊ successoribus eius.quum dictum est ei Mat.xvj.super hanc petrā edificabo ecclesiam meam. Et qōcunq ligaveris ⁊c. Pasce oves meas. Jo.vlti. In his enim verbis intelligit esse data ois illa potentia que convenit christi vicario. congruebat aūt vt adveniente tempore plenitudinis gratie.Gal.iiij.daretur in ecclesia plenitudo potentie.predicta probata sunt sepe. ⁊ pbant. xix.di.in memoriam.xxi.di.in novo.xxiiij.q.j.loqtur ⁊.§.j.ex de ma.⁊ obe. solite.§. nos aūt.de elec.signi-

Quantū potētie sit ecclie cōicatum.

Plenissima ē sum mi pōtificis potētia

Ptās sine numero, pondere, ⁊ mēsura.

fecisti. De hac autem potentie plenitudine sanctus Cyrillus in lib. thesaurorum sic ait. Dedit filius dei Petro plene ⁊ perfecte claues regni celorum. quoniam sicut ipse accepit a patre ducatum ⁊ sceptrum ecclesie gentium ex israel egrediens super omnem principatum ⁊ potestatem, ⁊ super omne quodcunque est: vt in eius nomine genua cuncta curuentur: plenissimam potestatem sic ⁊ Petro ⁊ eius diadochis hoc est successoribus, non minus sed plenissime commisit. ⁊ coram apostolis ⁊ euangelistis loco sui ipsum caput ecclesie in medio eorum statuit: quatenus ipsi in euangeliis ⁊ epistolis mundo huic predicando, ecclesias ⁊ prelatos ordinando, scriberent que a domino audierunt ⁊ receperunt: affirmantes in omni doctrina Petrum loco domini ⁊ eius ecclesiam, vt in omni loco, in omni capitulo, ⁊ synagoga, in omni electione ⁊ affirmatione, quicquid soluendum ⁊ statuendum foret: ipsius authoritate approbarent: ipsum vocantes cepham. Jo. j. xxij. dist. c. ij. hoc est caput. secundum quod ⁊ diuus ille scilicet Jo. Apostolus ille veracissimus scribit texendo in euangelio ⁊ actibus. ⁊ Lucas sanctus: qui facta maiorum ⁊ sociorum narrauit: atque indubitanter ecclesie tradidit. Cum ecclesia apostolica ab omni seductione ⁊ heretica circumuentione immaculata manet. xxiiij. q. j. a recta. super omnes prepositos ⁊ episcopos super omnes principatus ecclesiarum necnon ⁊ populorum. in suis pontificibus in fide plenissime ⁊ authoritate Petri: quum alie ecclesie quorundam errorum macula sint verecundate: stabilita inquassabiliter: ipsa sola regnat: silentium imponens ⁊ omnium obturans ora hereticorum. Et nos necessitate salutis non decepti superbia: neque vino superbie inebriati. c. xxxvij. di. vino. typum veritatis ⁊ sancte apostolice traditionis seruantes: vna cum ipsa confitemur ⁊ predicamus. Ergo fratres mei: si christum imitamur: vt ipsius oues, vocem eius audiamus: manentes in ecclesia Petri. non inflemur vento superbie: ne forte tortuosus serpens nos eiiciat propter nostram contentionem extra ecclesiam dei sicut euam olim. De. j. de pe. dist. j. serpens. de paradiso. sed vt membra, maneamus in capite nostro apostolico throno romanorum pontificum: a quo nostrum est querere: quid credere, ⁊ quid tenere debeamus. ipsum venerantes ipsum rogantes pre omnibus. quoniam ipsius solius est reprehendere, corrigere, ⁊ statuere, disponere, ⁊ soluere: ⁊ loco eius ligare, qui ipsum edificauit: ⁊ nulli alij quod suum est, sed ipsi soli dedit: cui omnes iure diuino caput inclinant. ⁊ primates mundi tanquam christo domino iesu obediunt. iuxta quod scriptum est in ps. cxxxi. Introibimus in tabernaculum eius. adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. ipse homo cui homini tota trinitas ad salutem ade ⁊ filiorum plenissimam dedit potestatem: quam vnus trium assumpsit quam in vnitate persone transuexit ad patrem super omnem principatum ⁊ potestatem: vt adorent eum omnes angeli dei. Quod totum dimisit per sacramentum ⁊ potestatem Petro ⁊ eius ecclesie super omnem huius mundi principatum ⁊ potestatem. vt sicut in celo adoratur ab vniuersis: sic ⁊ eius ecclesia locus pedum eius veneretur ab vniuersis: ⁊ ibi ipsum christum adorent, per manus ecclesie christi dona ⁊ iura recipientis. hucusque Cyrillus. Ex quibus verbis liquet quod potestas romani pontificis plenissima est. ⁊ quod ei subijciatur omnis mundi potestas: ⁊ quod ei subesse de necessitate salutis est. Sanctus quoque Jo. Chrysost. super illud Actuum. j. Surgens petrus in medio fratrum ⁊c. dicit de petro loquens. Caput sanctissimum beati apostolici chori. Camerarius ⁊ portarius ipsius christi, ⁊ eius thesaurorum: ad quem christum qui ingredi cupiunt: vt ipse definit. Ego sum ostium intrantibus. Joan. x. ad patrem ingredi non possunt: nisi petrus aperiat. Idem pastor bonus: celorum accipiens claues: qui sapientiam a patre, ad cognoscendum filium: spiritualem, suscepit qui a filio super omnes que filij est potestatem accepit. non vt Moyses in gente vna: sed in vniuerso orbe: sicut enim a patre christus ad salutem omnium mittitur cum potestate plena super omnes: sic ⁊ a christo Petrus ⁊ eius ecclesia ad omnium salutem mittitur. Et idem Chrysost. ait super illud Matth. xvj. Tibi dabo claues regni celorum. Sicut filius a patre veniens, ad salutem omnium mittitur cum potestate plena super omnes: sic ⁊ a christo Petrus ⁊ eius ecclesia ad salutem omnium mittitur cum potestate omni super omnes: quod nulli hominum credimus esse concessum. Beatus autem Bernar. iiij. lib. de consideratione. in fi. plura colligendo de summo pontifice: ex quibus datur intelligi plenitudo potestatis: ait ad Eugenium papam. De cetero oportere te esse considera formam iustitie. ij. q. vj. in primis. ix. c. vsque ad. §. seq. xxxv. q. ix. c. fin. Sanctimonie speculum. xl. distin. c. j. Pietatis exemplar. xliij. distin. sit rector. vij. q. j. §. hoc autem. Assertorem veritatis. Fidei defensorem. Doctorem gentium. xliij. di. ⁊ lxxxvj. dist. quasi. Christianorum ducem. xj. q. iij. nemo peritorum. ⁊ c. nolite. Amicum sponsi, christi. Jo. iij. Sponse paranymphum, ecclesie vij. q. j. sicut. extra de renun. nisi cum pridem. §. verum paranymphum, quasi preeuntem nympham. i. puellam. i. ecclesiam. Magistrum insipientium. xxiiij. q. j. cum beatissimus. Refugium oppressorum ij. q. vj. ad romanam. Pauperum aduocatum. xj. q. iij. pauper. Ministrorum spem. xciij. di. diaconi. v. Tutorem pupillorum. lxxxvij. di. per totum. Judicem viduarum, in sustentationem. xlv. distinct. disciplina. Oculum cecorum, per doctrinam. xxxviij. dist. per totum. Linguam mutorum. Marc. vij. Baculum senum. extra de so. comp. ex parte. lxxxvij. distin. c. j. Ultorem scelerum. extra de offi. or. c. j. Malorum metum. dist. iij. omnes. Bonorum gloriam. Uirgam potentium xj. q. j. precipue. Potentum percussorem: fortium correctorem. xlv. distin. disciplina. Malleum tyrannorum. Regum patrem. Legum moderatorem. Canonum dispensatorem. Sal terre. Orbis lumen. Sacerdotem altissimi. Uicarium christi. Christum domini. postremo Deum pharaonis. Uultus tuus super facientes mala. Timeat spiritum ire tue: qui hominem non veretur: gladium non formidat. Cui irascens tu: deum sibi iratum: non hominem putet. Qui te non audierit: auditurum deum ⁊ contra se paueat. ⁊ idem Bernar. ij. lib. de consideratione ad Eugenium ait. Age ergo: puta tempus putationis adesse: si tamen meditationis preuium: si cor mouisti: mouenda iam lingua: mouenda est ⁊ manus. Accingere gladio tuo. ps. xliiij. gladio spiritus: quod est verbum dei. glorifica manum ⁊ brachium dextrum: in faciendo vindictam in nationibus: increpationes in populis. in alligando reges eorum in compedibus: ⁊ nobiles eorum in manicis ferreis. psal. cxlix.

Obiectio prima ꝙ regalis ⁊ secularis potestas non sit necessaria in ecclesia. Cap. 53.

Restat videre quasdam obiectiones ⁊ dubitationes circa quedam predictorum ⁊ illis obiectionibus solutiones ⁊ responsiones adiungere, ad maiorem euidentiam aliquorum que.s. inducta sunt. Nam teste pho. Dubiorum solutio, copiosior est inuestigatio veritatis. Et licet ex his que iam determinata sunt, solui possent dubitationes ⁊ obiectiones circa materiam hanc fieri possibiles: tñ ad pleniorem intellectum bene est quasdam dubitationes inducere:vt ex earum solutione magna veritas elucescat.nam canon dicit ꝙ fructus diuinus est iustitiã sepius recenseri.xxxv.q.ix.graue. Est autem prima dubitatio circa id quod.s.dictum est potestatem: scilicet spiritualem,que sacerdotum est.⁊ temporalẽ,que regalis vocatur.videtur enim ꝙ regalis potestas nõ sit necessaria in ecclesia:neqꝫ sit instituta dei voluntate.nam Mat.vj. dicitur ⁊ Luce. xvj. Nemo potest duobus dñis seruire.de peni.di.j.§.hoc autem. versi. nemo enim.post duas columnas. ⁊ de pe.di.ij.§. romanos.ver.alias.c.nemo potest. quarum quum dominium spirituale sit necessarium ad salutem fidelium:non oportet aliud dñium esse in ecclesia.⁊ precipue, q: temporale dñium videtur habere oppositionem ad spirituale, quñ per temporale sepe impediantur spiritualia, q: laici clericis oppido sunt infesti. ij. q.vij.laicos. Item regale dñium ex permissione diuina ⁊ non ex iniunctione vel commissione concessum est populo israelã quo tñ boni reges fuerunt.viij.q. j.audacter.sed illud quod est solum ex dei permissione,videtur esse illicitur ⁊ culpabile. mala enim pmittuntur a deo:non approbantur.ad hoc.xxxj. q.j.hac ratione.ibi. quod enim permittimus nolentes precipimus:q: malas voluntates hominum ad plenum prohibere non possumus.⁊ dist.iiij.denīqꝫ.⁊.xxvj.q. v.nec mirum.ver.nec ideo quisqꝫ.⁊ cum vlti.colum. igitur potestas regia velut mala non est vtilis ecclesie:neqꝫ a deo est instituta. Ad hoc dicendum est.ꝙ vtraqꝫ potestas est a deo:non solum permittente: sed etiam operante.xxiij.q.iiij.quesitum. ⁊ de spirituali satis patet.⁊.xx.di.c.j.⁊.xix.dist.ita dñs.De temporali vero probatur Prouerb.viij. Per me reges regnãt ⁊ legum conditores iusta decernunt. per me principes imperant:⁊ potentes decernunt iustitiã. ⁊ Sap. vj.dicitur ab ipsis regibus. Data est a domino potestas nobis.⁊ virtus ab altissimo cum multis alijs auctoritatibus. Et quia deus ⁊ natura nihil frustra faciunt:Ideo vtraqꝫ potestas ordinata est a deo:ad vtilitatem humane multitudinis. Necessitas autem ⁊ ratio distinctionis harum potestatum sumitur ex duplici populo:scilicet clericorum ⁊ laicorum: qui sunt velut duo latera ecclesiastici corporis. Potestas ergo spiritualis preest clericis.temporalis autem laicis.ad hec.xcvj.di.cum ad verum.xij.q.j.duo.extra de ma.⁊ obe.solite. Assignatur autem ⁊ aliter harum potestatum distinctio ex duplici vita:scilicet spirituali ⁊ terrena. Nam ad potestatem spiritualem pertinent ea que spirituali vite attribuuntur. Ad temporalem autem illa que temporali vite sunt necessaria. Dicitur autem vita spiritualis hominis: qua anima viuit ex deo. terrena vero vocatur: qua corpus viuit ex anima.facit de peni.distin.j.§.hoc autem.versic. resuscitatus corpore.vltra colum. Ad illud autem quod obiicitur primo de duobus dominis: dicendum est ꝙ nemo potest duobus dominis seruire: quum sibi repugnant.vt no.in pre.c.§.hoc autem.versic. nemo enim.in glo.exigentibus contraria.vnde Chrys. exponens hoc verbum ait.duobus dicit:qui contraria iniungunt:concordia multos vnum facit.vt ibi.multitudinis credentium erat cor vnum, ⁊ anima vna. Actuum.iiij.xij.q.j.dilectissimis.extra de sum.tri.c.ij. §.verum.vbi de hoc. Potestas autem regalis quum ordinata est:nunqꝫ discordat a sacerdotali:sed ei concordat:⁊ sicut vita terrena subministrat spirituali: ⁊ vita spiritualis collaborat terrene:sic potestas regalis obsequitur sacerdotali:⁊ hec illi consulit, ⁊ eam dirigit.xcvj.dist.quis dubitet.c. duo.c. si imperator.

Quod autem additur de oppositione harum duarũ potestatum quodammodo verum est:⁊ non verum. sunt enim opposite predicte potestates inquantũ eõ diuidunt vnum eõ:quod est potestas. non autem sic sunt opposite ꝙ vna repugnet alij:⁊ excludat ipsam: aut impediat.immo vna iuuat aliam: vt dictum est. xcvj.di.quum ad verum.xxiij.q.v.principes.Si aũt aliqui tpalem potestatem habentes,repugnant spirituali:aut eam impediunt:hoc ex inordinata voluntate eorum procedit, abutentium potestate sibi commissa:⁊ non ex conditione ipsius ptãtis: que in obsequium spiritualis ordinata est a deo:vt pre.c.principium.⁊.xxiij. q.v.⁊.q.iiij.qñ. ver. intendat charitas vestra quid dicam.q: hoc ptinet ad reges seculi christianos,vt tpibus suis pacatam velint matrem suam ecclesiam vnde spiritualiter nati sunt ⁊c. Ad id autẽ quod scdo obiicitur: ꝙ regalis ptãs est permissa nõ concessa: vel commissa a deo. Dicendum est ꝙ ptãs regalis sm se bona est:⁊ ad vtilitatem humane societatis ordinata a deo:vt probatum est.Et quod patet ex eo:ꝙ deus ipse moysen prefecit populo israel: q licet non esset rex:tñ regale officium exercebat regẽdo ⁊ iudicando populum.Exod xviij.c.⁊ quasi per totum.⁊.xlv.di.disciplina.extra de renun.nisi cum pridẽ.§.ne putes. Dauid quoqꝫ diuina electione assumptus est ad regiam ptãtem.j.Reg.xvj.j q.vij.si quis omnem.ij.q.vij.§.his ita rñdetur.ibi.dauid ergo.Alij etiam plures diuina voluntate assecuti sunt ptãtem regiam:quum dicitur ptãs vel dñatio regia pmissa pplo israel tpe samuelis regem petenti.non tanquam mala malitia culpe: sed tanqꝫ mala malitia pene ad onus ⁊ punitionem culpe illorum qui petierunt sibi dari regem ex inordinata voluntate qua minus cõfidebãt de deo qꝫ de hoie. vñ dictum est ipsi samueli a deo quñ filij israel regẽ peterent: Non te abiecerũt:sꝫ me ne regnẽ super eos j.Reg.viij.Quod aũt fuerit tunc permissum tanqꝫ penale:patet ex iure regio:qd eis pnunciauit samuel:qd qdẽ ius nõ est recte pncipantiũ sed tyrãnice dñantium.⁊ subditos suos opprimẽtium: vt.s.tetigi.lij.c.ver.prima cã. Alia dubitatio est circa id qd dictũ est ptãtem spiritualẽ esse superiorẽ tpali:⁊ ꝙ eã instituit ⁊ iudicat.Videt.n. hoc non esse verũ.nam sup illud ps.l.Tibi soli peccaui.dicit gl.Rex oibus est superior:⁊ ideo a deo q est maior eo puniendus.Si quis de pplo peccauerit:deo peccauit ⁊ regi. Rex vero non habet hoiem qui sua facta diiudicet. igit spiritualis ptãs non potest iudicare tpalem.Adhuc.j. Pet.ij.dicit.⁊ extra de ma.⁊ obe.solite.Subiecti estote oi humane creature:pp deum:siue regi quasi precellenti.si ergo rex pcellit: nõ est subiectus alicui*

An regia ptãs sit ecclesie necessaria.

Vtraque potestas a deo est.

An ptãs spũalis sit superior tpali.

iudicio.c.xxj.verior. Adhuc dato ꝙ in spūalibus po
testas temporalis subdatur spūali: tñ in causis secu
laribus ⁊ in iudicijs terrenoꝝ nō videt̃ ei esse subie
cta ad hoc.xcvj.dist.cum ad verum.x.di.q̄m. ⁊ ali⁹
canon dicit. Alia est ratio causarum secularium atq̃
diuinarum: facit extra de priuil. sicut expresse. cuꝫ si.
vnde dicit Hugo in lib. de sacramentis: Spūalis po
testas non ideo presidet: vt terrene in suo iure preiu
dicium faciat: sicut ipsa terrena potestas quod spūa
li debet̃ nunq̃ sine culpa vsurpat: ad hoc.xcvj.dist.si
imperator xxiij.q.viij.conuenior. Item in veteri te
stamento: qđ erat figura noui: sacerdotes erant subie
cti regibus: an temporalibus saltem: quare similiter
⁊ in nouo temporalis potestas erit superior spūali i
causis secularib⁹: quāuis sit ea inferior in causis spi
ritualibus: pro hac ratione facit. xxiij.q.viij.§. ecce.
xviij.di.si ep̄s metropolitanus. Ad hanc dubitatio
nem dicendum est ꝙ indubitanter spūalis potestas
omnibus modis est superior temporali: vt est. s̄.in
proximis.c.sepe ostensum: vnde dicit Hugo in lib. đ
sacramentis. Quantum vita spūalis dignior est q̃
terrena: ⁊ spūs q̃ corpus: tantum spūalis potestas
secularem potestatem honore ac dignitate precedit:
ad hoc.xcvj.di.duo.extra de maio.⁊ obe.solite. Ad
illud ergo quod obijcitur, primo ꝙ rex non hꝫ ho
minem qui sua facta dijudicet: dicendum est ꝙ non
iudicatur ab homine: sed a deo vero: cuius vice spūa
lis potestas agit: probat̃ hec solutio.xxxiij.q.ij.quos
deus: extra de transla.quanto. Potest etiam dici ꝙ
rex ille qui non hꝫ hominem qui facta sua dijudicet
est summus rex spūalis.s.summus pontifex: qui a so
lo deo iudicatur: non tñ ab hoīe de iure.ix.q.iij.alio
rum.xl.di.si papa. interdum tñ causa humilitatis a
lioꝝ iudicio se subijcit.ij.q.vij.nos si.ij.q.v.auditum:
Nam certum est ꝙ iste rex spūalis pp alios reges
temporales dijudicat.xv.q.vj. alius item: extra de
sup.ne.prela.grandi.lib.vj. Ad secundum quod di
citur de precellentia regis: dicendum ꝙ rex precellit
non simpliciter: sed in ordine temporalium potesta
tū.c.ad hoc extra de elec.fundamenta.§.vt ergo.ibi:
Nullus imperator seu rex: ⁊ sequitur. Princeps
Marchio. Sicut enim aliquid dicitur primum sim
pliciter: vt deus Joan.j. In principio erat verbum
aliquid primum in genere: vt supremuꝫ corpus qđ
est primū in ordine corpoꝝ: sic dicitur aliquis sim
pliciter in ecclesia precellere: vt summus pontifex
christi vicarius.xl.di.c.j.ibi.quem apex tante digni
tatis attolit. Aliquis aūt dicitur precellere in aliquo
ordine: vt archipresbyter in suo collegio.xxv.di.per
lectis.versi.archipresbyter.facit extra de maio.⁊ ob.
c.j. Et rex in ordine potestatum sibi subiectarum: vt
pre.§.vt ergo.⁊.c.dist.viij. que contra. Ad tertium
quod obijcitur spūalis non facit preiudiciuꝫ tempo
rali in suo iure: dicendum est ꝙ spūalis potestas si
terrenam potestatem iudicet rōne delicti commissi:
non abutitur sua potestate: non facit enim preiudi
cium sed exercet debitum: ⁊ vtitur iure suo: extra de
elec.cum ecclesia vulterana: sicut enim spūs constitu
tus est ad dirigendum corpus.xxxviij.di.sedulo. ita
spūalis potestas constituta est ad dirigendum tem
poralem.xcvj.dist.duo. Preiudicium aūt de quo in
tendit Hugo: debet intelligi quantum ad terrenas
possessiones quas hꝫ spūalis potestas: que sicut dicit
Hugo: nūquam ita elongari possunt a regia potesta
te: quin si ratio postulauerit ⁊ necessitas: de ipsis pos
sessionibus terrena potestas habeat patrocinium: ⁊
illi ipse possessiones debeant in necessitate obsequiū:
tunc ergo faceret preiudicium spūalis temporali: si
obsequium quod regie potestati debetur pro patro
cinio ipsaꝝ possessionum negaret quum opportunū
esset. oportet eniꝫ reddere que sunt cesaris cesari ⁊c.
Mat.xxij. Mar.xij.⁊ Luc.xx.⁊.xxiij.q.viij.conue
nior: hec tñ intelligenda sunt s̄m ea que leguntur ⁊
no.c.c.secundum.⁊ extra de censi.ca.j.⁊ declarauī.s̄.
xxxvij.c.in prin. Si aūt spūalis temporalem iudicat
pro delicto: siue temporaliter: siue spūaliter: nullum
ei preiudicium facit: qꝛ exequitur illud quod de iure
potest ⁊ debet vt dictum est. Ad id quod obijcitur
quarto de veteri testamento: dicendum est quod sa
cerdotium veteris testamenti carnale erat: ⁊ per car
nalē propagationem succedebat. ad Heb.vij.⁊.ix.c.
licet esset ordinatum ad spūale obsequium: ⁊ licet fi
gura esset spūalis sacerdotij noui testamenti: quod
non est per successionem carnalem. viij.qđ.j.§.sed in
antiocheno.cum omnibus.c.seq.quasi. Ideo ex ea
parte qua illud sacerdotium erat carnale ⁊ terrenuꝫ:
erat terrene potestati.s.regali subiectum: sed inquan
tum erat spūale, s̄m obsequium ⁊ s̄m figuram pree
minebat ei: vnde reges a sacerdotibus vngebantur:
extra de sacra vnc.c.vnico.⁊ probatur expresse hec
solutio.ij.q.vij.§.item cum Balaam.versi. sed notā
dum: ibi. dauid ergo. Uel dicendum ꝙ in veteri te
stamento promittebantur temporalia in mercedeꝫ.
extra de cele.mis.cum Marthe.§.ceterum.qui.§.ad
istam materiam bene facit: ⁊ ideo tunc summa pote
stas erat potestas terrena. In nouo aūt testamento
summa potestas est potestas spūalis: qꝛ in eo eterna
⁊ spūalis promittuntur in mercedem: vt pre.§.cete
rum. temporalia vero adduntur ad necessitatem ⁊
sustentationem: s̄m illud Mat.vj. Querite primuꝫ
regnum dei ⁊ iustitiaꝫ eius: ⁊ hec omnia adijcientur
vobis. qꝛ spiritualia sine tēporalibus diu esse nō pos
sunt.j.q.ij.si quis obiecerit. vñ in nouo testamento
subditur potestas tēporalis spūali non solū spūali
bus, sed etiam in tēporalibus: vt habet ordinē ⁊ fi
nē ad spūalia. pp̄ter quod pōt iudicari ab ea: ⁊ puni
ri tp̄aliter ⁊ spūaliter quū sua ptāte male vtitur ↄtra
deū ⁊ ecclesiā agendo.xxxij.q.v.p̄ceptū: ⁊ sepe s̄. di
ctū est. Ex quo patet falsitas opinionis quorundā
dicentiū: ꝙ papa preest in spūalibus: qui potest qui
dem regem terrenum vt hominem sibi subiectum
in spūalibus excōicare: ⁊ si sit hereticus eum iudica
re: ⁊ ab ecclesia expellere: non potest tñ ei potestatem
temporalem auferre: nec eum expellere de regno tē
pora li: qꝛ non subditur ei in temporalibus. Mouen
tur aūt isti ad hoc dicendum ex duobus: Primum
est quia nulla potestas extendit se ad ea que nō sunt
sui ordinis. Temporalia vero sunt extra ordinē spi
ritualis potestatis: ⁊ pertinent ad ordinem tempo
ralis potestatis, qꝛ in temporalibus non pōt spūalis
potestas aliquem iudicare vt iuribus pre. Secundū
est: vt dicunt: qꝛ infideles possunt fidelibus domina
ri.xj.q.iij. Julianus.xxiij.q.j.quid culpatur. Sed sic
dicentes propriam vocem ignorant: qꝛ si spūalis po
testas potest regem terrenum ab ecclesia expellere.
xcvj.di.duo.potest etiam subditos ab eius dominio
subtrahere: ad hoc.xxxij.q.v.preceptum.xvj.qđ.vj.
maiores: extra de here.excommunicamus.j.§.si ve
ro.c.si.lxiij.di. Hadrianus papa.in fi.extra de penis.
felicis.lib.vj.⁊ de sup.ne pre.grandi.li.vj. Ad illud
quod inducitur de duplici ordine potestatum: dicē
dum est ꝙ non sunt diuersi sic ordines quin vnus

reducaẜ in alium: ſicut ordo corporalium: alius eſt ab ordine ſpūalium: ⁊ tñ corporalium ordo ſubeſt ordini ſpūali. xcvj. diſt. ſi imperator. Ad id aūt qđ inducitur đ principibus infidelium: dicendum eſt ſicut doctores ponūt: ꝙ nullo modo inſtituendi ſunt infideles ſuper fideles de nouo: qꝛ cederet in periculum ⁊ ſcandalum fidei: vt ſ probatum eſt. lvij. ca. verſi. ⁊ vt non fiat. Dominatio vero infideliū preexiſtens toleraẜ a fidelibus pp ſcandalum euitandum c. bonū. xxviij. q. j. iā nunctū poſſet per eccleſiā tolli: qꝛ infideles ſue infidelitatis merito mereнẜ ptātē amittere, iuxta illud Mat. xxj. Auferetur a vobis regnum ⁊c. xxiij. q. vij. ſi de rebus. ⁊. c. ſi quis. Alia dubitatio eſt circa id quod dictum eſt: poteſtatem ſpūalem non eſſe ſubiectā temporali. videẜ. n. ꝙ ei ſit ſubiecta: qꝛ vt ex pluribus authoritatibus colligiẜ: de rebus terrenis quas poſſidet: ſacerdotalis poteſtas dꝫ obſequium ⁊ tributum temporali: vt ſ probatuꝫ eſt. xxxvij. c. in prin. vide ibi. lz. verſi. octauo ⁊ ſequenti. Ad hoc dicendum: ꝙ ſpūalis poteſtas vno modo poteſt conſiderari quantū ad res quas poſſidet. Alio modo quantū ad ipſas perſonas que ſunt participes ſpūalis poteſtatis. Quantum autem ad res quas poſſidet. eſt diſtinguendum: qꝛ eccleſia quedā poſſidet forte ſpūali ⁊ iure diuino: vt primicias ⁊ decimas ⁊ oblationes: ⁊ que pro ſepulturis danẜ: que deputata ſunt ad ſuſtentationem miniſtroꝝ diuini cultus: ⁊ quantum ad iſta non ſubditur ſpūalis poteſtas temporali: qꝛ de iſtis neqꝫ pro iſtis neqꝫ tributum dꝫ: nec obſequiuꝫ aliquod poteſtati temporali. hec enim ſunt quodāmodo ſpūalia: qꝛ annexa ⁊ attributa ſunt iure diuino officio ſpūali: ad hec. xvj. q. j. §. nouarum. in. l. placet. ⁊. l. gñaliter. ⁊. c. reuertimini. ij. q. vij. decimas. x. q. j. hanc conſuetudinem. ⁊. ca. ſanctoꝝ. xxiij. q. viij. §. ecce. cū. c. ſeq. j. q. iij. peruenit. xiij. q. j. §. j. extra de deci. c. j. c. tua. ⁊ quaſi per totum: extra de immu. eccle. non minus. c. aduerſus: extra đ verbo ſigni. cauſa carpenſis plebis: ⁊ quod no. j. q. j. in ſumma. Quedam vero poſſidet forte temporali, ⁊ iure humano, vt titulo venditionis. ſ. conceſſionis: ſaluo debito ſeruitio: ⁊ pro his dꝫ poteſtas ſpūalis principibus vel dñis temporalibus conſueta ſeruitia ⁊ tributa: qꝛ res tranſit cum onere ſuo: extra de pig. ex literis extra de deci. cum non ſit. ⁊ no. plene: extra de cenſi. c. j. in glo. ſed quid dices. ⁊. xxiij. q. viij. §. hinc daẜ. Tñ de his diſtinguendum eſt etiam ſm Hug. de ſancto Victore: qꝛ qñqꝫ concediẜ eccleſie ſolum fructus poſſeſſionis ad vſum: non tñ concediẜ poteſtas exercende iuſtitie. Qñqꝫ vero ſimul conceditẜ ⁊ vtilitas ⁊ poteſtas. In primo caſu eccleſia hꝫ vſufructum poſſeſſionis ⁊ ville vel caſtri: ſed non poteſtatem iuſtitie exercende. In ſecundo vero caſu totum: ad hec extra de re iudi. c. abbatem. lib. vj. extra ne cler. vel mo. cꝑs. lib. vj. extra đ rap. in archiepiſcopatu. Quantū aūt ad perſonas ipſas: dicendum eſt abſolute, ꝙ perſone oēs que vite ſpūali deputate ſunt: nullo modo ſubſunt poteſtati terrene, nec de ipſis hꝫ iudicare terrena poteſtas. xij. q. ij. eccleſiarum ſeruos: extra de vit. ⁊ hone. cleri. c. vlt. extra de cleri. coniu. clerici qui. lib. vj. xj. q. j. quaſi per totum. Ad id quod dicitur ⁊ obijcitur de tributo: dicendum eſt ꝙ non ſoluit tributum poteſtas ſpūalis temporali ſicut ſuperiori ⁊ in recognitioneꝫ dominij: ſed quaſi ſtipendium pro pace ⁊ quiete qua dꝫ eccleſiam ⁊ eccleſie bona tueri ⁊ defenſare: hec ſolutio probaẜ expreſſe. xxiij. q. viij. tributum: de hoc ſ c. xxvij. verſicu. octauo: ⁊ ſequen. Alia dubitatio eſt circa id quod dictū eſt: ꝙ iure diuino ſpūalis poteſtas prehabeat temporalem: contra quod dictum plura eſſe videnẜ. Et primo quidem ꝙ quum he poteſtates diſtincte ſunt non pñt eidem conuenire. Item poteſtati temporali conuenit vti gladio materiali: vt dicit apoſtolus ad Rom. xiij. ⁊. xxiij. q. v. non ſolum: non ſine cā gladium portat: gloſ. id eſt hꝫ iudiciariam poteſtateꝫ ſed mālis gladius non ꝯuenit poteſtati ſpūali. xxiij. q. viij. §. licet: cum oibus. c. ſeq. extra ne cleri. vel mo clericis. ⁊. c. ſententiam: ⁊ pre. c. in archiepiſcopatu. ij. q. vij. §. item cū Balaam. verſi. ſed notandū, quare nec ei conuenit hēe poteſtatem temporalem. Iteꝫ chriſtus non habuit poteſtatem temporaleꝫ: immo eaꝫ fugit. Ioan. vj. quare nec eius vicarius ipſaꝫ hꝫ. Item ſicut dicit Bern. iiij. lib. de conſideratione loquens ad Eugenium de imperialibus inſignijs ⁊ ornatibus vel apparatibus. In his non ſucceſſiſti Petro: ſed Conſtantino: quare diuino iure cōpetit non Petro: neqꝫ ſucceſſoribus eius temporalis poteſtas: vnde nec legitur chriſtum dediſſe Petro temporalem poteſtatem: nec Petrum poteſtatem hmōi exercuiſſe. Ad hanc dubitationem dicenduꝫ eſt: ꝙ ſicut ſ lvj. c. §. ex dictis: ſatis eſt declaratum ꝙ ſpūalis poteſtas prehabet temporalem ſuperiori ⁊ excellentiori modo. Ad id ergo quod primo obijciẜ de diſtinctione poteſtatum: dicendum eſt ꝙ he poteſtates diſtincte ſunt: ⁊ tñ vna preexiſtit in alia ⁊ excellentiori modo, ſicut virtutes corpoꝝ inferioꝝ diſtincte ſunt a virtutibus corpoꝝ ſuperioꝝ: ⁊ tñ preexiſtunt in illis modo nobiliori: Vel dicendum ꝙ licet ſunt partes diſtincte: tñ eidem perſone conuenire pñt. ſicut in eadem potentia intellectiue ſunt ſcientie diſtincte: ⁊ que hñt quodammodo conditiones oppoſitas. vt ſcientia ſpeculatiua: ⁊ practica: quāuis eadem perſona vtrāqꝫ poteſtateꝫ habeat: non tamē eodem modo vtrāqꝫ exercet: ſicut patet ſatis ex dictis ſuperius. Poteſt etiam dici, ꝙ poteſtas regia ſpūalis ⁊ temporalis. non ſunt due potentie: ſed due partes vnius regie poteſtatis perfecte: quarum vna ſola eſt in regibus terrenis ⁊ modo inferiori. In ſpiritualibus aūt eſt vtraqꝫ ⁊ modo excellentiori: vnde in prelatis eccleſie ⁊ precipue in ſummo prelato: eſt poteſtas regia tota ⁊ perfecta ⁊ plena: in principibꝰ aūt ſeculi eſt ſm partem ⁊ diminuta. c. ad hoc extra de vſu. pal. ad honorem. Ad id quod obijcitur ſecūdo de gladio: dicendum eſt ꝙ ſpūalis poteſtas ſicut hꝫ duplicem poteſtatem: ſic hꝫ duplicem gladium. Nam nomine gladij iudiciaria poteſtas intelligiẜ vt ſ dictū eſt. Habet gladium ſpūalem: ad puniendū ſpūaliter: mālem: ad puniendum corporaliter. xv. q. vj. authoritatem: extra de ſente. excom. dilecto. li. vj. Sed ſicut poteſtatem ſpūalem hꝫ ſm immediatam executionem: temporalem aūt hꝫ ſm imperium ⁊ directionem: ſic dꝫ habere vtrūqꝫ gladium diuerſimode. Nam ſpūalem hꝫ ſm vſum temporalem aūt ſm nutum: ⁊ hoc eſt hēe digniori modo: vnde bē. Ber. iiij. lib. de conſideratione ad Eugeniuꝫ loquēs ait: Quid tu denuo vſurpare gladium tentas: quem ſemel iuſſus es reponere in vaginam? quem tñ qui tuum negat: non ſatis mihi videẜ attendere verbuꝫ dñi dicentis. Conuerte gladium tuum in vaginam. Ioan. xviij. Mat. xxvj. Tuus ergo ⁊ ipſe euaginandus ad tuum nutum: alioquin ſi nullo modo ad te pertineret ⁊ is dicentibꝰ apoſtolis. Ecce gladij duo hic. Luc. xxij. non reſpōdiſſet dñs: ſatis eſt: ſed nimis

An ptās ſpūalis ſubiecta ſit tēporali. necne.

An ſpūalis ptās cōplectatur tēporalē.

Spūalis ptās duplicem hꝫ ptātem ⁊ gladium.

eſt.

est. Vterqz ergo est ecclesie: spūalis.s.gladius & materialis:sed is quidem pro ecclesia:ille vero & ab ecclesia exercendus,ille sacerdotis:is militis manu:sz sane ad nutum sacerdotis & iussuz imperatoris:eandem authoritatem posui.s.in.xxxvij.c.circa princi. versi. quod aūt. Quo Gratianus intelligit verbum istud,cōuerte gladiū &c.vide.xxiij.q.viij.§.j. Quid

Habere gladium mālez ad nutuz qd sit.

aūt sit habere gladium mālem ad nutum: quidam sic exponunt:q spūalem potestatem habens : potest suadere armoz sumptionem contra maleficos:p̄incipi seculari cui mālis gladius commissus est:& pōt diuinam legem exponere & predicare:in qua Exod. xxij.&.xxiij.q.v.§.hinc apparet.versi.sed solum precipitur. Maleficos non patieris viuere:admonitio ergo ista non est aliud q̄z diuine legis predicatio : & vt principes diuine legi obediant exhortatio. Nā nutus est signum voluntatis:per predicationem aūt & exhortationem:spūalis potestas indicat se velle fieri vindictam de malefactoribus.& iste nutus quedā iussio est. Tn̄ preter hanc iussionem requiritur iussio principis secularis imperantis actū militi vel ministro cuius est gladio mālí vti:vnde sicut in operatione qua aliquid agimus per exteriora membra:requiritur voluntas vniuersalis tāquam mouens primum & remotum:& voluntas particularis tāquam mouens proximum:& virtus motiua membrorum tāquam exequens. Sic & in corporali punitione : & spiritualis potestas se habet sicut primuz mouens: & ideo dicitur innuere:princeps vero temporalis se habet sicut mouens proximum & ideo dicitur iubere:quia immediate imperat exercitium actus:minister vero principis exequitur actum punitionis: ad hoc.xxiij.q.viij.§.his ita.cuz.c.sequen.vsqz ad.§.iij. in registro inclusiue:facit quod no.extra de ex.prece. ex literis:in glo.non prohibetur.xx.ij.q.v.§.hinc apparet.&.c.non frustra:& quod no.extra de homi.peritiori:in glo.de istis gladijs:adde hic quod scripsi.j.sij.parte.§.item questionem:versi.de duobus gladijs in.c.lvij. Ad id quod obijcitur tertio de christo:dicendum est q christus constitutus est rex tam in temporalibus q̄z in spūalibus.tn̄ in terris viuēs regnū terrenum temporaliter administrare noluit:vnde dicit in Joan.xviij. Regnum meum non est de hoc mundo.vbi chrīs:hoc dicit:qm̄ non tenet regnuz vt hoc reges terreni tenēt:sed qm̄ desuper habeat principatum qui non est humanus:sed multo maior, & clarior:vnde subdit, si ex hoc mundo esset regnum meum &c. Ondit hic regni eius quod est apud nos imbecillitatem:qm̄ a ministris hz fortitudinē:superius vero regnum sufficiens est sibiipsi : nullo indigens:quō gratianus hoc verbū exponit:vide.xxiij. q.iij.§.j. Item super illud quod sequitur ibi. Nunc aūt regnum meum non est hinc. Aug. Non dicit nō est hic.hic est enim regnum eius vsqz in finem seculi habens inter se commista zizania vsqz ad messem:sz tn̄ non est hinc:quia peregrinat in mundo. Vel fm Theophilum:ideo non dicit,non est hic: sed non est hinc. Nam regnat in mundo & vtitur illius prouisione:& iuxta votum cuncta disponit:non aūt est ab infimis constitutum regnum eius:sed celitus & ante secula. Item Chrys. Quum dicit regnum meū non est hinc:non priuat mundum a sua prouidentia & prelatione:sed ondit regnum suum non esse humanum neqz corruptibile,adde hic quod scripsi.s. xxxvij.c.§.ad illa.versi.ij.&.xliij.c.versi.ad illud. Similiter iudiciariam potestatem exercere noluit super res temporales:vt nobis exemplum tribueret declinandi temporalium implicationem:& solicitudinez & tunc ondēret q illi qui potioribus intenti esse debent:in inferioribus non debent occupari, vñ Act. vj.dixit apostoli. Non enim est equū nos derelinquere verbum dei & ministrare mensis: facit ad hec.xj. q.j.te quidē:vnde & super illud Luc.xij.quod chrīus ait. Quis me constituit iudicem aut diuisorem.s.facultatum super vos? dicit glos. Ambro. Bene terrena declinat:que pp diuina descenderat:nec iudex dignatur esse litium & facultatum arbitri viuoz: hñs mortuoz iudicium & arbitrium meritoz. Non ergo quid petas:sed a quo postules intuenduz est.nec maioribus intento animo putes minoribus obstrependum. Similiter Joan.vj.habetur,q chrīus postquam turbas pauit:in quo regale officium exercuit: voluerunt ipsum facere regem:ipse aūt fugit in montem:in hoc nos erudiens mundanas contemnere dignitates:vt dicit glo.adde hic quod notaui.s.in xxxvij.c.§.ad illa.versi.ij.ad illud:& contra in.ij.parte in.c.lviij.in.§.item questionem istā. Sed licet chrīs non exercuit regiam dignitatem temporalem : non pp hoc sequit̄ q eius vicarij eam exercere non debeant:& precipue in casibus necessarijs. Nā ēt plura & alia chrīus non exercuit quoz ptātem habuit:que tn̄ exercent eius vicarij. Non enim legimus q chrīs baptizauit baptismo aque:& tn̄ excellentie ptātem tribuit in oībus sacramentis.j.q.j.sicut chrīus:de cō. di.iiij.aliud. Nec legimus q diuersis linguis locut⁹ fuerit:& tn̄ habuit donum linguarum: & vniuersaliter oēs gratias gratis datas:apostoli vero & baptizauerunt.Act.ij.&.viij.&.x.& de cons.di.iiij.propterea locuti sunt varijs linguis.Act.ij. Ipsi etiam apli aliqua pretermiserunt quoz habebant ptātem:nec impedirent a peccatoribus:pp quod dicebat apls.j.ad Cor. Non misit me chrīs baptizare:sed euangelizare. Multa etiam chrīs dimisit aplis exequenda & ordinanda in ecclesia.que ipse per seipsum non egit aut ordinauit:ad hoc.c.xj.di.ecclesiasticarum: extra de cele.mis.cum Marthe.§.veru:de con.di.ij.liquido. Et quibus oībus hoc pōt accipi q licet chrīs temporalem ptātem non exercuit:tn̄ ipsius vicarius ipsam exercere pōt:extra qui fi.sint le.per venerabilez §.rationibus:quamuis exemplo christi non debeat se regulariter in iudicijs rerum temporalium implicare:vt.xj.q.j.te quidem.ij.q.vij.epi lectionez: sed in casibus & in causis necessarijs:vt.s. declaratum est. xxxvij.c.versi.item Joan papa. Ad id quod obijcitur quarto:q in temporalibus papa non succedit Petro:sed Constantino:dicendū est q Petro succedit in ptāte temporali prout eam iure diuino Petrus habuit:& ipse similiter habet:vt est expressum. xxij.di.c.j.sed prout papa hmōi ptātem habet iure humano.sic succedit Constantino:qui ad aūt operetur ius humanum supra ius diuinum dictum est. s.lvj.c.§.ex his aūt.versi.vero considerandum. Ad id aūt quod addit̄ q non legitur chrīum dedisse potestatem temporalem Petro:dicenduz est q cui cōmittitur principale:intelligitur commissum & accessorium:extra de fo.cō. si diligenti:extra de don. post diuo:.de prudentia:extra de regu.iur. accessorium li. vj.vnde christus committendo Petro spūalem potestatem:que principalis est:intelligitur commisisse temporalem. Et etiam qī temporalis preexistit in spūali:sicut virtus inferior in superiori:ideo in ipsa collatione clauiuz regni celoz.s.Mat.xvj.& in com-

missione ouium suarum Joan. vlti. intelligit dedisse christum Petro simul ⁊ potestatem ⁊ temporalem iurisdictionem. Iste intellectus videtur approbari per Innoc. iii. extra de ma. ⁊ ob. solite. §. nos aūt in fi. Ad id aūt quod additur de Petro: qui temporalem potestatem non exercuit: dicenduꝫ est ꝙ sicut christus multa reliquit apostolis exequenda ⁊ ordinanda: que ipse per se nō exercuit: sic ⁊ apostoli plura reliquerūt exequenda suis successoribus que ipsi nō exercuerunt nec ordinauerunt: vt pre. §. verum. c. cū Matthe: fm̄. n. diuersos ecclesie status ⁊ diuersa tēpora congruunt ⁊ expediunt alia ⁊ alia. c. xxix. di. necesse est: extra de consan. ⁊ affi. non dꝫ. In ecclesia siquidem primitiua opus erat predicatione ⁊ miraculis ad conuertendum incredulos vel conuicendū. Opus erat etiam patientiaꝫ contra tyrannoꝝ persecutionem: vt fides non deficeret sed inualesceret. Postea vero fuit opus rationibus ⁊ scripturarum expositionibus contra pullulantes hereses in ecclesia: qua dilatata ⁊ roborata exercenda est potentia contra rebelles . ⁊ aduersarios ecclesie contra quos spūalis potestas a potestate temporali fideli super qꝫ hꝫ authoritatem requirere pōtꝫ ⁊ dꝫ auxiliū ⁊ obsequiuꝫ. xxiii. q. v. administratores: extra de maledic. c. ii. vnde beatus Aug. in epistola ad Bonifacium comitem: inducit quandam obiectionem hereticoꝝ dicentium: ꝙ ecclesia non dꝫ reges vocare in auxilium contra aliquos: qꝛ apostoli hoc non fecerūt sed soluit hanc obiectionem: ex eo ꝙ diuersis temporibus diuersa congruit agere. xxiii. q. iiii. si ecclesia. ⁊. c. pre. non inuenit: per que. c. Aug. perspicue patet ꝙ plura non execuerunt apostoli que successores eoruꝫ exercere dn̄t: ⁊ pn̄t: ⁊ hoc pp diuersam conditionem tempoꝝ, vnde si spūalem potestateꝫ habentes vtūtur hoc tempore potentia tempoꝛali non superius declarato ⁊ ipsius potestatis ⁊ insigniis ⁊ apparatibus: non faciunt quod eis nō licet: sed faciūt quod de iure facere possunt: ⁊ quod ecclesie vtilitati expedire credendum est fm̄ ineffabilem diuine prouidētie ordinem: qua speciali cura ecclesiam suam dirigit ⁊ regit. Potest tamen euenire interdum vt aliqui circa vsum talis potestatis inordinate se habeant ⁊ in actu ⁊ in affectu quum etiam potestate spūali nōnulli vtantur indebite: ⁊ tn̄ potestas de se iusta ⁊ iurisdictio nō propterea est culpanda: quod bene probatur per Aug. xiii. q. v. neqꝫ enim, ⁊ adde quod dixi. s. in. viii. c. Alia dubitatio est circa id quod. s. lvi. c. versi. sed ampliorem: dictum est ꝙ papa instituit regiam potestatem: contra quod videtur: esse illud: ꝙ imperium a solo deo est. in aut. quō oportet epīs: in prin. col. ii. ⁊. xxiii. q. iiii. quesitum. Et apostolus ad Rom. xiii. Oīs potestas a deo est. xxiii. qō. iiii. quid culpatur: non ergo a papa instituit ptās regalis vel imperialis. Item ars superior licet vtaf inferiori ad vsum ⁊ obsequium: non tn̄ eam instituit. sicut in proposito. Ad hanc dubitationem dicendum est sicut ⁊. s. dictum est: ꝙ spūalis ptās hꝫ instituere temporalem vt sit: ⁊ iudicare si bona non fuerit. Ad id quod obiicitur: ꝙ imperium est a solo deo: dicenduꝫ est ꝙ si intelligatur esse a solo deo non mediate cooperatione creature: sic non est verum immo est a deo mediante institutione humana: cuius nā inclinat regimen: sicut ad socialem vitam: vnde pōt dici esse a deo mediante cooperatione nālis inclinationis ⁊ institutionis. Est enim introductum regimen in hominibus ex iure humano: quod a nā oritur. di. vi. §.

An papa regiam instituat potestatem.

his ita. Si aūt dicaf a solo deo: qꝛ est solum de iure nāli: ⁊ non est per spūalem potestatem institutū: sic dicendum sicut ⁊. s. dictum est: ꝙ fm̄ esse informe ⁊ imperfectum est a solo deo: quāquam deus oīa suo modo perfecte ⁊ perfecta agat. Gen. i. sed esse formatum ⁊ perfectum est a deo, mediantibus his qui habent spūalem ptātem in ecclesia: que a gratia processit: ⁊ ad gratiam ordinatur. Vel pōt dici ꝙ institutio principis temporalis: vt princeps est super homines ex iure humana hꝫ esse. cap. xcvi. di. legimus: ab quō si exercitus faciat imperatorem. sed institutio principis temporalis vt princeps christianus super hoīes christianos: est a ptāte spūali. c. bo. ex. de sacra vnc. c. i. Sicut enim per ministerium spūalis ptātis efficitur aliquis christianus: de cons. di. iiii. postq̄ ascendit. Ita efficitur aliquis princeps christianoruꝫ in ministerio eiusdē ptātis cui quilibet christianus iure diuino subiicitur: extra de ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. Et est sciendum ꝙ quum sit duplex ptās spūalis. s. ordinis ⁊ iurisdictionis: extra de elec. transmissaꝫ. vbi de hoc. vtraqꝫ quodammodo requiritur ad institutionem christianoꝝ principum: qꝛ ex ptāte iurisdictionis eligitur vt sit princeps ⁊ ptāteꝫ habeat sed ex ptāte ordinis adhibef vnctio ⁊ consecratio: q̄ designat firmitatem ⁊ sanctitatem potestatis eius: extra de sacra vnc. c. i. Item differt in hoc imperiū a papatu: qꝛ imperator recipit iurisdictionem a populo: papa immediate a deo, vt no. extra de translat. c. i. in glo. i. ⁊ ibi. vide. Ad id aūt quod obiicitur ꝙ non est ptās nisi a deo: dicenduꝫ: ꝙ sine dubio a deo est omnis ptās: sed non excluditur operatio humana ex hoc. Nam fm̄ esse imperfectum est a deo: qui tn̄ suo modo semper perfecte operatur vt. s. dictum est: mediāte institutione humana quasi nāli. sꝫ vero esse pfectū est a deo mediāte institutione humana supernāli. Verūtn̄ pp hoc verbū apostoli: sciēdū est ꝙ non omnis ptās est a deo eodem modo: sed quedaꝫ est per institutionem humanam nālem: sicut est cōiter apud homines cuiuscunqꝫ ritus: vel est per spūalem dei ordinationem: vt fuit in populo Israelitico: vel est per ministroꝝ formationē: vt in populū christiano: vel ē p iustā dei permissionē: ⁊ hmōi est ptās maloꝝ principum: qui vi. aut dolo sibi ptātem vsurpant. c. ad hoc. ii. q. vii. c. i. ⁊. xxiii. q. v. §. hinc notandum. Et ex hoc pōt solui questio que videtur esse inter verbum apostoli predictum. s. ꝙ non ptās nisi a deo: ⁊ verbum Osee prophete dicentis ex persona dei de quibusdam. Ipsi regnauerunt ⁊ non ex me. Osee. viii. viii. q. i. audacter. Nam oīs ptās est a deo vel operāte. sicut ptās bonoꝝ principū: qui recte accipiunt ptātem: vel permittente: vt ptās maloꝝ sibi vsurpantium ptātem. Et isti dn̄r regnare nō ex deo: qꝛ non regnant ipso operante: sed solum permittente: ⁊ hec permissio iusta est. Nam vt dicit glos. super verbum apostoli iam dictum: iniustum non est vt improbis accipientibus nocendi ptātem bonoꝝ patientia probetur: ⁊ maloꝝ iniquitas puniaf. Naꝫ p ptātem diabolo traditam: ⁊ Job probatus est: vt iustus appareret. Job. i. ⁊ Petrus tentatus ne de se presumeret. Mat. xxvi. Lu. xxii. ⁊ de pen. di. si enim. versi. ex quibus ibi. Petrus ad quem. ⁊. i. di. considerandum. Et Paulus colaphizatus ne se extolleret. ii. ad Cor. xii. ⁊ Judas damnatus vt se suspenderet. Matt. xxvii. in prin. ⁊ de pe. di. iii. Judas penituit. ⁊. c. nihil. vide. ⁊. c. inter omnia. Et ita deus iniustam potestatem: q̄ iuste permittit ordinat: dum

Ptās spiritualis duplex ordinis ⁊ iurisdictionis.

ex ea bonum aliquod elicit: ꝛ ſm hoc etiaȝ mala po
teſtas ex dei ordinatione eſt. licet enim deus mala
non efficiat: ſicut dicit beatus Augu. ꝙ deus bonas
voluntates adiuuat: malas iudicat: oẽs ordinat: ad
hoc faciunt. xxiij. q. j. quid culpatur. ad fi. xxiij. q. v. §.
hinc notandum. Uel aliter dicenduȝ ꝙ aliud eſt po
teſtas: aliud vſus poteſtatis. c. ad hoc. xvj. q. j §. ecce
in hoc capitulo. Poteſtas ergo omnis bona eſt: ꝛ
ideo a deo eſt. vſus aũt ptãtis aliqñ eſt malus: ꝛ ideo
non eſt a deo: ꝛ qꝛ regnare eſt poteſtate vti, ideo dicit
de quibuſdaȝ. Ipſi regnauerunt ꝛ non ex me. vnde
glo. ſuper eodem verbo apoſtoli. Non eſt poteſtas
niſi a deo: ait. Non eſt poteſtas alicui homini bono
vel malo: niſi a deo data: vnde Pilato dñs ait. Nõ
haberes in me poteſtatem vllam niſi tibi datum eſ-
ſet deſuper. Joan. xix. ꝛ pre. c. quid culpatur. Mali-
tia ergo hoium: cupiditatem nocendi per ſe hȝ pote
ſtatem aũt: ſi ille non dat: non hȝ. Nocendi volun-
tas põt eſſe ab hominis animo: poteſtas aũt non eſt
niſi a deo: ſic igitur poteſtatis vſus malus non eſt a
deo: ptãs aũt quũ ſit bona: eſt a deo: ꝛ ideo mala po
teſtas dicit non ex deo regnare: qꝛ male vtitur ptãte
bona vero econtra ex deo regnat: qꝛ ptãte bene vtit
in hoc deum imitando. Nam ſicut Greg. ait ſuper
illud Job. xxxvj. Deus potentes non abijcit: quum
ipſe ſit potens: deum quippe imitari deſiderat: qui
faſtigium potentie alienis intentus vtilitatibus: ꝛ
non ſuis laudibus adminiſtrat: qui prelatus ceteris
prodeſſe appetit non preeſſe. ad hoc. viij. q. j. qui epi-
ſcopatum: ꝛ hoc eſt bene vti ptãte. Uel aliter dicen
dum eſt ſicut Iſid. dicit. iij. li. de ſummo bono. ꝙ bo
nam malam ꝙ ptãtem deus ordinat: ſed bonaȝ pro
pitius: malam iratus. Reges. n. qñ boni ſunt: mune
ris eſt diuini: qñ vero mali ſunt: ſceleris eſt populi ſe
cundũ. n. meritum plebeium diſponitur rector vita
teſtante Job. xxxiiij. Qui regnare facit hominẽ hy-
pocritam pp peccata populi. Iraſcente enim deo ta
lem rectorem populi ſuſcipiunt: qualem pro peccato
meruerunt, ad hec. ij. q. vij. cap. j. ꝛ. viij. q. j. audacter.
Ad id quod vlterius obijcitur, ꝙ ars ſuperior non
inſtituit inferiorem: dicendũ eſt ꝙ licet ſuperior ars
non inſtituit ipſam artem inferiorem per eũdem mo-
dum: tñ inſtituit eam perfectiue: inquantum dat ei
operandi modum ꝛ formam ſm exigentiam finis
quem ipſa ſuperior ars intendit: ꝛ ſimiliter ptãs ſpi
ritualis perfectiue inſtituit temporalem, vt. ſ. dictuȝ
eſt. Uel dicendum ꝙ licet ars ſuperior non inſtituat
artem inferiorem: tñ inſtituit vt ſint aliqui artem il-
lam habentes ꝛ exercentes. Similiter ptãs ſpũalis
non inſtituit temporalem ptãtem ſm ſe: qꝛ hoc mo-
do eſt a ſolo deo, ſed inſtituit eam in hoc ſubiecto: dũ
inſtituit eos qui talem ptãtem habere ꝛ exercere de
beant. Unde quum dicitur ſupra ꝙ ſpũalis ptãs ha
bet inſtituere temporalem vt ſit intelligendum eſt ð
homine habente poteſtatem vt dicit glo. ſuper ver-
bo pre. apoſtoli. Non eſt ptãs niſi a deo. Nomine
ptãtis interdum accipitur ptãs ipſa: que datur ali-
cui a deo. xxiij. q. j. quid culpatur: aliqñ ipſe homo ha
bens ptãtem. ſic accipitur extra de homici. tua. §. ma
re. Eſt igitur hoc modo exponendum: ꝙ ptãs ſpũa
lis inſtituit temporalem: qꝛ homo habens ptãtem
ſpũalem cooperatur deo: vt aliquis homo alius ha-
beat ꝛ exerceat ptãtem temporalem. c. bo. viij. q. j. li-
cet ergo: ꝛ ſm hoc põt aliter exponi id quod. ſ. dictũ
eſt ꝛ inductum eſt. ſ. ꝙ imperiuȝ eſt a ſolo deo: hoc. n.
verum eſt prout imperium accipitur p ptãte ipſa im
periali ſm ſctm ſi accipiatur pro homine qui hȝ hu-
iuſmodi ptãtem: ſic non eſt a ſolo deo: qꝛ ꝙ talis ho-
mo habeat ꝛ exerceat ptãtem imperialem: eſt a deo
mediante cooperatione hominis habentis ptãtem
ſpũalem. de elec. venerabilem. Alia dubitatio eſt cir
ca id quod dictum eſt: ꝙ ptãs ſpũalis reſpectu tem- An ſpũa-
poralis ſe hȝ in rõne cauſe efficientis ꝛ finalis cõtra lis ptãs ad
quod eſſe videtur ꝙ efficiens ꝛ finis non coincidũt tpalem ſe
in idem in creaturis: ſed ſolum in deo: qꝛ ſi ſpũalis habeat vt
ptãs hȝ rõnem finis reſpectu temporalis: non pote cã efficiẽs
rit habere rõnem efficientis ꝛ mouentis: ꝛ ita nõ in ꝛ finalis.
ſtituit neqȝ iudicat eam. Ad hoc dicendum eſt: ꝙ
huic rõni aliqui innituntur dicentes ꝙ ſpũalis po-
teſtas nullo modo ſe hȝ ad temporalem ſicut efficiẽs
ꝛ mouens: ſed ſolum ſicut finis: hoc tñ dictum eſt in
ſe falſum: vt patet ex. ſ. determinatis. Et ratio nunc
inducta cui innituntur falſa eſt qꝛ falſum accipit dũ
dicit: ꝙ efficiens ꝛ finis non coincidunt in idem in
creaturis. Nam ars architectonica reſpectu ſubſer-
uiẽtis hȝ rõnem principij mouentis: inquantum im
perat ei: ꝛ habet rõnem cauſe finalis inquantũ opus
eius ordinat ad ſuum finem. Et ſimiliter ille q prin
cipatur ſm ptãtem ſpũalem habet rõneȝ efficientis
ꝛ mouentis ꝛ etiam finis reſpectu eius qui princi-
patur ſm ptãtem temporalem: vt. ſ. monſtratũ eſt.
lvj. c. Alia dubitatio eſt circa id quod dictum eſt ꝙ
beatus Petrus habuit iura imperij terreni: ꝛ ꝙ re- An beatus
ges preſunt regno terreno. Nam contra primuȝ di- Petrus ha-
ctum eſſe videtur id quod dñs ait Petro Matth. buerit iu-
xvj. ꝛ. xxj. di. in nouo tibi dabo claues regni celoꝛ. ra imperij
non aũt dicit regni terreni: ꝛ quod de vno concedit
de altero negare videtur. ff. de condi. ꝛ demonſtra.
cum ita legatum. xlv. di. diſciplina. ibi. deſcende pec-
cauit populus tuus: ac ſi ei diuina vox diceret: qui in
tali peccato lapſus eſt: meus non eſt: ꝛ in glo. c. quod
de vno conceditur de alio negatur: vbi de hoc. Con
tra ſecundũ dictum eſſe videtur ꝙ regnum terrenũ
eſt regnuȝ mundi. quod opponit regno chriſti, ꝛ eſt
regnum diaboli: ꝛ ita oẽs reges eſſent miniſtri dia-
boli: qui eſt princeps huius mundi. Joan. viij. xij. ꝛ.
xiiij. ꝛ de pe. di. ij. ſi enim veri. eligat: non dei: qm tñ
dicat in li. ſapientie: ꝙ reges ſunt miniſtri regni dei.
Sap. vj. Rom. viij. c. xxiij. q. v. qui malos. Ad has
duas obiectiones ſimul dicendum eſt ꝙ regnuȝ ter
renum dupliciter dr. Uno enim modo dr regnum
terrenum: quod ipſa terrena creatura ſibi conſtituit
tãquam vltimum finem: ꝛ tale regnum eſt maluȝ ꝛ
diabolicum: ꝛ opponitur regno celeſti: ꝛ de iſto re-
gno dicit aug. in ſermone euangelij. Mat. v. Uidẽs
Jeſus turbas: ſuperbi ergo appetant regna terra-
rum ꝛc. Et diabolus dicitur rex oium qui in aquis
ſunt. Et rex ſuper oẽs filios ſuperbie. Job. xlj. de pe.
di. ij. ſi enim. in fi. Alio modo dicitur regnum terre-
num illud idem quod celeſte. ſ. congregatio vel ſocie
tas bonoꝛ peregrinantium in terris: vnde Greg. in
homilia. Regnum celoꝛ preſentis temporis eccle-
ſia dr. Nam ex eo ꝙ ad bona celeſtia finaliter ordi-
natur: dicitur regnum celeſte. Ex eo aũt ꝙ adhuc cõ
uerſatur in terris: ꝛ ipſis bonis terrenis vtitur: dicit
regnum terrenum. Et hoc ſecundo modo beatus
Petrus ꝛ quilibet eius ſucceſſor habet iura impe-
rij terreni. ſimiliter hoc modo chriſtiani reges impe
rant regno terreno. In hoc ergo quod chriſtus ait:
Tibi dabo claues regni celoꝛ: intelligitur quod ei
conceſſit iura regni terreni: qꝛ idem regnum dicitur
terrenum pp vſum temporaliũ ꝛ terrenoꝛ: ꝛ dicit

celeste propter speciem et amorem celestium: vnde et consequenter ait christus. Matth. xvj. et. xxiiij. q. j. Quodcunque ligaueris super terram: erit ligatum et in celis: facit extra de ma. et obe. solite. §. nos autem. sic et princeps secularis: licet dicatur preesse regno terreno: tamen habet aliquo modo iura celestis: quamuis enim non habeat potestatem immediate super spiritualia per que fit homo celestis: tamen habet potestatem immediate super temporalia et terrena: vt ordinantur ad spiritualia, et obsequuntur eis. Ideo dictum est. di. lvj. c. in prin. quod potestas regia temporalis: dicitur spiritualis secundum aliquem modum: et pro consequens eodem modo potest dici celestis. Nam etsi ex propria potestate non ordinet nisi ad finem naturalem: tamen inquantum dirigitur imperio spiritualis potestatis: ordinat ad supernaturalem quem intendit immediate ipsa spiritualis potestas. xcvj. dist. duo.

An papa humano iure habeat temporalem potestatem.

Alia dubitatio est circa id quod dictum est: quod papa iure humano. s. ex concessione Constantini: habet etiam potestatem temporalem. Nam contra hoc videtur esse quod Aug. ait. iiij. de ciui. dei. c. iiij. et dixi. di. xxxvii. c. ibi. et si dicatur: quod regna sine iustitia non sunt nisi magna latrocinia. Sed vera iustitia non est vbi christus non est rector: vt idem Aug. ait. ij. li. de ciui. dei: et facit. xxiiij. q. j. vbi sana: quare videtur quod regnum vel imperium Romanorum fuerit lattocinium: tempore quo Constantinus ipsum obtinuit: quum nondum christo per fidem esset subditum: et ita Constantinus de iure non potuit concedere imperium quod non iuste habebat: ergo papa per concessionem Constantini non humano iure: sed humano facto accepit: quod ex iure diuino habebat. ibi. quia nihil habuit dare nil potuit ei. et. c. seq. ibi. quomodo possit honores retinere qui ab illo accepit: qui potestatem non habuit dare legitime et c. j. q. j. gratia. ibi. si autem non habuit: nec gratis: necnon gratis cuique dare potuit. et. c. qui perfectionem. ibi. Qui. honorem non habuit: honores dare non potuit: nec aliquid ille accepit: quia nihil erat in dante: et de con. di. iiij. quomodo ad prin. ibi. cum dare. lxij. di. nulla ratio. ibi. Quis ambigat nequaquam ab ipsis esse tribuendum: quod non docetur fuisse collatum. xxviij. di presbyterum. ibi. qui vero hanc non habet propter delictum ignorantie: quomodo alijs tradet. j. q. j. verum. ibi. quia quod non habuit: dare non potuit. ij. q. vj. quoniens. ij. ibi. quia non potest sequestrari: quod non habet: extra de iure pa. quod autem: et de dona. inter vi. et vx. nuper et de hoc no. extra de sup. ne pre. c. j. quod est contra in glo. c. et extra de regu. iu. nemo. potest. vbi de hoc.

Regna veri dei prouidentia ordinata sunt.

Ad huius dubitationis dissolutionem: videndum est que regna sint bona et iusta: et que non. Circa quod sciendum quod secundum beatum Aug. iiij. et. v. lib. de ciui. dei. Regna non fato: non casu. non a falsis dijs existunt: sed ordinata sunt vnius veri dei prouidentia: in cuius manu sunt omnium potestates: et omnium iura regnorum: sed quia sub prouidentia dei sunt non solum bona sed et mala: licet diuersimode: quia bona efficit mala vero permittit et ex ipsis bona elicit: ideo vlterius est videndum an iura regnorum sic sint sub dei prouidentia: sicut mala vel sicut bona. Sciendum est ergo: quod esse in hominibus regna et regiminis potestatem: bonum et expediens est humano generi. Nam per ignorantiam: que est in humana natura: non sufficit homini regnum proprie rationis propter quod expediens est: vt homines societas: qui vt in pluribus non sufficiunt regere seipsos: regantur et dirigantur per aliquem vel per aliquos que pre alijs vigent prudentia intellectus: vnde Mat. x. Estote prudentes et c. xxxvj. di. §. ecce. Item propter malitiam humanam homines mala operantur: et se inuicem ledunt ideo expedit aliquos esse aliorum rectores per quos homines cohibeantur a malis. xxiij. q. v. non frustra. di. iiij. facte in prohemio decretalium: Rex pacificus: et in prohemio clem. Ioannes episcopus et c. Item propter amorem hominum ad seipsos singuli querunt propria commoda: seipsos amantes: et que sua sunt querentes. ij. ad Timot. iij. ad Philippen. ij. viij. q. j. sunt in ecclesia: oportuit ergo esse aliquos gubernatores communitatis: que quererent et procurarent bona communia. vij. q. j. scias xvj. q. j. nos autem. Item in omni multitudine oportet esse aliquod regimen: sicut in diuersis rebus naturalibus videri potest: quia in humana multitudine oportet esse aliquid per quod multitudo regatur: presertim quia homo est animal sociale et communicatiuum. societas autem et communitas non seruatur: sed dispergitur: si non sit aliquis curam habens de communi bono multitudinis: et societas dicente Salomone. Vbi non est gubernator populus corruet. Prouerb. xj. Expedit igitur in hominibus esse aliquos aliorum rectores per quos ignorantes dirigantur: peccantes cohibeantur et puniantur: innocentes defendantur: bonum commune procuretur: et societas ipsa conseruetur.

Bifarie quis peruenit ad regimen.

Hoc tamen regimen homines quidam recta via: quidam vero peruersa sunt assecuti. Recte quidem peruenit quis ad regimen: quando vel ex condicto et communi consensu multitudinis preficitur. viij. q. j. licet. extra de elec. quia propter. Vel preter hoc ex ipsius dei speciali ordinatione: vt in populo Israelitico factum est. Leuit. viij. extra de elec. qualiter. xxj. di. §. j. seu ex institutione illorum: qui vicem dei gerunt: vt in populo christiano dicitur esse: extra de sacra vnc. cap. vnico. Peruerse autem quis peruenit ad regnum quum ex libidine dominandi: vi aut dolo, aut pretio: aut indebito alio modo sibi vsurpauit regiminis potestatem. ij. Machabe. iiij. ibi Ambiebat Iason super Oniam summum sacerdotium adito rege promittens ei argenti talenta. ccclx. extra de lec. quisquis: extra de simon. per tuas. j. q. j. principatus. et. q. vj. sicutis. lxj. di. miramur. xxiij. q. j. quid culpatur. ibi. libido dominandi. Contingit tamen aliquando aliquem indebite assequi potestatem: qui tamen postea rectus et verus rector efficitur: vel per consensum subditorum, vel per authoritatem superioris. c. extra de renun. nisi cum pridem. §. persone. Sicut autem in modo acquirendi potestatem regiminis contingit esse rectum et peruersum: ita et in vsu adepte potestatis quidam enim vtuntur recte potestate quam habent: quidam autem praue. Ex his nascitur distinctio quadrimembris. Nam quorundam est regnum rectum vel regimen et quantum ad modum acquirendi: et quantum ad vsum: Quorundam autem regnum peruersum quantum ad vtrumque dictorum: Quorundam vero est regnum rectum quantum ad modum acquirendi sed est peruersum quantum ad vsum. Quorundam autem regnum econuerso est peruersum quantum ad modum acquirendi: sed est rectum quantum ad vsum hoc tamen rarius contingit: quia vix bono exitu peraguntur: que malo sunt principio inchoata: vt pre. ca. miramur. Illa ergo regna sunt iusta et legitima: in quibus modus acquirendi potestatem: et vsus potestatis est rectus: et huiusmodi regna sunt sub dei prouidentia sicut bona. Illa vero sunt iniusta: in quibus vtrumque dictorum vel alterum deficit: et hec sunt sub prouidentia dei sicut mala. Permittit autem deus huiusmodi regna vel ad probationem bonorum: vel ad penam malorum vel alijs causis sibi cognitis. ad hoc. xxiij. q. v. §. hinc

notandum.

notandum. Et ſm determinata dicendum eſt ꝙ qui apud gẽtiles aliqui poteſtatem regiminis recte ſunt aſſecuti: ⁊ ipſa poteſtate ſunt recte vſi, ideo apud eos fuerunt aliqua regna legitima ⁊ iuſta ſuo modo ⁊ iure ciuili. Ut aũt deſcendamus ad regnum ſiue imperium Romanum: cuius monarchiam tenuit. Cõſtantinus: dicendum ꝙ iſtud regnum oĩbus regnis gentiliũ fuit latius ⁊ ſublimius fortius: ⁊ eſt quartũ regnum ſm Danielis interpretationem ferreum. Dan. ij. ibi. Et regnum quartum erit velut ferrum: ⁊ quõ ferrum comminuit ⁊ domat omnia: ſic comminuit oĩa hoc ⁊ conteret. Ad idem. j. Mach. viij. ⁊ iniuſte quidẽ incepit: qꝛ per latrocinia ⁊ violentias ⁊ homicidia. c. vij q. j. in apibus: ſed in proceſſu bonis moribus regebaẽ: pp quos meruit tam late ac potenter augeri: vt beatus Aug. ait. ⁊ Hiero. xxviij. q. j. §. ex his. ibi. virtutibus Romani promeruerunt imperium. ⁊. dixi latius de iſtis virtutibus. ʒ. xxxvij. verſi. ⁊ ſi dicaẽ. ⁊. xlij. c. poſt prin. iſti⁹ operis. Et pp bonum regimen ipſius imperij oĩbus gentibus factum eſt quodãmodo gratum: ita vt voluntarie imperio Romano ſe ſubijcerent: vel eius imperium tolerarent: vt in pre. c. viij. j. Machab. Et ita factum eſt quodammodo iuſtum atqꝫ legitimũ: non tamẽ per oẽm modum iuſtum: tum pp malũ eius initiũ. pre. c. principatus. Tum pp chriſtiane fidei fundamenti defectum: ⁊ falſoꝝ deoꝝ cultus: quibus attribuebant huius regni potentiam. Tñ pp poteſtatis malum vſum in proceſſu: qꝛ plures eoꝝ qui principabantur in ipſo regno vel imperio tyranni fuerunt male vtentes poteſtate regiminis: maxime contra fidem orthodoxam dñi noſtri Jeſu chriſti: eam quantum poterant exterminantes: ⁊ innumeros pro ea martyrizantes perſequentes ⁊ punientes: vnde Au. in ſermone vnius martyris ait. Ut reges terre qui pp idola perſequebantur chriſtianos ⁊c. Unde Petrum ⁊ Paulum principes fidei occiderent. xxj. di. quãuis. ⁊. xxij. di. ſacroſanctam. ij. q. vij. beatus Petrus. extra de elec. fundamenta. lib. vj. Et ij qui boni fuerunt: non bene ſunt vſi poteſtate quantum ad oĩa: ſed quantum ad aliqua. Conſtantinus tñ inter alios laudabilis extitit pp multa: vt patet ex ſcriptis in quibus referuntur geſta principum Romanoꝝ: ⁊ in geſtis beati Syluestri que approbata ſunt. xv. di. ſancta verſi. iam nunc. ibi. Item actus beati Syluestri. facit ad hoc. xij. q. j. futuram. xcvj. di. Conſtantinus: iuſte obtinuit imperium humano iure: ⁊ ideo potuit illo iure concedere quo tenebat: plus placet tñ ratio Joan. que ponitur. lxiij. di. ego. glo. j. Ad illud ergo quod obijcitur ꝙ regnum Romanũ quiꝫ eſſet ſine iuſtitia: fuit latrocinium: dicendum eſt ꝙ illud regnum eſt latrocinium in quo eſt defectus iuſtitie qualiſcũqꝫ in regno autem Romano precipue poſtqꝫ cepit augeri: fuit quidem aliqua iuſtitia politica ⁊ ciuilis: non tñ illa que eſt formata per fidẽ chri que ſola vera iuſtitia dicitur. xxiiij. q. j. vbi ſana. Et ideo regnum Romanum non fuit latrocinium pro illo tempore tñ non erat per oẽm modum iuſtum: qꝛ iuſtum regnũ per oẽm modũ eſſe non poteſt: vbi deeſt fides chriſti. Unde ſciendum ꝙ apud gentiles qui fidem chriſti habuerunt: potuit eſſe iuſtũ regnũ ſicut patet in Melchiſedech ad Heb. vij. ⁊ in Job. xlv. di. diſciplina. ad ſi. Apud iudeos etiam iuſtũ regnum eſſe potuit deo ſpãliter prouidente regimen ipſi populo Iſraelitico etiam erat fides chriſti vẽturi. j. Reg. xvj. Apud chriſtianos quoqꝫ poteſt eſſe

Apud gẽs iustum reperiaẽ regnum.

⁊ eſt iuſtum regnum in habitanter. Apud infideles aũt quantumcuqꝫ recte viuentes alſ poteſt eſſe iuſtũ regnum ſm aliquid: non tñ per oẽm modum vt dictum eſt. Iniuſtum aũt regnum potuit eſſe: ⁊ fuit: ⁊ eſt: aliqñ tam apud fideles qꝫ apud infideles: de hoc latius ſcripſi. ʒ. poſt Innocen. ⁊ Oſti. qui de hoc no. extra de vo. ⁊ vo. re ꝙ ſuper. Alia dubitatio eſt circa id quod dictum eſt: ꝙ habentes poteſtatem ſpũalem pñt poſſidere temporalia: contra quod videtur eſſe quod dñs ait apoſtolis quum eos ad predicandum miſit. Nolite poſſidere aurũ neqꝫ argentũ ⁊c. Mat. x. vbi Chryſoſt. Hoc ergo preceptum primo quidem diſcipulos facit non eſſe ſuſpectos. Secũdo ab omni eos liberat ſolicitudine: vt vacationem oẽꝫ tribuant verbo dei. Tertio docet eos ſuam virtuteꝫ hoc nempe eis ⁊ poſtea dixit Luc. xxij. Nunquid aliquid defuit vobis: qñ vos miſi ſine ſacculo ⁊ pera? Item ibi Hiero. Qui aũt diuitias detruncauerat: que per aurum ⁊ argentum ⁊ es ſignantur: prope modum vite neceſſaria amputat: vt apoſtoli veri religionis doctores: qui inſtituebant oĩa dei prouidentia gubernari: ſeipſos oñderent nihil cogitare ꝺ craſtino. gloſ. vnde addit: neqꝫ pecuniam in zonis veſtris. Duo enim ſunt gñ a neceſſarioꝝ: Unuꝫ quo emuntur neceſſaria: quod intelligitur per pecuniam in zonis: Aliud ipſa neceſſaria quod intelligitur per peram. Ad hanc dubitationem dicendũ eſt: ꝙ prelati eccleſiarum pñt temporalia poſſidere: tum ad ſuſtentationem vite: tum ad diſpenſandum pauperib⁹ ⁊ in alios pios vſus. Nec ſolum quantũ ad vſuꝫ: ſꝫ etiam quantum ad dominium temporalia pñt eccleſie poſſidere ⁊ habere: ad hic. xij. q. j clericus. qui. ca. duo. c. expedit: vbi de hoc in prima gloſ. ⁊. c. vidẽtes lxxvj. d. ſatis. xij. q. ij. aurum habet eccleſia. xvj. qõ. j. qm̃ quicquid. tũ ſolicitudinem circa ipſa tẽporalia dñt alijs committere. xj. q. j. te quidem, vt libere valeant intendere actibus ſpũalibus: vt ibi. ⁊. lxxxviij. di. perlatum. ⁊. c. epũs nullam. cum. c. ſeq. lxxxix. diſt. diaconum. cuꝫ. c. ſeq. xvj. q. vij in noua. Unde ⁊ chriſtum legimus loculos habuiſſe: quos Judas portabat: in quo prefigurabatur ꝙ eccleſia habitura erat temporalia. Joan. xij. xij. q. j. habebat. ⁊. c. exempluꝫ ⁊ eccleſia premitiua in qua erant apoſtoli: in cõmuni bona habebat. Act. ij. xij. q. j. c. j ⁊ precia predioꝝ ponebantur ante pedes apoſtoloꝝ. Act. iiij. ⁊ pre. ca. j. xij. q. j c j. ⁊ propter hoc papa recipit oblationes ad pedes preter oblationem panis in honore ſacrificij. quod ex pane conficitur: de con. di. ij. cap. j. ⁊ extra de ſum. tri. c. j. §. vna: ⁊ preter oblationem pro defunctis ad confutandum errorem ꝙ non proſunt eleemoſyne pro defunctis: contra illud. xiij. q. ij. anime. apoſtoli: tñ poſtea commiſerunt diſpenſationem. vij. diaconibus: vt libere vacarent verbo predicationis ⁊ orationi. Act. vj Ad id ergo qđ obijcitur ꝺ verbo chriſti ad apoſtolos: dicendum eſt ꝙ hoc mandauit chriſt⁹: non qꝛ illicitum eſſet poſſidere aurum ⁊ argentum: ſed vt alij videntes apoſtolos contemnere temporalia: magis mouerentur ad conuerſionem: vnde ſup illud Marc. vj. ⁊ precepit eis ne quid tollerent in via: niſi virgaꝫ tantum ⁊c. Theophilus dicit ſic. Inſtruens etiam eos per hoc non eſſe amatores nummorum: ⁊ vt videntes eos predicare paupertatem: acquieſcant: quum apoſtoli nihil habeant. Uel dixit ad oſtendendum confidentiam qꝫ de deo predicatores habere debent. Unde Beda ſuper predictũ locum. Mar. Tanta enim predicatori in deo dꝫ eſſe

An ſpũales hñtes ptãtẽ pñt tẽporalia poſſidere.

fiducia: vt pñt: o vite sumptus: quãuis non proui-
deat: tñ hoc sibi nõ deesse certissime sciat: ne dũ mẽs
occupaẽ ad temporalia: minus animus prouideat
eterna. Uel hoc dixit vt doceret: ꝙ pro exercendo p̃-
dicationis officio: oĩs alia cura: ⁊ solicitudo preter-
mittenda est: vt probatur per authoritatẽ. Chryso.
super proxime positam: que incipit: hoc ergo prece-
ptum. Uel hoc dixit: qꝛ sic erat expediens pro illo tẽ-
pore: in quo magna fides in pecunia ⁊ diuitiis erat:
⁊ sancta paupertas odio habebatur: vnde Chryso.
homilia. iii. super Mat. talis est luminis virtus: vt
non solum luceat: sed illuc ducat illos qui sequunẽ.
Quum enim viderint nos oĩa pñtia contemnentes
⁊ ad futura preparatos, ante oẽm sermonem operi-
bus nostris cedent. Quis enim ita est amẽs: vt vi-
dens euꝫ qui heri ⁊ ante lasciuiebat: ⁊ ditabaẽ: oĩb⁹
exutum: ⁊ ad famem: ⁊ inopiaꝫ: ⁊ durem vitam: san-
guinis effusionem: ⁊ oĩa que videntur periculosa pa-
ratum: non manifestam accipiat hinc futuroꝛuꝫ de-
monstrationem? Si aũt pñtibus nos implicaueri-
mus ⁊ immiscuerimus qualiter potuerunt credere
ꝙ ad possessionem aliam festinemus: Item Dama-
scenus. li. iii. Euangeliũ cognitionis dei predicatuꝫ
est: non bellis ⁊ armis exercitum aduersarioꝛuꝫ de-
uincens: sed pauci nudi pauperes perfecti ⁊ verbe-
rati ⁊ mortificati crucifixum in carne: ⁊ mortuum
resurgentem predicantes sapientibus ⁊ insipienti-
bus preualuerunt. Uel hoc dixit: vt sciant predicato-
res ratione sui alios debitores esse in temporalibus.
vnde sequitur in Mat. x. Dignus est enim mercen-
narius mercede sua. Unde Aug. ibi. Satis ostendit
cur eos possidere hoc aut ferre noluerit: non ꝙ neces-
saria non sint sustentationi huius vite: sed qꝛ sic eos
mittebat: vt eis hec deberi demonstraret ab illis qui-
bus euangelium credentibus nuntiarent. Unde ap-
paret hoc nõ ita precipisse dñm tãꝗ euangeliste vi-
uere aliunde non debeant ꝗꝫ eis p̃bentibus quibus
annuntiant euangelium: alioquin contra hoc prece-
ptum facit apostolus: qui victum de labore suaꝝ ma-
nuũ transigebat. sed ptãtẽ dedisse in qua scirent ista
sibi deberi: hucusqꝫ Augu. Hec probanẽ. j. q. ii. sacer-
dos cui. Qui aũt aliter sentiunt ecclesiam non posse
habere propriũ: de heresi sentiunt apostolicoꝝ: de
quibus. xxiiii. q. iii. quidam. versi. apostolici: ⁊ de er-
rore Ualdensium de quo scripsi. s. xl. c. versi. itẽ er-
ror. Alia dubitatio est circa id quod dictũ est: Pe-
trum fuisse caput aploꝝ ⁊ oĩum fidelium: ⁊ similiter
eius successorẽ esse caput ecclesie. contra. n. esse videẽ
ꝙ vnius corporis est vnuꝫ caput tñ: extra de of. or.
qm̃ christus aũt est caput ecclesie. ad Col. j. Ephe. j.
extra de sac. vnc. c. j. § caput aũt: quare Petro ⁊ suc-
cessoribus eius non conuenit esse caput. Ad hanc
dubitationem dicendũ est: ꝙ quidam asserunt Pe-
trum non fuisse caput: nec esse: qꝛ in eo non fuit ple-
nitudo spũalium sensuꝫ: sicut in christo: ꝛ quia non a
Petro vocamur petrini: sed a christo christiani: de
con. di. iiij. postꝗ ascendit. Et qꝛ ab ipso non deriua-
tur ad ceteros ptãs spũalis: non. n. ipse solus recipit
claues: sed tota ecclesia in ipso qui significabat totã
ecclesiam: vt est expressum. xxiiij. q. j. quodcumqꝫ. Et
oẽs apli eque receperunt a christo ptãteꝫ ⁊ principa-
liter sicut Petr⁹. Mat. xviij. quoꝝ remiseritis ⁊c. j.
q. j. remissionẽ. de pe. di. j. quẽ penitet: vñ Isido. dicit
ꝙ ceteri apli cũ Petro pari ꝯsortio honoris ⁊ ptãtis
effecti sunt: ⁊ est expressuꝫ. xxi. di. in nouo, vbi de hoc
⁊. xxiiij. q. j. loquiẽ. in pri. Sꝫ hec assertio nõ est vera:

An petr⁹ aploꝝ: ⁊ oium fide-
liuꝫ fuerit caput:

imo vbi petr⁹ dict⁹ est eccl'ie caput: ⁊ qlibet ei⁹ succes-
sor, vt ẽ expssuꝫ: xxij. di. c. ii. ibi. Inter btõs aplos que-
dã fuit discretio ptãtis: ⁊ lꝫ oẽs apli essent: Petro tñ
a dño ꝯcessuꝫ est: ⁊ ipsi inter se idipsuꝫ voluerunt: vt
reliquis oĩb⁹ preesset aplis: ⁊ cephas. i. caput ⁊ prin-
cipatũ teneret aplatus: qui etiã eadẽ formaꝫ suis suc-
cessoribus ⁊ reliquis epis tenendã tradiderunt ⁊c.
Ad idẽ pre. c. in nouo. in prin. ibi. In nouo testamen-
to post christũ dñz a Petro cepit sacerdotalis ordo:
qꝛ ipsi primo pontificat⁹ in ecclesia christi datus est
dicente dño ad eũ: Tu es Petr⁹. Et. j. hic ergo ligã-
di soluendiqꝫ ptãtem primus accepit a dño: ⁊. j. ip-
sumqꝫ principẽ eoꝝ esse voluerunt. ⁊c. Tñ ꝯsideran-
dum ꝙ sicut plenitudo ptãtis non eodẽ modo ꝯue-
nit christo ⁊ eius vicario in oĩbus: vt. s. lviij. c. declara-
tũ est: ita ẽt ratio capitis nõ eodẽ modo ꝯuenit chri-
sto ⁊ eius vicario: qꝛ christo ꝯuenit principaliter ⁊ ex-
cellenter: vicario aũt eius ministerialiter: ⁊ secunda-
rio. c. j. q. j. si fuerit: ⁊ ideo nõ denominamur a petro
petrini. sꝫ christiani a christo: qꝛ denominatio fit a princi-
paliori ⁊ excellentiori. Et ne ecclesia diuideretur: sicut
quũ dicebaẽ: egoquidẽ suꝫ pauli: ego aũt apollo: ego
vero cephe: ego aũt christi. diuisus est christus. j. ad Cor. j.
Sic ẽt non oportuit ꝙ in petro fuerit plenitudo spi-
ritualiũ sensuũ: hoc. n. ꝯuenit ei qui est caput excellẽ-
ter ⁊ principaliter. Quod ꝯ equalitate ptãtis addũt
non est verũ: nã sic accepit ecclesia clauiũ ptãtem: vt
ab vno deriuareẽ ad alios: ⁊ licet oĩbus aplis christus
concessit ptãtem: tñ voluit in ptãte Petruꝫ hẽre pri-
matuꝫ, ⁊ preeminentiã sup alios: vt. s. proxime oñ-
sum est ita vt quãuis a christo primo ptãtem accepe-
rint: tñ postmodũ a prelato eis Petro ipsam reco-
gnoscerent: hec solutio probaẽ p clementẽ. lxxx. di. i
illis: in fi. vbi clemens papa sic ait. qm̃ nec inter ip-
sos aplos par fuit institutio: sꝫ vnus prefuit omnib⁹
vbi de hoc. Dictũ vero Isido. sane dꝫ intelligi: vt di-
canẽ apli parẽ habuisse ptãteꝫ cum petro. i. similem
non aũt parẽ. i. equalẽ. Uel aliter dicendũ: ꝙ habue-
runt ptãteꝫ quantũ ad act⁹ ⁊ effectus ptãtis: nõ aũt
quantũ ad institutionẽ: ⁊ modũ habendi ptãtem:
non. n. par fuit oĩum institutio: vt prime allegaui: ⁊
de hoc no. in pre. c. in nouo. Ad id aũt qꝺ obijcitur
ꝙ vnius corporis vnũ est caput: dicendũ ꝙ christus ⁊
eius vicarius non dñr duo ca. ta: sꝫ vnũ: qꝛ papa nõ
dr̃ caput nisi inquantũ gerit vicem christi ⁊ eius per-
sonã representat. ad hoc extra de transla. quanto. ⁊.
c. licet. ⁊. c. extra de ap. Romana. j. rñso. li. vi. vbi con-
sistorium epi ⁊ vicarij eius vnum dñr: ⁊ di. xi. s. xxix.
c. ⁊. c. extra de resti. spo. cũ venissez: in fi. cum suis con-
cor. Ultima dubitatio est circa id qꝺ dictũ est papã
hẽre plenitudinem ptãtis: contra qꝺ esse videẽ: ꝙ pa-
pa dr̃ christi vicarius ex̃ de elec. fundamenta. § decet
ille aũt qui est vicarius alicuius: non hꝫ plenitudi-
nem ptãtis que est in eo cuius est vicarius: ex̃ de of.
vica. licet. ⁊. c. cum in gñali. lib. vj. Ad hanc obiectio-
ne dicendũ: ꝙ dato ꝙ noĩe vicarij non importeẽ ple-
nitudo ptãtis: non pp hoc dicendũ est ꝙ papa q est
vicarius non habeat plenitudine ptãtis: qꝛ hec ple-
nitudo intelligiẽ ⁊ exprimiẽ ex alijs noĩbus que ipsi
conueniunt: vt ex eo ꝙ dr̃ caput. vt. s. versi. ad hanc
dubitationẽ proxime ꝓbatũ est, ⁊ pastor. vñ cãtat ec-
clesia: Iã bone pastor: ⁊ alia plura: vt extra de elec.
vbi periculum. § ceterum. ibi. cum agitur de creatio-
ne vicarij ⁊c. Uel aliter est dicenduꝫ: ꝙ aliud est cõ-
siderare proprietatẽ significationis nominis que ex
primaria impositione conuenit nomini: aliud vero

vsum

vsum significationis ad quē q̄si scδario accōmodat.
Si ergo in noie vicarii cōsideret ꝓprietas significa-
tionis q̄ cōsiderāda est.ex̄ de ver.sig. intelligentia. ⁊
c.in his.§.fi.sic nō importat ꝑ hoc nomen ptās di-
minuta.vicari⁹.n.dr̄ a vice:quo noie op⁹ ⁊ offm̄ insi-
nuat.vn̄ vicari⁹ alicui⁹ dicit q agit opus illi⁹:s3 quē3
modū apl̄i dn̄r vicarij christi: sicut in ꝑfatione dicit.
Quos opis tui vicarios eidē.s.gregi cōtulisti ꝑesse pa
stores.⁊ dn̄r successores aploꝝ:q sunt epi:vicarij chr̄i
dn̄r ⁊ aploꝝ.ex̄ d̄ sac.vnc.c.j.§.chro.xxij.q.v.mulier.
S3 sili mō vicari⁹ chr̄i dr̄ summus pastor ecclesiastici
gregis, Petri successor. Hinc etiā in aliis reb⁹ q̄busli
bet vna res dr̄ alterius vicaria q̄ ei equalet. vn̄ dr̄ in
Leuitico. Qui percusserit aial reddat vicariū.i.aia3 ꝑ
aia. Leui.xxiiij.q.d.reddet equalē.s.i.aial ꝑ aiali.vt a
parte intelligat totum.xxij.q.iiij.meretrices.aial ve3
eq̄ bonū:alias nō esset restitutio debita:qualē inten-
dit lex ex̄ de iniuriis.⁊ dā.da.si bos alicuius. Et ita ex
proprietate significationis noīs quū aliqs dr̄ alicui⁹
vicari⁹ in offō seu ptāte insinuat ptās in eo nō dimi-
nuta:s3 eq̄lis. vn̄ si ep̄s gn̄alem det ptātē suo vicario
⁊ specificatis q̄busdā maiorib⁹ sequat clausula gn̄a-
lis.⁊ oīa alia ⁊c. talis vicarius in oībus tantā ptātē
h3 in his q̄ spectāt ad iurisdictionē: quātā ep̄s ad in-
star procuratoris.extra li.vj.de procu.qui ad agendū
§.j.vt no.Osti.extra de of.archidi. significasti. ⁊ Jo.
an.extra de of.vica.licet.li.vj.in gl.s3 pone. Si vero i
noie vicarij cōsideret vsus ad quē q̄si ex accōmoda-
tione trahit:sic aliq̄n sumitur hoc nomen ad designā
dū ptātem nō plenam:vt ille s̄m hūc modū dicat vi-
carius alicuius cui ab eo cōmittit ptās:non tn̄ plena
⁊ totalis. huius aūt exemplu3 habemus in Exodo,
vbi dr̄ q̄ moyses ex consilio Jetro cognati sui, elegit
viros strenuos de pplo. quibus commisit iudicium
minoꝝ ⁊ facilium:maiora ⁊ grauiora reseruans ad se
referenda. Exo.xviij. Sic ⁊ archidiaconus q est vica
rius ep̄i audit iurgia singuloꝝ:maiora vero ad ep̄m
refert.ex̄ de off archidi.ad hec. Hoc etiā ꝑlati ecclesie
imitādo faciūt cōstituētes in causis ⁊ negocijs quo-
tidianis ⁊ in minorib⁹ opibus quosdā q ab aliquib⁹
vicarij.extra de of.vica.cū in gn̄ali.li. vj. ab aliqbus
officiales dn̄r.e.t.l3.⁊.c.romana.li.vj. Uel aliter dicē
dum ad obiectionē, q̄ supposito q̄ vicarius minus
possit q̄3 ille cuius vicarius est:recte papa vicari⁹ chr̄i
dr̄.nō.n.h3 totā illā plenitudinē ptātis:quā chr̄s h3:
sicut supra declaratū est.lviij.c. h3 tn̄ ptātē sp̄ualis ⁊
tp̄alis:q̄ ad regimē militātis cōicata est eccl̄ie ab ip
so dn̄o nr̄o iesu christo in clauiū datione. Mat. xvj.
⁊.xx.di.§.j.⁊.xxiiij.q.j.§.si aūt. Hic adde quod scripsi
s.xxxvij.c.§.ad illa q̄ pnt.vbi rn̄di ad aliqs deistis ⁊
alias opiniones. Ad complementum autem papa-
lis potestatis plenarie, ⁊ gladij vtriusq3 pertinentis
ad eum:licet diuersimode: pono extrauagantem do-
mini pape bonifacij.viij. que istam determinat que-
stionem:cuius talis tenor est.

Expositio extrauagantis dn̄i Bonifacij que incipit.
Unam sanctam ecclesiam, determinantis ad pa-
pam vtrunq3 gladium pertinere. Cap. 61.

Vnā3 sanctā eccliā3 catholicā:⁊ ipā3
aplicā.q̄d importāt ista q̄tuor v̄ba:
vnā, sanctā, ecclesiā, aplicā, scripsi.s.
liiij.c. v̄.ꝑmo.n.⁊ plen⁹.j.in.c. lxxij.
ꝑ totū.ibi vide.vrgente fide q̄ est de
re nō visa.de penite.dist.iiij,§. finis,
ver.in domo.alias est.c.⁊ vide. qd̄ no. extra de sum.
tri.sup rubricā.in gl.qm̄ oē. ⁊ credere nihil aliud est
q̄3 fidē hr̄e.de con.di.iiij.nihil.credere cogimur ⁊ te-
nere.fides ista est in symbolo niceni concilij qd̄ cāta
tur in ecclia:Credo in vnū deū.in fi.vbi ponunt ꝑdi
cta verba:de quo symbolo.xv.dist.canones. ⁊ ibi fit
mētio d̄ symbolo aplico.⁊ in gl.apl̄i de.iiij.symbolis.
no.ex̄ de sum.tri.c.j.in gl.magna.q̄ incipit:qm̄ ad fi-
dē vnā voco.xxiij.di.q ep̄s.vj.istā extrauagātē. Nos
quoq3 hāc firmiter credimus ⁊ simplr̄ cōfitemur.ex̄
de sum.tri.c.j.in prin. extra quam non est salus: nec
remissio petōꝝ.xxiiij.q.j.§.si aūt.⁊.c.oibus.de pe.di.
j.verbū sp̄oso.s.christo. Jo.iij.xxvij.q.j.nuptiaru3.in
sanctis suis.de cō.di.iiij. q̄ris.vltra col'.ver.celebrant
enim ⁊c. in canticis proclamante. Can. vj. Una est
colūba mea.q: simplex:q: sine macula ⁊ ruga. Eph.
v.xxj.di.q̄uis.ꝑfecta mea.vna est mri sue:electa geni
trici sue.xxiiij.q.j.loquit.vbi hec eadē verba ponunt
⁊ de con.di.iiij.aliud.⁊ exponunt.q̄ vnū corp⁹.xxiiij.
q.iij.ꝑ membris.mysticum representat:cuius corpo
ris caput christus. christi vero deus.j. ad Cor.xj. ad
Col.j.extra de sac.vnc.c.j. in qua vn⁹ deus:vna fides
vnu3 baptisma.⁊ in cle.de sum.tri.in prin.fidei.§.ad
hec.ad Eph.iiij.in prin.⁊ pre.c.loquitur.vna nempe
fuit tp̄e diluuij arca noe.Gen.vj.⁊.vij. vnam eccliā3
ꝑfigurās.xlvij.di.quantumlibet.xxiiij.q.j. qm̄ vetus.
que in vno cubito,christo.s.s̄m Hugo. ⁊ hic vide qd̄
scripsi.s.xxxvj.c.ver.de iustitia. consummata. vt ꝑ.c.
Gen.vnum videlicet noe gubernatorem habuit ⁊ re
ctorem.pre.c.Gen.sic ⁊ vnius ecclesie vlis vnus pa-
pa.xxiiij.di.j.didicimus.vij.q.j.nouatianus.ex̄ qua3
sc3 arcam oīa subsistentia super terram legimus fuisse
deleta.pre.c.gen.vij.⁊ pre.c.qm̄ vetus. Hanc autem
veneramur vnicam dicente dn̄o in propheta.s.dauid
in ps.xxj. Deus deus meus respice in me.erue a fra-
mea deus alam meam: ⁊ de manu canis vnicā meā.
Framea est ptās mundana de perente suo relicta s̄m
Huguitionem in deriuationibus in lr̄a.f.in dictione
fremo is. Pro anima enim.i.pro se ipso capite simul
orauit:⁊ corpore quod corpus vnicam.s.ecclesia3 no
minauit.xxiiij.q.j.aduocauit.xxiij.q.iij. ꝑ membris:
⁊.q.v.de liguribus.propter sponsi fidei sacrm̄. xxvij.
q.j.nuptiarum.ver.deinde.ibi.cui ecclesia ipsa:cuius
membra sunt:coniunx est:que fidei spei ⁊ charitatis
integritate non solum in virginibus sacris:sed etiam
in coniugatis fidelibus tota virgo est. vniuerse quip
pe ecclesie cuius oīa membra illa sunt. aplo dicit. ij.
Cor.xj. Despondi vos vni viro virginem castam ex-
hibere christo.⁊.q.ij.oē itaq3.⁊ charitatis eccl̄ie vni-
tatem.de con.di.iiij.ecce charitas.xxiiij.q.j.§.si autē.
⁊.c.alienis. Hec est tunica dn̄i inconsutilis: que scissa
nō fuit.sed sorte peruenit.xvj.q.vij.sicut dn̄i vestimē
tum.xxiiij.q.j.qm̄ vetus.in prin. Appellat ergo hec
ecclesia tunica.vel tunica charitas ecclesie:que operit
multitudinem petōꝝ.j. Pe.iiij. Prouer.x. Jaco.vlt.
⁊ pre.c.ecclesie charitas.⁊.xxiij.q.vij.quemadmodū.
⁊ de pe.di.iij.illud Ps.ibi.⁊ texit charitate atq3 coo-
ꝑuit petā sua.extra de bap.maiores.j.rn̄so.q̄ etiā cha
ritas ⁊ vnitas eccl̄ie malo punico cōparat.xliij.di.sit
rector.ver.hinc etenim.ibi.sicut in malo punico vno
exterius cortice multa interius grana vniuntur:sic
innumeros sancte ecclesie populos vnitas fidei cōte
git:quos intus diuersitas meritoꝝ tenet. De ista tu-
nica incōsutili. Jo.xix.ibi.milites ergo quū crucifixis
sent eū:acceperūt vestimēta ei⁹:⁊ fecerūt q̄tuor ptes.
vnicuiq3 militi ptē.⁊ tunicā.erat āt tunica icōsutilis
desup cōtexta ꝑ totū.dixerūt ergo adinuicē: nō scin-

Una ꝓba
tur esse ec
clesia.

Tunica dñi incõsutilis qd significet.

damus eã.sz sortiamur de illa cuius sit. Ubi Augu. Quadripertita aũt vestis dñi iesu christi quadripartitã significauit eius ecclesiã.q̃tuor.s.partibus in orbe diffusaz:et in eisdẽ eq̃liter.i.cõcorditer distributã. Tunica vero illa sortita, oium partiũ significat vnitatẽ: q̃ charitatis vinculo cõtinet. Si aũt et charitas supereminẽtiorẽ hz viã:et supeminet sciẽtie: et sup oia p̃ceptа est,fm illud.j.ad Cor.xij.et.xiij.sup oia hec charitatẽ h̃ntes.vestis q̃ signat merito contexta phibet.et addidit p totũ:q: nemo eius est expers q ptinere inuenit ad totũ:a quo tota vocat ecclia catholica. incõsutilis aũt ne aliqñ dissuat:et ad vnũ puenit.q: in vnũ puenit:q: in vnũ oẽs colligit.ex̃ de bap.sz.xxvj. q.ij. non statim. In sorte aũt dei gr̃a cõmẽdata est. cau.n. sors mittit:nõ psone cuiuscunq3:vel meritis: sz occulto dei iudicio cedit.sequit i decretali. Igit eccle vnius et vnite,vnũ corpus,vnũ caput: nõ duo capita quasi mõstrũ.ff.de ver.sig.q̃ret aligs.ex̃ de of.or.qm̃.chr̃s.s. et christi vicarius petrus:petriq3 successor dicẽte dño ipsi petro: Pasce oues meas. Jo.vlt.ex̃ de elec. significasti.inquit gñaliter et nõ specialiter,has vel illas.p qõ sibi commisisse intelligit vniuersas.sic arguit etiã Inno.iij.ex̃ de ma.et ob.solite.§.nos aũt. Quũ ergo chr̃s nõ distinguat inter has vel illas oues: nec nos debemus distinguere:vt ibi legit et no.in gl.nec nos. Siue ergo greci.xxij.di.de constantinopolitana. siue alij occidentales:vel oriẽtales:vel aphricani.xxij. di. c.j.se dicãt petro eiusq3 successoribus,nõ esse cõmissos fateant necesse est se de oib° chr̃i nõ esse.sic etiã arguitur in.§.nos autẽ.dicẽte dño in Jo.x.vnũ esse ouile et vnicũ esse pastorẽ.vbi Greg. Quasi ex duob° gregibus vnũ ouile efficit:q: iudaicũ et gentilẽ pplz in sua fide cõiũgit. Eph.ij. Ipse ex pax n̄ra qui fecit vtraq3 vnum:et medium parietẽ macerie soluẽs etc. Et theophilus. Attendant ergo manichei qm̃ vnum ouile et vnus pastor est noui et veteris testamenti. In hac igitur eiusq3 ptãte duos esse gladios.spũalem vez et tpalem,euangelicis dictis instruimur. Nã dicẽtib° aplis ecce duo gladij hic.in ecclesia.s.quum apli loquerent: non r̃ndit dñs:nimis esse: sed satis. Luc. xxij. in gladio ptãs intelligit.ad Ro.xiij. Non sine cã gladiuz portat.xxiij.q.v.non solum.Apoca.j.et.xix.et extra de priuile.ex ore.in prin. Certe qui in ptãte petri tpalez gladium esse negat:male attendit verbum dñi proferentis, Conuerte gladium tuum in vaginam. Joan. xviij. Mat.xxvj.xxiij.q.j §.j.vterq3 ergo est in ptãte ecclesie,spũalis.s.gladius et materialis. Hec verba et que sequunt:sunt verba Ber.ad Eugenium papam in li.de consideratione. Sed is quidem pro ecclesia:ille vero ab ecclesias exercendus.xvj.q.vj. authoritatem.extra de sen.ex.dilecto.li.vj ille sacerdotis.xvj.q. ij.visis.in fi.is manu regum et militum.xxiij. q.v nõ solum.et.c.rex debet. sed ad nutum et patientiã sacerdotis.vide.s̃.xxxvij.c.ver q aũt.xxiij.q.viij.hortata et.c.vt pridem. Oportet autem gladium esse sub gladio.et tpalem authoritatem spũali subiici ptãti.xcvj. di.c.duo.e.si imperator. Naz quũ dicat apl̃s ad Ro. xiij. Non est ptãs nisi a deo:q̃ aũt sunt a deo ordinata sunt.nec ordinata essent:nisi gladius esset sub gladio.ad hoc.lxxxix.di.ad hoc.xj.q.iij.q resistit.di. viij. que contra et tanq3 inferior reduceretur per aliuz in suprema. Nam fm beatum Dyonisi.lex diuinitatis est,infima per media in suprema reduci. non ergo fz ordinem vniuersi oia eque et immediate: sed infima per media:et inferiora per superiora ad ordinez reducuntur. Spiritualem autem dignitatem et nobilitatẽ terrenam quamlibet precellere dignitatem oportet tanto clarius nos fateri:quanto spiritualia tpalia et tendunt. Ista etiam ratio ponitur per Inn. extra de ma.et ob.solite.§.verum. Quod etiam ex datione decimarz.vide quod legit et no.extra de ma.et obe. oẽs principes. Naz imperator et reges tenent ad solutionem decimarum:si christum regem suum principem et dñm recognoscunt. Apoc.j.et.xvij.qui in signũ vlis dñij sibi decimas reseruauit.xvj.q.j.reuertimini.et ex̃ de deci.tua nobis.et benedictione.ad Heb.vij.xxj.di. deniq3.sanctificatione. extra de sacra vnc.c. vnico.§. manus.j.Reg.x.ex ipsius ptãtis acceptione.extra d̃ elec.per venerabilẽ.ex ipsaz rez gubernatione.extra de fo.com.sz.claris oculis intuemur. Naz veritate testante,spũalis ptãs terrenam ptãtem instituere hz.fz Hugo.de sancto Uictore:vt.s̃.dixi.xxxvij.c.ver.item hugo.et iudicare si bona non fuerit.xv.q.vj.itẽ alius. extra de sup.ne.pre grandi.li.vj. q: ad quez pertinet institutio:et destitutio.xvj.q.ij.visis.extra d̃ hereticis. cum ex iniuncto.§.fi.sic de ecclesia, et de ecclesiastica ptãte verificatur vaticinium Hieremie: Ecce constitui te hodie super gentes et regna et cetera,que sequũtur.Hiere.j.extra de ma.et ob.solite. ergo si deuiat terrena ptãs:iudicabitur a ptãte spirituali:vt pre. c.itez alius.xv.q.vj.et de sup.ne.pre.et.c.grãdi.li.vj.et si deuiat spũalis:minor a suo superiori.si vero suprema:a solo deo non ab hoĩe poterit iudicari.xxj.di.inferior. extra de ma.et obe.cum inferior.ix.q.iij.cuncta.xl. di. si papa.et de hoc satis dixi in prin. huius operis. testante apl̃o, Spũalis homo iudicat oĩa:ipse autem a nemine iudicat.j.ad Cor.ij.in fi.proprie intelligitur ad literaz ista authoritas de papa:licet mystice aliter apl̃s intellexerit. Nam papa dicitur homo antonomastice per excellentiam et singulariter quem formauit christus.idem scripsi s̃.xiij.c.§.in hac. versi. item Mat.vlt.ver.item in terra.ad imaginem suam et similitudinem.Gen.j.et.xxxiij.q v.hec imago.quantũ ad potentiam plenariam quam habet a deo: et adinstar eius et similitudinem virtutum quam virtutem precipue pre hominibus alijs debet habere.de pe.di. ij.§.romanos.versicu.similem. alias est paruum.ca. vnde papa singulariter spiritualis vocatur: q: sedes sua aut sanctum eum recipit: aut sanctum presumptione facit.xl.di.c j.vnde quum peccat:ratione dignitatis maioris et per consequens sanctitatis.j.q.j. vilissimus.amplius peccat. vt.xl. dist. si papa.et.c. homo christianus. Iste homo omnia et omnes iudicat: q: omnes sunt sibi subiecti.ix.q.iij cuncta. et per principalem et ipse ad literam a nemine iudicatur. ix.q.iij. aliorum.xxj.distinc.nunc autem.xvij.di.§. hinc. Est autem hec authoritas:etsi data sit homini:et exerceatur per hominem : non humana : sed potius diuina potestas ore diuino petro data: sibique suisque successoribus in ipso christo.quem confessus fuit: petra firmata:dicente domino ipsi petro:quodcunque ligaueris super terram etc.ad hoc.xxj.di. in nouo. et.xxij. di.c.j.et.xix.dist.ita dominus.extra de elec. fundamẽta.j.responso.li.vj.de ma.et obe.solite.§.nos aũt. Quicunq3 igitur huic potestati a dño sic ordinate resistit dei ordinationi resistit.ad Rom.xiij.xj.q.iij.qui resistit.nisi duos:sicut manicheus:fingat esse principia : et marchioni.xxiij.q.iij.quidam.ver.manichei. et versi. marchioniste.quod falsum et hereticum iudicamus: q: testante moyse non in principijs: sed in principio creauit deus celum et terram. Gen.j.et In principio erat verbum. Joan.j. Porro subesse summo romano

no pontifici oĩ humane creature declaramus dicim⁹
ꝛ diffinimus oĩno esse de necessitate salutis:qꝛ nec ve
rus catholicus pape recalcitrat.lxxxj.di.si qui.qꝛ nec
in ecclesia est:qui cathedram petri deserit.xciij. dist.q
cathedram.extra quam ecclesiam non est sal⁹. xxiiij.
q.j.qm̃.ꝛ.c.quicunqꝫ.Hucusqꝫ sufficiat de potentia ꝛ
iurisditione plenissima pape dixisse. Nunc autem
de sponsa eius sacrosancta ecclesia,stilo vtili tractan
dum est. conuenienter enim postqꝫ tractatum est de
capite ecclesie:tractandũ est de corpore mystico chri
sti quod est ecclesia,xxiij.q.j.aduocauit.ꝛ.c.schisma.
in fi.q̃ regnũ christi dicit.ps.gloriam regni tui dicẽt.

Tractatus specialis de ecclesia. Quomodo ecclesia vocatur domus,ciuitas,regnum. Cap. 62.

Ecclesia merito re gnũ voca tur.

ET primo quidem considerandũ est:
qꝫ ecclesia conuenientissime regnum
vocatur. Nam ecclesia cõitas quedã
est quum sit congregatio vel conuo
catio multorum fidelium. de con.di.
j. ecclesia. i. catholicorum collectio.
Cõitas aũt hoium:licet sit multiplex:tñ in tres gra
dus principaliter distinguit:vt beat⁹ Aug.insinuat.
xx.lib.de ciui.dei.s.in domum,ciuitatem, ꝛ regnum.
Sunt.n.hec tria cõitatem hoium designantia.Nam
licet domus dicatur aliquis locus habitationis vni⁹
familie:sicut vrbs totius populi: ꝛ orbis totius ge
neris humani.vt Isid.dicit.xv.li.Etymol. tñ vt idẽ
ait li.ix.ipsa tota familia domus vocat.Luc.ij.Eo qꝫ
esset de domo ꝛ familia dauid.q̃ a duobus.s.incipit.s.
a viro ꝛ vxore.Hec comprehendit filios ꝛ seruos.sic
accipitur.xxiij.q.iiij.duo ista.ibi. pauperi regenti do
mum suam.sic̃ ciuitas:licet interdum dicatur ipse lo
cus habitationis multoꝝ hoiuꝫ:tñ ꝓprie ipsa hoium
multitudo ciuitas vocat.vnde Isido.xv.li.Etymol.
dicit.qꝫ ciuitas est hoiuꝫ multitudo societatis vincu
lo adunata.ꝛ subdit, qꝫ ciuitas nõ saxa:sed habitato
res vocentur.sic accipit Luc.xix.Uidens ciuitatem
fleuit super illam.non saxa:sed hoies. ꝛ Augu.j.li. de
ciui.dei ait. qꝫ ciuitas est concors hoium multitudo.
vnde ciuitas ciuium vnitas.ꝛ beatus Grego.xvj.li.
moral.dicit,qꝫ ciuitas a conuiuentibus populis ap
pellat.sic ciuitas non pro muris ꝛ domibus:sed pro
hoibus accipitur Esa.j.ibi : Quõ facta est meretrix
vrbs fidelis? ꝛ Luc.xix.Uidens ciuitateꝫ, fleuit ꝛ.j.
qꝛ si cognouisses:ꝛ tu.hoibus loquit:ꝛ nõ lapidibus
qui non cognoscunt. sicut sumitur extra de sen. ex. si
snia.§.ceterum.li.vj.vnde ꝛ dicit gl.extra de ex. prel.
c.vlt. non vltra medium. qꝫ quum dicitur interdico
talem locum, intelligit.i. hoies illius loci: qꝛ locus
inasata res est:nec peccat.Sic etiam regnum lꝫ qñqꝫ
dicatur ipsum terre spacium: ꝛ multarum vrbiuꝫ col
lectio:tñ proprie adunatio plurium ppłoꝝ ꝛ gentiuꝫ
regnum dicit sic denoiatuꝫ ab eo qui ꝛ multitudini
preest.s.a rege:qꝛ vt dicit Isid.ix.Etymol.regnũ a re
gib⁹ est dem.sic sumit.Luc.xj.ꝛ Mat.xij.Oẽ regnũ
in se diuisum ec.xxv.q.ij.si ea.ꝛ Luc.xxj.ibi. ꝛ regnũ
aduersus regnum.Est ergo in hoibus triplex cõitas
predicta.s.domus,ciuitatis,ꝛ regni.vnde Isido. xv.
li.Etymol.dicit.qꝫ tres sunt societates.s.familiarum,
vrbium,ꝛ gentium.Hanc autem triplicem cõitatem
ecclesia sancta participat.Nam ecclesia qñqꝫ domus:
qñqꝫ ciuitas: qñqꝫ regnum nominatur : licet non sit
cõitas nature:sed gratie:vt ipsum nomen insinuat.di
citur enim ecclesia:vt pre.c.ecclesia. ꝛ vide qd scripsi.
j.in.ij. parte in.c.xj.§.iij.ver.ꝛ vero.i.conuocatio, deo
ipsam vocante ꝛ congregante per gratiaꝫ.Quod au
tem ecclesia dicatur domus:patet in ps. xxv. vbi de
ipsa dicitur:Dñe dilexi decorem domus tue.Et iteꝝ
in ps.xcij.Domum tuam decet sanctitudo dñe.ex de
immu.ec.decet.li.vj.xxiiij.q.j.oibus. decorem inquã
nõ armorum:sed moꝝ.xij.q.ij.gloria.ver.multi.ꝛ ite
rum ps.lxvij.Qui habitare facit vnius moris in do
mo.ꝛ.j.Timo.iij. vt scias quõ opꝫ te in domo dñi cõ
uersari:que est ecclesia dei viui.ꝛ iterum in ps.v.In
troibo in domum tuam ec. ꝛ iterum : Domus mea
domus orationis:vocabitur:vos autem fecistis illã
speluncam latronum.Esa.lvj.Hiere.vij. Mat.xxj.
Mar.xj.Luc.xix.ꝛ Jo.ij.j.q.iij.saluator. ac ex mul
tis.c.vendentes. extra de custo.eu.ꝛ chris.c.ij. In
Mat.autem ante hec verba dicitur: Et intrauit ie
sus in templum dei.vbi Chryso.Hoc erat proprium
boni filij:vt ad domum curreret patris:ꝛ illi honorẽ
redderet. Et tu imitator christi factus quum in ali
quam ingressus fueris ciuitatem: primum ad eccle
siam curras.Hoc erat etiaꝫ boni medici vt ingressus
ad infirmam ciuitatem sanandam ꝛ saluandam:pri
mum ad originem passionis intenderet. Nam sicut
de templo omne bonum egreditur: ita de templo oẽ
malum procedit.si enim sacerdotium integrum fue
rit:tota ecclesia floret.Si aũt corruptum fuerit oium
fides marcida est.Sic enim quum videris arborem
pallentibus folijs:intelligis qꝛ vitium hꝫ in radice.
sic cum videris populum indisciplinatuꝫ:sine dubio
cognosce qꝛ sacerdotium eius non est sanuꝫ.hucusqꝫ
Chrys.ad hoc Eccl.x.Scdm iudicem ppli:sic ꝛ mini
ster eius.ꝛ qualis est rector ciuitatis:tales habitãtes
in ea.ꝛ Leuit.iiij.Si sacerdos, qui est vnctus pecca
uerit:delinquere faciet ppłm.extra de vo.ꝛ vo.re.ma
gne.§.preterea.facit.xj.q.iij.precipue.xxiiij.q.iij. trãs
ferunt.sequitur in Matth.Et eijciebat omnes emẽ
tes ꝛ vendentes in templo. Hiero. Sciendum qui
dem est,qꝫ iuxta mandata.xxij.q.j.considera.legis ve
nerabili in toto orbe templo:ꝛ domini:ꝛ de cunctis
regionibus iudeorum illuc populo confluente: innu
merabiles immolabantur hostie maxime festis die
bus taurorum ꝛ arietum:pauperibus ne absqꝫ sacri
ficio essent pullos columbarum.ꝛ turtures offerenti
bus.Luc.ij.Accidebat autem vt qui de longe venie
bant victimas non haberent.Excogitauerunt ergo
sacerdotes quõ predam de populo facerẽt : ꝛ omnia
illa quibus opus erat ad sacrificia:vendebãt.ꝛ vt vẽ
derent non habentibus.ꝛ ipsi rursus empta suscipe
rent.Hanc ergo scropham.i.fraudeꝫ,se in diuersa ver
tentem crebro venientium inopia dissipabat.qui in
digebant sumptibus ꝛ non solum hostias non ha
bebant:sed nec vnde emerent.posuerunt itaqꝫ ꝛ nũ
mularios qui mutuam sub cautione darent pecuniã
sed qꝛ erat lege preceptum:vt nemo vsuras acciperet:
ꝛ prodesse nõ poterat pecunia fenerata: que commo
di nihil haberet:ꝛ interdum perderet sortem:excogi
tauerunt ꝛ aliam technen.i.artem.vt pro nummula
rijs collibistas facerent. huius verbi proprietateꝫ la
tina lingua non exprimit.collibia dicuntur apud eos
que nos appellamus tragemata vel vilia munuscu
la.verbi gratia frixi ciceris vuarumqꝫ passarũ ꝛ po
ma diuersi generis.ergo qꝛ vsuras non poterant acci
pere:collibiste pro vsuris accipiebant varias spẽs.vt
qd in nũmo nõ licebat:in his rebus exigerẽt q̃ num
mis coemunt.q̃si nõ hoc ipm Ezechiel ꝑdicauerit di
cẽs.Ezech.xviij.Usurã ꝛ supabundantiã nõ accipie
tis.de hoc.xiij.q.iij.pleriqꝫ.ꝛ ꝑ totũ.Jstiusmodi dñs

cernens in domo pris negotiationem seu latrociniū,
ardore spūs concitatus, tantam hoīz multitudinē
eiecit de templo. Origenes sup verbo pdicto. ⁊ emē
tes in templo. in quo non dñs emere ⁊ vēdere: sz oro
nib⁹ tm̄ vacare q̄ cōgregant̄ q̄si in domo orōnis. vñ
sequit̄. ⁊ dicit eis: scriptū est. s. in Esa. lvj. dom⁹ mea do
mus orōnis vocabit̄. Aug. Nemo in oratorio aliud
agat: nisi ad qd̄ factū est: vñ ⁊ nomē accepit. xlij. di. l
oratorio. ⁊ c. oratoriū. sequit̄: Uos aūt fecistis eā spe
luncā latronū. latro. n. est, ⁊ templū dei in latronū cō
uertit speciū: q lucra de religione sectat̄. Mihi aūt in-
ter oīa signa q̄ dñs fecit: hoc videt̄ esse mirabili⁹: q̄
vnus hō, ⁊ illo tpe cōtēptibilis intm̄ vt postea cruci
figeret̄: scribis ⁊ pharisesis cōtra se seuientib⁹ ⁊ vidē-
tibus: sua lucra destruere potuerit: ac vnius flagelli
verbo tantā eijcere multitudinē. Igneū. n. quoddaz
atqz mirificum radiebat ex oculis eius: ⁊ diuinitatis
maiestas lucebat in facie. Et iteruz Hiero. Fulgor ⁊
maiestas deitatis occulte in humana facie relucebat.
de qua puto dulcor ad bonos: ⁊ terror ad malos pdi
bat. Item ibi Aug. Manifestū est aūt hoc nō semel:
sz iterū a deo esse factum: sz primum commemoratuz
est a ioanne. Jo. ij. hoc aūt vltimū a ceteris tribus.
Chrys. In quo maior est accusatio iudeoz: qm̄ cum
bis hoc idē fecisset: morabant̄ tñ in sua dementia. qz
puersi difficile corrigunt̄. Eccle. j. Origen. Mystice
aūt templuz dei est ecclīa christi. Sūt aūt multi in ea
nō sicut decet viuētes spūaliter: sz fm̄ carnē militāt̄.
j. Pet. ij. q domū orōnis de lapidibus. ij. Pet. j. viuis
constructam faciunt esse speluncā latronū actib⁹ suis.
Si aūt tres spēs eiectas a tēplo, cauti⁹ exponere veli
mus: possum⁹ dicere. Quicūqz in pplo christiano ad
nihil aliud vacāt: nisi circa emptiones ⁊ vēditiones.
cōtra id ex̄ ne cleri. vel mo. p totū. rari⁹ aūt in orōni-
bus pmanēt: vel in aliis actibus rectis: ipsi sunt vē-
dentes ⁊ ementes in tēplo dei. diaconi, potius hodie
epi. xciij. di. diaconi. v. vt. c. diaconi septē. Qui nō bn̄
tractant ecclesiaz pecunias: ⁊ diuites fiūt de rebus
pauperū: ipsi nummulariī pecuniaz mēsas hñtes: q̄s
christus euertit. qūo aūt mēsis ecclīasticaz pecunia-
rū diaconi psunt docemur i actib⁹ aplo
z. vj. c. ⁊. xciij.
di. diaconi septē. Epi aūt q tradūt ecclīas qbus non
opz: ipsi sunt q vendūt colūbas. i. grāz spūsctī quorū
cathedras chrūs euertit. hucusqz Orig. ad hec. j. q. iij.
saluator. ⁊. c. ex multis. Hiero. Juxta simplicē. n. intel
ligentiā. colūbe non erāt in cathedris: sz in caueis: ni
si forte colūbaz institores sedebāt in cathedris. qd̄
absurdum est. qz in cathedris magistroz magis di-
gnitas indicat̄. c. xciij. di. q cathedrā. q̄ ad nihilū redi
git quum mista fuerit lucris. Obserua etiam pp aua
ritiā sacerdotum. ex̄ de deci. c. j. altaria dei nummula
rioz mēsas appellari. Quod autem de ecclesijs dixi-
mus vnusqsqz de se intelligat. dicit. n. aplūs. j. ad Cor.
iij. Uos estis templum dei. ⁊. j. Cor. vj. sile. ij. Cor. vj.
Non sit ergo in domo pectoris nr̄i negotiatio. nō do
noz cupiditas: ne ingrediat̄ iesus iratus ⁊ rigidus.
⁊ non aliter mundet templum suuz nisi flagello ad-
hibito: vt de spelunca latronum domū faciat orōnis.
Chrys. Ideo etiam nummulalioz mensas euertit:
signans q̄ in templo dei non dēt esse nūm nisi spūa
les q dei hñt imaginem: non qui portant imaginem
terreni. lxxxviij. di. in palea. eiciens. ibi. unde de hoc
cathedras vendentium columbas euertit. loquēs ip
so facto. qd faciunt in templo multe colūbe venales:
ex quo vna colūba. i. spūssanctus. Jo. iij. de cō. di. iiij.
aliud. gratuita descendit in templum corporis mei.

Item Mar. xj. sup illo. ⁊ cum introisset in templuz.
ce. ei. vē. ⁊ emē. in tēplo. Beda. Et quidē credendū
est q̄ ea tm̄ vēdi vel emi repit in tēplo: q̄ ad ministe-
riū tēpli necessaria essent. Si ergo ea q̄ alibi libere ge
ri poterāt dñs in domo sua tpalia negotia geri nō pa
tit: quāto magis ea q̄ nunq̄ fieri lz plus celestis ire
meret̄ si in edibus deo sacratis agunt̄? ad hec ex̄ de
immu. ec. decet domum. li. vj. ⁊ ex̄ de custo. euchā. c. ij.
⁊ mensas nummulariorz. Theophilus. Nummula-
rios vocat campsores nummoz. nummus. n. genus
eris minuti ē. sequit̄. Et cathe. vē. col. euertit. Beda.
Qz spūsctūs in columba sup dñm apparuit. Mat.
iij. Mar. j. Luc. iij. Jo. j. de con. di. iiij. aliud. recte p co
lūbas spūsctī charismata designātur: Colūba ergo
vēdit̄: qn̄ manu⁹ impositio: p quā spūsctūs dat̄ ⁊ acci
pit̄: ad pciū pbet̄. Cathedras aūt vēdentiū colūbas
euertit: qz q spūalē grāz venūdāt: vel añ hoīes: vel añ
dei oculos sacerdotio priuant̄. de hoc p. c. saluator. ⁊
c. ex multis. q. iij. sequit̄. Et nō sinebat: vt quisq̄ trāf
ferret vas p tēplū. Beda: De vasis illis dicit. q̄ mer
cādi grā inferebant̄. Ceteꝝ absit vt vasa deo dicata
dñs eiecerit de tēplo: vel introferre phiberet in tem-
plū. sicut intelligit etiaz Inn. iij. ex̄ de custo. euch. c. ij.
vbi futuri examinis ptendit exēplum: qz de ecclīa re
pellit reprobos. ⁊ ne vltra ad turbādā ecclīaz intrēt:
eterno eos verbere cōpescit. Sz ⁊ pctā q̄ cordib⁹ fide
liū inerāt diuinit⁹ remissa cōpunctio tollit: ⁊ ne vltra
reputant̄ diuina in eis grā adiuuat. Sequit̄. Uos
aūt fecistis eam speluncaz latronū. Theophil⁹. Spe
lūcā aūt latronū tēplū noīat pp lucrū. Gen⁹ namqz
latronū ad lucrū se cōgregat: qz ergo illa aialia q̄ ad
sacrificiū oblata erāt: cā lucri vēdebant: latrones ip-
sos dicit. ad hoc. n. in tēplo erāt: vt vel nō dātes a cor
poraliter psequerent̄: vel dātes spūaliter necarēt. Tē
plū etiam ⁊ domus dei mens est ⁊ cōsciētia fideliū:
q̄ si in lesione primi puersas cogitationes pfert: q̄si
in spelūca latrones resident. Ergo mens fideliū spe-
lunca latronis fit: qn̄ relicta simplicitate scitatis: il-
lud conat̄ agere vñ valeat proximis nocere. Itē Luc.
xix. Et ingressus in templum cepit eijcere ven. in il. ⁊
emen. illud di. illis. Scriptum est domus mea dom⁹
orationis vocabitur: vos aūt fe. eam spe. latro. Greg.
in homilia Qz narrauerat mala ventura: protinus tē
plum ingressus est: vt de illo ementes ⁊ vendētes eij
ceret: ostendens qz ruina populi maxime ex culpa sacer-
dotum fuit. vnde dicitur. ⁊ ingressus in templum ⁊c.
Amb. Qz deus templuz suum non mercatoris vult
esse diuersorium: sed domicilium sanctitatis. nec ven
dibili religionis officio: sed obsequio gratuito vsum
ministerij sacerdotalis informat. Theophilus. Hoc
etiam fecit dñs in principio predicationis sue: vt nar
rat Jo. ij. c. Et nunc iterum illud fecit: quod ad mai⁹
crimen iudeoz redundat: qui non fuerunt ex priori
admonitione castigati. Itez Aug. Mystice aūt tem
plum ipsum hoiem christum intelligas: vel etiā adiū
cto corpore eius quod ecclesia est. fz aūt quod est ca
put ecclie dictum est Jo. ij. Soluite templum hoc: in
tribus dieb⁹ suscitabo illud. fm̄ id vero q̄ adiūcta ec
clesia intelligit̄ tēplū: videt̄ dixisse auferte ista hic ⁊c.
Signauit. n. futuros in ecclīa: qui sua negotia potius
agerent: vel receptacula ibi haberent ad occultanda
scelera sua: q̄ vt charitatez christi sequerent̄. ⁊ pecca
torum confessione accepta venia corrigerentur. Itē
Greg. Mystice aūt sicut templum dei in ciuitate est:
ita in plebe fideli vita religiosorum. ⁊ sepe nonnulli
habitum religionis sumunt: qui dum sacroz ordinū

locum percipiunt:sancte religionis officiũ in commer-
tium terrene negotiationis trahunt.j.q.iij. vidētes.
vendētes quippe in tēplo sunt: q hoc qđ quibusdā iure
cōpetit:ad pmiū largiunt.iustitiā ei⁹ vēdere, est hāc
ꝓ pmij acceptione seruare.Ementes vero in templo
sunt:q dū hoc ꝓsoluere primo qđ iustū ē nolūt:dūq₃
rē in rē debitā facere cōtēnūt:dato ꝑsonis ꝑcio emūt
pctm̄.Orig.Siqs ergo vēdit eijcief.⁊ ꝑcipue si ven-
dit colūbas.Si.n.ea q̄ mihi a spūsctō sunt reuelata ⁊
credita:aut in vulgus ꝑcio vēdidero:aut absq₃ mer-
cede nō docuero:qđ aliud facio:nisi colūbam.i.spm̄-
sctm̄ vēdo?Amb.Gñaliter itaq₃ dñs docet seculares
a tēplo dei abesse debere cōtractus.spē aliter aūt nū-
mularios repulit:q de pecunia dñi.i.scriptura diuina
lucrū q̄rūt.nec bona malaq₃ discernunt. Greg.Qui
domum dei speluncam latronum faciunt:qꝛ dū per-
uersi hoīes locū religionis tenēt: ibi malitie sue gla-
dijs occidunt:vbi viuificare primos oꝛonis sue in-
tercessores debuerūt:Tēplum quoq₃ est ipsa mēs fi-
delis: q̄ si in lesione primi puersas cogitationes ꝓ-
fert:quasi in speluca latrones residēt.Itē Jo.ij.⁊ in-
uenit in tēplo ⁊c.Bed.Dñs hierlm adueniēs,conti
nuo tēplū oꝛatur⁹ adijt, nobis dās exēplū vt q̄cūq₃
ꝑperamus:domum dei primū ingrediamur dñi₃ de-
pcaturi.vñ ⁊ di.Et inuenit in tē.vē.bo.⁊ oues ⁊ co.
Aug.Sacrificia illi ꝑplo ꝑ ei⁹ carnalitate, talia data
sunt:qbus teneref ne in idola influeret:⁊ immolabāt
oues ⁊ boues ⁊ colūbas.ad hoc.xxj.q.j.cōsidera.xxj.
q.j.§.s₃ obijcif.Itē Beda.S₃ qꝛ de lōginquo ꝓpe-
rātes:q iussa sunt immolari dñō:secū ferre nō poterāt
eoꝝ ꝑcia nō deferebāt.vñ facta occasiōe,hec aīalia in
tēplo scribe ⁊ pharisei vēdi instituerūt:vt venientes
emerēt ⁊ offerrent:eademq₃ oblata ipsi alijs vende-
rent.⁊ sic sua lucra accumularent. vñ ⁊ nummularij
ad hoc sedebant ad mensam.vñ inter emptores ⁊ vē
ditores hosti aꝝ prōpta esset pecunia. vñ ⁊ subdif.⁊
nū.sedē.⁊c.Dñs aūt volēs adesse in domo sua terre-
ne negotiationis oēs expulit foras.ad hoc. lxxxviij.
di.ꝑ totū.xxj.q.iij.per totum.extra ne cleri.vel mo.ꝑ
totum.⁊ sequitur:eiecit de templo.Theophil⁹.Neq₃
solum eos eiecit qui vendebant ⁊ emebant:sed etia₃
res eoꝝ.vñ subdif: Oues quoq₃ ⁊ boues ⁊c.⁊ men
sas subuertit.s.nummulariorum que erant quasi va
sa denariorum.Orig.Consideremus aūt ne forte enor
me videaf,ꝙ dei filius captis funiculis,parat sibi fla
gellum ad eijciendum de templo.vnum tñ refugium
ad hoꝝ rñsionem relinquif diuina ptās iesu:vt quu₃
volebat posset iracundiam hostium suffocare: q̄uis
essent innumeri:⁊ sedare mentium turbines. dñs.n.
dissipat cogitationes mentium. Pñs aūt historia in
nullo minorem ptātem ꝓtendit his q̄ ab eo miracu-
losius edita sunt. Quinimmo constat hanc maiorem
potentiam miraculo quo aqua conuersa est in vinū:
eo ꝙ illic inaīata subsistit materia: hic vero tot milia
hoīum domanf ingenia.⁊ Jo.qdem hic dicit, ꝙ ex-
pulit vendentes de templo.Mat.aūt ait , ꝙ expulit
vēdentes ⁊ emētes.multo aūt maior erat numerus
ementiū q̄₃ vendentium:quoꝝ expulsio trāscēdebat
dignitatē eius:q reputabaf filius carpentarij: nisi ꝙ
diuina ptāte oēs sibi subijciebat.Et sequif. domum
negotiationis.Augu.Ecce tēplū illud figura adhuc
erat:⁊ eiecit inde dñs oēs q ad nundinas venerant.
⁊ q ibi vendebāt:q̄ opus habebāt hoīes in sacrificijs
illius tpis.qđ si ibi ebrios inuenirer:si negotiationis
non d₃ fieri domus dei:potationis fieri d₃? Ite₃ ibi.
Alchuinus.Mystice aūt quotidie deus spūaliter ingrediens
ecclesiam intrat.⁊ qualiter ibi vnusqsq₃ cōuersef at-
tendit.Caueamus ergo ne in ecclia dei fabulis:vel ri
sibus:vel odijs:vel cupiditatibus vacem⁹:ne impro
uisus veniens nos flagellet ⁊ de ecclia eijciat.ad hec
ex̄ de cele.mis.dolentes.extra de immu.eccle.decet.li.
vj.⁊ pre.c.oratoriū.xlij.di.itē ibi.Aug.vel vendentes
in ecclia sunt q sua q̄runt non q̄ iesu christi. Phil.ij.
viij.q.j.sunt in ecclia:Venale hñt totum:qꝛ nolūt re-
dimi:simon.s.magnus.Act.viij.j.q.j. Petrus.ideo
volebat emere spm̄ sctm̄:qꝛ vendere volebat.Erat.n.
de illis q columbas vendūt etenim in colūba appar
uit spiritussanctus.Jo.j.Mat.iij.Luc.iij.de con.dis.
iiij.aliud.Columba aūt non est venalis:gratis daf :
qꝛ gr̄a vocaf.j.q.j.gr̄a.Ite₃ ibi Beda.Vendūt ergo
colubas qui acceptā spūsscti gr̄am non gratis: vt ꝑ-
ceptū est:sed ad premiū dant.qui manus impositio-
nē qua spūsctūs accipif: ⁊ si nō ad q̄stū pecunie: ad
vulgi tñ fauorē tribuūt.qui sacros ordines nō ad vi
te meritū:sed ad gr̄a₃ largiunf.cōtra illud.j.q.j. ordi
nationes.⁊.c.de ordinib⁹.cū.c.se. Ite₃ ibi Aug. Bo
ues aūt intelligunf apli ⁊ ꝓphe: qui nobis scriptu-
ras sacras dispēsauerūt:Qui ergo ipsis scripturis fal
lūt ꝑplos a quib⁹ q̄runt honores:vēdunt boues: vē
dunt ⁊ oues id est ipsas plebes, ⁊ cui vendunt nisi
diabolo? Quicquid.n.de vnica ecclia ꝑcidif:qs tol-
lit nisi leo rugiēs.j. Pet. v.iij.qđ.j. Beda.Vel oues
sunt opera mūditie ⁊ pietatis . Vendunt ergo oues
qui humane gr̄a laudis opa pietatis exercēt. Num
mos mutuo dant in templo:qui aperte terrenis reb⁹
in ecclesia deseruiunt.Domum etiam dñi faciunt do
mum negotiationis:non solū ij: qui ꝓꝓ sacros ordi-
nes ꝑciu₃ pecunie vel laudis vel honoris q̄rūt:ve
rū etiam ꝑ gradū vel gr̄am spūalem quam in ecclia
dño largiente perceperūt:nō simplici intētione: s₃ cu
ra humane retributionis exercēt. Itē Aug. Signu₃
aūt quoddā nobis oñdit dñs: ꝙ fecit flagellū de re-
sticulis:⁊ inde negotiationem in dei templo faciētes
flagellauit.Etenim vnusqsq₃ in pctis suis, vestē sibi
texit:dum pctā addit pctis. Qñ ergo aliqd patiunf
hoīes ꝓꝓ iniquitates suas: agnoscāt qꝛ dñs facit fla
gellū de resticulis.⁊ adhuc admonet eos vt mutēt se.
nam si se non mutauerint:audiēt Mat.xxij.in fi. Li
gate illi manus ⁊ pedes. Beda. Facto ergo de funi-
culis flagello,illos eijcit de templo:qꝛ de parte sortis
sanctoꝝ eijciunf:qui inter sctōs positi vel ficte vel ap
te faciut opa mala. Oues quoq₃ ⁊ boues eijcit:qꝛ ta
liū vitam pariter ⁊ doctrinā oñdit esse reprobā. Nū
mulanoꝝ quoq₃ effudit es:⁊ mēsas sub uertit:qꝛ dā
nans in fine reprobis:ipsaꝝ quas dilexerūt reꝝ:tol-
let figuras.Vēditionē colūbaꝝ de tēplo auferri ꝑce-
pit:qꝛ gr̄a spūsscti:que gratis accipif:gratis dari d₃.
iuxta illud gratis accepistis:gratis date.j.q.iij.siquis
epūs.⁊.c.res ecclie.ex̄ de magistris.c.ij.⁊ Mat.x. ibi.
Hiero.q.d.Ego magister ⁊ dñs absq₃ ꝑcio vobis hoc
tribui:ergo ⁊ vos sine ꝑcio date.⁊ ibi gl.Hoc aūt di-
cit:ne iudas qui loculos habebat,de ꝑdicta ptāte pe
cuniam congregare vellet, damnans etiam hic perfi
diam simoniace hereseos . Item super hoc Greg.in
homil. Presciebat namq₃ nonnullos donum acce-
pti spiritus in vsum negotiationis inflecteret:⁊ mira
culorum signa ad auaritie obsequiū declinare.Chry
so.Vide aūt qualiter moꝝ diligētia non minus hꝫ q̄₃
signoꝝ: mōstrās q̄m signa sine his nihil sunt.Etem̄
supbiā eoꝝ comprimit dicens:Gratis accepistis.⁊ ab
amore pecuniaꝝ mūdos esse ꝑparat dicēs:Gratis da
te. velut non videaf eoꝝ esse bñficiū.sit gratis acce-

pistis.q.d.nihil vos de vestro largimini suscipiētib⁹. neqꝫ enim mercede hec accepistis: neqꝫ laboꝛ antea meus est gr̄a. Gratis.n.accepistis: ita ergo alijs date. neqꝫ.n.est dignum precium eoꝝ inuenire. Itez super ꝑdicto verbo Jo.ij. Et inuenit in tēplo. Orig. Pōt etiam per templum intelligi aīa studiosi.ꝑp inhabitās verbuz dei:in q̄ ante doctrinā iesu consisterāt terrestres ⁊ bestiales motus. Signū aūt terrestriū motuum bos est:qm̄ est agricultoꝛ. insensatoꝝ aūt motuū ouis:qđ est pluribus aīalibus irrōnalibus.leuiū vero atqꝫ inconstantium mentium signū est colūba. eoꝝ vero q bona vīr:signa sunt era: q̄ christus v̄bo doctrine expellit:vt non vltra domus pr̄is ei⁹ sit foꝝ. Extēdi materiam istius domus.s.ecclie:vt p oꝛiginalia sctoꝛum q̄ posui mūdarē istaz domū.maxime a vitio simonie:quo maxime est infecta:sicut experientia manifestat. Qui aūt eā ampli⁹ purgare voluerit:studeat totā pꝛimā decretoꝝ cāz.cū.vij.q̄onibus suis. ⁊ ex̄ de simo.p totū. Quod aūt ecclia dom⁹ vocat:Hiero.quatuoꝛ authoꝛitatibus ps̄.pbat.xxiij.q.j.oībus. ⁊ Greg.allegat illud Exo.ij. ad fi. de phase. In vna domo comedet:nec efferetis de carnib⁹.s.agni eius foras. In vna nāqꝫ domo comedit:qꝛ in vna catholica ecclia vera hostia redēptionis immolat.xxiiij.q.j.qꝛ ex sola.⁊.c.qm̄ ver⁹.ibi. qcunqꝫ ex hanc domū comederit pꝛfanus erit.verba Hiero.sic etiā domus vocat ecclia ab Ambꝛosio.ea.cā.⁊.q.c.q̄ dignioꝛ.domus.domus dei vīis est tota mūdi machina. Baruch.iij. O israel q̄z magna est domus dei. Spālis est mr̄ sancta ecclia.ps̄.xcij. Domū tuā decet sanctitudo dn̄e. particularis virgo maria.de qua pꝛopheta Ezech.xliiij.vidi,⁊ ecce impleuit gloꝛia dn̄i domum dei.singularis est humanitas a christo assumpta. Prouer.ix. Sapiētia edificauit sibi domum.superioꝛ est beatitudo celestis ps̄.xlj. Ingrediar in locū tab.⁊c.vsqꝫ ad domuz dei. Inferioꝛ est oꝛonis basilica. Jo.ij. Dom⁹ mea domus oꝛonis ⁊c. Interioꝛ est pura conscientia. ps̄.c. Perambulabam in innocētia cordis mei,in medio dom⁹ mee. Exterioꝛ est sacra scriptura.ps̄.liiij. In domo dei ambulauimus cum consensu. In istis tribus domib⁹ inuenit chr̄s. Mat.ij. Et intrātes domū inuenerūt puerū ⁊c. Inn.iij.in sermone. Item domus dei totus est mund⁹.domus dei est ecclesia catholica. domus dei q̄libet fidelis aīa est. Sz aliter deus mundum inhabitat:aliter ecclesiaz. aliter vnāquāqꝫ fidelem aīaz. In mundo est,vt imperatoꝛ in regno.in ecclesia,vt pr̄familias in domo.in aīa,vt spōsus in thalamo. Pagani ⁊ fideles quiqꝫ in domo ei⁹ sunt.i. in regno:qꝛ ipse oē qđ cōdidit p diuinitatis sue potētiā tenet ⁊ regit. Falsi fideles in domo eius sunt.i.in ecclesia:qꝛ ipse oībus quos ad fidē vocauit: sacroꝛum suoꝝ participationē credit. Fideles in domo ei⁹ sunt: vel(vt verius dicam)ipsi domus eius sunt:qꝛ eos p dilectionē inhabitās,possidet ⁊ regit. Oēs in domo eius sumus p cōditionē qua creauit nos. In domo eius sumus p fidē:qua vocauit nos. In domo ei⁹ sumus p dilectionē qua iustificauit nos. Hugo de area noe li.j c.ij. Quod ecclia vocet dom⁹.ad Heb. ij. ibi. chr̄s vero in domo sua.q̄ domus sumus nos. Itez de domo ecclie materiali, Ber in apologetico. Oꝛatoꝛioꝝ immense altitudines:immoderate lōgitudines: supuacue latitudines:sumptuose politiones: curiose depictiones:dum oꝛantium in se retoꝛquēt aspectuz: impediūt affectū. ⁊ mihi quodāmō representāt antiquū ritū iudeoꝝ. Sz esto fiāt ad honorē dei: illud autē interrogo monachus ⁊ monachos:qđ in gentib⁹ gentiles arguebant. Dicite(ait ille) pōtifices in sctō qd facit aurū? ego aūt dico:dicite paupꝛes:si tn̄ paupꝛes:in sctō qd aurū? xij.q.ij.multi. Et qdē alia eā est epoꝛ:alia monachoꝝ.xvj.q.j.alia. Scim⁹ nāqꝫ qꝛ illi sapientibus ⁊ insipientibus quū sint debitoꝛes. Ro. j.carnalis ppl̄i deuotionē qꝛ spūalibus nō pōt:coꝛpoꝛalib⁹ excitāt oꝛnamētis. Nos aūt q iā de pp̄lo exiuimus.⁊ cūcta oblectamēta coꝛpoꝛea arbitrati sumus vt stercoꝛa. Phil.iij.vt chr̄m lucrifaciam⁹:quoꝝ q̄so in his deuotionē excitare intēdim⁹? An hoc totū facit auaritia.⁊ nō requiramus fructū.s.aīaꝝ:sz datū.s.pecuniaꝝ? Cōtra si q̄ris quō:miro inquā mō,tali quadā arte spargit es vt multiplicet:aplz dicentē Phil. vlt. Nō qꝛ q̄ro datū:sz requiro fructū.⁊ est etiā.ij. Coꝛ. xij.ibi non.n.q̄ro q̄ vr̄a sunt:sz vos. expendit vt augeatur:⁊ effusio copiā parat. ⁊ ipso quippe visu sumptuosaꝝ ⁊ mirandaꝝ vanitatum accendunt hoīes magis ad offerendum q̄z ad oꝛandum.sic opes opibus hauriunt.sic pecunia pecuniam trahit.qꝛ nescio quo pacto vbi amplius diuitiaꝝ cernit:ibi libentius offert.⁊ auro tecte relique signant.oculi aperiunt ⁊ loculi.⁊ ondit pulcherrima foꝛma scti aut sctē alicui⁹: ⁊ eo credit sanctioꝛ:quo coloꝛatioꝛ: currūt hoīes ad osculandū imitandū hoīes ad donandū.⁊ magis mirātur pulchꝛa q̄z venerent. Adde hic qđ scripsi. j. in.ij. parte.iij.§.spēs superbie.in ver.si dicāt claustrales.⁊ in additione ibi posita in.c.lxxvj.⁊ in.§.⁊ pꝛimū ve. in ver.quartū ve.in.c.lxxviij.sctā.item ibidē.terrenū edificium construit expēsas colligēdo: celeste cōstruitur expēsas dispgēdo. Ad illud sumptus facimus. ⁊ habita colligimus. Ad illud sumptus facimus: ⁊ habita relinquimus. Quod aūt ecclia dicat ciuitas,ptz in ps̄.lxxxvj.vbi de ecclia dicit. Gloꝛiosa dicta sunt de te ciuitas dei. Huius ciuitatis ciues sunt singuli fideles.hec est ciuitas posita s̄.montem. Mat.v.i.supra chr̄m. Esa.ij. Uenite ascendamus ad montem dn̄i.⁊ de quo in ps̄.lxvij.dr̄. Mons coagulatus,mons pinguis.s.chr̄s.donis gr̄e oīmode saginatus. Qui mōs coagulatus dr̄ pp paruulos quos lacte cōsolationis nutrit ne deficiāt in via. Mons pinguis pp maturos:quos pane cibo cibat. Jo.j. de plenitudine eius oēs accepi. Uel supra montez posita est hec ciuitas.i. supra magnam ⁊ perfectam iustitiam.vn̄ Aug.in sermone super illud Mat.v. Uidens iesus turbas. De hac ergo iustitia que maioꝛ est:dicit pphā ps̄.xxxv. Justitia tua sicut montes.⁊ idem Aug.de ista ciui.q̄ est ecclia dei militans ⁊ triumphans,fecit librū de ciui.dei. Item Ber.sup cant̄.sermone.liiij. Fūdamenta ciuitatis dn̄i ab initio stabilita:firmiter cōsistūt:que vtiqꝫ vna est in celo ⁊ in terra:sz ex parte pegrinans: Itē Aug.in li.x.de ciui.dei. Nos ⁊ bti vna ciuitas sumus dei:cui⁹ pars in nobis peregrinatur.pars etiam illis opitulatur. Item ibidem Aug.li.xiiij.c.vlt. Fecerūt ciuitates duas amoꝛes duo.terrenam.s.amoꝛ sui vsqꝫ ad contemptum dei. celestez vero amoꝛ dei vsqꝫ ad cōtēptū sui. Itē haymo sup Apoc. Due ciuitates sunt in hoc mūdo.s.hierl̄m q̄ hz regē christū.⁊ babylon q̄ hz regē nabuchodonosoꝛ.i.diabolū:quaꝝ vna cepit ab abel.vide.s̄.i.xxxvj.c.alia a cayn. Una ē coꝛpus chr̄i. itē.q.iiij.ecclesia. Alia est coꝛpus diaboli.de pn̄a. Collo.j.⁊.xxiiij.q.j.schisma.de secūda.ps̄. xxv. Odiui ecclesiam malignantium. Item Aug.super ps̄.lxiiij. Duas ciuitates faciūt duo amoꝛes. hierusalē facit amoꝛ dei.babyloniā facit amoꝛ sc̄li. Interroget q̄ se q̄sqꝫ qd amet:⁊ inueniet vbi sit ciuis. ⁊ si inuenerit se ciuē babylonie:extirpet cupiditatē. plātet

Persius

Eccl'ia dr̄ ciuitas.et q sunt ciues.

tet charitatẽ. Si aũt inuenerit se eiuẽ hierl'z: tolleret captiuitatẽ: speret libertatẽ. Itẽ haymo sup Apocal. xxi. ibi. ⁊ ciuitas in quadro posita, est ciuitas dei. i. ecclesia. in quadro posita est: q2 q̃tuor hz latera equalia. i. fidem, spem, ⁊ charitatẽ, ⁊ operationẽ: q2 vnusq̃sq3 fidelis quantũ credit tm̃ sperat amat ⁊ opaẽ. ⁊ quantũ amat. tm̃ credit sperat ⁊ opaẽ. ⁊ quãtũ opatur tm̃ credit sperat ⁊ amat. vñ etiã in quadro posita eccl'ia memoraẽ: q2 est robusta ꝑ fidẽ. lõganimis ꝑ spẽ. ampla ꝑ charitatẽ. efficax ꝑ opationem. Qð aũt eccl'ia regnũ dicaẽ: ptz per aplm. j. ad Cor. xv. vbi loquẽs de chr̃o ait. Deinde finis quũ tradiderit regnũ deo ⁊ pr̃i. sup quo verbo dicit glo. Fideles qppe eius quos redemit sanguine suo: dicti sunt hic regnũ eius j. Pet. ij. ibi. Regale sacerdotiũ. ⁊ Apoc. j. ibi. regnũ ⁊ sacerdotium. cuius regnũ est oĩs creatura. Sed aliter dicitur regnũ chr̃i oĩs creatura: aliter eccl'ia. Regnũ. n. chr̃i dicaẽ oĩs creatura: aliter eccl'ia. Regnũ. n. christi dicaẽ oĩs creatura fm ptãtẽ diuinitatis. Eccl'ia vero dicaẽ regnũ christi fm ꝓprietatẽ fidei: q̃ de illo est: ⁊ ꝑ quã regnat in ipsis fidelib⁹. Et lz his tribus noĩbus cõitatẽ designãtibus. s. domo, ciuitate, ⁊ regno, noĩeẽ ecclesia: magis tñ ꝓprie regnũ vocaẽ. Tũ q2 eccl'ia magnã multitudinẽ cõprehendit ex diuersis ppl'is ⁊ nationibus collectã: ⁊ toto terrarũ orbe diffusam ⁊ dilatatã. xciij. di. legim⁹. ad fi. xxj. di. Quis. Tũ q2 in ecclesiastica cõitate oĩa q̃ hominuz saluti ⁊ spũali vite sufficiũt: reperiunẽ. Tũ q2 ad oĩum hoĩnm cõe bonum instituta est regina. viij. q. j. sunt in ecclesia. Tũ q2 ad instar regni intra se cõtinet cõgregationes plurimas adinuicẽ ordinatas ac se excedẽtes: vt ꝓuincias, diocelces, parochias ⁊ collegia. ad hec. xliij. dist. sit rector. ver. hinc in exodo. lxxxix. di. ad hoc. xiij. q. iij. c. j. x. di. c. j. ix. q. iij. ꝑ totũ. Hoc aũt ecclesiasticuz regnũ dicaẽ regnũ chr̃i: q2 ipse huius regni est institutor ⁊ rector. xxv. q. j. §. hec itaq3. ibi. deus enim. ⁊ q2 ipsum suo sanguine acq̃siuit. Ro. v. ad Eph. v. ibi. Uiri dili. vx. ves. sicut christus dilexit ecclesiam: ⁊ tradidit semetipm pro ea. Dicitur aũt regnum christi ⁊ inquantum deus, ⁊ inquantum homo. vnde ⁊ apl's Eph. v. de pctõre loquẽs ait. ꝙ nõ hz hereditatẽ in regno chr̃i ⁊ dei. i.

Regnuz multifariã accipitur.

filij ⁊ pr̃is, vel dei. i. trinitatis: q̃ est vnus deus: ⁊ chr̃i hoĩs. de con. di. iij. c. fi. ex̃ de sum. tri. c. j. ⁊ ij. Quãuis alijs modis accipiaẽ regnũ dei in sacro eloq̃o. Nã regnũ dei aliquotiens dicitur ipse christus, fz illud Luc. xvij. Regnum dei. regnum dei. seipsum dicit. intra illos positum. hoc est in cordibus eorũ ꝑ fidẽ regnantẽ. Aliqñ regnũ dei, dicitur sacra scriptura, fm illud Mat. xxj. ad fi. Auferetur a vobis regnum dei: ⁊ dabitur genti alteri faciẽti fructus eius. xxiij. q. vij. si de reb⁹. sup quo verbo Mat. Orig. Regnum dei dicit mysteria regni dei: ⁊ diuinas scripturas quas tradidit dñs primũ quidez illi populo priori: cui credita sunt eloquia dei. Ro. iij. Secundo aũt gentibus facientibus fructuz de eo: ⁊ nemini in quo pctm̃ regnat: daẽ regnum dei. quõ ergo illi populo datũ est a quo ablatum est? Sed considera qsi quod daẽ intelligiẽ. j. q. j. gratia. gratis datum. quibus. s. iudeis, ergo locauit non oĩno quasi electis ⁊ fidelibus dedit. qbus autez donauit: cum iudicio electionis donauit. Ro. viij. de pe. di. iiij. in domo. Sicut aũt eccl'ia dĩ regnũ chr̃i: sic veraciter dici põt regnũ vicarij eius. s. summi põtificis: q vere dicaẽ ⁊ est rex: vt. s. patuit in tractatu de potẽtia pape. nec alteri⁹ regis q̃ eccl'ie. Dicaẽ quoq3 ipsa eccl'ia pñs regnũ celorũ: q2 ordinat ⁊ dirigit ad bona celestia q̃ in eo intenduntẽ, vt finis. vñ Mat. xiij. ibi.

Et colligẽt de regno eius oĩa scandala. vbi Aug. xx. de ciui. dei. Nũquid de regno illo: vbi nulla scãdala? regno isto eius qð est hic. s. eccl'ia: colligenẽ. ⁊ Mat. xxv. Sile est regnũ celorũ decẽ virginib⁹. vbi Greg. in homilia de virginib⁹. Sepe in sacro eloq̃o regnuz celorũ pñtis tpis eccl'ia dicaẽ. ⁊ in alio loco dñs dicit. Mat. xiij. Mittet fili⁹ hoĩs angelos suos: ⁊ colligẽt de regno eius oĩa scãdala. neq3. n. in illo regno beatitudinis: in quo pax summa est: inueniri scãdala poterunt: q̃ colligantẽ. Et vñ rursum dicit Mat. v. Qui ergo soluerit vnũ de mãdatis istis minimis. ⁊ do. sic ho. minimus vocabiẽ in regno celorũ. s. eccl'ie pñtis fz Greg. in qua doctor q soluit mãdatũ: minim⁹ vocaẽ: q2 cui⁹ vita despicaẽ: restat vt ei⁹ pdicatio cõtẽnaẽ. iij. q. vij. §. porro. versi. itẽ Greg. Iterũ sup illud Mat. xvj. ibi. venientẽ in regno suo. ibi. Greg. dicit regnuz pñs eccl'ia vocaẽ. Et q2 nõnulli ex discipulis ei⁹ vsq3 adeo in corpore victuri erãt: vt eccl'iaz dei cõstructaz cõspicerẽt. Et cõtra mũdi hui⁹ gl'iam electã cõsolatoria ꝓmissione dicaẽ: sunt qdã de hic stantib⁹ ⁊c. Mat. xvj. ⁊ xxij. Sile est regnũ celorũ hoĩ regi. ibi Greg. in homilia. regnũ celorũ pñs eccl'ia noĩaẽ. Congregatio qppe iustorũ: regnũ celorũ dicaẽ: q2 dum eorũ corda in terra nil ambiũt: ꝑ hoc qð ad supna suspirãt: iam in eis dñs quasi in celestib⁹ regnat. Distinguiẽ aũt re- gnũ eccl'ie: q2 q̃dã pars ei⁹ ex fide viuẽs adhuc pere- grinaẽ in terris: q̃ dĩ eccl'ia militãs. q2 militia est vita hoĩs sup terrã. Iob. vij. fm istã trãslationẽ. fz trãslatio alia Hieronymi dicit. Tẽtatio est vita hoĩs ⁊c. de pe. di. ij. si. n. ad fi. ver. superfluum ibi. ⁊ tẽtatio est ⁊c. Quedã vero pars ei⁹ iã deo quẽ videt fruẽs: gl'iaẽ in celis. ⁊ hec pars dĩ eccl'ia triũphãs ꝓp subiectionem plenã oĩuz repugnãtiũ. Pax vna est tpalis: alia eterna. vna in spe: alia in re. vna ꝑ fidẽ ambulãs: alia deũ facie ad faciẽ. ij. ⁊ j. ad Cor. xiij. ⁊ xj. cõtẽplãs. vna ad deũ sitiẽs: alia deũ inquantũ est capax cõprehẽdens. alias cõtra ex̃ de sum. tri. c. j. in pn. ibi. incõprehẽsibilis. vna tribulationib⁹ ⁊ periculis subdita. xxiij. di. in noĩe dñi. in pn. ⁊ xij. q. j. futurã. alia pfecta pace secura. vñ ps. cxxiij. Pax sup israel. i. videntes deũ. vna in imis posita: alia in supmis locata. xxiij. q. iiij. hec aũt. Gal. iiij. ibi. Illa aũt q̃ sursũ est hierl'm libera est ⁊c. vñ super illo Luc. x. Intrauit iesus ⁊c. ibi. excepit illuz ⁊c. Aug. de q̃onibus euãgelij. mystice aũt ꝙ martha accepit illũ in domũ suã. significat eccl'iam que nũc excepit dñm in cor suũ. Martha soror eius que sedebat ad pedes dñi: ⁊ audiebat verbũ eius: significat eandẽ eccl'iaz: fz in futuro sclo vbi cessans ab opere ministerioq3 indigẽtie sola sapiẽtia ꝑfruiẽ. Qð autẽ cõqueriẽ ꝙ soror ei⁹ eã non adiuuet: occasio daẽ sniẽ dñi qua ondit istã eccl'iam solicitã esse ⁊ turbari erga plurima: quũ sit vnũ necessariũ: ad qð ꝑ mysterij huius merito ꝑueniẽ. Mariã vero dicit optimã partez elegisse: q2 ⁊ per hanc ad illam partẽ tẽdiẽ ⁊ non auferẽ. Itẽ Aug. in homil. q̃ legiẽ sup illo euãgelio: multas dr̃ias ponit inter has vitas duas ⁊ ecclesias. ⁊ ibi vide. Itẽ btũs Aug. xiij. li. cõfessionũ dicit, vnam eccl'iaz. s. militantẽ significari ꝑ aquas q̃ sunt sub firmamẽto. aliã vero triumphantem, per aquas q̃ sunt super firmamentum. Nam aqua populi sunt. Apoc. xvij. de cou. di. ij. cum oẽ. extra de cele. mis. cũ marthe. §. versũ. Firmamentũ vero vtrunq3 distinguẽs, designat sacram scripturam. Propter hanc vero distinctionem ecclesiastici regni, aliquando regnum celorum vel regnuz dei sumitur pro ecclesia presenti que militat in terris: vt proxime dictum est ⁊ proba-

Ecclesie regnuz distinguitur.

tum.aliqñ sumit p ecclia futura q̃ triũphat in celis: vt Mat.xxv. Venite bñdicti pris mei percipite regnũ.alias.possidete regnũ,patũ vobis a cõstitutione mũdi.ibi Aug. Excepto aũt illo regno de quo in fine dictur⁹ est:possidete paratũ vobis regnu:regnũ: lʒ lõge impari mõetiá pñs ecclia dĩ.regnũ eius in quo adhuc cũ hoste cõfligit: donec veniaƚ ad illud pacatissimũ regnũ:vbi sine hoste regnabiƚ. Itẽ Aug.d̃ penitẽtia.Sʒ dicet aliqs regnare nolo: sufficit mihi saluũ esse.In quo primũ eos fallit: q: eoꝝ nec salus est vlla quoꝝ iniqtas pseuerat: Deinde si est aliq̃ differẽtia inter regnãtes ꝛ nõ regnãtes:opʒ tñ q in vno regno sint oẽs:ne in hostiũ aut in alioꝝ numero deputenƚ ꝛ ceteris regnãn b⁹ipsi pareãt.oẽs.n romani romanũ regnũ possidẽt:ꝗuis nõ oẽs in eo regnẽt. Nõ aũt duo sunt regna in ecclia:sʒ vnũ est regnũ: q: vn⁹ est vtriusqʒ finis.vn⁹ est vterqʒ rex.s.xpũs q in vtraqʒ ecclia regnat: sʒ diuersimode. Nã in ecclia viatoꝝ regnat p fidẽ:in ecclia beatoꝝ p apertã visionem.ij.ad Coi.xj.ꝛ.j.Coꝛ.xiij.Est ergo hoc regnũ vnũ, pp finis ꝛ principij vnitatẽ:sed est distinctũ pp status diuersitatẽ.lix.di.singula. Cõprehẽdit aũt hoc regnuʒ nõ solũ oẽs electos:sʒ etiã oes sanctos angelos. vna enim ciuitas ꝛ vnũ regnũ dei sanctis angelis ꝛ hoibus constituiƚ.vt Aug.di.x.li.de ci.dei. Huic regno dei opponiƚ regnũ mundi:quod dĩ terrenũ:q: bona terrena p fine cõstituit:a quo regno dĩr reges terre. ps.cxlviij. Reges terre ꝛ oẽs ppli.ꝛ alibi ps.ij. Adstiterũt reges terre ꝛc.xxiij.q.iiij.nõ inueniƚ.ꝛ.c.seq. ꝛ alibi.Regna terre cãtate deo psallite dño. ps.lxvij. Diciƚ quoqʒ regnũ diaboli: q: in illo diabol⁹ regnat. Mat.xij.ꝛ Luc.xj.ibi.Si aũt ꝛ sathanas in seipsuʒ diuisus est:quõ stabit regnũ ipsius? Ipse est eniʒ rex super oẽs filios superbie.Job.xlj.q: in eis p malitiã regnat:sicut christus in iustis p gratiam. Ipse etiaʒ est rex omnium qui in aqs sunt.vbi.s.voluptas luxurie propago ꝛ irrigatio nuptiarũ.de pe.di.ij.si.n. ppe fine.Dormit enim iste rex in locis humẽtibus. Job xlj in labijs detractoꝝ.in vẽtribus gulosoꝝ: ꝛ in pudendis luxuriosoꝝ. Iste est etiam ille rex:de q̃ Apoc. ix.ibi.Et habebãt sup se regẽ angelũ abyssi:cui nomẽ hebraice labadõ:grece aũt apolliõ:ꝛ latine habens nomẽ exterminãs. Labadõ pdẽs interptaƚ. vel interficiẽs:q: iste rex circuit q̃rẽs quẽ deuoret. j. Pe.vlt.iij.q.j.nulli.Et hoc regnũ diaboli malos homines ꝛ malos angelos cõprehẽdit.Mat.xxv.ibi: Qui paratus est diabolo ꝛ angelus eius. Differunt aũt plurimũ hec duo regna.Vñ beatus Aug.v.de ci. dei loquẽs de his regnis sub noĩe ciuitatis,ait.q tm̃ distant he ciuitates quantũ distat celũ a terra.a tpali leticia vita eterna. ab inanibus laudib⁹ solida gloria.a societate mortalium societas angelorum:ꝛ a lumine solis ꝛ lune lumen eius qui fecit solem ꝛ lunã. de quo ps.xxxv.ꝛ in lumine tuo videbimus lumen. Et in li.xiiij.ait eas differre sicut differt viuere fʒ carnem ꝛ fm spm̃.ꝛ sicut differt superbia ꝛ humilitas. Alias quoqʒ plures differentias tangit harum ciuitatum ꝛ regnorum. Hec autem duo regna quantuʒ ad hoies permista sunt in hac vita.xxiij.q.iiij.hec aũt q: ꝛ boni cum malis:ꝛ mali cum bonis miscentur:ꝛ ambo tpalibus bonis pariter vtunƚ.ꝛ malis pariter affliguntur:donec vltimo iudicio separenƚ.ꝛ vnumquodqʒ recipiat suum finem: cuius nullus est finis. Vt Aug.dicit.xviij.li.de ciui.dei.in area.n.ecclie frumẽtũ mistũ paleis cõtineƚ:donec veniat xps.Mat. iij.ꝛ Luc.iij.aree ventilator triticũ disiungens a paleis.electos vcʒ a reprobis.rectos a puersis: quoꝝ distinctio designaƚ p virgines prudẽtes ꝛ fatuas. p pisces bonos ꝛ malos in sagena collectos.p vasa honoris ꝛ vasa cõtumelie.ij.ad Timo.ij. De parabola virginum Mat.xxv.de piscibus ꝛ sagena. ꝛ de zizania mista cuʒ tritico.Mat.xiij. De ista mistura in ecclesia ista militãti.j.ad Cor.v.j.q.j.spiritussanctus.ij. q j.multi.xj.q.iij.nolite.xxiij.q.iiij.qui fm.cum duobus.c.seq.ꝛ.c.quedaʒ.vij.q.j.§.hoc aũt.de con.di.iij. est vnitas.vbi no.quare mali vocenƚ palee.ꝛ.c.q̃uo exaudit.ꝛ.xxiij.q.vij.c.j.in fi.vbi Aug.ponit similitudines quatuor misture in ecclia.s. palee cum grano in area.ꝛ piscium bonorum ꝛ malorum in reti. ꝛ hedorum ꝛ agnorum in grege.ꝛ vasoꝝ contumelie ꝛ honoris in domo. Vñ ꝛ Aug.de q̃onibus euangelij sup illud Mat.xiij.ibi. Ne forte colligẽtes zizaniã, eradicetis simƚ ꝛ triticũ.ait.in quo eos patientissimos reddidit hoc.n.dicit: q: boni quam adhuc infirmi sunt opus hñt in qbusdã maloꝝ cõmistione:siue vt p eos exerceanƚ.xxiij.q.iiij.hic aũt.vij.q.j.§.hoc aũt.siue vt eoꝝ cõparatione magna illis exhortatio fiat,vt incitenƚ ad melius:aut forte simƚ eradicaƚ triticũ quũ auferunƚ zizania: q: multi primo zizania sunt: ꝛ postea triticũ fiũt.q nisi patiẽter quam mali sunt tolerẽtur ad laudabilem imitationẽ nõ puenirent.itaqʒ se euulsi fuerint:siml eradicabiƚ ꝛ triticũ qd futuri essent si eis pceretur. Itẽ sup illud Mat.xiij.ibi: Quã quiʒ impleta esset:edu.ꝛ se.litus se.ele.bo.in va.suã.ma. autẽ fo.miserũt.Greg.in homilia.Sicut.n.mare seclm: ita seculi finẽ significat litus maris.in quo.s.fine, boni pisces in vasis eligunƚ:mali proiciunƚ foras:q: ꝛ electus quisqʒ in tabernacula eterna recipiƚ:ꝛ interni regni luce pditã,ad exteriores tenebras reprobi ptrahunƚ. Nũc.n. malos bonosqʒ cõiter quasi pmistos pisces fidei sagena cõtinet: sed litus indicat sagena ecclesie qd trahebat. Itẽ sup Mat.xxv.in prin. de decẽ virginibus. Greg.in homilia. In qnqʒ.n.corporis sensibus vnusqsqʒ subsistit.Geminatus.n.quinarius denariũ pficit:ꝛ q: ex vtroqʒ sexu fideliũ multitudo colligiƚ:sancta ecclia x.virginibus silis denunciaƚ:in qua q: mali cũ bonis:ꝛ reprobi cum electis admisti sunt:recte silis virginibus prudẽtibus ꝛ fatuis esse phibeƚ. Propter hanc pmistionẽ nõnulli ad regnũ eiũs ptinere vĩnƚq: sunt intra eccliaʒ numero: q finaliter ab eius regno excludenƚ:q: non sunt intra ecclesiam merito. Vñ Aug. in h. de correctione ꝛ grana. Mirandum est quare deus dedit qbusdã filijs pditionis fidẽ operantẽ p dilectionẽ:nec dat in ea pseuerantiã. Itẽ Greg. Multi bñ incipiunt q in malo vitã suã finiunt.hec leguƚ de pe.di.ij.§ euidenter. ver. mirandũ,ꝛ ver.multi.alias sunt capla sub illo §.maxime.hoc hʒ locũ in hypocritis:de qbus.c.di.c.citius. Ceteruʒ vterqʒ ciuitati vel regno rerũ q̃ ad hãc vitã sunt necessarie:cõis est vsus.xij.q.j c.j.sed finis vtrĩ diuersus cuiusqʒ ppls multumqʒ diuersus:vt Aug. dicit. xix.de ciui dei.vtrũqʒ regnũ leges habet diuersas.pp quod christi regnum a terreno regno discordat:ꝛ sepe iras ꝛ odia ꝛ psecutionum impetus sustinet.vnde Ro.vij. Video aũt aliam legẽ ꝛc.hoc duplex regnuʒ initiatũ est signatũ in abel ꝛ cayn. Gen. iiij. In abel ecclia iustoruʒ:q: ipse primus iustus. Mat.xxiij.ibi. a sanguine abel iusti. In cayn maligno ecclia malignantiũ.ps.xxv.Odiui eccliaʒ malignantiũ.de cayn malitia Gen.iiij.xxiiij.q.v.scriptũ.iij.q.vij.in gradib⁹. De aũt illis qui viam cayn abierunt.vide.ca.j.Et in duobus abrae filijs isaac ꝛ hismael.de quibus Gen.

dei regno mundi re gnum op ponitur.

Regni dei ꝛ mũdi descrimen.

xvj.⁊.xxj. Per Isaac natum de libera ecclesia electoꝝ a peccato liberoꝝ ⁊ si ceciderunt resurgentium. Per Ismael seruum. Gen.xvj.⁊ fratrem Isaac persequentem: ecclesia ⁊ regnum reproboꝝ. de his. lvj. di. Ismael. xxiij. q.iiij. qui sm Gal.iiij. xxxij. q.iiij. recurrat. Ab exordio quippe generis humani semp fuerunt homines ad vtrūqꝫ regnuz pertinentes: vñ ⁊ vocati sunt filij dei ⁊ filij hoium. Gen.vj.⁊. xxxv. q j. cuz igitur: ⁊ ibi glo. ps.iiij. Filij hominuz vsque quo graui corde: ⁊ ps.lxxxj. Et filij excelsi oes. Totum qꝫ genus humanum comprehenditur hoc duplici regno: ita vt necessarium sit ad alterum horum quemlibet pertinere: vna distinctio intelligi pōt per distinctionem lucis ⁊ tenebraꝝ factarum in mundi principio. Gen.j. Hoc etiam duplex regnū per duas ciuitates intelligitur.s. Hierusalem ⁊ Babyloniam: vt.s. dictum est. Hierusalem.n. que visio pacis interpretatur: designat regnū christi. Babylon vero: que interpretatur confusio: regnum diaboli insinuat: de qua Babylon Apoca.xviij. hoc aūt ecclesie regnuz dicitur Orthodoxum: idest recte gloriosuz: cuius gloriam tangit Dauid ps.lxxxvj. quum ait: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: quod tā de militanti: qꝫ de triumphanti ecclesia intelligi pōt. ⁊ Esa.vit. dicit de Hierusalem que figurat ecclesiam: vt delicijs affluatis ab omnimoda gloria eius: dicitur quidē ecclesia gloriosa propter bona que habet gloria digna scilicet meritorū ⁊ virtutū preconia: est aūt gloria sm Tullium: alicuius dicti vel facti magni frequens fama cum laude.

Quod ecclesia dicit regnum magis proprie qꝫ domus vel ciuitas. Quod modis accipiatur regnū. Quō differt regnum dei a regno mundi, ⁊ diaboli. Cap.62.

Regnuz quib⁹ reddatur gloriosum.

Um vero ecclesia regnum dicatur: vt patet ex premissis: considerandum est que ⁊ quot sunt illa ex quibus regnuz aliquod dicitur gloriosum vt cuz illa inueniantur precipue in ecclesiastica communitate dicatur merito regnum ecclesie gloriosuz: sicut dicitur in ps. Gloriam magnificentie regni tui idest magnificam gloriam: ⁊. ps.cxliiij. Magnificētiam glorie sanctitatis tue loquentur: ⁊ ibidez. Gloriam regni tui dicent: Est aūt gloriosum regnū quadruplex: qꝛ quadrupliciter dicitur regnū dei sm Innocen.iij. in sermonibus. Regnum dei dicitur ecclesia vniuersalis: celestis patria: fides recta: sacra scriptura. Regnum primum est in pñti exilio: de quo Matth.xiij. Colligent de regno eius oīa scandala: de quo.s. in.c. proxi. versi. qꝫ aūt satis dixi. Secundū in polo. Mat.xxv. ibi possidete regnum. Tertiuz in corde. Luc.xvij. regnum dei intra vos est. Quartuz codices. Mat.xxj. auferetur a vobis regnum ⁊c. ⁊ de his.s. in proxi.c. versic. qꝫ aūt. Istoꝝ regnoꝝ dñr veri reges: ⁊ qui vere dominantur: de quibus Cassiodorus super ps.xxxiij. Reges terre sunt qui corporibus suis diuinitatis munere dominantur. Nā ille vere rex non dicitur qui seruire monstratur. vnde ⁊ Greg. in moralibus. lib.vj. Qui membroꝝ suorum motus bene regere sciunt: non immerito reges vocantur: ⁊ se male regentes indigni sunt regali nomine. ij.q.j. scelus. dicatur. Scelus quod lotharius rex .s. tūc rex veraciter dici potest. qui animo salubri regimine corporis appetitus refrenat: sed lubrica eneruatione magis eius illicitis motibus cedit ⁊c. De regno anime Ber. super Missus est: Ueni dñe Iesu: aufer scandalum de regno tuo: qđ est animo meo: vt regnes tu qui debes in ea. Uenit enim auaritia ⁊ vendicat sibi sedem in me. Iactantia cupit dominari mihi. Superbia vult mihi esse rex. Luxuria dicit: ego regnabo ab initio: detractatio: ira: inuidia certāt in me ipso: cuius potissimum esse videar: ego resisto: enitor esse dñm meum: clamo ⁊ dico non habeo regem nisi dñm meum. Ioan.xviij. veni ergo dñe. ps. lviij. Disperde (alr disperge) illos in virtute tua. ⁊ regnabis in me: qꝛ tu es ipse rex meus ⁊ deus meus. Sunt aūt.x. conditiones precipue. que regnum efficiunt gloriosum. Prima qꝫ recte sit institutum: secunda qꝫ sit antiquum: tertia qꝫ sit ordinatum: quarta qꝫ sit vnitū: quinta qꝫ sit iustuz ⁊ bonū: sexta qꝫ sit amplū ⁊ magnū: septima qꝫ sit abūdans ⁊ copiosuz: octaua qꝫ sit forte ⁊ firmū: nona qꝫ sit pacificū ⁊ quietum: decima qꝫ sit durabile ⁊ perpetuū. Sed anteqꝫ ad harum conditionum expositionem ⁊ probationem veniam: premittendum est: quid intelligatur nomine regis: regnum regentis. Unde sciendus est: qꝫ in omnibus que ad finem aliquem ordinantur: in quibus contingit sic ⁊ aliter procedere: opus est aliquo dirigente per quem directe ad finem aliquez perueniatur. Nam nauis vt ad portum perueniat: gubernatore indiget: ⁊ christo dormiente nauis fluctuabat: ⁊ Mat.viij. Marc.v. Luc.viij. qui si non fuerit vel dormierit. nauis non perueniet ad portuz Prou.iij. in fi. ibi. Et quasi sopitus gubernator amisso clauo. facit.vij. q j. sciscitaris. ibi qꝛ si periculosum est proretam: idest gubernatorem nauis a prora: in tranquillitate nauim deserere quantomagis in fluctibus: Hominis aūt est aliquis finis ad quē tota eius vita ⁊ actio ordinatur: quum sit agens per intellectum: cuius est manifeste ad finez operari: ad quem finem rector ecclesie paulus dirigit ad Rom. vj. in fi. ibi. Habentes quidem fructum in sanctificationem: de quo plene in prima collatione Moysi de destinatione monachi. ⁊ fi. in lib. col. Io. cassiodori. finem vero vitam eternam. Contingit aūt hoies diuersimode ad finem intentum procedere: quod ipsa diuersitas humanoꝝ studioꝝ ⁊ actionum declarat. Indiget ergo homo aliquo dirigente ad finem. Naturale aūt homini est vt sit animal sociale ⁊ politicū in societate ⁊ multitudine viuens magis, qꝫ omnia alia animalia. Unus aūt homo per se sufficienter trāsire vitam non potest: vnde est necessariuz qꝫ in multitudine viuat: vt vnus ab alio adiuuetur. vñ Prou. xviij. Frater qui iuuatur a fratre: quasi ciuitas firma. Hoc aūt euidentissime declaratur per hoc qꝫ est proprium hominis locutione vti: per quam vnus homo alijs suam conceptionem exprimere potest totaliter: vnde Au. in enchiridion. Et vtiqꝫ verba propria sunt instituta: vt eis quisqꝫ in alterius noticiaz cogitationes suas proferat. xxij. q.ij. is aūt. hoc considerans Salomon ait Eccle.iiij.b. Melius est duos qꝫ vnum esse. hñt enim emolumentum mutue societatis. lxxxj. di. in oibus. versi. de hoc. Sicut ergo nāle est homini in societate viuere: sic necesse est in omnibus esse aliquem per quē multitudo regatur. Nā multis existentibus hoibus: ⁊ vnoquoqꝫ id quod est sibi congruum prouidente vnde li. iudicum. In illo tempore non erat rex in Israel: sed vnusquisqꝫ

Côditiones regnû reddêtes gloriosuz.

quod rectum erat in oculis suis faciebat. Judic.vlt.
sed contra tales dicit: Ue qui sapientes estis in ocu-
lis vestris. Esa.v. extra de consti.ne innitaris. Mul
titudo in diversa dispergetur nisi esset aliquis q ha-
beret curam multitudinis: quod considerans Sa-
lomon dixit Proverb.xi.b. vbi non est gubernator:
dissipabitur populus. Et Inno.iii. extra de ap. obla
te.§.superior. ibi: ne gregi dominico desit cura pasto
ris: et extra de elec. ne pro defectu. Hoc aut rónabili-
ter accidit. Non enim idem est quod commune: et
quod proprium est: propria quidem differunt: com-
munia vniuntur. xxiii.q.vii. quod autem oibus aut
que in vnum ordinant: vnum invenit alterius regi
tivum. In vniversitate enim corporum: per primum
corpus. scilicet celeste, alia corpora ordine quodam
divine providentie gubernantur: oiaque corpora per
creaturam rónalem: in homine etiam aia regit cor-
pus: Arg. xxxviii. di. sedulo: atque inter partes anime
irascibilis et concupiscibilis ratione reguntur. Opz
ergo in omni multitudine aliquod esse regimen: sic
corpus a capite regitur: extra de sacra vnc. cap.i.§.in
vertice. Contingit aut in quibusdam que ordinant
ad finem recte: et non recte procedere. Recte aut diri-
gitur vnumquodque qn ad debitum finem deducit.
Non recte qn non ad finem convenientem. Si ergo
non ad bonum commune multitudinis: sed ad bo-
num privatum regentis regnum ordinet: erit regnu
iniustum atque perversum: vn et dns talibus recto-
bus comminat per Ezech. dicens. Ezech. xxxiiii.a.
Ue pastoribus Israeli qui pascebant semetipsos:
quasi sua propria cómoda querentes. Phil.ii. viii.
q.i. sunt in ecclesia. xxiii.q.iiii. tres personas. Nonne
greges pascuntur a pastoribus? quasi di. sic. xcv. dist.
ecce.i. Pet.v. ibi. Pascite eum qui in vobis est gre-
gem. Bonum siquidem gregis pastores querere de
bent: et rectores quique bonum multitudinis sibi sub
iecte. facit. xxiii.q.viii. vt pridem. et. cap. vii.q.i.§. hoc
aut aut talis rector tyrannus vocatur: nomine a for
titudine et oppressione derivato: qr s. per potentiam
opprimit: vt Nemroth: non per iustitiam regit. vi. di.
§.h. vnde et apud antiquos potentes quique tyranni
vocabant. Dan.iii. in prin. et de hoc. s. satis. in. xiii. et
xxxvii.c. Si vero iniustum regnum non per vnu fiat
sed per plures: siquidem per paucos holigarchia vo
catur: idest principatus paucorum. s. qn pauci propter
divitias opprimunt plebem sola pluralitate a tyran
no differentes. Si vero iniquum regnum exerceat
per multos: democrita nominatur: idest potestas po
puli quando. s. populus plebeiorum per potentiam op-
primunt divites et nobiles. sic enim et populus tot'
est quasi vnus tyrannus. Similiter et iustum regnum
distingui oportet. Si.n. administretur per aliquam
multitudinem cói nomine politia vocatur: vtputa
bellatorum in civitate vel provincia. Si vero admini-
stretur per paucos virtuosos: hmói regnum aristo-
cratia vocatur: idest potentatus optimus: vel opti-
morum: qui pp hoc optimates dicuntur. Dan.iii. ibi. Opti
mates qui erant in potestatibus constituti. et. xcvi.
dist. Constantinus in prin. Si vero iustum regnum
ad vnum tantum pertineat: illud proprie vocatur
monarchia. ex de elec. fundamenta.§. ne aut. et ibi di
citur etiam de optimatibus vnde dns per Ezech. di
cit Ezech. xxxvii.g. Servus meus David sup oés
erit: et pastor vnus erit oium eorum. Ex quo manifeste
apparet: q de ratione regis est: q sit qui preest: et q
sit pastor bonum commune multitudinis: et nó suum

querens. Quia aut multe communitates sunt. s. do
morum, vicorum: civitatum: et regnorum: que perfectam
communitatem regit: idest civitatem vel provincia
antonomastice vocatur rex. Qui vero domum: pater
familias. xxiii.q.iiii. duo ista. Et dictis ergo patet: q
rex est qui vnius multitudinem civitatis vel provin
cie: et propter bonu cómune regit: vnde Salomon
dicit Eccles.v. Universe terre rex imperat servienti.
His premissis, inquirendum est quid provincie vel Utrum ex pediat ciui tati pvnu aut plures regi.
civitati magis expediat: vtrum pluribus regibus vti
vel vno. Hoc aut considerari potest ex fine regimi-
nis. Ad hoc.n. cuiuslibet regentis ferri dz intentio:
vt salutem procuret subditorum. Bonum aut et salus
consociate multitudinis est: vt eius vnitas conserve
tur, que dicitur pax. qua remota socialis vite perit
vtilitas: facit ad hoc. xxiii.q.i. noli. ibi. Bellum gerit
vt pax fiat. et ibi. Si aut pax humana tá dulcis est p
téporali salute etc. quinimmo multitudo dissentiés
sibiipsi fit onerosa. Et sm legem multitudo onerosa
nihil hz honestum autc. de rele. in fi. col.ii. vnde apo
stolus comendata fidelis multitudinis vnitate: di-
cit: Soliciti servare vnitatem spus in vinculo pacis.
Eph.iiii.a. Manifestu est aut q vnitaté pót efficere
magis qd est p se vnu, qz plures: sicut efficacissima cá
calefactionis est quod per se calidum est: vtilius er-
go est vnius regnum qz plurium. Ité vniri dút plu
ra per appropinquationem ad vnum: melius ergo
regis vnius qz plurium: et ex eo q plus appropinquat
ad vnum. Ea etiam que sm nám sunt: optime se ha
bent. Omne aut nále regnum ab vno est: vnde et in
membrorum multitudine vnum est quod principali-
ter movet. s. cor. et in partibus anime: vna vis princi
paliter presidet. s. ratio. Et in apibus vnus rex: et in
vniverso vnus deus oium factor et rector: ad hoc. vii.
q.i. in apibus: extra de sum. tri. c.i. omnis enim mul-
titudo derivatur ab vno: vnde vnus homo primo
fuit creatus: a quo oés eiusdem vnius nature: vt di
cit Amb. in li de paradiso: et ponitur. xxxiii. q.v. nec
illud: hoc probatur experimentis. Nam provincie
vel civitates: que non reguntur ab vno: dissensioni-
bus laborant: et absque pace fluctuant: vt videat im-
pleri quod dns per prophetam conquerit dicens:
Pastores multi demoliti sunt vineam. Hiere. xii.c.
E contrario vero provincie et civitates: que sub vno
rege reguntur: pace cóiter gaudent, iustitia florent et
affluentia rerum letátur: vnde dns pro magno mu-
nere per prophetas suos promittit: q ponent sibi ca
put vnu: et princeps vnus erit in medio eorum. Ezech.
xxxvii. s. de hoc. s. in. c. xl. versi. adhuc nulli. et. versic.
iterum q sit. Sicut aut regnum regis est optimum: ita
regnum tyranni est pessimum. Opponitur. n. politie
quidem democratia: vtrumque. n. sicut. s. versi. si vero:
cum. versi. seq. apparet: est regnum quod per plures
exercetur: aristocratie vero Holigarchia: vtrunque
enim per paucos: quod autem sit regnum optimum
ostensum est prius. Si ergo optimo opponitur pessi-
mum: necesse est q tyranni regnum regi vel civita-
tis sit pessimum. Nec etiam tyrannice factionis per
versitas laudabilis erit: si regia clementia tyrannice
subditos tractet: nec vituperetur ordo regie potesta
tis: si rex crudelitate tyrannica seviat. xxiii.q.v. neque
si agis: Item virtus vnita magis est efficax ad effe-
ctum inducendum qz dispersa vel diminuta: Mul-
ti.n. congregati simul trahunt. quod singulariter a
singulis trahi non potest: sicut ergo vtilius est virtu
tem operantem ad bonum esse magis vnam quam

Regnuз iustū vni°

fit virtuosior ad operandum:ita magis est nocius: si virtus adest potentia operans malum sit:vna quã diuisa. Expedit ergo vt regnũ iustum sit vnius tan tum:ad hoc vt sit fortius:ꝙ si in iniustitiaз declinat regnum:expedit magis vt sit multoꝝ vt sit debilius ⁊ seinuiceз impediat: Unde Salomon: Inter super bos semper sunt iurgia. Prouerb.xiij.⁊ Ubi super bia:ibi contumelia. Prouer.xj. Inter iniusta ergo regimina intolerabilius est democratia: idest pote stas populi:qñ totus populus sicut vnus tyrannus est:vt.s̃.dixi. Pessimum vero tyrannis ⁊ hoc mani feste apparet,si quis consideret mala que ex tyran nis proueniunt:de quibus etiam dixi.s̃.lxiij.c.versi. tyrannis. Quia enim tyrannus contẽpto bono cõi: querit priuatum:consequens est vt diuersimode gra uet:s̃m ꝙ diuersis passionibus subiacet ad bona a liqua affectanda:q2 enim passione cupiditatis domi natur bona subditoꝝ rapit:vnde Salomon: Rex iu stus erigit terrã:vir auarus destruit eam. Prouerb. xxix. Si vero iracundie passioni subiaceat pro nihi lo sanguinem fundit:vnde Ezech.xxij.f. Principes eius in medio eius quasi lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem. Hoc ergo regnum fugien dum esse sapiens monet dicens Eccli.ix.c. Longe esto ab homine habente potestatem occidẽdi:quasi scilicet non pro iustitia:sed per potestatem occidit ꝑ voluntatis libidine:sic ergo nulla potest esse securi tas:sed omnia sunt incerta quuз a iure descenditur. Nec solum grauat tyrannus subditos in corporali bus:sed etiam bona spũalia eoꝝ impedit:qui.n.plus preesse appetit ꝙ̃ prodesse:oẽm profectum subdito rũ impedit.c.ho.xlvij.di.c.viruз.lxxxiij.di.nihil suspi cans oium subditoꝝ excellentiam sue iniqúe domi nationis preiudiciuз.xxiij.q.vij.ꝙ aũt.ibi:Quis.n. auarus querit possessorem? quis dominandi cupidi tate inflatus:desiderat habere consortem? Conant enim tyranni ne eoꝝ subditi virtuosi effecti magna nimitatis concipiant spiritum:⁊ eorum iniquam dominationem non ferant. Conant etiam ne subdi ti inter se pacem habeant.vt dum vnus de altero nõ confidit:contra eius dominium aliquid moliri non possint. Procurant etiam tyranni ne eorum subdi ti potentes ⁊ diuites sint:ne talia sunt eis nociua: vt contra charitatem viuentes:contra se possint dicere: gaudemus super iniquitate:non congaudemus su per veritate:contra illud.j.ad Corinth.xiij.ibi. Nõ gaudet super iniquitate:vnde de tyranno potest.di ci verbum Job. Sonitus terroris semper in aurib° illius:⁊ quũ pax sit semper insidias suspicatur. Job. xv. Ex hoc aũt contingit vt dum presidentes: qui subditos ad virtutes inducere deberent:virtuti sub ditorũ nequiter inuident:⁊ eam pro posse impediũt vt sub tyrannis pauci virtuosi inueniantur bene er go dicit Leo papa. Integritas presidentium salus est subditorũ.lxj.di.miramur:ad prin. ⁊ s̃m Aristo. apud illos inueniuntur fortes viri:apud quos for tissimi quiq3 honorantur. Et Tullius: Jacẽt semper ⁊ parum vigent:que apud quosq3 improbant. Na turale etiaз est vt homines sub timore nutriti:in ser uilem degenerent animum.vt.xxiij.q.vj.§.ex his. ⁊ vt pusillanimes fiant ad omne opus vtile ⁊ strenuũ quod experimentis patet in prouincijs que diu sub tyrannis fuerunt:vnde Col.iij.d. Patres nolite ad indignationem filios vestros prouocare:vt nõ pusil lo animo fiant. Salomon. Regnantib° impijs rui ne holum:⁊ iterum. Quum impij sumpserint prin cipatum:gemet populus. Proue.xxix. quasi sub ser uitute redactus:⁊ iterum: Quum surrexerint impij: abscondentur homines. Prouer.xxviij.c.in fi.vt ty rannoꝝ crudelitateз euadant. Nec est mirum:quia homo absq3 ratione s̃m animi sui libidinem presi dens:nihil differt a bestia:vnde Salomon: Leo ru giẽs:⁊ vrsus esuriens:princeps impius super popu lum pauperem. Prouer.xxviij.⁊ ideo a tyranno se abscondunt homines sicut a crudelibus bestijs: q2 optimum ⁊ pessimum regimen consistit in monar chia:idest in principatu vnius. Multis ꝑꝑ tyran norum malitiaз reddit regia dignitas odiosa. Qui dam vero dum regimen regis desiderant: incidunt in seuitias tyrannorũ:rectoresq3 complures tyran nidem exercent sub pretextu regie dignitatis. Horũ quidem exemplum euidenter apparet in Romana republica. Regibus eniз a Romano populo expul sis:dum regimen vel potius fastum ⁊ tyrannidem ferre non possent:instituerunt sibi consules.di.ij.que dam:⁊ alios magistratus per quos ceperunt regi:⁊ dirigi:vnde ⁊ vna de autenticis est autentica de cõ sulibus. Et sicut refert Sallustius: Incredibile est memoratu quantum adepta libertate breui Roma na creuit ciuitas: Plurimum náq3 contingit vt ho mines sub rege viuentes:segnius ad bonum com mune nitantur:vtpote existimantes id quod ad bo num cõe impendunt non sibiipsis conferre:sed alte ri sub cuius potestate vident esse bona cõia. Quum vero non vident cõe esse in potestate vnius:non ac cedunt ad bonum cõe:quasi ad id quod est alterius: sed quilibet ascendit ad id sicut ad suum:vnde in ex perimento apparet ꝙ vna ciuitas per annuos recto res administrata:plus potest interdum:ꝙ̃ rex qui hẽret tres vel quatuor ciuitates. Paruaq3 seruitia exacta a regibus grauius feruntur:ꝙ̃ magna onera si a cõitate ciuium imponantur.quod in Romana republica euenit. Nam vt scribit Titus Liuius pri ma decade per totum. Plebs ⁊ ad militiam scribe batur:⁊ pro militantibus stipendiá exoluebant. Et quum stipendijs soluendis non sufficeret erarium: in vsus publicos opes conuenere priuate,adeo vt preter singulos aureos anulos:singulasq3 decora di nodia:que erant dignitatis insignia:multum auri in republica fundebatur. Sз quia fatigabantur dis sensionibus continuis:que vsq3 ad bella ciuilia ex creuerunt:quibus bellis ciuilibus eis libertas: ad ꝙ̃ multũ studuerãt:de manibus erepta:est ⁊ sub po testate imperatoꝝ esse ceperunt:qui se reges appella re noluerunt:quia Romanis fuerat nomen regium odiosum. Horum aũt quidã more regio cõe fideliter procurauerunt:per quorum studium Romana res publica adaucta est ⁊ conseruata. Plurimi vero eo rum in subditos quidem tyranni:ad hostes vero de sides effecti ⁊ imbecilles, Romanam rempublicaз ad nihilum redegerunt. Similis etiá processus fuit in populo iudeoꝝ. Primo quidem dum iudicibus regebantur:vndiq3 diripiebant ab hostibus:⁊ vnus quisq3 quod erat bonum in suis oculis faciebat: vt in lib Judicium per totũ.⁊.c.vlti.in fi. Regibus ve ro eis diuinitus datis ad eorum instantiam.j.Reg. ix. Propter regum malitiam a cultu vnius dei re cesserunt:⁊ finaliter in captiuitatẽ sunt ducti: Tob. j. Utriusq3 ergo pericula imminent siue dominent tyranni ⁊ euitentur:regis optimuз regnum:siue dũ desideratur potestas regia in malitiam tyrannicam conuertatur. Quum aũt duo ex quibus periculum

Regia dignitas odiosa redditur.

imminet, instantia id optimum eligendum ex quo sequitur minus malum. xiij. di. c. j. ⁊ .ij. magis enim preoptandum est vnius regnum quam multorum: quamuis ex vtroque sequantur pericula. Nam fere omne multorum regimen est in tyrannidem terminatum: vt in Romana republica maxime apparet: que quum diu per magistratus administrata fuisset: exortis simultatibus dissensionibus ⁊ bellis ciuilibus: in crudelissimos tyrannos crudeliter inciderunt. Relinquitur ex dictis magis esse expediens sub vno rege viuere quam multorum. Quia ergo vnius regnum preeligendum: quod est optimum: ⁊ contingit ipsum in tyrannidem conuerti: quod est pessimum: vt ex dictis patet: diligenter laborandum est vt sic prouideatur de rege: vt non incidat in tyrannum: vnde necessarium est: vt illi qui habent officium eligendi talem in regem: prouideant quem non sit probabile in tyrannidem declinare: vnde ⁊ Greg. xiij c. Quesiuit dominus virum secundum cor suum: ⁊ precepit ei dominus: vt esset dux super populum suum. facit. viij. q. j. licet. Deinde sic disponenda est regis gubernatio: vt regi iam instituto tyrannidis subtrahatur occasio: sic etiam eius temperet potestas: vt de facili in tyrannidem declinare non possit. Demum curandum est si rex in tyrannidem declinaret: qualiter possit occurri. Quod si non sit excessus tyrannidis: vtilius est remissam tyrannidem tolerare ad tempus: quam contra tyrannidem agendo multis implicari periculis que sunt grauiora ipsa tyrannide: sic. n. frequenter in tyrannide contingere solet: vt posterior fiat peior quam precedens: dum precedentia grauamina non deserit: ⁊ etiam ipse ex sui cordis malitia noua excogitat. Unde Siracusanis quondam Dionysij mortem omnibus desiderantibus: anus quedam vt incolumis ⁊ sibi superstes esset continue orabat: Quod vt tyrannus cognouit: cur hoc faceret interrogauit. Tunc illa puella ait existens: quum grauem tyrannum haberemus: eum interfici cupiebam: quo interfecto aliquantulum durior successit: eius quoque futuri dominationem malam existimabant. Tertium importuniorem habere cepimus rectorem, itaque si fueris absumptus: deterior timeo in locum tuum succedet. Etsi seuissima sit tyrannis: decet tamen non solum bonis ⁊ modestis: sed etiam dyscolis subditos esse. Hec est enim gratia si propter conscientiam dei sustinet quis tristitiam patiens iniuste. j. Pet. ij. c. facit. xj. q. iij. Julianus. Unde quum multi Romanorum fidem christi persequerentur tyrannice: magnaque multitudo tam nobilium quam populi esset ad fidem conuersa: non resistendo: sed mortem sustinendo pro christo laudantur: vt in sacra legione thebeorum appparet facit ad hoc. xxiij. q. j. §. j. vnde ⁊ in veteri lege leguntur occisi fuisse hi qui occiderunt Joas regem Juda: quamuis a cultu dei recedentem: eorum filijs reseruatis. iiij. Reg. xij. Si autem non ex presumptione priuata: sed authoritate publica ⁊ communi rex in tyrannum conuersus? vel alius tyrannus destruatur: vel eius potestas impia refrenetur: non est putanda talis multitudo infideliter agere tyrannum destituens: etsi in perpetuum antea sibi se subiecerit. quia hoc ipse meruit in multitudinis regimine se non fideliter gerens: vt exigit regis officium: quod ei pactum a subditis non seruetur. Sic Roma in tyrannum Tarquinium: quem in regem susceperant: propter eius ⁊ filiorum tyrannidem. xxij. q. v. proposito. ibi. Cum violenter Tarquinij regis filius a regno eiecerunt substituta sibi minori. s. consulari potestate. Sic ⁊ domitianus qui modestissimis imperatoribus Vespasiano patri ⁊ Tito filio eius successerat: dum tyrannidem exerceret: a senatu Romano interemptus est: omnibus qui idem peruerse fecerat per senatusconsultum iuste ⁊ salubriter in irritum reuocatis. Quo etiam factum est vt beatus Joan. euangelista dilectus dei discipulus qui per ipsum domitianum in pathmos insulam fuerat exilio relegatus: per senatusconsultum Ephesum remearet. Ad hanc materiam expresse faciunt. C. de pac. cum proponas. ff. de in offi. testa. si instituta. ff. pro socio si conuenerit. xxviij. q. ij. si infidelis. ibi. Nec est ei fides seruanda ⁊c. xcv. di. esto. xxij. q. v. de forma. extra de iureiu. peruenit. ij. ibi. Nec tu et etiam si promissum tuum iuramento vel fidei obligatione interposita conditione firmasses: aliquatenus teneris: si constat ei conditioni minime paruisse: extra de periu: constitutus. xj. q. iij. Julianus. xlv. di. cum beatus: extra de pactis: cum pridem: de renun. sane. ff. de condi causa da. ⁊ causa non se. si quis accepto tulerit, extra de elec. cum inter. R. seniorem responso: ibi. aduersariis compositionem ipsam nolentibus obseruare ⁊c. Si vero ad ius alicuius superioris pertineat multitudini prouidere de rege: expetendum est ab eo remedium contra tyranni nequitiam. Sic potestas archilaique pro patre herode regnare iam ceperat: ⁊ eum in tyrannidem ⁊ malitiam imitabatur: per Cesarem Augustum potestas diminuitur: ⁊ inter fratres suos diuiditur. Et tandem quum nec a tyrannide cessaret: a Tyberio Cesare relegatus est in exilium apud Lugdunum Gallie ciuitatem: sicut narrat historia scholastica. Si autem alius non esset superior tyranno: inuocandum esset ecclesie auxilium contra eum arg. extra de fo. compe. licet. xxiij. q. v. administratores: deficiente. n. humano auxilio: recurrendum est ad deum vt cor humiliet. Nam cor regum in manu dei: quocumque voluerit inclinabit illud. Prouer. xxj. a. Deus enim cor assueri regis irati contra Judeos in mansuetudinem vertit. Hester. v. ⁊ per totum. ⁊ Nabuchodonosor regem crudelem conuertit. Danie. iiij. qui. ⁊ cum. xxiij. q. iiij. Nabuchonosor: autem tales tyrannos superbos destruit. Eccle. x. Sedes superborum ducum destruxit: ⁊ sedere fecit mites pro eis: quia ipse est qui crudelem Pharaonem ⁊ contra Judeos tyrannum cum exercitu suo deiecit in mare. Exo. iij. b. ⁊ xiiij. f. ⁊ prec. c. Nabuchodonosor: ipse est qui Nabuchodonosor: superbientem in similitudinem bestie commutauit. Dan. iiij. de peni. di. j. §. ex his versi. Nabuchodonosor quoque. Ipse enim deus promittit populo suo requiem se daturum a labore ⁊ concussione ⁊ seruitute dura: qua ante seruierat. Esa. xiiij. a. ⁊ Eze. xxxiiij. dicit. Liberabo gregem meum de ore eorum. s. pastorum qui pascunt seipsos: contra illud. j. Pet. v. Pascite eum qui in vobis est gregem domini. xcv. di. esto. Sed vt hoc populus consequi beneficium mereatur: debet a peccatis cessare: quia in vltione peccati diuina permissione impij accipiunt principatum: dicente domino per Oseam: Osee. xiij. Dabo eis regem in furore meo. ⁊ Job. xxxiiij. Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. tollenda est ergo culpa vt cesset tyrannorum plaga: ad hoc. xxiij. q. v. §. hinc notandum. vbi de hoc. ⁊. vij. q. j. audacter: ⁊ extra de pe. ⁊ re. cum infirmitas. Quia autem secundum predicta regis est bonum multitudinis querere: nimis videtur onerosum regis officium: nisi ei aliquod bonum proprium ex hoc proueniret: Oportet considerare quale sit boni regis conueniens premium. c. j. di. ius militare. ibi: ve

Expediens sub vno rege viuere.

Regi in tyrannidem declinanti, qualiter obuiandum.

Boni regis recompensatio.

luti

luti quum corona vel torques donatur:⁊.lxi.di mi-
ramur:ad fi.ibi:nec potest de eius prouectione dubi
tari,cui pro laboribus multis,pro moribus castis,
pro actionibus strenuis celsioris loci premium debe
tur. Quibusdam ergo visum est regis premium nõ
esse aliud ꝙ honorem ⁊ gloriam:vnde ⁊ Tullius d
republica definit principem ciuitatis alendum esse
gloria:cuius rationem Aristoteles in lib. ethi. assi-
gnat:qꝛ princeps cui non sufficit honor ⁊ gloria: cõ
sequenter tyrannus efficitur. Inest enim animis ho
minũ:vt propter bonum querant.viij.q.j. sunt in ec
clesia. Si ergo non sit contentus gloria ⁊ honore
princeps:querit voluptates ⁊ diuicias:⁊ sic ad rapi
nas ⁊ iniurias conuertitur subditorum. Sꝫ si hanc sen
tentiam receperimus:plurima sequentur inconue-
nientia. Primo nãqꝫ hoc esset regibus dispendio-
sum,si tot labores ⁊ solicitudines paterentur:p mer
cede tam fragili.nihil enim videtur in rebus huma
nis gloria ⁊ honor fauoris hominuꝫ:quum depen-
deat ex hominum opinionibus.⁊ verbis eorum quibꝰ
nihil mutabilius est in hoĩum vita. vnde ⁊ gloria
flos feni dicitur. Matth.vj.j. Pet.j.d. Esa.xl. Deni
de humane glorie cupido animi magitudinem au-
fert. Qui enim fauorem hominuꝫ querit:necesse est
in omni quod dicit aut facit:vt eorum voluntati deser
uiat:⁊ sic dum placere hominibus studet:fit seruus
singulorum.c.l.di.si quis diaconus:propter quod idẽ
Tullius in lib.de officijs:cauendam dicit esse glorie
cupiditatem:eripit enim animi libertatem: qua ma-
gnanimis viris omnis dꝫ esse contentio: nihil aũt
principẽ qui ad magna peragenda est:magis decet:
ꝙ ai magnitudo.facit.j.xxxviij.di.nihil. Est ergo in
competens regi:propter officium,humane glorie p
mium.pertinet enim ab boni viri officiuꝫ:vt contẽ-
nat gloriam:sicut ⁊ alia bona tẽporalia. Et fit quod
dam mirabile:vt qꝛ virtuosos actus cõsequitur glo
ria:ipsaqꝫ gloria virtuose contemnitur:ex cõtemptu
glorie homo gloriosus redditur:sm sententiam Fa
bij dicentis. Gloriam qui spernit:verã habebit. Et
de Catone dicit Salustius quanto minus appete-
bat gloria:tanto magis assequebatur eaꝫ:vñ Greg.
Gloria vmbre similis est:que fugientem sequitur:⁊
que fugit sequentem:iuxta illud Eccli.xj. Si secutus
fueris:non apprehendes. ⁊ si precurreris non effu-
gies. Unde philosophus. Hoc solum hꝫ humana glo
ria gloriosum:qꝫ se appetentes fugit: ⁊ se fugientes
appetit. Ipsiqꝫ christi discipuli se sicut dei ministros
exhibebant:per gloriam ⁊ ignobilitatem, per infa-
miam ⁊ bonam famam.ij. ad Cor.vj. Amplius ex
cupiditate glorie periculosa mala sequuntur: multi
enim dum immoderate gloriã in rebus bellicis que
fierunt:se ac suos exercitus perdiderunt:libertate pa
trie sub hostium seruitute redacta.vnde Torquatus
Romanus princeps in exemplo huius vitandi dis-
criminis:filium qui contra imperium suum ab ho-
ste prouocatus iuuenili ardore pugnauit:licet vicis-
set occidit:ne plus esset in presumptionis exẽplo ꝙ
vtilitatis in gloria occisi hostis. Idem scripsi.ã.xlii.
c.versi.consimile narrat. Habet etiam cupido glorie
aut vitium familiare,simulationis. Quia enim est
difficile:paucisqꝫ contingit:veras virtutes assequi:
quibus solis honor debetur:multi gloriam cupien-
tes virtutum simulatores fiunt:propter quod sicut
Salustius dicit. Ab initio multos mortales falsos
fieri coegit:aliud clausum in pectore:aliud promptũ
habentes in lingua. Sed ⁊ saluator noster eos qui

Nimia glorie, ⁊ honoris cupido.

bona opera faciunt:vt ab hominibus videantur,hy
pocritas:idest simulatores vocat. Mat.vj.e.⁊.xxiij.
A. Sicut ergo periculosum est multitudini, si prin-
ceps diuitias ⁊ voluptates querat pro premio: ne
raptor ⁊ contumeliosus fiat:ita periculosum est ne
ꝙrat glorie premiũ: ⁊ sic presumptuosus ⁊ simula-
tor existat:presumptio aũt sm Ber.de elatione na-
scitur:sicut vera mansuetudo ex humilitate. Quid
aũt maior presumptio ⁊ superbia:ꝙ honores appe
tere huius mundi:per quos perdantur honores re-
gni celestis:sicut perdidit elatus lucifer:dicens Esa.
xiiij. In celum ascendam:idest ad equalitatem dei:
super astra celi:idest super angelos:exaltabo solium
meum quasi rex eorum:ecce appetitus dominandi: si-
milis ero altissimo.ecce contẽptus subijciendi. Sed
subito precipitatus est de celo in abyssuꝫ eterne dã-
nationis:vnde Lu.x. Uidebam sathanam sicut ful-
gur de celo cadentẽ. Occasio aũt istius presumptio-
nis ⁊ noxij appetitus in eo fuit ex immensitate bo-
norum naturalium:superbiuit aũt ⁊ vltra se extendit:
de nobilitate nature:preeminentia potentie:subtili-
tate intelligentie:⁊ arbitrij libertate:⁊ iste est lectus
Og regis basan:in quo requieuit.s.superbia.ferreus
quia superbus os frangit,de quo Deut.iij.lectus re
gis Basan erat ferreus habens.ix.cubitos longitu
dinis. ⁊.iiij.latitudinis. Og interpretatur congre-
gans seu coaceruans:vel:absconditus. Hic est luci-
fer suis terminis non contentus:cõgregans sibi am
plius per appetitum honoris:absconditus:qꝛ trãs-
figuratus in specie boni. Dis ambitiosus rex Ba-
san. Basan confusio interpretatur:confusio ista abie
ctio est ⁊ depressio.vnde Apoc.xij.ibi. Et proiectus
est draco ille magnus serpens antiquus: qui vocatᷣ
diabolus ⁊ sathanas:⁊ quantum quisqꝫ se glorificaue
rit:tantum tormentum habebit. Apoc.xviij. Confu
sio ista nuditas est ab omni bono:de qua Apoc.iij.
ibi.vt non appareat confusio nuditatis tue. De hac
confusione Chrysosto. Quicunqꝫ desiderauerit pri
matum in terra:inueniet confusionem in celo:nec in
ter seruos dei computabitur:qui primatum tracta-
uerit.xl.di.quicũqꝫ,alr est in.c.multi. Nouem cubi-
tos habuit lectus ille,qꝛ super.ix.ordines angelorum
se extendere voluit. Et.iiij.latitudinis:qꝛ de.iiij. su-
perbiuit:vt dixi.⁊ habuit immensitatem bonorum
naturalium:vnde Ezech.xxviij. Tu signaculum simili-
tudinis plenus sapientia perfectus decore:in delicijs
paradisi fuisti dei. Omnis lapis preciosus operimẽ
tum tuum:⁊ paulopost. Repleta sunt interiora tua
iniquitate:idest inequalitate:quum enim maius
esse non potuit:ꝙ se deo similem in potentia facere:
Et peccasti:peccato maxime suꝑbie:de quo in ps.
xviij. Et emũdabor a delicto maximo.gl. idest suꝑ-
bia.de hoc de pe.di.ij.principium,qꝛ sicut ait Bern.
preuidit rationalem creaturam fore assumendaꝫ ad
equalitatem dei in vnitate persone: ⁊ quum se videret
ceteris angelis pulchriorem:putauit qꝫ ipse esset illa
creatura.⁊ ideo superbiuit:⁊ hoc superbiendo appe
tiuit:fuit eniꝫ in eo coniunctio contraria.s.nature bo
ne:extra de sum.tri.c.j.§.diabolus.xxiij.di.qui epũ
⁊ voluntatis a se male.vnde.j.Reg.xvj. Spũs dñi
malus exagitabat saul. Dñi dicitᷣ,propter nãm bo-
nam. Malus:propter voluntatem malã. Super-
bi ergo presumptuosi ad imitationeꝫ diaboli rapiũt
dei potentiã duobus modis. Primo per libidineꝫ
dominandi:non enim est nãle homini, vt appetat
dominari hominibus:quum non sit creatus vt do-

Fastosa luciferi suꝑbia.

Peccatũ maximũ.

minaretur hominibus:sed brutis:vñ Gen.j. Domi
namini piscibus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ bestijs
terre:sed hoc est ex appetitu diabolico:vnde Bern.
Quanti vsqꝫ hodie feda sequuntur infeliciaqꝫ ve-
stigia:immo q̃ pauci euadunt quibus libido domi
nandi non dominetur:quem sequimini miseri:nõne
iste est mons in quem ascendit angelus: ⁊ factus est
diabolus? Secundo per cotemptum obediendi suo
superiori:quo similiter assimilat hominem diabolo.
Unde illi qui contempserunt obedire sauli.j.Reg.
x dicunt filij Belial:quod interpretatur absqꝫ iugo.
Hiere.ij. A seculo confregisti iugum meum: vtrunqꝫ
aũt habet honorem appetens:q2 preesse vult ⁊ non
subesse. Contra istos Aug. Locus superior sine qui
populus regi non potest:etsi ita teneatur:⁊ admini-
stretur vt decet:tñ indecenter appetitur.viij.q.j. qui
ep̃atum. Item Bern. Quoties hominibus preesse
desidero:toties deum meum preire contendo:de illo
nãqꝫ scriptum est Luc.ij. ⁊ erat subditus illis. Item
Grego. Superbus toties ad culpam apostasie dila-
bitur, quoties preesse hominibus delectatur. Item
Chrys. O prelate tanto igitur sumis caput tuũ. Mi
ror si quem contigerit saluari de ijs qui principant
in tantis ruinis ⁊ tanta pigritia:video tñ currentes
⁊ sponte se in pericula proijcientes. Item. Luc.xiiij.
Villam emi:vno modo exponitur:idest prelationem
multo labore acquisiui:nec non precio anime cõpa-
raui. Nam dominium qui ambit:animã perdit:qꝛ
gratiam amittit:que est vita anime:hanc lucifer per
deus cupiditate ⁊ desiderio:emere voluit:⁊ sedẽ re
gis celi perdidit. Similiter primus homo ambiuit:
⁊ qui erat dñs omnium. Gen.j.in seruitutem olim
etiam publice cecidit:⁊ sequitur in Luc. Et necesse
habeo exire:ab eternorum contemplatione:⁊ animi cõ
sideratione:⁊ cordis compunctione:vt ait Greg.in
prologo super lib.dialogorum:Et videre illã:idest stu
dium applicare ad temporalem gloriam vel alterius
curam:sed dicitur Eccle.vij. Quid necesse est homi
ni maiora se querere? Grandis vilis est vita propria
felix qui hanc custodire sufficit. Prouer.iiij. Omni
custodia serua cor tuũ: vere habet locũ hodie Can.
j.posuerunt me custodem:idest prelatum non tortso-
rem.s.animarum ⁊ rerũ ecclesiasticarum. xvj.q.j.in
sacris canonibus. Iste est custos cui dicitur.iij.Re.
xx.prope fi. Custodi virum istum:qui si lapsus fuerit
erit anima tua pro anima eius. Hoc dicitur prelato:
de cuius manibus requiritur sanguis subditorum.
xliij.di.Ephesijs,extra de offi.or.irrefragabili:vbi d̾
hoc. In vinea:idest in ecclesia. Esa.v. Vinea dñi ex
ercituum Israel est Matt.xxj. Malos male per-
det ⁊ vineam ⁊c. Vineam meam non custodiui:con
scientiam meam ⁊ vitam meam. Can. viij. Vinea
mea:idest conscientia mea coram me est. Qui enim
rectores hodie ⁊ custodes positi sunt in vinea dñi sa
baoth:sunt illi qui vineam suam:idest vitam suam
male custodierunt ⁊ custodiunt. Talibus pessimis
custodibus:non custodibus:sed vastatoribus vinea
rum:plena est ecclesia sancta dei.de ista materia satis
per Bern.in pre.verbis. Posuerunt me custodem.
Contra tales ambientes ⁊ presumptuosos dicit spi
ritus mendax de quo.iij.Regum.xxij. Egrediar ego
spũs mendax in ore oium prophetarum:ascende in
ramoth galaad. Ita clamat cogitationes elationis
in corde hominis:Ascende ad prelationem:qꝛ suffi-
ciens es.optime poteris administrare dignitatẽ cũ
salute anime tue:immo magnã vtilitatem facies qꝛ
malis qui iam extulerunt caput:poteris contraire:
humiles qui iam depressi sunt:releuare: sed manife-
ste falsa sunt que proponit:qꝛ multi fuerunt boni an
te prelationem:qui reprobati sunt post adeptam di-
gnitatem:vt patet in Saule prius humili.j.Reg.ix.
ibi. Erat Saul electus ⁊ bonus ⁊ non erat vir de fi
lijs Israel melior illo. Iste tñ postea malus ⁊ super-
bus effectus:meruit reprobari: ⁊ diabolo tradi.j.re.
xvj.ibi. Spũs dñi recessit a Saul:⁊ exagitabat eũ spi
ritus nequam a dño. Ramoth aũt interpretatur ex-
celsum signum:⁊ significat dignitatem cuius appe-
titus est certum signum reprobationis. Galaad in
terpretatur transmigrantes testes:qꝛ ibi fit trasmi-
gratio de bonitate in iniquitatem. ps.x. Transmi-
gra in montem sicut passer. Contra hmõi cogitatio
nes elatas sanum datur consiliũ Prouerbio.xxij.
Noli esse cum ijs qui defigunt manus suas:idest p̃-
sumunt fideiubere pro subditis:extra de renun.nisi
versi.verum:quiã vix sufficiant pro se reddere rõne
extra de accu.qualiter.ij.⁊ qui vades:idest fideiusso
res ⁊ se offerunt pro debitis:idest animã suam obli-
gant pro peccatis olim subditorum. De mã ambitio-
nis.xl.di.ante omnia.c.quicunqꝫ.lxj.di. miramur.j.
q.j.principatus.c.non est putanda.in fi.c.quicquid.
c.ordinationes.c.si quis neqꝫ.c.nullus itaqꝫ per am
bitum.⁊.q.vj.sicut.⁊.q.vij.sanximus.xlvij.di.mirũ.
viij.q.j.in scripturis.c.sciendum.c.qui ep̃atũ.c.si er
go.extra de elec.qualiter:extra de rescrip.p.q2.lib.vj.
de conse.pre.detestanda.lib.vj.ff.ad le. Iul.de ambi-
tu per totum.lxxix.dist.si quis papa.extra de elec.in
plerisqꝫ in clemen.⁊.ca.cum concessa ibidem. Adde
hic quod scripsi.j.in.ij.parte.in.ij.c.tre.in c.v.in vers.
iuxta tropologiam:⁊ in.c.x.§.post ꝗ.versi.ambitio-
sa.cum.versi.seq.⁊ in.ij.parte in.§.expeditio.in.cap.
lxxiiij. Quod aũt dictum est.s.regis premium esse
honorem ⁊ gloriam:quantum ex dictis sapientum
apparet:non ea ratione gloriam ⁊ honorẽ pro pre-
mio principi decreuerunt tamq̃ ad hoc principali-
ter ferri debeat boni regis intentio. Sed qꝛ tolerabi
lius est:si gloriam querat vel cupiat:vel voluptatem
sectetur. Hoc.n.vitiũ virtuti propinquius est. quũ
gloria q̃ homines cupiunt nihil aliud sit (vt Au-
gu.defini:x.) q̃ iudicium hominum bene de hoibus
opinantium. Cupido ergo aliquod hꝫ virtutis ve-
stigium:dum saltem bonorum approbationem querit:
⁊ eis displicere recusat. Paucis ergo ad virtutẽ ve
nientibus:tolerabilius videtur si preferatur ad re-
gnum qui vel iudicium hominum metuens:a ma-
lis manifestis retrahitur. Qui enim gloriam cupit:
aut vera via per virtutis opera nititur vt ab homi-
nibus approbetur:vel saltẽ dolis ad hoc tẽdit atqꝫ
fallacijs:aut per apertissima scelera querit obtinere
quod diligit:vnde bestias superat siue crudelitatis
siue luxurie vitijs.sicut in Nerone ⁊ Cesare patet cu
ius vt Aug.dicit.fuit tanta luxuria:vt nihil putaret
ab eo virile metuendum. Tanta crudelitas,vt nihil
molle habere putaretur. Hoc aũt satis exprimitur
per id quod in eth. Aristoteles dicit de magnanimo
qꝫ non querit gloriam ⁊ honorem:nec aliquid ma-
gnum est quod sit virtutis sufficiens premiũ. Cũ
ergo mundanus honor ⁊ hominum gloria regie cel
situdinis sufficiens premiũ non est: inquirendum
restat quale sit sufficiens premium. Est aũt conue-
niens vt rex premium. Est aũt conueniens vt rex
premium expectet a deo.minister enim pro suo mi-
nisteri premium expectat a suo dño. Rex aũt po- Gloria non est regal domini p̃miũ.

palum

pulum gubernando minister dei est dicente apo-
lo Roma. xiij.a. Quod ois potestas dño deo est: &
ibi.dei enim minister est vindex in irã ei qui malũ
agit.& xxiij.q.v.non solum.& c.qui malos.xxiij.q.ij.
qui monet.xxiij.q.j.quid culpatur.& Sap.vj. Reges
regni dei ministri esse describuntur. Reges ergo de-
bent pro suo regimine premiũ expectare a dño.xxiij.
q.iiij.si non ex fidei. Remunerat aũt interdum deus
reges pro suo ministerio bonis temporalibus.xxiij.
q.v.§.hinc notandum:sicut alios.xxij.q.ij.si quelibz
sed taliuz premia sunt bonis malisqz communia.vñ
Ezech.xxix. Nabuchodonosor rex seruire fecit exer
citum suum seruitute magna aduersus tyrũ:& mer-
ces nõ est reddita ei neqz exercitui ei⁹ de tyro pro ser
uitute qua seruiuit mihi aduersus eam:ea.s.seruitute
qua potestas:sm apostolum Rom.xiij. dei minister
est vindex in iram ei qui male agit. Et postea de p̃-
mio subdit:propterea hec dicit dñs deus. Ecce ego
dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in ter-
ra Egypti:& diripiet spolia eius:& erit merces exer-
citui eius.Ezech.xxix.d. Regibus aũt bonis merce
beatitudo regum merces. dem dabit eternam.j. Pe.v.ibi. Pascite qui in vo-
bis est gregem dñi:vt quum venerit princeps pasto
rum:christus.s.percipiatis immarcessibilem glorie
coronaz.xcv.di.esto.de qua corona Esa.xxviij. Erit
dñs sertum exultationis & diadema glorie populo.
Ista corona est beatitudo patrie:beatitudo aũt dici
tur bonum perfectũ:comprehendens oĩa desidera-
bilia:tale aũt non est bonum terrenum quod nunqz
satiat.xiiij.q.iiij.quid dicam. Quum ergo nihil ter-
renum quietare possit animam:neqz terrenum ali-
quod beatum facere potest:vt esse possit regis conue
niens premium. vnde Aug.lib.v.de ciui.dei.c.xxiiij.
Christianos principes non felices dicimus:quia diu
imperarunt:vel imperantes filios morte placida re
liquerunt:vel qz hostes reipublice domuerũt:vel ini
micos ciues aduersus se insurgentes cauere & oppri
mere potuerunt:sed eos felices dicimus:si iuste im-
perant:si malunt cupiditatibus prauis qz quibuslibet
bet gentibus imperare:si omnia faciunt non pp ar-
dorem inanis glorie:sed pp charitatẽ felicitatis eter
ne. Tales imperatores christianos esse dicimus feli
ces:interim, spe:postea re ipsa futuros:quum id qđ
expectamus aduenerit.đ.posui.xxxvij.c.versi. Item
pls. Item nihil est quod hoiem beatũ possit facere
eius implendo desiderium.đ. nisi deus.ps.cij. Qui
replet in bonis desiderium tuum. Aug. Tante digni
tatis est humana conditio:vt nullum bonum preter
summũ bonum ei sufficere possit.ps.lxxij. Quid.n.
mihi est in celo:& a te quid volui super terram?sequi
tur. Mihi adherere deo bonuz est:& ponere in dño
deo spem meã. Ipse est qui dat salutem regibus:sm
ps.cxliij. Non soluz temporale:qua cõiter saluat ho
mines & iumenta:vt in ps.xxxv. Homines & iumẽ
ta saluabis &c.sed etiam spũalem:de qua Esa. dicit.
lj.c. Salus aũt in sempiternum erit: qua homines
saluaticos ad equalitatem angeloz perducens Sic
ergo verificari potest qz regis premium sit honor &
Gloria & quo regũ dicatur premium. gloria. Quis enim mundanus & caducus honor
huic honori similis esse potest:vt homo ciuis sit dei.
Ephe.ij.& domesticus dei:& inter filios dei compu-
tatus:& hereditatem regis celestis assequatur cum
christo:heres dei coheres christi:sm aplm. Roma.
viij.đ hoc honore ps.cxxxviij. Nimis honorati sunt
amici tui deus &c.& iterum ps.viij. Gloria & hono-
re coronasti eum &c. Hec est gloria qua confitebitur
suos confessores in gloria patris & coram angelis fi
lius. Matth.x.d. Qui hanc gloriam:de qua.j.Cor.
iiij. Luc.xiij.ps.cxlix.gloria hec est &c.querunt:eaz
inueniunt:& qui eam non querunt:humanam con-
sequuntur. Considerandum est etiam qz eminenter
obtinebunt beatitudinem dei:qui officium regium
laudabiliter exequuntur.tum qz se alios regunt:tuz
qz bonum multitudinis diuinius est qz vnius:tum
qz si a deo datur premium cuiqz priuate persone:si
egenti subueniat. Mat.xxv.lxxxvj.di.pasce.si discor
dantes pacificet.xc.di.c.j.& c.precipim⁹:si oppressuz
a potente eripiat.ps.lxxj & lxxxj.si liberauit paupe-
rem a potente.xxiij.q.iij.ab imperatoribus:quanto
magis laudandus est ab hominibus,& premiand⁹
a deo:qui totam prouinciam facit pace gaudere:vio
lentiam cohibet:iustitiam seruat:& disponit quid sit
agendum ab hoibus:suis legibus & preceptis? Tũ
qz precipue magnitudo regie virtutis precipue dei
similitudinẽ gerit:dũ hoc agit in regno qđ deus in
mundo.vnde in Exo.xviij.c.iudices multitudinis
vocantur dij. Imperatores etiam apud Romanos
dij vocabantur: & leges vocant imperatorez diuiũ
Item Grego. Quid est regnum multitudinis:nisi
tempestas mentis?quieto aũt mari:& imperitus na
uem dirigit:turbato aũt tempestatis fluctibus:etiaz
peritus nauta se confundit:vnde plerunqz in occu-
patione regiminis ipse quoqz bone operis vsus per
ditur:qui in tranquillitate tenebatur. Valde enim
difficile est vt inter linguas sublimiter honorantiuz:
& obsequia humiliter salutantium non extollantur
principes:sed sese homines meminerit.& Eccli.xxxj.
Beatus diues qui post aurum non abijt.& sm pro-
uerbium Principatus virũ ostendit:multi ad prin
cipatus culmen peruenientes:a virtute deficiunt:qñ
dum in statu infimo essent:virtuosi videbãtur:vnde
dicitur. Honores mutant mores:dicebat Archidia-
conus.immo detegunt:vt in Saule primo humili:in
regno superbo.j.Reg.xv. Ipsa ergo difficultas que
principibus imminet ad bene agendum:eos facit
maiori premio dignos.xl.dist.ante omnia. Et si ali-
quando per infirmitatem peccauerint: apud hoies
excusabiliores redduntur:& facilius a deo veniam
promerentur:sicut Aug.ait:pro suis peccatis humi-
litatis & miserationis & orationis sacrificiũ deo suo
vero non negligunt immolare, vnde de Achab re
ge Israel dñs ad Heliã:qz humiliat⁹ est Achab &c.
non inducam malum in diebus eius.iij. Reg.xxj.đ
pe.di iij.talis mihi:sub.§.ecce.& ca.sicut Achab. De
premio excellenti regum.Zach.xij.ibi.sed domus da
uid erit sicut domus dei:qz similiter sicut regendo fide
liter dei officium gessit in populo:ita in premio ei p-
pinquius inherebit:vnde & antiqui ciuitatum recto
res atqz conseruatores in deos transformari puta-
bant. Unde & sicut presbyteri qui bene presunt:du-
plici honore digni sunt.j.ad Timo.v.& xcv.dist.ecce
ego:sic & boni reges hic & in futuro singulari hono-
re. Et de hoc loquitur christus in parabola de seruo
bono & fideli acquirenti de vna mna.x.cõstituit sup.
x.ciuitates:& de alio lucranti de vna.v.constituto su
per.v.ciuitates a dño. Luce.xix.simile. Mat.xxv.in
parabola de talentis. Et sicut boni reges ampliori
gloria in celestibus digni sunt:qz eoz subditi. sic &
tyranni ampliori tormento in gehẽna punientur.&
xvj.q.iij.precipue.xxv.q.j.nulli fas. Nam potentes
tyranni potente tormenta patient. Sap.v¹.viij.q.ij.
illud:immo & hec temporalia bona propter que ty-

Uis amicitie.

ranni iustitiam deserunt: magis ad lucrum prouenniunt regibus: dum iustitiam seruant. Nam iustitia amicitiam seruat: que amicitia virtuosos in vnum conciliat: virtutem conseruat: atq; promouet: nec est alicuius tyranni tanta crudelitas: quin amicitia delectetur.

Damonis & pythie amicitia.

Nam Dionysius in Sicilia Syracusanorum tyrannus crudelissimus: quum duorum amicorum: q; Damon & Pythias dicebantur: alterum occidere vellet: is qui occidendus erat: inducias impetrauit vt domum perfectus res suas ordinaret. Aliter vero amicorum obsidente tyranno pro eius reditu dedit. appropinquāte aūt promisso die: nec illo rede unte vnusquisq; fideiussorem stultū arguebat. ad ille nihil se de amici cōstantia metuere predicabat: eadem aūt hora que fuerat prefixa: occidendus rediit. Admirans aūt aīum amborum tyrannus: suppliciū propter fidē remisit: & se petijt eorum amicitie sociari. Rex aūt bonum cōe querens: oēs suos subditos diligit: & ab eis diligitur: vnde ex hoc fit regnum stabile. Unde & refert Suetonius q Julius Cesar milites suos adeo diligebat: vt audita quorundam cede capillos & barbam ante non deposuerit q̄ vindicasset. quibus rebus sic deuotissimos: & fortissimos milites reddidit: q plerisq; eorum capti concessam sibi libertatē sub ea conditione si militare aduersus Cesarem vellent recusarent. Octauianus etiam Augustus qui modestissime imperio vsus est: intantum diligebatur a subditis: vt plerisq; morientes victimas quas deuouerant immolare mandarent: q eum superstitem reliquissent: vnde & Salomō Sap. vj. Rex qui iudicat in iustitia populos pauperes: thronus eius in eternum firmabitur.

Non diuturnū tyranni dominium.

Tyrannorum vero dñium diuturnum esse non potest: quum sit multitudini odiosum. Nam tyranni regnum solo timore sustentatur: vnde & timeri se a subditis tota intentione procurant. Timor aūt est debile firmamentum: nam qui timore subduntur: si occurrit occasio qua possint in potestatem sperare: contra presidentes insurgunt eo ardentius quo magis contra voluntatem ex solo timore cohibentur: vnde Aug. Qui ex timore peccare desinit: voluntatem peccandi habet: viuit ergo in eo peccandi voluntas: que tunc apparet in opere si sequat impunitas: sed peccare nō vult charitas: etsi sequat impunitas. Ad hoc faciunt. iiij. dist. facte. xxiij. q. vj. §. ex his: extra de regu. iur. qui ex timore: vbi de hoc. Non potest ergo dñium tyranni diuturnum esse. vñ & Aristo. in suis politicis multis tyrannis enumeratis: oium monstrat dñium breui tempore fuisse finitum: quorum tñ aliqui diutius perfuerunt: q non multum in tyrannidem excedebant: sed quantum ad multa imitabantur regalem modestiam. Hoc etiam apparet ex consideratione diuini iudicij: qui regnare facit hypocritam. Job. xxxiij. pp peccata populi. Nullus aūt verius hypocrita dici potest: q̄ qui regis assumit officium: & exhibet se tyrannum. nam hypocrita dicitur: qui alterius personam representat. Si ergo deus permittit tyrannos pp peccata populi: & talis permissio ira dei consueuit appellari. vnde Osee. xiij. Dabo eis regem in furore meo: sed infelix talis rex qui in furore dei conceditur: non enim stabile potest esse eius dñium: q non obliuiscitur misereri deus: quinimmo est patiens: & multe misericordie: & prestabilis super malitiam. Johel. ij. Non ergo permittit deus diu regnare tyrānos: q sedes ducum superborum destruxit: & sedere fēc: mites pro eis. Eccli. x. sicut apparet in Saule superbo reprobato: & Dauid humili substituto. j. Reg. xvj. Experimento etiam apparet q reges per iustitiam magis adipiscantur diuitias: q̄ rapinā p tyranni: q enim tyranni semper sunt in timore perdendi dñium: quia multitudini displicent: oportet eos multos habere satellites: & custodes: & plura expendere q̄ a subditis rapiant. Quia vero regnū bonorum omnibus dominium placet: oēs subditos pro satellitibus habēt. Sed interdum plura pro necessitatibus regibus donant sponte: q̄ violenter rapiant tyranni: & sic adimpletur quod Salomon dicit Prouer. xj. Alij. s. reges diuidunt propria benefaciendo subditis: & ditiores sunt. Alij. s. tyranni rapiunt non sua, & semper in egestate sunt immo & iusto dei iudicio agitur: vt qui iniuste diuitias congregant, inutiliter eas dispergant: aut iniuste auferantur ab eis. c. xvj. q. vij. maiores. Nam qui sectatur auaritiam: conturbat domū suam. Prouerb. xv. Regi bono addantur diuitie. Ut Salomoni potenti sapientiam dedit deus rerum abundantiam cum sapientia. iij. Reg. iij. d. De fama autē superfluum videtur dicere. Quis enim dubitat bonos reges non solum in vita: sed magis post mortem quodammodo laudibus hoīum viuere, malorum aūt & tyrannorum nomen statim deficere? vel si famosi in malitia fuerint: cum detestatione habentur in memoria: vnde Prouerb. x. b. Memoria iusti cum laudibus: nomen aūt impiorum putrescet. & Eccli. xlix. Memoria Josie in compositione odoris. Consequens est aūt considerare quid sit regis officium & qualem oporteat esse regem:

Regis officium qualem se debet esse.

Quantum ad officium: ita sit rex in regno: sicut ratio in corpore: & anima: & sicut deus in mundo: que si diligenter consideret rex ex altero in eo iustitia accenditur: dum considerat ad hoc se positum: vt loco dei iudiciū in regno exerceat. xxiij. q. v. regum. Ex altero vero mansuetudinis & clementie lenitatem acquirit: dum putat singulos q suo subsunt regimini: sicut propria membra: ad hoc xlv. di. disciplina: vnde Aug. ad Marcellianum comitem. Imple christiane iudex pij patris officium: sic succensere iniquitati memineris, vt non in peccatorum atrocitatibus exerceas vlciscendi libidinem: sed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem: noli perdere paternam diligentiam q̄ in ipsa inquisitione seruasti. c. j. Ad hoc enim mitissimi homines facinus admissum diligenter atq; instanter examinare debent. vt qbus parcant inueniant. xxiij. q. v. circūcelliones. in fi. Officium aūt principale regum: est dirigere suum regimen in finem verum: q est beatitudo eterna: vnde sic debet suos subditos in hoc mundo peregrinos regere: vt efficiantur ciues & domestici dei Ephe. ij. quia quādiu sumus in corpore: peregrinamur a dño. ij. ad Cor. v. c. Sed q finem fruitionis diuine homo non consequitur per virtutē humanam: sed diuinam: quia gratia dei vita eterna. Roma. vj. Perducere ad illum vltimum finem: nō est humani per se regiminis: sed diuini. Ad illum ergo regem hoc pertinet principaliter: qui non solum est homo: sed etiam deus. s. dñm nrm Jesum christū qui homines filios dei faciens: in celestem gloriam introduxit: propter quod non solum sacerdos: sed & rex in sacro eloquio nominatur. Hiere. xxiij. Regnabit rex: & sapiens erit. Unde ab eo regale sacerdotiū deriuatur: & (quod est amplius) christi fideles inquātum sunt membra eius: reges & sacerdotes dñi dñr. j. Pet. ij. extra de sacra vnc. c. j. §. q vero. Huius aūt regis ministerium: vt a terrenis spūalia essent discre

ta.xcvj.dist.cum ad verum.non terrenis regibus sed
spūalibus.i.sacerdotibus,est commissum:⁊ precipue
summo sacerdoti Petri successori romano psuli:cui
oēs reges ppli christiani opz esse subditos, sicut ipsi
dño iesu christo.lxiij.di.valētinian⁹.ex̄ de iudi. noui.
ex̄ de ma.⁊ obe.oēs.c.solite.xcvj.dist.quis dubitat.⁊
Gētiliū sacerdotes cur regib⁹ fuere subditi. c.duo.Sacerdotium aūt gentilium ⁊ totus diuinorum
rum cultus pp bona tpalia conquirēda ordinabat.
pp quod conuenienter sacerdotes gentium regibus
subdebantur.sicut ⁊ in veteri lege promittebant bo
na terrena.vnde ⁊ in veteri leges sacerdotes legunt
regibus subiecti.Sed in noua lege est sacerdotiū altius:p
tius:p quod hoīes traducunt ad bona celestia.vñ ⁊
in lege christi reges debent esse subiecti sacerdotib⁹.
vñ mirabiliter ex dei prouidentia factum est:vt in ro
mana vrbe quaz deus puiderat christiani sacerdotij
sedem futuram:hic mos paulatim inolesceret.vt ciui
tatis rectores sacerdotibus illis gentilibus subderē
tur.⁊ narrat maximus valerius li.j. Qualem aūt re
gem esse oportent.s̄ in isto opere dixi in.xlj.⁊ plenius
Ad regnū esse glīs dignū q̄ necessaria. in.xlij.c.Nr vero.s̄.x.conditiones in summa posui.q̄
regnum efficiunt gloriosum:ad earum declarationez
nunc redeo.Et est,vt dictum est, Prima conditio:q
regnum recte sit institutum.Quod tunc est:quū non
violentia,neqz fraude,aut alio quouis indebito mō,
sed authoritate legitima regni dñatus assumit:sicut
in regno israelitarum legit accidisse.j. Reg. ix.⁊.x.c.
vnde ⁊ Absalon regnum occupans, male perijt.ij.
Reg.xv.xvj.xvij.⁊.xviij.c.simil'r ⁊ fili⁹ Dauid Ado
nias.ij.Reg.j.⁊.ij.c.⁊ multi alij. Hec aūt cōditio in
uenit in ecclesiastico regno.Est enim institutū a deo:
in cuius manibus sunt oīa iura regnoz ⁊ oium ptā
tes,in auč.q̄uo opz ep̄os in prin.coll.ij.x.di.⁊ suscipi
ns.xxj.di.c.j. Secunda conditio.q sit regnum anti
quum.ad laudem.n.regis pertinet ⁊ nobilitatem:q
diu ante durauerit.sic.n. ⁊ ipsos nobiles hoīes ⁊ glo
riosos vocamus:quoz pgenitores ex antiquo diui
tes ⁊ potentes fuerunt. Ista conditio apparet in re
gno Assyriorum:quod antiquissimuz fuit,⁊ durauit.
vt.s̄.dixi in.xlij.c.in prin.s̄m Aug.Hec autem condi
tio est in regno eccl'ie:qd ab ipso mundi principio in
cepit in sanctis angelis ⁊ hoībus deum colentib⁹.si
cut.s̄.late dixi iuxta principium istius opis in.xxxvj.
c. Tertia conditio.q sit ordinatum. naz multitudo
sine ordine,confusio est.Ordo aūt regni in hoc con
sistit:vt sint in eo diuersi gradus:hoium diuersi stat⁹:
⁊ diuersa officia:prout expedit vtilitati regis pariter
⁊ decori.Huius conditionis exemplum considerare
possumus in regno israel tpe Dauid ⁊ Salomonis:
⁊ in regno Romanoz.sicut patet legentib⁹ vtriusqz
regni gesta ⁊ historias.Hec conditio est in regno ec
clesie:quod est sapientissime ordinatum.lxxxix.di.sin
gula.⁊.c.ad hoc.xciij.di.legim⁹.⁊.c.a subdiacono. ex̄
de ma.⁊ obe.c.j.⁊.c.statuimus.qr in domo dei patris
mansiones multe sunt.Jo.xiiij.de pe.di.iiij.in domo.
Quarta conditio.q sit vnitum per concordiam,eo
rum.s.qui sunt in regno.Dissensio enim regni destru
ctionem causat:qr omne regnum in se diuisum deso
labitur.Mat.xij.Luc.xj.xxv.q.ij.si ea. econtrario cō
cordia regni est causa salutis ipsius:⁊ per consequēs
glorie.Hec conditio repetitur in ecclesia:que vnita ⁊
concors est vinculo charitatis.xij.q.j.c.j.xxiiij.q.j.ca.
loquitur.⁊.c.schisma.xvj.q.vij.sicut.de cons.di. iiij.ec
clesie vnitas.Quinta conditio.q sit iustum ⁊ bonū
vt.s.iustis legibus ⁊ bonis moribus regatur ⁊ viuat
sicut apparet in regno Romanoruz:apud quos fue
runt laudabiles mores:quales esse possunt sine fide.
xxviij.q.j.§.ex his.de hoc scripsi. s̄.xlij.c. Hec autem
conditio inuenitur in ecclesie regno:quod in sanctis
simis legibus ⁊ optimis moribus viuit ⁊ regitur.x.
di.per totum.extra in prohemi.decre.rex pacificus.⁊
extra in prohemi.sacrosancte.lib.vj.⁊ in prohemi.cle
men.io.§. dudum. Sexta conditio . q sit magnum
⁊ amplum:⁊ hominum numero, ⁊ terrarum spatio.
vt patet in regno Romanorum.qr in lata gente glo
ria regni est.j.q.iiij.§.itez peccato.ver.his ita.post co
lum.ibi.item dauid. Prouer. xiiij. In multitudine
populi dignitas regis: ⁊ in paupertate plebis igno
minia alia translatio est mea s̄z Gratiani,Hec condi
tio in regno est ecclesie longe lateqz diffuso:⁊ hoībus
fidelibus pleno.xxj.di.q̄uis.xciij.di.legimus.ad me
dium.ibi.⁊ Gallie:⁊ Britannie:⁊ Aphrica:⁊ Per
sis:⁊ oriens: ⁊ India: ⁊ omnes barbare nationes:
vnum christum adorant: vnam obseruant regulam
veritatis. Septima conditio est. q sit abundans ⁊
copiosum omni.s.diuitiarum genere plenuz. sicut ap
paret in regno israel tēpore.Salomonis. ⁊ in regno
Romanorum tempore Augusti cesaris. Hec condi
tio reperitur in regno ecclesie, pleno viris spirituali
bus ⁊ bonis que sunt vere diuitie.de quibus Pro
uerb.vlti.in fi.Multe filie congregauerunt diuitias:
tu supergressa es vniuersas. Sunt etiam in ecclesia
diuine ⁊ tpales:quarum bono ⁊ recto vsu meretur bo
na eterna: sicut malorum congregatio earum abusu
meretur penam eternaz.ad hec.xv.q.j.duo sunt. ⁊.q.
ij.auruz habet ecclesia.xxx.di.⁊ hec scripsim⁹. xxxiij.
q.v.secundum.xlvij.di. sicut hi. In hac aūt conditio
ne comprehenditur finis ecclesiastici regis:q est bea
titudo.que secundum Boetium est status omnium
bonorum aggregatione perfectus. Sed in hac vita
non est regimen beatum perfecte: sed s̄m quandam
prelibationem ⁊ inchoationem. In futuro autē erit
plene beatum:quum replebitur ab vbertate domus
dei.Adde hic quod scripsi.s̄.xxxvij.c.§.ad illa.ver.ij.
cum ver.seq. Octaua conditio.q sit forte ⁊ firmuz:
vt.s.vinci nō possit:sed magis possit quecunqz aduer
santia deuincere.vt patet in regno Romanoz ferreo
oia confringente.Dan.ij. Hec cōditio est in regno ec
clesie:quod manet inuictum: ⁊ victoriam de hostib⁹
obtinens: oppugnari quidem potest: sed expugnari
nō potest. ⁊ impugnationibus crescit.xij.q.j.futurā.
in prin. Nona conditio que regnum gloriosum fa
cit:est:q sit pacificum ⁊ quietum.Ad pacem eniz ois
multitudo ⁊ communitas finaliter tendit.hoc patet
in regno israel tpe Salomonis: que propter hoc rex
pacificus dictus est.iij.Reg.iiij. ⁊ in regno Roma
norum tempore Octauiani. Hec conditio reperitur
in regno ecclesie.xxiij.q.v.principes. xcvij. di. eccl'ie.
cuius rector est christus pacis author.extra in prohe
mi. decre. rex pacificus. qui est etiam nostra pax. ad
Eph.ij.extra in clemen.de sepul.dudum.§.scimus.Li
cet enim illa pars que peregrinatur in terris, aliquā
do careat pace temporis:habet tamen pacem pecto
ris.de qua.xj.q.iij. inter verba. in fi. ibi. qr si nos in
mente charitatem erga odientes seruare cupimus:
etsi illi nobiscum pacem non habeant:nos tamen cū
illis sine dubio habeamus.xxiij.q.j.noli. peruentura
demum ad pacem eternitatis . de qua ps. cxxiiij. ⁊
cxxvij. Pax super israel.i.super videntes deū.⁊ Esa.
xxxj.Sedebit populus meus in pulchritudine pacis.
Decima conditio est.q sit durabile ⁊ perpetuuz.Ad
perpetuitatem namqz intendere debet omnis comg

munitas.sed hoc terrenum habere non potest ꝓprie loquendo:qꝛ oia regna terrena defecerunt ⁊ dt̃ficiēt. ⁊ ſm p̃s.ciij. In suum puluerem reuertentur. Sꝫ hec conditio in regno ecclesie militantis ⁊ triumphātis est.qꝛ hoc est regnum quod non corrumpetur. Dan. ij. Suscitabit deus regnum celi:quod in eternum nō dissipabitur. p̃s.cxliiij. Regnum tuum regnum omnium seculorum. ⁊ Luce.j. Et regni eius non erit finis. In his ergo.x.conditionibus attenditur gloria ecclesiastica regni. omnes alie cōditiones in istis claudutur. quasdam autem conditiones de predictis nunc imperfecte habet ecclesia: in futuro autem plene habebit. Uñ pro illo statu plene dicetur. p̃s.cxliiij. Gloriam regni tui dicent. Erit enim tunc ecclesia nō habens maculam.neqꝫ rugam,nec aliquid huiusmodi. Eph.v.xxj.di.q̃uis.xxxij.q.iiij.recurrat. He autē conditiones ad.iiij.reducuntur:que in symbolo tanguntur. vbi dicitur. Et in vnam sanctam catholicam ⁊ apostolicam ecclesiam.que quatuor verba ex posui.s.§.nunc de gradibus.ver.primo enim.in.c.liiij.⁊ in decre.extrauag.vnam sanctam.que exponitur.s.§. restat.in.c.lx.sed in.§.sequen.latius.lxiij.c.de cons. dist. iiij.prima igitur.

Quomodo regnum ecclesie est vnum. De multiplici vnitate. Triplex modus vnitatis ſm ꝙ ecclesia dicitur vna. Cap. 63.

Ostendendum est autem primo ꝙ regnum ecclesie est vnū. Qđ ex hoc patet: qꝛ omnis multitudo participat aliqualiter vno. alioquin multitudo ipsa cōfunderetur ⁊ distraheretur. vt phi probant. vnde ⁊ beatus Dionysius vlti.c.de diuinis noib⁹,ait. ꝙ non est multitudo non participans vno.sed q̃ sunt multa partibus:sunt vnum toto.que sunt multa accidentibus:sunt vnum subiecto. que sunt multa numero aut virtutibus:sunt vnum specie. que sunt multa specie:sunt vnum genere.que sunt multa processibus: sunt vnum principio. Ecclesia vero multitudo quedam est plurium personarum: quare opꝫ ipsam esse vnam:quod ⁊ ipsum nomen ecclesie insinuat. Nam ecclesia idem est quod conuocatio.i. ad vnum ⁊ in vnum plurium vocatio.de cons.di.j.ecclesia. Iterum maior est conuenientia inter creaturas intellectum habentes,q̃ȝ inter partes vniuersi:que sunt corporalia.sed totum vniuersum quod diuersa comprehēdit est vnum velut vnus principatus vnius principis dei:multo magis ecclesia que solum rationalia ⁊ intellectualia continet vna est. Opꝫ aũt considerare vlterius per quid ⁊ qualiter ecclesia dicit̃ ⁊ est vna. Circa quod illud est primo attendendum: ꝙ differt vnitas ⁊ vnio:vnum ⁊ vnicū. Unitas enīȝ excludit multitudinem.vnio aũt attendit̃ in multitudine.vñ vnū proprie dicit̃ in quo est multitudo. vnicum aũt dicit̃ quod multa comprehendit.ergo cum ecclesia sit multitudo q̃dam magis dicat̃ proprie vnica q̃ȝ vna.⁊ ei⁹ connexio magis proprie dicit̃ vnio q̃ȝ vnitas.tñ ſm eūdem loquendi vsum ⁊ in scriptura vnum sumit̃ pro alio. Siue ergo vna siue vnica dicat̃ ecclesiastica multitudo: videndum p quid habeat vnitatem vel vnionem. Et siquidem querat̃ p quid formaliter sit vna: dicendum est ꝙ per tres virtutes theologicas.s.fidē: spem:⁊ charitatem:vt iam patebit. Si vero querat̃ p quid sit vna effectiue:dicendum est ꝙ vnitas ecclesie a tota trinitate diuina cōiter esse habet:sicut a principio effectiuo:patre deo ⁊ filio ⁊ spiritusancto.sꝫ interdum appropriatur singulis personis ex diuersis causis. Aliqñ enim appropriatur patri: eo ꝙ ipse est principium totius diuinitatis.⁊ vnitas hꝫ rationem principij.vnde ⁊ ſm Augu. patri appropriatur vnitas.hec appropriatio innuit̃ Io.xvij. vbi dr̃. Pater serua eos in noie tuo quos dedisti mihi: vt sint vnū sicut ⁊ nos vnum sumus.extra de sum.tri.c.ij.§. rursus. vbi exponit̃ istud vnum. ibi. non enim fideles christi sunt vnum.i.vna res que cōis sit oibus.sꝫ suo modo sunt vnum.i.vna ecclesia:propter catholice fidei vnitatem. ⁊ tandeꝫ vnum regnum propter vnionem indissolubilis charitatis. Aliqñ vero appropriatur filio propter naturam scilicet assumptam. sꝫ quā spāli modo conuenit eo ꝙ sit caput ecclesie quantum ad homines: propter conformitatem scilicet nature ex capite. Ex capite namqꝫ dependet vnio membrorum. vnde dicit apls Eph.iiij. Crescamus in illo per oia qui est caput christus: ex quo totum corpus compactum ⁊ connexum.extra de sac.vnc.c.j. Aliqñ aũt appropriatur spiritusancto qui est amor. vnire autē precipue conuenit amori. vnde super illud apostoli. Eph.iiij. Unum corpus:⁊ vnus spiritus. dicit glos. vnum corpus,multorum adunatione membrorum. ⁊ vnus spiritus,quo vnum corpus efficimur: pp societatem quam facit spiritussanctus appropriate. sꝫ tota trinitas cōiter hoc operatur. propter quam insinuandam illi in quos primitus venit ipse spūssctūs: linguis oium gentium sunt locuti. Actuum.ij.de cōs. di.iij.c.vlti.⁊ di.iiij.proprie.qꝛ per linguas societas humani generis constat.⁊ sic per linguas gentium figurabat̃ ista societas membrorum christi futura in omnibus gentibus. Unde bene vnitas hec appropriat̃ spirituisctō:qui est nexus ⁊ amor:⁊ qꝛ per amoreꝫ hꝫ esse vita spūalis aie:quum per ipsum aia deo iungat̃ q̃ est eius vita.de pe.d.j.resuscitatus.sub.§. hoc ideꝫ. Inde est p ꝙ spm̃sctm̃ dicit̃ ecclesia viuificari:p quē dicit̃ ⁊ vniri.qꝛ enim viuere viuentibus est esse:⁊ p idem hꝫ aliquid esse ⁊ unum esse:ideo per idem hꝫ ecclesia uitam ⁊ unitatem. Uiso aũt p qđ uniat̃ eccliā: uidendum est consequēter de modo unionis uel unitatis ipsius. Non aũt pōt dici ecclia, una sicut aliqs homo dr̃ unus unitate suppositi ⁊ persone. nisi forte ſm similitudinem.qꝛ sicut multa membra corporis sunt unum corpus:sic multi fideles sunt una ecclesia ex̃ de sum.tri.c.ij.§.uerum. Nec pōt dici una ſm unitatem nature speciei:qꝛ ecclesia non solum hoies:sed etiam angelos comprehendit: qui specie differūt ab hoibus.licet in hoc opere sit principaliter intentio de ecclesia spāliter.ut est congregatio holum fidelium q̃ dr̃ ecclesia militans. Sed dicitur ecclesia una collectiue:sicut multi hoies sunt unus popul⁹.iij. Reg.xxij. Populus meus ⁊ populus tuus unum sunt.⁊ Act. iiij. Multitudinis credentium erat cor unum ⁊c.de hoc.xij.q.j.dilectissimis.ex̃ de sum.tri.c.ij.§.uerum.⁊ §.rursus.de cons.di.iiij.q̃ris a me.in prin.in sancta cōpage corporis christi ⁊ paulopost ibidem. per hanc societatem unius eiusdemqꝫ spūs ⁊c.⁊ sequitur. ibi. Potest enim in hoc ⁊ in illo hoie:etiam si semuicem nesciant:unus spūs esse:⁊ post. Tota ergo hec sancta mater ecclesia que in sanctis est,facit:qꝛ tota oēs,tota singulos parit. Porro ſm Ber.multiplex est unitas. Nam est unitas naturalis inter corpus ⁊ aiam: ⁊ hec dicitur integralis.qꝛ homo ex corpore ⁊ anima integratur.

Unitas ecclesie ꝓbatur.

Differūt Unitas Unio Unum ⁊ Unicum.

Unitatis ecclīastice modus.

Unitas multiplex

integratur.extra de cele.mis.in quadam.§.j.ibi. nam ad esse hominis ⁊c. Ista etiam vnitas naturalis est. ⁊ esse debet inter hoīem ⁊ hoīem:masculum ⁊ feminam:qꝛ eiusdem ⁊ vnius nature sunt.xxiij.q.v.nisi illud. Est alia vnitas carnalis inter virum ⁊ vxorem. de qua Gen.ij. Et erūt duo in carne vna.ad vnā carnem procurandam.vt no.in.c.debitum.j.allegato.ex̄ de diuoꝛ.gaudemus.§.verū.xxxv.q.x.fraternitatis. Designatiua sacri.⁊ ecclesie.extra de biga.debitū.in.j. Virtualis.q̄ hoīem sibiipsi coniungit:ne p̄ diuersa defluat:sed cum p̄s.xxvj.dicat. Vnā petij a dn̄o ⁊c. Unde talis vnitas,est integritas mentis:per varios ⁊ diuersos affectus non immutantis seipsam.vn̄ Eccle.xxvij. Hō sanct⁹ in sapiā manet semper:sicut sol.i.vniformiter. Nam stultus sicut luna mutatur.q̄ licet substantialiter vna sit: tn̄ per immutationem accidē tium semper est a semetipsa diuisa.sic ⁊ stultus tot p̄sonas videt̄ hr̄e quot mores. Hiere.ix. De malo ad malum egressi sunt.s.de cogitatione in cogitationem:de desiderio in desiderium:de pctō in pctm̄. Qd̄ paulo ante placuit:nunc displicet.quod nunc eligūt:post paululū reprobauit. Ad hanc imitationē hortamur Deute.vj. Audi israel:dn̄s deus tuus vnus est.vbi non tm̄ vnus numero designatur: quum supra oēm numerum sit credendus:sed qꝛ nūqꝫ ab alio in aliud mutat̄.sicut dicit p̄s.c.j. Tu aūt idem ipse es. Vn̄ ipse ait Malach.iij. Ego deus:⁊ non mutor. In hac vnitate debet rationalis spiritus suum principium imitari.⁊ de hac potest intelligi quod dicit apl's j.ad Corin.ix. Unus accipit brauium. Moralis.q̄ nos cōiungit proximo.vnde p̄s.lxvij. Deus qui inhabitare facit vnius moris in domo. Hec est conformitas charitatis de qua Actuum iiij. Multitudinis credēntiū erat coꝛ vnū ⁊ aīa vna.xij.q.j.dilectissimis.extra de sum.tri.c.ij.§.verum. Unus intellectus in fide:⁊ vn⁹ affectus in charitate. Huius suauitatis dulcedinē exprimit p̄s.cxxxij.quum ait. Ecce q̄ꝫ bonū ⁊ q̄ꝫ iocundum hr̄e fr̄es in vnum.⁊ vtilitatē ostendit.qꝛ hic meretur benedictionem gratie: ⁊ in futuro vitā glorie. Ad hanc nos hortat̄ apl's Eph.iiij. Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.vnde Ber. Unusquisqꝫ studeat amare ⁊ amari blandum ⁊ amabilē se exhibere:supportare libenter infirmitates alioꝝ tam morum q̄ꝫ corpoꝛum. Spiritualis.que nos cōiungit deo in via.j.ad Cor.vj. Qui adheret deo vn⁹ spiritus est.extra de sum.tri.c.ij.§.verū.⁊ p̄s.lxij. Mihi autē adherere deo bonū est.vnde Ber. Tria sunt vincula quibus constringimur. Pudor. Timor. ⁊ Amor. Primum stringit fortiter ⁊ dure,ad modum funis: dum contra tentationem p̄ponit sibi intuitum honestatis,⁊ memoriam sue permissionis. Secundum fortius ⁊ durius,ad modum clauꝛ:dum nō expauescit ad vultus hominum: sed ad similitudinē gehennalium tormentoꝛum. Tertium fortiter ⁊ secure,deo inherens feruida charitate: terribilius ipsa gehenna iudicans vel in re leuissima diuine vultum offendere maiestatis de quo Esa.xlj. Glutino bonū est pium. Christus primo ligatur. secundo crucifigitur. tertio quasi glutinum aromatum in vnctione linit̄. Hoc triplex vinculum difficile rumpitur. Eccl.iiij.§. communia de succe.autem itaqꝫ.ff.de h.lega.l.iij.in fi.ex̄ de treu.⁊ pace.c.j.§.si quis. Socialis.inter angelos ⁊ beatos.quoꝝ est oīmode idem velle ⁊ nolle. p̄s.cxxj. Cuius participatio eius in idipsum. Aug.loquens de celesti patria. Nō erit ibi aliqua inuidia dispa̅ris claritatis:vbi in omnibus regnat vnitas charitatis.⁊ Greg. Tanta vis charitatis ibi oēs sibi associat:vt bonū quod quisqꝫ in se non accepit:in alio se gaudeat accepisse. Eternalis.que est coniūctio dei ⁊ spiritus rationalis in patria per gloriā: vbi aīa sancta capax erit eternitatis sapientie ⁊ dulcedinis dei. quia memoria retinebit deum sine obliuione. scia cognoscet sine errore.amore amplectetur sine alteri⁹ rei affectione. ⁊ ita perficietur trinitas aīe illa ineffabili vnione trinitatis increate. Pro hac dominus orat Joā.xvij. Pater sancte serua eos in noīe tuo, quos dedisti mihi: vt sint vnum in natura sua.i. vniant̄ in esse:sicut ⁊ nos vnum sumus in natura nostra i.vni⁹ essentie. Vide de hoc in pre.c.ij.de sum.trini.§.rursus. Unde ⁊ facta est vnio anime ad corpus:vt esset quodammodo via ad credendum vnionē deitatis ⁊ humanitatis. Vide de hac vnione de conse.di.ij. in christo pater.vbi Hilarius. Quasi vltra hominem subtiliter loquitur ⁊ obscure. Personalis in christo. vnde in symbolo Athanasij. Sicut anima rationalis ⁊ caro,vnus est homo.extra de cele.mis.in quadā. Ita deus ⁊ homo,vnus est christus.extra de sum.tri.c.j.§.hec sancta.extra de here.cum christus.⁊ ex̄ de sum.tri.fidei catholice.in clemen. Substantialis.in trinitate.de qua Deut.vj. Dn̄s deus noster vn⁹ est.de cōs.di.iiij.de eternis.⁊ in symbolo. Et hi tres vnum sunt extra de sum.tri.damnamus.§.rursus.⁊.c.j.in prin.⁊ in pre.symbolo. Non tres dij:sed vnus est deus. adde hic quod scripsi.j.in.ij.parte in.§.sciscitatur.versi. sed preuaricatores. Ut autem plenius appareat qualiter dicitur ecclesia vna:pōt assignari triplex modus vnitatis:s꜒ quē dr̄ vna. Primo enim dicitur vna, vnitate totalitatis. Est enim ecclesia velut vnum totum:cuius partes sunt singuli fideles.ca.xliij.dist.sit rector.uersic.hinc in exodo. Dicuntur etiam partes eius particulares ecclesie,aut spiritualia collegia.xxj.di.q̄uis.in prin. Quia ⁊ in corpore naturali,ad cuius similitudinem dicitur corpus mysticū. extra de priuil.dilecta. Quedam sunt membra diuisibilia:q̄ in alia minora membra diuiduntur: vt manus in digitos:⁊ digiti in articulos. Quedam uero sunt membra indiuisibilia:que in alia membra non diuiduntur:licet diuidi possint in partes: que non dicunt̄ mēbra.vtpute articuli. Similiter ⁊ ecclesie membra q̄dam sunt diuisibilia.ut ecclesie particulares ⁊ collegia. Quedam autem indiuisibilia. ut singule persone fideles. Est ergo ecclesia sicut unum totū ex multis partibus constitutum:⁊ sicut unū corpus ex multis membris compactum.xxiij.qō vij. quemadmodum.ibi.in christi ergo compagem corporis veniāt. In hoc tamen differt a corpore naturali:qꝛ membra corporis naturalis omnia sunt simul s̄m tp̄s.membra vero ecclesie non oīa simul sunt tp̄e:sed quotidie ⁊ successiue generantur aliqua membra:dum auget̄ numerus filioꝝ ecclesie.xxxij.q.iiij.recurrat. Secundo ecclesia dicitur vna vnitate conformitatis.qꝛ in oībus partibus ⁊ membris ecclesie, est aliquid in quo sibi inuicem simulantur ⁊ conformant̄. Hec aūt conformitas membroꝝ ecclesie,non attendit̄ s̄m naturam generis aut speciei:qꝛ talis conformitas inuenit̄ etiam in illis qui sunt extra ecclesiam cum his qui ad ecclesiam pertinent.sed attendit̄ s̄m gratie dona.qꝛ s̄m id attenditur conformitas inter membra ecclesie:per quod sunt ⁊ dicunt̄ ecclesie membra. de cons di.iiij.ecclesie charitas. Dicit̄ aūt aliquis membrum ecclesie:non rōne nature,sed rōne gratie:presupposita tn̄ natura q̄ est grē capax. cuiusmodi est natu-

Vinculū triplex.

Eccl'a trifariā dici pōt vna.

ra rõnalis vel intellectualis.qr ſm grane dona ecclie
membra illi conformantur:& vnum conformitate eſ
ſt dñr.vt in pre.c.§.rurſus.nam conformitas vnitas
quedam eſt.Hec autẽ dona gratie in quibus ſibi con
formantur eccleſie membra:ſunt fides,ſpes,& chari-
tas,& opera ex ijs procedẽtia.de qbus.j.ad Cor.xiij.
Et p hoc dicitur eccleſia vna formaliter. qr hec ſunt
in ipſis fidelibus: vt quedam ſpirituales pfectiones
& forme.de hoc aũt modo vnionis vel vnitatis dicit
gl.ſuper illud.j.ad Cor.x. Unus panis & vnum cor-
pus multi ſumus . Unus panis ſumus vna vnione
fidei,ſpei,& charitatis,& vnum corpus illius capitis
quod eſt chriſtus.ex̃ de ſac.vn.c.j.Sumus p miniſtra
tionem operum charitatis,& oẽs ſumus vna ecclia i
vniti vinculo fidei ſpei & charitatis:& mutua operuz
exhibitione. Et iſto modo ſancta mr̃ ecclia eſt in ſan
ctis.vt no.xxj.di.q̃uis.in gl.fi.& vocat̃ ecclia ſancto-
rum in ps.cxlix.de conſ.di.iiij.queris a me.vltra col.
ibi. Tota ergo hec ſancta mater eccleſia q̃ in ſanctis
eſt &c.Conformitas ergo membrorum eccleſie atten
ditur ſm fidem,ſpem,& charitatez,& opera ex his p-
cedentia.Et ſic attenditur conformitas inter eccleſie
membra:ſm cognitionem,ſm expectationem,ſm di
lectionem,& ſm operis imitationem:qr idem & ſimi
liter credunt,ſperant,& diligunt:idem quoqz.ſ. chri-
ſtum opere imitantur. Tertio eccleſia dicitur vna
vnitate attributionis. Oẽs enim fideles attributio
nem habent ad vnum finem: qui eſt ſalus & beatitu
do eterna.& ad vnum principiũ & caput: quod eſt to
ta trinitas ſm rõnez influentie.Sed ſpãliter hõ chri
ſtus ſm conuenientiaz nature & gratie eſt hoc caput.
ipſum eniz dedit caput deus ſuper oẽz eccleſiaz. q̃ eſt
corpus ipſius.vt dicit̃ Eph.j.xxiij.q.iij.pro mebris.
ibi.aduerſus eccleſiam catholicam.i. aduerſus corp⁹
chriſti armamini.& ibi.q pro chriſti corpore.i.pro ec-
cleſia &c.De his autem modis vnitatis eccleſie.dicit
apl̃s ad Eph.iiij.Unum corpus:vnus ſpiritus: vn⁹
dñs:vna fides:vnum baptiſma.xxiiij.q.j.loquit̃.In
hoc enim q dicitur vnum corpus:inſinuat̃ vnitas to
talitatis.In hoc autem q dicitur vnus ſpũs:tangit̃
effectus vnitatis. In hoc vero q dicitur vnus dñs:
tangit̃ vnitas attributionis ad vnum principium &
caput.per hoc aũt q dicit̃ vna fides,vnuz baptiſma,
tangitur vnitas conformitatis. Ad cuius intellectũ
conſiderandũz q ſicut gl.dicit ſuper hoc verbo fides
dicitur.& id quod creditur.& id quo credit̃. & vtroqz
modo poteſt intelligi q in eccleſia eſt fides vna. Eſt
enim vna fides:qr idem iubemur credere : & eodem
modo operari. vnum enim & idem eſt quod credit̃ a
cunctis fidelibus:vnde & fides catholica dicit̃.vt ex̃
de ſum.tri.in rubrica.i.vlis.Eſt etiam vna fides qua
creditur.ſ.que eſt in aĩo credentis: que quidẽ eſt vna
non numero ſed genere:qr ſimilis eſt in oibus : ſicut
eandem rem volentium dicit̃ voluntas vna:& duoꝝ
ſimillimorum facies vna.In vnitate autem fidei in-
telligit̃ vnitas doctrine:cuius principiũ & fundamẽ
tum eſt fides. & qr fides viua & formata non eſt ſine
charitate.vñ apl̃s Gal.v.fides p charitatez(alias di
lectionem)operat̃.de pe.di.ij.qcunqz.cuz.c.ſeq.Ideo
etiam in vnitate fidei intelligit̃ vnitas charitatis.qr
& oẽs idez diligunt:& qr ſimilis charitas eſt in oib⁹.
ſicut de fide dictum eſt.Et qr ſꝫ aplm ad Heb.xj.Fi
des eſt ſubſtantia rerum ſperandarum.ideo in vnita
te fidei intelligit̃ vnitas ſpei:qr & idem oẽs ſperant:&
ſpes eſt in oibus ſimilis. ſicut de fide & charitate di-
ctũ eſt. Qr vero fides ſine operibus mortua eſt. Ia-
co.ii.de pe.di.ij.ſi enim.poſt colum.& amor charitatis
ſm Greg.otioſus non eſt:ſpes quoqz innititur bonis
operibus.Ideo in vnitate fidei ſpei & charitatis in-
telligitur vnitas operationis qua fideles chriſtuz p
opera imitant̃:& qua ſimiliter conformiter operant̃.
Et qr finis precepti eſt charitas.j.ad Tim.j. ideo in
predictis intelligitur vnitas preceptorum eadem.n.
precepta oibus proponunt̃.Et qr ſpes & charitas ha
bent̃ pro obiecto que reſpiciunt vltimum finẽ:Ideo
in vnitate ſpei & charitatis intelligitur vnitas attri-
butionis ad vnum finem.Et qr fide ſpe & charitate
colitur deus:adeo in dictis intelligitur vnitas cultus
quia vnus deus:& eodem modo colitur.In vnitate
quoqz fidei intelligit̃ vnitas cultus & cõio ſacramen
torum que fide continentur. Sunt enim eadem ſa-
cramenta apud oẽs qui ſunt in ecclia.Hec tñ vnitas
exprimit̃ magis p id quod addit̃.Unum baptiſma.
xxiiij.q.j.loquit̃.de conſ.di.iiij.q̃uis.c.cos. per vnita
tem enim baptiſmi q eſt primum ſacramentum:& ia
nua ſacramentorum.xxxi. di.§. verum. ex̃ de preſby.
non.c.ij.intelligitur & vnitas aliorum ſacramento-
rum.Dicitur autem baptiſma vnum: quia ſimile eſt
apud oẽs & quantum ad materiam & quantum ad
formam.extra de bapti.c.j.de conſ.di.iiij.proprie.c.p
aquam. Uel vnum.i.equale a quocunqz det̃.vt gl.di
cit.de conſ.di.iiij.romanus.cum.vij.c.ſeq.xxxij.di.§.
verum.vel dicitur vnum : quia iterari non poteſt. de
conſ.di.iiij.quõ.c.hi.c.cos.j.q.j.hi qui.&.c.hanc regu
lam.Si quis autem querat quõ eccleſia eſt vna.quia
fides vna quum beati fidem non habeant: qr fides
eſt de re non viſa.de pe.di.iiij. in domo. & ipſi videt̃
ſemper faciem patris.Mat.xviij.qui tñ & ad eccliaz
pertinent.dicendum eſt q hic precipue intẽtio eſt de
eccleſia militantium qui per fidem ambulant.Uel di
cendum q licet non habeant fidem : habent tñ qd
fidei ſuccedit.ſ.viſionem.Idem enim eſt quod illi vi
dent,& quod nos credimus. Et ideo eccleſia tota vt
comprehendit preſentem & futuram: poteſt dici vna
cognitione.licet in vtraqz ſit diuerſus modus cogni
tionis.Licet autem fide ſpe & charitate vniat̃ ecclia:
ſpeciali tñ modo charitati conuenit vnire. de conſe.
di.iiij.eccleſie charitas.Charitas eniz amor eſt:amor
autem vim habet vnitiuam & coniunctiuam ſecun-
dum Diony.iiij.de diuinis noibus. pp quod vincu
lum perfectionis vocatur ab apl̃o.Colo iii. Ipſa.n.
vincit & vnit eccleſie membra chriſto capiti.extra de
ſacra vnc.c.j.& adinuicem:per quaz multitudinis di
citur eſſe aĩa vna & cor vnum.Actuum iiij.xij.q.j.di-
lectiſſimis.ex̃ de ſum.tri.c.ij.§. verum. Eſt igitur ec-
cleſiaſtica cõitas vna: non ſicut conuenticule hereti-
corum que diuiſe & diuerſe ſunt.C.de epi.& cleri.cõuẽ
ticulam.ex̃ de here.cum ex iniũcto.j.rñ.c. ercõicam⁹.
j.ſñ.xxiiij.q.j.clericus.Et recte quidem.Nã bonum
conuenit vno mõ:malũ aũt multiplr.vt Dionyſius
ait. Quũ aũt ſit & vna eccleſia:ſeptem tñ eccleſie a
Ioanne deſcribunt̃.Apoc.j.in fi.cũ ſeq.xciij.di.diaco
ni.v.ix.q.iij.& angelo.vt eccleſia ſeptiformi plena ſpi
ritu deſignet̃.ſicut in Prouer.dicit̃. ix.c. Sapientia
edificauit ſibi domum: & excidit in ea columnas ſe-
ptem.q̃ tñ ſeptem vna eſſe non ambigunt̃.xxj. di.q̃-
uis.dicente apl̃o.j.ad Timo. iij. q domus dei eſt ec-
cleſia dei viui:qui eſt columna & fundamentum veri
tatis.Uel ſeptenaria numero ſignificatur eccleſie: qr
ſeptem dierum numero decurrit preſens vita in qua
peregrinamur.Uel poteſt dici q quia per ſeptenariũ
numerum in ſcriptura vniuerſitas intelligit̃. Mer-

baptiſma cur vnum dicatur.

viti.ibi de qua eiecerat septem demonia. vbi Grego. Qz per numerum septenarium vniuersitas designatur. Maria septem demonia habuit: qz vniuersis vitijs plena fuit. Ideo per septem ecclesias oes ecclesie designant: que vna sunt vniuersitas. xxj. di. q̄zuis. sicut multe ciuitates sunt vnum regnum vel vna prouincia. vj. q. iij. scitote. Illud etiam est considerandū ꝙ vnitatem ecclesie non impedit diuersitas ⁊ varietas que in ea apparet. Sciendum autem ꝙ triplex diuersitas est principaliter. Una est diuersitas statuū: prout quidam sunt alijs perfectiores ⁊ merito potiores. c. xl. di. quodcunqz. sub. c. multi. Ad hanc diuersi-

Statuum diuersitas

tatem pertinent inequalitates gratie ⁊ virtutum in diuersis: quas consequitur inequalitas premioꝝ. de qua dñs ait Jo. xiiij. In domo patris mei māsiones multe sunt. de pe. di. iiij. §. finis. ver. porro. ⁊ apls ait ꝙ stella differt a stella in claritate. j. ad Corin. xv. Ad hanc diuersitatem pertinet, ꝙ quidaz dicunt incipiētes: quidam proficientes: quidam perfecti. c. de pe. di.

Officioꝝ diuersitas

ij. dum sanctam. Alia est diuersitas officioꝝ: q̄ attendit s̄m hoc ꝙ diuersi ad diuersas actiones deputant. Offm̄ quippe ab efficiendo dicit s̄m Isidoꝝ. Est. n. actus congruus ⁊ proprius vniuscuiusqz persone. Ad hanc diuersitatem pertinet diuersitas donoꝝ: per q̄ reddunt hoies idonei ad officia. de qua diuersitate dicit apls Ro. xij. Habentes donationes s̄m gratiaz q̄ data est nobis differentes ⁊c. ⁊ in ps. xlvij. Distribuite domos eius. i. officia diuersa disponite. lxxxix. di. sin-

Graduū diuersitas

gula. Tertia est diuersitas graduum: prout in eodem statu vel officio quidam sunt superiores alijs. lxxx. x. di. ad hoc. xciij. di. a subdiacono. ⁊ c. nulla ex̄ de ma. ⁊ obe. c. j. ⁊ c. statuimus. Hec autem triplex diuersitas q̄ dicta est, ad tria pertinet: vt doctores tradunt. Primo enim pertinet ad ipsius ecclesie perfectionē. sicut enim ad perfectionem vniuersi pertinet pluralitas ⁊ varietas perfectionum: vt dei bonitas multiplr ⁊ varie manifestet in rebus: sic ad perfectionem eccl'ie ptinet diuersitas supradicta. vnde dicit aplus Eph. iiij. Ipse dedit quosdam aplos: quosdā prophetas: alios euangelistas: alios pastores ⁊ doctores: ad consummationem sanctorum. i. perfectionem: in opus ministerij: in edificationem corporis christi. i. ecclesie. xxiij. q. v. de liguribus. ⁊ j. Cor. xij. iuxta prin. ibi. diuisiones vero gratiarum sunt ⁊c. ⁊ diuisiones ministrationum sunt ⁊c. ⁊ diuisiones operationum sunt ⁊c. Unicuiqz aūt dat manifestatio spūs ad vtilitatem. alij q-dem per spiritum sermo sapie. alij aūt sermo scie ⁊c. ⁊ sequit paulopost. Sicut. n. corpus vnum est: ⁊ membra hz multa: oia membra corporis cum sint multa vnum corpus sunt: ita ⁊ christus. xxj. di. in fi. ⁊ quosdam posuit deus in eccl'ia. primo aplos: scdo pphas: tertio doctores: deinde virtutes ⁊c. ad hoc ex̄ de here. cum ex iniuncto. j. rū. ver. sicut. facit. xliij. di. sit rector. vltra col. ver. hinc in exodo. qz sub cortice malogranati multa grana interius vniunt. vt ibi dicit. Scdo pertinet ad necessitatem actionum q̄ sunt in ecclesia. opz enim ad diuersas actiones diuersos hoies deputari: vt expedite ⁊ sine confusione fiant. sicut in corpore diuersa membra sunt necessaria ad diuersos actus. vt in concor. proxime positis. Tertio pertinet ad dignitatem ⁊ pulchritudinem ecclesie: q̄ attendit in ordine quodam. nam ordo efficit pulchritudinez ⁊ decorem ⁊ ornatum. vnde super illud Can. ij. Ordinauit in me charitatem. dicit Ber. Discretio virtuti ordinem ponit. ordo modum tribuit ⁊ decorem ⁊ perpetuitatem. vnde ps. cxviij. Ordinatione tua perseue-

rant dies. i. virtutes. Ad ordinem aūt requirit diuersitas quedam. sed predicta diuersitas q̄ in eccl'ia inuenit: vnitatem eccl'ie non tollit aut impedit: sed perpetuat. quinimmo ecclesie vnitas diuersitatē hmōi exigit. quum sit vnitas multitudinis ordinate atqz perfecte. Unde potest ex his accipi duplex alius mod' vnitatis ⁊ s̄m quem ecclesia dicitur vna. Dicit enī vna

Ali' vnitatis mod'.

s̄m perfectionem. Nam s̄m phm quidam mod' vnitatis est prout id quod est perfectum dicit vnuz. ideo in can. vj. c. postq̄z premisit Salomon de eccl'ia: Una est columba mea. addidit, perfecta mea. Dicit etiam vna s̄m ordinem sicut ⁊ ipsum vniuersum dicit vnū vnitate ordinis. Ipse enim ordo connectit ecclesiaz: ⁊ conseruat ecclesie vnitatem. op. c. xciij. di. legimus. ver. ꝙ autem. ⁊ lxxxix. di. ad hoc. Unde patet ꝙ in hoc ꝙ ecclesie regnum est ⁊ dicit vnum: intelligitur alia conditio. s. ꝙ sit ordinatum. sicut enim vniuersuz

ordinata est eccl'ia.

dicit ordinatum qz in eo est ordo generantium ⁊ generatorum: mouentium ⁊ mobilium: causaruz ⁊ causatorum: sic ordinata est ecclesia: qz in ea est ordo p̄dicantium ⁊ auditorum. xj. q. iij. nolite. presidentium ⁊ subiectorum. xciij. di. per totum. ⁊ sic de alijs ordinibus ecclesie. Est etiam considerandum ꝙ sicut vnitatem ecclesie non tollit diuersitas ecclesie officioꝝ, statuum, ⁊ graduum: sic etiam non preiudicat diuersitas morum ⁊ rituum que apud diuersas ecclesias inueniut. Nam in his que sunt de necessitate salutis: ecclesia est vnius moris ⁊ ritus. in alijs autem sine detrimento vnitatis possunt esse consuetudines diuerse ⁊ obseruantie varie. dum tñ laudabiles sint. vñ Boetius de fide christiana. Quicquid in ecclesia catholica tenetur: aut est authoritas scripturarum: aut traditio vniuersalis: aut certe propria ⁊ particularis instructio. sed authoritate tota constringitur. priuatis vero constitutionibus ⁊ proprijs informationibus vnaquaeqz vel pro locorum varietate, vel prout cuiqz bene visum est, subsistit ⁊ regitur. Ista etiam leguntur dicta ab Aug. xj. di. catholica. facit ad hoc c. di. ecclesiasticarum. xij. di. sancta. ⁊ illud. c. illa. Igitur ecclesia communitas vna est: cuius vnitatem dñs monstrare volens, vnum prefecit ecclesie. s. Petrum. xxiiij. q. j. loquitur. Extra hanc ecclesie vnitatem neqz gratia neqz remissio peccatorum, nec spūalis vita potest haberi. ad salutem quoqz eternam nec sacramentorum perceptio, nec vlla operatio aliquid prodesse valeat extra ecclesie vnitatem. ⁊ in extrauagan. Bonifacij. vnam sanctā. de qua habes. ē. c. lx. ad hec. xc. di. oblationes. c. neqz ad caym j. q. j. vide. xxiiij. q. j. qz ex sola c. quecunqz c. vbi sana. c. didicimus. c. schisma. de pe. di. j. verbum. ⁊ dist ij. §. euidenter. ⁊ di. iij. §. potest. ⁊ c. si quis. de conse. di. iiij. solet. extra de heret. firmissime. Sicut enim salus ⁊ vita non potest mēbro inesse nisi maneat in corporis vnitate: sic alicui aduenire non potest vera salus: nisi existat intra ecclesie vnitatem. vt probatum est. vñ Aug. ad Uincentiū. Quēadmodū membrū, si p̄cidit ab hois viui corpore, nō pōt tenere spm̄ vite: sic hō q p̄cidit de chri iusti corpore, nullo mō pōt tenere spm̄ vite (alias iustitie) etiam si figuram membri teneat quaz sumpsit in corpore. i. q̄uis videat membrum per sacramēta que prius receperat. xxiij. q. vij. quemadmodum. Attamen sicut interdum aridum membrum corpori coniungit s̄m continuitatem. nō aūt s̄m virtutis influxū: ita nōnulli quadā cōtinuitate cōuersationis exterioris vniunt eccl'ie. sz a christo capite ⁊ a mēbris eius influxū non recipiunt salutis ⁊ vite. de conse. dist. iiij. c. est vnitas

Firma est ecclesia. Ex eo aũt ꝙ ecclesia vna est. ⁊ per consequens ordinata: sequitur alia conditio. s. ꝙ sit firma ⁊ fortis. Uirtus enim vnita, s̃m philosophum, fortior est ꝙ̃ diuisa. vnde ⁊ ipsa sua vnitate redditur ecclesia fortis ⁊ firma. Ipse quoq; ordo eam efficit fortiorem. pp quod in Can. dicitur esse vt castrorũ acies ordinata. Can. vj. Fortis siquidem est ecclesia: qr firma est cõtra hostium impetus, siue demonum, siue tyrannorũ, siue hereticorũ ⁊ sic firma: vt non deficiat: qr nõ põt esse nulla. xxiiij. q. j. pudenda. in fi. sed inter ipsos hostiũ conflictus crescat. ⁊ inualescat. xij. q. j. futuram. Contra demones fortis est sanctitate ⁊ iustitia. Cõtra tyrannos fortis est patientia. Contra hereticos ⁊ mũdi phos fortis est diuina sapia. Hec est turris Dauid, cum propugnaculis: ex qua mille clypei pendent: ⁊ oĩs armatura fortium. Can. iiij. Non armatura carnalis: sed spiritualis. sicut ait apls. ij. ad Cor. x. xxiij. q. j. nisi. Arma inquit militie nostre non carnalia. s. debilitate: sed potentia deo. i. per deum, ad destructionẽ munitionum. i. vt destruant. consilia hominum seu demonum diuersis calliditatibus munita. consilia destruentes ⁊ omnem altitudinem. i. profunditatem intellectus. tam legisperitorum ꝙ̃ phorum, extollentem se aduersus sciam dei. i. que de deo est. Itẽ Eph. vj.

Armatura dei sextuplex. Indute vos armaturã dei. xxiij. q. j. ver. bella. Ubi apls ponit sextuplam armaturam dei. s. cingulum castitatis, contra luxuriam. Luc. xij. Sint lumbi vestri precinti ⁊c. Greg. Lumbos precingimus. quum carnis luxuriam per continentiã coarctamus. Iustitia. ibi. induti lorica iustitie. contra auaritiam. qr iustus miseref. ps. xxxvj. Calciamentum. sequif. calciati pedes ⁊c. s. exempla sanctorum. contra torporẽ acidie, Scutũ fidei. xj. q. iij. qui resistit. Fides incarnationis, Threñ. iij. Dabis eis dñe scutum cordis laborẽ tuũ. contra tela ⁊ diaboli insidias Galea spei contra vana huius mundi ⁊ contra desperationẽ. Ro. v. Gloriamur in spe filiorũ. Gladium spũs ad carnis mortificationem. Cañ. iij. Uniuscuiusq; ensis super femur suum pp timores nocturnos. Mat. x. Non veni pacem mittere: sed gladium. Item Amb. Lachryme ⁊ orationes sunt arma clericorũ. xxiij. q. viij. conuenior.

Porte inferi q̃ sint. De fortitudine ⁊ firmitate ecclesie dicif Mat. xvj. Porte inferi non preualebunt aduersus eam. xix. di. ita. super quo dicit gl. Porte inferi vitia sunt atque peccã. Uel hereticorum doctrine: per quas hoies ducunf ad tartara. Uel singule spũales nequitie. s. demones porte sunt inferiorum: quibus contrarianf porte iustitie. Porte quoq; inferi tormẽta ⁊ blandimẽta persecutorum sunt sed ⁊ praua infidelium opera ⁊ inepta colloquia porte sunt inferi: qr iter perditionis ostendunt. sed oĩa hec non preualent aduersus eã. s. ecclesiam. qr eã non separant a charitate ⁊ fide mea: dicit dñs. Ipsa enim est domus sapientis. Mat. vij. supra petram edificata: q̃ nec pluuie descensu, nec fluminum impetu, nec ventorũ flatu irruente cadit. qr fundata est supra petram fidei solidissime veritatis. Hanc. n. domum, ecclesiam. s. nec pluuia mendacis doctrine corrumpit. xxiiij. q. j. a recta. Nec diabolic⁹ flatus impellit. qr resistit ei fortis in fide. j. Pe. v. q̃ non deficit. Mat. xvj. de pe. di. ij. §. n. vltra duas colũ. ver. petrus. vbi de hoc. etiã no. in gl. s. fina. Fortis est deniq; ecclesia: q̃ velut munita ciuitas angelorũ psidiũ ⁊ custodiam habet. Cañ. iij. ibi. Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatem. ⁊ illud Esa. lxij. c. Super muros tuos hierlm constitui custodes. Ipsum etiã christum magni consilij angelum principalem custodem ⁊ adiutorem hꝫ. de quo dicif in Apoc. xxj. ꝙ ciuitas habebat murum magnum ⁊ altũ. vbi gl. Per murum cõuenienter intelligif christus qui ipsã sanctam hierlm vndiq; circũdat: contra incursores demones ⁊ prauos hoĩes ⁊ vitia circũquaq; nũc defensat. Ex predictis aũt tribus conditionibus ecclesie sequif quarta conditio: vcꝫ ꝙ est pacifica: naꝫ vnitas

Pacifica est eccl'ia. causa est pacis. Est. n. pax effectus amoris. cuius est vnire. Ordo enim in ratione pacis comprehendif. c. xciij. dist. legimus. j. rñ. qr s̃m Augu. xix. de ciui. dei. Pax est tranquillitas ordinis. ⁊ pax hoium est ordinata concordia. xxiij. q. j. quid culpaf. ibi. Ordo aũt ⁊ pax ciuitatis est ordinata imperandi atq; obediendi concordia ciuium. Fortitudo etiam pacem inducit. Ex fortitudine nãq; victoria procedit: ⁊ ad hanc sequif pax. vnde Aug. xix. de ciui. dei dicit: ꝙ victoria est subiectio repugnantium. quod quum fuerit: pax erit. Ecclesia ergo que vna est, ⁊ ordinata est, ⁊ fortis ⁊ pacifica est. In hac tamen peregrinatione, qr multipliciter ⁊ sepe turbatur, perfectam ⁊ plenam paceꝫ non hꝫ. sed in futuro erit plene pacata: qñ quidẽ nulla erit discordia: nulla pugna: nulla ordinis turbulentia. vnde Isid. dicit. ꝙ ecclesia nunc dicif syon peregrinatione pñti: qr ab hmõi peregrinationis longitudine posita promissionẽ rerum celestium speculaf. idcirco syon. i. speculatio nomen accepit. Pro future vero patrie celestis pace hierlm vocaf, q̃ pacis visio interpretaf. ibi. n. absorpta oĩ aduersitate, pacem que christus est: pñti possidebit obtutu. vnde ad hierlm dicif in ps. cxlvij. Qui posuit fines tuos pacẽ. ⁊ iteꝫ ps. cxxiiij. Pax super israel. i. super videntes deum. Et hec dicta sint de regni ecclesiastici vnitate.

Consequens aũt est dicere ⁊ videre ꝙ ecclesie regnum dicif catholicum. i. vle. ⁊ quomodo merito: siquidem ecclesia dicitur vlis: qr ipsius institutor est vniuersorũ dñs. de quo dicitur in Iob. xxxiiij. Op⁹ manuum eius sunt vniuersi. ⁊ in ps. xxj. Conuertentur ad dñm vniuersi fines terre: ⁊ adorabunt in conspectu eius vniuerse familie gentium. Dicitur auteꝫ ⁊ est ecclesia vniuersalis multipliciter. Primo enĩ

Ecclesia multis de causis appellaf catholica. dicitur vniuersalis quantum ad loca. Non enĩ sicut synagoga in iudea tantum inuenitur: sed in vniuerso mundo. vnde ps. lxxv. Notus in iudea deus. Sed in omnem terram exiuit sonus eorum. s. aplorũ. ⁊ euãgelice predicationis ⁊ aplice doctrine. xix. di. ita dñs. extra de elec. fundamenta. lib. vj. ⁊ in Malachia. j. c. Ab ortu solis vsq; ad occasum magnum nomẽ meũ in gentibus. ⁊ in omni loco offerf nomini meo oblatio munda. ⁊. xciij. di. legimus. ver. nec altera. De hac vniuersitate Isid. c. viij. lib. etymo. Ecclesia grece, latine conuocatio dicitur. propterea ꝙ omnes ad se vocet. Catholica aũt dicitur ecclesia. i. vniuersalis. Nõ enim sicut conuenticula hereticorum in aliquibus regionum partibus coarctatur: sed per totum terrarũ orbeꝫ dilatata diffunditur. facit ad hoc. xxj. di. q̃uis. Et in lib. j. de summo bono. idem ait. Hereses aut in aliquem angulum mundi, aut in vnam gentem inueniunf versari. Ecclesia vero catholica sicut per totum mundum extendif: sic ⁊ omnium gentium societate constituitur. Secundo ecclesia dicitur vniuersalis quantum ad conditionem hoium. qr oẽs omniũ hoium diuersitates colligit: ⁊ nullam abijcit. non diuersitatem rituum respuit. qr ⁊ iudeos ⁊ gentiles cõgregat ⁊ vocat: qr nõ accipit psonã. Act. x. ⁊. xj. Ro ij. Deut. j. xxxij. q. iiij. §. his ita. iij. q. ix. c. vl. ex̃ de iudic. nouit. extra de preb. venerabilis. Non diuersitatem.

nationum.

nationum. q̄ Grecos & Barbaros Scythas & Indos. Gal. iii. & Col. ij. xciij. di. legimus. Non diuersitatem conditionum. q̄ & seruos & liberos. xxix. q. ij. oībus nobis. c. si femina. Non diuersitatem sexus. q̄ feminas & masculos. q̄ masculum & feminaȝ creauit eos. Gen. j. xxiij. q. v. hec imago. & c. nec illud. Nō diuersitatem fortune. q̄ pauperes & diuites: nobiles & ignobiles. ex̄ de prebē. venerabilis. xxiij. q. iij. sicut: Non diuersitatem animorum. q̄ doctos & indoctos sapientes & simplices: philosophos & idiotas: oratores & plebeios. j. ad Cor. j. Et sic̄ nullam diuersitatē hoīum respuit. oēs recipit. q̄ non accipit personas: vt dictum est. sed ipse est qui est omnium factor. est oīuȝ saluator & susceptor. qui vult oēs hoīes saluos fieri. j. Timo. ij. Unde Mar. vlti. Euntes (inquit) in mundum vniuersum: predicate euangelium omni creature. i. omni homini. & ad Titum. ij. Apparuit. n. gratia dei & saluatoris nostri oībus hoībus. Nam quāȝ sit ipse summa iustitia: negare seipsum non potest. ij. ad Tim. ij. Hiero. Non rex apud illum nobilior: nō pauper infirmior: non diues potentior: non dñs potior: non seruus deterior: sed oībus equalis: oībus iudex: oībus deus: oībus dñs est. Job. xxxvj. Deus potentes non abijcit: quum & ipse sit potens. sed nō saluat impios: & iudiciuȝ pauperibus tribuit. Sap. vj. Pusillum & magnum ipse fecit: & equaliter cura ei est de oībus. Tertio ecclesia dicitur vlis quantuȝ ad tp̄s.

Ecclesie initium.

q̄ incepit ab initio mundi: & vsq̄ in finem duratura est. Unde dicitur incepisse ab Abel iusto. vnde Grego. in homilia super Mat. xx. Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exijt & c. Qui habet vineam. s. vniuersam ecclesiam: que est ab Abel iusto vsq̄ ad vltimum electum, qui in fine mundi nasciturus est: quot sanctos protulit, quasi tot palmites misit. Isido. tñ dicit q̄ ecclesia inchoauit a loco vbi venit de celo spiritussanctus: & impleuit vno loco sedentes. Act. ij. Quod verum est q̄ ibi inchoauit quantū ad eius plenitudinem in personis & gratijs: q̄ iam venerat plenitudo temporis in quo misit deus filiū suum. Gal. iiij. Tunc etiam inchoauit quantum ad eius dilatationem: & quantum ad fidem explicitam & reuelatam. Similiter autēȝ ab exordio humani generis cepit. ab Abel aūt cepisse dicitur pp̄ eius innocentiam. De hoc tractaui latius. 3. in prin. istius opis in illo. c. Q̄ȝ ante fuit ecclesia q̄ȝ imperium in. xxxvj. c. Unum aūt ecclesie corpus constituunt, qui añ christum & post christum fuerunt. quoruȝ oīuȝ ipse est caput. ad Col. j. ex̄ de sacra vnc. c. j. q̄ & qui preibant & qui sequebantur clamabant. Osanna benedictus q̄ venit in noīe dñi. Mat. xxj. Mar. xj. Luc. xix. & Jo. xij. Unde magister Hugo de sancto victore. Uerbuȝ incarnatum rex noster est: qui in hunc mundum venit cum diabolo pugnaturus. & oēs sancti qui ante aduentum eius fuerint, quasi milites sunt ante regis faciem precedentes. & qui postea veniunt vsq̄ in finē mundi milites sunt regem suum subsequentes. Ipse rex medius est in exercitu suo hinc inde vallatus incedens & stipatus agminibus suis. Quod quidē hodie signatum est in hoc q̄ qui precedebant & q̄ sequebantur clamabant Osanna in excelsis. vnde & gl. super predictum locum Mat. ait. Primitiui patres & eorum sequaces cum magno affectu fatebanf q̄ sal⁹ adscribēda est hoī a vbo dei assumpto. Eadē quoq̄ fides est precedentium & sequentium: q̄ credebāt futurum quod nos credimus iam factum. In hoc aūt q̄ ecclesia dicitur vlis quantuȝ ad tp̄s, intelligif illa duplex conditio regni ecclesiastici que est antiquitas & perpetuitas. Quarto ecclesia dicitur vlis quantū ad status. q̄ comprehendit tam illos qui sunt in statu comprehensorum, q̄ȝ illos qui sunt in statu viatorum. vt. s. dictum est. Nec solum hoīes: sed etiam angelos. Uñ ecclesia sic sumpta dicif congregatio oīuȝ illorum qui sunt christi membra qualitercunq̄. sic sumitur de pe. di. j. ecclesia vero pro hoc statu presenti dicitur congregatio fidelium. sic sumitur de con. di. j. ecclesia. Pro futuro aūt statu dicitur ecclesia etiam congregatio comprehensorū. sic sumitur in ps̄. cxlix. In ecclesia sanctorum. Quinto dicitur ecclesia vlis quantum ad doctrinā. q̄ in ea est vna doctrina vlis de omnibus necessarijs ad salutem: & omni generi hominum conueniens. iiij. di. erit autem. xxv. q. i. que ad perpetuam. sicut enim est vnum regnum ecclesie: ita oportet q̄ sit vna scientia & lex. alias diuisio legis vel sciētie, diuisio esset regni & desolatio. q̄ hoc est ex ijs que spectant ad salutem. supra. §. proxi. ver. est tñ considerandum. vt est expressum. xxv. q. ij. si ea. Sexto ecclesia dicitur vlis quantuȝ ad remedium. q̄ curat vniuersaliter oīa hominum peccata: & oīa hoīuȝ continet sufficientia remedia: & vniuersalia septem. s. sacramenta: que ab vno remedio salutari per quod omnes liberantur efficaciam sortiuntur. scȝ a christo. extra in cle. fidei. §. si. Et ideo ecclesia dicitur vlis: q̄ vniuersalem continet viam anime liberande. s. christum: qui de se ait Jo. xiiij. Ego sum via veritas & vita. Unde dicit Aug. x. de ciui. dei de christiana religione loquens. Hec est religio que vniuersalem continet viam anime liberande. hec enim est quodammodo regalis via: que ducit ad regnum non temporali fastigio mutabundum: sed eternitatis securitate securum. Nam que alia est vniuersalis anime liberande: nisi qua vniuerse anime liberantur? Ac per hoc sine illa nulla anima liberatur. Hec est inquam liberandorum credentium vniuersalis via: de qua fidelis Abraam diuinum accepit oraculum. In semine tuo benedicentur omnes gentes. Gene. xxij. Gal. iij. Hec est vniuersalis via de qua in sancto propheta dictuȝ est. ps̄. lxvj. Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Omnibus ergo modis dicitur ecclesia vniuersalis. De cuius vniuersalitate quantum ad aliquos predictorum modoȝ, dicit Isido. in lib. de origine officiorum. Ecclesia vocatur proprie q̄ omnes ad se vocet: atq̄ in vnuȝ congreget. Catholica autem ideo dicitur: q̄ per vniuersum mundum est constituta. Uel q̄m catholica. i. generalis in ea doctrina est ad instructionem hominū de visibilibus atq̄ inuisibilibus rebus celestiū & terrestrium. Uel propter omne hominum genus ad pietatis subiectionem tam principum q̄ȝ qui principantur oratorum & idiotarum. Ex omni eniȝ genere hominum colligenda est ecclesia: etiam ab ijs qui fastu & superbia seculari, a fide & humilitate vidētur aberrare. Uel dicitur vniuersalis propterea q̄ generaliter curat oīum peccata que per corpus & animam perficiunf. de pe. di. iij. sunt plures. De vniuersalitate etiaȝ ecclesie dicit Boe. in li. de trinitate. Christiane religionis reuerentiam plures vsurpant: sed ea fides pollet maxime ac solitarie: que tum propter vniuersalium precepta regularum, quibus eiusdeȝ religionis integratur authoritas: tum propterea q̄ eius cultus per omnes pene mundi terminos emanauit: catholica vel vniuersalis vocatur. Dicuntur autem regule vniuersales preceptorum in religione christiana: q̄:

Precceptoꝝ christianoꝝ regule cur vles.

non vni populo, sicut lex filijs israel: nec vni sexui, sicut circũcisio masculis. extra de bap. maiores. sed omni populo, oĩ sexui, omni deniq; etati atq; conditioni, indicuntur. Una enim fides: vnum baptisma: vnius sacrificij ritus: vna charitas: vna spes omnibus predicatur. Uel dicuntur vniuersales regule: q꞉ eis nihil falsitatis, nihil iniquitatis admiscet in quocunq; c. vel casu. ix. dist. si ad scripturas. cum. ij. c. seq. Uel dicuntur vniuersales regule: quia totam vitam hominis ⁊ omne quod ad ipsum quolibet modo pertinet continent ⁊ ordinant. iij. dis. regula. In lib. etiam de fide christiana, de vniuersalitate ecclesie dicit idem Boetius. Dat christus formam discipulis suis baptizandi ⁊ docendi salutaria: efficaciam quoq; miraculorum: atq; vniuersum mundum ad vitam precipit introire. vt predicatio salutaris, non iam in vna tantum gente, sed orbi terrarum predicaretur. Diffunditur ergo per mundum celestis illa doctrina: adunantur populi. instituuntur ecclesie. fit vnum corpus quod mundi latitudinem occuparet.

Xpiane religionis incrementa qualia fuere.

Quam vero mirabiliter sit ecclesia dilatata ⁊ diffusa per mundũ, vt merito ex hoc vniuersalis dicatur: hinc patet: quia non armis aut ciuili potentia creuit ecclesia: neq; magicis artibus: vt quidam heretici garrientes dixerũt quos pulchre improbat Aug. xviij. lib. de ciui. dei. sed euangeliũ predicatione: diuine potentie miraculis: virtutum exemplis: sanctorum patientia: periculis ⁊ laboribus: ⁊ sanguinis effusione: ⁊ varijs passionum ⁊ tribulationum generibus. xij. q. j. futuram. in prin. vnde Maximus. Nouerimus itaq; quia non sine magno discrimine, de religionis veritate disputamus: quam tantorum sanguine confirmatam videmus. Deinde quales fuerint ipsi primi predicatores per quos mundus credidit: ⁊ ecclesia creuit per totum orbem: notum est. quia non potentes secundum seculum: sed pauperes. non sapientes mundi sapiẽtia: sed idiote. Act. iiij. ibi: Uidentes autem Petri constantiam. ⁊ Jo. ix. per totum. q̧ homines essent sine literis ⁊ idiote ⁊c. non nobiles: non diuites: sed homines infirmi ⁊ illiterati: ignobiles ⁊ pauperes piscatores. de hoc. j. ad Cor. j. extra de preben. venerabilis. vnde Damasce. li. iiij. Euangelium cognitionis dei predicatum est: non bellis ⁊ armis: ⁊ exercitum aduersariorum deuincens: sed pauci, nudi, pauperes, idiote, persecuti, verberati, mortificati, crucifixũ in carne ⁊ mortuum ⁊ resurgentem predicantes, sapientibus preualuerunt. Itẽ Chrys. super Mat. homilia. xvj. Si autem homines duodecim orbem terrarum conuerterunt: excogita quanta est nostra malitia: quum tanti existentes, eos qui reguntur non possumus corrigere: quos decem milibus mundis oportebat sufficere. Sed signa eius habebant: sed non signa eos mirabiles fecerunt. Multi enim etiam demones proijcientes, q꞉ iniquitatem operati sunt, non sunt facti mirabiles: sed puniti. j. q. j. teneamus. Sed quid inquam est quod eos ostendit magnos? Pecuniarum contẽptus: glorie despectus: ab omnibus huius vite negotijs ereptio: que si non habuissent, etsi decem milia mortuorum suscitassent: non solum nulli profecissent sed ⁊ seductores existimati essent. Est igitur ecclesia catholica. i. vniuersalis. ac inde qui ab vniuersalitate recedunt: non catholici, sed heretici quasi diuisi recte vocantur. vt colligitur. j. q. j. catholicam. c. hi qui. c. si quis confugerit. c. arrianos. ibi. q̃ñ cum a catholica eorum actores discederent ⁊c. xxiij. q. iij. pro mẽbris. ibi. seruientes principibus nostris aduersus ecclesiã catholicam ⁊c. xxiiij. q. iij. cum quibus. in prin. ⁊ c. inter schisma. Ex hoc autem q̧ ecclesia vlis dicitur, potest accipi alia conditio eius. s. q̧ sit copiosa ⁊ sibi sufficiens, quanto enim multitudine est vniuersalior: tanto sufficientior propter mutuum adiutorium eorum qui sub hac vlitate continentur. vel q꞉ ecclesia potest alio modo dici vlis: propter spiritualium bonorum multitudinem, que in ea est: de christi fonte procedẽs: q꞉ de plenitudine eius accipit ecclesiam suam plenitudinem. Jo. j. ideo ex eo q̧ vlis dicitur, eius copiositas insinuatur. Illud etiam pretereundum non est q̧ sicut ecclesie vlitas non tollit eius vnitatem: vt ex dictis in precedenti. §. patet: sic nec ecclesie vnitas tollit eius vlitatem. Immo in ipsa vlitate datur intelligi vnitas. Unde dicit Isid. viij. lib. etymol. q̧ vlitas ab vno cognominata est: propter quod in vnitatem colligitur. Nam in logica vle dicitur quod multa in vnum colligit: q꞉ est vnum in multis ⁊ de multis. accipitur enim ab intellectu ex conuenientia ⁊ cõformitate multorum. oĩs autem conuenientia vnitas est. Est igitur ecclesia ita vna, q̧ vlis: ⁊ ita vlis: q̧ vna. Unde pp vnitatem ⁊ vlitatẽ pariter vere potest dici respublica: vnde ⁊ ei comparatur. C. de sacro. ecclesi. vt inter diuinum. Nã respublica est res populi. Populus autem est multitudinis cetus iuris consensu ⁊ vtilitatis communione sociatus. vt patet ex diffinitione Tullij. quam Aug. sepe inducit. Immo s̃z hãc diffinitionẽ nulla cõitas dicitur vere respublica, nisi ecclesiastica: q꞉ in ea sola est vera iustitia, ⁊ vera vtilitas, ⁊ vera communio. c. xij. q. j. dilectissimis.

Est super hec vlterius demonstrandum q̧ ecclesie regnum est sanctũ: ⁊ quomodo. Circa quod primo videndum quid est sanctitas. Diffinitionem autem sanctitatis posuit Dyonisius. c. xij. de diuinis nominibus, dicens: q̧ Sanctitas est ab omni immunditia libera ⁊ perfecta ⁊ omnino immaculata munditia. Tamen secundum Cassiod. in lib. collationum. collatione theone de nocturnis illusionibus. tri plus se habet immaculatus q̃ sanctus. Secundum hoc igitur dicitur ecclesia sancta q̃ ab omni immunditia munda est in se. xxj. distin. quamuis. in fi. de penit. distin. j. ecclesia. ⁊ in qua est munditia predictas tres conditiones habens. Est enim in ea munditia libera: q꞉ a cuiuslibet immunditie seruitute libera existit. q꞉ qui facit peccatum: seruus est peccati. Joan. viij. ij. Pe. ij. ⁊ Roman. vj. Et in ea munditia perfecta: quia nihil ei munditie deficit. Perfectum enim est, cui nihil deest. Est in ea munditia immaculata: quia nullo extrinseco vel intrinseco inquinari valet. arg. xv. q. vi. ti. suscitantibus. Et vt specialius aliud dicatur de sanctitate ecclesie in se: Sciendum q̧ ad sanctitatem requiritur carentia immunditie. vt patet ex diffinitione supra posita. Est autem duplex immunditia creature rationalis. Una quidem culpe: alia vero erroris, aut ignorantie. ⁊ vtraq; harum distinguitur secundum diuersitatem culparum ⁊ errorum. Ab immunditia culpe liberatur ⁊ mundatur creatura rationalis per gratiam: per quam fit remissio peccatorum. de pe. di. j. nemo potest. ⁊ c. quantumlibet. de con. di. iiij. sine penitentia. Ab immunditia vero erroris ignorãtie mundatur per sacram doctrinam. xxxvij. di. §. fin. cuius principium est fides cuius est purificare corda vnde Act. xv. Fide purificans corda eorũ. Et q꞉ ad bene operandũ sacra scriptura dirigit: ⁊ gratia adiuuat: ideo ecclesia sancta dicitur propter opera bona ⁊ virtutes. Et quia gratia confertur in sacramentis. j.

Sãctitas quid sit.

q.j.multi,⁊c.quiequid⁊ extra de sacra vnc.c.j.adeo ecclesia sancta dicitur:qꝛ gratiaꝫ sanctificatur ⁊ mūdatur. Sunt.n.sacramenta remedia sanctificationis contra immunditiam omnis peccati.cap.xv.q.vlti. sciscitantibus. Et quia per gratiam deus nobis inhabitat ipse:ideo ecclesia sancta dicitur.quia per diuinam presentiam ⁊ inhabitationem sanctificatur: vnde in ps.xlv.dicitur. Sanctificauit tabernaculuꝫ suum altissimus. De⁹ in medio eius non commouebitur:⁊ iterum in ps.xcij. Domum tuam decet sanctitudo dñe:extra de immu.eccle decet.lib.vj.⁊.j.ad Cor.iij. Templū dei sanctum est:quod estis vos:vide etiam.j.Cor.vj.⁊.ij.Cor.vj. Huius templi signū est māle templuꝫ:quod pp hoc ecclesia vocatur:cu⁹ consecratio per epm̄:sanctificationem fidelium demonstrat per christum:qui est sanctus sanctoꝝ:vt dicit Dan.ix.c.sicut.⁊.j.Joan.ij.dicitur. Unctionē accepistis a sancto:idest a christo:vnctionem.s.interiorem qua ⁊ ipse vnctus est pre consortibus suis. ps.xliiij. De cuius vnctionis plenitudine nos oēs accipimus:extra de sacra vnc.c.j. Hec aūt ecclesie sanctitas:⁊ sanctificatio cōiter est a tota trinitate: de qua dicitur Esa.vj. Sanctus sanctus sanctus dñs deus exercituum.vbi glos. In vtroqꝫ testamento trinitas pater ⁊ filius ⁊ spūs ostenditur. Tñ aliqñ tribuitur sanctitas patri pp authoritateꝫ principij: vnde Jo.xvij. Pater sanctifica eos in veritate. Aliqñ attribuitur filio:maxime pp humanitatem assumptam: sm̄ ꝙ passus est.cuius passione sanctificamur. Uñ.j.ad Cor.j.de ipso dicitur: Factus est nobis a deo sapientia ⁊ iustitia:⁊ sanctificatio ⁊ redemptio. Ubi Bern. Sapientia in predicatione:iustitia in peccatoꝝ ablatione:sanctificatio in conuersatione redemptio in passione. Et Ephe.v.dicit apostolus. Christus dilexit ecclesiam: ⁊ tradidit semetipsum pro ea vt eam sanctificaret.s.iustitia sancte vite,prius Mūdans eam a peccatis.⁊ hoc Lauacro aque sanctificate. In verbo vite,idest quo datur vita:quo accedēte ad elementum fit sacramentū.j.q.j.detrahe. Quo sanctificatus homo,accipit vitam eternā. Ut exhiberet sibi ecclesiam gloriosam.non habentem maculā: alicuius peccati criminalis. Neqꝫ rugam: duplicitatis:ita quasi mundam:⁊ simplicē. Nec aliquid huiusmodi:idest nullum peccatū pro quo sit damnabilis. Sed vt sit sancta:per opera bona:⁊ immaculata in abstinentia mali. Hec verba transferuntur ⁊ exponuntur.xxj.dist.quāuis:de peni.di.j.ecclesia. Aliqñ vero attribuitur sancto spiritui:vnde.Rom.j.dicitur Spūs sanctificationis.ipse enim purificator est omnis immunditie:qui est amor sanctus:⁊ donuꝫ primum:in quo donanē nobis oīa dona: per quē tollūtur queqꝫ immunda. Est igitur ecclesia sancta:qꝛ ab omni peccato:⁊ iniquitate mundata : ⁊ virtutibus ac bonis operibus ornata:vnde ad Tituꝫ.ij. Dedit semetipsum pro nobis:vt nos redimeret ab iniquitate,⁊ mundaret sibi populum acceptabilem: sectatorem bonorum operum. Est etiam ecclesia sancta qꝛ ab omni errore purgata.xxiiij.q.j.a recta. cum.xj.c.seq.per sacraꝫ doctrinaꝫ:que munda ⁊ emundans. Joan.xv. Jam vos mundi estis pp sermonem quē locutus sum vobis. De qua etiam doctrina dicitur. ps.xviij. Lex dñi immaculata conuertens animas. In qua qcquid est ad salutē vtile inuenitur. xxxvij. di.hinc etiam.⁊.c.si quis grammatici. Et quicquid est noxium ⁊ saluti ꝯtrarium dānatur.extra in prohe. decre.rex pacificus. Cui quicquid resistit non dubiū est esse falsissimum. Que de se dicit in Prouer. viij. c. Justi sunt oēs sermones mei:non est in eis prauū quid:nec peruersum:nihil prauum in fide: nihil peruersum in moribus. In eo igitur ꝙ ecclesia dicitur sancta:intelliguntur ritus sacramentoꝝ quibus a peccato mundamur:⁊ plenitudo gratie ⁊ virtutuꝫ quibus bona operamur:⁊ veritas ⁊ bonitas doctrine qua erudimur ⁊ instruimur:que nihil falsum nihil damnabile continet:sed totum verū ⁊ salutiferum. Omnes quippe doctrinales institutiones ecclesie: sancte sunt:que vel ex scripturis vtriusqꝫ testamenti sumpte sunt.l.di.si quis diaconus ex̄ de accusa.qualiter.ij.in princi. Uel ex apostolica traditione. Uel patrum ⁊ sanctoꝝ conciliorꝝ ordinatione. Uel approbate ex rationali consuetudine:de hoc.xj.dist.ecclesiasticarum.⁊.c.catholica.xvj.di.per totum.⁊.xv.xij.di.⁊.ia.xx.di.de quibus per totum. Sancta est ergo ecclesia in preceptis:⁊ sancta in sacramētis ⁊ ministerijs:sancta in operibus:sancta in obseruationibus. In ipsa est religio munda ⁊ immaculata apud deum ⁊ patrem:que est visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ:⁊ immaculatum se custodire ab hoc seculo. Jaco.j.ixxxj.dist.ad reatum.⁊.cap.vidu.⁊ lxxxviij.dist.eps gubernationem. Unde de ipsa ecclesia dicitur Apoc.xxj. Ipsa ciuitas aurum mundum simile vitro mundo:⁊ iterum ibi. Uidi ciuitateꝫ sanctam Hierusalem nouam descendentē de celo. Hec ciuitas:vt glo.dicit.est iustoꝝ collectio vniuersa:que dicitur Sancta per iustitiam:Hierusalem per visionem pacis eterne. Noua qꝛ a vetustate.s.peccati:sm̄ illud.j.ad Cor.v.expurgate vetus fermentum purgata:Descendens de celo:qꝛ ꝙ iuste viuit in tempore:ꝙ beate viuit in eternitate:se totum cognoscit habere a deo. Sancta quoqꝫ dicitur agios:idest sine terra. Uere sine terra de se est ecclesia:qꝛ que sursuꝫ sunt sapit:non que sunt super terram. Col.iij. Cuius conuersatio est in celis. Phil.iij.nunc mente ⁊ affectu: vbi futura est in loco. Sanctum est igitur ecclesie regnum pre oibus regnis:⁊ nullum aliud regnuꝫ sanctum est. Nam regnum Romanoꝝ pre oibus laudatuꝫ legitur in iustitia ⁊ veritate:quod tñ immundum fuisse non dubium est:in quo erat cultus demonum:⁊ ois spūs immundi custodia. Unde proprie Roma Babylon.j. Pet.vlti.in.fi.ibi. Salutat vos ecclesia que est in Babylone.per Babylonem Roma figurabatur:sm̄ Hiero.idest confusio:figurabat Apoca.xviij.in prin. Naꝫ ipsa fuit mater fornicationum maxime idoloꝝ ⁊ abominationū terre. Apoc.xvij.⁊ multarum iniquitas legum:⁊ plurima spurcitia morum postea vt Aug.narrat in lib.de ciui.dei.

Ad explicandaꝫ vero adhuc amplius ecclesie sanctitatem distinguenduꝫ est de sancto:sicut distinguit Isid.in lib.etymol. Dicitur enim sanctum tripliciter. Uno modo dicitur sanctum quod est aspersione sanguinis emundatum. Hoc modo sanctum dicitur a sanguine:vnde dicit Isido.xv. etymol. Sanctum a sanguine hostie nuncupatum est.nihil eniꝫ sanctū apud veteres dicebatur:nisi quod sanguine hostie esset consecratum atqꝫ conspersum. Unde ij qui purificari volebant:sanguine hostie tangebantur:vt dixi.x.lib. Hoc aūt modo ecclesia dicitur sancta quantum ad homines pertinet:qui sanguine vere hostie que christus est sunt emundati:vt patet ex authoritatibus apostoli supra.§. precedenti.versi.⁊ Ephe. inducto. Huius hostie memoria quotidie agitur in sacramento altaris:de conse.di.ij.quid sit sanguis.⁊

Sanctuꝫ quid multifariaꝫ dici contingit.

c. quia corpus. Secundo modo dicitur idem quod
firmum: unde dicit Isid. xv. lib. etymol. Sanctum
dicitur: quod constat esse sancitum. Sancire aut est
confirmare: & irrogatione pene ab iniuria defende-
re. Sic leges sancte. C. de legi. leges sacratissime. Et
muri sancti esse dicuntur. Hoc aut modo ecclesia dicitur
sancta: quia divina sanctione & eterna lege firmata est:
nec eam violare fas est. xxij. di. c. j. xix. dist. enimvero.
xxj. dist. quamvis. Nam ut apostolus ait. j. ad Cor. iij.
Si quis templum dei violaverit: disperdet illum deus.
Confirmata quidem ecclesia est in honore: & contra
malum: & hoc per gratiam: de qua dicitur ad Heb. xij.
c. Optimum est gratia stabilire cor. Confirmata est
etiam in coniunctione ad deum quia firmiter deo ad-
heret. ita quod nec mors nec vita ipsam separant a cha
ritate dei. Rom. viij. Sed in hac vita imperfecta habet
infirmitatem: in futura aut firma erit. c. de pe. di. ij. §.
quod vero reprobi ad fi. Confirmatur aut principaliter
a deo. j. ad Cor. j. Confirmabit vos usque ad finem si
ne crimine. & j. Pet. v. Ipse confirmabit solidabitque
& in ps. l xxiiij. Ego confirmavi columnas eius: id
est apostolos eorumque successores: qui ut columne su-
stinent edificium ecclesiasticum. ij. q. vij. accusatio: ex
tra de accusa. qualiter. ij. §. licet extra in clemen. de pe
nis: si quis suadente. Quorum est alios qui sunt in ec-
clesia confirmare: & hoc maxime ad summum pasto
rem pertinet: christi dico vicarium & successorem Pe
tri: cui a domino dictum est Luc. xxij. & xxj. di. §. j. in fin.
Tu aliquando conversus confirma fratres tuos. ubi glo.
Sicut ego te orando protexi ne deficeres: sic tu in-
firmiores fratres exemplo tue penitentie conforta:
ne de venia desperent. ad hoc l. dist. considerandum.
Et in exo. dicitur. xv. c. Sanctuarium tuum domine quod
firmaverunt manus tue: ecclesiam. s. que secundum apostolum
. j. ad Timo. iij. xxiij. di. in nomine domini: ubi. columna dei
viventis: idest ecclesia: eam pene videtur notare. Est
columna & firmamentum veritatis firma. n. est in sa
cramentis: firma in documentis: licet enim statuta
varientur pro varietate locorum & temporum & persona
rum: ea tamen que sunt ad salutem necessaria: stabilia sunt
& firma. xij. dist. scit sancta. & c. illa. xxix. di. per totum
xxxv. q. j. per totum: extra de consang. non debet. Ter-
tio modo dicitur sanctum quod est divinis obsequijs
& divino cultui applicatum: secundum quem modum vestes
sancte ecclesie: & vasa sancta: & loca sancta, & dies san
cti dicuntur. ad hoc. xij. q. ij. nulli liceat: ex. de re. per. manci-
pia. ad hec de cons. di. j. in sancta. & c. vestimenta. xl. di.
multi. xvj. q. j. plz. xvij. q. iiij attendendum. & c. si forte.
Unde sctitas sic sumpta, est virtus que deo exhibet debi
tum cultum: quam definit Andronicus: dicens quod sancti
tas est virtus faciens fideles: & servantes que ad deum
iusta sunt: & hoc modo ecclesia sancta est quia unius
veri dei cultui dedicata est. immo in ea sola est verus
dei cultus. j. q. j. extra catholicam. Colere siquidem
deum: est exhibere ei debitum honorem & debitum fa
mulatum: sive interius: sive exterius. Unde duplex
est cultus dei. s. interior & exterior. Interius enim co
litur deus: fide spe & charitate. Exterius aut, & per
exteriora obsequia. Et ut summarie dicatur de his
in quibus dei cultus consistit. Sciendum quod ad dei
cultum pertinet mentis devotio: per quam voluntate
deo subdimur: & propter eam voluntatem ad ei famu-
landum habemus: nil. enim deo offertur dignius
bona voluntate & corde. Psalm. lv. In me sunt
deus vota tua: que reddam laudationes tibi. Unde
Gre. Ante dei oculos numquam est vacua manus a mu

Cultus divinus hec complectitur.

nere: ubi arca cordis est plena bona voluntate: ad hoc
iij. q. viij. in gravibus. xiiij. q. v. scriptum. xxviij. q. j. odi.
& tali bone voluntati vera pax dat. Luce. ij. Ad dei
cultum pertinet oratio: per quam in deum mente ascen-
dimus: & decentia & salubria ab ipso petimus. Ad
dei cultum pertinet adoratio: tam spiritualis & interior
que fit in spiritu. Joan. iiij. Veri adoratores adorant
in spiritu & veritate. quam corporalis & exterior que con
sistit in humiliatione corporis per genuflexiones pro-
strationes & alia huiusmodi corporalia signa. Ad
dei cultum pertinet oblatio sacrificiorum: que soli deo
uni & vero sunt offerenda: de his legitur & no. de cons.
di. iij. venerabiles. Offertur aut in ecclesia unum pre-
cipuum & verissimum sacrificium. s. sacramentum cor
poris & sanguinis christi: in quo sacramento ille ve-
raciter continetur & sumitur: qui seipsum obtulit sa
crificium & hostiam deo in odorem suavitatis. Eph
v. Idem ipse sacerdos & sacrificium: cuius unius &
veri sacrificij universa antiquorum sacrificia figura fue
runt. Hoc sacrificium quidem semel est oblatum in
precium: sed recolitur iugiter in ecclesia per mysterium
quod quidem consecratur & offertur mysterio (also
ministerio) sacerdotum pro salute populi & ipsorum
ad hoc extra de sum. tri. c. j. §. una. j. q. j. multi de cons.
dist. ij. nec Moyses. c. accesserunt. c. verum. c. in cali-
ce. c. quid sit sanguis. c. quia corpus. c. re vera. per to
tum. Sunt & alia sacrificia spiritualia: que fideles deo
offerunt & offerre tenentur. Sacrificium quidem spiritua
le est: contritio: & humiliatio cordis. ps. l. Sacrificium
deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum
deus non &c. de peni. di. j. non sufficit. & c. in actione.
Sacrificium spirituale est castigatio & maceratio carnis
unde apostolus ad Rom. xij. Obsecro vos per mise
ricordiam dei: ut exhibeatis corda vestra hostiam vi
ventem &c. Hoc sacrificium offerebat Paulus: quum
dicebat. Castigo corpus meum &c. j. ad Cor. ix. xxxij. q.
v. si paulus. Huius sacrificij sacerdos: est ratio. alta-
re: cor hostia, corpus: ignis: charitas: de quibus dominus
ait Levit. vj. Ignis in altari meo semper ardebit:
quem nutriet sacerdos subijciens ligna mane per singu
los dies: quia ne fervor charitatis deficiat: meditatio-
nem dominice passionis in corde ratio aggregare pro
curet. Qualiter aut hec hostia immolanda sit: no-
tatur quum dicitur Levit. j. Detracta pelle hostie,
artus in frusta concident. Hostie pellem detrahimus:
quum in exterioribus non gloriamur: nec sumus He
rodes: id est in pellibus gloriantes. ps. xlviij. In mul
titudine divitiarum suarum gloriantur. Artus in fru
sta concidimus: quum singulorum membrorum vi-
tia referamus. also dicetur illud Eccli. xxxiiij. Unus
edificans & unus destruens: quid prodest illi nisi la
bor? unde. j. ad Cor. v. Modicum fermenti totam
massam corrumpit: & illud. Defleat peccator: quia of-
fendens in uno, factus est omnium reus. Jaco. ij. extra
de reg. iur. defleat: quod qualiter intelligatur expo-
nit Aug. de peni. dist. v. consideret: unde Sauli preci
pitur. j. Regum. xv. percute Amalech: qui interpre-
tatur gens bruta: idest carnis vitia: & demolire uni-
versa eius. quod quia non observavit: regnum amisit.
Sed quia multi hoc faciunt tantum propter captandam fa
mam: ecclesiam. vel prebendam: sequitur in authori
tate. Et subijcient in altari ignem. s. charitatem. Strue
lignorum ante composita. i. sanctarum cogitationum
congerie subministrata. Et membra que cesa sunt,
desuper ordinantes: idest ordinatione congrua com
ponentes: quia sicut ait glo. super Rom. ij. c. Compo-

Sacrificia spiritualia deo offerenda.

sitio

sitio corporis indicat qualitatem mentis.xlj.dist.§.
fi.z.Eccli.xix.de concel.preben.c. qz diuersitate in-
decisa.Amictus corporis:z risus dentium:z inces-
sus hominis:enuntiant de illo.Et,quia compositio
exterior ab interiori consurgit:iuxta illud ps. xliiij.
Omnis gloria eius filie regis abintus.sequitur.Ca
put:idest intentionem:extra de sacra vnc.ca.j.z cun-
cta que adherent iecori:idest affectus.Intestinis, a
stercoribus immundarum cogitationum. Et pedi-
bus,a puluere affectionum z actionum.Lotis aqua
idest lachrymis emundatis.ps.cxviij.Exitus aqua
rum deduxerunt oculi mei.Jo.xiij. Sacrificium spi
rituale est quodlibet iustitie z misericordie opus.
ps.iiij.Sacrificate sacrificium iustitie. Sacrificium
spuale est defensio veritatis:vnitas charitatis:de pe
ni.di.iij.§.fi.c.si quis aut.Sacrificium spuale:sacrifi
cium laudis:de quo ps.xlix.Sacrificium laudis ho
norificabit me.Heb.vlt. Per ipsum offeramus ho-
stiam laudis semper deo. Sacrificium spuale a ma-
lo omni cauere:z mandata seruare Eccli.xxxv.Sa-
crificium salutare est attendere mandatis: z discede
re ab omni iniquitate.Et gnaliter sacrificium com-
pletum est deo perfecte corpus z aiam offerre: vnde
Ber.Christus pro nobis obtulit hostiam preciosio
rem q̃ habuit:se totum:qua nimirum preciosior esse
non potuit, z nos ergo faciamus quod possumus:
offerentes illi optimum quod habemus.s.nosmetip
sos.corpus in sacrificium:spum in holocaustuz. Un
de Judicu.v. Qui ppria voluntate obtulistis vos
Perfecti sacrificij actus duo
discrimini:benedicite dño.Duo aut sunt act⁹ pfecti
sacrificij:operatio z oratio: primus significatur p al
tare holocaustorum in quo mactabantur animalia: id
est motus carnales z alia vitia: vtpote Superbia
mictatur per humilitatem. Auaritia per elecmosy-
narum largitatem.Luxuria per castitatem:Secun-
dus significatur per altare incensi vbi adolebantur
thymiamata:idest deuotio,suspiria:z sancta deside-
ria. Primum erat in atrio:z opertum erat ex ere.qz
operatio fit in exterioribus: z semper eam sequi dz
sonus confessionis:qz multipliciter contingit pecca
re in operabilibus:vnde Job.ix.Verebar oia opera
mea:de pe.di.ij.si enim inquit. Alterum erat in san-
ctuario z opertum erat auro purissimo:qz oratio fit
in intimis cordis:z sepe comitatur eam dulcedo co
templationis.ps.lxxvj. Memor fui dei:z delectat⁹
sum.Et ex vtroqz odor suauissimus surgit ad deuz.
vnde.ps.lxv.Holocausta medullata offeram tibi:id
est opera pinguedine charitatis referta:cuz incenso
arietum:idest cum oratione q̃ apostoli nobis tradi
derunt:sicut ipsi a deo acceperūt.Vocantur aposto
li arietes:qz ducatū gregi dñico prebuerunt.vij.q.j.
sciscitaris: d vtroqz altari legitur Leuit.xv.Sacrifi-
cium postremo spuale omnium completiuum: quilibet
actus virtutis:z quodlibet opus bonum in deum
relatum:z ad veram beatitudinem ordinatuz.sicut
Ad dei cultū spectantia.
per Aug.patet.x.lib.de ciui.dei.c.vj.vbi agit de mul
tiplici sacrificio. Ad dei cultum pertinent oblatio-
nes:decime:z primitie:que cedunt in vsuz illorum qui
sunt ministri diuini cultus:etsi enim omnes fideles
deum colant:spaliter tn quidam sunt ad ministeria
diuini cultus perficienda deputati.ad hoc extra de
deci.c.j.z.c.tua nobis:ibi.quib⁹ eas ipse pro suo cul-
tu concessit.xvj.q.j.reuertimini:de conse.di.j.omnis
extra de verbo.signifi.causa.Ad dei cultum pertinēt
edificatio:z dedicatio tēplorum z altarium:vnctiones
quoqz z ablutiones:turificationes z aspersiones:z cō
secrationes z benedictiones,que in ecclesia fiunt:si-
ue locorum:siue ministrorum:siue vasorum,siue vestium:
vel aliarum quarumcūqz rerum,que ad dei cultum
qualitercūqz applicātur:ad ad hoc de conse.di.j.c.j.z
per totum:extra de sacra vnc.c.j.extra de conse.eccle.
vel.al.per totum.de conse.dist.iij.aquam.xxj.dist.cle
ros.xxv.di.perlectis.Ad sanctitatē quoqz ecclesie
pertinet non solum cultus qui exhibetur deo:sed ēt
ille qui exhibetur angelis z hominibus sanctis:q
tn cultus est alterius rationis:q̃ ille qui exhibetur
deo:z vocatur talis cultus Dulia a theologis:quod
est reuerētia facta creature:de hoc no.de el.di.iij.per
latum.z.c.venerabiles.Versus.Dulia fit seruo, dño
sed latria detur.Hyperdulia:idest maior dulia debet
christi carni:inquantum est creatura:z cruci:merito
igitur ecclesie regnum dicitur z est sanctum.Ad hāc
conditionem pertinet illa cōdito ecclesiastici regni:
qua dicitur iustum z bonum:qz optimis legibus z
sanctis moribus viuit.Ad hanc conditionem perti
net eius perpetuitas:nam sanctum dicitur vno mo
do idem quod firmum.Ipsa vero perpetuitas fir-
mitas z permanentia essendi est.Ad hoc etiam per
tinet ecclesie firmitas:que vinci z expugnari nō po- Ad ecclesie sanctitatē plurima reducuntur
test.Ad sanctitatē etiā ecclesie pertinet illa conditio:
qua di copiosuz.di.n. ecclesia sancta pp copiaz bo-
norum spualium z charismatum:immo nullo est spi
rituale bonuz:quod in ecclesie sanctitate non com-
prehendatur:hec aut spualia bona sunt vere diuitie
per quas redditur ecclesia copiosa:vnde ps.cxj.Glo
ria z diuitie in domo eius.s.ecclesie.He sunt scriptu-
re canonice:z earum multiplices expositiones gra-
tie gratis date:virtutes:dona:z varia multorum opera
quibus omnibus abundat ecclesia:per illum qui
est oium dñs diues in omnes qui inuocant eum.ad
Rom.x.in quo sunt omnes thesauri gratie z sapien
tie.z col.ij. Et de istis diuitijs dicit apls.j. ad Cor.j.
Qz in oib⁹ diuites facti estis in illo.Est ergo ecclesie
regnū sanctū:z ab illo sanctificatū q ait Leuit.xix.
z.j.Pet.j.Sancti estote:qm̄ ego sanctus sum.lxxxj.
dist.oportet.Quicūqz igitur criminosus est:de isto
regno quantum ad deum non est.Nam si sit in nu-
mero:non est in merito:de pe.di.j.ecclesia.ibi.qui er-
go peccator est aliqua sorde maculatus: non potest
de ecclesia chri appellari.Sāctitas hois icipit in sta
tu penitētie:pficit i statu iustitie:sz pficit i statu glie.
Uñ ait dñs Moysi.Exo.xix.vade:z sanctifica popu
lum hodie z cras:lauentqz vestimenta sua:z sint pa
rati vsqz in diem tertiū.i.ad statū glorie que parata
est eis. vñ Matth.xxv.Percipite regnuz quod vo
bis paratum est.vnde Ber.Si proposueris in cor-
de tuo declinare a malo z facere bonum:tene quod
accepisti:z profice in melius semper:sed si aliquid
minus iuste egeris (vt est humana fragilitas) non Sanctus qs z quo futurus.
in eo persiste:sed penitere z corrigere:z eris sine du-
bio sanctus:sed cui interim clamare necesse sit.ps.
lxxxv. Custodi animam meam quoniam sanctus
sum:vnde Apoc.vlti.qui sanctus est sanctificetur ad
huc.xlvij.di.quātulibet.Tales sancti in cōspectu
dei manducant z bibunt.de pe.di.j.z venit.vbi hoc
exponitur.Et hec est dei voluntas sanctificatio ve-
stra.j.ad Thessal.iiij.Unde z omnis sanctus sacer-
dos est:qui se totum deo immolat.xl.dist. multi. Sz
non est sanctus:vt est dñs.j. Reg.ij.qui est sanctus
sanctorum.Danie.ix.Epi etiam precipue sancti erunt.
C.de epis.z cleri.si quis in hoc genus.ibi.cui sancti-
tas ignoscendi gloriaz dereliquit,z in aut.de sanct.

epi. & in rubio & nigro: & precipue peramplius papa. Quis n. sanctum esse dubitet: quē apex tante dignitatis attollit? xl. dist. c. j. & omnes corpus christi offerentes. j. q. j. neq3 enim. xxviij dist. decernimus. Sanctum facit affectio sancta: sanctus timor dñi: & sanct⁹ amor: his affecta anima quasi brachijs tribus dñm cō prehendit: amplectitur: stringit: & tenet, dicens. Teneo eum: nec dimittā eum. Can. iij. Bern. de consideratione. lib. j. item Ber. tria faciunt hoīem sanctum: victus sobrius: actus iustus: sensus pius. Uis apparere sanctus? circa vitā tuā esto austerus: circa alios benignus: audiant te homines parua mandantem: & grādia facientem. Chryso. super Matt.

Ecclesia cur apostolica vocetur.

Ulnmo restat considerare q̄ ecclesie regnum est & dicitur apostolicum. Ecclesia quidē dicitur apostolica Primo q: in apostolis inchoata: & initiata. ipsi enim, fuerunt primitie populi christiani quantū ad tps gratie reuelate xxxv. q. j. §. hac itaq3. ibi. vnde de plebe iudaica primum apostolos elegit: quos quasi fundamentū ecclesie instituit. Sicut aūt primi fuerunt fm tps: ita fuerunt precipui fm spūalem perfectionem: ex lib. vj. de elec. fundamenta. xxiiij. q. ij. legatur. ibi. siue ab apostolis ipsis quos potiores merito fuisse non dubium est: vnde Greg. in moral. lib. xix. Propheta prospiciens cuncta carnis desideria apostolos spūali amore transcendere admirans: ait Esa. lx. Qui sunt hi qui vt nubes volant? ac si aperte dicat. Nos per terram gradimur: qui adhuc coniugijs implicamur & propagande soboli operam carnis impendimus. Isti vero non ambulant in terra: sed vt nubes volant, qui dum celestia appetunt: de terrenis desiderijs nihil tangūt. Item idem in homilia. Ambulabat Jesus. Qui sunt isti qui vt nubes volant? Esa. lx. Apostolos terrena contemnentes: mente celestibus appropinquantes: verbis pluentes: miraculis coruscantes: & quos a terrenis contagijs sancta predicatio & vita sublimis suspenderat: hos volantes pariter & nubes appellat. Unde & apostolus de se. & de his apostolis loquens, ait. Rom. viij. Nos ipsi primitias spū habentes. glo. idest spiritum sanctum habentes: & tempore prius: & ceteris abundā tius. & ij. Thessalo. ij. Elegit nos deus primitias in salutem. s. nostram & oīum gentium. Et quia primū & perfectum in quolibet gñe: causa est omnium que sunt post: Ideo secundo dicitur ecclesia apostolica: q: per alios propagata: & vsq3 ad mundi terminos: verbo predicationum extensa. ps. xviij. Quia in omnē terrā exiuit sonus eo: & in fines orbis terre verba eo. &c. Rom. xix. dist. in memoriam. extra lib. vj. de elec. fundamenta. Ipsi ergo patres & progenitores fidelium. Ipsi edificatores & fundatores ecclesie: q̄ doctrinis, miraculis: exemplis: & effusione sanguinis plantauerūt. Ut pre. c. fundamenta. & lxviij. dist. quorum vices. & xxij. dist. c ij. Unde Luce. vj. simile. Marci. iij. & Mat. x. dicitur q̄ christus elegit duodecim: quos apostolos nominauit: vt dicit glos. quos ad propagandum auxilium salutis humane per terrarum orbem satores fidei destinaret. Item ibi glo. super verbo. Elegit duodecim: vt quadratum orbem fide trinitatis insignirent. Et quia eiusdem est producere aliquid: & gubernare illud: Ideo tertio dicitur ecclesia apostolica: q: per apostolos gubernata & administrata. Ipsi enim ecclesie ordinatores xj. dist. palam. Ipsi dispensatores. xliij. dist. dispensatio. Ipsi administratores. j. Cor. iiij. Ipsi pastores: extra lib. vj. fundamenta. §. j. Ipsi doctores. ij. q. vij. sententiam. Ipsi principes. ps. xliiij. Constitues eos principes super oēm terrā &c. lxviij. dist. quo. Ipsi pontifices: quid sit: vide. xxj. di. c. j. versi. pontifices. Ipsi reges a regendo ecclesiam. ij. q. j. scelus. Ipsi duces: q: ducatum gregi dñico prebuerunt. vij. q. j. scitaris. Ipsi sunt duodecim porte ciuitatis: de quib⁹ dicitur Apocal. xxj. c. q̄ ciuitas habebat murum magnum & altum: habens portas duodecim: vbi dicit glo. q̄ per portas, sanctos intelligimus apostolos: per quorum fidem & doctrinam in sanctam ciuitatem introimus. Et quotquot hominū ad christum conuertuntur: per ipso eruditionem sanctam ciuitatem ingrediuntur. Ipsi sunt duodecim fundamēta eiusdem ciuitatis: sicut in eodem capitulo scribit q̄ murus ciuitatis habebat fundamenta duodecim. Licet enim christus sit ecclesie fundamentum primarium & principale. j. ad Cor. iij. extra de bap. c. iij. §. porro: extra in clemen. de sum. trini. fidei. Tū apostoli sunt fundamenta secundaria: extra de elec. fundamenta. lib. vj Unde illud ad Ephe. Superedificati supra fundamenta apostolorum & prophetarū. Sed christus est primum & maximū fundamentum: supra quod tanq̄ petram firmā: est fundata ecclesia. Mat. xvj. & xix. dist. in memoriam: & pre. cap. fundamenta. Sicut. n. dicitur sanctus sanctorum. Daniel. ix. & pastor pastorum. j. Pet. vlti. & xcv. dist. esto. sic dicit fundamentum fundamentorum. De his secundarijs fundamētis. s. apostolus dicitur. j. ad Cor. xij. Quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum apostolos. glo. Primum dignitate & tempore vite christi predicantes: & oīum ordinatores & iudices. & Heb. xij. Accessistis ad ecclesiam primitiuorum idest apostolorum. Qui primi crediderunt: & quorum fidei alij adiuncti sunt. His beatis apostolis succedunt in ecclesia epi. lxviij. di. quorum vices. xxj. di. in nouo: extra de sacra vnc. c. j. §. fi. Quorum precipuo & primo. s. Petro succedit primus prelatus & summus pontifex: vniuersalis ecclesie pastor: & rector: qui & papa dicit idest pater patrum: vel pastor pastorum: vel admirabilis. Dicitur etiam papa summus: non consummatione: sed capacitate: non comparatione meritorum sed ministeriorum. Est enim summus inter ministros Bern. de consideratione lib. ij. Appstolicus etiam nominatur: q: vertici apostolorum succedit. s. Petro, & quia toti ecclesie que apostolica dicitur: presidet. lxxix. dist. c. j. c. oportebat. c. si quis ex epis.

Cur non prophetica dicitur ecclesia.

Sed illud queritur quare magis dicatur apostolica quam prophetica? Ad quod dicendum: q̄ pp ampliorem gratiam que fuit in apostolis: & lucidiorem doctrinam atq3 diffusionem: que per totum mundum est dilatata: vt. xix. di. ita dñs. Ita dñs nr̄ Jesus christus humani generis saluator instituit: vt veritas que antea legis & Prophetarum preconio continebatur: p apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret: Adhuc apostoli filij sunt prophetarum & antiquorum patrum: vnde in ps. xliiij. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super oēm terram. lxviij. dist. quorum. Et ideo in hoc q̄ ecclesia dī apostolica ab apostolis: intelliguntur patriarche & prophete: quorum apostoli sunt filij & per propagationem carnis & per imitationem operis: q: cuius opera quis facit eius appellatur filius. Joan. viij. de peniten. dist. j. §. Hoc idem: versic. item (vt christus ait) omnis qui odit. Item non dicitur ecclesia prophetica: quia prophete de ea predixerunt, quod in ea completū est non ipsa de alia prophetizat ecclesia.

Ecclesia cur chri-stiana nõ dicitur.

Item queritur cur ecclesia non dicitur christiana a christo: qui est caput ecclesie: sicut dicitur apostolica ab apostolis: qui sunt mẽbra christi: licet nobilia & precipua. Ad quod dicendum ꝙ ecclesia indubitanter & christi dicitur, & christiana vocatur: sicut dicitur populus christianus. Sed in symbolo magis dicta est apostolica: q2 per hoc intelligitur vtrũq3. s. & cetus apostoloꝝ christi: & etiaz ipse christus. Nam apostoli interpretantur missi. xxj. di. in nouo. ibi. a quo missi sunt. Unde Aug. ad Orosium ca. xl. apostolus interpretatur missus. Apostoloꝝ ergo tria sunt genera. quidam mittuntur a deo, vt Moyses & apostoli. a deo & per hominem: vt Josue. per hominez tantuz. sicut meis temporib9 multi fauore vulgi in sacerdotium: subrogantur. Item ad Rom. j. glo. apostolus latine missus dicitur: vel legatus: missus aũt dat intelligere mittentem: vnde quum apostoli a christo fuerint missi: in eo ꝙ ecclesia dicitur apostolica, insinuatur etiam christus ipse. Adhuc ipse Christus vere apostolus dicitur: q2 missus a patre: secundũ illud. Sicut misit me pater: & ego mitto vos. Joan. xx. Unde ad Heb. iij. dicitur de christo. Cõsiderate apostolum & pontificem confessionis vestre: idest quem confitemur. Ubi dicit glo. Cur negamus eum apostolum quem nobis deus misit? pp quod non soluz ab apostolis christi, sed etiaz ab ipso christo summo apostolo ecclesia denominatur apostolica. Per hoc

Apłorum tria gña.

Ecclesia vñ apłica.

aũt ꝙ ecclesie regnum dicitur apostolicum: datur intelligi alia conditio huius regni. s. ꝙ rite sit institutũ. Nam institutor huius regni christus est principaliter: & consequenter apostoli: ipsi enim institutores eius qui & fundatores & propagatores. Non potest aũt ecclesiastici regni institutio esse nisi recta atq3 legitima: que tam sanctos: tam perfectos h3 institutores, apostolos dico populoꝝ principes, deos terre quodammodo: fortes fidei testes, vicarios christi: amicos dei, domesticos eius, vasa spiritussancti, luminaria mundi, sal terre, bases ecclesie militantis: milites christi: iudices seculi, adsessores christi duodecim lapides preciosi, claues celi. Apostoli autem sunt duodeciz filij Jacob. Gen. xxxv. Apoc. xij. Duodecim fontes deserti: quos Israel reperit in Elym. Exod. xv. Duodeciz lapides altaris. iij. Reg. xviij. Duodecim virge. Nume. xvij. Duodecim lapides in Jordane leuati. Josue. iiij. Duodecim boues in mari. Et duodecim in holocaustum. Nume. vij. ad finem. Duodecim stelle in corona sponse. Apoca. xij. Duodecim fundamenta ciuitatis. Apoca. xxj. Duodecim hore diei. Joan. xj. Duodecim porte ciuitatis Hierusalẽ. Apoc. xxj. Duodecim menses anni. Apoc. vlti. Fructus duodecim ligni vite. Apocal. vlti. glos. Actuum. xiij. Qui vt ecclesiam instituerent atq3 propagarent: acceperunt plenitudinem charismatum: locutionem oium linguarũ: ad oium nationum eruditionem. Actuum. ij. de conse. dist. iiij. c. h. Potestatem miraculoꝝ ad confirmationem doctrine: & conuersionem non credentium. Actuum. iij. Luc. x. Authoritatem dimittendi peccata: introducendi ad vitam. Joan. vlti. de peni. dist. j. quem penitet. Ligandi homines atq3 soluendi. fortitudinem animi contra tyrannos. Heb. x. & contra queq3 mundi aduersa vel prospera. Sapientiam spiritualem: contra mundi sapientes, & legisperitos: & demonum fallacias. j. ad Cor. ij. Per hoc etiam ꝙ regnum dicitur apostolicum: intelligitur & alia eius conditio. s. firmitas: Ipsi enim apostoli: qui sunt ecclesie duces

Appostoloruz laudes memoria tu digne.

& principes: ipsi sunt eius patroni & intercessores: custodes & defensores: ipsi & fundamenta: vt dictum est. Et ideo firmum & forte & bene fundatum est ecclesie regnum: quod talibus gubernaculis regitur: talib9 fundamentis innititur: talib9 p̄ronis p̄tegitur.

Illud aũt non est omittendum ꝙ licet ab oibus apostolis ecclesia denominetur apostolica: spãliter tñ a vertice apostoloꝝ Petro. s. q2 etsi fundata sit supra oẽs apostolos: tñ precipue supra Petrum: qui post christum: immo & vice christi est ecclesie caput & fundamentum. xxij. dist. c. ij. xix. dist. ita dñs. & xxj. dist. in nouo. xxiiij. q. j. loquitur: vnde Matt. xvi. ei a christo dictum est. Tu es petrus: & super hanc petrã edificabo ecclesiam meam. idest super te. vt Aug. exponit fm vnum modũ: licet aliter exponatur super hanc petram: idest super hanc quem confessus es. Hanc expositionem innuit Leo papa in preal. ca. ita & Nicolaus: extra de elec. fundamenta. lib. vj. qi petra erat christus. j. Cor. x. de conse. dist. ij. re vera. Uel super hanc fidem & confessionẽ q̃3 de me fecisti. Et in quodam sermone de cathedra beati Petri ait Aug. pertractans verbum predictuz: Petruz itaq3 fundamentuz ecclesie dñs nominauit: & ideo digne hoc fundamentum colit ecclesia: supra quod ecclesiastici edificij altitudo consurgit. Item Aug. de verbis dñi sermone septimo. Hoc nomen Petrus a dño impositum est. & hoc in ea figura vt figuraret ecclesiaz: q2 enim christus petra: Petrus populus christian9 vocatur. Tu es (inquit) Petrus: & super hanc petrã edificabo ecclesiam meã: q̃3 confessus es. & q̃3 cognouisti: dicens. Tu es christus filius dei viui: idest super meipsuz filiũ edificabo te: non me super te. Itẽ gl. super predicto loco. Mat. xvj. Tu es Petrus. Nõ dico vocaberis. sed tu es Petrus ob fortitudinem fidei: & confessionis constantiam. Et ibi ego. dico tibi glo. qui credis in me. Et ibi hanc petram. glos. interli. christum quem credis. Item glo. ibi. Tu es Petrus: a me petra: ita tñ vt mihi retineam fundamenti dignitatem. Tu super me ordinabis lapides mũdos: & insuper omnia abijcies leprosos. Et ibi. Et tibi dabo claues: idest tribuam presentis: iudicij potestatem regni ecclesie. Item glo. & tibi. vt oibus cõstaret ꝙ absq3 ea confessione ac fide Petri: nullus regnum celoꝝ posset intrare. Item alia glo. qui pre ceteris confessus est: illi pre ceteris donantur claues. Claues sunt discernendi scientia: & potentia. xx. dist. §. j. quia dignos recipere: & indignos debet credere a regno. Unde subdit. Et quodcũq3 ligaueris: idest quem in peccatis persistentem: eternis penis adiudicaueris: vel quem humilem & vere penitentẽ. absolueris, sic & erit in celis. Item ibi glo. alia interlinearis. Quemcũq3 indignũ remissione iudicaueris: dũ viuit: apud deũ indign9 iudicabitur. & quemcũq3 soluendũ iudicaueris: duz viuit: remissionem peccatorum consequetur a deo. Item ibi. glo. Hieron. Et quemcũq3 &c. habent quidẽ eandem iudiciariaz potestatem alij apostoli: quibus post resurrectionez ait Joan. vlti. accipite spiritumsanctum: quoꝝ remiseritis &c. Habet etiam omnis ecclesia in presbyteris & epis. sed ideo Petrus eam spãliter accepit. vt omnes intelligant ꝙ quicũq3 ab vnitate fidei & societate ei9 se separauerit: nec a peccatis solui: nec celum potest ingredi. Hunc locum quidam non intelligentes: aliquid sibi adsumunt de supercilio phariseoꝝ: vt damnare innoxios: vel soluere noxios se putent: quum apud deum non sententia sacerdotum: sed reoꝝ vi-

Tu es petrus & sup hanc pet. edificab.

Petri claues.

ta queratur. Unde etiam vt dicitur in Leuitico: ostēdere se sacerdotibus iubentur leprosi: quos illi non faciunt leprosos: sed discernunt qui mundi vel immundi sint. xi. q. iij. q̄uo ita. ꝛ de ista mā. xi. q. iij. §. de his inq̄ cum omnibus duodecim capitulis vsq; ad §. hoc etiam: ꝛ ab illo. §. vsq; ad §. ex his. Item pre dicto loco, ꝛ porte inferi ꝛc. De his porlis supra eodem capitulo. §. j. versi. de fortitudine. Porte inferi sunt peccata mine blandine hereses quibus infirmi ruunt in mortem: qui non vere supra petram: sed super arenam domū professionis sue credendi sunt edificauisse: idest non simplici ꝛ vera intentione christū sequi: sed ob terrenam quamlibet causam habitum pretendisse: qui enim in intimo: cordis amore fidez christi percipit: quicquid ingruit: facile vincit. Item supra pre locum Mat. xvj. Quem dicunt homines esse filium hominis? subiecit. Uos aūt quem me esse dicitis? Hiero. Quasi diceret illis, q2 homines sunt humana opinantibus: vos qui dij estis quem me esse existimatis? Rabanus. Non aūt quasi nesciens sententiam de se discipuloꝝ vel extraneoꝝ inquirit. Sed ideo discipulos quid de se sentiant interrogat: vt confessionem recte fidei digna mercede remuneret. Ideo quid alij de se sentiāt interrogat seu inquirit: vt expositis primo sententijs errantium: discipuli probarentur veritatē sue confessionis non de opinione vulgata: sed de ipso percepisse dominice reuelationis arcano. Item Chryso. Quando vero dn̄s de plebis opinione interrogat: oēs respondent: sed omnib° discipulis interrogatis. Petrus tanq̄s os apostoloꝝ ꝛ caput: pro oībus respondet. Unde sequitur. Respondens Simon Petrus: dixit. Tu es christus filius dei viui: Orig. denegauit quidem Petr° aliquem coꝝ esse Iesuz, quē arbitrantur Iudei. Cōfessus est aūt: Tu es christus: quod nesciebant Iudei: sed etiam (quod maius est) filius dei viui: qui ꝛ per prophetas dixerat. Uiuo ego dicit dn̄s. Et ideo dicebatur viuus ſm supereminentiā qua supereminet oībus habentibus vitam: q̄m solus habet immortalitatem. j. ad Timo. vj. Et est fons vite: quod proprie dicitur deus pater. Uita aūt est quasi de fonte procedens: qui dixit. Ioan. xiiij. Ego sum vita ꝛc. Unde Ioan. j. Quod factum est in ipso: vita erat, ꝛ vita erat lux hominū: ꝛ lux in tenebris lucet: ꝛ tenebre eum non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Ioannes: hic venit in testimonium: vt testimonium perhiberet de lumine: vt oēs crederent per illum. Non erat ille lux: sed vt testimonium perhiberet de lumine: Erat lux vera que illuminat oēm hominem venientē in hunc mundum. In mundo erat: ꝛ mundus per ipsum factus est: ꝛ mundus eum non cognouit. In propria venit: ꝛ sui eum non receperunt. Quotquot aūt receperunt eū: dedit eis potestatem filios dei fieri: ijs qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus: neq; ex ex voluntate carnis: neq; ex volūtate viri: sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est: ꝛ habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius: gloriaz quasi vnigeniti a patre: plenum gratie ꝛ veritatis. Hierony. Etiam deum viuum appellat ad comparationem eoꝝ deoꝝ: qui putant dij: sed mortui sunt. Saturnū dico: Iouem: Uenerem: Herculem ꝛ cetera idoloruz portenta. Hilarius. Est aūt hec vera ꝛ inuiolabilis fides: ex deo deum filium perfectum fuisse: cui sit ex eternitate parentis eternitas. Hunc igitur assumpsisse corpus: ꝛ hominem factum est perfecta confessione cognouit. Complexus est igitur omnia: qui ꝛ virum ꝛ nomen expressit in quo summa virtutum est. Rabanus. Mira aūt distinctione factuz est, vt dn̄o ipse humilitatem assumpte humanitatis profitetur: vocans se filium hominis: quum dixerit ibi. Quem dicunt homines esse filium hominis? discipulus vero Petrus excellentiam diuine eternitatis ostendit. Hilarius. Dignuz aūt confessio Petri premium consecuta est q2 dei filiuz in homine vidisset. Unde sequitur. Respondens aūt Iesus dixit ei. Beatus es Simon Bariona: q2 caro ꝛ sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus: qui est in celis. Hieron. Reddit enim christus apostolo vicem pro testimonio de se. Petrus dixerat. Tu es christus filius dei viui. Dn̄s aūt dixit ei. Beatus es Simon Bariona quare? q2 non reuelauit tibi caro. ꝛ sanguis: sed reuelauit pater: quod caro ꝛ sanguis reuelare nō potuit: spiritussancti gratia reuelatuz est. Ergo ex confessione sortitur vocabulum. q̄ꝓ reuelationem ex spūsancto habebat: cuius ꝛ filius appellandus sit. Siquidem Bariona in lingua nostra sonat filius columbe: idest spūsancti. Chrys. Uanum aūt esset. Ioan. j. Tu es filius Iohanna: nisi vt ostendat: q̄m ita naliter est christus filius dei: sicut Petrus filius Iohānis: eiusdem substantie cum eo qui genuit. Hiero. Illud aūt quod ait: q2 caro ꝛ sanguis non reuelauit tibi apostolice narrationi cōpara: in qua ait ad Gala. j. Continuo non acquieui carni ꝛ sanguini: neq; veni Hierosolymam ad antecessores meos apostolos: sed abij in Arabiam: ꝛ iterum reuersus sum Damascum. Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum: ꝛ mansi apud eum diebus quindecim: alium aūt apostoloꝝ vidi neminem: nisi Iacobum fratrem dn̄i. Que aūt scribo vobis: ecce coram deo: q2 non mentior. Deinde veni in partes Syrie ꝛ Cilicie. Eram aūt ignotus facie ecclesijs Iudee que erant in christo: tantum aūt audituz habebant: q̄m qui persequebatur nos aliq̄n nunc euangelizat fidē q̄s aliq̄n expugnabat: ꝛ in me clarificabant deum. Carne ibi ꝛ sanguinē iudeos significans: vt hic quoq; sub alio sensu demonstretur: q̄ꝓ ei non per doctrinaz Phariseoꝝ: sed per dei gratiam: christus dei filius reuelatus sit ꝛc. Hilarius. Uel aliter beatus Petr° hic vltra humanos oculos ꝛ intendisse ꝛ vidisse laudatus est: non id quod ex carne ꝛ sanguine est contuens: sed dei filium celestis patris reuelatione cōspiciens. dignusq; iudicatus est: vt primus agnosceret q̄ꝓ diuinitas esset in christo. Item super predicto verbo. Fili° dei viui. Chrys. Nimirū aūt si non confessus esset Petrus christum proprie ex patre natū: non esset hoc reuelationis opus: nec existimare christum vnum ex multis filijs adoptiuis: beatitudine dignum esset. Nam ꝛ ante hoc illi qui erant in naui dixerunt. Uere filius dei es. Et quuz transfretassent: venerunt in terram Genesar: ꝛ quum cognouissent eum viri loci illius: miserunt in vniuersam regionez illam: ꝛ obtulerunt ei oēs male habentes: ꝛ rogabāt eum vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicūq; tetigerunt: salui facti sunt. Mat. xiiij. sed ꝛ Nathanael. Ioan. j. dixit. Rabi tu es filius dei. Nō tñ beati dicti sunt: q2 non talem confessionem qualem Petrus. Sed vnum ex multis eum existimabant: non vere dei filium: vel etsi precipuum quidez pre multis: non tñ ex substantia patris. Uides aūt qualiter ꝛ filium reuelat pater: ꝛ patrem filius: non enim ab alio est dicere filium q̄s a patre: nec ab alio

Petr° os apl̄orum.

Uiu° cur di deus.

patrem

patrem q̃ a filio. Mat.xj. Et nemo nouit filiū nisi pater: neq; patrem quis nouit nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Uenite ad me oẽs qui laboratis: ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiam vos: tollite iugum meū super vos: ⁊ discite a me q: mitis sum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiem animabus vestris. Iugū enim meum suaue est: ⁊ onus meum leue ⁊c. Quare ⁊ hinc manifestum est, q filius est consubstantialis ⁊ coadorandus patri. Ostendit autē christus ex hinc iam multos credituros quod fuerat Petrus confessus. vnde ⁊ subdit. Et ego dico tibi. quia tu es Petrus: ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meam. i. in hac fide ⁊ confessione ecclesiā meā. Hinc dicit iam multos credituros quod Petrus confessus fuerat: ⁊ erigit eius sensum: ⁊ pastorem ipsum facit. Adde hic quod scripsi de Petro ⁊ eius prerogatiua supra. liiii. ⁊ lv. capitulis. Uere igitur est ecclesie regnum gloriose magnificū: ⁊ magnifice gloriosum. Quod ⁊ vnum: ⁊ catholicum, sanctum, ⁊ apostolicum: rectissime nuncupatur ⁊c.

Quomodo dicatur christus caput ecclesie. Quomodo ecclesia antiquorum patrum ⁊ ista vna est: etiam caput semper christus. Cap. 64

Triplex ecclesie status.

Habuit insuper regnum ecclesie triplicē statum. Primo in lege nature: in quo nullam signū distinctiuum fidelium ab infidelibus habuit: licet habuit primitias, oblationes: decimas, ⁊ sacrificia de muneribus ⁊ oblationibus. Gen. iiij. xiiij. q. v. scriptum. de sacrificijs. Gen. viij. ⁊ xiiij. de conse. dist. iiij. quod apud: de decimis. Gen. xxviij. ⁊ xiiij. Secundo habuit statum in tempore legis scripte: in quo habuit circuncisionem datam ipsi Abrae. Genes. xvij. de consecra. dist. iiij. quod apud nos. per quā distinguebantur qui non erant de lege dei ab alijs. Habuit etiam statum in lege vel tempore gratie: in quo habuit baptisma ⁊ alia sacramenta: vt pre. ca. quod apud: ⁊ extra de bap. maiores: in quibus confertur gratia ⁊ remissio peccatorū. j. q. j. multi. ⁊ c. quicquid extra in clemē. de sū. cath. sacrosancte. §. fi. Sacrificia aūt legis nature ⁊ legis scripte iustificabant ratione fidei: cuius professio in illis fiebat: vt pre. c. qd apud.

Initium ecclesie.

Habuit ergo ecclesia initium ab ipso Abel post Adā in quo primo cepit ecclesia: vt. s. in principio probaui. xxxvj. c. ⁊ hic adde quod ibi notaui: sicut christus innuit. Matth. xxiij. vt veniat super vos (inquit) omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine Abel iusti. ⁊ Lu. xj. ibi a sanguine Abel ⁊c. ad Hebr. xij. ⁊ j. Joan. iij. ⁊ apostolus ad Hebr. xj. sic ait. Fide plurimam hostiā Abel q̃ Cayn obtulit deo: per q̃ testimonium consecutus est esse iustus testimonium perhibente muneribus eius deo: ⁊ per illam defunctus adhuc loquitur: ⁊ ordinate descendens apostolus per notabiles sanctos. s. Enoch, Noe, Abraā, Saram, Isaac, Jacob, Joseph, Moysen, filios Israel in Exo. xiiij. qui transierunt mare rubrum: ad quorum fidem muri Hierico corruerūt in Josue. vj. Raab meretricem, Gedeon, Barech, Samson, Jepte, Dauid, Samuel: narrat virtutes ecclesie: ⁊ passiones quas sustinuit a principio mundi vsq; ad christum: qui est lapis angularis. ps. cxvij. Iniungens fidem patrum veteris testamenti: cū fide patrum noui testamenti, cōcludens in. xij. c. ad Heb. Ideoq; ⁊ nos tantam habentes nobis impositam nubem testium: deponentes omne pondus ⁊ circūdans nos peccatum per patientiā curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in authorem fidei ⁊ consumatorem Jesum. Eadē ergo fides fuit ⁊ est in ecclesia ab Abel vsq; ad vltimum iustū: qui erit in fine mundi: q: idem est creditum: vñ ⁊ Paulus enumeratis multis sanctis testamenti veteris ad Heb. xj. in fine sic ait. Et hi oēs testimonio fidei probati, non acceperunt repromissionem. deo p nobis melius aliquid prouidente: vt non sine nobis consumarentur. Et Judas in canonica. j. c. Qm̃ Jesus populum de terra Egypti saluans: secundo eos qui non crediderant perdidit. Sed quantū ad mysterium incarnationis ⁊ nostre redemptionis: patres qui precesserunt aduentū christi in carne credebāt futurum: nos aūt credimus esse factum: ⁊ pp hoc dicit apostolus in authorem fidei: quantum ad illos qui sunt in nouo testamento: quantū vero ad illos qui fuerunt in veteri testamento: dicit consummatorem Jesum: qui consummauit oēs figuras veteris testamenti: adimplendo veritatē in semetipso. Erat enim status testamenti veteris habens vmbram futurorum bonorū: non ipsam imaginem rerum: idest veritatem. j. ad Cor. x. ibi. patres nostri sub nube fuerunt: de conse. di. ij. re vera: pp hoc Joan. xix. dicitur. cōsummatum est: idest oia figuralia ⁊ prophetica sunt verificata: ⁊ eorū veritas per me adimpleta. Uñ super verbo predicto: consummatū est. Aug. Quid nisi quod prophetia tanto ante predixerat: Item glo. ibi. oia que oportebat fieri ante q̃ acciperet acetum: ⁊ traderet spūm vt etiam hec scriptura consummaretur. In siti mea potauerūt me aceto. ps. lxxxvj. Unde ⁊ ipse dicitur lapis angularis. Mat. xxj. ibi. lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli. Ubi Chrys. Lapidem aūt christum vocat, edificatores aūt doctores iudeorū: q christum reprobauerunt, dicentes. Hic non est a deo. Itē ibi Rabanus. Sed illis nolentibus idem lapis caput anguli firmatur. Ephe. ij. quia de vtroq; populo quotquot ipse voluit sua fide coniunxit. Itē Hilarius est enim caput anguli factus: q: est inter legem atq; gentes lateris vtriusq; coniunctio ⁊. j. Pet. ij. ibi. ad quem accedentes lapidem viuum ⁊c. ibi etiam. Ecce ponam in Syon lapidem summū angularē electum preciosum. ⁊ Ephe. ij. Ipse enim est pax nostra: qui fecit vtraq; vnum. ⁊ ibi post. Ipso summo angulari lapide christo Jesu. Omnia enim opera patrū veteris testamenti que ex fide procedebant. figura erant. sicut dicitur. j. ad Cor. x. Omnia in figura contingebant illis: ⁊ Osee. xij. dicitur. In manibus prophetarum assimilatus sum: idest in operibus ⁊ verbis figuratiuis expressus. Dicitur etiam ipse christus caput ecclesie que incepit ab Abel iusto: vt dictū est, vsq; ad vltimum iustum: qui erit in fine mundi: sicut dicitur ad Col. j. Oia per ipsum: ⁊ in ipso creata sunt: ⁊ ipse est ante oēs: ⁊ omnia in ipso constant: ⁊ ipse est caput corporis ecclesie. dicit glo. Quum ecclesia ab Abel ceperit qm̃ est christus caput eorū qui tunc fuerunt: bene: q: ipse principium ecclesie est fm diuinitatem: idest fundator ecclesie: q: oēs iustos q ab Abel vsq; ad vltimum iustum generantur. virtute diuinitatis ⁊ misericordie sue dono illuminauit Secundum etiam humanitatem etiam potest dici principiū ecclesie: q: super fidem humanitatis ei⁹

Lapis angularis.

Caput ecclesie christus.

fundata est ecclesia. Et bene ipse est caput ⁊ principium .i. rector ⁊ fundator: quia ipse est primogenitus ex mortuis: idest primus mortuorum ab immortalitate resurgens: sicut etiā exponitur primogenitus mortuorum. Apoc. j. sicut eniꝫ natus est ante omnia de deo vt omnia crearet: sic iterum de vergine natus est homo: qui primo a mortuis resurrexit: vt omnia qui creauerat: restauraret: vt sit semper primus ⁊ princeps. Unde subdit ibi apostolus. Col. j. vt per hoc sit in omnibus tam prioribus ꝙ sequentibus tenens primatum idest dominium: quia potest alios suscitare. Caput est etiam ipse christus: quia vna persona est deus ⁊ homo. s. dn̄s Jesus christus. xxiij. dist. qui eps: extra de sum. trini. c. j. extra de hereti. cū christus. Oīa etiam sacramenta in patrum antiquorum operibus figurata sunt. Unde. j. ad Cor. x. Et oēs mare transierunt: ⁊ omnes in Moyse baptizati sunt ⁊ in nube: ⁊ in mari ⁊c. de conse. di. ij. re vera: ⁊ melius de cons. di. iiij. nec quēadmodū: futuram vero glorificationem in futura resurrectione ipsi patres veteris testamenti expectauerunt, ⁊ nos expectamus. Job dicēte Job xix. Credo ꝙ redemptor meus viuit: ⁊ Heb. x'. Deo pro nobis melius aliquid prouidente vt non sine nobis consummarentur. Ex dictis concludi potest ꝙ qui ecclesiam negaret non esse vnaꝫ ab ipso Abel vsqꝫ ad vltimum iustum: qui erit in fine mundi: consequenter negaret christum non esse caput ecclesie: nec esse lapidem angularem: qui fecit vtraqꝫ vnum: ⁊ impinget in capitulum fidei. Unam santam catholicam ⁊ apostolicam ecclesiam. Sic eniꝫ nos docuit dn̄s noster Jesus christus ⁊ sancti apostoli ⁊ doctores. Si ergo ponamus initium regni a dn̄o Jesu christo: qui est rex regum: ⁊ dn̄s dominantium: ⁊ princeps regum terre. Apoca. j. xvij. ⁊. xix ca. ⁊. j. ad Timo. vj. quem suis temporibus ostendet dn̄s: ⁊ solus potens: rex regum: ⁊ dn̄s dn̄antium ⁊c. sicut ipse est ante ecclesiaꝫ: ⁊ caput ⁊ fundamentuꝫ ecclesie: ita ⁊ regnum eius est ante ecclesiam: ⁊ ipsa ecclesia regnum eius: ⁊ ab eo omne regnū ⁊ potestas. Prouer. viij. per me reges regnant. xxiiij. q. iiij. quesitum ⁊ Dan. iiij. ibi. Donec cognoscant viuentes qm̄ dominatur excelsus in regno hoīum: ⁊ cuicūqꝫ voluerit dabit illud, ⁊ humillimum hominem constituet super illud. Et quia persona christi vna est in duabus naturis: quod in scripturis legitur de persona filij dei totuꝫ vere asseritur de ipso deo ⁊ homine. Unde Joan. viij. Ante ꝙ Abraam fieret ego sum. Et ꝙ ecclesia patrum antiquorum ⁊ ista vna sit. ⁊ vnuꝫ caput eius christus: facit quod dicit Pet. Act. xv. ibi. Sed per gratiam dn̄i nostri Jesu christi credimus saluari: quemadmoduꝫ ⁊ illi premiserat enim nunc ergo quid tentatis deum imponere iugum super ceruicē discipulorum quod neqꝫ nos neqꝫ patres nostri portare potuimus? De regno terreno si loquimur: ⁊ qn̄ habuit ortum: dicimus sm̄ historiographos ꝙ ab Abel vsqꝫ ad diluuium: fuerant completi mille quingenti centum quinquagintasex anni: in quibus nullus homo habuit dominium super hoīes. xxxv. di. sexto. Nisi vir super vxorem propriam. xxxiij. q. ij. placuit. ⁊. q. v. satis. xxxij. q. iiij. duo ista. quāuis etiā tunc potentes a seculo viri famosi dicerentur: vt dicitur Gen. vj. tn̄ nullus legitur regnasse. Regnuꝫ vero hoīum incepit sicut. s. dixi post prin. istius operis. xxxvj. c. xli. versi. post diluuium a Nemroth: qui fuit de genere Canaā qui fuit addictus seruituti. Gen. ix. maledictus puer Canaā: seruus seruorum erat fratrib' suis. xxxv. di. sexto. j. q. iiij. §. his ita: versi. itē Cham. cuius nepos fuit Nemroth: ipse eniꝫ fuit interfector holum ⁊ oppressor ⁊ per istum modum fecit se regē Gen. x. Unde dicitur ibi ꝙ erat robustus venator coram dn̄o. gl. idest interfector ⁊ oppressor ⁊ extinctor quos allexit ad edificandam turrim. vt contra deū constitueretur. vj. di. §. si. Qui Nemroth sm̄ Josephum noua regni cupiditate tyrannidem exercuit: ⁊ fuit author edificande turris que tangeret celum. Gen. x. Fuit aūt principium regni eius Babylon ⁊ Arach: ⁊ Archan ⁊ Chalāne in terra Sennaar. vt p̄cal. c. x. dicit. De terra illa egressus est Assur: ⁊ edificauit Niniuem: ⁊ Chale: que est ciuitas magna: vt dicitur ibi. Et ita regna mundi inceperunt a Babylonia ⁊ Niniue: per oppressiones holum ⁊ violentias: ⁊ sic profecerunt regna in terra: sicut apparet tēpore Abrae. Gen. xiiij. vbi dicitur. Factum est aūt in illo tempore. vt Amraphel rex Sennaar ⁊c. vbi apparet ꝙ qui potentior erat viribus ⁊ alios poterat opprimere: eis dominabatur. Ab his aūt ortuꝫ habuit idololatria: sicut habetur. Sap. xiiij. Deinde interueniente tempore conualescente iniqua consuetudine: hic error tamꝙ lex custoditus est, ⁊ tyrannorū imperio colebantur figmenta ⁊c. ⁊ infra: qm̄ aut affectui aut regibus deseruientes homines: incommunicabile nomen lapidib' ⁊ lignis imposuerūt ⁊c. vnde recte considerant huc: ola regna magna mundi profecerunt in dominium: per oppressiones ⁊ violentias: ⁊ inuasiones aliorum. Sic enim regnuꝫ Chaldeorum ⁊ assyriorum profecit in monarchiam. Sic regnum Medorum ⁊ Persarum per viam bellicā profecit in monarchiam: sicut apparet Judith. j. ⁊ ij. c. Sic etiam regnuꝫ Grecorum in Alexandro j. Mach. j. Similiter via bellica: occisione multarum gentiū ⁊ oppressione: profecit monarchia Romanorum: vt habetur. j. Machab. viij. per totum: Et quādiu non regnauit inter eos ambitio: profecerunt: vt habes ibi. Et qn̄ ambitio dominandi succreuit inter eos: habuerunt bella ciuilia. Unde ⁊ regnum Romanorum a latrunculis congregatis incepit: vt narrat eorum historia. Sic etiam profecerunt regna Ptolomeorū: Syrorum: ⁊ Egyptiorum. j. Machab. Deus aūt omnipotens qui malas hoīum voluntates ⁊ demonuꝫ conuertit in bonum. sm̄ Aug. vt. s. dixi. xxxvj. c. ver. ⁊ si dicatur: omnia regna ordinauit ad profectū virtutum: ⁊ exterminationem vitiorum: quia humanū genus erat per idololatriam deformatum: sicut dicitur Sap. xiiij. Initium enim fornicationis: idest omnium vitiorum est exquisitio idolorum: ⁊ adinuentio illorum, corruptio vite est. ⁊ infra. Infandorum enim idolorum cultus omnis mali causa est: ⁊ initium ⁊ finis. Quod a sit in correctionem vitiorum ⁊ laudē bonorum regna ⁊ dn̄ia sit a deo instituta: patet. j. Pet. ij. Subiecti estote: extra de maio. ⁊ obe. solite: omni humane creature pp deum: siue regi quasi precellenti: siue ducibus tāꝙ ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Unde ⁊ per malos deus punit malos. Esa. x. Ue assur. Uirga furoris mei ⁊ baculus ipse est. In manu eius indignatio mea. xxiij. q. v. §. hinc notandum. ⁊ Roma. xiij. Oīs anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est potestas nisi a deo: que aūt sunt a deo: ordinata sunt: extra de censi. oīs anima. xxiij. q. j. quid culpas xxij. q. ij. mouet te. vltra medium ibi. Sicut Joseph qui per Pharaonem iurando hoc in eo veneratus est qd̄ dei iudicio positus erat in infimis (als Mē-

Regni tēporalis exordium.

Sordida regni tēporalis initia.

phis,ſm gl.que erat caput regni) Vñ apl's. Ois po
teſtas a dño deo eſt. Item chriſtus Pilato. Non ha
beres ptãtem aduerſum me vllam: niſi tibi datum eſ
ſet deſuper. Jo.xix. Unde ipſi reges mundi nõ ſequẽ
tes diuinã ordinationem: ſed libidinem dñandi con
tra deum: ⁊ fideles ſuos conflauerunt vires ſuas. ſi
cut patet. ſ. in Nẽroth ⁊ alijs: ⁊ poſt in Pharaone,
qui afflixit populum dei: ⁊ ſeruituti ſubiecit. ſicut pa
tet Exo.ij.⁊.iij.⁊ in ſeq.c.⁊.xxiij.q.iiij.nabuchodono
ſor. immo ad tantam deuenit inſaniam Pharao: vt
diceret Exo.v. Quis eſt dñs: vt audiam vocem eius:
⁊ dimittam iſrael? neſcio dñm: ⁊ iſrael non dimittã. ⁊
tandem pp eius ſuperbiam periſt cũ ſuo exercitu in
mari rubro: prout ptʒ in Exo. vſqʒ ad.xiiij.c.⁊ poſtea
hanc eius ſuperbiam ſequentes, auſi ſunt dicere ſicut
dicit Ezechiel.xxix. Ecce ego ad te Pharao rex egy
pti draco magne, qui cubas in medio fluminum tuo
rum: ⁊ dicis, meus eſt fluuius: ⁊ ego feci memetipm.
Pharao autem fuit nomen omnium regum egypti
ante Alexandrum. Sed poſt mortem Alexãdri egy-
ptus cepit habere reges Ptolomeos: ſicut dicit Au
gu.lib.iiij.de ciui.dei. Similiter ſucceſſores regũ Aſ
ſyriorum in tantam exercuerunt ſuperbiam contra
deum ⁊ ei9 pplm: vt eſſent auſi dicere ſicut dicit Eſa.
xxxvj. Quis eſt ex omnibus dijs terrarum q eruerit
terram ſuam de manu mea: vt eruat dñs hieruſalẽ de
manu mea? Et poſt. Cui exprobraſti: ⁊ quẽ blaſphe
maſti: ⁊ ſuper quem exaltaſti vocem tuam? ⁊c. Siſr
reges Chaldeorum eleuauerunt cor ſuum cõtra deũ
in ſuperbia. ſicut patet i Nabuchodonoſor Dañ. q̃ſi
per totũ. maxime.c.iiij. qui punitus eſt donec cogno
uit ptãtẽ oĩs regni eſſe a deo. vt prealleg.c.nabucho
donoſor.xxiij.q.iiij.⁊.c.qñ.⁊.xj.q.iij.imperatores: de
pe.di.j.§.ex his itaqʒ. vltra medium. ver. nabuchodo
noſor. De eo etiam ⁊ de ſuperbia eius Judith.iij.iiij.
⁊.v.c. Patet etiam in lib. Machab.j.⁊.ij. quõ illi q
erant de poſteritate Alexandri, ⁊ deũ contempſerũt
⁊ eius populum perſecuti ſunt: ⁊ fidem dei extermi-
nare voluerunt: ⁊ ſe deo adequare voluerũt. ſicut An
tiochus ⁊ alij. Hoc autem certũ ⁊ regulare eſt, ꝙ oĩa
regna paganorum idololatriam nutriuerunt: ⁊ fidẽ
dei impugnauerunt. ⁊ hoc etiam fuit in imperio Ro
mano vſqʒ ad tpa Conſtãtini magni. Et multi etiã
imperatorum poſt conuerſionẽ fuerunt fautores he
reticorũ: ⁊ pmotores: i fidei ⁊ eccleſie impugnatores.
Et hec de regnis gentilium perſcripta ſufficiant.

Regũ catholicorũ primi.

Inter reges aũt catholicos primus fuit Melchi
ſedech. ſicut. ſ. nota. in.c.xxxvj. ver. iſtius ergo. rex Sa
lem tpe Abraam. de quo Geñ.xiiij.⁊ Heb.vij. in qui
bus dicitur ꝙ etiam fuit ſacerdos. Et ſic primꝰ rex
catholicus ſacerdos fuit qui credit fuiſſe Sem: q fuit
primogenitus Noe: ſuperuixit autẽ Melchiſedech
Abrae.xxxv.annis. Deinde fuit Job de cuius perfe
ctione habet lib. Job. per totum. Et ꝙ fuerit rex ha-
betur Job.xxix. Quumqʒ ſederem tanq̃ rex ⁊c. Qd
fuerit ſacerdos habet Job.j.ibi. Conſurgenſqʒ dilu-
culo, offerebat holocauſta. ⁊ Job.xlij. Job aũt ſeruus
meus orabit pro vobis ⁊c. Et poſtmodum in popu
lo iſrael liberato de ſeruitute egyptiaca, fuerunt reges
poſt Saul primum regem, fere per. cccclxxij. annos.
Ex quibus tres boni. vnde Eccl.xlix. Preter dauid
⁊ Ezechiam ⁊ Joſiam, oẽs reges pctm commiſerũt
ſcʒ vel ꝙ fuerunt idololatre: vel fautores idololatra-
rum. Fuit igit eccleſia ſine regibꝰ catholicis, exceptis
tribus predictis, poſtq̃ filij iſrael exiuerũt de egypto
fere per.ccccxvij. annos. Antea peregrinati ſunt fide-
les ab inino mundi in mundo iſto, aliqñ oppreſſi ſub
ipſis regibus per duo milia.ccclij. annos. Poſt exi
tum autem filiorũ iſrael de egypto rexerunt ſacerdo
tes populum: ſicut apparet in Moyſe ⁊ Aaron vſqʒ
ad Samuel. vt colligitur ex libris Exo. Leuit. Nu-
meri Deutero. ⁊ Judicum. ⁊.j.lib. Reg. vſqʒ ad.iiij.
c. Poſtmodũ ſicut patet in preall.c.iiij. populus dei
aſpernantes regnum Samuel, petierunt ſibi regem
dari. ſicut habet.j.Reg.viij. de quo fuit dñs indigna
tus. vt ibi habet. vnde dedit eis regẽ permiſſiue, non
pceptiue. vt habet Oſe.xiij.ibi. Ubi eſt rex tuꝰ? Ma
xime nunc ſaluet te in omnibus vrbibus tuis ⁊c. ⁊ ſeq-
tur. Dabo tibi regem in furore meo ⁊c.viij.q.j. auda
cter. Utrũque enim datum ſummo ſacerdoti ⁊ tpale ⁊
ſpirituale. vt habet in Deutero.xvij. ſi difficile ⁊ am-
biguum ⁊c. vbi ponuntur tria genera cauſarum: cri-
minalium, ciuilium, ⁊ ſpiritualiũ: vt exponunt ex q
ſi ſint legi. per venerabilem. §. rõnibus. Qd autem
idem iudicium ⁊ ptãs ſit eccleſie poſt aduentũ chñi:
habet Luc.xxij.ibi. Et q non hʒ: vendat tunicã ſuã:
⁊ emat gladiũ. ⁊ ſequit. Ecce duo gladij hic. Tracta
ui de hoc late in ſuperioribꝰ: maxime in.c.xiij.xxxvij.
⁊.lx. vnde nõ repeto. De ptãte eccleſie ⁊ regno Dañ.
vij. vbi loquens Daniel de quattuor monarchijs: ait.
Et iudicium ſedebit, vt auferat potentia, ⁊ conterat:
⁊ diſpereat vſqʒ in finem. Regnum aũt ⁊ ptãs ⁊ ma
gnitudo regni q eſt ſubter oẽ celum, det populo ſan-
ctorum altiſſimi: cuius regnum, regnum ſempiternũ
eſt: ⁊ oẽs gentes ſeruient ei, atqʒ obedient ⁊c. Caput
aũt iſtius regni chriſtus eſt: ⁊ viri eccleſiaſtici ſunt eiꝰ
vicarij. Sed quare oẽs non obediant vicario dei pci
puo ⁊ alijs: aſſignat rõ quodãmõ ab aplo ad Heb.
ij. ibi. Oĩa ſubiceiſti ſub pedibus eius. In eo enĩ ꝙ
oĩa ſubiecit: nihil dimiſit non ſubiectum ei. Nũc aũt
necdum videmus oĩa ſubiecta eſſe: non ergo miran-
dũ ſi non ſubijciant etiam multi vicarijs eius: quũ
non ſubijciant ipſi regi principali. iuxta illud Jo.xv.
Si me perſecuti ſunt: ⁊ vos perſequent. Et magna rõ
huius inobedientie eſt vanitas ⁊ ſupbia. iuxta illud
Job.xj. Et vanus in ſuperbiam erigit: ⁊ quaſi pullũ
onagri ſe liberũ natũ putat. ⁊ in canonica Jo.iij.c.j.
Scripſiſſem forſitan eccleſie: ſed is qui amat prima-
tum gerere in eis Diotrepes non recipit vos ⁊c.xlij.
di.§. hinc etiã. Diotrepes interpretat decor inſanies.

Judiciaria ptãs eccleſiaſticorum eſt.

Inter oĩa q faciunt inſanire eſt ſuperbia. vt habetur
de Sennacherib.iiij. Reg.xix. Inſaniſti in me: ⁊ ſup
bia tua aſcendit in aures meas ⁊c. Sancti autẽ pa
tres quum ipſi eſſent miſericordie miniſtri: vſum gla
dij tpalis commiſerunt ſecularibus, ⁊ committunt.
Unde quum reges promouent ad regis faſtigiũ: de
manu conſecrantis recipiũt diadema regale, ſceptrũ,
⁊ nudum gladium. Adde hic quod ſcripſi. ſ. in.xiij. ⁊
xxxvj. ⁊.xxxvij.c. Unde ⁊ Hiere. de ſacerdotibꝰ Ana
thot Hiere.j. ⁊ extra de ma. ⁊ obe. ſolite. dixit. Jude.
ij. Macha. vlt. Accipe ſanctum gladium munꝰ a deo
in quo deijcies aduerſarios populi mei iſrael. Si aũt
queratur quõ ſacerdotes ⁊ leuite in veteri lege pote-
rant iuriſdictionem tpalem habere: quum nihil poſ-
ſent poſſidere de temporalibus, vt habetur Numeri
xviij. ibi. Dixit dñs ad Aaron. In terra eorum nihil
poſſidebitis: nec habebitis partem inter eos ⁊c. ⁊
Deut.xviij. Non habebunt ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ oẽs
qui de eadem tribu ſunt, partem ⁊ hereditatem cum
reliquo iſrael.xiij.q.j.§. his ita. Reſponſio eſt ꝙ etſi
non haberent poſſeſſiones: habebant tamen vrbes
⁊ oppida et ſuburbana ad habitandum pro ſe et

An leuite qd tpale poſſederit

suis pecoribus. vt habetur Nume. xxxv. Josue. xiij. & xxj. & preall. §. his ita. Sic & clerici certe approbate regule non subiecti, proprium & iurisdictionez spalem pñt habere. xxiij. q. viij. §. ecce. & §. hinc datur intelligi. xxvj. q. iij. per totum. & xij. q. j. per totuz. & q. iiij. per totum. & legit & no. extra de rap. in archiepatu. in gl. vlt. & extra ne cle. vel mo. clericis. gl. ij. eo. ti. si eps. li. vj. xcv. di. c. j. in gl. j. in fin. & de appel. romana. §. dz. li. vj. & extra de delic. pue. c. ij. vbi de hoc. & de maio. & obe. solite. vbi de hoc. in gl. nunquid. Quod autem vna dicat ecclesia ante christum & post: faciunt. ff. de leg. j. q in rerum. ff. de iudi. proponebat. ff. de v. obli. inter stipulantem. §. sacramenta. quod legit & no. de cons. di. j. de fabrica. gl. hoc intelligit. xvj. di. habes librum. gl. non quod eadem. vij. q. j. deniqz. gl. c. q idē est ppls. & xxxj. q. ij. lotharius. in gl. c. q idem est ppls ij. q. vj. §. post secundā. & in gl. c. contra. & c. si eps ibi renouet examen. ex. de iudi. consuluit. ex. de feu. c. ij. §. fi. xij. di. pceptis. in gl. c. q non. xxxiiij. q. j. non satis. in gl. j. non de nouo. extra de dona. p tuas. gl. q forte.

Tractatus specialis de schismatici contra vnam sanctam catholicam ecclesiam se erigentibus & diuidentibus. Quod schismatici imprimunt in sacramētis characterē: & formā ecclesie seruāt. Cap. 65.

CEterum qz in premissis late psecutus sum quare ecclesia dicatur vna, sancta, catholica, & aplica. Nunc dicendum est de schismaticis se ab ista sancta & vna ecclesia separantibus. Et pmo sciendum est qd sit schisma. Secundo vnde dicat. Tertio q pena schismatici feriant. Quarto quid iuris de ordinationibus ab eisdem factis. Quid sit schisma. Est qdem illicita discessio eorum inter quos vera & legitima vnitas debet esse. Seu illicitus ab vnitate vel vniuersitate discessus. sm Gof. Vel dic q schisma est illicita diuisio per inobedientiaz ab vniеate ecclesie sancte. xxiij. q. iij. inter schisma. vij. quest. j. nouarianus. Ideoqz schismatici volentes ecclesiam dei scindere, peccant in fide quoad articulum illum: Credo in spiritumsctm̄: & vnam sanctam catholicam ecclesiaz. ad hec. xxiiij. q. j. aduocauit. & iiij. c. pceden. Sed non est intelligendum q ita credat in vnam sanctam ecclesiam: sicut in deum. Vnde Aug. ad neophitos. & ponitur de cons. di. iiij. prima igitur. ad fi. ibi: Item. Qñ autem interrogauimus: credis in sanctam ecclesiā: & remissionem peccatorum: carnis resurrectionem? nō eo modo interrogauimus: vt qño in deum credit, sic in ecclesiam sanctam catholicam: q propterea & sancta & catholica est: qz recte credit in deum. non ergo diximus vt in ecclesiam quasi in deum crederetis: sed intelligite nos dicere & dixisse vt in ecclesia sancta & catholica conuersantes, in deum crederetis. Et vnde dicatur certe hoc nomen schisma grecum est: & dicit a scissura. xxiiij. q. j. schisma. in prin. Quum eniz fides catholica vna sit: & vnionem designet: qz christus nō duas: sed vnam tm̄ ecclesiam sibi copulauit. xxvj. di. acutius. Vnde sm Aug. Vir vnius vxoris eps significat vnitatem ex oibus gentibus collectam. & vni viro christo subditam: hec vnitas diuisionem non recipit. xxiiij. q. j loquitur. patet q si quis ab hac vnitate recedit: diuisus est: & sic schismaticus. xxiij. q. vij. quēadmodum. Vestimentum dñi ideo scissum non fuit: sed de eo sortiti sunt: qz ecclesia scindi non dz: sed tota in vnitate consistit. xvj q. vlt. sint dñi. de hoc no. ex de elec. qz diligentia. Differt autem schisma ab heresi in principio. Nam heresis in sui principio hz peruersum dogma: quod non hz schisma. sed si permanet: cadet in heresim: qz fingit se ab ecclesia recte recessisse: & ideo cēsetur hereticus. xxiiij. q. iij. inter schisma. & sic peccat in illum articulum: Credo in spm̄ sanctum: per quez ecclesia sancta vnitur. xxiiij. q. j. § si autem. Vel est inter hec duo talis differentia, qualis inter genus & speciem; qz ois hereticus est schismaticus: si est publicus. sed non conuertit nisi schisma durauerit. Vel est differentia que inter dispositionem & habitum. Primo enim dicit schisma: sz quū post eps pertinaciter adhesent sue secte: dicit heresis. vt hec no. in palleg. c. inter schisma. Qua pena schismatici puniunt. Et certe puniuntur a deo & hoibus. Vt enim scirent hoies q graue, & q detestabile sit hoc crimen: ostendit dñs in Chore Datan & Abirō: quos terra viuos absorbuit cum tabernaculis suis & vniuersa substantia: descenderuntqz viui in infernum operti humo. Nume. xvj. Sed & ignis egressus a dño interfecit. ccl. viros qui offerebant incensum. vt ibi dicitur. qui ducenti. l. cum Chore Datā & Abiron schisma fecerant contra Moysen. vt in prin. illius. c. continetur. ponit historia j. q. j. si quis inquit. xxiiij. q. j. didicimus. Sed & exemplo alio ostendit. quum enim decem tribus scisse essent a tribu Juda & Beniamin: & relicto rege suo: alium sibi foris constituissent: tanta indignatio dñi extitit aduersus illos qui schisma fecerunt: vt etiaz quū homo dei ad Hieroboam missus esset, qui ei pctā sua exprobraret: panem apud illos edere, & aquaz bibere vetaret: quod quum non custodisset: & contra preceptum dñi prandisset: statim diuina censura percussus est: vt inde regrediens impetu ac morsu leonis in itinere necaret. iij. Reg. iiij. & xij. iij. Reg. xiij. vij. q. j. deniqz. extra de elec. licet. Vnde nec dubium est sceleratius esse delictum: quod est grauius vindicatum. xxiiij. q. j. nō afferam⁹. Nec obstat q alibi dr heresim esse maximū inter crimina. c. vj. q. j. quero. xxij. q. j. primum. in pn. ex eo q primum locum tenet in criminibus. xxxij. q. vij. quid in oibus. xxij. q. ij. primum. Naz etsi crimē heresis maius sit nouo schismate: tñ ex quo schisma radicatum & confirmatum fuerit: idem est crimen: & vtriqz est pena eadē infligenda. xxiiij. q. iij. inter schisma. de hoc nota. in preall. c. non afferamus. Ab hoibus etiam puniunt. nam excōicantur. & si non resipuerint: deponuntur. xxiij. dist. in noie. & si aliter non pñt distingui: inuocandum contra eos est brachium seculare. xj. q. j. petimus. extra de offi. ordi. qm̄ in plerisqz. §. pen. & fi. & expressum de schismaticis. xxiij. q. v. non nos. Item dicitur proprie schismaticus qui non recognoscit potestatez romane ecclesie. extra de ma. & obe. solite. §. pe. vnde si aliter occupet cathedrā q debeat: puta si minus canonice est electus: fur est & latro. vij. q. j. non furem. xxiij. q. iiij. tres personas. extra de iure patro. relatum. Etiaz si de pastore sedis aplice queras: etiam ibi multo fortius locum dz habere. extra de elec. licet de vitāda. xxiij. di. in noie dñi. lxxix. di. c. j. & c. si quis pecunia. Ideo Octauian⁹ fili⁹ Joannis maledicti, qui vocatus fuit Victor: iniuste cathedram occupauit. Vixit aūt in cathedra vsurpata annis. viij. & mensibus. vij. huic successit Guido: q & Pascalis vocatus fuit: sed canones horum facta dānant. extra de schis. c. j. Octauian⁹ etiam cōtra papam

Schismatis definitio.

Schisma ne & here seos discri men.

Schismaticorum supplicia.

Aliquot schismaticorum noia.

pam Alexandrum schisma mouit, & fouit. vt legit &
no. ex. de elec. q2. Reprobus etiam Valdemar⁹ schis-
maticus fuit. ex. de sacra. non iteran. c. a nobis. Fre-
dericus etiam anno. iiij. Frederici depositi ab Inno.
iiij. cõtra Inn. iij. schisma mouit. Et Otho imperator
sili. quem tñ Inn. idem excõicauit. Fredericus. iij cõ
tra Greg. ix. schisma fecit. & tandem per Inn. iiij. de-
positus fuit in concilio Lugduñ. ex. de reg. iu. ad apli
ce. lib. vj. Philippus de bauaria dux quõdam gerẽs
se p imperatore contra Joannem. xxij. dictum. Jaco
bus de cathureo schisma fecit: & Petrum de Corua
ria pseudo fratrem minorem inthronizauit Rome
in sede beati Petri. qui tandem Petrus, qui Nico
laum. v. fecerat se vocari: ad veniaz predicti dñi Joã
nis pape venit in Auinione: resignans de facto qcqd
de facto obtinuerat in suo papatu: & schisma abiurãs
de hoc scripsi. s. in. xxxvij. c. ver. contra aũt. & xxxix. c.
ver. põt. Deberet igit quilibet schismaticus timere; &
aiaduertere, q licet aliqñ nauicula Petri fluctuet:
submergi tñ non põt. xxiiij. q. j. non turbat. Schisma
tici eniz semper inter initia feruent: incrementa vero
habere non põt. vij. q. j. nouatianus. & no. in. xxxix. c.
An vali-da sint q̃ schismati ci fancine re. s. Quid iuris de ordinationibus factis a schismati
cis? sic est dicendum: q carent executione taliter ordĩ
nati: & bñficia eis collata vacant: q2 non tenet colla-
tio. de hoc. ix. q. j. ordinatiõco. & c. a nobis. vbi de hoc
no. & ex. de schis. c. j. Alienationes etiam rerum eccle-
siasticarum ab eisdem facte, irrite sunt. xij. q ij. aliena-
tiones. & c. si quis de rebus. Nec enim talis platus re
gere potest. Ideo tpe talis plati ecclesia dicit vacare.
ex. de prescrip. c. j. si quis contra hoc veniti: ordinatio-
nibus vel alienationibus innitens, excõicatus est: &
ij qui de tenendo schismate sponte sacramentum pre
buerunt: sacris ordinibus & dignitatibus suspẽsi ma
neut. ex. de schis. c. j. Nedum aũt ordinationes a schis
maticis irrite sunt facte: immo etsi ab excõicatis vel
ab his qui renuntiauerunt ecclesiastici tñ oẽs characte-
rem recipiunt: sicut etsi ab hereticis ordinati forent:
dummodo ordines in forma ecclesie conferant. vt. j.
q. j. §. opponit. ver. quis. & ca. q quidam. xxiiij. q. j §.
his authoritatibus. Et hoc siue scienter siue ignorã-
ter quis recepit. Pro tanto igit dñr irrite, q2 execu-
tione carent. vt palle. c. q quidam. Et de hoc. ix. q. j. c.
ij. & iij. extra de eo qui recũ. epa. c. ij. & j. q j. dñs decla
rauit. & p Inno. extra de schis. c. j. Potest aũt eps di
spensare cum illis qui ignoranter non crassa ignorã-
tia ordines & bñficia a schismaticis receperunt. l. dist.
vt constitueret. & no. extra de iudi. at si clerici. in glos.
magna. Secus si scienter fm Osti. & hoc pbat extra
de ordi. ab epi. c. ij. In ecclesiastico autẽ semper papa dispẽ
sat: siue scienter siue ignoranter quis recepit. extra de
elec. q2. Sed mirum videt quo ordinatus a schisma-
tico recipiat characterem. Nam depositus non vide
tur q dare possit quod non hz. Quo ergo dabit schis
maticus hereticus vel excõicatus characterem con-
tra iura illa? j. q. vij. daibertum. extra de iur. patro. q
aũt extra de consue. c. quanto. in fi. ff. de offi. pcon. l. iiij.
Rñdeo quantumcunq deponat vel excõicet, vel et
renũtiet dignitati & ordini: characteri tñ ordinis epa
lis semel impresso renuntiare non põt. arg. ff. de offic.
presi. legatus. & de pac. ius agnationis. C. de pa. po.
abdicatio. de cons. di. iiij. ostendit. & c. quo ibi. & dñis
cum characterem foris accipiebat. c. nullus autem. &
c. non in vobis. j. q. j. q quidẽ. xxxij. q. vij. licite. extra
de diuor. quanto. §. si vero ibi. Qz sacramentuz fidei
quod semel est admissuz, nunq amittit. & xxiij. q. iiij.

displicet. ibi. Characterem dñicum portatis in sacra
mento quod accepistis. Et loquit ibi Aug. ad Dona
tum hereticum & xxiij. qõ. vij. quemadmodum. ibi.
Rñdeo q2 non facio iniuriam characteri impera-
ris: quum errorem corrigo desertoris. Et ideo cum character spiritualis
illo charactere semper remanent alique reliquie ordi
nis. sicut dicit de illo qui cedit actiones. ff. de pecu. qs
ergo. & ff. pro socio. l. ij. & iij. C. de noua. l. iiij. Hec enim
incorporalis talis nature sunt: q pñt in alium trãsfer
ri: & nihilominus retineri: sicut doctor transfert sciaz
in scholasticum: & eam nihilominus retinet. Vñ non
dat talis ordinatio quod non hz. s. characterem: non
tñ efficacem transfert: q2 nec efficacem habet: & ideo
quoad executionẽ necessaria est dispensatio. extra de
schis. c. ij. q2 nudus character transfert: sed per dispen
sationem calorem sumit: & viuificat: & sic electio nu-
da vestit per publicationem. extra de elec. publicato.
Iste enim character spũalis est & inuisibilis: & inuisi
biliter a spũsancto confertur per impositionem ma-
nuum factam iuxta ritum ab aplis introductum. scz
Petro: Jacobo: Joanne: qñ miserunt Paulum &
Barnabam ad pdicandum. Act. xiij. lxv. dist. porro.
lxxv. di. qõ die extra de sac. vnc. c. j. §. j. & de sacra. non
ite. c. vlti. & de bap. maiores. §. item querit. & §. vlti. &
c. debitum. Est & alius character corporeus & visi- character corporeus
bilis. s. coctura ferri candentis, que furum faciei im-
primit. extra ne cleri. vel mona. sententiam. de cri. fal.
ad audientiam. Est & alius character corporeus: q
& stigma vocat: qui fabricensibus imprimebat. Est
autem fabricensis: qui publica arma facit: & in publi
cis fabricis: & non alibi: & dat primicerio qui reponat
in publicis armamentis. Et est stigma insigne quo
eorum brachia figurabantur: cui impressum nomen
imperatoris erat. Vocat etiam annotatio quidã ali⁹
character qui imprimit manibus quorundam q vo
cantur hydrophylati. i. custodes aquarum: dicti ab
hydor, quod est aqua. & inde hydria. vas quo aqua
defertur. Jo. ij. & phylare quod est seruare vel custodi
re. inde hydrophylati. & imprimebatur nomen im-
peratoris in eorum manibus. de his. C. de fabricem
l. stigmata. lib. xj. C. de aqueductu. l. de criminibus. ad
fi. & legitur & no. extra de senten excommu. si iudex.
lib. vj. & xxxiij. q. ij. hoc ipsum. Sed quiz isti characte
res corporei admissi semel, nunq amittantur: multo
minus spũalis character impressus in aia deleri po-
terit. vt iuribus preal. & c. extra de transla. inter cor-
poralia. j. rñ. Per predicta patet q schismaticus ec-
clesiastica sacramenta confert. Vnde hec sit fides tua
q heretici: & schismatici: excõicati: simoniaci in ordi-
ne, depositi, suspensi, vel interdicti, vera conferant sa-
cramenta: & verum corpus christi conficiunt: dum-
modo in forma ecclesie conferant. xix. di. serui. j. qõ. j.
dñs declarauit. & c. q quidam. de conse. dist. iiij. quo-
modo. & c. ostenditur. c. nullus autem. c. ab antiqua.
c. ecclesia. c. satis. c. siue hereticus. Ceterum si in his
forma ecclesie non seruetur: nihil agit: q2 extra eccle-
siam. i. extra formam ecclesie non est locus veri sacri-
ficij. j. q. j. extra catholicam. de consec. dist. iiij. hi vero
heretici. & c. si reuera. Et tales ordinationes seruan-
tium formam ecclesie irrite esse dicuntur quoad exe-
cutionem: sed rate quoad characterem. vt. j. q. j. si qui
a simoniacis. & extra de schis. c. j. vt etiam. s. dixi. & j.
q. j. qui perfectionem. & c. ventum. & c. sacramenta. c.
sicut sicti. c. nonne est. xxiiij. q. j. audiuimus. & de hoc
per Osti. in summa. extra de tempo. ordi. §. & a quo.
Item sciendum q licet schismatici eam vestimentis

sacerdotalibus bñdictis & in altaribus cõsecratis ce
lebratum erit:nõ pp hoc erit bñdictio vel cõsecratio ite-
randa.ex͠ de sacra.non iteran.c.ij. Itẽ notandum ꝙ
ecclia schismatica ex quo cõuersa est & recõciliata:oĩa
iura sua recuperare dꝫ.ð.de elec.qꝛ diligẽtia.& extra ð
ma.& obe.inter quatuoꝛ.in fine.xv.q.vj.iuratos.&.c.
nos sanctoꝛum. Schismaticus aũt volẽs redire ad
vnitatem ecclesie,admittit:sed ad mandatũ epi satis-
facere tenet:& dꝫ recipi cuꝫ manus impositione:vt ac
cipiat spm̃sctm̃ : qui extra ecclesiam non est nec dari
põt.xxiiij.q.j didicimus.&.c.pudenda.&.ea. schisma.
de conse.di.iiij.hi de quibus.&.c.ab antiqua.

Ceterum oẽs schismatici,vt dictum est, ecclesiam
dei diuidunt in partem se dant & ab ecclesia vnica &
catholica recedũt.xxiij.q. iiij. si qs a catholica.xxiiij.
q.j.aduocauit.Contra sanctam dei ecclesiam faciunt
conuenticula:que non concilia sed conciliabula sunt
appellanda.xxiiij.q.iij.clericus. Tunicam dñi incon
sutilem quam milites Pilati non fuerunt ausi scin-
dere:scindunt.xvj.q.vij.sicut.xxiiij.q.j.qm̃.Vestẽ nu
ptialem que est vnitas & charitas non habẽt.Mat.
xxij.Unde super illo verbo non vestitus veste nuptia
li.Orig.Quid autem debemus intelligere p nuptia
lem vestem:nisi charitatem?qꝛ hanc in se dñs habuit
quum ad sociande ecclesie nuptias venit,Intrat er-
go ad nuptias:sed sine veste nuptiali:qui in ecclia fi-
dem habet:sed charitatem non habet:quaꝫ schisma
ticus habere non potest:qꝛ spm̃sctm̃ non habet: qui
charitas est.xxiiij.q.j.§.si autem. induti sunt schisma
tici sacco scisso & soꝛdido non contexto & mundo: qꝛ
separati ab ecclesia vna & munda non habente ma-
culas neqꝫ rugam.xxxij.q.iiij.recurrat.Non cõieant
cum columba qꝛ cum ea pacem non habent.j.q.j.re-
missionem. Extra hoꝛtum conclusum spinas colli-
gunt.xxiiij.q.j.oĩbus.Extra arcaꝫ naufragio pereũt.
xxiiij.q.j.qm̃.Extra domum agnum comedũt.Exo.
xij.ad finem.xxiiij.q.j.qꝛ.Non sunt filij spõsi chꝛisti.
Jo.iij.qꝛ ab vna sponsa eius legitima ecclia.s.se fecer
nunt.xxxvj.di.acutius.Non est cum eis spũsctũs:qꝛ
non sunt congregati in vnum locum catholicuꝫ.Jo.
xx.xxiiij.q.j.§. ei aũt. sed aduersus dñm iesum chꝛm
caput ecclesie.extra de sac.vnc.c.j.& aduersus chꝛistũ
eius i.vicariuꝫ suum in terris.extra de elec.vbi.li.vj.
Schismatici fures & latrones sunt.vij.q.j.nouatian⁹
&.c non furem.Tales pꝛelati non intrant per ostiuꝫ.
Lupi rapaces sunt. Oues dispergunt & occidũt.Jo.
x.xxiij.q.iiij.tres psonas.Oues aliene tales sequunt.
Errant post eos in montibus Gelboe.ij. Re.j. Gel-
boe decursus interpꝛetatur:qꝛ schismatici extra eccle
siam decurrunt.Oues legitime non recedunt ab oui
li.i.ecclesia vna:qꝛ vnus pastoꝛ & vnum ouile. Jo.x.
extra de bap.licet.Nouerunt vocem pastoꝛis.ipsum se-
quunt. Jo.x.xxiij.q.iiij.tres. In vnum se colligunt:
qꝛ non se diuidunt, sed dicunt, stemus simul. Esa.l.
xliij.di.sit rectoꝛ.ver.hinc in exodo. Pastoꝛis bacu-
lo in canibus pꝛedicatoꝛibus,vt pꝛe.c.sit rectoꝛ.latrã
tibus pꝛedicantibus,contra lupum diabolum.vij.q.
j.§.hic aũt.fiducialiter se committunt.v.q.v.non oĩs
in fi. Inuente oues ex͠ mandriam & custodiam opilio
nis sanguinolente & dilacerate & interfecte in monti
bus sunt reperte:qꝛ lupus voꝛax diabolus eas cruẽ-
tauit:qꝛ primus schismaticus qui ecclesiaꝫ persequit
& spũaliter occidit:lucifer est:qui & dꝛaco dicitur : qui
tertiam partem stellarum angeloꝛum cauda traxit.
Apoc.xij. Inter alios pꝛincipales schismaticos fuit
dictus Bauarus intrusus in imperio:& caput schis-

Ludouicus bauarus imperator schismaticus.

maticorum tam secularium ꝙ̃ clericoꝛum ꝙ̃ religio
soꝛum.qui tpe meo,sicut dixi in pꝛincipio istius opis,
cum romanus dñm papaꝫ Jo.xxij.de facto deposuit:
& Petrum sepe dictum de coꝛuaria sibi in sede Pe-
tri substituit.vere ventus frigidus aquilonis absque
haustro.Cãti.vj.i.caloꝛe spũssancti:qui ausus fuit mit
tere manum in chꝛistum dñi papam.s.contra illud.ij.
q.vij.§.de his Nam etsi dñs papa Jo. a dño esset re
pꝛobatus vt Saul(quod absit) nunꝙ̃ tñ manũ de-
positionis potuit mittere in chꝛistum dñi vicariuꝫ.s.
chꝛisti papam pꝛedictus Bauarus : vt plene pbaui
in pꝛin.istius operis.xxxvij.c.ver.contra aũt. Quis
enim delirus & infidelis amplius crederet dicto ba-
uaro schismatico seculi quodammodo ꝙ̃ dño pape
Jo.pꝛedicto ipsum condemnanti cum ecclesie catho
lice consilio & assensu?Sed esto ꝙ a papa(quod non
est verisimile in suo iure si quod bauarus haberet)
grauaretur:nunquid propterea schisma contra papã
& ecclesiam debuit concitare:& antipseudo papã aliũ
subrogare?Quis dubitat quin hoc bauarus fecerit:
indignatus & contra suum dñm recalcitrans & vindi
ctam faciens?Nunquid qꝛ papa Jo.negauit ei iustis
sime vel(quod absit)iniuste quod petebat:hereticus
factus est:sicut cũ bauarus infidelis appellat?Quis
tantam iniquitatem & infidelitatẽ:si attenderet.non
videret?verus enim fidelis nunꝙ̃ quemqꝫ maxime
suum & mundi dñm & dei vicariuꝫ de heresi diffama
ret.Odit deus & pꝛoiicit festiuitates schismaticorum.
non capit odoꝛem cetuum suoꝛum: aufert a se tumul
tum carminum coꝛum:carmina lyꝛe eoꝛum non au-
dit.Amos.v.xxiiij.q.j.odi.j q.j. odit. Carnes sancte
non auferunt malicias eoꝝ Hiere.xj.de conse.di. ij.q
scelerate.q.d.sed potius augent . Panem pollutum
quantum ad se & eos sequentes offerunt.Malach.j.
xlix.di.c.vlt.Osculant filium virginis in altari:cuius
coꝛpus mysticum quod est ecclia.xxiij.q iij.pro mem
bris.dirumpunt:dum sanctam faciem bñdicunt ꝙ̃si
in faciem eius spuunt.& dum dei filium sumũt quasi
in luto eum pꝛoiiciunt. Cõtra schismaticos ait dñs
p Osee.viij.c.multiplicauit effraim altaria ad peccã-
dũ.facte sunt ei are in delictum.& sequit.Hostias offe
rent:immolabunt carnes:& comedent:& dñs non su
scipiet eos.Et.c.ix.Osee.Sacrificium eoꝝ ꝙ̃si panis
lugentium.oẽs qui comedent eum,contaminabunt
qꝛ panis eoꝝ aĩe eoꝝ.In conuiuio eoꝝ non est dñs:
qꝛ conuiuium eoꝝ seperatum est.Osee ibi.Unũ ace-
tosum offerunt dño Jo.xix.qꝛ ipsuꝫ in ara altaris ite
rum crucifigunt.sed ipse non vult bibere.de pe. di ij.
§.quod non repꝛobi. Nõ placent dño sacrificia schis
maticoꝝ.Cypꝛianus.Uultum catholice ecclie & au-
thoꝛitatem sibi & veritatem vendicant:quũ ipsi non
sint in ecclia.Bñdicunt:quum sint maledicti.Uitaꝫ
pollicent:quum sint moꝛtui.Deum inuocant:quum
sint blasphemi Sacerdotum administrant pꝛofani.
Componunt altare sacrilegi . Antistites diaboli au-
dent eucharistiam facere. Oblationem offerunt vbi
spũsctũs non est. Pꝛeces offerũt dei violatores. Fal
sa quodammodo altaria & illicita sacerdotia & sacrifi
cia quantum ad eos sacrilega offerunt & componũt:
quos constat a charitate atqꝫ vnitate ecclesie catholi
ce recessisse.Sacrificia eoꝛum fm̃ Osee ix. detestatur
deus:dicens.Sacrificia eoꝛum tanꝙ̃ panis luctus .
omnes qui manducant contaminabuntur . hec le-
guntur.j. qõ.j si quis inquit.Diuisum est coꝛ eoꝛum
interibunt:Osee.x. De talibus immolantibus scele
rate dicit dñs per Esaiam. Esa.j. Quo mihi multi-

Schismaticoꝝ sacrificia deo nõ sunt accepta.

tudinem

tudinem victimarum vestrarum: dicit dñs. Plenus
sum. Holocaustũ arietum ꝛ adipem pinguiũ ꝛ san
guinem vitulorũ agnorũ ꝛ hircorũ nolui. ꝛ. j. Ne offe-
ratis vltra sacrificium frustra. Incensũ abominatio
est mihi. Neomeniam ꝛ sabbatum ꝛ festiuitates alias
non feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras
ꝛ solẽnitates vestras odiuit aĩa mea. Facta sunt mihi
molesta. Laboraui sustinens. ꝛ quũ extenderitis ma
nus vestras: auertam oculos meos a vobis: ꝛ cũ mul
tiplicaueritis orationem vestrã: non exaudiã: man⁹. n.
vestre sanguine. i. peccõ plene sunt. Talibus ẽt diuisis
ab ecclia dicit dñs p Malachiam. c. ij. Maledicam
benedictionibus vestris. hoc est, quicqd a vobis bñ-
dicet p me erit maledictum. j. q. j. maledicã. ꝛ. c. mul
ti. in fi. ibi. maledicã. vel qꝛ nõ bñdicitis ex vero cor
de: vel qꝛ ij q inique agunt benedicunt a vobis. Itẽ
Hiero. super Aggeũ. j. c. Propheta qui altari tñ ex-
tructo, ꝛ domo mea diruta, hostias mihi offers in al-
tari: ꝛ victimis eius sanctificari te putas: scito qm̃
sanctum est quidem quod offertur in altari: sed non
tam sanctificaris ex hostijs q̃ ex mortuis operibus
pollueris. j. q. j. propheta. Item Hiero. in Aggeo. ij. c.
Sic populus iste hereticorum ꝛ schismaticorum est
in conspectu meo dicit dñs. Omne quod fecerint qõ
mihi obtulerint. ꝛ. j. contaminata erunt ꝛc. j. qõ. j. sic
populus. Item Hiero. super Amos. v. Odit deus sa-
crificia hereticorum ꝛc. j. q. j. odit. Item Hiero. super
Osee. ix. Illi offerunt panem sacrilegum: ꝛ dant elee
mosynas: ꝛ sectari viõr humilitatem: que ego, si fiant
vere, holocausta interpretor: quum aũt scientiam dei
reliquerint. i. fidem per quam scit deus frustra trũca
to fidei capite cetera membra habere se iactant. j. q. j.
illi. Tñ enim bonum est charitas ꝛ ecclesie vnitas: vt
sine ea non prosit etiam martyrium. j. q. j. vide. de pe.
di. ij. §. euidenter. ꝛ di. iij. siquis. Et Cyprianus cõtra
schismaticos ait. Quam igit sibi pacem promittunt
inimici fratrũ: qui sacrificia celebrare se credũt emu
li sacerdotum. secum esse christum, quum collecti fue
rint, opinant. hi qui extra ecclesiã christi colligunt.
tales etiam si occisi in cõfessione christi nois fuerint:
macula ista nec sanguine abluit. Inexpiabilis enim
ꝛ grauis culpa discordie: nec passione purgat. xc. dis.
neqꝫ ad cayn. Item leo papa Leoni augusto. Mani
festum est per crudelissimam ꝛ insanissimam vesaniã
in Alexandrina sede oẽ celestium sacrorũ lumen extin
ctum: ꝛ intercepta est sacrificij oblatio. defecit chris-
matis sanctificatio. ꝛ parricidialibus impiorũ mani-
bus oia se subtraxerunt ministeria. j. q. j. manifestum
Itẽ schismatici magis frequentant diuina mysteria
vt se iustificẽt: q̃ veri mutieor ecclie. Sꝫ ait Cypria.
non statum suscipienda sunt que iactant in chri noie:
sed que gerunt in christi veritate. quare qui schisma
ticis patrocinantur: censura diuina in eorum penis ꝛ
facinore inuoluuntur: quo eorum duces ꝛ authores.
precipiente dño per Moysen Numeri. xv. separami
ni a tabernaculis hominum istorum durissimorum.
j. q. j. siquis inquit. ꝛ. xxiiij. q. j. didicimus. Itẽ Aug.
Extra catholicam ecclesiam non est locus veri sacri-
ficij. j. q. j. extra. Hi autem schismatici alieni ab ecclia
profani sunt. Hostes ecclesie sunt. Non pñt hre deũ
patrem: qꝛ non tenent vllis ecclesie vnitatẽ. quo pñt
tales cum aliquo conuenire: qui cum corpore ꝛ vni-
uerse fraternitate non conueniunt? sm Cyprianum.
xxiiij. q. j. alienus. Sed nec spũsctũs descendẽs sup
congregatos in vnum. Act. ij. eis datus est: qꝛ in vni
tate est spiritus vnus: non in schismate aut discordia.

xxiiij. q. j. §. ei aũt. Hi sunt qui sm canonicam iude se
gregant semetipsos aĩales spm̃ non habentes. Iude
j. xxiiij. q. j. §. si aũt in priñ. Vñ Ber. claraualleñ. Vi-
dere est aĩam hois quemadmodum vniuersa corpo-
ris membra viuificet coherentia sibi: separa ergo qõ
vis a iunctura ceterorũ: ꝛ vide an membrum illud vi
uificet. Sic est ois q dicit anathema iesu: qꝛ anathe-
ma separatio est. iij. q. iiij. engeltrudam. Sic inquam
ois qui ab vnitate diuidit: nec dubites quin ab eo re
cessit spũs vite. ad hec. iij. q. iiij. engeltrudam. xxiij. q.
vij. quemadmodũ. Isti preterea schismatici non sunt
in domo dñi. sm Hiero. qꝛ non ambulant in eius cõ
sensu: ꝛ qꝛ non sunt vnanimes in ea. xxiiij. q. j. oibus.
Ista est domus dñi, de qua dicit. Dñe dilexi decorẽ
domus tue. ps. xxv. Et iterum. Letatus sum in his q̃
dicta sunt mihi: in domũ dñi ibimus. ps. cxxi. ꝛ Bea
ti qui habitãt in domo tua dñe: in secula seculorũ lau
dabunt te. ps. lxxxiij. vt preall. c. oibus. Item. Vade
in domum tuam. Mat. ix. ꝛ Introibo in domũ tuã.
ps. v. ꝛ Domus mea domus orationis vocabit. Jo.
ij. Esa. lvj. Mat. xxj. Mar. xj. Luc. xix. ꝛ Domũ tuã
decet sanctitudo. ps. xcij. ex lib. vj. de immu. eccle. ex
de custo. eucha. c. ij. Et hec est domus dñi firmiter edi
ficata: q̃ est ecclesia catholica edificata supra firmam
petram christum: Mat. xvj. ꝛ. xix di. in memoriam.
Et q̃uis oibus aplis christus post resurrectionẽ suã
parem ptãtẽ tribuerit: ꝛ dixerit. Sicut misit me pa
ter ꝛ ego mitto vos: accipite spm̃ sctm̃. Jo. xx. xxiiij.
q. j. §. qui aũt. tñ vt vnitatem manifestaret: vnitatis
eiusdem originem ab vno incipientem sua authori-
tate disposuit: quum dixit. Tibi dabo claues regni ce
lorum ꝛc. Mat. xvj. xix. di. ita. Hoc erant ceteri apli
quod Petrus fuit: pari consortio prediti ꝛ honoris
ꝛ ptãtis: sed exordium ab vnitate proficit: vt ecclesia
christi vna monstret. De qua in Can. vj. Vna est co-
lumba mea, perfecta mea ꝛc. Et sacramentum vnita
tis Paulus ostendit dicens. Unum corpus: ꝛ vnus
spiritus, ꝛ vna spes vocationis nostre, vnus dñs, ꝛ
vna fides: ꝛ vnum baptisma. Unus deus. Eph. iiij.
vna ecclesia, ex qua vnus. legunt hec. xxiiij. q. j. loq-
tur. Una sponsa christi sine macula, sine ruga. Ephe.
v. Hortus conclusus, fons signatus, puteus aque vi-
ue, paradisus cum fructu pomorũ. Can. iiij. Hec est do
mus dñi q̃ accepit claues soluendi ꝛ ligandi. Hanc
domum si quis corrigentem corripientemqꝫ cõtem-
pserit: sit tibi sicut ethnicus ꝛ publicanus. legunt hec
xxiiij. q. j. oibus. Nullum petm̃ grauius schismate: vt
s. dixi: qꝫ plus fuit q̃ idololatria. naꝫ hec gladio: schis
ma terre hiatu ꝛ celesti igne punitum fuit: vt. s. §. Ce
terum in isto. c. dixi. vij. q. j. deniqꝫ. xxiiij. q. j. non affe-
ramus. Sed etiam q̃ sit inseparabile sacrm̃ vnitatis
ꝛ q̃ sine spe sit: ꝛ perditionem maximã sibi de indi
gnatione dei incurrunt qui schisma faciunt: ꝛ relicto
romano pontifice alium sibi pseudo epm̃ foris cõsti-
tuunt: declarat liber regnorũ. s. alleg. vbi a tribu iu-
da ꝛ beniamin. x. tribus scisse fuerunt: ꝛ relicto rege
suo: q̃uis crudeli ꝛ stulto. s. Roboam filio Salomo-
nis alterum sibi foras constituerunt: ꝛ indignat⁹ est
dñs inquit oĩ semini israel: ꝛ demoluit eos: ꝛ dedit
eos in direptionem donec abijceret eos a facie sua:
qꝛ dissipatus est israel a domo dauid: ꝛ constituerunt
sibi Hieroboam filium Nabath. Et tanta indigna-
tio domini extitit aduersus illos qui schisma fece-
runt: vt quum homo dei ad Hieroboam missus esset
qui ei peccata sua exprobraret: atqꝫ vltionem futurã
predicerent: panem apud illos edere: ꝛ aquã bibere ve-

tareť:quod quum non custodisset:ꝛ contra pceptum
dñi deceptus ab alio propheta,prandisset:statiʒ diui
na censura pcussus est vt inde regrediens impetu ac
morsu leonis necareť.iij.Reg.xiij.Et qꝛ decem trib⁹
ſm Cyprianum in Samariam secesserūt:ideo dñs p̄
hibuit ciuitatē samaritanoꝝ ſchiſmaticoꝝ ingredi:ꝛ
in viā gentium nō abire:ondens ſchiſmaticos gētili
bus adequari.hec leguntur.iij.Reg.xij.ꝛ.xiij.ꝛ.vij.q.j.
deniqȝ.Qđ vero ſchiſmatici eūdē quē nos deū p̄teʒ,
eūdē fideliū,eūdem spm̄ſctm̄.noſſe dñr:nec hoc adiu
uare tales poteſt.nā Chore Datan ꝛ Abiron cum ſa
cerdote Aaron ꝛ Moyſe eūdē deū nouerāt , pari ēt
religione viuentes : vnum ꝛ verum deū q colendus
atqȝ inuocandus fuerat,inuocabant:tm̄ qꝛ loci mini
ſteriū tranſgreſſi,ꝛ contra Aaron ſacerdotem q ſacer
dotium legitimum habebat:ſacrificādi ſibi licētiam
vendicauerunt:diuinitus pcuſſi,ſtatim penas p illi
citis conatibus penderunt:nec potuerunt rata eſſe ꝛ
proficere ſacrificia irreligioſe ꝛ illicite contra ius di
uine diſpoſitionis oblata.Turibula quoqȝ ipſa in q̄
bus incenſum illicite fuerat oblatum: in memoriam
tāti facinoris ſchiſmatici:vt poſtea ſucceſſores a ſchiſ
mate precauerent:iuſſu dñi conflata in laminas du
ctiles producunť:ꝛ affigunť altari.vt hec leguntur Nu
me.xvj.ꝛ preall.c.deniqȝ.vij.q.j.xxiiij.q.j.didicimus
ꝛ.ꝯ.tetigi.Et tm̄ illi ſm Cyprianuʒ in palle.c.deniqȝ
ſchiſma proprie non fecerant:nec foras egreſſi contra
dñi ſacerdotes impudēter atqȝ hoſtiliter rebellaue
runt:ſicut plurimi ſchiſmatici a dñi pape Joā.predi
cti obedientia recedentes:ꝛ Petro de corueria pſeu
do pape ꝛ Bauaro tyranno vſurpatori imperij:ꝛ di
cti Petri inthronizatori adherentes:graue ſchiſma
contra eccleſiam fecerunt:ꝛ celebrandi ꝛ eccleſiaſtica
ſacramenta tradendi ſibi licentiam vſurparunt . Et
contra pceptum dñi.Exo.xij.Carnes agni immacu
lati extra vnam domum comedentes.xxiiij.q.j.qꝛ. ꝛ
ꝯ.dixi.vnde ibi Greg. In vno namqȝ domo agnus
comeditur:qꝛ in vna catholica eccleſia vera hoſtia re
dēptionis immolatur: de cuius carnibus diuina lex
foras efferri prohibet:ꝛ dari ſanctum canibus vetat.
Sola eſt que intra ſe poſitos valida charitatis com
page cuſtodit. Non eſt ſm Ambro. fides in ſchiſma
te.nam etſi ſchiſmaticus fidem erga deum videať te
nere:tm̄ erga dei eccleſiam non tenet:quam patiť ve
lut quoſdam artus diuidi:ꝛ membra dilacerari. ete
nim quum pp eccleſiam chriſtus ſit:ꝛ corpus chriſti
ſit eccleſia:non exhibeť ab ijs fides chriſto:a quibus
euacuatur paſſio eius.xxiiij.q.j.aduocauit. Schiſma
tici primogeniti luciferi capitis ſchiſmatici:tunicam
dñi indeciſam ꝛ deſuper contextam per totum:minu
tatim decerpunt. Vulpes ſunt vineam.i.eccleſiam:qꝛ
vinea dñi ſabaoth dom⁹ iſrael eſt.Eſa.v.extermlnant
ꝛ demoliunť. Lacus contriti non habentes aquam
ſapientie ſaluatoris.Eccl.xv.Non ſunt aquile contē
plantes:alias ſe cum corpore eccleſie congregarent .
Mat.xxiiij.qꝛ:vt ibi dicit.ꝛ.xxiiij.q.j.qm̄ vetus.vbi
ſunt preall.verba.vbi fuerit corpus.ſ.myſticum.ſ.ec
cleſia vlis.xxiiij.q.v.de liguribus.ibi erunt ꝛ aquile.i.
ſancti vnitatem eccleſie contemplantes. Iſte ſunt aq
le que volāt alis ſpūalibus circa corpus chriſti.i.car
nem eius contemplantes in ſacro altaris ꝛ corpus
eius myſticum:vt predixi.de conſ.di.ij.eſt cibus.alias
eſt ſub.c.in quibus.vnde ꝛ gl.in preall.c.qm̄. in ver.
aquile.exponit.i.alie eccleſie vel fideles qui alte volāt
xxiiij.q.iiij.cum in lege.Unde in pal.c.Mat.vbi fue
rit corpus ꝛc.Orig. vide qꝛ non dixit vbicunqȝ fue
rit corpus:ibi congregabunť vultures aut corui:ſed
aquile:volens ondere magnificos ꝛ regales oēs qui
paſſionem chriſti crediderunt. Item ſuper illo verbo
Mat.xxiiij.ecce hic eſt chriſtus,ecce illic. Hiero. Si
quis ergo promiſerit vobis q in deſerto gentilium ꝛ
phariſeoꝝ dogmate chriſtus moreť:aut hereticoꝝ pe
netralibus qui dei pollicenť arcana:nolite credere:ſʒ
q ab oriēte vſqȝ in occidentē fides catholica in eccle
ſijs fulget. Item ibi Aug.de qōnibus euangeliſtaꝝ.
Orientis eium noīe ꝛ occidentis totum orbem vo
luit ſignificare(alias ſignare) p quem futura erat ec
cleſia.ſm aūt illum ſenſum quem dixit.A modo vide
bitis filium hoīs venientē in nubibus: cōuenienter
ꝛ nūc fulgur nolauit. qđ maxime ſolet coruſcare,đ nu
bibus.Cōſtituta ergo authoritate ecclie p orbē terra
rū clara atqȝ manifeſta:dñr oēs diſcipulos admonet:
atqȝ oēs fideles:ne ſchiſmaticis atque hereticis cre
dant. Unumquodqȝ ſchiſma ꝛ vnaqueqȝ hereſis:aut
locum ſuum hʒ in orbe terrarum partem aliquam te
nens:aut obſcuris atqȝ occultis conuenticulis curio
ſitatem holum decipit:quo ptinet quod ait. Si quis
vobis dixerit:ecce hic eſt chriſtus aut illic, qđ ſignat
terrarū partes aut puinciaꝝ:aut ī penetralib⁹:aut in
deſerto:qđ ſignificat obſcura ꝛ occulta cōuēticula he
reticoꝝ.Hec Aug.Terra ſchiſmaticorum in eoꝝ ope
ribus ſchiſmaticis maledicta nō triticū generat:ſed
lolium ʒiʒaniaqȝ producit:que inimicus homo.i.dia
bolus q hoīeʒ deuicit pꝛ eoꝝ ſeminauit in eis.Mat.
xiij.vbi Aug.de qōnibus euangelij ait. Verūtamen
qm̄ agrum ipſum non eccleſiam:ſed hunc mundum
dñs interpretatus eſt:bñ intelliguntur in ʒiʒanijs here
tici:q in hoc mundo permiſcenť bonis:vt illi q in ea
dē fide mali ſunt palea potius q̄ ʒiʒania deputenť :
qꝛ palea etiam fundamentum hʒ cuʒ frumento radi
cemqȝ cōem. Schiſmatici aūt dñr ſpicis corruptis ēt
ſimiliores vel paleis ariſtarum fractis vel ſciſſis:ꝛ de
ſegete abiectis:non tm̄ conſequens eſt vt oīs heretic⁹
vel ſchiſmaticus ab eccleſia corporaliter ſepareť:mul
tos enim portat eccleſia:qꝛ nō ita defendūt falſitateʒ
ſnie ſue:vt intentam multitudinem faciant: q ſi fece
rint tunc pellunť.hec Aug. Iſti ſchiſmatici ſunt va
ſa ire in contumeliaʒ dei ꝛ eccleſie.ij.ad Tim.ij.xxiij.
q.iiij.quiſqȝ. Non aurea:in charitatis vnitate. Neqȝ
argentea:in eccleſie ſoliditate ꝛ ſonoritate : ſed teſtea
ꝛ fictilia ꝛ fragilia:ſ eoꝝ leuitate ꝛ mutabilitate eter
no incendio comburenda.xxiiij.q.j.qm̄. In ſchiſma
ticis non eſt eccleſia vera.naʒ ipſi in parte ſunt:ꝛ par
tē ſibi fecerunt.ſicut Donatus:Arrius:Sabellius:ꝛ
ceteri heretici ꝛ ſchiſmatici.xxiij.q.v.relegēter.ibi:vt
ſuam diuiſionem.i.ſchiſma catholicaʒ eſſe credentes
eccleſiaʒ ꝛc.ꝛ.q.vj.vides.ibi:in partes Donati.ꝛ.q.
iij.pro membris.ibi: qꝛ ſeruientes principibus nris
aduerſus eccleſiam catholicam.i.aduerſus corp⁹ chri
ſti:armamini.ꝛ.q.v.c.j.in prin.ibi:clericos partis do
nati.ꝛ.j.ibi:quaſi in aliene partis ſupplicijs vindica
ri ꝛc.Ecclia aūt eſt in toto:ꝛ ideo dꝛ catholica.i.vlis.
vt preall.c.ꝛ.xxiiij.q.j.ſchiſma. Qui cum ea non col
ligit:ſpargit ꝛ diuidit:qui cum ea non eſt:extra eā eſt.
Mat.xij.Luc.xj.ꝛ.ꝯ.c.xxxviij.hoc eſt qui chriſti ſpō
ſi eius non eſt: antichriſti eſt : medium non eſt dare .
xxxiij.q.j.qm̄.in fi. Iſti ſchiſmatici ſunt q vadūt de
domo vnitatis eccleſie in domum ſchiſmatis ruino
ſam. Petrum cephas deſerentes:qui ait dño interro
ganti. Nunquid ꝛ vos vultis abire? dñe ad quē ibi
mus?ꝛ qꝛ nō mutauit hoſpitiū celeſtiū:cōſortiū habi
tationis īmutauit.Jo.vj.xxiiij.q.j.q dignior. de cōſ.

di.ij.prima quidem.⁊.c.forte. Unde ⁊ dicit dñs Luc. x. Nolite transire de domo in domum. Unde si perfidus ⁊ schismaticus populus deformet habitaculuȝ christi ⁊ ecclesie: vitanda eorum cōio est.xxiiij. q.j.didicimus.q: schismatici synagoga sathane sunt: ⁊ ibi est sedes eius. Apoc.ij.q: sicut sedes ⁊ locus christi in pace ⁊ vnitate est.ps. lxxv. Factus est in pace locus eius. Ita sedes sathane in discordia ⁊ diuisione posita est:q: primo diuisit celum: ⁊ nunc terram. Unde ⁊ diabolus exterminator vocaẗ.j.ad Cor.x.ibi. Et perierunt ab exterminatore.i.diabolo: qui ponit hoīes ⁊ angelos extra terminos vnitatis ecclesie triūphantis ⁊ militantis: vnde ⁊ ipsi filij Belial sunt.i.diaboli,qui interpretatur absqꝫ iugo. vnde ⁊ contra tales Beda supra Mat. Quicunqꝫ ab vnitate fidei vel societate Petri apl̄i quomodolibet semetipsos segregant:tales nec vinculis petōꝝ absolui,nec ianuā pñt celestis regni ingredi.xxiiij.q.j.quicunqꝫ. Item Aug. Ubi sana fides non est:non potest esse iustitia: q: iustus ex fide viuit. Neqꝫ schismatici sibi aliquid ex illa mercede promittant:q: similiter vbi charitas non est:non potest esse iustitia: quam si heretici ⁊ schismatici haberent:non dilaniarēt corpus christi quod est ecclesia.xxiiij.q.j.vbi sana. Iteȝ rñdeant schismatici. Ecclesia vna est.xxiiij.q j.loquitur.cum si.que intus ⁊ foris esse non potest.xxiiij.q.j.didicimus.in prin. ⁊ vij.q.j.nouatianus. Si enim apud Petrum de coruaria per Bauarum intrusum est:apud dñm papam Joannem.xxij.non fuit. Si vero apud dictum Joānem fuit qui clementi pape.v. legitima ordinatione successit: Petrus de corua.pseudo pontifex est: ⁊ in ecclesia catholica cum suis fautoribus non est: nec ep̄s computari potest qui euangelica ⁊ apl̄ica traditione contempta:nemini succedens, a seipso ortᵘ est, v̄l a Bauaro intrudente. Habere namqꝫ aut tenere ecclesiam nullo modo potest qui in ecclesia ordinatus non est.sic argumentatur ⁊ concludit Cyprianus gloriosus martyr.vij.q.j.factus.⁊.c.nouatianus.⁊.xxiiij. q.j.didicimus. Item sicut sepe dictum est. Eccl̄ia vna est.sed fȝ Aug.nullo modo potest dici ecclesia in qua schisma est. Restat igitur vt q: ecclesia non potest esse nulla:ea sit quam in apl̄ice sedis per successiones ep̄orum radice constitutam nullorum hoīum malitia,etiam si nota excludi non possit: sed p temporis rōne toleranda iudicetur, nullo mō valeat extinguere. Sic arguit Gelasi.⁊ concludit.xxiiij.q.j. pudēda. Item Gelasi.schisma grecum nomen est: scissuraȝ sonat:sed in vnitate scissura esse non potest. Non igitur vnitati cōicat qui schismaticis cōicat:partes sibi fecerunt:⁊ ab eo quod vnum est,seipsos segregātes spm̄ nō habent:quibus oībus illud efficitur: vt q: in vnitate vnum non sunt:vt q: in parte esse voluerunt: vt q: spm̄ non habent corporis christi:sacrificium quātum ad fructum habere non pñt. sic arguit. xxiiij. q.j.schisma. Item ibidem Aug.⁊ Gelasi. Oīs catholicus secutus eam partem detestaẗ: cui vl̄em eccl̄iam apl̄icis sedibus roboratā non cōicare cognoscit. Itē ibidem. Non prodest schismaticis q: ignorantia rōnis vel simplicitate sui intellectus ab ecclesie catholice cōione se suspendunt: idipsum enim maius est pp quod schismatici sunt:q: non eos diuersa sentiēdi iudicium:sed q̄dā apud se delata sibi tm̄ incognita metuentes: ⁊ contra apl̄icam sedem temere credētes:pessima diuisit opinio. vbi gl. dicit q: magis schismatici sunt illi qui tm̄ p simplicitatem suam separanẗ ab ecclesia:q̄ꝫ sint illi qui pp subtilitatem aliquam errant: falsa.n.subtilitas istos compellit in quo non cadunt voluntarij:sed inuiti. Illos alios decipit ignorantia voluntaria q̄ non excusat.xxxvij.di.non oīs.cū.§.p̄. Item in p̄ec.c.schisma. cum due ecclesie esse non possint:aut vos (quod absit) iudicabitis schismaticos: aut si veram in apl̄ice sedibus constat esse ecclesiaȝ: ⁊ illos ab vnitate diuisos cognoscite. Item ibi vnaȝ q̄ christi corpus est:constat esse eccl̄iam: q̄ in duo vel in plura diuidi non pōt:sił enim quum ab eo discesserit ecclesia:idem de eccl̄ia esse desistit. Insup rñdeāt mihi si pñt sequentes Bauarum schismaticum ⁊ Petrum de coruaria pseudo papam: ⁊ ab obediētia dñi pape Joan.⁊ ecclesie recedentes: ⁊ schisma publicuȝ facientes:quid poterunt rñdere exemplis christi prophetaꝝ:apl̄oꝝ:⁊ alioꝝ sanctorum prohibentiuȝ corporalem separationem etiā a malis fieri?nam ⁊ christus sceleratum Judaȝ in numero:choro ⁊ vita apl̄orū: ⁊ participatiōe sui corporis ⁊ sanguinis sustinuit: ne rūperet ecclesie sue vnitatem. vt malos fm̄ Augu. toleremus ne ab eis corporaliter recedamus.ad hec Mat.xxvj.j.q.j.christus.ij.q.j.nihil.⁊.c.minus. vij. q.j.§.hoc tunc.xxiij.q.iiij.tu bonus.ex̄ de offi.ordi.si sacerdos.vñ Aug. sup Jo. Quid igiẗ voluit dñs nr̄ iesus fratres charissimi admonere ecclesiam suaȝ qñ vnum perditū inter.xij.habere voluit. Mat.x. Luc. vj.⁊.ix.⁊ Marc.iij.nisi vt malos toleremus:ne corpus christi diuidamus.i.schisma faciamus?quod fit si malos non toleramus.xxiij.q.iiij.quid ergo. Item Aug. Tu bonus tolera malum. nam ⁊ christus quū sciret Judā esse furem tolerauit: ⁊ ad p̄dicandum misit:eiqꝫ cum alijs eucharistiam dedit.xxiij.q.iiij.tu bonus.⁊.c.ecce. Ecce inquiunt.s. heretici. dicit ppheta Esa.lij.⁊.xlv.di.recedite.⁊.xxiij.q.iiij. recedite. Recedite:exite inde:⁊ immūdū ne tetigeritis:quō ergo malos tolerabimᵘ a q̄bus exire ⁊ recedere iubemur: ne tangamus immundum. Nos illam recessionem spūaliter intelligimᵘ:illi corporaliter.⁊.j.rece.exi.inde:⁊ immun.ne teti.s.contactu cordis non corporis. Quid est enim tangere immundum nisi consentire i peti s? Quid est aūt exire inde: nisi facere qđ ptinet ad correctionē maloꝝ ⁊c? Ita plane sociaẗ qs malis: si aliqd cū eis cōmittit:aut cōmittētibus fauet:si aūt neutrū facit:nullo mō sociaẗ ⁊c. Itē ibidē Augu. Si qs a catholica ecclesia fuerit separatus:quātumlibet laudabiliter viuere se existimet: hoc solo scelere q: a christianitate seiunctus est:non habebit vitam:sȝ ira dei manet super eum. Item ibidem Aug. A malis sp corde disiungimini:ad tempus caute corpore copulamini:duobus modis non maculat te malus. si ei nō consentias: ⁊ si redarguas. hoc est non communicare:non consentire. ⁊ infra. Neqꝫ ergo consentientes sitis malis:vt approbetis:neqꝫ negligentes: vt non arguatis:neqꝫ superbientes.vt insultanter arguatis. Item ibidem Aug.c. recedite.⁊ exite ⁊c. Displicuit tibi quod quisqꝫ peccauerit?nō tetigisti immundū? redarguisti:corripuisti. Et infra.existi inde.clamauit Moyses.ista clamauit Esaias.clamauit Hieremias. clamauit Ezechiel. videamus si dimiserunt populum dei:⁊ se ad gentes alias transtulerunt. q̄ꝫ multa ⁊ q̄ꝫ vehementer Hieremias increpauit peccatores ⁊ sceleratos populi dei?inter eos tamen erat:vnum cū eis templum intrabat:eadeȝ sacramenta celebrabat: sed clamando exibat inde. hoc est exire inde: hoc est immundum non tangere:⁊ voluntate non consentire:⁊ ore non parcere.⁊.c.q̄ꝫ magnum. Ibidem Aug. ibi. Non.n.pp malos boni sunt deserēdi:sed pp bo-

Mali sunt in ecclesia tolerandi.

nos mali sunt tolerandi:sicut tolerauerunt prophete
eos contra quos tanta dicebant: nec communionez
sacramentoꝝ illius ppli relinquebant:sicut ipse dñs
nocentem Judam vsqꝫ ad condignum exitum eius
tolerauit:ꝛ eum sacram cenā communicare cum in-
nocentibus permisit. Mat.xxvj. sicut tolerauerunt
apli eos.s.pseudo aplos,qui per inuidiam q ipsiꝰ dia
boli vitium est,christum annuntiabant. Phi.v.Itē
ibidē Aug.c.quantus. Quantus arrogantie tumor
est:quanta humilitatis ꝛ lenitatis obliuio: ꝛ arrogā
tie quanta iactatio:vt quis se posse facere credat,qd
nec aplis concessit dñs:vt zizaniam a frumēto putet
se posse discernere? Mat.xiij. Item ibidem Greg.c.
hec aūt.Hec aūt vita q inter celum ꝛ infernū sita est,
sicut in medio subsist.ita vtrarumqꝫ partium ciues re
cipit cōiter:quos tñ sancta ecclesia indiscrete suscipit:
ꝛ postmodum in egressione discernet.Si igitur boni
estis qzdiu in hac vita subsistitis:equanimiter tolera
te malos.nam quisquis malos non tolerat : ipse sibi
per intolerantiam testis est, qꝛ bonus non est . Abel
esse renuit quem Cayn malitia non exercet. Non est
ergo malis cōicare,cum malis in domo,vel cibo: vel
ecclesia:vel locutione:vel arte cōionē habere:nisi sint
ab ecclesia per excōicationem precisi corporaliter . ij.
q.j.multi. Nam duo incorruptuz castūqꝫ custodiūt.s.
vt nec faciat malum:nec approbet factum. Porro si
addat tertiuz vt non sit in vindicando piger: sed vel
corripiat.ps.cxl.iustus in misericordia ꝛ arguat : vel
etiam si eam personam gerit : vel qꝛ est prelatus vel
rector:ꝛ ratio conseruande pacis admittit:vt etiā co
ram oībus peccantes.xlv.dist.sed illud.arguat: vt ce
teri timeant:remoueatur etiam ab aliquo gradu ho-
noris:vel ab ipsa cōione sacramentorum. Sed si hec
oia cum dilectione corrigendi , non cum odio perse-
quendi faciat:plenissimum officium non solum castis
sime innocentie : sed etiam diligentissime seueritatis
impleuit.xxiij.q.iiij.ita plane.vbi Aug.predicta ver-

Innocentie tres gradus.

ba ponit. Innocentia autem secundum Tullium:
est animi puritas omnis peccati maculas abhorrēs:
Tres autem gradus innocentie ponuntur in preal.
c.ita plane. Primus est malum non facere. Secun-
dus facientibus non consentire. Tertius salua pace
peccantem corrigere.vt no.lxxxvj.di.facientis. in gl.
nam tres. Prohibet etiam christus granum a pa-
leis ꝛ semen bonum a zizaniis separari vsqꝫ ad vlti-
mum venti labrum. Mat.xiij.ꝛ est dictum.xxiij.qō.
iiij.quantus.ij.q.j.multi.xj.qō.iij. nolite . In sagena
Petri boni pisces cum malis vsqꝫ ad litus perue-
niunt. Mat.xiij.vbi Greg.Sicut enim mare seculū:
ita seculi finez significat litus maris:in quo.s.fine bo
ni pisces in vasis eliguntur: mali proijciuntur foras:
qꝛ ꝛ electus quisqꝫ in tabernacula eterna recipitur:ꝛ
interni regni luce perdita:ad exteriores tenebras re-
probi pertrahuntur. Nunc enim bonos malosqꝫ cō-
muniter quasi permistos pisces fidei ecclesie sagena
trahit.Et Hiero.ibi.Dum enim sagena extrahet ad
litus:tunc verum secernendorum piscium iudicium
demonstrabit. Insup decem virgines fatue ꝛ prudē
tes sil lampades acceperunt:sil surrexerunt: sed carē
tes oleo charitatis vel letitie spūalis celestem ianuaz
non intrarunt. Mat.xxv.xxxi.q.v.si paulus.ꝛ.ij.ad
Timo.ij. In domo patrisfamilias simul sunt vasa au
rea ꝛ argentea in honorem:ꝛ fictilia ꝛ lignea in con-
tumeliam.vt.s dixi.xxiij.q.iiij. qui secundum . xxiij.
q.vij.c.j.l si.ibi. Nōnullos toleramus quos corrigere
nō possumus:nec propter paleam relinquimus areā
dñi:neqꝫ propter pisces malos rumpimus retia dñi:
neqꝫ propter hedos in fine segregandos deserimus
gregem dñi:neqꝫ propter vasa factam in contumeliā
migramus de domo dñi. Idem.xxiij.q.j. quisquis.
Simul sunt in arca Noe q est ecclesia.xxiiij.q.j.qm.
quadrupedia ꝛ volatilia,munda ꝛ immunda.Gen.
vj.ꝛ in linteo quod vidit Petrus Act.x.quod eccle
siam designat:simul erant quadrupedia ꝛ volatilia.
Item Aug.xxiij.q.iiij. quidam. ibi. Qm zizania in
ecclesia esse cernimus , non ideo ipsi de ecclesia rece-
damus.Et infra ibi.Certissima exempla quibus de-
monstratum ꝛ pronuntiatum est , malos in ecclesia
bonis esse permistos vsqꝫ in finem seculi tempusque
iudicij futuri malos tolerandos:nihilqꝫ bonis in vni
tate ac participatione sacramentorum qui eorum fa
ctis non consenserint obfuturos. Item idem.xxiij.q.
iiij.cum quisqꝫ.ibi.Fiat hoc vbi periculum schismā-
tis nullum est. Item Aug.xxiij.q.iiij.ipsa pietas.Cō
munium dñi est vnitas corporis christi: non solum in
sacramento altaris,sed etiam in vinculo pacis. Itez
Aug.xxiij.q.iiij.non potest.ibi. Namqꝫ consilia sepa
rationis ꝛ inania sunt ꝛ perniciosa atqꝫ sacrilega: qꝛ
impia ꝛ superba sunt:ꝛ plus perturbant infirmos bo
nos,qꝫ corrigant animosos malos. Itez Aug. xxiij.
q.iiij.nimium.in fi.ibi. Non enim propter malos bo
ni sunt deserendi:sed propter bonos mali sunt tolerā
di:sicut tolerauerunt prophete eos contra quos tan
ta dicebant : nec tñ communionem sacramentorum
illius populi relinquebant. Esa.liij. Num.xvj. Hiere.
xvj. Item idem.xxiij.q.v.ad fidem.ibi.Si autem pp
iniquitatem vestri schismatis illi quidem correpto-
res vestri sunt: vos autem estis sicut ceteri diuersorū
scelerum rei qui penas legibus pendūt:profecto in-
felices ꝛ in hoc seculo ꝛ in futuro eritis.Et Aug.ibi-
dem in.c.si vos. Si vos contra ecclesiam christi alta
ria erexisse , ꝛ a christiana vnitate que toto orbe dif-
funditur sacrilego schismate separatos esse,ꝛ a corpo
re christi que est ecclesia toto orbe diffusa . Et infra .
Quantum potestis oppugnando aduersarios , san-
cta ꝛ canonica scriptura conuincit: vos impij atqꝫ sa
crilegi estis ꝛc. Item Pelagius. xxiij.q.v.non vos.
ibi. Malum aūt schisma esse, ꝛ per exteras etiaz ptā
tes.i.laicas hmōi debere opprimi hoies . Et infra .
Quisquis ergo ab aplicis diuisus est sedibus in schis
mate eum esse non dubium est:ꝛ contra vlēm ecclīaz
altare conatur erigere.Et infra . Canon statuit . Et
infra. Qui a communione seipsum suspendit: ꝛ colle
ctam i.conuenticulum facit:ꝛ altare.i. priuatum mo
dum sacrificandi constituit:ꝛ noluerit vocāti epo cō
sentire:ꝛ noluerit ei acquiescere neqꝫ obedire : ꝛ pri-
mo ꝛ secundo vocanti:hunc oīno damnari,nec vnqꝫ
vel orationem mereri,nec recipere euz posse honorē:
si enim permanserit turbas faciens ꝛ seditiones ec-
clesie per exteram ptātem.i.secularem tāqꝫ seditiosuz
cōprimi. Itē Pelagiꝰ.xxiij.q.v.de liguribꝰ.ibi. Cor
pus dñi nri iesu christi hoc est sanctā ecclīaz lacerare.
Et infra. Nolite ergo dubitare hmōi hoies principa
li vel iudiciali authoritate opprimere:qꝛ regule patrū
hoc specialiter cōstituerūt: vt si q ecclīastici officij pso
na cui subiectus est restiterit:vel alios seorsum colle-
gerit,aut aliud altare erexerit:aut schisma fecerit: ex-
cōicet atqꝫ dānet:qꝫ si forte ꝛ hoc contempserit: ꝛ p-
māserit diuisiones ꝛ schismata faciēdo: p ptātes pu-
blicas opprimat.ꝛ in fi.illius.c.ibi. Quuz mille alia
exempla ꝛ constitutiones sunt,qbus euidēter agno-
scit vt faciētes scissuras in sctā ecclīa,nō solum exilijs

sed

sed etiam proscriptione rerum ⁊ dura custodia per publicas potestates debeant coerceri. C. de heretici. Manicheos. xxiiij. q. j. qui contra pacem i extra de here. cum sm. lib. vj. Item Pelagius. xxiij. q. v. cap. quali. quasi in fi. ibi. Nec putetis aliquus esse pecca ri. si huiusmodi homines comprimuntur: hoc enim diuine ⁊ humane leges statuerunt: vt ab ecclesie vni tate diuisi: ⁊ eius pacem iniquissime perturbantes, a secularibus etiam potestatibus cõprimantur: nec quicq̃ maius, vnde deo sacrificium possitis offerre: q̃z si id ordinetis: vt ij qui in suam ⁊ alioꝝ perniciez debacchantur: competenti debeant vigore compe sci. Item Pelagius. xxiij. q. v. relegentes: ibi. Ut suã diuisionem catholicam esse credentes: ecclesiam vos a sua pollutione prohiberent: sic enim per misericor diam dei etiam nescientibus illis hoc factum est: vt a schismaticoꝝ cõione eruti: catholice q̃z diligitis ser uari vos contigisset ecclesie. ⁊ j. in fi. ibi. Maxime ecclesie Acquileiensis inuasor qui ⁊ in schismate ma ledictus: nec honorem epi poterit retinere nec meri tũ. Ille archangelus lucifer proprie dictus Belial. q2 sine iugo obedientie voluit esse: primus crimen apostasie commisit. de pe. di ij. §. q̃ vero reprobi: cuz c. seq. hereditatem infelicem casus in profundum la cus: pro culpa schismatis ⁊ inobedientie suis tumi dis sequacibus derelinquens. Pro hac ariola ino bediẽtia. lxxxj. di. si qui presbyteri: de illa amenitate paradisi ⁊ contemplatione angelica adam eiectus est. de pe. di. ij. §. Adam. ⁊ c. princeps. Saul vita ⁊ re gno priuatus. j. Reg. iiij. xv. ⁊ vlti. c. Ophni ⁊ Phi nees filij Heli morte consumpti in bello. j. Reg. j. ex̃ de simo. licet Heli. Moyses ⁊ Aaron terra promis sionis priuati Exo. xvij. de pe. di. ij. §. opponit. Qui dam de discipulis Iesu carnaliter christi sermonem intelligentes: retro abierunt: ⁊ se diuiserunt. Joan. vj. de conse. di. ij. prima quidem. Julianus apostata celesti lancea perforatus. Arrius, Sabellicus, Do natus, Pelagius, ⁊ alij corrupti vertices sectarum perfidarum se a cõione sancte matris ecclesie in diui nis diuidentes: ⁊ schisma facientes: fine detestabili de hac vita migrauerunt ad mortem eternam: de eo rum erroribus. xxiiij. q. iij. quidam. Grecia fornica ria cum Armenia maiori a Cephala a Petro claui gero ⁊ eius Romanis pontificibus successoribus recedentes ⁊ schismatizantes: fidem, scientiam, for titudinem, ⁊ vitam vtrãq3 perdiderunt ⁊ perdunt: nam in pessimas hereses post schisma collapsa est. xxiiij. q. iij. inter schisma: ⁊ gladio vltori Arabũ Tur coꝝ ⁊ Cathalanoꝝ: qui vocantur de societate, tradi ta ⁊ exposita. Sed ⁊ vltimo intra sanctam ecclesiaz christiani numero ⁊ nomine Guelfi ⁊ Gibellini in Italia vocati, se ab vnitate ecclesie reuera diuiden tes: sine causa ⁊ contra nãm ⁊ contra fidem gladijs ⁊ telis ⁊ alijs diuersi mortis generibus dei ⁊ eccle sie sue vltricibus in corpore ⁊ in anima quotidie se consumunt: vt in condemnationis iudiciuz consur gentes, ⁊ in igne sempiterno consumpti, nunq̃z tñ valeant consumi. Sed isti dicant schismatici mihi q̃ de mala societate queruntur: ⁊ se diuidunt ab eccle sie corpore: qd obfuit pertinacia ⁊ tumor elati luci feri schismaticis: ⁊ sequacium stellarum ruentium cũ eodem: humilibus alijs spiritibus ⁊ ideo in gratia confirmatis: de pe. di. ij. §. q̃ vero reprobi. in fi. in eo dem celo empyreo simul manentibus? Quid Cayn inuidia ⁊ malitia Abel innocenti ⁊ sancto germano simul viuenti? Gen. iiij. in canonica Jude. de pe. di.

Exẽplis probatur maloꝝ cõsuetudinẽ bonis pro fuisse.

j §. denuq3. xiiij. q. v. scriptum. Corpus quidem occu buit: quod tandem occumbere oportebat. Ipse ve ro corona ⁊ merito protomartyris laureatus: vñ pri mus sanguis iustus fuit q̃ fuit sparsus. Matt. xxiij. Quid nocuit hispiditas ⁊ ferocitas. Gen. xvj. l. dis. Ismael Hismalis egyptij ex parte genitricis Agar serue, Isaac filio libere Sare ⁊ repromissionis secuz cohabitanti. Gen. xvj. qui risus interpretatur. Gen. xxj. gaudenti: obedienti Gen. xxij. christum represen tanti: ⁊ paterna hereditate celesti prefiguranti: pa triarchatum obtinenti? Quid Gastrimargia pilosi Esau venatoris nocuit Jacob secum cohabitanti frugali: quieto: simplici: personam sancti tenenti sup plantatoris? Gen. xxv. Quid frontosita impuden tia ⁊ irreuerentia Cham filij Noe circa verenda pa tris nocuit filijs alijs duobus pudoratis Sez ⁊ Ja phet cuz eo habitantibus. Gen. ix. xcvj. di. in scriptu ris. j. q. iiij. §. item peccato ciuium. versi. item Cham. Quid oppressio ⁊ persecutio ⁊ corruptio Egyptio rum nocuit Moysi ⁊ Joseph ⁊ alijs fratribus suis patriarchis: filijs Jacob: ⁊ multis alijs de populo dei electis? Perierunt illi in mari rubro. Exo. xiiij. Isti euaserunt: immo puto q̃ nisi isti filij Israel ab Egyptijs in tribulationibus exercitati fuissent: ad montem dei non venissent. c. bonum. v. q. v. c. ij. Nec de Loth nepote Abraam pretermittendum est q̃ Sodomis pudicitiam obseruauit, nec tñ ab illis ho minibus sceleratissimis se segregauit. Gen. xix. xl. di. quelibet: nec eos iudicauit: ⁊ propterea sm Climac. archimandritam montis Synai: eum dñs de illo in cendio liberauit. Mirum Adaz in paradiso peccat. Loth Sodomis pudicitiã seruat. vt pal. c. quelibet ⁊ in igne illesus in monte incestu filiarum pollutus est. Gen. xix. xiiij. di. q̃ ait. xv. q. j. inebriauerũt. Quid offecit ira ⁊ furor populi Israel sepe contra dominũ murmurantis. Exo. xvj. ⁊ xvij. j. ad Cor. x. Moysi mansuetissimo ⁊ benigno habitanti cum eis? erat enim moyses mitissimus hoium qui habitabant in terra. Nume. xij: sed nec oẽs de populo vitulum au reum adorauerunt: sed adorantes perierunt. Exod. xxxij. de pe. di. ij. §. opponit. xlv. di. disciplina. Nihil etiam obfuit acidia ⁊ ignauia populi Israel terram promissionis diffidẽtis intrare: solicitudini Caleph ⁊ Josue: qui eam cum fidei feruore ⁊ perseuerantia intrauerunt. Nume. xiij. lxxvj. di. ieiunium. Deniq3 in domo dñi Jesu ⁊ choro apostoloꝝ, nunquid phi largyria Jude loculos compilantis. Jo. xij. furtũ ⁊ sacrilegiũ. xxiij. q. iiij. quid ergo: proditio. ij. q. j. vn°. Matth. xxvj. ⁊ parricidium. ff. ad. l. pompe. de pari. l. pena. ⁊ C. de his qui patrem vel libe. occi. l. vnica. multo potius paricidium dicitur quod in patrẽ spi ritualem committitur: vt no. de pe. di. j. aut facta glo. nam ⁊ alis. Simulatio ⁊ hypocrisis simulantis se amicum ⁊ communicantis corpus christi. Matth. xxvj. xxiij. q. iiij. tu bonus: presumptio permittentis sibi lauari pedes a christo. Joan. xiij. xxiiij. quest. j. que dignior. Simonia: quia rem sacram vendidit. scilicet christum. Plagium: quia liberum hominez scilicet christum vendidit: de his duobus no. j. qõ. j. qui studet. glo. fi. Desperatio: q2 se laqueo suspendit. Matt. xxvij. de pe. di. iij. Judas: eius: infecit Petrũ Jacobum ⁊ Joannem: ⁊ ceteros coapostolos veros pauperes fideles sacratos ⁊ pios? Absit. Nam ille solus ruptis visceribus proditionez celantibus de formis leti suspendiuz desperatus subijt: de pe. di iij. Judas. c. nihil Jude. ⁊ c. scelerarior. Matth. xxvij.

xxxiij. q.v. tu dixisti. Alij in spe resurrectionis christi palmas gloriosi martyrij pro fide sui dñi tradiri a condiscipulo receperunt. Sed veniamus ad caput. Christus cum peccatoribus habitauit: bibit: ⁊ comedit: ⁊ conuersationem habuit, ⁊ propter hoc ab emulis phariseis falsis iniustis ei dicebatur Luc.xv. q: cum peccatoribus manducaret ⁊ biberet. Sed ipse charitas ⁊ vnitas. j. Joan.iiij. ⁊ vnitas: qui ad vniendum venerat non spargenduz, aut schisma faciendum. Jo.x dicebat. Non egent: de pe.di.iij. adhuc instant: qui sani sunt, medico: sed qui male habent. Mat.ix. ⁊ Luc.v. Sed vere dñe oīs homo male hz: ⁊ te medico pio ⁊ compatiente indiget: q: oīs homo mendax. ps.cxv. ⁊ Roman.iij. ⁊ peccator, de pe.di.ij. si enim, adhuc Luc.v. Mat.ix.ij.q.j. multi. ⁊ Luc.xv. Unde Bern. O benignitas, o charitas. Rex celoꝝ amicus efficitur publicanoꝝ. Panis angeloꝝ reficitur in conuiuio peccatoꝝ: q̃ dulce ferculum, panis compunctionis: q̃ suaue poculuz lachryme deuotionis: his libenter christus vescitur suauiter delectatur: vino inebriatur: vt omnium offensionum nostrarum non recordet amplius. Unde pulchre dicitur Mat.xj. Potator vini: publicanoꝝ ⁊ peccatoꝝ amicus. Recolite lachrymas Magdalene: ⁊ videbitis hoc verissimum esse. Semper ergo diuisio ⁊ schisma vitanda sunt: nec timendum est q̃ alienum peccatū alteri non consentienti noceat: vnde Job.xxxv. Homini qui similis tui est: nocebit iniquitas tua: ⁊ filium hoīs adiuuabit iustitia tua. Qđ verbum exponens Greg.xxviij. lib. moraliuz ait. Humana impietas ei nocet quem peruertendo coinquinat: ⁊ rursus eum adiuuat nostra iustitia quez a prauis actionibus immutat. Nocere enim vel adiuuare nesciunt ea que vel a bono corrūpere: vel a malo permutare nō possunt. j.q.iij. homini. Uñ ⁊ Aug. Theodosius quartus. Unusquisque ex suo admisso sorti subijcitur: nec alieni criminis successor cōstituitur. j.q.iiij. crimen. Anima enim que peccauerit ipsa morietur. Ezechiel.xviij. causa.j.q.iiij. iam itaq: ⁊ đ hoc per totam illam questionem: ⁊ in summa. Item Greg.in.ij. dialo. Ibi adunati equanimiter portandi sunt mali: vbi inueniuntur aliqui adiuuentur boni. vij.q.j. ibi. Item Aug. Maius malum in separatione bonoꝝ committimus: q̃ in communicatione maloꝝ fugiemus. vij.q.j. §. hoc tunc. versi. hinc idez ait: q: separando nos a malis committimus schisma: quod malum maximum est. vt dicit ibi glo. que incipit fugimus. Nam toleranti malos non imputat deus peccata: non sua: q: non fecit: non aliena: q: non approbauit. non negligentiam: q: non tacuit, non superbiam: quia in vnitate permansit: ān versic. preal. hinc idem: hinc etiaz Aug. in ps.liiij. Elongaui fugiens: non loco, ne rumpatur charitas bonoꝝ ne perdat exercituz maloꝝ: quos deus admiscet vt Judam apostolis: quem quāuis sciret esse furem: tñ ad predicandum misit, ⁊ ei eucharistiam dedi: docēs in ecclesia tolerare malos: nec obesse bonis maloruz consortia. vij.q.j. §. hoc versi. hinc idem. Itē Paulus. j. ad Cor.v. Scripsi vobis in epistola: non commisceamini fornicarijs, non vtiq: fornicarijs huius mundi, aut raptoribus: aut auaris: aut idolis seruiētibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse. q.d. Aug. Non enim possunt homines in hoc mundo nisi cum talibus viuere. vnde consequenter adiungit apostolus. Nunc autem scripsi vobis non commisceri fornicarijs: si quis autem frater nominatur fornicator aut auarus ⁊c. q.d. quando pro isto peccati excommunicatus est: tunc est vitandus: hec ponuntur. ij.q.j. multi.

Contra illos qui vocant ecclesiam meretricē. Laus multiplex ecclesie sancti dei: Cap. 66.

Quia satis late contra schismaticos sum locutus: que maxime tempore dñi pape Joan.xxij. in quod perueni tempus dāmnabiliter inundarunt: nunc cum aliquo epilogo superioꝝ ad vnā sanctā mrēz ecclesiaz, cui⁹ caput legitimū dictus dūs Joannes summ⁹ pōtifex existit: addēdo multa vtilia ⁊ necessaria, redeamus: Et sub istius ecclesie vnice ⁊ predicti eius capitis firmi obedientia maneamus, ⁊ ibi simus vbi ecclesiam cōiter esse scimus. xxiiij.q.j. schisma. ibi: omnis catholicus ⁊c. Job. In nostro nidulo moriamur. Job.xxix. Non eamus de domo in domum, Luc.x. xxiiij.q.j. que dignior: non transmigremus vt passeres impudici in montem. ps.x. Nō circūferamur omni vento doctrine contra apostolum Ephe.iiij. j. Regū.xxix. ⁊. xxvj. ij. Reg.j. Reuerentia facit Dauid sacre vnctioni etsi peccet inunctus. j. q.j. sacramenta. Sacramenta non peccant, etsi coꝝ collatores facinorosos esse contingat. vt plene in prima parte istius operis dictum est in. viij. ⁊. ix. c. vnde scelerati ministri virtute diuina ea conferunt: ⁊ non sua: ⁊ ideo virtutem suam non perdunt collata per malos: q: christus cuius potentia conferuntur: summe bonus est: ps.cxviij. qm̄ bonus es tu: q: deus est qui solus est bonus. Mat.xix. Luc.xviij. Et nisi hoc esset, semper in dubio sacramenta reciperemus ⁊ sine fide nescientes qui sunt boni vel mali talium collatores: ⁊ sic ecclesia vacillaret: contra illud. xxiiij. q.j. hec est. ⁊. c. aperte, quod hereticum est adstruere ⁊ sentire.

Attendendum est insuper isto toto tēpore. Mat. xvj. Mar.viij. Luc.xij. a fermento quorundaz pseudo prophetarum, quod est heresis: dicentium ecclesiam meretricem. s. vere de meretrice impia conscientia ⁊ malignante. ps.xxv. odiui ecclesiam malignantium: ecclesia. Tales adulterij ⁊ spurcitiei filij sunt exorti. Ecclesiam enim catholica in se ⁊ in suis sanctis non meretrix: sed sancta est: non habens maculam heresis. Ephe.v. nec rugam schismatis: nec aliquod huiusmodi peccati mortalis. xxj. dist. quāuis. de pe.di.j. ecclesia. vbi de hoc. Columba infellica ⁊ innocens, ⁊ immaculata. Inimicis parcit ⁊ eos cibat. xxiij.q.iiij. §. ex his. xxxvj. di. §. ecce. ij.q.vij. nō omnis. Can.v. Tota pulchra ⁊ decora virtutibus ⁊ exemplis. Can.iiij. Uestita byssino candido ⁊ splēdenti. Apoc.xix. i. operibus iustitie. Splendenti propter honestatem conuersationis, ⁊ Candido: propter puritatem intentionis. Turtur pudica. Can.ij. Castam generationem facit cum claritate. Sap.iiij. Una vnius. xxvj. di. acutius. vij. qō. j. sicut. Regina auro vestita sapientia ⁊ amoris. Adstitit regina. ps. xliiij. Hortus conclusus virtutibus propositis continuatis imperforabilis. Can.iiij. xxiiij.q.j. loquitur. Fons signatus: de quo aqua sapientie salutaris bibitur. Eccli.xv. Unde ⁊ vocatur fons aque viue spōsus eius. Hiere.ij. Signatus: quasi de alio non sit bibenduz: nec aliter q̃ ecclesia intelligit scripturas in-

telligēdas.xxiiij.q.iij. heresis Perfecta christi.Can.vj.xxiiij.q.j.loquitur:qꝛ spōsa illius qui opus imperfectum meum non nouit:extra de bap.maiores.§.sed adhuc:de pe.dist.iij.sunt plures.Joan.viij.quare electa christi.Can.vj.qꝛ reprobrata Synagoga electa est ecclesia ex gētibus.xxxv.q.j.§.hac itaqꝫ.ibi.illud qđ per prophetam Osee predixerat.In peccatis vestris dimisi matrem vestram.Triclinium christi Joan.ij.in quo colitur trinitas:⁊ christus architriclinus:qꝛ in christo triplex substantia:carnis,anime:⁊ diuinitatis.xxiij.di.qui epo:sponsus eius.Tabernaculum sanctificatum altissimi.ps.xlv.sanctificauit tabernaculum suum ⁊c.Et Apoc.xxj.Ecce tabernaculum dei cum hoībus.Sedes eius.ps.xlvj.Sedens sup sedem sanctam suam.Cubile eius.Luc.xj.ibi.Pueri mei mecum sunt in cubili:qꝛ non nisi pueri vere sunt in ecclesia.j.Pet.ij.ibi:quasi modo geniti ⁊c.⁊ infra.sine dolo.Arca sanctificationis.ps.cxxxj.tu ⁊ arca sanctificationis.Arca inqꝫ continens virgā districtionis ⁊ māna dulcedinis.Heb.ix.xlv.di.disciplina.Uestimentum eius.ps.cxxxij:In oram vestimenti eius.xvj.q.vij.sicut.Uestita iustitia.xliij.dist.sit rector.ibi:vestimenta eterna.Tunica inconsutilis in se tota vnita.Jo.xix.xxiiij.q.j.xvj.q.vij.sicut dñi.⁊ habens tunicam nuptialem.Mat xxij.charitatis ⁊ vnitatis:⁊ oēs domestici eius vestiti duplicibus.Prouer.vlti.fide ⁊ opere.de pe.di.ij.si enim.ibi.sciēti bonum.Sara princeps:qꝛ sic interpretatur.xxxv.di.ecclesie princeps.Libera.ad Gal.iiij.nō subiecta peccato:qꝛ qui facit peccatum:seruus est peccati.Jo.viij.Roma.vj.⁊.j.Pet.ij.⁊ filijs eius liberis debet hereditas.xxxij.q.iiij.recurrat.Hec figura probat.xxiiij.q.iiij.quī.⁊.c.si ecclesia.Rachel pulchra:in contēplatiua.Lia lippa,in actiua:qꝛ turbatur erga plurima cum Martha.Luc.x.extra de renun.§.ne putes:extra de regu.licet.§.fin.Chananea,commutata de Synagoga in ecclesiam ⁊ zelans christum sponsum.xxxv.q.j.§.hac itaqꝫ.humilis,patiens,⁊ confessa.Mat.xv.Samaritana,eclesia ex gentibus secundum Aug.credula,⁊ custodiens:qꝛ Samaritana custos interpretatur.se ⁊ suos.Joan.iiij.qꝛ vigilat supra gregem.Luc.ij.xliij.di.ephesiis.⁊ gratie sitibunda,clamās assidue:sitio.Jo.xix.Bersabee puteus altus per cognitionez clare fidei.xxiiij.q.j.non turbat in fi.a Dauid christo vultu desiderabili sanctificata xxx.q.j.§.sed obijcitur.ij.Reg.xij.qꝛ christus tradidit se:vt ecclesiam suam sanctificaret.Ephe.v.Mulier sanguinisflua per tactum fimbrie christi curata.Mat.ix.Luc.viij.Mar.v.ecclesia ex gentibus,peccatis sanguinea:quia sanguis sanguinem tetigit:sm Osee.iiij.Et illud.Qui non ex sanguinibus.Jo.j.p passionem christi:que est fimbria vestimenti eius,curata.Syon speculans,ecclesia firma sicut mōs syon ps.cxxuij.que adhuc in enigmate speculatur.j.ad Cor.xiij.Hierusalē.Apo.xxj.ps.cxix.Hierusalez que edificatur vt ciuitas.Pacificata qꝛ sic interpretatur Hierusalem:qꝛ per mortem christi recōciliatio ⁊ pax facta est.Colos.ij.Ephes.ij.Linteum ostensum Petro.Act.x.ecclesia in qua sunt volatilia contemplantia,boni:⁊ quadrupedia serpētia,mali.xj.q.iij.nolite Bethleem,domus panis viui.Jo.vj.⁊ in qua consecratur panis viuus:de conse.dist.ij.oīa Bethania,qꝛ sponso obediens:⁊ quia extra eam deo non obeditur.lxxxj.di.si qui.c.xxiiij.q.j.versi.sana.Cenaculum grande,Mar.xiiij.qꝛ in ecclesia cena dñica mādūcatur.j.ad Cor.xj.xxiiij.q.j.qꝛ ex sola.Grāde,charitate.Bernard.Qui habet charitatem:magnus est.⁊ cor Pauli ad Corinthios dilatatum est.ij.ad Corinth.vj.Stratum:humilitate.iij.Reg.iij.Pauimentuz domus texit Salomon auro.⁊ ps.cxviij.Adhesit pauimento anima mea.Extra hoc cenaculum agnus dei non comeditur.preall.c.qꝛ nec christi corpus cum fructu conficitur.xxiiij q.j.schisma.Nec anima a peccato lauatur.xxiiij.q.j.quicūqꝫ.Nec vera pax datur aut relinquitur:qꝛ extra ecclesiā vera pax non est.xxiiij.q.j.qui contra.Nec sons sacramentalis cum effectu benedicitur.j q.j maledicā.Nec Joan.gratia supra pectus Jesu recumbit:quia gratia spūsancti extra ecclesiaz non datur.xxiiij.q j.§.si aūt.Nec sermo chrī proficit:qꝛ margarita verba nec porcis non proijciatur.Nec panis filiorum dei datur canibus.xj.q.iij.nolite.Mat.xv.Nec vera dilectio est:qꝛ extra ecclesiam amor spūsancti non est.preal.§.si aūt.Nec lactucarum agrestium comestio,idest peccatorum vera contritio.preal.c.quicūqꝫ.Nec panum azymorum puritatis ⁊ sinceritatis cibatio.j.ad Cor.v.Nec vera discipulorum vnio.Nec paracleti promissio:nec receptio.Act.ij.preal.§.si aūt.Predicta in cenaculo celebrata sunt.Joan.xiij.⁊ aliqua ex eis in die cene fiunt.Ista est ecclesia ista federis arca de qua.s.dixi:continens tabulas legis:qꝛ ad literaz extra ecclesiam hodie maxime vera scientia non est:nec dei cognitio.xxiiij.q j.quicūqꝫ.Hester decora nimis.Hester:idest abscondita:⁊ conturbatione hominum ps.xxx.que sponsum Auserum beatū christuz flectit ad misericordiā ꝙ populo suo impetrat.Hester pen.⁊ vlt.c.⁊.de pen.dist.j.fleat.Prudentissima Abigail.Abigail patris mei deitas interpretatur.qꝛ pater ecclesie deus est.in canti.Moysi.Nunquid non ipse est pater tuus?que Dauid flexit ad misericordiā contra Nabal.Nabal interpretatur scandalum:vel scandalizans:insipiens vel insipientia.virum stultū virum Belial iratum.j Reg.xxv.Dauid aūt manu fortis christum fortē designat.Nabal peccatorem.qꝛ omnis peccator stultus:⁊ filius Belial diaboli:absqꝫ iugo alios scandalizans.Aug.Mali scandalo sunt ecclesie.De scandalizantibus:extra de no.operū.c.ij.Petri nauicula.Luc.v.xxiiij.q.j.non turbat j q.j.mare:idest in cuius fide mare transimus huius seculi.Heb.x.firma in spe,clauis ⁊ ligno crucis dominice:titubans ⁊ turbata pp Judam proditorem designantem malos.xxiiij.q.j.quodcūqꝫ:in fi ⁊ per fidiam que in ea nauigat.vt preal.c.non turbatur.⁊.j.q.iiij.turbatur nauicula Et Mat.xiiij.vbi Au.de verbis dñi.In vno aūt apostolo:idest Petro in ordine apostolorum primo ⁊ precipuo:in quo figurabatur ecclesia:vtrumqꝫ genus significandum fuit:idest firmi in hoc ꝙ super aquas ambulauit:⁊ infirmi in hoc ꝙ dubitauit:nam ⁊ vtriusqꝫ sua cupiditas tempestas est.Amas deum?ambulas supra mare:sub pedibus tuis est seculi timor.Amas seculum?absorbet te:sed quum fluctuat cupiditate cor tuum:vt vincas cupiditatem tuam:inuoca christi diuinitatem:hec etiam scripsi.s.lv.c.versutatem Augu.Titubat etiam hec nauicula pp ventum tentationū eorum qui in ea nauigant:nam vnaqueqꝫ tentatio ventus validus est:sm Grego.Sagena petri malos ⁊ bonos pisces habens.Mat.xiij.xxiiij.q.vij.cap.j.in fi.Area eius triturans granuz ⁊ paleas.preal.c.j.de cō.di.iiij.est vnitas.ij.q.j.multi.Messis eius habens triticum ⁊ zizania.Mat.xiij.xj.q.iij.nolite.Ouile eius.Joan.x.extra de bap.licet.habens oues tetan-

tes, bonos fructum facientes: ⁊ steriles, malos fructu carentes: ⁊ in ignem mittendos sicut arbor sine fructu. Mat. vij. extra de deci. quamuis: ⁊ Luc. xiij. vbi loquitur de ficulnea fructum non faciente. ibi. succide illam: vbi Greg. Cum magno timore audiendum est quod dicitur: succide illam: vt quid terrā occupat? vnusquisq; enim iuxta modum suum. s. in quātum locum vite presentis tenet: si fructum boni operis non exhibet: velut infructuosa arbor terram occupat: q2 in eo loco in quo ipse est, aliis operandi occasionem negat. Habet etiā hoc ouile agnos puros bonos, ⁊ hedos petulcos malos ⁊ olidos. gl. super Mat. xxv in versi. hedos. Sed vnum ouile ⁊ vnus pastor: vt p2 cal. c. licet. Domus ei⁹ habens vasa aurea ⁊ fictilia. ij ad Timo. ij. xxiiij. q. iiij. qui sūt charitate feruentes ⁊ amore carentes: vel non perseuerātes: vt vas fictile fragile: Cella vinaria. Can. ij. hñs vinum defecatum electorū compunctionis. ps. lix. Potasse nos vino compunctionis ⁊ deuotionis. Joan. ij. ⁊ acetum impiorum odij ⁊ inuidie. de quo dant dño bibere. Joan. xix. Cathedra eius. Matt. xxiij. xl. di. multi. §. que. §. non quales, Orige. Dilecti christi discipuli post aduentum christi super cathedram ecclesie que est cathedra christi. Cathedra inquit iudicans inter lepram ⁊ lepram. Leuit. xiij. xx. di. §. j. de pe. di. j. §. ex his extra qui fi. sint legi: per venerabilem. §. rationibus. Scala Jacob. Gen. xxviij. per q̄ ⁊ in qua ascendunt homines in celum: angelici contemplando ⁊ descendunt in ea ministrando q2 in ista ecclesia habitat Maria contemplando ad pedes dñi: ⁊ Marthe sibi ministrando Luc. x. extra ꝯ renū. nisi. §. ne puteo. Arca Noe eleuata sup aqūas diluuij tribulationis: nec submersa: sed saluans receptos in ea. Gene. vij. ⁊ viij. xlvij. dist. quantum licet. xxiiij. q. j. qm̄ ista est ergo illa sancta ecclesia militās recipiens bonos ⁊ malos: que in terra sita inter celum ⁊ terram est xxiij. q. iiij. hec aūt: que etiā regnū celoꝝ vocatur. Mat. xxv. q2 in ea ⁊ per eam itur ad celum, ⁊ q2 christus in ea habitat in sanctis eius. ps. xxj. Tu aūt in sancto habitas ⁊c. qui sunt celi alti virtutum dignitate: mundi sanctitate: vnde dī Matt. vj. Pater noster qui es in celis, idest in sanctis. ⁊ Celi: idest sancti enarrant gloriam dei ps. xviij. Unde ⁊ Aug. de sermone dñi in monte. Qui es in celis: idest in sanctis ⁊ iustis: non enim spatio locoꝝ continetur deus: q2 celum ⁊ terram implet. Hiere. xxiij. ⁊ excelsior celo est. Job xj. sed sicut terra appellatus est peccator: cui dictum est Gen. iij. Terra es (aliās puluis) ⁊ in terram ibis: sic celū iustus econtrario dici potest. Recte ergo dicitur, qui es in celis: idest qui es in sanctis. Ista est illa sancta ecclesia figurata ⁊ descripta Ezech. xvj. Aqua de latere christi manante lota in sacramēto baptismi: extra de cele. mis. in quadam. Eius sanguine decorata ⁊ mundata: extra in clemen. sacrosancte: de sum. tri. Oleo balsamato gratie spūalis in sacramento confirmationis vncta: ex̄ de sacra vnc. c. vnico: de conse. di. v. in primis. v. cap. Discoloribus. idest varietate virtutum induta. ps. xliij. Adstitit regina. s. ecclesia in vestitu deaurato circundata varietate. xliiij. dist. sit rector. Unde Exod. xxviij. in veste Aaron erāt quatuor colores. s. hyacinthus, purpura, coccinum, ⁊ byssus. in quibus prudētia, iustitia, fortitudo, ⁊ tēperantia designantur: quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Sap. viij. Uestita inquam hyacintho contemplationis ⁊ deuotionis: purpura dominice passionis coccino dilectionis ⁊ sanctificationis. Calciata hiacyntho: idest exemplis patrum precedentium munitoꝝ gressibus operū: vt celo potius inhereant q̄ terrā tangere videantur: quasi duo calciamenta sunt fideliter agere ⁊ fortiter tolerare. Cincta bysso, idest continentie ⁊ pudicitie cingulo: quo sensus exteriores ⁊ motus interiores valeat cohibere. De cingulo Paul⁹ Eph. vj. ibi. State ergo succincti lumbos vestros in veritate. Et primo cingitur ecclesia zona pellicea: que est carnis mortificatio: hac accincti sunt Helias. iiij. Regū. j. Baptista. Mat. iij. Lu. iij. Mar. j. Un̄ Beda ibi. Zona aūt pellicea qua accinctus erat Joannes ⁊ Helias mortificationis indicium est. Et ibi Hiero. In zona pellicea pauperes mundi mortui signātur. Item Beda. Zonam pelliceam habebat circa lūbos: quia carnem suam crucifixit cum vitijs ⁊ concupiscentijs. Gal. v. Secundo zona iustitie que est exercitium boni operis. De qua Esa. ix. Erit iustitia cingulum lumborum eius. Tertio cingulo fortitudinis: vt primis motibus fortiter resistamus. Prou. vlti. Accinxit fortitudine lumbos suos. Quarto cingulo humilitatis: hoc est linteū quo dñs erat accinctus quum lauit pedes discipuloꝝ. Joā. xiij. xxiiij. q. j. que dignior. Induta subtilibus: idest extenuatione corporis: que optima vestis est contra feruorem estatis. s. libidinis incentiua. Hec signata est Gene. xxxviij. per teristrū quod assumpsit Thamar, depositis vestibus viduitatis. Est enim teristrum vestis mulieris tenuissima: visu perula: estati idonea, terias enim vestis dicitur ornamento ornata: idest gloria crucis: q2 sicut ait Aug. crux finita est in pena manet in gloria: de locis suppliciorum transit ad frontes imperatoꝝ. Armillis in manibus adornata: idest virtute bone operationis. Torque circa collum munita: intelligentia diuini sermonis. Inauribus redimita ⁊ circulis. circuli sunt sacra scriptura: inaures in auribus dependentes: obedientia indiscreta: idest indistincta. xxiij. q. j. quid culpatur. xj. q. iij. quid ergo. Coronata corona decoris que datur victorib⁹ j ad Cor. ix. In capite: idest glorie celestis in mente: extra de sacra vnc. c. vnico: quemadmodum corona caret principio ⁊ fine. Ornata etiam auro sapientie ⁊ argento eloquentie: vestita bysso, candore innocētie. ⁊ polymito: idest diuersitate preceptoꝝ, ⁊ multis coloribus, diuersitate ꝯsilioꝝ. Simila ⁊ oleo ⁊ melle referta: idest sacramēto eucharistie in quo sunt tres substantie. Simila est christi caro mundissima. xxiij. di. qui epūs: de conse. di. ij. christus panis est. Oleum: sanctissima eius anima omni gratia plena ⁊ donis spūsancti. de conse. di. ij. hoc est. ⁊. ca in calice. Mel, ineffabilis dulcedo diuinitatis: de conse. dist. ij. sicut verus. Eccli. xxiiij. Spirit⁹ meus super mel dulcis. De his tribus propheta loquitur ecclesie Ezechielis. xvj. Similam ⁊ oleum ⁊ mel comedisti: ⁊ decora facta es vehementer.

Ista ergo ecclesia sic decorata ⁊ laudata: sic etiā figurata ⁊ descripta antiquitus a prophetis: maxime ab isto Ezech. xvj. c. a quo traxi verba proxime posita: inferius cācellata: non est meretrix: refero me ad principium. §. prece. Sed vxor agni legitime desponsata in quo matrimonio ecclesie sunt duo caput ⁊ membra in vno corpore. Unde Roma. xij. multi vnum corpus sumus: extra de sum. tri. ca. ij. §. rursus Ephe. v. sacramentū hoc magnum: ego dico in christo ⁊ ecclesia. xvj. di, acutius. extra de biga. debitum quod significatum est Judicium. xiiij. in princi. vbi

Celoꝝ nomine sancti intelliguntur.

Cingulū.

dicitur

dicitur. Descendit Samson: qui interpretatur sol fortis vel illuminans eos. s. christus sol iustitie ⁊ lux vera. Jo. j. extra de puri post par. c. j. in Thānata. s. mūdum: vidensq; ibi mulierem de filiabus philistijm. Philistijm interpretantur cadentes: qi gentiles cadebant a gratia dei: adest ecclesiam de gentibus. ascēdit ⁊ nuntiauit hoc patri suo ⁊ matri sue. i. synagoge vt acciperent eam sibi in vxorem. Unde ait Hiere. xxxj. In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans tui. Hoc matrimonium initiatuz fuit in paradiso: qñ de latere dormientis Ade formata est Eua. Gen. ij. xxxv. q. j. cum igitur. in princi. extra de diuor. gaudemus. extra in clemen. de sum. tri. sacrosancte. Ratificatū in cruce, vbi de latere christi dormientis processerunt duo sacramenta. s. sanguis ⁊ aqua: quibus formatur ⁊ dotatur ecclesia: vt preall. c. sacrosancte: ⁊ extra de cele. mis. in quadaz. Aqua. n. mundatur vt sit sine macula. Can. iiij. ibi. Et macula non est in te. christus loquitur ecclesie. Sanguine ornatur: vt sit purpurata sicut regina. ps. xliiij. Adstitit regina: idest ecclesia. Consummatum erit post iudicium: qñ introducetur sponsa in thalamuz sponsi vt bonis eius plenarie perfruatur: ⁊ nunq̄ ab eius amplexibus auellatur. Apoc. xix. ibi: q2 venerunt nuptie agni: ⁊ vxor eius preparauit se: ⁊ datum est illi vt cooperiat se bissino splendenti ⁊ candido. Bissinum enim iustificationes sunt sanctorum. Et infra, Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt: ⁊ xxj. ibi. Ueni ostendam tibi sponsam vxorem agni. Et de hoc est parabola. x. virginum. Matt. xxv. ibi. Exierunt obuiam sponso ⁊ sponse christo ⁊ ecclesie. Et infra. Intrauerunt cum eo ad nuptias. xxvij q. j. nuptiarum. ibi. cui ecclesia ipsa cuius membra sunt coniūx est. que fidei spe ⁊ charitatis integritate non solum virginibus sacris: sed etiam in coniugatis fidelibus tota virgo est. vniuerse quippe ecclesie cuius omnia membra illa sunt. Apostolus dicit. ij ad Cor xj. Optaui vos vni viro virginem castam exhibere. christo ⁊c. De predictis virginibus fatuis ⁊ alijs habes xxxij. q. v. si paulus. De isto etiaz matrimonio inter christuz ⁊ ecclesiam dicitur Osee. ij. ibi. Despōsabo te mihi in fide: sponsabo te mihi in iudicio ⁊ iustitia ⁊ misericordia ⁊ miserationibus: sponsabo te in sempiternum. Ter dicit sponsabo: vt ostendat hoc matrimonium initiatum ratum ⁊ consummatuz. Initiatur enim in fide per q̄ȝ quelibet anima de ecclesia dei sponsa dei efficitur, ⁊ annulo fidei subarratur de quo Hiere. xij. Nunquid obliuiscitur virgo ornamenti sui. s. annuli desponsationis sue: aut sponsa fascie pectoralis sue. s. timoris, quo debet cor restringere ne defluat in peccata? arguit hic dñs animas que coniugij fidem non seruat: quum mulieres consueuerint seruare annulum desponsationis toto tēpore vite sue. Ratificatur vero in iudicio ⁊ iustitia ⁊ in misericordia ⁊ miserationibus. Judicium est in discussione sui. de quo de peni. dist. j. iudicet. aliter sumitur extra de verb. signi. forus. Justitia in punitione peccati. Multi eniz sunt qui bene iudicant: sed nō sunt boni iustitiarij: q2 nō bene puniunt quod se deliquisse cognoscunt: vnde Aug. Queȝ penitet, omnino peniteat: ⁊ dolorem lachrymis ostendat: de pen. dist. j. quem penitet: in princi. Et ibi: Justitia enim sola dānat. Unde Esa. xxviij. Ponam iudicium in pondere: ⁊ iustitiam mensura: q2 iudicium quasi in statera culpam ponderat: iustitia vero penam culpe commēsurat. Misericordia est in cordis compassione: quasi miserum cor. Miseratio in beneficij exhibitione: ⁊ precedit miserationem misericordia: q2 sicut ait Grego. Plus est compati ex corde: q2 qui compatitur: seipsum dat. Consummatur aūt hoc matrimonium in eternitate: ⁊ hoc est quod ait in sempiternum. Sȝ non dicit in quo fiat consummatio: innuens q̄ ineffabilis erit delectatio matrimonij consummati. Unñ Augu. Quod deus preparauit diligentibus se: fide non capitur, spe non attingitur: charitate non comprehenditur desideria ⁊ vota transgreditur: acquiri potest: estimari non potest. De isto coniugio christi: ⁊ ecclesie. Aug super Jo. sermone. vij. Quid mirum si dñs inuitatus ad nuptias venit: qui in hunc mundum ad nuptias venit: vbi verbum sponsus, sponsa caro humana: ⁊ vtrūq; vnus filius dei: ⁊ idem filius hominis: vterus marie virginis thalamus fuit: vñ ipse tamq̄ȝ sponsus processit. ps. xviij. Item glos. ad Titum. j. Plures vxores antiquorum patrum significauerunt futuram ex omnibus gentibus vnitatem vni vero christo subditam.

Castissima ergo ecclesia dei est: que ⁊ virgo appellatur. ij. ad Cor, xj. xxvij. q. j. nuptiarum. Sed perduntur oēs qui fornicantur in ea ⁊ extra eaz: nisi redeāt ad eam. Ut sunt idololatre. de quibus. j. ad Cor. ix. ⁊ x. c. plene. Sap. xiii. xiiij. xv. c. ⁊. xviij. q. j. idololatria. xxvj. q. v. contra idoloꝝ vide quod scripsi. s. xlj. cap. versi. de Nemroth. Heretici, de quibus extra de hereti. per totum: ⁊ lib. vj. eo. ti per totum. xxiiij. q. vlti. §. qui vero, cum omnibus. ca. seq. vsq; ad. c. quidam aūt: vbi ponuntur secrete hereticoꝝ. lxx. ⁊ amplius. Schismatici: de quibus extra de schisma. vij. q. j. in primis septem. c. xxiiij. q. j. didicimus. c. schisma. De hoc satis. s. prox. cap. Excommunicati: de quibus extra de sen. excom. ⁊. xj. q. iij. in primis. xx. c. vsq; ad §. cum ergo. ⁊. xxiiij. q. ij. ⁊. q. iij. pertinaces. lj. di. aliquantas, in princi. extra in cle. de fide catho. fidei. §. porro: ⁊ de vsur. ex grandi. §. penul. cle. proditores: d̄ quibus legitur ⁊ no xlvj. di. clericus. xj. qō. iij. nolite xxij. q. v. de forma. Sacrilegi. xvij. q. iiij. per totum. ij. q. j si quis in hoc genus. Homicide: extra de homici. per totum. xxiij. q. v. per totum: de pe. di. j. homicidiorum. ⁊ l. di. in primis. c. Uenefici. vj. q. j. infames. Uenenum faciens. vel dans: vel Adulator: q2 s̄m Senecam adulatio est dulce venenum. ps. liiij. Molliti sunt sermones suos super oleum: ⁊ ipsi sunt iacula. Paricide: interfectores parentum vel filioꝝ. ff. ad. l. Pompe. de pari. C. de his qui parentes vel filios occi. l. vnica: legitur ⁊ no. extra de his qui fi. occi. ca. vlti. de peni. di. j. aut facta. glo. non talis. Incendiarij: extra de rap. ⁊ incen. in literis. xxiij. qō. viij. pessimam. Masculoꝝ concubitores. Molles immundi: de peni. di. j. si quis tam masculum. ⁊. c. qui puero xxxij. q. vij. zagitia. c. adulterij. c. offerebat. ⁊. ca. visus extra de exces. prela. clerici. extra de vi. ⁊ hone. cler. C. de adul cum vir. Adulteri. xxxij. q. vij. extra de adul. Fornicatores in quocūq; sexu ⁊ cum quacūq; creatura. xv. q. j. mulier. xxxvj. q. j. §. cuȝ ergo. Ibi ponuntur gradus fornicationum. ⁊. xxxij. q. vij. adulteri. ⁊ c. non solum. xxv. di. §. criminis. xxiiij. di. audite charissimi. palea est. Mechi immundi in corpore vel anima. xxxij. q. iiij. meretrices. ⁊. q. vj. non mechaberis. Falsarij. xix. di. in memoriam: extra de crimi. fal. Periuri: quocūq; modo. xxv. di. §. criminis: extra d̄ iureiur. xxij. q. v. vj. q. j. quicūq;. Plagarij. venditores liberoꝝ hominum: no. j. q. j. qui studet. glo. nonquid. Simoniaci: emptores spūalium. Giezite ven-

ditores.j.causa.oibus.c.& extra de simo.si quis. Coniuratores & conspiratores.xj.q.j.coniurationem cũ quatuor.c.seq.vj.q.j.si quis. Preuaricatores.ij.q.iij.§ notandum.versi.preuaricator:cum.ij.versi.seq. Raptores rerum & virginum:extra de rap.xxxvj.q.j.& ij. Fures:extra de fur.xxxij.q.iiij.meretrices.xiiij.q.v.penale.& q.vj.furtum. Usurarij:extra de vsuris.xiiij.q.iij.iiij.& v.lxvj.dist.seditionarios:cum duobus.c.sequen. Sortilegi, & qui respiciunt sortes: extra de sortile xxxvj.q.j.& ij. Malefici:qui carmina faciunt.xxvj.q.v.nec mirum:circa prin.versi.magi. Diuini.diuinatores.j.q.j.nunq̃ predicunt futura.xxvj.q.ij.intelligi.c.qui sine.c.illos.& q.iiij.igitur.cum.§.precedẽ.& q.v.§.j. Incantatores.xxvj.q.v.si quis.c.non licet. Augures:qui volatus auium & voces intendunt. Aruspices, horarum inspectatores. Genethliaci,natalium dierum cõsideratores:de his.xxvj.q.iiij.c.j. Nechromantici:precantores mortuorũ & diuinatores per eos.xxvj.q.v.nec mirum.versic. Nechromantici. Arioli:circa aras idolorũ nefarias preces emittentes:& funesta sacrificia offerentes.xxvj.q.iiij.c.j. Phitonici,diuinantes arte magica.xxvj.q.v.nec mirum.versi preterea. Mathematici,per cursus siderum mores nascentium & actus & euentus predicentes.xxvj.q.iiij.igitur. Magi:inspectores astrorũ:prealleg.c.igitur. Somnia attendentes.xxvj.q.vij.non.obseruentis. Aeromantici, diuinantes in aere. Geomantici,diuinantes in terra. Hydromantici,diuinantes in aqua. Pyromantici,diuinantes in igne.ve his quatuor preal.c.igitur.in prin. Horoscopi,inspectores horarum natiuitatis hominũ.preal.c.igitur. Salitores,qui quando membrorum quecũq; pars salierit:predicunt prosperum seu triste aliquid sibi significari:preal.c.in fi. Sicarij,cum armis insidiantes.a sica quod significat ferrum siue cultrum.vt legitur & no.extra de homici.sicut dignum. Assissini, occulte occidentes:extra de homici.pro humani lib.vj. Abigei:furantes gregem:de pe.di.j.§.iniuriarum.ante.c.aut facta. Antropophagi, comedentes homines:eos spoliantes & tribulantes ps.lxxviij.quia comederunt Jacob.& in Job.xix. Et carnib° mei saturamini. Tyranni:crudeles dñi & iniuste dominium vsurpantes.xiiij.q.v.neq;. Torneamentarij,exercitantes se in torneamentis:extra de tornea. Duellarij,pugnantes duo:extra de cle.pug.in duel.ij.q.v.consuluisti. Monomachiarij,purgantes se ferro calido acqua vel alia re.extra de purg.vul.ij.q.v.cõsuluisti. Blasphemi maledici.extra de male. Aleatores:extra de excel.pre.inter.xxxv.d.c.j.& alee inspectores. no.ibi. Ebrij,assidui.xxv.di.§ ea demum. Intrusi.extra de elec.quisquis.xvj.q.vij.sane. Dolosi.ps.xxiij. Nec iurauit in dolo proximo suo.j.Pe.j.in fi. Rationabiles sine dolo. Malitiosi.ps.lj. Quid gloriaris in malitia:extra de excel.prela.quã graue. Non efficiamini inanis glorie cupidi. Gal.v.xlix.di.§.j. Uane gloriosi. Ficti hypocrite:de pe.di.ij.citius. Adulatores.xlvj.di.sunt nonnulli.xxv.dist.§.ea demum. Murmuratores.j.ad Cor.x.ibi:nec murmurauerit is.xc.di.alienus. Susurrones:qui aliquid detrahunt in aure alicuius de aliovnde. Leu.xix. Nõ eris criminator: & susurro in populis. Discordie seminatores, quos precipue detestatur deus. Prouer.vj.xc.di.discordantes.c.dissidentes. Infideles.ij.q.vij.non potest.xxij.q.v.de forma. Gastrimargi,gulosi.de cons.distin.v.quandoq;. Furiosi,irati.xj.q.iij.illa.& c.ira. Inuidi.xxv.distinctio.§.ea demum.xlvj.di.clericus inuidens. Philargyri,auari.xvij.di.per totum.xiiij.q.iij.quid dicam. Acidiosi,vnum est de septem peccatis mortalibus acidia,vt legitur & notatur.xxxij.q.vij.non solum,& est acidia s̃m Damasce.afflictio siue tristitia aggreuans:reddens hominem pigrum & frigidum ad opus bonum. Persecutores bonorũ.xxiij.q.iij.nimium.& ca.si ecclesia. Presumptuosi,elati,superbi.xlix.di.c.j.& xl viij.dist.c.j. Mendaces.xxij.q.ij.primum. Falsi testes: extra de cri.fal.c.j. Diffamatores.vj.q.j.deteriores. Secretorũ aut sigilli penitentie fractores.legitur:& no.xxij.q.v.de forma.de pe.di.vj.sacerdos.extra de pe.ois.§.si.inobedientes:extra de maio.& obe.c.j.lxxxj.dist.si qui. Proprietarij religiosi & clerici in rebus ecclesie extra de sta.mona.c.ij.super quodam c.cum ad monasteriũ.xij.q.j.si priuatũ.& c.duo sunt. Uotorũ violatores.xxvij.q.j.c.j.cum multis.c.seq. Non officiantes clerici beneficiati vel i sacris,aut religiosi clerici professi.xcj.di.presbyter,extra de cele.mis.c.j.c.dolentes. Irregulares cum culpa:extra de senten.excom.cum medicinalis xj.q.iij.ep̃s presbyter. Aut non canonice electi:aut confirmati,aut consecrati: Extra ð elec.lxj.dist.xxiiij.q.j.didicimus. Beneficiati clerici habitum vel tonsuram dimittentes:extra de vi.& ho.cle.c.vlti. Clerici ioculatores:goliardi,aut buffones: extra eo.ti.clerici qui.lib.vj. Clerici carnifices,macellarij,aut tabernarij,aut induti veste virgata aut partita:extra de vita & hone.cle.c.j.& ij.in clemen. Clerici thesaurizantes de bonis ecclesie.xij.q.ij.aurum.xlvij.di.sicut. Aut laici tempore famis:vt ibi in contractibus decipientes:extra de emp.& vendi.c.j.& c.dilecti. Falsa moneta vtentes.extra de iuriur.intellecto.C.de fal.mo. Denarios bolsonantes vel ponderantes vt eligant meliores:qui defraudant rẽpublicã. Caupones,stabularii naute:q cõiter suo officio abutũtur.ff.nau.cau.stabu.granum.aut alias merces vt superuendant: vel carius tp̃s expectant emẽtes si nõ sint mercatores,aut negotiatores sicut tabernarij & stabularij qui de ista arte viuũt.xiiij.q.iiij.quicũq;. Clerici aut religiosi negociatores:extra ne cleric.vel mo.per totum.lxxxviij.di.ambitiosi.j.q.j.principatus. Ingrati.de dona.c.fi. Litigiosi.xlvj.di.contentiosi.j.ad Cor.xi. Terminorũ remotores.ff.de termi.amo.xiij.q.j.c.j. Sepulchrorũ fractores.ff.ð sepul.vio.& extra de iude.sicut.§.ad hec. Publicani reipublice fraudatores.iij.q.iij.§.item in criminali.versi.initi. Non seruientes in ecclesijs:extra de cle.non resi. Fucati,ponentes in facie colores:de conse.di.v.fucare. Sine iusto bello aut vera necessitate vel vtilitate terre tallias collectas gabellas:vel alia seruilia indebita imponentes:extra de censi.peruenit. Iniustas guerras facientes.xxiij.q.ij.iustum. Iura debita subtrahentes, iniuste litigantes:& eos defendentes:extra de pe.calumniam. Rancorosi:de pe.di.j.homicidiorũ. Seditiosi facientes commotiones in populis xlvj.di.seditionarios. Diuisi:partiales.xxiiij.q.j.qm̃. Iniustorũ vectigalium impositores. extra de censi.innouamus. Terrarum dominia vsurpantes, sicut Nemroth.vj.di.§.his itaq;. Mercenarios defraudantes. Eccli.xxiiij. Mercenarij non fideliter laborantes. Clerici aut religiosi de bonis ecclesie aut monasterij parentes vel alios ditantes.lxxxvj dist.non satis. Aut ecclesiam suam quomodolibet defraudantes.xij.q.ij.c.j.& q.iij.c.j.& ij. Concussores aliquid petentes contra debitum ratione officij alicuius.legitur & no.xxiiij.q.j.paratos.in fi.glo.conciuẽ.c.mi-

litare.

litare. Libellos famosos componentes. v. q. i. ⁊ ij. c. i. Emansores, qui diu extra castra vagantur: ⁊ ad castra reuertuntur: legitur ⁊ no. de pe. di. i. aut facta. gl. emansor. Effractores, frangentes carcerem vt euadant. Grassatores, latrones nemoris scruentes. Expilatores, res iacentis hereditatis subtrahentes: de his quatuor legitur ⁊ no. de peni. dist. i. ca. aut facta. Mediatores simonie. i. q. i. extra de testi. mediatores. l. vi. epis. Mimi, rerum humanaruz mutatores: sicut olim erat in recitatione comediarum, quod recitator verbo dicebat: mimi motu corporis exprimebãt. Hugu. in derinationibus. Joculatores, ꝙ quocumqꝫ ioco in publico: vnde ioculatores quasi ioci latores: in publicum enim faciunt spectaculum proprij corporis: extra de vi. ⁊ ho cle. cuz de corpore. no. extra lib. vi. c. ti. clerici. Buffones vulgare Tuscoruz preal. c. clerici. Scurra: leccator, vaniloquus, proprie scurra dicitur qui sequitur curiam gratia cibi, quasi scutelam radens. Tragediatores: medicantes fauces ad cantandum in publico. xcii. di. c. i. Histriones gesticulatores, ioculatores, qui diuersos gestus ⁊ habitus hoiuni sciunt representare: vnde histriones dicebantur representatores comediarũ qui in recitatione laruas sue faciei apponentes representabant habitus ⁊ gestus diuersorum: sm Hug. in deri. de isto ꝫ consi. di. v. pro dilectione: legitur ⁊ not. de his. lxxxvi. di. donare. Traiectatores cum manibus in ludis decipientes. Cum bestiis pugnatores. iij. q. vij. § tria. als sub. c. infames. versi. q operas. Venatores. lxxxvi. di. qui venatoribus: cum quatuor. c. seq. Percussores. extra de cleri. percu. Taxillorum aut mercium venditores prohibitarum ⁊ portatores. extra de iude. c. ita. c. ad liberandam. Stupratores puerorum vel virginum: de pe. di. i. qui puero xxxvi. q. i. §. cum ergo. Jncestuosi. xxxv. q. iij. de incestis. ⁊ q. viij. incestuosi: ⁊ ex de eo qui cog. con. vx. Tornatrices: que voluuntur in ludo vt torni. legitur ⁊ no. de conse. dist. v. nullus. Scenici. scenos vmbra, inde scena vmbraculum locus obumbratus in theatro cortinis coopertus, inde scenicus c. cum. i. vmbratilis, theatralis: qui facit ludos ⁊ gestus in theatro: vel qui ibi recitat scripturam. sm Hug. in deri. de his de conse. di. v. non oportet. Gesticulatores: facientes gestus corporis: Thimelici ministrantes ludentibus, legitur ⁊ no. preal. c. nõ oportet. ij. Alchimiste: discant factores alchimie impossibile esse vnam speciem in alteram transmutari, sm philosophum bene probatur. xxvj. qõ. v. episcoporum in fi. Ruffiani ducẽtes alijs meretrices: non minus peccantes ꝙ si cum eis agerent. lxxxvj. dist. c. i. Patroni turpitudinis vxorum. xxxii. q. ii. c. i. Partuz alienuz supponentes. extra de pe. ⁊ re. officij. Partũ impedientes: extra de homi. si aliquis. Partum necantes quomodocũqꝫ. e. ti. sicut. Filiorum expositores. extra infan. ⁊ la. ca. i. Falsi accusatores vel denuntiatores: extra de calũ. ⁊ accu. accusasti. Contra legẽ colludentes actores. ⁊ rei latenter ⁊ fraudulenter componentes super lite. legitur ⁊ no. extra de calum. crimine. A fide clericatu ⁊ religione apostatantes: extra de aposta. Calũniatores. ij. q. iij. §. notandum. ij. Falsi procuratores: extra de procu. mandato. Executores non fideliter fideicõmissa exequentes aut tarde: extra de testa. nos quidem. Contra parentes insurgentes vel eis inobedientes vel iniuriantes. Leuit. xx. Festa indicta ab ecclesia non custodientes sꝫ seruiliter operantes: de cõse. di. iij. c. i. ⁊ c. ieiunia sancti extra de fer. c. vlti. Conuenticula facientes. Laici predicantes: extra de here. cum ex iniuncto. Contra libertatẽ statuta facientes ⁊ scribentes: ⁊ ea seruantes extra de sen. excõ. vocauit. Rebaptizati: de cõse. di. iiij. q bis. ⁊ c. seq. Reordinati. i. q. vii. saluberrimũ. Furtiue ordinati. extra de eo qui fur. or. re. Per saltum promoti. extra eo ti. Clãdestine cõtrahentes. extra de clãdest. Viuentibus vxoribus contrahentes. extra de eo qui dux. in ma. c. pen. Sponsas fratrum in vxores ducentes. extra de spon. sponsam. Cum affinibus ⁊ consanguinibus fornicantes. extra de eo qui cogno. consan. xxxv. q. iii. ⁊ q. iiii. ⁊ v. Cum iudeis mulieribus ⁊ saracenis vel quibuscunqꝫ alijs extra fidez se commiscentes. xxviii. q. i. caue. Tempore interdicto ab ecclesia nuptias celebrantes. extra de ma. cõtract. contra inter. Semel in anno non confitentes ⁊ non communicantes. extra de pe. ⁊ re. ois. Tempore interdicti ⁊ coram excommunicatis ⁊ interdictis suspensis ab officio publice celebrantes extra de ex. p. tanta. ⁊ extra de priui. eporum. li. vj. Prelatoruz sententias non seruantes. xi. q. iii. Excõicatis ⁊ rebellãtibus ecclesie ⁊ fidei auxilium consilium vel fauorẽ dantes: vel eis communicantes. xciij. di. si inimicus. i q. i. siquis inquit. extra de sen. ex. nuper. Pacta nõ seruantes. extra de pac. Jdez de promissionibꝰ. Thorum maculantes xxxij. q iiij. origo. ⁊ c. in eo. Extra vas semen proijcientes sicut Onas filius Jude vñ propter hoc percussit. Onani dñs eo ꝙ rem detestabilem fecisset. Gene. xxxviii. Jllicite vel impudice se vel alios tangentes. xxxij. q. iiij. meretrices. xxxij. q. v. nec solo. Post promissam continentiaz ad inuicẽ matrimonio abutentes. xxvij. q. ii. si vir ⁊ vxor. Debitum coniugii denegantes. ea. cã. ⁊ q. si tu. Sine religione se coniuges diuidentes. xxvij. q. ij. §. i. Sine licentia reciproca cõiuges causa peregrinationis vel alia diu absentes. extra de coniugio lepro. c. i. Pretextu filiorum non procreandorum matrimonio nõ vtentes. xxvij. q. ij. oẽ. Fascinatoriam aut maleficiuz cum maleficio remouentes. c. xxvi. q. ij. siquis ad te. Post votum contrahentes. extra qui cleri. vel vo. Presbyteri cum peccato mortali celebrãtes vel cõicantes de con. di. ij. quotidie ea. di. qui scelerate. Bñficia recipientes, ⁊ non ecclesiam officiãtes. lxxxi. di. eos. Decimas ⁊ iura ecclesiastica nõ soluentes extra de deci. xvi. q. i. decime. Penitentias rumpentes. de pe. di. v. consideret. Recidiuantes. de pe. di. iij. irrisor. ⁊ c. ille. Potentes reddere aliena, ⁊ non reddentes. xiiij. q. vi. si res. Prelati ⁊ epi de relictis pauperibus quartã recipientes no. extra de sepul. c. ij. Clerici colluctantes extra de immu. ec. non minus. ⁊ c. aduersus. Pro literis ordinatorum, ⁊ beneficiatorũ, absolutorum, confirmatorum, consecratorum, quorumcunqꝫ clericorum promouendorum, in fraudem iuris simoniacos condemnantit, magna precia per notarios suos aut cancellarios aut officiales recipientes. i. q. ij. nullus. extra de simo. c. i. Prelati condemnationes pecuniarias ⁊ compositiones imbursantes. legitur ⁊ no. extra de pe. c. ij. Adulatores, seruitoribus ⁊ consanguinibus suis ⁊ alijs precibus carnalibus aliquoruz indignis beneficia conferentes. extra vt ec. bene. c. i. i. q. i. sunt nonnulli. Judicia ⁊ sententias iustas vel iniustas vendentes. xi. q. vi. venales. xi. q. iij. non licet. Expensas pomposas ⁊ superfluas ⁊ curiosas in equis familia ⁊ vestibus ⁊ suppellectilibus cibis ⁊ edificijs maxime clerici facientes. ⁊ de pauperibus parum vel nihil curantes. xvi. q. i. qm. xij. q. ij. gloria. Guerras ⁊ diuisiones facien-

tes ⁊ nutrientes: extra de treu. ⁊. pa. Sacerdotes ⁊ clerici raro aut nunq̃ celebrantes, aut predicantes, aut epi nisi pp lucrum epale officium exercentes, ex̃ de cele. mi. dolentes. vij. q. j. sicut vir. Parũ aut nihil de animabus subditoꝝ curantes. viij. q. j sunt in ecclesia xxiij. q. iiij. tres personas. Pre timore precio vel amore non corrigentes. xliij. di. ephesijs. l. di. qs diaconus. extra de offi. or. ad reprimendaꝫ. ⁊. c. licet. Cum prelati vsurarijs vel eoꝝ heredibus conuenien tes: ⁊ libros eoꝝ recipientes, ⁊ nunq̃ aliquid illis qui soluerunt vsuras restituentes: extra de vsu. cum tu. Prelati se ab eoꝝ ecclesijs absentantes absq̃ causa legitima: extra de vo. ⁊ vo. redemptio. magne. vij. q. j. sicut vir.

Exhortatio contra mundum. De reformatione ordinis beati Francisci. De diuisione ecclesie. Et duabus ecclesijs. Cap. 67

PRedicti flagitiosi ⁊ eoꝝ consimiles qui fornicantur in adinuentionibus suis sunt illi per quos immaculata ecclesia dei ⁊ ⁊ sponsus christus dñs diffamatur: ⁊ ab infidelibus fornicaria appellatur. Sed si in toto mundo non nisi duo vel tres sancti essent in illis: ⁊ non in alio toto mundo scelerato ecclesia sancta esset. xxiiij. qõ. j. a recta. legitur ⁊ no. xxj. di. quãuis: de conse. di. iiij. queris: sed quia nescimus reprobos ⁊ electos: de oĩbus constituitur ista militans ecclesia in hac vita. xxiij. q. iiij. hec aũt. Quecquid ergo mali in ecclesia agere videamus: si habemus officium ⁊ possumus: corrigamus? vel gemamus: ⁊ sileamus. xj. q. iij. qñ. Obturemus aures rumoribus. lxxxvj. dist. si quid. Expectemus dñm. ps. xxxix. expectans expectaui. Dimittamus ipsum facere: q2 benefacit omnia. Mar. vij. xxuij. q. iij. quidã versi. floriani. Et que nos mala vocamus: ipse bona ⁊ que nos bona: ipse sepissime mala appellat. facit ad hoc. xxiij. q. v. relegentes. in prin. Nam stultum dei sapientius est hominibus. j. ad Cor. j. Bene scit de⁹ quid facit: ⁊ quid permittit de bonis iustis ⁊ de malis, sm Aug. etiam bonum trahens pre. c. relegentes xxiij. q. v. §. hinc notandum. Oĩa que fiunt aut iusto iudicio facit, aut permissu ita fieri permittit xxvj. q. v. nec mirum. vltra colum. versi. nec ideo. Non est sapientia nec consiliuꝫ Prouer. xxj. nec fortitudo contra ipsum. Dimittamus ipsum regere mundum: qui creauit mundum: quia bonus rector humani generis est ⁊ author. Pax multa diligentibus legẽ tuã ⁊ non est illis scandalum. ps. cxviij. Ille sapientior qui non est curiosus scire qualiter regatur mundus: qui hoc considerat pacem habet ⁊ non est illi scandalum. Curiosi ⁊ scrutantes ⁊ qui scrutinio scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutãtes scrutinio. ps. lxiij. In guerra habitant ⁊ pax lõge est ab eis. Beatus qui de bono ⁊ malo lucrari scit. Iste est Aioth ambidexter lucrans a dextris ⁊ a sinistris: de quo dicitur ꝙ vtraq̃ manu vtebatur pro dextra. Judi. iij. Prudentes mercatores de vilibus ⁊ preciosis mercibus lucrantur: fatui de oĩbus perdunt. Quid nobis ⁊ nouitatibus mundi: qui semper se mouit ⁊ mouet? ⁊ nos non moueri cum eo debemus. Oportet nos penitentiam agere. ne. Luc. xiij. peream⁹. Mortui ergo simus mundo: ne pereamus cum mundo: ⁊ damnemur sm Paulum. j. ad Cor. xj. Scimus ꝙ de⁹ est. Heb. xj. Et totus bonus est. Lu. xviij Mat. xix. Et vtrũq̃ seculum bene regit. Sufficiat hoc nobis. Utinam vere ⁊ corde dicamus, Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. Mat. vj. ⁊. Luc. xj. vbi Cyprianus. Non igitur petimus vt deus faciat quod vult: sed vt nos facere possimus: quod deus vult qd vt fiat in nobis opus est dei voluntate ⁊ idest opera eius ⁊ protectione: q2 nemo suis viribus fortis est: sed de misericordia tutus. Que nouitates fuerunt ⁊ erunt non est curandum: nec vtile scire est. Hoc autẽ sciendum ⁊ in memoria continua habenduꝫ ꝙ mori nos necesse est. xxiij. q. iij. §. sed in his. Et hoc non nouũ: sed vbi ⁊ qñ ⁊ qualiter nescimus. Una igitur nos mors expectat vbilibet: ⁊ nos eam vbilibet, ⁊ omni tempore prestolemur sm Bern. Quid enim mihi si totus mundus vt luna mutetur: ⁊ stultus cũ ea? eccli xvij. Et ego dei gratia pmaneo vt sol ĩ sphera sua. Et quid si totus orbis saluaretur: ⁊ ego solus perirem? vere filij hominum sumus vanitati subiecti. Ro. viij. ⁊ diligentes eam ⁊ querentes mendacium. sm Dauid. ps. iiij. bonum enim ⁊ malum nostrum intra nos est in nostris effectibus. Unde ⁊ regnum dei intra nos est. Luc. xvij. Quid ad nos de his que foris in mundo sunt. j. ad Cor. vij. j. q. j. multa Ideo christus planxit Lazarum sm Hiero. qui foris idest ad istum mundum exteriorem cum vocabat. Sed gloria filie regis ab intus. ps. xliiij. Si non saluatur vnq̃ quis: nisi qui secum habitat: ⁊ qui reuertitur in se cuꝫ filio prodigo. Luc. xv. Accedet homo ad cor altum ⁊c. ps. xliij. ⁊ qui conuertitur ad cor secundum Dauid. multo, potius hoc tempore tenebrarũ examinato me aliquoties ⁊ dico mihi. Quid vis extra deũ? ⁊ respondeo Nil ⁊ infero. Quis deuꝫ tibi tollere potest nisi pertinacia tua. Post deum ⁊ cũ deo ego mihi bonus: ⁊ sine homine ⁊ deo ego mihi malus. j. q. iiij. crimen. Quis ergo separabit me a charitate dei proprietas mea: si igitur in christo: ⁊ creature mente non cõico: me ab eo excõico: si in me nõ suꝫ: in ipso non suꝫ: q2 in ipso moueor, viuo, ⁊ suꝫ. Actu. xvij. Si vero in me sine ipso sum non sum vere: q2 ipsum: ⁊ in ipso, sum id quod sum. Ue vobis lippis qui ex tumore superficiem intuemini: suspicãtes ex hoc omnia fore salua: non attendentes interiore vermem qui interiora corrodit: sm Bernard. concussionem ⁊ terre motus interiores ⁊ exteriores tempore presentis dei vicarij concurrentes in mysterio. Nondum sigillum apertum est. Prestolentur sigillum apertum: qui erunt ⁊ videbunt interim sufferendum: ⁊ obediendum. Euangelium eternũ. Apo. xiiij. est immutabile. Pauper missus a deo cum bulla regia. Minister eius non est mortuus: sed viuit. Citius resurget, clarius, ⁊ perfectius. Tentantur ⁊ tentabuntur filij eius perualide: sed patris munere non deficient, q2 in charitate perpetua dilecti ⁊ desponsati cum patre sunt. Osee. ij. ⁊. xj. serui non manebunt in domo patris in eternum. Joan. viij. q2 lege perfecte libertatis ab omni carne. Jaco. j. idest euangelium negauerunt verbo ⁊ opere. xxij. q. v. caue te. Hic parantes pasca: q2 filij Agar ancille egyptiace tenebrose. lvj. di. Hismael. Hic solennizantes vigilias: pasca typicum euomentes. Blasphematus: ⁊ stolidus reputatus: pater inclytus pauper: sapientia plenus, liberans ecclesiam: ⁊ condemnatus a filijs spurcitie retrogradis ⁊ apostatis. Uindictam petijt ⁊ petit. Faciet dñs exercituꝫ: q2 zelatur eum: ⁊ ideo

signauit eum. Fiet carnis totalis destructio: alias nō fieret spiritus constructio. Nemo potest discissam disruptam et veterem tunicam plenarie resarcire. Luce. v. Ex vna parte resuitur: ex altera scinditur. Deut. xxviij. vermibus ⁊ grandinibus. Leonibus. Judi. xiiij. ⁊ vulpibus. Cant. ij. ps. lxxix. singularibus feris apris de sylua exterminata ⁊ vastata est vinea. Francisci sacra regula ad quid sepes ⁊ maceria? constitutiones que etiam non seruantur? vt quid ceco collyrium? quid leproso sirupus? quid mortuo medicamen? quid albedo ethiopi? quid simplicitas vulpi? lupo sobrietas? coruo legalitas? pardo puritas? leoni humilitas? paupertas gigantibus? charitas litigantibus ⁊ ambientibus? j. ad Corinth. xiij. ⁊ ideo nullum cataplasma, nullum pigmentum, nullum antidotum tanto morbo medebitur: nisi segregatio electorum. Interim sit fex olei amurca cum oleo: furfur cum similagine: murena serpens cum anguilla: granum cum palea: fictile vas cuꝫ aureo. xxiij. quest. vij. c. j. habitet Loth cum Sodomis. Gen. xix. xl. distin. quelibet. Job cum scorpionibus ⁊ struthionibus. Job. xxx. Nicolaus inter septem diacones. Act. vj. xxiiij. q. iij. quidam. ver. nicolaite. Judas scarioth inter apostolos. xxiij. q. iiij. quid ergo. Ignis accensus tribulationibus separabit ⁊ colabit filios leui. l. distin. ⁊ purgabit. Malach. iij. vt recedat scoria: ⁊ remaneant vt aurum obrisum, offerentes domino sacrificia in iudicio serui condemnationis, ⁊ iustitia proximi compassionis, ad caminum vere paupertatis reducti. Esa. xlviij. c. ⁊ vere expropriationis facti domini possessores ⁊ possessio dominica. Deficient argumenta: qꝛ regnabit veritas. Syllogismus peribit: qꝛ simplicitas preualebit. Conclusio non fiet: qꝛ dominus humilis sabaoth faciet consummationem arrogantium: ⁊ per eum sapientibus verius insipientibꝰ concludetur. Inimici christi ⁊ euangelij resarcient euangelium nescientes quid agant: ⁊ vindicabūt impugnationem. c. xxiij. q. v. §. hinc notandum. quia dominus pugnat occulte: iacit sagittam a pharetra sua in indignatione sua: ⁊ abscondit manum: vt videntes non videant. Jo. ix. ⁊ paret pedicam. Job. xviij. inimicis de virtute propria gloriantibus. ps. lxxvij. Dormiens surgit tanq̄ crapulatus a vino furoris sui: vt percutiat inimicos suos in posterioribus consummationis vite sue. ps. lxxvij. Et fiant in opprobrium sempiternum. vt israel saluus fiat.

Firma columna nutabit: ⁊ iam mutat. Scindetur sponsa christi: ⁊ iaꝫ longe lateq; scissa est. Pugnabit fermentata in membris ecclesia vera contra falsam: preualebit pro tempore mendacium: vt purgetur vitium. Resurget ante vltimam resurrectionem in spiritu humilitans. Dan. iij. ⁊ animo contrita spōsa christi purissima redibit ad initium: tribulationibus dealbata: ⁊ a fecibus defecata: qꝛ vexatio aperiet eius auditum. Esa. xxviij. que surda diu permansit. Diu cucurrit iā quartus equus pallidus. s. hypocrisis. Apocal. vj. sed nunc peramplius calces iacit: qꝛ modicum tempus habet. Diu regnauit transfigurata hypocrisis regente eam trāsfigurato angelo tenebrarū. xxvj. q. v. episcopi. Sed modo plenarie suum imperium dilatauit ⁊ dilatabit: quousq; veniet rex impudens plenus mysterijs ⁊ velatus, propositiones sciens. Dan. viij. Bestia prima vastans omnia plus q̄ credi possit. Apoc. xiij. Qui huius imperij carnei caput tenet: cuius membra tabefacta iamdiu per orbem preualebunt: serpunt sceleratissimi eius ⁊ perfidi precessores. nam sagittans sanctam ecclesiam in precordijs sue charitatis ⁊ vnitatis, pacis ⁊ pietatis, mundicie ⁊ castitatis. Se eius vocat filium, ipsam scindens. De parte eius se vocat: ac si ecclesia sit in parte. contra id. xxiiij. quest. j. schisma. Plus eam impugnans, quia familiaris inimicus, q̄ hostis barbarus notorius. xciij. distinct. si inimicus. Osculatur eam: ⁊ transfigit eam sica idest cultello: Amasam Joab. ij. Regum. xx. ⁊ Judam christo. Mat. xxiiij. se ei exhibens quam eam salutat. In hac caligine lux lucebit electis habitantibus in hac regione vmbre mortis: qui non rapientur de manibus domini: ⁊ non dimittent matrem cecam ⁊ quasi sterilem, propter nouercam adulteram ⁊ fecundam. Recooperient pudenda patris: quia sunt filij pudorati successores Sem ⁊ Japhet. Genes. ix. xcvj. distinct. in scripturis. Et in hoc filij cognoscentur aquilini cum corpore christi, quod est ecclesia, congregati. Matth. xxiiij. xxiiij. quest. j. quoniam. nec diuisi ab ecclesia ⁊ a sponso quantumlibet deuiante. Priuigni degeneres sectabuntur nouercam tumentem ⁊ aconita idest venenum miscentem. Aquilo rex Alemannie ⁊ Romanorum lactabit nouercam, ab ea lactatus: quia ab aquilone pandetur. Hiere. j. malum schismatis. Pascet eam ⁊ occidet eam hoc tempore ⁊ futuro. Interim qui stat videat ne cadat. j. ad Corinth. x. Non dimittat mundum donec de medio fiat: quia iustitia colorata regnabit in parte cubilis christi: sed ipse cubat in meridie. Cant. j. ⁊ in horto concluso ⁊ signato. Cant. iiij. etsi spinoso ⁊ inculto. Armabit se sectus ⁊ fictus iustus, lucem habens non ardorem: contra fidem: ⁊ habebit argumenta ficte vite: ⁊ dicet: Mecum est dñs. sed fidelis dñs in fide vera habet diuersorium ⁊ cubile: ⁊ in ea resuscitat vitam suam: ⁊ Franciscum suum fideleꝫ discipulum ⁊ apostolum: qui dño pape ⁊ eius romane ecclesie pro se ⁊ suo corpore mystico obedientiam specialem promisit: ⁊ euangelium obseruare in regula sua. Fermentatam autem vitaꝫ de fide spernit ⁊ odit ex fide enim sincera ⁊ non ex operibus absq; ea iustificatur Abraam cum ceteris iustis: Roma. iiij. Jaco. ij. Nihil sit simplicitati diuine contrariuꝫ: sicut hypocrisis: que totam sanctam ecclesiam hodie percutit: ⁊ synagoge similem eam facit. Hypocrisis quidem est mater duplicitatis: filia mendacij: ⁊ patris eius diaboli: duplici vita viuens: corpore in celis habitans: mente in terra: honoris auida: in se pauida ⁊ infructuosa: doli artifex: martyr diaboli: emulatrix ⁊ persecutrix bonorum: correctrix omnium: ipsa incorrigibilis: intus arida: antrum demonum ⁊ eorum figuratine a sanctitatis: compta meretrix: fucata spurcitia: inflata vipera: ornatum sepulcrum: filia peccati ⁊ continue peccans: perditionis precursor: vermis ecclesie insensibiliter quodammodo eam depascens: negatio nature: crocodilus vitalia consumēs ecclesie: blasphemia alterꝰ vite: genitrix phariseorum: soror scribarū: comes Ananie ⁊ Sapphyre. Act. v. xxiij. q. viij. petrus. Petri timor iudaizātis gula. ij. q. vij. paulꝰ. pedissequa: Herodis ascalonite. Mat. ij. pedagoga: totiꝰ puritatis euāgelice inimica. De hypocrita. Job. viij. xiij. ⁊ xv. in fi. ⁊ xxvij. ⁊ xxxiiij. ⁊ vlti. c. ⁊ de peni. di. ij. citius. Scripsi contra hypocrisim late. j. in parte. ij. ad fi. §. aliud manu peculiare. in c. lxxviij. Hec inquā impura scitans tota inigtas isto tpe tenebrarū i vtraq; eccl'ia malignantiū: ⁊ sctōrū primariā arcē iādiu ⁊ tenuit ⁊ tenet: ⁊ pp eius iniquitatē eccl'ia cōtra eccl'iaꝫ

Hypocrisiꝫ insectat author.

o imicabit. Militantes filij diuinum percepturi, quū nuda permanebit ecclesia sanctorum: vestimenta sua mista sanguine. Esa. ix. deponentes: ꝛ eam nuptiali. Matth. xxij. induentes veste: quia eius vestitus est proprie deauratus. ps. xliiij. erunt. Plantationes vero adulterine. Mat. xv. sequentes ecclesiam. ps. xxv. malignantium eradicabuntur cum ea. ꝛ tunc regnabit dominus in templo sancto suo. ps. x. vnitus cum sponsa sua in simplicitate fide ꝛ charitate qui triplex funiculus nectit ecclesiam cum christo vt nunq̄ rumpatur. extra de treu. ꝛ pa. c. j. Duplicitas autem ꝛ infidelitas ꝛ iniquitas comprehendet pseudo filios: vt cum patre eorum Amorreo ꝛ matre Cethea. Ezechiel. xvj. perpetuo disrumpantur: ꝛ flammis vltricibus diuisionis scilicet ꝛ fictionis ꝛ vere matris persecutionis perpetuis exurantur. Adaperiat proinde obsecro genu flexo nostra sancta mater ecclesia oculos cordis sui: ꝛ cognoscat pessimam suam pacē Esa. xxxviij. In bonis temporalibus dilatata: ꝛ spiritu minorata: quia dies veniūt: ꝛ prope: ꝛ in ianuis q̄ inimici eius ad literam coangustabunt eam: ꝛ circundabunt eam obsidione persecutionis: ꝛ apprehēdent eam inter angustias terre idest ad terram quā dilexit dimittens celum, prosternent eam. Luce. xix. Et quia non fuit deo ꝛ spiritu eius contenta: sed manus suas misit ad appetitum ꝛ possessionem terre inanis ꝛ vacue. Gene. j. Et in terrenis voluit dilatari: non contenta terminis suis etiam temporalibus legitimis quos habebat: sed etiam insuper inuasit terminos alienos. xiij. quest. j. cap. j. Et paupertatem euangelicam arram hereditatis perpetue totaliter repudiauit: ꝛ eam exulare fecit: que data erat ei pro dote diuitiarum celestium: ꝛ in qua fundata erat a sponso suo christo ꝛ a suis apostolis, qui eā in ea plantauerunt ꝛ fundauerunt. xij. quest. j. c. j. Et q̄ ingrata. extra de donat. c. si extitit largitoribus patrimonij xcvj. distin. constantinus. ij. quod ad suam ꝛ pauperum. xvj. q. j. quoniam. sustentationem, non ostentationem, delectationem, ꝛ thesaurizationem. xij. qō. ij. aurum. possedit ꝛ possidet. Ideo dicit dominus exercituū. Fortis israel, magnus, ꝛ paruus, diues, ꝛ pauper. Esa. ix. ps. Zelatus sum te: q̄ dilexi te: ꝛ redemi te. ps. redemptionem spoliabo te: nudam dimittam te: sicut steti in patibulo. Jo. xix. pro te effraym augmentū ꝛ cayn possessio recedent a te. Aurū Euilath. Gen. ij exulabit a te. Vacce pingues que sunt in mōte samarie. Amos. iiij. prelati diuites in ecclesia deficient: ꝛ macilente succedent. Gen. xlj. Naues tue que nauigauerunt in ophir propter aurū cōfringent, in asion gabaa. iij. Reg. viij. Non bibes p. us nec fines aurum in quo confisa es. Baruch. iij. j. qō. j. §. ex his. sed confidentia tua in me erit. ps. qui cōfidunt in domino. Job j. Camelos tuos, asinos, ꝛ greges ouium arripient sabei. Reges te in terra dotantes, siccabūt vbera tua in terra turgentia. Qui te exaltauerūt humiliabunt. Bibisti: ꝛ propterea totū euomuisti. Nimis eras plena: euacuata es, ꝛ curata. Vituli aurei quos posuisti. iij. Reg. xij. in Bethel: te me blasphemare fecerunt: corruerunt ꝛ ad orbis solū me. Deut. xxxij. incrassata, impinguata. dilatata. in cantico. Audite. recalcitrasti ꝛ dereliquisti deum factorem tuū: redemptorem ꝛ sponsum tuum: sed attenuata ꝛ subtiliata de crassitudine terre redibis ad me. Querebas me in armentis ꝛ bobus, curribus ꝛ elephantibus: ꝛ non inuenisti me. Osee. v. ps. xix. hi in curribus. Calcabis terram: ꝛ dicam ecce adsum. Ad natiuitatem tuam nuda redibis: vt sic iterum renascaris: q̄ nisi nata fueris denuo. Jo. iij. non colaberis, innouaberis, ꝛ purgaberis sicut in diebus antiquis. Malach. iij. i. di. ꝛ purgabit. Et erit possessio tua innocentia ꝛ nuditas. Mendax fecisti euangelium meum in conspectu filiorum hominum: ꝛ idololatrare eos fecisti: sed spoliatio tua verificabit illud: ꝛ orbis te nudam aspiciens ꝛ absq̄ puluere terre aspiciens celum adorabit me: q̄ glorificata es in thesauris tuis: ꝛ nō erat eis numerus. Baruch. iij. Et eruginauit aurum tuum ꝛ argentum. Jaco. v. ideo Babylonij venient asportabunt illud. Esa. xxxix. Et pro vasis aureis erunt tibi fictilia ꝛ lignea idest pauperes. Viuos lapides contempsisti ꝛ extraxisti mortuos tuos. xij. q. ij. multi corruunt. ꝛ in tabernaculis habitabis sicut ꝛ patres tui. ps. Et habitare fecit in tabernaculis eorum. Vnguentis variis delibuta fuisti: squallida ꝛ hispida iungeris mihi. Vinis ꝛ epulis saciata, sopor te dedisti: in fame ꝛ siccitate vigilare te faciam. Purpurata ꝛ gemmata fuisti: ꝛ mutatoriis vtebaris. iiij. Reg. v. In cilicio ꝛ cinere velis nolis redibis ad me de peniten. dist. iij. achab. Cyrus meus. Esa. xlv. vindicabit me de te: vt habeam te: ꝛ euertam ꝛ occidam te: vt viuificem te: ꝛ prudentia que de terra est. Baruch. iij. Perdam prudentiam tuam ꝛ sapientiam tuam. Deut. xxxij. Et dabo infirmitatem ꝛ stulticiā crucis meam. j. ad Cor. j. Sap xj. In quo peccasti, in eo te puniam. extra de offi. deleg. cum olī. Justicgidata es: ventus aquilo frigidus verberabit te. Eccle. xliij. Vt in sanguine tuo calefactā te calefaciat meus auster calidus. Can. iiij. spiritussanctus. Dilexi: te: ideo affligam te: ꝛ irascetur furor meus contra te. vt purget te. Amos. iij. Apocal. iij. ps. xcviij. Deus tu propitius ꝛc. v. quest. v. non omnis. xxiiij. quest. iiij. nimium. Veniet ergo illa mea paupertas beata. Matth. v. que te ditabit: quia te purgabit. j. distinct. ꝛ purgabit. in templo meo sedebit: ꝛ regnabit: ꝛ regnum meum vite expropriata euangelizabit: ꝛ faciet familiam pauperum, super quos intendam ego dominus: vt in die mala. ps. xl. beatus qui intelligit. vltime tribulationis liberem eos. nunquid cum promptuarijs. ps. cxliij. promptuaria eorum. ꝛ enthecis? entheca grece, latine proprium: siue priuata pecunia alicuius. vulgare apulie. Dicitur etiam entheca locus in quo seruatur pecunia. xij. quest. j. nolo. ꝛ quest. ij. vobis. Et erarius. locus eris idest pecunie. Et loculis: pera: bursa: repositorium. xij. quest. j. habebat. xj. quest. iij. ara. pecunia ꝛ thesauris. Posses pugnare cum illo filio perditionis qui terram diuidet gratuito: ꝛ cui pater eius Leuiathan thesauros absconditos reuelabit: ꝛ in copia rerum omnium occidet plurimos. Dan. viij. ad fi. ꝛ. xj. ad fi. Nū quid potest philargyria. i. appetitus habendi: ꝛ pecunia contra auaritiam ꝛ abundantiā dimicare? Nunquid autem guerram faciet cōtra aurum? Immo quanto pecuniosior: tanto auarior: ꝛ tāto ad lucrandum auidior. xiiij. q. iij. quid dicā. xj. q. vij. sicut. Quō ergo tales contra aurum pugnabunt sitientes aur: serui māmone ꝛ auri? Mat. vj. ꝛ Luc. xvj. xiiij. q. v. §. fi. Sed qs palmā habebit cōtra aurū: nisi q non cōfidit in auro: nec abijt post aurū? Eccle. xxxj. ꝛ cui non est aurū. Et pp hoc apli inopes ꝛ mēdici aureos ꝛ auratos hui' seculi pncipes cōuerterūt q̄ aur repudiauerūt: ꝛ dixerūt: argētū ꝛ aurū nō est mihi. Act. iij. ꝛ. viij. dixit Petr' Simoni mago. Pecunia tua tecū sit in pdinonē. Propter qd in fine se

culorum necesse erit, q̄ auaritia huius seculi igne auaritie interiori ardens, igne exteriori iudicij expianda per pauperes veros futuros non fictos presentes euangelicos successores apostolorum funditus extirpetur quoad paupertatem. legitur & not. xvj.quest.v.ex authoritate. xij.quest.j. videntes. O sponsa mea.xxvij.quest.j.nuptiarum.quis te excecauit: vt nuditatem meam non aspiceres: & eam nuditate tua non cooperires? Uere puluis terre te occecauit: humor crassus telluris, pupillam oculi tui obtenebrauit.xlix. distinct.c.j.§. lippus. Auro & argento & gemmis & diuersis coloribus me cooperuisti: sed decepta fuisti: & illaqueauit & decepit te synagoga aurea cui successisti.xxxv.quest.j.§.authoritate. que templum suum & templi vasa deaurabat: & aurum querebat & possessionem in terra: sed carnalis erat & ceca, & rudis, & prona idololatrare: & carnalibus sacrificijs dedita ne flueret. Leuit. ix. xxxj. quest.j.§.sed obijcitur.ad simulacra aurea idolorum xij.quest.ij.gloria.Sed tu que me in carne pauperem natum vidisti: & in presepi luteo positum aspexisti. Luce.ij. vbi dicit Chrysost. O si mihi liceret & illud presepe videre in quo dominus iacuit. Nunc nos christiani quasi pro honore tulimus lutum: & posuimus argentum: sed mihi preciosius illud est quod ablatum est: argentum & aurum miretur gentilitas: christiana fides & deuotio miretur luteum illud presepe. Qui in isto presepi natus est: aurum condemnat & argentum: non condemno eos qui honoris causa fecerunt: neque enim illos condemno qui in templo fecerunt vasa aurea: sed admiror deum creatorem mundi: qui non inter aurum & argentum, sed in luto nascitur: & semper despectum. Esa. lv. & inopem, & mendicum. ps.cviij.& non habentem vbi caput reclinet. Mat viij. & Luce.ix.vbi Beda. Quid me propter diuitias & seculi lucra cupis sequi: quum tante sim paupertatis: vt nec hospitiolum videar habere: & in eo vtar tecto? Item ibi Chrysost. Aspice qualiter paupertatem quam dominus docuerat, per opera demonstrat. Non erat ei mensa: non candelabrum: non domus: nec quicq̄ aliud talium. Et predicauit, Beati pauperes spiritu. Matth.v. Et, Uade & vende omnia que habes: & da pauperibus.xxiij. quest.iiij.non inuenitur.& c.si ecclesia.xciij.distinc.legimus.ad medium.ver.quid enim. Marc.x. Luce xviij.& Matth.xix. vbi Remigius. Notanda sunt ista verba.non enim ait dominus, vade & manduca omnia que habes. Sed vade & vende. Et non ait aliqua: sicut Ananias & Sapphyra. Actuum. v. xiiij. quest.viij.petrus. Sed omnia. Et pulchre adiungit, que habes. Illa enim habemus que iuste possidem⁹. Illa ergo que iuste possidemus: vendenda sunt: que vero iniuste: sunt erroganda illis quibus fuerat ablata. Luc.xix.de Zacheo.xij.q.ij.cum deuotissimam.xiiij. quest.vj si res. Nec ait. Da proximis aut diuitibus a quibus accipies similia.sed, Da pauperibus. August.de operibus monachorum. Nec attendendum in quibus monasterijs vel in quo loco indigentibus fratribus hoc quod habebat aliquis impenderit. Omnium enim christianorum vna respublica est: & ideo quisquis christianis necessaria vbilibet erogauerit: vbicunq̄ etiam ipse quod necessarium est sibi accipit: de eo quod est christi accipit. Rabanus. Ecce duas vitas hominibus propositas audiuimus. Actiuam: ad quam pertinet, non occides: & cetera legis mandata. & Contemplatiuam: ad quam pertinet si

Pauptas cõmẽdat·

vis perfectus esse &c. Actiua ad legem pertinet. Contemplatiua ad euangelium: quia sicut vetus nouum precessit testamentum: ita bona actio precedit cōtemplationem. Item Augu. Neq̄ ni illi soli qui vt sint perfecti, vendunt vel dimittunt omnia sua: pertinent ad regnum celorum: sed huic militie christiane ppter quoddam commercium charitatis, subiungitur etiā quedam stipendiaria multitudo: cui dicetur in fin. Mat.xxv. Esuriui: & dedistis mihi māducare. quos absit vt a mandatis euangelicis alienos & vita eterna separandos iudicemus. Item Hiero. Quod autem Uigilantius hereticus asserit eos melius facere qui vtuntur rebus suis: & paulatim fructus possessionum pauperibus diuidunt: q̄ illos qui possessionib⁹ venundatis omnia largiuntur: non a me: sed a deo ei respondebit. Si vis esse perfectus, vade & vende &c. Iste quem laudas: secundus aut tertius gradus est: quem & nos recipimus. dummodo sciamus & prima secundis & tertijs preferenda. hucusq̄ Hieron. facit. lxxxvj.distinc.non satis. Item Genandius de ecclesiasticis dogmatibus. Bonum est enim facultates cum dispēsatione pauperibus erogare: sed melius est pro intentione sequendi dominum, insimul donare: & absolutum solicitudine egere cum christo. Uidisti: & audisti: quomodo me contempsisti? Operimentum meum, paupertas spiritus. Sanctius aurum ante pedes meos qui sunt pauperes, prosternere: inde pauperes alere: captiuos redimere: viuos lapides construere, quibus construitur celestis hierusalem. ad hec.xij. quest.j.nolo. & quest.ij aurum.& c.gloria.& ca.multa. Attende ergo misera: quia quanto amplius in terra dilatari voluisti: tanto amplius pauper & miserabilis fuisti: & quum diceres, diues sum: & nullius egeo: dico tibi q̄ tu es mendica: & pauper spiritu idest sine spiritu misera & ceca. Apocal. iij. quia non vides nuditatem tuam. sicut Hiere. Thren.iij.in prin. Quando enim eras pauper & humilis in temporalibus: diues virtutibus: te vniuersus orbis adorabat: & vniuersa que in pauperes erogabas offerebat. Esa.lx. Omnes de saba venient. Matth.ij. Et nunc in stercoribus. Philip.iij. ditata & gemmata, quasi ab omnibus es conculcata: & humana facta es in membris tuis minorata. Dic mihi & respondeas mihi. Ubi sunt brachia tua: quatuor sedes patriarchales: quarum caput romana est? xxij.distinc.renouantes.extra de priui.antiqua. Quis te colit in oriente vbi sol oritur? xxiiij. quest. j. quoniam. maior pars tenetur a Tartaris idololatris. Alia a Saracenis machometanis. Reliqua ab hereticis & schismaticis. Quis de aphrica hodie reuerentiam tibi facit? Machometus perfidus & magus habitat ibi: non christi fides. Ubi est Grecia plantula tua? reuersa fuit: sed & nunc peruersa facta. extra de bap. licet. Ubi Armenia maior discipula & filia tua & pedissequa tua? Nestorius cum suis duplicem in christo personam asserens. xcv.distinct.ca.j. Ubi tertia: vbi & quarta? &c. sicut ibi regnat non christi vicarius. Ubi est terra sancta: terra promissionis: quam christus suis pedibus consecrauit? longe est a fide sancta. Soldanus Machometi cultor ibi habitat. Ibi nomen dei blasphematur: facta est hierusalē cum tota ist. terra que erat domina gentium post passionem christi sub tributo Soldani. Thren.j. Sed & illi christiani qui ibi conueniunt tributarij: vt Greci: Armenij & Ubiani: schismatici & heretici sunt: & apostatauerunt a te: q2 apostatasti a vita mea. Sed quid de occidente, vbi

Ecclia dilatari cupiēs legestatez corruit.

caput habes: ⁊ hodie habitas: remanet tibi? vnam partem cultores Machometi obtinent: reliquam schismatici ⁊ heretici: alteram rebelles cui falsi christiani numero non re, fide non vita: quasi residuum vendicauerunt. Vere vix hodie habeo christus caput tuum, vbi caput meum sacrosanctum in fide pura que per dilectionem operatur. de peniten. distinct. ij. firmum. ⁊ cap. circuncisio. reclinem. Mat. viij. Luce. ix.

Auaritia ⁊ supbia eccle plurimū detrimentose.

Hoc fecit maxime auaritia ⁊ superbia illorum qui presunt vite: ⁊ occidunt te filij tui ⁊ patres tui. lxviij. distinct. quorum. Ipsi ⁊ inimici tui ⁊ persecutores tui. Unde ⁊ doctor tuus nimis bene te terrens ⁊ pungens, dicebat. Qui animas regere susceperunt: christi opprobria, sputa, flagella, clauos, lanceam, ⁊ mortem, hec omnia in fornace auaritie conflant ⁊ profligant in acquisitione turpis questus. Et idem. Heu domine deus: quia ipsi sunt in persecutione tua primi: qui videntur in ecclesia tua primatum diligere: ⁊ regere principatum. ad hec. xxiiij. quest. iij. transferunt. In paruo angulo occidentis vix pure coleris pauper: ⁊ tamen diuitem te voces. Auxisti aurum: minorasti gentem: implesti bursam: desolasti patriam: congregasti equos ⁊ arma: ⁊ occidisti filios: cogitasti stolide per pecunias ⁊ potentiam carnis mundum tibi subiicere: non lachrymis ⁊ oratione: que sunt arma tua. xxiij. quest. viij. conuenior. ⁊ continentia, que est cingulum lumborum tuorum. ⁊ iustitia, que est lorica tua.

Arma ecclesiastica

⁊ exemplis sanctorum, que sunt calciamenta tua. ⁊ fide, que est scutum tuum. ⁊ spe, que est galea tua. ⁊ verbo meo, quod est gladius tuus. Ephe. vi. Sed propter eas ipse te mundus conculcat: quia mundanam te aspicit. Remansit tibi solum armatura gladij verbi mei: sed ipso teipsam confodis: quia dicis: ⁊ non facis: pharisea quodammodo effecta. j. quest. j. non quales. xl. distinct. multi. Predicatio tua contemnitur: quia vita tua despicitur. ij. quest. vij. §. idem testatur. Quomodo enim presides ⁊ predicatores tui de medio tui auferre malum poterunt: qui in delictum simile corruunt? Aut qualiter o te corripere peccantem poterunt: quum taciti ipsi sibi respondeant eadem se admisisse que corripiunt? xxv. distinct. primum. Quomodo oratores esse poterunt castitatis: immundicie patratores? xxvj. distinct. vna. j. quest. j. propheta. xlix. distinct. cap. vlti. Sed ⁊ necesse est vt munda sit manus: que diluere sordes curat: ne tacta queque deterius inquinet: si sordida sequens lutum tenet. j. quest. j. necesse. xlvij. distinct. §. necesse. Quomodo secundum Ambro. clerici ⁊ religiosi possunt in predicationibus ⁊ alibi laicos arguere: quum ipsis negligentiores: vtinam non celebriores: existant? viij. quest. j. quid autem ego. Sed dicendum ibi cum Ambro. Ego autem fratres non de omnibus loquor. sunt certe quidam deuoti: sunt ⁊ alij negligentes. ego neminem nomino. conscientia sua vnumquemque conueniat. Prelati tui lapidandi: alios lapident. iij. quest. vij. qui sine. Agunt illa que in alijs iudicant punienda. iij. quest. vij. iudicet. In grauibus peccatis positi: aliena nituntur diluere. ea. causa ⁊ q. in grauibus. Roman. ij. In quo alium iudicas: teipsum condemnas: eadem enim agis que iudicas. Unde ⁊ Exod. xxxij. Aaron ait ad Moysen. Aurum dederunt mihi ⁊ proieci in ignem: ⁊ egressus est vitulus. vbi dicit expositor. Audi sacerdos quia aurum tibi datum est: non enim ex tuo thesauro habes illud: vel patrimonio: vel labore: sed oblatione fidelium. Sed acceptum aurum in ignem mittere: est in ipsius concupiscentia corda hominum inflammare. Inde vitulus terre cultor sic colitur. Inde studium hoc ⁊ cura vehementius terrena colendi ⁊ immoderatius incumbendi huiusmodi lucris: nam etsi magna de contemptu mundi decantur: plus tamen attendant homines quid agatur. hucusque expositor. In modico angulo occidentis vix coleris: ⁊ tamen diuitem te vocas. vt dixi tibi. ē. eo. ver. in paruo. quum etiam in iurisdictione terre minorata sis. Quam longe iamdiu vie tue a vijs meis fuerunt? Esa. lv. In ligno ⁊ a ligno: vt legisti in ps. regnauit. vbi Augu. doctor tuus. De cruce sua in qua fixus erat diabolus occidit: ⁊ inde rex noster est in paupertate ⁊ humilitate ⁊ cruce. Meum imperium dilataui: ⁊ tu semitis contrarijs meos labores cassasti: possessione me filiorum meorum ⁊ tuorum pro maiori parte priuasti: ⁊ fidem meam ⁊ tuam quasi ad nihilum reduxisti: ⁊ in fabulam ⁊ derisum eam apud exteros conduxisti: ⁊ apud laicos propter malum exinde datum graue scandalum posuisti: dicentes. Ubi est deus clericorum sic viuentium? Quia quod agitur a prelatis: facile trahitur a subditis in exemplum: ⁊ si sacerdos qui vnctus est: peccauerit: faciet delinquere populum. Leuit. iiij. extra de vo. ⁊ vo. re. magne. §. preterea. Et componitur orbis ad regis exemplum. Et secundum iudicem populi sic ⁊ ministri eius. Et qualis est rector ciuitatis: tales ⁊ inhabitantes in ea. Eccl. x. Sed expecta paulisper: quia tu syon ecclesia speculatiua renouaberis. Ephe. iiij. ij. Corinth. iiij. Ad pugnandum contra bestiam: non armis carnalibus ⁊ coronis aureis: non equitibus ⁊ militibus: sed paupertate apostolica ⁊ humilitate. Nam rursus quis contra illum. Antichristum presumptuosum ⁊ elatum: qui extolletur supra omne quod dicitur deus: aut colitur: ⁊ qui sedebit in templo ostendens se tamquam ipse sit deus. ij. Thessal. ij. Dan. ix. pugnare possit precipue. nisi tuum germen apostolicum fratrum minorum humilium ⁊ pauperum: quorum professio vltima humilitas ⁊ paupertas est? Qui inquam principaliter pugnare possent contra crucis peruersissimum inimicum Antichristum: nisi filij patris cruciferi ⁊ cruce signati intus ⁊ extra almi Francisci? propter quod in principio conuersionis sue ego ostendi sibi palatium armis militantibus crucis signaculo insignitis: dixique ⁊ sibi fore illa arma sua: ⁊ militum suorum. Dimicabit ergo humilitas contra superbiam. de peniten. distin. ij. c. j. ⁊ iij. distinc. sic achab. Conteret Hosias qui robustus interpretatur coram humili Dauid. j. Reg. xvij. Angelus ascendens ab ortu solis signum dei viui habens ad literam Apoc. vij. Franciscus pugnans cum filijs suis pro ecclesia: prosternet Sennacherib. Esa. xxxvij. Humiliabitur Pharao coram Moyse. Exod. xiiij. Funiculus pauperis ligabit gigantem lux humilis cognoscet bestiam antichristum. Apocal. xiij. De quo supra in principio istius. §. transfiguratam, quia humili pandetur mysterium antichristi. Luce. x. Matth. xj. ibi. Reuelasti ea paruulis. August. de verbis domini. Nomine sapientum ⁊ prudentum superbos intellige: quod ipse exposuit: quum ait. Reuelasti ea paruulis. quid enim non subest paruulis vt humilibus. Item Gregor. xxvij. mora. Quod enim non subiunxit. Reuelasti ea stultis: sed paruulis: tumorem se damnasse innotuit: non acumen. Item ibi Hilarius.

Fres minores in Antichristū dimicatur.

Celestium ergo verborum arcana atq; virtutes sapientibus absconduntur: ⁊ paruulis reuelantur: paruulis malicia non sensu. j. Corinth. xiiij. sapientibus vero, non stulticie sue presumptione: non prudentia carnis. Alij obtenebrari a propria superbia (quia secundum August. tumor claudit oculos) non cognoscent eum: ⁊ adorabunt eum. Sponsa christi mater ecclesia victoriosa tandem in humilitate ⁊ paupertate quiescet: ⁊ finiet dies suos: quia quies in vera paupertate est. Unde Hierony. Diuitias habuisti? requiem perdidisti, dum vigilas: augmentum diuitiarum cogitas: dum dormis: latronem somnias: in die solicitus, in nocte pauidus: ⁊ sic semper mendicus. Nos ergo in hoc bello durissi-

Pugnandi hoc bello modus. mo ⁊ obscurissimo, vbi iam queritur, vbi est christus Matth. xxv. certemus viriliter ⁊ tamdiu capiti nostro lapidem supponamus cum Jacob Genes. xxviij. angularem. ps. cxvij. j. Pet. ij. christum Jesum. cuius precipue character humilitas paupertas ⁊ charitas est Et cum eodem Jacob glacie ⁊ gelu, nocte ⁊ die affligamur ⁊ estu. Genes. xxxj. Et cum eo simus simplices: ⁊ in paupertatis ⁊ quietis ⁊ contemplationis tabernaculis habitemus. Genes. xxv. Et frugales simus cum eo de rufa lenticula non curantes. Genes. xxv. xlj. distinct. c. j. vt ibi. Et circumueniemus cum eo Esau dictum Edom. i. sanguineum germanum nostrum. pre. cap. xxv. Carnem nostram sanguine immundicie defluentem. Et Laban. Gene. xxx. qui candidus interpretatur idest mundum: qui exterius candidus apparet ⁊ speciosus. Sed dicitur Prouerb. vltim. Fallax est gratia idest amicitia mundi: quia non est nisi prodirio. quoniam sicut iudas, tradit in mortem quemcunq; osculatur osculo dignitatis ⁊ prosperitatis. Et vana est pulchritudo scilicet mundi quia scilicet cito euanescit ⁊ deficit vt fumus. Et Emor. Genes. xxxiiij. qui interpretatur amaricans idest diabolum amaricantem idest peccatoribus amaritudinem pene ⁊ conscientie inducentem. Unde de egyptijs legitur Exo. j. q amaritudine perducebant vitam filiorum israel operibus duris luti ⁊ lateris. Insuper tamdiu luctemur cum angelo magni consilij christo domino cum eodem Jacob. Genes. xxxij. Esa. ix. precibus ⁊ fletibus ne deseramur ab eo. Unde ⁊ super Esa. xlix. dicit glossa. Quia Jacob precibus pugnauit cum angelo: non manibus. Uolebat enim angelus qui custodiebat eum in peregrinatione recedere, sed ipse detinuit eum per orationem. Unde Osee. xij. Inualuit contra angelum: ⁊ confortatus est. Fleuit ⁊ rogauit. his brachijs duobus, scilicet fletibus ⁊ precibus debemus cum domino luctari donec emarcescat, vt Jacob femur nostre carnalitatis: ⁊ benedicat nobis. Marc. vlti. j. quest. j. dominus. Et mutet nobis nomen Jacob supplantatoris vitia, in nomen israel contemplatiui effecti celestium gaudiorum. Gene. xxxij. Contemplemur etiam statum presentis ecclesie, ⁊ que sunt in ea: ⁊ que oportet fieri cito per angelum suum signatum Franciscum, habentem in manu euangelium eternum: in ecclesia sancta dei ⁊ ordine suo prostratis: quam iussu dei doctrina fidelissima vita mundissima innouabit ⁊ renouabit: ⁊ se ergo tau T significabit Ezech. ix. ⁊ armabit se ad pugnandum ⁊ expugnandum draconem magnum fathauam. Apocalip. xx. flammas igneas auaritie, zenodoxie, inuidie, ⁊ immundine in christi ecclesiam euomentem: ⁊ de abysso: idest populo infideli antichristum ascendentem. Apocal. xj. primam bestiam: ⁊ aliam bestiam ecclesiam infidelem que erit corpus eius, sequentem. Apocalip. xiij. cuius caput ipse homo peccati. ij. Thessal. ij. cuius quam dominus il ius in pugna illa interficiet spiritu oris sui. ij. Thessal. ij. spiritu apostolico, a spiritu sancto infuso: ex quo spiritu omnis virtus apostolorum ⁊ virorum apostolicorum, maxime fratrum minorum verorum non fictorum: quia spiritussanctus effugiet fictos. Sap. j. Deinde regnatura est sancta sponsa: vxore traducta: ecclesia renouata per secula infinita. Apocalip. xix. Qua generali renouatione: nec puto longe existente: quia iam in mundo videtur esse omnis malitia ⁊ immundiria consummata: quilibet se renouet in spiritu mentis sue. Ephe. iiij. ⁊ induat nouum hominem Ephe. iiij. qui secundum christum creatus est: vt quum venerit dominus ⁊ pulsauerit ianuam: confestim aperiat ei. Luce. xij. vbi Gregor. in homilia. Uenit quippe dominus quum ad iudicium properat: pulsat vero: quum iam per egritudinis molestias esse mortem vicinam denunciat: cui confestim aperimus: si hunc cum amore suscipimus: ⁊ dicamus ei: Cupio dissolui ⁊ esse tecum. ad Philip. j. cap. Et te facie ad faciem nosse: ⁊ loqui tecum sicut amicus amico suo. Exod. xxxiij. j. Corinth. xiij. Etiam scire secreta tua ineffabilia: que omnia mihi nota facies: que non licet homini loqui. ij. Corinth. xij. Etiam edere in mensa tua pingui. Luce. xxij. vbi Ambro. Non victus ⁊ potus presentium loco spondetur: sed communicatio glorie celestis. Uel secundum Bedam, mensa proposita ad fruendum omnibus sanctis, celestis est gloria in qua te esuriunt ⁊ sitiunt iustitiam: ⁊ saturabuntur fruendo desiderio boni veri. Et bibere de cella tua vinaria. Can. j. Et recumbere supra pectus tuum. Joan. xiij. vbi Beda. Quod autem in sinu ⁊ supra pectus recubuit: non solum fuit presentis amoris indicium: sed etiam future rei signum. q scilicet inde vocem sumeret: quam postmodum cunctis seculis inauditam, scilicet In principio erat verbum. Joan. j. emitteret. Item ibi August. Per sinum enim quid aliud signatur: quam secretum? hic est vtique pectoris sinus sapientie secretum. Et edere: ⁊ sitire. Joan. iiij. ⁊ viij. ⁊ sumere de mero ⁊ musto: in quo non. Ephes. v. extra de iureiuran. ⁊ si christus. est luxuria. Actu. ij. Et accumbere in cubili tuo. Luce. xj. vbi cubas in meridie. Cant. j. ⁊ dormire somno suauissimo tecum: ⁊ requiescere. Marc. xiiij. Et recipere a te transeunte coram me ministrationem tuam. Luce. xij. Gregor. in homilia. Dominus coram nobis post iudicium transit: qui ab humanitatis forma in diuinitatis sue contemplationem nos eleuat. Et pasci in montibus tuis vberrimis ⁊ viridibus. Ezech. xxxiiij. Et communicare tecum omnia bona ineffabilia. Luce. xv. Et ingredi ⁊ exire ad te: ⁊ pascua inuenire. Joan. x. Theoph. Que sunt autem hec pascua: nisi delectatio futura ⁊ requies: in quam nos dominus introducit? Et frui te: ⁊ absq; intercapedine tenere te: ⁊ intrinsecari in te: ⁊ intrare in te: ⁊ esse totus in te: ⁊ deificari in te: ⁊ regnare in te. Matth. vj. Cyprian. Nostrum regnum petimus aduenire ab eo nobis repromissum: ⁊ christi sanguine acquisitum: vt qui in seculo ante seruiuimus: postmodum christo regnante regnemus. Item Aug. ad Probam. Regnum namq; dei veniet siue velimus siue nolimus: sed deside-

rium nostrum ad illud excitamus: vt nobis veniat: atq; in eo regnemus. Et preterita & presentia, quia futurum deficiet, contemplari in te: & purissime & sincerissime amare me propter te: & te plus quã me: quia non diligam me propter me: sed propter te: q2 totus ero vnione gratie in te: & tu in me: quantum potest capere creatura. Quia etsi facie ad faciem videbo te. j. ad Corinth. xiij. & similis tibi ero: & videbo te sicut es. j. Joan. iij. Non tamen immensitatem tuam inuisibilem videre potero: quia finitus sum: quia creatura sum: non creator. Unde etsi facie ad faciem videbo te sine aliquo medio pleno & perfecto modo: non tamen secundum illam plenitudinem: secundum quam tu vides te infinite infinitum: nam essentia tua infinita a nullo plene videbitur: licet plene & perfecte cognoscetur. Et tunc ero non quidem essentialiter deus: sed nuncupatiue & vnitiue: quia dixisti in ps. lxxxj. Ego dixi dij estis. Et Joan. x. Nã & factus es homo, secundum Aug. vt fierem deus in te deo: q2 qui adheret tibi: vnus spiritus est tecum: vnione gratie, non nature. j. ad Corinth. vj. extra de summa trini. c. ij. §. verum. de cõsecr. dist. ij. in christo. Et tunc quicquid vis, volam: & adimplebitur in me voluntas tua: nihil enim impurum erit in me quia purissimus ero in te: nullum meum desiderium erit nisi in te: quia desiderasti me. quid enim desiderare possem extra te qui ero totus in te: & desiderium tuum in me. qui es desideriũ collium eternorum? Gene. xlix. Et qui es desideriũ animarum. ps. xlj. Sed quid est verum desiderium: nisi desiderare & habere te: qui es omne bonum? Exod. xxxiij. & in quem desiderant angeli prospicere. j. Pet. j. Anima mea imago tua. Gene. j. xxxiij. qõ. v. hec imago refigurabit te. tota erit deiformis in te: quia reparata est in te, & per te omnes partes eius fruentur te. ratio eius cognoscet te verissime: quia in te lumine, de patris lumine, in symbolo credo. certissime & plenissime cognoscet te deum suum. memoria eius tenebit te. nec dimittet te. nec perdet te. Cañ. iij. nec cadet a te voluntas eius, amabit te, gustabit te, potabit te, satiabitur in te. & vltra Apocal. vij. Non esuriet nisi te, satiata de te, & repleta te: sed & caro mea & cor meũ exultabit in te deo viuo. ps. lxxxiij. Non erit in carne mea languor nature: qui dicitur lex concupiscentie. de cons. di. iiij. c. non ex quo. Et lex peccati. Ro. v. c. di. c. ij. Non dicetur vltra corpus peccati: nec corpus mortis: nec habebit legem contrariam spiritui suo. ad Rom. vij. xxxij. q. v. si paulus. & pre. c. ij. Nec cupiet spiritus dissolui a corpore, & esse cũ christo. Phil. j. extra de renun. nisi §. porro. quia vtrunq; est cum te christo: quia facta est plenissima pax inter vtrunq; in te christo pace nostra. Eph. ij. c. fecit vtraq; vnum. vt dicant: Ecce q̃ bonum & q̃ iocundum habitare fratres corpus & animam in vnũ. ps. cxxxij. & xij. q. j. c. j. spiritum & carnem in vnum cõsensum visionem & gustum concordissima vnitate videntes te: & amantes te: indissolubili & perpetua charitate. Osee. xj. O patria beata. O beatissima trinitas consecrata. O sanctorum ciuium societas desiderata. O sanctorum ecclesia christo sponso & domino sempiternaliter copulata: & cum ipso beatissimo beata. In te erit plenissime mea tota destitutio reformatamen compago in tuo thalamo collocata: nuptiarum beatarum copula consummata. Apoc. xix. Confitemur igitur humiles christi serui in deo nostro fine nostro. satisfaciamus sinteresi, superior pars rationis est nostre. succumbat coram ea totaliter sensualitas. extra de sum trini. fidei. Glossa Joan. an. de sen. sitã. in clemen. & de here. ad nostrum. §. ij. & in glo. que est clemen. nostra possideat ratio regnum nostrum. Purificemus intellectum & affectum ad aspectum sponsi. Mat. v. Faciamus pacem nobiscum in diebus nostris. non scandalizetur membris nostro: alias abscindatur, non materiali gladio: sed rationis iudicio. Mat. xviij. Sensitiua nostra & imaginatiua ante oculos nostre iaceat rationis: Ratio prospiciat intellectum. Intellectus introcat in potentias dñi: vt sic affectione nostre potentie intellectuales ducãt vitam angelicam super terraz: vt etiam in hoc tabernaculo sepe faciẽ dñi videam' qui in celis est. Mat. xviij. de cons. di. ij. prima quidem. in fine.

Quare schismatici recedunt ab ecclesia & maxime tempore domini pape. Jo. xxij. Quod non debemus iudicare papam: nec publice nec priuatim. Cap. 68.

CUm autem superius. lxv. c. contra schismaticos late scripserĩ, & iurisdictionem generalem papalem dñi Jo. xxij. cuius tempore fuit schisma: fundauerim & roborauerĩ declarãdo. Nũc cum stupore querendũ est quomodo illi tot in Italia & in Alemania se ab eius obedientia subtraxerunt: & cum p̃dicto Bauaro se pro imperatore gerẽte, & Petro de coruaria predicto, Petri cathedram viuente predicto papa Joanne legitimo vsurpante schisma fecerunt. Ad quod respondeo q̃ quidam de predictis schismaticis affectati carnaliter, quia non erant pedibus loti: q2 secundum August. pedes anime affectus sunt. Joã. xiij. Quidam mundi concupiscentia & lucris illecti. xj. qõ. iij. quatuor. Quidam indignati, & ad iram prouocati. xj. q. iij. illa. & c. ira. &. c. cum apud. Quidam timore seruili perculsi. xxiij. q. vj. §. ex his. Quidam crassa & supina ignorantia occecati & erronea. extra de cle. excom. aplice. Quidam cauteriata conscientia oppilati: dicentes se esse simplices: quum sint astutia diabolica repleti. xxiij. di. in noĩe patris. Quidam sinteresina conscientia infatuati. extra de simo. per tuas. ij. Quidam (qd sceleftius est) fide corrupti: & ter ab ipsius dñi pape Joan. obedientia recesserunt: paruipendentes sententias eius: & dictis Petro & Bauaro adherentes: ligari enim amplius ligari non formidant. xj q. iij. excellentissimus. xij. qõ. ij. de viro. vt qui in sordibus est, sordescat adhuc. Apocal. vltimo. xlvij. dist. quantumlibet. Peccatores enim quum in profundum malorum venerint: contemnunt: extra de iudi. cum non ab homine. §. si. sequentur miseri tales patrem eorum sathan diuidentem empyream hierarchiam: cum quo nisi redierint, ad inferna descendent. quod absit. de peni. dist. ij. si enim ad si. Sed nos cum sponso ecclesie dei vicario quicunq; fuerit bonus vel malus, immobiliter maneamus: quia in eius sede christus sedet: & eius vicarius loco eius. extra de transla. quanto. Qui superiorem iudicat, necesse est vt ab eo se diuidat: primo mente. deinde corpore: oẽm. n. diuisionem precedit cordis & oris iudicium. Mater aũt iudicij priuati supbia est. Unde & sm Climacũ doctorem grecum: Iudicare est irreuerens rapina dei dignitatis. Preterea dicit

dominus

dominus Luce. vj. Nolite iudicare. Comparamur ergo schismaticis: sed non sequamur eos: nec superiores deseramus: maxime supremum papam scilicet iudicando, nec ab eo nos diuidendo. Nolo ponere os in celum. xj. distinct nunc autem. nec bestia montem tangam. Exod. xix. Non mittam manum in christum domini: nec precidam per schisma oram chlamydis potestatis eius. chlamys enim potestas intelligitur. scissio schisma. ij. q. vij. §. his ita rñ detur. sub. §. de his. vbi ponitur historia libri Regum. j. xxiiij. de hoc etiam. j. quest. j. sacramenta. Nec cum Oza robusto idest superbo arce inclinate idest prelato criminoso, manus apponam ad erigendum idest corrigendum: ne a deo percutiar. ij. Regũ. vj. pre. §. his ita. Non reprehendam seniorem meum, primum patrem senum omnium. j. ad Timo. v. ij. q. vij. paulus. Non detegam cum Cham infrunito & effronti verenda patris mei: sed cum filiis pudoratis cooperiam eum: ne videam verecundiam eius: & nudum eum operiam ne maledicar. Gene. ix. xcvj. distinct. in scripturis. Non persequar patrem meum cum Absalon: ne tribus sagittis inobedientie, ingratitudinis & infidelitatis Joab qui interpretatur inimicus idest diaboli inimici hominis. Matth. xiij. confodiar. ij. Regum xviij. Non ero inobediens patri Heli: qui interpretatur deus meus idest pape: qui stat loco dei. extra de transla. inter. & c. quanto. ne bello interceam idest in anima peream in hac vita que est militia super terram. Job. vij. de peniten. distinc. ij. si enim. historia. j. Regum. iiij. extra de simo. licet heli. xlvj. distinct. §. necesse. Non ero de generatione maledicenti pape & matri ecclesie. Prouerb. xxx. ne morte moriar morte sempiterna. Leui. xx. Non ero contumax imperio patris pape & matris ecclesie: ne lapidibus obruar populi demoniorum. Deuter. xxj. Non murmurabo contra Moysen qui tenuit typum pape regentis vniuersalem ecclesiam. de peniten. distinc. iij. inter hec. sicut ipse rexit israel. qr murmur contra papam maxime contra deum est: cuius ipse vicarius est. ad hoc Exo. xvj. Nec inquam murmurabo contra Moysen idest papam: quãdo ducat ethiopissam idest deum ostendat: ne lepra mortali suffundar. Nume. xij. xxxiij. quest. ij. hoc ipsum. ij. q. vij. §. de his. versi. his ita. l. dist. n. §. econtra. Nolo absorberi a terra cum Datan & Abiron schismaticis. Nume. xvj. j. q. j. siquis inquit. vij. quest. j. deniqz. extra de elec. licet. Nolo separari ab arca vsqz ad vltimum vẽ tilabrum: ne a coruis deuorer. ij. quest. j. multi. ij. q. vij. non omnis. Non exeat piscis de Petri sagena vsqz ad litus. Matth. xiii. xxvj. q. vij. c. j. Non transmigramus in montem Gelboe: vbi non est ros deuotionis: nec pluuia compunctionis & plorationis idest extra ecclesiã. ij. Reg. j. sicut passer impudicus. ps. x. Non mutemus fidem in idolum: quia idolum nihil est. j. Corinth. x. Non simus corui extra arcam manentes: sed columba, ad eam reuertentes. Gene. viij. extra de sacra vnc. c. j. §. penulti. Simus in petri nauicula vsqz ad portum: non nocebit nobis Judas proditor ibi nauigans, si non fuerimus ei similes, xxiiij. q. j. non turbatur. j. q. iiij. homini. Non separemur ab ouili quod est vnum. Joan. x. extra de bap. licet. ne sicut ouis errabunda pereamus. ps. cxviij. & luporum esca fiamus. Moriamur in nidulo nostro. Job. xxix. & cum turture ibi pullos nostros reponamus. ps. lxxxiij. cum lectulo nostro in infirmitate nostra eamus in domum nostram, ecclesiam nostram. Matth. ix. Non calefiet pullus nisi sub alis galline. Matth. xxiij. Non resuscitatur lazarus a mortuis, peccator a peccatis, que mortuum hominem faciũt: a vita gratie. de peniten. distin. j. §. hoc idem. ibi. resuscitatus: nisi in bethania ecclesia domo obedientie. Joan. xj. Nec extra eam vere & ad salutem Martha ministrat, nec Maria contemplatur. Luc. x. Arrius, Sabellius, Donatus, & Macedo: & ceteri heretici de quibus. xxiiij. quest. iij. quidam ecclesiam diuidunt: Petrus vnit. xxiiij. quest. j. loquitur. Non communico Grecie: quia acephala est. xciij. distinct. nulla. Non Armenie: quia schismatica: quin potius heretica est. Non orientalibus quia occidit eis sol. xxiiij. quest. j. quoniam. Non Guelfis & Gebellinis italicis: quia eis sol in occasum est. Ecclesia non habet partem. Ecclesia non recipit diuisionem pre. c. loquitur. Uestita est ecclesia auro. ps. xliiij: Eructauit. Percutitur: sed dilatatur. xj. quest. j. futuram. in prin. Frangi non potest nec rumpi. Igne tribulationis purgatur. de peniten. distinct. ij. si enim inquit. vltra tres colum. versic. sedet. ps. xvj. Igne me examinasti. Nume. xxx. Omne quod potest transire per flammam: igne purgabitur. j. Corin. iij. Unde Grego. Quisquis appetit plene vitia euitare: studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare. vt tãto post mundior adinuicem veniat: quanto nunc eius rubiginem ignis tribulationis purgat. Impium est & infidele dicere, pars ecclesie: sicut dicũt Guelfi: qui se dicunt de parte ecclesie. Donatus & Arrius & ceteri heretici partem faciunt. xxiij. quest. vj. vides. Nam vnica sponsa christi. diuisionem vnitas non capit. xxiiij. quest. j. loquitur. & c. schisma. Unde qui de parte est, de ecclesia que vna est & totum, non est. In articulum fidei orthodoxe impingit, scilicet & vnam sanctam catholicam ecclesiam, qui eam partialem facit. Quomodo potest corpus christi quod est ecclesia, diuidi? xxiij. q. iij. pro membris. & quest. v. de liguribus. Nec caput a corpore abscindendum est. extra de prescrip. cum non liceat. nec membrum de corporealitas exanime fieret: & vita non viueret. xxiij. qõ. vij. quemadmodum. in prin. Qui diuisit ecclesiaz triumphantem, ille idem draco diuidit & militantez. Apocal. xij. ibi. Et ecce draco qui vocatur diabolus & sathanas qui seducit vniuersum orbem. vt. c. c. dicitur. ibi. Et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum celi idest angelorum. de quibus etiam dicitur Job. xxxviii. Quis dimisit lapidem quum me laudarent simul astra matutina? Ut vnum christi ouile. Joan. x. disperdat: & oues a pastore discedant: & ipse draco eas diuisas deuoret. j. Pet. v. circuit, querens quem deuoret. Esa. lvj. Omnes bestie agri venite ad deuorandum: vniuerse bestie saltus, speculatores eius ceci omnes. Intueamur ergo oculo fidei vnam ecclesiam sedem eius, dignitatem eius, que non peccat. peccare potest qui stat in ea: quia homo est. de peniten. distinct. ij. si enim. sed non papa priuatur ea. vt in princip. istius operis late dixi. viij. c. Compatiamur ecclesie tribulate: sed adhereamus ei supra firmam petram christum solidate & fundate Mat. xvj. xix. di. ita. & extra de elec. fundamenta. in prin. lib. vj. Pro ea rogauit sponsus vt non deficeret fides eius. xxj. dist. §. j. in fi. exaudita est oratio filij: qr semper pater eũ exaudit. Joan. xj. vbi Chrysos. super verbo illo: Pater gratias ago quoniam audisti me. hoc est nihil mei contrarium ad te. Ut autẽ ostendat quoniam non indiget oratione: subiungit.

Eccl'a diuisionis ẽ expers.

Ego autem sciebam ꝙ semper me audis.q.d.ad hoc
ꝙ fiat voluntas mea, non indigeo oratione: ad hoc
ꝙ tibi suadeam: vna enim voluntas nostra. Item
Hilarius.iij.de trini. Non igitur prece eguit: nobis
orauit:ne filius ignoraretur.sed propter populum q
circunstat,dixi: vt credant quia tu me misisti: quum
enim non proficeret sibi deprecationis sermo:ad pro
fectum tamen nostre fidei loquebatur:non ergo inops
auxilij est:sed sumus inopes doctrine. Titubare po⸗
test ecclesia:tempestatibus allidi.xxiij.dist. in nomi⸗
ne.sed salua nomine sponsi permanebit. Digne per⸗
cutitur:quia plurimum extra amplexus sponsi gra⸗
ditur. Denigrata est eius facies sicut nigredo olle.
Thre.vltim. Facies combuste vultus eius.Esa.xiij.
quia non respicit ⁊ sequitur sponsum candiduꝫ ⁊ ru
bicundum.Can.v.Inclinata est deorsum ad terrena
⁊ ideo non potest sursum respicere grauí infirmitate
gibbosa.xlix.dist.hinc etenim Lu.xiij.ibi.Basilius.
Brutorum siquidem caput humi deflexum est i ter⸗
ram cernit:caput hominis erectum est in celum.ocu⸗
li superna conspiciunt. Conuenit enim eum querere
superna:transcendere terrena intuitu.facit pre.c.hinc
eteni m.versi.gibbosus.Gibbosus vero est quem ter
rene solicitudinis pondus deprimit,ne vnq̃ ad sup⸗
na respiciat:sed solum in ijs que in infimis calcātur
intendit ⁊c. Post amatores suos vadit.Osee.ij.quis
vnum sepe sponsum legitimum derelinquit.Quinq;
viros concupiscit. Joan. iiij. quia peculeos sensus
carnaliter nutrit. Si legitimum virum vocaret im⸗
pudicos sensus, intellectus ⁊ ratio superaret nimis.
Terrenum regnum querit:sed regnum sponsi sui nō
est de hoc mundo.Joan.xviii.quod supra.xxxvij.ca.
§.ad illa.versicu.ij.diligenter exposui.Eleuauit se: ⁊
indurauit se:humiliauit se.Lu.xiiij.⁊.xviij.sed spon⸗
sus eius exinaniuit se:⁊ exaltauit se. Phil.ij. In ma
gnis:⁊ mirabilibus super se ambulat. ps. cxxx. sed
sponsus eius se humiliat ⁊ administrat. Luc. xxij.
Matth.xx. Nimis gladio vtitur temporali. sed di⸗
cit sponsus vicario suo, mitte gladium in vaginam.
Matth. xxvj. xxiij. quest. j.§.j. hic. supra. xxxvij.⁊
xiij.cap.exposui.ij.quest.vij.§.his ita respondetur mi
racula ⁊c.Multas pecunias habet ⁊ congregat.xij.
quest.vij.aurum. sed sponsus in pandochio nascitur.
Luc.ij. Pannis semicinctijs vtitur ⁊ induitur vt
ibi. ⁊.sponsus non habet vbi caput reclinet.Marc.
viij. Luc.ix. nisi in cruce. Joan. xix. ⁊ mendicus est
⁊ famet. Matth.iiij. ⁊ egenus factus est.ij. ad Co⸗
rinth.viij.⁊ sitit.Joan.xix.⁊ in alieno sepulcro quie⸗
scit. Matth.xxvij.ibi.Et posuit illud in monumen⸗
to suo nouo.vbi August. Ideo autem saluator in alie
na sepultura ponitur: quia pro aliorum moreba⸗
tur salute.vt quid ergo propria sepultura egebat:qui
in se mortem propriam non habebat? Gen.viij. In
zona non portat neque pecuniam neq; perā. Mar.
x.Luc.x. Non habet vnde soluat tributum: sed Pe
trum mittit ad mare vt de ore piscis tollat staterem
Matthei.xvij.xxiiij.quest.j. est aliud. Sed quan⸗
tumcunque ruge ⁊ macule appareant in membris
sponse: nunquā tamen ab ea sponsus separabitur:
quia in fide perpetua desponsauit eam. Osee.ij.xxvj.
distinct. cap.ij.Sed q̃uis filij sint rugosi ⁊ maculosi
plurimi: ipsa tamen in se est sine macula ⁊ ruga.
Ephe.v.xxxiij.quest.iij.recurrat. quia sponsus eius
in sancto habitat. ps. xxvj. quicunque sit ille ideo
non debemus ab ecclesia separari: in qua sunt misti
filij Agar cum filijs Sare: vt pre. cap. recurrat. Je⸗
busei id est conculcantes scilicet mali persequentes
cum filijs suis israel.xj. quest.iij. nolite. Et creda⸗
mus veraciter ꝙ istius ecclesie militantis caput ⁊
sponsus est christus.ad Col.j.Ephe.j. Joan.iij.extra
de sacra vnc.c.j.qui reprobata synagoga scilicet Va
sthi que interpretatur defunctio consummata.Hester
ecclesiam q̃ interpretatur eleuata sibi humilē copula⸗
uit.Hester.ij.supra cuius ecclesie caput regni spiri⸗
tualis ⁊ temporalis posuit diadema. Et si dicatur
nobis:christus est alibi,nolumus credere. Matth.
xxiiij.quia vere dies venient in quibus spiritus mē
dax ⁊ fictus spirituꝫ in ore habens ⁊ cor impietate
plenuꝫ dicet se spiritū veritatis.iij.Reg.xxij.⁊ mul⸗
tos seducet.Et sp̄us ꝯtra spiritū dimicabit:⁊ magis
carnalis reuera spiritus alium carnalem spiritū ap⸗
pellabit, ⁊ ꝙ verum dicat multas pro se presum⸗
ptiones habebit: ⁊ vt possit diuidere.Sed qui cū ec
clesia que communiter dicitur ecclesia non colligit:
spargit. Matth.xij.Luce.xj.xxiiij.q.j.qm̄.⁊.c.schis
ma Et qui pape qui communiter habetur papa nō
obedit: nec de ecclesia est. xciij.dist. qui cathedram.
Qui etsi me percutiat:me anathematizet,⁊ occidat
non separabor a charitate eius. Rom.viij.quia do⸗
minus meus est:pater ⁊ deus in terris:qui constitu
tus est a deo in hac egypto deus Pharaonis.Exo.
vij in prin.Si bene iudicat veniam peram: si enor⸗
miter ⁊ male:sufferam.xix.distin.in memoriam.cap.
distin.contra morem in princi. xj.q iij.§.cum ergo
sententia.Job.xxxvj.quia christus male iudicatus
est.j. Pe.ij.in fi.sed ab eo nō recedā:qꝛ aliā ecclesi⸗
neq; caput habeo ad quā cōfugiam.ix.q.iij.alio⸗.in
fi.Et in tempestate presentis diluuij aquarum mul
tarum tribulationum,ad christi vicarium ⁊ eius ec
clesiam approximabo:nec inueniar extra arcam ne
peream ab vndis ⁊ fluctibus temptationū Charyb⸗
di ⁊ Scylla ⁊ scropulis alijs interceptus. Igitur
attendendum est isto tempore fermentato etiā a fer
mento quorundam hereticorum dicentium sicut.s.
dixi nunc claues ecclesiam non habere.Sacramen⸗
ta non posse conferre:quia excommunicata ⁊ priua⸗
ta iurisdictione est. Et ꝙ papa potest iudicari ab im
peratore:sicut christus a Pilato ⁊ Cesare.Et ꝙ pre
sbyter tantam habeat potestatem quantam papa.
Et ꝙ vacante papatu imperator succedit iurisdi⸗
ctioni pape.Et ꝙ ecclesia non potest habere tempo
ralia,Et ꝙ christus quando ascendit celos, vicariū
non dimisit in terris.Quod autem claues sint apud
bonos ⁊ malos ab ecclesia toleratos:⁊ ꝙ vera sacra
mēta etiā mali ⁊ etiam heretici conferant:quātū ad
characterem:late.supra.lxv.ca.§.ceterū qꝛ.vbi pre⸗
dicta ⁊ lucide disputaui.materia aūt tractatur hic.j.q.
j.§.sed obijcitur.vsq; ad.§ ecce si clericus.⁊ quasi p
totam illam questionem.⁊ per xv.cap.de conse.dist.
iiij.a.c.hi de quibus:vsque ad.c.quos a paganis,in⸗
clusiue.⁊.iij.q.vij.§.fi. Quod vero papa vel eccle⸗ Nullus cleric⁹ potest ab imperatore iudicari.
sia vel clericus quilibet ab imperatore iudicari non
valeat:sꝫ contra.s̄.v.c.⁊.xliiij.c.vers.sed contra: simi
liter latius dixitū quia: papa a deo non ab homine
iurisdictionem recipit:⁊ ab eo solo iudicandus est.
ix.q.iij.a.§.solo.vsque ad fi.q.Tum quia imperator
inferior.xcvj.di.si imperator.⁊.c.cum ad verum: ex
tra de ma.⁊ obe.solite.xxj.dist.inferior. Tuꝫ quia est
imperator vicarius pape in temporalibus extra de
elec.venerabilem: quia a papa recipit imperium, ⁊
tenet:vt.s̄.dixi.Et vicarius non iudicat illuꝫ a quo
iurisdictionem habet:quia vna iurisdictio censetur

vtrinsqꝫ ⁊ consistorium: extra de ap. Romana. Et nemo seipsum in foro contentioso ⁊ sacramentali ēt iudicare potest. concor. ponūtur extra de iur. pa. per nostras: extra de iudi. cum venissent. xxj. di. nunc aūt glo. fi. Tum qꝛ imperator filius est ecclesie: ⁊ non pater. xcvj. di. si imperator. pater vero filiuꝫ corrigit: nō econtra: vnde ⁊ lex erubescit filios esse correctores patrum: in aut. de nup. §. si vero xxiij. q. iiij. displicet. versi. volūtas. Parab. xiij. xlv. di. §. Salomon. xcvj. dist. quis dubitat. Tum qꝛ imperator imperium tenet ab ecclesia sicut vasallus fidelis. lxiij. dist. tibi domino: extra in clem. de iureiu. Romani principes: sꝫ vasalli respondent sub iudicio domini: non econtra: extra de iudi. ceterum. facit quod no. de foro compe. veruꝫ. glo. fi. ⁊ quod legitur: ⁊ no. xxij. q. v. de forma. Tum quia imperator aduocatus ⁊ defensor ecclesie extra de elec. venerabilem. xcvj. di. si imperator. ⁊ ca. in scripturis. xj. q. ij. sacerdotibus. Tum quia imperator gladium recipit ab ecclesia. vt. s̄. in. prin. istius operis probaui: sed qui gladium ab alio recipit: non illum a quo recipit percutit: aut iudicat cum eodem ad quod bene facit quod legitur ⁊ no. xcvj. dist. si imperator. ibi. Et contra illius beneficia pugnare videatur a quo propriam consecutus est potestatem. facit etiam quod legitur ⁊ no. extra de na. ex li. ven. c. j. optime quod legitur ⁊ no. extra de postu. c. vlti. in glo. vlti. Tuꝫ qꝛ papa non homo simpliciter sꝫ quasi deus in terris est. ps. lxxxj. Ego dixi dij estis. extra ꝺ transla. c. ij. ⁊ c. quanto. ⁊ vt ec. bene. cap. j. sed homo deum non diiudicat: sed econtra. ix. iij. aliorum. Tum quia Moyses ⁊ Josue ⁊ Samuel qui typum tenēt pape: sicut rectores populi generales iudicant populum. Exo. ⁊ Josue quasi per totum. j. Regū. vij. non econtra. Tum quia papa non est de foro imperatoris: nec ratione papatus: quem non tenet ab imperio: sed a deo. Joan. vlti. xxj. dist. in nouo: nec ratione alicuius rei terrene ꝗꝫ imperatore teneat. Nam etsi imperator donationem fecit ecclesie de multis temporalibus. xcvj. dist. Constantinus: Jpsam tñ donationem liberam fecit: nec fecit eum feudatariū suuꝫ: aut emphytheotam, aut vasallum. lxiij. di. ego lodoicus. xvj. q. ō. j. §. nouatianum. ⁊ l. placet xxiij. q. ō. vlti. §. quāuis. l. scimus. Que donatio valida ⁊ perpetua est: vt no. pre. c. ego lodoicus. Si ergo papa non est ꝺ foro eius: adiudicari non potest per eum: vt extra de fo. compe. per totum. ⁊. xj. q. j. in primis: ⁊ extra de re iu. c. pastoralis: an clemen. fi. de iuris. om. iudi. l. vlt. extra de offi. le. nouit: extra de consti. vt animarum. §. fi. lib. vj. Tum postremo quia nedum non super papam christum dñi: sed nec super aliquem clericuꝫ potestas aut iurisdictio datur cuicūqꝫ laico: qꝛ sunt clericis inferiores laici ⁊ eis infesti: vt. ij. q. vij. in primis xxii. c. vsqꝫ ad. §. ex his extra de accusa. cuꝫ P. extra de constitu. ecclesia sancte Marie. extra de re. ec. non ali. cum laicis. xcvj. di. bene quidem. xj. q. j. in primis. xxv. c. vsqꝫ ad. §. cum ergo. Tum quia hoc quod iuris erat de facto ⁊ sancta consuetudine ⁊ debita reuerentia, hoc oēs reges ⁊ Romani principes seruauerunt. xj. q. j. sacerdotibus. xcvj. dist. in scripturis. xvij. dist. §. hinc est. Quod autem obijcitur ab heresiarcha nouello Marsilio Padouano ꝙ Pilatus iudicauit christum: sic ⁊ imperator papaꝫ iudicare potest. Respondeo ꝙ non iudicauit ipsuꝫ tamꝙꝫ personam publicam aut preeminentem dignitate: sed tamquam personam priuatam accusataꝫ sibi a principalibus synagoge ⁊ populo iudeorum tamquam

Christus quō a pilato iudicatus,

malefactorem qui in hoc erat de foro Cesaris ⁊ suo, qui erat preses in iudea pro imperatore. Unde ideꝫ Pilatus ait Luc. xxiij. Obtulistis mihi hunc hominem quasi hominem priuatum: non pontificem: nō in dignitate constitutum: ⁊ ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto. Tunc enim christus non tenebat personam pape: sꝫ simplicis hominis coram suo iudice accusati. Unde nec in hoc papa christo succedit. succedit enim christo in potentia. non in accusatione maligna facta de eo. Jmmo ꝙ si coram Pilato fuisset viuus de templi pontificibus accusatus, dixisset qꝺ dixit de christo. Accipite eum vos: ⁊ ſm legem vestram iudicate. Jo. xviij. Versipellis ergo vulpecula Marsilius paduanus allegauit literam euangelij que ipsum occidit. ij. Cor. iij. non intellectum verum spiritualem: ⁊ etiam literalem qui vtinam ipsum conuersum viuificet. Sed nec accusatores christi iudei ipsum accusauerunt Pilato vt pontificem vel scribam: sed vt quendam populi deceptorem: vnde dicunt. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram. Luc. xxiij. Exemplum ergo lupi rapacis non procedit: qꝛ si imperator iudicaret papam non iudicaret vt Titum vel Sempronium vel priuatum alium: sed vt papā: ⁊ ad hoc ille impius hoc exemplum allegat. Et si ille sciolus verus sciens esset in scripturis diuinis: vel si non dissimularet se scire: sensum ⁊ intellectum verborum euangelij acciperet, ⁊ non solum. j. q. j. marchion. Preterea quomodo non erubescit tale exemplum adducere: cuꝫ ⁊ Pilatus fateatur se christū perperam iudicasse. vnde ⁊ dicit Lu. xxiij. Nihil inuenio cause in homine. Et iterum. ibi. Ecce ego coram vobis interrogans, nullaꝫ causa inuenio in homine isto ex iis in quibus eum accusatis: sed neque Herodes. Unde ibi Amb. Hic Pilatus christum absoluit iudicio. crucifigit mysterio duorum ergo virorum testimonio Jesus insons ostenditur. Et iterum Joan. xix. Ego nullam inuenio in eo causam. Ubi Chryso. Non dixit. quia peccauit ⁊ dignus est morte donare eum festo, sed primum eum excusans tunc rogat ex abundanti: vt si tollent eum innocentem dimittere: saltem obnoxium darent tēpori. Nō ergo exemplo pernicioso: sicut fecit iste hereticus, sed legibus est iudicandum. C. de sen. nemo. vide. xx. di. c. fi. Rursus ille tam impius dogmatizat ꝙ quilibet presbyter tantam sicut papa habeat potestateꝫ. Quod falsum esse ⁊ erroneū nullus sane fidei ignorat: quia nedum papa: sed quilibet episcopus maior est in iurisdictione ⁊ administratione quolibet presbytero. naꝫ ipse est preordinator in cunctis. xxv. di. perlectis. versi. ad episcopum. extra de offi. archid. c. ij. de offi. archipresby. officium. in fin. Jmmo nedum episcopus maior est in iurisdictione presbytero, sed etiam archidiaconus qui ⁊ diaconus est: maior est in administratione nedum quolibet presbytero: sed etiam archipresbytero: qui maior est in ordine archidiacono: vt pre. c. perlectis, extra de offi. archid. ad hec. §. Archipresbyteri. Potest enim vnus esse maior in administratione: quamuis minor sit in ordine: vt no. xxj. dist. in nouo. in gl. c. Jtem quāquaꝫ olim idem diceretur presbyter ⁊ episcopus. vt. xciij. di. legimus: ⁊ papa Petrus vocet se presbyterum. ibi. versi. sed ⁊ Petrus, consuetudine tamen ⁊ iure ⁊ ordinatione decretum est: vt presbyteri subsint episcopis: ⁊ minores eis sint episcopi: nedum in ordinatione ⁊ consecratione episcopali, vt pre. ca. legimus,

Nō equalis est pape ⁊ cunctoꝝ presbyteroꝝ potestas,

in glo. hic respondet. Summus autem pontifex nedum maior est quolibet presbytero quantum ad omnia: sed etiam maior omnibus episcopis: excepto consecratione episcopali. nam & Petro data est potestas a domino super alios apostolos quibus succedunt episcopi. lxviii. dist. quorum vices: vt hec materia expeditur. xxi. dist. in nouo: vbi de hoc, lxxx. dist. in illis: vbi de hoc & no. xxiiii. q. i. loquitur & ii. q. vii. paulus: in glo. i. & c. quamquam. ibi. Episcopatus sit presbytero maior. & facit quod ibi no. in glo. Au. hoc preterea si tantam presbyteri & episcopi potestatem haberent sicut papa: tot essent dei vicarii generales in mundo, quot presbyteri & episcopi. Quod falsum & hereticum est: quia soli Petro dixit dominus Matth. xvi. Ego dico tibi tu es Petrus. Et iterum. Tibi dabo claues singulariter. & ibi. Quodcumque ligaueris: generaliter loquens sibi soli: extra de maie. & obe. solite. §. nos autem. Et iterum pasce oues meas. Joan. vlti. extra de elec. significasti. Iterum secundum hunc errorem Marsilii vna ecclesia haberet multa capita sicut monstrum: extra de offi. ord. quoniam. Multi essent sponsi ecclesie vniuersalis: quod falsum est: quia vnus fuit christus vnam ecclesiam desponsans: & vnus eius vicarius generalis sponsus ecclesie. i. ad Corinth. xi. Despondi vos vni viro virginem castam exhibere christo. xxvii. q. i. nuptiarum. Et illud apostoli ad Ephe. v. exponens illud protoplasti. Hoc nunc os ex ossibus meis &c. Hoc autem dico magnum sacramentum in christo & ecclesia: extra de biga. debitum. facit. xxvi. dist. c. ii. Item presbyteri tenent typum. lxxii. discipulorum. xxi. dist. in nouo. lxviii. dist. corepiscopi. papa vero christi: sed illi. lxxii. discipuli non habuerunt tantam potestatem: quantam apostoli: qui soli mundum partiti sunt ad predicandum & conuertendum: nedum quantum Petrus & Paulus. Item solus Melchisedech tenuit typum christi: vnde dicitur ps. cix. Tu es sacerdos in eternum &c. Alii presbyteri testamenti veteris aliorum sacerdotum testamenti noui. xxi. dist. §. i. vnde translato sacerdotio &c. extra de consti. translato. Item quum a papa tamquam a primo fonte descendat omnis iurisdictio & episcoporum & presbyterorum. xxii. dist. c. i. xxiiii. q. i. loquitur. non potest papa sic ex toto iurisdictionem suam alteri dare, quod tantam habeat sicut ipse. alias posset archipapam vel saltem papam aliud sibi consortem facere: quod falsum est. viii. questio. i. si Petrus. cum. cap. seq. quia nec alium papam potest facere: nec se sua iurisdictione priuare: ad quod facit quod legitur & no. extra de censi. cum venerabilis: in glo. hic patet quod legitur & no. extra de dona. pastoralis: in glo. si ita. Ad horum supradictorum declarationem sciendum est quod est quadruplex maioritas in ecclesia dei. adde hic quod scripsi in xxxvii. cap. versi. primo: & versi. est autem. Prima ex tempore. xvii. dist. §. hoc quoque. & §. verum. & xcvi. dist. bene quidem. lxxv. dist. c. vlti. extra de ma. & obe. c. i. Secunda ex prerogatiua ordinis: extra de ma. & obe. statuimus. Tertia ex prerogatiua ordinantis seu constituentis: extra de ma. & obe. per tuas. ff. de albo scri. l. vlt. in aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. cos. circa fi. col. ii. ff. de re iu. quidam. Quarta ratione dignitatis seu maioritatis officii. Hac ratione dicitur archidia. maior archipresb. vt dictum est: & potest vnus minor & maior esse altero. ii. q. vii. quamquam. & ca. queritur. Idem in abbate in minoribus constituto: extra de eta. & quali. cum sicut in subdiacono electo & confirmato: extra de electio. transmissam. Item potest esse maior & equalis. sicut Petrus fuit maior apostolis in dignitate seu officio: sed in apostolatu seu ordine episcopali par fuit & equalis. ii. q. vii. puto. xxi. dist. in nouo, secundum hoc intellige. xvii. di. multis. ff. quando appel. sit. l. i. §. sed si. C. de offi. vica. l. i. In eo autem quod quis minor est, alii scilicet maiori debet reuerentiam exhibere: ergo quum archidiaconus in missa minor sit archypresbytero, tunc debet ei seruire: sed eo maior est extra missam in voce, in loco, in iurisdictione & aliis que ei competunt ratione dignitatis: secundum hoc intellige. xxxii. q. v. est ordo. xciii. dist. a subdiacono: extra de offi. archid. c. i. & c. ad hec: secundum Ostien. qui. i. no. extra de offi. archid. c. i. sic intellige. xxi. dist. §. in his omnibus: cum cap. seq. Item notandum quod persona preest persone quinque modis: scilicet ex officio. xxi. dist. in nouo. Vite merito. ii. q. vii. c. i. Ordine. xciii. dist. a subdiacono. Administratione vt archipresb. extra de of. archipresb. c. i. consecratione: vt episcopus omnibus. xxi. di. c. i. Hec prelatio consistit in tribus. In iudiciis. xxi. dist. inferior. in preceptis. xxi. dist. nunc autem. In sacramentis. xxi. dist. denique secundum Archid. qui ita no. xxi. di. in pre. §. in his. Item notandum quod maior potestas attenditur quandoque ex dignitate ordinis: quandoque ex dignitate dispensationis siue administrationis. Petrus autem ex prerogatiua ordinis vel consecrationis non habebat: sed ratione administrationis: secundum Lau. qui sic no. in pre. ca. in nouo. Item dicendo quod quilibet presbyter sit equalis pape in iurisdictione, confunditur ordo superior contra. ca. lxxxix. dist. ad hoc. ista sunt addenda iis que de ista materia tetigi. i. in prin. istius operis. Dicit etiam ille perfidus Marsilius quod vacante papatu succedit imperator. Sed vnde hoc habuit, & quo motu hoc dixit, ignoro, quum nedum omnis scriptura: sed huic positioni omnis ratio contradicat. Papa enim succedit imperio extra de fo. compe. licet: extra de re iudi. pastoralis: in clemen. Non imperator in papatu. Que enim communicatio cani & sancto? Eccles. xiii. ii. Corinth. vi. profanis & diuinis? extra de iude. ad hec. xii. q. ii. nulli. Subdito & domino, extra de elec. venerabilem. Quomodo potest imperator in ecclesiasticis succedere, quum inhabilis sit ad talia possidenda & tractanda? quum etiam statutum factum ab eo in ecclesie fauorem non valeat, nisi expresse ab ecclesia approbetur. xcvi. dist. bene quidem: extra de constitu. ecclesia. Quia Balthasar vasa templi contaminat a deo percutitur. Dan. v. de conse. dist. i. vestimenta. Item Ozias rex iuda quia sacerdotum officia vsurpare voluit: a domino lepra percussus est. ii. Paral. xxvi. ii. q. vii. §. item cum Balaam. versi. sicut ergo. Item Heliodorus missus a rege Antiocho inuadere erarium vbi erant in templo reposita deposita: calcibus equi mirabiliter apparentis percussus, semiuiuus relictus est. ii. Machab. iii. Item si imperator succederet in papatu: iam solueret & ligaret: sed non imperatoribus sed piscatoribus date sunt claues a deo. de pe. di. i. quem penitet & non laicis: sed presbyteris. Imperator enim a sacerdotibus ecclesie anathematizatur & religatur. xcvi. dist. duo. ad hec faciunt. xcvi. dist. satis euidenter. xvii. di. §. hinc etiam. Item Amb. imperatori volenti ecclesiam occupare ait: quid tibi & adultere? adultera est que non tibi est legitimo matrimonio copulata. cedat palatium imperatori: ecclesia antistiti. xxiii. q. viii. conuenior.

Non potest papa sua se iurisdictione priuare.

Maioritas quadruplex.

Prelatio quinque modis haberi potest.

Papa succedit imperio: non contra.

nior.

ueniol. Distincta autem quantum ad hoc sunt officia Romanorum pontificum ⁊ imperatorum. x. di. quoniam. xcvi. di. cum ad verum: vnde in fine ibi dicitur de imperatore: ac vicissim non ille rebus diuinis presidere videretur: qui esset negocijs spiritualibus implicatus. vide. s. c. xl. versi. item error. Insuper quod dicit ille impius subdolus ⁊ sophista ꝙ ecclesia temporalia habere non potest. falsum est: quia nedum laici sed etiam clerici possunt habere temporalia ⁊ proprium. Sed ista de antiqua heresi traxit. hi sunt enim heretici qui condemnant proprium habentes in hoc mundo. xxiiij. q. iij. quidam. versi. apostolici. Alij etiam sunt qui dicunt ꝙ a tempore Syluestri pape qui recepit donationem a Constantino: de qua. xcvi. dist. Constantinus: ecclesia nõ fuit in statu salutis. Sed istis mentita est iniquitas sibi. ps. xxvi. nam ecclesia primitiua habebat pecunias ⁊ proprium in communi. Actu. iiij. ⁊ v. xij. q. j. dilectissimis. ⁊ c. scimus. Unde ⁊ videntes summi sacerdotes ⁊ alij fideles magis expedire ecclesijs habere possessiones quam pecunias que dabantur eis ex possessionibus venditis dederunt eas possessiones que in ditione episcoporum consistunt. xij. q. j. videntes: de predijs ecclesiarum. xij. q. ij. quasi per totum: propter hanc etiam causam christus aliquotiens habuit loculos. Joan. xij. quia sua erat ecclesia loculos habitura. xij. q. j. habebat. ⁊ c. exemplum. xxiij. q. iiij. duo ista. Quod autem ⁊ episcopi ⁊ alij clerici possint habere proprium in speciali qui religiosi non sunt clarum est. xij. q. j. episcopi. cum. ij. c. seq. ⁊ §. cum ergo. ⁊ §. ostensum. ⁊ c. ult. ⁊ q. ij. monemus. ibi. reddere compellatur. ⁊ j. q. ij. clericus. ⁊ c. pastor. xij. q. iij. ca. j. ⁊ q. iiij. c. vlti. extra de testa. c. j ⁊ c. cũ in officijs. Item si sancti martyres ⁊ confessores prelati in ecclesia dei sciuissent esse peccatum ecclesiam bona temporalia possidere: nunquam donationes talium recepissent ⁊ dispensassent. sic argumentatur Prosper. xij. q. j. expedit: simile ca. vij. q. j. ois qui gemebat. Preterea filij leui, qui clericos prefigurãt. xxi. di. §. j. terras ⁊ ciuitates habebant: ⁊ aliqua alia propria possidebant. xiij. q. j §. his ita. nec amplius allego: quia ista est heresis manifesta: de hoc etiam scripsi. s. xl. capit. versi. item error est. Postremo quod dicit dictus hereticus Marsilius ꝙ quando christus ascendit celos: non dimisit vicarium: falsum ⁊ hereticum est: quia est ecclesiam acephalare. idest sine capite dimittere, contra illud. xciij. dist. nulla. Et quia dimisit loco sui Petrum ⁊ successores cui dixerat pasce oues meas. Joan. vlti. Omnes enim Romani pontifices successores Petri sunt: ⁊ personam eius tenent. Unde sicut Petro sic ⁊ cuilibet eius successori dixit verba predicta christus. vt est expressum extra de ma. ⁊ obe. solite. §. nos autem: ⁊ de transla. episcopi. quanto. ibi. soli beato Petro: ⁊ p ipius successoribus suis: ⁊ ibi. Roma. pon qui non puri hominis: sed veri dei vicem gerit in terris. ⁊ c. licet. ibi. qui successor est Petri ⁊ vicarius Jesu christi: ⁊ extra vt eccl. bene: vt nostrum. ibi. quoniam etsi locum dei teneamus in terris: ⁊ extra elec. vbi periculum. §. ceterum. l. b. vj. ibi. cum agitur de creatione vicarij Jesu christi successoris Petri. ⁊. ca. fundamenta. §. decet. ibi. ipsoq; vicarij dei Romani pontificis. lib. vj. Et expressissimum de homici. pro humani. j. responso. lib. vj. ibi. Dei filius Jesus christus ne gregem sui precio sanguinis gloriosi redemptum ascensurus post resurrectionem ad patrem absq; pastore desereret: ipsius curam beato Petro apostolo vt sue stabilitate fidei ceteros in christiana religione firmaret: eorumq; mentes ad salutis opera sue accenderet deuotionis ardore: commisit. ⁊. j. ibi. Nos eiusdem apostoli effecti disponẽte domino licet immeriti successores: ⁊ ipsius redemptoris locum in terris: quãquam indigne tenentes. Unde ibi glo. Jo. an. super verbo desereret, dicit. Per hanc literã satis patet ꝙ potestas Petri transiuit ad posteros: alias post Petrũ sine pastore remansisset ecclesia ⁊ sine capite: quod est falsum: extra de offi. or. quoniam: ad hoc facit. xl. dist. non nos. Non nos beatum Petrum sicut dicitis a domino cum sedis priuilegio vel successores eius peccandi licentiam iudicamus suscepisse. Ille quippe perennem meritorum dotem cum hereditate innocentie transmisit ad posteros ⁊c. Immo vacante ecclesia per mortem pape: non est dicendum ꝙ remaneat sine capite: quia hoc dictum non esset remotum ab heresi: q: tunc corpus cardinalium ⁊ tota ecclesia habet caput ecclesie generale ⁊ verum ⁊ proprium, christum scilicet viuentem: de conse. dist. ij. prima. in fi. ad hoc. xxij. dist. c. j. ⁊ ij. Succedit etiã collegium card. tunc in quibusdam: extra de elec. vbi periculum. §. idem quoq; lib. vj. ⁊ de elec. ne Romani. §. eo tamen: in clemen. ⁊ sicut etiam no. Ostien. extra de pe. ⁊ re. cum ex eo in fi. ⁊ no. Joan. an. post eum extra. de schisma. c. j. in glo. non cap. Item beatus Petrus post Ascensionem domini primo rexit ecclesiam Antiochenam: ⁊ tunc illa erat caput: postmodum eius sedes translata est Romam iubente domino. xxiiij. q. j. rogamus. ⁊ ipse Petrus pro se Clementem instituit. viij. q. j. si Petrus. ⁊ c. oportet. ⁊ c. Clemens: ⁊ deinde electi Romani pontifices processerunt vsq; ad tempora ista: ⁊ procedent vsq; ad diem iudicij loco christi: quia ecclesia que est corpus christi non potest esse nulla ⁊ mortua absq; capite. ⁊ ad hoc optime facit. xxiiij. q. j. pudenda. in fin. ibi, vt quoniam ecclesia nulla esse non potest. ea sit in apostolice sedis per successores episcoporum radice constituta ⁊c. ⁊ c. didicimus. ibi. si vero apud Corneliũ fuit q Fabiano episcopo legitima ordinatione successit. Uere ergo qui hec negat: christum negat spõsum ecclesie: quia nunquam fuit nec erit ecclesia sine sponso. Sed heretici in partes diuisi quia multos faciunt sponsos ecclesie: ideo negant vnum verum. ca. ad hoc. j. q. iij. saluator. versi. ꝙ vero. Isto autem tẽpore increscunt hereses dicte ⁊ alie: quia intra ecclesiam pro magna parte in omni statu regnat hypocresis genimen heresis. Quare autem deus permittat hereses dicit Aug. xxiiij. q. iij. c. vlti. Sed qui filij legitimi sunt ecclesie numero ⁊ re: non seruant ecclesie sancte de mẽdacijs: nunquid deus ⁊ ecclesia indiget nostro mendacio, vt pro illis loquamur dolos? Job. xiij. Quandocumq; lingua ⁊ cor non concordant, mendacium est: etsi extra propositum lingua verum dicat: quia mentiri est contra mentẽ ire. xxij. q. ij. homines. ⁊ c. is qui. Recordemur scriptum esse Esa. v. Ue qui dicitis bonum malum ⁊ malum bonum. xj. q. iij. v e qui dicitis. Non iustificemus nosmetipsos. Confiteamur ergo quia digni sumus ⁊ ecclesia in suis membris puniri: quia nimis discessit a sponso. Et ideo comprehenderunt eam amaritudines. Nos enim filij Israel: christiani nomine ⁊ non re: filij iniqui disposuimus testamentum cum gentibus, que circa nos sunt: ⁊ edificauimus intra ecclesiam gymnasium: ⁊ fecimus nobis preputia dimissa

An ecclesia possit tẽporalia possidere.

Uicarius a christo celos ascẽdente relictus.

ſancta circunciſione ſpirituali: ⁊ receſſimus a teſtamento nouo ſancti euangelij: extra de ele.miſ.cum Marthe.§.ceterum: ⁊ iuncti ſumus nationibus, ⁊ venundati: vt faciamus malum in iniquitatibus noſtris.j.Machab.j.⁊.iiij.v ⁊.vj.Eſa.l. Nam ſecundum Bernard. noſtra nos diabolo voluntas mancipat: non poteſtas ipſius: ⁊ ideo ceci ſumus quia venundati. Eſa.xliij. Facta eſt Hieruſalez eccleſia muſitanis: habitatio exterorum: id eſt peccatorum: quia ipſa in ſe nō peccat.xxj.diſt.quamuis: ⁊ facta eſt extera ſemini ſuo ſancto quod chriſtus in ea ſeminauerat. Matth.xiij. ⁊ nati eius reliquerunt eam: quia de ſanctitate eius non curant. Sanctificatio eius deſolata eſt: quia non colitur. Dies feſti conuerſi ſunt in luctum: quia opera ſcelerata que in ea fiunt planctu ⁊ luctu digna ſunt: quia gaudium ſpiritusſancti receſſit ab ea. Sabbata eius in opprobrium: q; ſabbata carnalia ⁊ venalia. Honores eius in nihilum: quia poſtpoſuit honorem dei propter honorez mundi ſecundum gloriam eius mundialem multiplicata eſt ignominia eius. Hec leguntur.j.Machab.j. vbi typicatur ruina eccleſie in filijs. Ve autem tribulantibus eccleſiam ⁊ diſcedentibus ab ea: quia contritione duplici corporis ⁊ anime contererentur: ⁊ hic etiam puniuntur tribulantes eccleſiam aliquotiens exterioribus tribulationibus nedum interioribus: ⁊ in perpetuum ſine fine: de peni. diſt.iij.§. authoritas.verſi.ignis accenſus eſt. Poſſemus nos interim filij obedientie eccleſie in patientia poſſidere animas noſtras. Luc.xxj flagella digniſſima noſtre purgationis. de pe.di.ij.ſi enim.vltra medium.verſ. edificemus: quia nulla res ſic purgat peccata: ſicut tribulatio ſcienter ⁊ patienter aſſumpta. Nam ſecundum Auguſt. Quod fornax auro, lima ferro: flagellum grano, mola oliue, hec tribulatio iuſto. Oremus ſicut dicit dominus Mat.v.⁊ Luc.vj.xxiij.q.iiij.§. ex his. pro ijs qui nos perſequuntur: quia magis ſe tribulant quam nos: quia etſi nobis inferunt vtiliter damnum pene: ſibi inferunt damnum ⁊ malum culpe: a quo malo in oratione dominica petimus liberari. Matth.vj.⁊ Luc.xj. Multum refert ſecundum Auguſt. in ſermone Innocentum. inter ferre malum ⁊ inferre malum: nihil enim ſimpliciter malum ⁊ ſecundum Theodorum in coll. de nece ſanctorum in lib. Joan. Caſſi. ſimpliciter niſi vitium ⁊ peccatum: pena enim maluz non eſt proprie: immo aut purgatiua aut punitiua ipſius mali culpe eſt: quia omnis pena de ſe iuſta ⁊ ex cauſa. Unde ⁊ dominus Jeſus chriſtus ſumme bonus mala pene pro nobis pertulit: vt culpe pelleret male noſtre. Unde ⁊ de eo ſcribitur Deut.xxj. Et Gal. iij. in fin. Maledictus a deo qui pendet in ligno id eſt chriſtus malo pene addictus: qui in ligno pro nobis pependit.j. Pe.ij. in fi. Compatiamur ergo eccleſie tribulate: ſed magis tribulantibus ⁊ perſequentibus eam: quia qui eam perſequitur: ⁊ perſequitur chriſtum qui eſt caput eius: vnde ⁊ ipſe paulo ait Actu.ix. Saule ſaule quid me perſequeris, id eſt mēbra mea fideles meos eccleſiam meam, fidem meam? ſecundum Auguſti. Item ipſe ait prophetam Zach.ij. Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei.ij.q.vij. accuſatio.j. ⁊ ibi. in fi. quoniam iniuria eorum ad eum pertinet cuius legatione funguntur. Ad idem.viij.q.j. qui vos. Et dominum crucifigunt: qui eum in ſuis ſacerdotibus perſequuntur.iij.q.j.nulli in fi. Non incipit nunc eccleſia perſecutiones pati nutrita eſt in perſecutionibus: ⁊ in eis creuit.xij.q.j.futuram: ſicut piſcis in aqua.xvj.q.j.placuit. In pace carnali decreuit.vt.ē. xxxvj.c.verſi.ꝙ antē.⁊.lxvij.c.§.firma.verſi adaperi at: late dixi. tunc vere ſtringit ⁊ amplexatur chriſtum ſponſum in hac vita pro nobis tribulatum.ps. Domine exaudi.ibi.⁊ a tribulatione peccatoris: qm ſibi facit in tribulationibus comitatuz. Non ſunt anni ducenti ꝙ cum Alexandro canonice electo in ſede apoſtolica. Octauianus ⁊ Jo. poſt euz ſchiſmatici coeliguntur: ⁊ fauore Conradi imperatoris defenduntur: ⁊ durauit ſchiſma.xviij. annis. De alio ſchiſmate fit mentio extra de ſchiſma.ca.j.⁊ de elec. quia diligentia.⁊.ē.lxv.c.§.ceterum quia verſi.item dicitur proprie tetigi.

Quare prelatoruz ſententie non ſeruantur. Peccāt mortaliter prelati in mortali cōſtituti publica officia exercentes. Cap. 69.

NUnc querendum eſt quum eccleſia tantam nunc habeat potentiam temporalem, cur prelatorū ſententie aut nullo modo, aut male a ſubditis pro maiori parte ſeruantur: paruipenduntur, ⁊ deſpectui habentur? maxime quum in eccleſia dei maior pena ⁊ cōfuſibilior eſſe non poſſit, ꝗ̄ anathema: quod ſeparata corpore chri: quod eccleſia.iii.q. iiij.engeltrudez.xj.q.iij.nemo: extra de ſen.excom.ſacro.§.cūq; ibi.tantam infligere penam.xxiiij.q.j.corripiantur. Ad quod reſpondeo ꝙ duplex eſt cauſa: precipue vna eſt ⁊ prima: quia preſident in chortis confidentes.c.xvj.q.j in canonibus. ⁊ que ſua ſunt querentes. ad Phil.ij.lxiij.diſt.noſſe: extra de cenſi. cum apoſtolus.⁊.c.procurationes. Quomodo autē intelligatur iſtud verbum apoſtoli exponit Auguſt. viij.q.j.ſunt in eccleſia.ibi. Quid eſt ſua querentes? Non chriſtum gratis diligentes: Non deum propter deum querentes: Temporalia commoda ſequētes: Lucris inhiantes: Honores ab hominibus querentes.⁊.c.exactores. In eccleſia dei potius ꝗ̄ dei pontifices nominati.x.q.iij.quia cognouimus. Cuz quadam iactantie temeritate ⁊ iudiciaria inuectione non in lucris animarum: ſed in predandis hominibus ⁊ ſpoliandis ⁊ ſcandalizandis fratribus: operam dantes.x.q.iij. cauendum. animarum pericula non cauentes: contra illud extra de conſti.vt animarum: ⁊ de iureiu.contingit.⁊ de ſepult.c. animarum. lib.vj.⁊ facit eo.lib.de offi.leg.ca.j. immo animabus potius laqueos inijcientes.xxvij.que.j.de viduis.ij. Ex animo frequentius procedentes.xj.q.iij.§.ſi ergo. Iniuſte pro cauſis leuibus ⁊ minimis excommunicantes: contra illud.xj.q iij.epiſcopi.⁊.c.nemo ⁊.c.nullus. Potius timeri quam amari volentes, ⁊ potius tyranni ⁊ domini quam paſtores ⁊ ſocij ⁊ patres apparere volentes.x.q.iij.quia cognouimus cum.c.ſeq.xcv.diſt.ecce.j. Pe.v. in deuia mortis ſubditos impellentes: qui predicatione eorum ad viaz vite fuerant reuocandi: extra de deci.quamuis. Decimantes mentam cyminum ⁊ anetum: ⁊ relinquentes que grauiora ſunt legis iudiciuz: ⁊ miſericordiā: ⁊ fidem. Ceci duces excolantes: culicem: camelum autem glutientes. Matth.xxiij.vbi Chryſo. Quia ſacerdotes auaritia pleni, ſi quis decimam partem alicuius rei vel minime non obtuliſſet: corripiebant

Qua de cauſa prelatis eccleſiaſtica reſpectui habeatur.

eum quasi magnum crimen fecisset: si quis autem alterum ledebat: aut in deum peccabat: non curabant eum corripere: de lucro quidem suo soliciti: de gloria autem dei & salute hominum negligent conseruare. iusticiam & facere misericordiam & habere fidem propter suam gloriam deus mandauerat: decimas autem offerre propter vtilitatem sacerdotum: vt sacerdotes quidem populo in spiritualibus obsequantur: populi autem in carnalibus sacerdotum subministrent sic modo fit: quia omnes de honore suo sunt soliciti: de honore autem dei nullus. Portiones autem suas vigilanter defendunt: sed circa ecclesie obsequium curam impendere non intendunt. Si populus decimas non obtulerit murmurant omnes: si peccantem populum viderint, nemo murmurat contra eos. Sed quia scribarum & phariseorum ad quos dominus loquebatur quidam populares erant: non est incongruum vt aliam expositionem faciamus: propter eos qui decimam dabant. nam & qui accipit decimas recte decimare dicitur: & qui dat. Scribe igitur & pharisei minimarum quidem rerum decimas offerebant: ostendende religionis gratia. In iudicio autem erant iniusti. in fratribus sine misericordia. increduli in veritate: hucusque Jo. Chryso. Item ibi Hilarius. Et quia minus piaculi esset decimationem oleris quam beneuolentie officium preterire: arridet eos consequenter dominus: dicens. Duces ceci excolantes culicem, camelum autem glutientes. Camelum puto esse magnitudinem preceptorum, iudicium, misericordiam, & fidem. Culicem decimationem mente: & aneti & cymini: & reliquorum olerum vilium. hoc autem precepta dei que magna sunt deuoramus atque negligimus: & operationem religionis in paruis quod modicum lucrum habent cum diligentia demonstramus. Item ibi Orige. Excolantes culicem: idest expellentes a se minima delicta: que culices nominauit. Camelum autem glutientes: idest committentes maxima delicta: que nominauit camelos: animalia videlicet tortuosa & grandia. Item menta & anetum & cyminum conditure sunt: non principales cibi. sic in conuersatione nostra quedam sunt necessaria ad iustificationem: vt iudicium: misericordia, & fides. Alia sunt quasi condientia actus nostros, & suauiores eos facientia: vt abstinentia, risus, ieiunium, genuflexio & huiusmodi. Quomodo autem non existimantur ceci, qui non vident: quoniam nihil prodest cautum esse dispensatorem in rebus minimis: quum principalia negliguntur. hos ergo sermo presens confundit: non quidem leuia prohibens obseruare: sed principalia precipiens cautius custodire. hucusque Orige. Adde hic que scripsi. j. in. ij. parte. in. §. aliud vitium peculiare. versi. quoniam: cum ve. in c. lxxviij. Camelum autem vere prelati nostri temporis glutiunt: grauia committentes: & pro menta aneto & cymino: idest pro leuibus sententias fulminantes in subiectos: vt pre. c. episcopi. & c. nullus. Onera importabilia super subditorum. humeros imponentes & ea digito mouere nolentes. Matth. xxiij. Chryso. in homil. In quo duplicem eorum malitiam ostendit vnam quidem in hoc quod sine venia expetunt a subiectis summam diligentiam vite. Aliam vero in hoc quod sibiipsis multam concedunt licentiam. Oportet autem bonum principem econtrario se habere: in ijs quidem que secundum se sunt, grauem iudicem esse: in subiectis autem mansuetum. Maxime autem accusatione dignus est qui doctrine authoritatem habens, legem transgreditur. Primo quidem quia preuaricatur qui alios corrigere debet. deinde quia peccans maiori pena est dignus propter honorem. Tertio quia plus corrumpit, velut in ordine doctoris peccans. hucusque Chryso. de hoc. xxvj. q. vij. alligant. Rursus legis conditores & predicatores sed primi preuaricatores: contra illud. ix. dist. iustum palea est. C. de legi. digna vox. ff. quod quisque iur. l. j. di. j. humanum: extra de constitu. cum omnes. §. cum igitur de preben. pro illorum de homici. cum iuramento. l. dist. ponderet. in prin. ij. q. j. nemo. Aerem sunt verbis verberantes. Corpora in delicijs nutrientes: contra illud. j. ad Cor. ix. xxxv. dist. ecclesie principes: non in seruitutem religentes. Cymbala & campanas pulsantes: sed sonitum virtutum non habentes: contra id. xliij. dist. sit rector. Non moderamine & discretione preuia sententias trutinant: sed mentis impetu vel furore. sententias iaculantur: contra illud. xj. q. iij. illa. cum tribus. c. seq. Alia causa de contemptu sententiarum prelatorum: est subditorum infidelitas: qui in prelatis authoritatem & iurisdictionem non attendunt: sed vitam, & propter vitam non iustam credunt sententias iniustas: contra illud. Mat. xxiij. super cathedram Moysi &c. j. q. j. non quales. & c. multi. & in omnibus. c. e. causa. & q. a. §. sed obijcitur: vsque ad. §. ecce: & extra de deci. tua nobis. & iij. q. vij. §. vlti. & viij. q. iiij. nonne. xix. dist. sedet. lxxxiij. di. §. fi. Sed inter vtrosque prelatos & subditos loquens illa lucerna prelatorum Greg. de facto hanc determinat questionem dicens. Cuius vita despicitur, restat vt eius predicatio contemnatur. iij. q. vij. §. porro: virtutes enim corrigunt vitia: & non verba communiter. c. xxxj. q. j. cum renuntiatur. Unde & notat archid. in pre. §. porro. versi. item in euangelio super verbo festucam. quod sacerdos vel prelati exercentes officia publica: vt missam dicendo vel confessiones audiendo vel excommunicando vel iudicando vel similia faciendo. si sunt in mortali, peccant mortaliter: non quia talia faciunt: sed quia talia in tali statu presumunt. l. dist. quid est. & c. cum exaudiero. xix. dist. secundum ibi. Male bona administrando sibi tantum nocuit. xv. q vlti. scisitantibus ibi. Quoniam mali bona administrando se tantummodo ledunt: & cerea fax accensa, sibi quidem detrimentum prestat: alijs vero lumen in tenebris administrat: & vnde alijs commodum exhibet: inde sibi dispendium prebet: ad hoc expresse facit Rom. ij. de pe. di. vj. c. j. vlti. col. ibi. Iudicans enim alium qui est iudicandus condemnat seipsum: & in glo. ibi peccat ergo. vbi de hoc Adde hic quod scripsi. j. in. ij. parte. in. c. xx. in. §. sed vt sciant. versi. j. Actus vero priuatos bonos faciendo: vt sunt orare, ieiunare, laborare, non peccant, immo ad hoc tenentur si ieiunare se volunt & de peccato exire. c. de pe. di. j. quamobrem. & dist. iij. c. siquis. Prelati ergo si volunt vere corrigere, corrigant vita potius quam verbo: quia contraria contrarijs curantur. Unde Greg. in homil. super euange. si quis vult. Nam sicut arte medicine: calida frigidis, frigida calidis curantur. Ita dominus noster contraria opposuit medicamenta peccatis: vt lubricis continentiam: tenacibus largitatem, iracundis mansuetudinem: elatis preciperet humilitatem. Humilis ergo corrigit superbum: misericors impium & auarum: castus immundum: verax mendacem: vnicus diuisum: rectus duplicem: sobrius gulosum: mansuetus furiosum: seruens spiritu acidiosum: amans inuidum: fi

debis proditorem.purus malitiosum pacificus di-
scordem:catholicus hereticum. Ista est conuersio &
predicatio realis non hypocretalis & verbalis: que
potius destruit quam edificet:nam potius audito-
res attendunt ad facta: quam ad verba. Tali predi-
catione virtuosa cōuerterunt apostoli totuz mundū.
secundum Chriso.non per miracula Tales sunt pre
dicationes non mortue:que sunt plene rubricis & di
stinctionibus & verbis rhetoricis cum prauis mori
bus populum scandalizantibus,potius quam con-
uertentibus:sicut fiunt hodie communiter per reli-
giosos verbales. querentes que sua sunt non que
christi in populo eius.viii.q.i.sunt in ecclesia:adulte
rantes verbum dei.ii.Cor.ii. Et ideo dicit domin⁹
presidentibus Hiere.vii. Nolite confidere in verbis
mendacii dicentes templuz dñi,tēplū dñi,tē.do.Et
iterum.vos cuz austeritate imperabatis eis Ezech.
xxxiiii.c.& .xlvi.dist.hoc habet. Et iterum. Nō sicut
dominantes in clero:sed forma:idest exemplum fa-
cti gregis ex animo:idest dilectione.i.Pet.v.xlv.di.
§.ex his.xxiii.dist.legimus.xcv.di.esto. Vere para-
bola domini adimpletur hodie quia omnes boues
& asinos extrahunt die festo de fouea. Luce.xiiii.Ca
dunt peccatores in foueam peccatorum. Luc vi.ex-
tra de eta.& qua.cum sit.Et non est qui extrahat:sed
est qui amplius liget:& infirmum demergat cum li-
gaminibus infinitis:vt intantum multiplicat⁹ fu-
niculus non rumpatur:sed in eo peccator desperat⁹
& deficiens suspendatur. Vera autem iustitia eccle-
sie compassionem habet:non multiplicatam ligatio
nez.xlv.di.vera. In misericordia & compassione fun
data est ecclesia.in Petro cadente: & dei misericor-
dia resurgente.l.dist.considerandum.non in crude-
litate & persecutione. Parum de oleo charitatis est
hodie in ecclesia dei: & ideo prelatorum lampades
extinguūtur. Matth.xxv. Defecit manna dulcedi-
nis.xlv.dist.disciplina & quod superest scatere vermi
b⁹ auaritie & malitie cepit. Exo.xvi. Et ideo famis
subditorum costis adheret:& robur eorum spiritua-
le fame vitiorum attenuatum est. Job.xviii. Suaui-
tatis vnguenta defecerunt:& ideo sauciati perierunt
oleo eorum vulneribus non adhibito charitatis.
Luc.x.xlv.dist.disciplina.extra de pe.& re.cum infir-
mitas. Satis potest dicere hodie christus prelatis.
Curam illius habe. Luc.x.sed ipsi nihilominus nō
curabunt: Unde Bernard. O vtinam prelati tam
vigiles reperirentur ad curam quam alacres currūt
ad cathedram. Unde & hanc curam secundum typi
cum intellectum commisit christus discipulis. Luc.
x. Curate infirmos in anima scilicet sicut ipse cura-
bat dicens. Matth.ix.& Luc v.non est opus valen

prelatorum cura triplex.

tibus &c. Est autem triplex cura prelatorum: sicut
& triplici laborat incommodo qui committitur eis.
Est enim vulneratus,spoliatus:& famelicus:sicut ty
pice exponitur. Luc.x.& ideo prelatus debet habere
curam medendi,pascendi:& induendi. Hec triplex
cura tangitur Esa.iii.vbi vir iustus recusans prela-
tionem dicit: Non sum medicus:& in domo mea nō
est panis:neqz vestimentum.q.d.non sum sufficiens
ad medendum:quia non sum medicus:neqz ad pa-
scendum:quia in domo mea non est panis: neqz ad
induendum: qr nec vestimenta sunt in domo mea.

Medendi cura.

Primo igitur prelatus debet habere curam meden
di.xi.q.vii.sacerdos:extra de pe.& re.omnis.§.si quis
Sed qui officium ignorat curādi:quomodo curat?
extra de eta.& qual.cum sit. Propter hoc necessa-
ria est scientia prelato:qua sciat curare animas. xliii.
dist.sit rector. Qui si forte dicat habeo scientiam:di-
cet sibi dominus.ostende mihi ex operibus curam
tuam.c.Ja.ii. Quare non est obducata cicatrix filie
populi me? Hiere.viii. Item Esa.i. Vulnus & liuor:
& plaga tumens non est circumligata.nec curata me
dicamine:neqz fota oleo:& precedit. Omne caput lā
guidum:& omne cor merens:a plāta pedis: idest mi
nimis vsqz ad verticem:idest prelatum:non est in eo
sanitas.vi.q.i.§.verum.q.d. Vulnus luxurie non est
circumligatum fasciis continentie. Liuor auaritie
nō est curatus medicamine pietatis. Plaga tumēs
superbie non est fota oleo humilitatis intime: sed
omnes fere parui & magni iacent vulnerati liuefacti
& plagati. Duo sunt que maxime medelam impe-
diunt:ignorantia.xxxviii.dist.per totuz. Et mala vi
ta:vnde etsi prelatus habeat scientiam: obiicitur ei
medice cura teipsum. Luc.iiii. Et iterum Luce.vi.&
Mat.vii. Eiice trabem,idest magnum peccatuz de
oculo tuo:antequam festucam trahas de oculo meo
idest minus peccatum.ii.q.vii.§.idem testatur:vn-
de Greg. Qua fronte mederi properat: qui in facie
vulnus portat? Vulnus in facie est peccatū in osten
sione. Nam patet laicis ignominia clericorum. Jaz
peccatum suum notorium est. Jam illud adimplet.
Peccatum suum quasi sodoma predicauerunt: nec
absconderunt. Esa.iii. Jam facta sunt in eis vlcera
desiccatum turgentium Exo.ix. Frons mulieris me
retricis facta est eis:noluerunt erubescere. Hiere. iii.
c. Jam Amon.qui interpretatur populus turbinis
scilicet turba demonum precidit vestes eorum vsqz
ad nates:vt appareant pudenda eoruz: & rasit dimi
dium barbe eorum ii.Reg.x. Una medietas barbe
scientiam significat:altera vitam in quibus consistit
vtilitas clericorum: sed diabolus mediam partez ra
sit.quia vitam honestam ab eis abstulit. Secundo
prelatus debet habere curam pascendi:ei namqz si-
cut Petro dicitur. Pasce oues meas. Joan.vlt.ex-

Pascendi cura.

tra de elec.significasti.& .i. Pet v. Pascite eum qui
in vobis est gregem domini.xcv.dist.esto.& .xxiii.di.
legimus.& .lxxxvi.di.pasce.q.d.dominus. dicit Ber
nard. Pasce exemplo conuersationis. verbo predi-
cationis:fructu orationis: Unde idem Bern. Ter-
tio dictum est pasce:nec munge siue tonde semel au-
ditum est:sed vos prelati.lac bibitis:lanaz induitis:
& carnes comeditis:& gregem domini non pascitis.
Unde querit dominus per Ezech.xxxiiii. Nōne gre
ges pascuntur a pastoribus? Potest responderi φ
modo non:vnde infert. Ve pastoribus qui pascunt
semetipsos. Unde Bern. Ve ve credite mors est in
olla.iiii.Reg.iiii.carnium:mors in deliciis tuis o p-
late i.ad Timo.v.peccata populi comedis acsi pro-
pria minus tibi sufficere videantur. Sed quando
Laban qui interpretatur candidus: idest prelatus
hypocrita exterius dealbatus tondet oues. Jacob
fugit. Gen.xxxi.qr cū prelatus lacti & lane intendit:
christū amittit. Itē Nabal q interpretaf scandalizans
ma.⁹prelat⁹ scādalizās populū:qn tondet oues:male
respondet nuntiis Dauid.i. Reg.xxv idest pauperi
bus nuntiis christi. Unde filius mortis est quia nō
solum mungit blandiendo & tondet adulando.l.di.
si quis diconus:sed etiam interficit praua exempla
ostendendo.xi.q.iii.precipue:& excoriat per violen-
tiam auferendo:& carnem comedit in corpore affli-
gendo:vnde Zach.xi. Pasce pecora occisionis: que
qui possederant,occidebant.& non dolebant:& ven-

debant ea dicentes: Benedictus dominus: diuites
facti sumus. De gratiarum actiones latronum ⁊ ty-
rannorum sunt non pastorum: qui dominum bene-
dicunt quum diuitias per furta ⁊ violentias acqui-
runt. Unde Greg. Anime pereunt: ⁊ ipsi de tempo-
ralibus commodis letantur. Mich. iii. Qui come-
dunt carnem populi mei: ⁊ pellem eius desuper exco
riauerunt: ⁊ ossa eorum confregerunt: ⁊ conciderunt
sicut in lebete: ecce ipsi se lupos exhibent gregi: ipsi
rapiunt: ipsi dispergunt: ipsi perimunt. Item Esa.
iii. conqueritur dominus de prelatis, dicens. Uos
enim depasti estis vineam meam: idest ecclesiam ⁊ ra
pina pauperis in domo vestra. Quare atteritis po-
pulum meum ⁊ facies pauperum commollitis? Et
Hiere. vii. Ecce vos (loquitur precipue prelatis) con
fiditis vobis in sermonibus mendacii quia dicitis
⁊ non facitis: qui non proderunt vobis: furari: occi-
dere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim,
qui deuorator interpretatur: idest ventri: quia hodie
prelatorum deus venter est. Phi. iii. xxxv. dist. eccle
sie principes. ⁊ .i. Nunquid ergo spelunca latronum
facta est domus ista: idest ecclesia in qua inuocatum
est nomen meum in oculis vestris. i. q. iii. ex multis.
Item Amos iiii. Audite verbum hoc vacce propter
immunditiam: pingues propter gulam. Que estis
in monte Samarie: que interpretatur custos domi-
ni, idest prelati deputati custodes. xvi. q. i. in canoni-
bus: idest elati de prelatione. Que calumniam facitis
egenis ⁊ confringitis pauperes: quia raptores ⁊ cupi
di. Que dicitis dominis vestris afferte ⁊ bibemus
quia curiosi de querendis cibis ⁊ potibus. Iurauit
dominus deus in sancto suo: idest filio. Ecce dies ve
niunt super vos: ⁊ leuabunt vos in contis sicut fit
de vaccis: quarum crura solent in vectibus leuari: ⁊
sic deferri. Crura diuitum sunt affectiones carnales:
in quibus primo puniuntur: quando pre angustiis
mortis non possunt frui voluptatibus ⁊ deliciis cō-
suetis. Simile Esa. xxii. Ecce dominus apportari te
faciet, sicut apportatur gallus gallinaceus. Sequitur
in Amos. Et reliquias vestras animas quas reli-
quistis, non curantes de ipsis. Leuabunt in ollis
feruentibus: idest in penis gehennalibus. Et per aper-
turas exhibitis: violenter eductis animabus de cor
poribus: sicut quando extrahuntur captiui a victo-
ribus per rupturas murorum ciuitatis. Altera con
tra alteram: idest vicissim: modo vnus, modo alius.
Et proiiciemini in armon: quod interpretatur ana-
thema meroris: excommunicati ⁊ separati de consor
tio electorum, dicente summo pontifice christo, disce
dite a me maledicti in ignem eternum. Matt. xxv.
⁊ Malach. vlti. Percutiet terram anathemate. De-
bet ergo prelatus primo pascere verbo predicatio-
nis: quod quantum sit necessarium habere. iii. Reg.
xx. ibi. Custodi virum istum qui si lapsus fuerit: erit
anima tua pro anima eius: aut argenti talentum ap
pendes, idest exortationis verbum. xliii. dist. ephe-
siis. Item Ezech. xxxiiii. In pascuis vberrimis pa-
scam eas in montibus excelsis vbi Isidorus. San-
ctarum scripturarum altitudines quasi montes pa
scue sunt. Hiere. iii. Dabo vobis pastores secundum
cor meum: ⁊ pascent vos scientia ⁊ doctrina. Item
Exo. iii. dicitur quod Moyses pascebat oues: ⁊ mina-
uit ad interiora deserti: vbi dominus in rubo ardē-
ti apparuit: quod fit quum prelatus verbo predica-
tionis subditos ad cor reducit: ⁊ ibi apparet domi-
nus: quum exterior consolatio relinquitur pro inte-

Predicationis pabulum,

riori. Sicut pauit christus duos discipulos. Luce.
xxiiii. quibus quum loqueretur: arsit rubus, idest cor.
Unde dicebant: Nonne cor nostrum ardens erat in
nobis dum loqueretur in via. ⁊ aperiret nobis scri-
pturas? Unde typice bene dicitur ⁊ cantatur in ec-
clesia, gallo canente, idest prelato predicante, spes re
dit desperatis: egris salus refunditur: peccatoribus
venia datur: mucro latronis conditur: idest abscon-
ditur: quia diabolus latro a latendo in tentatione
succumbit: vnde Ecclesiasti. xii. Consurgent scilicet
peccatores a peccato ad vocem volucris: idest galli.
Hic gallus Petrum negantem ad lachrymas exci
tauit. Luc. xxii. quia in predicationibus frequenter
homines compunguntur. Unde Actu. ii. his auditis cor-
de compuncti sunt ⁊c. de con. dist. iiii. proprie. in fin.
Sed plures prelatorum galli gallinacei: idest capo-
nes pingues sunt: de quibus. xxiii. q. iiii. cum in lege.
⁊ non galli macilenti. ⁊ ideo pre pinguedine nō pos
sunt cantare: idest predicare. Unde contra tales lo-
quitur Esa. lvi. c. Canes muti non valentes latrare
xliii. dist. sit rector. iuxta prin. Talibus etiam dicitur
Ezech. xiii. Non ascendistis ex aduerso: neque oppo-
suistis murum pro domo Israel: vt staretis in prelio
in die domini. Ubi Greg. Ex aduerso quippe ascen
dere, est pro defensione gregis libera voce huius mun
di potestatibus contraire. ⁊ .i. Pastores enim recta
timuisse dicere: quid est aliud quam terga prebuisse.
xliii. dist. sit rector. Item Thre. ii. Prophete tui vi-
derunt tibi falsa ⁊ stulta: nec operiebant iniquitatē
tuam: vt te ad penitentiam prouocarent pre. c. sit re-
ctor. Hinc Paulus loquens de prelato ad Titum. i.
ait. Ut potens sit exhortari in doctrina sana ⁊ eos
qui contradicunt arguere. pre. c. sit rector. Itē Ma
lach. ii. ⁊ pre. c. sit rector. Labia sacerdotis custodiūt
idest custodire dēnt scientiam: ⁊ legem requirunt ex
ore eius. scilicet subditi: quia angelus domini: idest
nuntius (cuius angeli est virtus secundum Chryso.
nihil proprium dicere) exercituū angelorum bono
rum est. Quum ergo dicit legem: non nugas nō fa-
bulas, non philosophica, non naturalia sicut episco
pus Desiderius: qui grāmaticā predicabat. lxxxvi.
dist. cum multa: quia sicut dicit ibi Gre. In vno ore
se cum laudibus iouis laudes christi non capiunt.
Unde ⁊ prohibentur sacerdotes comedias legere,
que sunt cantus rusticani. amatoria bucolicorum
versuum verba cantare. xxxvii. dist. sacerdotes. Sed
debent in euangeliis ⁊ in apostolis ⁊ in prophetis
studere. xxxvii. dist. si quis: quia de hoc habent predi
care. Mar. vlti. predicate euangelium omni creatu-
re. Bern. Nuge in ore sacerdotis. blasphemie sunt
fede. ad cachinnos mouetur: fedius mouet: porro de
trahere ac detrahentem audire: quid horum damna
bilius sit non facile dixerim. Hinc etiam per Esa.
lviii. loquitur dominus prelatis. Clama: ne cesses. si
cut tuba exalta vocem tuam: ⁊ annuntia populo meo
scelera eorum ⁊c. Greg. Predicationis quippe offi-
cium suscepit quisquis ad sacerdotium accedit: sacer
dos ergo si predicationis est nescius quam clamo-
ris vocem daturus est preco mutus? pre. c. sit rector.
Hinc etiam supra pastores primos in linguarum
spem spiritus sanctus insedit. Actu. ii. quia nimirum
secundum Grego. quos repleuerit de se protinus lo
quentes facit pre. c. sit rector. Hinc etiam in Exod.
xxviii. precipitur Moysi, vt tabernaculum ingre-
diens sacerdos tintinnabulis ambiatur: vt secundū
Grego. voces habeat predicationis: ne superni in-

speciosus iudicium ex silentio offendatur: scriptum, quippe est ut audiatur sonitus: quando ingreditur sanctuarium in conspectu domini. et non moriatur. Exod. xxix. Sacerdos namque secundum Greg. ingrediens vel egrediens moritur: si de eo sonitus non auditur. quia iram contra se occulti iudicis exigit: si sine predicationis sonitu incedit. Apte autem tintinnabula vestimentis illius describuntur inserta. vestimenta enim sacerdotis quid aliud, quā recta opera debemus accipere? propheta attestante: qui ait in ps. cxxxi. Sacerdotes tui induantur iustitia. Vestimentis itaque illius tintinnabula inherent: ut vite viam cum lingue sonitu ipsa quoque opera sacerdotis clament. pre. c. sit rector. Hinc etiam Paulus ad Timo. ii. epistola. iiii. c. Predica verbum. insta opportune importune. pre. c. sit rector, in fin. Hinc episcopus qui crimina non corrigit subditorum: magis dicitur canis impudicus quam episcopus secundū August. lxxxiii. dist. nemo. Habent autem cum humilitate predicare prelati: non cum arrogantia: ne ipsum magistrum elationis scilicet diabolum quem verborum iaculis insequuntur, elatis moribus predicent. xlvi. dist. hoc habet. Nec cibum vel premium de predicatione expectent. Unde Michee iii. Hoc dicit dominus super prophetas qui seducunt populum meum: qui mordent dentibus suis: et predicant pacem: et si quis non dederit in ore eorum quippiam sanctificant super eum prelium.

Bone conversationis exemplo pascendi sunt subditi.

Secundo prelatus debet pascere subditos exemplo bone conversationis. plus enim dicit Grego. movent exempla quam verba. Unde Jacob posuit virgas decorticatas añ oves parituras. ut similes fetus conciperent. Gene. xxx. Dicitur ꝙ quum quedam mulier accusaretur de eo ꝙ peperisset ethiopem: excusata fuit propter imaginem ethiopis quam ante oculos habebat depictam, quando conceperat. Ita et subditi excusant se quia non vident nisi exemplum ethiopum prelatorum. Unde Sap. iiii. Et iniquis omnes filii qui nascuntur, testes sunt nequitie adversus parentes. Ad hec. xi. q. iii. precipue: extra de vo. et vo. re. magno §. preterea.

Orandū est pro subditis.

Tertio debent pascere fructu orationis. Unde Samuel ait. i. Reg. xii. Absit a me hoc ut cessem orare pro vobis. Debet ergo prelatus orare pro subditis: et specialiter in altari: quando in modū crucis expansis manibus gerit imaginem crucifixi. ps. cxl. Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Sic orabat etiam Moyses pro populo contra Amalech: idest demones lingentes sanguinē. Exo. xvii. xxxvi. dist. c. viii. Sed necesse est ꝙ eius manus sustententur ab Aaron: ut ibi dicitur: qui interpretatur mons fortitudinis: et Ur. qui dicitur ignis: ut scilicet sit fortis in opere et fervens in mente. ps. xxxviii. et in meditatione mea exardescet ignis: sed super omnia studeat lavare manus suas inter innocentes. ps. xxv. ne pollutis manibus presumat agni immaculati sacras contingere carnes. Malach. i. Offertis super altare meum pollutum panem. ubi Hiero. Corpus christi quantum in se est polluit qui ad altare pollutus accedit. xlix. dist. sacerdotes: et ab illo. §. sed obiicitur. i. q. i. usque ad se. § cum vita. Unde de agno pascali dicitur Exo. xii. Non comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua: sed assum igni. Crudum comedit qui sine devotione accedit. Unde apostolus. i. ad Cor. xi. Convenientibus vobis in unum: idest confuse et inordinate simul irruentibus ad altare, iam: scilicet in presentiarum ex eo ꝙ indisciplinate acceditis ad mensam domini sicut ad mensam corporalis cibi. Hoc damnum est vobis quia non licet cenam dominicā manducare. Ecclesiast. xxxii. Pro reverentia accedet tibi bona gratia, idest effectus eucharistie: que bona gratia interpretatur. i. q. i. multi. sicut patet in muliere que retro accessit et tetigit fimbriam vestimenti domini: et confestim curata fuit. Mat. ix. Mar. v. Luc. viii. Ita et nos debemus accedere per considerationē vite preterite. Esa. xxxviii. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine anime mee. He sunt lactuce agrestes cum quibus manducandus est agnus pascalis. Debem⁹ autem tangere fimbriam vestimenti: idest devote recolere passionem christi: in cuius commemorationē instituit sacramentum corporis et sanguinis sui. Unde. i. ad Cor. xi. Quotienscunque manducabitis panē hunc et ca. bi. mor. do. an. donec veniat. de con. di. ii. timore. et c. iteratur. Unde super predictum locū. Lu. viii. dicit expositor. O quam docuit mulier ista quātum sit corpus christi que infirma tantum esse monstravit. Miseri qui quotidie corpus christi tractamus et sumimus: et a nostris vulneribus non curamur. Immo (quod magis flendum) mulier tulit de vulnere medicinam, nobis ipsa medicina retorquetur in vulnus: non enim infirmantibus christus deest sed fides. Hodie posset dicere domino Petrus. Turbe te comprimunt et affligunt. Matth. ix. Mar. v. Luc. viii. Causa vero indevotionis notatur quum subditur. Unusquisque enim suam cenam presumit ad manducādum. quia sicut illi quibus loquebatur apostolus, non expectabant missam: sed ante sumebant suam cenam. Ita modo quidam propter festinantiam comedendi: indevote se ingerunt ad tam magnificum sacramentum. Unde dicitur in canone ꝙ post sacram communionem non accedant statim ad cibos communes: sed differant per spacium ibi cōtentum: quod hodie etiam a religiosis male servatur. de conse. di. ii. tribus. Coctum vero aqua comedit: qui dissolutione vocis quasi ad lasciviam provocat auditores. xcii. di. cantantes: contra tales dominus ait Amos. v. Aufer a me tumultum carminum tuorum: et carmina lyre tue non audiam. Hos etiam notat Moyses Exo. xxxii. Non est clamor exhortantium ad pugnam: scilicet contra vitia spiritualia neque vociferatio compellentium ad fugam contra vitia carnalia, sed vocem cantantium scilicet histrionum et ioculantium ego audio. Quidam sacerdotes contrario ita in clamore erumpunt, ꝙ audientium aures offendunt. Unde Amb. Ipsum sonum vocis tue libret modestia ne cuiusquam aures offendat vox fortior: aut nimis emolliat delicatior: sed illa pronūciatio bona est que ad lamentum provocat audientes. xi. dist. c. i. versi. lectores. Comedendus est ergo agnus tantum assus igni: cum fervore devotionis et dilectionis. de con. di. ii. timorem. et Levi. vi. Ignis in altari meo scilicet cordis semper ardebit. quē nutriet sacerdos et c. De oratione etiam sacerdotum dicitur Osee. iiii. Peccata populi mei comedent quod exponit Alexander dicēs. i. q. i. ipsi sacerdotes. Ipsi sacerdotes pro populo interpellentes peccata populi comedunt quia suis precibus ea delent atque consumunt. Idem. iii. q. i. nulli. x. q. i. quia sacerdotes. ca. hanc. Sed ve hodie eis: quia ad literam peccata populi comedunt: decimas et oblationes recipiunt: sed officium: propter quod datur beneficium: de rescrip. c. si. lib. vi. lxxxi. di. si quis sacerdotum cum. ca. se. non

faciunt

faciunt:nec eorum rara ⁊ sordida oratio deum pla-
cat. Unde Grego. Cunctis n. liquet q: quum is qui
displicet, ad intercedendum mittitur: irati animus
proculdubio ad deteriora prouocaf. iij. q. vij. in gra
uibus. vbi dicit Ar, orationes maloꝝ nō pro quib°
orant nocere:sꝫ dic vt ibi. ⁊. j q. j. fertur. ibi. Aut quo
populum oronis clypeo tueaf: qui iaculis hostiū sese
feriendū exponit? ⁊. j. Maior ergo metuenda est lo
cis illis calamitas: vbi tales intercessores ad locum
regiminis adducunf: qui dei in se magni iracundiā
Induen-di cura. prouocant: q̄ꝫ per semetipsos placare debuerūt. Itē
dꝫ habere prelati curam induendi subditos: indu-
menta aūt quibus anima induitur virtutes sunt.
xliij. di. sit rector. de pe. di. ij. §. romanos. versi. sapiēs
alis est. c. ⁊. c. sꝫ nec Adaꝫ. Sed vnde alios teget qui
nudus est? opꝫ vt vestimenta habeat ex quibus sub
ditos vestiat. Tobie. iiij. De vestimentis tuis nudos
Vestiū sa-cerdota-liū signifi-catio. tege. Luc. iij. Qui hꝫ duas tunicas det non habenti.
Sunt aūt quinque immo sex sacerdotalia indumen
ta. Primū est amictus. s. veluꝫ quoddā qd ponif cir
ca capitium: ⁊ circa collū flectif: ⁊ significat fidē: pri
maꝫ. s. virtutē ⁊ fundamentū virtutuꝫ: que celat no-
bis occulta q: celata iacet in corde, licet ꝯfiteri sit eā
necesse quū expedit ⁊ orc. Ro. x. Corde credif ad iu
stitiā: ore aūt fit ꝯfessio ad salutē. Ro. x. xj. q. iij. noli-
te. Sed q: fides sine operibus mortua est. Jac. ij. de
Albe. pe. di. ij. §. n. vltra medium. Sequif alba vestis: que
candorem signat bone operationis maxime mundi
tiam. xxx. q. v. femine. Hec dꝫ esse longa ⁊ ampla pp
abundantiā iustitie q̄ꝫ sacerdos dꝫ habere. Mat. v.
Nisi abundauerit iustitia vestra ⁊c. ps. cxxxj. Sacer
dotes tui induantur iustitiā ⁊c. xliij. di. sit rector. lō
ga pp finalitateꝫ perseuerantie. de pe. di. ij. §. euiden-
ter. versi. item illud euangelium. vij. q. j. suggestū. Et
q: in exercitio boni operis cauenda est admissio pra
Zone. uitatis. de con. di. ij. nihil. Sequitur zona que signifi
cat castitatem. vnde in esu agni precipif renes ac-
cingi Exod. xij. ⁊ in euangelio Luc. xij. expectantes
dnm suum iubenf lūbos precingere. i. pre alijs pre-
cingere: vt qui virgineo partui speciales quodāmo-
do cubicularij deputanf: speciali lumboꝝ ac cordiū
castitate precellant. Unde Greg. Lumbos precingi
mus quuꝫ carnis luxuriam per continentiā coarcta
Orariuꝫ. mus. Post hec sequitur orariū. i. stola. de quo. xxiij.
di. ecclesiasticis. ⁊. xxv. di. vnuꝫ orariū: in quo tria no
tantur. Primū q: collo imponif: tamq̄ꝫ iugum dni
boni suo. Mat. xj. Jugū meū suaue est est aūt suaue
pp dominationem: q: sicut ait Augu. qui huic iugo
subditur, cuncta hꝫ subiecta. Item propter amoreꝫ:
q: sicut Aug. ait, omnia seua ⁊ immania facilia ⁊ p-
pe nulla facit amor. Secundū q: in pectore cancel-
latur: vt sciat quod de delicijs mundi ad perpetuos
cruciat°: ⁊ de doloribus ad eterna solatia pertransif.
Luc. xv. Fili recordare q: recepisti bona ⁊c. Tertiuꝫ
est q̄ copulatur zone: q: sacerdos qui predicat, dꝫ ca
ste viuere. xxvj. di. c. vlti. Et sciendū q̄ idem orariuꝫ
in sinistro ponif humero, quia eis tradif cura tpalis
necessitatis. Unde act. vj. ⁊. vij. leuite electi sunt ab
Mani-pulus. apostolis vt ministrēt mensis. xciij. di. diaconi. ij. Se
quitur de manipulo qui ponif in manu sinistra pro
superfluis humorib° oculoꝝ vel sudoribus manuū
detergendis, ⁊ significat sumptus necessarios vite:
quos a subditis recipit: q: dign° est operarius mer-
cede sua. Luc. x. ex̄ de preben. cuꝫ sm. xij. q. j. §. his ita
Casula. xij. q. ij. quicūq̄ꝫ. Ultimo dꝫ indui planeta vel casula
que significat charitateꝫ: in qua tria sunt notabilia.

Primum q: duas hꝫ oras. vnaꝫ circa caput: q̄ signi
ficat amorem dei. Aliam inferiorem corpus vndiq̄ꝫ
ambientē q̄ significat amorē pximi. de vtroq̄ꝫ Mat.
xxij. Mar. xij. Luc. x. ⁊ de pe. di. ij. charitas. ij. Scdm
est q̄ ad vtranq̄ꝫ manuꝫ reflectif: ne amor sit ociosus.
charitas nāq̄ꝫ patiēs est: ⁊ hoc significat ad sinistrā.
benigna est ⁊ hoc significat ad dextrā. j. ad Cor. xiij.
Tertiuꝫ est q̄ ab anteriori ⁊ posteriori parte vsq̄ꝫ ad
pedes protenditur. vt vsq̄ꝫ in fineꝫ animus pseueret.
Ezech. j. de pe. di. ij. non reuertebanf. ⁊. c. facta. ⁊ non
solum presentem proximum diligat: sed absentē. Hec
est vestis nuptialis de qua Mat. xx. Felix sacerdos
q ad altare dei cum hmōi sacratissimo procedit orna
tu. Talis nimirum bñ pōt induere subditos vestimē
tis virtutū more Joseph q pbuit fratribus singulis
binas stolas Gen. xlv. q̄ sunt fortitudo bone actiōis:
⁊ decor intentionis. de qbus Prouer. vlt. Oēs do-
mestici eius vestiti sunt duplicibus: sed pauci sacerdo
tes sunt hodie sic vestiti sed hꝫ locum verbū Grego.
Decorari pallio volumus moribus indecori. c. di. cō
tra morem. Nam sacerdotes nostri tpis more predo
num spoliant subditos iustitia virtutum. Job. xxiiij.
Nudos dimittunt hoies, indumenta tollentes, qb°
non est operimentum in frigore ⁊c. Et ita pauci sunt
hodie plati qui vulnerato medicamentuꝫ adhibeāt:
famelicum pascant ⁊ induant spoliatum. ⁊ ita chřm
samaritanum. i. custodem non imitanf ⁊ duobus de-
narijs eis exhibitis a samaritano. i. duobus clauib°.
xx. di. §. j. male vtunf. Et neduꝫ nō superogāt, euāge
lij cōsilia obseruādo. xiiij. q j. qsquis cū. ca. sc. sꝫ nec ne
cessarium eorū offm̄ exequunf. Est aūt superogare
tpaliter. Primo debitum remittendo, sicut apls fe-
cit: qui noluit procurationem recipere a subditis: la-
borando manibus proprijs pro victu, ⁊ pdicando.
Actu. xx. in fi. j. ad Cor. ix. j. q. ij. sacerdos. extra de cē- **Superoga-tio tpa-liū multi-fariā fieri potest.**
si. cum apls. in prin. Sed plati nostri tpis nec obolū
dimittere volunt de propria ratione. Unde conque-
rif dns Ezech. xiij. Uiolabant me ad ppim meū pp
pugillū hordei ⁊ fragmentū panis. Sed ⁊ vtinaꝫ ho
die nec dimitterent aliud de iure eorum: nec amplius
tollerent q̄ꝫ deberent. sed clerum ⁊ populū excoriant
⁊ comedunt. ⁊ quibus deberent prouidere pauperes
clericos ⁊ parochianos aggrauant suis procuratio-
nibus talis ⁊ expensis contra concilium generale.
extra de censi. cum apls. nam vt ibi dicimus, longi
temporis victum clericorum pauperum ⁊ laborato
rum rusticorum breuis hora vnius cene vel prandij
con'imit ⁊. c. c. prohibemus. ⁊. c. cum instātia. ⁊. c. ad
nostrum. §. j. clemē. Dixit Tyberius imperator. Bo
ni pastoris est, pecus tondere: non deglubere. Et ta-
les plati tanq̄ꝫ concussores ⁊ calumniatores pñt cō
demnari ⁊ extorta ⁊ tantundem tenentur pauperi-
bus restituere. vt legitur. ⁊ no. extra de immu. ec. q:
plerisq̄ꝫ. Contra tales exactores multi canones scri-
pti sunt: de quibus ipsi non curant. x. q. ij. inter cete-
ra. ⁊. q. iij. cauendum ⁊. c. q: cognouim° ⁊. c. vlt. j. q ij.
placuit. extra de censi. exiij. li. vj. Scdo necessaria sibi
subtrahendo, ⁊ indigentibus largiendo sicut fecit
beatus Martinus qui in tempore frigoris cum pau
pere chlamydem diuisit. sed prelati nostri temporis
etiam superflua negant largientes ea consanguineis
vel in vanitatib° expendētes: quū res ecclesiarū sint
patrimonia pauperum. xij. q. j. cps ecclesiasticarum.
⁊. c. q: tua. ⁊. c. nolo. ⁊. q. ij. aplicos. c. quisquis ⁊. c. vo
bis. c. qui ⁊ diuinis. c. concesso. c. quatuor. c. de reditti-
bus. c. mos est. c. sam°. c. etsi illi. c. aūt. c. glia. x. q. ij. c. j.

vbi de hoc.c.epo.xxiij.q.vij.quod aűt.c.q.viij.cõue-
nior.xlvij.di.sicut hi.Unde Ber.Res pauperű non
pauperibus dare par sacrilegij crimen esse dignoscif.
Item idem.Res ecclesie pauperum sunt:eis crudeli
ter subtrahif:quicquid inaniter expendif. Spűalia
supererogant tribus modis.Primo in frequẽtia pᵹ-
dicationis.ij.ad Timo.iiij. Insta importune oppor-
tune.xliij.di.sit rector.Secũdo in assiduitate orõnis:
sicut apls q dicebat.Testis est mihi deus, φ sine in-
termissione memoriã vestri facio &c.Tertio in subli
mitate conuersationis Esa.xl. Super montem excel
sum ascende.i.magnifice conuersetis tu qui euangeli
zas syon. Preterea prelati & alij curam habentes
istum dictum samaritanum & mendicum christuz ie
sum in exemplum, dñt cibare suorum aias subditorũ
per fidem catholicam,que est panis vite & intellect⁹.
Eccl.xv.qr iustus ex fide viuit Abachuc.i.ad Heb.x.
in fi.ex de sac.vnc.c.vnico.§.qr vero & supra rõnem &
sensum seipsum extendit, In mensa fidei.s.altari pa-
nis vite proponif:cibus angelorum sumif.s.ipse fili⁹
dei:qui ait Io.vj. Ego sum panis viuus qui de celo
descendi.Sed quõ descendit iste panis de celo:quum
caro sua quam accepit de virgine non descenderit de
celo sm Amb.de cons.di.ij.sicut verus qr idem dñs
iesus consors est diuinitatis & corporis:& tu qui acci
pis carnem diuine eius substãtie in illo percipias ali
mento. Sed de multis maxime sacerdotibus potest
conqueri deus pater φ comedimus filiuz:& nolum⁹
cibare eum filijs nostris.i.bonis operationibus.sic p-
posuit qdam mulier corã rege israel.iiij.Reg.vj.ma
gis aűt potest cõqueri de illis qui per exactiones in-
debitas pauperes opprimunt,& affligunt.de quibus
Ezech.xxiiij.Facti sunt greges mei in rapinam. Se
cundo debent potare aias per spẽ de calice passionis
quem ipse dei filius prompta deuotione suscepit de
manu patris.Unde Mat.xxvj. Accipiens calicem
gratias egit.Ubi Chryso.Ideo gratias egit:vt nos
doceret qualiter nos oporteret hoc mysterium profi
cere. & etiam monstrauit φ ad passionem non venit
nolens.Erudiuit etiam nos quodcunqȝ patimur,cũ
gratiarum actione ferre & etiam ex hoc nobis bonaȝ
spem dedit.sed enim figura sacrificij huius.s. immola-
tio agni pascalis.Exod.xij.facta est liberatio ppli ab
egyptiaca seruitute: multo magis veritas liberabit
orbem terrarum. De hoc aűt calice primo propina
uit aplis quos maxime dilexit:& biberűt ex illo oẽs.
Unde & filijs Zebedei dixit Mat.xx.& Mar.x.Po
testis bibere calicem quem ego bibiturus suȝ?& Hie
re.xxv.Ecce in ciuitate in qua inuocatum est nomen
meum,ego incipio affligere & vos quasi innocentes
& immunes eritis? Nõ eritis immunes.Si ergo de
calice isto libenter potasti in via: potabit te christ⁹ de
torrente voluptatis sue in patria. Sed multi potant
aias suas de aureo calice Babylonis.i.de voluptate
carnalium voluptatum.Apoc.xvij.Mulier erat cir-
cundata purpura hñs poculum aureum in manu sua
plenum abominatione & immunditie fornicationis
eius.Hiere.lj.ca.Calix aureus Babylonis in manu
dñi inebrians oẽm terram. de vino eius bibent oẽs
gentes.sed vinum hoc vertetur in sanguinẽ.i. in eter
nam damnationem quod significatum est in hoc φ
aqua egypti versa est in sanguinem.Exo.vij.de con.
di.ij.reuera.Unde Luc.vj.Ue vobis diuitibus,q ha
betis hic consolationem. E conuerso in nuptijs dñs
aquas conuertit in vinum.Joã.ij. qr electis tristitia
vertef in gaudium.Jo.xvj.pa.xciij. Secundű mul-
titudinem dolorum meorum in corde meo consola-
tiones tue letificauerunt animam meam.Tertio de-
bent sacerdotes induere per charitatem:que hȝ pro-
prietates vestis. Primo qr tegit nuditatem & defor
mitatem peccatoris.Unde Prouer.x.& i. Pet.iiij.
& Ja.vlti.Uniuersa delicta operit charitas. Apocal.
xvj.Beatus qui vigilat & custodit vestimẽta sua &c.
sed comminatur dñs aie reprobe. Naum. iij. Ecce
ego ad te (dicit dñs exercituum) reuelabo pudenda
tua. Secundo protegit a frigore.i.a timore malo in-
frigidante & a calore.i.amore male incendẽte. Unde
Prouer. vlti. Non timebit domui sue a frigoribus
niuis:oẽs enim domestici eius vestiti sunt duplicib⁹.
Tertio qr discernit inter filios dei & filios diaboli.
Unde Joã.xiij. In hoc cognoscent oẽs φ mei estis
discipuli,si dilectionem ad inuicẽ habueritis. Quar
to qr dignuȝ facit regali conuiuio Mat.xxij. Amice
quõ huc intrasti nõ habens vestem nuptialẽ? Quar
to dñt sacerdotes precipue hospitari aias per pniam
Uñ Hiere.xlviij. Relinquite ciuitates habitatores
Moab & habitare in petra.i.in dura pnia. sicut legi
tur de lepusculo qui collocat in petra cubile suű:ma-
gis eligens securitatem qȝ suauitatem.Sed quidam
sunt qui ad pniam nunc veniunt:nunc ad peccata re
deunt de ijs de pe.di.iij.in primis.c.oibus vsqȝ ad.§.
sed verba.de quibus eccle.xxix. Uita nequam hospi
tandi de domo in domum.vnde Luc. prohibet dñs
transire de domo in domum.xxiiij. q.j. q dignior. vt
nunc sit in domo christi:nűc in domo diaboli.Quin
to dñt visitare aias infirmas per proprie infirmita-
tis considerationem.Eccl.vij. Non te pigeat visita
re infirmum.s.teipsum & alios. Et quis non causas
mille doloris hȝ? Hiere. xviij. Surge & descende in
domum figuli.i.compatere alteri per consideratioẽ
tui.ad hoc.l.di.considerandum.&.c.fidelior. Sexto
dñt educere aias de carcere.i.de mundo in quo incar
cerati iacemus:vel de corpore qđ est carcer aie. Job.
vij. Nunquid mare sum scilicet ego per superbiam:
aut per cetus per auaritiam: qr circundedisti me car
cere? Eccl.iiij.De carcere cachinni.qr interdum quis
egreditur ad regnum per considerationeȝ felicitatis
eterne.Hiero.Seculum mihi carcer est.solicitudo pa
radisus.Compedes huius carceris sunt desideria se
cularia.de quibus.j.ad Timo.vj.Qui volűt diuites
fieri:incidunt in tentationem & in laqueum diaboli.
Ab hoc carcere debemus frequenter egredi: & super
amena prata superne Hierusalem spaciari.sic spacia-
batur apls quum dicebat Eph.ij. Conresuscitauit &
consedere nos fecit in celestibus.vbi dicit Greg.Tűc
Paulus fortasse in carcere tenebaf:sed ibi erat vbi
iam ardenter mentem fixerat. non illic vbi illum ne
cessario pigra caro tenebat.

Quid est cura.Ad quem pertinet curam committe-
re. Quot modis accipiatur cura. Contra malos
prelatos multa pulchra. Non recedendum ab ec
clesia propter malos prelatos. Multipliciter ec-
clesia commendatur. Cap. 70.

CEterum quia de cura prelatorum
aliquid supra in ca.proximo pertra-
ctaui. Querendum est hic quid sit
cura. Et potest magistraliter sic de- Cure de-
scribi. Cura est vigil & onerosa ac so scriptio.
licita custodia animarum commissa
alicui:vt curet ne pereant:sed saluentur: que compe-

rit ex lege, vel commissione canonica, aut consuetudine, seu prescriptione per sedem apostolicam non improbata. Hec autem ex diuersis iuribus colliguntur. vnde dicitur Cura est vigil & onerosa ac solicita custodia animarum. extra de eta. & qua. intelleximus. §. fin. ibi. Circa curam tibi commissam solicitudinem exercere studeas indefessam. extra de homic. pro humani. §. j. li. vj. ibi. Ipsius curam beato Petro apostolo. & ibi. circa gregis eiusdem custodiam solicitius excitari vigiliis: ore animarum saluti iugis attentione cogitationis intendere: submouendo noxia, & agendo profutura debemus: vt excluso a nobis negligentie somno, nostriqꝫ cordis oculis diligentia sedula vigilantibus, animas deo lucrifacere sua nobis cooperante gratia valeamus. extra de of. archi c. j. ibi. oēm curam. & ibi. studeo & delinquentium rationem corā deo redditurus est. & c. ad hec. ibi. parochiarum solicitudo. & de offi. archipresby. c. fi. ibi. propter assiduam ergo in populum dei curam. & ibi. solicitudinem gerunt. & ibi. iugi circumspectione custodiant. & de offic. primicerij. c. j. ibi. doctrine & custodie insistat: sicut pro animabus eorum coram deo rationem est redditurus. & ibi. de singulis studium habeant. & ibi. absqꝫ vlla vacet negligentia. xliij. di. ephesijs. viij. q. j. qui episcopatum. extra in prohemi. vj li. & extra de priuil. cū & plātare. extra de regu. non solum. li. vj. lxxxvj. di. fratrem. Sequitur in descriptione. Commissa alicui vt curet ne pereant. s. instruendo sibi commissos in fide & moribus & in vitiis fugiendis: ac virtutibus & bonis operibus exercendis. vt patet. x. qō. j. placuit. & in eo quod legitur & no. extra de vi. & honesta. cle. vt quisquis. & c. vt clericorum. & extra de pe. & re. deus qui §. apli. extra de ma. & obe. solite. §. potuissem. Ex quo sequitur qꝫ si male vel negligenter curet obligatur deo. ca. inih. de inuti. sti. §. siquis alium. extra de of. or. irrefragabili. rñso. j. & de statu. mo. cum ad monasterium. §. abbas. Hoc autē debet curare predictis modis necnon visitando, & corrigendo. & puniendo, sacramēta ecclesiastica exhibendo extra de elec. dudum. ij. §. tandem: de transac. veniens. rñso. j. & extra de pe. & re. ois §. sacerdos. & c. cum infirmitas. Caueat igitur sibi & semper hanc obligationem pre oculis habeat ne reperiatur negligens, dormiēs, vel dormitans. ps. cxx. Non dormitabit neque dormiet qui custodit israel. Nec mirum. q: sicut Bern. ait. Non dormitat neqꝫ dormit qui impugnat israel. ideo & incurato dicitur Prouerb. vj. a. Defixisti apud extraneum manum tuam: allaqueatus es verbis oris tui. teipsum libera: discurre: festina: suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis: nec dormitent palpebre tue. exponuntur & leguntur verba predicta. extra de renun. nisi cum pridem. §. verum. Quod si hoc diligenter seruauerit: esto qꝫ propter durinam plebis nō proficiat: tutus erit & meritum suum habebit. xliii. di. sit rector. & c. ephesijs. extra de renun. nisi. §. porro. in fin. Sed non omittat seculare brachium inuocare. extra de offi. or. c. j. & extra li. vj. dilecto de sen. ex. Esto qꝫ peccatores sine effusione sanguinis nequeant coarctari. extra de homi. postulasti. Sequitur. Que competit ex lege scripta siue iure communi. sicut patet. extra de offi. ord. conquerente. & in prelatis qui per electionem creantur & etiam rectoribus parochialium ecclesiarum: ex quo sunt authoritate sui iudicis instituti. vt patet extra de pe. & re. omnis & in eo quod legitur & no. extra de ele. pere. c. fi. & de offi. archidia. cum satis. extra de offi. or. si sacerdos. & c. cum ab ecclesiarum. &

profusior definitionis explanatio.

c. ad reprimendam. & de sen. ex. nuper. §. in secundo. & §. fi. in fi. & in summa Ostien. de pe. & re. §. cui confitēdum sit. rñso. j. & de sen. ex. §. sed quis possit excommunicare sub. §. fi. qui incipit. Nedum autem. Et notādum qꝫ hec cura extendit ad omnes habitantes intra limites predictorum: qua ratione & prouentꝰ spirituales exinde prouenientes percipiunt in vsus necessarios conuertendos. extra de his que fi. a pre. pastoral. extra de paro. super eo. xiij. q. j. §. his ita. nisi in aliquibus obstet consuetudo. extra de deci. cum sint homines. & c. ad aplice. Hi autem limites quantum ad parochias pro dispositione epōrum extendi pñt ex causa, & restringi: prout legitur & no. extra de ex. p. sicut vnire. & de ec. ca. di. ad audientiam. j. quibus & de hac cura tenentur incurati reddere rationem. sicut legitur. & no. extra de priuil. c. iij. §. in ecclesijs. & de p̄ben. in lateranensi. x. q. iij. c. j. Sequitur. Uel cōmissione canonica, ab epo generaliter vel specialiter facta. sicut patet in Archidiacono. s. extra de of. archid. c. j In Archipresbytero. s. de offi. archipres. c. fi. & per totum. xvj. q. j. cunctis. Et in officiali suo. vt patet in eo quod legitur & no. extra de insti. c. iij extra de app. romana. rñso. j. li. vj. & in vicarijs ecclesiarum ppetuis. extra de of. vica. ad hec. Et etiam ex causa ad tempus constitutis. extra de ap. peruenit. de offi. or. cum nos. Uel a papa per priuilegium gñale vel speciale. vt ptꝫ xxij. di §. j xxv. di. c i. xxv. qō. ij. c. j. & seq. & in eo quod legitur & no. extra de transla. c. j. & c. vlti. & de hereti. excōicamus. j. §. q: vero. & de ex. pre. accedentibus ad fi. Uel per compositionem ex certa scia confirmatam. extra de transac. c. veniens. §. fi. Sequitur. Aut consuetudine vel prescriptione. Nam & metropolitani in sua & etiam in aliena prouincia & epi in alienis dioce. & etiam abbates archidia. & capitula. & similes iura epalia & parochialia curam & ad hoc pertinētia inquantum ista possunt in ipsos cadere & per consuetudinem & per prescriptionem acquirunt: sicut de cōsuetudine probatur in eo quod legitur & no. extra de elec. dudum. ij. §. tandem. extra de offi. or. quanto. & c. duo simul. & c. irrefragabili. §. excessus. & de fo. comp. licet. §. j. & c. cum cōtingat. & extra de offi. or. romana. & de fo compe. romana. & de ap. romana. li. vj. de prescriptione probatur in eo quod legitur & no. extra de prescrip. ex transmissa. & c. cum olim. & c. veniēs. & de reli. do. constitutus. & c. cum venerabilis. & c. cum dilectus. Sequitur. Per sedem apostolicam non improbata. hoc ideo dicit: q: consuetudo non pficit, nisi sit rationabilis & prescripta. extra de consue. c. fi. Irrationabilis autem indicatur per sedem aplicam si ex ea limites confundantur. extra de deci. cū sint homines. in fi Uel si exinde alij graue p̄iudicium pararetur. c. in eo quod legitur & no. extra. s. de deci. suggestum. de ma. & obe. cum inferior. de consue. cum olim. Sed & quantum ad personam priuatam reprobatur vt nec curam acquirat ex consuetudine: nec sibi eligat cōfessorē. ex. de pe. & re. si epus. §. fi. li. vj. & no. in sum. Ostiē. e. ti. § cui confitendum sit. sub. §. cui imperator. rñso. j. In prescriptione vero talium bona fides & iustus titulus exigunt. extra de deci. dudū. & de p̄scrip. si diligenti. & clarius hodie. ex. eo. ti. epm. li. vj. vbi de hoc longam ponit glo. Jo. an. Notat etiam Ostien. in summa in titu. de filijs p̄sbyte. §. fi. an̄ fi. in v. Itē dicitur que beneficia intelliguntur habere curam animarum quibus inest inquirere. corrigere: reformare: precipere: interdicere: suspendere: excōicare: absoluere. extra de elec. dudum. ij. §. tandem. de offi. or. ca. j. &

iij.⁊.c.conquerente.§.j.de ma.⁊ obe.iis que.nam hec medicinalia sunt aiarū.ij.q.j.multi.xvj.q.iij.cū aliqs. x.q.j.relatum.⁊ c.seq.de pe.dis.§.sacerdos. Itē; notandum ꝙ curam committere pertinet solū ad epm dioce.ad quē; de iure cōi pertinet institutio authorisabilis.ex̄ de fi.presbyte.ex tua.ad fi.de offi.archidia. cum satis.de hereti.cum ex iniuncto.in fi.de offi.dele ga.super eodē.§.j.⁊ in gl.c.de ex.prela.c.iii.xvj.q. vij. nullus.vbi de hoc.extra de priui.cum ⁊ plantare.§.in ecclesijs.extra de capel.mona c.j.Et hec institutio loco confirmationis habetur: ante quam nec presentatus nec is cui collata est ecclesia administrare debet. ex̄ de preben.cum iam dudum.⁊.c.in lateranensi. cū suis concor.Quod si fecerit: potest epūs talem remouere,nisi dispensauerit gratiose.extra de cle.pe.c. vlti. Est aūt rō huius iuris ꝙ sine authoritate epi,nemo possit intrare vel derelinquere ecclesiam. ex̄ de renū. admonet qr nemo dz se ingerere in talibus: sed q vocatur a deo tanq̄ Aaron Heb.v.ex̄ de elec.qliter.viij. q.j.in scripturis.⁊ qlibet dz intrare p ostiū qd est christus.Jo.x.aliogn fur censet ⁊ latro sm Greg.j.q.j.ordinationes.vij.q.j.non furem.⁊.c.deniqz ex de p̄bē. cum qui. li. vj. Dicit ergo ingerere se is q intrat p̄ter authoritatē; dioce.extra de offi.or.qm in plerisqz. §.fi.epūs enim christi vicarius est.xxiij.q. v. muliere. ⁊ extra de sac.vnc.c.j.§.qr vero.ver.p frontis. Ideoqz qui sine epo intrat :disrupto ostio cuius vicarius est epūs:beneficium ecclesiasticum sibi vsurpat.vt expresse probat extra de iure pa.relatum.§.j.⁊ patet. viij.q. j.qui vos spernit.⁊.c.seq.⁊.c.in scripturis. Et hec est summa ratio quare talis institutio non potest prescribi a minori epo. Est vero secunda institutio corporalis:que ad Archidiaconum spectat de iure communi.vbi aliud non est consuetudine:que sequitur hanc precedentem institutionem tanq̄ executoria.c.extra de sen.⁊ re.iu.cum bertoldus.j.rnso. ver. qui de consensu epi.de hac expresse loquit extra de offi. archidi. ad hec.§.in quadam.⁊.c.vt nostrum.Est ⁊ tertia institutio que pro collatione ponit ⁊ de hac potest intelligi extra de insti.cum venissent.de ex.pre.c.ij.de p̄ben.referente.xliij.dist.si in pedibus. Unde ⁊ concessio pro institutione ponitur extra de offi. le. dilectus. §.j.Sed ⁊ quantumcunqz quis conferat semper anteq̄ vtatur corporali possessione semper est ad authoritatem epi recurrendum.vt pre.ca. cum bertoldus. ⁊ extra de of.archidia.ad hec.§.vlti.⁊ de offi.vica.ca. iij. Et ad hec sciendum ꝙ distinguendum inter curam ⁊ curam animarum. Quandoqz enim cura animarum dicitur stricte potestas ligandi ⁊ soluendi in foro penitentiali:⁊ hoc in nullo prelato cadit:nisi sacerdos sit.xxj.di.in nouo.extra de pe.⁊ re.noua.⁊.ca. ois.⁊ hanc nullus habere potest nisi sacerdos: ⁊ nisi detur sacerdotis authoritate speciali.vt extra de offi. archid.cū satis.⁊.xvj.q.vij nullus.vel gnāli.ex̄ d off. dele.super eo.xxv.di.perlectis . Et tunc hanc dedisse videtur non is qui dat:sed ille cuius authoritate datur.ff. de auc.tu. ita autem.§. gessisse. Quamuis dici possit ꝙ archidia.⁊ electi confirmati ⁊ alij huiōi q̄uis non sint sacerdotes:tamen possunt dare ecclesias curam animarum habentes sacerdotibus. Nec dant curam animarum cum non sint sacerdotes.sed is cui dant quando fuit factus sacerdos simul cum ordine hanc potestatem ligandi ⁊ soluendi accepit : licet nō in hos subditos quos modo dat archidia. vel alius prelatus potestatem haberet anteq̄ institueretur p ipsum in ecclesia que habet curam : sed effectum huius potestatis quem non habebat concedit. j. q. j.§. ex his verbis.ver.sed ne augmentum.xvj q.j.§. ecce in hoc.c. ⁊.§. ecce sufficienter . Large autem dicitur cura potestas eiiciendi ⁊ recipiendi in ecclesia: ⁊ puniendi ⁊ corrigendi excessus.xxj.distin.§.j.Sub hac cura est , interdicere, excommunicare , ⁊ visitare : ⁊ alia que sunt ad correctionem morum. extra de elec. dudum.ij.§.tandem.⁊ extra de offi. archidia. ⁊ inferiores prelati.vt ibidem.Et de vtraqz istarum curarum intelligitur extra de preben.de multa.Ecclesia; autem vel prebendam conferre non potest archidia. vel alius prelatus preter episcopum.xvj.qō.vij.nullus . nisi hoc consuetudine vel priuilegio habeat . ⁊ tunc facit hoc tanq̄ vicarius episcopi. extra de offi. dele.super eo de insti. cum venissent.extra de offi archidia.c.j.secundum Inno. qui sic no.extra de offic. archidia.c.satis.Sed ibi Ostien.dicit. ꝙ hanc distinctionem non intelligit:quia potestas ligandi in foro penitentiali ⁊ soluendi cura dici non potest secundū ius:quia hoc nullo iure cauetur: nec secundum rationem naturalem:immo omnino aliud est potestas , ⁊ aliud cura. Unde ⁊ multi habent potestatem predicandi.qui non habent curam.sicut sacerdotes non curati : ⁊ multi habent curam qui non habent predicandi potestatem . sicut instituti ⁊ confirmati non presbyteri vt patet extra de eta. ⁊ quali. preterea . ⁊ de elec.transmissam. Potestas etiam predicta est nomen iurisdictionis , vnde nec cura dicitur sed potestas clauium in ordine sacerdotali recepta: quam nec sacerdos potest concedere:sed episcopus tantum . vt preal.§.ex his verbis.⁊.§.ecce. ⁊ patet in eo quod legitur ⁊ no.extra de conse. ec.vel.al.aqua. Cura vero iurisdictionis est nomen ordinis ⁊ hanc recipit prelatus in confirmatione.extra de elec.transmissam.vel institutione. extra de ex. pre. ad hec.⁊ de priuil. cum ⁊ plantare.§.in ecclesijs. Unde ⁊ quando talis prelatus ordinatur:non datur ei cura quam iam receperat:sed potestas ligandi atqz soluendi animas sibi cōmissas:quam sine ordine non habebat:q̄uis tamen posset alicui sacerdoti cōmittere vt easdē in foro penitentiali audiret ⁊ absolueret: qr hec iurisdictionis est:quam ratione cure hz.vt patet in eo quod legitur ⁊ no.ē de elec.suffraganeis.de pe.⁊ re. omnis. Et in summa Ostien.de pe.§.cui confitendum sit. Rnso.j. versi.viij.⁊ seq.⁊ sub rubrica de remissionibus.§.j.⁊ §.quis possit. ⁊ sequen.⁊ de senten.excom.§. qs possit excōicare.sub.§.de cura.not.Ostien.extra de pe.⁊ re.ois.in verbo.proprio ibi.videas nedum illius. Sz nec absoluere quis potest ab excōicatione: nisi sit sacerdos.qr hec absolutio mista est,partim.s.penitētialis ⁊ partem iudicialis. Unde nec absoluitur nisi penitens ⁊ contritus.xxiij.q.ū.legatur.Hanc sniam ꝙ non potest absoluere ab excōicatione nisi sacerdos,tenet Ostien.extra de offi.archid.cū satis in fi ex̄ de simo.ad aures, ⁊ deinde ita quorūdā.⁊ de sen.ex. a nobis.ij.⁊.c.cū illor.⁊.c.nup.§.vlti.⁊.c.cum desideres. Uū ⁊ idē Ostien.no.in pre.c.a nobis.ij.in.§ illud.in gl.s.per petm̄. ꝙ ratio est multiplex ꝙ non possit absolui quis ab excōicatione,nisi a sacerdote vno:qr nō fertur excōicatio nisi pro mortali petō.xj.q.iij. nemo. sed ab hoc nullus potest absoluere , nisi sit sacerdos. extra de pe.⁊ re.omnis.de pe.di.j.verbum.Quuz igitur excōicatur quis iudiciali snia:a petō causat: ideo non est mirum si causatuz a causa sua efficiatur ⁊ eius naturam sapiat : cui et quodammodo succedit. cap. extra de vo.magne.§.cum igitur.Sed ⁊ vtrunqz forum

Cuius sit curā alteri cōmittere

Sol° sacerdos absoluere pōt ab excōicatione.

rum simul miscetur in quo casu sicut ecclesiasticum tamquam dignius trahit ad se seculare: extra de or. cog. tuam. sic & penitentiale contentiosum. e. extra de conse. eccle. q in dubiis. Est & alia ratio: qr non homo hanc sententiam profert: sed potius deus per hominem, cui hanc potestatem dedit. xj. q. iij. nemo. j. Iustum ergo dignum & equum est q a tali nullus possit absolui: nisi deus vel eius vicari9 scilicet sacerdos: qui solus & non inferior habet clauium potestatem. cap. eo quod legitur & no. extra de sum tri. c. j. § vna vero est: & extra de pe. noua. Unde & in isto casu fallit regula illa qua dicitur: qui potest ligare, & soluere: extra de ma. & obe. cum inferior. Officialis nempe episcopi non sacerdos potest excommunicare: & tamen non potest absoluere: vt predictum est. Et ex premissis ibidem colligitur alia ratio: quia excommunicare solius iurisdictionis est. Absoluere: vero non solum iurisdictionis: sed & fori penitentialis: & sic miste nature est: Unde & ipsa vi relinquitur q aliud iuris est in vno quam in alio secundum Osti. qui ita no. in pre. c. a nobis. ij. in glo. scilicet per peccatum. Hoc idem ipse Ostien no. in summa de senté. excommunica. §. quis possit ab hac sententia. versi. sed nunquid clericus. Hoc idem videtur tenere Innocen. extra de consue. quanto. & pre. c. cum illorum & pro hoc facit. c. canonica. de sen. excom. & xxiiij. q. iij. notandum. & vi. q. j. illi qui extra de rap. in literis. & de sepul. parochiano. de pe. di. j. verbum. & c. quantumlibet. xxiiij. q. j. §. his authoritatibus. Sed salua reuerentie tantorum dominorum, contrarium dico q non sacerdos si clericus est & iurisdictionem habet: potest absoluere sicut potuit excommunicare: qr aliud est ligamé peccati: a quo non sicut absoluit nisi sacerdos vt iuribus per Ostien. all. Et aliud est ligamen excommunicationis: que non est peccatum, sed pena pro contumacia peccati. xj. q. iij. nemo. & c. certum est. xxiiij. q. iij. tam sacerdotes: & legitur & no. de verbo. sig. ex parte. j. & que medicinalis est. xxiiij. q. iij. corripiantur: extra de sen. excom. cum medicinalis sib. vj. Et hoc vinculum potest tollere qui illud posuit: quia omnis res per quascũq causas nascitur per eas dissoluitur: extra de reg. iur. omnis. Et ista distinctio clare probatur extra de sen. excommu. a nobis. ij. allegatur per Ostien. §. nos igitur: per quam maxime decre. hoc teneo. Et quia excommunicare & absoluere a sententia excommunicantionis simpliciter iurisdictionis est: extra de elec. transmissam. & c. dudum. ij. Ergo qui iurisdictionem habet excõmunicandi & absoluendi Et quia aliud est ordo sacerdotij aliud iurisdictio prelatorum. c. xvj. q. j. §. ecce. Et quia dominus par illius esse voluit ligandi & soluendi. de pe. di. j. verbum. Ad hoc facit Bern. xx. di. §. j. ibi. In altera dans sibi aliquos eijciendi de ecclesia vel recipiendi. Item quia subtiliter videndo aliud est clauis sacerdotalis fundata ad soluendum peccatum. Aliud iurisdictio excommunicandi & absoluendi in foro iudiciali: quia multi presbyteri curati vel delegati absoluunt in foro penitentie: qui non possunt absoluere a sententia excommunicationis: qr hoc ad episcopum pertinet. vt no. Io. an. extra de pe. & re. si episcopus. li. vj. & multi habét iurisdictionem. qui non habent claues in foro penitentie vt §. c. transmissam. & c. dudum. Et in hac opinione videtur fuisse glos. in pre. c. canonica in glos. nisi esset. & Gof. eo. ti. porro. & Archid. dest. xxiiij. q. iij. notandũ. Fateor autem q introductio solénis in ecclesiaz de

Innocē- no & O- stiensi re- fragatur.

qua loquitur. xj. q. iij. cũ aliquis: ad ordinem presbyteralez pertinet: & hanc inferior presbytero facere potest: vt no. archidia. in pre. c. notandum. Et hác opinionem quam teneo seruat ritus ecclesie: de hoc no. in spe. de sen. & his que ipsam sequuntur. §. vt autem que premisimus: iuxta fi. versi. Item scias q licet iudices &c. De materia autem cure no. Archidia. extra de fi presby. in qui: lib. vj. in versi. cura. Quia de cura prelatorum satis. s. diximus: dolendum est qr sola verbalis cura habetur, & non realis: vix est qui possit dicere. Curauimus Babylonem & non est sanata. Hiere. lj. q. d. prelatus: Feci quod debui. non remansit per me: sanare te noluisti: tibi fecisti, nõ mihi xxiij. q. iiij. forte. c. xlvij. di. c. vlti. xliij. di. ephesijs: vbi de hoc. Sed est qui sanari desiderat: sed non inuenit curatorem. Quis enim hodie rectorum infirmatur cũ infirmo subdito? Quis cum scandalizato vritur. ij. ad Cor. xj. Quis optat fieri anathema pro fratre sibi subdito? ad Ro. ix. Immo quis eum non anathematizat? Quis hodie petit deleri: aut noxe a domino veniam indulgeri? Exo. xxxij. xlv. dist. disciplina de pe. di. ij §. opponitur. Quis eniz hodie pastor ponit animam suaz pro ouibus suis? Ioan. x. xvij. q. j. §. hoc tunc. Immo quis pastor mutatus in lupum hodie animas non deuorat? Ezech. xxxiiij. Quis samaritan9 custos prelatus ligat vulnera subditi vulnerati? Quis facit secum misericordiam? Quis ducit eum in stabulum in ecclesiam vbi pascuntur animalia mãsueta? Quis stabularius ei supererogat ad hec Luc. x. xlv. dist. disciplina. de pe. & re. omnis. §. sacerdos. Immo quis eum extra stabulum & extra synagogam non eijcit? Io. ix. Quis eniz hodie Ioseph saluator egypti frumenta populis diuidit? Gen. xlj. Quis hodie cum Iob liberat pauperem vociferantem: & pupillum cui non erat adiutor: & est oculus ceco? & pes claudo? & pater pauperum? & causaz quam nescit diligentissime inuestigat: vt cõterat molas iniqui: & de dentibus eius auferat predam: & fit merentium consolator? Iob xxix. Et quis cum eo de prelatis hodie flet cum afflicto: & compatitur anime pauperi? Iob. xxx. Et quis hodie prelatorum ecclesie non negat pauperibus quod volunt & oculos viduarum expectare non facit? & non comedit buccellam suam solus: & non comedit pupillus ex ea. Et quis non despicit pretereuntem: eo q non habuit indumentum: & absq operimento pauperem si nõ benedixerunt latera eius ei de velleribus ouium suarum calefactus est? Et cui non manet peregrinus foris? Et cuius ostium viatori semper patent? Iob. xxxj. Quis prelatoruz poterit dicere verbũ Moysi Tu scis q nec asellum quidem vnquam acceperim ab eis: nec afflixerim quemq eorum? Numeri. xvj. Quis prelatorum hodie habet frontem dicendi cũ Samuele subditis. Loquimini de me coram dño & coram christo eius: vtrum bouem cuiusquam tulerim aut asinum: si quempiam calũniatus sum: si oppressi aliquem: si de manu cuiusquam munus accepi: & contemnam illud hodie restituamque vobis. j. Reg. xij. Quis prelatorum in inuidiam hodie incidit maiorum pro eo q fregit vasa mystica cũ Amb. & captiuos redemit. lxxxvj. di. non satis. in fi. Quis eorum cum eo vasa ecclesie comminuta deinde conflata dat pauperibus & captiuis. xij. q. ij. aurũ. Quis presidentium audet hodie dicere subditis per eum correctis. Mundi sunt manus mee a sanguine: id est a peccato omnium vestrum? Actu. xx. xliij. distin.

Prelati negligen- tie arguũ- tur.

ephesijs. Sed vtinam viri sanguinum nō sint sicut multi qui non dimidiant dies suos. ps. liiij. Ubi inueniemus Samuelem lugentem Saul. j. Regū. xv. Dauid eundem. ij. Reg. j. Nolanum episcopū Paulinum vt narrat Greg. in dialogo vendentem se Uādalis pro filio vidue parochiane sue? Remanserunt nunc sua & cornua & indumenta pontificalia: Defecit misericordia. Remansit authoritas. Abijt vite veritas. Stelle prelati non dederunt lumen in custodijs suis. Baruch. iij. ceciderūt de celo. Mat. xxiiij. Draco traxit secum. vtinam non maiorem tertiam partem stellarum. Apoc. xij. Galli non cantant: quia galli tacent: idest castrati & pingues effecti sunt. Esa. xxx. Canes lingua saniferi, muti effecti sunt. xliij. di. sit rector Esa. lvj. Uacce de samaria pingues prelati crapulati & dicati. Amos. iiij. non mugiūt: neq; Bethsamis via recta gradiuntur quia pingues sunt, & de filijs non curant. j. Reguꝫ. vj. Custodes episcopi chartas custodiunt: contra illud. xvj. q. j. in canonibus: & sententijs chartas implent. & dicunt. Nunquid ego custos fratris mei sum. q. d. non. Gene. iiij. de pe. di. j. §. euidenter. Proreta: idest rector nauis a prora dormit in puppi. vij. q. j. sciscitaris: & amisso clauo nauicula periclitatur fluctibus. Prouer. xxiij. j. q. iiij. nauicula. Primipilarij terga verterunt: & vexillo dirupto exercitus prostratus est. Sacerdotes non dixerunt: vbi est dñs? & tenentes legem nescierunt eum. Pastores preuaricati sunt in dño: & prophete uerunt in Baal: idest vt deuorentur. nam Baal deuoratio interpretatur, & idola secuti sunt. Hierem. ij. Propheta & sacerdos polluti sunt: & in domo dei malum inuentum est: & in prophetis samarie vidit dñs fatuitatem. Et in prophetis Hierusalem vidit dñs simulationem adulterium, & iter mendacij: & cōfortae manus pessimorum vt non conuertatur vnusquisq; a malitia sua. Propterea hec dicit dñs exercituum ad prophetas Ecce ego cibabo eos absinthio: & potabo eos felle. A prophetis enim Hierusalem est egressa pollutio super omnem terram. Hiere. xxiij. Nomine autem prophetarum doctores intelliguntur. xliij. di. sit rector. Hodie effeminati principes dominantur & concupiscentia garrula in solio sedet. Archiflamines filium deposuerunt: & signum in eis non est. xxj. di. c. j. versi. sacerdotes. Errorꝫ magistri cathedram sunt: sed veritatis discipuli non fuerunt. c. xxxvij. di. relatum. xxiij. q. j. cum beatissimus. Non precedunt arietes & ideo oues aberrant. vij. q. j. sciscitaris. Duces ceci sunt: & ideo subditi foueis dilabuntur. xxxviij. dist. que ipsis: extra de eta. & qua. cum sit. Mediatores de medio recesserunt, & ideo sanguis effusus est. Aduocati preuaricati sunt & ideo causa perit. c. ij. q. iij. §. notandum. & §. preuaricator. Judices in muneribus iudicant: & ideo iustitia exulat. j. q. j. duces. xj. q. iij pauper. Radix desiccata est vel corrosa vermibus: & ideo folia pallida & fructus marcidi: quia qualis arbor talis fructus. Mat. vij. Capita languerunt: & ideo membra dolent. vj. q. j. ex merito. Egroti se medicos iactitāt. Mortui alios resuscitant. Ceci illuminant. Claudi preduces sunt & precursores. Pueri magistri seniorꝫ sunt: sed nō sunt tales pueri de quibus. lxxviij. di. §. hoc regulariter. Somniatores prophetizant. Hiere. xxiij. Coniuges frequentantes, hortatores viduitatis sunt. xxvj. dist. vna. Exēpla vite defecerunt, & ideo subditi corruerunt vt prelat. c. ex meritore extra de vo. & vo. re. magis. Sed potentes potenter tormenta patientur. viij. q. j. illud. & Judicium durissimum his qui presunt. Sap. vj. Sicut tñ sepe dixi superius: agant quicquid velint summus pontifex & alij prelati ecclesiarū: ab eorum tñ obedientia recedendum non est. viij. q. iiij. nōne. ij. q. vij. sacerdotes & reliqui. vbi de hoc ibi vide. Non ergo habeamus deum alienum nec deuꝫ recentem. ps. lxxx. Heb. xiij. Jesus christus heri & hodie ipse & in eternum. vbi Bern. Hesternum quidē ab initio seculi vsq; ad dominicam ascensionem. Hodiernum vero diem exinde vsq; ad consummationē mundi. Eternum intellige post eādem oīum resurrectionem. Nec ecclesiam nouam: qr vna est vet⁹ & noua. vij. q. j. denuq;. xxxv. q. iiij. recurrat. vbi de hoc: & dixi supra. Unus eius sponsus & christi vicarius generalis: quē in terris nemo iudicat: qr solus ipse factorꝫ suorꝫ indignorꝫ: si qua sunt, solum deum habet vltorem. quo excepto: quiuis alius homo quātūuis magnus habet super se deum & hominem impia vlciscentem. ix. quest. iij. aliorum. Agat quicquid vult: dominus est: pater est: iudex est: occidat: & si occiderit me in ipso sperabo Job. xiij. Anathematizet: persequatur, non fugio nisi ad eum sicut dicit Aug. de deo cuius ipse vicarius. Deus ita timend⁹ est: vt ab ipso fugiatur ad ipsum: sicut facit paruulus cum videt patrem iratum prosternens se ante ipsum: misericordiam rogans quasi fugiens a manu ferientis ad pedes miserentis: sic & nos ad eius vicarium faciamus: prosternamur ad pedes misericordie sue fugientes ab eius ira stimulante ad eius misericordiā indulgentem. Si ecclesia humiliatur: idest conculcatur: ad cuius confugiemus auxilium? & vbi relinquemus gloriam nostram. ix. q. iij. aliorum. Non recalcitro: quia extra eum gratia dei, misericordia dei non est. Si (quod absit) iniuste iudicat. suffero. Si iuste: veniam peto: sed non apostato: nec a petra recedo. xix. dist. in memoriam. c. ita dominus. ne ab eo collidar? Et quo irem? Et vbi communicarem. Jo. vj. xxiiij. q. j. §. si autem. Et vbi viuerem. xxiiij. q. v. vij. quemadmodum. Et vbi saluarer? xxiiij. q. j. quicūq; Extra arcam: diluuium est. xxiiij. q. j. quoniam. Extra columbam, amaritudo est. xxiiij. q. j. loquar. Extra hortum conclusum, diuisio est. xxiiij. q. j. omnib⁹. Extra fontem: siccitas est. ibidem. Extra bethleem que domus panis viui. Joan. vj. de con dist. ij. sicut. esuries est. Extra dominam gentium: dura mortis seruitus est. lxxix. dist. oportebat: Absq; tunica inconsutili inscissa algesco frigore. xvj. q. vij. sicut. Membrum sum putridum & abscissum si separer a corpore. pre c. quemadmodum. Extra domum agnuꝫ nō comedam. xxiiij. q. j. quia. Extra vineam domini sabaoth. Esa. v. vinum pungitiuum & compunctiuū. ps. lix. Potasti nos vino compunctionis. Et letificatiuum. ps. ciij. Uinum letificat cor hominis: non bibam. Reginam deauratam adsistentem a dextris christi. ps. xliiij. ecclesiam intueor. Decora est. Non habet in maculam: neque rugam. Ephes. v. xxj. dist. quamuis. Incorrupta est. Pudica est. Unius cubilis sanctitatē casto pudore custodit xxiiij. q. j. loquitur. in fi. Nunquam in se cecidit neque cadet: quia Petrus Romanus eam sustentat. xxj. di. §. j. in fin. de pe. di. ij. si enim. vltra duas colū. Collidittur. turbatur. xxiij. di. in nomine domini. xij. q. j. futurā. Exterius denigratur: quia militat sed gloria eius abintus. ps. xliiij. Fusca est & decolorata: quia decolorauit eam sponsus eius: sol obscuratus. Cant. j. quia nō est ei species: neque decor. Esa. liij. Sponsa eius luna

A prelatorum obedientiam non est recedendum.

in sanguinem vertitur. Luc. xxi. quia mutatur: quia in malis filijs turbatur: & ideo quia iudas erat ibi nauis Petri periclitabatur. xxiiij. q. j. non turbatur sed tunc in ea nõ submersus est. sed proditor diuisus & ad phariseos diuisos vadens, pro consilio, suspensus est. Mat. xxvij. de pe. di. vj. qui vult & di. ij. iudas est. & c. seq. Caueant diuisores: caueant dispersores: q. po. xlv. Deus in medio eius: sponse: non commouebitur: in fidelibus suis mẽbris fixit Petro. Non habet ex se ecclesia filios priuignos: quia ex se omnes filios legitimos generauit: de con. dist. iiij. mater ecclesia. Diuisi, quocunq nomine censeantur: nõ sunt eius re & merito etsi numero de conse. di. iiij. est vsitas. de pe. di. j. ecclesia. Adulterini sunt qui que sua sunt: non que matris: querunt. viij. q. j. sunt in ecclesia. Vocant matrem ecclesiam: fingunt se habere matrem: sed nouerca est eis, quia ipsi nõ sunt filij & ideo abijcit eos. Non habent characterem filiorum & discipulorum. Character autem est stigma domini iesu per quod spetialiter sui filij legitimi a spurijs & mãseribus distinguuntur. Vnitas est charitas est. Vnde Joan. xiij. In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli si d lectionem habueritis ad inuicem. vbi Chrys. Pretermittens autẽ miracula que erãt facturi: ab amore designat, dicens. In hoc cognoscent & c. Hoc enim est quod maxime homines sanctos ostendit: hos enim dicit esse discipulos. Jtẽ ibi Aug. Tamquam alia munera mea habent vobiscũ etiam non mei: non solum naturam, vitam, sensum, rationem, & eam salutem que hominibus & pecoribus communis est: verum etiam linguam, sacramẽta, prophetiam, fidem, scientiam, distributionem rerum suarum pauperibus: & traditionem corporis sui vt ardeãt. sed quoniam charitatem non habent: vt cymbala concrepant: nihil eis prodest. Ad hec. j. ad Cor. xiij. j. q. j vide. de pe. di. iij. siquis. Agareni filij Agar habeant sibi & posteris suis munera terrena, que Abraam deus pater multarum gentium qr christianorum: dimittet eis sicut seruis terre. diuisis ab Jsaac christo legitimo herede. Gen. xv. & xxj. lvj. di. Hismael. Det autem filio suo Jsaac christo quod est gaudium nostrum & filijs eius coheredibus eius. Ro. viij. hereditatem immarcessibilez & incontaminatam & incorruptibilem conseruatã in celis. j. Pe. j. A quibus Belial absque iugo obedientie christi & angeli eius diuisi, a suis fratribus angelicis obedientia fixis in celum aereum expositi fulgoribus tonitruis & tempestatibus & guerris continuis, ceciderunt traditi in tartarum rudentibus inferni. ij. Pe. ij. in iudicium magni dei vinculis eternis sub caligine reseruati. Jude. j. c.

Explicit Liber Primus.

ALVARI PELAGII

EPISCOPI SILVENSIS DE PLANCTV ECCLESIAE

LIBER SECVNDVS.

Expositio quarti.c.Threnorum summaria. Et quare est angusta via que ducit ad vitam & lata que ducit ad mortem. Cap. j.

IAM nunc restat de secunda parte istius operis tractare: que est de planctu ecclesie. Prima enim pars dei beneficio expedita est: que est de statu ecclesie. in qua expeditū est de ecclesie fundamento: & eius iurisdictione: & potentia: & sanctitate: & domini Pape & aliorum prelatorum. Nunc cum Job deduco calamum, dicēs. Uersa est in luctum cithara mea: & organum meum in vocem flentium. Job. xxx. in fi. De planctu igitur ecclesie, que quasi in filiis & mēbris suis a puritate & sanctitate sua quodammodo defecit: & ideo plangenda est cum Hiere. Threñ. per totum. omni diligentia pertractabo. Et quare sit plangenda: quia propter casum suum. Et quomodo manente sua iurisdictione & potentia in statibus suis quantum ad sanctitatem defecerit: in sequentibus declarabo. Et licet supra in parte prima istius operis, de malis filiis istius sancte ecclesie prelatis & aliis, in multis locis tetigerim: Hic tamen latius de singulis statibus quasi a sanctitate ruentibus disseram. non iudicans veritatem potentie ecclesie vt supra plene & planius probaui. Sed peccata membrorum ipsius ecclesie corruptorū. Est enim condēnandum vitium: non sancta iurisdictio, aut natura. xxxvj. dist. odio. xxiij. q. iiij. duo. Dicam igitur et plangam cū Hiere. Thren. iij. post medi. Diuisiones aquarum deduxit oculus meus: in contritione filie populi mei. Oculus meus afflictus est: nec tacuit eo q̄ nō esset requies. donec respiceret et videret dominus de celis. Ne auertas domine aurem tuam a singultu meo: et clamoribus. Iterum plāgam cum eodem Hiere. matrem meam ecclesiam. et dicam. Quis dabit capiti meo: aquam: et oculis meis fontē lachrymarum? Et plorabo die ac nocte interfectos, subaudi in anima, filie scz ecclesie. populi mei. Quis dabit me in solitudine diuersorium viatorum? Et derelinquam populum meum: et recedam ab eis: q2 omnes adulteri sunt: et cetus preuaricatorum: et extenderūt linguam suam quasi arcum mendacij, et nō veritatis. Confortati sunt in terra: quia de malo ad malum egressi sunt: et me nō cognouerūt, di. dominus Hiere. ix. in p̄n. Uere et verissime obscuratū est aurū. Thre. iiij. cōmētor hic pro parte istud. c. et iterū. j. in vij. ca. perfectius. Status sanctus ecclesie mutatus est color optimus virtutum in vitia. Dispersi sunt lapides sanctuarij: i. ecclesie clerici et religiosi: qui sunt fundamēta ecclesie. extra de elec. fundamēta. lib. vj. In capite omnium platearum. platea lata vita laicorū est. Unde Luc. xiiij. et xxiij. q. iiij. displicet. in fi. Exi cito in plateas. Dicit Amb. ad plateas: vt de latioribus vitijs ad angustam venirent vitam. vnde et platea latior est quam vicus: et a latitudine nomen accepit. In plateis enim sunt diuites: quia lata est via que ducit ad mortē. Mat. vij. et Luc. xiij. Esa. lix. Corruit in plateis veritas: et equitas nō potuit ingredi. Unde Aug. Quidam sunt qui vagantur per campos licentie: putantes licitum, quicquid est libitum: qui laxas sibi fecerūt habenas: effrenata libertate vtētes, et frenum continentie detrectantes. Dispersi ergo sunt lapides sanctuarij in capite platearum: q2 clerici et multi religiosi capita sunt hodie et exempla relaxationis omnis vite laicis, qui laxiorem vitam tenent. Et hoc est secundum Hiero. quod vehementer ecclesiam dei destruit: meliores esse laicos quam clericos. viij. q. j. qualis. ad idem. e. causa. et. q. c. verior. e. quid autem. c. illud. Clerici enim laicos loco et religione et sanctitate debēt precellere. dist. iiij. denique. j. q. j. vilissimus. lxj. di. in sacerdotibus. xxv. di. §. nūc autem. ℞ nomine. Filij syon, clerici filij ecclesie speculantis, inclyti virtutibus: que sunt anime nobilitas. iuxta illud. Nobilitas sola est, animum que moribus ornat. ca. xxiij. q. iiij. si nō ex fide. et amicti auro primo, ornati fide, charitate informati. de peni. dist. ij. circuncisio. quomodo deputati sunt in vasa testea: fragilia, vilia? xxiij. q. iiij. qui secundum nullis tētationibus resistentes. Filia populi mei. lxviij. di. quorum. ecclesia, crudelis in prelatis seuissimis in

tyra.ii.io.x.q.iij.quia. cum.c.seq.quasi strutio in de-
serto,qui exponit oua sua. Prelati multi suos filios
spoliātes psequentes, & ad literā occidētes pre.c.ga
Qui vescebant voluptuose ī virtutib⁹ et sanctis exē
plis,eccłia primitiua.xii.q.j.c.ij.interierūt in vijs,in
via larga et relaxata:que ducit ad mortē. Unde.
Passio carnalis triplex. Mat.vii.et Luc.xiij. Intrate per angustam portā:
quia lata porta et spatiosa via que ducit ad perditio
nem: et multi sunt qui intrant per eam. q̄3 angusta
porta, et arcta via que ducit ad vitam:et pauci sunt
qui inueniunt eam.vbi Chrys. Tres sunt naturales
passiones et intime carnis.primo esca et potus. de-
inde amor viri ad mulierem.tertio loco somnus. et
ideo grauius est eas a natura carnali precidere q̄3 ce
teras passiones. et ideo nullius passionis abstinen-
tia sic sanctificat corpus,sicut q̄ homo sit castus: ie-
iunans: et vigilans. perseuerans ergo propter has
iustitias et potissimum propter laboriosissimum ie-
iunium dicit. Intrate per angustam portā &c. Por
ta perditionis est diabolus: per quem introibitur in
gehennam. Porta vite est Christus: per quem in-
troibitur in regna celestia. Lata autem porta dicitur
diabolus esse:non magnitudine potestatis.s.exten-
sus. Sed effrenate superbie licentia dilatatus. Por-
ta autem angusta dicitur esse Christus non paruita
te potestatis exiguus:sed humilitatis ratione colle-
ctus.quia quem totus non capit mundus, seipsum
Qualis sit via vite. inter angustias vteri virginalis inclusit. Uia aūt per
ditionis est omnis iniquitas. Dicitur autem spatio
sa:quia nō est intra regulam discipline inclusa. et am
bulātes in ea quecquid eos delectauerit hoc sequun
tur. Uia autē vite dicitur omnis iustitia: et propter
contrarias causas est arcta. Considerandum autem:
q̄ nisi quis perambulauerit per viam:non potest ve
nire ad portam. qui enim non ambulat per viam
iustitie:impossibile est vt vere Christum cognoscat.
Similiter non incurrit in manus diaboli: nisi qui
in via ambulat peccatorū. hucusq̄ Chrys. qui etiā
dicit. Sed quum postea dicat. Iugum meum suaue
est:et onus meum leue. Mat.xj. qualiter hic angu-
stam viam esse ait et arctam? Sed post labores et su-
dores in bonum finem deuenire, scilicet in vitam,
sufficiens est mitigare eos qui agones patiuntur. Si
enim tēpestates nautis, et vulnera militibus leuia
sunt propter spem premiorum: multo magis quum
celum preiacens fuerit, et immortalia premia: nul-
lum aliquis sentiet imminētium periculorum. Sed
et exemplum Christi preducis pro nobis patientis
leue nostrum facit certamē. Qui enim in agone cer-
tat:quum viderit principem admittentem labores
agonum:animosior fit. Ne igitur mestifimus quum
multa hic contigerint tristia: quia arcta est via, sed
non cunctis. Ideo neq̄ hic quietem oportet expecta
re:neq̄ ibi triste aliquid prestolari. Dicens autem
quoniam pauci sunt qui inueniunt eam. rursus hic
multorum desideria significauit:et audientes erudiuit
,non multorum prosperitatibus attendere:sed
paucorum laboribus. hucusq̄ Chryso.j. in Thren.
c.iii.super litera Leth. & Ite hoc iugum. §. Aleph.
in.vi.ca. Itē Amos.vj. Ue qui separati estis in diē
malum:qui dormitis in lectis eburneis:et lasciuitis
in stratis vestris.qui comeditis agnum de grege, et
vitulum de medio armenti. Ber. Quid ad hec dici
tis vos gulosi et luxuriosi? quorum Deus venter
est. Phil.iii.quorum vita aut in ventre aut sub ven
tre. qui in luxuriis enutristis corda et corpora ve-

stra. Iac.v. Pinguedo carnis,delicie corporis,sa-
turitas ventris, aut ante mortem vos deseret: aut
vos illa relinquetis in morte. Sequitur in Thren. Ob nimia scelerum frequentiam euiluerunt clerici
iiij. Qui nutriebantur in croceis,sancti clerici chari
tate rubicundi:et mundicia formosi. ad exemplum
Christi cādidi et rubicundi. Cañ.v. Amplexati sūt
stercora. fornicationū et immunditiarū. ps.lxxxij.
Disperierunt in Endor.qui interpretatur fons ge-
nerationis.quia plena est ecclesia filijs clericorū:Un
de oportuit ecclesiam de eis facere titulos speciales,
& tractatum.extra de filijs presby.& de cohabi. cleri.
& mu.& lvj.di. Facti sūt vt stercus terre.i.fetidi & abo
minabiles. Iohel.j. Cōputruerūt iumēta in stercore
suo. Greg. Iumēta in stercore putrescere:est carnales
hoīes in carne vitā finire. Tale stercus & oē mundia
le spreuit Paul⁹:vt Christū lucrifaciat. Phil.iii. Est
aūt aliud bonū stercus sācte vtilitatis & humilitatis:
de quo pauper suscitat.ps.cxii. Laudate pueri. vt se
deat cū principibus angelis. secūdū illud. Preuene
runt principes coniuncti. ps.lxvii.i.angeli cum prin
cipibus,idest apostolis. secundū illud.ps.xliiii. Con
stitues eos principes.lxviij.dist. quorum populi sui.
ps.cxij. Et maior effecta est iniquitas filie populi
mei peccato sodomorum que subuersa est in momē
to. Gen.xix.de pe. di.j. sed & continuo. quia ecclesia
magis recipiens de gratia & dignitate, Christi ma-
gis ingrata & magis q̄3 synagoga offendit.ca.xl.dis.
homo christianus.cū si. Unde Mat.xj. Remissius
erit terre sodomorum & gomorreorum in die iudi-
cij,q̄3 illi ciuitati. Ubi Hiero. Quia sodomitis & go-
morreis non fuit predicatum euāgelium. & Mat.
xj. Dico vobis quia terre sodomorum remissius erit
in die iudicij q̄3 tibi.loquitur Capharnaum.vbi do-
minus multa miracula fecit. que maior est in condē
natione propter euangelij preuaricationem,q̄3 sodo
ma ignorans christum & euangelium. Et sequi-
tur. Candidiores nazarei eius niue. Nazarei inter-
pretantur virgulta vel floridi siue custodiētes: aut se
parati, mundi, vel vncti,siue sancti, aut consecrati.
Tales fuerunt clerici in ecclesia primitiua. virgulta
virentia sanctis operibus. vnde & columba ad noe
rediit portans ramum virentis oliue. Gen. viij. ex
de sacra vnc.c.j.§.quia vero.in fi. virens autem non
siccus aut arescens est ramus, bonum opus factum
in charitate. Greg. Nec habet aliquid ramus boni
operis: si non manet in radice dilectionis. Floridi.
puri.vnde Cañ.j. Lectulus noster floridus,conscien
tia pura & bona.de pe.di.ij.charitas.ij.quasi in fi. Cu
stodientes,precepta legis. ps.cxviij. Ut custodiam
mandata tua.& iterum ps.xviij. In custodiendis il-
lis retributio multa. Separati mente a malis. xxiij.
q.iiij.a malis. Mundi corde Mat.v. Beati mun-
do corde. Augu. Hoc est enim simpliciter cor quod
mūdum cor. Chrys.ibi Mundos autem hic ait vel
eos qui naturalem virtutem possidentes nullius si-
bi malitie conscij sunt:vel eos qui in temperantia cō
sistunt:que maxime necessaria est ad videndū deū.
secundum illud Pauli ad Heb.xi. Pacem sequimi
ni cum omnibus,& sanctimoniam sine qua nemo vi-
debit Deum. Uncti,virtutibus. extra de sacra vnc.
c.j. Sancti,maxime castitate lxxxj. dist. oportet.j.ad
Thessal.iiij. Hec est volūtas dei, sanctificatio vestra:
vt sciat vnusquisq̄ &c. Consecrati,ad seruitium do-
mini.xij.q.ij.nulli de conse. dist.j.vestimenta. Isti
(inquit)nazarei candidiores niue, interna & celica
munditia.xxx.q.v.femine. Innocētia & puritate.de

con.di.iiij.post baptismum cum c.seq. De cordis puritate ⁊ corporis mundicia clericorum extra de vi. ⁊ hone.cle.vt clericorum.j.respon. De cordis puritate loquitur Seneca ad Lucillum in epist. lj. Proijce omnia que cor tuum dilaniant:que si nec aliter extrahi possent:cor cum eis euellendum esset. ⁊ in sacris ordinibus nihil tam dignum sicut caste viuere: quum castitas sit premium cleri principium ⁊ etiá fundamentum. in auc. quomodo opor. epis. aut re. de. ad or. perdu.§.hec de deo. amabilibus. Coll. ix. Et loquens alia lex si clericis, ait. Quid enim stabile aut firmum erit de sanctitas incorrupta:corrumpatur? c.de epis.⁊ cleri.si quem ff. Nitidiores lacte honesti corporea castitate. ⁊ sic habentes zonam auream ad mamillas. Apoc.j.id est castitatem in affectu ⁊ effectu. Rubicundiores ebore antiquo.in composita ⁊ rubicunda verecundia honestatis:que ingenuos prodit natales.lxxxvj.dist.non satis. ⁊ que est sordidorum omnium inimica.angelorum ⁊ virginitatis germana,⁊ que detestatur filios infrunitos: ⁊ pudoratos amplectitur.xcvj.di.in scripturis. Saphiro pulchriores.in omni morum conspicua venustate.sic accipitur de peni.di.ij.principium. vltra colum. ff. omnis lapis. Et sequitur in Thren. iiij. Denigrata est super carbones facies eorum, scilicet nazareorum,qui erant in ecclesia primitiua. nunc facies clericorum id est intentio ⁊ conscientia. Cant. ij. Ostende mihi faciem tuam. Job.xj. Si non permanserit in tabernaculo tuo iniusticia: túc leuare poteris faciem tuam absq3 macula. ps. xlix. Arguam te:⁊ statuam contra faciem tuam. Mat. vj. Faciem tuam laua. idest conscientiam:vt sit sine macula.i.sine ruga. Ephe.v. Greg. Scriptura sacra mētis oculis quasi quoddam speculum opponitur: vt interna nostra facies videat.ibi.n.feda ibi pulchra nostra cognoscim'. Denigrata, deturpata deprauata ⁊ cantenata.lxxiij.dist.in nomine patris.feditate ⁊ peruersitate, non querens que Christi sunt sed que sua. Phil.ij.lxiij.dist.nosse. Esa.xiij. Facies cōbuste vultus eorū, Super carbones qui nigri sunt. Aug. Nigrior est consciētia peccatoris coruo. Unde ⁊ Paulus simplex quendam ingrediētem ecclesiam in fornicatione iacentem nigrum ⁊ tristē facie vidit. Carbo etiam ignis extinctus est. quia in clericis hodie ignis charitatis extinctus est:⁊ ignis alienus in eis est. Ignis alienus, libido, auaritia, ⁊ omnis praua cupiditas est, dicunt Adamantius ⁊ Esinus de peni.di.ij.inter hec.§. ignis: Isti sunt carbones desolatorū. ps.cxix. Ad dominum cum tribularer clamaui. Sunt ⁊ alij carbones pestiferi: criminationes false. quos sepe clerici ⁊ accendere ⁊ reaccendere moliūtur extra de pur.ca.cum iuuentute. Sequitur. Et nō sunt cogniti in plateis.scilicet laicorū.quia eos subditi per veram obedientiam non cognoscunt, propter eorum malam vitam. quia per bonam vitam que sunt vera stigmata clericorum cognoscuntur: ⁊ in reuerentiam habentur.mali vero non cognoscuntur? quum etiam habitum propterea clericalem dimictant. ad hoc op.ar.eorum que leguntur ⁊ no.ex de sen.excom.in audientia.⁊.c.si iudex.lib.vj. Sequitur. Adhesit cutis eorum ossibus: aruit: ⁊ facta est quasi lignum.quia conuersatio eorum etiam exterior que est cutis,arida ⁊ absq3 pinguedine deuotionis est. de qua pinguedine. ps. lxij. Sicut adipe ⁊ pinguedine repleatur anima mea. Et facta est sicut lignum aridum, deputandum igni. Sicut enim palmes in vite nō manens. Joan.xv.vbi Aug. Unum ex duobus, palmiti congruit:aut vitis:aut ignis. Si in vite non est:in igne erit. sic etiam accipitur lignū aridum in malam partem. Lu.xxiij.ibi. Quia si in viridi ligno hoc faciūt:in arido quid fiet? vbi Theophi. Si erga me lignum fructiferum iugiter virens, taliter se gerunt romani:quid non attentabunt erga vos:populum dico,quasi lignum aridum,priuatum qualibet viuificante virtute:nec vllum fructum ferentes? Item ibi Beda. Si ego qui peccatum nō feci:lignum vite appellatus. Apoc.xxj.sine igne passionis a mundo non exeo: quid putas eis manere tormēti,qui sunt fructibus vacui? Tale lignum aridum quod fructum suum non dat in tempore suo, non gustabit de ligno vite quod est in medio paradisi. Apoc. ij. ⁊ vlt. Sequitur Melius fuit occisis gladio materiali consumente corpus, q3 interfectiō fame, peccatorum. de qua fame.j. ad Cor. xj. Alius quidem esurit.peccate.ps.lxxvij. Et apposuerūt adhuc peccare ei. Quoniam isti ext abuerunt, consumpti a sterilitate terre.quoniam omne terrenum sterilee sterilem facit animam a deuotione ⁊ gustu dei. ps.xxxiiij, sterilitatem anime mee. Et alius ps.cxlij. Anima mea sicut terra sicca,sine aqua deuotionis ⁊ compunctionis. Compleuit dominus furorem suū. Furor autem ira dei non est, vt hominis idest perturbatio concitati animi:sed tranquilla iusti supplicii cōstitutio.dicit Greg.de peni. dist. iij. productior. Neq3 enim, dicit Hiero.deus hominibus irascitur sed vitijs:que quum in homine nō fuerint:nequaq3 punit quod mutatum est.de pe. dis.j.quamobrem dixi.⁊.§.in fi.orationis Hiere. Effudit irā indignationis sue:⁊ succendit ignem in syon.in ecclesia.i.permisit succendi.sic exponitur.xxiij.q.iiij.nabuchodonosor. ff.cum vero. Ignem inquam alienum.de pe.dis. iij. inter hircum. libidinis, auaritie ⁊ omnis praue cupiditatis.dixi proxime supra. ff. Et sequitur. Qui ignis non exurit,non mundat,vt ibi dicitur de igne auaritie. Eccl.xxiij. Anima calida quasi ignis ardēs non extinguetur,donec aliud deglutiat. Quia sicut ait Greg. Auaritia desideratis rebus non extinguitur:sed augetur:more ignis cuius flāma ex lignis videtur comprimi:sed paulo post cernitur dilatari. ad hoc facit quod dicit Hiero.in prologo biblie.viij.c.⁊ transfertur per Aug.xiiij.q v.quid dicam. Auaro tā deest quod habet, q3 quod non habet. credēti totus mundus diuitiarum est. Infidelis autē etiam obolo indiget. De igne luxurie. Job. xxj. Ignis est vsq3 ad consumationem deuorans. quia luxuria non solum coinquinat corpus:sed ⁊ animam: ⁊ totum deuorat. Unde.j.Corin. vj. Omne peccatum quodcunque fecerit homo,extra corpus est,qui autem fornicatur: in corpus suum peccat. vbi dicit glos. In fornicationis opere sic totus homo absorbetur a carne:vt iam dici non possit ipse animus. Sed simul totus homo dicitur caro. Unde dicitur fornicatio forme necatio. Ignis iste nutritur pinguedine, scilicet ventris ingluuie.xliiij.di.§.i. Unde versus Subtrahe ligna foco si vis extinguere flammam: Si carnis motus: otia,vina,dapes. De igne ire ⁊ superbie. Exo.xxij. Si egressus ignis inuenerit spicas:⁊ comprehenderit aceruos frugum:siue stantes segetes in agris:reddet damnum qui ignem succēdit. extra de iniur.si egressus. Aceruj frugum sunt conuentus religiosorum. Can. vii. Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus lilijs. Stantes segetes in agris sunt boni

acti iij.in habitu vite secularis:quos oēs quia irā ꝓuocat ꝙ grauiter peccet, ex hoc patet qꝛ 'oē damnū restituet. Unde Greg. Ideo timēdi sunt boni ne offendantur:ne forte per eos ille prouocetur ad iram, q eorū corda semper inhabitat. nā si malos offendimus,minime timere debem⁹:quia illis nostra actio displicet,quib⁹ nec iustitia creatoris placet, Prime cupiditatis sunt diuitie.libidinis vero delicie. furoris lites ⁊ discordie. Uñ oramus quotidie. Extingue flāmas litium. horum oium igniū follis est suggestio diaboli. Esa.liiij. Ego creaui fabrū sufflātem in igne prunas. Hic triplex ignis succēsus est, maxime in medio clericorū:solam expectans flagrationē elementorum.ij. Pet.vlti. Elemēta ignis calore soluentur.vt sicut nunc ardent in culpa: ardeant pariter ⁊ in pena. ps.xx. Pones eos vt clibanū ignis. Esa.l. Ecce oēs vos accendentes ignē,accincti flāmis quas succēdistis,ambulate in lumine ignis vestri:in flāmis quas succēdistis. Similiter vita iustorū ignis est:⁊ eorū gloria ignis erit:quia nunc ardēt igne diuini amoris. de quo Luce.xij. Ignem veni mittere in terrā.qd volo,nisi vt ardeat?vnde Amb. Non vtiqꝫ illum consumptorē bonorum sed bone volūtatis authorē:qui aurea dñice domus vasa meliorat:fenū vero cōsumit ⁊ stipulā. Et ibi Cyrillus. Huius ignis dñs accelerabat incendiū. credebant eñi iā quidam quorū ex ordiū fuerant venerandi discipuli:sed ignis semel in iudea accēsus,totum orbē occupare debebat. Consummata tñ passionis eius dispensatione,⁊ in futuro ardebūt sicut seraphin in conspectu dei:⁊ fulgebūt sicut sol in splēdoribus sanctoꝝ. Esa.xxxi. Ignis est in syon,in eccl'ia militāti.⁊ caminus eius in hierusalē.maximus cumulus in ecclesia triūphanti. Hunc recipere non possumus,nisi prius ignē in nobis extinxerimus alienum. de quo supra dixi. quod represental in sabbato sancto: qñ prius ignis vetus extinguitur: ⁊ ignis nouus accēditur:⁊ benedicitur. Sequitur. Et deuorauit fundamenta eius.i.clericos:maxime prelatos: qui sunt ecclesie fundamēta:vtsupra in principio istius.c.dixi.⁊ col.ij.q.iij.accusatiuo.j.sequitur. Nō crediderūt reges terre ⁊ vniuersi habitatores orbis, qm̄ ingrederetur hostis ⁊ inimicus ꝑ portas hierusalē. Quū eñi in primitiua ecclesia floreret sanctitas oimoda ⁊ perfecta:quis regū aut quis habitator orbis.i.ecclesie,crederet in illo tp̄e ꝙ diabolus inimicus ⁊ hostis ingrederetur per portas.i.ꝑ prelatos? Uñ Joā.x.dicit dñs. Ego sum ostium.quia ipsi sunt principales preuaricatores.xxiij.q.iij.transferunt. Uel per portas sensus intelligimus. vñ Hiere.ix. Ascendit mors ꝑ fenestras nostras.mors.i.peccatū vel diabolus in hierusalē.i.ecclesiam pacificā. Et aūt diabolus principaliter hostis ⁊ inimicus.vñ Matt.xiij. Inimicus hō hoc fecit. Ubi Hiero. Diabolus ppea inimicus hō appellatur:quia deus esse desijt. Et.ix. ps.scriptum est de eo. Exurge domine non confortetur hō:quamobrem non dormiat qui in ecclesia prepositus est:ne per illius negligentiam inimicus homo superseminet zizaniā:hoc est hereticorum dogmata. Itē ibi Chrys. Inimicus aūt vocatur, ꝑꝑ iacturā ꝙ infert hoibus. vexatio enim diaboli aduersum nos est. principiū aūt vexationis factū est non ab inimicitia que est ad nos:sed que est ad deum. Sequitur. Propter peccata prophetarū eius. Prophete sepe in sacro eloquio doctores ⁊ prelati vocantur.xliij.di.sit rector. Et iniquitates sacerdotū eius, qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum, ꝑcipue christi. Mat.xxvij.de pe.di.j.periculose. Nā a sacerdotibus principaliter mala procedunt.xxiiij.q.iij.transferunt.maxime auaritia.extra de deci.c.j. Sanguis autem multis modis funditur.de pe.di.j. homicidiorū.cum.iiij.c.seq. Sequitur. Errauerūt ceci in plateis.quia prelati ceci:⁊ duces cecorum.xxxviij.di. que ipsis. errant ꝑ falsam doctrinam in populo qui late viuit. Polluti sunt sanguine peccati. Jo.j.qui non ex sanguinibus:⁊ paulopost. sequitur. Appropinquauit finis noster:cōpleti sunt dies nostri:qꝛ venit finis noster.vere:qꝛ completa est omnis malitia:non restat maius malum addere. vñ paulo post sequitur. Completa est iniquitas tua filia syon.

Expositio orationis Hierem. Recordare domine quid acciderit nobis. De multiplici redēptione ⁊ de abominabili peccato contra naturā. Cap.ij.

Pango igitur ⁊ oro iterum cum Hiere. Threñ.quinto. Oratio Hiere. quam iterum commentor.j. in threnis.iij.⁊.viij.ca.in.§.recordare. Recordare domine quid acciderit nobis.quia inuenerunt nos vere multa mala.j. Macha.j. id est peccata in omni genere, Intuere ⁊ respice opprobrium nostrum.vitiorum nostrorum quib⁹ opprobrium facti sumus cunctis gentibus.de quo opprobrio ps.cxviij. Amputa opprobrium meum ꝙ suspicatus sum. Et de quorum vitiorum opprobrio venitur in opprobrium sempiternum. de quo Dañ.xij. Alij euigilabunt in vitā eternā,alij opprobrium sempiternum. Hereditas nostra versa est ad alienos. Historice.quia ꝑꝑ peccata nostra terra subiecta ecclesie,sicut terra promissionis ⁊ alie in terra grecorū ⁊ armenorū,versa est ad alienos. quia a saracenis ⁊ tartaris possidetur:qui alieni sunt a fide ⁊ obedientia romane ecclesie. ⁊ de quibus pōt intelligi illud ps.liij. Qm̄ alieni insurrexerūt aduersum me. Typice.qꝛ hereditas christi de qua ps.cxxvj, Cum dederit dilectis suis somnum ecce hereditas dñi.ad ꝙ principaliter clerici sunt vocati. Uñ ppea vocant clerici:quia in sortem ⁊ partē electi. Et funiculus hereditatis eius.xxj.di.cleros.in prin.⁊ xij.q.j.cleric⁹. Et innocentie hereditas ⁊ virtutū, in qua patribus nostris succedere debebamus.de qua.xl.di.c.j. Uersa est ad alienos.i.laicos respectu clericoꝝ ab ecclesia alienos.qꝛ hodie cōiter innocentiores ⁊ virtuosiores sunt clericis.viij.q.j.qualis hodie eñi vere quasi sancti sunt laici respectu clericorum:⁊ in die iudicij surgent laici cum gñatione ista clericorū:⁊ religiosorū ⁊ condemnabūt eos cōparatione vite non sententie potestate. sicut exponit Hiero. Mat.xij.⁊ Luc.xj. de niniuitis ⁊ regina saba condēnātibus iudeos in die iudicij.vide.ē.ca.proxi.§.j.℣.dispersi ergo. Sequitur. Domus nostre ad extraneos. ecclesie facte sunt habitatio incredulorum a fide extraneorū. Sequitur. Pupilli facti sumus absqꝫ patre.qꝛ vere prelati,ecclesie patres.ij.q.vij.qualis.vj.q.j.infamis.vocantur.sed vere cōiter in effectu patres non sunt:qꝛ inutiles sunt.⁊ non refert vel prelatum non habere vel inutilē vel malū nō hēre ad hec.xix.dist.sm. ad fi.ibi. Ideo ergo ⁊ hic cuius nomen dicitur retinendum ⁊ c.ij.q.vij.non oēs epi sunt epi.⁊ c.qui nec regiminis.xl.di. multi sacerdotes,⁊ pauci sacerdotes.

vij.q.j.factus. in.fi.ibi.iã non secundus sed nullus est.de pe.di.j.§.hoc idẽ.℣.itẽ a mortuo.Et q̃ inhabilis est ad agendũ nullus dĩ.ff.qd cuiusq3 vni.l.i.§.vlti.⁊.ff.q satis.cogã.l.quoties.ad velle.quãuis.§.si cõuenerit.ex̄ de trãsla.c.ij.§.sed neq3 illud.℣.sicut.ff.si qs cau.l.quoties.Quomõ.n.vocant͛ pr̃es qui nec sua pctã detergunt:nec filioꝝ crimẽ corrigunt:tales magis canes impudici q̃3 pr̃es vel epi appellandi sunt.xlvij.di.§.necesse.ij.q.vij.q nec regiminis.lxxxiij.dist.nemo.ij.Cor.xij.Quũ et parẽtes filijs thesaurizare debeãt:quõ pr̃es sunt prelati, q tota die suos excoriant subditos?xvj.q.j.pdicator.ex̄ de censi.cũ apls.§.phibemus.Indurant͛.n.prelati pr̃es ad filios subditos.xvj.q.j.predicator.quasi non sint sui.vt dicit Job.xxxix.Sequit͛.Mr̃es nr̃e q̃si vidue.q2 mr̃ ecclia q̃si vidua est,filijs in pctõ mortuis viduata.de peni.dist.j.deficat.⁊ q2 quasi vidua malos prelatos habẽs.vt in pre.ex̄ de trãsla.c.ij.§.sed nec illd̃.Aquã nostrã pecunia bibimus.aqua fluida hic luxuria est.vñ diabolus rex est oiu3 q in aqs sunt: vbi sc3 est voluptas ⁊ luxurie ppago.de peni.dist.ij.ff.n.in fi.Hec luxuria ad lrãm pecunia que datur scorto cõparat͛.Pro.vj.Preciũ scorti vix viuꝰ panis est.mulier aũt preciosam viri aiam ca.Ligna nr̃a precio cõparauimus.ad cõburendũ nos.precio cõparamus:q2 ad peccandũ preciũ damus:⁊ nos diabolo per delectationẽ quã in pctõ habemus,vendimus.Esa.l.Iniquitatibus vr̃is venditi estis.Et hec est venditio culpe q̃ est ab hoie.vñ Ber.Nostra nos diabolo voluntas mãcipat.Est⁊ alia venditio pene eterne,q̃ est a Deo p venditione culpe.de q̃ Deute.xxxij.Deꝰ suus vendidit eos.⁊ de qua Deut.xxviij.Vẽderis inimicis tuis in seruos ⁊ ancillas.de peni.dist.j.medicina.Ceruicibus nr̃is minabamur.i.ducebamur.versus.Quũ grex minat͛,lupus illu dente minat͛.q2 a diabolo ducimur:quẽ sup ceruices nr̃as imposuimus:quũ iugũ eiꝰ pcti suscepimus.de quo iugo Hiere.xxx.Cõterã iugũ eius de collo tuo.Lassis nõ dabat͛ requies.q2 vere pctm̃ fatigat corpus ⁊ aiam:⁊ nullus malus requiẽ hẽre põt.sm̃ Aug.q2 nunq̃3 illi sua cõsciẽtia reqescit.vñ ⁊ q diabolo fuit requiẽ hẽre nõ põt.Vñ ppheta Hiere.xvj.c.Seruietis dijs alienis q nõ dabunt vobis requiẽ.Et nõ ẽ pax impijs,dicit dñs.Esa.xlviij.c.i fi.Sequit͛.Egypto dedimꝰ manũ.Egyptꝰ tenebre vel angustia vel tribulatio interptat͛:p quã pctm̃ intelligit͛:qd aie ⁊ corpori tenebras infert:angustiã facit ⁊ tribulationẽ.Rom̃.xiij.Abijciamus opa tenebrarũ.⁊ sup id ps.xlv.Adiutor in tribulationibus.glo.Nulla maior tristitia alias tribulatio:q̃3 pctõrum conscientia (alias delictorũ) cui manũ damus quũ ad peccandũ operã tribuimus.p manus.n.opa designant͛.ex̄ de sacra vnc.c.j.§.ad exhibendũ.℣.per manus.Et Assyrijs vt saturaremur pane.Assyrij facture vigilantes dño interpretantur.q sunt demones creature ⁊ facture dei ⁊ natura boni creati.ex̄ de sum.trin.c.j.primo rñ.℣.diabolus.de peni.dist.ij.principiũ.quos deus creauit ad se contẽplandũ ⁊ laudandũ:sed qdã p ingratitudinẽ ceciderunt.vt pre.c.principiũ.Vigilantes dño:q2 nunq̃3 dormiũt impugnantes seruos Dei.vñ Der.Nõ dormitabit neq3 dormiet q custodit Jsrl:q2 nõ dormit neq3 dormitat q impugnat Jsrl.qbus dat͛ manus,qñ eis seruit͛:pro saturatione panũ.i.delectatiõe carnaliũ.de quo pane.Threñ.j.Ois pplꝰ gemẽs ⁊ querens panẽ dedit preciosa queq3 p cibo ad refocillandũ aia3.vbi dicit Greg.Gemens pplꝰ querit panẽ:quũ praua multitudo affligitur eo q̃ nõ ad votũ presentis vite iucunditate satiatur.sed p̃ciosa queq3 p cibo dat, q virtutẽ mentis in appetitũ transitorie delectationis inclinat.⁊ refocillare aias nititur q2 suis prauis desiderijs satisfacere conat͛.vñ Eccle.xxxiij.Homini fornicario ois panis dulcis.Et Prouer.iij.Comedunt panẽ impietatis:⁊ vinũ iniqtatis ebibunt.Isti sunt ãtropophagi.i.holu3 comestores.De quo ps.xiij.⁊.lij.q deuorant plebẽ meã sicut escã panis.Itẽ Prouer.ix.Panis absconditus suauior.quia stulti eo magis hereticoꝝ verba suscipiunt͛:quo cõmuniter nõ habent de isto pane.Job.xv.cũ se mouerit ad querendum panẽ. Sequit͛.Pr̃es nostri peccauerunt:⁊ nõ sunt.q2 pctm̃ nihil est:q2 passio ⁊ priuatio.ppterea deus peccare nõ põt:q2 peccar͛ est aliqd nõ posse.de pen.di.ij.§.charitas.in fi.dist.Vñ recedente gr̃a ab aia,ipsa mortua dĩ:ac si nõ esset.de peni.di.j.§.hoc idẽ.℣.resuscitãs.⁊ ps.lxxij.Et ego ad nihilũ redactus sum.subaudi p pctm̃.⁊ nesciui.

Cur deus peccare nõ possit.

⁊ Job.xxx.Redactus sum ad nihilum.⁊ Rachel noluit consolari plorans filios,q2 nõ sunt.Matth.ij.quos sm̃ vnã expositionẽ Hiero.in eternu3 mortuos iudicabat.Et de diabolo dĩ Job.xviij.Habitent in tabernaculo illius socij eius q nõ est.Sequitur.Et nos iniqtates eoꝝ portauimꝰ.Historice,q2 p pctũ vnius alij frequenter tpaliter puniunt͛.j.q.iiij.sed obijcitur.(alias sub.c.ecclia)ver.itẽ pctõ achor.Typice.Puniunt͛ filij imitatores sceleꝝ parẽtum.sic intelligit͛ sm̃ vnã lecturã.j.q.iiij.§.ctra vbi de hoc.lvj.dist.§.sed hoc.⁊.§.q̃ aute.j.q.j.cito turpẽ.De talibus malis patribus.Ezech.xvj.Pr̃ tuꝰ Amorreus,sc3 diabolus amaricans.⁊ mr̃ tua Cethea.id est caro garrula.Serui dñati sunt nr̃i lraliter.Saraceni dicti agareni descendẽtes de Hismaele filio Abrae ⁊ Agar ancille.Geñ.xvj.di.lvj.Hismael.vñ ⁊ Saraceni nõ de Sara libera descẽdunt:sed de Hismaele.de hoc no.Ostien.in summa.ex̄ de iude.⁊ sara.in rubricella de saracenis.in.§.⁊ vñ dicant͛.⁊ isti sunt Hismaelite q emerũt Joseph.Geñ.xxxvij.Isti inquã agareni serui:q2 descendentes de serua:dñant͛ christianoꝝ in multiplici parte mundi maxime in terra sancta ⁊ in terra egypti ⁊ in aphrica:ppter pctã nr̃a.Moraliter.Demones serui totaliter vitioꝝ,⁊ serui penarum,dñantur nobis:q2 eis in suis tentationibus obedimus.vñ ⁊ auarus demoni dicto mãmona seruit.Matth.vj.nõ potestis deo seruire ⁊ mãmone vbi glo.Per mãmonã intelligit͛ ẽt diabolus q p̃est diuitijs nõ q̃ possit eas dare.nisi qñ deus pmittit:sed q2 p eas hoies fallit.Itẽ ibi Aug.Qui enĩ fuit mãmone.i.diuitijs, illi vtiq3 seruit q rebus istis terrenis merito sue puersitatis prepositus,princeps huius seculi.Joã.xij.⁊.xiiij.a dño dĩ.de hoc no.xiiij.q.v.§.sed hoc.in glo.mãmone. Vel serui.i.pctã.ab effectu.q̃ seruum faciunt holem.vñ Jo.viij.ois q facit pctm̃,seruus est pctĩ.ij.q.vij.§.quia ergo sup quo Greg.iiij.moral͛.Quia quisq3 se prauo desiderio subijcit:iniquitatis dño dudum libera mẽtis colla supponit.Sed huic dño cõtradicimus quum iniqtati q̃ nos ceperat reluctamur:quum cõsuetudini violenter resistimus:quum culpã penitendo pcutimus:⁊ maculas sordium lachrymis lauamus.Itẽ Greg.xxv.moral͛.Quanto autem aliq liberius pagunt puersa q̃ volunt:tanto eius.i.diaboli seruitio obnoxiꝰ obligant͛.Itẽ Aug.Miserabilis seruitus.seruus hois aliquãdo sui dñi

duris imperijs fangatus, fugiẽdo requiescit. seruus
peti quo fugit secuz trahit petm̄ quocunq; fugerit.
petm̄.n.intus est. voluptas transit. petm̄ nõ transit
preterijt qd delectabat: remansit qd pugnat. Unde
& pp̄ter petm̄ ebrietatis seruitus inducta est. xxxv.
di. sexto die. Sequit. Et nõ fuit qui redimeret de
manu eoꝝ. ps. vij. Et non est q redimat. & iterũ ps.
xlviij. Frater nõ redimit: redimet hõ. & vix inuenit
q det precium redemptionis aie sue. pciũ autem
elemosyna est. Dan. iiij. dixit Daniel Nabuchodo
nosor. Pctã tua elemosynis redime. de pen. dist. j.
quãobrem. vñ Aug. Redime te hõ dum viuis. redi
me te ipse dũ potes, redime te dũ pciũ in manibus
habes. redime te ne dũ mors amara te pueniat: &
vitã simul & pciũ pdas. Un̄ & de petõre dr ps. xlviij.
Non dabit deo placationẽ suã: nec pciũ redẽptiõis
aie sue. Est & alia redẽptio, vera contritio. Eccle. xx.
Est q multa redimit, s. pctã, modico pcio. i. vnica ve
ra contritione. Sed nec plati redimũt pctã ppli,
ea comedentes. i. suis oñonibus ea delentes. iii. q. j.
nulli. qr oõ eoꝝ illa q̃ est in petõ est. ps. cviii. Et oõ
eius fiat in petm̄. de pen. dist. iij. nihil inde. iii. q. vii.
in grauibus. Nec subditos curant corrigere: & sic
redimere. ij. q. vij. q nec regimini. Bern. Cadit asi
na: & est q subleuet. perit aia: & nõ est q adiuuet. Se
quit. In aiabus nr̃is afferebamus panẽ nobis a fa
cie gladij in deserto. q. d. Aias nr̃as exposuimus gla
dio snie dei p delectatione peti, q̃ hic p panẽ intelli
git. de quo. s. dixi. ibi. vt saturaremur panibus in de
serto. qa aia p petm̄ a deo deserit. Exo. xvij. Eris de
serta: qa oblita es dei saluatoris tui. Osee. ix. Ue eis
quũ recessero ab eis. De gladio snie dei contra pec
catores Deu. xxxij. Si acuero vt fulgur gladiũ me
um. gladius iste snia iudicis est, quã dicet Matth.
xxv. Ite maledicti in ignẽ eternũ. Apoc. j. de ore eius
gladius. ex. de priuil. ex ore &c. Iste gladius nõ so
lũ sicut fulgur acutus erit: sed omni fulgure acutior.
Aug. Nõne mallent fulmine incendi qbus dicetur
in fine. Ite maledicti in ignẽ eternũ? Sequit. Pel
lis nr̃a q̃si clibanus exusta est a facie tempestatũ fa
mis. Quia vere tanta est fames peccandi de qua s.
in primo cap. sup verbo in Thren. dixi. Et tñ ad lite
rã pellis exterior corpis vrit & attenuat maxime in
petõ carnali: cuius concupiscentia et corpus consu
mit. vt s. in Thren. sup verbo succendit ignẽ in syõ.
in ca. j. dixi. Uel pellis, cõuersatio exterior. qa pellis
carnẽ tegit. exusta est, sensibus inhonesta & turpis
de hoc. s. sup verbo, adhesit cutis in Thren. dist. xj.
primo cap. Uocat autem petm̄ tempestas: qa aiam
consumit, & tribulat, & eneruat: vt tempestas nauẽ.
de qua tempestate. ps. lxviii. Non me demergat tẽ
pestas aque. s. pctĩ. Et iterũ ibidem. Et tẽpestas de
mersit me. Perniciosum autem est prelatũ proretã
vocatũ in tali tempestate & fluctibus petõꝝ, subdi
tum delinquere. vij. q. j. sciscitantes. Sequit. Mulie
res in syon humiliauerũt. scilicet hoste s demones:
qr frequenter in ecclesia cũ eis petm̄ cõmissum est:
& cõmittit: & frequenter p clericos. ex. de adul. signi
ficasti. Unde & heu adimpletur illud. ij. li. Macha.
vj. vbi dicit. Nam & templũ luxuria, & comessatio
nibus erat plenũ & scortantiũ cum meretricibus: sa
crisq; edibus mulieres se vltro ingerebãt: vltro fe
rentes ea q̃ nõ licebat. quod autẽ. s. dicit. humiliaue
runt. i. vituperauerunt. Un̄ ps. xlui. Humiliata est in
puluere peccati anima nostra. & illud. ps. ciiij. Hu
miliauerunt in compedibus pedes eius. Et similis

locutio Dan. iij. ibi. Sumusq; humiles in vniuersa
terra hodie propter peccata nostra. i. humiliati & vi
tuperati. Similis locutio Iud. xix. ibi. humilio eas.
Sequitur in Thren. Et virgines in ciuitatibus Iu
da id est ecclesia que Christum confitetur, humili
antur nãq; tota die, id est stuprantur virgines intra
ecclesiam. stuprum autem est proprie illicita virgi
nuz defloratio. xxxvj. q. j. §. cum ergo. extra de adul.
cap. ij. & ibi. vtinam. in quo aperte patet q p̃elati
puniuntur pro petis subditorum. Unde ibi Greg.
hoc si homines cogitarent: principatus non ambi
rent. Sufficit enim pro petis propriis argui & red
dere rõnem. quid necesse est pro petis populi osten
tari contra solem? stuprate a stupratoribus dotaren
tur, ne passim fornicarentur: sed maritarentur. eo. ti.
cap. j. Sequitur. Princeps manu suspensi sunt.
De istis principibus vide quod scripsi. j. Thren. ii.
c. in litera Beth. sup verbo principes. in. §. quomõ.
in c. v. prelati ecclesie principes. xxxv. dist. ecclesie. j.
q. vii. conuenientibus. ver. item tharasius. propter
eorum praua opera designata per manũ. extra de la
tra vne. c. vnico. ibi. per manus suspensi, id est suspẽ
dio mortis eterne digni sunt, & quia exemplũ pec
candi sunt populo. extra de vo. & vo. re. magne. §. p
terea. Unde quum peccasset pplus fornicans cũ filia
bus Moab: ira tus dñs ait Nume. xxv. Moysi.
Tolle cunctos principes ppli: & suspende eos con
tra solem in patibulis, vt auertatur furor meus ab
israel. Nã prelati tot mortibus digni sunt quot ad
subditos suos pditionis exempla transmittunt. xj.
q. iii. pcipue. Sequit. Et facies senũ nõ erubue
runt. s. hostes vel iuniores. qui intra ecclesiã senio
res deridẽt & increpãt: sicut dicebat Iob. xxx. Nũc
derident me iuniores tpe. Cõtra illud Pauli. Se
niorẽ ne increpaueris. j. ad Timo. v. ij. q. vii. Pau
lus. Uel facies vt sit nolatiuus pluralis; senum nõ
erubuerunt scilicet peccare maxime in immũdicia.
Isti sunt mali senes impudici de qbus dicit Dan.
xiij. Egressa est iniqtas de Babylone a senibus iu
dicibus &c. & j. inueterate dierũ maloꝝ &c. De tali
bus senibus dr̃ Zachus inuenũ. glo. malo exemplo.
omnes vos. Esa. xlui. Et maledictus puer centum
annorũ. Esa. lxv. & ij. qõ. vii. Paulus: ibi. De malo
sene. lxxxvj. dist. tanta. Sequit. Adolescentibus
impudice abusi sunt. Heu heu intra sancta ecclĩarũ
multi religiosi & clerici in suis latebris & conuenti
culis, & laici iam in plerisq; ciuitatibus, maxime in
Italia publice quodãmodo nefandũ gymnasiũ cõ
stituunt & palestrãm illius flagitii abominatiõe se
exercẽtes. & optimi quiq; ephebor in lupanari po
nunt: vt factũ fuit Hierosolymis tempore Mach. ij. Italica
Mach. iiij. Quod flagitiũ vtinam sm̃ legẽ vltore feditas.
gladio puniret. C. de adul. cũ vir. alias. n. timor dei
eos a tanto malo nõ reuocat, ferro. n. necesse est vt
abscindant vulnera q̃ fomentor nõ senserint disci
plinam. xvj. q. j. in canonibus. lxxxii. dist. plurimos.
in fi. Tantam. n. abominabilem delectationẽ in illo
flagitio immundus spũs subministrat: vt multo ma
iorem ibi sentiat q̃ in fetore. ex. de psump. cũ in iu
uentute. libidinis mulierũ: q isto morbo laborant,
sicut audiui a talibus hoc nõ erubescentibus confi
teri. Propter hoc vitiũ, qnq; ciuitates, due propter
vicinitatem, tres pp sceleris actũ, igne & sulphure
cõsumpte submerse sunt. in auf. vt nõ luxu. contra na
tu. circa fi. coll. vj. de peni. dist. j. sed & continuo. vbi
de hoc. Sed cur nubit vir in feminam. i. ad modũ

femine

femine vires porrecturus:qd cupit vbi sexus locū
suū pdit?vbi scelus est id qd nō pficit scire?vbi se-
xus mutaꝭ in alterā formā?vbi amor nec inuenit?
Tales ergo infames insurgentibus legibus armā-
tis viribus sunt vltore gladio feriendi.vt pie.l.cum
vir. Sed ꝛ ſm canones pro hoc flagitio clericus
deponitꝛ:ꝛ in arctū monasteriū detrudiꝛ ad ppetuā
pnīam peragendā.Religiosus vero incarceraꝛ ſm
religiosorū cōstitutiones.de hoc ex.ꝺ excel.pla.cleri-
ci.vbi ꝺ hoc.ꝛ ꝺ vi.ꝛ ho.cleri.vt clericoꝝ.vbi ꝺ hoc.
ij.q.vij.§.verū.ꝟ.aliū pꝛhibenꝛ.De solo ꝟbo tali le-
daꝛ os,ꝛ polluiꝛ aer:ꝛ aures audientiū polluunꝛ.
xxxij.q.iiij.in eo.Per hoc petm̄ societas q̄ cū deo ē,
violaꝛ.xxxij.q.vij.flagitia.ꝛ plus peccat talis q̄ꝫ cū
matre ppria.e.cā.ꝛ.q.adulterij malū.Propter hoc
crimē dicit iperator ꝙ tēpestates ꝛ pestilētie indu-
cunꝛ ꝛ fames ꝛ terre motus in aut.vt nō luxu.ꝯtra
natu.§.fi.n.coll.vj.Et q puerū ipudicū facere atten
tauerit,iniuriarū teneꝛ.de pe.di.j.si qs tā masculū.
ꝛ q eū corrumpit capite puniꝛ.e.di.q prauo.Pro-
pter tn̄ actū sodomiticū nō pōt vir dimitti ab vxo-
re.legiꝛ ꝛ no.xxxij.q.vij.oēs causationes. Sciens-
dū tn̄ ad hoc detestabile vitiū detestandū ꝛ cauē-
dū ꝙ magnitudo pctī ꝯtra naturā pōt ondi p sa-
crā scripturā q̄ hoc vitiū asserit maximū.Un̄ Gen̄.
xiij.hoies aūt sodomite erāt pessimi ꝛc.ꝛ.xviij.dicit
dn̄s clamor sodomoꝝ ꝛc.ij.q.j.deꝰ.ex̄ de accusa.qua
liter.ij.Greg.Tante ꝛ inaudite turpitudinis vitiū
quasi admirationē ꝛ dubitationē parit in audiētē.
Un̄ dn̄s q̄si admirans ꝛ dubitans sup tāto scelere,
descendā ingt ꝛ videbo ꝛc.Itē Gen.xxxvij.legiꝛ
de Joseph ꝙ accusauit fratres suos apud prē suū
crimine pessimo.i.de vitio ꝯtra naturā:vel cū be-
stijs:vel ad inuicē:vel cū alijs ſꝫ vnā acceptionē.

Uaria execrāde huius obscenitatis supplicia.

Pōt etiā ondi magnitudo huiꝰ pcti p vindictā
sumptā de eo:q̄le fuit diluuiū inter alias causas.qꝛ
sicut Methodius historiographus ait.Mulieres
supergresse abutebanꝛ viris:ꝛ hoīs ēt in alterutrū
exarserūt.Alia vindicta fuit ꝙ dn̄s pluit ignē ꝛ sul-
phur super sodomā ꝛc.Gen.xix.Et submerse sunt
qnq; ciuitates.ꝛ fecit lacū q di mare mortuū.illa
aq̄ non est natabilis nec potabilis.ibi ferrū natat:
ꝛ pluuia mergiꝛ.ꝛ ibi sunt poma pulcherrima exte
rius:intus aūt plena fauilla ꝛ cinere.his ꝟbis descri
bitur luxuria.vt no.de pen.di.j.sed ꝯtinuo.in glo.j.
Alia vindicta fuit de Onā filio Jude Patriar-
che de quo legiꝛ Gen.xxxviij.ꝙ semē fundebat.Un̄
ꝛ dn̄s pcussit eū ꝛ mortuꝰ est.Leuit.ēt.xx.legiꝛ.Qui
dormierit cum masculo coitu femineo:vterq; opati
sunt nefas:morte morianꝛ:sanguis eoꝝ sit sup eos.
xxuj.q.v.§.hinc apparet.Itē q cū iumento coierit
morte moriaꝛ.pecus quoq; occidite.Mulier q̄ suc-
cubuerit cuilibet iumēto,simul interficiatur cū eo.
sanguis eorū sit sup eos.Leuit.xx.xv.q.j.mulier.ꝛ
Johel.iij.Congregabo oēs gentes ꝛc.Et post.Di-
sceptabo ibi cū eis.q̄re sequiꝛ ibi.Posuerunt pue-
rū in postribulo.ad Rom.j.Propterea tradidit.i.
pmisit tradi.sic exponiꝛ xxiij.q.iiij.vasis.illos deus
in passiones ignominie nā femine eoꝝ mutauerūt
naturalē vsū,in eū q est ꝯtra naturā.silr aūt ꝛ ma
sculi relicto vsu natura.femine exarserunt in deside-
rijs suis.inuicē masculi in masculos turpitudinem
opantes:ꝛ mercedē q̄ꝫ oportuit erroris sui in seme
tipsis recipientes.Itē ondit p hoc ꝙ multi anti
qui inueniuntur nō reputasse q̄si adulteriū vel stu-
prū respectu huiꝰ pcti.Gen.xix.dicit Loth sodomi
tis.Nolite q̄so fratres mei:nolite hoc malū facere.
habeo duas filias q̄ nondū cognouerunt virū:edu
cā eas ad vos:ꝛ abutimini eis sicut placuerit vobis.
xxiij.di.qd ait Loth.xxxij.q.vij.offerebat ꝛc.Itē ibi
in illo Gen.c.xix.alia vindicta.Et eos q̄ foris erāt.
pcusserunt cecitate a minimo vsq; ad maximū.Et
Judic.xix.Educ virū q ingressus est domū tuā:vt
abutamur eo.egressusq; ē senex ad eos,ꝛ ait.Nolite
fr̄es,nolite facere hoc:qꝛ igressus est hō hospitiū meū.
ꝛ cessate ab hac stultitia.habeo filiā virginē:ꝛ hic
homo hēt ꝯcubinā:educā eas ad vos vt humilie-
tis eas ꝛ vestrā libidinē cōpleatis.tm̄ obsecro ꝙ
scelus hoc ꝯtra naturā nō operemini in virū. Pro-
pter hoc vitiū qd erat in humana natura, filiꝰ dei
fere desijt incarnari.dicit Aug.Hoc vitio laborātes,
homicide sunt, etsi nō gladio,tn̄ facto:quo dn̄t deo.
Tu fecisti masculū ꝛ feminā vt multiplicenꝛ ho-
mines.Gen.j.nos opā damꝰ vt minuatur ꝛ defi-
ciat genꝰ humanū feminis non parturientibꝰ.Et
ꝯgrue dicꝛ pctm̄ ꝯtra naturā:qꝛ tales impii nō ob
seruant leges q̄ꝫ ꝛ bruta aīalia.c.ho.xxxij.q.vij.non
solū in fi.De hoc etiā Bern.super canti.sermone.
lxvij.Tolle de eccl̄ia venerabile ꝯiugiū:nonne re-
ples ꝯcubinarijs,incestuosis,seminifluis,mollibꝰ,
masculoꝝ ꝯcubitoribꝰ ꝛc. Aug.de adulterinis ꝯiu
gijs ꝛ transferꝛ.xxxij.q.vij.adulterij malū.Usus.n.
naturalis si vltra modum ꝓlabitur.in vxore qdem
veniale est,in meretrice damnabile est:sed illud qd
ꝯtra naturā fit,execrabiliter qdem in meretrice fit:
sed execrabilius in vxore.Itē Aug.ꝯtra Joui.Usus
naturalis ꝛ licitus est sicut in ꝯiugio:ꝛ illicitꝰ sicut
in adulterio.ꝯtra naturā vero semp illicitus.ꝛ pro-
culdubio flagitiosior atq; turpior,quē sanctꝰ apl̄s
ꝛ in feminis arguebat:damnabiliores volens intel
ligi quā si in vsu naturali vel adulterando pecca-
rent.xxxij.q.vij.vsus. Sodomite videntes ange-
los iuuenculos imo vultus decore ꝑcipuos:ꝛ apud
Loth secessisse cognoscentes:ad iniuriā eoꝝ pulchri
tudinis sunt ꝯuersi:Josephus.In terra sodomoꝝ
gignunꝛ poma q̄ ad maturitatis faciē pueniunt:q̄
morsa in fauillā ꝛ fumū euanescunt.Aug.de ciuit.
Dei lib.xxj.Item sup illud Esa.ix.Habitantibꝰ in
regione vmbre mortis lux orta est eis.dicit Hiero.ꝙ
lux illa oēs laborantes illo vitio extinxit.ꝛ hoc fecit
Chūs:vt oēs eradicaret:ne in natura q̄ꝫ assumpse-
rat tanta de cetero immunditia inueniretur. Fu-
rentes ista libidine degeneres esse ꝛ ignobiles ꝛ fu-
rentes libidine:nec bello seculari fortes,nec in fide
esse stabiles esse ꝯstat.lvj.di.si gens angloꝝ. Pro-
pter istud vitiū filij paruuli eoꝝ morte puniuntur
igni.sed ignis pena illis diminuta est,qbꝰ successio
paterni sceleris adēpta est.j.q.iiij.§.his ita ꝟ.itē par
uulos.Isti ēt flagitiosi singulariter dicuntur filij dif
fidentie.ex̄ de ex.prela.clerici.qꝛ vt ibi dicit glo.de
eoꝝ salute diffidēdū est:qꝛ vix aut difficillime ꝯuer
tuntur.ſm Ostien.Reuerti tn̄ pñt si volunt:qꝛ de
nemine desperandū est in hac vita.xxxij.q.iiij.ancil
lā de pe.di.vij.c.j. Ex supioribꝰ authoritatibꝰ ꝛ
originalibꝰ colligitur ꝙ istius flagitij abominabilis
multiplex species est:ꝛ ois species criminosa.sꝫ vna
magis alia.qꝛ gradus sunt in peccatis:maxime in
peccato carnis.xxxij.q.vij.§.sunt.n.cū.c.seq.ꝛ vnū
est maius alio.vt ibi.Quos scubā licet me pudeat:
pp ꝯfessores vt sciant alleuiare paulisper ꝛ aggraua
re semper hoc scelus.non ad predicandum nisi ge-
neraliter pctm̄ sodomiticum super oīa carnalia ag-

Diffidentie filii.

grauando:& si specialiter cautissime. Est aut vna
species manib⁹ se vel aliuz tangere impudice: maxi
me membruz vel vicina ei.c.xxxii.q.v. nec solo.&.q.
iiij.c.meretrices.in fi.xxxii.di.hospitiolum. Scda
species est se tangere & polluere. no.xxxii.q.vij.oēs.
in glos.vester. & hec maior. Et iste vilissimus tact⁹
& pollutio multum hodie inualuit in oi gñe hoium
illoꝝ q fetores libidinis amplexantur: quuz scdam
psonaz non habent: vel memoria actus illius se tur
pissime fedant. & talis memoria cum delectatione &
ei⁹ ɔsensu etiaz sine tactu peccatū mortale est. vt le-
git & no.xxxij.q.vij.non soluz. Tertia species, pol
luere vxorez ex̄ claustra pudoris. de qua.xxxv.q.iij.
extraordinaria.ex̄ de eo qui cog.ɔsang.vxo.sue.fra-
ternitati.vel aliaz mulierez.sed prima maior.de hac
etiā pollutione no.xxxij.qō.vij.omnes. Quarta
species, cū iumentis.de qua.s̄.v̄.pōt.dixi. Quin-
ta species, masculi cuz masculo.quo casu minus ma
luz est pati q̄z agere.no.xxxii.q.vij.adulterij.in glos.
quo casu. Sed in ista pestifera specie horribili⁹ & sce
lestius est retro in ano membruz immittere: q̄z facie
ad faciē se amplexantes vel procumbentes se ɔtin-
gere agitare ɔtrectare & fedare. Sexta species est,
qñ mulieres supergrediuntur & abutuntur viris.

Septima, qñ mulieres fede & impudice se adin-
uicez abutunt. vt.s̄.tetigi.v̄.pōt. Octaua, qñ mu-
lier se supponit iumēto vt.s̄.dixi.v̄.pōt. Nona, qñ
vir ɔtra nām abutitur muliere. quod in meretrice
est execrabile: in vxore detestabilius. vt.s̄. item. &.
Aug.probaui. Decima & forsan inaudita. sed ego
sepe audiui ab eisdem nefandis. qñ vna mulier for-
mans sibi formaz membri virilis alia abutitur cuz
eodem. Nō dedignent hypocrite se coram hoībus
iustificantes audire talia. Sed ɔfundantur & vere-
reantur. & ɔuertant & intantum se non dissimulent
si tanguntur. Undecima, qñ semē funditur sine
tactu.s̄. &.alia vindicta. Intantum tot⁹ mund⁹ ma
xime Italia istius sceleris specieb⁹ obrut⁹ est: q̄ re-
mediuz non superest: nec predicationū, nec timoris
pene tpalis: nisi ignis de celo sulphureus in ira Dei
& correctionem alioꝝ, iterū sup istos sceleratissimos
vtraqz morte dignissimos descendat velociter & ɔsu
mat: sicut ɔsumpsit & exterminauit pessimos sodo-
mitas. Gen.xix. Circa nouitios ephebos intan-
tum demon manuz misit ad fortia ingredientes or
dines: q̄ super ista mā superabundantissima caute-
la & custodia adhibenda est. Job.xl. dī de diabolo.
Absorbebit fluuium.i.gentes infideles fluidas.nec
mirabit.i.pro magno non habebit si deuoret infide
les.habet enim fiduciaz vt influat Jordanis in os
ei⁹.i.q̄ deuoret baptizatos maxime religiosos qui se
lachrymis & pñia iudicant tota die: Jordanis.n.in
terpretatur riuus iudicij. Uñ Hiero. Job subuerte-
re cupit. & deuorato Juda ad turbandos aplos ex-
petit prātez. Sequitur in Threnis. Et pueri in li
gno corruerunt. p pueros in sacro eloquio peccātes
insensati sepe intelligunt. Uñ Eccle.x. Ue terre cu-
ius rex puer est.i.ratio puerilis. Et Pharao pueros
masculos submergi precepit. Exo.j. A Pharaone
diabolo submergit: qui fluctib⁹ tribulationum ad
petm̄ inuoluit submergit quidē nunc in culpa: tan
dez in gehēna. Hiere.lj. Sic submerget Babylon.
Et.iiij. Reg.ij. Duo vrsi lacerauerunt. xlij.pueros.
vrsi luxuriosi significant spūs fornicationuz: qui de
luxuria tentāt q bene duo dr̄: pp vtrunqz sexū quē
tentāt. vel q: in illo petō duas aias lacerāt: sicut be-
stie & aues fetidū cadauer. Gen.xl. Lacerabūt volu
cres carnes tuas. Tales pueri in ligno corruerūt q:
se in petō arido, maxima sodomitico suspenderunt.
Sequit: Senes de portis defecerūt. Olim p̄dicato-
res in porta sedebāt tēpli: vt igredientes & egrediē-
tes audirēt verbuz Dñi. Hiere.vij. Sta in porta do-
mus dñi. & Amos.v. Odio habuerūt corripientem
in porta. & ps.lviij Aduersuz me loquebant q sede-
bat i porta. Ad literā hodie p̄dicatores: q: adulato
res sunt: non correctores: nec veritatis liberi denun
ciatores. vñ & p̄ditores.xj.q.iij.nolite. Hodie omnes
dñt maxime p̄lati loquimini nobis placentia. Esa.
xxx. Ad literaz hodie verbū Hiere. cōpletur. Hiere.
vj. Ecce verbū dñi factū ē eis in opprobriuz: & nō su
scipiunt illud. q: increpationē & correctionē quan-
tumuis gñaliter p̄dicataz reputant vituperationez:
& pro se dictā vnusquisqz maxime prelatoꝝ accipit.
Uñ non inuenitur q pre timore ꝓnunciare audeat
veritatem: q̄z si dicerent psecutiones & tribulationes
nedū ab aliis, sed etiā p̄cipue a suis fribus sustine-
bit. sicut ego in meipso frequenter fui expert⁹. sed p
psecutione a p̄dicatione cessare non hēt. xliij.di.scia-
mus. Contēnitur ēt hodie p̄dicator pp vilitatem
psone. Uñ Eccli. xiij. Diues locut⁹ est: & oēs tacue
runt: & verbuz illius vsqz ad nubes ꝑducent. paup
locut⁹ est: & dñt: qs est hic? Sed verbū Pauli de
longe pphetantis completur hodie.ij.ad Timo.iiij.
Erit tps quū sanā doctrinā non sustinebunt: sed ad
sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurien
tes aurib⁹: & a veritate qdez audituz auertent: ad fa
bulas aut ɔuertentur.xxvj.q.v.nec miruz. vltra co-
luz. Nemo audet hodie p̄dicare in gñli etiaz vitia.
quuz dicat Paulus.p̄.c.ij.ad Tim.iiij.argue.obse-
cra.increpa. Threnaj. Prophete tui.i.predicatores
tui viderunt tibi falsa & stulta: nec aperiebant iniq-
tatez tuaz vt te ad pniaz prouocarēt. qd exponitur.
xliij.di.sit rector. Esa.lviij. Et annūtia pplo meo sce
lera eoꝝ: & domui Jacob petā eoꝝ. Tales senes de-
fecerunt. q: & ipsi predicatores senes multi etate nō
moribus: q senect⁹ attendenda est.lxxxiiij.di.porro.
Senes non eos sacra scriptura vocare ɔsueuit: q so-
la temporuz quantitate, sed q morū grauitate matu
ri sunt. Uñ in li.Sap.iiij.c. Senect⁹ honorabilis est.
non diuturna neqz numero annoꝝ cōputata. cani
sunt sensus hoīs: & etas sincera vita imaculata. Gre.
in moral.li.xxx.itez Amb.in hexameron. Senectus
ipsa in bonis moribus dulcior: in ɔsiliis vtilior: ad
ɔstantiā subeunde mortis paratior: ad reprimēdas
libidines fortior. Itē Chrys. sup eplaz ad Heb. ho-
mil.xiij. Nā & rege honoram⁹: & ei⁹ purpuraz & dia
dema: q: ista sunt signa principat⁹. Si vero audiue-
rim⁹ illū cū purpura dposui & ab armigeris suis ɔcul
cari: nunqd reuereremur tūc purpurā aut diadema?
Noli g̃ pp canos velle honorari: qñ ipse eos iurias.
Itez sup Mat. Fides nunq̄z senescit: & religio fa-
gatione nō sentit. Defecerūt. q: dñt & nō faciūt.xix.
dist.fz.j.q.nō qles. Sequit. Et iuuenes de choro
psallētiuz. ideo non psallūt iuuenes in ecclia hñtes
officiū psalmistat a psalmis canēdis vt.xxj.di.c.j.v̄.
psalmiste.xxiij.di.psalmista. q: eos comedit ignis lu
xurie.ps.lxxvij. Juuenes eoꝝ comedit ignis. Amb.
sup bti imaculati. Juuent⁹ est ad amorē liberior. ad
luduz incautior. ad infirmitatē fragilior. ad correc-
tionē durior. Et q: petm̄ qd suo effectu tristiciaz in
gerit, in eis est isto tpe: ideo ab eis recessit letitia spūa
lis. vñ Amb. de officiis. Ut in senibus grauitas: ita

iuuenibus alacritas: Ita in adolescētibus verecun
dia velut quadā dote cōmēdat nature. Juuenes ēt
hic accipiunt nō etate sz sensu ꝛ vitio. Uñ gl. ij. Pa
ral. x. Juuenē nō etate sed vitio sepe dicimus. nō n.
Roboā erat etate iuuenis: sz sensu. q. xlj. anno etatis
sue regnare cepit. Uñ in prin. x. c. Paral. ij. dr̄. At illi
nuderūt vt iuuenes ꝛ nutriti cū eo in delicijs. Sicut
ēt accipitur. iij. Reg. xij. ꝛ. xxxiiij. dist. quorūdaz. ibi.
Merito iuuenis dr̄: qꝛ iuuenilibus desiderijs occu
patus, nulla grauitate ꝯstrigit. Uñ Greg. in moral.
li. xxx. Juuenes dici solēt qui nulla cōsilii grauitate
deprimunt. Sequitur. Defecit gaudiū cordis no
stri. Gaudiū cordis verū, purites cordis est. qđ vo
catur ab aplō. Rom. xiiij. gaudiū spūs scti. De quo
Phil. iiij. Gaudete in dño ꝛc. ꝛ Eccl. ix. Bibe cum
gaudio vinum tuū: qꝛ deo placēt opa tua. Esa. xij.
Haurietis aquas. s. cōsolationis. in gaudio de fonti-
bus saluatoris. Et Act. viij. Ibat eunuchus p viaz
suā gaudēs. Et Roma. xij. Gaudete cū gaudentibꝰ
ꝛc. Hoc gaudiū est vbi crimē non est. peccator eniz
vere gaudere nō pōt. Tob. v. Quale mihi gaudium
erit q in tenebris. s. peccatoꝝ sedeo? de qbus. j. Jo. ij.
Qui odit frem suū: in tenebris est. Et Jac. iiij. Ois
talis exultatio maligna est. q. d. nō est vera exultatio
ꝛ non solū maligna: sed ēt. falsa. qꝛ sibi effectū letitie
cū tristitia vsurpat. Uñ Prouerb. xiiij. Risus dolore
miscebit: ꝛ extrema gaudij luctꝰ occupat Luc. vj. Ue
vobis q ridetis nūc: qꝛ lugebitis. vbi Basiliꝰ. Quū
dñs ridētes nūc arguat: planū est ꝙ nunꝙ erit fidei
tps risus: ꝛ ꝑcipue in tāta multitudine eoꝝ q in pcō
moriunt: pro qbus lugere opz. supfluus aūt risus est
imoderātie signuz, ꝛ effrenis aīe motus. sed vsqz ad
vultus iocūditatis exprimere passionē aīe nō dedec
cet. Chrys. Dic mihi āt cur ꝯcuteris ꝛ defluis: qui
ōbes adsistere terribili iudicio: ꝛ ponere rōnē de oi-
bus hic optatis? Et Ber. Nūquid q induunt pur-
pura ꝛ bysso gaudiū ꝛ letitiā obtinebūt? Absit vt i
terra suauiter viuentiū inueniat materia gaudioꝝ:
quū tātis alterationibus tota mūdi facies immute
tur: ꝛ eleuet: ꝛ allidat: ꝛ respiret allisa. Aug. de ꝟbis
dñi. sermone. xxxviij. ꝛ glos. Phil. iiij. Gaudiū secu-
li ꝛ letitia est īpunita neqtia. s. luxuriari: inebriari: ꝛ
nihil mali pati. Itē Aug. sup Joā. sermone. vij. Leti
tia seculi est vanitas. cū magna expectatione sperat
vt veniat: nec pōt teneri quū venerit. Item glos.
super ps. xxxvj. Exultare est quū magna alacritate
animi gaudere. letari est tēperata animi affectione
gaudere. Item Ansel. sup ps. v. Letitia est ai exulta
tio ꝛ corporis. vñ a saltu dr̄ exulto. Itē Greg. in mo
ra. lib. ij. Prenūtia tribulationis est letitia satieta-
tis. Itē Greg. i mora. lib. xij. Uera mētis letitia crea
ta est: dignū itaqz vt se sp hō merētē inueniat q dere
licto creatore in se gaudiū qrebat. Itez Cesarius in
sermone. Uerū gaudiū non possidetur nisi pax ꝛ iu
stitia teneatur. Prima enim ꝛ quasi radix est iusti-
tia. Scda pax. Tertia gaudium. De iustitia nascitur
pax. de pace gaudiū. gaudiū vero fructꝰ bonoꝝ ope-
rū ostendit. Seneca in epistolis. Nunꝙ sapiens si-
ne gaudio est. gaudiū aūt non nascitur nisi ex virtu
te cōsciētie. Hiero. ad Heliodoꝝ. Delicatus es frāt si ꝛ
hic gaudere vis cū seculo: ꝛ postea regnare cū Chri-
sto. Itē Seneca in epistolis. Patrie est nō exilij fre-
quentia gaudioꝝ. ꝛ numerositates festiuitatū ciues
non exules. itē Grego. in moral. A veritatis pabulo
ieiuni sunt: qui in hac peregrinationis inopia letan
tur. Beati tm̄ gaudebunt quantū amabunt ꝛ tan-
tum amabunt: quantū cognoscent. Itē Aug. de ago
ne. c. x. Gaudet piscis qui non videt hamū. escā deuo
rat: sed quū piscator eū adducere ceperit: viscera tor-
quent primo: deinde ab oī letitia p ipsam escaz de q̄
ligatus est ad consumptionē trahitur: sicut sunt oēs
qui de bonis temporalibus beatos se putāt. hamuz
acceperunt. veniet tps quo sentient quanta tormen
ta cuz auiditate deuorauerunt. Et ideo bonis nihil
nocet ꝙ eis hec auferuntur que non diligunt. bona
auferre nemo pōt. Bern. de libero arbitrio. c. xiiij.
Qui letantur quū male fecerint ꝛ exultāt in rebus
pessimis. Prouerb. ij. Tale est qđ faciunt quale quū
phrenetica ridēt. Nulla verior miseria: ꝙ falsa leti-
tia. Item Bern. in sermone de oibus sanctis. Illud
verū ꝛ solū est gaudiū, quod non de creatura sed de
creatore concipit: cui cōparata oīs aliunde iocundi
tas meror est: oīs suauitas dolor est: oē dulce amarū
est: oē decoꝝ fedū: postremo oē quodcunqz delectare
pōt, molestū. Itē Greg. in Homil. de virginibꝰ. Ne
mo potest hic gaudere cū seculo: ꝛ illic regnare cum
Chro. Tullius de officijs. Gaudia sp aīos inquietāt.
modus enim raro letis rebus imponit: q magis in
tristitijs inuenit. Merito igitur dr̄. Defecit gaudiū
cordis nostri. ꝓpter pcā que sunt intra ecclesiam:
que tristes nos faciunt effectiue. Tristitia peccati est
amaritudo conscientie que semper est in prauo ope-
re. de qua Eccl. xiiij. Beatus q nō est stimulatus in
tristitia delicti. Isid. Uis nunꝙ esse tristis? bene vi-
ue. Reus animus nunꝙ securus ꝛ letus est. Hiere.
xlvj. Uidi eos pauidos ꝛ terga vertentes. Sequit.
Uersus est in luctū chorus noster. i. instrm̄ letitie. de
quo ps. cl. in tympano ꝛ choro. Et Luc. xv. ibi. sym
phoniā ꝛ choꝝ. ꝛ ex̄ de cele. mis. dolētes. ibi. choꝝ si
lentiū fugientes. Uersus est in luctū. i. tristitiā. vñ
Aug. sup illud Mat. v. Beati q lugēt. Luctꝰ est tri-
stitia de morte charoꝝ. Uere hodie in eccl'ia dei non
est materia gaudioꝝ: sed plāctus ꝛ luctus qꝛ velimꝰ
nolimus, pcā grauia ꝛ frequentata, nec p luctū dele
ta, nobis luctū ꝛ tristitiā intulerunt. neqz in dño pos
sumꝰ exultare. qꝛ iusti nō sumus iuxta illud ps. xxxij
Exultate iusti in dño. Sed vtinam ꝛ lugeremus. qꝛ
non lugemus. ꝛ bonū luctū nobis ꝓcuraremus: vt
malū luctū expelleremus. Luctus enim fm̄ deuz est
aīe ꝯtristatio: in dolore cordis affectio: quez sitit sem
piterne seruenter ꝛ impetuose querens: ꝛ in priua-
tione cōsecutionis quesiti dolorose ꝛ laboriose per-
sequēs: ꝛ post hunc lamentabiliter eiulās. Uel luctꝰ
est stimulus aureus aīe oīs adhesionis ꝛ affectionis
nudatiuus. ꝛ in visitatione cordis a scā tristitia insi
xus timore liquefaciens ꝛ humilians. fz Climac. ab
bas. mōtis Synai. Sequit. Cecidit corona capitis
nostri. Uere cecidit a capitibus clericoꝝ corona re-
gni, qđ in Christo expectatur designata. xj. q. j. duo
sunt. pp pcm̄ ꝙ aufert regnum. vñ Matt. xxj. Aufe
retur a vobis regnum dei: ꝛ dabit genti facienti iu-
stitiā. xxiiij. q. vij. c. ij. Scdz Inno. in sermone. duplex
est corona sanctoꝝ. Una est in via: que dat ad meri-
tum: q̄ est corona virtutis ꝛ grē: q̄ est iustitia quā cā
dor gratie illustrat. vñ ps. lxiiij. Benedices corone
anni benignitatis tue. i. multiplicabis virtutez gra-
tie. Hz autem corona virtutis in gyro quatuor prin
cipales lapides. i. quatuor virtutes politicas. A par
te anteriori, iustitiam. qꝛ que sunt ante, sunt certa. A
posteriori, prudētiā. qꝛ q̄ sunt retro, sunt dubia. A de
xtra, tēperātiā, qꝛ q̄ sunt a dextris, sunt ꝓspera. A si-
nistris, fortitudinez. qꝛ q̄ sunt a sinistris, sunt aduer-

De vero gaudio plurima.

Sanctoꝝ corona duplex.

sa. In certis est adhibenda iustitia. In dubijs adhibēda prudētia. In psperis opus est tēperantia. In aduersis fortitudo est necessaria. Alia corona est i patria. de qua. ps. viij. Glia ꝛ honore coronasti eū. Hāc coronā pdimus: q2 passionē Christi nec in memoria nec in imitatione habemus. vñ j. Macha. x. Misit Alexāder. i. Chrs allenās tenebras, ab intellectu: vel auferēs angustias, ab affectu Joā. j. Gra ꝛ veritas p Jesuȝ Chrm. Jonathe. q̄ interptaf colūba domi. Purpurā. passionis. vñ illud. Ornata regis purpura. Et coronā. i. pmiū passiōis. Cecidit etiā corona capitis nři, q2 vitā ꝛ exēpla aplorꝫ nō tenemus: q sunt corona principū ꝛ fundamēta eccle. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. vñ sup ps. xx. Posuisti i capite ei⁹ coronā de lapide pcioso. dicit glos. q2 i pn cipio sermonis ei⁹ ambierūt eū lapides pciosi. i. apli q sunt. xij. lapides in rationali iudicij. Exo. xxviij. ꝛ Ezech. xij. fundamēta spūalis edificij. Apoc. xxi. Cecidit etiaȝ corona capitis nři. q2 fides charitate formata: p quā coronā dat caput nřm Chrs. defecit q̄si. vñ Zacha. vj. Sūme a trāsmigratione aurū ꝛ argētū. i. charitatē ꝛ fidē. Aurū eni spēs est metallorꝫ. Et facies coronā ꝛ pones in capite Jesu. q2 oēȝ gloriā ꝛ honorē ꝛ virtutē Chrō debem⁹ attribuere. sicut de scis legif Apoc. iiij. Mittebāt coronas suas an thronū dñi dei sui. Sequif. Ve nobis q2 peccauimus. subaudi. pp qd cecidit corona capitis nři: vt pmittif. Ve. i. eterna dānatio Apoc. viij. Ve Ve Ve habitātib⁹ in terra. Et Eccl. iiij. Ve soli. lxxxj. dist. in oibus. Et Luc. vj. vbi q̄ter ponif istud ve. ꝛ Mat. xxiij. vbi ponif octies ve. Ubi Chrys. Hec. n. dictio ve sp in scripturis dr de iis q̄ non possunt euadere a futuro supplicio. pp̄ea factū est mestū cor nřm. q2 peccauimus: ꝛ coronā pdidim⁹. Qd. n. bonū (dicebat frater Egidi⁹ soci⁹ beati Frācisci) pōt habere in hac vita: q expectat habere oē malū in alia? Quā letitiā habere pōt: q sperat oēm hic sp tristitiā? Nā (vt satis dcm̄ est) oē pcm̄ tristitiā necessariā secū portās infert cordi. Sequif. Ideo ꝯtenebrati sunt oculi nři. s. interiores. q2 pcm̄ mēti tenebras ingerit: ꝛ frequēter cordi. vñ Gen. xix. Eos q foris erāt percusserūt cecitate. loquif de Sodomitis. Greg. Carnalis delectatio mēte quā inficit, obscurat: vt videre veri luminis claritatē nō valeat. ꝛ vñ inferi⁹ delectaf. inde caliginē ad supna patiaf. Apoca. iij. Dicis q2 diues. supbis loqtur. sum ꝛc. Et sequif. ꝛ nescis q2 tu es miser, ꝛ miserabilis, ꝛ pauper, ꝛ cecus. Apls vocat pcā opa tenebrarū. dicēs Ro. xiij. Abijciamus opa tenebrarū. Aug. in lib. ꝯfessionū. Et nimis istā facies claudebat oculos meos. Occecat etiam auaritia. Exo. xxiij. Nō accipies munera: q̄ excecāt ēt prudētes: ꝛ subuertūt vba iustorꝫ. Eccl. xv. Encenia ꝛ dona excecant oculos iudicū. xj. q. iij. paup. ꝛ c. q̄tuor. Pastores hodie eccle, put cōiter, ceci sunt vtraqꝫ cecitate ignorātie ꝛ pcī. ꝛ adimplef illud Esa. lvj. Oēs bestie agri venite ad deuorandū: vniuerse bestie saltus. speculatores ei⁹ ceci oēs. Bestie demones, q̄si vastie a vastādo. ps. lxxiij. Ne tradas bestijs aias ꝯfitentiū tibi ꝛc. Bestie agri, sunt q īpugnant actiuos. Bestie saltus, q cōtemplatiuos. Speculatores p̄elati sunt. Eze. iij. ibi. Fili hois: speculatorē dedi te domui israel. Uñ potest exponi litera superior. Cōtenebrati sunt oculi nři. s. plati: q sunt oculi in ecclesia: prospiciētes agēda ꝛ cauēda in subditis. xciij dist. diaconi. j. ꝛ. ij. ꝛ extra de of. archi. ad hec. Et de talibus oculis dicit ps. lxviij. Obscurenf oculi. i. prelati glos. eorꝫ subditorꝫ. ne videāt. xxxvij. distinc. §. vt itaqꝫ. vt ceci cecis ducatū prebētes, cū eis in foueaȝ peccati pariter cadāt Luc. vj. ꝛ pre. §. ꝛ. xxxviij. dist. q̄ ipsis. ꝛ extra de eta. ꝛ quali. cū sit. Mat. xxiij. Duces ceci. excolātes culicē. camelū aūt glutiētes. ꝛ an pmisit in preal. c. Ve vobis duces ceci. ꝛ sequif stulti ꝛ ceci. ꝛ post sequif. qd eniȝ maius est ꝛc. vbi Orige. Quo aūt nō existimātur ceci: q nō vidēt qm̄ nihil prodest eis esse dispensatorē in rebus minimis: quū principalia negligunf. Sequitur in Thren. Propter montē Syon q2 disperiit. Mons Syon eccla est speculatiua dicta mons dñi. Esa. ij. Venite ascēdamus ad montē dñi. Disperijt in malis filijs suis īpudicis. ps. lxxxij. Disperierūt in endor: facti sunt vt stercus. vt. s̄. dixi in Thre. iiij. ꝟ. sequif in. c. illo. Uñ ꝛ pp̄ea de terra viuētium taliū memoria disperibit. ps. cviij. Dispereat de terra memoria eorū.

Vulpes deambulauerunt in eo. heretici multi in eccla. ex̄ de purga. c. inter. Amb. sup Lucā. Vulpis nunq̄ māsuescit: nec est alicui vsui aut cibo vtilis.

Orosius sup cātica. Vulpis est aial qd quū esurit, apto ore se mortuū fingit. heretic⁹ p abstinentiā. Mat. vj. vt simplices deuorēt. simplicitatē simulat dolosus. Mat. vij. Attēdite a falsis prophetis q in cōuenticulis occultis habitāt. C. de epis. ꝛ cle. ꝯuenticulā. ex̄ de here. excōicamus. j. §. adijcimus. xxiiij. q. vlti. Fetet, p doctrinā erroneā. Nō gradif, per recta itinera veritatis. Insidias tendit, vt capiat simplices. ꝛ ita aues decipit ꝛ deuorat plena fraudis: in foueis sp latere desiderās: odore tetro putēs: nunq̄ rectis itinerib⁹ sed tortuosis anfractibus currēs: insidias casibus (alias canibus) tendēs: q̄ oia hereticis cōueniunt. Amb. sup Beati imaculati. Sāson binas vulpes sibi nexuit: ad quarum caudas faces colligauit: p hoc signās q heretici linguā liberā habeāt ad latrandū: sed exitus ipeditos. finē ꝟo fraudis sue incēdio deprauāt. Can. ij. Capite nobis vulpes paruulas q̄ demolianf vineas. i. ecclias. Sicut vulpes habent anhelitū fetidū: ita heretici fetidam doctrinā. de talibus vulpibus ex̄ de heret. excōicamus. j. ꝛ. c. excōicamus. ij. ꝛ de purga. c. inter sollicitudines. in pn. Noie etiā vulpiū dolosi ꝛ ficti in ecclesia intelliguntf. vñ super illud Matth. ꝛ Luce. ix. Vulpes foueas hñt ꝛ volucres celi nidos. Augu. de verbis dñi. Filius hois nō hȝ vbi reclinet caput in fide tua: q2 dolosus es. quo enim dolosus sequif simplicitatem. Item Greg. i moral. Vulpes valde fraudulenta sunt alalia: q̄ in fossis aut specubus absconduntf. quūqꝫ apparuerint: nunq̄ rectis itinerib⁹, sed tortuosis currunt: volucres ꝟo alto volatu se subleuant. Noie ergo vulpium, dolosa atqꝫ fraudulenta: noie autem volucrum superba demonia designantf. ac si dicat, fraudulēta ꝛ elata demonia in corde tuo inueniunt habitationem. humilitas autem mea requiem in superba ꝛ dolosa mente non inuenit. Gualfredus. Quid nobis prodest christianos dici: ꝛ esse potius antichristos? qd prodest hoies ab hominib⁹ appellari: ꝛ iudicio veritatis canes malitia: sues immūditia: vulpes astutia: vana glia volucres reputari? Tales vulpes partes vulpiū. i. demonum erunt. ps. lxij. partes vulpiū erūt. Sequif. Tu autēȝ dñe in eternum permanebis. ps. cj. Tu autem idem ipse es ꝛ anni tui non deficient. ꝛ soliū tuū in generationem ꝛ generationem. ps. cxliiij. Regnū tuum regnū oium seculorꝫ. ꝛ dñatio tua in oī gene. ꝛ gene. Quare in perpetuuȝ obliuisceris nostri? Deus no-

Vulpib⁹ cóparanf heret.ci.

ster

ster nostri nō obliuiscitur: sed nos eius pp pcā nr̄a, vñ humano more loquitur Hier.ij. Populus vero meus oblitus est mei diebus inumeris. ps. cxxxvj. Si oblitus fuero tui Hierusalē obli. de dextera mea. Exo.xxxij. in cātico Moysi. Et oblitus es dñi crea toris tui. ps.lxxvj. aut obliuisceť misereri deus. q.d. nō. Et iterū. Nunq̄d in eternū irasceris nobis? Derelinques nos in longitudine dieꝝ ita si nos te dereliquerimus. ij. Paral.xv. Dñs vobiscū q2 fuis stis cū eo: si quesieritis eū: inuenietis. si autē dereli querītis eum: derelinquet vos. Cōuerte nos dñe ad te ꝛ cōuertemur. ps.lxxxiiij. Conuerte nos deus salutaris noster. ps.lxvij. dixit dñs ex basan. i. confu sione ɔuertā: ɔuertā i profundū maris, pnie. Threi ij. Magna est sicut mare cōtritio tua. ps.cxxv. Cō uertere dñe captiuitatē nr̄am. ps.vj. Cōuertere dñe ꝛ eripe aīaꝫ meā. Jo.vj. Nemo potest venire ad me, nisi pr̄ meus traxerit eū. vbi Chryso. Hic āt insiliūt Manichei dicentes, qm̄ nihil in nobis est positū. sed hoc nō qđ in nobis est destruit. Sed ostēdit nos diuino auxilio indigentes. Itē Aug. Trahit pater ad filiū eos q propterea credunt in filiū, qi eum co gitant patrē habere deum. deus enim pr̄ equalē sibi genuit filiū: ꝛ q cogitat atq3 in fide sua sentit ac ru minat equalē esse patri cū in quē credidit: ipm tra hit pater ad filiū. Item Augu. Nullū credimus ad salutem nisi deo inuitante venire. nullū inuitatū ad salutē suam nisi deo auxiliante operari. nullum nisi orantē auxiliuꝫ promereri. Et cōuertemur: in to to corde: in ieiunio, ꝛ fletu ꝛc. Johe.ij. de pe. dist.j. §. hoc idē. di.vij. nullus. R.q ꝙuis. ꝛ cōuertemur. vñ nō hic. ps.lxxij. Conuerteť populus meus hic. i. hac vita. sed nō tardemus. Eccl.v. Ne tardes ɔuerti ad dñm. ꝛ ne differas de die in diem. Aug. Ipsa res est q̄ multos occidit: quū dicūt cras cras. ꝛ subito clau dit ostium. ꝛ remāsit foris cū voce coruina: q2 non habuit gemitū colūbinū. cras enim cras, vox corui na est. vñ ɔsuetudinarij peccatores difficillime ɔuer tūtur. Amos.j. Sup tribus sceleribus damasci ꝛ su per quatuor nō cōuertā. Hiero. Primū pctm̄ est co gitare q̄ mala sunt. Scđm cogitationibus acquiesse ꝑuersis. Tertiū, qđ mente decreueris opere cōples se. Quartū, post pctm̄ nō agere penitentiā: ꝛ suo sibi cōplacere delicto. de pen. dis.j. sup tribus. ꝛ dist.ij. si cut tribus. q2 assidue peccantiū nō miseretur deus. xxiij. dist. diaconi. v. in fi. Osee.xiiij. Cōuertere israel ad dñm deum tuū: qm̄ corruisti in iniqtate tua. Ad hoc inuitat dñs Prouerb.j. Conuertimini ad cor rectionē meā. Et nisi fuerimus cōuersi: gladiū suuꝫ eterne damnationis vibrauit. ps.vij. Nisi cōuersi fueritis gladium suum vibrauit. Conuertamur ad eum: qi benignus est. Johe.ij. Conuertimini ad do minum deum vestrū: qi benignus ꝛ misericors est. Et sequitur. Et prestabilis super malitia ꝛc. Bern. Si supra modū peccaui: nō despero. q2 supra modū doluit in quo respiro. si exacerbatur immanitate sce leris nostri: mitigabitur in dolore filij sui. Inno ua dies nostros sicut a pricipio. Typice. oratio Hie re. fit pro ista ecclesia que tantum defecit a perfectio ne ꝛ sanctitate sua: vt innouetur in plenaria sancti tate: sicut fuit in ecclesia primitiua. sed ista innoua tio non fiet: nisi prius fiat purgatio: ꝛ vitiorum eli minatio. vt adimpleatur illud Malach.iij. Et pur gabit filios leui. scilicet clericos: ꝛ colabit eos quasi aurum ꝛ quasi argentuꝫ: ꝛ erunt offerentes dño in iustitia sacrificia: ꝛ placebit domino sacrificium Iu da ꝛ Hierusalem sicut dies seculi ꝛ sicut anni anti qui. que v̄ba exponunť ab Hiero. l. dist. ꝛ purgabit.

Quomodo est Ecclesia renouanda. Et de bona ꝛ maledicta via. Cap. 3.

HEc autem renouatio ecclesie que fit per penitentiā pulchre figuratur. j. Machab.iiij. vbi Judas id est do minus Papa vicarius Christi de scendentis de tribu Juda. Matth. j. Confessor ecclesie principalis. Un de Judas interpretatur confitens vel glorificans. aït fratribus suis. cardinalibus ꝛ prelatis. extra qui fi. sint le. per venerabilē. §. sunt autē. xcix. dis. ecce. ex de crimi. fal. ꝗ graui. Ascēdamus mundare sancta. q̄ quantuꝫ ad alios coinquinanť: non quantum ad se. xlix. dis. sacerdotes. xv. q. fi. c. fi. quantum ad alios sancta. Et renouare. Et ascēderūt ad montē Syō. i. in eccliam. i. intrauerunt ad seipsos ascendentes su per se. Luce.xv. de filio prodigo dicitur in se autē re uersus. vbi Amb. Bene autē in se reuertitur: q a se recessit. etenim q2 ad dñm reuertitur: se sibi reddit: ꝛ qui recedit a Christo: se sibi abdicat. Aug. de ꝗsti. euange. In se autem reuersus est: quum ab eis q̄ fo rinsecus frustra illiciunt ꝛ seducunt: in cōsciētie sue interiora intentionē reduxit. Et viderūt sanctifica tionē desertā. ad literā. i. ecclaꝫ a sanctitate corruis se. Uel. i. mentē a dei gratia derelictam Osee.ix. Ue eis quum recessero ab eis. Et altare profanatū. per indigne in eo celebrantes. xlix. disti. c. fi. ps.lxxxviij. profanasti in terra sanctuariū eius. Uel. i. cor immū dis cogitationibus ꝛ affectionib⁹ repletū. Threñ.ij. Repulit dñs altare suū tamq̄ execratū: eo q bō sta tuit sibi idolum pcti. vñ. j. Reg.xv. sup illud. Quasi pctm̄ ariolādi est repugnare: ꝛ q̄si scelus idololatrie nolle acqescere. dicit expositor. Idolū hois est quic quid plus q̄ deū colit ac diligit. maledixit sanctifi cationi sue. Malach.ij. Maledicā benedictionib⁹ vr̄is. j. q. j. maledicā. i. maledicturū se esse ꝓdixit: nisi reconcilieť. Et sequiť. j. Machab.iiij. Et portas exu stas. i. sensus ardēti illicitoꝝ ɔsiderio iā cōsumptos. Hiere.ix. Ascēdit mors p fenestras. Et in atrijs vir gulta nata. i. mala opa exterius ꝓcedētia. Et pasto phoria dirupta. i. loca in qbus. sacerdotes corā dño sacrificia comedebāt. i. meditationes de vita eterna: qbus reficiť aīa. Job.xxxvj. Reges mēse tue erit ple na pinguedine. Sciderūt vestimēta sua. p contritio nē. ꝛ de pen. dist.j. scindite. Et plāxerūt planctu ma gno. Hiere.vj. Luctū vnigeniti fac tibi plāctū ama rū. de pe. dist.j. petrus. ꝛ c. lachryme. in ꝓn di. Et ipo suerūt cinerē sup caput suū. p mortis ɔsiderationeꝫ. Geñ.xviij. Loqr ad dñm quū sim puluis ꝛ cinis. de pen. dist.j. ꝓdixerat. Et ceciderūt in faciē sup terrā p humiliationē. Geñ.iij. Reuerteris i terrā: q2 puluis es ꝛc. Et exclamauerūt tubis. p ɔfessionē. Esa.xxiij. Frequenta cātiū. i. ɔfessionis. ps.cxviij. Clamaui i toto corde meo. Et clamauerunt in celū. p cordis i tentioneꝫ quā exaudit deus ps.xxxiiij. Clamauerūt iusti: ꝛ dñs exaudiet eos. Sequiť de emūdatione q̄ est excisio ꝛ execratio pcōꝝ. Et elegit sacerdotes si ne macula. q2 maculosi ñ debēt offerre. j. q. j. sacerdo tes. Leuit.xxi. xlix. di. hic etenī. Sine macula. ɔscien tie. Job.xj. Si nō permāserit in tabernaculo tuo. scꝫ cordis. ps.xlvj. Sanctificauit tabernaculum suum al. Iniustitia: Tūc leuare poteris faciē tuā absq3 ma

cule. Sine macula lingue. Iac.iij. Lingua ɔstituit in
mēbris nr̄is q̄ maculat totū corpus. Sine macula
vite. Job.xvj. Si adheserit manib⁹ meis macula: se-
rā ⁊ ali⁹ comedat. Vñ in canonica Jude. Odientes
eā q̄ carnalis est maculatā tunicam. Macula fame.
de qua Eccl.xxxiij. Ne dederis maculā ī gloriā tuā.
i. in famā tuam. Eccl.xj. In electis ponit maculam.
Sap.x. Mendaces ostēdit q̄ maculauerūt illū. De
istis maculis Chrys. Clerici nullā debēt hēre macu
lā: neq3 in cogitatu: neq3 in verbo: neq3 in facto: neq3
in opinione. q: ipsi sunt pulchritudo ⁊ virt⁹ eccl'e. ⁊
si mali fecerit totā deturpāt eccl'iā. ex̄ de vo. ⁊ vo. re.
magne. Volūtatē hñtes ī lege dei medi. dei. ps.j. Et
ī lege die ac nocte. xxxvij. dist. c.ij. ⁊. xxxviij. dist. c.j. ⁊
xxxvj. dist. §. ecce. Et mūdauerūt scā. in quo insinua-
tur q̄ bonus ⁊ discretus cōfessor est eligēdus. de pe.
dist. vj. c.j. Moraliter sacerdotes mūdantes animā
sunt ieiuniū. de pe. disti. v. sint tibi. ɔtra luxuriā. ele
mosyna ɔtra auaritiā. de pen. disti. j. medicamētū.
orō cōtra supbiam. Et destruxerūt altare ɔfanatū.
cōgeriē peccatoꝝ. Et tulerunt lapides cōtaminatio
nis. i. peccata cōtaminātia. In locū mūdum. s. in me
moriā recolētes ea ad detestādū: nō ad delectandū.
Esa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in
amaritudine aīe mee. q: nullū tale remediū, sicut cō
tinuata memoria delictoꝝ. de pe. dis. iij. iudas. ꝯ hoc
legitur ⁊ no. xxxij. q. vij. nō solū. in glos. s. vt delectet.

Seqtur de renouatione: q̄ est reparatio virtutū.
Et edificauerūt altare nouū: s̄m illud qđ fuit prius. s.
in ecclesia primitiua. ⁊ altare cor. Leuit. vj. Ignis ī
altari meo semp ardebit. charitas ī corde. ps.l. Cor
mundū crea in me deus: ⁊ spm̄ rectū innoua in vi-
sceribus meis. q.d. a vitijs mūda: virtutibus inno-
ua. Et edificauerūt sancta. s. bonas cogitationes: ⁊
castas affectiones. Et q̄ itra domū erāt intrinsec⁹. i.
ipsam cōsciētiam. ⁊ edē ⁊ atria sanctificauerunt. i.
aīam interius: ⁊ corpus exterius. Et fecerunt vasa
sancta noua. in nouitate ɔuersationis cōponēdo sen
sus ⁊ corda sua. Eph. iiij. Renouamini spū mentis
vestre, ⁊ induite nouū hoīem: q̄ s̄m deū creatus est.
Et intulerunt cādelabrū. i. exēplū bonorū operum.
Matth. v. Luceat lux vr̄a corā hoībus. ar. xj. q. iij.
non sunt audiendi. Et altare incensoꝝ. i. orōnis stu-
diū. ps. xl. Dirigatur dn̄e orō mea sicut incensum in
conspectu tuo. Et mensam. refectionē scripturarum.
Exo. xxv. Pone sup mensam panes. Et coronā. si-
cut ibi dr̄. Corona vero. iiij. digitis alta fuit. quia s̄z
glos. p doctrinā q̄tuor euangelistarū ad ipsam ꝑue-
nit. ⁊ in ps. xxij. parasti in conspectu meo mensam. s.
sacrā scripturam. ⁊ Eccl. xxix. Trāsi hospes ⁊ orna
mēsam: ⁊ q̄ in manu habes ciba ceteros. Et accende
runt lucernas. i. opa charitate informauerunt. de pe
ni. dist. ij. firmū. Et apprehenderunt velamina (al's
velamenta) sc3 grām humilitatis ⁊ timoris q̄ occul
tant ⁊ seruant bona interiora. Matth. vj. Et ɔsum
mauerunt oīa ⁊c. q: nihil dr̄ actū quā3 aliqd supest
ad agendum. legitur ⁊ no. extra de renun. c.j. oīa ⁊c.

Ad istam renouationē in eccl'ia faciendā inuocā-
dus est ipse ecclesie institutor: ⁊ dicendum Emitte
spm̄ tuū: ⁊ creabunt. ps. ciij. q: sine spū dei nihil est
hō. Creare enī est aliquid de nihilo facere. Et reno-
uabis faciē terre. Ecclesie. vt sit noua creatura. Gre-
go. Presentē mundū despicere: trāsitoria non ama
re: mentem medullitus in humilitate deo ⁊ proxi-
mo sternere: contra illatas ɔtumelias patientiā ser-
uare: ⁊ custodita patientia dolorē malitie a corde re

pellere: egenis propria tribuere: aliena minime am-
bire: amicū in deum diligere: ⁊ inimicum pp deum:
de afflictione proximi lugere: de morte eius q̄ inimi
cus est nō se exaltare: hec est noua creatura. Et hoc ē
qđ dictum est in litera innoua in. §. ⁊ ar. prece. in fi.

Innoua dies nr̄os. Vere melior erat ecclesie pri-
mitiue. ps. lxxxiij. dies vna, sup millia illius ecclesie
q̄ nūc currit. dies illa superabat incōparabiliter diē
istā. Eccle. xxxiij. dies diē3 superat. Illi fuerunt dies
salutis. ij. Corin. vj. dies hodierna dies ire ⁊ amara
valde. Sopho. j. Ve nobis q: declinauit dies. Hie-
re. vj. Utinā ascēdamus in nocte. i. peniteamus in
morte vere. qđ raro ɔtingit. Aug. Multos solet se-
rotina penitentia decipere. de pen. distin. vij. nullus.

Illa dies primoꝝ patrum eccl'e dies sancta. Nu
me. xxviij. Dies primitiuoꝝ qñ offertis nouas fru
ges dn̄o. dies venerabilis ⁊ sancta erit. noue fruges
noue virtutes sunt hoīem innouātes. ij. Cor. ix. Au
gebit incremēta frugū iustitie vestre. Illi patres
portabāt pondus diei ⁊ estus. Matth. xx. vbi Gre
go. Pondus diei ⁊ estus ferre est per longioris vite
tpa carnis sue calore fatigari. Portabāt etiā illi pa
tres onera sua. defectuū suoꝝ adinuicē. Gala. vj. Vñ
vnus patrum dixit alteri portāti mortuū ad sepul-
chrum. porta viuos nō mortuos. Sed ve nobis. q:
vnusq3q3 nr̄m onus peccatoꝝ suoꝝ portat. Gala. vj.
neq3 platos cōportatores habemus. Berii. Quem
platoꝝ dabis mihi hodie q̄ potius nō intendit bur
sis implēdis: q̄3 vitijs extirpādis? Illoꝝ etiā pa-
trum iustoꝝ semita arcta via. q: arcta est via q̄ ducit
ad vitā. Matth. vij. ⁊ Luc. xiij. quasi lux splendens
procedebat ⁊ crescebat vsq3 ad perfectā diē3. Pro-
uer. iiij. de pe. dist. iiij. nō reuertebant. Apud illos pa
tres dies expiationis. i. contritionis ⁊ purgationis
sic erat celeberrim⁹: ⁊ vocabat sanctus. Leui. xxiij.

Cōtra eos tota die verecūdia erat. ps. xliij. ⁊ pec-
candi ⁊c. peccabant in confitēdo sanctā verecūdiā.
sustinendi etiā. sed vere dies peregrinationis nostre
in isto tpe parui ⁊ mali. Gen. xlvij. q: parū viuim⁹:
⁊ multū peccamus: ⁊ obumbramur peccatis nr̄is
in die belli in quo succumbimus. ps. cxxxix. obum-
brasti super caput meū in die belli ⁊c. Siluit ter-
ra in diebus illis a peccato ɔtra cōsciētiā ɔmurmu-
rante. q: vera obedientia tunc regnauit: ⁊ querebat
vnusquisq3 bona gentis sue. j. Macha. xiiij. vbi dici
tur Siluit terra Juda in diebus Simonis: quesiuit
enim bona gētis sue ⁊c. Simō obediens inter ꝑrāt.
nunc pcā stimulāt cōscientiā. cōtra nos inobediētes
deo sum⁹, ⁊ platis ecclesie iudicātes eoꝝ iurisdictio
nē: pp malā vitā eoꝝ. qđ fieri nō dʒ. xix. dist. s3 vnus
quisq3 quasi querit malum contra proximū suum:
quia ignis charitatis extinct⁹ est. maxime propter
vitium simonie. j. q. j. sicut eunuchus. In ecclesia
primitiua patres nostri sabbatizabāt. i. a seruili ope
re quod est peccare requiescebant. Hiere. xvij. Custo
dite animas vestras. ⁊ nolite onera scilicet peccato-
rum portare in die sabbati. i. requiei. quia vera re-
quies est non peccare. August. Omnis homo malus
sabbatum habere non potest: nunq3 enim illi cōsciē
tia requiescit. cui autē bona conscientia est: tranquil
lus est: ⁊ illa tranquillitas sabbatum cordis est.
Nos autem hodie dicamus cū Hieremia. Maledi
cta dies in qua nati sum⁹. i. malo pene pise addicta.
Hiere. xx. ⁊ cū Job. Pereat dies in qua nati sum⁹.
Job. iij. Nascitur hō cum ostētatur ⁊ laudatur. Ta
lem diē hoīs desideramus hodie in potentijs osten

tari: placere hoībus: τ eoꝝ adulationes recipe. Ta
lē diē nō desiderat hieremias. Hiere. xvij. Diē hoīs
non desideraui: tu scis. Sequitur in threñ. in ořone
hieremie. Sȝ proijciēs repulisti nos. scȝ pcā nostra.
ps. lix. Deus repulisti nos a̋lias nō repellet dñs ple
bē suā. ps. xciiij. Iratus es ↄtra nos vehemēter: q̄r
vehementer offendimus. q̄r isto tpe iniquitates no
stre supergresse sunt caput nostrū. ps. xxxvij. secūdū
Greg. aūt Ira dei non est vt hoīs. i. perturbatio cō-
citati animi: sed trāquilla iusti supplicij constitutio.
de pen. dist. iij productioꝛ. τ Hierony. Neq̄ꝫ eni deꝰ
hoibus irascitur sed vitijs. que qñ in hoīe nō fue-
rint: nequaq̄ꝫ punit qđ mutatū est. de pe. dist. j. quā-
obrē. τ Ange. Indignatio eiꝰ nō vltionis executio:
sed magis absolutionis opatio est. de pen. disti. j. sed
ↄtinuo. dixi de hoc ēt supra in threñ. super verbo. cō
pulit dñs furorē suū. in fi. dicamus ergo dño. Dñe
ne in furore tuo arguas me: neq̄ꝫ ī ira tua corripias
me. vbi Bern. Ut oēm in me excellentiā cōprimat,
nō accensus furor: sed infusus amor: vtinā discā nō
supbire: sed humile sapere vnctione potius q̄ꝫ vltio
ne in gr̄a. vehemētia ergo τ magna nostra τ multa
peccata petamus cū Dauid p magnā dei misericor
diā indulgeri. ps. l. miserere. de pen. dist. ij. si enim in-
quit. ante fi. per colū. Nec desperemus cū cayn, dicē
tes. Maior est nr̄a iniqtas q̄ꝫ vt veniā mereamur.
Geñ. iiij. de pe. dis j. §. deniq̄ꝫ. v. cayn. Sȝ dicamꝰ cū
Manasse dño do nr̄o. Immēsa ṽo τ inuestigabilis
mia pmissionis tue: qm tu es dñs altissimꝰ sup oēs
terrā: lōganimis, τ multū misericors: τ penitēs sup
malitias hoīuȝ. Peccauimꝰ sup numerū arene ma
ris: τ multiplicate sunt iniqtates nr̄e. Incuruati su-
mus multo vīculo ferri: τ nō ē respiratio nobis: q̄r
excitauimꝰ iracūdiā tuā: τ malū corā te fecimꝰ: sta-
tuētes abominationes, τ multiplicātes offensiōes.
Et nūc flectimꝰ genua cordiū nr̄oꝝ pcātes a te bo-
nitate. Dñe peccauimꝰ. dñe peccauimus. iniqtates
nr̄as agnoscimꝰ. petimꝰ rogātes te. dñe remitte no-
bis: ne sīl pereamꝰ cū iniqtatibꝰ nr̄is. neq̄ꝫ in eternū
reserues mala nobis: q̄r indignos saluabis nos s̄ꝫ
miaȝ tuā. ij. Parali. vlt. in fi. Aug. Nullꝰ de dei mia
diffidat maiorē eē q̄ꝫ nr̄a miseria. tardiꝰ siqdē vt ei
veniā dare, q̄ꝫ pcōri accipe. sic eni festinat a tormēto
ↄsciētie reū absoluere, q̄si eū plꝰ cruciet cōpassio mise
rie q̄ꝫ ipm miserū passio sui. Nūc ṽo ad threñ. pnci-
piū reuertamur: τ q̄tuor eiꝰ capl'a cū ořone Hierem.
p ordinē exponamus: τ adhuc ecclesiā plāgamus.
Aleph. īra hebraica īterpretatur doctrina tētationū.

Tractatus spiritualis sup quatuor c. lib. Threñ. τ oratione Hierem. Cap. 4.

Lamētationū Hieremie iterpretatio.

QUomō glos. affectuose. admiratiue.
Luce. j. quō fiet istud. xxvij. q. ij. §. j.
Vsi. cū ergo doctrina. glos. Uera āt
doctrina ē q̄ deꝰ cognoscit, τ vniuſ-
cuiusq̄ꝫ statꝰ vel defectꝰ nō ignorat:
vñ Esa. xxiiij. Glorificate dñȝ ī do-
ctrinis. Hac plebs iudeoꝝ nō habuit: adō hostibꝰ sub-
iacuit. Uñ btūs Hieremias spū merοris plenꝰ ait. Et
fctū ē postq̄ꝫ ī captiuitatē redactꝰ ē isrl: τ Hierlȝ de-
serta ē: Sedit Hieremias flēs: τ plāxit lamētatione
hac in Hierlm: τ amaro aīo suspirās τ ciulās dixit.
Quō sedet sola ciuitas plēa pplo τc. Pricipiū thre
noꝝ. Hieremias q̄ iterptatur excelsus dns: plꝰ significat
virū pfectū q̄ plāgit hierlȝ: q̄ iterptatur pacifica. i.

sup ecclīam militantē: que recessit a pace virtutuȝ: τ
que ducta est in captiuitatē vitioꝝ: q̄ faciunt hoīem
seruuȝ τ captiuū. Io. viij. τ vide qđ dixi. s. c. ij. ořo-
ne Hieremie. Recordare. in verbo. serui dñati sunt
nostri. Et sedit solus in amaritudine. idē thre. c. iij.
sedebit solitarius. τ op. facit ad hoc. xj. q. iij. quādo.
Nō plangit menia ciuitatis. sicut nec Christus
Hierlm: sed pplm. Luce. xix. Sed tropice pplȝ in ca-
ptiuitatē ductū. vnde Esa. j. Et relinquet filia Syō
sicut tuguriuȝ in cucumerario: τ sicut ciuitas q̄ va-
stat. Silis locutio in Michea. iij. c. Iudices (alias
principes) eius in muneribꝰ iudicabant. sacerdotes
eiꝰ in mercede respōdebant (al's docebāt) τ pphete
eiꝰ in pecunijs diuinabāt: τ sup dñm requiescebant
dicentes. Nōne dñs est in nobis? non venient super
nos mala. Idcirco pp vos Syō quasi ager arabit.
τ hierlm vt custodia pomerij erit. τ transferunt hec
verba τ exponunt. j. q. j. iudices. Et sic fit vehemēs
exclamatio pphete, plena fletibus, plena doloribus,
plena admiratione τ stupore, dicentis. Quō sedet.
Sicut eni cantica canticoꝝ Salomonis pcellūt alia
cantica in quibꝰ sponsus Chrs τ sponsa ecclīa dul-
cibꝰ fruunt amplexibꝰ ita τ lamētationes Hieremie
tropice sup ecclīaȝ sunt lamētationes lamētationū:
in quibꝰ spōsi chrī a spōsa ecclīa absentia pp multā
puaricationē multis fletibꝰ deplorat. quū dic. Quō
sedet. Cātica decēt in pr̄ia. Apoc. v. ibi. τ cātabāt τc.
τ. xiiij. ibi. Et cātabāt τc. Tob. xiij. ibi. cātabit all'a.
Lamētationes in huius vite miseria. hinc Dauid
ps. lxiiij. Te decet hymnus deus in syon. τ alibi. ps.
lxxxiij. Btūs vir cuius est auxiliū abs te ascēsiones
in cor. suo. dis. in val. lachry. in loco quem posuit.
Luget aūt Hieremias quadrato alphabeto p qua-
tuor. c. threnoꝝ: vt oēs ad lamēta inuitet. q̄r hō qua
tuor elemētis τ humoribꝰ cōpactus. ex̄ de ecle. mis.
in quadā. §. si. contra. iiij. euāgelia τ. iiij. cōcilia gn̄a-
lia q̄ sunt sicut iiij. flumina paradisi: in qbus velut in
quadrato lapide scrē fidei structura cōsurgit τ pma
net. iiij. ṽtutes cardinales. de qbus Sap. viij. pecca
uit. maxime istis tpibus malis. xv. di. c. j. τ. c. sicut ex̄
de renū. post trāslationē. §. verū. Iustū est ergo vt cū
ppheta pcā nr̄a cū q̄ternario numero defleamus: τ
materiali numero nos intus exteriusq̄ꝫ renouemꝰ.
de q̄ renouatiōe sup in ořone Hier. thre. iij. scripsi. in
§. pce. ps. cxxxvj. sup flumina. de pe. di. iij. in salicibꝰ.
vt q̄ sup flumina Babylonis captiui tenemur: abso
luti pn̄ia, τ gr̄a pfusi in nr̄a syon ecclīa triumphāte
vera libertate pfruamur. Cōstat aūt multa gr̄a rex
cēs: τ q̄rere multas differētias lachrymarū. aliter p-
pria dāna: aliter plāgimus aliena. id est aliter plora-
mus desideria celestis pr̄ie. aliter p scelerū immani-
tate τ terrore gehēne. vñ Dauid ps. xlj. Fuerūt mi-
hi lachryme mee pa. τc. Et alibi. Laboraui in gemi
tu meo. His affectibꝰ fideles mouent. q̄ totum illud
volumen Ezech. in sensum mentis traijciūt in quo
erant scripte lamentationes carmē τ ve. Ezech. iij.
in prin. al'. c. ij. in fi. ps. cxviij. Exitus aquarū dedu-
xerunt oculi mei τc. vbi expositor. Tunc aqua vere
deducit, qñ alternis vicibus, nūc hec nūc illa culpa
diluitur. quū vicissim modo p hac modo p illa gr̄a
fletus effuderit. Deducit aquā: qui nūc sua, nūc alie-
na pcā defleet. vel qui nunc pro sua nunc p aliena
compungitur miseria. Diuidit aquā: qui qñq̄ꝫ luget
mala q̄ cōmisit, quādoq̄ꝫ bona que omisit. Diuidit
aquā: quādo vicissim pro metu infernaliū tormen-
toꝝ, vel pro desiderio lugetur celestium gaudioꝝ.

Ira dei q̄lis sit.

Lamētatio qd sit.

Hoc modo est anima iuxta fluuiū: sicut dicitur Numeri. xxiiii. de peni. dist. iii. in salicibus. j. e. ii. super litera Sade. super verbo. deduc quasi torrentē. ⁊. c. iij. super litera Phe. super verbo. diuisiones. Est autē lamētatio ex merore presentis vite, aut ex desiderio eterne vite, cordibus humanis dono spiritussancti infusa compunctio. Terrene autem hierusalem ⁊ populi excidium deploratur: vt presentis ecclesie dāna defleantur. Et quia ruentes a fide populi captiuantur vniuscuiusq; anime que fuit templum spiritussācti ruina plangatur. j. ad Cor. v. Hiero. Uerum christi templum anima credentis est. illam exorna. illam vesti: in illa offer donaria: in illa christum suscipe.

Plorat autem Hieremias ad ruinas singulas ciuitatis ⁊ populi: vt discant singuli deflere propria: quū defleat ipse communia ⁊ aliena delicta. Dicit ergo. Quomodo sedet sola ciuitas ⁊c. Historice. Terrestris hierusalem populo spoliata. ignominia plena: inter hostes humiliata. Olim populosa inter hostes gloriosa. Facta est quasi vidua domina gentium. regibus destituta. sacerdotibus desolata: templo prophanato. ⁊ vasorum gloria explosa. auxilio dei destituta. Domina gentium: quas antea subuerterat ⁊ subiugauerat. Item secundum allegoriam. Pascasius. Quomodo sedet sola ciuitas. Lachrymosius plāgenda est ecclesia culpis exigentibus. sponsi absentia viduata. quomodo sedet sola ciuitas dei ⁊ angelorum auxilio desolata. Si enim sponsus cum ipsa esset: nō esset lugenda. quia non possunt filij sponsi lugere, q̄diu cum illis est sponsus. Mat. ix. ⁊ Luce. v. vnde ⁊ Hiere. pre omnibus ⁊ pro omnibus flebat: non ruinā saxorum, sed hominum: Et illius quam deplorat signat miseriam quum dicit. quomodo sedet. ⁊ sui plorantis: sicut ⁊ Job sedere in sterquilinio perhibetur. Job. ii. Et de hac captiuitate historice ⁊ allegorice dicit in ps. cxxxvi. Super flumina ba. il. sedi. ⁊c. de peni. dist. iij. in salicibus. Qui sedimus in throno regni celestis ⁊ virtutum. ⁊ stare noluimus. iure super flumina tentationum sedentes dolemus vnde Esa. xlvij. Descende: sede in puluere filia Babylonis. id est confusionis peccati. sede in terra. non est solium filie chaldeorum. que verba exponuntur ⁊ leguntur. xxxij. q. v. si paulus. Sic nostra hierusalē sancta ecclesia quum in membris suis q̄ plurimis multipliciter offenderit: nō est ei soliū dignitatis virtutum ⁊ gratie: sed sordidatur in terrenis vitiis. vnde Hiere. plangit non modo quia sedet terrenis operibus sordidata: sed q2 sola ⁊ quasi vidua. q2 pro turpitudinis feditate a spōso derelicta. Hiere. iij. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis. tamen reuertere ad me dicit dominus. non vere vidua scilicet. nam etsi ad tempus a sponso deijcitur: sponsalitatis tamen iura retinentur: vt si redire per penitentiā voluerit, sponsum retribuat nulli tributo subiacens

Solitudo duplex.

peccati. Unde dicitur. Quomodo sedet sola. desolata destituta: humiliata, sola sine auxilio dei ⁊ angelorū. Talis solitudo mala est. Eccl'a. iiij. Ue soli. lxxxi. di. in omnibus. vii. q. j. illud. extra de sta. mo. c. ij. id est sine charitate. alias solitudo sancta est. de pe. di. ij. §. romanos. ℣. quando adam. alias est capitellum vbi de hoc. ⁊ pre. c. in oībus. ⁊ de qua Job. iij. Edificant sibi solitudines. vnde. Bern. Anima sancta sola esto. vt soli oium serues teipsum, quē ubi ex oībus elegisti. fuge pu. fuge ipsos domesticos: secede ab amicis et intimis, ⁊ ab illo q tibi ministrat. an nescis verecundum te habere sponsum: qui nequaq; velit indulgere p̄sentiā suā presentibus ceteris? secede ergo ponus mente q̄ corpore. nō pro tpe: sed deuotione: sed spiritu: sed intentione: qui sic patribus spūalibus saturatur. Mar. viii. j. in. c. Thren. super litera. Joth. in textu. Sedebit sola ciuitas, aīa vel eccl'a. q̄re eccl'ia vocetur ciuitas dixi in prima parte istius operis. supra in. §. ⁊ primo quidem. ℣. q̄ autem ecclesia. in c. lxj. Ciuitas ecclesia ciuium populi christiani vnitas. de cō. di. j. eccl'ia. Eccl'ia nūc scissa: occidētalis p vitā malam in pluribus. orientalis per hereses ⁊ schismata. xxiiij. q. j. quoniam vetus. Plena populo. ecclesia ex gentibus ⁊ tribubus ⁊ linguis cōgregata: ⁊ per totum mūdum dilatata infidelibus populis. xciij. dist. legimus. plena etiam quondam virtutibus ⁊ suffragijs sanctorum: quasi ciuitas plena populo: nunc desolata: que prius pollebat diuinis operibus inter frequentias sodalium sanctorum, nunc inter hostes demones ⁊ facinorosos homines sedet squallida: cui nulla est societas sanctorum, nulla cum fructu cōmunio sacramentorum, nulla cum sponso participatio. sed redacta in tributa vitiorum ⁊ seruitutem regum. extra de immu. ec. non minus. Facta est quasi vidua, non vere, vel ex toto: propter bonos intra ecclesiā. de conse. dist. iiii. queris. ibi. Sancta mater ecclesia que in sanctis est. Uidua, absente ⁊ indignato sponso, propter multos amatores le derelicto assumptos. Hiere. iii. Tu autem fornicata es cū amatoribus multis. Domina olim gētium deuictarum scilicet vitiorum Princeps prouinciarū, quas hierusalem tributarias fecerat. Facta est sub tributo chaldeorum. Allego. Princeps prouinciarum ecclesia romana, princeps aliarum ecclesiarum. xxii. di. de constantinopolitana. facta est sub tributo vitiorum ⁊ censuum, in membris in maioribus prelatis. Auferat christus cito a sua ecclesia hoc tributum ⁊ hoc iugum, ⁊ hanc virgam diaboli exactoris. sicut in die madian, que interpretatur contradictio. Esa. ix. Beth plorans plorauit in nocte. Pascasius. Plorat ecclesia in nocte. i. inter aduersa huius vite. de hac nocte Job. iij. vel in nocte peccati posita. vnde. Rom. xiij. Nox precessit. Job. iij. Sit nox illa solitaria nec laude digna. Sed nō plorat suo arbitrio: sed miserante domino. nisi enim dominus misericordia motus. Luce. vii. de vidua, eam solam sedere vidisset: minime plorasset. vnde ⁊ Luce. xxij. Conuersus dominus respexit petrum: ⁊ sequitur. Petrus fleuit amare. de pe. dist. j. petrus. in prin. dist. vbi Beda. Respicere namq; eius: misereri est. ps. xxiiij. Respice in me ⁊ miserere mei. q2 non solum quum agitur penitentia, verum etiam vt agatur dei misericordia necessaria est. Item Amb. Deniq; quos iesus respiciat, plorant delictum: vnde sequitur. Et recordatus est Petrus ⁊c. Et lachryme eius in maxillis eius. Max. Illa anime cōscientia est. vultus in maxillis formatur: Unde vniuscuiusque qualitas in cōscientia monstratur. conscientia vero que nouit peccata sua, semper debet fonte lachrymarum irrigari. de pe. di. j. in prin. c. lachryme. c. petrus. De lachryme vtinam a maxilla ascendant vsq; ad celum. Eccli. xxxv. a maxilla enim ascendunt vsq; ad celū. Itē in nocte intus, aliena aura. Luce exterius, mūdi aduersitate. peccatorum cecitate plorans plorat: q2 intus primo pungitur. ⁊ sic exterius proprijs lachrymis baptizatur: que de cordis fonte producuntur. quarum vbertatem insinuans propheta Hiere. ait. Plorans plorauit. Hoc modo non minus exterior

q̃ interior homo reformãdus abluitur. Lachryme eius in maxillis eius. Maxille ecclesie: sunt doctores & rectores, qui sciunt sua & aliena peccata plangere, non tegere: de quibus dicitur in canticis. j.c. Pulchre sunt gene tue sicut turturis. lxxxi. dist. in prin. & Cant. v. Gene illius sicut areole aromatum. & Cant. vj. Sicut cortex mali punici sic gene tue. In his enim doctoribus & prelatis quũ sancti sunt ecclesie pulchritudo ostenditur. vt ait Chriso. Et ipsorum predicatione in corpus ecclesie traijcimur. q sicut plus ceteris in corpore christi mystico laborãt. extra de ren. ꝟ. cum pridem. §. verum. ibi. propter laborum angustias. & §. porro. ibi. quoniam si laboris causam &c. Plus gemũt & plorant eos quos vidẽt in nocte delictorum versari & in cecitate erroris.

Plorat sponsa ecclesia a complexu spõsi remota. de conse. di. iiij. queris. ibi. sancta mater ecclesia que in sanctis est. In nocte ignorantie huius mundi plorat pro his qui mortui iacent in peccatis. Plorat pro virginibus, continentibus, & coniugatis, qui se hospites & peregrinos confitentur super terram. de pe. dist. j. fleat. Non est qui cõsoletur eam ex omnibus charis eius. sanctis scilicet vel angelis: nisi recipiat consolationem spiritussancti. qui propterea paracletus. i. cõsolator dicitur Jo. xv. Unde omnes amici eius spreuerunt eam. quia deus spreuit eam: dum subtrahit ei auxilium. xxiiij. di. nabuchodonosor. ꝟ. idem. ibi. cũ vero aliquos. & glo. tradere. Et facti sunt inimici. cuius eius inimicus. ca. xc. di. sic inimicus. a cuius equitate non possunt discordare. Item. Non est qui cõsoletur eam. vero consolatore amisso. s. spiritusancto, qui sunt potius inimici. de quibus di. Hiere. ix. Omnis amicus fraudulenter incedit. Facti sunt ini. quum in die iudicij secundum apostolũ ad Roma. ij. insurgent cogitationes miseram animam cruciantes: & demones pessimi persuasores qui nunc decipiendo vt amici blandiuntur. Que sit autẽ que superius ploret: Het. litera ostendit: que interpretatur domus, scilicet ecclesia. xxiiij. q. j. q dignior Quare ecclesia vocetur domus supra in prima parte isti operis dixi. in. §. & primo quidem. ꝟ. ꝓ autem: in. lxj. ca. Ista est domus Jacob primum synagoga in egyptum ingressa, & in captiuitate detenta: & domini clementia egressa secundum illud ps. cxiij. In exitu israel de egypto domus Jacob &c. Et ecclesia sancta exigentibus peccatis rursus in babylone captiua. i. in confusione peccatorum. & ideo ploranda. Item. Omnes amici eius spreuerunt eam. quia ecclesia nõ nunq̃ pro peccatis suis affligitur: & condẽnatur tã ab interioribus q̃ ab exterioribus inimicis qui se dicunt amicos. Gimel plenitudo interpretatur. ecclesia primitiua plena gratia. Actuum. ij. Musto pleni sunt feruore spiritussancti. Actuum. vj. Elegerunt stephanum plenum fide. Nunc aceto furoris & odij in membris plena. Jo xix. Uas autem positum erat aceto plenum. & dolo. Actuum. xiij. & maledictione & amaritudine & dolo in ore. ps. ix. quorum os maledictione &c. Migrauit Judas propter afflictionem & multitudinem seruitutis. Plenitudine enim delictorum suorum migrauit. Judas scilicet peccator in captiuitatem: qui sibi accumulando peccata, prouocauit dei vltionem. aliter enim ecclesiam dilectam & gloriosam non traderet. i. permitteret tradi deus in tantã vitiorũ ignominiam. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. ꝟ. vasis ire. qui se amoris: vos nõ posse tradere dicit: q: nondum sunt cõpleta peccata amorreorum. Gen. xv. xxiij. q. v. §. hinc notandum. ꝟ. per scientes. Unde migrauit Judas Ecclesia glorificãs deum, afflicta viriorum seruitute, de vitijs ad vitia. nec inuenit requiem. vnde apostolus Roma. vij. Uideo autem aliam legem in membris meis repugnãtem legi mentis mee. xxxi. q. v. cum paulus. de conse. dist. iiij. c. ij. Euadendi autem nulla alia via, nisi quã ipse demonstrat apostolus ibi ad Roma. gratia dei, per iesum christum. Ecclesia igitur libertate virtutum amissa, sepe in seruitutem gentium & in afflictionem vitiorum migrat: & nullam inuenit requiem q: secundum Aug. nunq̃ mala conscientia quiescit: sed de loco in locum fugiens, a persecutoribus deprehensa, grauiori affligitur angustia. Iure enim fit vt qui leue iugum domini fugiunt. Mat. xi. dura afflictione vitiorum premantur. & qui libertatem virtutum in Christo promissam vilipendunt: afflictione conscientie premantur. sicut enim cayn fratricida abscõ sus a facie domini vagus & profugus in terra. Gen. iiij. sic in membris christum persequentes dum peccatum suum confiteri recusant: fugiunt a facie domini: indigni diuine miserationis respectu. de pe. dist. j. §. ex his. ꝟ. cayn. non sic electi: qui etsi mala faciant in conspectu dei faciunt & non descendunt ab eius misericordia & respectu pro: scilicet coram ipso penitentiam faciunt. de pe. dist. j. & euenit. Habitauit inter gentes. vitia vel demones. nec inuenit requiẽ. in anima. Mat. xi. vitijs instantibus vel demonibus. Omnes persecutores eius. Ecclesie, demones & tyranni & vitia. sunt autem hi mali persecutores. sunt & alij boni. de vtrisque Augu. xxiij. q. iiij. qui peccat. Inter angustias. peccatorum & afflictionem. vtinam tales angustiati & oppressi ere alieno. i. peccato quod est deus alienus. vnde super illud. ps. lxxx. Nõ erit in te deus recens. dicit glos. Illud vnicuiq; deus est: quod deo preponit. in amore & amaro animo conueniant ad Dauid. j. Reg. xxij. christũ vultu desiderabilem. & conuertantur ad eum. Multi enim (quod est mirabile.) sic peccatis angustiati mori appetentes: & de morte peccati ad mortem pene perpetue, que est secunda mors. Apoc. ij. transire volentes: dicunt verbum Saul. ij. Reg. j. Sta super me: & interfice me: quoniam tenent me angustie. Cõtra tales dicitur Amos. v. Ue desiderantibus diem domini. Ad quid eam vobis? Dies domini ista tenebre, & non lux. Ista etiam est angustia illa de qua Esa. xxviij. Coangustatum est stratum ita vt alter decidat. & pallium breue vtrunq; operire nõ potest. Lectus est cõscientia. de quo ps. vj. Lauabo per singulas noctes lectum meum. i. per singula peccata conscientiam meam. que sponsum christum & adulterum diabolum simul non valet admittere: quia nemo potest duobus dominis seruire. Mat. vj. & Luc. xvj. de pe. di. j. §. hoc idem. ꝟ. item nos. post duas colum. Pallium breue amor. q: non potest amari simul deus & diabolus. Unde poeta. Secta bipartita quum mens discurrit vtroq;: Alterius vires subtrahit alter amor. Ista est etiam illa angustia conscientie de qua Eccl. xiiij. Beatus qui non est stimulatus in tristitia delicti. i. quem non remordet conscientia pro delicto aliquo graui. quoniam sicut dicit glos. super illud ps. xlv. adiutor in tribulationibus. Nulla maior &c. tribulatio, q̃ delicti conscientia. De ista ẽt angustia demonum & vitiorum. Luce. xix. ibi coangustabunt te: Grego. Maligni spiritus vndiq; animam coangustant. quando ei non solum operis ve-

rum ⁊ locutionis ac pro cogitationis iniquitates replicant. Deleth tabula interpretatur, vel ianua, ait pauper. Tabula inquit de qua raduntur mali clerici. xij. q. j. nolo. l. dist. contumaces. vel tabula penitentia. de pe. di. j. secunda. Ianua foramen laterale christi ad ingrediendum in celum. Gen. vj. Ostium arce pones in latere deorsum. i. vulnus in latere christi. glo. pauper ecclesia primitiua. xij. q. j. dilectissimis. Vie syon ecce predicatores scilicet parantes viam christo veniendi ad animam. Jo. j. Vie syon. virtutes ad supernam hierusalem ducentes ad solennitatem anime: cum sponsus ablatus est: quum anima de arce superne intentionis ad exteriores labitur actiones. solennitas eius est celestis vite intima contemplatio. sed non sunt qui veniunt ad solennitatem: affectus. s. prioris vite. qr scilicet non veniunt ad solennia contemplationis aie vel diuine. vera enim anime solennitas ⁊ festiuitas est de deo. Amb. Qui christum intra se recipit: maximis pascitur delectationibus voluptatis. Sed hodie in ecclesia magis celebrantur solennia ventris quam mentis. xliiij. di. comessationes. xxxv. di. ecclesie principes. Vie syon. Quoties ecclesia pro peccatis suis intus forisve repletur furoris domini amaritudine: merito lugent vie. portę iacent destructe. gemunt sacerdotes. squallide sunt virgines. Vie sunt prophete patriarche ⁊ alij per quos ad christum qui vera est via. Jo. xiiij. venitur. sicut enim lux dicitur a christo. Luce: sic v. e dicuntur ab ipso. Unde Abraam prima via credendi appellatur. he lugent eo quod non sunt qui veniant ad solennitatem, celestis patrie, qui enim presunt officio, nec ipsi intrant: nec alios intrare permittunt. Mat. xxiij. Iure autem sacerdotes virginibus copulantur inferius: quia virginitate sacerdotium pollet. lxxxj. dist. minister ⁊ c. oportet. ⁊ quasi per totum. ⁊ virginitas regimine sacerdotum eget. Lugent eo quod non sunt, qui veniant ad solennitatem, patrie celestis. ps. cxvij. Constituite diem solennem in condensis. vsque ad cor. altaris. Vel angelorum. Omnes porte eius destructe. ecclesie. i. sensus dissipati ⁊ vagi. destructe que deberent esse ornate ⁊ custodite. ps. xxiij. aperite portas iustitie. Sed mors intrat per eas secundum Hiere. ix. c. Et ideo squallet anime virginitas: ⁊ gemit regale. j. De. ij. sacerdotium. dum pro virtutibus replentur amaritudinibus vitiorum. Sacerdotes eius gementes. qui deberent gaudere in domino. Phil. iiij. Gementes pro peccatis ex se gemitum prouocantibus. Virgines eius. caste intentiones eius ecclesie. squallide. quia intus corrupte que deberent fulgere. Et ipsa, ecclesia scilicet oppressa amaritudine, vitiorum. Hiere. ij. Scito ⁊ vide quia malum ⁊ amarum est reliquisse te dominum deum tuum. He interpretatur ista. qr propter ista peccata eueniunt super ecclesiam que dicta sunt. ⁊ dicitur. Facti sunt hostes eius in capite. heretici aut pagani aut mali catholici. Hostes. ecclesie. xxiiij. q. iij. de illis in capite. qr capita ecclesie languent: ideo cetera membra ecclesie infirmantur. vj. q. j. ex merito. ⁊ Auaritia in capite omnium. Amos. ix. idest in prelatis ecclesie precipue. Plena est ecclesia auaritie. xciij. dist. diaconi. v. Isti sunt optimates capita populorum prelati scilicet ingredientes pompatice domum israel. Amos. v. Vacce pingues samarie, calumniam facientes egenis, clericis: que dicunt eis, afferte ⁊ bibemus. Amos. iiij. Hostes in capite. quia in prelatis demones hodie precipue dominantur. Pingues sunt in peccatis pre ceteris. presunt vt deuorent ⁊ inflentur. viij. q. j. sunt in ecclesia. Inimici eius ecclesie. Locupletati sunt. disputanti facundia quum sit intelligendi penuria. Item hostes in capite, quum bonum opus corrupta mente concipimus: diabolus in principio dominatur diminutione boni, assiduitate mali. instant enim hostes fortiores aliquando in capite, ipsam bonis operis intentionem polluentes aliquando longiori vsu voluptatum animam renitentem impedientes. ab his tanto difficilius liberamur: quanto in capite superiores ⁊ locupletiores dominantur. Propter multitudinem iniquitatum eius. prelatorum ecclesie. Paruuli eius. ecclesie. populus lacte indigens consolationis, ⁊ panem doctrine petens. j. co. iij. c. Paruuli petierunt panem ⁊ c. propter defectum boni exempli prelatorum instructionis ⁊ correctionis. Ducuntur in captiuitatem. vitiorum ⁊ demonum. xj. q. iij. precipue. ⁊ c. ita. ibi. vt qui positus fueras ad gubernationem populorum, effectus sis ruina multorum non habentes rectores aut defensores. Ante faciem tribulantis. hostis visibilis vel inuisibilis. vinculis delictorum constricti. ps. xij. Qui tribulant me. exultabunt si motus fuero. Vau interpretatur ipsa vel hec, scilicet ruina multorum afflicta de qua sequitur. Et egressus est a filia syon omnis decor eius. Ecclesia vel anima que filia est syon celestis hierusalem. Decor puritas fidei, ornatus virtutum. Ista est ecclesia pulchra. de qua in Canti. iiij. Tota pulchra es amica mea. Ab ea decor egreditur. quando hereticorum vel malorum catholicorum rabie fides corrumpitur. de qua dicitur. ps. ciij. Confessionem ⁊ decorem induisti. iterum ps. xcv. Confessio ⁊ pulchritudo in conspectu eius. Decus enim ecclesie ⁊ decor virtus ⁊ sanctitas est. de pe. di. ij. §. romanos. versi. princeps ⁊ c. illa anima. Facti sunt principes eius. ecclesie pastores ⁊ rectores. xxxv. dist. ecclesie principes. qui vtroque cornu vtriusque testamenti subditos deberent defendere: vel rebellantes percutere. xxiij. q. iij. cum in lege. Velut arietes non inuenientes pascua. quum tamen tanquam fortes arietes ducatum gregibus prebere deberent. vij. q. j. scisciatus. Facti sunt velut arietes macri absque pinguedine. de qua pinguedine. ps. lxij. Sicut adipe ⁊ pinguedine. charitatis. Non inuenientes pascua. pro se ⁊ populo. quia in scripturis pascua vite non inuenientes. Isid. Sanctarum scripturarum altitudine quasi montes pascue sunt. Abierunt absque fortitudine. diuini verbi ⁊ virtutum, vbicunque eos error impellit. Ante faciem subsequentis. ante suggestionem diaboli. vt qui minare ad pascua vite gregem domini negligunt: ipsi ad pascua mortis ligati vadunt absque robore virtutum. decor enim ecclesie in omnibus fidelibus est: sed maxime in sacerdotibus ⁊ altari seruientibus. secundum Chrys. de hoc extra lib. vj. de immu. eccle. ⁊ de re. ec. lxxxj. di. per totum. xliij. dis. sit rector. j. q. j. sacrosancta. ⁊ c. necesse. Zay interpretatur oliua. ecclesia primitiua pacifica. Gen. viij. ⁊ vncta domo spiritusancti. Actuum. ij. extra de sacra vnc. c. j. Et recordata est hierusalem dierum afflictionis sue: ⁊ preuaricationis omnium desiderabilium suorum: que habuerat a diebus antiquis: quum traderetur (alias caderet) populus eius in manu hostili: ⁊ non erat (alias esset) auxiliator. Recordatur anima vel ecclesia afflictionis corporalis ⁊ spiritualis ⁊ preuaricationis mandatorum pro qua affligitur. recordatur inquam non ad consolationem: sed ad pene exaggerationem. iuxta illud Sap. v. quod in inferno dicturi

sunt

sunt impij. Errauimus a via veritatis: ⁊ iustitie lu-
men nobis non illuxit: sol non est ortus nobis lassa
ti sumus in via iniquitatis ⁊ perditionis: ambulaui
mus vias difficiles: quid nobis profuit superbia ⁊
diuitiarum opulentia? transierunt omnia tanq̃ vm
bra mortis: in malignitate nostra consumpti sum⁹.
Uiderunt eam hostes ⁊c. Ualde cauendum est vt
non solum ab interno iudice sabbata nostra expro-
brentur: sed etiam ab hostibus derideantur? Si au
tem pro vanis nostris cogitationibus sabbata no-
stra deridentur: quid de illis putãdum est: qui quũ
domino vacare debeant: etiam flagitiosa committe
re non formidant? Si ergo deo vacare volumus ip-
si soli corde ⁊ corpore vacemus. vnde ps. xlv. Uaca-
te ⁊ videte quoniam ego sum deus. Sepe etiam in-
tuetur ecclesia populum suum cadentem in manus
hostium. i. demonum. Alius per auaritiaz: alius per
luxuriam cadit: ⁊ pro his ⁊ similibus deplorans ec
clesia: recordatur omnium desiderabilium suorum:
idest que nobis promissa sunt in celis. vnde ⁊ nos
perlabimur: ⁊ ipsa peregrinatur. Expono ⁊ antepo
no textum qui sequitur. Deriserunt sabbata. Sab-
bata quoq; nostra i. festiuitates non minus a nobis
violantur: q̃ ab hostibus deridentur. vnde ⁊ dici-
tur. Ubi est deus eorum: clericorum⁹: extra de vo. ⁊
vo. re. magne. Unde ⁊ dominus odit ⁊ proijcit festi-
uitates nostras. Plenis enim homicidijs: immundi
tijs: ambitionibus: ⁊ cupiditatibus: ⁊ auaritijs: ⁊
odijs: ⁊ sacrilegijs: ⁊ sortilegijs, ⁊ crapulis: ⁊ ebrie
tatibus: lotis manibus ⁊ cruentatis cordibus ⁊ cõ
scijs: nostra sabbata nõ dominica celebramus. Esa.
j. Audite verbum domini principes sodomoruz pre
lati ecclesie rectores mutorum a laude: populus go
morre. populus asper. quia Sodoma interpretatur
muta. Gomorra aspera. i. indeuot⁹. Quo mihi mul-
titudinem victimarum vestrarum: dicit dominus?
que victime impie sunt. Prouerb. xv. j. q. v. non est
putanda. xiiij. q. v. scriptum. Plenus sum. q. d. fasti-
dio ⁊ nauseo sacrificia vestra. psalo. xlix. Holocausta
arietum ⁊ adipem pinguium ⁊ sanguinem agnoruz
⁊ vitulorum ⁊ hircoruz nolui. Quum veneritis an
te conspectum meum: quis quesiuit hec de manib⁹
vestris: vt ambularetis in atrijs meis? Ne offera-
tis vltra sacrificium frustra. Incensum abominatio
est mihi. Neomenias ⁊ sabbatũ ⁊ festiuitates alias
non feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas ve-
stras ⁊ solẽnitates ⁊ festiuitates vestras odiuit ani-
ma mea: facta sunt mihi molesta ⁊c. Et quum exten
deritis manus vestras: auertam oculos meos a vo
bis: ⁊ quum multiplicaueritis orationez: non exau
diam: manus enim vestre sanguine: peccati cuius-
cunq; plene sunt. Esa. primo. ad hec. pri. quest. j. §.
sed obijcitur. cum sex. cap. sequentibus vsque ad. §.
cum vita. xlix. distinctio. cap. primo ⁊ secundo ter-
tio. quest. septi. §. idem testatur. cum. capit. sequent.
vsq; §. sed obijcitur. de consecratione distinctione se
cunda, qui scelerate. xxiiij. quest. pri. odi. ⁊ precedẽ.
cap. non est putanda. ⁊ cap. scriptum. Et omnium
desiderabilium suorum: virtutum celestium promis
sorum, que habuerunt anima ecclesie a diebus an-
tiquis: in ecclesia primitiua. Psalo. lxxvj. Cogitaui
dies antiquos ⁊c. Quum caderet populus eius: cor
dis affectus. In manu hostili demonum. Et non
esset auxiliator: alius non poterat. Deus qui indi-
gnatus propter peccata nolebat. Uiderunt eam: ec-
clesiam: hostes, demones: deriserunt sabbata eius: sicut hodie deridemus iudeos cum eorum synago-
gis ⁊ sacrificijs: quãuis eos ex misericordia tolere-
mus. extra de iude. consuluit. ⁊. c. sicut. ⁊. c. etsi iude-
os. Iterum viderunt eam hostes: sepe pro peccatis
a paganis ⁊ hereticis vel schismaticis afflicta est ec
clesia: ⁊ sue preuaricationis recordatur in confusio
nem suam: ⁊ tunc demones sabbata eius derident:
quum eam a bonis feriare vel cum peccatis solemni
zare vident. vnde ps. xij. Qui tribulant me exulta-
bunt si motus fuero. Heth interpretatur vita:
quod ad hoc respicit. Gemens ⁊ conuersa est retro-
sum. j. Ideo enim dominus inducit tribulationem,
vt peccator conuertatur ⁊ viuat: conuersio eniz pec
catoris vera vita est. Ezech. xxxiij. de pe. dist. j. §. hoc
idem. in prin. Peccatum peccauit hierusalem: pro-
pterea instabilis facta ẽ. Per diuersa vitia stare vir
tutis est: nõ stare vel cadere vitij vel peccati. Ezech.
ij. Sta supra pedes tuos l dixi quid est. Peccatum
peccauit, ecclesia in membris suis aliqua heresi pol
luta peccatum infidelitatis peccat: ideoq; instabilis
vagatur: ⁊ nulla fidei soliditate fundatur que prius
fundata erat supra firmam petram. Mat. xvj. xxj. di
stinc. in nouo: propter quod veri catholici spernunt
eos. Item quodcunq; peccatum facit hominem
vagum ⁊ instabilem. Gen. iiij. Dicitur de cayn: va-
gus ⁊ profugus. de pen. distin. j. §. ex his itaq;. versi.
cayn. Unde angeli vel viri sancti qui prius glori-
ficabant eam despiciunt: vt tandem gemat pecca-
tum suum: ⁊ redeat ad deum: ⁊ audiat vocem mo-
nentis post tergum. vnde Esa. xxx. Erunt aures tue
audientes post tergum monentis. Unde maria con
uersa retrorsum inuenit Iesum quẽ querebat prius:
nec inueniebat. Ioan. xx. ibi. conuersa illa. vbi Aug.
Quia prius conuersa corpore quod non erat puta-
uit: nunc corde conuersa quod erat agnouit. Sic ⁊
ecclesia in membris suis conuersa retrorsum inue-
nit christum qui apud eam per peccatum mortuus
erat sibi. resurrexisse a mortuis: qui vero increduli
sunt: nec aspiciunt retrorsum: vsq; hodie sicut cayn
instabiles sunt: ⁊ portant confusionis sue signum:
⁊ in Babylonem idest in confusionem suam ten-
dunt. Omnes qui glorificabant eam: ecclesiam: he
retici applaudentes: vel adulantes, vel angeli uel
sancti uiri, spreuerunt eam: heresi uel schismate con-
fusam: uel uitijs constupratam. Ad literam hodie
prelati mali ⁊ doctores uerbales ecclesie amicti: hy-
pocrisi qui populum beatificant ⁊ seducunt: iuxta il
lud. Esa. iij. cap. Popule meus: qui beatum te di-
cunt: ipsi te decipiunt. ⁊ Esa. ix. Et erunt qui te bea
tificant populum istum seducentes: ⁊ qui beatifi-
cantur precipitati. Ipsi ueraciter spernunt eccle-
siam, que eos exaltaint, quia necesse est q̃ propter
ignominiam peccati, ⁊ prelati subditos ⁊ subditi
prelatos despiciant ⁊ spernant. j. quest. j. multi. iij.
quest. vij. §. porro. versic. item Grego. Ipsa autem
gemens: idest sic peccatum agnoscens, ⁊ conuersa
est retrorsum, ad deum: quem reliquerat. Conuer-
sa inquam per penitentiam ad conuersationem ce-
li unde exciderat, que autem sit uera conuersio: de
penitentia distinctione. j. §. hoc idem, de penitentia
distinctione. vij. nullus. Teth interpretatur bo-
num. Psalmus. cxviij. Bonum mihi quia humi-
liasti me. Unde sequitur. Uide domine afflictionem
meam. Bonum enim est peccatorem se cognoscere,
⁊ cum gemitu ⁊ penitentia exclamare. Uide dñe
Sordes eius i pedib⁹ eius: nõ est recordata finis sui

Ecclesie pedes.

Pedes ecclesie doctores ⁊ prelati sunt: a quibus
debet ecclesia portari. Exod. xxviii. Portabit Aa-
ron iniquitates filiarum Israel. Roma. xv. debem⁹
nos firmiores imbecillitates infirmorum sustine-
re. Item Exo. xxviij. Portabit Aaron nomina fi-
liorum Israel coram dño super vtrunq; humerum
ob recordationem. Hi pedes deberent ducere eccle-
siam per viam que christus est. Joã. xiiij. Ego sum
via. sed sordibus scelerum inquinati sunt ⁊ sic eccle
sia non recordatur finis sui. i. christi: qui est finis ad
iustitiam omni credenti. Roma. x. Augu. Ipse finis
nostrorum desideriorum erit qui sine fine videbit: si
ne fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur.
Ecclesia etiã in pedibus. i. in affectibus sordes por
tatq; in huius vite miseria nemo est qui sine squal-
lore vitiorum incedat: saltem in pedibus quibus tã
gitur terra. Inde dominus pedes discipulorum la-
uit. Joan. xiij. Ubi Orig. Prestandi sunt pedes. i.

Pedes lauandi.

mentis affectus lauandi a Jesu: vt sint pedes nos-
stri decori: ⁊ presertim quã emulantes potiora bo
na volumus enumerari eis qui euangelizant bona.
Esa. lij. viij. q. j. olim. Aug. ibi. sed est mundus totus.
Joan. xiij. Totus vtiq; preter pedes: vel nisi pedes:
quos habet opus lauare: homo enim in baptismo
totus abluitur: non preter pedes, sed totus omni-
no: veruntamen quum rebus humanis postea inni
titur: terra calcatur. Ipsi igitur humani affectus si-
ne quibus in hac mortalitate non viuitur: quasi pe
des sunt: vbi ⁊ humanis rebus afficimur. Unde si
dixerimus quia peccatum non habemus: nosipsos
seducimus. j. Joan. j. de pen. dist. ij. si enim. Si autẽ
confiteamur peccata nostra: qui pedes discipulorũ
lauit nobis peccata dimittet vsq; ad pedes quibus
conuersamur in terra. Item Orige. Impossibile
autem puto non contaminari extrema anime ⁊ infi
ma eius, quãuis quoad homines perfectus quis eẽ
putetur, plurimi autem ⁊ post baptismũ replentur
puluere scelerum vsq; ad verticem qui vero legitimi
discipuli christi sunt: erga solos pedes indigent la-
uatione. Item apostolis ait dominus. Excutite
puluerem de pedibus vestris. Luc. x. ⁊ Mat. x. vbi
Beda. Per pedes ipsum opus ⁊ incessus predica-
tionis significatur: puluis vero quo asperguntur:
terrene leuitas est cogitationis, a qua ipsi summi do
ctores immunes esse nequeunt. Pedes autem chri
stus discipulorum idcirco lauit: vt ⁊ pulchri essent
⁊ mundi: ⁊ sic per totum mundum predicaturi di-
scurrerent. De quibus dicitur Canti. vij. q̃ pulchri
gressus tui in calciamentis filia principis. Et alibi
Ephe. vj. Calciati pedes in preparatione euangelij
pacis. Sordes autem in pedibus sunt vita reproba
in predicatoribus: q; non recordantur finis sui iu-
dicij futuri. vnde deponuntur vehementer in con-
spectu dei non habentes spiritumsanctum consola-
torem qui alios consolari deberent: conuersi ergo ⁊
humiliati clament. vide domine ⁊c. De pedibus au
tem speciosis euangelizantiũ pacem. i. de bonis pre-
dicatoribus proficientibus sibi ⁊ ecclesie. Esa. lij. q̃
pulchri supra montes pedes ⁊c. viij. q. j. olim. De lo-
tis pedibus. de conse. dist. iiij. quando. ⁊. c. si eos. ad
fi. dist. De his pedibus. Abachuch vlti. Egredietur
diabolus ante pedes eius: quod tunc impletum est
quum ad pedes domini remissa sunt peccata Mag
dalene: ⁊ impletur quotidie quum peccator cõpun-
gitur ad pedes predicatoris. Et dicuntur pedes do
mini predicatores: q; in eis dñs graditur ⁊ gestat.
vñ Deut. xxxiij. Qui appropinquant pedibus eius
accipient de doctrina illius. Ualde formidat hos pe
des diabolus. Unde de pisce qui Tobiam voluit de
uorare dicit Tobia. v. Palpitare cepit ante pedes.
Piscis ille diabolum significat. Tobias christum.
Pedes predicatores vel sacerdotes. Item eccle
sia sancta in membris suis sordes habet in pedib⁹:
sordes vitiorum: que celestis vite ⁊ pristine conuer-
sationis in sui principio candorẽ perdidit. vnde di
citur ei. Consurge Hierusalem: excutere de puluere.
Esa. lij. Ecclesia que hodie intantum intendit terre
nis actibus. i. pompis mondanis: ⁊ delicijs: sordes
necesse est vt habeat in pedibus. i. affectibus ⁊ acti-
bus. vnde ps. xliij. Humiliata est in puluere anima
nostra. Ab his quotidie lauandi sunt pedes: ne con-
tingat quod sequitur. Oblita est (alias non est re-
cordata) finis sui. Deposita est vehementer: non ha
bens consolatorem. Sed dicat ecclesia captiua. Ui-
de domine afflictionem meã: vt miserearis: non ini-
quitatem aut peccatum: vt damnes, sed afflictionẽ:
vt liberes. Quoniã erectus est inimicus: diabolus
tibi imputans: tibi insultans: quasi non possis nos
liberare. vnde Dauid ps. iij. Multi dicunt anime
mee: non est salus ipsi in deo eius. Joth interpre
tatur principium malorũ. s. q; vidit deus gentes in-
gressas ad sanctuarium suum: quasi hec est precipua
causa malorum. Manum suam: operationẽ sugge-
stionis. Misit hostis diabolus. Ad omnia desidera
bilia eius: ecclesie sacerdotium, regnum, sanctasan-
ctorum: fidem: spem: baptisma: corpus christi ⁊ ce-
teras virtutes. Quia vidit dñs gentes. scz carnales.
ps. lxxviii. Deus venerunt gentes in hereditatem
tuam ⁊c. Uel vitia vel sacerdotes carnaliter viuen-
tes: ⁊ sacerdotium quantum in eis est. j. q. j. quidẽ.
ad fi. polluentes. Ingressas in sanctuarium suum:
animam: ecclesiam. Exod. xv. Sanctuarium tuum
dñe ⁊c. de quibus preceperas ne intrarent sanctua-
rium tuum: ecclesiam tuam. Exod. xxj. Sacerdos in
quo fuerit macula: non accedat offerre. xlix. dist. hinc
etenim. j. q. j. sacerdotes. Manum suam ⁊c. Diabo-
lus audacter manum mittit ad anime desiderabilia
⁊ aufert virtutum ornamenta: fidem: spem: charita-
tem: discretionem ⁊c. quod iustus iudex fieri permit
tit: quia videt gentes: scilicet prauas suggestiones:
vidit ⁊ cogitationes ⁊ voluptates in sanctuarium
ecclesie vel anime introire: que debuit ostium men-
tis claudere: ⁊ in cubiculo patrem orare. Mat. vj.
vbi August. Per cubicula nostra sunt intelligenda
corda nostra: de quibus dicitur in ps. iiij. Que dici
tis in cordibus vestris ⁊ in cubi. vest. compungimi-
ni ⁊c. Ostium est carnalis sensus: foris sunt omnia
temporalia que per sensum cogitationes nostras pe
netrant: ⁊ turba variorum phantasmatum oranti-
bus obstrepit. Ingredientibus autem gentibus
mentem: pudicitia corrumpitur: abstinentia euer-
titur: ⁊ princeps coquorum muros anime idest vir
tutes euertere conatur. xliiii. distinc. §. j. Sic vinde-
miatam omnibus bonis suis animam sine consola
tore relinquit: sicut legitur Luce decimo. de vulne-
rato a latronibus spoliato ⁊ semiuiuo relicto. Con-
tra tales di ps. lxxvij. Tradidit in captiuitatẽ virtu
tem eorum ⁊ pulchritudinem eorum in manus ini-
mici. Item hostis antiquus ad desiderabilia ec-
clesie manum mittit. in membris ipsius fidem con
taminans: baptisma rescindens: doctrinam cor-
rumpens: corpus ⁊ sanguinem domini indigne con

trectari suggerens, vasa preciosa .i. oues christi quasi lupus deuastans. Et causa tanti mali redditur: quia gentes carnem amantes, quasi preputium retinentes, & christi circuncisionem non habentes, ministri alteris constituuntur. Hiere. ix. Visitabo super omnes qui attonsi sunt in comam habitantes in deserto. Isti sunt clerici & religiosi habitantes in ecclesia solitarij in oratione vel in claustro: qui quasi omnes habent preputium proprietatis proprie voluntatis & voluptatis, more incircuncisorum viuentes spiritualiter laicorum: de qua circumcisione spirituali Deutero. x. Circuncidite preputia cordis. & Act. vii. etiam incircumcisi cordibus & auribus. & Hiere. iiii. Circumcidimini domino, & auferte preputia cordium vestrorum. Caph interpretatur manus: de qua dictum est supra proxime. Manus suam: ex cuius tactu clamat vox prophete. Omnis populus eius gemens: ecclesie angustia tribulationis viciorum & tentationum: maxime isto tempore carnali & hypocritali. Querens panem: delectationis carnalis: de quo pane dixi supra iii. c. ij. in oratione Hier. recordare: super verbo: & saturemur panibus: non panem verbi dei. Matth. iiii. Luce. iiii. Deuter. viii. Non in solo pane viuit homo &c. vbi Rabanus: Testimonium autem hoc ex Deutero. sumptum est viij. c. ergo si quis non vescitur verbo dei: iste non viuit: quia sicut corpus non viuit sine terreno cibo: ita anima viuere non potest sine verbo dei. Procedere autem verbum dei de ore dicitur: quum voluntatem suam per scripturarum testimonia reuelat. De ista fame verbi dei. viij. quest. j. audacter. Dederunt queque preciosa: celestia pro terrenis: virtutes pro vitijs: pro cibo: voluptate carnali: ad refocillandam non satiandam animam animalitate. Ber. Nec animus vanitate, nec voluptate corpus aliquando saciatur. Unde Osee. iiij. Fornicati sunt: & non cessauerunt. Ubi Hierony. Voluptas insatiabilis est: habita irritat, famem non saturitatem parit. Aug. Delectatio presens non sanat: preterita non delectat: futura cruciat, Idem. Breuis est voluptas fornicationis: sed perpetua est pena fornicatoris: quantum enim beata Maria virgo purissima morabitur in celo: tantum anima fornicatoris torquebitur in inferno. Quia autem anima frequenter ponatur pro animalitate & sensualitate. Actuum. xx. Non facio animam meam preciosiorem quam me. Ioa. xij. Et qui perdiderit animam suam &c. Uide domine: per compassionem. Uax ecclesie vitijs tribulate. Facturam tuam: non iniquitatem meam: vt perdas me. quoniam facta sum vilis peccato. Uilis efficitur ecclesia quum crescente numero malorum: non summa petit & celestia: sed infima & terrena. Hiere. ij. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Seneca. Si scirem deos ignoscituros & homines ignoraturos: adhuc dedignarer peccare. Ambro. Disce homo vbi grandis & preciosus es. Vilem te terra monstrat: sed preciosum te faciet imago, quid enim tam preciosum quam imago dei? quam timens: homo iure vocaris: hominis vero nomen amittis: quum eadem neglecta in vitia cadis. Lamech disciplina vel contritio interpretatur, quod enim prophetis luget: alijs disciplina est: & contritio cordis: vt lugeant sancti simili modo. O vos omnes sancti: qui transitis per viam, celeriter: non habentes hic manentem ciuitatem. Hebre. x. Viam christum. Ioan. xiiii. Ego sum via veritas. Attendite, compatienti corde. Et videte charitatis intentione. Si est dolor &c. ij. Corinth. xj. Quis infirmatur: & ego non infirmor: quis scandalizatur: & ego non vror? Conqueritur ecclesia vel anima preuaricatrix. Sicut dolor meus: pro terrenis celestia perdidi: quoniam vindemiauit me bonis virtutum: vt locutus est dominus: qui non mentitur: per prophetas: in die furoris sui iudicij: quia exacerbaui eum. O vos omnes &c. Ecclesia que parit & generat & nutrit & lactat: pro omnibus contristatur: teneros lactat: auersos reuocat: pigros expectat: precipites vt preuideant castigat: ne quem hostis extra castra inueniat: dum ipsa ordinato agmine ad patriam festinat. Videte dolorem meum. Filios educare volui, & educere de miseria exilij: & perducere ad gaudia celi: sed multi errant: multi exasperant: multi languent: pauci sunt qui venire queant: pro omnibus lugeo: pro omnibus vror: videte ergo si est dolor sicut dolor meus. Tendite oculum ad extremi iudicij diem: de quo ps. vj. & xxxvij. Domine ne in furore tuo arguas me: quando reddet vnicuique secundum opera sua. Item O vos omnes &c. Pascasius. Ecclesia in membris & filijs pregrauata vitijs: non tamen omnino excecata: videns bonos filios ad patriam festinantes per viam virtutis: cum ingenti merore exclamat. O vos omnes &c. videte quibus passionibus subiaceam: quam vindemiauit me dominus in filijs bona virtutum iusto iudicio abstulit: quibus me quasi sponsam decorauit: in die furoris sui exacerbatus malis filiorum meorum. Vos ergo filij qui transitis per viam: idest qui presentem despicitis vitam: tendentes in viam veram: que christus est: videte si est dolor sicut dolor meus: celestia amisi in quibusdam filijs, thesaurizaui mihi iram. Roma. ij. ibi. Thesaurizas tibi iram &c. pro eis in die iudicij: & grauior malis in eis: non vobiscum possum festinare ad gaudia celi. Mali etiam filij qui pretergrediuntur viam mandatorum dei: iuxta illud. Psalm. cxviij. viam mandatorum tuorum cucurri &c. vindemiant bonis racemis vineam: ecclesiam, que est vinea domini Sabaoth. Esa. v. & paucos bonos ibi racemos dimittunt. vnde & sponsus christi pro ea conqueritur, dicens Michee. vij. Ve mihi, quia factus sum sicut qui colligit spicam in messe, & sicut racemum in vindemia &c. xvj. quest. vij. & hec diximus. Mem interpretatur ex ipsis, scilicet donis spiritussancti eruditur ecclesia. De excelso: alto consilio diuino. Psalm. ci. Prospexit de excelso sancto suo &c. Misit ignem, spiritussancti. Actuum. ij. Apparuerunt dispertite lingue tamquam ignis. Luce. xij. Ignem veni mittere &c. Hic ignis sanctus viens non comburens, spirituales viros illuminat ad cognitionem veritatis, inflammat ad amorem bonitatis, & confirmat ad tolerantiam aduersitatis. vnde Ecclesiast. xliij. Tripliciter sol exurens montes: idest Christus perfectos viros igne spiritussancti: illuminando rationem, accendendo voluntatem: corroborando infirmitatem. De excelso idest a patre. Ioan. xv. quem ego mittam vobis a patre. Isti sunt illi tres panes quos petit homo amicus a Christo amico. Luce vndecimo. Deficit ratio per ignorantiam veritatis, languet voluntas per inediam affectionis, infirmatur caro per inopiam fortitudinis. Nam & ratio minus intelligit que agenda sunt, & voluntas minus diligit intellecta, & adhuc corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Sap. ix. vt non quecunque volumus illa facia,

mus. Tres ergo panes sunt, veritas, charitas, fortitudo. Commoda ergo christe amice tres panes mihi, ⁊ intelligam, diligam, faciam voluntatem tuam, sic enim viuitur, ⁊ in talibus vita spiritus mei, secundum Bern. hec per te christe missus dabit spiritussanctus.

Dicitur autem pater excelsus propter authoritatem principij: quia ipse a nullo. Alie persone. s. filius ⁊ spiritussanctus existunt ab eo, nec propter hoc ponitur ordo dignitatis in trinitate: vt pater sit maior filio: vt mentitur Arrius, seu spiritusancto, vt mentiuntur Donatiste, asserentes minorem patre filium: ⁊ minorem filio spiritumsanctum. xxiiij. q. iij. quidā ver. donatistc. ⁊ ver. boetiani, sed est ibi ordo nature, sicut ait Aug. qui ordo non ponit gradum in personis secundum essentiam: sed secundum proprietates personales: quibus persone adinuicē distinguuntur, vt persona patris sit que a nullo est, ⁊ a qua sunt alie persone, ⁊ secundum hoc dicitur pater excelsus: non tamen filius vel spiritussanctus est inferior eo, quoniam omnimoda equalitas ⁊ coeternitas est in personis diuinis: nec alter est alteri prior tempore, vel dignitate, extra de sum. tri. c. ij. Ossibus meis. i. apostolis fortioribus. Ossa dicuntur apostoli propter sustentationem ⁊ rectificationem corporis, ⁊ sunt dura ⁊ sicca, tales igitur extiterunt apostoli: super quos fundauit dominus ecclesiam suam. xxj. dist. in nouo. extra de elec. fundamenta. lib. vj. j. Reg. ij. Posuit sup eos orbem. Job. xxx. Ubi eras quando. ponebam fundamenta terre idest ecclesie: que firma est fundata supra christum? Mat. xvj. xix. dist. ita dominus. Fundamenta apostolos, pre. c. fundamenta, quos tanq̄ lapides preciosos posuit in ecclesie fundamento: per hos sustentatur ⁊ rectificatur corpus ecclesie: sustētatur meritis ⁊ intercessionibus: rectificatur fide ⁊ moribus. Duri etiam extiterunt per tolerantiā: iuxta illud. ps. xxxiij. Unū ex his non conteretur. Grego. Occidi possunt: flecti nequeunt. Sicci etiam per temperantiam. ij. ad Corinth. x. In carne ambulantes non secundum carne militamus. Item misit ignem, diuinam vindictam, de qua Job. j. Ignis dei descendit de celo ⁊c. ⁊ iiij. Regū. j. descendit ignis ⁊c. xxiij. q. iiij. quod christus. ⁊. c. ea vindicta. Ignem inquam, aereas potestates, quia de ore eorum lampades procedunt sicut tede ignis accense: halitus eorum prunas ardere faciunt, ⁊ flamma de ore eorum egreditur. Job. xlj. In ossibus meis: vt fortia. s. prelatos interius exteriusq; affligant, ⁊ sic erudiantur qui deum blandientem audire noluerunt. Unde addit. Et erudiuit me. Esa. xxviij. Uexatio dabit intellectum auditui. Expandit rete pedibus meis, ne post voluptates ⁊ desideria vana vsq; ad finem vite irem. Conuertit me retrorsum: ne per angustias ⁊ tribulationes vadam. Posuit me desolatam. Amos. iij. Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terre: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Item ecclesia collecta de iudeis ⁊ gentibus dicit. De excelso misit ignem ⁊c. i. spiritumsanctum: secundum quē corroboratur ecclesia virtutibus: ⁊ eruditur diuinitus: ne vltra idolis seruiat: vel mundi delicias querat, caste viuat: caste timeat: ⁊ ex ipsis erubescat vitijs quibus seruierat. Roma. vj. ibi. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? de pen. dist. j. quem penitet. Expandit illius rete scilicet predicationis. Luce. v. Lauabant retia: ⁊ iterum. Laxate retia vestra in capturam. Beda. Piscatores sunt predicatores ecclesie ⁊ doctores: qui nos per rete fidei comprehēdunt, ⁊ quasi litori, sic terre viuentium aduehunt. Sed hec retia modo laxātur in capturam: modo lota plicantur: quia nō omne tempus est habile doctrine: sed nūc exercenda est lingua doctoris: nunc sibimet cura gerenda. Ibi etiam Amb. Que sunt apostolorum que laxari iubentur retia: nisi verborum complexiones: ⁊ quasi quidam orationis sinus: ⁊ disputationum recessus: qui eos quos ceperint non amittant? Et bene apostolica instrumenta piscandi retia sunt, que non captos perimunt: sed reseruant: ⁊ fluctuantes de infimis ad superna traducunt. Unde ⁊ retia piscatorum: sunt eloquia predicatorum: de fide ⁊ moribus ⁊ diuersis authoritatibus vtriusq; testamenti complexa. Abachuc. j. Facies homines quasi pisces maris. Bene ergo expanditur rete predicationis, ne ecclesia vadat post vanitates errorum ⁊ concupiscentias. Pedibus meis: voluptatibus: prauis affectibus. Conuertit me retrorsum: de vitijs ad virtutes. de infidelitate ad fidem. Retrorsum: vt audirem vocem post tergum monentis. Esa. xxx. Conuertit etiam me retrorsum. vt post ipsum irem: ⁊ non perirem. Hoc rete apostolis ⁊ viris apostolicis est commissum: vt de mari huius mundi, pisces homines extrahant. Luce quinto. Pedibus. Psal. cxviij. Ab omni via mala prohibui pedes meos. Posuit me desolatam terrenis solatiis: ⁊ presentis vite dolore, ⁊ desiderio future. vnde. ps. xlj. Fuerunt mihi lachryme ⁊c. Tota die: omni tempore. Merore confectam: dolore scilicet presentium tribulationum ⁊ amore futurorum bonorum. Et tanto fortius merore confecta: pro filijs plāgit ecclesia: ⁊ presentis vite consolationem non recipit: quanto verius in eis per vana desideria peruerse considerat aberrasse. Unde ad Rom. vj. Sicut exhibuistis mēbra vestra ⁊c. xlvij. distin. omnino. Nun sempiternum interpretatur. Deute. xxxij. prouocatur dominus ad vindictam. in Canti. Audite. Si acuero vt fulgur gladium meum. Uigilauit: quasi vindictam punit que dormire videbatur. Jugum: de quo xxx. c. Hiere. Conteram iugum eius de collo tuo: supponendum mihi. Iniquitatum mearū: que ex me sunt. ps. l. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. In manu eius: in retributione domini. Jugum ecclesie vigilat in manu domini: que se sceleribus in suis membris subdidit: nisi quotidie penitendo, ponat ea coram oculis suis. vnde. ps. Et peccatum meum contra me est semper. de pen. distin. j. ⁊ venit. Noluit enim Dauid vigilare, ⁊ peccata fletibus abluere, ne vigilaret iugum eorum in manu domini. vnde dixit. Auerte faciē tuā a peccatis meis. q. d. vt in manibus tuis vigilēt, sed vt ego propter pcā mea vigilē: ⁊ fletibus purgem: ne conuolutas iniquitates imponas collo meo: nec me des in manu de qua non potero surgere. Itē dum ecclia tentationibus quatitur: vigilat in manu dn̄i iugum iniquitatis eius: ⁊ hostibus tā visibilibus q̄ inuisibilibus subijcitur: amissis monilibus q̄ sibi dederat in ornamētū sponsus; vnde iuge miscēs ait. Cōuolute ⁊ iposite sunt collo meo: insolubili vinculo: tāq̄ suffocādo: sicut laqueus Jude. de pe. disti. iij. sceleratior. Collo meo: tāq̄ graue pōdus. Esa. iij. Quia filie sion: ōe in ecclia: ambulauerunt extento collo: auferenda esse oia ornamenta dicit: ⁊ inter cetera: torquens ⁊ monilia. Torques in pectus pēdētes: intelligentiā mētis demonstrāt. Monilia: oia ornamēta spūalia significāt; quibus amissis viri ecclesiastici muliebri affectu ambulant extento

collo: ⁊ nutibus oculorũ loquuntur: ⁊ plaudentes
manibus ⁊ pedibus composito gradu incedunt, se
culi gloriam sectantes, cõtra illud. xlj. dist. clericus.
⁊. §. vlt. Jure ergo iugo iniquitatum premitur, qui
tantis ornamentis virtutum spoliatur. vnde conuo
lute iniquitates, vinculo insolubili planguntur: ⁊ i-
posite collo eius quibus quedam membra eius suf-
focantur: sicut Judam se laqueo suspendisse legim⁹.
de pen dist. iij. iudas. Unde addit ecclesia. Infirma-
tas est ṽtus mea, vt non possunt resistere. ps. xxx. In
firmata est i paupertate virtus mea. Dedit me dñs,
dañ pmisit. xxiij. q. iiij. §. vasis. iusto iudicio dei. In
manu diaboli. De qua non potero surgere, per me:
vnde non adijciet vt resurgat virgo filia Israel. In
firmata est inquã virtus mea, qz impij traduntur in
Vermis cõscientie eternum: vbi vermis eorum nõ moritur, ⁊ ignis nõ
extinguitur. Esa. vlt. Mat. ix. vbi Chryso. Non de
sensibili verme hoc dicit, sed vermẽ conscientiã vo-
cat mordentẽ aiam: qz fit nõ operata bonum: vnus-
quisqz enim sibijpsius accusator fiet, rememorans q̃
gessit in vita mortali: sic eorum vermis immorta-
lis permanet. Sicut superior sententia que Mem
intitulatur. i. ex ipsis, que scilicet dñs misit de celo,
conuertit eam ad penitentiam ita ex iugo iniquita-
tum eius. Nun quod sempiternũ interpretatur, im
pegit in interitũ: vt iusto dei iudicio hm impenitẽs
cor suũ sempiternũ incurrat supplicium: non qz ec-
clesia ad vitam predestinata. xxiij. q. iiij. obtineri, cũ
c. se. his tradatur supplicio: sed que in mẽbris suis
accidunt imputat sibi ac plangit. Jugum etiam
iniquitatis est dormire in nequicie torpore, secure
⁊ impune quiescere: sed vigilat iugũ ⁊c. Unde Hiere.
re. j. Uirgam vigilantem ego video, cui dñs. Uigila-
bo ego super verbo meo: vt faciã illud. Nobis enĩ
torpentibus, peccata latent: sed in manu dñi vigi-
lant: dũ nos ad vindictam iuste retributionis accu
sant. vñ Gen. iiij. Uox sanguinis tui clamat ad me
de terra. Job dicit ad dominum. xiiij. c. Signasti q̃si
in sacculo peccata mea. Osee. xiij. Colligata est ini-
quitas effraim: ad similitudinem pecunie: q̃ postq̃
numerata est: ligatur in sacculo ⁊ signatur. Et con-
uolute sunt: quasi pondus ad premendum. Et im-
posite collo meo: pro torque aurea: funiculo iniqui-
tatis circumdantur. vnde Prouerb. v. c. Iniquita-
tes sue capiunt impium: ⁊ funibus peccatorz suorũ
constringitur. Samech adiutorium interpretat̃:
scz dei qd quasi hodie propter peccata nimis subla-
tũ est. Abstulit dñs oẽs magnificos meos: non dei:
de quibus: deposuit potentes de sede. Luc. j. Dñs d̃
medio mei iusto iudicio. Uocauit aduersuz me tp̃s:
qui diu distulerat. i. tpe accepto affligat me: qz non
punit ante penã: ⁊ expectat post penã. ps. lxxiiij. Cũ
accepero tp̃s: ego iustitias iudicabo. Ber. Quid de
iniustitijs cum iustitie iudicabũtur? Sed hoc ideo:
qz quasi pannus menstruate omnes iustitie nostre.
Esa. lxiiij. vt conterat electos meos: non dei quos
ipse nouit. Joan. x. Cognosco oues meas. ps. ix. Co
gnoscetur dominus iudicia faciens. Ber. Quia nũc
ignoratur misericordiam querens electos prelatos:
vel qui videbantur virtutibus eminentiores: vel co
natu meritis excellentes. Unde Esa. iij. Aufert a Hie
rusalem validuz ⁊ fortem: ⁊ omne robur panis. ver
bi dei scilicet: ⁊ omne robur aque: scilicet sapientie
salutaris. Eccle. xv. Fortem ⁊ virum bellatorem iu-
dicem ⁊ prophetam ⁊c. ⁊ sicut fecisse in Hierusalem
legimus: sic hodie i ecclesia angeli clamãt custodes
eius: transeamus ex his sedibus. ⁊ dicunt Hiere. li.
Curauimus babylonẽ: ecclesiã in mẽbris cõfusam:
⁊ non est sanata: derelinquamus eã. Item abstu-
lit ⁊c. Quotiens ecclesia queritur: totiens tribula-
tionibus agitatur: vel hereticoz insidijs impugnat̃.
vñ merito plangit dicens. Abstulit dñs oẽs magni-
ficos: sepe enim in toto orbe perpauci remanserunt
magnifici: qui sana doctrina defenderent causaz fi-
dei. Uocauit aduersum eam tp̃s: peccatis exigenti-
bus: tp̃s vindicte. Adducat dñs vt conte. dec. eius:
qz non est qui defendat vel muruz ponat pro domo
Israel. Ezechi. xiij. ⁊. xliij. dist. sit rector. in prin.
Ayn interpretatur fons vel oculus. Quũ enim chri
stus prelũ crucis pressit: de christi latere fons ema-
nauit. vnde ⁊ continuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Joã.
xix. extra de cele. mis. in quadam. de sum. tri. in cle. c.
vnico. Hoc fonte lauat̃ sponsa ecclia sponsi complexi
bus socianda. vñ idem Joan. xix. Latus eius ape-
ruit. Augu. Uigilanti verbo euangelista vsus est: vt
non diceret latus eius percussit aut vulnerauit: sed
aperuit: vt illic quodammodo vite ostium pandere
tur: vnde sacramenta ecclesie emanauerunt: sine q̃-
bus ad vitam: que vere vita est: non intratur. vnde
sequitur. Et cõtinuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Ille san
guis in remissionẽ fusus est peccatoz. Aqua illa salu
tare tẽperat poculũ. Hec lauacrũ prestat ⁊ potũ: hec
prenuntiauerat qz Noe in latere arce ostium facere
iussus est quo intrarent aĩalia que nõ erant diluuio
peritura: quibus prefigurabatur ecclesia: propter
hoc prima mulier facta est de latere viri dormientis:
⁊ hic scds Adaz inclinatus in cruce dormiuit vt in-
de formaretur eius coniunx: per id de latere dormiẽ
tis effluxit: o mors: vnde mortui reuiuiscunt. Quid
isto sanguine mundius? quid isto vulnere salubri⁹?
Chryso. qz hinc suscipiunt principium sacra myste-
ria: quum ad tremendum calicem vt ab ipsa bibitu
rus christi costa accedas. de hoc extra de cele. mis. in
quadã: extra in clemẽ. de fide. c. j. sacrosancte. Ayn
etiam interpretatur oculus. Non immerito de hoc
fonte oculus inebriatus: aquã lachrymarũ deducit.
ps. cxviij. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei.
Torcular crucis. vnde Esa. lxiij. Torcular calcaui so
lus: oẽs enim apostoli relicto eo fugerunt. Matth.
xxvj. Mar. xiiij. Luc. xxiij. i. dolores crucis patienti
animo superaui: in quo pressus fui: sicut vua premi
solet in torculari. Matt. xxi. Et fodit in ea torcular.
Torcular calcauit dominus virgini filie iuda syna-
goge vel anime confitenti. Idcirco ego plorãs. vox
ecclesie: ⁊ oculus meus deducens aquam fontem la
chrymarum: alludit litere Ayn q̃ oculus dicitur vt
dixi: quia longe factus est a me consolator: paracle-
tus: oẽs alij consolatores onerosi sunt. Job. xvj. in
prin. conuertens ad bonum. s. animam meã vacan-
tem ⁊ errantem: facti sunt filij mei perditi. Ad literã
propter peccatum in guerris ⁊ inter se ⁊ in corpore
⁊ in anima frequenter vel opera mala: de quibus fi-
lijs Mat. xviij. ibi: Jussit eum dñs ve. ⁊ vxo. eius ⁊
filios: quoniã conualuit inimicus diabolus. Mat.
xiij. Inimicus homo fecit. Itẽ torcular ⁊c. Quis-
quis doctorum sibi ecclesiam commissam: minus
conuerti viderit: de fonte amoris hauriat: vnde la-
chrymas producat donec consolatorem ⁊ conuer-
tentem paracletum reducat: alioquin inualescente
inimico fiunt filij eius perditi: qz. s. nondum ablacta
ti nondũ in virũ perfectuz sunt pducti: sed pgnãtes
sunt. Mat. xxiiij. Uel torcular scdm Pascasium

vltionem significat & peccatorũ supplicia. Esa.lxiii. Torcular calcaui solus, aliud scilicet quo malis supplicia, bonis premia calcantur, hoc solus dominus calcauit, quia nullum adiutorium habuit, neque enim angelus neque archangelus corpus humanum assumpsit: vt pro nobis moriens aduersarii nostri fortitudinem calcaret atque contereret. Hoc torcular calcauit dominus in passione sua virgini filie iuda ecclesie & synagoge: vt credentibus premia: & incredulis & crucifigentibus perpetue captiuitatis & eterne dãnationis effunderet supplicia. Torcular etiam dominus calcat quando ecclesie fl. nih & absque operibus vacue & otiose penam & tribulationem infligit. vnde sequitur. Idcirco ego plo. quia sentit se amisisse consolatorem: & impenitentem ruere: vbi erit fletus & stridor dentium. Matth.viii.& xiii.xxii.& xxv. Et Luc.xiii. vbi ingens anime fletus describitur: vt sibi sciat post mundi huius vanam letitiam, omnem consolationem defuturam vbi filii perdentur: quia fructus malorum dissipabitur: solus inualescit inimicus. Phe interpretatur os, dum Syon i. ecclesia manus suas expandit inter angustias, significat quod ore non valet exprimere quod patitur in corde dum sit sine consolatore. Expandit Syon manus suas, ecclesia quasi parturiens: vt quod non valet ore: significet manuum extensione, sicut Moyses manus extendens ad deum. Exo.xvii.xxxvi. dum, siquis, & non est qui consoletur eã. ps.lxxvi. Renuit consolari anima mea, amisso vero consolatore. Mãdauit dominus iuste dissipando aduersus Jacob in circuitu eius, ecclesiam solo nomine gloriantem: & demones non supplantantem hostes eius demones. facta est Hierusalem ecclesia quasi polluta menstruis in membris vana gloria: dum nobis attribuimus bona ex ipsa vanitate: sicut menstruis quicquid tangimus, polluimus: & sicut abominabilis est mulier dum menstrua patitur: sic hodie magna pars christianorum aliis gentibus. Item quotiens ecclesia hereticorum vel schismaticorum vel falsorum christianorum publicorum vallatur exercitu: dominus aduersus Jacob, ecclesiam scilicet que debet vitia supplantare contra eam instaurat inimicorum exercitus: quia spiritum sanctum consolatorem amisit & doctorem sine quo nullus ad fidem eruditur. nullus a vitiis releuatur. ideo expãdit manus suas in pressuras & dolores, nec est ei vlla vox doloris digna, quã possit hostium dogmata vincere & sua defendere. vnde sepe fit polluta feditate carnalium operum & sanguine carnalium desideriorum inter hostes, quibus interius & exterius impugnatur. Unde ve pregnantibus & nutrientibus in illa die. Matth.xxiiii. pregnantes dicuntur anime que concipiunt bonũ propositum: sed non ponunt in opere nutrientes: qui adhuc opus imperfectum habent: tales in magnis tentationibus deficiunt. Item expandit &c. ecclesia que est speculum dei in terris & vitiorum supplãtatrix: quum propter iniquitatem traditur in membris spiritualibus nequitiis frustra querit consolatorem extra quẽ careat eo intra. Merito ergo mandauit dominus aduersus Jacob ecclesia quondam vitia supplantantem: nunc exterius gloriantem. vnde in circuitu spirituales hostes obsident eam: ne possit effugere, que sepe se vallatam videns expãdit manus suas inter angustias cogitationum, nec enim est ei vox orõis nec vlla excusatio sermonis: quia menstruis in membris polluta i. cruentis operibus maculata: a quibus nunquam sine cõsolatore paracleto liberabitur: quum etiam propheta testetur, quod omnes iustitie nostre, sic sunt coram eo: sicut pannus menstruate. Esa.lxiiii. Sade iustitia interpretatur: significat quia iustitie dei iuste: quod bene his ve. bis ostenditur. Justus est dñs quasi iusta sententia ore dñi cõtra me prolata, iustus dñs in oibus viis suis. ps.cxliiii. Quia os eius verbũ patris. Cant.i. Osculetur me osculo oris sui. i. filii verbi incarnati, sic exponit ibi Bern. vel predicatores. Hiere.xv. Si separaueris preciosum a vili: quasi os meũ eris, vel prophetas. Hiere.i. Ecce dedi verba mea in ore tuo, vel presentiam. Ad iracundiã prouocat ecclesia peccando in mẽbris. Audite obsecro aure cordis: quod est intelligere. Matth.xv. Audite & intelligite vniuersi populi dolorem meũ: nõ transeuntes per viã vt supra, & videte diligenter considerate. ps.xliiii. Audi filia & vide, virgines mee & iuuenes mei: virgines enim nec alium ledere: nec se defendere possunt: virgines caste intentiones: abierunt in captiuitatem: sensuum exteriorum cum quibus cibum recipit bestiarum, sm Isaac: qui animam captiuat sub iugo suo. Luc.xiiii. ibi. Juga boum emi quinque, quod exponitur de curiositate. v. sensuum. Justus est dñs &c. ecclesia que superius oris iudiciũ pertulit: que os domini in scripturis sanctis: ad iracundiam prouocauit dicitur confitetur iustus est dñs: nihil enim sine causa fit super terram: & in magna dei republica: nihil sine prouidentia dei fit. xxvi. q. v. nec mirum: vltra colum. ver. nec ideo quidquam. quia os eius: non quod humana membra habeat deus sicut dicunt heretici antropomorphite. xxiiii. q. iii. qui ani. ver. antropomorphite. Sed sicut tropice adscribuntur ei humani affectus & membra. Per os verbum de ore patris progenitum significatur. Canti.i. Osculetur me osculo oris sui: ac si dicat: flagitiis meis iustum iudicium prouocaui nature clementem. de pen. dist. i. c. quia diuinitatis natura clemens est: compuli contra me duram ferre sententiam. Audite ergo vni: populi &c. calamitatem suam duplicem pensat & inestabilem: vnde ad condolendum inuitat vt multorum compassione anxietas leuior fiat, & vt eorum sit vna passio. ii. Corint.xi. Quis infirmatur & ego non infirmor? Rom.xii. Gaudete cum gaudentibus: flete cum flẽtibus, quorum est vna nature conditio: talis quippe est nature affectus vt dolores nostri & gaudii consortes queramus: quorum participatione facilius feramus. vnde Luc.xv. Congratulamini mihi quia inueni ouem &c. virgines de quibus dicitur. ii. ad Corinth.xi. & xxvii. q. i. nuptiarum: sed iste fatue de quibus Matth.xxv. & xxxii. q. v. si paulus: iuuenes quos in fonte baptismi regenerat mater ecclesia: de con. dist. iiii. mater ecclesia: tales bone virgines: & iuuenes laudant dominum. ps.cxlviii. iuuenes & virgines &c. sed multi in malum vruntur igne maxime luxurie. vnde ps.lxxvii. Juuenes eorum comedit ignis: & virgines eorum non sunt lamentate. &c. Hi cum aut heretica prauitate corrumpuntur: aut vitiis constuprantur: non loco: sed mente in Babylonem idest in confusionem captiuantur: qui enim adheret meretrici: vnum corpus efficitur cum ea. i. ad Corinth.vi. de talibus virginibus cadentibus: Amos.v. virgo Israel cecidit. & Amos.viii. & virgines bone deficient: iste sunt sine oleo. Matth.xxv. Esa.xlvii. descende & sede in terra: virgo filia Babylonis: de his omnibus. xxxii. quest v. si pau-

lus.de statu virginum scripsi in fine istius operis. de iuuenibus dissolutis. Esa.xl. iuuenes in infirmitate sua cadent ⁊c. Coph vocatio interpretatur, vnde continuo subiungit. Uocaui amicos meos hereticos qui fraudulenter incedũt. Hiere.ix. vel affectus animi. ⁊ ipsi deceperũt me. Ecclesia sepe amicos vocat quos in fide socios putat: sed ipsi decipiunt qui fidem corrumpunt: aut intus latendo: aut in apertam heresim prorumpendo, mali quoq catholici in potestatibus maxime constituti: in quibus ecclesia sepe confidit quasi amica sepe decipiunt eam, tales inimici sunt. v.q.v. non omnis. xciii. distin. si inimicus, quodq peius est: tunc crudelius seuiunt quum sacerdotes ⁊ senes fame verbi dei consumpti sunt: qui sequentes lucra carnalis vite: magis querunt cibum animalis vite q̄ celestem. de Salomonis ferculo. Canti.iii. vel euangelico prandio. Matt.xxii. vel sapientie conuiuio. Prouerb. ix. ad quod omnium vocatio in Coph litera designatur. sacerdotes mei. regale.j. Pet.ij. Uos estis genus electum regale sacerdotium. extra de elec. fundamenta. §.j. lib.vj. Senes mei maturitas consilij. lxxxiiij. distin. porro. Canities hominum prudentia est. Sapientie.iiij. ⁊ preced.c. porro in vrbe, in ecclesia consumpti sunt: quia intra ecclesiam sacerdotes nomen domini despiciunt, ⁊ quantũ ad se panem pollutum offerunt: qui ad altare indigne accedunt quiq dato munere sacerdotium presumunt. Malach.j.c.xlix. distin. sacerdotes. cum. §. se. Et omissis euangelijs ⁊ prophetijs comedias legunt ⁊ amatoria bucolicorum versuum verba cantant. xxxvij. distin. sacerdotes. Pertinentia ad sua officia ignorant ⁊ negligunt. xxxviij que ipsis. Pauci hodie boni. xl. distinc. multi. de altari fornicantur. xliiij. distinc. §.j. Labia eorum non custodiunt scientiam. xxxvj. distin. § ecce. xliij. distin. sit rector. Conuiuijs vacant contra illud. xliiij. dist. non oportet. ⁊ c. quando. que est palea. ⁊ cap. non liceat. Turba eos contemptibiles facit. xciij. distin. legimus. ver. sed dicis. Impie agunt cum maculis celebrantes. j. q6.j. sacerdotes. Pro mercede respondent: ⁊ sacramenta vendunt. j.q.j. iudices. ⁊ c. nullus episcopus. Sua peccata non sanant: ⁊ aliorum diluunt. iij.q.vij. sacerdos. de pen. distin. vj. qui vult. De ecclesijs ad alias ecclesias migrant. vij. q6.j. eos sacerdotes. Non libere pronunciant veritatẽ: ideo proditores. xj.q.iij. nolite. Defraudant ecclesias. xij. q6.iiij.c.j. Auaritie incumbunt. extra de deci.c.j. In hoc etiam patentissimum est crimen sacerdotum ⁊ vltra modum detestabile secundum Augu. qui non prius se iudicant ⁊ alios alligant. de pen. disti. vj.c.j. ver. in hoc. Tales etiam sacerdotes sunt nunc qui omnem iustitiam populo mandant: ⁊ ipsi nec modicam seruant secundum Chryso. Mat. xxiij. xxvj. q.vij. alligant. precipue ipsi scindunt ecclesiam ⁊ de domo domini populos seducunt: ⁊ vbique ponunt scandala secundũ Hierony. xxiiij. q.iij. transferunt. Difficile penitent ⁊ conuertuntur. j. Reg.ij. si sacerdos peccauerit quis orabit pro eo? de peni. disti. j. §. quod autem. ver. si sacerdos. ⁊ c. quis aliquando. ante. §. his authoritatibus, ⁊ propter hoc dicitur consumpti sunt in aĩa ⁊ corpore. vnde in Canti. Moysi, Audite. Deut. xxxij. Consumẽtur fame: ⁊ deuorabunt eos aues. i. demones morsu amarissimo. Sequitur, q2 quesierunt cibum, sibi lucra terrena vel vana desideria, vt refocillarent. q2 peccatum nunq̄ satiat, supra dixi in litera Caph, animas suas. i. animalitatem. dixi supra in isto. c. Senes etiam mali, de quibus ij.q.vij. paulus, ⁊ dixi supra in expositione Hiere. Item quã plurimi in ecclesia dulces carnis affectus vocant amicos: sed ipsi eos decipiunt. Et q2 in eis regale perit sacerdotium: ⁊ senium maturitatis vanis illecti desiderijs laborant ad refocillandam concupiscentiam carnis: sed egyptius vane auxiliatur. Esa. xxxvj. xxiij. q.iii. §.j. q2 mundus transit ⁊ concũpiscentia eius. j. Joan. ij. que est baculus arundineus: qui superinnitẽtis perforat manũ. Esa. xxxvj. vt pre. §.j. Res capitis interpretatur. i. mentis. extra de sacra vnc c.j. §. q2 vero. V. in vertice. Uide domine quoniã tribulor, vox ecclesie, conturbatio. n. ventris: vel subuersio cordis, est gemitus mentis q̃ in capite designatur, iure ergo conturbatio capitis dicitur, dum ecclesia suorũ casibus amaritudine repletur, que dolorem ⁊ tribulationem suã quotidie clementissimo exponit iudici. Ecclesia enim varijs doloribus vexata, ventrem. i. mentem turbatam gemit. mens enim designatur in capite vt dictum est. vnde Hiere. iiij. Uentrem meum doleo, ven. me. doleo, ⁊ exponens adiungit: sensus cordis mei turbati sunt. Sicut enim in ventre ubi concipiuntur ⁊ proles: sic in mente cogitationes. Ecclesia enim tentationibus fatigata intus ⁊ extra, anxiam se demonstrat foris persecutionibus: intus doloribus, foris enim flagellis atterimur, intus carnis suggestionibus fatigamur, vnde addit: foris interficit gladius: ⁊ domi mors similis est, conturbatus est venter meus. ps. xxx. conturbatus est in ira. Rom xj. xj. q.iij. illa, oculus meus, anima mea, ⁊ venter meus. Subuersum est cor meum in memetipsa: quoniam amaritudine plena sum, subuersum est cor meum: q2 scilicet super cor suum non posuit dei signaculum. vnde Canti. viij. Pone me vt signaculum super cor tuũ. si enim ecclesia signata esset semper hostis eam non percuteret. Ezech. ix. ibi. Signa thau ⁊c. ⁊ sequitur ibi: Omnem autem super quem videritis thau: ne occidatis. Feritur ergo ecclesia foris gladio persecutorum: intus doctrina hereticorum, aut improbitate morũ que felle amariora sunt. vnde sequitur. Foris interficit gladius persecutorum exteriorũ. Apocal. vj. Exiuit alius equus rufus ⁊c. ⁊ sequitur. Et datus est ei gladius magnus, persecutio magna, tartarorum ⁊ saracenorum contra ecclesiam, q̃ hucusq durat, vel quecunq alia manifesta tribulatio contra ecclesiam diabolo procurante. vñ holofernes ait Achior Judith. v. Gladius militie mee transiet per latera tua. Holofernes interpretatur infirmans vitulũ saginatum: ⁊ signat diabolũ persequentẽ Christuz in ecclesia sua. Luc. xv. Adducite vitulum saginatũ ⁊ occidite, vel quemlibet iustũ de ecclesia. ps. l. Imponent super altare tuum vitulos. vnde Achior interpretatur fratris mei lumen: ⁊ significat quemlibet christianum lumine Christi fratris nostri illuminatum, Christus frater est. Joan. xx. Uade ad fratres meos. Et domi. i. in mente, mors tentationũ ⁊ suggestionum cum consensu, ista est puella que domi mortua iacebat quam Christus resuscitat. Matth. ix. Mar. v. Luc. viij. de peni. distin. j. §. non ergo, ibi: non sunt. ⁊ c. quem penitet. ⁊ disti. ii. sicut tribus. Sin interpretatur dentium. i. predicatorum, hic est fletus dentium: de quibus Canti. iiii. Dentes tui sicut greges tonsarum. j. Corinthio. iij, hi sunt qui non late infantie indigent: sed manducant solidum panem. Hebre. v. vnde Petro dicitur Act. x.

Occide ⁊ manduca. Predicatores autem sunt vt greges tonsarum: q vetustate vitiorum spoliati feti bus suis lac doctrine, ⁊ indumenta virtutum. xliij. dist. sit rector. ministrent. Audierunt inimici ecclesie. qr ingemisco ego. absente sponso. Et non est qui consoletur me. fugato spiritu. omnes inimici mei demones, heretici vel mali catholici, audierunt malū meum letati sunt afflictionem. Esa. xlv. ibi: Creans malum. xxiiij. q. iij. quidam. ver. colliciani, qm̄ tu fecisti, i. iusto iudicio permisisti. xxvj. q. v. nec mirum, ver. nec ideo. adduxisti idest adduces diem iudicij consolationis mee, non illorum: ⁊ ficut similes mei captiui afflicti. Audierunt inimici sponsam ecclesiā plorantem: que sentit sponsum absentē. qui etsi semper adest per maiestatem: patitur tñ sponsam tentationibus concuti. xij. q. j. futurā. vt semper solicita sit ⁊ timida ne corruptoris suggestionē suscipiat. Iudic. ij. Non delebo gentes quas dimisit Iosue: vt in ipsis experiar Israel. Non est qui consoletur me. qr vt dicitur in lib. Sap. j. c. Spiritussanctus discipline effugiet fictum. i. hypocritā qui fingit se disciplinam habere: quā nō habeat: qm̄ tu fecisti. vnde Esa. xlv. Ego dñs faciens pacem ⁊ creans malū. xxiiij. q. iij. quidam. V. colliciani. i. iusto iudicio pmittens. xxvj. q. v. nec mirum. ver. nec ideo. Adduxisti diē consolationis. Rhetoricorum more loquitur: qui sibi iudicem conciliant ⁊ aduersarium incitant. Item audierunt qui videbantur amici ecclesie tribulate: qui debuerant compati scientes scelera membrorum ecclesie irrident quasi inimici. vnde Augu. in ps. xxxiiij. Si aliqñ pedes nostri humana infirmitate in aliquod peccatum mouentur: insurgunt lingue iniquissimorum inimicorum: cui fecisset miserendū. irrident impij vnde dolent pñ. v. q. v. §. sed aliud. in fi. vnde ps. Qui custodiebant aiam meam: con. fe. in vnū, dicē. deus dereliquit eū, Sed hz ecclesia dentes virtutes discernentes inter prospera ⁊ aduersa: ⁊ nouum consolantē spiritū requirere: ⁊ in misericordia dei sperare: ⁊ post angustias penitentibus cōsolantē veniam dari: ⁊ insultātibus supplicia retribui; Thau interpretatur signa pluraliter: qr hoc signo monstrat illud ad quod multa significantia referuntur. vnde Ezech. ix. Signa thau in frontibus virorum gementium ⁊c. in hoc crux dñi significatur: sicut ipsius figura T testatur. Et sicut apud grecos vltima est: ita apud hebreos thau. vnde dñs ait Apoca. j. Ego sum alpha ⁊ o. principium ⁊ finis. Hac cruce christiani signantur ne ab interfectoribus interficiantur. vñ Rababus. Postea signatur baptizādus signaculo sancte crucis tam in fronte q̄ in corde: vt ab eo tpe apostata diabolus in vase suo pristino sue interēptionis cognoscēs signaculū, iā sibi deinceps illud sciat esse alienum. vnde diabolus dixit. sicut narrat Grego. in dialogo de quodam iudeo qui supra se fecerat signum crucis. heu heu vas vacuum: sed signatum. vnde nec ei nocuit. hoc legitur ⁊ no. de cō. iiij. postea signatur. Preterea thau, finis hebraicarum literarū: sic crux Christi que est finis legis ad iustitiā. Rom. x. Et qr oia testamēti veteris signa dñice incarnationis ⁊ nostre redemptionis sunt sacramē ta: ideo thau virū interpretatur signa: vt per eadem signa, hoc vnum annuntietur in quo oia referuntur signa iudiciorum dei. Saluantur autem electi per gemitum ⁊ dolorem signati. perduntur impij indurati designati. Apoca. vj. Ingrediatur omne malum, quod videris nescire, coram te. vox ecclesie. ⁊ vindemia eos futuris bonis, sicut vindemiasti me presentibus per eos, propter iniquitates meas. iuste scilicet multi enim gemitus mei; quia multi excessus. ⁊ cor meum merens. Ingrediatur omne malum ⁊c. q. d. quare non vindicas domine sanguinem nostrum. ps. lxxviij. vindica domine sanguinem seruorum tuorum ⁊c. ⁊ Apocal. vj. Vsquequo domine sanctus ⁊ verus non iudicas ⁊ vindicas sanguinem nostrum ⁊c? Et vindemia eos. hoc in iudicio complebitur: quando mali recipient quod merentur: sed impij auferunt temporalia ⁊ in futuro amittent eterna. Et sicut sanctos deo permittente oppresserunt: ita de eos opprimente, sustinebunt penas eternas. quod nimens ecclesia conquerendo adiungit. multi enim gemi. mei: quia multa perditio filiorum impiorum eius: quia multi perduntur: pauci saluantur. Mat. xxij. ij. q. j. multi. in fi. ⁊c.

De malis principibus prelatis. De carnali ⁊ spirituali sabbato, De ecclesia carnali ⁊c. Cap. 5.

Quomodo exclamatio prophete p ecclesia a sponso deuiante admirationis ⁊ doloris plena. Quomodo. quasi non bene cōuenerunt. obtexit subito caligine erroris peccati ⁊ ignorātie: Est caligo bona de q̄ dicitur Exo. xix. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis. ⁊ alibi. ps. xvij. ⁊ caligo sub pedibus eius. sed sion ecclesia nunc caligine turbinis peccatorum ⁊ meroris tegitur: ⁊ proiecta est pro magna parte de celo contemplationis ⁊ celestis conuersationis. de altitudine glorie virtutum. de tutela dei: qr diem domini non obseruat quem vidit Abraham ⁊ gauisus est. Gen. xviij. Ioan. viij. ⁊ impegit in diem furoris. Item quomodo obtexit? mystica sion ecclesia caligine peccati ⁊ erroris ⁊ ignorantie tegitur: que tantis muneribus antea in ecclesia primitiua a suo sponso ditabatur. terram inclytam Israel. terram promissionis. terram ecclesie peculiarem. terram hereditatis ecclesie scilicet specialiter, acquisitam ⁊ emptam sanguine Christi. Ad literam de celo proiectam conspicimus: quia quasi inhabitata est ⁊ deserta. ⁊ siqui supersunt cultores: quasi arabes ⁊ saraceni sunt. Et hoc ideo: quia iam diu ipsa in membris prioribus actibus terrenis inheret: ⁊ eius venter terre adheret. cuius conuersatio in celis prius erat: sed abiicitur iusto dei iudicio: ⁊ non recordatur scabelli pedum suorum. Quis enim ecclesia fuerit habitatio pulcherrima dei ministrantibus angelis et dei protectione honorata multis miraculis: et diuinis solatiis educata: et adhuc sit in sanctis. de con. distinc. iiij. queris. vltra medium tamen scabellum dicitur dei propter adorationem in terra. ps. xcviij. et adorate scabel. pe. eius: quoniam sanctum est. Vnde et Moyses videbat dominum Israel: et sub pedibus eius quasi opus lapidis saphiri. ⁊ quasi celum. Exod. xxiiij. ad medium. quod serenum est. hoc est celum. i. ecclesia de quo dicitur. ps. xviij. Celi enarrant gloriam dei. In furore suo. supra. c. proximo dixi. ⁊ supra. iiij. c. in. c. j, super verbo, compleuit dominus furorem suum in vindicta. filiam sion. quam tantum diligebat. proiecit de celo, de celesti conuersatione. terram inclytā Israel bonā prius q̄ afferebat fructū euangelicū ⁊ in cōtemplatione videbat. deum ⁊ non est recordatus sca. pe. suorum.

rum. quia desertam eam patitur esseque esse consueuerat sedes Dei. Itē quomodo obtexit ⁊c. ecclesie lumen sciētie ⁊ speculuꝫ diuine contemplationis habuit⁊ nomen eius antequā peccaret in mēbris in celo scriptum fuit, de pe. dist. iiij. si ex bono. cum. §. se. Sed peccato deiecto in terram prostituit ⁊ vitiis inquinatur: ⁊ pedes dñi. i. vestigia preceptorum eius dereliquit quum esset templum in quo habitaret deus ⁊ deambularet. ij. Corinth. vj. Apoc. xxj. Ideo in die furoris sui ab hostibus conculcat: nec dñs recordatur, q2 in die dñi ⁊ in luce stare noluit: ⁊ tradidit eam in die furoris sui. Iob. iij. Pereat dies in qua natus sum. ⁊ in qua homo de celo cecidit. ⁊ colles: ⁊ membra Christi fecit mēbra meretricis. j. ad Cor. vj. ad est Babylonis. ⁊ ideo eius non recordatur: sed iniuriam suā vlciscatur. ps. xciij. Et vlciscens in omnibus adinuentionibus suis.

Beth. Precipitauit. dñs qui solebat exaltare qui non est conuersa. Iohel. ij. de pe. dist. j. conuertimini nec pepercit gratiam subtrahendo, omnia speciosa Iacob, virtutes que pulchre sunt. Sap. iiij. O quā pulchra est casta generatio. destruxit qui construxerat in furore suo. qui natura pius ⁊ misericors est. de pe. di. j. quia diuinitatis. Munitiones. pastores doctores. virtutes que armant ⁊ muniunt animas Ephe. vj. virginis Iuda. ecclesie vel anime prius caste: quia cecidit. xxxij. q. v. cum paulus. Deiecit in terrā. permisit deiici in terrena desideria qui eleuabat in celum, in celestem conuersationem: vbi paul⁹ conuersabatur. Phil. iij. polluit. pollutum ostendit. xj. q. iij. quomodo. qui mundauerat. ps. l. Cor mundū crea in me Deus. Regnum. ecclesie de quo. xxiij. q. vij. si de rebus sacerdotes. extra de elec. fundamenta. j. responso. vel anima que Dei erat templum. j. ad Cor. vj. ⁊ ij. c. principes. sensus quos promouerat qui solidati erant. Ecclesiasten. x. Ve terre vbi rex puer est. i. ratio puerilis. ⁊ cuius principes. i. sensus mane comedunt. i. in presentibus delectantur. Beata terra, cuius rex nobilis est, nobilitate morum. ⁊ cuius principes. i. sensus, comedunt in tempore suo. scilicet in eterno conuiuio ieiunātes in hoc exilio.

Vel principes prelatos, qui delitijs affluunt, ⁊ Iesum crucifixum pauperem ⁊ esurientē farsis corporibus ⁊ rubentibus buccis predicant. xxxv. dist. ecclesie. Hi principes non portant crucem, super quam fundatus est principatus eorum cum Christo: qui eam portauit super humerum: quam mandauerat Christus deferri. Matth. x. ⁊ xvj. Mar. viij. Luc. viij. ⁊ xiiij. Esa. ix. factus est prin. super hu. eius. Et Ioan. xix. baiulans sibi crucem ⁊c. vbi Aug. Grande spectaculum: sed si spectet impietas grande ludibrium: sed si pietas grande mysterium. Ridet impietas regem pro virga regis lignū sui portare supplicij. videt pietas regē baiulantē lignuꝫ ad semetipsum figendum: qđ ipse etiā fixurus erat in frontibus regum spernenduꝫ oculis impiorū in quo erant glorificanda corpora sanctoꝝ ipsaꝫ suam crucem gestans humero. commendabat ⁊ lucerne arsure que sub modio ponenda non erat: candelabrum ferebat. Chryso. Et sicut victores: ita ⁊ ipse in humeris portauit victorie signū T Nec sunt hodie prelati principes pacis sicut Christus: Esa. ix. sed guerre: ⁊ alios persequentes: de quibus. ps. cxviij. principes persecuti sunt me gratis. non veniunt cum Michaele in subditorum adiutorium: sm illud Daniel. x. Ecce Michael vnus de principibus venit in adiutorium mihi: sed in rapinam ⁊ in dispendium. xciij. distinctione diaconi. quinta. ⁊ crudelitatem ⁊ tyrannidem, x. q. iij. §. de his, cum quinque. cap. vsque ad fi. questionis. Principes sunt exercitus demonum. quum deberent esse exercitus dñi. Iosue. v. Mala consilia tales principes dant: sed spernenda sunt. ps. xxxii. Reprobat consilia principum. Constituti sunt a Christo super omnem possessionem suam principes. ps. ciiij. ⁊ principem omnis possessionis sue. que sunt bona ecclesiarum: que Christi dicuntur esse. xij. q. j. sicut manifeste. ⁊ q. ij. c. j. ⁊ c. qui abstulerit. j. q. iij. saluator. §. quisquis igitur. Sed ipsi mali principes possessionem Christi dissipant ⁊ consumunt ⁊ defraudant. xij. q. ij. quisquis. quum quatuor partes deberent facere de bonis sue ecclesie cathedralis: ⁊ vnam sibi: aliā clericis: aliam pauperibus: aliam fabrice distribuere. xii. q. ii. nobis. c. cōcesso. c. quatuor. c. de redditib⁹. c. cognouimus. c. mos. c. sancimus. totū nunc quasi rapiunt. xciij. di. diaconi sunt. versi. sed cunctis auferunt vniuersa. ⁊ ī. solus episcopus incumbit bonis solus sibi vendicat vniuersa. solus partes inuadit alienas. solus occidit vniuersos. Principes nostri prelati, prout cōmuniter infideles. Esa. j. Principes tui infideles: socij furum ⁊c. infideliter bona ecclesiarum dispensantes, consanguineis ⁊ amicis: vt. pre. c. quisquis. ⁊ lxxxvj. dist. non satis. vt de histrionibus ⁊ ioculatoribus: ⁊ aliis qui seruiunt in clanculo taceamus. Socij furum. Notariorum suorum ⁊ tenentium sigilla sua: ⁊ cum quibus participant lucra simoniaca: que recipiunt pro chartis ⁊ sigillo. maxime in magna quantitate: quum ꝯcedunt litteras ordinationis ꝯtra iura j. q. ij. nullus abbas. quod. c. palea est granosa. sed prelatis arsuris vt palea, est palea eos ardens. ⁊ c. sicut episcopum, ⁊ extra de simo. c. j. Ad de quod no. ī. in. §. postq̄ dei gratia. versi. sed dicunt isti. in c. x. Credentem tamen q͏ etsi pro sigillo vel chartis post datum libere ordinem, species mali fit ⁊ auaritia. c. j. q. j. emendari. aliquid accipere ⁊ turpe lucrum, etiam ne de. vel mo. c. j. Si tamen ordo vel beneficium sine modo conditione pacto ⁊ taxatione libere datum est: non committitur simonia. ij. q. j. quamprio. extra de pac. c. si, ⁊ de simo. ca. tua. ⁊c. dilectus filius. A. in. si, ⁊ pre. c. nullus abbas. que est palea. ibi. Aliqua pacti obseruatione. ⁊ pre. c. sicut episcopū. ibi. Si non ex pacto. vt in pre. c. de simo. j. c. ibi. Calamum vendere. ⁊ ibi in glos. que incipit: Verbum venditionis. ⁊ hec est ibi mēs Lau. ⁊ Vince. Et hoc tenet ibi Ioan. an. in sua additione in opere suo quod dicitur nouella: dicens q͏ si non precedente pacto vel taxatione aliquid reciperetur: non diceretur simonia detestabilis: sed forsan mentalis que per penitentiam aboletur. ⁊ eo. ti. si. facit pro hoc expresse extra de dec. statutuꝫ. in de. versi. fructus sigilli successori reseruantur. Et glos. Io. an. ibi que incipit: ex qua. ⁊ in glos. siue ad vsuꝫ. ⁊ si hoc simoniacum esset: papa in curia hoc tacite minime approbaret. lxxxiij. di. error. versi. pro chartis plumbatis tot aurei ⁊ taxati redduntur. Socij etiam furum id est mediatorum cum quibus committunt simoniacam prauitatem, de quibus mediatoribus, j. q. ỏ. j. siquis episcopus. ⁊. q. ỏ. iij. saluator. §. alioquin. ⁊ c. siquis prebendas. extra de testibus. mediatores. li. vj. Omnes isti principes diligūt munera: sequuntur retributiones. vt. pre. c. Esa. j. Ad literā nihil hodie communiter faciunt prelati nisi pro

pter munera ⁊ retributiones data vel danda: sed da
re est quandocunque dare. ⁊ accipere est qñcunque
accipere ante vel post. j. q. j. cos. scilicet ex pacto vt
ibi no. ⁊. q. iij. saluator. ⁊. c. siquis obiecerit. scilicet ex
pacto vt ibi. c. siquis prebendas. Principes no-
stri prelati vt leones rugientes. i. seuientes, ⁊ vrsi
esurientes sunt super populum ⁊ clerum. Prouerb.
xxviij. Leo rugiens, ⁊ vrsus esuriens: princeps im-
pius super populum pauperem. Principes nostri
prelati qui hodie libenter audiunt mendacia repor
tationes ⁊ murmurationes: omnes seruitores im-
pios sicut ipsi sunt habēt. Prouer. xxix. Princeps
qui libenter audit verba mendacij: oēs ministros
habet impios ⁊c. Principes isti tota die conueniūt
aduersus dñm patrem, ⁊ aduersus Christum ei⁹ fi-
lium: vt in ps. ij. Oēs isti principes declinant am-
bulantes fraudulenter. Hiere. vj. Isti principes nō
cogitant q̃ sunt digna principe Christo. Esa. xxxiij.
Christus princeps pacem querit. Esa. ix. ibi. prin-
ceps pacis. Prelati nostri ad occidendum armati
incedunt: sicut principes illi de quibus Ezech. xxiij.
dicitur. Principes principum ⁊ nominati ascenso-
res equorum instructi curru. ⁊ tota multitudo po-
pulorum lorica ⁊ clypeo ⁊ galea armabuntur. ⁊c. Stul
ti facti sunt principes thaneos emarcuerunt. princi
pes memphecos deceperunt egyptum ⁊c. Esa. xix.
Itē. Esa. xxij. Cuncti principes tui fugerunt simul.
dureq; ligati sunt principes ecclesie negotiatores.
Esa. xxiij. ⁊ principes contaminati. Esa. xliij. in fin.
Item de istis principibus prelatis nostris Ezech.
xxij. ad fi. Principes scilicet ecclesie quasi lupi ra-
pientes predam ad effundendum sanguinem ⁊ ad
perdendas animas ⁊ auare sectando lucra. ⁊ Esa.
iij. Dabo pueros principes eorum. effeminati domina
buntur eorum. ⁊ sequitur. §. in e. c. ⁊ mulieres domina-
te sunt eis. Isti sunt principes nostri prelati de qui-
bus Greg. Principis error multos inuoluit. ⁊ tan
tis obest: quantis preest. Nec cum christo principe
pastorum recipient immarcessibilem coronam. j. Pet.
v. sed sociabunt se cū beelzebub principe demonio-
rum. Luc. xj. Qui est princeps huius mundi. Joā.
viij. xij. ⁊. xiiij. de pe. di. ij. si enim vltra colum. versi.
eligat. De quo principe Greg. in Homil. Magnis
quotidie fletibus cogitandum est, quam seuerus, q̃
terribilis in die nostri exitus princeps huius mun
di veniat: si ad deum in carne morientem venit. Isti
sunt ergo polluti principes quamplurimi ecclesie:
quos hic Hieremias deplorat allegorice. Adde hic
quod scripsi in orōne Hieremie. Recordare in prin.
super textu, matres nostre sicut vidue. in. cap. vin.

Precipitauit dominus eos ⁊c. Ad ecclesiam popu
lo peccante hec iure referuntur: quia si ramis natu-
ralibus non pepercit deus: nec nobis qui de olea-
stro precisi sumus. ad Roma. xj. Etsi eorum despexit
officia: quantomagis ⁊ nostra polluuntur mente ⁊
conscientia. Speciosa autem ecclesia est. vñ. ps. xliiij.
Adstitit regina a dextris tuis in vel. deau. ⁊ Canti. j.
⁊. ij. ⁊. iiij. c. Pulchra es amica mea ⁊c. ⁊ macula nō
est in te. sed multis peccantibus deiecit dñs specio-
sa eius: que olim in principio viriliter luctabatur: ⁊
traduntur hostibus. dei autem deijcere, est iusto iu-
dicio vnumquemq; in desiderio cordis sui permitte-
re. Rom. j. ibi. Tradidit ⁊c. ⁊. xxiij. q. iiij. Nabucho-
donosor. §. vasis ire. Destruit autem quum gratie sue
subtrahit auxilium. destruuntur munitiones, quan-
do ecclesie dei cultores auxilio dei nudantur: ⁊ vo-
luptatibus depredantur: Quia vero se destructos ⁊
dissipatos minus intelligunt: corpus sanctorum eorū
pulchritudinem ⁊ fortitudinem deperisse deplorat.
Est namq; ecclesia christi Hierusalem que edificatur
vt ciuitas. ps. cxxj. Et sicut turris Dauid cū propu
gnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis arma-
tura fortium. Can. iiij. Sed quum muri. i. pastores ⁊
doctores: qui debent defendere ciuitatem. id est ec-
clesiam. Ezechi. xiii. in prin. ⁊ xlvi. di. sit rector. i. re-
sponso. destruuntur per malam vitam: hostis ingre-
dit ciuitate ⁊ populatur: q: non est qui se opponat
murum pro domo Israel. xliij. di. sit rector. vñ sequi
tur. Deiecit eam in terram, quum scilicet terrenus vi
tijs ⁊ actibus occupatur: nec est qui sustineat eam:
vel doctrine verbis: vel operum exemplis: quia co-
lumne eius scilicet prelati corruerunt. ij. q. vij. accu-
satio. extra de accusa. qualiter. ij. de. of. cust. c. ij. Ideo
diuina vltio sequitur. Polluit regnum ⁊ principes
eius. Deus autem polluit quum iuste pollutos ostē-
dit: qui se ⁊ alios coram deo ⁊ populo castos exhi-
bere ⁊ custodire debuerunt ⁊ immaculatos: qui fa-
cti erant regale sacerdotium. vnde culpa sacerdotum
ruina est populi. xj. q. iij. precipue. xl. di. si papa. ex de
vo. ⁊ vo. redē. magne. §. preterea. ⁊ capite languescē
te membra dolent. vj. q. j. ex merito. Gmel. Cōfre
git in ira furoris sui omne cornu. regnū. Luc. j. Can
ti. Zacharie. Et erexit cornu salutis ⁊c. fortitudinem
virtutum. Israel ecclesie vel anime. Auertit retror-
sum dextram suam, defensionem. ps. lxxiij. Vt quid
auertis. Dextram tuam de med. si. tuo in fi. A facie
inimici. Mat. xiii, inimicus homo ⁊c. diaboli inan-
sequētis. Et succendit in Jacob. ecclesia quasi ignē
flamme, ire luxurie, concupiscentie. de pe. di. iij. inter
hec hircum. i. deuorantis in gyro. Job. xxj. Ignis
est vsque ad consumationem deuorans. vide. ū. e. c.
j. in verbo succendit ignem. Confregit ⁊c. nostra
Hierusalem scilicet que est sponsa dei summi. quum
a deo in membris malis recesserit: ⁊ sceleribus seruie
rit cornu eius id est potentia confringitur quod ere
xit dñs in domo Dauid pueri sui, in Canti. Zacha-
rie. Luc. j. ne possit resistere inimicis fidei ⁊ vitijs,
manum auertit dñs retrorsum a facie inimici: quam
extentam tenebat ad defensionem ⁊ vltionem. Sed
prius ipsa auersa est retrorsum. Per dexteram dei
filius intelligitur, ⁊ dei virtus ⁊ dei sapientia. dist.
xxvij. si inxta. Cuius auxilium subtrahitur: quū spon
sa amatoribus prostituitur. succen. ig. quia quū gra
tia dei desolatur: suis viribus eneruatur: ⁊ igne libi
dinis ⁊ vitiorum intus ⁊ foris deuoratur: hec est for-
nax Babylonica que septuplum succenditur. vij. vi
tijs capitalibus. de quibus no. xxvij. q. vij. quid in
omnibus, vt incendat quoscunque reperit de chal-
deis. Danie. iij. Beleth. Tetendit dñs arcum suū.
iudicium. ps. Nisi conuersi fueritis arcum suum te-
tendit. firmauit dextram potentiam ad percutien-
dum. suam quasi hostis ⁊ occidit omne quod pul-
chrum erat visu, pastores, doctores honestatem mo
rum qui pulchri dicuntur. Sap. iiij. in prin. in taber-
naculis, corpore vel conscientia. Job. xj. Si nō per-
manserit in tabernaculo tuo iniustitia ⁊c. filie sion
ecclesie: effudit potestatem dando quasi ignem ire
concupiscentie indignationē suam. Aug. Indigna-
tio eius, non vltionis executio: sed magis absolutio
nis operatio est. de pe. dist. j. sed continuo. Tetendit
contra ecclesiam, tendit dñs arcum suum quasi ini-
micus, quia ipsa quasi inimica, non vult audire cla-

mantem

mantem vt peniteat ⁊ redeat, per arcum, iudicium intelligitur: quo quisq; nunc percutitur vt corrigat. In arcu diuerse sunt sagitte. Alie mittuntur ad perimendum veterem hominem. Ephe.iiii. cum actibus suis. Alie ad flagellandum: aut ad coronam, vt Job. j. Aut ad correctionem: aut ad penam, vt Pharaonem. Exo.xiiii. xx.ij.q.iii. Nabuchodonosor. Illos autem gemit ecclesia ⁊ plangit quos percutit dominus quasi inimicus, aut per diabolum, aut per hereticos: de quibus dicitur, Peccatores intenderunt arcum suum: para. sagit. su. huiusmodi. n. sagitte de arcu dñi: ad est de iudicio diuino veniunt. vnde. ps. xxxvii. Sagitte tue infixe sunt mihi. Quosdam aut percutit dñs: quia arcus in sui ore tenditur vt corde indurati diuinius feriantur. vnde ps. lix. dedisti metuentibus te signi. vt. fugi, a fa. arcus. Firmat dñs manum suam quasi hostis contra ecclesiam, quum incessanter affligit vt correcta redeat: aut indurata sua luat supplicia: occidit pulchra visu dum preciosiora eius membra perire patitur, effudit quasi ignem indigna. suam. videmus oia discordie incendiis ⁊ concupiscentie flammis cremari, hoc citius in nobis ipsis legimus quia experimur: quamquam in scriptura recordamur. De. Factus est dñs velut inimicus: nō vere: quia quis nos amare potest amplius quam Christus. Joan. xv. Maiorem charitatē ⁊c. xxiii.q.iiij. quis nos, precipitauit Israel, precipitari permisit ecclesiam: precipitauit omnia menia eius, que sunt ornamenta ecclesie virtutes de pen. di. ij. §. recta nos. versi. al. c. illa anima, dissipauit munitiones eius. Ad literam: magna pars ecclesiarum derelicta ⁊ dissipata iacet p mundū propter peccata ⁊ guerras vel dissensiones ecclesie, vel dona spiritussancti auferendo vitiis succrescentibus: quia simul esse non possunt xxxii.q.j. quum renuntiatur, ⁊ replerit multiplicauit in filia Juda ecclesia humiliatum tribulatum ⁊ despectum: sic sumitur in ps. cxviii. Bonum mihi quia humiliasti me. Et vide quod dixi .s. in oratione Hieremie, super verbo, mulieres in sion humiliauerunt. an. §. plange, in. ij. c. Et humiliatum in vtroq; sexu. Factus est dñs. Anim sponsa dñi speciosa se auertit a complexibus sponsi contra precepta eius agendo inimicitiam dei contrahit: sed temperat deus sententiam seueritatis: quia non absolute dicitur inimicus. q. d. Quum enim ecclesia affligatur: ⁊ penitus destituta videatur: vt redeat flagellatur: sicut pastor flagello ad gregem consueuit pecora errantia reuocare. fm Aug. qui ait. Exercet fame Patriarchas, populum contumacem penis grauioribus agitat: non aufert ab apostolo stimulum carnis vt virtutem in infirmitate perficiat ij. Cor. xij. v. qō. v. non omnis. xxiij.q.iiij. nimium. c. quis nos

Sed notandum q; prius precipitat Israel: quando munditiam cordis aufert: deinde menia eius, que ad pulchritudinem ⁊ decorem pertinent religionis, que sunt exteriora cerimonialia in ecclesia, aliquos etiam de ecclesia dominus precipitari permittit qui videbantur sancti ⁊ ornamentum ecclesie, aut in heresim: aut in quelibet vitia propter eorum superbiā: aut hypocresim de p. di. ij. cauendum siue masculos, siue feminas: vt sic humilientur. di. l. fidelior. de pe. di. j. potest. Vau, ⁊ dissipauit quasi hortum: ad est dissipari permisit hortum concupiscentiarum, istum hortum voluit facere Achab de vinea Naboth. iij. Re. xxi. de p. di. iij. §. ecce. c. Achab. xxiii. q. viii. diuersorum tentorium suum demolitus est. tabernaculum ecclesiam. ps. lxxxiii. quam dilecta tabernacula ⁊c. in quibus quasi in tabernaculis videbatur quiescere: demolitus est, tabernaculum suum: de quo dicitur. ps. xiiij. Dñe quis habitat i tabernacu. tuo ⁊c. Obliuioni tradidit dñs in Syon festiuitatem in ecclesia ciuitatem populi vnitatem: quia ciuitas fidelis plena iudicii facta est meretrix. Esa. j. ps. liiii. ⁊ contradictionem in ciuitate. Et sabbatum, non sabbatum delicatum scilicet requiescere a malis operibus ⁊ vacare munditie interiori ⁊ contemplationi superiori de quo sabbato Esa. lviii. Sed sabbatum carnale. s. vacare ocio: nihil boni agendo: ⁊ commessationibus ⁊ dissolutionibus: sicut Judei sabbatizant carnales carnaliter: sabbatum obseruantes vacantes commessationibus ⁊ ocio: quum econtrario dominus mandauerit eis sabbatum sanctificare. Exod. xx. ⁊ Deut. v. Memento vt diem sabbati sanctifices: tale sabbatum carneum tradidit dominus in obliuione. de quo Matth. xxiiii. Orate ne fiat fuga vestra sabbato: id est in ignauia mentis seu torpore boni operis. Aug. Quum deus precepit obseruari sabbatum, illi in his que deus prohibet exercent sabbatū. Vacatio nostra a malis operibus: vacatio illorum a bonis operibus: melius est arare quam saltare, fodere quam murmurare: christiani carnale sabbatum non obseruant nec literale. de cō. di. iij. peruenit, sed spirituale: legitur ⁊ no. dist. vj. § his ita: de quo Esa. vlti. Erit mensis ex mense: ⁊ sabbatum ex sabbato. ⁊ Heb. iiij. Relinquitur sabbatismus scilicet requies eterna populo Dei: vt de sabbato pretorio peruenmatur ad sabbatum eternitatis. Aliud carnale sabbatum nostri hostes deridebunt: vt. s. in Tre. j. c. super litera Zai. in verbo, viderunt. an. iiii. c. Et in opprobrium ⁊ in indignationem furoris sui regem male se regentem. ii. q. j. scelus, de quo dicitur: erunt reges nutritij tui. Esa. xlix. ⁊ mamilla regum lactaberis. Esa. lx. ⁊ sacerdotum. al. sacerdotem: de quo dicitur Job. xii. sacerdotes ducit ingloriosos. de quibus satis. s. dixi primo. c. in Threno. in litera. Coph. super verbo, sacerdotes mei. in. c. iii. Dissipauit in ecclesia multa dissipari videmus quasi hortum. Hortus hic est ecclesia: de qua Can. iiij. Hortus cōclusus ⁊c. ⁊. xxiiii. q. j. qm̄ ibi. Puteus aquarum viuentium. sapientie salutaris. Eccli. xv. Ibi spirat auster calidus amor inflammans: quia deus charitas est. j. Joan. iiij. spiritussancti, et remouetur aquilo ventus frigidus qui ruit a deserto. Job. j. infidelitatis vel torporis ⁊ ignauie: fluunt aromata gratiarum. s. ⁊ sancte fame: extra de sacra vnc. c. vnico. Fauum cum melle comedit sponsus. Luc. xxiiii. opus bonum cū deuotione. Sed alius est hortus delitiarum carnalium: de quo dicitur Gen. xiii. Eleuans oculos suos Loth: ⁊ vidit omnem regionem Jordanis: que irrigabatur sicut paradisus Dei ⁊ sicut egyptus: vt esset quasi hortus delitiarum ⁊ voluptatis: ad has delitias suspirabant Judei cepas ⁊ pepones ⁊ cucumeres egyptiorū desiderantes. Num. xi. j. ad Cor. x. que omnia in animo eorum sunt qui terrena sapiunt: vnde ⁊ in ecclesia nostra multi ⁊ quamplurimi sunt ⁊ seculares ⁊ clerici ⁊ non minus multi religiosi talem paradisum desiderantes carnalem mente ⁊ quantum possunt corpore in egyptum reuertentes, contra illud de pe. di. ij. pennata: qui ipsam terram promissionis non intrant: sed eorum cadauera in deserto huius mundi a Dei gratia derelicto: sepulta sunt. lxxvj. dist. ieiunium, contra quos Bern.

Expergiscimini ebrii & flete: heccine cruciatum diuinis causa tota: quod in hoc seculo bona recepit, neque enim nos ad hoc de paradiso voluptatis animaduersio diuina eiecit: vt hic alterum paradisum humana adinuentio prepararet si talis est finis. si tale est iudicium: vt extrema gaudii luctus occupet. Prouerb. xiiii. Nunquid non preferenda sunt in hoc seculo mala bonis? Ad huius horti similitudinez dissipat dominus in ecclesia lasciuientes: & ad sodomorum & gomorreorum & egyptiorum desideria suspirantes: sicut in Synagoga aberrantes demolitur tabernaculum, quum quosdaz in ecclesia degentes flagitiis exterminari & concremari vitiis permittit. Non eniz habitat in tabernaculo dei numero & merito: nisi que ingreditur sine macula & operatur iustitiam. ps. xiiii. quib' premissis obliuioni tradit dominus festiuitates & sabbata nostra: non quod ei non placeant festa nostre religionis: sed quia in nobis tabernaculuz. idest templuz dei violatur. Respicit enim offerentes, & sacrificantes: non sacrificia xiiij. q. v. scriptum. i. q. vii. in grauib'. xxiii. q. i. odi. Non est enim in nobis vnde placeant ei sacrificia que offeruntur: vnde obliuisci dicitur que nobis ad iustitiam violato dei templo non imputantur. Iudeter & sacerdotes opprobrio traduntur qui ecclesie iuxta Esa. xlix. c. quasi nutritii preponuntur: vii erunt reges nutritii tui: dicitur ibi. & Esa. lx. Suges lac gentium: & mamilla regum lactaberis: sed quia violant templum spiritussancti magis in ecclesia opprobrium sunt quam decus, de quibus Dauid. ps. ij. Et nunc reges intelligite &c. Ex quibus verbis insinuat, quia regale genus & sacerdotium sanctum sumus si salutares hostias offerre deo volumus. i. Pet. ij. extra de elec. fundamenta. lib. vj. salutare spiritussancti templum sumus: in quo digne deo hostie offeruntur. Hoc ne vitiis demolatur diligenter obseruemus: vnde. ps. xlix. Nunquid māducabo carnes taur. aut sang. hir. po. immola deo sacrificium laudis & red. al. vota tua scilicet que in baptismo promisisti: scilicet & articulos fidei. & renuntiare diabolo & omnibus pompis eius: de cō. di. iiij. primum interrogetur. de quibus votis no. etiam de sto. & vo. re. c. j. in glos. fi. Sed hodie habet locum quod dicitur in ps. lxxvii. Et non seruauerunt pactuz quemadmo. pa. eorum. conuersi sunt in arcum prauum: qui respiciunt iacentem. Zay. Repulit dominus altare suū. Istud est altare carnale propter impie offerentes: in quo offeruntur hostie peccata non auferentes in quo altari dei filius conculcatur hodie & sanguis sacrosanctus testimonij quantum. xlix. di. c. fi. ad sacrificantes pollutus ducitur. Heb. vj. Et Christus iterū crucifigitur. de quo altari ad Heb. x. & ostentui habetur ad Heb. vj. & de pe. di. ij. si enim post tres colli.

Nostra autem ecclesia plena & superplena est altaribus missis & sacrificiis: sed cum hoc plena in sacrificantibus: homicidiis: sacrilegijs & immunditiis & simonijs & aliis sceleribus, excommunicationibus: & irregularitatibus vsque ad summum. Sed dominus deus non sacrificiorum magnitudinem multitudinem, & apparatus deauratos. & cantores ad modum tragediarum guttura & fauces medicamine lenientes. xcij. distinctio. cantantes: respicit: sed offerentium merita causasque diiudicat. xxiiii. q. i. odi. de conse. di. v. non mediocriter. i. q. i. non est putanda & c. fertur. xxxviii. di. sedulo. xxiii. q. v. scriptum de consecra. di. iiij. retulerunt. & c. si nō sanctificatur. de cō. di. j. quando vnde ironice loquēdo ait dominus Iere. xj. Quid est quod dilectus meus fecit in domo mea? experte domine sicut dixisti Iude: amice ad quid venisti? Mat. xxvj. vel dilectus qui esse debebat: scelera multa? nunquid carnes sancte afferent a te malitias tuas? de con. dist. ij. qui scelerate: imo iudicium tibi manducas & bibis. i. ad Cor. xj. xiii. q. iiii. forte & de con. di. ij. quid est Christum. & c. & sancta malis: non quia res illa corporis Christi mala fit: sed potior omnibus oblationibus est. de con. di. ij. nihil. & i. q. i. multi: sed: quia malus male accipit: vt pre. c. & sancta. & c. prece. qui discordat. Tot enim hodie dicuntur misse quasi questuarie: vel consuetudinarie: vel ad complacentiam: vel ad scelera coopericnda: vel propriam iustificationem, quod apud populum: vel clerum sacrosanctum corpus domini iam vilescat. c. extra de priuile. c. x: quia omne rarum preciosuz. xciii. di. legimus. Et rarum est omne qd magnuz est. ij. q. vii. in sancta Nicena. Unde & almus Franciscus voluit quod in quocunque loco fratres contenti essent vna missa, presciens fratres se velle iustificare permissas: & ad questum eas reducere sicut videmus hodie fieri. vnde & dicebat quod vna missa celum & terram implebat. Hoc dico saluo eo quod dicitur extra de cele. mis. cum creatura. Et ad literam dicit hodie populus christianus. Anima nra arida est. nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi ma. Nume. xj. Repulit igitur dominus altare: quum sacerdotes sacrificantes indigne & communicantes scelerate compellit. Nam qui tantum sanctum accipit sanctus non erit vnde. Aug. Talis conuenit cura sinceritatis sacramentis: qualia sunt sacra ipsa quibus exhibentur officia seruitutis. Maledixit sanctificationi sue sacrificiis nostris: quia ea que sancta sunt in se. xv. q. vii. sacrificantibus: polluimus nos polluti, quantū in nobis est. xlix. di. c. fi. j. q. maledicam. & c. multi in fi. Tradidit in manus inimici: diaboli: vel heretici: muros, apostolos vel opera turrium eius. vnde dicebat Heliseus Helie currus Israel. iiii. Reg. ij. Fidelium vel virtutum eius in quibus curribus ambulare debemus. ps. lxxxiij. Ibunt de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dum sanctaz. ps. lxvij. Currus dei decem. Uocem dederunt in domo domini. hostes: vel demones vel vitia: in domo, ecclesia vel anima: sicut in die solemni. Solemnizant de nobis quodammodo demones nostra sabbata deridentes supra eo. j. c. super litera Zay in verbo. viderunt. Dicamus ergo cum Esaia. Desolata est domus sanctificationis nostre: vbi laudauerunt te patres nostri. Esaia. lxiiij. Repulit &c. Est vnuz altare in ecclesia christus: qui hostia & sacrificium pontifex & sacerdos dicitur. de con. di. ij. sacerdos in eo omnia sacrificia offerimus: de quo altari Apocal. vj. ibi. Uidi subtus altare: quod exponitur de corpore christi: sed sunt sancti altaria: ab hoc dicti: vt lux a luce. xciii. di. sacerdotes: & montes a monte: extra de elec. fundamenta. lib. vj. pastores a pastore. xcv. di. esto. Altare illud pater repulit in passione pro Iudeis orantem. Mat. xxvi. pater transfer calicem hunc a me. A quibus repulsus paterno iudicio transfertur ad gentes. ps. lxxxviij. Tu vero repulisti & despexisti distulisti christum tuum. sicut enim sacrificia illa figuram christi gerebant. ita altare de lapidibus impolitis quos ferruz nō tetigit. Deut. xxvij. & Exo. xx. in fi. signabat corpus dominicum. nullo humano opere contaminatum.

taminatum. Iterum maledixit deus pater sanctifi-
cationi sue Christo: qui quum peccatum non habe-
ret: pro nobis peccatum & maledictum factus est se-
cundum Paulum .ij. ad Cor. v. in fi. vnde Moy-
ses Deut. xxj. in fi. quem allegat paulus ad Gal. iij.
maledictus omnis qui pendet in ligno: idest malo
pene addictus: hic est omnis nostra sanctificatio .j.
ad Cor. j. in fi. q pro nobis crucifixus est. Philip. ij.
Item repulit. &c. quod fit quum ara cordis no-
stri profanatur: & mens & conscientia nostra prosti-
tuta vitiis polluitur: vbi a nobis acceptum deo sa-
crificium: spiritus contribulatus, de isto cordis al-
tari Leui. vj. Ignis charitatis in altari meo, scilicet
in corde semper ardebit. Sanctificatio maledicitur
quum anima maledictione prosternitur: quia in se
nomen domini sanctificare. Matt. vj. sanctificetur
nomen tuum: voluit cum digno sacrificio. Heth.
Cogitauit dominus, cogitandi facultatem reliquit
dissipare murum, auxilium Christi qui murus dici-
tur. clix. dist. Symeon. ibi. Suffoderunt murum pro-
pter peccata: filie Syon ecclesie: vel anime, tetendit
funiculum suum: nihil faciat sine mensura: quia om-
nia fecit in numero, pondere, & mensura. Sap. xj. Et
non auertit manum suam, non retraxit in sinuz ma-
num: vindictam. Exo. xiiij. in fi. a perditione: quia
perdes omnes qui fornicantur abs te. ps. lxxij. Lu-
xitque, lugere fecit antemurale: fides christus, & mu-
rus pariter dissipatus est: ne defendat. Cogitauit
dominus super ecclesiam funiculum peccatoruz no-
strorum: & normaz districti iudicii extendit: vt ipsaz
affligat secundum delictorum merita. vnde Deut.
xxv. Pro mensura peccati erit plagarum modus.
nec pena vlterius est protrahenda: quam derelictuz
est in excedente repertum: extra de his que fi. a ma.
par. quesiuit: murus dissipatur, scilicet rectore, scili-
cet & defensore: scilicet cuz aut immatura morte sub-
trahuntur: aut ab hostibus superantur. Sed quia in-
dicio Dei fit: manum suam ad perditorum afflictio-
nem non auertit, vrbs enim fortitudinis nostre
Syon saluator: ponetur in ea murus & antemurale.
Esa. xxvj. in prin. Urbs enim fortitudinis nostre
Syon non minus ab inuisibilibus hostibus inte-
rius: quam a visibilibus exterius deuastatur. Lu-
get murus: idest saluator. dum nos lugentes facit
Christus in hac ciuitate, & antemurale est & mur⁹.
cui membrorum suoruz luctus adscribitur. Hic mu-
rus dissipatur quũ ei⁹ munitione ecclesia desolatur.
De hoc muro quod corpus christi est prophetauit.
Ja. Gen. xlix. Et in voluntate sua suffoderunt mu-
rum: idest corpus christi. ps. xxj. foderunt manus
me. & pe. meos. Item super verbum tetendit funi-
culum, dicit glos. Audiant hoc qui temere iudicant:
nec causas iusto examine perpendunt. Domin⁹ ni-
hil sine deliberatione & mensura facit: iusto exami-
ne cuncta perpendit: qui perfecte omnia creauit &
nouit: ad hec xj. q. iij. illa. & c. summopere. xxiiij. q. j.
non afferamus stateras dolosas. xlv. di. omnis. Om-
nis qui recte iudicat: stateram in manu gestat. In
vtroque penso iustitiam & misericordiaz portat ex-
tra de emp. & ven. c. j. extra de re. iudi. cum eterni. li.
vj. ij. q. j. Deus. Unde & articulus scriptus in parie-
te dicebat Mane techel, phares. Dan. v. Numera-
uit: appendit, & diuisit. Antemurale fides est: que dis-
sipato muro lugere dicitur: non illa que per dilectio-
nem operatur secundum apostolum ad Galath. v.
de pe. di. ij. §. ex premissis versi. amen amen. & c. fir-

mum. & c. circumcisio: sed qua demones credere & cō-
tremiscere dicuntur. Jaco. ij. & de pe. di. ij. si enim vl-
tra colum. versi. nec grande: per quam si murus dis-
siparetur. virtutum scilicet ceterarum constructio:
erat ei christus murus & antemurale per eandem fi-
dem in anima collocatus, sed quia noluit per fidem
christum custodem & defensorem habere: dissipatur
operatio virtutum, & luget antemurale, fides scili-
cet: quia iudicium credit & contremiscit & ita nō po-
test resistere hostibus non quod penitentie aufera-
tur locus: sed quia redire contemnit. Teth. defi-
xe sunt mente in terra terrenis porte doctores qui
docebant in portis. ps. lxviij. qui sedebant in porta.
Amos. v. Odio habuerunt corripientem in porta.
vel sensus. Hiere. ix. Ascendit mors per fenestras. p-
didit & conuertit dominus vectes, doctores predi-
catores: qui diuine legis ianuam aperiunt: t. c. xx. di.
§. j. sicut ostiarii. xxj. di. c. j. versi. ostiarii. qui immun-
dis spiritibus ianuam claudunt, reges, qui non se re-
gunt. xxj. di. cleros versi. sacerdos eius ecclesie, &
principes effeminatos: quia delitiis & vitiis affluunt.
xxxv. di. ecclesie principes: qui hodie in ecclesia prin-
cipantur eius mandatorum dei ingentibus vitiis.
Non est lex opinione eorum: sed fortitudo & poten-
tia in ecclesia est hodie communiter pro lege. Sap.
ij. ibi autem fortitudo nostra lex: vel quia non serua-
tur lex pro eo est ac si non esset: quia parum est iura
condere nisi sint qui ea tueantur. ff. de origi. iuris. l.
ij. §. post originem. extra de elec. vbi periculuz. §. pre-
terea. lib. vj. & extra de sta. reg. ca. vno. §. et quoniam
& dist. iiij. facere, & primi hodie legum institutores
primi preuaricatores. contra illud. ix. di. iustum. que
est palea, & extra de consti. cum omnes. Plena est
hodie ecclesia & superplena sanctionib⁹ & plura eo-
rum preuaricationibus: quia vix hodie factores le-
gis inueniuntur qui iustificentur. Jac. j. de pe. dist. ij.
si enim vltra tres colum. versi. rursus. Rectores. n.
ecclesie legem precipiunt: sed eam digito mouere no-
lunt. Mat. xxiij. xxvj. q. vii. alligant, sed plus atten-
dunt homines ad illud quod faciunt quam quod
dicunt extra de vo. & vo. redemp. magne. xj. q. iij. pre-
cipue, & post eos populus ruit. xl. di. si papa, & pro-
phete eius, doctores. xliii. di. sit rector. j. responso. nō
inuenerunt visionem spiritualem intelligentiaz, vn-
de Hiero. ad rusticū Narbon. episcopum. Nunc au-
tem ex quo in ecclesiis sicut in Romano imperio
creuit auaritia: periit lex de sacerdotibus: & visio de
propheta. xciij. di. diaconi. v. versi. nunc autez. Et ad
literam hodie in ecclesia defecit spiritus prophetie:
& adimplet quod scribitur. iii. Reg. xxij. Egrediar
& ero spiritus mendax in ore omnium propheta-
rum. Somniatores prophetant hodie & muliercu-
le qui a domino non mittuntur, contra illud. xxvj.
q. v. nec mirum ad fi. Defixe sunt porte ecclesie
doctores sunt qui clauem scientie gerunt: de qua. xx.
di. §. j. qui in terra fixi sunt dum terrenis occupant.
Nam hodie prout communiter finis scientie tam
in secularibus & quam in clericis & religiosis ter-
ra est. discunt enim vt honores habeant & terre-
na. De quibus Baruch. iii. Filii Agar, qui interpre-
tantur solennitas vigiliarum: quia in isto mundo
qui est vigilia solennitatis eterne: querunt tales fe-
stum carnis: de quo. xliiij. di. c. j. qui exquisierunt pru-
dentiam que de terra est negonatores terre & the-
man: & fabulatores & exquisitores prudentie & in-
telligentie: viam autem scientie nesciunt: sed tales

discunt & nunquã ad veritatem scientie perveniũt: ij. ad Timoth. iij. xxvj. q. v. nec mirum: vltra colum. versi. his ergo. Contra tales Bern. Imple mentes contente scientia que inflat. j. Cor. viij. Illam que edificat nescierunt. De ista terre infixione ps. lxviij. Infixus sum in limo profundi &c. Et iterum ps. lxviij. Eripe me de luto vt non infigar. Non est loquutum ad eos scilicet qui quotidie sibi mala accumulant: & sine legis vindicta se putant posse peccare, tales doctores ecclesiarum quasi prophete Iudeorum diuine inspirationis visionem non merentur vt recte doceant, maxime de futuris: quia se prauis & vanis implicant desideriis, quia secundum Grego. carnalis delectatio mentem quã inficit obscurat. Ioth. Sederunt humiliati in terra, in terrenis ecclesia in malis membris filia Babylonis. Esa. xlvij. xxxij. q. v. si paul⁹. ibi: sede in terra. Conticuerunt senes: quibus dĩ inueterate dierũ malorum. Danie. xij. ij. q. vij. paulus. & senes ab etate filie Syon, contemplationis: filie solo nomine, consperserunt cinerẽ: terrena voluptate. Gen. xviij. Loquar ad dominum quum sim puluis & cinis: capita mẽtes sua extra de sacra vnc. c. j. versi. per caput virgines fatue. Mat. xxv. xxxiij. q. v. si paulus. Hierusalẽ ecclesia visio pacis: accincti sunt ciliciis habitu penitentie. Iob. xvj. Ago penitentiã in fauilla & cinere vbi Greg. In fauilla & cinere penitentiam agere nihil aliud est quam fauillam cineremq; se cognoscere. Hester. iiij. Planctus ingens erat apud Iudeos: ieiunium: vlulatus, fletus, sacco & cinere multis prostrato vtentibus: & de ipsa hester Hester. xiiij. Pro vnguentis variis, cinere & stercore impleuit caput. Hiero. Cinis & cilitium arma sunt penitentium. l. di. in cap. Abierunt in terra, in terrena. capita mentes sua virgines Iuda solo nomine amisso sponsi. Iterum sederunt &c. senes in ecclesia Dei merito tacent: quoniam in terra sedent. Hieremias propheta luget eos quos Greci vocant presbyteros nullo etatis opere decoratos. lxxxiiij. dist. porro, qui fatui in terra sedent: dum terrenis inherent: quibus dicitur semen Chanaam & non Iuda &c. Dan. xiij. virgines Iuda & Hierusalẽ idem significant: quia renatorum anime celestis Hierusalem filie sunt. he sunt filie Iude: idest confessionis & filie Syon: idest diuine contemplationis: quibus dicitur Canti. iij. Adiuro vos filie Hierusalem: sed he non cinere se aspergunt: nec cilitio se induunt: que composite & ornate festinant ad sponsi amplexum: sed iste sunt filie solo nomine & sacramento que ceciderunt in heresim aut schisma de throno regni: aut prolapse sunt in puluere terrene actionis: quibus oppilatum est os: nec ad deum audent leuare oculos quorum capita: idest mentes pulueris operibus asperguntur.

Caph. Defecerunt pre lachrymis oculi mei: prouisores rationis. ps. lxviij. Defecerunt oculi mei dũ spero in Deum meum. j. Reg. xxx. Et planxerunt donec deficerent in eis lachryme. Conturbata sunt viscera mea, conceptiones cogitationum. Effusum, est in terra iecur meum. diuites curis & voluptatib⁹ seruientes. Iecur luxus concupiscentiarum: super contritionem filie populi mei: ecclesia dicitur mater & filia quandoq;, de cõ. di. j. ecclesia. Naz catholicorum collectio: que est ecclesia: per episcoporum predicationem generatur. xxxij. q. iiij. recurrat, & legitur, & no. lxviij. di. quorum vices. glos. ecclesia ergo dũ deficeret paruulus. ps. lxxi. Zelaui super iniquos pacem peccatorum videns. Paruulus: fide lactens sensus extenuatus, paruulus & lactens. j. ad Cor. iij. quibus etas & innocentia misericordiã impetrat. v.

Iterum defecerunt ecclesia cum Hieremia ad lachrymas: quasi ad remedia doloris recurrit: & se in lachrymas pro membris suis profudit dicens, defecerũt &c. Conturbata sunt viscera mea: per hec multitudo fidelium accipitur: que diuinis alimentis quotidie intra vterum ecclesie repletur: sed pressurarum tentatione aut morum prauitate quasi matre turbatur pro quibus maiores & fide robustiores soliciti sunt. vnde dicite ecclesia. Conturbata sunt visce. ef. est in ter. iecur: per iecur locupletes intelliguntur: qui in ecclesia voluptatibus deseruiunt: aiunt enim physici. quod in iecore voluptas, & concupiscentia habeantur. Quum hi per vana desideria se effundunt: vt laxent frena concupiscentiarum iecur ecclesie: effunditur: filie popu. ecclesia recte vocatur sanctorum filia: que tunc conteritur & affligitur tentationibus quando iecur, idest potentes & diuites in terrena desideria effunduntur tunc paruulus & lactens deficiunt in plateis oppidi: quum tales omni felicitate abundare videntur: qui nisi paruuli in fide & doctrina christi imperfecti essent in plateis huius seculi: que est via lata ducens ad mortem: non deficerent, & angustam viam: que ducit ad vitam. Mat. vij. & Luc. xiij. non relinquerent. Lamentationibus suis voluptatibus hui⁹ seculi: dixerunt vbi est triticum doctrina spiritualis. Gen. xxvij. ibi: abundantiam frumenti. & vinũ gratia inebriãs. ps. xxij. calix meus inebrians quã preclarus est. Amb. Preclara est ebrietas que sobrietatem mentis operatur: de. cõ. di. ij. in calice: vel compunctio. ps. lix. potasti nos vino compunctionis. De hoc vino Zacha. ix. Quid bonum. &c. ibi. Et vinum germinans virgines: quia penitentia de meretrice virginem facit: talia vina cor letificant. ps. ciij. & vinum letificet cor hominis. Prouerb. xxxj. Date siceram merentibus & vinum his qui amaro sunt animo. Hoc est vinum viscera anime reficiẽs & consolationis quod christus nobis propinat. Prouer. ix. Bibite vinum quod miscui vo. & quod de apotheca spiritussancti extrahitur: Act. ij. Musto pleni sunt: hoc est vinum conditum speciebus diuersorum sentimentorum. Canti. viij. Dabo tibi poculum cum vino condito. Beata anima que de hoc vino gustat: omnis aqua tribulationis mutatur sibi in vinum consolationis. Ioan. ij. qui de hoc vino vult bibere debet os in oratione aperire. Bern. Quando bibitur vinum spirituale letificans cor hominis: vinum quod inebriat spiritum & carnalium voluptatum infundit obliuionem: hoc vinum nouum est: non mittitur a christo in vtres veteres in peccato. Mat. ix. & Luc. v. ibi. Neq; mittunt vinũ nouum in vtres veteres. vbi Rabanus. Vinũ nouum appellat plenitudinem spiritussancti profunda celestium mysteriorum que primo discipuli ferre non poterant: sed post resurrectionem vtres noui facti sunt: & vinum nouum receperunt quando spiritussanctus repleuit corda eorum: vnde musto pleni dicebantur. Item idem Rabanus. Vinũ quo intus reficimur: feruorem fidei & charitatis quo int⁹ reformamur. Item Bern. Lachryme penitentium vinum angelorum sunt quum deficerent fame peccandi. j. Cor. xj. Et alius quidez esurit: idest patitur famẽ peccati. ps. lxxvij. & apposuerunt adhuc peccare ei.

care ei. Osee. iiij. Comederunt & non saturabuntur:
fornicati sunt & non cessauerunt. de ista fame Luc.
xv. de filio prodigo dicente: hic autem fame pereo.
xxxvij. di. §. hinc etiam: quasi vulnerati a diabolo in
peccatis. Luc. x. ibi: Et plagis impositis &c. Illi la-
trones demones sunt mystice in plateis: ampla est
via que ducit ad mortem. Mat. vij. Ciuitatis. Hie-
re. xlviij. relinquite ciuitates habitatores Moab. Et
alibi: Ego dominus & ciuitatem ingrediar. Osee.
xj. Quum exhalarent animas suas fame peccati vi
sam pessime oblectationis vel Gehenne que nutrit
ad mortem: in sinu matrum suarum: talibus matri-
bus dicendum est non noui vos. xciij. di. diaconi. v.
circa prin. j. q. j. prophetauit matres tales odiende
sunt. Luc. xviij. qui non odit patrem & matrem &c.
talis mater nedum in peccatis concipit: sed & alit &
nutrit. ps. l. Ecce enim &c. & sequitur. Et in peccatis
concepit me mater mea. Ezech. xvj. mater tua ecthea.
i. concupiscentia garrula. Iterum matribus suis &c.
quia paruulus & lactens vtriusque sexus per pla-
teas huius seculi luxuriose vagantur, vt supra pro-
xime dixi: sicut prodigus filius: bonis spiritualibus
spoliantur: & fame periclitantur: vnde prodigus fi-
lius qui nec siliquas habebat: quanti inquit merce
narii &c. Luc. xv. Ubi est triticum & vinum? Gen.
xxvij. Frumento & vino stabiliui eum: pane confir-
matur cor. de con. di. ij. accipite. ps. ciij. Et panis cor
hominis confirmet, & vino letificatur. vnde ibi. Et
vinum letificet cor hominis: hic est panis qui de tri
tico conficitur. de con. di. ij. c. ij. quod in terras cecidit &
mortuum fuit. Ioan. xij. ibi. nisi granū frumenti &c.
vbi Augustinus. Se autem dicebat mortificandus
in infidelitate Iudeorum, multiplicandum in fide
populorum & ibi. Beda. Ipse enim ex semine Pa
triarcharum in agro huius mundi seminatus: adest
incarnatus est: vt moriendo cum multiplicatione re
surgeret: solus mortuus est, cum multis surrexit.
Mat. xxvij. Et multa corpora sanctorum qui dor-
mierunt surrexerunt: vbi Hiero. Quomodo autem
Lazarus mortuus surrexit: sic & multa corpora san
ctorum surrexerunt vt dominum ostenderent resur
gentem, & secundum Remigium: incunctanter cre
dere debemus: quod resurgente domino a mortuis
surrexerunt nec post mortui fuerūt q̄ si maius illis
esset tormentum si iterum mortui essent: quam si nō
resurgerent: sed ascendente domino ad celos, & ibi
pariter ascenderunt. Hoc fuit etiam triticum panis
viuus qui de celo descendit. Ioan. vj. de con. dist. ij.
omnia. & c. sicut est verus. Uinum hoc vinum de vi
nea Soreth. additio. Soreth interpretatur bona
vitis: vel optima vinea: seu electa vitis: aut vinea ele
ctionis, & hoc verbum puto quod non sit in nostra
translatione communi: sed est eius interpretatio.
Hiere. ij. j. de vite que est Christus sumitur. Ioā. xv.
hoc paruulus & lactens requirit: idest peccatores
minimi in mandatis dei: quum ipse sit cibus gran-
dium in charitate: & humilitate. Unde dixit Chri-
stus Augustino vt ait ipse in lib. ix. confessionum.
Cibus sum grandium: cresce: & manducabis me.
Hec in plateis inuenitur: nec a vulneratis peccatis
digne accipitur. j. Cor. xj. de con. di. ij. qui scelerate.
Ideo tales lactentes carnales in sinu matrum sua-
rum: adest concupiscentiarum animas exhalant: que
illos male nutrierant: & in sinu pessime oblectatio-
nis allexerant sapientior est euangelicus prodigus
qui Luce. xv. dicit. Surgam & ibo ad patrem meū.

Si isti lactei ad patrem redirent, non fame exhalā
rent. hi autem sunt filii patris: qui non ex volunta-
te car. neque ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt.
Ioan. j. de con. di. iiij. siquis autem. Men. Cui cō
parabo te. typice loquitur ecclesie. filia ecclesia Hie-
rusalem celestis: cui adequabo te. nulli subaudi. & cū
consolabor: adest cuius casus comparatione conso-
labor te filia virgo Syon. ecclesia speculatiua: ma-
gna est enim sicut mare sine quiete: tempestate ple-
na contritio tua ruina dissipatio. Esa. lix. Uastitas
& contritio in viis eorum &c. quis medebitur tui.
aut rarus: aut nullus. Iterum cui comparabo. hi
storice nulli dubium est quod quanto Iudea gens
ceteris precellebat gloriosior: tanto peccatis exigen
tibus illis modo est inferior. Allegorice sicut Iudea
ceteris regnis gloriosior: ita ecclesia omnium marty
rum mater: vnde Maximus. Fides catholica ma-
ter martirij est & filia ps. xliiij. Audi filia celestis pa-
tris. summi regis sponsa. Osee. ij. pre omnibus est
gloriosa: huius iustificatio ex solo deo est. ad Titum
iij. vt iustificati gratia ipsius. & ex omnibus fidelib⁹
vna ecclesia. xxiiij. q. j. loquitur & c. quoniam: & vnū
Christi corpus cum capite suo. ad Col. j. xxiiij. q. iij.
pro membris: extra de sacra vnc. c. j. §. sed & Iesus.
fide & charitate coniungitur: & sicut ex omnibus est
vna ciuitas gloriosa: de qua dicitur in ps. lxxxvj.
Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Ita vna est il-
la que in Babylonia a christo fornicans degenerat
de qua ps. xxv. Odiui ecclesiam malignantium: cu
ius caput diabolus: qui est secundum Augu. caput
omnium iniquorum: de qua propheta lugens ait.
Cui comparabo te &c. Sicut enim illa gloriosior est
oibus que ad brauium superne vocationis perue-
nit: ita nulli comparanda est ignominia eius qui ce
cidit. Ista est illa Babylon magna mater fornica-
tionum & abominationum terre, que & vocatur ma
gna meretrix: que sedet super aquas multas delecta
tionum carnalium: cum qua fornicati sunt reges ter
re: inebriati sunt qui inhabitant terram de vino pro
stitutionis eius. hec est etiam illa mulier idest vita
carnalis: que sedet super bestiam coccineam plenam
nominibus blasphemie, & que erat circundata pur
pura & coccino & inaurato auro & lapide precioso &
margaritis: habens poculum aureum in manu
sua plenum abominatione & immunditia fornica-
tionis eius. Apocal. xvij. Hec etiam ecclesia carnalis
& malignantium est illa Babylon: de qua. Apocal.
xiiij. cecidit Babylon illa magna que a vino ire for
nicationis sue potauit omnes gentes. Nunc autem
quia de tāto dignitatis culmine: immo deitatis alti-
tudine: ad tantam miserie profunditatem: immo in
Beluinam: idest bestialem ignobilitatem proiecit
se ista Babylon propheta vel corpus electorū Dei,
ait. Cui comparabo te? quasi non inuenitur tibi di-
gna comparatio vel assimilatio vel exequatio: vbi
nec species: nec forma inuenitur: tota es informis:
tota es horribilis. totam te ruina & contritio deua-
stauit: ad non esse tendis: Nescio an possis reuoca-
ri. q. d. cui comparabo talem ecclesiam a sponso dere
lictam? vnde sequitur. Quis medebitur. ac si dicat
nullus medebitur: nisi ad deum redeas: a quo reces
seras. quasi non est qui faciat bonum: non est vsque
ad vnum. ps. xiij. & lij. Num. Prophete tui. vide
runt tibi falsa &c. prophete falsi quasi promissiones
annuntiantes: falsa bona scilicet non vera: non ape
riebant tibi iniquitatem tuam: scilicet quam vides

bant: ⁊ erunt qui beatificant populum istum seducentes: ⁊ que beatificantur precipitati. Esa. ix. vt te ad penitentiam prouocarent: penas futuras predicando. Viderunt autem tibi assumptiones falsas: idest magna ⁊ criminalia peccata: ⁊ eiectiones eijcienda quasi contēnenda dicentes: que omnia pro suo lucro faciunt: sicut adulatores molientes sermones ⁊ vendentes oleum, ⁊ ipsi sunt iacula. ps. liiij.

Prophete tui. Greg. in. xv. c. sui pastoralis. Prophete in sacro eloquio, non nunquam doctores vocantur: qui duz fugitiua esse presentia indicant: que ventura sunt manifestant: quos diuinus sermo falsa videre redarguit: quia dum culpas corripere metuunt in cassum delinquentibus promissa securitate blandiuntur: qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt, qui ab increpationis voce conticescunt. Clauis quippe apertionis est sermo correctionis: quia increpando culpam detegit: quaz sepe nescit ipse etiaz qui perpetrauit. xliij. di. sit rector. iuxta prin. Item Hormisda papa. l. dist. siquis diaconus. Vere dico quia illi ipsi quibus quum periculosa ⁊ falsa misericordia indulgere videmur: quum ante tribunal christi pro tantū peccatis damnandi aduenerint: contra nos causam dicturi sunt dicentes quod dum aut duram asperitatem lingue eorum expauimus: aut falsa blandimenta ⁊ periculosas adulationes ipsorum libenter accepimus: in eis eum permanere peccantis eis inutiliter indulgemus. Isti sunt illi de quibus dicitur per Ezech. xiij. Ve vobis que consuunt puluillos sub omni cubito manus, ⁊ faciunt ceruicalia sub capite vniuerse etatis. Quod exponens Grego. in moralibus ait. Ad hoc quippe puluillus sub cubito: vel ceruical sub capite iacentis ponitur: vt molliter quiescatur: quisquis ergo male agentibus adulatur: ⁊ puluillum sub cubito: vel ceruical sub capite iacentis ponit: vt qui corripi debuerat ex culpa: in ea fultus laudibus molliter quiescat prout hec habentur. xlvj. distin. sunt nonnulli. Itez Ezech. xiij. c. Ipse enim edificabat parietem: illi autem liniebant eam vbi Grego. in moralibus. Parietis nomine peccati duritia designatur: edificare ergo parietem est contra se quempiam obstacula cōstruere: sed parietem liniunt: qui peccata perpetrantibus adulantur. hec leguntur. xlvj. di. sunt nonnulli. ps. cxl. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Oleum secundum Aug. adulatio est ⁊ falsa laus vendunt oleum omnes adulatores. De istis malis prophetis Here. v. Profete fuerunt in ventum locuti. ⁊ in fin. c. Prophete prophetabunt mendacium: ⁊ sacerdotes applaudebant manibus suis: ⁊ populus meus dilexit talia. quid ergo fiet in nouissimo eius?

Item allego. insta historie secundum Pascasium: prophete tui ⁊c. habuit Hierusalem pseudo prophetas: habet ecclesia hereticos ⁊ schismaticos doctores prauos qui liniunt absqz tēperamento charitatis ⁊ dolosis argumentationibus vel falsis opinionibus subuertunt corda simpliciū a veritate recte fidei ⁊ statu boni operis. vnde Petrus ait. ij. Pet. ij. Fuerunt pseudo prophete in populo: sicut ⁊ in nobis erunt magistri mendaces ⁊c. Nec dubium quoniam culpa magistrorum ⁊ sacerdotum ruina sit populis. docent enim falsa ⁊ stulta quasi viderint visionem: ⁊ populi palpant iniquitatem, multa etiam que docent verbis: malis destruūt exemplis. j. q. j. non quales: vt meretrix que vigilās filium lactauit, dormiens oppressit. iij. Reg. iij. hi faciunt omnia causa lucri.

Isti falsi prophete quando afflictionem populi vident, ⁊ imminentia delictorum supplicia, falsis consolationibus leuigant: sed ve illis qui dicunt malum bonū. Esa. v. xj. q. iij. siquis hominez ⁊ c. ve qui dicunt. ⁊ viuificant animas que non viuunt. Ezechie. xiij. xj. q. plerumqz. vñ Isidorus. qui defendit alium delinquentem maledictus erit apud Deum ⁊ homines. xj. q. iij. qui peccantibus.

Isti sunt prophete qui liniunt peccatores: de quibus Ezechi. xxij. ad fi. ibi Prophete aūt liniebant eos absqz temperamento videntes vana ⁊ diuinantes eis mendacia. ⁊ Ezechi. in fi. ibi, Cuz tibi viderent vana alias vacua ⁊ diuinarentur mendacia. Tota scriptura maxima prophetarum semp inuehit se contra doctores ⁊ rectores ecclesie ⁊ Synagoge: vnde Here. v. ibi. Ibo igitur ad optimates: ⁊ loquar eis. Ipsi enim cognouerunt viaz domini. Et ecce magis hi simul confregerunt iugum: rupe runt vincula. Idcirco percussit eos leo de silua ⁊c. Mali etiam doctores in ecclesia hoc leuigant. illud grauant xj. q. iij. plerumqz sua leuiora putant: aliena grauiora ex amore ⁊ ideo carnali. obcecatur in eis iudicium rationis. xj. q. iij. quatuor a talibus prophetis dicit dominus attendendum. Mat. vij. Attendite a falsis prophetis, idest caute considerate. dicit Chrisi. quia firma tutela salutis est scire quē fugias.

Iuxta tropologiam, falsi prophete sunt tres spiritus immundi qui exeunt de ore draconis, ⁊ de ore bestie ⁊ de ore pseudo prophete, de quibus Apocal. xv. Spiritus draconis, idest diaboli: qui animas deuorat. iij. q. j. nulli Temtans de honore ait, ascende ad prelationem quia sufficiens es ad regendum. ⁊ prophetat quod multas animas lucraberis: sed spiritus mendax est dicens. ascende in ramoth Galaad. iij. Reg. xxij. Ramoth interpretatur excelsum signum: ⁊ significat dignitatem cuius appetitus est certum signum reprobationis. xl. di. qui primatum. j. q. j. principatus ⁊ c. nullus itaqz. viij. q. j. in scripturis. j. q. vj. sicut is. Galaad interpretatur transmigrātes testes: q: ibi fit trāsmigratio de bonitate in iniquitatem. ps. x. Transmigra in montez sicut passer. Vt apparet saule qui ante regnum fuit humilis. post superbus. j. Reg. ix. Greg. Superbus totiens ad culpam apostasie dilabitur: quotiens preesse hominib' delectatur. Chriso. O prelate tanto igni summittis caput tuum? Miror siquem saluari contigerit de his qui principantur in tantis ruinis: ⁊ tanta pigritia video currentes: ⁊ sponte se proijciētes in pericula. Vnde inuenitur de quodam priore clareuallensi: Gaufrido nomine, quod quum electus esset in episcopum tornacen. ⁊ ab Eugenio papa ⁊ abbate suo sancto Bernard. cogeretur ad recipiendum: ipse prostratus ad pedes abbatis ⁊ clericorum qui eum elegerant in modum crucis ait: Monachus fugitiu's si me ejcis esse potero. episcopus vero nunquam. Postmodum autem laboranti in extremis, quidam monachus ei charus ait. Chare mi quia corpore separamur: rogo te vt si potes salua voluntate dei. statum tuum mihi post mortem reueles. Cui oranti post mortem eius coraz altari apparuit Gaufridus in visione dicens, Ecce adsum gaufrid' frater tu'. Cui ille, chare mi quomodo est tibi? Cui ille. Bene. Sed reuelatum est mihi a sancta trinitate, quod si fuissem de numero episcoporum: fuissem de numero reproborum. Non propterea dicendum est quod omnes damnentur episcopi: quia multi

Falsi prophete tres spirit' immūdos represētāt.

sancti

sancti fuerunt et erunt xl. di. ante omnia. ij. q. vij. non omnes. Adde hic quod scripsi supra prima parte in c. lxij. versi. hz et cupido glorie. c. j. in. x. c. in. §. postq̃ prope fi. c. j. in. §. expeditis. in. cap. lxxiiij. in. §. tertia.

Spiritus cupiditatis egrediens de ore bestie id est mundi: qui amatores suos deuorat, quia inimicos dei constituit. Jacob⁹. iiij. xxiiij. q. iiij. §. ex his. dicit ad cor hominis: Nequire vt deus filijs et pauperibus: quia redemptio anime viri diuitie sue. Prouerb. xiij. sed dño. Hiere. xxiij. Prophetauit in noie meo mendacium. i. sub pretextu pietatis dicentes: somniaui somniaui: quia temporalia mendacia: et quasi somnia sunt. Eccli. xxxiiij. Multos errare fecerunt somnia: et exciderũt sperantes in illis. Quia dicitur Luc. xij. Stulte hac nocte animã tuaz repetent a te, que aũt parasti cuius erunt? Spiritus voluptatis egrediens a pseudo propheta. s. carne que nobis quondie necessitates suas pronuntiat dicit: Rationabile sit obsequiuz tuũ: Rom. xij. Et nemo vnq̃z carnem suaz odio habuit. xiij. q. ij. non existimemus. Esa. lviij. ibi. Carnem tuam ne despexeris. expressum ad Ephe. v. Comede: et bibe et epulare. Iste est socer leuite: de quo dicitur. Iudic. xix. q̃ vir secutus est vxorem suam: sed carnalem concupiscentiaz ↄtra illud Eccli. xviij. Post ↄcupiscentias tuas non eas. c. j. Si prestes anime tue ↄcupiscentias ei⁹, faciet te in gaudium inimicis tuis: quia in labijs suis indulcat inimicus: et in corde suo insidiat. Eccli. xij. vt subuertat te in foueã: quia sicut ait Grego. super illud Gen. xxxiij. tristem blanditijs delinunt Quandoq̃ facit attendere aliorũ grauiora peccata vt vel nullum vel paruuz appareat ei peccatum suũ et inde venit temeraria peccandi audacia. Quq̃ facit attendere penitentie acerbitatem, et inde oritur diffidentia. Aliquãdo facit cogitare de multitudine misericordie dei: et inde venit falsa spes venie. Aliqñ facit cogitare iuuentutem peccantis dicens: poteris penitere in senectute: et inde exit stulta securitas. Sed falsus propheta est: quia homo est spiritus vadens et non rediens. ps. lxxvij. quia postq̃z sponte cadit: nullo modo põt resurgere nisi gratia releuetur: sed pondere suo de peccato in peccatum demergitur vsq̃ in abyssum sine fundo. i. in profundũ peccatorũ sine estimatione nisi misericordia dei retineatur. ideo petm̃ ↄparat puteo sine fundo. Iob. xxxvj. Saluabit te de ore angusto latissime: et non habentis fundamentũ subter se. ps. lxviij. Neq̃ absorbeat me profunduz: neq̃ vr. super me pu. os suũ qd Aug. exponẽs ait: Puteus est profunditas humane iniquitatis: in q̃z si cecideris: non claudet super te puteus os suuz: si tu non claudis os tuũ. de pe. dist. j. §. ex his itaq̃. ad fi. ver. hinc Xp̃s. Samech. Plauserunt et c. patres ↄdolentes sup manibus oẽs transeuntes per viam: sibilauerunt et mouerunt: ↄpatientes affectu: capita sua mentẽ. extra de sa. vnc. c. i. ver. per caput suuz. sup filiaz Hierl̃m ecclesiam vel aiam que tam subdito de tanta gloria corruit. Heccine est vrbs. Esaie. xxvj. Vrbs fortitudinis nostre Syon. ps. lxxxvj. Gloriosa dicta sunt de te ciui. dei. dicentes perfecti decoris. Pulchra es et decora filia Hierusalem. Can. vj. Ecclesia in principio et nunc in sanctis decora virtutib⁹ ecclesia sancta. de tali pulchritudine de pe. di. ij. §. Roma. c. princeps. c. e. illa aia. Cant. j. Ecce tu pulchra et c. et. c. ij. ibi. Formosa mea. et ibi Speciosa mea: et ibi. Et facies tua decora. et Canti. iiij. in prin. Quaz pulchra es amica mea. et ibi. Quã pulchre sunt mãme tue. et ibi. Pulchriora sunt vbera tua vino. et Cann. vj. Pulchra es amica mea suauis et decora sicut Hierl̃m: et ibi. Pulchra vt luna. et: Cann. vij. Quaz pulchri sunt gres. tui et c. et ibi. Quaz pulchra es q̃z decora charissima in delitijs: que oia de pulchritudine virtuali ecclesie allegorice intelligunt. Gaudiũ vniuerse ecclesie terre. gaudium istud est in spiritusancto: ad Ro. xiiij. ibi Gaudiũ in spũsancto: quũ sunt mẽbra ecclesie virtuosa. Esa. lxj. Gaudens de collatis. i. virtutibus. gaudebo de bonis opib⁹: et exultabit aia mea in deo meo. q: gaudiuz hoc spũale est, non carnale. Vñ aũt gaudeat ondit Isid. quũ ait: qi induit me vestimentis salutis: quantũ ad gratiá intus ornantẽ aiaz et decorantem. et indumento iustitie circundedit me: quantũ ad bonaz operationem exterius munientẽ et cõponentez. vñ Prouerb. vlt. Fortitudo et decor indumentum eius. Iterum plauserunt et c. Pascasi⁹ historice allegorice et moraliter. aliqui super Synagogaz vel ecclesiam vel aiaz hoc interpretantes: plaudentes manibus inimicos esse dixerunt ex irrisione. s. et gaudio insultantes. Sed nos econtrario dicimus sanctos patres et amicos zelo charitatis affectos. hi quũ ecclesiã vel aniaz proiectam in peccans esse cognoscunt: primo plaudunt man⁹ ad inuicem: sicut facere ↄsueuerunt dolentes. plaudunt manibus non ridentis: sed dolentis affectu, quia de tanto culmine sanctitatis sicut fuit in principio: et per longa tempora ecclesia vel aia: prolapsa ad tãtã peruenit fidei diminute et virtutũ ruinã. Hi pies vere transeuntes sunt p viaz: sicut dictũ est: s. in. j. c. ibi. O vos oẽs qui transitis p viam. non hostes ecclesie: qui viã pacis non cognouerunt: vt ait. ps. xiij. sz aberrantes et tumultuantes ad ima corruũt: et errãt vñ et errare fecit eos in inuio et non in via. ps. cvj. Sibilauerant et mouerunt capita sua. Solet motus capitis vel manuuz et sibilus diuersos significare affectus dolentis: sicut et plaudentis. vnde sequitur: Heccine et c. non hostes ecclesie putant eam esse perfecti decoris aut gau. vniuerse ter. sed soli sancti et amici: qui quanto gloriosiorez et pulchriorem fide et moribus videbant: tanto admirant et lugent, quuz in manibus hostium visibiliuz paganorũ et schismaticorũ et inuisibilium. s. demonum: deiectam in peccatis et diminutam in populis fidelibus vident sed quia gemitum sanctorũ super eam propheta et ipse gemens exhibuit: inimicorũ gaudium et insultationem subijcit dicens: Aperuerunt super te os suũ et c.

Ayn. Aperuerũt. accusantes. ps. cviij. De⁹ laudẽ meam ne tacueris: quia os pec. et os do. super me apertaz est. sup te os suuz oẽs inimici tui heretici: schismatici, demones sibilauerunt quasi serpentes et fremuerunt quasi leo deuorare cupiens. iij. q. j. nulli. dẽtibus suis. ps. lvj. filii hominuz dentes eorũ arma et sagitte. de pe. di. j. periculose. et dixerunt: deuorabim⁹ eamq̃ ablato dei auxilio ecclesiam deuorare possumus in sanguine peccatorũ conculcatam. Aperuerunt et c. Pascasius, hoc quoq̃ historice, allegori. et moraliter exponimus, quia paruz differt: propheta afficitur: vel q: amici gemunt p ecclesia vel aia: vel quia inimici insultant si qua prosternitur vnde aperuerunt et c. Inimici os aperiunt: sicut etiaz dicit ps. xxj. Aperuerunt super me os suum et c. quiz quid accuseut inueniunt: aliter tenent os clausum ↄtra ecclesiam deiectam vel delinquentem. vel aiaz petõrũ sanguine ↄculeatã. Quotidie venant quid accusan-

do obijciant. Unde de quodam legitur, q᷑ sic allegabat diabolus ꝯtra eum. volui ipsum incitare ad gulam: sed ipse anticipabat meã cautelam. Volui inflammare ad luxuriã: sed ipse preueniebat suggestiones. Volui fallere per auaritiã: sed ipse erat ipsa auaritia. Unde quod di. Luc. xix. Circundabunt te. moraliter: tunc demones circundant animã: q̃n educta de corpore ad societatem sue damnationis trahunt: eiq́ʒ omnia mala que gessit replicant. Unde ⁊ q̃ñ aperient os suũ ꝯtra nos in die iudicij accusando: ait Aug. sic dicens. Presto tunc erit diabolus recitans verba professionis, ⁊ obijciens nobis omnia quecunq́ʒ fecerimus: ⁊ in quo loco: ⁊ in qua hora peccauimus: ⁊ quid boni tunc facere debuimus. Dicturus namq́ʒ est ille aduersarius. Equissime iudex iudica istum meum esse ob culpam: qui tuus noluit esse per gratiam: tuus per naturam: meus per miseriam: tuus ob passionem: meus obsuasione ⁊c. Heu heu poterit ne talis aperire os qui talis inuenitur: vt iuste cum diabolo deputetur? non, quia obmutescet. Mat. xxij. Felix si cui obijciuntur culpe: laudes e regione adsistunt que culpas repellunt vnde. ps. cviij. Deus laudem meam ⁊c. sequitur q᷑ os peccatoris: ⁊ os do. super me apertum est. Sibilauerunt vt serpentes: fremuerunt dentibus suis vt leones ad deuorandum rugientes. Sicut enim boni charitate ꝯpuncti, stupore permoti sibilant: ⁊ caput agitant: ita irridentes quum quemlibet corruẽtẽ viderint: sibilant, fremunt subsannant ⁊ deridẽt vnde Aug. in ps. xxxiiij. Quũ fuisset miserendum irrident impij: vnde dolent pij. v. q. v. §. sed illud: vnde sequitur. Ista est dies quam expectabamus: inuenimus ⁊ vidimus illam diẽ que est dies ire calamitatis ⁊ miserie. Sopho. j. Semper hostes expectant qua liceat eis vel cuiuscunque animam: vel totã ecclesiã deuorare: sed hoc non põt fieri: nisi petis exigentib⁹: ⁊ in parte ecclesie non in tota: quia semper sunt sancti in ecclesia: in quibus ipsa dicitur esse sine macula ⁊ sine ruga. xxj. dist. quamuis: vbi de hoc. ⁊ de con. di. iiij. queris a me. versi. offerunt. ibi. Tota ergo hec sancta mater ecclesia: que in sanctis suis est ⁊c. Et iusto iudicio dei permissum fuerit: sicut ⁊ terrene Hierusalem accidit: ad hoc. lvj. distin. si gens: vnde addit. fecit dñs ⁊c. Phe. Fecit dñs quã dem que cogitauit. diu expectauit tribuens spaciũ penitendi ⁊ expectat. Rom. ix. Sustinuit in multa patientia vasa ire apta in interitu. Ro. ij. Ignoras. q̃m benignitas dei ad penitentiam te adducit? ⁊ Sap. xj. dissimulans peccata hominum propter penitentiã. Bern. Propter hoc dissimulat: vt ꝯmẽdet patientiã suam: vt impleat electionem suam: vt cõfirmet charitatem suam. Compleuit opere sermonẽ suum non hominis: quem preceperat eterna presentia: vel longe ante per Prophetã. ad Heb. j. in prin. A diebus antiquis. Destruxit ne habeat semper voluntatem peccandi. de pen. distin. j. volu issent. sub. §. quod autem. Non pepercit. quia non fuit emendatum delictum. de pene. distin. j. nouit deus sub. §. ex his omnibus. ⁊. cap. vide benignum. vnde Augustinus super ps. lxxxiiij. q. d. deus: parcamus huic quia iam non parcit sibi. ignoscamus quia agnoscit. de pene. distin. j. quis aliquando sub. §. quecunque. Non pepercit. glos. quia tu tibi parcere noluisti. Sed nisi dominus edificabit dom. in va. labo. qui edificant eam. ps. cxxvj. Et letificauit super te inimicum: idest letificari permisit. propter peccata. Et exaltauit: idest exaltari permisit. Cornu. potentiam. hostium tuorum: visibilium ⁊ inuisibilium.

Iterum fecit ⁊c. Sicut inimici corporei contra Hierusalem hic fecerunt: sic spirituales nequitie ⁊ ministri antiqui hostis contra ecclesiam faciunt: quando deo iuste inimicos flagellante: sibi traditam penis ⁊ doloribus affligunt. hoc tamen de his dicitur: qui intra ecclesiam esse videbantur: non de ista de qua dicitur Matth. xvj. ⁊. xix. distin. ita dominus. Et porte: idest vitia ⁊ hereses: inferi non preualebunt aduersus eam: quod ibi exponitur. Et dixi supra in prima parte istius operis in lv. cap. §. ad ostendendum. versi. item Hilarius cum versi. sequẽ. Sed de quibusdam dicitur. A nobis exierunt: sed ex nobis non erant. j. Joan. ij. de pen. distin. iiij. si ex bono. Cornu hostium exultatur quum ecclesia infirmatur. Habent etiam carnales intra ecclesiam hic diem suã que transitorijs fruũt bonis: sed eterna restat damnatio in die aliena in qua pro iniquitatibus suis cruciabitur quisq́ʒ penis eternis. tunc que ad pacem sunt in amaritudine erunt: hec sunt abscõdita nunc ab oculis peccatorum fascinatorum: vt dicit dñs Luc. xix. Facit ergo subito dñs, que diu expectans deliberauit: in iustitie seueritate vt destruat peccatorem ⁊ tradat hostibus diripiendum: a quorum iugo se eruere noluit. Sade. Clamauit intentione cor eorum: hostium: idest ꝯtra dñm: super muros filie Syon: ecclesie vel anime. Deduc. vox Hier. ad hierusalẽ. Deduc quasi torrentẽ. ps. cxviij. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei. Lachrymas: diuina inspiratione non humana voluntate infusas ps. cxlvij. Flabit spiritus eius ⁊ fluent aque lachrymarum. Per diẽ: in prosperis, ⁊ nocte in aduersis. Non des requiem tibi: neque taceat pupilla oculi tui compunctio rationis non temperat modum lachrymandi: q᷑ tribulatio ecclesie excessiua est. Iterum clamauit. Clamant magis intentione q̃ʒ voce visibiles aut inuisibiles inimici. super muros filie Syon. ecclesie vel anime quum potestatem qua eis dñant: non diuino iudicio, sed potentie sue adscribunt. Clamant autem contra dñm: cuius potentia quasi murus protegit: ⁊ defendit. Quũ vero suũ auxiliũ subtrahit: hostes super muros eoꝝ: quos opprimunt: clamare dicuntur ꝯtra deũ: quũ scilicet sibi attrahunt: quicquid ꝯtra eos possunt: quos Deus prius muniebat auxiliũ: quasi liberare non possit. Talis. n. oppressio venit de equitate iudicij, non de impotentia: protegẽtis. lvj. di. si gens anglo. xxiij. q. v. §. hinc notandũ. Hoc quoq́ʒ prophete deplorat vnde mox ad ipsam Hierusalẽ sermonem ꝯuertit. Deduc quasi torrentẽ lachrymas ⁊c. ps. cxxv. Conuerte dñe cap. nrãʒ sicut torrens in austro. Torrens non semper vno eodemq́ʒ tpe defluit: sed sicut inundatio de celo ꝯfluit: sic ⁊ lachryme s̃m q᷑ diuina inspiratione ⁊ ꝯpunctione cordis dñant. Nemo q̃ppe põt sua virtute vt torrentẽ lachrymas ꝯpunctiuas deducere: sʒ his verbis innuit q᷑ mẽs ⁊ oculi parati semp debent esse ⁊ lachrymas iuxta grãm diuine inspirationis effundere. ⁊ in ꝓsperis: ⁊ in aduersis: nunq̃ʒ quiescere: vt nemo sibi parcat dũ viuit: nemo torpeat q̃si securitate accepta: donec ad illã requiem perueniat: in qua absterget deus oẽʒ lachrymam ab oculis sctõꝝ. Apoc. vij. ps. cxxv: Euntes ibãt ⁊ flebãt mit. se. sua: venientes aũt veniẽt cũ exul. por. ma. suos.

Neq́ʒ taceat pu. ocu. tui. Pupilla oculi orat ⁊ impetrat. ꝯpũcta inspiratione diuina ista tacere non dʒ

donec his malis ecclesie deus finem imponat. ⁊ omnem lachrymam abstergat. Est autem oculus interior qui ad deum stillat: vnde exterior causa lachrymatur: ⁊ tunc fluminis impetus letificat ciuita. dei. ps. xlv. alioquin sterilis est lachryma quia tacet pupilla. Quum deus in carne fleuerit: quis non flebit?

Quinques saluator noster fleuit.

Quinquies autem dñs fleuisse legitur. Primo in die natiuitatis sue. Nam quia pueri communicant lachrymis ⁊ vagitui: ⁊ ipse similiter participauit eisdem. Sap. vij. Primam vocez similem omnibus emisi plorans. Unde canit ecclesia. Uagit infans inter arcta cōditus presepia. Ber. Plorat eniz Xp̄s: sed nō sicut ceteri pueri in alijs sensus: an Xp̄o preualebat affectus. Alij lugent ex passione: Xp̄s ex compassione. in isto fletu instruit nos deflere miseriam cōditionis humane: quia sicut legitur Eccles. xl. Jugum graue super filios Ade, a die exitus de ventre matris eoꝝ vsqꝫ in diem sepulture in matrē omniuz: vnde dicit Gualfredus. Quem non humilia conceptus impuritate lugubris ortus aut vnde ei gaudiū in vita sua quia incipit a merore nascit ad laborem: terminat eniz dolore. dura omnino cōditio quandoquidē non est nobis excutere a ceruicibus graue iugum: donec ingrediamur sepulcruz, nec euadere huius vite laborem: nisi per mortis horrorem. Ex hoc iugo nobis imminet fames ⁊ sitis. ardor febrium: dolor viscerum ⁊ multiplicium egritudinuz. Inde insipienter extollit: impatienter attrahitur: an de succēdit ira: tabescit inuidia: ebrietate mergitur: crapula suffocat: inquinatur luxuria, auaritia stimulat: inde voluptas illicit: curiositas angit: timor contrahit: meror cōsumit. Unde ergo hec vita diligit: in qua etiam qui cautissime gradit: sepissime labitur ⁊ quassatur: misera ⁊ fugienda vita que sic procedit: sic oritur: ⁊ sic progredit ⁊ sic finitur. Secundo fleuit in suscitatione Lazari. Jo. xj. Et dicit ibi glos. flebat quia eum suscitaturus erat ad erumnas seculi. ⁊ Hiero. Non fleuit Lazarum mortuum: sed rediuiuum: cōpatiens illi ad presentis vite miseriaz reuersuro.

Quatuor de causis saluator fleuit.

Quatuor autem de causis fleuit tūc dñs. Primo propter marie deuote sue compassionem: quia vidit eam plorantem: nec mirum si fons pietatis prorumpit in lachrymas: vnde Petrus Rauennas. O vis: o potentia lachrymarum: que celi ac terre dominum: eum qui angeloꝝ ⁊ hominuz letitia est ad lachrymandū humilitatem: an firmitatemqꝫ deposuerunt. Lachryme sunt que Samuelis ortum impetrauerunt. que aperuerunt Tobie oculos ⁊ a nuru eius demonium excluserunt. ipse sunt per quas petri negatio: ⁊ Marie Magdalene crimina sub vnius hore momento deleta sunt. Secundo propter assumpte nature designationem: vnde Chrys. Uide qm̄ naturaz humanam circūinduit. Tertio propter nr̄az instructionē, vt. j. statim dicaz.

Quarto propter Lazari resuscitationez: causa supra dicta est. In isto autem fletu docet nos deflere mortem anime nostre. Lazarus enim quatriduanꝰ latens in monumento ligatus institis: sudario coopertus: lapide supposito pressus, significat aiaz I petō mortuaz: que tacet in ergastulo conscientie: ligata vinculis peccatorum. Prouerb. v. Funibus peccatorum suorum quisqꝫ constringitur. operta desiderio temporalium. Job. xv. Operuit faciem eius crassitudo. vbi dicit Grego. in moralibus. Faciem crassitudo operit: quum considerata rerum abundantia oculos mentis premit. ps. lxxij. operti sunt iniqui. ⁊ impie. sua. Jacet etiaz pressa pondere obstinationis. Job. xxxviij. In similitudine lapidis aque durantur populi: scilicet extra de cele. mis. cum Marthe. §. verum. Quatuor dies sunt peccatum cogitationis: locutionis: operationis: ⁊ praue consuetudinis de pe. di. ij. sicut tribus: a quibus dominus reuocant dicens Can. vj. reuertere, reuertere sunamitis: reuerte. reuerte. vt intu. te.

Circa Lazari suscitationem quinqꝫ dominꝰ egit.

Quinque autem fecisse dominus legitur in suscitatione eius. infremuit: turbauit seipsum: lachrymatus est: patri gratias egit: ⁊ magna voce clamauit. In quibus notantur. v. necessaria penitenti. Primum omnis debet fremere in contritione: quia ostendit deum ⁊ creatorez patrem: ⁊ benefactorem ⁊ redemptorem suuz. Prou. xix. Sicut fremitus leonis ita: ⁊ ira regis: quia sicut ad fremitum leonis sistunt gradus omnia animalia: ita ad compunctionem penitentis motus carnales: de hac contritione de pe. di. j. §. hoc idez. ⁊ a prin. distinctio. vsqꝫ ibi: ⁊ vsqꝫ ad. §. econtra. ⁊ di. vlt. cap. nullus. Secundo turbari debet in confessione. vnde Eccli. xxx. Sup oēz vocem turbabunt viscera eius. ps. lx. Commouisti terram ⁊ conturbasti eam, sana contritiones eius quia commota est. Tertio debet lachrymari in oratione: quia sicut ait Augustinus. Plerunqꝫ hoc negotium plus gemitibus ⁊ fletibus qꝫ sermonibus agitur. de pe. di. j. Petrꝰ. ⁊. c. lachryme. Quarto debet gratias agere per cordis deuotionem: ne tepescat a feruore conuersionis: sicut illi quibus ait Apostolus. Gala. iij. Quum spiritu cepetitis nunc carne consu. de pe. di. ij. pennata. Quinto debet magna voce clamare: id est intenso affectu seipsum ad exercitia bonorum operum excitare dicēs Lazare veni foras: ad mundum qui in limbo es. Quia aūt dicit: Tollite lapidem: id est duritiam cordis peccator debet tollere ⁊ facere cor molle. Ezechie. xxxvj. Auferam cor lapideum de carne vestra. quod quia frequenter per predicatores fit: dicit. tollite lapidem. Hierem. j. Tollite de via lapides.

Item quare Christus fremuit super Lazarum. Dicit Petrus Rauennas. Fremuit spiritus vt caro reuiuiscat: fremuit vita vt mors fugetur: fremuit indulgentia ne conscientia contradicat: fremuit rursus vt gemine, scilicet mentis ⁊ corporis demonstret insignia. Quia etiam exclamauit: innuit quod magno clamore ecclesie opus est vt aliquis de tumulo praue consuetudinis educatur. ps. xc. Clamauit ad me ⁊ ego exau. e. ⁊ iterū ps. cxviij. Clamaui in toto corde: ⁊ iterum. xc. Clamauit ad me: ⁊ ego exaudiam eum. vbi dicit Bernard In Dei auribus desiderium vehemens clamor magnus. Remissa vero intentio vox summissa. dulcis lex que meritum exauditionis in clamore posuit postulantis. Tertio fleuit super Hierusalem. Luc. xix. vbi Gualfredus. O dignatio: o compassio saluatoris: quam lapideum cor ⁊ vere ferreum pectus: quod non his lachrymis: emollitur. Ue mihi quem nec peccati consideratio: nec alieni compassio periculi monet ad lachrymas. Ue etiam duro cordi quod ad ruinam inimici: vel forte innocentis cuiusqꝫ letatur. Benignus deus super inimicos ⁊ iniquos suo perituros scelere lachrymatur. ⁊ quam abundanter prorumpat in lachrymas verborum intercisio manifestat. In quo docet nos deflere mala prauitatis aliene: vnde Ezechie. ix. dicitur qꝫ dominus precipit sex viris ad interficienduz paratis transire per mediam ciuitatem Hierusalem

⁊ interficere oēm uirum super quem non inueniret Thau, quod erat signuz gementiuz ⁊ dolentiuz super cunctis abominationibus que fiebant in medio eius. Ex quo daſ intelligi, ꝙ qui pro alienis peccatis non dolet spiritualiter interficiſ. ps. cxviii. uidi preuaricantes ⁊ tabescebam. Ezechie. iii. Mansi septem diebus merens in medio eoꝝ. Quarto fleuit post cenam nocte qua tradebatur: qñ orauit in monte Oliueti, fundens in sero lachrymas sanguineas: qui in crastino erat sanguinem largius effusurus. sicut ait glos. j. Thre. c. iii. Diuisiones aquaꝝ deduxit oculus meus, unde Luc. xxii. Factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terrā. Ubi Bern. O sudor preciose, o signum salutis humane: attendite miseri amatores carnis: inimici crucis qui in deliciis uestra corpora enutritis: si tantuz laborauit in oratione: quantum in passione. In hoc quarto fletu docet nos flere ꝯtra horrorem gehenne. Jaco. iiij. Miseri estote: lugete ⁊ plorate. risus uester in luctum ꝯuertaſ: ⁊ gaudium in merorē. Bern. Cōtremisco a dentibus bestie infernalis. ps. lxxiij. ne tradas bestiis animam confi. ⁊c. a uentre inferi: a rugientib⁹ preparatis ad escam. Eccli. li. Horreo uermem rodentē. Mar. ix. Esa. lxvj. glo. Ignem torrentem. Mat. xxv. fumum ⁊ uaporem. Johel. ii. Apoc. ix. sulphur ⁊ spirituz procellarum. ps. cxlviij. Horreo tenebras exteriores. Luc. xiij. Mat. viij. xiii. xxi. xxiiii. ⁊ xxv. Quis dabit capiti meo ⁊ oculis meis fontem lachrymarum: ut preueniam fletibus fletum? Here. ix. ⁊ stridorem dentium. Matt. xxij: ⁊ pondus catenarum prementium: scilicet ignearū. Mat. xxiii. ligatis manibus: stringentium: urentiuz ⁊ non consumentium: quia in diebus illis querent homines mortem, ⁊ non inuenient eam: ⁊ cupient mori: ⁊ fugiet mors ab eis. Apocalip. ix. Heu heu mater mea: vt quid me genuisti filium doloris? Heirem. xx. in fin. filium amaritudinis ⁊ indignationis ⁊ plorationis eterne? Cur exceptus genibus? cur lactatus vberibus natus in combustionem? Job. iij. vt cibus ignis. Esa. xxxiii. Quinto fleuit in cruce beatam animam emissurus. vnde Heb. v. Preces ⁊ supplicationes: cum clamore valido ⁊ lachrymis offerens: exauditus est pro sua reuerentia. In quo docet nos flere pro dilatione patrie, sicut ps. xlj. dicit, quando ueniam ⁊ apparebo ante fa. do. fue. mi. lachryme mee pa. die ac nocte. dū dicitur mi. quo. vbi est Deus tuus. Ubi Richar. de sancto Victore. O quantus amor, quanta fiducia: amor pulchritudinis diuine: fiducia forme proprie. Sciebat enim anima illa casta: quia omne genus ad simile suum conuertitur. si enim omnis homo similem sibi querit. Ecclesiastici. xiij. ⁊ Deus profecto suam similitudinem diligit. Uis ⁊ tu diligi a Deo tuo? repara in te imaginem ⁊ similitudinem suam: ⁊ concupiscet rex decorem tuuz. Lachryme vero ad modum balnei lauant animam celestis regis cubiculum ingressuram: vnde sequitur. Ingrediar in taber. admi. vsqꝫ ad domo Dei. Quid est autem simile esse Deo: quere de pe. dist. ij. §. Romanos. versi. simile est: alius est cap. Quidam patrū ait. Lachryma est sanguis anime lauans ipsam.

Dicebat quidam frater: quero lachrymas ⁊ non inuenio ⁊ conturbor. Respōdit alter. lachryme terra sunt promissionis: ad quam filij Jsrael cum multo labore venerunt: quas qui habet preciū non preualet. sic autem deus vult vt semper anima tribuletur ⁊ desideret ingredi illam terram promissionis.

Uidens quidam frater alium ridentem, dixit presenti celo ⁊ terra totius vite nostre reddituri sumus rationem: ⁊ tu rides, sicut enim vmbram corporis nostri vbiqꝫ portamus: ita planctuz ⁊ ꝯpunctiones vbicunque sumus relinquere non debemus. Itē ait abbas pemen. luctus duplex beneficium est: qꝛ non tantum operatur: sed etiam seruat. Quūz abbas pānon, mulierez mimaz in ciuitate vidisset: plāxit ⁊ ait: duplici causa plango. vna perditio illi⁹ mulieris: alia quia ego tantā curam non habeo placendi deo, quantaz hꝫ ista placendi hominib⁹. Dixit climacus archimandrita montis Synai. luctus seu lachrymarum fons est maior post baptismū ꝯstitutus: eo ꝙ ille quidem ab ingenitis nobis ⁊ antea patratis malis est purgatorius. iste vero postea patratoꝝ: ⁊ illum quidem paruuli oēs suscipientes sordidauimus: per hunc vero ⁊ illum repurgamur: qui nisi ex deo hoibus benigne donatus esset: rari vero ⁊ difficulter inuenirentur qui saluati fuissent. Idem timent merorem demones: sicut latrones canes: ad hunc nos vocauit in hac vita Christus. Matth. v. Beati qui lugent. non ad nuptias. Idem non conuenit theologia lugentib⁹. Naz eoꝝ luctum soluere naturaliter hꝫ: nempe ille super thronuz quidē sedēti magistraliter ꝯparatur: iste vero sedenti in sterquilinio ⁊ sacco. Idem ꝯpunctio proprie est dolor anime non elatus: nullam sibi ipsi ꝯsolationem prebēs solumqꝫ suam resolutionez imaginans oibus horis ⁊ ꝯsolationem dei humiles consolantis sicut aquaz frigidam sitiendo expectans. Isid. Cōpunctio cordis est mentis humilitas exoriens de recordatione peccati ⁊ timore iudicij. Idē climacus. Sicut ignis est stipule consumptiuus: ita ⁊ lachryme caste oīs. inquinamenti ⁊ sordis intellectualis ⁊ apparentis.

Idem multis modis lachryme oriunſ: ex nāa: ex deo: ex tribulatiōe ꝯtraria: ex laude ⁊ laudatis: ex vana gloria: ex fornicatione: ex ebrietate: ex charitate ⁊ memoria mortis. Uniuersoꝝ vero predictoꝝ istoꝝ lugentium modos: cum timore dei exercitantes ⁊ discernentes nostre resolutionis lachrymas mundas ⁊ sine dolo adipiscamur. Quicunqꝫ in luctu incessabili ſm deum graditur, iste festum diem agere quotidie non quiescit. Qui vero corporaliter diem festum agere non desistit: hunc luctus eternus suscipiet in futurum: Efficatia lachrymarum triplex. Lachrymaruz efficacia triplex.
Primo: quia deum inebriant. Esa. xxxiii. Adipe victimarum tuarum: scilicet lachrymarum non inebriasti me. Secundo deum pungunt. Tob. iii. Tunc Tobias ingemuit. Glos. Oratio deum lenit: lachryma cogit. hec vngit: illa pungit. Tertio quodammodo violentiam ingerunt. vñ super illud ps. xxxviii. Auribus percipe lachrymas meas, ait Aug. Uiolente sunt in precibus lachryme. Soph. Consurge a torpore negligentie ⁊ peccato. Roman. xiii. Hora est iam nos de somno surgere. Augusti. Et ad illum redeamus: a quo peccando recesseramus. ibi esse nostrum non habebit mortem: velle nostrum: non habebit errorem. ibi amare nostrum, non habebit offensionem. Hiere. vj. Surgite ⁊ ascendamus in nocte: ⁊ precessit. ibi. Ue nobis: quia declinauit dies ⁊c. l. di. quidem. Lauda in nocte: adest in aduersitate. multi sunt admodum cicade cātantes in estate prosperitatis. ps. xlviii. Confitebitur tibi quum benefeceris ei. silent in hyeme: vel nocte aduersitatis. Contra quos Job. j. Si bona suscepimus:

de manu domini:mala autem quare non sustineamus. In principio vigiliarum:ne in principio operis somnus irrepat deceptionis vigiliarū.ps.cxviij. peruenerunt oculi mei ad te diluculo ⁊c. Effunde lachrymas compunctionis.sicut aquam cor tuum calore dilectionis Dei ante conspectum domini. Luc.j. In sanctitate ⁊ iustitia coram ipso ⁊c. Non coram hominibus pro gloria tua. Leua ad eum manus tuas: opera tua que dant intellectum. ps. lxxvij.⁊ in intellectibus manuum suarum⁊c.pro animabus paruulorum: fide ⁊ opere magis enim fide ⁊ virtute non pereunt:de qua magnitudine virtuosa Luc.j.Erit enim magnus coraȝ domino. Mat. v.Qui sic fecerit ⁊ docuerit:magnus vocabitur ⁊c. tuorum:qui defecerunt fame verbi Dei.viij.q.j. audacter:in fi. ⁊ siti charitatis. ps.lxj. cucurri i n siti. Joan.xix.Sitio. Quid? nostram fidem, nostram salutem,nostrum gaudium.plus animarum nostrarum quam corporum:minime cruciatus tenet. Pereunt si sie non essent non perissent:in capite omnium cōpitorum,compituȝ triuiū est idest in suggestionibus diaboli mundi ⁊ carnis,qui sunt tres hostes anime ad perditionem eam ducentes. Vel illa tria de quibus.j. Joan.ij. Omne quod in mundo est:concupiscentia carnis est: concupiscentia oculorum, ⁊ superbia vite. Concupiscentia carnis ad voluptates:ɔcupiscētia oculoꝝ ad opes:superbia vite ad honores pertinet.Bern.Bestia hec triformis non tantum ascensurus est:quantuȝ ascendit iaȝ de abysso:os habet loquens ingentia:⁊ nominibus plena blasphemie: totum pene genus humanum, tribus dictis cornibus ventilauit: omnes properant imprimere sibi imaginem bestie huius:⁊ letantur eius charactere insigniri. Imago ⁊ character eius quicquid exterius patet in homine quod non deceat Christianum: sicut est inuerecundia:turpiuȝ executio:odiosa contentio:vanitas secularis. Concupiscentiam carnis elidit castitas,concupiscentiaȝ oculorum, paupertas:superbiam vite, humilitas: hec tria promittimus religiosi que male seruamus. de ista bestia Apocal. xiij. Consurge ⁊ lauda ⁊c. Pascasius allego.pro ecclesia:moraliter,pro anima in voce consurgit, qui de tribulatione vel angustia presentis vite: spe eleuatus torporem negligentie excutit ⁊ in omnibus deum laudat: quia callidus hostis dum flagella ingerit vt Deus blasphemetur intendit:vnde Job.j.Sicut domino placuit ita factum est:vnde ⁊ vxor ait Job.ij.Benedic deo,quasi maledic. In principio vigiliarum laudare debem⁹ vt omnia que agimus aut patimur ad gloriam:⁊ laudem eius referamus:maxime precauendum est, ne ex vitio intentionis opus ,condemnetur: vnde Luc.xj. Matt.v.⁊.xviij.si oculus tuus:idest intentio.⁊.j.si autem nequam fuerit:idest intentio mala etiam corpus tuuȝ:idest operatio corporalis, tenebrosum erit:idest corrupta. Vigilare aūt ſm Greg. est oculos mentis ad claritatem veri luminis habere:torporem negligentie a se excutere: opus dictis adequare. Precipue autem in orationibus vigilandum est.j. Pet.iiij.vigilate in orationibus:quia nisi homo vigilet orare non potest:vnde.j.Reg.xxvj.legitur q̄ Dauid hastam ⁊ ciphum aque sauli dormienti in tentorio abstulit. q: quā homo dormit p negligentiaȝ gratiam orationis ⁊ donuȝ lachrymaruȝ amittit.⁊.j. Pet.v.ibi. Et vigilate:q: aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit. querens quem deuoret.iij.q.j.nulli.ps.xxj.Circumdederunt me canes multi: vnde sanct⁹ doctor ait: Que spatia terrarum:que magnitudo orbium, que latitudo regionum,tot hostes capere sufficiunt inimicos ad vnam ouem. Heu cur tanta feritas bestiarū pro vnius hedi captione? quare tot rapaces: tanta cōgeries auium sordidarum? Luc.xxj. Vigilate omni tempore orantes ⁊c. precipue rectores vigilare debent super gregem suum.Luc.ij.ps.cxxvj.Sed nisi dñs custo.ciui.frust.vigi.qui custo.eam. Effunde sicut aqua cor tuuȝ. Ille sicut aquā cor suuȝ effundit in conspectu dñi:qui ex intimo cordis affectu lachrymas producit cōpunctionis.Cor quoq; sicut aqua effundit:qn̄ liquefactū amore Dei:⁊ proximi,quasi glacies calore dissoluit.vnde sequitur.Leua ad Deū ma.tu.⁊c.sicut Moyses manus leuasse dicitur: ne populus dei vinceretur. xxxvj.di.siquis. Exo.xvij. Leuantur manus pro animabus paruuloꝝ que pereunt fame verbi.in capi.omni.cō. nisi enim in vijs ⁊ in capite compi. essent non fame spirituali ⁊ siti laborassent. de istis vijs vocantur ad prandium. Luc.xiiij.⁊.xxiij.q.iiij.displicet.in fin. Res. Vide dñe oculis misericordie. ps.xxiiij. Respice in me ⁊ miserere mei:⁊ considera diligenter quem vindemiabis:populo tuo priuaberis verior litera: quem vindemiaueris:quasi populum tuū destruis cui tanta beneficia contulisti. Ita ergo ne comedent mulieres anime peccatoꝝ a mollitie peccati.xxxij.q.vij. §.sed illud Ambrosij.§.hic si quis fructum suū peccatum suuȝ:paruulos iustitia ⁊ fide:ad mensuram palme,operum. Prouer.vlti. Palmas suas extendit ad pauperem.Si pro quia:occiditur in sanctuario dñi sacerdos ⁊ propheta ad literam Zacharias. Mat.xxiij.⁊ Tho.cantuari. Iteruȝ vide dñe ⁊c. Deuȝ nihil latet,rogat tñ vt videat:vt verbis ⁊ affectibus ad misericordiaȝ flectat:quem vindemiaueris:quasi diceret nulli tanta beneficia ɔtulisti sicut ecclesie tue:nulli tam iuste tanta irrogata sunt supplicia:quia pro vuis fecit labruscas. Esa.v.⁊ pro fructu spinas:plus enim spinarum q̄ȝ vuaruȝ,plus tribuloꝝ q̄ȝ ficuū. Mat.vij.fructū hodie profert ecclesia.si occiditur ⁊c.quasi iusto Dei iudicio puniunt qui sanctuariū dei polluerunt sanguine prophetaꝝ. hoc quoq; ecclesia Christi,⁊ cuilibet anime timendum est.si enim diuinis mancipati officiis similia committimus ɔsimiliter puniemur, ⁊ nostra ecclesia profanabitur. Mulieres quoq;:idest anime peccatorum ad mensuraȝ palme filios vteri sui comedunt: quia quicquid vitioꝝ ex se gignunt: ad mensuram operum recipiunt.suisq; saturantur fructib⁹ iniquitatum:vnde nobis magis lugendum est quā explanandum:ne exaltati vsq; ad celos demergamur vsq; ad Assyrios. Syn. Iacuerunt in terra: terrenis negotijs. iacere accipitur in sacro eloquio pro peccare. l. distin. quid est hoc. foris in mundo. Joan.xj.Lazare veni foras. Puer debilis sensib⁹ ⁊ moribus:maledictus puer centuȝ annorum.Esa. lxv.ij.q.vij. Paulus.senex inueteratus dierum malorum. Daniel.xij.lxxxvj.dist. tanta nequitie. Job xxvj.Ruge mee.testimoniuȝ dicunt contra me. Virgines mee: apparenter: sed fatue sunt. xxxij.q. v. si Paulus. Matth. xxv. Iuuenes:moribus. xxiiij. distin.cap.l.mei ceciderunt in gladio inuisibili:interfecti sunt in anima:in die furoris tui:subtractionis gratie propter peccata percussisti vt peniterent. Dei percussio est vt fiat humiliatio. ps. cviij. Bonum

mihi quia humiliasti me. nec misereberis in punitione temporali vt conuertantur. ps.cvj. Et clamauerunt ad dnm quum tribula. Et iterum. ps.lxxxiij. Imple fa.eo.ig. et querent nomen tuum dne. Iterum acuerant ec. Iacent foris qui exeunt ab ecclesia: nec permanent in operibus fidei: de quibus loquendo moraliter. j.ad Cor.v. Nihil ad nos de his qui foris sunt. ij.q.j. multi: extra de diuor. gaudemus plures aut corpore intus sunt: et apud nos viuunt: sed apud Deu perditi sunt: de quibus Apoc.iij. Nomen habes q viuas: sed mortuus es. Mali pueri et senes criminosi iacent in fecibus terrenis: et virgines fatue et iuuenes vecordes feriuntur gladio diuine animaduersionis: et qui non penitentiam interfecti sunt eterne damnationi deputati: vbi nunquam eis Deus miserebitur: quia ibi non est locus misericordie: quia non est ibi aqua misericordie refrigerans. Luc.xvj. Sed perpetue miserie. Thau. Vocasti. nec habes contradicentem vo. demones: quasi ad diem solennem iudicij terribilis qui deterrerent me: quum solutus fuerit Sathan: timebunt electi: et territi purgabuntur. de circuitu in circuitu impij. ps.xj. ambulant, et non fuit qui effugeret indiscussus. August. O quam anguste erunt vie reprobis: superius iudex erit iratus: inferius horrendum chaos: a dextris peccata accusantia: a sinistris infinita demonia ad supplicium trahentia: intus conscientia vrens: foris mundus ardens: miser peccator sic deprehensus quo fugiet: latere erit impossibile, apparere intolerabile. ps.cxxxviij. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam. Anselmus. Si ea que celi ambitu continentur: vellent non esse sub celo, vel elongari a celo: nullatenus possent esse nisi sub celo: nec fugere celum: nisi appropinquando celo. Nam et vnde, et quo, et qualiter irent sub celo essent: et quanto magis a qualibet parte celi elongarentur: tanto magis opposite parti appropinquarent. Sic quamuis homo, vel malus diuine voluntati subiacere nolit: non tamen eam fugere valet: quia si vult fugere de voluntate iubente: currit sub voluntate puniente: vnde ps.lxxiiij. Neque ab ori. neque ab occi. neque a deser. modo: supple fuga patet quoniam Deus iudex est: idest vltor iniquitatis. Job.iiij. Vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos flante Deo. perisse: et spiritu ire eius esse consumptos: vnde valde stultus erat Jonas: qui volebat fugere a facie domini. Jone.ij. In die furoris domini, districti iudicij, et relinqueretur: quos educatu disciplina tyronum et doctrina. Tyro est nouus miles. vj.q.j. si clericatus: et sic nutriui lacte deuotionis: inimicus meus diabolus consumpsit eos vitiis. j.ad Cor.ij. cap. sicut gerula nutrit paruulum lacte carnali. Iterum vocasti ec. dies solennis, dies iudicij. de qua in litera Ayn. in fin. in hoc cap. supra en ista est dies quam expectauimus inuenimus vidimus: dies solennis vocatur: non quod Deo placeat: sed quod tunc improborum expectata lasciuia compleatur: ad cuius solennitatis diem: idest vltimi examinis soluetur Sathanas qui ligatus est per annos mille. Apocal.xx. vbi dicit glos. a tempore passionis Christi vsque ad nouissima tempora: vnde addit. Qui terrent me. Sapientie.xvij. Persone tristes apparentes pauorem illis prestabunt. Videbunt enim electi secundum Pascasium demones vndique congregatos, visu horrendos, ad deuorandum animas: effrenati et exterriti purgabuntur: vnde sancto: rum ecclesia gemebunda et planctu consona ademptas sibi membra deplorans dicit: quos educaui in fide et moribus: quia non peruenerunt in virum perfectum vt dimicarent contra exercitum hostium. inimicus consumpsit eos vitiorum delitiis nisi qui signa que Thau litera T signat in fronte portat. Vnde illud Matt.x. et xvj. Mar.viij. Luc.ix. et xiiij. si quis vult post me venire abneg. se. et tol. cru. ec. Reliqui non effugient gladium furoris dni: quamuis in ecclesia Dei educati et nutriti fuerint: quia inimicus consumpsit eos in vitiis finientes: vtinam hodie in ecclesia Dei: diem nobis iudicij terribilis dno comminante eleuemus voces nostras et fleamus, et ecclesia Dei pro membris suis, pro magna parte sceleratissimis, vocetur locus flentium siue lachrymarum. Judic.ij. et hic lachrymas aqueas emittamus lauantes animas: vt euadamus locum illum gehennalem vbi est fletus continuus. Mat.viij. xiij. xxij. xxiiij. et xxv. Ibi erit fletus ec. vbi Bern. Fletus erit ob ignem qui non extinguitur. Et Greg. Illic oculi defleant qui hic per illicitas concupiscentias versabant. Macharius faciens verbu fratribus et plorans ait: ploremus fratres et producant oculi nostri lachrymas, antequam exeamus hinc: et eamus illac vbi lachryme nostre corpora nostra comburant: et fleuerunt oes proni in terram. Sed quia pena est hec: et vix inuenit q diligat lamentationes. Sed nos sup asinam sedentes cu Axa. i. super lasciuam carnem: rogemus vt dignet Deus arentes animam irrigare. et si non superius irriguum. i. pro celesti patria lugere saltem concedat inferius. i. pro peccatis. Josue.xv. Judic.j. Axa aut montana interpretatur: quia flentes solitudinem appetunt: et dicatur nobis a Christo. Matth.v. Beati qui lugent.

De quintuplici paupertate Christi. Quo Deus peccatores exaudit ec. Cap.6.

ALeph. Ego Christus vel ecclesia. vir viriliter agens. ps.xxvi. gl. xxx. g. viriliter agite. xxxij. q.vij. §. sed illud Ambrosij. ibi. sciat virum ab Ambrosio appellatum: non sexu: sed animi virtute. Job.j. Erat vir videns diligenter: adest considerans. de consecra. dist. iiij. veniens: paupertatem Christus in passione clementiam ex qua omnes diuine paupertatem in spiritu. Matth.v. vel pau. nihilitatem. ps lxxxvij. pauper sum ego. et lxviij. g. Iteru ego sum pauper et dolens: et iterum lxix. ego egenus vero et pauper sum. Apocalip.iij. in fin. ibi. Et nescis quia tu es miser et misera et pauper et cecus et nudus ps.xxx. infirmata est in paupertate virtus mea. in verga indignationis eius non furoris sed correctionis: de peniten. distin. prima: sed continuo. Iterum: ego vir. Allegori. pro Christo. Quid enim mirum si paupertatem suam quisque videat: sed sicut gloriosior est paupertas Christi et mirabilior est omnibus diuitiis seculi: qui non rapinam arbitratus est esse se equalem Deo et c. Philip.ij. Ita hec visio paupertatis profundior. Ideo tota mentis et corporis intentione consideranda est: vnde ps.lx. Beatus qui intelligit super Egenum et pauperem Christum. Si enim Christi paupertas et exinanitio communis esset: sensu discerni posset. nec solo intellectu pasceret. Nunc autem beatus predicat qui intelligit. hec aut paupertas admiranda et inquirenda: quum

sanctoꝝ ſm apoſtolum paupertas.ij. ad Coꝝ.viij. altiſſima ſit:que a paucis intelligitur, tanto ergo illa magis admiranda quaz ⁊ angeli mirantur, ⁊ de qua intellecta beatitudo naſcit. ſunt quidem beati pauperes ſpiritu. Matth.v. Sed eo ſpiritu quo iſta paupertas intelligit que a ſpirituſancto datur: ait ergo: Ego vir.q.d.ego cui adſunt oēs theſauri ſapientie ſcientie. ad Colo.ij. video paupertatem meaz ꝗ̄ ſponte pro aliis ſuſcepi: ꝗ̄z miſeri nolunt intelligere: qui nec omnimodam miſeriam ſuam volunt aduertere. Fuit aūt in Chriſto principaliter quadruplex paupertas. Prima quantum ad diuitias corporales in natiuitate: quia inuolutus vilibus pannis. Sap.vij. In inuolumentis nutritus ſum. Luc.ij. Inuenietis infantem pannis inuolutum. Bern. Non ꝯſolatur panni Xp̄i ambulantes in ſtolis, non ꝯſolatur ſtabulum ⁊ preſepe amantes primas cathedras in ſynagogis. Item ibi ſuper illo verbo. Pannis euz inuoluit. Luc.ij. Beda. Qui totuz mundum nouo veſtit ornatu: pannis vilibus inuoluit: vt nos primam ſtolaz innocentiam ⁊ iuſtitiā viā lapſus eſt Adam de pe.di.ij.§. Romanos ꝟ. ⁊ poſt pauca: recipere valeamus ab eo per quez oīa facta ſunt. Jo.j. Item ibi. Grecus. O admirabilē coarctationē ⁊ peregrinationez, ꝗ̄ ſubit qui ꝯtinet orbez abinitio: capiat penuriā: ⁊ eaz in ſeipſo decorat. Nimiruz ſi voluiſſet venire poterat mouendo celū: ꝯcutiendo terrā, emittens fulgura: non.n.ſic ꝓceſſit, nō.n. perdere ſed ſaluare volebat. Joan.iij. ab ipſis primordiis humanaz conculcare ſuperbiam: atq̄z ideo non tantuz homo: ſed etiam homo pauper, ⁊ pauperem matrez elegit: que caret cunis: quibus natum infantem declinet Dicit de paupertate matris Chryſo.xxvij.q. ij. ſi enim ibi loquens dicit de dn̄a: Et nihil penitus habentem. Itez Luc.ij. Reclinauit in preſepio. Beda. Dura preſepis anguſtia ꝯtinetur cui celum ſedes eſt: vt nos per celeſtis regni gaudia dilatet. qui panis eſt angeloꝝ in ꝑſepio reclinatur: vt nos quaſi ſancta aīalia, carnis ſue frumento reficiat. ps.lxvij. Animalia tua habitabūt in ea: paraſti in dulcedine tua pauperi Deus. Item ſuper pre.c. Pannis inuolutum ⁊ poſitum in preſepio. Bed. Et notandū ꝙ ſignū nati ſaluatoris datur non in purpura ad ornatu: ſed pannis ſqualentib⁹ inuolutū: nō in ornatis auro ſtratoriis: preſepibus inueniendū. Apoſtolus. ij. ad Coꝝ.viij. Scitis gratiaz dn̄i noſtri Jeſu Xp̄i: ꝙ̄ ꝓpter nos egenus factus eſt quum eſſet diues. Ber. Vere magna abuſio. nimis magna vt diues velit eſſe vermiculus propter quem pauper fieri voluit dn̄s Sabaoth ⁊ Deus maieſtatis. Item idem. Pauper natus eſt Xp̄s: pauper vixit: pauper obiit. Item ſuper illud Luc.ij. Reclinauit eum in ꝑſepio. Chryſo. O ſi mihi liceret illud ꝑſepe videre in quo dn̄s iacuit. Nunc nos Chriſtiani quaſi pro honore tulimus lutum ⁊ poſuimus argentum: ſed illud mihi precioſus eſt quod ablatuz eſt. Argentū ⁊ aurū mitet gentilitas: chriſtiana fides mireturilud luteuz preſepe qui in iſto preſepe natus eſt aurū condemnat ⁊ argentuz, non condemno eos qui honoris cauſa fecerūt vaſa aurea. xij.q.ij. aurum, ſed admiror deuz qui creator eſt mundi: qui non inter aurum ⁊ argētū ſed in luto naſcitur. Itē. Vir iſte Xp̄s pauper conuerſatione: quia ſine hoſpitio. Jere.xiiij. Quare futurus es quaſi vir vagus? qui non habuit domuz propriaz ad manendum. Mat.viij. ⁊ Luc. ix. vulpes foueas habent ⁊c. vbi Beda. Quid me propter diuitias, ⁊ huius ſeculi lucra cupis ſequi: quuz tante ſiz paupertatis: vt nec hoſpitiolūz quidem habeam nec modo vtar tecto. Itez Chryſo. in ſermone de proditione Jude: Quos inquit precioſoꝝ marmoꝝ pompa delectat, cognoſcant Chriſtū dn̄m omnium: ꝙ locum in quo caput inclinaret: nō habuit, ⁊ ideo diſcipuli ipſum interrogant: Ubi vis paremus tibi comedere paſca? Matth.xxvj. Mar. xiiij. Ibi etiam Chryſo. Aſpice qualiter paupertatē quaz dn̄s docuerat: per opera demonſtrat: non erat ei menſa, non candelabruz, non domus: nec quicꝗ̄ aliud talium. Item ſuper illud Mar.xj. Et introiuit Hieruſalez in templū. Be. Hoc quoq̄z intelligendum eſt: ꝙ tante dn̄s fuerit paupertatis: ⁊ ita nulli ſit adulatus: vt in vrbe maxima nullum hoſpitiuz: nullam manſionē inueniret: ſed in agello paruulo apud Lazarū ſororeſq̄z eius habitaret: eoꝝ ꝗppe vicus Bethania erat. Unde ſequitur. Et circumſpectis omnibus ſiquis euz hoſpitio ſuſciperet: quum iam veſpera eſſet hora: exiit in Bethaniam cuz. xij.

Item pauper in morte: quoniam nudus pependit in patibulo. Gen.xxxvij. Nudauerunt eum tunica talari. ps.xxj. diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. vt per crucem reducat nos ad ſtatum innocentie. xij.q.j. dilectiſſimis. viij. di.§.j. In quo primi parentes nudi erant ⁊ non erubeſcebant. de pe.di.ij.§. Romanos. ꝟ. al.c. ſed nec Adam. ⁊.c.ſe. vt cognouerūt: Bernar. Unde pauperem Chriſtum natum ſine hoſpitio: iacentem inter bouem ⁊ aſinum in preſepio inuolutum vili panniculo: fugientez in Egyptuz cum Joſeph ⁊ matris conſortio in exilio: ſedentem in aſino: nudum in patibulo. Item pauper poſt mortem non habens propriam ſepulturam. Matth.xxvij. ibi. Et poſuit illud in monumento ſuo nouo. Anſelmus in lib. de ſacramentis. Pauper ita fuit Chriſtus vt veniens in mundum, non in ſua ſed in aliena domo naſceretur: natus propter inopiam loci in preſepio brutorum animaliuz poneretur: ⁊ viuens in mundo non haberet vbi caput ſuum reclinaret, nec moriens vnde nuditatem ſuam tegeret. Nec mortuus vbi volueretur. Nec ſepulcrum aut locum vbi corpus mortuum locaretur. Secunda paupertas fuit in iſto viro Chriſto quantum ad potentiam: quando permiſit ſe capi ⁊ crucifigi. Unde Hiere.xiiij. Quare futurus es velut vir vagus: ⁊ fortis qui ſaluare non poteſt. Hinc eſt quod princeps ſacerdotum deridebat euz dicens Matth.xxvij. Luc.xxiij. Alios ſaluos fecit: ſeipſum non poteſt ſaluum facere. vbi Hiero. Etiam nolentes confitentur Scribe ⁊ Phariſei: ꝙ alios ſaluos fecit. itaq̄z veſtra vos condemnat ſententia: qui enim alios ſaluauerat: vtiq̄z ſi vellet ſeipſum ſaluare poterat. Item ibi Bern. Quum ſit ipſe ſalus: ſaluatione non indiget, ſed operatur ſalutez noſtrā. nec eandam patitur deeſſe ſacrificio veſpertino hoſtie ſalutaris. Nam quum ſalus eſſe non poſſit niſi q perſeuerauerit vſq̄z in finē. Mat.xxiiij. ⁊.x. de pe. di.ij.§. euidenter. verſi.pp. ⁊ verſi. itez illud quanto min⁹ poterit eſſe ſaluator? Itē Abachuc vlt. ibi: Abſcondita eſt fortitudo eius. Et Eſa.l. Faciez meā nō auerti ab increpantibus ⁊ cōſpuentibus in me ⁊c. Aug. Inuenio fortem Jeſum: in principio erat verbum. Joan.j. Inuenio infirmuz Jeſum: verbū caro factum eſt. Fortitudo eius me creat: infirmitas me recreat. Ambro. Paupertas tua patrimonium meuz eſt infirmitas tua ſanitas mea eſt: plus debeo

In Xp̄o q̄druplex fuit paupertas.

Secunda paupꝛtas.

iniurijs tuis quibus redemptus sum: quam operibus tuis quibus creatus sum. Tertia paupertas fuit in eo quantum ad sapientiam: vnde ⁊ dicebant Iudei: Demonium habet ⁊ insanit: quid eum auditis? Ioan. vij. viij. ⁊ x. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. In principe demoniorum eijcit demonia. Unde iterum interrogatus a Pilato nihil respondit ita vt miraretur Pilatus. Mar. xv. vbi Theophilus. Mirabatur autem pilatus: quia quum doctor legis esset eloquens ⁊ potens responsione sua eorum accusationes infringere: non respondebat quicquam: sed magis accusationes viriliter sustinebat.

Tertia paupertas.

Quarta paupertas.

Quarta paupertas quantum ad pulchritudinem: quia iste in quem desiderant angeli prospicere. j. Pet. j. Et cuius pulchritudinem sol ⁊ luna mirantur, secundum Amb. cesus alapis: sputis illitus deformatur. Esa. liij. Non est ei species neque decor. Bern. Facies pulchra pre filijs hominum, sputis Iudeorum deturpatur: Iterum idem. Vultum tuum bone Iesu in quem desiderant Angeli prospicere: sputis inquinauerunt: manibus percusserunt: velo pro derisione operuerunt. Idem. Intuere panis sordidum: plagis liuidum, sputis illitum: morte pallidum ⁊ nigrum.

Quinta paupertas.

Paupertas quinta addenda est in Christo que maior superioribus est, scilicet quantum ad propriam voluntatem. Ioan. vj. Quia descendi de celo non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me patris. vbi Aug. Propterea enim anima a deo exijt: quia superba erat: superbia enim eiecti sumus: humilitate regredimur. Medicus enim quando egritudinem discutit si curet: quod per aliquam causam factum est: ⁊ ipsam causam non curet: ad tempus videtur mederi, sed causa manente morbus repetitur. Ut ergo causa omnium morborum curaretur. i. superbia: descendit ⁊ humilis factus est filius Dei. Quid superbis homo: filius Dei propter te humilis factus est. Puderet te fortasse imitari hominem humilem: saltem imitare humilem Deum. Hec enim commendatio humilitatis est. Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Superbia quippe facit voluntatem suam: humilitas voluntatem Dei. Item idem ibi. Ideo eum qui ad me venerit non eijciam foras: quia non veni fa. vo. me. humilis veni humilitatem docere. Qui ad me venit incorporatur mihi: ⁊ humilis fit: quia non facit voluntatem suam: sed dei: ⁊ ideo non eijcietur foras, quia quum superbus esset homo: eiectus est foras. ad me enim venire non potest nisi humilis. non mittitur foras nisi superbia: qui seruat humilitatem: non labitur a veritate. Item Luc. xxij. idem Mat. xxvj. ⁊ Mar. xiiij. ibi. Ueruntamen non mea voluntas, sed tua fiat. vbi Dionysius alexandrinus. Perfectissimus autem modus tentationes euitandi manifestatur hic quum dicitur, veruntamen non mea vo. ⁊c. Dicens enim inexpertus est malorum. Uult autem nobis bona largiri supra illud quod petimus. vel intelligamus. Ergo perfectam voluntatem patris quam ipse nouerat petit sortiri effectum. que eadem est ⁊ sua secundum deitatem. Renuit autem impleri humanam voluntatem quam dicit suam paterna voluntate minorem. Item ibi Athanasius: Geminum quidem velle hic ostendit: alterum quidem humanum quod est carnis: alterum diuinum. Humanitas enim ob carnis fragilitatem recusat passionem: sed diuinus eius affectus affectanter eam subijt: eo quod non esset possibile eum detineri morte. Sequitur in Thre. In virga indignationis eius. Hac virga Christus percussus est: Esa. liij. Propter scelus populi mei percussi eum:

Non quod indignatione dignus esset: sed populus propter quem percussus est a patre. Item admonetur ecclesia militans videre paupertatem suam ⁊ miseriam quamdiu peregrinatur in terris: ⁊ percutiuntur membra eius indignatione diuina: vt humilientur ⁊ conuertantur: quia castigat Deus omnem filium quem recipit: Prouer. iij. Heb. xij. Apocal. iij. de pe. di. ij. si enim. Si enim pater filium proprium virga passionis percussit: quantomagis membra? vnde super illud Ezech. j. Cum fieret vox super firmamentum ⁊c. Grego. Sancti quoque quum ipsum vnigenitum quoque flagellatum ex sententia patris in hoc mundo conspiciunt: deponunt siquid de suis meritis presumunt. Nam si hinc ipse sine flagello non exijt qui sine peccato venit: quomodo flagellis digni non erunt qui huc cum peccato venerunt? Hiere. xlix. Ecce quibus non erat iudicium vt biberent calicem: bibentes bibent: ⁊ tu quasi innocens relinqueris. Item quodlibet membrum de ecclesia ad Deum conuersum post percussionem dicit, Ego vir ⁊c. propterea enim deus tribulationes mittit vt homo humilietur ⁊ cognoscat paupertatem ⁊ nihilitatem suam. Unde secundum Isaac. de vita contemplatiua. Regulariter humilitas que est cognitio proprie infirmitatis ⁊ paupertatis enim si per tribulationes non acquiritur. quam siquis patienter portat premium consequetur. ps. ix. Patientia pauperum non peribit in finem. Quis autem cogitare posset quanta est humana paupertas ⁊ miseria exterior ⁊ interior. propter quod homo ille Adam descendens dicitur a Hierusalem pacifica: idest paradiso terrestri in Hierico, idest in defectu. Luce. x. quia homo miser ⁊ mendicus aliunde cogitur omnia vendicare. victum a terra, vestitum ab animalibus, adminiculum a iumentis, respiramen ab aere. Inde est illud poeticum. Uestes quas geritis sordida lana fuit. Unde increpat dominus iactantiam superborum diuitum huius mundi. Apocal. iij. Dicis quod diues sum ⁊ nullius egeo: ⁊ nescis quia tu es miser ⁊ miserabilis ⁊ pauper: ⁊ cecus ⁊ nudus. vnde Seneca. Si quem vere vis estimare: nudum inspice: ponat patrimonium ⁊ honores ⁊ alia fortune mendacia: profecto sicut ait Poeta. Moueret cornicula risum furtiuis nudata coloribus. Quanta paupertas ⁊ miseria, in carcere sumus. Iob. vij. quia circumdedisti me carcere ⁊ ps. cxlj. secundum aliam translationem, educ de carcere animam meam, in quo ligatus est homo, ⁊ septem penalitatibus vinculatus: que sunt fames ⁊ sitis, frigus ⁊ calor: labor ⁊ dolor: propter istam paupertatem nobis innatam: dicit Paulus. j. ad Cor. iiij. quid habes quod non accepisti? ⁊ Gal. vj. Si quis existimat se aliquid esse quum nihil sit. ei paupertas Sed paupertas maior que est in homine: est suam non cognoscere paupertatem. tamquam pauperes ⁊ mendici oramus. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Matth. vj. Luc. xj. de con. distin. ij. in calce. in fi. vbi dicit Aug. Qui panem quotidianum petit: diues est aut pauper. Huius paupertatis cognitionem habebat qui dicebat. ps. lxviij. Ego sum pauper ⁊ dolens. vbi dicit glo. Non gementi inopi quis subueniet? quis satiabit pauperem non dolentem? Ue pauperi dicenti: quia Diues sum ⁊ nullius egeo. Apocalip. iij. Ue pauperi ridenti, pauperi insolenti, pauperi secanti manna: dum mendicantibus alijs distribuitur alimonia vite.

Ouidius.

Horatius.

Aleph me minauit. versus. Quum grex minat:
lupus illi dente minatur. Quasi leprosuz & ubie
ctum: & adduxit in tenebras tribulationis. Et nõ
in lucem prosperitatis. Me minauit &c. quum, scz
pater voluerit contrahere filium in infirmitate: &
reputat⁹ est quasi leprosus & percussus a deo. Esa.
liii. quasi in tenebras: & non in lucem ductus est:
sed tenebre eum non comprehenderunt. Jo.i.j. Ec
clesiam quoqz cum minis & terroribus: subiicit ad
ducit in tenebras afflictionis: & non in lucem pre-
sentis prosperitatis. Aleph. Tantum in me ver-
tit: in labore hominum sunt: non in alios qui in la
bore hominum non sunt: & cum hominibus non
flagellabuntur. ps. lxxii. sed cum demonibus. Uer-
tit: minando cedendo: parcendo. Et conuertit ma-
num suam: vindictam operationem. Tota die assi-
due. Tota vita sanctorum: dies est. Job vlti. in fin.
Mortuus est Job senex & plenus dierum. Greg.
Dies est vita iusti. ps. xviij. Dies diei eruc. &c. Au-
gust. christianus christiano, & nox nocti iudeus iu
deo. Prouerb. iiij. Justoruz semita quasi lux splen
dens procedit & crescit vsqz ad perfectam diem. de
pen. dist. ii. non reuertebantur. vbi Greg. In coruz
namqz animo bonum desiderium atqz intellectus
lucis intime iam pars diei est. Iterum. Tantum
in me &c. Hoc quoqz ad caput christum & membra
ecclesie eque refertur. Quicunqz enim pie volunt
viuere in Christo: persecutionem patiuntur. ij. ad
Timo. iij. quorum vox est tantum in me &c. Alios
enim non corrigit: sed libere vagari permittit: ec-
clesiam non tam de iudeis qz gentibus multis di-
sciplinarum affligit languoribus. Manum ad fla
gellandum mittit: qz castigat omnem filium. Pro
uerb. iij. Hebr. xii. Apoc. iii. quem recipit: & clemen-
ter conuertit vt misereatur. ps. xcviij. Deus tu pro-
pitius fuisti eis: & vlciscens in omnes adinuent.
eorum &c. vbi expositor dicit. Non odij: sed pacis
est talis vitio: qua flagellat filium: ne pereat: nec se
iudicem dominus exhibet sed amicum. Zelus do-
mini exercituum facit hoc: dum in virga & verbe-
ribus iniquitates visitat & peccata. Conuertit er-
go manum parcendo auxiliando eis: quos emen-
dat puniendo. De aliis autem dicitur. ps. lxxii. In
labore hominum non sunt: & cum hominibus nõ
flagellabuntur: subaudi: sed cum demonibus de
pen dist. j. serpens. Beth. Uetustam, quasi quis
tam misero non misereatur. Fecit pellem meam ve
tustam inquam peccato. Et carnem: plebem fragi
lem. Contriuit ossa mea: fortiores in ecclesia. vij. q.
j. §. hoc tunc. ver. est & aliud. Uetustam: non vetu-
state peccati christus afficitur: sed membra eius vi
tiis inueterata corrumpuntur: quod communiter
deplorat & caput & corpus. vnde Dauid. ps. vj. In
ueteraui inter omnes inimicos meos. Baruch. iij.
Inueteratus es i terra aliena. Gemit christus vel
ecclesia: quia quidam afficiuntur peccati macula.
Quasi pellis inueterata: peccatum pertinet ad ve-
tustatem: virtus ad nouitatem vnde exuentes ve
terem hominem cum actibus suis: & induẽtes no
uum. Ephe. iiij. Hac vetustate confecta est ecclesia:
que in presenti non potest esse sine macula & ruga
in membris, quia si dixerimus qz peccatum non
habemus: nosmetipsos seducimus: & veritas in
nobis non est. j. Joan. j. &c. de pen. dist. ij. si enim.
Hic sunt pelles Salomonis. Cant. j. idest christi
cuius pelles sunt omnes sancti: qui se cum christo
mortificantes: crucifixerunt carnem suam cum vi
tiis & concupiscentiis. Gala. v. Dantes pellem pro
prie mortificationis pro pelle, idest pro salutatione
aliorum. Job. ii. Constat enim sanctos passionibus
traditos esse: vt ipsorum & aliorum anime saluaren
tur: doctrina & exemplis informande. Per carnez
vniuersa plebs in corpore Christi quasi mollis &
tenera significatur. ps. xxvj. Dum appropiant su-
per me nocentes vt edant carnes meas. Nisi enim
in vetustate peccati carnes essent: esca inimicoruz
non essent. Contriuit ossa mea: i. fortiores: qz in pas
sione christi etiam apostoli sunt contriti: & timore
dispersi. Matth. xxvj. Hoc deum fecisse dicit: quia
iusto iudicio permisit. Beth. Edificauit in gy-
ro meo, & circumdedit me. Circumdederunt christũ
cum lanternis & facibus & armis. Jo. xviii. & Luc.
xxii. circũdedit me ne possem effugere. Felle & labo
re. ps. lxviii. dederunt in escaz meam fel. &c. Edi-
ficauit vox ecclesie gementis: immo christi in mẽ-
bris suis, qui in passione deprehensus inquit. Tra
ditus sum, & non egrediebar. in ps. lxxxvij. qi edifi
cauerat scilicet pater in gyro obsidionem: quando
cum armis & fustibus circũdederunt: & vinctuz an
te presidem adduxerunt. Hoc vallo circũsepta qsi
felle amaritudinis & labore tribulationis afflicta
est humanitas christi, sic etiam vallatus ad passio-
nem ductus: & ibi cibatus est felle & labore In fel
le: amaritudo tribulationis in mente designatur.
In labore tribulatio in carne, vt integra christi pas
sio intus & extra intelligatur, vt homo qui peccat
cum anima & corpore libenter easdem passiones
quotidie in ecclesia patitur christus que est de car-
ne eius & de ossibus. Ephe. v. vt compleat ea que
desunt passionibus christi. ad Col. j. Inde dicit: edi
ficauit in gyro. Ecclesia enim obsessa omnibus ma
lis inter scorpiones habitat. Ezech. ij. vbi est sedes
sathane. Apoc. ij. soror est draconum & socia strutio
num. Job. xxx. hereticorum vallatur exercitu a fal-
sis fratribus quasi felle & aceto potatur. xciij. disti.
si inimicus. Undiqz opprimitur tormentis perse-
cutorum. vij. q. j. §. hoc autem. Huic seculi adulan-
tur & carnis blandiuntur desideria. Hostis anti-
quus vndiqz tendit insidias. Unde recte clamat.
Edificauerit in gyro meo. vnde ps. liiij. Quis da-
bit mihi pennas sicut columbe & volabo & requie
scam. vii. q. j. §. hoc autez. vbi Gratianus tractat de
ista ecclesie persecutione occulta & manifesta.
Beth. In tenebrosis inferni vel sepulchro psalo.
lxxxvii. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebro
sis & vmbra mortis Collocauit me, verbum chri-
sti, pater collocari permisit. Quasi mortuos sem-
piternos, quia non vere, quia tertia die resurrexit.
Matt. xxviii. Et in symbolo. credo. inter mortuos
liber. ps. lxxxvii. In tenebrosis. Passio Hiere-
mie christi passionem significat: christus enim pro
nobis mortuus est: non mortuis seculi, qui in mer
cedem iniquitatis recipiunt mortem: & ex propa-
gine peccati. de consec. dist. iiij. c. ij. Unde quasi mor-
tuos sempiternos. Licet enĩz mortuus fuerit. extra
cele mis. cum marthe. §. ex eo. & can quadaz. §. j. col-
locatus tamen in tenebris vel inferni scilicet limbi
patrum: vel sepulchri vel passionis: sed non mor-
tuus sempiternus, quia inter mortuos liber. psalo.
lxxxvij. quia sine peccato vnde cito resurrexit. Et
ecce membra lugere habent: qz amisso lumine in-
teriori in peccatorum tenebris collocata, nec seipsa

quantum sint misera: quam infelicia: quam malis oppressa iam nudata bonis videre possunt. Hoc enim maxime conatur inimicus, vt anima lumen amittat: nec amissum recipiat. Hinc Philistei Sanson oculos eruerunt. Deinde ad molam miserunt: vt ambulans in circuitu nunquam viam vite inueniat. Judic. xvj. Hinc Sedechie oculos Nabuchodonosor effodit. deinde vinctum in caueam Babylonis deiecit. iiij. Reg. vlt. Quum autem talia mẽbra adhuc in carne deuicta plorant: non sunt vere mortua: sed quasi. qꝛ datur eis locus penitentie antequam vrgeat super ea puteus os suum. ps. lxviii. qꝛ miserante deo de profundo iniquitatis ad vitam redeunt. de pe. di. j. §. ex his itaqꝫ ad fi. Gymel. Circumedificauit. ps. cxviii. Circumdederunt me dolores mortis. cohortes iudeorum. Aduersum me. vt non egrediar. ps. lxxxvii. Traditus sum ⁊ nõ egrediebar de manibus inimicorum. de laqueis peccatorum. Aggrauauit compedem meum. Hieremias in carcere compeditus erat. Hiere. xxxii. hystorice. christus ligatus a iudeis allegorice. anima a vitiis tropologice. Circũedificauit. alleg. ac si christus dicat. Excitauit aduersum me pater corda iudeorum circumedificauit cohortes vt non egrediar de manibus eorum. donec impleantur vaticinia prophetarum. Ecclesia quoqꝫ concluditur dogmatibus hereticorum. vallatur suppliciis peccatorum vel persecutorum. quod deplorans, totum deo attribuit: cuius iudicio fit. Aggrauauit compedem meũ: idest immanitatem tormentorum ps. ciiij. Humiliauerũt in compedibus pedes eius. Vel deceptionem. quod frequenter contigisse nemo dubitat. sed habet anchoram suam: idest spem in celo. Hebre. vj. defixam: ne huiusmodi fluctibus submergatur. j. q. iiij. turbatur. Membra ecclesie sceleribus aggrauata ne possint euadere formidant: quorum fuit corruere: sed miserentis dei est eruere. vnde conclusa carcere pessime captiuitatis, non possunt egredi ad libertatem bone actionis. Aggrauantur compedes: quoties iniquitatem iniquitati apponimus funibus peccatorum nostrorum cõstringimur. Prouer. v. His aggrauati compedibus, pium dominum indesinenter oremus, vt propter importunitatem accipiamus quod petimus. Luc. xj. de pe. di. j. importuna. Greg. Importunitas deo placet: que ingrata hominibus esse solet. ps. cxliiij. Prope est dominus omnibus inuocantibus eum: alioquin ad patriam transire non poterimus. obstruxit enim nobis viam concupiscentia oculorum: voluptas carnis: ⁊ superbia vite. j. Joan. ii. Istis compedibus ligantur potentes ecclesie: qui ⁊ reges dicuntur: regnantes male in carne. ps. cxlix. Ad alligandos reges eorum in compedibus ⁊c. Et vtinam ferrea essent hec vincula: ⁊ timerent. Augu. Ferrea sunt vincula q̃ diu timentur. amentur: ⁊ aurea erunt. Item Hiere. lii. Oculos Sedechie eruit: ⁊ fixit eum compedibus. ps. ciiij. Humiliauerunt in compedibus pedes eius. Item ps. cxlv. Dominus soluit compeditos. Aug. Ligatur qui soluit cõpeditos. ligno suspenditur ⁊ erigit elisos. aceto potatur fons vite. Bern. Vide homo quo amore te dilexit deus: vt vestigia eius imiteris. pro te ligatus est: vt te a vinculis peccatorum solueret. Gymel. Sed ⁊ quum clamarem ⁊ rogarem. vox christi. Pater si fieri potest trãseat a me calix iste. Mat. xxvj. Exclusit orationem meam. anima peccatis obsistentibus non audit. ps. xvii. Clamauerunt: nec erat q saluos faceret. qꝛ cum superbia clamauerunt ad dominum. nec exaudit eos: qꝛ causas contra quas orabant non absciderunt secundum Climacum in gradu de superbia ⁊ ps. cviii. Et oratio eius fiat in peccatum. de pe. di. iii. nihil. Joan. ix. Scimus autem qꝛ peccatores deus non exaudit. volentes scilicet in peccato remanere. j. Joan. iij. Charissimi si cor nostrum non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum vt quicquid petierimus, recipiemus ab eo. vide ps. lxv. Iniquitatẽ si aspexi in corde meo: non exaudiet deus. Greg. Quando is qui displicet ad intercedendum mittitur: irati animus ad deteriora prouocatur. iij. q. vij. in grauibus. xlix. di. §. fi. alias peccatores ad deum reuerti volentes deus exaudit. Vnde Aug. super illo verbo predicto Jo. ix. Scimus ⁊c. ait. Adhuc tamen inunctus loquitur: nam ⁊ peccatores exaudit deus. si enim non: frustra publicanus diceret. Luc. xviii. Deus propitius esto mihi peccatori. ⁊ ex ista cõfessione meruit iustificationem: quomodo iste cecus illuminationem. Siquis etiam orat pro aliquo cuius peruersitas orationi resistit: vt propositum peccandi: maxime per peccatum in spiritũ sanctum. de quo Mat. xij. Mar. iij. xxv. di. qualis. Que sunt peccata in spiritumsanctum legitur ⁊ no. de pe. di. j. §. potest. etiam in glos. peccatum in spiritumsanctum. non impetrabit. sicut nec Hiere. cui dominus ait. Hiere. vii. Noli orare pro populo hoc. nec adsumas pro eis laudem ⁊ orationem: ⁊ non obsistas mihi: quia non exaudiam. de pe. di. j. predixerat. ⁊ Hiere. xv. Si steterit Moyses ⁊ Samuel contra me: non est anima mea ad populum istum. ad hoc. l. dist. siquis. Gymel. Conclusit vias meas, idest itinera sanctarum scripturarum. Joan. j. Dirigite viam domini scilicet per sanctarum scripturarum predicationes. Lapidibus quadris. philosophorum quadratis eloquiis, ne recto tramite fidei citius ad eternam perueniãt patriam. Lapidibus qua. quatuor affectibus hinc cupiunt metuuntqꝫ dolent gaudẽtqꝫ. dicit Virgilius enei. vj. Quatuor autem sunt affectus animi: qui secundum Augu. quasi quedam principia ⁊ communis materia sunt omnium vitiorum atqꝫ virtutum. scilicet timor, ⁊ dolor: spes ⁊ gaudium. vel quatuor lapi. logica arithmetica geometria astronomia que non sunt scientie pietatis, de quibus. xxxvii. di. nonne. ⁊ c. omnem vim. que palea est. ⁊ §. sed ⁊ contra legitur. ibi. quod infideles non putant. qꝛ non legunt in euangeliis ⁊ prophetis astrologiam: ⁊ alia huiusmodi que despecta sunt. qꝛ nihil valent ad salutem. sed mittunt in errorem. ⁊ c. siquis grammaticam. Semitas meas subuertit, subtilissimas scilicet diuinarum rerum intelligentias seculari dogmate subuerti permisit. sicut fit Parrhisiis ⁊ in Anglia Oxonie. Deleth. Vrsus insidians factus est mihi diabolus in membris. Leo in abscondito in seipso que circuit querens quem deuoret. iii. q. j. nulli. ps. ix. Insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. de pe. di. j. si cum. ℣. sedet quippe. Vrsus insidians ⁊c. Alleg. Communis vox est capitis christi ⁊ corporis ecclesie: ꝙ vrsus insidians factus sit eis. qui ⁊ eternus est ⁊ incommutabilis. non ꝙ a natura pietatis ⁊ bonitatis immutetur. sed propter effectus. xxii. q. iii. incommutabilis. de pe. di. j. qꝛ diuinitatis. Illum enim contra filium suum erigi permisit:

⁊ contra

& contra suam ecclesiam permittit: qui vrsus & leo est per effectus: his enim duabus bestijs ois diaboli seuitia demonstratur. Per leonem ipse diabolus vij.q.j.§.hoc autem. Per vrsum vero mēbra eius: heretici & falsi fratres. Sed proprie leo est diabol⁹ in aperta persecutione ecclesie: vt pre.§.hoc autem. Vrsus vel draco in occulta.vt ibi.vnde Augu. Leo aperte irascitur draco occulte insidiatur. Pugnauit ecclesia prioribus temporibus aduersus leonē, pugnat modo aduersus draconē. Gemit ergo propheta immo christus & ecclesia. Vrsus insi. &c. He sunt bestie que contra Dauid pastorem obuiaz veniunt: & gregez deuorare cupiunt: sed eruit Dauid ouem de ore leonis & faucibus vrsi.vnde. j.Regū. xvij.dicit dauid qui christum significat: quia interpretatur manu fortis. Luc xj. Leonem & vrsuz interfeci ego. Hic est christus qui oues suas ducit ad pascua vite. Ezech.xxxiiij. Joan. x. Et eruit de ore leonis: & vrsoruz brachia confregit. ps.xciiij. Nos autem populus eius & oues pascue eius, hoc factū est in morte christi quando oues liberauit. Luc.xv. ps.xc. Conculcabis leonem & dracones, de isto per quē diabolus accipitur in membris. Dani.vij. Bestia vrso similis in parte stetit. Et tres ordines erāt in ore eius & in dentibus eius, & sic dicebant ei: surge comede carnes plurimas. Vrsus animal est deuorans, significat carnales gulosos & murmuratores, maxime quia mel libenter comedit. Inquietū est.vagi sunt serui demonis per mundū. sicut Gen. iiij.de pen.dist.j.§.ex his itaqz.ver.cayn. In abditis locis moratur: quia qui male agit odit lucem. Jo. iij.xviij.q.ij.perniciosam.extra de of.dele.consuluit. Caput habens debile, qr debilis est diabolus si sue suggestioni quis a principio contradicat. vnde & si percutiatur in capite cadit.vnde ps. cxxxvj. & allidit paruulos.i.primos motus vel suggestionez suā ad petram christum. Matt.xvj.ibi.super hanc petram.j.ad Corin.x.de conse.distin.ij.reuera. Triplici ordine dentium percunt & mordet: quosdam apertis vitijs: quosdam occultis: quosdam sub specie virtutis vel boni: in lucis angelum transfiguratus.ij.Corin.xj.xlj.distin sepe.xxvj.q.v. nec miruz. extra de regu. licet. Comedit carnes plurimas: qr multos carnales deuorat.ps.xxvj. vt edant carnes meas: & iterum: quia comederunt Jacob, & iteruz ps.xiij.& liij. Qui deuorant plebem meam vt cibuz panis. De duobus vrsis diabolo & corpore ei⁹. iiij. Reg.ij.ibi dicitur φ duo vrsi lacerauerunt, xlij.pueros. Beleth. Semitas meas subuertit: vox ecclesie.i. subuerti permisit semitas: stricta consilia euangelij: de quibus Mat.v.xiiij.q.j.§.j.xxxiij.q.v. qui sunt.ps.cxxxviij. Semitam meam inuestigasti: & iterum ps.cxviij. Deduc me in semita mandatorum: & iterum. ps. xxiiij. Vias tuas domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me. Et confregit me.i. permisit: propter peccata. Posuit me desolata. Ecclesia sponsa christi sanguine eius dotata gemit se desolatam & quasi adulteram a sponso relictā a malis membris. Nec est qui hodie consoletur eam ex omnibus charis eius, supra.j.e in litera. Beth. qr consolationem terrenam querit. vnde habet ibi cōsolationem suam in suis honoribus: delicijs & diuitijs. Sed ve ei Luc. vj. Bern. Preciosa est diuina consolatio nec omnino attribuitur admittētibus alienam. Beleth. Tetendit arcum suuz. iudiciū. ps.vij. Nisi conuersi fueritis &c. arcum suum tetendit &c. Vel arcum scripturarum. Apoc.vj.ibi habebat arcum.i.scripturarum cum qua percutit contumaces. Et posuit me: vndiqz percutiendaz. Quasi signum ad sagittam.i.in mortis, vel amoris, vel cuiuslibet afflictionis, christus enim & ecclesia in titulum contra omnes aereas potestates erigitur. vnde.j.ad Cori.iiij. spectaculum facti sumus huic mūdo angelis & hominibus, christus in se & in omnibus membris iaculis inimici opponitur: & ipse est signuz cui tota die contradicitur Luce.ij.ibi. Et in signum cui contradicetur. vbi Basilius. Signum contradictionem accipiens proprie crux dicitur a scriptura: fecit enim inquit. Numeri.xxj. iiij. Reg. xviij. Joan.iij. Moyses serpentem eneuz: & posuit pro signo.lxiij.dist.§.verum. Et Origenes. Omnibus autem que de christo narrat historia contradicitur ab incredulis: quia apud incredulos vniuersa que de eo scripta sunt: signum sunt cui contradicetur. Bern. Sustinuit in dictis contradictores: in factis obseruatores: in miraculis depravatores: in tormētis illusores: & in morte exprobratores. Specialiter in signum charitatis positus fuit christus in hac vita: maxime in cruce. Quante enim charitatis fuit signum φ christus sagittas opprobriorum: irrisionum: sputorum: colaphorum: clauorum: & lancee sustinere voluit? sic nos per charitatez debemus esse tanqz signum immobile contra sagittas castigationum diuinarum. de quibus Job.vj. Sagitte domini in me sunt. Item contra sagittas detractionum & persecutionum humanarum: de quibus ps. lvj. Filij hominum dentes eorum arma & sagitte.de pen.dist.j.periculose. Item contra sagittas tentationum diabolicarum. Ephe.vj.in omnibus sumentes scutum fidei: vt possitis tela nequissimi extinguere &c.ps.cxix. Sagitte potentis acute contra tam multiplices aduersitatum sagittas stat charitas quasi signum immobile. Aug. Charitas inter opprobria secura est: inter odia: benefica: inter iras placida: inter insidias: innocens: in iniquitate, gemens: in veritate, respiciens. Prelati etiaz intra ecclesiam sunt sicut signum positum ad sagittam.extra de accusa.qualiter.ij.§.licet. qui a subditis merito sagittantur: qr, prout cōmuniter, signis & vite domini contradicunt. Nam pre alijs ipsi castitati sue & matris virginis contradicunt. Quib⁹ Ezech.xvj. dicitur. Ad omne caput me edificasti signum prostitutionis tue: caput vocat principium.

Infelix enim luxuria principium est viaruz malarum sicut patet in pueris colludētibus. Bene autē dicitur edificasti. Sicut enim edificantes lapidē lapidi opponūt: Ita luxuriosi nūc verbis: nūc actu, nūc tactu: nunc visu: nunc nutu: signa prostitutionis multiplicant.xxij.q.iiij.meretrices: &.q.v. sicut e.nec solo.e.qui viderit. Contradicunt etiam humilitati christi non detestando signum superbie: sicut Hester que dicebat. Hest.xiiij.deo: Tu scis infirmitatem meam & necessitatem φ abominer signuz superbie & glorie mee quod est super caput meum. Quatuor sunt signa superbie. Ornatus vestium sicut patet in diuite purpurato Luc.xvj. vbi Grego. Si subtilium preciosarumqz vestium cultus: culpa non esset: nequaqz sermo dei tam vigilanter exprimeret: φ diues purpura & bysso indutus: apud inferos torqueretur nemo quippe vestem preciosam nisi ad inanem gloriam querit vt honoratior ceteris esse videatur. Nemo enim vult preciosis vesti-

Supbie signa sunt quatuor.

bus indui: nisi vbi ab aliis possit videri. Unde ⁊ septima synodus dicit: Omne quippe quod non propter necessitatem suam: sed propter venustatez accipitur: elationis habet calumniaz quemadmodum magnus ait Basilius.xxi.q.iiii.omnis iactantia.ver.hoc verba ⁊ pomposa ⁊ se iactantia.ps.xvi Os eorum locutum est superbiam. Tales loquuntur grandia totus eorum sermo superbia est. de pe. dist.ii.si enim.ver.petrus quoqz. ⁊.ii. Pe.ii. ibi superbiam enim vanitatis loquentes xlvi.distin.hoc habet. Ascensus loci ps.lxxiii. superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Amant primas cathedras in synagogis. Mat.xxiii. Contradicunt etiã signo charitatis christi. de quo dicitur: Hic quasi signum ad sagittam:per signũ fraudulentie ⁊ odii. Mat.xxvi. Qui autem tradidit eum: dedit eis signum ⁊c. He. misit in renibus ⁊c.luxuriosis vel infidelibus. Filias pharetre sue, sagittas occulti iudicii vel scripture. Misit, mitti permisit, vox sponsi ⁊ sponse. Pharetra dei patris scriptura est: ex qua iudicii dei quasi ex arcu sagittas corpus christi accepit. Heretici quoqz sagitta infidelibus aliquãdo intoxicatas ex hac pharetra producunt corda innocentium feriunt. Ex hac pharetra veniunt sagitte, ex quibus exterior homo timore configitur: ⁊ interior amore afficitur. vnde misit i re.re.fi.pha. s.i.affectiones diuini amoris vel timoris.ps.cxviii Confige timore tuo carnes meas a iudi.enim tuis timui. Et iteruz Psalo.xxv. vre renes meos ⁊ cor meũ ⁊c.⁊ iterum ps.xxxvii. Sagitte tue infixe sunt mihi. Uel pharetra astutia ⁊ malitia diaboli est. de qua percutit in ecclesia multos.ps.x. Parauerunt sagittas suas in pharetra: vt sagittent in obscuro.i. subtili tentatione maxime sub spe boni que difficillime cognoscitur. He. factus sum vox christi vel corporis sui ecclesie. In derisum omni populo: infideli, vel heretico.ps.xxi. Omnes videntes me deriserunt me. Tota etiam die pagani derident christum ⁊ ecclesiam: maxime propter scelera nostra: propter que nomen domini blasphematur: ⁊ fides nostra contemptibilis habetur.xlv.disti.de iudeis. extra de bap.maiores.§.item queritur. Canticum eorum tota die.ps.lxviii. In me psallebant qui bibebant vinum. He. Repleuit me amaritudinibus passionis. Inebriauerunt me absinthio: myrrhati vini. Mar.xv.ibi. Et dabant ei bibere myrrhatum vinum.vbi Augus. Hoc intelligendum est Mattheum dixisse Mat.xxvii. Et dederunt ei bibere vinum cum felle mistum: fel quippe pro amaritudine posuit. Myrrhatum enim vinum amarissimuz est quãqz fieri possit vt ⁊ felle ⁊ myrrha amarissimum redderent. Ibi etiaz Theophilus ait: vel ignorantione quadam existente, alii alia offerebant: quidam acetum ⁊ fel, quidam vinum myrrhatuz. Beda Hiere.ii. ad med. Amara vitis: amarum vinum fecit, quo propinat dominũ iesum: vt impleatur quod scriptum est.ps.lxviii. Dederunt in escaz meam fel: ⁊ in siti mea potauerunt me aceto.

Uau. Confregit ad numerum dentes meos.ps.iii Dentes peccatorum contriuisti, ⁊ iterum. ps.lvi. Filii hominum dentes eoruz arma ⁊ sagitte: loquitur detractoribus: diffamatoribus: ⁊ falsis accusatoribus.de pen.dist.i.periculose: vt nec vnus remaneat. Dentes: christi apostoli. Allego. ⁊ alii discipuli in passione confracti ⁊ dissipati sunt: quibus quasi dentibus credentes in corpus suum transfundit christus. Canti.iiii. Dentes tui sicut greges tonsarũ. Cibauit me cinere.ps.ci.quia cinerem tanqz panem manducabaz. Ecclesia quodammodo etiã fractos dentes habet. Et ideo plangit: qr sanctam scripturam non ruminat neqz terit. Animal autem quod in lege non ruminat immunduz est. Leui.ix. Nam etsi hodie plena sit ecclesia scientia legendo audiendo ⁊ predicando: pauci tamen in ea sunt ruminatores: gustatores: ⁊ se ea spiritualiter pascentes: ⁊ aliquorum hic mẽtes impie scientie que inflat contente: eam que edificat nescierunt. vnde Chrys. Sicut qui non masticat cibum non sentit eius saporem: ita nisi masticauerimus verbum dei quod audiuerimus retractantes intra nos, nõ intelligemus virtutem verbi. vnde Pascasius. Uerbum dei sensibus quasi dẽtibus molere ⁊ ruminare sauitas ⁊ victus est. vnde in preconium dicitur Moysi Deuter.vlti. qp dentes Moysi non fuerũt comminuti: qr verbum dei semper corde ⁊ ore ruminauit: ⁊ panem angelorum. ps.lxxvii. Panem angelorum.s.gustum dei indesinenter comedit. Cuius autem dentes franguntur: recte cinere cibatur, in quo cordis mestitia ⁊ penitentia designat. Iob. xlii. Ago penitentiam in fauilla ⁊ cinere. Dicit ergo ecclesia: quia verbum dei ruminare distuli: ingemisco cibata cinere mortalitatis insipido. Uau. Et repulsa est anima mea: vox christi.i.repulsus a deo credebar a crucifigentibus. Oblitus sum, credebar oblitus. Bonoruz, credo videre bona domini.ps.xxvi. Et repulsa ⁊c. dolet ecclesia in membris se a deo repulsam ⁊ tentationibus expositam: ne ad bona que sentit redire possit que oppressa bonorum acredine doloris: non potest bonorum spiritualium que habuit in primitiuo tempore recordari nec futurorum.de quibus.ps.xxiiii. Anima mea in bonis demorabitur, de istis bonis. Matt.xvii. Marc.ix.⁊ Luce.ix. Bonum est nos hic esse. Ubi Bern. Quid enim tam bonum est illo? quid aliud bonum qz in bonis animaz demorari: quandoquidem corpus non potest? Quis ex nobis cogitans futuram illam vitam sed letitiam: sed iocunditatẽ, sed beatitudinem, sed gloriam filiorum dei: non cõtinuo de plenitudine suauitatis intime eructat: domine bonum est nos hic esse? Non sane in hac erũnosa peregrinatione: vbi corpus detinetur: sed in sua salubri cogitatione: in qua corde versatur beatus qui in istis moratur bonis. Uau. vox christi. Et dixi Perit finis me⁹: periisse videbar. Et spes mea a domino. Principes sacerdotum dicebant Mat.xxvii. Alios saluos fecit seipsum.sal.fa.nõ potest. Ecclesia dicit ⁊ luget pro membris. Periit finis meus.i.spes finis.vñ ⁊ sequitur. Et spes mea a domino: quia ad deum se erigere non valet ⁊ oppressa doloribus ps.lxxii. Mei autem pene. mo. sunt pedes: Peccata grauia frequentata spem minuunt: ⁊ quum in profundum maloz quis venerit: contemnit. Prouer.xviii.xvii.dist.nec licuit: ⁊ facto desperat non verbo. extra de iudi. cuz non ab homine.§.fi. Zay. Recordare paupertatis: vox christi: pro nobis pauper factus est ⁊ transgressio ⁊ maledictum ⁊ peccatum.i. pena peccati. de eius paupertate.supra in isto.c.dixi in pma litera. Trãsgressionis.i.exinanitionis.i. modi excessiui quez tenuit in passione quem Lucas vocat excessum Luce.ix.ibi. Et dicebant excessum eius quem completurus erat in Hierusalez.vbi. Cyril.i. mysteriuz di-

spensationis in carne: necnon salutiferam passionem completā in venerabili cruce. Non enim christus transgressus est: sed transgressio legis pro nobis factus est, sicut maledictum, ut nostram transgressionem deleret, sicut factus pauper, ut nos ditaret. Absinthij erumne. Fellis amaritudinis. Recordare: vox ecclesie que in paupertate bonitatis & uirtutis in mēbris suis viuit: pro quibus orat, sed etiam transgressionibus legis dei plena est: unde & multis erumnis repletur: & amaritudine absinthij & fellis: dum laboribus & doloribus fatigatur: ut decocta passionibus: sponso suo fiat aptior. August. in homil. ego sum vitis, ut quanto fuerint mūdiores, tāto amplius pulchriores. Zay. Memoria memor ero: recordans ecclesia que p transgressionem patitur. i. absinthij & fellis tribulationū: ait. Memoria memor ero, eterne. s. uite: & ideo mox. Tabescet anima mea: ad eam suspirans. sm illud ps. cxviij. Defecit in salutari tuo anima mea. unde & hec. s. uitam eternaz recolens in corde meo: in deo sperabo. Quum enim ecclesia ad eius contemplationem se dirigit quasi deficiens gemit: & q̃ expressissime potest dicit Me. me. ero. s. memoria eterne uite, que interius aspirata uiuificat, ut discāt christi membra nihil aliud memorari & cogitare. ps. xxvj. quia unā petij a domino hanc re. ut inha. in do. dñi ol. diebus uite mee. Hec recolens in corde meo in deo sperabo. Heth. Mie dñi. multe mie dñi est: nō nostri meriti, vox ecclesie. Quia nō sumus consumpti, tot peccatis & tribulationibus. Quia non defecerunt miserationes. ps. l. Miserere mei deus sm magnam mīam tuam. Hiero. Magnum peccatum, magna uult deleri mīa. de pe. dist. ij. si enim. ultra. iij. colū. psl. dauid. item. ps. cxliiij. Miserationes eius super omnia opera eius. & iterum ibidem. & c. Miserator & misericors dñs. de pen. dist. j. multiplex. Johel. ij. Conuertimini ad dominum deum vestrum: q2 benignus & misericors est: & prestabilis super malitia: patiens: & multe misericordie. Bern. Si supra modum peccaui: non despero: q2 supra modū doluit in quo respiro: si exacerbatur in immanitate sceleris mei: mitigabitur in dolore filij sui. Augu. Multe & magne sunt domine lāguores mei, multi & magni, sed amplior est medicina tua. vnde nulli diffidendum. de pen. di. j. q2 diuinitatis. ij. q. vij. c. j. Fons misericordie nō siccatur nisi prius fueris exiccatus. Aug. Nullus desperet de dei misericordia: maior est enim incomparabiliter sua mīa: q̃ nostra miseria. Est ergo initiū nostre cōuersionis timor ne cōsumamur. ps. cxviij. Confige timore tuo car. me. a iudicijs enim tuis timui. Iste timor charitatem introducet. de pe. dis. ij. sicut. Heth. Noui diluculo. ps. cvij. exurgam diluculo: exurgit diluculo qui querit bona. Prouer. xj. quando sol iustitie surrexit. Mar. vlti. Magna (alias multa) est fides tua, sic dixit dominus Chananee Mat. xv. O mulier: magna est fides tua: ac si dicat, approbaui que humiliter gemens enumerasti, & noscere te feci quia multa est fides tua. Diluculo, radio exorto, quando. scilz christus resurrexit Mar. vlti. Hic ergo sponse angustias suas plangēti continue adest sponsus: & consolatur dicens. Ro. di. mag. est fides tua: fidem tuam laudo & presentē me exhibeo: quem absentem lugebas. vnde ecclesia respondet. Pars mea dominus: dixit aīa mea: felix qui hoc dicere potest: alienus a vitijs: segregatus ab omni labe peccati. vnde & ps. cxviij. portio mea domine. Iterum Heth. portio mea (alias pars mea) que modo dicebas in litera Uau. supra periit finis meus. Dixit anima mea ps. xv. Dominus pars hereditatis mee: & iteruz ps. cxviij. Portio mea domine dixi custodire le. tuam. xxj. dist. cleros. xij. q. j. cum portio. Sed contra illud quod fit hodie cōmuniter in ecclesia intonat Hiero. dicens. Propterea clerici dicūtur q2 de sorte dñi sunt. Uel q2 ipse dñs sors pars clericoꝝ ē. Et q2 vel ipse pars dñi est: vel partem dñi habet talem se exhibere dēt: vt ipse possideat dñm, & ipse possideatur a dño: qui dñm possidet, & cum propheta dicat: pars mea dominus: nihil extra dñm habere potest. Quia si quispiam aliud habuerit preter dñm: pars eius non erit dñs verbi gratia, si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilez &c. hucusq3 Hiero. qui tamen sm glossatores loquitur de clericis abutentibus his rebus, hec leguntur. xij. q. j. clericus qui. Propterea expectabo euz. ps. xxxix. expectans expectaui dñm. & iterum ps. cxviij. & non confundar ab expectatione mea. Teth. Bonus est dominus: q̃ bonus israel deus. ps. lxxij. & iterum. Bonitatē fecisti cuz seruo tuo dñe. ps. cxviij. Sperantibus in eum: optando diligendo non est ociosa spes. Aug. Quantum quis sperat, tantum diligit. Anime querenti, desideranti illum. Cant. iij. In lectulo in nocte quesiui quē diligit anima mea. Ubi quatuor omni querenti notantur, vt. s. deliberet quid q̃rat, & vbi, & qñ, & q̃diu, donec. s. inueniat. Qui enim in lecto querit. Prouerb. vij. Intexui funibus lectulū meum carnalis. Et in nocte per totam noctez laborantes nihil cepimus. Luc. v. cecitatis, dominū querit: nulli dubium est q inuenire non possit: sed lectum exeat: corporem abijciat. ad Ro. xiij. ad diez veniat gratie. Ro. xiij. Dies autē appropinquauit: querat donec inueniat. Requiritur autem inquirēdo deum tempus quo inueniri possit. s. in hac vita. Esa. lv. Querite dominum duz inueniri potest. Et quomodo sit querēdus adiungit. Derelinquat impius viam suam. Et vbi sit querendus Hiere. xxix. Queretis me, & inuenietis quuz quesieritis me in toto corde vestro. Sz prius oportet purgari cor vitijs & cogitationibus malis, q2 de corde exeunt cogitationes male. Mat. xv. xv. q. vj. c. j. Ne inter parentes inuenitur. Luc. ij. vnde Bern. Quo te o bone Jesu inter cognatos meos inueniam: qui inter tuos minime es inuentus? quo te inueniaz in gaudio: quem mater dolens vix inuenit. Quo etiam queritur dicit Dauid. ps. xxiij. quis ascēdet &c. Et sequitur. Hec est generatio querētium dñm. Bern. Non curant carnales querere quem tamen desiderant inuenire cupientes consequi sed non sequi. Et qui eum querit inuenit. ij. Paralip. xv. Dñs vobiscum q2 fuistis cuz eo, si quasi eritis eum inuenietis, si dereliquitis eum: derelinquet vos, qui eum queriti viuit. Amos. v. Querite deum & viuite. Semendo queramus panem viuum. Joan. vj. de consec. dist. ij. omnia. supra Thre. j. in litera Caph. Omnis populus gemens & querens panem. Augu. Famelici dei esse debemus, ante ianuam conspectus illius in orationibus mendicemus, queramus vultum eius videre. ps. quesiui vultum tuum. itez ps. ciiij. querite faciem eius semper. Bern. Occultat se dominus vt ardentius queratur: quesitus cū gaudio inueniatur: inuentus cum solicitudine teneatur:

Querēdi non nihil modus.

tentus non dimittatur: donec in amoris cubiculum mansurus introducatur. Tertio. Bonum est prestolari cum silentio, cordis absque murmuratione cum patientia. Salutare dei: christum Jesum. Luc. ii. quia viderunt oculi mei salutare tuum. vbi Grego. in sermone. Salutare namque quod tuis oculis percepisti, ipse ille suus est quo nomine salus declaratur. Cum silentio, venit dominus. Sapientie. xviii. Dum medium silentium tenerent omnia &c. Esa. xxx. Erit fortitudo vestra in spe & silentio. Luc. vlt. sabbato siluerunt propter mandatum. Job. iii. Nunc dormiens. s. in quiete conscientie silerem. scz a mundi strepitu. iiii. Reg. ii. silete. In vitis patrum legitur quod abbas Agathon per tres annos portauit lapidem in ore affectans silentium. Alter pater dixit: serua silentium vsquequo interrogeris. Qui silet requiem habet intus dicebat Arsenius. Sepe fuisse me locutum penituit, at vero tacuisse nunquam. Dicebat Sysoius. Qua ratione animas nostras possumus saluare: quum lingua nostra aperto ore sepe prosiliat. Iterum cuidam seni dixit Antonius. Bonos socios inuenisti: cui senex. Boni quidem sunt: sed atrium eorum non habet ostium. sed qui vult ingreditur in stabulum & soluit asinum: & quo vult proficiscitur: hoc tamen dicebat: quod quicquid illis euenisset in ore loquebantur. Dixit abbas pamen. Si cor alicuius multos contemnat: iste talis multum loquitur: qui autem cum inanimine loquitur semper silet. Item senex qui non silet peregrinus nō est: monachus sileat. xvi. q. i. placuit. i. in oratorio: refectorio: dormitorio: & claustro silentium obseruetur extra de sta. mo. cum ad monasterium. §. in oratorio Clerici in choro ex de cele. mis. dolētes. Silētium verum est cum clausura labiorum contra malas cogitationes pugnare & ad deum cor leuare. Tertio. Bonum est viro quum portauerit iugum: graue originaliter. Eccl. xl. Iugū graue super filios Ade &c. ab adolescentia sua. ps. cxviii. In quo corrigit adolescentior viam suam. xvi. q. i. si clericatus. ibi. In adolescentia sua iugum christi collo suo imposuit. & talibus bonis adolescentibus. lxxviii. di. §. hoc regulariter.

Jugum multifarium.

Est iugum proprie voluntatis: quod non est simplex, sed multiplex: quia singuli sensus iugum suum imponunt. Luce. xiiii. Iuga boum emi quinque. i. curiositatem sensuum non sine magno labore acquisiui: vana inuestigando, & delectando in eis. Hoc iugū quam graue sit ostenditur Job. vii. Posuisti me contrarium tibi: & factus sum mihimetipsi grauis. vbi Bern. Nullum mihi onus importabilius meipso: nulla sarcina grauior est: factus sum mihi talentum plumbi: & resedit iniquitas super illud. Osee. x. Confundetur israel in voluntate sua. Item Bern. Qui iuga iumentorum emit: iumentis stolidior, & bestialior bestiis reputatur, si optas iugum: tolle super te iugum christi suaue. Matth. xi. quod non infligit laborem: sed tribuit requiem, dimitte cupiditatem: & elige charitatem. Est aliud iugū diabolice dominationis. Esa. x. Auferetur onus de humero tuo: & iugum eius de collo tuo: & computrescet iugum a facie olei. i. a gratia spiritussancti. Hiere. xxx. conteram iugū eius de collo tuo. Tertium est iugum diuine iussionis. Matth. xi. Tollite iugum meum &c. & hic. vbi Rabanus. Iugum christi est euangelium christi quod Judeos & gentes in vnitate coniungit. hoc autem iubemur sumere. i. in honore habere: ne forte subtus ponentes. i. praue illud contemnentes: luculentis pedibus vitiorum conculcemus, & in eodem. c. Mat. ibi. Iugum enim meum suaue est: & onus meum leue. Hilarius: Iugum autem suaue & leuis oneris blandimenta proponit: vt credentibus eius boni scientiam prestet quod ipse solus nouit in patre. Grego. iiii. mora. Quid graue ceruicibus nostris imposuit: qui vitare omne desiderium quod perturbat precipit? qui declinare laboriosa huius mundi itinera monet? Item ibi Hilarius. Et quid ipso iugo suauius: quid onere leuius? probatum fieri: scelere abstinere: bonum velle: malum nolle: amare omnes: odisse nullum: eterna consequi: presentibus non capi, nolle inferre alteri quod sibi perpeti sit molestum? dist. i. humanum. Item Rabanus. Sed quomodo iugum christi suaue quum. supra Mat. vii. ca. dicatur & Luce. xiii. quod arcta est via que ducit ad vitam. Sed quod angusto initio incipitur, processu temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur. Item Aug. de verbis domini. Iugum domini qui intrepida ceruice subeunt tam difficilia pericula patiuntur: vt non a laboribus ad quietem: sed a quiete ad laborem vocari videant: sed profecto adest spiritussanctus: qui in exterioris hominis corruptione, interiorem renouat. Ephe. iiii. de die in diem: & gustata requie spirituali, in affluentia deliciarum dei in spe future beatitudinis omnia presentia delinit: & omnia aspera releuat. Omnia enim seua & immania prorsus facilia & prope nulla efficit amor. Item hoc iugum domini leue est propter dominationem. vnde Augu. qui huic iugo subditur: cuncta sunt ei subiecta. Quare autem hoc iugum leue, graue nobis videtur declarat disertissime & pulcherrime Abraham in li. collationum. Jo. cas. in collatione vltima de mortificatione dicens. Ut autem vobis econtra iugum christi non leue nec suaue videatur, contumacie nostre est iustius adscribendum. Ex nobis enim. i. ex vitiis nostris diabolus telum quo dilaceremur exculpit: funiculis namque peccatorum suorum vnusquisque cōstringitur. Prouerb. v. & Esa. dicente. Esa. l. Ecce vos accendentes ignem accincti flammis quas succendistis ambulate in lumine ignis vestri: & in flāmis quas succendistis. Per hoc enim, vt sapiens ait Sapientie. xi. vnusquisque per quod peccauerit punietur: Ipse enim nobis tormenta sunt quibus vtimur voluptates, & oblectamenta huius carnis atque delicie carnificum vice in suum retorquentur authorem. Unde & alibi. Nam si ambularent semitas rectas: inuenissent vtique vias iustitie leues. Nostra ergo culpa est: qui semitas domini rectas ac leues prauis desideriorum cautibus aspernamur: quam viam regiam apostolicis & propheticis silicibus cōmunitam sanctorumque omnium ac precipue ipsius domini vestigiis complanatam amentissime deserentes, deuia queque ac dumosa sectamur: & presentium oblectationum illecebris occecati, per obscuros impeditosque sentibus calles latenibus crucibus, & dirupta illa nuptiali veste. Mat. xxii. reptamus, non modo acutissimis veprium aculeis configēdi: sed etiam virulentorum serpentium vel scorpionū illic latitantium ictibus vulnerandi. Tribuli enim & laquei in viis prauis. Qui autem timet deum fugiet ab eis. Et ita ab itinere regio deuiantes: ad illam metropolim ciuitatem: vbi noster cursus indeclinabiliter semper debet esse directus, non potue-

runt

runt peruenire, q: Labor inquit Eccl. x. stultorum
affliget eos qui nesciunt in vrbem pergere. i. qui nõ
cognouerunt ire in ciuitatem illam. s. Hierlm cele-
stem: que est mater nostra. Gala. iiij. Quisquis au-
tē in veritate huic mundo renuncians super se tu
lerit iugum christi: abrenuncians delectationibus
carnis, diuitijs mũdi ⁊ proprie volũtati: ⁊ didice-
rit ab eo quotidianis iniuriarũ exercitijs eruditus
q: mitis est ⁊ humilis corde. Mat. xj. in cũctis tē-
tationibus semper manebit immobilis: omniaq;
illi cooperabuntur in bonũ. Ro. viij. q: sm Osee.
Osee. c. vlt. Recte vie dñi, ⁊ iusti incedent in eis: pre-
uaricatores vero corruent in eis: nihil dulcius q̃
respicere in mandatis dei. Eccle. xxiij. in fi. huc usq;
Abraham. Item Pascasius. Hoc iugum propter
austeritatem correctionis ⁊ crucis graue est: sed spe
remunerationis suaue, magnum autem est iuueni-
bus se a vitijs abstinere: ⁊ lubrice ⁊ pplexe vie erro
rem fugere. Unde Dauid. ps. xxiiij. delicta iuuentu
tis mee ⁊c. Hec enim etas fragilis est. xij. q. j. c. j. ⁊ la
bilis, iustitia temeraria hoc graue iugum super se le
uat, qui autem a iuuentute seculo in veritate renun
tiat: suauitatem inuenit primitus inexpertam. De
isto iugo plenius no. j. in c. lxviij. §. ⁊ sm eorum vi-
tiũ. ver. secundo, obedientia cum se. ⁊ supra in ista se
cunda parte in princ. §. qui incipit, iã nunc, in expo
sitione. iiij. c. Thre. super textum interierunt in vijs
primo c. Ioth. Sedebit solitarius: a strepitu mũ
di. Solicitudo iustorũ est, vt si corpore sint in mũ
do: animo sint in celo. Job. iij. Edificant sibi solitu
dines. Bern. Anima sancta sola esto, vt soli omniũ
serues teipsam quẽ tibi ex omnibus elegisti, adde
quod dixi supra in Thre. c. j. in prima litera. Di-
xit senex. Si non dixerit homo in corde suo: quia
deus ⁊ ego solus in isto mundo sumus: non habet
requiem. Item senex. Immanuens humanam nos
tram ⁊ ventrem habet requiẽ. Dixit domin⁹
Arsenio magno Romano: Arseni fuge homines ⁊
tace: quiesce: ⁊ saluus eris. Dixit magnus An-
tonius. Qui sedet in solitudine ⁊ quiescit a tribus
periculis eripitur, auditus, locutionis, ⁊ visus.
Est autem bona sessio per humilitatem ⁊ peniten-
tiã, de qua Jone. iij. Sedit in cinere. Esa. xlvij. De
scende sede in puluere virgo filia Babylonis. xxxij
q. v. si paulus. ⁊ in illo. c. prima litera. ⁊ supra in pri-
mo. c. ⁊ prima litera in Threñ. dixi. Est ⁊ sessio con
templationis de qua hic ⁊ Cant. ij. sub vmbra il-
lius quem desideraui sedi. Luc. xxiiij. Sedete in ci-
uitate. Est ⁊ sessio auctoritatis. Matt. xix. Uos q
secuti estis me in rege. cum se. fi. hominis sedebitis
⁊ vos super sedes duodecim ⁊c. Est ⁊ sessio tran-
quillitatis. Esa. xxxij. Sedebit populus meus in
pulchritudine pacis. Apoc. iij. Qui vicerit dabo ei
sedere mecũ in throno meo. Et tacebit, q: non
erit opus excusatione. Solitudo preparat silentiũ
corporale: corporale mentale: mentale ascensũ pa
rat ad contemplationem ⁊ extasim. vnde sequitur.
Leuauit se super se: videlicet extaticus, q: nõ sentit
se. vnde Antonius. Non est perfecta oratio: in qua
se monachus vel hoc ipsum quod orat intelligit, ⁊
ponitur hoc in li. collationum Jo. cassi. in collatio-
ne Isaac prima de oratione. Istum raptum ⁊ exta-
sim habuit Paulus. ij. Corin. xij. c. Ad se reuersus
est Petrus. i. ad fruendum visibilibus: ⁊ ratione
humana de extasi rediens. Act. xij. In se reuersus ẽ
filius prodigus. i. ad viuendũ rationabiliter: ⁊ ad
cognoscendum vitã bestialẽ in qua vixerat. Luc.
xv. vltra. vires corrupte nature. Supra se: sensum
carnis: ⁊ sepe supra intellectum ⁊ rationem, vt non
sentiat se in deum transformatus. Aug. Nat⁹ est
homo ab exterioribus ad interiora redire: ab inte-
rioribus ad superiora ascendere. Tante enĩ digni
tatis est humana conditio: vt nullum bonum pre-
ter summum bonum ei sufficere possit. Item Au
gust. Ubi te inueni veritas deus meus: nisi in te?
Supra me. Unde Paphuntius de tribus renun-
tiationibus in li. collationum Jo. cassi. dicit. Uerã
perfectionem tertie renunciationis de visibilibus
huius mundi tunc merebimur obtinere: quando
mens nostra nullo pinguedinis hebetata cõtagio:
sed impuris eliminatis omnibus, ⁊ polita ab om-
ni affectu ⁊ qualitate terrena: per indesinentem di-
uinarum rerum meditationem spiritualesq; theo-
rias ad illa que inuisibilia sunt eousq; transierit: vt
circundatam se fragilitate carnis ac situ corporis
supernis ⁊ incorporeis intenta non sentiat: atq; in
huiusmodi rapiatur excessus vt non solum nullas
voces auditu recipiat corporali: nec intuendis p-
tereuntium imaginibus occupetur: sed ne adiacen
tes quidem moles ⁊ ingentes macerias obiectas
oculis carnis aspiciat. Cuius rei fidem atq; virtu-
tem nemo nisi is capiet qui hec que dicuntur expe
rientia magistra perceperit, cuius videlicet ita do-
minus cordis oculos de vniuersis presentibus ad
uocauerit. Adde quod dixi supra in Thre. j. c. in p-
ma litera: vt ea nõ tãq; transitura: sed quasi trãsa-
cta iam reputet: ⁊ velut inanem fumum in nihilũ
resoluta conspiciat, ambulansq; cũ deo vt Enoch
Gene. v. ac de humana conuersatione moribusque
translatus: non inueniatur in presentis seculi va-
nitate. Ioth. Ponet in puluere os suum: caput
se humiliauit pro corpore: christus pro ecclesia: po
suit etiam in sepultura os suum christus. Si forte
sit spes: si pro quia forte dicit, quia non pro omni-
bus spes: qui desperant per malam vitam ⁊ humi
litatem christi nõ participant. Ecclesia enim quod
sit puluis: momentis singulis cogitabit. Gen. iij.
Quia puluis es ⁊ i pulverẽ reuerteris. Et Mich.
j. In domo pulueris puluere vos cõspergite. Gen.
xviij. Loquar ad dominum meum quum sit pul-
uis ⁊c. Factus est autem homo de puluere ⁊ de li-
mo terre: vt humilietur ex consideratione sue ori-
ginis: vt in tam vili materia appareat sapientia ar
tificis. Mirabilis artifex dominus: qui de tam vi
li materia fabricam corporis sic compegit, vt ani-
ma tam gloriosa habitaret in eo. Si forte sit spes,
quia erit pro humilibus, qui se cognoscentes ⁊ hu
militatem christi sectantes: in eum sperabunt: quia
sine humilitate nõ habetur spes. ps. cxxxv. quia in
humilitate nostra memor fuit nostri. Ioth. Da-
bit percutienti se maxillam. Joan. xviij. Unus ad-
sistens ministrorum dedit alapam iesu: vbi Alchui
nus. Hic impletur prophetia. Dedi maxillam meã
percutientibus. Esa. l. Joã. xix. Dabant ei alapas:
propterea mandauit: ⁊ qui percutit te in maxillã
prebe ei ⁊ alteram. Matth. v. ⁊ Luc. vj. xxiij. q. iij.
§. j. vbi Chrys. Nam ⁊ medici quum calce feriunt
ab insanis: tunc maxime miserent eis: ⁊ accingunt
se ad eorũ remedia. Tu quoq; similem habeas con
iecturã erga persequentes. Ipsi nanq; sunt qui pci
pue infirmant: nec prius desistamus: q̃ totã amari
tudinẽ euomuerint: tunc vberes gratias agent ti-

bi: et ipse deus te coronabit: quia fratrem tuum a pessima egritudine liberasti. Itē ibi Basilius. Fere autem cuncti contra hoc mandatū procedimus: et precipue potentes seu principes: non solum si passi fuerint contumelias: sed et si prestita eis non sit reuerentia, aduersarios reputantes quicunq; eos minus reueriti fuerint quam se reputauerint dignos. Est autē magna infamia principis esse promptum ad vindictam. Nam qualiter alios docebit nil mali pro malo rependere: qui nocenti retribuere satagit? Item super verbo pre. Jo. xviij. dedit alapā iesu Aug. Quid ista responsione verius: mansuetius: iustius qui enim accepit alapā: nōne vellet eū qui percussit aut celesti igne consumi: aut terra dehiscēte sorberi: aut correptū demonio volutari: aut etiā alia huiusmodi qualibet pena vel etiam grauiore puniri? Quid horum per potentiam iubere non potuisset per quem factus est mundus. Jo. j. nisi nos patientiam docere maluisset qua vincitur mundus? Hic dicet aliquis. Cur non fecit quod ipse precepit, percutienti enim non sic respondere, sed maxillam aliā debuit preparare, sed non solū alterā maxillā: sed totū corpus figendū preparauit in ligno. Hic potius demōstrauit illa precepto patientie non ostentatione corporis sed cordis preparatione facienda. Fieri enim potest vt alteram maxillam homo visibiliter prebeat iratus, quanto ergo melius respondet vera placatus tanto ad perferenda grauiora tranquillo animo fit magis paratus, ad hoc. xxiij. q. j. §. his ita. et c. paratus. vnde et in li. collationum. Jo. cassi. in collatione de amicitia Joseph sic ait et exponit hoc verbum. Siquis te percusserit in dextra maxilla tua, prebe illi alteram, subauditur sine dubio dexterā. s. anterioris hominis. i. si exterior dextera tua impetū ferientis exceperit: anterior quoq; homo per humilitatis assensum dexteram suam prebeat ad verberandum: vt sic non solum nosmetipsos alienos ab iracundie perturbatione seruemus sed illos qui suo commoti sunt vitio succumbentes cor. iniuriis ad placiditatem expleta cedis satietate cogamus. Item super pre. verbo Joā. xix. Dabant ei alapas. Chrys. Tot autem et talibus factis ipse stabant similes: tu vero audiens hec in mente habe continue, et regem orbis terrarum et angelorum dominum videns contumeliam patientem et omnia ferentē silentio imitare. Itē ibi Aug. Sic enim implebantur que de se dixerat christus: sic martyres informabant ad oīa que persecutoribus libuisset facere perferēda, sic regnum quod de hoc mundo erat. Jo. xviij. superbū mundum non atrocitate pugnandi, sed patiēdi humilitate vincebat. Petentibus sermonem fratribus ait Antonius. si te percusserit aliquis in maxilla etc. At illi hoc se non posse facere dixerunt, quibus ipse, si prebere alterā non potestis: vel in illa vna: vt iterū si voluerit feriat: sustinete. Sed quū hoc se nō posse facere testarentur, dicit eis, si ergo nec hoc potestis: ne reddatis quod accipitis: qui et dixerunt nec hoc possumus. Tunc Antonius ait discipulo. Fac eis escas: quia nimis infirmi sunt, si enim nō potestis portare: quid a me requiritis? necessaria ē vobis oratio per quā infirmitas vestra sanetur. Sequitur. Saturabitur opprobriis auide suscipiet vsq; quod ē ad cōpletionē opprobrij. ps. cxv. Calicem salu. ac. et iterū: Opprobria exprobrantiū tibi ceciderunt super me. et iterū. Opprobriū factus sum multis etc.

Saturabitur, non dicit sustinebit opprobria, sed saturabitur. Facile est vnum et alterum sustinere: sed vt facilius miam iudicis moueat multitudinē opprobriorum auide suscepisse declarat, quia ab auiditate surgit satietas. vnde et Dauid semel opprobria et cōuitia patienter tolerat dicens: quia dñs iussit illi vt maledicat mihi si quomodo videat humilitatem meam et retribuit mihi bona pro maledicto. ij. Regū. xv. Caph. Quia non repellet in sempiternum dominus: etsi ad horam non repellit si reuertatur: sic ecclesia nulli claudit gremium redeunti. xxiij. q. iiij. duo ista. C. de sum. trini. inter claras: quod qualiter intelligatur declaratur extra de here. super eod. lib. vj. Quia si abiecit: a facie peccatoris. Et miserebitur. ps. cij. Non in perpetuum irascetur etc. Et iterum. Non obliuiscetur misereri deus secundum multitudinem misericordiarum suarum. ps. l. que a seculo sunt. Et iterum. secundum multitudinem miseranonū tuarum etc. de hoc supra in isto. c. super litera Heth. dixi. Non enim humiliauit ex corde suo: nō vult saturari penis nostris. vnde Aug. Nō concupiscit deus penam reorum tanquam saturari desiderans vltione: sed quod iustum est cum tranquillitate discernit et recta voluntate disponit. Ut etiam mali sint inordinati: et abiecit penitus filios hominum: quia non vult mortem peccatoris. Ezech. xxviij. xxiij. q. ij. admonere. iij. q. ij. admonere. iij. q. iiij. hi qui.

Lamech. Ut contereret: crudeliter: sub pedibus suis. psal. viij. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Omnes vinctos terre: terrenis compedibus. Uerba stulti sunt: que propheta accipit: quasi diceret. Non conteret reuertentes: quia magis vult saluare quam damnare. Ut declinaret iudicium viri, qui est iudex viuorum et mortuorum. Act. x. extra de sum. tri. c. j. §. hec sancta, qui reddet vnicuiq; iuxta opera sua. Mat. xvj. ps. lxj. Ro. ij. Apoc. xix. et xxij. extra de sum. tri. c. j. §. hec sancta. In conspectu vultus altissimi: et si non in conspectu hominum: irrisorie: quia dicit dauid. ps. cxlij. Non intres in iudicium cū seruo tuo: quia nō iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Ut peruerteret hominē in iudicio suo: presenti vel futuro: dominus qui omnia iuste agit. Dominus ignorauit. q. d. quam stultus quam audax est hoc dicens quia oculus eius omnia conspicit. Eccles. xxiij. xviij. q. ij. perniciosam. Hiere. xxiij. Si occultabitur vir in absconditis: et ego non videbo eum. ps. xciij. Qui finxit oculum non considerat.

Mem. Quis est iste: tam amens: quū sit puluis et cinis. Qui dixit vt fieret aliquid domino non iubente? quo iuste disponente omnia fiunt voluntate vel permissione. xxvj. q. v. nec mirum. xxiij. q. j. quid culpatur. Ex domini misericordia patrantur bona: et ex dei iusto iudicio fiunt mala. xxiij. q. v. §. hinc etiam. Ex ore altissimi. q. d. stultus Uel peccator: sine dispositione dei fluctuant omnia mortalia. Non egredientur bona vel mala. q. d. infidelis. Omnia a casu vel a fortuna absq; dei dispensatione veniunt. Apud veros christicolas nec est genesis, nec casus, nec fortuna, nec necessitas, nec fatum xxvj. q. vij. non obseruetis. de peni. dist. ij. si enim versi. et paulo post sed dei prouidentia et iusta permissio. vt in glos. proxime posita sicut dicebat pater sancti Clementis omnia fieri a genesi: idest a natiuitate. Unde et genethliaci dicuntur: propter natalitiorum considerationes dierum. Geneses enim hominum per. xij. signa describunt. xxvj. q. iiij. igitur. vers. genethliaci. Quid murmurauit homo?

contra deū? Gen.xvj. Nec contra nos est murmur vestrum: sed contra dominum. Et Numeri. xiiij. ibi: Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me? xc.dist.alienus.j.ad Corin.x.ibi. Neq; murmurauerstis. Sapientie.j. Tumultus murmurantiū non abscondetur, custodite ergo vos a murmuratione que nihil prodest. Ex octaua synodo. Alienus sit a fratrū vnitate: qui murmurat ⁊ opus eius.i.oratio vel oblatio secundum glos. abijciatur: qui murmurans extiterit.xc. distin. alienus. de hoc etiam. vij.q.vij.§.itē obijcitur. Uanus vir pro peccatis defendendis: vel deo imputandis, sic vt dixit Adam Gen.iij. Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno: ⁊ comedi: suis: ex se, ex libero arbitrio.xxiij.q.iiij.vasis ire. de peni.dist.ij. si enim. vltra quatuor colum. ver. ⁊ paulopost. Hinc Paulus ait ad Rom.ix. O homo: tu quis es qui respōdeas deo? ⁊c.q.d. Quid dicturus es homo pro peccatis tuis quū omne os obturatur. ps.cvj.g. Omnis iniquitas oppilabit os suum. Unde vigilanter vir ait pro peccans sius. Uir sexuz iudicat. xxxij.q. vij.§.sed illud.homo communem naturam. xxiij.q. iiij.duo. Aliud est ex natura: aliud ex gratia: vt neq; homo, qui ex propagine prime nature corrupte. de conse.dist.iiij. non ex quo: quam nutrit: flagellatur: neq; vir, qui gratia discernitur.i. qui a virtute nominatur.vt pre.§. sed illud: habeat contra figulum quid queratur. Unde Job ait.j. c. tribulationibus pressus: sit nomen domini benedictum. Nun. Scrutemur: diligenter a propria persona vias actiones, scito teipsum ⁊ queramus diligenter. Et reuertamur penitendo. Ad dn̄m: a quo recesseramus per peccatum. Hiere. xxx. Reuertetur Jacob ⁊ requiescet. Canti. vj. Reuertere sunamitis. Tria facere debemus. Scrutari opera nostra. Querere quid facti sumus: quid fuimus: quid esse debemus. Et reuerti ad dominum patrem: a quo discessimus peccantes. Magnum est vnicuiq; seipsum cognoscere. Unde Moyses. Attende tibi ne fiat verbum absconditum in corde. Attende tibi, non diuitiis, non possessionibus: non viribus sed animo ⁊ menti: vnde facta ⁊ consilia ⁊ cogitationes veniunt. Canti.j. Si ignoras te inquit o pulchra ⁊c.ij. ad Cori. xiiij. Uosmetipsos tentate si estis in fide, ipsi vos probate. Item.ij. Jo.canonica.c.vnico. Uidete vosmetipsos ne perdatis que operati estis: sed vt mercedem plenam accipiatis. In vitis patrum legitur q̄ quidam frater dixit cuidam seni: Quemadmodum dicunt quidam, q: visiones videmus angelorum respondet. Beatus est qui peccatum suum semper attendit, ⁊ videt, cognitio sui precedit dei cognitionē, quia qui se non cognoscit: nec deum. Leuemus: a limo terre. Corda nostra: integritatem fidei. Cuz manibus, operibus. Ad dominū in celos. ps.xxiiij. Ad te domine leuaui animam meam ⁊c. Et iterum, ps. cxxij. Ad te leuaui oculos meos ⁊c. Hieremi.iij. Leua oculos tuos in directū: ⁊ vide vbi nunc prostrata sis. Leuauerunt vocem leprosi. Luc.xvij. Leuandum caput. Luce.xxi. Nos inique egimus: quasi culpa nostra est: non tua: egimus contra proximum: Et ad iracundiam prouocauimus deum quod peius est. Idcirco inexorabilis es pro tantis peccatis. Sed si plura essent ⁊ innumerabilia: exorabilis est, vt in Manasse.ij. Parali.vlti. Uide supra in ista.ij.parte.in.iij.c.in fi.in.§.hec autem. Sed hoc dicit vt aggrauemus peccata nostra, ⁊ q: magni peccatores non confidunt orare. Nam multiplicatum peccatum fiduciam tollit orandi, Sed quisq; se cogat cuz gratia orare, quia deus audit orationem humilium ⁊ non spreuit precem eorum.ps. ci. Leuemus ergo corda nostra cum operibus ad deum, quia deum ad iracundiam prouocauimus, quia preterea abundant, presentia peccata non cessant. Aliter enim inexorabilis est, non q̄ venie clauditur ianua, nisi nostra claudatur malitia. Samech. Operuisti in furore. Percussisti plaga dispersionis. Occidisti, spiritualem intelligentiam abstulisti. Nec pepercisti, omnibus bonis spoliari temporaliter sepe ⁊ spiritualiter permisisti. Plangit se ecclesia pro membris, peccatorum caligine opertis, ⁊ percussam iudicio dei precedente vulnere peccatatis. Nubes delictorum opposita plangitur: que magis contra nos orare q̄ȝ deum exorare creditur. Unde Gen.iiij. Uox sanguinis fris tui ⁊c. ⁊ Heb.xj. Melius loquentem q̄ȝ Abel. Nam cogitatio terrena ⁊ delictorum immanitas facit ne oratio nostra possit ad deum transire, nec ipse orantibus parcere: quia clamor terrenus opponitur. Opposuisti nubem peccatorum: que contra nos clamat tibi ne transeat ad te oratio nostra.j. Jo.iij. Si cor nostrum non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum vt quicquid petierim⁹ accipiemus ab eo. Esa.lix. Iniquitates nostre diuiserunt inter nos ⁊ deum nostrum. Non edificantur bona nisi destruantur mala. Hiere.j. Ut euellas ⁊ dissipes ⁊c. edifices ⁊ plantes ⁊c. ⁊ extra de ma. ⁊ obe. solite.§.potuisses: non enim edificantur bona nisi destruantur mala vt dictum est. xxxij. quest.j. cum renunciatur. Est autem nubes leuis supra quam ascendit dominus. de qua Esa.xix. in princip. Ecce dominus ascendet super nubem leuem.i. assumet carneȝ a grauedine peccati immunem ⁊ ingredietur egyptum: idest hunc mundum: visibiliter apparendo. Est nubes lucida in figura spiritussancti. Matth.xvij. Est nebula obscura ⁊ densa: que densitatem peccatorum significat. de qua hic de oratione supra e.cap.super litera Gymel dixi. Samech. Eradicationem: de terra viuentium. Et abiectionem indignationem contra indignos. Posuisti me: christum. In medio populorum: in manifesto: vox christi est Joan.ix. In iudicium ego in hunc mundum veni: vt qui non vident videant: ⁊ qui vident ceci fiant. vbi Augusti. idest qui se non videre confitentur: ⁊ medicum querunt: videant: ⁊ qui putant se videre ⁊ medicum non querunt: in sua cecitate permaneant: simile quod dicit Symeon. Luc.ij. Ecce positus est hic in ruinam ⁊ in resurrectionem multorum ⁊c. vbi Origen. Qui simpliciter potest exponere ⁊ dicere in ruinam eum venisse infidelium ⁊ in resurrectionem credentium. Ambrosius. Ut scilicet iustorum iniquorumq; merita discernat, ⁊ pro nostrorum qualitate factorum iudex verus ⁊ iustus aut supplicia decernat aut premia. ad hec distin.iij. omnis autem lex. Ayn. Oculus meus afflictus est. Ideo dicitur oculus singulariter: non oculi vt cum deo vniatur. Cantic. iiij. Uulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum. Oculus dexter charitas est, oculus sinister cupiditas: Christus in vno oculo videtur. Alij sunt oculi carnis: qui aperiuntur ad malum: alij mentis: qui transeunt in vnum ut sit vna mens cum deo. Ecclesia etiam duos habet oculos. Moralem ⁊ Mysticum: mysticus: acutior. Moralis

Oculi ecclesie.

dulcior. Habet etiam ecclesia oculos per quos videt: scilicet prelatos, de quibus Can.j. ibi. Oculi tui columbarum. ⁊.v. ibi. Oculi tui sicut columbe: sic intelligit Gratianus. xxxvj. dist. §. ecce. in fi. fact. xciij. distin. diaconi.j. ⁊.ij. ⁊ extra de of. arch. ad hec. Sed isti oculi hodie obscurati sunt: ⁊ ideo non vident: sicut predixerat ps. lxiij. Obscurentur oculi eorum ne videant. xxxvij. dist. §. vt itaq. Nec tacuit. Lachryme apud deum pondera vocis habẽt de quibus Eccle. xxxv. dicitur. A maxilla vsq ad celum ascendunt. Esa. xxxiij. Adipe victimarũ tuarum non inebriasti me. de his. ã. c. ij. supra literam sade. in thre. late dixi. Ego q non esset requies. scilicet: vera quia deum amisi: qui sabbato carnali requieuit. Hiere. xlviij. Requieuit moab in fecibus suis. Ayn. Donec respiceret. Qui perseuerauerit vsq in finem hic saluus erit. Mat. x. ⁊. xxiiij. de pe. di.ij. §. euidenter. ℣. item illud. vbi Chrys. Quoniã eniz consueuerunt multi in principiis esse vehemẽtes: postea vero dissolui: propter hoc ait, quoniam finem requiro. que enim vtilitas est seminum in principio quidem florescentium, postmodum vero tabescentium? Item Hiero. Non enim cepisse, sed perfecisse virtutis est. ad hoc de pe. di.ij. non reuertebantur. ⁊. §. euidenter. ℣. item illud euangelii. cum. c. se. Et videret dominus oculo misericordie. sic vidit viduam ⁊ misericordia motus est. Luce. vij. De celis. de altitudine bonitatis sue. Ayn. Oculus meus. singulariter. quia ad diuina tendit: depredatus est animam meam. omnia extrahendo in deuz. In cunctis filiabus. cogitationibus eterne vite. Vrbis mee afflictionis delictorum. Oculus animam depredatur: quando omnis doloris affectus effunditur. Et ardor animi in animas liquatur: quando quicquid est in anima, sicut de fonte riuus fluit vnde ps. cxviij. Defecit anima mea in salu. tu. ⁊ defecerunt oculi mei ad te. Anima enim depredationem patitur ab oculo: vt suo creatori hereat: de se diffisa: in illo confisa. Deficit vt in spiritũ transeat: ⁊ si vnus spiritus cum deo. Ideo dicitur singulariter oculus: non oculi. vt cum deo vniatur. Unde oculus christi amore repletus animam depredatus in cunctis filiabus vrbis mee. per singulas delictorum affectiones vel afflictiones ⁊ eterne vite cogitationes. Debet enim quisq peccator fonte lachrymarum rebaptizari qui nutritur oculo sancte conuersationis vel contemplationis. Isto se fonte spiritualiter baptizabat Iudith i valle Bethulie. Iudith. xij. Greg. Qui post baptisma inquinauimus vitam: baptizemus lachrymis conscientiam. De isto baptismo lachrymarum de pe. di. iij. baptizantur. ⁊ Eccl. xxxiiij. in fi. ibi qui baptizatur a mortuo. Est ⁊ intellectus magis adherens litere: q oculus impudicus animam depredatur in aspectu mulierũ. vnde Mat. v. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eaz: iam mechatus est eam in corde suo. xxxij. q. v. qui viderit. vbi Hiero. Inter passionem ⁊ propassionem hoc inter est: q passio reputatur pro vitio propassio licet vitij culpaz habeat: non tamen adhuc crimen. Ergo qui viderit mulierem: ⁊ anima eius fuerit titillata: hic propassione percussus est. Si ergo consenserit: de propassione transiuit ad passionem. ⁊ huic voluntas peccati non deest: sed occasio. Quicunque igitur viderit ad concupiscendum idest sic aspexerit vt concupiscat ⁊ facere disponat iste recte mechatur in corde. Item ibi. Aug. Tria sunt quibus impletur peccatum. scilicet suggestio que post memoriam fit. siue per corporis sensus. quod si frui delectauerit. delectatio illicita refrenanda est. si autez eõsensio facta fuerit plenum peccatum erit. Duplex est consensus secundum Tho. Unus est circa delectationem. ⁊ hoc mortale. Alius est circa actum. ⁊ hoc grauius. Unde Leuiti. xvij. Homo quilibet de domo israel ⁊ de aduenis qui peregrinantur inter vos si comederit sanguinem: obfirmabo faciẽ meaz contra animam illius: ⁊ disperdam eam de populo suo: quia anima carnis in sanguine est. Satis surdus est qui ad tonitruum tante comminationis non timet. Sanguis est noxia delectatio. quam sicut canis impudentissimus lambit, qui ad delectandum peccata preterita recolit. de hoc legitur ⁊ not. xxxij. q. vij. non solum. in glos. scilicet vt delectetur. Adde hic quod scripsi. j. in ista. ij. parte in ca. lij. §. septimo. in prin. ⁊ in ca. lxxij. §. Nunc de immunditia. ℣. super verbo autem. ⁊ versiculo se. Leui. xvij. prohibetur sanguis comedi. ⁊ anima in sanguine est. Nam sicut caro per sanguinem viuit: ita fomes praui operis in delectatione consistit. Funde sanguinem: ⁊ caro morietur. Tolle delectationez ⁊ non erit qui praua operetur. Unde non vitulum, sed caput vituli, populus dicitur adorasse. ⁊ licet hoc non dicatur. Exo di. xxxij. hoc tamen dicũt doctores. vnde Eccl. xvij. Nimis odito execrationem idest peccatũ opus execrabile. ita vt nec videre nec audire nec loqui nec cogitare velis de illo: nisi ad detestandum ⁊ dolenduz de illo. Sicut Ezechias q dicebat. Esa. xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Facit quod legitur. ⁊ no. lxxxj. dis. valet. in gl. memorie. Ueruntamen delectatio ante consuetudinẽ vel nulla est vel tenuis. cui consentire peccatum est. Si autem ⁊ in factum processerit videtur satiari ⁊ extingui cupiditas. sed postea quum suggestio repetitur: maior attenditur delectatio: que adhuc minor est q̃ illa que in consuetudinem vertitur. quam vincere difficile est. Grego. xxj. mora. Quisquis vero incaute exterius respicit, in delectationem peccati cadet. atque obligatus desiderijs incipit velle quod noluit. Namq caro deorsum trahit: ⁊ semel forme corde per oculos alligata. vix soluitur. Prouidendum ergo nobis est. Qui intueri non debet: quod non licet concupisci. Ut enim munda mens in cogitatione seruetur: a lasciuia voluptatis sue deprimendi sunt oculi. quasi quidam raptores ad culpam. Chrys. in home. Si ergo continue velis oculos pulchris faciebus infigurare: si bis vel ter fortassis possis continere: non tamen semper. non enim es extra humanam naturam. Qui autem flammam semel accendit: etiam visa muliere absente format apud se imagines turpium actionum: a quibus multotiens procedit ad opus. Qui si aliqua se ornando, oculos hominum ad se attraxerit: etiam si nulli plagam intulerit: penam patietur extremam. Uenenum enim fecit ⁊ porrexit: etsi nullus qui bibat inuentus est. Quod autem viris dicit hoc ⁊ ad feminas loquitur. capiti enim loquens ⁊ corpori persuadet. Item Paschasius. Non dixit simpliciter qui viderit. sed addidit: ad concupiscendum eam. Nec dicit mechatus est in oculo: sed in corde. q. d. consensit in delectatione videndi. ⁊ ibi est mechia. vt preceden. cap. qui viderit. ⁊ capit. nec solo. quia adulterium committitur voluntate cum consensu delectationis

vt pre.c. & c.sicut enim.cum cap.se.& .xxxij. q.v. non mechaberis.& .q.vii.non solum. Job.xxxi. in prin. Pepigi fedus cum oculis meis: vt nec cogitarem quidem de virgine. vnde August. in precedē.c.nec solo. Oculus impudicus, impudici cordis est nuncius. Vñ narrat in ii.de vita contemplatiua Isaac, ꝙ quidam pater probatissimus noluit videre quendam alium anachoritam imberbem iuuenem. dicens socio suo qui dixerat ei. Nunquid tu pater times? Non timeo, sed occasionem timendi nolo mihi inducere. Phe. Aperuerunt: sanguis eius super nos & super filios nostros. Matth.xxvij. vbi Hierony. Perseuerat vsq; in presentem diem hec imprecatio super iudeos, & sanguis eorum non auffertur ab eis. Aperuerunt: vox prophete, super nos deuorandos. Os suum, omnes inimici, demones persecutores etiam christi & ecclesie. Phe. Formido cordis. Et laqueus, pedibus insipientium. Sap.xiiii. Facta est nobis, que debuit iuuare. Vaticinatio: prophetarum: quam timebat ne impleretur in christo. vnde passio & contritio & humilitas christi infidelibus fuit ruina. vnde Joan.xv. Si nō venissem, & locutus eis non fuissem: peccatum non haberent, nunc autem excusationem non habent de peccato. Et contritio: idest destructio & ruina. Alia vero est contritio prophetarum & seruorū dei deuotione diuine inspirationis. Deus enim cor cōtritum non despicit. Psal.l. de penitentia distinc. j.conuertimini. Alia eorum qui pro peccatis afflicti spiritu vexantur erroris: de quibus hic loquit. Quia enim vaticinium & contritionem prophetarum pro iudeis gementium spreuerunt: ideo vaticinium eis laqueus & contritio fuit: quod in passione domini accidisse nulli dubium est. Sic & hodie in ecclesia, quia predicatorum multi & videntes multa predicant de futura & quasi intolerabili tribulatione ecclesie: & communiter maxime a prelatis ecclesie non curatur: & ab ista veritate auditum auertunt: & ad fabulas conuertuntur.xxvj.q.v.nec mirum: sed in canticum & derisum & fabulam talia verba ducunt. Ezechie.xxxiii. Idcirco hec vaticinatio in laqueum erit eis & contritio & ruina. Phe. Diuisiones: plangit ecclesia super contritionem & ruinam filiorum suorum. Diuisiones aquarum. Pascasius. Hę diuisiones aquarum peccata abluunt, deliciarum areolas infundunt: vt fluant omnia aromata virtutum. Cañ.iiii. Has diuisiones aquarum cum impetu deducit ecclesia de libano. Libanus interpretatur candidatio: peccata abluēdo. Diuisiones autem aquarum deducit: qui singula crimina abluendo profundit: vel amoris vulnera linit. vnde Cañ. iiii. vulnerata charitate ego sum. Deducebat illa diuisiones aquarum, que pedes domini lachrymis irrigauit. Luc.vij. & David Psal.xciii. secundum multitudinem dolorū suorum. Et Petrus fleuit amare. de peniten. distinc.j. Petrus. & David ps.vj. Lauabo per singulas noctes lec.me.la.me.stra.meum rigabo. Et iterū ps. cxviij. Exitus aquarum dedux. ocu. mei quia non cus. legem tuam. Flent enim sancti magis culpam ꝙ erumnam. Flet Hiere. non tam contritionē presentis vite in ecclesia: ꝙ penam eternam supplicij, qua videt in ecclesia plurimorum impenitentiam. Omnes sancti flent & diuisiones aquarum deducunt: vt vberiorem accipiant fructum. De istis lachrymis superius in Threñ.ij. c.super litera Sade.

super verbo, deduc quasi torrentem, & iunge quod scripsi, supra e.c.j.in prin.ver.cōstat.in litera Aleph. in textu. Quomodo sedet. plene dixi. Deduxerunt oculi mei. In contritione spirituali: captiuitate filie, ecclesie. Populi mei, est enim ecclesia mater & filia. vt supra in Threñ.dixi.ij. c.super litera Caph.in verbo filie populi mei. Sade. Venatione, deceptione. Ceperunt me: vox christi. Quasi auem inimici mei, iudei. Gratis, sine causa: quasi venantes auem cum gladijs & fustibus christum apprehenderunt. Luc.xxij. Job.v. homo, scilicet christus, nascitur ad laborem: scilicet in passione, & auis ad volandum, scilicet in ascensione. Sic & tota die nunc demones qui nos oderunt gratis capiunt in suis tentationibus membra ecclesie, sicut aucupes auē. Sade. Lapsa est, vox christi. In lacuz vita mea. in torculari passionis. Vnde torcular calcaui solus. Esa.lxiii. Et posuerunt lapidem, qui aduolutus est ad ostium monumenti. Mar.xv. ibi Beda. Dicitur ꝙ monumentum domini domus rotunda fuit ex subiacente rupe excisa, tante altitudinis vt homo rectus medius existens vix extenta manu culmen possit attingere, & habet introituz ab oriente: cui lapis magnus aduolutus atq; impositus est. In eius parte aquilonari ipsum sepulchrum: idest locus dominici corporis de eadem petra factuz est, septem pedes habens longitudinis trium palmorum mensura a pauimento altius eminens, qui scilicet locus non desuper, sed a latere meridiano per totum patet: vnde corpus inferebatur. Color autē monumēti & locus albo & rubro colore dicitur esse permistus. Secundum mysticum intellectuz domus rotunda diuinitatez christi designat seu significat, que caret principio & fine, & qui est principiuz & finis. Apocal.j. Figura enim circularis eternitatem designat.xj.quest.j.duo.xxiij.distinc. prohibete. Et quia perfectior est alijs figuris: designat perfectionem corporis christi in instanti conceptionis factam. Vnde Grego. Nunciante angelo & adueniente spiritusancto: mox verbum in vtero: mox intra vterum verbum caro. Ideo dicitur Hierem. xxxj. Femina circundabit viruz. Quod erat excisum de petra, designat quia caro christi excisa est de massa humani generis incorrupte, operatione spiritussancti. Luc.j. & ideo dicitur Danie.ij. abscissus est lapis de monte sine manibus. Quia homo non posset attingere culmen, quia humanus intellectus non sufficit incarnationis mysteria indagare, quia nedum de diuina natiuitate sed etiam de humana dicit Esa. liij. Generationem eius quis enarrabit? Introitum habebat ab oriente idest a beata virgine, de qua ortus est sol iustitie christus deus noster. Eccles.j. oritur sol, & ipse oriens. Zach. vj. Ecce vir oriens nomen eius. In parte aquilonari erat locus dominici corporis: quia nunc in populo gentili factus est locus domini.xxxv.q.j.§.hac itaque. Septem pedes habet longitudinis: propter operationem gratie septiformis manentem in Christo. Esa. xj. Tribus palmis eminebat a terra: propter fidem trinitatis: que non de terra, sed de celo est: sed celum & terram implet. Hiere. xxiij. Patet a parte meridiana: quia cor fidelium inhabitat ad recipiendam gratiam spiritussancti: que designatur in austro. Cantic. iiij. Surge & veni auster. Christus calidus charitate. Color erat ex albo & rubro permistus, quia ipse dominus

Sepulcrū domini.

candidus fuit per munditiam: Ruber per charitatem & innocentiam. Cant. v. Dilectus meus candidus & rubicundus. Super me, ne resurgerem: respice textum: supra posuerunt lapidem. Inundauerunt aque: populi. Apoc. xvij. de conse. dist. j. cum omne. extra de cele. mis. cum marthe. §. verum. Super caput meum: qui caput sum ecclesie. extra de sacra vnc. c. vnico. §. sed vbi iesus. Dixi. Perij in membris desperantibus. vnde Michee. vij. Ne leteris inimica mea: scilicet synagoga. Quia cecidi: scilicet per mortem. Consurgam: quum sedero in tenebris: dominus lux mea est: quia diuinitas cum corpore in sepulchro & cum anima in inferno. i. in limbo. Unde & quod proxime dicitur. Lapsa est in lacum vita mea: exponitur. i. anima mea in limbum inferni: sicut hydrus serpens in ventre Crocodili. Dicitur quod hydrus inuoluit se luto vt facilius labi possit: & intrat per os Crocodili, & mordet cor eius & interficit eum. Ita christus lutum nostre carnis assumens infernum momordit: & vires demonum eneruauit: iuxta illud Osee. xiii. O mors ero mors tua.

Coph. Inuocaui nomen tuum: vox christi secundum humanitatem ad patrem: & vox ecclesie pro membris in lacu tribulationum. Domine de lacu nouissimo. ps. xxxix. de lacu miserie & de luto fecis. Et Daniel. vlti. Qui liberasti Danielem de lacu leonum. De lacu corruptionis nouissimo inferno. q. d. christus & ecclesia. Quamuis in lacum lapsa sit vita mea: ego tamen de nouissimo lacu inuocaui, sicut Ionas in ventre ceti. Ione. ij. Cui simile dicit Iob: si descendero in profundum inferni: inde me liberabis. Incarnatus christus ad extrema montium descenderat terre vectibus conclusus: sed fiducialiter sciebat quod liberaret pater eius vitam de corruptione, quapressus nobiscum pro nobis dolens dicebat. Inuocaui nomen tuum &c. Qui in infirmitate carnis venit vsque ad nouissima laci: sed inuocando exauditus est pro sua reuerentia. Hebre. v. Nos quoque corruptione & peccato conclusi: idem nobis adfuturum credimus: vt nos fiducialiter idem dicamus & speremus. Qui autem sic conclusi sumus: aspicere & circumspicere nos debemus: & dicere deo. Aspice quod mortalitas & corruptio ad nouissima laci nos perduxit: quomodo laqueis sumus conclusi: & noli infirmitatem & periculum dissimulare: etiam concluditur vnusquisque innumeris laqueis: de quibus ps. cxxiii. Laqueum parauerunt. & iterum. Psalmus. cxxiij. Laqueus contritus est. Hos euadit sola humilitas secundum Antonium. Uocem meam audisti: a persona sua quasi humilis & suppliciter orat. Exaudisti: quia pater semper exaudit filium. Ioan. xi. Forma orandi & impetrandi proponitur nobis. Ne auertas aurem tuam a singultu meo. Iaco. iiij. Miseri estote & lugete. Et clamoribus cordis & mentis. Exod. xiiii. Quid clamas ad me? ibi glos. deuotione taceo: qui clamat sine deuotione silet, cor requiritur non vox apud deum. xxxviij. distin. sedulo. de conse. distin. v. non mediocriter. Appropinquasti: ad te fecisti appropinquare. In die fiducie exauditionis. Quando inuocaui te. ps. xxvi. Dominus illuminatio mea & salus mea quem timebo? Dixisti ne timeas: confortatio. Esa. xl. Noli timere serue meus Iacob. Gen. v. in princip. Noli timere Abraham ego protector tuus sum &c. Et in Ioanne. Ioan. xvij. Confidite ego vici mundum. De duplici timore. xxiii. q. vi. §. ex his. Res. Iudicasti domine: vox capitis & vox electorum: idest corporis christi qui sunt primatum benedictionis adepti: quod designat litera. Res, que interpretatur primatus. Causam: iustitiam. ps. xlij. Iudica me deus & discerne causam meam &c. Et est vox iustorum venundata sub peccato. His tribus versibus electi per caput quod est christus, ad Colo. j. extra de sacra vnc. c. vnico. patri commendantur: eiusque iudicio iustificati & redempti offeruntur, & iniquitas & furor aduersariorum & cogitationes condemnantur, & mira capitis & corporis vnitas declaratur. Uidisti domine: quem nihil latet. xviij. q. vlti. perniciosam. Iniquitatem illorum aduersariorum demonum, vox capitis cum corpore. Aduersum me. Iudica: qui omnia recte iudicas. ps. cxviii. Et rectum iudicium tuum; quod sustineo pro corpore mystico: ecclesia. Colo. j. xxiij. quest. v. de liguribus. Uidisti: quia intellexisti. Omnem: absque meo. Furorem, absque ratione. xi. q. iii. illa. Prophetat Iacob. Gen. xlix. In furore suo occiderunt virum: scilicet christum iudei. Uniuersas cogitationes eorum. ps. xciii. Dominus scit cogitationes hominum &c. Aduersum me: innocentem agnum. Ioan. j. Syn. Audisti opprobrium eorum. In his tribus versibus irreuocabilis malorum insania plangitur: qui omnem medicinam repellunt: quam quasi super vulnus christus attulit: qui vinum & oleum in semiuiui vulnera relicti infudit: & alligauit: & stabulario qui curam illius haberet commisit qui de Hierusalem descendebat in hiericho. Luc. x. xlv. dist. disciplina. Opprobrium, vt Demonium habet. Ioan. viij. & huiusmodi. Omnes cogitationes eorum: vt, Quid cogitatis mala in cordibus vestris? &c. Matth. ix. Labia. Labia dolosa in corde & corde locuti sunt. ps. xj. Et meditationes eorum aduersum me tota die: assidue: vox christi & ecclesie, contra schismaticos & hereticos & pseudo christianos; quibus detractoribus & ecclesie persecutoribus vanam per malam vitam prelatorum ecclesie persequendi paleam ecclesie tanta occasio non daretur. Sed ipsi qui ecclesiam regere videntur, vita pessima totaliter christo contraria & sepe pestifera doctrina: que de vita carnali oritur: sunt principales persecutores & sancte ecclesie inimici. Heu heu domine deus: quia ipsi sunt in persecutione tua primi: qui videntur in ecclesia tua primatum diligere, & regere principatum. Bern. Quis enim in prelatum hodie euocatur, qui virtute aliqua polleat? nam etsi aliqui non vere sapientes sed scioli ad prelationes accedant, propter malam vitam tamen eorum ecclesiam implent erroribus cum suis subtilitatibus carnalibus. Nam secundum abbatem Nesteroth in sua collatione de scientia spirituali in li. collationum Io. cassi. Impossibile est immundam animam quantalibet desudauerit lectionis instantia adipisci scientiam spiritualem. Quum enim in christo omnes thesauri sapientie esse dicantur. Colo. ij. quomodo is qui christum inuenire contempsit aut inuentum sacrilego ore blasphemat, aut certe catholicam fidem immundis operibus polluit: veram scientiam assecutus credendus est? Quid enim prodest quempiam ornamentum eloquiorum celestium, & illam preciosissimam scripturarum speciem consequi: si eam lutulentis operibus vel sensibus inherendo quasi immundissimam terram subigendo confringat? Sessionem eorum quasi magistro-

rum.

rum. Mat. xxiij. Super cathe. Mo. sedebant &c.
j. q. j. non quales. Et resurrectionem, exaltationem.
Ego sum psalmus eorum. i. confabulatio & derisus
ego sum. ps. lxviij. & in me psallebant qui bibebant
vinum: vox christi. Thau. Reddes eis vicem:
pro fidelitate amplius expellentur a fide. c. xlvij. di
stin. quantumlibet. Juxta opera manuum suarum:
qui reddes vnicuique iuxta opera sua. extra de sum.
tri. c. j. Matth. xvj. ps. lxj. Rom. ij. Apoc. xix. & xxj.
Imprecatur propheta mala contra malos: vt terri
ti conuertantur. Hoc primum deus iudeis reddi-
dit: qui corde obdurati & perfidi excecati, a fide &
veritate amplius sunt expulsi: vt videntes non vi-
deant. Joan. ix. Qui enim vitam peremerunt mor
tem meruerunt. Dabis eis scutum cordis: ne pene
trentur iaculo predicationis. Laborem tuum: pas-
sionem: crucem, mortem. ps. ix. Tu solus laborem
& dolorem consideras. Et iterum. Vide humilita-
tem meam & laborem meum. Sed quia pauci sunt qui
hunc christi laborem considerent, & sequantur: ait
Esa. xlix. In vanum laboraui sine causa &c. Da-
bis &c. Judei dum laborem passionis deriserunt &
eodem cor suum texerunt: nec predicationis iacu-
lis penetrari permiserunt. Sic quoque reprobi quos
inuitat ad penitentiam patientia dei, eandem op-
ponunt sibi quasi scutum cordis: vt non videant
quod sustinens laboret: & sic thesaurizant sibi iram.
Rom. ij. Aliud est scutum electorum. ps. v. Do-
mine vt scuto bone vo. tue co. nos. qui habent etiam
scutum fidei cum quo extinguunt omnia tela nequissi
mi ignea. Ephe. vj. Hoc scutum fidei incarnatio-
nis & passionis est. Et est istud scutum triangulum:
licet sit vnum, quia in christo vna persona: triplex est
substantiis: diuinitatis, carnis, & anime. Item in scu
to eorum desuper extenditur in ligno: & pingitur
extra. Ita & caro christi extensa fuit in ligno crucis
& picta. Hiere. xj. Venite mittamus lignum in pa-
nem eius. Pictura est effusio sanguinis per diuer-
sas partes corporis. Esa. lxiij. Quare rubrum est ve-
stimentum tuum? Hoc scutum debet geri a sinistris:
quia ibi est cor hominis. Prouerb. iiij. omni custo
dia serua cor tuum. Et sic etiam potest hic intelligi
scutum in bonam partem: quia qui in corde pas-
sionem domini portat: armatus est in corde suo for-
tissimo scuto contra temptationes diaboli. Merita-
lis & fidelis meditatio passionis christi potentissi-
ma est ad expellendum aereas potestates. Per-
sequeris, vox christi, sicut me persecuti sunt gratis.
psal. cxviii. Persecuti sunt me gratis. i. sine causa.
In furore tuo: hic vel in futuro. Justitia dei furor
videtur esse damnatis. de pen. dis. j. sed & continuo.
Et conteres eos. Ite maledicti in ignem eternum.
Matth. xxv. Sub celis: quia celestes esse noluerunt.
Domine duplici contritione contere eos domine
deus noster. Hiere. xvij. Persequeris: vox prophe
te imprecatoria contra non reuertentes ad christum
& passionem eius contemnentes. Qui enim chri-
stum & membra eius persecuti sunt: iure in furoris
persecutione contriti sunt & erunt. Quia dedit eis do-
minus signationem secundum Dauid. ps. lix. i. passionem
& crucem christi: vt fugiant a facie arcus vltionis
diuine: & noluerunt: nec se signaculo crucis signaue-
runt: a deo liberati non sunt. Ezech. vj. Nec erunt si-
cut dilecti domini: qui per crucem domini liberan-
tur: sicut per ratem nauigantes. Sap. xvij. qui ipsi
reprobi contra hunc scutum perfidie obiecerunt.

Quod aurum multipliciter accipitur. Quid desi-
gnant lapides in scriptura, & de bonis & malis
vasis. Cap. 7.

Aleph. Quomodo obscuratum.
Quamque hoc. iiij. c. Threnorum. d.
in ista. v. parte in princ. in illo cap.
antequam exponerem primum capi.
exarauerim: quia tamen hic Hiere.
euidentius lamentatur statum mi
serabilem illius temporis ecclesie militantis: ideo
& denuo in prin. & in fi. istud. c. quantum ad excitan-
dum solicitius ecclesiam sanctam in se nimis rueri-
tem in membris: ad planctum & tristitiam sanctam,
latius commentabor. dicit ergo Hiere. Quomodo.
Attentos nos facit dicens rem magnam nouam &
incredibilem: quasi admiratiue & lamentabiliter lo
quendo. Unde vox est prophete dolentis & incre-
pantis. Sicut illa: Quomodo se. so. ci. supra. j. c. Ob
scuratum est aurum: vita reproba ministrorum dei
sordibus fuscata: quondam virtutibus gloriosa: nunc
per negocia seculi obscurata. Color optimus: sancti
tatis habitus: per terrena & abiecta mutatus.
Obscuratum: quia fides in nobis remanet & baptis-
mi sacramentum Aurum. vocatur. Lapides san-
ctuarij: sed obscurati caligine peccatorum. & Di-
spersi: per diuersa genera negociorum & vitiorum.
vnde plangit se ecclesia in baptismo niue dealbata.
ps. l. Lauabis me. s. in baptismo: & super niuem: sci
licet materialem: dealbabor in anima spiritualiter.
Et propterea traditur christiano post baptismum
vestis candida: que significat innocentiam & puri-
tatem. secundum Raba. de conse. dist. iiij. post baptismum
infusione spiritussancti auro pulcherius colorata: sed
postea in membris aliquibus & hereticis infecta
& in alijs vitijs obscurata: cuius sapientia auro cla
rius fulgebat in lege domini diligenda. ps. cxviii.
Super aurum & topazion: eloquentie coloribus di-
stincta: Sed dum mundi concupiscentiis oblecta-
tur: aurum obscuratur: & color mutatur in amorem
mundanarum rerum ab amore celestium. Lapides
sanctuarij. i. eccle. ps. xxi. Tu autem in sancto habi
tas: virtutes disperguntur. In capite omnium platea-
rum: quia amissa charitate cetere virtutes dissoluuntur:
& ad concupiscentiam mundane vite inclinantur: &
lapides quos super rationale Exo. xxviii. & xxxix.
iudicij amicos in pectore portare debent in gloriam
& laudem dei: iam deterius commutati dispersi iacent
in capite. Quia quum verbi dei substantia in nobis
maneat incorrupta: christus peccatis obscurata: non
nature substantia perempta: sed obscurata plangit.
Nam etsi heretici integritatem fidei corrumpere videan
tur: vis verbi & natura non soluitur: obscuratur qui-
dem: sed non corrumpitur. Ita ergo obscuratur aurum:
eloquium. ps. cxviii. s. dei ignitum: & preceptum domini
lucidum illuminans oculos. ps. xviii. Quomodo
obscuratur mihi quod lucet alijs: sed hec. xix. distin.
secundum. xv. q. vlt. scisat omnibus. de cons. dist. j. & sancta. &
dist. iiij. queris a me. ibi. Dicit enim apostolus Spi
ritumsanctum nolite extinguere. j. Thes. v. s. non quia
ille extingui possit: sed quantum in ipsis est extin-
ctores eius merito dicuntur: qui sic agunt vt extin
ctum velint. Item quomodo obscuratum est au
rum. Greg. mora. xxxiiij. Appellatione auri aliquando in
sacro eloquio diuinitatis claritas accipitur vt Can. v.
Caput eius aurum, diuinitas, optimum. Aliquando splen

Aurum quid in sacris scripturis significet,

doꝛ superne ciuitatis. Apoca. xxi. Ipsa vero ciuitas
aurum mundum simile vitro mundo. Aliqñ chari
tas. Apoc. i. precinctum ad mamillas zona aurea, ⁊
de pen. dist. ii. principium versi. si enim. Aliqñ nitoꝛ
glorie secularis Apoc. xvii. Habens poculū aureū
in manu sua, ⁊ alius propheta. Hiere. li. Calix au-
reus babylon. Aliqñ arrogantiam spiritualium de-
signat. vnde Dan. ii. dicitur de illa statua que est va-
nitas huius mundi φ habeat caput aureū. i. arro-
gantes prelatos qui sunt capita in populo ⁊ clero.
Aliqñ pulchritudo sanctitatis, sicut hic. Quomo-
do obscuratum est aurum, mutatus est coloꝛ opti-
mus. Aurū obscuratur, quū subsequētibus iniqui-
tatū tenebris iustitie pulchritudo deseritur. Coloꝛ
optimus mutatur: quū splendoꝛ innocentie in fe-
ditatē vertitur culpe. Et sic adimpletur illud Job
xli. Sternit sibi aurum quasi lutū. vnde Grego. in
preallcg. loco. Hoc in loco aurum claritas sanctita-
tis accipitur. Lutū vero vel terrenarum rerū auari-
tiā, vel prauarū contagia doctrinarū, vel soꝛdes car-
nalīū voluptatū, nil obstat intelligi. Quia enim mul-
tos Leuiathan iste qui intra sanctā ecclesiā fulgo-
re iustitie ⁊ scientie resplendere videntur terrenarū
rerum concupiscentia vel errantis doctrine conta-
gio, vel carnalibus sibi voluptatibus subijcit, au-
rum sibi proculdubio quasi lutum sternit. Toties
nunc igitur aurū sibi quasi lutum subijcit: quoties
castitatē fideliū per carnis vitia sternit. Toties au-
rum velut lutū calcat: quoties sensum cōtinentiū
per immūda desideria dissipat. hucusqꝫ Greg. No-
mine etiā auri hic possunt hypocrite intra ecclesiā
designari, qui aurum videntur, desuper deaurati,
sicut interpretatio nominis sui importat, qꝛ hypo-
crita dicitur ab epi. quod est, s. ⁊ crisis quod est au-
rū, quasi desuper deauratus, sed qꝛ nō perseuerant,
obscurātur in tenebris peccatoꝝ, de quibus de pe.
dist. ii. citius. cum. §. prece. nam electi in hac vita in
tribulationibus ⁊ tentationibus probantur ⁊ pur-
gantur. Sap. iij. Tanqꝫ aurū in foꝛnace ⁊c. de pen.
dist. ij. si enim. ver. vasa figuli. Sed hypocrite in trie-
bulatione deficiunt ⁊ in scoꝛiam vertuntur. vnde
Ezech. xxij. Versa est mihi domus israel in scoriam,
omnes isti es ⁊ stannū ⁊ ferrū ⁊ plumbū in medio
foꝛnacis, quod ad literā hodie de ecclesia proh do-
loꝛ dici potest. q. d. Purgare eos per ignem tribula-
tionis volui ⁊ eos aurū facere vel argentū: sed ipsi
facti sunt es vel stannū, ferrū ⁊ plumbū: qꝛ nō ad
virtutē sed ad vitia in tribulatione prorūpunt. In
es vertitur, qui in tribulatione murmurat. Nume.
xiiij. i. ad Coꝛin. x. In stannum, qui simulatione se
palliat. Mat. vi. ⁊. xxiij. De hypocritis de pe. dist.
ij. citius. In ferrum, qui nocendi malitiā non relin-
quit. Mat. xxij. In plumbū, qui peccādi pondera
non deponunt. Hiere, xvij. Nolite poꝛtare ponde-
ra. Item aurum in quinqꝫ excellit alia metalla. s.
in claritate, in puritate, in preciositate, in ponderosi-
sitate, in durabilitate. In claritate splendoꝛ diuine
sapientie, bone fame, ⁊ virtutum designatur. Sap.
iiij. O quā pulchra est casta generatio cum claritate.
Unde super illud. ij. Coꝛin. iij. ibi. A claritate in cla-
ritatem. glos. a claritate fidei in claritatem spei. fide
enim oculi anime clarificantur. Unde de ceco illu-
minato dicitur Marc. viij. Restitutus est vt clare
videret omnia. Pagani habent oculos cecos, deus
huius seculi excecauit mentes infideliū. ij. Coꝛint.
iiij. Judei velato. ij. Coꝛin. iij. Mali christiani lip-

pos. xlix. distin. c. j. Leui. xxi. Grego. Qui nunc deo
inhabitante non regit, diuine claritatis specie non
letatur. De claritate fame ⁊ bonoꝛum operum.
Matth. v. Luceat lux vestra coꝛam hominib⁹ ⁊c.
Sed separetur a malis qui claritatem bonoꝛum de
siderat. vnde Joan. xiij. Nunc clarificatus est filius
hominis, clarificatus enim fuit in membris suis bo
nis ab ipsis Juda separato. De claritate sapien-
tie ⁊ bone fame Sap. viij. Habebo propter hanc
claritatem ad turbas, scilicet propter sapientiam.
Grego. Fama a bono opere virtutes accipit: ⁊ fa-
uoris gratiam quasi claritatis lumen aspergit. vn-
de qui clare nomen suum conseruat: clarificatur in
eo nomen domini. Joan. xij. Pater clarifica filiū
tuum. De puritate auri ministroꝛum ecclesie qd
dicam? Ubi est verbum Petri. j. Pe. ij. Deponen
tes omnem malitiam, ⁊ omnem dolum, simulatio
nes ⁊ inuidias: sicut modo geniti infantes ⁊c. Ubi
est hodie coꝛdis puritas, conscientia bona, ⁊ fides
non ficta? ⁊ hec charitas. j. ad Timo. j. de pen. dist.
ij. charitas. ver. hec est. Jaco. iiij. Purificate coꝛda
vestra duplices animo. Psal. xvij. secundum pu-
ritatem manuum mearum. Bern. Purus est qui
in omnibus que agit aut dei honoꝛem: aut proxi-
mi vtilitatem respicit. Egidius socius beati Fran-
cisci. Puritas deum videt: deuotio ipsum mandu
cat. Item puritas malum alterius non videt: ma
litia alioꝛum mala scrutatur scrutinio. Psal. lxiij.
scrutantes scrutinio. De preciositate auri referā-
tur ad opus martyrij. Psal. cxv. Preciosa in con
spectu domini moꝛs sanctoꝛum eius. Nam hoc su-
mus precio comparati: empti enim sumus secun-
dum apostolum precio magno. Poꝛtemus chri-
stum in coꝛpoꝛe nostro. j. ad Coꝛin. vj. ca. n. si. per car
nis moꝛtificationem. ij. ad Coꝛinth. iiij. ⁊. j. Pet. j.
Redempti estis non coꝛruptibilibus auro vel ar-
gento: sed precioso sanguine agni incontaminati ⁊
immaculati iesu christi. August. O bone mercatoꝛ:
gratias agimus: quia emisti nos: sanguinem tuū
bibimus: carnem tuam comedimus, euangelium
legimus instrumentum nostrum: serui tui sumus:
creatura tua sumus: fecisti nos: redemisti nos. Esa.
xiij. Preciosioꝛ erit vir auro: ⁊ homo mundo obri
zo. i. auro mundo ⁊ rutilante. Ponderositas au
ri referenda est ad grauitatē fidei ⁊ moꝛum ⁊ con
stantiam. Job. xviij. Qui facit ventis pondus id
est sanctis animabus: que propter subtilitatem
nature dicuntur venti dedit grauitatem maturita-
tis: vt non dissoluantur vitio leuitatis. Ps. xxxiiij.
In populo graui laudabo te. Pondus hoc facit
proprie timoꝛ dei. Job. xxxi. Semper quasi tumen
tes super me fluctus: timui dominum: ⁊ pondus
eius ferre non potui: scilicet communicationem di
uini iudicij. Alibi ponderosus pro vitio accipitur.
xlix. distinc. hinc etenim. ver. ponderosus. In du
rabilitate virtus boni in perseuerantia accipitur,
de qua Matth. x. ⁊. xxiiij. de penitentia distinctio-
ne. ij. §. euidenter. in cap. apostolus. ⁊ cap. in bono. ⁊
cap. propter. ⁊ cap. multi. alias sunt. versi. sub illo. §.
quia. Et he virtutes ⁊ alie designate per proprieta-
tes auri: quasi hodie in ecclesia defecerunt: adeo be-
ne dicitur: quomō obscuratum est aurum. Ideo
autem hoc aurum. i. virtutum sanctitas obscuratū
est in ecclesia: qꝛ qui aurum materiale concupiscit:
libentius intuetur aurū qꝫ solem iustitie christum,
xlvij. dist. sicut hi. Oꝛdinationes in ecclesia: prout

communiter auro emuntur: ⁊ auro venduntur.j.q.j.cum ordinaretur. Aurum habet ecclesia: ⁊ aurum conseruat: aut consanguineis dat, auro sacramenta emuntur ⁊ aurum querunt, contra id.xij.q.ij.aurum.⁊ c.si quis epis.lxxxvj.disti.non satis. Et auro nitent sepe marmora ecclesiarum: sed ministrorum ecclesie ⁊ pauperum non est cura.xij.q.ij.glosa.ver.multi. De parte domini.i.de decimis ⁊ primitijs ⁊ oblationibus.xij. q.j. cui portio. ⁊ c. sicut manifeste.⁊.xvj.q.j.reuertimini, aurum sibi reponunt.xij.q.j.clericus. Epi aurum seruant: ⁊ a se mendicantium manus reuocant.xij.q.j.nolo. Josaphat fecit naues que nauigarent in Ophir propter aurum.que confracte sunt in Afron Gaber.iij.Reg.vl. Josaphat interpretatur iudicans. Ophir mundum infirmum: interpretatur enim infirmans. Nauis Josaphat in Ophir propter aurum vadit: quando rector prelatus vel iudex in ecclesia nil nisi temporalia querit.xj.q.iij.pauper.ubi dicitur: cito violatur auro iustitia.

Nimia cura habendi cupiditas est idololatrie.

Per aurum idololatria committitur.iij. Reg.xij.ubi dicitur quod Hieroboam fecit vitulos aureos vt adoraret eos populus. Et Exodi.xxxij. ait Aaron ad Moysen. Aurum dederunt mihi: ⁊ proieci illud in ignem: ⁊ egressus est hic vitulus: quem populus adorabat, vbi dicit expositor. Audi sacerdos quia aurum tibi datum est: non enim ex tuo thesauro habes illud: vel patrimonio: vel labore: sed oblatione fidelium. Sed acceptum aurum in ignem proijcere: est in ipsius concupiscentiam corda hominum inflammare: inde vitulus terre cultor sic colitur: inde studium hoc est cura vehementius terrena colendi: ⁊ immoderatius incumbendi eiusmodi lucris, nam etsi magna de contemptu mundi dicantur: plus tamen attendunt homines quid agatur. Achor propter regulam auream quam furatus est, lapidatus est. Josue.vij.j. q.iiij.§. item peccato ciuium. Thesaurizantes aurum exterminati sunt ⁊ ad inferos descenderunt. Baruch.iij. Datur aurum clericis: sed ipsi de eo fecerunt sibi Baal.i.idolum auare conseruando vel male expendendo.j.q.j.cum omnis. Osee.ij. Tulerunt clerici aurum dni ⁊ intulerunt in delubra sua, super capita eorum fiet retributio. Johe.iij.ait dns. Naum.ij. clericis. Diripite argentum, diripite aurum, ⁊ non est finis diuitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus ⁊c.⁊ sequitur in fi.c. Exterminabo de terra predam tuam ⁊c. Vere hodie quilibet quasi prelatus coopertus est auro ⁊ argento: ⁊ omnis spiritus non est in visceribus eius: quia idolum est pastor hodie. Zacha.xj. Abachuc.j.in fi. Repleta est ecclesia auro ⁊ argento: ⁊ non est finis thesaurorum eius, clericorum. Esa.ij. Vere hodie in ecclesia stat verbum Sophonie. Sophon.iij. Principes eius scilicet ecclesie in medio eius quasi leones rugientes. Judices eius lupi vespere non relinquebant in mane. Prophete eius vesani: viri infideles: sacerdotes eius polluerunt sanctum. Iniuste egerunt contra legem. Aurum tollunt clerici: sed non faciunt inde coronam Jesu. Zach.vj. Et vtinam de auro hodie clerici calices fabricarent. de cons.dist.j.vasa.⁊ c.⁊ calix. Sed ipsi in poculis bibunt aureis Hester.j.calix stagneus est.pre.c. ⁊ calix. quia ipsi de auro in stagnum conuersi sunt. Ezech.xij. Quis hodie in ecclesia dei potest dicere verbum Pauli Act.xx. Argentum ⁊ aurum aut vestem nullius concupiui: vos ipsi scitis. Utinam non fuerit mortis occasio a Constantino data corona ex auro purissimo ecclesie sacrosancte in abutentibus hac corona.xcvj.dist. Constantinus.vers. decreuimus. Omnes de saba venient.i.de terra orientali: vbi nascitur aurum optimum. Gen.ij. Aurum sed non thus deferentes. Esa.lx.ad romanam curiam. Et plumbum reportantes. Plus ponderat aurum quod datur pro ipso plumbo: quam ipsum plumbum: nam ⁊ frequenter pro ipsa bulla plumbea quinquaginta.lxx.⁊ c.floreni soluuntur. Sed pro plumbo datur aurum: vt de plumbo fiat maius aurum, quia quod quis emit, paratus est alijs vendere: ⁊ simoniam committere.j.q.j.quibusdam. Nec curandum est si quod datur pro bulla: totum vel pars pauperibus erogetur.j.q.j.non est putanda.xiiii.q.j.per to.in primis.viij.c.vsque ad.§.econtra.

Diploma tum papalium precia notantur.

Recordentur dni prelati ⁊ alij clerici de Crasso dictatore Romano: quod aurum sitiuit: ⁊ aurum bibit: eque perijt vero auro: sicut vero veneno.j. q. j. §. ex his verbis Petrus cephas ecclesie.i.caput.xij.dist.c.ij. ait Actu.iij. Argentum ⁊ aurum non est mihi. Prelatus hodie quilibet dicit au.⁊ ar.est mihi: sed non est ei quod sequitur. In nomine iesu christi nazareni surge ⁊ ambula: quia auro abutitur, ⁊ aurum auet.i.cupit: ⁊ sic auarus. Unde Isidorus. Auarus dictus est quod sit auri cupidus. Et Chrys. Non amabit proximum qui aurum amat. Et Jo.euangelista de virgis fecit miraculose aurum ⁊ gemmas quas reddidit duobus iuuenibus Tito ⁊ Eugenio, quia omnia pro christo reliquerant ⁊ pauperibus erogabant. xvij.q.iiij.§. sed notandum. Hiero. Nemo opponat diues in iudea templum, mensam, lucernas, turibula, patellas, cyphos, mortariola ex auro fabricata: hec in figura precesserunt: nunc vero cum paupertate domus se pauper deo dedicauit: portemus crucem: ⁊ delicias lutum putemus.xij.q.ij. gloria epi, alias est.c.multi. In thecis clericorum eruginauit hodie aurum ⁊ argentum, ⁊ erugo eorum in testimonium eis erit: ⁊ manducabit carnes eorum sicut ignis. Jaco.v. quia qui aurum diligit, non iustificabitur. Eccles.xxxj. Non possunt simul stare virtutes ⁊ aurum: quia virtus aurum distribuit si quod habet. xij.q.ij. Socrates. Aurum secundum Ber.terra rubra est: ⁊ fex terre, sed hec terra ⁊ fex celum ⁊ mundiciam eius superat hodie in ecclesia militanti. Propter hoc aurum terrenum quod charitatem celestem designat: ipsa charitas exulat hodie a consistorijs prelatorum: quia ipsa ⁊ cupiditas que est radix omnium malorum.j.Timoth.vj.xlvij.distin. omnium bonorum, secundum Augu.simul esse ambe non possunt: nisi vna euulsa radicitus fuerit: alia plantari non potest.de pen.dist.ij.§.ex premissis.xxxij.q.j.cum renuntiatur. De auro charitatem designante.psalm.xliiij. loquens de ecclesia. adsti. regi. a dext. tuis in vesti. deau.⁊c. Sicut enim aurum est species metallorum: sic charitas forma virtutum.de pe.di.ij.§.euidenter. j.ad Cori.xiij.quia non habet secundum Greg.in se aliquid viriditatis ramus boni operis: nisi procedat ex radice charitatis.de pen.dist.ij.§.opponitur. Item sicut aurum in fornace non corrumpitur, nec charitas in tribulatione. Sap. iij. Tanquam aurum in fornace ⁊c. Unde Aug. Aurum in igne fulget: palea fumigat, aurum non tinnit percussum, charitas patiens est.j. ad Corinth.xiii. Fulget in splendore bone operationis: quia benigna est, vt in preceden.cap. xiii. Rubet pudore honestatis: quia charitas non gaudet super iniquitate.preceden.cap.xiii. feditatis,

Charitas cum auro confertur.

vel alia. Uisum infouet consideratione felicitatis
aliene: q: charitas nō emulatur. prec. c. xiii. Aurum
vitam conseruat: charitas vita est anime. de pen. di.
ii. charitas. ij. Aurum preciosius inter metalla:
charitas excellētior inter virtutes. pre. c. xiij. ⁊ pre.
c. charitas. ver. hec est charitas. Istud est aurū cha
ritatis quod defert nauis Salomonis, idest christi
pacifici de Tarsis: que interpretat exploratio gau-
dii: idest de vita eterna plena gaudio. iij. Regum. x.
Quod aurum charitatis obscuratum est, quia ver
sum est in scoriam cupiditatis. Omnes enim ho-
die, prout communiter, querunt in ecclesia aurum:
⁊ que sua sunt: non que christi, ad Phil. ii. lxxii. dis.
nosse. viij. q. j. sunt in ecclesia: extra de renun. quidā.
⁊ de censi. cum apostolus. Hoc autem aurum chari
tatis suadet nobis deus emere: quia ignitum est.
Apoc. iij. ad fi. ibi. Suadeo tibi a me emere aurum
ignitum probatum: vt locuples fias. O quot sunt
ex numero clericorum ⁊ religiosorum nedum lai-
corum, qui fornicantur cum illa muliere inaurata
auro: ⁊ habente poculum aureum plenum abomi-
natione? Hec mulier cupiditas ⁊ ambitio honoris
hu9 vite. Apocal. xvii. que mulier ibi in fi. c. dicitur.
Ciuitas magna que habet regnum super reges ter
re. Hec est ecclesia militans que ⁊ ciuitas dici-
tur: ⁊ regnum suum habet super alia regna: vt la-
tius scripsi. supra in. lxi. c. §. ⁊ primo quidem: in pri
ma parte istius operis. Que ⁊ in mēbris suis ma-
lis Babylon. i. confusio dicitur, de qua dicit Apoc.
xviij. Cecidit cecidit Babylon magna. s. a sanctita
te ⁊ virtutibus suis que fuerunt in ecclesia primiti
ua: ⁊ facta est habitatio demoniorum. Demoniuz
interpretatur sufficiens iniquitas: qua sancta eccle
sia plena est maxime in prelatis iniquis: qui demo
nes visibiles sunt: qui cruci non cedunt. Tot etiaz
sunt in ecclesia demonia: quot vitia. de quibus de-
monijs Mat. vlti. In nomine meo demonia eije
cient. i. peccata. Unde super illo Marci. xvj. Appa
ruit primo Marie magdalene de qua eiecerat se-
ptem demonia. dicit Grego. Septē demonia Ma
ria habuit: quia vniuersis vitiis plena fuit. Et
sequitur Apoc. xviij. Et custodia omnis spiritus im
mundi: quia intra ecclesiam omnia peccata inue-
niuntur hodie: que immunda dicuntur: quia im-
mundam faciunt animam maxime spiritus imun
ditie fornicationis. De istis spiritibus immundis
Matth. xij. ⁊ Luc. xi. Quis enim clericoruz intra
sanctam ecclesiam castitatem seruat? rarus est. l. di.
quia tua, quia difficile est. xxviij. dis. de his. xxxiii. q.
v. quis sunt. Sed licet istud peccatum sit naturale. s.
ad quod natura corrupta inclinat: non excusat ta-
men. ff. ad. l. aqui. si seruus. §. si fornicaueris. ⁊ no. in
pre. c. quia tua. in glos. fi. Perpauci eniz hodie sunt
presbyteri maxime in Hispania ⁊ regno Apulie q
quaz sint publici concubinarii, ⁊ ꝙ sint suspensi
a iure ⁊ quantū ad se ⁊ quantū ad alios nihilominus
⁊ tota die celebrant: ⁊ dant ecclesiastica sacra
menta, contra canonica instituta. xxxij. di. §. veruz.
c. nullus. extra de cohabi. cle. vestra. ⁊ c. fin. Et sic
suspensi celebrantes irregularitatem. scdm Ostien.
incurrunt. qui hoc no. extra de biga. quia circa: ⁊
sic seruat stilus curie sicut in officio penitētiarie do-
mini pape fui expertus: qui multas literas dedit
clericis concubinarijs Hispanie vt cum eis sui epis
copi super irregularitate sic contracta authoritate
mea dispensarent. de hoc etiā scripsi: infra in. xxviij.
cap. §. de presbyteris. versic. xxx. Sequitur Apo-
calip. xviij. Et custodia omnis volucris immunde.
Nomine volucrum volantium ⁊ subtilium: pecca
ta spiritualia. Inuidie. Malitie. Hypocrisis. Su-
perbie ⁊ similiuz designantur: que hodie intra san-
ctam ecclesiam magnum vendicant sibi locum, ⁊
plus vere in clericis, ⁊ religiosis ꝙ in laicis: qui
in peccatis corporalibus: furtis: homicidijs: ⁊ im
munditijs: ⁊ periurijs plus offendunt: nam quili-
bet secundum suum modum plus a demonibus tē
tatur, seculares de peccatis corporalibus: ⁊ clerici
⁊ religiosi de spiritualibus, sicut ⁊ experientia ma-
nifestat. Carnalia autem peccata sm̄ Grego. mino-
ris sunt culpe: sed maioris infamie. E contra pec-
cata spiritualia maioris sunt culpe: sed minoris in-
famie. Et odibilis: quia omnes seculares ⁊ natio-
nes de clericis murmurant propter eorum vitam:
⁊ eis: non dubito: propterea oppido sunt infesti. xi.
q. vij. laicos. Quis enim vel infelicissimus bonum
clericum aut religiosum odit. immo bonitas de se
odio non potest haberi. Unde qui odit bonum vi-
rum: non odit proprie in eo virtutem: sed naturā:
nec peccatū quod non habet, ⁊ in hoc peccat. xxiij.
q. iiij. duo. Fateor tamen ꝙ contingit sepe quemcūꝙ
maxime inuidum odisse bonum. lxxxvj. disti. odio.
⁊ diligere malum: quod perscrutari subtilium est.
vnde Michee. iij. Nunquid non vestrum est scire
iudicium: quia odio habetis bonuz ⁊ diligitis ma
lum? Quia de vino ire fornicationis eius. s. eccle-
sie. Fornicatio accipitur pro omni peccato. xxviij.
q. i. idololatria. Biberunt omnes gentes: malum
exemplum peccandi a clericis ⁊ malis religiosis ac
cipientes: ⁊ maxime a prelatis. extra de vo. ⁊ vo. re.
magne. Et reges terre cum illa. ecclesia. i. membris
eius. Fornicati sunt, peccauerunt, quia ad literam
frequenter principes mundi cum quibusdam pre-
latis ecclesiarum ineunt contra deuz ⁊ ecclesias pa
cta sua, gratias contra deum ab ecclesia impetrant:
⁊ eas emunt speciez simoniacam committentes. j.
q. j. gratia. Decimas ecclesiarum ab ecclesia nunc
inuita nunc voluntaria absqz causa necessaria vel
vtili ecclesijs recipiunt ⁊ detinent. vnde ⁊ dantes
eis ⁊ ipsi recipientes eterni ignis incendijs depu-
tantur. j. q. iij. peruenit. Et mercatores terre de vir-
tute deliciarum eius diuites facti sunt. Ad literam
familiares secretarij negociorum gestores precipui
aliquorum prelatorū ecclesie mercatores sunt: ma Prelatorū negotiatio taxatur.
xime Florentini ⁊ Senēses ⁊ alij de Thuscia ⁊ de
alijs prouincijs: ⁊ de pecunijs ecclesiarum semper
continue aliqui exercentes ⁊ prelatis quibusdam
de certa parte respōdentes, nomine partis vel mer
cantie vel societatis: ⁊ de alijs denarijs prelato-
rum ⁊ redditibus beneficiorū que predicti merca
tores impetrant pro consanguineis suis diuites fa
cti sunt ⁊ si non respondeant frequenter mercato-
res prelatis de lucro pecunie quaz ab eis tenent in
pecunia numerata: respondent tamen eis de pre-
cijs pannorum: de vasis argenteis: ⁊ ornamentis
ecclesiasticis ⁊ alijs magnis encenijs que ad mu-
nerum veniunt quantitatem. ff. de offi. pre. solent. §.
vlti. extra de rescripe. statutum. §. insuper. Que etsi
encenia ab eis dicantur: vsura tamen est: quia nec
ipsi mercatores talia presentarent nisi ab eis pecu-
nias tenerent. Nec prelati apud eos pecuniam de-
ponerent: nisi ab eis talia non dico emolumenta:
sed reciperent detrimenta contra iura illa. xiiij. q. iij.

per illa

per illa iiij.c.vsq; ad fi.questionis.& q.iiij.canonum cum.versi.c.seq.& extra de vsura:consuluit.& j.q.iij. per totum:& legit & notatur extra de simo.tua.in fi. & c.fi. Et paulopost sequitur ibi Apoc.xviij.o ecclesia. Quantum glorificauit se ecclesia in membris corruptis:gloriantur in his i diuitiis.ps.xlviij. Et in multi. diui.suarum gloriantur. Et in malitiis.ps.lj. Quid gloriaris in malitia,extra de exces.prela.quia graue. In potentia.j.Mach.ij.& scientia. Hiere.xx.& similibus. Et in delicijs fuit xxxv.di. ecclesie principes. Tantum date illi tormentum & luctum. vt puniatur in eo in quo deliquit:& inquantum deliquit:extra de his que fi.a prela.quesiuit.& xvj.q.vij. cognouimus.& c.aliud. Quia in corde suo dixit:ecclesia. Sedeo regina regum.& vidua non sum.tot prelatos magnos habeo pro maritis.vij.q.j.sicut vir. Et luctum tribulationem. Non videbo.in hac vita:nec mala sed decepta est:quia beati qui lugent. Mat.v. Et risus ecclesie dolore miscebitur. Prouer.xiiij. Et extrema gaudij eius luctus occupat. vt ibi dicitur. Ideo in vna diem vno tempore in quo l ianuis sumus. Venient.idest venerunt:& veniunt toto die in multis malis clericis male viuentibus & fluentib⁹. Plage eius:ecclesie:predictio tribulationis ecclesie superbientis in membris. Mors & luctus & fames: per hec tribulatio corporum & animarum predicitur. Et igni comburetur:tribulationis in hac vita:& membra incõtrita igne inextinguibili gehennali. Mat. xxv. Quia fortis est deus qui iudicabit illam:sponsam adulteram in membris. Et paulopost. Ve ve ciuitas illa magna Babylon.damnatio ecclesie malignantium in corpore & in anima:& ideo duplex ve. & semper ve in scriptura damnationem designat pro mortali:secundum Chrys. Ciuitas illa fortis potẽtia. Quoniam vna hora:idest vno tempore. Venit iudicium tuum. condemnationis tue. Et negotiatores terre flebunt & lugebunt super illam:ecclesiam scilicet. Quoniam merces eorum nemo emet amplius. Ad literam:tempore persecutionis ecclesie recedent mercatores de curiis prelatorum:cum mercibus que ibi specificantur:quia nõ inuenient emptores clericos.nec venditores beneficiorum:nec florenos eorum:quia fugient a facie arcus: & vix audebunt publice apparere. Et amplius illam non inuenient mercatores.ad literam. Qui diuites facti sunt ab ea.s.ecclesia. Longe stabunt propter timorem tormentorum eius:flentes & lugentes ac dicentes. Ve ve:damnatio tribulatio. Ciuitas illa magna: ecclesia. Que amicta erat bysso purpura & cocco & deaurata auro.per hec omnia diuitie & vanagloria ecclesie designantur. Et lapide precioso & margaritis. quoniam vna hora destructe (alias destructe) sunt tante diuitie. Ad literam quum sepe intrauerim in cameram camerarii dñi pape:semper ibi vidi nummularios & mensas plenas auro:& clericos computantes & trutinantes florenos:quas Christus pauper iterum irremediabiliter & sempiterne de ecclesia euertat & cito. Marc.xj. Mat.xxj. Lu.xix. Jo.ij.j.q.iij. ex multis &c.vendentes. Ad literam:quia velit nolit ad initium paupertatis sancte redibit ecclesia: in qua fundata est.xij.q.j.c.j.cum sequen. vide.s.in prima parte in.§.firma columna.in.c.lxvj. Et sequitur. Ve ve ciuitas illa magna:ecclesia &c. c.j. Quoniam vna hora,vno in tempore. Desolata est:temporaliter,quod electis expedit propter caput tribulatum Christum pauperem & mendicum & compunctum corde &c.ps.cviij. Exulta super eam:ecclesiam. Celum:celestes homines.ps.lvij. Letabitur iustus quum viderit vindictam &c. Et sancti Apostoli & prophete:patres & ecclesie fundatores.xxxv.q.j.§.hec itaque pauperes & despecti crucis dñice portatores.quibus dignus non fuit mundus. Hebreo.xj. Quoniam iudicauit deus verum iudicium de illa:de membris ei⁹ inimicis paupertatis & crucis.& j. Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna. Infinitus est numerus stultorum. Eccle.j. Et multi vocati pauci electi. Mat.xx. Et vltra non inuenietur ecclesia reproborum:remanente ecclesia in sanctis suis sine macula & sine ruga. Ephe.v.xxvj.dist.quamuis.de con.dist. iiij.queris:ad medium:ubi.tota ergo &c. Et vox Citharedorum &c. Recedent ioculatores de ecclesia:cantores:& cantatrices,& tibicines:quia neque clerici talia audire debent:nec talibus interesse.xxiiij.di.presbyteri:de con.dist.v.non oportet:di.lxxxvj.donare. & j. Quia mercatores tui erant principes terre. Ad literam:prelati cum mundi principibus multas faciunt mercaturas,emptiones,& venditiones in suarum ecclesiarum dispendiũ & iacturam.xij.q.ij.quicunque.& c.quisquis epo. Quia in veneficijs tuis errauerunt oẽs gẽtes:quia a clericis accipiunt laici exemplum male viuendi. xj.q.iij. precipue:extra de vo. & vo.re magne. Et in ea membris corruptis ecclesie:sanguis sanctorum & prophetarũ inuentus est.magnam enim persecutionem & mortes sustinuerunt multi sancti & sustinent a viris sanguinum rectoribus.xcv.dist.diaconi ecclesiarum:& omnium qui interfecti sunt in terra. Nam hodie intra ecclesiam sanctam multi clericorum & innocentium & aliorum:& etsi nõ actu:lingua tñ,calamo,& signis:& nutu adiutorio familiarum equorum & pecuniarum sanguinem fundunt.l. di.siquis viduam:& extra de homic.sicut dignum:de cle.pug.in duello.c.ij. Merito ergo dicitur: Aurum obscuratum. Intelligitur etiam aurum obscu. Ignitum verbum. Greg.quia pectus frigidum non potest verba ignita proferre. Mutatus color optim⁹. sanctitatis habitus:charitatis ornatus. Color optimus,candidus per innocentiam & puritatẽ:de con. dist.iiij.post baptismum. Mutatus in nigredinem iniquitatis & feditatis. Augu. Anima peccatoris nigrior est coruo. Color op. rubicundus per charitatem:mutatus in pallorem inuidie & furie. Grego. Mens inuida dum de alieno bono affligitur:quasi de radio lucis obscuratur. De istis bonis coloribus. Canti.v. Dilectus meus candidus & rubicund⁹ &c.

Dispersi sunt lapides. Lapides viui disper. a sanctuario dei,ecclesia,scilicet. Lapides sanctuarij Patriarche,prophe:sacerdotes Christi:monachi,virgines virtutes qui semper debent adsistere conspectibus dei:qui nec debẽt exire foras:nec occupari circa secularia:extra ne cle.vel mo.per totum.xvj.q.j.monachi vagantes.& c.generaliter. Dum foris animi inquietudine & corporis occupentur & dispergũtur in capite platearum vagantes plangunt. Non est secularis vite actio:quam non administrant sacerdotes hodie:& ministri altaris & religiosi:extra de of. or.quanto. Oẽs hodie communiter secularia querunt:& in eis etiam implicantur:& virginum castitas & verecundia multis exponitur illecebris & familiaritatibus carnalibus contra omnia illa iura.lxxxviij. di.p to.xxj.q.iiij.p to.extra ne cle.vel mo.per totum. xxiiij.dist.his igit.xvj.q.j.placuit.c.qui vere.c.de presentium.c.sunt nonnulli.c.generaliter.c.monachi vagantes.xviij.q.ij.quidam monachorum extra de of.or.

quanto: extra de regu. c. si. Disperguntur ergo lapides non solum in plateis: sed in capite omnium platearum: dum per desiderium ⁊ sepe per actuz opera huiusmodi agunt: ⁊ de religioso habitu culmen honoris vel laudis querunt: extra de elec. quorundam oculos. lib. vj. Horum lapidum ordinem dñs promittit dicens. Esa. liij. Sternam per ordinez lapides tuos: ⁊ fundabo te in Sapphyris: ⁊ ponaz iaspidez propugnacula tua. ⁊ quū loquitur christus ecclesie sponse sue. statuit enim Christus in ecclesia electoꝝ animas varietate meritoꝝ distinctas. ps. xliiij. adsti. re. a dex. tuis in vesti. de au. circū. va. Fundauit eam in sapphyris, qui sunt aerii coloris: idest in animabus celestia petentibus. Iaspidem posuit propugnacula. qui est viridis coloris: illos. s. qui in vigore fidei ⁊ moꝝ contra aridos ⁊ marcescentes ecclesiā dei defendunt. De istis lapidibus preciosis designatiuis virtutum. de pe. dist. ij. principium. ver. oīs lapis. Notandum ēt hic sm Pascasiū quanta sit vis huius lamenti: quante propheta charitatis ad omnia se extendit. Plangit cecitatem Iudeoꝝ: dispersionem ecclesiarū: nuditatez animarū. veniente aūt tempore persecutionis que in proximo estasti lapides dispersi non relinquent in ecclesia dei: quia deficient in tribulatione: ⁊ hoc tropice predixit dñs Luc. xix. ibi. Non relinquent: scilicet persecutores ecclesie in te ecclesia sancta: lapidē: prelatum dispersum: super lapidem, subditum dispersuz cum suo capite: sed remanebunt lapides viui ⁊ virtuosi illo tpe qui ecclesia sustentabūt ne deficiat: tracti ⁊ excisi de illo lapide angulari Xpo Iesu. Ephe. ij. super quem ecclesia est fundata. xix. dista dñs: ⁊ extra de elec. fundamenta. ⁊ Mat. xvj. Unde Esa. xxviij. Ecce ego mittam in fundamentis Syon: quod est ecclesie fundamentum: lapidem angularem: scilicet Christum gentiles ⁊ Iudeos in vnitate fidei copulantem: probatum: in passione sicut solent probari lapides preciosi. Sap. ij. Et probemus patientiā eius: preciosum: in sanguinis effusione. j. Pe. j. redempti estis ⁊c. ⁊ j. sed precioso sanguine agni immaculati. Hic est lapis vere adiutorij: maxime in tempore tribulationis ecclesie: de quo. j. Reg. iiij. Castrametati sunt filij Israel: Christiani opere: qui deū videbunt. Mat. v. scilicet iuxta lapidem adiutorij vbi dicit glos. Lapis iste fortitudo castroꝝ ⁊ in circuitu sese ducens non solum murum sed antemurale constituit: legitur enim in ps. cxxiiij. Et dñs in circuitu populi sui. Bene aūt lapis adiutorij dicitur: quia non solum munimentum tribuit: sed etiam adiuuat ⁊ defendit: dum de periculis eius in funda accipimus: ⁊ rotantes qñq fideles lapides de fide quandoq suoꝝ vulnerum contra Goliam gloriosam de aduersario cum Dauid Christo manu forti victoriam reportamus. j. Reg. xvij. Iste est etiam lapis ⁊ Iudeis reprobatus: Christus a Iudeis condemnatus. ps. cxvij. Lapidem quem reprobauerunt edificantes ⁊c. lapis etiam abscissus de monte vtero virginali: sine manibus ⁊c. quia conceptus de spiritusancto. Luc. j. qui percussit statuam: vanitatez Antichristi ⁊ membroꝝ eius. Dan. ij. Isti ergo fixe lapidi adherentes: non dispergemur per latam viā: que ducit ad mortem Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Et carnalem huius mundi: designatam per plateas latas: sed edificabitur Hierusalem celestis: ⁊ reparabitur ruina eius ex nobis viuis lapidibus preciosis: de quibus expresse loquitur Apoca. penul. c. Sequitur in Thren. Bet. Filij Syon: ecclesie Christiani fideles. Inclyti: genere: quia a Christo christiani: de con. di. iiij. postq: ⁊ extra de sac. vnc. c. vnico. §. ante baptismum, ⁊ doctrina euangelica tota sancta ⁊ virtutibus nobilissima. Amicti. ornati Auro primo: idest purissimo scilicet celesti sapientia ⁊ amore: de pe. di. ij. principium maxime clerici in ecclesia primitiua. Quō quam admiranda: q̄z insperata mutatio? Reputati sunt in vasa testea: que erant aurea: relictis celestibus curantes terrena. Opus manuū figuli: qui potest de eodem luto aliud vas facere in honorem: aliud in contumeliam: ad Roma. ix. ca. ⁊ ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. qui sm carnē: ⁊ q. vij. c. j. in fi.

Filij ⁊c. Auro primo. dei sapientia. vnde thesaurus desiderabilis requiescat in ore sapientis. Hoc auro amicti nostri patres in ecclesia primitiua fulgebant quasi luminaria in mundo: cuius sapientie celestis non secularis radix est timere deum. Eccli. j. fructus est videre ipsum. Auro primo: membra ecclesie sapientia dilectionis dei ⁊ proximi amicta: que erant vasa aurea ad fragilia ⁊ terrena labuntur opera. ⁊ fiunt vasa testea: que debuerunt esse vasa incorruptibilia ⁊ celestia. Est aurum primum Arabicuz purissimum: ⁊ quod de saba offertur dño. Mat. ij. Est ⁊ preciosissimum quod de Ophir affertur. iij. Reg. viij. Ophir enim risus vel herbosuz interpretatur: in illo scilicet risu de quo sunt omnia gaudia. vbi anime sanctoꝝ in herbis virentibus requiescunt. Ezechie. xxxiiij. hoc iure primum ⁊ purissimum dicitur. hec. n. sapientia ⁊ immortalitas preciosior est cūctis opibus: sed facta sunt hec vasa testea ⁊ lutea. ps. xvij. Ut lutum platearum delebo eos. Hec aūt vasa probat fornax tribulationis: de pe. di. ij. si. n. vere edificetimus aurum. Hodie dñi clerici non custodiunt vasa sua in honore bone fame ⁊ sanctificatione munditie. j. ad Thessa. iiij. ⁊ ideo lutea sunt ⁊ stercorea. ps. lxxxij. Facti sunt vt stercus terre. Hodie ecclesia pauca vasa hz plena oleo charitatis. iiij. Reg. iiij. ⁊ ⁊ pauca sunt vasa electionis cum Paulo. Act. ix. q: multi sacerdotes numero: pauci vita. xl. disti. multi.

Pauca sunt vasa mellis gestatiua ⁊ contemplantia Christum. ij. Regum. xvij. ibi. Et vas mellis.

Pauca vasa sapientie ⁊ discretionis. iiij. Regū. ij ibi. Afferte mihi vas nouum: ⁊ mittite in illud sal. xliij. di. sit rector. ver. per salem. Pauca sunt vasa admiratione digna. Eccli. xliij. vas admirabile. Multa sunt vasa aceto odij iniquitatis plena. Io. xix. vas aūt positum erat aceto plenuz. Pauca sunt habentia manna: idest dulcedinem cum communicant. Exo. xvj. Māna aūt corpus Christi designat. de con. dist. ij. reuera. Propter hec omnia dicuntur clerici plurimi ⁊ religiosi vasa testea: ⁊ vasa ire. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor. ver. vasis ire non vasa aurea: de quibus potat Rex Salomon: idest. Christus pacificus. iij. Reg. x. omnia vasa de quibus biberat rex Salomon erant aurea: sicut enim impij sunt vasa lignea ⁊ fictilia ⁊ cremabilia: sic iusti sunt vasa aurea preciosa: vt preal. ca. qui sm. xxiij. q. iiij. Potat aūt Christus in his vasis aureis vinum charitatis: que inebriat animā: que ebrietas sm Ambrosium preclara est: que sobrietatē mentis operatur. de con. di. ij. in calice. Hoc vinum animam inebriat. Unde quicunq gustu charitatis perfecte inebriatus fuerit: ad omnem laborem ⁊ dolorem hilarescit: vendetur: ⁊ non aterruit: laborat: ⁊ non lassescit. Gymel Sed ⁊ lamie ⁊c. heretici hypocrite. Nudauerunt

mammas:

Prelatorum cum lamijs comparatio.

mammas: aperuerunt prauam doctrinam. Lactauerunt catulos suos discipulos, vel actus suos prauos. Filia populi mei ecclesia. Crudelis tam prelatis tyrannis, que filios suos exponit absq; fomento. Quasi strutio in deserto: presentia tantu cogitans: nihil de futuro curans. Sed ⁊ lamie, prelatorum ecclesie istius temporis duritia ⁊ crudelitas arguitur: qui lamijs duriores lac doctrine paruulis negauerunt. Lamia aut crudelior suis fetibus q̄ cetere bestie dicitur. vnde lamia quasi lania appellatur: q2 catulos suos laniare fertur. Sic ⁊ prelati hodierni populo doctrinam negantes: insuper populum laniant ⁊ excoriant. Michee.iij. dicitur de prelatis. Qui comederunt carnem populi mei, ⁊ pellem eius desuper excoriauerunt: ⁊ ossa eorum confregerunt: ⁊ conciderunt sicut in lebete: ⁊ quasi carnem in medio olle. ⁊ .j. Hec dicit dns super prophetas qui seducunt populum meum: qui mordent dentibus suis: ⁊ predicant pacem: ⁊ si quis non dederit in ore eorum quippiam: sanctificant super illum prelium. ⁊ .j. Audite hoc principes domus Jacob ⁊ iudices domus Israel: qui abominamini iudicium: ⁊ omnia recta peruertitis, qui edificatis Syon: idest ecclesiam in sanguinibus: idest in consanguineis: ⁊ Hierusalem ecclesiam in iniquitate. Principes eius in muneribus iudicabant: ⁊ alia que sequuntur ponuntur .j.q.j. iudices. Strutionibus etiam similes que oua sua vbi ponunt, exponunt nec in fetum calefaciunt. Lamia etiam hebraice lilit nominatur quam quidem hebreorum vnam de furijs suspicantur: que parce dicuntur: eo q nulli parcant: quibus similes nostri sunt prelati Scribe ⁊ Pharisei: qui totum Christu crucifigunt in membris suis ad Heb.vj. de pe.di.ij. si n. vltra tres col. versi. ad Hebreos quoq;. Per Lamias etiam hypocritarum ⁊ hereticorum callida peruersitas designatur: quia faciem humana ⁊ corda belluina gestant. Mammam nudant: qn errorem suum libere predicant. Catulos lactant: qn sequaces peruersa doctrina oblectant: ⁊ ad impietatem male nutriendo confirmant. Filia populi mei scilicet ecclesia delinquentium membrorum: que filia sanctorum alias dicitur: per quos in Christo renouatur: sed quasi bestia inuoluta consuetudine peccandi: similis est strutioni: presentia tantum cogitanti: nihil in futurum speranti: partus suos sine calore charitatis exponit: ⁊ nullam future vite curam gerit: sm glos.

Item Lamia est animal magnum ⁊ crudelissimum: in nocte syluas exiens ⁊ hortos intrans: franges arbores ⁊ dissipans: eo q habet brachia fortia i omnem actum humilia. Et quum homines superuenerint (vt dicit Aristo.) pugnat cum eis. ⁊ morsibus vulnerat sauciatos. aut morsibus eius non sanatur donec eiusdem bestie rugientis voces audierit. Hoc animal in desertis riuosis habitare diligit: ⁊ aliquantulum in vultu figurat feminam. Et est pium catulis qn lactat. Dicunt aut quidam q quedam lamie sunt in Chaldea: ⁊ apris in quantitate equales: ⁊ domesticantur: ⁊ vberes sunt in lacte: hec commentator in commento de animalibus. lib.xxiij. tractat.ij. c.iij.

Item est alia lamia piscis crudelissimus quantitatis immense: ⁊ tres ordines dentium habens: cuius dentes venenum fugant ac mitem sestant: quemadmodum ⁊ lingue serpentine quibus prelati vtunt. Idem commentator. Item lamia sm Hugu. in derinationibus: dicitur quasi lania, a laniando pueros: idest strix: ⁊ habet faciem hominis: sed corpus bestiarum. Item Esa.xxxiiij. Ibi cubauit lamia ⁊ inuenit sibi requiem: dicit glos. Lamia pedes habet equinos: cetera feminea. Et Greg.xxxiiij. mora. dicit Lamiam humanam habere speciem, sed corpus bestiale dicitur: sicut omnes hypocrite in prima fronte quod ostendunt quasi ex ratione sanctitatis est: sed bestiale est corpus quod sequitur: quia valde iniqua sunt que sub boni specie moliunt. Item idem Grego. Quid vero strutionis nomine nisi hypocresis designatur? strutio namq; speciem volandi nō habet ⁊ tamen quodammodo volare nititur ⁊ alas expandere, sicut vidi Auinione in horto papali: quia hypocrisis cunctis intuentibus imaginem de se sanctitatis insinuat: sed tn vitam sanctitatis ignorat. In peruersa ergo mente draco cubat: ⁊ strutio pascitur: quia ⁊ latens malitia callide tegitur: ⁊ intuentium oculis simulatio bonitatis antefertur: hec glo. Gre. ponitur in pre.c. Esa.xxxiiij. ibi. Et erit cubile draconum ⁊ pascua strutionum ⁊c. Deleth. Adhesit lingua, misera. Lactentis, incipientis, infirmi, insciji, ⁊ simplicis. Ad palatum eius: in siti verbi dei. Paruuli: qui nondum poterant sumere solidum cibum. Heb.v. Petierunt panem vite ⁊ intellectus. Eccli. xv. Sed nobiles interierunt fame: ⁊ multitudo eius siti aruit. Esa.v.c. Et non erat qui frangeret ⁊ exponeret. Integrum enim paruuli non comedunt.

Paruuli: idest pauperes. Mat.xxv. Quod vni ex minimis ⁊c. Petierunt panem: sustentationē vite Gen.xxxix. dicitur de Joseph: Nec quicq; aliud nouerat nisi panem quo vescebatur: sed non est qui frangat. quia pauci hodie intra ecclesiam dei frangunt panem pauperibus. Esa.lviij. Frange esurienti panem tuum. Aug. Dicit Christus: da mihi ex eo quod dedi tibi: habuisti me largitorem: habe me debitorem: ⁊ te feneratorem. Unde ⁊ quidem sanctus amore pauperum vendit domos ⁊ regnum suum: fragmentum panis ponit in precium. Quid excusare poterit non euntem? sed hodie in domibus prelatorum datur canibus ⁊ ioculatoribus panis filiorum. Ad literam contra verbum dni. Non est bonum panem filiorum scilicet pauperum dare canibus. Mat.xv. Et nolite sanctum scilicet panem dedicatum in ecclesia ⁊ dno consecratum. xij.q.ij. nulli dare canibus. Mat.vij. xj.q.iij. nolite. Item paruuli pe.pa. populus verbum dei. Matth.iiij. Luce.iiij. ⁊ Deut.viij. Non in solo pane.j. ⁊ Eccli.xxxj. Splendidum in panibus: idest verbis dei dispensandis: bene dicent labia multorum: hoc indigemus ad nram ⁊ aliorum instructionem. Job.xxxj. Si comedi buccellam meam solus. Sed prelati hodie hunc panem raro frangunt: quia sunt prout communiter ignorantes: alij scientes laborare nolunt: aut predicare erubescunt: timentes ne eis dicatur hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo. Mat.vij. Lu.vj. ⁊ q cuius vita despicitur: restat vt eius predicatio contemnat de his. iij.q.vij. §. Idem testatur: cum. c.se. vsq; ad. §. item in euangelio. Contra tales tepidos ⁊ timidos prelatos. Prouer.xj. Qui abscondit frumenta maledicetur in populis: vbi Greg. dicit. Qua pena plectendi sunt qui quum fame verbi anime pereant: panem, percepte gratie non ministrant? Luce.xix. Quare non dedisti pecuniam meam ad mensam? contra non predicantes prelatos. xliij. di. per totum. lxxxvj. di. in tribus primis. ca. extra de of. ar. inter cetera. viij.q.j. audacter. De qui vescebantur voluptuose. Amb. super Mat.ix. Qui Christum domi

micilio recipitur in throno maximis delectationibus exuberantium pascitur voluptatum: sacramentis scripture ⁊ ecclesie. Interierunt in vijs: idest in vite larga ⁊ relaxata: ⁊ quia Christum contemnunt qui est via veritas ⁊ vita. Jo. xiiij. ⁊ dist. viij. si consuetudinem. Qui nutriebantur in croceis. donis spiritussancti. Amplexati sunt stercora: carnalem vitam. Croceis, color croceus claritatem dilectionis designat: quum autem charitas amittitur, relique virtutes amplexantur stercora. de pe. dist. ij. §. euidenter: quia de bono dei ⁊ proximi odore dilectionis transitur hodie ad fetorem prauitatis: vnde. j. ad Cor. xiij. Si charitatem non habuero factus sum velut es sonans aut cymbalum tinniens. Color etiam croceus: igneus: quo designatur ignis spiritussancti: quo corda inflammantur. Actu. ij. de con. di. iij. c. vlti: Ignem veni mittere. ⁊ est signum saluandorum de Hierico, que interpretatur deficiens: idest de mundo; cum Raab meretrice: que funiculum coccineum in signum posuit ad fenestram. per quod saluata est. Josue. ij. Qui ignis hodie extinctus est: maxime propter heresim simoniacam. j. q. j. sicut eunuchus: ⁊ remanet stercus rerum temporalium in beneficijs emptis. Phil. iij. ibi. Et arbitror oia vt stercora: vt Christum lucrifaciam. Vau. Et maior ⁊c. Plangit ecclesia peccata populi maxime clericorum: quasi maiora peccato sodomorum videmus enim quod fides ⁊ iustitia terram reliquerunt: humanitas ⁊ benignitas nulla sit, discordia ⁊ concupiscentia orbem incendunt: ire ⁊ inuidie flamma vorat rapinis ⁊ fraudibus: ⁊ simoniacis contractibus ecclesia populatur: pauperes exoriantur. Jam iacet orbis terrarum incultus in vepribus legis sacratissime per ora principum diuinitus promulgate: de accu. c. qualiter. ij. C. de legi. leges. xvj. q. iij. nemo. Sacra pagina sacrique canones pro fabulis habentur. Vbs in cathedris christianorum ⁊ maxime religiosorum perstrepit ⁊ triumphat: non est sciens hodie qui nouitates non inueniat: que ad literam inter scholasticos pariunt discordiam. xj. di. quis nesciat: extra de consue. cum consuetudinis. Tota lectio ecclesie in questionibus est ⁊ opinionibus recitandis: ⁊ solutio ⁊ conclusio veritatis nullas fasque nefasque confunduntur. Maior enim iniquitas nostra: quam eorum qui viam veritatis non agnouerunt. ⁊ ideo minora supplicia meruerunt. xij. q. j. scimus. Que in momento subuersa est. Gen. xix. Momentum est omne quod viuimus: ⁊ quotidie peccando quasi in momento ad penam subuertimur: qui deteriora meremur. qui thesaurizamus nobis iram in die ire iudicij. Rom. ij. Vau. Et maior effecta est ⁊c. quia ecclesia maiorem notitiam habuit dei quam synagoga: ⁊ synagoga quam gentes, ⁊ contempsit. Vnde seruus sciens voluntatem dñi ⁊ non faciens, vapulabit plagis multis. Luce. xij. vbi Chris. Non enim similiter omnia in omnibus iudicantur: sed maior cognitio fit maioris pene materia. Vnde sacerdos eadem perpetrans cum populo, multo grauiora patietur: de pe. di. j. §. quod autem versi. si sacerdos: alias est. c. xl. di. homo christianus. vbi plene de hoc ⁊ extra de iureiu. cum quidam: vbi de hoc... Item ibi super Lucam Cyrillus. Homo enim perspicax qui turpioribus suam voluntatem implicauit: inexcusabile peccatum commisit: quia propter malitiam recessit a dñi voluntate: sed homo rusticanus rationabilius implorabit veniam iudicantis: sed secundum Theophilum ibi. Iste ignorans nihilominus punietur: sed non tantum: quia pigritia ipsa fuit sue ignorantie causa. Et etiam secundum Basilium ibi. etsi in eternum cruciabitur: remissius tamen: non secundum numerum penarum: sed in verme mitius torquente ⁊ alijs penis: de hoc xxxij. di. §. si. cum. c. si. Iniquitas filie populi mei ecclesie peccantis in membris. Peccato Sodomorum: qui sine lege ⁊ noticia dei erant. Que subuersa est. Sodoma. In momento: quia gaudium hypocrite ad instar puncti. Job. xx. c. ⁊ idem Job. xxj. Ducunt in bonis dies suos, ⁊ in puncto ad infernum descendunt. Et non ceperunt in ea manus. aliquid boni: quia manus non extendit ad pauperes. Prouerb. vlt. Et maior ⁊c. peccatum sodomorum. secundum Ezech. xvj. c. superbia fuit abundantia: saturitas panis: ⁊ otium: ⁊ pauperi non porrexerunt manus. In his ⁊ in alijs magis hodie offenditur in ecclesia dei: vnde ecclesia iustificat sodomam: sicut Niniuitas: ⁊ reginam Saba. scilicet comparatiue: vide Math. xij. ⁊ Luc. xj. quia cepit mandata dei facere: ⁊ postea contempsit: ⁊ (quod peius est) mala deaurando tegit: simulando virtutes cum cerimonijs suis: quas non habet: ⁊ spiritus immundus exierat ab ea Matth. xij. ⁊ Luc. xj. Sed quia inuenit eam otiosam: ⁊ vacantem a bonis operibus: ornatam exterius missis ⁊ cantibus: ⁊ in solemnitatibus sanctorum: preciosis apparatibus ⁊ verbosis predicationibus ⁊ eleemosynis. Luc. xv. xxxvij. dist. §. hinc etiam: siliquarum ⁊ quisquiliarum sunt frumenti immunditie. Amos. viij. furfurum ⁊ micarum remanentium de adipibus ⁊ nidoribus ⁊ delitijs prelatorum. Remanentibus alijs occultis vitijs ⁊ manifestis in ea cupiditatum, ambitionum: simoniarum: intrusionum: immunditiarum, xenodixie: ⁊ philargyrie: ⁊ inuidie: ⁊ tyrannidis ⁊ aliorum flagitiorum indicibilium ideo reuersus est ad membra eius cum septem spiritibus nequioribus se. Matt. xij. ⁊ Luc. xj. quia secundum August. super Lucam. xj. c. super hec verba. Peior est charitas simulata, quam odium ⁊ paupertas simulata: quam auaritia ⁊ castitas simulata: quam luxuria: ⁊ sic de alijs virtutibus simulatis. Zay. Candidiores Nazarei eius. ecclesie florentes vel sancti. Niue: que de celo est contemplatiui. Nitidiores lacte: quod de terra est: de pecudibus terre: actiui. Rubicundiores ebore antiquo antiquorum patrum fortitudine. Sapphyro pulchriores: in spirituali feruore. Candidiores haberet ecclesia Nazareos suos, qui interpretantur sancti vel consecrati: niue candidiores: ⁊ lacte nitidiores per quos abstinentia ⁊ vita actiua significatur. Per niuem candor vite celestis. Per lac temporalium actio demonstratur. Habet ergo ecclesia Nazareos: qui per contemplationem vitam ducunt celestem. de qua. ij. q. vij. sancta. ⁊. xvj q. j. placuit. ⁊. c. de presentium. Et per actualis vite dispensationem lacte candidius ad laudem creatoris nitent: vt plerunque eos qui celestem vitam tenent: terrena bene dispensando virtutum operibus transcendant: extra de renun. nisi cum pridem. §. ne putes. ⁊ de regu. licet. §. si vero. versi. quoniam Quia vero per feruorem spiritus antiquorum fortium patrum vitam superabant in ecclesia primitiua: recte adiungitur. Rubicundiores ebore antiquo. Dum enim roboris pulchritudo laudatur: flamma sui desiderij exprimitur. Ebur autem elephantis os esse non dubitatur. Sapphyro pulchriores. Sapphyrus etherei coloris est. vbi breuiter tota Nazareorum vita expressa est: quia per actionem ad contemplationem tendentes precellentes patres veteris testamenti superare

perare visi sunt.maxime post missionez spiritussan-
cti illi de ecclesia primitiua.Sed quia plerumqz ino-
pem copia facit:et felicior est homo q̃z expedit:mēs
sepe de se psumens et vano fauori acquiescens: fusca
tur:et qui albescere videbatur: denigrata sordescit.
Et patres nostri in ecclesia primitiua.Ideo per exa
gerationem laudantur:vt istius temporis membro
rum ecclesie maxime clericoz et religiosoz feditas et
dissolutio ostendatur:vnde sequitur. Beth.Deni
grata est:amisso candore iustitie: quia presumit de
se.Unde.Noli esse nimis iustus.ij.q.vii.§.his ita.j.
versi.leuita.Super carbones facies eoz.nedum in
vita interiori, sed exteriori . Et non sunt cogniti i n
plateis:quia prius in angusta via que ducit ad vitā,
nunc in ampla sunt:que ducit ad mortem.Matth.
vij.et Luc.xiij.Adhesit cutis eorum:infirmitas vi-
tiorum.Ossibus fortitudini virtutum.vij.q.j.§.hic
tunc.versi.est et aliud.Aruit:et facta est quasi lignuz
aridum:insensibile:vel inflexibile. Denigrata.Ni
gri post candorem sunt:qui amissa dei iustitia suaz
laudes querunt:quia de se presumunt. Unde in pec
cata etiam corruunt nescientes:et post ignem mentis
ad frigus corporis:post candorem vite:ad ingredi-
nem vane adulationis descendunt:vnde extinctus
carbonibus similes sunt.Et nō sunt cogniti in pla
teis:idest in vite secularis latitudine.Nihil eniz hu
mane mentis angustius:quam proprias voluntates
abnegare:desideria carnis frangere: et huiusmodi.
Unde nihil latius quam propriis seruire volupta-
tibus.nullis subesse legibus:et huiusmodi. In pla-
teis autem sunt querentes sua.Ampla autē hec via
que ducit ad mortem, Mat.vii.sed in plateis nō co
gnoscuntur:qui non sunt quod videbantur:qui a-
liud erant:et aliud ostendebant: sicut hypocrite. de
pe.di.ij.extitus. Teth.Melius fuit occisis gladio.
verbi dei.Ephe.vj.quam interfectis fame:eiusdem
verbi.viij.q.j.sunt in ecclesia. Qm̄ isti extabuerunt
consumpti a sterilitate terre:penuria ecclesie:dū pre
dicatio cessat:ecclesia non fructificat. Melius .ec.
gladio verbi dei quam interfectis fame eiusdez ver
bi.ibi occiduntur et ad vitam:illi interficiuntur vt pe-
reant.Est autem gladius quo mors punitur:vt vi-
ta sequatur.Iste est gladius verbi dei.ad Ephes.vj.

Est alius qui precidit vitam:occidit animam.de
quo.Gladius meus deuorabit carnes eius , Iudi.
vj.Alius gladius flammeus atqz versatilis ad cu-
stodiendam viam ligni vite.Gen.iij.in fi.Alius lima-
tus et acutus.de quo Luce.ij.Tuam ipsius animaz
gladius pertransibit:idest dolor dominice passionis
secundum glos.Luget ergo ecclesia consumptos fa
me et siti verbi dei.Hac fame qui fuerit peremptus:
eterne morti subiacebit.Sicut enim homo ex dua-
bus substantiis constat:extra de cele.missa.in quas
dam:ita duabus vitam conseruat.cor. sustentatur
corporali:animus cibo spirituali:extra offi.ordi.in-
ter cetera . Et maior est refectio mentis quam da-
pes corporis:vt dicit glos.super illud Actu.vj.Non
est bonum nos derelinquere verbum dei:et ministra
re mensis.Unde panem quotidianum petimus vi
trumque.de con.di.ij.in calice.et Mat.vj.et Luce.xj.
vtrunqz petimus qui vtroqz indigemus.Sterilitas
terre,penuria ecclesie:quando magistris deficienti-
bus verbi imbribus:nō infunditur.Esa.xxx.x.Da
bitur pluuia semini tuo vbicunqz seminaueris i ter
ra:quia semen est verbum.Math.xiij.Luc.viij.plu
uia,gratia.de aqua Ezech.xxxiiij. Pluuie benedi-
ctionis erunt. Promittit ergo dn̄s predicatori q̄ in
quacunqz gente seminauerit verbum dei:ipse gratie
pluuiaz largietur.Unde est magna promissio quod
gratia sequatur predicationem:vnde valde beatum
est audire predicationem:quum per hoc audientib⁹
gratia infundatur.Culpam autem sacerdotuz et pre
dicatoz iniustitiam vel negligentiam docendi con
sumptio sequitur plebis. Ioth. Manus mulie-
rum.que sexus natura misericordes sunt.Mulierū
predicatoz vano fauore effeminatoz. Misericor-
dium:opinione sua.Coxerunt iniuriis:affectionib⁹.
Filios suos:subditos.Facti sunt cibus earum:dum
carnalem vitam subditoruz affligunt reprehendūt:
et arguunt.In contritione filie populi mei.apostolo
rum et successoz.In ecclesia enim quasi filios suos
decoquunt:qui culmine regiminis sublimati igne
zeli vel inuidie inflammant animas subditoz:dum
nimis iusti videri cupiunt:et tyrannica potestate op
primunt.xlv.di.sunt nāqz.c.vera.c.recedite.ij.q.vij.
§.his ita.versi.vnde bene.qui etsi habeant zelū dei:
sed non secundum scientiam.ad Rom.x.xv.q.j.§.j.
qui a austeritate dominationis:quasi pro iustitia a-
durunt:et infirmam carnalem vitam subditoz mi-
nis et increpationibus quasi dentibus rodunt.Hec
omnia in contritione ecclesie que est filia populi dei
idest apostoloz et successoz: ab eis fiunt q seculari:
aut ecclesiastica potestate animas tyrannice exurūt.
dum inuidie,aut ire:aut indiscreti zeli:concupiscen-
tia inflammati:filios quos lacte doctrine nutrire de
buerant:adustione afflictionis vexant:non attende
tes quod dicitur.j.ad Cor.x.Factus sum infirmis
infirmus. xlv . distin. recedite.xxvj.q. vij.alligant.

Caph. Cōpleuit:quasi iam cesset ira cui satisfecit
pena.Dn̄s furorem suum:impletis peccatis. Effu-
dit iram indignationis sue:hominibus per vitia ef-
fusis.Gen.xlix.Effusus es sicut aqua:scilicet in vi-
lem libidinem.Non crescas ps.lxviij.effunde super
eos iram tuam ec. Et succendit dn̄s ignem in
Syon:concupiscentiam peccatoz succendi permi-
sit in ecclesia ingrata.Et deuorauit fundamenta ei⁹
vera fide misse heresibus . Compleuit . super eccle-
siam completus est furor dn̄i:quia mensuram pecca
torum impleuit.vnde ps.cvj.Effusa est contentio su
per principes:scilicet ecclesie prelatos.xxxv.di.eccle
sie principes:et errare fecit eos in inuio et nō in via.
Et Apoca. vlti. Qui in sordibus est sordescat ad-
huc:et iustus iustificetur.xlvij.di quātumlibet.Suc-
cendit dn̄s ignem in Syon.non qui ibi super apo-
stolos descendit.Actuum.ij.de conse.di.iij.c.vlti. sed
qui pueros.Iob consumpsit Iob.j. et duos quin-
quagenarios. iiij. Reg.j.c.xxiij.q. iiij. ea vindicta.
Habet enim deus ignes varios quos emittit de the
sauris suis.cuius ignis in Syon:et caminus in Hie
rusalem.Esa.xxxj. Alios inflammat vt erudiat. vt
Lam.j.c.in litera Mem.in thren.Misit ignem in os
meum et erudiuit me . Alios vt exurat , Matth.
xxv.Ite in ignem ec.et in vitijs accendi permittat,
de pe.di.ij.inter hec hieraum.j.quibus succensis fun
damentum fidei dissipatur.Unde magis nr̄as quā
iudeoz miserias plāgere debem⁹,qz magis i nobis
quam in eis ignis omnis concupiscentie succensus
est:vsqz ad consumptionem deuorās maiora et pu-
riora membra ecclesie.Iob.xxj.Uitioz omnium fla
ma vorax quasi vniuersos possidet.et olla succensa a
facie aquilonis feruet.Hier.j. Et fornax Chaldeoz
Chaldeos incendentes incendit.Daniel.iij. Danc

fornacem ille lucifer cum suis satellitibus ignis suc-
cendit:cuius halitus prunes ardere facit:et flamma
de ore eius egreditur:et de naribus eius procedit.fu
mus,sicut olle succense atqz ferventis:et de ore eius
lampades procedunt,sicut tede ignis accense.Job
vlti.Iste etiam faber succendit hanc fornacez vitio
rum de quo Esa.liiij.Ego creaui fabrum sufflantez
in igne prunas.Illi aũt pauci intra ecclesiam dei q
non adorauerint auream statuam istius vanitatis et
carnalitatis,que est in ecclesia militanti:euadent
hanc fornacem de corde et ore et opere. et cum illis
tribus pueris dñm hic et in perpetuum collauda-
bunt.Dan.iij.Fundamenta aũt hereticoꝝ et hypo-
critarum quibus in omni statu ecclesia picta est,de
uorantur et deuorabuntur ab ira furoris dñi. Job.
v.Uidi stultum firma radice:supple firmatum in glo
ria mundi:et maledixi pulchritudini eius statim,id
est exteriori apparẽtie:quia hypocrite sepulcra sunt
dealbata extrinsecus,fetida intus ex ossibus mor-
tuoꝝ.Matth.xxiij.O quot prelati in ecclesia dei
pulchri exterius,potentes a seculo,viri famosi:gigã
tes in terra?Gen.vj.Sunt hic et erunt propter eoꝝ
pulchritudinem maledicti:et eradicabuntur a fun-
damentis:eoꝝ radice fundata in terra salsuginea:et
sterili penitus desiccata:quamuis enim tales videan
tur exterius quibusdam apparentibus et cerimo-
nialibus operibus firmati et radicati:sunt tñ coram
dño maledicti:quoꝝ corda et corpora varijs vitijs et
vanis laudibus et fauoribus inflammantur. vnde
sequitur,non crediderunt etc. Lamech.Nõ credi
derunt etc.Reges terre:demones vel quilibet prin-
ceps.Et vniuersi habitatores:non transitores.Quõ
ingrederet hostis.diabolus vel membra eius. Et
inimicus:confortauit dñs seras portarum tuarũ etc.
ps.cxlvij. Per portas: predicatores vel virtutes.
Hierusalem ecclesie.Non cre.re.terre,de quibus di-
citur.ps.ij.Astiterunt reges terre et prin.conue.in
vnum.vel demones secundum illud Eph.vj. Non
est nobis colluctatio etc.Habitatores orbis:qui nec
sciunt dicere ps.xxxviij.Aduena ego sum apud te et
peregrinus:sed audiunt:ve super habitatores terre.
Apoca.viij.ipi videntes ecclesiaz dei:auxilio dei fir
matam:non credunt q ingrediatur hostis per por-
tas Hierusalem: de quibus di in ps.ix. Qui exal-
tas me de portis mortis vt annunciem omnes lau-
dationes tuas in portis filie Syon. Mem. Pro
pter peccata prophetarum:prelatorum.i.q.i.iudices
Eius ecclesie.Et iniquitates sacerdotuz eius.Qui
effuderunt:fide corrupta:vel exemplo.In medio pu
blice.Eius ecclesie.Sanguinem iustoꝝ. Propter
iniquitatem sacerdotum et principum ecclesie mala
crebrescunt:qui legem in publico peruertunt:iudi-
cia inuertunt:et sanguinem sanguini addunt:nam et
eorũm machinationibus et consilijs et fraudibus et
preceptis multorum sanguis funditur.et vix fit bel
lum hodie et guerra inter Christianos:in quib' pre
lati consanguinei:et amici:vel odio vel amore ma-
num nedum clanculum sed publice non apponant
non obstantibus.c.xxiij.q.viij.§.i.cum c.seq. vsque
ad.§.his ita.et c.reprehensibilem.et c.si in mortem.
l.di.miror.c.clericum.c.de his clericis.c.si quis vi-
duaz.et c.de his.et c.studeat.c.si quis homicidium.
c.hi qui arborem.lj.dist.c.j.c.si quis.j.q.vij.§.his ita.
iiij.extra ne cleri.vel mo.clericis.c.sententiã:de ho
mici.quasi per totum:de cle.percus.per totuz:de cle:
pug.in du.per totum,de rap.in archiepiscopatu:de
ex.pre.ex literis:cum si.Ipsi autem glossant et decla
rant iura sicut volunt:sed in die iudicij erit alius de
clarator:qui illa iura edidit per vicarium suum pa-
pam.l.dist.si quis diaconus. Nun. Errauerunt,
doctores a via veritatis.Ceci.sine luce.xxxvij.di.§.
vlti.In plateis:voluptatibus. Polluti sunt sangui
ne:peccatis subditoꝝ.xliij.dist.Ephesijs.Quumqz
non possent:intrare scilicet ecclesiam: quia nolebãt'
Tenuerunt lacinias.Lacinia fm Huguitiõ deriua-
tionibus:est vestis lacerata:vel ora vestimẽti: vnde
Macrobius in saturnalibus.Toga Cesar precin-
gebatur:vt trahendo laciniam mollius incederet.
Et inde laciniosus.a.um.idest laceratus vel panno
sus.vnde Hiero.in expositione super Esa. Qui pre
cunctis laciniose legis cerimonijs dedit preceptuz.
et inde lacinio:as.idest euellere:lacerare,bell are:vel
bellicare .Sua peccata veteris vite:a lacerando:id
est vestes laceratas . Allegorice. In ecclesia docto-
res et prelati et sacerdotes sanguinem iustoꝝ effun-
dunt:qui iusti esse possent,nisi eoꝝ negligentia depe
rissent:vnde Ezech.iij.c.et.xviij.et.xxxiij.Si non an
nunciaueris impio iniquitates suas:sanguinem ei'
de manu tua requiram. Actuum. xx. Mundæ sunt
manus mee a sanguine omnium vestrum etc. xliij.
dist.Ephesijs:extra de of.or.irrefragabili:vbi de hoc
in glos.i.Sanguis aũt:idest peccatum subditoꝝ cul
pa sacerdotum et prelatoꝝ effunditur:et sepe qui vi-
debantur iusti exemplis prelatoꝝ:et doctrina praui
tatis peruertuntur:et peccati sanguine polluti mo-
riuntur:vnde sacerdotes et prophete ceci errant in
plateis dum spatiosam et latam viam que ducit ad
mortem, apprehendunt : et angustam que ducit ad
vitam.Matth.vij.et Luce.xiij.non introeunt : nec
alios introire permittunt.Matth.xxiij. Et hoc est
quod premissum est.Sanguinem iustoꝝ effuderũt
in medio eius:id est ecclesie:que est Hierusalem ve-
ra et mater nostra.Gal.iiij.de.cõ.di.iiij.mater eccl'a.
Hi. quũ dei templum sanguine suo polluti intrare:
nequeũt tenent lacinias suas:vt quiz cecus ceco du
catum prebeat:ambo in foueam cadant.Matt.xv.
Luce.vj.et.xxxvij.dist.§.si.Hoc deplorat propheta,
immo electoꝝ concio tota:q in spatiosam viam am
bulantes:et veterem vitam ducentes:vias vite non
apprehendunt:et suis se anfractibus impediũt.Ce-
ci se sequunt:qui Christum veram lucem.xxj.di.c.j.
versi.Acholyti.sequi dedignantur. Samech.Re
cedite:a nobis: Polluti.ne nos polluatis.Clamaue
runt:prelati.Eis subditis.Recedite:abite:ad consi
miles.Nolite tangere sacramenta dei. scilicet talis
locutio fm Hiero.non illuminat cecum : non sanat
egrotum:non curat infirmum:sed magis occidit at
que in desperationem cadere periclitantem permit
tit.xlv.d.recedite.Iurgati quippe:pro tali correctio
ne.Sunt:et commoti sunt. ideo Dixerũt inter gẽtes
gẽtiles.inter quos p tales nomẽ dñi blasphematur.
lxv.dist.de Iudeis. Non adijciat(alias addet)vltra
vt inhabitet in eis,vbi non est pax vel concordia.
xxiiij.q.i.§.si autem. Recedite:sepe in ecclesia ce-
ci et polluti nequeunt ingredi templum dei viui : et
sacri s patrici patre mysterijs.xlix.dist.hinc etenim.
quos alij,quamuis et ipsi polluti:quasi zelo dei de-
spiciunt:qui iusti videri appetunt:quia nondũ ma
nifesti sunt:vnde erecto supercilio obiurgantes di-
cunt.Recedite a nobis et sacramentis dei . Ite ad
eos quorum consortes estis.Nolite tangere sacro-
sancta quibus indigni estis.his et huiusmodi alios

criminando

criminandoiustos se ostendere conantur:inde sepe
lites generantur:quia non fm deum corrigunt: sed
alijs oppressis sanctiores videri cupiunt. Unde sub
ditur. Jurgati sunt quippe ꝛ commoti sunt. prius
enim commoti iurgantur:deinde acrius commouē
tur:quia non stant in illo qui idem est, ꝛ eū relique
runt qui est pax vera. Joan. xiiij. preterea subditur in
ter gentes nō adiecit vltra ꝛc. quia vbi pax ꝛ con
cordia non est:deus esse non potest. ps. lxxv. quia fa
ctus est in pace locus eius. Inter gentes namq per
tales nomen dei blasphematur. xlv. dist. de Judeis.
Ayn. Facies dñi, ira vel vidicta. Diuisit eos. Ite
maledicti in ignem eternum. Mat. xxv. diuisit inqꝫ
a pietate:sanctorumqꝫ tandem non pereunt. de pe. dist.
ij. §. hec itaqꝫ. versi. firmum alias est. c. ꝛ. versi. nullus
alias est. c. Non adijciet (alias addet) vt respi
ciat eos, scilicet miserando: vnde respexit dñs Pe
trum. Luce. xxij. vbi Augu. de consensu euangelista
rum. Mihi videtur illa respectio diuinitus facta.
Et sicut dictum est. Respice ꝛ exaudi me dñe deus
meus ꝛc. ꝛ ibi ps. vj. Conuertere dñe: ꝛ eripe aīam
meam. Ita dictum arbitror conuersus dñs respexit
Petrum ꝛ Beda. Respicere nāqꝫ eius: est misereri
quia non solum quā agitur penitentia: verumetiā
vt agatur:dei misericordia necessaria est. ꝛ Ambros.
denique quos Jesus respicit:plorant delictum ꝛc. Fa
cies sacerdotum:quoꝝ facies reuerenda ꝛ dignitas.
lxxxiij. distin. pastor. Non erubuerunt illi de populo
quibus presentibus ꝛ corrigentibus peccauerunt.
Nec senum:dicentium quis infirmatur: ꝛ ego non
infirmor. ij. ad Cor. xj. ꝛ. vij. q. j. §. hoc aūt. Miserti
sunt:quantum sit miseranda senectus prophetarum ꝛ
sacerdotū. Facies ꝛc. Quidā in ecclesia dei timoꝛ
abiecto facies sacerdotū nō erubescunt:quia facie dñi
ꝛ ab ira vultus eius diuisi sunt ab his q vocati sunt ad
vitā:neqꝫ miserti sunt senū prelatoꝝ scilicet, qui oībꝰ
eis ɔdolentes condescendunt. Nota qꝫ terribile sit
sacerdotes contemnere:nec faciem eorum erubesce
re:de eis illis monentibus ꝛ videntibus a sceleribus
non cessare. de his enim dñs dicit Luc. x. ꝛ. xxi. di. in
nouo. Qui vos audit:me audit. vbi Cyrillus. Per
quod docet quicquid per sanctos apostolos ecclesie
dicitur, acceptandum esse quia qui illos audit: ꝛ chri
stum audit. Ineuitabilis est ergo pena illis qui apo
stolos ꝛ coꝝ successores contemnunt. vnde ꝛ sequit.
Et qui vos spernit:me spernit. viij. q. j. qui. vos. Be
da. Ut scilicet in audiendo quisqꝫ vel spernendo euā
gelij predicatorem, non viles quasqꝫ personas. sed
dñm saluatorem immo ipsum patrem spernere se vel
audire disceret. nam sequitur ibi. Qui aūt me sper
nit:spernit eum qui me misit. quia in discipulo ma
gister auditur:ꝛ in filio pater honoratur. Ibi etiam
Aug. de verbis dñi. Si aūt sermo dñi ad vos quoqꝫ
peruenit:ꝛ in eo loco nos constituit, videte ne sper
natis nomine ad illum perueniat quod nobis fece
ritis. Hec aūt amissio de qua hic loquitur:plene fiet in
iudicio:dicente dño Mat. xxv. Ite maledicti. Et no
tandum qꝫ supra sacerdotes quasi homicidas plora
rit ꝛ hic separantur a facie dñi que non dederint
eis quāuis enim mali sint non sunt contemnen
di:sed ille in illis colendus ꝛ honorandus in quo
missi sunt xxx. di. sz. j. q. j. non quales. ꝛ. §. proceden.
hoc ergo cum. cap. sequenti. vsque ad §. fi. Phe.
cum adhuc subsiste remus:in carnean fide. Defece
runt a vero lumine oculi nostri: intentiones terre
nis insistentes:sicut oculi coruini vel vulturini. non
columbini:columbaꝝ. Can. iiij. Que resident iuxta
fluenta plenissima scripturarū. xxxvj. di. §. ecce in fi.
Ad auxilium nostrum vanum:mundanum. de quo
Esa. xxxvj. Baculus arundineus rex Egypti: ꝛ cā
xxiij. q. iij. §. j. facit de conse. di. j. omnis Christianus.
Cum respiceremus potentes:diuites literatos ban
cinantes. Attenti ad gentem:maledictus qui confi
dit in homine ꝛ ponit carnem brachium suū Hiere.
xvij. Que saluare nos non poterat:quia tu solus sal
uas dñe:quod alius non potest:quia ps. cxxiij. Adiu
torium nostrum in nomine dñi qui fecit celum ꝛ ter
ram:ꝛ iterū ps. lxxxiij. Beatus vir cuius est auxiliū
abs te ꝛc. Cum adhuc:vox est in ecclesia plangen
tium:qui se vana spe iactauerunt secularibus nego
tijs occupati:sed mortis infirmitate aut qualibet tē
tatione preuenti:inueniunt se non solum deceptos:
sed etiam cecos:cum adhuc subsisteremus. Subsi
stit quisqꝫ qui dum viuit in carne:rectam fidem te
net etsi operibus non implet, sed aliqua tactus mo
lestia inuenit oculos suos defecisse:quos ad caduca
ꝛ labentia intenderat, vanum querens auxilium, q:
fm Grego. Qui labētibꝰ adheret: necesse est qꝫ cū
eis pariter collabatur. Sade. Lubricauerunt. ps.
xxxiiij. Fiat via illoꝝ tenebre ꝛ lubricum. Vestigia
nostra. non fixa supra petram Christum. xix. dist. ita.
In itinere platearum nostrarum:voluptatum lar
garum. Appropinquauit, dum secula complentur:
dum securis ad radicem ponitur. Matt. iij. ꝛ Luc.
iij. vbi Chryso. super Mat. Securis enim acutissi
ma est ira consummationis qui totum precisura est
mundum:sed si posita est:quare nō precidit? quia ra
tionales sunt arbores:ꝛ in potestate habent facere
bonum aut non facere:vt videntes ad radices suas
positam esse securim timeant:ꝛ faciant fructum. Er
go denunciatio ire que est securis posita: etsi malis
nihil agat:tā a malis segregat bonos. Finis noster.
retributionis. Completi sunt dies nostri. sicut cōple
tis peccatis Amorreoꝝ venit finis eorum. Gen. xv
xxiij. q. v. §. hinc notandū. Quia venit finis noster.
Lubricauerunt hoc quoqꝫ in ecclesia iure plangi
mus:dum eos qui voluptuose ꝛ splendide viuunt
respicimus, plangimus eoꝝ lasciuiam qui lubricam
sectantur viam:quia non sunt fun. super fir. me. Hāc
se euasisse gaudebat Dauid dicēs. ps. xxxix. Statuit
supra petram pedes meos ꝛ direxit gressus meos ꝛ
alibi ps. xvij. Qui perfecit pedes meos tanqꝫ cer
uoꝝ. Coph. Velociores fuerunt persecutores no
stri. heretici demones tyranni ecclesie. Aquilis celi.
doctoribus. xxiiij. q. j. qm ve conse. dist. ij. est corpus
post. c. est cibus. Super montes:in specula regimi
nis positos. Persecuti sunt nos percutiam pasto
rem ꝛc. Matt. xxvj. vbi Hiero. Percutitur pastor
bonus:vt ponat animam suam pro ouibus suis: ꝛ
de multis gregibus erroꝝ fiat vnus grex: ꝛ vnus
pastor. Est aūt duplex persecutio. Bona qua apo **Persecutio duplex.**
stolus tradidit Corinthium Sathane: vt spiritus
eius saluus esset. j. ad Cor. v. ꝛ simile. j. Timo. j. xj. q.
iij. audi in die dñi. Et Christus flagellat Judeos.
Matt. xxj. j. q. iij. ex multis:de qua ps. c. Detrahē
tem secreto proximo suo hunc persequar. Alia mala
qua rex nequissimus persequebatur Heliā. iij. Reg.
xviij. ꝛ. xix. ꝛ mali persequuntur bonos xxiij. q. iiij.
qui secundum:de vtraqꝫ. eod. causa ꝛ. q. qui peccat.
In deserto monachis ꝛ eremitis. Hiere. x. Visita
bo super omnes qui attonsi sunt in comam habitā
tes in deserto. Insidiati sunt nobis:demones ꝛ he

retici. Velociores. Plangit propheta persecutio-
nes ecclesie:cuius persecutores aquilis velociores
sunt immundi siquidem spiritus velociores sunt ne
quitia fraude et agilitate vane ad lacerandum et de
uorandum:ꝗ aquile celi:idest predicatores ad eripiē
dum:velociores enim sunt aerie potestates: quia nō
est potestas super terram que comparetur eis. Job.xli.
Super montes persecuti sunt nos:quia dum ad ec-
clesie regimina extollimur,acrius eos ad persequen
dum incitamus:nec in specula sedis apostolice po-
siti sunt securi:quia quos super montes eleuatos vi-
dent vt ceteros diligentius inspiciendo conseruent
et ad culmina virtutum prouocent:tanto ardentius
et audacius infestant. In deserto. insidiati sunt no-
bis. Per desertum vita monastica vel eremitica que
in desertis et in solitudinibus agitur,designatur.xviii.
q.ij.luminoso:ubi ne in dei seruorum recessibus. versi.
de hoc.et.xvi.q.j.si cupis:contra quos quasi athle-
tas fortiores et inuisibiles:seuiunt hostes. Unde in
vitis patrum legitur quod quum diabolus in quodam
templo visitaret alios demones:omnes fecit verbe
rari,quia parum maleficij videbatur ei quod fece-
rant:post vnus demon adueniens,dixit se xl. annis
in eremo quendam monachum impugnasse : et vix
nocte illa eum compulit fornicari:tunc diabolus sur
gens et osculans eum imposuit ei coronam suam:se-
cumque sedere precepit dicens eum magnum quid fe
cisse. Quantis vrgemur malis:in occulto instant in
sidiae:in aperto super montes seuit persecutio:vt pa-
stores deijciat,oues sternat. Inde sequitur. Spiritus
oris et c. Res. Spiritus oris nostri et c.de quo spi-
ritu.ps.l. Spiritum rectum innoua et c. Oris nostri.
corde creditur ad iustitiam: ore autem fit confessio ad
salutem. Roma.x.xi.q.iii. nolite. Christus dei filius.
Dominus:qui non fecit peccatum.j. Pet.ij. Captus est:
quasi totius miserie solatium. In peccatis nostris,
in Christo speremus:illum imitemur : qui captus est
pro peccatis nostris. Cui diximus. In vmbra tua:
refrigerationis.ps.xvi. Sub vmbra alarum tuarum
protege me. Ala glos.misericordie et caritatis. Viue
mus. In gentibus:adunati. Gentibus:vt fiat vnum
ouile et vnus pastor. Jo.x.extra de bap. licet per gre
cos. Pascasius. Sicut ex hoc aere ducimus spiritū
quem ad ipsum reducimus et inde viuimus. Ita ho
mo interior per fidem spiritum dei attrahit et inde
viuit,quod bene facit:quod orat:quod cogitat,de-
nique omnia bona sua ipsi adscribēdo reddit. Spi
ritus:Christus dominus cuius doctrina:cuius gratia:cuius
sanguis est nobis spiritus et vita. In nostris non in
suis peccatis captus est.ps.lviij. Quia ecce ceperunt
animam meam:irruerunt in me fortes. Et sequitur.
Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine si-
ne iniquitate cucurri et direxi:et iterum ps.lxviii. Que
non rapui tunc exsoluebam. Spiritus enim dicitur fi
lius dei:quia deus est:et deus spiritus est.j. Joā.iiij.
Humanitas insinuatur quum subiungitur : Chri-
stus dominus.extra de sacra vnc.c.vnico. Quia enim vna
persona est deus et homo:extra de here. cum Chri-
stus:vbi Christus capitur:deus capi dicitur. Spiri-
tus oris nostri bene Christus dicitur quia quem in
corde credimus:ore confitemur,sed eorum proprie vox
ista est,qui ita in ore habent verbum veritatis:quod
Christus est:sicut et in corde:quia ex abundātia cor
dis os loquitur. Matth.xij. Unde et Petrus ore ne
gando se discipulum Christi:mortaliter peccauit:si-
cut et legitur et no.xj.q.iii.non solum. Hic Christus

captus est pro nostris peccatis:vt nostra peccata de
leret. Cui diximus. In vmbra tua viuemus in gen
tibus et c. quia ipse est expectatio gentium : et semen
Abrae in quo benedicentur omnes gentes. Galat.
iiij.i hoc credebat propheta:corde et ore proferebat
in vm.t. Venturus enim erat,vt cum gentibus Ju-
deos saluaret. Unde per futurum dixit viuemus:qui
peccatis mortui eramus. Sub vmbra passionis nos
protexit:quasi alis in cruce extensis. Caro eius no-
bis vmbra fuit quia estus nostre mentis refrigera-
uit:et varios estuum passiones temperauit. Sub vm
bra istius apostolorum vmbra sanabat infirmos.
Actuum.v. Hec vmbra totum nunc illuminat mun
dum. Jo.j.xxi.di.c.j.versi. Acholyti:quamuis adhuc
per vmbram sui corporis:idest ecclesie.xxiii.q.iij pro
membris:videamus eum non facie ad faciem. In
hac vmbra refrigerati ab estu vitiorum. Luce.j. Virtus
al.obumbrabit tibi.spe viuimus. Syn. Gaude et
letare:ironice:gaudium hypocrite ad instar puncti.
Job.xx. Filia Edom.terrena vel sanguinea ecclesia
malignantium:sicut in Christo spes sanctorum et exul
tatio:atque malorum confusio et damnatio. Que habi-
tas.pertinaci studio. In terra:non in celo. Hus con
siliatoris:scilicet diaboli. Ad te quoque,sicut Hierusa
lem:vnde qui acceperit gladiū,gladio peribit. Mat.
xxvi.xxxiij.q.viii.§.j. Perueniet calix Babylonis
qui inebriat oēs gētes:et est calix ire dei. Apoc.xiiij.
Inebriaberis atque nudaberis:virtutibus:de hac ma
la nuditate Abacuc.ij. Ve qui potum dat amico
scilicet mittens fel suum et inebrians vt aspiciat nu
ditatem eius. Exod. xxiij. Agent tecum in odio : et
tollent omnes labores tuos:et dimittent te nudam.
Naum.iii. Ostendam gentibus nuditatem tuam.
Ezech.xvi. Nudabo ignominiam tuam coram eis:
et videbunt omnem turpitudinem tuam. Aug. Nu
dabitur pectoris mei conscientia:et aperto corde vi
debuntur litere peccatorum:que stilo ferreo in vngue
adamantino. Hiere.xxvij.in princi.scripte sunt.atque
vniuersa expectantium multitudo leget in pectore
meo signatas imagines peccatorum . Apocal.xvii.
Odient fornicariam:et desolatam facient illam et nu
dam. Hiero. Omne tempus vite nostre consumimus
expoliantes dominam:scilicet animam et ornantes ancil
lam:scilicet carnem. Et ideo beatus qui vigilat et cu
stodit vestimenta sua:ne nudus ambulet:et videant
turpitudinem suam. Apoc.xv.vide in vlti.versi.qui
sequitur. Attribuit propheta vnicuique parti quod
conuenit:vt scilicet Syon afflicta ecclesia iustorum nō
desperet.et filia Edō synagoga peccatorum non insul-
tet. Et est notandum ad quantam altitudinem Hie
remias conscenderit.vnde quasi de specula dilatato
corde agones huius seculi considerat. Nunc simul
omnes:nunc singulos:nunc Judeorum casus de-
plorat:nunc ecclesie luget detrimenta: mox pertur-
bationem dolet:nunc restaurationem Hierusalem et
gloria intuetur.et ecclesiam exaltandam gloriatur.
cum victoribus gaudet.cum victis luget. Denique
omnem sexum:omnem etatem:prelatos et subditos
tanquam vnus sit in omnibus:singulis personis singu
la lamenta impertitur.et semper nouas lachrymas
fundit dum alternatim nouas personas inducit:ad
vltimum dominum nostrum Jesum Christum esse captū
pro peccatis nostris testatur:non tū omnes a morte
redemisse prope finem ingemiscit:et eorum qui cōuersi
sunt finitam esse malitiam gaudet:eos vero qui san
ctos persecuti sunt:pro iniquitatibus puniendos

esse

esse affirmat: quum eorum detegentur peccata. Hinc intelligendum est quia in scripturis sanctis nihil aliud est principaliter quam lamentationes que frequentande sunt in hoc seculo, et carmen quod cum angelis cantabimus in celo et ve. Ezech. ij. quod filii Edom vlulabunt i inferno. Lugeamus ergo cũ Hieremia in hoc seculo: ne vlulemus cum filijs Edõ in inferno. Fugiamus gaudia presentis vite: q2 presentis gaudia sequuntur perpetua lamenta. Hanc charissimi letitiã fugite, si illic flere formidatis. Gre. et manus carmina vt cum angelis cantare possumus perpetuum alla. Alla interpretatur laudate deum: et est vox gaudii, quod signat ineffabile gaudium angelorum et hominum eterna felicitate letantium. Cassiodorus. Vox ista scilicet Alleluia est quasi musica salutaris, harmonia celestis, que non solum homines sed angelos delectat. Apocal. xix. Tob. vltimo.

Gaude Edom et Babylonia idem significant. Due enim ciuitates ab initio seculi significantur. Altera Hierusalem, altera Edom que et Babylon: de quibus beatus Aug. librum de ciuitate dei fecit. Altera cum propheta plangit nunc et parturit. Altera cur plangatur nescit. Alteram Christus edificat. Alteram diabolus: qui per Nabuchodonosor significatur. Babylon est ciuitas perditorum: que inebriat omnem terram vino iniquitatis: vnde Hiere. lj. Calix aureus Babylon in manu dñi inebrians omnem terram: de vino eius biberunt oẽs gentes: vide Apo. xviij. et ĩ. eo c. versi. hec est ecclesia: cum sequenti. Et ideo quiete sunt. Subito cecidit Babylon et contrita est: que et Edõ inebriata plangitur. Ideo dicitur ironice. Gau. et le. fi. Edom. Edom sanguineus vel rubeus interpretatur. Hic est populus qui carnis vitia sectatur et sanguinem. i. peccatum tangit. Osee. iiij. Unde sequitur. Que habitas in terra Hus. Nisi. n. in terrenis mentem posuisset anebriari vel virtutib[9] spoliari non posset. Hierusalem aũt sursum est cuius conuersatio in celis est. Gal. iiij. Phi. iij. Ve. n. habitantibus in terra. Apoc. viij. in fi. Edom vero: idest ecclesia carnalis in membris, licet gaudere et letari videatur: aureo populo inebriatur: et in furore dñi nudatur virtutib[9]: que sunt anime velamina: de pe. di. ij. §. Romanos. c. sed nec. calla: quia decreuit non solum in terra conuersari sed in terra Hus: idest consiliatoris diaboli, qui scilicet peruersa suggerit consilia, contra angelum magni consilii. Esa. ix. sicut suggessit Eue. Gen. iij. Nam et Edom terrenus interpretatur: in quo designantur qui terrena sectantur: diaboli decepti consilio: vnde ad eos peruenit aureus calix: et nudantur gratia dei. Thau. Completa est. finita, vnde Esa: xl. Dimissa est iniquitas illius. Filia ecclesia. Syon speculationis. Non adijciet (alias addet) vltra. Plantati in domo dñi in atrijs dom[9] dei nostri. ps. xcj. Non adijciet vltra vt transmigret te: quia immutabili immutabiliter adhesisti. Visitauit puniendo. ps. lxxxviij. Visitabo in virga iniquitates eorum et c. Iniquitatem tuam: non creaturam suam. Filia Edom: ecclesia malignantium: terrena, sanguinea, discooperuit peccata tua. Naum. iij. Reuelabo pudenda tua in facie tua que confiteri noluisti. Completa est. He sunt: vt dixi, due ciuitates que ab initio construuntur. Syon que Hierusalem per Esaiam. xl. c. dicitur q[9] completa sit malitia eius: et dimissa iniquitas illius secundum illud ps. xxxj. Beati quorum remisse sunt iniquitates et c. vide de pe. di. nisi ille rex. Unde leta promissio subiungitur. Non adijciet: vt transmigret te. Quum enim facto iudicio iniquitas cessauerit: et plena requies adfuerit: nulla eius mutatio erit, sed visitabit Edom non remittendo, puniendo, dicendo. Ite maledicti in ignem eternum. Mat. xxv.

Quod prelati in ecclesijs debent residere nedum inferiores: sed episcopi. De multiplici coronare multiplici effectu gratie: et de predestinatione. Cap. 8.

Recordare. Hec lamentatio que est oratio Hieremie que fuit exposita in princi. lamentationum: et hic iterum exponitur a quibusdam canticum appellatur. Nam et lamenta cantica dicuntur: et econuerso. Sicut enim in presenti fine miserijs nulla sunt gaudia: ita sine lamentis aut pauca aut nulla sunt gaudia, vel cantica. Monachi tanquam psalmum decantant. Vera autem cantica in celesti Syon decent. ps. lxiiij. Te decet hymnus deus in Syon. Lamentationes in exilio. Iure tamen ante quam ad patriam veniatur ad quam properatur: quasi in meditullio carmina fletibus et econuerso permiscentur: dum presentia mala planguntur: et gaudia futura sperantur. Recordare Hieremias fratrum amator et populi Israel qui multum orat pro populo et sancta ciuitate. ij. Machabeo. vlti. pro omnibus lamentans: ecclesiam ad lamentationem quia tribulata est et minorata temporaliter et spiritualiter: inuitat. Unde dicit. Recordare: ea papa iudicij eius misericordiam implorat. Recordare: qui oblitus videris: dum non vlcisceris Quid acciderit: quam magnum quam crudele. Nobis: quasi non meritis. Intuere: cum misericordia. Et respice: cum effectu. Opprobrium nostrum. ps. lxxviij. Facti sumus opprobrium vicinis nostris. Hereditas nostra: Historice. Iudei in captiuitatem Chaldeorum ducti: tropologice scriptura versa est. Ad alienos: demones. Domus nostre: intelligentia scripture vel mẽtes. Ad Extraneos: infideles. Pupilli: quibus debes esse adiutor. ps. ix. Pupillo tu eris adiutor. Facti sumus absq3 patre: deo pro peccatis nostris offenso. Matres nostre: ecclesie: vel fides spes et charitas. Quasi vidue: quasi vir habentes verum cultorem. Recordare: vox martyrum et tribulatorum in ecclesia est: qui tormentis et pressuris afflicti clamant. Quum enim in presentia nõ vlciscatur mala que fiunt intra ecclesiam deus: oblitus videtur. ps. xij. Usquequo obliuisceris me et c. et alibi. Obliuisceris inopie nostre et tribulationis nostre. Sed ad hoc Anacletus papa respondet. Si omnia in hoc seculo vindicata essent: locum diuina iudicia non haberent. vj. q. j. si omnia. Intuere et respice. Idem est: sed iterato, affectionis indictum est. hoc enim affecta legendum est. Hereditas, heretici et falsi Christiani hereditatem ecclesie aut demonibus aut prauis institutionib[9] tradiderunt, scriptura enim hereditas est fidelium: hanc vertunt: qui a deo alieni sunt, et sensu: et ingenio eam credentes intelligere: peruertunt a communi intellectu ecclesie discedentes. xxxvij. distin. relatum. xxiiij. q. iij. heresis. et cap. transferunt. Domus nostre: idest mentes humane ad immundos spirit[9] peccando trãseunt. Pupilli: vere pupilli et orphani sunt hodie quodammodo Christiani. Absq3 patre consolatore: idest prelato in spiritualibus nutritore.

Sacerdotes enim & prelati qui patres vocantur.iii.q.v.omnes qui.vj.q.j. sacerdotes.&.c.insanies: filios excoriant & occidunt.xciij.di.diaconi.v.ix.q.iij.§.de his:cum.c.seq. vsq; ad finem questionis. Matres nostre quasi vide ecclesie que nos nutriunt lacte spirituali:de con.di.iiij.mater ecclesia.a pastoribus viduati fugientibus vel negligentibus non possunt deo filios generare. Notorium enim est hodie q raro prelati maxime episcopi resident in ecclesijs cathedralibus:sed nunc per curias principum contra iura vagantur:maxime quum ab eis temporalia nō tenent.xxiij.q.viij. quo ausu.&.§.ecce & extra de ap. cum parati:vbi de hoc:& eorum tractant negotia tēporalia & procurant,contra iura.lxxxviii.di.c.j.c.episcopus.c.prelatum,& extra ne cle.vel mo.per totum. Aut in laribus paternis habitant prope sanguinem & carnem:dicentes. Pater & mater noui vos.quum econtra deberent dicere Deutero.xxxiij.xciij.di. diaconi.v. Aut in curia Romana trotant post equos cardinalium:adde quod scripsi.j.in.c.x.in.§.postq̄ in fi.serui ibi effecti & mercenarij: quum in suis episcopatibus essent liberi domini & maiores: vt ambiant amplius,& habeant de honore terreno, non contenti terminis suis:quum habeant vltra condignum contra iura.j.q.j.principatus.&.c.nullus itaq; &.q.vj.sicut is,&.q.vii.sancimus,&.xlj di.miramur, &.viij.q.j.in scripturis,&.c.sciendum,&.c.qui episcopatum. Aut per mundum vagantur suas ecclesias deserentes:nec de animabus subditorum aliquam curam habentes: contra illa omnia iura. vij.q.j.sicut vir.ibi. Episcopum vero oportet opportune & importune atq; sine intermissione ecclesiam suam docere:eamq; prudenter regere & amare &c.&.c.qualiter.ibi. Ne diutius gregi fidelium desit pastoralis custodia,&.c.quamuis.ibi. Ne ergo languescente pastore grex (quod absit) insidiatoris lacerandus dentibus exponatur:vel ecclesie ipsius vtilitates depereāt. &.c.peruenit:vbi est expressum,&.c.placuit,&.c.si quis &.c.eam de diocesi:extra de cle.non resi.ex tue: & expressum:in eo.tit.in.c. qualiter.& de transla.episcopi inter corporalia.§.sicut autem:& de renun. nisi cum pridem.§.verum.ibi. Non debes deserere sponsam, tuam:cui desigendo manum apud extraneum te fide media copulasti. Immo nec longam peregrinationem potest facere episcopus sine licentia pape extra de vo.& vo.re.magne.§.preterea:in fi. Sed quia prout cōmuniter, hodie oēs prelati mercenarij sunt: querentes que sua sunt non que Christi. Phil.ij. viij.q.j.sunt in ecclesia:non pastores lucra animarū querentes.xxiij.q.iiij.tres personas. Ideo fugiunt ab ecclesijs:& non est eis cura de ouibus: sed est eis cura de lana & lacte & carnibus. Nec curant si greges eorum demonibus lacerentur:extra de elec.ne pro defectu.vij.q.j.§.hoc tunc. Quum & ipsi demones visibiles eos lacerent excoriando:vt supra dictū est.ij.c.Thren.in litera Beth.v.c. Aquam nostram, doctrinam salutarē.Eccli.xv.& aqua sapiētie sal.po.&c. Pecunia cōparauimus.cōtra illud Esa.lv. Qui non habetis argentum properate emite &c. Et ligna nostra:ecclesiastica sacramenta calefacientia animam: sicut fax accensa.xv.q.si.c.si. Precio cōparauimus:a sacerdotibus simoniacis.j.q.j.cum ordinaretur.&.q.iij.saluator:&.c.ex multis:&.c.non solum. Contra sacerdotes dicit hoc: qui faciunt domum dei domum negotiationis:vt pre.c.nō solum.Esa.lvj.Mat.xxj.Mar.xj.Luce.ix.Jo.ij.qui sacramenta vel doctrinam.& dona dei pecunia distrahunt.j.q.j.gratia.&.c.cito turpem:&.c.qui studet. Ceruicibus:percussionibus. Nostris minabamur:idest ducebamur a persecutoribus. Lassis in peccatis. Non dabatur requies:quia nullus malus sabbatizare potest.i.requiescere:quia nunquam illi sua conscientia requiescit, fm August.

Deplorat ecclesia q martyres a persecutoribus colaphizātur:ligatis ceruicibus trahuntur: de loco in locum sine requie fugere cōpelluntur. Uel quia dictū est Mat.v.Luc.vj.&.xxxij.q.j.§.j. Siquis percusserit in vnam maxillam &c.melius ceruicem superbiā accipimus:qua ferimur & fugamur,quum ex cōscientia reatus pertimescimus: quia deus humilia respicit:& alta a longe cognoscit.ps.cxxxvij.quo considerato nō est requies:quia vita carnalis laboriosa: spiritualis quieta q: sub iugo dñi. Egypto. Egyptus interpretatur tenebre vel angustia vel tribulatio:potentioribus qui curis diuitiarum obscurantur. Dedimus manum:quasi vincti: & Assyrijs Assyrij interpretantur sustollentes vigilas dñi: dirigentibus se ad lucra seculi. Ut saturaremur pane:caducis rebus transitorijs.j.Regum.ij. Repleti prius pro panibus se locauerunt &c. Ecclesia lamentatur q etiam ministri altaris pro terrenis rebus dant manus Egypto,potentioribus qui diuitiarum vel delictorum tenebris obscurantur. Egyptus enim tenebre interpretatur:& Assyrijs:idest dirigentibus qui se scilicet ad omnia mundana dirigunt: vt diuitijs affluant:honoribus excellant quibus seruiunt ministri Christi pro caducis & transitorijs: & sic luminaria mundi scilicet rectores ecclesiarum.xciij.di.sacerdotes:tenebre facte sunt:qui manus ad celum deberent leuare,& cum Moyse ad celum tendere ne fiant graues.Exod.xvii.xxxvj.dist.c.vlti. vnde ps.cxxxiii. In noctibus extollite manus vestras in sancta & be.dño. Patres nri:ecclesia.ps.xliiii. Pro patribus tuis &c.lxviii.di.quorum vices: vel Adā vel Eua.de pe.di.j.sicut primi. Peccauerunt. Patres nostri comederunt vuam acerbam:& dentes filiorum obstupescunt.Ezech.xviij. Et non sunt. Rachel plorās filios mortuos noluit cōsolari:quia non sunt. Mat.ij.quia mortui. Et nos iniquitates eorum portauimus: idest peccatum originale:de con.di.iiij.c.ij.&.c.seq.&.c.non ex quo. Uel penam culpa sacerdotum: vox est Christiani populi qui sacerdotum & principum peccatis flagellatur dicentis. Patres nostri peccauerunt,quasi non sunt qui debuerant:& nos iniquitatem eorum por. Non tn̄ de presumat.q: pro merito plebis est electio pastoris.ij. q.vij.c.j.&.§. item quod dicitur vj.q.j.ex merito.viii.q.j.audacter:neq; imitatoribus.lxxxvj.distin.facientis.xxiij.q.iiij. ita plane.ij.q.pri.votum:culpa minuitur: sed augetur vnde Cayn septies punitur. Lamech septuagesies septies.Gene.iiij.xxxj.q.j.quomodo. Post preceptum enim & exemplum supple bonum, maior est peccantis pena sicut & peccatum. Potest etiam hoc referri ad originale peccatum: cuius tabes in omnes transit. Et non sunt:peccatum enim nihil est: & qui peccat nihil est:de peniten.distin.ij.§.fina.quia reiecto vero esse,voluit non esse:idest peccare. Non dixit patres peccauerunt & non est peccatum eorum. Filijs.n.defunctis manet peccatum:& pena peccati. Sed postq̄ peccatum in baptismo remissum est:vnusquisq; punitur pro proprijs malis:aut remuneratur pro bonis:extra de sum.trini.cap.j. Sciendum q triplex est pena: eterna, corporalis, & spiritualis. Eterna pena

Margin notes: In epos non residentes. — Pena triplex.

nunquam punitur vnus pro alio. Exo. xvij. j. q. iiij. Iudei. Corporalis pena duplex est. Una circa corpus: & illa sepe punitur vnus pro alio. j. q. iiij. §. item peccato ciuium. Alia circa statum rei vt est seruitus, vel infamia: & illa sepe punitur vnus pro alio filius pro patre. vj. q. j. siquis. Alia est etiam pena temporalis: & illa sepe punitur vnus pro alio: extra de here. vergentis. Est alia pena spiritualis: & hec quadruplex: scilicet Excommunicationis: & nunquam hac punitur vnus pro alio. xxiiij. q. iij. si habes. Alia interdicti. Alia remotio ab oblationibus. Alia remotio ab ordine: & his tribus sepe punitur vnus pro alio. et de hoc plene no. j. q. iiij. in summa. xxiiij. q. iij. in summa: extra de his que fi a ma. quesiuit.

Serui demones vel heretici, vel mali prelati serui peccati. Joan. viij. dominati sunt nostri qui debuerunt seruire. Non fuit qui redimeret. ps. vij. non est qui redimat neqz qui sal. fa. si deus non vult: alius non potest redimere: nisi Christus qui seipsum dedit in precium. Ephe. v. Serui &c. Plorat gens sancta populus acquisitionis: extra de elec. fundamenta. lib. vj. spirituales nequitias, que suam perdiderunt libertatez. Dominantur nostri & affligunt tur seruitute peccati. Uel serui peccatorum in ecclesiarum regimine constituti: in eos quos dominus redemit luporum vtuntur rabie: non canum defensione. xliij. dist. sit rector. Luctus ergo penitentium est: qui laqueos Sathane euadere cupiunt: cuius dominio subiugati sunt per peccatum. In animabus desiderio animarum: quasi di. quam indigna patimur quam crudelia: quam miseranda. Nostris, afferebamus panem nobis, afferebamus scripturarum virtutum panez, qui de celo descendit. Joan. vj. de con. dist. ij. omnia. A facie gladij in deserto, ab impugnatione diaboli insidiantis, qui cecidit de celo Esa. xiiij. de pe. di. ij. principium, & habitat in deserto: in corde a deo derelicto. Matth. xij. & Luce. Pellis nostra: mortalitatis. Quasi clibanus: diaboli. Exusta est. flatu diaboli sabri sufflantis prunas. Esa. liiij. A facie tempestatum famis: spiritualis: que est quasi turbo tempestatis. Plangitur pellis nostra quasi clibanus exusta: qua primi parentes induti: de pe. dist. j. Adam. Gen. iij. de Paradiso sunt eiecti vnde singulariter pellis non pelles dixit, quia ex ipsis omnes contraximus vnaz pellem mortalitatis de cons. di. iiij. non ex quo. Hec fedata est quasi clibanus: id est diabolus qui est fornax viciorum: & quotidie nouis concupiscentiarum incendit vstionibus. Hac vstionis tempestate famis affligimur qui eterne vite epulis non reficimur. Mulieres in Syon humiliauerunt, corrumpendo: quoties peccatorum feditate grauamur: & de Syon altitudine ad humilia corruimus. Mulieres: idest anime nostre. In Syon idest in culmine ecclesie leuate humiliantur humi demones. Et virgines in ciuitatibus Iuda: non furtim sed publice. Uirgines fidelium mentes sunt deo dicate. Ciuitates in quibus humiliantur: diuersi sunt gradus. Alia enim est professio sacerdotum: alia leuitarum, alia monachorum, alia virginum, alia viduarum, alia coniugatorum. In singulis sunt alique pure virgines: alique propositum non seruantes deuirginantur. xxvij. q. j. que Christo. & cap. impudicas. cum. iiij. cap. sequen. Uel iste sunt virgines, fatue corpore: non mente. xxxij. q. v. si paulus. Isidorus. Uirgo carne non mente nullum premium habet in remuneratione. Bernard. Sine humilitate audeo dicere: nec virginitas Marie deo placuisset. Augusti. Non dubito preferre mulierem superbe virgini. Principes manu suspensi sunt. Doctores sancti ecclesie hostium manibus ad alta suspenduntur: quando intentionem boni operis deserentes, ad voluntatem hostium distrahuntur. Tales principes non vitiis principiantur: sed eis vitia. ij. q. j. scelus. Tales principes mala consilia dant & reprobanda. ps. xxxij. Et reprobat consilia principum. Principes mali suspendi mandantur a domino. Numeri. xxv. Tolle cunctos principes &c. vbi Grego. Hoc si homines cogitarent, principatus non ambirent, sufficit enim pro peccatis proprijs argui: & reddere rationem: quid necesse est pro peccatis populi ostentari contra solem? De istis principibus dixi supra. cap. ij. super litera Beth in verbo principes in. v. cap. Facies senum non erubuerunt: nulli. n. etati parcit: quia serpens callidissimus nec pueris miseretur: nec iuuenes reueretur: nec parcit senibus, omnem etatem & dignitatem vna tempestate inuoluit. Adolescentibus impudice: factum spurium & nefarium: vnde principaliter hostes adducuntur in odium. De isto execrabili vitio plene supra in ista oratione Diecemle super isto eodem verbo dixi secundo cap. Abusi sunt: & pueri in ligno corruerunt suspensi in eo. quibus nec etas pepercit, Pueri stulti in ligno corruerunt qui in Christum in ligno pendentem. j. Pet. ij. credere noluerunt. Senes de portis defecerunt: senes scilicet quorum sensus sunt cani. lxxxiiij. distin. porro. mansueti & quieti: sed si deum offendunt: de portis deficiunt: de quibus dicitur ps. cxvij. Aperite mihi portas iustitie in his deficiunt dum scandalis fatigati iter rectum destituunt. Uel senes: idest predicatores defecerunt de portis vbi consueuerant predicare: vnde Amos. v. Odio habuerunt corripientem in porta. Iuuenes de choro psallentium: sanctorum. Iuuenes deficiunt de choro psallentium: quum in eis spirituale canticum deficit: quia non psallunt spiritu & mente. j. Cor. xiiij. xxxviij. distin. omnes psallentes. & cap. sedulo. Et a choro sanctorum alieni obliuiscuntur canticum domini dicentes. ps. cxxxvj. Quomodo cantabimus canticuz domini in terra aliena? de pe. di. iij. in talibus. Defecit gaudium cordis nostri. cessauit gaudium. quieuit sonitus letantium. conticuit dulcedo cithare: cuz cantico non bibent vinuz. Esa. xxiiij. ps. l. Auditui meo dabis gaudium &c. Cordis contriti & humiliati. ps. l. Uersus est in luctum chorus noster: harmoniam lugendi chorus virtutum. Uox est penitentium qui cor contritum & humiliatum deo offerunt. l. disti. ponderet: & quia habet sponsus: omne gaudiuz in luctuz conuertunt: quod Dauid recuperare volens, ait. Redde mihi leticiam salutaris tui &c. Quoties anima sagitta peccati vulneratur, gaudium eius dissoluitur: quum ad conscientiam reuertitur: & chorus virtutum in luctum com mutatur. quod in Asael recte figuratur. ij. Reg. ij. qui tanquam caprea velocissimus cursor erat. Unde dum incaute & precipitanter insequeretur. Abner, percussus in inguine: perijt. Sic animus qui velocissimus motus suos patientia & grauitate non moderatur: sepe in fornicationem mentis & corporis precipitatur. Unde in libro collationum. Jo. cassia, in collatione. ij. de castitate dicit sic Theremo. Quantum quis in leuitate & patientia cordis, tantum in corporis puritate proficiet: quantoqz longi

iracundie propulerit passionem: tanto tenacius castitatem seruabit. Non enim estus corporis declinabit, nisi qui animi motus ante compresserit. Quia beati mites: qm̄ ipsi possidebunt terram. Matth. v. idest. Non alias ditioni nostre rebellis huius corporis terra subdetur, nisi mens nostra prius patientie lenitate fuerit fecundata. Nec poterit quis aduersus carnem suam insurgentia bella libidinis comprimere: nisi prius carnis mansuetudinis instruatur. Chorus vertitur in luctum: quando in penitentibus virtutum chorus quasi harmonia lugendi deplorat quod amisit: & concentum sumit penitendi: vt post planctus & lachrymas redeat idē chorus ad gaudia: sicut dixit Sara deo Tob. iij. post lachrymationem & fletum, exultationem infundis.

Cecidit corona capitis nostri: honesti in ecclesia vel fulgidi moribus vel bone voluntatis. Ve nobis quia peccauimus: amissa corona. Tunc mens nostra corona virtutum decoratur: quum scuto bone voluntatis ornatur. ps. v. Scuto bone voluntatis tue coronasti nos. Sed quum voluntas mutatur: quasi corona victoribus datur: secundum Maximum. Apoc. ij. Esto fidelis vsq; ad mortem: & dabo tibi coronaz vite. Corona amittitur: vnde sequitur, Ve nobis quia peccauimus. frustra enim in ceteris laboramus: si bona voluntate caremus. Unde super illud Luce. ij. Et in terra pax homi. bo. vo. dicit Grego. Ante dei oculos nunquaz manus vacua est a munere: si arca cordis plena est bona voluntate: nil quippe offertur dignius bona voluntate. Aug. xiij. de Trini. Pertinet enim iustitia ad bonam voluntatem. Sacerdotes etiam & virgines sunt quasi corona decoris ecclesie: quia illustrior portio gregis Christi. secundū Cyprianum: sed ij sepe cadunt vitijs labefactati. Fides quoq; dum integritatem amittit: quasi corona de capite cadit. Secundum Esa. etiā Christus corona ecclesie est: vnde qt Esa. xxviij. Erit dominus exercituū corona glorie. Hanc coronam ecclesia perdit: dum fides Christi perditur in quibusdam membris: vel prauis operibus maculatur. Per coronaz etiam capita ecclesie digne intelliguntur: quia corona in capite ponitur. ps. xx. Posuisti in capite eius coro. de la. &c. Isti sunt prelati q hodie cōiter a vita apostolica ceciderunt. Naz etsi teneant locuz apostoloz. lxviij. dist. quoz: & sanctoz: non tñ tenent eoz sermones, cōuersationem & abstinentiā: & opera xxxv. di. ecclesie principes. xl. di. non est facile. Et ideo contra ista coronata capita & mitrata dicitur Amos. vj. Ve vobis qui opulenti estis in Syon: id est in ecclesia: auro suffarcinati vestra timide reseruant: & aliena scilicet bona ecclesie non fideliter dispensantes. xij. q. ij. gloria. versi. Socrates. alias est. c. Et confiditis in monte Samarie in altitudine dignitatis que data est vobis ad custodiam subditoz: vnde & dn̄s se Samaritanum. i. custodem non negauit. Luce. xi. melius. Jo. viij. extra de sump. nonne. & Luce. ij. dicitur in persona prelatoz, Et pastores erant in regione eadem vigilantes: & custodientes vigilias noctis supra gregem suum. Optimates pompatice & sicut dn̄i procedentes nō se humiliantes: contra illud. c. di. cōtra more. Capita populoz hodie ex quo membra infecta. vj. q. j. ex merito: vere hodie in ecclesia adimpletur verbum Esa. j. c. & vide Hiere. vj. & viij. cap. Omne caput languidum: idest prelatus: & omne cor merens, tristitia mundi que mortem operatur. ij. ad Cor. vij. A planta pedis: idest minimis subditis: Usque ad verticem: prelatum superiorem. Non est in eo corpore ecclesie. Sanitas: spiritualis. Malach. iij. ibi. Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitie & sanitas in pennis eius: & transferuntur hec verba. vj. q. j. §. verum. Quam infirma & vulnerata capita. pri. q. pri. ventum: hodie habeat ecclesia: experientia manifestat: & ideo Dum caput egrotat cetera membra dolent. Bern. Principis error multos inuoluit: & tantis obest quantis preest: ad hoc extra de vo. & vo. re. magne. Multi de cauda ad caput venerunt de humilitate ad dignitatem. j. Reg. xv. Nonne quum paruulus esses in oculis tuis: caput in tribubus Israel factus es? Et prout frequentius, dum sunt prelati in capite dignitatis: dimittunt caudam humilitatis. sicut Saul. Et ideo merito caput cum cauda perdunt. primum Regum. xxxi. Preciderunt caput Sauli & spoliauerunt eum armis. De isto malo capite & mala cauda. Esa. ix. Et disperdet dominus ab Israel caput & caudam incuruantem & deprauantem die vna. Longeuus & honorabilis ipse est caput: & propheta docens mendacium ipse est cauda. Potens quilibet de positione vel etiam morte deiicitur. Arma sunt carnalia, mundana sapientia, potentia: opulentia, que sunt arma hostis antiqui ad miseras animas captiuandas: extra de renun. nisi cum pridem. §. verum, quibus potentes in morte (ipsa est cauda) caput dum Saul preciditur: spoliantur. Defuit arma cum quibus Dauid contra Goliam pugnare nesciuit. primum Regu. xvij. quia non carnalibus sed spiritualibus armis diabolus est vincendus. ij. ad Cor. x. Arma militie nostre non sunt carnalia, sed potentia domini. Arma spiritualia ponuntur ad Ephe. vj. ibi Accipite armaturaz. Et clericoz arma sunt lachrymae: & orationes. xxiij. q. viij. conuenior cum. §. precedenti. Propterea mestū penitentia contritum factuz est cor nostruz, ideo contenebrati sunt corruptione peccati: oculi interiores. prouisores in ecclesia: quia debuerunt in deum aspicere. vox est penitentium. Est autem duplex mestitie species est & doloris: de quo Hiere. viij. dolor meus super dolorem: quia peccatoruz dolori dolor additur compunctionis. De quo Aug. in lib. de penitentia. Dolor in penitentia continue custodiatur: ubi semper doleat. de pe. di. iij. si apostolus. Christianus nimis doleat: quia Christus nimis doluit. Lā. c. j. ibi. O vos oēs. &c. j. si est dolor sicut dolor me', super litera Lamech. in. c. iij. Est & dolor malus. de quo. In dolore paries filios. Gen. iij. Est & bonus. ps. xxxviij. & dolor meus renouatus est, ita post peccatum cor humiliatum: vt huius doloris medicina infirmitatis dolor abscedat. Contenebrati sunt oculi nostri malitia peccatorum scilicet infecti & excecati: vt Christi lumen videre non possint. ps. cxiii. & cxxxiij. Oculos habent & non videbunt. Propter montem Syon. ecclesie. Psal. lxxvij. Mons Christus coagulatus, mons pinguis: de monte abscissus sine manibus: incarnatus de spiritusancto ex Maria virgine. Danie. ij. Quia despexit: qui quum equalis esset patri: semetipsum exinaniuit. Philip. ij. Ideo obtenebrati oculis hunc montem non vident perfidi: quia despexit apud eos. Roma. xj. Cecitas ex parte contingit in Israel. Vulpes ambulauerunt in eo. persecutores vel heretici qui male sentiunt de incarnatione domini: ecclesiam lacerantes, & catholicam

fidem fraudolenter corrumpentes: ideo partes vulpium erunt. ps. lxij. Uulpes fuit Herodes persecutor Christi et Joannis. vnde Luce. xiij. Ite et dicite vulpi illi: vbi Beda. Propter dolos et insidias Herodem vulpem appellat: quod plenum fraudis est animal in foueis propter insidias latens: odore fetens. nunquam rectis itineribus incedens. Que omnia hereticis conueniunt, quorum typum Herodes tenet: qui Christum latorem fidei christiane in credentibus conatur extinguere. De istis vulpibus dixi plene supra in ista oratione Hieremie in isto eodem verbo: vulpes. ij. c. Tu autem domine. Judicis fortitudinem et magnitudinem predicat. In eternum permanebis. ps. cj. Tu autem domine in eternum permanes: et iterum ibidem. ps. Tu autem idem ipse es: et anni tui non deficient. Nec est localis eius mansio aut temporalis: nec aliud quam ipse. sed ipse vna et indiuidua et permanens essentia: quia quamuis filius semetipsum exinaniuret serui formam accipiens. Phil. ij. manet tamen in eternum solium tuum. ps. xliiij. Sedes tua deus in seculum seculi: et iterum ps. cxliiij. Regnum tuum regnum omnium seculorum. Dum solium audis: iudicem intellige: et time quasi deum. Time: et mandata eius obserua. Ecclesiasticos vlti. in fin. etsi secundum hominem iudicatur: regnum tamen eius in eternum: quia non est: de hoc mundo. Joan. xviij. xxiiij. q. iij. si. §. j. Quare. Post omnodas species lamentationis ad deum solum preces conuertit: qui solus potest consolari. In perpetuum obliuisceris nostri? ps. xij. Usquequo obliuisceris me in finem etc. et iterum ps. cij. Non in perpetuum irascetur neque in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra faciet nobis. simus ergo memores eius: ne obliuiscatur nostri: quia ps. lxxvi. Non obliuiscatur misereri deus: nisi nos obliuiscamur. etsi obliti fuerimus: ipse gratiam inspirat: obliuionem fugat. vnde ps. xxj. Reminiscentur et conuertentur ad dominum vniuersi fines terre. Et ideo non obliuiscatur misereri deus quia non cadit in eum obliuio: cui omnia nuda et aperta et presentia sunt ad Heb. iiij. xviij. q. ij. perniciosam. Sed quum differt auxilium videtur oblitus: vt sic ascendat desiderium et dulcius sit solatium. Sic singulis vasa sua probat: vt vasa in honorem faciat. ij. ad Timo. ij. quia vasa figuli probat fornax: de peni. distin. ij. si enim vltra. iiij. columna versi. sed et derelinques nos passionibus subiacere. In longitudinem dierum. ps. cij. Non in perpetuum irascet. Conuerte. iudicem prouocatum ad iustitiam propter peccata, humiliter et suppliciter obsecrat. Domine nos ad te. ps. lxxxiiij. Conuerte nos deus salutaris noster. Conuerte per gratiam. Et conuertemur: quantum in nobis est arbitrio libertatis: vnde. j. ad Cor. xv. Gratia dei sum id quod sum: et gratia eius in me vacua non fuit. Gratia enim vocantis precedit: et excitat libertatem voluntatis. Nostrum est quod decidimus: dei quod resurgimus. Homines enim caro sunt: spiritus vadens et non rediens. Non enim volentis est neque currentis: sed miserentis dei et adiuuantis. Roma. ix. vt peruenire valeamus ad calcem. de pe. distin. ij. si enim per quatuor colum. versi. et Paulo post. Non tamen gratia dei conuertimur solum: nisi et nostra voluntate conuertamur. Est autem quoddam velamen nostre infirmitatis sensibus nostris obiectum: quod nisi dei illuminatione fuerit remotum: conuerti non valemus. Libertas ergo per gratiam redditur. Semper ergo nobis orandum est. Conuerte nos domine: vnde Augu. Nullum credimus ad salutem nisi deo inuitante venire: Nullum inuitatum salutem suam nisi deo auxiliante operari. Nullum nisi orantem auxilium promereri: ad hoc. xxiij. q. iiij. obtineri. Item Aug. Fecisti nos domine ad imaginem et similitudinem tuam. fecisti nos nummum tuum: mitte radium sapientie tue: expellat tenebras nostras: et fulgeat in nobis imago tua. Unde notandum quod in predicto loco apostoli ad Corinth. gratia dei etc. duas hereses destruit apostolus. Fuerunt enim quidam superbi heretici qui totam virtutum efficaciam putabant consistere in sola arbitrij libertate. Contra quos dicit apostolus. Gratia dei sum id quod sum. Iste error ponitur et destruitur. xxiiij. q. iij. quidam versi. pelagiani. de con. distin. iij. in tribus vlti. capi. et. xxvj. q. ij. qui fine. et. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor. versi. predestinationem. Fuerunt alij heretici qui dicebant liberum arbitrium nihil esse: vel non posse iuuare ad salutem. contra quos ostendens Paulus liberum arbitrium simul esse cum gratia, et operari cum ea: dicit et gratia eius in me vacua non fuit. Quandam feminam que spiritualis apparebat, inueni in Italia in isto errore dicentem deum in nobis sine nobis omnia operari, et correcta remansit. Iste error Manicheorum dicentium nihil in nobis esse positum: qui negant arbitrium liberum, tollitur. xxiij. q. iiij. §. non ergo. et. §. sed in his. et de peniten. distin. ij. si enim post. iiij. colum. versi. liberi arbitrij. Et licet gratia dei sit: quod creati sumus: quod viuimus quod mouemur: tamen hic Apostolus loquitur de gratia gratum faciente: sine qua nullus homo saluari potest. Est enim duplex gratia: creatrix et saluatrix. Per gratiam creantem virtutes naturales sunt nobis insite. Per gratiam saluantem bona perdita restaurantur, et opera deo grata efficiuntur. Huius gratie multiplex est effectus. Primo namque liberat a culpa cum arbitrio libero: et a pena eterna: vnde ps. lxxj. Et vsuris et iniquitate redimet animas eorum etc. vbi glos. Usura est pena eterna: quia plus infligitur in supplicijs: quam commissum sit in peccatis. Hec gratia semper offertur homini si velit eam accipere. Heb. xij. Contemplantes ne quid desit gratie Dei. j. Pet. j. Sperate in eam que offertur vobis gratiam. Secundo preparat voluntatem vt bonum velit. Bonum autem velle potest nisi ipsa sit bona. Esse non potest bona nisi a gratia: vnde Roma. ix. Non est volentis neque currentis: secundum quod vult et currit sed dei miserentis: vt pre. c. si enim inquit: nec est contra quod dicitur. Prouer. xvj. Hominis est animum preparare: quia homo preparat materialiter per humiliationem: sed deus preparat effectiue per informationem: vnde. iiij. Reg. iiij. Illi afferebant vasa: et illa infundebat. Tertio dat bene operari. Esa. xxvj. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine. Jo. xv. Sine me nihil potestis facere, vnde Grego. Qui aspirando nos preuenit vt velimus adiuuando subsequitur ne frustra velimus: aliter enim vacua esset in homine gratia: si non moueretur et operaretur: et hoc est quod ait apostolus: Et gratia eius in me vacua non fuit: vnde. ij. ad Cor. vj. Hortamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Quarto protegit a malo, dando vires resistendi: vnde ps. xxvj. Dominus illuminatio mea contra tenebras ignorantie: et salus mea, contra infirmitatem. Psal. xv. Quoniam a dextris mihi est

Gratia duplex.

ne commoueat. Unde iam possum peccato resistere.
Roma. viij. Si deus pro nobis: quis contra nos?
Quinto promouet in bono vt iustitia augeatur:
vnde Luc. xvij. dixerunt discipuli dño. Adauge i no
bis fidez. q. d. auge quod dedisti: perfice quod cepi-
sti: de pe. dist. ij. dum sanctam. Sexto perficit, dan-
do perseuerantiam: vnde Phi. ij. Deus est qui ope-
ratur in nobis et velle et perficere pro bona volunta
te. Hanc orat. ps. Misericordia tua subsequetur me
omnibus diebus vite mee: id est quãdiu sum in hac
vita mortali: et iterum ps. lxvij. Confirma hoc deus
quod operatus es in nobis. Et hec est gratia saluãs
de qua Esa. xxxj. Sicut aues volantes. s. protegunt
pullos suos, sic proteget dñs Hierusalem: protegẽs
et liberans: transiens, et saluans. Liberat. n. sicut di-
ctum est, a malo culpe et pene. protegit, in bono con-
seruando, transit ad meliora promouendo: saluat,
perseuerantiam tribuendo. Matth. x. et xxiiij. Qui
perseuera. vsq3 in finem: hic sal. erit: de pe. dist. ij. §. eui
denter. versi. propter huiusmodi. et §. seq. Item illud
vij. q. j. suggestum. Septimo complet gloriaz tri-
buendo. Unde Roma. vj. Stipendia peccati mors:
gratia autem dei vita eterna. Zachar. xiiij. Exequa-
bit gratiam gratie: scilicet gratiam patrie gratie vie:
non secundum quantitatez: sed secundum propor-
tionem: quis ignis in Syon et caminus in Hierusa
lem. Esa. xxxj. Gratias ergo reddamus diuine gra-
tie gratis date: non ex operibus iustitie que fecimus
nos. ad Titũ. ij. et iij. et j. q. j. gratia: vnde ij. ad Cor.
iij. Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a no
bis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est:
vnde Bern. Tria sunt in opere bono. Primum est
cogitare: deinde velle: postea perficere. Primuz ope
ratur deus in nobis sine nobis. Secunduz nobiscũ.
Tertium per nos facit. Siquidem immittendo bo-
nam cogitationem nos preuenit immutando ma-
lam: et immittendo bonam sibi per consensum iun-
git: ministrando consensui facultatem foris per apertũ
opus nostrum internus opifex innotescit. Duo er-
go in predicta authoritate tangit apostolus, cogita-
tionem que est principium omnis boni: et sufficien-
tiaz que est consummatio vel seruatio, et hec duo at-
tribuit deo: vnde Apoc. j. et vlti. dicitur. Ego suz al-
pha et o. principium et finis: Unde et precepit Nu-
meri. xviij. Primitias et decimas offeretis mihi. xvi.
q. j. §. hiis ita: et extra de deci. c. j. Primitie debent ei
in signum quod est principiuz; decime vero in signũ quod
est consummatio. Ut aũt plene liqueat in quod
bonum liberum arbitriuz possit per se: et in quo in-
digeat gratia. Sciendum est quod liberum arbitrium
potest per se in bonum nature: sicut est dormire et vi
gilare: comedere et similia: non tamen a se, quia non
excluditur causa efficiens prima. Omne eniz quod
est a summo deo est: vnde ait Jo. xv. Sine me nihil
potestis facere: vbi Aug. Non ait parum potestis fa-
cere: quia nisi palmes in vite manserit et vixerit de
radice: quantumlibet fructum a semetipso non po-
test ferre. Quãuis aũt Christus vitis non esset nisi
homo esset: tñ istaz gratiam palmitibus non preberet
nisi et deus esset. j. ad Cor. iiij. Quid habes quod
non accepisti? Potest etiam per se in bonum in ge-
nere: sicut dare eleemosynam: quod probatur hac ra-
tione. Videmus quod animal brutum affectu naturali
dat fetui nutrimentum: ergo si homo nõ posset dare
eleemosynaz ex bonis naturalibus deterioris esset cõ
ditionis. Ad hoc vero vt possit in bonuz ex circum-
stantijs. sãc bonum morale: de quo tractant philoso
phi: quod consistit in exercitio politicarum virtutũ.
indiget gratia data gratis: que remouet difficultatẽ
que est in operabilibus. Ad remouendum aũt ten-
tationem cui per se non potest resistere: indiget gra-
tia gratis superaddita: vnde Josue. vj. Anathema
in medio tui Israel: non poteris stare coram hosti-
bus. Ad hoc vt liberetur a peccato: indiget gratia
gratum faciente: vnde Job xxxvj. Saluabit te de
ore angusto latissime et non habente fundamentuz
subter se. Et dicitur puteus angustus peccatum. eo
quod facilis sit ingressus: sed egressus difficilis: quia
sicut ait beatus Bern. Non tam facile quis valet
exire de fouea: quam facile in eam labi. Sola vo-
luntate cadit homo in foueaz peccati: sed non ex vo
luntate sufficit resurgere. Dicitur etiam fundamen-
tum non habere quia ex quo quis labitur in pecca-
tum mortale: non habet per se in quo subsistat: do-
nec in gehẽnam cadat. Ad hoc vero vt bene opere-
tur indiget gratia operante et cooperante: vt dictuz
est. Quia vero quidam non diu persistunt in bono:
indigent gratia perseuerante. vnde Bernar. Gra-
tia excitat arbitrium quum seminat cogitatum: sa-
nat quum mutat affectum: roborat vt perducat ad
actum: seruat ne sentiat defectum. Ut autez sint stan
tes et proficientes perfecti indigent gratia corrobo
rante: vnde ps. lxvij. Confirma hoc deus quod ope
ratus es in nobis: vbi dicit glos. nutriendo gratiam.
Sed quidam sic obijciunt. Quid futurum est de Dei prescientia.
vno quoq3 homine: preuisum est ab eterno: sed pre-
uisio dei est immutabilis et infallibilis: secundum
quod orat ecclesia. Deus cuius prouidentia in sui di
spositione non fallitur: ergo illi quos preuidit saluan
dos: necessario saluabuntur: et ita de damnandis.
Quare ergo orabimus vel conabimur ad bene ope
randum: quod futurum est fiet. Quibus sic respon
detur: verum est quod preuisio dei non fallitur nec mu
tatur: videt enim res vere res sicut future sunt. non tñ
cogit liberũ arbitriũ nec ad bonũ nec ad maluz: sed in
nobis est sequi deum ad virtutem: vel diabolum ad
errorem. Eccli. xv. Apposui tibi aquam et ignem: ad
quod volueris extende manum. Unde ad commen
dationem viri iusti dicitur Eccli. xxxj. Qui potuit
transgredi: et non est transgressus: facere malũ, et non
fecit. Patet ergo quod libere possumus et absq3 coa-
ctione malum operari vel bonum: sed bonum non
possumus sine auxilio gratie: malum vero possumus
per nosipsos. Et est ratio: quia bonum operari: est
ascendere: tunc. n. ordinatur homo ad id quod est su
pra se: sed operari malum: est descendere: quia maluz
infra hominem est: vnde Gen. iiij. Nonne si bene e-
geris: recipies; Sin autez male: statim in foribus pec
catum aderit: sed sub te erit appetitus eius: et tu domi
naberis illius. Sicut ergo puer qui adhuc infirmus
et debilis est, per se potest descendere: ascendere vero
non: ita homo per se potest ad maluz: ad bonuz vero
meritorie non, sed adiungitur adiutoriuz gratie, qua
mediante possit ascendere. Ad hoc quod opponit
dicimus quod vtraq3 propositio est vera: sed conclusio fal
sa. Nullus. n. de necessitate saluatur vel damnatur: sed
per opera liberi arbitrij; que sine necessitate fiunt.
Predestinatio enim non facit certaz salutez: sed per
bona opera que fiunt libero arbitrio: certa efficitur
vocatio et electio: vnde. ij. Pet. j. Quapropter fra-
tres magis satagite vt per bona opa certaz vr̃az vo
cationem et electionez faciatis: hec. n. facientes non

peccabitis aliquando. Quamuis enim que preuisa sunt necessario eueniãt: nõ tñ huiusmodi necessitas infert vim libero arbitrio: qm̃ sicut ait Anselmus.

Necessitas duplex

Duplex est necessitas coactionis. Que precedit efficit rem. vt quum dico necesse est celũ volui: qm̃ violentia naturalis conditionis cogit ipsum volui: & ideo necesse est vt voluatur: & est necessitas absoluta. Que sequitur rei positionem: vt nihil efficit: quum dico, necesse est te sedere dum sedes: nõ quod aliqua vi cogaris ad sedendum: sed dum sedes nihil potest facere vt non sedeas: & talis est preuidentie diuine necessitas. Unde quid est aliud dicere necesse est preuisum euenire: nisi vt dicatur: necesse est aliquem saluari dum saluatur: & necesse est futurum esse futurũ? Et ita per illam necessitatem non tollitur cõtingentia rei omnia enim que a libero arbitrio procedunt & voluntate contingunt, non necessario eueniunt: de pe. dis. ij. si enim. versi. liberi. Patet ergo q̃ si volumus salutem consequi necesse est bene agere: quoniam sic predestinauit nos deus saluandos per orationes & bona opera: quibus meremur vitam eternam. Unde Grego. iiij. lib. dialogorum. Obtineri nequaquam possunt que predestinata non fuerint: sed ea que sancti viri orando efficiunt: ita predestinata sunt: vt precibus obtineantur. Nam ipsius quoq; regni perennis predestinatio ita est ab omnipotenti deo disposita: vt ad hoc electi ex labore perueniant: quatenus postulando mereantur accipere quod eis omnipotens deus ante secula disposuit donare. xxiij. q. iiij. obtineri. Item Augusti. Predestinatione dei siue ad bonum siue ad malũ in hominib⁹ operari ineptissime dicitur vt ad vtrunque homines quedam necessitas videatur impellere: quum in bonis voluntas sit intelligenda non sine gratia: in malis autem voluntas intelligenda sine gratia. xxiij. q. iiij. vasis: alios est. §. sub cap. Nabuchodonosor. Augusti. etiam duplicem necessitatẽ ponit. Unam simplicem: veluti omnes homines esse mortales. Alteram conditionis: vt si aliquem ambulare quis scit: eum ambulare necesse est. xxiij. q. iiij. §. quamuis. versi. vnde Augu. ibi vide. & in glo. ad huius. §. intelligentiam. Item super illo verbo pre. Jo. vj. Nemo potest venire ad me &c. Augu. Magna gratie commendatio: nemo venit nisi tractus. quem trahat & quem non trahat: noli velle iudicare: si non vis errare, ad hoc. xxiij. q. iiij. de tyrus: & de pe. di. iiij. si ex bono: in prin. sed quia voluntate cordis credimus: iuxta illud: Corde creditur ad iustitiam. Ro. x. & xj. q. iij. nolite. voluntate trahimur. Quid est aũt trahi: scd̃m Aug. Delectare in dño: & dabit tibi petitiones cordis tui. ps. xxxvj. porro si poete dicere licuit. Trahit sua quẽq; voluptas. Uirgili⁹ eglo. ij. quanto fortius nos dicere debemus trahi hominem ad Christum: qui delectatur veritate, beatitudine, iustitia, sempiterna vita: quod totum Christus est. xj. q. iij. existimant. Porro prima in gratiã neminem mereri certũ est. de conse. di. iiij. c. placuit: legitur & no. xxiij. q. iiij. vasis sub cap. Nabuchodonosor: & in glo. ex hoc patet. Quisquanto in ista materia se amplius quis dilatat: tanto amplius se obscurat. Restat dicere cum Paulo. O altitudo diuitiarum &c. Roma. xj. & de pe. dist. iiij. si ex bono. vbi de hac materia tractatur vsq; ad finem distinctionis: & in pre. c. Nabuchodonosor. Calcem tñ istius materie cum fideli Chremone qui tertiã collationem fecit de protectione dei: sicut patet in lib. collatio. Joan. cassia. concludaz his verbis. hoc a catholicis omnibus patribus definitur: qui perfectionem cordis non inani disputatione verborum, sed re atq; opere didicerunt: diuini esse muneris primũ: vt accendatur vnusquisq; ad desiderandum omne quod bonum est: sed ita vt altera parte plenum sit libere voluntatis arbitrium. Itemq; etiam scd̃m diuine esse gratie: vt effici valeant virtutum exercitia: sed ita vt possibilitas non extinguat arbitrij. Tertium quoq; ad dei munera pertinere: vt acquisite virtutis perseuerantia teneatur: sed ita vt captiuitatẽ libertas addicta non sentiat. Sic enim vniuersitatis de⁹ omnia omnibus credendus est operari: vt incitet, protegat: atq; cõfirmet: non vt auferat q̃ semel ipse concessit arbitrij libertatem. Sequitur in threnis vltimus versus. Innoua dies nostros: dierum innouatio eternitatis preceptio. Sic a principio egressus ei⁹ sicut ab initio eternitatis. Michee. v. Sed proijciens a te qui vbiq; es. Repulisti nos: quasi pollutos. Iratus es: vt pater: vt non irasceris vt iudex in furore tuo: de quo ps. vj. & xxxvij. Domine ne in furore tuo: idest in terribili condemnatione & importabili ira pro peccatis nostris. Contra nos: contrarios tibi. Uehementer: quia vehementia sunt peccata nunc intra ecclesiam: & innumera, in capitib⁹ & in membris. vnde sceleratoria commissa sunt grauius iudicanda. xxiiij. q. iij. non afferamus. in fin. Innoua dies nostros. De ista innouatione dicit Job. xxix. Quis mihi tribuat vt sim iuxta menses pristinos: secundum dies quibus deus custodiebat me: quando splendebat lucerna eius super caput meũ: & ad lumen eius ambulabã in tenebris: sicut fui in diebus adolescentie mee: quando deus secreto erat in tabernaculo meo? Ad hoc principiũ reuocamur, quum conuertimur. xxxij. q. j. apud. Ju ueterati enim sumus & corrupti: & dies eternitatis perdidimus. ps. xxxvij. Putruerunt & corrupte sunt cicatrices mee, a facie insipientie mee. Adhuc restat impleri in ista nostra ecclesia militanti quod scribitur Johe. ij. Reddam vobis annos quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & eruca: facit; de pe. di. j. ne forsitan. Locusta vana gloria: que inanes saltus velociter casura sectatur. Hac plena est nostra ecclesia: in saltantibus de prelatione in prelationem, & de beneficio ad beneficium. Immo potius ad maleficium: & beneficiorũ non est numerus: quia non deest qui male conferat & qui male recipiat. Nec finis est ambitionis in ista ecclesia in omni genere hominum. Et plus in nobis regnat qui mundo specie tenus renunciauimus: extra de elec. quorundam oculos. lib. vj. Et quãquam sancti Romani pontifices multa contra pluralitatem beneficiorum & ambitionẽ statuerint. xcix. di. singula. lxx. dist. sanctorum. xxj. q. j. per totum. lxxx. distin. episcopi vero extra de elec. dudum. ij. extra de preben. de multa cap. cum non ignores. cap. cum teneamur. & Lateranense concil. eod. titu. intentum: vbi est expressissimum: extra de rescrip. capi. vlti. lib. vj. & de electio. auaritie: extra lib. vj. de preben. cum singula. xvj. q. j. presbyteros. Unde & dicit lex q̃ difficile est vt vnus duorum vicem obtineat. ff. de poc. si plures. C. de asse. nemo. C. de testa. consulta. vbi dicitur q̃ absurdum est si promiscuis actibus rerum turbentur officia. Similiter dicit lex q̃ non potest quis per plures ciuitates habere potestarias. ff. ad municipa. libertus. §. prescrip. Nec prelatus in diuersis

ecclesijs. x. q. iij. unio. Nec idem seruus uicem plurium sustinet dominorum. ff. de fu. seruo. l. j. §. cōis seruus horum tn̄ iurium nulla uel modica utilitas est: et frustra membranas occupant. xix. dist. si Romanorum. Pro nunc sine dispensatione mune cum dispensatione animarum suarum: non dico dispensationem que requirit aut necessitatem: aut utilitatem. ut. j. q. vij. §. nisi rigor. cum. e. seq. unde ubi causa sufficiens non est dispensationis, ille cum quo dispensat: quantum ad deum tutus non est: etiam si papa dispenset, ut no. extra de no. et uo. redē. non est: in glos. si causa subest. Facilius ergo et citalius tales cum sua dispensatione ad gehennam sz Ostie. ut no. pre. secundū. ij. descendit. Passim clerici hodie habent beneficia quotquot possunt habere per nefas non per fas: et reuera uentri deseruiunt. Raptores ergo fructuum sunt taliter perceptorum: quia datur beneficium propter officium. lxxxj. di. cos. et. c. si quis sacerdotum. xxxij. di. preter hec. de cle. nō. re. latores. de ap. pastoralis. extra de rescrip. c. ulti. lib. vj. Bruchus gula est. cui magnus uenter in paruo corpore: uel potius uēter in toto corpore. de hoc uitio. xlj. di. c. pluribus. et di. iiij. deniq3. Rubigo ē que. xlij. xlvij. et. lxxxv. di. auaritia, que fruges et metalla inficit et corrūpit. Jaco. v. Agite nunc diuites. et. j. diuitie uestre putre facte sunt. Eruca, luxuria, de qua. xxxij. q. v. et. q. vj. et. q. vij. que toto corpore repens depascit olera: quia luxuria inquinat corpora et animas. j. ad Cor. vj. Adhuc etiam implebitur de ista nostra ecclesia: quod dicitur Ezech. xxxvj. Habitare faciam uos sicut a principio, scilicet in ecclesia primitiua, bonisq3 donabo maioribus. Et Aggei. ij. Magna gloria erit domus istius, scilicet ecclesie, nouissime plus q̄ prime. Arbitror au. q̄ ista ecclesia renouata pfectior erit prima eccl'ia pmitiua, exceptis fundatoribus eius: et apostolis, post quos perfectiores in hac uita non existimo aduenire. op. cap. xxiiij. q. ij. legatur singulariter enim apostoli dn̄i fuerunt beati et perfectiores habita octo beatitudinibus: de quib9 Matth. v. ut dicit Augu. in homil. illius euangelij. Beati pauperes et c. quibus dixit dominus. Beati oculi qui uident que uos uidetis. Luc. x. Et quibus fuit concessum ut tā presentialiter uiderent speciosum pre filijs hominū. ps. xliiij. tam familiariter ei adhererent: uerbā uite ab illius ore diuino susciperent: signa, et miracula assidua cernerent: dulcedinem conuersationis eius gustarent. Unde nec mirum, sicut ait Hiero. si nec puncto temporis paterentur ab eius facie separari.

Ira dei qualis sit.

Iratus es contra nos vehementer. Quando temptamur et vincimur irascit deus contra nos: qz maior est ipse et fortior qui nos defendit, quam diabolus qui nos impugnat. nec sine permissu eius temptamur. Job. j. Si autem postquam cecidimus penitere nolumus: irascitur vehementer. Psal. lxxxix. Quis nouit potestatem ire tue et pre timore iram tuam dinumerare. Aliquando enim irascitur ut pater, quando verbis increpat delinquentem: et facit penitentem. xxiij. q. iiij. nimium. et cap. displicet. v. q. v. non osculatur. Irascitur autem ut dominus quando corripit durius: et statim vlciscitur: unde Moyses. Exod. xxxij. Cur domine irascitur furor tuus contra populum tuum? Ut iudex irascitur: quum dicet. Matth. xxv. Ite maledicti in ignem eternum: quum iam nec penitentie nec venie locus erit: quia qualis quisq3 hinc egreditur: talis in iudicio presentatur. xxv. distin. qualis. Et qualem te inuenerit dominus quum vocat: supple de hac vita: talem pariter et iudicat. de peniten. distin. prima, nunquid Cayn.

Contra Simoniacos clericos et ambitiosos qui religiosos, et de proprietariis ambitiosis. Cap. 7.

POstquam dei gratia in commentis Threnorum quod supra prosime compleui: planxi sanctam ecclesiam matrem meam generaliter: adhuc superaddendo planctum, plango adhuc vitia membrorum eiusdem, in genere: et in specialibus statibus et gradibus ut supra in prohemio istius operis promisi. Sponsi namq3 Christi sancta mater ecclesia in seipsum sculata: quia sine macula sine ruga. Ad Eph. v. de peni. dist. j. ecclesia, in membris suis diuersis et quamplurimis maculis deturpatur. Nam recedens a sponso humili. Phil. ij. et ps. cxxx. In magnis ambulat et in mirabilibus supra se. Omnis enim superbus in admirationem haberi desiderat: et ab his adorari: sicut diabolus. Matthei. iiij. Luc. iiij. A sponso mundissimo qui est splendor glorie, ad Heb. j. et candor lucis eterne, et speculum sine macula. Sap. vij. recedens, in fetidis membris in stercoribus ponit nidum suum. [illegible] proh dolor, sacrosanctum domini templum scorto plenum est: et ephebia nec nominanda sed capite plectenda. C. de adul. cum vir, in aula dei, palestra. Machabe. iiij. vide quod scripsi supra in Threnis in oratione Hieremie. Recordare etiam prima expositione super verbo adolescentibus impudice [illegible] Et timere possibili ab offic[illegible] sponse (quod lugubre est fari: sed lugubre [illegible] tegere) sepe recipiunt manifeste: et sic vel occasio non modica hereticis [illegible] vocandi dei ecclesiam [illegible] [illegible] [illegible] Non offeres mercedem prostibuli nec precium canis in domo domini dei tui. [illegible] accipias mercedem meretricis nec precium sanguinis, et no. extra de deci. ex transmissa. [illegible] etiam aurō ecclesiastico. xij. q. ij. glosa, vers. Sociales. Impugnare [illegible] [illegible] [illegible] diuersis epulis et comessationibus [illegible] diuersis speciebus et falerni et meri poculis calefacti [illegible] xxxv. distin. ecclesie principes [illegible] seruitores et domesticos simplices et. senes, pallidos et macilentos, sed [illegible] iuuenes et procere stature, filii ecclesie degeneres [illegible] [illegible] et prelati vocari desiderant habere [illegible] [illegible] xenodochie et [illegible] in eo. [illegible] non [illegible] [illegible] arrogantie concupiscentie carnis et gule [illegible] [illegible] ab eisdem. Ecclesiastici. [illegible] [illegible] corrupti prelationis [illegible] [illegible] communis et multo labore epulis preparatis, non ut [illegible] exteriores. Matth. viij. xij. xxij. et xxv. et Luc. xiij. xxv. di. ecclesie. sed ut fierent [illegible] predicatores [illegible] in abstinentia et sancti monia [illegible] venter non despumaret in libidinem ut [illegible] xxxv. di. [illegible] Sed [illegible] parsimonias. xlj. di. parsimoniā. et [illegible] bibentes aquaticis vel ceruisias: extra de bono.

c.ij. & edentes non similaginem. i. florem farine, sed siligines milium & panem cibarium. xij. q. ij. gloria. vt sic sordibus ablui & mundari per abstinentias ve ri sponsi filij veri sponsi & rectores dignitate & vita ecclesiarum merito dicantur. Proh dolor, nihilominus non miror quia in regentibus communiter sponsam christi & corpus eius. xxiiij. q. iij. pro membris: scilicet ecclesiam orthodoxam adeo inualuit & preualuit philargeria. i. amor pecunie que est idolorum seruitus & radix omnium malorum est cupiditas. i. Timo. vi. Ephe. v. i. q. i. cum omnibus qui a minimo vsque ad maiorem omnes ei seruiunt: vnusquisque ad auaritiam suam a summo vsque ad nouissimum declinat. Esa. lvi. Hiere. vi. & viij. non recordantes quod dicitur Abacuc. ij. Ve qui congregat auaritiam malam domui sue vt sit in excelso nidus eius: & liberari se putat de manu mali. Aurum sitiunt hodie prelati: aurum bibunt. i. q. i. §. ex his: vt conseruent carnem: & sanguinem erogent non egenis, contra illud. xij. q. ij. nolo. & q. ij. aurum. Vide quod scripsi supra in Treni. iiij. c. super verbo, quomodo obscuratum est aurum in ij. expositione in c. xij. Vtinam pro minori malo, exercentur superfluis: & necessaria darent inopibus, exercentur preciosis, & darent pauperibus vilia. xlj. dist. non coguntur. Sed istius nostri eui communiter non pastores. xcv. dist. esto, sed pellium venatores cum Esau. Gen. xxv. & ouium tonsores. Non piscatores, sed depredatores. Non custodes. Luce. ij. sed gregis deuoratores. Non defensores: sed impugnatores. extra de na. ex li. ven. c. i. Non paupertatis euangelice zelatores: sed subsannatores & contemptores. Non fideles dispensatores christi patrimonij. extra de elec. cum ex eo. li. vi. xxiij. q. vij. quod autem. & q. viij. conuenior. & xij. q. i. si priuatum: sed defraudatores & dissipatores. xij. q. iiij. c. i. Regnum terrenum querentes: de paupertate christi & sponse eius propter quam datur celeste, non curantes. Mat. v. xij. q. ij. gloria. ver. multi. xxv. dist. ecclesie. Lunctis auferunt vniuersa: omnia in suos vsus redigunt, omnia deuorant: soli prelati partes inuadunt alienas: soli occidunt vniuersos, sicut testificatur Hiero. pro suo tempore. xciij. di. diaconi. v. quod in isto toto quasi leproso. Phil. ij. & ij. Vere que sua sunt querunt. viij. q. i. sunt in ecclesia: et que sua sunt perdunt: nam perdere christum, est vere male perdere seipsum. In muneribus iudicant. In mercede respondent. In pecunijs diuinant. i. q. i. iudices. Michee. iij. Pro pecunijs celebrant. Corpus christi pro pecunia vendunt cum Iuda. i. q. i. qui studet. Pro pecunijs consecrant & ordinant. i. q. i. cum ordinaretur. & pro pecunia omnia conferunt sacramenta. Sacramenta emunt: sacramenta vendunt: sed gratiam non conferunt quam non habent. i. q. i. gratia. c. nullus episcopus. Nihil accipitur gratis: nihil datur gratis: Mat. x. Gratis accepistis: gratis date. i. q. i. quicquid. Pauci intrant per ostium per hunc modum. i. q. i. ordinationes. Quilibet paratus est vendere sacramenta que emit. i. q. i. quidam. Nihil sibi in ecclesiasticis honoribus gratuitas: nihil sibi defendit industria. i. q. i. fertur. Hodie beneficiorum & sacramentorum benedictiones potius, imo quantum ad indigne conferentes & recipientes maledictiones. i. q. i. maledicam. Non curant nec timent hi quodammodo desperati rectores de lepra Giezi. i. q. i. cito. Nec de suspendio Iude. de pen. dist. iij. iudas: & c. nihil. christum venden-

tes: Mat. xxvi. Mar. xiiij. Luce. xxij. & Ioan. xviij. i. q. i. qui studet. Nec de eiectione de templo celestis glorie si columbas vendunt: gratiam scilicet spiritus sancti designati per columbam. i. q. i. quibusdam i & q. iij. ex multis. c. saluator. c. vendentes. De fide male sentire videntur: quia simonia causat heresim. i. q. i. qui studet. cum. c. liqueat. c. petrus: & c. cum omnis. c. eos. c. fertur. pro peccato non videntur habere, cuius tamen comparatione cetera crimina pro nihilo reputantur. extra de simo. per tuas. i. q. vij. Vbi simoniacos vocat Paschalis papa precipue hereticos. & extra de simo. per tuas. §. Nihil hodie datur gratis: quia nec aliquid recipitur gratis: quia dicunt collatores: quod comparauimus vendimus: vt prealleg. c. quibusdam. Vnusquisque enim laudat quod vendit & lucrari desiderat. i. q. iij. saluator. Sed vt ait Augustinus. Lucrum in bursa damnum in conscientia. Vendidit sacrum: perdidit fidem: pecunia dantis & accipientis cum eis & Simone in perditione erit. Act. viij. i. q. i. qui studet. c. cito. & q. iij. saluator. Leprosi sunt simoniaci. i. q. i. cum ordinaretur, & c. cito. Trapezite sunt. xxiij. dist. in nomine domini. Non israelite: sed giezite: prec. c. qui studet. Sed de lepra anime non curant, quia in vano accipiunt animas suas. ps. xxiiij. De facto aliam vitam non credentes cum Simone mago puram fidei conscientiam non habentes. i. q. i. petrus. Allegant consuetudinem in huiusmodi venditionibus simoniacis: corruptelam potius auaritie ardore & cupiditatis illectam. extra de simo. non satis. c. cum in ecclesie. i. q. iij. si quis prebendas. Nam consuetudinem ratio & veritas semper excedit (alias excludit) dis. viij. veritate, cum capi. seq. Sed vtinam considerarent hi posteri Simonis harioli: quod etsi non hic: in loco tamen tormentorum per tortores. de peniten. distin. iiij. tradidit irremediabiliter torquebuntur. Sed dicunt hi leprosi. Samueli offertur a Saule quarta pars sicli: sed vere non recepit: sed Saulem pauit. i. Reg. ix. i. q. i. iudices; sed nec Heliseus vi tractus quicquam recepit a Naaman de bonis damasci: sed ait. Viuit dominus ante quem sto: quia non accipiam. Cumque vim faceret: penitus non acquieuit. iiij. Reg. v. i. q. i. iudices. in fi. Et prohibuit beatus Cosmas sanctum Damianum germanum suum secum in vno tumulo sepeliri: quia a quodam sanato ab eis quoddam acceperit munusculum gratis oblatum: quod contrarius non est. i. q. ii. c. i. & c. sicut episcopum. xviij. distin. de eulogijs. Sed dicunt isti ficti prelati, sacramenta non vendimus: sed dicendum est etsi ipsa sacramenta inuendibilia non vendant contra sacros canones: vendunt vocem, sigillum, & calamum. hec. c. sicut episcopum: & in palea: precall. c. nullus abbas. & extra de simo. c. i. vbi de hoc. Et canoni fraudem faciunt de persona ad personam: quia quicquid accipit notarius pro literis ordinatorum: vel totum vel quasi totum tollit episcopus. De qua fraude quomodo quadruplicater commutatur, no. xiiij. q. iij. plerique. & extra de priuil. quanto. Et accessorium vendendo scilicet sigillum & chartas: ordinem vendit. i. q. iij. si quis obiecerit. Nec dicant quod datur precium post ordinem acceptum, quia ex quo datur ex pacto: vel exigitur vel petitur: prohibitum est etiam post dare: vt prealleg. ca. sicut episcopum: quia accipere est quandocunque accipere. i. q. i. eos qui. in fi. & q. iij. saluator. & c. si quis prebendas: adde quod scripsi supra in ii. parte hac in ii. c. Thre. quod incipit quo. in ver. principes ho-

Fraus prelatorum in accipienda p ordinatione pecunia.

Simonie lepraz auctor insectatur.

stri prelati in c.v.⁊ in additione ibi posita,⁊ infra in cap.xx.in.§.sed vt sciant.ver.xxiiii. Qui ergo prelati venales aurum pro spiritusancto recipientes, lepram dederunt: ⁊ lepram sibi retinuerunt.j.q.j.cuz ordinaretur: ⁊ male quesita mercede non tam patrimonij facultatem q̄ thesaurum criminum congregant eterno supplicio ⁊ breui fructu.j.q.j.cito. in fin. O lepra contagiosa: lepra fetida vsq3 ad aures domini sabaoth, lepra labefaciens interiora vitalia,⁊ sacra in dei ecclesia sacrificia, abominabilis deo ⁊ diuinis hominibus, apud homines incurabilis, soli deo christo domino qui apparere voluit tanquā leprosus.Esa.liii.Cura possibilis:sed rara ⁊ admirabilis.Utroq3 testamento prohibita es.vt prec.c.qui studet.Sanctio ciuilis te reprobat.ff.ad.l.iuli.de ambitu.l.j.j.q.vij.sancimus.Canonica te hereticam vocat: vt prec.ll.c.cum liqueat:⁊ c.petrus.c.fin. A templo dei ejceris cuz flagellis.j.q.iij. ex multis.iiij.Reg.v.Joan.ij.Ab helizeo lepra perfunderis: a Petro in perditionem damnaris.Actu.viii.j.q.i.§. quia ergo an fi. Que fieri debent leprosis. Leuit. xiij.ubi competunt.Quia caput nudum habes: vt cognoscaris ⁊ confundaris: quia caput habes vulneratum.j.q.j.ventum est. Os veste contectum: ne alios tu draco flatu inficias.c.xxxii.q.iiij.in eo. quia contagiosa es.j.q.j.cito.Concisam vestem; quia ecclesiam diuidis: quia pessime ambis ⁊ mercaris: ⁊ ab ecclesia que vna est diuideris.xvi.quest.vij. sicut: contagiosa semper ⁊ sordida apparebis.Exod.iiij. quia manum ad bursam posuisti: ⁊ extrahendo sol uistu etsi hominibus, deo tamen non satisfecisti.xv.q.vi.cap.j.Cum Ozia sanctuaria profanasti ⁊ leprosa effecta cum lepra vsq3 ad mortem permansisti.ij. Paral.xxvi.ii.q.vij.§.his ita. Perraro enim simoniaci vere confitentur: nec dimittere beneficia acquisita simoniace sunt parati: nec ordinis executioni insfecti renunciare: sed nec aliter salui fiunt.j.q.j.si quis neq3:⁊ c.ordinationes: vbi de hoc: extra de simon. ex tue: ⁊ cap.Mattheus: vbi de hoc.xiii.dist.nerui. Aurum habes cum Naaman syro.iiij.Reg.v.sed leproso.j.quest.j.qui studet; ⁊ ca.cito.De domo Joab es.ij.Reg.iij. ecclesie inimica. Sic enim Joab interpretatur. Fluxum sanguinis pateris: quia emendo ⁊ vendendo tuum ⁊ multorum sanguinem fundis: te ⁊ multas animas perdendo: fusum tenes:q2 mollis ⁊ effeminata es: tota resoluta in corde terre.Gladio transfoderis scilicet in precordiis conscientie tue propter vermem conscientie corrodentem: vt prec.c.Mattheus:⁊ nulla talis plaga sicut stimulus cōscientie.Eccl.xiii.Beatus qui non est stimulatus in tristitia delicti. Pane cares: quia panis viuus angelorum.de consec.disti.ij.omnia: ⁊ c.sicut: quem tu vendis ⁊ emis, sicut panem materialem: recedit a te; ⁊ fames vt canis.ps.lviij. quia consolatione dei priuata,ciuitatem mundi in qua est contradictio circuis comparas ⁊ vendis. Ambitiosa es. Antiochum adis: vt compares principatum: talenta promittis cū Jasone.ij.Machab.iiij. Propter te ignis charitatis almus in ecclesia dei extinctus est: quia nihil pro amore dei aut proximi digni in ecclesia dei quasi hodie fit.j.q.j.sicut eunuchus: quia christus charitas ⁊ spiritus sanctus amor venditur tota die: vt pre.c. qui studet: ⁊ cap. nullus episcopus. Virus habes occultum o honoris cupiditas: quia clā paciscens de primatu.xl.disti. quicunq3. Mater es hypocrisis: quia apparet prelatus: ⁊ coram deo nō est: quia in sua radice vitiatus est.j. q.i. quibusdam. Fateor: characterem habet: ⁊ characterem confert, sed vitiosum; no.prec.cap.ordinationes: ⁊ legitur ⁊ no.j.q.j.dominus: quia intus ortus talis occidit.j.q.j.fertur.no.extra de simo.tāta. Cyprianus martyr te simie comparauit.j.q.i.si quis inquit:quia effectum sacramenti non tribuis: idest executionez ⁊ gratiam.pri.q.pri.§. ex his: quibz scienter a simonia co alij ordines recipiunt:vt ibi,⁊ pri.q.pri.p Esaiā.⁊ capit.dominus.Doli artifex es: quia superiorum pessima adulatrix: vt aliquid lucreris ab eis. Et p precio beneficii offeras munus lingue pri.q.p. sunt nonnulli.

In ambitiones inuehitur.

O ambitio: nedum superiora agis cū tua filia simonia: sed ⁊ superiores prelatos associans tuum caput vulneratum inclines: encenia mittis: non solum esculenta ⁊ poculēta: de quibus legitur ⁊ no.extra de rescrip.statutum. lib.vi. ⁊ de vit.⁊ hone.cleri.cum ab omni,⁊ de simo.etsi questiones: sed dextrarios: pannorum pecias:⁊ vasa aurea ⁊ argentea: ⁊ alia occulta auri ⁊ argenti talenta.Blande ⁊ humiliter ⁊ reuerenter loqueris dominis: vt lucreris.Dimittis curam parochianorum tuorum: ⁊ cultum diuinorum officiorum quibus es obligata.vij.q.pri.sicut.xcij.disti.c.vlti.lxxxi.distin.eos,vt trotes. Junge quod scripsi supra in Thren.in.§. recordare in.vij.c. in textu quasi vidua: ⁊ curras post caudas equorum dominorum tuorum. Tanta est cupiditas tua ⁊ honoris auiditas: q̄ quum saltem extra fis libera in terra tua ⁊ in ecclesia tua: vbi habes beneficium tuum: in curijs superiorum efficeris pessima serua.Diues eras in mundo ⁊ contentari poteras: ⁊ in pace quodammodo bonis tuis gaudebas. Sz radicata cupiditas insatiabilis.xlvii.dist. sicut.xiiii.q.v.quid dicam: auiditas ⁊ mens honoris, audate egere: ⁊ quodammodo mendicare,⁊ in labore inutili continuo viuere,⁊ bonis tuis non gaudere coarctat.xlvii.dist.honorum: ⁊ cap.nituz: vbi dicit Leo. Mens potētie auida nec abstinere nouit a vetitis: nec gaudere concessis: nec pietati adhibere consensum.Et viuere in curiis magnatum: ut dei iusto iudicio ipsa tua ambitio duplici contritione te conterat in anima ⁊ in corpore, diuino spiritu non contritum.Hiere.xvii. ubi dicitur. Et duplici contritione contere eos domine deus noster.Quia tua ambiēs proteruitas hoc meretur.c.extra vt lit.non contesta. quoniam.§. fi. Sepe enim quis simul duplici pena punitur. extra de rapt. in archiepiscopatu: legitur ⁊ no.xvii.q.iiii.attendendum: regulariter non: vt legitur ⁊ no.extra de iudic.ac si clerici: vbi de hoc: vt ipsa tua cupiditas in te proprium more carnificum debacchetur authorem: teq3 excruciet ⁊ consumat. Utinam igitur iam veniat diu desideratus dei uicarius in ecclesia sua aliquis: qui eiectionem de templo quam incepit de te facere dominus Jesus: vt Marc.xi,Luce.iii.Joan.ii.c. ⁊ Matth.xxi.dicunt simpliciter eiecit: ⁊ pri.q.pri.qui studet: ⁊.qō.iii. ex multis: adimpleat ⁊ perficiat cum perseuerantia vsquequaq3.Quia post duas eiectiones de templo: quas de te fecit dominus.fm Augu.quarum vnam ponit Joan.aliam tres alij euangeliste: vehemēter in templo eius succreuisti: ⁊ eius templum profanasti: sed tertiam peremptoriam expulsionem faciet ille sanctus sanctorum: qui omnia ecclesiastica dare gratis precepit per suum uicarium:vel, prohdolor, per exteras potestates: confido certissime antequā transeat breue tempus. Ait enim ille christus gra-

tiosus,

tiosus. Gratis accepistis gratis date. j. q. j. c. j. & c. q̃c-quid: & q. iij. saluator. Matth. x. vbi Chryso. Uide autem qualiter morum diligentiam non minus habet christus q̃ signorum: monstrans quoniam signe his nihil sunt. Etenim superbiam eorum premit, dicens Gratis accepistis, & ab amore pecuniarum mundos eos preparat, dicens: gratis date. Uel vt non videatur eorum beneficium esse: ait gratis accepistis. q. x. Nihil vos de vestro largimini suscipientibus. Neq; enim mercede hoc accepistis: neq; laborantes. Mea est gratia: gratis eam accepistis: ita igitur aliis date. Neq; enim est condignum precium eorum inuenire. Igitur timendum est vehementer, q̃ nisi dei vicarius arcem syon tenens, istam eiectionem simoniacorum & giezitarum cito faciat: permittat deus fieri vt predixi: in gladio furoris sui per exteras potestates: sicut fecit contra Anglicos & Hispanos. lvi. dist. si gens. Formido etiam ne Balthasar dirripiens precipue propter hoc vasa sacra Hierusalem bibat & edat in eis cum concubinis suis. Dani. v. de conse. dist. j. vestimenta. xij. q. ij. aurum. Sed fortius trepido ne propter scelera predicta maxime simonie, heretice, & ambitionis, sicut ager aretur Hierusalem: & sicut custodia pomerij collectis pomis & fructibus desolati. Michee. iij. j. q. j. iudices. Necesse est enim ecclesiam tribulari & purgari. l. dist. & purgabit: sed impossibile est q̃ sit nulla. xxiiij. quest. pri. pudenda. in fin.

De statu papali, & q̃ Papa peccare potest, & grauius q̃ alij & grauior, eius pena. Et quid agere debeat Papa. Cap. 10.

Quia vsq; adhuc de vitiis maxime simonie corruptorum membrorum ecclesie locutus sum generaliter. Nunc ad speciales status ecclesie vt promisi superius, descendendo tangam vitia & defectus eorum vt in hoc tractatu se de illo statu speculantes, & vitia sua videntes, & corrigentes, & sanctam ecclesiam amplius non scandalizantes, in ecclesia existentes vere filij ecclesie censeantur. Nam sm Augusti. Nec ille dicendus est esse in ecclesia: & ad istam societatem spiritus pertinere: qui ouibus christi ficto corde miscetur spiritus enim sanctus disciplinae effugiet fictum. Sap. j. Neq; enim ad ecclesiam illi soli non pertinent qui separationis aperto sacrilegio manifesti sunt: sed etiam illi qui in eius vnitate corporaliter misti per pessimam vitam separantur. xxiiij. q. iij. de illis. Ego autem scriptor cum Hieremia paupertatē & miseriam videns meā. Thren. iij. in prin. ad literam neminem nomino: consciencia sua conueniat vnumquemq;. viij. q. j. quid autē sed vitia que quilibet in quolibet statu debet habere odio, tango. lxxxvi. dist. odio. xxiij. q. iiij. duo. A capite ergo a quo ratio est edenda. l. di. de eligendo. ar gentarius. c. l. dist. & purgabit, & c. quia inmaiplen dos q̃ sm Grego. papam. Capite languescente facibus cetera corporis membra inficiuntur. vi. q. j. c. sunt plurimi. c. ex merito: Uulnerato namq; pastore principali, quis curandis ouibus adhibet medicinam? j. q. pri. fertur. A reuerendissimo dei vicario domino papa. extra de trāsla. inter corporalia & c. quisto. Qui est caput totius ecclesie sicut Petrus. xxij. dist. c. ij. qui a quum homo sit: peccare potest. xl. dist. si papa. Et aliud dicere, error est. de pen. dist. ij. si enim. Incipio: non ponens specialiter os in celum: tāgendo eius vitia. xxi. dist. c. si. sed aliqua scribens que cōuenit & oportet ipsum facere: in quibus si offenderit, ipse viderit & non ego. Omnia enim peccata sua occulta & manifesta, excepta sola heresi probata & contumaci, deum habent vltorem solum & nō alium. ix. q. iij. aliorum. xxi. dist. nunc autem. Et de ista materia supra maxime in. v. & vi. cap. in pri. parte istius operis latius disputaui. Et quia ibidē latissime eius posui potestatem: in ista. ij. parte ad pedes sanctitatis eius iacens seruus, excitabo dominum meum: vt potestatem suam conseruando maxime grauiter non peccet: quia hoc ad potentiam suam non pertinet: quia sm Aug. posse peccare, non est aliquid posse: immo aliquid non posse. Unde solus deus cuius ipse est vicarius, vocatur omnipotens qui hoc non potest: quia omnia potest que posse est aliquid posse de pen. disti. ij. §. si. Immo Petrus qui ceteris plus christum dilexit. Joan. vlti. vi. q. pri. imitare, lapsus est: vt ibi. & l. distin. fidelior. & c. considerandum. Et postq̃ receperat spiritumsanctum a Paulo reprehensus est: quia reprehensibilis erat: ad veritatem euangelij non recte ambulabat. Gal. ij. ij. q. vij. paulus. & c. puto. Unde elegāter ait papa Symmach⁹. xl. dist. c. j. Non vos beatum Petrum, sicut dicitis: scilicet vos heretici a domino cum sedis priuilegio vel successores eius peccandi licentiam iudicamus suscepisse. Ille quippe perennem meritorum dotem cum hereditate innocentie transmisit ad posteros. i. suos successores & c. Ut ergo Romani pontifices successores Petri & vicarij dei. extra de elec. vbi periculum. & c. fundamenta. lib. vi. priuilegio potestatis tradite Petro rite vtantur retineant non Petri lapsum, sed innocentiam & sanctitatē eius. xxiij. q. pri. manet: quia & quum nedum christi sed etiam Petri vicarij sint omnes Romani pontifices. lxiij. dist. ego lodoicus. pri. q. pri. non quales. & q. vii. quotiens. & §. q. vii. in sancta. xxv. q. j. nulli fas. Et in legenda beati Joannis pape martyris: & notat Archid. extra de elec. fundamenta: super verbo vicarij dei. lib. vi. sicut tenent vices potentie: sic sanctitatis & innocentie. vt preal. c. j. xl. disti. Peccare ergo potest papa: & grauius q̃ quiuis alius: quia quanto gradus altior, tanto casus grauior: sm Greg. de pe. dist. ij. principium. Et sm Chrys. xl. dist. homo christianus: vbi de hoc. Et sm Hilarium papam. xxv. q. pri. nulli fas. ver. dicitur. Siquidem maiori reatu delinquit: qui potiori honore fruitur: & grauiora facit vitia peccatorum, sublimitas peccantium, & loquitur de papa peccante. Et sm Hiero. Non sanctorum filij sunt qui tenent loca sanctorum: sed qui exercent opera eorum. xl. dist. non est facile. Idem Greg. c. di. nos qui presumus. Et sm Bonifacium martyrem. Si papa malus fuerit: innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehenne cum ipso plagis multis vapulaturus in eternum. xl. disti. si papa. q. di. Maior est pena sua, omnium, sicut diaboli. Et sm Symmachum, non habebit de allegationis nitore subsidium: quando ipsorum factorum vtetur eo teste quo & iudice. Nā & ab eo cui plus cōmittitur: plus exigitur. ix. q. iii. aliorum. Et q̃ alijs potentior: si offenderit: tormenta potentius patiet. viii. q. j. illud. Sap. vi. Quapropter sm Joā. duo testes sufficerent contra papam, quod intelligo etiam in casu heresis. xl. dist. si papa. Et quā q̃ in condem-

natione episcoporum.lxxij.testes, & presbyterorum cardinalium.xliiij.& diaconorum cardinaliū.xxvij. requiruntur. vt.ij.q.iiij.presul. In condemnatione tamen pape, vt dictuʒ est, duo sufficiunt. Nec in hoc priuilegiatus est: immo deterioris conditionis, q2 ipse maior sine comparatione aliorum creatus est, & ideo sine spe venie condemnandus: vt diabolus. de peni.dist.ij.principium, vt no. Jo.in preal.c.presul.& Anastasius quia Acatium hereticum occulte reuocare voluit: diuino iudicio percussus fuit. Nam duʒ assellaret, intestina emisit: legitur & no.xix.dist.Anastasi°. Unde & errare potest papa: vt ibi: & no.xxiiij.q.j.a recta. Et legitur in legēda beati Eusebij ꝙ Liberius papa arriane perfidie consensit. Et quidam papa Leo non doctor arrianus fuit, cui dixit sanct° Hilarius ꝙ non erat leo de tribu iuda vt legitur in legenda eius. Item dicit Aug. ꝙ quanto Adam deo erat proximior: tanto magis peccauit. de peni. dist.v.consideret. Papa dicitur apostolicus: cuius studium debet esse circa profectuʒ imperij.xcvij. dist.victor. Quia olim de sacerdotibus nati ex legitimo matrimonio fuerunt promoti ad papatuʒ.lvi. dist.in palea. o.lus. & §.cum ergo. Propensius est pro papa orandum: quia ex ipso dependet salus omnium.xl.di.si papa. Quia in cultu dei maiorem zelū dbet habere ꝙ alij christiani.xxiiij.q.j.officij. Quia bonitas ipsius salus est omnium: & peruersitas ipsius cedit in damnationem innumerabilium personarum.i.preal.c.si papa. Defert episcoporum & ecclesiarum priuilegijs: nisi in casu necessitatis. ix.qō.iij. nunc vero: & c.seq.xi.q.j.peruenit. Confirmare vsq3 ad animam & sanguinem debet papa & seruare que a suis precessoribus sancta sunt.xxv.q.j.sunt quidā: & per totam illam questionem. Ex authoritate eius conciliorum statuta reprobantur.xvij.dist.concilia. Et absoluit quos concilium damnauit.ix.q.iij.cuncta: & c.fratres. Ab omnibus sibi obediendum est. xciij.di.si inimicus: & c.seq. Non dat papa vni ecclesie priuilegium in damnum alterius.xxv.q.ij.de ecclesiasticis. Quia sic debet reputari statutum pape, acsi ab ore dei vel beati Petri esset prolatum. xix. di.sunt omnes. Non licet alicui de ei° iudicio disputare: vel ab eo appellare.xvij.q.iiij.neminem. ix.q. iij.cuncta: vide in primo parte istius operis in.xv.c.

Ad conseruationem ergo innocentie sue: & purgationem peccatorum suorum, nihil sic Romano pōtifici maxime proficit sicut assidue pro parte temporis considerationi sui & status & vniuersalis populi sibi commissi vacare: non totum actioni se dare: exēplo Moysi: qui nunc ascendebat in monteʒ: vt ibi gloriam domini cum maiori cerneret libertate: nūc vero descendebat in castra, vt necessitatibus populi prouideret. Exod.xxiiij.& xxxvi.distinc.si quis: & lxxxviij.di.decreuit. & extra de renun.nisi cum pridem.§.ne putes. vnde Ezech.iij. primo domin° ait prophete. Surge & egredere in campū: deinde. Ingredere & includere in medio domus tue. vbi dicit Greg. ꝙ semper predicator & prelatus debet ad mōtem recurrere: humilitatem atq3 munditiam intrinsecus custodire: post campum necesse est vt domum redeat: quatenus in illo que dicit qualis ipse sit iuxta conscientiam agnoscat: hoc idem notatur.j.Reg.x. vbi dicitur Sauli inuentis asinis. Pater tuus solicitus est pro vobis: q2 celestis pater noster ita vult nos proximorum salutē querere: vt curā salutis ꝓprie nō negligam°. De septē considerationibus pape.

Septē cōsiderationes summo pōtifici diligentius obseruande.

Prima ergo cōsideratio Romani pōtificis erit: An canonice sit electus: vt vitet perpetuum anathema.s. a duabus partibus cardinaliuʒ consentientibus in eum: eo non computato. Cessantibus iuramentis, pactionibus, conuentionibus, obligationibus, cōdictis, intendimentis, simoniaca heresi, violenta intrusione; nullo alio vero papa superstite, & ꝙ ipse electus catholicam teneat vnitatem: alias nō apostolicus, sed apostaticus haberetur, hec legūtur & no. extra de elec.licet.xxiij.dist.in nomine domini. lxxix.dist.c.j.c.si quis papa.& c.nullus pontifice. c.si duo.c.si quis pecunia: c.si transitus.extra de elec.vbi periculū.lib.vi.& in cle.de elec.ne romani.xvi. q.vij. sane.vij.q.j.nouatianus.c.denique.c.non furez.xxiiij. q.j.didicimus. Adde hic quod scripsi supra in pma parte in c.j.§.primus. Secunda consideratio. An sufficiens sit & idoneus ad regendam vniuersalem ecclesiam: & summi pontificatus onera supportanda.extra de elec.vbi periculum.§.ceterum.in fi.li.vi. xxiij.dist.in nomine: & hoc secundum possibilitateʒ humane nature. Nam talis debet esse qui nullius incongrue voluntati deseruiat: sed vita & moribus decoratus, tāto ordine dignus valeat inueniri. viij. q.ij.illud. Et qui sit prestātior et omni populo & doctior. In omni virtute eminentior. In quo concurrant omnes animi virtutes. Nihil ei desit sapiētie, nihil scientie: nihil desit industrie. Omnis ei adsit multitudo sensuum: adsit omnis congregatio sanctarum cogitationum: vt quid sit summus pontifex, quid eius vnctio: quid indumenta, quid potestas conferens intra sacrarium cordis sui possit aduertere.viij.q.j.licet. Sit etiam talis qui habeat spiritum dei: & precepta dei in conspectu eius. Sit in quo sit claritas legis & scientia.viij.q.j.si ergo. Debet esse cum Clemente predecessore optime eruditus, & doctus, irreprehensibilis, maturus, & pauidus.viij.q.j.oportet. Qualis etiaʒ esse debeat ponit conciliuʒ Carthaginense, dicens ꝙ quilibet episcopus maxime summus natura sit prudens docibilis: moribus tēperatus, vita castus, sobrius, peruigil, semper suis negocijs cauens, non habens simplicitatem asininam: propter quam repellitur quis a promotione.xxxix.dist.petrus: humilis: affabilis: misericors: literatus: in lege domini instructus: in scripturarum sensibus acutus & cautus: in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus: omnia fidei documenta verbis simplicibus asserens: suscipiens papatuʒ non sue delectationi nec suis moribus sed patrum definitionibus: hec ponuntur.xxiij.di.qui episcopus. A vulgari vita seclusus: a mundi voluptatibus abstinens: spectaculis: pompis non se commiscens: conuiuia publica fugiens: priuata non tantum pudica sed & sobria colens: vsuris nequaq3 incumbens: nec turpium occupationibus lucrorum: non fraudis cuiusq3 studiuʒ appetens: amorem pecunie quasi materiam cunctorum criminū fugiens: secularis officia negociaq3 abnuens: honoris gradum per ambitionem non suscipiens, pro beneficijs medicine dei.i.pro sacramentis munera non accipiens: dolos & coniurationes cauens: odiuʒ emulationem obtrectationem atq3 inuidiam fugiens: non vagus oculis: non effrenus lingua aut petulāti: fluidoq3 gestu incedens: sed pudorem atq3 uerecundiam mentis simplici habitu incessuq3 ostendens: obscenitates etiam membrorum & verborum sicut & operum penitus execrans: viduarum & virginum

Qualem deceat summum esse pōtificeʒ.

frequentationem fugiens, contubernia extranearũ feminarũ nullatenus appetens, castimoniã quoq; inuiolati corporis perpetuo conseruare studens, hec leguntur.xxiiij.dist.his igitur. Talis etiã erit papa: cuius comparatione ceteri grex dicuntur.xxv. dist.§.nomine. In quo concurrunt tredecim capitula apostolice regule.s.ꝙ sit sine crimine, vnius vxoris vir, non violentus: prudens: ornatus: hospitalis: pudicus, doctor, non percussor, non litigiosus, non cupidus, domui sue bene prepositus, non neophytus: que ponuntur.j.ad Timo.iij. ⁊ ad Titũ.j. ⁊ prosequitur ea Gratia.xxv.dist.§.nunc autẽ, vsq; ad.l.di. Debet etiam summus pontifex scire leges dei scrutabiliter ⁊ non transitorie: sacros canones: sanctum euangelium: ⁊ diuini apostoli librum: diuinam scripturam atq; mandata conseruare: ⁊ docere populum sibi commissum. Substantia enĩ summi sacerdotis nostri sunt eloquia diuinitus tradita: idest vera diuinarum scripturarum disciplina: quẽadmodum magnus perhibet Dionysius.xxxviij. dist.omnes. Unde ⁊ summus pontifex se cognoscens si non renuntiaret papatui: credo ꝙ grauiter peccaret: quia vult preesse ⁊ non prodesse.viij.q.j.q episcopatũ, ⁊ facit quod no.xvi.q.j. monachi vagantes: sicut fecit papa Celestinus sanctus Petrus de morron. in quo etsi esset sanctitas: deerat scientia ⁊ industria.xvi q.j.legi. extra de renun. quoniam.lib. vi.⁊ cod.ti.nisi cum pridem.§.pro defectu: adde qđ no.j.§.prox.ver.considerans. Hinc est etiam ꝙ si in gremio cardinales non inueniunt idoneum ad papatum, siue inueniãt, possunt eligere aliũde.xxiiij. di.in nomine: vbi de hoc: ⁊ vide quod no.xl.di.si papa.⁊.lxxix.di.c.j. Et hoc innuitur in c.prealleg.licet. vbi hoc etiam tenet Osten. vbi etiam tenet Inno. ꝙ in electione Romani pontificis non est ex necessitate aliqua forma seruanda: immo quomodocũq; appareat duas partes consensisse in aliquem tanq̃ in electum, ius habet ⁊ verus papa est. Si autẽ interuenisset impressio, quum solo consensu libero nõ coacto matrimoniũ contrahatur. extra de spon. cũ locum: non esset tunc papa: nec esset ei obediẽdum. Item si prece vel precio.j.q.j.si quis: neq; elegerunt cardinales: quum legitimus interuenire debeat cõsensus non corruptus si id sit notorium. Idem videtur si contra eum probaretur, vel ipse in concilio cõfiteretur: quia ista paria sunt in iure. extra de cohabi.de.⁊ mu.c.vlt.⁊ facit quod no.xl.disti.si papa: in magna glos. Et vide quod legitur ⁊ no.lxxix.disti.si quis pecunia: non erit papa: alias de hoc non potest ex capi. sm Innoc.⁊ Osten.in preal.c.licet. Eadem ratione etiam si occultum est: coram deo non erit papa: quia non fuit consensus legitimus.c.op. de simo.sue: ibi licet ab eo non sit recedendum: vt scripsi supra in prima parte istius operis in c.iiij.§. quartus.ver.consentiant. Tertio consideratio est habenda in domino papa de statu quẽ habet: quantis periculis laboribus ⁊ anxietatibus plenus est. Si enim tantũ pondus est cuiuslibet episcopi quãtum erit romani pontificis? Unde Aug. ad Valerium. Ante omnia peto vt cogitet religiosa prudentia tua: nihil esse in hac vita maxime in hoc tempore facilius ⁊ letius ⁊ hominibus acceptabilius episcopi officio: si perfunctorie.i.negligenter ⁊ adulatorie res agatur: sed nihil apud deum miserabilius est ⁊ tristius ⁊ damnabilius. Idem. Nihil in hac vita ⁊ maxime in hoc tempore difficilius: laboriosius: ⁊ periculosius episcopi officio ⁊c.xl.disti. ante omnia.

Et hoc ideo: quia non est facile in loco Petri ⁊ Pauli stare: ⁊ tenere cathedram cũ christo regnantium.xl.dist.non est: immo periculosissimum si non concordet vita.vt ibi. Nec loca vel ordines creatori nostro nos proximos faciunt: sed nos aut bona merita coniungunt: aut mala disiungunt.xl.dist.nõ loca.xxiii.q.iiij.sicut. Item Amb. Non loci nobilitate sed virtute vniusquisq; gratiam comparat.xl. distin.illud facit.xij.q.ij.gloria. Nec aliquis festinet quomodo maior appareat: sed quomodo omnibus inferior videatur. Quoniam non qui maior est in honore: est iustior: sed qui fuerit iustior: ille maior. xl.dist.multi: alias est.c.⁊ incipit quicunq;: ⁊ quãto quisq; est dignitate celsior: tanto debet esse virtute potentior vel ponor.xvi.q.j.sunt nonnulli.iiij.disti. deniq;. Et sanctius est in hac vita sub inferiori habitu domino famulari: ꝙ̃ alta indebite appetendo damnabiliter in profundum inferni submergi. sm Nico.l.dist.de his.in fi. Et Grego.scribit Genando patritio dicens. Concilium vero catholicorum episcoporum admoneri precipite vt primatem non ex ordine loci postpositis vite meritis faciat: quoniam apud deum non gradus elegantior: sed vite melioris actio comprobatur: vt prec.c.sicut.xxiij.q. iiij. Et Leo papa ait. Merito patrum beatorum venerabiles sanctiones quum de sacerdotũ electione loquerentur: eos demũ sacris administrationibus idoneos esse censuerunt: quorum omnis etas a puerilibus exordijs ad perfectiores annos per disciplinę ecclesiastice stipẽdia cucurrisset: vt vnicuiq; testimonium prior vita preberet: nec potest de eius prouentione dubitari: cui pro laboribus multis: pro moribus castis: pro actibus strenuis: celsioris loci premium debetur ⁊c.lxj.dist.miramur. Item Clemens.iij. Non in sublimitate graduum: sed in amplitudine charitatis acquiritur regnum dei. extra de temp.ordi.ad aures. Et propter timorem insufficientie sancti dei fugerũt honores ⁊ dignitates. Unde ⁊ Aug.peccatis suis deputat ꝙ Valerio coepiscopus factus est inuitus.xl.distin.ante. in fin. Et Marcus euangelista pollicem sibi amputasse dicitur: vt sacerdotio reprobus haberetur: vt dicit Hiero:⁊ in sua est legenda. Et Greg.doctor congaudenti sibi Narso patritio de papatu scripsit: dicens. Dũ contemplationis alta describitis ruine mee mihi gemitum renouatis: quia audiui quid intus perdidi: dum foris ad culmẽ regiminis immeritus ascendi: tanto autem me perculsum merore cognoscite: vt vix loqui sufficiam. Nolite ergo me vocare Noemi. idest pulchrum: sed vocate me mara: quia amaritudine repleuit me dominus. Et alibi. Quod me ad episcopatus ordinem cognoscitis peruenisse: si me diligitis: plangite: quod ego incessanter defleo: atq; vt pro me deum exoretis: rogo. Unde ipse in prologo.iiij.lib.dialogorum: sic ait se lamentando de statu papali. Meror quem quotidie patior: ⁊ semper mihi per vsum vetus est: ⁊ semper per augmentũ nouus. Infelix quippe animus meus occupationis sue pulsatus vulnere: meminit qualis in monasterio fuerit: quomodo ei labentia cuncta suberant: quantum rebus omnibus que voluuntur eminebat.⁊.j. At nunc ex occasione cure pastoralis: secularium hominum negocia patitur: ⁊ post tam pudicam quietis sue speciem: terreni actus puluere fedatur.⁊c. Unde ⁊ in vitis patrum legitur de Amone.

qui fuit magnus abstinentie ⁊ castitatis amator: peritus scientia scripturarum ⁊ eloquentia sermonis, ꝙ quũ ab archiepiscopo Alexandrie cogeretur ad episcopatum: ⁊ ipse nollet eremum dimittere, accepto forpice abscidit sibi sinistram auriculam dicens coram populo, Vel nunc certi estote q2 impossibile est me fieri posse epm. Quum autem adhuc cogeretur ad episcopatum: ait. Si me cogentis amplius: etiam linguam meam propter quam molesti estis mihi: abscindam. Item abbas Theodorus diaconus institutus quũ cogeretur ab anachoritis vt ministraret in suo ordine, ait: Permittite me deprecari deum, si iubet me ministrare in loco meo. Et orauit sic. Domine si voluntas tua est vt in ordinatione mea persistam: ostende mihi: ⁊ ostensa est illi columna ignea a terra vsque ad celum pertingens, ⁊ vox ad eum facta est. Theodore si potes fieri sicut columna ista, vade ⁊ ministra, quod ille audiens vltra administrare nullatenus acquieuit. Sed quum venisset in ecclesiam: deprecabantur eum, vt si non ministrabat: saltem calicem teneret, qui non acquieuit, dicens: si mihi amplius de hac re verbum feceritis: discedam hinc. Item quum abbas Motues inuitus factus esset presbyter a quodam epo: ⁊ diceret ei episcopus: Indulge mihi abba. scio enim ꝙ hanc causam nolebas. Cui senex pro sua humilitate ait. Et mea cogitatio paruz volebat. Quumqꝫ ⁊ discipulus eius factus esset etiam presbyter: permanserunt ambo vsqꝫ ad finem suum, vt ad altare quantum ad oblationem sacramenti, nunq̃ accederent. Unde dicebat senex. Cõfido in deo meo: quia non habeo grande vitiũ propter ordinationẽ hãc q2 oblationem non mihi presumpsi offerre: naz ordinatio illorum est qui sine culpa sunt: ego autẽ me bene cognosco. Item fm Aug. Episcopatus nomen est operis ⁊ oneris potius q̃ honoris. viii. q. i. qui episcopatum. vnde Petrus ad clementem. Clemens: si tanq̃ omnibus preesse volueris singulos prout potueris adiuua, singulos releua: quia ⁊ singulorum onus ⁊ solicitudinem portes. viii. q. i. clemens. Et Hiero. illud inferendum est aduersus eos qui de episcopatu intumescunt: ⁊ putant se non dispensationem christi sed imperium consecutos: quia non statim omnibus his meliores sunt quicunque episcopi non fuerint ordinati. ⁊ infra. Quanto magis se vnusquisque considerans ⁊ sciens quia potens potenter tormenta patietur: retrahet se ab hoc non tam honore quam onere: ⁊ aliorum locum qui magis digni sunt ambiget occupare? viij. quest. pri. illud. Multis autem fit rapine securitas, episcopatus ambitio. secundum Pelagium. viij. questio. iii. cap. pri. Item Gregor. xiij. distinc. nerui. versicu. alius. Alius pensare pondus honoris ecclesiastici negligens: ad locum regiminis premijs ascendit: sed quia omne quod hic eminet plus meroribus afficitur: quam honoribus gaudeat: dum cor plus tribulatione premitur: ad memoriam culpe reuocatur. Iunge hic quod scripsi. supra in ista secunda parte in secundo capitu. Thren. super verbo prophete. in cap. v. in. §. quomodo. ⁊ infra. §. v. in capitu. xiij. Idem not. in capitu. xxiij. versi. omne.

Quod ordo episcoporuz quadripartitus sit. Quot modis dicatur ecclesia. Quot nominis appelletur ⁊c. Cap. ii.

Iter hec sciendum ꝙ quãuis ordo episcoporum fm Isidoruz quadripartitus sit: in Patriarchis, Archiescopis, Metropolitanis, atqꝫ Episcopis. xxi. di. c. i. omnium istorum papa sortitur nomina ⁊ effectum: papa enim proprie patriarcha est ⁊ patriarcha vocatur. Nam patriarcha greca lingua summus patrum interpretatur, ⁊ iste est papa. vide in pre. c. i. xxi. di. patriarcha Romanus vocatur. ibi. Sicut romanus. ⁊. xxiii. distin. in nomine domini. in prin. ⁊. xxii. di. c. vlt. Sicut autem posuerunt antiqui patres: Urbs romana caput toti⁹ orbis effecta est. xxij. dis. c. ii. ⁊. ii. q. vij. beati Petrus ⁊ Paulus. extra de elect. fundamenta. i. respon. lib. vj. Et eius est iudicium ⁊ composita est vrbs ad modum orbis: sed orbis maior est vrbe. xciii. dist. legimus. ver. quid enim. Et sicut totus orbis habet quatuor patriarchales ⁊ principales sedes ⁊ ecclesias: de quib⁹ habetur. xxii. dist. c. ij. ⁊. c. ven. ⁊ vlti. extra de priuil. antiqua. xcvj. dist. constantinus. scilicet Constantinopolitanam. Alexandrinam. Antiochenam. Hierosolymitanaz. sic ⁊ vrbs Romana habet quatuor patriarchales ecclesias. scilicet ecclesiam sancti Petri. ecclesiam sancte Marie maioris. ⁊ ecclesiaz sancti Laurẽtij, de foris muros. ⁊ ecclesiã sancti Pauli secundũ quosdaz. Sed Hugo. dicit ꝙ sunt quinqꝫ patriarchia, quatuor predicta ⁊ quinta est Lateranensis. vt patet de eo in preall. c. in nomine. ⁊. lxiij. di. hadrianus papa secundus. nam ibi est sedes papalis. ⁊ dicitur patriarchium: q2 ibi residet frequentius summus patriarcha. Alij dicunt ꝙ sunt quatuor tantum. q2 ecclesia sancti Petri nõ est patriarchium. nec est episcopalis ecclesia. nam subest episcopo Portuẽsi. ⁊ est de eius diocesi. Sed hoc videtur mirabile. quia ecclesia beati Petri prima appellatur. xij. q. i. futuram. ibi. prime sedis beati Petri. sed ibi exponitur. prime idest apostolice sedis secundũ Hug. ⁊ dicitur caput ceterarum. iij. q. vj. dudum. vbi dicitur ꝙ sicut Petrus apostolus primus fuit omnium apostolorum: ita ⁊ ecclesia suo nomine consecrata prima sit ⁊ caput ecclesiarum: ⁊ ibidem dicit Lauren. ꝙ ecclesia beati Petri maior est Lateran. e. ad hoc. x. q. i. sanctorum. ⁊ preall. c. futuram. vbi de hoc. Et in chronicis legitur ꝙ Bonifacius papa. viij. obtinuit ab Augusto imperatore, vt ecclesia beati Petri apostoli caput esset omnium sanctorum. Communiter tenetur ꝙ ecclesia Lateran. que intitulatur nomine saluatoris: de qua habetur in pre. c. sanctorum. ⁊ in pre. c. hadrianus. maior est alijs. ⁊ ecclesia romana appellatur. ⁊ ibi est prima sedes apostoli secundum Hug. Ad hoc facit quod legitur in chronicis ꝙ Constantinus intra Lateranense palatium ecclesiam saluatoris nostri construxit. quam ecclesiam censuit esse in toto orbe terrarũ matrem ecclesiarum. facit. xcvj. dist. constantinus. ⁊ huius sententie est Io. monachus cardinalis. vt no. in pre. c. fundamenta. in glos. iuxta illud. dicẽs ꝙ solus Papa ⁊ episcopi cardinales in altari maiori sancti Io. celebrant. sed in alijs, nedum predicti, sed etiam presbyteri cardinales. Est etiam papa archiepis- Patriarchia quot sint.

Summi pontificis aliquot tituli.

scopus: ⁊ sic vocat vrbis rome archiepiscopus. iiij. dist. statuimus. in ti. ipsius. c. ⁊. v. iiij. c. ij. in titu. ⁊ C. de sum. tri. victor. in prin. Aliquoties dicitur archiepiscopus magne Rome. vt. xxi. dist. intantum. Archiepiscop⁹ greco vocabulo interpretatur q sit summus ⁊ princeps episcoporum. xxi. dist. c. j. ver. archiepiscopus. Est etiam metropolitanus vniuersalis quantum ad rei significationem: quia a mensura ciuitatu vocantur metropolitani: singulis enim prouinciis preeminent. xxj. dist. c. j. ver. metropolitani: sed iste solus omnibus. ix. q. iij. cuncta. extra de priuil. antiqua. Vocatur etiam Romanus pontifex iij. q. vi. accusatus. extra de priuil. pastoralis. ex lib. vi. de rep. gratiose. ⁊ de consti. licet. lib. vi. Et dicit pontifex quasi pontem faciens. vnde dicitur quasi via sequentium. xxj. dist. c. j. ver. pontifex. vbi dicitur ⁊ ipse summus sacerdos. Ipse etiam pontifex maximus nuncupatur. Aliquando vocatur Romanus siue romane ecclesie episcopus. ij. q. vj. si episcopus accusatus. Aliquádo appellatur papa vrbis. xcvij. dist. victor. in prin. ⁊. xxij. dist. c. vlti. facit extra de iureiur. ego. ibi. papatum. Hic iunge quod notaui supra in prima parte istius operis in c. xxxij. §. trigesimus. Aliquando appellatur simpliciter episcop⁹. vt. j. q. iij. saluator. in titu. ⁊ c. ex multis. in titu. ⁊ xij. q. j. c. ij. in prin. ⁊ sic debet vniuersaliter ⁊ antonomastice appellari: vt patet in prin. vj. lib. ⁊ in pri. decre. Greg. in ele. cum si. Aliquando appellat se ministrum indignum. vt in preal. c. ex multis. versi. quapropter. Consideret ergo domin⁹ papa q tot nomina sint in eo consona rebus. xl. disti. oratorium. ⁊ c. in oratorio. Considerans ergo sanctus Petrus de morron, canonizatus per ecclesiaz, qui fuit papa Celestinus quintus tanta onera papatus ⁊ pericula ⁊ suam insufficientiam, quia simplex ⁊ iuris ignarus, prouide ⁊ perfecte renūciauit papatui. extra de renun. c. j. lib. vj. quod credo fuit maius miraculum ⁊ maius verum exemplum humilitatis ⁊ perfectionis isto infirmo tempore q̄ʒ aliquod, quod fecit: ⁊ quod fuerit in diebus nostris, ⁊ ante per multa tempora. Adde quod scripsi supra. §. proxi. ver. vndeq; totuz istud onus papale quod maius est q̄ʒ dici possit: non est qui reiciat: sed qui in illud se proiiciat ⁊ immergat gloriaz considerans ⁊ non onus. Quid est enim cogitare, presidere toti ecclesie militanti: bene oportet q laboret in ea presidens sicut bonus miles iesu christi. ij. ad Timo. ij. c. De ista militanti ecclesia dicitur extra lib. vj. fundamenta. in prin. ⁊. ij. q. j. multi. xxiiij. q. j. a recta. de sent. excom. a nobis. ij. xj. q. iij. nolite. Et tractaui sepe in prima parte istius operis. Et hoc est corpus mysticum in quo sunt boni ⁊ mali. vt no. xxvj. dist. acutius. in glos. j. in fin. nam continet paleas cum granis. de consec. dist. iiij. est vnitas: ⁊ legitur ⁊ no. xxxij. quest. iiij. recurrat. Quandoq; dicitur ecclesia sanctorū collectio. xxvij. q. j. nuptiarum. ⁊ prec. c. recurrat. in fin. Quandoq; dicitur ecclesia catholicorum collectio. de cons. dist. j. ecclesia. Item ⁊ aliis pluribus modis dicitur ecclesia. ⁊ no. extra ne prela. vi. su. c. vlt. in fi. ⁊ de verb. sig. cum clerici. ⁊ de pen. dist. j. ecclesia. vbi de hoc. Dicit etiam ecclesia que non est consecrata. de consecr. dist. j. ecclesiam. j. ⁊ ij. ⁊ in aliis ibi. c. ⁊ de cō. eccle. c. si. Aliquando ecclesia oratorium appellatur. xlii. dist. c. penul. ⁊ vlt. xvj. q. v. lator. Sed proprie dicitur ecclesia quum est cōsecrata. ante basilica appellatur. xvj. q. v. possessio. legitur ⁊ no. extra de reli. do. c. j. Aliquādo ecclesia vocatur domus orationis. xvj. q. ō. vii. ⁊ hec diximus. extra de immu. eccle. cum ecclesia. Aliquando templum. lxxxviij. dist. eiiciens. j. q. iij. ex multis. ver. illud quoq;. ij. q. vij. accusatio. Aliquando tabernaculum. de conse. dist. j. c. j. xxxvj. dist. c. si. Aliquādo domus dei. j. q iij. non solum. Et est ratio: quia in ea specialiter habitatur per gratiaz. vnde in ecclesia habitantes digne christus protegit: domus enim tutissimum refugium ⁊ receptaculū est. si. de in ius vo. pleriq;. vnde ⁊ tutela refugij vocatur in pre. c. de immu. ec. cum ecclesia. Et nota q sicut ex decretis Julij pape ⁊ c. ij. sumitur. Ecclesia nomen grecū est: quod in latinum versum sonat conuocatio: propter hoc q omnes ad se vocat: vt habetur brocardicor. lib. ni. c. j. Ex hoc appellatur catholica. vt ibi. ⁊ xxi. dist. q̄uis. ⁊ j. q. j. extra catholicam: ⁊ dicitur catholica. i. vniuersalis ⁊ hoc ideo, quia per vniuersum mūdum est constituta. vt pre. c. quāuis. vel quoniaz vniuersalis hoc est generaliter in eadem doctrina est ad instructionem. De hoc satis in prima parte dixi in c. liiij. §. nunc de gradibus. Et in. c. lxiij. §. ostendendum. vt in pre. c. Julij pape hoc habetur. Et est fidelium. Sed synagoga, que congregatio interpretatur est proprie iudeorum. extra de iude. iudei. ⁊ c. consuluit. quamuis ecclesia dicta sit. Nume. xx. in prin. ibi. Cur eduxisti ecclesiam domini in solitudine? Sed nostram apostoli nunq̄ʒ synagogam dixerunt: sed semper ecclesiam: sine causa discernendi: sine q: interpretatione differunt: nam conuocari est propriuz vtentium ratione: sicut sunt homines: sed congregari solent pecora ita dicit Hugui. Ideo autem nostra ecclesia dicitur: quia veram continet conuocationē idest populum conuocatum: de quibus dicit apostolus ad Rom. viij. c. quos vocauit hos ⁊ iustificauit. Ideo autem dicitur synagoga. i. congregatio: q: virga legis que erat dura ⁊ aspera, populus iste grex irrationabilium pecorum congregabatur: sed in catholicis dicitur ecclesia. i. cōuocatio: quia amore spiritussancti populus iste ad vnam fidem, ad dei iudicia, ad christi conuiuium conuocatur: vt audiat penas ⁊ premia futuri seculi: ⁊ percipiat corpus christi: ad hoc extra de sen. excō. responso. Potest etiā ecclesia dici castrum. sm Archi. in quo fides est murus: temperantia sensuum, est ianua: patientia admirabile fossatum: humilitas turris: spes custos: prudētia arma: opera bona machine: orationes victualia: verba scripture: aque deuotiones. Si dominus papa fortis armatus spiritualib⁹ armis. xxiij. q. viij. cōuenior. Ephe. vj. custodient hoc castrū, hoc atriū, hanc ecclesiam: in pace sunt vere omnia que possidet. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. Sed si simon Joannis dormierit. Marc. xij. succedens inimicus seminabit zizania in medio tritici. Mat. xvj. extra de elect. licet.

An possit papa contra sacramenta baptismi, confirmationis, vel alia, statuta facere contra eoruz formam: vel dantium personas: aut potest committere presbytero confirmationis sacramentum: ⁊ episcopo prohibere: vel possit aliquid statuere contra statum ecclesie generalem. Et in quibus pape non sit obediendum. Et qualiter intelligatur illud, quodcunq; ligaueris ⁊c. de consue. quanto. per Innoc. ⁊ de sen. excom. a nobis. Secundo per Ostien. ⁊ de pe. ⁊ re. quod autem. per Inno. Item de potentia pape per Inno. de vo. ⁊ vo. redē. veniens. Qualiter intelligitur q in iuramēto authoritas pape intelligitur. de rescrip. cōstitutus. per Inno. An papa potest de-

qui fuit magnus abstinentie ⁊ castitatis amator: pe ritus scientia scripturarum ⁊ eloquentia sermonis, ꝙ quūz ab archiepiscopo Alexandrie cogeretur ad episcopatum: ⁊ ipse nollet eremum dimittere, accepto forpice abscidit sibi sinistram auriculam dicens coram populo, Uel nunc certi estote qz impossibile est me fieri posse epm. Quum autem adhuc cogeretur ad episcopatum: ait. Si me cogeritis amplius: etiam linguam meam propter quam molesti estis mihi: abscindam. Item abbas Theodorus diaconus institutus quūz cogeretur ab anachoritis vt ministraret in suo ordine, ait: Permittite me deprecari deus, si iubet me ministrare in loco meo. Et orauit sic. Domine si voluntas tua est vt in ordinatione mea persistam: ostende mihi: ⁊ ostensa est illi columna ignea a terra vsque ad celum pertingens, ⁊ vox ad eum facta est. Theodore si potes fieri sicut columna ista, vade ⁊ ministra, quod ille audiens vltra administrare nullatenus acquieuit. Sed quum venisset in ecclesiam deprecabantur eum, vt si non ministrabat: saltem calicem teneret, qui non acquieuit, dicens: si mihi amplius de hac re verbum feceritis: discedam hinc. Item quum abbas Motues inuitus factus esset presbyter a quodam epo: ⁊ diceret ei episcopus: Indulge mihi abba. scio enim ꝙ hanc causam nolebas. Cui senex pro sua humilitate ait. Et mea cogitatio paruz volebat. Quumqz ⁊ discipulus eius factus esset etiam presbyter: permanserunt ambo vsqz ad finem suum, vt ad altare quantum ad oblationem sacramenti, nunqꝫ accederent. Unde dicebat senex. Cōfido in deo meo: quia non habeo grande vitiuz propter ordinationē hāc qz oblationem non mihi presumpsi offerre: naz ordinatio illorum est qui sine culpa sunt: egō autē me bene cognosco. Item sm Aug. Episcopatus nomen est operis ⁊ oneris potius qꝫ honoris. viii. q. j. qui episcopatum. vnde Petrus ad clementem. Clemens: si tanqꝫ omnibus preesse volueris: singulos prout potueris adiuua, singulos releua: quia ⁊ singulorum onus ⁊ solicitudinem portas. viij. q. j. clemens. Et Hiero. illud inferendum est aduersus eos qui de episcopatu intumescunt: ⁊ putant se non dispensationem christi sed imperium consecutos: quia non statim omnibus his meliores sunt quicunque episcopi non fuerint ordinati. ⁊ infra. Quanto magis se vnusquisque considerans ⁊ sciens quia potens potenter tormenta patietur: retrahet se ab hoc non tam honore quam onere: ⁊ aliorum locum qui magis digni sunt ambiget occupare? viij. quest. pri. illud. Multis autem fit rapine securitas, episcopatus ambitio. secundum Pelagium. viij. questio. iii. cap. pri. Item Gregor. xiij. distinc. nerui. versicu. alius. Alius pensare pondus honoris ecclesiastici negligens: ad locum regiminis premijs ascendit: sed quia omne quod hic eminet plus meroribus afficitur: quam honoribus gaudeat: dum cor plus tribulatione premitur: ad memoriam culpe reuocatur. Junge hic quod scripsi. supra in ista secunda parte in secundo capitu. Thren. super verbo prophete. in cap. v. in. §. quomodo. ⁊ infra. §. v. in capitu. xiij. Idem not. in capitu. xxiij. versi. omne.

Quod ordo episcoporuz quadripartitus sit. Quot modis dicatur ecclesia. Quot nominis appelletur ⁊c. Cap. ii.

INter hec sciendum ꝙ quasi ordo episcoporum sm Isidoruz quadripartitus sit: in Patriarchis, Archiescopis, Metropolitanis, atqz Episcopis. xxj. di. c. j. omnium istorum papa sortitur nomina ⁊ effectum: papa enim proprie patriarcha est ⁊ patriarcha vocatur. Nam patriarcha greca lingua summus patrum interpretatur, ⁊ iste est papa. vide in pre. c. j. xxj. di. patriarcha Romanus vocatur. ibi. Sicut romanus. ⁊. xxiij. distin. in nomine domini. in prin. ⁊. xxii. di. c. vlt. Sicut autem posuerunt antiqui patres: Urbs romana caput totiꝰ orbis effecta est. xxij. dis. c. ii. ⁊. ij. q. vij. beati Petrus ⁊ Paulus. extra de elect. fundamenta. j. respon. lib. vj. Et eius est indicium ⁊ composita est vrbs ad modum orbis: sed orbis maior est vrbe. xciij. dist. legimus. ver. quid enim. Et sicut totus orbis habet quatuor patriarchales ⁊ principales sedes ⁊ ecclesias: de quibꝰ habetur. xxij. dist. c. ij. ⁊. c. pen. ⁊ vlti. extra de priuil. antiquā. xcvj. dist. constantinus. scilicet Constantinopolitanam. Alexandrinam. Antiochenam. Hierosolymitanaz. sic ⁊ vrbs Romana habet quatuor patriarchales ecclesias. scilicet ecclesiam sancti Petri. ecclesiam sancte Marie maioris. ⁊ ecclesiaz sancti Laurētij, de foris muros. ⁊ ecclesiā sancti Pauli secundū quosdaz. Sed Hugo. dicit ꝙ sunt quinqz patriarchia, quatuor predicta ⁊ quinta est Lateranensis. vt patet de eo in preall. can nomine. ⁊. lxiij. di. hadrianus papa secundus. nam ibi est sedes papalis. ⁊ dicitur patriarchium: qz ibi residet frequentius summus patriarcha. Alij dicunt ꝙ sunt quatuor tantum. qz ecclesia sancti Petri nō est patriarchium. nec est episcopalis ecclesia. nam subest episcopo Portuēsi. ⁊ est de eius diocesi. Sed hoc videtur mirabile. quia ecclesia beati Petri prima appellatur. xxij. q. j. futuram. ibi. prime sedis beati Petri. sed ibi exponitur. prime idest apostolice sedis secundaz Hug. ⁊ dicitur caput ceterarum. iij. q. vj. dudum. vbi dicitur ꝙ sicut Petrus apostolus primus fuit omnium apostolorum ita ⁊ ecclesia suo nomine consecrata prima sit ⁊ caput ecclesiarum: ⁊ ibidem dicit Lauren. ꝙ ecclesia beati Petri maior est Lateran. e. ad hoc. x. q. j. sanctorum. ⁊ preall. c. futuram. vbi de hoc. Et in chronicis legitur ꝙ Bonifacius papa. viij. obtinuit ab Augusto iperatore, vt ecclesia beati Petri apostoli caput esset omnium sanctorum. Communiter tenetur ꝙ ecclesia Lateran. que intitulatur nomine saluatoris: de qua habetur in pre. c. sanctorum. ⁊ in pre. c. hadrianus. maior est alijs. ⁊ ecclesia romana appellatur. ⁊ ibi est prima sedes apostoli secundum Hug. Ad hoc facit quod legitur in chronicis ꝙ Constantinus intra Lateranense palatium ecclesiam saluatoris nostri construxit. quam ecclesiam censuit esse in toto orbe terrarū matrem ecclesiarum. facit. xcvj. dist. constantinus. ⁊ huius sententie est Jo. monachus cardinalis. vt no. in pre. c. fundamenta. in glos. iuxta illud. dicēs ꝙ solus Papa ⁊ episcopi cardinales in altari maiori sancti Jo. celebrant. sed in alijs, nedum predicti, sed etiam presbyteri cardinales. Est etiam papa archiepis-

Patriarchia quot sunt.

scopus,

Summi pontificis aliquot tituli.

scopus: et sic vocat vrbis rome archiepiscopus. iiij.
dist. statuimus. in ti. ipsius. c. e. v. iiij. c. ij. in titu. et C.
de sum. tri. victor. in prin. Aliquoties dicitur archie-
piscopus magne Rome. vt. xxi. dist. intantum. Ar-
chiepiscop⁹ greco vocabulo interpretatur q sit sum
mus et princeps episcoporum. xxi. dist. c. j. ver. archie
piscopus. Est etiam metropolitanus vniuersalis
quantum ad rei significationem: quia a mensura ci
uitatis vocantur metropolitani: singulis enim pro-
uinciis preeminent. xxj. dist. c. j. ver. metropolitani:
sed iste solus omnibus. ix. q. iij. cuncta. extra de pri-
uil. antiqua. Vocatur etiam Romanus pontifex
iij. q. vi. accusatus. extra de priuil. pastoralis. et lib.
vi. de rep. gratiose. et de consti. licet. lib. vi. Et dicit pō
tifex quasi pontem faciens. vnde dicitur quasi via se
quentium. xxj. dist. c. j. ver. pontifex. vbi dicitur et ip-
se summus sacerdos. Ipse etiam pontifex maximus
nuncupatur. Aliquando vocatur Romanus si-
ue romane ecclesie episcopus. ij. q. vj. si episcopus ac
cusatus. Aliquādo appellatur papa vrbis. xcvij.
dist. victor. in prin. et. xxij. dist. c. vlti. facit extra de iu-
reiur. ego. ibi. papatum. Adiunge quod notaui su-
pra in prima parte istius operis in c. xxxij. §. trigesi-
mus. Aliquando appellatur simpliciter episcop⁹.
vt. j. q. iij. saluator. in titu. et c. ex multis. in titu. et. xij.
q. j. c. ij. in prin. et sic debet vniuersaliter et antonoma
stice appellari: vt patet in prin. vj. lib. et in pri. decre.
Greg. in cle. cum si. Aliquando appellat se minis-
strum indignum. vt in preal. c. ex multis. versi. quas-
propter. Consideret ergo domin⁹ papa q tot no-
mina sint in eo consona rebus. xl. disti. oratorium. et
c. in oratorio. Considerans ergo sanctus Petrus
de morron, canonizatus per ecclesiaz, qui fuit papa
Celestinus quintus tanta onera papatus et pericu-
la et suam insufficientiam, quia simplex et iuris igna
rus, prouide et perfecte renūciauit papatui. extra de
renun. c. j. lib. vj. quod credo fuit maius miraculum
et maius verum exemplum humilitatis et perfectio
nis isto infirmo tempore q̄ȝ aliquod, quod fecit; et
quod fuerit in diebus nostris, et ante per multa tem
pora. Adde quod scripsi. supra. §. proxi. ver. vndecu
totuz istud onus papale quod maius est q̄ȝ dici pos
sit: non est qui reiiciat: sed qui in illud se proiiciat et
immergat gloriaȝ considerans et non onus. Quid
est enim cogitare, presidere toti ecclesie militanti? be
ne oportet q laboret in ea presidens sicut bonus mi
les iesu christi. ij. ad Timo. ij. c. De ista militanti ec-
clesia dicitur extra lib. vj. fundamenta. in prin. et. ij.
q. j. multi. xxiiij. q. j. a recta. de sent. excom. a nobis. ij.
xj. q. iij. nolite. Et tractaui sepe in prima parte istius
operis. Et hoc est corpus mysticum in quo sunt
boni et mali. vt no. xxvj. dist. acutius. in glo. j. in fin.
nam continet paleas cum granis. de consec. dist. iiij.
est vnitas: et legitur et no. xxxij. quest. iiij. recurrat.
Quandoqȝ dicitur ecclesia sanctorū collectio. xxvij.
q. j. nuptiarum. et prec. c. recurrat. in fin. Quandoqȝ
dicitur ecclesia catholicorum collectio. de cons. dist. j.
ecclesia. Item et aliis pluribus modis dicitur eccle-
sia. et no. extra ne prela. vi. su. c. vlt. in fi. et de verb. sig.
cum clerici. et de pen. dist. j. ecclesia. vbi de hoc. Dicit
etiam ecclesia que non est consecrata. de consecr. dist.
j. ecclesiam. j. et ij. et in aliis ibi. c. et de cō eccle. c. si. Ali
quando ecclesia oratorium appellatur. xlij. dist. c. per
niil. et vlt. xvj. q. v. lator. Sed proprie dicitur ecclesia
quum est cōsecrata. ante basilica appellatur. xvj. q. v.
possessio. legitur et no. extra de reli. do. c. j. Aliquādo
ecclesia vocatur domus orationis. xvj. q. ij. vii. et hec
diximus. extra de immu. eccle. cum ecclesia. Aliquā-
do templum. lxxxviij. dist. eiiciens. j. q. iij. ex multis.
ver. illud quoqȝ. ij. q. vij. accusatio. Aliquando taber
naculum. de conse. dist. j. c. j. xxxvj. dist. c. si. Aliquādo
domus dei. j. q. iij. non solum. Et est ratio: quia in ea
specialiter habitatur per gratiaȝ. vnde in ecclesia ha
bitantes digne christus protegit: domus enim tu-
tissimum refugium et receptaculū est. ff. de in ius vo.
plerique. vnde et tutela refugij vocatur in pre. c. de im
mu. ec. cum ecclesia. Et nota q sicut ex decretis
Iulij pape et c. ij. sumitur. Ecclesia nomen grecū est:
quod in latinum versum sonat conuocatio: propter
hoc q omnes ad se vocat: vt habetur biocardicoz
lib. iij. c. j. Ex hoc appellatur catholica. vt ibi. et. xxi.
dist. quis. et. j. q. j. extra catholicam: et dicitur catholi
ca. i. vniuersalis et hoc ideo, quia per vniuersum mū
dum est constituta. vt pre. c. quāuis. vel quoniaȝ vni
uersalis hoc est generaliter in eadem doctrina est ad
instructionem. De hoc satis in prima parte dixi in
c. liiij. §. nunc de gradibus. Et in. c. lxiij. §. ostenden-
dum. vt in pre. c. Iulij pape hoc habetur. Et est fide
liuȝ. Sed synagoga, que congregatio interpretatur
est proprie iudeorum. extra de iude. iudei. et c. consu-
luit. quamuis ecclesia dicta sit. Nume. xx. in prin. ibi.
Cur eduxisti ecclesiam domini in solitudine? Sed
nostram apostoli nunq̄ȝ synagogam dixerunt: sed
semper ecclesiam: siue causa discernendi: siue q: in-
terpretatione differunt: nam conuocari est propriuȝ
vtentium ratione, sicut sunt homines: sed congrega
ri solent pecora ita dicit Hugui. Ideo autem nostra
ecclesia dicitur: quia veram continet conuocationē
idest populum conuocatum: de quibus dicit aposto
lus ad Rom. viij. c. quos vocauit hos et iustificauit.
Ideo autem dicitur synagoga. i. congregatio: q: vir
ga legis que erat dura et aspera, populus iste grex ir-
rationabilium pecorum congregabatur: sed in ca-
tholicis dicitur ecclesia. i. cōuocatio: quia amore spi-
ritussancti populus iste ad vnam fidem, ad dei iudi
cia, ad christi conuiuium conuocatur: vt audiat pe-
nas et premia futuri seculi: et percipiat corpus chri-
sti: ad hoc extra de sen. excō. responso. Potest etiā
ecclesia dici castrum. sm Archi. in quo fides est mu-
rus: temperantia sensuum, est ianua: patientia admi
rabile fossatum: humilitas turris: spes custos: pru-
dētia arma: opera bona machine: orationes victua
lia: verba scripture: aque deuotiones. Si dominus
papa fortis armatus spiritualib⁹ armis. xxiij. q. viij.
cōuenior. Ephe. vj. custodierit hoc castrū, hoc atriū,
hanc ecclesiam: in pace sunt vere omnia que possi-
det. Luc. xj. et Mat. xii. Sed si simon Ioannis dor-
mierit. Marc. xij. succedens inimicus seminabit zi-
zania in medio tritici. Mat. xvj. extra de elect. licet.
An possit papa contra sacramenta baptismi, con
firmationis, vel alia, statuta facere contra eoruȝ for-
mam: vel dantium personas: aut potest committere
presbytero confirmationis sacramentum: et episco-
po prohibere: vel possit aliquid statuere contra sta-
tum ecclesie generalem. Et in quibus pape non sit
obediendum. Et qualiter intelligatur illud, quods-
cunqȝ ligaueris et c. de consue. quanto. per Innoc. et
de sen. excom. a nobis. Secundo per Ostien. et de pe.
et re. quod autem. per Inno. Item de potentia pape
per Inno. de vo. et vo. redē. veniens. Qualiter intel
ligitur q in iuramēto authoritas pape intelligitur.
de rescrip. cōstitutus. per Inno. An papa potest de-

trahere de iure aliorum.de offi.or.duo. per Inno. An possit destruere statuta conciliorum.di.xv.sicut. & .xvii. dist.nec licuit. Semper potest papa leges nouas facere: dummodo non sit contra euangeliũ vel apostolorum vel sanctorum eos sequentium definitiones.xxv.q.i. quidam.cum.c.iiii.seq. Sententia que per se non tenet, per sententiam pape efficitur valida.iii.q.vi.hec quippe.extra de transac. c.i. Sacrilegium committit, qui pape mentitur. no.de pe.dist.i. serpens.in glo.c. An papa possit facere nouum articulum fidei.extra de here.cum christus.xxiiii.q.i.hec est.& c.quodcunq̃. De inhibitione facta aliquibus ne eligant per papam: & decreto pape an liget ignorantes: & q̃ papa non debet vti plenitudine potestatis nisi ex causa.de elect.innotuit. per Inno.& extra de elec.si eo tempore.lib.vi. An papa sibi possit eligere successorem.lxxix.dist.si transitus.viii.q.i.in summa: & c.ii.& .§.his omnibus. An papa potest priuilegiare clericos sine voluntate imperatoris, an potest suis constitutionibus penas corporales imponere. de ma.& obe.si quis.per Inno. Quia papa est publica persona: & singulariter & vniuersaliter super omnes ecclesias habet plenitudinem potestatis: & acquirere potest singulis ecclesijs.de pac.cum pridem.ſm eundem. Postq̃ papa ad se aliquid reuocat: qd postea fit, est irritum & inane. de ap. vt nostrum.ſm Inno.& vt ec.bene.c.i.& de preben.inter cetera. An veniens ad curiam intelligitur esse sub protectione pape.de ap.vt debitus.per Inno.& de cle.peregri.c. vnico. An papa dans rem alienam transferat dominium. An contra papam possessio acquiratur vel p̃scribatur.de possu.pre.bone.ii.per Innoc. An papa possit alicui auferre ius suum sine causa.ix. q.iii. per principalem. In quo casu potest papa papam ligare. xxiiii.q.i.acatius.i. Pape presentia supplet iuris solennitates.de litis conte.c.vnico.per Inno. Papa sententias & processus sine iuris ordine & interdum a non suo iudice factos.ver.de veritate constat. facit valere.ii.q.i.in primis.iii.q.vi.hec quippe.xvi. q.vi.si episcopum.de sen.& re iudi.cum olim.de accusa.ad petitionem. Si electus in papam repetit vxor: an sibi reddetur.lxxix.di.si quis pecunia. De discordia in electione pape, si cardinales eligẽdo indignũ, sint eligendi potestate priuati ea vice.lxxix.di.si duo & c.si papa. An papa possit cõpellere aliquem renunciare ius suum.de elec.cum inter.i.per Inno. An papa potest restituere fame laicum non de sua iurisdictione, an seruum alterius possit assumere sibi in clericatu si est sibi necessarius.de re iudi.cuz te. ſm Inno. Quia papa quandoq̃ de se scribendo loquitur in singulari.xxiii.disti.in nomine iuxta prin. Nullus potest cognoscere de crimine obiecto pape. de verb. signi.ex parte in christo.per Inno. Quare non solũ papa, sed etiam episcop[9] dicatur summus sacerdos. de conse.dist.v.de his. De potentia pape. de fide instrumen.cum P.tabellio.per Inno. Per que verba ecclesia romana alijs sit prelata.de transac.c.i.de fo.competen.licet.per Inno. An solus papa sine cõcilio habet in arduis plenitudinem potestatis.de re iudi.cum te.per Inno.& c.ad apostolice. lib.vi. p eũdem. An papa dispenset cum bigamo & in voto & iuramento contra apostolum: & in his que spectãt ad generalem statum ecclesie: & addere possit euangelio: & declarare illud: & interp̃tari: & an Paulo maior sit papa in administratione.xxv.q.i. sunt quidã. de biga.c.ii.per Innoc. An papa possit laicis qui de sua temporali iurisdictione non sunt, penas statuere temporales .de iude.ita quorundam. & c. ad hec. Si papa velit causam suam in propria persona agere: quis erit iudex: & quid tunc fiet.vi.q.vi.c.i.de iudic.cum venisset.de confir.cum dilecta: & per Inno. de verb.sign.ex parte.i. An papa mortuo, ecclesia sit sine capite: & an cardinales tunc suppleant pape defectum.lxxix.dist.extra de elec. ne romani. in clemẽ. nullus.ii. An contra confirmatum a papa possit coram metropolitano agi.de reg. iur.decetero. per Inno. An sententia pape ius faciat.de reg.iu.in causis. de frig.cõsultationi. Quid iuris si non pareatur pape mandato.de preben.dilectus.ii. Ubi est papa, ibi sunt limina apostolorum & roma.de iureiur.ego.N. per Inno. Papa salutando excommunicatuz etiaz ex certa scientia non absoluit. de hoc extra de sen.ex com.si aliquando.& co.ti.in cle.c.fin. An nomine sedis apostolice intelligatur alius q̃z papa.de preben. de multa.lxx.dist.sanctorum. In qualibet professione authoritas pape intelligitur excepta. de vi.& hone.cleri.deus.ſm Inno. An valeat excusari qui venit contra indulgentiam pape, authoritate cardinalis vel legati.de preben.pro illorum. & c.dilectus filius. Quid videtur quum papa ordinatur per simoniam.lxxix.disti. si quis pecunia. Si monachus factus est papa inuito abbate quid sit.xviii.q.ii.quam sit. Ratificat papa quod nihil est.de conse.ec. vel alta aqua. De casibus in quibus papa dispensat: & in quibus non: & de eius potentia copiose tractaui. supra in prima parte istius operis in cap.xlv.§.ad que autem.& .§.sciendum: & in cap.xlvi.§. iterum.& hoc repertorium ibi iunge.

De quarta consideratione papali vt scilicet ad tempus a tantis exterioribus occupationibus se subtrahat. Cap. 12.

Quarta papalis consideratio est circa quedam particularia: vt scilicet ab occupationibus exterioribus tantis se ad tempus subtrahat q̃ se patiatur ab ipsis trahi & paulatim duci quo ipse non vult. Ioan.xxi. Nam dare se totaliter talibus, & nil sibi temporis relinquere, est tempus perdere: & se stulto labore consumere vt ait Ietro Moysi. Exo.xviii. Tales enim occupationes exteriores nimie ſm Ber.in lib.de consideratione, non sunt nisi afflictio spiritus: euisceratio mentis: euacuatio gratie: nam fructus horum quid nisi aranearum tele? Unde Esa.lix. Telas aranee texuerunt: & infra. Tele eorum non erunt in vestimenta: subaudi contra frigus inferni. Neque operientur operibus suis: scilicet contra confusionem iudicij: opera eorum opera inutilia. Quid enim est in romano põtifice cogitare de mane vsq̃ ad vesperaz litigare aut litigantes audire? & vtinam sufficeret diei malitia sua. Mat.vi.in fi. Nam non sunt libere noctes: vix relinquitur necessitati nature quod corpusculi pausationi sufficiat. Et rursum ad iurgia surgitur. Dies diei eructat litem: & nox nocti indicat malitiam: vsq̃ adeo q̃ non est respirare in bonis: non est alternam capessere requiem: non vel raro interseri otia salutaria ad sibi vacandum. Potius ergo dicat dominus papa cuz Iob. Iob.vi. Que est fortitudo mea, vt sustineaz? aut quis finis meus, vt patienter agã:

nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea est. Magna virtus patientie, sed non halle papa ad ista opsauerim. Interdum impatientem esse probabilius ⁊ virtuosius est. Et ne illorum patiētia approbanda quibus Paulus dicebat. ij. ad Corinth. xj. libenter suffertis insipientes. Ironia est: nō laus ⁊ sugillatio quorundam mansuetudinis: qui a pseudo apostolis per falsa dogmata se trahi patientissime ferebant. Unde sequitur. Sustinetis enim si quis vos in seruitutem redigit ⁊c. Non bona patientia quum possit quis liber esse, sic seruum effici tota die. Hebetati cordis indicium est, propriam non sentire vexationem continuam in qua nec sibi liber nec tutus nec suus est: quia vbi semper tumultus, vbi semper strepitus, ibi iugum pessime seruitutis premit. Unde Paulus. pri. ad Corin. vij. Precio empti estis: nolite effici serui hominum. Quid seruilius, quam indignius summo pontifice, non solum omni die sed pene omni hora insudare talibus rebus ⁊ pro talibus? Donde quando orabit? xxxi. distinc. si laicus: quando horas canonicas deuote exoluet? extra de celebra. mis. cap. pri. quando docebit populum? xliij. distin. cap. pri. quando meditabitur in lege domini? Psalm. j. xxxvij. distin. omnes. Ex quidem quotidie perstrepunt in palatio leges: sed iustiniani non domini. iuste ne etiā istud ipse viderit. Psal. xviij. Nam lex domini immaculata conuertens animas. He autem non tam leges quam ligamina ⁊ lites sunt ⁊ cauillationes iudicium subuertentes: papa vero pastor ⁊ episcopus animarum quare sustinet coram se silere illam: garrire istas? Psalmus. cxviij. Narrauerunt legisse fabulationes: sed non vt lex tua domine. Nec dico dominum papam omnia negocia rumpere: sed interrumpere: det de eo quod homo ⁊ sapit actioni: det ⁊ considerationi. quid prodest si vniuersum mūdum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur? Matth. xvj. Chrysost. Si enim famulos tuos videres in letitia: te autem in malis vltimis constitutum: quid lucraris ex eorū dominio? Idem Luce. ix. ⁊ extra de simon. Mattheus. Quamobrem quum omnes habeant papam: sit etiam ipse vnus de habentibus se ⁊ de redeuntibus in se. Luce. xv. ibi. In se autem reuersus dixit. vbi Aug. de questionibus euangelij. In se autem reuersus est quum ab eis que forinsecus frustra alliciunt ⁊ seducunt, in conscientie sue interiora suam intentionem reduxit. Omnes papam participant: stultus, ⁊ sapiens, seruus, ⁊ liberi omnes, ⁊ pauper: omnes de fonte suo bibunt ⁊ ipse seorsum stabit sitiens? si maledictus qui partem suam deteriorem facit: vide quod legitur ⁊ no. de peni. dist. iij. qui vult: quid ille qui se penitus reddit expertem? bibat ⁊ ipse de fonte putei sui alienus non bibat ex eo. Qui non alienus si sibi bonus est. Denique qui sibi nequam, cui bonus? Eccle. xiiij. ergo si non semper: interdum tamen reddat seipsum sibi. Riget dominus papa agros alienos: sed sui nō sitiant. C. de serui. preser. Nec tenetur aliqua actiones qui propter suas alienas merces proiicit. ff. de prescrip. verbis. qui seruandarum. Et qui ordinate vult facere eleemosynam, a seipso debet incipere ⁊ eam primum sibi dare. de peniten. distin. iij. qui vult sub. §. sed verba. Utatur se inter multos, aut post multos, audiat apostolum quid de huiusmodi sentit. pri. ad Corin. vj. Sic non est sapiens inter vos, quisquam qui possit iudicare inter fratrem ⁊ fratrem: ⁊

insert ad ignominiam Uobis dico: contemptibiliores qui sunt in ecclesia, illos constituite ad iudicandum. xi. quest. j. §. ex his. ⁊. vbi hoc exponitur. i. magistris. contemptibiles. i. laicos sapientes in rebus temporalibus: vel minores clericos qui non ita curant de spiritualibus. Itaque secundum apostolū, indigne sibi vsurpat apostolicus gradum contemptibilium. vnde ⁊ dicebat scilicet Paulus Timotheum episcopum instruens. ij. ad Timo. ij. Nemo militans deo, implicat se negociis secularibus. lxxxviij. distinc. consequens. xxi. q. iij. c. j. ⁊. iij. ⁊ extra ne cle. vel mona. c. j. ⁊ cap. sed nec. vnde ⁊ Luc. xij. Homo quis me constituit iudicem aut diuisorem inter vos? Et premisit Lucas ibi. Magister: dic fratri meo, vt mecum diuidat hereditatem. vbi Theophilus. Hi duo fratres quia de hereditate paterna diuidenda contendebant: consequens erat vt alter alterum fraudare intenderet. Dominus autem docens nos quod non oportet ad terrena flecti: repellit vocantem eum ad hereditatis diuisionem. Sequitur enim. At ille dixit. O homo ⁊c. diuisorem scilicet facultatum. Et ibi Beda. Qui magistro fraterne pacis gaudia commendanti terrene diuisionis vult ingerere molestiam: merito homo vocatur secundum illud. j. ad Corin. iij. Quum sit inter vos zelus ⁊ contentio nonne homines estis? Item ibi Cyrillus. Fuit autem dei filius quando factus est similis nobis cōstitutus a deo patre in regem ⁊ principem super syon montem sanctum eius annuncians diuinum mandatum: non questionum adsessor. Et ibi Ambr. Bene ergo terrena declinat: qui propter diuina descenderat: nec iudex dignatur esse litium ⁊ arbiter facultatum: viuorum habens mortuorumque iudicium arbitriumque meritorum: non ergo quid petas, sed a quo postules intuendum est: nec maioribus intento animo putes minoribus obstrependū. Unde non immerito refutatur hic frater qui dispensatorem celestium gestiebat corruptibilibus occupare: quum inter fratres patrimonium non iudex medius sed pietas debet sequestra diuidere: quanquam immortalitatis patrimonium non pecunie sit hominibus expectandum. Item Bernar. ad Euge. lib. j. Putas ne hec tempora sustinerent: si hominibus pro terrena hereditate litigantibus ⁊ flagitantibus abs te iudicium, voce dn̄i tui responderes? O homines: quis me constituit iudicem super vos? In quale mox iudicium tu venires? Quid diceret homo rusticanus ⁊ imperitus ignorans primatum suum inhonorans summam ⁊ precelsam sedem, derogans apostolice dignitati? Et tamen non monstrabunt, puto, qui hoc dicent vbi aliquando quispiam apostolorum iudex sederit hominum aut diuisor terminorum, aut distributor terrarum. Stetisse denique lego apostolos iudicandos. Mat. xix. Sedisse iudicantes non lego. Erit illud: non fuit. ⁊ infra. Quis me constituit iudicē ait ille magister ⁊ dn̄s, ⁊ erit iniuria seruo discipuloque nisi iudicet vniuersos? Mihi aūt non videtur bonus estimator rerū qui indignū putat aplīs seu aplicis viris non iudicare de talibus: quibus datū est iudicium in maiora. Quidni contemnant iudicare de terrenis possessiunculis hominū: qui in celestibus ⁊ angelos iudicabunt? j. ad Corin. vj. extra qui fi. sint legi. p venerabilē. §. rationibus. in fi. Ergo in criminibus, nō in possessionibus potestas vestra: pp illa siquidē ⁊ non pp has accepistis claues regni celorum: preuaricatores vtique exclusu-

rimon possessorem vt sciatis: ait Math. ix. quia filius hominis potestatem habet in terra dimittere peccata &c. Quenam tibi videtur dignitas maior & potestas, dimittendi peccata: an predia diuidendi? Sed non est comparatio. Habent hec infima & terrena iudices suos, reges & principes terre. Quid fines alienos inuaditis? Quid falcem vestram in alienam messem extenditis? xiii. q. i. c. i. vi. q. ii. c. i. Non quia indigni vos: sed quia indignum vobis talibus insistere quippe potioribus occupatis. Denique vbi necessitas exigit audi quid censeat non ego: sed apostolus. pri. ad Corinth. vi. Si enim in vobis iudicabitur hic mundus: indigni estis qui de minimis iudicetis. Sed aliud est incidenter excurrere in ista causa siquidem vrgente: aliud vltro incumbere istis tanquam magnis dignisque tali & talium intentione rebus. Hucusque Bern. Pro hoc expresse facit canon Petri ad Clementem papam qui ponitur. xi. q. i. te quidem. Te quidem oportet irreprehensibiliter viuere & summo studio niti vt omnes huius vite occupationes abijcias: ne fideiussor existas: nec aduocatus litium fias: neue in vlla alia occupatione inueniaris mundialis negocii occasione perplexus. Neque enim iudicem neque cognitorem secularium negociorum hodie te ordinare vult christus: ne prefocatus hominum curis, non possis verbo dei vacare: hec vero opera que tibi minus congruere diximus, exhibeant sibi inuicem vacantes laici: & te nemo occupet ab his studijs per que salus hominibus datur. Idem ponitur in. c. seq. sicut enim. Teneat ergo dominus noster papa consilium Jetro datum Moysi qui omnia negocia populi israelitici per se expedire volebat. Exo. xviii. vbi dicitur. Altera autem die sedit Moyses vt iudicaret populum: qui assistebat Moysi vsque ad vesperam: quod cum vidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat in populo, ait: quid est hoc quod facis in plebe? cur solus sedes: & omnis populus prestolatur de mane vsque ad vesperam? Et infra. At ille: non inquit bonam rem facis: stulto labore consumeris & tu & populus iste qui tecum est: vltra vires tuas est negocium: solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia: & dominus erit tecum. Esto tu in populo in his que ad deum pertinent: vt referas que dicuntur ad eum. Et infra. Prouide autem de omni plebe viros potentes & timentes deum, in quibus sit veritas: & qui oderint auaritiam: & constitue ex eis tribunos & centuriones & quinquagenarios & decanos qui iudicent populum omni tempore: quicquid autem maius fuerit referant ad te: & ipsi minora tantummodo iudicent: leuiusque tibi sit partito in alios onere. Hoc autem sanctum Jetro consilium canones approbant: vt dominus papa & alij prelati sua cum fratribus suis & subditis suis onera partiantur: & ardua eis reseruentur. xxv. dist. perlectis. versi. archidiaconus. lxxxix. dist. singula. vbi de hoc: cum duobus c. seq. xciiii. dist. in c. i. & c. dictum. xi. q. i. episcopum. & precalle. c. te quidem. cum. c. seq. xi. q. i. c. ii. & ex his. extra de offi. archidia. ad hec. ver. item in epistolas de offi. archipres. vt singule. pri. respon. ibi. Qui etsi valde sufficiens sit: decet tamen vt sua onera partiatur. de offi. ordi. inter cetera. de presumptio. Mandata celestia efficacius gerimus: si nostra cum fratribus onera partiamur: vbi de hoc. l. ostis ponderet. Romanus ergo pontifex tot laboribus pressus diuidens cum alijs onera sua intret ad se & coram deo suo respiret: vacet sibi: & videat quoniam ipse cuius est vicarius est deus. Quid autem operetur hec sancta consideratio ait Ber. in pri. lib. ad Eugen. dicens. Et primum quidem ipsum fontem suum. i. mentem. de qua oritur purificat consideratio: deinde regit affectus: dirigit actus: corrigit excessus: componit mores: vitam honestat & ordinat: diuinarum pariter & humanarum rerum scientiam confert. Hec est que confusa discriminat: hiantia cogit: sparsa colligit: secreta rimatur: vera inuestigat: verisimilia examinat: ficta & fucata explorat: agenda preordinat: acta recogitat: vt nihil in mente resideat: aut incorrectum: aut correctione egens: in prosperis aduersa presentit: in aduersis quasi non sentit: quorum alterum fortitudinis: alterum prudentie est. Ibi etiam aduertere est suauissimum quendam complexum virtutum, atque alteram pendere ex altera. Sed quia fraus & circumuentio & violentia inualuere super terram: calumniatores multi: defensor rarus: vbique potentes deprimunt pauperes: & necesse est quandoque extra otium dominum papam actioni litigantium vacare: attendat compescere modum execrabilem qui in causis tenetur: qui non dico ecclesiam, sed nec forum deceret. Quomodo enim religiose aures Roma. ponti. audire sustinent disputationes aduocatorum, & pugnas verborum: que magis ad subuersionem quam ad inuentionem proficiunt veritatis? precidat ergo prauum morem: linguas vaniloquas: labia dolosa: hi sunt qui docuerunt linguas suas loqui mendacium: loquuntur grandia: totus eorum sermo superbia & vana gloria est. de peni. dist. ii. si enim. post tres colu. ver. nonne. diserti aduersus iustitiam: eruditi pro falsitate: sapientes sunt vt faciant mala. Hiere. iiii. candorem sapientie sibi adscribunt: a luce superne cogitationis exclusi. xlix. di. c. i. ver. albuginem: eloquentes vt impugnent. Verum isti sunt qui instruunt a quibus fuerant instruendi: adstruunt non comperta: sed instruunt de proprio calumnias innocentie: destruunt simplicitatem veritatis: obstruunt iudicij vias. Nihil ita absque labore manifestam facit veritatem, vt breuis & pura narratio: ergo illas causas ad quas necesse erit papam intrare: quia ad paucas: diligenter sed breuiter decidere assuescat: frustratorias & venatorias precidere dilationes. cap. extra de iudi. venerabilis. quia cause hodie in curia immortales existunt: & quanquam dicatur extra de do. & contu. finem litibus imponere cupientes: cum concor. ibi positis in prima glos. finis tamen vix est. Causa vidue intret ad papam: & eius qui non habet quid det. lxxxvii. destin. per totum. extra de foro compe. ex parte. c. lxxxvi. destin. vidue. cum cap. sequen. Compescat zelus domini pape tantam impudentiam multorum: qui quam manifeste ambitionis prurigine fateat tota facies cause eorum: non erubescunt audientiam flagitare. Plena est ambitiosis ecclesia & negociatoribus: facta est in eis spelunca latronum in spolijs viatorum. pri. q. iii. ex multis. Ignescat zelus pape christi dispensatoris & vicarij contra eos. xxiii. destin. in nomine domini. Erubescant trapezite huiusmodi vultum eius. Apponat flagellum & eiciat eos. Joan. ii. Math. xxi. Timeant nummularii: nec fidant in nummis: sed diffidant. Baruch. iii. Abscondant os suum ab eo scientes effundere quam accipere paratiorem: hoc studiose & constanter agendo multos lucrifaciet lucrorum turpium sectatores.

De quinta consideratione pape. Quid est. Quis est. Qualis est. Cap. 13.

Quinta consideratio romani pontificis vt non ambulet in magnis: neq; in mirabilibus supra se. ps. cxxx. est cogitare quid est: quis est ⁊ qualis est. Quid in natura: quia homo: licet dei vicarius: mortalis. Eccle. x. Quid superbis terra ⁊ cinis? Hinc homo ab humo vel a limo dicitur: q; vt ait Bern. Limosa ⁊ glutinosa nimis est, non modo exterior verum etiam interior substantia: ⁊ facile cor humanū oībus que frequentat adheret. j. Macha. ij. Gloria impij stercus ⁊ vermis: hodie extollitur: ⁊ cras non inuenitur: q; conuersus est in terram suam. Eccle. vij. Humilia valde spiritum tuū: quoniam vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. ps. Uidi impium superexaltatū ⁊ eleuatū sicut cedros libani. Transiui ⁊ ecce non erat. Job. v. Uidi stultū firma radice: ⁊ maledixi pulchritudini eius statim.

Quis: papa vel summus pontifex caueat sibi de honore tā sublimi: ⁊ recordetur de infirmitate sua: ne dicatur illud ps. xlviij. Hō quum in honore esset: non intellexit. Dicat ergo, Quis ego? aut que domus patris mei? nunquid non filius gemini ego sum: de minima tribu israel: ⁊ cognatio mea nouissima inter omnes familias de tribu beniamin? j. Reg. ix. Recordetur sibi dictum. Amice ascende superius. Luc. xiiij. Qui eum vocauit amicum, amicum eum fore confidit: si minus inueniat: non expedit quidē: qui eleuauit, ⁊ deijcere potest: sera querela, quoniam eleuans allisisti me. ps. ci. Sed ad quid eleuatus dicis? Hiere. j. extra de maio. ⁊ obe. solite: vt euellas, ⁊ destruas, ⁊ disperdas, ⁊ dissipes, ⁊ edifices, ⁊ plantes: quid hoꝝ fastum sonat rusticū magis? sudoris schemate quodam labor spiritalis expressus est. Sentiat ergo papa impositū sibi ministeriū, non dñium datum: discat exemplo prophetico non tā ad imperandum q̄ȝ ad factitandū quod tps requirit: discat sarculo sibi opus esse: non sceptro. ex in. cle. in prohemio: ibi: per cultoris prouidi sarculum: ⁊ quidē ille nō regeneraturus ascendit: sed extirpaturus: antecessores eius audierunt: messis quidē multa: operarū autem pauci. Luc. x. xxi. dist. in nouo. Paternam sibi vendicet hereditatē: Nā si filius: ⁊ heres. Gala. iiij. vt probet se heredē: euigilet ad curā: ⁊ non ocio torpeat: ne sibi dicatur: quid hic stas tota die ociosus? Mat. xx. Multo minus inueniri opȝ aut delitijs resolutū: aut resupinū pompis: nil hoꝝ sibi tabule testatoris assignant. Si illarū tenore contentus sit: curā potius hereditabit q̄ȝ gloriā: etsi diuitijs blanditur cathedra: specula est: inde denīq; superintendit, sonans sibi epi noīe non dñium, sed officiū. xxi. dist. c. j. ver. epatus. viij. q. j. qui epatum. Quidni locetur in eminenti: vnde omnia prospectet: qui speculator super omnia constituitur? Ezech. iij. Prospectus iste procinctum parit non ocium: quando libet gloriari vbi ociari non licet? nec locus est ocio, vbi sedula vrget solicitudo ecclesiarum. ij. ad Cor. xi. extra in prohemio. vj. lib. extra de censi. cum instantia.

Unde Bern. in ij. lib. de consideratione ad Euge. Nam quid tibi aliud dimisit sanctus apostolus? quod habeo, inquit, hoc tibi do. Act. iij. Quid illud? Unū scio: non est aurū: neq; argentū: quū ipse ibi dicat. Argentū ⁊ aurū non est mihi. Si habere contingat: vtere non pro libito: sed pro tpe. Utere auro sicut fictili: ⁊ fictili sicut auro: sic eris vtēs illis, quasi nō vtens. j. ad Cor. vii. xxiij. q. v. scdm. Nā talia (qd̄ ad animi bonum spectat) nec bona sunt nec mala. Usus tn̄ hoꝝ bonus: abusus malus: solicitudo peior: questus turpior. Esto vt alia quacunq; ratione hec tibi vendices: sed non apostolico iure: nec enim ille tibi dare qd̄ non habuit potuit. j. q. vij. daibertū. cum c. seq. Qd̄ habuit, hoc dedit: solicitudinē: vt dixi: super ecclesias. Nunquid dñationē? Audi ipm. j. Pet. v. xcv. dist. esto. Non dñantes ait in clero: sed forma facti gregis. Unde etiā Luc. xxij. ⁊ Mar. x. ⁊ j. Colos. iij. ⁊ Mat. xx. Reges gentiū dñantur eoꝝ: ⁊ qui maiores sunt potestatē exercent in eos: nō erit ita inter vos. Sed quicunq; inter vos voluerit maior fieri: erit vester minister. Apostolis interdicitur dñatus. I ergo tu, ⁊ tibi vsurpare aude aut dominās apostolatum: aut apostolicus dominatū. Plane ab alterutro prohiberis. Si vtrunq; simul habere voles: perdes vtrunq;. Alioquin non te exceptum illorum numero putes. de quibus queritur sic deus. Ipsi regnauerunt ⁊ non ex me: principes extiterūt: ⁊ ego non cognoui eos. Osee. viij. viij. q. j. audacter. Unde super predicto verbo Matt. principes gen. do. coꝝ. dicit Orige. Et non contenti bene regere suos subditos, violenter eis dominari nituntur: inter vos autem qui estis mecū, nō erunt ista: quoniā sicut omnia carnalia necessitate sunt posita: spiritualia autem in voluntate: sic ⁊ qui principes similiter sunt spirituales, principatus eoꝝ in dilectione subiectoꝝ dȝ esse positus: non in timore corporali. Itē Chryso. in homil. Ostendit autem in hoc q̄ gentile est primatus cupere: ⁊ sic gentiū comparatione eoꝝ aīam estuantē conuertit. Itē idē ibi super Matth. Et opus quidē desiderare bonū est: q; nostre voluntatis est: ⁊ nostra est merces. Primatū aūt honoris concupiscere: vanitas est: hoc enim consequi iudiciū dei est: propterea q̄ ex primatu honoris nescimus an mercedē iustitie meremur. Neq; enim apl's laudem hȝ apud deū q; apl's fuit: sed q; opus apostolatus sui bene impleuit. Nec apl's pro merito suo antecedēti honoratus est vt esset apl's: sed ad hoc ministerium aptus est iudicatus ſȝ votū aīe sue. Primatus enī se fugientem desiderat: desiderantē se horret. j. q. vj. sicut. viij. q. j. in scripturis. Conuersatio ergo melior desideranda est: non dignior gradus. Uolens ergo dominus duoꝝ fratrum filioꝝ Zebedei ⁊ alioꝝ indignationem extinguere: introducit differentiam inter principes mundiales ⁊ ecclesiasticos: ostēdēs q; primatus in christo: nec ab aliquo appetendus est non habente: nec alteri inuidendus est habenti: quia principes mundi ideo sunt: vt dominentur minoribus suis: ⁊ eos seruituti subijciant ⁊ expolient: ⁊ vsq; ad mortem eis vtantur ad suam vtilitatem ⁊ gloriam. Principes autem ecclesie fiunt, vt seruiant minoribus suis: ⁊ ministrent eis quecunq; acceperunt a christo: vt suas vtilitates negligant: ⁊ illorum procurent: ⁊ mori non recusent pro salute inferiorum. Primatum ergo ecclesie concupiscere, neq; iustum est neq; vtile. Quis enim sapiens vltro vult se subijcere seruituti: ⁊ periculo tali vt det rationem pro omni ecclesia? nisi forte qui non timet dei iudicium: abutens primatu suo ecclesiastico seculariter: ita vt conuertat illum in secularem: hucusque Chrysostomus. Adde quod scripsi. supra eodē. §. tertia. in capitulo vndecimo. Item

Principatus mundani ⁊ ecclesiastici discrimen

Hiero. Deniq3 sui preponit exẽplum: vt si dicta paruipenderent, erubesceret ad opera. vnde subdit. Sicut fili⁹ hominis non venit ministrari, sed ministrare. Origenes. Nam etsi angeli Matth. xviij. c. iiij. & Luc. x. Jo. xii. & Martha ministrauerunt ei: tamen non ideo venit vt ministraretur: sed vt ministraret: & tantum creuit ministrans, vt impleretur quod sequitur: & daret animam suam redemptionem pro multis. Ecclesiarum ergo principes imitari debent christuz accessibilem. Mat. ix. Luc. viij. Mar. v. Et mulieribus loquentem. Joan. iiij. Et pueris manus imponentem. Mat. xviij. Et discipulis pedes lauantem. Jo. xiij. & ipsi similiter faciant fratribus. Nos autem tales sumus: vt etiam principatus mundi superbia excedere videamur: vel non intelligentes, aut contemnentes mandatum christi querimus: sicut reges acies precedentes & terribiles: nos accessu difficiles, maxime pauperibus exhibemus: nullam affabilitatem habentes: vel haberi ad nos permittentes. Item Chryso. Quantumcunq3 ergo humiliatus fueris: tu non poteris tantum descendere sicut christus. Item Luc. xxij. Facta est autem & contentio inter eos quis eorum videretur esse maior. Greg. Hec contentio videtur habuisse motiuuz, q3 quum dñs ab hoibus transmigraret: oportebat aliquẽ eoz fieri alioz principẽ, quasi vicẽ dñi gerentem. Item Beda. Sicut boni in scripturis exempla patrum quibus proficiant & humilientur, requirunt: sic reprobi si quid forte in electis reprehensibile reppererint: quasi suae ex eo nequitiae obiecturi, libenter solent amplecti. Ideo multi ardentius legũt q3 facta est contentio inter discipulos christi. Unde ibi Amb. Si enim contendebant apostoli: non excusationi obtenditur: sed cautioni proponitur. Caueamus ergo ne in perditione aliquã inter nos de prelatione possit esse contentio. Beda. Potius autem videamus: non quid carnales adhuc discipuli gesserint: sed quid iusserit spiritualis magister. Sequitur enim, dixit autem eis. Reges gentiuz dominantur eoz. Chrys. Gentiliũ meminit: vt ex hoc rez vituperandam ostendat: gentilium enim est ambire primatum. Cyrillus. Sed & blandi sermones eis offeruntur a subditis. vnde sequitur. Et qui potestatẽ habent super eos benefici vocantur: sed illi quidem quasi extorres a sacris legibus huiusmodi subiacẽt moribus: vestrum autem culmen est in humilitate. Unde sequitur. Uos autem non sic: sed qui maior est in vobis: fiat sicut minor. Basilius. Non extollat presidentem dignitas: ne ab humilitatis beatitudine corruat. Illud autem nouerit q3 humilitas vera, ministeriũ pluriũ est. Sicut enim qui pluribus ministrat vulneratis: & abstergit cuiuslibet saniem: non sumit ministeriũ in causam elationis: sic multo magis cui cõmisse sunt cure fraternoz languorũ sic omniũ minister: redditurus pro oĩbus rationẽ: cogitare debet & esse solicitus: & sic qui maior est fiat sicut minor. Decet autẽ etiã corporale obsequium ab his qui president offerri: exẽplo dñi lauantis pedes discipuloz. Unde sequitur. Et qui precessor est sit sicut ministrator. Nonne autem timenduz: ne in subdito soluatur humilitatis propositũ: dũ ei a maiori seruitur? sed in imitatione panditur humilitas.

Amb. Contuendum est autez q3 non oĩs honorificentie studio humilitas deficit. Potest enim deferri alicui propter seculi gratiã, potentie metũ, vtilitatisq3 contuitũ: & tunc sua edificatio queritur non alterius honor: & ideo vna datur oĩbus forma similis, vt non de prelatione iactantia sit, sed de humilitate contentio. Beda. In hac tñ forma a dño tradita, maiores nõ minima discretione opus habentes: scz ad instar regum gẽtiũ dñari subiectis, seseq3 ab eis gaudeant laudibus attolli: et tñ contra delinquẽtiũ vitia sint erecti. Ad uba autẽ exhortationis sumet adiungit exẽpliũ. vnde sequitur. Nã quis maior est qui recumbit: aut qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autẽ in medio vestruz sum: sicut qui ministrat. Chryso. q. d. Non putes tu discipulũ tui egere: te vero non illius: ego vero qui nullo: ego quo vniuersa egent celestia & terrestria: ad ministerialẽ gradũ consẽdi. Beda. Loquitur de ministerio quo sm Joan. c. xiij. eoz pedes lauit dñs & magister: q3uis etiam verbo ministrandi possint oĩa que in carne gessit intelligi: sz & suũ sanguinẽ nobis ministrãdo effudit. Est ergo, vt ex predictis patet, forma apostolica hec: qua dñatio interdicitur: indicitur ministratio. vnde super verbo predicto. Ego autez &c. Bern. ad Euge. ij. lib. Quis iã se titulo hoc inglorium putet quo se prior dñs. Act. vij. glorie. presignauit? Merito Paulus gloriatur in eo dicens. ij. ad Cor. xi. Ministri christi sunt: & ego: & addit. Ut minus sapiens, dico. Plus ego. In laboribus plurimis: in carceribus abundantius: in plagis supra modũ: in mortibus frequenter. Quo non id gloriosius principatu? Si gloriari oportet: forma sanctoz tibi prefigitur: apostoloz proponitur gloria. Parua ne tibi illa videtur? Quis mihi tribuat similẽ fieri in gloria sanctoz? ps. cxxxviij. Eccles. xliv. Clamat propheta Dauid. Mihi autez nimis honorati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eoz. Clamat apls Gal. vi. Mihi absit gloriari, nisi in cruce dñi nostri iesu christi. Hoc glorieris opto: semp. optimo genere glorie: qd apli, qd prophete delegere sibi: transmisere tibi. Agnosce hereditatem tuã in christi cruce in laboribus plurimis. Felix qui dicere potuit: plus omnibus laboraui. j. ad Corint. xv. Gloria est: sed nil in ea inane: nil molle: nil resupinuz. Si labor terret: merces inuitet. Unusquisq3 enim sm suum laborẽ mercedẽ. ex. de renun. nisi cũ pridẽ. §. verũ. j. ad Corint. iij. recipiet. Exi in agruz domini tui. Exi in mundum: ager est enim mundus. Mat. xiij. isq3 tibi creditus. Exi in illum: non tanq3 dñs, sed tanq3 villicus. Luc. xvi. videre & procurare vnde exigendus es rationẽ. Exi dixerim, quibusdã tue passibus intente solicitudinis & solicite intentionis. Neq3 n. ipsi apostoli qui iussi sunt ire in orbem vniuersum: totum orbem circuierunt presentia corporis: sed mentis prouidentia. In hunc quondam agrum Isaac patriarcha exierat. Gen. xxiiij. ad meditãdum: tu ad extirpandum egrediaris necesse est. Hiere. j. huiusq3 Bern. Ex omnibus predictis originalibus liquet dominum papam se debere habere vt seruum, dispẽsatorem, laboratorem, villicum: & non vt dominũ.

Unde idem Bernar. ad Euge. prope finem. iiij. lib. ait. Consideres ante omnia Romanam ecclesiam, cui deo auctore preees: ecclesiarum matrem esse: non dominam: te vero non dominum episcoporum: sed vnum ex ipsis: ad hec. xij. q. ij. qui abstulerit xvj. q. j. vos autem. xij. dist. c. j. xcvij. distin. ecclesie. de consecra. distinc. iiij. mater. extra de magistris. cap. j. de priuil. antiqua. extra de sum. tri. c. j. lib. vj. de elect. fundamenta. lib. vj. C. de sacrosanct. eccle. iubemus. Nam ipsa nos genuit. lxviij. distinc. c. vlt. scilicet per

baptismum.

baptismū:vt in preall.c.qui abstulerit.Et ideo oēs fideles vocantur fratres.xi.q.iii.ad mensam. Unde ⁊ Romana ecclesia est aliarum ecclesiarum mater: non domina. Neq; dominus papa proprie dñs est: nec imperator proprietarius rerū imperii.C.de quadri.prescrip.lib.vii.a zenone.dist.viii.quo iure. Unde ⁊ phs. Sic omnia sapientis sunt:vt nihilominus quiq; proprium in rebus suis dominiū habeat. Iure ciuili omnia regis sunt.xxiii.q.i.quo iure: ⁊ tamē illa quorum ad regem pertinet vniuersa possessio: ⁊ in singulos dños distributa sunt:⁊ vnaqueq; res hz suum possessorem. Itaq; regi ⁊ domuz ⁊ mancipiū ⁊ pecuniam dare possumus: nec dare illi de suo dicimur. Ad regem omniuz potestas pertinet, defensio, ⁊ gubernatio:ad singulos proprietas: facit pro hoc. vii.q.i.mutationes.in prin.ibi.Aut dominatione.x. q.iii.q: cognouimus.ibi. Non vt dominantes ⁊c.⁊ ix.q.iii.nullus.ibi. Nec aliquo dominationis fastu. ⁊ ob hoc forte scripserunt Inno.⁊ Oldrē. q̄ si imperator vel alius princeps sine iusta causa faceret constitutionē q̄ dominia de altero in alterum transferrentur: talis constitutio non teneret:nec in foro anime:nec ciuili seruanda est.c.xii.distin.c.i. ⁊.ij.xi.q.vii. quapropter.⁊ hoc ipsi no. extra de immu.eccle.quia plerique.de hoc vide quod no.C.de pci.impe.off. quo nemo.in glos.i.in fi.⁊ quod no.lxiii.dist. ego lodoic⁹. in glos.i.⁊.ix.q.iii.per principalem. in glos.ij. Quicquid sit, ecclesia romana in canone domina vocat. lxxix.dist.oportebat.de hoc no.etiam Archidia. extra de summa tri.fideli.in glos.xij.lib.vi. Pro ista etiam humilitate papali dicitur Mar.x.ibi.Scitis q: hi qui videntur eis principari gentibus: dominantur eis:⁊ principes eorū potestatē habent ipsorū. Nō ita est in vobis: sed quicunq; voluerit maior fieri: erit vester minister: ⁊ quicūq; voluerit in vobis primus esse: erit omnium seruus: ⁊ premittitur. Uocans eos. Theophilus. Demonstrando q̄ vsurpare honorem, ⁊ desiderare primatū gentiliū est: gentiliū principes tyrannice ⁊ damnabiliter ad principatū se ingerunt: non ita in vobis. Beda. In quo docet eum maiorem esse, qui minor fuerit: ⁊ illum dñm fieri, qui omniuz seruus sit. Frustra igitur aut illi immoderata quesierunt: aut isti dolent sup maioritatis desiderio, quum ad summitatem virtutiz non potentia, sed humilitate veniatur. Deniq; proponit exemplū:vt si dicta paruipendant: erubescāt ad opera. Unde sequitur. Filius hoīs non venit vt ministraretur ei:sed vt ministraret:⁊ daret animam suam redēptionē pro multis. Theophilus. Quod maius eius est, q̄ ministrare. Quum enim aliquis pro eo cui ministrat moritur:quid isto potest esse maius ⁊ mirabilius? Item Bern.in ii.lib.ad Euge. Accingere gladio tuo.ps.xliiii.gladio spiritus quod est verbum dei. Ephe. vi. Glorifica manum ⁊ brachium dextrum in faciendo vindictā in nationibus increpationes in populis: in alligando reges eorū in compedibus, ⁊ nobiles eorū in manicis ferreis. ps.cxlix. Si hec facis: honorificas ministeriū tuū, ⁊ ministerium te. Domabis ⁊ persequeris lupos: sz ouibus non dominaberis. Joan. vlti. Pascendas vtiq;, non premendas suscepisti. Si bene considerasti quis sis: hēc te oportere facere nō ignoras. Porro scienti ⁊ non facienti peccatum est ibi.de pen.di. ii.si enim. Jaco.iiii. Seruus sciens voluntatem domini, ⁊ non faciens: plagis vapulabit multis. Luc. xii. Sic prophete, sic apostoli factitabant. Fortes fuere in bello. Heb.xi. Non molles in sericis.xxi. q.iiii. c.i. Si filius es ⁊ successor apostolorū ⁊ prophetarū: ⁊ tu fac similiter. Uendica tibi nobile genus similibus moribus: quod non aliunde nobile q̄ morū ingenuitate ⁊ fidei fortitudine fuit. Per hāc vicerūt regna: operati sunt iustitiā: adepti sunt repromissiones. Heb.xi. Hoc chirographum tue paterne hereditatis quod tibi euoluimus: vbi inspicias portionē que te. Luc.xv. cōtingit. Induere fortitudinē. Prouerb. vlti. ⁊ hereditasti. Possīde fidem, possīde pietatem, possīde sapientiam: sed sapientiam sanctorū. Eccle.xxxix. Ipsa est timor. Eccle.i. domini. Et habes quod tuum est. Mat.xx. Habes sine defraudatione integrum paternum fundū. Preciosissimus fundus virtus est. Bonus fund⁹ humilitas in quo omne edificium spirituale constructum, crescit in tēplum sanctum in domino. Ephe.ij. Per hanc etiaz nonnulli possedere portas inimicorū. Que eniz virtutum eque potest demonum debellare superbiam: tyrannidem hominum? Ceterum quum omni indifferenter persone hēc sit quedam turris fortitudinis a facie inimici. ps.lx. nescio tamē quo pacto virtus maior in maioribus, ⁊ in clariorib⁹ clarior cōprobatur. Nulla splendidior gemma in omni preciput ornatu summi pontificis. Quo enim celsior ceteris: eo humilitate appareat illustrior ⁊ seipso i huiusq; Bernar. Unde Grego. doctor hac virtute inter omnes romanos pontifices decoratus, ait. Nihil in episcopali ceruice splendidius fulget q̄ humilitas. Sed ista virtus vix inuenitur in filijs hominum. vnde Bernar. Magna prorsus ⁊ rara virt⁹ humilitas honorata. Ex Chrysosto. Hoc vere magnum ⁊ mirabile est: si is qui vere magnus est nihil de se magis sentit aut loquitur:sed vltimum se omnium iudicat.c.distinct.contra morem. Iste Gregorius humillimus fuit primus qui ex humilitate seruum seruorū dei suis literis se vocauit:⁊ post eum ad exemplum eius sic se alij Romani pontifices vocauerunt:vt habetur in chronica martiniana. Que clausula nedum ponitur in iuribus nouis in princ. prohe.grego.⁊.vi.lib.⁊ cle.sed ⁊ in veteribus.i.q.iij. saluator.in fit.⁊.lxiij.dist.nosse.in ti.⁊.c.in synodo.⁊ extra de sen.exco.relatum. Ex hac humilitate in salutatione se postponit Clemens.xij.q.i.c.ii.⁊ postponitur ab imperatore.xcvij.dist.victor.⁊.lxiij.dis. ego lodoicus. Seruum autem se vocat papa seruorū dei:q: papa est seruus beati Petri ⁊ Pauli. Unde versus. Seruierant tibi Roma prius dñi dñorum. Seruorū serui nunc tibi sunt dñi: sic no.i.q.vij.quotiens.in glos.c.contra.⁊ no.Archidia.in prohemio. vj.lib.in glos.in chronica. Item seruus vocatur papa:q: quum sit liber ex omnibus: omnium se seruū facit vt omnes lucrifaciat.i.ad Corin.ix.xxviij. q.i.iā nunc.ver.iaz vero:⁊ propter laborē ⁊ solicitudinem quā sustinet pro oībus sicut seruus. extra in prohemio.vj.lib.sacrosancte.⁊ ex̄ de censi. cū instantia.ex̄ de offi.leg.officij.lib.vj.⁊ de resti.spo. frequēs. lib.vj. Uocatur etiam papa seruus:q: sicut p seruum acquiritur dño:sic per papā cuilibet ecclesie potest acquiri. vt no. ex̄ in prohe.decre. Grego.eps. in glos.sic etiam. Itez q: dicit dominus. Mar.x. Qui maior est vestrum:erit minister vester. Non veni ministrari:sed ministrare.ix.q.iij nullus primas. ⁊ di. xi.ē.in alio folio.ver. item Hieronymus: ⁊ ver. Cyryll⁹. Ex hac humilitate papa Leo se cōmittit iudicio īperatoris.ii.q.vii.nos si. ⁊ Sixt⁹ papa purga

Regi sūt oīa iure ciuili.

Seru⁹ seruorū dei papa vocatur.

tioni.ij.q.v.mandastis: quod est verbum humilitatis in papa. Et Leo papa ea.causa ⁊ q.auditum. Ex hac humilitate Greg. doctor non vult vocari papa vniuersalis: quia vocat hoc verbum superbe appellationis.xcix.dist.ecce.⁊ tamen vniuersalis est: ⁊ in omnibus ecclesijs ordinarius papa.extra de priuil. antiqua: ⁊ vniuersalis vocatur.xcvj.dist.constantinus. Leo papa vocat imperatorem ⁊ imperatricem dominos.lxiij.dist.nobis.⁊.c.plebs.⁊.c.salonitane.

Item paret comuni.dist.ea.lectis. Papa supplicat regibus.xxiij.q.viij.hortatu. Ex summa humilitate Grego. nullo modo se laudari permittebat. Nã Stephano episcopo qui cum in suis epistolis laudauerat: ista scribit. Multum mihi ⁊ vltra q̃ʒ audire debui indignus fauorem in vestris epistolis demonstrastis: ⁊ tamen scriptum est: Ne laudes hominem q̃ʒdiu viuit. Eccl.xj. tamen etsi audire talia dignus non fui: orationibus vestris peto vt dignus efficiar: vt si bona ideo in me dixistis quia non sunt: ideo sint quia dixistis. Item in epistola ad Marsum patritium. Charissime frater: Simiam, leonem vocas: quod eo modo nos agere te conspicimus: quo scabiosos sepe catulos, pardos vel tigres vocamus.

Item in epistola ad Anastasium patriarchã Antiochenum. Quod vos meos domini: quod lucernam dicitis: quod loquendo multis prodesse multisqʒ lucem posse infundere perhibetis: estimationẽ meam mihi fateor in dubitationem maximaʒ perduxistis. Considero nanqʒ quid sum: ⁊ nihil in me ex huiusmodi boni signo deprehẽdo. Considero autem quid estis: ⁊ vos mentiri posse non arbitror. Quum ergo credere volo quod dicitis: contradicit mihi infirmitas mea. Quum disputare volo quod in laudem meam dicitur: contradicit mihi sanctitas vestra. Sed queso vir sancte: vt nobis aliquid de hoc certamine nostro conueniat: vt si non quod dicitis ita est: sit ita q: dicitis. Verba etiam ⁊ vocabula vanitatem vel iactantiam sonantia omnino respuebat. Unde Eulogio patriarche Alexãdrino vocanti eum vniuersalem papam: ita scribit. In prefatione epistole quam ad me direxisti: superbe appellationis verbum, vniuersalem me papam dicens, imprimere curauisti: q̃d peto dulcissima sanctitas vestra vltra non faciat: q: vobis subtrahitur quod alteri plus q̃ʒ ratio exigit, prebetur. Ego enim verbis prosperari non quero: sed moribus: nec honorem meum esse deputo, in quo fratres meos honorem perdere cognosco. Recedant ergo verba que vanitatem inflant: charitatem vulnerant. p̃c.ille.c.ecce.xcix.dist. Hinc est q̃ quum Joannes episcopus Constantinopolitanus hoc vocabulum vanitatis sibi vsurparet: ⁊ se vniuersalem papam vocari fraudulenter a synodo obtinuisset: inter cetera sic de eo scribit Greg. Quis est iste qui contra statuta euangelica, contra canonum decreta, nouum sibi nomen vsurpare presumitur? vtinaʒ vel sine imminutione, sit vnus, qui esse appetit vniuersus. Verbum etiã iussionis sibi a coepiscopis dici nolebat. Unde ait ad Eulogium episcopum Alexandrinũ. In epistola vestra mihi loquitur charitas dicens. Sicut iussistis: quod verbum iussionis peto a meo auditu remoueri: quia scio qui sum: ⁊ qui estis: loco enim mihi fratres estis: moribus patres. Insuper ob nimiam humilitatem qua erat preditus: nolebat q̃ matrone se ancillas suas dicerent. vnde Rusticiane patritie scribens ait. Unum in tuis epistolis egre suscepi: quod q: semel esse poterat sepius dicebatur ancilla vestra. Ego enim qui p̃ ep̃atus onera omniũ seruus sum factus: qua ratione te mihi ancillam dicis cuius ante receptum episcopatum proprius fui? Et ideo rogo per omnipotentem deum ne hoc verbum aliquando ad me in scriptis tuis inueniam.

Libros suos ob nimiam humilitatem, dũ adhuc viueret: publicari nolebat: ⁊ in alioruʒ comparatione suos nil valere existimabat. Unde Innocentio prefecto aphrice sic scribit. Quia expositionem sancti Job vobis transmitti voluistis: vestro studio cõgaudemus. Sed si delicioso cupitis pabulo saginari: beati Augustini compatriote vestri opuscula legite: ⁊ ad comperationem illius similaginis nostruʒ furfurem non queratis: nec enim volo dum in hac carne sum: si qua me dixisse contigerit: ea facile hominibus innotescere. Legitur etiam de eo q̃ quũ quidam sanctus pater noie abbas Joãnes Romã ad visitanda limina apostolorum venisset: ⁊ beatuʒ Grego. papam per medium ciuitatis transire vidisset: voluit ei occurrere: ac vt decebat reuerentiam exhibere: cernens vero beatus Greg. q̃ se in terraʒ volebat prosternere: festinauit: ⁊ primo coraʒ ipso se in terram prostrauit: nec inde surrexit quoadusqʒ abbas primo surrexit in quo maxima eius humilitas commendatur: quã pro hereditate reliquit suis successoribus obseruandam. In epistola etiam quã Apocrisario mittit: sic ait. Unum est quod suggeratis dñis vestris: quia si ego seruus eorum in morteʒ Longobardorum vel damnũ me miscere voluisseʒ: hodie Longobardoꝝ gens nec regeʒ, nec ducẽ, nec comites haberet: sed q: deũ timeo: in mortẽ cuiuslibet hoĩs me miscere formido.xxiij.q.viij.si in morte. Ecce quante humilitatis fuit: q: quum esset summus pontifex: imperatoris se seruũ vocabat: ⁊ dñm suũ eũ appellabat. Ecce quãte innocẽtie: q: in mortem suoꝝ inimicoꝝ consentire nolebat. Itẽ quuʒ Mauritius imperator Gregoriũ ⁊ ecclesiã dei persequeretur: inter cetera sic scribit ei Gregori⁹. Quia enim peccator sum: credo q̃ oĩpotentẽ deũ tanto vobis amplius placabitis: quãto me male seruientem affligitis. Inaudita humilitas in tãto sancto: q̃ credebat tyrannũ ⁊ persecutorẽ ecclesie deũ sibi placare quũ eũ affligebat: nec aliud credebat in cõsciẽtia q̃ʒ dicebat.xxij.q.ij.cũ humilitatis: quod de perfectissima mentis humilitate ⁊ sui abiectione prouenire non dubium fuit. Proprium enim humilium est: de se modica sentire: ⁊ de alijs magna. ẜm eundem Greg. Unde Phil.ij. Sed in humilitate superiores sibinuicem arbitrantes. vbi dicit glos. Alter alterũ reputet digniorẽ: potest enim aliquid esse occultum in alio quo nobis superior sit. Ex summa humilitate Grego. papa pueros cantum docebat: ⁊ flagelluʒ eius quo pueris minabatur: cum antiphonario Rome cum veneratione debita reseruatur. Cesset ergo fastus Romanorum pontificum vicariorum filij dei in carne humiliati. Phil.ij.⁊ crucifixi, nostro infelici tempore tumentium: ⁊ succedant sic in humilitate Gregorio, sicut ⁊ dignitate. Unde Hieron. Fatiscat (alias facessat) inuidia: romani culminis recedat ambitio: cum successore piscatoris discipulo Christi loquor.xxiij.q.j.quoniam vetus. vbi glos. dicit q̃ quum duo certarent de electione papatus: ⁊ vnius nobilitas allegaretur: alius ex aduerso respondit. Piscatori Petro fabri filio christo. Mat the.xiij.⁊ Mar.vj. Luc.iiij.⁊ simile Jo.vj. successo-

Gregorius ne modestie exempla non pauca.

rem

rem querimus: non augusto. ver. Nobilitas fastum: fastus litem parat: armat Lis odium: capiunt hec tria mortis iter. Consideret papa q non qr summus pontifex ideo summus: qui enim summum se credit: infimum se existimat: sed quis summus cui addi non possit? solus deus essentialiter bonus ⁊ in infinitum bonus. Marc. x. Mat. xix. ⁊ Luc. xviij. de peni. dist. j. quis diuinitatis. Nunquid semita iustorum quasi lux splendens procedit ⁊ crescit vsq; in perfectum diem? Prouerb. iiij. de peni. dist. ij. non reuertebantur. Absit a papa credere hoc. Hoc enim illorum est qui dignitates virtutes putant. Augustis relinquat illam sententiam: alijsq; qui diuinis coli honoribus non timuerunt. verbi gratia. Nabuchodonosor. Alexandro. Antiocho. in lib. Machab. Herodi. Act. xij. Papa vero consideret non consummatione se summum dici: sed comparatione: nec comparatione meritorum: sed ministeriorum. j. Pe. iiij. ⁊ j. ad Corin. iiij. Sic enim existimet quilibet vt ministrum christi: ⁊ inter ministros summu. Dicat papa cum Paulo. Non q iam acceptus aut iam perfectus sim. ⁊ rursum. Et me nō arbitror comprehendisse. Phil. iij. hec scientia sanctorum: hec longe ab illa que inflat. j. ad Corin. viij. extra de renun. nisi cum pridē. §. de profectu. Restat adhuc querere cuiq; pape quis sit quam gerat in ecclesia dei pro tempore personam. Est autem potestate Petrus. extra de elec. c. significasti. §. ceterum. Unctione christus. extra de sacra vnc. c. vnico. Cui claues tradite: cui omnes vniuerse cōmisse sunt. Joan. vlt. extra de elect. significasti. Et quidem alij ianitores ⁊ gregum pastores. xcv. dist. esto: sed ipse tanto gloriosius: quanto ⁊ differentius. Heb. j. vtrunq; preceteris nomen hereditauit. Habent illi sibi assignatos greges: singuli singulos: sibi vniuersi crediti. extra de ma. ⁊ obe. solite. ij. q. vj. decreto. non modo ouium: sed ⁊ pastorum ipse vnus omnium pastor: qr vicarius principis pastorum. xcv. dist. esto. De hoc autem copiose in prima parte istius operis. supra tractatum. nec hic repeto: sed ibi remitto. Sed prosequor vt papa tumorem deponat: vt consideret quid sit: qr homo: quis: qr epus homo natus: epus factus: sed qualiter natus attendat: de muliere: ad literam: breui viuens tempore: qr parum viuūt pape: repletur multis miserijs plus q alij homines. Job. xiij. Tollat proinde nunc hereditaria hec perizomata ab initio maledicta. Genes. iij. de peni. dist. j. adam. Dirumpat velamen foliorum celantium ignominiam: non plagā curantiū. Deleat fucū. de conse. dist. v. fucare: fucati honoris huius: ⁊ male colorate nitorem glorie: vt inde se nudum consideret: qr nudus egressus est de vtero matris sue. Job. j. Nunquid infulatus? Nunquid micans gemmis, aut floribus, sericis, aut coronatus pennis, aut suffarcinatus metallis? Si cuncta hec veluti nubes quasdā matutinas velociter transeuntes ⁊ cito pertransituras dissipet ⁊ exsufflet a facie considerationis sue: occurret sibi homo nudus ⁊ pauper ⁊ miserabilis. Apoca. iij. homo dolens. ps. lxviij. Ego sum pauper ⁊ dolens. Qua homo sit: erubescens q nudus sit. Gen. iij. de pen. dist. ij. §. romanos. ver. vt cognouerunt: alias est. c. Plorans q natus sit. murmurans q sit homo natus ad laborem. Job. v. non ad honorem: salubris copula vt cogitans se summū pontificem attendat vilissimum cinerem non fuisse sed esse. Gen. xviij. Unde si cogitat se quantus est: cogitet ⁊ qualis ⁊ quid est. Cogitet ergo papa qualis sit ex se: ⁊ qualis ex dono dei: non sit in spiritu elatus, dolus. ps. xxxj. sed reddat que sua sunt sibi: mala. s. ⁊ que sunt dei deo. Mat. xxij. c. bona. s. Jaco. j. Mat. vj. ⁊ xviij. ⁊ Luc. xj. Attendat qualis sit in donādis iniurijs. lxiij. distl. salonitane: qualis in vlciscendis. xxiij. q. iiij. si is: vbi de hoc: q in vtroq; prouidus ⁊ discretus modi, loci, ⁊ temporis, obseruator. l. dist. vt constitueretur. extra de cle. excom. mi. latores. Qualis in tribulationibus. Si constans in suis. vij. q. j. suggestum. In alienis cōpatiens. vij. q. j. §. hoc tūc. Hoc recti cordis: e regione peruersissimi: si in proprijs impatiens: in alienis non sit compatiens.

Cauenda precipue in summo pontifice otiositas. Otiū enim mater nugarū nouerca virtutū. lxxxiij. dist. nihil. Nuge in ore sacerdotis blasphemie. Consecrauit os suum euangelio: talibus iam os aperire illicitum: assuescere sacrilegium est. Fede ad cachinnos mouetur: fedius mouet. Porro detrahere, an detrahentem audire, quid horū damnabilius sit: nō facile dixerim. vj. q. j. ex merito. ⁊ c. deteriores. Qr autem precipue sibi attendendum est q non sit acceptor personarum (quod raro inuenitur) qr non est personarum acceptio apud deū cuius ipse est vicari⁹. Act. x. j. Pe. j. Jac. ij. vbi de hoc. vii ibi. Si aūt personam accipitis: peccatum operamini redarguti a lege quasi transgressores. Deut. j. c. vbi de hoc. j. q. vii. §. hinc petrus. xxxij. q. iiij. §. his ita. ij. q. ix. c. vlti. vbi de hoc. iij. q. iiij. nullus. vbi de hoc. extra de iudi. venerabilis. ⁊ c. nouit. §. si forsan. j. q. j. si quis neq;. extra vt eccle. benefi. c. j. §. in omnibus. Unde ⁊ pharisei adulantes domino dicebant. Matthe. xxij. Et non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum. Sap. vj. Pusillum ⁊ magnū ipse fecit: ⁊ equaliter ei cura est de omnibus. vbi dicit Hierony. Non rex apud illum nobilior: non pauper infirmior: non diues potentior: non dominus potior: non seruus deterior: sed omnibus equalis: omnibus iudex: omnibus deus: omnibus dominus est. Contra hec sunt que leguntur ⁊ not. xxiiij. quest. j. qui contra pacem: vbi aliter puniuntur nobiles: quia minus q serui. de hoc de iniurijs. c. cum quidam. Sed ibi soluitur: quia in pena pecuniaria plus punitur nobilis ⁊ diues: in corporali vero plus ignobilis ⁊ pauper. Sed ⁊ a vitio magis periculoso pape ⁊ alijs rectoribus super omnia sibi cauendum est scilicet ne sit facilius ad credendum: cuius callidissime vulpecule magnorum neminem cōperi satis secundum Bernar. cauisse versutias. Inde eis ipsis pro nihilo ire multe. Inde innocentum frequens accusatio. Inde preiudicia in absentes. Inde suspitiones cor excruciantes. Inde indignationes. Inde adulatorum perstrepit turba in elatione. Inde peruersitas iudiciorum. Nihil sic regimen vniuersale destruit. Ad hoc. xxiij. quest. iiij. quā magnum. vbi de hoc. vnde Gregorius. De vestra igitur sanctitate absit a christianorum iudicio ea que maledicorum hominum rumoribus conficta credimus: in qualicunq; modulo suspitionis adduci: quia ⁊ sacri eloquij testimonium tenemus: vt mala maiorum, supple maxime, quum forsitan dicantur: nisi probata credi non debeant. Et infra. Hec igitur dixi vt nimie leuitatis esse ostenderem: si quis mala grauia credere studeat que probari non possunt. xj. quest. iij. in cunctis. Item in. vj. synodo: non solum ille reus est qui falsum de aliquo profert: sed etiam is qui aurem cito crimini-

[Left margin:] Hec idēti deꝫ sūmo pōtifici cōsiderāda.

[Right margin:] Ab adulatorū peste cauendū.

bus prebet.xi.q.iij.non solum.lxxxvi.distin.si quid.
xv.q.vij.c.ij.⁊ q.vlti.c.vlt.in fine.ibi.Quia non sta-
tim qui accusatur reus est: sed qui conuincitur cri-
minosus. Eccle.x. Ante q̃ scruteris non reprehen-
das: intellige prius: ⁊ tunc increpa. ante q̃ audias
non reprehendas.xi.q.iij. eorum. Et Augustinus.
Nam si nominatio sufficit, idest diffamatio, ſm glo.
multi damnandi sunt innocentes: quia sepe falso in
quoq̃ crimina nominantur.ii.q.i. multi.in fine. Et
dominus mala audita de Sodomis noluit iudica-
re prius q̃ manifeste cognosceret que dicebantur.
Genes.xviij.de accusa.in multis.c.ii.q.i.deus. Et ibi
dicitur per Euaristum papam. Mala audita nullū
moueant: nec passim dicta absque certa probatione
quisq̃ vnq̃ credat: sed ante audita diligenter inq-
rat: nec precipitanter quis aliquid agat. Si enim de⁹
omnium cognitor, Sodomorum mala quorum cla
mor vsq; ad celum peruenerat, omnia sciens prius
non credere nec iudicare voluit: q̃ ipsa ea cum fide
libus testibus diligenter inuestigans que audierat
opere comprobaret: Nos qui sumus homines ⁊
peccatores, quibus incognita sunt iudicia dei, hec
precauentes nullum ante veram iustamq; probatio
nem iudicare aut condemnare debemus manifeste
apostolo Paulo dicente Roma.xiiij. Tu quis es q
iudicas alienum seruum? suo domino stat aut cadit.
Idem.xxx.q.vlti.nullum faciunt. ea.cau.⁊ q.§. his
ita.⁊ c.iudicantes.c.incerta. extra de simo. licet heli.
de hoc not.xxij.q.iiij.innocens. glos.j. extra de cleri.
excom.mi.illud.in glos.s.quod non. Quia autem di
citur, Charitas omnis credit.j.ad Corin.xiij. expo-
nitur, que suadet veritas ad fidem credendam: scili
cet que credit ecclesia. Quum quidam pater alte
ri malum de quodam fratre retulisset: dixit ille. Vn
de hec scis? dixit referens: quidam bonus frater mi
hi retulit: respondit audiens: si bonus fuisset nunq̃
hec tibi dixisset. Habet hoc proprium antiqui hostis
inuidia: vt quos improborum actuum perpetra-
tione deo sibi resistente deiicere non valet opinio-
nes eorum falsa ad tempus simulando dilaceret. ij.
quest.v.habet hoc.

Sexta consideratio pape qui habet regere totum mundum. Quod pape credita sit orbis dispensatio, non data possessio. Cap. 14

Sexta consideratio principa-
lis papalis est cogitare quid
habet regere: q: totum mun-
dum. Nam parentes eius apo
stoli destinati sunt a domino
non ad aliquas regiones: sed
ipsum debellaturi orbem. Ite,
inqt, in vniuersum mūdū ⁊c.
Mar.vlt. Ex quo non peruenerunt victores incly
ti filii excussorum.ps.cxxvi.quomodo sagitte potē-
tum acute.s.lingue ignite.ps.cxix.de pen.dist.j.peri-
culose: cum carbonibus desolatoriis. Et quidem in
omnem terram exiuit sonus eorum ⁊c.ps.xviii.xix.
dist.ita dominus. extra de elec.fundamenta. libr.vj.
Penetrabant verba illa incensa igni.ps.lxxix. quē
dominus misit in terram. Occurrebant strenuissimi
bellatores sed non succumbebant. Triūphabant
etiam mortui.ps.cxxxviii.nimis confortat⁹ est prin
cipatus eorum. Constituti sunt principes super oēm
terram.ps.xliiii.lxiii.dist.quorum vices. Papa eis
in hereditatem tales succedit. Ipse heres orbis. He
reditas illius est. Dispensatio super illum credita est
sibi. ſm Bern. non data possessio. Vsurpat ⁊ hanc.
Contradicat sibi qui dicat, me⁹ est orbis terre ⁊ ple-
nitudo eius.ps.xxiij. Et alius propheta. Et erit om
nis terra possessio eius. Christ⁹ hic est qui possessio-
nem sibi vendicat, ⁊ iure creationis, ⁊ merito redē-
ptionis, ⁊ dono patris. ps.ij. dabo tibi gentes here
ditatem tuam: ⁊ possessionem tuam terminos terre.
possessionem ⁊ dominium. Cedat huic papa. Ipse
curam illius habeat. Presit papa vt prouideat, vt
consulat, vt seruiat: presit vt prosit.viii.q.i.qui episco
patum. Presit vt fidelis seruus ⁊ prudens quem
singulariter constituit dominus. Mat.xxi. Lu.xii.
Mar.xxiiii.super familiam suam. Ad quid? Vt det
illis escam in tempore. hoc est vt dispenset. xliii.dist.
ephesiis.non imperet. Hoc faciat: ⁊ dominari ne af-
fectet hominum homo: vt non dominetur sibi om-
nis iniustitia.ps.cxviii. Bernar.ad Euge. papā.
Nullum tibi venenum, nullum gladium, plus for-
mido: q̃ libidinem dominandi. Certe vt multum ti-
bi tribuas: si multum deceptus non es: nil te existi-
mas plus accepisse a magnis apostolis. Paul⁹. Sa
pientibus ⁊ insipientibus debitor es. Ro.i. Hoc no
men potius congruit seruienti q̃ dominanti. Ergo
si papa debitor est: curandum summopere ⁊ vigilan
tia considerandum sibi est, quomodo ⁊ qui non sa-
piunt sapiant: docendo eos.xliii. dist. per totum. vt
qui sapiunt non desipiant. extra de renun.nisi.§. ve
rū.ibi.desipis si sic sapis. ⁊ qui desipuere resipiscāt.
Nullū genus insipiētie infidelitate (vt sic loquar)
insipiētius. Est ergo infidelibus debitor. est Iudeis
⁊ grecis ⁊ gentibus. Interest proinde sua, dare
operam quam possit: vt increduli conuertantur ad
fidem. extra de conuer.infi.per totum. conuersi non
auertantur. auersi reuertantur. Ambitiosi speciali
ter a dei ecclesia.j.q.iii. ex multis.c. vendentes. ei-
ciantur. O ambitio ambientium crux: quomodo
omnes torquens, oībus places? Nil acerbius cru-
ciat: nil molestius inquietat: nil tamē apud miseros
mortales celebri⁹ negotiis ei⁹. An nō limina aplorū
pl⁹ iā ambitio q̃ deuotio terit? An nō vocibus eius
papale tota die reboat palatium? An non questibus
ei⁹ tota legū canonūq; disciplina isudat? An nō spo
liis eius oīs Italica inhiat in explebili auiditate ra
pacitas? vide quod scripsi de ambitione.s. in ista.ii.
parte.in.ix.c.in ver.ambitiosa es.⁊ ver. O ambitio.
Inter alia etiam consideranda Romano ponti-
fici est appellationes frustratorias refutare. extra de
appel.cum friuolis.li.vi. q: appellationis remedium
non est ad defensionem iniquitatis: sed ad presidium
innocentie instituitur. extra de ap.cum speciali.§. por
ro.⁊.c.ad nostrā. Appellatur ad papam de toto mū
do: ⁊ id quidem in testimoniū singularis sui prima
tus.ii.q.vi.q̃squis.cū.iiii.c.seq.⁊.c.ideo.⁊.decreto.c.
q se scit. sed ipse nō primatu gaudeat: sed fructu. Vñ
Luc.x. In hoc gaudere nolite: q: spirit⁹ vobis subii-
ciuntur. Non est autem appellatio subfugium: sed re
fugium. Quod prouisum est ad remedium: non tē-
dat ad noxam.i.q.vii.quod pro remedio.lxiii.di.c.ve
rū. extra de rescrip.statutū.in prin.li. vi. Quid de
auaritia in summo pōtifice p̄cipue detestanda dicā?
Si quidē auarus est: totus mūdus cui preest, obol⁹
sibi est. in prologo biblie.viii.c.xiii.q.iiii. qd dicam.
Qui beat⁹ ⁊ sanct⁹ est aut eē debet.xl.di.c.i. excutiat
man⁹ suas ab oī munere. Esa.xxxiii.i.q.i. sunt non-

nulli.

nullis:extra de simo.⁊ si questiones. Paruu deiectiq; animi est de subditis non profectu3 querere subditorum, sed questum proprium. In summo presertim omnium nihil turpius. Thesaurizare habet pater filiis:non econtrario.ij.ad Cor.xiij.vbi etiam dicit. Non enim quero que vestra sunt: sed vos:extra de censi.cum apostolus.Vñ idem Paulus ait Philip.iiij. Non quero datum sed fructum. Narrat Bern. lib.iij.de considera.in laudem Eugenij pape saccos Germanicos tumentes precio Romam aduenisse. Argentum reputatum est fenum. Summarij non leuati sarcinis onusti nihilominus repatriant vel inuiti. Noua ⁊ mira res. Quando hactenus aurum Roma refudit?⁊ nunc Romanorum consilio id vsurpatum non credimus. Item duo venerunt ad curiam, ambo locupletes, ⁊ ambo reis siquidem vnus Maguntinus. Coloniensis alter. Alteri gratis.j.q.j.gratia reddita est, alter indignus credo cui gratia redderetur:audiuit: Cum quali veste intrasti, cu3 tali egredieris. O vocem magnificam, vocem prorsus apostolice libertatis. Quid minus ab illa hec habuit, pecunia tua tecum sit in perditione3?Act.viij.⁊.j.q.j.qui studet:nisi q in illa plus zeli: in ista plus modestie sonuit:contra auaritia3 ⁊ simoniam.s.eo.cap.x.§.postquam.

An papa simoniaz possit cōmittere.

Hic aūt querendum est an papa possit committere simonia3. Et tenet Tho.q sic: scilicet q papa potest committere vitium simonie sicut quilibet alius homo. Peccatum enim tanto in aliqua persona est grauius: quanto maiorem obtinet locum. Ad hoc.xl.di.homo Christianus.⁊ ca.si papa,⁊ dixi.s.in.x.c. Quamuis eni3 res ecclesie sint eius, vt principalis dispensatoris: non tñ sunt eius vt dñi ⁊ possessoris:ad quod facit quod no. Inno.⁊ Osti.extra de consti.que in ecclesiarum:⁊ de immu.eccle.quia plerique:⁊ dixi.s.in art.proxi.in.v.consideratione pape.ver.est ergo. Et ideo si reciperet pro aliqua re spirituali pecunia3 de redditibus alicuius ecclesie:non careret vitio simonie. Et similiter posset simoniam committere recipiendo pecuniam ab aliquo laico non de bonis ecclesie sm Tho.qui hoc scribit in.ij.q.ij.c.ar.j.in solutione vltimi.c.⁊ in.iiij.sen.di.xxv.ibi.Ad tertium sic proceditur.ver.ad secundū:vbi dicit q si papa pro aliquo spirituali munus acciperet,simoniam committeret sicut ⁊ alius homo,quia ab ipso Petro cui papa succedit,simonie vitium recepit damnationem in nouo testamento.j.q.j. Petrus.c.qui studet.Act.viij. Et quamuis res ecclesie sint aliquo modo pape:non tñ sunt eius modis omnibus habende.sicut illud quod ad manum habet. Non autem est dubium q simonia cōmitteretur:si quis aliquod spirituale debitori suo daret:vt quod suum est recuperaret, ⁊ ita etiam in proposito papa a simonia non excusaretur:si (quod absit) spiritualia pro rebus temporalib' daret: sm Tho.⁊ hoc videtur tenere Archid.vt no.xij.dist.c.j.

Sed videtur contra no.j.q.vj.c. vlti. vbi dicitur q lex iulia de ambitu non habet locum in Romana ciuitate:per.l.ff.ad.l.iul.d amb.l.j. Idē no.lxxxij.di.presbyteram glo.⁊ ita. Item papa legibus loquētibus de simonia ⁊ canonibus solutus est.ff.de legi.princeps:extra de elec.innotuit:extra de conces.preben.proposuit:⁊ no.extra de consti.ca.j. Credo q si papa in hs que sunt prohibita,quia simoniaca:vt vendere sacramenta:quorum venditio in veteri testamento etiam prohibetur.j.q.j. qui studet.⁊.c.sicut eunuchus.pactum vel conditionem vel conuentionem apponeret,committeret simoniam. Secus in hs que sunt simoniaca,quia ab ecclesia prohibita: vt vendere beneficia,sepulturas,⁊ similia: que habentur extra de simo.non satis.c.cum in ecclesie: quia tunc etsi peccet malum exemplum dando.xj.q.iij.precipue.xl.dist.si papa,⁊ mali speciem committeat:a qua cum conuenit ⁊ oportet abstinere:iuxta apostolum.j.ad Thessa.vlti.⁊ extra de vi.⁊ hone.cle.cum ab omni:extra de simonia.audiuimus.l.q.j.emendari. Si tñ ex certa scientia hoc faciat:nolens subijci iuri positiuo quo solutus est,non committeret simonia3 licet vt dixi illa pactio ⁊ conuentio etiam in hs de se graue peccatū sit. Sic sentio. Ar.eorum que no.q quedam sunt prohibita:quia simoniaca:quedam simoniaca:quia prohibita extra de offi.delega.ex parte.j. in glos.i.fine:⁊ de pac.cum pudeman glos. quia ius ⁊ de iureiur.⁊ si Christus quedam.⁊.j.q.iij.saluator in glos.sicut. Non minus inter alia attendat summus pontifex conseruare suos inferiores prelatos in honore ⁊ iurisdictione eorum:⁊ non omnia trahere ad se. Unde Grego. Nam si sua vnicuiq; episcopo iurisdictio non seruetur:quid aliud agitur: nisi vt p nos per quos ecclesiasticus custodiri ordo ille debuit:confundatur?xj q j.peruenit. Non subtrahat ergo per suas exemptiones que nutriunt superbias ⁊ incorrectiones:abbates episcopis:episcopos archiepiscopis siue primatibus quibus subsunt.ix.q.iij.in primis.ix.ca.vsq; ad §.sola. Unde ⁊ dictus Grego. Nec honorem meum esse deputo:in quo fratres meos honorem suu3 perdere cognosco. Meus namq; honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego honoratus sum quum singulis quibusq; honor debitus non negatur.xcix.di.ecce. Non ergo satisfaciat appetitui suo in istis exemptionibus faciendis nec in alijs. Non faciat voluntatem suam: sed illius cuius est vicarius:qui ait Jo.vj. Non veni facere voluntate3 meam ⁊c. de con. dist.v.c.vlti. Nam non minus quam elati animi est veluti rationis expertem non pro ratione:sed pro libito agere: nec iudicio agi,sed appetitu.xj.q.iij.illa. Quid enim tam indignum sibi ⁊ contrarium rationi: quam vt totum tenens,non sit contentus toto:nisi minutias quasdam atq; exiguas portiones ipsius sibi credite vniuersitatis tanquam non sint sue:satagat: nescio quomodo adhuc facere suas?non recordans parabole Nathan de homine qui centum oues habēs vnam que erat pauperis concupiuit.ij.Regū.xij.de pe.di.j.§.ex his itaq;.ver.Dauid. Achab quoq; qui rerum summam tenebat: vnam vineam Naboth affectauit.iij.Re.xxj.de pe.di.j.§.ex his.ver. Achab quoq;:⁊ di.iij.§.ecce.P.vidisti:⁊ ver.si Achab.xxiij.q.viij.conuenior.versi.nabute. vbi de hoc. Auertat deus a papa quod ibi sequitur quod ille audiuit. Occidisti ⁊ possedisti. Si enim extollitur qui eximitur ⁊ alteri subtrahitur:⁊ cui subtrahitur vritur:qui subtrahit,quō innocens:si is qui murmurat sm animam mortuus est?xc. di. neq;. Qui instigat quō viuit? Quō non reus mortis ambor ⁊ sue pariter: qui gladium dedit?c.lxxxiij.di.§.j.extra de Judeis: ita quorundam.j. respon. vbi de hoc. Non ergo perturbet papa terminos quos posuerunt patres ⁊ precessores sui.de sepul.c.j.vj.q.iij.scitote. xiij.q.j.c.j. Non mutet ordinationes ⁊ canones antiquorum.xxv.q.j.quasi per totum. Si iustitia est vnicuiq; seruare ius suum.ff.de iusti.⁊ iur.l.i.di.j.humanum,extra in prohe.decre.Greg.rex pacificus:insti. de iusti.

ꝛ iur.in prin.auferre eniq; sua iusto q̃uo poterit convenire? extra de ver. signi. forus. Errat papa si vt summam ita ꝛ solam institutam a deo suam apostolicam authoritatem existimat. Si hoc sentit: dissentit ab eo qui ait Roma.xiii. Non est potestas nisi a deo. Et potestas data est pape in edificationez: non in destructionez.ii.ad Cor.x.ꝛ vlti.ꝛ.xxiii.q.i.quid culpatur.xxii.q.ii.monet. Deinde sequitur in apostolo.qui potestati resistit: dei ordinationi resistit: etsi principaliter pro papa facit: non tñ singulariter. denique ibi ait Apostolus ad Roma.xiii. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: extra de censi: omnis: vbi de hoc. Non ait sublimiori, tanq̃ in vno: sed sublimioribus, tanq̃ in multis. Non ergo sua potestas sola a dño est: sunt ꝛ mediocres: sunt ꝛ inferiores: quãquam aliter potestas papalis sit a deo: quia immediate: alie papa mediante: vt dixi latius in.i.parte istius operis quasi post prin.in.c.xiii.ꝛ.xviii. Nam alios Christus dedit in ecclesia doctores: alios apostolos: alios prophetas: alios euangelistas ꝛc.i.ad Cor.xii.ad Ephe.iiii. extra de heretic. ex iniuncto.§.sunt enĩ. Naz ꝛ sicut sunt ordines angeloꝝ ꝛ alii alii superiores sub vno capite deo: ita in hac ecclesia militanti sub vno summo põtifice primates vel patriarche: archiepiscopi, episcopi: abbates, ꝛ alii presbyteri: ꝛ reliqui in hunc modum. Ad hoc.xxi.di.cleros.lxxxix.dist.ad hoc. xciii. dist.a subdiacono. Quia si dicat episcopus, nolo esse sub archiepiscõpo: aut abbas; nolo obedire episcopo: nunc quid hoc de celo est? immo de superbia: que inde proiecta est in lucifero obedire nolente ꝛ superiorem recognoscere: de pe.di.ii.principium. Esa. xiiii. Quis vnq̃ angeloꝝ dixit nolo sub archangelis esse? Si aũt dicat papa. Prohibes me dispensare. Dicam cum Bernar. non: sed dissipare. Non sum tam rudis vt ignorem positum dñm papam dispensatorem.xliii.di.Ephesii: sed in edificationem, non in destructionem.ii.Cor.x.ꝛ.xiii. Deniq; queritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur.i.ad Cor.iiii.quasi dicat rarus inuenitur. Unde scriptũ est. Prouerb.xx. Uirum fidelez quis inueniet? Ubi necessitas viget: excusabilis dispensatio est: vbi vtilitas prouocat: dispensatio laudabilis est.l.di.vt constitueretur.i.q.vii.§.nisi rigor cum.c. seq. vsq; ad §. ceterum: extra de tempo.ordi.c.ii.extra de elec. innotuit.§.multa: Utilitas dico communis: non propria: vii.q.i.scias: vbi de hoc: extra de postu.prela.bone.ii. vbi de hoc. Nam quum nihil horum est: non plene fidelis dispensatio est: sed crudelis dissipatio: secundum Bernar. Adde hic quod scripsi.3.eo.in.c.xi.§. vnde notandum: in tex.in noua oratione Hieremie.

Circa hoc non desit consideratio Romano pontifici circa habitum honestum clericoꝝ tonsuram ꝛ rasuram ꝛ coronam ꝛ modum viuendi etiam exterius: quia in exemplum dati sunt: vt ex eis exeat bonus odor: extra de sacra vnc.c.vnico. Nam ꝛ eoruz vestes ꝛ habitus mystici quemadmodum sunt ꝛ sacramentales. xliii.di.sit rector.viii.q.i.licet. Nec dicant clerici. Non est cura deo de vestibus: sed de moribus: nam deformitas vestium: deformitatis mentium ꝛ morum indicium est: ꝛ habitus discolor ꝛ lasciuus ꝛ incompositus sacrum statum ꝛ ordinem decolorat: ad hec.xxi.q.iiii.per totuz.i.q.vii: ꝛ si illa: ibi. Illa tñ magnopere precauenda sunt que recipi sine manifesta decoloratione non possunt ꝛc. xli.di. §.i.ꝛ.c.per simoniam ꝛ c. Clericus professionem suã etiam habitu ꝛ incessu probet: ꝛ ideo nec vestibus: nec calciamentis decorem querat.ꝛ.§.seq.xxx.dist.si quis viroꝝ.xxiii.di.sanctimonialis: extra de vi.ꝛ.ho. cle.vt clericoꝝ.ꝛ.c.clerici.ꝛ.c.cum decorem. Contra transgredientes in huiusmodi prouidit Clemens: extra in cle.de vita ꝛ ho.cle.q̃m: que male seruantur ꝛ maxime in curia: vbi magna pars domicelloꝝ cardinalium ꝛ alioꝝ prelatoꝝ clericoꝝ ꝛ beneficiatoꝝ sine tonsura: ꝛ cum virgatis: ꝛ partitis vestibus: sicut alii domicelli laici incedit. Et quum de hoc in curia vbi eraz penitentiarius dñi pape secreto quendam episcopum monuissem: ꝛ induxissem q̃ illi de familia sua qui erant clerici ꝛ beneficiati non sic irent: superbus correctionem meam euangelicam. Mat.xviii.ii.q.i.si peccauerit: pati non potuit: sed in dignationem eius incurri. Sciens autem dñs papa Joannes per alios, dixit q̃ bene corrigeret hoc: qđ sciens ille episcopus ꝛ timens induit illos domicellos vestibus clericalibus: magis timens papam q̃ deum. Ad euidentiam aũt horum sciendũ est q̃ de tonsura clericoꝝ iura variis verbis vtunẽ. Que- *Tonsura clericalis.*
dam enim dicunt tonsuram rasuram in parte superiori ad modum sphere, xxiii.dist.§.clerici.ꝛ.cap.seq. Dicitur aũt sphera rotunditas, vel corpus seu spatium rotundum. Unde Huguitio in derivationibus in litera.S.in.cap.spatium: ait Sphera est rotunditas. Unde sphera est manente diametro continuus circa ipsam semicirculi circunductio: dicit sphera quasi spatium rotundum. Quedam dicunt coronam tonsuram.xii.q.i.duo sunt. Dicitur aũt corona sm Huguitiõ derivationib' in litera.C.chorus: quia rotunda admodum chori soleat fieri. Et est insigne victorie, vel regii honoris signum: que igitur in capite regum ponitur: ad signandum circunfusos in orbem populos: quibus accinctum quasi caput suum coronatur. Quedam tonsuram ꝛ coronam: extra de vita ꝛ ho.cleri.clerici.ii.ꝛ extra de cle.cõiu.c.ii. ꝛ extra de cele.miss.graui.in cle. Quedam simpliciter tonsuram: extra de cleri.coniuga.ex parte ꝛ.c. Joannes, ꝛ c.clerici qui lib.vi.ꝛ extra de priuile.ex parte ꝛ extra de biga.altercationis.lib.vi.extra de sen. ex com.ca. index.lib.vi.extra de transac.ex literis: extra de eta. ꝛ quali.cum contingat. Quid ergo hec verba intendant videamus. Circa hoc sciendum q̃ clericis *Corona quãobrez clericum decat.*
deputatis ad diuina ministeria competit rasura ꝛ tonsura in modum corone: ratione figure: quia corona est signum regis ꝛ perfectionis, quum sic circularis figura carens angulo: in signuz carentie sordiũ. quia sm Bernar. vbi angulus: ibi sordes. Se igitur ꝛ alios virtutibus regere ꝛ sordibus mundare debent: ꝛ sic in deo regnabunt: vt in preallег.cap.duo: Per rasuram autem ex parte superiori capilli subtrahuntur: ne mens ipsoꝝ per occupationes temporales retardet a contemplatione diuinoꝝ mysteriorum. Summitas enim capitis est eminentia mentis. facit extra de sacra vnc.c.vnico. versi. in vertice. Per ipsius ergo denudationem mentis releuatio (alias reuelatio) designatur. Et quia conuersi religiosi ministeriis diuinis non occupantur: superius non raduntur. licet inferius tondeantur: ad hec.xx. q.ii.c.i.in prin.ꝛ.q.iii.c.ii.ꝛ.c.vlti.ibi. Comaz deposuerunt.lxix.di.q̃m: extra de eta.ꝛ quali.cum contingat: quia temporalia deponunt. Et proprie vocant conuersi, professi.xxvii.q.i. vt lex. Tonsura vero ex parte inferiori capillos tondet vsq; ad releuationez (alias reuelationem) sensuum: scilicet visus ꝛ audi-

tuans.f.oculos vel aures impediat:& est signum ꝙ precidenda sunt vitia cordis & corporis:que intuitu diuinorum impediant. Et ex his debet corona celestis. Unde dicit canon ꝙ incedere debent clerici detonso capite & patentibus auribus.xxiij. dist.c.penulti. Ex predictis videtur ꝙ proprie rasura respicit partem superiorem:quam itali dicunt clericum coronã circulum capillorum,tonsura abscissionem ipsorum: facit de sen.excom.contingit.ij.ibi.circuncisio crinibus:& vtrunque habet portare clericus: vt iuribus preall. Quia si clericus vnum tantum deferat: vel clericam,vel tonsuram & non coronam:scilicet inferius circum capillorum cum vestibus virgatis vel veste partita publice:penam illius decre. qm incurrit.ã.alleg.& hoc de mente sm Jo.an.vt ibi no. Debet autem differentia esse inter tonsuram & coronam regularem & clericalem:quia maior debet esse regularis:quia plus mundo renunciat, & magis debet esse attentus contemplationi diuinorum religiosus quam clericus. Unde magnitudo corone signum est conuersionis. Ut legitur & no.xxiij di. c.quãquam omnes.§.& ideo. Dicit concilium Agathense de clericis ꝙ tonsuram & coronam habeant congruentem. di. preal.c.clerici.quasi differant a religiosis:vt no. Ostien.eo.c.scilicet:de vi.& ho.cle.in sum.§.& in quib⁹.

Sed quid si religiosus portat habitum suum:quẽ tñ cooperit habitu clericorum vel secularium? Apostata est:et sic fuit determinatum Bononie, & est questio Mercur.sub titu.de apostatis. Et ad hoc facit op.preal.c.clemẽ.qm.ibi. Ac religiosi quilibet quos oportet per decentiam habitus extrinseci morum intrinsecam honestatem ostendere: & extra de Judeis,in nonnullis:facit extra de vi.& hone.cle.deus. Et sic etiam tenet Joan.an.in prealleg.c.quoniam in glos. hec litera. Et hic notandum ꝙ habitus monachalis est Cuculla. xix.q.iij. mandamus. xx. q. iij. presens: & eadem causa in themate ipsius: & extra de eta.& quali.intelleximus, vel Floccus:extra de sta.regu.ne in agro:in clemen. Et ibi vtrunque ponit pro habitu cuculla vel floc⁹:& forma vtriusque ibi ponitur:& nõ debet esse diuersi coloris seu diuerse partis,neque notabilis, sed religiosa:non suspecta: vt habetur.xx.q.j.c.vlti. De colore aũt monachi nõ causentur vt in eorum regula continetur. Conformet aũt se quilibet in habitu & colore illis inter quos viuit:vt Cistercienses albo colore:Cluniacenses nigro vtantur.xxxiij. q. v.quod deo: facit quod legitur & no.extra de vi.& ho.cle.deus qui extra de sta.mo.recolentes. Est aũt habitus ita annexus religiosis:ꝙ in quocunque loco consistentes,siue in lecto quiescentes constanter eo vti debent: vt habetur. xx.q.j.viduas:& xtra de vi.& hone.cle.clerici,in fi.xxiij.dist.sanctimonialis:vbi dicit ꝙ eo habitu semper vti debẽt Quia si in scholis vel alibi sine causa dimiserint religiosi habitum suum:excommunicati sunt ipso iure:extra ne cle.vel mo.vt periculose.li.vj. Et licet postea ad male dimissum habitum reuertantur: etiam si postea sunt vel efficiantur bone fame:non tñ poterunt eligi in prelatos quasi infames & irregulares: quia omnes infames irregulares sunt: nisi cum eis dispensetur,scripsi.ã.in.j.parte.in.c.xlviij.in fi. Et in hoc crederem posse episcopum dispensare:scripsi.ã. in.j.parte.l.arti.versi.xxvj.c.j.q.vij. si quis omnem xvj.q.j.legi.iuxta prin.xxxij.q.v.ille aũt:& huius sententie fuit Lau.in preall.c.legi.ad idem extra de vo & vo.redẽ.per tuas,vbi patet ꝙ ille vouens de quo. ibi loquitur:fuit ineligibilis ante ꝙ regularem habitũ suscepisset:quum hoc voluisset:ergo multo fortius ille qui habitum suscepit regularem: & postea apostatando illum dimittit:est ineligibilis: quum magis apostatet non deferendo habitum:quam ille qui nunquam suscepit, & istius sententie fuerunt ibi Jaco.de albe.& Pet.de samp.qui dixerunt ꝙ non solũ talis erat ineligibilis: immo institutus deijceretur: quia alias non posset saluare suam conscientiam:nisi resignaret.vt ibi dicitur:sic no. Archidia.in preall.c. vt periculose.lib.vj. Item sicut supra tetigi tonsura monachalis maior est quam clericalis. Sed nunquid alia est quantum ad aliquid? Dico ꝙ sic. quia tonsuram clericalem non potest ferre bigamus in mundo remanendo:sed monachalem sic: vt no. Archidia.extra de biga.altercanonis.lib.vj.in glos. vlti. Nam & bigamus potest esse monachus:vt no. xxxii.distin.seriatim. Nec generali vocabulo clericorum:vbi de clericis fit mentio:comprehenduntur monachi.iij.q.v.cap.ij.versi. si quis.xviij.q.ij. quidam.versi.eos vero,& in fi.xvj.q.j.legi. quod potest induci pro & contra.&. §. superiori.& l. generaliter. xciij.distin.a subdiacono. Hodie autem parum curare videntur domini clerici ꝙ appareant clerici: quia quum in eis deficiat signatum:id est illud quod significat in eis clericatus ordo.xxj.distin.cleros:in prin.& xij.q.j.clericus:deficit & signum externus.ca. bonum extra de sen.excom.contingit.ij.ibi. Clericalis fori priuilegium labijs allegantes:qui factis paulo ante negauerant clericatum: immo erubescunt clerici apparere: & inter alios legere & cantare: quia conditio eorum eis displicet:vt legitur & no. xxxiij. q.v.si apud. Non erubescunt tamen fructus beneficiorum recipere: immo potius rapere: quia non sunt clerici vt deo seruiant:sed vt fructus recipiant: qui seruientibus dari debent. cap.bo. extra de elec. commissa.§.ceterum.lib.vj.lxxxj.distin. si quis sacerdotum:cum cap.seq. Unde no. Joan.mo. in prealle.cap.commissa.in vlti.glos. Nota penam contra conferentes beneficia illis qui non putantur proficere in eis:vnde Bernar.de consideratione ad Euge.iij.lib.in fi. Quid sibi vult quod clerici aliud esse & aliud videri volunt? Id quidem minus castum minusque sincerum. Nempe habitu milites: questu clericos:actu neutrũ exhibent. Nam neque pugnãt vt milites:neque vt clerici euangelizant. Cuius ordinis sunt? Quum vtriusque esse cupiunt:vtrunque deserunt. vtrunque confundunt. Unusquisque,inquit Paulus: in ordine suo resurget.j.ad Cor.xv. Isti in quo? An qui sine ordine peccauerunt: sine ordine peribunt? aut si summe sapiens deus veraciter creditur a summo vsque deorsum nihil inordinatum relinquere:vereor non alibi ordinandos,quam vbi nullus ordo. sed sempiternus horror inhabitat. O miserandam sponsam ecclesiam talibus creditam paranymphis: qui assignata cultui ei⁹ proprio retinere questui non verentur. Non amici profecto sponsi. Joannes.iij. sed emuli sunt: & hucusque Bernardus.

Habitus monachalis.

Clericalis tõsura differt a monachali.

Circa Cardinales et suam familiam specialem. Et officiales regendo. Quod caueat papa de consanguineis promouendis et vitandis. Cap. 15.

Septima consideratio principalis papalis est circa Cardinales et suam aliam familiam specialem regendam et prouidendam que circa ipsum et prope ipsum est: circa capellanos: cubicularios, penitentiarios: et ministros alios diuersis officijs deputatos: circa obsequium eius et ecclesie. Interest enim glorie et sanctitatis papalis, vt quos pre oculis habet ita sint informati, ita ordinati, quatenus totius honestatis et ordinis ipsi sint speculum ipsi forma. Inueniantur pre ceteris oportet expediti ad officia, idonei ad sacramenta: ad plebes erudiendas solliciti. circumspecti ad semetipsos custodiendos in castitate et honestate. Habeat ergo specialem curam papa de sua familia speciali. Qui enim secundum Paulum .j. ad Timot. v. suorum et maxime domesticorum curam non habet: fidem negauit: et est infideli deterior. Quia secundum Gratianum: qui in re minima de qua sibi familiarior debet cura inesse, fidelis non est: quomodo in ecclesia dei vbi tot sunt et alieni sollicitam diligentiam adhibebit. xlvii. di. vbi ponuntur predicta verba Apostoli. §. necessarium si. Laboret papa generaliter: laboret specialiter. Paulus dicit plus omnibus laboraui. primum ad Corinthios. xv. Non ait: plus omnibus profui: plus omnibus fructificaui. Reddet autem deus mercedem laborum sanctorum suorum. Sap. x. extra de renun. nisi cum pridem. §. porro in fi. Fuerunt antiqui Romani pontifices qui se totos ouibus pascendis exponerent: pastoris opere et nomine gloriantes: nil sibi reputantes indignum: nisi quod saluti ouium obuiare putarent, non querentes que sua sunt. lxiij. di. nosse. Sed impendentes seipsos pro subditis: vnde et ait apostolus. ij. ad Cor. xij. Superimpendar pro animabus vestris. Vnus erat de subditis questus, vna pompa: vnaque voluptas si quo modo eos possent parare domino plebem perfectam. Luce. j. ad omnimodis satagebant: etiam multa contritione cordis et corporis. Vbi nunc queso consuetudo hec? Subiit dissimilis valde. Longe in aliud mutata sunt studia. Cura tamen et anxietas, et emulatio, et sollicitudo fateor perseuerant. Translata hec non imminuta (alias imminuta.) Diuersa autem locatio dissimilitudinem facit. Magna abusio. Pauci ad os legislatoris: ad manus omnes respiciunt. Pauperum vita in plateis diuitum seminatur. Summus pastor deauratus procedit tam multa circundatus varietate contempta omnimoda paupertate: ait Bern. de consideratione ad Euge. lib. iiij. in prin. Demonum magis quam ouium pascua hec. Non sic factitabat Petrus: non sic Paulus ludebat. Videmus omnem ecclesiasticum zelum feruere sola pro dignitate tuenda. Honori totum datur: nihil aut parum deuotioni et edificationi. Si causa requirente paulo submissius: socialius: et humilius se habere papa temptauerit: absit: inquiunt adulatores: non decet: tempori non congruit, maiestati non conuenit: quam geras personam attendito. De placito dei vltima mentio est: pro iactura salutis nulla cunctatio: nisi quod sublime est: hoc salutare putamus: et quod gloriam redolet: id iustum. Ita omne humile probro ducitur inter palatinos et papales: vt facilius qui esse quam qui apparere humilis velit inueniatur. Timor domini fatuitas vel simplicitas reputatur. Virum circumspectum et amicum proprie conscientie calumniantur hypocritam. Porro amatorem quietis et sibi interdum vacantem, inutilem dicunt. Increduli et subuersores. Ezech. ij. ad latus pape sunt. Scorpiones. Ezechie. ij. cum eo habitant. Lupi non oues sunt. Talium tamen ipse pastor. Agat sicut potest vt conuertat eos: ne ipsi subuertant eum. Aut pastorem se exhibeat, aut negabit se illius cuius sedem tenet esse heredem. Petrus hic est qui nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus vel sericis, non tectus auro: non vectus equo albo: nec stipatus milite: nec circumstrepentibus septus ministris. Absque his tamen credidit satis et melius posse impleri salutare mandatum: si amas me pasce oues meas. Joan. vlti. extra de maio. et obe. solite. §. pen. Petrus argento et auro carebat. Cap. iij. Tunica sola et pallio pro vestitu: pro victu domo et oliuis raro oleribus contentus erat: et nihil aliud querebat: vt ait Clemens discipulus eius. In his ergo ornamentis pompis et militibus non successit papa Petro, sed Constantino. xcvj. di. Constantinus. Toleranda hec pro tempore, non affectanda pro libito. c. xxiij. q. v. secundum. Diuitie si affluant (vtinam sic non affluerent) nolite cor apponere. ps. lxj. Etsi deauratus et purpuratus incedat: non est tamen quod horreat operam curamue pastoralem pastoris heres: non est quod erubescat. Roma. j. euangelium et crucem eius.

Veniamus iam ad collaterales et coadiutores domini pape precipue dominos cardinales. Ij seduli sibi intimi sunt. Quamobrem si boni sunt, sibi potissimum sunt scilicet pape: si mali: eque plus sibi. Nec se dicat papa sanum, dolente latere: extra de offi. lega. volentes. hoc est nec se dixerit bonum, malis innitentem. Corruptis sociatus: incorruptus non est. xxiij. q. iiij. quisquis. aut si bonus sit papa: quid emolumenti afferet ecclesie dei sua sola iustitia: vbi sententia preualet aliter affectorum? Sed nec tuta sibi sua bonitas malis obsessa: non magis quam sanitas vicino serpente qui malam retributionem consueuit suo hospiti exhibere: extra de Jude. si Judeos. Sibi ergo papa imputet quicquid patitur ab ijs qui sine eo possunt facere nihil. Jo. j. Pape est vndecunque euocare sibi exemplo. Moysi senes non iuuenes. Exo. xviij. in prin. Sed senes non tam etate quam moribus. lxxxiiij. di. porro. An non eligendi de toto orbe: totum orbem, extra qui filij sint legi. per venerabilem. §. rationibus. versi. sunt autem: alias est. §. iudicaturi? Sane huic negono sese ingerat togans. j. q. j. ordinationes. c. c. si quis nec extra: de eta. et quali. tuam. Consilio non prece agendum est. Nec interest an quis per se an per alium rogat. Primum impudentius. Secundum callidius, sed talis suspectus expellendus est. j. q. vj. sicut is: vbi de hoc. viij. q. j. in scripturis. Clericum multo ponus religiosum, curiam frequentantem qui non sit de curia ad idem pertinere ambientium genus cogita c. extra de offi. ordi. quanto. Adulantem et ad placitum cuiusque loquentem vnum de rogantibus puta: etiam si nihil rogauerit. xlvi. dist. clericus qui adulationibus. et c. sunt nonnulli. j. q. j. sunt nonnulli. Scorpioni non est in facie quod quis formidet: sed pungit a cauda. Vitij callidi et dolorosi proprium esse solet: tunc pretendere humilitatem quum aliquid obtinere voluerit, de quo dicitur Eccli. xix. Est qui se humiliat nequiter: et interiora eius plena sunt dolo. Verbosum adole-

scentem

scentem & studentem eloquentie, quum sapientie sit institutionon aliud quã iustitie hostem ceperes. Pro huiusmodi falsis fratribus dicit .j. ad Timo. v. Nemini cito manum imposueris neq; communicaueris peccatis alienis. Quod exponit papa Leo. lxxviij. di. quid est. Quid est manus cito imponere: nisi ante etatis maturitatem, ante tempus examinis, ante meritum obediente, ante experientiam discipline sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et qd est peccatis communicare alienis: nisi effici talem ordinantem qualis ille est qui non meruit ordinari? ad idem. xxiiij. dist. §. j. extra de elec. cum nobis olim. Huic Leoni sanct⁹ Petrus apparuit: & dixit. Omnia peccata tibi dñs dimisit: solummodo de manuum impositione debes inquirere: siue bene siue aliter alicui manus imposueris: vt dicitur in legenda istius Leonis. Cure sit pape tales introducere quos postmodum introduxisse non peniteat. Turpe est pape sepius tractare quod fecerit: & iudicium suum peresitari non decet. Et diligenter prouideat omne qd faciendum erit. Tractet apud se: & cum iis qui in veritate diligunt. Tractet ante factum: quia post factũ sera tractatio est. Dimmus fructus est iustitiam sepius recensere. xxxv. q. ix. graue. Viros probatos .j. q. j. esto: & elegatur non probandos. In monasteriis quasi omnes recipiunt spe meliorandi, at curia bonos facilius recipere quam facere consueuit. Quia si plures in ea defecisse bonos quam malos profecisse probatum est: querendi sane quibus nec defectus timeatur: nec profectus optetur, vtpote iam perfectis. Itaq; non volẽtes. viij. q. j. in scripturis: nõ currentes. Plena est curia currentibus & discurrentib⁹ vt dicatur proprie. Si videbas furem: currebas cũ eo. ps. xlix. Non rogantes: non adulantes. j. q. j. sunt nonnulli. Non soluentes. j. q. iij. ex multis. post eosdum. ibi. Nec eligant in domũ dei qui maiores saccculos pecunie conferant: sed eos qui moribus & disciplina & scientia diuites pro officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Non de potentia & diuitiis & genere: extra de preben. c. peni. gloriantes. Nõ sibi carnaliter attinentes assumat ad latus suum papa: sed cuncta renuentes, vita & scientia sufficientes: etiam cogat illos & cõpellat intrare. Luce. xiiij. xxiij. q. iiij. displicet in fi. xvj. q. j. vos autem. j. q. vj. sicut. viij. q. j. in scripturis. In talibus optimos requiescet spiritus papalis: sm Bernar. ad Euge. iiij. libro. Qui non sunt attrite frontis. Ezech. iij. Sed verecundi: sed timorati. lxxxvj. dist. non satis. vers. item considerandum. xcvj. distan scripturis. Preter deum tamẽ nmeant nihil. xj. q. iij. nolite timere. Matt. x. Nihil sperent nisi a deo. de peni. dist. iij. inter hec hircum. j. fin. quorum spes sera. ps. xlj. Sperate in eo omnis congregatio. Qui aduenientium manus non attẽdant: sed necessitates. lxxxvj. dist. non satis. Qui stẽt viriliter pro afflictis. lxxxvij. dist. defensionis. Et in discent in equitate pro mansuetis terre. xxiij. q. v. regum. Qui sint compositi ad mores. xlj. dist. §. finali. Probati ad sanctimoniam. lxxxj. distin. quasi per totum. Parati ad obedientiam. xciij. distin. per totum. lxxxj. dist. si qui. Mansueti ad patientiam. viij. q. j. suggestum. Subiecti ad disciplinam: extra de appel. ad nostram. Rigidi ad censuram. l. distin. si quis diaconus. Catholici ad fidem. xxiij. dist. qui episcopus. Fideles ad dispensationem. xij. q. iij. c. j. Concordes ad pacem. xc. dist. per totum. Qui sint in iudicio recti. xj. q. iij. quatuor. In consilio prouidi. j. q. j. esto-

te. In iubendo discreti. xj. q. iij. summo. In disponẽdo industri. xxxix. distinc. Petrus in agendo strenui. xxiij. q. iiij. sicut. In loquendo modesti. xliij. distinc. sit rector. In aduersitate securi. viij. q. j. aduersitas. In prosperitate deuoti & humiles. xcv distin. esto. & c. episcopus in ecclesia. In zelo sobrii. xlv. di. sunt namq; cum. c. seq. In misericordia non remissi. lxv. dist. disciplina. In otio non otiosi, de con. dist. v. nunquam. In hospitio non dissoluti. xliiij. distin. comessationes. In conuiuio non effusi. xlj. di. quod dixit. In cura rei familiaris non anxii. lxxxviij. di. episcopus nullam: cum. c. seq. Aliene non cupidi. lxvij. dist. bonorum. Sue non prodigi. xlj. dist. sepe. lxxxvj. distinct. non satis. ibi. item. dñs vbiq;. Et in omnibus circumspecti. xciij. di. diaconi. j. & c. diaconi. v. Qui legatione pro Christo fungi. ij. ad Cor. v. quoties opus erit: nec iussi renuant: nec non iussi affectent. viij. q. j. in scripturis & c. sciendum, & cap. qui episcopatum. Quicquid verecunde excusant: obstinatius non recusent. xix. dist. in memoriam. Qui missi post aurum non eant. Eccli. xxxj. sed Christum sequantur. xij. q. j. clericus. Qui questum legationem non existiment: nec requirant datum. Phil. iiij. sed fructum. ij. ad Cor. xij. ibi. Non enim quero que vestra sunt: sed vos. extra de censi. cum apostolus. x. q. j. cauendum. Qui regibus Joannem Baptistam exhibeant? Mat. vj. xxij. q. iiij. vnusquisque. Egyptiis Moysen. Exod. ij. xxxiij. q. iij. non inferenda. Fornicantib⁹ Phinees. Nume. xxv. xxiij. q. viij. occidit. Heliam idololatris. iij. Regũ. j. & xix. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Heliseũ auaris. iiij. Reg. v. j. q. j. qui studet. Petrũ mentientibus. xxiij. q. viij. Petrus. Act. v. & de his & can. & q. legi. Paulum blasphemantibus. vt pal. c. legi & xlv. di. §. Salomon. Negantibus Christum. Jo. ij. j. q. iij. saluator. Qui vulgus non spernant: sed doceant. Mat. xviij. xxxvj. di. §. ecce. Diuites nõ palpẽt: sed terreãt. l. di. si qs diaconus. lxvj. di. sunt nõnulli. Pauperes non grauent: sed foueant. x. q. iij. qr cõgnouimus. & c. cauendum. Minas principum non paueant: sed cõtemnant. xxiij. q. viij. cõuenior. Qui non cum turba intrent. Mat. ix. ibi. Et quum eiecta esset turba: que nihil habet honesti. in aut. de resce. ad fi. col. ij. Jo. vij. Sed turba hec que non nouit legem maledicti sunt. Amos. v. Ingredientes pompatice domum Israel. Nec cum ira exeant. xj. q. iij. ira. Qui ecclesias non spolient: sed emendent. x. q. j. cauendum. Qui marsupia non exhauriant: sed corda reficiant: extra de offi. ordi. inter cetera. Et crimina corrigant: extra de accu. qualiter. ij. & de simo. licet Heli. Fame prouideant sue. xij. q. j. nolo. xj. q. iij. non sunt audiendi. Nec inuideant aliene. xlvj. di. cleric⁹. inuidens. xj. q. iij. si quis vero. Qui orandi studium gerant. xxxj. dist. si laicus: & vsum habeant xxxiij. q. iiij. c. j. & c. Christianorũ: de omni re orationi plus fidant: quam sue industrie vel labori. de con. di. j. omnis Christianus. Quorum ingressus pacificus. viij. q. j. olim. Modestus exitus sit sine scandalo: extra de reg. iur. qui scandalizauerit. Quorum sermo edificatio. xliij. di. sit rector. Quorũ vita iustitia. xij. q. ij. cum deuotissimam. Quorum presentia gratia. j. q. j. c. j. Quorum memoria in benedictione est. Eccle. xlv. Qui se amabiles prebeant: non verbo: sed opere. j. Joan. iij. Se reuerẽdos exhibeant: sed actione non fastu. xlviij. dist. c. j. Qui humiles cum humilibus. c. di. contra morem. Innocentes cum innocentibus. de pe. di. iij. c. j. Duros dure redarguant. xlv.

dist.sed illud.Malignantes coercecant.lxxxij.dist.
plurimos.Reddant retributionem superbis.xxiij.
q.iiij.nimium.Qui non de dote vidue ⁊ de patri-
monio crucifixi:extra de elec.cum ex eo.lib.vj.⁊ de
preben.cum secundum.se vel suos ditare festinent.
lxxxvj.dist.non satis.xij.q.ij.quisquis abbas.lxxxix
dist.decenter.Gratis dantes quod gratis acceperũt
Mat.x.j.q.j.quicquid:extra de magistris.c.ij.Gra
tis facientes iudiciuz.xj.q.iij.non licet:iniurias pa-
tientibus:vindictam in nationibus.ps.cxlix.incre
pationes in populis.ij.ad Timo.iiij.Qui de sancto
spiritu papali instar illoruz.lxx.Nume.xj.seniorum
Moysi accepisse cernantur:per quem presentes si-
ne absentes contendant placere pape.placere deo.
Qui ad papam de legatione redeant:fatigati quidẽ
sed non auro suffarcinati.xij.q.ij.Socrates.(alias
est.§.sub.c.gloria episcopi)simul ⁊ gloriantes:non
ꝙ curiosa seu preciosa queqꝫ terrarum attulerint:sꝫ
ꝙ reliquerint pacem regiis:extra in prohemio de-
cre.Rex pacific⁹.Legem barbaris.Roma.j.Mar,
Memorãda sprete pecunie exempla. vlti.Quietem monasterijs.xviii.q.ij.luminoso.Ec-
clesijs ordinem.xxv.di.perlectis.Clericis disciplinã
extra de offi.ordi.irrefragabili.Deo populum acce-
ptabilem sectatorem bonorum operuz,ad Tituz.ij.
Dignum laudabili memoria factum Martini
monachi Cisterciensis ⁊ Clareuallen.Is presbyter
cardinalis functus aliquando legatione in Dacia,
pauper tamen remeauit vt pene expensis, ⁊ equis
deficientibus vix perueniret Florentiam. Ibi epi-
scopus loci donauit sibi equum quo Pisas vsque
vbi eramus tunc profectus est. Post triduuz credo
secutus episcopus(erat enim illa causa cum aduer-
sario:⁊ agendi aderat dies)cepit requirere suffragia
amicorum:Quumqꝫ per singulos solicitarentur:vẽ
tum est ad martinum:fiducia erat maior in illo quĩ
non posset esse immemor recentis beneficij. Tunc
Martinus.Decepisti me inquit. Nesciebã tibi im
minere negociuz:tolle equum tuum:ecce in stabulo
est:⁊ hora eadem resignauit illi. Quid dicemus o
domini cardinales ad hec:qui manus apertas insa
tiabiles.xxiiij.q.iij.quid dicam.xlvij.dist.sicut.ibi.
Nec satietas vnquaz nec finis aderit cupiditati:ad
carpendum habetis:nec vnquam dicitis satis est?
Nonne alterius seculi res est:rediisse legatuz de ter
ra auri sine auro:transisse per terram argenti:⁊ argẽ
tum nesciasse:donum insuper quod poterat esse suspe
ctuz,illico reiecisse? Narrat similiter Ber.de Gau,
fredo episcopo Carnotensi legato in partibus Aqui
tanie qui legationem proprijs sumptibus strenue
administrauit.Cui quum a quodaz presbytero pre
sentatus esset piscis:quem vulgus vocat sturionez,
interrogans quanti fuit venditus:non accipio:in-
quit,nisi receperis precium:⁊ resignauit solidos.v.
inuito ⁊ verecundo. Item quum quedam domi
na obtulisset sibi pre deuotione cũ manutergio tres
paropsides pulchras ligneas:tamen laudauit eas:
sed homo scrupulose conscientie non acquieuit acci
pere.Quando argenteas recepisset:qui ligneas re-
futauit?Non fuerunt qui possent dicere legato dita
uimus Abraam Gen.xiiij.in fi.Ipse vero cum Sa-
muele libere concionabatur ad omnes.Loquimini
de me coram domino ⁊ coram Christo eius vtrum
bouem cuiusquam tulerim aut asinum:si quempiã
calumniatus sum.si oppressi aliquem:si de manu cu
iusquam:accepi mun⁹:⁊ contemnã illud hodie vo-
bisqꝫ restituam.j.Regum.xii.in prin.Quis felix car
dinalis secura conscientia posset hodie dicere cum
Moyse.Tu scis ꝙ nec asellum cuiusquam accepe-
rim:nec afflixerim quempiam eorum. Numer.xvj.
Fateor ꝙ non acciperetur hodie a cardinale asellus
christi.Mat.xxj.sed equus a Constantino conces-
sus libenter.xcvj.di:Constãtinus:vltra colum.ver.
⁊ vt clerici candidissimo colore decoratos equos e-
quitent:siue albus:siue rufus:siue niger:siue pallid⁹
Apoc.vj.O si viderem in vita mea ecclesiam dei ta
libus innixam columnis.O si domini mei sponsaz
cernerem tante commissam fidei:tante creditam li-
bertati.Tales collaterales habeat pater patrum.
Committat vni prudenti ⁊ fido:cui alii respondeãt
curam rei familiaris.lxxxviij.di.perlatum.cum iij.
ca.seq. Quid nedum summo pontifici:immo cui
libet episcopo iam indignium:quam incumbere su-
pellectili ⁊ substantiole sue:scrutari omnia:de singu
lis sciscitari:de omnibus mordeti:suspitionibus mo
ueri ad queqꝫ perdita vel neglecta?Ad verecundiaz
dico quorundam commodi causa scrutantium quo
tidie omnem substantiam suam,numerantium sin-
gula,de minutis ⁊ quadrantibus exigentiuz ratio-
nem.Non ita ille Egyptus qui Joseph omnibus
traditis ignorabat quid haberet in domo sua.Gen.
xxxix.Erubescat christianus christiano suo non cre
dens.Homo sine fide:fidem tamen habuit seruo:su
per omnia bona sua constituens eum:Matth.xxv.
Et hic erat alienigena.Luc.xix.Mira res:satis epi
scopi ad manus habent quibus animas credant:⁊
cui suas committant facultatunculas non inueniũt.
Optimi(ironia est)estimatores rerum:qui magnã
de minimis paruam aut nullam de maximis curaz
gerunt.Sed vt liquido datur intelligi patientius fe
rimus christi iacturam quam nostram:contra illud
xxvi.q.iiij.si is.Quotidianas expensas quotidiano
reciprocemus scrutinio:⁊ continua dominici gregis
detrimenta nescimus. De precio escaruz ⁊ nume
ro panum cum ministris quotidiana discussio, raro
admodum cum presbyteris celebratur collatio de
peccatis populoꝝ.Cadit asina, ⁊ non est qui suble-
uet eam. Perit anima:⁊ nemo est qui reputet. Nec
mirum quidem:quum nec nostros quidez assiduos
sentiamus defectus. Nonne ad singulas supputa-
tiones nostras irascimur,vrimur,⁊ anxiamur? quã
tolerabilius rerum quam mentium sustineremus
iacturam?xii q.j.precipimus.xxxviij.distinc.sedulo.
Riuus qua fluit cauat terram:sic discursus tempo-
ralium conscientiam rodit. Si potest torrens in a-
gros.excurrere sine lesione satoꝝ:⁊ quilibet ista sine
vulnere mentis posse tractare confidat: secundum
Bernar. Omnimodis consulo studeat prelatus
maxime papa a se auertere recursum horum. Mul
ta nesciat Plurima dissimulet. Nonnulla obliuisca-
tur.Sunt tamen que ignorare cum nolim: mores
quorumcunqꝫ ⁊ studia.Non oportet ꝙ vitia dom⁹
sue vltimus sciat:quapropter alius alia dispenset:de
disciplina ipse prouideat:vlciscatur papa iniuriam
christi in vitiis.Naz impunitas ausum.xiij.q.iii.est
iniusta,extra de vi.⁊ hone.cle. vt clericorum: paris.
ausus excessum. Prelatus qui non corrigit:magis
dicendus est canis impudicus ꝙ episcopus.lxxxiii.
di.c.ij.⁊ si dissimulat mala:cõsentit.lxxxiij.di.p totũ
⁊.lxxxvi.di.c.j.c.facientis. Domũ pape ⁊ cuiuslibet
epi decet sanctitudo.ps.xcij.extra de immu.eccle.de
cet.lib.vj.Decet modestia. Ph.iiij.decet honestas.
extra.de vi.⁊ ho.cle. per totum. Horum custos disci

plina.

plin.s.xliii.c.xlv.dist.Sacerdotes domestici aut ce-
teris honestiores aut fabula omnibus sunt. In vul
tu,in habitu,in incessu illorum qui circa papā sunt
nil resideat impudicum,nil indecens.xli.di.§.fi. Di
scant a Papa coepiscopi alij comatulos comā com
ponentes. Unde ethicus.

Sint procul a nobis iuuenes e femina compti.
Sine colli modico forma virilis habet.

Pueros e comptos.di.xi.§.in.§.postquam dei gra-
tia:in ista.ij.parte:in c.x.adolescentes secum non
habere.contrarium totū sit in curia e vt est notoriū,
ait Bernar. Et certe inter mitratos discurrere cala-
mistratos non decet:quia talis domus talis familia
esse debet honesta.xlvij.di.§.fi. Grauem non hilarē
faciem ad suos ostendat. Teneat medium:vt ne de
seueritate:familie sit onerianec de familiaritate,con-
temptui.c.lxv.di.disciplina.xlij.di.sepe.lxxxvi.di.epi-
scopi. In palatio ostendat se papā,domi se patrem
familias exhibeat.c.xcv.distin.episcopus in ecclesia.
Amet eū domestici sui:sed non faciat vt timeant:
Vtilis.ps.xxxviij.dixi custodiam:semper custodia
oris:que tamen affabilitatē non excludat:nam os
clauditur ratio aperit.v.q.iiij.in loco. Ille vero secun-
dum Bern.conuenientior habitus est in papa e in
prelato quolibet:sit actu quidem seuerus.xlv.dist.di-
sciplina:sit vultu serenus.Hester.xv.verbo serus.ps.
xxxviij.fului a bonis. Capellani e qui cum dño pa-
pa diuinis intersunt officijs:non sint sine honore.
Eius est prouidere qui digni sint:seruiatur eis ab
omnibus necessaria recipiant de manu pape. Jis
contenti.Lu.iij.xxiij.q.j.paratus.in fi.e c.militare.
sint:que ipse prouiderit illis. Ipse videat ne egeant.
lxxxvj.dist.non satis. Super hoc quem forte ab ad-
uenientibus petere aliquid deprehenderit:iudicet
giezitam a giezi venditore sanitatis.iiij.Regum.v.
j.q.j.qui studet.e c.cito. Id de ostiarijs.ad de cubicu
larijs.ad de ceteris officialibus decernendū. Quid
dignius apostolatu?quid salubrius ad conscientiā?
honestius ad famam?vtilius exemplū?Amb. Laus
domini,munda possessio:familia innocens e disci-
plinata. Mundet igitur dei vicarius curiā suam
consuetudinibus simoniacis:extra de simo.cum in
ecclesie.e c.ex que:quia ad eum pauci intrant:nisi
qui soluunt. Nullus quasi pauper hodie ad papam
intrare potest. Clamat:e non auditur:quia non ha-
bet quid soluat.xj.q.iij.pauper. Vix aliqua petitio
expeditur per eum:nisi mediantibus interuentori-
bus corruptis pecunia:non obstantibus.ca.j.q.j.si
quis episcopus.e.q.iij.saluator.versi.alioquin.e c.
viij.e.q.v.c.presentium.ibi. Vni ex principibus.esto
q ipse ignoret. Sed caueat dñs noster de ignoran-
tia crassa:que non excusat ipsum apud deum:extra
de cle.excom.mi.apostolice. Corrigat precia im-
moderata que accipiuntur pro bulla, pro scriptura
literarum. Hodie sic immoderata salaria pro literis
e alijs accipiuntur in curia:q per indirectum gra-
tie spirituales e beneficiales venduntur:e omnes
officiales quasi calumniatores e concussores sunt:
vltra etiam constitutum precium extorquentes:per
ea que leguntur e no.xxiiij.q.j.paratus.in fi.e c.mi-
litare.j.q.j.concussionis.xiiij.q.v.non sane.extra de
censi.procurationes:de immu.eccle.q plerique.xviij.
di.quoniam.j.q.vij.sancimus.C.de offi.prefec.preto.
aphri.in nomine.versi.fi.§.hec etiam decernimus:
extra de rescrip.statutum.§.adsessorem:e §.notarij.
No.de hoc Guil.in Specu.in ti.de salar.§.ij.Cohi-

beat papa officiales a pessima,e non dico consuetu
dine,sed corruptela que est in curia:q a consecran-
dis accipiant equum e bacculia in quibus lauan
tur aurea vel argentea,e pannos,e alia que opor-
tet soluere ad consecrandum:vel cum eis de predi-
ctis paciscitcontra iura.lxiij.di.agatho.j.q.j.nullus
abbas:e c.sicut episcopum:extra de simo.audiuimus,
e c.iniantum.e c.j. Adde quod no.§.in hac.ij.parte
in.ij.e c.thren.in.c.v.in versi.principes. Non te-
neat sine causa necessaria in curia sua:nec permittat
episcopos e abbates e alios prelatos venatores e
ambitiosos suas ecclesias deserētes, e amplius am
bientes,ad literas que sua sunt.viij.q.j.sunt in eccle
sia,querentes,e suas oues sicut struthio oua sua in de
serto exponentes. Thren.iiij. Non enim absq ratio
nabili causa debet tales plati deserere ecclesias suas:
vij.q.j.sicut vir.extra de vo.e vo.redē.magne.§.pre
terea:e de hoc latius.§.in thren.iiij.co.super verbo,
matres nostre quasi vidue. in oratione Biere. Re-
cordare.in.viij.c. Caueat summus pontifex ne e-
dificet Syon:idest ecclesiam in sanguinibus. Mi-
chee.iij. Non cognouit Petrus Christum per carnē
e sanguinem:sed per patrem celestē. Mat.xvj. No
det prauū exemplum alijs prelatis nepotulos pro-
mouendi pueros e indignos:dicunt enim sic papa
facit:quare e nos non possumus? quod enim male
agitur a summo capite facile trahitur ab alijs in exē
plum:extra de vo.e vo.redē.magne. Felix exem-
plum clementis.iiij.pape prouincialis:qui quū ex
vxore legitima virgine secularis existēs duas filias
genuisset:tandem promotus fuit ad culmen papat9:
qui filiam suam vnam in monasterio collocauit:so
lam ei.xxx.libras paruorum turon pro dote sibi in
illo monasterio faciens assignari. Idem sanctus dei
papa alteri filie nomine Egidie quam habuit fecit
dari pro dote de patrimonio suo.ccc.libras turon.
non amplius:mandans ei q maritus acciperet sui
conditionem suam:cui nunquam in vita sua dedit
aliquid de bonis ecclesie. Cumque haberet nepo-
tem clericum cui nunquam aliquid dederat:e ve-
niens ad mentem audiuisset q habeat tres preben
das quas ei dederant prelati ecclesie Francie:e sup-
plicatum pro eo ei fuisset q daret ei vnam dignita-
tem,mandauit q vnam de illis tribus prebendis
quam mallet:extra de preben.preterea, retineret, e
alias duas dimitteret. Et sic non acquieuit carni e
sanguini.Gala.j. Celestinus quintus sanct9 Pe-
trus de Meron quendam nepotem filium germa-
ni fecit Neapoli de curia expelli:a quo cardinales
vix tandem impetrauerunt q ei vnam simplicem
prebendam in qua viueret concederet:cum quatu-
cessit de eam aliquibus dixit. Potestis bibere calicē
quē ego bibiturus sum? Mat.xx.e Mar.x.Chri
stus Jacobum e Joannem filios Zebedei. Mat.
iiij.e Jacobum minorem,e Simonem, e Judam
Jacobi ad cardinalatum tribulationis e apostola-
tum assciuit:non quia consanguinei, sed quia electi
predestinati ad vitam,de pe.di.iiij.si ex bono.cum
§.seq.e eos altissime paupertate dotauit.ij.ad Co-
rinth.viij.Mat.xix.dicit Petrus pro se e eis.Ec-
ce nos reliquimus omnia. Petrus amator. Joan.
vlt.viij.q.j.in scripturis:Christi primus eius Vica-
rius dignitate e vita filie sue Petronelle paralysim
pro dote dedit:dicens coapostolis pro ea rogantib9
sic expedit ei in legenda eius. Paulus vas electio-
nis non acquieuit carni e sanguini.Gala.j. Dauid

Eos insectatur qui psanguineos beneficijs ditant.

concinit. ps. xxix. Que vtilitas in sanguine meo: dum descendero in corruptionem? Utinam ante oculos mentis omnes prelati hunc versum semper memoriter haberent: quem versum allegauit vnus sanctus prelatus cuidam suo consanguineo inquietanti eum de promotione. Sancti prelati dixerunt et dicunt consanguineis. Non nouimus vos. xcui. di. diaconi. v. circa prin. Deutero. xxxiii. Per tales enim consanguineos periclitari solet ecclesiastica substantia. xxviii. dist. de Syracusane. Pulchre de hoc Ambrosius in lib. de officiis ait contra consanguineos loquens prelato. Si saltem debita intentione te deo dedicasti: nec enim propterea te deo dedicasti: vt tu illos diuites facias: sed vt tibi vitam perpetuam fructu boni operis acquiras: et precio miserationis peccata tua redimas. Putant se parum poscere: precium querunt tuum: vite tue contendunt adimere fructum et accusant quod eos diuites non feceris: cum te velint illi parentes eterne vite fraudare mercede. lxxxvi. dist. non satis. (alias est sub. c. est probanda) lxxxix. dist. decenter. ibi. Aut sanguine propinquis: vbi de hoc no. Item Greg. Peruenit ad nos fama sinistra: quod quidam episcoporum non sacerdotibus proprie diocesis decimas atque christianorum oblationes conferant: sed potius laicalibus personis militum siue seruorum vel (quod grauius est) consanguineis. vnde si quis amodo eps. inuentus fuerit huius precepti diuini transgressor: inter maximos hereticos et antichristos non minimus habeatur. Et sicut nissena synodus de symoniacis statuit, et qui dat episcopus: et qui recipiunt ab eo laici siue precio siue beneficio: eterni incendii ignibus deputentur. i. q. iii. peruenit: vbi de hoc. Idem c. ponitur pro palea: xvi. q. vii. peruenit. x. q. ii. episcopus. ibi. Si autem res ecclesiasticas episcopus in suas voluntates vsurpare voluerit: aut fratribus, aut filiis vel quibuscumque propinquis suis dederit potestatem: vt per eos res ledantur ecclesie: hunc oportet obnoxium esse concilio. x. q. ii. nec vsus prestatio. (alias est. §. paulo ante. c. precarie). xii. q. i. episcopus. c. q. ii. quisquis episcopus. ibi. Non autem liceat ei fraudare, quicquid ex illis velit cognatis vel propinquis donare: que dei sunt: quod si pauperes fuerint: vt pauperibus largiatur: sed non sub horum occasione: que sunt ecclesie defraudentur. Sed et simoniacus reputatur: qui amore carnali indigno confert beneficium: vt legitur et no. i. q. i. si quis neque: extra vt eccle. benefi. c. i. §. o mnibus in glos. hoc casu. De hoc plene per Innoc. extra de eta. et quali. tuam. Unde et lex dicit quod in clandestinis et domesticis donationibus facile quid confingitur pro negotii qualitate. C. de dona. l. donatio. §. i. Item Hiero. Ut sciremus principatum in populo non sanguini deferendum esse sed vite. At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficio facere: vt non querant eos in ecclesia columnas eligere: quos plus cognoscant ecclesie prodesse: sed vel quos ipsi amant: vel quorum sunt obsequiis deliniti: vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit: vel (vt deteriora taceam) qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt. viii. q. i. Moyses. Item Hiero. Audio euidenter ordinationem principis populi tam manifeste descriptam: vt pene expositione non egeat. Nulla hic ppli acclamatio. Nulla consanguinitatis ratio: nulla propinquitatis habita contemplatio est: vt propinquis agrorum et prediorum relinquatur hereditas. Gubernatio populi illi tradatur: quem deus elegit: et. l. in quo sit claritas eius legis et scientie: vt possint eum audire filii Israel. viii. q. i. si ergo. Et quia criminis detestatio non est in crimine doctoribus ecclesiam scriptis edificantibus murmuratio audeamus dicere presertim quod notorium satis est: quod vere hodie luna idest ecclesia eclipsim patitur: et in capite et in membris istis carnalibus temporibus fere tota versa est in sanguinem. Luce. xxi. Johel. ii. Apoc. vi. Tota quasi edificatur in sanguine Syon. Michee. iii. ecclesia speculatiua. Prelati ex sanguine nati sunt: et ex voluntate carnis. Joan. i. de con. di. i. si quis autem. (alias est sub. cap. proprie.) Prelati immundi sunt: quia sanguinis fluxu hi. Hemorrhoisse. Mat. ix. Mar. v. Lu. viii. sanguis eorum et carnalitas sanguinum. Prelati carnales edificant templum dno, et presumat illi non obstante quod dixerit dns ad Dauid. i. Paralip. xxii. Non edificabis mihi templum: quia vir sanguinum es. i. q. vii. si quis omnem: de con. di. i. c. ii. Romani multi pontifices nostri hypocritalis temporis: et iam multa in ista transferunt: licet dei veri Uicarii: extra de transla. quanto. Jesu Christi pauperis crucifixi. xxv. di. ecclesie: et Petri Uicarii. i. q. i. non quales: et successores Petri pauperis piscatoris manu et arte victum querentis reti et nauicula, predicantes. xxiiii. q. i. quoniam: nepotulos et alios consanguineos clericos nedum ad altas prelationes promouent ditissimas et altissimas: sed etiam ad statum cardinalatus inscios totaliter et indignos, et committunt eis iudicare et regere totum mundum, qui regere nesciunt semetipsos: extra de eta. et quali. indecorum. Magistri fiunt qui discipuli non fuerunt. lxi. di. miserum. xlviii. di. §. i. extra de elec. cum in magistrum. xvi. q. i. si cupis. vnde Celestinus. Debet enim ante esse discipulus quisquis doctor esse desiderat: vt possit docere quod didicit. Omnis enim vite institutio hac ad id quod tendit: idest ad magisterium ipsum artium: se ratione confirmet. Et infra. Qui non per singula stipendia creuerit: ad meritum stipendii ordinem non potest peruenire. Solum sacerdotium rogo inter ista vilius est: cur facilius tribuitur: quam difficilius impleatur? lix. di. ordinatos. Unde Hiero. super epistolam ad Titum. Qui heri erat in theatro, hodie non sedeat in ecclesia, qui vespere erat in circo: hodie non ministret altario, qui dudum fautor fuerat histrionum: hodie non fit consecrator virginum. Hec transferuntur xlviii. di. §. i. Sedent in thronis seniorum. Apoca. v. et. xi. qui paulo ante sederant et discurrerant in choro. xxxviii. di. sedulo. psallentium et canentium puerorum. Qui pendebant modo ad matrum vbera, sedent ad dei vicarii latera. Consanguineis autem secularibus procurant et emunt nedum campos, terras, et vineas, et simplicem militiam sed etiam baronias: comitatus: marchionatus, et omnes alios mundi potentatus. Et tales pape consanguinei qui ante eius papatum soli vagabantur per mundum peditando, nunc stipati militum agminibus incedunt. Qui ante cum mulieribus plebeis aut aliis suis paribus contraxissent: post cum comitissis et marchionissis, aut ducissis contrahunt. Qui ante forsan byrro aut alia veste humili induti fuissent: post sericas auratis palio et aliis fucatis vestibus adornati incedunt. xxx. dist. si quis virorum. xli. di. per simoniam. Et qui ante habitabant in domibus patrum suorum: aut mercatorum: aut agricolarum: aut artificum: vel aliarum pauperum despectorum: post habitant in domibus regum et imperatorum. xxi. q. iii. c. i.

Et

Et qui ante papatū ſui conſanguinei: nati in paupere domo ꝛ tugurio ruſticano vix milio ꝛ cibario pane rugientez ventrem ſaturare poterant: poſt ſimilam ꝛ mella faſtidiunt: ſm̄ Hier. xij. q. ij. gloria. Cardinales quidam ꝛ alij prelati multi talia a Romanis pontificibus nimis nunc exempla perniciosa videntes. ſequuntur eos ſic gratanter in carnalibus huiuſmodi quocunqꝫ ierint: non Chriſtū agnum. Apoca. xiiij. Quia proclinis eſt curſus ad voluptatem, ꝛ imitatrix natura vitioꝝ. xxj. q. iij. proclinis ꝛ in prohemio cle. ver. qꝛ. omnis etas prona ad malū ab adoleſcentia. Gen. vj. Videns deus ꝙ multa malitia hominum eſſet in terra, ꝛ cuncta cogitatio cordis eſſet intenta ad malum ꝛc. Gen. vj. Item ſenſus ꝛ cogitatio humani cordis prona ſunt in maluz ab adoleſcētia ſua. Gen. viij. xij. q. j. c. j. de pe. di. iij. inter hec. j. ibi. repugnat natura. Unde ad literam, anime prelatoꝝ carnee in ſanguine ſunt. Sed attendāt qđ ibi dicit dn̄s Leuit. xvij. Homo quilibet de domo Iſrael ꝛ de aduenis qui moranſ apud vos: ſi comederit ſanguinez, obfirmabo faciem meaz ꝯtra animam illius: ꝛ diſperdam eam de populo ſuo: qꝛ anima carnis in ſanguine eſt. Utinam ad literam dicerent hodie prelati eccleſie ſuis ꝯſanguineis. Mundi ſunt manus noſtre a ſanguine omniū vr̄m. Act. xx. xliij. di. ephesiis. Licet ibi ſanguis in alia ſignificatione accipiatur. ſ. pro peccato. Sed quod hodie in eccleſia dei maius peccatū. i. cōīus. xxxij. q. vij. qđ in omnib⁹ ꝗquam carnalitas ad ſuos ꝯſanguineos? Prelatoꝝ nepotuli ꝛ alij ꝯſanguinei dij eoꝝ hodie ſunt. Ipſos ſupra deū ꝛ contra deū diligunt. Ipſos contra deuz ꝛ plus ꝙ deuz honorant. Unde ſuper illud. j. Reg. xv. Quaſi peccatum hariolandi eſt repugnare, ꝛ quaſi ſcelus idololatrie nolle acquieſcere dicit expoſitor. Idolū hominis eſt quicquid pl⁹ quaz deuz colit ac diligit ꝛ ſuper illud ps. lxxx. Nō erit in te deus recens. dicit glo. ꝙ illud vnicuiqꝫ deꝰ eſt: quod deo preponitur in amore. Hi ſunt dij in quibus prelati habent fiduciam ꝙ eis in abbatijs ꝛ ꝯfratribus ſuccedant: ꝛ propterea maxime edificāt eccleſiam in ſanguinibus. Michee. iij. vt ſemper de eoꝝ gn̄e aliquis ſit q eis abbatijs ꝛ ꝯfratib⁹ ſuccedat. Uñ ꝛ totaz eccleſiā ꝛ monaſteriū implent ꝯſanguineis: vt p eos aliquis ꝯſanguineus eligatur: ꝛ ſi quātum poſſunt volunt ſanctuariuz dei iure hereditario poſſidere: ſicut patriarcha Conſtantinopolitan⁹ Venetus faciebant: extra de inſti. ad decorez. viij. q. j. apoſtolica. extra de fi. preſby. ex tranſmiſſa. extra de elec. venerabilem. §. vlti. Quia vero prelati hodie plus conſanguineos honorant: quam deum: audiāt quid loquaſ eis dn̄s in perſona Heli. j. Reg. ij. Honoraſti filios tuos plus ꝙ me ꝛc. qui fractis ceruicib⁹ expirauit: ꝛ filij ei⁹ in bello cōſumpti ſunt Ophni: ꝛ Phinees. j. Reg. ij. ꝛ iiij. xlvij. di. §. neceſſe. extra de ſi mo. licet Heli. O quot nepotes ꝛ conſanguineos prelati premittunt ꝛ ſequuntur ad inferos: eis beneficia impetrantes ꝛ conferentes: quorum ampliſſima ſtipendia recipient non militaturi in eis, nec debitum ſeruitium in ſuis beneficijs dn̄o impenſuri: de cura animarum non curantes: ſed de burſa prouentus beneficiorum luxurioſe expendentes: aut in ſuis pompis vel poſſeſſiones ſibi vel ſuis ementes: ꝛ eccleſias defraudantes: ad hec. lxxxj. diſt. ſi quis ſacerdotum, cum. c. ſeq. extra de reſcrip. c. quia per ambitioſam. li. vj. extra de ele. non reſi. per totum. xxxij. di. §. ad. hec. xvj. q. j. generaliter, xliiij. di. §. j. xij. q. iij. c. j. ꝛ. q. iiij. c. j. ꝛ. c. vlti. ꝛ extra de pec. cler. preſbyter. ꝛ. c. inquirendum: deinde per ſuperiora dicta has allegationes prout eis competunt. Tēpus veniet quo conſanguinei prelatoꝝ contra ſuos prelatos conſanguineos vlulabunt: qui cauſa perditionis eoꝝ fuerunt. vnde Eccli. xlj. queruntſ filij: qm̄ propter ipſuz ꝯ patrem ſunt in opprobriuz. ſ. filij predonum, furū, feneratoꝝ, ꝛ conſanguinei prelatoꝝ: qui propter eos ꝛ cuz eis erunt proper iniuſte poſſeſſa in opprobriū ſempiternum. Dan. xij. Ad hec. xiiij. q. vj. ſi res: de pe. di. v. falſas. j. q. iiij. §. item peccato ciuium. verſi. veluti ſi quiſpiam de latrocinio ꝛ rapina filio ſuo ignoranti diuinas congreget ꝛc. Clamabunt etiam infelices damnati prelati contra ſuos conſanguineos damnatos. Propter vos damnati ſumus. Pereat dies. Job. j. in qua vos cognouimus ꝛ ditauimus. ij. q. vij. queriſ pater de malo filio. Non ergo nepotes ꝛ conſanguinei Romanoꝝ pontificum, cardinalium: ꝛ alioꝝ prelatoꝝ, quum promouentur: ſibi gaudeant: nec eos promouentes ſibi, ꝛ eis congaudeant: qꝛ ſcribitur Prouer. xiiij. Riſus dolore miſcebitur: ꝛ extrema gaudij luctus occupat: ꝛ Luc. vi. Ue vobis qui ridetis: qꝛ lugebitis. Unde in lib. ludoꝝ Senece de morte Claudij Imperatoris qui regnauit ante Neronem: ꝛ loquiſ Seneca de deſcenſu Claudij ad inferos: ꝛ qūo multi nobiles qui erāt apud inferos, ei occurrerunt, ꝛ nominat eos: omnes etiam conſanguinei agmine facto Claudio occurrerunt: quos quum vidiſſet Claudius: exclamauit. Qūo vos huc veniſtis? tunc pedo Pōpei⁹. Quid dicis homo crudeliſſime? queris quomodo? Quis enim alius nos huc miſit: quam tu amicoꝝ omniū interfector? Nec applaudant ſibi tales conſanguinei prelatoꝝ, ꝙ ſuper pluritatem beneficioꝝ in ſimplicibus. no. extra de elec. dudum. ij. per epos: in curatis beneficiis per papam cum eis extitit diſpenſatum: quia nedum alij prelati, ſed etſi papa cum aliquo ſine cauſa diſpenſat: etſi habeat exceptionem quantum tn̄ ad eccleſiam: quantum deuz tutus nō eſt: vt no. extra de vo. ꝛ vo. reden. non eſt, in glo. cap. quod ꝛ no. per Oſtien. in ſum. extra de vo. ꝛ vo. re. §. vtrum: ꝛ per quez ver. Quarti dicunt: ꝛ verius. Ubi enim cauſa legitima non eſt: aut propter neceſſitatem: aut propter euidentem vtilitatez, non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio. j. q. vij. §. niſi rigor. cum omnibus. c. ſeq. Ber. de precepto. Abſqꝫ neceſſitate remiſſio voti nō eſt diſpenſatio: ſed diſſipatio. De hoc etiam. S. dixi in. vj. conſideratione papali. ver. ſi autē decat papa. in. c. xiiij. Item ibidem Bern. Fidelis ſeruus ꝛ prudens quem conſtituit dn̄s ſuper familiam ſuam. Mat. xxv. Luc. xix. ibi tn̄ poteſt vſurpare diſpenſationem: vbi bonam poſſit recipere compenſationem, ſit ergo fidelitas ex parte diſpenſantis ꝛ ex parte ſubditi obediens. Itez Bernar. in eo. lib. de precepto. Quedam ſunt precepta ſtabilia: vt regule ſanctorum patrum, ꝛ autentica, canonica: ꝛ eccleſiaſtica inſtituta. In ijs poteſt diſpenſare deus, ꝛ homo papa. Iuſtiſſimum eſt enim vt que pro charitate inuenta ſunt: pro charitate: quum expedire videbitur: vel intermittantur: vel in aliud commodi⁹ commutentur. Quedam ſunt precepta immobilia: vt precepta ſecunde tabule. In ijs non poteſt homo diſpenſare. no. extra de iureiur. etſi Chriſtus, ſed de⁹ qui diſpenſauit cum Hebreis vt Egyptios ſpoliarent. Exo. xij. xiiij. q. v. dixit cū Samſone. Iudi. xvi. xxiij. q. v. ſi nō licet. de homicidio: ꝛ cum patriarchis

Nō eſt ſine cauſa diſpenſandum.

Preceptorū diſferentia.

de pluribus vxoribus. Ad hoc. xxxiii.q.v.si non licet. extra de diuor. gaudemus. &c. Osee q cum fornicaria misceretur. Osee.i. Sed Augu. dicit cotra Faustū q Osee meretricem accepit vxorez, & hoc approbatur ab Hiero. xxxii.q.i.ca.si.cum.§.prece. & de spon. c.inter opera. Quedam incommutabilia: vt precepta prime tabule. In ijs nec deus: nec homo dispensare potest. Et propterea legitur in Vitis patrum q opus monachorum ignis est: & vbicunq ponitur: comburit illud: Et bona ecclesiarū ignis sunt: & vbicunq intrant domos secularium consanguineor non indigentiū, cōburūt omnia: q2 vere raro est q ditati de bonis ecclesiarū: finaliter non consumantur in hoc mundo: sed funaliter: vt: S. dixi: vbi tempus veniet anuntiabunt in consummatione in ira consummationis & non erunt. ps. lviij. Caueat etiam sibi papa ne alienet bona ecclesiarum. xii.q.ii. non liceat q2 vt. S. in. v. consideratione papali. §. est ergo. cap. xiij. probatum est. Non est dñs proprietarius rerū ecclesiasticarum: sed legitimus dispensator: sicut & alij prelati: licet ipse preordinator in cunctis. ix.q.iij. cuncta xxv. di.c.i. ver. ad epm. vnde & summus pontifex: & alij prelati ecclesiarum: non dñi vel proprietarij dicuntur: sed procuratores: dispensatores: custodes: vt preal. c. non liceat, & causa. c.i.q. expedit. c. res ecclesie c.si.c. epus: rerū ecclesiasticarū. i.q.ij sacerdos. xxiij. q.vij. quod autem &.q. vlti. conuenior. & de dona. ca. fraternitatem. Quis aūt habeat dñm rerum ecclesiasticarum: diuerse opiniones ponunt & no. preall. c. expedit. Hugo & Vincen. & Archid. & Inno. tenēt q sunt Christi singularius quam alia: & ecclesie vniuersalis. que est corpus Christi: vt no. Innoc. extra de cau. pos. cū super: in glos. qi iam. no. etiaz de hoc. xijq.i. duo sunt: & ca. epi de rebus: & c. cap res ecclesie. Verbum aūt alienationis cōtinet conditionem: donationem, venditionem, permutationem, & emphiteosim, perpetuum contractum: extra de rebus eccle. non alie. cum nulli. Adde hic quod no. S. in. ca. xxx. in. §. vlti. hoc quero. Hoc deniq neq latet neq lateat dñm nostrum papam: q2 in toto mundo non est homo in tanto periculo: quanto ipse: q2 de vita & doctrina solicitudine & labore habet respondere de toto mundo illi Christo cuius ipse est vniuersalis vicarius super terram. Nam sicut dicit glo. ix.q. iii. aliox: papa si peccauerit sine venia puniri debet: sicut diabolus qui maximus comparatione aliox creat⁹ est. de pe. di. ij. principium: & notaui supra in. xi. cap. in. §. a capite. Recordor enim statutum humilis Grego. Constituo vt feretrum quo Romani pontificis corpus ad sepeliendum ducitur: nullo tegimine veletur. Grego. in registro. Ad te ergo mi mater ecclesia: cuius ipse est caput: verto stilum. Die mihi. Vbi sunt illi Romani pontifices. Petrus dico & alij post eum successores eius legitimi martyres quasi omnes vsq ad tempora hec infelicia gloriosi: confessores lucidi, doctores illuminatissimi: qui te suo precioso sanguine. xxi. distinct. quamuis. xxiij distin. ca. ij. doctrina catholica: paupertate euangelica. Matth. v. humilitate, patientia, abstinentia, puritate, innocentia, misericordia, & veritate, castitate angelica, iustitia, temperātia, fide, spe, charitate in defessa feruentissima, & ceteris virtutibus, & exemplis lucidissimis plantauerunt, propagauerunt, & in perfectam virtutū gloriam prouexerunt: extra de elec. fundamenta. §. i. regnant in celis cum illo: cui⁹ fuerunt vicarij authoritate & sanctitate fidelissimi

Apostrophe ad ecclesiam.

fecratores. Post quos multis centenarijs annox fuerunt multi Romani pontifices sanctam dei ecclesiam numero & merito fidelium ampliantes: & ecclesiam triumphantem ciuibus eorum imitatoribus reparantes. Surrexerunt, iam sunt multa tempora, eox successores authoritate, sed dissimiles a sanctitate Romano pontificatui se ingerētes. lxxix. di. si quis ex epis. Procurantes: vtinam ante promotionem non paciscentes & conuenientes & promittentes. viij.q.iij. artaldus: extra de elec. per inquisitionem. xxiij. di. in nomine: ibi. trapezitas. Aurum. xij.q.i. volo cumulantes absq mensura. lxxxvj. dist. non satis. Parentes ditantes & exaltantes: & consanguineos promouentes. i.q.iij. peruenit. In delicijs xxxv. di. ecclesie viuentes. Amicos dignificantes. xi. q.iij. plurimum q alios conculcantes. In Babylonia idest Roma sm Hiero. i. Pe. vlt. turres & palatia edificantes. Guerras nutrientes. Parte tenentes in Italia: quum sit vna ecclesia. xxiij.q.i. schisma in fi. Bona ecclesiarum dissipantes. xij.q.i. expedit. Indignos promouentes. xlix. di. c.i. & .ii. In curribus, & elephantibus, & dextrarijs, preciosis vestibus, familia amplissima militū & baronum armatorum, & in mundi potentia gloriantes: que gloria est stercus & vermis. i. Macha. ij. temporalium dominox aliquotiens terminos inuadentes, de salute animarum parum curantes. vj.q.iij. c.i. Et quid plura? Que carnis sunt sapientes. Phil. iij. Vide dñe & considera: q2 sponsa tua nimis humiliata est. Eius in gentibus potentia diminuta est. Eius misericordia quasi extincta est. Ad cuius confugiemus auxilium? Translata est vere. s. virtutum gloria de Israel, sicut dixit nurus Heli vxor Phinees. i. Reg. iiij. ix.q.iij. aliox in fi. Manda. Remanda. Esa. xxiiij. Mitte quē missurus es: obsecro. Exod. iiij. sanctum vicarium tuū aliquem ecclesiam conformare. Et hec de vicarijs Christi satis cum eorum venia.

De statu cardinalium & quo tempore inceperunt. Et quod sunt in triplico genere: & vnde dicuntur & de potestate eorum. Cap. 16.

Nunc aūt ad fratres dñi pape & collaterales qui sibi in executione sacerdotalis officij adiutores existunt: extra qui fi. sint leg. per venerabilez. §. sunt aūt & extra de elec. fundamenta. §. decet. lib. vj. accedendū est. Hi dñi cardinales vident incepisse tpe Pontiani pape: qui fuit Anno dñi. ccxxxi. vt di in chronica: vbi etiā di q Marcellus qui fuit anno dñi. ccciij. cōstituit. xv. Cardinalatus in vrbe Roma propter baptismata & sepulturas hominū. De istis ēt habet. lxxix. di. c.i. c. oportebat. c. si quis ex epis: & c. si quis ex pecunia. xxiij. di. c.i. xciij. di. a subdiacono ii.q. iiij presul. & preal. c. fundamenta. Et pōt dici q dicunt cardinales ecclesie Romane, q2 sicut cardine regit ostiū: ita ecclesia Romana eox bono consilio. sic no. Lau. & Jo. de fan. xxij. di. sacrosanctam fi. vbi de hoc not. Archidia. & extra de elec. vbi periculū. li. vj. in glo. isti. & no. de hoc extra de of. archipresb. c. ij. in glo. i. Cardinales aūt sunt sacerdotes leuitici generis: vt habet in Deute. xvij. & preal. §. sunt aūt. &. C. ad. l. iul. maie. quisquis in prin. vj.q.i. si quis cuz militib⁹. Isti hodie habent culmen & gloriaz &

Cardinalium prima institutio:

singularem

Cardinalium triplex gradus.

singularem potentiam ⁊ dignitatem senatoꝝ vrbis ⁊ consules sunt ⁊ patritiũ.xcvj.di.Cõstantinus.ver. viris etiam. Sunt autem in triplici gradu. Nam quidã sunt diaconi cardinales septez diaconib⁹ succedentes:de quib⁹ loquit̃ Act.vj.xciij.di.diaconi septem:qui circunstant dñm papam celebrantẽ ⁊ predicantem.xciij.di.diaconi qui. Quidam presbyteri tenentes typum sicut alij presbyteri.lxxij.discipulorũ.xxj.di.in nouo. Quidam epi,sicut alij epi apostolis succedentes.xciij.di.legimus.ibi.Ceterũ oẽs successores apostoloꝝ sunt. Maior est aũt in dignitate quilibet ep̃s:presbytero cardinali:legit̃ ⁊ no.ij.q.vij.quãquaz.Usus tñ vel abusus curie seruat ꝯtrarium:⁊ hoc tenet Hug. Et dicunt̃ cardinales ab ecclesia Romana:que est caput ⁊ cardo aliarũ:vt ꝑal.

Cardinalium nomẽ vnde.

c.sacrosancta.⁊.xxv.q.j.§.vlti.in prin.C.de sum. tri. inter claras. Et dicuntur sic cardinales duplici similitudine. Sicut enim domus habet ostium ⁊ cardinem:sic ecclesia papaz:qui est ostium dei vel ecclesie. Unde ⁊ Christus.cui⁹ ipse vicarius est ostiuz se vocat.Jo.x. Et cardinales:qui sunt cardo super quem fundatum est ostiuz tale.q2 papa eoꝝ fulcitur ꝯsilio. Vel ideo:qi sicut ostiuz preest:⁊ cardo subest:ita papa preest,⁊ cardinales subsunt. Puto tñ ꝙ ⁊ se inter cardinales dinumeret.c. C.lib.xij.l.iub senatoꝝ c.ff.de ver.sig.familie.Sic ergo sacer ille senatus cardinaliũ.xvj.q.j.ecclesia habet:a cardine nomen, accepit:quasi se regant ⁊ alios.xij.q.j.duo sunt. Aliqñ etiaz epi dicuntur cardinales.xxj.q.j.relatio.ibi.Sibi cardinalem.glos.j.proprium ep̃m.Hug.vij.q.j.pastoralis.lxxj.di.fraternitate:in fi.xxiij.di.presbyteri. Cardinales vero ep̃i metropolitani vice fungũtur. xxiij.di.in nomine.dñi. Ep̃s vero Ostiensis cardinalis ex priuilegio papali consecrat papam: ⁊ iuungit imperatorem.no.Osti.extra de priuile.antiqua. Aliquando cardinalis accipitur pro principali : sic sumitur extra de offi.archiepis.c.ij.ibi.Sacerdotum cardinalium.glo.j.principalium. Et quare dicant̃, ⁊ quot modis accipiantur cardinales:ibi. no.in gl. preall.j. De potestate cardinaliũ legatoꝝ dixi plene.in.j.parte istius operis. Illuc recurrendum est in §.⁊ primo in.c.xlvij.⁊ ad ea que leguntur ⁊ no. extra de offi.leg.per totum:⁊ eo.ti.lib.vj.per totum de sen.excom.ad eminentiam:de iure patro. cum dilectus:de elec.si abbatem.vj.lib.de ver.sig.ca.j.lib.vj. Possunt autez conferre beneficia quoꝝ collatio est ad sedem apostolicam deuoluta:extra de preben.ca. pen.no.per Jo.an.extra de offi.lega.c.j.in glo.vnde beneficia. De potestate cardinalium sede vacante vide quod no.lxxix.di.nullus.ij. Plenius per Osti. extra de pe.⁊ re.cum ex eo.in fi.per Joã.an.extra de schisma.c.j.li.vj.in glo.notatur.c.⁊ in clem. extra de elec.ne Romani. Et per Archidia.extra de elec.vbi periculum:in magna glossa sua:que incipit:ſm possibilitatem:vbi tenet post Bernar.compost. Hos.⁊ Ostien.quod collegium cardinalium posset inter se ordinare,ꝙ valeret electio de papa celebrata a maiori parte ipsoꝝ,⁊ talis electus dicitur electus: non tantum a maiori parte:immo a toto collegio. Tenet etiam ibi ꝙ collectio cardinalium non posset tollere illam decre.vbi periculum:nec in aliquo vulnerare. Tenet etiam ibi ꝙ contra electuz in papam non potest excipi de heresi:licet post consecratione posset de ea accusari:legitur ⁊ no.xl.dist.si papa. Quuz primo fuerunt cardinales in Romana ecclesia instituti:pauperculi erant Rome in suis titulis habitantes:⁊ eorum qui erant ep̃i ep̃atus in reditibus tenues ⁊ exiles:sicut ⁊ hodierna die apparet in eoruz titulis Rome. Tituli cardinalium tondez.lxx.sicut seniores Israel. Nume.xj. Vel.lxxij.quia tot Christi discipuli. Luc.x.xxj.di.§.j.c.in nouo.lxviij.di. corepiscopi. Sed contrarium.xvj.dist.septuaginta, vbi ponitur ꝙ Christi discipuli fuerunt.lxx. Sed dic ſm Hug.ꝙ minor numerus non excludit maiorem: vt no.xv.di.c.j.in glos.ij.⁊.xxxv.q.ij.c.j.in glos.j. Et in ep̃atibus eorum adiacentibus Rome sicut ep̃atus Salinensis, Portuensis, Ostiensis, Albanensis, Volaterranensis:Tusculanus, Prenestinus. Et aliqui vix vnum equum habebant,aut communiter peditabant,sicut rurales presbyteri. Vilem supellectilem habebant.xlj.dist.ep̃s. Simpliciter ⁊ humiliter ⁊ in egestate viuebant:sicut, ⁊ tunc Romani pontifices:sed virtutibus abundabant, Nunc cum Romanis pontificibus:nunc per se martyria subibant. Pro confessione fidei:damna.⁊ exilia, ⁊ verbera,insuper ⁊ vincula,⁊ carceres. Heb.xj. sustinebant. Miraculis coruscabant. Ecclesiam cum sanctis Romanis pontificibus doctrina ⁊ sancta vita regebant. Sed iamdiu est ꝙ in quibusdam ex eis:sicut ⁊ in quibusdam Romanis pontificibus optimus color mutatus est. Threno.iiij. Creuit in eis. xciij.di.diaconi.v.potentia:dignitas honor, ⁊ diuitie:sed decreuerunt virtutes. Aucta est possessio : diminuta religio. Creuerunt in exterioribus : minorati sunt in interioribus. Consueuerunt esse alijs odor bonus Christo vite in vitaz. Nunc sunt: prout communiter:odor mortis in mortem per perniciosum exemplum.ij.ad Corinth.ij.extra de sacra vnc. cap.vnico.§.de odore. Et cum coruz venia,ad particularia vitia aliorum que sunt notoria descendo: preter ea que intrinseca sunt. Can.iiij. Ephe.v.⁊ soli deo patent:⁊ frequenter paucis hominibus. Offendunt autem eorum aliqui:quia quum ad eos pertineat electio Romani pontificis: vt preallega. cap.vbi periculum.lib.vj.extra de elec.c.licet: in cõpi.Greg.ante quam eligant inter se:eoꝝ aliqui priuata affectione corrupti querentes suaz.viij.q.j.sunt in ecclesia. Philip.ij.non publicam mundi vtilitatem.vij.q.j.scias:vbi de hoc:de certa persona eligenda,vel non eligenda : conuentiones, obligationes, promissiones,condicta,interdimenta,⁊ pacta,⁊ iuramenta faciunt:contra illud preall e.cap. vbi periculum.§.ceterum,⁊ de censi. procurationes,⁊ eo.ti. Romana.lib.vj.⁊ optime.viij.q.j.sunt in ecclesia: ⁊ q.ij.illud:⁊.c.dilectissimi:⁊.q.iij.cap.j.⁊.c.arteldus, ⁊ extra de elec.per inquisitionem.⁊ c.lxxix.distin. si quis papa:⁊ cap.nullus pontifice. Item nunc fauore pape,nunc timore,nunc spe aliquid prosequendi,non dant sibi consilia vera ⁊ libera , sed propter predicta, consilia , fraudulenta ⁊ periculosa eis , ⁊ mundo , ⁊ econtra conscientiam dant: extra de electio.fundamenta.§.j.ver.decet nãq3. Unde tenentur de consilio fraudulento .ff. de regu.iur.l. consilij.ff.de dolo:quod si quum scires.lxxxvj.distin. tanta. extra de renun. sane. Legitur ⁊ no. extra de regu.iur.nullus ex consilio.lib.vj. ⁊ extra de senten. excommunica. nuper. in glos. quod aliter. Item multi ex eis indigne promoti sunt: aut corrupte,aut timore regum,aut priuato amore pape.j.q.j.si quis neq3:sed qui per ostium non intrauit:nisi renunciet non est tutus : vt ibi. xxiij . q. iiij. tres personas. Item preter cardinalatum : cuius hodie reditus

pingues sunt:communiter vltra milia florenoꝝ: ⁊
prouisiones magnas ⁊ exenia que ad numeruз ve
niunt quantitatem.ff.de offi.procon.l.solent: in fin.
extra de rescrip.statutum.§.insuper lib.vj. Alias ob
tinent dignitates ⁊ beneficia pinguiora vbiqȝ terra
rum pretextu familie dilatande,⁊ honorem carna÷
lem cardinalatus in equis ⁊ domicellis: ⁊ lautis.
xxxv.di.ecclesie:conuiuiis manutenendi, quoꝝ re÷
ditus plus quam communiter cardinalatus ascen÷
dunt,Sed inter eos multi reditus obtinent. x.mil.
xv.⁊.xx.⁊.xxx.milium florenoꝝ:⁊ sic partes alienas
inuadunt.xciij.di.diaconi.v.deuorantes multoꝝ sti
pendia ministroꝝ.lxxxix.di.singula. vbi de hoc ex÷
tra de preben.quia intantum:vbi de hoc extra de re
scrip.quia per ambitiosam.li.vj.Et qui ante cardi÷
nalatuз vno competenti vel duobus potuit conten
tari,absorbet flumium beneficioꝝ:⁊ fiduciam habet
ꝙ influat Jordanis in os eius:quia nunquam be÷
neficioꝝ cumulo satiantur.Job.xl.Et (quod peius
est)vix de hoc aliquis eoꝝ conscientiaз habet: quia
sic est quasi omnium abusus:sed non minus arde÷
bunt qui cum multis ardebunt.ii.q.j.multi. in fin.
De dispensatione qua se colorant vide quod dixi.s.
in.vij.consideratione papali. versi.nec applaudant.
in.c.xv. Item dilatant patrimonia de reditibus ec
clesiarum:castra,villas:⁊ ciuitates suis consangui÷
neis ementes:⁊ eos ditantes,⁊ in mundo eos eccle
siarum reditu exaltantes: quicquid enim habent:
quasi habent de bonis ecclesiarum,aut in pompis,
huius seculi ⁊ expensis delicatis aut in consangui÷
neis consumunt:pauperes tamen aliquos paucos
pascunt,⁊ quia parce seminant,parce ⁊ metent.s.bo
na tēporalia eternis perditis.ii.ad Coꝛ.ix. Sed nec
sufficit de male quesitis multa pauperibus erogare.
j.q.j.non est putanda.xiiij.q.v.per totum:vt cesset
mundi murmuratio:sed vere decimant mentam et
anetum.Mat.xxiij.Aliquas paucas escas:⁊ byrros
vel vestes conscissas,aut saga pauperibus impendē
tes:thesauros aūt auri ⁊ argenti ⁊ gemmarum,pre
ciosas vestes,ingentia:predia:⁊ vt dixi castra ⁊ vil÷
las de reditibus ecclesiarum consanguineis erogan
tes,⁊ sic ecclesias defraudātes.xij.q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.
⁊ vlti.extra de pecu.cleri.presbyter,⁊.c.inquirendū.
Item nedum recipiunt dñi cardinales cōiter escu÷
lenta ⁊ poculenta que paucis diebus possunt consu
mi:que conceduntur:extra de rescrip.statutum.§.in
super.ff.de offi.presi.plebiscito:sed etiam que multis
diebus non possunt consumi. Et non soluз recipiūt
communiter predicta.s.comestabilia ⁊ potabilia:sed
aurum,⁊ argentum,gemmas, ⁊ iocalia preciosa, e÷
quos,⁊ pannos:⁊ queqȝ alia permanentia, que ad
magnoꝝ munerum veniunt quantitatem: ⁊ que in
anno ascendunt frequenter ad valorem multiз flore
noꝝ.ff.de offi.proconsu.solent.§.vlti.no.extra de vi.
⁊ ho.cle.cum ab omni:in glos.delegati:quoꝝ intui÷
tu munerum preciosoꝝ,multa pro offerentibus im
petrant beneficia.Nam ⁊ hoc respectu offerunt of÷
ferentes cōtractu innominato tacite vtentes: do vt
des facio:vt facias,⁊ sic saltem per dationem ⁊ rece
ptionem hoꝛum munerum hoc respectu mentalis
committitur simonia.j.q.j.sunt nōnulli, vbi de hoc
⁊ extra de simo.etsi questiones:vbi de hoc.⁊.c.si.vbi
de hoc,⁊ aliqui manus suas a nullo excutiunt mu÷
nere:de Esaie beatitudine non curantes dicentis
Esa.xxxiij.Beatus qui excutit manus suas ab om
ni munere:vt preal.c.sunt nonnulli.⁊.c.etsi questio÷

nes. Sed Job verbum dominicum loquit. Ignis
deuorabit tabernacula eoꝝ qui munera libenter ac
cipiunt.Job.xv. Item beneficia que impetrant a
papa cōiter pro indignis:aut ad preces regū ⁊.prin
cipum cardinales,aut pro suis seruitoribus,aut pro
frequentius:pro suis consanguineis impetrant,vix
vnquam alicui clerico bene merito impetrant vnuз
pauperrimū beneficiuз dei amore,quem paruз ha÷
bent pre oculis:semper cecum animal:aut claudum
aut languidū offerentes.Leui.xxj.ꝯtra illa iura.j.q.
j.ordinationes.⁊.c.si quis neqȝ:extra de eta. ⁊ qua.
tuam.xlix.di.hinc etenim.cum.§.sequen.⁊ expressuз
per Hiero. viij.q.j.Moyses.ibi. At nunc cernimus
plurimos hanc rem beneficio facere:vt non querāt
eos in ecclesia colūnā erigere,quos plus cognoscūt
ecclesie prodesse:sed quos vel ipsi amant,vel quorū
sunt obsequijs deliniti:vel pro quibus maioꝝ qui÷
spiam rogauerit,⁊(vt deteriora taceā)qui vt clerici
fierent muneribus impetrarunt:facit op.j.q.j.ferf.⁊
q.iij.ex multis.ver.neqȝ eligant. Pro mundo impe
trantes a mundo mercedeз recipiunt:nō a deo. Nihil
enim deus remunerat,quod amore suo sui factū nō
est:sicut econuerso illud remunerat quod sui ꝯtem÷
platione factū est.xxvj.di.deinde.ad si.de pe.di.iij.§.
ex hoc sensu.ver.si qñ. O quot,que bene gesta videē
tur q: deus in causa nō est,erugo ⁊ tinea demolitur
⁊ fures effodiunt,⁊ furantur. Mat.vj. Ostendunt
in pomposis vestibus,familia magna:equis hispa÷
nis:⁊ cuncta sua supellectili preciosa:vbicunqȝ eniз
in mundo preciosa sunt ad manus eoꝝ perueniunt:
⁊ in gloria huius mundi viuunt.Qui eorum habe
bunt aliam gloriam,deus nouit. De his cardina÷
libus dñs Ostien.Cardinalis lumen iuris scribens
in summa sua in ti.de pe.in.§. cui confitendum.ver.
cui cardinales:sic scribit. Cardinales quum delin÷
quunt:acrius puniri debent:quum dño pape adsi÷
stant exemplo Ade de quo dicit Aug. ꝙ quāto erat
deo proximior:tanto magis peccauit:de pe.di.v.con
sideret.Exemplo luciferi.de peni.dist.ij.principium.
De his Esa.lx. Qui sunt isti qui vt nubes volant:
per altitudinem status ⁊ eminentiam sanctitatis: ⁊
quasi columbe,per simplicitatem:puritateз: ⁊ cha÷
ritatem ad fenestras suas:idest ad sensuum corpora
lium coertionem ad Christi vulnerum meditatio÷
nem? Caueant igitur ne sint dracones stantes iuxta
areaз dñi.xxxvij.di.legant. Et ne sint nebule ⁊ nu÷
bes sine aqua deuotionis lachrymarum turbinib᷒
demonuз agitate:vt probat beatus Petr᷒.ij. Pet.
ij.⁊ Hiero.de peni.dist.ij.si enim,vltra quatuor col.
versi. Petrus.⁊ Beda.ii.q. vij. secuti sunt non ca÷
piantur superbia que mater est omnium vitiorum:
⁊ initium omnis peccati:⁊ odibilis coraз deo ⁊ ho
minibus.Eccli.x.Tob.iiij.Superbiam nunquaз in
tuo sensu:aut in verbo tuo dominari permittas.In
ipsa enim initiū sumpsit omnis perditio: ⁊ que est
propriuз vitiuз diaboli.xlviij.di.§.j.⁊.c.j.quia dia÷
bolus magister elationis est.xlvj.dist.c.j. Non va÷
na gloria:que omnem virtuteз euacuat. Non amo
re pecunie:que tāquam venenuз est fugienda:q: est
materia cunctoꝝ criminū.xxiij.di.his igitur. Non
amore parentū:ne eos in vita corrodāt tāquaз mu÷
sce morientes:que perdūt suauitatē vnguenti.s.deuo÷
tionis.Eccle.x.⁊ eos post mortē despiciāt dicentes.
Bene fecit mihi:sз meli᷒ facere potuit.ad hoc.lxxxvj.
di.non satis,vt de alijs taceamus:extra de cele.mis.
dolentes. Sed die noctuqȝ non cessent virtutibus

insistere

insistere: vt probat Isido. in preall. cap. his igitur: et Amb. xij. q. j. cui portio dei: et preall. c. non sane. Tales ergo si delinquant: per sententiam remoueantur et sine spe restitutionis deponantur: extra de cle. non resi. ex gestis: sicut haeretici: ser preal. c. principium. huiusque Osti. ad id extra de schis. ad succidendos. li. vj. Notat etiam Osti. in sum. ti. de offi. archipres. §. que pertinent. ver. iij. quod dicuntur Cardinales a cardine quo ostium regitur, quia ipsi post papam et cum papa regunt ecclesiam: extra de consue. cum venerabilis: de elec. coram: et c. querelam. Et nota quod presbyteri cardinales habent titulum diaconi: non econtra: vt probatur supra in eisdem concor. et extra de arbi. cum a nobis: de testa. raynutius. §. cum autem, et c. raynaldus. §. a cuius. Et licet in decretalibus plerunque ponantur presbyteri sine titulo in literis domini pape nunquam ponitur presbyter quin additur titulus: nec diaconus, nec episcopus cum titulo. Hoc ideo noto vt si literam bullatam in qua hoc non seruet inueneris: ipsam iudica falsam. c. extra de crimi. fal. quam graui. In c. autem. ti. de offi. archipres. vocantur cardinales presbyteri et alij tam in ecclesijs ciuitatibus quam diocesibus principaliter seruientes: et in diuinis officijs ministrantes: secundum Osti. Sunt etiam in ecclesia Compostellana Cardinales presbyteri mitrati: et in ecclesia Rauennatensi tales Cardinales sunt dersui potius quam honori: notatur. xxxi. q. ij. c. j. glo. fi. ex priuilegio speciali. Conditiones autem sanctissimas et necessarias quas debent habere domini cardinales posui post Bern. supra in. vij. consideratione papali. versi. qui non sint in. c. xv. Opto autem fieri dominos meos cardinales sicut Pascasium diaconum Romane ecclesie cardinalem. De quo scribit Grego. in. iiij. dialo. quod fuit vir mire sanctitatis: elemosynarum maxime operibus vacans: cultor pauperum: et contemptor sui: cuius dalmaticam feretro eius superpositam quum esset defunctus, demoniacus tetigit: statimque saluatus est. Veniat oro spiritussanctus super cardines orbis terre et super montes Gelboe: quod interpretatur volutatio vel decursus. Isti inclyti interfecti sunt et fortes Israel. ij. Reg. j. Plangat eos interim sancta mater ecclesia: quia cardo quorundam eorum confractus iacet, et ostij clausura et apertura compedita est. Quia collegium cardinalium dispensare possit etiam vbi episcopi dispensare non possunt: de re iudi. cum te: secundum Inno. An cardinales priuentur iure eligendi, si male eligant. lxxix. di. si papa. Quia instantia cardinalis est omnium sollicitudo ecclesiarum: de postu. prela. bone. j. secundum Inno. An soli assertioni cardinalium sine iuramento credatur: de priuil. cum olim. j. per Inno. An credatur cardinali dicenti aliquod officium sibi esse commissum, nisi super hoc litere ostendantur: et an credatur actis eorum vel ipsis de ijs que aguntur coram ipsis: de ele. bone. j. de offi. deleg. cum in iure: de fi. instru. quod super his, de appel. constitutus. per Inno. de accu. cum dilecti. An cardinales possunt accusari quod papam per simoniam elegerint: et ipse de hoc accusari: xl. di. si papa. lxxix. dist. si quis pecunia. j. q. vij. nos. si. ix. q. iij. nemo: et de elec. licet: per Inno. An diaconi cardinales subsint sub presbyteris. lxxix. di. si quis. iij. xciij. distin. §. vt ex premissis: vsque ad finem distin. Adde hinc quod dixi supra in prima parte de dispen. lega. in. §. j. in. c. xlvij.

De Patriarchis et qui sunt quatuor principales Patriarchat in quibus aliqui offendunt. Cap. 17.

Ceterum quia post dignitatem cardinalatus, dignitas maior in ecclesia dei patriarchatus est: Ideo de eis aliquid dicendum. Sunt autem in ecclesia dei quatuor principales patriarchatus post Romanum patriarchatum: scilicet Constantinopolitanus. Alexandrinus: Antiochenus: et Hierosolymitanus: de quibus xxij. di. c. ij. et c. renouantes: extra de priuil. antiqua. xcvj. di. Constantinus: quibus quatuor columnis propter peccata nostra priuata est ecclesia. Remanent enim eorum dignitates et non populus: propter quod et ipsi in tanto honore in mundo non sunt: quia mundus plus considerat aurum quam anulum: potentiam quam mitram. De iurisdictione et potestate istorum de offi. et vbi debent constitui. et qualiter puniri. xvij. di. multis. xviij. di. c. j. et. ij. et. xix. di. fin: et. c. propter. xxj. di. cleros. c. submittitur. c. in tantum. xxij. di. per totum. lxvi. di. c. j. et. ij. et. c. agatho. lxxx. per totum. xcvj. di. sanus. vj. q. iiij. si inter episcopos. j. q. vij. c. iij. iij. q. v. multum. iiij. q. j. quod autem. ix. q. iij. conquestus. ij. q. v. quia suspecta. ix. q. iii. nullus primas, et ca. epi. xj. q. iij. theogualdum. xij. q. j. dilectissimi xv. q. j. frater: et. q. vj. placuit. xcix. di. §. j. cum omnibus c. seq. in illa di. Possunt autem isti dispensare vltra quam metropolitani: vbi possunt contentiose extendere, possunt dispensare: et vbi expresse non prohibetur. lxv. dist. mos antiquus: extra de priuil. antiqua. ad fi. extra de preben. graue. ad fi. secundum Jo. de deo. Inter patriarcham autem et primatem differentia realis non est: sed vocalis: quia nomina sunt synonima idem representantia. xcix. di. c. j. Idem est de noie archiepi et metropolitani: vt ibidem: et. ix. q. iij. conquestus: et xxj. di. cle. et. lxxx. dist. quasi per totum. Omnes autem isti in ordine episcopali continentur: vt preal. c. cleros. Istis autem patriarchis siue primatibus obedire habent archiepi et metropolitani in certis et licitis: sicut epi archiepis et metropolitanis: vt. ix. q. iij. in primis octo. c. vsque ad §. sola. Quam iurisdictionem habent in prouincia et episcopatibus suis no. ix. q. iij. in sum. et extra de offi. ordi. pastoralis: et. c. romana. lib. vj. et de censi. Romana. lib. vj. et de appell. Romana. lib. vj. De iurisdictione et potestate istorum extra de offi. vica. Romana. lib. vj. de offi. ordi. Romana. lib. vj. de fo. compe. Romana. li. vj. de appe. Romana. lib. vj. de censi. Romana. et. c. perpetuo. li. vi. de pe. et re. Romana. lib. vj. de excel. pre. archiepiscopo. in cle. Possunt tales dispensare nisi interdicatur, in penalibus actionibus vbi possunt iudicare: de pe. di. vj. c. j. ad fi. Possunt dispensare cum epis et electis suis suffraganeis, super quibus habent ordinariam iurisdictionem in penalibus actionibus: et procurationibus et similibus: nisi prohibeatur: extra de offi. or. pastoralis: extra vt li. non contesta. accedens. ix. q. iij. c. j. et. ii. extra de of. or. irrefragabili. Et quem pot ex officio visitare: et per consequens corrigere, et etiam poterit dispensare: quia delusoria esset correctio sine dispensatione. extra de presen. cum ex officij: extra de censi. sopite. et. c. cum venerabilis. c. Romana. li. vj. secundum Jo. de deo. Sed quia non est nostri operis principaliter de eorum iurisdictione tractare. Sed quomodo in ecclesia dei per peccatum a statu rectitudine quodammodo ceciderunt: Ideo statim pertractando statum et excessus eporum: sub quo noie includuntur, vt dixi supra in iij. consideratione papali.

Patriarchatus ecclesiastici.

Patriarchatus et primatus idem.

in.§.iij.consideratio.in.c.xj.in versi. inter hec de eis parum aliquid dico: quia omnes iurisdictionem episcopalem habent & similis est quasi eorum offensio in isto tempore vulnerato. Attendant ergo predicti status q quanto post papam & cardinales maiori preeminent dignitate: tanto eorum grauior est offensa.xl.dist.homo christianus. Regant ergo suas prouincias in pace & concordia: nihil de iure episcoporum vsurpantes: nisi vbi ius eis concedit: quia tali concordia altissimus gloriatur in membris suis ix.q.iij.archiepiscopus.cum.cap.prece.& seq. Quam autem iurisdictionem habent quatuor patriarchales sedes vide preal.ca.antiqua.extra de priuilegiis. Offendunt autem predicti: quum visitant suas prouincias: sicut & quum episcopi visitant suas ecclesias quia nimis grauant parochianas ecclesias in eorum procurationibus maledictis vsq ad exinanitionem extreme virtutis basilicas perducentes.x.q.iij.inter cetera: non sacerdotaliter sed crudeliter seuientes.x.q.iij.quia cognouimus: non solum erga subditos & sed etiam socios tyrannidem exercentes: non cum charitate: sed cum quadam iactantie temeritate: nec cum gratiarum actione: sed cum quadam indicrenria inuectione stipendia exigentes: potius depredandis & spoliandis & scandalizandis hominibus: q lucris animarum operam dantes. Hec leguntur & hodie ad literam miserabiliter & damnabiliter obseruantur.x.q.iij.cauendum: extra de censi.cum apostolus & c.procurationes. Item multas procurationes vna die recipiunt: & non visitant. In pecunia recipiunt malo velle dantium, officiales sui & alij de familia munera recipiunt: contra omnia iura predicta: & extra de censi.Romana.§.procurationes.&.§.caueat.lib.vj. Uisitans enim qui aliquod munus receperit hodie, vel procurationē in pecunia a volente, vel q receperit procurationē & non visitat: ad duplū; tenet reddendū illi ecclesie quam grauauit intra mensem: quo elapso nisi restituerit: patriarche, archiepi, episcopi, ipso iure ab ingressu ecclesie interdicti. Inferiores vero ab officio et beneficio: quousq grauatis ecclesijs satisfaciant sunt suspensi: nulla in eis in hac dantiū remissione liberalitate vel gratia valitura: vt hec leguntur extra de censi. exigit: & ca. felicis.lib.vj. Habetur etiam de istis grauantibus eo.ti.c.ij.in clemen. Is autem cui est ingressus ecclesie interdictus: si contra interdictum huiusmodi diuinis se ingerat ea in suo agens officio sicut prius: irregularis efficitur: extra de sen.ex.com.is cui. li.vj. Ue ve quia de huiusmodi penis prelati non curant vnde vere secundum hec paucos prelatos credo in dei ecclesia.maxime in Hispania irregulares non esse. Pro his ergo plangat ecclesia: quia quum sint maiores patres eius, maioribus sunt periculis & criminibus irretiti. Et secundum Grego. quanto in honore precellunt alios: & in crimine: & de hoc satis. Quia lat⁹ pape sint cardinales: & de potestate ipsorum circa absolutionem quum sint legati de offi.leg. excommunicatis. An cardinales mortuo papa faciunt capitulum: & quid possunt. lxxix. dist.nullus. An presbyter cardinalis sit eligendus in episcopum: de elec. ecclesia. ij. de penis. offendentium cardinalem: de pe ni. felicis: lib.vj.

Uisitatio pecuniaria predatis inhibetur.

De statu episcoporum & de eorum excessibus. Quot nominibus episcopi nominentur. Cap. 18.

COnsequenter de statu episcoporum tractandum est de quorum potentia & iurisdictione & in quibus possunt casibus dispensare. & in prima parte istius operis pleniter pertractatum. Nunc aliqua de eorum iurisdictione adhuc iungens, de eorum excessibus vt se corrigant exarabo. Et est sciendum q ordo episcoporum quadrupertitus est: vt supra parte.ij.c.xj.A.in iij.consideratione papali.versi.in hoc proxime tetigi.s.in patriarchis, archiepiscopis metropolitanis, & episcopis. Papa etiam in numero eorum continetur vt apparet in prohemio constitutionum & decretalium & literarum apostolicarum. Nam vltra episcopatus ordinem alius non est, secundum Archidia. ordo iste ponitur xxj.di.c.j. Ibi assignatur differentia inter archiepiscopum & metropolitanum. Nam archiepiscopus maior est: vt colligitur in aut.col.ix.de priuile.archiepi in prin.vbi dicit. Non solum metropolitanus is sit sed etiam archiepiscopus fiat. Tractando ergo de statu & defectibus eporum, tractabo per consequens de statu & defectibus patriarcharum, primatum, archiepiscoporum & metropolitanorum: de quibus tetigi.in §.preced. Notandum ergo q Paulus eps, epos vocat presbyteros glos. Philip.j. In primitiua ecclesia bene fuerunt presbyteri & epi.xxj.di.c.j.vltra medium versi. ideo xciij.dist.legimus.vbi de hoc in glos.hic respondet.xcv.dist.olim. Episcopi successores apostolorum sunt.lxviij.di.quorum vices.xciij.di.legimus.xxj.di.in nouo: extra de sac.vnc.c.vnico.§.a Christo: vbi vocant vicarij apostolorum. Et dicuntur arietes gregis .i.duces.vij.q.j.sciscitaris: qz duob⁹ cornib⁹.xxiij.q.iiij.cum in lege.i.vtriusq testamenti authoritate preualent contra hereticos. Inde est q mitra pontificalis duo habet cornua: qz ois doct⁹ in regno celorum profert de thesauro suo noua & vetera. Mat.xiij.glo. super ps.xxviij. Ité dicunt canes: qz latrare debent.i. predicare contra hereticos & tyrannos: & subditos informare.xliij. di.sit rector. Dicunt rectores nauis pre. c.sciscitaris. Dicuntur col.ij.q.vij.accusatio.viij.q.j.Moyses: extra de accu.qualiter.ij.& extra de pe.si quis suadente.§.episcopi in cle. Dicunt patres spūales: aū pre.§.epi & pre.c.qualis, & lxviij. di.quorum. Dicunt custodes. xij.q.ij.non liceat.xvj.q.j.in canonib⁹.xxiij.q.vlt.§.quisquis. Dicunt vicarij Christi.xxxiij.q.v.mulier. Dicunt pastores.j.q.ij.pastor.xcv.di.esto.xxiij.q.iiij.tres personas. Dicunt etiam speculatores. Ezech.iij. xxj.di.c.j.versi.episcopus. Dicunt defensores.xvj.q.j.in canonibus. Dicunt procuratores.xij.q.j.c. vlt.ver. de hoc. Qui prestantior est & doctior omni populo & studiosior & virtutibus eminentior: ille ad sacerdotium eligi debet.glo.Leui.viij.viij.q.j.licet. In tunica hyacinthina fuerunt mala punica & tintinnabula.xliij.di.c.j.ver.hinc in Exodo, & Exo.xxviij.qz tanta debet esse pontificis authoritas: vt motus ei⁹ & egressus vocales sint: & veritatem qua in mente concepit habitu resonet. Quicquid loquitur & quicquid agit doctrina sit: sine tintinnabulis: coloribus diuersis, gemmis floribusq virtutum: nec ecclesiam ingreditur nec pontifex est Glo.Leui.viij.fact.viij.q.j.licet. Episcopatus nomen est operis non honoris, scopos quippe intentio est: vnde eps superintendere dz: vt intelligat se non esse epm qui preesse dilexerit

Quadruplex eporum ordo.

Insignes eporum tituli.

non prodesse. August. de ciui. dei lib. xix. transfertur viii. q. i. qui epatum: & facit. xxi. dist. ca. i. ver. epatus. Hieronymus. Si quis epatum desiderat: bonum opus desiderat. i. ad Timoth. iii. Sed ab apostolo illo tempore dictum est, quo quisquis plebibus preerat: primus ad martyrii tormenta ducebatur. Tunc ergo fuit laudabile epatum querere: qñ per hunc quemque dubium non erat ad supplicia grauiora peruenire. Ipsum quoque officium boni operis expressione definitur: quum dicit. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. De ipso igitur sibi testis est: quia episcopatum non appetit: qui hunc non ad boni operis ministerium: sed honoris gloriam querit. Gregor. in cura pastorali. c. ix. Duo sunt pontificis opera: vt a deo discat legendo scripturas diuinas, & sepius meditando: aut populum doceat: sed illa doceat que ipse a deo didicerit: non ex ipso corde vel humano sensu: sed que spiritus sanctus docet. Est & aliud opus qđ facit Moyses: ad bella non vadit: non pugnat cōtra inimicos: sed orat. & donec orat: vincit popul⁹ eius hostis vincitur & fugatur. Exod. xvii. Orige. super Leui. li. vi. transferuntur hec. xxxvi. di. c. vlt. Orige. Epi locum apostolorum tenent Hiero. ad Marcellum. xxi. di. in nouo. & dixi. ĩ. versi. epi. Qualem oporteat esse epm in. xiii. c. apostolice regule continetur: que po-

que optimum quẽ que decerant epm.

nuntur a. xxxv. di. §. nunc autem, vsque ad. l. di. Non facile admittitur accusatio eporum. ii. q. vii. accusatio. Eps qui nō corrigit, impudicus canis dicitur. lxxxiii. dist. nemo: nihil illo epo miserius qui malorum gloriatur laudibus. eo. di. nihil. Non credat eps solam lectionem & orationem sufficere. Sed largam manū habeat: necessitatem patientibus succurrat. alienam inopiam suam credat, quia si hoc non habet: vacuū episcopi nomen tenet. Greg. lxxxvi. di. fratrem. Non debet aliquem episcopus manu sua cedere. lxxxvi. di. non liceat. xlv. di. c. i. & c. cum beatus. Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet: sed lectioni, & orationi & verbo predicationis tantummodo vacet: concil. car. lxxxviii. di. episcopus nullam. Aug. Non omnis qui dicit pax: vobis, quasi columba audiendus est. Habent oscula columbe. habent & oscula corui: sed in columba vera pax. in coruo falsa pax. xi. q. vii. non omnis. ibi no. quomodo conditiones corui malo prelato conueniant. Item non oēs epi sunt epi. ea causa & q. non omnis. Hiero. qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Apostolus. i. ad Timo. iii. dixit: non dignitatem: si autem despecto opere solam appetit & aspicit dignitatem: cito corruet. Hiero. super Sopho. adde. ĩ. eo. versi. si quis episcopatum. Honor & sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adequari. Si regum fulgori comparas & principum diademati: longe erit inferius quam si plumbi metallum ad auri fulgorē compares. quippe quum videas regum colla & principum submitti genibus sacerdotum: & osculata eorum dextra orationibus eorum credant se communiri. Amb. lib. de pasto. transferuntur. xcvi. dist. duo, facit extra de ma. & obe. solite. Et est arg. expressum secundum Laur. contra viles prelatos Hispanie qui osculantur manus regum. Fateor ego vilis presul Siluensis ecclesie, scriptor huius operis, potius timore quam humilitate coactus sum osculari dexteram Regis Portugallie: quamquam ab eo non teneam regalia: sed qui ex timore facit, iam non facit, extra de reg. iu. qui ex timore. Dic tamen ꝙ si episcopus comes sit, osculari debet: quum ex consuetudine alii magnates hec faciant. x. di. certum. i. c. suscipitone. lxiii. dist. valentinianus. Lau. & facit. xxiii. q. viii. §. ecce. xviii. di. si eps metropolitanus. Nihil in hoc seculo excellentius sacerdotibus. Nihil sublimius epis. Nomen ergo conueniat actioni: & actio nomini respondeat: alias sit nomen inane: & crimen immane. Non sit honor sublimis & vita puerilis. Ne sit deifica professio, & illicita actio. Ne sit religiosus amictus, & irreligiosus profectus. Ne sit gradus excelsus: & deformis excessus. Non habeatur in ecclesia cathedra sublimior: & conscientia sacerdotis reperiatur humilior. Ne locutionem simulemus columbinam. & mentem habeamus caninam. Ne professionem monstremus ouinam: & ferocitatem habeamus lupinam. Amb. in lib. de pasto. Quanto pre ceteris gradus est episcopalis altior: tanto si per negligentiam dilabatur, ruina grauior est. Magna sublimitas magnam debet habere cautelam. Honor grandis grandiori debet solicitudine circumuallari. Cui plus creditur, ab eo plus exigitur. Matt. xxv. Greg. in Homil. Quum enim augentur dona rationes etiam crescunt donorum. Amb. ibidem. Nihil in hac vita difficilius, laboriosius, periculosius, epi officio. Aug. ad Valerium. xl. di. ante omnia. Nihil in epali ceruice splendidius fulget: quam humilitas. Grego. ea. dist. contra morem. Eps in quolibet loco sedens, stare presbyterum non patiatur. xcv. di. eps in quolibet loco. Eps in ecclesia sublimior sedeat. intra domum vero presbyterorum collegam se esse cognoscat. xcv. dist. eps in ecclesia. Dicite pontifices in freno quid facit aurum. Tolerabilius enim in sancto cernitur quam in freno. Bernat. in epistola ad Senonensem archiepiscopum. Non est eporum seruare aurum: & a se reuocare mendicantis manum. xii. q. i. nolo. Incidant epi in inuidiam detractorum confringentes vasa mystica vt captiuos redimant. Amb. lxxxvi. dist. non satis. Episcopi satis in manu habent quibus credant animas: & cui committant suas facultates non inueniunt. Ironia. Adde hic quod dixi supra in. vii. consideratione pape. versicu. mira res. c. xi. Optimi estimatores: qui magnam de minimis, paruam aut nullam de maximis curam gerant. Bernad. de conside. lib. iiii. Vbicumque fuerit eps siue Rome, siue Eugubii, siue Constantinopoli. siue Regii: eiusdem meriti est: eiusdem sacerdotii. Potentia diuitiarum, paupertatis humilitas, nec sublimiorem, nec inferiorem episcopum facit ceterum omnes apostolorum successores sunt. Hiero. xcvii. dist. legimus. Idem. Gloria epi est pauperum prouidere opibus. Ignominia sacerdotis est propriis studere diuitiis. xii. q. ii. gloria. Idem ad Narbonensem episcopum. Solus episcopus incumbit bonis: solus vtitur ministerio: solus episcopus sibi vendicant vniuersa: solus partes inuadit alienas: solus occidit vniuersos. Hinc propter auaritiam sacerdotum sepe odia consurgunt: hinc episcopi accusantur a clericis, hinc principium litis: hinc detractionis causa, hinc origo fit criminis. xciii. dist. diaconi. v. Idem loquens Narbonensi episcopo. Dominici patrimonii damna conquiritis: dum soli vultis in ecclesiis potentari. xcv. dist. ecce ego. Idem ad Nepotianum. Episcopi sacerdotes se esse sciant non dños. Honorent clericos: quasi clericos: vt ipsis epis a clericis quasi epis honor deferatur. Et. i. Pascite eum qui in vobis est gregem dñi: prouidentes non

coacte:sed spontanee secundum preceptū dñi: neqꝫ turpis lucri gratia,sed voluntarie.neqꝫ vt dominantes in clero:sed forma facti gregis ex animo ⁊c.xcv. di.esto. Agnoscat episcopus seruū se esse plebis non dñm. Isid.de sum.bo.quia ⁊ papa se seruū vocat.Uide.s.in.v.consideratione papali.in versi.Iste greg.in.c.xiij.in ista.ij.parte.Sciat se non esse episcopū qui preesse desiderat:non prodesse.Aug.ad Orosium. Pontifex legalis fronte lamina ornabatur aurea,inferius in extremo tunice in margine portabat tintinnabula.Exo.xxviij.nobili imagine istruens quia spiritualis quisqꝫ doctor contemplationis aurum haurit superius:quod inferius per sonum predicationis populis infundit.Rodul.super Leuiti. Inter.xij.abusiua seculi vnum est episcopus negligens. Sunt autem ista.xij.Abusiua. Primum.Sapiens sine predicator,sine operibus.Auditores.n. doctrine dicta contemnunt:quum predicatoris opera a predicationis verbis discrepare conspiciunt.Et quum ipse doctor doctrina sua non considerata lapsus fuerit:auditor etiam alterius doctoris medicamentum suis vulneribus adhibere paruipendit.vnde dicitur.Mat.v.Si sal euanuerit:in quo salietur? Ad nihilum prodest vltra:nisi vt proiciatur foras. Ad hec.ij.q.vij.non omnes.iij.q.vij.§ idez testatur. versi.Item greg. Secundum.Senex sine religione. Quid enim stolidius si mens ad perfectionem festinare non contendat:quum totum corpus ad interitum properat:dum oculi caligant:auris grauiter audit:capilli fluunt:facies in pallorem mutatur: dentes lapsi minuuntur:cutis arescit,flatus nō suauiter olet,pectus suffocatur:tussis cachinnat: genua trepidant: talos ⁊ pedes tumor inflat. Hec omnia nanqꝫ ruituram domum corporis pronuntiant. ad hoc.lxxxvj.di.tanta. Tertium. Adolescens sine obedientia ⁊ reuerentia.Qualiter namqꝫ in senectute ille sibi ministrari sperabit:qui in adolescentia senioribus obedientiaz exhibere contemnit? Leo.ij. q.vj.qui scit se. Sicut ergo in senibus sobrietas, ⁊ morum perfectio inquiritur:ita in adolescentibus. obsequium ⁊ subiectio ⁊ obedientia requiruntur. facit.lxj. distin.miramur:ad fi.ibi.Quorum omnis etas ⁊c. Quartum. Diues sine eleemosyna. Qui dum in terra quesita diligenti cura custodit:celestis patrie perennem habitationem amittit.xlvij.distin. sicut. Quintuz. Femina sine pudicitia. Sicut enim omnes bonos mores prouocat ⁊ custodit in viris prudentia: de qua.xxvj.distinc.§.j. Sic in feminis cunctos honestos actus nutrit fouet ⁊ custodit pudicitia.xxxij.q v.proposito.⁊.c.de pudicitia.Sextū. Dominus sine virtute:quia nihil confert habere dominandi potestatem: si dominus ipse non habet virtutis vigorez.Ecclesiastici.vij.Noli querere fieri iudex: nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. Septimum. Christianus contentiosus: Christianus enim a Christo dicitur:extra de sacra vnc. vnico. Christus autem mitis est.Matth.xj. Contentio vitium est:de peni.distin.ij.cap.j.ij.Timo.ij.Noli verbis contendere. Philip.ij. Nihil per contentionem ⁊c.j.ad Corinth.xj.Siquis videtur contentiosus esse:nos talem consuetudinez non habemus: nec ecclesia dei.Est autez contentio impugnatio veritatis agnite.Causa clamoris fiducia. Petrus de pali. Octauum. Pauper superbus.Quid enim stolidius quā illum qui per infimam miseriam velut in terra abiectus extremus ⁊ humilis incedere ⁊ contristari debuerat: frontoso superbie tumore inflatum mentem contra deum erigere? Unde dicitur Matth.v.Beati pauperes spiritu:id est humiles ⁊ timentes deum. Augusti. Nonum. Rex iniquus. Nomen enim regis rectoris officium indicat. xxj. dist.cap.j.versi.sacerdos. Sed qualiter alios corrigere poterit:qui proprios mores non corrigit?iij.q. vij sacerdos.xj.q.iij.ita corporis. Decimuz. Episcopus negligens.Episcopus enim speculator intelligitur seu interpretatur.xxj.di.c.j.versi. episcopatꝰ. Debet ergo episcopus superintendere, ⁊ corrigere. lxxxiij.di.nemo. Undecimum. Plebs sine disciplina.xlv.di.disciplina. Duodecimum. Populus sine lege.Qui enim dei dicta ⁊ legis scita contemnit per diuersas errorꝫ vias eundo,proditoris laqueum incurrit.di.iij.facte sunt:de peni.di.ij. Iudas.Cyprianus.lib.de.xij.abusiuis. Redeundo ad materiam episcoporum.Ait Bernar.super Cant.sermone.xij. Fratres reuereamur episcopos,sed vereamur onus. Si pensamus labores.xl.dist.ante:non affectamus honores. Agnoscamus vires nostras: nec delectemur molles ⁊ femineos humeros supponere sarcinis onus.Nec obseruemus eos:sed honoremꝰ.xxj. dist.in nouo.Luc.x. Inhumane nempe eorum redarguis opera quorum refugis onus. Temerarie redarguit virum de prelio reuertentez mulier manens in domo.Dico enim si quis de claustro.eum qui versatur in populo:interdum minus circumspecte deprehenderit agere:verbi gratia:in verbo,cibo,somno,risu,non confestim ad iudicandum prosiliat:sed meminerit scriptum esse. Melior est iniquitas viri quam mulier benefaciens. Ecclesiastici.xlij. Nam qui in tua custodia vigilas : bene facis . sed qui iuuat multos : melius facit ⁊ virilius . Quod si implere non suffiat absqꝫ aliqua iniquitate vite ⁊ conuersationis sue,memento quia charitas operit multitudinem peccatorum.j. Pet.iiij. Prouer.x. extra de bap.maiores.j.responso.Hec dicta sunt ad geminam tentationez pellendaz:qua sepe religiosi episcoporꝫ vel ambire gloriam, vel excessus temere iudicare diabolicis instigationibus incitantur. Presbyter etatis:epūs dignitatis nomen est. xciij.di.legimꝰ. fm Hiero.Si tentatio est hominis vita super terraz Iob.vij.de pe.di.ij.si enim ad fi.quantis putas periculis patet vita pontificis:cui necesse est omniuz ferre tentationes?viij.q.j.clemens. Ber.in epistola ad Senonenses.Fila rubea dependentia ex duabꝰ linguis mitre pontificalis,significant ignem charitatis.Sicut enim per duas linguas significatur q̄ noua ⁊ vetera noui ⁊ veteris testamēti testimonia proferre debet pontifex:vt dixi.s.eo.§.consequenter.versi. ⁊ dicuntur arietes.Ita in rubeo filorum colore figuratur ignis charitatis:quem in se habere pontifex ⁊ in aliis accendere debet. Inde etiam est quod Romanus pontifex cappa rubea sicut Christus. Luc.xij.induitur:quia totus igne charitatis ardere debet ⁊ ex charitate oīa facere:animo quoqꝫ martyrio non deesse,sicut confessoribus almus Martinus ⁊ Francisco.Gerens personam Christi:cuius vestimentum rubeum est:sicut calcantium in torculari. Esa.lxiij.glos.super ps.cxviij.Quid antistes ad dñz nisi pro delictis populi intercessor eligit? Qua itaqꝫ fiducia ad deum pro peccatis alienis intercessor venio:apud quem de peccatis meis securus non sum? Greg.in registro.facit.iij.q.vij.in gratibus.⁊.c.vlt. xlix.di.§.j.Quia me ad extatis vidunez cognoscatis

Abusiua mūdi.xij.

peruenisse

peruenisse: si me diligitis, plangite: qr tante hui⁹ mūdi occupationes sunt: vt per ep̄atus ordinē pene ab amore dei me videam esse separatum. Grego. in registro. De ista materia de honore et periculo episcopatus scripsi etiam. supra in. iij. consideratione papali in cap. xj. Et illud iungatur cum isto.

Quibus debent confiteri Papa et Cardinales, et alij Prelati. Cap. 19.

Pape cō fessor.

VAde iam nunc ad episcoporum excessus accedendū est et alioꝝ prelatoꝝ. Sed qr, vt sepe dixi, in ordine ep̄ali intelligūtur includi pape, cardinales, ep̄i, patriarche, archiepiscopi, primates. Ideo primo dicendū est q̄ quum papa peccat: potest sibi eligere confessorē quemcūq3 voluerit. Nā in iurisdictione contētiosa hoc receptū est. ff. de iurid. om. iu. est receptū. ij. q. v. mandastis et c. auditū est. ij. q. vij. nos si. Multo potius in voluntaria potest se submittere cuilibet sacerdoti: qr quantū ad hoc vnusquisq3 sacerdos catholicus tenet locum dei viuentis: et loco dei potest absoluere penitentē. xj. q. iij. absit. de peni. dist. iij. inter hec hircum. j. et ij. l. dist. de his. Et sic in foro penitentiali factus est papa minor: et confessor maior: vt in pre. iuribus. Et hoc innuit Chrys. xl. dist. multi sacerdotes. extra de pe. et remis. c. fi.

Confessionis cardinaliū auditores.

Cardinales confitebuntur penitentiario domini pape: cap. xciij. dis. c. fi. xciiij. dist. c. j. Uel potius distinguendū est inter peccatum publicum et illud confiteatur pape: occultū penitentiario dn̄i pape. Sed verū est q̄ in vtroq3 sufficit confiteri penitētiario dn̄i pape qui ad salutationē aīe: non tn̄ quoad dispensationē quā penitentiarius facere non potest: nisi de speciali mandato dn̄i pape sicut e curia tenet. s̄m Ostien. Tutius autem est vt quilibet cardinalis licētiā habeat a papa: q̄ sibi possit eligere confessorē: quū tales immediate ei subsint. c. extra de pe. et re. omnis. Exceptis ep̄is qui in hoc oēs sunt priuilegiati. ex̄ de pen. et re. c. fi.

Patriarcharum ↄfessione.

Patriarche quum offendunt: qr ep̄i sunt: eligunt sibi confessorē: vt pre. c. fi. de pe. In foro cōtentioso a solo papa debent puniri: qr ei subsunt immediate. vn̄ Greg. Quedā de primate nostro Clementio plata sunt: que nullo modo debent sub silentio preteriri: ne totū corpus (qd̄ absit) morbus inuadat: si languor in capite curatus non fuerit. ij. q. vij. sicut inquit. Et Inno. iij. puniuit patriarcham Antiochenū. ex̄ de transla. ep̄i. c. j. Et Joannes et Felix Constantinopolitanū. xxiiij. q. j. acatius. Nicolaus Bituricensem primatē: pro eo q̄ iudicabat clericos Narbonenses. ix. q. iij. conquestus. Et Leo Dioscorū Alexandrinū patriarchā: pro eo q̄ non seruabat tpa in ordinibus conferendis. lxxv. disti. q̄ a patribus: et consecratione epoꝝ. c. dist. q̄ die. et celebratione missarū. de con. di. j. nosse: et in alijs multis. xxiiij. q. j. cū beatissimus Et Inno. iij. de falsitate reprehēdit Hierosolymitanū. ex̄ de his que fi. a pre. quanto. et c. prece. et Gre. ix. patriarchā Gradensem eo q̄ cōtra canones exegerat iuramentū a Castellano ep̄o. ex̄ de ma. et obed. dilecti.

Ad p̄iarcham spectantia.

Patriarchis subsunt archiep̄i. et ab ipsis ad eos appellat. ix. q. iij. conquest⁹. Non d3 Archiep̄s inconsulto primate vel patriarcha, aliquē in ep̄m ordinare. di. lxv. placet. Patriarche vbiq3 ante se portant crucem: nisi in vrbe et vbi papa vel eius legatus insignia papalia deferens p̄sens est. de priui. antiqua. An habeat idē ius in suis subditis patriarcha quod papa in suis. xij. dist. renouantes. Qualiter petat patriarcha subiectionem ecclesiarū. de ma. et obe. inter quatuor. s̄m Innoc. An patriarcha in subditos suorū suffraganeoꝝ habeat aliquā potestatē. de of. or. duo. de re iud. cū inter. Iūge hec quod no. s̄. e. §. Ceterum. ante. §. consequēter. ver. inter patriarchā. in additione in. xvij. c.

Archiepi p̄uilegia.

Licet autem ep̄i possint sibi eligere confessores. vt pre. c. fi. de pe. et re. Archiep̄s tn̄ cui subest, d3 scire quis est cōfessor ep̄i: velit nolit ep̄s. Hoc non admitto: qr beneficiū iuris nemini est auferendū. xxviij. dist. de his. in aut. de nup. circa. fi. §. s3 hoc qd̄. ff. de reg. iu. l. iiij. §. siquis condēnatus. ex̄ de reg. iu. indultū. lib. vj. vbi de hoc no. Nec aliquis d3 presumi q̄ confessorē suspectum eligat: qr nemo presumitur immemor sue salutis. j. q. vii. sanctissimus. ex̄ de elec. significasti. ij. Et etiam ipsum potest compellere vt sibi confiteat: si suspectū habeat confessorē: qr et ab ipso de aīa ep̄i ratio exigetur. c. ex̄ de of. or. pastoralis. et c. irrefragabili. extra de censi. romana. lib. vj. Nec istud prohibet decre. pre. ne pro dilatione. extra de pe. Sed quū intendat animarum periculis potius hoc admittit. secundum Ostien. in sum. de pe. §. cui confitendum. ver. sed nunquid archiepiscopus.

Repertorium in quibus casibus communiter offendūtur Episcopi, et sunt 62. iure probati. Cap. 20.

SEd vt sciant ep̄i et qui istiusmodi sunt, in quibus ecclesiā quam deberent regere scandalizant: et in quibus peccant cōiter et confiteri debent: Notent casus infra scriptos.

In qbus vulgo aberrant episcopi.

Et primū est: qr scienter celebrāt: vel ordines faciunt: vel etiā iudicant subditos: duꝫ in mortali constitutos, se sciunt. c. extra de coha. cleri. et mu. vestra. §. fi. et c. fi. xxxij. di. §. verum. c. ad hec. extra de tempo. or. c. vlt. de ele. ex. mi. c. fi. iij. q. vij. iudicet. c. postulatus. c. in grauibus. c. sacerdos. xj. q. iij. plerunq3. de pe. dist. vj. qui vult. Tamen tales absoluere possunt: et dare sacramēta: et iudicare: q̄diu ab ecclesia tolerantur: licet peccent mortaliter talia in mortali exercendo, conferendo, et agendo. De hoc vide quod nota. post Archidia. s̄. in pri. parte istius operis. in. §. nunc querendum est quum ecclesia. R. Unde et no. Archid. in. c. lxx. Nā tales etsi non possunt ex vite merito: qr hoc in eis deficit: possunt tn̄ ex officio q̄diu ab ecclesia tolerant. j. q. j. §. sed obijcitur illud Aug. cum. c. seq. vsq3 ad. §. ecce. et a. §. hoc igitur. c. causa. et q. cum c. seq. vsq3 ad. §. sed obijcitur, et §. cum vita. c. causa. et q. cum. c. seq. dictum est a domino. et iij. q. vii. §. vlt. et de cons. dist. iiii. quo. cū pre. et seq. c. Et no. Ostien. in summa de remissionib⁹. §. vtrum fiat. et de of. or. §. e a quo. ver. hec igitur sit fides tua. Et ego hoc latius disputaui. s̄. in prima parte istius operis. in. §. Et q̄ dignitas. in. viij. c. et §. q̄ sacramenta. c. e in. lxv. c. in. §. Ceterum: qr in fi. Secundū est: qr conferunt beneficia indiscrete et cōtra deum maxime obtētu carnalitatis personis minus idoneis ad talia beneficia obtinenda. extra vt ec. bene. vt nostrum. de preben. graue. de etate et qua. inde eorum est. j. q. j. si quis neq3. Si autē consanguineus prelati dignus est: in veritate fortius tenetur ei q̄ extraneo prouidere. c. extra de coha. cleri. et mu. c. j. ij. q. j. filium. c. quibusdam. ad fi. melius. xiij. q. ij. non

existimemus.lxxxvj.dist.non satis. Prelati vero nostri temporis hoc nimis communiter amplectentes preter suum sanguinem hodie quasi nihil reputant esse dignũ.q2 ceci sunt epi circa consanguineos. no.j.q.iij.peruenit Ber. Mira res.Dñt epi cui committunt aĩas:cui ãt res temporales committant nõ inueniunt. Naz epi alicui nepotulo suo committũt multa milia animarum:cui non committerent duo pyra.sz Ostieñ.qui ita no.in summa de simo.§.qualiter.sub.§.lingua. De ista materia plene dixi supra in.vij.pape consideratione. ℣.caueat summus pontifex.in.xv.c.ibi videas. Tertium est.q2 indoctũ & minus idoneum scienter ordinant. qui vnũ pedẽ tenet in mundanis:& alium in ecclesiasticis apparẽter.xlix.di.c.si.e.hinc etenim cuz.§.pre.extra de eta. & qua.ex rõne.c.q̃z sit.de tempo.or. vel nõ est.xxiij. di.qñ eps.lix.di.c.j. Quartum est.q2 rogant superiorem pro indignõ scienter.l.di.miror. Multis ãt modis dñt indigni vel minus idonei ij qui ordinari dñt quos oĩs repellere tenentur epi.quod dic vt plene no. Ostien.in summa.extra de tempo.or.§.& cui.sub.§.ibi seq.continentibus regulas aplĩ. Prosequitur ãit Gratianus a.xxv.dis.§.nunc aũt.vsq3 ad.l.di.Ostien.etiam not.in summa de seru.in ordi.fa.§.qñ fieri debeat. Quintum est.q2 trahũt monachos & alios religiosos de monasterijs sine cã & contra voluntatem abbatum.lvij.di.c.j.&.ij.xviij.q.ij.q̃z sit.℣.de hoc &.c.luminoso. Hoc enim propinquz prope est.ix.q.iij.per principalẽ.cõtra.ij.q.vij.cũ pastoris.& in eo quod no.j.q.j.per principalem.gl.ij. huic contra sto.cum additione Baf.in pre.c.cuz pastoris.posita. Sextum est.q2 conferunt ordines loco remunerationis.simonia mentalis est.extra de simo.c.si.&.j.q.j.sunt nonnulli.quũ non habeãt aliud quod cõferant.que tñ ordinis collatio debet esse discreti iudicij:q2 tarum est oẽ quod magnũ est.lix.di.si officia. Septimum est.q2 ipsi ex laicis vel quasi subito promouent spe dignitatis.lix.di.hoc ad nos.c.ordinatos.xlviij.di.facit.extra de elec.cum causaz.de tempo.or.c.nullus.e.ti.lib.vj.§.j. Uel q2 principium electionis sue fuit alias vitiosum. Unde non possunt bono exitu peragi que malo principio sunt inchoata.lxi.di miramur.c.in sacerdotibus.&.c.miserum.j.q.j.principatus.de elec.per inquisitionẽ.q2 principium in electionibus attenditur e.t.dudum.j.in gl.ista tria.vbi de hoc. Octauuz est.q2 promouent clericos sine titulo.que postea mendicare cogũtur.lxx.di.neminem.&.c.sanctorum.extra de prebẽ. eps.&.c.cum sm.xciij.di.diaconi.v.ibi. Mendicat infelix.extra de renun.ad supplicationem. Nonũ est.q2 indistincte sine literis proprij prelati clericos recipiunt alienos.lxvj.di.aliud.&.c.siquis.&.c.de aliena.&.c.clericos.extra de cle.pe.cap.vlt.lxxiij.distin. clericum. Unde & receptus & recipiens deponi dñt xxj.q.ij.c.j.&.ij. sufficiunt tñ litere pape.extra de cle.non resi.fraternitati. Decimuz.q2 negligunt proprios clericos idoneos:& relinquũt eos quasi oues errantes.lxxiij.di.eps. Undecimũ.q2 promouẽt aliquos inuitos nulla cã hoc exigẽte:nisi forte odij.vt.lxxiiij.di.c.j.&.ij.c.vbi ista.c.honoratus.c.consuluit.xxv.q.ij.denuntiam⁹. Sed dic vt ibi in summa. Et per Ostien.de eta.& qua.§.ordo.℣.circa hoc qritur.& seq. Uide quod legit & no.extra de eta.& qua.queris.&.e.t.in clemen.c.vt hi. Duodecimum est.q2 non seruant tpa aliquoties in ordinibus celebrãdis.extra de tempo.or.cum quidaz.&.c.dilectus.Et de hoc.lxxv.di.per totum. Tredecimum.q2 non seruant interstitia temporum in ordinibus celebrãdis.lxxvij.&.lxxviij.di.p totũ. Decimũquartũ est,q2 sustinent clericos in suo delicto nec corrigũt obtentu obsequij sibi prestiti,vel carnalis amoris, vel pecunie corruptionis.lxxxiij.di.si quis eps.&.c.nemo.&.c.error.&.c.consentire.lxxxvi.di.c.j.extra de of.or.irrefragabili.in si.ibi. Prouideant itaq3 diligenter ecclesiarum prelati:vt hoc salutare statutum ad questum pecunie vel grauamen aliud nõ conuertãt.

An prelati possint penas pecuniarias recipere p criminibus puniendis.& no.extra de penis.suã.vbi de hoc.xxiij.q.v.si vos.xi.q.ij.fraternitas.xviij.dis.qm̃ quidez.vbi de hoc.&.xxiij.di.quã q̃z.vbi de hoc.&.xxi.q.v.si quis cuiuslibet.vbi de hoc.extra de of.or.cum dilectus.de delic pu.c.ij.legitur & no.per Archid.extra de sen.ex.venerabilibus.§.deniq3.vj.li. Penas ãt pecuniarias quas recipit eps, non lucratur ipse:sed in vtilitatem ecclesie vertere debet.vt legitur & no.de penis.c.ij. Hoc tenet Gof.in summa.de penis.§.Item nota.Et idem tenet Ostiẽ.in summa.de of.or.§.qd pertinet.℣.non tñ. Et in summa de accu.rubricella de criminibus sine ordine puniẽdis.℣.vlt.Et Archid.in.c.de sen.ex.venerabilibus.§.deniq3.li.vi.Et adde quod scripsi.j.§.Nunc ad iudicis.℣.viij.xlij.c.quod nullo modo seruant epi.immo eas imbursant cum alia mammona. Quindecimum.q2 omittunt punire delicta:vt populis placeant.quod plebi sibi commisse perniciosuz est.& q2 magis vtuntur consilijs laicorũ:q̃z clericoz.lxxxiij.di.nihil.lxxxiiij.di.peruenit.&.c.nuntiatum.l.dist.si quis diaconus. Sedecimum.q2 parum aut nihil volunt pauperibus erogare.vnde vacuum nomen epi hñt.lxxxvi.di.fratrẽ.&.c.non satis. Decimum septimũ.q2 non defendunt:vel negligenter:viduas & orphanos & pauperes & alias personas miserabiles ad defensionez ecclesie spectantes.lxxxvij.di.per totum. Decimumoctauum.q2 nimiam curã hñt de rebus tpalibus.quum tñ scriptum sit q epi nullam curam rei familiaris ad se reuocent.sed lectioni & orationi & verbo predicationis tantummodo vacent.lxxxviij.di.perlatum est.&.ij.c.sequentibus. Decimumnonuz.q2 vni persone plura beneficia cõferunt contra apostolum & Greg.lxxxix.di.singula.etiam sine dispensatione in simplicibus beneficijs.no.de elec.dudum.ij. Uicesimum.q2 volunt habere oeconomos:sub quorũ testimonio res ecclesie gubernantur.contra iura.lxxxix.di.volumus.&.c.q2 in quibusdam.xvi.q.vi.qm̃.ix.q.iij.cum simus.Et si hñt oeconomos:nolunt habere nisi laicos.cõtra iura.lxxxix.di.indicatũ.xvi.q.vij.in noua actione.vel consanguineos.contra consilium Toletanũ.lxxxix.di.docent.vbi eps vsq3 ad annũ suspenditur.& oeconomus in duplum punitur. Uicesimumprimum.q2 vnus inuidet alteri.& laborat vt cadat.& adinuicem discrepant in diuinis.xc.di.c.vlt. Uicesimum secundum.q2 appropriant sibi omnia bona ecclesiastica.xcij.di.diaconi.v.xij.q.i.res ecclesie. Uicesimumtertium.q2 contemnũt presbyteros.& vbi ipsi sunt:non committunt eis officium facere:vel predicare:ac si essent gibbosi vel idiote vel eis inuident.xcv.dist.ecce.Epi enim & presbyteri dñt regere ecclesiam in communi.xcv.dis.olim. Nec habere dicunt presbyteri epm vt principem:nisi ipse habeat eos vt senatores.xcv.di.esto. Uicesimumquartum.q2 ordinant per simoniam:pecuniã accipiendo pro ordi-

nibus

ribus vel munus quodcunqз per se vel per suos ministratores: nunc participando cuз notarijs suis lucra literarū: nunc sigillorꝫ: nunc totū lucrū accipiendo: ad hec.j.q.j.cū ordinaretur epūs.c.eos.c.cito turpē.c. sunt nonnulli.c.si quis neqз.c.si quis epūs.c.q.ij.nullus abbas.c.sicut epūз.c.q.iij.saluator.extra de simo. c.j. Et de radice infecta bonus fructus exire non potest.j.q.j.fertur. Junge hic quod notauі.ū.post commentū threnorꝫ.in.§.magno.postqз dei gratia.c ℣. prohdolor.c ℣.sed nunquid.c ℣.sed dicunt in.x.c. Et quod notaui supra in.ij.parte.in.v.c. in.ij.threñ. ℣.principes nostri prelati.c in additione ibi que incipit: crederem tamen. Et nisi talis renunciet salua ri non potest.vt pre.c.si quis neqз. Uix credo maxime in Hispania q de centum epīs sit vnus qui non sit simoniacus in ordinibus c beneficijs conferendis. Nam nec propter aliud ordines celebrant: dantes suas benedictiones a dño maledicti.j.q.j. maledicā: nisi vt lucrentur pecunias. Unde in vna ordinatione lucrabitur ibi epūs nunc per expressas nunc per tacitas simonias, suarū literarū, sigillorꝫ, portariorꝫ, matricularū obtentu. cccc. c quingentos c eo amplius frequenter florenos. Nec de hoc videntur habere conscientiā occecati a dño in cupiditate sua: non consuetudinē sed corruptelā veritas illius prouincie allegātes: que colligitur.j.q.j.nullus epūs gratiamen.extra de simo. non satis. c. cū in ecclesie.c.ea que c.iacobus.c.c.sicut pro certo. Uicesimūquintū. Nec absoluunt aliquē: nisi absolutio redimatur. extra de simo.ad aures. Uicesimūsextū qz vtuntur consilio clericorꝫ extraneorꝫ conteptis proprijs qui melius scirent vellent c possent consulere. extra de his que fi.a pre.nouit. Uicesimūseptimuз: qz laici sciunt corꝫ conscientiā: c presbyteri ignorant: nec habent idoneos secum cubicularios: qui eis reddant testimonium conuersationis.ij.q. vij. cum pastoris. c.peruenit. Uicesimumoctauū: quia etsi in clericatu fuerint: sunt tamen idiote: c permittūt se in epōs promoueri.xxiij.distin.qui episcopus.xxxviij.distin. omnes.j.q.vij.conuenientibus.j.q.j.vilissimus.viij. q.j.licet.extra de elec.cum in cunctis. extra de eta. c qua.quis. Uicesimumnonum: quia quum promoti sunt: negligunt discere vel doceri. Unde c tales infideles sunt.sm sanctum Clementem. xxxviij. disti. nullus epūs. Et sm Greg. Stultus est qui in eo maiorem se existimat: vt bona que audierit discere contemnat.xxij.dist.de constantinopolitana. Idez probat Aug.xxiiij.q.iij.si habeo. Et Innocen.dicens q epūs per exercitium legendi potest acquirere scientie margaritā.extra de renun.post translationē.§.Ceterum. Nam omne artificium per continuū exercitiū recipit incrementū.ff.de leg.iij.legatis seruis.§.ornatricibus. Tricesimum: quia nolunt vel nesciunt canonibus obedire: quare deberent ab administratione vsqз ad dignam satisfactionem remoueri.xxv.q. pri.omnia.cum.c.sequen.xv.dist.sancta.xix. distin.si romanorꝫ.iiij.dist.§.fi. Et violatores canonū in spiritumsanctuз peccant quo dictante conscripti sunt. xxv.q.j.violatores.c.sunt quidam.l.dist.si ille.cap.si quis diaconus.lxxx.dist.illud sane. Ideoqз episcopi quia sepe c sepius veniunt contra: essent sepe c sepius puniendi.extra de excel.pre.nimis praue. c.nimis iniqua.c.fi. Igitur presumptuosum est asserere q absqз canonibus sacris per solā bibliā vel theologiā theoricā regi posset ecclesia sancta dei: sed hoc sm consueuerant assereга ius canonicū ignorantes:

Sine canonib' nō pōt ecclia regi.

presertim viri religiosi superbi qui ab Innocen.iiij. idiote vocantur: qui sunt iuris ignari.extra de vo.c vo.re.ex multa.§.illis.c ideo despiciunt scientiā quā ignorant. Et tamen toto die partim presumptione: ne insciј reputentur: partim auaritia, vt lucrentur respondent de casibus quos ignorant, ponentes se c alios in errore c de risu: quia imperit' male loquentes de ea risui patet.xxxvij.distin.qui de mensa. Et tales diuinando respondent sicut sepe eos deridens loquentes de sensu proprio non de iure: quod ignorant.contra.c.xxxvij.dist.relatum. Nulla maior superbia qз non propriā ignorantiā confiteri. Recurrat ergo quilibet pro casibus ad iurisperitos nō ad religiosos: qz tractant fabrilia fabri.in prologo biblie.c.v. Canonica enim scientia practica theologia est: c licet isti religiosi communiter ignorent canones: ipsis tū nihilominus adstringūtur.extra de consti.c.j c.c.fi.de tempo.or.vel non est.Compo. Et hoc sancti doctores approbant. xix. c sequentibus tribus distinctionibus per totuз.c.xxxviij.dist. que ipsis. Tricesimumprimū: quia nimis creduli sunt in preiudicium aliorꝫ: c ante qз eis constet de crimine suas sententias fulminant contra cano.lxxxvj.distin.siquid.xj.q.iij.quis.c.c.non solum.c.graue.vj. q.j.ex merito.xxxiij.dist.habuisse.xxx.q.v.§.his ita. c.nulluз.extra de accusa.qualiter.ij. Et de hoc supra dixi in.v.consideratione papali. ver.sed c a vitio.in c.xiij. Tricesimumsecundū: qz volunt in ecclesia columnas erigere non quos nouerint meliores sз quos ipsi magis diligunt: quorꝫ sunt obsequijs deliniti. viij.q.j.Moyses.xij.q.ij.gloria.j.q.iij.ex multis.ibi. Nec eligant in domo dei qui maiores sacculos pecunie conferant: sed eos qui moribus c disciplina atqз scientia diuites pro officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Adde quod dixi.s.e.§.nunc autē ad fratres.ver.item beneficia.in.c.xvj. Trigesimū tertiuз: quia paulatim quolibet anno suo parochiale subtrahendo sibi appropriant c clericos grauāt. x.q.iij.qz cognouimus.c.inter cetera.xvj.q.j.constitutum est. Tricesimumquartum: quia viciscuntur iniurias personales: contra cano.j.q.vij.si quis omnem.in fi.xlvj.dist.seditionarios.xxiij.q.iiij.inter querelas. Uix tamen est iniuria que tangat prelatum, q non tangat ecclesiam: qz epūs est in ecclesia c ecclesia in eo.vij.q.j.scire. Pro ecclesie autem iniuria excōmunicare potest: notatur de hoc.xxiij.q.iiij. guilisarius.ij.q.vij.si quis erga.vide quod legitur c no. ex de penis.romana.lib. vj. Uolūt esse actores c iudices: c tamen quum persona actoris assumitur: iudiciaria potestas amittitur.ij.q.j.§.sciendum. Et ideo epūs actor vel reus non debet esse iudex.xj.q.j.si clericus.iiij.q.iiij.c.j.c.ij. Trigesimumquintum: qz pro minimis culpis paratos etiam corrigi excommunicant: quum tamen nemo excommunicari debeat: nisi pro magnis peccatis: c quādo aliter corrigi nō potest.xj.q.iij.epūs c cap.nemo. Trigesimumsextuз quia expellunt illos qui precessoribus suis fideliter seruierunt: c (quod deterius est) remuneratione seruitij quam receperant spoliant: contra cano.xij.q.ij. hoc huius placiti.xvj.q.vj.illud. Trigesimumseptimum: quia aduocatis vel seruitoribus nolunt reddere quod promiserunt: nec ipsos remunerare: contra iura.xij.q.ij.quicunqз suffragio: c cap.ecclesiasticis.ff.loca.qui operas.ff.de vari.c extraor. cog.l.j.§. in honorarijs.iij.q.vij.§.tria.in versi.apud vrbem. Trigesimumoctauum: quia volunt q eis credatur

in preiudicium alioꝝ contra illud.vj.q.ij.epi. & c.si
sanctũ.c.placuit.xv.q.v.c.ij. Trigesimumnonum:
quia soli volunt clericos deponere: quum tamen in
depositione presbyteri requirantur sex epi preter ꝓ
prium, qui debet esse septimus. In depositione dia
coni tres.l.dist.studeat.xv.q.j.de crimine.& q.vij.fe
lix.& c.si presbyteri. Etenim solus non potest aufer-
re honorez epi: licet solus dare possit.xv.q.vij.sexta
accusatione.extra de transla. inter corporalia. respõ.
pri.post prin. Unde nec minores clericos deponere
potest:nisi cũ capitulo suo.xv.q.vij.eps nullus. vi-
de quod legitur & no.extra de here.quoniam.lib.vj.
Quadragesimum: quia impugnant exemptos imu
stenec seruant eorum priuilegia. xvj. q. j. frater no-
ster.extra de priuil.dilecti:& cap.quanto.extra de ex.
prela.c.penul.& vlt.& c.frequens: in cle.& de priuil.&
ex.pri.archiepo.in cle.& de censi. & ex ac. ad nostrum.
in cle. Quadragesimumprimum: ligant & absol-
uunt sine cause cognitione.vnde diuersas penas pa
ti debent.xxiiij.q.iij.de illicita.ex de sen.ex.sacro. Si
cut enim quosdam gratia fauoris sublimant: sic ple
runq3 alios odio inuidiaq3 humiliant.xv. q.vij. c.j.
Quadragesimumsecundum, quia in conuiuio non
faciunt legi sacras lectiones.xliiij.dist.pro reuerẽtia.
Nam dum corpus diuersis ferculis reficitur: nisi le
ctione retrahatur: lingua in detractionibus relaxa-
tur: vt dicit Greg.in moralibus.lib.j.& xliiij. dist.cõ
uiuia.& c.prece. Et propterea diues epulo amplius
in lingua ardebat: quia delicata gustauerat: & lin-
guam detrahendo relaxauerat. Unde Pe. Rauen.
loquens damnato diuiti ait. Si iam te totum possi-
det ignis: quare solius lingue desideras estib⁹ sub-
ueniri? An quia lingua magis vritur; magis ardet
que pauperi insultauit que misericordiam denegã-
uit: hec precedit ad iudiciũ: hec prima degustat cru
ciatus: que deliciosos cibos & odorata pocula degu
stauit. Item Grego.in homil. Quid autem est ꝙ in
tormentis positus linguam suam refrigerari postu-
lat: nisi ꝙ is qui conuiuando de loquacitate pecca-
uerat: per retributionis iustitiaz in lingua atrocius
ardebat: abundare enĩz in conuiuijs loquacitas so
let. Quadragesimumtertium: quia in ecclesia vel
dum in publico prodeunt: indumentis lineis non
vtuntur, & pallia habent dissibulata vt seculares cõ
tra consilium.extra de vi.& ho.cle.clerici.ij. ad sin.
Quadragesimumquartum: quia magis curant de
lautis conuiuijs q̃ de diuinis officijs. Inde proce-
dit peccatum luxurie: inde fabule ociose inde virtu-
tum eneruatio: inde fomentum criminum.xliiij.di-
stin.§.j.& cap.seq.per totuz. Inde consurgunt ad cõ
centum auium matutinum continua syncopa transi
currentes: & vix celebrant quater in anno: & vtinã
nec tunc taliter celebrarent.extra de cele.mis.dolen-
tes. Inde faciunt sibi dici missam iuxta lectuz in do
mo vbi spurcitie multe fiunt. vnde diuinam patien
tiam ad iracundiaz prouocant: & minus malũ esset
eis missam non audire: q̃ in domibus sic ipsam au-
dire: in quibus sine causa magna nullatenus sunt
celebrande.de consec.dist.j.c.j.& c.sicut non alij.cum
cap.sequ.quia diuersis ex causis epi se absentant ab
ecclesijs: nec commode possunt frequẽter ad eas ac
cedere ad missam dicendam vel audiendam: conce
ditur eis hodie habere altare viaticũ & in domibus
celebrare vel missam audire. extra de priuil. quoniã
lib.vj. Quadragesimumquintum: quia chartas &
instrumenta ecclesie non custodiunt.xij. q.ij. si quis
de clericis. Immo res dilapidant male administrã
do: contra cano.xvj.q.j.in canonibus.xxviii. dist.de
syracusane.xij.q.ij.& si illi: & cap. vulterane.c.aposto
licos.extra de elec.ꝙ sicut.de offi.dele. venerabili.de
accusa.c.vlt.de simo.per tuas.j. Quadragesimum
sextum: quia res alienas vsurpant.xvj.q.vj.placuit
nec ipsas reddere volũt a precessoribus occupatas.
eorum sanctitatem & conscientiã pretendentes:quũ
tamen nihil intersit quoad periculum anime,inua-
dere alienas: aut scienter detinere: sicut dicit conci-
liuz generale.extra de resti.spo.sepe contingit & ideo
quod alienum est: reddi debet.extra de testa.filius.j.
q.iiij.§.item peccato ciuium. ℣.sicut: quia nihil de-
perit vtilitatibus ecclesiarum: si ea que sunt aliena
reddantur.liiij.dist.generalis.in fi.vbi de hoc. extra
de postu.pre.bone.ij.vbi de hoc in glos.c.ꝙ si. Qua
dragesimumseptimum: quia non cognoscunt seip-
sos: cuius seminis, cuius vite, cuiusve generis sint:
sed in cathedris suis & cornibus gloriantes, presby
teros & clericos.viij.q.j.quid autẽ fratres suos nedũ
filios suos seculares despiciunt & contemnunt. Sed
si se attenderent: non paterentur sacerdotes mino-
res sedere iuxta scabellum pedum suorum intra ca-
meram suam: in qua eps debet se recognoscere colle
gam: q̃uis in ecclesia & extra cameram superior se-
dere debeat.xcv.dist.episcopus in ecclesia. Nam sm
Greg. quum culpa non subest sm rationem humili-
tatis: omnes equales sumus.xxij.dist. de constanti-
nopolitana. Sicut dicit Grego. Dominus ostendit
petro vt se cognosceret ante q̃ ipsum vniuerse eccle-
sie preponeret: & ideo ipsum permisit cadere: vt in se
addisceret qualiter deberet alijs misereri.l.dist.consi
derandum: & c.fidelior. Quid enim intolerabilius
sm Hiero.q̃ ꝙ natus in tugurio rusticano & paupe
re domo: qui vix poterat habere panem de milio vn
de saturaret ventrem rugientem: nunc fastidit mel-
la & panem de simila.i. de flore farine mundissimo &
subtilissimo factum.xij.q.ij.gloria. Quadragesimũ
octauum: quia faciunt indiscretas & fatuas remissio
nes.extra de pe.& re.cum ex eo.§.ad hec. Quadra
gesimumnonum: quia grauant subditos in tallijs &
exactionibus & encenijs que ad numerum veniunt
quantitatemue: & in subsidijs que petunt non charita
tiuis sed excoriatiuis & tyrannicis: propter que de-
berent in quadruplum condemnari.xviij.dist. quo-
niam.de hoc.x.q.iij.inter cetera.c.quia cognouimus
extra de ex.pla.cum ad quorundam. de censi.cũ apo
stolus: & cap. procurationes. Iure nouo etiam pu-
niuntur.extra de censi.romana.§.pe.& vlti. & c.exig.
& cap.felicis.lib.vj. Et de hoc.s.tetigi in.§. nunc au
tem.de immu.ec.quia plerique. ℣.inter patriarcham.
ver.offendunt in cap.xviij. Tales deberent manda
re memorie ꝙ manus suas deberent seruare inno-
xias deo & principi: nullumq3 lucrum contingere.in
auf.de manda.princ.§.t.Coll.iij.C. de superindic.l.j.
lib.x.ff.de damn.infec.ex damni.in auf.de collato.§.
hoc quoq3 coll.ix.xvj.q.j.§.nouerum. extra de vi.&
ho.cle.cum ab omni.extra de rescrip.statutum.li.vj.
Quinquagesimum. Excedunt iniuste excommuni
cando: & suspendendo: vel quia hoc faciunt sine con
sensu capituli.xv.q.vij.nullus.saluo eo quod dicitur
extra de consue. non putamus lib. vj. Sed hic vide
quod no.xv.q.vij.episcopus.& extra de of.or.irrefra
gabili.in glos.vel per decanum. Uel quia non seruãt
ordinem iudiciarium.extra de ex.pre.c.j. puta. quia
sententias suas fulminant: & excommunicant nulla

premissa monitione.ij.q.j.nemo. extra de ap. repre-
hēsibil. Vel quia sine causa, vel causa iniusta, vel fal-
sa: quod valde cauendum est: quum sit hec maior
pena, que inueniatur in ecclesia dei.xxxij. q.iiij. corri-
piantur.iij.q.iiij.engeltrudam. Vel quia ex odii fomi
te ad hoc procedunt. extra de accusa. qualiter. ij.§.j.
ad fi.xj.q.iij.§.si ergo: ⁊.§.cum ergo. Pena autem
excommunicanti iniuste infligitur vt damnatus se-
paretur a cōmunione quantum visum fuerit superio
ri.xxiiij.q.iij.de illicita.ij.q.j.nemo. Si autem iudex
inferior epo monitione non premissa excōmunicat:
ingressum ecclesie sibi nouerit interdictum. extra de
sen.ex.sacro.pri.rn. Si autē in scriptis sniam excōi-
cationis non proferat: ⁊ causam excōicationis expſ
se non conscribat: per mensem vnum ab ingressu ec
clesie ⁊ diuinis nouerit se suspensum. Quod si conti
gerit sic suspensos diuina officia exequi sicut prius:
incurrunt irregularitatē: super qua non nisi p sum-
mum pontificem poterit dispensari: vt pena docen-
te discant iudices ecclesiastici q̄ graue sit excōicatio
num sententias sine maturitate debita fulminare:
hec leguntur.extra de sen.excō. sacro.⁊ capi.cum me
dicinalis.lib.vj. De suspensiones non tangunt epos
quia nullam penam suspensionis a iure incurrunt:
nisi de ipsis ibi specialiter caueatur. extra de elect.si
compromissarius. cap.huiusmodi. lib.vj. ⁊ de sen-
ten.excommuni.q; periculosum.lib.vj. Et faciunt q̄
leguntur ⁊ no.extra de off.deleg.sane.⁊ quod no.in-
fra.§.sequen.ver. Item nullam. Si autem alias in-
iuste quis excommunicatur postq̄ de hoc superiori
patuerit querela proposita excommunicator cōdē-
nabitur ad interesse excōmunicato: ⁊ alias superio-
ris arbitrio punietur quum non sit leuis culpa tā-
tam infligere penam insonti: ⁊ hec leguntur. pre.ca.
sacro.§.cunq;. Sed ⁊ si post appellationem legitimā
talis sententia proferatur: degradari debet proferēs
in criminalibus.ij.q.vj. decreto. Item excommuni
cans iniuste, tenetur actione iniuriarum. xj. q.iij.il-
lud ⁊ cap.temerarium: ⁊ crimine sacrilegij. xxiiij.q.
iij.non in perpetuum: ⁊ extraordinarie puniri pōt.
c.extra de excel.pre.c.j.⁊ pre.§. cum q;. ⁊ no. de hoc i
pre.c.non in perpetuum. Ergo non debet quis excō
municari ex leui causa: quia non nisi pro mortali.xj.
q.iij.nemo.⁊ cap.sequen. Hoc enim est sententiam ful
minare: quando scilicet ex leui causa vel alias iniu-
ste fertur: vel non seruatur ordo iudiciarius: vt extra
de ex.pre. nimis praua. §.j. Nec refert vtrum nulla
causa subsit: vel iniusta. c.ff.de autho.tu.nulla differē
tia: exemplum extra de ex.pre.dilectus. Quinqua-
gesimumprimum: quia in iudicijs criminalibus, cle
ricorum suorum non vtuntur consilijs: contra id.xv.
q.vij.episcopus: ⁊ cap.fi.hoc enim tenentur facere:
sicut ⁊ preses presentibus officialib9 suis iudicat.C.
de sen.⁊ interlocu.om.iud.cum sententiam. extra de
his que fi.a pre.c.nouit.⁊ cap.quāto.Adde.§. c.N.j.
Quinquagesimumsecundum: quia quidam eorum
nunc nimium rigorem in corrigendo ⁊ iudicando:
sicut hypocrite ⁊ pharisei.xlv.disti.vera.xxvj.q.vij.
alligant: nunc nimiam misericordiam ostendunt: p
quam fouent criminibus.l.distin. si quis diaconus:
quum medium tenere deberent.xlv.disti.sunt nāq;:
⁊ cap.disciplina. Superbe etiam predicant. xlvi.dis.
habet hoc. Quinquagesimumtertium: quia pas-
sim ordinant malos ⁊ bonos: de quibus dicit canō
q̄ hoc facit nimia remissio sacerdotum nostrorum.i.
episcoporum: quia pompam multitudinis querūt:
⁊ putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acqui
ri: vel quibus aliud prestare non possunt: diuinos
ordines largiuntur: quod tamen districti oportet
esse iudicij: magnum enim est esse quod rarum est.
lx.dist.si officia. Quinquagesimumquartum: quia
aliqui eorum curiosi sunt circa ecclesie ornamenta ⁊
edificia: sed de ministris nullam curam habent. xij.
q.ij.gloria. Sed vtinam hec hodie circa altaria ⁊ nō
circa eorum palatia ⁊ calcaria ponerentur. Quin-
quagesimumquintū: quia detrahunt vel diminuūt
redditus subditorum: contra id.extra de resti.spo.cō-
querēte: ⁊ cap.grauis: propter quod puniri possunt
pena extraordinaria: ⁊ sunt omnia redintegranda.
extra de ex.prec.cap.ij. Nec dn̄t eos irrationabiliter
grauare: vel inhoneste tractare: sed tanq̄ filios ⁊ fra
tres fraterna charitate tueri ⁊ honorare.extra de ex.
pre. cap.pri.extra de ma.⁊ obe.per tuas. Non ergo
dn̄t derogare inferiorum honoribus. extra de ex.
pre.ad hec: quia sicut nolunt grauis oneris sarcinas
ferre: sic non dn̄t alijs importabile pondus impone
re.ij.q.vi.qui se scit.⁊.c.qui scit se. An autem possint
diminuere fructus vacantis beneficij: dic vt legitur
⁊ no.extra vt ec.bene.cap.j.⁊ quod legitur ⁊ no.per
Jo.an extra de re.ec.non alie.si vna.§.fi. in clemen.
Quinquagesimumsextum: excedunt denegando sa
cramenta ecclesiastica malitiose ⁊ sine causa: in quo
casu alibi possunt recipi per exemptos. ex̄ de pscrip.
cum olim: in casibus concessis.ex̄ de sepul.c.j.de re-
gu.l.3: alias recurrendum est ad superiorem.ex̄ de iu-
pa.nullus. Aliqua tamen sunt que vrgente necessita
te a quolibet accipi possunt.de conse.dist.iiij.sanctū.
ex̄.de of.ord.pastoralis.§ preterea. Quinquagesi-
mumseptimum: non seruant priuilegia religiosorū.
imo eos grauant.ex̄ de priuil.dilecti.de ex.pre. sane.
ex̄ de simo.ne dei. extra de censi. capit.ij. in clemen.
adde.§.c.N.xl. Quinquagesimūoctauū: q; nedū
intersunt bellis: sed pugnant manu propria ⁊ cū ar
mis: quod est contra iura. Nam etsi epi ⁊ alij cleri-
ci possint interesse iustis bellis: ⁊ cōfortare alios ad
pugnandum ⁊ hortari: tamen non possunt pugna-
re manu propria: etiā contra saracenos.xxiij.q.viij.
clerici quicunq;: ⁊ cap.conuenior.saluo eo quod di-
citur ex̄ de homic.si furiosus.ij.rn.in cle. Contra qd
prelati in Hispania ⁊ Alemannia faciunt tota die:
de hoc conscientiam aliquam non habentes: contra
iura.xxiii.q.viij.§.j.⁊ cum cap. sequen. vsq; ad.§.is
ta: ⁊ cap.reprehensibile: cum cap.seq.l.disti.clericum
qui paganum.ex̄ de excel.pre.c.ex. literis: de rap.in
archiepiscopatu.ne cleri.vel mona.cleri.c.sententiā.
de homi.petitio. vbi de hoc: de penis: qd in dubijs.
de cleri.percus. per totum. De hoc latius dixi in pri
ma parte istius operis tractans de dispēsationib9.§.
sed querit quando.ver. possunt. cum ver.sequ.per
duas colū.in.xlviij.c. Quinquagesimumnonum:
quia raro morantur in ecclesijs suis: immo quasi in
tota vita eorum per curias principum ⁊ Romane
curie, ⁊ per paterna hospitia euagantur: contra om-
nia iura.vij.q.j.sicut vir peruenit: ⁊ cap.placuit.ex̄ d
vo.⁊ vo.re.magne. Et de hoc supra dixi in threnis
in oratione Hiere.recordare.ij. super verbo, matres
nostre quasi vidue.viij.c. Sexagesimum. Aut non
aut pessime dicunt officium diuinum in lectis recū-
bentes, vel continue corporaliter vagantes, vel au-
dientes, ⁊ male, non condicentes: quia non sufficit
audire solum: sed clerici tenentur officium diuinum
aut per se dicere: aut cum alijs condicere .i. partem

suam dicere ⁊ alteram audire: alias quilibet vellet in ecclesia mutitare: sicut faciunt religiosi ⁊ clerici accidiosi. Ad hec. xcij. dist. in palea. presbyter, que ponitur pro gratio. ex̄ de cele. mis. c. j. ibi. persoluant: ibi compleantur: ⁊ ibi. laudem dixit: ⁊ ibi. persoluamus: ⁊ ibi. ad confitendum tibi: ⁊ ibi. referamus laudes: ⁊ ex̄ de cele. mis. dolentes: in fi. ibi. celebrent: ⁊ ex̄ in cle. j. all'. graui. ibi fructum labiorum: ⁊ ibi. dicere seu psallere: ⁊ ibi. celebretur: ⁊ ibi. psallatur. Et ad istas horas vocales seu laudes tenemur: non mentales, ex debito. s'm Tho. Can. ij. Sonet vox tua: non vi carijs: vox enim tua dulcis ⁊c. Adde quod no. extra de cle. non re. c. iij. in glos. hoc quod. Et adde hic q̄d no. Jo. an. ex̄ de reliqui. ⁊ ve. sanctorum: si dn̄m. in glos. magna: que incipit: de oratione. ver. Sed dubitatur. Alia secularia intermiscentes, currentes, sincopantes, anticipantes, nunq̄ in horis. ex̄ de of. custo. c. j. competentibus: dicentes, nihil quasi cordialiter attendentes, vix labijs deum honorantes, multas horas dimittentes, prout cōmuniter in peccato mortali eum psalmodiant existentes, raro chorum intrantes, ⁊ quum ibi sunt: nunq̄ sicut muti os aperientes, aues ⁊ canes ad ecclesias per suas familias ducentes, ante finem officij de choro exeuntes, in choro cum secularibus de mundo loquentes, ⁊ officium interrumpentes, ⁊ deum deridentes, nec alios dissolutos clericos in choro corrigentes: contra omnia illa iura. de cōs. dist. j. quando ⁊ dist. v. non mediocriter. xxxviij. dist. sedulo. ex̄ de cele. mis. dolentes. ⁊. xcj. dist. presbyter. xcii. dist. cantantes. ex̄ de cele. mis. grauis in clemē. Infirmus clericus in lectulo recubans nec tenetur officium dicere nec audire: nec postq̄ cōualuerit, omissum recuperare. xcj. dist. clericus victū. ex̄ de cle. non re. ad audientiam. Sexagesimumprimum: quia nunq̄ reddunt rationem administrationis sue: tenentur enim reddere rationem administrationis sue tanq̄ tutores. C. de tut. dis. l. ij. Et no. ex̄ de accusationibus qualiter. ij. in glos. sed qualiter. cap. extra de testa. religiosi. ⁊ in cle. ⁊ de relig. do. q̄r contingit. §. illi etiam. clem. ⁊. x. q. iij. c. j. quam rationem tenetur ab eo exigere ⁊ potest suus metropolitanus qui est eius iudex ordinarius. ix. q̄. iii. per singulas. Si bona epi ⁊ capituli essent communia: crederem consensum capituli in hac ratione exigenda ⁊ reddenda requirendum: quia eius interest. ca. bo. extra de rescrip. edoceri. de ma. ⁊ obe. c. fi. ⁊ cap. bo. lxxxix. dist. volumus forsan. Idem si non essent etiam bona communia. c. xij. q. ij. quatuor. in fi. Sexagesimum secundum: quod omnibus predictis excessibus grauius est: nedum de eo quod in occulto peccant per suas immunditias, ⁊ simoniacas pactiones, ⁊ fraudes, superbias, ⁊ inuidias, ⁊ auaritias, que tamen a plerisq̄ sciuntur: nullam verecundiam habent aliqui ex eis: sed nec de ijs in quibus publice delinquunt: immo in peccatis gloriari videntur. extra de ex. pre. q̄ graue. vnde frons meretricis facta est eis: nec de peccatis erubescunt: ⁊ peccatum suum sicut sodoma predicauerūt. Esa. iij. Vñ tot mortes sibi cōponūt: quod perniciosa exempla alijs dant. xj. q. j. precipue.

Repertorium de materia Episcoporum.

Nunc de Episcoporum authoritate iurisditione ⁊ conditione ⁊ excessibus simul aliquid tractandū est: q̄r diuisim de hoc superius pertractaui. Unde episcopis sciendum est q̄ non sufficit eis cum subditis equalem gerere vitam: sed sicut sunt super alios honoratiores: sic vita dn̄t esse prestantiores. viii. q. j. nec sufficere. j. q. j. vilissimus. ex̄ de voto. ex multa. §. pri. Item episcopus in eo q̄ alijs prefertur: non debet se alijs presumere meliorem. viij. q. j. illud. Item plus laudatur patientia epi in aduersitate: q̄ quies in religioso. vij. q. j. suggestum. Episcopus quum celebrat: secum debet habere saltem tres diacones: qui oculi eius dicuntur. xciij. dist. diaconi qui ⁊ subdiacones ⁊ ministros qui sacris induti vestimentis in fronte ⁊ a tergo ⁊ presbyteri a dextra regione leuaq̄ contrito corde ⁊ humiliato spiritu ac prono stent vultu custodientes eum a maleuolis hominibus: ⁊ consensum prebentes sacrificio. de conse. dist. j. episcopus deo. Domus epi debet esse prope ecclesiam: vt aptior sit contemplationi. xlij. dist. eps. Et epi mensa nō debet resplendere vasis aureis ⁊ argenteis: sed fide ⁊ meritis. ibidem. Non licet epo intendere venationi: nec consanguineorum etiā nimie familiaritati. xxxiij. dist. quorundā. ex̄ de presumpt. cū in iuuentute. Quid in primitiua ecclesia epi propter paupertatē recipiebant: ⁊ quid modo dn̄t recipere de oblationibus ecclesiarū. x. q. j. antiquis. c. de his. ⁊. q. iij. placuit. xij. q. ij. vulterane. cum. vj. c. sequen. Eo die quo eps celebrat in aliquo altari: supple vel hi celebrant: q̄r eadem ratio est vtrobiq̄. s. reuerentia epi: vt dicit glos. cap. inferius alleg. sacerdos non debet celebrare. de conse. dist. ij. c. vlt. Presente epo sacerdos non debet nisi de suo mādato benedicere nec signare. Heb. vij. xxj. dist. deniq̄. xcv. dist. ecce. Cōceditur epo tēpore interdicti celebrare sub certa forma. ex̄ de priuil. q̄ nonnullis. Epi sunt legati christi. ij. q. vij. accusatio quoq̄. in fi. xxj. di. in nouo. Itē oculi eiusdem. vj. q. j. oues. Deferre habent iudices delegati ⁊ cōseruatores epis. ex̄ de of. dele. sane. ⁊ c. t. quia pontificali. lib. vj. Item nullam sententiam suspensionum vel interdicti incurrunt: nisi de epis mentio habeatur. ex̄ de sen. ex. q̄r periculosum. lib. vj. ⁊ de elec. si cō promissarius. lib. vj. §. huiusmodi: ⁊ in additione quā posui. s. §. proximo. ℣. l. in fi. Possunt vbiq̄ cum altari viatico celebrare vel facere celebrari. ex̄ de priuil. qm̄. lib. vj. ⁊ in additione quam posui. s. §. proximo. ℣. xliij. Possunt eligere confessorem. ex̄ de peni. ⁊ re. c. fi. An ius vel statutum factum super personatibus ⁊ ministris ecclesie ad episcopatus extendatur. no. Inno. ex̄ de concess. preben. dilectus q̄ nō. Quia Episcopatus non propter bona temporalia: sed propter deum ⁊ curam animarum est recipiendus: ⁊ q̄ ipsi olim nihil habebant. no. Innoc. ex̄ de ap. constitutis. ij. in vlti. magna glos. in fi. An Episcopatus sit ordo. xxj. dist. cleros. ex̄ de pur. ca. quotiens. xxxij. dist. c. j. ℣. de hoc. An Episcopatus sit fugiendus vel desiderandus: an sit desiderantibus denegandus: ⁊ de similibus: no. ex̄ de elec. cum in iure. s'm Innocen. An Qui est dignus potest episcopatum desiderare. Et per quem modum debet electus dissentire qui se credit indignū: ⁊ q̄ peccat mortaliter qui se credit dignum si prelaturam sibi oblatam respuit: ⁊ de quibusdā similibus. viij. q. j. in scripturis. ⁊ cap. qui episcopatum. Et per Inno. in pre. c. cum in iure. Que sunt de lege iurisdictionis epi: ⁊ de lege diocesana. de of. or. conquerēte. ⁊ c. dilectus: ⁊ per Innoc. de sta. mo. c. pri. Maior est dignitas episcopalis q̄ imperialis. xcvi. dist. in. si imperator: ⁊ lxiij. dist. valentinianus. Quo ad que tenent epi loca apostolorum. xij. q. pri. videntes. ex̄ de sacra vnc. cap. vnico. Palatium epi habet priuilegium defensionis: siue habeat capellam, siue non: siue sit intra. xxx.

passus

pastus ab ecclesia: siue nõ. xvij. q. iiij. diffinimus. e. §. quisquis. secundum Innocen. & Ostien. in cap. lxc. infra alleg. inter. xvij. q. iiij. id constituimus: & de immu. ec. inter alia. secundum Innocen. Non potest episcopus cubicularios criminosos suos vel familiares ab accusatione repellere. extra de accusa. nulli. Non peccant clerici: si non vocant episcopu dominum. extra de ex. pre. grauem. secundum Innocen. An episcopus fit de capitulo vt episcopus vel vt canonicus: & quando potestas iudicandi vel eligendi de capitulo ad episcopum deuoluatur. extra de consue. pre. postulastis. & de of. ord. irrefragabili. maxime secundum Innocen. Episcopus in consecratione religiosus dicit religiosior abbate: & episcopus ad professionem monachos recipit vt abbas: not. per Jo. an. extra de elec. nullus. lib. vj. vltima glos. Et excellẽtia dignitatis & ordinis episcopalis facit vt episcopus etiam secularis immediate presit monachis. An habens filios vel nepotes possit fieri episcopus vel alius prelatus. xxviij. dist. de syracusane. & capit. priusq̃ & lxj. dist. cenomensis. & extra de testa. cap. per Innocen. An episcopus debeat potius obedire regi suo q̃ metropolitano: vel patriarche vel regi quã pape vel eius delegato. xviij. distin. si episcopus. xxiij. quest. viij. reprehensibile. de offi. deleg. pastoralis. de ap. cum parati. & de censib. significauit. An omnis episcopus sit par apostolico. xxj. distin. in nouo. De prelatione inter episcopos & presbyteros. xciij. disti. legimus. & ij. q. vij. quanq̃. & xcv. distin. olim. Episcopi dñt vocare clericos non filios sed fratres vel socios. Et clerici episcopos non fratres sed patres. xcv. dist. esto. An episcopus possit agere per procuratorem vel per se. ex̃ de rescrip. edoceri. de syndi. c. j. v. q. iij. q2 episcopi. Qualiter iuret ep̃s pape. extra de iureiu. ego. N. De pena suum ep̃m interficientium vel manus in eum inijcientium. extra de penis. ad aures. c. in quibusdam. xxv. q. ij. ita nos. Et de penis. si quis suadente. in cle. Que requirantur quñ agitur contra ep̃m ciuiliter vel criminaliter. extra de postu. pre. c. j. de elec. bone. j. de preben. graue. s̃m Inn. Inquisitores heretice prauitatis non possunt inquirere contra episcopos: nisi habeant a papa speciale mandatum. extra de hereti. inquisitores. libro. vj.

Monachus adeo ep̃atu an ab regula absoluat. Monachus factus ep̃s eximitur ab obedientia abbatis & a regula quantum ad esum carnium: & sic tenet Host. & hec communis opinio. Sed Hug. cõtra. etiam si sit papa. Idem tenet Archidiac. de hoc per Ostien. in summa de penis. Teneo cuž opinione cõmunem: quia non comedere carnes non est de substantia monachatus: sicut abdicatio proprietatis & custodia castitatis. extra de sta. mo. cum ad monasterium. §. fi. Et quia ibi abbas dispensat cum monacho. vt no. doctores. e. c. cum ad monasterium. de silentio & obedientia & ieiunio: & quicquid acquirit: acquirit ecclesie cuius factus est episcopus. xvj. q. j. cap. ni. vbi de hoc. xviij. q. j. c. j. & ibi de hoc no. Monachus qui transit ad episcopatum vt presit: peccat mortaliter: & votum frangit. nota. xvj. q. j. monachi vagantes. In locis insignibus constitui dñt epi: & quantum vnus episcopatus ab alio debet distare. lxxx. distin. per totum. & extra de priuil. cap. pri. An literis episcopi sit credendum. extra de fi. instrumẽ. cap. pri. & ij. per Innocen. de proba. cap. post cessionem. xj. q. iij. cure. Quñ recusatur iudex secularis: an episcopus erit iudex in causa illa. extra de foro cõpe. licet. per Innocen.

De potestate Episcoporum, & de materia eorum. Cap. ii.

De potestate ep̃orum: q sine licentia ep̃i nullus presbyter in sua dioces potest missam cantare, vel baptizare, vel aliud simile facere. xvj. q. j. cunctis & c. multis. Quia sine ꝯsensu eius non debet edificari monasterium vel oratorium. xviij. q. ij. quidam. & de monachis & cap. sequen. & de priuil. cũ olim. ij. Quia iurisdictionem habet in religiosorum monasterijs. xviij. q. ij. c. j. & c. monasteria. de of. or. dilectus. Quia presbyteri & clerici & religiosi sue diocesis ipsius subiacent potestati. xviij. q. ij. quidam. Quia ep̃i est in omnibus parochialibus ecclesijs p̃sbyteros instituere. xvj. q. ij. sane. & q. vij. nullus. & c. sicut. extra de heret. cum ex iniuncto. Quia ep̃i monialibus & alijs feminis religiosis prelatum preficere debent: & curam ipsarum habere. xviij. q. ij. qui religiosis. de relig. do. de xenodochijs. Quia defensor deputatus a papa non dz cogere subditos ep̃os coram se litigare. x. q. j. peruenit. Quia ep̃s potest omnem principem pro culpa excõicare. xi. q. iij. si autem. xcvi. dist. duo. Potest falsarium literarum dñi pape vsq3 ad mandatum dñi pape incarcerare. xx. dist. in memoriam. Quid de ep̃o qui ab ecclesia sua non recipitur. xcii. dist. §. de ep̃is: cum. c. sequen. An ep̃s sine licentia diocesani in aliena diocesi potest pontificalia exercere. e. dist. si quis. ij. Dic q non sine licentia diocesani: quicquid dicat ibi Jo. Vide qd no. Jo. an. extra de priui. excel. priui. archiep̃o. in glos. in pontificalibus. in cle. ex̃ de vsu. pal. c. fi. p Inno. & Ostiẽ. & de foro cõ. c. q̃uis. in clem. Quia authoritate ep̃i inferiores possunt ad alias ecclesias transferri. vij. q. j. ep̃s de loco. Causam ep̃i accusati Archiep̃s cum suffraganeis perquirere potest: sz nõ determinare. ij. q. vj. accusatus. Quia cum multa discussione contra ep̃z debet recipi accusatio. ij. q. vij. accusatio. cum. v. c. seque. Quia ep̃m subditi nec arguere nec accusare passim possunt. ij. q. vij. oues. & ij. c. seq. Quia sine licentia sui ep̃i clerici non dñt peregrinari. de conse. distin. v. non oportet. extra de vo. & vo. re. magne. & etiam Hierusalem. vt ibi. Clerici nõ tenentur seruire ep̃o in opere seruili. x. q. iij. placuit. Ep̃s in ordinando ecclesiaz debet requirere consensum patroni. xvj. q. vij. de criminis. extra de iur. pa. nob. An ep̃s inconsulto papa ad bellum debet proficisci. xxiij. q. vlt. quo iussu. Non potest ep̃s successorem sibi instituere. vij. q. j. petisti. viij. q. j. ep̃s. & ij. c. sequen. De rebus proprijs & acquisitis intuitu psone potest ep̃s testamentum facere de alijs non: q cedunt ecclesie. xij. q. j. ep̃i. & ij. c. sequen. & q. ij. pontifices. & q. v. per totuz. & extra de testa. c. j. Quia morientis ep̃i res debent pro futuro pontifice conseruari: & diripientes illas dñt anathematizari. xij. q. ij. hec huius placiti. & c. non licet. & c. charitatem. c. de laicis illud. c. non liceat. ij. extra de elec. vbi periculũ. §. prouisionis. lib. vj. & c. generali. lib. vj. & c. q2 sepe. li. vj. & de of. or. cuž vos & cap. presenti. lib. vj. An ep̃s potest infeudare ratione p̃stiti obsequij. extra de dona. per tuas. An ep̃s possit aliquid statuere contra suos cõcs & an possit aliquid statuere in preiudicium ecclesiarum factarum vel faciendarum. extra de consue. cum dilectus. An ep̃s possit constitutionem facere & super quibus: & in quos. xviij. dist. §. j. de ma.

⁊ obest quis. de off. le. c. vlt. ⁊ ſm Inno. de locato. c. nostra. de testa. requisisti. de hereti. ad abolendā. An epi possint restituere famam: ⁊ absoluere a iuramentis: vide quod dixi. ſ. in pri. parte de dispen. §. quia eps. ver. lxiij. cum ver. sequen. in. l. c. votis ⁊ fidelitatibus de re iudi. cum te. per Inno. ij. q. iij. §. hinc autem. in glos. facti. ⁊ per Archid. de elec. licet canon. li. vj. An omnes clerici se possunt opponere pro iuribus epi. ex̄ de confir. vti. cum dilecta. per Inno. An licet epo laico vel clerico alterius epi ecclesiastica sacramenta conferre: vel eos sine literis commendatitijs proprij epi ad ordines vel ad beneficia recipere ⁊ an in clericis notis sicut in ignotis litere commēdatitie requirantur: ⁊ que sit differētia inter literas commendatitias ⁊ dimissorias: ⁊ an clericum alienigenam possit eps ordinare sine literis commēdatitijs sui epi si habet beneficium in diocesi sua: vel alias est ei subdit⁹: ⁊ an quis possit esse clericus pluriū eporum. extra de preben. cum iam dudum. per Inno, ⁊ in c. cum nullus. ⁊ c. si. de tempo. ord. lib. vj. ⁊ de cleri. pere. c. j. per Inno. ⁊. lxxi. dist. per totum. ⁊ lxxij. dist. per totum. ⁊. lxxiij. dist. per totum. xxj. q. ij. per totum. xcviij. dist. per totum. Cum epi seruare debeant canones: non debent contra facere: nisi expresse concedatur eisdem ex̄ de tempo. or. dilectus. p̄ Inno. An archiepm eps aliquo casu iudicare potest. Quia eps habet dispositionem omniū de sua diocesi ac in maioribus semper sit ad epm recurrendum. extra de maio. ⁊ obe. cum inferior. ſm Innoc. ex̄ de rap. c. j. in fi. magne glos. xcii. distin. si qui epi. l. glos. j. in quo. in fi. iij. q. vj. c. j. in glos. sed quid. Non potest eps inuito ⁊ irrequisito papa fieri religiosus. vij. q. j. scias. ex̄ de regu. licet. An vnus eps in alterius epatu possit prescribere iura episcopalia. Et q̄ ius quod habetur in canone de liminibus non prescribendis: locum habet in prouinciis: episcopatib⁹ ⁊ parochijs. de prescrip. si diligenti. per Innoc. ⁊ ex̄ de paroch. super eo. An de iure cōi ecclesie ⁊ decime ad epm pertinent: ⁊ an potest agere eps pro ecclesijs sibi debitis ad decimas. extra de deci. ductuz. ſm Inno. Quia ecclesia inferior potest prescribere aliqua iura episcopalia ⁊ aliqua non. ex̄ de capel. mo. c. ij. An sufficiat testimonium epi ne promouendus examinetur. xvi. q. j. si quis. ix. q. ii. epm. An episcopus possit excommunicare, absoluere, delegare, iudicare, vel beneficia conferre extra suum episcopatuz: extra de of. le. nouie. An abbas iura episcopalia possit prescribere: ⁊ que ⁊ qn̄. extra de prescrip. auditis: ⁊ cap. veniens. ⁊ cap. cum olim. maxime per Inno. Non potest eps sine licentia pape votum longe peregrinationis emittere. extra de vo. ⁊ vo. re. magne. de reg. licet. Et an possit peregrinari eps sine licentia capituli. vel modicam peregrinationem facere sine licentia pape. pre. c. magne. per Innoc. An eps fundet suam intentionem de iure communi in monasterijs sui episcopatus: ⁊ an possit cognoscere inuito prelato inferiori de causis ad eius iurisdictionē spectantibus: ⁊ de similibus loquentibus de iurisdictione epi in loco ad suam iurisdictionem non pertinente. ex̄ de of. archid. dilecto. per Innocē. An eps possit facere constitutionem ligantem non suos subditos. ex̄. de sen. ex. a nobis. de constitu. vt animarū. lib. vj. An eps possit esse iudex in causa ecclesie sue ⁊ suorum: vel ecclesie sue iniuriam vindicare. xxiij. q. iiij. inter querelas. ex̄ de iud. cum venissent. An eo ipso q̄ aliqua ecclesia est in alicuius episcopatu vel diocesi constituta: per consequens sit illi subiecta. ex̄ de rescrip. cum non liceat. de except. venerabilis. per Inno. ⁊ de reli. do. cum venerabilis. per eundem. Quum eps de aliqua causa cognoscit: an tunc quilibet canonicorū erit iudex. de of. or. irrefragabili. xv. q. vii. eps. In casu non punit eps excessus suorum canonicorū. de of. or. irrefragabili. Qualiter ⁊ quando vnus eps qui facit alium epm suos subditos excommunicare: ⁊ in eos iura episcopalia exercere: perdit possessionem horū iurium. de resti. spo. olim. ii. p Innoc. An decimas vel ecclesiam quam tenet vel ius patronat⁹ possit dare laicus sine authoritate epi. de iure pa. nullus. ⁊ c. t. c. j. lib. vj. An eps possit excōmunicare, vel interdicere, vel suspendere, sine consilio capituli sui. extra de ex. pre. c. j. Eps habet iura episcopalia: non solum in bonis a principio ecclesie assignatis: sed etiam postmoduz acquisitis. extra de resti. spo. cum ad sedem. per Inno. An partem fabrice potest eps in vsus suos conuertere. x. q. iij. vnio. An eps potest corrigere subditos subditorum suorū eis pretermissis: ⁊ quando potestas iudicandi vel eligendi de capitulo ad epm deuoluatur. de of. or. irrefragabili. ſm Inno. An eps potest agere sine cōsensu capituli vel econtrario vel etiaz conuentu. An potest agere vel respondere pro ecclesijs sibi subditis. An ipse alijs preferatur. Quia eps est precordinator in cunctis. Quia ipsius est omnis cura ecclesiarum. Et q̄ eps per se vel per alium debet interesse constructioni ecclesiarum de resti. spo. olim causam. ſm Innocen. An eps potest pro suis necessitatib⁹ fructus ecclesiarum sibi subditarum accipere. extra de censi. cum apostol⁹. ſm eundem. Quia eps generaliter ecclesiam eximendo nihilominus tria vel q̄tuor ibi intelligitur retinere. ex̄ de censi. cum venerabil. per Ber. ⁊ Innoc. ⁊ ex̄ de dona. pastoral. in glos. si ita. An loc⁹ possit ethici facer sine authoritate epi. An episcopus habet iura parochialia in hospitalibus: ⁊ possint construi sine eo. ex̄ de reli. do. de xenodochijs. extra de do. inter dilectos. ſm Innocē. De potestate episcopi in monasterijs ⁊ ecclesijs sue diocesis. An exempti ratione populi non exempti subsint episcopo. extra de sta. mo. ca. per Inno. Priores ⁊ rectores ecclesiarum curam animarum habētium perpetui non possunt ab illis amoueri sine cōsilio epi. c. t. monachi. ſm eundez. Nihil debet eps exigere de temporalibus in ecclesijs sibi subiectis preter iura sua. extra de reli. do. de xenodochijs. per Inno. An priuatus sine authoritate episcopi locum religiosum vel hospitale vel oratorium ad celebrandum, vel domum ad recipiendum pauperes deputare potest. eodem ti. ad hoc. p Inno. An episcop⁹ possit ecclesiam in emphiteosim dare. An abbatem ⁊ conuentum alicuius monasterij potest ad iura episcopalia exercenda suos vicarios constituere. extra de reli. do. constitutus. per Inno. An solus eps potest cognoscere de crimine vbi agitur ad priuationē officij vel beneficij. xvj. q. vlt. inuentum. An prescribens vnum ius epale vel plura, videatur etiā aliud possidere vel prescribere. de p̄scrip. auditis. ⁊ de capel. mo. dilectus. ſz Inno. ⁊ alios. Cum potius monachus epo an abbati debeat obedire: ⁊ ad quem principaliter spectet correctio eius. xi. q. iii. omni resistit. xviij. q. ii. c. j. xj. q. j. de persona. extra de of. or. quāta. maxime per Inno. ⁊ Ostien. De potestate epi in ecclesijs sibi subiectis quoad alienationes ⁊ alia. extra vt ec. bene. vt nostrū. ⁊ ſm Inno. de elec. vt pre-

terite. Qualiter ⁊ in quo patri episcopus vel ecclesia filio comparatur. lxviij. dist. quorum. An eps possit remittere de penitentia pape. xxxiij. q. ij. latorem. An episcopus possit fructus alicuius ecclesie in suas vtilitatem conuertere. ex. vt ec. bene. vt nostrum fm Inno. Licet episcopi sine authoritate pape non possunt aliquem sanctoruz catalogo aggregare: possunt tamen statuere aliquem sanctum solenniter venerari. de ferijs. capit. fin. secundum Innocen. Et adde quod not. de consecratione distin. iij. cap. pri. in glos. sed de quibus.

Aliud repertorium de materia episcoporum. Cap. 22.

DE officio episcopi: nunc tractemus. Episcopi officium est virgines altaria, ecclesias consecrare. Chrisma conficere ⁊ cum ipso confirmare. lxviij. dist. quis. Ideo inungitur episcopus: vt procurator animaruz ⁊ distributor spiritualium existat. xj. q. j. §. ex his omnibus. Nō sufficit epo innocens vita: nisi adsit doctrina. xliij. dist. §. j. ⁊ c. j. Eps debet docere populū sacram scripturam non grammaticam vel physicā. lxxxvj. dist. cum multa. xxxviij. dist. ignorantia. Officium epi est discordantes concordare: ⁊ ad pacem cogere. xc. di. per totum. Debet sibi cōmissos solicite regere. c. di. rationis. vij. q. j. suggestum. ⁊ c. sequen. Nō licet sibi aliquē proprijs manibꝰ cedere. lxxxvj. distī. non liceat. Epi est locum assignare degradato in quo peniteat. lxxxj. dist. sacerdos. Qr eps in ordinatione clericoꝝ statuta consilioꝝ debet ordinandis pronunciare. xxxviij. dist. placuit. Epi est ordinare ꝙ in ecclesijs baptismalibꝰ sint doctores ⁊ magistri qui pueros in liberalibus artibus ⁊ in alijs vtilibus doceant. xxxvij. dist. de quibusdaz. Inter epm ⁊ ecclesiam est spirituale matrimonium. vij. q. pri. sicut alterꝰ. Eps possideat res ecclesie ad dispēsandum non ad dissipandum. xij. q. j. eps. ⁊ c. expedit. c. res ecclesie. cum. ij. c. seq. Debet abijcere curas seculares. xj. q. j. te quidem. Non debet esse aduocatus vel tutor. lxxxviij. dist. eps tuitionē. ⁊ iij. c. sequ. Non per se sed per Oeconomum clericum, dz proprija ecclesie gerere. xvj. q. vij. qm̄ in quibusdam. ⁊ c. sequen. lxxxviij. dist. eps nullam. xxxix. di. volumus. ⁊ ij. c. sequen. viij. q. j. si petrus. Officia ecclesiastica nō debet propinquis committere. lxxxix. dist. decenter. cum. §. prece. Unde super hoc. ver. prece. quod notatur. ē. eodem. §. sed vt sciant. ff. xx. in. c. xx. De rebus ecclesie primū sibi: postea ministris: demū alijs fidelibus debet prouidere. xij. q. j. §. si ergo. Non debet in suam vel suoꝝ proprietatem res ecclesie conuertere. xij. q. j. eps. ⁊ c. res ecclesie. Raptores rerum epi debent excommunicari. xvꝭ. q. j. similiter. Ratio redditur epo de tertia deputata fabrice cuiuslibet ecclesie. x. q. iij. c. j. Debet eps pauperibus ⁊ oppressis solicite prouidere: ⁊ eos defendere. lxxxij. distin. episcopus. lxxxiiij. dist. peruenit. lxxxvj. di. fratrem. lxxxvij. di. per totum. xij. q. j. videntes. ⁊ c. ex ijs. ⁊ ij. c. sequē. Epi est prouidere de personis idoneis que predicēt ipsius subditis. ex. de of. or. inter cetera. Que iura cōsequatur eps in electione. ⁊ que in consecratione. ex. de elec. transmissam de consec. ec. aqua. An ad episcopum spectet causarum matrimonialium ⁊ criminalium cognitio. clericorum perpetua depositio. diutina suspensio ecclesiarum vnio vel diuisio. extra de offi. archidia. ad hec per Innocen. De iurisdictione multiplici episcopi. de verb. signi. abbate. fm eundem. de of. or. ad reprimendam. fm eundem. An episcopus diuersarum linguarum ⁊ rituuz habens populum, debeat habere vicarium nationibus illis cōformem: ⁊ an in vna ciuitate plures possint esse episcopi. Et an vnus sub se alium habere potest. de off. ord. quoniam. fm Innocen. An defensio ⁊ executio testamentorum quoad pias causas vel alias: ⁊ an publicatio testamentorum ad episcopum pertineant. ex. de testa. c. iij. fm eundez. An episcopo vel rectori ecclesie competat defensio super ecclesie libertate. ex. de prescrip. auditis. fm eundem. Quando legata pijs causis incerta dispositioni episcopi cōmittantur. ex. de verb. sign. cum tibi. Que sunt que soli sunt episcopis reseruata. Et an papa possit prohibere eis ne chrisment in fronte: ⁊ episcopi presbyteris ne baptizent. lxviij. distin. quis. ⁊ extra de consuetu. quanto. fm Inno. ⁊ alios. An que sunt ordinis, possint episcopi demādare. ex. de conse. ec. aqua. De solennitate dedicationis episcoporum annuatim facienda. de conse. dist. j. solennitates. j. Hoc non obseruatur hodie nisi a papa. fm glos. in hoc. e. An episcopus qui renunciauit ordini episcopali, minores conferat ordines. ex. de sup. ne. pre. c. j. fm Inno. Et an semel consecratus episcopus possit in aliquo casu reconsecrari. dic quod no. extra de renunci. post transla. in glos. sed quid. Quando ⁊ qualiter episcopus in capitulo vocem canonici habeat. ⁊ quando capitulo negligente deuoluatur ad eum potestas beneficia conferendi. extra de preben. postulasti. maxime per Innocen. ⁊ ex. de ap. a collusione. lib. vj. De duobus episcopis contendentibus super iurisdictione alicuius monasterij. ex. de sen. ⁊ re. iu. quis. per Innocen. An eo ipso ꝙ episcopus recipit prepositura vel aliquam dignitatem: vacet episcopatus: ⁊ an decre. de multa. in episcopatibus locum habet. An episcopatibus renunciari possit tacite vel expresse sine licentia pape. An episcopo possint dari alia beneficia si est pauper. An episcopatui propter paupertatem possint vniri alie dignitates: ⁊ per quem. de concess. pre. cum nostris. per Innocen. Si aliquaruz ecclesiarum episcopi cum toto suo populo labuntur in heresim vel schisma: an nihilominus ecclesie ille honorem suum retineant: ⁊ ecclesias sibi subiectas quoad proprietatem ⁊ possessionem. de ma. ⁊ obe. inter quatuor, per Innocen. De duobus episcopis in eadem ecclesia. vij. quest. pri. non autem. An inuitis detur episcopatus. lxj. distinc. nullus. An in vna ciuitate possint plures pontifices similes esse: ⁊ quid videtur si vnus excommunicat ⁊ alter absoluit: vel contrarias ferunt sententias: in quibus locis episcopi sint instituendi: ⁊ ꝙ parua vel magna ciuitas nō facit maiorem episcopum vel minorem: ⁊ an plures Romani pontifices possint esse simul. lxx. distinc. per totum. xciij. distin. legimus. vij. quest. pri. non autem. vbi de hoc in glos. cap. in epibus. xxiiij. quest. j. didicimus. de offi. ordi. quoniam. de priuile. cap. pri. An propter excommunicationem episcopi iurisdictio eius ad Archiepiscopum deuoluatur. de sup. ne. pre. romana. libro. vj. De modo procedendi contra episcopum: ⁊ que requirantur: ⁊ qui. de preben. graue per Innocen. Que res intelligantur de mensa episcopi. ⁊ ad que bona iuramentum de non aliēando, extendatur. de re. ec. non alie. vt super Innocen

De quarta decimarum ⁊ mortuariorum quam habet episcopus in ecclesijs sue dioce. an prescribi valeat. q episcopus pro omnibus ecclesijs suis agere potest q locationes ⁊ venditiones non possunt facere clerici de rebus ecclesiarum sine authoritate episcopi. de testa. requisisti. fm Innocen. Quia iure primitiuo omnia que ecclesijs relinquuntur ad episcopi manus debent venire: ⁊ ad eius voluntatem expendi. de sepultu. relatum. fm eundem. An portio decimaruz ⁊ perceptio canonice portionis quas recipit episcopus ab ecclesijs sue diocesis sint de iure episcopali. extra de parochijs. in rubrica per Innocen. Quot dnt epm consecrare: ⁊ quibus dieb⁹ lxvi. dist. porro. cum. §. prece. lxxv. distin. q dic dominico. extra de tempo. ordi. nec episcopi. An per installationem: vel per quem modum apprehendit quis possessionem episcopatus. ex de resti. spo. in literis. fm Inno. An ⁊ quando criminosus ad episcopatum promotus sit deponendus. de iureiu. sicut nostris. fm Innoc. Multa de iurisdictione episcopali vtilia no. Innocē. ex de excep. cum venerabilis: ⁊ de prescrip. de quarta. fm eundem. Quia pontificalia non sunt de sua substantia ordinis vel officij episcopalis quia sine ipsis quodlibet officium fieri potest. Et ideo si episcopus a pontificalibus suspensus, nihilominus celebret in pontificalibus: non incurrit irregularitatem. de senten. excom. cum medicinalis, lib. vj per Inno. de consue. cum dilectus. Quid iuris quum se intromittit Archiepiscopus de subditis epi. de of. or. duo simul. fm eundem. Quis dabit expensas pro epo visitanti. eo. ti. inter cetera. fm eundem. ⁊ c. si epo. lib. vj. Et an episcopus debeat habere aliquid ab ecclesijs quas per alium visitat. ibidē. De iure multiplici episcopi. de of. or. conquerente. fz Inno. de ma. ⁊ obe. inter cum. ⁊ eodez ti. dilecti. per eundem. Quantum episcopus ⁊ qualiter de bonis ecclesie sue vel reditibus religiosis dare potest. xij. q. ij. si episcopus. ⁊ ex de his que fin. a pre. sine con. c. pastoralis. Inter ea que in. j. parte istius operis. sup. in. §. qr eps. in. c. I. posui de potentia episcoporum in dispensando: ⁊ que in superioribus addidi de eoruz iurisdictione ⁊ officio: ⁊ in quibus cōmuniter transgrediuntur: plene episcoporum materiam explicaui. Neminem tamen episcoporuz reprehendi in speciali: quum sint patres: sed vt a delictis abstineant admonui: ⁊ me cum eis: ⁊ deliberata ⁊ examinata conscientia conueniat vniuquēq3. vj. q. j. oues. viij. q. j. qui vos ⁊. c. qualis. ⁊. c. sequen. ad fi. ⁊. c. quid autem. Fateor autem q locum tenent apostolorum. xcii. dist. legimus: sed coram deo nullum cognoui: qui exerceret opera eoꝝ. xl. dist. c. ij. Omnes presunt ⁊ desiderant preesse: perpauci prodesse. viij. q. j. qui episcopatum: ⁊ ideo vere non omnes episcopi consecrati, sunt episcopi sanctitate. ij. q. vij. nō omnes epi. Loquar ergo sicut consueui: ⁊ dicam sancte ecclesie. Vbi sunt apostoli domini fundatores tui. lxxxv. j. §. hec itaq3. versi. deus enim. ⁊ ex de elec. fundamenta. lib. vj. Vere celos incolunt. Successores eoruz ⁊ inimici eorum nunc terram lingunt. Ve vobis qr corruunt edificia: quia fundamenta arenosa sunt ⁊ sabulo herent. Matth. vij. in fine. Et columne arundinee sunt. Matth. xi. extra de accusa. qualiter. ij. §. licet. non argentee. Can. iij. nec marmoree. Can. v. ⁊ de hoc satis.

Porro quia post episcopos singulorum officialium, prepositorum, ⁊ rectorum, ⁊ pastorum, ⁊ prelatorum in ecclesia dei specialiter defectus ponere, iurisdictionem ⁊ potentiam longum esset: ponam in genere pro potentia ⁊ sanctitate eorum aliqua originalia: deinde iuridice tangam in quadam recollectione iurisdictionem eorum: quos oēs prelatorum vel prepositoꝝ nomine comprehendo. ex de verbo. sign. ex his. Primo igitur sciendum q dum durat mundus angeli angelis presunt: demones demonibus, homines hominibus: ad vtilitatem viuentiū ⁊ deceptionem: sed omnibus collectis iam omnis prelatio cessabit. glos. j. ad Coꝛ. xv. facit. j. ad Corin. xv. ibi. Deinde finis ⁊c. ⁊ que leguntur ⁊ no. lxxxix. distin. ad hoc. Prelati mali oues fortes ⁊ pingues necant quantum in ipsis est: ⁊ si ille viuunt: de misericordia dei viuunt: tamen quantum ad malos pastores attinet malo eas exemplo occidunt. Attendens enim ouis in prepositum suum male viuentē, incipit dicere apud se. Si prepositus meus sic viuit: ego quis sum qui non faciam quod ille facit. glo. ad Titum. ij. Vitia prepositoruz subiectis sunt offendiculum glos. Leui. x. Prepositoꝝ bonitas, subiectorum salubris est regula. Grego. in Registro. ⁊ salus lxi. dist. miramur. Prelati non tantum pro suis arguuntur delictis: pro populo enim coguntur principes reddere rationem ne forte quum non docuerūt: vel solicite non arguerunt: qui primo peccauerunt, vt contagio dispergatur in populos. In ipsos enim conuertetur ira dei ⁊ cessabit a populo. Hec si cogitarent homines: principatus non ambirent. Sufficiat cuiq3 pro peccatis proprijs argui ⁊ reddere rōnē: quid necesse est p peccatis populi ostentari contra solē ante quem nihil potest abscondi? Unde Iosue principes populi contra solem suspendit: ⁊ furor dei a populo est amotus. glos. Numeri. xxv. Adde quod scripsi supra in ista secunda parte. in Thresi. in oratione Hiere. recordare. ver. principes manu. ⁊ in additione ibi posita. in. c. ij. En ergo sanguis subditoruz de manibus prelatoꝝ exquiritur. ex de of. or. irrefragabili. cum suis ibi concor. Bonus pastor egrotantia pecora visitat: dispersa perquirit: relicta recolligit: lassa sustentat: malus pastor econtrario omnia dispergit glos. Zacha. xi. O q̄ rarus est domino propter dominum seruiens: oues christi non ad lucrum sed amore christi pascens. glos. Mat. xxiij. Prelatorū fures multi qui per ostiū nō intrarunt mercenarij quasi oēs. xxiij. q. iiij. tres personas. viij. q. j. sunt in ecclesia. Duo sunt que a populis querunt pastores pascentes seipsos nō oues: lac, ⁊ lana. Lac prebet, q victū prebet. Lanā prebet, qui honorē prebet. Ista ergo duo a populis q̄runt: cōmodū supplende necessitatis, ⁊ fauorē honoris ⁊ laudis. Aug. in lib. de pastoribus. Indignus lacte ⁊ lana cōuincit: qui non pascit oues: qui non vigilat in custodia gregis iudicium autem sibi manducat ⁊ bibit. xxiij. quest. iiij. forte. Bernard. in sermone. dixit Simon Petrus. Bonus pastor non populi requirit datum: sed lucrum. Philip. iiij. Nec gloriam dei vsurpat sibi. Luce secundo. Acceptum talentum non ligat in sudario: sed partitur nummularijs: a quibus ⁊ vsuras recipit non sibi sed domino. Luce decimonono. Matthe. vigesimo quinto. Non habet foueam vt vulpes, nec habet vt volucres nidum. Matth. viij. ⁊ Luce nono. non loculos quomodo Iudas. Ioannes duodecimo. xxiij. quest. iiij. quid ergo. Non denique sicut nec Maria locum in diuersorio. Luce secundo. Sed tantum puritatis intime bono

gloriaf. Non potest veraciter loqui: nisi qui extrinsecas glorias perfecte respuerit: nec valet pure vel dei vel proximi querere lucra: qui propria non contempserit. Bern. in epla ad Henricum Senonésem archiepm: Paulus non querit que sua sunt. Phil. ii. viij. q. iij. sunt in ecclesia: sed querit que filiorum sunt quos in christo per euangeliú genuit. j. ad Cor. iiij. quod vnicuique obseruandú est singulariter his qui spiritualiter presunt populo: vt pre oibus que sunt sua negligant et contemnant pro vtilitate ceterorum. vij. q. pri. scias. Greg. super Apoca. Qui ad regimé aliorum assumitur se obligat vt quibus eterna predicat etiam in tpalibus prouidere studeat. glos. inde. ij. vt christus turbis. xxxvj. dist. §. ecce facit. lxxxvj. distin. fratrem. Quú incóparabiliter longe melior sit aia qua viuimus terrena substantia: quam exterius possidemus. xij. q. j. scimus: qui non dat pro ouibus substantiam suam: qn pro iis daturus est aiam suam. Greg. in homil. Ego sum pastor. In tribus maxime prelati christum imitari debent: qr in loco christi sunt in dignitate potestate, officio. Fuit christus sacerdos. ps. cix. Tu es sacerdos in eternum. Heb. v. vj. Rex. ps. lxxj. Deus iudicium tuum regi da. et Mat. ij. Et minister. Mat. xx. Luce. xxij. Sacerdos quum in ara crucis seipsum hostiam dedit. Phil. ij. Rex quum a ligno regnauit. ps. Minister quum pedibus Petri aquá ministrauit. Joan. xiij. Sacerdoti igitur dignitas. Regi potestas Ministro competit officium. Dignitati debetur reuerentia. j. Pe. ij. ex. de ma. et obe. solite. Potestati obediétia. Ro. xiij. xi. q. iij. qui resistit. Officio cura. xi. q. j. iure. Duo ex his, prelatis debentur: tertiú vero subiectis. Reuerentia et obedientia prelatis exhibenda est a subiectis: cura vero subiectis impendenda est a prelatis. Hugo. de claustro. li. ij. de his. xciij. distin. per totum. et ex. de of. or. per totum. Quidam amant subesse: vt possint preesse. Honores fugiunt: vt honoribus obuient. Ibidem lib. iij. Animus quietus sedet super fenum: quando carnem subijcit: super scabellum: quum mundum subijcit: super cathedram: quum proximum non despicit. Ibidem. Prelatus non habens compassionem et congratulationem aliis in bonis. Ad Rom. xij. j. ad Corint. xiij. quasi duo vbera: gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus: duo vbera sunt. sm Bern. super Cant. j. Meliora sunt vbera tua vino: aliis nó prodest: et sibi obest. Bernar. super Can. sermo. x. Quum sederem mihi ad pedes iesu merens, et offerens sacrificium cordis et spiritus contribulati in recordatione peccatorum meorum: aut certe ad caput vel raro staré: et exultarem in recordatione beneficiorum dei: audiui dicentes. Ut quid Mar. xij. perditio hec: clamantes videlicet quod mihi soli viuerem. ij. q. vij. sancta: qui, vt putabant, multis prodesse poterá: et dicebant. Potuit enim venundari multo: et dari pauperibus. Mat. xxvj. Joan. xij. Sed non bonum nunciabant mihi. Nam etsi vniuersum mundum lucrer et perdá me: quid prodest? Matth. xvj. et Luc. ix. ex. de simo. matthens. Uñ intelligés verba hec inter illas quas scriptura vocat muscas morientes que perdunt suauitatem vnguenti recordatus sum illius diuine sciencie. Esa. iij. et. ix. Popule meus: qui te beatum dicunt seducunt te. Bernard. super Can. xij. sermo. Discite prelati subditorum vos matres debere esse non dominos: ideo magis studete amari quá metui: etsi interdum seueritate est opus: paterna non tyrannica. Matres fouendo: pa

Seueritas nimia prelato vitanda.

tres vero corripiendo vos exhibeatis. Gratianus. Rectorem subditis pietas matrem. disciplina vero patrem exhibeat. xlv. dist. §. hinc etiam. Unde versus. Ubera patris habens, vbera matris habe. Ponite seueritatem: suspendite verbera: verba producite: pecora lacte pinguescant. Quid iugum vestrum super eos aggrauatis: quorum potius pondus portare debetis? Bern. super Can. sermo. xxiij. Talem te cede subditis: vt magis ameris quam timearis. Reuerentia enim ex amore procedit: odium timor offert. Isid. in synonimis. Rectorem subditis et pietas matrem: et patrem exhibeat disciplina: atque inter hec solicita circúspectione prouidendum est: ne aut districtio rigida sit: aut pietas remissa. Grego. in cura pasto. ad hoc. xlv. dist. §. hinc etiam alibi. et. c. licet j. et. ij. et cap. omnis qui. et c. disciplina. et. c. sunt nonnulli. Non est vnius meriti socialiter viuere et vtiliter preesse. Quam multi denique sub preceptore quieti viuunt: quos si iugo absoluas: videas non posse quiescere: nec se equalibus ullo modo seruare innoxios: Item innumeros cernis sine querela inter fratres conuersari: super fratres autem non solum inutiliter sed etiam insipienter et nequiter. Bern. super Can. sermone. xxiij. Prelatus autem debet habere feruorem zeli cum discretione. xlv. dist. disciplina. ibi. Sit zelus, sed non immoderate seuiens. Item Bernar. Zelum tuum regat scientia: firmet constantia. Ibidem. Tria necessaria sunt iis qui dominantur et presunt: terror: amor et ordinatio. Absque ordine ergo dominium non stat. Per beneficia ergo et affabilitatem procuret vt diligatur. Per iustas vindictas nó proprie iniurie. lxiij. di. salonitane. et. xxiij. q. iiij. si is qui sed legis diuine studeat vt metuatur. Cyprianus de xij. abusiuis. Prelato vtraque vita: contemplatiua et actiua necessaria est. xxxiij. distinctio. siquis vult. lxxxviij. distinc. cap. pri. expressum. et extra de renun. nisi cum pridem. §. nec putes. Nec dubium quin longe periculosior sit ceteris eorum administratio: tamen si bene administrauerint gradum: bonum sibi acquirunt et maiorem abundantiam et supereffluentem. Luce. vj. mensuram accipient. Bernar. in epistola. Sciant boni prelati languentium. Luce decimo. xlv. distinc. disciplina. pri. responso sibi animarum curam traditam: non pompam. Quicunque interim. Numeri. xj et. xx. xc. distin. capitu. pri. murmur. cum insipientia subditorum querule vocis iudicio deprehendunt: etiam si in ipsos vsque ad iniurias et contumelias prorumpat: medicos se et non dominos. xcv. distinc. esto agnoscentes, parent confestim aduersus phrenesim anime non vindictam sed medicinam. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Joan. x. Animam pro illis: carnem illis. Illam in precium: istam in cibum. Res mira. Ipse pastor: ipse pascua et ipse redemptor. Ibidem sermone. xxvij. Ueri pastores licet tabernacula habeant de terra in terra: corpora. ij. Pet. pri. ij. Corinth. v. videlicet: non tamen de terra: sed de celestibus greges dominicos pascere consueuerunt. Ezech. xxxiiij. Ibidem sermone. xxvj. Non otiose toties repetitur. Joannes vigesimo. vj. quest. pri. imitare. Petre amas me. in commissione ouium. Ego quidem id signatum puto: acsi dixisse illi Jesus. Nisi testimonium perhibeat tibi conscientia quod ames valde perfecte: quia hoc est plus quam tua, plus quá tuos, plus quam te. Ista triplex renunciatio in qua est perfectus amor positus. Luce. xiiij. nequaquam

suscipias curam hanc. Propterea attendite vobis quicunqʒ ministerij huius opus secuti estis: attendite inquam vobis: ⁊ precioso deposito quod vobis creditum est. Ciuitas est: vigilate ad custodiam. Luc. ij. Spōsa est: studete ornatui. xxx. q. v. femine. Oues sunt: intendite pascuis. j. Pe. v. xcv. di. esto. Porro custodia ciuitatis vt sit sufficiens: trifaria erit. A vi tyrannorum. vij. q. i. §. hoc. A fraude hereticorum. extra de pur. ca. inter. A tentationibus demonū. xvj. q. j. c. ij. Sponse vero ornatus in bonis operibus, moribus, ⁊ orationibus. j. q. j. ipsi sacerdotes: constat. Ad pastus ouiū, pascua. Ezech. xxxiiij. scripturarū: sed distinctio est in illis. Sancta sunt mandata: que duris ⁊ carnalibus imponuntur ex lege vite ⁊ discipline. lxxxij. dist. plurimos. Eccle. xlv. Et sunt onera. Ro. xiiij. dispensationum: que infirmis ⁊ pusillis corde de respectu misericordie. l. dist. ponderet apponātur. Et sunt. Mat. xix. xxiij. q. j. §. j. xiiij. q. j. §. j. consiliorū forma, que ex interna sapientia proponatur sanis: ⁊ qui exercitatos habent sensus ad discretionē boni. ad Heb. v. ⁊ mali. Ad custodiam ciuitatis opus est fortitudine: ad repellendas. Eccle. vij. ibi. Noli querere fieri iudex: nisi valeas virtute interrūpere iniquitatem, iniurias. Spirituali astutia: contra demonum astutiā. ij. Corin. x. Prouerb. xvj. xxiij. q. iiij. §. vasis: ad deprehendendum insidias. Fidelitate: vt non querat prelatus que sua sunt. viij. q. j. sunt in ecclesia. Porro ad mores honestandos vel corrigendos. ex de accusa. qualiter. ij. quod vtrūqʒ ad decorem pertinet sponse. i. ecclesie: necessaria est discipline censura. xlv. dist. disciplina. Iam ergo in pascua diuinorum quō educet greges dñicos pastor idiota. xxxvij. dist. §. si. sed etsi doctus fuerit: non autem bonus: verendum est ne non tam nutriat doctrina vberi quā noceat vita sterili. c. xxv. dist. c. vlt. Ibidem. Bernar. lxxvij. sermone. Si diligitis me: pascite Ioan. xxj. viij. q. j. in scripturis: oues meas. Si ergo dilectionis est testimonium cura pastoralis: quisquis virtutibus pollens gregem domini renuit pascere pastorem summum conuincitur non amare. Quo enim is qui proximis profuturus enitescere potest vtilitati ceterorum secretum preponit suum: quando ipse summi patris vnigenitus vt multis prodesset: de sinu egressus est patris ad publicum nostrum? Greg. in pasto. c. vj. ⁊ viij. q. j. in scripturis. Sunt nonnulli qui ex sola humilitate refugiunt: ne eis quibus se impares existimant preferantur: quorum profecto humilitas si ceteris virtutibus cingitur: tūc ante dei oculos vera est: quum ad suscipiendum hoc quod vtiliter subire precipitur pertinax non est. Nec enim vere est humilis: qui superni nutus arbitrio vt debeat preesse intelligit: ⁊ tamen prodesse contemnit: sed diuine dispositioni subditus atqʒ a vitio obstinationis alienus quum sibi regiminis culmen imperatur: ⁊ ex corde debet fugere: ⁊ inuitus obedire. ad hec. viij. q. j. sciendum. cum. c. seq. Ibidem Grego. c. vij. Uirtutibus pollēs, coactus. j. q. vj. sicut is: ad regimen veniat: virtutibus vacuus nec coactus accedat. xlix. di. §. j. xxvij. q. ij. prius qʒ. Ibidem. cap. iiij. Intuere quomodo prelati incedunt nitidi ⁊ ornati, circumamicti varietate vestium non mox. psal. xliiij. tanqʒ sponsa carnalis procedens de thalamo suo. ps. xviij. nam si repente quempiam talium procedentem aspexeris: sponsam potius putabis qʒ sponse ecclesie scilicet custodem. Unde vero hanc illis existimas exuberare, rerum affluentiam, splendorem vestium, mensarum luxuriam, congeriem vasorum argenteorum ⁊ aureorum nisi de bonis sponse? Inde est qꝫ illa ecclesia scilicet pauper inops ⁊ nuda relinquitur facie miseranda inculta hispida exāguis: propter hoc non est hoc tempore ornare sponsam: sed spoliare: non est custodire: sed perdere: non defendere sed exponere: non instituere sed prostituere: non est pascere gregem: sed maculare ⁊ deuorare: de quibus dominus dicit in ps. xiij. ⁊ lij. Deuorāt plebem meam sicut escam panis. Qui mundum deserunt ad exteriora officia prouehi non debent: nisi per humilitatem diutius in eiusdem mundi contēptu solidentur: citius namqʒ bona depereunt: que hominibus ante tempus innotescunt: qr ⁊ arbusta plantata prius quā radice fixa coalescant si manus concutiens tangat arefacit: at si in altum radix figitur: tunc ⁊ hanc ⁊ manus impellit: sed non ledit: ⁊ ventorum flatus inflectendo concutit: sed non euertit. Quid pariete robustius: qui tamen si dum construitur, impellitur: statim sine labore destruitur: si autem per spacium temporis ab humore suo siccari permittitur: etiam arietum ictibus minime quassatur: faciunt. xlviij. distin. §. j. ⁊ c. si. sic bona nostra intempestiue manifestata pereunt: ⁊ diutius occultata solidantur Greg. in morali. lib. viij. Magna sacerdotis gloria rectitudo subiectorum. vnde Paul⁹. j. ad Thessa. ij. c. in fi. dicit discipulis. Que est enim spes nostra aut gaudium aut corona glorie? nonne vos ante dominum nostrum iesum christum in aduentu eius? Greg. in mora. lib. xj. Quanto altius hic aliquis exigitur: tanto casibus grauioribus occupatur. xl. dist. homo. viij. q. j. illud. cuius ipsis populis mente ⁊ cogitatione supponitur: quibus dignitate preponitur. Ibidem. lib. xvij. Omne quod hic eminet: plus meroribus afficitur: quā honoribus gaudeat. Ibidem. lib. xxxij. ⁊ est. xiij. dist. nerui. Is qui prest ea circa se mensura subditos moderetur: quatenus ⁊ arridens timeri debeat: ⁊ iratus amari: vt eū nec nimia letitia vilem reddat: nec immoderata seueritas. xlix. dist. §. j. odiosum. sepe enim subditos frangimus. xxvi. q. vij. alligant: dum plus iusto rigorem tenemus. Qui profecto iam rigor iustitie non erit: si se sub iusto moderamine non custodit ⁊ discipline metu. Resoluimus subditos: si nostro regimini hilaritatis frena laxamus: quia dum nos quasi liceat letos aspiciunt audacter: ipsi ad illicita resoluuntur. Ut autem rectoris vultus debeat timeri: necesse est vt ipse vultum dei sine cessatione timescat: illi enim merito difficile de letitia creditur: qui qꝫ se pro amore dei continue affligat: a subditis scitur: qui cum in cessanti estu spiritualis desiderij superna appetit: de eo in dubium venit hoc qꝫ aliquando ante homines hilarescit. Grego. in mora. lib. xx. Prelatus nec seuerior esse debet: nec dissolutior: ne de seueritate sit oneri ⁊ de familiaritate contemptui Unde in omnibus ijs modus est tenendus. Ille autem erit conuenientior habitus: si actu quidem seuerus sit: vultu grauis: verbo serenus. Bernar. iiij. de consideratione. Idem scripsi. supra co. cap. xv. versicu. ille vero. Prelatus modum excedens in corrigendo non debet veniam petere a subditis. Augustinus. lxxxvj. distinc. quando. dic ut tibi. Disciplina vel misericordia multum destituitur: si una sine altera teneatur. Gregorius. in morali. libro vigesimo. ⁊ est. xlv. distinc. disciplina. Ibi vide pulchram doctrinam pro prelatis. Sancti viri non preesse ap-

petunt hoibus sed prodesse. viij.q.j. qui episcopatū.
Greg.in mora.lib.xxj. Superbus rector totiens ad
culpam apostasie labitur: quotiens preesse homini-
bus delectatur: & honoris sui singularitate letatur.
Nam vnde hec vitiorum radix pullulat in corde re
gentiū? nonne ex imitatione illius qui despectis an
gelor societatibus, dixit Esa.xiiij. Ascendam super
altitudinem nubium: & ero similis altissimo? Ibi-
dem.lib.xxiij. Leuite ab anno.xxv.tabernaculo ser-
uiunt. & a.l.custodes vasorum fiunt. Numeri. viij.
Quid per.xxv.annum in quo flos iuuentutis abo-
ritur: nisi ipsa contra vnumquodq; vitium bella si-
gnantur. Et quid per quinquagenarium in quo iu
bileus. Leui.xxv. & viii.de pen.distin.j.qui domum.
sub.§.non sunt hec continetur: nisi interna requies
edomito mentis bello exprimitur? Quid vero per
vasa.xxiij.q.iiij.qui sint.& cap.vasis.sub.c.nabucho-
donosor.j. Thessa.iiij. Sciat vnusquisq; vas suum
possidere in sanctificatione & honore tabernaculi i
nisi fidelium anime designantur? Leuite ergo ab an-
no.xxv.tabernaculo seruiunt. & a.l. custodes vasorū
fiunt: q; videlicet qui adhuc impugnantium vitio
rum certamina per consensum delectationis tolerāt:
alior.curam suscipere non presumant: quum vero
tentationum bella subegerunt: tunc animarum cu-
stodiam sortiantur.xlix.dist.§.j. Sed quis hec perfe
cte subiugat? Quum paulus dicat ad Ro.vij.xxxij.
q.v.si paulus. video aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis mee. Sed aliud est bella
fortiter perpeti: aliud autem expugnari. In istis ex-
citatur virtus: ne extolli debeat vt in Paulo.ij. ad
Corin.xj.&.v.q.v.non omnibus.xxxij.q.v.si paul⁹.
In illis vero extinguitur: vt succumbant. Greg.in
mora.lib.xxiij. Arrogantium prepositor hoc pro-
prium esse solet: vt in afflictos audientes suos ma-
gis districte corripere appetant q̄ blande refouere.
Plus enim student vt mala obiurgando increpēt:
q̄ bona laudando confirment. Superiores quippe
se videri desiderant: & magis gaudent: quia ira eos
leuat: q̄ quia eos charitas exequatur. Semper in-
ueniunt quod increpando rigide feriant: q; percute
re rigide sciunt: ad hec.xlv.dist. vera. &.xlvj. dist.c.j.
sed compati humiliter nesciunt. Greg.ibidē. Po
testas accepta, non honor: sed onus.xl.dist.ante om
nia: existimanda est: nam cui esse nunc iudicem li-
bet: huic videre iudicem iratum. Apoca.j. tunc non
libet: tunc enim solum potestas bene geritur: quum
non amando sed timendo retinetur. Dixit quidam
minister sancti Francisci prouincie fratribus. Tolli
te mihi officium istud: quia mihi displicet: q; si mihi inci
piet complacere: ve vobis & mihi: que vt ministra-
ri ratione valeat: oportet vt hanc non cupiditas,
sed necessitas imponat. Percepta autem nec p for-
midinē debet deseri: nec ex libidine retineri: ne aut
peius quis ex humilitate superbiat si diuine dispen
sationis ordinem fugiendo. viij.q.j. in scripturis. &
cap. sciendum: contemneret: aut eo magis superni
pectoris humilitatem abijciat. Matth.xj.quo eum
super ceteros priuatum regimen delectet. Greg.ibi-
dem. Secundum merita subditorum tribuuntur
persone regentium: vt sepe qui videntur boni accē-
pto regimine mox permutentur: sicut Saul dignitas
mutauit.j. Reg.xv. Unde pro qualitate subditorum
disponitur vita regentium.ij.q.vij.c.j.&.§.sed quali-
ter.vj.q.j.ex merito: vt sepe pro malo gregis etiam
delinquat vita boni pastoris. Unde Dauid super-
nor mysterior conscius, tumore repētine elationis
inflatus, populū numerando peccauit.ij. Reg.vlt.j.
q.iiij.§.his ita.P.item dauid. Sed vindictam popu-
lus Dauid peccante suscepit. Cur hoc? q; sm meri-
tū plebiū, disponuntur corda rectorum. Iustus ergo
iudex peccantis vitiū ex ipsor auersione corripuit,
ex quor dauid peccauit: sed q; & ipse sua voluntate
superbiens a culpa alienus non fuit: vindictam cul
pe etiam ipse suscepit: nam ita seuiens qui populum
corporaliter pertulit: rectorem quoq; populi intimo
cordis dolore prostrauit: ibi. percussit autem cor Da
uid.ij. Reg.vlti. Certū ergo est q̄ ita sibi inuicem &
rector merita connectuntur & plebiū: vt sepe ex cul-
pa pastor deterior fiat vita plebium. Et ex vita ple
bium mutatur vita pastor. Ibidem lib.xxx. ad hoc.
viij.quest.j.audacter. Summus locus bene regitur
quū is qui preest vitiis potius q̄ fratribus dn̄atur.
Cunctos quippe equales natura genuit. Ut autem
alijs ad regimen alij cōmittantur: non eos natura,
sed culpa preponit. Grego.in mora.lib.xxvj. ad hoc.
xxij.dist.constantinopolitane. A prelato seruanda
est & in corde humilitas: & in opere disciplina: atque
inter hec solerter intuendū est, ne dū immoderatius
custoditur virtus humilitatis: soluantur iura regi-
minis: & dū prelatus quisq; plus q̄ decet deiicitur:
subditor vitā stringere sub discipline vinculo non
possit. Sed decenter quibusdā erūpentibus signis ta
les nos apud nos esse ēt ipsi qui nobis cōmissi sunt
non ignorent: vt de authoritate nostra quod formi-
dent, videant & de humilitate nostra quod imiten-
tur, agnoscant. Consideremus assidue q̄ sum⁹ equa
liter, non q̄ sumus temporaliter alijs prelati. Greg.
ibidem. Ad officium pastoris pertinet opertos fon-
tes aperire: aquam.s.sapientie salutaris. Eccle.xv.
puram innoxiam sitientibus ouibus ministrare. Au
gust.de verbis dn̄i.xliiij.c. Tres personas designa-
uit dn̄s in euangelio. Ioan.x. pastoris, mercenarij,
& furis. Diligendus est pastor: mercenarius toleran
dus: latro vitandus. Pastor autem non est qui an
nunciat deum propter commodum suum, siue pro-
pter suam pecuniam, siue propter honorem & lau-
dem humanam. Pastor ergo in veritate christum
annunciat: mercenarius occasione: fur est qui ascen
dit aliunde. Ibidem. Aug. sermone.j. Idem.xxiij.q.
iiij.tres. Adde quod scripsi. supra.e.§. ver. O q̄ ra-
rus. Non decet eum qui superior ceteris gradu: in-
feriorem esse honor gestu. Raba. super librum Nu
meri.j.q.j.vilissimus. Iusti etiam quum imperant:
seruiunt eis quibus imperare videntur. Neq; enim
dominandi cupiditate imperant.xxiij.q.j.quid cul-
patur: sed officio consulendi. Nec principandi super
bia: sed prouidendi misericordia. Nam ita deus ho
minem condidit. Dominamini inquit. Gen.j.pisci-
bus maris & volantibus celi. Hominem rationalem
noluit nisi irrationalibus dominari non hominem
homini: sed hominem pecori. Inde primi iusti pa-
stores pecorum magis quam reges hominum fue-
runt: vt sic etiam insinuaret deus quid postulet or-
do creaturarum: & quid exigat meritum peccato-
rum. Conditio quippe seruitutis iure intelligitur
imposita peccatori. Augusti.de ciuitate dei.libr.xix.
cap.xiiij.&.xv.& pri.ad Timo.v.xxij.distinc.constan
tinopolitane. Prelatus instare debet opportune
importune.xliij.distinc.cap.pri. ad fin. Opportune
volentibus: importune nolentibus: prorsus impor
tunus sum: tu vis errare: tu vis perire: ego nolo: non

vult postremo ille q me curat dicens. Ezech. xxxiiij.
xxiij. q. vj. c. ij. Quod erravit non revocastis, et quod
perijt non quesivistis. Revocabo ovem errantem.
requiram perditam. Luc. xv. Et si me inquirentem
lanient vepres sylvarum: per omnia angustata coar
ctabo: omnes sepes excutiam: quantum mihi dñs
dederit oia peragere. Aug. in li. de pasto. facit. xxiij.
q. iiij. displicet. et q. vj. quod erraverat. c. vides. Si
bonus fuerit que tibi preest: nutritor tuus est: si ma-
lus tentator tuus est. Nutrimenta tua libenter acci
pe: et in tentatione probatus esto. Jaco. j. Aurũ mũ
dandum in fornace artificis. In vno angusto loco
tria sunt. aurum. palea. ignis ad illa duo ignis appo
nitur. palea vritur. aurum purgatur. Aug. de verbis
domini sermo. vj. Sunt quidam qui sciũt possunt,
et volunt preesse. si hi volunt prodesse: charitatis est.
vij. q. j. qui episcopatum. alioquin superbie. Quidaʒ
autem sunt: qui sciunt, et possunt: et nolunt preesse,
Hoc quidem humilitatis est, q renuunt. sed inertie
est: si quum sciunt, omnino resistunt. xvj. q. j. nos au
tem. Quidam autẽ sunt: qui nec sciunt nec possunt:
sed volunt. Hoc quidem cupiẽtis videtur esse q vo-
lunt. j. q. vj. sicut. stultitie vero est q hoc volũt quod
nec sciunt nec possunt. Quidaʒ autem sunt: qui nec
sciunt nec possunt nec uolunt. qui prudenter agunt.
Hugo de claustro Extorta seu coacta licentia nõ est
licentia. sed violentia. quod ergo tua importunitate
extra de rescrip. lib. vj. victus. episcopus fecit inuitus
non fuit absoluere sed irrumpere. Bern. in epistola
ad Odonem qui importune obtinuit absolutioneʒ
a prelatura. Plerunque ĩ qui magisterium pastora
le subire cupiunt: nonnulla bona in animo propo-
nunt. et quamuis hoc elationis tentatione appetãt.
operaturos tamen se magna pertractant. Sed pen
set quisqʒ quid subditus egerit et cognoscet si prela-
tus bona agere que proposuit possit quia nequaq̃
.i. difficile. qr honor inflat superbiaʒ. xlv. distin. licet.
valet in culmine humilitateʒ discere: qui in imis po
situs didicit superbire. Nequaq̃ .i. difficile. qr augu-
mentum rerum auaritiam gignit. c. xiiij. q. iiij. quid
dicam. Auaritiam vincere potest: qui ad multorum
sustentationem tendit: is cui nec sufficere proprium
soli potuit. Hugo de claustro. Qui i regimine sunt
semper affici debent pro ijs qui ad eorum sollicitudi
nem pertinent. Et quando. ij. Corint. xj. possibile ẽ
recordari eorum debent: ex nomine. et orationis ex-
hibere Ro. j. suffragia. Neque aliud occupare illud
pectus debet q̃ animarum sicut in Moyse. xlv. di.
disciplina. et in Paulo que optabat fieri anathema
a christo pro fratribus. Ro. viij. zelus. Quia illius
officij ẽ, revocare. xxvj. q. vj. quod erraverat. devios.
Reconciliare. xxvj. q. vj. per totum. erroneos. Con-
firmare, vt deus. ps. lxvij. confirma hoc deus. eos
qui in iustitia proficiunt. et qui deficiunt hortari: nẽ
desperent de venia. de pe. di. vij. c. j. Chrys. in curã de
past. Non debet honoris ducatum suscipere: que nẽ
scit subiectos tramite vite melioris preire. xxv. di. §.
nunc autem. xlix. di. §. j. Isid. de summo bo. lib. iij. c.
xxxiiij. Nulla ars doceri presumitur: nisi prius disca
tur. lx. di. per totuʒ. Ab imperitis ergo pastorale ma
gisterium qua temeritate suscipitur: quando ars est
artium regimen animarum Greg. in pasto. c. ij. facit.
xvj. q. j. si clericatus. extra de eta. et qua. cum sit. Nul
la res absqʒ. Hiero. in prologo biblie. magistro discĩ-
tur. et muta animalia et ferarũ greges ductores suos
sequuntur. In apibus principes sunt. grues vnum

sequuntur ordine literato etc. Hierony. ad rusticum
monachum. c. vij. q. j. in apibus. Mihi videtur es
se ars artium et disciplina disciplinarum hominem
regere. quia certe est inter omnia animãlia. maxime
moribus. Quid. Pectoribus mores tot sunt: quot
in orbe figure. et voluntates hominum varie sunt. ff.
ad Tre. qr poterat. de hoc legitur et no. extra de con-
pre. qr Glos. j. varius et voluntate diuersus. Grego.
Nazanzenus in apolog. Quum homini sit perdiffi
cile scire regi. i. regenti se obtemperare. Quia secun-
dum Senecam Animus hominis naturaliter est in
potestate recalcitrans. multo difficilius est scire alios
regere. qr quanto gloria maior est: tanto periculum
grauius viij. q. j. illud. habentibus intellectum. Ibi
dem. Quum pastor per abrupta graditur: ad preci-
pitium grex sequitur. Greg. in pasto. c. iij. Nemo in
ecclesia plus nocet: q̃ qui peruerse agens nomẽ vel
ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namqʒ
hunc redarguere nullus presumit. et in exemplum
culpa vehementer extenditur: quum pro riuerentia
ordinis peccator honoratur. Greg. ibidem. et. lxxxiij.
di. nemo. Ille ad dignitatem pastoralis officij de-
bet prouehi: qui ad aliena suscipienda non ducitur:
sed propria largitur. qui per pietatem viscerum ci-
tius ad ignoscendum flectitur, sed nunq̃ plus q̃ de
beat ignoscens ab arce rectitudinis inclinatur. xlv.
di. licet. Qui nulla illicita perpetrat: sed perpetrata
ab alijs vt propria deplorat. Ro. xij. Qui ex affectu
cordis aliene infirmitati cõpatitur. ij. Corin. xi. xlv.
di. vera. sicqʒ in bonis proximi sicut in suis profecti
bus letatur. Qui ita se imitabilem ceteris in cũctis
que agit insinuat: vt inter eos non habeat quo saltẽ
de transactis erubescat. Qui sic studet viuere. vt pro
ximorum corda arentia. Ezech. xxxvij. xij. q. ij. de ui
ro. doctrine valeat fluentis irrigare. Qui orationis
vsu et experimento. xxxvj. dist. si quis. iam didicerit
quod obtinere a domino que poposcerit possit. Ibi
dem. c. xj. Tantum debet actionem populi actio
transcendere presul: quantum distare solet a grege.
xxv. distin. §. nunc autem. ibi. Cuius comparatione
oueri grex dicantur. vita pastoris. Sit ergo necesse
est cogitatione vt Maria. Luc. ij. mundus. actione
precipuus. discretus in silentio. vtilis. xliij. distin. sit
rector. in verbo singulis compassione proximus.
precunctis contemplatione. extra de renun. nisi cuʒ
pridem. §. nec putes. suspensus. Bene agentibus
per humilitatem socius. xcv. di. esto. Contra delin-
quentium vitia per zelum iustitie. xlv. distin. discipli
na. erectus. Internorum curam exteriorum occupa
tione non minuens. Exteriorum prouidentiam.
xxxix. di. pervers. internorum sollicitudine non relin
quens. Greg. ibidem. c. xiiij. Tales sese qui presunt
exhibeant: quibus subiecti sua occulta prodere non
erubescant. vt quum tentationum fluctus paruuli
tolerant: ad pastoris mentem quasi ad matris sinũ.
c. ij. q. vj. ad romanam. ij: et Joan. xiij. de ioanne recũ
bente in sinu iesu. recurrant. Grego. ibidem. Quod
pauci sunt electi culpa forsan rectorum est. quia duʒ
pastor terrenis incumbit: lupus ouile irrumpit, oues
rapit, et dispergit. Joan. x. Richar. super Apo. lib. j.
In alto positum non altum sapere. Ro. xii. difficile,
et omninõ insuetum. quia honor inflat. xlv. distin.
licet. tanto gloriosius. Bern. in epistolis. Illa so-
licitudo prepositorum vtilis est. Illa cautela lau-
dabilis est: cum qua totum ratio agit: et furor nihil
sibi vendicat. Greg. in Registro. xi. q. iij. illa. Cum

honoris

honoris augmento cura quoqz solicitudinis debet
exercere. Ibidez. Usus conuersationis humane est,
vt preesse non audeat: qui subesse non didicit.lxj.di
stin.miramur.ex de elec.cuz in magistrum:nec subie
ctis obedientiam imperet quam prelatis exhibere
nouit.ij.q.vj.qui scit se. Sunt tamen nonnulli qui
ita per mysterium spiritus docentur intrinsecus: vt
si eis exterius humanum magisterium desit: magi
stri intimi censura non desit: quoz tñ libertas vite
ab infirmis in exemplum non est trahenda. xxvj.q.
ij.non statim.z.c.non exemplo sed veneranda. ij. q.
vij.§.ijs ita.ante ca.siquis. Ne dum se quisqz simili
ter spiritusancto impletum presumit discipulus ho
minis esse despiciat z magister erroris fiat. xxiiij.q.
iij.quid autem. Mens autem que diuino spiritu im
pletur: habet euidentissima signa sua, virtutes scili
cet z humilitatem. Greg.in dialo.lib.vj. Hec sunt
que pastori conueniunt:bonitas. Joan.x. Discipli
na.xxiij. q.iiij.ita scientia.xliij.distin.c.j. Bonitas at
trahit:disciplina corripit: scientia pascat.xcv. di.esto.
Bonitas amabilem:disciplina imitabilem:scientia
docilem reddit. Bern. A prelato tria sunt necessaria
Uerbum dei.ex de of.or.inter cetera.Exemplũ.xcv.
dist.esto.ibi.Forma facti. Oratio.xxx.distin.siquis.
Nam etsi vocis virtus sit opus:tamen z operi z vo
ci efficaciam promeretur oratio. Bernar.in epistola
ad Balduinum abbatem. Inquantum prelatus
per subditos grauatur:tantum lucratur: z inquan
tum iuuatur:z tantum sibi sua premia minuuntur.
Elige ergo quos vis an qui grauando iuuent an q
iuuando grauent. Illi tibi promeritores:isti merito
rum fraudatores existunt. Nam qui socij sunt labo
ris z mercedis. Sapien.x. ex de renun.c.nisi.§.ve
rum.iii si.participes erunt. Bernard.in epistola ad
Raynaldum abbatem. Mendicantibus hono
res blandiuntur: sed onera pensantibus tedio sunt
atqz fortitudini:non autem omnes capiunt verbuz
hoc. Multi non tanta fiducia alacritateqz currerẽt
ad honores:si sentirent z onera.xl.dist.ante.viij.q.j.
clemens.vnde profecto grauari metuerent: nec cuz
tanto honore z periculo quarumlibet affectarẽt in
fulas dignitatum. Nunc vero quia sola attenditur
gloria,non pena: purum.i.simplicem se esse clericuz
quilibet erubescit esse in ecclesia: seqz viles existimãt
qui quocunqz eminentiori loco non fuerint subli
mati scholares,pueri,z impuberes adolescẽtuli, ob
sanguinis dignitatem: contra id ex de preben. cap.
penul.promouentur ad ecclesiasticas dignitates: z
desub ferula transferuntur.xlviij.distin.§.j.ad presi
dendum presbyteris:letiores interim q virgas eua
serint q principatum meruerint: nec tam illis blan
ditur adeptum: quantum exosum magisterium: z
hec quidem initio: processu vero temporis paula
tim insolescentes docti fuerunt in breui vendere al
taria.j.q.iij.altare: subditorum euacuare marsupia,
magistris nimirum in hac disciplina vtentes ido
neis: ambitione scilicet z auaritia.j.quest.j.cum om
nis. Bernar. in epistola ad Henricum senonensem
archiepiscopum. Prelatus quecunqz docuit disci
pulis esse contraria: hec in suis actibus indicet non
agenda: ne forte submurmurare possit frater quem
arguit: z dicere Medice. Luc.iiij. cura teipsum: ta
lis enim occasio plurima damnatio prelati: pluri
ma subditorum.xj.q.iij.precipue:subditorum perdi
tio est. Non q sine peccato penitus esse possit in hac
misera vita.de peniten.distin.ij.si enim. xxv. disti.§.

criminis: sed q ea que arguit in discipulis oporte
summopere vitare magistrum.lxi.distin.cap.ij. Ber
nar.in sermone ad abbates. Cathedra Psal.j. Cathedre pestilentie expositio.
pestilentie quatuor pedibus consistit. Pes primus
est malitia. Secundus est contemptus dei. Tertius
irreuerentia: Quartus astutia. Non vos putetis
esse felices: quia preestis: sed si non prodestis infe
lices vos esse putare.viij.quest.prj.qui episcopatum.
Ut autem secure preesse possitis: subesse z vos cui
debetis non dedignemini.ij.quest.vj.qui se scit. De
dignatio quippe subiectionis, prelatione reddit in
dignum. Bernard.in epistolis: vbi quatuor predi
ctos pedes exponit. Malitia est amare malum: z
saporem mali habere: z malum inquantum est ma
lum,diligere. Michee.iij. ibi. Et diligitis malum.
Et Osee. viij. Proiecit Israel bonum: sicut facit
diabolus z nonnulli iniqui. Sed quia aliquando
tales timent deum: non timore bono, sed ne incur
rant damnum rerum vel corporis cruciatum: vt am
plius sint mali contemnunt z ipsum deum. Inte
rim posse fieri vt malum amarent z deum contem
nerent sed inhiberet eos pudor hominum. Ideo ad
augmentum mali: sequitur tertius pes irreueren
tie: vt nec deum timeant: nec homines reuereãtur.
Ad consummationẽ vero totius malitie adest quar
tus pes: astutia vt sciant vti predictis tribus: vt mi
scentes oleo venenum z melli acetum. Eminens
pars cathedre cui sedes inheret, est potentia: cui ta
men opponitur puluinar: vt suauiter sedeat.xlvij.di
stin.sunt nonnulli. Puluinar fit de leuibus pennis
auium: z signat vanam gloriam z fauorem popula
rem: scabellum pedibus supponitur: ne tangant ter
ram. Tales enim nonnulli terrenas actiones non fa
ciunt sed spirituales se simulant: vt magis decipiãt
vt hypocrite. Matth.vj. Bernard. In omnibus
exemplo apostoli honorabitis ministerium nostruz
inquit ad Ro.xi.z.ij.Corin.vj.ibi. Ut non vitupe
retur ministerium nostrum: meuz honorificabo: do
minum quidem ipsum honorabitis: non nos. Nã
qui querit que sua sunt. Phil. ij. se cupit honorari:
non ministerium. Honorificabitis autem non cultu
vestium, non fastu equorum, non amplis edificijs:
sed moribus ornatis,studijs spiritualibus, ac bonis
operibus. Greg. in Registro. O peruersitas z am
bitio filiorum Adam qui quum ascendere difficilli
mum sit: descendere autem ad ima facillimum ipsi
z leuiter ascendunt z descendunt difficilius Unde il
lud: Facilis descensus ad honores graduum eccle
siasticorum, ipsi etiam angelicis humeris formidan
dos. Bernar.in epistolis. Inter cetera que ad pa
storale spectant officium sancte predicationis vir
tus.facit.extra de of.or.inter.excellit.iuxta quod de
cet egregius predicator. Non misit me inquit.prj.
Corint.j. christus baptizare: sed euangelizare. In
nocen.in sermo. Quotiens prelatus pro vno ex mi
nimis. Matth. xxv. dei spirituale studium inter
mittit: totiens pro eo spiritualiter animam. Joan.
x.z.xv.ponit. Bernar.in sermone. Sit ergo subie
ctos solicitudo laudabilis. Exhibeatur cum man
suetudine disciplina: sit cum discretione correctio.
Iram benignitas mitiget. Benignitatem zelus
exacuat: z ita ex altero alterum condiatur. xlv. di
stin.disciplina.cap.licet.j. z.ij. vt nec immoderata vl
tio vltra q oportet affligat. nec iterum frangat re
ctitudinem discipline remissio. Gregori. in Regi
stro. Prima virtus in prelatis est cognitio in

firmitatis. Atq; ex eo colligimus posse nos bene susceptum ministerium implere: ꝙ videmur infirmitatem nostram ⁊ propriam. l. di. considerandum. c. fidelior: ex humilitate cognoscere: oẽs enim infirmi mente ⁊ carne. Job. vj. ad Ro. vj. ibi. propter infirmitatem carnis nostre. xlvij. dist. omnes sumus sed ille est infirmior: qui suaz non valet considerare infirmitatem. Greg. in Registro. Qui regendam nauim, nauis ecclesia. xxiiij. q. j. nõ turbatur. rector vel proreta prelatus. vij. q. j. sciscitaris suscipit: tãto amplius necesse est vt vigilet: quanto amplius litus reliquit: vt aliqñ futuras procellas ex signo. xxvj. q. iiij. sciendum: preuideat: aliqñ vt venientes directo clauo: clauus est gubernaculũ nauis. Prouer. xxiij. si parue sunt, superet: at si vehementer intumescunt: dato in obliquum latere declinet: ⁊ sepius solus. Luce. xj. vigilet: quum cuncti qui illic sunt quibus nulla nauis cura est cõmissa, quiescunt. Greg. in Registro. Regentium merita ⁊ plebium ita conuertunt (aliter connectuntur) ꝙ sepe ex culpa regentiũ deterior sit vita subditorum. vide. s. e. ꝶ. fol. prece. Secundũ merita. Et sepe ex merito plebiũ delinquat vita pastor. Quia enim mala actio presidentis valde noceat subditis, testantur pharisei: de quib⁹ scriptum est. Mat. xxiij. Clauditis regnuz celor ante hoies: vos non intratis: nec introeuntes sinitis intrare. Et ꝙ culpa plebium multum noceat vite pastor. ij. Reg. vlt. j. q. iiij. §. ijs ita. ꝶ. Item dauid. Et vide. s. e. ꝶ. scḿ merita. In dauid numerante populum cognoscimus. Greg. in Registro. Lingua pfilati sit codex illi qui nescit legere vt dono predicationis eius vel operis quod imitetur aspiciat. Solet. n. structius vox viua trahere. Hiero. in prologo biblie. Habet nescio quid latentis energie viue vocis act⁹ transfusa fortius sonat ꝙ̃ lectio dicta transitu. Gregor. in Registro. Prepositorum sollicitudo, subiectorum cautela est: quia si super rem creditam vigilat: hostis declinat insidias. Quum autez dormiũt homines idest rectores inimicus superseminat zizania. Matth. xiij. Ibidem. Tales ergo subiectis nostris debemus existere: quales nobis quum fuimus subiecti, nostros volumus esse prelatos. cap. ij. q. vj. qui scit se. Ibidem. Ex inordinato regimine oritur irreuerentia: dummodo prelatus studet peccantib⁹ leniter blandiri. xlvi. distin. sunt nonnulli. l. distin. siquis diaconus: modo inordinato ⁊ extra modum nimium irasci. xj. q. iij. illa. Nam si semetipsuz in mẽsura sue ratione tenuisset: ipsa eius maturitas haberi in reuerentia potuisset. Ibidem. Lux gregis est illa ma pastoris: decet enim dominicum pastorem ⁊ sacerdotem moribus ⁊ vita clarescere. viij. q. j. licet. quatenus in eo tanꝙ̃ in vite sue speculo. Et preterea speculatores dicuntur. Ezech. iij. vt videant ⁊ videantur. xxi. distin. cap. pri. versi. episcopatus: plebs commissa ⁊ eligere quod sequatur: ⁊ videre possit quod corrigat. ibidẽ. Si cura pastoris gregi defuerit: facile laqos insidiatoris incurrit. ex̃ de elect. ne pro defectu.

Sequitur Repertorium prelatorum.

Expeditis originalibus prelatorum: nunc iuris concordantias super eorum conditione, iurisdictione, ⁊ potentia, apponamus. Quia prelatio non est constituta contra bonos: sed ad coercendum malos. xxiij. q. v. ad fidem: ⁊ cap. regũ. xxij. distin. constantinopolis. Non est contemnenda prelatio ecclesiastica. xi. qõ. iij. nemo contemnat. Nec auide suscipienda: nec propter desidiam respuenda. xvi. q. pri.

Hec sunt
platis ma
ximopere
ɔsiderãda

vos autem. viij. q. j. olim. ⁊. iij. cap. se. xl. distin. multi. Quia ambitiosus, etiam si alias bonus sit, reprobatur. j. q. j. principatus. lxj. distinc. miramur. Fugientes eam sunt assumendi: se ingerentes repellendi. j. q. vj. sicut. viij. qõ. j. in scripturis. Non consanguinitas, sed vite ⁊ conscientie congruitas est in ipsa attẽdenda. viij. q. j. licet. ⁊ cap. sequen. Propter prelationis inuidiam Cayn occidit fratrez. xxxv. disti. sexto. Non prelatio, sed bona conuersatio iungit deo. xl. dist. non loca. ⁊ cap. nos qui. xxiij. qõ. iiij. sicut. Quia omnis sanctitas presumenda est de summo prelato, papa scilicet. xl. dist. cap. j. Quia absurdum est prelatum peiorem esse populo. j. q. j. vilissimus: ⁊ clericuz laico. viij. q. j. qualis. Prelati dñt esse literati. xxxvj. dist. qui ecclesiasticis. ⁊. c. siquis vult. ⁊. xliij. dist. §. j. ⁊ cap. j. Vide Inno. de elec. cum in cunctis: ⁊ Compost. de sum. tri. cap. j. Vita pastoralis est exemplaris subditis. ij. q. vij. cum pastoris. Integritas prelatorum salus est subditorum. Et ecclesiasticus ordo nutabit si quod requiritur in corpore: non inuenitur in capite. lxj. dist. miramur. Quia prelatus debet in conuersatione ⁊ sermone preire. viij. q. pri. qualis. xl. dist. non vos. ⁊. iij. cap. seq. Minorum exempla ad imitandum est. Doctrinam ad addiscendum nõ dz spernere prelatus. xxij. dist. de constantinopolitana. xxiiij. q. iiij. si habes. Debet circa subditos solicitam curam gerere. viij. q. j. in scripturis. Item nunc actioni, nunc contemplationi vacare. lxxxviij. dist. decreuit: ⁊ cap. episcopus nullam. ij. q. vij. epi. viij. q. j. in scripturis. Erga infirmos compatiens esse. xlv. dist. recedite. Discordantes concordare. xc. dist. c. j. ⁊ cap. studendum. De subditis non debet ante examinationem mala credere. lxxxvi. disti. siquid. ex̃ de simo. licet heli. §. sed iuxta. Non debet ex vindicta corrigere. ibi. ⁊ cap. sequen. ⁊ cap. odio. xxiij. q. iiij. ita plane. Item nec iuxta velle debet subditũ punire. xlv. distin. cum beatus. ij. qõ. iij. ipse. Pronior esse debet ad miserendum ꝙ̃ ad puniendum. xlv. distin. licet. seuerus debet esse contumacibus: benignus penitẽtibus. ij. q. v. quanto. extra de postu. prela. ca. j. §. nos igitur. Non est de facili contra prelatum presumendum. xi. q. iij. absit. Prelati plus aliis sunt aduersitatibus expositi. iij. q. j. nulli. vij. q. j. suggestum. ⁊. ij. cap. sequen. ⁊. xxij. disti. nerui. Peccata subditorum rectoribus negligentibus corrigere, imputantur. j. q. j. quicquid. l. dist. siquis diaconus. de of. or. irrefragabili. xliij. dist. ephesus. Superbia ⁊ auaritia in ipsis pre ceteris reprobatur. xciij. distin. diaconi sunt. Immundi sunt si sine temporalibus non presint. j. qõ. pri. siquis. j. Nihil periculosius ⁊ laboriosius ⁊ damnabilius malo prelato. xl. distinc. ante. xcvi. distin. duo. Facilius deus ipsorum si boni sunt oratio nes exaudit. pri. quest. pri. ipsi. Toleratur malus prelatus quãdiu non deijcitur. xv. quest. viij. capit. vlti. xxiij. q. iiij. tres. viij. q. iiij. nonne. Honor adeptus ⁊ ei exhibitus cedit ei male agenti ad penam ⁊ culpam. distin. xl. multi. ij. q. vii. secuti. in fin. Non sunt eorum mala opera attendenda: sed doctrina. pri. q. pri. non quales. xix. distin. secundum. Mali prelati non sunt a subditis contemnendi. j. q. j. multi. ⁊. ij. c. sequen. vj. q. j. sacerdotes. ⁊ cap. oues. Christus malis deferendo prelatis, exemplum nobis humilitatis ⁊ patientie dedit. xciij. distin. dominus. Non debet prelatus commutationem, venditionem, ⁊ permutationẽ, de rebus ecclesie facere sine cõsensu capituli. ex̃ de his que fi. a pre. sine con. ca. c. j. ⁊. c. sequen.

⁊. c. cum

& c. cum apostolica. & c. tua. Et quum confert beneficium vel presentat: ad ipsum debet requirere consensum. ca. c. ti. ea. noscitur. Debent prelati fouere subditos suos sicut filios: de ex. pre. c. j. Non debent aliorum prelatorum inferiorum iura infringere. c. t. ad hec. Que competunt solis epis denegantur abbatibus. eo. ti. accedentibus. Non excedant prelati numerum statutum euectionum & personarum in visitando. eo. ti. cum ad quorundam: extra de censi. cum apostolus. x. q. iij. inter cetera. Non debent purgationem ferri candentis incidere: nec authoritatem prestare. eo. ti. ex literis. Repellit a prelatura, & ludus alearum. xxxv. di. c. j. & vsura. xlvj. di. per totum eo. t. inter dilectos. Trahens prelatum suum super spiritualibus ad iudicium seculare priuatur beneficio. e. ti. vide quod legitur & no. de fo. com. si diligenti. Quod sit officium maioris & inferioris prelati. de off. archidia. cum seq. ti. & xxiij. di. per totum. & xxv. di. perlectis. Quam prelati habent iurisdictionem & qualiter & in quos. de offi. or. cum ab ecclesiarum: per omnes & maxime per Inno. An quilibet prelatus ecclesie collegiate potest suos subditos coercere. An prelati minores epis possint causas criminales audire: e. ti. quanto sm Inno. Non debet prelatus officia cōsanguineis committere: lxxxix. di. decenter. Maior connexitas est inter prelatum & capitulum suū quo ad iura spiritualia quam quo ad temporalia: & ideo in spiritualibus magis tenetur prelatus requirere consensum sui capituli quam in tēporalibus. de verbo. signifi. cum clerici. per Inno. An prelatus tenetur de facto vel delicto subditi: si eū non correxerit: & an imputetur ei. de renun. nisi cū pridem. de reg. c. vlti. de simo. in tantum: de reg. iu. quamuis. xliij. di. ephesiis. xxxiij. q. ij. admonere. Qualiter prelati debent tractare & non grauare subditos. de ex. pre. c. j. de priuile. petistis. de penitentia quibusdam. xcv. dist. esto. xvj. q. j. nulli. & ij. c. seq. An dominus vel prelatus potestas vel alius superior possit pro subditis agere: vel eos ab alio captos vel detentos repetere. Et coram quo: & quando appellatio epi vel dni pro sit subiectis. Et an damnum subdito meo datū possim repetere: de his de offi. ord. duo: de ap. dilectis. & deci. dudum: de priuile. quanto, de sen. excom. vt famę, de verbo. signifi. cum inter. per Inno. & alios: & de priuile. authoritate. lib. vj. Non debet ex contractu epi ecclesia damnum sentire, extra vt li. pēdien. ecclesia j per Inno. xvj. q. vj. si epm: extra de excep. cum venerabilis. Qualiter prelatus se debet opponere pro ecclesia & pro defensione rerum ecclesie: etsi martyrio. vij. q. j. §. hoc tunc. xxiij. q. viij. conuenior. de renun. nisi cum pridem: & de sent. excom. dilecto. li. vj. sm Inno. & alios. Quilibet prelatus ecclesie sue dicitur princeps: de regu. c. ij. xxxv. distin. ecclesie principes. j. q. vij. conuenientibus. ver. Item Thrasius. sm Inno. Quid iuris si prelatus dicit aliquem suum clericum vel monachum: & ille negat: vel in libertatem proclamat: coram quo tractabitur hoc: de ser. non ordi. c. ij. sm Inno. An omnes prelati sint iudices ordinarij. de iudi. c. ij. An prelatus potest alicui occulto peccatori mandare vt abstineat a sua secreta vel sacramentorum communione. de off. ordi. c. ij. vj. q. ij. si tantum. An eo ipso quod quis suo prelato non obedit: eius presumitur inimicus. xciij. di. si inimicus. An teneant ea que fiunt nomine ecclesie ab eo qui est prelatus de facto: de conce. pre. literas: per Inno. de elec. an ele. est. An prelatus maior vel minor agens ecclesie nomine vel petens possessionē dignitatis vel prebende vel ecclesie sibi collate: tenetur de sua canonica electione institutione vel confirmatione facere fidem. Et an soluentes clerici nomine ecclesie liberentur: esto quod in veritate eius electio institutio: vel confirmatio non teneat: de elec. transmissam: per Inno. Nomine prelati intelligitur quicunque legitimus administrator ecclesie: de ver. sig. abbate. per Inno. Qui prelati habeant licentiam clericos capiendi per se: vel per alios: vel de eorum criminibus iudicandi: de senten. excommuni. vt famę: per Inno. Qualiter & quando prelatus ecclesie iuret: & qualiter eius responsio ecclesie preiudicet. Et quid si responsio prelati sit contraria responsioni capituli vel syndici: de elec. dudum. ij. sm Inno. Et de testi. presentium. lib. vj. An prelatus agens repellatur si excipitur contra eum quod non est prelatus: vel canonice institutus de electio. nihil: & de resti. spo. in literis: sm Inno. An prelatus sit dn̄s vel procurator: vel custos ecclesie vel rerum ecclesie: Et an conditione ecclesie potest facere deteriorem: xij. q. j. si priuatū. e. expedit: & c. res ecclesie. xxiij. q. vij. quod aūt, & de dona. c. ij. & de causa pos. cum super: per Inno. An liberior est & maior potestas prelatorum quam tutorum & aliorum administratorum. v. q. iij. quia epi: de prescrip. veniens. per Innocen. & de simo. licet heli: per eundem. An prelatus qui iurauit non repetere rem ecclesie quam alienauit: vel qua spoliatus fuit, possit eam petere hoc iuramento non obstante de iureiu. peruenit. j. de insti. cum venisset: de re eccle. non alie. siquis. In quibus possunt maiores vel minores plati dispensare: de eo qui fur. or. re. c. ij. sm Inno. An delictum plati vel populi redundet in damnum ecclesie. xvj. q. iij. placuit: & . q. vj si epm: & c. seq. & xxv. q. ij. ita nos. xxvij. q. j. siquis rapuerit: de exce. cum venerabilis: de dona. c. ij. An propter insufficientiam, & ppter quam prelatus remoueatur ab administratione: de simo. licet heli. per Inno. An prelatus negocia ecclesie sue presertim magna, cum concilio capituli sui facere debet: de procura. c. j. per Inno. de his que fi. a pre. nouit. De plato qui canonicum nō habuit ingressum: & ideo non est prelatus: licet esse putetur: vel qui habuit ingressum canonicum: sed post factus est hereticus: simoniacus: vel suspensus excommunicatus: vel huiusmodi. an faciat fructus suos. An teneant ea que facit quamdiu ab ecclesia toleratur, siue sint alienationes: siue ordinum vel beneficiorum collationes, vel quicquid aliud: & an liberentur ei soluentes. de elec. nihil: maxime per Inno. & Ber. compost. & c. quod sicut: per eundem. An ille qui putatur communiter prelatus & in veritate non est decipiat animas subditorum: an valet penitentia ab eo recepta. an absoluat quādiu ab ecclesia toleratur. eo. ti. dudum. ij. maxime sm Inno. De grauaminibus illatis per prelatos quum visitant loca religiosorum non exempta: extra in clemen. de censi. c. ij. De prelatis se absentantibus: & vicarios non dimittentibus: extra de homi. c. j. in glo. no. contra lib. vj. An prelatus tenens in curia debitum nomine ecclesie sue: si negatur prelatus per aduersarium: tenetur se docere prelatum ante litem contestatam vide compost. de electionibus. nihil. §. sed pone quod quidā. An consuetudine valeat introduci quod sint plures in eadem ecclesia: & nullus eorum sit prelatus: vide quod no. Inno. de preben. cum non ignores. An prelatus possit dare licentiā studendi sine capitulo: de magist.

super specula: quod not. Archidia. de fi. p̄cl. c. j. li. vj. in verbo ep̄i. Prelati tenentur compellere illos qui habent plures dignitates vel ecclesias curam animarum habentes ostendere dispensationem quam habent super hoc, extra de offi. ordinarij. lib. vj. Nō tenet aliqua obligatio: vel sentētia facta prelato vel data per prelatum, quin subditi eius teneantur visitatoribus de interrogatis dicere veritatem, eo. titu. quia plerique. lib. vj.

De statu Abbatum: ⁊ potentia, ⁊ iurisdictione, ⁊ de eorum effectibus. Cap. 23.

Quia vero post ep̄os inter maiores prelatos in ecclesia dei computantur Abbates: maxime regulares. Ideo post tractatum prelatorum in genere tracto de Abbatibus. Primo ponendo aliqua pauca originalia de eis. Secundo summarie iuridice tangendo eorum iurisdictionē, potentiam, ⁊ conditionem. Tertio in quibus offendunt communiter subnectendo.

Regule monachorum ab ecclesia approbate.

Ut patres testantur: Tres fuerunt regule principales ab ecclesia approbate. Prima Basilij: quam seruant Greci Calogeri, ⁊ alij monachi orientales ⁊ aliqui in Sicilia ⁊ Calabria ⁊ Armenia. Secunda Benedicti: quam seruant omnes monachi, ⁊ monache occidentales. siue Cistercienses, siue Clarauallenses Cartusienses Camaldulēses sancti Petri de morono: qui fuit papa Celestinus quintus fratres monachi de valle Umbrosa in Tuscia, ⁊ sancti Gulihelmi de Deserto. Et multa alia genera monachorum in Romana ecclesia militantium: siue sint albi siue nigri, siue grisi. Tertia regula Beati Augustini: sub qua militant omnes canonici regulares qui regule inseruiūt laxiori: extra de statu mo. quod dei. Et fratres sancti Augustini mendicantes. licet amplius se arctauerint per suas constitutiones, ⁊ fratres predicatores amplius arctati per sua statuta ⁊ sancti sepulcri Hierosolymitani. Et fratres Premostratenses, ⁊ multe sanctimoniales. De istis tribus regulis. xviij. q. ij. diffinimus. ⁊ c. perniciosaȝ xvj. q. j. sunt nonulli: extra de sta. mo. cum ad monasterium. c. in singulis. c. ea que. xij. q. j. c. ij. c. nolo. c. nō dicatis. c. quia per tua. c. sciamus. c. certe. extra de reli. do. religionum. xix. q. viij. mandamus: extra de eta. ⁊ qualita. intelleximus ⁊ de statu. re. recolētes. Basilius ergo fuit primus regule institutor post apostolos: ⁊ eo tempore communiter monachi non erant clerici. xciij. di. a subdiacono. xvj. q. j. §. superiori auctoritate. ⁊ j. generaliter. Templarij vero qui modo propter eorum flagitia ab ecclesia reprobati sunt. ⁊ Hospitalarij: qui solum nomen religiosorum habent: ⁊ fratres de spata qui dicuntur ducles: ⁊ de Calatraua. ⁊ de Alcantara: ⁊ de Christo, ⁊ de Auiso, ⁊ sancti Jacobi qui sunt in Hispania: ⁊ Cruciferorum qui sunt in Alemannia, Bohemia, Polonia de ordine militari sunt ab ecclesia approbati ⁊ instituti pro fidei defensione ⁊ terre sancte. Habent suas obseruantias regulares quas carnalibus operibus suis calcant, militantes magis carni contra se. j. Pe. ij. quā Christo. Quarta ⁊ vltima regula: ab ecclesia approbata, ⁊ ab ecclesia multipliciter commendata ⁊ declarata est fratrum minorum strictior ⁊ perfectior aliis, quam beatus Franciscus instituit illam eandē professionem instituens: quam Christus ⁊ apostoli seruauerunt. de qua extra de ver. signi. exiit. lib. vj. ⁊ eo. ti. exiui de paradiso in cle. Omnes iste. iij. regule ab illa regula apostolica tracte sunt de qua loquitur Actu. iiij. ⁊ xij. q. j. dilectissimis: sed minorum addit perfectionem euangelicam ⁊ apostolicam, non habens aliquid proprium, etiam in communi vt pre. c. exiit. ⁊ c. exiui. De predicatoribus ⁊ minoribus vltimis ⁊ sanctis ordinibus, licet multum a sua perfectione collapsis. ⁊ ecclesie sancte perquam necessarijs, qui elegerunt in paupertate altissima dn̄o famulari: habetur extra de excessi. pre. c. pen. ⁊ vlti. Carmelite qui sunt de ordine mendicantium: ⁊ sunt ab ecclesia approbati. extra de rel. do. religionum. §. ceterum: habent suam formam viuendi editam a patriarcha Hierosolymitano. Eremite certam regulā non habent tn̄ status est ab ecclesia approbatus: in quo statu anachoritico multa milia patruȝ in Egypto ⁊ Thebaida ⁊ Palestina: ⁊ Libya ⁊ in oriente in multiplici parte pfecte vixerūt: hodie defecit quodammodo propriuȝ habere possunt. De eis legitur ⁊ no. xvj. q. j. qui vere. xxvij. q. vij. §. ecce. xix. q. vlti. §. econtra: extra de ex. prela. cum ex eo. §. fi. li. vj. vbi tenet Archidia. q̄ eremita non est persona religiosa: nisi deuoueat se alicui religioni de approbatis: de hoc etiam. no. xxvij. q. j. de viduis. j. in glo. potest ergo. De his etiam legitur ⁊ no. extra de elec. cum monasteriuȝ: per Inno. ⁊ ij. q. vij. §. vlti. ⁊ de verb. si. priuilegium lib. vj. Et adde hic quod de isti scripsi. j. in §. ex quo sponsa in ij. c. in primis chartis ⁊ in. §. adhuc circa istam, in. c. lxiij. in princi. Dicitur autem Abbas ab abba Grece quod est pater latine. Unde apostolus ad Ro. viij. In quo clamamus abba pater. xxij. q. iiij. §. ex his. ⁊. q. vj. §. ex his in fi. In interpretationibus autem biblie dicitur Abba pater vel paternitas Syrium est non Hebreum. Abbas super fratrum transgressiones: extra de sta. mo. cuȝ ad monasterium. §. prior. ⁊ c. ea que. §. j. non super patruȝ traditiones constituitur. qui abbas eligitur vt sit mandatorum cultor. xviij. q. ij. siquis abbas vitiorum vltor. Bern. de precepto. Quoscunque inuenerís de tuis fratribus tristes, pusillanimes, murmurosos, ipsorum te patrem, ipsorum te statuas esse abbatem: consolando, exhortando, increpando xlv. di. c. j. c. cum beatus: agis opus tuum portas onus tuum. portando saluas. quos sanando portas. Gal. vj. Ldi. ponderet. Si quis vero ita sanus est vt magis iuuet te: quam iuuetur a te huius te non patrem, sed fratrem, comitem, non abbatem cognoscas. Bern. ibi. Magnopere debet solicitudinem gerere abbas, extra de sta. mo. cum ad monasteriū §. prior. cuȝ. §. seq. Et omni sagacitate ⁊ industria curare: ne aliquam de ouibus sibi traditis perdat. Nouerit enim infirmarum se curam suscepisse animarum. ij. Corinth. xj. ibi. Quis infirmatur ⁊ ego non infirmor? non super sanos tyrannidem. x. q. iij. cauendum: benedictus in regno. Abbas in imperiis sit prouidus, ⁊ consideratus: siue fm̄ deum, siue fm̄ seculum, siue fm̄ opera que iniungit discernat ⁊ tēperet cogitet discretionē sancti Jacob dicētis. Gen. xxxiij. Si greges meos plus in ambulando fecero laborare: morientur cuncti vna die. ibidem.

Repertorium abbatum.

Abbas non ab ep̄o deponitur: sed a monachis. xviij. q. ij. abbas. j. ⁊. c. seq. xvj. q. vlt. c. vlti. In abbatem debet eligi qui sit dignus moribus atque actibus

Ad abbatus dignitatem spectantia.

monastice discipline.xviij.q.ij.abbatem.j.& ij. Abbas debet esse cautus in regimine:humilis, castus, misericors, discretus, & sobrius, & talis qui diuina precepta verbis & exemplis ostēdat.xviij.q.ij.si quis abbas. Irrequisito abbate exempto nil debet eps in ipsius monasterio exercere. xviij.q.ij. luminoso. Subest correctioni & dispositioni epi abbas non exemptus.xviij.q.ij.abbates.c.abbatibus.ca.si quis extra de sta.mona.ea que.§. qz si Abbas exemptus pape:vt ibi. Abbas solus habet potestatem in monasterio.xviij.q.ij.nullam:extra de sta.mo.c.cum ad monasterii.§.abbas. Potest abbas conferre duos ordines primos sacerdos existens & munere benedictionis recepto.lxix.di.quis:extra de eta.& qualita. cum contingat.de sup.ne.pre.c.j.vide etiam quod legitur & no.extra de priuil.abbates.lib.vj. Quia nō debet quis esse in diuersis abbatijs. xx.q.j. vnum: extra de re.do.ne nimis.Dispensat cum monacho vt habeat specialem cellam.xviij.q.ij. nullus.xx.q. iiij. monachum:extra de excess.pre.cum ex co.§.si.lib.vj. Non potest monachus sine suo consensu vouere.xx. q.iiij.monachis.Sine sua licentia non licet monachis aliquid vendere,accipere,donare,nec multa alia facere.xij.q.j.non dicans.liiij.di.abbati. Potest deponi ab epo abbas criminosus inuito conuentu. xviij. q. ij.si quis. Non licet abbati alienare bona monasterij absqz consensu epi.xij.q.ij.abbatib⁹.xvij. q.iiij.in venditionibus. Non potest audire confessiones vel iniungere penitentias:nisi suorum subditorum xvj.q.j peruenit:& c.seq.Non licet abbatibus aliter quam eps regulariter eis indixerit diuina officia decantare.xij.dist.de his. Non professus nō potest eligi in abbatem:extra de elec.cum in magistrum.& c. nullus.lib.vj. Reuerentiam & obedientiam tenentur facere epo saluo ordine suo:extra de simo.ne dei.Abbates eiusdem regule de triennio in triennium ad capitulum debent venire, & equaliter viuere extra de sta.mona.in singulis:& c.ne in agro.§.vlti. in clem. Abbates exempti in talibus capitulis corrigi possunt:sed non deponi.eo.ti.ea que.Huius concilia sine preiudicio eporum fieri debent:vt pre.c.in singulis.Abbas suum subditum ad arctiorem ordinem petita licentia transeuntem reuocare nō potest.de reg. sane.An de religione maiori ad religionem laxiorem non petita licentia transiens efficiatur irregularis: & possit esse abbas sine dispensatione:de eta.& qual. intelleximus:de temp.or.ex parte. Non debent abbates vsurpare que sunt eporum:de excess.prela.accedentib⁹.Abbates & alij prelati religiosi iurisdictionem habentes possunt excommunicare suos subditos:de ma.& obe.cum in ecclesijs:de simo.sicut tuis de of.or.cum ab ecclesiarum.Quando abbas & conuentus simul possunt agere vel diuisim: de rescript. edoceri. Non potest abbas terras vnius ecclesie applicare alteri.de re.eccle.non alie.c.j. Abbates populum habentes ad synodum epi tenentur venire: de ma.& obe.quod super his.Abbas exemptus sine licentia pape cedere non potest.Et non exemptus sine licentia epi:de renun.dilecti.de consue.cum venerabilis.Nec ecclesias sibi pleno iure subiectas potest vnire.no. Inno.extra de excess.prela.c.vnire.Et no.extra de sta.mona.c.j.in clemen.in glo.approbat Abbas potest prescribere cognitionem causarum matrimonialium:de prescrip.auditis. An abbates sint in dignitate:de preben.de multa:per Innoc. de electio.indemnitatibus.li.vj. Immo videt qz abbatia sit in primo gradu dignitatis:sicut epatus:cetere appellantur inferiores dignitates.xxj.q.vij. si qs deinceps.De hoc.sm Greg. de preben. licet.lib. vj. An abbates exempti subsint epis vel archidiaconis ratione populi quem habent:de of.archi.c.si.sm Inno.extra de priuil.per exemptionem.lib.vj. An abbas non benedictus:vel qui benedictionem non recipit:possit suos monacho benedicere, vel coercere, vel ordinare,vel portet baculum pastoralem.An abbas sit iudex ordinarius clericorum & monachorum sibi subiectorum.Cui magis tenetur monachus obedire an epo,an abbati.Et quam & quando iurisdictionem habet in monachos:abbas vel eps.de of.ordi. quanto per inno.& de sup.ne.pre.c.j.per eundē. Abbas & conuentus sunt procuratores & ministri monasterij:non dni.An aūt agat pro iuribus monasterij nomine proprio vel quo:& de similibus:de testi. presentium.lib.vj.De epo nolente abbates benedicere.de sup.ne.pre.c.j.Cum abbas eligitur:An omnes abbates quibus preest debeant cōsentire & electioni interesse.lxvj. di.c.j.An monachi morantes per prioratus vel cellas sint de obedientia abbatis: & an debent vocari ad electionem abbatis:de relig. do.c.si.per.Inno.An possit quis in abbatem eligi quā cito est monachus factus.de elec off.cij. An abbas potest prescribere qz possit a quo maluerit epo benedici:de prescrip.auditis:sm Inno.An modice rei vel modico priuilegio potest abbas renunciare sine consensu conuentus:de prescrip.veniēs:per Inno.Si abbas habet in aliquo ecclesia iura epalia aliqua,an intelligitur habere omnia iura epalia: & qualiter dicantur ad abbates spectare ecclesie siue capelle pleno iure:de sen.& re iudi.cum inter.per Inno. Quid iuris habet abbas in ecclesijs sibi vel monasterio suo datis ab epo vel a papa: & qualiter ab epo possunt fieri huiusmodi donationes. de dona.pastoralis.per Inno.De regulari qui sine abbatis licentia vel eo contradicente aliam religionem ingreditur qua actione potest repeti ab eodem: & an abbas non benedictus hanc licentiam dare possit de regu.licet.per Inno. An abbas possit de esu carnium dispensare:de sta.mona.cum ad monasterium maxime.per Inno. An abbas dicitur prelatus non solum monasterij,sed etiam omnium ecclesiarum & prioratuum ipsius monasterij:de reli.do.cum venerabilis:per Inno.Si eps est in possessione subiectionis alicuius abbatis:an per hoc probet tenere sententia excommunicationis:vel alia in ipsum abbatem per eundem epm lata.An abbas possit priuilegio sui monasterij renunciare, vel monasterium exēptum alteri subijcere.co.ti.cum dilectis. per Inno. Abbas potest esse in causa sibi communi & alijs procurator.de censi.sopite. An abbas possit concedere possessiones vel administrationem alicuius ville. de rescrip.edoceri.per Inno. An & quando abbas pro ecclesijs suis respondeat.de censi.cum olim:sm eundem.De monachis accusantibus abbatem: de accusa.ex parte.An abbas potest dare licentiā predicandi vel celebrandi:de hereti. excommunicam⁹ j.sm Inno.An abbas obligetur alijs vel alij abbati ex contractu vel maleficio monachi.Et an abbas habet actionem ad repetēdas res depositas penes monachum suum vel monasterium, & qualiter tenetur abbas ex deposito facto monacho vel monasterio:de priuile.cum olim.ij.per Inno. An eps habet iurisdictionem in abbatem exemptum ratione con-

tractus vel delicti commissi, vel initi in membris vel locis non exemptis. Et an abbas extra monasterium suum intelligitur habere domicilium, ⁊ quis deponet presbyterum abbatis exempti: de priuileg. ex ore sm Inno. ⁊ c. per exemptionem. li. vj. Quia abbatia cum suis prioratibus non dicuntur diuersa loca: ⁊ ꝙ abbas potest monachum excommunicare: de priuile. volentes. lib. vj. per Inno. An liceat abbati monachum verberare: ⁊ per quez: de sen. ex. vniuersitatis. De absolutione abbatum circa monachos suos ⁊ eorum dispensatione. eo. ti. cum illorum ⁊ c. monachi. ⁊ c. religioso. lib. vj. An abbas habet merum imperium ⁊ correctionem in monachos suos: ⁊ an potest eos per se: vel per alium capere: vel dare laico iudici licentiam capiendi. eo. ti. vt famae sm Inno. An admittatur abbas ad agendum, vel defendendum pro ecclesia sibi subdita: ⁊ qualiter: de verb. signi. cum inter: sm eundem. De examinatione abbatis benedicendi: an sit necessaria: an huius benedictio fiat cum manus impositione: an ante cõfirmationem debet benedici: de elec. venerabilem sm eundem: ⁊ de sup. ne. prela. c. j sm eundem. An abbas dicantur consecrari. xij. q. ij. alienationes. An Abbas possit compromittere pro ecclesiis seu capellis vacantibus: de arbi. cum tempore: sm eundem. De potestate abbatum instituẽdi ⁊ destituendi eorum. de preben. in lateranensi: sm eundem. Magis puniendus est abbas quam alii a delicto in monasterio commisso: de simo. dilectus filius. A. per Inno. Abbas propter insufficientiam remouetur. eo. ti. licet: sm eundez: extra de sta. mo. cum ad monasteriũ. §. abbas. an electus in abbatem ecclesia cathedrali diocesana vacante authoritatem capituli ecclesie cathedralis: vel potius metropolitani in administrando requiret. eo. ti. sicut: sm eundem: ⁊ Bern. Quando factum abbatis: vel prelati intelligatur capitulũ vel conuentus: de rescrip. edoceri. ⁊ c. randulfus: sm Inno. An vnus abbas debet recipere clericum alterius sine literis commẽdatitijs: ⁊ quid iuris si abbas non vult dare monacho licentiam transeundi. de regu. licet sm Inno. An irregularis possit esse abbas: de eta. ⁊ quali. tuam. per Inno. ⁊ Bernar. ⁊ de cor. viti. c. penul. sm eundem. An abbates exempti: vel alii literas dimissorias concedere possint: de cle. pere. in rubri. per Inno. An infamis, vel existens in minoribus ordinibus, vel diaconus possit fieri abbas. l. di. accedẽs. de eta. ⁊ qua. c. j. ⁊ c. tuam. An abbas exemptus possit sine licentia pape transire de abbatia in abbatiam: de consue. cum venerabilis: per Inno. de elec. si abbatem. lib. vj. ⁊ in glos. idem In quibus locis possunt benedicere abbates: de priuile. abbate. lib. vj. Quibus mitris vti debeant abbates de priuile. eo. ti. vt apostolice. lib. vj.

De dispensatione abbatum.

Quando ⁊ in quibus casibus possit abbas dispensare: de sta. mo. cum ad monasterium: de sen. ex. cum illorum. xx. q. vlti. c. vlt. An cũ eo qui furtiue ordines recepit possit abbas vel prelatus inferior epo: vel capitulum dispensare. Et an abbas non possit dispensare: nisi vbi inuenitur concessum a iure. de eo qui fur. or. re. c. ij. per Inno. An abbas possit cum suspensis: ⁊ an ipse: vel quis possit cum monacho dispensare in apostasia, vel religionẽ laxioris ordinis recipiente: de temp. ordi. ex parte: ⁊ de aposta. c. vlti. per Inno. ⁊ alios. Dispensat abbas cum illo qui in seculo ordines furtiue recepit antequam esset monachus: extra de eo qui fur. or. re. cum B. Item cum monachis quandoq; qui excommunicati ordines receperunt. de sen. excom. cum illorum.

Que autem sunt vitia quibus abbates pro magna parte sunt irretiti breuiter perstringamus. In primis peccant qui hac spe ⁊ intentione specialiter ducti habitũ regularẽ assumunt: vt abbates fiãt vel priores: vel alia officia in monasterio habeant. cõtra cano. xvj. q. vij. per laicos: de elec. officii. ⁊ c. ad nostram. In quo etiam multi religiosi delinquunt: paupertatem ⁊ laborem ⁊ esuriem fugientes: vt diuites fiant: quiete degant: splendide reficiant: vide extra de elec. quorundam. xij. q. ij. gloria. Et de talibus dicit Grego. ꝙ non intendunt seculum fugere: sed mutare. liij. di. c. vnico. Quã detestanda sit talis mutatio in monasterio de paupertate ad diuitias: de ignobilitate ad honorem: de labore ad requiem: de seruitute ad dominiuz: ponit Bern. eleganter super euangelium missus est: ad hoc. lxxxviij. di. negotiatorem clericum. xij. q. ij. gloria. Secundo quia directe, vel indirecte communiter abbatiam emunt scilicet electionem, vel confirmationem, vel installationem, vel benedictionem: ⁊ tales nisi renuntient saluari nequeunt. j. q. j. si quis neq;: de simo. Mattheus. ⁊ c. sicut. xiij. di. nerui. Tertio quia nulluz recipiunt nisi charitate pecunie vel alterius temporalis commodi interueniente tacite, vel expresse. super quo plerunq; obtentu abolende consuetudinis se satagunt excusare: extra de simo. veniens. c. de regularib⁹. c. quã. c. sicut pro certo. Qui a si accusentur: deponendi sunt: de simo. dilectus filius. A. ⁊ c. licet heli. ⁊ c. per tuas, alias iudicis arbitrio puniuntur. eo. ti. intantum de accusa. inquisitionis. Quarto: quia ecclesias in quibus habent ius patronatus sibi omnino appropriant: nec ponunt ibi vicarios perpetuos. ⁊ positos ita grauant ꝙ non possunt hospitalitatem tenere nec epo in epalibus respondere: de preben. de monachis. c. auaritie. ⁊ c. ca. extirpande. ⁊ eo. ti. c. j. lib. vj. ⁊ de sup. ne. prela. c. ij. ⁊ eo. ti. quia regulares: in clemen. Quinto. quia ad ecclesias ad ipsos pertinentes sine pecunia neminem presentãt: ⁊ vt vtrunq; palliẽt: plerunq; ecclesia vacante super ea mutuum recipiunt vsq; ad aliquam certam summam pecunie. ⁊ eam sic obligatam demum conferunt: dicentes ꝙ quilibet res transit cuz onere suo: de deci. pastoralis: ⁊ de pig. ex literis: sed seipsos seducunt: quum etiam epis hoc non liceat. Immo vacante ecclesia etiam fructus interim percepti sunt futuro successori fideliter reseruandi, vel aliter in vtilitatem ecclesie conuertendi: de offi. ord. cum vos: vide extra de offi. ordi. presenti. lib. vj. Et qui aliquid inde subtrahit: etsi eps sit: tanquam furti ⁊ latrocinii reus honore suo priuari debet. x. q. ij. c. si. Tales enim exactiones ⁊ consimiles sunt penit⁹ interdicte, ⁊ si quis eas receperit: tenetur in dupluz eas restituere in vtilitatem grauate ecclesie conuertendas. de simo. audiuimus. Quod intelligas si proprium habeat: de preben. de multa. §. ⁊ si vltra. ⁊ de ap. reprehensibilis. §. si autem. Alias hec in penam aliam commutetur: de male. statuimus: de iude. c. ad liberandam. Sexto quia dant pactiones aliquas vel certam pecuniam vel domum commodant alicui tali pacto, ꝙ decimas certarum possessionuz eis soluant: vel apud eos sepulturam eligant, que pacta in preiudicium ecclesie parochialis facta minime sunt seruanda: de pac. plerique etiam si iuramentum

Abbatus errat⁹ frequẽtiores.

Beneficium vacantis fructus successori diligẽter adseruentur.

interueniat:vt no. Hostien.in summa de sepul. §.an
licitum.versi.quid si quis eligat. Uide extra de se-
pul.animarum.lib.vj. Septimo: quia negligūt pu
nire monachos fugitiuos.xviij.q.ij.abbates & eos
reuocare,inquirere, & recipere,salua ordinis discipli
ne:extra de regu.c.fi. Octauo:quia recipiunt mona
chos alienos sine literis commendatitijs.xviij.q.ij.
abbates:in fi.& c.quam sit. Nono:quia indiscrete
monachos suos eijciunt,extra de rescrip.cū dilecta.
Uide quod legitur & no.extra de ma. & obe. cum in
ecclesijs:in fi.& de sta.mo.ea que.§.ipsi.in quo mor-
tis eorum rei sunt.c.xvj.q.j.placuit. Decimo:quia
monachis sine causa literas dimissorias cum quib⁹
vagantur per mundum.xvj.q.j.monachi vagantes
extra de of.or.quanto:concedunt, & credunt mona-
chi se per tales literas absolutos,quod tñ verū non
est,quousqȝ ab alio sint recepti.lxxj.di.illud quoqȝ.&
c.de aliena.& c.clericis.vii.q.j.non oportet.& c. per-
uenit.xxj.q.ij.c.j.& ij. Ubi dicit Leo:ꝙ non debent
dari litere dimissorie:nisi constet quare: ne ouis er-
rans & perdita inueniatur sine pastore.lxxij.di.eps.
Et vide quod no. Inno.extra de renun.c.fi. Unde-
cimo:quia reuertentes vel alios fratres delinquen-
tes sicut latrones,quum aliter corrigi possent, po-
nunt in vincullis.lxxiiij.dist.quorundam. Et per lai
cum faciunt capi,vel verberari:quum hoc per mo-
nachum vel saltem per clericum fieri deberet & pos-
set:in quo casu excommunicationis vinculum non
euadunt:extra de sen.excommuni.vniuersitatis. Et
hec est norma praue consuetudinis:extra de sta.mo.
ea que respon.j. Duodecimo,quia si aliqui mona-
chi grauati:alias contra:extra de appel.ad nostram
e.de priore.& c.reprehensibilis.§.fi.appellant:appel
lationi non deferunt,sed appellantes capiunt:verbe
rant & excōmunicant:extra de accusa. olim propter
quod ad sedem apostolicam sunt mittendi.extra de
ap. de priore. Decimotertio:quia quosdam mona
chos ex carnali amore exaltant,alios ex odio vel in
uidia opprimentes.xv.q.vij.c.j. Decimoquarto:qꝛ
sub spe pietatis impietatez palliantes occasione ho-
spitalitatis manducant carnes extra refectoriū,illos
quos familiares habent splendide secum reficiētes
alijs qui portant pondus diei & estus. Mat.xx. esu
rientibus in refectorio:quum tñ sine delectū perso-
narum nunc hi nunc illi essent ſm regulam euocan
di:de conse.dist.v.carnem:extra de sta.mona.cuȝ ad
monasterium.§.in refectorio. Decimoquinto:quia
infirmis & debilibus male prouident.pre: cum ad
monasterium.§. debiles. Decimosexto; quia per-
mittunt continue monachos habere pecuniam:cō-
tra extra de sta.mona.monachi.c. super quodam.c.
cum ad monasterium.§ fi. Non potest abbas conce
dere monacho non officiali pecuniam:vt eam expē
dat in suis vel aliorum necessitatibus pro libito vo
luntatis:quia hoc est ipsum esse proprietariuȝ. sicut
communiter faciunt hodie omnes prelati religioso
rum:contra iura hic allegata:quia magis contrahit
proprietas in retentione pecunie:quam in rebus a-
lijs quarum vsum possunt ꝯcedere prelati suis sub-
ditis religiosis:& licentiam dandi eas.xij.q.j. nolo.
c.non dicatis. Ad hec optime facit quod legitur &
no.extra de p̄g.c.vlt.super verbo pecuniam:in glos.
vero. Hic adde quod legit & no.xxvij.q.j.de viduis.
j.& extra qui cleri.vel vo.c.vlt.que videntur contra.
Et adde hic quod scripsi.j.in.§. adhuc petit a.versi.
sed contra hoc.cū.vj.versi.seq.in.c.xxiij. Decimo-
septimo,quia ecclesias & decimas & alia spiritualia
recipiunt de manu laici,& curam animarum com-
mittunt monachis sine licentia epi,& sacerdotes ha
bentes curam instituunt & destituunt per se pro libi
to voluntatis & alias vsurpant iura epalia. xvj.q.j.
peruenit:extra de preben.in Lateranensi,de priuile.
cum & plantare. Decimoctauo: quia monachis
nobilibus parcunt ob potentiam amicorum. quiȝ
tñ ex quo incorrigibiles sunt,essent eijciendi:de sta.
mona.ea que.§.j.xlv.dist.sed illud.de regu.c.fi.§.fi.

Litere dimissorie.

Seueriora in monachos abbatū supplicia.

De vitijs quorundam Monachorum. Cap. 24.

Viso de abbatibus de monachis no
stri temporis videam⁹. Et licet sint
quamplurima vitia monachorum
& aliorum religiosorum, hec tñ ma
gis detestabilia & penitus condem
nanda. Et primo:quia contra ab-
batem conspirant volentem eos corrigere:& cū pro
curent deponi, & alium sibi instituū ſm mores eoꝝ:
cui nulla potestas remanet dum monachis incipit
subiacere.xviij.q.j.nullam potestatem.xj.q.j.coniu-
rationum.& c.conspirationum. Secundo: quia nō
solum conspirant ad depositionem:sed ad extinctio
nem eius vel detruncationem.sicut illi qui in neceȝ
Benedicti nequiter coniurarunt.vij.q.j.§. hoc tūc:
in fi.xviij.q.ij.§.ecce in toletano, & tales sunt infa-
mes:nec ad testimonium admittendi pi eal.c.conspi
rationum:& c.coniurationum:de simo.licet heli.per
c.per tuas:de sen.& re iudi.cum J.& A. Tertio:qꝛ
incautam familiaritatem habent cum mulieribus
quas sibi commatres faciunt:contra iura de conse.
di.v.monachi.& c.non licet.xviij.q.ij.peruenit. ca.
perniciosam:nisi sit epo lactus:vt no.xviij.q.j.c.j.gl.
j. Quarto:quia incaute cum monialibus conuer-
santur.xviij.q.ij.monasteria:& c.in decima actione.
& c.diffinimus:vbi dicitur ꝙ non licet monacho cō
uiuari cum monacha:nec secum in eodem monaste
rio habitare,nec loqui etiam cum consanguinea: ni
si per verba compendiosa:ita ꝙ cito recedat, & sub
testimonio abbatisse:& idē iuris est de abbate. Ideo
nec clericus,nec laicus debet ipsorum monasteria
frequentare:extra de vita.& hone. cleri.monasteria.
Quinto,quia quidam ex ipsis non erubescunt ma-
trimonium contrahere.xxvij.q.j.vt lex.& c. impudi
cas:licet matrimonium non teneat quum bigami
sint effecti.xxvij.q.j. quotquot.& c.monacho: extra
de biga.nuper: & hodie sunt excommunicati; extra
consan.c.j.in clemen. Sexto quia vagantur extra
monasteria sine licentia abbatis sui.xvj.q.j.quidaȝ
monachi.& c.seq.& c.legi.& extra de offi.or. quanto.
Septimo:quia sunt ociosi,extra de renuntia. nisi.§.
verum:de conse.di.v.nunquā. Octauo: quia come
dunt carnes continue sine infirmitate & debilitate,
& dispensatione abbatis:de conse.dist. v. carnem, &
extra de sta.mo.cum ad monasterium.§.in refecto-
rio.& contra eorum regulam que dicit. Carnes om-
nino non comedant. Sed dicunt monachi carnales
ꝙ eis prohibentur ſm regulam carnes bipedum;
ergo possunt a sensu cōtrario comedere carnes qua-
drupedum.c.extra de his que fi.a pre.cum apostoli-
ca,sed habet locum argumentū a contrario vbi ius
contradicit:vt in pre.c.carnem.quod.c.carnes sim-
pliciter monachis prohibet. Nono:quia gloriantur de nobilitate sua & potentia amicorum: propter

Uulgatiora monachoꝝ scelera.

quod viuere volunt ad libitum ⁊ aliis dominari: quum tñ monachatus omnem nobilitatem tollat: in aut. de monachis in princi. col. j. xxvij. q. ij. c. scripsit: de purga. cano. c. j. ⁊ in gl. ij. doct. quod prohibet conciliũ generale: extra de sta. mona. ea que. §. j. Et gloriam mundanam venantur. Et cum secularib⁹ conuersantur contra etymologiam vocabuli sui: scḋm quam monachus solus ⁊ tristis sedere debet, nec de mundo debet disputare: cui mortu⁹ est. Monach⁹ enim dicitur a monos quod est vnus: ⁊ cahos tristis. xvj. q. j. placuit. ⁊ c. sunt nonnulli. Decimo, quia volunt habere cellas a dormitorio separatas: nec volunt abstinentiam communem tenere. xx. q. iiij. monachum: ⁊ c. seq. ⁊ §. verum. Undecimo: quia proprium habent: extra de sta. mona. c. ij. ⁊ c. cũ ad monasterium. §. fi. xij. q. j. non dicatis. Duodecimo: quia sibi adinuicem inuident: ⁊ tota die murmurat vnus contra alium. vj. q. j. deteriores: de peni. di. j. homicidiorum: quod est contra regulam veritatis, scḋm quã causa commendandi tui nihil debes facere: quo minor alius fiat. xj. q. iij. si quis vero. Decimotertio: quia aduocati existunt: extra de postu. ex parte. xvj. q. j. presentium. Decimoquarto: quia physicam, ⁊ leges audiunt, aut in eis student extra claustrũ: scḋm Inno. sed scḋm Ostien. etiã prohibitio multo poti⁹ est in claustro. scḋm mentem: vt no. in isto c. fi. Idem tenet Archid. Sed teneo cum Inno. quia pena maxime excommunicationis: quia maior in ecclesia dei nõ est. xxiiii. q. iij. corripiantur: restringenda est: extra de elec. statutum. lib. vj. sed si doctoratus legeret: non incurreret: scḋm Jo. an. qui sic no. in isto. c. nõ magno. Unde sunt ipso iure excommunicati. extra ne cleri. vel mona. non magno. ⁊ c. fi. Decimoquinto: raro pure obediunt: sed in proprio sensu viuunt. xij. q. j. non dicatis: extra de ma. ⁊ obe. in ecclesijs. xciij. di. a subdiacono. Decimosexto: quia habitum sine necessitate ⁊ temere dimittunt vel occulte portant. Unde sunt hodie excommunicati. ad hec. xx. q. j. ca. vlti. extra de vi. ⁊ hone. cleri. clerici officia. ⁊ c. deus: extra de iude. in nonnullis. ne cleri. vel mo. vt periculosa. lib. vj. Adde hic quod notaui supra in hac parte secunda. ar. vj. consideratione pape. versi. sed quid cum versi. seq. c. xiiij. Et causa enim posset dimittere scilicet ad se mutandum: vel causa pluuie: vel nimij caloris in cella: vel per viam, vel laboris, vel timoris, vel conformationis quantum ad habitum exteriorem. faciunt ad hec que no. extra de vi. ⁊ honest. cle. si quis ex clericis, ⁊ quod legitur ⁊ no. eo. ti. cleri. ij. cappas: ⁊ quod legitur ⁊ no. eo. ti. deus qui. Nec dimittit habitum, qui voluntatem dimittendi non habet: sed cito reassumit: vt in. l. canonizata: ⁊ in his que ibi no. de peni. di. j. l. diuotiorum: ⁊ extra de ver. signi. nam ⁊ ego. ⁊ optime in. l. canonizata destitisse cum accipimus qui totum animum agendi deposuit non quoniam distulit accusationem sub. §. notandum. ij. ij. q. iij. Decimoseptimo, quia quotidie inter seculares morantur, ⁊ in ciuitatibus ⁊ cum suis parentibus de prelatorum suorum extorta licentia vel nõ data contra. xvj. q. j. si cupis. c. monachi vagantes, extra de off. ordi. quanto. Uide de sta. mona. ne in agro. §. quia vero. in clemen. Nam sicut piscis sine aqua: sic monachus sine monasterio mortuus est. xvj. q. j. placuit. j. Decimooctauo: procurant sua studia, ⁊ doctorari vt presideant ⁊ alijs dominentur cum monachus non docentis sed plangentis habeat officium: xvj. q. j. monachus. Non conuenit theologia lugentibus. nam eorum luctuz soluere naturaliter habet. nempe ille super thronum quidem sedenti magistraliter comparatur, iste vero sedenti in sterquilinio ⁊ sacco, Climacus. Monachorum enim vita subiectionis habet verbum ⁊ discipulatus: non docendi vel presidendi vel pascendi alios. vij. q. j. precepit: vide pre. c. vt periculosa: ⁊ quod ibi no. Archi. Decimonono: quia multi seruorum fiunt monachi inuitis dominis. contra illud. xvj. q. j. qui vere. liiij. di. generalis. Uicesimo: quia retinent res suis laboribus acquisitas vel qualescunque alias sine licentia abbatis: contra eorum regulam ⁊ iura. xviij. q. ij. abbates. xij. q. j. non dicatis. c. nolo. Uicesimoprimo: quia communiter monachantur spe abbatie: prioratus: vel aliorum officiorum. xvj. q. vij. Uicesimosecũdo: quia stant vltra tempus professionis in monasterio: ⁊ nolunt profiteri. xviij. q. ij. peruenit: ij. de regu. vt clerici ⁊ c. ex parte. de elec. causam que vide. eo. ti. eos qui in clemen. Uicesimotertio: quia testamenta frequẽter faciunt quum non possint. C. de epis. ⁊ cle. aut ingressi. xix. q. iij. quia. cum. c. seq. extra de testa. c. ij. Uicesimoquarto: quia vouent sine licentia abbatis: quod non possunt. xx. q. iiij. monachis. Uicesimoquinto quia frequenter transeunt ad strictiorem ordinez sine licentia: quod non possunt multo minus ad parem: vel laxiorem. xx. q. iiij. c. j. ⁊ c. monachum: de regu. licet: ibi vide Inno. de renun. c. fi. vide quod notaui supra in prima parte. in. c. l. §. quia epis. versi. xx. Uicesimosexto: quia tractant negotia secularia: ⁊ sunt maiores dñi in domibus dominorum, contra omnia iura, extra ne cleri. vel mona. c. j. §. fi. ⁊ firmas: idest arcenda communes tenent a laicis ⁊ clericis: contra id eo. ti. secundum. Et ad hec. xvj. q. j. sunt nonnulli. c. de presentium. ⁊ c. monachi. Uicesimoseptimo: frequenter loquuntur de pecunia quam desiderant: ⁊ ideo potius sunt institores quam monachi. xvj. q. j. si cupis. Uicesimooctauo: quia habent horaria muliebria ⁊ zonas preciosas. xxvij. q. j. monacho. Super quo uide in clemen. de stat. mona. ne in agro. §. j. Uicesimonono: quia absoluunt ⁊ ligant: ⁊ sacramenta conferunt postquam sunt presbyteri sine licentia epi. Et in hoc ualde offendunt, ⁊ homines decipiunt: contra iura. xvj. q. j. monachi. ij. ca. sicuit. c. si clericatus: ⁊ c. seq. ⁊ §. ecce sufficienter. ⁊ c. placuit omnibus. ⁊ c. monachus. ⁊ c. iuxta. ⁊ c. adijcimus. ⁊ c. j. ⁊ c. agapitus. Trigesimo: quia sine licentia abbatis epatus recipiunt: contra id. xviij. q. ij. quam sit. ⁊ xvj. q. j. si quis monachus. ⁊ c. legi. ⁊ §. pre. extra de elec. si religiosus. lib. vj. Immo tales se epatibus ingerentes ⁊ procurantes peccant mortaliter: ⁊ uotum frangunt: ut no. Jo. xvj. q. j. monachi uagantes. Trigesimoprimo: quia facti ea epi que acquirunt ratione persone sibi appropriant ⁊ dant parentibus ⁊ alijs sicut clerici seculares: quum tamen quicquid acquirunt sicut prius monasterio. xviij. q. j. c. j. extra de priuil. cum olim. ij. ubi de hoc. Trigesimosecundo: quia multi qui nouerunt monachatum vel aliam religionem an seculo remanẽt: ⁊ uotum frangunt: extra de regu. porrectuz: ⁊ de vo. ⁊ vo. reden. per tuas. ⁊ de regu. constitutionem. lib. vj. nec contra hoc uotum prescribitur. eo. ti. sicut nobis. Trigesimotertio. camisus lineis communiter utuntur. extra de sta. mona. cum ad monasterium. Trigesimoquarto: quia tenent officia ad uitam contra pre. c. cum ad monasterium. §. tales. ⁊ dant ⁊ accipiunt, vendunt ⁊ emunt ⁊ contractus proprieta-

riorum faciunt sicut alij seculares. contra pre. c. cum ad monasterium. §. j. xij. q. j. non dicatis: de accusat. olim. Trigesimoquinto: extra causam monasterij sui ferunt testimonium: quod non possunt: extra de testi. insuper a sensu cõtrario. Trigesimosexto. multi simoniace sunt recepti. de quo. j. q. ij. per totum: ⁊ extra de simo. dilectus. ij. ⁊ c. de regularibus. Trigesimoseptimo: multi habent locum in diuersis monasterijs: contra id de priuil. volentes. lib. vj. ⁊ de reli. do. c. fi. ⁊ de preben. cum singula. §. prohibemus. lib. vj. Trigesimooctauo: habent reditus ⁊ prouẽtus ⁊ usufructus separatos a conuentu: ⁊ prebẽdas separatas: contra ea que leguntur ⁊ no. maxime per Inno. extra qui cle. vel vo. c. fi. xix. q. fi. si qua. xij. q. j. necessaria. c. quia tua. Trigesimonono: non seruant ieiunia regularia. xvj. q. j. que vere. Quadragesimo: non discunt officia monachalia. xij. di. c. penul. ⁊ vlt. Quadragesimoprimo: non seruant silentiũ nec in choro, nec claustro, nec dormitorio ⁊ refectorio: extra de sta. mo. cum ad monasterium. §. in oratorio. Quadragesimosecundo, induti non iacent: contra id. xx. q. j. c. vlt. Multi autem alij defectus eoꝝ tanguntur ⁊ corriguntur in consti. clemen. de statu reg. ne in agro. Hec sunt ergo eoꝝ peccata specialia preter alia que communiter habent cum alijs peccatoribus multi eoꝝ: scilicet luxuriam, superbiam, auaritiam, gulam, ⁊ alia mortalia que ponuntur. xxv. di. §. ea demum. Quamquam ergo monachi teneãt figuram apostolorum. xvj. q. j. ex authoritate: longe hodie remoti sunt a vita eoꝝ. Plãgat ergo eos ecclesia, ⁊ dicat. Ubi sunt mei antiqui monachi qui post apostolos ecclesiam fundauerunt: ⁊ vitam sanctã primitiue ecclesie retinuerunt: de qua. xij. q. j. quasi per totum: qui circũibant in melotis ⁊ pellibꝰ caprinis. in solitudinibus errantes in speluncis ⁊ cauernis terre: quibꝰ dignus non erat mundus. Heb. xj. Mortui deberent esse mundo. precalle. c. placuit. xvj. q. j. sunt nonnulli. hodie viuunt mundo, ⁊ mortui sunt deo. quia in delicijs viuunt. j. ad Timoth. v.

De vitijs aliorum Ecclesie ministrorum generaliter. Cap. 25.

Post abbates ⁊ priores cum monachis suis: q: sicut supra dixi longuz esset singuloꝝ graduum ecclesiasticorum vita enarrare. Ideo colligamus eoꝝ vitia ista modo: scilicet ꝙ Decani, ⁊ Archidiaconi, archipresbyteri, Prepositi, Priores, Sacriste, magistri scholarũ, Cãtores Custodes peccãt in suis officijs nõ faciendo que spectãt ad ea: ⁊ in eis negligentissime ⁊ fraudulentissime se habendo: sicut apparet in eoꝝ titulis corpore iuris canonici clausis: ⁊ in eoꝝ vita contraria. Sed in quibusdam conueniunt in miserijs in ipsum: extra de heretici. excommunicamus. j. respon. j. Et primo: quia suis epis graues, superbi: ⁊ contumaces existunt: extra de appel. dilectis: de excel. prela. grauem. Secundo quia in ipsius epi contemptum abstinent a diuinis de of. or. irrefregabili. §. ceterum. ⁊ c. si canonici. ⁊ c. quamuis lib. vj. ibi vide quod legitur ⁊ no. Tertio: quia pro peccato alterius ecclesiam interdicunt: extra de his que fi. a ma. par. capi. quesiuit. Quarto: quia sigillo capituli sine consensu ipsius sigillant de probatio: tertio, de testi. ⁊ attesta. cum literis. §. vlti. suspensi sunt officio ⁊ beneficio. ⁊ tanquam falsarij puniuntur tales. vt ibi legitur ⁊ no. §. fi. Quinto: quia commune sibi appropriant: extra de preben. tio. xii. q. j. §. fin. Sexto: quia nolunt ad ordines sibi debitos promoueri: de eta. ⁊ quali. c. j. lx. di. innouamus: ⁊ per totum. Septimo: epis consentiunt in peccatis: extra de elec. per inquisitionem. lxxxiij. di. error. ⁊ lxxxvj. di. facientes. Octauo: quia nolunt surgere ad matutinum: nec alijs horis canonicis interesse: volunt percipere prouentum: ⁊ nolunt facere seruitium: contra iura extra de cle. coniuga. diuersis. ⁊ c. precedentibus. Unde si admoniti per epm non satisfaciunt: deponi possint a clero. xcij. di. c. si. Nono: quia se absentant sine licentia epi: extra de cle. nõ resi. ex parte. ⁊ c. relatum: de conse. dist. v. non oportet. Decimo: quia audiunt leges ⁊ physicam: extra ne cle. vel mo. c. fi. Undecimo: q: indifferenter exercent officium aduocati: extra de postu. c. primo. ⁊ fi. Duodecimo: q: superbi sunt, inferiores ⁊ simplices clericos conculcantes: contra. xcv. di. esto. Decimotertio, quia plura beneficia ⁊ dignitates tenent sine dispensatione: ⁊ si dispensationem habent, habent eam tacita veritate, vel suggesta falsitate, que nõ valet: extra de rescrip. super literis: de consan. ⁊ affi. q: circa vel ipsam dispensationem non seruãt. quãuis. n. sm stilum curie semper dicatur ⁊ apponatur in talibus literis: ꝙ cura animarum vel obsequiuz ecclesie non negligatur: de ista clausula nihil curant: dummodo possint ipsi reditus imbursare: sed hoc faciat auaritia ⁊ ambitio nimia: qua tanta laborant vt nequeant satiari, extra de preben. quia intantum. ⁊ c. cum iamdudum. de cle. non resi. relatum. ⁊ c. prece. propter quod redduntur ineligibiles: vt in pre. ca. cum iamdudum. ⁊ de elec. dudum. ij. Passim conferuntur ⁊ recipiuntur hodie beneficia simplicia ab habentibus personatus vel curam animarum sine dispensatione aliqua epali: etiam si mille essent: non obstat quod hic legitur ⁊ no. ⁊ extra de preben. de multa ⁊ lxx. di. sanctoꝝ. Et hic adde quod legitur ⁊ no. per Jo. an. extra de rescrip. gratia. lib. vj. Decimoquarto: q: faciunt tallias in presbyteros: quod eis non licet. xciiij. di. c. fi. extra de censi. cum apostolus. §. inhibemus. Decimoquinto: quia recipiunt vaccam albam vel aliquid temporale pro inuestitura facienda: extra de excel. prela. peruenit. de simo. cũ in ecclesijs. ⁊ c. quia intantum. Decimosexto, quia clericos in suis peccatis tolerant pro pecunia: quã extorquent: extra de penis. licet: ⁊ de offi. ordi. irrefragabili. §. fi. Decimoseptimo. nolunt excommunicatos absoluere nisi precio. contra. j. q. j. §. quolibet. cum. c. seq. extra de simo. ad aures. Decimooctauo quia vendunt iurisdictionem ⁊ vices suas: extra ne prela. vi. su. c. j. ⁊ ij. Decimonono: quia quidam eorum cum mulieribus frequentant: ne dicamus se polluunt. lxxxj. di. archidiaconum: cum tota illa di. Uicesimo: quia sunt circa sua officia negligẽtes: extra de off. Archid. ea que. de off. custo. c. j. ⁊ fi. xxiij. di. non liceat. ⁊ c. non oportet. xxv. di. perlectis. ad fin. Uicesimoprimo: quia vendunt docendi licentiam: extra de magistris: quanto: ⁊ dignis licentiaz denegant. eo. ti. prohibeas. vñ si de hoc accusentur: a suo throno remouendi sunt. j. q. vij. sancimus. Uicesimosecundo: q: cum quidã idiote sint: permittant tñ se ad ista officia promoueri. c. ad hoc contra eos. extra de eta. ⁊ qua. ad aures. ff. ad. l. aquil. Idem ins

ris.xxxvij.di.qui de mensa.& c.legant.lxj.di.miserũ de elec.cum in magistrum. Vicesimotertio.conspirant contra ep̃s.xj.q.j.coniurationum.& c.conspirationum.cũ aliis ibi.c.de calum.c.ij. Vicesimoquarto.quia omnia predicta officia ambiunt: a diabolo puniendi.q.j.j.non est putanda.in fi.viij.q.j.illud.

De vitijs quorundam Canonicorum. Cap. 26.

Promulgatio aca nonicorũ vitia.

POst istos peccant Canonici. Primo:quia nolunt ad ordines promoueri necessitate vel vtilitate exigente.xxiiij.dist,si qui clerici.cap.placuit:extra de eta.& qualita.queris: de hoc in clemen.de eta.& qua.vt hi qui. Secũdo:q sepe se permittunt intrudi per ambitionem in locum viuentis: de preben.c.j.vij.q.j.cũ qui.& c.nõ furem.ij.q.ij.audiuim᷒ ij.q.j.in primis:extra de preben.cum qui beneficiũ lib.vj. Tertio sunt delicati,nec volunt ecclesias frequentare.lxxxj.di.si quis.& c.his.de cleri.nõ resi.ca. penul.& fi.& c.consuetudinem.lib.vj. Quarto.quidam eorum septem & octo & decem vel amplius canonicatus habent,& loca seruitorũ detinent occupata:nec ipsi seruiunt per alium: nec per se, nec de hoc (quod est deterius)conscientiã sibi faciunt aliquã contra.lxx.di.sanctorũ.de cle.non resi.c.penu.de elec. dudum.ij.de preben.quia in tantum.& c cũ singula.li.vj.lxxxix.di.singula.Adde hic qd̃ notaui supra §.proximo.versi.xiij. Et in additione que incipit, passum. Quinto:accumulant pecuniam de prebendis,nec pauperibus quasi aliquid largiuntur.xij.q.j.§.fi.immo negotiantur de suis pecuniis. lxxxviij. di.negotiatorem. Sexto:quia male viuunt canonici ecclesie cathedralis luxuriis debacchantes. Unde potest dici q tota domus talium capite deorsum pendet.c.xxxij.q.vj.c.vlti.ibi,Uis tuam domum capite deorsum pendere?naz & totius ciuitatis status per tales conturbatur:maxime qñ nolunt ep̃is obedire.xvij.di.§.hinc etiam. Laborent ergo & studeãt circa opera ciuitatis.xxj.q.iiij.ca.fi.ibi.ne quorũ forma & exemplum esse debent ostendant aspectum. Septimo:quia discordant in capitulis & partes sibi faciunt:maxime circa electiones : in quibus quasi nihil de deo agitur:sed sequuntur carnalitatis affectum tam priuati quam prelati,non iudicium rationis.ad hoc extra de his que fi.a ma.pat.capi.capi.j. de elec.in causis.§.j.& c.cum dilecti.ca. congregato. c.auditis.c.considerauimus:& de preb.graue.vt ec. bene.c.j.§.omnibus.viij.q.j.Moyses.j.q.iij.si quis prebendas.xxiiij.di.quando.Unde quum in ecclesia argentina tractaret capitulum de canonicis creãdis.& quilibet nominaret nepotem suũ vel consanguineum inhabilem & inutilem:quidam Roman᷒ qui ibi erat canonicus:quendam asinum qui plus quam.xv.annis capitulo seruierat:nominauit,dicẽs q victus asinus propter seruitium quod ecclesie fecerat:dignior erat omnibus nominatis: & sic erant confusi alij nominantes.vide extra de elec.vbi.periculum §.ceterum. Octauo:de suis redditibus ecclesiasticis emunt filijs & consanguineis suis possessiones:& sub eorum nomine emptionum confici faciũt instrumenta.& sic defraudant ecclesias.contra iura. xij.q.iij.c.j.& q.iiij.c.j.& extra de pecu.cle. in primis, xiij.c.quia quicquid emitur de pecunia ecclesie,ecclesie est.no.xij.q.j.res ecclesie.& q.ij.apostolicos.& de pecu.cleri.inquirendum. Nono: quia communiter in capitulis suis ep̃is ex malitia & contumacia contradicunt,nisi eorũ faciant voluntates.cõtra omnia illa.c.xj.di.c.ij.& iij.xij.di.c.j.de cõse.dist.iij.celebritatem:extra de presc.cum non liceat.in glo.de eccle. ti.in pri. Decimo:quia communiter conspirant & coniurant contra suos ep̃os.pena talium.xj.q.j.coniurationum.& c.conspirationum. Undecimo:quia raro concordant in ep̃o eligendo:extra de elec.quasi per totũ,quia querunt que sua sunt:non que Christi:viij.q.j.sunt in ecclesia.& sic cum suis discordijs & questionibus & friuolis appellationibus grauant ecclesiam & electos.& contra iura & conscientiam facientes ad restitutionem expensarum & damnorũ & interesse predictis tenentur in conscientia & in iure.c.eorum que leguntur & no.extra de elec.q sicut. §.fi.extra de so.compe.dilecti.de do.& contu. finem: extra de elec.commissa.§.penul.& fi. Duodecimo. quia quum ad ecclesiam non veniunt:communiter nõ dicunt officium sicut tenentur.xcj.dist.per totũ de rescrip.c.fi.lib.vj.

De vitijs quorundam presbyterorum. Cap. 27.

DE presbyteris quid dicemus? quod dicit Chri. Multi sacerdotes & pauci.xl.di.multi.Uere multi sunt habentes characterem : & eius characteris munere priuati. Turba eos cõtemptibiles facit.xcij.di. legimus.ad fi. Peccant in his cõmuniter. Primo:quia permittunt se indignos ad ordines promoueri.xxiiij.dist.quando.xxiij.dist.his igitur lege.& c.tales.de eta.& qua.cum sit.xxxviij.di. que ipsis. Secundo:qi non recipiunt ordines propter deũm:vt ei seruiant:sicut interpretatur vocabulum clericus,xxj.dist.cleros,xij.q.j.clericus:sed propter beneficium & vitaz miseram corporalem: vnde eorũ intentio est corrupta & male fundata,vnde postmodum male viuunt.c.j.q.j.principatus:facit bene xxiij.dist.qui ep̃s.in fi. Tertio:quia prout communiter:promouentur per simoniacaz prauitatem:vnde celebrare non debent:quia suspensi ipso iure i extra de simo.tanta.c.tue fraternitatis.j. q.j. quisquis per pecuniam.c.reperiuntur. Quarto:quia nimis incontinenter viuunt:& vtinam nunquam continẽtiam promisissent maxime Hispani & Regricole in quibus prouincijs in pauco maiori numero sunt filij laicorum quam clericorũ:ad hec a.xxvj.dist.vsque ad.xxix.& a.xxxj.vsqz ad xxxv.& lxxxj.& lxxxij.disti. quasi per totum.de coha.cleri.& mu.per totum.& de cle.coniuga.Et(quod sceleratius est)per plurimos annos de latere concubine qualibet die surgunt:nõ premissa confessione vel hypocritali cum proposito redeundi:& procedunt ad altare ad terrificam hostiam consecrandam.panem pollutum quantum in eis est dño cordibus & labijs scelestis offerẽtes.xlix. di.c.fi.j.q.j.illi offerunt.c.propheta.c.sacerdotes.c.necesse.c.q quidam.ad fi.ibi.Et quod dicitur. Quinto:qi immiscent se spectaculis:& pompis mulierum & conuiuijs publicis,& vite inhoneste:vsuris & turpibus lucris,fraudibus,amori pecunie:secularibus negotijs atqz officijs. Munera continua recipiunt pro beneficijs medicine:adest pro sacramentis.Bo-

Que sunt tritiora psbyterorũ flagitia.

losi sunt,

losi sunt, conspiratores, seciantes odiū, emulationes obtrectationē, inuidiā, sunt vagi oculis, effreni ligua petulantia ⁊ gestu fluido laborantes. Inuerecundi sunt, obscenitvirgines: ⁊ viduas ⁊ alias mulierculas frequētantes. inobedientes, sese iactantes ⁊ extollē tes: doctrinam lectionez psalmos hymnos cantica fugientes, fm q hec omnia tangit Isidorus: dicen do q tales caueant. xxiij. di. his igit qd. c. vtinā oēs clerici maxime prelati ⁊ presbyteri ꝯtinue an faciez cordis ⁊ corporis p speculo deportarent: qꝛ eis suffi ceret ad salutez. Sexto. qꝛ libentiꝰ dant ioculatori ⁊ meretricibꝫ pauperi. Plus diligunt venari: ꝙ psal lere. lxxxvj. di. qui venatori. ⁊ c. dare. ⁊ ca. esau. xliij. di. §. j. ⁊ alia negotia secularia exercēt. ⁊ officiū nota rie exercēt ⁊ aduocationis ⁊ tutele: extra ne cle. vel mo. c. j. ⁊ de sacerdotibꝰ. c. sicut lxxxviij. di. per totuz. ⁊ c. nec: qꝛ sunt ꝓcuratores ⁊ ministri rerū secularium. Vide. xxvi. q. ij. multoꝝ. ⁊ ex̄ ɔ here. vt officiuz. §. ad ꝯscribendas. ⁊ qd scripsi. j. §. vlti. versi spealit in. ca. xxix. Septimo, qꝛ superioribus suis infideles sunt ⁊ inuidēt ⁊ detrahunt: ⁊ superiores eisdē. quiꝫ tñ po tius deberēt esse ꝯnexi vinculo charitatis. lxxxix. di. ad hoc. xxiij. di. quāquā. xxiij. q. v. prodest. Octauo: qꝛ vnus subtrahit aliū parochianos suos tā viuos ꝙ mortuos. in quo grauiter delinquunt: ⁊ ad restitutionem tenent oīum perceptoꝝ: ex̄ de paro. c. ij. ⁊. xiij. ix. q. ij. per totuz. de pe. di. vj. placuit. ⁊ de sepul. ex parte canonicoꝝ. ⁊ c. seq. ⁊ c. in tua. Nono: qꝛ multa vitia sub specie virtutis palliāt. naꝫ quum sint aua ri. ex̄ de deci. c. j. xciij. di. diaconi sunt: volūt videri bo ni dispensatores: quum sint crudeles: volunt videri iustitie zelatores: quū sint remissi. volunt videri sub ditis cōpatientes: xlij. di. sepe. ij. q. vij. §. his ita respō detur. vij. q. j. §. hoc tunc. de here. sicut in vno corpe. Decimo: qꝛ imponunt missas pro pecunia confiten tibꝰ sibi: vt pecuniā pro eis ipsi recipiant: ⁊ fingant se dicere: quod non debent facere: qꝛ quāquaꝫ per sa crificiū altaris anime liberent. xiij. q. ij. anime. hoc tñ in fraude presumunt facere: vt accepta pecunia pro illis missis, eos ab onere penitentie releuent. ca. xxvj. q. vij. alligant. Et quia talis penitentia non in uenitur a canone ꝯcessa: ergo prohibita. de transla. inter. §. sed neqꝫ. Et qꝛ species mali est. j. q. j. emenda ri. de vi. ⁊ hone. cle. c. ab omni. Si aūt talē peniten tiam iniungunt: dicant: q faciant sibi eas dici per a lios sacerdotes. non tñ vicinos eis. qui simili mor bo auaritie laborant: alias posset fieri fraus legi. ca. extra de testi. personas: de iudi. tanꝙ. Sed semp tu tius est animabus eoꝝ, q tales pnias non imponāt qꝛ semp est attendū ne magis auaritia ꝙ charitas sit in causa. ⁊ extra de censi. ea que. ⁊ c. ex parte. ⁊ de deci. c. j. ad fi. Et satiū est ꝯsiliū a talibus imposi tionibus sicut a periculosis ꝯtractibꝰ abstinere: qꝛ quicquid auari sacerdotes pallient cogitationes: tñ intentionem ꝙ habent de recipiendis oblationibꝰ oīpotenti deo nequeunt occultare: extra de vsur. in ciuitate: fm Osti. qui ita no. in summa. de peni. ⁊ re. §. ⁊ ad quid versi quid si sacerdos. Undecimo: quia sibi adinuicem inuident ⁊ ꝯsumunt. ⁊ ideo deterio res raptoribus sunt. vj. q. j. ex merito. ⁊ c. deteriores, c. summa iniquitas: de pe. di. j. homicidioꝝ. Duodeci mo: subdoli sunt, ⁊ fallaces, ⁊ inconstantes, ⁊ ficti, multa verba inhonesta ⁊ illicita proferentes. ꝯtra in ra. xxij. q. ij. nec artificioso. ⁊ c. omne genꝰ. ⁊ c. is. aūt ⁊. q. v. iuramentū. Et nō solū fm Amb. filij diaboli sunt: qꝛ peccant in verbis fallacibꝰ, sed ēt in operibꝰ simulatis. c. q. cauete. Et fm Ber. Uerbū sacerdotis aut sacrilegiū: ⁊ iterū. Nuge in ore sacerdotis blas phemie sunt. Decimotertio, qꝛ nō recte penitentiis fe runt testimoniū: vel vere penitentē accusant, corru pti munere inuidia: vel fauore. qd eis ꝓhibet extra de simo: nemo. Decimoquarto. qꝛ sepe cū parochia nis mulieribus quas ad confessionem admittunt scelestissime fornicantur. in quo casu epūs. xv. annis. presbyter. xij. penitere debet. ⁊ si ad scientiā populi venerit. deponatur. xxx. q. j. non debet. ⁊ c. si quis sa cerdos. ⁊ c. oēs. Decimoquinto: qꝛ peccant in sacri ficijs: dū hostiaꝫ fractā offerunt, vel a muribus cor rosam vel putridaꝫ, vel non de simila. i. de flore fari ne confectā: vel non totaliter triticeaꝫ: vel nimis par uā. licet ibi sit corpꝰ Christi. sed qꝛ a populo vix vi det: vel de corrupto tritico confectā. vel non rotun daꝫ: ꝓp significationē: qꝛ ibi est deꝰ ⁊ tota trinitas carens principio ⁊ fine: ⁊ forma circularis vel sphe ra. xxiij. di. prohibite. nec sit nimis subtilis: qꝛ adhe ret palato speciei. Et dicebat papa Nicolaus. iiij. q poneretur satis de pasta. i. massa in hostia. Et tēpore apl̄oꝝ de panibꝰ ꝯficiebant. Act. ij. ibi. Et fractione panis. qd intelligit de corpore Christi: sicut ponitur in legenda de corpe Chri. Sit ēt hostia bn̄ cocta: si cut Christus in cruce in solis ardore in meridie: qꝛ melius ⁊ deuotius teritur: qꝛ terenda est: non trans gluttienda: sicut faciunt quidā. de conse. di. ij. vt quid paras. ⁊ c. ego berengarius. Licet sint predicti defe ctus in hostia: tñ pbyter ꝯficit. Uinū sine aqua vel econtrario. vel ponentes plus de aqua ꝙ de vino, vel in priuatis domibus celebrantes, aut sine lu ce, aut in ecclesia violata: aut super altari mo to vel enormiter fracto, aut in ecclesia violata, aut in altari in quo eadē die celebrauit epūs sine licētia. Nō custodiunt chrisma vel eucharistiā sicut debēt. Nō mundāt sine lauāt vestimēta vel vasa ecclesiasti ca vt decet. vt hec ꝓbant ex̄ de ꝯse. ec. c. j. ⁊ c. ꝯsulisti c. ligneis. de custo. eu. c. ij. de conse. di. j. c. j. c. sicut non alij. c. sufficit. c. nemo. c. vestimenta. c. vasa. de ꝯse. di. ij. scriptura. c. in sacro. c. fi. de cele. mis. c. j. ⁊ c. ꝯsulisti. c. ex parte. c. sane. c. referente. c. pnicious. Adapta pru dēs lector has. c. prece. Decimosexto. qꝛ polluti no cturna pollutione ex crapula vel ebrietate vel turpi bus delectationibus ⁊ cogitationibꝰ diurnis dece dente celebrāt: ⁊ frequenter nō ieiuni. de hoc. vj. di. testamentū. vij. q. j. nihil. de cose. di. ij. liquido. ⁊ di. v. vt ieiuni. lxxv. di. qd a patribꝰ de cele. mis. ca. j. Si aūt abluendo os mane ante missam: gluciat casu aliꝙ stillā: eadem ratio esset, si casualiter micaꝫ panis vel rei alterius esibilis gluttiret: qꝛ de modico nō curat. legitur. et no. de ꝯse. di. ij. reuera. in prin. glo. exceptis nō impedit celebrare: nisi ex proposito hoc faciat. c. xxiij. q. v. de occidendis. xv. q. vj. c. j. talia. n. ꝯtenti pūt . ff. de vētre inspi. l. j. §. fi. Si aūt ex proposito accidat potus etiaꝫ minimus: celebrationeꝫ impedit. vt pre. c. nihil. fm Ostien. qui ita no. in summa. de conse. ec. §. ⁊ qualiter. versi. sed quid. Pransus tñ conficit, sꝫ grauiter peccat. de conse. di. j. sacra. et dist. ij. liquido. vbi de hoc. et no. extra de cele. mi. ex parte. Decimo septimo: qꝛ prout cōiter non dicunt horas canoni cas. vij. ad quas tenent. xcj. di. presbyter. et. ca. vlti. lxxxj. di. eos. ex̄ de cele. mis. c. j. ⁊ in. c. graui. in cle. c. ⁊. Et si dicūt. nō dicūt in ecclesia vt tenent. xcj. di. c. j. ⁊ xcij. di. c. vlt. de cele. mis. c. j. Et ꝓpterea pulsant cāpa ne ad horas, vt ꝯueniat ppl̄s et clerici ad diuinū of. dicēduꝫ et audiēdū. ex̄ de offi. custo. c. j. et. ij. et de off.

Ieiuniuꝫ ante cele brationeꝫ obseruan dum.

Hore ca nonice q̄ modo di cende.

archipres.c.ij.& no. Osti.in sum.de conse.ec.§.fi.in fi.
Sed etiã dicunt ordine prepostero:sepe ponẽdo cur
sũ an̄ horas,dicendo prius tertiã ꝙ͂ primã: vel ve
speras ꝙ͂ nonã,& missam ꝙ͂ matutinuz vel primaz.
Nõ improbo ↄsuetudinez quorundã monachoꝝ:q
missaz matutinalẽ dicũt ante primã:& post dicũt pri
mã & alias missaz.in tertio,c. de ↄse.di.j.necesse. cũ.c.
se. Et hoc est qꝺ͛ di de of.archipres.c.ti.ibi. Incipien
do p oẽs horas canonicas indeclinabiliter ↄseruẽt
,i.nõ reciprocando ordinẽ officii , preponẽdo post
ponẽdũ de cele.mis.c.j.in.fi.sm Ostiẽ.qui ita no. in
sum.de ↄse.ec.§.a quo dꝫ aũt . Nec debẽt horas soli
dicere in ecclesia nec missaz:de ↄse.dist.j.hic quoqꝫ:
vbi tñ no.ꝙ inclusus põt missam dicere: ex̄ de vi. &
ho.cleri.vt quisqꝫ.de fi.presby.ꝓposuit.ad fi. vij.q.j.
illud.lxxxj.di.in olb⁹.de cele.mis.c.j.a scholarib⁹: qꝛ
esset ei periculũ de irregularitate. ex̄ de sen.ex.cũ me
dicinalis.§.fi.li.vj.& aliis sibi participantibus de ex
cõicatione:& de interdicto sibi ingressu ecclesie.xj.q.
iij. excõicatos.cũ.c,se.& de priuil.epõꝝ.li.vj.Excõi
catus tñ licet non dicat horas cum aliis:& suspensus
ab officio,vel interdict⁹:per se tñ tenet dicere:vt no.
xxviij.di.presbyter.& de cle.ex.mi.illud.in gl.in hoc.
Et si dicunt horas siue officiũ:non dicũt in tpe suo
sicut tenent:ex̄ de cele.mis.c.j.nisi sint dediti agricul
ture pp paupertatẽ. qꝛ tunc simul pñt eas dicere sꝫ
formaz eiusdẽ.c.& ,xcj.di.clericus victũ. Idem tenet
Osti.de clericis peregrinis:qꝛ pñt simul dicere ho
ras suas,& postea facere iter suũ. Idez intelligit de
curialib⁹ & officialib⁹ occupatis.vt no.in sum.de ↄse.
ec.§.& qualiter.versi.& no.per pre.c.j.ꝺ cele.mis.& de
doctorib⁹ actu legentib⁹:& de prelatis & clericis le
gitime occupatis:qꝛ eadem ratio est vtrobiqꝫ: ergo
idez ius presertim in ecclesiis non residentibus. Si
milis.n.equitatis ratio sibi iura suadere videt.ff.ad
l.fal.l.vlti.& extra de cõfirma.cũ dilecta.§.nos igit.&
in glo.fi.is. Decimooctauo:qꝛ missas diurnas & or
dinarias dimittunt p peculiaribus:qꝛ oẽs celebrã
tur p salute viuoꝝ & mortuoꝝ extra de cele.mis. c.ij.
Ideo nullus presbyter eas dꝫ dicere in publico hoc
mõ ꝙ pp ipsas peculiares, publice & diurne ꝙ͂ audi
ri debent ab oib⁹,omittant:de ↄse.di.j.& hoc atten
dendũ. Nã sm continentia pierũ missarũ sunt solẽ
nia celebrãda:ex̄ de cele. mis.cũ creatura. Si aũt mis
sa diei conuentualiter celebret:pñt alie peculiares di
ci ab aliis presbyteris:vt ibi innuit. Decimonono:
Pecuniaria missarum celebratio. qꝛ celebrãt p adulationib⁹ secularium:& p pecunia.
Et iaz cõsuetudine vel potius corruptela: extra de
consue.cũ venerabilis,in plerisqꝫ partibus vel i Por
tugallia vbi missa p tribus solidis est taxata: que ta
xatio simoniã inducit:extra de simo.dilectus filius.
A .inoleuit ꝙ missa taxata trib⁹ vel.iiij.denariis vel
vno solido vendit & emit a populo ceco & presbyte
ris simoniacis sceleratis:ↄtra id extra de simo.sicut
in ecclesie corpore.& c.nullus.& c.ad apsticaz:de cõse.
di.j.sufficit. Põt tñ sacerdos ad aliquod tẽpus vel
dies operas suas locare:si non põt aliter viuere,pro
labore,non pro missis pecuniam recipiendo.c. C.de
loca.& conduc.qui operas de preben . significatum:
vbi de hoc.xij.q.ij.charitatem.xcj.di.c.j.ij.& iij.j.q.j.
iudices.j.q.ij.c.penul.& vlti.x.q.iij. relatum.xij. q.ij.
quicunqꝫ.e.c.ecclesiasticis.& ca.op.xij.q.j.illi qui ex̄
ne pre.vi.c.fi.Sed caueat ꝙ intentionem suam prin
cipalem non ad pecuniam referat, sed ad remissio
nem & veniam obtinendã: Si vero sacerdos fit ec
clesie desponsatus & intitulatus:nihil ex pacto debet
recipere,etiam obtentu sumptuuz:de con.di.j.sufficit
sm Osti.qui sic no.in sum.de simo.§.qualiter.versi.
& sunt hec.& de conse.ec.§.a quo.versi.põt idem no.
Ber.in pre.c.significatum:& hoc legit & no.xxj.q.ij.
c.sicut. No.etiã Gof.in sum.& in titu.de simo.in ver.
querit an sacerdos : ꝙ si sacerdos non tenet ad il
lud officiuz p quo pecuniam recipit:& sumptus ei
desunt,non peccat nec simoniã cõmittit:per pre.c.in
dices:quia locare põt operas suas vt.s̄.ꝓbatum est
dum tñ in celebratione misse vel alioꝝ officioꝝ in
tentionez suaz habeat ad remissionẽ obtinendã: se
cundario aũt respectũ hẽre põt ad denarios:vt dictũ
est. Pro illo aũt officio qꝺ tenebat sine pecunia exe
qui,si pecuniã recipit,simoniã cõmittit.j.q.iij. ven
dentes. Sed etsi nõ teneat ad illud,hꝫ tñ alias sum
ptus suos. Pro denariis illud exequi aut est simo
niacũ aut auarũ. Uerumtamen si laici ↄsueuerũt da
re eleemosynas,& subtrahant,puto eos posse com
pelli talez laudabilez consuetudinẽ obseruare:extra
eo.ti.ad apsticaz.§.fi.& sic ad dandas oblationes. vt
xvj.q.j.statuimus.xxxij.di.preter hec.in fi.legitur de
hoc & no.de conse.di.j.oẽs christianus.& no. Osti.in
sum.de paro.§.in quibus. Uicesimo.qꝛ tabernas in
trant & tabernas tenent:& cõuiuia & comessationes
frequẽtãt:& ibi se ingurgitãt,& nedũ ibi ter bibũt:
immo calices fecundiores exhauriunt absqꝫ mensu
ra:in quibus conuiuiis nec sacra lectio legit,nec ci
bi benedictio,nec in fine refectionis gratiarum se
quit actio,sed audiunt ibi & faciunt plausus & risus
inconditos & fabulas inanes,& turpia ioca viso vel
ioculatricibus ante se patiunt et laruas demonum:
contra cano.xliiij.di.per totuz.de cõse.dist.v. nullus
presbyteroꝝ.cum.c.seq. Uicesimoprimo,qꝛ celebrãt
cõiter cuz mortali pctõ,maxime luxurie:et ideo ad
dunt sibi iudiciuz et mortẽ:de cõse.di.ij.quotidie. et
c.sancta.et.c.qui scelerate.j.q.j.sacerdotes.et.c.sacro
sancta:extra de cohã.cle.vi.a.et.c.vlt. Si tñ instat ne
cessitas celebrandi:vt qꝛ festuz,vel funus: vel perso
na notabilis.et non habet cui confiteat de mortali:
si conterit.qꝛ contrictione culpa remittit:de pe.di.j.
in primis.c.et.§.vsqꝫ ad.§.alii econtra:et cõfiteri pro
ponit quã citissime poterit:celebrare põt absqꝫ rea
tu.vt no.extra de celebr.mis.de hoie.in vlti.glo.in fi.
Uicesimosecundo:qꝛ frequenter p negligentiã eoꝝ Si quid sanguinis Christi defluxerit quid agendum.
sanguis distillat in tabula que stat ad pedes presby
teri.et tunc lingua dꝫ lambi:tabula radi.si in terraz
locus radet et igne consumetur:et cinis iuxta altare
cõdetur:et sacerdos.xl.diebus penitebit. Si aũt sup
altare stillauerit calix,sorbeat minister stillã,et trib⁹
dieb⁹ peniteat. Si sup linteuz altaris:et ad scdm lin
teuz puenerit.iiij.dieb⁹ peniteat:si vsqꝫ ad tertiuz.ix.
dieb⁹.si vsqꝫ ad quartũ.xx. dieb⁹ et lintearnina que
tetigerit stilla minister tribus vicibus abluat calice
subterposito in quo recipiet aqua ablutionis, et iu
xta altare recõdat:hec legunt de ↄse.di.ij.si p negli
gẽtiaz. Si vero eucharistiaz p ebrietatez vel voraci
tatẽ euomuerit presbyter.lxx.dieb⁹ peniteat. Si lai
cus.xl. Si epõs.xx.di.c.si quis per ebrietatẽ. Non tñ
credo ꝙ teneat euomẽs illud sacramẽtuz reaccipere
pp periculuz iteruz euomẽdi:sicut non tenet accipe
si aliquod turpe ceciderit in calicez: aranea, musca,
vel simile.vt no.in pre.c.si p negligentiã, sꝫ recõdet
in capsula ꝓpe altare honorifice.c.pre.si per negli
gentiã et quãdiu fuerint ibi accidẽtia:erit ibi veruz
corp⁹ Xpi:vt ibi no.et di.c.nõ iste est panis. Si autẽ
ꝑsbyter nõ bñ custodierit corp⁹ Xpi:et mus vl' aliud

animal

animal comederit vel corroserit illud, vel aliter per
diderit: aut pars eiꝰ inuenta nõ fuerit.xl.diebꝰ peni-
teat: de ↄse.di.ij. qui bene. Et ideo districte precipit
Honoriꝰ tertiꝰ q̄ eucharistia in loco singulari mun-
do ⁊ signato semp honorifice collocata deuote ac fi-
deliter ↄseruet: ne sinistra manꝰ ad cāpossit extendi
ex̄ de cele.mis.sane.de custo.eucha.ca.j.qd̄ presbyteri
male seruāt: sicut ⁊ alia. Illa etiā hostia reposita fre-
quēter saltē de octo.⁊ viij.diebꝰ renouanda est ⁊ ab
sumenda, ne eius accidētia corrūpant. Xxiij: q: non
ↄseruant hostiaz consecratā pro infirmis: vñ frequē
ter infirmi sine cōione moriūtur: ↄtra id de ↄse.di.ij.
presbyter eucharistiā: extra de of.archipres.c.officiū.
Xxiiij.q: nō cito vadunt ad audiendas ↄfessiones
infirmoꝝ: vñ frequenter sine ↄfessione moriunt: vñ
rei sunt animaꝝ illoꝝ.xxvj.q.vj.si presbyter.cum.c.
seq.⁊ legit ⁊ no.pre.c.de of.archipres.c.ij.in gl.si cul-
pa. Idē faciunt de aliis sacramentis: q: differunt ea
ↄferre.qd̄ periculosuz est valde.maxime in sacro bap-
tismi. Vñ dicebat bt̄.Amb.quū iret ad baptizādū
Valentinianū imperatorē qui morte preoccupatus,
baptizatus nō fuit: Ventrē meū doleo.alter dixit ca
put meū doleo.iiij.Reg.iiij. q: quez regeneraturus
eraz perdidi. Ille tñ grām q̄z poposcerat nō amisit.
vt no.ex̄ de presby.nō bap.c.ij. Legit ēt d̄ btō Mar
cello Anglie ep̄o q̄ quia distulit baptizare pueruz: ⁊
ideo sine baptismo decessit, septēnē pniam in horto
regis Anglie sponte priuatus dignitate ep̄ali imple
uit: ad hoc ex̄ de of.archipres.c.ij.in fi.j.q.j.baptizan
dis. Xxv q: cum malis suis exēplis litibus ⁊ con-
tentionibꝰ furtis homicidijs populū scandalizant:
voluunt.n.in laqueū tortuosū in oībꝰ locis ponētes
scandala: sicut ait Hiero.xxiiij.q.iij.trāsferunt. Xxvj.
q: faciunt sibi relinqui legata a testatoribus qui eis
confitent.vt no. Inno.extra de testa. requisisti.in fi.
Xxvij.non docent parochianos symbolum ⁊ fidez
⁊ orōnem dñicaz: ex̄ de vi.⁊ ho.cle.vt quisq;. Xxviij.
q: multi eoꝝ infames celebrant: ↄtra cano.l.dist. de
his.⁊ c.si post.⁊ indigne celebrantes idololatris cō
parant.xxxij.di.§.porro. Xxix.multi presbyteri ma-
xime nobiles ⁊ delicati ⁊ diuites q magis propter
beneficia curaz habentia coacti promouent: q̄z pro-
pter dei seruitiū: extra de elec.licet canon.li.vj.aut nū
quā aut rarissime celebrāt, quidā eoꝝ habentes le-
saz ↄscientiā, quidā pp ignauiaz. vñ peccāt grauiter
sacrm ordinis presbyteri ⁊ eius grām in vacuū reci-
pientes.ij.ad Corinth.vj.⁊ se ad illud nō preparan
tes.vñ ⁊ idez apls.j.ad Corinth.xj. Probet (inqt)
se homo: ⁊ sic de pane illo edat ⁊c.ad hoc ex̄ de cele.
mis.dolentes. Xxx.non docent parochianos suos vt
in celebratione misse ad eleuationez eucharistie ⁊ in
firmoꝝ portationez profunde ⁊ deuote se inclinent
⁊ adorent: extra de cele.mis.sane. Xxxj.propter negli
gentiaz omittūt ponere vinū in calice: vel loco vini
ponūt aquā, ⁊ tunc reponant vinū ⁊ pijciant aquā
sed iungant cū vino: sicut facere ↄsueuerunt: ⁊ dicāt
solum verba consecrationis sanguinis super ipsuz di
cente. Simili modo postq̄z cenatū est: cū sequentibꝰ
orōibꝰ: nisi scandalū generet ex protelatione aliaꝝ
orōnū: q: tūc sufficit dicere verba soluz ↄsecrationis
calicis. Si aūt postq̄z sumpsit corpus dñi: etiā sumit
calicē: ⁊ per gustū sentiant aquā in calice, non debet
eaz emittere, sed sumere cuz particula que est in cali
ce.ne viliter tractet: ⁊ pp scandaluz. Si aūt eaz de-
glutiat: aquā.s.vlterius celebrare non pōt: q: nō est
ieiunꝰ.vij.q.j.nihil: s̄m Inno.qui ita no.extra de ce-
le.mis.cum Marthe.in glo.veritas. Xxxij.q:.quiz
sint notorij fornicatores: ⁊ per ↄñs suspensi quantū
ad se ⁊ quantuz ad alios: ⁊ simoniaci etsi occulti: vel
alias suspensi vel irregulares: nihilominus celebrāt
oī die.vñ s̄m Inno.sunt irregulares: vt no. extra de
sen.ex.cū medicinalis.li.vj.⁊ Osti.extra de biga. q:
⁊ hoc seruat stilus curie: q: penitentiarij cōmittunt
diocesanis dispensationē super taliuz irregularitate
ↄcubinarioꝝ eoꝝ: sicut in officio pniarie sepe feci Hi
spanus. de hoc scripsi.ī.in.j.parte in.c.xlviij.versu.itē
suspensus: ⁊ ↄferunt oīa alia ecclesiastica sacramēta
qd̄ facere non pñt: nec a talibꝰ pñt parochiani recipe
re sacramēta, nec eoꝝ audire missaz.xxxij.di.§. verū
c.nullus.extra de cohabi.cle.via.§.fi.⁊.c.fi.de simo.
tanta, vbi de hoc: nisi in mortis articulo.xxxij.di.§.
verū: ⁊ in glo.sic ergo ⁊ per Inno.de here.fraterni-
tatis: ⁊ de ↄsue.quanto. Xxxiij. q: ex negligētia fre
quenter omittunt: dū celebrant, stolā vel manipulū,
vel amictuz.xxiij.di.ecclesiastica: non tñ ex hoc irre-
gularitatē incurrunt, etiā si sciēter dimitterent: licet
grauiter peccarent: quiz hoc in iure expressum non
fit: extra de sen.ex.is qui.li.vj. Xxxiiij.quidā bestia-
les in canone misse exprimūt vocaliter noīa aliquo-
ruz viuoꝝ, vel mortuoꝝ pro quibꝰ orant: quū in ca-
none soli deo loquamur qui oīum noīa nouit. Pōt
tñ in missa viui, ⁊ mortui populo cōmendari. ⁊ pre-
sbyter pōt in canone in mente pro aliquibꝰ speciali-
bus rogare suspensis verbis canonis vel iaz dictis:
de hoc de con.di.j.visum.⁊.c.de noibꝰ. Xxxv. aliqui
eoꝝ morbo caduco laborantes celebrant. ↄtra. vij.
q.ij.c.j.⁊.ij.xxxiij.dist.cōiter vbi de hoc: extra de elec.
cum inter canonicos. Xxxvj.aliqui eoꝝ pernoctāt
⁊ altera die celebrant.de hoc de accu.si ↄstiterit.vide
qd̄ legit ⁊ no.de cō.di.j.sacramēta. Xxxvij.cū vilissi-
mis ⁊ sordidissimis ⁊ vetustissimis ⁊ ruptis ⁊ scissis
paramentis ⁊ calicibꝰ ⁊ palliis altaris celebrant: quū
.n.immundi sint in se immūda nō abhorrent, sed si
miles similia querunt: ↄtra id de ↄse.di.j. nemo. vbi
mandat q̄ corporalia ⁊ palle altaris ⁊ vasa intra sa
crariuz lauent per diacones ⁊ ministros in pelui no
ua, ⁊ nihil aliud ibi fiat: ⁊ in alia pelui lauent vela ⁊
cortine ecclesie. De munditia hoꝝ loquit ⁊ precipit
Inno.iij.in ↄcil.gñali extra d̄ custo.eu.c.ij.vbi.dicit.
Nimis.n.videt absurdū in sacris sordes negligere
que dedecerent ēt in profanis: ⁊ extra de immu. ec.
decet.li.vj.de hoc per Inno.de preben.significatuz.
Xxxviij.quia admittunt publice excōicatos ⁊ inter — Nō sunt admittendi ad rem diuinā excōicati.
dictos ⁊ supensos ab officio ad missam ⁊ ad alias
horas: quum deberent cessare ipsis intrantibus: nec
in missa nec in alijs officijs procedere donec exeant.
Immo si extra starent ecclesiaz audiendo diuinum
officiū, cessare dz sacerdos: nisi sit in canone misse. q:
tunc ipse cū seruitore pōt cōplere missam: ne diuidat
mysterium vnitatis: ⁊ sic no. Inno.de sen.ex.nuper.
⁊ sic intellige qd̄ no.xj.q.j.sicut apli. Isti aūt excōi-
cati ⁊ interdicti ⁊ suspensi (isti.n.in iure ambulant
pari passu, extra de sen.ex.cū medicinalis.§.hec eadē
li.vj.) sic ingerentes officio diuino intra ecclesiaz vel
extra etiā videndo corpꝰ dñi peccant mortaliter: q:
prohibiti sunt ab hoc ex̄ de cle.ex.mi. illud de pe.⁊ re.
qd̄ in te.de sen.ex.ex frequentibꝰ.in clemē.etiā excōi
cati a sede solū aplica absoluendi.e.ti. grauis is qui
vel vi. Admittentes aūt publice excōicatos vel in-
terdictos ad diuina: interdicti sunt ab ingressu eccle
sie, donec satisfaciāt illi cuiꝰ iniuriaz ↄtēpserūt: ex̄ d̄ pui.
⁊ ex pui.epoꝝ.li.vj.quo iterdicto pēdente si quis se

diuitiis ingerit sicut pri⁹ irregularis est extra ꝺ sen.
ex.is.cui.li.vj.non tñ est irregularis qui celebrat pre
sente excõicato:extra de sen.ex.is qui vel vi. Xxxix.
qꝛ dant licentiã suis parochianis vt confiteant̃ aliis
presbyteris non curatis:qꝺ est ꝯtra ius:extra de pe.
⁊ re.ols.ibi.alieno supple executionem habẽti. ſm
Jo.an.i.curã.qui ita etiã no.ex̃ de priui.⁊ ex priui.c.
j.in cle.in gl.hoc ẽt. Naz ẽt põt ꝯfiteri etiaz de licen
tia proprij sacerdotis alteri nõ curato: vt no. Ray.
in sum.sua de pe.⁊ re.⁊ Goff.⁊ pro hoc facit.xvj.q.j.
alia.c.peruenit.⁊.§.ecce.⁊.§.hoc idẽ. Ostiẽ.vero te-
net expresse ꝙ in necessitate põt cuilibet ꝯfiteri.etiaz
nõ curato:vt qꝛ imminet belliũ:vel grauis infirmi-
tas vel intrat mare.de pe.di.j.quẽ penitet. ⁊ di.vj.q
vult.de cõ.di.iiij.sanctuz est. Tenet ẽt Ostien. ꝙ si li
centiaz habeat a ꝓprio sacerdote vel iudice.s.epo in
gñe ꝙ ꝯfiteat̃ cuicunqꝫ voluerit:vel tali in spirituali
dũmodo alias sit discret⁹:poterit ẽt si curat⁹ nõ fue-
rit ꝯfiteri religioso:vel seculari presbytero:ex̃ de pe.⁊
re.ne pro dilatione:⁊ pre.c.ols. Quod.c.ipsa intelli-
git indistincte nisi suus sacerdos expresse de aliquo,
vel aliquib⁹ prohiberet qꝛ tunc obediet ei in dubio
xxiiij.q.j.quid culpat̃. Non obstat ſm euz qꝺ allegat
Ray.qꝛ iura illa intelligenda sunt de religiosis qui
volũt vsurpare parochias sine licẽtia superioris sui
⁊ sine authoritate epi:vt ipsa iura bene innuũt: vel
qui volunt audire aliquẽ sine licẽtia iudicis petõris
vel qñ hoc faciũt sine licentia abbatis alia necessita
te nõ instante:vt innuit̃.xvj.q.j.placuit eõi.ibi.nefan
dissimo ausu ꝓsumat. Jtẽ nõ obstat de fo.cõ.c.pen.
qꝛ ibi loquit̃ an iurisdictione ꝯtentiosa,q̃z nõ habet
quis nisi ordinarius:nec alia nisi ordinaria põt ꝓro
gari quantũ ad personã.ex̃ de of.dele. P.⁊ G. Por
ro sicut cõtentiosa põt prorogari : vt ibi.sic ⁊ multo
fortius ordinaria voluntaria:vt hic.⁊.c.si.de.of.ꝯsu.
l.vnica.⁊ de offi.procon.l.ij. Deniqꝫ quiuz quilibet sa
cerdos recipiat in ordinatione potestatẽ ligãdi atqꝫ
soluendi dũmodo materiaz habeat põt soluere ⁊ li-
gare. Materiã aũt habet:ex quo de licentia spetia-
li:vel gñali.c.bo.in eo qꝺ legit̃ ⁊ no.xvj.q.j.cũctis.gl.
j.proprij sacerdotis aliquẽ audit:nec in hoc requira
licentiaz epi ꝯfitentis peccatoris. sed sui sacerdotis
parochialis tñ:vt in pre.c.ols:nisi in casib⁹ qui ad
epm spãliter pertinent: sed Osti. qui ita no.in sum.
de pe.§.cui ꝯfitenduz.versi.vi.cuz se.versi. Xl.quia
absoluũt partim ꝑ ignorantiã inexcusabilẽ.xxxviij.
di.in primis.iiij.c.partim ꝑ malitiã,de casib⁹ epo re
Casus epo reser-uati.
seruant:extra id in cleni.de ex.priui.religiosi. Primi⁹.
est in solẽni pñia imponẽda:q̃ fit in capite quadra-
gesime cũ solẽnitate,de qua habes.l.di.in capite:que
non põt imponi nisi ab epo tñ,vel sacerdote ꝺ man
dato ei⁹ ſm quosdaz. Hoc teneo per ea que no.in.c.j.
alĩ.de penitẽtib⁹.⁊.c.ij.de of.or. Ubi ꝯtra sup quo vi-
de qꝺ no. Osti.in sum.de of.archipres.§. que ptinẽt
versi.v.⁊.seq.⁊ non nisi ꝑ crimine publico ⁊ vulga-
tissimo qꝺ totã vrbez cõmouerit:puta ꝑ homicidio
maxĩe vxoris,vel patricidio,vel matricidio publico
l.di.placuit.xxxiij.q.ij.admonere.ꝑ sacrilegio.xij.q.ij.
ꝺ viro.⁊ sĩlib⁹.de pe.di.iij.ꝺ penitẽtib⁹. Et (vt breui
ter dicã ꝺ oĩ petõ qꝺ totã cõmouerit ciuitatẽ, villã
vel castrũ,ꝑ epm pñia indici dꝫ.xxvj.q.vj.c.j.⁊.c.si.
de hoc.l.di.penitẽtes.⁊.alienũ.ex̃ de of.archipres.c.ij.
Secund⁹ est in excõicatis a canone,vel statuto epi.
de sen.ex.a nobis.multo poti⁹ ab hoĩe qui ꝑ suũ ex-
cõicatorẽ vel superiorẽ debẽt absolui:ex̃ de of.or. ad
reprimendã:de sen.ex.ꝑ tuas:vide in cle.de ex.priui.
c.religiosi:ex̃ de sen.ex.nup. Terti⁹ est in irregularita
te ꝯtracta.vbi ẽt eps nõ dispensat:nisi ei a iure ꝯceda
tur:extra de re iudic.cũ eterni li.vj.⁊ ꝺ sen.ex.cũ me
dicinalis.li.vj. Quart⁹. Jn incẽdio.xxvj.q.viij.si qs
mẽbroꝝ.c.pessimã. Quint⁹.est in publice blasphe-
mãte:ex̃ ꝺ male.c.statuim⁹. Sext⁹. Jn voto:ex̃ ꝺ vo.
⁊ vo re.c.qꝺ intelligo in dispensando. sꝫ a petõ voti
fracti absoluere põt su⁹ curat⁹:qꝛ pre.ca.loquit̃ in di-
spẽsando. Septim⁹. Jn sortilegio:ex̃ ꝺ sorti.c.ij.xxvj
q.v.epi. Octau⁹:si eps ꝯfessionez audiuit de aliquo
petõ,eo inferior non absoluet.xxj.di.inferior. ⁊.c.de
ꝯse.di.ij.c.vlt. Non⁹. Restitutio male ablatoꝝ incer
toꝝ.ex̃ de iudc.cũ sit clem.de ex.priui.religiosi. Te-
net iñ Archid.ex̃ de testa.c.vlti.li.vj.ꝙ idẽ qui tenet̃
põt ad cautelã cum ꝯsilio epi vel curati:ſm Ray.⁊
Monal.⁊ sic erit ꝯcordia:qꝛ cura pauperũ epo per-
tinet lxxxj.di.c.pen.⁊ vlti.⁊ lxxxij.di.c.j.pauperibus
erogare:extra de homic.sicut dignũ.§. eos legitur ⁊
no.extra de vsu.cũ tu.§.j. Decim⁹.in clãdestine ꝯtra
hentib⁹ vel ꝯtra ecclesie interdictũ : ex̃ de clã.desp.c.
cũ inhibitio:⁊ ꝺ m a.ꝯtrac ꝯtra inter.c.j.⁊ vlt. Unde-
cim⁹, Jn sacrilegio.xij.q.ij.de viro.xvij.q.iiij.miror.
Duodecim⁹: Jn incestu.xvij.q.j.virginẽ. Decimus-
tertius: Jn falsarijs.xix.di.in memoriã:extra de cri-
mi.fal.c.j.⁊.ij. Decimusquartus:in oppriment ib⁹ fi-
lios negligenter:extra de his que fi.occi.c.vlt. Deci
musquintus: Jn homicidio voluntario.l.di. miror.
Consuetudo etiaz gñalis,⁊ in quibusdaz locis spe-
cialis:reseruat epo casus periurii,peccati, ꝯtra nãm
cum hoibus vel cum brutis,instrumenti falsi:corru
ptionis monialiuz,falsi testimonij in iudicio ⁊ simi
liuz. Jn homicidijs voluntarijs ad terrorez epi etiã
mittunt petõres ad curiã ꝑꝑ ipsoꝝ criminuz enor-
mitatez: ad hoc.xxxiij.q.ij. quicunqꝫ:cum si. de hoc
per Ostien.in sum.de pe.§.cui confitenduz.versi.ne
in hoc.⁊ per Jo.an.extra de pe.⁊ re.si epis.li.vj. Ad-
do hic.xvj.casum de raptoribus vel predonib⁹ pu-
blicis:extra de rap.c.j.⁊.ij. Decimusseptimus:de ra-
pientibus virgines vel viduas.xxxvj.q.ij.raptores.
ibi.ob immanitatẽ tanti facinoris detestamur il-
los vehementius prosequendo ⁊c. Decimusocta-
uus Jn heresi publica vel occulta:extra de hereti.
ad abolendam.§.j.quia ⁊ tales excõmunicati sunt:
vt ibi.⁊.c.excommunicatis.j.⁊.ij. Xix. Jn apostasia
vel fidei,vel religionis.vel clericatus:extra de appel.
quidã.cum.c.seq. Xx. Jn vsuris:extra de vsu . vsura-
rũ.li.vj. Xxj. Jn simonia in cuius comparatione ce-
tera crimina pro nihilo reputant̃.j.q.vlti.c.vlt.extra
de simo.per tuas.j.⁊.c.sicut simoniaca:cuz.c.seq. Et
credo vbicũqꝫ est necessaria epi dispensatio in petõ
illius peccati in foro penitentie ad euz pertinet abso
lutio:que in prima pte posui in.§.qꝛ eps in.c.l. Epis
aũt nullius peccati absolutio interdicit̃ in foro penĩ
tentie:qꝛ successores apostoloꝝ sunt.lxviij.di.quoꝝ.
quib⁹ dictũ est Mat.xviij.⁊ Jo.vlti. Quodcunqꝫ
solueritis super terraz ⁊c.de pe.dist.j.quem penitet.
nihil excipiendo.extra de ma.⁊ obe.solite.§.penult.
Xlj.quia absoluunt:⁊ ligant : ⁊ nesciunt quasi ali-
quid:⁊ ceci sunt ⁊ duces cecoruz. Matth.xv.⁊ Lu
ce.vj.⁊ imponunt nunc leuissimas penitẽtias: nunc
austeras. Sunt tñ penitentie hodie arbitrarie, ⁊ pos
sunt sacerdotes curati canones penitentiales miti-
gare:⁊ in eis dispensare.xxvj.q.vij.tempora.⁊.de his
c.penitentibus.de cose.di.iij.de penitentibus.de pe.
di.j.mensuram:consideratis circunstantijs peccato
rum ⁊ peccantium.de peniten.dist.vj.c.j.⁊ distin.v.

c.j.extra de pe.& re.significatum.c.deus qui.&.c.ois.§.sacerdos.de homic.sicut dignum.de eo qui cog. consang.vxo.sue et assimilisse ad fi.xv.q.vj.c.j.xj.q.iij.absit Et de hoc per Ber.no.extra de iudic. at si clerici in glo.magna.ad fi.& in sum.Osti.de pe.§.que penitentia sit pro peccatis.Et rñdent de casibus frequenter difficillimis petorum:& vix factum & casum intelligunt ita sunt hebetes.nedum rñsiones iuris:qd totaliter ignorant.Et sic quantum in eis est,decipiunt peccatores:qui non sunt propterea excusati:qz debent tales querere sacerdotes:qui sciant soluere & ligare.vt iurib^9.j allegatis.qd est vnu de grauiorib^9 periculis que ipsi hñt:sz ipsi miseri vix hoc vidēt.ad hec d pe.di.vj.qui vult.xxxviij.dist.que ipsis.xxiiij.di. qñ.xx.di.§.j ibi In altera dans sibi scientiaz discernendi inter leprā,& lepram.xj.q.iij.quo.xxvj.q.vj.alligant xlv.dist.sunt nonnulli.extra de eta.& qua.cuz sit.qui si.sint lc.per venerabilē.§.rōnibus:de pe.& re.omnis §.sacerdos.de elec.dudū.ij.§.j.ibi.Eedem aie dñabiliter sunt decepte:vide qd ibi no.Ber.in glo.qz cuz. Xlij. qz quum vadunt ad cōicandū infirmum:non portant duas hostias consecratas,sicut portare debent:vt cum vna cōicent infirmū:aliaz reportēt honorifice:vt populus adorans non decipiatur.ca.ad hec.de cele.mis.de homine.in fi.Si aūt non portauerint nisi vnā:in reditu ab infirmo,cesset lumen,& sonitus cāpanelle.qz vacuus redit calix.& de hoc not. c.t.sanc.dñs Osti. Xliij.comedunt oblationes: & nō orant pro populo.ctra illud qd sacerdotes dicuntur comedere peccata populi.i.oblata pro peccatis: vel qz ea orōnibus suis delent:vel qz exēplo bone operationis corrigunt holes,vel verbo predicationis: & ita quantū in eis est,delent:sicut legit & no.j.q.j.ipsi sacerdotes. Xliiij.qz quum eoz sit officiū proprium predicare.Malach.ij.nunqz tñ predicant:qz idiote sunt:ad hec.xxxvj.di.§.ecce ibi labia sacerdotis &c. &.xvj.q.j.adiicimus.vbi de hoc.extra de sepul.dudū.§.verum,in clemen. Xlv.non intendunt hospitalitati & infirmoz visitationi sicut legitur:extra de cele.mis.c.j.extra de preben.de monachis.Tanta eniz auaritia regnat communiter in eis,qz nedū pauper sed nec amicus ad charitatē eoz introeat nisi vi. vt in Galliciā.lxxxv.di.archidiaconū. Xlvj.peregrinantur & vagantur sine licentia epi,vel de licentia: pro se vicarium dimittentes:frequenter nullum:contra id de conse.di.v.non oportet.ij.ex.de vo.& vo.re.magne.vij.q.j.siquis in clero:extra de preben.extirpande.§.qui vero.de elec.licet canon. §.his etiaz.lib.vj. Xlvij.propriū matrimoniū bene curāt:de patrimonio ecclesie non curāt.immo chartā venditionis cō sanguineis faciūt de emptis de bonis ecclesie.cōtra id.xij.q.iiij.c.j.ti.&.iij.ex de pec.cle.presbyter. Xlviij. faciunt sibi seruiri in altari & in ecclesie p suos filios illegitimos,ctra id ex de fi.presby.indecoz. Xlix.de bonis ecclesie pascunt ccubinā ctinue & filios: & de pecunia ecclesie emūt eis possessiones, sed tales possessiones pōt ecclia sibi vēdicare.legit & no.xij.q.j.res ecclesie.Vñ ad restitutionē eoz que sic dederūt credo eos teneri:si habent propium aliunde:vt ecclesiam conseruent indemnem.vel fructibus beneficij priuentur in vtilitatem ecclesie conuertendis. ad hec.xliiij.dist.§ j.vbi de hoc no.Archid.lxxxvj. dist. qui venatoribus.de fideius.peruenit:facit.op. quod legitur & no.xij.q.iij.c.ij.de elec.commissa.§.ceterum lib.vj de elec.quod:sicut.§.fi.ibi.reddat indemnem: extra de acc.qualiter.ij.ibi.dissipasset:in glos.sed quamuis legitur.adde hic quod notaui.j.§.quibus ergo.versi.j.cum.iij.se.in.c.xlviij. L.quia promouentur ad presbyteratum ante.xxv.annum maxime qñ recipiunt curata beneficia:vt possint ea habere facti presbyteri,sed mentita est iniquitas eis.ps.xxvj.Quia quū ante.xxv.non debeant promoueri:nec in hec epi valeant dispensare.c.extra de temp.or.dilectus: & que no.per Bar. & Jo.an. in.§.licet cano.de elec.lib.vj. ideo suspendendi sunt ab ordinis executione. extra de temp.or.vel non est:sic promoti . Non crederem eos facere fructus suos,qz fraudulenter & ctra iura ordines receperunt:& ecclesiā deceperūt.Et ad hoc extra de elec.licet canon.li.vj.de tēp.ord.vel non est: de eta.& quali.generalem in clemē.legitur & no. per Jo.an. Lj.multi sine licentia propriorum epoz maxime in remotis partibus se faciunt ab alienis epis ordinari:contra iura.lxxj.&.lxxij.&.lxxiij.di.per totū per totum . Unde hodie citramontani ordinati in Italia absqz licentia propriorum episcopoz suspensi sunt ipso iure:nec cum eis potest citra sedez apostolicam dispensari:extra li.vj.de temp.or.sepe alijs interdicēda est ordinis executio sic suscept:extra de tē. or.qz translationem extra de tēp.or.eos.li.vj.De ista materia extra de eo qui fur.or.&c.legit & no.per totū Lij.multi excōicati & homicide & alias irregulares diuersis irregularitatib^9,fiunt presbyteri: cū quib^9 per sedē apl̄icam solūmodo dispensat: extra de tēp. or.c.vlt.de acc.inquisitionis.j.respon.de sen. ex.cum illoz.de fi.psby.c.pen.& vlt.lj.di.qui in aliquo: extra de cle.ex.mi.per totū.Liij.multi psbyteri & alij cstituti in sacris maxime in Hispania in Austria & Gallicia & alibi & publice & aliquoties p publicū instrumentū promittunt & iurant quibusdā,maxime nobilib^9 mulierib^9 nunqz eas dimittere:& dant eis arras de bonis ecclesie:& possessiones ecclesie publice eas ducunt cū csanguineis & amicis & solēni cuiuio ac si essent vxores legitime.pp qd reputo eos quasi bigamos pp malā intentionez cum ope subsecuto. xxvij.q.j.siqua virgo.&.c.quotquot.&.extra de biga.c.de bigamis .c.debitum.&.c.nuper.Et periuros infames.xxij.q.iiij.qui iuramento.xxij.q.v.siquis cōuictus.&.c.ille.vj.q.j.infames.Et debent priuari beneficijs,extra de iureiur.querelam.et.c. tua. Et esse hodie excommunicatos.de mente decre.extra de cō san.et af.eos qui in clemen.Sed etiam ducte dūt in seruitutem redigi vel vendi.vt no.j.§.seq.versi.pen. Liiij.quia faciunt sibi seruiri in missis a laicis:qui et contrectant calices et vestimenta.et alia ecclesie ornamenta.Clerici enim debent seruire in missis:& talia ecclesiastica paramenta tractare:non laici.ad hoc xxiiij.distin.presbyteri.j.q.ij.c.j de conse. distin.j.nemo.de cons.dist.j.in sancta:cum.c.sequen.extra de fi. presby.proposuit:extra de vi.& hone.cleri.c.j.&.c. vt quisqz:de hoc no.de conse.di.j.hoc quoqz.xxxviij.di. sedulo:sed tene quod dixi:& iunge quod no. Inno. extra de cele.mis.c j.in verbo scholaribus.

An episcopi possint constituere in ecclesiasticis nostrorum. Cap. 28.

VLtimo generaliter de defectibus omnium clericorum tangendum est . Et licet in multiplici parte istius operis dispersim multa tetigerim contra eos: hic aliqua simul coniugam vt plenior doctrina habeat. Et primo cōmuniter ostendunt in intentione

quia nõ fiunt hodie clerici propter deũ vt ei seruiãt sicut sonat verbi significatio. Clericus.n. a cleros qđ est sors dicitur:quasi in sortem dei electus.xxj.di.c.j. xij.q.j.clericus. Sed propter bñficia:maxime nobiles qui larga habentes patrimonia:bñficia recipiũt pauperibus debita. Nec dicas dari possunt talibus qr seruiunt ecclesie, qr nunquã hodie aut raro seruiunt.j.q.ij.clericorũ duob⁹.c.si.op.c.extra de elec. cuz ex eo.§.j.ibi. Nec sicut a multis de Christi patrimonio sublimatis 7c.7.c.cõmissa.§.ceterũ.xvj.q.j.c. vlti.in fi. Secundo intersunt cõuiuijs 7 nuptijs.ctra xxxiiij.di.presbyteri.xliiij.di.nullus.pgles est. Tabernas sine necessitate intrant.xliiij.di.non oportet. 7 ij. c.seq.extra de vi.7 ho.cle.clerici.ij.7 scripsi.ĩ.§.proximo.versi.xx.in.c.xxviij. Magicis artibus 7 augurijs siue incantationibus multi attendunt propter quod debent deponi.xxvj.q.v.non oportet:cũ.ij.c.seq. Arma etiã ostendibilia ferunt.xxiij.q.viij.clerici 7.c.seq.7.c.conuenior:extra de vi.7 ho.cle.clerici. In bellis pugnant multi.xxiij.q.viij.quicunq; clericus extra de homic.sicut dignum.§.fi. de vo.7 vo.re. ex multa.§.fi. Illicitis lucris 7 questibus se immiscent xiiij.q.iiij.clerici.7.ij.c.seq.xlvij.di.oẽs. Vsuras frequenter exercent.xiiij.q.iiij.siquis oblitus.dist.xlvj. seditionarios.7.ij.c.seq.lxvij.dist.eps.7.c.seq. Male dispensant res ecclesie.x.q.ij.eps. filios 7 consanguineos de bonis ecclesie nutriunt,magis in philosophicis 7 literis secularibus quam diuinis studentes.xxxvij.di.legant. De bonis ecclesie testantur.xij. q.v.per totum:de testa.ad hec.c.relatum. Iura 7 parochias alienas inuadunt.xiij.q.j.ecclesias. Peregrinantur sine licentia epi.de conse.dist.v.non oportet:extra de vo.7 vo.re magne.§.ipsum. vide supra §.proxi.versi.xliiij. Permittunt laicos secum intra cancellos stare:extra de vi.7 ho.cleri.c.j. Comam 7 barbam nutriunt.xxiij.dist.clerici.extra de vi. 7 ho. cleri.c.clericus. Predia aliena conducunt: quum sua eis sufficiunt legitur 7 no.extra de deci.dilecti. Non portant habitum clericalem multi ex eis nec tonsuram,nec coronã:sed pannos virgatos 7 partitos 7 topetum:extra de vi.7 ho.cle.c.vlti.7 de cleri. coniuga.c.penul.7 vltimo:de priuil.ex parte:de sent. excom.si iudex.vj.lib.de vi.7 ho.cle.quoniam in clemen.vbi de hoc.de cele.mis.grauiu.in clemen.de upo. c.j.7 ibi per Inno. Enormitatibus se immiscent plẽriq; eoꝝ.de senten.excom.cum non ab homine.cap. perpendimus. Crapule 7 ebrietati 7 incontinentie (quod est eoꝝ vitium cõe) intendunt:7 plerique vitio contra naturam:de quo in Thren.c.iiij.in oratione Hiere.recordare.in.ij.c.plene dixi.ad hec extra de vi.7 honesta.cleri.vt clericoꝝ.cap.a crapula. xliiij. distin.§.j.cum cap.sequen. de excomm.prela.clerici. Dant histrionibus. Intersunt conuiuijs vbi intersunt ioculatores 7 mimi, extra de vi.7 honesta.cle. clerici.iij.xxiij.distin.his igitur.xxxiiij.distin.presbyteri.lxxxvj.distin.donare.7.c. sequen. 7 de consecra. dist.v.non oportet. Ludunt ad aleas 7 taxillos:extra de vi.7 ho.cle.clerici.ij.vbi de hoc.de ex.prela.inter dilectos:vbi de hoc.xxxv.di.c.primo.vbi de hoc. Sunt aũt tales ludi noxij, 7 consimiles cuiuslibet pessimi,7 scruiles:quoꝝ effectus iniuria est. Omnis enim ludos appellet illos ex quibus crimina oriuntur: vt in prohemio.ff.veteris.§.illud vero sane. Decem autem 7 septem crimina ex ludis taxilloꝝ oriũtur: Unum 7 primũ:qr contemnitur prohibitio sancte matris ecclesie:vnde peccatum hariolandi 7 pe

Aleam decẽ et septẽ crimina comitantur

garitatis est non obedire ecclesie 7 Imperatori. lxxxvj.distinc.siqui. Secundum. Rapina. vnus enim alium in ludo nititur spoliare. vnde 7 plerunque contingit quod nudi in braccis ad aleam remanent:vnde quoad deum qui cor respicit, raptor reputatur.xiiij. q.v. siquid. Et frequenter ibi se aliqui ludentibus vendunt vel in perpetuum, vel ad tempus, 7 precium sui ludunt:quãuis tñ venditio hominis liberi sit prohibita.ff. ad.l.fabi.de plag.a.l.j.7 no.j.q.j.qui studet.glo.fi.vbi cum conditionib⁹ qui no,xxix.q.ij.perlatum. Tertium. Vsura que ibi fit. prestant enim adinuicem vel alij adsistentes.xj.pro. xij.vt pre.c.inter dilectos. Quartum. Scandala. Scandalizantur enim ex hoc boni:extra de renun. nisi.§.per gratiaz. Quintum. Nuge multiplicant enim mendacia 7 verba ociosa 7 vana,de quibus tenemur reddere rationem in die iudicij.xxij.q.v.quotiens.7.q.ij.c.in ipsarum.§. Item quod dicitur.cum c.seq.xliiij.di.conuiuia:extra vt ec.bene.c.j.§.penult. Sextum. Blasphemia:qr ibi frustatim incidunt membra illius qui proprio sanguine nos redemit. matris eius,7 sanctoꝝ. Ergo tales peiores sunt iudeis:quia illi saltem corpus integrum reseruarunt: vide.xxij.q.j.siquis per capillum:vnde 7 magis est talis quodãmodo heresis:extra de maledi.c.ij. Septimum. Furtum:furtum.n.ibi sibi adinuicem faciunt:7 circũueniunt,7 decipiunt:7 falsam monetã ponunt:que mortalia sunt.xxv.dist.§.criminis:7 de fur.per totum. Octauum. violentia: aliquotiens enim vt aliquis ludat violenter detinen.ff.alea solet,ecce seruitus dura:insititu.de iur.perso.§.j. Nonũ Crimen falsi:quod committitur in falsis taxillis 7 ex cetera scientia commodandis siue locandis,7 in eis vtendo,ex̃ de emp.7 ven.cũ dilecti. ex̃ de crimi. fal.super eo.7.c.ad audientiã. Decimum: Mortis cũq; de ludo veniunt ad verba:de verbis veniunt ad verbera:d vulnerib⁹ ad homicidia.ergo a primo de ludo ad homicidiũ:qr qui occasionẽ dãni dat dãnum dedisse videt.ff.ad.l.aqui.qui occidit.§.in hac 7 ex̃ de iure.c.vlti.§.vlt. Undecimũ: Deceptio is.n. qui melius scit decipere,melius credit ludere. Sed ecclesia neminẽ dz decipere:ex̃ de dona.p tuas:7 dolus 7 fraus et machinatio nemini debet patrocinari.de rescrip.sedes.in fi.de dona. et cõ.c.ij.de elec.c.ij. Duodecimuz. Perditio tpis 7 bonoꝝ operum.nã propter ludos rudes scholares amittunt tps suũ:vt in prohem.ff.veteris.§.illud sane. Decimumtertiũ: Desiderinũ lucrandi:7 ecce cupiditas que est mater oiuz maloꝝ.xlvij.di.bonoꝝ.in aut.vt iudi.sine quo quo suffra.§.cogitatio.col.ij.et ex̃ in prohem. decre. Rex pacificus.et de ɔst.nã ɔcupiscentiaz. Decimũquartũ: Corruptio multiplex.s.proximoꝝ insipientiũ:quos malo exemplo corrumpit ludens:et sic delinquit.xj.q.iij.in cunctis.et.c.precipue.de elec. cum in cunctis,de vo,et vo redem.magne.§.j.de sa. vnct. c.vnico. §. ad exhibendum. Ideoque dici potest ꝙ dño nostro Jesu Christo cuius serui sumus,omnis lusor tenetur de seruo corrupto.ca.ff.de seruo.cor.l.j. et.l.vt tantum.§. vlti.et.l. seq. Decimumquintum: Adulatio:qr dicunt homines: Pulcher et bon⁹ lusor est dño meus.lxxxvj.di.donare:que adulatio clericis capitale crimen est.lxvj.di.§.ecce queret.c.sunt nonnulli.et.c.se.et dicit lex, ꝙ non oportet laudendo augeri malitiaz.ff.de seruo cor.l.j.§.sed vtrum:de adulatione triplici vide.xxv.dist.§. criminis. in glos. xxij. super verbo adulari. Decimumsextum: Vita

turpis. et sic ledit primum preceptū iuris. s. honeste viuere. in prohem. decre. Rex pa. §. adeoq3. Haz illa rōne q2 inhonestū est, prohibet clericis: extra de vi. et hone. cle. clerici ai. in aut. de san. epis. §. interdicim⁹. Decimumseptimum: Periuriū multiplex qḋ fit a ludentib⁹ vt se alter alterū decipiant. Unde de eis vere. dicit. Ecce iurāt: ecce periurāt. xxii. q v. ille. Quia aūt maior pars criminū superioꝝ ex ludo oritur: clerici pōt ex. l. ff. de alea. l. j. et ex. l. greca: alearū vsus. et ex. §. cōstitutionis. ff. veteris. §. illud sane. Unum tñ nota quāuis clerici aliquos ludos honestos inter se possint facere causa recreationis: nō tñ oēs: nec aliquos vna cū3 laicis simul mistim: extra de homic. lator. c. cōtinebat: v bi de hoc. Immiscent se negotiis secularib⁹. cōtra id ne cleri. vel mo. per totum. Specialiter viunt officio notarie. ꝯtra id extra ne cleri. vel mo. sicut qḋ intelligit. Ost. s ꝙ clerici in sacris ꝯstituti. sicut dicit. c. sicut, secus de aliis fm Inno. Sed clerici notarii non possunt facere instrumenta in secularib⁹ negotiis: vt docet rubrica ista ne cleri. vel mo. sub qua decretalis collocat. Si tñ et in iis ꝯficiant instrumenta: valent vsquequo eis interdicat. fm Inno. et Ost. ad hec de prescrip. ad audientiam: de presump. illud: q2 multa fieri prohibent: facta tñ tenent: extra de iureiuran. quemadmodū. §. ꝙ si post huius. ad fi. et de preben. dilectus. Postquaz publice sunt interdicti, non valent: extra de do. et cont. veritatis. ad fi. C. de legi. non dubiuz. Si aūt a laico sunt constituti notarii: etiaz in spiritualib⁹ non possunt conficere instrumenta. c. extra de deci. tua. de iudic. decernimus: de arbi. contingit: de re. ec. non alie. cum laicis. Cui ꝯ. principale prohibet: et accessoriuz: de iudi. quoniam. In ecclesiasticis et spiritualibus et in ciuilibus et criminalibus vbi habet iurisdictionē temporalez et merum imperiuz, per iura que sequent puto ꝙ eps pōt constituere tabellionem etiaz laicum vel clericū per totam suaz diocesim cui cura oīum commissa sit x. q. j. regenda. xv. q. j. eps. et c. precipim⁹. Et qui habeat nedū mistum sed meruz imperium in eo: extra de crimi. fal. super eo. melius in. c. ad audientiam: de rap. in archiepiscopatu: de spo. a nobis: de offi. ordi. cum eps. lib. vj. extra de penis: quamuis. lib. vj. de sen. excom. si clericos. lib. vj. Et si sic fecerit: vocabit ad scribenda acta ecclesiastici fori: et sic intelligo ꝙ clerici possunt esse notarii dñi pape. v. q. j. quidam: sed constitutus a papa generaliter conficiet instrumenta. ix. q. iii. cuncta. c. principalem. Potest etiaz esse clericus notarius archiepi, vel epi: extra de probatio: qm. et. c. lxxvii. dist. monachus: de simo. c. j. j. q. ij. sicut: sed talis non habet potestatem extra diocesim illius qui ipsum constituit. ff. de iuris. om. iudi. l. fi. extra de off. le. nouit: extra de const. vt animarum. §. fi. li. vj. ff. de bo. autho. iud. pos. cum. vnus. §. penul.

An clericus artez notarie possit exercere.

Duo. n. operant et faciunt fidem haberi huiusmodi instrumentis. Unum est prestatio iuramenti, extra de prescrip. ad audientiam. §. fi. Secundum est authoritas iudicialis eius a quo tabellio recipit potestatem: vt patet in aut. de tabel. §. j. et fi. collatum. iiij. et extra de fi. instru. c. penul. et fi. quorum si vnum deficiat: deficit et effectus. C. de fer. l. iij. Non ergo debet tabellio ecclesiasticus instrumentum conficere in secularibus: nec secularis in ecclesiasticis. Consuetudo seruat contrarium: que forsitan valet: et que dat iurisdictionem: extra de fo. compe. cum contingat: quia conuersatio horum discreta debet esse. ij. q. vij laicos. C. de epis. et cle. repetita: et de testa. consulta.

in aut. de san. epis. §. omnibus autem laicis. coll. ix. Ergo si laicus scribat vota singulorum in electionibus: hoc ipso reprobabitur electio. sicut factuz fuit in electione Placentini: secundum Jacob. vt et probatur extra de elec. massana. Consulimus igitur ꝙ quilibet eps faciat tabellionem suum: nec de potestate dubitamus. Qui enim potest ipm consecrare et regem inungere, multo fortius tabellionem constituere. c. extra de deci. ex parte. iij: lxiij. dist. in synodo: sed hoc non poterit demandare. ca. ff. de tu. et cu. da. ab his. nec mandante. Et cuz authoritate magistri censuis potest sibi tabellio alium constituere ex causa vera et necessaria: qui compleat quod ipse cōplere non potest. in aut. de tabel. §. penul. coll. iiij. ad hec de fi. instru. c. penuln. et fi. fm Ost. qui ita no. in summa, extra ne cleri. vel mona §. que sunt versi. clericis etiam. Hic adde quod legitur extra de hereti. officium. §. ad conscribendas. et no. in glos. Jo. an. per hanc. De materia ista quomodo clerici se immisceant negotiis secularibus: et quomodo se non debeant intromittere: et de quibus. xxiij. dist. §. clerici. vsq3 ad fi. dulini. et. c. his igitur. xxxij. xli. xliiij. lxxxvj. xcj. xcij. dist. per totum. et de conse. dist. v. nunquam. vsq3 ad. c. de spiritu. Non representant professionez suam in habitu, in incessu: et in moribus: vt tenentur xli. distin. clericus. et. c. episcopus. xxiij. dist. his igitur xxxv. dist. ecclesie principes. xliiij. di. per totuz. Non sunt in exemplum bonum laicis sicut deberent, immo potius in contrarium: quia communiter hodie peiores sunt clerici quaz laici. viij. q. j. qualis. vj. q. j. beatus. Nec precellunt religione laicos sicut loco. iiij. dist. statuimus. cum. ij. cap. sequen. Nec explent horas suas canonicas et statutas diurnas: et nocturnas statutis temporibus sicut debent. xcj. dist. eleutherius. et. xcij. dist. c. vlti. extra de celebra. mis. dolentes. Nec intendunt literarum studio sicut debent. xvj. q. j. sic viue. xxxviij. dist. quasi per totum. Item quum res clericorum pauperum sint: non tamen intendunt hospitalitati et elemosyne: sed aut in suis superfluitatibus et vana gloria expendunt: aut suis cōsanguineis dant: aut in suis immunditijs consumūt xvj. q. j. quoniam quicquid. xlij. dist. §. j. et. c. quiescamus. xviii. q. viij. conuenior. Contra sanctam castitatem quaz domino promiserunt sic offendunt cōtinue etiam publice: preter ea nefandissima que in occultis perpetrāt: ꝙ nec charte reciperent, nec posset calamus exarare: de quorum immundicia sepe dispersim in hoc opere pertractaui: ꝯtra canos. xxvj. di. vsq3 ad. xxx. p totū. et a. xxxj. di. vsq3 ad. xxxv p totūe dixi, supra. §. proximo. versi. iiij. et ver. xxj. et ver. xxx. in. c. xxviij. Non est. ergo mirum si mulieres suspectas tenent in domo contra cano. extra de coha. cleri. et muli. c. j. et. c. pen. xxxij. dist. interdixit. lxxxj. dist. omnibus. c. volumus. De pena clerici concubinarij. extra de coha. cleri. et mulie. clericos. c. sicut. c. si aūt. c. vestre duxit. c. tua. c. a nobis. c. quesituz. De pena concubine clerici. et ꝙ filii suscepti ex ea in seruitutem rediguntur ecclesie. c. ti. c. ij. xv. q. vlti. cum multe. De pena et de modo procedendi contra clericos ꝯcubinarios, et an debent electionib⁹ interesse et an sint suspensi, et an eo ipso ꝙ a peccato cessent, cesset suspēsio: et an eoꝝ beneficia possint ꝯferri. c. ti. sicut per Inno. et. c. vestra. De materia concubinarū et incontinentie clericorum. xxxij. dist. nullus. vsq3 ad. §. prohibentur. et. c. interdixit. et. xxxiij. dist. c. vlt. xxxiiij. et. lxxxj. dist. per totum. xviii. quest. ij. §. pro huiusmodi

etiam.cum.c.sequē.vsqȝ.ad.§.Item sunt alij. Quia concubine eorum in vxores ducte vel vendi vel in seruitutem debent redigi.lxxxij.di.cos.xxxi.di.quidaȝ. quum cognoscunt sanctimoniales: debent deponi. xxvii.q.j.siquis episcopus.

De clericis coniugatis. Quia clericus coniugatus depositus gaudet priuilegio clericali. et an tonsuram portare teneatur.extra de cleri.coniu.in. cap. Ioannes.et.c.clerici qui lib.vj.c.vlti.de vi.et hone.cleri.de ricus.l.di.c.vlti.lxxxiiij.di.quisquis.xx.q.iij.eos. An clericus coniugatus possit habere beneficiū ecclesiasticum, vel vacet ipso iure.e.ti.c.j.et.ij.c.Ioā.xxxj.di. c.j.xxxiij.dist.siquis vero:vide.§.in prima parte de dispen.§.qz eps.ver.xxv.in.c.l. An clericus coniugatus possit habere prebendam.de conuer.coniu.coniugatus:ſm Inno. An clericus in minoribus contrahēs possit viuere laicaliter.xii.q.j.quia tua.et.e.ti.ca.vlti. Quia clerici orientales possunt in minoribus ordinibus contrahere, et vti in sacris matrimonio iam cōtracto.de cleri.cōiu.cuȝ olim.xxxiij.di.diacon.xxxi.di.aliter.et.c.in ecena.xxxij.di.siquis eorum. Habēs vxorem legitimam et filios ex ea pōt eaȝ pascere de bonis ecclesie.xxxj.di.omnino.vide qđ legit et no. extra de coha.cleri.c.j. An qui ordinantur ad sacros ordines ante annos.xiiij.postea possint contrahere: an cogant continentiaȝ obseruare.de tēpo.ordi.vel non est. per Inno.de cle.non.or.mi.c.ij.in glo. infra annos. An clerici coniugati gaudeant priuilegio clericali.eo.ti. clerici.li.vj. De materia clericorum coniugatorum. xxviii.xxxj.xxxij.distin.per totum.et.xxvij.q.j.vt lex.

De clericis non residentibus in ecclesia vel prebēda. An clericus sine licentia sui epi possit abesse ab ecclesia sua.e.ti.relatum. An debet intelligi presens, qui pro negotijs ecclesie abest,vel alijs suis:etiam si iurauerit residere.e.ti.ex parte.ij.et.j. An beneficium illius qui appellat a residentia facienda:pōt a iudice appellato alteri appellatione pendente committi q eidē beneficio seruiat:de ap.peruenit.ij. An intelligit seruire vel residere q est absens iusta de causa.x. q.ij.hoc ius.(alias est.§.sub.c.ea enim).e.t.ex parte. An clericus manens in seruitio epi vel pape:vel ppter infirmitatē absens pñs debeat reputari:et an debeat percipere victualia que tm̄ residentibus tribuunt.e. ti.cum dilectus.c.seq c.de cetero. De clericis manētibus in seruitio epoȝ vel canonicis an dicant in ecclesia residere.pre.c.de cetero.per Inno. An prelatus vltra tempus iuris pōt alicui dare licentiam: vt sit absens.e.ti.cum ad hoc. Qualis consensus epi sit necessarius:vt clericus ad aliam ecclesiaȝ transeat.vij. q.j.placuit.j. An debet quis continue in prebenda residere, et quid iuris si quis plures habet.vij.q.j. placuit.j.et.c.epo in dioceꝫ. Quia interdum beneficia exigunt residentiam:non solum de iure,sed etiaȝ ex consuetudine:priuilegio,vel statuto.e.ti.qz nonnulli:ſm Inno. An inferiores prelati licentient ad scholas et alia.e.ti.relatum.ſm Inno.et extra de elec.cuȝ ex eo.lib.vj.in glo.licet. Quando et qualiter eps possit conferre beneficia eorum qui a suis ecclesijs absuntur extra vt li.non contest.qm̄.§.si vero.de ap.peruenit,ij. l.dist.contumaces.vij.q.j.§.ambitionis:de cleri.nō resi.c.vlt.ſm Inno. An ipso qui non residet in ecclesia cum cura,ea ipso iure priuetur.de elec.licet canō lib.vj.de preben:extirpande. An absens possit fructus beneficij sine peccato recipere.de const cū omnes. An quilibet clericus teneatur ad residentiaȝ:et que beneficia residentiam requirant.e.ti. quia nonnulli.c.conquerente.c.fide.lib.vj.de ap. peruenit. ij.

De clerico egrotante vel debilitato.extra de clerico egro.per totum.vij.q.j.in summa. An inuito dentur coadiutores et de coadiutoribus quibus et qualiter dentur et an liberam habeant administrationem.vij.q. j.scripsit.et.§.ecce his de sup.ne.prela.grandi.lib vj. An egrotantes in beneficiorum collationibus: in seruitijs, et alijs negotijs ecclesie requirantur. de elec. qz propter.ſm Inno. De materia huius tituli. xxxiiij. di.vij.q.j.et.ij.quasi p totū.iij.q.ix.iudices. Qualiter clerici corpe vitiati promoueantur vel non.di.xxxvj.illiteratos.lv.di.p to.vj.q.j.infames.circa fi.ex de eo. vi.per to. De clericis negotiatoribus. Clerici vt melius diuinis possint vacare officijs:secularibus non debent implicari negotijs.xxj.q.iij.mollitijs. et.ij.c. seq.vj.q.j.te quidem.xij.q.j.cui portio.lxxxvj.di.peruenit.lxxxviij.dist.per totū.extra ne cleri.vel.mo.per totum. Quia exemplo apostoli proprijs manibus possunt laborare clerici:dummodo diuinum officiū non negligant.xcj.di.§.j.et.c.clericus victum.xxj.q. j.c.j.decōse.di.v.nunquaȝ:no.xiiij.q.iij.in summa.e.

De clerico excommunicato,suspēso,deposito, vel interdicto celebrante. An excōicato vel interdicto licet stare ante fores ecclesie dum celebrantur diuina:de pe.et re.cum in te.extra in cle.de sen.excō.et frequentibus.cum.c.seq.et seq.§.de presbyteris.versi.xxxvj. in.c.xxviij. Ignorans se excōicatum,celebrando vel ordinem recipiendo non incurrit irregularitatē. de sen.excō.cum illorum de cleri.excō.aplice. An celebrās in ecclesia que est a canone interdicta sit irregularis. de excel.prelato.tanta:ſm Inno.de sen.excō. is qui lib.vj. Que sit pena illorum qui excōicati,suspensi, vel interdicti,in quocunqȝ officio celebrant.e.ti.c.j.et.ij. clerici latores.de eta.et qua.cū bone.de sen.excō.cuȝ medicinalis.li.vj.et.xj.q.iij.in summa.et pre.c.tanta. per Inno.et de priuil.tuarū.per eundē. An celebrās post iniustā excōicationē,sit irregularis.xj.q.iij.eps presbyter.et.e.ti.c.j. An suspensi a canone vel ab homine siue metu irregularitatis possint celebrare sacramēta conferre:vel ab eis sint percipienda.e.t.c.vlt. An de licentia epi possit celebrari in ecclesia interdicta.de ap.ad hec qm̄.c.dilecti.et de priuil.vt priuilegia.de sen.excō.permettimus.per Inno. de ver.sig. cū in partib:ſm eundē.extra de excel.priuil. epoȝ. c.licet.lib.vj.de.pe.et re.qđ in te.de sen.excō. permittimus.et.c.qm̄.lib.vj.de excel.prela.tanta.de priuil. vt priuilegia.de sen.excō.si sentētia.et.c.alma.li.vj.de excel.prela.c.j.et pre.c.tanta.per Inno.de spon.non est nobis. De clerico non ordinato ministrante. An constitutus in minoribus ordinibus dicet eplam. de vi.et hone.cleri.vt quisqȝ. An nō sacerdos pōt conficere an cum tali potest eps dispensare.eo.tit.c.ij. An episcopus cum non ordinato ministrante vt ad superiores ordines ascendat valeat dispensare. eo. tit. cap.ij. Aquam benedicens non presbyter,irregularis est.de consecratio. distinctio. iij. aquam. et c.

De clerico per saltum promoto.lij. distin.lix.et de cleri.per sal.promoto. Quia clericus per saltuȝ promotus non est suspensus: sed suspendendus. de cle. excommunica.ni.cap.ij.per Innocen. An possit episcopus cum talibus dispensare.e.ti.c.j. De captione clerici.et detentione.de ap.dilectis:ſm Inno.de sen.excom.si clerici.li.vj.et de penis:quamuis.li.e.vj. et de of.or.cū epo.li.vj. Qui sunt iudices clericorum.xj. q.j.per totū de pecu.cleri.e.ti. p to.xij.q.ij.et.iij.et.q. v. per totum. De libertate clericorum data per impe-

ratores.xvj.q.j.generaliter.xxiij.q.viij.§.quis. Itē ad dei iudiciū reseruantur.xj.q.j.sacerdotibus.xij.q.pri.futurā.xcvj.di.in scripturis. Ab ecclesia defendūtur.xxiij.q.iij.paternarū. Non accusantur a laicis xj.q.j.nemo.ij.q.vij.de accusa.cum. P. Et in certis casibus capi et ligari possunt a laicis de licentia vel mandato speciali vel generali suoꝝ prelatorum quiꝫ dicunt potestatibus secularibus: quū clericos comprehenderis in aliquo maleficio vel cū armis: capite eos: et representate eos nobis: de hoc legitur et no.in pre.c.vt fame.j.alſ.e de iudi.cū non ab homine.expressum.de sen.excō.si clericos.lib.vj.et vide quod no.ex de deci.tua.j.xxiij.q.v.non vos hoīum. et.ij.c.melius in.c.principes.vbi no.in quibus casibus laici potestatem habent super clericos.e.sequē. xvij.dist.nec licuit.de sentē.excō.vt fame.et.c.si.no.j.ſm Inno. Et histriones et curiales non promouentur ad clericatū.ij.dist.per totū.liij.dist.leges.de cōſe.dist.ij.pro dilectione. Quia clericis non est solennis penitentia iniungenda.lj.dist.confirmandum.de pe ni.et remiſ.quesitū. Quia clerici vix aut nunquā penitent recte.de pen.dist.j.quis aliquando. Itē paupe ri clerico tenetur eps prouidere ne mendicet in opprobrium clericale.ex de rescri.ad supplicationem.

An clerici fructuū ecclesiasticorū sunt dñi

Ultimo hic quero (quod sepe sparsim per doctores tangitur) an clerici sint dñi fructuū perceptorū ab ecclesiis: et possint de eis facere quicquid volunt: sicut de proprio patrimonio. Quicquid autem alij dixerunt antiqui et noui doctores: teneo vigente cōscientia fulta euidentioribus iuribus cū dño meo et magistro a quo recepi licentiā et doctoratuꝫ Bononie regendi in iure canonico dño Guidone de baysio Archidiacono Bononie auditore ꝯtradictaruꝫ in curia: ꝙ clerici non sunt dñi reruꝫ ecclesiasticarū: nec fructuū collectoꝝ: qr res acquisite de bonis ecclesie nō sunt proprie: vt patet in eo quod legitur et no.xij.q.j.res ecclesie.vbi dicit Joan. ꝙ illud solum qd acquiritur occasione ecclesie est clericoꝝ qd probabili vsu consumunt: nec alio modo debent dispensare bona ecclesie vel res: nisi in suas necessitates et eoꝝ qui seruiunt sibi: et etiam pauperibus erogare possunt et debent.j.q.ij.pastor. et huius sententie est Inno.ex de eta.et qua.indecoꝝ.expresse. Naꝫ clerici debent sibi necessaria retinere: et superflua pauperibus erogare: et si ꝯtra fiat: est iniquitas: vt patet in eo quod legitur et no.xxxij.q.iiij.sic non sunt. Unde si de bonis ecclesie emit equum clericus vel librum vel similē: ille non est suus sed ecclesie: vt no. in pre.ca. res ecclesie: facit qd legitur et no.xliiij.di.§.j.v.sacerdos: vbi dicit canon. Quicquid de prouisione ecclesie fuerit: siue de agris: siue de frugibus, siue oblationibus oīa in iure ecclesie seruare censuimus.xij.q.j. epi de rebus.et.c.nulli epoꝝ.§.si ergo. Nā vsus tm̄, non proprietas rerū ecclesiasticarū tā mobilium ꝙ̄ immobilium conceditur clericis.xij.q.j.c.vlt.et.q.ij. sine exceptione. Unde acquisita de bonis ecclesie potest ecclesia sibi vendicare.xij.q.iiij.sacerdotes.et.q. vlti.sicut.c.e.causa.et.q.ij.apostolicos.in fi.et.q.iij.c.j. in glos.hoc est spāle. vbi de hoc et patet in eo qd legitur et no.ex de pecu.cleri.inquirendū. et de fideius.c. vlti.in glos.hoc dicitur. Quidaꝫ dicere voluerunt ꝙ clericus siue canonicus facit fructus suos.c.ex de cleri.non residen.c.ꝯsuetudinē.iuxta finē.lib.vj. Sed secus de prelato. Sed hoc dicere credo, dicit Archid. hereticum iure nostro. Nam dicunt ꝯtra casum canonis.xij.q.iij.c.j.in prin.vbi est expressum de quo-

cunqꝫ clerico.sicut etiam illum casum in canone intelligit in suo casu Bar.brix.vt posuit.e.causa.q.iiij. c.j.sic etiam clare colligitur.xij.q.j.§.vlti.et.xvj.q.vj. §.vlt. Bene tamen confiteor ꝙ clerici talium fructuū perceptoꝝ sunt dñi: et habent eoꝝ proprietatē quantum ad fidelem et debitam dispensationem faciendam sibi aut suis.xxxj.dist.omnino.l.dist.studeat. lxxxvj.di.non satis.ver. Item est probanda: pauperibus.xij.q.j.quia tua.in fin.vbi dī.qd superest date elemosynam. Luce.xj. Et patet in eo quod legitur et no.xlvij.dist.sicut hi.et sꝫ hoc intelligo quod dicit pre.decre.consuetudineꝫ: et hoc est qd probatur.xiiij. q.j.§.quia ergo.vbi dicitur ꝙ clerici vtuntur rebus ecclesie non vt suis: sed tanquā ad dispensationem sibi creditis. Non obstat decre.ex de fideius.peruenit.per quā probat Ostien. ꝙ clericus facit fructus suos. Nam sicut clarius colligitur ex antiqua: illud contingit ibi ex spāli mandato pape.alias fuisset iniquū ꝙ ecclesia siue pauperes fuissent dāmnificati ex facto illoꝝ.ex de excep.cum venerabilis.naꝫ alteri per alterum non debet iniqua conditio afferri: et fructus qui superfuerit clericis: maxime esurientiū sunt.vt p. e.sicut hi.in fi. Uel dic ꝙ licet mandet in pre.c.peruenit.satisfieri papa de redditibus illoꝝ clericoꝝ: non tñ ex hoc colligitur ꝙ illi redditus prouenirant de bonis ecclie.et sic non obstat: et ad hoc expresse facit qd legitur et no.ex de preben.de multa.§.et si vltra.ibi. de suis cogatur prouentibus.ec.in glos.bene dicit de suis.i.proprijs si proprium habet.ex de ap.reprehensibilis.alioquin delictum persone.ec. vide ibi. Igitur clericus qui aliter distribuit ꝙ̄ debuit bona ecclesie: furtum facit ſm Archid.qui ita no.ex de re.permu. statutum.glos.proprium.lib.vj.quod.c.facit pro hac sententia.quum dicatur ibi de suo proprio.q.d.patrimonio suo vel alio ratione persone acquisito: naꝫ quod de ecclesia exit: non potest dici proprium: vt pre.§.vlti.xij.q.j.et.§.quia ergo.xiiij.q.j. Unde faciēda est vis quum dicat suo proprio.simile.xij.q.ij.statuimus.in fi.et.c.seq.et.c.diaconi.j.de ap.reprehensibilis.§.si in quocunqꝫ.ibi. Siquid proprium habuerit: alias nō.xvj.q.vj.illud.ſm Inno.ibi. Pro hac vera sententia adhuc faciunt.x.q.ij.castellas.ibi.qui cōmendataꝫ fidei ꝓposito.et.j.ibi. Res vero pauperes viuunt: alienare presumunt: et.ca.eps habeat.ibi. Si aūt eps aut qui cū eo sunt presbyteri vel diaconi accusantur: qr ea ꝙ ex reditu vel ex quolibet actu ecclesie veniunt, in suos vsus colligunt: et pauperes fraudant: et fame ꝯficiunt: hos enim corrigi opꝫ ec.et.ā. dixit de clericis. Uictu tñ et tegumento his contenti sumus.dicit Augu. exponens verba ista aplī.j.ad Timo.vj. Non dicit habentes cibum et vestimētū: qr cibus et vestimentum ad abundantiā ciboꝝ et vestimentoꝝ pertinent, victus aūt et vestitus vel tegumentū.i.cibus modicus et strictus et vix sufficiens: vestitus aūt tenuis et breuis sine succinctus, quo potest nuditas operiri et vix frigꝰ arceri: quo ipse aplūs seruiēs erat in fame et siti et frigore dño die ac nocte: ad penuriam pertinent. Idem.xij.q.j.clericus.dicit etiā Archidia.super verbo predicto. Que ex reditu.pre.c.eps.c. contra illos qui dicunt ꝙ canonicus vel clericus fructus perceptos ecclesie facit suos.xij.q.j. duo sunt.ibi. Illi enim victu et vestitu ꝯtenti nullos inter se proprietatem habentes.e.cap.quia tua.ibi. Nullus eoꝝ qui possidebat suuꝫ esse dicebat.et cap. dilectissimis.e.c.scimus.et.c.expedit.ibi. Non enim proprie sunt sed cōes. et.c. videntes.ibi. Fideles di-

spensatores.&c.habebat.ibi. Et suoꝝ necessitatib⁹
alijsq; indigentibus tribuebat.&c.epi de rebus.ibi.
De fructibus. Ergo eps nō facit fructus suos ante
ꝯsumptionē.Lau.& ibi in iure. Nā vsus tm̄ & nō ꝓ
prietas rerū ecclesiasticarū tā mobiliū q̄ȝ immobi
liū ꝯceditur clericis.j.e.sine exceptione. Aug. Nam
prelatus rerū ecclie efficitur dispensator.j.q.ij.sacer
dos.& pre.c.expedit.x.q.ij.precarie.ibi. Quia sic eas
quēq̄ȝ tractare vt alienarū rerū dispensatorē conue
nit: non propriarū largitoreȝ.xij.q.j.sint manifeste.
ibi.manifeste dn̄ice.c.dn̄ium rerū ecclesiarū eē apud
deū.vt.c.eps ecclasticarū. Eps ecclasticarū rerū hȝ
potestatē ad dispensandū erga oēs qui indigent cū
summa reuerentia & timore dei.& ibi.vsibus profu
turis.vbi dicit glos.Lau. & Joan. Hic ostendit qua
necessitate clerici non debent esse ꝯtenti.s. vt habeāt
victū & vestitum.&.j. hic refertur necessitas ad natu
re necessitatē.vñ sequitur.ibi. Habentes victū & te
gumentū his contenti sumus.j. ad Timo.vj. xlvij.
dist.§.j.xvj.q.j.si cupis.in fi.& no.pre.c.duo. xij.q.j.
c.res ecclesie. Uel agroꝝ fructus.glos. Ergo res mo
biles nō potest dare sine ꝯsensu clerici sui.de hoc tn̄
vide qđ legit & no.ex̄ de dona.ceterū.&.xvj.q.j.pos
sessiones. Sequitur vt ex hoc pauperes affligantur:
qu bus subtrahunt quartā partē pauperibus debi
tā & sibi appropriant. Aug.&.c.videntes.ibi.ex sum
ptibus.&.j.sumptibus.&.j.dispensatores.&.j.neces
saria.&.c.precipimus.ibi Indigentibus oia dispen
sent.&.ca.illi qui.ibi. Dispensatori relinquant nihil
hn̄tibus ꝯferenda.& pre.c.res ecclesie. non quasi ꝓ
prie sed vt cōes:& sequitur:in prefatos vsus fideliter
dispensande sunt.&.§.seq. Si ergo res ecclesie nō q̄si
proprie,sed quasi cōes habende sunt: quū de cōi nul
lus dicat hoc meū: nec de rebus ecclie hec mea ē po
test aliquis dicere &c.&.j. Ex quibus res ecclie licet
oibus debeant esse cōes:pumū tn̄ sibi & ecclie seruiē
tibus necessaria eps subministret: q̄ supersunt fide
liū vsibus ministraturus &c.&.c.si priuatū. Si ꝓuas
tum possidemus qđ nobis sufficiat: non illa nostra
sunt quoꝝ procurationē quodāmodo gerimus:non
propietatem nobis vsurpatione dānabili vendice
mus:qđ.c.ponitur.xxiij.q.vij.q̄ autem. Ad hoc fa
cit qđ dicit Bern.qui dicit. Res ecclesiarū paupeꝝ
sunt.sacrilega eis crudelitate subripitur: quicquid
preter victum retinent vel vestitū. Idem. Concedi
tur tibi vt si bene deseruis,de altario viuas. Non āt
de altario luxurieris: nec de altario superbias:vt
inde cōpares tibi frena aurea: sellas depictas, calça
ria deaurata.xlvij.distin.§.j. Ad id facit qđ legitur &
no.§.e.res ecclesie. Faciunt etiā pro hac sententia. xij.
q.ij.qui abstulerit.ibi.christi pecunias & ecclesie.&.c.
j.ibi.qui christi pecunias. Sed nec mutuare potest
pecuniā ecclesie, prelat⁹: nā decapitatur qui sub spe
cie publici creditoris etiā de publicis rationib⁹ mu
tuat.C.de his qui ex publi.rationi.mutu.pecu. acce.
l.vlt.& qui accipit eam punitur in quadruplum.C.e.
ti.l.j. Nam vtilius est collocare in emptione predio
ruȝ.ā.xij.q.j.videntes.&.c.e.q.ij.vobis.sm Lau. Fa
cit etiā.c.e.q.ij.apostolicos.ibi. Ecclesiasticos redit⁹
ledere:quos.&.j.ob escam pauperum & peregrinoꝝ
sustentationem esse decernimus.& infra ibi.salarus.
&.c.monemus.ibi.sed nec salariū.&.c.quisquis.de sa
larijs epi.&.c.indigne.ad substantiā pauperum dere
licta.&.c.vobis.ibi Tertiā vero pauperibus sub om
ni conscientia faciat erogari.&.c. qui diuinis.ibi. in
pauperum prouenire dispendiuȝ. &.c.concesso.ibi.re
ditus & oblationes.&.j.quartam pauperibus & pe
regrinis.&.cap.quatuor.ibi.tam de reditu.ibi.tertia
pauperum.&.c.de reditibus.ibi. erogationi paupeꝝ
& cap.mos est.ibi.tertia vero pauperibus.&.c.sancı
mus.ibi.tertiaȝ cunctis pauperibus.&.c. & si illi.ibi.
qui auferunt pauperibus quod non dederunt.&.ca.
de laicis.ibi.ecclesie pauperibusq; subripiunt.&.cap.
sine exceptione.ibi. Eps rebus ecclesie tāq̄ȝ commē
datis non tāq̄ȝ proprijs vtatur.&.c.auruȝ.ibi. & sub
ueniat in necessitatibus. & infra.ibi.propter alimo
niā pauperuȝ.&.j. cur passus es tot inopes fame mo
ri? &.j.nemo potest cur pauper viuat.&.j.per minu
tas erogationes dispensata egētibus. &.c.gloria epi
est pauperum prouidere opibus.& ibi. accepisse pau
peribus erogandum &c. & infra quomodo possum⁹
aliena.i.res ecclesie. Glos.fideliter distribuere:qui no
stra timide reseruamus? Et.xij. q.iij.c.j.ā. all.placuit.
Placuit vt epi vl' presbyteri vel diaconi vel qcunq;
clerici qui nihil habentes ordinantur: & tpe epatus
vel clericatus sui agros vel quecunq; predia nomi
ne suo comparant:tāq̄ȝ diuinarum rerum inuasionis
crimine teneant: vbi dicit glos. quod speciale est in
ecclesia q̄ licet sacerdos aliquid suo nomine emat d̄
pecunia ecclesie:q̄ res illa statim facta est ecclesie: &
idem no.xij.q.ij.apostolicos,& extra de pecu.cleri.in
quirendum.glos.j.&.q.iij c.j. Sacerdotes vel quili
bet quibus ecclesiasticarum rerum cura commissa
est: quecunq; administrationis sue tempore emerit.
& infra.ad ecclesie nomen cui presunt, chartaruȝ cō
ficere instrumenta procurent. Ad hanc sententiam
facit tota.q.v.eiusdem cause.in qua cauetur q̄ cleri
ci de bonis ecclesie testari non possunt: q̄ non sunt
sua. Potest tn̄ clericus aliqua mobilia dare eā elee
mosyne in egritudine constitutus. extra de testa. ad
hec vbi no. Inno. & Ostiē. q̄ fieri potest talis dona
tio sine traditione.C.de dona.quisquis:& successor te
nebitur.c.sup.e.q.ij.quicū q; suffragio: & ex̄ de dona.
per tuas.sm eos. Sed Uincen.in pre.c.ad hec.vim
facit in eo q̄ dicitur illa decre.erogare subaudi.& ita
tradere:secus si erogandum post mortem dimittat.
Nā eps potest de fructibus suis monasterium con
struere.xij.q.ij bone rei.ex̄ de dona.apostolice.ȝ post
morteȝ erogando disponere non potest.xij.q.v.quia
nec credit ipse Uincen.q̄ generaliter consuetudo ex
cusat clericos qui tpe mortis oia mobilia dant pau
peribus: multo minus filijs & consanguineis.xij.q.
ij.quisquis eps:& hanc sniam ȝ Aug. Dicit inquaȝ
q̄ nullo mō clericus testari potest de rebus quas hȝ
de ecclesiastico beneficio. Naȝ comparatur clericus
vsuario: nam dicit q̄ clericus vsum tm̄ hȝ. nec facit
fructus suos nisi quoad vsum: vñ in vita modeste
potest aliquid dare: non autem testari.vt in pre.c.ad
hec.sm Lau.qui ita no.xij.q.v.si eps. Sȝ idē Lau.
& Aug.no.xij.q.ij.alienationem:q̄ ꝯsuetudo est in q
busdā ecclesijs q̄ clericus moriens possit disponere
de oibus fructibus sue prebende percipiendis vsq;
ad annum qn̄ papa scit & tolerat: & hoc probatur ꝑ
decre.significatum.ex̄ de preben.sm intellectū queȝ
posuerunt Goff.& Phi.qui exponunt ibi, ad anniu
uersarium.i.fructus percipiendos per annum: quia
forte consuetudo erat illius ecclesie q̄ canonicus de
cedens fructus prebende sue posset cui vellet post
mortem suam legare per annum: & hanc sententiaȝ
sequitur Ostiē.prout satis no. de ista materia. de pe
cu.cleri.sane. Et ita no.Car.& card. Jo.mona. ex̄ de
re.ec.hoc consultissimo.lib.vj. Quod posset concedi

de fructibus perceptis: secus de percipiendis: et est ratio diuersitatis: quia fructus qui percepti sunt et nondum consumpti a canonico siue a clerico defuncto pertinent ad capitulum ipsius ecclesie in qua defunctus erat canonicus. ex. de testa. relatum. ij. et sic possunt de eis ordinari siue consuetudine siue constitutione sua. Sed in percipiendis non est itaque illi pertinet ad eum qui loco defuncti surrogatur: qui non debet suis stipendijs militare. xvj. q. ij. preterea: quia ad quem spectat onus: et emolumentum: vt patet in eo quod legitur et no. ex. de sepul. c. j. De hoc etiam tangitur per Inno. ex. de testa. cum in officijs: sed de hoc vide quod no. in spe. c. de fructibus. et inter. §. j. ver. sed ipse prelatus. ibi vide. Facit etiam pro hac materia quod legitur et no. xvj. q. j. Quoniam quicquid habent clerici pauperum est: et domus illorum omnibus debent esse communes susceptioni peregrinorum et hospitum debent esse intenti etc. xxiij. q. vij. quod autem. ibi. Non sunt illa nostra: sed pauperum: quorum procurationem quemadmodum gerimus: non proprietatem nobis vsurpatione damnabili vendicamus, et promisit ibi. Que tamen si pauperum comparem sumus: etiam nostra sunt et illorum: et ibi in glos. non intelligas iure dominij. et in glos. sequenti. i. ad seruandum nobis data: et in glos. seq. plenius. et optime quod legitur et no. xxiij. q. vij. conuenior. ad fi. ibi. Templo enim dei nihil possum aut decerpere aut tradere: quod illud custodiendum non tradendum suscepimus: et in glos. vlti. que incipit, et ita prelatum facit ad idem quod legitur et no. xij. q. j. c. fi. Et quod legitur et no. ex. de prescrip. c. ij. in fi. ibi. in rebus pauperum in preiudicium non facturam. et in glos. ibi. et sic bona. et pre. §. xliij. dist. §. j. ibi. permittitur. et in glos. sufficere.

Predictis ergo iuribus teneo, vt dixi, nullo modo beneficiatum quemcunque facere fructus suos perceptos vt possit eos dare cuicunque voluerit: nec consanguineis: nisi indigentibus: nec alijs: quia vere sic ecclesiarum et pauperum sunt vt eis conceduntur: quia semper indigent: et semper sunt sicut predia et alia bona immobilia: et nunquam possunt mutare naturam suam: vt aliter possint expendi, quam in varias necessitates ecclesiarum ministrorum et pauperum: vt probant clarissime et late omnia iura predicta: sicut infra tetigi in hac parte. ij. in. c. lxvij. in prin. ver. quod de prelatis. Credo clericos beneficiatos teneri ad restitutionem illorum fructuum quos voluptuose consumunt non facientes officium vel facientes, sed non debito more et non orantes pro populo: vel indigne orantes: quum sint in peccato mortali. Quia ista oblata sunt ob causam ecclesijs vt orent pro ipsis offerentibus. j. q. j. ipsi sacerdotes. legitur et no. iij. q. j. nulli. Vt inde pauperes alerent. vt. s. proxime plene probatum est. Qui ergo hoc non faciunt: et fructus recipiunt: infideles sunt et pauperum necatores. xvj. q. j. q. oblationes. ij. et c. seq. Item committunt furtum: quia subtrahunt inuito quod obtulit: non enim obtulit istis sed illis qui debent facere seruitium: ad hoc. lxxj. di. siquis sacerdotum. cum c. seq. xij. q. ij. q. abstulerit. et c. gloria episcopi. Nisi amico rapere. Item committunt sacrilegium: quia fraudant totam ecclesiam cui debent prodesse in orationibus vt pre. c. q. oblationes. et c. gloria. In grauibus peccatis quis positus, dum suis premitur: aliena non diluit. Cunctis enim liquet quia quum is qui displicet ad intercedendum mittitur irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur. secundum Grego. in pastorali. cuius verba habentur. xlix. di. §. j. et. iij. q. vij. in grauibus: vbi dicit glos. que incipit. ex vite. et bene quidem: est ibi. c. orationes malorum in pro quibus orant nocere. et optime j. q. j. fertur. ibi. Aut quis populum orationis clypeo tueatur qui se iaculis hostium feriendum exponit? et. j. Maior ergo metuenda est locus illis calamitas: vbi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur: qui dei in se magis iracundiam prouocant: quem per semetipsos placare debuerunt: et in glos. ecce quod crimen. et. xlix. di. §. j. ibi. Sollicite formidandum est, ne qui placere posse iram dei creditur hanc ipse ex proprio reatu mereatur, cunctis enim liquido etc. et. j. Qui ergo desiderijs terrenis adstringitur: caueat ne districti iram iudicis grauius accendens, dum de loco delectatur glorie: fiat subditis author ruine. Qui sibi conscius est his auditis det ipse solutionem. Huius sententie est Ray. in summa sua in rubrica de apostatis. in fi. §. sed nunquid etc. vbi dicit Archid. in pre. §. j. xliiij. di. Certe iudicio meo hinc ex dicto Hieronymo posito in pre. §. j. xliiij. di. potest elici solutio huius questionis: quod teneantur ad restitutionem: quum dicat per iniustum victum de bonis altaris: altaria non abusus. Fateor bene quod durus est hic sermo: et multos scandalizat: sicut verbum christi: nisi quis manducauerit carnem meam etc. Jo. vj. de conse. di. ij. sed pauci. Nihilominus verius est: quia licet actio contra tales consumptores directa non procedat: indirecta tamen procedit non solum coram deo, sed etiam coram ecclesia quia tenentur rationem reddere de malis expensis clerici episcopo. legitur et no. ex. de accus. qualiter et quando. ibi. redde rationem. et in glos. sed qualiter. et casus expressus. x. q. iij. c. j. ibi. et in singulis annis episcopo ratio fiat. Et clerici suas ecclesias tenentur conseruare indemnes de dilapidatione et malis expensis: et de damnis que ei intulerunt: vt est expressum. xij. q. ij. statuimus. ibi et de facultatibus, siquas habent propias, indemnem ecclesiam reddant. et c. seq. et c. diaconi. j. ibi. Sacerdotes nihil de rebus ecclesie sibi commisse alienare presumant: quod si fecerint: conuicti in concilio et ab honore depositi de suo proprio aliud tantum restituant etc. ex. de elec. quod sicut. §. fi. Consumere autem, vel male expendere, alienare est: vt probat meus. §. preal. xliiij. dist. §. j. et clare. xij. q. ij. monemus. ex. de re. ec. nulli. De isto puncto an clerici sint domini fructuum notant Ostien. ex. de pecu. clerici. sane. et Jo. gal. et Jo. mona. ex. de rebus ecclesie non alie. hoc consultissimo. lib. vj. quorum opinio salua eorum reuerentia parat viam et laqueum clericis bona ecclesiarum amplius consumendi: que tot sacris canonibus allegatis superius contradicat.

De criminibus Imperatorum. Triplici corona coronantur reges Romanorum. Cap. 29.

Xpediti dei gratia de defectibus et peccatis primi et precipui ordinis clericalis: ad transgressiones secundi ordinis laicalis per ordinem accedamus. Et quia inter alias mundi dignitates ecclesie, Imperij romani dignitas maior et precipua est: quia super omnes mundi reges et principes est vnus imperator: et omnes mundi reges ei subesse debent: quicquid dicat rex francie de facto. ex. qui fi. sint le. per venerabilem. §. insup. in glo. de facto. et reges hispanie. ad hoc. lxiij. di. hadrianus. ij. vbi de hoc. in glo. ergo. ibi vide. xj. q. j. §. hec sigs. vij. q. j. in apibus. xcv. di. duo sunt. ff. ad. l. rho. de iac. qui leuande. Et quia maior plus offendit: sicut. s. §. a capite in c. xj. dixi de papa. xl. dist. homo. Ideo de eius defectibus et sceleribus primitus est dicendum. Peccant autem imperatores primo: quia non faciunt iustitiam: propter quod veniunt tempestates in populum et flagitia. xxiij. q. v. si quos violentos: et cap. regum. de nullo enim ma

Oēs reges de iure subsunt imperatori.

Imperatores in quibus peccent.

gis placere deo possunt ꝙ si iustitiã exerceant cõpe-
scẽdo eos qui in suã ꝛ alioꝝ perniciẽ debacchãtur.
xxiij.q.v.quali nos. ꝛ iusticiã colere summũ bonũ ẽ
in hac vita.xj.q.ij.cũ deuotissimã. Secũdo peccant
impugnando sanctã ecclesiã matrez suã.xvi.q.ij. qui
abstulerit. xcvij. di. ecclesie.ibi:Nostra tñ mater ec-
clesia quã tenẽtur defendere.extra de natis ex li.vẽ.
c.j.vnde papa q̃nqz deponunt eũ.extra de elec.vene-
rabilẽ.§.obiectioni.ꝛ.§.fi.extra de re iud.ad aposto-
lice.lib.vj. qꝛ siue pacata siue turbata ecclesia fuerit
tpe regiminis eoꝝ:princeps is qui tuitionez sibi cõ
misit scz deus,exiget rõnẽ.xxiij.q.v.principes. Ter-
tio qꝛ distingunt clericos in foro suo placitare,cõtra
id.xj.q.j.cõtinua.ꝛ.c.nullus.ꝛ.c.inolita.ꝛ.c.placuit.
extra de fo.cõpe.si diligẽti.xxj.q.v.c.ij.ꝛ.c.si qs ẽpo.
cũ.c.seq.ꝛ cõtra illud qð iusserũt ꝛ fecerũt eoꝝ p̃de-
cessores.cã.e.q.c.sacerdotibus.ꝛ.xvij.dist.§.hinc ẽt.
xij.q.j.futurã. Quarto qꝛ immisceant se electionib⁹
p̃latorũ aut p se aut p suos satellites: aut p suas lite
ras comminatorias,cõtra iura.lxiij.dist.sacroꝝ.ꝛ.§.
seq.ꝛ.c.hadrianus.j.ꝛ.c.ego lodoicus.de elec.sacro-
sancta.xvj.q.vij.sane.ꝛ.c.quisquis.nisi hoc habeant
de dñi pape priuilegio spãli.lxiij.di.hadrianus.ij.cũ
c.seq.ꝛ.§.principibus.ꝛ.§.verũ.ꝛ sic intellige. extra
de iu.pa.nobis fuit. Quinto qꝛ aliquos ex odio ex-
heredant ꝛ deijciũt:ꝛ quosdã ex leui opinionis au-
ra sublimant.xv.q.vij.sexta actione. Sexto qꝛ sine
cã pedagia concedunt ꝛ pecuniaz mittunt. Nõ pñt
imperatores sine cã cõcedere pedagia. Cã legitima
fm Ray.est defensio strate publice cõtra p̃dones in
terra:vel piratas in aqua : vel p defensione fidei vel
patrie contra paganos.vel hereticos: vel alia simili
iusta cã. Qui ergo aliter recipit ea: ad restitutionem
tenetur:qꝛ prohibita sunt: nisi ab imperatore vel re
ge vel lateraň. concil. sunt concessa ex cã vel ex lon-
gissima consuetudine cuius non extat memoria de-
bita . extra de verbo.sig.sup qbusdam.§.p̃terea.ff.de
pe.ꝛ vec.l.vectigalia.extra de cẽsi. innouam⁹. xxiiij.
q.iij.sigs.vide quod scripsi.j.in.xlvij.c.ꝟ.qd de pe-
dagijs. Quod dictum est de rege: Ostien. intelligit
Romanorum.ff.de ori.iu.l.ij.§.nouissime.institu.de
iure nature.§.sed quod principi.ꝛ no.Osti. in sum-
ma.de censi.§.ex quibus.ꝟ.sed nunqd sine cã. Im-
perator ẽt vel rex qui mutauit pro lucro tpali in gra
uamen populi monetam:tenetur ad satisfactionem.
maxime si primam iurauit tenere.sic loquitur extra
de iureiurã.quãto. Caueant ergo principes monetã
mutantes.nam ꝛ apud deum,ꝛ in foro penitentiali
astringuntur sicut ex nouis pedagijs:vt dictum est:
nisi forte hec innouatio fiat,populo : cuius interest:
approbante.c.extra de maio.ꝛ obe.c.fi.fm Osti.qui
sic no.in pre.§.ex quibus.ꝟ.ꝙ si moneta. Septimo
qꝛ dimittunt vxores suas. vt extra qui fi. sint le.c. p
venerabilem.§. videbatur.ij.q.j. scelus.xj.q.iij.ita.
Octauo qꝛ labuntur in heresim.xj. q.iij.iulianus.
Nono qꝛ non reuerentur ẽpos qui sunt maioris di
gnitatis.xcvj.di.duo.ꝛ extra de ma.ꝛ obe.solite. Sz
ipsos sepe mutilant ꝛ occidunt ꝛ capiunt ꝛ banniũt
ꝛ degradant:sicut quidam reges iam fecerunt por-
tugallie,contra extra de iureiurã.olim.ꝛ de elec.ve-
nerabilem.ꝛ.c.ad apostolice.li.vj.pena talium.extra
de penis.felicis.li.vj.ꝛ.c.ti.siquis suadente. in clem.
Decimo qꝛ non defendunt ecclesiam vt tenentur:
propter quod possunt deponi.pre.c. pricipes.ꝛ xvij.
di.ecclesie.xv.q.vj.alius. Undecimo qꝛ periuri sunt
qꝛ raro seruant fidelitatẽ quam iurant pape ꝛ eccle-
sie romane.lxiij.di.ego.extra de re iud.ad apostolic.
ꝟ.deierauit.li.vj.extra de iureiurã. Romani. in cle-
mẽ.ꝛ dicit Guill.in spe.in tit.de iureiurã.§.j. ꝟ illud
ãt.post prin.ꝙ electus prestabit primo illud iuramẽ
tum legato apostolice sedis:postea qñ coronabitur :
iterum prestabit illud pape:vt pre.c.romani. Duo-
decimo:qꝛ non curant recuperare terram sanctam :
ꝛ saracenos inimicos crucis dñice impugnare. qui
fidem catholicam persequuntur.quum ad hoc sit ro
manum imperium a dño spãliter institutum . xcvij.
di.ecclesie.xxiij.q.v.principes.c.vnum solum.c.de li-
guribus.xcvj.di.constantinus.ꝛ vide Innoc.de vo
to.ꝙ sup defectus alij imperatorũ pñt colligi de his
que ponuntur pre.c. ad apostolice. Attendant aũt
imperatores ad triplicem coronam:quam recipiunt
ad bene agendum ꝛ promerendum designatiuam.
Nam rex romanorum coronatur triplici corona.
Prima est ferrea:quam recipit ab archiẽpo Colo-
nieñ.aquisgrani eiusdem dioce. Ferrum autem forti
tudinem designat:qua debet vincere rebelles.ꝛ infi
deles conculcare.vnde Dañ.ij.ibi. Et regnuz quar
tum erit velut ferreum:q̃uo ferruz comminuit ꝛ do
mat omnia sic:comminuet omnia hoc ꝛ conteret.
Secunda est argentea:quam ingressus italiam reci
pit a mediolaneñ.archiẽpo in villa modiceñ.eiusdẽ
dioc.tñ Henricus catholicus valde:quem vidi rece-
pit illam mediolani in ecclesia sancti Ambrosij tpe
pape Clementis.v. Argentum ãt sonorum designãs
munditiam ꝛ claritatem iuxta illud Prouer. xxv.
Aufer rubiginem de argento: ꝛ egredietur vas pu-
rissimum. significat ipsum principem sonorum per
bonam famam.extra de sacra vnc.c.j.mundum.ij.q.
j.scelus. ꝛ clarum per sapientiam. Sap.viij. Habebis
propter hanc scz sapientiam,claritatem ad turbas.
Tertia est de puro auro:quam coronam per papaz
in ecclesia sancti Petri ad altare sancti Mauricij
recipit:ꝛ designat aurum quod omnibus metallis
est excellentius ꝛ nobilius:ipsum imperatorez alijs
regibus ꝛ principibus in potentia ꝛ iustitia excellẽ
tiorem esse debere ꝛ preciosiorem.plumbo tñ eius di
gnitas comparatur respectu sacerdotalis que cõpa-
ratur auro:vt pre.c.duo.sic olim in his tribus metal
lis dabatur tributum romanis. Quum ergo impe-
ratores grauiter peccant:corone he spũaliter de capi
tibus cadunt.vnde pñt dicere Thre.v. Cecidit co-
rona capitis nostri.ve nobis qꝛ peccauimus. Tre-
decimo:qꝛ alienant bona imperij. nõ enim sunt pro
prietarij imperij. vide quod legitur ꝛ no. xxviij. q.
viij.§.cũius.gl.j.que incipit:ꝛ ita. Sed defensores ẽt
ministratores ꝛ augmentatores . Unde propterea
augusti vocantur ab augeo auges. Luc.ij. Exijt edi
ctum a cesare augusto.ad hoc facit.C.quadrien.pre-
scrip.bene a zenone.viij.dist. quo iure. ꝛ est casus ex
de iureiur.intellecto.ꝛ iunge quod no.ĩ.§.vna con-
sideratio.ꝟ.est ergo in.c.xiij. Et ppterea dicit Ac-
cur. ꝙ donatio facta ecclesie per Constantinum de
qua dicitur.xcvj.dist.constantinus.ꝛ de elec.funda-
menta.ꝙ non tenuit.ꝛ ꝙ successor eam potuit reuo-
care:vt scripsit in auf. q̃uo oportet epis. post prin. ꝛ
hoc cõiter tenent legiste.decretiste tenent contra : vt
no. Joã.lxiij.dist.ego lodoicus.gl.j.pro quo facit ibi
textus vsqz in perpetuum. Patet ꝙ hoc non fuit p-
sonale:nec papa huic renunciauit vt non posset itera
to reuocare fm Hug.ꝛ pre.c.constantinus. ad fi.ibi:
statuimus ꝛ confirmamus vsqz ad finem mundi. ꝛ
extra de iureiurã. Romani.§.fi. ꝟ.eadẽ. ibi:ac preci-

Triplicis corone imperatoris significatio.

Donatio facta ecclesie a Constãtino an sit reuocabilis necne.

pue

pue preclare memorie Constantinū. in cle. ex̄ d̄ elec. fundamenta. §. ne aūt. lib. vj. Uñ dñs papa vel ipera toꝛ potest donare in quātacūq; quātitate donare voluerit: ⁊ valet sine scriptura ⁊ insinuatione. C. de dona. sancimus: ⁊ q̄ fiunt in priuatis. in principem siue valent cuiuscūq; fuerit quātitatis. C. de dona. aūt ⁊ a priuatis. Et quiꝫ datur piis locis optima mensura est rerū donatarū imensitas: in auc. de non alie. aut pmu. re. eccle. §. finimus. Coll. ij. ⁊ loquiť proprie in donatione quā facit imperatoꝛ fm Goff. ⁊ Joan. de anto. in summa sua. de dona. §. dñs papa. vñ in pre. c. ego lodoicus. ibi, concedo. i. non inquieto: n̄ō molesto habere pmitto: nō resisto, quin pacifice ⁊ quiete habeas ⁊ possideas: nā antea ecclesia romana habuerat ⁊ tenuerat ista: sicut patet ex litera: sed forte non oia Hug. sic aūt fecit dñs Rudolphus rex alemānie qui donauit eccle romane ciuitatē Bonoñ. cū districtu suo, ⁊ totā romādiolā: nā nō donauit fꝫ veritatē: q̄m ab antiquo facta erat donatio a Pipino patre Caroli magni, ⁊ aliis imperatoribꝰ: quod dic vt no. in Spec. de rescrip. pñtia. §. rōne cause. ver. itēꝫ qd̄ obtentū est ⁊c. facit pro hoc qd̄ legitur ⁊ no. xvj. q. iij. placuit. j. adde id qd̄ scripsi. s̄. in prima parte in c. xiij. ver. Item romana. ⁊ in c. xliij. ver. ceterū. ⁊ in c. xlv. ver. ⁊ augustinus. Hic in sciēdū est q̄ quilibet potest regulariter rē suā eccle relinquere: contra quā multi tyrāni multas diuersas machinationes ingerunt: ⁊ ideo ꝯtra tales inuehit ꝯciliū gñale. ex̄ d̄ re. ec. nō alie. cū laicis. ibi Non solūꝫ de alienatione feudoꝝ ac aliarū possessionū ecclesiasticaruꝫ ⁊ vsurpatione iurisdictionū: sed etiā de mortuariis ⁊c. i. ꝓ aīa derelictis. de quibus aliqui statuunt q̄ ecclia infra annuꝫ ⁊ diē distrahat alias authoritate propria relicta occupant contra. l. C. de sacro. ec. gñali. ⁊ l. iubemus. i. vbi dl, q̄ cuilibet res suas patrimoniales, vel partem siue cā mortis vel iure institutionis vel quocunq; alio mō relinquere vel inter viuos donare licet eccle: nec est necesse q̄ talis donatio actis insinuetur. C. de sacro. ec. illud. vide qd̄ legiť ⁊ no. in ꝑma ⁊ vltima glo. ex̄ de ꝯfir. eccle. c. ij. vñ siqs etiā de curiali fortuna eccle reliq̄rit: tales donationes ⁊ ecclesie libere sunt ⁊ immunes a lucratiuoꝝ inscriptionibus. Cur enim non facimus discrimē inter res diuinas ⁊ humanas. C. de sacro. ecc. l. sancimus. ij. q̄ est canonizata. xxiij. q. viij. §. eꝫuis in. l. sancimus. ⁊ hec etiā futurū t̄pa respiciunt. in auc. de ecclia. titu. §. ad hec. C. de sacrosc. ec. decernimꝰ. C. de epi. ⁊ cleri. oia ꝑuilegia. Hoc enim ius q̄ eccle relinquať maxime in vltimis voluntatibus, valde fauorabile est: tū fauore vltime voluntatis. C. de sacrosc. ec. l. j. tū fauore aīe. xiij. q. ij. aīe defunctoꝝ. C. de sacro. ec. sancimus. j. Tū fauore ecclesie que habeť loco minoris ⁊ filij. in auc. de sanc. epis. §. pen. in fi. in auc. de eccle. titu. §. signis. in nole magni de. Coll. ix. ⁊ ꝑce. nulla igiť ꝯstitutione: nulla ꝯsuetudine ꝯtrariū statui potest, quum sine periculo aīe seruari non possit. ex̄ de ꝯsue. c. fi. ⁊ de ꝑscrip. c. fi. Sed ꝯtra: q̄ si sic t̄palia possunt relinq ecclesiis: cito ad ecclesiā poterūt deuolui oia t̄palia: q̄ quū nihil possit alienare ecclia ex quo semel acq̄siuit rē. ex̄ de re. ec. non alie. nulli. ⁊ c. siquis. ꝑ totum. C. de sacrosc. ec. iubemus. ⁊ in auc. hoc ius porrectū: qd̄ ponit. x. q. ij. hoc ius. ⁊ in auc. de nō alie. re. ec. coll. ij. ⁊ d̄ aliena. emphyte. coll. ix. ⁊ per totū. numq̄ꝫ desinet esse heres: vt in li. feu. de feudi. aliena. clientulus. Et expressum est q̄ non licet feudū donare: nec pro aīa iudicare: nec in dotē pro filia dare. in lib. feudo. qualiter iurare dꝫ vasallus dño donare: ideo si vasallꝰ religionē intrauerit: feudū amittit: idem si clericus fiat: in lib. feu. si de feu. vasal. interpel. fuerit clericū d̄ feudo femineo. §. ex hoc illud: q̄ nec ptinet ad eū beneficiū qui non dꝫ gerere offm̄: in li. feud. de inuestitura: quā cinus accipit miles: ⁊ cap. extra de cleri. coniu. q̄ autē. ⁊ c. diuersis. ⁊ de preben. super inordinata. ⁊ c. extirpande. Quid plura? nec vēdere licet feudū: nec pignorare: nec pro aīa iudicare: nec quoquo mō alienare ꝑter dñi voluntatē: vt in lib. feud. de feu. nō alie. sine consensu maioris dñi, imperialē. §. habito. legiť ⁊ no. extra de feu. c. ij. Nec obs. de re. ec. nō alie. cū laicis. vel alia iura canonica. q̄ nihil ad ecclesiaꝫ de feu. extra de fo. cōpe. ex transmissa. ⁊ c. veruꝫ. Nec etiā papa vult detrahere iuri regio. extra q̄ fi. sint legi. latoꝛ. ⁊ c. cām. ij. de ap. si duobus. ⁊ distincte sunt iurisdictiones in auc. quō opꝫ epis. responso. j. in ꝑn. coll. j. ⁊. xcvj. di. duo. Solū qualitas feudi considerāda est: nā si sit de camera dñi ad t̄ps datū: in tali hn̄t ꝯtraria locū: quū non sit ꝑpetuū: nec heres succedat. de tali loquitur in lib. feu. quibꝰ mo. feu. amit. §. Itēꝫ siquis feudū in curte. ⁊ in prin. li. qui. feu. dare pos. ꝑ totū. ⁊ de feudo gardie seu gastallie. Itē illud idē est de comitatu: in quo non succedit filius fm ius antiquū: qd̄ tñ hodie vsurpatū est: sic loquiť de feu. alie. si clientulꝰ: ⁊ de tali ēt. s. t̄pali loquiť. extra de dona. inter virū ⁊ vxo. nuper. Itēꝫ si de natura feudi est, q̄ vasallus in propria persona seruiat. ⁊ in tali non succedit clericus etiā si filius sit: quū non ꝑsonaliter possit seruire. xxiij. q. viij. §. j. ⁊ c. his a quibus: nec ꝑ aliū: q̄ natura feudi: qd̄ ꝑsonale est: hoc non patiť c. extra de offi. dele. q̄m. ff. de solu. inter artifices. C. de cadu. tol. l. j. §. fin vero talis. Si vero paternū ⁊ reale siue perpetuū sit: ⁊ consueuit seruiri ꝑ aliū: sicut fere vbiq; est: tunc hn̄t locuꝫ prima iura. vide quod no. xxxiij. q. ij. latoreꝫ. in glo. amittat. Et si q̄o sit inter dñm ⁊ vasallū, vtrū sit paternū vel nouū: bonus index estimare dꝫ cui deferat iuꝫm vt in lib. feu. de gradi. succe. c. j. ⁊ ij. ⁊ de inuestitura quā citius accepit. §. Itē placet. ⁊ c. ibi seq. qui sibi ⁊ heredibus. vbi etiā loquiť de allodio. ⁊ de eodē allodio habes in lōbarda de prohi. nup. l. vt epi. de quo etiā dicitur, q̄ si ab eo cui in feudū ꝯcedať: demū detur ecclesie: is cui ꝯcessum fuerat in feudum non potest ipsum retinere: nisi sibi denuo ab ecclesia concedatur: ⁊ hic est casus in quo vasallus amittit feudū sine culpa sua: vt in lib. feu. de pace iura. fir. l. viuca. §. pen. Igitur cōsuetudo terre consideranda est: nā inuenitur feudū sine fidelitate vt in lib. feu. qualiter fiat inuestitura. cap. nulla. Itē inuenitur feudum liberū ⁊ immune: de quo nō tenetur quis facere nisi simplicem recognitionem: vnde cōsueuit dici vulgariter. Ego teneo hoc castrū in feudū liberū: ⁊ sic fm diuersas consuetudines, diuersimode iudicabitur de feudo. ⁊ si nō apparet certa consuetudo: iure scripto vtendum est: vt in li. feu. explicit liber primus. Incipit secundus de feudi cognitione. c. causaruꝫ. per quod apparet q̄ iura liberi feudi non astringunt aliquos nisi sit lex imperialis. Et in tali. s. feudo paterno succedit filius etiā si religiosus sit. in auc. de sanc. epis. §. multā. coll. ix. antiquū ergo feudum qd̄ quasi patrimoniuꝫ potest dici: nisi consuetudo contraria repugnet: vnde ⁊ prelatus potest hoc dare in feudū: cꝫuis aliud sit in nouo. extra de feu. c. ij. ⁊ in lib. feu. de cleri qui inuestiturā facit. c. pri. in fi. hec solūmodo expresse cōprobať in li. feu. in capitulis. conradi regis. c. si quis eare hoc verum est

Potest quis rē suā ecclesie relinquere.

nisi in fraudem fiat: vt in li. feu. quid sit inuestitura. c. noui vero feudi inuestitura: puta patitur se conueniri aliquis vasallus ab ecclesia corā ecclesiastico iudice: ꝛ ꝯfitetur in fraudē se vel predecessores suos magna dāna dedisse ecclesijs: quū tamen falsum ꝯfitetur: vñ in restaurationē dānoꝝ dat ei qcquid habet retento sibi vsufructu ad vitā suā: ꝛ de his omnibus fit libellus: ꝛ dicit, Ego iudico hic animā meaꝫ vt vitē extremū iudiciū futurū: taliter colludēdo nō potest feudū pro sia iudicari: sic potest intelligi lex, imperialem. Quia autem imperatores successores Constantini non possunt reuocare donationē illam factam ecclesie per eum: ex eo etiam apparet: qꝛ iura illa que de hac donatione loquuntur: sunt authoritate apostolica perpetuo ꝯfirmata. xxv. q. ii. c. j. ꝛ iij. ꝛ cap. ecclesiastice. ꝛ pre. igitur ex quo authoritas superioris intercessit: silet potestas inferioris. ex̄ de iudic. cuꝫ venissent: ꝛ de confirma. vti. c. j. ꝛ ij. papa autē superior est: ex̄ de maio. ꝛ obe. solite. qui si. sint legi. per venerabilē. §. j. Non poterat aūt cogi imperator vt hanc donationē faceret ecclesie: vel priuilegiū ꝯcederet: sed ex quo dedit auferre non potest. xxv. q. ij. priuilegia. j. ꝛ ij. ꝛ l. seq. ꝛ c. C. de acci. ꝛ obli sicut in initio: de vo. ꝛ vo. re. magne. maxime ex quo romana ecclesia ipsa approbauit. xcvj. dist. bene. de. const. ecclesia. ꝛ c. xxiij. q. v. ad fi. fꝫ Osti. qui ita no. in summa de immu. eccle. § pen. ꝟ si. sed nec. ibi vide qd̄ hic deest. Immo etiā rex romanoꝝ qui nondū est coronatus vel imperator priuilegia date potest. de quo satis no. in Spec. de rescrip. presentia. §. si. ꝟ. Itē qd̄ est obtentuꝫ. ꝛ hoc disputauit ꝛ tenuit Jacobus de Are. ꝛ facit qd̄ no. Inno. de elec. venerabilē. ꝛ clem. de iu. iu. romani. ibi, reges romanos. Et refert Osti. de ꝟb. sig. sup quibusdā: ꝙ vidit in alemānia p pn̄cipes iudicari, ꝙ rex romanoꝝ post electionē cōcordē eandē habeat potestatē quā imperator: ꝛ ꝙ vnctio nihil addit. ꝛ facit quod no. xciij. di. legimus. in Glos. ex sola. ꝛ op. e. de transla. inter corporalia. §. cū ergo. ibi: Cui profecto epalis dignitas nihil addit: ꝛ de hoc p Joan. an. in pre. c. romanu. in glos. romanos. ꝛ sequit vt dicit ꝙ vidit ꝛ habuit formas quarundā literarū que de registro Inno. iij. dicitur extracte: que emanauerunt super negocio discordie electionis de qua loquitur decre. venerabilē. quarū altera dirigebat, archiepis, epis ꝛ prelatis ꝛ principibus alemānie, ꝛ sclauonie: altera spāliter magunnñ. inter alia referētes, ꝙ inconcussa cōsuetudo imperij romani cōsona iure subiuxta per patientiā sedis apostolice tolerata: ꝛ per tolerantiaꝫ approbata, hꝫ hoc ꝙ electis duobus in discordia vterqꝫ administrat vt rex: ꝛ omnē imperij iurisdictionē exercet: qd̄ ꝺclarat ibi papa locū habere donec per papā alterius electio fuerit approbata: vel reprobata: ꝛ adde qd̄ scripsi in prima parte in c. xliij. ꝟ. Itē nota. in additione si queris. de priuilegijs concessis ecclesie ꝛ clericis ab imperatoribus. de sen. ex. nouerit. fꝫ Inno. Et quis exemit clericos a iurisdictione imperatoris. de ma. ꝛ obe. si quis. fm̄ eū priuilegijs datis ab imperatoribus ꝛ regibus fidelibus ecclesijs ꝛ clericis in diuersis casibus. lxxix. dist. si duo. in nu. rubr. xcvj. dist. in scripturis. ꝛ c. satis. ꝛ c. constantinus. xcvij. dist. ecclesie mee. ꝛ c. victor honorius. xj. q. j. continua. ꝛ l. si qs cum clerico. ꝛ l. quicunqꝫ itē. ꝛ c. de persona. ij. q. pri. in primis. xv. q. iij. sane. xvj. q. j. generaliter. §. nouarū. xvj. q. iij. §. prescriptionū. ꝛ c. vlt. xix. q. vlti. si qua mulier. c. nunc autē. c. non liceat. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. ꝛ q. viij. §. ꝗuis. xxv. q. j. §. vlti. ꝛ q. ij. l. quecūqꝫ igitur. ꝛ l. si ecclesie. xxvij. quest. pri. si quis rapuerit. xxx. quest. vltima. §. sed obijcitur. ꝛc.

De peccatis Regum. De malis consiliarijs Regum. Cap. 30.

Post imperatoꝝ defectus de regum criminibus est tangēdū. Peccant aūt reges primo trahendo clericos ad forū suum: vnde deponendi essent a propria dignitate. xj. q. pri. nullus. Nā qui celestē militem pulsat. j. q. iij. saluator: eius forū sequi debet. xj. q. j. christianis. vide qd̄ dixi. ī. §. proximo. ver. tertio. Scd̄o, qꝛ a clericis ꝛ ecclesijs ꝛ ecclesiasticis personis pensiones ꝛ procurationes ꝛ banna ꝛ penas extorquent contra iura ꝛ ecclesiasticā libertatē. xv. q. j. §. nouarū. l. placet. ꝛ C. de sacro. ec. l. placet. ꝛ ideo tenentur pena. x. libraruꝫ auri astricti. xxv. q. ij. quecunqꝫ. al. est. c. per se. ꝛ incipit. si ecclesie igitur: in quo casu iniuriarū actione tenent. ex̄ de iniur. oli. ad idē. xxiij. q. viij. §. ꝗuis. nā plus iuuat ecclesia regē orationibus ꝙ armis miles vel armiger vt in. l. ibi sequē. quicunqꝫ. Tertio quia ducunt secum sacerdotes ꝛ clericos ad bellū cōtra iura. xxiij. q. viij. quo ausu. ꝛ c. si quis epus. c. si vobis fratres. c. reprehensibile. xxxvj. dist. si quis vult. ex̄ de vo. de multa. §. pen. qd̄ intelligas qñ vadunt vt pugnent ibi psonaliter vt ibi: secus si ad dandū consiliū: ꝛ ad exhortanduꝫ vadant in iusto bello: vt ibi. ꝛ xxxiij. q. viij. hortatu. vide qd̄ notaui. ī. in prima parte. §. sed queritur qñ. ꝟ. pūt. cū. ꝟ. sequētib' in. xlviij. c. Quarto, qꝛ non faciunt iustitiā: vñ deponendi sunt. xxiij. q. v. regū. xv. q. vj. alius. Quinto, qꝛ tallijs ꝛ exactionibus pplm dei affligunt indebite: ꝛ corporibus iniuriant: de qbus deo tenentur reddere rationē. xiiij. q. v. non sane. xxiij. q. iiij. qū vult. ꝛ c. si ecclesia. in fin. Sexto, qꝛ occupent alienas terras: ꝛ non sunt ꝯtenti proprijs terminis. xxiij. q. iij. transferunt: ꝛ tales nō saluātur si alias bene etiā administrent: nisi res restituāt alienas. xiiij. q. vj. si res. de peni. distin. v. falsas. xiiij. q. v. neqꝫ enim. lxj. dist. miramur. ꝛ ideo etiam iuste possunt impugnari. xxiij. q. ij. c. j. Est enim iustū bellum pro rebus repetēdis: vel defendēdis. xxiij. q. ij. dn̄s. Itē ꝯtra Saracenos: vide Inno. ex̄ de vo. qd̄ super his. ꝛ qd̄ no. ī. in prima parte. in c. xxxvij. ꝟ. Itē fm̄ Inno. qui terras nostras detinent occupatas. xxiij. q. viij. dispar. ꝛ intendunt occupare si possunt: vt in c. ibi sequenti. ꝛ contra excōicatos. xxiij. q. v. omniū. ꝛ cap. excōicatoꝝ. ꝛ q. viij. omni timore et c. si nulla. et c. vt pridē. De bello iusto et iniusto vide late quod scripsi. j. xlvij. c. ꝟ. circa. cū. ver. sequēti. et. §. seq. que sic incipit: vt de hoc. Septimo, qꝛ quum vnus rex vni mulieri vix sufficiat: volunt tñ plures habere: sicut equus emissarius, ꝛ mulus quibus non est intellectus: in aīe sue periculū, ꝛ scandalū plurimoꝝ: quare ꝛ excōicari ꝛ deponi deberent tales si incorrigibiles apparēt. xj. q. iij. precipue. et. c. teugaldū. c. ita corporis. ij. q. j. scelus. extra de diuor. gaudemus. Octauo sit crimen sacrilegij et lese maiestatis cōmittunt, iudeis super christianos officia cōmittētes. liiij. dist. nulla. extra de iudeis. cum sit. xvii. qd̄. iiij. constituit. In hoc precipue reges peccāt hispanie: quoꝝ corporū et rerū iudei fallacissimi sunt: dij rapacissimi: ho-

Reges in quib' offendant.

mines

mines deuorantes: quoꝝ perfidia semper christum & christianos persequitur maxime in occulto. extra de iude. & sa. Nec obstat. ex. de iudeis. ex speciali. ver. innuit. quod hec possunt cōmitti iudeo christianis non suspecto: quia illud de cōparatiua permissione est intelligendū: sicut & illud quod dicit canon. xxxiij. q. ij. siqd verius. vbi de hoc legit. & no. quod siquis vult interficere vxorē suā vt accipiat aliā pulchriorē dimittat, & nō interficiat: nec enim ppter hoc ab adulterio excusatur sic rex si tali committat: non a peccato: sed a pena temporali excusat: quod die vt no. Ostie. in summa. de iudeis. §. & in quibus grauentur. ver. possunt tñ principes. Nono, in decimis & primitijs quas nō soluūt: ad quas tñ soluendas tenentur. xvj. q. j. reuertimini & c. decime. xxiij. q. v. dicat aliquis. de ꝯsec. di. v. quadragesima. in fi. xij. q. j. duo. ibi. Decimas reddere & ita saluari poterunt: quibus habeāt soluere: vide quod no. extra de ma. & obe. oēs principes: & si soluunt nō tñ integre: quia non soluunt de furnis, & molēdinis, & hortis feno, & lana pecoꝝ suoꝝ, & piscarijs, est interpositio. Sicut reges portugallie cōtra iura extra de deci. peruenit. & cap. ex transmissa. & c. pastoralis. & auferunt decimas cete & alioꝝ pisciū ecclesijs & retinent sibi contra id extra de sen. licet. Decimo in augurijs quod quidā sequuntur: & eis confidunt & in quibusdā alijs sortibus & superstitionibus a vera fide deuiantes. xxvj. q. v. augurijs, & c. epi. & ideo sine luce sunt tales: quia nihil melius resplendet in principe, quam recta fides. C. de sum. tri. inter claras. xcvj. di. si imperator. Undecimo quia & alias rixosi, & irosi, & furiosi, & crudeles sunt: quum deberent esse mansueti & tractabiles & humani. vñ dicit lex. C. de dona. inter virū & vxorē. l. fi. nihil aliud tam peculiare est imperialis maiestatis, quam humanitas: per quaz solam dei seruatur imitatio. Prouerb. xx. Misericordia & veritas custodiunt regē: & roboratur clementia thronus eius. Adde quod scripsi. s. in prima parte in c. lvij. per totuz. & ad hoc est op. c. ij. lib. de animalibus, quod apis electus in regē ponit vel perdit aculeū: hoc idē dicit Isidorus lib. xij. etymologiarū. c. de regibus. vbi dicit quod regie virtutes precipue due sunt: Iustitia & pietas. Unde proprie in iure imperatores & reges clementes pij & tranquilli vocantur. C. de legi. l. j. xcvij. di. ecclesie. & c. victor. xcvj. dist. constantinus. xj. q. j. sacerdotibus. Nam iustitia per se seuera est. ad hec. xxiij. q. iiij. duo ista. & §. precepta. & xlv. di. in multis. c. Duodecimo leges iniquas constituunt contra id. xxiij. q. iiij. si ecclesia. in fi. di. iiij. erit autē. & frequenter contra ecclesiā & leges eius. ix. dist. c. j. & ij. & x. dist. in pismis. vj. c. Decimotertio quia non faciunt id ad quod est potestas regia instituta. s. vt mali a malo coerceantur: & boni inter malos quiete viuant. xxiij. q. v. nō frustra. & q. iiij. qui peccat. ante fi. extra in prohe. decre. Rex pacificus. dist. iiij. c. j. Decimoquarto impugnant ecclesiam sepe & clericos quos debent defendere. xxiij. q. iiij. maximianus. & c. ij. & c. se. & q. v. principes. xj. q. j. christianis. Nec impugnant hereses sicut debēt. xxiij. q. iiij. qñ & c. si ecclesia. in fi. Decimoquinto nō puniunt blasphemantes sicut debent. xxiij. q. iiij. nō inuenitur. Decimosexto non subijciunt se ipsis & presbyteris sicut debent: et permittunt sibi manus osculari ab eis quū potius ipsi epoꝝ manus debeāt osculari. x. dist. certū est. lxiij. dist. valentinianus. de iudic. nouit. xcvj. dist. duo. in fi. & cap. nunquam. vide quod dixi. s. in hac secunda parte. §. consequenter. ver. & est argumentū. xviij. c. Decimoseptimo quia recipiunt ab electis in epm vel archiepm intra regnū suū cautionē & homagiū vel fidelitatē: quum nihil tpale teneant ab eisdē: contra iura de quibus legit & no. extra de simo. ex diligenti. de reg. iur. c. vlti. de ex. pre. grauē. gl. pri. Sed super hoc vide Innocē. de elec. significasti. Decimooctauo quia puniunt etiā hereticos, etiaz si persone sint ecclesiastice. c. inniti que pro eis facere videntur. xvij. dist. nec licuit. lxxix. dist. siquis pecunia. j. q. vlt. c. vlti. xxiij. q. iiij. qñ vult. c. nō inuenitur. & c. seq. et q. v. non nos. et in c. seq. et cap. si audieris. cuz iij. c. seq. et cap. principes. & q. viij. legi. in fi. disti. viij. quo iure. Sed quū crimen istud ecclesiasticū sit: sicut & multa alia que no. extra de fo. cō. in fi. cū sit. nec reges: nec alij iudices de eo se possunt maxime hodie intromittere: alias hodie sunt excōicati, vt est expressum extra de hereti. vt inquisitionis. §. prohibemus. lib. vj. nisi quū eoꝝ contra eos inuocatur brachium seculare: vt in iuribus ante dictis. Possunt imperatores & reges infamiā tollere: et ad famā restituere: vt ad natales primos: et statū integruz: vide quod no. Inno. extra de re. iu. cū te. C. de abolitionibus. abolitio. ij. q. iij. l. siquid. §. seq. C. de infam passis et restitutis. lib. ix. C. de genera. obla. indulgentiā. ij. q. iij. §. notandum. ff. de senten. passis et resti. l. ij. et. iij. Itē restituunt illegitimos natalibus: et faciunt eos succedere. in autē. quibus mo. natura. effi. libe. efficiātur ad moduz. coll. vij. et c. t. §. j. et. ij. Filium etiā proprium possunt legitimare. extra qui fi. sint le. per venerabilē. §. de filijs. sed vide ibi glos. que incipit: quia nō. Itē restituunt seruos primis natalibus liberoꝝ. xij. q. ij. c. eps. §. qui manumittitur. Itē dispensant cum militibus de acie fugientibus. j. q. j. quod quidā. Decimonono: quia non recognoscunt de facto imperatorez super eos: et ei subesse: et ab eo debere coronari contra iura. lxiij. dist. hadrianus. vij. q. j. in apibus: et eoꝝ legibus teneri. C. de legi. leges. sed de hoc vide Inno. de re. iu. cum te. Uigesimo regna sua scindunt et diuidunt inter filios vel consanguineos: sicut fecit Alexander quum adhuc viueret. j. Macha. j. quod tñ fieri non debet: super quo vide quod legitur et no. extra de vo. et vo. re. licet. per Bern. in glos. dicit. et Innocē. quia in uno regno vnus rex. vij. q. j. in apibus. vj. q. iij. scitote. Uigesimo primo quia non prestant auxilium, et consilium iudicibus ecclesiasticis inuocati ab eis ut tenentur. xxiij. q. v. administratores. et cap. principes. et q. iiij. qñ. sup quo vide quod legitur et no. maxime per Inno. extra de of. or. c. j. Uigesimosecundo quia non seruant iusm quod prestant in sui coronatione de non alienando bona regni, et conseruando eius honorē: et de non mutando monetā legitimā. extra de iureiu. quanto. et cap. intellecto. et de re iud. sane. abbate. lib. vj. Uigesimotertio quia maiora negocia regni expediunt sensu proprio uel cum paucis suis adsessoribus: quum tñ maiorem partez regni super hoc vocare deberent. i. eoꝝ syndicos. sup quo vide Innocē. in pre. c. quanto. c. extra de ma. et obe. c. vlt. vbi de hoc. liiij. dist. c. j. vbi de hoc. Uigesimoquarto quia cum indigeāt sepe curatoribus et coadiutoribus aut propter eoꝝ nimiā iuuentutem aut fatuitatem aut asininā simplicitatē: nolunt eos recipere ab imperatore vel ecclesia: vnde et sepe priuant filios vel nepotes ex paterna linea descendentes: sup quo vide quod legitur et no. extra de sup. ne. pla. grādi. lib. vj. et per Inno. de fo. cōpe. licet. Uigesimoquinto quia vsurpant officia sacerdotum, vnde lepra spirituali percutiunt. ij. Paralipo. xxvj. ij. q. vij. §. Itez

cum balaam.ver.ii ergo. ⁊ qui recipiunt res ecclesie
ab eis sacrilegi sunt ⁊ ipsi.xvij.q.ij.indigne.⁊.c.de re-
bus.xvij.q.iiij.§.sacrilegium. Uigesimosexto malos
habent consiliarios:quoꝝ ꝯsilio pdicta,⁊ multa ma
la alia operantur maxime reges hispanie,contra id.
lxxxvj.dist.tanta.j q.j.estote.ex̃ de iureiu. quanto.in
prin. habent enim consiliarios bilingues ⁊ susurro
nes.Leuit.xix.Non eris criminator: nec susurro in
populis. Prouer.xviij. Uerba bilinguis quasi sim
plicia:⁊ ipsa perueniunt vsq; ad interiora ventris.
Idem habetur eiusdez.c.xxvj. Susurro ⁊ bilinguis
maledictus: multos enim turbauit pacem haben-
tes.Eccl.xxviij. Denotatio pessima super bilinguē.
Eccl.v.Ois peccator inuidus ⁊ bilinguis.Eccl.vj.
⁊ Mat.xviij. ⁊ nequā ⁊ adiuulcē inuidos. Gal.vj.
querentes semper que sua sunt. Phil.ij.lxiij.dist.n.
nosse.non que regni: nec que regis:⁊ quosdā frequē
ter viles qui i modico tpe ditati ⁊ exaltati de bonis
regni regnū consumunt: ⁊ regem ipsum cum susur-
rijs ⁊ adulationibus.xxij.q.ij.primum.⁊ detractio-
nibus.vj.q.j.deteriores:⁊ mendacijs.xxij.q.ii.oē ge
nus. cum.c.seq. semper ex pessima consuetudine vel
potius corruptela.ex̃ de consue.cū venerabilis: cor-
ruptela:vsq; ad mortē:noctē plusq̃ mediā detinen-
tes.ad literā Iob,xvij.noctē vertentes in diē. cōtra
consilium Aristote.ad Alexandrum dicentis.

Consultor procerum seruos cōtemne bilingues
Et nequā: nec quos humiles natura iacere
Precipit:exalta.nam qui pluuialibus vndis
Intumuit torrens:fluit acrior amne perenni:
Sic opibus parcis ⁊ honoris culmine seruus
In dūm surgens, truculentior aspide surda
Aures obturat. precibus mansuescere nescit.

Mouet terra cū seruus regnat. Prouer.xxx.Uige
simoseptimo q: ipsi ijdē maxime reges castelle qui
deberent esse cultores iustitie.xxiij.q.v.rex dz.⁊ cap.
regū ⁊ de proprijs ⁊ iustis actionibus viuere, extra
de supplē.ne.pre.grādi.lib.vj. ⁊ subditos suos a pre
donibus ⁊ latronibus defensare.xxiij.q.v. regū.sub
ditos suos excoriant:nedū per accusationes ⁊ colle
ctas grauissimas.x.q.iii.cauendū.cū.c.seq. sed rapi-
nas accipientes in castris ⁊ villis, ⁊ sepe in ciuitati-
bus dolia vini:sarcinas grani: greges arietū ⁊ boū:
⁊ alia comestibilia a possessoribus, ⁊ laboratorib⁹:⁊
nihil nisi pictanolas.i. chartulas : q̃s vocāt aluala:
soluentes.xxvj.q.vii.non obseruetis.⁊ cū ab eis re-
cedunt:oēs lugentes ⁊ vlulantes dimittentes, ꝯtra
illud ps liii.Qui deuorant plebē meā sicut escaz pa-
nis:⁊ iterū ps.lxxviij.Quia comederunt Iacob.vñ
merito antropophagi.i.comestores hoīum, possint
dici.labores miserabiliū laboratoꝝ totius anni cuz
suis catulis ⁊ auibus ⁊ vilissimis meretricibus:q̃s
vulgariter vocant soldaderias.i.stipendarias: quia
stipendiū habent a rege ⁊ ab alijs magnatib⁹: quos
de loco ad locuz sequuntur: ⁊ suis ventribus ⁊ alijs
suis superfluitatibus ⁊ carnalitatibus expēdentes.
contra quos ad literā Ezech.xix. Factus est leo:⁊ di
dicit predā capere:⁊ hoīes deuorare.Habent enī isti
reges leunculos suos.s. ministrales ⁊ baiulos ⁊ fa-
ctores suos,qui ad modū sanguisuge pauperuz san
guinem sugunt ⁊ in sinū dnoꝝ euomunt. vnde Mi
chee. vij. Principes postulat:⁊ iudex i reddēdo est.
⁊.j.ibi.Qui optimus in eis est quasi paliurus.paliu
rus est cardus spinosus ꝑm Hugui.⁊ qui rectus q̃si
spina de sepe. Contra hos etiā clamat dns p Esa.
iij.c.Quare atteritis pplm meū:⁊ facies pauperum

cōmolitis? Propter oppressionē pauperū tedebat
viuere qui dicebat Eccle. iiii. Uerti me ad alia que
sub sole geruntur:⁊ vidi calūnias, ⁊ lachrymas in-
nocentiū:⁊ consolatorē neminē: nec posse resistere eo
rum violentie ol auxilio destitutos: ⁊ laudaui magis
mortuos q̃z viuere. Contra tales etiam Esa j. Princi
pes tui infideles:socij furū:⁊ iterū Michee.iij.Qui
comederunt carnē ppli mei:et pellē eius desuper exco-
riauerunt:et ossa eoꝝ confregerunt:et conciderunt si
cut in lebete: et quasi carnez in medio olle.Ecce ipsi
se lupos exhibent gregi: et ipsi rapiunt: ipsi disper-
gunt: ipsi perimunt. Contra tales clamant iura. x.
q.iii.§.de his.cū.c.seq.vsq; ad fi.questi.⁊ que legunt
⁊ no.ex̃ de censi.cum apostolus : ⁊ in glos.xxxv.⁊ in
c.Cum instantia: et in glos.illud semper. Tales non
reges : sed reguli sunt i pp defectū quoꝝ filn.i.sensus
infirmantur Capharnaum.i. in pinguedine carna-
li.et consolatione ipali. Ioan. iiii. Interpretatur eni
capharnaum villa pinguedinis:vel villa consolatio
nis.Uigesimooctauo vaniglorioſi sunt ⁊ superbi: et
non se hoīes recognoscunt: nec deum regem reguz.
Apoca.i.nmentes.Contra illud:Et nunc reges in-
telligite.⁊ j.seruite dño i timore.ii.ps.xxiij. q.iiij. nō
inueniatur.cū.c.seq. Uigesimonono in gradibus p-
hibitis contrahunt cum suis consanguineis ⁊ affi-
nibus ante dispensationē papalē ⁊ in hoc magis of-
fendunt reges hispanie. Et primo committunt in-
cestum: deinde impetrant indulgentiā: aliquotiens
nullā: in incestu manentes.xj.q.iij.precipue. vñ pec
cant in spe habendi indulgentiā:qd est peccatum in
spiritumsanctum:vt no.de peni.di.j.§.ex his itaq; in
Glos.pcm̃ in spm̃.Contra quos di : Maledict⁹ hō
qui peccat in spe.Et ex talibus coniunctionibus de
generes reges nascuntur.lvj.dist.si gens. ⁊ hodie ta
les reges excōicati sunt : nisi speciali alio priuilegio
sint muniti.ex̃ de consang.⁊ affi.eos qui.in clem. Et
hic notandū q; quū scienter contrahentes sint ipso
facto excōicati : videtur q; si super tali matrimonio
contracto sedis apostolice dispēsatio impetretur: vel
per procuratorē constitutū:vel ab excōicato.extra d
procur.c.fi.non obtenta absolutione:que potest fieri
per epm:q: non reseruat pape.in cle.ex̃ de sent.excō.
nuper.prius ab excōicatione : q; gratia sit ipso iure
nulla.extra de rescrip.ipso iure.lib.vj. Itē q; infamia
que est incestu contracta est.iij.q.iiii.consanguineoꝝ
vj.q.j.infames.nō tollitur per dispensationē que fit
vt remaneant in matrimonio c.bonū extra de pbē.
non potest.§.fi. lib.vj. quia pro illa infamia necessa-
ria dispensatio specialis.ii.q.iij.§. hinc colligitur per
Inno.de re iud.cum te.de simo.ex diligenti. Itez q;
proles iā concepta ex tali matrimonio fiat legitima.
extra qui fi.sint le. tanta. nisi hec oia in dispensatio-
ne exprimant: dispensatio non valet : q: oia impedi
mēta exprimēda sunt. c. eoꝝ q̃ leguntur ⁊ no. extra
de rescrip.ex parte.j.et.c inter ceteras: ergo super pre
missis quatuor supplicandum est in tali casu.⁊ ꝑmo
pro absolutione:nisi facta fuerit a dioc.matrimonio
separato. Trigesimo quia ducunt maxime reges hi-
spanie in domo sua publicas meretrices : et quibus-
dā carū stipendia dant et necessaria in aula sua et du
ci permittunt et consentiunt:et sic eoꝝ aula pro par-
te prostibulū est et lupanar et scortū:sicut tēplū hie-
rosol.ii. Machab.vj. quod christianis principibus in
magnā apud christicolas verecundiā cedit:et offen-
sionē criminalē apud deū: cuius contra decalogum
et preceptū mechiā in domo sua nutriunt detestan-

dam.

dam. Exod. xx. Deutero. v. xxxij. q. iiij. meretrices. & q. vj. nõ mechaberis. & participes sunt libidinis suorum familiarium tacite: et si non expresse consentiẽdo. lxxxiij. dist. error. & lxxxvj. facientis. extra de homi. sicut dignum. §. alii quoq;. etiam turpitudinis sunt patroni. c. xxxij. q. ij. c. j. extra de iureiu. quemadmodum. §. illud autem. ibi: patronus est turpitudinis. & j. ibi: ne per hoc libera prebetur ei facultas peccandi propter impunitatem peccati. & ff. ad. l. iuli. de adul. l. ij. §. j. ff. de fur. que sen. §. j. & crimen lenocinij quasi committunt questuaria mancipia in domo tenendo: licet ipse suum questum recipiant maledictũ: q: non est hoc minus q̃ proprio corpore questũ facere. ff. de ritu. nup. palam. §. lenocinium. & no. xxxij. q. j. in. l. crimen. sub. §. q̃ si in adulterio. in gl. non mi. Trigesimoprimo: q: a meretricibus regni sui mercedem & precium recipiunt. contra illud. Non offeres mercedẽ prostibuli. Deut. xxiij. no extra de deci. ex transmissa. xiiij. q. v. in summa. & illius immũditie coopatores sunt cum illis eorum spolia percipiẽdo. legit & no. ex̃ de fur. qui cuz fure. ex̃ de rapto. c. ij. §. fi. Trigesimosecundo: q: recipiunt preciuz ab aleatoribus ludi. precipue reges hispanie: quod vocatur tauelagium: & vendunt quolibet anno pro certo pcio vnde participant preciuum de ludo per legem prohibito. ff. de ale. l. j. & in prohemio. §. cõstitutionis. ff. veteris. §. illud sane. & grauiter peccant & ad restitutionem talis pcij & lucri tenent: q: contra legem mercãtur. vt in. l. greca, alearum vsus. C. e. & no. xxxv. di. c. j. & ex̃ de vi. & ho. cle. clerici. ij. ex̃ de exce. p̃. iter dilectos & fouent illud iniquum & cãz damni dant & peccati: ideo damnum dedisse vĩr. ff. ad. l. cor. de sic. l. incl. legit & no. ex̃ de homici. de cetero. de iniur. & dã. da. c. vlt. Trigesimotertio: q: aliqui eoz cum suis reginis & filijs carnes comedunt in quadragesima & alijs ieiunijs sine necessitate vel ficta: & cum consilio suoruz carnalium & adulatorum medicoz: q̃ cũ eis dispensant de consilio diaboli contra iura de con. di. v. quadragesima. & di. iiij. deniq;. ex̃ de obser. ieiu. cõsiliũ. §. fi. De materia regum & eorum conditionibus plene tractaui in. j. parte istius opis in multis locis. maxime in. c. lviij. §. quibus ergo. & ex virtutibus quas debent habere: poteris augmentare eorum peccata q̃ habent perditis virtutibus. c. xxxj. q. j. cum renũtiatur. Trigesimoquarto: offendunt per malum exemplũ p̃ ceteris: q: quũ sint reges dicti a se & alios iuste regẽdo. xxj. di. cleros. §. sacerdos. ibi: sicut rex a regẽdo. xij. q. j. duo. nec se nec alios regũt: sed exẽplũ mortis prebent subditis suis: vt est expressuz. xj. q. iij. precipue. & c. ita corporis. vnde versus.

Rex superes: si te superes preceptor honoris.
Degener es si degeneres a laude prioris. Immo nec rex malus dicendus est. xj. q. j. scelus. Trigesimoquinto vendunt officia, iudicaturas, tabellionatus, & alia que libere debent dari contra. l. & canones. C. ad. l. iuli. repe. l. sancimus. q̃ est canonizata. j. q. vij. sancim⁹. ff. ad. l. iuli. de ambi. l. j. & j. q. j. nullus itaq;. & q. vj. sicut is. & sunt occasio talibus alios in pcio aggrauandi & concutiendis suis ordinatis salarijs non contẽtis contra pre. l. sancimus. ff. de concussi. l. j. & ij. & in. l. canonizata. j. q. j. concussionis. c. xxiij. q. j. paratus. in fi. vbi no. qd sit concutere. in gl. concutere. & c. in veritate. in fi. & in gl. sed qualiter. & no. in. §. seq. & vlt. §. in additione. q: paratior erit emptor vendere quod emit. j. q. j. quibusdam. Trigesimosexto peccant in duellis que approbant contra. l. & can. vt no. j. §. expeditis. §. v. in. c. xxxiiij. Trigesimoseptimo pecunias ecclesie que extrahuntur de regnis suis in auro vel argento, suo fisco applicant, dicentes q̃ super hoc legem vel preceptum fecerunt. quod est contra iura ciuilia & canonica. talem enim legem non possunt facere in pecunia ecclesie. vnde. l. cur enim non facimus discrimen inter res diuinas & humanas. C. de sacro. ec. l. sancim⁹. ij. xxiij. q. viij. §. q̃uis. l. sancimus. & l. vniuersos. ibi, attentationis molestiam non sustinere. libere enim sunt res donate ecclesijs a lucratiuorum inscriptionibus: vt pre. l. sancimus. in autẽ. de eccle. titu. §. ad hec colla. viij. C. de sacro. eccle. decernimus. C. de epis. & cleri. omnia priuilegia. C. de sacro. eccle. l. placet. canonizata. xxj. q. j. l. placet. ibi: nulla solicitudo translationum signetur. & ibi gl. & tales sacrilegi sunt. vt ibi. & xij. q. ij. nulli. & homicide. vt. e. causa. & q. c. j. & lex particularis, vel consuetudo in cõtrarium: quia est contra ecclesie libertatem. extra de consue. cum venerabilis. x. dist. quasi per totuz. xcvj. dist. bene quidem. extra de re. ec. non al. c. fin. quod optime facit. & non possunt res ecclesie confiscari. xvj. q. j. in canonibus. Offendunt nihilo minus in omnibus articulis in quibus imperatores offendũt s. proximo. §. exaratis. & imperatores in his omnibus prelibatis in quibus reges offendunt &c.

De delictis aliorum magistrorum secularium in dignitatibus constitutorum. Cap. 31.

DEinde dicendum est de peccatis principium & aliorum preeminentium. Quia autem sint principes duces, marchiones, comites, valuassores, capitanei, & alie dignitates seculares. vide in libro feudorum. Diuersarum sclarum ptãtum noĩa. quis dicatur &c. & quod legit & no. extra de elec. fundamenta. §. vt ergo. in gl. Jo. an. que incipit: In libro feudorum. Principatus autem etsi sit per se quedam superior dignitas post imperatores et reges: sicut colligitur ex ordine verborum pre. §. vt ergo. De quibus principibus qui sunt precipue in alemannia: & adhuc rome legitur extra de elec. venerabilem. §. verum & nunquid. §. obiectioni. & §. quod autem. §. insuper. & extra de iureiur. Romani. in clemen. Largum tamen nomen est comprehendens imperatores et reges: vt pre. cap. Romani. in prin. & xvj. q. vij. sane. in fi. & xij. q. ij. de rebus. sic accipitur etiam: venit enim princeps huius mũdi &c. Joan. xiiij. & j. Joan. iij. de peni. dist. ij. si enim. ideo mixtim de ipsis & ducibus & proceribus & baronibus & marchionibus & cominibus simul tractemus tangendo eorum scelera & defectus. Peccant autem hi primo in taleis & exactionibus indebitis subditorum. xiiij. q. v. non sane. vide quod legitur & no. xvij. q. ij. seruitium. j. q. j. nullus. ij. extra de cen. si. peruenit. In quib⁹ dñi & superiores offendant. Secundo: q: faciunt constitutiones seu potius destitutiones suas contra ecclesiasticam libertatem. extra de re. eccl. non al. cum laicis. pp quod taz ipsi q̃ scriptores & seruatores sunt excommunicati ipso iure: & feudis que tenent ab ecclesijs sunt priuãdi. tex. c. grauem, dicit priuati. sed vide gl. ibi & doct. extra de sen. ex. nouerit. et c. grauem. et possunt feuda alijs potentioribus concedi: qui ipsa petant et pro ecclesia recognoscant. extra de feud. c. ij. Tertio: quod est quasi commune omnibus principibus mũdi: q̃ volunt habere capellos suas & capellanos sine au-

thoritate episcopali ⁊ volunt ꝙ capellani sui habeat curam animarum suarum vxorum filiorum ⁊ familie: ⁊ ꝙ oblationes eis factas: vbicunqꝫ etiam missas audiant: suas faciant ⁊ imbursent: quod iuri cõmuni non conuenit. xvj. q. j. §. ecce. j. ⁊ ij. ⁊ c. cunctis. ⁊ q. vij. null⁹ omnino. vbi de hoc. extra de hereti. ad abolendum. §. fi. de of. archidia. cũ satis. vbi de hoc. nisi forsan super his sint a se. ap. priuilegiati specialiter: sicut apparet in duce burgundie: cuius capella multis priuilegiis est munita. extra de priuil. cum capella. Ut tamẽ scias ꝙ alicui clerico in aliqua dignitate constituto ne videatur priuilegium personale. extra de of. del. quoniam abbas. talia perpetuo committantur. alias laicus non debet se de talibus intromittere: nec habere potest potestatem committendi curam anime sue, vel vxoris, vel familie cui vult. xcvj. dist. bene quidem. xvj. q. vij. c. j. ⁊ §. cum ergo in nouis. ⁊ c. sequen. vsqꝫ ad. §. vt ergo. Nec enim licet laicis ecclesias regere: nec oblationes accipere. x. q. j. quia sacerdotes. ⁊ ij. c. seq. ⁊ videtur ibi dici, ꝙ tales sunt excommunicati ipso iure. nec mirum: quia nec etiam sacra vasa vel vestimenta ab insacratis hominibus tangi debent. de cõ. distin. j. in sancta. ⁊ c. vestimenta. Generaliter etiam prohibitum est omnibus laicis, ꝙ de spiritualibus se nullatenus intromittãt. de elec. massana. de arbi. cõtigit. de iudic. decernim⁹. de prescrip. causam. de deci. quamuis. c. prohibemus. nec videtur excusare episcopi authoritas in hac parte vt ibi. ⁊ lxxxix. dist. iudicatum. Quarto: quia liberos homines subijciunt seruituti: ⁊ eis graues existunt. xiiij. quest. v. non sane. quum tamen nullus liber seruus debeat fieri nisi quando vendit se ad precium participandum. xxix. q. ij. relatum. Sed sicut dicit Salomon: breue regnum non parcit subditis. quia in lata gente gloria principis: ⁊ in diminutione populi contritio principis denotatur. Prouer. xiiij. ⁊ adde quod scripsi. s. in prima parte in c. lxij. ver. vj. conditio. j. quest. iiij. §. Itẽ in peccato achor. ⁊ ver. Item dauid. Quinto: an licitis suis superioribus inobedientes existunt, ⁊ pleruncqꝫ quia pauperes sunt: ipsos contemnunt. vnde peccatum idololatrie incurrunt. j. Reg. xv. xxxij. distin. §. verum. xxiij. q. j. quid culpatur. vbi de hoc. ⁊ q. v. cum miles. vide quod legitur ⁊ no. extra de tempo. or. ad aures. Sexto: quia propria temeritate vxores a se reijciunt. ⁊ alias intromittunt, credentes sibi nescio ex qua corruptela consuetudinis hoc licere. extra de diuor. porro. ⁊ de sponsa. c. j. vide quod no. extra de adulte. c. fi. xxxiij. q. ij. quos deus. extra de transac. c. fi. Septimo: quia ex adulterio nati sepe succedunt: ⁊ sic iure suo priuant heredes legitimos qui deberent succedere. nec saluari poterunt nisi dispensetur cum eis per suum superiorem. extra qui fi. sint le. per venerabilem. ⁊ no. supra eodem. §. expediti. in fi. ver. possunt imperatores. in additione. xxx. cap. nisi restituant. extra de peni. ⁊ re. officij. de vsuris. cum tu. habetur. supra. §. proximo post imperatorum prius. ver. xviij. Octauo: quia non seruant iustitiam pauperi maxime non habenti quid offerat. xj. quest. iij. pauper. quem etiam frequenter suspendunt pro modico. ⁊ ideo quandoqꝫ sine iustitia occiduntur: sed qui non timet iustum iudicem: non credit eum beneuolum vel pacificum inuenire. xxiij. quest. v regum. Nono: quia episcopos ⁊ alios clericos non honorant: sicut debent. extra de ma. ⁊ obe. solite. sed eis iura sua subtrahunt ⁊ pleruncqꝫ subijciunt seruituti: de quo tenentur in tremendo iudicio reddere rationem: ꝙ hoc faciunt contra iura. distin. j. ius publicum. xj. q. j. continua. de iureiuran. peruenit. j. ⁊ cap. nimis de iure. ⁊ c. sequen. Decimo: quia de facili ⁊ pro nihilo faciunt guerras: quas ⁊ si magna esset causa: sub authoritate propria facere non deberent. legitur ⁊ no. xxiij. q. ij. in summa. ⁊ cap. j. ⁊ dixi supra. §. proximo. ver. est autem iniustũ. ⁊ in additione ibi. ⁊ in summa Ostien. de tre. ⁊ pace. §. qui a sit iustum bellum. ⁊ per Innocen. de re. spo. olim. j. Sex sunt cause quare pax non est inter homines. Prima, quia non puniuntur maleficia. Eccle. viij. Quia non profertur cito contra malos sententia: absqꝫ vllo timore filij hominum perpetrant mala. Secunda, abundantia temporalium. Gen. xiij. Facta est rixa inter pastores gregum Abraam ⁊ Loth. Iaco. v. Unde bella ⁊ lites ⁊c. Tertia, quia non occupamur in pugna contra demones. ideo non pugnamus vt homines. Ephe. v. Non est nobis colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguinem ⁊c. Quarta, quia non consideramus damna guerre: in qua iniusta perdimus animam corpus ⁊ res. Quinta, quia non consideramus, ꝙ dubius est euentus litis. ad hec duo. ij. Reg. xj. Sexta, quia non consideramus ⁊ seruamus precepta dei. Baruch. iij. ibi. Si in via dei ⁊c. Est autem pax tranquilla libertas. a pacto data. posterius vero accipitur pax fedus initum primum secundum Isido. ad hec. xxiij. quest. iij. illi. Guerra est aspera: pax dulcis. xxiij. q. j. noli. Undecimo: quia non soluunt decimas: vt. s. in cap. xxxj. §. post imperatorum. ver. ix. de regibus dictum est. Duodecimo: quia siquis vasallorum suorum vel hominum quandoqꝫ offendat in aliquo: ipsum nulla lata sententia exheredãt iuris ordine non seruato: ⁊ dicunt sibi ius: vel ipsimet sententiam ferunt sicut placet: ⁊ postea exequuntur, contra iura. C. ne quis in causa sua iudicet, vel ius sibi dicat: in rubro et in nigro. C. de his qui ad ecclesias confu. damnamus. C. de iudic. nullus. ff. quorum lega. l. j. legitur ⁊ no. xxiij. q. iiij. inter querelas. xvj. quest. vj. cap. j. ⁊ ij. ⁊ ideo tenentur ad restitutionem: quia nihil interest vtrum hoc fiat nulla lata sententia: vel vitiose lata. ff. qui satis da. co. quotiens. ff. de accom tu. l. nulla differentia. Tredecimo: in iustitia differenda. Nam ⁊ siqui de talibus inueniantur qui nullatenus forsan vellent iniustam ferre sententiam: tot tamen dies assignant: ⁊ tot affligunt partes laboribus ⁊ expensis: ꝙ aut coguntur iuri suo renuntiare: vel ipsum vendere: vel alias componere super ipso sicut alias legitur extra de rescrip. nonnulli. Ideoqꝫ tenentur ad restitutionem totius interesse. ⁊ alias puniri debent. cap. extra de rescrip. cap. fin. § fin. ⁊ cap. ceterum. in fin. et. C. de iudic. sancimus. et. l. properandum. §. illo procul dubio. Decimoquarto enim peccant in concussionibus. Est autem concutere aliqua petere vltra debitum ratione officij alicuius. Dicatur autem concutere qui per oppressionem et minas extorquet pecuniam. ff de concus. l. j. et. ij et no. xxiij. quest. j paratus. in vlti. glos. secundum Canon. Concussor punitur pena quadrupli. et etiam secundum. l. no. xxiij. quest. j. militare, in glos. fin. et rapinis in taleis spolijs et homicidijs. super quo vide extra de rap. c. j. de iureiu. sicut. et. J. c. ij. xxiij. q. viij. vt pridem. peccant et in omnibus alijs in quibus imperatores et reges peccant: que. s. scripta sunt in. § duobus precedentibus.

Pax quare non sit inter mortales.

Pax quid sit.

Concutere.

Milites in quibus plerunq; offendût.

De delictis militum simplicium. Cap. 32.

Expeditis superioribus dignitatibus secularibus, ad status priuatorum secularium descendamus. Peccant autem milites maxime in gallicia in qua prout communiter de rapina viuunt. Primo seculares simplices militie: quia non sunt cõtenti suis stipendiis: sed concutiunt homines cõtra sententiam Joan. bap. dicentis eis Luc. iij. Neminem concutiatis: neq; calumniam faciatis estote cõtenti stipendiis vestris. xxiij. q. j. paratus. ad fin. et c. militare. in fi. et lxxxvj. di. non satis. in fi. Secundo peccant impugnando sepe patriam: et dominum cui ex forma fidelitatis seruire tenentur. ff. de iusti. et iur. vt in. ff. de reli. et sump. fu. minime. xxiij. q. j. quid culpatur. et c. summa militie. xxij. q. v. de forma. Tertio q: fauent in illicitis manifestis alias secus. xxiij. q. j. quod culpat dñi: et seruiunt in iniustis bellis: quin potius deberent recognoscere imperatorê celestem. xj. q. iij. Julianus. et c. qui resistit. et dist. viij. q contra. Sic fecerunt illi christiani milites thebeorum dicentes Maximiano precipienti eis contra christianos seuire. Milites sumus inquiunt imperator tui: sed tũ serui quidem libere confitemur dei. tibi iustitiam debemus: illi innocentiam. a te stipendium laboris accipimus: ab illo vite exordium sumpsimus. seq in hoc imperatorem nequaq; possumus, vt authorem deum negemus si non compellimur vt offendamus: tibi vt fecimus hactenus parebimus: sin at illi pare bimus poti⁹ q̃ tibi. dextere nostre aduersus impios pugnare: ac inimicos sciunt laniare: pios et conciues nesciunt pugnauimus semp p iustitia. p pietate. pro innocentium salute. pro fide. hec fuerunt nobis hactenus pcia piculoꝝ. quo ergo pacto cõseruem⁹ tibi si hec deo nostro non exhibem⁹? Jurauimus primũ in sacramẽta diuina iurauimus deinde in sacramenta regia. nihil nobis de secundis credis esse necesse si prima prũpimus? ad hec. xj. q. iij. non. n. c. si dñs. c. q resistit. c. imparatores. c. si is q pest. ex̃ de tẽpo. ordi delectus. vbi de hoc. et c. ad aures. vbi de hoc. ij. q. vij. nõ pôt. Non pôt erga hoĩes esse fidelis: q deo extiterit infidelis. Ex dictis patet q christiani milites pñt seruire saracenis: et aliis infidelibus: sed non cõtra christianos: vel in eo quod est contra deum: vt pre. c. Julianus. et. xxiij. q. j. quid culpatur. in fi. et. xv. q. vj. iuratos. Quarto in torneamentis maxime in frãcia. ex̃ de tornea. p totũ. Quinto in duellis: q tota die offerunt et accipiũt contra id quod legit et no. ex̃ de pur. vulgari. p totũ. et cleri. pugan duello. p totũ. et. ij. q. v. monomachia. hoc ẽt pibet lex romana: C. de gladi. l. j li. xj. Sed hispani sunt homicide et dei tentatores. xxiij. q. ij. qualiter. nec de canonibus. nec de legib⁹ curantes passim duella offerunt et recipiunt ex eorum pfanis ordinationibus et cõsuetudinibus: q contra dei et ecclesie leges nõ valent. x. di. et. xj quasi p totũ.

Sexto qi accipiunt stipendium et non seruiunt. vñ ad restitutionem tenentur: vel seruiunt: sed non cuz tot equis sicut debent: et sic defraudant dñz: sicut diximus de clerico q recipit beneficium pp seruitiũ et officium. lxxxj. di. siquis sacerdotum. nec procuratio danda est nisi visitanti et laboranti. ex̃ de cẽs. cũ instã tia. j. rñso. et c. pcurationes. ex pssum. et c. cũ venerabilis. Et ppea reliquit beatus Martinus Juliani cesaris donatiuum non proponens amplius militare, vt habet in sua legenda. Septimo computant se inter milites anteq; sint inter milites trãslati: et in eorũ numero computati, contra. l. ff. de mili. testa. ex eo tpe. et no. extra de priuile. qdam. Octauo quia post militiam, et exercitium eius in bellis aliqui ad ordines promouent. quod fieri non debet: vt legit et no. lj. di. siquis post. et sup hoc vide quod no. Innoc. de postu. pre. c. vlt. et in spec. de legato. §. premisimus. v. sed quid de iudice. Nono q: non militant propter deum nec propter rem publicam: sed propter predas et diuitias augendas: quod est peccatum damnabile sm Aug. xxiij. q. j. militare. Decimo q: multi militũ maxime in lombardia, tuscia, et in patrimonio beati petri, recipiunt militiam a propriis consanguineis vel amicis: non ab imperatore vel regibus vel aliis principibus: nec characterez. de charactere isto vide Innoc. de sacra. non ite. c. vlt. de eta. et qua. cum contingat. et. j. q. j. q quidam. et extra de sen. ex. si iudex. li. vj. recipiunt militarẽ. vnde nec veri milites debẽt dici. maxime quum plures eorum sint rustici, ipsi et genus eorum. ad hec vide quod legitur et no. pre. c. j. q. j. q quidam. et in gl. q forte. Undecimo q: sepe fugiunt de bellis iustis: et dominos deserunt inter hostes. vnde et infames sunt. vj. q. j. infames. et tales rei sunt lese maiestatis. ff. ad. l. iulia ma. l. iij. et capite puniuntur: nisi dominum defendere non potuerint. ff. de re. mili. omne. §. qui in acie. et no. pre. c. infames. in gl. tales. Duodecimo quia vilificantes se ad sumũt aliquotiens officium procurationis. contra. l. C. de procura. l. militem. ff. de procura. filiusfami. §. veterani. et no. extra de postu. pre. bone. j. in gl. j. Tertiodecimo periuri sunt: q: non seruant communiter iuramentum quod prestant, non euitaturos se mortem pro salute reipublice. legitur et no. ij. q. j. prohibent. gl. j. et accusationis officium adsumunt contra. l. illã canonizatam. Decimoquarto cum absunt a seruitio reipublice commeatu non accepto: et cum in domo sunt: commeatu accepto volunt gaudere priuilegio militari: et stipendium habere contra. l. ff. ex qui. cau. maio. l. miles. et. l. qui mittuntur. et no. extra de conce. pre. quia. in gl. sic miles. Decimoquinto qi aliqui post solemnem penitentiam redeunt ad militiam contra can. xxxiij. q. ij. de his. et c. latorem. An miles qui non exercuit seua si viuat clericaliter: gaudeat priuilegio clericali: vide Inno. de apo. c. j. et qd legit et no. lj. di. siquis post. Decimosexto q: multi ex eis postq; occiderunt psbyteros: vtuntur militia contra can. concilium magũ. extra de peni. et re. c. ij. Decimoseptimo q: non vtunt militia ad id ad qd est instituta, scilicet propter iniuriam propulsandaz et propter vindictam contra impios proferendam. xxiij q. j. §. j. Decimooctauo seruãt actus et modos militares: qui ponuntur per Isi. j. di. ius militare. q: neq; vacant militie: se commessationibus, immunditiis, hastiludiis, et negotiis mercatorum, venationibus, aucupationibus: et tota eorum vita prout communiter est vane glorie et desideriis carnalibus militare cõtra apostolũ Petrũ. j. Pet. ij. vñ Bern. Carni militamus gule illecebris seruiendo: luxurie motib⁹ obsequendo. Sed arma militie christiane non sunt carnalia: sed potius deo. ij. Cor. ix. Arma ãt christi militum sunt. vj. que ponit apostolus ad Ephe. vj. s. continentia: quod est cingulum honestatis. lorica iustitie, calciamenta pedum, exempla sanctoꝝ. scutum fidei. galea spei. gladius spiritus, qd est vbũ dei. Nã

Arma militũ christi.

nedum in de milite spirituali.s.religioso vel clerico.j.q.iij.saluator.⁊.lxxiij.di.c.j.sed etiaȝ de temporali potest intelligi verbum apostoli.ij.Timoth.ij. Nemo militans deo implicat se negotijs secularibus. lxxxviij.dist.c.ij.xxj.q.iij.c.j.c.ij.ex. ne cleri.vel mo.c.j.⁊ de tali dicit apostolus in pre.c. ad Timoth. labora sicut bonus miles christi.⁊ aliqui eorum vsurarum voragini.ex. de vsu.vsuraruȝ voraginem.li.vj.sicut vilissimi suam militiam vituperantes. Decimonono qꝛ militant nocendi cupiditate.vlciscendi crudelitate: rebellandi feritate; dominandi cupiditate cum omni implacabilitate.q.v.precipue secundum Aug. in militia condemnantur.xxiii.q.j.quid culpatur.in prin.⁊.c.apud.nam hac intentione militia debet agi vt mali coerceantur:⁊ boni subleuentur vt ibi. Uigesimo non intendunt communem vtilitatem in militādo: sed priuate contra id.xxiii.q.j.summa.⁊.q.viij.vt pridem. Uigesimoprimo non obediunt suis superioribus in vtilibus ⁊ licitis vel in dubijs,contra id.c.summa.⁊.c.quid culpatur.in fi. Uigesimosecundo vsurpant vltra stipendia sua,contra id.xxiij.q.j.militare. Uigesimotertio sine legitima authoritate superioris occidunt homines: vel faciūt guerrā cōtra id.xxiij.q.ij.iustū.⁊.q.v.miles. Uigesimoquarto qꝛ simoniam sepe committunt.vñ magis peccāt q̄ȝ clerici ecclesie milites:quod est satis mirandum.j.q.iij.saluator.sed ibi in gl.q̄ incipit,contra pontif quare. Uigesimoquinto quidam post solennē penitentiaȝ.de solenni penitentia.l.di.penitentes.c.in capite.⁊.c.vlti.fiunt milites,contra id quod legitur ⁊ no.l.dis.siquis post. Uigesimosexto quia in sua militia non gradatim:sed precipites ⁊ indiscusse ad honores promouētur.lix.di.si officia.in prin. Uigesimoseptimo inuiti in iusto bello pugnant sicut ignaui:vñ ⁊ carēt merito:quia voluntarium militem eligit deus.xv.q.j.non est. Uigesimooctauo ante victoriaȝ dimittūt bellare:vel militiam ante tempus.extra de renun.⁊.c.j. Non enim debent solui milites nisi completis stipendijs.C.de his que non expleth.l.iij.⁊ no.pre.c.j.pri.al. Deponitur autem miles.interpositio est vsqȝ ad ℣.seq.xxviij. siue exauthoratur siue degradatur.super quo vide Innoc.de testi.spo.in literis.de penis ⁊ tes.ij.de testi.testimonium.⁊ ex. de penis.degradatio.li.vj. Est etiam duplex militia.spiritualis ⁊ secularis.lix.di.si officia.xxiii.q.viii.reprehensibile.⁊.j.q.iij.saluator.vide quod no.xxiij.q.j.militare.in gl.cum ergo. Nemo sit potest militare deo ⁊ mūdo.ij. ad Timoth.ij.xxj.q.iij.c.i.⁊.ij.vnde non debet esse aligatus alijs qui militie spirituali est aggregandus.lxij.dist.nullus. De gothis militibus.xxiij.q.viij.cōuenior. Et scias q̄ isti recuperauerant hispaniam.viij.annis cum rege Pelagio.⁊ hoc teneas q̄ a legione de hispania vsqȝ ad montem pessulanum:gothi:de qbus.xxiij.q.viij.conuenior. vnde prope nemausum illa contrata vocatur gothia:sunt,exceptis nauarris:qui fuerunt hiberici.⁊ vt quidaȝ dicunt armeniani vt dicit Priscianus in.vj.li.a legione vsqȝ ad hispaliȝ fuerunt Romani tpe Pompei ⁊ cesaris.vñ Lucanus: Ultima funesta concurrunt prelia mundi. vnde in episcopatu vlixbon.vocatur mons pompei.sm Io. de deo. Uigesimonono quia captos in bello sepe interficiunt: contra Aug.dicentem. Uictori capto misericordia iam debetur.si pacis perturbatio nō timetur.vt ibi legitur ⁊ no.xxiij.q.i.noli.i fi. Trigesimo quia hodie milites communiter sunt predones maxime in hispania contra id Aug.dicentis. Quadam

Militia duplex.

prouidentia militibus stipendia constituta sunt:ne dum sumptus queritur:predo grassetur.xxiij.q.j.militare.grassari est seuire quod proprie ad latrones in nemore pertinet.legitur ⁊ no.de peni.dis.j.aut facta.⁊ in glo.q̄ sit. Idem dixit Ambro.super lucam.li.j. Trigesimoprimo. In pace gloriantur contra id q̄d dicit Grego.in moral.xxxij.lib. Nemo vires suas in pace cognoscat. Si enim bella desunt virtutum experimenta non prodeūt. improuidus miles est que se in pace gloriatur fortem.

De militia spirituali. Uerbum incarnatuȝ rex noster est:qui in hunc mundum venit pugnaturus cū diabolo. Omnes autem sancti qui ante eius aduentum fuerunt:sunt milites ante faciem eius precedentes.qui autem postea venient vsqȝ ad finem mundi,sunt milites suum regem subsequētes.⁊ ipse rex medius est in exercitu suo hinc inde vallatus, ⁊ stipatus agminibus suis.Aug.de sacra.li.j parte.j.⁊.c.j. Christus habet multos milites qui vicerunt:sed paucos qui de fuga reuersi vincāt:qꝛ tepefacti difficile resurgunt.Apo.iij.ibi:Utinam frigidus esses aut calidus: sed qꝛ tepidus es ⁊c.⁊.c.de peni.di.j.Bern. Miles christi nec laude extollitur:nec vituperatione frangitur:nō diuitijs tumet:nec cōtrahit paupertate: leta cōtemnit:⁊ tristia.ps.cxx. Per diem sol non vret euȝ: neqȝ luna per noctem. Hiero. ad nepotianum.

De defectibus ⁊ peccatis magistrorū contra abusum scientiarum liberalium. Cap. 33.

Expeditis nobilibus:plebeiorū vita pertractemus: ⁊ incipiamus ab eorum dignioribus.scȝ doctoribus ⁊ magistris:de quibus proprie potest dici illud ad Rom.j. Dicentes se sapientes stulti facti sunt.xlix.distin.hinc etenim. ℣.albuginem.⁊ scienti bonum ⁊ non facienti peccatum supple maius est. Ja.iiij.in fi.⁊ de peni.distin.ij.si enim.vltra colum.⁊ magistri maius sibi iudicium assumunt. Jaco.iij.in prin. Peccant autem primo quia quum indoctos ⁊ minus sufficientes se sentiant:faciunt se per preces ⁊ alia munuscula ab alijs doctoribus ⁊ in magisterium promoueri.⁊ sibi licentiam dari.de hoc ex. de magistris.quanto.⁊.c.prohibeas.⁊.c.contra eos.de eta.⁊ qua.ad aureo.ff ad.l.acqui. Idem iuris: ⁊ illi qui tenentur examinare ⁊ approbare:tenentur de salario sic male accepto ad restitutionem.liiij.di.si seruus absente.xxiiij.dist.quando.extra de eta.⁊ quali.cum sit.de of.archid.ea que. Si sufficienti vel insufficienti concedatur licentia docendi pro pecunia:non committitur simonia:sed crimen concussionis.C.q̄d me.cā.si per impressionem. q.j.concussionis.xxiij.q.j.militare.sm Gof.qui sic no. ex. de magis. in summa. Doctor qui promouetur a doctoribus subornatis non habet immunitatē vt doctor.C.li.x.de athletis.l.j.vix enī erit bonus magister:qui non fuit bonus discipulus.ex. de elec.cum in magistrum.lxi.di.quid proderit faciant que leguntur ⁊ no.xxiij.q.j.cū beatissimus. sed nec antiqui pro nouis sunt deserendi. valde enī est absurdū,vt noui magistri rudes vel imperiti p̄ferant magistris antiquis ⁊ approbatis.lxj.di.statuimus. nisi forte nouo a deo sit aliquid melius reuelatum.xcv.distin.esto. Secundo peccant:quia despiciunt sufficientes subditos cathedram. ⁊ pro-

Doctores ⁊ magistri quibus laborent vitijs.

pter vitium arrogātie, ea que sciunt: recte docere nō
possunt. xlvj. dist. c. j. ꝛ tales iniuriam faciunt cathe-
dre. xl. dist. multi. Tertio: contemnunt simplices q
magis volunt vitare vitia morū q̄ȝ verboꝝ. xxxviij.
dist. sedulo. Quarto: q: conantur differentia subti-
lia non vtilia, contra id Ego dn̄s deus tuus docens
te vtilia. Esa. xlviij. vt videantur ab hominibus: ꝛ
vocentur rabi. ꝛ sic confundunt auditores. xliij. dist.
§. fi. ꝛ precipue in hoc offendunt magistri parisiēses:
ꝛ in anglia ꝛ in ausonia, tam seculares quaȝ religiosi
maxime predicatores, ꝛ minores. quorum aliquo-
rum arrogantia inexplicabilis ꝛ vsq; ad illius luci-
feri Esa. xiiij. de peni. dist. ij. principium. corruentis,
ascendit: in quorum scholis non prophe. non lex
moysi sancta. nōn christus sapientia patris. non eius
sacrosanctum euangelium. non apostoli. non sancti
doctores ecclesie audiuntur. Sed reboat ꝛ resonat
philosophus idolatra. ꝛ commentator eiusdem cuȝ
ceteris liberalium artiuȝ pedagogis adeo q̄ in scho
lis sacre theologie, non sermo sacer: sed philosophia
legatur. Immo nec iam textum sententiaruȝ catho
licum legunt lectores in scholis: nec baccalaurij ma
gistrorum sed ad questiones properant curiosas: vt
ad literā appareant: non existant, contra can. xxxvij.
di. c. ij. Isti sunt de quibus proprie dicit Hiero. ad da
masum papā. Physici, perscrutationis oculos trās
celum leuantes: ꝛ vltra profundum terrarū ꝛ abyssi
in quoddam inane demerguntur in vanitate sensus
ꝛ obscuritate mentis ingredientes. insuper diebus
ꝛ noctibus in arte dialectica se torquētes. xxxvij. di.
nonne. Innitentes dialecticoruȝ tendiculis: que nō
tam vincula sunt appellanda q̄ȝ phantasmata. i. vm
bre quedam ꝛ imagines que cito pereunt ꝛ resoluū
tur. xxxvij. di. vino Hiero. in Esa. Isti etiam sunt ma
gistri qui s̄m vrbanum papam omnem vim inuen-
torum suorum ponunt in dialectica seȝ disputatione
que philosophorum sententia definitur nō astruēdi
vim habere: sed studium destruendi. Sed non in dia
lectica placuit deo saluare populum suum. regnum
dei in simplicitate fidei est: non in cōtentione sermo
nis. xxxvij. di. omneȝ vim. Hinc etiā Hiero. sciniphes
ꝛ ranas quibus egypti sunt percussi: vanā dialecti-
corum garrulitatem ꝛ sophistica argumenta intelli
git. xxxvij. dist. §. hinc etiam. Hinc Paulus theogra
phus ꝛ doctor seraphicus ad Col. ij. Uidete ne quis
vos decipiat per philosophiam ꝛ inanem fallaciam
s̄m traditionem hominum s̄m elementa mundi: ꝛ
non s̄m christum ꝛc. De talibus ēt superbis docto
ribus ꝛ magistris Greg. in moral. li. xxiiij. parte. v. c.
ij. ꝛ transferuntur. xlvj. di. Habet hoc propriū doctrī
na arrogantiū: vt humiliter nesciāt inferre quod do
cēt. ꝛ recta que sapiunt ēt recte ministrare non p̄ūt.
In verbis enim eoruȝ proditur q̄ quū docēt quasi
in quodā sibi viūr sublimitatis culmine residere. eosq;
quos docent: vt lōge infra se positos, velut in immo
respiciunt. qbus non cōsulendo loqui: sed vix dñan-
do dignantur. ꝛ. j. At contra doctrina vera tanto ve
hementius hoc elationis vitium fugit per cognitio-
nem: quanto ardentius suoꝝ verboꝝ iaculis ipsum
magistrum elationis insequitur. Cauet enim ne cuȝ
elatis moribus predicet quē in cordibus audiētiū
sacris sermonibus insectat. hucusq; Greg. Hinc idē
Greg. in pastorali. ꝛ transfertur. xlix. di. hinc etem̄. in
v. paruo āt naso. ꝛc. Sunt nonnulli qui dum se exi-
stimari hebetes nolūt: sepe in quibusdā inquisitioni
bus se plus q̄ȝ necesse est exercētes. ꝛ nimia subtili-
tate falluntur. vn̄ hic quoq; subdit. vel grandi, vel tor
to naso. Nasus quippe grādis ꝛ tortus est discretio
nis subtilitas īmoderata: que dū plus q̄ȝ decet exer
cuerit actionis sue rectitudinem ipsa confundit. De
istis magistris quoꝝ totū mūdū est legere ꝛ disputa
re: ꝛ commenta curiosa facere: ꝛ de penitētia non cu
rare: sed carnaliter viuere: ꝛ honores appetere: loq̄t
idem Greg. in eodem. c. hinc etenim. v. lippus vo.
Lippus vero est cuius quidem ingenium ad cogni
tionem veritatis emicat sed tn̄ hoc carnalia opera
obscurāt. In lippis quideȝ oculis pupille sane sunt:
sed humore defluenti infirmantes palpebre grosse-
scunt. quorū quidē q: infusione crebra atteruntur etiā
acies pupille vitiatur. Et sunt nonnulli quorum sen
sum carnalis vite operatio sauciat: qui videre recta
subtiliter per ingenium poterant: sed vsu prauorum
actuum caligantur. Lippus itaq; est cuius sensuȝ na
tura exacuit: sed conuersationis prauitas cōfundit.
cui bene per angelum dicitur in Apocal. iij. c. Colly
rio inunge oculos tuos vt videas. Collyrio quippe
oculos vt videamus inungimus: quum ad cogno-
scendum veri luminis claritatem, intellectus nostri
aciem medicamine bone operationis adiuuamus.
hucusq; Greg. Fateor āt me nunq̄ȝ magistrum vi-
disse inquantum vt homo scire potui: maxime in sa-
cra theologia. ꝛ maxime religiosum mendicantem,
humilem, patientem, pauperem, oratorem, despectū
mundo, mortificatum: nec penitentiam agentē: nec
verum magistrum christum in virtutibus sectantē:
nec propterea magisterium appetisse: nisi magistruȝ
Gonsaluum sacre theologie professorem, hispanum,
generalem ministrum ordinis fratrum minorum: q
me assisii recepit ad ordinem. Sed propter vanam
gloriam, ꝛ appetitum honoris. vnde Matth. xxiij.
Amant eniȝ primos accubitus ꝛc. ꝛ. j. vocari ab ho
minibus rabi. vos autem nolite vocari rabi. vnus
enim est magister vester. vbi Chryso. Uocari volūt:
non esse. nomen appetunt: ꝛ officiuȝ negligunt. sicut
ad literam contingit in lectoribus communiter fra
trum predicatorum ꝛ minorum: qui magis foresta
riam carnium frequentant ꝛ hospicium, q̄ȝ lecturas
ꝛ sine re in lectoris nomine gloriantur: quum noīa
consequentia sint cum rebus. xlij. dist. in oratorio. cū
c. prc. xvj. q. j. si cupis esse quod diceris. insti. de dona.
§. est ꝛ aliud. Origen. Quidam autem machinan-
tur vt alias magistri epi vocētur ab hominibus qd̄
est rabi. vocari autem rabi: neq; ab hominibus: neq;
ab aliquo alio diligi iustus: quia vnus est magister
omnium. Item Chrys. Quod erat omnium malo
rum cā. i. thronum appetere magistraleȝ: hoc mediū
ducit ad discipulos instruendum. q. d. nolite vocari
rabi. ne quod deo debetur: vobis presumatis. nolite
vocari rabi: ne diuinum honorem hominibus dese-
ratis. vnus est enim magister omnium: qui oēs ho-
mines naturaliter docet. si enim homineȝ homo eru
dire: doēs homines discerent quot habēt doctores.
Nunc āt non homo docet: sed deus qui docet homi
nem scientiam. ps. xciij. ꝛ iterum eodem ps. Beatus
homo quem tu erudieris dñe: ꝛ de lege tua docueris
eum. ꝛ spiritus sanctus docet omnia. Joā. xiiij. ꝛ vn
ctio docet de oīb⁹. j. Jo. ij. ꝛ ex̄ de sacra. vnc. c. vnico.
§. j. Multi quidem docentur: pauci āt discūt. hō eni
intellectum non prestat homini docendo: sed a deo
prestitum per admonitionem exercet. Item Gre
gor. in prc. c. hinc etenim. ver. albuginem. Albugi-
nem vero habet in oculos qui veritatis lucem vide-

re non finitur: q₂ arrogantia sapientie seu iustitie oc
cecatur. pupilla nãq₃ oculi nigra videt: albuginem
tolerans nihil videt: q₂ sensus vez humane cogita-
tionis, si stultũ peccatorẽq₃ se intelligit: cogitationẽ
intime claritatis apprehendit. Si autẽ candorẽ iu-
stitie seu sapientie sibi attribuit: a luce superne cogi-
tationis se excludit: & eo claritatez veri luminis ne-
quaq₃ penetrat: quo se apud se per arrogantiã exal-
tat. De istis magistris verbosis & nebulosis dicitur
ij. ad Timoth. iiij. Magistros prurientes auribus,
audientibus non veritates theologas: sed fabulas:
quodammodo philosophicas predicantes honora
tos cũ suis discipulis in peccatis ductos ſm Augu.
varijs desiderijs, semp̃ discentes & docẽtes: & nũq₃
ad scientie veritatẽ puenĩẽtes. xxvi. q. v. nec mirum.
vlt. col. Itẽ de his Hiero. contra Iouinianũ de pen.
dist. ij. si enim. vltra. iij. col. ibi. Aperiunt enim quasi
fontes scientie: q₂ quũ aquã non habeant doctrina-
rũ: premittunt imbrem velut nubes prophetice ad
quas peruenit veritas dei: & turbinibus exagitan
tur demonũ atq₃ vitioꝝ: loquuntur grandia: & tot⁹
eorum sermo superbia est. De istis etiã magistris. ij.
Pet. ij. Cor exercitatũ in auaritia habentes: q₂ ſm
Grego. appetit⁹ honoris auaritia est: super illo ver-
bo Phil. ij. Non rapinã arbitratus est esse equalez
deo: maledictionis filij delinquentes. j. q. vij. quod
& cap. siqui. ex̃ de heretic. vt officium. §. si viã rectã. s.
sacre scripture. secuti viã balaã: qui interpretatur va
nus populus, siue precipitans ex boso: qui interpre-
tatur carneus: siue in tribulatione positus: qui mer
cedem iniquitatis amauit: & paulopost. Hi sunt fon
tes sine aqua non lauantes: sed inquinantes: & ne-
bule turbinibus exagite quibus caligo tenebrarũ
reseruatur. vbi Beda. & transferuntur. ij. q. vij. secuti,
sic ait. Qui enim agnitã veritatis viam sponte dese
runt: quid nisi vanus populus sunt? qui etiã in pre-
cipitiũ suos mergunt auditores: quibus non saluta
ria que corrigant: sed que illos delectent erronea p̃-
dicant? de quibus aperte subditur: hi sunt fontes
sine aqua &c. Isti sunt illi magistri habentes scien-
tiam inflatiuam sine charitate non edificatiuam: cõ
tra quos apostolus. j. ad Corin. viij. Scientia inflat:
charitas edificat. extra de renun. nisi cum pridem. §,
pro defectu. vbi Berñ. Imple mentes contente sciẽ
tia que inflat: illã que edificat nescierunt. de hac etiã
materia satis etiam tetigi in prima parte istius ope-
ris: sub epilogo hic repetita & addita ad confusionẽ
superborum sciolorum & modernorum arrogãtiam
magistrorum. adde & hic quod scripsi copiose de sciẽ
tia abutentibus. infra. ar. §. o preciosa: ver. alia eorũ
gloria. cum ver. seq. vsq₃ ad ver. alia eoꝝ gloria. in c,
xlix. Quinto offendunt magistri: q₂ docent aliqui
aliqua falsa in cathedra: vt aliquibus placeant: hi isti
sunt falsi doctores. xxij. q. ij. primum: hi mali sunt: &
eoꝝ doctrina mala. j. q. vij. conuenientibus. Mala
autem doctrina & pestifera plures occidit q₃ gladius
& venenum: sicut doctrina Arrij: cuius pena ſm Au
gustinũ indeterminata est. q. d. plurimos infecit om
nium illorum hereticorum penas participat. vnde
Hiero. Arrius in Alexãdria vna scintilla fuit: sed q₂
non statim oppressus est: totũ eius orbem flamma
depopulata est. xxiiij. q. iij. resecande. Omnia crimi-
na superat falsa doctrina propter sequelã: alia pecca-
ta perpetrantem necant: hoc peccatum male doctri-
ne cateruam pereuntium secum ducit. c. xj. q. iij. pre-
cipue. xl. dist. si papa. Impossibile est talem nequam
doctorem & pestiferum posse saluari: nisi publice re-
uocet quantum potest intoxicatam doctrinam quã
euomuit: quia non potest de hoc peccato aliter deo
satisfacere & proximo quem corrupit. Non pudeat
eum ergo si saluari desiderat: suum reuocare errorez:
ne in sua pertinacia & perfidia moriatur: & cum luci
fero impenitente accipiat portionem. ad hoc extra
de accusa. qualiter. j. §. ideoq₃. vj. q. j. ex merito. ibi de
teriores. & c. op. j. q. vij. quod. & c. siqui. extra de here
ticis. vt officium. §. si vero. lib. vj. de peni. & re. c. j.
Sexto tacent veritatem ne vitia quibus vacant: &
seipsos reprehendere videantur. j. q. j. vilissimus. iij.
q. vii. in grauibus. & proditor est veritatis: qui pro
veritate mendacium loquitur: vel qui veritatem di
cendam celat. xj. q. iij. nolite. Septimo in falsis con
silijs que dant pro pecunia: quamuis iustum vende
re possunt. xj. q. iij. non licet. que ergo male extorse-
runt per immoderatum salarium: pauperibus distri
buant. que per falsum consilium: illis quos damni-
ficauerunt reddant. xiiij. q. v. si habetis. & §. multipli
citer. & c. non sane. xi. ij. q. v. si res. extra de vsu. cum
tu. de homic. sicut dignum. §. eos. op. c. extra de re. iu.
cum eterni. §. siquis. in fi. cum his que ibi no. lib. vj.
per veram ergo penitentiam suo satisfaciant creato-
ri. & per restitutionem proximo quem leserunt. extra
de crimi. fal. falsidicus. alias cum diabolo perpetuis
cruciatibus punientur de peni. dist. j. §. his authori-
tatibus. Octauo cito accelerant & premature ad
cathedram obtinendam: & aliter legunt quam debe
rent: & alta: & superbe non excedunt scholares scien-
tia & facundia & vita sicut debent. ad hec extra de
ma. & obe. humilis. vij. q. j. nouatianus. viij. q. j. qua
lis. xvj. q. j. sic viue. xliij. dist. §. pariter. viij. q. j. opor-
tet. & c. licet. C. de professo. & me. l. magistros. li. x. quã
autem scientiam debet preferre addiscens. de sum.
tri. c. j. ſm Innoc. preferat scientiam canonicaz: que
est mista & media inter theologiam & legalez. c. extra
de of. deleg. querenti. ſm Ostien. sic consulentem in.
pre decre. de sum. tri. c. j. Nono offendunt magistri:
q₂ preferunt se antiquis iuuenes. erubescant & con-
fundantur & vix peniteant: q₂ vix de hoc penitent.
Quidam fratres minores eunt es de gratia parisius
vt fiant lectores: & pro duobus annis contra eoruz
regulã & declarationes. lx. flo. soluentes: & ibi p qua-
tuor vel sex menses morantes: & inde cum vacuo no
mine sine scientia reuertentes: & postmodum nomẽ
lectoris habentes: & exinde ventres implentes. Cõ
fundantur etiam: redeant tales florenos recipiẽtes
& rapientes: & expensas dantibus non facientes: q̃
non facerent publici stabularij aut caupones solu-
tionem recipientes de expensis: quas non fecerunt.
c. extra de censi. procurationes. & de immu. ec. q₂ ple
riq₃. vnde & tales fraudulenter & indebite recipiẽtes
vltra quam fratres expenderunt: ad restitutionem
tenentur illis a quibus fratres eleemosynas habue
runt per iura pre. & extra de elec. commissa. li. vj. nec
fratres possunt hoc conuentui parisien. remittere:
quia pecunia non est eorum nec ordinis: sed dantiũ:
vt extra de verbor. signific. exijt. lib. vi. & in clemen.
e. ti. exiui. & in modico tempore addiscentes volunt
magistrari. de hoc legitur & no. in pre. c. sic viue. &
lxxvj. distin. ieiunium. in glos. collige. & xxiiij. quest. j.
cum beatissimus. propter insufficientiam autem re-
mouendi sunt magistri. extra de renun. c. si legitur &
no. de of. custo. c. j. vbi autem sunt iura docẽda & pro
quesit studio competit priuilegium. ex̃ de cleri. non

resi.

resi.tue. Decimo: quia quidam eorum volunt legere decretũ & decretales quũ neutrũ possint perficere. xvj.q.j.presbyteros.no.de cõse.dist.v.an die. De opinionib⁹ magistroꝝ de deci.c.j de resti.spo.literas.de celebr.mis.cũ marthe.§.quesiuisti.& fm Inno.de cõst.necessitatis. Undecimo recipiunt precium a pauperibus pro doctrina contra ex magistris.c.j.&.c. q2. ex de censi licet.a diuitibus possunt vt ibi no.de materia magistroꝝ & de eoꝝ collectis.xviij.di. de eulogijs xxxvij.di.de quibusdã.j.q.iij.vendentes.&.c.se. sic & medicus gratis curabit pauperẽ:secus de diuite.no.lxxxiij.dist.§.j.glos.sile. Duodecimo: q2 imoderate & indiscrete percuciẽdo corrigũt discipulos cõtra id de homic.presbyter.de sen.ex.cũ voluntate.xlv.dist. cum beatus. An magistri & scho. habeant ius vniuersitatis de procur.q2 in causis. de hac materia magistrorũ & scientia eoꝝ extra de elec.cũ in magistrũ. xxxvij.& lxxxvj.dist.per totũ.lxvj.dist. quis dubitet.&.viij.q.j.oportet.xvj.q.j.si clericatus.xlviij. dist. §.j. Decimotertio peiores sunt discipulis vnde magistri sunt erroris.ij.q.vij.nos si. Decimoquarto admittũt religiosos sine habitu in scholis: vñ cũ ipsis excommunicationem incurrũt.extra ne cleri.vel mo.vt periculosa.lib.vj. Decimoquinto: quidã eoꝝ errores aliorũ defendunt: vñ & ipsi magis errant:& aliis erroris offendicula preparant. vnde quia magistri erroris sunt: non tantum heretici: sed heresiarche dicendi sunt.xxiiij.quest.iij.qui aliorum.

De offensionibus & delictis a discipulorum & scholarium. Cap. 34.

Discipuli & scholastici qbus subiaceãt vitijs.

DE offensione discipuloꝝ & scholariũ subsequẽter tãgendũ est. Peccant aũt primo: q2 volũt esse supra magistros contra id. Nõ est discipulus supra magistrũ.vj.q.j.sacerdotes.&.c.seq. & Luc.vj. & Mat.x. Secundo: q2 volũt fieri magistri qui discipuli legitimi non fuerunt.pre.c.miserũ si clericatus.als.in proxi.§.ã.Ꝟ.an magistri. xxiij. dist. his.in fi.xxxvij.dist.relatum. Tertio vadunt ad scholas & nõ student: vel discere negligunt:vel cõtemnunt:vide qd legitur & no.extra de elec.cũ ex eo.lib.vj.super verbo,literarũ studio insistẽtes:q2 nõ Bononie fuisse:sed ibi bene vixisse & studuisse laudandũ est.xij q.ij.gloria.de quo peccato confitet Augu.in.ix.li.cõfessionũ, & talis magis mẽbrum diaboli q̃ christi esse ostenditur.xxxviij.dist.nullus.contra qd Aug.dicit. Senex enim a iuuene & eps tot annorum a collega necdũ anniculo paratus sum doceri.xxiiij.q.iij.si habes,& vide ibi glos.reprehensibilis. Isti autẽ tales qui vadunt ad studiũ & nõ student:nõ gaudent priuilegio habendoꝝ fructuũ beneficiorũ in studio de quo loquit de clericis non resi.tue.& extra de magistris c.vlt.ꝙ si eos receperint: ad restitutionẽ eoꝝ tenent:q2 fraudulenter eos receperũt.ad hoc extra de elec.cũ ex eo. ibi, Cupiẽtibus in scia dei proficere vt fructũ in dei ecclesia suo tpe afferre valeãt opportunu.& infra ibi,literarũ studio insistẽtes: & in pre.c.si. de magistris.ibi,aliqui docibiles destinentur. & ibi, qui cum docti fuerint &c. & infra ibi, & studentes in ipsa.extra de elec commissa.§. ceterũ.ibi, teneberis ad restitutionem fructuum eorundem quum eos receperis fraudulenter.op.c.immo expressum.xvj.q.j. generaliter.ibi.Eos autẽ clericos & monachos huiusmodi beneficium habere sancimus:qui ad sacrosanctas ecclesias vel monasteria permanẽt: non deuagantes:neq2 circa ministeria desides: quum propter hoc ipsum beneficiũ eis indulgemus: vt aliis oibus derelictis oĩpotẽtis dei inhercãt ministerijs: & in glos.c.&.xxxvij.dis.de quibusdã.ibi,assidue.& in glo.i.horis cõpetẽtibus.& pre.c.tue.quasi expressũ. Quarto: q2 discunt ea que melius est nescire q̃ scire xxxvij.dist.q̃uis.& in glos.hic vz.& discunt illas sciẽtias que nõ sunt scientie pietatis, sicut sunt geometria,arithmetica,musica, & astronomia, legit & no. xxxvij.dist.siquis. Quinto: q2 tunc volunt discere quũ ex officio alios debeant docere.xxxvij.dist.§.ecce.in autẽ.de sanc.epis.§.damus.col.ix.sed postq̃ male promoti sunt q2 ignorãtes:cõsulte agunt si discũt: vt pre.c.nullus.&.c.si habes: vel renũcient. extra de renũcia. nisi cum prudẽ.§.pro defectu. Sexto: q2 ad seipsos in obscuris recurrunt dimissa scriptura: & iõ magistri erroris existunt: q2 veritatis discipuli non fuerũt.xxiij.q.iij.qd autẽ.xxxvij.dist.relatũ. Septimo: q2 stulti sunt & peccant: q2 contẽnunt discere q̃ ignorãt.xxij.dist.de constantinopolitana.lxxxiij.di. peruenit. Octauo defraudant magistros salarijs quũ sint diuites.vñ ad restitutionẽ tenent: q2 dign⁹ est mercenarius mercede sua.ij.ad Timoth. v. Luc. x. Mat.ix.xij.q ij.charitatẽ.&.c quicũq2.in fi. Nono: q2 inter se malas societates habẽt maxime iuniores ex eis:& maxime quũ iacent in scholis turpitudinẽ operãtes.xxxij.q.vij.flagitia.vñ sup hoc precipue & sup aliis vitijs magistri eoꝝ curã debent habere solicitã custodiendi eos & rũpendi feda federa.sicut alĩ quotiens eos docui maxime magistros in grãmaticis & logicis: qui discipulos habẽt qui iacent in domibus eoꝝ:quibus presunt non tm̃ scia quantũ moribus: sicut dicit lex de preceptoribus pupillorũ.ff.de admini.tuto.cum plures.§.cum tutor.& no.extra de magistris.cap.j. Decimo: quia magistris inobedientes sunt & eis frequenter resistunt. vnde & verberibus virgarum subijciendi sunt: que tamen ad vindictaz sanguinis non procedant: nec propterea incidunt in excõmunicationem magistri taliter verberantes.extra de senten.excommu.super eo. & vide quod legitur & no.xxiij.q.v.cap.pri.ibi. Sed virgarum verberibus erudisti: qui modus coertionis & a magistris liberalium artium, & ab ipsis parentibus adhibetur.extra de rap.in archiepiscopatu. Undecimo: quia in festiuitatibus potius vadunt ad ecclesiam vt videant dominas:q̃ vt audiant diuinuz officium.no.xxiiij.quest.pri.odi. in glos. cap.contra. Duodecimo: quia quum in diebus festiuis deberẽt ire ad ecclesias & dominicis diebus ad audiendum missas complete vt tenentur, & predicationem: vel vagantur per terram: vel student: quum in spiritualibus solum sint principaliter festa precipua occupanda. Non improbo ꝙ missa audita, studeant in domibus suis: quia opus spirituale est studere:quia scientia donuz spiritussancti est. Esa.vndecimo. Sapientie pri. Eccle.pri. & paulus.pri.ad Timoth.iiij. attende lectioni.xxxvj.distin.§.ecce.in fin. Sine precio etiam librum corrigere & ipsum apostillare in festo non est peccatum: quia ad scientiam facit.cap.extra de offi.delega.preterea.& cap.prudentiam.in fin. & cap.suspicionis.ff. de iure.omnium iud.l.ij.ff. de re iud. quedam. xvj. quest.prima. si Monachus. pro precio vero corrigere vel scribere vel notare in fe-

fie,peccatum est: q2 opus seruile est vt.c.ieiunia infra alle.& extra de fer.c.vlt,& de conse.di.iij.rogationes.& de conse.di.j.missas. Missas die dñico secularibus totas audire spirituali ordine precipimus.& c.sacerdote.c.cum ad celebrãdas.c.qui die. Qui die solenni pretermisso ecclesie conuentu ad spectacula vadit:excõmunicetur,& dist.iij.ieiunia fane,ibi.Die aũt dñica, nihil aliud agendum nisi deo vacandum. nulla operatio in illa die agatur: nisi tñ hymnis & psalmis & canticis spiritualibus,dies illa transigat.

Decimotertio q2 clerici curati quũ vadunt ad studium de licentia prelatorum,non dimittunt in ecclesijs vicarios bonos & sufficientes: p quos animarũ cura diligenter exerceatur.extra de elec.cum ex eo.§. fi.li.vj.alias credo eos teneri ad restitutionẽ fructuũ quos interim perceperint ecclesiam debito seruitio defraudando.c.extra de elec.commissa.§. pen, & vlt. xvj.q.j.generaliter.ex de rescrip.c.fi. Decimoquarto:q2 religiosi quidã & presbyteri & alij prelati scholas sequuntur legales: propter quod excõicati sunt: & q2 habitum dimittunt in scholis. ex ne clerici vel mo.non magno,& c.fi.& c.vt periculosa.lib.vj. Decimoquinto:q2 expensas quas habent a suis parentibus vel ecclesijs expendunt in tabernis & taxillis & commessationibus & malis societatibus & meretricibus & vacui ad domum redeunt sine cõsciẽtia & pecunia vel scientia.cõtra quos dicitur: non Bononie vel parisius fuisse:sed bene vixisse.iugo & studuisse laudandum est.xij.q.ij. gloria. ℣. socrates. in fi. Decimosexto:q2 quedam eorum simoniace recipiunt magisterium.non credo tales executionẽ habere talis magisterij sine dispensatione si communicatur.c.j.q.j.reperiuntur.c.siquis neq3.q.iij.saluator.q. vij.requiritis.Secus si esset occultum.c.ex de simo, ex tue.& hoc per pecuniam,preces,carnales,vel seruitia,maxime quum sint indigni.j.q.j.sunt nonnulli.extra de magistris.c.ij. Decimoseptimo:q2 debita contrahunt:& recedunt de studio debitis non solutis:& ideo excommunicantur: & non curant. & sic triplici vinculo,debitorum, & excommunicationũ, & peccatorum,remanent vinculati: que vincula per eos difficile rũpuntur. sicut experientia manifestat. extra de treu.& pa.c.j. & in gl.primus est. Multũ ergo & precipue scholares debent attendere vt eligant bonum magistrum vita & scientia: quia a bono magistro bonus scholaris procedit cõmuniter, xxiiij.q.j.cum beatissimus. Nam magister appellat qui bonũ regimen habet pre ceteris.ff.de exerci.ac.l, j.§.magistrum.Et preceptor cuiuslibet discipline magister vocari potest a mouendo,siue monstrando. ff. de verbo.signi.quibus. Debet autem magister esse idoneus.scilicet honestus & discretus in sciẽtia quã docere intendit.extra de magistris.c.j.ij.& iij. magister enim primum moribus: deinum facundia illos quos docet precellere,debet.C.de professo.magistros li.x.imperitus ergo matheseos nisi patebit. xxxvij, dist.q de mensa.Nam qui alios docere debet: nõ debet querere ab alijs edoceri. in autẽ.de sanc. epil.§, damus.coll.ix.j.q.vij.conuenientibus. Ideo neophytus ad hoc onus assumi nõ debet:q̃uis ingeniosus sit:sed is qui scientiam a maioribus suis traditam sibi seruat:& eo modo quo audiuit docet.xxxvij, di, relatum, Quod de theologia potissimum intelligendum est,& seruandum: q2 ibi contra dicta sanctorũ patrum non est dicendum.xvj.di.sancta.nisi authoritate pape aliud fieret in quibusdam.xx.di.§.j.q2 & si papa contra fidem scribere vellet:non est ei credẽdum.xxv.q.j sunt quidam.cum.c.seq.& prec.xv. dist. sicut. vbi de hoc. in alijs autem scientijs possumus discere contra maiores.ix.dist. ego solis. & c.noli,

Utrum autem idoneus sit magister de facili potest cognosci in lectionibus & disputationibus & bone fame odore.extra de eta.& qua.c.pen.& vlti. a quolibet tamen debemus addiscere sine indignatione. xxxviij.dist.nullus.& xxiiij.q.iij.si habes.& d. ℣.vera dixi. Sed hic quero vtrum religiosus monachus: vel de ordine mendicantium possit & debeat in magistrum assumi. & videtur q̃ non: q2 vocem habet plangentis:non docentis.secundum Hiero.xvj.q.j. monachus. cum.c. ibi seq, & synodus constantinpol. dicit.vij,q.j.precepit ibi. Monachorum enim vita subiectionis habet verbum & discipulatus:non docendi vel presidendi vel pascendi alios Sed contra q2 secundum Hiero.ad rusticum monachum. Multo tempore debet discere monachus que postea doceat:ne tyro vsurpet & ne prius sit magister q̃ discipulus.xvj.q.j.sic viue,& c.si clericatus. Item si religiosus idoneus est pre ceteris : q2 eminentis sciẽtie & vite sanctissime:nunquid est melius talem ponere in cathedra q̃ non honestum: vel non tam honestũ & literatum clericum secularem? sic secundum Joã. Chrysosto.c.xl.dist.multi.& Ambro.xvj.q.j.doctos. & c.sequentibus . maxime quum cõmuniter gratis doceant: & sic in hoc ecclesie valeant releuari. vñ nõ sunt prohibendi.extra de magistris.c.j.& pen.nec.n. sunt idonei prohibendi.vt.eo.ti.quanto. Idoneus aũt dicitur qui moribus & scientia alios antecellit vt.l.pre.C.de profes.magistros. Solutio si talis se ingerit:sicut hodie communiter predicatores & minores.& alij mendicantes:nedum hoc in ordine:sed ẽt per seculares potentes & prelatos & cardinales ecclesie hoc magisterium procurantes:repellatur. j. q. vj.sicut.viij.q.j.in scripturis.& in primis cõcor.Aut a suo superiore mittatur : & ab illo ad quem pertinet licentiatur,& sic est admittendus.vt.xvj.q. i. moderamine.c.ex authoritate.c.sunt nonnulli.c. si clericatus.c.monachos.c.nos autem.c.in parochia.& c.sequenti.dum tamen a scientijs prohibitis abstineat. extra ne cleri.vel mo.non magno. Quum enim specialiter prohibeatur ibi de quibusdam scientijs religiosis:de alijs hoc concessum videtur. extra de presum.nonne.maxime de theologia.ad quam indistincte admittendi sunt tam seculares q̃ regulares: q2 generaliter & indistincte Honorius. iij. hoc indicat extra de magistris. c. vlti. Hoc etiam requirit salus animarum & publica vtilitas.extra ne cleri.vel mo. c.vlti.que preferenda est priuate.extra de renun. nisi.§. nec putes, vj. In hoc potissime obedire debet abbati monachus quum non solum vtilitas proprij monasterij vel ordinis hoc requirat:sed generalis ecclesie hoc exposcat.c.xvj.q.j monachi.& c. vos autem.de postu.ex parte.de postu.pre.bone.j.§. nos igitur.& de cleri.non resi.ad audientiam.secundum Ostien.qui ita no.in summa de magistris.§.qualis debeat. ℣. sed nunquid. cum his que addidi. Ego autem raro audiui:nec vidi in aliquo ordine iniunctam alicui religioso talem obedientiam per prelatum. Nam non cum obedientia quicquid dicunt eorum litere :sed extorta & procurata : & frequenter empta licentia : currunt quidam religiosi cum suis loculis et pecunijs parisius pro magisterio & lectoratu. tanta est quorundam ambitio. extra de elect,

An religiosus in magistrum possit assumi.

quorundam.li.vj.tota die. Item scias quod si magistri quibus promissum est competenter: nihilominus a clericis ecclesiarum in quibus beneficiati sunt: et ab aliis pauperibus taleas exigant: simoniam committunt. nam in templo vendentes sunt qui hoc quod dari quibusdam competit, ad precium largiuntur .j.q.iij.vendentes. Item non solum venditores columbarum sunt, et domum dei domum negotiationis faciunt: qui sacros ordines largiendo precium pecunie vel laudis vel honoris inquirunt: verum hi quoque qui gradum vel gratiam in ecclesia spiritualem deo dante largiente perceperunt non simplici intentione, sed cuiuslibet humane retributionis causa exercent .j.q.iij.non solum: secundum Gof. et Ostien. qui ita no. in pre.ti.de magistris. §.vtrum.versi. quid si magistri.in fi.in summa. hoc non admitto: quia sic pro mercede legentes incurrent simoniam: quod non est verum per ea que no.xxxvij.di.de quibusdam, c.ij.§.proximo.versi.xj.sed committunt crimen concussionis sicut in casu qui sequitur.versi.j.sequen. Si autem is ad quem de consuetudine vel priuilegio vel de iure, pertinet licentiam dare docendi: propter hoc pecuniam exegerit: licet simoniam proprie non committat: quia non venditur vel emitur spirituali annexum: crimen tamen concussionis committit: quum pretextu officii per impressionem exigit quod non debet: de qua concussione .j.q.j.concussionis lege et no.xxiij.q.j.paratus.in fi. et ideo: qui exigit est dignitate et officio spoliandus: extra de magistris.c.j. et c.quanto.in fi. et in hoc casu promittenti succurritur et soluenti vt pre.ti.prouideas. Nec videtur hic versari turpitudo ex parte soluentis: quia ex quo idoneus est suam redimit vexationem. extra de simo. dilectus. secundum Gof. et Ostie. qui hoc no.in summa extra de magistris. §.quid iuris.versi.sed nunquid. Male hoc seruatur Bononie vbi a quolibet conuentuando vel licentiando archid. Bono. qui dat licentias: exigit et recipit pro licentia xxv.lib. Bon. ergo etiam peccasti: licet ego ei non soluerim nisi.xv.ex gratia speciali. Quilibet etiam doctor qui interest examinationi in priuata recipit tres libras quasi pro suo labore.c.xij. q.ij.charitatem.extra de prescrip.cum ex officii: de simo. cum sit Romana. Decimooctauo: quia studentes Bononie in iure communiter sunt periuri: quia iurant rectoribus obedire in licitis et honestis: et non faciunt, maxime quum vocantur ad vniuersitatem non veniunt, et ideo priuandi sunt beneficiis: extra de iureiu.querelam. Decimonono meretricatores et litigiosi sunt. xlvj. dist. seditionarios substantiam paternam cum meretricibus dissipantes sicut filii prodigi. Luc.xv. et Eccli.ix. Ne des fornicariis animam tuam: ne perdas te et hereditatem tuam. Prouerb.xxix. Qui nutrit scortum perdet substantiam. Prouerb.vlt. Ne dederis mulieribus substantiam tuam. Uigesimo. Nimis se grauant et suos in expensis quum recipiunt doctoratum, et ideo expense hodie sunt taxate extra de magistris: cum sit nimis clericu.

De peccatis aduocatorum et qui prohibentur aduocare. Cap. 36.

Aduocati in quibus offendant.

Expeditis magistrorum et scholarium defectibus et peccatis: de Aduocatis dicendum est. Peccant autem multipliciter. Primo quia subdole fouent causas prodendo propriam clientulum: et tales preuaricatores sunt, et proditores, et infames .ij.q.iij.§.notandum.ij.versi. preuaricator. Est autem preuaricator quasi varicator: qui diuersam causam adiuuat prodita causa sua. nam qui preuaricatur ex vtraque parte consistit quin immo ex aduersa.vt.ff.de his qui nota.athletas.§.preuaricator. et ff.de preuarica.l.j.quo puniatur in foro contentioso, vide.l.illam canonizatam.l.preuaricator. et vide quod no. et legitur.l.xxvij.di.in religiosum.glo. et ita. Secundo: quia causas desperatas fouent contra conscientiam, et in hoc eorum aliqui gloriantur quasi magis subtiles aduocati: et tamen scriptum est, improbum non defendas.xj.q.iij.siquis vero. et c.qui consentit. xxiij.q.iiij. ne analso. Tertio: quia dilationes superfluas nituntur obtinere ad hoc tamen vt fugiant, et negotium protrahatur. extra vt li.non con.c.j.de dol. et con. prout.iij.q.iij.§. tria.versi.preterea non licet aduocato.ibi, nec ex industria iurgium protrahere: in quo casu pena duarum librarum afficiendus est per iudicem. C.de iudic.properandum.§.illo proculdubio. et no.in pre.versi.non licet in gl.quod si fecerit. Quarto recipiendo nimis magnum salarium: vel paciscendo super certa parte litis cum graui damno litigatoris. propter quod debent aduocatione remoueri.iij.q.vij.§.tria.versi.arcetur. vbi etiam de hoc no. Quinto: quia ignorantes iura quum nesciunt quid dicant aliud opprobriis certant in pre.§.tria versi.siquis adeo procax. Sexto: quia vbi est copia aduocatorum sicut Bononie: vt aliis lucrum subtrahant qui boni sunt, paruissimo salario sunt contenti tanquam viles et abiecti.pre.§. tria versi. apud vrbem.ibi. Nam si lucro pecuniaque glo.modica capiantur: veluti abiecti atque degeneres inter vilissimos numerabuntur: secus si facerent pro clientuli paupertate.c.lxxxvj.dist.non satis.extra de rescrip. statutum.§.prouisurus.lib.vj. Septimo: quia recipiunt salarium nimis magnum inspecta sua facundia et labore quem subeunt quantitate cause et fori consuetudine.ff.de variis et extraor.cog.l.j.§.in honorariis. taxabit iudex salarium aduocatis et adsessoribus: extra de rescrip.statutum adsessorem li.vj. Octauo informant testes falsos: et querunt et faciunt positiones cauillosas vt aduersam partem decipiant. vide extra de iureiu.cum impositionibus.li.vj. et inducunt clientulum ad deierandum ponendo et respondendo: et ideo tanquam homicide tenentur: et infamia perpetua notantur. xxij.q.v.ille qui hominem. et c.siquis conuictus. Nono: quia recepto salario non curant de causa: nec student nec vigilant circa eam. et sic propter eorum negligentiam aliquotiens amittit clientulus bonam causam: et ideo ipsi obligantur.c.bo.extra de eta. et qua.ad aures.ff.loca. et con.sed addes.§.illud. Decimo: quia sciunt aliqui se idiotas et insufficientes: et nihilhominus recipiunt salarium: et propter insufficientiam suam amittunt causam vnde in culpa sunt, et ad restitutionem tenentur c.ff.ad l.acqui.idem iuris.ff.de of.presi.illicitas.§.sicut institutum.ad l.acqui.§.imperitia.ff.de var. et extraor.cog.l.vlt. et vide quod no.extra de re.iu.cum eterni. li.vj.in glo.C.de penis fisc. Undecimo: quia vbi sufficientes sunt alii insufficientibus vices suas committunt: vnde et ipsi de lesione clientuli tenentur.c.ff.de prescrip.verbis.l.apud labeonem.ff.fi.nisi forte clientulus sciens et prudens contentus fuisset: quia eo inuito non potest alii hoc committere. quia differentia est inter artifices.extra de of.dele.c.fi. et si eo inscio hoc fecit: debuit preuidere hoc ipsum non permissurum si sciret.c.ff.de furtis: quia re sibi commodata.respon.j.ad fi. Duodecimo falsam.l.allegando: vnde crimen falsi incurrit.C.de veteri iure enucle.l.ij.§.hoc autem. et extra

in prohem. decretal. Rex pacificus.§. fi. & no. extra de iudic. nouit. in glo. sed cum: vel falso legem inducendo & eius intellectum peruertendo mentiētes, & a veritate recedētes & ad sensuz suū, & pro parte sua .l. interpretantes i contra .l. C. de iudic. rem non nouā.§. patroni. C. manda. ab Anastasio. respon. j. in auten. constitutio: que ex ascriptitio: & libera matre. in prin. col. v. xxxvij. dist. relatum. possunt tn̄ aduocati varijs modis iura exponere. no .l. dist. quid est. in gl. hic stans. & contra conscientiam facientes edificant ad gehennā: ex̄ de sta. mo. c. j. de resti. spo. literas: vide qd̄ no. de iureiu. breui. in glo. ij. Lucrant totum mūdum: & animaruz detrimenta patiuntur Mat. xvj. & Luc. viij. ex̄ de simo. Mattheus. & nō minus peccatum est in offensione lingue: q̄z in effusione sanguinis. xj. q. iij. quisquis. Inde Dauid. ps. xiij. Quoruz os maledictione plenum est: veloces pedes eoz ad effudendum sanguinem. de peni. dist. j. periculose. & si causam desperatam accipiant oīno salarium debent restituere sm̄ Gof. sicut tutori imputat si causam pupilli desperatam ducat: vel superuacuaz. C. de admi. tu. si bonaz. ff. de admi. tu. quotiens.§. sicut. & ideo aduocatus nequam tenet clientulo ad interesse in tali casu. c. C. de admi. tu. non est ignotuz. Tenetur etiā aduocatus nedum si causam desperatā consulat prosequendam: vt dictum est proxime: sed et si per imprudentiā ipsam amittat: vel per negligentiā vt .l. predicta. &. e. versi. x. Idem iuris. ff. loca. & conduc. cum in plures.§. locator. & .l. pre. illicitas. & pre. e. ad aures. multo fortius si causam prodiderit: quia tunc maior pena debet. ff. de penis: siquis aliquod.§. siquis instam. ff. ad .l. cor. de fal. l. j.§. is qui. ff. de extraor. crimi. sacculari j.§. j. & breuiter tenet qualitercunq̄z vitio suo causam ammittat. ca. ff. de euictio. si ideo. C. de euic. emptor. ff. de tabu. exhi. locuz.§. condemnatio. secus si ex qualitate cause: vel ob defectuz probationis: q2 vitium est materie: non artificio. ff. ad .l. acqui. si seruus seruum.§. si calicem. ff. loca. Itē quare.§. si gēma. naz ignoscendū est illi qui bonam fidem agnouit. ff. manda. quintus. adde hic quod no. j. in. c. xlviij. in.§. sed vt de hoc. versi. quod de aduocatis. cum. iiij. versi. sequen. Decimotertio: quia

Aduocare prohibiti.

quidā aduocant qui aduocare non possunt, vt minores. xiiij. annis peregisse non debent. xvij. annum. ff. de postu. l. j.§. inuitum. iij. q. vij.§. tria. versi. quidā surdi prorsus: vtroq̄z lumine orbati: femine: vide ēt. xv. q. iij.§. j. muliebria passi i corpore: crimine capitali damnati: qui operas suas locauerunt: vt pugnarent cū bestijs in arena. & alij infames: & qui continentur. iij. q. vij.§. tria: & clerici in sacris vel in minoribus beneficiati: extra de postu. ca. j. scilicet in foro ciuili: sed in ecclesiastico possunt a sensu contrario illius. cap. vt ibi no. Bernard. & Ostien. in summa de postu.§. quid. pertinet. versi. Item honor. vbi ēt tenet q̄ etiam coram seculari, si necessitas vrget: q2 iusta negotiatio non est clericis interdicta. & hec iusta est. xj. q. iij. non licet. & ex̄ & ne cleri. vel mo. c. j. vide qd̄ no. xv. q. ij. in summa. Et religiosi. ex̄ de postu. c. ij. xvj. q. j. de presentium. Item epi. v. q. iij. q2 epōs sm̄ Gof. qd̄ intelligit Ostien. in foro ciuili alias contra: quum habeat optionem vtrum per se vel procurationem litiget coram iudice ecclesiastico. extra. de iu. calum. c. fi. Et qui funguntur iudicis & aduocati officio. C. de off. adsesso. l. fi. Et qui ad mandatuz iudicis volunt patrocinari. C. de postu. prouidendum iij. q. vij.§. tria versi. si vero. Itē qui non sunt catholici. C. de postu. nemo. de peni. di. j. nemo. extra de heretic. excōicamus.§. preterea. Itez excōicati. xj. q. iij. cum excōicanis: extra de sen. excōmuni. decernimus. lib. vj. Item clerici in causa sanguinis. lj. di. aliquantos. vbi de hoc. xxiij. q. viij. his a quib9: & tutius est sm̄ Ostien. q̄ etiam pro reo ibi non aduocent. c. ne cleri. vel mo. sententiam: vide qd̄ no. xv. q. ij. in summa. Et q2 ad tpōs per iudicem prohibiti sunt. ff. de postu. puto. & qui non aduocandum pecuniā receperunt. ff. ad .l. iulia. repe. eadem. Et qui audierunt leges parisius: extra de priuil. super specula. Et prelati & presbyteri nedum religiosi qui audiunt leges. extra ne clerici. vel mo. c. fi. & e. non magno. Decimoquarto q2 per eos frequenter stat ne causa terminetur, & tn̄ totum salarium petere possunt. ff. loca. & conduc. qui operas: & ad .l. Rhodi. de iactu, qui leuande.§. si vehenda. al. est lex. ff. de var. & extraordi. cog. l. j.§. si iulius maternus. C. de aduoca. diuer. iu. post duos. vide qd̄ no. Joan. an. extra de rescrip. statutum. li. vj. in glo. q2 cōset si transigat clientulus videtur aduocatus obtinuisse. c. ff. manda. l. fi. Decimoquinto q2 proponunt factū qd̄ principales personē deberent in iudicem proponere. extra de iudic. pastoralis. Decimosexto: q2 recipiunt salarium vel partem ante finem cause: immo aliqui anteq̄z incipiant, contra id qd̄ no. Inno. extra de loca. & cō. pp in glo. magna. Si aduocatus maius petat salariuz: vide Inno. extra de rescrip. presenti. li. vj. Decimoseptimo: q2 volunt esse testes in causa in qua sunt aduocati. contra id qd̄ legit de testi. in literis. e. & super hoc vide Inno. de transac. ex literis. Decimooctauo: q2 quum sint quidam vassalli dnōz: nolunt pro eis aduocare: nec de aduocatione eis seruire: quum ad hoc ex pacto teneant: 'al's secus sm̄ Inno. qui de hoc no. extra de iureiu. sicut. & j. Decimonono, q2 quum fuerint aduocati in causa: volunt esse iudices in eadem contra id qd̄ legit & no. extra de ap. postremo. & in vlt. glo. Uigesimo q2 vociferant & contendunt rixose: quum miti ratione non tumultuosa voce factum suū debēt proponere: & ins. v. q. iiij. in loco iij. q. vij.§. tria. in .l. canonizata. siquis adeo. Uigesimoprimo: q2 non iustitie: sed lucro intendunt. iij. q. vij.§. tria. versi. apud vrbem. Uigesimo secundo q2 quum religiosi in aliquo casu licito aduocant munera accipiunt, contra id. xv. q. ij. c. j. cum.§ seq. Uigesimotertio, q2 monachi pro monasterio suo aduocant sine licentia abbatis: ɔtra id. xvj. q. j. monachi. ij. Uigesimoquarto: q2 frequenter clerici aduocāt contra ecclesiam suam vel epm̄ vel patronum. quo casu merent perdere beneficium. xxiij. q. v. de forma xcvj. dist. si imperator. extra de post. c. vlt. vbi de hoc. legitur & no. j. q. vij. c. j. vbi de hoc. Uigesimoquinto q2 aduocant pro hereticis condemnatis: vñ a suo officio perpetuo sunt suspensi & perpetuam infamiā incurrūt. extra de hereticis. si aduersus qd̄ intelligit. Ostiē. postq̄z sunt heretici per ecclesiam excomunicatione notati .i. excōicati denunciati: vt no. in summa extra de heretici.§. qua pena. versi. hanc aūt penam. Sic etiam intellige eodem. ti. c. ij.§. heretici. li. als si negat se hereticum, defensio sibi datur per se & aduocatum per ea que no. pre. ca. si aduersus. q2 sepe falso inquam crimina notant. ij. q. j. multi. in fi. facit optime extra de hereticis. multoz.§. veruz. clemen. Uigesimosexto q2 dederant consilium: vel fauorez: vel auxilium morti vel insecutioni epō: q2 tunc aduocare non possunt nec aliud habere officium extra

de penis.

de penis.felicis.§.nulli. Uigesimoseptimo qꝛ advocant quum fuerint filij vel nepotes hereticoꝝ,vel fauentes hereticis,ↄtra pre.§.hereti. Uigesimooctauo non prestant quidaꝫ patrocinium ecclesie sue quuꝫ teneanł.iij.q.j.nulli. Uigesimonono: qꝛ quidam volunt esse advocati pro vtraqꝫ parte bona fide, pro quibꝰ facit qꝺ no.xlv.di.disciplina,in glo.c. Sed hoc intelligit ibi archidia.quum ex advocatione non fit preiudiciū parti.Sed ego non video quō pure vtriqꝫ parti sibi invicem contrarie possunt seruire, & ideo peccant.c.pre.l.canonizata.ij.q.iij.§.notandum.versi.preuaricator. An sufficiat advocato dicere ita dicat.l.licet eam non alleget.j.q.j.vt euidēter. An advocati in causa principali teneātur defendere suos clientulos appellantes pro eodem salario vide.ij.q.vj.§.post secundaꝫ: de medico an teneatur curare pro primo proprio salario recidiuantem. de pe.di.iij.adhuc instant.glo.artis. Quia advocatus idem ius sepius potest inducere.xxiij.q.vij.quemadmodum.glo.in prin. Et contra illiteratum debent advocati loqui vulgariter.no.xxiiij.q.j.odi.in glo.j. & est figura.& legił & no.xxviij. q.j.sicut.n. prope.fi. versi.si ergo.ibi,intelligis ne quid dicam. an in hoc explanando aliqū diligentius immorabor:attende vt rem ipsam explanandam tanqꝫ inconspectu declarandam blandiore sermone ponamus:& in glos. c.& extra de statu monachoruꝫ.ne in agro.§.regula. clemen. Quia possunt etiam advocati siue iurisconsulti mutare suam opinionem si expedit mutari no. xxiij.q.vj.vides.glos.& volens sic ex. Possunt etiaꝫ advocati in causis matrimonialibus & alijs spūalibus leges non contrarias canonibus allegare.x.di. c.j.xxix.q.ij.siquis ancillam. An advocatus debeat habere salarium qui voluit sed non potuit negotio interesse.pro & contra.de pe.dist.j. magna pietas. in prin.dist.ibi votum.n.pro opere reputał.in glo.hoc enim tm̄ in bonis. Pro salario promisso vel debito advocato pro causa ventilata in curia metropolitani:non agel coram eo:sed coram ordinario litigatoris.extra.de fo.cō.Romana.§.nec etiam.li.vj. Non tenel advocatus dicere parti adverse ius quod pro eo facit.no.iiij.q.iiij.c.j. De satisfactione & restitutione facienda per advocatos:extra de immu.ecclesie.qꝛ plerīqꝫ per Inno. Restituant aūt violenter & malitiose acquisita si volunt saluari.nec.n.in die iudicij habebunt de allegationis nitore subsidiuꝫ. ad hec penl.dist.v.falsas.ix.q.iij. alioꝝ. Boni & fideles advocati milites sunt rempublicam legibus potius qꝫ armis defendentes.C.de advoca.de iuersi.advocatu.c.ff.de voca.mu.l.ij.§.quam ista & .§.seq. ff.de ca. & postlimi.re.l.postliminium.§.fi.tales si vltra salaria petant concutiunt:super his vide qꝺ legił & no. xxiij.q.j.militare.in glo. cum ergo :& extra de vo.& vo.re.ex multa.§.ij.in fi.& in glo. Idem dicit lex.

De offensionibus iurisperitoꝝ & adsessoꝝ. Cap. 36.

Iurisperiti. Adsessores.

DE offensionibus iurisperitoꝝ & adsessorum adem quasi per oia potest dici sicut de offensionibus magistrorum & advocatorum proxime dixi. Dicitur aūt iurisconsultus is qui sibi questiones factas soluit & determinat per ius,& non advocat. Sed si proponał sibi questio de facto:ipsam soluit sicut sibi videtur: & de iure rūdet.in Italia tales vocanł sapientes.vn̄ frequenter partes petunt sapientem a iudice super aliquo articulo incidenti vel principali decidendo per eum ad expensas petentis vel vtriusqꝫ partis si concordant.hi olim constituebanł a principe:& eoꝝ opinio vim legis habebat.institu.de iure.natura.§.rūsa & dist.ij.rūsa prudentum:hodie aūt tales non inueniunł:sed tm̄ hi qui ↄsilium dant credendi:aut litigandi & frequenter,suas faciunt allegationes pro parte consulente eos vel pro vtraqꝫ:sed eligit verius qui si rectū consilium dant cōpetens salarium recipere possunt.xj.q.iij.c.non licet.&.xiiij.q v.non sane & vide quod no.ex̄ de vi.& hone cleri.cum omni.gl. penul.& de magistris.qꝛ non nullis.gl.sed nunquid non licet. Adsessores aūt dicūr qꝛ adsistunt iudici ad consilia danda in oībus articulis in causa. Hi duo potissime offendunt in salarijs immoderatis: & in malis consilijs que danł:siue per ignorantiam: siue per negligentiaꝫ:siue per malitiam:& tunc ad restitutionem tenentur & ad interesse parti lese sicut.ā.dixi de advocatis. Et de istis:& de eoꝝ salarijs:ex̄ de offi.del.super questionum.§.veruꝫ de vi.& ho.cleri.cū ab ol.& de rescrip.statutū.l.vj.plene legił & no.l multis glo.ibi.&.xiiij.q.v. non sane. & de appel.postremo.

De offensionibus procuratorum. Cap. 37.

DE procuratorum excessibus nunc dicamus. Quid auteꝫ sit actor quid syndicus: quid procurator:quid oeconomus :qd vicedominus:quid prepositus: & a quibus:& qualiter,& in quibus causis:& cuius authoritate:& ad que constituanł:& de officio eoꝝ,& de differentia nominum ipsoꝝ : & qꝛ voluntas constituentis procuratoꝝ semper est consideranda,& de forma procurationis in iudicio vel extra,extra de procura.petito.de obli.ad rōcinia. ca.j. de syndico.c.j.de iura.c.imperatoꝝ.&.c.cum in causa &.c.cum causam.de ex.pre.dilecta.lxxxix.di.diaconū &.c.seq.j.q.iij.saluator.ij.q.vij.siquis ergo.ix.q.iij.cūsimus.xvj.q.vij.qm̄ in quibusdam. de offi.del. cum olim.de fideius.c.penul.per Innocen.de censi.sopite ne seva.c.j.per Inno.de confir.vti.vel inu.cum dilecta.xxj.q.j.relatio. Est aūt procurator qui negociuꝫ gerendum suscipit ab eo qui pōt mandare:qui ei:plus dn̄s non est:sed procurator,extra de dona.ca.ij. & in procuratorem constituit:ex̄.c.auditis. Peccant primo aūt multi procuratores qui officium procuratoris exercent & procuratores esse non possunt: vt minor.xxv. ad iudicia : & minor.xvij. ad negocia.ff.de procurato.l.minor.& extra de procura.qui gn̄aliter. §.j.li.vj. Si quum def ad negocia maior.xvij.annis minor etā.xxv.annis potest agere & experiri:vt ibi no.Jo.an.post Osten. Que etas requirał in iudicibus:vide qꝺ legił & no.extra de of.del.cum vicesimum annum. In promouendis ad ordines:dic vt de eta.& qua.gn̄alem.in clem. In advocatis requiruntur.xvij.vt dixi.ā.c.§.expedinis.versi.xiij. Ad matrimonium contrahendum ,& sponsalia,vide quod no.de etate.extra de despon.impu.c.vbi. non est consensus.de etate ad religionem.extra de regula: qꝛ in insulis.c.ad nostram.c.significatum.item.c.is qui.c. non solum.li.vj.xx.q.j.illud.& q.ij.c.j.&.ij. Ad episcopatū & ad curam aīarum,& dignitatem,vide de elec.cum in cunctis.c.licet canon.c.cum ex eo.c.cōmissa. li.vj.

Procuratorum errores.

⁊ de eta. ⁊ qua. c. ij. ⁊ iij. ⁊ c. permittimus. lib. vj. De etate eligentium abbatissam ⁊ electarum: extra de elec. indemnitatibus. li. vj. De etate eligentiũ epm: eodem. c. ex eo. li. vj. furiosus. ff. de procura. l. ij. §. furiosus. Infamis. vide. l. dist. accedens. iij. q. vii. c. j. Itez surdus vel mutus. ff. e. l. ij. §. furiosus. ⁊ l. mutus. Itẽ accusatus de crimine. C. e. reum. Item miles. vide de post. pre. bone. j. glo. j. ⁊ quod no. Inn. de confir. vti. cum dilecta. ⁊ de accusa. super his. per eum. ⁊ de off. del. prudentiam: fm eundem. Seruus. C. de iudic. seruus. Excõicatus vel constitus ab excõicato: extra e. c. si. legit ⁊ no. de iudic. intelleximus: de rescrip. ipso iure. li. vj. qd fieret tñ cũ occulto: teneret: extra de procura. audinis. de re iu. ad probanduz. ff. de offi. preto. barbarius. C. de testamentis. l. j. ⁊ sic fuit iudicatum in curia. Item regularis, ex de syndico. c. vnico nisi pro causa sui monasterij abbate imperante. xvj. q. j. monachi. in fi. ⁊ c. qui vere. no. xvj. q. j. de presentiuz, vide clemen. de procura. Religiosus. Item clericus in gradu quolibet ɔstitutos non dz ɔstitui procurator litis: in auten. de sanctis. ⁊ reueren. epis. §. deo amabiles. ⁊ seq. §. alium autẽ. ex ne cleri. vel mo. sed. nec procurationes. ⁊ c. j. versi. ɔductores. qd verum est in ciuilibus: sed non in spũalib⁹ ⁊ in ciuilib⁹ pro personis miserabilib⁹ põt. vt no. Ostiẽ. de procura. in summa. §. quis dari. versi. itẽ monachi: vide Innocen. de iura. cal. c. j. vbi. tenet q clericus non põt ɔstitui procurator sine licentia prelati sui. Itẽ feminina. iij. q. vii. §. tam. C. de procura. alienationem no. ex de confir. cum dilecta. §. qr vero: qd videt contra: sed ibi soluit in glo. sic ergo. Itẽ qr ɔstituit in causa criminali: extra de procura. tuc: extra de accusa. veniens vbi de hoc. iij. q. v. reos. Secundo: qr non appellãt vel dnm non denunciant q appellent. extra. c. nõ iniuste. Tertio qr plene dñm non defendunt: qr oia dz facere que faceret. s. dñs si presens esset. ff. e. sed hic §. defendere. Nec. n. sufficit talem diligentiam adhibere qualem suis reb⁹ adhibet: ammo maior ab eis exigit. C. manda. in re mandata. Tenet aũt principaliter ad tria procura. vocatus ad iudicium venire iustis preceptis parere: ⁊ sine licentia non recedere. xj. q. iij. certum. in auten. de litigi. §. si vero intra predictum. coll. vij. Quarto qr frequenter confitẽtur contra dñm malinose vel corrupti. Et confessio procuratoris nocet dño: de postu. pre. c. j. de capel. mo. dilectis: de re iu. suborta: vt lite non con. c. j. §. si. vbi de hoc. quo casu tenetur dño ad interesse sicut. s. dixi de aduocato: ⁊ vide qd no. de testi. in inte. c. ij. in glo. fi. Quinto: qr sunt falsi non habentes mandatum vel falsum mandant: ex. e. in nra. Sexto qr excedunt fines mandati: ex de rescrip. cum dilecta. ⁊ desuper hoc vide qd no. Inno. de fideiuss. q quibusdaz. vtrũ aũt preiudicet dño qd facit procurator. contra. iniuste vel iniuriose ɔtra eum sine speciali mandato ei⁹ ex. e. t. dilecti. fm Inno. Septimo qr male: ⁊ negligenter ⁊ fraudulenter frequenter tractant causas ⁊ negocia dños ⁊ tenent in foro conscientie ad interesse dñis: vt. s. tetigi in. §. expeditus. versi. ix. ⁊ versi. xj. in c. xxxvj. Et vide Inno. de causa pos. cum olim. Octauo qr recipiunt ⁊ extorquent magna salaria, vnde tenent de superfluo. xiiij. q. v. non sane. Nono qr intromittunt se de officio aduocandi: quum parum vel nihil iuris sciant: vñ in culpa sunt vsurpãtes officium alienum, ⁊ quantum per hoc dãnificantes dños tenent. legit ⁊ no. ex de homici. tua. §. nos igit ⁊ in glo. j. ex de eta. ⁊ qua. ad aures. Decimo quia in fauorem dños multa pro parte sua mendacia dicunt: ⁊ partem aliam decipiunt: ⁊ cauillationibus ⁊ falsis positionibus ⁊ allegationib⁹ vtuntur. vñ ⁊ in his tenentur deo ⁊ proximo ⁊ iudici. sicut. s. dixi de aduocato. extra de crimi. fal. c. j. ⁊ quasi in omnibus in quibus mali aduocati offendunt ⁊ ipsi. vnde de eis non tango amplius.

De testium criminibus ⁊ offensis. Qui sunt qui nõ possunt testificari. Cap. 38.

Ad peccata testium veniamus. Testes fm Isi. antiquitus superstites dicebant, eo q super cause statu proferebantur: nunc parte ablata nois, testes vocantur: ex de versi. signi. forus. §. testes. Peccant testes in multis. Primo qr multi ferunt testimonium in iudicio qui testes esse non possunt: vide ex. c. c. ij. vt seruus. iiij. q. iij. §. itẽ in criminali. ver. Item fm nũsio: extra de verb. sig. forus. §. testes. Itẽ mulier in causa criminali mota criminaliter: ⁊ no. xxxiij. q. vlt. mulier. xv. q. iij. de crimine: extra de ver. signi. forus. §. testes. extra de testi. qm. ⁊ c. taz literis. Quid de hermaphrodito: qui habet vtrunq sexuz, scilicet hominis ⁊ mulieris: dic seruandum qd qualitas sexus incalescentis osndit. iiij. q. iij. §. Item in criminali. versi. hermaphroditum. Si aũt vtriusq membri officio vti põt: sicut refert Ostiẽ. de quodaz qui fuit in villa sua secucia: que est in epatu Taurin. eligat quo vtat: ⁊ iuret q de cetero alio non vtetur: qr nec duplici debet fungi officio maxime taz diuerso. xvj. q. j. presbyteros. ff. de pac. si plures. sic fecit eps Taurinen. de predicto: vt no. Ostien. extra de testi. §. quis possit. versi. quid de hermaphrodito. Impubes ante annum. xiiij. in ciuilib⁹: ⁊ minor. xx. annorum in criminalib⁹. ff. de testi. l. inuiti. ⁊ l. testimoniũ ⁊ iiij. q. iij. c. j. ⁊ §. Item in criminali. versi. Item in testimonium furiosus. iij. q. vij. §. tria. extra de succe. ab intesta. cap. vlt. de regula. sicut. xvij. q. j. gonsaldus. Infamis. prece. cap. forus. §. testes: extra de testi. co. preterea. iij. q. v. constituimus, extra de testi. licet ex quadam. ⁊ c. testimonium. nisi in criminibus exceptis: legitur ⁊ no. de simo. licet heli. ca. per tuas. Pauper. Suspectus. legitur. ⁊ no. iiij. q. iij. §. item in criminali. versi. testium: ⁊ in glo. in Salomone. Infidelis siue hereticus. ij. q. vii. c. si hereticus. ⁊ c. pagani. xxiij. q. iiij. ipsa pietas de hereticis. excõicamus. legit no. extra de testi. c. j. ⁊ c. Iudei. ⁊ in clemen. eo. ti. c. j. Reprobant etiã oẽs q ptinent in pre. §. in criminali. vsq ad §. vlti. Secundo peccant qr non dicunt totam veritatem quam nouerunt sicut iurauerunt de causa illa. iij. q. ix. hortamur: ⁊ solam veritatẽ non miscendo falsitatem. xj. q. iiij. nullam: qr nec de suo debent aliquid adiicere etiam ⁊ quod bonum est. iij. q. ix. pura. extra de accusa. quali ter. j. §. formam. ⁊ c. seq. ⁊ ideo sunt periuri. ⁊ hoc ideo inuentum fuit: qr cum quidaz iurasset dicere veritatem: ⁊ quum eam dixisset: apposuit postea contrarium in dicto suo: ⁊ cum postea argueret de periurio: dixit q non deierauit: qr si plus erat: ⁊ res vtiq tanta erat cui debuit dici. q si esset tanta: non tñ erat talis. c. eorum que no. xxxii. q. v. §. j. in glo. c. Tertio peccant qr non dicũt veritatem pro vtraq parte sicut iurant. C. de epis ⁊ cleri. auten. si iudex. xiiij. q. v. non sane. extra e. ti. veniens.

Testes qbus vitijs laborent.

niens.ij.in fine. Quarto qr prout cõmuniter precio et amore odio et timore dicunt contra veritatẽ et cõtra iuramentũ suuz qd̓ fecerunt.ex. c. quotiens. et ca. licet. §. testes. xj. q. iij. quatuor. iiij. q. iij. §. Item in criminali versi. testibuz fides. Quinto qr non dicunt totam veritatẽ quuz non interrogant. extra de accusa. qualiter. j. §. j. et c. seq. Sexto qr pandunt suuz testimonium ɔtra proprium iuramentum. pre. §. Itez in criminali. versi. Itez qui falso. ff. e. qui falso. extra. eo. fraternitatis. Septimo qr qd̓ credunt asserunt: quod pessime faciunt: qr non debent se reddere certos de eo qd̓ audiunt vel credunt. xliiij. di. habuisse. de simo. per tuas. ij. nec ẽt si malum sit de facili credere debent. lxxxvj. di. siquid de quocunqz. de simo. licet heli. §. j. ergo non dicant per sacramentũ se certos vbi certi non sunt. ex̃ de rescrip. cum ɔtingat. alio. incurrent anceps periurium. ff. iureiuran. Marcellus Itẽ de in litem iurã. videam⁹. Octauo: qr deponũt de die mense et anno: et non recordanf. vñ et contra iuramentum faciunt: qr et sine hiis. esto q̄ non recordanf: valet eoꝝ testimoniũ. vel faciunt scribi: et dicũt iurati verum esse qd̓ in scriptura q̄ꝫ tradunt ɔtinef qd̓ testimonium non valet. nã iudex considerare hꝫ. vocem testis: sermonis ɔstantiam: et trepidationem. et ex multis suum animũ informare. ff. de questioni. de minori. §. ij. ex̃. de testi. in nr̃a presentia: igif qr etatez hꝫ de se loquaf. Ioan. ix. de cõ. di. iiij. cum pro paruulis et q̄ non valeat tale testimonium satis probaf. v. q. ij. relatum. iij. q. ix. testes. et c. charte. ij. q. vlt. c. vlti. de accusa. inquisitionis. §. tertie. et expressiuf extra q̄ ma. ac. pol. c. ij. Nono qr obscure vel captiose deponunt: de hoc extra. e. cum clamor. pre. §. in crimi. ver. in testibus. Decimo qr non corrigunt dictum suũ qd̓ possunt corrigere. extra de testi. eo. preterea. Undecimo: qr volunt probare puram negatiuam simpliciter et indeterminatez: vñ non valet eoꝝ testimoniuz. extra de renun. super hoc. de elec. bone. j. Duodecimo: qr cum veritate admiscent falsitatem: vt. ã. e. versi. ij. tetigi. ix. di. si ad sacros. pre. §. Item in criminali. versi. Item qui falso. de causa pos. cum ecclesia. no. pre. §. Item in criminali. versi. si testes. gl. circa. Xiij. corrupti deponunt. pre. §. Item in criminali siquis testibus. Decimotertio: qr vnum eundemqꝫ sermonem premeditatum proferunt. pre. §. Item in criminali. versi. in testibus. Decimoquarto qr testis sibiipsi contradicit: vnde nec valet dictũ eius. C. de libe. causa: cum preto. de appel. solicitudinez. no. pre. §. Item in criminali. versi. si testes in glos. circa in prin. e extra. e. in nostra presentia. in glo. j. in prin. Decimoquinto qr quum sint in peccato et peccatis mortalib⁹ testimonium contra alios ferunt: et lapidandi volunt alios lapidare. ij. q. vij. iudicet. et c. postulatus. de hoc tñ vide extra de excep. c. j. §. ceterum vide qd̓ no. de testi. cum causam. in glos. causam. qd̓ legitur et no. et per Inno. de elec. cum dilectus. et c. il le: extra de testi. testimonium. Itez non cognoscunt frequenter personas a quibus et contra quas inducuntur. vñ non possunt congrue testificari. c. in autẽ. de testi. §. j. et in auten. de instru. cau. circa princ. § siquis igif. et C. de iure deli. sancim⁹. § sinautez. et no. de hoc extra de testi. cum causam que. in glo. causez. Decimosexto qr sunt ignoti. facit quod legif et no. xciij. di. a pihros. de cleri. peregri. c. j. sed super hoc vide. Inno. de accusa. inquisitionis. Decimoseptimo qr sunt subornati: vide Inno. de re. iu. causam. Decimooctauo qr excõicati, vel suspensi ab officio: de accusa. olim. per Inno. de test. cum. testimonium: de elec. cum nobis per eum. Decimonono qr fuerunt iudices, vel aduocati vel assessores: vel arbitri: vel procuratores in cã. e. t. dilecto. et c. Roma. lib. vj. de transac. ex literis per Inno. et alios. ij. q. vj. statuendum: et de accusa. cum dilecto. per Inno. Uigesimo qr sunt clerici et sine licentia epi ferunt testimoniũ: qd̓ non pñt. extra de iura. ca. j. §. fi. Uigesimoprimo: qr socij criminis contra alios testificantur et confitenf: extra de confes. c. j. legif et no. e de testi. veniens. j. xv. q iij. nemini. Uigesimosecundo qr laici in criminalibus testificanf ɔtra clericos. sed super hoc vide quod legif et no. ij. q. vij. c. j. et in summa. et c. laicos et ca. clerico: et extra. e. tam literis: de accusa. cum. P. manconella. Uigesimotertio qr volunt esse accusatores et testes: extra de simo. licet heli. Uigesimoquarto: qr volũt esse iudices et testes. iiij. q. iij. §. Itẽ in criminali. versi. nullus vnqꝫ. Uigesimoquinto: qr qui inhabiles ad sacerdotium sunt in causa criminali volunt contra sacerdotes testificari. ij. q. vij. ipsi apostoli. Uigesimosexto qr epus et presbyter volunt testificari: quum aliter veritas sciri possit. xj. q. j. testimonium. in fi. Uigesimoseptimo qr volunt inscribi testes: vel se permittunt in instrumentis conficiendis secularium sine licentia epi. xiiij. q. ij. §. põt etiam. et c. sequenti qualiter puniaf testis falsus: extra e. t. testimonium. de crimi. fal. c. j. iij. q. ix. nihilomin⁹. v. q. vj. c. qr iuxta. in. t. presbyteri. xxiij. q. v. rex debet. xxxiij. q. v. hoc imago. Uigesimooctauo qr clericus fert testimonium in causa criminali ɔtra laicuz: ɔtra id. quod legif et no. xj. q. j. testimonium. ij. dist. ca. j. in glo. quicunqꝫ. et per Inno. extra de accusa. cum. P. Ultimo sciendum q̄ quantũ per testimoniuz falsuz vel subticendo verum: testis dãnificauit partem cõtra q̄ꝫ inducif. vel partem que eum induxit: tantum tenef ei ad interesse in vtroqꝫ foro: et super hoc vide quod legif. et no. xj. q. iij. de crimi. fal. ca. j. xxxiij. q. v. hec imago. alio est. c. per se. et incipit. satis. in glo. j. accusatione. ij. q. iij. in summa. et. xxiij. q. v. rex debet. et. vj. q. j. quicunqꝫ: et adde quod no. v. q. vj. presbyteri. ij. et quod scripsi. j. xlvij. c. in. §. sed non de here. versi. quod de testibus.

De peccatis accusatorum: et qui sunt qui accusare non possunt. Cap. 39.

IN quibus peccent accusatores tractãdũ est. Accusare aũt nihil aliud est, q̄ꝫ reum criminis aliquem per libelluz deferre vel facere ad vindictam: vt extra d̓ accusa. super his. C. qui accu. non possunt: cum rõnib⁹ e. l. non igno. e. l. siquis ex feminis... mulierib⁹. ff. de priua. delic. l. vlt. ij. q. viij. libellorum. Accusator aũt vocat⁹ est quasi accusator: qr ad causam vocat eum quem appellat: extra de verb. signif. forus. ver. accusator. Peccant aũt primo: qr multi accusant: qui accusare non possunt multiplr. ij. q. j. prohibenf. xv. q. iij. de crimine. nisi in exceptis criminib⁹. e. q. nemini: de simo. tanta: et pre. ca. prohibenf. § mulierem. Item pupilli. ff. e. qui accusare. e. l. ij. §. pupillus. et pre. c. prohibenf: nisi in casibus in quib⁹ admittunf a tutore actore. ff. eo. l. j. §. j. milites. C. qui accusa. non pos. l. non prohibenf. e. l. si crimen: magistratus. Infames qui duo iudicia aduersus duos

Accusare quid sit.

Accusatores in quibus offendunt.

Accusare qui non possunt.

reos supscripta hñt. Qui receperunt nummos ad accusandum:vel non accusandum. Libertini ꝯtra patronos qui subornati falsum testimonium dixerunt. Minus.l.aureis hñtes:ꝗ tñ oēs si suaruꝫ iniuriarum, vel suoꝝ propinquoꝝ mortem prosequũtur:ab accusatione non repellunť vt.l.pre.canonizata. Prohibenť criminosi:qꝛ criminosus criminosum accusare non pōt.iij.q.vij.qui fine.c.postulatus ꝛ.§.porro.ad fi.j.q.j.multi.etiam si modo non sunt criminosi:qꝛ sufficit si fuerunt.vj.q.j.qui crimē.xxv.di.c.vlt.vt no.Osti.in summa de accusa.§.quis possit.versi.alij propter crimen.vide.e.t.cum.P.manconella:ꝛ quod ibi no.ꝛ de simo. per tuas.j.in glos. magna que incipit:regularē:ꝛ quod legiť e.t.de accusa.c.j. Item qui ad magos currunt.ij.q.viij.quisqꝫ. Item qui semel calumniati sunt.ff.e.si cau.§.hijsdem. Vel qꝛ semel destiterunt.ff.ad turpil.l.ij.ex.e.veniēs. Itē inimici ꝛ cū inimicis cohabitātes.ex.e.cū.P. ꝛ.c.meminimus.c.repellanť.ꝛ.c.cum oporteat.iij.q.v.qꝛ suspecti. Item aliqui propter suspitionem turpis questus:extra qui ma.accu.pos. significante. Item aliqui pp participationem eiusdem criminis extra de adul.c.vlti.ꝛ penulti.de testib⁹ veniens.j.C. de libe.cā.si filium. Item bñficiati ꝯtra ecclesiam. extra de postu.c.vlt' Item liberti ecclesie contra ecclesiam.xij.q.ij.liberti.ꝛ.c.viij. Item aliqui pp reuerentiam ꝛ conditionem suaꝫ:vt qꝛ sunt liberti vel liberi vel serui.ij.q.vij.querendum. vel familiares. ff.e.qui accusare.in fi.ꝛ.l.hi tñ.§.j.C.qui accusa. non pos.iniquum.ꝛ.l.si quis ex familiaribus.ꝛ.l.vlt.Tñ familiares admittunť contra epm: extra.eo.nulli ꝛ canonici contra prelatum.extra.e.licet.ꝛ.c.veniens. ꝛ monachi contra abbatem:extra.eo.olim.J. U.ꝛ. P.ꝛ.c.ex parte.l.si magnum.ꝛ.l.pp: de his oib⁹ an pre.l.cano.prohibenť.ꝛ.ff.e.qui accusare.iiij.vlt.c.j. c.oibus.Admittuntur tñ hi oēs supi adicti:excepto inimico capitali,qui nunq̃ admittiť.iij.q.v.c.ij.ꝛ d̃ simo.licet.ꝛ.c.per tuas:in exceptis criminib⁹:extra de presump.literas:de simo.tanta.xl.dist.si papa.xv.q.iij.sane.c.nemini.no pre.c.per tuas.ij.q.j.in primis Secundo peccant:qꝛ multi accusant mortuos:qui accusari non pñt.xxxiij.dist.quorundam.xxxiij.q.ij. admonere:vbi de hoc,nisi in casib⁹ no.in pre.c.quorundam:ꝛ.xxiiij.q.ij.in summa. Tertio,qꝛ quidaꝫ accusant papam:qui accusari non pōt:nisi de heresi. xl.di.si papa:vide Inno.extra de elec.licet.lxxix. di. si quis pecunia.ix.q.iij.nemo:ꝛ tunc vocato concilio fm Osten. vt no.extra de accusa.§.quis accusari. versi.regulariter:in summa:probať hoc clare.xvij. di.§.hinc etiam.xxj.di.nunc aūt:satis de hōc dixi in prima parte istius operis circa prin.presertim in.iiij. ꝛ.v.ꝛ.vj.c. Imperator aūt ꝛ quilibet ex rōne peccati in quo subest pape:accusari pōt coram eo. vñ imperator submittit ei caput suum ꝛ leges suas. C. de sum.tri.l.vlt.ꝛ.l.j.in auten.vt clerici apud propri. episc.conue.§.si vero ecclesiasticum. coll.vj.extra de iudic.nouit. Quarto:qꝛ accusant iterum accusatos ꝛ de crimine absolutos:extra.e. de his.xxiiij.q.iij.si illic.ij.q.si.in fi.ꝛ.q.iij.§.notandum. Quinto:qꝛ quidam accusantes desistunt ante inscriptionem factā: teneně ante accusationem iniuriarum illis quibus libellos obtulerunt.ff.de iniurijs.l.item apud labeonem.§.si quis de bello. Sexto:qꝛ calumnianť.falsa crimina scienter intendendo,ꝛ preuaricanť vera crimina abscondendo,ꝛ cum reo colludendo proprias probationes dissimulando ꝛ tergiuersantur in totū ab accusatione absqꝫ oblatione desistendo:de hoc.ij.q.iij.§.notandum.ij.ꝛ extra de collusi.dete.per totū. Septimo:qꝛ recipiunt pecuniam ad accusandū:vel non accusandum,ad cuius restitutionem tenenť.ff, etiam in foro anime:qꝛ contra.l.mercari solitus.q.j. prohibenť:debitur aūt illa pecunia non illi qui turpiter eam dedit,sed in cuius lesionem data est. legiť ꝛ no.j.q.j.in cū:ꝛ in glo.non e.ꝛ.l.cōcussionis. Octauo:quia non accusant ex charitate propter q̃ fieri deꝫ accusatio:ꝯ admitti non deꝫ.iiij.q.iij.nullus in troducatur:de accusa.qualiter.ij. Nono quia nō accusant in scriptis.ij.q.j.legum.ꝛ.q.iij.si quis iratus. ꝛ.q.viij.accusatoꝝ. Decimo:quia accusant absentes:de hoc.iij.q.ix.in summa ꝛ per totum. Undecimo:quia heretici ꝛ pagani ꝛ apostate:ꝛ alij infideles accusant fideles:contra can.ij.q.vij.pagani.iij.q. iiij.alieni,ꝛ.c.seq.iiij.q.j.c.j. Duodecimo:quia criminosi.vj.q.j.qui crimen.iij.q.v.constituimus.ꝛ.ij. c.seq. Decimotertio:quia conspiratores.iij.q.iiij.cōspiratores,ꝛ incestuosi.e.q.consanguineoꝝ:ꝛ hoies male opinionis.iij.q.v.suspectos:ꝛ litigiosi ꝛ calumniatores.e.q.nullus:ꝛ infames.pre.c.nullus:de accusa.cum oporteat,ꝛ inimici vt dixi.iij.q.iiij.detractores.ꝛ pre.c.cum oporteat. Decimoquarto:quia excōicati.iij.q.iiij.nullus cum.c.se.iiij.q.j.c.j. Decimoquinto:quia sortilegi ꝛ diuinatores.iij.q.v.constituimus. Decimosexto:persecutores epoꝝ.iij. q. iiij.hi qui.ꝛ in tota illa questione ponuntur qui repelluntur ab accusatione:ibi vide. Decimoseptimo: quia qui sacerdotes esse non possunt,sacerdotes accusant contra id.ij.q.vij.ipsi apostoli.vj.q.j.oēs vero.ꝛ.c.sacerdotes. Decimooctauo:quia laici epos passim accusant.ij.q.vij.c.j.ꝛ.seq.v.c.ꝛ.c.oues.cū.ij. c.seq.Et clericos.e.q.nullus laicus:ꝛ.ij.c.seq.ꝛ.c.sicut.ꝛ.c.in sancta.ꝛ.c.laicus. extra de testi. de cetero. xv.q.iij.§.j. Nisi suam vel suoꝝ iniuriam persequať. iiij.q.vj.oibus:ꝛ adde quod no.ij.q vij.in summa.ꝛ c.laicos in glo.certum:ꝛ extra de accusa.c.pen. Decimonono:quia accusati accusant.iij.q.xj.neganda ꝛ.§.neganda. Uigesimo:quia mala conscientia:vel inani gloria accusant.ij.q.vij.si qui sunt. Uigesimoprimo:quia accusant procuratores.v.q.iij.in criminalibus.ij.q.viij.per scripta. Uigesimosecundo:qꝛ accusant anteq̃ annuntient ei quem accusare volunt:ꝛ ideo non essent audiendi. ff.de adul. denunciasse.no.ij.q.viij.per scripta.in glo.pōt. Uigesimotertio:quia vir adulter accusat de adulterio vxorem xxx.q.v.christiana,extra de adul.c.penul.ꝛ vlt.ꝛ.vj. oppressam.xxxij.q.v.ita ne.cum.c. seq.ꝛ que credebat maritum mortuum.xxxiiij.q.j.cum publicanť: vide quod legitur:ꝛ no.extra de se.nup.c.ij. Et quē cognouit alius sub specie mariti.xxxiiij.q.ij.in lectū ꝛ quem post adulterium scienter cognouit.xxxij.q. j.si quis vxorem:ꝛ quam ipse tradidit adulterandā extra de eo qui cognouit consangui.vxo.sue.discretionem:de his casibus no.de marito. xxxij.q. vj. in summa:ꝛ pre.c.penul.de adul. in glo.sic.ff. Uigesimoquarto:qꝛ gradus consanguinitatis accusant extranei ꝛ iuuenes,non propinqui ꝛ antiqui.xxxv. q.vj.c.j.ꝛ se.ꝛ qui ma.ac.pos.vester. Uigesimoquinto,quia non accusant zelo iustitie:sed ex malitia:q̃ paucissimi de hoc euadunt:qꝛ deum non habēt pre oculis:sed propriam vltionem: vnde ꝛ si accusatio sit leuissima intentio non est recta.vnde ꝛ si in accusatione sit veritas,in corde tñ est iniquitas:ꝛ ibi peccatuꝫ:de peni.di.iij.ille rex:vel odio.iij.q.v.c.iij.ij.q.

iij.si quem.iij.q.iiij.clericus.ca.hi qui.ij.q.iij.siquis epm.ij.q.vij.siqui sunt:extra de accusa.cũ oporteat. Uigesimosexto:quia falso epos accusarunt, vel in probatione defecerunt.iij.q.x.placuit.c.si accusatoribus.iij.q.vj.c.j.z.c.vlt.iij.q.x.eos qui.v.q.vj.epiphanium.ij.q.iij.siquis epm. Uigesimoseptimo:qr precio vel promissione desistunt ab accusatione.ij.q.iij.siquem. Uigesimooctauo:qr sine deliberatione accusant contra id qualiter.ij. circa prin. Uigesimonono:quia accusant notorie:ex. de accusatione eundẽ ita.ij.q.j.manifesta. Trigesimo:quia iurant quidam non accusare:z postmodum accusant: vñ z periuri sunt:nec ad accusandum debẽt admitti:ex.e.veniẽs. Trigesimoprimo:qr accusant in eadem causa i qua tulerunt testimonium:ex.e.cum. P.manconella.de penitentia iniuste accusantis:ex.e.accusasti:z de pena de calum.c.j.quid aũt sit accusatio,inquisitio,infamatio,denunciatio.z que vel effectus imponatur conuicto in quolibet modo agendi in simonia, vel alijs.e.t.c.inquisitionis.e.cũ oporteat.c.qualiter.ij. de simo.dilectus filius.A.c.licet heli.fm Inno.z alios.ij.q.viij.in summa.De accusationibus clericorum z qualitatibus accusatorum z an admittant ad accusandum nisi illi quorum interest:per alios doctores z per Inno.e.ti.cuz. P.de testi.ex parte.A.ij.q.j.si peccauerit. Trigesimosecundo, quia accusant antequam moneant accusandũ:de quo vide quod no.j.q.iij.ex multis in glo.c.simo.c.q.vij.requiritis:in glo.hic collige.ex de accu.inquisitionis:in glo.videtur:z melius.ij.q.vij.accusatio.j.in glo.hec de simo.licet heli.xj.q.ij.indigne per os:ex.e.c.ij.z.c.qualiter.ij.z.c.super his de re.iu.ad apostolice.li.vj.de calum.c.ij. Trigesimotertio:qr accusant illi quorum actores repellunt:sed hic vide quod no.ex qui matri.ac pos.cum in tua:z in glo.hic habes. Trigesimoquarto:qr emuli vide quod legit z no.ij.q.vj.decreto. Trigesimoquinto:qr suspensi ab officio z bñficio clerici alios accusant:super hoc vide ex de excep.apostolice.ij.q.vij.ipsi apostoli.xxiiij.q.j.audiuimus. Trigesimosexto, qr volunt esse accusatores z testes: vide iij.q.iiij.in summa de simo.licet heli. In quibus casibus non põt quis etiam pro facto proprio accusare.iij.q.vj.oibus:notatur.§. quis põt accusare:z quis non.e.t.c.j.nulli ex parte.lxxxj.di. Maximianus. An ordinatus simoniace ordinatorem valeat accusare.vj.q.j.§.porro. An vasallus põt dñm accusare.xxij.q.vj.de forma. An propter minorem excõicatione remoueat quis ab accusatione:ex de excep.a nobis:de sen.ex.in presentia. Trigesimoseptimo: quia libidine vindicte quidam accusant:super quo vide quod no. Inno.de elec.dudum.ij. z quod dixi.s.e.versi.xxv. Trigesimooctauo:quia pactum vel iuramentũ fecit de non accusando:ex de iureiu. quẽadmodum.§.fi.z vide.s.c.versi.xxx. An sit peccatũ vel malum accusare:z quid de his qui per calũniaz vel ex odio accusant.ij.q.vij.siquis epm.vj.q.j si oia z ex.e.t.accusasti:de accusationib⁹,inquisitionibus, denunciationibus tractat.ij.q.vij.z.viij.z.iij.q.iiij.v.ix.x.z.xj.z.iiij.q.j.z.iiij.z.vj.z.v.q.iij.z.v.z vj.q.j.z.xv.q.iij.per totum. De onim aũt dãno quod accusatores falso accusantes:vel non probantes parti accusate dederint:ad restitutionem tenentur.vt.s.dixi de aduocatis in.§.expeditis:in cap.xxxvj.z in.§.ad peccata.in fi.in.c.xxxix.z vide quod scripsi.j.in.cap.xlviij.in.§.sed vt de hoc.versi,quod de accusatorib⁹, z de testibus.

De peccatis notariorum. Quod Epi possunt facere notarios. Cap 40.

Notarii in quibus offendunt.

DE tabellionibus siue notarijs est dicendum. Et primo offendunt:qr quamuis iurent inter alia exercere fideliter officium suum de his que videbunt z audient z pro vtraque parte:hoc multi non faciunt.qr plus vel minus ponunt in instrumẽto, q̃ viderint vel audierint:vñ incurrunt vitium falsitatis, z periurij:extra de presum.illud:de prescripti.ad audiẽtiam Auten.de tabel.coll.iiij.§.de tabulari.l.in.li.x. Secundo offendunt:quia quamuis sint serui publici, qr publice seruiunt.ff.rem pupill.sal.fo.l.ij.ex de vsuris:quãquam.lib.vj.z iurauerint facere instrumẽta quotiens fuerint requisiti ab aliquo:z super quacũque causa de auditis z visis:frequenter odio:vel timore alicuius dñi:contra cuius factum petit fieri instrumentum:prece vel precio non conficiunt instrumenta:in quo etiam casu periuri remanent z executionez officij amittunt.vñ non põt de cetero scriptura sua fidem facere quum author reprobetur:ex de hereticis:fraternitatis:sicut no. Ostien. in summa de fi.instru.§.quibus instrumentis.versi.z hi. Tertio conficiunt instrumenta quidam quum non sint constituti notarij ab eo qui eos facere potuit.s.papa vel imperator. Idem crederem de quolibet rege in regno suo:qui generalem iurisdictionem z merum imperium hz in regno suo.z oia facere põt que expediunt regno suo:z sine quibus iurisdictio sua impediret.e.ad hoc.viij.dist.quo iure.xxiij.q.v.regum:de supine pre.grandi.li.vj.ff.de iur.omni iu.cui iurisdictio:de officio del.preterea.c.suspitionis:z si seruat generalis consuetudo in omni regno que ei iurisdictionem dat.C.de eman.l.j.z viii.de fo.cõ.cũ contingat: z cuius memoria in contrarium non existat.ij.q.vj.hec quippe.ff.de aqua quoti.z esti.hoc iur.§.ductus:de verb.signi.super quibusdam.§.j.qui bene ad hec facit fm Inno.vt no.ex.e.cum.p.tabel.Ostiẽ.tñ no.in summa.ti.ne cleri.vel mo.§.que sunt.versi.sed nunquid:qr epi possint facere tabelliones:z hoc asserit sicut.s.remotus dixi per.xiiij.fol §.vlt.gñaliter.ver.specialiter.in.c.xxix. Si aũt est legitime notarius institutus ab illo qui potuit:z perdidit instrumentuz officij tabellionatus, quod nec alias põt probare p testes sufficit:qr probetur ipsum per longuz tempus maxime exercuisse officium,z qr instrumentis suis fides habebat per terram tãquam publicis: argu.ex.e.cum dilectus:de re.iu.ad probandum.ff.ad mace.si filius.ff de of.preto.barbarius, z est expressum in auten.de tabelli.§.penul.coll iiij. Quarto quidã falsa cõficiunt instrumenta.ex.e.inter dilectos. Quinto qr abradunt vel cancellant vel vituperaturaz faciunt in loco suspecto,sicut in incarnatione vel indictione:vel in oibus principalibus:vel in principali substantia facti:propter quod instrumentum totum suspectum redditur:quod dz apparere non abrasuz: non cancellatum:non abolitum:nec in sui parte aliqua vitiatum:ad hoc.C.edicto diui hadri. tol.l.vlt.ff.de his que in testa.delen.l.j.ff.de proba.si chirographum:extra de rel.do.cum venerabilis.§. sed pars vestra:de crimi.fal.licet.§.v.z se.de priuil.cum olim.ij.§.distinguentes:extra.e.inter dilectos.§.sed cõtra z.si.instrumentum.z.c.ex literis:extra de rescrip.si

gnificante.e.c.rodulphus. Sexto:q2 non ponunt pape vel imperatoris, vel regis, vel annū pontificatus, vel imperij, vel consulis, vel potestatis sub cui⁹ regimine confectum est instrumentum. Item q2 nō ponunt mensem ꝛ diem ꝛ indictionē:omnia n. hec apponenda sunt de iure ne instrumenta adulterina videanť:vt in auten.vt preponať nomen Imperatoris instrumentis.§.j.ꝛ.ij.coll.v.ꝛ quibus modis natura.effi.le.§.in maioribus.col.vj.C.de apo.publ. l.j.in Auten.de exhi.ꝛ introdu.reis.§.sancimus.C.d̄ diuer.respon.per sancimus:ex̄.e.inter dilectos.§.sed econtra.xxui.di.in nomine dñi.ff. quemadmodum testa.aperi.l.ij.§.diem. Item ꝛ locus apponēdus est c.ij.q.viij.libellor.C.de contrahen.vel commit.opti mam:extra de testi.ex tenore:ex̄ qui fi.sint le.p tuas: de proba.q m̄ ibi, loco designando ꝛc. de testi. cum causam:qd̄ legiť ꝛ no.extra de re iu.abbe.sane.§.pre fat⁹.ibi velut locus et tempus.et in glo. Joan.an.s. donato. Septimo : q2 non conscribunt tot testes quot sunt necessarij ſm negotij qualitatez. in Autē. de tabelli. §.sed etiam instrumenta.coll.iiij. Octauo, quia aliquotiens notarij non se subscribunt:vnde ꝛ instrumentum suspectum redditur vel ēt partes vbi contractus celebratur in scriptis. C.e. econtractus.ꝛ ne fil.cre.l.ij. ex̄.e.inter dilectos. §. instrumentum:extra.de conuer.coniu.dudum.xvj.q.iij.§. pōt etiam. Nono: q2 suprascribunt vel subscribūt instrumento completo aliquid in fine addendo : ꝛ ex hoc ipso instrumentum apparet falsuz.ff.ad.l.cor. de fal. Paulus. Decimo, q2 litteras suas diuersificant propter qd̄ eoꝝ instrumenta redduntur suspecta:quia non est similis litera.in Auten.in prin.§. ꝛ in his vero.ꝛ.§.qui fi. ꝛ.§.si vero nullus. Undecimo:quia non faciunt mentionem in instrumento ꝙ contractus habuit testium presentiam.in Auten. e. §.siquis ergo.ꝛ.§.sed ꝛ siquis.in Auten.de heredi. ꝛ fal.§.si vero absunt.col.j. Duodecimo:quia non retinent protocolla.vel abbreuiaturas vel notas.sicut intanerunt ad que postmodū recurri pōt:extra. e.cum. P. Decimotertio:quia abbreuiaturam:vel notam ita abbreuiant ꝙ non intelligiť quid dicere velit:sicut faciunt tota die tabelliones dicentes eodem anno ꝛ eodem die ꝛ mense tali Petrus vendidit fundūz suū henrico precio.x. lib.renuntianti ꝛc. fuit fideiussor.G.ꝛ B.renuntia ꝛc.ꝛ sicut plura ꝛc. vel ꝛ.j.ponit quam decre.extra vt li.pē.ecclesia.ij.ꝛ extra.e.accepimus.ꝛ.ij.q.j.in primis gloriosus. Ita ꝙ non poterit bene ad talem notā recursus haberi si contingat mori notarium:ↄtra pre.decre.cuz. P. Decimoquarto:q2 notarij seculares facti notarij a laicis conficiunt instr̄a super rebus ecclesiasticis, ꝛ spiritualibus:contra id extra de iudic.de criminib⁹. xcvj.di.bene quidem:ꝛ contra id qd̄ no.Ostien.extra ne cleri.vel mo.in pre.§.que sunt.versi. sed num qd. Adde hic qd̄ scripsi.s̄.§.vlt.gñaliter.ver.specialiter.in.c.xxviij. Decimoquinto:q2 exercent officiū tabellionatus clerici maxime circa temporalia cōtra id extra ne clerici.vel mo.sicut:de hoc.s̄.dixi d̄ peccatis clericoꝝ in pre.§.vlnmo gñaliter.versi.duo. in.c. xxix. Decimosexto:q2 notarij in seculo facti religiosi exercēt officium suum extra casum heresis, cōtra id qd̄ legiť ꝛ no.extra de hereti.vt officium.§. ad conscribendas.ꝛ in glo. per hanc literam. Decimoseptimo:q2 scribunt aliquid in instrumento qd̄ est cōtra ius:qd̄ dic vt no. Inno.de testa.filius. Decimooctauo:q2 aliquotiens instrumenta faciunt per aliū transcribi:ꝛ ipsi nec per subscriptionem aut alio modo legitimo faciunt notuz qd̄ sua authoritate factū est.e. ff.de admi.tu.l.tutor.§.j. gessisse. sup quo vide Innoc.extra de proba.quem.in Glos.per se. Decimonono:q2 dicūt se aliquotiens manu propria subscripsisse:ꝛ tñ subscriptio de alia manu esset tunc nō valet instrumentum:extra.e.inter dilectos. Uigesimo faciunt instrumenta quum non pñt esse notarij vel officium exequi:q2 persecutores card.vel filij eorum, aut nepotes per rectā lineā descendentes:extra de penis.felicis.§.j.eū.ij.§.se.vel.vj.vel fautores hereticoꝝ:ex̄ d̄ her.excōicam⁹.§.credētes.ibi. Si tabel. et e.c.c.ij.§.heretici.li.vj. Uigesimoprimo: q2 faciunt instrumenta scienter super vsuris et periuri sunt:vide.s̄.e.versi. ij.q2 qñ creanť iurant ꝙ hoc non faciēt ergo de cetero nec testificari poterunt : nec publica conficere instrumenta. Periurus.n. testificari non pōt quantumcunq; penitentiā fecerit: extra de testi. ex parte.ij.et.c.si.ex hoc etiam sunt infames.vj.q.j. infames:quibus sunt actus legitimi interdicti. extra de testi.licet ex quadam.rūso.j. ad fi. ſm Ostien. qui ita no.in summa extra de vsuris.§.an aliquo casu.versi.quod de notarijs.hoc extendo si est notoriū rei euidentia:q2 cōuictus vel confessus in iure alias secus.viij.q.iiij.nonne.ff.de of.preto. barbarius: extra de re.iu.ad probandum. Credo etiam talem notarium participem vsurarum ꝛ pro rata sua vel forsan pro toto per iura que sequuntur ad restitutionē vsurarum teneri authorizando eas in instrumentō suo. Nam ꝛ subscriptio consensum, ꝛ approbationē inducit:extra de re.iu.cum inter vos.C. si certum peta.mutui.C.de admi.tu.si nō subscripsisti.ff.de dona. nec ignorans.C.desiderius si patet.C.de re.non al.l.ij. Uigesimosecundo q2 recipiunt precium maius ꝙ ordinatum est in terra illa:vn̄ quasi crimine concussionis tenentur ad restitutionem superflui quod receperant in foro penitentie in foro iudicij pena quadrupli puniuntur:ꝛ hoc no.xxiij.q.j.paratus. in fi.in glo.vlt.ꝛ.c.militare.in vlt.glo. Uigesimotertio qñ non est precium ordinatum ꝛ nimis magna extorquent salaria: que sunt per iudicem compescēda ꝛ taxanda:legitur, ꝛ no.extra de rescrip. statutuz §.notarios:et in glo.nota.li.vj.in quo casu tenentur extorsionem saltez pauperibus erogare.xiiij.q.v.nō sane:de omni aūt damno quod patroni intulerint p sua instrumenta vel falsa vel non sufficienter facta: per ignorantiam vel negligentiaz vel als qualitercunq; ad restitutionem tenentur:vt p̄eal.c.sane, sicut supra dixi in tribus.§.proximis in fi.de aduocatis ꝛ de testibus ꝛ accusatoribus.

De vitijs iudicum quorumcunq;. Cap. 41.

NUnc ad iudicum quorsicunq; vitia descendamus. Judex aūt dictus est quasi ius dicens populo: siue ꝙ iure disceptet. Jure aūt desceptare est iuste iudicare : non est ergo iudex si non est in eo iustitia:extra de verbo sign.forus.versi iudex. xxiij.q. ij.c.j. Judicis officium gñale ꝛ merum, est rōnabilis ꝛ equus motus iudicis:quo inductus condēnandos condemnat : absoluendos absoluit: penas vel mulctas infligit vel remittit ꝛ deneganda denegat: concedenda concedit:ꝛ facienda facit, ſm ꝙ decet regendo seipsum ꝛ subditos ac dño famulando: q2 Judicis officium.

non potest iustitia cũ scelerato homine habere cõ-
mertium.pre.c.forus.versi.non.n.⁊ ad hoc pertinet
qđ legitur ex̄ in ꝓhemio decre.§.Ideoq; lex prodiͭ
⁊ insti.de insti.⁊ iur.rñso.j.⁊.§.iuris precepta.j.di.cõ
suetudo:⁊ di.iiij.facte. Peccant aũt iudices primo

Iudices in quibus peccent.

qꝛ multi iudicant ⁊ locum tenent iudicis: qui non
põt esse iudices:vt quia seruus qui nec iudex,nec ar
biter esse potest.ff.de arbi pedius.§.fin.Si tñ creditͭ
liber ⁊ sententiã ferat:tenet sententia.iij.q.vij.§.tria
versi-verum.c.ff.de decur.herénius modestinus:in-
sti.de testa.§.sed debet.C.de testa.l.j.ff.ad mac.l.iij.in
prin.C.de lati.liber.tol.l.j.§.sed ⁊ quid diu.§.sed : ⁊
siquis homini libero.ff.de of.preto barbarius sic di
cimus in excõicato.c.extra de procur.c.fi.de except.
exceptionem:de re iu.ad probandũ: ⁊ de excep.pia.
§.si vero postmodũ.⁊.§ sed si posi qꝛ femina.xxxiij.
q.v.mulierem.xv.q.iij.§.vbi de hoc:⁊ ex̄ de arbi. cũ
dilecti.de his duobus.iij.q. viij.§. tria in prin. quia
imperitus maxime in iure:de consang.c.j.xx.di. §.j.
⁊ improuidus:extra de of.iudic.dele.cum.R.cano-
nicus:⁊ non est persona ecclesiastica : que iudicare
habet de ecclesiasticis:⁊ idonea ⁊ discreta pre.titu.si
pro debilitate:de re.potest.statutũ.li.vj.de iudi.de cri
minibus:de arbi.contingit. Quoad causas tempo
rales sufficit ꝙ peritiam habeat vel per lectiones li-
broꝝ,vel per experientiam.c.C.de epis.⁊ clerici.para
bolarum.C.de iudiciis certi iur.est:in auten.de iudic.
j.rñso.coll.vj.Si aũt committeret causa ecclesiastica
laico simul ⁊ clerico non teneret cõmissio.c.ꝯ de ele.
massana:de constitu.ecclesia.⁊.c.que in ecclesiarum.
de immu.ec.aduersus:nisi a papa fieret ex certa sciẽ-
tia:qui etiã mulierez dare posset.ij.q.v.mẽnas.xxiij.
q.iiij.si quos subscriptione.xvi.q.ij.cum deuotissimã
ſm Ostien.in sum.de of.dele.fi.cui.versi. gnarus:qꝛ
furiosus.iij.q.ix.indicas. xxxij. q. vij.neq; furiosus.
xvij.q.j.Hsalduo:⁊ pre.§.tria: vbi etiã prohibentur
natura impubes mutus ⁊ surdus:qꝛ infamis:de tes-
sti.licet:ex̄ de ex.pre.inter dilectos:qui sunt infames.
quere.iij.q.iiij.hi qui.⁊.q.v.omnes.⁊.c.constituimꝰ.
vj.q.j.infames : ⁊ plenissime.ꝯ.in prima parte. §.est
aũt sciendum.⁊.§. se.sunt aũt infames in.xlix.c.Itẽ
qꝛ minoris etatis:ex̄.c.cũ vicesimũ.versi.no.Innuo.
q̄; etatẽ debent habere iudices delegati . ⁊ arbitri.
Item qꝛ religiosus.xvj.q.j.de presentium.nisi a pa-
pa sibi fieret cõmisso ⁊ scientia: extra de pauul. cum
olim.ij. Unum tñ nota,ꝙ licet infamia impediat or
dinarium iudicem demerito vite : tñ non potest re-
pelli per exceptionem quãdiu ab ecclesia toleratͬ , ⁊.
tenet sententia lata.viij.q.iiij. nonne : ex̄ de cohabi.
cleri.⁊ mu.vestra:delegatus aũt repellitur per excep-
ptionem:extra de rescrip.suscitatus eo ſm.Osti.qui
sic no.in summa de of.or.§.quis possit an fi. Secun
do peccant:qꝛ delegati sepe formã mandati non ser
uant:vñ non valet qđ agunt.extra de rescriptis.cuz
dilecta:de resti.spo.pisanis. Tertio:qꝛ non expediũt
prius qđ prius expediri mandatͬ:vt pre.c.pisanis.⁊
de of.dele.venerabili:vbi de hoc.C.de rei ven.ordina
ri:extra causa pos.ad vlti. Quarto : qꝛ non admit-
tunt exceptiones legitimas:extra de of.dele.ex par-
te.ij.⁊.c.super e.de iudic.exhibita:de preben.c.fi.iusti
mera executio demandetur.e.t.s.de of.dele. pastora-
lis.§.qꝛ vero. Quinta:qꝛ non faciunt dari copiam
attestationum:extra de accusa.olim. I.U.⁊. P.§. si
vero. Sexto:quia non assignant diem ad sententiã
audiendaz:⁊ procedunt sic contra non contumaciã
de accus.qualiter.ij.§.debet. Septima quia in mul-
tis alijs articulis non seruant iustitiã quam seruare
summum bonum in hac vita est.xij.q.ij.cum deuo-
tissimam,vnde non est iudex quum non sit in eo iu-
stitia.xxiij.q.ij.c.j.⁊ pre.c.forus. vnde imperator in
votum gerit:nihil in iudicijs preterquam iustitiam
locuz habere debere.C.de appel.eos qui responso.j.
⁊ debet reddi ius sine delectu personarum:de iudic.
nouit.§.j. Nec debet pretextu delicti iustitiam dene-
gare.ff.ex quibus causis ma.sed ⁊ si per pretorem.§.
actio:de priuil.dilecti.c.quanto:de except.cum inter
priorem ⁊ iudex iustitiam denegãs cõuenitur.xxiij.
q.ij.dñs.⁊.q.v.administratores.iij.q.vij.qui sine in
auten.vt diffe.vidi.§.penul.⁊.fi.coll.ix.C.de appella.
si appellationem ⁊ iudex secularis qui clericis , vel
personis ecclesiasticis iustitiaz denegat tertio requi
situs,iurisdictionem ammittit:vt in li.feu.in consti-
tutione frederici:Hac edictali. Octauo:quia nõ pu
niunt delinquentes:quia delicta in lucrum conuer-
tunt:extra of.or.irrefragibili.§.fi.de vi. ⁊ ho.cleri.vt
clericorũ.§.penul.non.n.res sunt : que delinquunt:
sed ipse persone que res possident. Sed praui iudi-
ces conuertunt ordinem eos qui digni sunt postea
dimittunt:alijs aũt auferunt res,sed non debet pec
catum conuerti in pecuniam:extra de penis : licet :
vbi de hoc,ne iudices alienam litem reputent suam
predam.C.ad.l.Iuliam.repe.omnes.xvj.q.j.predica
torum auten.vt iudices sine quoquo suffra.§.cogita
tio. Sed contra:quia bene imponitur pena pecu-
niaria pro delicto,xxiij.q.v.si vos.vbi de hoc.xviij.
q.vij.§.fi.extra de of.or.dilectus:de delic.pue.c.ij.de
rap.in archiepiscopatu.de male.c ij.de penis:presby
teri.Solutio. Siquis accusatus sit ⁊ conuictus , ⁊
certa pena reperitur in iure: vel illa infligienda est ,
non mollior: vel durior:alioquin iudex infamis fit.
C.de.pu.seu priua.sermos qui in fi.C.ne san.bap.re-
teretur.l.iij.in fi.nisi in causa subsit.ff de penis.respi-
ciendis.⁊.l.ante facta in fi.⁊.l.hodie:de his qui no.
infa.quod ergo.§.pena grauior.C.ex quibus causis
infa.irroga.⁊ si seuerior:de transac.c.fi.in princ.Ubi
vero certa pena statuta non est:vel ex officio mero ,
⁊ puro inquiritur:iudex procedere debet equitate
seruata,in humaniorem partem declinando. pre.c.
fi.de transac. Nõ tamen debet leuare penam ex aua
ritie fomite,quod intelligo quando eam sibi retinet
⁊ sic loquuntur prime concor.Generaliter vero po-
test punire pecuniarie causa correctionis: penam in
pias causas expendendo:non sibi retinendo. Con-
tradicunt expresse iura pro contra all.que innuunt
ꝙ sibi detinere possint penas: excepto.c. presbyteri:
quod loquitur in casu speciali de morte presbyteri:
⁊ pro hoc expresse facit de sen.ex. venerabilibus. §.
deniq; lib.vj.adde quod scripsi.ꝯ eo.§.sed vt sciant.
versi.an prelati.in.c.xx.⁊ sic loquuntur contra:quia
siue plectendo:siue ignoscendo:hoc soluz bene agitͬ:
vt vita hominum corrigatur,xxiij.q.v.prodest.C.de
modo mulcta.l.v.Intellige etiam qñ mulcta leua-
tur propter delictum:de ipsa satisfaciendum est lesis.
vt in auten.de manda. princi.§. ꝙ si delinquentes.
coll.iij.Regulariter etiam quoad correctionem per
tinet,puto ꝙ ea sit pena que magis timenda est:infli
gẽda:extra vt li.non con.qñ frequẽter.§.fi. xxiij.q.
iiij.ea vindicta.ſm Ostien.qui ita no. in summa de
of.or.§.quid pertinet.versi.debet:cum seq. Nono:
quia quum puniunt malefactores delectantur in pe
na eoꝝ non condolendo ijs quos puniunt : qꝛ vera
iustitia compassionem habet.xlv. di. vera.xlvj.dist.

hoc hz proprium:vñ narrat Gregor.in dialogo.iiij. li.iij.c.quidam miles Romanus rc.q Petrus familie ecclesiastice maior deorsum positus in locis teterrimis magno pondere ferri ligatus visus est a predicto milite Romano: qui idcirco se pati dicebat: qr siquando pro facienda vltione iubebatur ad inferendas plagas: plus ex crudelitatis desiderio q̄ ex obedientia seruiebat. Decimo:qr vt appareāt iusti:ad mundi gloriam iustitiā se monstrant facere:sz iniustitiam sceleratā committunt innocentes condemnādo.Hiere.vij.xxiij.q.v.reguz. Undecimo:offendunt grauissime qi quum accusatos vel viles testes torqueri faciunt habitis presumptionibus:vt no.j.c.j.alle.c.cum in contēplationem.ii.c.c.per tuas: in glo.talis:sic contra iura torquen.q mortis incurrunt periculū:ex quo tortores r iudex precipiēs pessime homicide sunt r irregulares. Non.n. tortura ad mortem fit:sed ad veritatē trahendam.ff.de questionibus.l.ductus:r per totuz.r.v.q.v. illi versi.de

A tortura seuerior caueat iudex.

hoc qui.ibi.religiosus tortor.q.d.temperatus tortor nos interrēptor.r. xxiij.q.v.ca.j.in fi.ibi. Quando tantor sceleram confessionem non extento eculeo, non sulcantibus vngulis:non vrentibus flammis, sed virgarū verberibus eruisti rc.r.xxiij.q.vj.c.j.ibi aliquos sustinent cruciatus rc.facit.vj.q.j.§. porro. in.l.nullus.ibi.fidicularum.j.chordarum tormenta offeruntur.rc.De questionibus talibus vide.xv.q. vj.in summa:r quod legitur r no. ij.q.vj.in.l.ante sententiam:r in glo.in criminibus.r extra de regu. iu.cū in contēplatione:de noui operis nū.cā.vlt.per Inno.r.xlv.di.c.j.r.c.cū beatus.xij.q.ij. fraternitatis.iiij.q.iij.item in criminali.versi. Item serui rñsio de accusa.cū glo.j.r.c.si constiterint:in gl.talis de simo.per tuas.§.nos vero.glo.cum iaz deponunt.c.j. vbi de hoc. Item quum ponunt eos ad eculeum: r ibi confitentur qd volunt:r depositi negant quod dixerunt:r in confessione non perseuerant:toties ad torturas eos reducunt:quousqz in confessione perseuerent:que confessio nulla est:vt est casus.xv.q.vj. c.j. Usqz ad tertiam vicē euz ad eculeū crederem reducendū.c.xxiij.q.iij.de illicita. Duodecimo:condemnatis sepe ad mortē:negant dare confessionem r corpus Christi:contra cano.xiij.q vlt.quesitū.c.sures. r extra de heret.super eo.li.vj de peni.r re.cum sm sta.clem. Decimotertio:vendunt iustitiam.xj.q.iij. nō licet.r.c.pauper.ij.q.vj.venales. Decimoquarto.munera recipiunt preter esculentū r poculentuz que excecant oculos iudicū.Eccli.xx.j.q.j. iudices. Exo.xxiij. Non accipias munera que excecāt etiaz prudentes:r subuertant verba iustorum:de hoc in primo.c.vide qd legit r no.ex de vi.r ho.cle.cū ab omni.xj.q.iij.qui recte.xiiij.q.v.nō sane.j.q.iij.vendētes ex de rescrip.statutū.§.insuper.li.vj. Decimoquinto: perraro est q nō peruertāt iudiciū rectū:uel timore aut amore,aut odio,aut censu,aut nimia rigiditate, aut remissione:vel iniusta mīa:legitur r no.xj. q.iij. quatuor:cum.ij.c.se. Decimosexto:quia frequenter quidā fatui r tenuis religiosus iudices faciunt paupe ri contra iustitiā.xxiij.q.iiij.ne quis arbitretur r.c. est iniusta r no.in pre.c.quatuor. Decimoseptimo:qr cū sint criminosi:alios iudicant:tenent tñ eorū sitie quādiu tolerantur:vt in decr.se.contra Isidor dicentez. Non pōt iustitia cū scelerato homine habere consortium: extra verb.sig.forus.ibi.sed fine.non.n. rc.iij.q vij.§.idem testatur:cum.c.se.vsqz ad §.ij.sed hic vide qd no. ex de of.dele.cuz:vicesimum. Pena aūt iudicuz ecclesiasticorum iudicantium cōtra iustitiaz per grām vel per sordes ponit extra de re iu.cum eterni.li. vj. Decimooctauo:proferunt sententiā sine scriptis.ij. q.j.in primis versi.sed r de persona:r re vide qd legit r no. extra de probatio.qm in glo. licet sit. r stando non sedēdo:vide in constitutione clem.de ver.sig.sepe. que est nulla.iij.q.vij.postulastis:ex de re iu.r si sententia. li.vj.De pena iudicū ecclesiasticorum excōicantiū vel suspendentium, vel interdicentiuz sine scriptis: extra de sen.ex.facto.r.c.cum medicinalis.li.vj.Decimonono:proferunt sententias aliquoties cōtra res prius iudicatas, aliquoties non continent absolutionē vel condēnationem:aliquoties contra ius scriptuz in quibus casibus peccant:r non tenet sententia r in alijs que ponuntur cum lo.ij.q.vj.§.si vero.cum legibus canonizatis sequen.extra de re iu.c.j. Uicesimo:non sunt in correctione beneuoli: in iudicio iustitie animaduersione misericordes:contra cano. xlv.di.licet.iij.q.vij.iudicet.xlv.di.vera. Judices.n. non debent condescendere cōtra illos quos malos putabant:neqz precibus calamitosorum illachrymari eos oportet. Id.n.non est constantis r recti iudicis.cuius animi motum vultus detegit.ff.de off.presi.obseruandum.ca.xlj.dist.§.si.vj. Inter vtrunqz personam sit iudex medius nulla interlocutione adiudicans quod senserit.C.ad.l.cor.de falsa:vbi falsi crimine.Sed misericors sit erga corrigibiles:r erga incorrigibiles sit seuerus ex de post.pre.c.j.pen.de ele. cū in cunctis.§.pen.de vi.r hon.cleri.vt clericorum.§. ne vero.vbi de hoc.xxviij.di.quia sunt culpe. xlv.di. ducendus.xlv.di.disciplina.xxiij.q.iiij. cum iniusta. Uicesimoprimo: occultos peccatores contra quos crimen probatū non est publicant r condemnant cōtra id extra de of.or.si sacerdos.vj.q.ij.si tñ.r.c.placuit.ij.q.j.si peccauerit.de con.dist.ij.non prohibeat. pūt in occulto vitare eos vt penitentia agant extra de sen.ex.cū non ab homine.j.rñ.c.porro.non tñ publice prohibere:ex de simo.ex tue.r.ca. Mathias. sed potius pallio cooperire.xxvj.di.in scriptura. Uicesimosecundo:qr quidaz ianuas religionis quos sincerissimos a sinceris q est para supremis rōm vocos iudices volunt iudicare sm conscientiam:nō sz allegata sicut debent:legit r no.iij.q. vij.iudicet. xj. q.iij.summo.ex de of.dele.pastoralis.§.qr vero.de of. or.c.j. Uicesimotertio:qr sunt publice excōicati:ex de sen.r re.iu.ad probandum.de excep.pia.li.vj.Secus si occulti:Uide Inno.extra de do.r con.veritatis.de sen.ex.si vere. Uicesimoquarto:qr non deferunt,secus si friuole:ex.c.cum friuolis.lib.vj.iustis appellationibus:vn.de r peccant coraz deo r iudice superiore ad quem appellatum est:r puniunt vt legitur r no.extra de app.de priore.r.ij.q.vj.decreto. Uicesimoquinto:qr superfluas delationes dant in fauorē partis r leuces aliquoties nimis breues.ex de dila.c.j.r.c.si.iij.q.iij.in criminibus vsqz ad.§.seq. Uicesimosexto furiose irose r tumultuose r superbe causas audiunt:r sententias furibundas sepe proferunt.xj.q.iij.illa.cum tribus.c.seq. Uicesimoseptimo.accipiunt aliqui iudices ecclesiastici precium certe partis litis. Aliqui expensas non necessarias extra domiciliū proficiscentes vel causaz fingentes:in quo casu ad restitutionez tenent. Et aliqui accipiūt sportulas:super quo vide qd legit r no.iij.q.iij.offeratur.ex de vi.r ho.cleri.cum ab omni:ex de rescrip. statutum.§.insuper.li.vj. Uicesimooctauo:qr notorie eis nō vt iudicibus negata tñ per partes:punire r

iudicare volunt: contra id. ii. q. j. §. vlti. Vicesimo nono: q2 sententias ferunt: sed executiones non mandant: legitur et no. extra de of. dele. querenti de sen. et re iu. cum aliquibus. xj. q. iij. cum apud. Trigesimo q2 non supplent de iure sicut possunt et debent: vide quod legit et no. de post. pre. bone. j. et in glo. j. et c. cum nobis olim. in glo. nota. de of. iudic. c. ij. in glo. j. Trigesimoprimo non sunt diligentes et prouidi ad cuncta in causa rimandum: et diligenter examinandum vt debent: xxx. q. v. iudicantem. C. de iudic. iudices: de fi. instru. cum Joannes. Trigesimosecundo: protelant causas: nec dirimunt cito prout possunt, in quo grauissime peccant, grauantes partes laboribus et expensis. ff. si certum peta. quidam existimauerunt: extra de do. et con. fume. et c. venerabilis. Trigesimotertio non inducunt partes ad componendum sicut debent immo potius in eorum litigijs delectantur: contra id extra de transac. c. fi. de simo. querelam. de elec. cum inter. R. seniorem. v. q. ij. si primates. xc. di. studendum. Trigesimoquarto. non obuiant malitijs hominum litigantium coram eis et ordinarij extra iudicium: extra de rescrip. pleruncque et c. nonnulli. ff. de rei. vē. in fundo: Trigesimoquinto: non arceant exceptiones: extra de excep. pastoralis. Trigesimosexto: crimina non puniunt: et equitatem coram oculis non habent: ad hoc extra de sen. ex. vt fame. ff. ad l. aqui. ita vulneratus: aute. fi. ff. de pos. bona fides. j. rn. in fi. ff. de fideiuss. si a reo. §. fi. ff. de eo quod certo loco dari oportet q2 si Ephesi. in fi. C. de iudic. placuit. Trigesimoseptimo non expellunt publice excõicatos si non opponitur contra eos, contra id extra de excep. exceptionum nota de post. pre. bone. j. gl. j. Trigesimooctauo non condemnant sm quod petitum est. ff. com. diui. vt fundus. C. de fideicõ. liber. l. fi. ex. de iudic. ex animata. de or. cog. cum dilectus. §. fi. de accusa. qualiter. ij. §. pe. de simo. licet heli. §. j. ad fi. Trigesimonono, quia non patienter audiunt aduocatos. ff. de offi. pro consu. l. nec quicquam. §. circa: vel plus aduocatum vnius partis quam alium: acceptores personarum: extra de iudic. nouit. Quadragesimo: non taxant expensas fideliter pro personarum et negotij qualitate: super quo vide quod legitur et no. in auten. de iudic. §. opz. col. vj. C. nū. iu. si qn. ij. q. j. in primis ex quod me causa. c. fi. de fo. com. dilecti. glo. expense. Quadragesimoprimo: q2 si etiam recte procedant iudicando: temporale premium expectant: vnde fraudem in deum cõmittunt. xj. q. iij. qui recte. Quadragesimosecundo: q2 sepe immeritos damnant q2 vita cum loco iudicij non concordant. xj. q. iij. pleruncque. Quadragesimotertio: cupidi sunt: et ideo cito vendunt iustitiam. xj. q. iij. pauper. Nulla est venalis sententia. xj. q. vj. venales: secus in sententia arbitri: vt ibi. no. Quadragesimoquarto q2 quum recusantur tamquam suspecti: indignantur: et nolunt quod causa suspitionis per arbitros cognoscatur: extra de offi. dele. suspitionis. et ca. ab arbitris. li. vj. de ap. legitima. li. vj. non recordantes quam periculosum est coram suspecto iudice litigare. iij. q. v. q2 suspecti. Quadragesimoquinto: q2 quidam eorum ante iudicant: quam intelligant. xj. q. iij. eorum. vnde in erroris labyrinthum quidam eorum impingant. xxix. di. c. j. Quadragesimosexto: circumstantias facti non rimantur, et rei ordinem non inquirunt. xxx. q. v. iudicantem. ii. q. j. in primis: de peni. di. vj. c. j. post medium. Quadragesimoseptimo: faciles sunt ad credendum et ad vindictam ferendam. lxxxvj. di. siquid. xj. q. iij. quamuis: cum. ij. c. se. xv. q. vij. si quid. Quadragesimooctauo: damnant frequenter sine accusatione. xxiij. q. iiij. si quis potestatem: excipiunt causas. ij. q. j. de manifesta. Quadragesimonono: volunt esse accusatores et testes sepe. ij. q. j. multi. iiij. q. iiij. ca. j. Quinquagesimo: sepe sunt suspecti et inimici. iij. q. v. c. vlti. extra de exceptio: cum inter. Quinquagesimoprimo: volunt iudicare et nõ iudicari. xxxiij. q. vj. iniquum. Quinquagesimosecundo: q2 inferiores sepe iudices superiores condemnant: contra id. xxj. di. inferior: cum. v. c. se. et extra de ma. et obe. cum inferior. Quinquagesimotertio: q2 recipiunt clericos confugientes ad eos: quum ipsi sint seculares iudices: et deberent eos remittere ad suum forum ecclesiasticum. xj. q. j. quasi per totum. xxj. q. v. per totum. xcvj. dist. in scripturis extra de iudic. at si. de fo. cõ. si diligenti. Quinquagesimoquarto: q2 quidam dicunt sibi ius in causa sua volentes iudicare: contra id. C. ne quis in causa sua ius sibi di. in rubro et in nigro. xvj. q. vj. c. j. xxiij. q. iiij. inter extra de penis, delicti. et c. Romana. li. vj. Quinquagesimoquinto: quia quidam nõ habentes munus scientie: volunt esse in foro anime iudices spirituales de peni. dist. vj. ca. j. extra de peni. omnis. Quinquagesimosexto: quia non cognoscunt per seipsos in principio in medio et in fine ante quam proferunt iustitiam: extra de offi. indicis dele. super questionum. §. ij. Quinquagesimoseptimo: remittunt penam parti quum non possint: super quo vide Innocen. extra de offi. le. non esset. et Bernar. ibi in glo. j. de offi. dele. de causis: in glos. sicut: et in glos. seq. et de penis. dicet. et ij. q. iij. §. notandum. ij. in. l. ibi canonizata legitur et no. ibi. nam facti quidem questio, et cum seq. in glos. vt. j. vbi de hoc. Quinquagesimooctauo: quia sepe volunt reddere testimonium de ijs que facta sunt coram eis: super quo vide Innocen. de procura. in nostra, et in glo. Bernar. que incipit, hec faciebat. Quinquagesimonono: quia quum sint in peccatis grauibus, iudicant. vnde peccant. super quo vide Innocen. extra de off. dele. cum super: et quod dixi supra eo. versi. xl. et quod no. in eod. §. et vt sciant. in c. xx. Sexagesimo: quia cognoscunt sepe de negotio quod ad se superior reuocauit: vel de quo incepit cognoscere: extra de ap. vt nostrum: et vide Innocen. eo. ti. intimasti. Sexagesimoprimo. q2 intromittunt se de tractu futuri temporis: quum lex dicat: tractus futuri temporis non spectat ad iudicem. ff. de vsu. li. j. §. j. quod qualiter intelligatur: vide Innocen. et Bernar. in glo. fi. extra de procura. auditis: et quod no. Joan. an. extra de homi. ca. ii. li. vj. in glo. prouidet. Sexagesimosecundo: quia quando accusantur quod pecuniam receperunt pro causa definienda: et non probatur contra eos aliquid: nolunt iurare quod nihil receperunt: quum tamen hoc facere debeant: sm Innocen: extra de iureiu. c. fin. Sexagesimotertio: quia nolunt corrigere errorem suum quum errant in processu, vel interlocutoria: vel definitiua, sicut tenentur: extra de elec. nosti: de ap. cum cessante: de accusa. qualiter. j. xxxv. q. ix. in summa. et c. loci. in glo. nota. Sexagesimoquarto: quia nolunt locum securum partibus prouidere de appel. ex parte tua. vbi de hoc: et vt li. non con. accedens. ij. et. in clemen. de re. iudi. pastoralis. de sponsa. cum locum. xxxiij. q. ij. siue. Nec parti non habenti aduocatum dat: extra de offi. iudic. c. j. et iij. q. vij. §. tria. l. si vero in vno. Sexagesimoquinto: iudices superiores recipiunt friuolas appellationes: extra de appel. pastoralis: et cap. cum friuolis. lib. vj. De pena friuole appellantis, et iudicis friuolam appellationem

recipientes legit ⁊ no.ij.q.vj.in.l.cano.si quis ausus in glo.nota. Sexagesimosexto frequenter postquã functi sunt suo officio se de illo amplius intromittũt: contra id extra de off.dele.in literis:vbi de hoc. ⁊.c. venerabili:⁊ de ap.personas:per Inno. Sexagesimoseptimo:q: extra territorium suuz suam iurisdictionem extendunt super quo vide extra de of.dele, nonnulli:extra de constitu.vt animarũ.§.fi.li.vj. in clemen.de re.iu.pastoralis. Sexagesimooctauo:volũt suam iurisdictionem:exercere presente maiori vel superiori:super quo vide qđ legitur ⁊ no.extra de off. le.volentes. Sexagesimonono:aliquoties plus fauent vni q̃ alteri parti:super quo vide de elec. venerabilem,de of.dele.consuluit. Septuagesimo:quia nolunt iurare:sicut vide.j.q.ij.in.l.sancimus:tenent ⁊ volunt preponere sensum suũ vel equitatẽ iustitie ⁊ leges transgredi.super quo vide Innocẽ.extra de consti.c.j. Septuagesimoprimo,quia collectant clericos:propter quod sunt excommunicati ipsi ⁊ successores ipsorũ nisi satis fecerint:extra de immu.ec. non minus:vide ibi in glos.capi.quod tenet in glo. alia que incipit,conferre per ea que no. xvj. quest.j. §.nouarum in.l.iuxta:in glos.extraordinarijs.⁊.ca. aduersus. §.fina. Septuagesimosecundo:quia iudicant secundum statuta ciuitatum que sunt contra ecclesiasticam libertatem: propter quod sunt excõmunicati:extra de sen.ex.nouerint. Septuagesimotertio:q: incerta ⁊ dubia iudicant; vnde ⁊ diuinuz iudicium vsurpant.xj.q.j.nomen.⁊.c.deus.xj.q. iij.graue.xxxij.di.erubescunt.ij.q.v.consuluisti: quia non possunt humano condẽnari examine que dñs suo reseruauit iudicio.xv.q.vj.si sacerdotibus. Septuagesimoquarto; q: nolunt vel verecundantur petere consilium ab alijs propter quod frequenter male iudicant vel procedunt:quum tñ integruz sit iudicium quod a pluribus confirmatur.xliiij.di.extra conscientiam.de of.dele.prudentiam.j.respon.in fi. Septuagesimoquinto:quia frequenter volũt iudices ecclesiastici iudicium ecclesiasticum sanctoruz patrum authoritatibus definire.xx.di.de libellis:extra de consti.c.j. Septuagesimosexto: q: permictũt tumultuare partes ⁊ aduocatos coram se in iudicio contra id.v.q.iiij.C.de obsequijs patro.l.si manumissoris in loco. Septuagesimoseptimo:quia permictunt coraz se trahi ⁊ litigare spoliatos ante q̃z in integrũ restituantur.ij. q ij.nullus episcoporum:⁊ in.c.seq.iij. q.ij.electus.⁊.c.sequentibus.v.q.ij.si primates:extra de restitu.spo.c.j.⁊.c.in literis,extra de or.cog.ca.fin. Septuagesimooctauo:q: absente reo procedunt frequenter in iudicio.iij.q.ix.accusatori,⁊.c.seq.vsq; ad fi.questionis,iij.q.viij.accusatores. Septuagesimonono:quia candentis ferri ⁊ aque iudicium faciunt sepe fieri ⁊ admittũt.ij.q.v.consuluisti:extra de pur. vul.c.fi. Octogesimo:quia sepe iudices ecclesiastici exercent iudicium sanguinis.xxxiij.q.viij.sepe cũ c.sequentibus:extra de exces.prela. ex literis:extra ne cleri.vel mo.sententiam. Octogesimoprimo:q: diebus solẽnibus sepe exercent iudicium. xv.q. iiij. placuit.xxi.q.v.decreuit:de con.di.iij.c.j. extra de feri.c.vlti. Octogesimosecundo:sepe non prouident eo q: persona agens in iudicio vel defendens sit leprissima:extra de iudic. tamquam, ⁊ sepe in iudicio personas accipiunt.eo.titu.nouit. Octogesimotertio:sepe procedunt contra non conuictum, non confessum:non contumacem:extra de ma.⁊ obe.inter quatuor.ij.q.j.in primis. Octogesimoquarto:sepe volunt facere iustitiam alicui per viam inquisitionis cui directum competit iudicium vel actio:super quo vide Inno.de iureiu.ad nostram. ij. Octogesimoquinto:non determinant causas infra tempus a iure statutum:extra de iudi.venerabilis:de off. de le.de causis. Octogesimosexto:quia volunt in notorijs sepe iuris ordinem obseruare,contra iura. super quo vide.ij.q.j.in summa:de elec.bone.j.§. licet: de transla.quanto:de iureiu.ad nostram.iij.de ap.cũ sit Romana:de vi.⁊ ho.cle.tua:de diuor.porro:de accusa.euidentia:de vsuris:cum in tua de pur.ca. cum dilectio:de sen.ex.sacro.sm Inno. ⁊ alios. Octogesimoseptimo:volunt totaliter obseruato iuris ordine procedere:vel penitus non seruato: quum debent de plano ⁊ sine strepitu ordinis iudiciarij procedere:extra de hereti.statut aũ prin.li.vj.super quo vide quod legitur ⁊ no.extra de accusa.olim sm Innocen.⁊ hodie in clemen.de verb.sig.c.vlt.⁊ de iudicijs.dispendiosam.clem. Octogesimooctauo:non seruant equalitatem in iudicio:plus deferentes vni parti quam alteri,⁊ facientes iudicium claudicare: super quo vide.iij.q.ix.c.fi.iiij.q.iiij.nullus:extra de iudic.nouit:de mutu.petitio.c.ij.de excep.cum inter. de despon.impu.de illis.de consan.⁊ affi.non debet: de materia iudiciorum ⁊ iudicum.xvj.di.breue quidem.ij.q.j.⁊.q.ij.vj.⁊.viij.v.q.iij.xj.q.iij.xiiij.q.j. xv. q.vij.xvj.q.vj.q.vlti.in noua.⁊.xxx.q.viij.§.his ita. vsq; ad finem questionis. Octogesimonono, non portant in vtroq; penso iustitiam ⁊ misericordiam. xlv.di.omnis. Nonagesimo; desides sunt in perscrutando que sunt necessaria ad causam:extra đ.eo qui missi in pos.c.j.⁊ de fi.instru.cum Joannes.in fi.xxx.q.vlt.iudicantem. Ultimo quandocunq; iudex vel per dolum vel per ignorantiam vel per malitiam vel per negligentiam vel per metum vel alias qualitercunq; corruptus:aliquid omittit de eis que dz facere in iudicio:vel facit que nõ dz facere in preiudicium partium vel partis:ad damna eis ⁊ interesse tenet in foro anime ⁊ in foro iudicij:sicut.ff.dixi đ procurato.in.§.de procuratorũ.xxxviij.c.⁊ de aduocatis in.§.expeditis.xxxvj.c.super quo vide quod legitur ⁊ no.ij.q.vj.statuendo.⁊.c. hoc etiam placuit. xj.q.iij.temerarium. de proba. quoniam contra:extra de re.iu. cum eterni. lib.vj. per Innocen.de procura.in nostra:extra de offi. Archidia.ea que.de sta.mona.cum ad monasterium.§.penulti.ff.de custo.⁊ exhi.reo.l.fi.

De peccatis ⁊ fraudibus mercatorum. De vitijs artificum. Quod non sit differentia inter mercatores ⁊ artifices. Cap. 41.

Expeditis criminibus maiorum ⁊ magis scientiam membrorum ecclesie,ad membra debilia descendamus; ⁊ de vitijs mercatorum pretangemus. Isti autem proprie sunt negotiatores secundum Chrysost. dicentem Quicunque rem comparat; non vt integram ⁊ immutatam vendat sed vt materia sibi sit aliquid inde operandi ille non est negotiator. Qui vero rẽ comparat, vt integrã ⁊ immutatã vendendo lucretur ille est mercator qui đ tẽplo dei eijcit.lxxxviij.di.eiciens:⁊ de qua negotiatione dicit Grego.q: difficile est inter ementis ⁊ vendentis

Negotiatoris: ⁊ mercatoris discrimen.

commercium

commercium non interuenire peccatū: de pe. dist. v. qualitas lucri negotiantē aut accusat, aut arguit: vbi dicit glo. q contrahentibus nāle est. i. naturale licet nā corrupta se se inuicem decipere. ff. loc. et con. si precio. et ff. de mino. l. in causę. §. idem Pomponius. Et licet nāle sit, non tñ excusat. ff. ad. l. aqui. si seruus. §. si fornicarius: sicut dī de peccato carnali: et no. l. di. q: tua in glo. fi. contra quos cupidos mercatores terribiliter Chrisostomus intonat dicens in illa granosa palea decretorum. lxxxviij. di. Ejiciens dñs ementes et vendētes de templo, significauit q: mercator nunq̃. i. vix propter cupiditatem fraudes et mendacia: sed qd vix fit tñ fit. xv. q. j. merito: saluantur ergo aliqui mercatores: q: mercatio et negotiatio non est prohibita: sed peccatum qd in ea facile committitur: hoc habetur. lxxxviij. di. in palea: qm̃ non cognoui: cum palea sequē incipit quid est aliud: de peni. di. v. negotiū, aut vix pōt placere deo: et ideo nullus Christianus dz esse mercator, aut si voluerit esse: proijciat de ecclesia dicente propheta Dauid: q: non cognoui negotiationes: introibo in potētias dñi. Quemadmodū. n. qui ambulat inter duos inimicos volens ambob⁹ placere, sine alloquio mali esse non pōt: necesse est. n. vt et isti male loquatur de illo: et illi male de isto: sic mercator sine mēdacio et periurio esse non pōt. Sed substantia talium stabilis esse non pōt: nec ad bonū proficit qd de malo cōgregat. Quemadmoduz. n. si triticū, aut aliud tale cernas in cribro, dū huc et illud iactatur, omnia grana paulatim deorsum cadunt: et tandez in cribro nil remanet nisi stercus: sic de substantia negotiatoꝝ nouissime nil remanet nisi soluz peccatum: hucusq; Chrys. in pre. c. ejiciens. Negotiatio autem ista sm̄ Isidor. in commercijs dicitur vbi aliquid datur vt maiora lucrentur: extra de verbo. signi. forus, versi. negotium, et negotiuz aliquotiens pro ista negotiatione accipit: extra ne cleri. vel mona. ca. j. versi. negotium iniustum. Peccant aūt primo mercatores et mercenarij qui merces vendūt in decimis personalibus: quas non reddunt et quas reddere tenentur nedū de predialibus: sed etiam de psonalib⁹ xxxij. di. pter hec. xij. q. j. xvj. q. j. decime. ibi de negotiatione et artificio: vbi de hoc: et in glos. dūmodo: vbi etiam no. q Judei tenentur ad decimas personales per. c. quanto. extra de vsuris: sed contra no. Bern. extra de decimis de terris quod est ver⁹, nec obest. ca. quanto: quia oblationes quas debent soluere Judei de domibus Christianoꝝ in quibus habitant: et tales sunt non personales: sic etiam intellige qd no. co. ti. in. tuam nobis in glo. hec ideo: extra de deci. ad aplice, vbi de hoc. et c. ex trāsmissa. et c. tua nobis. et c. nō est, vbi de hoc. Scdo peccāt q: sub specie pietatis et liberalitatis vsuras palliant vendentes ad terminum vltra q̃ debeant. extra de vsuris consuluit. et c. nauiganti. Tertio peccant in contractibus etiā veris alterutrum decipiēdo: de peni. dist. v. qualitas. Nam vendere carius q̃ ematur, et causa lucri vel cupiditatis emere vt carius vendat peccatum et turpe lucrum est. xiiij. q. iij. verum si mercator vel negotiator, vel caupo, vel stabularius viuens de hac arte, vt sustentet emit vilius: et vēdit carius, competenter sine aliqua fraude: nō diceres peccatum: vt colligit de isto textu vbi di non necessitate: sed propter cupiditatē et q: mundus talibus vix careret: oportet. n. esse tabernas et stabula et mercationes propter transeuntes et cōmunem vitam hominum: multe. n. regiones nisi propter mercatores portantes alimenta et necessaria perirent, faciūt ad hoc. l. illius tituli. ff. nau. cau. sta. C. de cōmer. et merca. per totum di. ij. rhodie. xlvj. di. non oportet. et ca. clerici. et sunt casus expressi. lxxxviij. di. qm̃. cum. ca. seq. que sunt granose palee: vbi non reprobat negotiatio: sed mendacium et iniquitas: et q sit licitum laicis negotiari est casus. lxxxviij. di. fornicari quicunq;. Quarto peccant vendendo carius peregrinis et transeuntibus q̃ vicinis. ff. de contrahen. emp. l. j. Quinto in falsis ponderibus et mensuris: extra de emp. et ven. vt mensure. Diuus Hadrianus stateras seu mensuras adulterinas siue falsas tenentes. l. cor. de falsis teneri dixit si ipsis vsi fuissent: qui aūt inuenti fuit ipsas habere, relegari pūt: vel al. extra ordinem puniri. ff. de extraordi. crimi. l. annonam. et ff. de penis. ydardanarios: vel dardanarios. Sunt vocati dardanarij qui falsas mensuras tenent a quodam dardanio functionum actore que maximaz dabat operam vt annona carior fieret: emendo omnez quā inuenire poterat: vt postea solus venderet sicut vellet. qui puniunt. per. l. predictas. Sexto in mendacijs et periurijs infinitis que cōmittunt ante quā vendiderint sex nūmatas mercimonioꝝ suoꝝ. Jurant. n. et affirmant, melior nō reperiret: tm̃ constitit per deū non habebitis pro minori precio, tm̃ mihi fuit pro ista merce promissum, et nolui dare: et in hoc et in oibus alijs similibus mentiunt. et sic plerunq; accidit q pro lucro vnius oboli cōmittunt tria vel quatuor peccata mortalia magna. xxij. q. ij. primuz. et c. huic aut̄ez. et c. omne genus. et q. v. iuramenti. et ideo dicit canon q sint pleraq; negotia que vix aut nullatenus sine peccatis exerceri pñt: de peni. dist. v. negotium. Septimo non seruando fidez datā nec iuramentuz prestitū in societatibus: vide nec fides est eis seruanda. extra de iureiu. c. iij. et c. sicut. et. j. in fi. Octauo non soluendo ad terminū sicut iurauerunt: nisi iusta causa ipsos excuset: extra de pig. significantem. Nono transferendo se ad regiones remotas et nimiā moraz trahentes: et ibi cum diuersis etiā alienis vxoribus adulteriuz cōmittendo, et suis vxoribus causam adulterij prebendo. extra de sponsa. in presentia, et est casus: contra eos: extra de cōiu. lepro. c. j. ibi. Non debet alter sine altero diutius esse: quia matrimoniū est coniunctio maris et femine individuam vite consuetudinez retinens. xxvij. q. ij. §. j. facit. xxxij. q. ij. si tu abstines. Decimo: directe peccant mortaliter contra verbū apostoli. j. ad Thessa. iiij. Ne quis supergrediat. s. proximum: conculcando, et affligendo ipsum: sicut nobiles rusticos suos et frequenter alienos grauibus exactionibus affligendo contra quos Esa. iij. quare atteritis populuz meū et c. Neq; circumueniat in negotio fratrez suum, sicut ad litteram faciunt mercatores et artifices: qui in stateris ponderibus et mensuris iniquis mendacio et periurio multos decipiūt, cuiuz dñs precipiat Leui. xix. Statera iusta et equa sint pondera. Justus modius, equusq; sextarius. xxxiiij. q. iij. siquis romipetas. et cau. c. q. j. nō afferamus. xlv. di. ois. Omnes ait cōueniunt etiā et mentiunt rem vilez, et corruptam esse preciosaz et bonaz: et exercent pro magna parte quicquid doli, vel fraudis potest excogitari. contra quos etiam ait Esa. v. Ve qui dicitis malū bonuz. sicut vēditores: et bonū malū. sicut emptores: ponētes tenebras lucē, et lucez tenebras. sicut drapannij idest venditores pannoꝝ: qui tenebrosa eligunt loca in quibus vendunt panno: vt alterius modi

Mercatoꝝ scelera propalantur.

apparcant: vnde merito tamq̃ filii tenebrarum proijcient in tenebras exteriores. Mat. xxii. & viii. xiii. xxv. & xxv. & Luc. xiii. ponentes amara pro dulcib⁹ & dulcia in amara. Esa. v. sicut faciũt stabularij qui cibos infectos vendunt pro dulcibus, & caupones qui vina miscent & lymphant. & vendunt malum vinum acetosum: vel botado: quod vocat Lõbardus cherco, vel aliud corruptum pro bono: in saccaro ponunt mel: species corruptas miscent cum bonis: in lacte miscent aquã: mala blada vel frumenta miscẽt cum bonis transferunt: ve: hec verba Esa. & exponũtur. xi. q. iij. c. siquis hominũ. & c. ve qui dicitis. Taliter aũt decepti possunt agere contra decipientẽ. ff. de dolo. eleganter. xij. q. ij. quisquis epus: prope finẽ c. extra de re. permu. cum vniuersorum. ff. de minoribus in causę. ij. §. j. & de iure do. Si res. §. j. decepti sunt vltra dimidiam iusti precij: si citra: non competit ei ciuilis actio: extra de emp. & ven. cum dilecti. & c. cum causa: quia per. l. licita est deceptio vsq̃ ad dimidiam iusti precij. ff. de minoribus: in causę. §. in pretio. Secus dico in foro anime: vbi semper tenetur ad restitutionem inquantũ decepit fratrem suum: maxime propter dictum verbum apostoli. j. ad Thessa. iiij. Neq̃ circumueniat in negotio fratrem suum: non est dubiũ quin decipiendo peccauerunt: sed forsan etiã in foro anime ad restitutionẽ tenetur: q: talis deceptio conceditur sibi a lege. op. c. xiiij. q. v. dixit. & xxiij. q. iiij. qui peccat: in princ. alias lex pararet laqueũ contrahentibus contra id. xxvij. q. j. de viduis. ij. pro hoc facit q: res tãtum valet quantũ vendi põt. ff. de dona. causa mor. l. mortis causa accipimus: in fi. cum concor. ibi: & rerum precia cõiter estimantur. ff. ad. l. fal. l. precia rerum: adde qđ notatur extra de vsuris: cum tu. in glo. immo videtur. Quum aũt aliquis alium decipit vendendo rẽ corruptam pro bona, vel male mensurando: in tali fraude & deceptione restitutio locũ hz sm vtrũq̃ ius, sic intellige iura all. & an isto. versi. & in versiculo tales aũt. & xij. q. ij. cum deuotissimam: q: ecclesia nullam fraudem admittit: extra de dona. per tuas. & sic intellige quod ibi no. locum habere de iure ciuili. & facit. xij. q. ij. fraternitas. & q. iiij. c. j. sm Ostien. Undecimo: q: quantumcunq̃ prestant sine pacto: sed cum intentione vltra sortem habendi: vñ iudicandi sunt male agere: & in foro anime sunt tales ad restitutionem efficaciter inducendi: extra de vsuris: consuluit: & cõpellendi: alias non absoluantur sm intentionem glo. vlti. in hoc. c. qui remanent in mortali: de pe. & re. quidam: de peni. di. v. falsas. Duodecimo: q: quosdam contractus ineunt fraudulenter in fraudem vsurarum. de quo dic vt extra de vsuris: in ciuitate: extra de pig. illo vos: & cum opponunt penam in fraudem. xij. q. ij. fraternitas: extra de arbi. dilecti: vbi de hoc no. in glo. j. Decimotertio: contrahunt societates leoninas non participantes equaliter lucrũ & damnum. ff. pro socio: si non fuerit. & l. v. & C. de solu. l. ij. & institu. pro socio. §. de illo. & se. no. xiiij. q. iij. c. plerique. glo. videtur. Decimoquarto: nunquam ponunt finem in vita sua in lucro & diuitijs: quia eorum auaritia satiari nescit. xlvij. di. sicut. xxiiij. q. iiij. quid dicã. Decimoquinto: q: ipsi & artifices male seruãt festa, vendentes & ementes frequenter in eis contra textum extra de ferijs. j. c. ibi, vt mercatum in eis minime fiat. Quod dixi de vitijs mercatorum: idem per omnia dicendũ est de vitijs artificum, de quibus dicit Aug. q: omnes artifices mentiuntur. lxxxviij. di. qñ. Sed ars artificũ non ita implicat ad peccatum sicut mercatorum. Nam vt. s. hic in prin. dixi. Artifices sunt proprie qui rem integram comparant vel materiam: non vt ita integram & immutatam vendant sicut mercatores, sed vt eis fiat materia inde aliquid operandi: vt de ferro clauem clauum vel vectem vel ferraturam: de ligno arcam vel scamnum: de lino rete: de chartis librum & similia: sic distinguit Chrysost. inter mercatorem & artificem precedenti cap. eijciens. Et talem artem alias licitam possunt clerici exercere: de conse. di. v. negotium. & ca. nunquam extra ne cleri. vel mo. cap. j. ad finem: de censi. cum apostolus. x. q. iij. cauendum. et. xci. distin. clericus victum. et no. xiiij. q. iij. in summa. Bonus institor Christus qui nauem habet ecclesiam. xxiiij. q. j. non turbatur. de qua Prouerb. vlti. Facta est quasi nauis institoris de longe portans panem suum. Institor dicitur mercator: eo q: acquirendis mercibus sedulus instet. Bonus mercator Christus: qui nos non auro emit sed suo sanguine precioso. j. Pet. j. xij. q. ij. cum redemptor: extra de sum. tri. fide: in clemẽ. de quo mercatore Augusti. O bone mercator gratias agimus q: emisti nos: carnem tuam comedimus: sanguinem bibimus: de con. di. ij. accesserunt. euangelium legimus instrumentum nostrũ: serui tui sumus: creatura tua sumus fecisti nos: redemisti nos. vnde Bern. Uoluit aũt nos emere tam magno precio propter tria. Primo vt q̃ preciosa creatura sit homo ostenderet: de quo Esa. xiij. Preciosior erit vir auro et homo mundo obryzo: idest auro mundo et rutilante. vnde Bernar. Quo ego me infelix: quo me vertam: si tantũ thesaurum: si preciosum illud depositũ qđ sibi Christus sanguine proprio preciosius iudicauit: negligenter contingit custodire. Secundo: vt homo de cetero se pro vili precio non exponeret, sicut Salomõ de luxurioso ait Prouer. vj. Precium scorti vix vnius est panis: quia delectatio que ibi appetitur breuis et vilis est, et pro ea datur anima Christi sanguine comparata: vnde sequitur. ibi. Mulier aũt viri preciosam animam capit. Matthei. x. Nonne duo passeres scilicet corpus et anima asse: idest denario veneũt, idest venduntur. i. diabolo exponuntur pro precio momentanee delectationis? As assis generis mas. et tertie declinationis tria habet significata: vnde versi. As obolus: punctus decij: tibi sit quoq̃ pondus. Tertio vt ipse solus nos possideret. vnde. j. Corinth. vj. Non estis vestri. Empti enim estis precio magno: vnde Augu. Tanti emit, vt solus possideat. Fenerare cum isto nobili mercatore qui dabit centum pro vno. Matthei. xix.

Cur tam in signi pcio nos redemit Christus.

De vitijs Laboratorum, & Rusticorum, & agricolarum. Cap. 43.

Rusticorum, vel laboratorum: vel agricultorum vitia designemus. Peccãt autem primo in decimis personalibus & predialibus quas non soluũt: & si soluunt diminute, vel non integre deducendo de fructibus expensas & salaria colonorum & alias fraudes exhibendo. extra de deci. cum homines de Thortona. & ca. cum non sit in homine. & c. non est in potestate. & xvj. q. j. decime. Secundo: quia tarde eas dant: quia dande sunt quum fructus colliguntur vt in pre. c. cum homines: vbi de hoc legitur, & no. xvj. q. j. reuertimini: & in glo. non tamen. & c. decime. ibi. Sed si tarditus

agricolarum fraudes.

dare peccatum est. Et de peiori grano & vino & fructibus dando: & indignū est dare deo: qđ dedignatur homo. xlix. di. §. si. expressuz. xvj. q. vij. quicunq;. Et ad ecclesiā nō deferunt vt tenent̄: vt pre. c. reuertimini. Et de decē partib⁹ vnā non dāt vt tenent̄. vt p̄. c. cū3 hoīes de Thortona: de frugibus. ix. partib⁹ sibi retentis, decimaz ecclesie cuius parochiani sunt sine diminutione soluere teneant̄. & pre. c. decime: debite sunt decime ecclesijs tā prediales q̄3 personales iure diuino & humano de. x. partib⁹ vna 9suetudine 9traria non obstante nō obstante: & ēt, falsa opinione magistri Petri Lōbardi in sentētijs & quorūdā alioꝝ theologoꝝ, dicentiū p̄ceptū deo & ecclesie de decimis soluendis esse institutū nō morale. s. aliquid soluere s̄m 9suetudineʒ: s3 non decimā: super quo vide qđ no. Inno. e. t. de decimis super Rubrica. & archi. & Jo. an. eo. t. discretione. l. vj. & Ray. in summa sua in ti. de deci. in. §. Item querit̄ vtruʒ in prima parte. Et hodie 9trariū predicantes & asserentes religiosi sunt excōicati, extra de penis. cupientes. §. illos. in clem. Et hanc questionē quum legerē doctor decre. Perusij in domo predicatoꝝ publice disputaui: & sic determinaui: Et quū de vna terra diuersos colligunt fruct⁹ non nisi de vno fructu decimas soluere volunt, 9tra id ex̄ de deci. ex parte canonicoꝝ: & no. in pre. c. reuertimini. in glo. non tñ. Tertio: q2 de modico. qđ superest nō decimatū: nolunt decimā soluere. Pro quib⁹ videt̄ facere qđ no. de cō. di. v. quadragesima. in gl. c. & in gl. pre. in fi. & in eo qđ no. Inno. de priuil. 9sultationi. Sʒ sec⁹ est, q2 qđ superest, indecimatū est, vñ & illud decimandū est. Nil est. n. tam modicū qđ decimanduʒ nō sit: & decimari nō possit vel estimari. c. pre. c. cuʒ hoīes de Thortona. & c. tua nobis. ibi. & quuʒ de cunctis oīno prouentib⁹ decime sunt reddende &c. Et vidua de suo modico duo minuta in corbonā misit. Mar. xij. & Luc. xxj. in fi. facit. xiiij. q. v. scriptuʒ. xxiiij. q. j. odi. Quarto peccant rustici diuites non reuerendo dños pauperes: nec eis in vite necessitatibus prouidendo q2 quum cuilibet fame morienti debeāt subuenire. lxxxvj. di. non satis. & c. pasce: multo fortius dño sunt adstricti c. ex̄ de testa. cū in officijs. & xxij. q. de forma. Quinto peccant iura dñoꝝ eis subtrahendo: & cuʒ eis placitando: & vexando laboribus & expensis, & aliquoties alijs potentioribus dando qui ipsos contra veros dños protegant: & quo debitum non remittit̄: sed augeatur: extra de iureiu. ea te. de deci. tua nobis. §. pretextu vero nequitie. C. de agrico. censi. & colo. quemadmodum: & l. litibus. & l. cum satis. & l. nemini aūt liceat. lib. xj. de alie. in. in. c. ij. de Judeis. c. a. ij. Sexto in festis. q2 non colunt, sed frangunt & violant: quum in eis nullum opus seruile sit facienduʒ extra de ferijs. c. j. de con. dist. iij. c. j. quum & si abstineant ab arando vel fodiendo: non abstinēt a ligna portando, vel domū reparando, vel simili: & sic faciunt fraudem de re ad reʒ de opere ad opus: de quo dicitur extra de priuil. quanto. Septimo in periurijs falsis testimonijs metu dñoꝝ eos in testes inducentium aliquoties pretextu paupertatis: in quo obedire non debent. xj. q. iij. Julianus. xxxj. q. iiij. sic. Octauo in damnis que dant vicinis vel cum bestijs, vel cedendo eoꝝ ligna vel in vineis vel furando: de hoc extra de fur. per totum: extra de iniuriis: c. si rixati. c. si leserit quispiam: & c. si egressus. Nono remouent terminos de predijs vicinoꝝ: de quoꝝ pena. ff. de termi. amo. l. ij. & iij. & legitur & no. lxxxvj. di.

Arguitur theologorum sñia decimis.

tanta. xij. q. v. in legibus. Decimo q2 dimittunt proprium curatum: & vadunt ad alios sine licēna eius ad confitendū, & missas audiendum: & oblationes faciendum, & decimas persoluendum extra de peni. & re. omnis. de paroch. vt dominicis, extra de deci. cum homines. & c. cum sint. xvj. q. j. doctos. x. q. j. q2 sacerdotes. & c. sanctorum. & c. hanc consuetudineʒ. Undecimo: quia diebus dominicis non audiunt missas complete vsq; ad benedictionem sacerdotis: vt tenent̄ preceptum ecclesie. Immo stant extra ecclesiam: quuʒ presbyter dicit missaʒ: nec intrant, nisi ad videndum cōmuniter corpus dñi, & tunc multi etiam non intrent ecclesiam sed extra vident: & ibi de suis bobus & animalibus & de alijs turpibus loquunt̄ sicut homines bestiales: ad hoc de con. dist. j. missas: cum. c. seq. & c. qñ. & c. qui die solenni. Legit̄ in legenda sancti Joannis eleemosynarij q̄ quum post lectionē sancti euangelij aliqui de populo starent extra ecclesiam otiando. Ipse sanctus patriarcha Joannes mox exiit ecclesiam: & sedit cuʒ turba foras. Omnibus vero stupentibus: dixit iustus iste. Filij vbi oues ibi pastor: aut ergo intrate intra: & ingrediar: aut manete hic & manebo: ego propter vos descendi in sanctam ecclesiam: nam poteram facere mihimet ipsam sine populo: fecit ergo semel, & bis hoc ipsum erudiens in hoc plebem & emendans. Duodecimo: coeunt cuʒ alalibus que pascunt & custodiunt, sicut homines animales: comparati secundum Dauit. ps. xlviij. iumentis insipientibus: & similes facti sunt illis. ps. xxxj. Et sicut equus & mulus in quib⁹ non est intellectus: vnde & morte digni sunt. Leui. xx. xv. q. j. mulier: s̄m. l. sed ecclesia mortē nō dat. xxxiij. q. ij. inter hec. xxvj. q. vj. agnouim⁹. Decimotertio: abstinēt sepe a coitu vxoꝝ: ne filios generent timentes nō tot posse alere paupertatis pretextu: in quo grauissime peccant: & contra legem matrimonij viuunt: qđ fuit ad sobolem generandam a dño principaliter institutuʒ. xxxij. q. j. non. n. in sola. & q. ij. §. dʒ ergo. & c. solet queri. cum. c. seq. Decimoquarto: tanta est quorundā eoꝝ auaritia: q̄ quanq̄ȝ sint diuites: vt opus augeant, secus si ex humilitate vel vt otium vitarent: de con. di. v. nunq̄ȝ extra de renun. nisi cum pridem §. verū. Ipsi diuites proprijs manibus laborant: & senectute depressi non cessant: corpora torquentes, et animas corrumpentes. ps. xvj. Oculos suos statuerunt declinare in terrā: Sicut. n. tota die terrā arant et fodiunt: ita totaliter terreni: terraʒ lingunt: terrā comedūt: de terra loquunt̄ in terrā suā speʒ totaliter posuerunt: nec de manenti substantia celesti aliquid curant. Heb. x. et istis di. Ve Ve Ve habitantib⁹ in terra. Apo. viij. in fi. Tales etiā rustici diuites qui laborare volunt nō excusant̄ a ieiunijs ecclesie: pretextu sui laboris. q2 vel nō laborēt in talib⁹ dieb⁹: vel p̄ suos alios colonos laborent: & ieiunent: de con. di. iii. c. j. in fi. et di. v. ieiunia. Decimoquinto: multum sibi inuident: quuʒ vnus maxime plus de vino vel blado colligit de tanta terra q̄3 alius: nescientes q̄ nō est in hominis potestate quantū terra fructificet: sed in dñi bonitate et liberalitate: extra de deci. non est: q2 nec qui plantat est aliquid. sed qui incrementū dat deus. j. ad Corinth. iij. extra e. cuʒ nō sit in homine. vbi de hoc. et. xix. di. s3 vbi inuidia vitium proprie diabolicum appellatur. Decimosexto: dieb⁹ festis quib⁹ nō laborant: otiosi stant in plateis vel in tabernis vel in ludis quuʒ s̄m Augu. melius sit arare q̄3 saltare: et quum dicat̄ in

canone de con.di.iii.ieiunia: q nihil aliud in die dominica agat: nisi deo vacando. Nulla operatio in illa die sancta agat: nisi tm hymnis et psalmis et canticis spūalib^9 dies illa transigat. Decimoseptimo murmurant et male stant cuz suis presbyteris: et de eis murmurant respicientes eoꝝ peccata: non sua. ad lxx.ij. q.j.multi.extra de deci.tua nobis.ij.q.vij.sacerdotes et reliqui.et c.qualis.et c.si qui sunt.et c.sunt nōnulli. vj.q.j.oues.et c.ex merito. Decimooctauo.audiunt missas scienter.al ignorantia iuris eos excusat: vt no.j.q.iiij.§.notandum in glo.est ignorantia q de solu.c.si.in glos.quia presumitur. Sed postquam eis predicatur: non excusant: de cleri. ex mi. apostolice. xvj.di.ca.vlt.vbi de hoc. Et recipiunt sacramenta a publicis concubinarijs presbyteris.contra id.xxxij.di.§. ad hec.c.nullus.xv.q.si.sciscitantibus: ex de coha. clerici.et mu.vsa. Decimonono. cōiter inhumani sunt peregrinis et pauperibus: quia auari sunt: nec a deo fructus terrarū et aīaliuz et arboꝝ recognoscant, sed suis laborib^9 imputant et nature contra pre.c.non est. et cum non sit: et expressum.xxvj.q.v.nec mirū vltra colū.versi.ne ideo quisq̄: et contra id.xlij.di.per totuz. Uigesimo: dimittunt vnam coloniam vt accipiant aliā contra pactū, et fidē datā: super quo vide Inno.de ap.dilectis, et de iudicijs.c.ij. Uigesimoprimo: frequenter possessiones interuertūt: super quo vide Inno.de loca.pp: et qd no.xvj.q.iij.clerici.glo.j. Uigesimosecundo qn ad certum salariū stant.non laborāt fideliter: sed decipiunt dños suos: videt q in quantum defraudant, intantum dñis suis vel amplius seruire tenent.vel de suo salario diminuere: q omnis fraus restitutioni subiacet.xij.q.ij.cum deuotissimā.

De vitijs puerorum. Cap. 44.

Nec puerorum vltra septennium: q ante etas illa ignorat quid videat.C.de fal.mo.l.j.et.xv.q.j. firmissime tene.j.adolescētiores vitia omittamus. Peccant primo q percutiunt clericos, et sacrilegium cōmittūt: sed ab epo ptāt absolui, ex de sen.ex.c.j. et c.vlt. Scdo in crimine furti.ff.de furtis impuberē et piurij.ff.de libe.cā.l.vlt.ex de delic.pue.c.j. Tertio nō cognoscendo a deo bona fortune, grie et nature: naz et vitium ingratitudinis talis incurrit: instru: quibus mo.tu.ff. Quarto columniando.C.de episco.et cleri.omnes.§.si. Quinto adulterando vel fornicando. nā hec etas aliqn anticipat: extra de despon.impub.c.de illis.c.a nobis: et tentant qd adimplere nō possunt: extra de spon.iuuenis.vñ nec a peccato excusant de peni.di.j.si quis non dicā, et narrat Greg. q quidaz impregnauit nutricez suaz in nono anno. vt no.xx.q.j.in summa.et de Salomone dicit q in xj.anno habuit filium vt no.Ost.in summa sua.in titulo de penitentijs.§.cui cōmittendum: ver. cui pueri. Sexto in blasphemando: vñ (qd est mirabile, et speciale) narrat Gregorius dialogo.iiij. libro de quodam infantulo.v.annoꝝ q damnatus est pp blasphemiam. Sed dicit Ost.in summa de delic.pu.q in illo malicia supplebat etatē: naz si non esset doli capax etiam septennis non imputaretur peccatum.ff.de re.iu.pupillus.ff.ad l.aqui.sed et quicunq.§.iusiurādo.de hereditatibus.§.j.xv.q.j.illud.extra de despon.impu.c.de illis.ij.et c.vlt.vbi de hoc in gl.j.continuatione. Septimo q sepissime mentiunt: vt in prec.c.j. de delic.puc. Octauo percutiunt alios pueros et vulnerāt, et sepe vsq ad mortez: extra de delic.pue.ca.ij. vbi de hoc legit et no. Nono q faciunt malos ludos qui sunt in culpa: legit et no.extra de homici.exhibita.legit et no.de presum.c.j. Decimo: minor etas non excusat totaliter ab iniuria sacramenti: extra de apost. c.ij.de con.di.iiij.eos. Undecimo: q frequenter cooperatores sunt delictoꝝ et puniunt: puta si precium accepit puer pro cōperto stupro, vel domuz prebuit ad stuprum vel adulterium cōmittendū.ff.de minori.auxilium.§.in delictis.et l.si ex causa. Duodecimo: q tentando peccare carnaliter: etsi actum adimplere non possint.extra de spon.Iuuenis: et dixi.§. versi.v. Decimotertio: recipiunt aliquoties ordinē sacrum ante annuz.xiiij.extra de tempo. or. vel non est.et j.q.j.pueri.vbi de hoc: et in clem.de eta.et quali. gñialez. Decimoquarto: recipiunt personatuz et curas: extra de eta.et qua.ex rōne.et ca.sequen. de alijs bñficiis vide qd legit et no.extra de preben.super inordinata: et per Inno.extra de eta.et qua.ca.ij. et per archi.extra de rescriptis.si eo tempore.l.vj.et de elec. ex eo hoc.li.vj.per Jo.an. Decimoquinto: recipiūt minores ordines ab epo non suo: extra de temp.or. nullus li.vj. Decimosexto: furantur patri et matri et consanguineis qd est etiam mortale.xij.q.ij.qui abstulerit.nisi crederent eos permissuros: legit et no. extra de elec.dudum.ij.§.predictus in glo.simile. Decimoseptimo: q quidam eoꝝ incipiunt esse superbi, et maliciosi et contemnere mandata dei: extra de presum.ex studijs. Decimooctauo: otiosi sunt tota die ludunt.et turpia loquunt.Colos.iij.deponite turpē sermonem de ore vestro. Prouer.iiij.Remoue a te os prauum.mali pueri malū ludum faciunt: xxxij. q.iiij.recurrat.de otiositate extra de renun.vbi.§.verum.et.xij.q.j.§.his ita.versi.item dñs. Decimonono: inobedientes sunt parentibus contra Paulum. Colos.iij.Filij obedite parentib^9 per oīa.et Deutero.xxj.Si genuerit homo filiuz contumacez et proteruum: qui non audiat patris et matris imperiuz: et j.lapidib^9 eum obruet oīs populus. Uigesimo tota eoꝝ vita in vanitate est, et voluptate. Eccles.xj. Adolescentia et voluptas vana sunt. Uigesimoprimo, reportatores maloꝝ sunt contra id. Audisti verbum aduersus proximum tuum: commoriat in te videns qm non te dirumpet.Ecclesiasti.xix.q ia promptiores sunt ad malum q ad bonum.xij.q.j.ois etas.xx.q.iij.procliuis. Uigesimosecundo: non confitent quolibet anno sicut tenentur: extra de peni.et re.omnis vtriusq sexus.vbi de hoc glo.j. Uigesimotertio quia nolunt discere.et fugiunt de scholis: de quo peccato confitetur Augu.de se quiz erat puer in.j.libro confessionis.et hoc.xxxvij.di.c.vlt.non vadunt ad ecclesiam sicut Nicolaus nunc cum parentib^9 nūc per se.de con.di.j.oēs.cum transit. Uigesimoquinto: turpia cantant et dicunt.xxx.vij.di.legatur. Uigesimosexto: non ieiunant sicut Nicolaus qui etiam in cunabulis.iiij.et.v.feria semel sugebat vbera: et q ex quo possunt peccare mortaliter et se diabolo obligare: multo potius deo per abstinentiam et bona opa. c.bonum.xlvij.dist.oēs ibi.sicut a.xxxvij.di.turbat. Daniel faciunt que no.per Inno.de obs. et.super ca.bacu.et de reg.postulasti. Uigesimoseptimo frequenter recipiunt alimenta a suis parentibus quum credentur sibi qui non sunt. de peni.et re.officij. Uigesimooctauo: nolunt cum ligā.xviij.q.iiij.displicet.

Adolescētes in hec vitia sunt procliuiores

Uigesimonono, inducuntur quum sunt virgines, ad intrandum circulum ad demones consulendos ⁊ diuinandum. xxvj. q. ij. ⁊ q. iij. ⁊ iiij. ⁊ v. ⁊ vlti. per totum. Trigesimo. nesciunt symbolum ⁊ oratioñe dominicam: que scire tenentur. ⁊ patrini eos docere. de con. di. iiij. vos ante omnia.

De conditionibus ⁊ vitijs mulierum. An possint mulieres habere officia publica. Cap. 45.

Fœminarum siue mulierum que sm Chrys. sunt caput peccati, arma diaboli, expulsio paradisi, delicti mater, corruptio legis antiq. in homilia de chananea, vitia ⁊ scelera designemus. q̄ etsi omnia vitia virorum participant: aliqua tamen sibi peculiarius scriptura appropriat ⁊ coniungit. Et primo sermones suos emollit mulier. Femine ⁊ ad mortem domus eius inclinata est: ad inferos semite ipsius. Prouer. ij. c. Secundo fellax est. Prouer. v. Ne intenderis fallacie mulieris. Tertio linguam habet blandam: ⁊ naribus capit. Prouer. vj. Quarto. meretricio se ornatu adornat, garrula, ⁊ vaga, quietis impatiens est: nec valet in domo consistere pedibus suis nūc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulum insidiatur: ⁊ procaci vultu blanditur. sagitta eius iecur transfigit: multos vulneratos deiicit: ⁊ fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea. vie inferi domus eius penetrant in interiora mortis. Prouer. vij. Quinto stulta ē, ⁊ clamosa, plenaq; illecebris nihil omnino sciēs. gigantes cum ea sunt. ⁊ in profundis inferni conuiue eius. Prouer. ix. Circulus aureus in aurib᷒ suis. i. porci. mulier pulchra ⁊ fatua. Prouerb. xj. Sexto illecebrosa. Prouer. xxj. Fouea profunda meretrix ⁊ puteus angust᷒. aliena insidiat in via quasi latro: ⁊ quos incautos viderit interficiet. Prouer. xxiij. Septimo amarior morte est. ⁊ laqueus venatorum ⁊ sagena cor eius ⁊ vincula manus illius. Ecclesiastici. vij. Non des mulieri potestatem anime tue: ne ingrediatur in virtute tua ⁊ confundaris. Eccl. ix. Octauo multiuola est ⁊ saltatrix. e. c. ⁊ Mar. vi. ⁊ xx. q. iij. vnusquisq;. Nono comit se pingit, ⁊ fucat. Ezechi. xxiij. de cō. di. ij. fucare. Decimo. apostatare facit hominem. Eccl. xix. Undecimo. relinquit virum ⁊ statuit hereditatem ex alieno matrimonio. Ecclesi. xxiij. extra de peni. ⁊ re. officii. Duodecimo. non cōsentit cum marito sicut deo beneplacitum est. Eccl. xxv. in fine. Decimotertio. maliciosa est. Eccl. xxv. omnis malitia. nequitia mulieris. Decimoquarto irosa est. e. c. Non est ira super iram mulieris. Et litigiosa. e. c. Decimoquinto. superba. vi Ecclesi. e. c. Mulier si primatum habeat: contraria est viro suo. Decimosexto. Initium peccati. ⁊ per illam omnes morimur. e. c. e. ibi. Si non ambulauerit ad manū tuam: confundet te in conspectu inimicorum tuorum. Decimoseptimo. zelotypa. Eccl. xxvi. Dolor cordis ⁊ luctus mulier zelotypa. In muliere zelotypa flagellum lingue omnibus communicans. Decimooctauo. ebriosa q; minus viri ledit eam. e. c. Mulier ebriosa ira magna ⁊ contumelia ⁊ turpitudo illius non contegetur. Decimonono. extollit oculos ⁊ palpebras. vide in eodem. c. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum. ⁊ in palpebris eius cognoscitur. Uigesimo spernit virum. ⁊ ideo non est tutū dare ei potestatem. Eccl. xxxiij. Mulieri non des potestatem super te. Uigesimoprimo. iniquum facit virum. Eccl. xlij. De vestimentis procedit tinea: ⁊ a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas viri: q̄ mulier benefaciens, vide quod scripsi. s. in ista. ij. parte in. c. xviij. in. §. consequenter. ⁊c. redeundo ad materiam. Uigesimosecundo. ministra idololatrie. Eccle. xlvij. vbi de Salomone dicitur. Inclinasti femora tua mulieribus. ⁊ iij. Reg. xj. in prin. Rex autem salomon adamauit mulieres alienigenas multas: filiam quoq; Pharaonis ⁊ Moabitidas, ⁊ Ammonitidas, Idumeas, ⁊ sidonias. ⁊ cetheas de gentibus, super quibus dixit dominus filijs israel. Non ingrediemini ad eas: neq; de illis ingredientur ad vestras. Certissime enim auertent corda vestra: vt sequamini deos earum. His itaq; copulatus est Salomon ardentissimo amore. Fueruntq; ei vxores quasi regine septingente: ⁊ concubine trecente. Et auerterunt mulieres cor eius: vt sequeretur deos alienos ⁊c. Sed colebat salomon Astharthen deam Sidoniorum: ⁊ Chamos deum Moabitarum: et Moloch idolum Ammonitarum, et. c. Tunc edificauit Salomon fanum Chamos idolo Moab in monte qui est contra Hierusalem et Moloch idolo filiorū Ammon. Atq; in hunc modum fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis: que adolebant tura et immolabant dijs suis. de hoc legitur et no. xxxij. q. iiij. Salomon de peni. di. ij. si enim, §. Salomon. et Nume. xxv. Fornicatus est populus cum filiabus Moab: que vocauerunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adorauerunt deos earum. Initiatusq; est israel Beelphegor. In hoc q̄ fornicatus est populus notatur precepti transgressio. Exo. xx. Deuteron. v. xxxij. q. vj. non mechaberis. In hoc q̄ ait, cum filiabus moab. i. cum alienigenis: notatur fidei violatio. Quum enim partus sequatur ventrem. C. de rei. vē. partum. legē et no. extra de ser. non or. c. vlt. et. xxxij. q. iiij. liberi. sequitur vt filij eorum sint infideles. sicut et filij christianorum quando commiscentur Iudeis vel Saracenis. Osee. v. In domino preuaricati sunt. q; filios alienos genuerunt. In hoc quod sequitur, q̄ vocauerunt eos ad sacrificia sua: notatur q̄ nulla est aliqua immunditia ad quā non trahat luxuria. quū idolothytum comedere sit fideli abominabile. xxxij. q. iiij. sicut sancimus. Ita et nunc meretricule et frequenter vxores immunde omnes immunditias dāt amatoribus suis et viris suis ad comedendum: vt eas solas diligant. vel plus q̄ alias. quum dn̄s dicat Deutero. xiiij. Non comedes que immūda sunt. In hoc quod addit q̄ comederunt et adorauerūt deos earum: notatur q̄ luxuria facit hominem idololatre. vt. s. dixi. Uinum ⁊ mulieres apostatare faciunt sapientes: Eccl. xix. sicut proxime de Salomone probatum est. In hoc quod subditur q̄ initiatus ē Beelphegor: notatur q̄ fornicatores immolant sepius demonibus. vnde non dicit immolauit: sed initiatus est. ps. cv. Et initiati sunt Beelphegor. ⁊c. Nam p[illegible] nis libidinem quis edificat templum idolo. Per vi[illegible] tia namq; maxime carnis demones coluntur, ait [illegible] ro. xxxij. q. iiij. in eo fornicator. ⁊ q. vij. non solū. Hiero super Ezech. faciens mentionem de Salomone in. xvij. li. ait. Quamuis peccasset tamen egit penitentiam scribens Prouer. vbi dicit. Nouissime egi penitentiam: ⁊ respexit vt eligerem disciplinam. Item super Ecclesiasté. Aiunt hebrei hunc librum esse Salomonis penitentiam agentis. Ambrosius in apologia Dauid. Quid de dauid dicam: ⁊ quid de san[...]

Pittit autor mulie bris de narrare vitia.

Salomō mulierosus in idolatriam lapsus est.

Salomonem penituit idololatrie.

cto Solomone? qui qm iudei illum existimabāt venisse pro christo: ne videref esse super hominem:nutu diuino corruit. Dauid vero dicif sanct⁹: qz ab hominibus sanctus esse scif. Et sanctus Ambrosi⁹ nominat: vt nobis de penitentia eius dubietatē tollat. Item amb. de satyre fratre suo hoc ait sanctus Salomon. Item asserunt hebrei Salomonem quinges tractum fuisse per plateas Hierusalez tā penitentie. Item dicunt eum in illud templum quod ipse edificauit, venisse cum quinqz virgis nudum: quas dedit quinqz legisperitis vt verberaret ab eis. qui cōi consilio dixerunt q in vnctum dn̄i non mitterēt manū. vnde frustrat⁹ a seipso est deposit⁹. Joannes Chrys. ad Januarium de lapsu Macharii. Salomō ille mirabilis qui meruit adsistrici dei sapiētie copulari: in alienigenarum incurrit amplexus: ⁊ vinculo libidinis laqueatus, etiam sacrilegii errore se polluit: qz simulacrum moabitico idolo fabricauit. Sed qz per prehabitam vocem culpam erroris agnouit: nunqd misericordie celestis extorrē forsan dicas? Aliquid in canone lego eū nec penituisse, nec misam esse cōsecutū? Audi ergo frater penitentiam eius que non legitur publicis literis. Fortasse ideo acceptabilior iudicatur: qui non ad faciem populi, sed in secreto conscientie teste deo penituit. Veniam āt ex hoc cōsecutum eum agnoscimus: qz quūz solutus a carne esset: sepultum illum inter Regum israelitarum corpora scriptura commemorat quod tū alibi peccatoribus regibus qui vsqz in finem in malo proposito perseuerauerūt ⁊ opere, denegat. sicut de Joachiz rege iuda per Hieremiam dicif. Sepultura asini sepelief putrefactus, ⁊ proiectus extra portam Hierusalez. Et ideo qui inter iustos reges meruit sepeliri: non fuit alienus a venia. veniam āt sine penitentia non potuit promereri. C. de hereticis. manicheos. xxiiij. q. ij. legif. de peni. di. j. neminez. Vigesimotertio. frequēter mutat naturalem vsum in eum qui est contra naturam, abutendo alis. ad Ro. j. Vigesimoquarto. supergreditur virum pp qd vitium vt narrat Methodius historiographus factum fuit diluuium. Vigesimoquinto accedit ad pecus: ⁊ cum eo miscetur. Leui. xx. xv. q. j. mulier. Vigesimosexto qz multis modis illicitis, ⁊ frequenter contra naturam, ⁊ inexplicabilibus qz seu dissimis, nūc voluntarie nūc quodammodo inuite contra puritatez sancti matrimonii se permittunt a maritis bestialibus cōtrectari: vt eorum coniunctiones potius videantur animalium ⁊ adulterorum: qz coniugum esse. ad hec. xxxij. q. ij. quicqd. ⁊ c. aliqñ. ⁊. q. iiij. nemo. ⁊. c. origo. ⁊. q. vii. adulterij c. vsus. c. nō solū. Vigesimoseptimo. cū cōsanguineis vel affinibus ⁊ patrib⁹ spiritualibus suis frequenter ēt cū diuersis cōsanguineis vel affinib⁹ idē facin⁹ ppetrat. de quo. j. ad Cor. v. c. in prin. xxxiiij. q. ij. c. ego dixi. §. de simplr. cum. iij. c. se. xxxv. q. i. ij. iij. iiij. v. vj. vij. viij. x. p totū. ex de cogna. spi. per totū. xxvij. q. ij. qui dormierit. cū. ij. c. se. ⁊. c. si quis vxorē. x. c. si quis desponsauerit. Et monacha cū monachis ⁊ aliis. xxvij. q. j. per totum. Vigesimooctauo. adulteratur accedens ad aliū totū vel alicui⁹ soluti: vtrūqz adulterium. sed primū mai⁹: qz duplex. de hoc extra de adul. p totū. xxxii. q. j. p totum. xxiiij. q. ij. in lectū. Vigesimonono. contraxit cū alio vxorē habēte: vel ipsa maritū eui fidē dedit: viuēte marito vel illius vxore: ⁊ ab illo fuit cognita de hoc. xxxj. q. j. p totū. Trigesimo. cōtraxit cū cōpatre vel fratre suo spirituali. sup quo vide. xxx. q. iij. ⁊. iiij. extra de cogn. spi. p totū. Trigesimoprimo. quedam sunt meretrices. de qbus. j. ad Cor. vj. ibi. Nescitis qm corpora vra membra sunt christi. tollens ergo membrū christi faciā membra meretricis? Absit. an nescitis i qm q adheret meretrici, vnū corpus efficif. Dicta āt meretrix fm Hiero. q multoꝝ libidini patet. xxxiiij. dis. vidua. de qbus. xxxii. q. iiij. meretrices. Trigesimosecūdo. quedā sunt cōcubine clericorum vel laicoꝝ. de qbus. xxxiiij. di. in palea. audite. de peni. di. j. agite. xxxiij. di. habuisse. extra de coha. cleri. clericos. q ēt fornicarie dnr. c. t. sicut. cū. c. sequēti. ⁊. xxxij. di. null⁹. q ēt infideles dnr. xxxiij. q. iiij. c. ij. qz non seruāt fidē amicis suis. vt ibi no. xxxiij. Quedam impie phitonisse, diuine, ⁊ sortilege. de qb⁹. xxvj. q. v. epi. ⁊. c. nec mirū. c. nō licet. ⁊. q. iiij. c. j. ⁊. q. ij. c. illud. xxxiij. q. j. si p sortiarias. Trigesimoquarto. qdam rufiane quas Hispani alcayotas vocant. maxime vetule deformes ⁊ paupes quas null⁹ appetit pelliciūt iuuēculas virgines ⁊ alias: ⁊ circumueniūt ⁊ eas aliis procurāt: ⁊ sunt cā mortis illaꝝ. ad hoc facit. de peni. di. v. c. j. §. animaduertere ēt oportet. ⁊. ij. Pe. ij. ⁊ de peni. dist. ij. si enī. §. petr⁹. Trigesimoquinto. qdam vouentes ⁊ pollicitationē suā irritā faciētes. xxvij. di. quasi p totū. ⁊ extra qui cleri. vel vo. c. si. Trigesimosexto. quedā maritis suis assignant filios adulterinos: quos ex adulteris genuerūt: ⁊ cū filiis legitimis patri putatiuo succedūt. in quo casu ipse ⁊ de dote paternalibus ⁊ aliis q hñt tenenf satisfacere, ⁊ maritis ⁊ heredibus maritoꝝ: ⁊ filii adulterini postqz sciuerint. de hoc in p. c. offici. de hoc dic vt no. in summa Ost. §. qbus ⁊ qualiter. §. qd de muliere. in titulo de penitētiis. scripsi de hoc. j. §. se. qbus ergo ⁊ qualiter. §. qd de muliere q filiū. xlviij. Trigesimoseptimo. qdā dant p virginib⁹ aliis matrimonio q pri⁹ corrupte fuerūt q in virginitate despōsari debuerūt. sicut dicif de Anna filia Phanuel q vixerat cū viro suo annis vij. a virginitate sua. Luc. ij. ⁊. xxx. q. v. femine. ⁊. c. qualis. cū. c. se. xxxij. q. vj. si ducturi. error tū talis matrimoniū nō ipedit. xxix. q. j. §. j. Trigesimooctauo. aliq cōtrahūt i occulto. vñ ⁊ mortaliter peccauerūt: ⁊ in mortali sunt qñ non matrimoniū in facie ecclesie publicaf. xxx. q. vlt. p totū. ⁊ extra de clan. despon. p totū. Trigesimonono. aliq cōtra volūtatē mariti ⁊ vltra faciūt eleemosynā cōtra id qd legif ⁊ no. xxxiij. q. v. qd deo. de bonis dotalib⁹: secus de paternalib⁹. vt ibi no. tene de hoc qd scripsi §. qbus ergo. sub. §. sz vt de hoc. §. qd de vxore. j. c. xlviij. Quadragesimo. Alique volūt tētari a spū phantastico. cōtra volūtatē mariti vestē viduale accipe ⁊ a carnali copula abstinere. cōtra cano. xxxiij. q. v. p totū. xxvij. q. ij. si tu. xxxij. q. vii. nō solū. ⁊. q. ij. §. his ita. Quadragesimo primo. qdā sunt nefandissime q cū suis carminibus maleficiis ⁊ arte Zabulon cōcubit⁹ impediūt alioꝝ, vel gñationem plis: q sortiarie appellanf. xxxiij. q. j. si per sortiarias. ⁊ no. extra de frig. ⁊ malefi. fraternitatis. in gl. c. Sed pone sortiaria venit ad penitētiā: nunqd iponet ei sacerdos penitētiā q destruat maleficiū? Dico q si ṫsi destructio illa pōt fieri absqz alio maleficio, absqz peccato. alr nō. qz nō debēt fieri mala vt veniāt bona. legif ⁊ no. xxx. q. j. nosse gl. ij. xxxij. q. iiij. sic nō sunt. vbi de hoc ad Ro. iij. c. ⁊ sunt casus. xxii. q. ij. omne genus. ibi. Nec vt plres. gl. j. phiomētiri studeas: nec qualibet fallacia vitā alicui⁹ defendas. ⁊. c. si quis ad te. ibi. Nunqz p cuiusqz vita temporali mētiēdū est. facit optime qd legif et no. xxiiij. di. c. j. ⁊ gl. j. magna. Quid ergo faciet sortiaria. Placet

got tm̄ facinus.⁊ sufficit ei cum confessione.de peni.
di.j.quãtumlibet. Pro maleficiatis vero requirãtur
medici:si possunt iuuare,vel orones sanctoruz. vt ꝑ.
c.si ꝑ fornarias. Quadragesimosecundo. Quedaȝ
nõ lactant proprios filios nec nutriũt:sed alijs mulie
ribus ad nutriendũ tradunt: qḋ fideliter ex sola car
nis incontinẽtia vr fuisse inuentum.qꝛ dum se cõti-
nere nolunt:despiciunt lactare quos gignunt.v.dis.
ad eius vero. Quadragesimotertio. Frequentant
choreas,cantatores,⁊ cantatrices,q̃ sunt genimẽ to
tius immũditie ⁊ incitamẽta libidinis. Exo. xxxij.
Sedit populus manducare ⁊ bibere.⁊ surrexerũt lu
dere.s.corã vitulo.⁊.j. Sed vocẽ cantantium ego au-
dio. Cumq; appropinquasset ad castra:vidit vitulũ
⁊ choros. Ibi oẽs sensus carnis illecebris seruiunt.
Eccl.ij. Feci mihi cãtores ⁊ cãtatrices. vbi dicit Hu
go de sancto.vic. Nũquid his delectationibus q̃res
sapientiã quã querere ꝓposuisti.ij. Re. iij.xxxvj.di.
§.ecce.Eccl.j.Exijsse videbaris a vanitate: quomõ
tã cito reuersus es?nunc qꝛ in circuitu cũ impijs am
bulasti:⁊ in voluptate semita tua:⁊ captiuus factus
es vanitatis.Esa.ij. respõdebũt tibi vlule vbi dicit
gl. Ulule sunt magnitudinis cornineq; rostro in pa
lude fixo horrẽde strident. Tales sunt mulierc ule q̃
in choreis clamorẽ emittũt dum cantica ad immun
ditias incitandã canunt.de cãtu christi.xcij.di.cantã-
tes. Quadragesimoquarto. Loquax ẽ maxime in
ecclesia.cõtra apostolũ.j.ad Cor.xiiij.ad fi. Mulie-
res in ecclesijs taceant.nõ.n.permittit eis loqui: sed
subditas esse ⁊c.⁊.j.Turpe est.n.loq mulieri in eccle
sia.xxxiij.q.v.mulier. Quadragesimoquinto. Sũt
in ecclesia orantes capite nõ velato.cõtra apostolũ.j.
ad Cor.xj. sꝑ dñt habere caput velatum ꝑꝑ angelos
idest ꝑsbyteros. Malach.ij.xxxvj.di.§ ecce. xliij. di.
sit rector.vt vbi in ꝑ.c.mulier. sed ibi dicit ꝑꝑ reuerẽ
tiam ẽpalẽ. Quadragesimosexto. Nutriunt comã
ad multam vanã gloriam. quarũ aliquẽ imponunt
sibi capillos pulchros mortuoꝝ.quaꝝ quandã quũ
comperisset maritus de nocte decaluãs eã ⁊ de lecto
eijciẽs ait:nõ sum maritus mortue sed viuẽtis.cõtra
quas verbũ poete cõpetit dicẽtis. Mouent cornicu
la risum Furtiuis nudata coloribus.q̃ cõcessa est eis
pro velamine in signũ culpe.de eo qḋ deberent vere
cũdari gloriant.vnde in ꝑ.c. xj.j. ad Cor. Paulus.
Uir quidẽ si comã nutriat:ignominia est illi.mulier
vero si comã nutriat:gloria est illi:qꝛ ⁊ capilli ꝑ ve
lamine ei dati sunt.⁊.š.in.e.c.Uir quidẽ nõ debet ve
lare caput suuz:qꝛ imago est ⁊ gloria dei:mulier ãt
gloria viri est. ad hec.xxxiij.q.v. hec imago. ⁊ pre.c.
Mulier debet velare caput:qꝛ nõ ẽ imago dei.⁊.j.⁊
qꝛ ꝑ illã preuaricatio inchoata est. Quadragesimo
septimo. Uolũt dñari viris.quum sm̃ apostoluz de-
beãt eis subijci:⁊ eos timere:⁊ eis seruire. ad Ephe.
v.ibi. Mulieres viris suis subdite sint sicut dño:qꝛ
vir caput est mulieris:sicut christ' caput ẽ eccle. ⁊.j.
Sȝ vt ecclesia subiecta ẽ christo:ita ⁊ mulieres viris
Uxor viro sit audiens. suis in oĩbus.⁊.j.in fi.c.š. ꝟ.xliij. Uxor ãt timeat vi
rũ suũ. ad hec.xxx.q.v.c.est ordo. Est ordo naturalis
in hoĩbus: vt seruiant femine viris ⁊c. Satis hinc
apparet quẽadmodũ viris feminas subditas esse,⁊
pene famulas lex voluit esse vxores.⁊ c.⁊.q.c.cum
caput mulieris. Cũ caput mulieris vir sit:caput aũt
viri christus:quicunq; vxor nõ subijcit viro hoc est ca
piti suo,eiusdẽ criminis rea ẽ cuius ⁊ vir si nõ subij-
cit capiti suo.s. christo.⁊.j. Christi infamat euange-
lium:dũ contra legem fidẽq; nature ea que christiana

est,⁊ ex lege dei subiecta:viro ĩperare desiderat.quũ
ãt gentiles femine viris suis seruiãt cõi lege nature.
⁊.c.mulierẽ. Mulierẽ constat subiectã dñio viri esse
⁊ nullã authoritatẽ habere ⁊c.⁊.c.adam. Adam per
Euam deceptus est.Gen.iij.nõ Eua per Adã quem
vocauit ad culpã mulier:iustũ ẽ vt eã in gubernatio
nẽ assumat.⁊ iterũ Colos.iij. Mulieres subdite esto
te viris sicut oportet in dño.⁊.j.ad Timo.ij.ibi.Doce
re ãt mulieri non ꝑmittit:nec dñari in viruȝ. de hoc
Hester.j. Quadragesimooctauo. Incedunt in ha-
bitu ornato ⁊ sine verecũdia ⁊ sine sobrietate se or-
nãtes ⁊c. In tortis crinibus ⁊ auro ⁊ margaritis ⁊
veste ꝑciosa.cõtra Paulũ.j.ad Timo.ij.⁊.j. Pet.iij.
in prin. Similiter ⁊ mulieres subdite sint viris suis
⁊.j.quarũ nõ sit extrinsecus capillatura aut circũda
tio auri aut vestimẽtoꝝ cultus. Quadragesimono
no.offendũt in iis q̃ ponit Esa.iij.ibi. Pro eo qꝑ ele
uate sunt filie syõ,⁊ ambulauerũt extẽto collo:⁊ nu-
tibus oculoꝝ ibãt ⁊ plaudebãt:⁊ ambulabant: ⁊ pe
dibus suis composito gradu incedebãt: decaluabit
dñs verticem filiarum syon:⁊ dñs crinẽ earum nu-
dabit. In die illa auferet dñs ornamẽtũ calciamẽto
rũ,⁊ lunulas,⁊ torques,⁊ monilia,⁊ armillas,⁊ mi
tras,⁊ discriminalia,⁊ periscelides,⁊ murenulas,⁊
olfactoriola,⁊ inaures,⁊ annulos,⁊ gẽmas in fron
te pendẽtes,⁊ mutatoria,⁊ palliola,⁊ linteamina,⁊
acus,⁊ specula,⁊ syndones,⁊ vittas,⁊ theristra. Et
erit pro suaui odore fetor.⁊ pro zona funiculus. ⁊ ꝑ
crispante crine caluitiũ ⁊ pro fascia pectorali cilicium.
Quinquagesimo. Nõ sunt pudice:nec sobrie:detra-
hũt:nec fideles in oĩbus:nec bene ꝑsunt suis domi-
bus.j.ad Timo.iij. Quinquagesimoprimo. Uidue
non bñ regunt filios ⁊ nepotes ⁊ domũ:nec seruiũt
parentibus:nec instãt obsecrationibus ⁊ orõnibus.
Nocte ac die in delicijs viuũt. Non recipiunt pau-
peres hospitio. Nõ lauãt pedes sanctoꝝ:nec submi-
nistrãt tribulationẽ patiẽtibus. Quęȝ sunt iuuenes
ꝑmittunt cõtinentiã:⁊ postea luxuriant. Otiose cir
cumeunt domos:verbose ⁊ curiose:loquẽtes q̃ non
opȝ.hec colligunt.j.ad Timo.v. Quinquagesimose
cundo. Anus eaꝝ q̃dã non incedunt cum sancto ha
bitu. Criminatrices sunt.multo vino seruientes:nõ
docẽtes prudẽtiã. Quedam eaꝝ adolescentule, non
amãt viros suos. Non docent prudentiã. Non dili-
gunt filios. In domo fatue ⁊ vane sunt. nec sobrie:
nec caste:nec habẽtes curã domus:nec benigne:nec
subdite viris suis.contra Paulũ eas ad cõtraria cõ
fortantẽ.ad Titum.ij. Quinquagesimotertio. Ali-
que se intromittunt de officijs publicis:de iudicãdo,
de testificãdo,accusando,procurãdo.super quo vide
quod legit ⁊ no.ex̃ de of.dele.cum vicesimum.de ar-
bi.dilecti.de peni.et re.noua.de ꝯfir.vti.cum dilecta.
xij.q.ij.cũ deuotissimã.xv.q.iij.c.j.xxxiij.q.v. mulie-
rẽ.iij.q.vij.§.tria. An fideiubere valeat, q̃re qualiter
legit et no.extra de iureiu.ex rescripto.de fo.com.si di
ligenti in gl.j. Quinquagesimoquarto. Maxime
vagatrices sunt:qꝛ vane:nunc ex occasione peregri-
nationis,de qua cõiter parum eas credo lucrari:im
mo potius ꝑdere ex tãta vagatione,et sensuum cor-
ruptione,et mentis et vtinã non corporis.vñ de eis
congrue ꝑt dici qꝑ ecclesia compensare non vult tale
dãnum cum tali lucro:legit et no. ex̃ de ꝯuer.in fi. c.
j.⁊ in gl.sic.xiiij.nunc ecclesiaꝝ frequẽtationis:nunc
vicinaꝝ visitationis: et aliquoties alique moniales
extra claustrum vagãtes.ad hec.ex̃ de elec. indẽnita
tibus.§.sed cum eas.et de iudicijs.mulieres.li.vj.de

fen.ex.de monialibus.de sta. mo.ca.fi.§.fi. ex de sta.
re.c.vnico.li.vj.vbi de hoc. Quinquagesimoquito.
Accusate de adulterio, volunt manumittere seruos:
quum nō possint,lege vetāte.ff. qui ꝛ a qbus manu-
libe.l.prosperit.ꝛ no. Joā.an. ex de of.or. q: plerique
in gl.simile.li.vj. Quinquagesimosexto. Plerūque
peierant: q: primo iurant non alienare rem dotale:
nec alienationi consentire:ꝛ postmodū alienāt: ꝛ iu
rāt non contrauenire.sed stabitur tñ primo iuramē-
to.vt no.Ostie.ex de iureiu.cū contingat. ꝛ Jo. an.
e.t.licet.in gl.fi.li.vj. Quinquagesimoseptimo. Sa
crate moniales contingunt pallas altaris sacras : ꝛ
circa altare incēsum ponere volūt:ex quadā sua pre-
sumpta deuotione.cōtra can.xxiij.di.sacratas. ꝛ no.
extra de v:.ꝛ ho.cle.c.j.in gl. Quinquagesimoocta
uo.Sedēt intra cācellos:ꝛ seruiunt presbyteris in al
tari.cōtra de cohabi.cler. ꝛ mu.c.j.§.fi.An pūt in feu
dū succedere : vide in li.feu.si de feu.do.controuersia
fuerit.ꝛ in eodem li.de feu.femine.§.ex hoc.ꝛ qđ no.
Ostie.qui fi.sint le.c.j. Quinquagesimonono. Do
cēt in pulpito predicādo vel legendo sicut magistre.
cōtra.j.Cor.xiiij.xxiij.di. mulier legit ꝛ no.de cō. di.
iiij.mulier. Sexagesimo.Aduocāt. contra.xv.q.iij.
§.j. Sexagesimoprimo.Aliq recipiunt ordinē.quū
non possint.vide quod legit ꝛ no.xxvij.q.j. diaconis
sam.xxxij.di.mulieres.xv.q.iij.§.j.ꝛ.xx.q.j.sanctimo
niales.ꝛ iii.§.velamen.in gl.hic agit. Sexagesimo
secūdo.Aliq corrupte inter virgines consecrant. qđ
nō licet.xx.q.j.iuuēculas.xxvj.di.acutius.xxxij.q.v.
finge. Sexagesimotertio. Permittūt se tāgi. quod
malū est.j.ad Cor.vj ꝫ prin.xxxij.di.hospitiolū. Se
xagesimoquarto.Cohabitāt cum clericis.ꝯtra.lxxxj.
di.cum oibus.ꝛ.vj.c.se.de coha.cleri.ꝛ mu.p totum.
xxxij.di.interdixit.xxxii.di.tu ergo.lxxxj.di. cunctis.
Sexagesimoquinto. Lauāt se cum clericis, aliquo-
ties cum alienis viris. pp quod pdunt dotes ꝭm.l.
li.ꝛ no.lxxxj.di.non oportet. Sexagesimosexto.Ali
quoties custodiūt balneatoꝝ vestes.cōtra.l.ff.de his
qui no.infa.athletas. Sexagesimoseptimo. Diu ꝛ
diu vsque ad fetorem marinū dni sabaoth loquunt reli
giose cum religiosis:ꝛ frequenter absque societate:cum
multo scādalo aliaꝝ ꝛ alioꝝ : ꝛ cum multo periculo
sancte cōtinentie regularis.contra can.xviij.q.ij.dif
finimus.ꝛ.c.in decima.ꝛ ali quoties in simul conui-
uant:ꝛ simul habitant ignem inextinguibilē accen
dentes:ꝛ se intus ꝛ exterius cōburentes.ꝯtra cano-
nē. Que āt in occulto ibi fiūt p eos turpe est dicere
ꝛ scribere.Ephe.v.Maledicta est talis deuotio:que
tota est corruptio. qi in tali cōfabulatione non deest
viscarium diaboli.ꝭm Hiero.Fabri sufflātes in igne
libidinis prunas.Esa.liiij. Adde hic quod scripsi.j.
§.nunc de immundicia. ꝝ.alia occasio imunditie. in
c. lxxiij. Sexagesimooctauo . Non portant caput
velatum in signum subiectionis ꝛ verecūdie peccati
quod primū mulier induxit.nedum in ecclesia: sicut
ꝫ.ꝝ.xlv.ꝛ.seq.dixi. Vide Gen.xx.g.sed nec alibi.Di
scoopertis capitibus vadunt cōiter, maxime iunio-
res:et maritate maxime in lingua doc.contra id qđ
legitur.ꝛ no.xv.q.iii.§.j. ꝛ.xxx.di. quecunque mulier.
Sexagesimonono. Aliq vtuntur veste virili. contra
cano.xxx. di.si qua mulier.ii. Septuagesimo. Post
partum statum statim ꝛ tpe mēstrui miscent se cum
maritis.contra id qđ legit ꝛ no.v.dist.ad eius vero.
Sed iunge hic qđ no.xxxij.q.ii.origo.in gl.pecudes
ꝛ.xxxii.q.iiii.si cā.ꝛ. c.j. ꝛ in summa. Septuagesi-
moprimo. Quedā fatue abbatisse velāt velo confe-

cratiōnis.secus de velo professionis.no.c.cā.ꝛ.q.j.in
§.velamen.in glo.hic agit.moniales.contra.xx.q.ij.
statuimus. Septuagesimosecundo. Quedā excōi-
cāt:ꝛ ab officio suspendūt:ꝛ introducūt:ꝛ confessio-
nes audiūt.contra id qđ legitur ꝛ no.extra de ma.ꝛ
obe.dilecta.de peni.ꝛ re.noua.Septuagesimotertio.
Quedā viuūt vt canonice seculares:quarum statum
ecclesia non approbat.de qbus in pre.c.dilecta.ꝛ ex-
tra de elec.inoēnitātibus.§.sup dicta.xij.q.vlt. ca.fi.
Septuagesimoquarto.Benedicunt bñdictione so-
lēni ꝛ epali. de qua legit ꝛ no.xxvj.q.vj.ministrare.
de con.di.j.cum ad celebrandas.ꝛ de priui.abbates.
li.vj.secus de priuata.de qua.xxj.di. deni q3. xxiiij.q.
iii.cum sancti.pprias moniales. Quedam abbatis-
se legunt in publicum.in matutino āt pūt ordinate.
ad hec legit ꝛ no.p alios ꝛ Inno.in pre.c.noua.Se
ptuagesimoquinto.Sepe machinant in mortem vi-
roꝝ.de quo dic vt.xxxj.q.j.siqs viuente.et in palea.si
qua.ꝛ ex de diuor.c.j.de conuer.infi.c.j.extra de eo q
duxit in matri.quā pol.c.j.ꝛ.c.significasti.de pena ta
liū.xxxiij.q.ij.admonere. Septuagesimosexto.Que
dam frequenter contrahunt:nunc publice in aliis re
gionibus : nūc occulte cum vno,ꝛ palam cū alio de
hoc.extra de spon.duo.p totum.de clam.des. p totū.
xxvij.q.ij.duobus. Septuagesimoseptimo.Zeloty-
pe sunt nimium de maritis: se et suos maritos cum
suis carnalibus suspitionib9 tribulantes de quo spi
ritu zelotypie legit Numeri.v.et.ij.q.v.§.hoc autem.
Septuagesimooctauo . Naturali quasi odio priui-
gnos vel priuignas vel filiastros vel filiastras perse
quunt.de qbus.xxxii.q.vij.siqs viduam.et.c.siquis
cum nouerca.extra de cogna. spi. c.j. vñ Ouidius.j.
metamor.miscēt aconita.i.venena nouerce. Septua
gesimonono. Procurant cum succis herbaꝝ et aliis
carminibus vetulaꝝ et baculo arundineo.xxiij.q.iij.
§.j.medicoꝝ sterilitatem suam: contra deum q creat
hoies.lvj.di.nasci. inutiliter ꝛ infideliter adiuuare.i
quo grauissime peccant: licet pudor sit eis nuptiarū
pmia nō habere.xxxij.q.ij.c.j. Nō arte humana aut
potētia creature, sed virtute diuina Sara sterilis. ꝛ
Elisabeth genuerūt.Gen.xviij.ꝛ.xxj.ꝛ Luc.j.Octo
gesimo.Frequenter suos filios paruulos in lecto in
caute opprimūt.iij.Reg.iij.de peni.ꝛ re. qsitum. de
his q fi.occi.c.vlt. Octogesimoprimo sepe ex furore
eos occidunt . aliquoties vt cooperiant adulterium
coniugate: vel virgines suum stuprum: vel alie solu-
te suā fornicatione aborsum procurāt:cum suis ma-
ledictis herbis vel potibus quas conficiunt , fetus
frequēter occidunt vñ sunt pessime homicide ꝛ scele
rate filie mortis.propriis filiis nō pcētes,sicut vipe
re venenate,et lamie.Thre.iiij.filios lauiātes. quaꝝ
ꝭm legē pena.et ꝭm can.penitentia no.et legit extra
de his q fi.occi.c.j.et.ii.de homi.si aliquis.et. c. sicut.
xxxij.q.ij.§.de his.cum.iij.c.se. Octogesimosecundo.
alique nō recipiunt semen viri in vas suum vt non
concipiāt.de qbus.xxxij.q.ij.aliqñ. Propter hoc vi
tium percussit dñs Onā filium Jude.Gen.xxxviij.vbi
dicit de Onam q semen fundebat in terrā ne liberi
fratris nole nascerent. Octogesimotertio exponūt
filios paupertatis pretextu aut vt peccatum cooperiāt.
de quo.lxxxij.di.si expositus.et de infan.ex.c. vnico.
Octogesimoquarto cōmiscent se cum sacerdotibus
quibus confitent: et q eas de sacro fonte leuauerunt
et baptizauerunt.de quarum penitentia.xxx.q.j. oēs
quos.cum.ij.c.se.Octogesimoquinto.concubine cle
ricoꝝ de excōicatione non curant.extra de sen. ex. si

concubine.

concubitne. Octogesimosexto: aliq̄ cum patribus suis & filijs coeunt.xxxij.q.vij. adulterij. Octogesimoseptimo. sepe se miscent cum iudeis & saracenis. xxviij.q.j.siquis iudaice. Octogesimooctauo.contrahūt cōtra ecclesie interdictū. de quo. xxxiij. q.iiij. §.hinc ēt quē.cum.iuj.c.se.& ex̄ de ma.cōtrac.cle.cōtra inter.ec.p totum. Octogesimonono.volūt facere abstinentias & ieiunare contra voluntatē maritorum.xxxiij.q.v.manifestū.c.volūt.& peregrinari: quū ēt mariti hoc nō possint sine eo⁊ licētia: voto vltramarino excepto de quo dicit legitor & no. ex̄ de vo. & vo.re.ex multa.§.in tanta. Nonagesimo. scandalizant maritos nimis stando in ecclesia.vel eundo p sanctuaria:& tarde ad domum redeundo.j. Reg.xv. Melior est.n. illa ad maritū obedientia q̄ illud ad deum sacrificiū.viij.q.j.sciendū. Nonagesimoprimo accusant marito filiū. & quantum pñt adulant maritis contra deū & veritatem.& non cōtradicunt eis in ijs q̄ contra deū sunt: partim timore partim complacentia.sicut fecit illa pi ocax egyptia mulier accusans falso seruū Joseph pudicū marito. Gen.xxxix. de adulatione.xxii.q.ij.primū. ℣.quātū.quod fit placendi cupiditate.de suaui eloquio, de mala obedientia vxorū contra deū.xj. q.iij.si dñs.ibi.de vxoribus apud viros.ibi vide & gl. j. xxxiij. Nonagesimosecundo.superbissime sunt in capitis ornamentis & vultus compositione. quod Hester humilis detestabat dicens. Hester.xiiij. Tu scis infirmitatē & necessitatē meā:q: abominer signū superbie & glorie mee qđ est super caput meū.contra quas Esa. lvij. Ornasti te regio cultu:& multiplicasti pigmenta tua. vñ Hiero. Mulier ad speculum pingit:& ad contumeliā creatoris conat pulchrior esse q̄ nata est. Qua fiducia vultus ad celos erigit,quo⁊ cōditorē nō cognoscit: de hoc in pre.c.fucare.de con.dist.v.vbi Aug. Fucare figmentis quo vel rubicundior vel verecundior vel cādidior appareat:adulterina fallacia est: qua nō dubito ēt ipsos maritos se nolle decipi:qbus solis permittende sunt femine ornari s3 veniam:non sm imperium. Nā verus ornatus maxime christianorum & christianarum non tm̄ nō est vllus fucus mēdax: verū nec auri qdem vestisq3 pompa,sed mores boni sunt. Execrāda āt est superstitio ligaturarū:in quib⁹ ēt inaures viro⁊.gl.j.a viris date in summis ex vna parte auribus suspēse deputant.xxvj.q.ij.igit. nō ad placendū hoibus sed ad seruiendū demonibus adhibent.hucusq3 Aug.in pre.c.fucare.& quū dicant se hmōi femine meretricie facere hos fucos.i.tincturas vel colores. Ethicus. Non est natiuus color ille:sed fucatiuus:Qui fugit a facie cum fugiēte die. Ad placendū maritis supra caput suum mentiunt:q: ita faciunt in longa absentia marito⁊. p quod manifeste conuincit contra eas qp hoc faciunt ad alios hoibus complacendū & ad se trahendū. Chrys. Mulier si se depinxerit:& oculos holm ad se traxerit: vindictam debet extremā. Venenū.n.obtulit:etsi non fuit q biberet.c.ad hoc de peni.di.j.si forte. cum.l. prece.& se. Nonagesimotertio. Alique corpus dñi infirmis portant tradētibus presbyteris:sacrariū ingrediuntur: & ad altare appropinquant.contra cano.de con.di. ij.peruenit. Nonagesimoquarto aliq̄ de fenore domū viuūt.alique de bonis vsurarijs maritorum vsurariorum contra id quod legit & no. extra de dona. inter virū & vxo.p tuas ibi.de parte honesti lucri. & in gl. non.n.Si.n. maritus non habeat aliud vñ viuat: & vxorem pascat:nisi de vsuris:mulier tñ non debet de illis emptis cibis de pecunia fenoris comedere nec bibere:q: totum est rapina.xiiij.q.iiij.siqs.iij. Siquis vsurā accipit:rapinam facit.vita nō viuit. Et de furto aut de rapina non est licitū viuere, vñ Tob ij. in fi.dicebat Tobias vxori. Non licet nobis de furto aliqd edere vel contingere.expssum. xxviij.q.j.vxori. Sic faciebat sancta Elisabeth & eius bonus maritus dicebat in mēsa De hoc soror non comedas:q: de rapina est. quum āt cibus erat de licito:dicebat ei, De hoc secure comede. Aut igitur viuat de suo labore:aut de bonis parentū:aut mēdicet. non tñ pp ea separaret a viro.xxij.q.vij.oēs causationes.& c.dñs. vide quod no.j.§. sed vt de hoc. ℣. sed qd de his. in c.xlvij.&.ver.se.&. ℣.Sed nunquid. Nonagesimoquinto Cogūt filias & p minas & frequenter p verbera inducunt contra earū velle maritos ducere: q̄ nuptie malos exitus consueuerunt habere. extra de spō.preterea.& c.cum locū.& c.requisiuit. & expressum amplius.xxx.q.ij.c.j.& adde quod legit & no. xxij. q. ij.honorant.in gl.innuit. Frequenter ēt cogunt religionem intrare.contra id.xx.q.iij.presens.xxxij.q.j. integritas. Nonagesimosexto. Nimis delicate nutriunt filios quos carnaliter diligunt:sicut dñe Florentine. vñ postmodū miseri efficiuntur carnales & molles.c.xliij.di.§.j.& optime.xlvij.dist.c.sicut hi.§. necesse.p quem.§.nimis offendunt dicte matres:q: non corrigunt filios:& honorant eos potius q̄ deū vt ibi dicit. Non sic nobilis mater beati Ber. que filios suos pon⁹ pro eremo q̄ pro seculo nutriebat. sicut & factum fuit q: oēs claraualiense cenobiū intrauerūt.c.ad hoc.xxxvj.di.turbat.& c.q de mensa. Nonagesimoseptimo.quedā sunt nimis auare: oia pro filijs reponentes: pauperibus parū aut nihil dātes:quū auaritia sit radix omniū malo⁊.xlvij.di.ho rio⁊ū.quo vitio oē genus mulierum pleniū est. Immo frequenter increpāt maritos misericordes ipse impie:sic elecmosynas retrahētes, quas illi facturi erāt. de qbus in foro aie de suo satisfacere pauperib⁹ obligant:q: eām damni dederunt pauperibus extra de iniu.& dam.da.c vlti. Nonagesimooctauo.quedā earum spm̄ fingentes & raptum & extasim simulantes & prophetizantes & diuinantes.j.q.j. nunq̄. xxvj.q. v.q diuinationes. quum a deo misse.c. extra de hereti. cū ex iniuncto. non sunt.multa lucrant. & multos decipiunt ad quorū restitutionē tenent. q: p fraudes lucrate sunt.c.co⁊ que legunt & no. xxxv. q.ix. veniam. quarū vnam ego cognoui habentem raptum ad placitum:& fornicantem in occulto ad libitum.cuius post mortē eius filiā vidi monacham: quam de fornicario habuerat:que mihi illud facin⁹ reuelauit matris:quā longo tpe pro sancta deceptus honorauerā:& multa illi loca vbi ipsa stabat qñ eram in seculo dederam pre deuotione quam ad eā habebam:in qua fui deceptus cum plurimis alijs de illa prouincia.nec ego sol⁹ et alij inferiores:sed multi plati et sancti religiosi et multi ēt cardinales. i qua re cte se transfigurauerat angelus tenebrarum in angelū lucis.ij.Cor.xj.xxvj.q.v.epi. Nonagesimonono. quedā sunt seruicrate in fide.de qbus extra de heresi.ad nostrū.in cleni. Cētesimo. alie quedā sunt beguine q̄ multa mala cōmittebant sub velamine sanctitatis. Sed s3 Greg. simulata eqtas est duplex iniquitas.nota sm̄ Joā.an. q: malū facit et abutit bono. sed iste sunt hodie reprobate. sup quo dic vt legit et no.extra de reli.do. cum de quibusdam.in cle. Sed membranas occupat:q: adhuc vbilibet est sta-

tus earū qui defenāt cōtra illa decre. q ponit excō
cationē per aliquos religiosos vnde beguine pdica
torum e eremitarū maxime in Italia e aliorū reli-
giosorum videāt sibi: e qui eas nutriūt e defendūt:
nisi sicut p sedē apostolicam approbate. Sorores āt
tertij ordinis beati Francisci q̄ continētes dñr: qui
ordo approbat.i.modus viuēdi e cōfirmatus est.c.
de sen.ex.cū ex eo.in clem. e bullatus p papam Ni-
colaū.iiij.e confirmatus p papam Jo.xxij. non tan
git dicta clemē.vt ibi no.Jo.an. Centesimoprimo
aliq̄ supponunt se demoni trāsfigurato incubo.sicut
in quodā cenobio sanctimonialium eā demoniacaz
vexationez post multas penitentias e consimilia e
pdicationes non vsquequaqz de eis potui extirpare.
tantam.n.familiaritatem cum quibusdam ex eis isti
demones contraxerant: q ad eoz aspectū nō terre-
bant. sed absqz pauore cum eis loquebant e cōtre-
ctabant:sicut ex eaz iudiciali confessione habui. ve-
re spiritus immundus in imunditia delectat. Luc.
xi.xxxij q.iiij. in eo. de peni. dist.ij.si enim in fi. Job.
xxxviij. Dormit in locis humentibus.i.luxuria hu-
morosa. Centesimosecundo e vltimo.q̄dam earuz
incorrigibiles sunt:q superbissime sunt:licet exteri⁹
humilitatem pretendant:e dedignant corrigi. con-
tra quas dicit Prouer.xv.Qui increpationes odit,
morieī. Vn̄ e tales demoniace pñt dici q assimilan
tur diabolo qui incorrigibilis est.vn̄ Eccl.xxj. Qui
odit correctionem, vestigiū est peccatoris. habet.n.
characterem bestie.i. diaboli. Unde iudeis incorri-
gibilibus ait dñs.Jo.viij.Uos ex pr̄e diabolo estis.

Quibus e qualiter e a quibus e inquantum est re
stitutio facienda. Quid de muliere que partū sup
posuit alienum. Cap. 46.

Expeditis igitur criminib⁹ mu
lierū centum e duobus preter
alia q̄ enumerari nō pñt e oīm
aliorū statuum; q necessarium
est cuilibet in quolibet statu in
quo nullus euadit quin ad re-
stitutionem aliquā teneat:scire
qualiter necesse est qd e quali-
ter,teneatur in quantū,e quibus. Ideo de restitutio
ne e satisfactione q̄ est tertia pars penitēt e. de peni.
di.j.pfecta penitentia.vbi de hoc nata e di.iij.perfe-
cta.e sine qua falsa agit penitentia.xiiij.q. vj. si res:
Restitutio qd sit. de peni.di.v.falsas.aliqua ādnotabo. Est āt vera re
stitutio vera e plena redintegratio rei ablate ei cui⁹
est res:e eius corporalis per eum apprehensio. pro-
batur hoc aperte.iij.q.j.§.Sed notandum.cum.c.se
quen.e extra de resti.spo.c.fin.

Quibus ergo e qualiter,e a quibus, e inquan-
tum,facienda est restitutio male ablatorum? Breui
ter respondeas q damnuz passis:vel heredibus,vel
successoribus eorū si extant. Ab his q damnuz dede-
runt:vel heredibus eorū, Et in solidum si facultas
suppetit facienda est restitutio. Alioqn frustratoria
est penitentia.vt pre.c.pce.§.si res.e.c.falsas.e extra
Iniq rex de vsur.cū tu.e extra de homi.sicut dignū.§.hi quo-
ecclesiasti que. Quid de prelatis vel alijs clericis tenentibus
carum ad administratione ecclesiasticam vel beneficiū e male
ministra- administrantibus:nunqd tenentur reddere ecclesiā
tores ob- indēnē? Sic.extra de elec.quod sicut.§.fi.vbi de hoc:
noxij sunt e de re.ec.non ali.figo.xij.q.ij.monemus.vbi de hoc:
restitutiōi e.c.statuimus.cū.iiij.c.se.Et hoc intelligas siue pla-

tus de rebus ecclesie expenderit in melioratiōnem
proprij patrimonij:vel alias male:vel ēt si pp nimiā
diligentiam propriorū negotiorum, neglexerit eccle
sie negotia procurare: e sic est ecclesia damnum pas-
sa. Idē est si potuit acqrere ecclesie sue e noluerit:vel
neglexerit:e maluit sibi acqrere:imputatur ei:e tene
tur ad instar tutoris.C.arbi.tu.qcquid. Nec.n.vtili-
tatē suam pponere debet vtilitati ecclesie: sicut nec
tutor vtilitatē suaz vtilitati pupilli.ff.de admi. tu.tu
tor.§.j.ff.commo.si vt certo §.cōmodatum.in fi.ibi.
quem non cā replende necessitatis ecclesie.e. vij.q.j.
presentiū.e.c.placuit.vbi de hoc in gl.nota.e legit e
no.xij.q.iiij.qcunqz.ij.q.vij. lator. expssum. ex de re-
bus ec.epi.Sed e de culpa seu negligentia procura-
toris sui,seu vicarij tenent. ex de of.archid.ea que.de
sta.mo.cum ad monasteriū.§.pen.ff.de custo.e exhi-
re.l.fi. Ille āt prelatus ad talē restitutionem adstrin
gitur q proprium habet.ex de pben.de multa. vbi de
hoc.de app.reprehensibilis. alias pena alia puniat.
pro ea.xiiij. q.vj.si res. et adde hic quod scripsi.s. in
hac.ij.parte in.§.viti.qui incipit hec qre.in. c. xxix.
Quid de ijs q donant inhonestis suis mulieribus, Pecunia
vel mimis,vel ioculatoribus. vel expendūt ad pom famosis vi
pam mūdi? Dic q si pp peccatuz quod committūt: ris aut mu
vel pp carnalitatem vel fauorē seculi,hoc faciūt:pec lierib⁹ da
cant mortaliter.lxxxvj.di.donare. e tenent restitue- ta.
re si habent vnde e proprium. Pro hoc faciūt opti
me.xij.q.ij.gloria.ibi. Ecclesiam fraudare sacrilegiū
est.Accepisse pauperibus eroganduz e esurientibus
plurimis illud reseruare, vel cautū vel timidum est.
vel(quod apertissimi sceleris est)aliquid exinde sub
trahere oim predonum crudelitatem superat.e. c. e
si illi.sm̄ Ray.De ijs ēt qui receperunt taliter, non
est dubiū q tenentur ad restitutionē faciendā. xiiij.
q.vj.si res.Et de hoc.s.notaui vbi dixit de defectib⁹
clericoz.§.de presbyteris. ℞.xlv.e. ℞.xlvj.e.xlviij.c.
e.§.vlt.hic qro.vbi de hoc copiose disserui.xxix.c. in
fi.Si vero cā eleemosyne e sustentationis nature cō
ferātnon peccāt: nec tenentur ad restitutionē. dum
tñ alias abstineant a peccatis.lxxxvj.di. pasce.xij. q.
ij.e si illi.e.c.gloria epi e.xlvij.distin.sicut hi.Et hoc
maxime causa hospitalitatis : vel qñ casu fortuito ve
niunt:nec alias qd comederēt de facili inuenirent.c.
xlij.di.quiescamus.xj.q. iij. qm̄ multos extra de sen.
ex.si vere.e.c.cū voluntate. Hoc ēt intelligēdum est
q eā eleemosyne talibus dari pñt si a peccato omodo
abstinere proponunt.alias esurienti vtilius panis tol
litur sm̄ Aug. si de cibo securus iustitiā negligat : q̄
esurienti frangitur vt iniustitie seductus acquiescat.
v.q.v.non ois.xxiij.q.iiij.nimiū.de hoc in pre. c. ge-
scamus.e pre.c.nō ois. Sed cui fiet restitutio ab hi
strione vel meretrice que nō debuit hoc recipere pp
peccatum cōmittendum nunquid illi q dedit? non.
sed successori suo vel superiori: q hoc in vtilitatē ec-
clesie expēdat.c.xvij. q.iiij.siquis in atrio extra de of.
or.cū nos.de cleri.coniu.diuersis fallacijs.facit extra
de here.vt cōmissi.§.fi.li.vj.in fi. Nec obstat.extra de
deci.tua nobis.§.j. ℞.pterea.q illud intelligitur qñ
is qui tenetur ad restitutionem, nō receperat a cleri
co id quod tenetur restituere.e sic non erat clericus
particeps in delicto. Ubi vero particeps est clericus:
non ei fit restitutio: vt puniatur in eo in quo delige. Part⁹ de
extra de immu.ec.c.si.de iure pa.pastoralis. de tēpo. adulterio
ordi.literas. Quid de muliere q̄ filiū suscepit de adul suscepti
terio:vel partū sibi supposuit alienū:vt sic hereditas aut alteri
menti ad filiū susceptum de adulterio vel suppositū suppositi.

partum

partum pueniat. Hic notandu3 q partus suppositi accusatio nullo tpe clauditur. vn̄ et post morte illius qui commisit de hoc querendū est. ff. de falsis. qui falsam. §. j. contra regulā illam q crimina morte extinguunt. xxiij. di. quorūdā. vbi de hoc. Non tn̄ est hec accusatio popolaris: sed his tm̄ quorum interest competit. ff. de fal. lex cornelia. ij. §. j. Tali āt mulieri non vr̄ q possit de leui cōsuli. qr si hoc reuelat: multiplex periculū imminere pōt. forte vir dimittet eam: vel interficiet. et sic continere nequientes vterq3 adulterabuntur: fient guerre inter parentes viri et mulieris: et homicidia cōmittentur. Preterea quid proderit hec reuelatio? qr non credetur ei de adulterio in piudicium filij forsitan hoc negantis. nec forsan suppositio probari pōt et sic non obest filio quē nuptie demonstrant. ff. de his qui sui iuris sunt. filium. et extra. c. de proba. p tuas. et qui fi. sint le. per tuas. Si vero hoc non reuelat durante hac fraude nō vr̄ q debeat ei penitentia iniungi. c. extra de peni. et re. q quidā. et pre. c. si reus. Solummodo tali mulieri ēt durante fraude ista non est penitentia deneganda. sed siue habeat alios filios vel parentes q ab intestato venirēt siue alios heredes instituerit sibi maritus: siue pp hoc dimittat q nō instituat: nā et quoad hec peccat mulier indistincte: qr per hoc vr̄ impedire factionē liberam testamenti. C. siquis aliquem testa. prohibu. l. j. et ij. In his omnibus casibus est eidem mulieri p discretum et cautū sacerdotem competens satisfactio iniungenda. et hoc est quod soluit. extra de penite. et remissio. officij. Et nota quod dicitur sub decre. ꝑal. officij. per discretū sacerdotem. subaudi tu, et cautū. sc3 vt sciat hoc celare non publicare. extra. c. ois. Et vt sciat consulere mulieri. Quod vt cautius faciat, considerare debet qualitates personarū: tam mariti q3 mulieris et filij putatiui. Si enim mulier diatur viro: et confidit de ipso intantum q secure pōt ei dicere. et q inde faciet quicquid voluerit: sicut alique mulieres inueniuntur de quibus vulgariter in Lōbardia dicitur q lumbare siue braguerium portant: et alique ēt inueniuntur q̄ scientibus viris adulterantur: nec viri audent ēt inde loqui. vt narrat Ostiē. de quadam quam inuenit: quam maritus nō poterat cognoscere: et sustinebat q ab alio cognosceret: et filios tn̄ ab alio susceptos nutriebat tanq3 suos. In tali casu tute pōt sacerdos consulere q hoc reuelet marito. Et ex quo consentiet: quoad restitutionē est mulier absoluta: qr concessum est marito de suo concedere sicut placet. C. de iudeis. nemo exterus. C. manda. in re mandata. Si vero periculū imminet in reuelatione marito facienda: sicut pro maiori parte presumendū est: et filius putatiuus sit homo simplex et spiritualis et timens deū: recepto iuramēto a muliere q hoc non proponit maliū esse: et a filio q secretum teneat: si hoc tn̄ viderit expedire, poterit hoc in secreto filio reuelari. et inducendus erit vt intret religionē vel ad remotas vel vltramarinas se transferat regiones, et de hereditate nil habeat vel contingat. et sic quoad satisfactionē hereditatis mulier similiter est in tuto: nec tenetur filius de consumptis bona fide. c. C. de rei ven. certum est. Mulier tn̄ tenetur que cā damni dat. extra de iniuri. c. fi. Nā si filius non est talis nec vult credere mulieri: nec consilio sacerdotis acquiescere: et ei periculū est reuelare: tunc nullum restat remedium nisi q mulier si propriū habeat: his q intestato venirēt vel aliis scriptis heredibus quoad valorem partis istius filij putatiui et estimationē p eum consumptorum satisfaciat cōpetenter. vel si tales non extant: faciat inde elemosynā de epi diocesani consensu. c. extra de iude. cum sit. Verū si ppriū non habet: vel non pōt ad plenum satisfacere doleat de peccato: proponens firmiter in mente q q̄3 citissime poterit satisfaciet iuxta posse. Satisfactio ēt si facultas satisfaciendi adest caute fiat per eundē sacerdotem vel aliam personā interpositam: q̄ caute hoc sciat facere. sic vc3 dicendo. Quedam persona tenet vobis intantum. Ecce ego vobis reddo. accipiatis quod vestrum est. Vel si non pōt satisfacere mulier: poterit dicere, quedam persona tenetur vobis intātum. penitet multum de peccato, supplico pro deo et pro salute aīe vestre q ei remittatis. sic itellige extra de peni. et re. officij. et c. xxij. q. v. hoc vester. Sed et cōsiderare debet sacerdos qualitatem persone cui hoc dicet. Nam si forte esset fama super hoc. vel is cui diceret hoc, aliquā maculā suspitionis habere posset de muliere: pp quod forte ad dn̄m terre iret: et ipsam facere posset poni in tormentis: melius est tacere: et cōtritio suff. ei mulieri. c. xxij. q. ij. ne quis. Illud ēt caueat sacerdos ne illud reuelet iudici cuicunq3. extra de ex. pre. dilectus. Quid de naufragijs? Et quidē talia pnt occupari vt salua fiant. et dn̄o reddant. vt no. extra de accu. cum dilecti. in gl epe. Est tn̄ totum restituendum. ff. de incen. rui. nau. l. siquis ex naufragio. non obstante contraria consuetudine vel statuto. Et qui talia occupant ad retinendum excōicati sunt. quod dic vt legitur et no. extra de rap. ex cōi. et lex contraria iniquissima erat. legitur et ij. di. rhodie. qr contra preceptum dn̄i. Diliges dn̄m deū et proximum. Matth. xxij. et Mar. xij. et Leuit. xix. Luc. x. de pen. di. ij. charitas. j. Itē Mat. vij. Luc. vj. Oia q̄ vultis vt faciant vobis hoies et vos facite eis. di. j. humanum. de ma. et obe. dilecti. vbi Aug. Qr dēm est. Oia quecunq3 vultis non vsitate ac passim sed proprie dictum accipi oportet. Voluntas namq3 nō est nisi in bonis. nam in malis proprie cupiditas dicitur non voluntas. Item Cyprianus. Verbum patris dn̄s Jesus christus oibus venit. preceptorum suorum fecit grande compendiū quū dixit. Quecunq3 vultis et c. vnde subdit. Hec est enim lex et prophete. Chry. super Matth. Nam q̄cunq3 lex et prophete sparsim in oibus preceperunt scripturis: an hoc compendioso continent mandato: quasi innumerabiles arbores rami in vna radice. Greg. x. moraliu3. Qui enim cogitet vt ea alteri faciat q̄ ipse sibi ab altero fieri expectat: pensat nimirum vt malis bona et bonis meliora respondeant. Item Chry. Vn̄ manifestum est ēt q̄m et nobis q̄ debeant hoies scimus: et non est possibile ad ignorantiam recurrere. Itē Augu. de sermone dn̄i. Vr̄ āt hoc preceptum ad dilectionem proximi pertinere: non āt ad dei. quum in alio loco. Mat. xxij. duo precepta esse dicat in qbus tota (alias vniuersa) lex pendet et prophete. Quum aūt hic non addat tota lex, quod ibi addidit: seruauit locum alteri pcepto quod est de dilectione dei. Item Aug. viij. de trinitate. c. vij. Vel al ter. ideo scriptura tm̄ dilectionem proximi hic cōmemorat: quū dicit Oia quecunq3 vultis et c. qr qui proximum diligit: consequens est vt ēt ipsum precipue diligat deum. Item predicta. l. Rhodia et consuetudo est cōtra id. Tob. iiij. Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne alteri aliqn̄ facias. Predicta vera sunt nisi sint talia naufragia que piraticam tyrannidem exerceant: vel sint inimica noi christiano, vt in cōstitutione noua Fre-

Naufragia.

clerici. Ad decus ⁊ honorem imperii.§.nauigia. qui res naufragii occupat furti teneat.ff.de acqr.rer.do. qua ratione.§.fi. In hoc multū offendūt reges Hispanie.no.de hoc.j.q.vij.dispensationes.gl.pen. ⁊ ꝑ. l. Rhodie. Quid de pedagijs ⁊ teloneis? Est autē teloneū vt dicit Isidorus, locus in portu maris vbi merces nauiū ⁊ nautarum emolumenta reddūtur. telos.n. grece vt dicit Beda, latine dicit vectigal.a teloneo dicūr telonearij colligentes tributū nauium pro rege.hi alias dicūr publicani.iiij.q.iii.§.in crimi‑nali. ℣.inuiti.ibi. Item publicani. vbi gl. exponit.i. telonearij.talis fuit Mattheus apostolus.Luc.v.⁊ Mat.ix.ibi.vidit iesus publicanum noīe Mat. sedentē ad teloneum ⁊c. Distingue q2 aut sunt antiqua:aut noua. In primo casu si sunt imposita ab ijs qui potuerūt imponere scȝ principibus vel regibus ⁊ presertim authoritate ecclesie ⁊ pro iusta cā. vt ꝑ defensione strate publice contra latrones in terra. ⁊ cōtra piratas in aqua:vel pro defensione fidei vel patrie cōtra hereticos vel paganos. vel pro alia simili: cāre recipiens facit illud pp quod fuit impositū:libere ⁊ sine scrupulo cōscientie pōt recipere.Si ât nesciat a quo fuerit institutū: credit tñ q ab illis qui potuerunt ⁊ ex ꝑdictis causis credo idē ēt si iste talis non laborat modo:nec facit expensas : q2 non est necesse quū terra bene sit purgata ⁊ in pace. Parat⁹ est tñ ⁊ labores ⁊ expensas impēdere si esset necessitas ēt q proponat imminente necessitate nō solū qꝺ tunc acciperet in illas expensas ponere:sed ēt vltra si esset necesse vt quasi fieret compensatio antiquoȝ pedagioȝ redditmū:l quibus nil vel paruȝ laborauit vel expēdit ad illos in quibus oporteret eum multū expendere. si hec ita gesserit pura ⁊ bona fide secure pt recipere. In secundo vero casu.s.si sit nouū pedagiū vel teloneū:nullo modo pōt aliquis illius occasione ab aduenientibus vel transeuntibus aliqd accipere absq3 periculo aie ⁊ rapine. nisi certū sit illud a rege vel principe statutum: ⁊ pp imminentem necessitatem:aut aliquā de supradictis in principio.⁊ exinde procedat per oia vt.ṡ.dictum est de antiquo.hec oia probant.xxiiij.q.iii.siquis romipetas. extra de treu. ⁊ pa.innouamus.ff.de publi.⁊ vec.vectigalia. extra de censi.innouamus.⁊.c.puenit.vbi de hoc ibi.oportet quippe ⁊c.⁊.c cū apostolus.§.prohibemus.xij.q. ij.nobis.circa fi.℣.siquid forte ⁊c.ff.loca.ex cōducto §.si vno.legitur ⁊ no.ex̄ de verb.sig.super qbusdam. §.ꝑterea.⁊ ibi vide.⁊ ex̄ in de censi.quamq̄3. lib. vj. vbi ponit pena contra exigentes talia a personis ecclesiasticis ⁊ rebus ecclesie pro rebus suis quas deferunt non cā negotiationis . Si contra formā istaȝ est acceptum aliquid:dico esse restituendū illi a quo acceptū est:si sciri pōt.vt pre.c.quamq̄3.in fi. Sin minus cū consilio ecclesie est erogandū in pijs causis. extra de iudeis.cū sit.Hic adde quod scripsi.ṡ.in hac ij parte in.§.expediti.℣.vj q2 sicut.xxx.c. Mercatores vero ⁊ transeuntes credo indistincte q debent persoluere antiquum ⁊ nouū:dummodo recipiēs faciat illud pp quod fuit institutum: vt dictū est iuxta formam predictā in vtroq3. Quod si nō faceret : isti a quibus exigitur vel debent adire sup hoc iudicē: qꝺ tutius est:vel cessante in illo cā, cessat in eis obligatio:vel illo non seruante fidē eis,nec ipsi tenentur ei.lxj.di.§.his oībus.extra de iureiu.puenit.ij. de vo. ⁊ vo.re.magne facit quod legit ⁊ no.xxiij.q.viij. tributuȝ.in gl.ergo non defendant ⁊c. Si aūt ille recipiens faceret quod suum est:⁊ isti aliquid subtraherent a rapina vel furtū esset. vnde precise tenerent ad restitutionem : ⁊ agere insuper penitentiā de furto ⁊ mendacio ⁊ alijs peccatis ibi commissis. Si vero inste subtraherent:⁊ sic isti furtiue retinerent:peccarēt ad minus venialiter in mendacio: dicendo q soluerant quum non soluissent. quod erat mendaciū pietatis.xxij.q.ij.primum.ad restitutionē autē nō tenētur. Sed quid de christianis qui accedentes ad ciuitates paganorū subtrahunt paganis hmōi pedagiū vt teloneū? Ad hoc dico si vadunt illuc tpe treuge:⁊ nō portāt merces prohibitas.extra de iude.qꝺ olim.⁊ ipsi saraceni tenent eis fidem defendendo: tenent.facit sicut ṡ. apostillaui quod legit. ⁊ no. xxiij. q.viij.tributum.in gl.ergo non.⁊ cau.e.q.j. quid culpat.ad fi. ℣.ergo vir iustus.extra de iude.sicut iudei. ibi.vir suas pecunias auferre presumat.extra de sen. excom. Si vero eos in suis terris vel territorio vel mari tuētur a piratis:debent ipsi christiani fideliter eis persoluere ꝺm statutum vel pactū. alias tenētur eis ad restitutionem:si pñt.vel si non pñt:erogare in vsus pauperū ad mādatū ecclie. Nā fides etiā hosti seruāda est.xxiij. q.iiij.innocēs.xxiij.q.j.noli. Si āt iuerunt tpe guerre vel ēt in tpe treuge.s. cum mercibus ꝓhibitis: nō credo q teneant illis ad restitutionē.s3 q2 peccauerunt hic quodammodo cōtra christianaȝ religionē:credo vt puniant ⁊ in eoi quo delinquūt: q sit iniungendum eis in penitētia vt illud dent in redemptionem captiuoȝ: vel in subsidium eoȝ qui pugnāt pro fide christiana: vel ipsemet in eodē subsidio si ad hoc sunt idonei corporaliter laborent. c. xvij.q.iiij.siquis in atrio.j.rñso.extra de vo. ⁊ vo.re. magne.⁊.c.quod sup his. vide ibi Inno. Quid de questis ⁊ taleis ⁊ seruitijs ? Et quidem si appareat instrumentum quō dñs colonis concessit predia: sicut aliquoties fieri consueuit: pacta seruanda erunt. extra de pac.antigonus. Nam ⁊ quilibet in traditione rei sue pōt pactum apponere. extra de conditio. appo.verū.xviij.q.ij.eleutherius. Et si de ijs que certa sunt aliquid retinuerit subditus: vel subtraxerit : vel diminuerit.vel concelauerit ⁊ certa scientia: tenetur tamq̄3 fur ⁊ latro ad restitutionē. Idem intelligas etsi instrumentum non extet: est tñ antiqua talea ⁊ certa: etiā scit vel credit probabiliter q ab initio ex iusta cā fuerit imposita: soluenda est. quod dic vt no. Osti.ē.in summa.de censi.§.sigd censu3.Si vero non est dictum quota talea fiat: sed indefinite dictum est q dñs in tali hoie vel in tali casamento debeat taleam facere: debet intelligi moderatam considerata facultate hominis seu casamenti.c.extra de censi.cum apostolus.§.fi.x.q.iij.c.fi.ff.de le.iij.si filie. ff.de iure.do.quero.C.de nup. si furiosi . Et si de hoc habet dñs lesam conscientiam : inducat ad restitutionem faciendā. Sed si subditus non exactus tacite vel expresse sine fraude ⁊ dolo aliquid vltro dño obtulerit:licite recipit dñs:nec tenet ad restitutionē c.xviij.di.de eulogijs.j.q.vij.placuit. Licet.n. inhoneste exigeret:honeste tñ recipit .ff.de vari.⁊ extrao. cog.l.j.§.est quidē res sanctissima.extra de simo.dilectus fili⁹.in fi.⁊.c.⁊ si questiones.§. fi. Si vero violenter accipit dñs:vel precibus importunis succedētibus quasi loco minarum exigit dñs:ad restitutionem tenetur. xiiij. q. vj. si res. ⁊ patet in ijs que no. Osti.in summa quod me.cā.§. qualiter retractetur. ℣. Item per constitutiones.⁊ seq. Quid si difficilis sit restitutio? q2 forte extorsit dñs ⁊ sui ꝑdecessores tñ q si venderet quicquid habet : ad restitutionem nō

Telonearij q ⁊ publicani.

An teloneo citra peccatum fraudari possint infideles.

An liceat taleaȝ seu clarigationem a subditis exigere.

sufficeret. scripsit Ray. q potest ei mederi hoc modo. Remittat hominibus in re compensationez aliquam servitutem ad quam tenentur ei in perpetuū. Vel det aliquam immunitatem vel libertatem. Vel faciat inde aliquod hospitale vel aliam elecmosynaz cum consensu & voluntate damna passorum vel successorum eorum. super quo vide quod no. Osthen. in summa de vsura. §. que pena. sub. §. alia a iudice. ver. Quid si fenerator &c. & seque. Et hoc intelligas nisi iusta causa ipsum dominum ad talem exactionez faciendam inducat. Sunt enim quedam cause iuste. Una pro defensione patrie: & maxime sue ciuitatis, castri, vel ville. Ad hoc enim tenerentur omnes non solum res suas partiri; sed etiam corporaliter laborare: munire se in castro vel ciuitate & vigilare: vt sic seipsos & res suas saluent. Unde philosophus. Pugna pro patria. xxiij. q. iij. fortitudo. extra de immu. eccle. peruenit. Item si dominus vult ire in exercitum indictum ab ecclesia vel principe contra hereticos vel paganos: nec de suo absq; graui damno facere potest expensas sibi necessarias: potest a subditis auxilium petere moderatum. extra de censi. cum apostolus. §. prohibemus. x. q. iij. cauendum. Itez si in guerra vel in bello iusto ex parte sua fit captus ab hostibus: nec potest soluere redemptionem petitam ab eo. c. bonum. xij. q. ij. aurum. ver. nemo graui damno. Item si vellet ire ad principem pro obtinendo priuilegio specialis protectionis pro se & pro eis: nec posset de suo expensas ad hoc vtiles & necessarias absq; graui damno facere, & si qua alia causa consimilis contingeret: dum tamen semper moderate & non ad grauamen eorum & cum charitate & nō violentia exigeret. x. q. iij. vnio. circa medium. ex. de censi. cum apostolus. §. prohibemus. expressum. xxij. q. v. de forma. Unde si prelati procurationem vel seruitiū aliquod impendant legato vel alij: & plus a subditis extorquent q̄z soluant: & sic extorta debent restituere: & tantundem pauperibus erogare. extra de immu. eccl. quia plerumq;. Si autem dominus vult ad aleas ludere: vel vltra vires ad vanitatē expendere in vestibus hospitibus & similibus: non debet propter illas causas exigere: quod si fecerit: tenetur ad restitutionem. Idem si captus est in bello iniusto: sibi imputet: non vasallis. extra de re. iur. damnum. lib. vj. Quid de quibusdam qui nil penitus recipiunt in subditis nec taleas vel questas. Ad hoc distinguo cuz Osthen. & Ray. q aut ab antiquo est sibi & suis antecessoribus soluta talea, aut de nouo est imposita siue petita. In primo casu si scitur vel creditur probabiliter q ex iusta causa & licita fuerit imposita & soluta: potest exigere: ita tamen q & ipse compleat si quid ex illa causa vel institutione complere debeat. vt supra. versi. mercatores cum. versi. sequen. tactum est. In secundo vero casu vel etiam in primo quum nec scitur: nec creditur iusta causa: non debet exigere: & quod mala fide recepit debet restituere si potest. xiiij. q. vj. si res. Posito tamen q vere dominus est: & q nihil penitus percipit quod vix est credibile qui ad minus recipiat iustitias & caualgatas in iusto bello & similia: si tamen ita est q nil percipit de voluntate hominum: esset certum quid statuendum quod ei darent in signum dominij & subiectionis: ne alias penes tales inutile & vacuum nomen domini remaneret. xviij. quest. ij. eleutherius. j. q. iij. si quis obiecerit. & expressum ex. de censi. omnis anima. Quid si dubitetur quid vel quantuz debeat esse

Tertio de causis lz a subditis pecunias exigere.

illud: Recurrendū est ad ꝯsuetudinē vicinorū. c. ex. de of. archid. c. si. de cen. super eo. & c. in ecclijs. c. di. contra morē. Et si diuerse sunt ꝯsuetudines illa eligēda est q̄ melius portari potest sine grauamine subditorū. c. ex. de consue. cū olim. in fi. de censi. ex parte. ff. de le. in minimis. ff. de regu. iu. semp. Et hoc intelligas verum nisi forte dn̄s ex aliqua cā vendidisset, vel donasset vel remisisset id quod in talibus hoibus consueuerat recipere & habere. Nā si hoc esset: null' dn̄s esset regressus suas remittētibus actiones. ff. de redibit. act. q̄ritur. §. si vēditor. vij. q. j. q periculosuz. In oi tn̄ casu credo q debeāt habere in memoria inseparabiliter annexa dn̄o illa sex. incolume tutū. honestum. vtile. facile. possibile. vt in eis sint ei fideles xxij. q. v. de forma. Quod ēt credo verū nisi subdit' ꝯtra dn̄m libertatē totaliter prescripsisset. vt pz in ijs que no. Osth. in summa de imu. ec. §. a quibus muneribus. R. ego puto. & de p̄scrip. rer. imo. §. q̄ exigunt. sub. §. quartū. Circa principes vel milites habētes guerras adinuicē distinguē: q: aut ille de quo q̄ritur hz iustam guerram vel iustum bellum vel non. In primo casu quum habet iustum bellum: & exercet illud nisi contra innocentes. Innocentes non sunt si iuuant dn̄m in iniusto bello. xj. q. iij. qui peccantibus. ij. q. j. notū in fi. xxiij. q. j. c. j. & non habet intentionē corruptā: quicquid capit ab hostibus suū est: nec tenetur restituere. di. j. ius gentiū. xxiiij. q. vij. si de rebus. Ut autem de bello plene liqueat: nota quod quinq; requiruntur ad hoc q bellū sit iustum. s. persona, res, causa, animus, & authoritas. Persona scz habilis ad pugnandum. oportet ergo q sit secularis cui licet sanguinem fundere: non clericus: cui non licet. xxiij. q. viij. clerici. & c. ijs a quibus. ex. de voto. ex multa. §. si. nisi in necessitate ineuitabili. ex. de homi. si furiosus. in clemē. Res vt sit pro rebus repetēdis: vel pro defensione patrie. xxiij. q. ij. c. iustum. & q. iii. fortitudo. & q. viij. si nulla. Causa vt si propter necessitatem pugnetur vt per pugnam pax fiat. xxiij. q. j. noli. Animus vt non fiat propter odium, vel propter cupiditatem vel ad vltionem: sed ad correctionem: & propter charitatem, iustitiam, & obedientiaz xxiij. q. j. quid culpatur. & cap. militare. militare non est delictum: sed propter predam militare, peccatuz est. Authoritas vt fiat authoritate ecclesie. precipue vbi pugnatur pro fide: vel authoritate principis. xxiij. quest. pri. quid culpatur. & quest. ij. cap. pri.

Ad bellū esse iustuz que requiruntur.

Sed vt de hoc plenissima detur doctrina: Sciendum est q sicut supra. §. proxi. versi. penulti. dictum est: militare non est peccatum. vt prec. cap. militare. Quod veruz est si a principe iudicatur. vt dictū est. Similiter pro defensione sua vel patrie vel leguz paternarum. cap. causa. xxiij. q. viij. si nulla. Et quando bellum iustum est: non solum heretici, sed omnes q capiuntur & spoliantur, serui sunt capientium: & spolians dominus rei fit. eod. causa. & quest. v. dicat distin. pri. ius naturale. ff. de acquiren. rerum domi. naturale. §. vlti. Sed quod dicit Ambro. in predi. capi. dicat. videtur sibi contradicere quia in princip. dicit quod res capta est victoris. postea videtur dicere quod sit regis. Et in Gene. ita dixit Abraam Gene. xiiij. Non accipiam ex omnibus que tua sunt. id est fuerunt que abstulerunt inimici. & hoc dixit Abraam ex summa perfectione. Ad hoc dic q Abraam non suberat illi regi: nec erat de regno suo. & ideo preda erat in sua potestate. Alioquin si non fuisset sua: non potuisset dedisse decimas Mel-

Preda militaris cuius sit.

Melchisedech de illa preda. extra de deci. ex transmissa. Uerum si quis sub alio militet: tota preda est domini. Sed dominus ipse tenetur eam equaliter diuidere. e. causa. ⁊ q. j. militare. Et hec diuisio fit secundum qualitatem personarum. sic ⁊ decime dantur episcopo vt eas diuidat. xij. q. ij. concesso. ⁊ ca. vulterane. ⁊ c. cognouimus. Quia ergo dicitur in. l. pre. naturale. ꝙ ea que capiuntur in iusto bello, capientium sunt: verum est ꝙ fiunt capientium: sed tenentur illa dare domino: vt diuidat secundum merita personarum secundum Joannem. qui sic no. in pre. c. dicat. ⁊. dist. j. ius militare. Est ergo iustum bellum quod ex edicto principis geritur: de rebus repetendis, aut propulsandorum hostium causa. xxiij. q. ij. iustum. ⁊. §. cum ergo. Et breuiter si quis authoritate sui iudicis recte interueniente accipit gladium siue iubentis siue consentientis: iustum est. xxiij. q. iij. §. ecce. ⁊. q. iiij. ille gladium. ⁊. q. v. miles. ⁊. x. seq. ⁊. c. rex debet. ⁊. c. se. ⁊. c. preterea. ⁊ adde quod no. Ostien. in summa. de rest. spo. §. j. sub. §. intelligendum. ꝟ. Item nota. ⁊ seq.

An clerico liceat militare?

Quia autem dictum est. s. §. proxi. ꝟ. viij. qui incipit, vt autem. est iniustum esse bellum ratione persone. vt quia clericus. In hoc est dissensio. Quidam enim dicunt ꝙ clerici possunt tantum vti armis defensionis: vt clypeo, lorica, ⁊ galea: sed non impugnationis, vt lancea, gladio, vel sagitta. Alij dicunt ꝙ in necessitate ineuitabili pro se tantum non pro alijs ad defendendum possunt omnia arma assumere: sed si aliter possunt euadere non sumant. extra de homici. interfecisti. ⁊. c. sicut dignum. ⁊. c. suscepimus. ⁊. c. significasti. xxiij. q. viij. conuenior, ⁊ secundum hoc intelliguntur extra de cleri. percus. presentium. ⁊. c. continebatur. Alij dicunt ꝙ authoritate pape hoc possunt. alias non Gratianus dicit ꝙ possunt non in persona propria. sed per alios scilicet hortando eos ad pugnam. c. q. hortatu. Hugo. ⁊ Joan. dicunt indistincte ꝙ non possunt: siue sint in sacris siue non. c. causa. ⁊. q. viij. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. his a quibus. nisi forte pro defensione sui ⁊ vehementissima necessitate: ⁊ nisi contra paganos iussu maioris: ⁊ nisi habeant iudiciariam potestatem. ⁊ sic videtur intelligere capitula que videntur contra dicere. vt no. c. causa. ⁊. q. in summa. Alij dicunt indistincte ꝙ possunt clerici vti armis se suaque defendendo vel recuperando. vt in all. decre. de homi. ⁊ de ap. significauit. ⁊ de resti. spo. olim causam. ⁊. j. di. ius naturale. Nec obstant. c. allegata per Joan. qui loquuntur de his qui sumunt arma voluntate: non necessitate vel defensione. Licet enim clericis maxime qui iurisdictionem habent temporalem, hortari alios ad arripiendum arma pro defensione oppressorum: ⁊ ad impugnandum inimicos dei. Item pro sua ⁊ patrie sue seu legum patriarum defensione ⁊ pace ⁊ iustitia tuenda. Bellum enim geritur vt pax acquiratur. hec probantur de peni. distin. v. falsas. xxiij. q. j. noli. ⁊ quest. viij. §. his ita. vsque ad alium. §. in registro. ⁊. c. scire. vbi dicit papa. Scire vos oportet ꝙ nunquam ab aliquibus homines nostros sinimus opprimi. sed si vlla necessitas incurrerit: presentialiter vindicamus. qr nostri gregis in omnibus vltores esse debemus ⁊ precipui adiutores ⁊ c. Nec obst. illa duo. c. que ibi sequuntur. reprehensibile. ⁊. cap. si in mortem. quia loquuntur secundum ꝙ dicit Gratianus in sequenti. §. in episcopo. qui non habet temporalem iurisdictionem. Concilium autem pictauien. hac expedit questionem dicens. Clerici arma portantes excommunicentur. extra de vi. ⁊ ho. cleri. clerici. j. dic vt ibi etiam no. Et adde hic que scripsi in. ij. parte in cap. xlviij. §. sed queritur. ver. possunt milites. cum ix. versic. sequen. Lex autem expresse dicit ꝙ ij quibus populus Romanus bellum indicit: vel ipsi populo romano: hostes proprie dicuntur: ceteri latrunculi. ff. de cap. ⁊ postlimi. reuer. hostes. Unde videtur ꝙ bellum quod tota die exercent principes nostri temporis: est iniustum. Et quod etiam per diffidentiam fidem sibi remittere non possunt. Quum enim natura inter nos quoddam ius cognationis constituerit hominem homini insidiari nefas est. ff. de iusti. ⁊ iure. vt vim quia hoc ius per pactum renuntiari non potest. ff. de pactis. ius agnitionis. C. de patria po. abdicatio. etiam si ad inuicem consentiant. ff. de pac. ius publicum. Nam ciuilis ratio naturalia perimere non potest. v. distin. §. j. ff. de capi. mi. eas. Insti. de iure natura. §. sed naturalia. vj. distin. §. his ita. Tales ergo puniendi sunt quia non debent remanere maleficia impunita. ff. ad. l. aqui. ita vulneratus. circa fin. ⁊ de fideiuss. areo. §. fin. ⁊. ff. de pac. si vnus. §. illud. ⁊. §. sequen. Et generaliter prohibitum est ne quis sibi ius dicat. C. ne quis in causa sua sibi ius dicat. in rubro ⁊ in nigro. ⁊. C. vnde vi. si quis in tantam. ff. quod metus causa. extat edictum. xvj. q. vj. c. j. ⁊. ca. placuit. cum his que ibi no. Sed ⁊ si quis assissinos receptauerit: hodie est populo romano perpetuo diffidatus. ⁊ possunt bona eius occupari. ita ꝙ nulla alia diffidentia requiritur. Uidetur ergo ꝙ in alijs requiratur: ⁊ ꝙ ex quo aliquis alium diffidauit: ipsum iuste impugnat. cap. extra de homici. pro humani. §. fin. lib. vj. sed ⁊ illud intellige quando interuenit authoritas iuris: vel iudicis. Est tamen in lege arg. contra. quia si cum aliqua gente fedus amicitie non habemus: ij hostes quidem non sunt: homo tamen noster liber qui ad eos peruenerit, seruus eorum fit: ⁊ quod de nostro ad eos peruenerit, ipsorum fit: ⁊ econuerso quod de suo ad nos peruenerit nostrum fit. ff. de cap. ⁊ postlimi. reuer. l. v. §. in pace. Sed illud potest intelligi quando authoritate fit iudicis. ⁊ dicitur pax respectu belli hostium populi romani. Nec licet mouere vel portare arma inscio principe. C. vt armorum vsus inscio principe interdictus sit: in rubro ⁊ in nigro. lib. xj. Nam ⁊ qui iniussu id est sine iussu principis bellum gerit tenetur. l. iulia maiestatis. ff. ad. l. iul. maiesta. l. iij. ad idem in auten. de man. prin. coll. iij. ⁊ de armis. coll. vj. quamuis necessitate imminente sufficiat authoritas magistri officiorum. sicut traditur. C. de fabricensibus. l. fin. lib. xj. Solet tamen princeps aliquibus concedere quando ad aspiciendos agros vel ob aliam causam proficiscuntur: ꝙ cingulo possint vti: dum tamen ad nullius lesionem respicere videantur. C. de prepositis sacri. cubi. l. fin. lib. xij. Si ergo aliquis ceperit hominem nostrum sine authoritate iudicis vel consensu: potest peti per interdictum de libero homine exhibendo. Res vero per vi bono. rap. cautio per edictum quod metus causa. C. quod metus causa. l. ij. ff. vi bono. rap. pretor ait. Sed si authoritate iudicis rem occupauerit nostram quis: iustam causam habet detinendi: ⁊ ideo habet exceptionem. sic intelligi potest. ff. de libe. ho. exhi. l. j. §. in hoc interdicto. Tamen ⁊ illud dico ꝙ si inferentis iniuriam referatur iniuria repellendo ob tuitionem sui corporis: repellens non tenetur. ff. de iust. ⁊ iu. vt inn. ⁊ ad. l. aqui. sed ⁊ si quemque. extra de reg. iu. quod non est licitum. xxiij. q. viij. si nulla.

Sed quid siquis non habeat copiã iudicis? Recurrat ad principem. alias illicite agit. Nec pp periculum aliquis debet violentiam inferre sine authoritate iudicis. extra de homi. suscepimus. Quod credo verum si non potuit retinere res sine periculo mortis alicuius. alias si nõ immineret mortis periculũ: res suas posset retinere. c. extra de sta. mo. in singulis §. si. ff. de minor. in cõ. j. & que i fraudem credi. fac. sunt. ait pretor. §. si debitorem. & .C. de iniu. verum. sm Ostiẽ. qui ita no. extra de treu. & pa. in summa in. §. qd sit. v. sed quid. Tu autẽ dic & tene sm ea que no. xxiii. q. j in summa in gl. qui repellere. & extra de homi significasti. ij. in gl. magna. Sed vt de hoc noticiam habeas clariorez: nota q multiplex est bellum. Unũ quod est inter fideles & infideles & hoc iustum est respectu fidelium. extra de heret. excõmunicemus. xxiii. q. viij. dispar. Aliud quod est inter fideles hinc & inde. & hoc multiplex. qr aut fit authoritate iudicis: aut iuris: aut propria voluntate. Si autem authoritate iudicis legitimi: puta qr cõtra quos authoritatẽ dat, immediate subiunt ei: & habet ius exercendi merũ imperiuz: nec est actor in cã propria: nec errat: iustum potest dici. ad hoc. ff. quod me. cã cõtinet. Igitur contra non subditos non dabit authoritatẽ nec actionẽ: qr actor sequit forũ rei. extra de fo. cõ. cũ sit. Unde nec est vnus pro alio pignorandus vel impetendus vt. C. ne vxor pro ma. & filius pro pa. p totũ. in aũt. vt non fiant pignora. coll. v. nisi forte in defectum iudicis iniuriantis nolentis vel negligẽtis ius reddere. xxiii. q. ij. dñs. Is ẽt qui non habet merum imperium: hanc actionez non potest dare. ff. de iurisd. om. iu. l. iij. & iiij. Itez nullus in cã propria iudex erit. vt. s. dictum est v. lex aũt. Item error iudicis nõ excusabit: saltem a toto. extra de tempo. or. dilectus. §. cũ igit. & de transla. c. ij. §. vlti. nam & si probabilis est secũ comperto errore est satisfaciendum. ex̃ de frigi. fraternitatis. §. qñuis. de pur. vul. significantibus. Est tñ prima facie p authoritate iudiciaria, nisi manifesta appareret contrarium: presumendum. c. ff. de acq. pos. iuste possidet. & ff. ne vis fiat ei q in pos. missi est. l. j & extra de renun. in presentia. Ergo qui authoritate iudicis legitimi non errantis impugnat aliũ iuste pugna: impugnatus autem iniuste defendit. qr tanto magis apparet de contumacia & p̃sumptuosa rebellione. c. de peni. di. vj. c. j. ad fi. ex̃ de ma. & obe. si quis. ff. de rei ven. qui restituere. Idẽ est si fiat authoritate iuris vbicunqz. s. a iure conceditur quoad illũ cui ius concedit. sicut est ponere exemplum in predictis assissinis a iure diffidatis. vt in pre. c. pro humanis. & .C. vbi & quando liceat vnicuiqz se sine iudice vindi. l. j. & ij. Item proximi vel vicini iniuria repellenda. xxiij. q. iij. non inferenda. extra de sen. ex. dilecto. §. & quidem. li. vj. In supradictis & consimilib9 casibus is qui gladio vtitur, iuste agit: & per consequens is qui se defendit, temerarie defendit. Sapiẽter autem faceret si emendaret vitam suam. extra de iudi. cum non ab homine. Sed si nõ interueniat authoritas iudi. vel iuris. hinc & inde iniustũ est quoad impugnantes: sed quoad defendentes iustum. ff. de iusti. & iure. vt vim. extra de homi. significasti. vbi de hoc. c. de resti. spo. olim. Ut autem predicta recolligamus: aliud potest dici bellum romanũ inter fideles & infideles. & hoc iustum. vt. s. sed vt. s. Hoc aũt voco Romanũ: qr roma est caput fidei nostre & mater. xxv. q. j. §. his ita. C. de sum. trini. l. si. xxiiii. q. j. hec est fides. & c. quoniam. & de hereti. ad abolendam.

Multiplex ẽ bellum.

Bellũ romanum.

Judiciale

Secundum quod est inter fideles impugnãtes authoritate iudicis. & hoc iudiciale potest dici & iustuz vt. s. Tertium quod faciunt fideles iudici contumaces & potest vocari presumptuosum. & est iniustum. vt supra. Quartum quod faciunt fideles authoritate iuris & hoc licitum & est iustum vt. s. Quintum quod faciunt fideles contra authoritatẽ iuris & hoc temerarium & iniustum vt. s. Sextum quod faciunt fideles authoritate propria alios impugnantes & hoc potest dici voluntarium, & iniustũ vt. s. Septimum quod faciunt fideles defendendo se authoritate iuris contra voluntarie impugnãtes. & hoc potest dici necessarium & est iustum vt. s. Ergo in Romano in Judiciali Licito Necessario nõ tenetur quis ad restitutionẽ. in Presumptuoso Temerario & Voluntario tenetur quilibet ad restitutionem. & secundum hoc intellige. extra de iureiurã. sicut. & .j. Et vide quod ibi latissime & vtilissime sicut semper facere cõsueuit: not. Innoc. & de resti. spo. olim. j. in glo. quomodo. Quid ergo de comitibus & baronibus: qui tota die sine authoritate principis arma sumũt: & sunt facunt: & vasallos proprios exheredant: & adinuicem se spoliant & vasallos? Non dubito quid ad restitutionem teneantur plenariez: nisi seruent iuris ordinem: qui est vt si vasallus vult stare iuri audiatur si contumax est impugnetur. qđ potest fieri authoritate iuris vel precipiente iudice. ff. de rei ven. qui restituere. C. de epis. & cleri. siquis in hoc genus. C. de ijs qui latro. occul. l. vin. §. j. alias si obediens sit non est vtendum gladio. C. de of. iud. diuer. mili. l. j. C. de actio. & obli. negantes. C. de gladi. l. vnica. li. xj. Nulli. n. licet arma sumere ad alium impugnandum sine authoritate iuris vel iudicis: sicut dictum est: alias penam habet: quum intelligat violẽtia inferri. ff. quod metus causa extat. ff. de vsufruc. equissimum. ff. de vi. priua. creditores. ff. de ori. iur. l. ij. §. post originem. ff. de relig. & sump. fu. ossa. rnso. j. ff. de publica. vecti. licitatio. §. quod illicite. C. de iudeis. nullus. & in constitu. Frederici de pace tuenda. & totum. Est tamen. c. contra in constitutione feudoruz de inuestitura quam cuius accepit. c. fina. in fi. & in titu. que fuit prima clausa beneficij amittendi. §. illud tamen. Sed illud intelligi potest secundum Osten. quando authoritas iudicis habetur. Si ergo dominus qui immediate subest principi, de vasallo proprio conqueratur: & velit tutiorem viam eligere quoad animam: consulo q non dicat sibi ius: sed vel authoritate principis gladium assumat. vel ad diocesanum vasalli recurrat: ad cuius monitionẽ si obedire nolueri: excommunicabitur ratione peccati. extra de iudici. nouit de ma. & obe. solite. de cen. si. omnis anima. & si per annum excommunicatus extiterit: extunc diocesanus ipsum & res eius exponet. cap. xj. quest. iij. rursus. de hereti. excommunicamus. §. j. sic recurrere debet brachium seculare ad ecclesiasticum: sicut econuerso fit. de iudic. cum non ab homine. §. si. de ex. pre. tanta. in fi. Et in hoc casu etiã videtur loqui extra de homi. postulasti. Et hoc est quod forte innuitur quando dicitur q vnus gladi9 alio semper eget. x. dist. si in adiutorium. & c. seq. xcvj. distin. cum ad verum. & c. duo sunt. & in lombarda. vt episcopi & comites inuicem sibi auxilium dent. in rubeo, & in nigro. Hoc ergo fixe tenendum est q is qui iuste pugnat: non tenetur ad restitutionem prede, sed fit capientis. vt dictum est vt pre. ca. ius gentium. distin. j. & xviij. q. vii. si de rebus. Et hoc in

Presumptuosum.
Licitum
Temerarium.
Voluntarium.
Necessarium.

Justi belli pda capientis est.

telligas siue expiatur de rebus iniuste pugnantis, si-
ue valitorum, vel hominum suorum: quousqz iu-
ste pugnanti de debito suo vel iniuria vel offensione
illata vel dato damno sibi et suis et interesse suo et suo
rum sit iuxta propriam et sanam conscientiaz plena
rie satisfactum: vel donec hostis paratus sit satisface
re: vel se iuri pariturum offerat. Illos autem intelli
gas suos: qui plus hominem ꝙ deum timentes, se-
quuntur dnm suum in bello illicito. cōtra id quod le-
gitur. xi. q. iii. iulianus. et c. domus. Alios autem qui
non prestant ei consilium auxilium vel fauorem nō
credimus puniendos. qꝛ pena debet suos tenere au
thores. extra de his q̄ fi. a ma. par. c. ꝗsuit. lvi. di. satis
peruersum. de consti. cognoscentes. j. q. iiij. c. j. Adde
hic quod nota. ē. §. proxi. ver. circa principes. et in ad
ditione ibi. Qꝛ autem dictum est teneri illos q dnm
in iniusto bello sequunt: intelligas qn ij qui sequun
tur de hoc certi sunt: vel probabiliter credūt iniustū
bellum esse. et maxime vbi ecclesia hoc prohibebat: et
tales excommunicabat. Si vero certi essent, vel pro
babiliter crederent, ꝙ iustum esset: in nullo teneren-
tur nisi forte haberent corruptam cupiditatis inten
tionem. fm Ray. Sed hoc reputo periculosum qꝛ so
la conscientia non facit iustum vel iniustum bellum.
Immo authoritas iuris vel iudicis quantū ad hoc
pertinet, requirenda est. vt supra dixi. Qꝛ si probabi
liter dubitat, vtrum sit iustum an iniustuz: adhuc pp
bonum obedientie excusat. xxiii. q. j. quid culpatur.
fm Ray. Sed hoc dicas verum: si inquisiuit quātū
potuit: et peritiores consuluit: et semper dubius re-
mansit. Alioquin affectator ignorantie sicut non ex-
pers scientie puniretur. extra de clan. despon. cum
inhibitio. §. siquis vero. Nec excusat propter timo-
rem amittendi feuduz, vel incurrendi damnū aliud
temporale. xxxii. q. v. ita ne. licet metus culpam atte-
nuet quoad penitentiam iniungendaz circa ieiunia
et orationes. extra quod me. caus. facta et facit quod
no. ex̄ de ex. pre. tanta. in gl. pp hoc. sed authoritas iu
ris vel iudicis requiritur. vt. s. sepe no. Ubi ergo ha
betur authoritas iudicis: dici potest ꝙ etsi iudex er-
rauerit: ad pugnantis tamen conscientiam recurra-
tur. Et in hoc casu potest habere locum distinctio di
cta, in foro penitentiali. secus in contentioso. nisi er-
ror aperte detegeretur suo tpe vt patet in iis que no.
de re iudi. lator. et c. consangui. nei. et de frig. fraterni-
tatis. Sed nunquid ij qui sequuntur, tenentur in so
lidum? Distingue vtrum sciuerint predam committi
debere. vel etiam ignorarent. iii venientes ad predā
non abstinuerunt. immo alios adiuuarunt. et tales
et ēt ij qui consilio vel auxilio vel adulatione vel de-
tractione seu cū consimili inducunt tyrannuz ad pre
dam faciendam vel guerram mouendam iniuste te
nētur in solidum: si pp hoc sciunt vel credunt ꝙ tyrā
nus ad hoc sit inductus: alias non facturus: quoad
id quod plus fecisse creditur ex tali instigatione. et. ex̄
de homi. sicut dignum. de sen. ex. quā te. et c. nuper. et
in gl. ꝙ ahtet. xvii. q. iiij. oēs. ij. q. j. notuz. lxxxiij. di. er
ror. et c. lxxxvi. di. c. facientis (alias incipit culpā procul
dubio) Si vero sciunt vel credunt ꝙ pp hoc ad hoc
non fuerit motus: nec pp talia plus vel minus fecit:
tunc non tenentur nisi inquantum ad eos peruenes-
rit vel de iis expenderunt: et inquantū damnū dede
runt per se vel familiam suaz directe vel occasionali-
ter. ad hoc ex̄ de sen. et re. iu. cuz. J et A. de eta. et qua.
tuam. extra de sen. ex. inter alia. xi. q. iij. qm multos.
ff. si certum pe. si me et titium. de iureiuran. c. fi. Sed

quid si vnus satisfecerit in solidum siue principalis
siue alius? Ceteri omnes liberantur. ff. de reg. iu. bo-
na fides. ff. de eo per quem factum erit. l. j. §. si plures.
Et hoc intelligas quoad deum: et de magna equitate.
nam quoad penam quadrupli. adhuc potest in so-
lidum quilibet conueniri quum sit pena. ff. de iuris.
omnium iu. a deo. et l. precedenti. §. fi. ff. ad l. aqui. ite
meis. §. sed si plures. xij. q. ij. cum deuotissimaz. et iux
ta verbum Zachei dicentis Luc. xix. Si queȝ defrau
daui: reddo quadruplum. de quo tangitur. xiiij. q. v.
non sane. in fi. Unde sanum est consilium ꝙ de hac
pena quilibet humiliter misericordiam petat. veruz
est si in foro cōtentioso inquietetur. alias in foro aie
non tenetur ad penam. sed sufficit ꝙ reddat quantū
quilibet accepit: vel alter pro eo: vt dictuz est. ad hoc
facit quod legitur. et no. xii. q. ij. fraternitas. in gl. vlt.
in fi. Sed nunquid qui suum recuperat: tenetur ce-
dere actiones suas contra alios qui damnum dede
runt. Scripsit Ray. ꝙ sic in iudicio anime ꝗuis in
iudicio contentioso non teneatur. nisi forte iis qui sa
tisfecit in solidum, principalis esset. vt sic nō ab vno
in soliduz sed a pluribus pro partibus exigatur. In
foro autem contentioso non video qua fronte is qui
pp propriam punitur contumaciaz possit petere ces
sionem. ff. de admi. tu. si plures. ij. ff. de tutelis et ratio
nibus distra. l. j. §. nunc tractemus. fm Ray. Qꝛ di- Dissidet authoritas ab Raymundo.
cit de cessione facienda in foro anime non videt fru
ctuosum multum nec cuz tali cessione agi posset. nisi
velis intelligere ꝙ de voluntate confitentis publice
tur. sed nec ex in foro contentioso agi posset obstanti
bus. l. s. proxi. all. Dicas ergo ꝙ siue cessio facta sit
siue non: alii qui nihil soluerunt ad releuandum illū
qui in solidum satisfecit: pro suis partibus sunt effi-
caciter inducendi. Nam soluens vtiliter fecit nego-
cium eorum: ergo tenentur tenere ratum quod fecit:
et ei satisfacere. c. ff. de neg. gest. cum pecuniam. et l. sol
uendo. et l. pomponius. in fi. et l. se. in so. j. et glo. Jo. q
ponitur. xij. q. ii. monemus. et incipit. ipse ergo. in fi.
magis fauet Ray. §. j. Ostien. Quid si neuter rapto
rum dns erat: nec vnus magis animauit alium ꝙ
alius ipsum: sed simul conuenerunt de faciendo tali
insultu vel tali rapina committenda? Quilibet tene
tur in solidū vt patet in concor. signatis. s. e. v. Sed
nunquid ij qui sequuntur ēt si vnus solus non po-
tuisset hoc perfecisse vt probatur aperte. ff. ad l. aqui.
Ita vulneratus. §. fin. ff. arbo. fur. cesa. si plures. ff. de
fur. vulgaris. ff. siquis ex testa. liber esse ius. fu. l. j. et qd
legitur et no. xxiii. q. vlt. c. vlt. in gl. j. Aliqui tn dicūt
ꝙ sufficit si quilibet pro parte sua satisfaciat. Sz pri
mum non solum tutius immo verius est. Quid de
iis qui non consenserunt: tn de preda sciēter ex dono,
vel et ignoranter: sed postea audiuerunt veritatem?
Quatenus habuerunt tenentur restituere. ff. si certū
peta. si me et titium. ff de condi. indebi. nam hoc no-
ta. extra de homi. sicut dignum. §. eos insuper. Nisi
forte hoc consumpsissent anteꝙ intelligerent verita
tem. C. de rei ven. certum est. ff. de vsur. qui scit. §. fin.
ad hoc. ff. de petitio. heredi. si a domino. §. fi. et duab
l. seq. et adde quod no. xii. q. ii. non liceat. in gl. hic ad
uerte. Sed quid de iis qui inde comedunt et bibūt
et induunt. Uidetur ꝙ vxor et familia qui nō habēt
aliunde vnde viuāt excusentur: dummodo peccato
non consentiant: sed raptores ad restituendū et cor-
rigendum inducant. c. xi. q. iij. qm multos. extra de
sen. ex. inter alia. et c. si vere. Sed et predicatores ge-
rentes negotium spoliatorum in hoc casu propter

hoc

hoc excusat.de sen.ex.cū volūtate.j.rñso.§.j.Et hoc dixit Ray.verum esse si spes sit de correctione:⁊ cū moderamine tali vt per hoc non subtrahat facultas restituēdi spoliatori in totum vel in magna parte.c. ij.q.vj.anteriorum.§.illud. Potius teneo qđ scripsi. supra.§. feminarum.ỽ.xxiiij.in.c.xlvj. Quid ergo faciet vxor vel filij.vel familia si nulla sit spes correctionis:supple maxime.vide.xxxj.di.c.oino.xxj. nota.Dixit Ray.q̄ si sunt aliqua separata de iusto viuāt de illis.si non sunt: querāt victū ab amicis suis vel cōsanguineis vel aliis psonis honestis. vel q̄rāt victum proprijs manibus.xcj.di.clericus.de con.di. v.nunq̄. Vel ostiatim. Et nullo modo comedāt de rapina.xxviij.q.j.vxor. Sed qd si maritus crudelis non pmittit q̄ vxor sua ⁊ filij de alio comedāt? Triplex est remediū s̄m Ray. Primum est:vt viuat de dote sua:vel de sponsalitio.Secundum est vt hec denunciet talibus q̄ maritū cōpescant vel ēt ep̄o.xi.q.j. peccauerit.xxij.q.v.hoc vī.Sȝ hec duo remedia inania sunt.Tanta potest esse tyrannis mariti.extra qđ me.cā.c.j.de resti.spo.literas. Tertiū est q̄ vbi aliud facere nō potest: ex quo ita arctata est: poterit inde comedere:nec tenetur: q̄ tpe necessitatis tante ēt a futuro excusaretur in totum.licet si periculum mortis non immineret:aliquod peccatum committeretur:⁊ ideo aliqua penitentia iniungetur.sic intellige extra de fur.siquis per necessitatem.Nec.n.necessitas legem non habet.de cō.di.v.discipulos.extra de reg. iuris.quod non est. Tutius tñ est q̄ talis rem restituat si pōt:vel estimet quantuȝ comedit:⁊ proponat soluere quāȝ poterit illi cui facta est rapina.extra de solutio.c.ij.ff.de cessi.bo.is qui.interim aliquaȝ penitentiam faciat ad cautelā.⁊ parcius sumat q̄ȝ potest ad victū necessarium de illa rapina. ad hec extra de homi.c.ij.v.distin. ad eius vero.xij.q.j. clericus. In oi aūt casu reddat debitum viro suo nisi aliud subsit impedimentum.xxiij.q.v.si dicat.⁊.c.s̄m.⁊.c.vna.

An liceat pdá emere.

Quid de predam emētibus?Et quidē siquis emat scienter predam: vel credens probabiliter q̄ preda sit:tenet indistincte.nec liberat vendendo,vel qualitercunq̄ alienando,nec amissione,vel morte rei,vel alio aliquo casu interueniente, quo minus teneatur restituere precium s̄m qđ plus valuit q̄ȝ emerit: vel plus vendidit q̄ȝ emerit:vel tpe contractus valeret. ⁊ q̄cquid ex re habuit vel habere potuit: nullas expensas deducendo. q̄ talis contrectando rem alienam,furtum committit:⁊ malam fidē habuit. etiā si per mille manus res illa furtiua scienter transiret: ⁊ fur sp in mora est.ad hec.C.de fur.l.ij.ff.de fur.q iumenta.ff.de cōdi fur.in re furtiua.ff.de peri. ⁊ cōmo. si vt certo.§.sed interduȝ.C.de rei vē.circū. Et qđ dictum est de primo raptore, idem intelligas de secundo,tertio,⁊ ēt millesimo:vt dixi. q̄ si per plures manus ambulauerit idē iuris erit.ff. de mino. sȝ vbi.ff. de peti.hered.sed ⁊ si.§.sumi aūt.Sin aūt scit q̄ de iusto bello est:oino excusat:quū a vero dño emat.vt.s̄. sepe dictum est.Si vero emens hoc nesciebat:probabiliter tñ hoc credebat: puta q̄ oēs vicini sui vel maior pars ⁊ maxime sapientes hoīes ⁊ honesti ita credebant q̄ res illa esset vendentis:durante hac bona fide non tenetur:sed tenetur si postea audierit veritatem.⁊ curet alias cautius negotiari C. de fur.l.ij. Et si iudice sententiante restitutionem fecerit:pōt agere contra venditorem:vt ipsum seruet indēnem. xij. q. ij. vulterane. Si autem hoc faciat ad preceptum sacerdotis in foro penitentiali: ⁊ in eodem foro inducendus est venditor vt ipsum seruet indēnem:sed in foro ptentioso ipsum non poterit emptor ducere.ff.de euictio.si rem.de contrahē.emptio.c.fi. Quia si sciebat factuȝ emptor: sed ignorabat ius:vel ignorantia facti ductus crassa ⁊ supina non probabili rē captam emerit:in iudicio aīe ad restitutionē tenet. ad hec ex̄ de cler.excō.mi.ap̄lice.Dicet aūt crassa ⁊.s. supina ignorātia: qñ cōiter alij vicini dicebant ⁊ credebāt q̄ res eēt de p̄da ⁊ bello iniusto.ff.de verb.sig. late culpe: vl' qñ eccl'ia hoc phibebat:⁊ tales publice excōicabat:vñ non excusat emptor tali ignorantia ductus.xi.q.ij. qui ⁊ humanis. xvj. q.j.si cupis. de ordi.ab ep̄o qui renū .ep̄a.c.j.§.fi.⁊.c.ij.leguntur ⁊ no. ex̄ qui matrimo.accu.pos.c.vlti.Et si de hoc nihil cogitabat qñ emit:nec inquisiuit quantū potuit:i culpa est sicut.s̄.versi. Sed hoc dicas nō in casu simili.

Prede restitutio q̄ūo faciēda.

Quid si emptor nō potest commode restituere, nisi forte vēdat quicq̄d habet? Dic q̄ ad hoc tenetur de rigore iuris vt s̄m suum posse totum restituat.xxiiij. q.vj.si res.extra de vsur.cum tu.s̄m Osti.Sed tu dic q̄ si emit bona fide ⁊ probabili ignorantia:habēda erit ratio ne egeat ipse ⁊ vxor.q̄ non est fraudādus alimentis quotidianis.ff.quibus nō com.bono pos. q bonis.⁊ Institu.de accu.§.vlti.⁊ no.ex̄ de sol. c. ij. i gl.fi.ad finē.etiā pro eo quod dixi.s̄. ỽ: qd ergo de vxore.facit expresse quod legit ⁊ no.xxxj.di. oino.⁊ in gl.c. Quid si raptor idem donator vel venditor satisfecit plene de p̄da data vel vendita. Dicas donatarium vel emptorem liberatum. Uerum quicquid habet de lucro ⁊ percepit ante restitutionem factaȝ debet in vsus pauperuȝ erogare vbi fuit male fidei. c.xiiij.q.v.qui habetis.⁊.§.seq.s̄m Osti. Sed nunquid emptor satisfaciens pōt sibi cōsulere per cessionem actionum sibi faciendam contra venditorem ⁊ raptorē? Non.nec aliquo alio modo, nisi qñ emit sibi de euictione expresse caueri fecerit.q̄ obstat propria turpitudo.s. emendo scienter ⁊ mala fide. C. de rei ven.si mancipium.x.q.ij.hoc ius.(alias est.§.sub c.ea.n.)C.de euic.si fun.licet sentit Jo.vt no.xij.q.ij. monemus.in gl.q̄ incipit,ipse ergo.in fi. Quid siq̄s emat rem de preda scieter:tñ hoc facit bona fide: nō vt ipsam lucretur:sed vt ipsam restituat dño recepto precio ⁊ interesse suo:quum alias dñs rei ipsam nullo modo recuperare posset.vel non ita de facili: ⁊ q̄dem hic non committit furtuȝ.ff.de fur.falsus.§.penul. Immo vtiliter gerit negotium.⁊ ideo totū poterit recuperare precium ⁊ interesse suū.ēt si res sine culpa sua perimatur vel amittat.vt eum q̄cquid percepit ex tali re vel occasione ipsius totum cōpenset vsq̄ȝ ad quantitatem concurrenteȝ.s̄m Ray.c.ff. de neg.gest.sed an vlti.§.ij.extra de accusa. cum dilecti. §.fi.Sed licet in iudicio aīe credatur ei de cōscientia sua:in iudicio tñ contentioso non credet ei: nisi hoc publice protestaret.c.ff.de neg.nemi.censemus.C.de fur.l.ij.ff.de admi.tu.non existimo.extra vt ec. bene. c.j.§.j.de elec.q̄ pp.§. fi. Quid si non potest reperiri dñs rei:vel nescit vbi sit? Erogetur pauperibus de cōsilio diocesani . Et hoc ēt publice fiat premisso banno in ecclesia , ⁊ diligenti inquisitione facta : vt ois suspitio euitet.c.in propri. s̄. induc.iunbus. ⁊ ex̄ de clam.despon.cuȝ inhibitio.⁊ qui matrimo. accu. pos.cum in tua.adde quod no.extra de vsur. q̄ frustra.in gl.sed nunquid. ỽ. Item qd. Et si hoc facto nō inueniat cuius sit res:liberabit dādo pauperib⁹. vt.s̄.pro aīa illius cui⁹ res est.ex̄ de vsur.cū tu.q̄ in hoc vtiliter gerit negotium suum.c.xij.q.ij.quatuor.

Officialium meminit.

circa fin. Quid de officialibus iudicis? Quicunq; officialis incitauerit iudicem ad iniuste iudicandum ex certa scientia vel contra consciam: tenetur fm qd no. in simili materia. §. c. ℣. Sed nunquid ij qui sequutur. Iacobus & si iudex simplex fm consciam iudicet: deceptus tn consilio adsessoris bona fide electi: q: s. ab oibus iustus & perit⁹ credebatur: & ad ipsum cōiter tamq; ad talē recurrebatur: excusatus est iudex. & adsessor tenet Sic intellige. ff. qd quisq; iuris. l. ij. Tenetur ēt iudex vel adsessor si se sentiat imperitū: & se de iudicio intromittit. vt instit. de obliga. que quasi ex malefi. nas. rū. j. legit & no. extra de sen. & re iu. cū eter ni. in gl. & Iuis. lib. vj. ij. q. vj hoc ēt placuit. in gl. si iudex. Et idem in medico. accnon & qui talem sciēter eligit de culpa ipsius tenetur. extra de offi. archid. ca que. & adde que dixi. s. §. nunc ad iudiciū. ℣. vlt. xlij. c. & §. de offensionibus. in. xxxviij c. de criminibus iudicum & adsessorum. Sed & si adsessor habet certuz salarium: & vltra extorquet: tenetur. extra de vi. & ho. cleri. cum ab oi. Alij autem inferiores officiales, puta nuntij siue missi insulati vel similes etsi certū salarium habeant: & aliquid per vim vel per immoderatam improbitatē extorquent iuxta morē patrie: puta denariū vel obolum vel aliud certū vile & modicum: non tenentur ad restitutionem. sed psit inde facere eleemosynam. xiiij. q. v. non sane. fm Ray. Sed certe non probat q de ijs possit fieri eleemosyna. imo notat factuz. quod & in vsurarijs verū est. facili⁹ enim induceret vsurarius ad dandū decem solidos pro deo: q; restituendos duos ei a quo extorsit. restituant ergo qui concesserūt. legitur & no. xxiij. q. j. militare. vel petāt remissionē ab eo sibi fieri. Quid de

De aduocatis ℣ba sunt.

aduocatis? Et quidē tenent ad restitutionē si in culpa sunt. In culpa aūt sunt si nō erant idonei ad aduocandum. puta q: religiosi in casu non cōcesso vel in sacris constituti. extra de postu. c. j. & ij. Tū in hoc casu non credo si alias aduocatus diligenter suū officium exequatur. & peritus sit: nec in culpa amissionis cāe sit: q debeat restituere illi a quo recepit: quū sua non intersit. sed alias est ei iniungendū vt illud vel magnam partē expēdat ad pias cāe: & subueniatur peccatori orōnibus & suffragijs ecclesie & illoruz qui eleemosynaz recipiūt. c. xiiij. q. v. nō sane. & xij. q. ij. gloria epi. & c. aurū. Si vero in culpa est q: recepit immoderatam quantitatē: tunc id qd nimis recepit tenet restituere illi a quo extorsit. super quo vide qd no. Ostien. in summa. de postu. §. qs postulare. vbi dixit cum Azo. & seq. Potius credo dandum pauperibus. & est casus. xiiij. q. v. non sane. Si vero est in culpa q: per ignorantiā suam vel negligentiā clientul⁹ suus amisit causam: tenetur restituere sic extortū: & damnum quod incurrit clientulus. c. ff. ad. l. aqui. idē iuris. extra de eta. & qual. ad aures. Sed & si per cauillationem suam abstulit aduersario bonam cām: vel ipsum grauauit in aliquo: petendo dilationem superfluam vel allegando falso contra conscientiam: vel faciendo positionem duplicem vel cauillosaz: vel per instructionem falsi testis: vel q: induxit clientulum suum ad veritatem negandaz: tenet in solidum quoad verum interesse. instit. de obli. q quasi ex malefi. nas. rū. j. & iunge quod no. s. §. expeditus. ℣. ix. cū tribus. & si. seq. in. c. xxxvj. de peccatis aduocatoruz. Sed & pauperi tenet consulere gratis. xj. q. iij. pauper qui sine magno labore potest rndere. Nam sicut gratis accepit: sic & gratis debet dare. extra de magistris. Matth. x. c. & facit quod no. lxxxiij. di. §. j. Si autem petens consilium diues sit: potest recipere salariū de consilio: esto q nō laboret modo: q: laborauit alias expensas fecit studendo & addiscendo. ad hoc. xj. q. iij. non licet. xiiij. q. v. non sane. x. q. ij. precarie. Quid de testibus corruptis? Et quidem si per

Testes.

dictum ipsorum aliquod falsum, aliquis partiū amiserit causam suam: tenetur ad restitutionem faciēdā ei qui dānificatus est. c. xvij. q. iiij. siqs in atrio. ff. de col. generaliter. §. illud. j. q. j. iubemus. Si aūt recepit vltra expensas aliquid pro vero testimonio ferēdo: tenetur hoc pauperibus erogare. vt dictuz est. s. pro xl. de aduocatis. & §. quid est de aduocatis. in parua additione que incipit, potius. Et idem est in iudice sicut no. Ost. in summa de re iudi. sub rubrica de re iudicata. §. que sit pena. Nam & venalia testimonia sicut & iudicia reprobantur. no. Osti. in summa de testi. §. quis possit esse testis. ℣. repellitur. q̄uis testis suas moderatas expensas recipere possit. iij. q. iij. ℣. venturis. de hoc vide quod no. in pre. c. nō licet. & c. qui recte iudicat. & pre. c. nō sane. & ex de vi. & ho. cleri. cum ab oi. & dixi. s. de peccatis testium. §. ad peccata. ℣. vlti. in. xxxix. c. Quid de accusatoribus & de-

Accusatores.

nuntiatoribus criminū? Dic q si calūniose hoc fecerunt: tenent ad restitutionē dāni dati. vt no. Ost. in summa de calum. §. qd debet. & §. quali pena. & adde qd no. s. §. in quibus. in. ℣. vlt. in. c. xxxix. Sed & tenent penitentiam facere: si ex odio ad hoc procedāt. esto q denūtiatio alias vera & legitima sit. q: ex charitate talia debent procedere. xxiij. q. v. prodest. ij. q. v. nō vos. & q. j. si peccauerit. v. q. j. c. j. vide qd scripsi. s. de peccatis accusatorum. §. in quibus. ℣. xxv. in. c. xl. Obligant ēt tales non solum ad restitutionē pecuniie: sed ēt fame. vj. q. j. ex merito. & c. deteriores. cū. c. seq. & §. pre. si falso denūtient vel non probent. Quod hoc modo debet fieri. Ubi p se vel alium dixit cantilenā: vel libellum famosum legit & in alijs iocis senseret aliū dicto vel facto suo infametū: publice recognoscat errorē suum: & dicat q mentitus fuit per os suum. fm Ray. & extra de pur. ca. inter sollicitudines. §. pcipias. Quod intelligas nisi ex tali recognitione publica magis infamaretur infamat⁹. ergo non dicat ego de tali facto infamaueram talem, specificando crimen sed sic dicat in genere, ego infamaueram talem de eo de quo inter vos est diffamatus. bene scitis qd est. illud sciatis q ego tamq; malitiosus & maleuolus hoc inueni: & mendacium est quicquid dixi. non dicat falsum. sed mendaciū: q: contra mentē. xxij. q. ij. hoies cum. c. seq. dicebat proximum infamādo. ij. q. j. si peccauerit. & tn verum pōt esse qd dicebat. Sed qd si de diuersis & a diuersis: etsi glubet faciat sicut proxime dictū est. infamatus est: nā ibi necesse est q specificetur. Hic dicerem q ad arbitriū infamati, vel si grauiter arbitraretur ad arbitrium iudicis deberet se purgare. c. ex de iureiu. veniens. & c. quintaualli. & de arbi. c. ij. Sed & ab infamato tenetur veniam postulare. ad hec. xiiij. q. vj. si res. v. q. j. quidam. vj. q. j. deteriores. xxxvij. di. legens. adde hic qd scripsi. s. in. c. lxxx. in §. aliud vitium pestiferū. ℣. sed hic qro. Quid de condentibus leges iniquas? Et

Legū iniquaz conditores.

quidem si sint contra. l. naturalem que in. l. & euāgelio. vj. dist. §. his ita. continetur: ipso iure non tenet. viij. dist. que contra mores. xxxij. q. vij. flagitia. Idē est si laici talia statuant in preiudiciuz ecclesie. ex de constit. que in ecclesiarum. & c. ecclesia. xcvj. di. bene. Et obligant in solidum statuarij, consiliarij, scriptores, & iudicantes, & ea seruantes, & exequentes. extra

de sen.

de sen.ex.nouerit.c.graue. Idē est si fiat ɔtra ius pos-
sitiuū ad pauperes opprimēdos ꝛ iustitiā impediē-
dā. ꝛ de talibus pōt intelligi qđ legitur ꝛ no. Esa.x.
Ue qui cōdunt leges iniquas: ꝛ scribentes iniusti-
tiā scripserunt vt opprimerēt in iudicio pauperes: ꝛ
vim facerēt cause humiliū ppli mei: vt essent vidue
pda eoꝝ: ꝛ pupillos diriperent. Quid facietis in die
visitationis, mortis vel iudicij generalis. Hec est vi-
sitatio pessima peccatoꝝ. de qua Prouerb.xix. Qui
non cognouerūt tps visitationis sue Luce.xix. ꝛ ca
lamitatis. Sopho.i.c. de longe venientis. Ad cuius
fugietis auxiliū: ꝛ vbi derelinquetis gloriā vestraꝫ.
ix.q.iii. alioꝝ.in fi. ne incuruemini in vinculo: ꝛ cum
interfectis cadatis. huc vsqꝫ Esa. Quid de furibus?

Fures. Planū est ꝙ non tenentur ad restitutionē faciēdaꝫ
ꝛ fures ꝛ ij qui opē vel consiliū prebuerūt. ex͂ de fur.
qui cū fure.§. sed vt de hoc. qđ dic vt.s. dictum est de
rapina.§. quid ergo. cuꝫ.x.§. seq. Caute tñ restituat
sacerdos rē sibi restitutaꝫ in foro penitentiali: ne de-
nudet ɔfitentē. ex͂ de of.ord. si sacerdos. Quid si ali-

Mutui vel pignoris acceptores. quis recipit rē aliquā ad certū vsuꝫ sibi cōmodataꝫ:
ꝛ ipse cōmodat alij: nūquid cōmittit furtū? Dic. qꝛ
nec ad hoc faciendū ꝛ sic non ad hunc vsum cōmo-
data erat. idē no. ex͂ de cōmo.c.j.glo.j. ꝛ spēs lucri ē
ex alieno largiri. Idē no.xiiij.q.v. forte. ꝛ sibi acqui-
rere beneficij debitorē. Et creditor cōmittit furtū si
re sibi obligata vtatur. ff. de fur. si pignore. rñ.j. ꝛ.§.j.
In hoc autē casu tenetur fur ad estimationē vsus ēt
re dño restituta. c.xiiij.q.vj. si res. fm Ray. Quid si
quis emat rē furtiuā etiā ignoranter: ꝛ est statutum
in terra ꝙ si quis talē rem emerit publice in merca-
to nō teneatur ipsam restituere: etiaꝫ nec dño postea
venienti: nihilominus euincetur ab eo res. C. de fur.
l.ij. Nec obstat statutū: quū sine peccato mortali nō
possit teneri.xij.q.ij. vulterane. ꝛ patet in ijs q̄ no.ˢ.
ver. quid de condentibus. Sed etiaꝫ in illo casu vbi
scꝫ bona fide ꝛ vt eā vero dño restitueret, emit: ꝛ ex-
pensas bona fide factas circa eandē rem poterit exi
gere. c. ex͂ de restit. in integruꝫ. c.j. de rebus eccle. non
alie. ad nostraꝫ. ff. de acqui. re. do. bone fidei emptor.
Itē si interim pereat res: nō tenetur. quia non est in
mora. Item si interim alienauit: non tenetur. qꝛ nec
desijt dolo possidere nec precium ex re furtiua redac-
tū est furtiuū. c. ff. de fur. qui vas.§. si. vide qđ no. ex͂
de vsur. cū tu. in glo. ex hoc videtur. ꝛ a contrario sen
su. extra de aliena. mutan. iudi. causa facta. c.j. ꝛ.ij. ꝛ
ad hoc. ff. de petitio. here. si possessor.§. restituere. ꝛ.l.
si matre. ꝛ.l. verum. Si quid tamen habet inde de lu
cro: illud debet reddere dño postea venienti. c. ff. de

Nō furādum elee mosyne faciende causa. conditio. indebiti. nam hoc natura. Sed nunquid
licitum est furari furi vel raptori vel vsurario vt in-
de fiat elemosyna? Non. qꝛ non debent fieri mala
vt eueniant queqꝫ bona. Roma.iij. xxx.q.j. nosse vbi
de hoc. xxxij.q.iiij. sic non sunt. vbi de hoc. extra de
vsur. super eo. de talibus dicit. xiiij.q.v. forte. Augu.
Huiusmodi cogitatio diaboli calliditate suggeritur.
nam si totum tribuat pauperibus quod abstulit: ad-
dit potius peccatum ꝙ minuat. qꝛ aufert sibi copiā
restituendi. at ideꝫ.j.q.j. non est putanda. Idē. Neqꝫ
enim si agris inique ac perperam inuasis ita quisqꝫ
vtatur: vt ex eorum fructibus largas elemosynas fa
ciat: ideo rapinā iustificat. xiiij.q.v.c. neqꝫ. fm Ray.
Quid ergo si ideo furatur vt domino restituat? Ui-
detur excusatus. c. ff. depositi. bona fides. nam ꝛ vti-
liter gerit negotium furis. ergo cogitur hoc habere
ratum. ff. de neg. gest. sed an vltro.§.j. fm Ray. Hoc

non admitto: qꝛ predo restituēdus est. extra de resti.
spo. in literis. ff. de vi ꝛ vi ar ma. l.j.§. qui vi a me. ꝛ fa
cit quod no. Inno. c. ij. olim. Quid si inuenerit pe- Rerum amissarum inuētores
cuniam vel aliam rem in via publica vel alibi? Di-
cas ꝙ debet facere preconizari: ꝛ in loci illius eccle-
sijs vbi res inuenta est, ꝛ adiacentium denuntiari
publice coram populo ꝙ talis res inuenta est: ꝛ si re
periat dñm ei reddat. primo tamen dicat ei circum-
stantias per quas certificetur vtrum vere sit dñs is
qui petit. alias forte multi non dñi peterent. ad hoc.
ff. de furtis. falsis.§. qui alienum. ꝛ.§. sequen. Si non
inuenit dñm cum consilio ꝛ authoritate ecclesie po-
test ipsam rem retinere si pauper est: ꝛ oret pro eo cu
ius est res. alias si diues. pauperibꝰ eroget: alioquin
si non restitueret iuxta posse fur esset. ꝛ sic intellige il
lud Augustini Hiero. ꝛ Grego. xiiij.q.v. si quid inue

nisti. cum. ꝛ.c. seq. Quid si quis furatur christianos An captiuū a saracenis detētum furari liceat.
captiuos a saracenis detentos? Nō tenetur. c. xxiij.
q.ij. dñs. ꝛ.q.viij. vt pridēꝫ. Et hoc intelligas qñ nō
est tps treuge. Quid ergo si treuga sit? Dic ꝙ tunc
tenetur subtractam rem restituere: ꝛ estimationem
hois vel alterius rei sublate ꝛ omnis damni dati. c.
xxiij.q.j. noli. Quod intelligit Ray. nisi forte sarace
ni compellerent captiuos idololatrare: vel legē chri
sti dimittere. in quo casu eriperetur captiuus in liber
tatem. c. liiij. dist. nulla. ꝛ tunc non tenetur surripiēs.
quum ex quo de peccato mortali vel subuersione fi-
dei agitur: magis sit deo ꝙ hominibus obediendū.
Actuum.iiij. ꝛ.v. c.xj. q.iii. iulianus. ꝛ.c. qui resistit.
Ego autēꝫ dico ꝙ cū hodie vbilibet saraceni teneāt
terras in quibus nomē christi colebatur: siue in egy
pto, siue in tota Aphrica, siue in Thebaida ꝛ Pale
stina ꝛ terra promissionis. optime facit. xxiij. di. legi-
mus. post col.§. nec altera. ꝛ qꝛ nocere semp parati
sunt. xxxiij.q.viij. dispar. sp contra nos terrā nostraꝫ
volendo recuperare: iniustum bellum agunt: ꝛ nos
iustum. Unde seruos quos capiunt in iniusto bello
iniuste detinent: ꝛ ipsi iuste fugiunt, ꝛ qui eos furan
tur sua furantur christiani. per ea que no. per Inno.
ꝛ Ostien. ex͂ de voto. qđ super his. ꝛ scripsi late post
eos in prima parte istius operis. s. in.§. xxxviij. iii.§.
Item fm Inno. ꝛ Osti. in.c. xxxvij. Quid si chri-
stianus captiuus furetur saraceno qui eum captiuū
detinet? Si erat captus dum erat treuga quam fran
gebat: ꝛ sic erat in culpa. xxiij.q.j. noli. ꝛ non immi-
nebat famis necessitas: tenetur ad restitutionē. Sin
autem tpe belli captus fuerit: vel necessitas famis i-
minebat: quū talem teneatur saracenus pascere fm
naturā di.j. in prin. non tenetur ad restitutionēꝫ. fm

Ray. Quid de vsurarijs? Certum est ꝙ ad restitu- vsurarij.
tionem tenentur. extra de vsu. cum tu.c. tua.c. tuas. ꝛ
quasi per totum. Si quis aliqñ de facto retineātur vsu
re: qꝛ non inuenitur iudex qui iustitiam inde faciat.
sic intellige. xiiij.q.iij. quid dicam. Sed quid si pena
imposita sit, nisi pecunia mutuata infra certum tps
fuerit persoluta: nunqđ talis loco vsure succedit? Di
stingue vtrum sit iudicialis an conuētionalis. Si iu
dicialis sit: puta iudex p̄cepit debitori ꝙ nisi satisfa-
ceret infra mensem: talē penam incurreret: nō est vsu
ra: quum imposita sit ad puniendam contumaciam
debitoris. c. xxiij. di. quemcꝫ. in fi. ff. de re. iu. qui actio
ne. Si vero est conuentionalis: ꝛ est apposita bone
fide: vt scilicet debitor metu pene satisfaciat: adhuc
non est vsura. dum tñ intentio recta fuerit in p̄e. c.
quēcꝫ. ꝛ extra de arbi. dilecti. vbi de hoc. ꝛ no. ex͂ de
vsur. conquestus. ꝛ. xiiij.q.iij. in summa. Ex duobus

tñ presumit q sit vsura.l.si is qui ipsam apposuit,cõsueuit vsuras exercere.c.ff.de actio.z emp.z vẽ. iulianus inter eum.§ papinianus.ff. de vsur. q semissas.extra de pig.illo.in fi.Secundum est.si penam vel in annos singulos vel menses stipulet.in aut. vt null' mutuans agricole.coll.iiij.posita.C.de vsur.autez ad hoc.Licet aũt in iudicio sic cuilibet sit credendũ de sua conscientia.j.q.vij.sancimus.est tñ cautius examinandũ z inquirendũ pp presumptionum circunstantias supradictas. Quid si paratus sum emere merces aliquas ꝑcio.x.librarum in quibus lucraturus eram fm sanam conscientiã z spem firmã.x.lib. Raro hoc cõtingit:ideo tutius est a tali contractu z mutuo abstinere. ex̃ de vsur. In ciuitate. vbi de hoc vsq ad mensem ipsis ad locũ certuz deportatis z tu pp nimiã instantiam tuã impedis me ne emam z a me hãc pecuniã mutuo recipis:z promittis infra menses reddere.c.x.lib.nunqd est vsura? Non vr.qz loco itteresse succedit.super quo vide quod no.ex̃ de vsur. conquestus.z.xiiij.q.iij.in summa.z.q.iiij.quã multi. Quid de ciuitatibus vel collegiis dantibus pecuniam ad vsurã:nunquid singuli sunt vsurarij:z tenent ad restitutionem? Non vr. qz cã vniuersitatis non est singulorum.xij.q.ij.qui manumittit.(alias est.§.sub.c.eps.)Sed dicas cõtra.nã quod ad delicta oẽs ij qui consentiẽtes sunt puniunt.z singulariter obligant. non tamq vniuersitas q aiaz non habet.nec tamq vniuersi.sed tamq singuli.z extra de vsur.conquestus.vij.q.j.sicut vir.xxiiij.q.iij.si habes.ff.quod me.cã.metum.§.animaduertendum. vide quod no.z extra de simo.dilectus filius.i.glo.sicut.&c. Quod intelligas de ijs quibus in mente sua hoc placet:z ratum habentis consentiũt vel prohibere possent.z non faciũt.extra de sen.ex cõ.quãte.Hoc ẽt teneas q a nullo fideli vel infideli debes vsuras exigere z si exegeris:teneris restituere:fm Ray. Quid ergo si a Judeo vsuras exegeris? Soluendo z reddendo ei liberaris.Conuenientius tñ est vt inde auctoritate ecclesie satisfacias christianis a quibus forsitan idẽ iudeus vsuras extorsit.c.eorũ que leguntur z no.extra de vsu.qz frustra.vel quibus est alias obligatus.z sic eris liberatus.ff.de neg.gest.soluẽdo.z l.cũ pecunia. contra.xiiij.q.iiij.ab illo. vbi dicit Amb.Ab illo exige vsurã cui merito nocere desideras. Sed illa litera legit negatiue.fm gl.qz sicut nulli debes nocere:sic a nullo debes petere vsuras. Nullo modo talẽ intellectum patitur illud c. quum dicat ibi. Cui iure inferunt arma:huic legitime inferuntur vsure. quẽ bello vincere non potes:ab hoc vsurã exige:quẽ non sit crimen occidere.sine ferro dimicat qui vsuras flagitat.Sine gladio se de hoste vlciscitur: q fuerit vsurarius exactor inimici. Ergo vbi ius est belli:ibi ius vsure. Nec vsura maior est q rapina:qz z rapina pt.xij.q.ij.siquis.Jmmo rapina amplius punit:qz in quadruplũ.xij.q.ij.cum deuotissimam. Sed quod aufert ab hoste in iusto bello,non dr rapina:sed licitũ.xxiij q.v.dicat.Ergo proprie dr vsura:q capit ab hoste cui iuste bellũ indicit.sed quid sit licitum per istud.c.ab illo. Et in hanc opinionẽ potius declinat gl.q in sũmã.z Guido magister meus,z ego cũ eo.vt saluet istud.c.Ambro.Et ita erit iste casus spãlis.vbi licite recipitur vsura:cum alijs que no.xiiij.q.iij.in summa.z extra de vsur.cõquestus. facit ad istũ intellectũ quod legit z no.xxiij.q.vij.iã vero.z.q.iiij.debet hõ.Sed pone q vsurarius multa lucrat' est cum vsuris:tñc rediens ad cor penitet:nunquid ẽt tenet restituere lucrũ quod fecit cũ pecunia vsuraria? Jta vr.qz que ex radice infecta procedũt corrupta sunt.xiiij.q.v.neq.xxj.q.iiij.si sacerdotes.in fi.z faciunt q le.z no.extra de vsur.cũ tu.§.fi.z difficile est vt bono peragant exitu.z c.j.q.j.principatus.extra de spõsa.qualiter.j.Ambrosius.Siquis vsurã accipit:rapinã facit:vita non viuit.xiij.q.vij.siquis.Et Hierony.Usuras quere,vel fraudare,aut rapere,nihil interest. Sz in rapina z furto ad hec vr teneri.extra de restu.spo.grauis:ergo z i vsura.Solutio.Qui nimis emũgit sanguinem elicit. Prouer.xxx.ij.dist.denq. Dicẽdũ est q non tenet nisi ad restitutionẽ eorũ q a debitore extorsit vel occasione sortis recepit:pacto vel intentione corrupta ꝑcedente.extra de vsur.cõsuluit,z forte ẽt expensas moderatas. z operas suas deducere pt.vt in his mitius agatur cum vsurario q cũ raptore. Est tñ tutum consiliũ q post restitutionẽ vsurarũ faciat de alijs de qbus tenet forte:pp ꝑmissa potab verna ad cautelã fm Ray. Alij stant indistincte primo dicto.Dicas fm Ost.mediam viã tenendã:q tenent ad restituendas expensas z interesse debitoris.in quo quidẽ lucrũ z damnũ suũ computãdũ est,sicut satis expresse legit: ff. de eo quod certo loco.l.iij.§.pen.z fi.z.l.seq. Nec.n. video quare interpretatio Ray.sit pro vsurario facienda. Sed nec video quare debitor vltra interesse suum possit petere totũ lucrum.Hoc.n.esset suum repetere cum vsuris:quicquid sorti accedit vsura est. Matth.xxv.z Luc.xix.xxiij.q.iij.plerinq. Et qz quod lucratus est fenerator de vsura,siue denarios siue aliud,nõ ẽ vsura:sed ex pecunia habita de re furtiua:vt no.s.e.§.j:sed ẽt nullo.Sz nũquid vxor z familia vsurarij tenent ad restitutionem? Dic sicut no.in rapina.s.e.§.qd ergo faciet vxor.z seq.z dixi.s.vbi tractaui de peccat.a mulierũ.§.feminarũ.§.xcixi.z.c.xlvj. Quid de lusorib' siue aleatoribus? Et quidẽ a talibus si clerici sunt magna vindicta sumi debet. Unde in canonibus apostolorum.Episcopus aut presbyter aut diaconus alee aut ebrietati deseruiens,aut desinat:aut certe deponatur. (alias damnetur.) Subdiaconus autem,lector,aut cantor,similia faciens:aut desinat:aut communione priuetur. Similiter etiam z laic'.xxxv.di.eps.Hodie vero idem videtur in subdiacono.z extra de serius non or.miramur. Ex hoc autez quod dicitur in dicto canone, deseruiens:notari pt assuetudo z frequentia nimia.Sic ergo si hoc nõ duxit in consuetudinem.non punit.fm Ray. Ex hoc innuit gl.pre.c.episcop' que incipit.s. valde seruiẽs. Et quod ibi dicitur,desinat:potest colligi q z si hoc in consuetudinem duxerit:z admonitus destiterit:penam vitabit in foro contentioso:licet debeat agere penitentiam de peccato commisso. fm Ray. Ex illis autem verbis,damnetur,z cõione priuetur habes q peccatum est mortale,nã pro leui crimine nõ imponerẽtur tales pene.fz Ray.xj.q.iij.nemo. Dubitatio non est,q nedum ludus assiduus peccatum mortale reputat:sed q z ab eo oriunt.xvij.peccata q scripsi.s.§.vlti.generaliter.z.§.xvij.in.c.xxix.sed ẽt ipsa contumacia que hanc penam exigit.vt pre.c.nemo.z.c.nullus. Sed nunquid repeti pt quod in alea perditur? Generaliter dicunt quidam q non.sed est pauperibus erogandum.xiiij.q.v.non sane.quia.n.hinc z inde turpitudo versatur:melior est cõditio possidentis.ff.de cõdi.ob tur.cã.l.iiij.z.iij. Sz hodie fere oẽs doctores tenẽt contra.per.l.fi.de alea.l.fi.in fin.z.l.greca. aleorum vsus. que vsq ad.l.oẽs

Aleatores

nos repetitione admittit. Ray. vero distinguit: vel
aliquis ludens voluntarius et ex cupiditate amisit:
et talis non potest repetere: et si lucratus: saltem in iu
dicio anime tenetur restituere: vel coactus: inuitus,
vel attractus: et per nimiam importunitatem inductus:
et si talis amittat, potest repetere: et si lucratus: non tenetur
restituere: debet tamen pauperibus erogare. Et idem di
xi. de illo qui quum infirmus esset causa recreatio
nis modicum lusit: dum tamen alium inuitum non compu
lerit. c. ad hanc dist. pre. c. non sane: extra de simo.
volue. R. ff. si quadru. pau. fe. dic. l. j. §. cum arietes.
C. ad l. Juliam de vi. pu. quum multa. ff. ad l. aqui. si ex
plagis. §. tabernarius. Hoc. obs. si dicat lusor quod non
fecit iniuriam proximo qui voluntarius lusit. nam
inuitus et volens amisit: et iste ludus prohibitus est
per l. et contra deum est: ergo illicite acquisitum: et ideo
ex tali titulo etiam prescribere non poterit. c. ex. de pre
scrip. c. fi. Iniustus n. titulus et illicitus pro non ti
tulo est habendus. ff. de petitio. here. nec nullam. C. de
agri. cens. et co. quemadmodum li. xj. Sed et sunt per
sone quibus est restituendum indistincte quicquid
ab eis in ludo lucratum est siue extorsum est: puta furio
si, prodigi, minores. xxv. annis et maxime pupilli,
Item mente capti, surdi, muti, ceci; et morbo perpe
tuo laborantes: quibus tutores et curatores dandi
sunt: et sic per se etiam propria non libere administrant.
ff. de postula. l. j. in fine. et l. ij. insti. de cura respon. j. et
seq. Idem de monachis et claustralibus. c. xij. q. j. nolo
et c. non dicatis: extra de statu mona. cum ad mona
sterium. Idem in vxore ludente res mariti: et in filio
familias ludente res paternas. et in administratore
ecclesie ludente res ecclesie: que pauperum sunt. xvj.
q. j. quum. In quibus casibus tutori vel curatori, ab
bati: marito, patri: et ecclesie erit restitutio facienda:
secundum Ray. Quecunque sit intentio standum est ei quod
dixi. §. verum. Sed hodie fere: quia ex equo ludus illici
tus est et reprobatus: bono animo fieri non potest. c. ff.
de furtis: in furti actione: in fi. extra de reg. iur. effi. c.
Si ergo dicat quis quod hoc faciat bona intentione
vel causa recreationis: aut ludat sine denarijs: et quo
ludit ad aleas: vel taxillos: aut accipiat vnum ludum
de non reprobatis si velit facere sponsionem. alios
quin, in iudicio contentioso ad minus: nullatenus
ei credatur: quin ex cupiditate hoc faciat: quia pro maiori
parte sic fieri consueuit. c. ff. de legi. nam ad ea. et ex
tra de deci. c. j. et de censi. ea que: et c. ex parte. De isto
ludo no. in pre. c. episcopus. et de vi. et hone. cleri. clerici. ij. et
de exces. prela. inter dilectos: et per Inno. de immu.
eccle. quia plerique. Et de peccatis que in eo committuntur
dixi. s. vbi tractaui de peccatis clericorum. §. vlti. versi.
xvij. in c. xxix. Quid de negotiatoribus? Dic nota
quod quedam sunt negotia in se et ex natura sua illicita: sic
ut vsura, simonia, meretricium, et similia: que sine
peccato mortali exerceri non possunt: et hoc non solum
clericis: sed et laicis et cunctis hominibus sunt peni
tus interdicta: et omnes obligant: ex quo sunt doli capa
ces, puta: et hoc quoque j. q. j. reperiuntur. lxxxviij. dist.
fornicari. et de cohabi. [illegible] c. j. de usuris. et si dixi. §. quem
dam alia sunt negotia que ex natura sui non sunt in
honesta: sed ex adiunctis circunstantiis ex persona: ex loco
ex tempore, ex iniusto exercitio: et fraudulenta intentione
et deceptione: vt venditio, locatio, et similes contra
ctus: et quasi contractus: vt tutela, cura negotiorum ge
storum, et similes: in quo membro et omnia mechani
ca sicut sunt artes textorie, sutorie, et similes includun
tur: hec ex persona clerici inhonesta sunt. Quia ne
mo militans deo implicat se negotiis secularibus. ij.
Timo. ij. xxj. q. iij. per totum. pa. lxx. Quum non cogitor
in negotiationem: sicut habet vna translatio: alia ha
bet literaturam: introibo in potentias domini. lxxxviij.
dist. quum: Sed hoc intellige: extra ne cleri. vel mon. c. ij.
laicis autem licita sunt. lxxxvj. di. peruenit. lxxxviij. dist.
fornicari. Sunt tamen casus in quibus hec secularia

Quibus de causis liceat clerico negotia curare secularia.

negotia etiam clericis sunt concessa. Primus est in
clerico habente iurisdictionem ecclesiasticam et tempo
ralem. xj. q. j. c. j. et ij. et c. experientie. lxxxix. di. iudices
tumultuariam. ne cleri. vel mona. c. epis. lib. vj. Secundus
vbi iudex secularis negligens est circa iustitiam red
dendam inter subditos: et tale [illegible] potest exercere eccle
siasticus iudex. xxiij. q. v. administratores: et de fo.
compe. licet. et c. ex tenore: excepta sanguinis vindi
cta: extra ne cleri. vel mo. sententiam: quia nec in casu po
test per alium exercere: vt pre. c. episcopi de verbo. signifi.
nouimus: [illegible]. Tertius quum agitur de tutela mi
serabilium personarum: quam etiam monachus tenetur su
scipere. lxxxvj. di. peruenit. lxxxvij. di. per totum. lxxxviij.
di. c. j. et c. epis. gubernationem. Et licet laicus cogatur
recipere tutelam illius cui ab intestato succedere de
bet. insti. de legiti. patro. tute. in clerico secus est qui
succedit ab intestato: qui nec recipere cogitur: vt pre. c.
peruenit. Sed nunquid quod dixi monachum co
gendum recipere tutelam miserabilium personarum
indistincte verum est. Non videtur: quia nec episcopus nec mo
nachus debent tutelam gerere, in autentica de sanc. episc.
§. deo amabiles. coll. ix. sed illa l. derogatum est per ca
nones supradictos: hoc tamen adiecto quod in monacho est
abbatis authoritas requirenda. c. xvj. q. j. monachi
Vel dic quod testamentariam vel datiuam tutelam nullo
modo possunt recipere: et sic potest intelligi. lxxxviij. di.
c. fi. xvj. q. j. generaliter. xxj. q. iij. Cyprianus. Et quod di
ctum est de monachis, idem est intelligendum de canonicis
regularibus et aliis religiosis. c. j. extra de postula. et
parte: et de sent. excom. cum illorum. §. j. et ij. et iij. Junge
hoc quod no. in pre. c. peruenit. Quartus casus est qui
clericus indiget nec habet alia vnde viuat. c. pre. c. permit
timus: [illegible] causa suscipiunt. xvj. dist. clericus: de
cons. di. v. nunquam: et ne clerici vel mo. c. j. in fi. no. xiiij.
q. ij. in summa. Ex loco vero hec inhonesta dicuntur:
quum in lupanari vel alio vili loco hec exercentur: nam
in talibus latebris solent committi adulteria: et nu
trimenta heretice prauitatis: et ad hec. ff. de iusti. et iur. l. pe
nult. ff. de arbi. sicut dicens. §. si arbiter. lxxxj. dist. in
omnibus. xxij. q. j. si quis sacro. xxxv. q. vj. ab isto. Nec
obs. quod dicit Ambro. quod lupanaria non infamant casti
tatem. xxxij. q. v. tolerabilius: quia illud verum est de in
famia iuris. Porro semper remanet infamia iuxta qua
lii. q. iij. §. notandum. c. iij. q. vij. §. porro peccans seu in
fami: que saltem propter aliorum scandala est vitanda: ex
tra de no. ope. nunc. c. cum ex iniuncto. §. pen. Sed
et ratione loci inhonesta est negotiatio in ecclesia: vnde
et dominus eiecit ementes et vendentes de templo. Mat.
xxj. Marci. xj. Luce. xix. et Jo. ij. lxxxviij. di. eijciens
xvi. q. vij. et hec. j. q. iij. saluator. et c. ex multis. et c. eminente:
extra de immu. eccle. c. j. et c. decet. li. vj. de celebra.
miss. graui. in clemen. Ex tempore etiam dicuntur inhonesta: pre
sertim iudicia: si exerceantur in tenebris. quod dic vt le
gitur et no. de of. dele. consuluit. Et tempore feriarum: extra
de ferijs. c. fi. Ex iniusto autem exercitio seu fraudulen
ta intentione inhonesta dicuntur: quum fraus in ipsis com
mittitur: vel vltra iustum et licitum modum extorquetur.
vt scripsi. s. de peccatis mercatorum. §. expedinus cri
minibus. in c. xliij. Item quum plus venditur transeun-

ribus q̃ vicinus: ex̃ de emp. et ven. c. j. q̄n quis mentit et deierat vt carius vendat: vt ibi dixi. Quid ergo faciet sacerdos de pellipariis, sutoribus, pictoribus, pistoribus, cauponibus, mercatoribus, et similibus: qui vix vendunt. vj. nummatas aliquarũ rerũ: quin sexies mentiant, vel deierent: et multis aliis modis ibi offendunt: supra. c. xiij. §. expeditis. versi. vj. non dico de ꝯsuetudine: sed de longissima corruptela. Ad hoc dicendũ q̄ quoties tale mendaciũ dicunt: mortaliter peccant. xxij. q. ij. primũ: et quoties per mendaciũ suũ proximũ decipiunt: vel carius q̃ debent vendunt: ad restitutionem tenent: vide quod no. Inno. ex̃ de immu. eccle. q: plerique. Si autẽ ignoranter vel ex improuiso, q: lingua labilis est, vel etiã scienter, sed intendunt et sciunt sibi prodesse illud: vt sic se seruent indẽnes: et proximis non obesse: q: satis valet res preciũ quo dat, et sic non est deceptio in valore, nec in re q: non vendit vnã pro alia: nec alio modo: tunc põt dici veniale: et sic põt intelligi pre. c. primũ: s̄m Ray. Uerũ tñ ex quo assidue et de consuetudine mentiunt: quicquid dicat Ray. exequitate et benignitate: tñ de veritate mortale videt: sicut ebrietas si est assidua: est mortale. xxv. distin. §. alis. et hic loci hʒ Aug. dictũ. Nullum peccatũ est adeo veniale qđ non fiat criminale dum placet. xxv. di. §. criminis. Uerũ sacerdos discretus dʒ tales in viã rectã inducere et dirigere quãtum põt: vt recto fine laborent: et rectã intentionem habeant: et sine omni fraude officia sua exerceant bona fide. Et ꝯsulerem talibꝰ q̄ de licẽtia epi sui si sanctus est (quod hodie raro cõtingit) vel ꝯfessoris sui querentis que dei sunt: de licentia epi scirent quantũ possent lucrari in mensura bladi et vini et olei et similibus: vel quantũ pro libra possent vltra q̃ emerent vendere in recõpensatione laboris et alicuius lucri de quo viuerent: q: aliam artem non hñt de qua viuant: et expensarũ, et si sic venderent sine mendacio: ipsos crederẽ esse in tuto quo ad peccatũ negotiationis. c. ex̃ de empt. et ven. c. j. et de voto. c. j. et c. magne. §. si. x. q. j. regenda, et sic posset intelligi. lxxxviij. di. fornicari. Si autẽ qui hoc non faciunt, sine periculo vix euadũt: et sic intelligit quod dicit Leo. Difficile est inter ementis et vendentis cõmercium nõ interuenire peccatũ: de conse. di. v. qualitas. et c. seq. Sũt. n. quinque s̄m Ray. que vix absque peccato exercent. Negotiatio. Cura rei familiaris. Procuratio. Administratio. Militia: de peni. di. v. falsas. c. negotiũ. xxv. di. qualis. lxxxviij. di. eiiciens. Adde sextum s̄m Osti. qđ quasi periculosius est omnibus s. Aduocatio. de quorum peccatis plene dixi. s. de peccatis aduocatorum. §. expeditis magistrorum: in. c. xxxvj. Sed et septimũ non omittas s. Epatus officiũ quo nihil miserius, tristius, dãnabilius: periculosius est: si perfunctorie sicut hodie cõiter, res agat. xl. dist. ante oia: sicut late. s̄. dixi de peccatis eorum. §. sed vt sciant epi: in. c. xx. licet hec duo mẽbra sub procuratione et administratione in genere valeant cõprehẽdi. Et breuiter oia ptinentia ad vitã actiuã periculosiora sunt q̃ ea que respiciunt vitã contemplatiuã: extra de renun. nisi cũ pridem. § nec putes. et de regu. la: licet. Quid de iis qui faciunt ballistas, arcus, lanceas, gladios, cultellos: toxicum siue venenum, sotulares pictos: aurifrigium, taxillos siue decios, coronas de rosis: et alia vana officia: de quorum officiorum lucro viuunt vendendo et emendo? In talibus precipue est intentio consideranda: nam si hec faciunt vt alius inde abutat: peccant mortaliter faciendo et

Hec citra peccatum vix exerceri queũt.

vendendo: et etiam peccata ex his sequentia iudicantur talibus imputanda. c. ij. q. j. notum. in si. xj. q. iij. precipue. xv. q. vj. ca. j. ad si. xxvij. q. ij. si tu abstinea. Si vero dicat his qui talia exercet, q̄ habebat bonã intentionẽ: q: credebat hoc alicui esse necessariũ, vel vtile: vel animũ habuit indifferentẽ: vel de hoc nihil cogitabat: distingue vtrum res esset talis que ad humanũ vsum põt esse vtilis: sicut arma in iusto bello, cultellus ad scindendũ panẽ vel carnes, vel aurifrigia vel picture ad ornatũ eccle. xij. q. ij. aurũ vel regũ: vel reginarũ vel magnatũ. x. op. xli. di. non cogant: et c. parsimoniam: ibi. intincturã. s. preciosam: s̄m primam expositionem glo. qđ no. in summa. xxij. q. iiij. Et Cecilia auro tecta desuper et vestis Bartholomei purpurea erat vel quedã venena que ad sanitatẽ corporis a medicis cõponunt: et tunc non peccat saltẽ mortaliter hec faciendo: nisi ex accidenti. s. ex ꝑsona et c. vt. s̄. dixi. ver. qd de negotiatoribus: nisi forte conscientia ei dictet q̄ is cui vendit ad abutendum hoc querit. xxiij. q. v. de occidendis. v. q. v. nõ omnis. Quia si nullo vsui humano apta sunt sine peccato: vt aurifrigia: et picture, que fiunt ad vanam gloriam tñ, et venenum malũ et mortiferum: tunc peccant mortaliter talia exercendo, faciendo, tenendo, vendendo, vel alias alienando. c. l. que dicit q̄ si quis libellũ famosum inuenerit non dʒ aliis ostendere: sed destruere: alias peccat mortaliter. C. de famo. lib. l. vnica. v. q. j. per totum: et ad hoc optime facit. l. distinguens inter venenũ bonum et malum: regulam adjiciens q̄ flagitiose rei. s. que nullo modo per adiectionem alterius rei siue materie põt esse vtilis vsui humano: nec emptio: nec mandatũ neque societas valet põt: vt. ff. de contrahẽ. emp. que inde proueniunt tali poterunt imputari: et sic põt intelligi illud gñale. Qui occasione damni dat damnum dedisse vr: extra de re. iu. c. si. facit optime qđ legit et no. ex̃ de iude. ita quorundã ibi arma eis et c. et in glo. c. clericũ. Quid de facientibus eleemosynã de alieno siue de illicitis acquisitis? dic vt no. j. q. j. non est putanda: et ex̃ de deci. ex transmissa. xiiij. q. v. in summa per to. Sed nunquid monachus vel alius religiosus põt facere eleemosynam? Videt q̄ non: q: nec voluntatẽ nec proprium hʒ. xii. q. j. nolo: et c. non dicatis. et hoc verum est de puro claustrali: nullum officiũ: nullam administrationẽ habente: nisi hoc faceret de licentia abbatis, de rebus cõibus vel suis vsibus deputatis. ca. xvj. q. j. placuit. et c. monachi. extra de postu. ex parte et de conse. di. v. non oportet: vel nisi videat hoies ad mortẽ esurientẽ: tunc. n. hoc põt facere de licẽtia summi Christi abbatis. lxxxvj. di. non satis. c. pasce: q: in tali casu sunt oia communia. xlvij. dist. sicut: non obstante contradictione abbatis inferioris. viij. di. que contra. xj. q. iij. qui resistit. Si vero administrationẽ hʒ, tunc non solum põt, sed dʒ quicquid superest pauperibus erogare. xij. q. j. q: tuam si. et c. aurum pre. ca. non satis. et. xlvij. di. sicut. xvj. q. j. q̄m quicquid. Sʒ quid si religiosus vadit ad studium: vel in peregrinationem vadit de licentia abbatis et conuentus: vt hodie: extra ne cleri. vel mo. vt periculosa. li. vj. nunquid facere põt eleemosynã? Dicas q̄ sic. q: eo ipso, q̄ abbas licẽtiauit ipsum: vi ei ꝯcessisse q̄ faciat oia bona que honesti scholares et peregrini facere consueuerunt. c. ff. de procura. ad rem mobilem et. l. ad legatum: de offi. dele. preterea. ff. de iureiu. l. ij. ff. de iudi. si longius: ita tñ moderate hoc faciat. ff. ad macedo. senatuscon. Item si filius. §. qđ dicit: conformando

An eleemosynam possit monachus facere.

se illis

se illis inter quos viuit.xij.dist.illa.xij.dist.c.j.z.iiij.d
hoc no.in pre.c.non dicatis.in glo.nunquid.z.ij.q.
vij.cū pastoris.z de accusa.ex parte. Quid de vxo-
re:nunquid sine licentia viri pōt facere eleemosynā.
Videt q nō q: cum scandalo viri hoc facere non de
bet:sicut expressum legit xxxiij.q.v.quod deo:vbi d
hoc:z quia nec votum potest emittere sine consensu
viri.xxxiij.q.v.vna.z.c.manifestum.z.c. noluit.z q:
vxor pene est famula viri: z vir dñs z caput eius.j.
Corinth.xj.Ephe.v.xxxiij.q.v.hec imago.z. c.cum
caput.z.c.mulieré. Solutio. si hz res parafernales:
idest proprias preter doté pōt z dz inde facere elee-
mosinā etiaz viro inuito.C.de pac.conuen. hac lege.
Sed z de quibusdam rebus viri de pane vino z si-
milib',que bono z approbato more ꝯsueuerunt ad
dispensationes vxoris ptinere:pōt moderate dare p
deo, informādo sibi ꝯscientiā q maritus debeat hoc
ratū hēre:lz forte ore aliqñ ꝓhibuerit hoc marit'
Solent.n.mariti ꝓhibere talia ad terroré vt sic etsi:
nō i toto,tñ tēperet se a tāto. Pōt et sibi informare
ꝯsciētiā ex qualitate pauperis:de quo credit q si ma
ritus eū videret:ei porrigeret.c.insti. de obli.q quasi
ex delicto nasc.§. placuit. Sed z de licentia viri hoc
pōt z dz facere indistincte. In quo casu caueat ne si
bi accidat sicut Berteræ hoc in partibus Francie
maritus suus qui mercator z diues erat ꝯcesserat:z
ipsa moriens hec oīa reliquit arbitrio viri sui: quia
nihil voluit pro eius anima erogare:sed postea super
hoc requisitus ridit Berte fuaiemait quantū qua
le sempeüt.fesenait. Si autem oībus modis credit
q marito displiceret si daret:nec pōt suam conscien
tiam informare q dare possit nullatenus det cum
scandalo mariti nec ꝯtra voluntaté suam de bonis
eius:q: tunc furtum esset:intellige pre.c.qd deo pan
z hoc est verum nisi pauperem videret fame morié
rem.quia tunc dare posset eleemosynam de licentia
sumtum sponsi:sicut.s.in ver.Sed nunquid monach9.
Nota in monacho.Et nota q sicut de rebus mari-
ti non possunt dare eleemosynam:sic nec de rebus
dotalibus,quarū dñs est maritus constante matri-
monio.C.de rei ven.dote. C.de iure do.in rebus. ex-
tra de dona. pp nup.per vestras:z de vsuris:salubri
ter. Nec de alijs que lucrat de bonis mariti.q: que
hz mulier,presumuntur esse de bonis mariti:ut no. ex
de integ.rest.constitutus.in glo.s.pater:z de do.post.
diuo:c.ij.in glo.hoc intelligit. Si aūt non de bonis
mariti aliqua lucraret:de illis pōt eleemosynam fa-
cere:sicut de proprijs z parafernalibus dictum est.c.
extra de deci.ex transmissa. Item caueant vxores a
mendacio:ne.s.quum dederint eleemosynam, men-
tiantur se non dedisse:forte pp metum virorum:nec
in tpalem eterna q̄s meruerant retributio cōmutet:
sicut legit obstetricibus. Exo.j.xxij.q.ij. si quis.
Quid de filiofamilias. Dicas q sic de castrensi: q:
aduocatus vel procurator z quasi castrensi: qd ac-
quirit in castris:q: miles de peculio pōt facere elee-
mosynam,nam quantū ad illud paterfamilias cen-
setur.ff.ad macedo.l.j.§.fi.z.l.ij. C.de inof. test.l.fi.De
aduentitio aūt qd prouenit ab extraneo: vel profe-
ctitio qd prouenit a patre vt inde lucretur: quāuis
primum suum sit quoad proprietatem: secundum
quoad spem successionis:z sic intellige qd quodam
modo dñs rerū paternarum etiam viuente patre
intelligit:insti. de heredum quali. z diffe.§. sed sui
non potest nec dz facere eleemosinam:sicut proxime
supra dictū est in vxore z in monachore in his casi-

Liceat ne filiofamilias eleemosynaz dare.

bus in quibus potest ałs donare:qui sunt quatuor.
Nam iusta rōne motus causa mortis donare potest.
Itez si habet peculium castrense:vt dixi: vel quasi.
Item si habet liberam administratioñe peculij pro
fectitij:z hoc ipsum spāliter ei ꝯcessum sit. Item vbi
est filius comitis vel marchionis vel senatoris. ałs
non:quantumcunq magnus sit z discretus.ff. de dona.
filiusfamilias.respon.j.z.§.j.ij.z iij. Et si voueat fa-
cere eleemosynam de peculio profectitio: ꝯsiderata
qualitate persone patris z filij z eleemosyne quanti
tate:pōt reddere eleemosynam:nisi pater expresse
contradicat. Idem intelligas in vxore z mercena-
rio porrigenti modicaz eleemosynā indigenti. z ad
hoc expressum.ff.de dona.filiusfamilias.§.j.z.ij.ff de
lega.iij.l.si filio.lxxxj.dist.pasce. Hec est consuetudo et
nam improbanda.c.ex̄ de dona.ceterum:z de testa.
relatum.ij.§.j. Quid de ijs qui excōicati tpe excō-
municationis acquisierunt negotiando vel ex do-
no accipiendo? Item de ijs qui ałs illicite beneficia
ecclesiastica:vel castra: vel alia sunt adepti, z inde
multa perceperunt? Et quidez tenet totum restitue
re:si animas suas velint saluare:vt probat ex̄ de elec.
z quali.cum bonę.extra de cle, excō.mi. postulasti:
.de elec.per inquisitionem:de preben.dilecto,in fi.de
his que fi.a pre.continebat,de iure pa.cum dilectus
in fi.de simo.Matheus,de ap.pastoralis.§.fi. Sed
nunquid excōicatus obligat sibi aliquem ꝯtrahen-
do? Non vr.ad minus cuiuscunq: sibi sunt cum ef-
fectu oēs actus legitimi interdicti:extra de sen.excō.
solet a nonnullis.§.fi.c.de testi.licet ex quadaz.j.rñ.
.de excess.prela.inter dilectos.§.j.in.fi. Et omne priui
legium legis z beneficium:in aut.de priuil.do.here.
n.nulli:non prestan.§.pen.coll. viij. Nec heres pōt
institui:in aut.vt cum de appe.cogno.§.qui alez:z se.
coll.viij. Sed z omnes contractus. Vñ z alienatio
ab eo facta irrita est:extra de do. z contu. veritatis:
ad fi. Sed z oīs sibi participatio interdicta:extra de
excep.exceptionem.z.c.pia.lib.vj. Se tñ alij obliga-
re pōt. Conditionem igit suam deteriorem potest fa
cere non meliorem.c.de arbi.cum dilectus:de iudic
intellex.imus: nisi forte defendendo se in iudicio: ex
de excep.cum inter priorez. Est igit natura excōicati cō
traria nē pupilli:q: pupillus sine authoritate pro-
pria pōt sibi aliū obligare:licet ipse non obligetur.q:
sine authoritate tutoris licet ei conditionem suam
facere meliorem,sed non deteriorem:vt insti. de au-
th.tu.rñ.j. Quid ergo si ex contractu inito cuz excō
municato tpe excōicationis debeo sibi, cap. librum.
Dic de hoc vt no.xv.q.vj.nos. Tenet ibi Io. q so-
lutio facienda est excōicato:sed additio Bar.contra
sed Inno.z ego cum eo tenemus cum Io. de do.z
cōtu.veritatis.in fi.z faciunt pro hoc que no. in ad-
ditione seq.que incipit sz Osti.in summa de sen.ex
com.z que sit pena. R. Sed quid si dum aliqs esset
obligatus sm Osti. qui ita no. in sua summa de pe.
z re.§.quibus z qualiter.quasi ad fi. R. Quid de ijs
qui excōicati. Quod dicit de excōicatis non teneo.
immo contra.q: quod faciunt excōicati extra iudi-
cium z in tpalibus,tenet.extra de sen.excom.solet.§.
fi lib.vj.z hec est sententia Inno.extra de consue.cū
dilectus in gl.suspensus. R. Item dicunt.z de procu
ra.consulti.gl.j.in fi.vbi tenet q excōicatus contra-
ctus peragere potest.z de do.z cōtu. veritatis. in gl.
excō catus.z de excep.pia.li.vj.gl.in iudicio. vbi te-
net q emptiones z contractus z hmōi valent facta
per excōicatum:et si publice vel solénniter sit excōica-

Excōicati.

tus: ⁊ facit qd etiam ipse no. c. t. exceptionem. ⁊ c. venerabilis: ⁊ de sen. excō. si vere: in glo. hic colligitur. Pro hoc etiam facit q2 fm Inno. excōicatus testari pōt: vt ipse no. in pre. c. veritatis: ⁊ de sen. excō. cuȝ voluntate: in glo. optime facit per Inno. de here. excōicamus. §. credentes. ibi. ex tunc. ⁊ ibi. vt nec testādi liberam habeant facultatem: ergo ante annuȝ testari pōt: ⁊ tn̄ est ibi excōicatus: no. Ostien. contra in pre. c. pia. ⁊ Bar. de vsur. quāquaȝ. li. vj: no. etiam de hoc per Archid. pre. c. pia. ⁊ per Joan. an. extra de sen. excō. decernimus. lib. vj. Uide ēt hoc qd no. xv. q. vj. nos sanctorum: in glo. sed quid.

Que forma seruanda est in restitutione illicite ablatorum si per remissionem sibi factum, est debitor plenarie liberatus. Cap. 47.

Ed que forma seruāda est in restitutione illicite acqsitorȝ? Hec, vt semper primo satisfaciat spoliato: vel damnū passis: vel eorȝ heredibus regulariter si inueniri possunt. iri. q. j. redintegranda: ex̄ de restitu. spo. per totum. de vsur. cuȝ tu. de homi. sicut dignum. Et intelligas satisfactum ex quo ex corde remiserunt: qualitercunq3 satisfactum fuerit: etiā si donauit is cui erat restitutio facienda: licet aliqui contradicant: duȝ tn̄ sit persona que donare possit. que donatio ex quo perfecta est postea ex penitentia non reuocatur: ex̄ de dona. c. vlt. legit ⁊ no. Dicunt tn̄ theologi quidam q si fenerator partem pecunie fenoris restituat ei a quo habuit: vel heredi suo: ⁊ de voluntate eiusdem partem retineat: q non est liberatus nisi totū offerat. Sed tu dic q si ex pacto sit liberatus non est. c. ex̄ de simo. veniens. Si vero sit vsurarius vel raptor parteȝ liberaliter ⁊ sine pacto soluat ⁊ offerat: ⁊ de alia parte misam petat: ⁊ debibitor liberaliter dimittat: liberatus est creditor: nec tenetur vlterius ad restitutionem: sicut nec teneretur si gratis recepisset gratis oblatū: extra de simo. dilectus filius. A. in fi. ⁊ c. tua nos duxit. xviij. dist. de eulogijs: fm Gof. Hic tn̄ bonus iudex ex certis côiecturis motum sui animi informabit. Nam si debitor est pauper ⁊ inops, ⁊ vsurarius diues ⁊ potens: vel raptor non presumo q debitor ipsum vsurariuȝ ex corde liberet: sed hoc facit q2 vltra recuperare nō pōt: ⁊ vt illud tantillum qd offert, recuperet: ⁊ non ammittat. Si vero debitor sit diues ⁊ potens: qui consueuit mimis ⁊ ioculatoribus tantundē de suo vel plus frequenter donare: presumi pōt q ex corde hoc faciat. Item si aliqua honesta persona puta eps vel sacerdos hoc tractet, ⁊ dicat debitori, Tantum faciā tibi reddi si ex corde aliud dimittis: nō decipias me q2 mediator sum: nec creditoreȝ cuius anime salutem quero: ⁊ debitor: si videat se ex toto corde liberare creditorem: quare non dicā ipsum liberatum non video. Nec. n. curo qualitercunq3 satisfactum sit dūmodo sit satisfactum. ff. de pigno. actio. si rem alienā §. ois. ff. de verb. sign. satisdationis. ff. qui satisda. co. l. j. ff. de iureiur. non erit. rn̄. j. ⁊ l. remittit. ⁊ c. ex̄ de re iudi. qd ad consultationem: de iureiu. c. fi. c. veniens. c. quintauallis: de transac. c. fi. C. siquis aliquem testa. prohibu. l. fi. de pe. ⁊ re. deus qui. ⁊ c. ois. de iniurijs. in nostra: in fi. Siqui moueant in contrarium: hoc faciet odium vsurarum. Quid. n. siquis ex alia causa alij iniurietur: ⁊ quidez hoc admittit quilibet theologus: q concordia possit tractari, ⁊ pars eius quod debet ex pacto remitti. alis titulus de transactionibus esset inutilis: ⁊ quare non idem in vsura ⁊ rapina? certe qui nimis emungit, elicit sanguinē. Prouerb. xxx. iiij. di. deniq3. ⁊ de renun. nisi cum pridez. §. propter malitiam: in fi. Nec hoc scribo in fauorez vsurariorȝ: q2 nec eis adstrictus sum, sed nolo a veritate rationabili recedere: vt quibusdam theologis fauea ⁊ in desperationem inducam hoies, ac parem laqueū animabus: ad hec. xxvij. q. j. de viduis. ii. Dicendum est ergo ⁊ tenendum q precibus possit vel iussu iudicis sine pactione partium remissio fieri. ⁊ sic dicaȝ talem rem raptorē vel vsurarium absolutuȝ vt. ff. de his qui no. infa. furti. §. pactus: ⁊ se. ⁊ extra de prebē. nisi essent. §. q2 igit hec ordinario: fm Ostien. q ita no. in summa de vsur. §. que pena. versi. quid si feneratori: cum seq. versi. Hanc etiaȝ sententiaȝ tenet Jo. an. extra de reg. iur. peccatum. in glo. qd dicit. lib. vj. per. l. ff. quibus mo. pig. vel hypo. soluit. l. Item liberat. in prin. ff. de accusa. si rem. §. Qui satisfactuȝ. Archidiaconus vero dn̄s meus ⁊ Dinus ibidem tenent q si res erat restitutioni parata: ⁊ tunc fiet remissio: perinde habet ac si res restituta esset, ⁊ valet remissio. ⁊ ac si restituta esset: liberatus est ille cui remissio facta est. ⁊. ff. de dona. inter viruȝ ⁊ vxo. l. iij. §. Sȝ si debitorē: ⁊. §. vl. ⁊. ff. de iure do. l. iur ab eo. ⁊ ff. si certū pe. l. singularia: circa fi. ⁊. ff. de solutio. l. pecuniam. ⁊. ff. de rei vendi. si reo: als si non esset res restitutioni parata: non vȝ valere remissio: nec spoliatus vel ille cui facienda est restitutio est in integrum restitutus: q2 restituere est rem in primo statu reponere. ff. de vsur. l. videamus. §. in fauiana. ⁊. ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. vt restituas in quid. ⁊. ff. de verbo. sig. cuȝ pretor. ⁊ l. plus est in restitutione. ⁊ l. restituere: quia aliud est restituere, ⁊ aliud remittere: vt. l. pre. Pro prima parte op. faciunt. ff. de rei ven. l. iiij. §. soluisse. ⁊ l. intra dies. Et q2 satisfactum accipimus per eundem modū quem creditor acceptauerit. ff. de pigno. actio. l. si rem. §. satisfactum autē: ⁊ quibus mo. pig. vel hypo. l. j. §. item liberat: in prin. Et qd no. p Bar. extra de vsu. q2 frustra. glo. ii. Ista opinio benignior est: sed dn̄i mei tutior: q2 raro remissio voluntaria ⁊ libera est: q2 nemo pecuniā suam de facili iactare presumit. ff. de proba. cum. de indebito. j. respō. extra de renun. super hoc. Sunt autē quidam casus specificati in iure: vbi remissio prohibita est: ⁊ tunc non valet: extra de rescrip. statutum. §. penul. in fi. li. vj. de censi. exigit: ad fi. li. vj. Sed quid vbi nullius interest. tn̄ als aliquid illicite acquisitum est: ita q sine peccato retineri non pōt: sicut de his in quibus contrahunt excōicati: fm opinionem Ostien. ⁊ dn̄i in §. prece. in fi. ⁊ in additione dixi: ⁊ in officialibus granannibus. ⁊ de vbi alicuius interest: ⁊ si nescitur res qs vel vbi sit heres eius: est totū pauperibus erogandū vt expressum est extra de vsur. cum tu. vel etiam sibi si egeat per epm qui hȝ hoc facere relinquenduȝ. extra de Judeis: cum: cum sit. ⁊ debent poni talia in pias causas, ⁊ maxime in alimoniam pauperuȝ: vel redemptionem captiuorȝ. ca. extra de pig. ca. j. x. q. ij. hoc iussit: precipue in villa: vel si villa nescitur: in diocesi vbi talia commissa: authoritate diocesani. cap. lxxxviij. dist. eps gubernationeȝ. x. q. j. regenda. ⁊ c. seq. xij. q. vij. quatuor. ⁊ c. seq. vj. q. iij. placuit. iij. q. vj. c. j. extra de penis. c. ij. de succes. ab intesta. ca. fi. pre. c. cum sit de rap. c. j. de testa. Joannes. ⁊ c. tua. ⁊ c. nos

Quid si quis solvendo nō sit.

quidem: ꝛ in aute. de ecclesiasti. ite. §. si aūt redem
ptione. coll. ix. C. cōia de success. in. l. frederici: que in
cipit oēs peregrinos. §. j. C. de epis. ꝛ cler. nulli licen.
ff. ad municipia. qui ex vicio. Sed ꝛ aliquotiens red
dit pecunia illi: qui eam illicite dedit: vt ex̄ de simo.
veniens. Quid si is qui tenet restituere factus est
non soluendo. Potest distingui: vtrum nihil oīno
possit reddere: vel possit aliquid: sed non totū: vel nō
potest commode. i. absq; periculo sustentationis sue
necnon vxoris ꝛ familie. Rn̄deo vbi nihil omnino
potest reddere, sufficit ɔtritio ꝛ confessio ꝛ proposi
tum qn̄ commode poterit. xiiij. q. vj. si res: ex̄ de solu
tio. Odardus. Quod verū est si nota est paupertas:
extra de vsu. cum tu. §. penul. Talis. n. nec excōicari
debet: vt dicit. c. Odardus: nec alia pena mulctari:
vt dicit. c. cum tu. Sed qualiter intelligis ꝙ sit nota
paupertas? Et quidem qn̄ cedit bonis. Ideoq; tali
dꝫ sacerdos cōsulere si de paupertate dubitat, ꝙ ce
dat bonis. vt pre. c. Odardus. Sed nunquid sufficiat
hec cessio, ita ꝙ nulla sit alia penitentia iniungēda?
Non qꝛ nec solutio vel satisfactio facta etiam plena
rie sufficeret: vt no. ī. e. §. proxi. versi. Quid si raptor
Nam licet cessio seu solutio quo ad satisfactionem
lesionis seu iniurie proximi sufficiat: adhuc tn̄ non
est ecclesie satisfactum nec deo sicut als dī ex̄ de sen.
excō. cum desideres. §. fi. g. Iudex ecclesiasticus ꝛ
Christi vicarius. pro iniuria in lesione proxi. facta
deo qui precepit non furtum faciendum. Exo. xx.
Deuter. v. x xxij. q. iiij. meretrices: an quo oīs iniusta
ꝛ illicita alieni occupatio siue acquisitio prohibetur
vt ibi. ꝛ. xiiij. q. v. penale: qui etiam dixit Matthei.
xxij. ꝛ. Mar. xij. Luce. x. Leuiti. xix. Diliges proxi
mum tuum sicut teipsum: de peni. dist. ij. charitas. j:
pro transgressione diuini precepti predicti imponet
penitentiam salutarem: ꝛ sic ecclesie sponse Christi
cuius authoritate hoc fit, ꝛ sponso suo Christo simi
liter satisfaciet. Et in hoc sepe offendunt plurimi sa
cerdotes: qui credentes sufficere satisfactionē: nihil
aliud imponunt pro peccato commisso in contra
ctione rei aliene, sed simpliciter absoluunt. In hoc
etiā sepe delinquunt multi peccatores: qui credunt
sibi sufficere ꝙ satisfaciunt: nec transgressionē quam
fecerunt: postea ɔfitent. Sed certe ex quo quis semel
hoc peccatum cōmisit: quantacunq; penitentia du
cat ꝛ non confiteat (hoc contēnens intelligas) in
nocens esse non desinit. sicut alias dicit. l. ff. de re
dip. hi. ac. quis sit fugitiuus. ff. de ser. qui ea mente. ff.
vi bo. rap. non prodesse. Si vero non est soluendo
oīno siue simpliciter: puta qꝛ pōt in partem satisface
re: sed non pōt cōmode: tunc sacerdos dꝫ talem in
ducere ad contritionem ꝛ veram penitentiam per
agendā: hoc modo dicat ei. Fili quid vis eligere de
his duobus: vel restituere id quod potes: ꝛ penas
gehēnas euadere: ꝛ cum deo eternaliter glorari: vel
non restituere: sed retinere: ꝛ in perpetuum cū diabo
lo tormentis intolerabilibus cruciari? Si dicat ꝙ
eligit tormenta: inducat ad contritionē. si nullo mo
do pōt induci apparet ꝙ ei non pōt dari penitentia
salutifera: nec absolutio fieri sed ɔsilīū tribuet: de pen.
ꝙ quidā. Si autē ex principio vel ex post facto per
inductionem discreti sacerdotis eligit penitentiam,
ꝛ contentus de peccato: tunc dicat ei sacerdos ꝙ e
mendet statim vel intra certum tps quicquid pōt
commode emendare: ꝛ de reliquo petat veniam hu
militer ꝛ deuote: si pōt ipsam inuenire. bene est si nō
pōt: tunc cum voluntate illius cui dꝫ satisfieri paula
tim singulis annis vel mensibus vel alijs tēporib⁹
emendet qd̄ poterit: vel cōponat vel ɔueniat amica
biliter cū ipso leso vel spoliato: ꝛ de suis redditibus
moderate ita ꝙ vita sibi remaneat quousq; plenarie
fuerit satisfactum assignando, vel seruiat ei pro resi
duo vel parte eius: legit ꝛ no extra de iude. c. j. gl. iii.
Quid si plures sunt ꝛ alij volunt dilationem conce
dere vel in totū remittere, alij nolunt? Tunc debet
ei sacerdos consulere ꝙ vadat ad iudicē contentio
sum: qui in ista discrepatione stabit maioris partis
iudicio. Et intelligit maior pars: primo respectu cu
muli debitoꝝ: non personaꝝ. Quod si oīa equalia
sint: erit humanior sententia: adest eoꝝ qui in dila
tione danda ɔsentiunt preferenda. c. eoꝝ que leguntur
ꝛ no. extra de proba. ex literis: in glo. sicut. j. In quo
quidem non distinguit inter hypothecarios ꝛ chi
rographarios creditores, nec ex dilatione ad prescri
ptionem tpalem aliquod preiudicium creditoribus
generatur. C. qui bo. ce. poss. l. fi. Quod si nullam pōt
inuenire misericordiā. tunc absq; dilatione tenet sa
tisfacere: vel bonis cedere: qꝛ talis peccator semper
est in mora. ff. de condictio. fur. in re fur. ꝛ. c. extra de si
mo. cum in ecclesie: ꝛ legit ꝛ no. e. ti. Mattheus de
testa. filius: maxime vbi lesi egent ꝛ fame pereunt. c.
de conse. dist. iiij. venerabilis. ꝛ. c. seq. ꝛ. c. ne quod ab
sit. ꝛ di. v. baptizati: semper. n. vitanda est mora vbi
timet periculum, vt ibi. ꝛ. xxviii. di. de Syracusane:
ꝛ de elec. cum inter vniuersas. ꝛ. cap. ne pro defectu.
Sed quid si non immineat tale periculum: ꝛ is qui
tenet non pōt induci ad restitutionem statim facien
dam: nec is cui dꝫ fieri restitutio ad dilationem ali
quam concedendam? Puto ꝙ discretus sacerdos
pōt suam ɔscientiā informare ex eo ꝙ intendat ge
rere vtiliter negotiū creditoris. Nam si videt ꝙ nō
pōt aliter recuperare in perpetuū: vel non ita cito,
vel non ita commode: pōt recepto iuramento ꝛ alia
sufficienti cautione si habere potest dilationem con
cedere sub hac conditione, si hoc adimpleuerit in
tra terminum constitutum, absoluere peccatorem
vt sic creditor qd̄ ei debet recuperet: ꝛ peccator nō
recedat a presbytero desperatus: comprobant hec. ff.
de ne. ge. soluendo. ff. de minoribus: ait pretor. §. j. ff.
de pigno. actio. solutum. §. solutam. ff. de solutio. sol
uere. Sed pone ꝙ guerra fuit inter duos milites vel
principes vel duas ciuitates vel castra: ꝛ hinc inde
iniusta: multa etiā dāna hinc inde data sunt postea
facta est pax inter ipsos, ꝛ damna hinc inde data re
missa: nunquid hec remissio extendit ad hoīes ꝛ va
lidatores vtriusq;? Non vꝫ nisi ꝛ de coꝝ consensu sit
facta. c. C. de transac. l. j. ꝛ. l. transactionis placitum. ꝛ
l. preses. ꝛ. l. vbi pactum: extra de ma. ꝛ obe. c. fi. ff. de
transac. l. iij: ꝛ. l. qui cum tutorib⁹. ꝛ. l. nulli. ff. de pac.
si vnus. §. pacta. versi. ꝛ in summ. ꝛ. l. si ɔuenerit. vel
nisi forsan alr̄ non possit haberi pax: vbi quidē vti
liter partis gerit negotium vtriusq;: ꝛ sic potest in
telligi. ff. de pac. conuentionem: alr̄ quō possum re
mittere iniurias hominis mei: quum nec possit ab eodē
tantundem extorquere sine rapina? vt patet in his
que no. ī. eo. in. §. proxi. versi. quid de questio. Quid
de illis qui simul furtum committunt vel rapinam:
nunquid quilibet potest absolui restituendo id qd̄
ad eum peruenit. quum nec ad aliud induci possit?
vide qd̄ dixi. ī. e. §. proximo. versi. quid si neuter ra
ptor: ꝛ preceden. Sed nunquid ille qui nihil potest
restituere de alieno. rapina, vel vsura, vel cōcussione,
vel fraude tenet culpam suam dicere: ꝛ veniā petere

ab illo cui dam̄nū intulit? Dico ꝙ sic: si dānificatus sit q: iniuriam sibi fecit in rebus extra de iniurijs.si leserit: ⁊ vt li.non conte. accedens. Debet.n.sibi satisfacere de eo qđ pōt postꝗ̄ non potest de rebus: de verbis: sicut dicit dn̄s Matth.v. Uade reconciliari fratri tuo. Si predictam formam restitutionis ꝗ̄ posuit contēnat peccator: nō est ei securitas promittenda: q: non dimittitur peccatū nisi restituat ablatum.xiiij.q.vj.si res. Ideo ꝯsiderare dꝫ talis verba Aug.dicentis. Nihil vilius vel miserabilius: quam pp nummū, deū ꝯtēnere. Nihil.n. prodest homini si vniuersum mundū lucret ⁊c. Matth.xvj. Luce. ix. extra de simo. Mattheus.in fi. Faciet ergo posse suum dum viuit: dū sanus est, ⁊ tutus recedit ⁊ securus.xxij.q.ij.facian de peni.di.vij.c.j.⁊.ij. Hec aūt in summa notent ⁊ retineāt sacerdotes: ꝙ s̄m ꝙ maior vel minor fuit fraus vel dolus vel violentia: minor vel maior dꝫ esse discretio iudicantis: ⁊ vbi maior apparet cōtritio: maior est venia vel remissio misericorditer facienda: de peni.di.j.mensuram. Sed ēt q: quasi totus mundus vel fere, libenter occupat alienū: ⁊ difficulter restituit: vnde hoc vitio quasi totus est irretitus: q: a maiore ⁊ minorem oēs auaritie student: ⁊ oēs sequunt retributiones. Esa.j. Hie. vj.⁊.viij. sic dꝫ sacerdos equitatē rationabilē seruās per mediū currere. ne se veritate vel remissione nimia aliquos sibi ꝯfitentes desperatos vel nimis securos relinquat: ⁊ sic perire faciat quos ad rectam viam ab inuio discreta equitas poterit reuocare: extra de transac.c.vlti. Instruant etiaꝫ raptores ⁊ oēs iniuriatores ac eoꝝ cōplices medici animarū ⁊ spirituales iudices: vt super his quos offendunt humiliter veniā postulent: ne illi remaneant in rancore: sꝫ ⁊ potius hinc ⁊ inde sic ex toto corde non ficto: sed vero. Matth.xviij.⁊.vj.xxiii.q.iiij.si illic: sibi ad inuicem rem tenentes omnia: vt a patre celesti pctōꝝ suoꝝ remissionē plenariā valeant obtinere. iuxta id. Remittite ⁊ remittetur vobis. Luce.vj.

Repertorium super restitutione.

Circa hoc etiam sciendum est ꝙ vbi restitutionis locus est: non sufficit cautionem dare: nisi impossibilitas sit in causa: super quos vide qđ legit ⁊ no. extra de of.ordi.presenti.li.vj.in gl. Jo.an. que incipit, ⁊ sic.⁊ no.extra de vsur.q: frustra.glo.ij. Item notādum ꝙ restitutio reruꝫ in foro contentioso qn̄qꝫ fit in simpluꝫ: ⁊ hoc sufficit in foro penitentie.xiiij.q.v. non sane: qn̄qꝫ in duplum lxxxix.di.decenter. xii. q. ij.in legibus: qn̄qꝫ in quadruplum.c.q. cuꝫ deuotissimā. Qn̄qꝫ in.ix.partibus.xlvij.q.iiij.quisquis(als est.c.siquis domuꝫ) Qn̄qꝫ in vndecuplum.xii.q.ij. in legibus. Item per iniquā sententiā spoliatus dꝫ restitui: extra de procura.ex insinuatione. Et predo. est restituendus: extra de resti.spo.in literis.iij.q.j.§. placet. Et restitutio dꝫ fieri cum fructibus perceptis ⁊ qui percipi poterunt non solū de amissis. extra de resti.spo.conquerente.⁊.ca.grauis. Item.quuꝫ res non pōt restitui: in equalēti dꝫ fieri restitutio: ex̄ vt li. penul. ecclesia. Item res que subiacet restitutioni: non pōt alienari.no. Inno.de elec.q: propter. Iteꝫ vere non penitet qui ablatum non restituit quū pōt vt sepe dictū ē.vt xiiii.q.vj.si res.xxiij.q.viij.pessimā: de rap.c.ij.de pe.di.v.falsas. Qui rem alienam consecrat: non rem sed estimationem rei restituet. xiiij. q. vj.coperimus. Item ecclesia non dꝫ rem suam recipere cum augmento.xij.q.ij.fraternitas. Item res ablate ipsi ecclesie pp delictū prelati ipsi ecclesie sunt reddende.xvj.q.vj.si epm. Item cōitas vel ciuitas tenet cogere ciuem ad reddendum aliena.xxiij.q.ij. domus. Item nō habens vn̄ reddat, non tenet in foro penitentie: sed vbi tenebat de maleficio alias in foro contentioso corporaliter castigat.xiiij.q.vj.ca.j. Et postea non reddet: etsi ad fortunam pinguiorem peruenerit.no.ex̄ de homi.sicut dignum.glo.als ina mis.⁊ Jo.an.ex̄ de reg.iur.peccatū.lib.vj. Jo.contra no.in hoc.c.in glo.ergo adhuc: sed sto cuꝫ premissis pp rationem ꝗ̄ ponit Ber.in pre.glo. Et particeps est criminis qui fouet aliena non reddentē: ibidem. Iteꝫ accipientes repressalia, ad restitutionē tenent: ⁊ si contra clericos fiant: excōicationem incurrunt: ex̄ de iniurijs, ⁊ si pignorationes.lib.vj. An de dān̄o dato per seruuꝫ teneat dn̄s: ex̄ de obli.ad rati.c.j. per Inno. An dans dāni occasioneꝫ damnum videat dedisse. Et damnum qđ ex culpa sua procedit, sibi debeat imputari. Et an in eadem sit pena dans occasionem damni qua faciens: ex̄ de iniurijs. c.si.đ testi.sicut.de concel.pre.q: de homi.de cetero.vj.dist. c.j.l.di.studeat.c.sepe.c.clericum. Ad hec sciendum ꝙ furti nomine prohibita est in decalogo oīs illicita alienie rei vsurpatio.xiiij.q.v.penalc.xxxii.q.iiij.meretrices: ⁊ ideo quicunqꝫ contrectat rem alienam inuito domino furtum committit: ⁊ ad restitutionem tenetur.legitur: ⁊ no.extra de electio.dudum.ij. Unde ⁊ qui minime furat: idest contra voluntateꝫ dn̄i tollit: ad restitutionem tenet. Un̄ confessores pueris ⁊ alijs accipientib' fruct' arboꝝ vel ligna vel aliud quodcunqꝫ comestibile vel visibile quantumuis modicum, etiā ad valorem vnius denarij restitutioneꝫ debent facere fieri.xiiij.q.vlt.c.vlt.insti.de rerum diuisio.§.gallinarum. Grauius tn̄ punit furtuꝫ ex auaritia cōmissum, ꝗ̄ ex inopia.xij q.ij.fraternitas. Un̄ ⁊ prelati dilapidatores rerum ecclesiasticaruꝫ, fures sunt: ⁊ ad restitutionem tenent.x.q.ij.c.vlt. extra de elec.ꝙ sicut. Unde ⁊ qui per ostiuꝫ non intrat ad beneficiuꝫ: fur est, ⁊ ad restitutionē tenet fructuuꝫ omnium quos recepit.xxiij.q.iiij.tres persone: extra đ elec.dudū.ij. Et adde qđ no.s̄.§.quibus.versi.j.cuꝫ versi.seq.in.c.xlvij. Un̄ ⁊ fures clerici authoritate superioꝝ possunt incarcerari ⁊ tormētari quousqꝫ res exquirantur.v.q.v.illi qui.xiiij.q.vj.c.j.⁊ de pe.c.j.ex̄ de appella.dilectis: ⁊ deponi.lxxxj.di. presbyter. Et qui percipit fructus beneficij quo priuatus de iure est: fur est: ⁊ ad restitutionem fructuuꝫ tenet: vt dixi proxime in alio casu per c.pre.dudū.ij.⁊ no.per Inno.de preben.de multa. Uerum q: materia restitutionis latissima est: nec posset breuibus comprehendi, ex predictis.s̄.quibusdaꝫ casibus vtilibus ⁊ quotidianis magis necessarijs pre alijs remissiones facio. De materia ergo restitutionis vide Inno.extra de resti.spo. olim illo: ⁊ de ap.dilectis.⁊ de iureiuran. sicut ⁊.j.de immu.ec.quia pleriqꝫ ⁊ homici.sicut dignum: de furtis: qui cuꝫ fure.de vsu.cōtu.⁊ per alios per Ray.in summa sua in secūdo li.in ti.de incēdijs ⁊ furtis: vsqꝫ ad fi.libri p Osti.in sum.de penitētijs. §.si.in titulis de raptorib'.⁊ de furtis: ⁊ de iniurijs, ⁊ de restitutione spo.ex̄. Et. xiiij. q.v.⁊.vj.⁊.xvij.q. iiij.p totū.vj.q.iij.placuit.xii.q.ij.in antiquis.⁊.c.in legibus.⁊ de pe.di.j.vulgaris.⁊.l.aut facta: de ꝯse.di. v.discipulos.iij.q.j.p totū. Expedito statu apl̄ico sub quo posui crimina ⁊ peccata ⁊ defectus mēbroꝝ ecclesie militātis: ⁊ sub quo tractaui plenissime in prima parte statum ecclesie apl̄ice: ⁊ statum papalem apl̄icum: ⁊ statū epoꝝ successoꝝ apl̄oꝝ.lxviii.di.quo

Furti nomine qd intelligendum.

rum. et planxi ruinam eius: in ista secunda parte nunc ad statutum martyrum transeamus.

De statu martyrum quod quodammodo in ecclesia defecit. Cap. 48.

ET ad sanctam matrem ecclesiam vocem dirigens: sciscitor ab ea dicens: vbi sunt matyres tui o ecclesia sancta Christi sanguine dealbata et expurgata et mundata lauacro aque in verbo vite? Ephe. v. Sponsus tuus sponsus sanguinis est. Exo. iiij. Sanguis eius ornauit genas tuas: vt appareas rubicunda de Christi sanguine passionis rubicundi in ea. Cant. v. Tui martyres inclyti in sanguine agni suas stolas consueuerunt dealbare. Apo. xvij. et sanguine proprio Christi sanguinem recompensare: et te in suo sacro sanguine consecrare. xxvij. dist. sacrosancta, et super cementum sacrosancti sanguinis te edificare: et vtrunque postem tuum et superlimi nare suo sanguine linire: idest affectum et intellectum: vide de conse. dist. ij. quid sit sanguis. Et synteresim qui est indicium conscientie: vt pertransseuntis angeli euaderes percussuram. Exo. x. et per tui sponsi, et eorum sanguinem proprium introires semel in sancta sanctorum redempta sanguine domini et seruorum. Heb. ix. Sponsus tuus septies pro te sanguinem suum fudit. In circuncisione. Luc. ij. Oratione post cenam. Luc. xxij. Flagellatione. Jo. xviij. Mat. xiiij. Capitis spinarum coronatione. Jo. xviij. Manuum apertione cum clauis et pedum perforatione. Luc. xxiij. Lateris apertione. Jo. xix. sicut fuerat figuratum. Nume. xix. de vitula rufa. i. carne Christi cuius sanguine septies aspergebat tabernaculum. Ps. xxj. Foderunt manus meas et pedes meos. vt intingat pes tuus: idest affectus in sanguine in passione Christi. Lu. ii. ecclesia benedicta es ille ager acheldemach: idest sanguinis pro quo illi. xxx. denarij qui fuerunt precium sanguinis domini. dati sunt in sepulturam peregrinorum. Mat. xxvij. et Act. j. quia vere peregrini sumus. j. Pet. ij. sepulti. Roma. vj. in te ecclesia per mortificationem. ij. Cor. iiij. corporis illius sacro sanguinis agni per compassionem et crucis baiulationem stigmata retinentes Gal. vj. Unde Aug. Prouidentia autem dei factum puto: vt precium saluatoris non peccatoribus sumptum prebeat: sed peregrinis requiem subministret: vt iam exinde Christus: et viuos sanguinis sui passione redimat: et mortuos preciosa passione suscipiat. Precio ergo dominici sanguinis ager figuli comparatur. Legimus in scripturis quod totius generis humani salus redempta sit sanguine saluatoris. j. Pet. j. Apoc. j. Ager ergo iste mundus hic totus est. Matth. xiiij. Figulus autem qui mundi possit habere dominatum: ipse est qui vascula nostri corporis fecit de limo. Gen. ij. Istius itaque figuli ager Christi sanguine emptus est peregrinis. Peregrinis inquam qui sine domo patria et toto orbe exules iactabantur requies Christi sanguine prouidetur. Istos autem peregrinos dico qui renunciant seculo et nihil possidentes in mundo. Matth. xix. in Christi sanguine requiescunt. Ps. iiij. In pace in idipsum dormiam et requiescam. Sepultura. n. Christi nihil est aliud quam requies christiani. Consepulti. n. sumus sicut ait apostolus Roma. vj. cum illo per baptismum in morte. Nos ergo peregrini in hoc mundo sumus et tanque hospites in hac vita. Lu. ij. Corint. v. versamur: hucusque Aug. Sed hodie martyres istius temporis tepefacti a sanguine sacrosancto agni immaculati. j. Pet. j. ex sanguinibus. Jo. j. polluti sunt: idest peccatis de consec. di. iiij. siquis autem (vt est sub. c. proprie) pollutum sanguinem tangant. Osee. iiij. sanguis sanguinem tetigit. Carnis et sanguinis reuelationem habent. Matth. xvj. de nobili sed carnali sanguine. Ps. xxix. Que vtilitas in sanguine meo gloriantur. Sanguinem innocentem fundunt: contra Ps. cv. Effuderunt sanguinem innocentem. Carni et sanguini acquiescunt contra Gala. j. Sanguis innocentum clamat suus in terra contra eos clamat ad dominum. Gen. iiij. Lupi sunt dominantes in ecclesia. Pascuntur sanguine. Anima vniuscuiusque eorum in sanguine est Leuit. xvij. Totam te sanctam ecclesiam implent homicidiorum sanguine. contra id. xxiij. q. v. penes. et q. viij. sepe. cum c. seq. ij. q. vij §. his ita. ij. ex de rap. in archiepatu. O luna. Cant. iiij. pulchra ecclesia sancta: vere adimpletur de te quod tota quasi versa es in sanguinem. Luce. xxj. Act. ij. et aque: idest populi conuersi sunt in sanguinem. Apo. xj. quia sanguinem sanctorum effunderunt cum suis sanguinem capitibus. Apoc. xvj. et sanguinem bibent vt digni sunt: vt ibi quia ebrij sunt de sanguine sanctorum et de sanguine martyrum Jesu. Apoc. xvij. sed deus vindicabit sanguinem seruorum de manibus meretricis magne que corrupit terram in prostitutione sua. Apo. xix. Et sanguis impiorum tuorum filiorum homicidiarum super eos in crudelitate mittantisque iustum sanguinem effuderunt. Matth. xxiij. sicut Judei ipsi sanguinem. vnde ibi dicto. Sanguis eius super nos etc. Perseuerat vsque in presentem diem hec imprecatio super Judeos: et sanguis domini non aufertur ab eis. Heu iam in tuis filijs sceleratis ad vindictam ad literam sanguinis procedis: contra id ex de rap. in archiepatu et intra pre. in additione. Iam gladium materialem contra preceptum domini extra vaginam traxisti. Mat. xxvj. xxiij. q. j. §. j. Et nedum vnam aurem contumacis precidisti. xxiiij. q. j. si. Petrus: sed multorum corpora: vtinam non alias occidisti: nec memor fuisti quod Dauid sanctus prohibitus est templum domino edificare: quia vir sanguinis erat. j. Paralipo. xxij. j. q. vij. si quis omnem de conse. di. j. c. j. Quid tibi o pia o misericors: que non claudis gremium redeunti. C. de sum. tri. inter claras. xxiij. q. iiij. duo ista. ex de her. super eo. lib. vj. et sanguini cum sanguine. Quid tibi o pacifica et benigna et guerris? Nonne arma tua lachrymae sunt et orationes? xxiij. q. viij. convenior. Nonne clypeus tuus vnctus. ij. Reg. j. fides est? torax iustitie: ad Ephe. vj. Diligens filios tuos cōiter: non comedens. Ps. lxxviij. qui comederunt Jacob, non deuorans. Ps. xiij. et lij. Qui deuorant plebem meam. Non nouerca: quia miscent aconita nouerce. Non hiena. Non lamia. Thren. iiij. sed mater: et agna xij. q. ij. qui abstulerit. Lumbis succincta charitatis et castitatis: non carnalitatis et crudelitatis: calciata pedes in preparatione euangelij pacis. viij. q. j. olim. Esa. lij. et habens gladium spiritus: quod est verbum dei: ad transfigendum corda contumacium superba: et conuertendum: non ad homines occidendum. xxiiij. q. ij. inter hec. Hec sunt arma apostolica tua. Ephes. vj. Nunquid dictum est tibi a sponso tuo quod diligas inimicos. Mat. v. Luce. vj. xxiij. q. iiij. §. ex his. Nam etsi mali multi filij tui sunt: et multi futuri boni et tui legitime nati. Matth. xxj. Amen dico vobis quod publicani et meretrices, homicide et sacrilegi: depopulatores agrorum, raptores virginum, molles, pre-

ditores, patricide, & sceleratissimi peccatores: & infidelissimi patrini in domo tua peruersi? sed tandem respiciente eos Christo cõuersi: nunc cũ ipso habitãt ipsum benedicunt & laudant. Nunquid nosti, De nemine desperandum est in hac vita? de pe. di. vij. nemo. & xxxiij. q. ij. ancillam. & c. q. iiij. recurratau si. quia & latro in die suspendij sui & obitus in paradisuz introiuit. Luc. xxiij. versi. Ambrosius. Uita. n. est esse cũ Christo: & vbi Christus, ibi regnũ: & de hoc. xxvj. q. vj. agnouimus. & c. si presbyteri. de pe. di. j. importuna. & Apl's perditus se suspendit. Matth. xxvij. de peni. di. iij. Judas. & c. scelerarior. O in charitate nimia desponsata in misericordia, & miserationibus. Osee. ij. Quid te vindicas? Sponsus tuus sibi vindictã reseruat. Prouer. xxij. Deut. xxxij. ad Roma. xij. & xxiij. q. j. §. j. q2 ipse est zelotes visitans patruz peccata &c. Exo. xx. xxiij. q. iij. §. ex his. j. q. iiij. §. ecõtra, & dicebat tibi. Matth. v. Luc. vj. & xxiij. q. j. §. j. Porrige maxillam alteraz percutienti, & qui angariauerit te mille passus: vade cum eo. ij. milia. Jo. vj. & in pre. §. j. Increpabat discipulos ignẽ contra Samaritanos petentes. Luc. ix. xxiij. q. iiij. q. Christus. Suadebat etiam ponere pro amicis, qui eam posuerat pro inimicis. Jo. xv. vt daret intelligere: q. nobis amici sibi inimici existunt qui nos persequuntur. Sed & ille ignitus apl's qui te per euangelium genuit. j. ad Corinth. iiij. & qui infirmabat tecum: & vrebat tecum de tuo scandalo. ij. ad Corinth. xj. dicebat tibi. Uince in bono malum, & noli vinci a malo & si esurierit inimicus tuus: ciba illum: si sitit potuz da illi & sic carbones ignitos amoris congeres sugeres super caput eius. ad Rom. xij. & xxiij. q. iiij. §. ex is. Et iterum. Cum oibus pacẽ habentes quãtũ in nobis est: ad Roma. xij. & xj. q. iij. inter verba. ibi exponuntur hec verba. Et charitas patiens est. j. ad Corinth. xiij. q2 non reddit malum pro malo. Benigna est: q2 reddit bonuz pro malo: de his. xxiij. q. iij. sex differentie. Quam diu regina deaurata auro primo & purissimo amoris. ps. xliiij. Prouerb. iij. O sancta ecclesia sic fecisti: per totũ mundũ ramos extendisti: & barbaras nationes tibi subegisti. xciij. di. legimus: & in tribulatione martyrum tuoꝝ creuisti. xij q. j. futurã, & paupertate tua altissima diues virtutibus fuisti. ij. ad Corint. viij. & in humilitate tua cũ tuo sponso vbilibet terrarũ adorata, & exaltata fuisti. Luce. xviij. Sed postq̃ vindictas expetiuisti: thesauros auri & argenti fecis terre non ante pedes tuos. Act. v. sed ante cor. posuisti: sanguinẽ fudisti, terreni regni gloriã vsurpasti: a mansuetudine & castimonia & ceteris virtutibus recessisti: in mẽbris tuis minorata fuisti: vtranq3 Asiam quasi & Aphricam perdidisti. fidem tuaz sacrosanctã etiam per magnam partẽ Europe vbi habitas prauis operibus. O sponsa sine macula. xj. dist. quãuis: maculasti cuz quibusdam mẽbris tuis peruersissimis: & per occasionem tue in mẽbris precipue prelatoꝝ crudelitatis filioꝝ tuoꝝ corda ad tuam obedientiam indurasti. Claues. n. tue per tuos rectores perfidos affectatos & diuisos vsurpate causa & animo & ordine. xj. q. iij. §. si ergo: de senten. ex. sacro. oberrantes quanq̃ essent timende & tenende. xj. q. iij. sententia. & §. cum ergo: contemptui habent. Et tue sententie passiz late, nec lãce amoris & iustitie trutinate. xj. q. iij. q. recte. potius respicientes potentiam & superbiam, q̃ misericordiaz & humilitatẽ, non medicinales: vide qđ scripsi. s. in prima parte in. §. nunc querendum: an. c. lix. sed mortales. xxiiij. q. iiij. corripiantur. & capi. notandũ: & ex. de sen. exco. cum medicinalis. lib. vj. existunt hominis vtriusq3. Obstetricante. n. manu tua. non percutiente & occidente: extrahendus erat coluber tortuosus. Job. xxvj. ad fi. Natura. n. hominis nobilis est s'm Senecam: facilius ducit q̃ trahat. Et seruato consilio senioꝝ cum misericordia & benignitate, non cuz scorpionibus s'm consiliũ iuuenum superboꝝ & stolidoꝝ regendus erat popul9 etiam contumax: non cedendus. Propter quod eũ perdidisti: q2 ipsum per indiscretionem & superbiaz diuisisti. & x. tribus apostatantibus a te in vniuerso orbe, vnuam due tibi & Roboaz capiti tuo pape & nostro (Roboam interpretat' dilatans populum) in fide & moribus remaneant tibi salue: ad hoc. iij. Reg. xij. vij. q. j. denique. j. q. j. siquis inquit. Hierusalem Hierusalem (sic. n. interpretatur pacifica) plena olim iudicio cũ misericordia. xlv. di. disciplina: iustitia oleata olim habitauit in te. nunc aũt vere homicide. Esa. j. Conuertere igit' ad dñm deum tuum iustũ & pium: cui misericordia cuz iudicio decantatur in ps. c. & eijce abs te filios Agar ancille: q2 feri sunt. & manus eoꝝ cõtra oẽs, & manus oium contra eos. Gen. xvij. Quid tibi & Cayn fratricide? Gen. iiij. de pen. di. j. nunquid Cayn multo horribilius filijcide. ex de is qui fi. occi. ff. ad. l. pompe. de parric. Quid etiã tibi & Nembroth venatori hominũ & oppressori? Gene. x. vj. dist. §. fi. Quid tibi & indignationi & amaritudini infellica columba? ij. q. vij. non omnis Dimitte synagogã occidere & occidi. rationibus vti dentẽ p dente: oculũ pro oculo expetere. Leui. xxiiij. xxiij. q. iij. sex differẽtie. & q. iiij. §. ex his. & c. cũ i lege. Sed propagator tuus per quẽ Christus loquit' dicit tibi Petrus caput tuum. Non reddentes malum pro malo. j. Pet. iij. & pre. c. sex differentie. Et ille pacificus Salomon (sic. n. interpretat') qui tibi de longe orabat dicebat tibi. Oculi tui columbarũ. Cãtic. iiij. in prin. xxxvj. di. § ecce in fi. non vulturuz: nõ coruoꝝ rapidoꝝ, qui de morte pascunt'. ij. q. vij. non omnis. Templum tuũ Gedeon: id est Christus qui interpretat' tentatio humilitatis mee: templum tibi construxit: nomen & tituluz sibi imposuit, Dñi pax. Judicũ. vj. & ille ps. cxxiiij. & cxxvij. dicebat. Pax super Israel. Augu. In vno verbo esse bonum statuens & in tribus literis trinitatis designatiuis. in P. pater. in A. triangulari filius: in quo triplex substantia: verbum, caro, & anima. in. X. qui est duplex consona: spiritussanctus ab vtroq3 procedens: extra de sum. trini. fideli. lib. vj. Omne bonum includens propter qđ vltimo sponsus tuus de hoc mundo migraturus ad patrẽ, eam tibi pro testamento reliquit dicens. Pacẽ meam do vobis: pacem relinquo vobis. Joan. xiiij. vbi Aug. Pacem reliquit in hoc seculo: in qua manentes hostes vincimus: & vt etiam hic inuicem diligamus: pacem suam nobis dabit in futuro seculo, qñ sine hoste regnabimus, vbi nunq̃ dissentire possumus. Pax aũt nobis ipse est: & quaz credimus ei q2 ipse est: & quum videbimus eum sicuti est. Sed quid est q̃ vbi dicit pacem relinquo vobis: non addidit, meam: vbi vero dixit, do vobis: ibi dixit meam. An forte hic aliquid latet. Pacem. n. suam eaz voluit intelligi qualem habet ipse pax. vero ista q̃ nobis reliquit in hoc seculo: nostra potius dicenda est, q̃ ipsius: illi quippe nihil repugnat in seipso: q2 nullum h3 omnino peccatum: nos aũt talem pacẽ nunc habemus in qua adhuc dicemus:

Pacis cõmẽdatio.

Dimitte

Dimitte nobis debita nostra. Matt. vj. de peni. di. iij. de quotidianis. ⁊ dist. j. tres sũt. Quod vero dñs adiũxit. Non quõo mundus dat: ego do vobis: quid est aliud: nisi quõo homines dant, qui diligunt mundum: qui propterea dant sibi pacez: vt sine molestia mundo perfruantur. ⁊ qñ iustis dant pacem vt non eos persequantur? Pax esse non potest vera: vbi nõ est vera concordia: quia disiuncta sunt corda. Est autem pax serenitas mentis: trãquillitas animi simplicitas cordis: amoris vinculum: consortium charitatis. Nec poterit ad hereditatem dñi peruenire, qui testamentum pacis noluerit obseruare. Nec potest concordiam habere cuz Christo: qui discors voluerit esse cum christiano. hucusq; Augu. ad hoc. xc. di. per totum. xj. q. iij. inter verba. xxiij. q. j. noli. Nec hoc dicitur quin per contemptibiles. j. Corinth. vj. xj. q. j. §. ex his oibus: in terris tibi. subiectis merum imperium exercere valeas, ⁊ animaduertere in facinorosus: ex̃ ne cleri. vel mo. epo. li. vj. vt boni quiete viuant maxime sub gremio tuo. xxiij. q. v. non frustra. di. iiij. c. j. ⁊ ex̃ in prophe. decre. Rex pacificus. quin etiam rebellibus tuis ⁊ te persequentibus per hereticã prauitatem bella valeas indicere. xxiij. q. v. si audieris. ⁊. q. viij. vt pridez. ⁊. c. hortatu. cum si. vt eos ad sinũ tuum deducas: ne filij tui delin recedãt a te: sed reuertant: etsi coacti. xxiij. q. iiij. nimiuz. c. displicet. cum. c. seq. Sed qr habere pacẽ: voluntatis est bellũ aũt oz esse necessitatis: vt in Machabeis apparet in libris eoꝝ: ex̃ de reg. iur. quod non est. Nõ enim pax querit: vt bellum exerceat: sed bellum fit, vt pax queratur. xxiij. q. j. noli. Maxime ergo tu pugna per alios coacta: esto in bellando pacifica: vt eos quos expugnas ad pacis vnitatem vincendo perducas. Te ergo per tuos fideles pugnantem necessitas deprimat: nõ voluntas: ⁊ sicut p te resistẽti violentia redditur: sic victorijs capto misericordia debetur: vt pre. c. noli. Que autem in bellis tuis maxime prohibent: hec sunt nocendi cupiditas: vlciscendi crudelitas: implacatus, ⁊ implacabilis animus: feritas rebellandi. libido dominandi: concupiscentia possidendi. A duob⁹ vltimis tentaris maxime. hec sm̃ Augu. prohibentur in bello. xxiij. q. j. quid culpatur. ⁊. c. militare. adde quod scripsi. s̃. eo. in. §. quibus ergo. versi. vt autez. in. c. xlvij. ⁊ in. §. se. Tu ergo benigna ecclesia: que Christum pacificum facis inter tua vbera cõmorari. Cant. j. Et que cum his qui oderunt pacez: pacifica debes esse. ps. cxix. ⁊ xj. q. iij. inter. Tu que ramum virentis oliue in ore portas. Gen. viij. ex̃ de sacra vnc. c. vnico. §. pen. Tu que obuias Christo venienti ad te cũ ramis oliuarũ pacificarũ: versus. Addiuuat in bello pacate ramus oliue. figuratarũ. Neemie. viij. qr ibi figurabaris. Tu que vncta es a sponso tuo chrismate olei, ⁊ balsami delibuto. ex̃ de sacra vnc. c. vnico. pre tua synagoga ꝯsorte: vt in ps. xliiij. Et que vnctionẽ accepisti nedũ a tuo capite qd̃ est Christus. vt pre. c. de sac. vnc. c. vnico: sed a barba eius, aplico pacifico cetu: ⁊ barba discipuloꝝ choro descendente vsq; ad te que es vestimentum eius. xvj. q. vij. sicut. vt in ps. cxxxij. Ecce q̃ bonuz ⁊ q̃ iocundũ ⁊c. Tu etiã que facis vnã curiã in tuis electis cũ illa celesti Hierusalem. xxxv. q. iiij. recurrat: que sedet in pulchritudine pacis. Esa. xxxij. Dimitte pharetram ⁊ arcuz Esau venatoris. Gen. xxvij. hastile ⁊ lanceam Goliath. j. Reg. xvij. pugionẽ ⁊ sicam, a qua sicarij dicunt: legitur ⁊ no. de homici. sicut dignuz. §. eos. glos. sicarij: ⁊ oĩa arma ⁊ bella carnalia: qr non sunt proprie tua. vt dicit. ij. Cor. ix. electionis vas. Sed designatiua spũalis pugne. xxij. q. j. nisi bella. Sed induere cilicio: ⁊ aspergere cinere. Hiere. vj. Job. xlij. Josue. iij. Hester. xiiij. de pe. di. iij. Achab. Plange ⁊ vlula interfectos populi tui vtraq; morte cũ Hiere. in Threnis. ⁊ Hiere. ix. Audiat vox tua O pulchra Rachel in Rama. i. in excelso ploratus ⁊ vlulatus: ⁊ noli recipere ꝯsolationẽ. Mat. ij. in fi. qr filij tui in montibus Gelboe. i. in decursu carnali, in quibus nec ros deuotionis, nec pluuia cõpunctionis est. vtinã non opera tua. i. maloꝝ membroꝝ tuoꝝ. ⁊ incliti tui ⁊ presidentes in ecclesia interfecti sunt. ij. Reg. j. ⁊ nõ sunt: qr nimeo ꝙ suum felix esse perdiderunt. qr ⁊ in anima ⁊ in corpore cõiter perierunt. Quis dabit oculis tuis fontẽ lachrymarũ: vt nec quiescant pupille oculoꝝ tuoruz: ⁊ plangas eos ⁊ te: que forsan tanti sanguinis fusi rea in membris tuis fuisti: timens ne rex exercituũ missis exercitibus angeloꝝ te tribulet ⁊ homicidas perdat. Matth. xxj. Quis. n. prelatoruz tuoꝝ qui te videntur regere: teste conscientia poterit proclamare cuz Paulo. Munde sunt manus mee a sanguine interfectoꝝ. Act. xx. ⁊. xliiij. di. ephesijs. Nunquid merito potest dici. Merito pateris ⁊ pateris: quia peccasti in filios tuos: quoruz miseria non es quum deprecaretur te. ⁊ non exaudisti eos: sed procurasti per crudelia membra tua eoꝝ sanguinem fundi? En sanguis eoꝝ exquiritur. Gen. xlij. ⁊ sparsus clamat ad deum de terra: ⁊ vindictam petit. Gen. iiij. Pessima bestia mortuos deuorat. Tui nuntij: optimates tui, capita. Amos. vj. in pupillis: crudeliores canibus homines deuorant: comedunt Jacob. Ps. lxxviij. deuorant plebem tuam vt cibũ panis: vt ait Dauid. ps. xiij. ⁊ lij. ⁊ postquam occiderunt, sacrificant in altari sanguinis manibus sanguinolentis ⁊ cordibus ⁊ bibunt sacrosanctuz sanguinem sacramentaliter qui pro populo effusus est: cuz conscientia cruentata: de consecr. dist. ij. qui scelerate. ⁊. c. accesserunt. Quin insuper qui in bellis iniustis dederunt consilium auxilium vel fauorem vbi multi ceciderunt: sine aliqua dispensatione a te obtenta: contra sacros canones promouentur assidue celebrantes, irregularitate duplici irretiti. lj. di. qui in aliquo. xxiij. q. viij. his a quibus. l. di. sepe. ex̃ de homi. sicut dignum. de excel. prela. ex literis. de accusa. inquisitionis. j. respon. Sed posses dicere: etsi martyres corporales istis temporibus non sint in domo mea, sunt tamen martyres spirituales: vtinaz sic esset. Scio enim sm̃ Augu. in sermone beati Laurentij, ꝙ vita Christiani si sm̃ euangelium viuit in cruce ⁊ martyrio, est temperantia in abundantia: cum xlj. di. delicie. Dauid. Castitas maxima in adolescentia, cum Daniele. Dani. per totum. ⁊ Joseph in Egypto. Gen. xxxix. Largitas in penuria: cum Tobia. Tob. iiij. in fi. sm̃ Ber. In iniurijs Patientia. xxiij. q. j. paratus. Ad inimicos Beneuolẽtia. xxiij. q. iij. sex differẽtie. Ad afflictos cordis cõpassiui misericordia. xlv. di. vera. sz Gre. martyria sunt: sz vere per paucos habes filios talibus martyrijs laureatos. vñ Gre. Martyres sine ferro esse possumus, si patientiã in animo veraciter custodimus. Et idez. Qui dolorẽ exhibet in aliena necessitate: crucẽ portat in mente. Et idẽ. Ferre ꝯtumelias ⁊ inimicos diligere martyriũ est in occulta cogitatione. Sz proh dolor ꝯtra martyriũ temperantie tui abundantes crapulati sunt. cõtra Dauid: extra de vi. ⁊ hone. cle.

a crapula. Menſe coꝝ plene vomitibꝰ:de con.di.v.
ne tales:q2 non ad neceſſitatem,ſed ad voluptatem
recipiunt alimenta.vñ Greg.in homil.Cum audie-
rinis prelia ⁊c. Vbertatis abundantiaꝫ non ad ne-
ceſſitatẽ carnis ſe ad peruerſitateꝫ intorſimus volu
ptatis. Corda coꝝ non eructant verbuꝫ bonuꝫ ſm
Dauid.ps.xliiij.ſed coꝝ ructus ex pregrauato ven-
tre fetoreꝫ exhalant:⁊ diuerſis ferculis ſaginati indi
geriem ſuã eructant:ad celũ corda habentes:contra
preceptũ dñi:ebrietate ⁊ crapula pregrauata. Luc.
xxj.vbi Baſilius. Singulum aīalium a conditore
oīum in deo hꝫ intrinſecus cauſas facientes ad tute
lam conſiſtentie proprie:ꝓp quod ⁊ Chriſtus dedit
nobis hanc monitioneꝫ:vt que illis a nã,vel nobis
auxilio rõnis ⁊ cautela contingant:fugientibus qui
deꝫ peccatũ:vt irrationabilia fugiunt mortifera pa-
bula inquirentibꝰ vero iuſtitiã:ſicut illa herbas nu-
tritiuas requirunt.Eadeꝫ vero admonitio egrotan
tes ſanat:⁊ ſanos perficit ſeruatores preſentiũ:ꝓuo-
uiſores:futuroꝝ:non alienoꝝ cenſores,ſed ſuoꝝ ſcru
tatores:non dimittentes intellectũ ſeruuꝫ fieri paſ-
ſionum , ſed irrationale anime ſubijcientes rõnali.
Item Titus ibi.q.d.Cauete ne lumina vr̃e mentis
grauent:q2 crapula ⁊ ebrietas frangunt prudentiã:
quaſſant fidem:operant naufragia. Item ibi Baſi-
lius. Eſt aũt ebrietas nimius vſus vini. Crapula
vero anxietas ⁊ nauſea que eſt ĩ edacitate.Sicut igi
tur cibis vt non eſuriamus:ſic ⁊ potu ne ſitim pa-
tiamur vtendum:vitando diligentius lapſum. Fal-
lax eſt.n.vini ingeſtio. Anima aũt a vino libera pru
dentiſſima erit ⁊ optima, ſed humectata vini vapo
ribus quaſi quadam nube velat.ad hec.xlj.di.quiſ-
quis.⁊.c.parſimonie.c.delicie.xxxv.di. p totũ.xliiij.
di.comeſſationes:de ꝯſe.di.v.ſicut ibi:cuꝫ.c.ſeq.⁊.c.
nihil extra de vi.⁊ ho.cleri. a crapula. Contra mar
tyrium caſtitatis.Caſtitas aũt neduꝫ in pueris ⁊ a-
doleſcentulis vt Daniele ⁊ Joſeph dicitis.ã.verſic.
proxi.qui in ligno corruerunt. Thre.iiij.⁊ in iuueni
bus qui in immunditia infirmati ſunt. Eſa.xl. Iu-
uenes in infirmitate ſua cadent:ſed etiã in ſenibus
impudicis:q̃ uident regere populum:periclitata eſt:
q2 iudicia dei non attendentes, ⁊ ad celum oculos
non leuantes. Joan.xj. Luc.ix.ex̃ de celeb.miſ. cum
Marthe.§.j.fetores libidinis amplexant:vt ſic in-
ueterati dierum maloꝝ merito poſſint dici:⁊ ſcindi
per mediũ angelico enſe digne. Daniel.xiij.extra de
preſum.cum in iuuentute.Quum.n.deficiente calo
re nãli ꝯtinẽtiores eſſe deberent:⁊ q̃to morti vici
niores efficiunt:tãto ſolicitiores atq; timidiores eſſe
deberent.lxxxvj.diſt.tanta:ipſi econuerſo immun-
diores igne alieno:de pe.di.iij.inter hec hircum.j.⁊
vſq; ad ꝯſumptionẽ deuorante. Job.xxj.ſucceñſi ⁊
audaciores ad deũ prouocandum fiunt:vt coꝝ ſene
ctus non venerabilis.Sap.iiij.lxxxiiij.di.porro:ſed
apud deũ ⁊ hoĩes abhominabilis habeat:⁊ maledi-
cti pueri centũ annoꝝ increpatione ꝓphetica nun-
cupent. Eſa.lxv.ij.q.vij.paulus:⁊ ꝯdẽnent cõpara-
tione vitea pudiciſſimis pueris, ſenibus moribꝰ ve
nerabilibꝰ Joſeph ſaluatore egypti experte tenebra
rũ carnis.Gen.xxxix.Samuele induto ephot lineo
puriſſime munditie.j.Reg.ij.Hieremia mũdo nato
q2 in vtero ſanctificato.Hiere.j.⁊ Joanne baptiſta
pellicea zona in ſignũ premortuoꝝ lumboꝝ accincto
Mat.iij.vbi Hiero.Zona pellicea qua cinctus erat
⁊ Helias,mortificationis iudicium eſt.Et Daniele
frugali ad ꝯſeruationeꝫ honeſtatis.xliiij.di.§.j.De-
nie.j.prefigurantibꝰ dñicam puriſſimam ⁊ angeli-
cam caſtitatẽ:de iſtis bonis pueris.lxxviij. di.§.hoc
regulariter. Contra martyrium largitatis in pau-
pertate.Vbi aũt ille martyr erit vt Tobias largus
in penuria:quũ vix intra te O mr̃ eccleſia inuenian
tur largi in abundantia ſicut eſſe deberent? lxxxvj.
di.non ſatis.⁊.c.archidiaconũ. Plurimi.n.tui pre-
ſules ⁊ rectores de patrimonio:ex̃ de preben.cũ ſm
Chriſti patrimoniũ ſuoꝝ conſanguineoꝝ amplian
tes,vel nouiter edificantes:ex̃ de elec.cũ ex eo verſi.
nec ſicut.li.vj.⁊ in fraudẽ ſuarum eccleſiarũ iniſta em
ptionũ in perſonis ſuoꝝ attinentiuꝫ ꝯficientes.xij.
q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.⁊ ex̃ de pecu.cleri.ca.ij.nec paupe-
res buccellã in eoꝝ aceto intingere permittunt: ne-
dũ in vino. Job.xxxj.Si comedi buccellã panis ſo
lus ⁊ñ eoꝝ valuas vlceroſi iacent:nec eis micas pa
nis porrigunt:nec familia crudelitatẽ dñi imitata.
Luc.xvj.vbi Amb. Ita.n.ſunt conditionis huma-
ne immemores.vt tanq̃ ſupra nãm ſiti de miſerijs
pauperuꝫ incentiuuꝫ ſuaꝝ capiant voluptatum. Ri
dent inopẽ.inſultant egenti,⁊ quoꝝ miſereri debue
rant,his auferũt vniuerſa.lxiij.di.diaconi.v.vbi etiã
Aug.de verbis dñi. Inexplebilis.n. eſt diuitũ auari
tia.xlvij.di.ſicut.c.bonoꝝ.nec timet deũ: nec hoĩem
veret. Luc.xviij.non parci pr̃i amico fideꝫ non ſer-
uat:viduã opprimit:⁊ eꝫ pupilloꝝ inuadit. Canes
impudici.lxxxviij.di. nemo. tui cornuti canibus di-
uerſi gñis domuꝫ plenam habentes:⁊ eos (q̃d pu-
det ſcribere) intra ſinus ⁊ gremium nutrientes cuꝫ
eis ludentes:⁊ caudas coꝝ palpantes: neduꝫ panẽ
filioꝝ pauperum.xvj. q.j.ſi cupis: ⁊ orphanoꝝ ꝫ eis
tribuunt ad edendũ. Mat.xv.ſed perdicibus ⁊ ca-
ponibꝰ ⁊ alijs carnibus eos alunt. Incarcerati aũt
vermibus ſcaturiunt. Captiui etiam pro quibus ſa
cra vaſa conflata vendi iubentur.xij.q.ij.auruꝫ.⁊.x.
q.ij.hoc ius ſan cõpedibꝰ ⁊ catenis languidi ⁊ para-
lytici in plateis ſtercoribꝰ ⁊ porticibus incenati dor
mitant.nudi frigore algent:peregrini foris ĩ vijs ho
ſpitant:⁊ pro talibus proſcriptis ⁊ miſeris nec panis
nec veſtimentum eſt in domibus prelatoꝝ:nec vas
frigide aque tantuꝫ. Mat.x.g. Mar.ix.vbi Hiero.
Non calide.ne ⁊ in calida paupertatis ⁊ penurie li
gnoꝝ occaſio quereret: Tales prelati nolunt ſibi fa-
cere amicos nedum de mãmona iniquitatis. Luce.
xvj quod exponitur.xiiij.q.v.§.ſed hoc ideſt ſuis ꝓ-
prijs ſi qua habent . Sed nec de agape eccleſiaſtice
charitatis xlij.di.c.j.⁊.c.non oportet.j.⁊.ij.quum tñ
quicquid habent clerici excepto victu ⁊ veſtitu:pau
perum cenſeatur.x.q.ij.epiſcopus.xvj.q.j. quoniam
de quo ĩ.parte.ij.cap.xxix.§. vlti.verſic.de hoc late.
Sed de martyrio patientie in iniurijs quid dice- Patiẽtie
mus? Quis hodie intra te mater eccleſia manſue- martyriũ
tus aut mitis eſt:qui patiatur ⁊ non deducatur ſm
ſapientem i.leſiones cordaliter nõ ſentiat? Quis eſt
qui ſe non vindicet,aut corde,aut verbo,aut ſigno,
aut actu,quicquid dicatur?xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iij.§.j.⁊.
c.ſex differentie.⁊.q.iiij.§. ex his.⁊. cap.cum in lege.
Quis non recordatus iniuriarum ciuium ſuorum
ſibi factarum? Leuit.xix. Quis orat in ſpiritu ⁊ ve
ritate. Jo.iiij.pro perſequentibus ⁊ calũniantibus
eum? Mat.v.⁊ Luce.vj. Et quis benefacit ijs qui
oderunt eum?vt pre.§.ex his. Vbi inueniemus mã
ſuetos ⁊ mites,qui terram viuentium hereditent,
vel poſſideant? Mat.v.vbi Augu. Mites ſunt qui
cedunt improbitatibus,⁊ non reſiſtunt in malo,ſed
vincant in bono malum. Roma.xij. Rixent igitur

immites ⁊ litigent pro terrenis: ⁊ dimicent pro tē-
poralib⁹ rebus: sed beati mites: qm̄ ipsi hereditabūt
terrā. Item Ambrosius super Lucam. Mitiga er-
go affectum tuū: vt non irascaris: aut certe irat⁹ ne
peccaueris. Prelatoꝝ est.n. motū tēperare cōsilio:
nec minoris virtutis dicit cohibere iracundiā quā
oīno non irasci: quum plurimū illud leuius: hoc for-
tius existimet. Sed ⁊ q sunt hodie discipuli Chri
cordis humiles: quib⁹ dicat magister humilis: Di-
scite a me: qꝛ mitis sum: ⁊ humilis corde. Matt.xj.
vbi Aug. de verbis dn̄i. Non mundū fabricare, nō
in ipso mundo miracula facere, sꝫ qꝛ mitis sū ⁊ hu-
milis corde. Magn⁹ esse vis? a minimo incipe. Co-
gitans magnā fabricā cōstruere celsitudinis, de fun
damēto prius cogita humilitatis: qꝛ quanto quisq̄
vult super maius edificiū edificare: tanto alti⁹ fun-
damentū fodit. Quo aūt peruenturū est cacumen
nr̄i edificii? vsq̄ ad cōspectum dei. Et ibi Raban⁹.
Discendū nobis ergo a saluatore nr̄o, vt simus mi
tes morib⁹: ⁊ humiles mentib⁹. Neminē ledam⁹:
neminē cōtēnamus. ⁊ virtutes quas foris ondim⁹
moreantius teneamus in corde. Et ibi Chryso. Et
ideo incipiēs diuinas leges ab humilitate incipit: ⁊
magnū premiū posuit dicens. Et inuenietis requiē
aiabus vris ⁊c. Vide qd̄ scripsi.ē.in hac.ij. parte in
c.iij. Threni.in litera Thet. versi. est iugū: cū versi.
seq. in.vj.c. Et Bern. Collactanee sunt humilitas ⁊
mansuetudo: ⁊ sicut presumptio ab elatione: sic vera
mansuetudo ex vera humilitate procedit. Mortu⁹
est Moyses mitissimus hoīum qui erant in terra.
Numeri.xij. ⁊ vere sepulcrum ei⁹ non apparet. Deu.
vlt. Samuel etiā pro inimicis orans. j. Reg.xv. in fi.
defunctus est. Sꝫ vbi est Paul⁹ qui optat fieri ana-
thema pro fratribus? ad Ro.ix. cū predicto Moy
se petēte deleri de libro vite: aut parci populo Israe-
litico vitulo immolanti. Exodi.xxxij. xlv. di. discipli-
na. Ubi est Dauid qui pessimum inimicū Saul eū
de sola inuidia persequente. j. Reg.xviij. ⁊.xix. ⁊.xx.
⁊ quē in spelunca potuisset occidere: ⁊ vite reseruā-
uit. j. Reg.xxiiij. j.q.j. dn̄s. ⁊.ij.q.vij.§. de his versic.
Item in libro regū: ⁊ in monte Gelboe corruentē
plangit: ⁊ planctum super eum docet filios Israel. ij.
Reg.j. ⁊ filium filii eius commensalē facit. ij. Reg.
ix. ⁊ viros Jabes Galaath sepelientes Saul bene-
dicit ⁊ remunerat. ij. Reg.ij. Sꝫ insuper Absalonē
scelestum persecutorem filium diuturne deplorat. ij.
Reg.xviij. ⁊.xix. Fateor sepulcrum istius Dauid mi
sericordis apud nos est. Act.ij. sed non ipse nec mise
ricordia ei⁹, qꝛ vacuum est mausolum eius: quum
vix reperiat hodie successor eius in charitate ⁊ pie-
tate: sed etsi ipse non sit hic: doctrina tn̄ eius nobiscū
est: qui dicit. ps.vij. Si reddidi retribuentibus mihi
mala ⁊c. ⁊ iterum. Cum his qui oderunt pacē erā
pacificus. ps. cxix. Et ideo vere fuit homo sm̄ cor
dei. j. Reg.xiij. Act.xiij. ⁊.j. q.vij. si quis oēm, qꝛ nil
sic facit hoīem similem deo, sicut misericordia: maxi
me in prelatis: qꝛ nil tam peculiare est imperialis
maiestatis: q̄ humanitas: per q̄ solam seruatur dei
imitatio. sm̄. l. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. fi. Uerū
de martyrio compassionis quid dicam? Quod scri
ptum est. Amos.vj. Nil compatiebantur super con
tritione Joseph scilicet pauperis ⁊ afflicti. Impie-
tas regnat hodie: ⁊ ideo compassio exulat, quia so-
li pii compatiuntur. vnde Hugo de sancto vic. Oēs
patiūtur: pauci compatiuntur. Pati possunt impii.
compati autem nisi pij. Et vtinam homines istius

Compassionis martyrium.

generationis sibimet bene compaterentur: ⁊ flam-
marum perpetuarum recordarentur. sed paralytici
⁊ insensibiles facti sunt sibi. Miseri etenim homi-
nes toti per gentes. sm̄ Bern. in his que foris sunt:
ignari sunt interioꝝ suoꝝ. Exteriorē quippe super
ficiem intuentes: salua sibi omnia suspicantur: non
sentientes vermem occultum qui interiora corro-
dit: contra quos dicitur Prouerb.xxiij. Uerberaue
runt me: sed non dolui: traxerūt me ⁊ nō sensi. Mē
brum autem quod dolorem non sentit: mortuū est
⁊ insensibilis morbus incurabilis est: sm̄ Bernar.
Quis autem hodie maxime prelatorū sentit in se
quod in Christo Jesu? Phil.ij. ⁊ in sensu cogitat
circūspectionem dei? Eccli.xiiij. quam habuit in re-
dimendo proprio sanguine vermiculos inimicos?
Ubi est Jonathas. Jonathas interpretatur colum
ba dn̄i: Christianus. s. dono sanctispiritus in baptis-
mate renatus, cui Alexander: Christus, alleuans
(interpretatio Alexandri) tenebras: quia lux est ve
ra. Jo.j. vel auferens angustias per grāz qua est ple
nus. ibi. Jo.j. mittat purpurā crucis sanguine agni
j. Pet.j. immaculati rubricatam: ⁊ coronā trium-
phanti in cruce vt sentiat que Christi crucifixi sunt?
j. Machab.x. Christus in carne passus est: quis ea-
dem cogitatione armatur? j. Petri.iiij. Quis stig-
mata eius in mente ⁊ in corpore suo portat? Gala.
vlti. xij.q.ij. Gloria. versi. multi: in fi. Quis configi-
tur Christo in cruce? Quis in ea gloriatur? Ga-
la.ij. ⁊ vlti.

Contra prelatos rancorosos ⁊ superbos. De quin
tuplici vanagloria prelatoꝝ quorundā. Cap.49.

O Preciosa sponsa Christi eccle-
siarū gloria tua non est abin
tus neq̄ in cruce: extra de sacra
vnc. c. vnico. §. ad exhibendū:
sm̄ Dauid ps.xliiij. Nam glo-
ria rectorum tuorum quedam
est a partu. sm̄ prophetam O-
see.ix. quia in eis hodie non re
quiritur morum sed carnis nobilitas: contra id ex-
tra de preben. venerabilis. xl. di. nos qui presumus:
quum tn̄ vacante papatu dixerit ille Piscatori Pe
tro ⁊ fabro: adest Christo Matth.xiij. Mar.vj. Lu.
iiij. Jo.vj. sed ⁊ Marcus fabrum eum dicebat vo-
cari. Mar.vj. quia putabat filius Joseph: qui erat
faber lignarius: filio successorem querimus: non au
gusto: quia nobilitas fastum, fastus litem, lis odiū
parit. no.xxiiij.q.j. qm̄. Alia gloria tuoꝝ mercena-
rioꝝ prelatoꝝ in thesauris ⁊ pecunia est: quia glo-
riantur in multitudine diuitiarum suarum. sm̄ Da
uid ps.xlviij. paupertatem conculcantes: ⁊ contra
eam dogmatizantes: ⁊ pecunias iustificantes con-
tra pre.c. gloria. xij.q.ij. ⁊.q.j. clericus. Unde ⁊ pro-
pter eas recipiunt clericatum recte contra id. c. cleri
cus. Nec cogitant qualiter ecclesiis habeant deser-
uire: propter quod habent beneficia: extra de re-
scrip. c. si. lib.vj. sed qualiter recipiant fructus earū.
vnde semper querunt quanti valet tale bn̄ficiū: qꝛ
querunt que sua sunt: non que Chri. Phil.ij. viij.q.
j. sunt in ecclesia. Alia eoꝝ gloria est quū vindictas
⁊ alia mala faciunt. Exultant. nam rebus pessimis.
Prouerb.ij. Sed talis exultatio maligna est. Ja-
co.iiij. maxime in victoriis iniquorum bellorum ⁊
perditionibus hominū interfectoꝝ: quos gemiti-

Opulentie causa nemini gloriādū.

Appetentia vindicte fugienda.

bus ⁊ lachrymis cũ Hieremia plangere debuissent. Hiere.xiiij.⁊.ix.in prin. Nec recordant̃ qđ scriptũ est Prouer.xvij. Qui in ruina letat̃ alteri⁹:nõ erit impunit⁹. Alia eoꝝ gl̃ia est in quadrigis:⁊ eq̃s phaleratis albis ⁊ pinguib⁹,loco aselli dñici. Mat.xxj. Mar. x. Lu.xix.⁊ Jo.ij.⁊ domicellis armatis,loco puerorũ hebreoꝝ oliuarũ ⁊ palmarũ deferentiũ ramos. Jo. xij. A talibus armatis capit̃ Chr̃s. Joã.xviij. Cõtra talẽ gl̃iã ait Chry. Uis cognoscere Chr̃i mansuetudinẽ venientis?cõsidera spem aduent⁹ ei⁹. Nõ sedet in curru aureo purpura fulgenti:neq̃ ascendit super equũ feruidũ discordie amatorẽ. Non hʒ in circuitu splendentes gladios aut ornamẽta terribilia armoꝝ:sed ramos florẽtes:testimonia virtutis ⁊ pietatis. Nõ recordãtes q̃ splendor clericoꝝ maxime prelatoꝝ humilitas est.c.di.ꝯtra morẽ.⁊ arma eoꝝ lachrymẽ ⁊ orones.xxiij.q.viij.ꝯuenior. Alia eoꝝ gloria in dapib⁹ ⁊ vtensilib⁹ exquisitis thalorib⁹,tapetis,cortinis,poculis aureis crystallinis,argenteis ⁊ mutatorijs nedũ.x.cũ Naamã Syro.iiij.Reg.v. sʒ.xx.aut plerũq̃ amplius,annulis aureis ⁊ gẽmatis,⁊ iocalib⁹ arcis plenis:⁊ thalamis cameris ⁊ lectis eburneis ⁊ ornatis tapetib⁹ pictis ex egypto strate sunt eoꝝ camere:aspersa sunt eoꝝ cubilia myrrha ⁊ aloe ⁊ cinnamomo. Prou.vij. Sʒ de corporibus potius cadauerib⁹ quorundã eoꝝ ascẽdit fetor. Esa. xxxiij Esdre.j.vt non videant̃ camere ⁊ diuerticula dei seruoꝝ:sʒ triclinia regũ ⁊ imperatoꝝ:quum apl̃i quoꝝ vices ipsi tenent.lxviij.di.quoꝝ. pre fame spicas alieni agri fricauerint ⁊ comederint. Mat.xij.⁊ Luc.vj.de ꝯse.di.v.discipulos,⁊ mantellis ⁊ tunicellis vilib⁹ ꝯtenti fuerunt ⁊ paucis. Lu.ix.q̃ de domo in domũ ibant expediti absq̃ pera ⁊ sacculo:de crastino nõ cogitãtes. Mat.vj. Lu.xij.xj.q.iij.ira.sʒ cogitatũ suũ in dño iactandũ.ps.liiij.⁊ spẽ in eo habentes qui vestit lilia ⁊ pascit volatilia. Matth.vj. Non recordantes prelati isti⁹ tp̃is q̃ illoꝝ successores in vita ⁊ iurisdictione esse dñt:de quibus dicitur Heb.xj. Circuierunt in melotis ⁊ in pellibus caprinis,egẽtes:angustiati:afflicti.in solitudinib⁹ errantes ⁊ in montibus ⁊ in speluncis ⁊ in cauernis terre:contra tales prelatos.xlj.di.ep̃s vilem.xxxv.dist. ecclesie. Alia eoꝝ gloria in argumentis sophisticis ⁊ terrenis scientijs est contra id Hiere.ix. Non glorietur sapiens in sapientia sua. Tales exquirunt prudentiã que de terra est:non doctores:sed negotiatores. Baruch.iij. Sapientes sunt vt faciant mala:bene aũt nesciunt facere. Hiere.iiij. Et dicentes se esse sapientes,stulti facti sunt.ad Rom.j.⁊.xlix.di.c.j.vers. albugine.sapientes,inq̃ʒ in verbo in quo euacuatur crux Christi.j.ad Corin.j.ibi vide satis de ista sapiẽtia carnali.⁊ Jac.iij.vbi vocat̃ terrena,animalis,⁊ diabolica:vnde Bern. Mentes impie ꝯtente scientijs que inflant:eas que edificent nescierunt:luciferi quidẽ tales sunt:non igniferi.vñ loquens Bern. diabolo ait. O lucifer:si fuisses ignifer:nunq̃ʒ cecidisses. Tales non ardẽt ⁊ lucent cũ Helia ⁊ Joanne. Jo.v. Ille erat lucerna ardens.s.per amorem.⁊ lucens.s.per splendorem.vnde.Ber. Tantum lucere, vanum.tm̃ ardere,parũ. Ardere ⁊ lucere perfectũ. ⁊ de Helia Eccli.xlviij.dicitur in princ. Et surrexit Helias propheta quasi ignis:⁊ verbũ ipsius quasi facula ardebat:vñ in pre.loco Joan.v. Ille erat ⁊c. ait Alchuinus. Joannes.n.erat lucerna:illuminat⁹ a Christo luce,ardens fide ⁊ dilectione,lucens verbo ⁊ actione. Carnales sciẽtes sunt angeli tenebraꝝ transfigurati in angelos lucis.ij.Corin.xj.xxvj.q.v. ep̃i.⁊.c.nec mirum.xxix.q.i.§.j.extra de reg.licet.§. verum:sed veritate nudati,semper discentes,nunq̃ʒ ad veritatẽ scientie peruenientes.ij.ad Tim.iij.xxvj. q.v.nec mirum:vltra col.sed ⁊ margaritam scientie: extra de transla.ep̃i.post trans.si quam habent:per vitã abominabilem denigrantes. De talib⁹ dicitur Prouer.xj. Circulus aureus in naribus suis:idest porci:mulier pulchra ⁊ fatua male morigerata:videtur literatus male morigeratus.vt dr̃ in collatione. Nesteroth de scientia spũali in lib.collationũ. Jo. cassi. Sermocinatio aũt dñi cũ simplicibus est ⁊ humilibus. Uñ qui ambulat simplr̃:ambulat confidẽter. Prouerb.x.dum tñ cum simplicitate columbina sit mixta,sicut dicit dñs,astutia serpentina. Mat. x. Estote ergo prudentes,sicut serpentes:⁊ simplices sicut columbe.xxxvj.di.§.ecce.vbi Hiero.vt per prudentiã deuitent insidias:per simplicitatẽ nõ faciant malum:⁊ serpentis astutia ponitur in exemplũ:q̃ toto corpore occultat caput.⁊ illud in quo vita est protegit.ita ⁊ nos toto periculo corporis,caput nr̃m qui est Chr̃s:ex̃ de sac.vnc.c.vnico.versi.sʒ vbi sub.§.vñ in veteri testamento:custodiamus. Jtẽ ibi Remigius.i.fidem Christi integrã ⁊ incorruptam seruare studeamus. Rabanus. Solet etiã serpens eligere strictas rimas per quas transiens veterẽ pellem exuat.similiter predicator transiens per angustam viã veterẽ hoĩem oĩno deponat. Jtem ibi Remigius. Pulchre etiã dominus predicatores serpentis astutiã monet habere q̃ primus homo per serpentẽ deceptus est.de pe.di.j.serpens.ac si diceret. Quia hostis callidus fuit ad decipiendũ vos:prudentes sitis ad liberandũ. Ille laudauit lignum:vos laudate crucis virtutẽ. Jtem ibi Chry. Sicut aũt prudentiã serpentis opʒ habere:vt in p̃ncipalibus non ledamur:sic ⁊ simplicitatẽ colũbe in non vendicando quũ iniusta patimur:neq̃ per insidias alicui nocendo. Jtẽ Remigius. Jdeo autem dñs hec duo sociauit:q̃ simplicitas absq̃ prudentia facile decipi potest:⁊ prudentia periculosa est alicui nocendo nisi simplicitate temperet̃.ad hec.xvj.q.j.si cupis.vj q.j.ex merito.in fi.ij.q.vij.non ois.xxxvj. di.§.ecce. Jdiotas.n.⁊ elingues elegit dñs discipulos:vt non gloriarent̃ contra eũ. Perdam.n.(inq̃t) sapientiam sapientium ⁊ prudentiã prudentium reprobabo. Ubi sapiens:vbi scriba? Stultã deus fecit sapientiã huius mundi.j.ad Corin.j.ex̃ de preben. venerabilis:que oia intelligunt̃ de abusu scientie ⁊ ⁊ de scientijs reprobatis.xxxvij.di.si quis grãmaticaʒ.⁊.xxxviij.di.quãuis:vbi de hoc.xxvj.q.ij.§.his ita.in fi. De sancta scientia ⁊ ea bñ vtentib⁹ loquit̃ in magna parte liber Prouẽ.⁊ Sapientie ⁊ Eccli. ⁊.j.ad Cor.j.⁊.ij.c.⁊.xxxvij.⁊.viij.di.per totũ.⁊.xliij di.sit rector.⁊ xxxvj.§.ecce:⁊ ex̃ de renun.nisi cũ pridẽ.§.p defectu. Et donũ scie iter septẽ dona spũssancti computatur. Esa.xj.⁊ Cherubin que plenitudo scientie interpretant̃ in ordine prime hierarchie secundum est.de pe.di.ij.principiũ.versi.ois. Sed ꝯtra de scientia presumẽtes ait Ber. Multi multa sciunt ⁊ semetipsos nesciunt. Alios inspiciunt et seipsos deserunt. Et idẽ iterũ. Multo melior et laudabilior es si te cognoscis:q̃ʒ si te neglecto cognosceres cursus siderum:vires herbarum:cõplexiones hoĩum. naturas animaliũ:⁊ haberes omniũ celestiũ et terrestriũ scientiã. Jtẽ Aug. Jndocti rapiunt celũ et nos cum nr̃is literis in infernum descendimus. Plato

Nimius epularum ⁊ ornatus luxus

Non est ob eruditionem gloriandũ.

⁊ Aristoteles

ꝛ Aristotiles ꝛ Auerroes cum alijs paganis phis,
Origenes ꝛ Arrius cũ alijs subtilibus hereticis te-
nebras exteriores incolunt, q2 non deũ glorificaue-
runt. Rom.j. Non saluat prophetare, predicare, ꝛ
mysteria vtriusqȝ testamenti noscere, ꝛ multos con-
uertere, ꝛ penitẽtias audire: ꝛ ꝯsulere, ꝛ ẽt miracula
facere, ꝛ male viuere. Sȝ mandata dei seruare: ꝛ euȝ
ex toto corde amare. Joã. xiiij. j. ad Corin. xiij. j. q. j.
multe. c. tenemus. c. prophetauit. c. vide. de pe. di. ij.
charitas. j. ꝛ dist. iij. §. vlti. Dicebat ꝛ ille seraphicus
Christi discipulus verus almus. Franciscus. Tantũ
quilibet scit: quantum operatur: ꝛ non plus. Item
dicebat loquens fratribus. Si haberes oẽȝ scientiã:
ꝛ scires interpretari oĩa gñia linguarũ: ꝛ subtiliter de
celestib⁹ rebus ꝑscrutari: in ijs non potes gloriari: q2
vnus demon sciuit de celestibus ꝛ modo scit de ter-
renis plus ꝙ oẽs hoĩes, licet fuerit aliquis qui sum
me sapientie cognitionẽ a dño recepit spãlr: vt Sa
lomõ. Itẽ dicebat super verbo Apli Litera occidit:
spũs aũt viuificat. ij. Corin. iij. Illi sunt mortui ad li
teram: qui tm̃ sola verba cupiunt scire: vt sapientio-
res videant̃ inter alios: vt possint acquirere diuitias
huius seculi ꝛ honoreȝ. Et illi religiosi sunt mortui
ad literaȝ, qui spũm diuine litere nolunt sequi: sed so
la verba magis cupiunt scire ꝛ alijs interpretari ꝙ
operari. Et illi sunt viuificati a spũ diuine litere: qui
oẽm literaȝ ꝙ sciunt ꝛ cupiunt scire non attribuũt
corpori: sed verbo ꝛ exẽplo reddũt eã altissimo dño
cuius est oẽ bonum. Iteȝ dicebat. Quũ videris sciẽ
teȝ male viuentẽ: cogita ꝙ sit vnus de demonibus
subtilibus, cognitio in demonib⁹ afflictio erit eis ꝛ
est: q2 non diligunt quem cognoscunt. ꝛ Jacob. iiij.
Scienti bonũ ꝛ non facienti peccatum est: subaudi
maius de pe. di. ij. §. n. ingt: post col. ꝛ Luc. xij. Sciẽs
seruus voluntatẽ dñi sui, ꝛ non faciens: plagis vapu
labit multis. In dei vero electis ipsa cognitio amor
est: q2 quẽ cognoscunt hic diligunt: ꝛ perfecti⁹ in pa-
tria. Vere quidẽ qui se ignorant pulchri sunt. i. pul-
chri apparent inter mulieres. C~nti. j. idest inter ho
mines seculares, ꝑp scientiaȝ quaȝ ostendunt. Sed
q2 se ignorant: vel qꝺ cognoscunt non operant̃: pa-
scunt hedos, suos sensus peculeos. Est. n. hedus ani
mal: sm glo. Mat. xxv. peculcũ ꝛ olidũ. Et vadunt
post vestigia gregum suoꝝ. i. post cogitationes ꝛ af-
fectiones bestiales. Et specialiter pascũt porcos. Lu
ce. xv. q2. vt porci vel sues, in suis voluptatibus in-
uoluunt̃. ij. Pet. ij. de pen. di. iij. sunt qui debent. Et
ventrẽ cupiunt siliquis saturare. sm Aug. super pre.
c. Luc. xv. Porci sunt immundi spũs qui sub ipso
erant. Nã ciuis de quo premisit, cui adheserat ado-
lescens: aliquis aereus princeps est ad militiã dia-
boli pertinẽs: cuius villa est mundus ꝑtãris ipsius:
de qua premisit: ꝛ misit illũ in villã. sȝ Bedã. Por
cos pascere, est ea quib⁹ immũdi spũs gaudent ope
rari. Silique aũt sm Amb. genus leguminis est: in-
tus inanis, foris mollis: quo corpus non reficit̃, sed
impletur vt sit magis oneri. Iteȝ ibi Aug. Silique
Seculares disciplinę sili quis comparatur. ergo quib⁹ porcos pascebat: seculares doctrine sunt
steriles, vanitatẽ personantes: de quibus laudes ido
loꝝ fabularumqȝ ad deos gentium pertinentiũ va-
rio sermone atqȝ carminibus perstrepant: quib⁹ de-
monia delectant̃. Vñ quãȝ iste saturari cupiebat: ali
quod solidum ꝛ rectũ qꝺ ad bonã vitaȝ pertineret,
inuenire volebat in talib⁹: ꝛ nõ poterat: vñ sequitur
Et nemo illi dabat: q2 in sciẽtijs mũdanis queritur
gustus ꝛ fruct⁹ aĩe: ꝛ nõ inuenit̃: q2 vere tales sciẽtie
liberales inflant: ꝛ nõ sanãt: de hoc. xxxvij. di. §. hinc
ẽt ille. ꝛ. c. ꝛ ideo. Et studẽtes maxime diu in talib⁹
sciẽtijs appendũt labores: ꝛ nõ in saturitate: ꝛ argẽ
tũ: ꝛ nõ in panibus diuine scientie aĩe refectiuis: que
sunt panes vite. Eccli. xv. de hoc Esa. lv. ad literaȝ. Ta
les carnales sciẽtie destruent̃. j. ad Corin. xiij. sȝ vnũ
iota diuine sciẽ nõ preteribit. Mat. v. Et celũ ꝛ ter
ra transibunt. s. in superficie quã purgabunt̃: verba
aũt dei in eternũ stant. Mat. xxiiij. ꝛ Luc. xxj. xxxv.
q. x. fraternitatis: q2 sacra lex ab eterno est: ꝛ ex ore
altissimi exiuit: ꝛ cuȝ eo ꝑmanet in euuȝ. Eccli. xxiiij.
Adde hic qꝺ scripsi. s. in. §. expedinis nobilib⁹: vsqȝ
ad versi. v. in. c. xxxiiij. in ista. ij. parte. Alia eoꝝ gl̃ia
est in decore exteriori: quũ fiũt moꝛib⁹ indecori. c. di.
contra. Topetum secularium: portare tonsurã paruu
laȝ clericalẽ circumferre ꝛ abscondere, pannis viridi-
bus ꝛ rubeis ꝛ exquisiti coloris ꝛ quidã eoꝝ virga
tis ꝛ partitis se induere: ꝯtra quos ex̃ de vi. ꝛ hone.
cleri. clerici. ij. ꝛ pena eoꝝ. e. ti. qm̃ in clem. In edifi-
cijs ꝛ supellectilibus decorẽ querere: pulchros ap-
parere se comere: ꝛ dealbare: pectere: ꝛ ad delectatio
nem balnea frequẽtare: pingues ꝛ magnos dextra-
rios equitare: familiam iuuenilẽ ꝛ diuersis mutato
rijs adornatam ꝛ preciosis pannis amictã ꝛ splen-
didam secum ferre: frena argentata ꝛ calcaria ꝛ sel-
las preciosas habere: vt exterior oĩs pulchritudo ap
pareat. Sed gloria talium stercus ꝛ vermis. j. Ma
chab. ij. Tales fuci meretricij sunt de cons. di. v. fuca
re. Tales apparatus militantium mundo sunt. Ta-
les pompe Cesaris ꝛ regum sunt. xxj. q. iiij. ꝛ hic ad
de qꝺ scripsi. s. in magno. §. postꝙ: an prin. in. ca. x. ꝛ
in. §. vi. versi. discantan. ca. xv. in ista. ij. parte. Unde
Paphuncis in collatione de tribus abrenuntiatio
nibus in lib. collationũ Jo. cassi. Ut. n. virtutes vel
ipsa charitas que earũ fons est: in hoc seculo conqui
sita: post finẽ quoqȝ huius vite pulchrum ac splen-
didum amatoreȝ suũ reddit: Ita vitia ad illam pe-
rẽnem cõmorationem obfuscatã menteȝ quodam-
modo coloribus tetris infectamque transmittunt.
Pulchritudo. n. vel deformitas aĩe virtutũ seu vi-
tioꝝ gignit̃ qualitate ex quibus quidã attactus co
lor aut ita eam splendidã reddit: vt a propheta Da
uid. ps. xliiij. mereat̃ audire. Et concupiscet rex de-
corẽ tuum aut certe atrã fetidaȝ atqȝ deformem ita
vt fetorẽ proprie turpitudinis ipsa ꝯfiteat̃: ꝛ dicat in
ps. xxxvij. Cõputruerunt ꝛ corrupte sunt cicatrices
mee: a facie insipientie mee. ꝛ dñs alibi Hiere. viij. in
fi. ad eã. Quare (inquit) non est obducta cicatrix fi
lie populi mei? Cultũ ꝛ decorẽ virtutũ requirit dñs
in ecclesia sua: non coloꝝ: ex̃ de vi. ꝛ ho. cleri. cũ deco
rem: ꝛ de immu. eccle. decet domũ. li. vi. de pe. di. ij. §.
Romanos. versi. illa aĩa. aĩs est. ca. in ps. ꝛ Canti. v.
Rex nr̃ speciosus forma pre filijs hoĩum. cuius pul
chritudinẽ sol ꝛ luna mirant̃. vt dicit alma Agnes.
In cruce liuet: pallet: sputis illitus deformat̃: nõ est
ei species neqȝ decor: ꝛ quasi leprosus apparet. Esa.
liij. E quã non hȝ neqȝ domicellũ, cũ vilib⁹ se asso-
ciat. Jo. iiij. sanctus sanctoꝝ. De quo ordine sunt ta
les ꝛ prelati ꝛ clerici? non hñt ordineȝ ꝯtra apl̃um:
sed ordinẽ faciũt. ij. ad Cor. Expectẽt locũ illuȝ vbi
nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Job
x. sm Ber. Tota quasi es ingloria in mẽbris mr̃ ec-
clesia. detenta falsa ꝛ vanagloria aufers sponso tuo
gl̃iam ꝙ alteri non vult dare. vñ dicit Esa. xlij. Glo
riaȝ meã alteri nõ dabo. Ipse qui est rex glorie. ps.
xxiij. dicit Jo. viij. Ego gloriam meam non quero:

vbi Chry. q.d. ex honore quem ad patrem habeo hec locutus sum vobis, et propter hoc dehonoratis me: sed nulla est mihi cura huius contumelie. Illi.n. noxas de bene: propter quem hec audio. Paulus in gloria propter Christum ait.j.ad Tim. Regi seculorum immortali inuisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum. Et angeli concinunt Luc.ij. Gloria in excelsis deo: et de cons.di.j.hi duo.et.c.porro: quam tu ei auferis in terris: et ideo perdis eius pacem et gratiam, et tandem filij tui vane gloriosi perdent illam veram gloriam propter istam falsam gloriam, quia quum deum cognouissent: non sicut deum iam se glorificauerunt: quia euanuerunt in cogitationibus suis. ad Rom.j. interpretari vere per Achor. Josue vij.j.q.iiij.§. item peccato cuiuscunque interpretatur lumen fratris: qui significat quemlibet xenodoxie deditum foris lucentem intus tenebrosum: qui furatur regulam auream diuine sapientie omnia regulantis.iij.di.regula sibi eam appropriando: et ex ea placere desiderans hominibus contra id.j. Pet.iiij.et.j.q.iij. vendentes: si quis loquitur quasi sermones dei. vbi Greg. Qui in verbo dei gloriam propriam querit: ius dantis inuadit: quia scriptum est. Et gloriam meam alteri non dabo. Isa. xlviij. Quia sapientiam dabo gloriam. Eccli.lj. quia ex ore eius prudentia et scientia. Prouer.ij. et ps.xliiij. Lingua mea calamus scribe velociter.s. spiritussancti scribentis: quia digito dei.i. spiritusancto. Joan.viij. Mat.xij. Lu.xj. ibi. Si in digito dei testi tabule conscribuntur. Exod. xxxij. Quis.n. appropriabit sibi dei doctrinam: quum filius coeternus, extra de summa tri.c.j.et in cle.c.t.fidei.patris et sapientia eius. Eccli.xxiiij. dixerit Jo.vij. Mea doctrina non est mea: quia secundum Aug. filius a patre est. et quicquid habet: ab eo habet. Furatur etiam Achor chlamydem coccineam.i. potentiam vel dignitatem ecclesiasticam: quam sibi appropriat vane gloriosus de ea superbiendo, et ea abutendo et qui in eorum presidet non deo placere, sed hominibus delectatur contra quod Gala.j. Si hominibus placerem Christi seruus non essem.l.di. si quis diacon*.lxxxiij. di.c.viti. Talis xenodoxus dicit in corde suo. Deus sum: et in cathedra dei sedeo. Ezech.xxviij. Sed non videt quomodo sedet in cathedra: quia qui male sedet in cathedra: iniuriam facit cathedre.xl.di.multi: quia super cathedram Moysi sedent hodie scribe et pharisei. Mat.xxiij.j.q.j.non quales.xix.di.secundum: sed vtinam bene facerent et bene dicerent: quia os eorum locutum est superbiam.ps.xvj. et linguam habent magniloquam. ps.xj. Et loquuntur grandia, et totus eorum sermo superbia est: de pe.di.ij.si.n.in quit.versi. Petrus. Sed frequenter malam habent doctrinam: quia malorum doctorum doctrina mala est.j.q.vij.conuenientibus. Et peiorem vitam: quia mala loquuntur: et peiora agunt. Non magis in regno celorum: sed in regno superborum spiritum vocabuntur. Mat.v. vt sic potentes dignitate, potentes sint in tormentorum maiorum eternitate. Sapie.vj. viij.q.j. illud: quia cathedra talium pestilens fuit: multa prime simoniacorum vendentium columbas: id est gratiam spiritussanctiam manuum impositione et beneficiorum collatione. Et ideo dominus eorum cathedras euertit. Mat.xxj. Mar.xj. Luc.xix. Joan.ij.j.q.iij.et multis. Isti tales rectores vel potius destructores sunt qui primos accubitus in cenis et primas cathedras in synagogis querunt. Mat.xxiij. semper ambientes: et nunquam satis bibentes. Vtinam hi secundum Bern. ita agiles inuenirentur ad curam: sicut agiliter currunt ad cathedram. Vere prelati mercenarij ne dicamus fures. Mercenarij quidem sunt secundum Greg. quia locum quidem pastoris tenent: sed lucra animarum non querunt, terrenis commodis inhiant: temporalibus lucris pascuntur: impensa sibi reuerentia delectantur. De ijs plus quam satis in isto opere diximus quia satis et plus quam satis est necesse impingere contra eos qui cum suis ambitionibus totam quasi dei ecclesiam vastauerunt. De ijs Jo.x.et.xxiij.q.iiij. tres personas. Sed insuper dictus Achor. historia Achor Josue.vij.j.q.iiij.§. item peccato cuiusque. ducentos siclos furatur per quos corporales et spirituales diuitie designantur. quas illi furantur qui in eo quod plus se estimant gloriantur: sicut phariseus in templo orans: et dicens. Non sum sicut ceteri hominum. Lu.xviij. Contra quod dicebat ille inglorius in se. sed in Christo summe glorians. Non glorietur fortis in fortitudine sua: et sapiens in sapientia sua et diues in diuitijs suis sed glorietur scire et nosse deum. Hieremi.ix. et alter ait. Qui gloriatur: in domino glorietur.ij.ad Corinth.x. Et iterum. Nemo glorietur in hominibus.j.ad Corinth.iij. Et iterum. Quid habes quod non accepisti? si autem accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis? j.ad Cor.iiij. Et iterum. Gratia dei sum id quod sum.j.ad Cor.xv. Recte igitur humilis dicitur ab Egidio fratre socio beati Francisci qui aliena reddit, et omnis superbus fur et latro sibi approprians alienum: nihil.n. proprium est hominis: nisi peccatum: quia omnis homo mendax.ps. cxv.et Rom.iij.et nullus sine peccato: de pe.di.ij.si.n. licet nemo ex necessitate peccet: quia omne peccatum voluntarium.xv.q.j.§.j.et.xxiij.q.iiij. vasis ire: alias est.§.sub.c. Nabuchodonosor. Hic ergo ecclesia in Christo sancto gloriosa, rectoribus tuis xenodoxis querentibus gloriam ab hominibus et non deo. Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Joan. viij. Et ideo talis gloria vmbre similis est: que nihil aliud est quam priuatio lucis ex obiecto corporis: et que fugit sequentes et insequitur fugientes. iuxta illud Eccli.xj. Si secutus fueris: non apprehendes: et si precurreris: non effugies vnde Philosophus. Hoc solum habet humana gloria gloriosum, quod se appetentes fugit: et se fugientes appetit. ca.viij.q.j.in scripturis.j.q.vj. sicut. Quid miseri vane gloriamur: et conamur vincere alios. et transcendere vbi premium non est? vt dicit glo. Gal.v. super verbo inanis glorie cupidi. Stulti mercatores sumus: qui bonum opus vnde poteramus habere veram et eternam gloriam: pro falsa et momentanea vendimus. dicente domino Mat.vj. Receperunt mercedem suam. vnde Gre. Quum pro recto opere laus transitoria queritur: eterna retributione res digna vili precio venditur. Et Bern. Quicquid fauoris captamus: deo furamur. Quid enim infelices hypocrite sepulcris dealbatis similes, pleni intus ossibus mortuorum. Mat. xxiij. laudari cupimus quum simus vituperabiles: vnde Ber. super illud Pauli. Ro.viij. Vanitati subiecta est creatura non volens. De qua vlt vanitate inest nobis: velle laudari quum simus vituperabiles: et nolle laudari quos scimus laudabiles. Contra quod dicit Chry. Hypocrita: vt quid non vis esse laudabilis: qui vis vt laudens? et quid formosus apparere: et formosus non esse? Sed o vera mater ecclesia, et non ficta: simplex: non duplex: non rugosa: sed sincera: realis, non superficialis: humilis: non elata: formosa interius: nigra in mortificatione corporis exterius: querens sponsi gloriam: et non tuam. O ethiopissa prius nigerrima. O catula prius immunda. Mat.xv. O alienigena per Samaritanam prefigurata. Jo. iiij. et peregrina. o sanguiflua. Mat.ix. Mar.v.et Lu.viij. O chananea. Mat.xv. O prius ceca et orphana et vidua prius multos habens amatores. Hie.iij. Ingrata dote nec. Bestiarum socia. Plasmatoris ignara. prius

mestie

messie nescia. Joā.iiij. Omni transeunti pedes tuos. Esa.xlvij. o uaricans.xxxij.q.v.si paul⁹. O oleastrū syluestre ad Ro.xj. Filia tenebrarū:ad Roma.xiij. Expers lucis. Serua sensuū exterioꝝ. Socia reptiliū. Pri⁹ idoloꝝ cultrix. Ignominia peccatoꝝ plena. Quis te prouexit in hāc gloriam ꝛ honorem, vt sctōꝝ sancto desponsareris? Deo viuo spūaliter vnireris? Osee.ij.j.ad Cori.vj. Et sacramētaliter:ꝯ ꝯse. di.ij.in Christo pater:ꝛ ex̄ de sum.tri.c.ij. ipsius sanguine mundareris ab oīb⁹ immūdiciis tuis? Ephe.v. ab ipso luce illuminareris? Jo.j. Et synagoga ꝛ filiis regis. Mat.viij.ꝛ oīb⁹ Israel. Mat.xv. prepo nereris? Et regū vberib⁹ lactareris? Esa.lx. Tātis gratijs tpalibus ꝛ spūalib⁹ ditareris? Ab oriente ꝛ occidentē adorareris? xciij.di.legimi⁹. Et deinde gēs sancta ppl's acquisitionis:ꝛ regale sacerdotiū vocareris? j.Pe.ij.ex̄ de elec.fondamenta.§.j.lib.vj. Clauibus regni celestis ligandi, ꝛ soluendi in terra potestate vtereris? Mat.xviij.xxiiij.q.j.quodcunqꝫ de pe.di.j.quē penitet. Vñ totū tibi hoc nisi a crucis sancta ignominia? j.ad Cor.j.ꝛ.ij.que est tua gloria. Gala.v. Nā a ligno tuus spōsus regnauit Phil.ij.ꝛ in ps. qꝛ ibi ꝯtra hostē tuū seuissimū triūphauit. Super lignū te portauit.j.Pet.ij. In ligno te multiplicauit granum frumēti qd in cruce caput inclinauit. Jo.xij.ꝛ.xviij. In ligno te ad patriā transportauit. Sap.xvij. Ergo gloria tua ꝛ filioꝝ tuoꝝ maxime rectoꝝ in cruce est, in fame, siti, nuditate, persecutionibus:ꝛ tribulationib⁹.ij.Corin.xj.Ro.v. Gloria etiā tua testimoniū ꝯscientie tue.ij.ad Corin.j.xj.q.iij.inter verba.ꝛ.c.seq.ꝛ.c.custodi.ꝛ.c.in cunctis.ꝛ ex̄ de sacra.vnc.c.vnico.§.j. Gloria tua ꝛ pregustatio tue patrie facta est tibi persecutio sicut spōso tuo. Jo.xvj Gloria tua gloria spōsi tui que est carnis in gloria. Quis gloriabif se mundū habere cor? Prou.xx.ꝯ pe.di.ij.si.n.ad.ij.col. Sed nunquid gloriabif securis ꝯtra illum qui secat in ea:aut figmentuꝫ cōtra figulum. Esa.x.ꝛ.xxix.ꝛ.xlv.di.xxj.inferior sedes. Adde hic qd scripsi.ꝫ.in prima parte in.§.qꝛ satis per totū in.c.lxvj.ꝛ in §.firma coluna.in.c.lxvij. Qui paceꝫ ꝛ gloriam verā querit:anglorius habitat super terraꝫ: querens hic ꝛ tandē in dño gloriari.ij.ad Corin.x. participans gloriā recumbentium cū Abraā: Isaac ꝛ Jacob. Mat.viij. Sede ergo i loco nouissimo humilis sponsa Christi ecclesia, nihilitatem tuā ꝛ miseriam ꝛ offensiones ꝯtinuas recognoscens: vt sit tibi gloria in celis coram simul discumbentibus: dicente sponso. Amica ascende superius. Luc.xiiij. vbi Basilius. Occupare ergo locum vltimū in conuiuijs iuxta mandatū conueniens est. Sed rursus in hunc ꝯtentiose irruere reprobatum:tamqꝫ interceptorium ordinis, ꝛ causatiuuꝫ tumultus: ꝛ de eo mota ꝯtentio equiparabit nos litigantibus de primatu. Preter gña martyrij que.ꝫ.posita sunt ꝛ alia multa martyria sancta:de quibus hodie nec vnum video superesse. Et primo quidem quū quis patif pro iustitia sicut Abel. de quo Mat.xxiij. a sanguine Abel iusti. vbi dicit Aug.ꝙ in Abel triplex perfectio fuit: virginitatis, sacerdotij ꝛ martyrij. dixi in prima parte in.§.xxxvj.in versi. Quid etiā:in.c.xxxvj. De isto martyrio. Mat.v. Beati qui persecutionē patiunf pp iustitiā. vbi Chrys.super Mat. hoc est pp virtutē pp defensionem alioꝝ:pp pietatē. iustitiam.n.cōsueuit pro virtute anime ponere:vt ibi. Nisi abundauerit iustitia vestra ꝛc. Mat.v.ꝛ ibi. Primū que rite regnū dei ꝛ iustitiā eius ꝛc. Mat.vj. Itē Aug. de sermone dñi in monte. Pace.n.intrinsecus custodita ac firmata, quascunqꝫ persecutiones ille qui foras.s. princeps huius mundi. Jo.xij. missus est, forinsecus concitauit:auget gloriam que sm deuꝫ est. Item ibi Hiero. Signanter aūt addidit pp iustitiā. multi.n.pp sua peccata persecutionem patiuntur:ꝛ non sunt iusti. Simulqꝫ considera ꝙ octaua vere circumcisionis. Luc.ij. beatitudo martyrio terminetur. Item. Chry. Non aūt dixit beati qui a gentib⁹ persecutionem patiunf:ne putes illum solū beatuꝫ qui persecutionem patif pp idola non colenda. Ideo ꝛ qui ab hereticis persecutionē patif pp veritatē non relinquendam:beatus est qꝛ pp iustitiam patif. Sꝫ ꝛ si quis ex potentibus qui christiani videntur:forsitan pp peccata sua correctus a te, fuerit te persecutus. beatus es cum Joan. baptista: Mat.xiiij.xxiij. q.iiij.vnusquisqꝫ. Si.n.verum est ꝙ martyres sunt prophete qui a suis occisi sunt:sine dubio qui ppter causam dei quid patitur:ꝛ si anus.i.vetula patitur, mercedē martyrij habet: Et ideo non posuit scriptura personas persequentiū:sed solam causam persecutionis vt nō aspicias quis te persequif:sed pp quid. Item ibi Hilarius. Sic ergo ad postremum eos in beatitudine numerat:quibus oīa pro Christo pati: qui iustitia est. pronus affectus est. His igif ꝛ regnū seruaf:qꝛ in contemptu seculi sunt pauperes spiritu. De isto martyrio ꝛ mā.xxiij.q.iiij.nimium.ꝛ.c.qui peccat.ꝛ.c.si ecclesia. Sed vbi est hodie talis martyr qui pro iustitia velit pati? Multos autē martyres passiuos video in dei ecclesia:adulteros, homicidas, maledicos, alienoꝝ appetitores:sꝫ Christianos paucos video pro iustitia patientes.j.Pet.iiij. Sꝫ pena sm Aug. nō facit martyrē:sꝫ causa: alias coronanf etiaꝫ ꝛ latrones. Secundo:quum quis patitur pro lege:sicut Machabei. Pro quib⁹ licet passi sunt ante incarnationem agit festum ecclesia: quia sicut ait Bern:quod negauit eis tps:concessit forma martyrij. qm̄ eo modo passi sunt quo ꝛ martyres noui testamenti. Passi.n.sunt ne transgrederentur legem: sicut ꝛ isti ne agnitā negarent fidem. Alia causa est, fides resurrectionis quam apertissime testati sunt dicentes.ij. Macheb.vij. Tu quideꝫ sceleratissime in presenti vita nos perdis, sed rex mūdi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite resurrectionem suscitabit. Martyrizati etiam pro fide ꝛ lege dei fuerunt tres pueri:de qbus Dan.iij.xj.q.iij. imperatores xxiij.q.iiij.qñ.ꝛ.c.non inuenitur. Tertio:quū quis patitur pro Christo:idest vice Christi:sicut innocētes in quoꝝ singulis Christus putaf occidi. Mat.ij. Quarto:quuꝫ quis occidif pro fide Christi sicut Stephanus. Act.vj.ꝛ alij martyres in nouo testamento:ꝛ isti dicuntur proprie martyres: quia passi sunt pp testimonium rei geste:scilicet incarnationis ꝛ alioꝝ articuloꝝ fidei christiane:de quibus multi dubitauerunt:ꝛ ideo ad certificanduꝫ de hmōi veritate necesse fuit adducere testes: de quib⁹ Esa.xliij. Uere vos testes mihi.glo.apli ꝛ martyres testificātes. Fuerunt autē omnia in martyribus que in testibus requirunf. Primo. liberi.iiij.q.iij.§. item in criminali.ver.itē serui. Et ipsi liberati a seruitute peccati:de qua Joan.viij.ꝛ.ij.Pet.ij. a quo quis superatus est ei⁹ seruus est. Secundo. sexus virilis.xv. q.iij.de crimine:ꝛ ipsi inflexibiles:vñ Gre.super illo verbo, nimis ꝯfortatus est principatus eoꝝ. Occidi pñt, flecti nequeunt. Tertio:legitime etatis.iiij.q.iij. c.j.ꝛ ipsi sensati.j.Cor.xiiij. nolite pueri effici sensib⁹

que sint i testib⁹ requirēda.

Quarto:sane mentis.iij.q.vij.§.tria:quia elegerunt tēporaliter cruciari:vt possent eternaliter delectari. Sapien.iij. In paucis vexati:in multis bene dispo nent. Quinto,bone operationis.iiij.q.iij.§. Item in criminali versi.in testibus. Et ipsi tales. Job.ix. Transierunt quasi naues poma portantes:que post se relinquūt odorez. Sexto:diuites virtutibus.iiij. q.iij.§.item in criminali.versi.testium. Greg.in homi.Si vere fratres diuites esse cupitis veras diuitias amate. Septimo fideles.extra de testi.c.j.qz pro fide mortui.Act.xxj. Non solū alligari sed etiā mori paratus sum propter nomen dei Jesu, Octauo:qz non surdi.iij.q.vij.§.tria,sed obediētes legi. Prou. xviij.Qui declinat aures suas ne audiat legē:oratio ei9 erit execrabilis.Nono:qz non pro se sed pro Christo testificati sunt.iiij.q.iij.§.oībus.Actu.x. Nos sumus testes oium que fecit in regione Judeoꝝ.Decimo:qz iurauerunt:extra de testi.nuper:propter firmum propositum,ps.cxviij.Juraui et statui custodire iudicia iustitie tue.Undecimo:examinati:extra ꝯ testimo. venerabili.et co.ti, In nomine dñi.no. glos non est.Et ipsi multis tribulationibus purgati, et examinati.Sapiē.iij.Tanq̄ aurū in fornace ec.de pe.di.ij.§.n.vltra.iiij.col. versi.sedet. Duodecimo, ieiuni,ex̄ de testi.c.j.et ipsi tū crucifigentes.Gal.vlti. Nos testes instaurat dñs ꝯtra nos Job.x.vñ Greg. Totus mundus martyribus plenus est.Jam pene tot qui videmus non scimus quot veritatis testes habemus:ꝯtra nos ergo erunt in iudicio:qz ipsi sanguinē fuderunt pro dño:quē nos miseri ꝑ vili pecunia seu fetida luxuria negare nō formidamus.xj.q. iij,existimāt:verbo et ope dictā fidē.Vñ martyr grece,dz testis latine.sz Maximianū.Quatuor.n.sunt necessaria vt aliquis ꝓprie dicat martyr.s.Uoluntaria.xv,q.j.nō est.sustinētia passionis. Puritas ꝯsciētie.j.q.j.vide.Bonitas cause.j. Pet.iiij. Nemo aūt vtm patiat quasi homicida aut fur ec.Et infra. Si aūt vt christianus:non erubescat.Et tps gre.Sufficit tū forma martyrij,vt dictū est.§.versi.ij.Sz et quotquot ꝓphete et sc̄ti añ Chrz mortui sunt:ꝑ fide et in fide Christi mortui sunt et salui.Act.xvj. Unde quidā. Cū patientia,mens bene conscia:ꝯgrua causa:

ad martyriuz necessaria.

Tempus et adfuerit:hic bene martyr erit.

Quinto quū patit pro libertate ecclesie sicut beat9 Thomas cantuarien.Eque.n.desideranda est ecclesiastica libertas:ex̄ de immu.eccle.nō min9:vt fides. Unde beat9 Amb.ait imperatori.Si rapis:si deuoras:si acceperis.sustinebo:si aūt extendas manū ad sanctuariū dei:abi me inuenies sacerdotē ꝯ hoc.xxiij. q.viij.ꝯuenior. Sexto:quū patit pro assertione veritatis:sicut Hieremias lapidatus:et Esaias serra lignea serrat9.et Ezechiel.xxiij.q.iiij.recedite. Septimo:quuz patit pro redargutione iniquitatis , sicut btūs Joannes baptista.Mat.xiiij. Mar.vj.xxiij.q. iiij.vniusqu:sq3. Octauo:quū patit ex solo motu charitatis:sicut Christus dñs martyr et ꝓtomartyr in testamēto nouo ꝑ redēptione humani gñis.vñ Can. v.dilect9 me9 candid9 et rubicund9.In hoc qꝫ ait dilect9:notat radicē ministerij.s.charitatē.in hoc qꝫ ait candid9:puritatē mentis et corporis. In hoc qꝫ ait rubicund9:tolerantiā passionis.De isto martyrio dī Lu.xij.Baptismo habeo baptizari, et qūo coarctor quousq3 impleat:vbi Beda.i.sanguinis propriꝫ tinctione prius habeo ꝑfundi:et sic corda credētiū spiritus igne inflāmare. Nono:quū qs patit pro suo crimine:sed in patibulo reatū ꝓpriū ꝯfitet et Xp̄m legit et no.de pe.di.j.importuna.in gl.nō in rei veritate.Ue aūt nobis qui in honorē martyrū comessationes et ebrietates creberrimas.xliiij.di.comessationes.Ipsi.n.nobis exemplū certandi dederunt:non crapulandi:vñ Chrys.Tu christiane delicat9 es miles:si putas te posse sine pugna vincere:sine certamine triumphare.Exerce vires in fortitudine:dimica atrociter in prelio,et certa.Considera pactū:ꝯditionē attēde, militiā nosce pactū qḋ spopōdisti:ꝯditionē q̄ accessisti:militiā cui nomē dedisti:hoc.n.pacto cūcti pugnauerunt,hac cōditione cuncti vicerūt. Nō oremus pro martyrib9 ne eis iniuriam faciamus:ex̄ de cele.mis.cū Marthe.§.fi. Honoramus eos verbis:vita ab eis disiungimur.Oram9 eos pro nobis sz eoꝝ martyria fugim9 Quare ergo suffragia eoꝝ querim9.Si.n.exēpla eoꝝ sequi vellemus:eos ꝓpitios haberemus:qz dati sunt nobis in patronos ad auxiliandū:adiuuāt.n.nos meritis suis et orōib9. De punio Aug.als.Maximus.O immēsa dei pietas.Martyrū merita:nr̄a vult esse suffragia. Illos examinat:vt nos erudiat. Illos ꝯterit:vt nos acquirat. Illoꝝ cruciat9,nr̄os vult esse ꝑfect9. De scdo Hier. ꝯtra Uigilantiū.Si apl̄i et martyres adhuc in corpore positi orāt pro ceteris:qñ de se adhuc deberent esse soliciti:quanto magis post coronas victorias et triumphos?vnus homo Moyses sexcentis milib9 armatoꝝ impetrauit veniam a dño. Exo.xxxij.xlv. dist,disciplina.Et Stephanus veniam deprecatur. Actu.vij.et postq̄ cuz Christo esse ceperunt non minus valebunt. Paulus apl̄s.cclvj.animas sibi esse rit donatas.Actu.xxvij.et nunc cuz Christo residēs ora clausurus est? Persecutio martyr si in equo rufo signata est. Apoc. vj. Hereticoꝝ in equo nigro:vt ibi.Hypocritarū qui nunc consumunt ecclesiam: in equo pallido.In equo albo eccl̄ia primitiua. vt ibi.

De statu confessoꝝ . De triplici confessione:cordis, oris et operis longa allegatio et vtilis. Cap. 50.

SCiscitor etiaz abs te domina gentium mater ecclesia: vbi sunt ꝯfessores tui lucidi postquam martyres inclytos perdidisti? Fundata es in confessione Petri clauigeri. Mat. xvj.xix.dist.ita dicens. Fides tua te saluam fecit. Luce. vij. Cōfessione induta es.Confessione pulchra effecta es. ſm Dauid.Audiuisti a spōso.Si me ꝯfessa fuerit coram hoib9:ꝯfit.bor et ego te corā patre meo et angelis dei.Luc.xij.vbi Amb. Preclare fidē intexuit: et fidei ipsi virtutū fundamēta subiecit.Nam vt fortitudinis fundamentū est fides:ita et fidei firmamētum est fortitudo.Itē ibi Chry.Nō est ergo ꝯtent9 fide intrinseca:sed et exteriorē ꝯfessionē requirit.Inducēs aūt nos ad fiduciā et maiorē affectū ait Paulus ad Rom.x.Si ꝯfitearis ore tuo dñz Jesuz et credas in corde tuo qꝫ eū dñs a mortuis suscitauit:saluus eris.Totū Christuz et mysterijs in his interpretat.Decet.n.pri9 ortū a deo pīe verbū.i. vnigenituz ex ipsi9 substātia ꝯfiteri dñz oiuz:nō tanq̄ ab extrinseco et furtiuū sortitū dñiū:sz.existentē re vera naliter dñz i vtroq3 symbolo:dñiuz Jesuz Chrz et prez.Cōsequenter opz fateri qꝫ hunc deus a mortuis suscitauit:apluz.s.factū hoiez et passum in carne ꝑ nobis sic .n.resurrexit a mortuis.Quisquis ergo si ꝯfitebitur

christum coram hoibus vt deus et dominum: christus eu confitebitur corá angelis dei: tunc tpis quú descenderit cú sanctis angelis in gloria patris sui in seculi consummatione. Mat.xxv. hucusqz Chryso. Dixisti in ps.cv. Cõfiteamur nomini sancto sponse: et gloriemur in laude eius. Iterú dicis in ps.cx. et cxxxvii. Confitebor tibi dñe in toto corde meo. Et iterum in ps.cxliiij. Confiteantur tibi oia opera tua. et psalmographus in persona tua hanc confessionem sepissime repetit: vt eá cordi et auribus tuis inculcet. Sed quis hodie ex illis qui se filios tuos dicún et maxime qui te regunt: sponsum tuú dñm iesum christú veraciter confitet? Radix enim vere fidei confessionis in corde nascitur. sm Chryso. Quia corde creditur ad iustitiá. Roma.x. et Philippus eunucho ait. Si ex toto corde credis. Act.viii. In ore sicut flos producit: qr ore fit confessio ad saluté ad Roma.x. et ps.cviii. Confitebor dño nimis in ore meo. Propter quam confessioné ait dñs cephe Petro confitenti. Tu es christus filius dei vivi. Beatus es Simon bariona Mat.xvj. Quá beatitudiné túc pdidit et pro illo tépore ipse Simon: quú timore mortis negauit et ait. Nó noui hoiem. lz corde nó negaret: criminaliter tñ peccauit: sed hereticus nó fuit: qr nó corde negauit sed propter oris negationé periisset: nisi ad lachrymas cucurrisset: et nisi euz dñs misericorditer respexisset. de hoc Mat.xxvj. di.l. fidelior. vj.q.j. imitare. xj.q.iij. non solú. de pen.di.j. petrus. Et hoc ideo qr radix que non germinat frõdes: exiccata est: et fides cordis et non oris arida est. ná et ideo deus nobis dedit os sicut et cor: vt vtrunqz pariter christú cõfiteatur: fructus vero confessionis in operibus ostendit. Sed preuaricatores redite ad cor. Quot enim intra istá sanctá ecclesiá perfidi heretici corde negant saluatoré nostrú incarnatú verbú? aut eú verum deum christú negátes corde. i. hominé de spiritusancto cõceptú: et plenú spiritusancto: subsistenté ex aia rõnali et humana carne: passibilé et mortalem negantes: aut verú dei filiú, patri consubstantialem, coomnipotenté, et coeternú pertinaciter diffitentes. xxiij.di. qui eps. ex de sum.tri.c.j. et de cele.mis. in quadá.§. respõ. et ex de sum.tri. catholice in cle. aut de hac orthodoxa fide cordaliter hesitantes: qd dubiú mentis impie hos hereticos facit: qr hec fides est corde firmiter credenda: et ore simpliciter confitenda. de hoc legitur et no. xxiiii.q.j. aperte. de sum.tri.c.j. et de heret. dubius. Tales impii nullatenus per ignorantiá excusantur: qr circa fidem ignorans ignorabitur. j. ad Corin.xiiij. xxxvij.di.§. vlti. et c. vlti. et heretici nesciétes heretici sunt. vj.q.j. quero. hi impii filiú dei dñm iesum aut hoiem purú. xxiiii.q.iii. quidá. ver. paulia ni. et ver. harpocratiani. aut sine ala. vt eo.c. ver. apollinariste. aut minoré patre cõstituunt filiuz. preal.ca. quidá. ver. donanste. carnalé imaginationé habentes: et carnaliter verbú Joannis, Pater maior me est. Jo.xiiij. intelligentes. Dñs enim Jesus tunc loquebatur de se hoie: quo maior est deus pater suus et de se creatura: qua maior est deus creator pi suus: et ipse qr deus, maior est se creatura: sed quantum ad diuinitaté suá quá eandé hz cum patre: et a patre ait Joan.x. ego et pater vnum sumus. ex de sum.tri.c.ij. vbi Aug. Vtrunqz audi. et vnú. et sumus. et a charibdi. et a scylla liberaberis. Quia dixit, vnú: liberat te ab Arrio. de quo xxiiij.q.iii. resecáde. et q.ea. quidaz. ver. arriani. et ver. bonosiani. et ex de cele.mis. in quadam.j.rñ. Quia dixit, sumus: liberat te a Sabellio. de quo xxiiij.q.iii.c. quidá. ver. sabelliani. Si vnú: nó ergo diuersum si sumus: ergo pater et filius. Itẽ Augu.vij. de tri.c.vlti. Vnú enim sumus dictú est: qp ego et ille sm essentiá vnú sumus: non sm relatiuú. Itez Hilarius. viij. de trini. Hec igit qr heretici negare nó possunt: impietatis sue mẽdacio negando corrũpũt. tentant enim illud ad vnanimitatis referre consensum vt voluntatis in his vnitas sit: non nature. i. vt non per id qp sunt: sed per id qp idé volũt vnú sint: sz per nature natiuitaté, dú nihil deus in eo ex se gigné do eú degenerat, vnú sunt: dú operante h[...] operatur pater: dú ipse in patre, et in eo pater est. Hoc non prestat creatura: sed natiuitas. non efficit voluntas: sed potestas. non loquitur vnanimitas: sed natura. Nó negamus igitur vnanimitaté inter patré et filiú. naz hoc solent heretici mentiri: vt eú solá concordiá ad vnitaté non respicimus: discordes ab eis a nobis affirmari loquantur. Sed audiant qm a nobis vnanimitas non negatur: vnú sunt pater et filius: natura. honore, virtute: et idé natura eadem potest velle diuersa. De heresibus Arrij et Sabellij. xvj.di.c. sexta. ver. prima. xxiiij.q.iij. quidá. ver. arriani. et ver. sabelliani. Item Jo.x. Pater in me est: et ego in patre. vbi Hilarius. Hoc est illud, dei filius sum. Hoc est illud, ego et pater vnú sumus. Et ibi Aug. Non enim sic filius dei dicit. In me est pater: et ego in illo. quo possunt dicere hoies. Si enim bene cogitemus: in deo sumus: et deus in nobis est: quasi participantes eius gratiá et illuminati ab ipso. Vnigenitus auté filius in patre est: et pater in illo: tanqz equalis. Et iterum. Pater meus qd dedit mihi maius oibus est Jo.x. ex de sum.tri.c.ij. Hilarius. viij. de trini. Non occultat ex patre esse se natú. qd enim a patre accepit: accepit nascendo: non postea. Et ibi Aug. Non enim crescẽdo, sed nascendo equalis est: qui semper natus est, de patre filius: de deo deus. Hoc est ergo qd dedit mihi pater: quod maius oibus est: vt. s. sim verbú eius: vt sim vnigenitus filius eius: vt sim splendor lucis eius. de hoc extra de sum.trini.c.ij.§. licet. ibi. iuxta quod. Et iterú. Pater in me manens ipse facit opera. Nó creditis qr ego in patre: et pr in me est? Joá.xiiij. vbi Chryso. Vidi auté abundantiá super vnius substátie demonstratione. q.d. nequaqz aliter facit pater et aliter ego. sicut et Jo.x. alibi ait. Si non facio opera patris mei: non credatis mihi. Itẽ ibi Aug. Arriani dicunt. Ecce inequalis est patri filius: non a seipso loquitur. Dicunt Sabelliani. Ecce qui pater est: ipse est filius. Quid est pater in me manens ipse facit opera: non in me maneo ipse qui facio. Sed manere in filio patré non est singularis atqz vniti. q.d. alius est pater, alius filius. Operari vero per filiú, patrez: non est differentis aut exteri: sicut non vnius est, nó a se loqui que loquitur: neqz rursus alieni ac separabilis, loqui per loquentem. Et quia in se patrem loqui et operari docuerat: perfecte vnius vnitatis fidé statuit dicens. Credite mihi: qr ego in patre: et pater in me est: ne. s. per virtutis efficientiá, et non per nature que sm natiuitaté est proprietatez, pater in filio et operari crederetur et loqui. Itẽ Joá. v. Non potest filius facere quicqz nisi quod viderit patrem facientẽ. de cons.di.v.c. vlti. in fi. vbi Aug. Quidá qui christianos se haberi volút Arriani heretici dicentes ipsum filium dei qui suscepit carné: minoré esse qz pater est: capiunt ex his verbis causam calumnie et respondent nobis. Videtis qr dñs Jesus quú aduerteret iudeos ex hoc moueri qp patri deo equalé se fa-

ceret:talia verba subiungit: vt se equalé non esse mõstraret. Qui enim non potest (inquiunt) facere a se quicq̃,nisi quod viderit patré facienté:vtiq; minor est:non equalis. Sed si dicat deus erat verbuz: et est deus pater maior: duos deos colimus: non vnum deum. et ibi Hilarius.vij.de trini. Ne igitur exequatio illa per nomen naturá natiuitatis que filij est,auferret eadé: ait filiú a se nihil facere posse. Ité ibi Augu. Tanq̃ diceret. Quid scandalizati estis:q: patré meú dixi deú:et q: me equalé feci? deus ita sum equalis vt ille me genuit: non vt ille a me, sed ego ab illo sum. Filio hoc est esse quod posse. Quia ergo substantia filij de patre est: ideo poténtia filij de patre est. Qr ergo filius non est a se: ideo non potest a se. Sic ergo non potest filius a se facere quicq̃: nisi quod viderit patré facienté: q: videre filij hoc est natú esse de patre: non alia visio eius et alia substátia eius: totú qd est de patre est. Item Hilarius.vij.de trini. Ut autez maneret salutaris in patre et filio confessionis nostre ordo: naturá natiuitatis ostendit: q potestaté efficaci non per incrementa indultarú ad vnumquodq; opus virtú sumeret:sz de cognitione psumeret. Presumeret auté non de aliquo operis corporalis exemplo.vt qd pater prius faceret,id postea filius facturus esset:sed quú ex patre filius natus esset:p virtutis ac nature in se paterne conscientiá nihil qd patré facienté vidisset,filiú posse facere testatus est: non eniz corporalibus modis deus videt: sed visus ei ois in virtute nature est. vide de conse.di.v.c.fi. Item Aug.ij. de trini.hoc auté si proprie dictú acceperimus qr in forma accepta ex creatura minor est filius:cósequés erit vt prior pater supra aquas ambulauerit: et cetera fecerit que filius in carne apparens inter hoies fecit: vt posset ea filius facere. Quis auté vel delir⁹ista sentiat? Ité Augu. super Joan. Joá.vj. Ambulatio tñ illa carnis supra mare a patre fiebat per filiú: qñ enim caro ambulabat: et diuinitas filij gubernabat: pater absens non erat.quú filius dicat Jo.xiiij. Pater in me manens ipse facit opera. Quum ergo dixisset Jo.v. Non potest filius a se facere quicq̃:ne forte carnalis arriperet intellectus vt faceret. sicut homo: quasi duos fabros vnú magistrú alterú discipulú:vt qúo ille fecit arcá:iste facit alterá secutus eum: ait Jo.v. Quecunq; ille fecerit, et filius similiter facit. Non ait quecunq; pater facit, et filius alia similia facit:sed hec eadé. Mundú pater,mundú filius, mundum spiritussanctus fecit. Unus mundus factus est a patre per filiú in spiritusancto. Hec ergo eadé facit. Silr autez addidit ne alius error in animo nasceretur. Uidetur enim corpus hoc idé facere qd animus: sed non silr. Animus enim imperat corpori:corpus visibile est; animus inuisibilis: vt si aliqd seruus iubente dño fecit:idé ab vtroq; factú est. sed nunquid silr? non ergo sic pater et filius. Sed et hec eadé facit et silr facit: vt intelligamus simili poténtia facere filiú eadé ipsa que facit pater. Equalis est igit patri filius. Ité Chryso. Quia dicit Joá.v. A seipso non potest facere quicq̃: intelligendú est qr nihil cótrariú patri,nihil alienú ab eo facere potest. Ideo át non dicit qñ nihil contrariú facit: sed qñ non potest facere: vt hinc ostendat similitudiné et certitudiné parilitatis. Non imbecillitaté filij: sed multá ei⁹ virtutem ostendit hoc verbú. Sicut enim quú dicimus impossibile est deú peccare: non imbecillitatez eius accusamus: sed ineffabilem quandá eius virtutem testamur. Ita quú dicit filius non possuz a meipso facere quicq̃: dicit ꝙ impossibile est eum facere aliquid contrariú patri. Ité Aug. contra sermonem Arrianorz. Hoc aút nó deficientis est: sed in eo ꝙ de patre natus est permanentis. Tanq̃ laudabile est oipotenté non posse mutari: q̃ laudabile est ꝙ opus non potest mori. Potest enim filius facere quod nó vidisset patrem facientem:si posset facere qd per illú non facit pater:hoc est si posset peccare. Neq; enim nature immutabiliter bone que a patre est genita cóueniret. Hic aút qr non potest:non deficienter nó potest:sed potenter. Item Jo.vj. Sicut misit me viuens pater:et ego viuo propter patré. vbi Chryso. Ac si dicat. Uiuo ego sicut pater. Et ne ingenitú existimes: adiecit,propter patré:patré esse principiú occulte insinuans. Et Aug. Quia ipse de illo est sine detrimento equalitatis dictú est. Nec tñ nostrá eandé et suaz equalitaté significauit:sed gratiá mediatoris ostendit. Si aút sm id accipimus, Uiuo propter patrem, ꝙ alibi ait, Pater maior me est.hec verba dixit, Sicut misit me. Joá.xiiij.ac si dicat. Ut ego viuá pp̄ter patré.i.ad illú,tanq̃ ad maioré referá vitá meá: exinanitio mea fecit:in qua me misit. Ut aút quisq̃ viuat pp me: participatio facit:quia manducat me.de conse.di.ij.in christo pater. Itez Jo.xiiij. Philippe, qui videt me:videt et patré. Hilarius.vij.de trin. Solemus eniz de simillimis duobus ita loqui. Uidistis istú? vidistis illú. Sic ergo dictuz est. Qui videt me: videt et patré. Non ꝙ ipse sit pater et filius: sed ꝙ a patre similitudine in nullo prorsus discrepet filius. Non autem hic ille visum oculorz carnaliuz signat. Non enim hoc qd ex partu virginis carnale est: ad contemplandá in eo dei formá et imaginez proficit. Sed intellectus dei filius,id prestat:vt intellectus et pater sit: vt dñica imago est: vt non differat genere: sed significet authoritatez. non enim solitariú sermo signat: et indifferentem tñ naturam professio docet. Quú enim dicit et patrem: exclusa est singularis atq; vnius intelligentia. Et quid reliquú est:nisi per naturę vnitá similitudinem pr̄ p filiú visus sit? Que enim ignorandi patrem aut ostendendi ignorantibus necessitas relinquebatur: quú pater in filio visus esset ex proprietate nature:dú ex indifferentia vnitatis vnum sint natus et generás? vt hic sermo dñi sequeret Jo. xiiij. Nó credis quia ego in patre:et pater in me est? Pater autem in filio:et filius in patre:non p duplicem cóuenientiú generú coniunctionem:neq; p insitam capacioris substantie naturá:quia p corporalez necessitatem exteriora fieri his quibus continentur interiora non possunt: sed per natiuitatem viuentis nature ex viuente:dum non aliud ex deo q̃ deus nascitur. Naturá eniz suá (vt ita dicá) sequit indemutabilis deus indemutabilem gignens deú:nec naturam suá deserit ex indemutabili deo indemutabilis dei perfecta natiuitas. Subsistentem igit in eo dei naturá intelligimus:quú in deo deus insit: nec preter eum qui est deus, quisq̃ alius deus sit. Quod át dicit in eodé.c. Joá.xiiij. Pater maior me est supra exposui.ver.sed preuaricatores. vnde ibi Aug. Per quod ergo filius non est equalis patri: per hoc erat iturus ad patrem:a quo et venturus est iudicaturus viuos et mortuos. Per illud autem in quo est equalis gignenti: nunq̃ recedit a patre:sed cum illo est vtiq; totus pari diuinitate quam nullus continet locus. Ipse ergo fili⁹ dei equalis patri in forma dei: quia semetipsum exinaniuit. Phil.ij. non formam dei amittens:sed formam serui accipiens: maior est

etiam

etiam seipso: q2 forma dei maior est q̃ amissa non est, q̃ forma serui que accepta est. Hec igit̃ est forma serui in qua dei filius minor est non patre solo sed etiã spiritusancto. Sʒ hanc formã serui puer christus etiã parentibus suis minor erat: qñ paruus maioribus. sicut scriptũ est Luc.ij. subditus erat. Agnoscam⁹ igitur geminã christi substantiã: diuinã.s. qua equalis est patri: humanã, qua maior est pater: vtrunq3 autẽ simul non duo, sed vnus christus: ne sit quaternitas: sed trinitas deus. Ideo ergo dixit Jo. xiiij. Si diligeretis me: gauderetis vtiq3: q2 vado ad patrem: q2 nature humane gratulãdũ est eo q̄ sic assumpta est a verbo vnigenito: vt immortalis constitueretur in celo: atq3 ita fieret sublimis: vt incorruptibilis puluis sederet ad dexterã patris. Quis non hinc gaudeat: qui sic diligit christũ vt ʒ suã naturã iã immortalẽ gratuletur in christo: atq3 ipsum speret futurũ esse per christũ? Subtilior expositio p̃cedenti illius verbi, Pater maior me est. Itẽ ibi Hilarius.ix. de trin. Si donantis authoritate pater maior me est: nunqd per doni confessionẽ minor filius est? Maior itaq3 donans est: sed minor iã non est cui vnuʒ esse donatur. Hec vnitas ʒ non maioritas per aliqua exẽpla manualia, lʒ multũ a trinitate ineffabili differentia, aliqualiter intelligi potest. Quia radius solis minor sole non est: quia vnũ cũ ipso: ʒ in ipso: ʒ de ipso est. Nec sapientia sapiẽte. Nec cogitatio cogitãte. Nec virtuoso virtus. Nec ars artifice. Sicut enim artifex nihil operatur sine arte ʒ sapientia sua: imo pri⁹ oia operat̃ in arte: ʒ postea ꝯsequenter in opere: ita ʒ pater nihil agit sine filio. Sed prius oia in ipso fecit sicut in arte: ʒ consequenter oia fecit p ip̃ʒ in opere. Heb.j. Per quẽ fecit ʒ secula. vnde Aug. Ipse est ars dei oipotẽtis plena oim actionũ. Nec oculus vidente. Nec candor niue. Nec verbũ gignente. Nec vultus imprimente. Nec imago signante. Nec brachium forti. Nec nomen nominante. Nec intellect⁹ intelligente. Nec splendor igne. Nec esse ente. Nec speculum speculante. Nec odor odorante. Nec truncus radice. Nec notitia notificante. Nec puritas puro. Nec summa bonitas summo bono. Nec charitas diligente. Nec simplicitas simplicissimo. Nec perfectio perfectissimo. Nec enim pater deus filium generauit qui esset aliud q̃ deus: hõ enim hoiem generat: deus deum: q non est alius deus: q2 vnus est deus: sed est alius a patre: q2 filius nõ aliud: q2 deus. ex̃ de sum. trin. c.ij. §. licet. ʒ c.j. §. hec sancta. Non ergo filius minor patre s̃m diuinitatẽ: q2 idipsum est in maiestate cũ patre. Maledict⁹ ergo Arrius de cuius errore. xxiiii. q. vlti. quidã. ꝟ. arriani. cũ sua sobole. cuius pena s̃m Aug. indeterminata est: q2 crescet eius pena vsq3 ad diẽ iudicij: pp pcm̃ sequentiũ dogma suũ pestiferũ. facit qd no. xxiij. di. qui eps. in gl. j. creationẽ. apud inferos: q2 eius venenosa doctrina totũ fere orbẽ depopulata est. xxiiii. q. iij. resecãde. q2 negat filium patri equalẽ: ʒ q negat filium patri equalem negat deum patrẽ habere deum filium coequalem. Impius enim ille Arrius p̃sbyter Alexandrinus confitetur deum patrẽ: ʒ sterilem eum facit: vt filium connaturalem ʒ coequalem non gignat. ps. sed mentita est iniquitas sibi. ps. xxvj. q2 dicit dñs Esa. lxvj. Nunqd ego q alios parere facio: ipse nõ pariã? Vñ ʒ senior eps de sanctis ait contra Arrium. Maledicta sit p̃fidia Arrij q patrem oipotentem sterilem facit. vñ de filio dei dicit̃ Michee.v. Et egressus eius sicut a dieb⁹ eternitatis. ʒ Osee.vj. Quasi diluculum p̃paratus est egressus eius: ʒ veniet quasi imber temporaneus nobis: ʒ serotinus terre. ʒ ps.ij. Ecce ego hodie genui te. Se enim pr̃ cognoscendo gignit filium. ʒ ideo dicit hodie. Et q2 sp fuit pr̃: ideo dicit genui. q2 in principio erat verbum. Jo j. ʒ verbum filius erat apud deum patrem p generationeʒ eternã. ʒ ideo dicit erat: qd est verbum substãtiuum quia filius homousion. ʒ deus erat verbum: q2 deus filius de deo patre absq3 initio ʒ fine. Hec est ꝯfessio orthodoxa Niseni concilij. cccxviij. patrum: vbi Arrius impius hereticus cum suis hereticis discipulis condemnat̃: vt habet̃. xv. di. canones. ꝟ. hos prior. ʒ. xvj. di. c. sexta. ꝟ. prima aũt. Hec ꝯfessio Athanasii greci doctoris lucidissimi orientis ʒ pro hac virtute cõfessoris clarissimi in symbolo: Quicunq3 vult. Ac deinde ꝯfessio pape Innocentij. iii. theologi doctissimi in generali ꝯcilio declarãtis. Firmiter credimus. ex̃ de sum. tri. Cõfessio ꝯcilij Carthaginensis. iiij. cui interfuit Aug. xxiii. di. q eps. Postremo ꝯfessio Clementis pape. v. in ꝯcilio Viennensi. ex̃ de sum. trini. fidei catholice. in cle. Pro hac ꝯfessione ꝯfessores ʒ martyres inclyti effecti sunt diuersis orbis climatibus quãplurimi orthodoxi: vt ecclesiastica ʒ tripartita narrat historia ʒc. Hic adde qd legit̃ ʒ no. ex̃ de sum. tri. c.ij. de cele. mis. in quadã. de hereti. cum christus. ʒ. xxiiij. q. iij. quidã. ꝟ. bonosiani. ʒ ꝟ. carpotraciani. ʒ ver. alogij. ʒ ver. pauliani. ʒ ver. boetiani. ʒ versicu. sabelliani. ʒ versi. nestoriani.

Sed etiã o mater eccl̃ia etiam ore quot sunt intra sinum tuum exteriorem: q sponsum tuum christum in quem se dicunt credere, blasphemant. vt dicat̃ eis. Tota die nomen meum p vos blasphemat̃. Esa. lij. xlv. di. de iudeis. j. ad Timo. vj. xxiij. q. v. cum caput. de qua blasphemia ex̃ de maledi. c.ij. In noie ei⁹ peierãt. Per membra eius iurãt: q essent capite plectẽdi s̃m legem. vt legit̃ ʒ no. xxij. q. ij. si quis p capillũ. Falsas accusationes cõponunt. de s̃s. iij. q. iiij. p totũ ij. q. viii. p totum. ʒ. ij. q. iiij. Falsa testimonia proferunt. iiij. q. iij. q falso. ex̃ de crimi. fal. c.j. xj. q. iij. nolite. Corpus dñicum sup quolibet ꝟbo allegãt ʒ dilacerãt mendaces fallaces duplices. xxij. q. ij. §. ille. c. primum. ʒ q. iiii. §. ex his. Ore diligentes christum: sed lingua mentiũ sunt ei: q2 nunq̃ in ea est christ⁹. Jo. xiiij. q veritas est. di. viij. si consuetudinem. Ora talium diaboli ꝯfessor̃, quia tota die eũ habent in ore, maxime Hispani q in quolibet fere ꝟbo dicunt, demon. Ora draconis bestie ʒ pseudo prophete. de qbus Apoc. xvj. Virus seminãt: proditiones subordinant ʒ discordias inter fres. Prouer. vj. xlvj. di. seditionarios. ps. xvj. Ora eor̃ loquunt̃ supbiã. Eoruʒ lingua magniloqua. ps. xj. Labia eor̃ dolosa. Lingua eor̃ gladius acutus. ʒ ps. xiij. acuunt linguam suã sicut serpentes. venenum aspidum sub labiis eorum. de pen. di. j. c. periculose. Adulatores. xlvj. di. clericus q. xxij. q. ij. primum. Molliunt̃ sermones suos sup oleum: ʒ ipsi sunt iacula s̃m Dauid ps. liiij. quia benificantes alios, deceptores sunt ʒ proditores. xlvj. di. sunt nonnulli. Turpia etiã eor̃ colloqa q̃ bonos mores corrumpunt s̃m Paulum. j. ad Corin. xv. vt no. xxxvij. di. turbat. Vere lingua multor̃ plena veneno mortifero. Jaco. iij. vbi satis de ista mala lingua. Murmuratores sunt contra deum ʒ eius rectores. Exo. xvj. j. ad Corin. x. Judicatores hoim añ tps. j. ad Corin. iiij. ij. q. j. multi. Contumeliis ʒ iniuriis alios contristantes. De verbis otiosis de qbus in die iudicij rõ est reddenda. Mat. xij. xxij. q. v. c. pe

nul.ꝯscientiā nō hñtes.ꝯtra aplm Roma.xi. Male-
dicentes: nunꝗ̄ benedicentes.xxiiij.q.iij.§. illici-
ta.cum.c.seq.⁊.§.sed q pro ꝑsecutoribus. cū.c. seq.⁊
c.deus qñ maledicit.Cōtra ꝯsuetudinē ecclie ꝯtēdē-
tes.j.ad Corin.xj.Contra veritatē disputātes. xxiij.
q. vj. vides.iij.q.vij.§.tria.ver.si qs a deo. ⁊ determi-
nantes.Falsa patrocinia ⁊ ꝯsilia ipendētes. xj q.iij.
nō licet. Iniquas sententias dei timore postposito
proferentes.xj.q.iij.tunc vera. ⁊ c.quatuor. Paupe-
res exasperantes.xxv.dist.§.alias aūt.ver.q aūt. Se
laudantes.xj.q.iij.si qs ꝟo.vbi de hoc.xxviij.q.ij.q-
dā monachoꝝ. Muti ad deū laudādū:ora hiantes
ad rumores dicendū ⁊ detrahendū.de pe.di.j.homi-
cidioꝝ. Sed ⁊ quot ⁊ clerici religiosi ⁊ ꝑlati cū ta-
libus linguis pestiferis dicunt horas canonicas ⁊
deū laudare videnꝭ: imo potiꝰ irrident ⁊ subsannāt.
vñ ꝑs.xlix. Peccatori āt dixit deus: quare tu enar-
ras iustitias meas ⁊c.iij.q.vij.§. tria.ver. idē testaꝭ.
quia ⁊ de vno fonte non ꝓcedit aqua amara ⁊ dul-
cis:nec de vno ore maledictio ⁊ benedictio. Jac.iij.
Uñ ⁊ dñs talibꝰ benedictionibꝰ maledicit.j.q.i.ma-
ledicā.⁊ officia taliū ⁊ festa eoꝝ odit aīa eiꝰ ⁊ ꝑtiar.
Esa.j xxiiij.q j odi.⁊ kalendas eoꝝ nō recipit. La-
bijs christū honorare videnꝭ: sed cor eoꝝ longe est
ab eo.Esa.xxix.Mat.xv. Literaꝫ mortuā proferūt:
quā nec intelligunt,nec attendunt: de viuificāte spi-
ritu nō curantes.j.Corin.xiiij. Orabo spū: orabo ⁊
mēte.⁊ sequiꝭ ibi.Sꝫ in ecclesia magis volo quinꝗ̄
verba meo sensu loq:vt ⁊ alios instruā:ꝗ̄ decē milia
ꝟboꝝ in lingua.ij.ad Corin.iij. Multa verba psal-
moꝝ proferunt:sed parū colligunt.de ꝯsec.di.v. non
mediocriter. qꝛ grano iungunt zizania. Mat.xiij.
Mens eoꝝ plena iniquitate, caret suauitate. Cur-
runt ⁊ syncopizant offm̄.ex̄ de cele.misſ.dolentes.qꝛ
nō hñt ad deū desideriū nec aīum:quū mortuo sono
verboꝝ credunt deo ⁊ ꝯscientie satisfacere: sed ipsuꝫ
videnꝭ potius deridere.deus enim spūs est:⁊ q ipm
adorant in spiritu ⁊ veritate adorant. Joh.iiij.quia
sursuꝫ corda.de cōse.di.j.qñ.⁊ in veritate.i.absqꝫ ini-
quitate orant.ad hec.xxxviij.di.sedulo.xcij.di. cantā-
tes.de conse.di. iiij.si nō sanctificaꝭ. Et hoc est quod
ꝑcipit ꝯciliū ecclie generale q p obedientiā oēs cle-
rici, quoꝝ ēt nole religiosi intelligunꝭ. xvj.q.j. legi.
xij.q.j.duo offm̄ diurnum pariter ⁊ nocturnū dicere
teneꝭ quantū cū deo poterunt attente pariter ⁊ de-
uote.extra de cele.misſ.dolentes. Sed q̄ attentio pōt
esse vbi cor non est? vt hodie quasi quilibet possit di-
cere cū ꝑs.xxxvij.Et cor meū dereliquit me: ⁊ ipsuꝫ
non est mecū.Extra se eniꝫ quasi oēs vaganꝭ: ⁊ vix
inueniꝭ qui ſꝫ David conuertaꝭ ad cor: ⁊ in se sicut
filius prodigus fecit. Luc.xv. nec qui secū habitet: si-
cut christicola Benedictꝰ relinquens pestiferos cu-
cullatos qui porrexerant ei venenum.vij. q.j.§. hoc
tunc.in fi.⁊.xviij.q.ij.§.ecce. nec qui cor deo tribuat:
qd̄ a nobis principaliter petit deus dicens. Prebe
mihi fili cor tuū. Prouer.xxiiij. Quis hodie potest
dicere, Clamaui in toto corde meo: exaudi me dñe.
ꝑs.cxviij. Nec qui dicat, In toto corde meo exquisi-
ui te. ꝑs.cxviij. Nostrū enim cor intra nos diuisum
est:⁊ ideo interimus. Osee.x.⁊ prauum est ⁊ inscruta-
bile ⁊ malitia plenū. Hiere. xvij. Non enim coraꝫ
deo nostro rectū est cor nostrū: nec fideles sumus in
testō eius.ꝑs.lxxvij.Cordis munditia recessit a no-
bis: ⁊ ideo non videmus deū. Mat.v. Si cor cōtri-
tū ⁊ humiliatū esset,ſm David, ⁊ spiritus ꝯtribula-
tus.l.di.pōderet.attentū esset in oratione. sed cor no-

strū escis nō gratia stabilitū est. Hebr.xiij.⁊ ideo mo-
bile ⁊ vagū est.⁊ in corde ⁊ non corde loquimur. ſꝫ
David. Et ideo Cyprianus martyr dicebat. Quan-
do stamus ad orationē: inuigilare ⁊ incūbere ad ꝑ-
ces toto corde debemus: cogitatio oīs carnalis ⁊ se-
cularis abscedat: nec quicꝗ̄ tunc aīus ꝗ̄ id solū co-
gitet qd̄ ꝑcaꝭ. Ideo āt sacerdos ante orationē ꝑfatio-
ne ꝑmissa parat fratrū mentes, dicendo sursum cor-
da: vt dū rñdeꝭ, Habemus ad dñm: admoneamur
nihil aliud ꝗ̄ deum cogitare debere. Claudaꝭ cōtra
aduersarium pectus nrm: ⁊ soli deo pateat: nec ad se
hostē dei tpe orationis venire patiaꝭ. de ꝯse.di.j. qñ.
Immo ēt ſm Berñ.in canticis.nedum malum ma-
xime tpe psalmoruꝫ cogitare non debemus: sed nec
aliud bonum ꝗ̄ verboꝝ psalmoꝝ quos caninꝰ in-
tellectum:qꝛ psallā spū psallā ⁊ mēte.j. ad Cor.xiiij.
qꝛ propria proferimus ꝟba psalmoꝝ: vt ea intelli-
gamus: nec alias cogitationes quantumuis bonas
misceamus: qꝛ spiritussanctus simplex oīno in illo
tpe de alio ꝗ̄ de sensu litere psalmoꝝ seruiri sibi non
vult. vñ Hiero ad Rusticum monachum. Dicaꝭ ad
verbū orato: sine intermissione vigilet sensus: nec
vagis cogitationibus sit patens: corpus pariterꝗ̄
animus tendat ad deum. de cons.di.v.nunꝗ̄.in ꝑn.
vbi de hoc.in glos.j.iuxta verbum. ⁊ sequiꝭ in eod.c.
Nec vacet mens tua.varijs perturbationibus: que
si peccato insederint: dñabunꝭ tui. ꝑs.xviij. ⁊ te de-
ducent ad delictum maximum ⁊c. Predicta vera
sunt nisi per excessum psalmodiando extra se mens
aliqñ rapiaꝭ: ⁊ tunc deo fruaꝭ: sed cessante gustu ad
se reuertaꝭ: ⁊ de intellectu verboꝝ que profert dño
obsequaꝭ. Sed quō possumus mentē tenere in offi-
cio.quā mūdo vendidimus q̄ etiā semimanimus in
corde añ psalmoꝝ decātationē cum mundo loquen-
do ⁊ mundo ꝯuersando: hec in eis metemus .gl.vj.
Cor dedimus añ offm̄ vagationibus, cogitationibꝰ
malis, ⁊ affectionibus carnalibus, tpe orationis ta-
lia metemus: ⁊ qꝛ cor nō custodiuimus ante offm̄ di-
uinum: ideo ipm in eo attētum tenere non possumꝰ.
Quales ergo ſm Jo. cassia.in collatione de oratio-
ne.i.nos in oratione inueniri volumus: tales añ ora-
tionē simus.sup cordis custodiā stemus. Abacuc.
ij.c. Audiamus quid loquaꝭ in nobis dñs deus ſm
David ꝑs.lxxxiiij.qm̄ loqueꝭ pacē. ⁊ sanctas cogita-
tiones ⁊ desideria inspirat ⁊ ꝯtritiones: p q̄ vitia ex-
pellunꝭ.xxxij.q.j.cū renuntiaꝭ.q̄ faciunt guerrā cor-
di. Et audiamꝰ quid loquaꝭ in nobis luridus Be-
hemoth. qm̄ loqueꝭ guerraꝫ malas cogitationes ⁊
desideria carnalia vel secularia. ad Tit.ij.in cordibꝰ
exsufflando. Si enim intrauit in cor Jude simonis
scariothis vt suum proderet redēptorē. Luc.xxij.in
prin.ibi. Intrauit autē sathanas in Judā. vbi Ti-
tus. In Judā sathanas intrauit: nō ipellens: sed pa-
tulum inueniēs ostium. nā oblitus oium q̄ viderat.
ad solā auaritiā dirigebat intuitum. Itē ibi Beda.
Non est āt huic ꝯtrarium qd̄ Jo. dicit Joā.xiij.post
buccellā intrasse in eum sathanā: quia nunc intra-
uit vt qd̄ erat alienum tentaret: tunc āt vt quasi pro-
prium ad quecunꝗ̄ vellet agēda attraheret. Et Jo.
xiij. ibi. Cum diabolus iā misisset in cor vt traderet
eum Judas simonis scariothis. Ubi Aug. Missio
ista spiritualis suggestio est: ⁊ non fit per aurem: sed
per cogitationem diabolice suggestiones immittun-
tur: ⁊ humanis cogitationibus immiscenꝭ. Factum
ergo iā fuerat in corde Jude p imissionē diabolicaꝫ
vt traderet discipulus magistrum. Et in eodē.c.ibi.

Et post

Et post buccellã introiuit in illũ sathanas. vbi Orige. Attende. de primo quidez nõ introiuit sathanas in Judã: sed immisit in cor eius solũ vt pderet pec ptorẽ. post panẽ autẽ in eum ingressus est. quãobrez nobis cauendũ est ne diabolus intrudat in cor nr̃m aliquod ignitorũ suorũ telorũ. Nã si intruserit: ĩnsidiatur deinde vt ⁊ ipse introeat. Itẽ Chrys. Donec enĩ fuit in collegio: non audebat insilire: sed extrorsum immittebat. qñ vero eum manifestum fecit ⁊ expulit: libere de cetero in eũ insiliuit. Item August. Uel intrauit in euz: vt sibi iã subditũ plenius possideret: neqz enim non in illo erat qñ cũ iudeis de precio tradendi dñm pactus est. quã Lucas dicat. Luce. xxij. Intrauit autẽ sathanas in Judã: ⁊ abijt: ⁊ locutus est cũ principibus sacerdotũ. Talis iã venerat ad cenãdũ: sed post panẽ introiuit in eum: non ad hoc vt alienũ tentaret: sed vt proprium possideret. Itẽ ibi Orige. Decebat enim, vt existimo, per panis exhibitionẽ auferri ab eo bonũ qd̃ se habere credebat: quo priuatus factus est capax ingressus sathane in ipm. Dicunt autẽ aliqui. Ita ne meruit panis porrectus de mensa christi: vt post illũ intraret in discipulũ sathanas? Quibus rñdemus hinc potius nos doceri q̃z sit cauendum male accipere bonũ. Si eniz corripitur q non dijudicat. j. ad Cor. xj. hoc est, non discernit a ceteris cibis dñi corpus: merito a dño dãnatur qui ad eius mensam fingens se amicum accedit inimicus. ad hec de cons. di. ij. c. sancta. sicut ẽt tentauit sathanas Ananiã ⁊ Saphyrã: vt de precio agri venditi Petro aplo mentirent: ⁊ ab eo necarentur. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ⁊ c. petrus. Iste est ille inimicus hõ: q hoiem decipit: q seminat inter triticũ bonarũ cogitationum quas immittit dñs zizania turpiũ ⁊ vitiosarũ affectionũ ⁊ intentionuz. Mat. xiij. Iste enim aduersarius sathan maxime psalmorũ ⁊ orationis tpe seruos dei nitit impedire: qz nil euz sic percutit, sic eneruat, sicut oratio corã deo. Ignita eniz oratio ⁊ fidelis ignis demonũ est: ⁊ victoria contra eos. xxxvj. di. si quis. Ibi enim corã tribunali christi deuota aĩa aduocat contra eos: impugnat eos: allidit eos: incendit eos: detinet eos: discooperit eos. sic Publius monachus orans continue decẽ diebus

Orõnis virtus.

missum demonẽ a Cesare Juliano apostata in occidentẽ detinuit ne transiret. spũs demones ab oratione q̃ fit in spũ repellunt: subtiliores enim demones ⁊ robustiores oratione pennata pellunt. Mat. xvij. ⁊ Mar. ix. ibi. Hoc ẽt genus non eicit nisi oratione ⁊ ieiunio ⁊c. vbi Remigius. Oratio intelligẽda est generalis q̃ in pijs ⁊ bonis operibus consistit. de q̃ dicit aplus. Sine intermissione orate. j. ad Thessa. v. xxxj. di. tenere. ⁊ c. si laicus. Idem Mar. ix. ⁊ Luc. xviij. Opz sp orare. penne aũt orationis q̃ faciũt eã volare: sunt ieiuniũ ⁊ eleemosyna. vñ Isidorus. Facilius per ieiuniũ oratio penetrat celos. Itẽ Chrys. Infirma est oratio q̃ eleemosynarũ largitate non est munita. vñ Hester. xv. Hester oratura regẽ Assuerũ induta habitu regio cũ duabus famulis intrauit ad ipsum Hester q̃ interpretat eleuata: significat animã deuotã: q̃ eleuat se interius contra se: ⁊ qꝛ ẽt interpretat absconditaq̃; est oratio que se occultat. Mat. vj. Ora patrez tuum in abscondito. Tob. xij. Bona est oratio cũ ieiunio ⁊ eleemosyna. Sic a Moyse orante vincit Amalech. Exo. xvij. xxxvj. dist. c. vlti. a Judith Holofernes. Judith. xiij. A machabeis hostes. vt in lib. Macha. legit. ab Hester inimici iudeorũ maxime Aman. Hester. vij. a magno Antonio egyptio ⁊ Bartholomeo apostolo demones. a Petro ⁊ Paulo Simon magus. vt in legenda eorũ dicitur. Et hec est ratio principalis quare etiã fideliter ⁊ deuote orãtes magis q̃z alio tpe vagationes sentim⁹: qꝛ a demonibus tunc amplius impugnamur. Et nota q̃ ante introitũ officij premittimus ver. Deus in adiutorium meum intende. ps. lxix. de quo. vij. q. pri. §. hec aũt. qꝛ sicut dicit glos. super predicto versi. hic versiculus ante oẽs horas in initio dicit: qꝛ quã orare debemus: maxime tunc tentare nititur diabolus, vt musce morientes perdant suauitatẽ vnguenti. Eccl. x. quare ante oĩa contra illius insultus auxilium a dño postulamus. Sed si impugnamur: signũ est q̃ pugnamus, sm Climacũ; maxime in oratione que pregrandẽ hz laborẽ ⁊ pugnã. vera igit oratio, vera est christi confessio. veri enim oratores veri confessores. Quis enim vere confitet deũ creatorẽ, redẽptorẽ, gubernatorẽ, remuneratorẽ, condẽnatorem, protectorẽ, ⁊ defensorẽ, adiutorẽ, confortatorẽ, liberatorẽ, boni inspiratorẽ, ⁊ tandẽ glorificatorẽ: nisi q cum orat in spiritu ⁊ veritate. Jo. iiij. Quis enim cognoscat se ⁊ deum: nisi orans spiritu: quis deum sentit: quis in eo confidit ⁊ sperat: credit ⁊ amat: ⁊ regratiat: nisi orans mentaliter. Que magis cõfessio q̃z continua oratio: preserim acidia ⁊ dormitatione ⁊ pugna non recedere a deo: sed cum eo colluctari. hec dei latria, dei gloria, gemitus, planctus, dolores coram eo, ⁊ sancta suspiria ⁊ singultus.

Sed de cõfessione reali operis quid dicamus hodie: nisi qd̃ dicit Apostolus ad Tit. j. labijs me honorant ⁊c. Esa. xxix. ⁊ Matth. xv. Confitent se nosse deum: factis aut negant. Negat autẽ virtus per vitiũ. ⁊ quoties bonũ agimus: confitemur deũ. ⁊ quoties malũ: toties deuz negamus. xj. q. iij. existimant. xxj. q. v. cauete. vñ Bern. Putas ne filiũ dei reputat iesum quisquis hõ ille est, qui nec ipsius terret cõminationibus: nec attrahitur promissionibus: nec pceptis obtemperat: nec consilijs acquiescit: nonne talis nosse se deum fatet: factis autem negat. vñ ⁊ dñs ad opera nos remittit. Jo. x. Si mihi non vultis credere: operibus credite. ⁊ Jac. ij. Ostendã aũt tibi ex operibus fidem meã. vñ ⁊ ibi dicit. Fides sine operibus mortua est. de pen. dist. ij. si enim. ⁊ ex. de sacra vnc. c. vnico. §. refert. ad Ro. ij. vbi de hoc. Tota hodie dei ecclesia in oĩ statu plena est verbis sterilibus: ⁊ quibusdã exterioribus cerimonialibus apparentijs. nã quicquid predicent religiosi ⁊ clerici ⁊ cantent ⁊ celebrent ⁊ legant aliñs: nullus eorũ satiat honoribus: implet pecunijs: repletur comessationib⁹. exulat puritas. malitia triumphat. mendaciũ inundauit. auaritia in capite oĩm. ad literã impletum est. Amos. ix. id est in prelatis. qui sunt capita aliorum. Amos. vj. Optimates capita pplorũ. j. Regum. xv. Nonne quũ paruulus esses in oculis tuis caput tribubus israel factus es. vel in capite. i. in mente. extra de sacra vnc. c. vnico. §. refert. quia radix est auaritia in cordibus ⁊ mentibus omniũ. Hiere. vj. A minori quippe vsqz ad maiorẽ oẽs auaritie student: ⁊ a propheta vsqz ad sacerdotẽ cuncti faciunt dolũ. ⁊ Hiere. viij. A minori vsqz ad maximum oẽs auaritiã sequunt. A propheta vsqz ad sacerdotẽ cuncti faciunt mendaciũ. Pudicitia vix inuenitur. Superbia dilatauit solium. Necdũ recessit humilitas a cordib⁹ õĩũ omnium: sed nec agnoscitur qd̃ sit. Est autez humilitas sm Bern. virtus qua in nullo se preferens: nihil boni sibi adscribens: exterius etiã dejectionis habitũ de-

ferens.j.ad Cor.iiij. Quid habes qd non accepisti? Regnat crudelitas. Pietas nõ apparet. Pro obolo negatur deus. Spes in celestibus non est. Unusquisq; se diligit carnaliter. fm illud.ij. ad Timo.iij. Et erunt hoies seipsos amantes. Prudentia spũs solinaga incedit. Prudentia carnis que est mors. Rom.viij.in curijs dñoꝝ est. Tẽperantia est vbi copia non est. Sõnus occupat totã noctẽ & partẽ diei. Fortitudo cedit tentationibus. Uilis & breuissima & vmbratilis oratio si qua est in pcõ est.de pen.di.iij. nihil profuit charitas.i.amor sui contra.de pen.dist. ij.charitas.iij.nunc semp excidit,sed vera nunq̃ excidit.j.ad Corin.xiij.nullus perseuerat in bono incepto.vij.q.j suggestũ. Oẽs manũ ponunt ad aratruz & retro aspiciunt.de pen di.ij.pennata. Luc.ix.in fin. Luctus in carnis gaudiũ versus est. Zelus paupertatis in aurũ mutatus est. Mansuetudo simulata crebras vindictas facit. Mia ad celũ rediJt:& ibi pdestinatos expectat. Stabiliuit sedẽ infelix martyriuz vitioꝝ. Confessores adulatores facti sunt. Obedientia concupiscentias suas sequitur. Eccl.xviij. Si prestes ale tue concupiscentias faciet te in gaudiuz inimicis tuis.xlviij.di.virũ. Sensus peculei.vagãtur p cãpos.mors per eos cõtinue intrat. Hiere.ix. nec est qui claudat ostiũ. Mat.vj. Sitis iustitie. Mat.v.in persecutionẽ proximi versa est discretio.s. carnis dicens Ro.xij. Rationabile obsequiuz vestrũ. Ephe. v.& nemo carnẽ suã odio hz. Esa.lviij.xxiij.q.ij.non ex.corpus impinguat & ventrẽ distendit. Innocẽtia contra naturã machinas dolos. Simplicitas columbina.xvj.q.j.si cupis.vulpina astutia plena est. Ratio & intellectus captiui a sensualitate trahuntur. ex infcie.de here.ad nrm.§.ij. Sinteresis feruentium in principijs in stoliditatẽ mutata est. Oẽs cupiunt videri ab hoibus. Mat.vj. Uidere deũ vix vnus desiderat. Luc.x. Mat.v. Xenodoxia.i.vana glia operit oculos oium:& oẽs excecat. Tristitia fm seculũ multos perimit.ij.ad Corin.vij. Tristitia de pcõ nõ inuenis in terra. Alorũ zelus.ex de custo.eu.c.ij. prelatos diffidat:quia amor sanguinis in eis arcẽ ↄstituit. Cõfessiones in hypocrisi fiunt.de pe.di.j.§. cum ergo.vt ex pmissis ante.c.penitet.& di v.cap.j.ad fi. ℣. Quia igiẽ cor ↄtentiũ versum non est.de pe.di.j.ↄuertimini. Oi die fit vocalis ↄfessio:& oi die canis reuertitur ad vomitum: & sus ad volutabra luti sui.ij. Pet.ij. Prouer.xxvj.de pe.di.iij.qui sunt. Uere crebra confessio: & nulla correctio nec mutatio. sed dei irritatio & irrisio.de pe.di.iij.irrisor. Jeiuniũ celebrat:& gastrimargia solennizatur.xliiij.di.c.j. Multe cãpane pulsantur. multe misse celebrantur. & multa crimina cumulantur.& multe iniurie deo irrogantur. Ordines conferuntur:sed precio cõparant.j.q.j.cũ ordinaret. Sacra profanant:& characteres vitiant.j.q.j. qbusdã. Multi dicunt offm:sed oẽs hñt ppunũ. Gala.vi ti. Quilibet timet si mundus ei subtrahit:nullus timet si regno priuat. Clericatus accipit vt quisq; sortẽ mundi nanciscatur.xij.q.j.clericus. Nullus tonsuratur vt deo seruiatur. Curia Romana regũ & principum clericis & religiosis plena est.ex de of.or.quãto. Eccle solitudinẽ seruant. O eccle derelicte. O ecclesie viduate.ex de elec. ne pro defectu. O ecclesie a suis precipue rectoribus & ministris spoliate. O ecclesie violate.xvij.q.iiij.p totũ. O eccle,proh nefas, stercoribus & immundities sordidate.ex de reli.& ve. sancto.c.ij. Sirene & heritij in vobis habitant. Altaria vestra discooperta manent. Sacramentalia non reperiuntur in vobis. Quaterni disligati & iã ceci in fenestris vestris a muribus corrosi stant. Paramẽta pre nimia vetustate de conse.di.j. vestimenta dirupta & sordidissima super vestra altaria remanent. Lumen in vestris habitaculis non refulget. Lãpades extincte sunt. Mat.xxv.ex de offi.custo.c.j. Sartatecta diruta.ex de eccle edi.c.j. Uix habet candela psalmi breuis cerea vt cõpleatur missa.de cele mis.c.fi. & de of.sacer.c.j. Pixides hostiarũ araneis plene sunt. Calices stagnei: & aliqui plumbei pre vini erugine in eis impressa celebrantes ad vomituz prouocant. de cons.di.j.& calix. Ostia vestra clausa sunt. xxi.dist. c.j.℣.ostiarij.& xxv.dist.c.j.ver.ad ostiarium. Rei ad vos confugientes.xvij.q.iiij.p totum.ex de immun. eccle.inter.& c.viii.ad vos intrare non possunt. Cur tanto tpe tacuisti? Cur ad dñm amplius non clamans:vt de his iam se vindicet? In his vitiis allegatis supra que totam dei ecclesiam occupant, iura pauca allegaui: quia notoria: neq; accusatione,neq; alia probatione indigent.ij.q.pri.manifesta.extra de accusa.euidentia.extra de iureiuran.ad nostram.

De statu Anachoritarum & Eremitarum. De secta pessima Sarrabaitarum. Cap. 51.

Ex quo sponsa christi alma ecclesia confessores paucos germinas: quero abs te verũ hoc tpe gignas Anachoritas & eremitas assisterios, & solitarios veros,q soli deo sedeant & taceãt? xvj.q.j.placuit.ij.& leuent se supra se. Thren.iij. Qui edificent sibi solitudines:q expectent mortẽ quasi effodiẽtes thesaurũ:q gaudeant vehementer quum inuenerint sepulcrum. Job.iij.q errant in solitudinibus: q habitent in sepulcris.ps.xlviij. Sepulcra eoꝝ domus illoꝝ in eternũ.& in cauernis terre,q circueant in melotis & in pellibus caprinis. Heb.xj.qui ciuitates nõ ingrediantur.facit.xviij.q.ij. quidaz. sicut de se dicit dñs per prophetã. Exod.xj. qui socij sint ferarum & strutionum. Job.xxx.qui diez hois non desiderent. Hier.xvij.q vocẽ exactoris.i.ventris.i. non sicut gulosi.fm Greg.in mora.non audiãt.fz Job.iij. Qui mollibus induant. Matth.xj.circa prin.& Luc.vij. xxj.q.iiij.c.j.in fi.qui luctuosi & tristes. Mat.v. xvj. q.j.monachus.& c.placuit. in quoꝝ maxillis lachryme sidt.qui de labore manuum suarum viuant.j. ad Corin.xj.j. Thessa.iij.& ij.ad Timo.vlt & Ephe.iiij. j.q.ii.sacerdos.de conse.dist.v.nunq̃. & panem otiosum non manducent. Prouer.vlt. sed in sudore vultus sui vescantur pane suo. Gen.iij. Sed o vidua mater ecclesia dña gentium multos habes sarrabaitas perpaucos anachoritas.de quibus. xvj. q.j. qui vere.& legit & no.xxvij.q.ij.§.ecce ep.& in gl.dicunt plurimos gyrouagos.xvj.q.j.monachi vagantes ppaucos solitarios & eccle assisterios. de quibus. xxvij.q. pri.si quis rapuerit.& extra de cle.non resi.c. penult. Istis enim vltimis tpibus hypocritalibus plurimi maxime in Italia & Alemannia & Prouincia prouincie vbi tales Begardi et Beguini vocantur: nolentes iugũ subire vere obedientie: sed libertate nostra potius: nec seruare regulã aliquaz ab ecclesia approbatã sub manu pceptoris:et ducis legitimi.vocati fraticelli. Alij de paupere vita. Alij spũci.aliq Begardi:q ortus in Alemãnia habuerunt specie tenus:

⁊ quantum ad hoiem exterioꝛē mundo renunciare
videntur: ⁊ dicentes religiosos ab ecclesia approbatos
promissas regulas nō seruare, durāte primo feruore
deserta domestica penetrant. Soli sedent: vel pauci
simul. Paupertatez seruare videntur. Abstinentijs se
macerant: sed ventrē replent. Discipline operā dant:
sed deficiēte feruore quasi post annū sedent sub vm-
bra iuniperi. Jone.iiij. cuius cinis ignē vsq3 ad annū
conseruat. habita occasione de petenda deliari elee
mosyna: quā nequeunt petere nisi religiosi mendicā
tes ab ecclesia approbati. ex̄ de reli.dumi.religionū.
lib.vj.⁊ inferius declarato. Uagari incipiunt. Ad ho
mines se conuertunt. Laborare refugiunt: q2 panez
otiosum inueniunt. Familiaritates maxime femina
rū nunc spiritualiū nunc aliarū accipiunt. xviij.q.ij.
diffinimus.⁊.c.perniciosam. eis predicant. contra id
ex̄ de heretici. cū ex iniuncto. de deo loquuntur: dulces
sermones proferunt.ij.ad Timo iij. Ro.vlti. Sim-
plices se ostendunt. Per domos dn̄oꝝ ⁊ viduarū
conuiuantur. Otio vacāt.ij.Thessa.vlt. dictis ⁊ enu
meratis aliquot psalmis: reliquo tpe aut pedes in cō-
mononē dant: aut in suis cellis dormitant. Quid ui
cā pia mater ecclesia de talibus? qō dicunt sancti pa
tres diuinitus inspirati: sicut dicit Piamon in col-
latione de tribus generibus monachoꝝ. in lib. Jo.
cassi. qui vocatur collationes patrū: ꝙ istud est gen⁹
teterrimuz ⁊ infidele monachoꝝ in vera hypocrisi
institutoꝝ: ⁊ noxia illa plantatio rediuiua ꝗ p Ana-
niā ⁊ Saphyrā in exordio ecclesie pullulans, aposto
li Petri seueritate succisa est. Act.v.xxiij.q.viij.legi.
⁊.c.petrus qui. Beatus apl's pdictos noui facinoris
principes non penitentia, non vlla pastus est satisfa
ctione curari: sed perniciosissimū germē clerica mor
te succidit. Illo igitur exemplo quod in Anania ⁊
Saphyra apostolica districtione punitū est, nonnul-
loꝝ cōtēplatione paulatim longa incuria ⁊ tpis obli
teratione subtracto: emersit istud sarrabaitarum ge
nus: qui ab eo ꝙ semetipsos a cenobioꝝ regulariuz
sub obedientia viuētiū congregationibus sequestra
Sarrabeitarum appellatio.
rent: ac sigillatim suas curarēt necessitates: egyptie
lingue proprietate sarrabaite dicūtur: huiusq3 Pia
mon. Et vt eoꝝ secta pessima confundatur: sciant se
in nullo ordine viuere: nec in aliqua sancta vocatio
ne manere.j.ad Corin.vij.c. extra de regula.licet. in
pn.ab ecclesia approbata. Et hoc ideo precipue q2
contra ecclesie sanctiones ⁊ concilia generalia, statū
⁊ regulā ⁊ religionē sibi confingunt: nolentes vnā
de approbatis ab ecclesia regulā profiteri: neq3 san-
cti Basilij epi Cesariensis. de qua.xviij q.ij. diffini-
mus. nec sancti Augustini mundi luminis, de q̄ ex-
tra de sta.re.qō dei. nec sancti Benedicti: de q̄.xvj.q.
pri. sunt nonnulli.xx.q.iiij.c.si. extra de sta.mo. cū ad
monasteriū. extra de regu.super eo. nec almi Franci-
sci pceptoris minoꝝ: de qua extra de pb.sign. exiit.
lib.vj.⁊ in cle.co.ti.exiui. ad hoc de cōse.dis.j. eccl'ia.i.
catholicoꝝ collectio. extra de reli.domi. ne nimia.⁊
cap.religionū.lib.vj.ff.de collegi.illi.l.iij. Et si aliqui
de predictis gyrouagis aliquā regulā de pnomina-
tis seruare se dicant: q2 tn̄ extra congregationes p-
mittentes predictas regulas sub prelatis legitimis
tales acephali viuunt: nunq̄ in veritate viuere pos-
sunt. vt preal.c.religionum. q2 fundamēta religionū
vera obedientia est. vn̄ dn̄s Matth.xvj.⁊.x. Mar.
viij. Luc.ix.⁊.xiiij. Si quis vult post me venire: ab-
neget semetipsum ⁊c.xij.qō.j.non dicatis.⁊ ps.lxv.
Imposuisti hoies supra capita nostra.xx.q.iij. statui
mus. Contra istos sarrabaitas sunt expresse capitu-
la.xviij.q.ij.quidā cellulas.c.nullus.c. perniciosam.
Dare enim pro deo tpalia magnū est: dare in crucifi
xionē carnis propriā maius est: sed semetipsum sub
manu prelati ⁊ obedientie dare ⁊ abnegare (quod
est maximū) viri religiosi est.viij.qō.j.sciendum est.
Et ideo patres dixerunt ꝙ monachus fornicās ad-
huc monachus est: proprietatē hñs adhuc monach⁹
est: sed inobediens monachus, monachus non est.
Magis est enī fundamentū religionis ⁊ stabilimē
tū obedientie vinculū ꝗ3 castitas ⁊ paupertas: quia
sine obedientia impossibile est verā religionez posse
fundari. extra de sta.mo. cū ad monasteriū. §. abbas.
de maio.⁊ obe. cū in ecclesijs. §. ideoq3.⁊.c. legebat.
xvij.q.ij.abbates. Nec potest esse vera ⁊ perfecta re
ligio: vbi non est sui abnegatio: ⁊ alteri superiori subie
ctio. Un̄ ⁊ tales religiosi ficti vere acephali possunt
dici.xciij.dist.nulla.⁊ facit qō no.xvj.q.j. qui vere.in
gl.ij. Et ideo filius dei factus obediens vsq3 ad mor
tē. Phil.ij. exemplū obedientie nobis prebens ait
Mat.xxvj. Marc.xiiij. Luc.xxij. Uerūtamen non
mea voluntas, sed tua fiat. vbi Dionysius Alexan-
drinus sexto. Perfectā voluntatē patris quaz ipse
nouerat petit sortiri effectū: que eadem est ⁊ sua sm
deitatē. Renuit aūt impleri humanaz voluntatem:
quā uicit suā paterna voluntate minorem. Itez ibi
Athanasius. Geminū enim hic velle ostendit: alteꝝ
quidē humanū: qō est carnis. alterū vero diuinum.
humanitas enim ob carnis fragilitatē recusat pas-
sionē, sed diuinus eius affectus affectans eaz subijt:
eo ꝙ non esset possibile eum detineri a morte. Non
dabis sanctuz tuū videre corruptionē. ps.xv.⁊ Act.
ij. Itē Greg. Nissenus. Apollinaris hereticus asse-
rit ꝙ christus non habuit sm terrenā naturaz pro-
priā voluntatē: sed solū in christo est voluntas dei q
de celo descendit: qui dicebat christuz corpus sine aīa
assumpsisse.xxiiij.q.iij.quidaz.ver.apollinariste. Di-
cat ergo quā voluntatē vult. preallē.c. Luc.xxij. dn̄s
nequaq̄ euertire. neq3 enim deitas aufert propriam
voluntatē. Itē ibi Beda. Appropinquans etiā pas
sioni saluator infirmantiū in se vicē sumpsit: vt quū
hoc imminet qō fieri nolumus: sic per infirmitatem
parati simus, vt voluntas conditoris nostri contra
nostrā voluntatē fiat. Et iterū Jo.vj. Quia descēdi
de celo non vt faciā voluntatē meā: sed voluntatem
eius qui misit me patris. vbi Augu. Propria enim
aīa a deo exijt: q2 superba erat: superbia enim eiecti
sumus: ⁊ humilitate regredimur. Medicus enī qui
egritudinē descutit: si curet qō p aliquā causam fcm
est: ⁊ ipsam cām non curet: ad tps videt mederi: sed
causa manente morbus repetit: vt ergo eā oīuz mor
boꝝ curaret.i. superbiā: descendit: ⁊ humilis factus
est filius dei. Quid superbis hō? filius dei pp te humi
lis factus est. Puderet te forsan imitari humilē ho
minē: saltem imitare humilē deū. hec est enim com-
mendatio humilitatis, Non veni facere voluntatē
meā ⁊c. Superbia quippe facit voluntatē suā: humi
litas voluntatē dei. Ideo ergo qui ad me venit non
eijciā eū foras: q2 non veni facere voluntatē meam.
Humilis veni humilitatez docere. qui ad me venit:
incorporatur mihi: ⁊ humilis fit. q2 non facit volū-
tatem suā: sed dei. ⁊ non eijcietur foras: q2 quum sup-
bus esset: proiectus est foras. Ad me venire non po-
test nisi humilis. Non mittitur foras nisi superbia.
Qui seruat humilitatez: non labitur a veritate. Itē
ibi Hilarius.iij. de trini. Non igitur hoc dicit quia fo-

Obediētia religionis fundamentum.

ciat qd̃ non velit: sed obedientiã suã sub effectu paterne voluntatis ostendit, volens ipse voluntatẽ patris explere. Et iterũ. Descendit cũ eis in Nazareth: ꝛ erat subditus illis: scilꝫ Joseph ꝛ Marie matri. Luc. ij. vbi Orige. Discamus igitur ꝛ nos filij parẽtibus nostris esse subiecti. Qꝛ si patres non fuerint: subijciamur ijs qui patrum habent etatẽ. Jesus filius dei subijcitur Joseph ꝛ Marie: ego non subijciar epõ qui mihi constitutus est pr̃? puto ꝙ intelligebat Joseph ꝙ maior se erat iesus: ꝛ trepidus moderat̃ imperiuꝫ. Uideat ergo vnusquisqꝫ ꝙ sepe qui subiectus est maior sit. qd̃ si intellexerit: non eleuabitur superbia qui est sublimior dignitate: sciens sibi meliorẽ esse subiectũ. Jtẽ ibi Basilius in lib. religionũ. Ab ipsa aũt primeua etate parentibus obediens quẽlibet laborẽ corporeũ humiliter ꝛ reuerenter sustinuit. Quuꝫ enim parentes hoies essent honesti ꝛ iusti: egeni tñ ꝛ necessarioꝝ penuriã patientes: teste presepi partus venerandi ministro: manifestũ est ꝙ sudores corporeos continue frequentabant necessaria sibi inde querentes. Jesus auteꝫ obediens illis, vt scriptura testatur, etiã in sustinendo labores subiectionẽ plenariã ostendebat. Jtẽ Ambro. Et miraris si patri defert: qui subijcitur matri? non vtiqꝫ infirmitatis, sed pietatis est ista subiectio. attollat licet caput hereticus: vt alienis auxilijs afferat eum qui mittitur indigere: nunquid humano egebat auxilio vt materno seruiret iperio? Deferebat simulato patri: ꝛ miraris si deo detulit. an hoi deferre pietatis ẽ: deo deferre infirmitatis? Jtem ibi Augu. O potentia, o humilitas. Subditus est parentib⁹ cui seruiũt angeloꝝ exercitus. Jtem ad Heb. v. Et quidẽ cuꝫ esset filius dei: didicit ex ijs que passus est obedientiã: ꝛ consummatus factus est oĩbꝰ obtẽperantib⁹ sibi causa salutis eterne. Qui aũt in ecclesia primitiua conuertebantur viri religiosi erant: ꝛ sic oẽs pfecti, ꝙ vix tpe sanctoꝝ monachoꝝ ꝛ anachoritarũ etiã perfectoꝝ aliqui sic perfecti, inueniri possent: sicut probat collatio Piamonis in libr. collationum Jo. cassi. ꝛ tñ vxores cõiter habebant: etiaꝫ apostoli aliqui: sicut patet de Petro Luc. iiij. ꝛ de Philippo aplo: ꝛ alio Philippo vno de septẽ diaconibus. Act. xxj. ꝛ. v. c. de Anania ꝛ Saphyra. ꝛ. xxxj. dist. olim. Sed sub obedientia primo aploꝝ, deinde septeꝫ prepositoꝝ quos elegerant Act. vj. viuebant: a quibus postmodũ monachi descenderant: vt describit collatio ante dicta. ꝛ colligitur. xij. q. j. quia tua. vnde ꝛ ista duo substantialia, viuere sine proprio, ꝛ caste, ecclesia sancta religiosis indixit. Quare ex cã magna legitima papa posset in his duobus cuꝫ aliquo dispensare. vt no. Jnno. ex̃ de sta. mo. cum ad monasterium. §. fi. ꝛ dixi de hoc late. supra in prima parte istius operis: vbi posui casus in quibus dispensant Romani pontifices. §. iterũ de dispensatione. ver. itẽ quidã dixerunt. in c. xlvj. Sed si cum aliquo religioso papa super obedientia dispensaret: loco prelati succederet ei papa, nedũ generalis sed specialis prelat⁹. Nullus enim in hac vita sic imitatur christum sicut circulum aureũ. i. obedientiã in collo portans. sicut apparuit in visione cuidam sancto patri ostensa. vt legitur in vitis patrũ. Sine vera enim viuentes obedientia ꝛ in sensu proprio, in canone sicut dictuꝫ est acephali iudicantur. xciij. dist. nulla. vñ ꝛ sancti Benedicti monachi de castitate ꝛ expropriatiõe in sua professione mentione non facta, stabilitatem loci ꝛ obedientiã simpliciter repromittunt. c. in ijs que leguntur ꝛ no. extra de ma. ꝛ obe. legebatur. Jn qua tñ professione ꝛ promissione intelligunt se caste ꝛ sine proprio debere viuere profiteri. vt extra de regu. super eo. preal. c. cũ ad monasteriũ. §. fi. Quis enim vnqꝫ superbiã proprij cordis potest expellere: qꝫdiu in sensu proprio ꝛ voluntate viuit? Quis eniꝫ vnqꝫ verã humilitatẽ adeptus est: nisi per obedientiã superbiã depellentẽ? opti. argu. de pen. di. ij. c. j. Et ideo dicit Bern. Nihil in inferno regnat nisi voluntas propria. ꝛ ideo lucifer Belial qui interpretat̃ absqꝫ iugo: quia sub iugo dei noluit permanere: in baratrũ demersus est. vñ Luc. x. Uidebã sathanam sicut fulgur de celo cadentẽ. xvj. q. ij. visis. de peni. dist. ij. si enim. ꝛ eũ imitantes filij Belial dicti sunt. i. absqꝫ iugo. j. Reg. x. Et quia iugũ rumpunt isti pseudo eremite: ideo ruptis vinculis in deserto a demone agitant̃. Luc. viij. De obedientia plenissime tractaui. j. in. §. tertius error. lij. c. ꝛ. §. ꝛ fm eoꝝ vitiũ. lxviij. c. ꝛ lxvj. ca. fere per. xx. chartas. Et qꝛ obedientia ligati non sunt, pro libito comedunt: ꝛ bibunt: surgunt: ꝛ ambulant ꝛ ex occasione libertatis: quia correptiõ nõ timent: nec per holem visitari nec excitari: cõiter poltronizant. vulgare est italoꝝ. i. vitã pinguem volunt cum libertate ꝛ sine labore: dediti somno ꝛ vagationi continue: ꝛ pro leui cõmotione suborta loca in quibus habitant dimittunt: ꝛ abinuicẽ se diuidunt: ꝛ sicut passeres insolentes de monte in montem trãsmigrant. ps. x. ꝛ torpore ꝛ tepore letheo tepefacti cum curtis capitijs ꝛ tepecianis: ꝛ cũ amictibus ꝛ habitibus quos sibi contra ecclesiam inuenerunt: discurrunt per munduꝫ. Et qꝛ circa ieiunia ꝛ orationes ꝛ obseruationes regulares dño non promiserunt: sed quod faciunt de specie boni, ex libertate propria faciunt: ideo recedente primo igne forsan diuino qui eos vrebat: peiores qꝫ frigidi essent in seculo: quia tepidi recedente calore: ab ore dñico euomunt̃. Apoc. iij. speciem quidẽ sanctitatis habentes, virtutẽ autẽ abnegãtes ad literã. ij. ad Timo. iij. in sua hypocrisi se ꝛ mundũ decipiunt: nã eoꝝ prima abstinentia in gastrimargiã vertit̃: paupertas in peculiũ: vigilia in somnolentiã: silentiũ in multiloquiuꝫ, maxime sub specie loquendi de deo: simplicitas in malitiã: solitudo in consortiũ ꝛ familiaritatẽ seculariũ ꝛ mulierũ. Eoꝝ etiã aliqui in ciuitatibus ꝛ villis, alij prope habitantes a secularibus de die in diem conuiuia recipiunt sub specie charitatis. xliiij. di. conuiuia. cõmatres ꝛ compatres sibi faciunt. contra id de conse. di. iiij. non licet abbati. ꝛ c. seq. Ambaxatas. i. legationes faciunt ꝛ referunt. De animarũ consilijs psumptuosi idiote se intromittunt. cõtra id c. extra de eta. ꝛ quali. cum sit. De peregrinatione in peregrinationẽ discurrunt: qꝛ acidia eos de cella expellit: quã quũ sic credunt expellere sub specie boni peregrinãdo p mundũ per sanctos: tunc eã amplius nutriunt: quia nunqꝫ acidia expellitur: nisi per continuationẽ celle ꝛ violẽtiã sibi factã. Mat. xj. Regnũ celoꝝ vim patit̃: ꝛ violenti rapiunt illud. Nam acidiosus si cõtra acidiã exeundi de cella solatiũ querat: ad horaꝫ corpus solatiũ sentit: sed parũ post ad exeunteꝫ fortior redit: more febricitantis qui per haustum aque frigide aliquod refrigerium sentit: sed post paululum febris contra eum fortior inualescit: vt dicunt patres. Uerus enim peregrinus mundo est in cella residẽs, ꝛ silentium seruans, ꝛ lugens. ꝛ talis vere consequitur remissionẽ culpe ꝛ pene. Alij peregrini per mundum discurrentes, qd̃ lucrantur in indulgentijs cõ-

Peregrinari dedecet eremitam.

muniter

muniter perdunt in vagis sensib⁹ ⁊ mundi delectationibus. Et ideo Macharius solitario acidioso cōquerenti sibi q̄ nil boni in cella poterat facere pre tedio ⁊ mentis ariditate, respondit. Comede ⁊ bibe ⁊ dormi quātū vis: tantūmodo extra cellā nō exeas. Et dic tētatori suggerēti tibi de cella recedere. Istos muros celle custodio propter deū: continuatio enim celle facit eremicolā ad suum redire ordinem. Idem etiam Macharius tentatus de cella recedere, se in limine ostij celle in modū crucis proiecit: ⁊ ait clamādo. Demones si potestis trahite me extra cellā: quia per me non intendo exire: ⁊ sic vsq̄ ad vesperā mansit: ⁊ surgens dixit demonibus. Postq̄ extra cellā me trahere non potestis: nec ego exibo. Alter pater tentatus de cella exire, ait sibi. Sustineamus hodie propter deum: ⁊ cras poterimus recedere. adueniente die altera iterum dixit sibi. ⁊ hodie etiam propter deum sustineamus ne recedamus: ⁊ sic de die in diē dicendo cras recedā: ⁊ adueniente die altera se violētans ad non recedendū per nouē annos mansit in cella: ⁊ tunc cessauit tentatio recedendi. vñ ⁊ Antonius magnus dixit. Sicut piscis extra aquā viuere non potest: sic nec monachus extra cellā. Idem dicit Eugenius papa. xvj. q. j. placuit. ij. Et idē Antonius ait. Moyses quum erat in monte: cum dño loquebatur, quum descendebat de monte: cū populo. xxxvj. dist. c. fin. sic ⁊ monachus in cella cum deo loquitur: extra cum demonibus. vnde Bernar. ad fratres de monte dei dicit q̄ cella dicitur a celo: q: de cella itur. ad celū. Et alter pater dicebat q̄ si gallina dimittit oua calida: non exibunt pulli. sic qui dimittit cellam fructū non facit. ⁊ sicut arbor que sepe transplantatur fructū non facit: sic monachus migrans de loco ad locū: q: non mutat̄ tentatio etsi mutetur locus: aliquoties tñ valet loci mutatio. lxxxj. di. valet. q: loc⁹ de se nec nos coniungit deo, nec disiungit. xl. di. non loca. ⁊ c. quelibet. q: diabol⁹ aquila velocior. Threñ. iiij. circumuolans vbilibet tentare paratus est. j. Pet. v. Vigilate: q: aduersarius vester diabolus tāq̄ leo rugiens circuit querens quē deuoret: cui resistite fortes in fide. ⁊ habet̄. iij. q. j. c. nulli. vj. q. j. §. verū. tangitur. xxv. q. j. cap. v. in prin. Et ideo. pugna vbilibet necessaria est ⁊ sufferentia in tentationibus adhibēda: q: beatus vir qui suffert tentationem. s. non consentiendo, non recedendo. de hoc de pe. di. ij. si enim. ⁊ Iaco. j. Vocatio enim vera anachoritarum ⁊ eremitarū ē in cella manere: continue, orationi, meditationi, lectioni, psalmorū decantationi, manuum labori vacare intra cellā: ⁊ prope cellā aliis laborib⁹ corporalibus occupari. vt pleal. c. placuit. xvj. q°. j. ⁊ de conse. dist. v. nunq̄. ⁊ de satisfaciendo proximo non curare. ij. q. vij sancta quippe. q: dicebat quidam pt. Non vacat lugenti charitas. Tales enim solum tenent vitā Marie: ⁊ de vita Marthe quantum ad proximum curare non debent q: non est eorū vocatio ⁊ vnusquisq̄ s̄m aplm. j. ad Corin. vij. maneat in ea vocatione qua vocatus est. ex̄ de reg. licet. j. respō. ⁊ ibi. de vtraq̄ vita. in. §. pe. ⁊ de renun. nisi. §. ne pu tes. Et ideo qñcūq̄ tales solitarij regulariter loquēdo sub specie charitatis volunt visitare infirmos in mundo: vel questū facere pro pauperibus alendis: vel dare consilia animarū etiam si scirent: vel de pace facienda inter discordes se intromittere: vel executiones testamentorū recipere: vel captiuos redimere: vel incarceratos visitare: vel viduas, vel orphanos, vel tribulatos consolari: vel feminarum quantum- uis spiritualium curam recipere: vel predicare. vel literas supplicatorias pro aliis mittere: vel preter socios proprios. xvj. q. j c. j. cōfessiones audire: vel aliis operibus misericordie corporalibus quantum ad proximum vacare: par acaraximo. i. peccato sub specie boni. xlj. di. sepe. diaboli illuduntur: sicut probat clare collatio Moysi. ij. de discretione in lib. collationū Io. cassi. Tales enim habentes zelum s̄m scientiā. ad Roma. x. c. ⁊ arbitrantes se obsequiū prestare deo. Io. xvj. ⁊. xv. q. j. §. j. pro auro recipiūt orichalcum. xxix. q. j. §. j. stannum pro argento: amurcā pro oleo: zizania pro tritico. Mat. xiij. falsum denarium pro legitimo. no. xlv. di. vera. imaginem tyranni pro vultu cesaris. Mat. xxij. idolum pro veritate: quum idolum nihil sit. j. ad Corin. viij. angelum tenebrarū ij. Corin x. pro angelo lucis. xxvj. q. v. episcopi. nam eoipso q̄ vitam eremiticam ⁊ solitariam elegerunt: eoipso mundo etiam quantum ad opera corporalia misericordie secularibus impendenda mortuos se fecerunt. c. op. xvj. q°. j. placuit. ij. ⁊. c. sunt nonnulli. Et ideo q: lumine discretionis carentes, de eo quod ad eos non pertinet se intromittunt: ⁊ contra suam vocationem faciunt: de eo q̄ mereri credunt amplius demerentur: ⁊ quod aliis actiuis in mundo existentibus. s. vacare operibus misericordie, ⁊ proximo ministrare, est via salutis. Mat. xxv. Luc. vj. xlij. distin. quiescamus. lxxxvj. di. non satis. istis occasio mortis existit. vnde Prouerb. xiiij. Est via que videtur homini iusta: nouissima autem eius deducunt ad mortem. quia sicut ait Greg. sepe est causa damnationis: quod putatur profectus virtutis. Deniq̄ ille Saul qui primus iudicio dei regnum populi israelis obtinuit. j. Reg. x. viij. q. j. audacter. quia hunc discretionis oculum non habuit velut toto corpore tenebrosus etiam ipso deiectus est regno: dum lucerne hui⁹ tenebris atq̄ errore deceptus acceptabiliora deo sacrificia q̄ precepti Samuelis obedientiam. lxxxj. di. si qui. indicauit. atq̄ ex illa magis parte causā offensionis incurrit: ex qua repropitiandam sibi diuinā sperauerat maiestatē. sicut narrat collatio Moysi. ij. de discretione in lib. collationum Io. cassi. Sz nec reuera isti tales solitarij ficti se dantes proximo, querunt que sunt proximi: sed que sua. ad Phil. ij. lxiij. di. nosse. nam in cellis manere nequeuntes, querunt occasiones qbo vacent proximo: immo sibi, vagationi, lucris, ⁊ gule, ⁊ confabulationibus vacantes, sub charitatis palliolo se velantes. Cellistę enim veri seruientes mondationi animarum suarum ad salutem aliarum aliorū intra suas cellulas se extendunt: quia nemo sibi solum viuit. Roma. xiiij. Purgatus eniz oratione ⁊ contritione absentes etiam precibus suis purgat: quia charitas incipit a se. de vsu pallij. nisi. ⁊ ibi nota. ⁊ deinde in alios se extendit. Cañ. ij. Ordinauit in me charitatem. de peni. dist. ij. qui vult. sub. §. sed verba. Immo etiam quicunq̄ intra ecclesiam in gratia sunt: siue seculares siue religiosi: bona sibi spiritualia communicant. quia particeps ego sum omnium timentium te. ait Dauid ps. cxviij. Et quicunq̄ in maiori gratia sunt ⁊ charitate: plus de omnibus bonis spiritualibus communicant que intra ecclesiam sanctā fiunt: sicut fit in ecclesia triūphāti. nam istorū omnia sunt cōia. xij. q. j. c. ij. ⁊ dist. viij. §. j. ⁊. xxiij. q. vij. c. quod autem. c. fi. ⁊ qui plus communicat: plus est iustus. charitatis enim debitū quanto plus redditur: plus ⁊ crescit. vnde apostolus ad Roma. xij. Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt inui-

tem diligatis: & qui sic plus dat: plus abundat: quia
oi habenti charitatem & ea fruenti dabitur amplior
charitas & abundabit. Mat. xxv. & Luc. xix. vnde
Grego. Quisquis enim charitatem habet: & de alia
dona percipit. quisquis charitatem non habet: etiam
dona que videtur percepisse amittit. Seruiant ergo
anachorite veri proximo de professione sua. s. oratio-
ne & gemitu & sancto mortificationis exeplo. Unde
quum patriarcha Alexandrinus ad visendum pa-
tres deserti venisset: & dixisset patres cuidã seniori ex
eis q diceret vnum verbum edificatorium patriar-
che. ait senior. Si non fuerit edificatus patriarcha in
silentio meo: nõ erit edificatus in verbo meo. Unde
narratur in lib. qui dicitur paradisus. q anachorita
Nathanael summus patrũ septẽ epos eum visitan-
tes in cella sua per passum extra cellã noluit deduce-
re: & quum a diaconibus eorum argueret: q in hoc su-
perbam rem egisset: rñdit. His & vniuerso seculo mor-
tuus sum. meum propositum deus nouit. Non ergo
se anachorite de aliis in mundo actiuis operibus in-
tromittant: nisi vltima necessitas facere hoc cõstrin-
gat: & alius actiuus qui hoc faciat inueniri nõ possit,
sicut contigit in Machario: qui rogatus a fratribus
ne periclitaretur fides: descendens de deserto in Ale-
xandriã cũ hereticis disputauit: & facere miraculũ vt
loqueret mortuus & sepultus: & fidei orthodoxe te-
stimoniũ perhiberet: amore fidei fuit constrictus. vt
dicit in vitis patrũ. Sic etiã alius anachorita audiẽs
feminã in doloribus partus constitutã: & sine obste-
trice totaliter desolatã: e cella charitate & necessitate
proximi vltima cõpulsus exijt: parturientẽ iuuit: &
vices tenuit obstetricis. vt narrat in lib. qui dr para
disus. qd summo preconio charitatis extollendum
fuit. Sic etiã Abraã summus anachorita pro nepte
germani filia quã ppe se in quadam cella in scã vita
nutrierat: & christo lucrifecerat: q & ad culmẽ perfe-
ctionis puenerat: liberanda, qr eã quidã pseudo mo
nachus deceperat & violauerat: & extũc meretrix pu
blica facta fuerat: de cella de qua multis annis non
exierat, exiens equũ ascẽdit: & vestes seculares recepit:
pecuniã in bursa portauit. qui. xl. annis a talibus ab-
stinuerat: stabulũ lupanaris vbi manebat neptis i-
trauit incognitus: quasi fornicari intendens: & exin
de cũ sua predicatione & manifestatione neptẽ & suã
cellã reportauit. q in oi plãctu & sctitate reliquã vitã
ducẽs vitã sanctissimã finiuit. Isti aũt casus & cõsiles
diuina inspiratione & vltima necessitate charitatis pa
trati p anachoritas nõ sunt ad cõsequẽtiã deducẽdi.
xiiij. q. v. dixit. xxvj. q. j. nõ statim. xvj. q. j. hic est. Sed &
pdicti pfecti existẽtes alior nõ potuerũt cõuersatione
carnali corrũpi. xxiij. q. iiij. quisquis. Nostri aũt tpis
anachorite qr nondũ salui facti sunt: alios saluare nõ
curent: sed in cellis suis oius manducent: qi adhuc
infirmi sunt. Ro. xiiij. ne volẽtes alios saluare & ipsi
pereant cũ eisdẽ. j. Cor. ix. Ne forte quũ aliis pdica-
uerim: ipse reprobus efficiar. xxxij. q. v. paulus. de pe
ni. di. ij. si enim. ff. paulus. Frequenter enim aliũ de
pelago liberare festinans, tractus ab illo cũ eo pari-
ter a fluctibus deuorat. Et fm Greg. arbor q radicẽ
non fixit: fructũ ferre non vz. facit de pe. dis. ij. radica
ta. circa. prin. dist. & sicut Mat. xiij. di. & Luce. viij. hi
radices non habent: qr in cella credunt: & extra quia
tempus tentationis est, recedunt: scilicet a deo. Et
ideo dicit dñs totaliter mundum nolenti relinque-
re: sed patrem defunctum antea volens sepelire: Di
mitte mortuos sepelire mortuos suos. Matth. viij.

vbi Chrys. Hoc autem dixit non iubens contem-
re honorẽ qui est ad parentes. Exo. xx. sed mõstrans
qm nihil cũ celestibus negotiis nobis necessarium
esse oportet: & qm cum toto studio his iungi debem9:
& neqz paruz tardare: etiã si valde ineuitabilia & in-
citantia sunt que attrahunt. Quid enim magis ne
cessariũ erat: qz sepelire patrẽ? Quid etiam facilius?
nec enim tps multum consumendum erat. Per hoc
etiam dñs eum a multis malis eripuit: puta luctibus
& meroribus. xiij. q. ij. q diuina. & ab his que hinc ex-
pectant. Post sepulturã enim id necesse erat & testa-
menta scrutari & hereditatis diuisionẽ & alia hmõi.
& ita fluctuationes ex fluctuationibus ei succedẽtes
a longe eum a veritatis abducere potuit. Si autem tu
tumultuaris: excogita qm multi infirmos non per-
mittunt scire nec ad monumentũ sequi: etiã si pater
aut mater aut filius sit: etiam qui defunctus est. Nec
in hoc incusantur crudelitatis: sed contrarium crude
litatis esset: & multo magis malum est abducere ho-
minem a spiritualibus sermonibus: & maxime quum
fuerint qui hoc cõplerent: erant qui completum erant
huiusmodi funeris sepulturam. vnde dicit Dimitte
mortuos sepelire mortuos suos. Aug. q. d. Pr tuus
mortuus est: sunt alii mortui in aia. de pe. di. j. resusci
tatus. qui sepeliant mortuos suos: qr infideles non
sunt. Item Hilarius ibi. Quia accepimus in domi-
nice orationis exordio ita primo precandum, Pa-
ter noster q es in celis. Mat. vj. Et in discipulo cre-
dentis populi persona etiam admonetur. Matth.
xxiij. quia pater sibi vnus in celis est. deinde inter fi
delem filium patremqz infidelem ius paterni nomi-
nis non relinqui admonuit: & non admisceri memo
riis sanctor mortuos infideles: & etiam eos esse mor
tuos qui extra deum viuunt. Et ideo mortui sepeli-
tur a mortuis: qr per dei fidem viuos viuos oportet
adherere. Si autem mortuum sepelit mortuus: non
debemus habere curam talium mortuorum: sed vi-
uentium. ne dũ soliciti sumus de mortuis: nos quoqz
mortui appellemur. Mortui etiam fm Greg. mor-
tuum sepeliunt: quum peccatores peccatorem fauo-
ribus premunt. Qui enim peccantem laudibus p-
sequuntur: extinctum sub verbor suor aggere. i. eam
po abscondunt. Item ibi Rabanus. Notandum
etiam est in hac sententia quia aliquando bona mi-
nora pretermittenda sunt pro vtilitate maiorum. Ex
predictis notandum est q nec pro patre sepeliendo,
quod erat opus magne mie. Tob. j. c. bonum. xij. q. ij.
aurum. & quodammodo preceptum dei de patre ho
norando. Exo. xj. Deutero. v. & xxx. di. c. j. noluit sibi
inducias indulgere. Propter quod quidam mona-
chus requisitus a quodam seculari germano suo q
exiret parum de monasterio ad iuuandũ eum: qr bo
ues sui & currus ceciderant prope monasterium: re-
spondit. Cur non vocasti alium fratrẽ quẽ habes in
mundo vt te iuuet? Cui frater ait. Iam anni. xv. sunt
q mortuus est. Et monachus ait. Et ego. xx. sunt an
ni q mortuus sum mundo. Colos. iij. ibi. mortui. n.
estis. xvj. q. j. placuit. ij. tm̃ te possum iuuare quantum
ille qui mortuus & sepultus est. hec in vitis patrum.
Quendam alium anachoritam & occlusum annis.
xxx. decepit diabolus in monachum transfiguratus:
& extraxit eum contra suum propositum die pasce de
cella: vt missam audiret in quodam monasterio
quod prope erat. Et ex tunc suggerens ei comede-
re cum monachis, finxit se sub specie nuntij de do-
mo patris venire in secunda deceptione: & q pater

suus

fuus mortuus erat: ⁊ cum fideicōmissarium relique
rat: ⁊ q̄ rediret ad domum patris executionē testa-
mēti facturus: ⁊ statim ad cellā rediturus: rediit que
cū diabolo: ⁊ pr̄ viuebat: ⁊ ingrediēs domū ⁊ vidēs
patrē ⁊ deceptionē cognoscens, dixit q̄ venerat ad
eū visitandū: ⁊ paulopost concubuit cum ancilla do
mus: ⁊ in mundo desperatus remansit. Et m̄ occa-
sio prima cellā egrediēdi missa fuit: ⁊ bona videbat
sua fuisse intentio: sed q̄ lumine discretionis caruit:
ideo finis bonus secutus non est: non enim sufficit
q̄ bona sit intentio ⁊ zelus: nisi adsit scientia. xv. q. j.
§. j. Roma. ⁊. Ex quo enim firmauerat se cū deo de
cella non egredi: ⁊ tanto tpe steterat sine missa: non
debebat egredi propter missam: q̄ magis deo gratū
erat sacrificiū sue mortificationis in cella: q̄ in hac
parte sacrificiū misse. Sufficiebat enim huic anacho
rite sicut ⁊ multis aliis hoib9 inuisibilibus verbū
Aug. Crede: ⁊ manducasti: ⁊ vidisti. Jo. xx. de conse.
di. ij. vt quid paras. ⁊. c. credere in iesum christum.
Iste sunt ille vulpecule. i. tētationes subtiles sub spe
cie boni: que s̄m Bern. capiende sunt. Can. ij. id est
cognoscende ⁊ ligande: quū tentat monachus clau
stralis: predicare: curā miserabiliū personarū suscipe
re. xvj. q. j. iuxta. ⁊. c. placuit. studijs maxime scientia
rū lucratiuarū. s. iuris ⁊ medicine ⁊ secularium vacare
de quibus. xxxvij. di. legant. ⁊. c. nonne. ⁊. §. hinc ēt.
de curis secularū se intromittere sub spe alios corri
gendi: ⁊ pauperes pascendi: prelationes etsi dign9
sit appetere: ignorantes ⁊ simplices literas docere:
curā animarū recipere. ⁊ vt. s. ver. eorum etiam. dixi per
status peregrini. Quis enim s̄m Climacū in lib. suo
qui vocat scala in gradu. iij. de peregrinatione verus
peregrinus, ⁊ realiter peregrinus, ⁊ cū indulgentia
plenaria peregrinus: nisi mortuus mundo: qui pre-
sentes non nouit? Scribit etiā. Qui dixerunt patri
suo ⁊ matri sue: nescio vos. ⁊ fratribus suis: ignoro
illos. ⁊ nescierūt filios suos. hi custodierunt eloquiū
tuū: ⁊ pactū tuū seruauerunt. Deutero. xxxiij. xcij.
di. diaconi. v. Famā mundi refugit. Thesaurū virtu
tū occultat sicut magi vsq̄ ad christū. Mat. ij. Pro
uer. xxj. Thesaurus desiderabilis. s. multitudo bono
rū, ⁊ oleū. s. pinguedo dilectionis in habitaculo viri
iusti. i. in conscientia. Eccle. xliij. Aperti sunt thesauri:
⁊ euolauerunt nebule sicut aues. i. euanuerunt virtu
tes p iactantiā. Greg. in homil. xj. euangelistarū sup
illo Mat. xiij. Sile est regnum celorum thesauro. De-
predari desiderat qui thesaurum in via portat. Hie-
re. xvij. Victu ⁊ vestitu tenui cōtentus est. xij. q. j. cle-
ricus. Nō vendit se ⁊ operas suas spūales mundo.
Ad patriā, cū Dauid ps. xlj. sitit sicut ceruus ad fon
tes aquarū. A via regia que est crux dn̄i discreta non
declinat ad dexterā falsi spūs ⁊ ceci feruoris: nec a si-
nistris que est via carnis. Nume. xxj. Qui nihil sibi
appropriat. xij. q. j. nolo. ⁊. c. non dicatis. Qui omnē
secularē cōuersationē vitat: ⁊ solus in amaritudinem
peccatorum suorum sedet. Hier. xv. xvj. q. j. placuit. xj. q. iij.
qn̄. Iste sic peregrin9 est onager in eremo: quē leo. i.
diabolus. iij. q. j. nulli. maxime sub specie spūs. vt su-
perius est probatum in prin. istius. §. deprēdari festi
nat. Eccle. xiij. Verus enim anachorita peregrinus
sicut incognitus ⁊ aduena intrat desertū: ⁊ vsq̄ ad
mortē ⁊ monumētū syluaticus ⁊ incognit9 in eo vi
uit: priuatus oī familiaritate humana maxime parē
tū s̄m Climacū. Unde quum iudex Alexandrie
abbatē Moysen summū anachoritā q̄reret in de-
serto: ⁊ ei obuiasset: quū eū non cognosceret: dixit ei

iudex. Ubi est cella abbatis Moysi? ridit ipse idex.
Quid queritis hoiem stultū ⁊ hereticū? ⁊ sic noluit
se ibi pandere. Immo etiā nec pastor abbas matri
sue ostium celle voluit aperire ne eā videret. Nec al
tera sanctimonialis Germanū religiosum eā visitā
tē voluit videre: mittens ei dicendo. Videbim9 nos
in alia vita. Et Arsenius patriarche Alexādrie volē
ti eum visitare misit dicēdo. Si solus veneris susci-
piā te: alias hic non sedebit Arsenius. Sed hodie cel
lule nostrorum anachoritarū hypocritarū a mulierculis
les visitant: qd̄ eis sepe Assisij ⁊ alibi prohibui. Ad-
uenientibus secularibus sub specie charitatis men-
sas parant. Cū eis comedunt: ⁊ vltra tertiā vicē bi-
bunt. xliiij. dist. qn̄ presbyteri. q̄ palea est. Cum eis de
mundo loquunt. Se eis ostendunt viuos: non mor
tuos. xvj. q. j. sunt nonnulli. Sed talis vita mors est:
q̄ nomē habent sicut eremite. viuunt: ⁊ mortui sunt
in aīa Apoc. iij. in prin. q̄ seculariter viuunt. vita eī
⁊ mors interius sunt: vt si cum secularibus delecter
⁊ afficiar ⁊ trister in eorum ⁊ prosperis ⁊ aduersis: mor
tuus sum cum eis: ⁊ eundē locum in illa vita partici
pabo quē ipsi habebunt: q̄ cum eis vixi mēte ⁊ mo
ribus: etsi non loco ⁊ habitu in hac vita., vt dicit ma
gnus Antonius qui allegatur ab Abraam anacho-
rita in collatione. xxiiij. ⁊ vlti. in lib. collationū Joā.
cassi. Aut ergo hmōi gyrouagi religionē accipiāt ab
ecclesia approbatā: aut vitā eremiticam veraciter ser
uent: que etiā est ab ecclesia approbata. xvj. q. j. g ve-
re. xxvij. q. ij. §. ecce. ij. q. vij. §. vlti. ex de excel. pla. cū
ex eo. §. fi. lib. vj. Sed q̄ tales in duas partes claudi
cant: recti nō sunt. iij. re. xviij. xlix. dist. hinc etenim.
Non diligunt simplicē. ex de sum. trini. c. j. in princi.
oino deū verū: sed in duas partes diuisi deū ⁊ mun-
dū querunt: quinimmo mundi cultores in eorum cor
dibus sibimet contradicunt: q̄ deū volunt ⁊ nolūt:
sed verius mundū volunt ⁊ colunt. Quidā etiā ex
eis superius apostolici ⁊ Begardi noiati paupertā-
tē euangelicā se seruare dicentes: q̄ nec locū habēt,
nec aliquid se portare dicunt: vere gyrouagi ⁊ vere
ribaldi per mundū cursitant in plateis comedūt: q̄
aliqui eorum conscientiā habent comedendi in domo:
⁊ specialiter ab aliquo aliquid petendi: sed clamant
in plateis eleemosynā sibi dari: vel cantant, nil expres-
se petendo: sed clamando: nec laborare volunt con-
scientias habentes si aliquod opus faciant corpora
le. Dicunt enim q̄ debent orare cōtinue ne cadant in
tētationē. ⁊ q̄ apls dicit. j. ad Thessa. vlti. Sine in-
termissione orate. Et maria optimā partem elegit.
Luc. x. ⁊ similia allegātes. Isti in vestibus ouiū ve-
niunt. Mat. vij. sed intus sunt lupi rapaces. Isti il-
los hereticos sequi vident q in canone aplici nūcu-
pant: qui nil propriū possidentes, nequaq̄ recipiūt
eos qui aliqd propriū possidēt in hoc mondo. xxiiij.
q. iij. quidā. ℣. apostolici. Imitari etiā vident alios
hereticos qui vocant montani. de quibus. xxiiij. q.
iij. quidā. ℣. montani. Nolle enim aliquid propriū
possidere in speciali ⁊ in cōi, sicut fratres minores ex
regula profitentur: perfectissimum est. extra de verb.
signifi. exijt. lib. vj. ⁊ eod. ti. exiui a paradiso. in clem.
sed eos qui proprium possident condemnare hereti
cum est. vt preallé. cap. quidam. ver. apostolici. Nam
⁊ apostoli aliquoties pecunias habuerunt: ⁊ cibos
emerunt. Joan. quarto. Et Judas loculos domini-
cos portabat. Joan. duodecimo. xxiij. quest. iiij. quid
ergo. xij. q. pri. habebat. quod tamē declarat ecclesia
q̄ habuit dominus loculos in personam infirmorū

de ecclesia. quã declaratione etiã habuit ab Augu. ⁊ alijs doctoribus ecclesie qui hoc dicunt: ⁊ hoc bene colligitur preal. c. habebat. ⁊ clarius in preal. c. exiit. lib. vj. latissime istã materiã pertractatam. j. in. §. porro in. lv. c. ⁊ in c. lvj. p totũ. Et ecclesia primitiua in cõi propriũ habebat. xij. q. j. c. ij. ⁊ c. q2 tua. Et oẽs antiqui ⁊ probatissimi anachorite de laboribus suis p̃cia recipiebant: ⁊ propriũ habebant, licet permodicum: ⁊ pauperrimi essent: ⁊ multas eleemosynas de suis laboribus pauperibus erogabant: q2 pecunie coꝝ erant, ⁊ propriũ habebant. ad hoc. xix. q. vlt. §. econtra paulus. ⁊ quod no. xxvij. q. ij. §. ecce. in gl. pri. tñ. Sed ⁊ christus ⁊ apostoli non in plateis comedebant: nec petendi eleemosynã conscientiaz habebant: immo frequẽter in Bethania in domo Lazari, Marthe, ⁊ Marie, comedebant. Luc. x. Joã. xij. ⁊ in domo Simonis leprosi. Luc. vij. ⁊ in domo principis phariseoꝝ. Luc. xiiij. ⁊ i domo leui. Mat. ix. ⁊ Luc. v. ⁊ in domo Zachei. Luc. xix. ⁊ in nuptijs i chana galilee celebratis. Jo. ij. Sed isti pseudo apostoli ⁊ Begardi istius tp̃is perfectiores apparere desiderãt q̃z veri apli ⁊ veri anachorite qui ⁊ viri apostolici extiterunt. Sed mentita est iniquitas eis: q2 ipsi professionem apostolicã non seruant: nec vitam. Apostoli enim in se perfectissimi. xxiiij. q. ij. ⁊ vlti. legatur. ⁊ pauperrimi in salutẽ gentiũ per orbẽ a dño missi sunt ad baptizandũ, ad predicandum. Marc. vlt. de conse. di. iiij. proprie. ad ligandum ⁊ soluendũ per claues eis a dño datas. Jo. xx. de pe. di. j. quez penitet. sed isti pseudo boues sunt ad presepe euacuandũ: non triturandũ ⁊ predicandũ. xiij. q. j. §. his ita. q2 missi ab ecclesia non sunt: sed a spiritu maligno ad illos de ecclesia decipiendũ. ex̃ de hereti. cũ ex iniuncto. non catechizant: neq3 baptizant: neq3 predicant: nisi de facto. xvj. q. j. adijcimus. q2 nec presbyteri sunt: ⁊ si aliqui sunt non curati: nec absoluunt: nec ligant: q2 claues non habent. xvj. q. j. §. ecce. j. ⁊ ij. Vere poltrones ⁊ ribaldi ⁊ ab hominibus detestandi sunt: q2 nec ecclesie seruiunt: nec proximo: nec sibi in christo: nec dño iesu christo: in nullo ordine permanentes: de paupertate plenis ventribus quoruz ipsi sunt deus. Phil. iij. ⁊ vita apostolica gloriantes contra enim dei ecclesiã ⁊ sua sacra concilia superius in prin. isti⁹. §. allega. sibi ordinem in oculis hoim inuenerunt. Qui autẽ se dicunt velle orare cõtinue: falsis gestis ⁊ verbis se ⁊ munduz decipiunt: q2 nec christus qui viator ⁊ cõprehensor erat semp in actu exterioris orationis erat: nec Apostoli: immo predicabant ⁊ docebant. Mat. v. Mar. vlt. ⁊ quidã coꝝ manibus proprijs laborabant. ij. Thessa. vlt. ⁊ Joã. vlt. de apostolis ⁊ discipulis piscantibus ⁊ sic laborantibus proprijs manibus. j. q. ij. sacerdos. de con. dist. v. nunq̃z. Nã qd̾ dicit apl's. j. ad Thessa. vlt. Sine intermissione orate. non ad literã. ij. Corin. iij. que occidit debet intelligi: sed horis competentibus. vt no. in preal. c. nunq̃z. in gl. j. ⁊ colligitur. xxxj. di. si laicus. Nã idem apl's Paulus dicit. j. ad Corin. vij. q᷑ vacandum est vsui matrimonij: nisi ex consensu ad tp̃s vt expeditius vacent coniuges orationi. xxxiij. q. iiij. christiano. quũ dicit ad tempus ergo non semper actualiter. Et super verbo preal. apostoli, sine intermissione orate. j. Thessa. vlti. glos. Si continuum est desiderium: continua est oratio. ⁊ Augu. Beatam vitam semper a dño desideremus: ⁊ semper oramus. Et s̃m Aug. Omne bonum opus oratio est: q2 non desinit orare qui non desinit benefacere. Et omnis sancta affectio ⁊ cogitatio ⁊ intentio ⁊ memoria dei vera oratio est. Et ideo quum Jo. anachorita illusus a demone dixisset germano suo cum quo erat in cella: q᷑ nolebat laborare: sed cõtinue orare sicut angelus: ⁊ magis ad desertum iretandez dimissus est a germano: ⁊ stans per octo dies in interiori deserto absq3 cibo maceratus fame, reuersus est ad cellaz fratris. ⁊ quum pulsaret ostium: ⁊ se Joannem diceret: ⁊ frater eius obaudiret: ⁊ diceret ei. Joannes factus est angelus: ⁊ non est super terram: tandez aperuit ostiũ: ⁊ quum Joannes ab eo veniã peteret: ait ei germanus. Si homo es: labora ⁊ comede ⁊ viue quia scriptũ est in ps. cxxvij. Labores manuũ tuaꝝ quia manducabis. Quum etiã alij anachorite venissent ad quendã patrez qui manebat cum discipulis suis: ⁊ eos laborantes inuenissent: ⁊ dixissent eis. Cur laboratis cibũ qui perit? Jo. vj. Nos eniz continue oramus. dixit eis senior. Nunquid non dormitis ⁊ comeditis? ergo non verũ dicitis. Sed ego ostendo vobis quõ oro continue: intexo palmas: ⁊ dico. Miserere mei deus. Nunquid est orare? Deinde p laborem meum duodecim denarios lucror: quoruz duos do pauperibus: vt pro me orent quum comedo ⁊ dormio. Alius frater peregrinus veniens ad Syluanum abbatem laborantem, dixit. Cur laboratis? Maria optimam partem elegit. Luc. x. Syluanus ait discipulis. Date ei codicem ad legendum ⁊ ponite eũ in vna cella. Trãsacta hora nona postq̃z fratres comederant: exiuit ille de cella dicens, Nunquid fratres non comederunt? ⁊ audiuit q᷑ sic: ⁊ dixit. Quare me non vocastis? Et dixit ei Syluanus. Tu hõ spiritualis es: ⁊ nõ indiges hac esca. nos autem tanq̃z carnales opus habemus manducare: ⁊ ideo laboramus. Et quum ille frater verecundatus inciperet penitere: ⁊ dicere, Indulge mihi abba. tũc respondit ei Syluanus. Necesse est Martha Marie. propter Martham enim ministrantem laudat Maria. hec in vitis patrũ. Sine intermissione etiã orare est. s̃m Jo. cassi. in lib. collationum. in pri. collatione. de oratione. s. custodia cordis a vitijs ⁊ curis secularibus: vt tales ante orationem simus quales in orationibus volumus inuenire. Et s̃m Jo. cassi. ibi: oratio est voti adimpletio. Item si actualiter sp orandũ esset: frustra ecclesia cũ dauid septies in die, ⁊ nocte orare preciperet. xcj. di. presbyter. ⁊ ex̃ de celeb. mis. c. j. Sed quia s̃m Damasce. Oratio est pius affectus in deũ directus: hanc semper conari habere debemus, comedendo, bibendo, ambulando, laborando, loquendo, ⁊ quodammodo dormiendo: sicut de beato Francisco legit̃: quia etsi corpus dormiat: cor cũ deo ambulat: cuz eo vigilat: ⁊ de eo somniet. Can. v. Sed vere oĩo istoꝝ pseudo aploꝝ ⁊ begardorũ in peccatũ fit s̃m ps. cviij. ⁊ de peni. di. iij. nihil inde. quia non orationi vere: sed vagationi ⁊ dormitioni ⁊ ingurgitationi operam dant more hypocritarum in angulis platearum, ⁊ palam in conspectu hominum in ecclesijs, actum orationis exterioris ostendẽtes: sed in cubiculis de nocte scribentes. ⁊ si orãt tempus quodammodo perdentes: quia corde vagãtes: vt populus iste labijs ait quoties deum honoret cor autem longe sit ab eo. Esa. xxix. ⁊ Matth. xv. facit. de conse. dist. v. non mediocriter. ⁊ Matth. vj. in prin. Cum oratis non eritis sicut hypocrite tristes: qui amant in synagogis ⁊ in angulis plateaꝝ stantes orare: vt videantur ab hominibus. Chryso. sup Mat. Est aũt oratio quasi quoddã sp̃uale tributũ:

quod aīa offert deo de visceribus suis. quanto ergo
gloriosior est: tanto cautius est seruanda: ne propter
hoies facta vilescat. Item idem in Homil. Hypocri-
tas vocat qui deū se fingentes orare: hoies circūspi-
ciunt. ⁊ ideo subdit: Qui amant in synagogis ora-
re. Idem super Mat. Puto aūt q̄ hoc non ad locū
refert dñs: sed ad propositum orantis. In conuentu
enim fideliū orare laudabile est sicut dictū est. in. ps.
lxvij. In ecclesijs benedicite deum. qui ergo sic orat
vt ab hoībus videaī: non deū aspicit sed hoies. ⁊ iō
quantū ad propositū suū in synagoga orat: vñ dicit
dñs: qui amant quasi cupiant videri. Cuius autem
orantis mens solū aspicit deū: quāuis in synagoga
oret: tñ apud se in secreto videaī orare. Et in angulis
platearū. vt videanī absconse orare: ⁊ sic dupliciter
laudenī: ⁊ q2 orant: ⁊ q2 absconse orant. sed nullus
angulus platee multū occultus est. Item ibi glos. vel
anguli platearū sunt vbi via per transuersum vie du
ciī, ⁊ in quadruuiū redit. Chryso. super Mat. Eo er
go proposito in conuentu vetat orare vt a conuentu
videaī. vnde subdiī: vt videanī ab hoībus. Orans
ergo nihil nouum faciat: qd aspiciant hoies: vel cla-
mando: vel pectus percuciendo: vel manus expan-
dendo. Aug. de sermone dñi. Non aūt videri ab ho-
minibus: nefas est: sed ideo hoc agere vt ab hoībus
videaris. Chryso. in homil. A vana enim glia vbiqꝫ
eruī bonum est: maxime autē in oratione. si enim si-
ne hoc cogitationibus circūferimur: si ad orandum
ingressi fuerimus, hanc habentes egritudinē quali-
ter intelligemus ea que a nobis dicunī? adde hic q̄
no. j. in. §. aliud vitiū peculiare. ver. Item Mat. vj.
in c. lxxviij. Habere aūt gratiā orationis mentalis
paucoꝝ est: rarissimoꝝ aūt statum ectaticū ⁊ contē-
platione ascendere. Et ideo ecclesia non precipit nec
indicit orationē mentalē: sed attentā vocalē pro lo-
co ⁊ tpe opportuno. ex̄ de celeb. mis. dolentes. de quo
vide qd no. Jo. an. in cle. de rel. ⁊ venera. sanctoꝝ. si
dñm. Vtinā hi tales pseudo aplī ⁊ ficti religiosi nō
sic orarent: sed foderent ⁊ ararent. Gen. iij. Et panē
in sudore vultus sui manducarent: ⁊ oratione voca
li dñica: pater noster: contenti essent: sicut aliū simpli
ces huius mundi: vt non cum sua simulata ⁊ imagi
naria oratione perirēt. Sed quidā ex eis in mundo
procarij: quidam pecorarij: quidam armentarij: qui
dam cementarij: quidā carbonarij: quidā fabriferra
rij: aut alijs diuersis operibus mancipati: de labore
manuum iuste sibi victum querentes: ⁊ sue familie :
talem sanctū laborem ⁊ a dño indictū refugientes.
Gen. iij. q2 hō nascií ad laborandū. Job. v. muta ha
bitu quē sibi adinuenerunt: sed non corde de labore
⁊ erūna, vilitate ⁊ paupertate ad otiū ⁊ requiē cor-
poris: vbertatē ⁊ libertatē noxiā: transierūt: ⁊ de ve
ra penitentia quā in mūdo faciet de iustis suis labo
ribus se ⁊ suā familiā sustentantes: ⁊ christum in suis
pauperibus honorantes. Prouerb. iij. j. q. j. non est
putanda. ad fictam penitentiam transierunt: ⁊ de eis
ad literā verbum dñi potest dici Act. xx. in fi. ⁊ extra
de cele. mis. cū marthe. §. verum. beatius erat illis da
re pauperibus elecmosynas etsi paucas: q̄ⱥ nunc sub
habitu pauperum recipere aliena: sicut inferius de-
clarabo. Porro nullus quasi supradictoꝝ farrabai
tarū gyrouagoꝝ ⁊ pseudo apostoloꝝ begardorum ⁊
fratricelloꝝ: ⁊ illorum de paupere vita laborare vult
manibus suis: sed de elecmosynis viuunt. Qz autē
mendicare non possint ⁊ de elecmosyna viuere sic
clare probatur. Sancta dei ecclesia certos in conci
lio generali: mendicantium ordines approbauit: om
nes alios reprobauit. extra de reli. domi. religionum
lib. vj. Sed certum est q̄ omnes predicti aliquē mo
dum ordinis sibi constituunt in habitu in vita ⁊ in
congregatione. quidam ex eis in sua secta viuentes:
sub cuius colore mendicant de nullo approbato ab
ecclesia ordine mendicantium existentes contra ec-
clesiam viuunt. immo istis tpibus dñs papa Joan-
nes. xxij. contra oēs sic viuentes ⁊ eis fauentes exō
municationis sententiam promulgauit in quadam
extrauaganti edita contra eos que incipit, Sācta ro
mana. ⁊ nihilominus clemens in sua constitutione
istos begardos tanqꝫ suspectos de heresi reproba-
uit. ex̄ de hereti. ad nostrū. in clem. quoꝝ errores in-
ferius annotanī. Itē fm August. de operibus mona
choꝝ. Non possunt de elecmosyna viuere nisi predi
catores ab ecclesia approbati. xlij. di. quiescamus. sa
cramentoꝝ ministratores. ministri etiam altaris: qui
tñ etiam reliquerunt ⁊ pauperibus erogarunt: q̄ in
seculo poterant viuere. Et intelligo q̄ aliquē statum
approbatū ab ecclesia receperunt, saltē verū eremiti
cū xvj. q. j. qui vere. quia non sufficit relinquere sua ⁊
dare pauperibus: nisi ⁊ christum in aliquo statu lici-
to quis sequatur. vnde Mat. xix. Ecce nos reliqui-
mus oia ⁊ secuti sumus ⁊c. Vbi Gregor. Quia ergo
non sufficit tñ relinquere: adiungit qd perfectum est ⁊
secuti sumus ⁊c. non dixit qui reliquistis oia. hoc enī
⁊ Socrates phs fecit ⁊ multi alij diuitias contēpse-
runt: sed qui secuti estis me qd proprie apostoloꝝ est
atqꝫ credentiū. ad hec. xij. q. ij. glia. ꝟ. Socrates. Sꝫ
supradicti pseudo nullū statū ab ecclesia approbatū
seruant: nec aliquā de predictis conditionibꝰ quas
Aug. ponit prout cōiter habent. Item habens in
bonis vnde victum ⁊ vite necessaria sibi percipiat:
mendicare non potest. j. q. ij. pastor. ⁊ c. clericos. ⁊ ibi
no. ⁊ lxxxvj. di. non satis. ꝟ. sed hec. ⁊ alias habens
etiam facultatē laborandi operandi ⁊ artificijs vel
manibus proprijs victum querendi, mendicare nō
potest. xxj. q. j. clericus, in fi. ⁊ xcj. di. clericus victum.
⁊ ibi no. ⁊. lxxxj. dist. c. j. C. de mendi. val. l. vna. v. q. v.
non ois. xxiij. q. iiij nimium, in autē. de questore. §. si
vero vite. ꝟ. si vero huiusmodi. vsqꝫ ad. §. si vero ali
qui. xxxj. qd. j. quomodo. no. xxiij. q. iiij. §. ex his. glo.
dum inde. Vnde ⁊ dicti fratricelli ⁊ begardi ⁊ pseu
do apostoli quū propriū habere possint: nullā appro
batā regulā promittentes: ⁊ si aliqui ex eis vitā ere-
miticā tenere videanī: qui propriū habent: vt. xix. q.
vlt. §. econtra. quū laborare possint: ⁊ si nesciunt di-
scant: petendo elecmosynam peccant mortaliter con
tra iura ⁊ canones faciendo. xxv. q. j. violatores. ⁊ c.
generali. iiij. q. j. qd precipiī. Itē contra charitatem
faciunt: q2 elecmosynam pauperis infirmi: vel senis,
vel nō potentis laborare sibi vsurpāt contra id. xlvij.
di. sicut hi. ⁊ pre. c. non satis. Et quia negligunt tales
iustitiam operandi de cibo mendicato securi: ideo eis
etiam esurientibus non tamē ad mortem cibus tol
lendus est fm Aug. v. q. v. non omnis. ⁊ no. xlij. dist.
quiescamꝰ. Et si monachi ab ecclesia approbati ma
nibus laborare tenentur. xvj. q. j. de presentiū. ⁊ pro-
batur late inferius. Et fratres minores fm regulam
eoꝝ, vt declaraī ex̄ de ꝟ. signi. exiit. lib. vj. multo po-
tius hi tales: qui nec tamen veri eremite sunt eremū
incolētes. de quibus in autent. de monachis. §. cogi
tandū. habites nomē sine re. cōtra id. xlij. dis. oratoriū.
xvj. q. j. si cupis. Itē si statū anachoriticum aut ere
miticū seruare se dicunt qui est: vt. ā. dixi: ab ecclesia

approbatur. ex de excel. pla. cum ex eo. §. fi. lib. vj. vbi de hoc. adhuc eos in tali statu laborare oportet: vt dictũ est in additione. ⁊ de sudore suo sibi cibũ querere: ⁊ non mendicare: nec alienã agapen reciperent: nisi in vltima essent mortis necessitate ineuitabili constituti. ad hoc. lxxxj. dist. c. fi. ⁊. lxxxvj. di. §. j. ⁊. c. j. vbi de hoc. a sensu contrario. ⁊ ibi no. ⁊ expressum. xxxj. q. j. quo. ibi. Et idcirco etas prescribitur: vt illi tm̃ accipiant pauperũ cibos: qui iã laborare non possunt. ⁊ de con. di. v. nunq̃. Et fratres etiã minores ex regula laborare tenentur: sed clerici propter occupationẽ laboris spiritualis, officij diuini, lectionis, studij, predicationũ, confessionum, ⁊ similium, excusant: sed eorũ laici professi obligant ad laborãdũ: nisi quãdo sunt in fratrum clericoꝝ seruitijs occupati. ex de vb. sig. exijt. lib. vj. facit etiã ad hec. j. q. ij. sacerdos. xcj. di. in palea. presbyter. ⁊. c. clericus. j. ⁊. ij. v. q. v. non omnis. Et dicit lex q̃ pauper qui laborare potest: si se immisceat elemosyne imperatoris redigit in seruitutẽ. C. de mendican. vali. l. j. lib. xj. ⁊ notat in preal. c. j. lxxxj. di. Sic vixerunt oẽs anachorite ⁊ eremite ⁊ cenobite in Egypto: ⁊ in Libya, ⁊ in Palestina, ⁊ in omnibus alijs Grecie locis: ⁊ vbilibet antiquitus constituti. s. de laboribus manuum suarum, sicut in vitis patrum, ⁊ in libris Jo. cassi. ⁊ in lib. qui dicitur paradisus: ⁊ in regula beati Benedicti manifestum est. ⁊ patet. xvj q. j. de presentib. ibi. labor manuũ. Et hanc formã laborandi primo dedit angelus sancto Antonio magno secundo eremite post Paulum in forma humana sibi apparens, instruens per actum qualiter oraret ⁊ operaretur: ⁊ postmodũ post eũ oẽs sancti anachorite ⁊ cenobite egyptij maxime de laboribus proprijs vixerunt. sicut in vitis patrum habet. adeo enim intenti erant illi veri religiosi operi manuali: q̃ non solum vitã suã ex suis operibus transigebant: sed per Egyptuz ⁊ Libyam per carceres ⁊ hospitalia ⁊ alia pia loca que supererant elemosynas transmittebant: ⁊ de suis sanctis ⁊ iustis laboribus alios pauperes inualidos sustentabant: adeo vt vix pauperes sufficerent ad tantas elemosynas receptandas. Immo quidam ex patribus in vltimis eremis remotis ab hominibus existentes, ⁊ operas suas vendere non valentes, ⁊ de fructibus ⁊ herbis eremi ⁊ de aliqua agricultura viuentes: nihilominus laborabant: ⁊ postq̃ cellas suis operibus impleuerant ignem eis apponebant asserentes monachum non posse in solitudine sine labore manuum permanere. vt narrat Jo. cassi. in. xij. libel. in lib. de accidia. de abbate Paulo probatissimo patrum. Quanto autem (quod est mirabile ⁊ notabile) magis contemplatiui quidam ex eis amplius manibus laborabant: vt patet in Machario ⁊ Arsennio. Laborabant autẽ de palmis funiculos faciendo ⁊ plectas, vascula lignea aut iuncea, aut cingula. quidã eoꝝ erant fabri. nã ⁊ Joseph pater christi putatiuus faber lignarius fuit. Mat. xiij. Mar. vj. Luc. iiij. ⁊ simile Jo. vj. ibi. Nonne hic est filius fabri? Augu. in sermone natiuitatis. Est autem pater christi faber deus qui totius mundi opera fabricatus est: arcam Noe disposuit: Moysi tabernaculuz ordinauit: arcã testi instituit. Fabrum dixerim qui mentem rigidam explanat: ac cogitationes superbas excidit. Quidam scriptores, quidam agricultores, quantuz eis sufficere poterat: quidam hortulani, quidam eorum tempore messis messores, de quo mercedem recipiebant: nunc pecuniam, nunc alicuius speciei granum: quidam eorum fabricabant cellas: ⁊ puteos fodiebant: quidam dibanarij. Tradit Jo. cassi. in. ij. lib. institutoꝝ monachoꝝ Egypti sic dicens. Operis autẽ ac sudoris assiduitate quisq̃ monachorum subire compellitur: vt proprijs manib' iuxta apl'm. ij. Thessa. iij. quotidianum victum vel suis vsibus vel aduenientiũ necessitatibus parans, ⁊ fastus vite preterite possit ⁊ delicias obliuisci: ⁊ humilitatem cordis contritione laboris acquirere. Et in alio. ca. eiusdem libri sic dicit. Nam pariter exercẽtes corporis animeq̃ virtutes: exterioris hoĩs stipendia cum emolumentis interioris exequantur: lubricis motibus cordis ⁊ fluctuationi, ⁊ cogitationi instabili operum pondera velut quandam tenacem atq̃ immobilem anchoram prefigentes: cui volubilitas atq̃ peruagatio cordis innexa, intra claustra celle velut in portu tutissimo valeat contineri: atq̃ ita meditationi spirituali tantum ⁊ custodie cogitatio intenta non mõ ad consensum non praue cuiusq̃ suggestionis peruigilem mentem corruere non sinat: verum etiã ab oĩ superflua otiosaq̃ cogitatione custodiat: ita vt quod ex equo ponderat aut facile possit a quoq̃ discerni. i. vtrũ propter meditationem spiritualem incessabile manuũ opus exerceant: aut propter vigilitatem operis tam preclarum spiritus profectum scientieq̃ lumen acquirant. In quarto autem libro sic dicit. Et quamuis tm̃ vnusquisq̃ eoꝝ quotidie de opere proprio reditum conferat monasterio: vt ex hoc non solum sustentare suaz valeat parcitatem: verum etiam vsibus possit exuberare multoꝝ: in nullo tñ inflatur: nec sibi de tanto operis sui questu ac sudore blanditur: sed preter duo paxemacia que tribus vix denarijs ibidẽ distrahuntur: nihil sibimet amplius vnusquisq̃ presumat.

Item in. v. lib. sic dicit. Quum quidam senioꝝ videret Symeonem italicum non operantem: coniiciens eum tam otij vagatione q̃z rerum penuria diutiũ in cella durare non posse: certus neminem posse impugnationes solitudinis tolerare: nisi quum quis proprijs manibus sibimet victum fuerit parare contentus: vt daret Symeoni materiã laborandi: quasi indigeret senior pro quodam fratre suo libro apostoli latine conscripto: dedit illi membranas ⁊ vtensilia ad scribendum: ⁊ necessitates quasi pro totius anni mercede: ⁊ recepit codicẽ scriptum illic nullis vsib' profuturum: quippe in illa regione vniuersis notitie lingue latine penitus ignaris: ⁊ hac subtilitate charitatiua egit ille senior vt ille Symeon sine confessionis verecundia, merito laboris ⁊ operis sui necessaria victus alimenta perciperet: ⁊ ipse sue munificẽtie pietatem tanq̃ debiti necessitate compleret. Item in eodem. v. lib. dicit q̃ Archebius cenobita qui matrem in quinquaginta annis non viderat: quamq̃ castrum de quo fuerat amplius quatuor milibus a suo monasterio non distaret: sciens eaz grauari a creditoribus post mortem mariti debito centuz solidorum, inter monasterij claustra perdurans solitũ operis pensum sibi triplicari poposcit: ⁊ per totum anni spatium diebus pariter ⁊ noctibus desudans debitũ modum operis sudore creditoribus soluens, matrez omni inquietudinis iniuria liberam dereliquit.

Item super illud Matth. xxi. Erant enim piscatores, dixit Theophilus. Vide autem ex laboribus proprijs enutritos: tales enim digni, erant christi primi discipuli fieri. Item idem in decimo lib. de spiritu accidie apostolum commemorans expom. ij. ad Thessa. quarto. capi. Rogamus autem vos fratres

vt abundetis magis: ⁊ operã detis vt quieti sitis: ⁊ vestra negotia agatis: ⁊ operemini manibus vestris: vt honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: ⁊ nullius aliquid desideretis. Repete. Quieti sitis .i. in vestris cellulis cõmorantes: ne diuersis rumoribus qui solent ociosorum votis vel fabulis generari, inquieti effecti: aliis quoque inquietudinẽ inferatis. Uestra negotia agatis: non curiositate vestra actus mundi velitis inquirere: ac diuersorum cõuersationẽ explorantes operã vestrã non erga correctionem vestram seu virtutum studia, sed ad detractionẽ fratrum velitis impendere. de qua detractione de pe. di. j. homicidiorum. ⁊ .xc. di. alienus. Et operemini manibus vestris. Nullus enim potest vel inquietus nõ esse: vel aliena nõ curare negotia: nisi qui operi manuum suarũ nõ acquiescit insistere. Et honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. Nunquã potest nec apud hoies seculi honeste incedere: qui nequaquã claustris celle ⁊ opi manuum suarũ inherere contentus est. Sed necesse est eum inhonestum esse: dum necessaria victus reqrit: adulationi quoque operã dare: nouitates etiã rumorum sectari: causarũ fabularumque occasiones acquirere: per quas sibimetipsi aditum paret, ac facultatẽ qua diuersorum domos valeat penetrare. Et nullius aliquid desideretis. Non potest non alienis donis ⁊ muneribus inhiare: qui non delectatur pio quietoque labore operis sui quotidiani victus parare substantiã. Et in .ij. epistola ad Thessa. c. vlti. Denunciamus autem vobis fratres in noie dñi nostri iesu christi: vt subtrahatis vos ab oi fratre ambulãte inordinate. Itaque ab iis qui vacare operi nolunt, iubet subtrahi: ⁊ velut mẽbra otij corrupta putredine desecari: ne inertie morbus velut letale contagiũ etiã sanas mẽbrorũ partes tabe serpente corrũpat. ad hoc. xlv. dist. sed illud. xxiiij. q. iij. resecande. ex de sta. mo. ea que. j. rñ. Quoniam non inquieti fuimus inter vos: neque gratis panẽ manducauimus. qui tñ poterat de euangelio qđ predicabat, viuere. qi dignus est operarius mercede sua. Luc. x. j. ad Timo. v. Dignus est operarius cibo suo. Mat. x. xij. q. ij. quicunque. j. ad Corin. ix. j. q. ij. sacerdos. xiij. q. j. §. his ita. ex de censibus. cũ ex officij. Quid nos faciemus: quibus non solum nulla pdicatio verbi cõmissa est: sed nec vlla quidẽ, nisi aie nostre solius cura mãcipatur? Qua fiducia otiosis manibus gratis panẽ comedere audebimus: quẽ vas electionis euangelica predicatione constrictus, sine opere manuum comedere non presumit: sed in labore (inquit) ⁊ in fatigatione nocte ⁊ die operãtes: ne quẽ vestrũ grauaremus? Si enim ille qui euangeliũ predicabat: signis illuci virtutibusque cõmendans: ne grauaret quẽpiã, gratis mãducare panem ausus nõ fuit: quõ illi non existimant se grauare: qui quotidie eum otiosi presumunt? Non quasi nos non habuerimus potestatem: sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Et quidem quum haberemus potestatem: ⁊ paterent nobis facultates oium vestrum atque substantie: ⁊ vtendi eis dñi nostri nossem me habere permissum: non sum tñ vsus hac potestate: ne quod a me bene ⁊ licite fieret: aliis otij noxii preberet exemplum. Et idcirco euangeliũ predicans meis manibus volui sustentari: vt vobis quoque volentibus iter virtutis incedere, viam perfectionis aperirem: ⁊ conuersationis formam meo labore preberem. Nam ⁊ quum essemus apud vos: hoc denunciabamus vobis: vt si quis non vult laborare: non manducet. Audiuimus enim quosdam inter vos ambulare inquiete: nihil operantes: sed curiose agentes. His autem qui eiusmodi sunt, denunciamus ⁊ obsecramus in dño iesu christo: vt cũ silentio suum panem operantes manducent: non gladio carnali eos addicens: sed authoritate spũssancti vitę eis interdicens substantiã: vt si forte penam future mortis minime cogitantes, adhuc velint amore otij existere contumaces: saltẽ naturali necessitate cõstricti ⁊ metu presentis interitus, salutatoria precepta suscipere cogãtur. Qui si quis non obedierit verbo nostro: p epistolã hunc notate: ⁊ non cõmisceamini cũ illo: vt cõfundatur. Ecce qui laborare recusat ⁊ aplo obedire: quasi excõicatus dz ab oibus euitari: vt publica oium segregatione confusus, ad tramitem salutis incipiat aliqñ reuocari. Item ad Ephe. iiii. Qui furabatur iam non furetur: magis autem laboret manibus suis: quod bonum est: vt habeat vnde tribuat necessitatem patientibus. ⁊ Act. xx. in fi. Ad omnia que mihi opus erant: ⁊ iis qui mecum sunt ministrauerunt manus iste oia. Ostendi vobis qr sic laborãtes oportet suscipere infirmos: ac meminisse verbi dñi iesu. Beatius est magis dare quã accipere. xvj. q. j. predicator. ⁊ ex de cele mis. cum marthe. §. versi. Nec est aũt impertientis beatior largitas: quã accipientis penuria: que non de pecunia pro infidelitate reseruata, nec de reconditis thesauris impenditur: sed que de fructu operis proprii ⁊ pio sudore profertur. Et idcirco beatum magis est dare quã accipere: qr quum illius qui accipit hic qui tribuit habeat paupertatem: nihilominus labore proprio non solum sue necessitatis sufficientiam, verum etiã quod tribuat indigenti pia solicitudine parare festinat: duplici gratia decoratur: qui ⁊ perfectam nuditatem christi vniuersarum suarum abiectione possideat facultatũ: sed ⁊ munificentiã diuitis labore suo exhibeat ⁊ affectu. Hic quidem honorans deũ de suis iustis laboribus. Prouer. iij. j. q. j. non est putanda. Ille vero otij torpore ⁊ inertia solutus, indignum se etiã cibo panis apli probat sententia: quum contra interdictum eius panẽ edere otiosus presumit. hucusque Jo. cassia. Adde hic qđ scripsi. j. in. §. ad partem contrariã. ver. xj. cũ duobus ver. seq. ⁊ in additione ibi imposita. ⁊. j. §. hoc autem preceptum. ver. super illud actu. in c. lxv. Et idẽ in eodẽ lib. x. Solent autem ii qui sunt hac segnitie dissoluti, nolentes opere manuum sustentari: quibusdam vti testimoniis scripturarũ: quibus quoddam inertie velamen imponunt: dicentes. Operamini cibum qui non perit: sed permanet in vitã eternã. Joã. vj. ⁊ Jo. iiij. Meus cibus est vt faciã voluntatem eius q misit me. ibi Orige. Idoneus cibus filio dei: quum actor paterne voluntatis efficitur: hoc velle in semetipso protestans, quod erat in patre. Solus autem filius perfecti operis paterne voluntatis est capax. Ceteri vero sancti nil preter diuinam peragunt voluntatem. Plenam autem ⁊ integram dei facit voluntatem: qui dixit meus cibus ⁊c. Proprius enim cibus eius ostenditur, voluntatem patris facere. Sed sm Jo. cassi. hec testimonia panni quidam sunt: qui contegunt potius ignominiã otiositatis ⁊ verecundie nostre: quã calefaciant nos illa veste virtutum. de qua Prouerb. vltimo. Fortitudo ⁊ decor indumentum eius. ⁊ secundum Salomonem. Qui sectatur otium stultissimus est Prouerb. xij. Et ibidem Manus fortium dominabitur: que autem remissa est: tributis seruiet. ⁊ Prouerb. xxj. Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quicquã manus eius operari.

Tota die ꝯcupiscit ⁊ desiderat. q aũt iustus est tribuet ⁊ nõ cessabit. ⁊ Prouer. xxviii. Qui operatur terram suã: saturabitur panibus. qui sectatur otiũ: replebitur egestate. ⁊ Eccle. x. In pigritijs humiliabitur contignatio: ⁊ in infirmitate manuũ perstillabit domus. Et sm eundẽ Salo. nõ reperi in nostra translatione. sed est sententia hec. Prouer. xxiiii. ibi. Per agrũ hois pigri transiui: ⁊ per vineã viri stulti: ⁊ ecce totum repleuerant vrtice: ⁊ operuerant superficiẽ eius spine. Uie nihil operantium strate sunt spinis. i. vitiis. Et iterũ Prouerb. xxi. quantum ad sententiam. In desiderijs est ois otiosus. de conse. dist. v. nunq̃. Et iterum Prouer. xxi. Desideria occidunt pigrum. His itaq; exemplis per Egyptũ patres eruditi nullo modo otiosos esse monachos, ac precipue iuuenes patiuntur: actum cordis ⁊ profectum patientie ⁊ humilitatis vtilitate operis metientes. Et non solũ a nullo quicq̃ ad vsuz victus sui accipere sinunt: sed etiã de laboribus suis non tantum superuenientes ⁊ peregrinos reficiunt fratres: veruz etiã per loca Libye que sterilitate laborant: nec non etiam per ciuitates iis qui squallore carcerum contabescunt: immanem dirigunt alimonie substantiã: de fructu manuũ suarum rationabile ac verum sacrificium dño tali oblatione se offerre credentes. Hec est autem apud Egyptum ab antiquis patribus sancita sententia, demone vno monachum operantem pulsari: otiosum vero innumeris spiritibus deuastari. hucusq; Jo. cassia. in preal. lib. x. Item in vltima collatione patrum que est. xxi. verba Abrae anachorite. Preferendus est manuũ labor otiose in hac parte meditationi scripturarum: aut fructuose lectionis instantie: sm apostolicam authoritatem ⁊ senioꝝ instituta: quia qui sani corporis est ac robusti: stipe aliena sustentari non debet: que iuste solis est debilibus attributa. Nã vtiq; agape. i. charitate vel stipe aliena certuz est oẽ genus hoium sustentari: etiam ipsos reges ꝛ quod proprijs manibus non laborat. nam maiorum habet definitio: quicquid ad necessitatem quotidiani victus insumitur: quod opere manuum nostrarum effectum patrumq; non fuerit: ad agapen referri debere sanxerunt. sm Apostolum qui otiosis penitus interdicens opẽ largitatis aliene, qui (inquit) non operatur: non manducet. ii. ad Thessa. vlti. Item in vitis patrum. Abbas Sysoy ait. Corporalis labor dux est humilitatis. Itẽ dixit Abbas Achillas Abbati Amõ. Ego hac nocte. xxii. vlnas funiculi operatus sum: ⁊ in veritate non indigeo: sed propterea laboro ex omni virtute mea: vt ab opere ad operationez tanq̃ ad requiẽ veniã. Itẽ dixit alter senex. Labor ⁊ humilitas ⁊ oratio sine cessatione possident christum. nam requies ⁊ iustificatio propria ⁊ volũtas impedimẽta sunt oẽs enim pene per ea perierunt. Itez dixit quidam frater abbati Sysoy. Si habeo aliunde sufficientiã: videtur tibi vt cogitem de labore manuum? Respondit. Quantũuis habeas: non negligas operari: ⁊ quantũ potes, fac: non tñ cum turbulento aio. Item Serapion presbyter pater erat quasi. x. miliũ monachoꝝ: qui oẽs ex laboribus proprijs ⁊ mercede manuũ viuebant: quam tpe messis acquirebant: ⁊ patrem plurimã ad supradictum senez pro pauperibus deferebant. Omnibus enim pene Egyptijs monachis moris erat, tpe messis locare operas suas ad partem frumenti habendam: de quo magnam partem pauperũ vsibus offerebant: sed nec intra Egyptum sufficiebant pauperes qui possent mie eorum fructus ⁊ largitatem absumere: sed in Alexandriaz naues onuste frumento huiusmodi dirigebãtur: vel in carcere conclusis vel reliquis peregrinis ⁊ pauperibus erogando. Docuit etiam magnus Antonius Paulum simplicẽ quõ digitis corporis opus carnale: cogitatione vero mentis ⁊ intentione operaretur que dei sunt. Item interrogatus abbas Sysoy quõ oportet monachũ sedere in cella. Respondit. Quantũ ad id qđ in manifesto est: hoc est vt opus manuũ faciat: ⁊ semel comedat: ⁊ taceat: ⁊ meditetur. Occulte aũt in cella proficere est: hoc est vt redarguat seipsum vnusquisq; de proprijs excessibus in oi loco ad quẽ perrexerit: ⁊ vt ministeriũ horas custodiat: ⁊ de occultis non negligat. Si autẽ tps contigerit q̃ vacet ab opere manuũ: intret ad ministeriũ operis dei: ⁊ id sine aliqua perturbatione consummet. Finis aũt hoꝝ est vt cogitatũ bonũ simul teneat: ⁊ reuocet a se maloꝝ cogitatũ. Item de Hilarione legitur q̃ fiscellas iunco texens emulabatur monachoꝝ Egypti disciplinã. ⁊ Aplm dicentem, qui non laborat non manducet. ii. ad Thessa. viii. ad Ephe. iiij. de con. di. v. nũq̃. Item de eo legitur q̃ quum vadens per mundum ad insulam peruenisset: in deserto agello manens, lignoꝝ quotidie fascem colligens, imponebat dorso: quo venundato sibi alimoniã ⁊ iis qui forte veniebant ad eũ, pauxillũ panis emebat: q: nec fragmen panis a quoq; accepit. Itez quum Macharius maior venisset ad Antonium: ⁊ loquerentur sero de humilitate aiarũ: ⁊ operarentur: videns Antonius magnũ opus plectarũ qđ fecerat Macharius, admiratus est: ⁊ osculatus est manus eius dicens, Multa virtus de manibus istis egreditur. In monasterio Euticij narrat Gregor. in dialo. erant antiquarij libros scribentes: ⁊ ipse abbas Euticius in valle fenum secabat: ⁊ falcẽ fenariã in collo deferens veniebat. Oẽs etiã monachi de vita manibus cõficiebãt linteamina: ex cuius operis emolumento nulli eorũ quicq̃ deficiebat ad vitã. Regula data Pachamio ab angelo dicit. Permittas vnicuiq; vt im quantũ possit ⁊ cibi sumat ⁊ potus: ⁊ iuxta mãducantiuz ⁊ bibentiũ vires paribus quoq; eos opibus subiugabis. Et neq; quẽq̃ ieiunare vel manducare prohibeas: ita tñ vt fortioribꝰ ⁊ magis edẽtibus sp onus grauius iniungas. Infirmiores aũt ⁊ vere monachi ad operandũ leuius vrgeantur. Philothonius monachus ex quo graz baptismi suscepit: sine cã in se alterius vsum pane nesciuit: ⁊ ex laboribus proprijs elephantiosis. cc. solidos dedit. Leonius p̃sbyter nũq̃ de solitudinibus egressus est p. xl. annos fungens officio sacerdotis: nec nisi proprio opere ⁊ sudore q̃situz attigit panẽ. Uenerunt quidã patres ad quẽdã leprosum vt darent ei eleemosynaz: alle nõ acquieuit accipere, dicens. Ecce modicas palmulas habeo q̃s operor: ⁊ facio plectas ex eis, ⁊ manduco panez. Et iterũ venerũt ad domũ cuiusdã vidue que habebat filios: ⁊ quũ pulsarent ostium: cucurrit filia nuda ad ostiũ: mater vero iuerat ad opus: erat enĩz candidatrix: ⁊ dabant filie eius vestimẽtũ ⁊ nũmos: ipsa aũt nolebat accipere dicens venisse matrez suã ⁊ dixisse sibi, confide filia: q: noluit deus: ⁊ inuenio opus qđ facio hodie vñ habeamus victũ nostrũ. Et quũ venisset mater eius: rogabant eã vt eleemosynam acciperet: ⁊ noluit dicens. Ego habeo curatorem deum meũ: ⁊ vos vultis eũ tollere a me hodie. Illi autem agnoscentes fidem eius glorificauerunt deum. Ista etiã duo exẽpla proxima posui. j. an. §. nunc vero. ver.

quidam.cũ seq.in.c.liiii. Iterũ dixit senex. Surge & mane dic ad teipsum. Labora corpus vt pascaris: sobria esto aĩa vt apprehendas hereditatẽ: hoc de vitis patrũ & collationibus intuli. Et recusantes hodie manibus laborare confundant: & timeant mortẽ panẽ comedentes ociosi, q̃ scribitur Prouerb. vlti. Et panẽ otiosa non comedit: & date ei de fructu manuũ suarum. Et Hiero.in canone de conse. di.v. nunq̃ dicit. Semper aliquid facito: vt te diabolus inueniat occupatũ: & sequit ibi. Si apli habentes potestatẽ, de euangelio viuere: laborabãt manib⁹ suis ne quẽ grauarent: & aliis tribuebant refrigeria quorũ pro spũalibus debebant metere carnalia.j.Cor.ix.ex. de prescrip.cum offici: de censi.cũ aplo.cur tu in vsus tuos successura non prepares? vel fiscellam texe iunco: vel canistrũ lentis plecte viminibus: seraf humus: areole equo limite diuidanf: in quibus quum olerũ iactata fuerint semina: vel plante per ordinẽ posite: aque ducanf irrigue. Inseranf fructuose arbores vel gẽmis vel surculis: vt paruo post tpe laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabrica aluearia ad quas te mittunt Salomonis prouerbia: texanf quantum ad sententiam. Prouer.xxiiij.ibi. Comede fili mi mel: q̃ bonũ est. quantũ ad lrãm in ecclesiastico dicitur Eccli.xj. Breuis in volatilib⁹ est apis &c. lina capiendis piscibus: scribanf libri vt, & manus operet cibos: & aĩa lectione saturef. In desiderijs aũt est oĩs otiosus. Prouerb.xxj. Egyptiorũ monasteria hunc morẽ tenent: vt nullum absq̃ opere & labore suscipiant: non tã pp victus necessaria: q̃ pp aĩe salutem, ne vagentur peruersis cogitationibus & ad instar fornicantis Israel omni transeunti diuaricent pedes suos.xxxij.q.v.paulus: in fine. hucusq̃ Hiero. scribens ad Rusticum monachũ & per eũ alios monachos instruens: vt dicit in fine.c.predicti. Item ibi Hierony.in canone.xxj.q.j.quõ exponens verbum Apli.j.ad Timo.v. Vidua, inquit, eligaf non minus.lx.annorũ que fuerit vni⁹ viri vxor: hoc preceptum de eis viduis que ecclesie pascuntur eleemosynis: & idcirco etas prescribif: vt ille tantũ accipiant cibos: que iam laborare non possunt. et.d. positum est. Item Prosper in canone preal.j.q.ij. sacerdos. Quid est de euangelio viuere: nisi laborantẽ inde vbi laborat necessaria vite percipere? Qui ergo in euangelio non laborat: quõ põt eleemosynã recipere: q̃ tñ Paulus non recepit viuens de suis laboribus? vt ibi dr: vt gyrouagis & pseudo religiosis tolleret mãm mendicandi: & daret mãm laborãdi: vt superius est probatũ. Preterea canon preal. lxxxvi.di.c.epõs. Epõs pauperibus vel infirmis qui debilitate faciente suis manibus laborare non pñt vestitum & victũ inquantum sibi fuerit possibile: largiaf: ergo a sensu 9trario: si laborare pñt: non debẽt eleemosynam recipere. Item vere sm Augu.in canone.v.q.v non oĩs.xxiij.q.iiij.nimium: vtilius esurienti panis tollif: si de cibo securus iustitiam negligat: q̃ iustum est sm Aplm.ij.Thessa.vlti. Qui non laborat non manducet: q̃ panis ei frangif: vt iniustitie seductus acquiescat: idest ignauie & acidie: q̃ homo nascitur ad laborem. Job.v. ergo iustum est vt laboret. vbi Bern. Homo ad laborẽ natus, si laborem refugit: nec facit ad quod natus est ad qd venit in mundum: quid rñdebit ei qui misit eum: qui instituit vt laboraret? Item super illud Matth.vj. Ideo dico vobis ne soliciti sitis aĩe vestre quid manducetis: nec corpori vestro quid induamini. Augu. de heresibus dñr aũt Euthide quidam heretici opinantes monachis non licere sustentãde vite sue causa aliquid operari: atq̃ ita seipsos profiteri vt oĩno ab operibus vacent. Item Aug. de operibus monachorũ. Inquiunt.n.non de hoc ope corporali in quo vel agricole vel opifices laborant, precepit apls quũ diceret.ij.Thessa.vlt. Qui non vult operari non mãducet. Neq̃ euangelio posset esse contrarius vbi ait dñs. Ideo dico vobis ne soliciti sitis aĩe vestre &c. In verbo ergo apli predicto spũalia opera debem⁹ accipere: de quibus alibi dr.j.Corint.iij.xix.di.scdm. ex de deci. cum non sit. Ego plantaui: Apollo rigauit. Et ita se arbitranf aplice & euangelice obtemperare sententie: quum euangelium credunt de nõ curanda corporali huius vite indigentia precepisse, & Aplm de opere & cibo spũali intellexisse. Qui non vult operari non manducet. Prius ergo demonstrare debemus Aplm opera corporalia seruos dei operari voluisse: premiserat.n. dicens.ij. ad Timot. vlti. Ipsi.n.scitis quõ oporteat imitari nos: q̃m nõ inquieti fuimus inter vos: neq̃ panẽ ab aliquo gratis manducauimus: sed in labore & fatigatione die ac nocte laborantes: ne quẽ vrm grauaremus. Nõ quasi nõ habuerimus potestatẽ: sed vt nosmetipsos formam daremus vobis q̃ nos imitaremini. Nã & quum essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis: q̃m siquis non vult operari: non manducet: Quid ad hoc dici põt: q̃n exemplo suo docuit quod precepit.s.corporalr operando? Nam q̃ corporalr operaref ostẽditur in actibus vbi dr Act.xviij. q̃ mãsit cum Aquila & vxore eius Priscilla opus faciẽs apud illos: erant.n.tabernaculorũ artifices. Nostra translatio sic habet. Et q̃ eiusdem erat artis: manebat apud eos & operabaf: erant aũt senofactorie artis. Et tñ Aplo tamq̃ predicatori euangelij: militi Christi: plantatori vinee: pastori gregis, constituerat dñs. Luc.x. Mat.x. vt de euangelio viueret. qui tñ stipendium sibi debitũ non exegit: vt se formam daret eis qui exigere indebita cupiebant. Audiant ergo qui non habent hanc ptãtem q̃ ille habebat: vt tantummodo spũaliter operantes: manducent panem a corporali labore gratuitum. Si aũt euangeliste sunt: si ministri altaris, dispensatores sacramẽtorũ: habent hanc ptãtem: si saltẽ habebant aliquid in seculo quo facile sine opificio sustentarent hanc vitam quod conuersi ad deum indigentibus dispertiti sunt: & credenda est eorũ infirmitas & ferẽda. Nec attendendum in quo loco hoc qd habebant impenderunt: quum oĩum christianorũ sit vna respublica. Sed qui veniunt ad professionem seruitutis dei ex vita rusticana & ex opificum exercitio & plebeio labore: quominus operenf excusari nõ possunt. Nullo.n.modo decet vt in ea vita vbi senatores sunt laboriosi: ibi fiant opifices otiosi. Et quo veniunt relictis delicijs suis qui fuerunt prediorũ dñi: adsint rustici delicati. At quum dñs ait Mat.vj. Nolite soliciti esse &c. non hoc dicit vt ista non procurent quãtum necessitatis est: vnde honeste viuere poterunt: sed vt non ista intueantur: & pp ista faciant quicqd in euangelij predicatione facere iubenf. Eam nãq̃ intentionem paulo superius oculum vocauerat in eodem.c. Mat.vj. ibi Lucerna corporis tui est oculus tuus. si oculus tuus.i.intẽtio simplex fuerit &c. hucusq̃ Aug. vbi.s. &c. Item ibi Hiero. Precipitur ergo nobis ne soliciti simus quid comedamus: q̃ in labore vultus. Gen.iij preparamus nobis panẽ

ergo labor exercendus est solicitudo tollenda. Itez ibi Chry. Non n. solicitudinibus spūalibus: sed laboribus corporalib⁹ acquirendus est panis: qui laborantib⁹ pro premio diligentie deo prestante abundat: ⁊ negligentibus pro pena deo faciente subducitur. Item Augu. de operib⁹ monachoꝝ. Quidā dicunt propterea se operari non debere: qꝛ volucres celi nec seminant nec metunt. Cur ergo isti non attendunt quod sequit. Neqꝫ congregant in horrea? Cur ergo isti manus ociosas ⁊ plena repositoria volunt habere? Cur deniqꝫ molunt ⁊ coquunt? Hoc. n. aues non faciunt. Aut si reperiunt quib⁹ hoc persuadeant vt eis per singulos dies escas afferant preparatas. saltem sibi de fontibus aquaz afferunt ⁊ reponunt: qđ volatilia non faciunt. Sed si nec aqua sibi vasa coguntꝰ implere: iam illos qui tunc erant Hierosolyme nouo gradu iusticie supergressi sunt: qui demisso sibi ex Grecia frumento panem fecerunt: aut facere curauerunt qđ aues non faciunt. Non pnt aūt seruare vt nil. s. in crastinum reponant: qui se per multos dies a conspectu hoīm separatos ⁊ nulli ad se prebentes accessum includunt seipsos: viuentes in magna intentione oꝛonum. An forte quo sunt sanctiores: eo sunt volucribus dissimiliores? Quod aūt dr̄ de volatilibus celi, ad hoc dr̄ ne quisqꝫ putet deum seruoꝝ suoꝝ necessaria non curare: quum eius prouidentia vsque ad ista gubernāda perueniat. Neqꝫ .n. non ipse pascit eos qui manibus operanꝰ. Neqꝫ .n. qꝛ deus dixit in ps. xlix. Inuoca me in die tribulationis ⁊ eruam te. non debuit fugere apls: sed expectare vt Act. ix. vij. q. j. ibi comprehenderetꝰ: ⁊ cuz deus sicut tres pueros de medijs ignibus liberaret. Dan. iij. xj. q. iij. imperatores. ⁊. xxiij. q. iiij. non inuenitur. Sicut. n. qui sanctis fugientibus hmōi qōnez obiiceret: rn̄derent non se oportuisse tentare deum. Mat. iiij. ⁊. xxij. Luc. iiij. ⁊. xxij. q. ij. querit: sed tunc talia deum si vellet esse facturuz: vt eos. s. liberaret sicut Danielem a leonib⁹. Dan. vlt. ⁊ Petrū a vinculis. Actu. xij. quum ipsi quid facerent non haberent: quum vero fugiendi eis ptātem dedisset: etiam si liberarentur per illam: non nisi ab ipso liberari. Sic dei seruis valentibus manibus suis victum transigere: si ex euangelio mouerit qōnem de volatilibus celi que nō seminant neqꝫ metunt: facile rn̄debunt: Si nos per aliquam infirmitatē vel occupationem non possumus operari: ille nos pascet sicut aues que nihil operanꝰ. Quum aūt possumus: non debemus tentare deum: quia hec que possumus: eius munere possumus: ⁊ quum hic viuimus: illo largiente viuimus: qui largitus est vt possimus: ⁊ ille nos pascit a quo aues pascuntur. hucusqꝫ Augustin. vbi supra.

Varia laboris cōmoda.

Labor aūt manuum intentione recta adhibitus hec bona oia operatur. s. Otium ⁊ acidiam expellit. Corpus mortificat. Cor humiliat. Mentem comprimit: ne per illicita vagetꝰ. Tenet hoiem ne discurrat. Paupertatem conseruat ⁊ nutrit. Libidinez refrenat. Silentium subministrat. Grauem ⁊ maturū religiosum ꝯstituit: ⁊ honestum preceptuz dn̄i. s. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Gen. iij. Et apls. Qui non laborat non manducet. ij. ad Thessa. vlt. custodit. Verecundiam petendi contegit ⁊ ꝯseruat: ⁊ frontositatem ⁊ importunitatem exigendi repellit. Furtum ⁊ quācumqꝫ vsurpationem rei aliene cohibet. Eleemosynam nutrit. Oꝛonem ⁊ contemplationem germinat. Fastum ⁊ elationē vulnerat. Cor compungit. Si moderatus sit tristitiam carnalem fugat: ⁊ cet. ras passiones marcescere facit. Solitudinem manutenet. Beatitudinem grē impetrat in hac vita, ⁊ glorie in futuro, iuxta illud ps. cxxvij. Labores manuuz tuarū qꝛ manducabis: btūs es ⁊ bn̄ tibi erit. Caueant aūt laborantes maxime viri spūales: ne labor nimi⁹ manuum sit philargyrie. i. auaricie incentiuuz. sicut in collatione predicta Piamonis de tribus gn̄ibus monachoꝝ de sarrabaitis habetꝰ: Nam ibi Piamon pr̄ loquens de nobili gn̄e monachoꝝ qui cenobite dn̄tꝰ de teterrimo ⁊ infideli gn̄e monachoꝝ qui sarrabaite dn̄r. dixi in prin. istius sic ait. Illi. s. cenobite ob hoc certanm statutū transgredi ꝯtinenter diuturnis operibus elaborant, vt quicquid monasterij sanctis vsibus redundarit: vel carceribus: vel xenodochio, vel indigentibus pro abbatis dispensetur arbitrio. Isti. s. sarrabaite sic laborare nituntur: vt quicquid quotidiane superfuerit gule aut profusioni proficiat voluptatum: aut certe philargyrie vitio recondātur. Illos. s. cenobitas patientia atqꝫ discretio qua tā deuote in hac qꝫ semel arripuerint professione perdurant: vt nunqꝫ suas expleant voluptates crucifixos huic mundo quotidie ⁊ continue viuosqꝫ martyres facit. Hos. s. sarrabaitas arbitrij sui tepor viuos ad inferna demergit: hucusqꝫ Piamon. Propter predictas oēs vtilitates que ex dictis vite patrum trahuntur: oēs sancte regule ab ecclesia approbate eas proficientibus labores manuum indixerunt. ps. lxxvij. Sed heu heu sancte eleemosyne ⁊ sanctus panis angelicus qui pro noīe dn̄i petitus colligitur ostiatim impinguant hodie ī ecclesia dei centum milia ⁊ mille milia ribaldoruz. q pane saturati ⁊ otio dediti: sicut ab Ezechiele deploratur in iniquitatem incidunt Sodomoꝝ, qui fuerunt acidiosi ⁊ gulosi: ⁊ ideo in illud nefanduz piaculū inciderunt. Eze. xvj. vltra medium. Multi. n. sub specie religionis alios visitantes: ⁊ eis adulantes, ⁊ mendacia componentes: comedunt panem impietatis: ⁊ vinum iniquitatis bibunt. Prouerb. iiij. ⁊ Eccli. xx. Qui edunt panem illius, false lingue sunt. Iste est etiā ille panis pessimus de quo etiā dr̄ Prouerb. xx. Suauis est homini panis mendacij: ⁊ postea implebitꝰ os eius calculo: adest lapide ignito: dicit glo. Et vtinā pro minori malo tales pseudo religiosi otiosi panem necessariuz peterent ⁊ acciperent: sed superfluum petunt: ⁊ sicut mercatores ⁊ fures qđ superest eoꝝ gule ⁊ crapule, comutant ⁊ vēdunt. panē sanctum in se amore dei collatuz in profanas alias species commutant dantes pro eis panes eleemosyne: immo se turpiter defraudātes. Nō .n. datꝰ panis eleemosyne vt vendatꝰ, sed vt pauper exinde alatur vnde Eccli. xxxiiij. Panis egentium vita pauperis est: qui defraudat illum, homo sanguinis est. c. xiij. q. ij. qui oblationes. j. Et si superest alteri pauperi tribuatur. lxxxvj. di. nō satis. versi. adstiluz ⁊. xij. q. j. habebat. Accipientes aūt panē supereo qꝫ ⁊ in glo. c. qꝫ pauper vel alias eleemosynas non necessarias pro presenti vel breui tempore in futurum aliena fm Hiero. xlij. di. §. ordinādus itaqꝫ: ⁊ Amb. xlvij. di. sicut rapere conuincunꝰ: ibi dr̄. Plusqꝫ sufficit sumptum, violenter obtentum est. Et Amb. ali. Qui non indiget ⁊ accipit: rapit ⁊ de talibus Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ qui libenter munera accipiunt. Sed dicit dn̄s Esa. xxxij. Beat⁹ qui excutit manus suas ab omni munere. lingue manus ⁊ obsequij. fm Greg. j. q. j. sunt nonnulli. O sancta ecclesia mr̄ veroꝝ pauperum: qđ hodie in te

cōiter sunt questores tot sunt raptores: vix hodie nedum inter seculares: sed etiam inter religiosos inter mille non inuenis qui recuset oblata: immo qui de elemosynis próptuaria non faciat ex hoc in illud: fm Dauid. ps. cxliij. immo qui non necessaria per importunitatem non petat. Non inuenis quasi qui dicat satis est: non plus. Et scribit. Prouerb. xxx. Sanguisuge: idest demonis sanguinem fideliū sugētis due sunt filie. s. fornicatio et auaritie: semper dicentes, Affer affer: q: fm Ber. nec corpus voluptate nec aius vanitate aliquando satiatur. Domini. n. fideli totus mundus diuitiarum est: q: in deo sperat. Domini aūt infideli nec obolus: subeundi totus mund⁹. est. xxiij. q. iiij. quid dicamus. Sed sancta hodie paupertas sobria fidelis et larga in prosluitatem infidelitatem et auaritiā versa est hodie tenacitas sub specie virtutis parsimoniā se vocat. xlij. di. sepe. O quot milia elemosynarum procurat fieri crudelis sathā vt veri pauperes spiritu et opere accipientes superflua aliena rapiant. xlvij. di. sicut: et perdant meritum paupertatis. Nec curat astutus serpens si elemosynam qui aliquando dans lucretur vitam: dummodo indebite accipiens incurrat philargyrie mortem: nam in eodem actu frequenter vnus demeret: et alter meretur. xxiij. q. j. quid culpatur: an si. xxij. q. v. proposito. Audiui. n. quum starem in monte aluernie: a fide dignis fratribus. q quum in primis nostri ordinis temporibus fratres nostri vbi libet maxime in monte illo rigidam tenerent obseruantiā paupertatis in terricula illa demon in domicellum pulcherrimum et industrium transfiguratus, ad domū cuiusdam nobilis de illa guardiana venit: qui nobilis satis inhumanus illis fratribus erat factusq; cellerarius suus demon ille: frequenter dn̄m arguebat q sanctis illis fratribus de aluerna non faceret elemosynas copiosas. et ad instantiam eius nobilis ille incipit largissime fratribus prouidere: et de die in diem in elemosyna eis facienda crescere: pp quod fratres inceperunt in vita relaxari: et ex occasione abundantie rumpere paupertatē quod quidā seniores de loco fratres attendentes, et gementes, et admirantes qūo ille nobilis qui prius tenax erat ad fratres: sic misericors factus erat: iuerunt ad domum eius: et interrogantes eum qūo nunc sic afficeret ad eos: qui de eis curare non consueuerat. Respondit q hoc ad suggestionem illius sui cellararij faciebat: quo viso vn⁹ eorum cognouit in spiritu: q demō esset qui nullo modo respicere poterat in illum fratrem. Cui quum diceret frater et coniuraret quis esset, demum cum magno strepitu disparuit sicut fumus: fratres redeuntes ad locum et referentes hec ad suam paupertatem et sanctam inopiam redierunt.

De erroribus Begardorum ab ecclesia condemnatis. Cap. 52.

SEd et O alma mater ecclesia nedum contra tua statuta viuunt supradicta pseudo anachorite: et contra dicta apli Pauli: et dicta sanctorum superius allegata: sed insuper multi eorum maxime pseudo aplorum et begardorum multis sunt erroribus implicati: quorum aliquos sponsus tuus papa clemēs quintus in sua declarat ↄstitutione que incipit: ad nostrum. in titu. de heret. in clemen. dicens.

Et vnus error eorum est: Homo in presenti vita tm̄ q talem gradum perfectionis pōt acquirere: q reddetur penitus impeccabilis: et amplius in gratia pficere nō valebit. nā vt dn̄t. siquis posset semper pficere: posset aliquis Christo perfectior inueniri. Isti moueri videntur ex authoritate Jo. in epistola. j. ca. iij. vbi. Dis qui natus est ex deo: peccatum non facit de peni. di. ij. §. opponitur: versi. Item fm hanc. Sz Hiero. ↄtra Jouinianum predicte authoritati respōdet probans oēm hoiem in hac vita posse peccare, et peccato esse subiectum multis hoc probans exemplis. Iste etiam error ab illo videt trahere ortū qui dicat nullum imputari peccatum in fide manentiū. xxiij. q. iij. quidam. ver. eunomiani. Si ad impeccabilitatem in hac vita venire possemus: frustra oraremus: Dimitte nobis debita nr̄a: de pe. di. iij. de quotidianis. et pre. c. si. n. versi. si non peccamus: et dist. j. tres aūt et de conse. di. ij. iteratur. Et Mat. vj. et Lu. xj. vbi Cyprianus. Quā necessarie aūt et salubriter admonemur: qui peccatores sumus: qui p peccatis rogare compellimur: et nequis sibi quasi innocens placeat: et se extollendo plus pereat: instruitur se peccare quotidie dū pro peccatis quotidie iubetur orare. Item Aug. de bono perseuerantie. Hoc aūt telo pelagiani confodiunt hereticis: qui audent dicere hoiem iustum in hac vita habere nullum oino peccatum. Et in talibus hoibus non est iam videre in presenti tempore ecclesiā non habentem maculam aut rugam. ad Ephe. v. xxj. di. quāmis. Chry. in homi. Quā vero fidelibus hec oro conuenit: leges ecclesie docent. et orationis principium: qd docet deum prēm vocare. Qui ergo fidelibus iubet remissionem petōrum petere: demostrat q post baptismum ↄtingit peccata dimitti contra nouatianum: de solo Christo filio dei dicit Petrus. j. Pe. ij. Qui peccatū non fecit et Jo. xiiij. Venit. n. princeps huius mundi. s. diabolus fm Aug. et in me non hz quicq̄. Augu. q: neq; cum petō deus venerat: neq; eius carnem de peccati propagine virgo peperat. De matre etiā eius beatissima tenent sancti maxime Augu. q non peccauit etiam venialiter in hac vita, tñ in originali petō concepta fuit, sicut et ceteri hoies: q: ab illa sententia patris sui. Dauid. Ecce. n. in iniquitatibus conceptus sum. ps. l. xxxiij. q. iiij. vir cum propria: nullus excipitur nisi Christus qui non de semine humano: sed spūssancto: et in vtero virginis iam sanctificato conceptus fuit: ex̄ de sum. tri. c. j. xxiij. di. qui eps. Domina aūt nr̄a de semine vtriusq; parentis Joachim et Anne concepta fuit sicut cetere mulieres: nō de spiritusancto sicut filius: et ideo in originali petō fuit cōcepta vt late probat Ber. in epistola q̄ scribit canonicis Lugdunen. in qua reprehendit eos: q: conceptionis festum dn̄e celebrabant: qd nō debz fieri sed quum fiat: referri dz ad sanctificationem eius in vtero. q: fm Bern. ante fuit sancta q̄ nata. vn̄ et Aug. super hoc ad Petrum diaconū: et de con. di. iiij. firmissime tene. Firmissime tene: et nullatenus dubites oēm hoiem qui per concubitum viri et mulieris concipitur. cum originali peccato nasci: impietati subditum: morti q: subiectum. Et ob hoc nāliter nasci filium ire. de qua dicit aplus. Eramus nā filij ire sicut et ceteri. Ephe. ij. et Rom. v. ad hoc facit quod legitur. et no. de con. di. iiij. c. ij. in verbo miraculo glo. vt in beata Maria: et de con. di. c. j. in glo. de festo: et facit op. xxvij. q. ij. omnie: et hāc sententiam tenent oēs

An possit quis hac in vita fieri impeccabilis.

An Maria in originali fuerit ↄcepta

antiqui theologi: Alexander, Thomas in suo quarto c. ij. Bonaventura. Richardus: licet quidam noui theologi a sensu ecclesie recedentes cõi tenere cõtra indeuoti reuera dñe xi tñ deuoti cupientes apparere nitantur eam quodãmodo sic deo et suo filio comparantes: quorum noua opinio et phantastica sit a fidelibus cancellata: q2 sanctificationem virginis negat. contra id qd tenet ecclesia ipsam sanctificationem fuisse: et sic sm Bern. antea sanctam: idest sanctificatam in vtero ꝗ natam ex vterum. Si. n. in peccato originali qd contrahitur in aie infusione: vt not. de con. di. iiij. non ex quo: in glo. ij. non fuisset concepta sanctificatio necessaria non fuisset: sicut nec in Chro et ideo Romana ecclesia festum conceptionis non agit: etsi tolerat ꝙ alicubi fiat: maxime in anglia: nõ tñ approbat: q2 quod permittitur non approbatur. iiij. di. denique. xxj. q. j. hac rõne vel illud festum debet referri ad sanctificationem virginis non conceptionem: vt dictum est. Et ita dicit oro que dicitur in hoc festo Rome in sancta Maria maiori. Deus qui sanctificationem virginis &c. sicut vidi et audiui quum ibi de ista sanctificatione predicarem in isto festo sanctificationis: qd fit in Decembri ante festum Natalis. per. xv. dies. Pro hac veritate facit illud Salo. Prouerb. xxv. Aufer rubiginem de argento: et egredietur vas purissimum. Vas purissimum fuit virgo: que rubigine originalis peccati abluta per sanctificationem in vtero factam purissima in necessitate sua egressa est ex vtero: et illud. Psalm. xlvi. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Tabernaculum sanctificatum dei fuit virgo Maria: iuxta illud Ecclesiasti. xxiiij. Et qui creauit me requieuit in tabernaculo meo: facit verbum Aug. in sermone purificationis dicentis. Solus est sine peccato natus quem sine viri complexu non concupiscentia carnis sed obedientia genuit mentis. Hoc etiam determinat Aug. super Gen. ad literam. vj. c. facit de pe. dist. ij. si. n. in fine. ibi, et docuim⁹ ꝙ excepto deo ois creatura sub vitio sit &c. Idem tenet magister sententiarum. Contra hos etiam qui impeccantiam posse haberi in hac vita dicunt, est illa collo Theone que intitulatur de anamarchitio: idest impeccantia in lib. collationum Jo. cassi. vbi etiam allegatur Paulus dicẽs Ago quod volo. et infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? ad Roma. vij. et xxxj. q. v. si Paulus: et de con. di. iiij. c. ij. et illud Ro. vij. Video aliam legem repugnantem legi mentis mee: in pre. c. ij. et di. vj. in palea, sed pensandum: in fi. que oia intelligunt ꝙ nunꝗ mente volebat a deo discedere: sed hoc non poterat perficere quin motus vagationum sentiret: et quin descendere cum aliquo opus ab illa continua theoria. Nullus. n. hoium excepto dño saluatore et dña matre eius (vt pie creditur) nãlem per vagationem mentis ita destruis semper in dei cõtemplatione continuit: vt nunꝗ ab ea raptus mundane cuiusꝗ rei delectatione peccaret: dicente scriptura. Sidera ipsa non sunt munda in conspectu eius nostra translatio hz: celi non mundi. Job. xv. Quia etiam dicunt dicti Begardi ꝙ tm̃ potest homo crescere in gratia in hac vita: ꝙ ampl⁹ crescere non valebit: falsum esse non dubium est: q2 scriptum est in ps. lxxxiij. et de pen. di. ij. dum sanctã. Ibunt de virtute in virtutem vsquequo videatur deus deorum in syon: idest in gloria sempiterna vbi do minũ speculabimur facie ad faciem. Joannis c. xvij. Contra etiam verbum Ambrosii in sermone resurrectionis de sanctis dicentis. Quis. n. in hac vita tã mundus: qui amplius mundari non possit: magis magisque mundandus non sit? et sequitur post Ut tanto sint fecundiores: quanto fuerint mundiores. Et contra hoc etiam est illud Apoca. c. vltimo. Et qui iustus est iustificetur adhuc. xlvij. di. quantumlibet. Et illud Salo. Prouerb. iiij. Justorum semita quasi lux splendens procedit et crescit vsque in perfectum diem. de pe. di. ij. iustorum semita post. c. non reuertebantur. Vocat aũt. perfectum diem. s. glorie sempiterne: de qua die dicitur in ps. lxxxiij. Quia melior est dies vna in atriis tuis super milia: quod verbum Salomonis exponit Grego. in Ezech. homi. v. et in prec. c. non reuertebantur dicens. In eorum namque animo bonum desiderium atque intellectus lucis intime iam pars diei est: sed q2 vsque ad finem vite in virtute proficiunt: ad perfectum diem tunc veniunt: qñ ad regna celestia perducti in ea luce ꝗ desiderant iam minus aliquid non habebunt. Item Neꝗ inter virtutes sed etiam in eisdem virtutibus gradus esse probantur: de pe. di. ij. §. hec que de charitate. et. ca. dum sanctam. vbi Greg. probat per multas authoritates hoc ꝙ in ista vita perfectissima charitas sicut in patria haberi non potest. Unde de pe. di. ij. §. hinc etiam versi. Item Hiero. Charitas in quibusdam perfecta est: in quibusdam imperfecta: perfectissima aũt in hac vita haberi non potest. Quis enim in hac vita ad tm̃ gradum perfectionis peruenit ad quantum peruenit mater dei? et tamẽ semper in ea creuit gratia et meritum vsque ad mortem: q2 semper gratia vtebatur recte et virtuose viuendo. Et credo salua ecclesie veritate ꝙ si dña. c. milibus annorum vixisset i hac vita: in fine illorum dierũ perfectior extitisset: q2 nulla creatura sic est plena gratia quin amplius repleri valeat: excepto illo homine in Christo deo viuto qui ab instanti conceptionis oibus charismatibus diuini et sancti spiritus plenissime plenus fuit quia nõ fuit sibi datus spũs ad mensuram Jo. iij. et ibi. De plenitudine eius oẽs accepimus. Jo. j. et ibi. Plenũ gratie et veritatis. Unde super illud verbum Non enim ad mensuram dat deus spiritum. Jo. iij. Aug. Hoibus ad mensuram dat vnico filio non dat ad mensuram. Alii quidem datur per spiritum sermo sapientie: alij sermo scientie. Ro. xij. j. Corint. xij. aliud habet ille: et aliud hz iste: Mensura diuisio quedam donorum est: sed Christus: que dat non ad mensuram accepit. Item super id pre. Jo. j. Plenum gratie et veritatis. Origen. in homi. Duplex intellectus est. Potest enim de humanitate ac diuinitate incarnatum verbi accipi: ita vt plenitudo gratie referatur ad humanitatem sm ꝗ Christus caput est ecclesie et primogenitus creature vniuerse. qm̃ maximum et principale gratie exemplum qua nullis precedentibus meritis homo efficitur deus in ipso primordialiter manifestum est. Potest etiã plenitudo gratie Christi de spũsancto intelligi: cuius sepriformis operatio humanitate Christi impleuit. Plenitudo vero veritatis ad deitatem refertur. Et super prece. verbo. Et de plenitudine eius &c. Chrysostomus. q. d. nos oẽs. xij. et ois plenitudo fidelium et qui nunc sunt et futurorum de plenitudine eius accepimus. Itẽ illud Esa. xi. Et replebit eum spũs timoris dñi. l. filialis, de quo. xxiij. q. vj. §. ex his. Et ideo nunꝗ aliquis ita perfectus sicut Christus nedum non perfectior potuit inueniri. ad hoc ex de sum. tri. ca. ij. §. quum ergo. versi. q2 inter. Quia oibus aliis quan-

tinuus perfectis spūsanctus ad mensuram datus est.op.e.de pe.di.ij.querendum.ꝛ c.potest.ꝛ.semper l eis per bona opera crescebat. Christo aūt sine mensura vt dictum est ꝛ ideo non crescebat in eo gr̄a:vn̄ super illud Luc.ij. Puer crescebat.dicit Beda Crescebat inquantum puer erat fragilis.crescebat sicut ceteri homines:non inquantum verbum:nec crescebat ex parte anime quāuis appareret.vnde Grego. in homil. Iuxta nām hoīs proficiebat sapientia.nō tñ ipse sapientior fuit extunc:q2 prima conceptionis hora plenus sapientia permanebat:sed eādem qua plenus erat sapientiam ceteris paulatim ex tpe ostēdebat:vn̄ ꝛ ij neqꝫ heretici alium antiquum errorē in isto tacite includunt. Quidam.n.fuerunt heretici vocati Ebionite:qui Christum virum iustuꝫ per profectum putant effectum.xxiiij.q.iij.quidaꝫ versi. ebionite. Christus.n.non per profectū fuit iustus:sꝫ ab instanti conceptionis. Illud aūt ꝙ in operibus iustitie crescebat pro nobis ꝛ pro se erat:q2 nobis meritabat ꝛ sibi:iuxta illud. Phil. ij. Propter qd̄ deus exaltauit illum ꝛc. Et ideo dicit Paulus.j.ad Corinth.j. Qui factus est nobis a p̄re redēptio,sanctificatio,sapientia,ꝛ iustitia:quia nos in se redemit sanctificauit sapientia illustrauit ꝛ iustificauit:quia quos predestinauit,hos ꝛ vocauit:ꝛ quos vocauit: hos ꝛ iustificauit.ad Roma.viij.de pe.di.iiij.§.finis versi.hinc etiam Aug. Si ergo miseri Begardi qui se iustificant:ꝛ plenitudineꝫ spūsancti se habere credunt:similes aliis hereticis sunt:ꝛ de eadeꝫ infecta stirpe descendūt qui cataphrygij dicūt̄ quib9.xxiiij. q.iij.quidā.versi.cataphrygis mundos.n.se facientes immundissimi sunt:immundus est.n.apud deū oīs qui exaltat cor suum:de pe di.ij.si.n. vltra quatuor col.versi.immundus.n. Ille.n.vere est immundus:qui se videt mundum:ꝛ ille mundus:qui se videt immundum. Et sic quidaꝫ sanctus p̄z intelligit illud ad Titum.j.c. Oīa munda mundis. Nam sm̄ predictum p̄rem Theonē in predicta collatione de amarthitio. Quanto magis profecerit mens humana:ꝛ ad sinceriorē contemplationis peruenerit puritatem:tanto se immundiorē quasi per speculū sue puritatis se aspiciet.q2 necesse est dum sius ad sublimiorem se extendit intuitum:ꝛ maiora ꝙ̄ agit prospiciens concupiscit:illa inferiora semper ꝛ viliora despiciat. Plura siquidem denotat:sincerior obtutus,paritqꝫ sibi maiorē reprehensiones dolorem irreprehensibilis vita:ꝛ multiplicat gemitus atqꝫ suspiria emendatio morꝫ ꝛ emulatio attenta virtutū. Nemo.n.illo in quo profecerit gradu potest esse contentus ꝛ quanto quis fuerit mente purgatior:tanto se sordidiorē videns magis humilitatis ꝙ̄ elationis inueniet causas ꝛ quanto pernicius ad sublimiora conscendit:tanto amplius preuidet sibi superesse quo tendit:que authoritas plenissime destruit dictū errorē. Itē Gre. Quanto qs seminr9 videt tāto min9 sibi displicet : ꝛ quanto maioris gratie lumen acquirit:tanto se reprehensibiliorem esse ostēdit. Item Aug. Semper tibi displiceat quod es:si vis peruenire ad illud quod non es.nam vbi tibi placuisti:ibi mansisti. Si autem dixeris sufficit:periisti:semper ergo adde:semper ambula,semper profice. Item Ber. Aut ascendas necesse est:aut descendas. Si attendas stare in pendulo huius veteruas necesse est q2 vbi incipis nolle fieri melior:ꝺesinis esse bon9. Nolle ergo proficere.non nisi deficere est:q2 inter profectum ꝛ defectū mortalis vite nullum medium inuenitur. Sicut.n.corpus continue aut crescit aut decrescit.de con.di.v.ne tales:sic necesse est semper spiritū aut proficere aut deficere. Esaias etiam quum vidit dn̄m exercituum:tunc se immunduꝫ vidit:ꝛ dixit. Ue mihi:q2 vir labiis pollutus ego sum:ꝛ vidi dn̄ꝫ exercituū. Esa.vj. Isti ergo miseri Begardi:sicut dicit Greg. quo peccatores se esse non credunt:eo deteriores pc̄tores sunt.xlv.di.vera iustitia. Isti vero miseri albuginem hn̄t in oculo:sicut dicit̄ in Leui.xxj. Quod Gre.in pastorali exponens,ut ꝛ est.xlix.di. hinc etenim versi. Albuginem vero hꝫ in oculo:qui veritatem lucis videre non sinitur : qui arrogantia sapientie seu iustitie excecatur. Pupilla namqꝫ oculi nigra videt:albuginem tolerans nihil videt quia videlicet sensus humane cogitationis si stultū peccatoremqꝫ se intelligit:cognitionem intime claritatis apprehendit. Si aūt candorem sapientie seu iustitie sibi tribuit a luce se superne cognitionis excludit:ꝛ eo claritatem veri luminis nequaqꝫ penetrat: quo se apud se per arrogantiam exaltat:sicut de quibusdam di ad Ro.j.c. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt.ꝛ Io.ix. In iudiciū ego in mundum veni:vt qui non vident:idest reputant se non videre:videant per humilitatē illuminantem eos. Et qui vident.idest qui reputāt se videre ꝛ intelligere:ceci fiāt per superbiam excecantē eos:vn̄ Aug.in libro.ix.cōfessionum Tumore meo separabar a te:ꝛ nimis inflata facies claudebat oculos meos : q2 intellectum dat paruulis.ps.cxviij.ꝛ Mat.xj. Reuelasti ea paruulis:idest humilibus. Cognoscant ergo isti Begardi se maxime in istis erroribus maximos pc̄tores:vt iustificentur sm̄ Dauid : ꝛ ceci:vt illuminentur. Quia ꝛ Petrus poqꝫ receperat spūsanctuꝫ: reprehensus est a Paulo : q2 reprehensibilis erat q2 in illa simulatione peccauerat. Gala.ij.ij.q.vij.puto:q2 in hac vita oīs homo mendax. Rom.iij.sm̄ Dauid ps.cxv. Prouerb.xx. Quis potest dicere:mundum est cor meum.ꝛ purus sum a peccato?ꝛ omnino homo amplius crescere potest:vt superius est probatū. ꝛ xlvij.dist.quantumlibet.

Secundus error Begardorum.

Secundus error Begardoꝝ est,ꝙ ieiunare non opꝫ hoīem vel orare:postqꝫ gradum vltimum perfectionis fuerit assecutus:q2 tunc sensualitas est ita perfecte spūi ꝛ rōni subiecta:ꝙ pōt homo libere corpori concedere quicquid placet. Sed iste error fundatus in errore spūs libertatis facile extirpatur si veritas attendat̄. Nam certū est ꝙ quādiu quisqꝫ i hac vita est quātumcunqꝫ perfectus sit:caro contra spūm concupiscit. Gala.v.ꝛ.Ro.vij. Uideo aūt aliam legē in mēbris meis ꝛc. Et iterū ibi. Non.n. quod volo bonum,hoc facio ꝛc.xxxij.q.v.si Paulus ergo semper necessaria est abstinentia ꝛ ieiunium impetum carnis refrenans.vij.j.ad Corint.ix. Castigo corpus meuꝫ ꝛc.etiam.ij.Corin.xj. In ieiuniis multis ꝛ vigiliis multis. Unde Bern. Uelis nolis intra fines tuos habitat Iebuseus.i.conculcatio. Iudi.j.xj.q.iij.nolite:comprimi quiddem potest:subiugari vero minime. Nullus.n.in hac vita absqꝫ priuilegio singulari sine aliquo stimulo carnis viuit. Unde ille sanctus presbyter grecus quum esset in transitu : appropinquante sibi vxore sua legitima de quo.xxxij.di.presbyter:voceꝫ recolligens:ait. Recede a me mulier adhuc igniculus viget ; tolle paleam. Et tñ iste presbyter vt narrat Greg. in dialogo.iiij.libro adeo perfectus fuit.vt in morte videret

Ieiunijs est incumbendum.

aplos Petrum & Paulum:quibus dixit: Venio.
ecce venio,& inter hec verba reddit spiritũ. Et quis
Christo in perfectione similis? & tñ in nrm exem-
plum in deserto ieiunat. Mat.iiii. & Luc.iiii. & orat
in monte. Luc.vi.&.ix. Quis perfectorũ noui & vete
ris testamenti non ieiunauit & orauit? Jeiunauerũt
& orauerunt Moyses & Helias. Deuter.ix.iii. Reg.
xix. Judith, Samuel, Dauid, Prophete, & Apli, &
sancti Anachorite:quorũ aliqui quantum plus mor
ti appropinquabant & perfectiores erant: tanto am
plius ieiunabant:sicut apparet in magno Antonio
& Hilarione. Genus.n.maxime subtilium demonũ
ieiunio & oõne expellit, dicit dñs Mar.ix. Math.
xvii. Hunc errorem tacite tangit Serapion abbas i
collatione sua:de.viii.principalibus vitijs in fine col
lationis in libro colla. Jo.cassi.vbi sic dicit. Ab ista
gula tamẽ ab inimico cauendum est:sm illud Sa-
lo. Prouer.xxvi.ad fi. Si te rogauerit inimicus vo
ce magna:ne consenseris ei: septem .n.nequitie sunt
in aĩa eius:idest si superatus gastrimargie spũs cepit
ibi sua humiliatione blandiri:rogans quodammo-
do vt aliquid relaxans accepto feruore impertias
ei,qd ↄtinentie modum & mensurã iuste discretio-
nis excedat:ne resoluaris eius suggestione: ne arri-
dente impugnationis securitate qua videris pauli-
sper a carnalibus incentiuis factus quietior, ad pri
stinam remissionẽ vel preteritas gule ↄcupiscentias
reuertaris:per hoc.n.dicet ille spũs gastrimargie quẽ
viceras:reuertar in domum vnde exiui Mat.xii. &
Luce.xi.& procedentes ex eo confestim septem spũs
vitiorũ erũt tibi acriores:ꝗ̃ illa passio que l primor-
dijs fuerat superata. Nam nequiores hi septẽ spũs
illo priore qui egressus fuerat,idcirco dñr.qr deside
riũ gule:idest gastrimargia per se non tm̃ esset no-
xia:nisi intromitteret grauiores alias passiones:idest
fornicationis:& philargyrie,ire,tristitie, siue super-
bie:que per se esse noxia anime ac per emptoria du-
bium non est. Vidi.n.duos fratres nostros sanctita
tis nimie famam habentes:dicentes se gustũ in co-
medendo perdidisse:& in cibis saporem non inueni
re:qui tñ reuera semota hypocrisi plus de bono vino
ꝗ̃ de malo bibebant:& pro eis spetialiter querebaſ
& emebaſ:& qui plus de bona coquina carnibus: &
piscibus & fructib⁹ edebant, ꝗ̃ de malis: immo nec
cõibus contenti erant sed spetialia querebant & ha-
bebant:facta verbis contraria oñdentes: in verbis
mendacibus gloriantes: vere malus spũs est spũs
gastrimargie & periculosus:qr ianua vitiorũ.xliiii.di.
§.i. Sed deterior abstinentia simulata: vt exponit
Aug.illud verbum dictum. Luc.xi. Cum immund⁹
spũs &c.& malum est curam carnis in desiderijs fa-
cere:contra verbum apli. Gala. v.ibi. Et desideria
carnis ne perficietis:& de con.di.v.non mediocriter
in fi.sed deterius est se falso abstinentem & frugalẽ
dicere:& se in cibis insensibilẽ facere:qr non possu-
mus non esse qd sumus. Et Isaac contemplatiuus
ait. Quum rerũ opportunitatẽ accipimus:nosipsos
non possumus ↄtinere.ca.ex de eo qui cog.consang.
vxoris veniens:vnde Greg. Sancti viri a licitis ab
stinent ne illicita perpetrent. Isti etiam Begardi
tacite in alium errorem videntur incidere Iouinia-
nistarum: nullum discrimen facientes inter abstinẽ
tes & laute epulantes.xxxiiii.q.iii.quidam.versi. Jo-
uinianiste. Et ideo non dicant quidam,perfecti su-
mus:carne mortui sumus:dimittamus abstinẽtias
& ieiunia:& teneamus vitam cõem:aliorũ qr gulam
vicimus:vere tales non victores gule:sed victi a gu
la sunt qr etsi quod intrat per os nõ coinquinat ho
minem:vt Matth.xv. Et oĩs creatura dei bona est
& nihil reijciendum qd cum gratiarum actione recipi-
tur.i.ad Timo.iiii. & qd dictum est Petro. Quod
deus purificauit tu ne cõe dixeris. Actu.x. Ab omni
tñ specie mala & occasione abstinẽdũ est.i. ad Thes.
vlti.ex de simo.audiuimus. Et iterum Paulus.i.ad
Cor.ix. Qui in agone contendit:ab oĩbus se absti-
net. Et quis est iste elatus qui se agonem istum cre-
dat vicisse? quum vas electionis dicat ad Rom.vii.
Quis me liberabit de corpore mortis huius.xxxii.
q.v.si Paulus. Unde quũ quidam pater diceret ꝙ
mortuus erat mundo dixit alter:si tu mortuus es:
diabolus tñ mortuus non est. Sed & quis Serapio
ne subuio perfectior est? de quo legitur in collationi
bus patrũ:ꝙ dixerit. Tribus creditoribus,pri mens
me obligatũ dimissi:ita duobus.s.luxuria & auaritia
expeditus sum,sed a tertio.s.vitio gule continue sa-
tisfaciendo nequeo liberari. Quis.n.a gula ex toto
liberari potuit,sm Climacum,nisi sepulcrum inha
bitans? Et idem. Quid ex toto gulã euacuat,& p-
fecte deseruit? nihil. vsqꝫ ad monumentum.n.durat
pugna ventris,& ideo nullus ex toto liberaſ ab illo.
Sed & quõ dicũt Begardi dicere audent ꝙ hoĩem
perfectum non opꝫ orare:quum perfectio maxime
sm Moysen in prima collatione de destinatione
monachi in libro collationũ Jo.cassi. in indefinẽ-
ti mentis oõne consistat. Nam ad punctũ a con-
templatione discedere perfectum virum, pro forni-
catione est:vt ibi dr.nam etsi pater celestis virtuosos
querit precipue oratores precipuos querit qui ado
rent eum in spũ & veritate. Jo.iiii. Nã si isti ceci de
oratione mentali loquanſ:qr de vocali non sumus
semper adstricti:vt superius est probatũ.3.in.§. Ex-
quo versi. Quia aũt.xlii.c.quõ perfectus erit:cuius
mens frequenter a deo discedit:sed & quõ poterit e-
uadere tentationem,aĩs militiam,que continua est
sm Job.vii.c.de peni.di.ii.fi.n.nisi ad oõnẽ vadat
sicut dicit expositor super illud Mat.xxvi. Orate
ne intretis in tentationẽ. In tentationem cadit q
ad oõnem non vadit: Et quõ,sm Climacum:pote
rimus euadere offensionem:si non teneamus men-
tis oõnem? Nã:vt ipse ait,qui incessanter tenet ba
culũ oõnis:non offendit:qd si contigerit non tñ ca
dit in fine. Quid.n.eque bonum & perfectũ in hac
vita sicut mente deo continue adherere? vñ ps.lxxii.
Mihi aũt adherere deo bonũ est. Et sm eum ibi-
dem. Quid.n.mihi est in celo:& a te quid volui su-
per terram? subaudi nihil sm pre. Climacum: sed tã
tummodo sine occupatione tibi sempiterne in oõ-
ne adherere. Isti miseri Begardi quõ sibi sint con
trarij attendat quisqꝫ fidelis. Dicunt se ↄtinue ora-
re & debere orare:& ideo non pñt nec debent mani-
bus laborare. Et idem dicunt ꝙ perfectus vir ora-
re non tenetur. Vere deo & sibi contrarij sunt:& ideo
non sunt audiendi.xiii.q.ii.ꝗ̃ preposterum.xxiii.q.
vii.qd autem ex de appel.solicitudinem:in fi.vbi de
hoc. Mendaces sunt. & de spũ libertatis carnalis
sunt:qr quanto quis perfectior tanto cogente spiri-
tu sancto(vt in ita loquar)oõnaliter & ad deũ men
te & corpore deuotior & illuminatior. Quis.n.tale
quid qualis est oratio poterit inuenire? Quis.n.ille
magis vite angelice appropinquat: ꝗ̃ orator assi-
duus.s.mente a deo non recedere? Quod deo sacri-
ficium magis gratum & perfectum:ꝗ̃ per importu-

nitatem ipsum deinde petere sicut fecit mulier Cha
nanea: Matth. xv. de pe. di. j. importuna de qua di-
cit Greg. q importunitas deo placet: que ingrata est
Orationis excellentia. se solet hominibus. Nam etsi singulariter tria in To-
bia commendant. s. Ieiunium, Elemosyna, et Oratio:
To. xii. Bona est oratio cum ieiunio et elemosyna.
Oratio tamen excellit in sex. Primo in facilitate: quia de
bilis non potest ieiunare: neque pauper elemosynam
dare: quilibet tamen potest et debet orare, vnde ps. xxxvi. Iu-
stus autem miseretur et tribuet: dicit glos. Semper ali-
quid est quod det saltem orationem: etsi non ore si sit mu
tus: tamen corde si sit iustus quia ait, Isidorus, oratio cordis
est: non laborum: non. n. verba deprecantis attendit
deus: sed orantis cor aspicit: de co. di. v. non mediocriter.
xxxviii. di. sedulo. Secundo in velocitate: vnde. ps.
lxxxvii. Intret in conspectu tuo oratio mea. dicit glos.
Magna virtus pure orationis hic notatur: quia quasi que
dam persona ad deum intrat et mandatum peragit
quo caro peruenire nequit. Tertio in iocunditate:
nihil. n. delectabilius et menti iocundius, quam loqui cum
tam benigno et dulci deo: vnde frequenter orare debe-
mus et legere in libris deuotis: quia secundum Bern. quum
oramus: cum deo loquimur quum vero legimus: deus
nobiscum loquitur. Tunc. n. homo quasi mundum exit:
carnem exuit: et ad tertium celum. s. empyreum vbi san
cte anime cum angelis fruuntur visione dei cum Pau-
lo ascendit. ij. ad Corinth. xij. sic supra sc. Threno. iij.
Quarto in propinquitate ad deum: quoniam qui orat facie
ad faciem cum domino constituitur: cui audacter causam ex
ponit. vnde ps. xxiiij. Respice in me: et miserere mei.
vbi dicit interlinearis glos. Elemosyna. n. per ma-
num paupertatis mittitur in Hierusalem: per afflictio-
nem corporis deo ostenditur: sed oratio immediate dominum
quasi presentem alloquitur. Quinto in dignitate: quia
mox vt ab ore et corde processerit: suscipiunt eam an
geli et constituunt ante deum, sicut angelus ait Tobie
To. xij. Quando orabas cum lachrymis: ego obtuli ora-
tionem tuam domino. Sexto in vtilitate: quia diabolum fu
gat. Mat. ix. xxxvi. di. c. vltimo. A tentatione liberat.
vt dictum est. Torporem expellit. Eccli. xviij. Non im
pediaris orare semp. In dubiis dirigit. Eccli. xxxvij.
ij. Paralip. xx. Desiderium accendit. iij. Reg. xviij.
Ad orationem Helie descendit ignis de celo. iij. Reg. j.
xxiij. q. iij. ea vindicta. Et cum Salomon explesset
fundens preces. descendit ignis de celo: et deuorauit
holocausta et victimas. ij. Paralipo. vij. Et orante
Moyse descendit ignis de celo. ij. Macha. ij. Et o-
rante sancto Martino in ara altaris globus igneus
apparuit super caput eius. Item impetrat veniam.
ij. Reg. xij. postquam orauit Dauid: audiuit: Translatum
est peccatum tuum. de penit. di. j. §. q autem. versi. Dauid
et. c. ille rex. et c. illud. Item gratiam acquirit. Zacha. x.
Petite a domino pluuiam: et ipse faciet niues et pluuiam
imbris. Nix destruit herbas nociuas: pluuia nutrit
vtiles: sic gratia destruit vitia et nutrit virtutes et bona
opera. de con. di. iij. in tribus vltimis. cap. Item im-
petrat sapientiam. Ia. j. Siquis indiget sapientia: po
stulet a deo. Eccli vltimo. Quesiui sapientiam in ora
tione mea. Prolongat vitam ad agendam peniten
tiam. Esa. xxxviij. Item sanitatem restituit. Eccli.
xxxviij. Fili in tua infirmitate ne despicias teipsum:
sed ora dominum et curabit te. Iaco. vltimo. ex. de sa
cra vnc. ca. vnico. §. j. Item iram dei placat. Iudith.
viij. Indulgentiam eius cum lachrymis postulemus,
non. n. quasi homo deus sic comminabitur: neque si-
cut filius hominis ad iram cum dicit inflammabit: de pen.
di. iij. § ecce Achab. et c. sicut Achab. Item bona tem
poralia multiplicat. iij. Reg. xviij. orauit Helias et
celum dedit pluuiam et terra dedit fructus. Iaco. vl-
timo. Et orante sancto Benedicto: aqua de monte exiit
et sanctus Franciscus de aqua quam orando de petra pro
duxit: suum asinarium refocillauit. Item pacem et
quietem conseruat. j. ad Timoth. ij. Obsecro primo
omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gra
tiarum actiones, pro regibus et omnibus qui sunt in su
blimitate constituti: vt quietam et tranquillam vitam
agant. Isti ergo Begardi maligni sacrificent se san
ctam hostiam. Ro. xij. viuentem. per ieiunia et absti
nentiam carnem macerando in atrio exteriori. Ro.
xij. de pe. di. iij. Achab. Et per orationem mentis con-
tinuam quam operibus manuum nutriant: vt. s. dixi §.
ex quo versi. immo quid. secundum se, iij. c. v. in atrio inte
riori cordis Christo domino accendent thymiama. Et sic
holocaustomatum plenum semper vsque ad mortem
offerant deo suo: semper etiam decimeant se deo suo car
nem ieiunando. de con. di. v. quadragesima: animam
vel spiritum orando. de pe. di. iij. ille rex. res (si habent)
totas vel partem pauperibus erogando. lxxxvi. di. non
satis: de peni. di. j. quamobrem: per orationem diabolum
et superbiam: per elemosynam mundum et auaritiam:
per ieiunium carnis concupiscentiam vincant et in
his perseuerent sic. n. vere et spiritualiter viuitur: et in talis
bus vita spiritum eorum quia tunc cum paulo. j. Cor. ix.
ieiunabunt: de pe. di. ij. si. n. ver. Paulus. Si autem isti
allegent illud Math. ix. Luc. v. Non possunt filij sponsi
ieiunare quamdiu cum eis est sponsus: Rndent tibi
Ambrosius dicens. Non hoc ieiunium relegatur quo
conficitur caro: et corporis luxuria castigatur. Hoc ie-
iunium nos commendat deo: sed non possumus ieiu-
nare qui Christum habemus: et Christi carnem epu
lamur et sanguinem: de con. di. ij. in calice. et c. accesse
runt. Item ibi Basilius. Filij etiam sponsi ieiunare
nequeunt: hoc est anime nutrimentum non sumere nec
viuere sine omni verbo dei quod procedit de ore dei.
Mat. iiij. Deutero. viij. Item ibi Beda. Quandiu
. n. nobiscum est sponsus: nec ieiunare possumus nec
lugere: quum autem per peccata ille recedit: tunc indi-
cendum est ieiunium: et requirendus luctus. Exponit
etiam tripliciter illud verbum vt scribit Tho. in se-
cunda secunde. q. c. xlvij. c. iiij. in fi. et no. de hoc Io.
an. in pre. c. ad nram in glo. hoc est heretici. Orent etiam
isti cum Christo. Io. xvij. Pater clarifica filium tuum.
Quia autem. s. dixi: iste error de sensualitate rationi sub-
iecta. Dic q sensualitas est vis anime appetens deside-
rabilia corpori, et refutans nociua: et hanc dicimus
animam sensitiuam, et de hoc no. per Ioan an. in pre.
c. ad nram in glo. que est vis appetens: et de sum. tri.
c. j. in clemen. Isti etiam dicentes sibi licere concedere
corpori quicquid placet: non viderunt textum com
expresse confundentem. xxiij. dist. denique: in fi. vbi dici
tur. Vinum ergo ita bibere permittitur: vt ebrietatem
omnino fugiamus: alioquin restat vt et omnia que cor
poribus libent similiter faciamus: vnde et Alexander
ad didimum. Ea que voluntas sibi vendicat: hone
state plerunque negamus admittere. dedit nobis mul
tas natura blanditias. quas plerunque virtus cohi-
bet. Et Ouidius epistolarum. Est virtus placidis
abstinuisse bonis, facit. xj. q. j. aliud. et. q. iij. quid ergo,
xxiij. q. j. §. j. et. §. quid ergo. et c. quisquis. et, xl. di. quisquis et c.

Tertius error.

Tertius error Begardorum est quia dicunt q illi qui
sunt in predicto gradu perfectionis et spiritu liber-

taris:non sunt humane subiecti obedientie. contra
istuz errorem extra de renun.nisi.§.sed dicis.de reg.
licet:de elect.gnali.§.illos.li.vj. Et qr ecclesia ista or
dinata ad instar ecclesie triumphantis vbi est vnus
monarcha cui oes obediunt. Apoca.xxj.Exod.xxv.
in fi.extra de sen..ex.c.j.in clemen.de elec.significasti.
dixi satis de hoc in prima parte istius operis:nec ad
aliqua precepta ecclesie obligantur:qr,vt dicũt, vbi
spũs dni:ibi libertas.Gala.v.xix.q.ij.due.ij.Cor.iij.
Ceterum quum iste error tres contineat articulos:
ideo contra vnumquemqz differã:z singulatim tol-
lam.Et primo qr se dicunt non teneri ad hoiuz obe
dientiam:postqz perfecti sunt:dico istum errorez an
tiquum error hereticoz. Quis aũt iste sit error:pa-
tet per testamentum vetus z nouum. In lege.n.ve-
teri precipiuntur occidi qui imperio sacerdotis vel
pincipis:vel parentuz inobedientes sunt de primo
Deut.xvij. Qui supererit nolẽs obedire sacerdotis
imperio:morietur:extra qui fi.sint legi.p venerabilẽ
§.rõnibus.De secundo Josue.j.Qui contradixerit
ori tuo:moriaf ex de ma.z obe.c.ij.De tertio Deut.
xxj.Si genuerit homo filium cõtumacem zc. Per
testamentuz nouũ patet falsitas istius erroris. Ro.
xiij.de censi.ois anima:nullam excepit quantumuis
perfectam, ptãtibus sublimioribus subiecta sit zc.
Ephe.vj.Filij obedite parentibus vris zc. Et ibi-
dem. Serui obedite dñis carnalibus zc. Colos.iij.
Filij obedite parentibus vris:z in eodem:serui obe
dite zc.Titum.iij.Admone illos principibus z po-
testatibus subditos esse.Hebre.vlti.Obedite prepo
sitis vris.j. Pe.ij.extra de ma.z obe. solite. Subie-
cti estote omni humane creature zc.In eodem Ser
ui subditi estote in omni hũane creatuf zc.In eodẽ
Serui subditi estote in oĩ timore dñis vris. Prete-
rea constat qp Christus voluit esse loco sui z vicem
eius gerere.Matth.x.z Luce.x.Qui vos audit me
audit zc. Et qui vos recepit me recepit.xxj.dist.in
nouo testrõz viij.q.j.qui vos spernit.Obediendum
ergo fuit aplis sicut Christo tamqz eis vicariis:ma-
xime Petro primo z precipuo.vt pre.c.in nouo.a si
mili z eoz successoribus obediendum est. Nã si qs
diceret obediendum Christo:sed non eius vicarijs:
ergo Christus non sufficienter ecclesie prouidisset
postqz celos ascendit,qd falsum est:extra de homici.
pro humani.li.vj.vbi de hoc:non.n. remansit eccle-
sia sine capite loco Christi:vt ibi:qr corpus Christi
misticum ecclesia est.xxiij.q.v. de liguribus: qd sine
capite non est:extra de of.or.qm in plerisqz.Si quis
aũt diceret obediendũ esse bonis prelatis:non ma-
lis falsuz diceret contra illud Mat.xxiij. Supra ca
thedram moysi zc.j.q.j.non quales.xix.dist. secun-
dum.z.j. Pet.ij.Serui subditi estote zc.non tm̃ bo
nis sed etiam dyscolis.xj.q. iij. Julianus. xxiij. q.j.
quid culpaf.Si.n.tm̃ bonis esset obediendum:iuris
dictio ecclesie nihil haberet certitudinis. nesciretur
.n.quis esset bonus vel malus.Eccle.ix.Nescit ho-
mo vtrum amore vel odio sit dignus. Item iurisdi
ctia ecclesie nihil haberet stabilitatis.Ille.n. qui est
bonus in momento fit malus: z econuerso qr sm
Job.xiiij. Mutaf homo:z nunqz in eodem statu
permanet:de con.di.v.ne tales. Preterea sicut pi-
ctor fedus facit pulchram imaginem,sic malus pre
latus bonum preceptuz.Si aũt precipiat qd maluz
est vt peccatum obediendum non est:vnde Aug.su-
per illud Ro.xiij.Qui ptãti resistunt:ipsi damnatio
nem acquirunt.Si ille iubeat qd non debes facere:

hic sane contemne ptãtem timendo ptãtem maio-
rẽ.de ista mã plene.xj.q.iij.siquis eps.c.non semper.c.
si dñs.c. Julianus.c.qui oipotentem.c.qui resistit.c.
si is qui preest.viij.di.que contra.Quis aũt homini
obedire superiori sit necessarium:probatur clare.xj.
q.iij.si aũt nobis.z.c.siquis non obediat.z.c.absit.z
c.quicquid ergo:extra de ma.z obe.solite.z per totũ
z que si.sint legi.per venerabilẽ.§.rõnibus. Item.j.
Reg.xv.dicitur. Peccatũ hariolandi est non obe-
dire:vbi dicit expositor. Idolum hois est quicquid
plus qz deum colit:ac diligit.filiis ergo inobedien-
tie voluntas sua idolũ est.cuius nutus contẽpta dei
voluntate sequunf:z quicquid ipsa iusserit quasi sa
crosanctũ adorant:et hi dũr filij Belial.j.Regũ.x.i.
diaboli qd interpretaf absqz iugo.Hiere.ij.A seculo
confregisti iugũ meuz.Item.Greg. Peccatũ paga
nitatis incurrit quisquis se dũ christianũ asserit:sedi
aplice obedire ptẽnit.lxxxj.di.siqui.ij. Propterea
rõne culpe sine qua nullus viuit. vt supra in.§. Et
vnus error:plene probatum est: necesse: est vnum-
quẽqz superiori esse subiectum.xxij.di.de constanti-
nopolitana.Immo magis meretur homo obedien
do homini etiam malo propter deum:qz Christo in
ppria persona.Quis.n.Christum cognoscens ei perso-
naliter precipienti non obediret? quũ ad hoc cõpel-
lat timor z amor : sicut apparet in Paulo audien-
te vocem dñi. Act.ix.Et in Thoma vidente Chrz.
Jo.xx.Et ideo maxima fuit inobedientia protopla
sti dño inobedictis per se loquenti cui z dixit.Quia
audisti vocem vxoris tue.Gene.iij. q.d. non meam
quã dixi.De ligno scientie boni ne comedas.Gene.
ij.Sed hoc magnum est homini:pp deum obedire
homini maxime malo:quum ad hoc nec tantus a-
mor, nec timor nec reuerentia inclinet. Non.n.est
nãle homini:vt homini dñetur:sed brutis:vñ Gen.
j.Dñamini piscibus maris z volatilibus celi z be-
stijs terre.Quanto.n.peiori prelato vel homini alij
obedit quis pp deum:tanto plus meref. Voluit.n.
deus humilis homini superbo iugum hois impone
re vt humilietur:z per obedientiam ad celum reuo
cef:qui per inobedientiam a paradiso eiectus fuerat
vt dicit Gre.super euangeliũ de magis in fi. Matt.
ij.Et de hoc mirabile exemplum nobis reliquit san
ctus Geneboldus eps Laudunen.quem quũ sctũs
Remigius in quadã cella occlusisset per septem an
nos pp peccatum,qd cõmiserat cum vxore sua post
continentiam cum ea promissam : in septimo anno
apparuit angelus sancto Gene.predicto oranti dicens
peccatum sibi esse dimissum z qp egrederef ex cellã:
cui sanctus Gene.rñdit.Non possum:qr dñs meus
Remigius ostium hoc clausit:z sigillo suo muniuit
Cui angelus vt scias tibi celum apertum esse : hoc.
etiam ostium saluo sigillo nunc aperief. qd z factuz
est.Tunc Geneboldus iactans se in medio ostij in
modum crucis ait etiam si dñs meus Jesus Christus
ad me veniat huc:hinc non egrediar nisi dñs meus
Remigius huc veniat qui me occlusit.Et tunc san-
ctus Remigius ad monitionem angeli venit Lau-
dunũ z ipsum in locum z sedem suaz restituit.Ma
ius est ergo:vt dixi,obedire homini qz deo: quia du
plex obedientia dei z hominis:sed in illa dei:vna . vñ
z almus Franciscus dicebat qp si videret venientẽ
per viam presbyterum z angelum:prius reuerentiã
faceret presbytero qz angelo.Qui aũt inobedientes
sunt:in canone acephali nuncupantur.xciij.di.nulla
rõne:z tota illa distinctio tollit istuz errorẽ:z.lxxxix.

di.ad hec. Nullum.n.tale sacrificium sicut obedientia: que omni sacrificio antefertur. vt dixit Samuel Sauli.j.Reg.xx.qd Grego.exponit in moralibus: & est.viij.q j.sciendum.dicens. Per victimam aliena caro: per obedientiam vero voluntas ppria mactat. Quanto aut quis magis est obediens homini pp deum: tanto amplius est deus sibi obediens. vt apparet in Josue filio Nun discipulo Moysi obedientissimo: cui propterea dns obediuit stāte sole ad verbum eius. Josue.x. hoc idem contigit in abbate patremucio precipiente soli stare & non occumbere quovsq; perueniret ad vicum ad quē ibat infirmuz visitare. Et sm Aug. Quanto caro amplius subiecta est spūi tanto spūs deo. Et qz sacer Franciscus obedientissimus fuit homini pp deum: etiam socio suo: quum obedientiaz promittebat & seruabat: quū esset iam perfectus: ideo obediebant ei insensibiles & irrationales creature: vt in sua legenda scribitur. Nullus etiā status est in hac vita ita altus sicut status obedientie: qui in collo circulū aureum hz vt vidit in ectasi quidā frater: vt legit in vitis patrū. Nec Christo sic similis: nec sic sibi est cū fiducia adsistens: sicut ipse obediens pr̄i vsq; ad mortez. Phi.ij. sicut alius abbas dixit. Et hic iungendū est qd scripsi.ij. in.§. Ex quo. versi. Sed si cū aliquo religioso. in.c.lj. &.j. in statum religiosoz. in.§. & sm coz vitium, in.c. lxviij. de istis & aliis qui sine obediētia viuunt: subtile est vitiū istam sanctam obedientiā enumerans: & vocat sm grecos idiorithimia.i. proprie voluntatis motus, ordo, regula, forma, amor, & cōplacentia sub specie spūs que istos Begardos decipit & alios fraticellos. Qui.n.istam idiorithimiā ex toto penitus abnegauit: in iis etiā que arbitrat bona & spūalia & deo placētia ante transuadere peruenit sm Climaca. in. iiij. gradu de obedientia. Dicebat.n. almus Franciscus q si subditus videat meliora anime sue, qz ea que sibi prelatus precipit: suam voluntatē deo sacrificet, que aut sunt prelati studeat adimplere: nā hec est charitatiua obediētia de qua Petrus in prima epistola.j.ca. Animas vestras castigantes in obedientia charitatis: que deo & proximo satisfacit: vn̄ pulchre Daniel in collatione sua de concupiscentia carnis & spūs ait, Unum sane atq; idem inobedientie genus est vel pp operationis instantiā vel pp otii desiderium, senioris violare mandatū. tāq; dispendiū est pro vigilia qz pro somno statuta monasterij conuellere. Tantū deniq; est abbatis transire precepta vt legas: quantū si ptēnas: & dormias, nec alius superbie fomes est pro ieiunio fratrē qz pro refectione negligere: nisi q perniciosiora & a remediis longiora sunt vitia que sub specie virtutum & imagine spūalium reruz videntur emergere: qz illa que ex aperto pro carnali voluptate gignuntur. Hec.n. velut expositi & manifesti languores & arguuntur cōmuniter & sanantur: illa vero dum sub specie. xlj. dist. sepe virtutū teguntur incurata perdurant: & deceptos quosq; periculosius faciunt ac desperatius egrotare. Tandem ptra istuz errorē dicebat frater Egidius socius sancti Francisci: q qui posuit caput sub iugo obediē ne: & postea vt sequatur viā perfectionis: extrahit caput de sub iugo obedientie: hoc est signū magne latentis superbie. Propter oia bona predicta obediētie abbas Joannes anachorita dimissa eremo & pfessione anachoretarum: conuolauit ad monasteriuz: vt bono obediētie frueret: & se sub obedientia humiliaret: vt narrat. Jo. cas. in li. coll. in collatione eiusdē Jo. de fine cenobite & eremite. Begardi vero superbi non deo sicut dicunt obediunt: ex quo nolunt pp ipsum prelatis mūdi rectoribus obedire. Et hic est iungendum quod dixi latius de obedientia.j. in mā in qua de oibus religiosis tracto in.§. & secundum. lxviij.c. Quod vero dicunt dicti Begardi q postqz perfectus est quis: ad multa precepta ecclesie obligatur: certum est esse erroneuz manifeste: sicut apparet xviij.q.j. quod precipitur. Item canones ab ecclesia editi spūsancto dictante editi sunt.l.di. siquis diaconus.xxv.c.j. violatores.ij. ad Timo.iij. ibi. Omnis scriptura diuinitus inspirata &c. & .ij. Pe.j.c. in fi. ibi sed spiritusancto inspirati locuti sunt sancti dei homines: ergo quilibet est obligatus ad eos seruādos sicut precepta dei: ad hoc.xxv.q.j. nulli fas. & .ca. prima salus. & .c. generali decreto.c. oia decretalia. & .ca. hec consona.xix.di. si Romanoz. Quod.n. ecclesia mandat: si expresse ptra deū non mandat: Christus & Petrus mandat.xix di. sic oēs.xxiij.q.j. manet.c. quodcūq;. Mat.xvj xix.di. enimuero.xxv.q.ij. institutionis.xj.di. hoc vestre.xij.di. non decet. & .c. preceptis. Unde transgrediens precepta ecclesie infamis est iij.q.iiij. siquis vero, & deponi meretur.iij. dist.§. hoc etiam si legibus: ad hec.xx.di. si decreta.lxxxj.di. siqui sunt presbyteri.xij.di. illud.xix.di. nulli fas.xvj. di. quod dicitis. Itē sicut precepta diuina principaliter ordinant hominem ad amorem dei: ita precepta ecclesie & statuta ordinant ad amorem proximi conseruandum: vterq; aut amor dei & proximi imperatur. Mat.xxij. Mar.xij. & Luce.x. Diliges dominum deū tuum & proximum sicut teipsum: de pe. di.ij. charitas.ij. Preterea quod precipit ecclesia, aut est contra deum: & tunc non tenemur obedire: vt ij. versi. preterea: probatum est: aut est sm deū: & tunc deus precipit: quia deus per ecclesiam nobis loquitur: sm illud Matth.x. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et Hierem.j. ego ero in ore tuo: & si separaueris preciosum a vili: quasi os meum eris Hier.xv.

Rursus quod dicunt Begardi & allegant pro se verbuz Pauli.ij. ad Corint.iij. Ubi spiritus dni: ibi libertas. Et Gala.v. ibi. Quia si spiritu dei ducimini: non estis sub lege. & .xix.q.ij. due sunt. & extra de regula: licet sed contra eos est. Sed ipsi ceci & carnales equiuocant libertatem Isti enim carnales tota liter, qui sunt proprie de illis hereticis: de spiritu libertatis de peccato sibi conscientiam non faciunt dicunt enim, modo est tempus tertium spiritussancti. Distinguunt enim totum tps a creatione mundi vsq; ad consumationem seculi in tria tempora: & dicunt q primum tempus creationis vsq; ad Christum, fuit tempus patris. Secundum tempus ab incarnatione Christi vsq; ad aduentum spiritus sancti, fuit tempus filij: & tempus redemptionis amissione spiritussancti, vsq; ad finem mundi, est tempus spiritussancti, & tps libertatis ad faciendū quicquid homini libet, nec reputant hic aliquid malum esse. Sed iste error eoz est periculosior omnium: quia omnium errorem includit: ab antiquis hereticis originem traxit & in istis temporibus nouissimis propinquis perditionis filio Antichristo multum inualuit & inualescat & inualescet. Unus.n. ex eis dixit: non est dui g erat ex epatu Ludertino: sicut fuit probatū per testes me ibi existente: q nihil aliud erat infernus: nisi non facere propriam voluntatem: & paradisus non erat aliud: nisi facere in oibus propriā voluntatem

Sacris canonibus est obsequendū.

τ vti in oībus propria libertate. De peccato ergo a-
liquo conscientiā aliquam sibi non faciunt: maxime
de peccato carnis: sicut patet. ex̄ de hereti. ad nostrū
in. vij. errore. τ dicam. j. in. §. septimo. pp qđ oēs sunt
immundi: sicut mani festum est per eoꝝ proprias cō
fessiones, τ fideles attestationes habitas in diebus
meis, maxime in partibus Lombardie: τ in prouin
cia ducatana que est prouincia beati Francisci. Ca-
put aūt istius secte, spiritus libertatis istis tpibus fuit
Dulchinus Lōbardus: qui fuit cōbustus cuꝫ qua-
dam sua meretrice in Lombardia prope vercelleñ.
ciuitatē. Isti sunt quos litera sacre scripture occidit.
ij. Cor. iij. male τ carnaliter per eos intellecta: τ spiri
tus cuius libertatē allegant: non viuificat q2 ad lite
ram intelligere volunt verba scripture de libertate
loquentia ad suas feditates nefarias confouendas.
Contra hos igit: primo Petrus aploꝝ prim° pre-
dixit τ scripsit. j. Pet. ij. ibi. Quasi liberi: τ nō quasi
habētes malitie libertatē, sed sicut serui dei. q. d. nul
la vera libertas simpliciter sine seruitute sancta iu-
stitie vt inferius declarabit. Itē. ij. Pe. ij. de istis pre
dixit ibi Hi vero velut irrationabilia pecora τ. j. ibi.
Superbia. n. vanitatis loquentes: pelliciunt in desi
derijs carnis luxurie eos qui paululum effugiunt q
in errore conuersati libertatē illis promittētes quū
ipsi sint serui corruptionis. A quo. n. quis superatus
est: eius τ seruus effectus est: facit ad hec. ij. q. vij. secu
ti sunt. τ de pe. di. ij. si. n. vltra quatuor col. versi. Pe
trus. Item vera libertas est vbi peccatum non est:
vnde Jo. viij. Oīs qui facit peccatū seruus est pecca
ti. τ. j. ibi. Si ergo filius vos liberauerit: vere liberi
eritis. Item Paulus ad Rom. vj. Liberati autē a
peccato, serui facti estis iustitie. τ. j. in eodē. c. Nunc
vero liberati a peccato: serui autē facti deo. habetis
fructum vestrum τc. De libertate a peccato loquit
aplo. j. ad Corin. ix. in prin. Non sum liber. non suꝫ
aplo. ad Gala. v. Uos. n. in libertatem vocati estis
fratres: tm̄ ne libertatem detis in occasioneꝫ carnis
sed per charitateꝫ spiritus seruite inuicē. Hic paulus
istum errorem destruit: quem longe ante preuidit.
Contra istum errorem longe disputat August. super
Jo. in homi. supra euangelium. Dicebat Jesus ad
eos. Joan. viij. Circa istum errorem sciendum est.
Seruitus duplex. q̄ꝫ duplex seruitus in scriptura inuenitur. Una est
seruitus legis que ex timore pene operatur. de qua
Gala. iiij. in fine. Itaque fratres iam non sumus
filij ancille: sed libere. Est alia seruitus peccati de qua
in pre. c. Jo. viij. dicit dn̄s. Qui facit peccatū: seruus
est peccati. Et Mat. vj. Non potestis seruire deo τ
māmone. Quicū q3. n. passioni obedit: seruus est pas
sionis, q2 cuꝫ gratia precedente potest homo passio
nibus dominari τ subijcere obedientie rationis: vn
de Gene. iiij. Sup te erit appetitus: τ tu dominabe-
ris illius. τ Actu. xx. Non facio animam meam. id
est animalitatem. i. sensualitatem: de qua extra de he
reticis ad nostrum. in Clemen. preciosiorem q̄ꝫ me.
scilicet rationem τ intellectum. q. d. possum per ra-
tionem sensualitati dn̄ari. Uera ergo τ prima liber-
tas est s̄m Aug. carere criminibus: verus liber quē
dei filius liberauit. ps. lxxxvij. quia inter mortuos. s.
peccato, liber Christus a peccato liberos facit: quod
peccatuꝫ ipse portauit super lignum crucis. j. Pet.
ij. vt peccatis mortui iustitie viuamus: τ liberando
nos a pctō, seruos fecit iustitie τ virtutis. serui era-
mus cupiditatis: liberati serui efficimur charitatis.
Nō ergo: vt dicit Aug. in dicta homi. dicat christia-
nus liber sum. in libertatē vocat° sum: seruus eram:
sed redemptus sum, τ in ipsa redēptione liber fact°
sum: faciam quod volo: nemo me prohibeat a volun
tate mea. si liber sum, sed si ista voluntate τ libertate
peccatum facio: seruus es peccati: noli ergo libertate
vti ad peccandum libere: sed vtere ad non peccan-
dum. Erit. n. voluntas tua libera: si fuerit pia: eris li
ber: si fueris seruus. liber peccati: seruus iustitie: dicē
te Aplo. ad Ro. vj. Cū serui essetis τc. vt. s. versi.
Iteꝫ vera: hucusq3 Aug. In ista ergo vita vera liber
tas incipit: q2 incipimus carere peccatis: τ detestari
crimen: qđ mortale sonat. xxv. di. §. criminis q2 nul-
lus liber ab omni peccato veniali, vt. s. §. τ vnus: in
principio istius articuli probatum est: nisi Chrs so-
lus cum matre. libertas ista ibi cōpleta erit. versi pec
catum non erit. Et ideo dicit aplo. Galat. iiij. Que
aūt desursum est Hierlm que est mater nostra: libera
est. In hac aūt vita partim sumus, inquantum su-
mus virtuosi, τ in gratia Partum serui, inquantuꝫ
peccato saltē veniali: obnoxij: dei. n. electi declaran-
tur in hac vita legi dei s̄m interiorem hominem. id
est spiritū. Ro. viij. Ista est libertas appetens deo si
ne offensione seruire, vident aūt aliam legem in mē
bris eoꝝ repugnātem legi mentis eoꝝ. τ captiuos
eos ducentem in lege peccati que est in mēbris eoꝝ
Ro. vij. de con. di. iiij. ca. ij. Si captiui: ergo serui: vbi
ergo delectamur legi dei: non sumus captiui: s3 legis
amici τ ideo liberi: q2 amici vbi aūt trahimur a le-
ge peccati: qđ est in carne: ibi serui per peccatuꝫ ergo
primus Adā maledictus. Gen. iij. Maledicta terra
in ope tuo. τ. j. Spinas τ tribulos germinabit tibi.
terra corporis germinat tētationes τ pūctiones car
nales ante peccatum liberi. vnde τ Chanaan filius
Cham pro peccato patris a Noe auo maledicitur,
τ in seruitutem redigit. Gen. ix. j. q. iiij. §. ijs ita ver.
Itē Cham. Secundus Adā Christus a peccato li-
ber dignitatem nobis tribuit: τ restituit libertati: vt
peccatis mortui τ liberi iustitie viuamus in gratia,
τ tādē in gloria passione peccati liberi. Et ideo Jo.
viij. dicit dn̄s. Si filius liberauerit vos: vere liberi e-
ritis. Totū hoc fuit figuratum in filijs Sare libere.
Ex Sara enim libera que interpretatur domina:
natus est Isaac, qui interpretatur risus Gene. xxj.
xxxij. q. iiij. recurrat. Ex hoc nascunt filij liberi: qui
ex letitia τ libere ex charitate absq3 timore bonum
operant. xxiij. q. vj. §. ex ijs, τ cauent a malo amore
iustitie. Ex Agar serua ancilla de egypto nascit Hi-
smael homo serus. manus eius contra oēs τ man°
omniū ꝯtra eum. Gen. xvj. Ex isto nascunt serui pec
cati: qui etsi aliqđ bonuꝫ agunt: agunt ex timore po
tius q̄ꝫ amore extra de regn. iuris: qui ex timore: τ
tales se vendunt diabolo peccatoꝝ ere. xv. q. j. non
est. Isti non manent in domo dei in eternuꝫ. Joan.
viij. sed in ista vita habet munera, dedit Isaac filio
legitimo hereditateꝫ. Gen. xxv. q2 liberi a peccato τ
ex amore filiali non timore seruili bonū operantes
habent hereditateꝫ immarcessibilē conseruatam in
celis custoditi per fidem. ij. Pe. j. c. heredes dei: co-
heredes aūt Christi. Ro. viij. tales vocant filij τ nō
serui qualiter heredes. ad Galat. iiij. Hismahel aūt
τ ab eo descendentes, τ ipsum imitātes: non erunt
heredes cum filijs Sare: sed eijciuntur cum ancilla.
Gen. xx. matre. i. carne serua in tenebras exteriores.
Mat. viij. xxv. τ. xxij. libertatem seruantes: q̄ꝫ Chri
stus filius dei liber dedit eis. i. peccatum odiētes ex
amore patrie τ cauentes: cuꝫ Christo libero regna-

bunt

bunt in libertate perpetua:in illa celesti Hierusalem
matre libera. Gala.iiij. libera inq̃ȝ a necessitate reruȝ
huius mundi:ab impugnatione demonuȝ & vitioꝝ
a miseria corpoꝝ & seruitute que corrumpunt quo-
tidie. vnde precatur. ps cxlj. Educ de custodia aiam
meam: alia litera hȝ carcere. Job. xiij. Posuisti in
neruo pedem meuȝ & Esa. xiiij. In die illa quum re
quiem dederit tibi deus a labore tuo: & a concussio-
ne tua, & a seruitute dura qua ante seruiuisti: sumes
(Seruitu-tē innocē-tia.) parabolā istaȝ: & dices: Quo cessauit exactor .s. diabo
lus tyrannus extortor: quieuit tributum vitiorum?
Tria aūt sunt que captiuitatē & seruitutē inducunt
.s. voluntas, quum quis voluntarie hosti subijcitur:
sicut Judei Antiocho .j. Macha .j. & hic vide qd̃ le-
git & no. xxix. q. ii. c. perlatum. Hostilitas: quuȝ quis
ab hoste in iusto bello capit .j. di. iusgentiū: vbi ð hoc
Natiuitas: quū quis in seruitute nascit. extra de ser
uis non or. c. ii. Huic triplici seruituti & captiuitati
subiacebat humana nā ante q̃ȝ eam dei filius libera
ret. Adam nāqȝ propria voluntate hosti se subdidit.
vt pȝ e. c. non est. xv. q. j. c. Vn̄ Anselmus ait in libro
cur deus homo. In paradiso sine peccato fact⁹ quasi
positus est pro deo inter deū & diabolū: vt vinceret
diabolum non consentiendo suadenti peccatum ad
excusationem & honorem dei & ad confusionem dia
boli quum ille infirmior non peccaret in terra eodē
diabolo suadente qui fortior peccauit in celo nullo
suadente. Et quum hoc facile posset efficere: nulla vi
coactus sola suasione se vinci sponte permisit ad vo
luntatem diaboli contra voluntatē & honorem dei
Propter hoc congrue illi traditus est puniendus⁹
cui sponte consensit vt peccaret. Filij vero sunt pec-
cato illius addicti: qꝛ in captiuitate nati. vn̄ Ephes.
ij. & de cō. di. iiij. firmissime Eramus enim nā filij ire
scilicet captiuitatis & miserie? Nam sicut si Adam
vixisset in illa libertate iustitie qua erat creatus: fuis
set cum tota sua propagine confirmatus ita victus
seipsum & posteros cupiditati & miserie obligauit.
Propter hoc sciebat tyrannus cui nemo poterat
resistere: vt seruitutis iugum excuteret a ceruice: qꝛ
non est potestas super terram: que comparet ei, qui
factus est vt nullum timeret. Job. xlj. De his tribus
modis captiuitatis humane dn̄s ait Esa. lij. In E-
gyptum descendit populus meus a principio: idest
in carcerem tenebrosum: idest in Adam qui sponte
in merorem captiuitatis deuenit: ecce captiuitas vo
luntatis: vt colonus esset ibi. qd̃ secutum est quoad
posteros eius: ecce captiuitas natiuitatis. & Assur .s.
diabolus qui interpretat tollens robustum .s. Adaȝ.
absqȝ causa calumniatus est eū: qꝛ non habebat cau
sam quare hominem punire deberet: quāuis homo
merito puniret: ecce captiuitas hostilitatis. Sed qꝛ
non congruebat diuine bonitati: vt dignissima crea
turaruȝ .s. homo propter quem omnia fecerat: totali
ter deperiret: quia deceptus fuerat & incitatorem ha
buerat: vide qd̃ no. de peni. di. j. §. ex his verbi. demqȝ
in glo. quia irremediabile: & de tali vili materia con
ditus fuerat: ideo dei filius eum proposuit liberare:
quia ad eius qui est imago patris. Ad Colos. j. de
peni. di. j. §. quod aūt. c. deus qui simulo imagineȝ
creatus fuerat: de pe. di. ij. §. Romanos. c. ille animā
qꝛ dei filius patris imago est homo ad imaginem
creatus. & se seruum fecit: quuȝ esset filius: vt seruum
ingratum redimeret: & liberaret formam serui acci-
piens. Phi. ij. Erat filius: & factus est tanq̃ȝ seruus,
vnde Esa. lix. Hec dicit dn̄s .s. deus pater ad seruum

dnoꝝ .s. Christum: qui ante Pilatū & Cayphaȝ. tanq̃ȝ
seruus iudicatus est: nec solū formam serui accepit:
vt subesset, sed etiam mali serui: vt vapularet. & serui
peccati. vt penam solueret quū culpā non haberet:
vnde. ps. lxviij in eius persona. Que nō rapui tunc
exoluebam: & hoc est ergo qd̃ dicit apl̄s ꝙ filius nos
liberauit a seruitute diaboli & peccati. Non ergo re-
deamus in seruitutē iterū per peccatū: sed liberati a
corpore mortis huius per grām dei sicut dicit apl̄s
ad Roma. viij. seruiamus Christus liberatori no-
stro ꝯtra corpus peccati pugnando & diabolum qui
tanq̃ȝ faber sufflat prunas ardentes contra ipsum
incendij: vn̄ Esa. liiij. Ego creaui fabrum sufflanteȝ
in igne prunas: habentes aūt spūm dei liberi erim⁹
qꝛ vbi spūs dei. ij. Cor. iij. ibi libertas vera a peccato.
Fructus aūt spūs vt dicit apl̄s ad Gala. v. duodeciȝ
sunt: charitas, gaudium &c. aduersus hec non est lex
qꝛ qui spiritu dei aguntur: non sunt sub lege. Galat. v.
xix. q. ij. due: qꝛ supra legē operantur: que sunt perfe
ctionis euangelice: ꝯtra .n. impios & scelestos & alios
criminosos posita est lex ad eos puniendos. di. iiij.
facte. xxiij. q. v. non frustra. Quia ergo spūales quan
tum est possibile peccata cauent: non sunt sub lege
puniente scelera: sed sub grā eos vt virtuosos coro-
nante. Adde ad istum. versi. quod scripsi .j. in. §. offen
dunt. versi. Itē cū priuilegia. cum versi. sc. in. c. lxvij.
Sic etiam intelligit illud apl̄i .j. Timot. j. Justo non
est lex posita. & Gala. v. Quia si spiritu dei ducimini
non estis sub lege: idest sub timore legis: qꝛ sicut dr̄
Gala. iij. Lex posita est ꝯtra transgressionem prohi-
bendā & etiam puniendā. Justus vero potius seruit
amore iustitie quaȝ timore pene. Unde super pred.
verbo. Justo non est lex posita. dicit. Bern. Alia est
lex promulgata a spiritu seruitutis in timore: alia a
spiritu libertatis data in suauitate: nec sub illa cogū
tur filij: nec sine ista viuere patiuntur. Uis audire qꝛ
iustis non est lex posita? Non accepistis ais spirituȝ
seruitutis iterum in timore. Ro. viij. Uis audire ꝙ
sine charitatis lege non sunt: sed accepistis inquit
spiritum adoptionis filioꝝ dei. xxiij. q. iiij. §. ex his.
Aperte non dicitur, iusti non habent legem: aut iusti
sunt sine lege: sed iustis non est posita lex. hoc est nō
tanq̃ȝ inuitis posita: sed voluntarijs eo liberaliter
dat a quo suauiter inspirata: quia ipsi habentes legē
nālem & euangelicā in cordibus coꝝ scriptā. Rom.
ij. precepta dn̄i & consilia obseruant. & de hoc tangit
in collatione. ij. Sereni de principatib⁹ in libro col-
lationū. Jo. cassi. Ubi ergo Christi seruitus: ibi vera
libertas: vn̄ dicebat sancta Agatha. Summa inge-
nuitas hec est in qua Chr̄i seruitus cōprobat & im-
perator Cōstantinus ait. Qui conat perpetrare qd̃
malum est: captiuare studet vtiqȝ bonitatē: oium .n.
se verum dn̄m comprobat: qui se verum seruum dn̄i
dic. Lex aūt euangelica vocat ab apl̄o lex perfecte li
bertatis. Jaco. j. qꝛ nedum peccata sed etiaȝ semina
ria interimit pctoꝝ: & gratia euangelij. nō ramos tm̄
malitie amputat: sed ipsas penit⁹ radices noxie volū
tatis euellit. Et hoc est qd̃ dicit apl̄s ad Roma. vj.
Peccatum .n. vobis non dn̄abitur: non .n. sub lege
estis: sed sub gratia. Lex enim vetus ad plenum oc-
casiones & seminaria peccatoꝝ non euellebat: qꝛ ste
rili maledicebat. Deu. vij. Bona propria retinebat.
Talionē cōcedebat. Inimicū odiebat. Leui. xxiiij. &
xxiiij. xix. q. iij. lex dile. & q. iiij. cū in lege. & §. p. ex his.
Lex euāgelica castitatē suadet: & Vginitatē exaltat
dicēs Ga. iiij. beē steriles q̄ nō lactauerūt. Mat. xix.

xxxi ii.q.v.tūc saluabit.x.c.qui fuit. alr est sub.c.tūc saluabit. Paupertatē ꝯsuluit. Mat.v.vñ Mat xix. Luc.xviii. Mar.x.Si vis perfectus esse ꝛc.xiiii.q.j.§.j.Inimicos esse diligendos decernit. Matth.v.ꝛ Luc vj.ꝛ prece.ca.lex differentie. ꝛ.c.cum in lege.ꝛ.§.ex iis.Et talionē ꝓhibet dicēs.Qui percusserit te ī vna maxilla:prebe ei ꝛc.Luc.vj.Mat.v.xxiii.q.j.§ j.xxiij.q.j.qḋ debet. Porro etsi matrimoniū bonuz sit ꝛ a dño institutū.Gen.ii.Eph.v.factum in paradiso ex̄ de diuoꝛ.gaudemus.xxxj.di.in cena. raro tñ torus immaculatus est etsi in lege oīs fornicatio sit prohibita noīe mechie.Exo.xxii.Deut.v.xxxii.q.iiij. meretrices.difficile tñ est vt ignis cui in matrimonio etiā studiose pabula suggerunt:ita prefixis terminis includat:vt non etiā extra euagatus adurat quicquid attigerit:ꝛ ipsa voluptas culpabilis est ꝛ ad velocissimos adulterioꝝ ꝛ immunditiarū multaruz captatur excessus:ad hec.xxxiii.q.iii.vir cū ꝓpria.xxxii.q.ij.connubia.ꝛ.q.iiii.dixit Sara.ꝛ c.origo.di.vj.ī palea.sꝫ pensandū.Secus est in discipulis euāgelij sctō incorruptionis ꝛ castitatis amore inflāmatis.Legis ergo famuli ex occasione liciti vsus ad illicita ꝓlabunt.vñ.j.ad Cor.vj.Oīa mihi licent:sed ego sub nullius redigar ptāte.xiiii.q.j.§ j.vbi de hoc.Gre par ticipes dū licita ꝯtemnunt:illicita non nouerunt.vñ Gre.Sancti viri vt illicita non perpetrent, a licitis abstinent.Sic etiā est in retinentibus bona sua:qui etsi decimas soluant:ꝛ eleemosynas faciunt:tñ in retentione bonoꝝ ꝛ desiderio hñdi ꝛ tarde ꝛ negligēter ꝛ diminute dādo philargyrie laqueos non euadunt.c.ad hec de peni.di.v.qualitas.ꝛ.c.se.ꝛ.c.negotium.vñ Mat.xix.Mar.x. Luc.xviij. Difficile diues intrabit in regnū celoꝝ.vbi Hilarius. Periculosa.n.cura est velle ditescere:ꝛ graue onus innocentia subit incrementis opum occupata. Rē.n.seculi famulatus dei non sine seculi vitiis assequet. Hinc difficile est diuitē regnum celoꝝ adire.Sed euangelij filius q: amore dei oīa dedit:auaritiam abijcit certus existens se multomagis a deo: ꝙ volucrem celi esse pascendum. Mat.vj. Pari modo nō potest seruus legis odiū ꝛ furorez repellere quum talione vtitur:sed grē filius in pace ꝛ charitate quiescit liber ab omni furore ꝛ indignatione paratus repercuti. xxiij.q.j.paratus:ꝛ semper diligens inimicos.Qui ergo nec sub grā est:q: nequaꝙ ad dñice doctrine culmē ascendit:nec sub lege:q: etiaz ipsa paruula legis mādata non suscipit,maxime a peccato non cauendo: qḋ etiam lex prohibet:hic duplici peccatoꝝ oppressus imperio,ad hoc solummodo grām Christi percepisse se credit:vt per noxiam libertatē ab eo alienus existat:in illud incidit:qḋ Petrus nec incurremus enuntiat.Quasi liberi ꝛc.vt supra dictū est versi.cōtra hos. Hec vero sancta libertas ꝙ nusquā sit:nisi ibi tm̄ vbi dñs commorat: Paulus docet Dñs inquiens.ij.Corin.iij.spiritus est vbi aūt spiritus dñi ibi libertas:vt superius declaraui:de hoc etiā latius tangitur in collatione.Theone de remissione quinquagesime.in.ij.parte eius in libro colla. Joā. cassi. Begardi ergo isti ꝯtra quos superius disputaui,redeant ad spiritum dñi ꝛ non carnis:si verā habere desiderāt libertatē.sed spiritu fornicationis decepti sunt ipsi ꝛ eoꝝ ꝯsimiles:sicut expresse dr̄ Osee.vj.spiritus fornicationis in medio eoꝝ ꝛ dñz non cognouerunt:q: sicut experti sumus,his tpibus,sicut talis spiritus libertatis qui hodie currit caro est.ꝛ nō spiritus.Tempore meo in prouincia beati Francisci multi seculares ꝛ fratres minores pro isto carnali spiritu libertatis per inquisitores heretice prauitatis incarcerati fuerunt,inter quos fuit quidā frater noster:qui ꝑp perfectionem ꝙ ostentabat.Apls dicebat:qui ibi caput fuit istius erroris:qui quum essem nouitius,ꝛ consulerē eum,credens eū viruz perfectum,super quadā mea tribulatione subridens dixit mihi ꝙ ipse tribulari non poterat.qḋ verbuz nō intelligens,ipsum mirabilē hominem reputaui: sed quum captus esset pro isto spiritu libertatis intellexi verbū suuz occultum:ꝙ ideo non poterat tribulari: q: faciebat quicquid sibi caro ꝛ sensualitas suggerebat seruus carnis libera iustitia.Iste in carcere fratrum mortuus fuit Florentie:si vere penitēs nescio tales valde spūales videbant in lucis angelū transformati.ii Cor.xj.xxvj.q.v.epi.ꝛ.c.nec miruz.vltra ij.col.versi.porro.xxix.q.j.§.j.ex̄ de reg.licet.§ si vero cognoscunt per opa carnis.Gala.v Vñ secure assero:ꝙ si etiā interrogarent in eoꝝ cōscientijs etiam cauteriatis.lxxiij.di.in nomine:qñ talia perpetrant an eoꝝ conscientie sint libere pacifice ꝛ secure:si verum dicerent,responderent,ꝙ non q: omne peccatū secum tormentū ꝛ penalitatē ꝛ pauorē trahit ꝛ non libertatē.Funiculis nāqꝫ peccatoꝝ suoꝝ vnusquisqꝫ constringit.vt dicit Salo. Prouer.v.ꝛ Esa.l. Ecce vos oēs accendentes ignē accincti flammis ambulate in igne luminis vestri,ꝛ in flammis quas succendistis. Ipse.n.nobis tormento sunt quibus vtimur voluptates ꝛ oblectamenta huius carnis atqꝫ delicie carnificum vice in suum retorquentur authorem:vt dicit Abraam in vltima colla.li.colla. Jo.cassi.ꝛ Seneca Maximū supplicium scelerum est que statim puniunt dū facta sunt:imo dū fiūt.ꝛ Poeta

Ex templo quod cumqꝫ mali committitur:ipsi
Displicet authori:prima hec est vltio:ꝙ se.
Judice nemo nocens absoluitur.

Nā punctio ꝯscientie semper contradicit petō etiā in diabolo: ꝛ punit hoiez.nā sensualitas impellit hominē ad peccatum:proponendo carnalē delectationē seu tpalez vtilitatem:sed ratio retrahit a peccato,proponendo diuinam offensionem ꝛ eternam damnationez. Sapientie.xvij.Quum sit timida conscientia:dat testimonium condemnationis:semper.n.presumit seua turbata conscientia:adest anticipat futura supplicia. Prouerb. x. Pauor his qui operantur malum.

Quartus error istoꝝ Begardoꝝ est ꝙ homo potest finalē beatitudinē sm̄ oēm gradū perfectionis in presenti vita ꝯsequi:sicut eā in vita obtinebit beata.Error iste nullum colorē habens a scriptura diuina destruit expresse a dño:quū dicit Mat. xj. Amē dico vobis:non surrexit inter natus mulierū maior Joāne baptista:q aūt minor est in regno celoꝝ:maior est illo.vbi Aug. Regnū celoꝝ appellauit hic qḋ nondū accepimus:de quo in fine dicturus est Mat. xxv.Venite benedicti patris mei percipite regnum q: ibi sunt angeli quoꝝ minor maior est quolibet in isto portante corpus:qḋ corrumpit ꝛ aggrauat aīaz ꝛ deprimit terrena inhabitatio sensuz multa cogitātē.Sapie.ix.Itē ibi Hieronymus. Nos aūt simplr intelligamus ꝙ oīs sanctus qui iā est cū dño:maior sit illo qui adhuc consistit in prelio:aliud est.n.coronam victorie possidere:aliud adhuc in acie dimicare. Non potest ergo clarius quam per hec verba tertius ꝛ Aug.ꝛ Hierony.tolli iste error:quia quuz Joannes perfectissimus esset etiam ab vtero spiritu sancto repletus.Luce.j.non tamen beatitudinē mi- An possit quis hac ī vita beatus effici.

nimi beati in patria potuit attingere. Tota aũt ꝑ-
fectio hoīs in hac vita in charitate est q̄ est vinculuȝ
ꝑfectionis.ſm Apl̃m Coloſ.iij.vt tāto q̄s dicat̃ ma
ior quanto pl⁹ deū ⁊ proximū diligit. vñ Ber. Quā
titas aīe ex amore existimanda est:vt qui magnā hȝ
charitatē:magnus est qui modicā:paruus:qui non
charitatē,nihil:ſm Apl̃m.j.ad Cor.xiij. Charitateȝ
aũt non habuero:nihil ſum ſȝ ſicut ſuperius proba-
ui in primo errore iſtorum in.§.⁊ vnus.in iſto.c.ſm
Hieronymū. In iſta vita perfectiſſima charitas nō
poteſt haberi ſicut in patria:de pe.di.ij.§.hinc etiam
c.itē Hieronymus. Charitas in quibuſdā:ergo ma-
nifeſte falſum dicunt:q: ignis in ſion.i.in eccl̃ia mili
tanti:in qua Chr̄m ſpeculamur p ꝯtemplationeȝ in
qua modic⁹ reſpectiue eſt ignis charitatis:⁊ animus
ideſt magnus ignis charitatis.in Hieruſalem:ideſt
in patria beata ⁊ pacifica:ſic.n.interpretat̃ Hier̃lm.
Eſa.xxxj. Preterea ſm Apl̃m.j.ad Cor.xiij. Vide-
mus nunc p ſpeculū ⁊ in enigmate.i.in obſcuritate.
enigma eſt veſtigiū trinitatis in creaturis. Ro.j. In-
uiſibilia.n.ipſi⁹ a creature mūdi p ea que facta ſunt
intellecta ꝯſpiciunt̃. alia glo.i.in hac vita:tunc.ſ.i pa
tria facie ad faciē.ſȝ ſm Gre. etiam ipſa dei cognitio
amor eſt:q aũt clarius videt:puri⁹ diligit quē purius
cognoſcit. Merces aũt ſm Aug. tota viſio eſt Jo.
xvij. Hec eſt autē vita eterna:vt cognoſcant te verū
deum:⁊ quem miſiſti ieſum chr̄m. Nunq̄ȝ ergo tali
beatitudine pōt ꝑfrui ⁊ tanta qui in enigmate deuȝ
videt ſicut qui facie ad faciem, vnde dñs ad Moy-
ſen. Exo. xxxiij. Poſteriora mea videbis,ſcȝ in hac
vita.i.in enigmate me cognoſces : q: qui retro ſtat :
nō plene hominē cognoſcit: ſȝ faciem meā non vide
bis:per quā cognoſcit̃ quiſq: clare:q: nō clare me cō
tēplaberis ſicut in patria:ſicut dixit ei.xxxiij.c.Exo.
Ego oſtendā tibi omne bonū. i.me in quo eſt omne
bonū tibi oſtēdam. Non eñ videbit me homo ⁊ vi-
uet,homo, in hac carne mortali: vt clare me videat:
carnis pariete prepediente. Videamus igitur eum
hic per cancellos vt dr̄ in Canti.ij.i.per obſcuraȝ cō
templationē:ſed qui dilexerit Chr̄m diliget a p̄re ⁊
filio: ⁊ manifeſtabit ſeipſuȝ ſibi:vt ipſe dicit in Joā.
Jo.xiiij.⁊ de con.di.ij.ſpecies.i.clare euȝ in patria vi
debit:de qua manifeſta viſione Jo.iij. Similes ei
erimus:q: videbim⁹ eū ſicut eſt. Hanc viſionē opta
bat Moyſes.p̄e.c.Exo.xxxiij. Si inueni grām in
conſpectu tuo:oſtēde mihi faciē tuaȝ. Cui dixit dñs
qđ predictū eſt. Non videbit me homo ⁊ viuet. Vñ
tenent doctores q Paulus raptus vſq: ad tertiū
celū empyreū.ij.Cor.xij.nō ita clare vidit deū ſicut
angeli:propter impedimentū carnis corruptibilis.
Tenet tñ Aug.xij.ſuper Gen.ad literā.⁊ in libro de
videndo deum ad Paulinā dicens q Moyſes ex
dei priuilegio ſpeciali adhuc mortalem vitaȝ agens
deum per eſſentiā vidit:tanq̄ȝ futurus Judeoꝝ do
ctor vñ Numeri.xij. Nō per enigmata, ſed facie ad
faciem allocutus eſt deuȝ. Exo.xxxiij.viij.q.j. Moy
ſes,vbi de hoc.⁊ Paulus idē priuilegiū habuit:tā
quā futurus doctor gentiuȝ:vñ dicit.ij. ad Cor. xij
ſe raptum vſq: ad tertium celum. Tertium celuȝ vo
cat empyreum:vbi angeli ⁊ anime ſancte fruuntur
dei viſione manifeſta:ibi intellectuali viſione vidēt
deum facie ad faciem:eo modo quo videtur ab an-
gelis qui ſunt de ſuperiori tertia Hierarchia ſecun-
dum Dionyſium : in qua ſunt Cherubin ⁊ Sera-
phin ⁊ throni:qui proxime ⁊ immediate deo ſerun
tur ad quoꝝ ſimilitudinem vidit deum Apl̃s.⁊ iſtā
tertiā Hierarchiam vocat ⁊ tertium celum. Ad hāc
viſionis manifeſtationem non aſcenſoriis gradib⁹:
ſed inopinatis exceſſibus aduolauit Apl̃s. non.n.
aſcendiſſe ſed raptum fuiſſe ſe perhibet: ſicut ⁊ Adā
raptus legitur de pe.di.ij.§.Romanos:verſi.Adaȝ
⁊ Gen.ij. Immiſit dñs ſoporē in Adā.i.contempla
tionem:ſm Bern.vt in ſenſibus obdormiret,⁊ aīm
ma in viſione dicta vigilaret:qđ apparet:q: redie͡s
prophetans dixit. Hoc nunc os ⁊c.extra de biga.de
bitum:de viſione dei vide qđ no.xiij.q.ſi.qui diuina
glo.ij. Item Bern.contra iſtos. Non.n.nos ad hoc
de paradiſo voluptatis animi aduerſio diuina eie-
cit vt hic alterum paradiſum humana adinuentio
prepararet. Si.n.ad tantam beatitudinem quis in
hac vita poſſet peruenire,quāta eſt in patria: fruſtra
deſideraret quis alium paradiſuȝ: ⁊ pro nihilo eſſet
ei qđ vere hereticum eſt ſentire:⁊ fruſtra concupiſce
ret Apl̃s diſſolui:⁊ eſſe cum Chriſto qui cum Chr̄o
erat per grām.ad Phi.j.c.⁊ extra de renun.niſi cuȝ
pridem.§.porro. Fruſtra etiā idem lamentaret̃ ⁊ di
ceret vt ſuperius eſt probatum, Infelix ego homo ⁊c.
Ro.vij.videns ſe pp carnis impedimentuȝ ⁊ men
tis varios motus extra ſuum conſenſum non poſſe
ſicut optabat dñm contemplari. Fruſtra etiam dice
ret Dauid.ps.xlj.⁊ deſideraret. Qñ veniam ⁊ ap-
parebo ante faciem dei? Fuerunt mihi lachryme
mee panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie
vbi eſt deus tuus.ps.xlj. Et iterum. Quemadmo-
dū deſiderat ceruus ad fontes aquarum:ita deſide-
rat aīa mea ad te deus. Et iterum.ps.lxxxiij. Quia
melior eſt dies vna in atriis tuis ſuper milia.ſ.in hac
vita. Et Paulus. Potens eſt depoſitum meū ſer-
uare in illum dieȝ.ij.ad Timo.iiij.⁊.j.c. Fruſtra etiā
iſta eccleſia militans congauderet letitie ⁊ paci ⁊ li
bertati eccleſie triumphantis, dicēs Letare Hieru-
ſalē ⁊c. Eſa.vltimo:ſi tantā letitiam ipſa poſſet con-
ſequi in hac vita. vñ Bern. Quouſq: adoramus ⁊
nō guſtamus proſpiciētes p̄riam:⁊ non apprehen-
dētes:ſuſpirātes ⁊ de lōge ſalutātes? O vera exuluȝ
p̄ria exilij finitio:video te:ſȝ nō ſinor intrare:carne re-
tēt⁹,nec adhuc dign⁹. Hec deſiderabilis p̄ria celeſtis
non terreſtris,nec manufacta,figurata eſt.iij.Re.x.
vbi dr̄ q Regina hauſtri.ſ.habitatrix ⁊ dña calide
regionis.i.amore inflāmata venit audire ſapientiā
Salomonis. Hec eſt quelibet aīa fidelis deſiderio
videndi verū Salomonē Chr̄m qui eſt pl⁹ q̄ȝ Salo
mon. Mat.xij.ſuccenſa:que videns oēm ſapientiā.
Salomonis.ſ.magnitudinē,pulchritudinē,⁊ diſpo
ſitionē creaturarū,⁊ domuȝ q̄ȝ edificauerat.ſ.p̄riam
celeſtem de qua Baruch.iij. O Iſrael:q̄ȝ magna eſt
dom⁹ dei ⁊c.⁊ cibos menſe ei⁹:qui ſunt viſio,delecta
tio,⁊ fruitio,q̄bus paſcit bonos in regno:⁊ habitacu
la ſuoꝝ:adeſt diuerſitates celeſtium manſionum : de
quibus Jo.xiiij. In domo patris mei manſiones
multe ſunt:de pe.di.iiij.in domo:⁊ veſtes coꝝ.ſ.dotes
corporis,agilitatem,ſubtilitatem,claritatem,impaſ
ſibilitatem:que ſunt proprietates ſolis:ad cuius cō-
parationem fulgebunt iuſti. Mat.xiii.⁊c. Eſa.xxx.
Erit claritas ſolis ſeptempliciter ſicut lux ſepteȝ die
rum:non habuit vltra ſpiritū:vñ Bern. Quantus
putas tunc ſplendor erit animarum : qñ ſplendo-
rem ſolis habebunt corpora. Mat.xiij. Fulgebunt
iuſti ⁊c. Non inquam habuit vltra ſpiritum.ſ.pre
nimia admiratione ad ſpiritus ſui defectum deuene
rat:quia ſicut ait Grego. Niſi quis a ſemetipſo defe
cerit:ad deū qui ſupra ipſuȝ eſt,non appropinquat.

Preterea sicut dicunt doctores duplex est beatitu-
do vna per gr̃az, altera per gloriam: vna in via, alia
in patria. De beatitudine patrie dic̃ ps. lxxxiii. Bea
ti qui habitant in domo tua in secula seculoꝝ lauda
bunt te. Et hec beatitudo consistit in duplici stola. s.
anime ⁊ corporis. Apoca. vj. Date sunt illis singu-
le stole albe. s. glorificatio ale que est in visione dei i
celo: ⁊ dictuz est eis vt requiescerent tp̃s adhuc mo
dicum: quia tunc alia stola dabitur eis. s. glorificatio
corporis: qđ est ꝯtra quosdaz grecoꝝ qui dicunt aĩas
sanctoꝝ non esse adhuc in celo: nec dñatoꝝ in infer-
no. c. xiii. q. ij. tp̃oꝛu prim. sed ibi soluit in prima ⁊ ij.
glo. ⁊ hoc asserere hereticum est. ſm Tho. ⁊ alios
doctores. vñ Paulus ad Phil. j. Cupio dissolui: ⁊
esse cũ Christo. ex̃ de renun. nisi. §. porro. ⁊ Greg. iiij.
dialogoꝝ post. c. in prouincia. versi. nosse velim. hoc
clare determinat dicens. Qui Chr̃m in celo esse nõ
dubitat: nec Pauli animaz in celo esse negat: abi vi
de. Non ergo tanta põt esse beatitudo simpla in aĩa
quanta est dupla in aĩa ⁊ in corpore. Sed certum
est contra istos ꝙ in hac vita corpora etiã perfectoꝝ
hoĩum non hñt dotes suas: ergo non pñt tñ esse btĩ
in aĩa: esto pro impossibili ꝙ tñ essent beati perfecti
in hac vita: quantũ in illa: quantuz sunt beati in aĩa
⁊ in corpore. Preterea ſm Augu. laus diuina inci-
pit in hac vita: sed perficietur in eterna gloria. Quũ
ergo in patria hoc sit totum negotium sanctoꝝ. s. lau
dare deum: vt dic̃. glos. super illum. versi. ps. lxxxiij.
Beati qui habitant ⁊c̃. ergo vbi non est tanta laus:
non est tanta beatitudo: q: qui plus laudabit: plus
honorabitur: iuxta illud Sacrificium laudis hono
rificabit me. De beatitudine aũt vie dicit ps. lxxxiij.
Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones
in corde suo disposuit. Iste ascensiones sunt octo bea
titudines huius vie: de quibus Mat. v. Beati pau
peres spiritu ⁊c. Ex istis octo gradibus ascendebat
in templum. Ezech. vltimo. Ista aũt beatitudo vie
⁊ gratie est via ad beatitudinem patrie ⁊ glorie: si-
cut dicit. ps. lxxxiij. Ibunt de virtute in virtutẽ vsq;
quo videatur deus deoꝝ in Syon: adest in ecclesia
triumphanti ⁊ deum speculanti. ⁊ vtraq; surgit a vi
sione dei: illa a visione per speciem: ista a visione per
fidem sicut dr̃. Luc. x. Beati oculi qui vidẽt que vos
videtis. De visione vtraq; satis supra proxime. Est
ergo iste error coniunctus cum primo errore istoꝝ
Begardoꝝ contra quem. s̃. Ianus disputauit: ⁊ quic
quid contra illum errorem dictum est ibi: põt etiam
dici ꝯtra istuz: q: connexi sunt. Isti ergo miserabiles
nec in vita sua habent beatitudinez gratie nec in il-
la beatitudinem glorie nisi reuocent hos errores ⁊c.

Quintus error istoꝝ Begardoꝝ est ꝙ quelibet
intellectualis natura seipsa nãliter est beata: quod q;
anima non indiget lumine glorie ipsaz eleuante ad
deum videndum ⁊ eo beate fruendum. Error autẽ
iste connexus est illi alteri errori Pelagianorum de
quo. xxiiij. q. iij. quidam versi. pelagiani: dicentium
sufficere voluntatem hominis sine aliqua gratia ad
adimplenda iussa diuina: contra illud Jo. xv. Sine
me nihil potestis facere: ⁊ illud Jaco. j. Omne da-
tum optimũ ⁊c. j. q. ij. q̃z pio. ⁊ j. ad Cor. xiij. Gratia
dei sum id qđ suz: ⁊ illud. ij. ad Cor. iij. Nõ ꝙ sufficiẽ
tes simus ex nobis ⁊ c. ⁊ illud ad Roman. ix. Non
est currentis neq; volentis: de pe. dist. ij. si. n. ⁊ illud
Esa. xxvj. Omnia opera nostra operatus es in no-
bis dñe. Si aũt isti Begardi intelligunt de nã intel
Solꝰ deꝰ vere bonꝰ. lectuali angelica: ꝙ seipsa nãliter est beata: falsum est
quia nullus nãliter est bonus essentialiter ⁊ beatus
nisi solus deus: qui essentialiter ⁊ originaliter ⁊ per
fecte ⁊ effectiue ⁊ nãliter est beatus. Jo. x. Ego sum
pastor bonꝰ. ⁊ Matth. xix. illud Mar. x. Luc. xviij.
Quid me interrogas de bono? vnus est bonus deꝰ:
vbi Orige. Quñ. n. declinamus a malo ⁊ facimꝰ bo-
num, quantum ad comparationem ceteroꝝ bonum
dicitur bonũ qđ facimus: quantum aũt ad verita-
tem ſm ꝙ hic dicitur vnus est bonus: bonum nr̃m
non est bonum. Beatus aũt quisq; esse non potest
nisi sit bonus: vnde Boetius. Beatitudo est status
omnium bonoꝝ aggregatione perfectus. Est aũt
deus solus essentialiter bonus: quia bonitas sua est
sua essentia. Originaliter: quia bonitatem suam nõ
habet ab alio: sed a seipso: quia ipse non est ab alio,
sed a se. vnde ps. cj. Tu aũt idem ipse es. Perfecte,
q: nil mali vel defectus aut diminutionis consistit
in illo. Effectiue: q: omne bonum deriuatur ab eo:
quum sit ipse fons indeficiens omnis boni. de pen.
di. j. §. hoc idem: versi. Item Joannes. omnis qui
non diligit ⁊c. ex̃ de regu. licet. in si. Jaco. j. omne da
tum ⁊c. Naturaliter: quia natura eius summe ⁊ plꝰ
q̃z potest intelligi: bona incommutabiliter ⁊ incor-
rupta. Nulla aũt creatura potest habere nec habet
quinque predictas bonitatis conditiones: i etiam
angelica creatura nedum humana: non est essentia-
liter bona sicut nã diuina: licet inquantum sit crea-
tura dei sicut ⁊ cetere, sit bona quia creata a bono
ſm illud Gen. j. vidit cuncta que fecerat: ⁊ erant val
de bona. xxiiij. q. iij. quidam. versi. floriani. Est ergo
bona creatura suo modo: sꝫ non perfecto modo q: si
essentialiter esset bona vt dei nã: nunq̃z illud suum
bonum esse posset perdere: nec peccare sicut angeli
reprobi ceciderunt: de pe. di. ij. precipuũ. ⁊ c. si. n. xvj.
q. ij. visis. Esa. xiiij. Item nec bona est nã quelibet
creatura nec originaliter: quia nõ a se sed a deo crea-
tore. vnde. ps. lxxxix. Quoniam ipse fecit nos. Itez
nec perfecte: q: oĩs creatura defectuosa: ⁊ ex se in ni-
hilum tendẽs: q: de nihilo creata. Luc. xj. Si ergo
vos quũ sitis mali ⁊c. Itẽ nec effectiue, q: creatura
de se nõ dat aliqđ bonũ: nec facit: sꝫ deꝰ in ipsa operãs
⁊ ipsa cooperante. Item nec nãliter: q: tunc peccare
non posset. sꝫ peccauit primꝰ angelus ⁊ sui sequaces.
Esa. xiiij. Eze. xxviij. ⁊ de pe. di. ij. §. de his ita scribit.
⁊. c. principiũ. extra de sum. tri. c. j. §. diabolus. xxiij.
di. qui ep̃s. xvj. q. ij. visis. xxvij. q. ij. §. ex his oĩbꝰ ver.
sic ⁊ diabolus. Si aũt isti Begardi intelligunt de
nã intellectuali hoĩs. s. aĩa: ꝙ seipsa nãliter est beata:
multo amplius falsum est: q: si creatus btũs fuisset
Adã a deo ⁊ nãliter, esset beatus sicut deus: vt supra
dixi: ⁊ nunq̃z peccare posset: nec mori: q: beatitudo
pfecta nõ est subiecta morti nec peccato: ⁊ ideo pro-
prie solus deꝰ vocat beatꝰ. j. ad Timo. j. ⁊ ideo illi q
querunt btũdinez in rebꝰ creatis: decepti sunt: q: qđ
a se beatũ non est beatitudinẽ dare nõ põt. c. j. q. vij.
Dalbertuz. Et ideo abusiue dñr beati hñtes multa
promptuaria in hoc mundo ⁊ boues crassos. ps.
cxliij. beatum dixerũt populũ ⁊c. ⁊ querentes beati
tudinẽ in delitijs. sicut epicurei vel i honoribꝰ: sicut
superbi. Adã aũt creatꝰ fuit potẽs mori ⁊ non mori
⁊ potẽs peccare ⁊ nõ peccare: q: arbitrij liberi crea
tus fuit. de con. di. iiij. placuit oĩbus. Item si nãliter
Adã fuisset beatus: quo illum a quo habebat beati
tudinẽ offendere potuisset sicut offendit? de pe. di. ij.
§. Romanos. Fuit ergo Adã creatꝰ bonꝰ suo modo
sicut angelus: sed non ꝯfirmatus in bono virtutis:

nec inseparabiliter habens bonum essentialia.n.⁊ nalia inseparabilia sunt:accidentalia vero secus.di.vi.§.his ita. Ceterum qd dicunt secundario in isto errore ꝙ aia non indiget lumine glorie ipsam eleuāte ad deum videndū:⁊ eo beate fruenduz falsuz est: ⁊ contra illud expresse. ps.xxv. Et in lumine tuo.s. filij:ergo non nostro:videbimus lumen.s.pris. Preterea esto ꝙ anima habeat lumen gratie:non tñ habet lumen glorie:q2 tunc lumine glorie non egeret: sȝ lumen glorie Chri est:non aia cuiuscȝ sancti. Apo.xxi. Et ciuitas non eget sole neqȝ luna vt luceāt in ea:naȝ claritas dei illuminat eaȝ: ⁊ lucerna eius est agnus:⁊ ambulabunt gentes per lumen eius.ergo non per lumen propriuȝ:vñ ⁊ dicit dñs Jo.viij. Ego sum lux mundi:subaudi inuisibilis:habitat.n. lucem inaccessibileȝ.j.ad Timo.vltimo. Sed isti miseri ⁊ ceci Begardi dicunt.Quō.n.fieri potest ꝙ videaf deus in sua luce inaccessibili per creaturam sine deo luce:quum inter deum qui est lux increata:⁊ suam lucem non sit differentia:q2 illa lux qua deus videtur,deus est.non.n.potest videri quin videatur sua lux in qua videf:⁊ ipse Chrs illa lux de qua Jo. j.Erat lux vera que illuminat oēm hoiem venientē in hunc mundum.xxj.di.cleros:ad fi. Non erat ille lux,ergo nec alius quishomo:vñ dicit Apls Ephe.v. Eratis aliqñ tenebre:nunc aūt lux in dño.ergo non a se.Sed ⁊ angelus qui est nobilior creatura homine:qui secundum Dionysiuȝ est manifestatio occulti luminis:speculum puruȝ clarissimum:non ī suo lumine videt deuȝ:sed videndo faciem eius in lumine eius qui est filius videt patrem. Matth.xviij.Angeli eoꝝ semper vident faciem patris mei:qui est ipse qui est splendor ⁊ imago ⁊ figura patris.ad Heb. j.de pe.di.j.deꝰ quis similis. In lumine isto filij ambulabunt sancti in patria.vñ ps.lxxxviij.Dñe in lumine vultus tui qui est filius ambulabūt:⁊ ista erit dei fruitio.Quis.n.deo fruitur plene:nisi qui ipsum videt?Quis aūt eum,vt dixi,nisi in suo lumine videt? q2 extra deum qui lux infinita est: nemo deum videt:nec aliquā creaturam: vñ in visione ectatica beatus Benedictus videndo deum quasi punctaliter mundum recollectum vidit:vt narrat Grego.in ij.libro dialogoꝝ:qui ⁊ ait.Qui intus claritatē dei vident:nullo modo credendum est ꝙ sit foris aliqd qd ignoret.no.xiij.q.ij.q diuina.Iste etiā error coniunctus est cum precedenti:⁊ que ibi dixi contra illum: contra istuȝ pñt hic dici:maxime illud ꝙ in hac vita non potest ita clara contemplatio haberi de deo:sicut in patria:nisi ex priuilegio speciali:vt in Moyse ⁊ Paulo:sicut ibi pleniter est probatum.Vñ ⁊ in hac vita ⁊ in illa ois anima indiget lumino diuino ipsaȝ eleuāte ad deū videndū: quū de se sit ois creatura tenebrosa : ⁊ obfuscata per peccatū originale ⁊ alis que cōmittit:que peccata Apls appellat tenebras Ro.xiij. Vñ ⁊ ignorantia ⁊ obliuio pena est peccati originalis.xv.q.j.§.vt itaqȝ:vñ.Gre. in principio.iiij.libri dialogoꝝ ait. Postqȝ a paradisi gaudijs expulsus humani gñis parens: in huius exilij atqȝ cecitatis qȝ patimur erumnam venit peccādo: extra semetipsum fusus iam illa celestis patrie gaudia que prius cōtemplabitur:videre non potuit. In paradiso quippe homo assueuerat verbis dei perfrui beatoꝝ angeloꝝ spiritibus,cordis munditia,⁊ celsitudine visionis interesse:sed postqȝ huc cecidit:ab illo quo implebatur mētis lumine recessit.⁊ Tobie v.Quod mihi gaudium qui in tenebris sedeo:⁊ lumen celi non video.Et beatꝰ Gre.de illo ceco mendico qui stabat secus viam. Luc.xviij. loquens ad genus humanum reducit.Adam.n.antequȝ peccaret triplici radio lucis illustrabaf:habuit.n.cognitionē oīum creaturarum que facte sunt per Chrm:vnde ⁊ singulis nomina imposuit.Gen.ij.ad fi.Habuit etiā cognitionem creatoris:non tñ plenam:inter enigmaticam ⁊ comprehensiuam:quia non ita contemplabatur clare sicut in patria videtur ab angelis:nec ita obscure sicut in hac videf a nobis.Item accepit cognitionē sui:⁊ quid sibi cauendū ⁊ agendum foret. Primā scientiam de creaturis non amisit:sed secundā ⁊ tertiā,per peccatum vñ ⁊ nos de eo propagati ceci naturaliter nascimur:peccante homine primo ⁊ per peccatum occecato inoleuit vitiuȝ pro natura:vnde Apocal.iij:Dicis quia diues sum, ⁊ nullius egeo:⁊ nescis quia tu es miser ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus.Et hoc etiam destruit hunc errorem. Ad istum etiā erroreȝ extirpandū addendum est qd legitur ⁊ nota de con.di.iiij.gratia:⁊ tribus.ca.vltimis.

Sextus error istoꝝ Begardoꝝ est ꝙ se exercere in actibus virtutū,est hominis imperfecti,⁊ perfecta anima licentiat a se virtutes. Istum erroreȝ qui etiam surgit de spiritu libertatis:reprobat ⁊ confundit tota vita Christi ⁊ sanctorum omniuȝ perfectorum:qui se in actibus virtuosis continue exercitarunt:sicut ieiunando,genuflectendo, etiam vocaliter orando,paupertatem corporalem seruando,predicando, operibus mie ⁊ discipline intendendo: sicut apparet in sylua euangelica:⁊ actibus Aploꝝ: vitis patrum, ⁊ legendis,⁊ historijs ecclesiastica ⁊ tripertita.Item iste error tollitur Matth.iiij.supra illud.Venite post me:faciam vos fieri piscatores hominum dicit glos. Omnia que de vsu veniunt:non fatigant. virtus exercitio perseuerat. Item quomodo vir perfectus charitatem habet: nisi pro tempore opus exerceat charitatis quum dicatur.j.Jo.iij. Qui habuerit substantiam huius mundi:⁊ viderit fratrem suum necessitatem habere:⁊ clauserit viscera sua ab eo: quō charitas dei manet in eo? vnde ⁊ Greg.Sic mens per compassionem doleat: vt etiaȝ larga manus affectuȝ doloris ostendat. Itē Greg. in homil. penteco. Si amor est: magna operatur. Si autem operari negligit: amor non est. mathematica enim est virtus: nisi sit practicata. Impossibile enim est virtutē veram non exerceri pro tempore in operibus virtuosis. vnde Greg. de charitate. Plerunqȝ charitas quibusdam occupationibus prepedita mouetur in corde:⁊ tñ nō monstratur in corpore:sicut sol nube tectus ardet in celo:⁊ non videtur in terra. vnde propter hoc quosdam excusat Apostolus Phi.iiij.Occupati eratis. Et in vitijs patrum. Cuidam anachorite aduenienti ad cellaȝ alterius indignato quia ei non occurrerat ille de cella que tunc peccata sua plangebat ipse respondit. Non vacat plangenti charitas. Item Apls.j.ad Timoth.iiij.hortatur Timoth.virum perfectuȝ ad exercitium virtutis,dicens.Exerce teipsum ad pietatem ⁊c.xlij.di.§.j.⁊.j.in.c.c.vt profectus tuus manifestus sit omnibus.Nunquid Paulus perfectus erat qui dicebat ad Phil.iiij. Quecūqȝ sunt vera: quecūqȝ pudica : quecunqȝ iusta:quecūqȝ amabilia: quecūqȝ bone fame.siqua virtus siqua laus disciplinę.hec cogitate q̄ accepistis ⁊ audistis ⁊ vidistis in me ⁊c. quis enim scit se esse perfectum vt licentiare possit virtutum actus? certe nullus.j. Coꝛ.iiij.

de pe.di.ii.§.ii.inquit.versi.nos aut iuxta.e di.iii.ad huc instanti.ad fi.& de pur.ca.c fi. Item quo licentia ri potest virtus:q2 necesse est si virtus est:q2 sit in habitu aut in actu.nec quu est in actu habitus eius per dicit vn Aug.de bono coniug.ali:Virtutes animi aliqui in opere manifestantur:aliqu in habitu latent:si aut non est in habitu:nec in actu:virtus nō est:nam virtus est habitus mētis bn̄ cōstitute:quū virtus sit in alo.xxxij.v.de pudicitia:& ibi no.de pe.di.iii.ille rex vbi aut virtus nō est i mens bn̄ cōstituta nō ē immo male:q2 inter bonū & malū nō est dare mediū.xxxij q.j.cū renūtiat:vbi de hoc:de pe.di.j.§.cū.n.nulla.n. vt ait.& c.oīs qui non diligit. Item Aug.tolle charitatem & odiū tenet:de pe.di.ij.c.Romanos.versi.tollenec in aīa est dare vacuum:q2 si esset illud vacuuz maluz esset:vn̄ diabolus ad domuz vacantem virtute & bono tamq̄z ad domuz suā redit quamq̄z scopata & mundata exterius videat. Mat.xij.& Luce.xj. & .xxvj. Job. Qui extendit aquilonem.i.diabolum. frigiduz carentē igne spūssancti super vacuum.i.cor otiosum tāquā super lectuz:vn̄ Bern.aut descendas necesse est:aut ascendas:si attendas stare in pendulo huius vite:ruas necesse est. Item paulus qui perfectum se vocat ad Philip.iij.ibi. Quicunqz ergo perfecti sumus:ipse se imperfectuz dicit in.e.c.dicēs. Non q2 iam acceperimus:aut iā perfecti sum⁹cognoscere.n.se imperfectuz & posse amplius credere est esse perfectum:vn̄ in.e.c.dicit. Sequor aut si quo modo cōprehendā in quo & cōprehensus sum a Chro Jesu.fratres ego nō arbitror me cōprehendisse. Ecce quo paulus perfectissimus crescebat in virtutib⁹ & proficiebat:qui textus destruit expresse hunc errorem. Nā ille sm ps.lxxxiij.dicitur beatus: qui ascēsiones in corde suo disposuit:crescendo de virtute in virtutem:de pe.d.ij.dū sanctam. Itē quo pōt fieri q2 virtus possit licentiari quū definat esse virt⁹q2 aut virt⁹ exercebit interi⁹ per desideria illius virtutis & cogitationes & meditationes sanctas: aut exteri⁹ per opera bona:si neutro istoz modoz,virtutis nomen amittit: & sine virtute nuda remanet anima, virtutes.n.sunt velamina anime:de pe.di.ij.sapiens nunq̄z inanis est.sub.§.Romanos.& c.se.sed nec Adā.& c.c.vt cognouerūt.& c.illa anima.& c.similē quo ergo imago dei & similitudo est in anima licentiante virtutes:non dei imago:sed diaboli est virtute vacua:& vitio succedente. Hinc est etiam sm Jo.cassia. in collatione prima Moysi, in li. colla.q2 qui vult ad charitatis fastigium peruenire:necesse est vt se exerceat in operibus virtuosis:impossibile est.n.charitatem habere quemquam : nisi membra habeat charitatis & exercitium eius:quia charitas patiens est benigna est,non agit perperaz & c.j.Corinth.xiij. Item inter alias conditiones charitatis, quas ponit prosper in libro de vita contemplatiua, de peni. distin.ij. charitas eadem est quod effectiua operis est . ibi: operosa in omnibus omnino fidelibus,

Septimus error Begardoz est,q2 osculum mulieris:quum ad hoc non inclinet natura:est mortale peccatum.actus autez carnalis quuz ad hoc natura inclinet peccatum non est:maxime quum temptatur exercens. Quia autem dicunt isti carnales esse peccatum osculum mulieris . Sciendum est q2 quedam sunt peccata que sm se:& sm suam speciem nunquam bona intentione fieri possunt , sicut sunt precepta decalogi negatiua. Exo.xx. Non occides. Non mechaberis:extra de iureiu.& si Christus vel quidam,& c.de quibus:legitur & no.xxxij.q.vij.quid in omnibus.& hoc modo oscula amplexus & tactus non sunt mortalia nec venialia de se: quum possint fieri bona intentione vt pro pace danda:vel ratione consuetudinis maxime inter consanguineos iuxta morem prouincialium , vel quum medicus tangit mulieris pulsum vel vulnus.vide.xxxij.di.hospitiolum:quod videt contra:sed non est,vn̄ vide qd̄ not. xj.q.iij.absit glo.j. Alio modo dr̄ mortalia vel peccatum procedens ex inordinata & mala causa : vt quum datur eleemosyna pauperi ex vana gloria.j. q.j.vide:vel vt inducatur ad heresim. Sicut aut deliberatus consensus in actum peccati est mortale:sic etiā consensus circa delectationē peccati:etsi non circa consensum tactus:vt probat Tho. in secunda secunde.q.lxiij.c.iiij. Adde qd̄ scripsi.s.in hac secunda parte in.iii.c.thre.in.c.vj.versi.est intellect⁹:& in additione ibi posita:que incipit,duplex. Si ergo osculū det ex libidinoso aīo vel tactus fiat:mortale est:q2 etiam non solū tactu sed aspectu & affectu etiaz sine aspectu appetit & appetit concupiscentia mulierum. Mat.v.xxxij.q.v.nec solo.& c.qui viderit . Periurium.n.& adulteriū & cetera peccata sine actu exteriori solo cōsensu cordis nefario committuntur:vt de peni.di.j.si cui etiam non contingat. vbi de hoc no. & §.c.videret.& c.sicut.& c.causa & .q.in primis.xij. c. Et isto modo intelligitur verbū. Hiero. q2 si non tangere mulierem bonum est ergo tangere malum est.xxxiij.di.hospitiolum. Itē certuz est q2 radix peccati in corde est vt dicit dn̄s in Mat.xv. De corde procedunt cogitationes male,homicidia,adulteria xv.q.vj.c.j.de pe.di.ij.sicut tribus. Si ergo cor telo libidinis sauciuz est:osculuz mortale est.vt pre.c.nec solo. Et qd̄ dr̄ per Begardos q2 ad hoc nā non inclinat,falsum est:q2 suo modo sic inclinat ad osculū, sicut ad concubitum. Sed esto q2 ad hoc nā non inclinaret:nihilominus ex mente corrupta nasceretur peccatum:quod etiā ex hoc apparet q2 peccata cōtra nām,& ad que tn̄ nā non inclinat:grauiora sunt,vt sodomia.xxxij.q.vij.adulterū. Et ingratitudo,extra de dona.c.fi. Et idololatria: q2 contra nāz est a creatura creaturam adorari. xxviij. q.j. non afferamus. Item inclinatio nature vel non inclinatio non facit peccatum:sed peruersa voluntas & inordinata, cōmutans bonuz incommutabile in cōmutabile , & pponēs delectationē creature creatori:qd̄ ē peccare: sm Aug. Et q2 inclinatio nō cogit peccare: q2 tunc nō esset peccatū.xv.q.j.§.j.sz & si nā inclinet maxime ad peccatum carnis, non minus peccans suo arbitrio noxius est.de pe.dist.ij.§.ii.n.versi. liberi arbitrij. post.iiij.colum.facit quod no.l.dist.quia tua glo.fin. Quia vero dicunt isti animales Begardi q2 actus carnalis non est peccatum:quuz ad hoc nā inclinet hoc dicunt q2 sunt de spū libertatis , vt opus exerceant carnalitatis & bestialitatis:naz inter alia precepta negatiua in decalogo mechia prohibet. quuz dicit dn̄s Exo.xx. Non mechaberis: Noie aut mechie sm Aug.in q̄onibus Deut.omnis illicitus cōcubitus atqz illoz membroz nō legimus vsus prohibitus debet intelligi.xxxij.q.iiij.meretrices. Simplex.n.fornicatio mortale est.xxv.di.§.ab ea demuz. xxij.q.xj.predicandum: & pre.c.meretrices.& ca.seq. vbi dicit Hieronymus q2 per vitia carnis maxime demones colunt:& loquit ibi de vitio carnis:& omne opus carnis immundiria vocat:vbi dicit glos.q2 immundina attenditur sm oēm modum illicitum

mechie nomine qd intelligendum.

mebrorum.

membrorum. Luxuria incenditur a cibo: quã vtitur delicatius & calidius vt aptior sit ad immundiciã. Consideratur etiã luxuria circa sensuum petulantiã. ad idẽ. xxij. q. vj. Non mechaberis. Item aplus. j. ad Thessa. iiij. ibi. Ut abstineatis vos a fornicatione. & j. ibi. Quoniam vindex est dñs de oĩbus his. Item aplus ad Gala. v. premissa fornicatione ait. Qui autem talia agunt regnum dei non possidebunt ad idem Tob. iiij. Attende tibi ab oĩ fornicatione: & preter vxorẽ tuã nõ patiaris crimen scire. crimẽ autẽ mortale iportat. xxv. di. §. criminis. lxxxj. di. c. j. ex̃ de pe. & remis. deus. Itẽ Deutero. xxiij. Non erit tibi meretrix. j. Cor. vj. Fugite fornicationẽ.

Fornicatio qd sit. Fornicatio autem ſm doctores est oĩs vsus carnalis cõmistionis preter legitimum tori concubitũ. Prouerb. vj. Precium scorti vix vnius est panis: q2 fatua mulier illo precio dat corpus fornicatori: & animã diabolo: quo non daret sotulares suos. nec tñ dat aĩam suam diabolo: sed etiam illius miseri qui commiscet ei. vnde sequit. Mulier autem viri preciosam aĩam capit. Item Eze. xxiij. Proiecisti me post corpus tuum. j. Cor. vj. Oẽ peccatũ &c. j. Qui autẽ fornicat, in corpus suum peccat. ij. Pe. ij. Nouit deus pios de tentatione eripere. iniquos vero in diem iudicij reseruare cruciandos. magis autẽ eos qui post carnem in concupiscentia immunditie ambulant. Prouer. vj. Qui adulter est propter cordis inopiã perdet aĩam suam. Aug. O quanta indignitas: quanta peruersitas: vt aĩam suã quam christus sanguine suo redemit: luxuriosus quisquis pp momenti vnius delectationẽ vendat. Eccle. ix. Ne des fornicarijs aĩam tuam in vllo: ne perdas te & hereditatem tuam. Osee. vj. Oẽs adulterantes, quasi clibanus succensus a coquente. Isidorus. Oĩbus peccatis fornicatio maior est. Fornicatio vniuersa antecedit mala. melius est ergo mori q̃ fornicari. imo plus. quam necessitas excuset a furto de cons. di. v. discipulos. de furtis. c. si quis propter necessitatem. & ab homicidio. ex̃ de homici. c. ij. & c. j. in clemẽ. nulla tamẽ necessitas excusat a fornicatione ff. de ritu nup. palã. § non est ignoscendũ. & no. ex̃ de fur. si quis pp necessitatẽ. & xxxij. q. iiij. sicut tractaui latius de immunditia. j. §. nunc de immunditia. in c. lxxiij. Nec obstat quod dicunt isti Begardi q̃ qñ quis de isto peccato tentat: excusari videt: q2 aliud est tentari, aliud tentationi consentire. non tentari autẽ istud est impossibile quum tota vita nostra sit tentatio super terrã. Job. vij. de pe. di. ij. si enim. sed non consentire tentationi per dei gratiã possibile & facile est. vnde Jac. pri. Beatus vir qui suffert tentationẽ. i. non consentit. & propterea oramus Matth. vj. & Luc. xj. de pe. di. iij. de quotidianis. Et ne nos inducas. i. intrare ducas in tentationem. q2 non oramus non tentari: sed oramus a tentatione non superari. quia de se tentatio peccatum non est. ſm Greg. sed virtutis exercitatio. vnde & Dauid in ps. xxv. tentari petit vt coronet dicens. Tenta me dñe. j. Mach. ij. quia tentatur Abraam Job Tobias & Joseph & reliqui sancti: & resistentes tentationi coronant. Quum enim tribus modis impleat oẽ peccm. de pe. dist. iij. sicut tribus di. vj. in palea sed pensandum. Suggestione: que fit per diabolum. Delectatione: que fit per carnem. Consensu: per spiritum. quia serpens suggessit. Eua delectata est sicut caro. Adã velut spiritus consensit. de pen. di. j. serpens. Quum malignus spiritus peccatũ suggerit in mente: si nulla delectatio peccati sequat: peccatum omnino perpetratum non est. di. vj. in palea. sed pẽsandũ. vbi de hoc. immo fortius & freq̃ẽtius tentant boni q̃ mali a diabolo. vñ Greg. super illud Exo. v. Contemptus Pharao consurgit in scandala. Illos tentare negligit quos quieto iure se possidere sentit boni enim ad pugnã suscitant leuiathã bonis operibus eum stimulando. Job. iij. Qui parati sunt suscitare leuiathã. Nam sicut dicit Chrys. Non tentat a libidine: qui semper est in fornicatione. non tentat a gula: qui semper est in delicijs. non tẽtat ab auaritia: qui nulli dat sua: immo si potest rapit aliena. Sed si proposuisti continere: tentaris a spũ luxurie. si proposuisti ieiunare: tentaris a spũ gule. si proponis eleemosynã facere: tentaris a spũ auaritie. ppponis humilitatẽ seruare: tentaris a spũ supbie. Vides quõ filij dei exeunt contra diabolũ bella peccatis indicunt: q2 victorie gloriã concupiscunt. Quisquis ergo expectamus christũ celesti tuba iã resonante, angelorum turba spectante, ad hoc virtutis exercitium exire neglexerit: nec christiani vocabulo nec christianorum consortio dignus erit. immo desertoris crimine notabit: & velut penitentie proditor puniet. Proinde sumamus arma celestia securi de victoria: q2 rex noster qui nobiscum est vinci non potest. vnde. j. Jo. iiij. Maior est qui in nobis est: q̃ qui in mundo est. hucusq3 Chrys. Nõ ergo se excusent isti Begardi q2 tentant de carne: q2 nemo peccat inuitus. xv. q. j. §. j. xxiij. q. iiij. vasis. & alias est sub. c. nabuchodonosor.

Octauus error begardorum est, quia dicũt q̃ in eleuatione corporis iesu christi non debent assurgere: nec ei reuerentiã exhibere asserentes q̃ esset imperfectionis eisdem, si a puritate & altitudine sue contemplationis tñ descenderent, q̃ circa mysterium seu sacramentũ eucharistie aut circa passionẽ humanitatis christi aliqua cogitarent. Error autẽ iste tollit per illud qđ scri. ad Phi. ij. q̃ in noĩe Jesu oẽ genu flectat. ex̃ de immu. eccl. decet. lib. vj. ex̃ de cele. mis. sane. de conse. di. ij. nihil. j. q. j. multi. Item christus ille panis est. de consec. di. ij. christus panis est. sed christus dñs est. Joan. xiij. Si ego dñs & magister. Nunc autẽ dño genuflectendũ est. Michee. vj. Quid dignũ offeram dño? curuabo genu deo excelso. immo nedũ corpori christi, sed etiã quũ legit euangeliũ: curuari debemus. de con. di. j. apsties. Itẽ in ps. xcviij. Dñs regnauit irascant ppli. ibi. Adorate scabellũ pedũ ei9: qm̃ sctm̃ est. De christi humanitate exponit Augu. & expressum. de con. di. ij. accesserunt. &. nemo autẽ illã carnẽ manducat nisi prius adorauerit. Item ad Hebre. j. Et quũ introducit primogenitũ in orbẽ terre: dicit. Et adorẽt eũ oẽs angeli dei. & in ps. xcvj. Adorate eũ. s. filiũ, oẽs angeli eius. s. patris. Itẽ quũ quilibet fidelis teneat oĩ anno cõicare. Jo. vj. Nisi manducaueritis carnẽ filij hoĩs &c. de con. di. ij. prima. c. si. & prece. ex̃ de peni. oĩs. quia & aplis summe pfectionis hoc dixit dñs. Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Luc. xxij. de conse. di. ij. iterat. & ex̃ de reliquijs. si dñm. in clem. eadẽ rõne tenet ipsum adorare etiam adoratione latrie. vt probat Aug. in prec. &. Adorate scabellũ pedũ eius. & pre. c. accesserunt. quia caro christi coniuncta diuinitati adorat latria: inquantũ aũ creatura hyperdulia: de qua latria legit & no. de con. di. ij. venerabiles. Item magi procidentes adorauerunt eũ. Mat. ij. & leprosus. Mat. viij. ibi. adorabat eũ. vbi Orige. Aũ q̃ peteret adorare cepit cultũ ostendens. Et Chrys. super Mat. Non enim illi petebat quasi hoĩem artificẽ: sed adorabat quasi deum. oratio autem perfecta est fides & confessio. vñ

leprosus fide opus adorans impleuit:sed opus con
fessionis impleuit in verbis.vnde adorabat eũ dicẽs
dñe.Et ille cecus illuminatus.Jo.ix.in fi. At autẽ
dicunt isti maledicti ꝙ caderent a perfectione sue cõ
templationis si de carne christi aut de passione eius
aliquid cogitarent: insanũ est manifeste,⁊ diabolice
arrogantie:q꞉ videndo corpus christi,vident deum
per fidẽ ⁊ diuinitatẽ eius: q̃ coniuncta est carni chri
sti.vnde Jo.xiiij.Qui videt me:videt ⁊ patrẽ.⁊ bea
ti oculi qui vident que vos videtis.Luc.x.⁊ Joan.
xvij.Sicut nos vnũ sumus.ex̃ de sum.tri.c.ij.§.rur
sus.⁊ q̃ maior ⁊ purior contẽplatio: q̃ꝫ cogitare deũ
passum in carne:ad cuius memoriã est illud sacramẽ
tũ principaliter institutũ?vñ dñs:Hoc quotienscũqꝫ
feceritis:in meã cõmemorationẽ facietis.Luce.xxij.
de conse.di.ij.iteraꝶ.ex̃ de reli.⁊ ve.sancto.si dñm.in
clem.vnde.j.Petr.iiij.Christo igiꝶ passo in carne,⁊
vos eadẽ cogitatione armamini.⁊ ad Heb.xij.Re
cogitate eũ qui talẽ sustinuit a peccatoribus aduer
sus semetipsuꝫ contradictionẽ ⁊c.Threñ.iij.Recor
dare paupertatis ⁊ transgressionis mee fellis ⁊ ab
sinthij.Sed quõ hi impij possunt contẽplari diuini
tatẽ:nisi ⁊ ibi filiũ contẽplenꝶ:qui est vna essentia cũ
patre:q꞉ est id qđ pater.pater enim filio dedit id qđ
est.vnde dicit filius Jo.x.⁊ ex̃ de sum.tri.c.ij.§.licet.
pater quod dedit maius est oibus.Si autẽ filiũ dei
contemplanꝶ:deũ de deo: vt in symbolo nisseno:qđ
cantaꝶ in missa:contẽplari eos necesse est:si recte cre
dunt eundẽ filiũ hoiem de maria natũ.xxiij.di.q eps
de cons.di.iij.c.fin.extra de sum.tri.c.j.⁊ in alijs sym
bolis fidei orthodoxe.sed istius dei ⁊ hois illa vera
caro sacrosancta que ꝯficiꝶ in altari.vnde Augu.De
carne marie carnem accepit:⁊ eandẽ carnẽ ad man
ducandũ dedit ad salutẽ.de con.di.ij.accesserunt.nõ
ergo descendũt a contẽplatione ꝑfecta adorãdo car
nem illã vnitã inseparabiliter verbo:sed ascendunt
illũ deũ hoiem ꝑissimũ contẽplando.nihil enim sic
hoiem ad deũ trahit:⁊ ad deũ allicit,sicut deũ hoiẽ
contẽplando.nihil enim hoi suauius,dulcius ⁊ glo
riosius est: q̃ꝫ suuꝫ creatorẽ sue creature corporaliter
esse vnitũ:⁊ vnũ cũ ea inseparabiliter esse.i.ꝙ nunq̃ꝫ
separabitur:q̃uis separari posset per potentiã eius q
eã vniuit:esse effectu veraciter cõtẽplari.vñ.Esa.vij.
Et vocabiꝶ nomen eius emanuel: qđ interpretatur
nobiscũ deus:quia verbũ caro factũ est ⁊ habitauit in
nobis.Jo.j.Itẽ per rationem istoꝝ vesanam virgo
beata,apli euãgeliste,patriarche,⁊ prophete,fuissent
summe imperfecti: quũ ex gestis ⁊ verbis eoꝝ appa
reat ꝙ circa hec iugiter cogitabant:immo oẽs beati
de imperfectione notarenꝶ: qui in diuina essentia vi
dent quotidie oia sacra humanitatis christi: ⁊ illa li
quidissime contẽplanꝶ:⁊ in eis ineffabiliter delectã
tur.vñ ⁊ chori angeloꝝ in sacra illa imolatione adsi
stunt:⁊ illud altissimuꝫ sacrm̃ perferunt ministerio
suo sociandũ in celo corpori christi.de con.di.ij.quid
sit sanguis.Preterea via veniendi ad contẽplatio
nẽ diuinitatis est contẽplatio christi humanitatis q̃
est facilior ⁊ capacior.vnde Jo.j.Deum nemo vidit
vnq̃ꝫ.i.nullus hõ simplex:sed vnigenitus qui est in
sinu patris ipse enarrauit.i.extra per assumptam hu
manitatẽ docuit:illuminando intellectũ ad viden
dũ deũ.Aia eni rõnalis creata fuit in quodã medio
habens extra se mundũ se in se,deũ supra se.Vñ ac
cepit oculũ carnis: quo extra se mũdũ aspiceret.ocu
lũ rõnis:quo seipsum cerneret.oculũ contẽplationis
quo deum videret.Sed postq̃ꝫ tenebre peccati facte
sunt super faciẽ.Gen.j.abyssi.i.cordis humani.iuxta
illud Hiere.xvij.Prauũ est cor hois:quis cognoscet
illud? oculus contẽplationis extinctus est: vt nihil
videret.oculus quoqꝫ rõnis lippus effectus:vt se du
bie ⁊ obscure cerneret.solus oculus carnis in clarita
te remansit.Propter hoc eterna sapientia in sua na
tura inuisibilis,facta est in assumpta natura visibi
lis:vt hõ in christo humanitatẽ oculo carnis cerne
ret:⁊ per opera diuina que fecit ⁊ facit quasi quodaꝫ
collyrio oculo cordis illuminato diuinitatẽ in ipso
videret.ac sic totus homo beatificareꝶ in ipso.vnde
ait Luce.x.Beati oculi qui vident ⁊c vt supra dixi.
Et ne ab hac beatitudine videamur excludi qui nõ
vidimus eũ in carne presentem:ait Jo.xx.beati qui
non viderunt.s.corporaliter ⁊ crediderunt cordiali
ter.Corde enim crediꝶ ad iustitiã.Ro.x.xj.q.iij.noli
te.quãq̃ꝫ ipsuꝫ in hoc altissimo sacro corporaliter vi
deamus sub illis visibilibus speciebus latentẽ si ve
raciter in ipsum credimus: ⁊ propterea ipse nobis in
hoc sacro sui memoriã dereliquit dicens Luc.xxij.⁊
pre.c.iteraꝶ.Hoc facite in meã cõmemorationẽ.⁊ p̃.
c.si dñm.Clem. In hoc autẽ isti Begardi demoni
bus sunt peiores.demoni enim ait dñs.Dñm deuꝫ
tuũ adorabis.in tali latria precipuũ deficit:scꝫ dile
ctio.q꞉ demon non diligit:q꞉ charitateꝫ perdidit.de
pe.di.ij.principiũ.xvj.q.ij.visis.⁊ vide hic quod no.
di.iij.venerabiles.glos.ij.Deutero.vj.Mat.iiij.Sed
isti nolunt christũ in carne adorare.quũ ipse speciali
ter dicaꝶ deus noster.vt in illo.ꝟ.ps.lxvj.Benedi
cat nos deus deus noster.christus propter humane
nature participationẽ ⁊ redemptionẽ.Sed possunt
dicere isti heretici qđ dicit Jo.iiij.ꝙ veri adoratores
adorant patrem in spiritu ⁊ veritate.ad hoc dicẽdũ
est ꝙ ideo hoc dicit dñs vt tolleret errorẽ dicentium
deũ esse corporeũ ⁊ liniamentis distinctũ: qui error
poniꝶ.xxiiij.q.iij.quidaꝫ.ꝟ.Antropomorphite.quia
deus spiritus est.vt ibi dicit.⁊ prec.c.Jo.iiij.⁊ filius
dei spiritus est:quia deus est.extra de heret.cũ chri
stus.Sed quamq̃ꝫ pater incarnatus non sit.de con.
di.iij.ois.diuinitas tñ incarnata est in filio toto deo.
vnde super illud ps.lix.In idumeam extendam.i.
mundum sanguineum extendã calciamentũ meũ.s.
humanitatem.dicit Grego.diuinitatem calciatam.
Nam filius dei quum sit deus perfectus totus,non
concisus,non diuisus:quia indiuisibilis est:incarna
tus est: quã incarnationem tota trinitas operata est.
vt in pre.c.omnis.⁊ extra de sum.tri.c.j.§.hec sancta.
⁊ tota in hoc altissimo per comitantiam: tres etiam
persone ibi sunt per essentiam:per potentiam:p pre
sentiam,sicut in oi creatura:tñ non sunt ibi sub sacra
mento ⁊ ratione sacri.sed sola persona filij incarna
ti.q꞉ nec pater nec spiritussanctus incarnatus est sed
filius.de con.di.iij.c.fin.⁊ hoc sacrm̃ de filio est ⁊ pro
incarnatione ⁊ passionis memoria eius.fit de conse.
dist.ij.iteraꝶ.⁊.c.in christo pater.⁊ extra de reli.⁊ ve
nera.sanctoꝝ.si dñm.Clem.⁊ per cõionẽ indiuisibi
lem veraciter est ⁊ per vnionem.vt no.de con.dist.ij.
hoc est quod dicimus.⁊.c.cõperimus.Si igiꝶ hi Be
gardi christi carnem vere manducare desiderant:ip
sam carnem veraciter adorent.quia dicit August.in
ps.xxviij.Nemo autem ipsam carnem manducat:
nisi prius adorauerit.de con.di.ij.accesserunt in vrbe
in quodam monasterio sanctimonialiuꝫ sancti Lau
rentij Panisperne in quo illo tpe manebã.erat qui
dã theutonicus qui multum spiritualis videbatur:
mihi fuit accusatus de isto errore: ꝙ corpus christi

non adorabat qñ eleuabatur. Et in predicatione te
tigi istũ errorem contra Begardos: de quorũ nume
ro ipse erat. & tunc aderat: quem correxi ad partẽ de
illo errore: qui nullã pacẽ habebat qñ tangebam in
meis predicationibus illos Begardos. qz lupꝰ erat
in fabula. nec me libenter videbat. vili habitu se te
gebat: & lachrymas habebat. sepe diabolus apparen
tes lachrymas administrat & raptus. scripsi. s. §. fe
minarũ. J. v. xcviij. in c. xlvj. in ista secunda parte. & se
contemplatiuum & gustantem reputabat. sed vtinã
non esset lupus pelle agnina tectus. si christi nõ est:
christus eum suum faciat. extra de heretic. vt officiuz
inquisitionis. §. si vero. Huiusqz de Anachoritis &
Begardis cecis & eorum erroribus dictuz sufficiat.

De statu religiosorum in genere maxime mendican-
tium. Quod ecclesia primitiua erat tota perfecta
& religiosa. Cap. 53.

O Gloriosa ciuitas dei sancta ma
ter ecclesia: postqz in te defece
runt anachorite: queramus in
te si poterimus inuenire alios
religiosos qui veraciter cotant
te: & edificent te: & sancta vita
& scientia illustrent te. Ipsi enĩ
a fundamentis fabricauerunt
te. nam tota ecclesia primitiua collecta prius Hiero
solymis sub apostolis qui caput erant illius sancte
religionis & fraternitatis, tota erat vna religio. Nã
sicut legitur Actu. iiij. & ij. & xij. q. j. dilectissimis. & c.
quia tua. cũ. c. seq. multitudinis credentium erat cor
vnum & anima vna. nec quisqz eorũ que possidebat ali
quid suum esse dicebat sed erant illis omnia cõmu
nia. & paulopost. Quotquot enim possessores agrorũ
aut domorũ erant: vendentes afferebant precia eorũ
que vendebant: & ponebant ante pedes apostolorũ:
diuidebatur autez vnicuiqz prout opus erat. Et talis
erat tunc tota illa ecclesia benedicta: quales tpe san
ctorũ cenobitaruz Egypti perpaucos inueniri in ce
nobijs difficile extitisset vt ait Piamon sanctus ana
chorita in sua collatione de tribus generibus mona
chorũ in lib. coll. Jo. cassi. De illa etiam ecclesia Ale
xandrina sub Marco ait Petrus damiani. Tanta
sancto marco dñs apud Alexandriã gratiã preroga
uit: vt oẽs qui tunc ad fidei rudimenta confluerent,
mox per continentiã & totius sancte conuersationis
instantiã tanqz ad monastice perfectionis fastigiuz
peruolarent. Unde & in illa ecclesia primitiua tradi
ta fuit forma monastice seu cenobitice vite. iuxta qd
glos. Bede dicit ibidẽ. Act. iiij. in textu supra posito:
Qui ita viuunt vt sint eis oĩa cõia in dño: cenobite
vocant. que vita tanto fertilior est: quãto magis sta
tũ futuri seculi imitatur: vbi oĩa sunt cõia. Religiosi ãt
illi erãt habitu honesti. actione iusti. sermone modes
ti. cogitatione sancti. affectione puri: intẽtione recti:
prouidentes bona non solũ corã deo sed etiã corã
oĩbus hoĩbus. ij. ad Cor. viij. ad Ro. xij. in si. xij. q. j.
nolo. Sed sicut preteriti tpis religiosi fuerunt ficus
dulcissime & valde bone: ita nostri tpis Regulares
sunt multi ficus amarissime & valde male. c. xlvij. di.
quantumlibet. Hiere. xxiiij. Ostendit mihi dñs. Et
ecce duo calathi pleni ficis. & c. s. ficus bonas, bonas
valde: & ficus malas, malas valde. vnde Augu. in p.
c. quantumlibet. Sicut non inueni meliores qz qui in
monasterio profecerunt: ita non expertus sum dete
riores qz qui in monasterio defecerunt. c. ad hoc. Et
enĩ corruunt difficilius qz seculares resurgunt. quia
ad literã. fm Chrys. non ideo dolent qz peccauerũt:
sed confundunt qz suã hic gloriã perdiderunt. de pe.
di. j. quis aliqñ. Unde ficte aliqui penitent ideo non re
surgunt. Ad idẽ de pe. di. j. §. qz autem. J. si sacerdos
(alias est. cap.) l. di. vt constitueret. ibi. experti credo
aliquorũ fictas penitentias. Nostri quidẽ tpis reli
giosi multi similes phariseis: qui in synagoga locuz
religiosorũ tenebant: diuisis ab alijs habitu: & exte
riori conuersatione similes: tonsurã magnã deferre,
habitũ suum cõponere, custodire exteriores cerimo
nias quid sit cerimonia no. xlv. di. qui sincera. glo. ce
rimonia. & obseruantias gloriant. Sed quid vz reli
gio sine charitate & pietate que ad oĩa valet. j. ad Ti
mo. iiij. xlij. dist. §. j. Habitus sine humilitate. Phi. ij.
de pe. dist. j. c. j. Tonsura sine paupertate: quam desi
gnat? xij. q. j. duo. Silentiũ oris sine quiete cordis?
de con. di. j. qñ. Jeiunia cũ gastrimargia. xlj. di. quis
quis. de con. di. v. sint tibi. Psalmodia sine concor
dia? xc. di. alienus. & cũ inuidia. xlvj. di. clericus inui
dens. Exterior oratio & vocalis & apparens & inte
rior vagatio de con. di. j. qñ. & di. v. non mediocriter.
xcij. di. cantantes. xxxviij. di. sedulo. Sterilis medita
tio & nulla cõpunctio? de pe. di. j. §. hoc idem in prin.
& c. predixerat. & di. iij. §. Ecce J. vidisti. (alias est. c.)
nec gemitus nec suspiriorũ emissio? de pe. di. iij. §. his
authoritatibus. J. si. prima consolatio. Uocalis & sa
cramentalis confessio & nulla mutatio vel correctio
de pe. di. j. non sufficit. & di. iij. penitentes. cum. c. pre.
Continua missarum celebratio & vitiorũ augmenta
tio. de con. di. ij. qui discordat. cum c. seq. & c. sicut iu
das. & c. qui scelerate. & c. quotidie. Uisitatio & semp
peccatorũ excusatio & velatio? de pe. di. j. serpens. & §.
deniqz. & di. iij. sunt plures. & c. pluit. & ps. cxl. ad excu
sandas excusationes in peccatis. xvj. q. j. predicator.
extra de consue. quanto. Ueritatis lucratiue predica
tio & eiusdem per malã vitam impugnatio. iij. q. vij.
§. hoc idẽ testat. xxv. dist. c. vlt. Corporalis in eundo
& cantando & comedendo & seruiendo combinatio
& interna diuisio & reciproca persecutio. j. q. j. multe.
xxiiij. q. j. vbi sana. xxij. q. iiij. q peccat. J. si. neqz eniz.
In choro & missa benedictio & extra, & intra in cor
de maledictio. xxiiij. q. iii. si igit. & §. sed qui. & c. deus
qñ. xj. q. iij. §. Item Salomon. J. sicut auis. Detra
ctio. de pe. di. j. homicidiorũ. Murmuratio. xc. di. alie
nus. c. oblationes. xlvj. dis. accusatores. Diffamatio,
vj. q. j. deteriores. & cap. ex merito. Contentio. xc. di.
oblationes. Mendaciorũ multiplicatio. xxij. q. ij. pri
mũ. Cachinnatio, derisio. v. q. v. §. vlt. in fi. Subsan
natio & despectio: ps. xxxiij. Subsannauerunt me
subsannatione. & idẽ & despectio superbis. Pacis la
biorũ altrinseca datio & locutio, & interior cordialis
indignatio & mala cogitatio. ps. xxvij. Mala autez
in cordibus eorũ. De talibus irreligiosis ait dñs So
pho. j. Uisitabo super eos qui induti sunt veste pere
grina. Itez Hiere. ix. Uisitabo super eos qui attonsi
sunt coma habitantes in deserto. i. in claustro: qz oẽs
habent preputiũ. s. proprietatẽ, propriã voluntatem
& carnalem voluptatem. vnde Bern. Manet tonsu
ra: vestis necdum mutata est: ieiuniorũ regula custo
dit: statutis psallit horis: sed cor eorũ longe est a me,
dicit dñs Mat. xv. Esa. xxix. premiserat enim dñs
ibi in Mat. Hypocrite bene de vobis prophetauit
Esa. Pplʼs iste labijs me honorat (alias glorificat
me) Esa. xxix. Mat. xv. vbi Remigius. Hypocrita

dicitur simulator: qꝛ aliud opere simulat, aliud corde gestat. Isti ergo bene Hypocrite dicuntur: qꝛ sub honore dei terrena lucra sibi accumulare cupiebant. Sic faciunt hodie pleriqꝫ religiosi successores phariseorum in vitijs. contra quos Hieronymus. Ue illis ad quos phariseorum vitia deuenerunt. Istius hypocrisis tpis aliq religiosi irreligiosi. Regulares irregulares qꝛ de regula nõ curãtes. di. iij. regula Cõuersi peruersi: ⁊ ad vitia mundi reuersi. de pe. di. ij. pẽnas ta. ⁊. c. non reuertebantur. Cenobite quidaꝫ proprietarij sarrabaite. extra de sta. mo. super quodam. Claustrales aliqui regum ⁊ principũ ⁊ Cardinalium cõmensales. extra de offi. ord. quanto Monachi gyrouagi. xvj. q. j. monachi vagantes. ⁊. c. legi. ⁊ forenses, ⁊ aduocati, ⁊ defensores. xvj. q. j. de presentium. extra de postu. c. ij. ⁊ procuratores, ⁊ conductores, ⁊ locatores, ⁊ mercatores, ⁊ nuntij dñorum mundi, ⁊ cursores. ad hec extra de syndi. c. j. extra ne cleri. vel mo. c. j. ⁊ per totũ. Cauillosi disputatores, questores presumptuosi, vanigloriosi, ⁊ aliorum religiosorum cõtemptores. aliqui paupertatis professores: sed hereditatũ successores. ⁊ contra eorum sancta statuta vinearũ ⁊ agrorum possessores. extra de ex. pre. nimis. j. ⁊. ij. omnibus aliis superbiores: quum deberent ex vocabulo ⁊ professione esse humiliores: pestilentiores, ⁊ multi mundi carnales possessores: ⁊ paupertatis promisse apostolice in eorum regulis ⁊ statutis preuaricatores. aliqui eorum sacre theologie legũ ⁊ decretorum ⁊ aliarũ scientiarũ professores ⁊ vita largiores. Quidam eorũ ingredientiũ suum ordinem deceptores: vt prius eis auferant se ⁊ sua: ⁊ demum profiteantur regule inimici. xv. q. j. legi. Quidam ex eis versipelles albi exterius nigri interius, quuꝫ potius debeat esse contrarium. sm illud Can. j. Nigra sum sed formosa. Quidam vtranqꝫ vitaꝫ simul participantes: quia mendicantes ⁊ possessiones habentes. contra Conciliuꝫ generale. extra de religi. domi, religionuꝫ. li. vj. sicut hermaphroditi qui vtrunqꝫ sexum participant. iiij. q. iij. §. Itẽ in criminali. ff. hermaphroditus. Fratres quidem fratrum persecutores, diffamatores, ⁊ religionũ scissores oblati. xxvij. q. ij. vt lex. Aliqui demonibus immolati, ⁊ concupiscentijs mundi renati, ⁊ inuoluti facti sunt. Multi ex eis manum mittentes ad aratrũ penitentie, retro aspiciunt vt pre. c. pennata. ⁊ Luce. ix. Quidam qui tectum ascenderunt contemplationis ⁊ euangelice perfectionis: mundi delicias ⁊ diuitias ⁊ honores tollere descenderunt. contra id Matth. xxiiij. li. vj. de elec. quorũdam. vbi Chrysostomus. Eligibilius erat nudo corpore saluari qꝫ intrare in domũ vt tollere vestimentum. Spoliantes tunicas, reinduerũt illas. lauantes pedes, inquinauerunt illos. Can. v. Pennata animalia que incesserant, contemplatiui religiosi qui mũdo renuntiauerant, reuersa sunt, cõtra id Eze. j. Obliti qui retro erant. Phi. iij. Et qui in anteriora se extenderant sequentes ad palmã superne vocationis: que tẽporalia sunt requirunt. contra illud quod scribitur in. pre. c. pẽnata. ⁊ ad Phi. iij. Aliqui qui promiserunt saluare animas suas: in monte fornicati sunt, Gen. xix. xv. q. j. inebriauerũt. Et egressi de sodomis. i. mundo a laude dei muti respicientes retroversi sunt in statuaꝫ salis. Gen. xix. s. infatuati. quod ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras: ⁊ conculcetur ab hominibus. i. secularibꝰ. Quum enim viri religiosi qui tenent figurã apostolorum quantum ad propriorũ renũtiationẽ. xvj. q. j. ex authoritate. ⁊ quibus dñs dicit. Uos estis sal terre. Matth. v. xciij. di. sacerdotes. deberent mundũ condire lumine predicationis, ⁊ exẽplo sancte ⁊ perfecte conuersationis. Hodie aliqui quasi sal fatuuꝫ euanuerunt. vnde sup pre, verbo. Uos estis sal terre, dicit Hilarius. Est autem hic querenda proprietas dictorum: quam ⁊ apostoloꝛ officium ⁊ ipsius salis natura monstrabit. hoc igitur in omneꝫ vsum generis humani effectuꝫ incorruptionẽ corporibus quibus fuerit aspersum impertit: ⁊ ad oẽm sensum conditi saporis aptissimũ est. Apostoli autem sunt reruꝫ celestiuꝫ predicatores: ⁊ eternitatis velut satores: ⁊ merito sal terre nũcupati. qꝛ p virtutẽ doctrine quasi eternitati corpora seruãt. Itẽ ibi Remigiꝰ. Sal ẽt p aquã in ardorẽ solis: ⁊ p flatũ vẽti in naturã alterã cõmutat. Sic ⁊ apostolici viri per aquã baptismi ⁊ ardorẽ dilectionis ⁊ flatuꝫ spiritussancti in spiritualem regenerationẽ commutati sunt. Sapientia etiã celestis p Apostolos predicata: exiccat humores carnalium operum: aufert fetorem ⁊ putredinem male conuersationis: ⁊ vermẽ libidinose cogitationis: ⁊ illũ de quo dicit propheta Esa. vltimo in fi. ⁊ Mar. ix. Uermis eoruꝫ non moritur. habet etiã Matth. viij. xiij. xxv. ⁊ Luc. xiij. Bern. super illud Matth. xxij. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiuꝫ. Fletus erit ob igneꝫ qui non extinguitur. stridor ob vermẽ qui nõ moritur. Item idem. Sunt apostoli sal terre. i. hominum terrenoruꝫ: qui amando terrã terra vocantur. Item Hieronimus. Uel apostoli sal terre vocantur, quia per illos vniuersum hominum cõditur genus. Item Chrysosto. super Matth. Doctor enim quũ fuerit omnibus predictis virtutibus de quibus dixerat ornatus: tunc est quasi optimũ sal. ⁊ totus populus de illo conditur videndo eũ ⁊ audiendo. Itẽ Remigius. Est sciendum quis nullũ sacrificiũ offerebatur deo in veteri testamento nisi prius condiretur sale. Leui. j. qꝛ nullus potest laudabile sacrificiũ deo offerre absqꝫ sapore celestis sapientie. xliij. di. c. j. ff. per salẽ. Itẽ hilarius. Uerum qꝛ conuersioni homo subiacet: adeo apostolos sal terre nũcupatos monet in tradite sibi potestatis virtute persistere: quuꝫ subdit. Qꝛ si sal euanuerit: in quo salietur? Hieronymus. i. si doctor errauerit: quomõ alio doctore emendabitur? Et Augu. Et si vos per quos odiendi sunt populi metu persecutionum temporalium amiseritis regna celorũ: qui erunt homines per quos vobis error auferatur? Alia litera habet si sal infatuatũ fuerit: ostendens fatuos esse iudicãdos: qui temporaliũ bonorum vel copiã sectantes, vel inopiam metuentes, amittunt eterna: que nec dari possunt ab hominibus nec auferri. Item Hilarius. Si autẽ doctores infatuati nil saliant: ⁊ ipsi sensu accepti saporis amisso viuificare corrupta non possint redduntur inutiles. vnde sequitur, Ad nihiluꝫ valet vltra nisi vt mittatur foras ⁊ conculcetur ab hominibus. Hieronymus. Sal enim vt in condimentũ ciborum ⁊ ad siccandas carnes necessariũ est: ita alium vsum non habet. Certe legimus in scripturis vrbes quasdã ita victorũ sale seminatas: vt germen nullum in eis oriretur. Item gl. Postqꝫ ergo illi qui capita sunt aliorũ defecerint: nulli vsui apti sunt nisi ad hoc qꝫ mittantur foras ab officio docendi. Adde hic de isto sale quod scripsi. j. §. Sed contra hoc. ff. ij. patet ex eo in. c. lviij. Filij israel religiosi videntes deum in desertũ religionis exeuntes de Egypto de mundo tenebroso carnes ⁊ pepones cepas ⁊ alia ⁊ cucumera appetẽtes. i.

mundi delectabilia: & super man (alias manhu) .i.
corpus christi. de cō. di. ij. reuera. vel reb⁹ spūalibus
nauseātes mente & vita in Egyptū.i. mūdū reuer-
si sunt. sicut Numeri. xj. & xiiij. tales ex eis non in-
trant terrā promissionis.i. terram viuentium. lxxvj.
di. ieiunium. Contra tales religiosos hodiernos re-
trogrados Petrus. ij. Pe. ij. c. Si eñi refugiētes
coinquinationem mundi in cognitione dñi nostri
& saluatoris Jesu Christi hi rursus implicati supan
tur: facta sunt eis posteriora deteriora priorib⁹. me-
lius enim erat illis non cognoscere viā veritatis: q̄
post agnitionē retrorsum cōuerti ab eo qd̄ illis tra
ditum est sancto mādato. contingit. n. illis illud ve-
ri prouerbij. Prouer. xxvj. Canis reuersus ad suū
vomitum: & sus lota in volutabro luti. de pe. di. iij.
sunt qui dicunt. & c. irrisor & c. inanis. & di. iiij. si refu
gientes. & ad Heb. vj. Intermittentes sermonē in-
choationis christi, feramur ad ius pfectionē: nō rur
sus iacientes fundamentū penitentie ab operibus
mortuis. de pe. di. iiij. intermittentes. Et sancti⁹ est
nō vouere: q̄ votū prout meli⁹ pōt nō pficere. gra-
uius enim puniuntur qui votū fecerunt. aut fidem
perceperunt: & votū non perfecerunt aut in malis
vitam finierūt: q̄ illi qui sine voto aut fide mortui
sunt: & tñ bona egerunt opera. xij. q. j. scimus. de pe.
di. iiij. §. finis. Tales cucurrerunt: sed brauium non
habuerunt. quia ante metā defecerūt. j. ad Cor. xj.
Greg. in moralibus, In cassum quippe bonū agit
si ante terminū deseratur. quia frustra velociter cur-
rit: qui prius q̄ ad metā perueniat, deficit. de peni.
di. iij. in cassum. ex̄ de renun. c. j. vbi de hoc. Tales ēt
mortuum baptizauerunt: & mortuū iterū tetigerūt:
Eccli. xxxiiij. Grego. in moral. Baptizantur quip-
pe a mortuo: qui mundant se fletib⁹ a peccato. sed
post baptismū mortuum tangit: qui culpas post la-
chrymas repetit. de peniten. di. iij. baptizantur. Cō
tra tales etiam dñs in Luca. viij. c. Matth. xiij. In
tēpore credunt: & tēpore tentationis recedunt. Ber.
Ibi fige tu christiane cursus tui metam: vbi christ⁹
posuit suā. Hi miseri accipientes & tenentes clypeū
manū cōtraxerunt quā in sublime porrexerant: an-
teq̄ interficerent oēs habitatores hai.i. vallium.i.
mundi. Josue. viij. Tales etiam postq̄ peccata plā-
xerunt: vultus mutauerūt. cōtra illud. j. Reg. j. Isti
sunt qui mortui mundo. C. de epis. & cleri. deo nobis.
xvj. q. j. placuit. redierunt ad literam, ad sepeliēdos
mortuos huius mundi. Et in spū tales mortui in
peccatis iacentes sepeliunt alios mortuos corpora
les. Mat. viij. Et cura eoꝝ de mortuis est: vt de eoꝝ
cadaueribus pascantur sicut lupi & canes de morti
cinis bestiarū. ppter sepulturas multi se in inferno
sepelierunt. Lu. xvj. Stelle etiā scʒ religiosi nō ma-
nentes in ordine. scʒ aut p apostasiam aut per malā
vitam: & cursu suo: de quo. Cucurri in siti.i. in feruo-
re charitatis, contra Sisaram.i. diabolū: interpreta
tur eñi Sisaras exclusio gaudij: nō pugnauerūt per
seueranter. Judic. v. Non. n. tales religiosi tepefacti
currūt in siti.i. in feruore sancto & desiderio. de quo
siti ait dñs. Jo. xix. Sitio. Nec viā mandatoꝝ cur-
runt: qi nō habent cor per charitatē dilatatum. ps.
cxviij. Viam mandatoꝝ cucurri cum dilatasti cor
meum. Nō currunt post christū gigantē: qui exulta
uit vt gigas ad currēdā viam. ps. xviij. nec cū achi-
maas currunt per viam cōpendij consilioꝝ christi
de quo. ij. Reg. xviij. vbi dicit. Currens Achimaas
per viam cōpendij trāsiuit chusi. Achimaas signat
feruentes in bono religiosos: qui non contenti obli
gationibus preceptoꝝ extendunt se ad consilia euā
gelica. Mat. xix. xiiij. q. j. §. j. & c. quisquis. vnde in-
terpretatur fratris mei assumptio: qr formam illius
christi fratris nostri: de quo. ps. xxj. Narrabo nomē
tuum fratribus meis: assumunt. post quem currere
debemus. Cant. j. in odorē curremus vnguentorū
tuoꝝ. Ber. Currentē non apprehendit: qr & ipse pa
riter nō cucurrit. & ppter hoc dicit Jo. xx. q̄ curre-
bant Petrus & Joānes simul.i. in charitate. Chu
si interpretatur tenebrans me. & signat tepidos re-
ligiosos qui alios obtenebrant exēplo impfectiōis
sue & preuaricationis. Hiere. xiij. Date dño deo ve-
stro gloriā ante q̄ tenebrescat: & ante q̄ offendant
pedes vestri ad montē caliginosum. Seneca. Facia
mus qd̄ in itinere solet fieri. qui tardius de hospitio
exierunt: velocitate cōpensant morā. vñ de bonis re
ligiosis dicit Rom. xij. Spiritu feruentes: dño serui
entes. Ecclē. xiiij. Non defraudaris a die bono & par
ticula bone diei nō te pretereat. vñ & Sene. Cū cele
ritate tēporis vtendi velocitate certandū est: & velut
ex torrēte rapido nec semp ituro cito hauriēdū est.
Legitur de Tito quū sederet ad mensam: & recole-
ret nil strenuū aut memorabile se egisse die illo: cum
gemitu graui & dolore mensam repulit exclamans.
O amici diē perdidi. Idē nota supra in prima par
te in. c. xlij. versi. item recor. Bern. Omne tēpus in
quo de deo nō cogitas: te cōputa pdidisse. & Hiero.
Semper aliquid operis facito & c. de cōse. di. v. nūq̄
diabolus. n. semper redit ad domū vacantē: & ibi re
quiē habet. Matth. xij. de peni. di. iiij. reuertar vn-
de. in pre. loco Mat. Inuenit eā vacantem, ait Ra
banus, a bonis operibus & actibus per negligētiā:
scopis mundatā scʒ a vitiis pristinis per baptismū &
religionem: qui est alius baptismus: in cuius pfes- Religio
sione non simulata remittit deus pfesso contrito & é alter ba
nouitio pponenti remanere ois peccata sicut in ba ptismus.
ptismo: sicut fuit reuelatū cuidam monacho ab an-
gelo. vt legit in vitis patrū. Ornatā simulatis virtu
tibus p hypocrisim. Et Aug. de cōcordia euangeli
staꝝ ait sup pre. verbis. Per hec verba signat dñs
quosdam ita creditores vt non possint ferre laborē
continentie: & ad seculū redituri sint. Greg. etiā. vij.
lib. moral. sic ait. Plerunq̄ etiā fit quum mens ex
sui exordio profectu extollitur: quasi iā se quasi de
virtutibus erigit: seuienti cōtra se aduersario aditū
pandit. tantoq̄ vehementius in eius confractione
se exhibet: quanto & grauius quia vel ad modicum
fuerat proiectus dolet. Item Job. xxvj. Qui exten
dit aquilonem.i. diabolū sup vacuū.i. cor otiosum
tanq̄ superlectū. Religiosi aūt acidiosi videntur sibi
lucrifacere diē: si sine opere aliquo totus eis p iner-
tiā elabat. Inter. n. alias infirmitates religiosoꝝ aci
dia est eis domestica & familiaris. que a Damasce-
no describit, afflictio siue tristitia aggrauans. Tales
religiosi designati sunt in Helia: de quo dicit q̄ quū
fugeret a facie Jezabel in deserto & proiiceret se ad
vmbrā iuniperi: petijt aīe sue vt moreret. Juniper⁹
designat religionē. quia sub cinere illius conseruat
ignis per annū: ita & feruor nouitioꝝ vsq̄ ad pro-
fessionem. Sed multi proiiciunt se ad vmbrā iuni-
peri: quia torpent a bono opere refrigerati a sancto
primo feruore: quos angelus.i. gratia excitat monēs
vt surgant: & panem subcinericiū comedant.i. reco-
gitent christū p se tot opprobria passum. & hoc cuʒ
aqua lachrimaꝝ. Nec semel de christo cogitare suf-

ficit:sed frequenter donec perueniant ad monte dei Oreb.i.ad mensam celestis glorie.interpretat enim oreb mensa.iij.Reg.xix. Nostris aut teporibus stelle multe.i.religiosi qui fulgere cosueuerant in firmamento celi.i.ecclesie:⁊ nocte huius seculi vita ⁊ doctrina illuminare:ceciderunt de celo puritatis ⁊ altitudine sanctitatis. Matth.xxiiij. Un dies iudicij in ianuis est. vn Aug. ad Esitium super verbo pre. Stelle cadent. qm multi qui gratia fulgere videbantur:persequetibus cedent ⁊ cadent:⁊ quida fideles fortissimi turbabunt. Unde ⁊ hodie veraciter pot dici illud Job.xxiiij. Et stelle multe.i. religiosi,non sunt munde in conspectu eius scz christi:licet munde in conspectu hominum videant. Et licet tales erudire plurimos populos ad iustitiam videantur: qr tamen eorum vita discordat a doctrina sicut phariseorum.j.q.j.no quales.xix.dist.serui. Mat.xxiij. non fulgebunt multi ex eis sicut stelle in perpetuas eternitates.Dani.xij.extra de magistris.c.si.

De vitijs specialibus quorundam religiosorum. De plena renuntiatione in principio facienda. Multa vtilia de paupertate. Cap. 54.

Nunc vero ad religiosoz oium singulatim vitia descendam⁹: vt ex vitijs virtutibus contrarijs.xxi.q.j.cu renuntiat: virtutes eoz ad quas tenent clarius cognoscant. Et primo in vitio pprietatis offendut multipliciter ⁊ transgressione paupertatis. ⁊ hoc tripliciter ⁊ diuersimode in ingressu,⁊ pgressu ⁊ egressu.Et primo i pricipio couersionis qda eoz non plene se expropriant: sibi reditus loculos ⁊ aliam supellectile infideliter reseruantes: sicut Ananias ⁊ Saphyra vxor eius.Act.v.xxiij.q. viij.legi.⁊ c.petrus. Contra tales mystice in Deut. precipitur.xx.c.sile Judic. vij.⁊.j. Machab.iij. Si quis est homo formidolosus ⁊ corde pauido: no egrediat ad bellu:reuertat in domum suam ne pauere faciat corda fratru suoz: sicut ipse perterritus est ppter qd Jo.cassi.in.iiij.lib.de institutis renunciantium ait in primo.c. De illo qui renuntiat diligetia summa perquiritur ne de pristinis facultatib⁹ suis inhereat ei vel vnius minimi contagiu. Sciunt .n. patres sub monasterii disciplina diuturnu esse non posse:sed nec humilitatis quidem aut obedietie apprehensurum esse virtutem: nec illa cenobii paupertate ac districtione contentu fore:si in conscientia eius pecunie quantulucunqz latitauerit:sed vbi primum exorta fuerit quelibet occasionis comotiocitudatia stipis illius statim continuo de monasterio velut funda rotante fugiturum. Unde Mat.iiij. ibi.Relictis retibus.Greg.in homil.v.euangelistarum. In quo affectu potius debemus pensare qz censum.Multu.n.reliquit:qui sibi nihil retinuit.multum dimisit: qui cu re possessa cocupiscentijs renuntiauit. a sequentibus ergo tanta dimissa sunt quata a non sequetibus concupisci potuerunt.Et Chrys. ibi in homil. Tante igit pmissioni crediderunt: ⁊ per sermones quib⁹ sunt capti,crediderunt se alios posse piscari. Item ide sup Mat. Hoc igit cupientes secuti sunt oibus relictis.in quo nos docuerunt quia nemo pot terrena possidere:⁊ perfecte ad celestia peruenire. Item in eo.c. Mat.iiij. Illi aut relictis retibus ⁊ patre secuti sunt eu.Chrys.sup Mat. Tria.n.sunt que relinquere debet qui venit ad christum. Actus carnales:qui p retia piscationis signantur.Substantia mundialis:per naue. Parentes:p patre. Reliquerunt ergo naue:vt fieret ecclesiastice nauis.xxiiij.q.j. non turbat.gubernatores. Reliquerunt retia: vt non pisces afferrent ad ciuitate terrena:sed hoies ad celestem. Reliquerut vnu patrem:vt spirituales patres oium fieret.ij.q.vij.qualis. Item ibi Hilarius. Eis igit arte ⁊ patria domu relinquentibus docemur christum secuturi ⁊ secularis vite solicitudine ⁊ paterne domus consuetudine no teneri. Ite Luce.v.⁊ Mat.ix. dicit de Matheo. Et relictis oibus surgens secutus est eu. Ite Mat.xix. Si vis perfectus esse: vade vede oia que habes:⁊ da pauperibus.vbi Remigius. Notanda sunt verba ista. Non.n.ait dns vade ⁊ maduca oia que habes:sed vade ⁊ vende.⁊ non ait aliqua:sicut Ananias ⁊ Saphyra:sed oia. ⁊ pulchre subiungit, que habes.illa.n.habemus:que iuste possidemus.illa ergo que iuste possidemus:vendeda sunt. que vero iniuste: sunt eroganda illis quibus fuerint ablata.xiiij q.vj.si res.de peni.di.v.falsas. Nec ait,da proximis aut diuitib⁹ a quib⁹ accipies similia. Mat. v.sed da pauperibus. Item ibi Hiero. contra Vigilantiu hereticu. Quia aut Vigilantius asserit eos melius facere qui vtunt rebus suis:⁊ paulatim fructus possessionum pauperibus diuidunt:qz illos q possessionibus venundatis semel oia largiunt:non a me ei sed a dno respodebitur. Si vis perfectus ee: vade ⁊ vende ⁊c. Iste que tu laudas secundus aut tertius gradus est:que ⁊ nos recipimus. xxx.dis.§. Item hec scripsimus.dumodo sciamus prima secundis ⁊ tertijs preferenda. Ite Genadius de ecclesiasticis dogmatibus. Bonum est.n. facultates cu dispensatione pauperibus erogare.melius est p intentione sequendi dnm insimul donare: ⁊ absolutum solicitudine.lxxxvj.dist.no satis. egere cum christo. Item eo.c. Mat.xix. Ecce nos reliquimus oia.ibi. Chrys.in homil. Qualia oia o beate Petre? arundinem, rete, nauim? oia quidem hec dicis non pp munificentia: sed vt per interrogationem hac inopum inducat plebem. quia.n. dns dixerat, Si vis perfectus esse ⁊c.ne dicat aliquis inopu. Quid ergo si non habuero non possum esse perfectus. interrogat Petrus: vt tu inops discas qm in nullo hic diminutus es. Qui.n. claues regni celoz accepturus erat: p ijs qui ibi sunt iam confidit:⁊ pro orbe terrarum vniuerso interrogat. Contra tales imperfecte renuntiantes, Jo.cassi.in. vij.li. de spu philargyrie sic ait. Quamobrem si euagelico precepto volumus obedire: ac apl'orum ac totius illius ecclesie primitiue seu patrum qui virtutibus ac perfectioni eoz nostris teporibus successerunt,imitatores existere:non nostris definitionibus acquiescamus de hoc tepido ac miserabili statu perfectionem nobis euangelicam pollicentes: sed illorum sectantes vestigia circuuenire nosmetipsos minime studeam⁹. ⁊ ita monasterij disciplina institutionemqz pariter expetamus:vt in veritate renuntiemus huic mundo:nihil ex ijs que contempsimus infidelitate nos retrahente seruantes:quotidianum victum non recondita pecunia sed labore pprio eleemosynis aut sumptibus monasterij coquiramus.fert.n. sanctus Basilius cuidam dicto torpore torpenti dixisse:qui quum renuntiasse se diceret huic mundo: queda de

facultatibus

facultatibus ꝓpriis sibimet reseruauerat: nolēs exercitio suarum manuū vel sumptum cenobij sustentari. Et senatorē inquit somnolente ꝑdidisti ⁊ monachum non fecisti. Ad faciendam istā plenā renūtiationem facit. lxxxvj. di. non satis. ℣. Item dn̄s. ibi. Sed relictis oībus in disciplinā se propheticam daret. xij. q. j. c. ij. ℣. omnis vero. ⁊ ℣. Ananias autē. c. clericus. ⁊ ca. quia tua. ⁊ c. scimus. ⁊ c. nolo. ⁊ c. non dicatis. ⁊ c. expedit. ibi. oīa sua. ⁊ c. certe. xiiij. q. j. §. j. ⁊ j. q. iij. siquis. xvij. q. vltima. §. sed notandum. Secundo quidam etsi a principio perfecte renuntient: deficiēte feruore ad illud scilicet pecunias vel alias facultates quas renuntiauerāt reuertunt̄. Horum primogenitus fuit Judas scarioth Apl̄s: qui post renuntiationem loculos cōpilabat: ⁊ fur erat ⁊ latro. Jo. xij. xxiij. q. iiij. c. ij. ⁊ iij. Cōtra tales facit. xvij. q. iiij. sunt qui opes. ⁊ §. sed notandum. ⁊ §. fi. Tertio quidam qui erant in mundo paupes conuertūtur: ⁊ tepefacti in religione, maxime q₂ ex eis aliqui non ꝑp deum sed propter habendas expēsas quas non habent in mundo conuertunt̄: ēt illud renūtiauerunt: ⁊ quod in mūdo non habebant, habere in ordine moliunt̄: pauperes in mundo, diuites in religione. Et qui in mundo vix s̄m Hieronymum rugientē ventrem pane siligineo aut de milio saturare poterant nunc in religione similaginem ⁊ mella fastidiunt. xij. q. ij. gloria. Squallidi ⁊ famelici ⁊ nudi in mundo, in ordine delicati, in Cantic. audite, impinguati dilatati Deutero. xxxij. ⁊ x. paribus ⁊ mutatorijs vestimentoꝝ sicut Naamā syrus. iiij. Reg. v. cooperti viuere moliuntur: humiliati in mūdo ⁊ incogniti, in ordine exaltati: ⁊ regibus ⁊ principibꝰ familiares ⁊ cogniti. Hoꝝ Giezi seruulus pauperculus Helisei pater est. q in gloria ꝓphetie sui dn̄i successisset: nisi deceptus philargyria a Naaman syro curato de lepra a suo dn̄o Heliseo duo talenta ⁊ vestimenta duplicia accepisset. ꝑp qd̄ lepra Naaman ei ⁊ cum sequentibus giezitis vēdentibus sacramētoꝝ ⁊ beneficioꝝ grām adhesit. iiij. Reg. v. j. q. j. cito. ⁊ c. qui studet. ⁊ legit̄ ⁊ no. ex̄ de simo. sicut ꝑ certo. in fi. Contra tales religiosos Hieronymꝰ ad Nepotianum loquens ironice ait. Sunt ditiores monachi q̄ȝ antea fuerant seculares. possidebant opes sub christo paupere ques sub locuplete diabolo non habuerant. ⁊ suspiret eos ecclesia diuites quos tenuit mundus ante mendicos. vn̄ experientia manifesta ꝓbat̄ digniores fructꝰ ꝑnīc agere magnos viros ⁊ diuites exproprīatos intrantes ordinem: q̄ȝ pauperes ⁊ mēdicos. q₂ puriori intentione intrāt: ⁊ perfectius presumunt̄ mundo renuntiare. ⁊ bonū vel malum principium in huiusmodi renuntiationibus multum facit, quia vix bono exitu peragunt̄: que malo sunt principio inchoata: ⁊ econuerso. lxj. dist. miramur. j. q. j. principatus. De isto triplici genere religiosoꝝ ꝓprietarioꝝ loquitur. Jo. cassi. vij. li. de spū philargyrie vt dictum est ̄s. De talibꝰ etiam loquitur Paphuntius in collatione de tribꝰ abrenuntiationibus in libro collatio. Jo. cassi. dicēs. Si ergo ij qui perfecte istas terrenas ⁊ visibiles abdicant facultates: antiqua vitia retentantes ad illā aplicam charitatem quam describit Aplus. j. ad Coꝝ. xiij. Si linguis hominū ⁊c. ⁊ de peni. dis. ij. §. euidenter ⁊c. peruenire nō possunt: quid illi de semetipsis iudicare possunt qui antiquas pecuniarum sordes cum infidelitate pristina retentantes, nudo tm̄ sibimet autumant monachoꝝ vocabulo gloriandum. De hoc etiam triplici genere auaritie religiosoꝝ dicit Serapion in collatione sua. de. viij. principalibus vitijs in libro collā. Jo. cassi. q philargyrie. i. amoris pecunie monachoꝝ tria sunt genera. Primum qd̄ renuntiantes diuitijs ac facultatibus suis plene spoliari non sinit. Secundum qd̄ ea que ab eis dispersa sunt vel indigentibus distributa: resumere eos maiori cupiditate ꝑsuadet. Tertium qd̄ ea que nec antea quidem possiderant, desiderari acquiri ve cōpellit. Itē Nilus monachꝰ de. viij. vitijs capitalibꝰ in. iiij. vitio de philargyria ait. Amor pecuniarum radix est oīum maloꝝ. est. n. idolorum seruitus. Ephe. v. ⁊ radix oīum maloꝝ. j. Timo. vj. xlvij. di. bonoꝝ. de pe. di. ij. §. ex premissis. ⁊ alit vt panes nequissimi ceteras passiones. Qui cupit abscindere vitia: radicem abscindat. manente. n. auaritia nihil proficit. onustus monachus quasi nauis onusta ⁊ in tempestate fluctuum. vij. q. j. scisitaris. i. tentationū facile mergit̄. vt. n. cumulata nauis per singulos vndarum ictus obruit̄: sic multa possidens solicitudinibus. nihil possidens monachus viator expeditus: ⁊ in omni loco inueniens diuersorium: ⁊ quasi aquila ad celsitudinem peruolans. Apo. iiij. ꝓs. Sicut aquila tunc descendit ad escā: qn̄ cōpellit necessitas. multa possidens monachus curis secularibus prepeditur: ⁊ quemadmodū canis, catenis innectitur. ⁊ si migrauerit memoriā eorum que reliquit, secum defert: ⁊ de onere grauissimo ⁊ pōdere inutili dimisso stimulatur tristitia. Si mors aduenerit: miserabiliter relinquit presentia. Migrat anima: ⁊ oculus eius nō abscedit a terrenis negotijs: inuitus trahit̄: sicut mancipium fugitiuū. diuidit̄ a corpore: ⁊ a passionibus nequāq̄ȝ diuidit̄. prudens monachus corporis necessitatem attēdit: ⁊ non adulabitur ꝓpter voluptatem ventris diuitibus. neq₃ in seruitutē rediget mentem liberam diuitijs multis. sufficiunt quippe manus eius subministrare corpusculo. de cōse. dis. v. nunq̄ȝ. maledictus qui facit simulacrum. j. q. j. cum omnis. ⁊ collocat in occulto: similiter ⁊ qui habet auaritie passionem. vterq₃ adorat qd̄ non prodest simulacrum. hucusq₃ Nilus. Item Climacus inclytus archimandrita montis synai. Pauper monachus mundi dn̄s deo sui curam credens ⁊ ꝑ fidem oēs possidens seruos. Pauper vir in oratione mūdus. Amans vero possidere imagines materie ⁊ delectationes cōcupiscētie adorat ⁊ veneratur. Qui contriti in obedientia sedent: ab auaritia sunt alieni. Ex quo. n. corpꝰ tradiderunt ⁊ propriam voluntatē. xij. q. j. nolo. ⁊ c. non dicatis. quid de reliquo proprium possident? Non appareamus infideliores volucribus o monachi. non. n. solicite sunt ille: neq₃ congregant. Mat. vj. non deficiunt fluctus mari: neq₃ auaro ira ⁊ tristitia. Amator possidendi, pro acu vsq₃ ad mortem pugnat. Non erat in Job vestigium auaritie, hinc oībus priuatus, imperturbatus mansit. Job. j. Omnium maloꝝ radix auaritia dicit̄. j. Timo. vj. xlvij. di. bonoꝝ. Nam furta ⁊ odia ⁊ inuidias ⁊ dissensiōes ⁊ inimicitias ⁊ conturbationes ⁊ vltiones ⁊ memoriam malitiaꝝ ⁊ incōpassiones ⁊ crudelitates ⁊ proditiones ⁊ homicidia ipsa facit. vna virtute oīa predicta preterita ⁊ presentia vitia effugātur. ipsaq₃ vocatus aprospachia. quod est nō diligere aliqd vitiose. eandem vero parit gustus dei experiētia, ⁊ scientia, ⁊ cura satisfactionis exitus. Auarus euangelij. Matth. xix. subsannator ⁊ voluntarius preua-

Monachoꝝ auaritiā insectatur.

vicator. Qui possidet charitaté dispergit pecuniá.
i. Jo.iiii. Cum charitate & pecunia viuere, decipere
se est. Vidi pauperes pecuniis ditatos in pauperú
spú. Matth.v. & conuersatione & alimento exhibi-
tis. & prioris quidem ipsoꝝ penurie hi huiusmodi
sunt obliti. vide supra eo. ꝑ.iii. Amator pecuniarum
monachus vt cógreget nimis laborat: & vitádo o-
tium i. laborando auaritiá incurrit: quia pp hoc la
borat. Qui vicit auaritiam: aut charitaté possidet:
aut solicitudines recidit. hucusq Climacus in gra
du.xvi. de victoria auaritie & celesti cursu pauperta
tis. In vitis patrum. Quidá diues renuntiare vo-
lens. sed tentus a cogitationib⁹ subito iactans oía
vestimenta nudus cucurrit ad monasterium. Et ait
dñs vni seni. Surge & accipe athletam meum. Et ob
uiauit senex illi nudo: & dedit ei habitum monacha
lem: & dicebat aliis fratribus venientibus ad eum
p suis cogitationibus. De renuntiatione aút hunc
fratré requirite: quia ego ad mensurá renuntiatio-
nis eius necdú perueni. Item ibidé. Quum quidá
renuntiasset mundo: & partim sua dedisset pauperi-
bus: & partim sibi retinuisset: & venisset ad beatum
Antonium: mandauit ei beatus Antonius q por-
taret carnes cú corpore nudo. quo id agente aues &
canes tam corpus q carnes vnguibus & dentibus
lacerarunt. & dixit ei Antonius. Quicunq renúciát
seculo: & volunt habere pecunias: sic a demonibus
lacerant. Item quú paréntes in testamento magná
hereditatem reliquissent sancto Arsenio anachori-
te Romanoꝝ olim nobilissimo: & testamentú ei al
latum fuisset in Egyptú de Roma: ille rúpere vo-
luit nisi portans caput quidem perdere timuisset.
Et ait Arsenius. Ego ante illú huic seculo sum mor
tuus. & noluit videre quid esset in testamento: sed
reddidit portitori. Idem cuidá fratri volenti duos
solidos retinere ppter corporis infirmitatem, senex
videns voluntatem eius dixit. Retine. Gaude se-
nex ab eodem fratre stimulato in conscientia de il-
lis solidis respondit. Non est bonú tenere plus q
necesse est corpori. duo ergo solidi sunt spes tua. & si
contigerit vt pereant: nunquid deus nó cogitat de
nobis? Ps. liiii. Iacta ergo cogitationem tuá sup
dñm: qm ipsi. Sap. vi. Mat. vi. cura est de nobis.
Idem respondit Macharius Abbati Theodoro
tres habenti codices p suo iuuamine & ad prestan-
dú aliis: Melius é nihil habere. vñ. & dictus Theo
dorus vendidit eos: & precium dedit pauperibus.
Item Serapion sidonius solú euangeliú possidés
vendidit illud: & dedit pauperibus: dicés illud ver-
bum. Venundaui qd mihi semper dicebat. Matt.
xix. Vende oia que habes: & da pauperibus. Item
quum quidá rogaret quédá Abbaté recipere elee-
mosynam noluit, dicens. Opera manuú mearú me
pascunt. ps. cxxvii. Labores manuú tu.man. de cón
se. di. v. nunq. Quú aút persisteret distribuéns: vt sal
tem reciperet & pauperibus erogaret: respódit. Du-
pliciter verecundia est mihi: quia non indigens su-
scipio: & alienum pbés vaneglorie subiacebo. Dixit
senex. Tribulatio & paupertas sunt monachi ferra-
menta. Dicebat Abbas Paulus. Si plus q neces
se habet monachus in cella habeat: frequéter cogi-
tur de cella egredi: & a demone decipi. Dixit senex
fratri volenti aliqua congregare p senecta. Aut ha-
be christum: & cogitat de te: aut pecunias ne mendi
ces. Ergo tuum est eligere deú vel mámona. Mat.
vi. xiiii. q. v. §. Sed hoc dicebat Agathon discipulo

suo. Ne tale aliquid acquiras qd fratri petenti daré
te pigeat: & per hoc, mandatum dei transgrediaris.
Macharius iuuit furem q apportabat que in cella
habebat ad carricandum animal cum multa patié
tia dicens. Nihil in hunc mundú intulimus. i. Ti-
mo. vi. Dñs dedit dñs abstulit. Job. i. & ii. Quú qui
dam frater furaretur frequenter cuidam magno se-
ni id qd in cella habebat: senex sciens non illud ar-
guebat: putans q necesse erat illi. habebat ergo se-
nex magnam penuriam panis. quum aút moreret:
& videret illum fratrem furem: osculatus est manus
eius, dicens. Gratias ago manibus istis: quia pp
eas arbitror me iturú in regnú celoꝝ. Fur aút com
punctus in hoc strenuus monachus factus est ex
actibus quos vidit in illo. Dicebat senex q Lazar⁹
solum quia cum gratiarum actione paupertaté por
tauit: & de diuite non murmurauit: in sinu Abrae su
sceptus est. Luce. xvi. Idem dicebat q nihil oporte
bat cogitare nisi de timore dei: nec de corporali ne-
cessitate ante tempus. Matth. vi. Quia Zacharias
absente abbate Syluano suo sepé deiecit: & fecit
ortum maioré. Regressus Syluanus & videns di-
latatum hortú voluit recedere: nisi sepes in loco suo
priori fuisset reposita. Dixit senex fratri. Si prestas
alicui númos semel tantum repete ab eo: & si nihil
dat nihil ei dicas. Et si cogitatio tua tibi fuerit in-
opportuna ad repetendú dimitte eá: & repare tantú-
modo fratrem tuum ne cótristes: qz monachus es.
Abbas Theodorus tria super multos seruauit: scz
nihil possidere, abstinere, & homines fugere. Dixit
Sincletica patrissa. Perfectú bonú est nihil habe-
re. sicut. n. fortia vestimenta dum calcantur: & pedib⁹
sepius reuertantur incandidantur: ita fortis aia p vo
luntariam paupertaté amplius confirmat. Roga-
tus presbyter eremi a quodá, vt aurú reciperet pro
fratribus: respódit. Nó opus habét. Túc ille posuit
sportá cú pecunia in egressu ecclesie: quá nemo fra-
trú tetigit: sed nec aliq inspexerunt. Senex vestitus
tñ sacco lineo, intrans desertú vidit sub quadá pe
tra viridem herbá & hominé nudú pascenté: q tre-
mens fuit a sene: sed qz nud⁹ erat fugit ab eo. Quú q
senex clamans curreret post eú: dicés, Expecta me:
qz ppter deú sequor te. ille nudus respódit. Et ego
ppter deú fugio te. Senex aút vt eum pertingeret,
proiecit a se saccú quo erat indutus. qd quú vidisset
ille expectauit eum: & dixit ei. Quonia proiecisti ma
teriam mundi a te: & ego te expectaui. Quidá obtu
lit cuidá seni pauperi pecuniam: dicés. Habe pecu-
niam: quia senuisti: p expensis. Cui ille respódit. Tu
post lxx. annos auferre mihi nutritore meú venis?
Ecce multú tépoꝛis habés in infirmitatate mea ni
hil indigui: deo tribuente & pascente me. & nó acqe-
uit accipere: dicés, Ecce modicas palmulas habeo
quas operor: & facio plectas ex eis: & manduco pa-
nem. Iterum inerunt ad domú cuiusdá vidue cum
filius suis: & quú pulsarent ostium: cucurrit filia nu-
da ad ostiú, mater vero, qz erat candidatrix: ierat
ad opus. & dabát filie vestimentú & nummos: & no
luit accipere: dicens venisse matrem suam: & dixisse
sibi. Confide filia: qz voluit deus: & inuenio op⁹ qd
facio hodie vnde habeamus victum nostrú. Et quú
venisset mater eius: rogabant eam vt acciperet ali-
quid: & noluit dicés. Ego habeo nutritorem deum
meum: & vos vultis eum tollere a me? Illi aút co-
gnoscentes fidem eius glorificauerunt deum. Ista
etiam duo proxima exépla posui supra in. §. ex quo

sponsa.in.c.li. ff.venerunt.cū.ver.seq. Serapion sindonius dedit cuidam petenti amictū suum: ⁊ alteri frigescēti tunicā.⁊ sic remansit nudus.⁊ interrogāte quodam abbate, Quis te spoliauit?tenens euangelij librum ⁊ ostendens ei respondit.iste. Matth. xix.ibi. Uade ⁊ vende ⁊c. Quū pauperes venissent ad quādam ciuitatē pro agape eleemosyna cōi. xlij. di.c.j.dormientibus alijs erat quidam habēs tantummodo mattam.i.storeā de iuncis vel palmis cuius medietatē sibi substernebat: ⁊ medietate cooperiebat:erat.n.tunc ibi frigus validū. Et quum exijsset quidam frater ad vrinandum: audiuit submurmurantē illum ⁊ gementē de frigore, ⁊ consolabat seipsum dicens. Gratias tibi ago dn̄e.quanti.n.sunt modo diuites in custodia:qui et in ferro sedent: aut pedes habent in ligno constrictos: quiq3 vrinā suā libere non faciunt.ego aūt velut imperator sum extendens pedes meos ⁊ vbi volo ambulo. Quod verbū audiēs ille frater,narrauit alijs ⁊ edificati sunt. Quidā frater de macria moriens.c. solidos dereliquit. Machatius Pambo Jsidorus ⁊ ceteri seniores patres sancto loquente in eis spiritu,decreuerūt infodiendos esse cū dn̄o suo:dicētes, Pecunia tua tecum sit in pditionem. Act.viij.j.q.j. qui studet.c. eos.c.petrus. Ex quo tantus terror per totā Egyptum cūctos monachos inuasit:vt vnū solidum dimisisse grande apud eos sit crimen. Jdē fecit beat⁹ Greg.de Justo monacho qui in morte tres aureos reliquit: quos secum sepeliri fecit beatus Greg. vt narrat in lib.dialogoꝝ.⁊ ex̄ de sta.mo. cum ad monasteriū. Narrat ēt in.iiij.lib.dialogoꝝ de Jsaac de Syria:qui dicebat. Monachus q̄ in terra possessionem querit:monachus non est.sic quippe metuebat paupertatis sue securitatē perdere:sicut diuites auari solent perituras diuitias custodire. Quia aūt religiosi approbatā religionē profitentes ꝓpriū in speciali aut peculium habere non possint: a primitiua ecclesia credentiū ortum traxit: ⁊,deinde ab vniuersali ecclia institutū est.ad hoc.xij.q.j.c. dilectissimis. c.quia tua.⁊.c.scimus.⁊.c.duo.c.nolo.c.non dicatis. xvij.q.j.ananias.xviij.q.j.c.j.⁊.q.ij.abbates.liij.di. abbati.extra de of.or.quanto.de testa. qr ingredientib⁹.de regu.ex parte.de sta.mo.c.ij.⁊.c. sup quodā. ⁊.c.cū ad monasterium.j.rñ.⁊.§.si.vbi de hoc.de accusa.ex pte.⁊.c.olim. Et qr ꝓpriū hr̄e non possunt in speciali:ideo nec cōtract⁹ facere possunt ad verosdn̄os ptinentes suo noīe:sicut vēdere,emere,donare,pmutare,locare,conducere,testari,transigere,vel paciscí,alienare sine licentia aliqd recipere.vt pre.c. abbati. ff. de hoc. ex̄ de reb.ec.alie.nulli.C.de epis ⁊ cleri.aut īgressi.xix.q.vlti.qr īgredictib⁹.⁊ pre.c.nolo.⁊.c.nō dicatis. Adde hic qd scripsi de istis cōtractibus.j.an.§.offendunt. ff.⁊ qr vt sepe.in.c.lxvj.

De regula ⁊ de declarationibus fratrum Minoꝝ. Quod clerici vsuarij sunt non vsufructuarij. De sandalijs apostolorum ⁊c. Cap. 55.

Frēs minores nihil habēt proprij.

Porro oīs religio pōt habere proprium in cōmuni.vt pre.c.dilectissimis.⁊.c.quia tua.cuz si. Excepta regula ⁊ statu fratrum minorum: qui non possunt habere proprium etiam in cōmuni.vnde in eoꝝ regula continetur. Fratres nihil sibi approprient:nec domum,nec locuz.nec aliquam rem ⁊c. Fratres dicit: non frater.q.d. tota illa cōmunitas: non frater specialis.qr de hoc non erat dubium: sicut nec de alijs religiosis qui non habent propriuz in speciali.sicut superius est pbatum proxime.in.§.pre.in fi. Quia aūt talem statum elegerit beatus Franciscus crucis christi signaculo insignitus, ⁊ ab ecclesia multipliciter approbatus:patet primo per Greg.ix. qui fuit tempore beati Francisci sibi familiaris,⁊ in cōdendo ac regulam confirmādo sibi specialiter adsitit. vt ipse testat in declaratione regule: in qua sic determinat dicens. Preterea quum in ipsa regula contineatur expresse q fratres nihil sibi approprient: nec domum,nec locum,nec aliquam rem:ac ipsi processu tēporis contaminari timeant ordinis pauptatē: presertim quum iam dixerint aliqui ꝓprietatē mobilium pertinere ad totum ordinem in cōmuni:nobis fuit humiliter supplicatū vt in hoc aiaꝝ digno sceremur prouidere periculis ⁊ totius ordinis puritati. Dicimus itaque q nec in cōmuni nec in speciali debent proprietatem habere: sed vtensilium ⁊ libroꝝ ⁊ eoꝝ mobilium que licet habere, ordo vsum habeat ⁊ fratres:sm q generalis minister vel puinciales ministri disponendum duxerint.his vtantur saluo locoꝝ ⁊ domoꝝ dominio illis ad quos nosciť pertinere.hec Greg.nonus. qui in eadē declaratione dicit se ex familiaritate speciali q̄z habuit cū beato Francisco nosse eius intentionem. Jtem Innocentius quartus ⁊ Alexander quartus:vt dn̄s. Jo. papa.xxij.recitat in sua constitutione, quia quorundam.in suis declarationibus sic deffinierunt. Dicimus insuper q quū in ipsa regula cōtineať expresse q fratres nihil sibi approprient:nec domum,nec locum, nec aliquā rem: q nec in cōi nec in speciali debent proprietatem habere. sed locoꝝ ⁊ domoruz ac vtēsilum libroꝝ ⁊ eoꝝ que licet habere:ordo vsuz habeat ⁊ fratres: sm q generalis minister ⁊ prouinciales ministri ordinandum duxerint his vtantur. Jtem Nicolaus tertius in sua declaratione que ponitur extra de ver.sig. exijt.§.verū.lib.vj. sic definit dicens. Uerum condecens fuit ei professioni q̄ sponte deuouit christum pauperem in tanta paupertate sectari:oīum abdicare dn̄ium: ⁊ reꝝ sibi concessarū necessario vsu esse contentā.nec per hoc q ꝓprietatem vsus.⁊ reꝝ cuiuscūq3 dn̄ium a se abdicasse videtur:simplici vsui oīs rei renunciasse conuincitur. Et infra nihilominus dicit sic ad hec. Quuz frēs nihil sibi in speciali acquirere vel eorum ordini possint: etiam in cōmuni. Jtē Clemens quintus in sua declaratione in Uiennensi concilio edita. ⁊ inter clementinas posita.exiui de paradiso.extra de ver.sig. sic dicit. Proinde quū vir sanctus pauptatis pmisse in regula modū exprimens dixit in eadē. Frēs nihil sibi approprient: nec domū, nec locū,nec aliquā rē:sed tāq̄z aduene ⁊ peregrini in hoc seculo, in paupertate, ⁊ humilitate dn̄o famulantes: vadant pro eleemosyna cōfidēter. sicq3 declaratū p nonnullos pdecessores nostros Romanos pontifices,hāc expropriationē itelligi debere tā in spāli q̄z in cōi. pp qd ⁊ reꝝ oīum concessaꝝ ⁊ oblataꝝ ⁊ donataꝝ fratribus,quas ⁊ quaꝝ vsum fratri.s.ordini vel ipsis fratribus licet habere:proprietatē ⁊ dn̄iū in se ⁊ Romanam ecclesiā receperunt: dimisso ipsis fratribus in eis tantummodo vsu facti simplici. Ecclesia etiā declarauit in decre.pre.exijt.§. Porro istū fuisse statū christi viā perfectionis tradentis ⁊ suoꝝ apostoloruz. Hec est etiam illa altissima paupertas de qua

beatus Franciscus loquitur in regula. Nihil.n.tā propriū veri ⁊ euāgelici pauperis: q̄ꝫ nihil ꝓprium nec singulatim nec cōiter possidere. ⁊ huic potio,sicut dicit Ambrosius,de⁹ est.xii.q.j.cui por tio.⁊ habēs talis victū ⁊ vestitū.ad suū vsūꝫ his cōtent⁹ est nudā crucē nudus sequēs.xii.q.j clericus ⁊.c.duo, ⁊.q.ii.gloria.x.q.ij.ep̄s. Apl̄i.n.post apostolatuꝫ,⁊ p̄cepto eis dato a dn̄o de non habendo cu in zonis ⁊ argentū ⁊ aurum, ⁊ vt ederent q̄ apud illos erāt vbi p̄dicabant: ꝓprium non habuerunt. vt probaꝰ p̄c.c.dilectissimis.⁊ no xii.q.j.vidētes.⁊.xvj. q j.ex authoritate.⁊.xvij.q.iiij.§.notādū.i glos.tito ⁊ eugenio. Et sup illo v̄bo, Accepit eam discipulus in suā Jo,xix.dicit magr̄ in historia scho.sup verbo suam. quasi suam habens matrē .vel in suā vel in cōmunione rerū suarū.tn̄ nihil creditur habuisse ꝓpriū. sed quum esset beata virgo cū Apl̄o: iste specialē curā eius habebat.huiusq; historia scho. quū ipsa mater christi nihil ēt penit⁹ haberet:sicut ait Chry .xxvij. q.ij.si.n. Jtē sup illud Act.iij. Argentū ⁊ auꝝ nō est mihi.magister in historia scho.sic ait. Non erat suū qd̄ reseruabat in vsus pauperū: qui reliquerant patrimonia sua proijcientes oīa ante pedes apostolorū. Si.n.clerici in rebus ecclesie vsuariis ⁊ non proprie vsufructuarijs cōpatantur. de hoc supra.in.§.vlt. hic quero.c.xxix.vt legitur ⁊ no.xij.q.j. res ecclesie.⁊. c.ep̄s ecclesiasticaꝝ. ⁊ ex̄ de pecu. cleri.c.vlt. ⁊ extra de testa.quia nos.glos.clerici.⁊ de pig.c. vlti.in glos. vsufructus.multo potius religiosi vsu nudo vtuntur absq; proprietate ⁊ dominio.vt no.xij.q.j. dilectissimis.in glos.ergo aliquis.⁊.c.non dicatis. in glos.nūquid.quo vsu in veteri testamento vtebantur sacerdotes ⁊ leuite in sacrificijs ⁊ oblationibus.dn̄s.n.speciale dn̄ium retinuit sacrificiū ⁊ oblationē rerū ecclesiasticarū.j.q.iij.saluator. ⁊ no.xii.q.j. expedit. ꝟ, hoc tenet Hug. ⁊ Uin. ⁊ Arci.idē. Unī Deut.xviij. scribitur. Nō habebunt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ q̄ de eadē sunt tribu partē cū reliquo populo:quia sacrificia dn̄i ⁊ oblationes eius comedunt.⁊ Eccli.xlv.dē sacerdotibus dicitur. Sacrificia dn̄i edent q̄ dedit illi ⁊ semini eius. Ex q̄bus patet ꝙ dn̄iū speciale ⁊ proprietatis sacrificioꝝ ⁊ oblationū fuit dn̄i: ⁊ non ministroꝝ:licet vsus esset ipsoꝝ. Quia sacrificia inquit dn̄i:⁊ non sua. ⁊ oblationes inquit eius nō suas comedunt. Unā ⁊ soli mares ⁊ in sanctuario solo poterant comedere ea:⁊ nihil aliud de eis poterant facere.vt p̄ꝫ Numeroꝝ.xviij.c.⁊ Mat.xij. Et licet oīa generaliter quoad generale dn̄iuꝫ sint dei:q̄ dn̄i est terra ⁊ plenitudo eius.ps̄.xxiij.dist.viij.quo iure.tn̄ sacrificia ⁊ oblationes specialiter quoad speciale dominiū ⁊ immediatū,fuerunt deū in quantū deus ipsa sibi specialiter retinuit ⁊ reseruauit in signū ꝓprij ⁊ immediati dominij.ad hoc faciunt optime.xvi.q. j.q̄m.ibi. Jn vsu transferint monachoꝝ.xii.q.j. qui abstulerit.ibi.christi pecunias. ⁊.c. nulli.ibi, sanctū sanctoꝝ.glos.i.ad vsum sanctoꝝ sacerdotū ꝑtinet.⁊ xxiij.q.vij.qd̄ aūt.ibi.q̄ habebāt.glos. nō intelligas iure dominij.⁊ ibi.sed nostra.glos.i.ad seruandū nobis data.xvj.q.vij oēs decime.ibi.dn̄i.sunt.ex̄ de deci.tua nobis.ibi. Quas dn̄s in signum vniuersalis dominij sibi reddi p̄cepit:suas esse decimas ⁊ primitias asseuerās.extra de p̄ben.cū sīn.ibi.de patrimonio Jesu christi. ⁊ de ver.sig. causam carpēti.vbi de hoc tenet Ber. ⁊ ex̄ de elec.cū ex eo.§.p̄inde.ibi.de christi patrimonio sublimaris. vbi hoc tenet. Joā. an.facit etiā.xvj.q.j.in canonibus.⁊.c. reuertimini.

ibi.q: fraudastis me parte mea. Habuerunt etiam apl̄i post apostolatū vsum cōcessum absq; ꝓprietate ⁊ dominio: qualē habent pauperes a dn̄is inuitati seu vocati ad suas mensas. diuites.n.inuitātes non concedunt cōiter omne dn̄ium ꝓprium ⁊ immediatum qd̄ habent alimentoꝝ appositoꝝ q̄m vt plurimum non concedunt eis potestatē nec dn̄ium ipsa distrahendi alienandi ⁊ asportandi : sed tm̄ edendi ⁊ bibendi. qd̄ tn̄ dn̄ium ipsi diuites immediate habent in eis: ⁊ pauperes inuitati solū vsum nudū cōcessum quū comedunt ⁊ cōsumunt. ⁊ de isto vsu nudo qd̄ pōt separari a dominio loquitur p̄cal.c. dilectissimis.ibi.cōmunis vsus ⁊c. Act.iiij.ibi. Nec quisq; eoꝝ aut nostrum de his q̄ possidebant aliquid suuꝫ esse dicebat. Sicut.n.s̄m Aug.j. de doctrina christiana.abusus est illicitus vsus:ita vsus acceptus cōiter erit licitus vsus : p locū a contrario sensu:quo christus vsus est. Mat.v.de dilectiōe amici, ⁊ odio fr̄is. i.inimici.⁊ extra de his que fi.a p̄cla.cū in apostolica.vbi de hoc.Si.n.licitus vsus non est ꝓprie vsus: illicitus vsus non est ꝓprie abusus. p locū a contrario.q: cuilibet speciei proprie vsus,correspondet ex opposito aliqua species ꝓpria abusus.vsus aūt. illicitus in quacūq; materia est ꝓprie abusus.extra de elec.qd̄ sicut.§.j.ibi.abusiue. ⁊ vsus licitus in quacūq; materia est ꝓprie vsus. ad qd̄ bene facit qd̄ legitur ⁊ no xii.q.j.duo sunt.ibi.sed non nisi ad vsuꝫ. ⁊ in fi.glos.q̄ incipit, ꝓhibet.ibi. ⁊ dic nō nisi ad vsuꝫ.i. nō abusum. De quadruplici specie vsus. no. xxxij. q.j nō.n.glos.j. Et adde hic qd̄ scripsi.j.in.§. rursus ad finē. ꝟ. Jtē de separatione.in.c.lvj. Jtē sicut religiosi habentes ꝓpriū in cōi,habent vsum separatū a ꝓprietate:⁊ possunt cōsumere bona ēt vsu cōsumptibilia:non vt ꝓpria sua, sed vt ꝓpria cōitatis illi⁹ vbi sunt.vt p̄c.c.dilectissimis.⁊ vt fr̄es minores possunt habere vsum quēlibet separatū a proprietate: cui⁹ proprietas Romane ecclesie erat olim: ⁊ nunc dampnū:pp extrauagantē q̄ꝫ fecit papa Jo.xxij.contra fr̄es minores.q̄ incipit,ad conditorē.ex quo s̄m ecclesiā nō possunt habere ēt propriū in cōi . vt p̄c. c.exijt.⁊.c.exim.sic ⁊ apl̄i habuerūt vsuꝫ separatū a ꝓprietate q̄ erat ecclesie primitiue.vt p̄c.c.dilectissimis. Sicut ēt filiusfamilias habet vsum separatum a ꝓprietate q̄ est patris in peculio profectitio. ff. de acqui.pos.l.q̄cquid.⁊.l.j.§. Jtē acquirimus.ff. de regu.iur.filiusfamilias.⁊ seruus a proprietate q̄ est domini:q: vestis q̄ꝫ habet de peculio dn̄i est.ff.de peculio.illud vestimentū. ⁊ seruus nō possidet ea q̄ sunt in peculio.ff.de acqui.pos.seruus.⁊ no. de hoc.xij.q. j.non dicatis.in glos.nūquid. Sicut ergo paterfamilias est ꝑsona cōmunis in domo: ⁊ dn̄s est persona cōmunis in dn̄io.xxiij.q.iij.duo. ⁊ filiusfamilias ⁊ seruus vtuntur rebus eoꝝ: sic ⁊ apl̄i ⁊ fr̄es minores (vt dictum est) vtuntur rebus ecclesie generalis.⁊ tn̄ licet vtatur quilibet apl̄s vel frater minor rebus ecclesie generalis:vel alius religiosus rebus sue communitatis specialis: non propterea in vsu rei illius proprietarius est:nec in re illa q̄ꝫ potius detentat q̄ꝫ possidet.vt no.p̄c.c.dilectissimis.q: qd̄ vniuersitatis est vel cōmunitatis: illud nō est cuiuslibet.xij.q. ij.q manumittitur.⁊ no.xij.q.j.§.fi.in glos.falsuꝫ dicit. ⁊ in textu.ibi.cū.de cōmuni nullus dicat hoc meuꝫ est.⁊.c.ad hoc op. ꝙ magis dicitur meū qd̄ p probitatem meam quesiuimq; qd̄ per antecessores meos habui.legitur ⁊ no.ff.de capti.l.si q̄s i bello. Et dicit lex. Cū dicimus suū vel ipsius : dn̄o damus actionē. ⁊

eum dicimus in alterius locum: de dño intelligendum est. ff. de relig. l. ij §. in locũ. ⁊ no. de postu. p̃r. c. j. in glos. bona. Non obstat. Act. xij. qđ dixit angel⁹ ad Petrũ. Calcia te caligas tuas. ⁊ qđ dixit. Circũda tibi vestimentũ tuum ⁊c. q: in scriptura sepe dicitur aliqd alienus, non quoad dñiuʒ ⁊ proprietatẽ: sed quoad officiũ cõmoditatis ⁊ necessitatis. sicut ẽ illud. j. Reg. xx. Apparuit vacuus locus Dauid. qui locus non dicebaẽ Dauid quantũ ad dñium ꝓprietatis: q: quoad dñium erat Saulis: eo ꝙ in mensa regis Saulis haberet specialẽ locum in sedendo sibi deputatũ. Sic est illud Mat. xxvij. de cruce saluatoris. Angariauerunt quẽdam vt tolleret crucẽ ei⁹ scʒ christi. q̃ crux non dicebaẽ in speciali christi quãtum ad dñium ꝓprietatis. sed quoad supplicij passionis ⁊ officiũ redẽptionis. Sic ⁊ calige ⁊ vestimẽtum Petri dicebanẽ eius ab angelo: nõ quoad dominium ꝓprietatis: sed quoad officium necessitatis corporalis seu vsum necessitatis. Item facit pro ista separatione vsus a proprietate in cõsumptibilibus. Luc. xix. ibi. Quare nõ dedisti pecuniã meã ad mẽsam: ⁊ ego cũ vsuris exegissem eam? ex quo videẽ ꝙ seruus habuit vsum pecunie: ⁊ dñs dñium: ⁊ tñ pecunia cõputaẽ inter ea q̃ vsu consumunẽ. legaẽ ⁊ no. extra de pig. c. viij. Itẽ facit ad hoc illud Aug. in li. de q̃stionib⁹ euangelij: ⁊ poniẽ in glos. or. ad Rom. viij. c. Omnia vestra sunt: non dño sed vsu. sicut res dñi famulorũ sunt: non dominij potestate: sed vtẽdi facultate: quia vtunẽ eis ad victũ aut ornamentum aut aliud hmõi. hec. glos. accepta ab Aug. Itẽ sup illud ad Phil. vltj. c. Misistis mihi in vsuʒ. glos. ori p̃ter que nihil in rebus querendum est. Item Hiero. ad Nepotianũ dicit ꝙ christus alieno cibo vtebaẽ. Item. Greg. in homi. sup euangelia, perte. ij. Ad lẽ venientib⁹ dñs p̃cipit vt renunciemus nostris: q: qui ad fidei agonem venimus, luctamen cõtra malignos sp̃us sumimus. nihil aũt proprium maligni sp̃us in hoc mundo possidẽt. nudi ergo cũ nudo luctari debemus: quia si vestitus quis cũ nudo luctesi citius ad terram deiecitur: q: habet vñ teneaẽ. quid enim sunt terrena oĩa: nisi quedã corporis indumẽta? qui ergo ad certamẽ ꝓperat: vestimẽta abiiciat ne succumbat. hec Greg. Quia possit obiici de. c. Melchiadis pape. xij. q. j. futuram. ꝙ ap̃li non sunt adepti predia in Judea: q: futurã ecclesiã in gẽtib⁹ preuidebant: ergo ea habere poterant. non sequiẽ: q: Melchiades intelligit ꝙ ap̃li non sunt adepti predia p eccl[...] ipsa q̃s p̃uiderunt futurã in gentibus: non pro seipsis. q: ap̃li p seipsis nõ plus sunt adepti predia in gentibus q̃ in Judea. sed nec illa fuit causa principalis ⁊ vniuersalis: sed particularis ⁊ accessoria. Quia rõ principalis ⁊ literalis fuit: vt solis vite necessariis alimentis. s. ⁊ tegumentis contenti. j. ad Tim. vj. xij. q. j. c̃pos. deo liberius vacarẽt: euangelio expeditius instarent: mundo exẽplarius coruscarent: ⁊ vniuersorũ necessit[at]ibus promptius ministrarent atq: prouiderent. q̃ quadruplex ratio tangiẽ in textu. Ut deo liberius vacarẽt, ⁊ p̃fectius: ⁊ euangelio exp[ed]itius instarent. ideo [s]cribiẽ Act. ij. c. de illa multitudine. Erant aũt p̃seuerantes in doctrina apostolorũ ⁊ cõmunicatiõe fractionis panis ⁊ orationibus. Ut mundo exẽplarius coruscarẽt. ideo scribitur ibidẽ. Fiebat aũt omi[ni] anime timor: ⁊ metus magnus erat in vniuersis. Ista triplex ratio tangiẽ simul in fine eiusdẽ. c. vbi scribitur. Quotidie quoq: perdurantes vnanimiter in templo ⁊ frangentes panes circa domos sumebant cibũ cũ exultatione ⁊ simplicitate cordis, collaudãtes deũ ⁊ habentes gratiã ad oẽm plebem. Quarta ratio: vt vniuersorũ necessitatibus promptius ministrarent. tangitur Act. iiij c. vbi scribitur ꝙ nec quisq̃ erat egens inter eos: ⁊ ꝙ vnicuiq: ꝓuidebatur prout opus erat. He fuerũt principales cause quare apostoli pro multitudine credentiũ in iudea non fuerunt adepti predia. Non dicit ergo Melchiades ꝙ apostoli pro seipsis non sunt adepti predia in iudea: q: preuidebant seipsos transituros ad gentes: sed ꝙ non sunt adepti predia in Judea q: preuidebant ecclesiam futuram in gentibus. Non est ergo verũ salua reuerentia ꝙ apostoli in Judea licite potuerunt pro seipsis recipere predia. quia vt scribitur Matth. xix. Si vis perfectus esse: vade ⁊ vẽde oĩa que habes: ⁊ da pauperibus. qđ de prediis inter alia necesse est intelligi: vt pʒ manifeste ex textu vbi scribitur de illo iuuene ꝙ erat multas habens possessiones. Quinto stante apice apostolice perfectionis, apostoli nõ poterant pro semetipsis in speciali nec in cõmuni quantum ad ipsorũ cõmunitatẽ propriam, predia recipere nec retinere in Judea nec in gentibus. q: si vis perfectus esse: vade ⁊ vende oĩa que habes: ⁊ da pauperibus. ⁊ nõ retineas tibi, nec portes ad me, inquit: sed da pauperibus. ⁊ ita causa p̃cisa s̃m euangelistam quare apostoli non receperunt pro seipsis predia in Judea: fuit q: possessio ⁊ proprietas prediorũ non stabat cum apice ap̃lice perfectionis. Item ap̃s Paulus qui fuit principaliter ad gentes missus: ⁊ non ad Judeos: vt ipse testatur ad Gal. j. scribens Timotheo. j. ad Timo. vj. ait. Habentes alimenta ⁊ quibus tegamur, his cõtenti simus. xxiij. q. j. §. his ita. ꝟ. ad hec callida. xij. q. j. c̃pos. Hec ergo suff. ciẽtia apostolica ⁊ limes apostolice p̃fectionis pro se ⁊ p suis p̃fecte sectatorib⁹ fuit esse contentum victu ⁊ vestitu: que vsu cõsumũtur: ⁊ nihil vltra querere. q: habentes inquit alimẽta ⁊ quibus tegamur his contenti sumus. ⁊ ita recipere predia ⁊ ipsa tenere non stat cum apostolica perfectione. Itẽ quum Petrus dixit in sua ⁊ oĩum apostolorũ persona. Ecce nos reliquim⁹ oĩa Mat. xix. si post talem relictionem vniuersalem maxime rerum immobilium, predia habuissent: manum ad aratrum posuissent primo: ⁊ postmodũ retro aspexissent: ⁊ regno dei apti non fuissent. Luc ix. vñ sup Ezech. j. c. sup verbo illo Pennata aĩalia minime reuertuntur quũ incedunt: Greg. dicit. q: p̃dicatores sancti sic a terrenis actib⁹ ad sp̃ualia transeunt: vt ad ea que reliquerant vlterius nullatenus reuertantur. de peni. di. ij. pennata. Itẽ quibus nõ licuit ex sua professione passim ⁊ indifferenter pecuniam possidere ⁊ portare: eis nõ licuit p̃dia recipere ⁊ retinere. quia p quocũq: tẽpore licet alicui predia recipere vel retinere: pro eodẽ tempore licet eidẽ multo magis pecuniã aliquã recipere vel possidere. sed apostolis non licuit [p]ro seipsis tẽpore p̃dicationis pecuniã recipere vel portare quicquid sit de alio tẽpore. sicut pʒ. Luc ix. Mat. x. ibi. Nolite possidere aurũ neq: argentũ. neq: pecuniã in zonis vestris: nõ perã in via, neq: du[a]s tunicas neq: calciamẽta, neq: virgã. vbi Hiero. Si. n. sic p̃dicant, vt precium nõ accipi[an]t: superflua est auri ⁊ argẽti nũmorũq: possessio. nã si habuissent. vider[ent]ur nõ [c]ausa salutis hominũ sed causa lucri p̃[di]care. Itẽ C[h]ryso ibi. Per hoc ergo p̃ceptuʒ primo qui dẽ d[isci]pulos facit nõ

esse suspectos: scḋo ab omni eos liberat solicitudine: vt vacationē oēm tribuant verbo dei: tertio docet eos suā virtutē. hoc nempe eis ꝛ postea dicit Luc. xxii. Nunquid aliqd defuit vobis: qñ misi vos sine sacculo ꝛ pera? Itē Hiero. Qui aūt diuitias detruncauerat: q̄ p aurum ꝛ argentū ꝛ es signātur: ꝑpemodum ꝛ vite necessaria amputat: vt apli doctores vere religionis qui instituebāt oia dei ꝓuidentia gubernari: seipsos ostēderēt nihil cogitare de crastino. Mat. vi. Itē ibi glos. nec pecuniā in zo. ꝛc. Duo sunt genera necessarioꝝ. vnū quo emunt necessaria: qḋ intelligit p pecuniā in zonis. Aliud ipa necessaria: qḋ intelligit p peram. Sequit. Neq; duas tunicas. Hiero. In duabus tunicis duplex mihi videt munere vestimentū. non ꝙ in locis Scythie ꝛ glaciali niue rigentibus vna quis tunica debeat esse cōtentus. sed ꝙ in tunica vestimentū intelligamus: ne alio vestiti aliud nobis futuroꝝ timore reseruemus. vñ ꝛ Aug. Curā ꝓhibuit: ne quisq̄ eoꝝ ꝑter eam q̄ esset indutus, aliā portandā putaret: solicitus ne opꝰ esset: quū ex potestate illā possit accipere. sic ēt intelligit de calciamentis. Neq; calciamēta. Hier. Et plato ēt ꝑcepit illas duas corporis summitates esse velandas. neq; assuescere debere mollitie capitis ꝛ pedum. quum .n. hec habuerint firmitatē: cetera robustiora sunt. Sequit. Neq; virgā. qui .n. habemus auxilium baculi: ꝓsidium cur q̄ramus. xi q. iii. ira. Itē Remigius. Ostendit dñs in his verbis q̄ sancti ꝑdicatores reuocati sunt ad primi hoīs dignitatē: q quādiu celestes possedit thesauros: ista nō cōcupiuit. sed mox vt peccādo illa amisit: ista desiderare cepit. Itē Chrys. Felix est aūt ista cōmutatio. nā pro auro ꝛ argēto ꝛ hmōi acceperunt potestatē curādi infirmos: suscitandi mortuos: ꝛ alia huiusmodi. vñ non a principio dixit eis. Non possideatis aurū vel argentū. sed qñ dixerat Matth. x. Leprosos mūdate: demones eycite. ex quo ptz. ꝙ angelos eos ex hominibus (vt ita dicā) constituit: ab omni soluēs vite huius solicitudine: vt vna sola detineant cura, q̄ est doctrine: a qua ēt eos soluit dicēs Mat. x. Neq; soliciti sitis qd aut qualr loquamini. qḋ videt valde ēt onerosum ꝛ graue: hoc maxime leue eis ostendit ꝛ facile. Nihil .n. est ita iocundū vt a cura ꝛ solicitudine exutum esse: ꝛ maxime quū possibile fuerit ab hac erutos in nullo minorari deo ꝑsente ꝛ pro oībus nobis procuratore effecto. Hiero. Et q̄ quodāmodo nudos ꝛ expeditos ad ꝑdicandū apostolos miserat: ꝛ dura videbat conditio magistroꝝ: seueritatē ꝑcepti sequenti sententia temperauit dicēs. Dignus est .n. operarius cibo suo. Matth. x. xii. q. ii. quicūq;. q. v. Tantū accipite quantū in victu ꝛ vestitu vobis necessarium est. vñ Aplꝰ. i. ad Timo. vi. Habentes victū ꝛ vestitum his cōtenti simus. x. q. ii. episcopus. ꝛ alibi. Cōmunicet. Gal. vi. xii. q. i. §. i. is q catechizat ei qui catechizat in oībus bonis: vt quoꝝ discipuli metunt spūalia, consortes faciant eos carnaliū suoꝝ. extra de censi. cum apostolus. xii. q. i. § i. non in auaritiā: sed in necessitatē. Itē Aug. Non est ergo venale euangelium vt pro tēporalibꝰ ꝑdicetur. si .n. sic vendunt: magnā rem illi vendunt. Accipiant ergo ꝑdicatores sustentationem necessitatem a populo: mercedē dispensationis a deo. nō .n. a populo reddit quasi merces illis qui sibi in charitate euāgelii seruiunt: sed tāq̄ stipendium dat quo vt possint laborare pascant. Item Mar. vi. Et precepit eis ne quid tollerent in via: nisi virgam tm: non peram, neq; panem: nec ēt in zonis es: sed calciatos sandaliis: ꝛ ne induerent duabus tunicis. vbi Beda. Tanta .n. ꝑdicatori in deo debet esse fiducia: vt ꝑsentis vite sumptus q̄uis nō ꝓuideat: tñ hos nō sibi deesse certissimo sciat. ne dum mens eius occupat ad temporalia: minus aliis ꝓuideat eterna. Itē Chrys. Docet eis dñs ꝑcepit: vt p habitum ostēderent quantum a diuitiarum desiderio distabant. Itē Theophilus. Instituens ēt eos p hoc non esse amatores munerꝭ: ꝛ vt videntes eos ꝑdicare paupertatem acquiescant: quum apostoli nihil habēt. Quia vero dicit Nisi virgam tm̄, intelligit Aug. q̄ p potestatem a dño acceptam q̄ virge noīe signata est: ēt q̄ non portant non deerunt. Quia vero Mat. x. c. ꝛ Luc. ix. c. commemorat dñm dixisse discipulis vt nec virgam ferrent, intelligit idem Aug. i. nec minimas quidem res. Item Amb. de sancto Joseph. ꝛ est. xi. q. iii. ira. ii. ibi. Dñs Jesus mittēs ad euāgelizandum discipulos, misit eos sine auro ꝛ argento, sine pecunia, sine virga: vt ꝛ incentiua litis ꝛ instrumēta eriperet vltionis. Qḋ dicit Mar. vi. c. de sandaliis intelligit Aug. i. soleis: vt pes neq; tectus sit desuper: nec nudus ad terram. i. nec occultet euangelium: nec terrenis cōmodis innitat. Item Chrys. Mat. x. c. ꝛ Luc. ix. c. non calciamenta neq; baculū portare permittit. qḋ ostēdit sanctissimū esse. Marcus vero baculum iubet assumere: ꝛ sandaliis calciari. qḋ dictum est permissiue. Sexto per superiora patet ꝙ non licuit apostolis alicubi predia recipere nec retinere aliquo tempore. quia quum sepe ꝛ frequenter ꝑdicarent: si tempore ꝑdicandi nō licuit eis predia retinere: ꝛ alio tēpore licuisset: tunc oportuisset eos tota die sicut mercatores predia vendere ꝛ cōmutare. qḋ de apostolis sentire est inconueniens ꝛ euangelio contrarium: presertim q̄ quum essent de ecclesia primitiua: in qua nullus habebat ꝓprium singulatim. vt. xii. q. i. dilectissimus. ꝛ illius ecclesie capita ꝓprium non potuerunt dispersi per mundum vllatenus possidere. vñ Aug. in homilia. c. xx. sup illud Jo. Accepit eā discipulꝰ in suā. Quā suā: quum reliquisset oia? Suscepit Joānes matrem dñi in suā: q non ꝑdia. q nulla ꝓpria possidebat: sed officia q̄ propria dispensatione exequenda curabat. Propterea religiones mendicātium ꝑdicatoꝝ ꝛ minoꝝ q̄ potestatē recipiendi ꝛ retinendi ꝑdia a se abiecerunt: vt christo pauperi in paupertate altissima famularent. vt ex. de excel. prela. nimis iniqua. ꝛ c. nimis praua. essent nulle ꝛ vacue: si apli quos imitant in paupertate altissima, potuissent licite ꝑdia recipere ꝛ tenere. nō .n. in paupertate altissima christo cum apostolis famularent: si apostoli potuissent predia recipere ꝛ tenere: que ipsi a se penitus abiecerunt.

Quod Apostoli omnia reliquerunt quoad proprietatē ꝛ dñium neduꝫ quātū ad affectionē. Quid distat inter renūtiare ꝛ relinquere. Qḋ oēs Apli prius habitū secularē mutauerūt ꝛc. Cap. 56

ITem ꝙ simplex facti vsus seu actus possit separari a dñio: ꝛ participari ꝛ cōmunicari in rebus consumptibilibus: dñio apud verum dñm remanente: patet per beatum Clementem in prima epistola ad beatum Jacobū ḋ beato Petro sic di-

centem. Frequenter inter vosmetipsos cōmunē cibum vestrū mensamq; faciatis. ⁊ inquantum vnusquisq; preualet: crebro panes ac sales suos cū suis fratribus sumat. Et parū post. Propter qd̓ cōmunes facite cibos vestros cum his qui sm̄ deū frēs sunt. vt per hec tēporalia officia pacis ⁊ charitatis fructibus gaudia eterna mereamini. de hoc etiā Act. ij. c. Erant aūt oēs perseuerantes in doctrina apostolorū ⁊ cōmunicatione fractionis panis. ⁊ .j. ad Cor. x. Unus panis ⁊ vnum corpus multi sumus: nam oēs de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Itē φ apli oia reliquerint quantum ad ꝓprietatem nedum in speciali sed et̄ in suo cōmuni, patet in pre. c. xix. Mat. Ecce nos reliquimus oia. qm̄ apostoli non minus ꝑfecte oia reliquerūt: q̄ȝ iuuenis ille cui christus dixit. Uade ⁊ vende oia q̄ habes: ⁊ da pauperibus. eo. c. Mat. habita reliquisset: si christi cōsilium seruasset. ⁊ hoc patet: tum quia Petrus dixit predicta verba. Ecce nos reliquimus omnia. occasione illius iuuenis: vt patet in eo. c. Matth. tū qa apli non fuerunt minus expropriati a mundo vniuersaliter: q̄ȝ ille iuuenis fuisset expropriatus ab habitis: si christi cōsiliū seruasset. Sed christ⁹ cōsuluit illi iuueni φ oia q̄ habebat relinqueret quantū ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij: ⁊ non solum quantū ad affectionem ⁊ curā eoꝝ. quia mandauit sibi φ omnia habita venderet ⁊ daret pauperibus. vendita aūt ⁊ pauperibus erogata non remanent amplius quoad ꝓprietatē ⁊ dn̄ium: quia nemo pōt retinere qd̓ vendidit. j. q. j. qui studet. ergo similiter apostoli omnia reliquerunt quoad proprietatem ⁊ dn̄ium: ⁊ non solū quantum ad affectionē ⁊ curam eorum. Nec tn̄ propterea sequit̄ φ apli omnia reliquerunt quoad vsum necessarium: qm̄ relinquere omnia qd̓ vsum necessarium sine quo homo nō pōt viuere non est perfectionis: sed imperfectionis, fatuitatis, ⁊ impossibilitatis. extra de verb. sign. exiit. §. porro. li. vj. Relinquere aūt omnia quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium est perfectionis. vt pz. xiij. q. j. §. j. ⁊ j. q. ij. si quis. Item ⁊ hoc patet ex circunstantijs sequentibus: qm̄ post illa verba Petri. Ecce nos ⁊c. christus intulit. Et omnis q̄ reliquerit domum, aut agros, aut fratres, aut vxorem, aut sorores, ꝓp nomen meum: centies tm̄ accipiet: in hoc tempore domos agros fratres ⁊ sorores: ⁊ in futuro vitā eternam. vt patet Mar. x. vbi. Theophilus. Uide igit̄ hec in apostolis. Multe. n. mulieres erāt solicite de eoꝝ cibo ⁊ vestimentis: ⁊ ministrabāt eis: similiter ⁊ patres ⁊ matres plurimas habuerunt: scȝ eos q̄ eos diligebant. Sed ⁊ Petrus vnā relinquens domum, postmodū omniū discipuloꝝ domos habebat. Ex quibus colligit̄ euidenter φ verba Petri ꝑmissa. Ecce nos reliquimus omnia. quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium sunt intelligenda: qm̄ apostoli non minus perfecte omnia reliquerunt q̄ȝ christus consequenter intulerit dicendo. Et omnis qui reliquerit domū fratres ⁊ sorores aut agros ⁊c. qd̓ etiam patet: quia apostoli non minus perfecte omnia reliquerūt: q̄ȝ christus eoꝝ exemplo induceret alios ad relinquendum sua propria. sed verba christi ꝑdicta intelliguntur quantū ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij: ⁊ non solum quantum ad affectionem ⁊ curam: quia dicere φ oēs qui reliquerit aut domos aut agros quantū ad affectionem ⁊ curam, retinendo sibi ꝓprietatem aut dn̄ium, centies tantum accipiet: domos scȝ ⁊ agros in hoc tēpore: nihil esset penitus dominij. qa quoad quid deberet centies tm̄ accipere in hoc tempore: ex quo sibi proprietatē ⁊ dn̄ium retineret? Aut quoad ꝓprietatē aut quoad vsum. non quoad ꝓprietatem: quia illa sibi retinuerunt. Non quoad vsum: qz si non reliquerunt proprietatem. multo minus reliquerunt vsum necessariū. ergo verba christi ⁊ ꝑ consequens verba Petri quoad abdicationē ꝓprietatis ⁊ dominij sunt intelligenda: ⁊ non solū quantū ad affectionē ⁊ causam. vn̄ super dicta verba Petri. Ecce nos reliquimus oia Mat. xix. glos. interlinearis dicit. etiā voluntatem habendi. ⁊ super illa verba Luc. xviij. c. Ecce nos dimisimus oia. dicit glos. interlinearis. et volūtatē habendi. ⁊ ita sm̄ vtrāq; glos. authenticā, nō solum reliquerunt seu dimiserunt oia quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium: sed etiā dimiserunt (qd̓ plus est) voluntatem habendi que nūq̄ȝ habuerūt nec habuissent. Item ex alijs circūstantijs hoc apparet. qa eo modo Petrus dixit Ecce nos reliquimus oia. quo modo per oppositū christus dixit de mundi possessoribus. Mat. xix. ⁊ Mar. x. Quia difficile q̄ pecunias habent regnū dei introibūt. vbi Chrys. Dixit aūt dn̄s hoc discipulis pauperibus existentibus ⁊ nihil possidentibus: instruens eos inopiā non erubescere: ⁊ quasi excusando eis respondēs pro eo φ nihil eos habere concesserat: sequit̄. In Marco. Discipuli aūt obstupescebant in verbis eius. Manifestum est. n. qm̄ inopes existētes pro alioꝝ salute dolebant. Patet aūt hoc tum quia Petrus dixit predicta verba respōdendo ad verba christi. tum quia apostoli non minus perfecte mundum reliquerūt: q̄ȝ christus per verba predicta induceret homines ad mundi contemptum. sed verba christi predicta. Quia difficile qui pecunias habent ⁊c. intelligunt̄ quantū ad possessionē ꝓprietatis dominij pecuniarum: ⁊ non solū quantum ad affectū ⁊ curā ipsarū: quia affici ad pecunias ⁊ solicitari ad ipsas non est ipsas pecunias habere. qz multi afficiunt̄ ⁊ solicitantur indebite ad ipsas qui nunq̄ȝ possunt attingere. christus aūt dixit in preal. c. Mar. Quia difficile q̄ pecunias habent regnum dei introibunt. cuius rationem ipse christus subiungit immediate Mar. x. dicens. Filioli q̄ȝ difficile in pecunijs cōfidentes regnū dei introibunt. q. d. difficile est pecunias habere ⁊ regnum dei introire. vnde glos. accepta ab Augustino sup illud Luc. xviij. quā difficile q̄ pecunias habent ⁊c. dicit sic. Non impossibile sed difficile ait. quia diuitie difficulter contēnunt̄. de omnibus ergo tutius est nec habere nec amare. hec glos. ergo similiter verba Petri ꝑdicta intelligenda sunt quoad abdicationē possessionis ꝓprietatis ⁊ dominatione. ad hoc facit qd̓ dicit Beda sup illud Mar. x. q̄ȝ difficile ⁊c. Aliud est pecunias habere quā amare. multi habent: sed nō amāt. multi amāt: ⁊ nō habēt. Itē alij habent ⁊ amant. alij nec habere nec amare se gaudent. qui qdē tutiores cū aplo dicere possunt. Gal. vj. Mihi mundus crucifixus est: ⁊ ego mūdo. hec glos. Bede. Ex qbus oībus patenter colligitur φ tutius est ⁊ ꝑfectius pecunias non habere nec amare: quā habere quoad possessionē proprietatis ⁊ dn̄ij ⁊ eas nō amare. Et φ talē statū apli post suā electionem ad apostolatū ⁊ destinationē ad ꝑdicandū elegerūt ⁊ seruauerunt. Itē sup illud Luc. xiiij. Sic ex vobis oīs qui non renunciauerit oībus que possidet: non pōt meus esse discipulus. glos. dr. Hoc distat inter renunciare omnibus, ⁊ relinquere oia:

Renūtia re & relinquere nō nihil differunt.

ꝙ renuntiare conuenit omnibus q̄ ita licite vtunt mundanis q̄ possident: vt tñ mente tendant ad eterna. ps. lxi. iuxta illud. Diuitie si affluant: nolite cor apponere. & xxxiij. q. v. scḋm. Relinquere aūt tm̄ perfector: qui omnia tēporalia postponunt: & solis eternis inhiant. hec glos. Et ita scḋm glos. or. licet renūtiare sit quoad affectionem & curaꝫ superfluam, qḋ est imperfector: tñ relinquere est quoad proprietatē & dn̄iū: quod est perfector. Item ad hoc est beatus Greg. primo moral. libro de beato Job sic dicens. Consideremus cuius sanctitatis vir iste fuerit: qui ad tam sedula dei obsequia sic occupatus vacauit. Necdū p̄cepti virtus emicuerat q̄ omnia relinqui p̄ceperat. Mat. xix. sed tñ beatus Job eiusdē p̄ceptoris vim in corde seruabat, qa nimirum substantiam suā mente reliquerat: quā sine dilectione possidebat. hec Greg. Ex qua authoritate colligit duplex medium. Primū mediuꝫ est quia virtus p̄cepti omnia relinquendi quoad affectionem & curam superfluā iam emicuerat. vñ & in ps. lxi. Diuitie si affluāt: nolite cor apponere. & Prouer. vlti. c. Mēdicitatem & diuitias ne dederis mihi: sed tm̄ victui meo tribue necessaria. & ita iā emicuerat virtus p̄cepti omnia relinquendi quoad affectionē & curā superfluam: & tñ nondū emicuerat virtus p̄cepti oia relinquendi in totum scḋm beatū Greg. ergo intelligit de p̄cepto relinquendi quoad abdicationē proprietatis & dominij. & ita apl'i reliquerunt oia quoad p̄prietatem & dn̄ium. Secunduꝫ mediū quia si apostoli non reliquerunt omnia nisi quoad affectionem & curam superfluam: & isto modo reliquit omnia beatus Job. qa vt dictū est, dicit Greg. Nimirum substantiam suā mente reliquerat quā sine dilectione possidebat. Et in eo. c. de ipso dicit. Nūqꝫ quippe sine dolore amittit: nisi qḋ sine amore possidetur. Itaqꝫ dum substantia magna describit: & tñ paulopost patienter amissa perhibet: qḋ sine dolore perdidit, cōstat ꝙ sine amore possedit. Igit paupertas apostolica seu euangelica nō esset alia a paupertate Moysaica & sanctor patrum veteris testamēti. qḋ est erroneum. qa hoc esset conuertere euangelium in legē: qḋ est contra illud Pauli ad Heb. vij. quia translata est lex in euangelium. vt legit & no. extra de consti. translato. Itē ad hoc Greg. sup euāge. parte prima homil. v. de Petro & Andrea sic dicens. Multū reliquit: q nihil sibi retinuit. Multū reliquit: qui quātūlibet parū totū deseruit. Multū dimisit: qui cū re possessa ēt concupiscentiis habēdi renuntiauit. A sequētibus ergo tanta dimissa sunt: quanta a non sequentibus cōcupisci potuerunt. hec Greg. Idem scripsi. §. eo. §. nunc vero. ℣. & primo. liiij. arti. Et ꝙ intelligit Greg. quantū ad abdicationem p̄prietatis & dominij: & non solū quantū ad affectionem & curam: patet aperte ex eo maxime ꝙ dicit quia cum re possessa ēt concupiscentijs habendi renuntiauit. & ita apostoli non solū reliquerunt affectionē & desideria seu concupiscentias. habēdi tēporalia: sed ēt reliquerunt scḋm Greg. rem possessam tā habitā q̄ꝫ habendā. Item ad hoc est ratio. qm̄ aut relinquere tēporalia quoad affectionē & p̄prietatē simul est perfectius q̄ꝫ relinquere ipsa solum quoad affectionem: aut non. Si non est p̄fectius: ergo religiosi sine p̄prio viuere profitentes q figuram tenēt apostolor in renuntiatione propriorum. vt legit & no. in pre. c. xvj. q. j. ex authoritate. frustra superflue & inutiliter reliquerunt in specialia proprietatē omniū temporalium: ex quo talis expropriatio ad p̄fectionem non pertinet: nec p̄fectioni aliquid addit. quia frustra & inutiliter quis obligat se ad gradū vel modum viuendi arctiorem & difficiliorem sine maiori gradu p̄fectionis & meriti. qḋ est erroneum & absurdum: & contra omnium patrum instituta & religionum vota: & cōtra illud. xiiij. q. j. §. j. & extra de renū. nisi in prin. ibi. frugem melioris vite &c. & de sta. mona. qḋ dei timorem. in prin. de conuersi. coniu. gaudemus. de cleri. percu. c. vlti. de regu. licet. j. rn̄. &. §. fi. & exponit frugē. i. fruitionē scḋm Gof. vel retributionem vel plenitudinem & libertatē scḋm Egidium. facit ad hoc ēt. xix. q. ij. due. Si aūt relinquere rerū p̄prietatem cum affectione, est p̄fectius q̄ꝫ relinquere res solū quantū ad affectionē: & paupertas apostolica p̄fectior est ex genere: ergo apl'i reliquerūt omnia temporalia non solum quantum ad affectū & curā: sed ēt quoad p̄prietatem & dn̄ium. Item circa res temporales: vt supra. ℣. aliud est. tactū est: sunt quatuor modi differentie: duo mali & duo boni. & bon⁹ opponit malo: & peiori melior. Primus modus circa res temporales est ipsas inordinate amare sed non habere. qui modus malus est. de tali dicit Jo. cassi. in li. collationuꝫ in. iiij. coll. Danielis. ꝙ habet sensuꝫ pauperis, & diuitis voluntatem. & tali nō deest animus: sed facultas. facit ad hoc a sensu contrario. j. q. ij. si quis. ibi. aut q̄ nihil habuit nec habere desiderat. Scḋs modus est ipsas inordinate amare & habere. q modus est peior primo. qm̄ delectatio potior est in bono quā in malo: rei p̄sentis & in actu quā rei absentis in potentia. qa vnumquēqꝫ magis mouet res scḋm ꝙ est p̄sens in actu: quā scḋm ꝙ est absens in potētia. Ideo Prouer. xiij. Desideriū si cōpleat delectat animā. Et Aug. ix. de tri. Desideriū inhiantis fit amor fruentis. Sed delectatio inordinata rei amate & habite est delectatio obiecti p̄sentis & in actu. delectatio vero inordinate rei amate: sed nō habite est delectatio rei absentis & in potētia. ergo amor inordinatus seu delectatio inordinata rer tēporaliū amatarū & habitarū, peior est moraliter ex genere suo amore inordinato seu delectatione inordinata earū rerū amatarū & non habitaruꝫ: sicut finis mal⁹ est peior iis q̄ sunt ad finē. amare aūt intendit pp̄ habere. Tertius mod⁹ est ordinate habere ipsas: sed nō amare. q bon⁹ est mod⁹. xxxiij. q. v. scḋm.

Circa tēporalia duo sunt differētie modi.

Quartus mod⁹ est ordinate nec habere nec amare. qui modus melior est. tū qa in disparatis & non subordinatis. Cuius mod⁹ oppositus peior est: ipse quoqꝫ melior. sed inordinate amare & habere peius est quam inordinate amare & nō habere vt declaratū est. ergo ordinate nō amare nec habere: qḋ opponit directe ad inordinate amare & habere: meli⁹ & p̄fectius est quā ordinate habere & nō amare: qḋ opponit directe ad inordinate amare & nō habere. Tū qa finis bonus melior est iis q̄ sunt ad finē. nō amare aūt tēporalia est finaliter pp̄ non habere. ad hoc. n. non amant: vt non habeant. sicut econuerso amare temporalia est finaliter pp̄ habere ipsa: quia ideo amantur vt qn̄qꝫ habeātur: & non econuerso. ergo nec habere nec amare ipsa p̄fectius & melius est ex genere ceteris paribus quā habere & nō amare. Sed apl'i elegerūt modū p̄fectiorem & meliorē: non est dubiū. ergo ipsi reliquerunt tēporalia non solū quantuꝫ ad affectum & curā inordinatam: sed etiam quantū ad possessionem p̄prietariam & dn̄iū p̄priū. Unde Hieronymus ad demetriadem. Apo-

stolici fastigii perfecteq́ʒ virtutis est oia vendere: ⁊ pauperibus distribuere: ⁊ sic leuē atq́ʒ expeditū cū christo ad celestia subleuari. Et licet Petrus nō dixerit Mat. xix. Ecce nos vendidimus oia ⁊ dedimus pauperibus: q2 pro maiori parte pauperes fuerunt: ⁊ ea que habuerunt, suis egenis necessarijs necesse dimittere habuerunt. c. bo. lxxxvj. di. nō satis. xij. q. j. expedit. tñ non minus perfecte oia quoad ꝓprietatem reliquerunt: q̄ʒ si vēdita pauperibus erogassent. Itē apli reliquerunt oia que christus consuluit esse relinquenda: sed christus consuluit cuidam principi de sua salute petenti vt oia relinqueret vniuersaliter: tā preter necessaria q̄ʒ etiā necessaria vite: quia vt Lucas refert. xviij. c. christus dixit illi. Oia quecūq́ʒ habes, geminato termino vniuersali, vende: ⁊ da paupib⁹. ⁊ veni, sequere me. ⁊ ita ille si seruasset christi cōsiliū: fuisset vniuersaliter oia relictur⁹ quia oia illa erat vniuersaliter relicturus: que secūʒ ad christi ⁊ aploꝝ collegiuʒ ferre nō poterat seu ferre non debebat. sed ad collegiuʒ christi ⁊ aploꝝ nec in speciali nec in cōmuni debebat secum aliqd ferre fm formā cōsilij sibi dati: nec ꝑter necessaria nec ēt necessaria vite. qa dixit. Oia quecūq́ʒ habes vende ⁊ da pauperibus: ⁊ veni, sequere me. Nisi forte qs cōtendat de vestimentis ꝙ ea relinquere nō debuerit: de quibus etiā non est dubium ꝙ ipsa relinquere debebat. qa sicut oēs apostoli postq̄ʒ fuerunt missi ad predicandū: fuerunt vniformiter semicalciati in pedibus: q2 oēs extunc fuerunt semicalciati sandalijs. vt habetur Mar. vj. Ita oēs apli extunc fuerūt vniformiter induti in corpe. s. palliolo ⁊ vna tunica: vt narrat Clemens de Petro. ⁊ idē dicit in legenda beati Joannis euāgeliste. Ideo aūt eadē regula vestimentoꝝ dat oibus sicut ⁊ calciamentoꝝ ⁊ oium alioꝝ ꝓceptoꝝ: vt nulla in eis diuersitas sed i oibus religionis cōformitas appareret. Et ita nullus eis dissimilis seu difformis habitu iungi vel associari in apostolatu debebat: nisi prius propriū habitum mutando relinqueret: ⁊ nouum habitū assumendo, noue religioni cōformis fieret. sicut eis nullus in apostolatu iungi debebat: nisi in semicalciamētis ⁊ alijs obseruantijs consilijs fieret: sicut in religionibus intrantes mutāt vestes: ⁊ frēs minores etiā calciamēta ad hoc. xxiij. dist. scrimonial. ⁊. xx. q. j. vidua q̄ ibi. apta religionis ⁊ ꝓfessionis veste. ⁊. q. ij. c. j. ibi. vel religioni debitam vestē ⁊ ibi. ad secularem reuerti habitū. ⁊ ibi: aut religiosam vestē aliqñ habuerunt. ⁊ ibi. mox ad religionis cultū habitūq́ʒ reuocent. ⁊ ibi. vel secularis vestis. ⁊. q. iij. ꝓclinis. ⁊ c. presens. ⁊. xxvij. q. j. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. de viduis. ⁊. c. sequē. ⁊. c. si custos. ⁊. c. si homo. ⁊. c. siquis rapuerit. ex̄ de regu. ad nr̄am. ⁊. c. sequē. cum multis si. ⁊ facit optime ex̄ de vi. ⁊ ho. cle. de⁹ qui. xvj q. vij. i noua. xxxij. q. v. qd̄ deo. Et ita christo ⁊ apostolis copulādus in ꝑfectione euāgelica, vniuersaliter tā ꝑter necessaria q̄ʒ vite necessaria relinquere debebat: ⁊ cibo alieno ↄcesso pasci. Mat. x. vel de labore manuū vt Paulus. ij. Thessa. vltimo. de cō. dis. v. nunq̄ʒ. ⁊. j. q. ij sacerdos. Similiter verba Petri ꝑmissa Ecce nos reliquimus oia, cōprehendunt similiter oia tā superflua q̄ʒ etiā necessaria quoad ꝓprietatē ⁊ vsum in speciali ⁊ in communi quātum ad cōmunitatē apostoloꝝ ꝓpriā. Itē verba Petri ꝑdicta se extēdunt ad oia illa de qbus christus ibi loqbat. sed christus loqbat ibi vniuersaliter de oibus tēporalibus tā superfluis q̄ʒ necessarijs: q2 nomine diuitiarum de quibus ibi expresse loquebatur, ꝓ se ⁊ primo intelligunt tā sufficientia vite q̄ʒ superflua. Similiter nomine pecuniaꝝ que ibi a christo specialiter specificātur intelligunt oia que pecunia mēsurant. vnde inuenis. ille debebat possessiones ⁊ substantias relinquere eo ꝙ pecunia erant mensurabilia. licet non esset pecunia. vnde. j. q. iij. totuʒ. Totuʒ quicquid homines habent in terra oia quoꝝ dñi sunt i pecunia vocat. seruus, vas, ager, arbor, pecus: quicquid hoꝝ est pecunia dicit. ideo aūt pecunia vocata est q2 antiqui qd̄ habebāt in pecoribus habebant. ⁊. ff. de lega. iij. qsquis. vt patet in Job. Job. j. ⁊ vltimo. c. ergo verba Petri ꝑdicta se extendunt ad oia q̄ pecunia mensurant. Pecunia autē mensurant oia tēporalia siue suꝑflua siue necessaria vite: q2 pecunie obediunt oia. Eccle. x. Verba inquā Petri verisimiliter ad oia se extendunt sine aliqua exceptione: q2 dixit omnia. extra de ma. ⁊ obe. solite. §. penul. j. Coꝝ. xvj. ⁊ Heb. ij. xix. di. si romanoꝝ. ⁊ de priuil. q2 circa. de elec. vt circa. lib. vj. vbi de hoc in glo. omnium. Joan. an. pp qd̄ Greg. in homi. vt supra dictuʒ est. Tāta a sequētibus dimissa sunt: quāta a non sequētibus concupisci potuerunt. Ecce ergo terminus siue limes apostolice professionis ⁊ perfectionis. s. oē tēporale concupiscibile relinquere. Necessaria autē vite non minus sunt concupiscibilia, q̄ʒ ꝑter necessaria vite: ⁊ nō minus comprehendunt sub verbis Petri q̄ʒ non necessaria. vnde magister in historia scho. exponens ꝑdicta v̄ba Petri dicit sic. Omnia illa reliquerat Petrus de quibus dictuʒ est Eccles. j. Omnia vanitas. Oia illa retinuerat sibi de qbus dictuʒ est. j. Corin. xv. Deus est omnia in omnib⁹. ecce ergo quid reliquerat ⁊ qd sibi retinuerat. Itē non minus est vniuersalis de aplis ista. Ecce nos reliquimus seu dimisimus omnia: q̄ʒ sit vniuersalis de multitudine credentium illa: Erant eis oia communia. quia abdicatio apostoloꝝ non extendebat se ad pauciora q̄ʒ abdicatio prioꝝ credentiuʒ. sed illa Erant illis oia cōmunia cōpꝫhendit vniuersaliter quecūq́ʒ vite necessaria siue alimenta siue tegumenta: vt pꝫ per scripturā: ergo similiter ista Ecce nos reliquimus oia. cōprehendit similiter quecūq́ʒ vite necessaria. Similiter non minus vniuersalis est ista Ecce nos reliquim⁹ oia. Mat. xix. Act. iiij. quā illa: Nec qsquā eoꝝ q̄ possidebat aliqd suuʒ esse dicebat. xij. q. j. c. ij. sed illa, Nec quisquā eoꝝ que possidebat aliqd suuʒ esse dicebat, comprehēdit vite necessaria: ergo ⁊ ista comprehendit vite necessaria. Item non minus est vniuersalis ista de apostolis Ecce nos reliqmus oia quā sit illa de discipulis. Sic omnis q ex vobis non renunciauerit omnibus q̄ possidet: non pōt meus esse discipulus. Luce. xiiij. c. sed illa de discipulis cōpꝫhendit vite necessaria: qa comprehēdit oīa q̄ cadunt sub possessione humana: inter q̄ ↄtinent vite necessaria: quomodocūq́ʒ illa cōprehēdit siue quoad renūtiationē ꝓprietatis, siue quoad renunciationē volūtatis ⁊ dilectionis inordinate: etiā omnia cōpꝫhēdit. ergo similiter ista de aplis cōpꝫhendit vite necessaria quomodocunq́ʒ ipa cōpꝫhendat. Itē non min⁹ sub verbis Petri ꝑdictis cōpꝫhendunt vite necessaria: quā sub voto religiosoꝝ sine ꝓprio viuere ꝓfitentiuʒ: q in paupertate imitant vitā apostoloꝝ. sed sub voto religiosorum sine proprio viuere absolute profitentium cadunt vite necessaria sicut alia tēporalia. sicut patet. xii. q. j. scimus. c. nolo. c. non dicatis. Non

dicans vos ħre aliquid ꝓprium: sed sunt vobis oia
cōmunia. vnde ⁊ de malis de qbus minus videt,
scribit Prouer.c.j. Sortem mitte nobiscū. marsu-
pium vnū sit oium nr̄m. Nomine aūt marsupij in-
telligunt oia que pecunia mensurant. vnde glos. in
terlinearis. Marsupiū vnū cōmunia oia. Si ergo
inter malos possunt esse cōmunia oia: siue preter ne
cessaria, siue necessaria vite: multomagis inter bo-
nos possunt esse oia cōmunia. Jdeo de prima mul-
titudine scribit Actuū.iiij.ꝙ erant illis oia cōmunia.
quod de necessariis etiam vite negari non pōt: ⁊ ne
cesse est hoc intelligi: Sed votū religiosoꝝ sine pro-
prio viuere ꝓfitentiū se extendit ad oia illa que pos
sunt esse cōmunia: ⁊ nulli in speciali propria: sed oia
quecūqꝫ sint, siue necessaria siue non necessaria vite:
possunt esse cōmunia alicui multitudini: ⁊ nulli eo-
rū ꝓpria. alioquin falsum esset qd̄ scribit de prima
cōmunitate siue multitudine credentiū, ꝙ erant il-
lis oia cōmunia: ergo votū religiosorū absolute sine
ꝓprio viuere ꝓfitentium ad alimēta vite necessaria
se extendit. ⁊ verba Petri scꝫ Ecce nos reliquimus
oia. nō extendunt se ad pauciora ꝙ̄ votum religio-
soꝝ absqꝫ ꝓprio viuere ꝓfitentium paupertatē euā
gelicam ⁊ apostolicā imitantiū: ⁊ votuꝫ religiosoꝝ
se extendit ad quecūqꝫ minima: ergo verba Petri
predicta se extendunt ad quecūqꝫ etiā vite necessa-
ria. Jtem regula beati Francisci ab ecclia data, con
firmata ⁊ approbata, ⁊ declarata, ⁊ corpore iuris
clausa, sic incipit. Regula ⁊ vita fratrum minorum
hec est. scꝫ sanctū euangeliū obseruare: viuēdo in o-
bedientia, sine ꝓprio ⁊ in castitate ⁊c. ergo viuere si
ne ꝓprio fuit paupertas euangelica. sed viuere sine
ꝓprio in nullo loco euangelij conuenientius expri-
mitur ꝙ̄ in verbis Petri predictis. Ecce nos reli-
quimus oia. ergo verba ꝑdicta debēt intelligi quā-
tum ad abdicationem proprietatis oium rerū tem
poralium quarū religiosi voto a se proprietatē abij
ciunt. sed religiosi abiciunt a se spāli voto proprie-
tatis proprietatē oiuꝫ rerum que possunt esse cōmu
nes ⁊ nulli proprie. quia votum abdicationis abso
lute ⁊ cadens super oia ex forma ⁊ natura sua cadit
sup omnia vniuersaliter que possunt esse cōmunia
⁊ nulli propria. talia autem sunt vniuersaliter que-
cūqꝫ temporalia absqꝫ exceptione aliqua. vt sepe di
ctum est. qꝛ illud qd̄ scribit de multitudine creden-
tium ꝙ erant illis oia cōmunia: intelligit vniuersa-
liter de quibuscūqꝫ rebus tēporalibus. ergo verba
Petri predicta intelligunt quantum ad abdicatio
nē proprietatis oium reruꝫ quarumcūqꝫ. Nisi hoc
diceret, sequeretur ꝙ abdicatio apostoloꝝ fuisset mi
nor ꝙ̄ abdicatio religiosoꝝ absqꝫ ꝓprio viuere pro
fitentiuꝫ. qd̄ est absurduꝫ. vn̄ Hiero. ad Exuberan-
tium dicit. Nemo apostolis pauperior fuit. nemo
tanta ꝓ dn̄o dereliquit. Ceteruꝫ ꝙ pōt argui de illo
qd̄ dicit angelus ad Petruꝫ. Actuū. xij. Circunda
tibi vestimentū tuum. Et illud christi ad Petrum.
Cōuerte gladium tuuꝫ. Mat.xxvj. ⁊ illud. Uenit
Jesus in domuꝫ Petri. Luce.iiij. Et illud Qui ha
bet sacculuꝫ tollat: similiter ⁊ perā. ⁊ qui nō habet:
vendat tunicā suā ⁊ emat gladiū. Luce.xxij. qd̄ fuit
dictum singulis aplis in speciali. non obstat. qꝛ hec
arguunt ꝙ hec fuerūt singula ⁊ in speciali apostolo
rum quoad proprietatē ⁊ dn̄ium. ⁊ s̄m hoc semper
⁊ ante ꝑdicationem ⁊ post ⁊ post aduētum spūs san
cti quilibet apostoloꝝ fuisset proprietarius ēt in spe
ciali: quum quilibet ipsoꝝ ⁊ vestibus ⁊ cibis neces-
sarius vsus fuerit. Qd̄ est aperte cōtra scripturā. A-
ctuum.ij. ⁊.iiij. ꝙ nec quisqꝫ eoꝝ que possidebat ali-
quid suum esse dicebat: sed erant illis oia ⁊ commu
nia. ⁊ j. protunc nullus eorum fuit in speciali pro-
prietarius in vestibus nec in aliis quibus vtebat.
ergo nec post nec ante. quiꝫ nullus ipsoꝝ fuerit ma
gis vsus speciali veste post ꝙ̄ ante: nec imperfectior
post ecclesiam primitiuam ꝙ̄ erat in ea. Est ēt hoc
expresse cōtra Clementem. xij. q. j. dilectissimis. vbi
dicit ꝙ communis vsus oium que sunt in hoc mun
do oibus hominibus esse debuit. sed per iniquitatē
alius dixit hoc esse suū: ⁊ alius istud. ⁊ sic inter mor
tales facta est diuisio. ⁊ sicut non pōt diuidi aer nec
splendor solis: ita nec reliqua que data sunt ho-
minibus ad habēdum diuidi debere: sed habenda
oia esse communia. Jstius consuetudinis more re-
tēto, apl'i eorūqꝫ discipuli vna nobiscū ⁊ vobiscū cō
munē vitā duxerunt ⁊c. Sexto s̄m Clementē sicut
null⁹ apostoloꝝ vel discipuloꝝ habuit in aere vel in
sole spāle dn̄ium proprietatis: nec fuit in spāli in ae-
re proprietarius ⁊ sole: ita s̄m ipm̄ null⁹ fuit in spe-
ciali proprietarius in aliqua re huius mundi. ⁊ ita
predicta opposita non intelligunt quoad proprieta
tem ⁊ dominium: sed quoad vsum. Et ita non exci-
piunt ab ista vniuersali. Ecce nos reliquimus oia.
que intelligunt quoad proprietatem ⁊ dn̄ium vt su
perius est ostensum. Jtē contra hoc est expresse Re
migius doctor eximius super illo ꝟbo Apoc.xj. in
ꝑn. Metire templum ⁊ adorantes in eo. vbi sic di-
cit. Dicito. n. seculo renunciantibus. Beati estis q
euāgelici ꝑcepti memores, cuncta terrena pro chri-
sto reliquistis: sequentes eum a quo thesauruꝫ in ce
lo indeficiētē percipietis. hec Remigius. Jtē glos.
accepta ab Ambro. sup illud ij. ad Coꝛ. vj. c. Tāꝙ̄
nihil habentes ⁊ oia possidentes. glos. Hec fuit glo-
ria apl'oꝝ: nihil oino possidere: sine solicitudine esse:
⁊ tam res ꝙ̄ dn̄os earum possidere. ideo oia pone-
bantur ad pedes apl'oꝝ: sicut in actibus apl'oꝝ legi
tur. hec glos. Jtē Nicolaus.iij. in decre. exijt. posita
ex de ꝟbo. sig. li.vj. dicit sic. Dicimus ꝙ abdicatio
proprietatis hmōi oium reruꝫ tā in speciali ꝙ̄ ēt in
cōmuni ꝓp deum meritoria est sancta: ꝙ̄ ⁊ christus
viam perfectionis ostendens, verbo docuit: ⁊ exem
plo firmauit: quāqꝫ primi fundatores militantis ec
clesie prout ab ipso fonte hauserant, in volentes ꝑfe
cte viuere per doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deriua-
rūt. hec Nicolaus. Ex qbus sequunt duo principa
liter. Primuꝫ ꝙ vsus quarūcūqꝫ reꝝ ꝯsumptibiliū — Et prius
⁊ non consumptibiliuꝫ vsu est separabilis a proprie — dictis qua
tate ⁊ dn̄io in speciali ⁊ in cōi. qd̄ patet ex eo qd̄ di- — tuor hec
cit, dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis oium rerum in — inferunt.
speciali ⁊ in cōmuni ꝓp deuꝫ meritoria est ⁊ sancta.
sed non esset meritoria ⁊ sancta: nisi esset possibilis.
ergo vsus in oibus rebus est separabilis a proprie-
tate ⁊ dn̄io. Scd̄m qd̄ sequit est: ꝙ christus ⁊ apl'i
habuerunt vsuꝫ reruꝫ oiuꝫ separatum a ꝓprietate ⁊
dn̄io speciali ⁊ cōi. quātum ad cōitatē ipsoꝝ spālem
⁊ propriā. qd̄ patet ex eo ꝙ dicit. ꝙ̄ ⁊ christus vitā
ꝑfectionis ostendens verbo docuit: ⁊ exēplo firma
uit. quāqꝫ primi fundatores militantis ecclie scꝫ a-
postoli prout ab ipso fonte hauserāt, in volētes ꝑfe-
cte viuere per doctrine vite ipsoꝝ alueos deriuarūt.
Tertium qd̄ sequitur est ꝙ sepe dicta verba Petri.
Ecce nos reliquimus oia. sunt intelligenda in spe-
ciali ⁊ in cōmuni quantum ad propietatē ⁊ dn̄iū.
qꝛ in nullo alio euāgelio cōuenientius ⁊ perfectius

docuerunt abdicationem propietatis oĩum rerũ in speciali & in cõi q̃ in verbis istis. Quartum qḋ sequitur ex premissis est: q apli non potuerunt licite retinere predia & agros: vñ in legenda sanctoꝝ apostoloꝝ Simonis & Jude accepta ex libris Aphricani doctoris & epĩ precipui scribit̃ de ipsis aplis sic. Non nobis licet aliquid possidere super terram: qꝛ possessio nostra in celis est: que est eterna vbi immortalitas regnat: & ideo nulla rõne possumus accipere aurum, aut argentum, aut vestes, aut domos, aut predia, aut seruos, aut ancillas. ista oĩa terrena sunt: & morientem hoĩem non sequunt̃: quibus quoꝫ diceret̃: vel aliquantulum accipite qꝛ pauperes & peregrini estis, dixerunt. Non sumus pauperes: qꝛ diuitias celestes habemus. Hec ibi. Nec obstat si dicat̃ q Nicolaus tertius loquit̃ de Chr̃o & aplis inquãtũ prebuerunt exẽplũ perfectis: non ꝯdescendẽdo infirmis & impfectis: qꝛ infirmis imperfectis ꝯdescendẽdo bene habuerunt propietatẽ & dñium aliquarũ rerum. Jstud non obuiat: sed confirmat ꝓpositum: quia saltem ſm hoc ostendendo viam perfectionis perfectis, habuerunt vsum taliũ rerum separatũ & propietate & dñio in speciali & in cõi. Similiter quocunqꝫ abdicauerint proprietatem oĩum rerum in speciali & in cõi ista verba Petri. Ecce nos reliquimus oĩa intelligenda sunt quantum ad abdicationem proprietatis & dominij oĩum rerum vniuersaliter pro tpe quo dicta sunt in speciali & in cõi: ita pro illo tpe habuerunt vsum oĩum rerum quibus vsi sunt, separatũ a proprietate & dñio in speciali & in cõi. Nec est verisimile aut aliquo modo credibile q vlis ecclesia que predictam decre. dñi Nicolai. iij. absqꝫ ꝯtradictione aliqua iam sunt quinquaginta anni & amplius recepit approbauit corpore iuris clausit: publice in scholis per vniuersitates lecta est & vbiqꝫ predicta: per Bonifacium. viij. in. vj. lib. inserta: per Clementẽ etiã. v. in constitutione Exiui de paradiso: in concilio Vienensi edita. Approbata p dñm papam Jo. xxij. in quadam sua extrauaganti que incipit. Quorũdã: corroborata, circa vitã Chr̃i & aploꝝ vsqꝫ nunc fuerit in errore: quum vlis ecclesia in fide vel moribus errare non possit. xxiiij. q. j. hec est. & c. a recta. Ad solutionem etiaꝫ contrarioꝝ que possunt fieri, sciendum est q contingit relinquere aliqua dupliciter. l. simplr & perfecte cum intentione non amplius resumendi: & conuenit relinquere ſm quid tñ & imperfecte: quantũ ad tp̃s cũ intentione iterum resumendi. Petrus aũt in verbis premissis. Ecce nos reliquimus oĩa: loquebat̃ de modo relinquendi oĩa perfecte cuꝫ intentione non amplius resumendi: qḋ patet ex eo q ante ibi premittitur. Si vis perfectus esse & c. occasione cuius Petrꝰ dixit verba predicta. Jnstantie aũt que possunt fieri: loquunt̃ de modo relinquendi imperfecte ad tp̃s cum intentione iterum resumendi: sicut patet Luc. v. Subductis ad terram nauibus relictis oĩbus secuti sunt eum: vbi apli Petrus & Andreas non reliquerunt tunc oĩa simplr & perfecte: sed tñ imperfecte & ad tp̃s cum intentione iterum resumendi: qḋ expresse dicit glo. ordi. super verbis predictis Subductis ad terram nauibus & c. glo. qꝛ adhuc habent voluntatem redeundi: & magister in historia schola. Subductis ad terram nauibus: idest locatis animo redeundi ad eas: secuti sunt aliquantulum: & iterum redierunt ad sua: ad hec magr̃ ibi. Sexto tunc apli non dimiserunt oĩa simplr & vltimate: sed tñ ad tp̃s

Bifariã potest qd relinqui.

cum intentione redeundi: qḋ etiam patet ex glo. sup illo verbo Luce. v. Jam eris ex hoc hoĩes capiens. glo. Nondum eligitur in aplm, sed predicatur et q aliqñ sit eligendus. hec glo. Et super illud Matth. iiij. Relictis retibus secuti sunt eum. glo. Amplius ad propria non reuersi. vbi glosa supponit q prius fuerant post primaꝫ vocationeꝫ ad propria reuersi. Quia potest obijci de Mattheo: qui postq̃ euãgelista dixit. Relictis oĩbus secutus est eum: postea fecit sibi conuiuium magnum in domo sua. Matth. ix. & Luce. v. dicendum q illud vel dictum per anticipationem, sicut sepe scriptura accelerans anticipat tp̃s facti: & postea explicat modũ, & ordinẽ rei geste: vt superius est oñsuꝫ. Vel relictis oĩbus tunc inchoatiue: qꝛ tunc incepit oĩa dimittere: sꝫ nõ cõpletiue: qꝛ cõpletiue postea: sicut de eo scribitur. Surgens secutus est eum: sed inchoatiue & non completiue: qꝛ tũc non Christum secutus cõpletiue: sed postea. Vel relictis oĩbus non simplr & vniuersaliter, sed illis de quibus illi premittit̃. s. negotijs & lucris telonei. de quibus ibi immediate premittit̃: Vidit leui sedentẽ ad teloneum. & ait illi. Sequere me: & relictis oĩbus secutus est eum. Relictis ergo negotijs & lucris telonei secutus est euꝫ. Alia vero facto reliquit postea. licet etiam tunc oĩa reliquerit proposito & animo dimittendi. Quia potest obijci de Jacobo & Joanne q relictis retibus & pr̃e Zebedeo secuti sunt Chr̃m tñ & Matth. iiij. non renuntiauerunt patri vt postea non hẽrent eum pro patre: hoc ideo est qꝛ pater non põt renuntiari quoad gñationem: quin homo natus sit de proprio patre & matre: sed potest sibi renuntiari quantum ad obedientiam q̃ debet filius patri & curam seculi tpalem: sic intelligit̃ xciij. di. diacon. v. in prin. ibi. Dicentes pater & mater non noui vos. Deute. c. penul. Non obstat etiaꝫ qḋ legitur. Mat. viij. q venit Jesus in domum Petri: & tñ iã Petrus reliquerat oĩa post vltimam vocationem. Matth. iiij. & Luce. iiij. qꝛ domus illa non erat sua quoad proprietatem & dominium. sed quoad habitationeꝫ: alὸs sui fuisset dñij ciuitas Bethsaida. quia legitur Jo. j. Erat aũt Philippus de Bethsaida ciuitate Andree & Petri: quod friuolum est. Et eadẽ rõne Nazareth fuisset quod dñium Marie & Joseph: qꝛ legitur Luce. ij. Reuersi sunt in Galileaꝫ ciuitatem suam Nazareth. Et eadem rõne crux in q̇ passus fuit Christus fuisset Christi quoad proprietatem & dominium. qꝛ legitur Matth. xxvij. Angariauerunt vt tolleret crucem eius. Eadem etiam ratione sepulcra in quibus iacebant prophete, fuissent quoad proprietatem corpoꝝ mortuoꝝ: quia legitur Matth. xxiij. Ve vobis: qꝛ edificastis sepulcra prophetarum, que oĩa sunt ridicula: & plura alia in scripturis similia. Jdeo dicendum q sicut ciuitas natiuitatis eoꝝ dicebat̃ esse ipsoꝝ, quantum ad originẽ & habitationem qua ibi habitauerãt prius vel nũc vel quoad dñium quo prius fuerunt dñi eius: non: q tunc essent actu dñi. Sicut Syon dicebatur ciuitas Dauid post mortem suam. j. Machab. j. non q tunc esset eius: sed qꝛ fuerat. Et similiter porticus Salomonis. Jo. x. dicebat̃ post mortem Salomonis: non q tunc esset, sed quia fuerat eius quoquomodo, vel qꝛ fecerat illam construi. Sic etiam dicit̃ Matth. ix. Ascẽdens Jesus in nauiculam transfretauit: & venit in ciuitatem suam. que fuit ad literam Capharnaum. Mat. ii. vnde Aug. Quis dubitat Capharnaum fuisse ciuitatem dñi: q̃ non nascendo

sed miraculis illustrando suam, sed tñ non proprias
fecit? Quia aũt domus illa nõ esset actu Petri vel
Andree quoad dominium: patet per illud quod di-
cit beatus Grego. exponens verba illa Matth. iiii.
dicta de Petro et Andrea. Relictis retibus secuti
sunt eum. vbi dicit. Tanta a sequentib⁹ dimissa sunt,
quanta a non sequentibus concupisci potuerunt. et
ita extunc non videtur ꝙ retinuerunt sibi domum
quoad dominiũ. Ad hoc etiam est glo. super eisdem
verbis: que dicit super verbo sequenti: incessu ſʒ ma
gis obedientia et affectu amplius ad propria non re
uersi: hec glo. et per consequens extunc non retinue-
runt sibi aliquid proprium maxime in reb⁹ immo-
bilibus. Adde quod scripsi. j. in. c. lviii. in. §. sed ↄtra.
versi. quod vero obiicitur. Licet etiã fortassis pos-
set dici ꝙ vocatio Petri et Andree fuit postꝗʒ Chri
stus venit in domũ Petri et Andree: quãuis Mat-
theus prius narret factuʒ vocationis ꝗʒ factum de
domo: tñ Lucas euangelista qui magis in hoc vide
tur texere ordinem rei geste: prius narrat. iiii. c. qũo
Jesus venit in domum Simonis: et post. v. c. narrat
qũo vocauit eos: vbi dicit glo. et accipitur ab origi-
ne: qñ hoc factum sit ignoraſ: qꝛ non semper quod
posterius narratur, est posterius in re. Quomodo
cũqʒ aũt dicatur sic vel sic: postꝗʒ vltimate oĩa reli-
querunt: amplius simpliciter proprium non habue
runt. Quod potest iterum obiici de caligis. Calcia
te caligas tuas. Actuum. xii. et de vestimento. Circũ
da tibi vestimentum tuuʒ. et de tunica. Qui non hʒ
vendat tunicam suam. Luce. xxii. et de gladio. Con-
uerte gladium tuum in vaginam. Mat. xxvi. et Jo.
xviii. xxiii. q. j. §. j. mouere non dʒ: qꝛ non aliter ve-
stimentum Petri fuit suum post aduentum spũssan
cti: ꝗʒ ante: qꝛ vniformiter Petrus vtebaſ suo ve-
stimento: ex quo fuit ad aplãtum assumptus. et cali-
gis et tunica: sed vestimentum quo vtebaſ Petrus
existens in multitudine credentium: non erat Pe-
tri quoad proprietatem et dominium: qꝛ dꝛ Actuũ.
iiii. et. xii. et. j. ca ii. Nec quisqʒ eoruʒ que possidebat
aliquid suuʒ esse dicebat: sed erant illis oĩa cõia, ergo
nec post nec ante fuit proprietarius: nec suuʒ quoad
proprietatem et dominium fuit vestimentuʒ: et si po
stea vniformiter vsus fuerit suo vestimento sicut añ
et post: non fuit magis proprietarius in speciali ꝗʒ
ante. Si ergo vestimentum quo vtebatur in multi-
tudine credentium: non fuit suum quoad proprieta
tem: sed tñ quoad vsum: eadem rõne et fortiori tu-
nica qua vtebaſ in collegio aplorꝫ añ Christi passio
nem, non fuit sua quoad proprietatem: sed solum
quoad vsum: et tñ non fuit magis proprietarius in
collegio Christi et aplorꝫ. ꝗʒ in cõitate credentium:
nec aliter in speciali fuit vsus tunica ante ꝗʒ post. et
eodẽ de gladio. Item si ideo vestimentũ fuit quoad
proprietatem petri: qꝛ scriptuʒ est. Circunda tibi ve
stimentum tuum etc. Eadem rõne panis quẽ come-
derunt filii Israel in deserto. Josue. v. Sap. xvi. fuit
quoad proprietatem et dominium angelorꝫ: qꝛ dici-
citur in ps. lxxvii. Paneʒ angelorꝫ manducauit ho
mo: de conse. di. ii. reuera. et. c. oĩa. et per consequens
homo habuit vsum panis separatum a proprietate
et dominio. Itẽ si ideo vestimentum quo vtebatur
Petrus fuit in speciali quoad proprietatem ipsius:
qꝛ scribitur. Circunda tibi vestimentum tuuʒ. Ea-
dem ratione panis de quo dicitur in ps. xl. Qui ede-
bat panes meos magnificauit aduersuʒ (alã super)
me supplantationem: fuit quoad proprietatem ho-
minis supplantati et comedentis. et ita supplantator
habuit vsum panis separatum a proprietate et do-
minio. Et eadem rõne panis de quo dixit Christus
Jo. xiii. Qui manducat panem meum: leuabit cal-
caneuʒ suum ↄtra me. fuit quoad proprietatẽ Chri:
et non Jude: nisi quoad vsum: et ita Judas habuit
vsum separatum a proprietate panis: et ita vere hoc
pronomen suum tuum et meum vel similia vt res il
lius, in scripturis et modo loquendi cõi est equiuo-
cũ et multiplex ad suuʒ tuuʒ et meum quoad domi-
nium vel quoad vsum ſm quod diuerse requirunt
mẽ. Item qꝛ supra allegatũ est. c. Clementis. dilectis
simis. xii. q. j. ꝙ vsus põt in consumptibus a dñio se
parari: et ↄtra hoc posset dici ꝙ debeat intelligi illud
c. ꝙ rerum diuisio facta est per iniquitatem quoad
dominium: non quoad vsum: et sic non faceret pro
hac parte: dicendũ est ꝙ hac stare non põt et contra
decretum predictum. Clementis est dicentis. Cõis
vsus oĩum etc. Et non dicit Clemens. Cõe dñium
oĩum oĩbus hoĩbus esse debuit: qꝛ in statu innocen
tie fuissent cõia oĩa oĩbus: non solum quoad dñium
rerũ ſʒ etiaʒ quoad vsuʒ siue iuris siue facti. Quoad
vsum iuris: qꝛ ius vtendi quodcunqʒ eis conueniẽs
fuisset cõe oĩbus: et nulli proprium: ideo sicut primis
parentibus fuit traditum dñium cõe, et indiuisum
oĩum inferiorum, ita fuit eis tradita potestas vten-
di oĩbus alimentis cõis et indiuisa: vt patet Gen. j.
c. Et ita vsus iuris nãlis fuisset cõis oĩbus hoĩbus
magis ꝗʒ dñium: vel eque: qꝛ vsus iuris magis erat
intentus pp se in suo ordine: ꝗʒ dñium sicut finis ex
trinsecus eius. qꝛ dñium taliuʒ est aliquo modo pp
vsum magis ꝗʒ econuerso: et diuisio facta fuit ei⁹ rei
cuius prius erat cõio: et prius erat cõio reruʒ quoad
vsum iuris nãlis, ergo postea facta est diuisio rerum
quoad vsum, et non solum quoad dñium. Similiter
vsus facti fuisset cõis oĩbus hoĩbus non in diuisio-
ne entitatis nãlis actus: sed in diuisione volunta-
tis socialis: qꝛ licet idem actus vtendi numero fuis-
set singulorꝫ, quantum ad essentiam entitatis: tamẽ
idem actus vtendi numero fuisset singulorꝫ: quan-
tum complacentiam voluntatis: qꝛ licet idem actus
numero non potuisset esse cõis oĩbus, quantum ad
exercitium operis effectiue: tñ idem actus numero
fuisset cõis oĩbus: quantum ad participium ↄsola-
tionis conglutinatiue: pro quanto quilibet gaude-
bat de commodo alterius sicut de suo: et solatiũ vni⁹
redundasset in singulos: et ita gaudium cuiuslibet
rei fuisset cõe oĩbus per participationem mutue cõ-
solationis, iuxta illud ps. cxxxii. Ecce ꝗʒ bonum et
ꝗʒ iocundum. et pre. c. dilectissimis. vnde super illud
iiii. c. Actu. Multitudinis aũt credentium erat cor
vnum et aĩa vna. glo. or. ex dictis sctõrꝫ collecta. Sic
qui mundum perfecte reliquerant: non de nobilita-
te gñis gloriantes, se aliis preferebant: sed sicut vni⁹
eiusdemqʒ matris ecclesie visceribus editi: iata codeʒ
amore fraternitatis gaudebant. Et ita si homo nõ
peccasset: oĩa fuissent cõia tripliciter. s. quoad dñium
quoad ptãtem vtendi: et quoad cõe solatium reruʒ.
Et post peccatum per oppositum tripliciter facta est
diuisio: quoad proprietateʒ dominii: quoad appro
priationeʒ iuris vtendi: et quoad appropriationem
solatii et gaudii priuati qd hoĩes malis affectati no-
lunt alteri cõicare. Nec obſ. de eo quod dꝛ in pre. c.
dilectissimis: data sunt oĩbus ad habendum: qꝛ nõ
quicquid daſ ad habendum ab eo qui dare potest
datur quoad dñium: qꝛ sepe datur quoad vsuʒ, et nõ

quoad dñium. sicut deus dedit leuitis vrbes ad habendum quoad habitationem: non quoad dñium. vt patet numeroꝝ.xxxv.ca.xiij.q.j.§.his ita. ⁊ sicut etiam dedit Aaron ⁊ filijs eius ad habendū vestes sacerdotales quoad vsum: ⁊ nō quoad dñium. Vñ Exo.xxix.ca. Vestem aūt sanctam qua vtet Aaron, habebunt filij eius post eū.vij.diebus vtet illa: qui pontifex pro eo fuerit constitutus. Et ita dominiuz vestium sacerdotalium erat dei: ⁊ non sacerdotum: q: sacerdotes non poterant ipsas vendere vel alienare: ⁊ ita sacerdotes habuerunt vsum dictarum vestium separatuz a proprietate ⁊ dñio. ⁊ facit ad hoc. xij.q.ij.nulli. Et ibi. Sanctum sanctoꝝ erit. glo. idest ad vsum sanctoꝝ sacerdotum pertinet. ⁊.c. predia diuinis vsibus tradita. ⁊.e can.q.j.eps.ibi.vsibus. ⁊ d con.di.j.vestimenta.ibi.in alijs vsibus. Sed qua ratione vsus illarum vestium fuit separatus a proprietate ⁊ dñio earum: eadez ratione vsus vestimentoꝝ quotidianoꝝ erit separabilis a proprietate ⁊ dñio: q: quecūq: sunt separabilia ad tps eadem ratione sunt separabilia pro semper: quantum est ex nā rerū separabilium. Nec valet quod sepe dictuz est per alios q̧ vsus facti haberi non potest: q: hoc falsuz est, q̄m licet vsus facti non possit haberi permanenter: quo habent entia permanentia: tū bene pōt haberi successiue in fieri: sicut suum esse consistit in fieri: q: vsus facti non est magis fluens q̃ tps: quod tñ fm scripturam dz haberi. vñ Joan.v. Erat aūt ibi homo.xxxviij.annos in infirmitate sua hñs. ⁊ ad Gal. vltimo. Dum tps habemus: operemur bonum ad oēs. ⁊ Joan.ix. Etatem habet: ipsum interrogate. Item non obstat quod posset opponi de pre.c.dilectissimis.ibi. Nec quisq̃ eoꝝ que possidebat aliquid suum ⁊c. ergo apl̄i ante illam conuersionem illorum Judeoꝝ aliqua possidebant ⁊ habebant: ⁊ illa communicauerant conuersis: q: vt supra probatum est ⁊ post suam renuntiationem Apl̄i nihil proprium habebant vel possedebant. Nec Clemens mentionez facit in toto illo passu de proprietate ⁊ dominio proprietatis. ⁊ hoc apparet per primum exemplum de statu innocentie: quū dicit. Communis vsus omnium ⁊c. sed per iniquitatē ⁊c. Constat aūt q̧ in statu innocentie non fuissent oia communia quoad ꝓprietatem ⁊ dñium introductum per iniquitatē: q: illud dñium fuit alterius conditionis ⁊ nature a dominio introducto per iniquitatem: q: illud dñium fuit mere libertatis ⁊ perfectionis nālis: istud vero est dñiuz seruilis necessitatis ⁊ coacte ptātis, q: nisi homines cōactiua ptāte prohiberentur: quilibet vt plurimum vellet si posset, totū vsurpare. Ideo istud dñium distat ab illo dñio sicut violentum a nāli: ⁊ coactum a libero. Similiter ꝑ secundū exēplum ei⁹ patet hoc idē. q: dicit ibi. Deniq: grecoꝝ quidā ⁊c. debere esse amicoꝝ oia communia. Sed bona amicoꝝ non debēt communiter esse communia quoad proprietatem ⁊ dñium: s: quod commodū necessitatis. vnde.j.Machab.xij. Spartiate velut Romani amici Judeoꝝ scripserūt Judeis in hec verba. Pecora nr̄a ⁊ possessiones nr̄e vr̄e sunt ⁊ vr̄e nr̄e: quod non intelligendum quoad proprietatem: sed quoad vite necessitatem. Hoc etiaz patet per tertium exemplum eius. Et sicut non potest diuidi aer nec splendor solis: Ita nec reliqua que data sunt hoībus ad habendum diuidi debere: sed habenda esse oia communia. Constat autez q̧ in aere ⁊ in splendore solis nullus de communi lege vendicat sibi proprietatez

Amicoꝝ oia q̃uodi ci debeāt cōmunia.

nec dominium proprietatis: sed dñium tm̄ nāle: qđ est alterius gñis ab isto dominio qđ est per iniquitatem: vt dictum est: quare Clemens nō loquitur nec intendit inferre q̧ apl̄i habuerunt in speciali nec in cōi quantuz ad cōitatē ipsoꝝ apl̄oꝝ singulare aliqđ dominium proprietatis: quicquid sit de cōitate credentiuz gñali: q: non est verisimile nec probabile q̧ aliquis sapiens intendat inferre in conclusione: qđ nullo modo prelibauit in premissis. quum conclusio in nulla scientia excedat virtutē mediū. Quum ergo Clemens in toto suo processu nihil fuerit de ꝓprietate ⁊ proprietatis dominio preloquutus: sicut patet per oia exempla eius prius adducta: non est verisimile nec probabile q̧ voluerit inferre de apl̄is, q̧ habuissent aliqua quoad proprietatem ⁊ dominium proprietatis: nisi specialiter expressisset: qđ nō fecit, vñ q̧ dz ibi. Nec quisq̃ eoꝝ q̄ possidebat aliquid suum esse dicebat. verbum possidebat accipit ꝓ simpliciter habere absq: proprietate ⁊ dominio. q: aliter esse repugnantia ⁊ contradictio manifesta in dicto: si possidere acciperet ibi iure proprietatis ⁊ dominij: q: tunc esset sensus: nec quisquam eoꝝ que possidebat quoad proprietatem ⁊ dominium: suum esse dicebat quoad proprietatē ⁊ dominiū: qui sensus implicat apertā contradictionē. ergo possidere accipit ibi pro simpliciter habere seu detinere absq: iure proprietatis ⁊ dominij ⁊ titulo possidendi ꝓprio noīe ⁊ hoc clare gl. posita in pre.c.dilectissimis que incipit: ergo aliquis, determinat dicens. Sic ergo aliquis potest possidere rem cuius non potest habere proprietatē ⁊ hec est possessio nālis: non ciuilis. Sed dic possidebat: idest detinebat: sicut seruus dz possidere. ff. de acqui.pos. q̧ seruus ad idem facit qđ no.xij.q.j. non dicatis in glo. nunquid. Ex quo vlterius patet propositum: q: abdicatio apl̄oꝝ in cōitate gñali credentiuz non fuit altior ⁊ perfectior abdicatione ipsoꝝ extra illam cōitatem cum Christo: sed apl̄i in cōitate gñali omnium credentium non possiderunt quoad ꝓprietatē ⁊ dominium aliquid in speciali: nec in cōi quoad cōitatem ipsoꝝ specialē ⁊ propriam: q: illud quodcunq: fuisset, non fuisset cōe toti multitudini credentium, sicut quod est proprium cōitatis specialis, non potest esse cōe toti cōitati gñali: q: ꝓprium partis, non est cōe toti: scriptura aūt Actuum.iiij. dicit. q̧ nec quisquā eorum qui pos.⁊c. ergo apl̄i nec ex̄ illam cōitatem vna cū Chr̄o aliquid possederunt in speciali: nec in cōi quoad proprietatem ⁊ dominiuz. Aliter sequeretur q̧ apl̄i fuissent magis proprietarij in ꝓpria cōitate cuz Chr̄o: q̃ fuerunt in cōitate gñali credentium: quum in cōitate gñali credentium non ponantur fuisse proprietarij nec in speciali nec in cōi quantum ad ipsoꝝ cōitatem specialem ⁊ ꝓpriam. Item cōitas apl̄oꝝ in illa multitudine credentium quoad abdicationez ꝓprietatis tenuit locum vnius persone specialis seu singularis. q: sicut nulla persona specialis retinuit sibi aliquam ꝓprietatem in speciali in illa multitudine: ita nec tota cōitas apl̄oꝝ ꝓpria retinuit sibi aliquam ꝓprietatem in illa multitudine credentiuz. Sed cōitas apl̄oꝝ non retinuit quoad abdicationē ꝓprietatis locū vnius persone specialis in illa multitudine: nisi quia abdicatio proprietatis in speciali ⁊ in cōi quacūq: cōitate speciali citra cōitatem generalem totius ecclesie: cuius typum ⁊ figuram gerebat illa ecclesia primitiua: est perfectior. ⁊ maioris excellentie: q̃. abdicatio ꝓprietatis omnium tm̄ in

speciali: & non in communi. aliter. n. frustra & inutiliter ac ociose communitas apl'orum renunciasset proprietati omnium in illa multitudine: nisi abdicatio proprietatis omnium in speciali & in com̄i quacunque cõitate speciali esset perfectior & altior: q̄ abdicatio proprietatis omnium tm̄ in speciali & non in cõi. Aliter. n. frustra & inutiliter ac ociose communitas apl'orum renunciasset proprietati omnium in illa multitudine: nisi abdicatio proprietatis omnium in speciali & in communi quacunque cõmunitate speciali esset perfectior & altior, q̄ abdicatio & proprietatis omniũ tm̄ in spāli & non in communi: quia frustra & inutiliter quis se obligat ad gradum abdicationis arctiorem & maiorem, nisi consequatur inde perfectionem aliquam maiorem: vt supra dictum est. versi. Item ad hoc est ratio. Et sicut in ecclesia primitiua, que gerebat typum & figuram presentis ecclesie: fuit perfectionis vl'r apud oẽs illius ecclesie abdicare proprietatem cuiuslibet rei in spāli & in communi quacunque communitate spāli citra communitatẽ gñalez illius ecclesie. Ita nunc in ecclesia presenti est perfectionis saltem in aliquo statu spāli apud aliquos viros perfectos abdicare proprietatem cuiuslibet rei tã in speciali q̄ in communi quacunque communitate speciali citra communitatem gñalem totius ecclesie: quia dicere q illud quod tunc fuit perfectionis simpl'r apud oẽs: nunc non possit esse perfectionis in aliquo statu speciali: est ridiculum: quum nã rerum non sit immutata nunc plus q̄ tunc. Et talis status si ponatur: quicunque fuerit habebit vsum omnium reruz separatum a proprietate & dominio in speciali & in communi. sicut habuit quilibet status seu ordo specialis ecclesie primitiue. Et talem statũ abdicationis omnium rerum in speciali & in communi: elegit beatus Franciscus pro se & ordine suo sicut patet per declarationes multorũ summorũ pontificum, vt est supra in. c. lv. in. §. porro. in prin. est euidentius declaratũ. Quem statum stulte & fatue elegisset & ecclesia approbasset: nisi abdicatio proprietatis omnium reruz in speciali & in communi esset maioris meriti: q̄ abdicatio proprietatis omnium rerũ in spāli & nõ in cõmuni: quia frustra & stulte quis se obligaret ad gradum vite arctiorem & difficiliorez sicut est iste: vt patet ex de verb. sig. exiit. li. vj. §. vnde vos ibi, tenent plus q̄ ceteri christiani &c. & j. ver. ceterorũ. ibi, christi semitas arctius elegerunt: nisi ex hoc ordinaret ad gradum perfectiorem altiorẽ & maiorem: vt dictuz est. Quod aũt talem statum elegerit beatus Francisc9, patet per declarationes Romanorũ pontificũ. Gre. ix familiaris beati Francisci. Innocen. iiij. Ianuen. de dodo de fliseo, luminis iuris: qui fecit apparatuz. Innocen. Alexandri. iiij. Nicolai. iij. Clementis. v. Jo. xxij. in sua extraua. que incipit. Quorundã. Ex quibus declarationibus luce clarius constat q abdicatio proprietatis omnium rerum in speciali & in cõmuni sit maioris perfectionis & meriti quã abdicatio proprietatis omnium rerum in speciali: & non in cõi vt supra dictum est. Et q vsus potest in consumptibilibus a dominio separari. Nam sicut dictum est: frustra & fatue se beatus Franciscus pro se & ordine suo ad talem expropriationem in spāli & in communi s'm determinationem predictorũ Romanorũ pontificum obligasset: nisi talis abdicatio esset perfectior & altior seu maioris meriti ex gñe operis operati: q̄ abdicatio proprietatis tm̄ in spāli & non in communi. Frustra etiam & fatue ecclesia Romana talem expropriationem approbasset & priuilegijs innumeris dotasset: nisi talis expropriatio esset ex gñe operis operati perfectior expropriatione rerum tm̄ in spāli, & non in communi. Quod non est dicendum d' sctõ Francisco nec de Romana ecclesia matre omniuz & magistra. ex de priuil. antiqua. de sum. tri. c. ij. in fi. xxij. dist. c. j. quia frustra & inutiliter Romana ecclesia exponeret aliquez ordinem ad modum viuendi difficiliorem & laboriosorem: nisi per hec exponeret & intenderet exponere eum ad gradum perfectionis & meriti ex gñe operis perfectiorem & altiorem etsi in tali ordine sic multipliciter ab ecclesia cõfirmato & declarato: in quo nihil potest etiam in cõi propriuz possideri non separaret in cõsumptibilib9 vsus a dominio: ecclesia periculosum statum approbasset. & in eo professis perplexitatem & laqueum iniecisset contra apl'm. j. ad Corin. vij. ibi. Porro hoc ad vtilitatem vestram dico: non vt laqueum vobis iniiciam: sed ad id quod honestum est. & q facultatem prebeant sine impedimento dñm obsecrãdi. & xxvij. q. j. de viduis. ij. xiij. di. nerui testiculorũ: ex de resti. spo. literas §. porro. versi. sicque. Quare manifeste sequit' & aperte ex oĩbus supradictis, q abdicatio proprietatis omnium in spāli & in communi est perfectior & eminentior ex gñe operis operati, abdicatione omnium tm̄ in spāli & non in communi: & abdicatio apl'orũ fuit perfecta ex genere operis operati: non minus abdicatione fratrum minorũ: immo fratrum minorũ est illa abdicatio & professio que & apl'orũ: vt ex de verb. sig. exiit. §. porro. li. vj. ergo apl'i oĩa quoad proprietatez & dñium reliquerunt in spāli & in communi. Quod etiam patet ratione euidenti necessarij: quia cuius causa proxima & immediata non stat cum summa perfectione: nec ipsum potest stare cum summa perfectione: sed diuisio quecunque dominiorũ personalis vel collegialis venit causaliter & immediate ex nonnulla diuisione animorũ: sicut per oppositum communio dominiorũ venit per se et immediate ex communione & indiuisione animorũ: vnde quia in statu innocentie nulla fuisset animorũ diuisio: ideo nulla fuisset diuisio dominiorũ. sicut aperte colligit'. viij. di. §. j. & quia corda amicorũ sunt aliquo modo connexa in dilectione: ideo bona ipsorũ sunt aliquo modo communia participatione & s'm gradum connexionis amicorũ adinuicem in dilectione, sic est proportionaliter gradus communitatis bonorũ eorũ in cõmunicatione: Et propter hoc scriptura Actuuz. iiij. volens reddere rationem & causam propriam quare bona primitiue ecclesie fuerunt communia oĩb9 credentibus: assignat pro ratione & causa propria ac immediata communionem & indiuisionem eorum perfectam inter se, dicens. Multitudinis aũt credentium erat cor vnum & aĩa vna: nec quisq̄ eoruz que possidebat aliquid suum esse dicebat: sed erant illis oĩa communia. Ecce quare nullus eorũ dicebat aliquid esse suum: sed erant illis oĩa communia: q: erat cor illis vnum & anima vna. ista fuit causa per se cõmunis bonorũ ipsorũ: ideo scriptura prius premittit perfectam communionem & indiuisionem cordiuz eorũ inter se sicut causam propriam, & secundo consequenter subiungit communitatem bonorũ sicut effectum proprium ex propria causa: ergo sicut communio bonorũ venit vl'iter ex communione animoruz, ita per oppositum diuisio dñiorũ venit vl'r ex aliqua seu nonnulla disiunctione aut certe imperfecta vnione animorũ: que non stat cuz perfecta charitate: que

Diuisionis dominiorũ rã.

est vni-

est vinculum pfectionis.Colon.iij.qꝛ charitas non querit q̄ sua ppꝛia sunt.j.ad Cori.xiij. lxiiij.di.nosse: Itē maioꝛ ꝛ pfectioꝛ est connexio fraternitatis spiritualis in amoꝛe charitatis:q̄ sit connexio fraternitatis carnalis in amoꝛe carnis:qꝛ perfectius est vinculū spūs:q̄ vinculū carnis.xiij.q.iij.ita diligere:sed perfectus amoꝛ fratrum fm carnem:facit oium fratrum bona quoad dñium esse cōia:qa quādiu inter fratres carnis non nascit ab intrinseco vel ab extrinseco aliqua scintilla diuisionis,tandiu ducunt cōem vitam.ergo multo magis amoꝛ perfectus charitatis fraterne facit oia bona perfectoꝝ ton ecclesie cōia ꝛ nulli ppꝛia.xxiij.q.vij.qđ aūt:ergo appꝛopꝛiatio dominioꝝ in spāli vel in cōi quacunqꝫ cōitate spāli nō stat cum summa pfectione:qualis fuit inter aplos. vnde glo.super illud Act.iiij.Multitudinis aūt credentiu erat coꝛ vnum ꝛ aīa vna.j.c.versi.similr vsus que superius sunt adducta.Qui mundum perfecte reliquerant:non de nobilitate gñis gloꝛiantes se aliis pꝛeferebant:sed sicut vnius eiusdēqꝫ matris ecclesie visceribus editi,ita eodem fraternitatis amoꝛe gaudebant.hec glo.Itē. Nullus sibi aliquid appꝛopꝛians de iure possidet oia:qꝛ non est equū neqꝫ iustum vt ei sint oia cōia que suum non vult facere cōe cum oībus:sed viri perfecti oia possident de iure diuino fm illud apli.ij.ad Corin.vj. Tāquaꝫ nihil habentes ꝛ oia possidentes: ex̄ de excel.pꝛec.nimis antiqua.j.rñ.ꝛ fꝫ illud.j.ad Coꝛ.iij.Oia vr̄a sunt:vos aūt Chꝛisti:chꝛistus aūt dei.xxiij.q.vij.qđ aūt in fi. cū.ali.c.pꝛe.ergo viri perfecti sicut fuerunt apli ꝛ eoꝝ perfecti imitatoꝛes:nihil sibi debent appꝛopꝛiare: nec in spāli nec in cōi:quacunqꝫ cōitate spāli:qꝛ quātum sibi appꝛopꝛiant,tm̄ eis subtrahit:nec oia possident:adeo apli vt oia possent iure inuiolabili possidere:oia iure violabili ꝯtinendo reliquerūt. Hinc beatus Franciscus in regula sua fratribus suis dixit. Fratres nihil sibi appꝛopꝛient:nec domum: nec locum:nec aliquam rem:sed tāquaꝫ peregrini ꝛ aduene sint in hoc seculo.c.j.Nec est illa celsitudo altitudine paupertatis:cui dilectissimi fratres totaliter inherentes nihil aliud sub celo in perpetuuꝫ habere velitis.Et ita fm ꝯsiliuꝫ salubre beati Francisci ꝛ Romanoꝝ pontificuꝫ qui regulā appꝛobauerūt: nullus status seu oꝛdo aliquid sibi appꝛopꝛians,gerit perfecte in hac vita formā ꝛ modum spūalis peregrini ꝛ ciuis celestis concinis angeloꝝ: qui nihil ppꝛiū in spāli nec in cōi habent:nihil.n. angeli ppꝛium in hoc mundo possident:sed nec maligni spūs ad quos apli calcandos venerant.Luc.x. ppꝛium aliquod in hoc mundo possident fm Greg. in homil.quos etiā viri pfecti melius luctando deuincunt,si a se oīum ppꝛium quod illi non habēt abducunt:hinc accedit.j.ad Timo.vj.Habentes alimenta ꝛ quibus tegamur his ꝯtenti simus:nihil.n. intulimus in hunc mundū:haud dubium qꝛ nec auferre quid possumus.xij.q.j.c̄ps. Mediuꝫ aūt perfecte rectitudinis non debet ab extremis declinare. extrema aūt nři cursus sunt ingressus ꝛ egressus de hoc mundo:in quibus fm aplm nihil ppꝛiū habere permittimur si perfecte ꝛ recte incedimus xij.q. j.duo.ibi.non tm̄ ad vsum:fm vnaꝫ lecturā. Quare si recte ꝛ indeclinabiliter ac expedite iter peragimus:nihil ppꝛiū in medio vite plus q̄ȝ in extremis habere debemus:Contra illud etiā quod sepe opponitur:q̄ in rebus vsus consumptibilibus vsus ppꝛie sumptus haberi nequid:nec illis potest aliquis vti:dicendum est q̄ istud expꝛesse ꝯtra Clementē est in pꝛe.c.dilectissimis:qui dicit q̄ cōis vsus oīum que sunt in hoc mundo:oibus hoibus esse debuit:sed talia vsu ꝯsumptibilia de hoc mundo sunt. Et eadē ratione falsum ꝛ impossibile consuluit apostolus Timotheo.j.ad Timo v.ex̄ de iureiuran.et si Chꝛistus.§.quedā.dicens.Utere modico vino. Et eadem ratione deus falsum.dixit(qđ nefas est)ministris antique legis q̄ pꝛimitie ꝛ sacrificia cederēt in vsus coꝝ:vt patet Numeri.xviij.Et tota scriptura que loquit de vsu:sepissime falsum diceret (quod nefas est)xxiij.q.v.ergo.ix.di.ego.ꝛ.c. quis nesciat. Item dicere q̄ in talibus rebus non ꝯuenit vti sed abuti:periculosuꝫ dicere est:qꝛ termini in quacunqꝫ mā̄ dissoni ꝛ oppositi vr̄ terminis legis diuine: ꝛ sanctoꝝ patrū non sunt sani: sed absoni ꝛ pꝛofani I illa mā,qꝛ tales termini terminis legis diuine ꝛ sanctoꝝ patrum dissoni abducunt ꝛ auertunt hoīes a fide scripturarū ꝛ religione sanctoꝝ patrum, quod est impium ꝛ immane:quia scripture sacra ꝛ sanctorum doctrina est nobis foꝛma ꝛ regula recte ac pie loquendi:non solum operandi:vnde ad Titum.ij.c. Verbum sanum ꝛ irrepꝛehensibile.ꝛ.ij. ad Timot. ij.ibi.Recte tractantem verbū veritatis.ꝛ in pꝛimo c.Foꝛmam habens sanoꝝ verboꝝ que a me audisti.ꝛ Aug.in lib.de doctrina chꝛistiana loquens d̄ sacra scriptura dicit.Quicquid homo extra didicerit.si noxium est:ibi damnatur:si vtile est:ibi inuenitur.ꝛ facit.xxxvij.di.§.sed ꝛ contra.ꝛ Clemēs. Nō .n.sensum alienum extrinsecus:ꝛ extraneuꝫ debetis querere:vt quō ipsum ex scripturarum authoꝛitate ꝯfirmetis:sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis opꝫ.xxxvij.dist.relatum:ꝛ verba intelligenda sunt fm eūdem modum intelligendi:vt legit ꝛ nō.ex̄ de spon.ex literis.j.Sed isti termini abuti ꝛ abusus sunt dissoni ꝛ econtrarii terminis legis diuine ꝛ terminis sanctoꝝ:in qualibet mā licita rerū vsu cōsumptibilium.Quia in nulla mā licita rerum vsu consumptibilium scriptura ꝛ sanctoꝝ doctrina vtit pꝛedictis terminis:sed tm̄ terminis oppositis(attendāt oēs religiosi pꝛo paupertate altissima)sicut patet discurrenti totam seriem scripturarum ꝛ sanctoꝝ patrum doctrinam.quū tm̄ scriptura ꝛ sanctoꝝ patruꝫ doctrina frequenter loquat de mā licita rerum vsu consumptibiliuꝫ noīe vsus ꝛ vti:ꝛ nunq̄ȝ noīe abusus vel abuti. Notat aūt Archid.ex̄ de of.dele.quāuis.li.vj.q̄ illicitus vsus abusus ꝛ abusio potius dicendus est q̄ȝ vsus.lxxxiij.di.versi.ista.xj.q.iii pꝛiuilegium.xxv.q.ij.§.his ita,ex̄ de elec.gñali.§.fiñ.ibi. Ab illoꝝ abusu:ex̄ de rescrip.sedes.ꝛ.c.quia nonnulli.ꝛ de elec.qđ sicut.ij.respon.ibi.ꝛ si secus aliquando per vsurpationē aliqui faciant abusiue.ꝛ.c. quisquis.ibi.per secularis potestatis abusum.ex̄ de con. pꝛe.detestanda.j.respon.lib.vj.aliqñ tm̄ abusus appellat,vsus.xij.q ij.ecclesiarum seruos:vbi dicit: vt tales vsus ꝛc.vbi dꝫ exponi vsus:idest abusus.fm Archid.Et adde hic quod scripsi.j.in.§.adhuc penitaversi cum etiam.iiij.in.c.lxiiij.Ulterius contra illud qđ dr̄ q̄ beatus Aug.non dixit aplos vouisse reruꝫ oium abdicationem quoad pꝛopꝛium:hoc stare nō pōt.immo expꝛesse Aug.hoc dixit super illud Math.xix.Ecce nos reliquimus oia:ꝛ per hec verba ēt supꝛa posita hoc votuꝫ potentissime vouerant.Qđ etiam sic pꝛobat:qm̄ consiliuꝫ ꝯsilioꝝ:qđ est foꝛma ꝛ perfectio seu consumatio alioꝝ ꝯsilioꝝ:non est dubium aplos pꝛecipue obseruasse.aūt.n.apli non fue-

Apli rerū oium abdicationē vouerunt

sent in apice pfectionis: qd est erroneum: quum de ipsis precipue dixit dñs Jo. xvij. Ut sint cōsummati in vnum. op. facit. xxiiij. q. ij. c. vj. sed votum est consiliũ consilioꝝ, forma ⁊ perfectio consumatiua eoꝝ quia votum cadens super quodcunq; consiliũ euangelicum: reddit ipsum essentialiter perfectius ⁊ deo acceptius: eo ꝙ per liberam oblationem offert voluntas deo tm̄ actu: per votum aũt offertur voluntas actu ⁊ potentia qd est multo fortius: qꝛ post votum emissum non est amplius de iure oppositum in potestate voluntatis: pp quod Leuit: xxij. c. scribitur. Bouem ⁊ ouem aure ⁊ cauda amputatis voluntarie offerre potes: votũ aũt ex his solui non pōt. hec ibi: sed bos ⁊ ouis aure ⁊ cauda amputatis non pōt magis voluntarie offerri: q̄ꝫ de eis votũ persolui: nisi qꝛ votũ cadens super quodcunq; opus virtuosum reddit ipsum essentialiter perfectius ⁊ deo accepti⁹. Ideo super illud ps. cxxxj. Sicut iurauit dño votuꝫ vouit deo Jacob. dicit Aug. ⁊ ponitur ibi in glo. ordi. Nemo presumat viribus suis reddere que vouit, qui. n. hortaſ te vt voueas: pſe ⁊ adiuuat vt reddas, vouit aũt ecclesia in mãsuetudine vt sit domus dei, quo nihil gratius potest deo offerri. hec ibi. Et ita pfectio totius spũalis edificij consummaſ in perfectione voti: sicut arca Noe fuit consummata in cubito vno. Gen. vj. Unde ⁊ super illud ps. lxxv. Vouete ⁊ reddite. dicit Aug. Vouere. n. voluntati consulitur: sed post voti promissioneꝫ redditio exigitur necessario. Et Cassiodorus ibi. Ad hec vouẽda nos inuitat: non precipit vt voueamus: sed vt vota reddamus: ⁊ glo. ibi. Vouete mente quodlibet bonuꝫ ⁊ reddite opere necessario post votum: ⁊ facit extra de conuer. coniug. ex parte: ⁊ de vo. ⁊ vo. re. magne. §. sane. Ergo apli vouerunt precipue quodlibet triũ consilioꝝ euangelicoꝝ. s. obedientiam: per illud. xix. Mat. Et secuti sum⁹ te. Et castitateꝫ. xxxj. di. olim Et pprietatis abdicationem: vt p̄e. c. xix. Matth. Ecce nos reliquimus oĩa: vbi ſm Augu. vouerunt, aliter sequereſ ꝙ abdicatio pprietatis facta in professione oium religiosoꝝ absq; pprio viuere pfitentium esset essentialiter perfectio: ⁊ altior abdicatione aploꝝ: quum votum, vt dictum est: sit consummatio perfectionis alioꝝ ꝯsilioꝝ spũalis, qd nefas est dicere aut sentire, presertim quum religiosi sint successores aploꝝ quoad renuntiationem: vt supra dictuꝫ est. ⁊ no. ⁊ legiſ. xvj. q. j. ex authoritate. Quia etiaꝫ votum superaddat spũalem perfectionem super opus liberuꝫ voluntatis. dicit expresse Anselmus in libro de similitudinibus: eo ꝙ per opus bonum libere voluntatis offerſ deo fructus voluntatis: per opus aũt factum ex voto offerſ ipsa arbor voluntatis cũ omnibus fructibus suis: qd est multo perfectius ⁊ deo gratius: quanto arbor cum fructibus plus valet q̄ꝫ fructus per se. Quia aũt ista sit intentio beati Aug. de voto aploꝝ apparet manifeste. xvij. de ciui. dei. ca. iiij. per eum sic dicentem. De terra ergo suscitatus est ille supra oẽs diuites pauper, ⁊ de illo stercore erect⁹ supra oẽs populos opulẽtos ille inops, vt sedeat cũ potentibus populi: quibus ait Matt. xix. Sedebitis supra sedes. xij. Et sedem glorie hereditatẽ dans eis. dixerant. n. potentes illi Matth. xix. Ecce nos dimisimus oĩa: ⁊ secuti sumus te. hoc votum potentissimi vouerãt. sed vnde hoc eis, nisi ab illo de quo hic continue dictum est, dans votum vouenti? hec Aug. Ex quibus tripliciter patet propositum. Primo q̄m Augustinus in isto consequenter hoc votuꝫ

Que ex voto fiũt deo sunt acceptiora.

potentissimi vouerant, intendit colligere quasi in summa per modum epilogi totam potentiam perfectionis aploꝝ prius narrataꝫ: sed prius expressius ⁊ spũalius vel non minus prenarrauerat potentiam eoꝝ in abdicando tpalia pp Christum: q̄ꝫ in sequẽdo Christum: quare hoc consequens referenduꝫ est ad totum antecedens in quo eoꝝ potentia prenarraſ: ⁊ spũaliter ad partẽ antecedentis in qua specificatur potentia paupertatis: quia de paupertate a principio verboꝝ vsq; ad finem spũaliter fuerat prelocutus. Secũdo hoc patet per id qd sequiſ in predictis verbis Aug. Sed vñ hoc eis: nisi ab illo qui dat votum vouendi? Sed in tota scriptura euangelij non habeſ plus de voto obedientie: q̄ꝫ de voto paupertatis. nec in alio scripture loco. vnde ergo colligatur ex his verbis plus votum obedientie q̄ꝫ paupertatis dicat qui contra dicit: quod quum non inuenerit redeat ad veritatem: ⁊ colligat inde cum beato Aug. vtrũq; simul Si vis perfectus esse: vade ⁊ vẽde oĩa que habes: ⁊ da pauperibus: ⁊ veni sequere me. inde colligit simul vtrũq; votum. Aug. ideo simul vtrũq; ponit: sicut Petrus vtrũq; dixit simul post illa verba Christi vade ⁊ vende ⁊c. Ecce nos reliquim⁹ oĩa: ⁊ secuti sumus te. Ne dimidat quisq̄ꝫ qd nec Christus nec Petrus nec Augustinus diuisit. Ecce Christus simul vtrũq; copulatiue ⁊ coniũctim dixit. Si vis perfectus esse: vade ⁊ vende oĩa q̄ habes: ⁊ da pauperibus: ⁊ veni sequere me. Petr⁹ in persona oiuꝫ aploꝝ simul vtrũq; copulatiue ⁊ cõiunctim rñdit. Ecce nos dimisimus oĩa: ⁊ secuti sumus te. Aug. simul vtrũq; copulatiue ⁊ coniunctim recitauit. dixerant. n. illi potentes. Ecce nos dimisimus oĩa: ⁊ secuti sumus te: hoc votum ⁊c. Si ergo apli vouerunt sequi Christum: sicut fateſ opponẽs: ergo ⁊ de dimittendis oĩbus votum fecerunt. ſm Aug. qꝛ pariter ponunſ per Christum: ⁊ Petruꝫ ⁊ Aug. relinquere oĩa ⁊ sequi Christum. Adde hic qd scripsi. Lin. §. rñdeo. versi. ex predicta antẽ determinatione. cum versi. seq. in. ea. Item apli non vouerunt sequi Christum alia de causa nisi qꝛ sequi Christum ex voto est perfectius ⁊ deo gratius, quã sequi Christum sine voto. vt supradictum est. Sed ista cã ita concludit de relinquendo oĩa: sicut de sequẽdo Christum: ergo quum apli oĩa reliquerint perfecte: sicut Christum secuti sunt perfecte: sequiſ ꝙ sicut vouerunt sequi Christum, ita vouerunt relinquere oĩa quũꝫ eadẽ causa sit vtrobiq; vouendi: ⁊ x̄ de transla. inter corporalia. Itẽ ſm expositoreꝫ apli vouerunt sequi Christum: sed ista sequela fuit magis principaliter effectu operis seruando eius mandata atq; cõsilia: q̄ꝫ gressu corporis, vnde glo. super illud Matt. iiij. Relictis retibus secuti sunt eum. dicit. incessu pedum: sed magis obedientia ⁊ affectu amplius ad ppria non reuersi: hec glo. Apli vouerunt Christi precepta atq; consilia: quia sequela Christi quam ſm oppositorẽ vouerunt, principaliter stat in seruando eius mandata atq; ꝯsilia. Sꝫ Christus volentibus aggredi viam perfectionis precipit oĩa relinquere. quia licet relinquere oĩa simpliciter ⁊ absolute fuerit ꝯsilium ⁊ non preceptum tñ viris perfectis volentibus viam perfectionis seruare est preceptum. xiiij q. j. §. j. vnde Grego. j. mora. supra alſ. in isto. §. versi. Itẽ ad hec est. Needum virtus precepti emicuerat que oĩa relinquit preceperat. ⁊ Remigius supra alſ. in hoc. §. versi. Item contra hoc est: Beati estis: qui euãgelici precepti memores, cuncta terre-

na pro Christo reliquistis. Itē licet quis possit relinquere bona tpalia absq; voto tñ voluntatem habēdi temporalia non pōt quis ꝑfecte relinquere sine voto: q2 licet res exterior absq; voto relinqui possit: tñ voluntas habendi absq; voto simplr relinqui nō potest, sed apli non solum reliquerunt simplr oia tēporalia: sed etiam reliquerunt simplr ⁊ perfecte voluntatem habendi ipsa: vnde super illud Mat. xix. Ecce nos reliquimus oia dicit glo. etiam voluntatem habendi. Et super illud Luc. xviii. Ecce nos dimisimus oia. glo. etiam voluntatez habendi. Ergo voluntatem habendi oia, reliquerunt ex voto. Itez licet quis possit renuntiare rebus exteriorib⁹ absq; voto: tñ renuntiare desiderijs ⁊ ꝯcupiscentijs habēdi non potest quis perfecte sine voto. Sed ſm Gre. in homil. Petrus ⁊ Andreas apli non soluz renuntiauerunt rebus oībus tēporalibus: sed etiam renūtiauerunt oībus desiderijs ⁊ concupiscentijs habendi: vbi dicit sic. Multum reliquit qui nihil sibi retinuit: multum reliquit, qui quantumlibet paruum, totum deseruit: certe ⁊ nos habita cum amore possidemus, ⁊ ea que minime habemus ex desiderio querimus. Multum ergo Petrus ⁊ Andreas dimiserūt qñ vterq; etiam desideria habendi reliquit. Multum dimisit: qui cum re possessa etiaz concupiscentijs renuntiauit. hec Greg. Idem. ī. e. §. versi. itē ad hoc Grego. Ergo apli ex voto renuntiauerunt desiderijs ⁊ concupiscētijs deliberatis habendi tpalia. Similiter ſt ſm oppositorem ab hac vbū. Ecce nos reliquimus oia, excipiuntur specificata in euangelio: tunica, gladius, calige, ⁊ vestimēta, sequit̄ ꝙ ista excipiant̄ in speciali ⁊ sigillatim, ⁊ non solum in cōi aploꝝ: quia gladius dictus fuit Petri in speciali, vestimentum, ⁊ calige: q2 Chūs dixit in spāli Petro Conuerte gladium tuum ⁊c. ⁊ angelus Petro. Calcia te caligas tuas: ⁊ circunda tibi vestimentū tuuz. Et ita sequit̄ ſm eum ꝙ apli in predictis ⁊ similibus fuerunt proprietarij in spāli: nō solū in cōi. Qđ esse non pōt: qm̄ vt supradictū est ſm Clemen. cōis vsus oiuz que sunt in hoc mūdo, oībus esse debuit. Et sicut non pōt diuidi aer nec splēdor solis: ita nec reliqua que data sunt hoībus ad habendum diuiti debere: sed habenda oia cōia. ⁊ istius cōsuetudinis more retento apli eorumq; discipuli cōem vitā duxerunt. xij. q. j. dilectissimis. Ex quibus patet ꝙ sicut in statu innocentie nullus habuisset in spāli proprietatem in aliqua re mundi quacunq;. sed fuissent oia oībus hominibus pro omni tpe quo nō peccassent cōia. Sic apli ⁊ eoꝝ discipuli que in abdicando tpalia assumpserunt statum ꝯformem ⁊ similem statui innocentie: ſm Clemen. in nulla re huiusmodi habuerunt in spāli proprietatem ⁊ dñium quādiu in sua perfectione manserunt: quia semper post sequelā manserunt. Et per consequens vestimentum calige ⁊ gladius Petri non fuerunt quoad proprietatem ⁊ dñium plus in spāli Petri q̄ alioꝝ. Similiter sicut in aere splendore solis ⁊ alijs corporibus celestibus nullus hz in spāli proprietatē ⁊ dñium: sed pro omni tpe fuerunt oia oībus hoībus cōia. Ita apli, ⁊ eoꝝ discipuli ꝓ nullo tpe postq̄ statū perfectionis excelse sunt adepti: habuerunt in spāli proprietatem ⁊ dñium proprium in aliqua re mundi ergo apostoli non habuerunt in spāli ⁊ singulariter proprietatē ⁊ dñium propriū in vestibus caligis gladijs ⁊ quibuscunq; alijs similibus vterent̄. Et per consequēs ista non excipiuntur in spāli ⁊ singulariz ab hac vbū Ecce nos dimisimus oia: Sed si exciperent̄ ab ipsa in spāli ⁊ singulatim exciperent̄ ab ea: ⁊ non in cōi tm̄: qm̄ ista in spāli ⁊ singulariter dñr fuisse aploꝝ: ergo talia ⁊ similia nullo modo excipiunt̄ ab hac vbū. Ecce nos reliquimus oia sicut dicit oppositor. Et propterea non est minus vniuersalis de aplis ista. Ecce nos reliquimus oia noīe ⁊ re: q̄ sit vbū de primis credentibus illa Act. iiij. Nec quisq; eoꝝ que possidebat aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia cōia. Ex hoc patet quia abdicatio tpalium primoꝝ credentium non fuit vlior nec latioris ambitus abdicatione tpalium aploꝝ: quum primi credentes non fuerunt magis expropriati a mundo q̄ apli. Sed illa de primis credentibus. s. Nec quisquā eoꝝ que possidebat aliquid suum esse dicebat: sed erant illis oia cōia. comprehendit pro tempore quo dicta est vlr oia quecunq; aliqua exceptione non facta: siue vite necessaria: siue quecūq; alia noīata vel non noīata ſm veritatem: sicut superius pluries est ostensum: ergo ista dicta de aplis. Ecce nos reliquimus oia: pro tpe quo dicta fuit comprehendit vlr oia absq; aliqua exceptione, siue sint vestes siue gladius siue quecunq; alia: sed ista fuit dicta de aplis ꝓ semper in futurum: ergo sub ista cadunt vlr quibus apli vsi sunt. ⁊ per consequens in oībus habuerunt vsum separatum a proprietate ⁊ dñio. Et preterea, sicut supra ostensum est isto. §. versi. Item non minus sub verbis: votuz apostoloꝝ non extendit se ad pauciora q̄ votum religiosoꝝ absolute sine proprio viuere profitentium: quia abdicatio religiosoꝝ vitā apostoloꝝ imitantium in parte vel in toto: non est vlior nec perfectior abdicatione aploꝝ. Sed votum religiosoꝝ absolute sine proprio viuere profitentiuz se extendit vlr ad oia absq; aliqua exceptione, siue sint alimenta siue quecunq; alia: quia votum eoruz absolute factum se extēdit vlr ex forma ⁊ nā ad omnia illa in quibus vsus potest a proprietate ⁊ dñio separari in spāli, eo ꝙ votum cadens absolute super abdicationem proprietatis cadit super abdicationē ois ꝓprietatis ab vsu separabilis, sed vsus rerum vsu consumptibilium est separabilis a proprietate ⁊ dñio spāli: quicquid sit de separatione eius a proprietate ⁊ dñio cōi: qm̄ vt sepe dictum est primi credentes pro tpe illo de quo dicit scriptura Actuum. iiij. ꝙ erant illis oia cōia pro tpe: habebant in spāli vsum rerum vsu consumptibilium separatum a proprietate ⁊ dñio, q2 pro tpe illo nullus eoꝝ habebat in spāli proprietatem alicuius rei: ergo pro illo tpe habebant vsum talium rerum separatum a proprietate ⁊ dñio spāli. Sed qua ratione vsus taliuz reruz fuit tunc separatus in spāli a proprietate ⁊ dñio: eadem rōne fuit de possibili separabilis pro semper: licet non fuerit de facto semper separatus: quia stante eadem nā rerum semper vsus est vniformiter separabilis de possibili. Ergo votum religiosoꝝ absolute absq; proprio viuere profitentium se extendit vlr ad quecūq;: siue sint vestes siue cibaria: vnde vestis qua vtitur seruus: non est sua: sed est de peculio. ff. de pecu. id vestimentum: ⁊ seruus non possidet ea que sunt in peculio. ff. de acquiren. pos. seruus: quia ab alio possidetur: nihil ipse possidet. vt. ff. de adulter. sic eueniet ⁊ no. xij. q. j. non dicatis ergo multomagis votum apostolorum: quod fuit forma ⁊ principium votorum religiosorum: se extendit vniuersaliter ad omnia absq; aliqua exceptione.

Ad illud quod dicit oppositor ꝙ non est intelli-

multitudinis credentiū. Sed preter istam formam viuendi cōem alia fuit aploꝝ que proxime dicta est. Qm aūt beatus Aug. intenderit principaliter fundare suaꝫ religionē iuxta regulaꝫ ꝛ formaꝫ viuendi cōitatis credentiū, ꝛ nō cōitatis proprie aploꝝ: patet ex verbis premissis in regula suaꝫ quibus dat formaꝫ ꝛ moduꝫ viuendi fratribus suis: que quidē verba: vt iam dictuꝫ est: sunt directe de cōitate gnāli credentiū: ꝛ nō de cōitate speciali ꝛ propria aploꝝ. Quod ēt pꝫ ex hoc: qꝛ fratres ordinis sancti Augustini poterant portare libere ꝛ pñt calciamenta ꝛ pecuniā: que non poterant apli. Venientes etiam ad ordinem sancti Augustini, pñt offerre cōitati bona que habent. Venientes aūt ad cōitatē propriā aplorum, nihil poterant offerre: sed oia debebant si poterant pauperib⁹ dare. Mat. xix. Marc. x. Luc. xviij. Quod etiā pꝫ ex hoc, qꝛ fratres beati Augustini possunt hr̃e in cōi bona immobilia, vt domos ꝛ agros: que apli in cōi suo nullo modo poterant habere. vt Matth. xix. ergo beatus Aug. non fundauit nec intendebat fundare religionē suaꝫ iuxta vitā aplorum propriam ꝛ specialem sed solum iuxta formā ꝛ modum viuendi cōitatis credentium. Magis aūt congrue argueret oppositor, si sic argueret: beatus Franciscus Christi signifer insignis volens immediate fundare ꝛ directe suam religionē iuxta formam ꝛ modum viuendi proprium Christi ꝛ aplorum: sicut ipse in principio ꝛ fine sue regule dicit expresse. In principio inquā sic: Regula ꝛ vita fratrū minoꝝ hec est. s. dñi nr̃i Jesu Christi sanctum euangelium obseruare viuendo in obedientia sine proprio ꝛ in castitate. In fine vero sic: Paupertatem ꝛ humilitatem ꝛ sanctum euangelium quod firmiter promisimus obseruemus: mandauit fratribus suis in regula sic: Fratres nihil sibi approprient: nec domum: nec locum. nec aliquā rem. Que verba regule quinqꝫ Romani pontifices. Gre. x. Alexander. iiij. Innocentius. iiij. Nicolaus. iij. Clemens. v. declarauerunt in scripturis debere intelligi tam in speciali, ꝙ etiam in cōi: vt diffusius superius est ostensuꝫ. ā. §. prox. in prin. Ita ꝙ fratres minores ẜm declarationes istoꝝ Romanoꝝ pontificuꝫ. v. ꝛ oēs alios summos pontifices intermedios. v. istos sequentes: non sunt capaces alicuius proprietatis in speciali nec in cōi ẜm eoꝝ regulā: ergo multomagis apli, nec iuxta quoꝝ vitam ꝛ doctrinam ꝛ professionē fratruꝫ minoꝝ fundata est religio: nihil habuerunt quoad proprietatem ꝛ dñiuꝫ in speciali nec in cōi: quia non est verisimile nec probabile, ꝙ beatus Franciscus volens fundare suam religionē iuxta proprium modū euangelicum viuendi: voluerit aut potuerit imponere fratribus suis modū viuendi difficiliorem ꝛ essentialiter arctiorē proprio modo viuendi euangelico. Sed beatus Franciscus, vt declaratum est: per oēs Romanos pōtifices prenarratos, voluit ꝙ fratres sui non haberent aliquam proprietatem in speciali nec in communi: vt prius dictum est: ergo intentionis sue fuit: ꝛ ecclesie suam regulam confirmantis ꝛ declarantis, ꝙ proprius modus viuendi Christi ꝛ aploꝝ fuerit nihil habere quoad proprietatem ꝛ dñium in spāli nec in cōi. Preterea: vt supra in. §. prece. tactum est: apli non fuerunt magis proprietarij in communitate ipsoꝝ propria: ꝙ in cōitate gnāli credentium, de qua ipsi tunc erant, in qua nullus suum aliquid esse dicebat. xij. q. j. c. ij. qꝛ si in cōitate ipsorum proprium habuissent: illud non fuisset communis quoad dñium oibus credentibus: quia illud quod est proprium communitatis spālis: non pōt esse commune omnibus qui sunt de cōitate gnāli: ergo nec extra cōitatem gnālem credentium habuerunt aliquid quoad proprietatem in propria eoruꝫ cōitate in speciali nec in communi: quia aliter sequeretur necessario, ꝙ apli fuissent magis proprietarij extra communitatem credentiuꝫ in propria communitate ipsoꝝ, ꝙ fuerunt in communitate generali credentium: quum in communitate generali credentium nihil potuerint habuisse quoad proprietatem in speciali nec in communi, quantum ad communitatem ipsoꝝ specialem ꝛ propriam. Itē si hr̃e quoad proprietatem aliquid in communi non derogat ex gn̄e operis operati perfectioni altissime paupertatis maxime hoc videref in loculis quos Christus in communi cum aplis dr̄ habuisse. Sed Christus in loculis suscepit personam infirmoꝝ ne damnaret talia quesitores ẜꝫ Aug. ā. ꝑe. cā. ꝛ. xij. q. j. habebat, ꝛ extra de verb. sig. exijt. lj. vi. Sed in eo quod pertinet ad perfectionē ꝛ ex genere operis operati non derogat perfectioni nō cadit condescendēdo aliquis ad infirmos ꝛ imperfectos: quia condescendere infirmis est in aliquo opere ex genere operis imperfecto se conformare eis: ergo habere loculos in communi ex genere operis operati derogat perfectioni altissime paupertatis: licet ex parte operantis seu condescendentis fuit maxime perfectionis vt pre. c. exijt: qꝛ fuit opus maxime misericordie ꝛ pietatis ẜm eundem Aug. Et si habere loculos in communi de quibus minus videtur derogat de genere operis perfectioni altissime paupertatis: multomagis habere agros ꝛ possessiones ac supellectilem aliam derogat ex genere operis summe perfectioni.

Itē quero in quo Christus suscepit personā infirmoꝝ ꝛ imperfectoꝝ: an loculis ẜm Augu. an quoad dñium paupertatis: an quoad ministeriū pietatis: an quoad vsum necessitatis. Si quoad dñium: ergo habere dominium talium in communi, derogat ex genere operis perfectioni altissime paupertatis, qꝛ in eo qd̄ non derogat ex genere operis perfectioni in eo non cadit condescensio ad imperfectos. Si vero susceperit personam infirmoꝝ quoad ministeriū dispensationis loculoꝝ: ergo ministerium loculoꝝ derogat ex genere operis summe perfectioni: qꝛ in eo qd̄ ex gn̄e operis non derogat summe perfectioni non cadit condescensio ad imperfectos. Et si ministerium loculoꝝ derogat ex genere operis perfectioni summe paupertatis: quanto magis dñium loculoꝝ derogat ex gn̄e operis summe perfectioni: quāto vñqꝫ dñium ipsoꝝ minus redundat in vtilitateꝫ alioꝝ ꝙ ministeriuꝫ. Si aūt condescendit infirmis ꝛ imꝑfectis quantū ad vsuꝫ necessitatis, ergo vsus loculoꝝ derogabat ex gn̄e operis summe perfectioni. Et si vsus loculoꝝ derogat ex gn̄e operis summe ꝑfectioni, multo magis dñium ipsoꝝ derogat ex gn̄e dominij summe perfectioni, pro quāto dñium taliū minus est per se necessarium vite mortali ꝙ vsus. Quōcūqꝫ ergo Christus susceperit ꝑsonaꝫ infirmorū in loculis, siue quoad dñiū siue quoad ministeriū siue quoad vsuꝫ semꝑ sequiꝫ ꝙ dñium loculoꝝ derogat ex gn̄e operis perfectioni altissime paupertatis. Et si dñiuꝫ loculoꝝ derogat etiam in cōi perfectioni summe paupertatis ẜm Augustinum vt ostensuꝫ est, eadē ratione sequitur ꝙ dñiuꝫ quarūcūqꝫ alioꝝ rerū derogat ex genere operis perfectioni altissime

paupertatis: etiam in cõi quacunq; cõitate speciali. Adde hic qđ scripsi. j. ar. §. rñdeo. versi. ad quoꝝ evidentiam. ar. c. lx. Itẽ contra predicta opponit̃ de. c. ex authoritate. xvj. q. j. qđ fuit allegatũ: ꝙ apli non habuerũt propriũ in speciali: sicut nec monachi qui eoꝝ tenerent figuram: qđ saltem probabit̃ per illud c. ꝙ apli habuerunt proriũ in cõi: sicut ⁊ monachi habent ⁊ habere possunt. xviij. q. ij. in nullo loco. Ad qđ rñdet̃ ꝙ licet figura non excedat in perfectione figuratũ: tñ figuratũ bene põt excedere figuram ⁊ similitudinem suam. Et ideo licet monachi qui figuram ⁊ typum gerunt aploꝝ: talia habeant in cõi, tñ qꝛ fuerunt perfectiores ꝗ̃ monachi, ideo non sequit̃ ꝙ apli habuerint vel hr̃e potuerint talia in cõi qꝛ si fratres predicatores ⁊ minores que non sunt perfectiores aplis: non sunt capaces possessionum saltem in cõi: multo potius apli. Et sic fratres minores ſm declarationes ecclesie non pñt hr̃e nec in speciali nec in cõi proprium multo potius apli: vt superius est probatum. Nec sequit̃ si habent monachi proprium in cõi: ergo ⁊ apli: qꝛ hic est fallacia cõsequentie. Sicut non sequit̃. Monachi possunt portare calciamenta ⁊ pecuniam ergo ⁊ apli: qꝛ apli fuerunt perfectiores monachis in multis eis indictis: vt est superius declaratum. Nec sequit̃. Monachi tenent figuram aploꝝ quantũ ad renunciationem in speciali: ergo tenent quãtum ad renuntiationẽ proprij in cõi. qꝛ si tenent vnam partẽ renuntiationis in spẽali: non tñ perfectissime in cõi: sicut tenent fratres minores qui aploꝝ perfectissimam figuram tenent, ex̃ de verb. sig. exijt. §. j. li. vj. Immo sic est potius arguendum: Monachi qui tenent figura aploꝝ: non possunt in speciali ⁊ singularem proprietatem habere alicuius rei vsu consumptibilis nec non consumptibilis, vt ex̃ de sta. mo. cum ad monasterium. §. fi. ergo nec apli. Sed monachi non tenent figurã aploꝝ inquantum habent propriũ in cõi: sed proprius ⁊ verius religiosi mendicãtes: qui possessiones in cõi non habent: vñ dr̃ de predicatoribus ⁊ minoribus ex̃ de ex. pre. in c. antepe. ⁊ pe ꝙ famulantur Christo pauperi in altissima paupertate. Et inter ceteros mundi religiosos fratres minores qui non possunt nec in cõi nec in spẽali proprium possidere, plus eoꝝ figuram ⁊ professionem tenent. Unde in decre. exijt: de verb. signi. post duas col. versi. vnde nos. li. vj. dr̃ ꝙ Christi semitas inter oẽs hoies arctius elegerunt. Et preterea precipue dixit dñs aplis Mat. vj. Nolite soliciti esse anime vestre quid manducetis, aut corpori vestro quid induamini ⁊c. quia ista non stãt cum apice euangelice perfectionis: hoc. n. non potest dici proprie de habentib⁹ possessiones: de quib⁹ excolendis soliciram curam gerunt etiam in cõi viuentes: nec curam eos habere oportet de alijs procurandis: qꝛ qđ petunt intus habent: ⁊ de proprio suo viuunt. Et causam istius remotionis solicitudinis maxime in viris aplicis ipse Chr̃s ibi assignat dicens in preallе. c. Mat. vj. Quia non potestis deo seruire ⁊ mãmone. Et si solicitudo cibi necessarij aliqualiter distrahit a predicatione euangelij, ⁊ oratione, ⁊ perfecto obsequio Christi: quãto magis cura agrorum porcoꝝ ⁊ asinoꝝ distrahit a predicatione libera euãgelij ⁊ perfecto obsequio Christi? Uñ Petrus pro se ⁊ pro alijs aplis ait Actu. vj. Non est equum nos derelinquere verbũ dei: ⁊ ministrare mẽsis. Si non erat equum aplos derelinquere verbum dei ⁊ ministrare mensis: ne impediret̃ cursus euangelij: quãto magis non fuit equum aplos pro seipsis vacare cure agroꝝ ⁊ possessionum? Una vera causa singularis ⁊ precipua perfecte huius renuntiationis aplice fuit. s. libera predicatio euangelij, ⁊ perfecta imitatio Christi vt oẽs in speciali ⁊ in cõi possent veraciter dicere. Mihi mundus crucifixus est, ⁊ ego mundo. Gala. vj. Et oẽs in spẽali in cõi monstrarent ꝙ Christus dixit eis, Uos, de hoc mundo non estis, propterea odit vos mundus. Jo. xv. Item redeundo ad separationem vsus in consumptibili⁹ a proprietate facit qđ legitur Leui. vltimo: vbi dr̃ ꝙ oẽs decime terre siue de frugibus: siue de pomis arboꝝ dñi sunt: ⁊ illi sanctificant̃. ⁊ tñ vsus decimarũ erat leuitarum vt patet Numeri. xviij. Nec obstat si contendatur ꝙ etiam in eis leuite. proprietatem habebant. qꝛ saltem non potest negari ꝙ in eis proprietatẽ liberam non habebant: qꝛ non poterant oblationes venderet: aut in alios vsus conuerterent: nec quomodolibet eis etiã indifferenter vti: sed tm̃ mares de stirpe Aaron ⁊ in solo sanctuario comedere: ideo dicit predictum. c. xviij. Nume. In sanctuario comedes illud: ⁊ mares tm̃ edent ex eo. Et ita dñium liberum ⁊ immediatũ ⁊ absolutum sacrificioꝝ solius dei fuit: ⁊ non ministroꝝ: ⁊ facit qđ legit̃ ⁊ no. xij. q. ij. nulli in glo. i. ad vsum. ⁊ c. qui abstulerit. Sed ⁊ in forma leuit. tradita dotationis oblationũ nihil ponitur pertinens ad genus dominij: sed solum ad modum vtendi: adeo dr̃ in ea. In sanctuario comedes illud ⁊ mares tm̃ edent ex eo, ideo scribit̃ Deu. xviij. Non habebunt sacerdotes ⁊ Leuite ⁊ qui de eadẽ sunt tribu partem ⁊ hereditatem cum reliquo populo Israel: qꝛ sacrificia dñi ⁊ oblationes eius comedunt: ad qđ facit codem. ca. Nume. xviij. Primitias autem quas vouerunt ⁊ obtulerunt filij Israel . tibi dedi ⁊ filijs ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua vescet̃ eis. ⁊ iterũ. Uniuersa frugum initia que gignit humus ⁊ dño deportant̃ cedent in vsus tuos. Qui mundus est in domo tua vescet̃ ex eis. In quibus authoritatibus nihil ponitur pertinens ad genus nec speciẽ dominij: sed solũ ad formã ⁊ modum vtendi. Quod etiam euidenter apparet in sacrificiis noue legis. s. in accidẽtibus seu speciebus panis ⁊ vini in sacramento corpis ⁊ sanguinis dñi nr̃i: quoꝝ accidentium sumentes habẽt vsum separatum a proprietate ⁊ dñio: licet illa accidentia sint vsu cõsumptibilia. qđ sic patet: qꝛ nullus sanctimentis dꝫ rẽ sibi quo ad dñium subiectã ⁊ suo dñio subiacentẽ venerari ⁊ adorare adoratione latrie per se ⁊ primo nec sicut ex consequenti: de con. di. ij. venerabiles: qꝛ dñs non dꝫ adorare seruum suo dño subiacentem vt subest suo dño. Sed quilibet fidelis catholicus dꝫ adorare illa accidentia adoratione latrie ex cõsequenti rõne obiecti principalis: de cõ. di. ij. accesserũt. Pꝫ ꝙ cerne rogo illa accñtia nõ subsunt nec subiacẽt ꝓprietati ⁊ alicui⁹ hoĩs pñti: ⁊ subsunt aliquo mõ quod vsum, ergo sumẽtes corpus ⁊ sanguinẽ dñi hñt vsum illarum specierum seu accidẽntium separatum a ꝓprietate ⁊ dñio, ꝗ tñ ita cõsumunt̃ per vsum sumẽtium: sicut quecunq; alia cõsumptibilia. no. de cõ. di. ij. omnib⁹ in glo. sꝫ nec. ⁊ c. nõ iste panis. Et hoc ẽ qđ dicit apls. j. ad Cor. x. Nõ potestis calicẽ dñi bibere: ⁊ calicẽ demonioꝝ, nõ potestis mense dñi pticipes esse: ⁊ mẽse demonioꝝ. ⁊ . xj. c. Iã nõ ẽ dñica cenã mãducare. e. j. in. e. c. Quicũq; mãducauerit panẽ ⁊ biberit calicẽ dñi indigne, re⁹ erit ⁊c. Calix aũt dñi nõ bibit̃ corporaliter, nisi mediantib⁹ speciẽb⁹ accidentium vini,

similiter

similiter panis ille non manducatur corporalr: nisi
mediantib⁹ speciebꝰ accidentiũ panis: de cõ. di. ij. pa-
nis est in altari. ⁊ c. vtru: ergo ſm apl'z spẽs acciden
tiuz panis ⁊ vini quoad dñiuz sunt immediate dñi
⁊ non sumentium: nisi quo ad vsum terminatũ: qꝛ
dicit calicẽ dñi: ⁊ non calicẽ nrm. ⁊ dicit mense dñi
⁊ nõ mẽse nre, ⁊ cenã dñicaz: ⁊ nõ nraz: ⁊ calicẽ dñi
⁊ non nrm. Calix aũt dr̃ principalr dñi: magis rõne
ɔtenti in eo existentis: ꝗ rõne vasis ɔtinentis: ergo
illud qḋ continet in calice, est dñi: sed in calice per se
⁊ immediate continetur accidentia vini: qꝛ sanguis
Chrĩ non ɔtinet p se in calice nisi rõne illoꝝ accidẽ
tiũ: ergo illa accidentia p se sunt dñi ⁊ non sumẽtis.
Similiter mensa dñi dr̃ principalr magis rõne ɔten
ti ꝗ rõne tabule ɔtinentis: sed per se ɔtenta in men
sa sunt accidentia panis: ergo illa accidẽtia sunt per
se dñi: ⁊ tñ vsus conficientiuz. Ad hoc facit qḋ ait sal
uator. xxvj. c. Matth. Mar. xiiij. ⁊ Luc. xxij. ca. hoc
est corpus meum: de con. di. ij. timorem: nã totũ, qḋ
continet in isto sacramento. s. signatum ɔtentum cũ
signo accidentium continente, est Christi: ⁊ non su-
mentium: nisi quoad vsum participationis ⁊ cõio-
nis. Nec est diuidendum signum illud inseparabile
a suo signato inseparabili: qḋ contentum signatum
sit vnius ⁊ signum continens sit alterius: ⁊ sic apli
habuerunt vsum illoꝝ accidentium separatũ a pro-
prietate ⁊ dñio. Et non solum aperte hoc lex diuina
proclamat: sed etiam lex humana, vnde insti. de rex
diuisi. §. nullius. scribit sic. Nullius aũt sunt res sacre
religiose ⁊ sancte quod enim diuini iuris est illud in
nullius bonis est. Sacra sunt que rite per pontificẽ
deo consecrata sunt veluti edes sacre ⁊ donaria que
rite ad ministerium dei dicata sunt: hoc idem habe-
tur. ff. de rerum diui. lib. j. in princip. ⁊. §. j. ⁊ facit. xij.
q. ij. c. j. ⁊. c. qui abstulerit.

Rursus posset opponi ꝙ perfectio paupertatis
euangelice plus consistit in animo: vt. s. amore ani-
mus istis temporalibus non adhereat: ꝗ in carẽtia
tpaliuz rerum: iuxta illud Mat. v. Beati pauperes
spiritu: ⁊ in ps. lxj. Diuitie si affluant: nolite cor ap-
ponere: ⁊ ꝙ talem paupertatẽ pfectissime Chrs ha-
buit: ⁊ post euz apli quasi ita opposito innuat ꝙ nõ
fuerunt Christus ⁊ apli perfectissimi in paupertate
corpali: que consistit in carentia rerũ. Que quidem
oppositio quãtũ ad primã partẽ sui ꝙ perfectio pau
pertatis euangelice magis consistit in aio ꝗ in ca-
rentia rerũ tpaliũ vera est: qꝛ hoc est gñale ⁊ cõe in
quolibet triũ ɔsilioꝝ euangelij. s. obedientie, castita-
te, ⁊ paupertate: ꝙ pfectio cuiuslibet ɔsilij euangeli-
ci magis ɔsistit in dispositione animi interioris: ꝗ in
ope exteriori: qꝛ virtus quecũqꝫ magis est perfe-
ctio animi: qui violari nõ põt: ꝗ sit perfectio corpis
qḋ nobis inuitis auferri põt. xxxij. q. v. §. j. cũ iij. c. se.
Ideo Aug. dicit de bono coniugali, ꝙ ɔtinentia ma
gis est virtus mẽtis ꝗ virtus carnis: vt pte. §. j. ⁊. c.
de pudicitia. Sed licet continentia magis in dispo-
sitione animi ꝗ in abstinentia carnis ɔsistat: tñ ad
perfectam continentiam euangelicã sicut Christi ⁊
aploꝝ: non solũ requirit bonus motus animi inte-
rior, sꝫ ẽt requirit voluntaria ɔtinentia carnis exte
rior: sicut expresse dicit apl's. j. ad Cor. vij. Qui iun-
git virginem suaz matrimonio: bene facit: ⁊ qui nõ
iungit: melius facit. xxviij. q. j. sic est: vltra colum. Et
ita ſm aplm ad perfectã castitatẽ euangelicã requi-
ritur non solum perfectio animi interioris: sed etiã re-
quiritur voluntaria continentia corporis exterior.

Cõsilioꝝ euangelicoꝝ perfectio.

Et dico voluntaria: qꝛ interduz posset inuite corpus
violari exterius: sed hoc non diminuit perfectionez
virtutis. xxxij. q. v. §. j. ⁊. c. de pudicitia. cũ. iij. c. se. vñ
⁊ in e. c. vij. j. ad Cor. loquẽs apl's de muliere vidua
dicit. Beatior aũt erit: si sic permanserit ſm meum
consilium. xxxj. q. j. ꝙ si dormierit: in fi. ergo beatior
est mulier que continet mente ⁊ corpore: ꝗ que sola
mente. vñ Mat. xix. Sunt eunuchi qui nati sunt de
matris vtero: ⁊ sunt eunuchi qui facti sunt ab homi
nibus: ⁊ sunt eunuchi qui se castrauerunt propter re
gnum celoꝝ, vbi dicit glo. i. castitati se deuouerunt.
Sicut ergo ad perfectaz ⁊ continuaz euangelicã vi
tam requiritur non solum continentia animi: sed ẽt
continentia corporis: licet perfectio continentie ma-
gis ɔsistat in pudicitia animi ꝗ in abstinentia car-
nis. Ita ad perfectionem paupertatis euagelice re-
quirit ⁊ non solũ bona dispositio animi: sed ẽt ex-
propriatio rerum tpalium: licet perfectius consistat
in expropriatione animi ꝗ in carentia rerũ exterio-
rum: ⁊ ista similitudo fit ex de sta. mona. cum ad mo
nasterium. §. fi. ibi: quia abdicatio proprietatis sicut
⁊ custodia castitatis adeo est annexa regule mona-
chali ⁊c. Ideo Christus voluit nasci de virgine mẽ
te ⁊ carne. xxvij. q. ij. §. j. vñ ⁊ ſm aplm ṗ. c. j. ad Cor.
vij. Reliquũ est vt qui habent vxores, tamꝗ nõ ha
bentes sint: ⁊ qui emunt: tamꝗ non possidentes: ⁊
sic hic hec duo cõbinant: ⁊ de hoc legit ⁊ no. xxxiij.
q. v. secundũ. Similiter licet virtus obedientie euã
gelice seu aplice magis consistat in dispositione cor
dis ꝗ in actione operis exterioris: tñ ad perfectam
obedientiam euangelicam requiritur vtrumqꝫ ⁊ se
quela animi ⁊ sequela operis possibilis: qꝛ ad impos
sibile nemo tenetur. ff. de reg. iur. impossibilium: ex
de pac. c. fi. ideo Christus dixit. Jo. xiiij. Si diligitis
me: mandata mea seruate. Et ibidez. Si quis diligit
me: sermonem meum seruabit. ergo similiter ad per
fectionem paupertatis euangelice ⁊ aplice requirit
perfectio animi ⁊ expropriatio rerum temporaliuz.
Quod etiam apparet in speciali de vtraqꝫ virtute. s.
paupertate ⁊ obedientia. Mat. xix. Si vis perfect⁹
esse: vade ⁊ vende oia que habes: ⁊ da pauperibus:
⁊ veni sequere me. Que aũt pauperibus erogantur
rex non solũ mente: relinquunt ergo perfectio apli
ce paupertatis ex gñe operis nõ põt haberi: nisi ho
mo oia derelinquat quoad abdicationem proprie-
tatis ⁊ dominij, ⁊ hoc in speciali ⁊ in cõmuni: quia
illa que vendidisset ⁊ pauperib⁹ dedisset, nec in spe-
ciali nec in cõi sibi retinuisset: sed omnia debebat
vendere ⁊ pauperibus dare ſm consiliũ Christi: er
go nihil sibi in speciali nec i cõi debebat retinere. Et
que semel homo ex perfectione reliquit: stante illa
perfectione non debet amplius resumere: non fortas
sis in casu necessitatis: qꝛ nemo mittens manũ suaz
ad aratruz ⁊c. Luc. ix. de peni. di. ij. pennata. Et hoc
est qḋ dicit Nicolaus. iij. in decre. Exijt. li. vj. Dici-
mus ꝙ abdicatio proprietatis huiusmodi oium re
rum tã in spãli ꝗ etiã in cõi propter deuz meritoria
est ⁊ sanctã: quã ⁊ Christus viã perfectionis osten-
dens verbo docuit ⁊ exemplo firmauit: quamqꝫ pri
mi fundatores militantis ecclesie prout ab ipso fon
te hauserant: in volentes perfecte viuere per doctri-
ne aut vite ipsoꝝ alueos deriuarũt. Ecce in his ver
bis Nicolai tria. Primum, ꝙ in oibus rebus est
vsus separabilis a ppꝛietate ⁊ dñio: qꝛ dicit merito-
ria est ⁊ sctã sꝫ nõ esset nec meritoria nec sancta, si nõ
esset possibilis: ergo est possibilis: sed abdicatio vsus

ad vitam necessarij non est meritoria nec iuncta. ergo vsus omnium rerum in spāli ⁊ in cōi est separabilis a proprietate. Scdm: qd dicit est ꝙ abdicatio proprietatis oium rerum in speciali ⁊ in cōi pertinet ad paupertatē euangelicā ⁊ eius perfectionez. Tertiū qd dicit, est qd Christus ⁊ apli istā paupertatem seruauerunt facto ⁊ exēplo vite, ⁊ non soluz docuerunt verbo. Et ita non est verum ꝙ ad perfectionem euangelice paupertatis nō requirit̄ expropriatio rerū oium tpalium: sed solū nō adhesio animi p amorem reb⁹ tpalib⁹. Unā sicut illa verba Petri. Mat. xix. Secuti sumus te, debent intelligi quantū ad sequelam opationis possibilez: ⁊ non solū cordis: ita illa verba ibi Petri. Ecce nos dimisimus oia, que simul copulatiue cum illis fuerunt dicta: debent intelligi quantū ad rem in effectu possibilē: ⁊ non solū quantū ad affectū mentis. Immo sequit̄ necessario ex altero: sicut pfectio effect⁹ sequit̄ ex pfectione causeq: q: sicut ex pfecta obediēna animi sequit̄ perfecta obedientia opis possibile pro loco ⁊ tpe: q: impossibiliū non est obligatio: ita ex pfecta abdicatione animi sequit̄ pfecta expropriatio rerū in ope. Et sicut non esset pfectus obediens in aio: q renuit obedire perfecte in ope possibili: ita non est pfecte paup voluntate in aio: qui paupertatez respuit in effectu. Unā in regula beati Francisci dr̄. Pauperes rebus fecit: q: de amore cuiuscunqz virtutis est intelligendum illud. Gre. in Homil. pente. Amor nescit esse ociosus. opat̄ magna si est: si vero opari renuit: amor nō est: q: pro bono dilectionis exhibitio est opis: ergo si amor paupertatis euāgelice est pfect⁹ in aio. dz exire in effectu possibili quantū ad perfectā carentiaz reruz tpaliuz. Unā .j. ethicoꝝ dr̄. ꝙ non fortissimi viri sz agonizantes coronant̄. ⁊ .ij. ethicoꝝ dr̄. Signū opz facere habitū superuenientez opis delectationem: ⁊ hoc q: ad factionem hois nālem requirit̄ aia ⁊ corpus: nec perfectio nālis hois consistit in sola aia: sed in aia ⁊ corpore simul: licet magis in aia q̄ in corpore. extra de cele. mis. in quadam. Ita ad rōnē virtutis sequit̄ perfectio animi ⁊ perfectio operationis possibilis: nec vnum sine alio sufficit: vnde Jacob. j. Estote factores verbi, ⁊ nō auditores tm̄: de pe. di. ij. si. n. post. iiij. col. ⁊ Mat. v. Qui aūt fecerit ⁊ docuerit: hic magnus vocabitur in regno celoꝝ. Unde nō est dubium ꝙ ad perfectionem virtutis requiritur perfectio operis facto vel proposito pro loco ⁊ tempore: q: etsi ois virtus quecunqz sit, magis consistat in animo q̄ in opere: tñ ad perfectionē ei⁹ requiritur ꝙ si non semper, tñ pro loco ⁊ tpe prorumpat in opus proportionatū ⁊ conueniens: Ergo similiter ad pfectionem paupertatis euangelice requirit̄ ꝙ reluceat proportionabiliter in habitu exteriori sm proportionem habitus interioris. Item ⁊ hoc patet ex professione religiosoꝝ sine proprio in speciali viuere profitentium, q: nisi expropriatio rerū requireret̄ ad perfectionem paupertatis: frustra ⁊ inutiliter religiosi paupertatem in spāli profitētes abdicarent in spāli pprietatem oiuz reruz: ex quo talis reruz expropriatio in speciali non facit ad perfectionem paupertatis: sicut nec expropriatio rerum in cōmuni facit ad perfectionem paupertatis in cōmuni: sm oppositorem sed sufficit sola animi non adhesio per amorem. Aliud etiam dicit oppositor, ꝙ paupertas euangelica non excludit pprietatem ⁊ dominium rerum vsu consumptibilium: immo scriptura supponit aplos ad minus in cōi talia habuisse: vt.

An euangelica paupertas dominiuz ⁊ proprietatez excludat.

xii. q. j. c. ij. Ad hoc dicendum ꝙ sicut supra dictum est. apli non fuerunt magis proprietarij in propria cōitate ipsoꝝ cuz Christo: q̄ in communitate gnāli credentium: sed in communitate gnāli credentium nihil habuerunt in speciali nec in cōmuni quantuz ad cōmunitatem ipsoꝝ specialem quoad proprietatem ⁊ dñium: quia illud non fuisset cōe oibus credētibus: ergo nec in cōitate propria ipsoꝝ cum Christo habuerunt aliqmd in speciali nec in communi quoad dñium. Item non aliter intelligenda sunt de paupertate hec verba Petri: Ecce nos reliquimus omnia, q̄ sint intelligenda de obedientia ista Et secuti sumus te quia simul copulatiue dicta sunt. Si ergo ista, Secuti sumus te, sunt intelligenda in speciali ⁊ in communi: eadem ratione ista: Dimisimus omnia. s. in speciali ⁊ in communi: quum nulla sic ratio plus de illis q̄ de istis. Item eodem modo sunt intelligenda hec verba de omnibus simpliciter, Ecce nos dimisimus omnia, quō sunt intelligenda de auro ⁊ argento illa verba Matth. x. Nolite possidere aurum ⁊ argentum: sed illa non est dubium intelligenda sunt in speciali ⁊ in communi quantum ad communitatē eoꝝ spetialem: quia quomodocunqz in speciali vel in cōi aurū ⁊ argentum possedissent: Christi euangelium venale fecissent ⁊ christum perfecte imitati non fuissent. ergo similiter hec verba Petri Dimisimus oia, in spāli ⁊ in cōi intelligenda sunt. Item eodē modo sunt intelligenda hec verba Petri, Dimisimus omnia, quō sunt intelligenda verba Christi de ipsis aplis. Joan. xv. Si de mūdo fuissetis mundus qd suum erat diligeret. Et illa Jo. xvij. Mundus odio habuit eos: quia non sunt de mundo, patet aūt ꝙ de mundo non erant. quia oia reliquerant que pertinent ad mundum. ⁊ secuti fuerant Christum: sed ista verba, Non estis de mundo, intelligenda sunt in speciali ⁊ in cōi. s. quia mundus in speciali ⁊ in cōi oderat eos: ergo similiter, ⁊ ista verba, Dimisimus oia, propter que non erant de mundo quantum ad concupiscentiam oculoꝝ in speciali ⁊ in cōi intelligenda sunt. Item eodez modo proportionabiliter apli reliquerunt oia tpaliter propter deum quō posederunt oia spiritualiter pp deum: quia ideo fuerunt perfecti possessores omniuz spiritualiter: quia fuerunt perfecti contemptores temporaliuz oiuz: sed apli fuerunt spūaliter perfecti possessores oium in spāli ⁊ in cōi: quia illud qd ait apls j. ad Cor. iij. Oia vestra sunt: vos aūt Christi. xxiij. q. vij. ꝙ aūt in fi. ⁊ ij. ad Cor. vj. ⁊ extra de ex. pre. nimis iniqua. j. rñ. Tanq̄ nihil habentes ⁊ oia possidentes: verificatur, de aplis in spāli ⁊ in cōi. Itē eodem modo proportionabiliter reliquerūt pp Christi euangelium proprietatē oium tēporaliū, quō receperunt ex euangelio a Christo ptātem sumendi oia necessaria: q: ideo Chūs tradidit Mat. x. eis iure euāgelij ptātez sumendi oia necessaria: q: pp euāgeliuz reliquerunt oia tēporalia. j. q. ij. sacerdos. xiij. q. j. §. his ita. in prima colū. Sed Christus tradidit eis potestatem sumendi ex euangelio oia necessaria ⁊ in speciali ⁊ in communi: quia in speciali ⁊ in cōi licebat eis viuere ⁊ vixerunt ex euāgelio cum Chūo quādiu fuerunt cum Christo: ⁊ post: ⁊ qui huic iuri sicut Paulus interdū cedere vellet: de labore suo viuere posset: vt pre. c. sacerdos. ideo Mat. x. dixit eis cōiter p oibus. Dignus est mercenarius cibo suo. ⁊ Lu. x. Dignus est operari⁹ mercede sua. xij. q. ij. quicūqz. ⁊ Luc. xxij. Ego dispono vobis regnum sicut

Ex euangelio viuere licuit apostolis.

dispositum

disposuit mihi pr̃,vt edatis & bibatis super mensam
meã.i.do vobis ptãtem sumendi oĩa vite necessaria
ex officio qđ vobis cõmitto. Et ideo ꝯgrui & idonei
predicatores euangelij sunt proprie pauperes euan
gelici:qui oĩa amore euangelij & pp euangeliũ dimi
serunt:q: nullus proprie & ꝑfecte dz ex euangelio vi
uere:qui sua ꝓpria pp euangeliuz non dimisit:a sen
su ꝯtrario.c.p:e.c.sacerdos. Hinc est ꝙ fratres mino
res qui nihil ꝓpriũ in cõi & in spãli hr̃e debẽt.vt ex̃
de verb.sig.exijt.lib.vj.inter oẽs huius mundi sta-
tus magis licite & proprius & ꝑfectius de euangelio
viuunt:q: eoꝝ regula proprie singulariter euangeli
ca & aplica est:vnde & eis ex regula sine alio priuile-
gio cõpetit predicare:vt habet in regula in.c.fratres
nõ predicent:ex̃ de verb.sig.exijt.§.vbiqꝫ q:.qđ nul
li statui regulari licet ex regula:ergo apli que fuerũt
precipui euangelij predicatores:ex̃ de elec.fundamẽ
ta.j.rñ.li.vj.& de reli.& ve.sanct.gliosus.j.rñ.li.vj.qui
bus licuit in spãli & in cõi de euangelio viuere.j.q.ij.
sacerdos:oĩa in spãli & in cõi pp euangelium diuise
runt. Itẽ importantia super erogatiuam perfectio-
nem de aplis non debent diminui seu per synecdo-
chẽ exponi,sed integre & plene interpretari:aliter es
set detrahere de perfectione aploꝝ, qđ est impium.
Sed hec verba Petri, Nos reliquimus oĩa,expli-
cant supererogatiuã perfectionem aploꝝ:ergo non
debent diminui:sed integre & plene interpretari. Sꝫ
dicere ꝙ intelligant solum in spãli & non in cõi, est
ea diminuere & per synecdochen exponere quũ scri
ptura non plus eos reliquisse dicat oĩa in spãli quã
in cõi:& vbi canon non distinguit,nec nos.ij.q.v.cõ
suluisti.xxxi.q.j.ꝙ si dormierit:vbi de hoc. Oẽs aũt
instantie que possunt adduci de aplis de ijs que ha
buerunt,non intelligende sunt quoad proprietatẽ
ac dñiũ:sed quoad vsum actiue vel passiue.vt ꝫ.pa
tuit. Item quod opponitur ꝙ abdicatio proprie-
tatis & dominij non excludit solicitudinem aliquã:
immo maiorem inducit: destruit & confundit oẽm
religionem habentem annexã abdicationẽ proprie
tatis rerum in spãli:q: si abdicatio proprietatis re-
rum in cõi:non excludit aliquam solicitudinem in
cõi:eadem ratione abdicatio proprietatis & domi-
nij in spãli non excludit aliquam solicitudinem in
spãli:q: eadem est proportio per omnia expropria-
tionis cõis ad solicitudinẽ cõem:que est expropria
tionis specialis ad solicitudinẽ specialem:ergo ex-
propriatio proprietatis & dominij in speciali nihil
confert ad perfectionem:quod est oẽm religionem
adnihilare frustra & in vanum immo deceptorie &
laqueũ parando contra id.xxvij.q.j.de viduis. Ro
mani etiam pontifices a tempore Grego.ix.vsqꝫ ad
ips pape Jo.xxij.retinuerunt sibi proprietatem &
dominium rerum fratribus minoribus concessarũ:
vsu nudo fratribus ipsis dimisso.frustra etiam dict⁹
dñs papa Jo.in constitu.Ad conditorem canonũ,
retinuit sibi & ecclesie Romane proprietatẽ & do-
minium locoꝝ domoꝝ libroꝝ vestimentoꝝ ad cul-
tum diuinum pertinentium fratribus minoribus cõ
cessoꝝ,fratribus ipsis vsu ipsorum dimisso Sed esto
salua veritate ꝙ talis expropriatio non excludit ali
quam solicitudinem:vt dicit opponens tñ excludit
aliquam affectionem seu amorem perfectioni disso-
num:quia diuisio dominioꝝ venit causaliter ex diui
sione animoꝝ:que non stat cum summa perfectione
charitatis:q: charitas non querit que sua sunt.j.ad
Cor.xiij.lxiij.di.nosse.de quo.ꝫ.e.c.&.§.j.versi.quod

Solicitudinẽ abijcit abdicatio ꝓprietatis.

etiaꝫ pꝫ euidentia rõne. Etiam talis expropriatio do
minij excludit amore partialem diuisiuum volunta
tum:vñ sicut expropriatio personalis excludit amo
rem perfectioni ꝑsonali dissonum:ita expropriatio
collegialis excludit amorem perfectioni collegiali
dissonum:& ideo sicut diuisio dñioꝝ spãlium & per-
sonalium est radix & mã litigioꝝ,questionum,& cõ-
tentionũ ꝑsonaliuꝫ.xij.q.j.c.ij.ita diuisio dñioꝝ col
legioꝝ & cõitatum spãlium. Et pp hoc sunt hodie &
fuerunt a principio litigia,& ꝯtentiones, & questio-
nes:inter collegia & cõitates spãles adinuicẽ pp di
uisionem dñioꝝ cõium:sicut fuerunt inter personas
spãles pp diuisionem dñioꝝ personaliuꝫ:que oĩa re
pugnabant statui perfectionis aplice:quare talis ex
propriatio rerum in spãli & in cõi quacunqꝫ cõitate
spãli citra cõitatem gñalem ecclesie,excludit aliquẽ
amorem perfectioni charitatis aplice repugnantẽ.
Quicquid sit de solicitudine:quia nec dicenduꝫ est
ꝙ vsus a dñio separatus excludat oẽm solicitudinẽ
quia etiam aues celi de quibus saluator ponit e-
xemplum Matth.vj.solicitantur adquerendum
sibi victum:quia vbi est corpus,ibi congregantur &
aquile. Mat.xxiiij.&.xxiij.q.j.qm̃ Sꝫ dico ꝙ vsus
rerũ separatus a proprietate & dñio proprio in spãli
& in communi quacunqꝫ communitate speciali in-
cludit solicitudinem quãdam nãlem pro statu isto
mortali perfectioni virtutis consonam:& interdum
necessariam ad exercitiuꝫ virtutis excitandum: &
otium continuum euitandum:& sine qua impossibi
le est istam vitam duci:& ne homo tentare deum vi-
deatur Matt.xxi.xxij.q.ij.qualiter:querens a deo
pasci sine aliqua solicitudine & labori. Unde Augu.
in questionibus Gene. Nemo debet tentare deum
suum:dum habet quid rationabili consilio faciat.
xxij.q.ij.qualiter.&.xxiij.q.viij.si nulla.vnde Gene.
iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Hec soli-
citudo approbatur in fratribus etiam minoribus:
extra de verb.signifi exijt.§.nec quisqꝫ li.vj. Augu.
sed appropriatio dominioꝝ personalis vel collegia-
lis includit solicitudinem quãdam partialem anne
xam:dilectioni fraterne declinantem.ca.dist.viij.§.j.
vnde & August. Quis auarus querit.compossesso-
rem.xxiij.q.vij.quod autem. Unde & est triplex soli-
citudo.vna est naturalis necessitatis:de qua dixi ꝑ-
xime:que est mã virtutis:vnde Augu. de operibus
monachoꝝ super pre.c. Matth.vj.ibi. Ne soliciti si
tis &c. Non hoc dicit vt ista non procurent quantũ
necessitatis est vnde honeste poterunt:sed vt nõ ista
intueantur & pp ista faciant quicquid in euangelij
predicatione facere iubentur:eam namqꝫ intentio-
nem paulo superius oculum vocauerat.c.ad hoc bo
num.xij.q.j.habebat. Item ibi glo.i.cura temporali
nec retrahamur ab eternis. Item ibi Hieronymus.
Precipitur ergo nobis ne soliciti simus quid come
damus:quia in sudore vultus preparamus nobis
panem:ergo labor exercendus est solicitudo tollen-
da. Itẽ in e.c. Mat.super verbo, Neqꝫ nent. Chry
sostomus. Hoc aũt dicens non opus prohibuit, sed
solicitudinem:sicut & supra quũ de seminatione lo
queretur:& vt magis dei prouidentiam in ipsis cõ-
mendet que oẽm superat humanã industriam:sub-
dit. Dico.aũt vobis &c. Alia est solicitudo connatu-
ralis pietatis gr̃a proximi:& hec est effectus virtutis
de qua Lu.x. Martha solicita es &c.&.ij.ad Cor.xj.
Solicitudo omnium ecclesiarũ. Tertia est solicitu
do preternaturalis necessitatis:que est cupiditatis.&

Solicitudo triplex

hec est obstaculuz virtutis ꝯtra q̃ꝫ Phil.iiii. Nihil solliciti sitis ꝛc. Itē ẜm beatū Remigiuꝫ: quātū ad abdicationē proprietatis rerū tp̃alium: fuerunt ap̃li ad dignitatez primi hoīs renouati: qꝛ primus homo ꝛ eius posteri si stetissent in originali iustitia habuissent vsuꝫ rerū vsu consumptibiliū sine proprietate ꝛ sp̃ali dn̄io eorundem. vt. xij. q. j. c. ij. Sed si vsus reruꝫ vsu consumptibilium est separabilis in sp̃ali quantum ad sp̃alitatez personarū singularium a proprietate ꝛ dn̄io: eadem rōne ꝛ pari est separabilis in sp̃ali de possibili ꝛ nā sua quantū ad specialitatem cuiuscunqꝫ collegij seu cōmunitatis specialis: qꝛ nā rerum vsu ꝯsumptibilium eadem est in speciali ꝛ in cōi. Item pecunia vsu ꝯsumitur: legit ꝛ no. extra de pig. c. vltimo: sed in ea potest vsus a dn̄io separari. vñ Lu. xix. simile Mat. xxv. Quare nō dedisti pecuniā meam ad mensam: ꝛ ego cum vsuris exegissez quod meuꝫ est? ex quo videtur ꝙ seruus habuit vsuꝫ pecunie separatum a proprietate ꝛ dn̄io. Item in re in qua vsus non potest a proprietate ꝛ dn̄io separari, non potest constitui aliquod iustum lucruꝫ saluo capitali nec non saluo: vt in frumēto vino ꝛ oleo ꝛ alijs mercibus: vsu: consumptibilibus: ꝛ que ꝯsistunt in pondere numero ꝛ mensura: vt. lxxxviij di. in palea: ejiciens: ꝛ ex̄ de vsu in ciuitate ꝛ not. xiiij. q. iij. in summa: in prin. ꝛ. c. j. in. j. glo. quia lucrum iustum non constituit in aliqua resusi ratione alicuius vtilitatis, extra de dona. inter vi. ꝛ vxo. per nr̃as §. fin. Sed in pecunia potest ꝯstitui iustum lucrum: s. totū exponatur fortune: s. principalem cū fortuito vt p̄ c. p nostras. ꝛ. xiiij. q. iij. c. j. in gl. j. ꝛ in. c. plerigꝫ. in gl. videtur: ꝛ extra de vsur. c. si. ergo in pecunia vsus est separabilis a proprietate: aliꝫ nunq̃ꝫ species lucri posset iuste constitui in ipsa: siue totum exponatur fortune periculo siue non. quod est notorie falsum. Itez non obstat ꝙ posset opponi ꝙ decretalis. Exiit de verbo signifi. li. vj. que loquit de expropriatione fratrum minoꝝ oīum reruꝫ in cōi ꝛ in sp̃ali: non loquitur de expropriatione rerum vsu consumptibilium: quia hoc non est verum salua gratia opponentis: qꝛ quum ibi dicatur in. §. nec quisq̃ꝫ: ꝙ in rebus tp̃alibus sit considerare precipuuꝫ: proprietatem, possessionem, vsufructum: ius vtendi ꝛ simplicez facti vsum: ꝛ vltimo tanq̃ꝫ necessario egeat: licet: primis carere possit vita mortalium: nulla prorsus potest esse professio que a se vsum necessarie sustentationis excludat: sed vsus necessarie sustentationis principaliter ꝛ primo includit vsu consumptibilia magis quā alia: qꝛ vita humana principaliter ꝛ primo sustentatur rebus vsu consumptibilibus: ergo ista distinctio cōprehendit vsu consumptibilia. Et ꝙ hec sit mens Nicolai ꝛ intentio: patet clare ex eo ꝙ dicit immediate sic: Uerum condecens fuit ei professioni que sponte deuouit Christum pauperem in tanta paupertate sectari: oīum abdicare dn̄ium: ꝛ rerum necessariarū necessario vsu fore cōtentā: nec p hoc ꝙ proprietatem vsus ꝛ rei cuiusqꝫ a se dn̄ium abdicasse videtur: simplici vsui oīs rei renuntiatū esse ꝯuincit: q in quā vsus non iuris sed facti tantūmodo nomen habens: qꝺ facti est tm̄ in vtendo prebet vtentibus: nihil iuris. Et fratres minores ẜm Nico. abdicauerunt proprietatē non soluꝫ oīum rerū tp̃aliuꝫ: sed ēt proprietatez vsus cuiuslibet rei: qꝺ est plus: qꝛ sicut vsus rei est aliud a re vsibili: ita proprietas vsus est aliud a proprietate rei subiecte vsui: licet aūt nō oīs proprietas rei ꝯsumat per vsuꝫ: qꝛ proprietas reruꝫ vsu non ꝯsumptibiliū non ꝯsumit per vsum: vt domus vel agri: tñ proprietas cuiuscunqꝫ vsus ꝯsumit per vsum: qꝛ vsus cuiuslibet rei vsu consumptibilis est de gn̄e transeuntiuꝫ. Quod vero dr̄ ꝙ sub vsu taliuꝫ rerum non saluat proprietas aut dn̄ium: nō est veruꝫ salua gr̄a. Quia sicut vsu carnium aut panis aut vestimenti alterat ꝛ transmutat nā eoꝝ recedēdo a prima specie: ita vsus carnium continue variat proportionabiliter variationi carnium sicut carnes ipse: nec talis variatio cibi ꝛ vsus si trāsiret per mille species, transfert proprietatē ꝛ dn̄ium ibi de persona in personam siue de subiecto in subiectum: plus q̃ꝫ variatio speciei frumenti farine ꝛ panis transfert dn̄ium de dn̄o in dn̄m, qui n cuius fuit dn̄iuꝫ frumēti, eiusdem sit dn̄ium farine facte ex frumento: ꝛ panis ex farina: ꝛ si essent mille species adinuicē succedentes quarū vna fieret de alia: semꝑ cuiꝰ est dn̄ium prime speciei, eiusdē ēt dn̄ium oīum specierū sequētium pp nālem ordinē ipsaꝝ. sicut ꝛ cinis generat ex carbonibus: ꝛ carbones ex lignis: quāuis ista inter se specie differant: tñ pp nālem ordinem gn̄ationis vnius ex altera, cuius est dn̄ium prime speciei eiusdem est dn̄iuꝫ oīum specieruꝫ sequentium. c. op. ad hec. ff. de lega. ij. imperator: in fi. ꝛ. ff. de lega. iij. fideicommissum. §. si reꝫ suā: ꝛ legit ꝛ no. ex̄ vt li. pen. ecclesia: ꝛ ex̄ de vsu: cum in. § fi. in glo. ex hoc videt. Ita in proposito quāuis cibus alteret sub vsu: ꝛ varietur substantialiter vel accidentaliter: tñ cuiꝰ fuit dn̄iuꝫ cibi ante vsum immediate, eiusdez est ēt dn̄iuꝫ cibi sub vsu quādiu durat vsus ꝛ non est absorptus in stomacho: qꝛ postq̃ꝫ est in stomacho, nō cadit amplius sub humano dn̄io tp̃ali. Et ita sub vsu rerum vsu consumptibiliū saluat ꝛ manet proportionabiliter proprietas ꝛ dn̄iuꝫ quādiu durat vsus sicut saluat spēs ꝛ nā vsus. ꝛ hoc est dicendū necessario. qm̄ aut sub vsu istaꝝ rerum vsu consumptibiliuꝫ manet proportionabiliter proprietas ꝛ dn̄iuꝫ ipsi vsui: aut nō. Si sic: habet propositū. Si nō ergo quilibet qui vtit vel abutit istis rebus: hꝫ vsum eaꝝ separatuꝫ a proprietate ꝛ non dn̄io: qm̄ vsus rei sub quo nō manet proprietas nec dn̄ium, est separatus a proprietate ꝛ dn̄io: qꝺ est propositum: vñ Nico. in dicta declaratione vt. s. patuit, intellexit ꝙ fratres minores haberent vsum reruꝫ ꝯsumptibiliuꝫ separatum a proprietate ꝛ dn̄io. Sic ēt intellexit Greg. ix. familiaris beati Francisci qui primo regulā declarauit, ꝛ dicens: Dicimus ꝙ nec in cōi nec in sp̃ali debent proprietatem habere: sed vtensilium ꝛ libroꝝ ꝛ eoꝝ mobiliuꝫ que licet habere: ordo vsum habeat: ꝛ fratres ẜm ꝙ gn̄alis minister vel prouinciales disponendum duxerint ijs vtantur. Ex quibus patet ꝙ dn̄s Grego. voluit ꝙ fratres minores haberent vsum rerum vsu ꝯsumptibilium ꝛ absqꝫ proprietate ꝛ dn̄io. Quia dicit. Nec in cōi nec in speciali debet proprietatez habere, sed vtensilium ꝛ libroꝝ ꝛ eoꝝ mobilium que licet habere, ordo vsum habeat: sed preter vtensilia ꝛ libros fratribus non licet cōmuniter vti alijs bonis mobilibꝰ nisi vsu consumptibilibus ẜm eoꝝ regulā. Et preterea ex quo distinguit bona mobilia in tres partes. s. vtensilia, libros, ꝛ alia mobilia q̃ licet habere absolute absqꝫ aliqua exceptione ꝛ modificatione, planum est ꝙ ipse intendit cōprehendere vl̃r omnia mobilia quibus fratres minores licite vti possunt. quum mobilia absolute dicta contra vtensilia ꝛ libros distincta comprehendant omnia mobilia preter vtensilia, ꝛ libros: inter que cadunt

vsu consumptibilia nisi aperta violētia fiat eius in-
tentioni ⁊ etiam litere nihil excipienti: ex̄ de ma. ⁊
obe.solite.§.penult.cū suis si.Similiter Alexander.
iiij.⁊ Inno.iiij.sic determinauerunt in suis declara-
tionibus.Decimus ꝙ nec in spāli nec in cōi debent
proprietatē hēe,sed locoꝝ ⁊ domoꝝ ac vtensiliuꝫ ⁊
libroꝝ ⁊ eoꝝ que licet hēe,ordo vsum habeat:⁊ fra-
tres ſm ꝙ gñalis minister ⁊ prouinciales ministri
ordinandum duxerint ijs vtanṫ. Quuꝫ ergo dñt,⁊
eoꝝ que lꝫ hēe,intendunt cōprehendere oīa alia,per
istū genitiuuꝫ,que lꝫ hēe preter noīata:inter que ca-
dunt per se vsu consumptibilia.Iteꝫ Clemens.v.in
sua declaratione edita in consilio Viennensi que in
cipit Exiui de paradiso:que est in titulo de verb.sig.
inter clementinas declarat sic. Sitqꝫ declaratum p
nonnullos predecessores nros Romanos pontifices
hāc expropriationē debere intelligi tā in spāli ꝙ̄ ēt
in cōi:ppꝫ qḋ ⁊ rerū oīum cōcessaruꝫ oblataꝝ ⁊ do-
nataꝝ fratrib⁹,quas ⁊ quaꝝ vsuꝫ facti.s.ordini vel
ipsis lꝫ hēe proprietatē ⁊ dñium in se ⁊ Romanam
ecclesiā receperunt:dimisso ipsis fratribus tantum-
modo vsu facti simplici.Quā determinationē sum-
moꝝ pontificū ipse Clemēs vt ibidē pꝫ acceptat ⁊
approbat:quibus verbis Clem.nihil clarius: qꝛ vt
dicit rerū oīuꝫ concessaꝝ oblataꝝ ⁊ donataꝝ quaꝝ
vsum licet hēe:⁊ ita nihil relinquit qḋ non compre-
hendat:qꝛ res vsu consumptibiles per se comprehē
duntur sub noīe oīum rerum concessarum oblataꝝ
⁊ donataꝝ:qꝛ que oīa dicit:nihil excludit.ex̄ de pri-
uil.qꝛ de ma.⁊ obe.c.solite.j.Cor.xv.heb.ij.Ista etiā
declaratio dñi Nicolai vltimo approbaṫ ⁊ laudaṫ a
dño papa Io.xxij.in quadā sua constitutione que lo
quiṫ de vniformitate viuendi fratrū:⁊ cellarijs:ap-
probata est que incipit. Quia quorundaꝫ exigit,in
qua dicit ⁊ asserit ꝙ predicta declaratio dñi Nico-
lai sine decre.lucida solida ⁊ clara cum multa matu
ritate est digesta. Quia ēt predicta decre. Exijt. ex-
presse concedat eis vsum vestimentoꝝ ⁊ alimentoꝝ
patet ex hoc ꝙ in ea sic continetur.Ex quibus oībus
satis claret ad victū,vestitū,diuinuꝫ cultuꝫ:⁊ sapien
tiale studium,necessariarū rerū vsum fratribus esse
concessuꝫ.Iteꝫ in vestibus quondianis que inter vsu
consumptibilia cōputanṫ:dñi potest ad tps cōstitui cer-
tuꝫ lucrum ⁊ iustū:puta ad mensem vel ad annuꝫ:⁊
talis locatio licita est.vt not.xiij.q.iij. in summa:qḋ
non esset nisi vsus vestimentorū esset separabilis a
proprietate ⁊ dñio quantū ad tps. sed qua rōne est
separabilis ad tps:eadem rōne de se ⁊ nā sua est se-
parabilis pro semper:quādiu durat substantia vesti
mentoꝝ:qꝛ illa que semel sunt separabilia: stante ea
dem nā extremoꝝ semper de se sunt separabilia. Et
ideo lex ciuilis supponens vsu rei separabilē p semp
⁊ p perpetuo a pprietate statuit.ff.quē admodū vsus
fruc.amit.per totū.ex̄ de pig.c.vltimo:ne proprieta-
tes rerū esset inutiles in vniuersuꝫ dñis semp absce
dente vsufructu:ꝙ vsufructus certis modis extin-
gueretur ⁊ ad pprietates reuerteretur. Itē de separatio
ne vsus a proprietate in rebus vsu cōsumptibilibus
facit illud Exo.xxviij.Facies feminalia linea:vt ope
riant carnē turpitudinis sue.⁊ vtenṫ eis Aaron ⁊ fi
lij eiꝰ:qñ ingredienṫ tabernaculū.⁊.xix.c.Vestē aūt
sanctā qua vtiṫ Aaron habebunt filij eiꝰ post eū Se
ptē dieb⁹ vteṫ illa:qui pontifex p eo fuerit cōstitutus.
⁊.xxxviij. Vestes quoqꝫ quibus sacerdotes vtenṫ in
sanctuario Aarō ⁊ filij eiꝰ:obtulerunt filij Israel si-
cut preceperat dñs.⁊ Leui.vij.Adipē aīalis morti-
cini,⁊ eiꝰ aīalis qḋ a bestia captū est:habebitis i va-
rios vsus. Itē nume.xviij.Uniuersa frugum initia
que gignit humus:⁊ dño deportanṫ:cedent in vsus
tuos.⁊.j.in eodē.c.Carnes non cedent in vsum tuū.
Et post.e.c.Nihil aliud possidebūt decimarū obla-
tione contenti:quas in vsus eoꝝ necessaria separaui.⁊
Deut.xxij.c.Non induet mulier veste virili,nec vir
vteṫ veste feminea.⁊.xxiij.c. Si vindemiaueris vi-
neam tuā:non colliges remanentes racemos sꝫ ce-
dent in vsus aduene ⁊ pupilli ⁊ vidue. Itē Iosue.
v. Non sunt vsi vltra filij Israel illo cibo ⁊c.vbi sup
ponit ꝙ antea sunt vsi illo. Itē Iudic.ix.c. Nunqd
possuꝫ deserere pinguedinē meā qua dij vtunṫ ⁊ ho
mines:⁊.j.xix.c.Habentes panē ac vinū in meos ⁊
ancille tue vsus.Et.ij.lib.Re.xiij.c.Huiuscemodi.n.
filie regis virgines vestibus vtebanṫ. Et Tob.xij.
Ego cibo inuisibili, ⁊ potu que ab hoībus videri
non pōt,vtor.vbi supponit angelus ꝙ cibo ⁊ potu
visibili cōueniat vti. Itē Hester.iiij.ca.Sacco ⁊ cinere
multis p strato vtentib⁹.Et Eccli.xxxi.Utere qua
si homo frugi ꝗ tibi apponunṫ.Hiere.xiij. Ecce cō-
putruerat lumbare: ita vt nulli vsui aptū esset.j.ad
Cor.vij.Qui vtunṫ hoc mūdo tamquā non vtanṫ.
Usu aūt cōsumptibilia de hoc mundo esse dñr. Phil.
vltim.Misistis mihi semel ⁊ bis in vsuꝫ.⁊ loquitur
de vsu ⁊ cōsumptibilibus vite necessarijs.j.ad Timo.
v.Modico vino vtere.Ergo scriptura loquens de
vsu in rebus vsu consumptibilibus,nunꝗ̄ vocat a-
busum:nec abuti:sed in bona ⁊ vera significatione:
signans licite in eis vsum a dño separari: qꝛ mora-
liter abusus est illicitus vsus ſm Aug.j.de doctrina
christiana:sed vti ⁊ vsus p licito vsu. vñ Isidorus.
x.li.etymo.Utile dr̄ ab vtendo.⁊. Huguitio dicit ꝙ
vtile est dictū qḋ ad vsum pertinet:qḋ etiā ipsuꝫ no-
men significat.Sed res vsu consumptibiles sunt p-
prie ⁊ non improprie vtiles:immo nihil eis ad vitā
corporalē vtilius. Item Aug.x.li. de trinitate defi-
nit vti sic.Uti est assumere aliquid in facultatē vo-
luntatis:sed res vsu cōsumptibiles sunt per se assum
ptibiles in facultatē voluntatis.qꝛ in ptāte volun-
tatis est comedere ⁊ non comedere:bibere ⁊ nō bi- Uti ⁊ Abuti Usus ⁊ abusus.
bere:⁊ sic de alijs:quuꝫ voluntas libere ⁊ cōtingen-
ter assumat in sua facultate res vsu cōsumptibiles si-
cut alias:ergo vti ⁊ vsus p se reperiṫ in istis rebus si
cut in alijs.Similiter Aug.definit vti primo de do-
ctrina christiana sic.Uti est id qḋ in vsuꝫ venerit,ad
id qḋ amas obtinendū referre si tñ amandū est.Sꝫ
res vsu consumptibiles sunt referibiles p se ad finē
voluntatis p actuꝫ eius:qualiter in eis saluatur vti
⁊ vsus.Similiter Aug.definit ibi abusuꝫ, dicens ꝙ
Abusus est illicitus vsus:p locum a cōtrario sensu
Usus proprie est licitus vsus:In reb⁹ aūt vsu con-
sumptibilib⁹ reperiṫ licit⁹ vsus,ergo in eis ſm Aug.
reperiṫ pprie vsus. Itē super illud ps.xxx. In super
bia ⁊ in abusione.glo.in Abusione.i.peruerso vsu bñ-
ficijs dei,ergo ſm glo.abusio est peruersus vsus:ergo
per oppositū vsus proprie est debit⁹ vsus: sed vsus
iustus rerū vsu cōsumptibiliū est debitus vsus earuꝫ
ergo manifestuꝫ est ꝙ definitiones sctōꝝ ⁊ doctoꝝ
de vti ⁊ abuti sunt pro fratrib⁹ minorib⁹ cōtra oppo-
nentē.Adde hic qḋ scr:psi.s.§.porro.ver.habuerūt.
in.lv.c. Itē arguit opponēs sic ꝙ vsus non pōt esse
iustus absqꝫ iure vtendi, sed hic quero de quo iure
vtendi?proprio an de iure vtendi cōi?Si de iure v-
tendi proprio falsum est quod dicit Clemens.xii.q.
j.c.ij.Communis vsus oīum que sunt in hoc mūdo

oībus hoībus esse debuit: si vsus non potest esse iustus absq; iure vtendi proprio. Falsum etiam erit ꝙ religiosi voueant viuere absq; proprio: si vsus nō pōt esse iustus absq; iure vtendi ꝓprio. Si aūt nō loquit̄ de iure vtēdi ꝓprio: sȝ cōi: ergo vsus pōt esse absq; iure vtendi proprio iustus, ⁊ ꝑ ꝯsequens vsus iustus pōt separari a iure vtendi, qa in inseparabilibus habens in spāli vnum: hȝ in speciali ⁊ reliquū. Et propterea si vsus potest esse iustus solum ex iure vtendi cōi absq; omni iure vtendi proprio vt dictum est: eadem rōne sequit̄ ꝙ vsus potest esse iustus solum ex iure vtendi cōi totius ecclesie, absq; omni iure vtendi proprio cuiuscunq; cōitatis spālis: qa que proportio est vnius persone singularis ad vnum collegiuȝ spāle eadē est proportio vnius collegij spālis ad vnā cōitatem spālem. Si ergo vna persona singularis potest habere vsuȝ iustū soluȝ ex iure vtēdi cōi toti⁹ collegij spālis, absq; omni iure vtendi ꝓprio ꝑsonali, eadeȝ ratione qd̄ cūq; collegium spāle poterit hr̄e vsum iustum soluȝ ex iure vtendi cōi cōitatis gn̄alis absq; omni iure vtendi proprio cōitatis spālis, qa vbi eadem ratio: ibi ideȝ ius. v. di. ad eius vero. ver. si vero. ibi qd̄ vni persone ⁊c. ⁊ similis equitatis ratio similia iura suadere debet. C. ad l. Falci. li. vltimo ⁊ facit ex. de transla. inter corporalia. §. j. versi. vñ cū non sit. ⁊ ibi idem iuris continet in vtroq; ⁊ ibi. ꝑꝑ tā ⁊ expressam similitudinem vel identitateȝ ⁊ de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. §. nos igit̄. ibi eiusdem equitatis similitudine prouocati: ⁊ in glo. ibi que incipit similis. Quia cōitas spālis sic se habet ad communitateȝ gn̄alem: sicut se hȝ vna persona singularis ad vnam communitatem spālem. ⁊ per consequēs fratres minores potuerunt habere vsuȝ iustum rerum eis condecentium, separatum ab omni iure vtendi proprio ⁊ in speciali ⁊ in communi quantum ad communitatem ipsoꝝ propriam: licet non separatuȝ a iure vtendi communi vniis ecclesie. Et propterea si vsus potest esse iustus ex iure vtendi communi, absq; omni iure vtendi propri sm̄ istam rōnionem: eadem ratione vsus poterit esse iustus ex iure vtendi separato absq; omni iure vtendi coniuncto: qr non magis communiter persona aliqua specialis est in ptāte sue communitatis cuius est pars: ꝙ̄ sit seruus in potestate dn̄i sui. si ergo persona specialis potest habere vsum iustum soluȝ ex ordine ad ius vtendi commune sue communitatis, cuius noīe ⁊ authoritate vtitur, absq; omni iure vtēdi proprio eadem ratione seruus potest hr̄e vsum iustum soluȝ ex ordine ad ius vtendi dn̄i, cuius nōie vtitur, absq; iure vtendi proprio: qr sicut religiosus vtit̄ rebus communitatis noīe communitatis ⁊ non suo: Ita seruus vtitur rebus dn̄i noīe dn̄i: ⁊ non suo nec apparet aliqua causa seu ratio plus ex vna parte ꝙ̄ ex alia: nisi mere ficta. Et hoc cōfirmat̄: qr si religiosus quicunq; potest hr̄e vsum iustum ex iure vtendi sue communitatis absq; omni iure vtendi proprio: multomagis perfectus seruus dei potest habere vsuȝ iustum ex iure extrinseco ⁊ separato dei, absq; omni iure intrinseco ⁊ coniuncto proprio sui: qa perfectus seruus dei magis est in voluntate dei ꝙ̄ sit religiosus in manu religionis sue. ⁊ deus etiaȝ adsistit presentior suo seruo ꝙ̄ religio suo subdito. Si ergo religiosus potest vti rebus sue religionis iure religionis ⁊ non suo: eadem ratione verus seruus dei poterit vti rebus dei iure dei ⁊ non suo. Et ita nō dr̄ ꝙ vsus possit esse iustus absque omni iure vtendi: sed dr̄ ꝙ vsus potest esse iustus absq; omni iure vtēdi proprio. Itē aliud est hr̄e ius vtendi: aliud licentiam vtendi ⁊ ideo quāuis vsus absq; omni iure ⁊ licentia esset illicitus: vsus tñ absq; iure vtendi: cum licentia tñ vtendi, non est illicitus: quia aliud est licentiam hr̄e rebus vtendi: ⁊ res dandi: ⁊ aliud ius: qr de licentia prelati potest dare religiosus rem: ⁊ tñ ibi ꝓprium non habet: nec ius dandi: vt est expressum. xii. q. j. nō dicans. Et de hac licentia loquit̄ ex. de verb. sig. exijt li. vj. ibi. Durante licentia concedentis quoties religiosus haberet licentiam in spāli vtendi aliqua re vsu consumptibili, toties haberet in spāli ius vtendi illa: etsi in re consumptibili vsu nō separaret̄ vsus a dn̄io ⁊ proprietate, vt dicit opponēs: ergo quoties religiosus aliquis haberet in spāli licentiam vtendi re aliqua vsu ꝯsumptibili. toties in spāli efficeret̄ proprietarius in ea. Et quū nullus religiosus vtatur rebus vsu consumptibilibus licite nisi de licentia suorum prepositoruȝ: sequeretur ꝙ in oībus rebus vsu consumptibilibus eis in spāli concessus oēs religiosi essent ꝓprietarij: qd̄ esset oēm religionē tollere: ⁊ oēs religiosos proprietarios facere. Itē quū duplex sit ius diuinū ⁊ humanū vel nē ⁊ ꝯstitutionis. dist. viij. §. j. ⁊ si non iure ciuili vel humano vsus in reb⁹ consumptibilibus vsu separet̄ a dn̄io, separat̄ tñ iure diuino: ⁊ in talibus licitus est vsus ⁊ iustus iure diuino ⁊ spūali: d̄ quo etiā iure habet̄. xxiii. q. vij. c. j. qr nullus sapiens vnq; diceret ꝙ non esset in tali vsu licito aliqd̄ ius. Sȝ qd̄ est de iure vtendi tpali, ciuili, vel canonico: ⁊ de tali vsu nudo ⁊ facti separato ab omni iure ciuili ⁊ humano loquit̄ decre. Exiui d̄ paradiso in clem. de verb. sig. ⁊ Exijt q seminat. d̄ ver. sig. li. vj. que talē vsuȝ separatum ab omni iure ciuili nō diuino ꝯcedunt fratribus minoribus. Et de tali vsu ⁊ iure loquit̄ ꝯstitutio dn̄i. Jo. pape. xxij. que incipit, Ad ꝯditoreȝ: ⁊ alia q̄ incipit. Qr quorundaȝ.

Utrum Christus alicuius rei temporalis habuerit dominium ⁊ quale. Quod ipse regnum Dauid tpale nō confirmauit: sȝ poti⁹ dissipauit ⁊c. Ca. 57.

An Chūs rerū tpaliū habuerit dominium.

CIrca hec querendū est vtrū Chūs alicuius rei tpalis habuerit dn̄ium ⁊ quale. Quia aūt dn̄iuȝ rerū tpalium habuerit: sacra scriptura tā in testamento veteri ꝙ̄ in nouo testari videt̄. Multi quidem prophete eū regem futurum populi Israelitici: ⁊ per consequens habere regni dn̄iuȝ prophetauerunt. Esa. xxxiij. Ecce dn̄s iudex noster: dn̄s legifer noster: dn̄s rex noster ipse veniet ⁊ saluabit nos: sed sm̄ Dionysium de diuinis nominibus a dominio dicitur dn̄s, dominans ⁊ dominator. Item Hiere. xxiij. Suscitabo Dauid germen iustum: ⁊ regnabit rex ⁊ sapiens erit: ⁊ sequitur. Et hoc est nomen quod vocabunt eum dn̄s iustus noster. Iste est ēt lapis abscisus de monte sine manibus: cui deus celi dedit regnum quod in eternum non dissipabitur. Daniel. ij. Item Zach. ix. Ecce rex tuus veniet tibi iustus ⁊ saluator ⁊c. Iteȝ ps. ij. Ego aūt constitutus sum rex ab eo. ⁊ in ps. xliiij. Eructauit, qui totus loquitur de isto rege. ⁊ ps. lxxj Deus iudicium tuum regi da. ⁊ multi alij psalmi. Can. iij. Uidete regem Salomonem. Luce. j. Et regnabit in domo. Jacob in eternū: ⁊ regni ei⁹ nō erit finis. ⁊ Luce. ij. Qui est Christus dn̄s. idest rex ⁊ dn̄s. Mat. ij. Ubi est qui natus est rex Iudeoꝝ. Jo. Tu es rex Israel. Iteȝ Jo. xix. Jesus Nazarenus

rex iudeoꝝ. Item Jo. xviij. Regnuꝫ meum non est hinc. non dixit non est hic: sed non est hinc. quasi regnum meũ a mundo non habeo. Act. ij. Certissime sciat oĩs domus israel q: ⁊ dñm eum ⁊ christũ fecit deus hunc Jesum quẽ vos crucifixistis. Chrm aũt regem intelligimus: quia christus interpretatur vnctus: ⁊ quia reges inungi consueuerũt. extra de sac. vnc. c. vnico. per chrm regem intelligimus. vbi Rabanus. Ibi manifeste Petrus ex hoc põ. regnum christi non terrenum sed celeste ostendit. vbi et Petrus videtur concludere ex verbis ṗdictis, ꝙ christus inquantum homo subsistens in diuino supposito, fuerit dñs ⁊ rex factus. constat. n. ꝙ inquantũ deus crucifixus non fuerit: sed inquantum homo. ⁊ ideo quum dñs ⁊ rex fuerit factus inquantũ crucifixus: ⁊ crucifixus fuerit inquantũ homo: sequitur ꝙ regnũ ⁊ dñium tamẽ homini deus ei concessit. vnde fm aliam translationem quam Aug. sequitur dicitur Dñs regnauit a ligno. vnde Augu. De cruce sua in qua fixus erat, diabolum occidit: ⁊ inde rex nr est. Hoc etiam supponit angelus loquens eo nato pastorib⁹ dicens Luce. ij. Hodie natus est vobis saluator qui est christ⁹ dñs. i. rex ⁊ dñs. Hoc ẽt Aug. in li. de consen. euangelistaꝝ in prohemio expresse testatur dicẽs. Dñs Jesus vnus verus rex, ⁊ vn⁹ verus sacerdos est. ⁊ paulopost dicit sic. Scdm hoiem quippe chrs ⁊ rex ⁊ sacerdos effectus est: cui dedit deus sedẽ Dauid patris sui: ⁊ regni eius nõ erit finis. Luce. j. Itẽ ꝙ saluator fuerit dñs oium temporalium videtur. de eo. n. dicitur Esa. xvj. Emitte agnuꝫ dñe dñatorem terre. Item Michee. v. Et tu bethleem effrata nequaq̃ minima es in principibus iuda. Ex te. n. egredietur qui sit dñator in israel ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis. Malach. iij. Statim veniet ad templum sanctum suum dñator quem vos queritis ⁊c. Item Jo. xiij. Uos vocatis me magr ⁊ dñe: ⁊ bene dicitis: sum etenim: Matth. xxj. Mar. xj. Luc. xix. Jo. xij. Siquis vobis aliquid dixerit: dicite qr dñs his opus habet. ⁊ cõfestim dimittet eos. vbi Remigius. Non dixit discipulis, Dicatis dñs tuus his opus habet: vel dñs nr. vt intelligant qr ipse sit solus non solum aialium sed ẽt oĩum hoiuꝫ dñs. Itẽ Apoc. xix. ⁊ idem Apoc. xvij. ⁊ j. Timo. vj. Habet scriptum in vestimento suo, Rex regũ ⁊ dñs dominantium. Item in symbolo: Et in iesuꝫ chrm filium eius vnicum dñm nostruꝫ. Item in alio symbolo sanctoꝝ patrum. Et in vnum dñm iesum christum filium dei vnigenitum. Premissa aũt. s. regnũ ⁊ dñium habuit iesus christus inquãtum deus ab eterno, eo ipso ꝙ deus pater genuit ipsum: ⁊ dedit ei id qđ erat. s. suam substantiam dñium ⁊ potentiam. Jo. x. Pater qđ dedit mihi maius oĩbus est. extra de sum. tri. c. ij. §. licet. Et inquantum homo ex tẽpore. s. ab instanti conceptionis sue ex dei donatione: vt patet ex ṗdictis. Et nihilominus videtur ꝙ habuerit dñium aliquaꝝ rerum temporalium non ab instanti cõceptionis sue: sed postea successiue modis aliis: vt puta ex collatione fidelium. ⁊ de his dicendũ est. Habuit vtiq̃ vestimẽta. Mat. xvij. Mar. ix. ⁊ Luce. ix. Uestimẽta eius facta sunt alba sicut nix. Joã. xiij. Surgit a cena ⁊ ponit vestimenta sua ⁊c. Joannis xix. Partiti sunt vestimenta mea: ⁊ super vestẽ meam miserunt sortem. ⁊ Matth. xxvij. ad idem. Item de calciamentis. Matth. iij. Luce. iij. Cuius non sum dignus calciamẽta portare. ⁊ Mar. j. Cuius non sum dignus soluere corrigiã calciamẽtoꝝ. Jo. j. Cuius non sum dignus vt soluam corrigiam calciamentoꝝ. Itẽ de locul. Jo. xiij. xij. q. j. habebat. ⁊ c. exempluꝫ. ⁊ Jo. xiij. Qui manducat panẽ meũ: leuabit calcaneum suum contra me. Item ꝙ vinuꝫ habuit ⁊ panem de quo instituit sacramentum, habetur Mat. xxvj. Mar. xiiij. Luce. xxij. Nec videtur ꝙ potuerit renũciare huic regno. qr contra ordinationem patris fecisset. Dani. ij. Suscitabit deus celi regnum qđ in eternuꝫ non dissipabitur. ⁊ regnũ eius alteri non tradetur. Et Dani. vij. Ptãs eius ptãs eterna que non auferetur: ⁊ regnũ eius qđ non corrũpetur, Et videtur ꝙ quãq̃ christus fuerit paup: non tñ carentia dñij fecit eum pauperem ⁊ egenum: sed potius carẽtia perceptionis fructus ⁊ obuentionis rerum quarum dñs erat. Magnum. n. dñium separatum in perpetuum ab omni perceptione cõmoditei, habentẽ non facit diuitem: quũ sit inutile reputandum. sicut videtur ad sensuꝫ. Si. n. rex Frãcie non renuntiando regno se abstineret a regno: ⁊ post lapsum alicuius tẽporis incognitus rediret ad illud: si se ꝑ rege non gereret nec aliqua emolumenta perciperet dicti regni, sed ĩ domo regia reciperet vt vn⁹ alius ex gratia necessaria vite sue: talis vtiq̃ licet rex esset ⁊ dñs, posset mendicus ⁊ pauper esse ⁊ merito reputari. vnde Gala. iiij. Quãdiu heres paruulus est: nihil differt a seruo: quũ sit dñs oium. sic merito chrs paup dici potuit voluntarius ⁊ egen⁹: non pp dñij carentiam siue regni: sed propterea quia se eorum fructibus ⁊ prouentibus non iuuabat.

Sed contra hoc, ꝙ christus non habuerit dñiuꝫ ⁊ proprietatem in rebus sic ostenditur ⁊ probatur. Nã legitur Act. j. Incepit Jesus facere ⁊ docere. qđ est intelligendum de oĩbus ad disciplinam moꝝ pertinentibus. Ideo ibi scribitur. Primum quidem sermonem feci de oĩbus o Theophile que cepit Jesus facere ⁊ docere. Nihil ergo ad perfectionem moruꝫ ⁊ disciplinam pertinens saluator noster docuit qđ non fecerit. pp qđ Jo. xiij. Exẽplum. n. dedi vobis: vt quemadmodum ego feci ita ⁊ vos faciatis. vnde Ro. xv. Non. n. audeo loqui aliquid eoꝝ que ꝑ me non efficit christus. vnde Aug. de vera religione de christo dicit ꝙ tota vita christi in terris fuit disciplina moꝝ. Sed christus docuit ac consuluit relinquere dominia temporalia regnoꝝ ⁊ principatuum ac possessionum quarumcũq̃: qr vt scribitur Mat. xix. Mar. x. Luc. xviij. cuidam volenti ad perfectionẽ ascendere dixit. Si vis perfectus esse: vade ⁊ vende oĩa que habes: ⁊ da pauperib⁹, ⁊ veni: sequere me. Et sicut habetur Luc. xviij. ille cui hoc consuluit erat princeps. ergo christus inquãtum homo pro statu vite mortalis reliquit dñium temporale cuiuscũq̃ regni seu principatus temporalis. aliter. n. non fecisset qđ docuisset: ⁊ potuisset sibi obijci illud qđ ipse dixit aplis Matth. x. Non est discipulus sup magistrum: nec seruus sup dñm suum. suffi. cit discipulo ꝙ sit sicut magister eius: ⁊ seruo ꝙ sit sicut dñs eius. Si ergo non dimisit sed sibi retinuit dñium temporale regni ⁊ principatus tẽporalis: qua fronte fuisset ausus consulere alicui principi vt dimitteret dominium temporale sui regni aut dominij? profecto responderetur sibi, sufficit mihi ꝙ ego sim paup sicut tu. licet creatura non debeat a pari contendere cum creatore: nec discipulus cuꝫ magistro: aut seruus cũ dño. Unde Aug. scribens ad quẽdam comitem, qui libet sic incipit, Frater mi si cupis scire. sic ait de christo. Christus ne aurum diligeremus, oblata mune-

ra contēnere docuit. Ne famē timeremus. xl. diebus ieiunauit. Ne nuditatem pertimesceremus, preter vnam tunicam aliaꝫ discipulos suos habere vetuit. Ne tribulationes expauesceremꝰ, oīa ipse sustinuit. Ne mortem formidaremus, & hanc ipse suscepit. & quum nos ista docuerit oīa: non tm̄ locutus est verbo, verꝫ etiā exēplo ipse p̄cessit. hec Aug. Ex quibus patet ꝙ chr̄s nihil ad disciplinā moꝝ pertinens docuit, qđ non fecerit: sed ipse docuit vt dictuꝫ est relinquere dn̄ium temporale regnoꝝ & principatuū: ergo & ipse reliquit temporale dn̄ium regni. Aliud dicere est consilium & p̄ceptum euangelicū destruere.

Item questionem istam christus determinauit Io. xviij. vbi quum accusaret a iudeis, ꝙ se Cesari in hoc ꝙ se regem faciebat, opponebat & Pilatus timens incurrere Cesaris indignationem quesiuit a christo. Tu es rex iudeoꝝ? non negādo sed distinguendo respondit dicens, Regnum meum non est de hoc mundo. Quod dupliciter intelligit non est de hoc mundo. vel materialiter: qꝛ s. non est de rebꝰ temporalibus huius mundi. vel causaliter qꝛ s. non teneo ipsuꝫ ab hoc mundo. & vtroqꝫ modo christus negauit regnū suum esse de hoc mundo. Quod patet per mediū suum qđ vniformiter concludit & indistincte de vno modo sicut de alio. Si regnū meuꝫ inquit esset de hoc mundo: ministri mei vtiqꝫ decertarent vt non traderer iudeis: nunc aūt regnū meū non est hinc. Qđ medium cum conclusione premissa & conclusione illata intelligitur materialiter sicut causaliter. qꝛ vndecūqꝫ tenuisset regnum suum causaliter: duꝫ tn̄ fuisset de hoc mundo mālr de rebꝰ tēporalibus: ministri vtiqꝫ decertare debuissent ne traderet iudeis. Et Pilatus ēt magis curabat vn̄ esset regnum suum materialiter: q̄ꝫ causaliter: qꝛ vndecūqꝫ tenuisset causaliter & effectiue regnum temporale: quuꝫ non recognosceret illud a Cesare: videbatur contradicere Cesari q̄ tunc sibi dn̄iuꝫ vniuersale totius orbis vendicabat: & hoc sibi specialiter iudei obijciebant. Quā obiectionem christus nūqꝫ conuenienter exclusisset: nisi regnū suum esse de hoc mundo mālr & non causaliter tm̄ negasset: quuꝫ Cesar magis curaret vnde se faceret regē materialiter q̄ꝫ causaliter. qꝛ & iudei dicebant se tenere regnū a deo temporale & non a mundo causaliter. qꝛ dicebant terram pmissionis esse eis traditā a deo xxiij. q. v. §. hinc ēt. & tn̄ Cesar volebat ꝙ ipsi tenerēt terram ab eo: & nisi ab eo recognouissent, sibi contradixissent. Ita christus similiter vndecūqꝫ causaliter regnum temporale tenuisset: nisi illud a Cesare qui sibi dn̄ium totius orbis vendicabat, recognouisset: Cesari contradixisset. Quum ergo christus sufficiēter excluserit obiectionem falsam iudeoꝝ: sequit ꝙ regnum suum non fuit de hoc mundo mālr nec causaliter. Immo si regnum suū fuit de hoc mūdo materialiter: licet non causaliter: iudei non imposuissent sibi falsum sed verum. qꝛ iudei non imponebāt sibi ꝙ ipse teneret regnum temporale ab hoc mundo: sed imponebant sibi ꝙ ipse se faciebat regem regni iudaici temporalis. Quia ēt ista fuerit intentio christi, patet ex alia christi responsione. Nam quuꝫ Pilatus post dictam christi responsionem intulisset. Ioā. xviij. Ergo rex es tu. statim christus respondit. Tu dicis quia rex suꝫ ego: ego aūt in hoc natus sum: & ad hoc veni in mundum: vt testimoniū perhibeam veritati, & oīs qui est ex veritate audit vocē meam. Ex qua christi responsione patet ꝙ regnum

Regnuꝫ meū non est de hoc mundo.

suum non fuit p̄ hac vita mortali temporale: sed spirituale. qꝛ tale fuit regnum suum quale fuit officiuꝫ regni siue regis. sed officium christi regis non fuit tēporale: sed spirituale. s. perhibere testimonium veritati. ergo & regnum suum non fuit temporale sed spirituale: sicut & officiuꝫ regis non fuit temporale, sed spirituale. Siquidem & ipse chr̄s quale regnum suum esset, per signum ab effectu conuenienter demonstrauit hoc ēt ipsum Dauid pphеta in persona christi in ps̄. ij. pphetauit dicens. Ego aūt constitutus sum rex ab eo super sion montē sanctū eius p̄dicans p̄ceptum eius. Hoc ergo fuit officiuꝫ regis nostri: p̄dicare p̄ceptum dn̄i: perhibere testimoniū veritati. qđ fuit officium spirituale & non temporale & per consequens regnum suum fuit spirituale: & non temporale. siquidem & regis officio regni dn̄ium innotescit. Hoc clare Aug. super Ioan. xviij. c. exponēdo p̄dicta verba christi dicit sic. Audite iudei & gentes: audite circūcisi. audite preputium: audite oīa regna terrena. Non impedio dn̄ationē vestrā in hoc mundo: qꝛ regnum meū non est de hoc mundo. nolite metuere metu vanissimo quo Herodes ille maior expauit: & tot infantes occidit metuēdo potius q̄ꝫ irascendo crudelior. Regnum inquit meum nō est de hoc mūdo. Quid vultis amplius? Venite ad regnum qđ non est de hoc mundo. venite credēdo. & nolite seuire metuendo. Dicit quidaꝫ in pphetia dn̄o deo patri. Ego aūt cōstitutus sum rex ab eo super sion montem sanctum eius. sed sion illa, mons ille non de mundo. Quid. n. est eius regnū: nisi credentes in eum? de pe. dist. iiij. §. finis. ꝟ. hinc ēt Augu. quibus dicit de hoc mundo non estis: sicut ego non sum de hoc mundo: q̄uis vellet eos esse in mūdo. pp qđ de illis dixit Ioan. xvij. ad patrem. Non rogo vt tollas eos de mūdo: sed vt serues eos a malo. vnde & hic non ait, Regnum meū non est in hoc mundo. sed non est de hoc mundo. quum hoc pbaret dicens. Si regnū meum esset de hoc mundo: ministri mei vtiqꝫ decertarent vt non traderer iudeis. nunc aūt regnū meum non est hinc. Non ait: nō est hic. sed non est hinc. hic. n. est regnum eius vsqꝫ in finem seculi: habens inter se cōmista zizania. Matt. xiij. xj. q. iij. nolite. xxiiij. q. iij. notandum. de con. dis. iiij. est vnitas. vsqꝫ ad messem. messis. n. est finis seculi: qñ messores venient. i. angeli: & colligent de regno eius oīa scandala. Mat. xiij. qđ vtiqꝫ nō fieret si regnum suum non esset hic. sed tm̄ non est hinc: qꝛ peregrinat in mundo. hec Aug. Ex quibus verbis Augustini aperte patet ꝙ regnuꝫ christi in hac vita mortali non fuit regnum temporale: sed spirituale. qđ patet ex hoc ꝙ dicit Non impedio dn̄ationem vestram in hoc mundo. Si aūt fuisset eius dominium temporale: impediuisset eoꝝ dn̄iuꝫ. quum in eodem regno siue imperio non possint esse cōuenienter absqꝫ mutuo impedimēto inter se plures reges seu imperatores pares: quoꝝ neuter subsit alteri. c. ad hoc extra de proba. licet. §. ex premissis. Sicum duo insimul. vij. q. iij. scitote. vii. q. i. in apibus. extra de of. or. qm̄. §. j. Et qꝛ nemo pōt duobꝰ dominis seruire. Mat. vj. & Luc. xvj. de pe. di. j. §. Itē vt christus ait. sub. §. hoc idem. Quod ēt patet ex hoc ꝙ dicit ꝙ eius regnum sunt credentes in eum: & ꝙ ad eius regnum venit credendo. ad regnū aūt temporale non venit credendo: sed dominando & occupādo potius. Et qꝛ dicit ꝙ sion illa & mons ille nō est de hoc mundo. Quare aūt christus nō dixit re-

gnum meum non est hic:sed non est hinc: fuit scdm
Aug.r.e sm veritatem, qr regnum suum spūale hic
erat corporeslicet non esset hic intentione e dilectio
ne finali.non qr regnum suum esset tēporale e de re
bus tēporalibus:sed qr regnum suum spūale, qd est
congregatio fidelium in charitate, adhuc hic pere-
grinatur in corpore mortali: in exilio huius mundi
qsdiu sumus in via.ij.ad Cor.v. Ex quibus ēt pa-
tet q oēs pphete qui pphetauerunt chrm regē fu-
turum:pphetauerunt de regno christi spūali:e non
tpali.qm promissio legis debet intelligi spūaliter:e
nō tpaliter.qr dr.ij.ad Cor.iij. Litera occidit:spūs
aūt viuificat. Hoc.n. intelligere.s. legis pmissiones
tpaliter,est iudaizare.cōtra illud extra de sacra vnc.
c.vnico.§.penultimo.de con.di.iiij. peruenit. e euan
gelium ad legis obseruantiam redigere cōtra illud
extra de consti.trāslato. Unde talē regē in tpalibus
expectāt iudei carnales e tpales.facit ad hoc id ps.
xliiij. Offerent regi christo virgines.s.sancte. Itē q
regnum christi inquantum fuit homo passibilis e
mortalis, debeat intelligi regnū spūale:e non tpale
patet aperte ex hoc q angelus Luc.j.c. Dixit Ma
rie de christo e regno eius. Dabit illi dūs deus sedē
Dauid patris eius: e regnabit in domo Jacob in
eternum:e regni eius non erit finis. Constat aūt q
christus in hac vita mortali non regnauit in domo
Jacob tpaliter:sed tm spūaliter: qr non intromisit
se de regimine tēporalium: sed solum de regimine e
cura spūalium. Regnum ēt tpale habet qñqz finē:
quum hic finiat: e ante finem mundi multa regna
defecerunt:sicut regna Assyriorum e Grecorum e Chal
deorum Dani.ij. Regnū aūt christi non habet finem:
sed manet in eternū.qr regni eius non erit finis: vt
dixit angelus. ergo regnū christi nō debet intelligi
tpale:sed spūale quod glos.or.dicit ibi Luce.j.valde
pulchre sic. Dabit illi dñs deus sedem dauid patris
eius.glos.i.israeliticā plebem: cui Dauid e filij eius
tpalis regni gubernacula prebuerunt. hmōi regnū
spūale datum est christo: qñ dispositum est a deo vt
de semine Dauid incarnaref: qui illā gentē in per-
petuum vocaret regnum. e non solum in illa gente
iudeorum,sed regnabit in domo Jacob in eternū.i.in
tota ecclesia que per fidem e confessionē christi ad
patriarcharum pertinet sortē.siue illis qui de patriar-
charum sorte nati sunt. siue in ijs qui de oleastro excisi
in oliuam bonam sunt inserti. Ro.xj. hec glos. quam
corroborat mens canonis.xxxij.q.iiij.recurrat. Et
ita tam ex textu qz ex glos. patet q regnum christi
debet intelligi spūale e non tpale.qr eo modo debet
intelligi regnum christi:quo modo intelligif domus
Jacob: in qua predicif ab angelo regnaturus: sed
domus Jacob in qua pdicif regnaturus, debet in-
telligi spūaliter: e nō tpaliter: quia tunc sequeref q
christus non fuisset rex nisi solum gentis iudeorum: e
non aliarum gentium e ita alie nationes gentium nō
pertinerent ad regnum christi. qd est erroneum. qr
ad regnum christi pertinent oēs vere credentes. iu
xta illud ps.ij. Postula a me e dabo tibi gentes he
reditatem tuam e possessionem tuam terminos ter
re:e de hoc satis ad Ro.j.e Joan.xj.ibi. Qr Jesus
moriturus erat p gente. Et illud pphete.ij.c. Osee.
sm aliam translationem. Uocabo plebem meā nō
plebem meam. nostra translatio habet Et dicā nō
populo meo popul' me' es tu. Osee.ij.c.in fi.xxxv.
q.i.§. hac itaqz. ergo domus Jacob intelligēda est
sm glos.prefatā, spūaliter e non carnaliter. ergo si-
militer regnum christi qui predicif regnaturus in
domo Jacob: spūale e non tpale accipiendum est.
vñ e sup illud Jo.xix. Erat aūt scriptū iesus naza-
renus rex iudeorum, dicit glos. corde non carne. ergo
sm glos.iudei debent intelligi spūaliter e nō carna-
liter:qr corde non carne. qd ēt patet ex textu ibidē.
qr statim sequif. Erat aūt scriptū hebraice e grece
e latine, Rex iudeorum, sed non fuit hoc scriptum nisi
qr iudei quorum christus scribif rex:intelliguntur spūa-
liter p hebreis grecis e latinis. Ex quibus ēt patet
q illud Matth.ij. Ubi est qui natus est rex iudeorum?
non debet intelligi de regno tēporali: sed spūali.ali-
ter sequeretur q christus non fuisset rex aliarum gen-
tium. qd esset error. Unde e Aug.in sermone de epi
phania ait. Ipse ēt christus est expectatio gentium:
de quibus quondam beatissimo patri Abrae innu-
merabilis fuerat pmissa successio: non carnis semi-
ne sed fidei fecunditate generanda: e ideo stellarum
multitudini cōparata: vt ab oium gentiū patre nō
terrena sed celestis progenies speraref ad credendū
ergo promisse hereditatis heredes in sideribus de
signati ortu noui sideris excitentur: vt in quo celū
est adhibitum in testimoniū,celi famulef obsequiū.
Sicut ergo fuit soboles spūalis eius p fidē:sic e re-
gnum. Unde e Leo papa in sermone epiphanie sic
dicit. Herodes vero audiens iudeorum principē natū:
successorem suspicatus, expauit. e parum post. O ce
ca stulte emulationis impietas: que perturbandum
putas diuinum tuo furore consilium. dñs mundi tē
porale non querit regnum:qui prestat eternum. hec
Leo. Itē Fulgentius in sermone de epiphania sic
dicit. In his muneribus mysterium videmus vere
fidei contineri. Tus quippe p suis temporibus in
sacrificio dei solebat sacro officio sacerdotis offerri.
Aurum quoqz tributis regalibus annua videmus
exactione persolui. Myrrha vero sepeliendis adso
let corporibus adhiberi. In illa ergo oblatione tu-
ris sacrificiū agnoscif: in quo christus e verus deus
pontifex inuenif. Pro quibus.n.seipsum verus il-
le pontifex sacrificium in odorem suauitatis obtu-
lit:ab ipsis sacrificium idē verus deus accepit. Mu
nus vero auri regem verū demonstrat dñm nostrū
iesum chrm. non vtiqz talem regē qui suā imaginē
in solidis accipit:sed qui suā imaginē in ipsis nomi
nibus querit. hanc vtiqz imaginē querens dicebat
Mat.xxij. Mar.xij. Luc.xx.e.xxiij.q.viij.conuenior.
Reddite cesari q cesaris sunt. e deo que dei sunt. e
parum post. In rege igif christo cognoscif liberatio
captiuorum. In sacerdote christo inuenif mundatio
pollutorum. In christo mortuo atqz resurgente consi-
stit resurrectio mortuorum. In deo christo posita est
eterna felicitas beatorum. hec Fulgentius. Item Be
da.e ponif in glos.sup illud Mar.xj.c. Benedictū
quod venit regnum patris nri Dauid. dicit sic. sm
Jo.vj.c. Quum turbe eum rapere vellent e facere
regem:fugit:e regnum adhuc victurus noluit. nūc
aūt iam passurus, regem non refugit se dici:nō hym
nos filio dei e rege dignos: non eos reprimit q re-
gnum Dauid in eo restaurandum e prisce bene-
dictionis dona concinunt: quia.s. non tpalis e ter-
reni:sed eterni in celis rex esset imperij: ad qd p con
temptum mortis gloriam resurrectionis e trium-
phum ascensionis perueniret. vnde discipulis post
resurrectionem ait Mat.vltimo. Data est mihi ois
potestas in celo e in terra. hec glos. e Beda simul.
Item in eodem regno tēporali nō possunt nec de-

dent esse simul plures reges pares et in conuexi. vt. vij. q. j. in apibus. et supra dixi. §. ex quib⁹: Sed Cesar imperator Romanorum fuit verus licet infidelis in temporalibus: aliter. n. christus verbo et exemplo sibi dari tributū nō consuluisset. Math. xxij. et xxiij. q. viij. §. ecce. et. c. conuenior. christus aūt a cesare regnū temporale non recognouit: licet sibi tributū non in recognitionē regni: sed p vitatione scandali et futuri significatione misterij dederit. Mat. xvij. xj. q. j. magnū quidē est. xxviij. q. j. iā nunc ad fi. Nec Cesar recognouit regnū tēporale a christo inquantum hō: sed potius eius ministri exigebant tributū a christo. vt Mat. xvij. ergo christus inquātū hō pro hac vita mortali non fuit rex in rebus tēporalibus. aliter. n. in eodē regno fuissent simul plures reges. Nec obstat de titulo quē posuit Pilatus: Jesus nazarenus rex iudeorū. Jo. xviij. q2 non loquitur de regno terreno sed celesti: quamq2 Pilatus aliud forsam sentiret. vel dixit hoc derisorie sicut et illi, Aue rex iudeorum: Jo. xviij. Et q2 ille titulus nō itelligit ō regno tēporali sed spirituali, patet Esa. ix. Multiplicabit eius imperiū: et pacis nō erit finis. sup soliū Dauid et super regnū ei⁹ sedebit. vt confirmet illud et corroboret in iudicio et iustitia amodo et vsq2 in sempiternū. hec Esa. Nulli aūt intelligēti dubiū est q2 christus dei filius nō corroborauit nec confirmauit sed potius dissipauit regnū tēporale ipsius Dauid. q2 vt ipse dixit Mat. xxj. ipsis iudeis. Auferet a vobis regnū dei: et dabit genti facienti fructus eius. xxiij. q. vij. c. ij. Vñ ad sensum videmus illud regnum post christi regnum tēporaliter esse dissipatum: sicut sacerdotium leuiticum tēporale fuit euacuādum p sacerdotium christi spirituale et eternale. Heb. vij. et ex. de cōsti. translato. Jō Gre. ait in homi. epiphanie. Celi rege nato. rex terre turbatus est. q2 nimirum terrena altitudo cōfundit: quum celsitudo celestis aperit. Jtē Hie. xxviij. Ecce dies veniunt, dicit dñs: et suscitabo Dauid germē iustum: et regnabit rex et sapiēs erit: et faciet iudiciū iustitiā in terra. Jn diebus illis saluabit iuda: et israel habitabit cōfidēter. et hoc est nomē qd vocabūt eum, dñs iustus noster. Hec verba non pñt intelligi ad literā de regno iudaico tēporali: sed ō regno spirituali: qm christus in ista vita mortali nō exercuit iudicium et iustitiā de rebus tpalibus: nec exercuit dñium tēporalium. imo cuidā petenti Magister dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatē, rñdit. Quis me constituit iudicē ac diuisorē sup vos? Luc. xij. Sitr populus iudaicus p christi aduētum nō est saluat⁹: sed potius destitutus tēporaliter: et plebs israelitica sub christo nō habitat cōfidēter tpaliter: sed cum timore et rubore dispersi et subiecti et male tractati et oppressi et tributarij sunt vbilibet inter gētes. vñ Josephus historiographus iudeorum sup Gen. et Eusebius episcopus cesarien. i ecclesiastica historia. li. iij. c. vij dicit. Propter hoc. n. iudaica gens p culpa pfidie de regno suo pulsa est et dispersa per terras: vt eius fidei cuius inimici sunt vbiq2 testes fieri cogerent. perdito quippe tēplo sacrificio ipsoque regno, in paucis veteribus sacramentis nomen generisq2 custodiunt: vt pmisti gentibus sine discretione disperearent: et inuiti testimonium veritatis annuntiēt velut Cain Gen. iiij. de pe. di. j. §. ex his. a facie dei fugientes. Et Augu. in sermonibus epiphanie. Jdeo iudeos nō occidit: et de terris non penitus pdidit: ne obliuiscerent legis ipsius quam pp legendo retenuerunt, vt filij sumant iudicium: et nobis prebeant testimonium veritatis. Ergo predicta verba Hiere. non pñt intelligi de regno christi temporali. Et illa oia inducta in prima parte pro parte contraria quantū ad christum viatorē nō vi q2 pñt intelligi de regno terreno et tēporali: sed eterno et spirituali. Quod et ratione euidenti patet. qm velle habere nomen alicuius officij, et non facere ea que spectant ad illud officium: est velle habere nomen officij sine re. qd non est opus facientis: vocari. n. velle regem, et nolle facere ea q spectāt ad opus et officium regis: ē velle habere nomen regis sine re. et p consequēs est vsut pare sibi nomen regis. Sed constat q2 christus in hac vita non exercuit illa q spectant ad officium regis temporalis: quia officium regis tēporalis, est precedere suos milites ad bellum dare eis stipēdia debita: punire malefactores penis cōgruis, ordinare de successione hereditatum. di. viij. quo iure. xxiij. q. v. regum. et c. rex et. c. de liguribus. quorum nullum christus gessit tēporaliter in hac vita: ergo christus non fuit rex et dñs temporalium. aliter habuisset nomen regis vacuum equiuocum non regendo a quo dr rex. xxj. di. cleros. §. sacerdos. Jtē non habens quantum ad proprietatem et dñium temporale aliquā domum non habet quantum ad temporale dominium regnum seu imperium: quum tēporale dñij regni seu imperij includat tpale dñij hospitij: sicut totum includit partem. xxxij. q. iiij. meretrices. Sed christus non habuit domum aliquā quoad proprietatem et dñium temporale in hac vita mortali: sicut ipse dixit Mat. viij. et Luc. ix. c. Vulpes foueas hñt et volucres celi nidos: filius aūt hois nō habet vbi caput suum reclinet. i. hospitium. quod non est intelligēdum solum de facto: sed ēt de iure, vñ Mathei. viij. sup predicto verbo dicit sic glos. Quid me pp lucrum seculis vis sequi: quū ita sim pauper, vt nec hospitiolum quod meum sit habeā? Et Luce. ix. super eodē verbo dicit sic glos. Quid me pp diuitias et seculi lucra cupis sequi? ego tāte sum paupertatis vt nec hospitiolum quidem habeā: nec meo vtar tecto. hec glos. Jtem regnum illius qui venerat tēporaliter iudicari: non iudicare non debuit esse tēporale: sed spirituale et celeste. christus autem in hac vita mortali non venit temporaliter iudicare: sicut faciunt reges tēporales. xxiij. q. v. regum. sed tēporaliter iudicari. sm q2 ps. l. dr. Et vincas quum iudicaris. et Act. viij. Jn humilitate iudicium eius sublatum est Esa. liij. Jtem qui predicabat dimittere regnum terrenum pro celesti: non debebat retinere regnum terrenum. sed christus hoc predicabat. Mathei. xix. et Mar. x. et Luce. xviij. ergo non debuit regnum terrenum habere: ne quum aliud q2 predicaret, faceret: eius predicatio vilesceret. ca. xxv. di. c. vltimo. cum ibi nota. et. iij. q. vij. §. idem testat. Jtem Joan. xij. Nunc iudicium est mundi: nunc princeps huius mundi eijcietur foras. ergo christus et c. Jtē Joan. xiiij. Venit. n. princeps. de peni. distin. ij. si. n. huius mundi: et in me non habet quicq2. xxxij. q. ij. pudor. dicit glos. Noluit dñs habere quod perderet ne haberet diabolus qd auferret. Jtem tale fuit regnum christi pro hac vita passibili: quale recōmendauit suis principibus primis apostolis. vñ Luce. xxij. Ego dispono vobis regnum et c. et hoc fuit rationabile: quia sui principes debuerunt esse participes sui regni: sicut fuerūt participes euangelij et persecutionis mundi. Sed christus recōmendauit suis

apostolis

apostolis regnum ecclesie spirituale: & nō tēporale:
quia illud docuit contemnere. Mathei. xix. Ecce
nos reliquimus oia &c. ergo regnum christi nō fuit
temporale sed spirituale. vn̄ Dani. vij. Hę quatuor
bestie magne quatuor regna sunt que cōsurgent de
terra. Suscipient aūt regnum dei altissimi sancti: &
obtinebunt regnum vsq; in seculum & in seculum se
culorum. vbi Hiero. Quatuor regna de quibus su-
pra diximus, fuere terrena oē.n. quod ꝺ terra est: ver
tetur in terram. Gen. iij. Sancti aūt nequaq̄ habe-
bunt terrenum regnum: sed celeste: cessat ergo mille
annorum fabula. Item de regno isto spirituali chri
sti loquit. Apo. j. Et fecit nos regnum & sacerdotes
deo & patri suo. &c. vbi Remigius. Per hāc senten
tiā oēs electi sacerdotes demonstrant q supra reges
fuerant appellati. quia.n. caput dei filius rex est & sa
cerdos: congruenter & mēbra capitis reges & sacer-
dotes vocant. quibus p Petrum dī prime sue ca-
nonice. c. ij. Vos estis gen' electum regale sacerdo-
tium. Ipsi.n. sunt reges: ipsi & sacerdotes & sacrificiū
& altare. qr & tumultus carnalium voluptatum con
tra se insurgentes vt reges refrenant: & sacrificium
laudis & mortificationis deo imolant: corpusq; suū
a presentib' seculi cupiditatib' mortificant: vt ho-
stia viua fiant. Ro. xij. Ipse itaq; vnigenitus patris
rex & sacerdos fecit nos suos electos reges & sacer-
dotes: quos reges terre ꝯstituit: & ipso opere sacer-
dotes monstrauit. hec Remigius. ad hec. xl. di. mul
ti. xxj. di. c. j. ℣. sacerdos. ij. q. j scelus. xj. q. iij. ita cor-
porus. ex̄ de elec. fundamenta. §. j. ibi. vos estis. & .j.
Pe. ii. Item Esa. ix. Factus est principatus super
humerum eius. super christi autem humerum fa-
ctus eius principatus dī: q crucem quam pro suire
gni salute suscepit, ipse proprio humero baiulando
portauit sicut Jo. testat. xix. c. Et baiulans sibi cru-
cem. Itē ex̄ de ex pre. nimis praua. ibi. In altissima
paupertate christo pauperi famulant. Sed fratres
p̄dicatores & minores non famularent christo pau
peri in altissima paupertate si christus retinuisset si
bi dn̄ium regni tēporalis: quum ipsi tale dn̄ium ab
dicauerint: nec fm eorum statum & regulam sint ca
paces. Item Alexander. iiij. in cōdemnatione libel-
li contra statum predicatorum dicit sic. Quum in-
super idem fratres oia pp deum reliquerint, exilia
vite subsidia mendicantes: christūq; imitentur pau
perē: perfectionem euangelicam amplexādo: pp qd̄
euidenter apparet eos non solum in statu saluando
rum existere: sed ēt perfectorꝫ p sue religionis obser-
uantiam: que quidem ipsius euāgelice perfectionis
tener formā in eterne retributionis premio precel-
lentem gloriam promereri. hec Alexander. vt reci-
tat dn̄s papa Jo. xxij. in sua constitutione que inci-
pit Quia quorundam. Item Nicolaus in decre.
Exijt. de ver. signi. li. vj. dicit sic. Dicimus q abdica
tio proprietatis oim rerum tam in speciali q̄ in cōi
pp deum, meritoria est & sancta: quā & christus viā
perfectionis ostendens verbo docuit & exemplo fir
mauit. Item regula beati Francisci ab ecclesia ap-
probata dicit sic. Regula & vita fratrum minorum
hec est. scꝫ dn̄i nostri Jesu christi sanctum euangeliū
obseruare. s. viuendo in obediētia sine proprio & in
castitate. Et ita fm dictam regulam perfectio euan
gelica consistit in non habendo aliquid proprium.
ergo christus qui fm predictos Romanos pontifi
ces & pre. regulam fuit forma & exemplar euāgelice
perfectionis: non habuit proprietatem & dn̄ium re-
rum temporalium nec dn̄ium regni mūdani: qr vt
ait Hie. ad Eustochium: Nō potuit dn̄s habere qd̄
prohibuerat in seruis: qr vere pauperrimum & abie
ctum se prebuit. hinc ps. cxiij. Celum celi dn̄o: terrā
aūt dedit filiis hominū. Nec obstat illud Mat. vlti
mo de christo. Data est mihi ois potestas in celo &
in terra. qm̄ illud dictum est post resurrectionem de
christo fm diuinitatem ostensiue & notificatiue. fm
humanitatem aūt dictum est de christo post resurre
ctionem effectiue & cōmissiue: & nō ante resurrectio-
nem actu completiue Vn̄ super illud Apoca. xviij.
Vidi alium angelum descendentem de celo haben
tem potestatem magnam. dicit sic Remigius. Hec
potestas ad vtranq; eius naturā potest referri: ad di
uinam. s. & humanam. fuit.n. hec potestas in ipso per
diuinitatem sine tpe ante oia secula. quia sicut cum
patre & spiritusancto cūcta creauerat: ita cum patre
& spiritusancto oia possidebat. Hec ēt potestas data
est ei in tempore: qn̄ post triduum resurrectionis da
ta est ei potestas in celo & in terra: vt in noie iesu oē
genu flectatur celestium terrestrium & infernorum
Phil. ij. De hac.n. ipse surgēs a mortuis dicit. Da
ta est mihi ois potestas in celo & in terra. De illa ve
ro quam ante tempus habet cum patre, Daniel di-
cit Danielis. vij. Potestas eius potestas eterna. hec
Remigius. Ex quibus patet rn̄sio ad authoritates
in oppositum adductas. nam authoritates noui &
veteris testamenti loquentes de regno christi quan
tum ad humanitatem assumpte mortalitatis pro
statu presentis vite, nō sunt accipiēde de regno chri
sti temporali: sed spūali & celesti. vt ex premissis pa-
tet. Quia vero legit Jo. xiij. Vos vocatis me magi
ster & dn̄e. ibi q dicit dn̄e, referendum est ad christi
diuinitatem. vnde super illo verbo Jo. xiij. Si ergo
ego laui pedes vestros dn̄s & magister. glo. dicit. Do
minus. qr deus. magister, qr veritas. Similiter sup
illud Matth. xxj. Dicite quia dn̄s ijs opus habet
glos. Dominus simpliciter oim rerum: cui seruire de
bet creatura. hec glo. Et super illud Luc. xix. Quia
dominus ea desiderat, dicit glos. Quū dn̄s dī, vnus
agnoscit: nā etsi multi dij & multi dn̄i: gñaliter tamē
vnus deus & vnus dn̄s. j. Cor. viij. Et ita fm glo.
talia & similia sunt intelligenda fm diuinitatē que
oia continet. Qd̄ vero Petrus dixit Act. ij. Certissi
me sciat ois domus israel: quia & dominum eum &
christum fecit deus hunc iesum quē vos crucifixi-
stis. quantum ad christi humanitatem attinet vlti-
mate & complete intelligēdum est pro tempore post
resurrectionem quo dixit. Data est mihi ois pote-
stas. vt ÷. proxime dixi. Ante resurrectionem vero fa
ctus dici potuit: quia imobiliter determinatū erat
vt fieret. licet ēt ante resurrectionem rex spūalis re-
gni, vt dictum est, fuerit. qd̄ & ipsa verba Petri satis
sonāt aperte vnde & Rabanus ibi. Manifeste Pe
trus ex hoc ps. cix. Dixit dominus domino meo. re
gnum christi non terrenum, sed celeste ostēdit esse. i.
non de terrenis: sed de celestibus: & a celo. Illud ve-
ro Apo. xix. Rex regum & dominus dominātium,
dupliciter pōt intelligi ad propositum pro hac par
te. Vno modo q verbum dei patris qd̄ oia regit &
continet ab instanti sue conceptionis fuit scriptum
digito dei viui in vestimento humanitatis christi: &
non solum in aia, sed ēt in ipsa carne mortali ex pa-
tribus generata: que per femur designatur. vn̄ Gen.
xxiiij. dixit Abraam seruo suo. Pone manum tuam
subtus femur meum vt adiurem te per dominū celi

celi & terre. quasi dicat per illum qui nascit est ex me sm carnē. Mat. j. ibi. filij Abraā. & Gala. iij. Abrae dicte sunt promissiones. & j. Semini tuo qui est christus. q2 qui de virgine nasci dignatus est nō solum hō sed ēt dei verbum, comparatum est. Alio mō q2 vlis potestas christi sm q2 hō. post resurrectionē sibi merito passionis collata sit scripta in vestimēto & in femore: pro quanto mortem qua sibi hanc potestatem acquisiuit, in carne mortali sustinuit: & eā patri oñdit. atq3 in obedientia quā deo patri ab instāti conceptionis exhibuit p quam vlem potestatē accepit in nostra humanitate fragili ex patrib9 assumpta: q3uis non ab instanti cōceptionis eā vt homo actu acceperit: licet ēt ab instāti conceptionis ea dignus fuerit. sed nobis in exēplum perfectionis datus, ipsam ad tempus vite presentis suspēdit. sic. n. assumpsit paupertatē pp nos: sicut assumpsit mortalitatem pro nobis. quē sensum ipse ordo verborum demonstrat: vbi sic dī. Et vestitus erat veste aspersa sanguine & vocabitur nomen eius verbum dei. Et sequit parum post. Et ipse calcauit torcular vini furoris ire omnipotentis dei. & habet in vestimēto & femore suo scriptum. Rex regum & dñs dominantium. De duobus gladijs de quibus Luc. xxij. pōt

Quid p duos petri gladios intelligendum.

dici q2 per duos gladios significari pōt duplex potestas Petri. s. potestas spiritualiter occidendi: & potestas spiritualiter viuificandi. qūo. ij. Regum. viij. legitur q2 Dauid mensus est duos funiculos: vnum funiculum ad occidendū: & alium funiculum ad viuificandū & significabat duplicem potestatem pontificis. s. potestatem ligādi & soluendi. xxiiij. q. j. quodcunq3. que est duplex clauis xx. di. §. i. que eadem potestas licet differat ratione non tñ differt iurisdictione. Vel ēt per duos gladios intelligit ptās spiritualis pontificis infligendi p delicto duplicem penam quum expedit & spūalem & temporalem. q2 ecclesie pontifex pōt ratione delicti infligere reo duplicē penā, spūalem vel tēporalem xxiiij. q. j. qui cōtra. xxxij. q. v. pceptum. ex de homi. p humani. li. vj. & de penis. felicis. li. vj. & de senten. ex. dilecto. li. vj. licet etiā per duos gladios duas potestates temporalē & spirituale aliqui autumēt vt de hoc satis dixi in prima parte istius operis parum post pri. i. §. xiij. in ca. xiij. Sed licet Petrus dixerit, Ecce duo gladij, tamen Petrus non legit habuisse nec portasse nisi tm̄ vnum illorum duorum gladiorum: sed alium gladiū non legit Petrū portasse nec eo vsum fuisse. ex quo dat intelligi q2 vnus illorum. s. potestas spiritualis pertinebat directe & immediate ad Petrum & eius successores reliquus vero gladius. s. potestas tēporalis seu imperialis pertinebat ad Petrum & eius successores tm̄ mediante ratione corporis ecclesie sibi cōmisse: que in collegio apostolorum & discipulorum representabatur. ideo Petrus dixit, Ecce duo gladij hic. s. in ecclesia militanti. & non dixit habeo vel habemus duos gladios. sed dixit hic, dās intelligere q2 hic. s. in ecclesia militanti est duplex potestas per duplicem gladium significata. s. potestas spūalis seu pontificialis, & potestas tēporalis seu imperialis. xcvj. di. duo. & c. cum ad verum. & x. di. qm̄. ideo vnum illorum gladiorum legitur Petrus portasse & habuisse imediate: ac ipso vsum fuisse: alio vero nō legit usum fuisse. Quamuis ēt per duos gladios vtriusq3 testamenti authoritas congrue possit intelligi sm Amb. Vel ēt per duos gladios possit intelligi gladius spūalis scientie & veritatis: & gladius potentie seu pōtatis: qui pertinent ad pontificem. quia pastor ecclesie secat ac necat vitia & peccata gladio veritatis per predicationem & informationē. Heb. iiij. Viuus est sermo dei & efficax & penetrabilior oī gladio ancipiti. & ij. Macha. xv. Accipe gladiū sanctum munus a deo: in quo deiicies aduersarios populi mei. i. mala opera & voluptates. & c. ad hoc. ij. q. vij. oues. ibi, oris gladio. & gladio ptātis p correctionē & debitā punitionē. facit ex de priuil. ex ore. xxiiij. q. iij. paternarum. ibi. anathematis gladio. Adde hic qd̄ scripsi s. in prima parte in. §. xiiij. in ca. xiij. & in. §. restat. R. ad illud quod obijcit scdo d̄ gladio in ca. lix. Ex quibus etiam patet q2 illud quod dicit apostolus. j. ad Corin. vj. An nescitis qm̄ angelos iudicabimus? quantomagis negotia secularia? qd̄ est intelligendum quantum ad apostolos attinet, de potestate iudicandi rerum seculariū mediata: & non imediata: & authoritate iudicandi quantum ad dignitatem honoris & meriti: & non quantum ad opportunitatem laboris & officij. ideo subdit ibi apls. Secularia igit si habueritis: contēptibiles qui sunt in ecclesia, illos constituite ad iudicandum. xj. q. j. §. exijs. nisi in causa pia pauperum & pupillorum ac viduarum. lxxxvij. dist. per totum. xxiiij. q. iij. illi qui. ex de so. cō. ex parte. & in casibus specialibus qui no. ex. de fo. com. licet. glos. ij. & vide qd̄ no. e. t. ex tenore. glo. ij. Item dī in pre. decre. Exijt. q2 ipse christus abdicationem proprietatis omnium rerum verbo docuit: & exemplo firmauit. qd̄ non esset verum: si in vestimentis & alimētis & alijs in speciali proprium dñium habuisset. Item christus nō fuit magis proprietarius in speciali: q3 fuerit quilibet d̄ prima multitudine credentium. patet q2 perfectio prime multitudinis credentium fuit deriuata & exēplata mediantibus apostolis ab ipso christo sicut a capite. vnde Hieronymus. Non potuit dominus habere quod prohibuerat in seruis. sed in prima multitudine credentium nullus in speciali habuit proprietatem & dñium alicuius rei. xij. q. j. c. ij. ergo nec christus. Item christus in speciali non fuit magis proprietarius. q3 fuit quilibet apostolorum. quum perfectio apostolica fuerit imago & vestigium pfectionis christi. sed nullus apostolorum habuit in speciali proprietatem & dominium. vt pre. c. ij. xij. q. j. ergo nec christus. Item q2 loculi nō fuerint proprij christi: nec apostolorum quo ad proprietatem. videtur ex hoc qm̄ que dabantur christo pro pauperib9: non erant propria christi nec apostolorum. Sed illa que dabantur christo pro pauperibus, ponebant in loculis: ergo loculi illi non fuerūt proprij christi nec apostolorum quoad proprietatem. Maior propositio est clara & nota per se. minor vero propositio patet per illud quod scribit Jo. xij. Quare hoc vnguentum non venijt trecentis denarijs: & datum ē egenis? Dixit aūt hoc Judas non quia ad eum pertinebat de egenis: sed q2 fur erat: & loculos habens, ea que mittebant portabit. hec euangelista. Et non solum Judas hoc dixit: sed ēt alij discipuli a Juda excitati hoc idem videntur dixisse. vt patet Mathei. xxvj. & Mar. xiiij. Sed discipuli hoc non dixissent: nisi ea que mittebantur pro pauperibus i ponerentur in loculis. nec etiam Judas potuisset furari de loculis res pro pauperib9 missas: nisi res p pauperibus misse in loculis fuissent posite. ergo res que mittebantur pro pauperibus, ponebantur in loculis. que fuit propositio. vñ glo. ibi. Cui angeli ministrabant

strabant

strabant: loculos habebat in sumptus pauperum. condescēdens infirmis. Item oblata et custodita a christo per seipso apl'o et aliis pauperibus non erant ppria eius nec apl'orum: sed ea que ponebant in loculis erāt oblata et custodita nō solū pro christo et apostolis, sed etiam pro aliis pauperibus: ergo loculi illi nō fuerūt ppri christi nec apostolorum quoad dñium. Minor ppositio patet: tum ex eo qd ipse christus dixit Jo.xij. Pauperes semper habebitis vobiscum: et quū volueritis poteritis illis benefacere. In quibus verbis christus supponit aperte q oblata et custodita a christo et apl'is, erant oblata et conseruata nō solum p seipsis sed etiam pro pauperibus aliis. Tum ēt ex eo qd scribit Jo.xiij. sic. Quidā enim putabant qa loculos habebat Judas q dixisset ei Jesus: eme ea q opus sunt nobis ad diē festum: aut vt egenis aliqd daret: sed discipuli nō putassent q Jesus pptereа dixisset Jude, eme ea q opus sunt nobis ad diē festū: aut vt egenis aliqd daret: qa loculos habebat Judas: nisi qa conseruata in eis erāt nō solum p christo et apl'is: sed ēt pro aliis pauperibus: ergo illa q ferebant pro cōi necessitate christi et apostolorum et pauperū non fuerunt ppria collegii christi et apostolorum. Et hoc clare px. xii. q.j. habebat ibi. Et suorum necessitatibus aliisque indigētibus tribuebat: vñ signāter euāgelista nunq facit mentionē de loculis, nisi faciēdo mētionem de egenis: quia et ad eorum subleuandā inopiā ferebant: vnde super predictis verbis Jo.xiij. dicit glo. Quia loculos in qbus oblata seruabant: suorum necessitatibus et aliis indigētibus pfutura seruabat: in quo forma ecclesie dat seruādi necessaria. Et q iubet non cogitare de crastino est ne p terrenis seruiat: vel timore inopie iustitiā deserat: hec glo. Idem dī in pre. c. habebat. Item Joā. Chrysostomus super eisdē verbis euangeliste Jo.xiij. dicit. Et nimirū null' discipulorum pecunias deferebat: sed p hoc qd hic dicit, occulte insinuat q quedā mulieres eū de suis facultatibus nutriebāt. Qui aūt non virgā non peram nō eos iubet deferre: loculos deferebat ad inopum ministerium: vt discas qm valde pauperē et mundo crucifixū hūana oportet partis multā facere pcurationē. multa enim ad nostrā doctrinā dispensatiue agebat. Item Hieronymus sup illud Matthei.xvij. Vade ad mare et primum piscem ec. dicit sic. Christus ppter eximiā charitatē et crucē sustinuit: et tributa reddidit: nos infelices qui christi censemur nomine: et nihil tante dignū facimus maiestate: p illius honore nec tributa reddimus: et quasi filij regis a vectigalibus immunes sumus: hoc idem simpliciter intellectū edificat auditorē: dum audit dñm fuisse tante paupertatis, vt vnde tributa p se et apl'o solueret nō haberet. Quod si quis obiicere voluerit qūo Judas in loculis portabat pecuniā. Respōdebimus: res pauperū i vsus suos cōuertere nefas putauit: nobisque idem tribuit exēplum. hec Hieronymus: vbi etiā glo. or. dicit sic. Sed simpliciter intellectū edificat: dum dñs tante fuerit paupertatis, vt vnde daret tributa nō haberet. Judas tñ habebat cōmunia in loculis: sed res pauperū in vsus suos conuertere nefas duxit: illud ipsum dans exemplū nobis: hec glo. Item glo. dicit ibidem. Si ille censum soluit qui nihil possidebat: tu qui lucrū seculi sequeris cur seculi negotiū nō agnoscis? hec glo. Ex qbus oībus patet christū non habuisse dñium in loculis. Adde hic de istis loculis qd scripsi. j. in. §. hoc aūt preceptū christi fuit ergo vna causa: in c.lxv. Si vero obiiciat de vestimētis et calciamentis christi, q ideo fuerunt christi quoad dominiū ppriētatis: qa leguntur in scriptura eius fuisse: dicendū q si ideo vestimēta et calciamenta fuerunt eius quoad ppriētatem qa leguntur in scriptura fuisse eius: eadē ratione vestimenta angeli fuissent angeli quoad ppriētatē: qa in scriptura sacra leguntur fuisse eius: vnde Marci vlt. Et vestimēta eius sicut nix. Et stella q apparuit magis, fuisset christi quoad ppriētatē: qa legitur fuisse eius. Mat.ij. Vidimus stellam eius. Et crux fuisset eius quoad ppriētatem: qa legitur Jo.xix. Stabant aūt iuxta crucē eius. Et vincula quib' alligatus erat Paulus: fuissent eius qa legitur Colos. vlt. Memores estote vinculorum meorū. Et.ij. Timo.j.c. Et catenā meam nō erubuit. q oia sunt friuola et ridicula. Adde hic qd scripsi. s. eod. §. Item q simpliciter. vers. qd pōt obiici de Jacobo in c.lvj. ver. q pōt iterū obiici. et ver. Quia ēt euidenter. Ideo dicendum ad oia talia q sicut crux christi dī fuisse christi quantū ad officiū passionis et redēptionis. Et stella dī fuisse eius inquantū hō. quātū ad ministeriū operis significationis. Et vestimēta dñr fuisse angeli quoad offiū apparitionis et denunciationis: Ita vestimenta et calciamenta dñr fuisse christi quoad offiū deputationis et vsum accommodationis: nō quoad dñium appropriationis. Et re cepto q de calciamētis intelligendū est de sandaliis: vt patet Mar.vj. Silr loculi dñr fuisse christi quoad offiū gubernationis vel administrationis et dispensationis: et non quoad dñium appropriationis. Silr panis quē comedit Judas dī fuisse christi sm q hō, quantū ad participiū et quantū ad offiū retributionis et dispēsationis: qa christ' tribuebat apud deū suis meritis et intercessione oībus benefactoribus non solū pro se sed ēt spūaliter p oībus discipulis: non q ille panis esset christi hois quoad dñium tēporalis appropriationis: qa chūs vt ait Hieronymus, alieno cibo vtebatur vel vescebatur. Sic vestimenta et calciamenta et libri in qbus studeant et supellectilia quibus vtūtur, dñr religiosorum: qa eis vtuntur: vel qa ad officiū eorum spectat talia distribuere: nō qa habeāt ppriētatem q habere non pnt: vt patet in his q legūtur et no. xij. q.j. c.ij. et c. nō dicatis. xvj. q.j. alia causa. Panis aūt et vinū de quibus chūs confecerat in die cene, fuerūt absoluta a lege tpalis et humani dominij: et fuerūt effecta iuris diuini et spiritualis dominij: vt superi' est pbatū et facit. xij. q.ij. nulli: et. xiij. q.ij. q semel est. Item de expropriatione chūi. Bern. in ep'la consolatoria loquēs de chūo ait. Ipsi nimirū vtpote qui peccare non potuit, et vniuersorum dñs erat: quum mūdi huius delicijs libere et iuste vti potuisset: voluntaria tñ paupertatem tam diligēter amplexus est: vt nec haberet vbi caput suū reclinaret. Mat. viij. et Luc. ix. In cuius paupertatis executione tantā patri exhibuit reuerentiam: vt non solū delicias sed etiā seipsum abnegaret petēs in oībus non suā sed patris fieri volūtatē. Luc. xxij. de con. di. ij. in chūo. Qui ergo hoiem errātē in solitudine et in inaquoso venerat reducere in viā rectā: vt iret in ciuitatē habitationis. ps. cvj. salubriorē et securiorē viā redeundi nobis exēplo sue conuersationis ostēdit: nihil pprium in mūdo possidens: patri obediens vsque ad mortē. Philip. ij. hucusque Bern. Per istā authoritatē Bern. videtur patere solutio primarū allegationū et opinionis et secundarū: vt videlicet chūs nō solū inquātū deus, sed etiā inquātū

homo verbo viuitus, habuerit dniuz generale in regnis ⁊ rebus tēporalibus: sicut quilibet rex habet in regno suo: ⁊ sic intelligūtur prime allegationes. Dñium vero particulare in regno aliquo aut in rebus qbus vtebat non habuit postq̃ predicauit ⁊ ꝯsilia de paupertate dedit: ⁊ sic intelligent secunde. Facit ꝑ hac solutione di. viij. quo iure. Et hic iungendū est qd̕ notaui de ista materia. s. in prima parte istius operis in c.xiij.in.§.tertiusdecimus: ⁊ in.§. ad illa:in c.xxxvij. Et hoc dico saluа veritate per ecclesiam declarata vel declaranda.

Oppositio quod Apostoli habuerunt proprium in rebus Responsio. Et quod fuit triplex ordo discipulorum Christi ⁊c. Cap. 58.

COnsequēter opponitur ꝙ apostoli ꝓprium habuerūt: ⁊ dñium in rebus qbus vtebantur: nec apparet ꝙ renuntiauerunt oibus rebus: q2 legit Mar.j. ⁊ Mat. viij. ⁊ Luc. iiij. ꝙ Jesus egrediēs de synagoga venit in domum Simonis ⁊ Andree: ⁊ Luc. v. ⁊ Mat.ix. legit ꝙ Matthe⁹, al's leui, postq̃ relictis oibus secutus est xp̄m vocantem: fecit ei magnum cōuiuium in domo sua. Itē de discipulis legitur etiā ꝙ ꝓprium habebāt: vñ Mat.xxvij. legitur de Joseph ab Arimathia ꝙ erat diues hō ⁊ discipul⁹ Jesu. Itē de Simone leproso discipulo xp̄i legit Matthei.xxvj. ꝙ Jesus in Bethania erat in domo eius. Itē Lazarus Martha ⁊ Maria q erant discipuli cius xrēt multa bona habētes: vnde legitur de eis Jo.xj. ꝙ castrū dictū Bethania, erat Marie magdalene ⁊ Marthe: ⁊ ꝙ in Bethania fecerunt ei cenam magnā. Jo.xij. De Tabita discipula ⁊ ꝙ multas elemosynas faciebat legit Act.ix. Et vita apostoloꝝ ⁊ discipuloꝝ eadē videt fuisse: vt patet.xij.q. j.c.ij.ibi. Qui vitā apostoloꝝ eorūq; discipuloꝝ ⁊c. Itē apli habuerunt panes ⁊ pisces. Mat.vj. Luc.ix. Et de denarijs ibi dicit Mattheus. Eūtes emamus denarijs.cc.panes: ⁊ dabimus eis mādūcare: ⁊ in Luca. ibi. Eamus ⁊ ememus in oēm turbam escas. Itē Jo.iiij.ibi. Discipuli eius abierunt in ciuitatez: vt cibos emerent. Et Luc.xxij. Qui habet sacculum tollat: similiter ⁊ peram: ⁊ q non habet vēdat tunicam suā ⁊ emat gladiū: ⁊ sequitur ibi. Ecce duo gladij hic: ⁊ Jo.xviij. Simon Petrus habens gladiū ⁊c. Et seqtur. Mitte gladiuz tuum in vaginam. Item saltē quin in cōi ꝓprium habuerint negari non pōtq̃ apli inter credentes etiā cōputandi sunt sicut precipui: sed credētes primi oia habebant cōmunia: ergo ⁊ apli. Act.iiij.xij.q.j.c.ij. Immo videtur Lucas innuere ꝙ ante ecclīam credentiū apli habebāt propriū: ex quo illud cōmunicauerūt. Itē quantū ad ecclesiam ex gētibus nō videtur ꝙ ipsi sibi cōmunicauerunt ꝓprium: immo videtur ꝙ ipsi sibi retinuerunt propriū vt probat de Corinthis.j. ad Corin.c.vlt.in prin. vbi sic dicitur: de collectis ⁊c. ⁊.j. Unusquisq; vestrū apud se reponat recondens qd̕ placuerit sibi. Itē ad Phil.iiij.ibi. In rōne dati ⁊ accepti nulla mihi cōmunicauit ecclesia nisi vos soli. ⁊ sequitur. Repletus sum acceptis ⁊c. Itē Act.xj.ibi. Discipuli prout vnusquisq; habebat, propo suerunt singuli in ministeriū mittere ⁊c. Et hoc est qd̕ Aug iii.de doc.xp̄iana. dicit expresse sic dicēs. Tā capaces extiterunt spūslancti q primo ex iudeis crediderunt, ex qbus facta est prima ecclesia Hierosolymitana: vt ⁊ oia sua venderent: eoꝝ precium indigētibus distribuendū ante pedes apostoloꝝ poneret: seq; totos etiā dicarent deo tanquā templū nouum in orationibus, in fractione panis spūalis ⁊ corporalis: q̄ prius veteri tēplo seruiebāt qd̕ nullas ecclesias gentiū fecisse scriptū est: q2 non tam prope erāt: q2 simulacra manifesta deos habebant. Ex quo intelligimus magnā vtilitatem fuisse iudeos sub lege tanquā sub pedagogo custoditos vt signa que temporaliter eis carnaliter seruientibus erant posita, vnius dei cultum qui fecit celum ⁊ terram: opinionem obseruantium religarent: hec Augustinum.

Sed ꝯtra hoc dicendū videtur potius, ꝙ apostoli post vocationē ad apostolatū non habuerūt proprium nec in speciali nec in communi. Unde circa hoc ⁊ ꝯtra predicta proxime alligata, sciendū est ꝙ ordo discipuloꝝ christi fuit triplex. Nā quidam fuerunt dicti discipuli xp̄i gn̄aliter communi noie discipulatus: sicut oēs in ipsum credentes dicebantur gn̄aliter ei⁹ discipuli vt no.xxij.di.c.ij.in glo.j. Primo eniz quō Joseph ab Arimathia fuit discipulus Jesu: q2 credebat i eū: non ꝙ esset ex illis.lxxij. quos xp̄s misit ad predicandū: q2 illi.lxxij. discipuli erāt publice ⁊ aperte discipuli: ⁊ ex aliis discipulis electi: de qbus Luc.x. ⁊.xxj.di.§.j.⁊.c.in nouo. ⁊.xvj.di.sexagīta. Joseph aūt erat occultus discipulus Jesu pp metum iudeoꝝ: sicut habetur. Jo.xix.c. Predictus aūt Joseph sicut habetur Mar.xv. erat nobilis decurio: ⁊ p ꝯsequēs sequebatur curiā ⁊ adsistebat curie ⁊ officio carnalium: ⁊ nonq̃ sequebatur xp̄m corporaliter: nec insistebat officio predicandi euangeliū: sicut faciebant illi.lxxij. discipuli: qu bus xp̄s commiserat authoritatem predicādi Luc.x. ⁊.xxj.di.in nouo. Et tales discipuli gn̄ali noie ⁊ communiter dicti poterāt habere in speciali diuitias ⁊ tpalia queq;: sicut habebāt Zacheus, ⁊ Cēturio ille cuius seruum christus curauit: de quibus Luc.xix. ⁊ Mat.viij. ⁊ Luc.vij. ⁊ de con.di.ij. quotidie. ⁊.xij. q.ij.cum deuotissimā Et princeps ille Jayrus: cuius xp̄s filiā suscitauit. Mat.ix. Luc.viij. Mat.v. ⁊ de peni.di.j. quem penitet. ad fi. Et plures alij in xp̄m credentes: ⁊ sibi p fidem ⁊ dilectionem adherentes: sicut modo multi boni christiani hīt multa bona tpalia. Quidā vero fuerunt discipuli xp̄i specialiter noie speciali: qbus commisit ptātem predicandi ⁊ curandi infirmos: qbus interdixit ne portarent sacculuz, nec peram, nec calciamenta: de quibus di in pre.c. Luc.x. ⁊ pre.c.in nouo. Et de tali genere discipuloꝝ xp̄i, non legitur ꝙ habuerint aliquas diuitias nec proprietatem ⁊ dñium alicuius rei tpalis, postq̃ talem discipulatum sunt adepti. Uñ instantia de Joseph ab Arimathia ⁊ de Lazaro, ⁊ Simone leproso, de Maria, ⁊ Martha, ⁊ Tabita, ⁊ similib⁹ discipulis, nō est ad ꝓpositū: qm̄ isti nō fuerunt de secundo sed de primo ordine discipulorum. Nec etiā instantia de castello Marthe ⁊ Marie: q2 non sequitur ꝙ esset de proprietate Marthe et Marie propterea sicut nec bathsaida erat de proprietate Petri: q2 dī Joan.j. ꝙ Philippus erat de bethsaida ciuitate Petri et Andree. Sed et esto ꝙ fuisset eoꝝ quātum ad proprietatem: non sequitur pp hoc, ꝙ apli et alij discipuli ad predicanduz missi potuerint habere castella et villas quoad dñium: q2 non eadem lege paupertatis et forma viuendi adstringebatur

Discipuloꝝ christi triplex ordo.

stringebatur Martha ⁊ Maria cū euangelizatori-
bus veritatis professoribus paupertatis. Terti⁹ or-
do seu grad⁹ discipuloꝝ fuit ipse ordo aploꝝ quos
ipse christus ex oībus alijs discipulis specialiter ele-
git: ⁊ specialibus donis ⁊ gratijs pre oībus alijs di-
scipulis priuilegiauit: qui velut christi comites indi-
uidui ⁊ commensales assidui eadē expropriationis
lege cū christo viuebant: quod de alijs discipulis ab
eis non est necesse dicere, vnde ⁊ post christi ascen-
sionem pecunia rerū venditaꝝ ponebaᷣ ad pedes
aploꝝ: ⁊ non ad manus eoꝝ: qui ipsi pre ceteris a tē-
poralibus elongati vsum pecunie ⁊ non solū dñiū
aspernabantur: vnde ⁊ glo. Actu. iiij. dicit destituen-
dum probat, qđ tangere deuitat: ⁊ calcandū docet
aurum quod subdit gressibus aploꝝ: in quoꝝ perso-
sona Petrus ad literam dixit, Ecce nos dimisimus
oīa. In persona aūt alioꝝ discipuloꝝ ad predicādū
missoꝝ: vtrum Petrus prefata verba dixit an non:
ex scriptura non habetur. Ex eo aūt quod opponiᷣ.
s. de domo Petri ⁊ Matthei ⁊ eius conuiuio: per
quod non solum in cōi: sed etiam in specialitate vi-
dentur apli proprietarij fuisse. Nam si Mattheus
post verba illa, Relictis oībus secutus est eum: non
reliquit oīa quoad dñium: eadem ratione sequitur
ꝙ Petrus ⁊ Andreas Iacobus ⁊ Ioannes post
illa verba, relictis retibus ⁊ naui, Mat. iiij. non reli-
querunt tunc retia ⁊ nauim quoad dñium: quum il-
la fuerit vltima vocatio Matthei: sicut ista fuit vlti-
ma vocatio istoꝝ quatuor. Et si isti quatuor apli nō
dimiserunt tunc quoad dñium retia de quibus in
spāli specificatur: multo magis non dimiserunt tunc
quoad dñium ad quod ibi non specificatur: ⁊ p con-
sequens retinuerunt sibi dñium oīum quod est con-
tra scripture sacre literam ⁊ intentionem ⁊ sanctoꝝ
doctrinam. Contra doctrine euangelice intentionē:
qm̄ nisi apli tunc dimisissent proprietates ⁊ dñium
rerum expressarū: scriptura frustra dixisset de Mat-
theo Luc. v. ꝙ relictis omnibus secutus est eum. Et
de Petro Iacobo Ioanne ⁊ Andrea: ꝙ relictis re-
tibus secuti sunt eum. Mat. iiij. vñ glo. super verba
predicta Petri ⁊ Andree Mat. iiij. dicit sic. Inces-
su pedum: sed magis obedientia ⁊ affectu amplius
ad propria non reuersi: ⁊ sup predicta verba Iaco-
bi ⁊ Ioānis dicit glo. relictis retibus: q̄ etsi postea
resumuntur: non tñ cupiditate ⁊ amore proprieta-
tis. in ijs daᷣ forma volentibus sequi: hec gl. Et ita
fm glo. isti quatuor apli tunc reliquerunt non soluꝫ
proprietatem ⁊ dñium retium: sed ⁊ proprietatem
oīum: quia amplius fm glo. ad propria non sunt re-
uersi. Et super illud Luc. v. Relictis omnibus secuti
sunt eum: dicit glo. accepta ab Ambrosio sic. Reli-
quit propria qui rapiebat aliena: nec solum lucra ve-
ctigalium reliquit, sed etiā periculum contemnit qđ
poterat euenire a principibus seculi: q̄ vectigaliū ra-
tiones incompositas reliquit. Et quia in nullo pro-
sus huius vite respectum vel cogitationem sibi re-
seruauit: dominicoꝝ talentoꝝ talis fidelis dispensa-
tor esse meruit: hec glo. ⁊ ita fm glo. Mattheus ni-
hil tunc sibi retinuit: nec proprietatem: nec cogitatū
eius. Ad hoc est Ambro. in quadā homilia in qua
dicit sic: Mystica vocatio publicani quem sequi iu-
bet non corporis gressu: sed mentis affectu. Itaqꝫ il-
la auara de mercedibus: dura de laboribus pericu-
lisqꝫ nautarum emolumenta conuertens verbo vo-
cat⁹ propria dereliquit q̄ rapiebat aliena: ac illud vi-
le sedile destituens: toto post dñm vestigio mentis

incedit. hec Ambro. Item Hieronymus ⁊ poniᷣ in
glo. super illud Mar. j. Venite post me: faciā vos fie-
ri piscatores ⁊c. dicit sic: Vocanᷣ quatuor piscatores
Simon, Andreas, Iacob⁹, ⁊ Ioannes, relictis om-
nibus sequuntur. Hac quadriga vehimur ad ethera
vt Helias: his quatuor angulis cōstituiᷣ prima ecle-
sia: his quatuor literis hebraicis tetragrammaton
nomen domini cognosciᷣ a nobis: quibus similiter
precipitur vt audiamus dñm vocantem: ⁊ obliuisca-
mur populum. ps. xliiij. vitioꝝ: ⁊ domū paterne tra-
ditionis fugiamus: que est stultitia deo: ⁊ rete ara-
nearum: quos pene lapsos velut culices tenebat aer
inanis qui pendet in nihili: nauem pristine conuer-
sationis fugiamus: pellibus. i. mortuis tegit. de pe-
niten. di. j. Adam post. c. fleat. Adam pater noster fm
carnem ⁊ nunc deposito veteri homine cum actibus
suis nouū hoiem. Ephe. iiij. sequentes pellibus Sa-
lomonis. Cant. j. tegimur: quibus sponsa gloriatur
se factam esse formosam. Simon autē in obediens,
Andreas virilis: Iacobus supplantans, Ioannes
gratia, in latinum sonat: quibus quatuor nomini-
bus in imaginem dei conuertimur: obediētia vt au-
diamus: virilitate vt pugnemus supplantatione vt
perseueremus: gratia vt conseruemur: que quatuor
virtutes cardinales dicunᷣ: per Prudentiam. n. o-
bedimus: per Iustitiam viriliter agimus: per tem-
perantiam serpentem calcamus, per Fortitudinem
grām dei meremur: hec Hieronymus. Itē Gre. sup
euangelia homi. v. exponens predicta verba Mat.
iiij. de Petro ⁊ Andrea dicit sic: Audistis fratres
charissimi q̄ ad vni⁹ iussionis vocem Petr⁹ ⁊ An-
dreas relictis retib⁹ secuti sunt redēptorem: nulla ve-
ro hunc miracula adhuc facere viderāt: ⁊ tū ad vnū
dñi preceptū hoc qđ possidere videbanᷣ obliti sunt.
⁊c. Sed fortasse quis tacitis cogitationibus dicit:
sed quid qm̄ vterqꝫ iste piscator ad vocē dñi dimisit
qui pene nihil habuit: sed hac in re fratres charissi-
mi affectū potius debemus pensare: q̄ censuꝫ. Mul-
tum reliquit q̄ nihil sibi retinuit: Multū reliquit: q̄
quantulibet parū totuꝫ deseruit. hec Gre. Idē no. s.
in. ea. lib. iii. §. nune vero: iuxta prin. ibi vide. Et ita
fm Amb Hiero. Greg. glo. or. ex dictis sanctoꝝ col-
lectam, apli in vltima vocatione oīa dimiserunt: nec
ex tunc aliquid quoad proprietatem ⁊ dñium sibi
retinuerunt. Et qđ dī de expropriatione istoꝝ. v. a-
ploꝝ: licet spāliter de renuntiatione ipsoꝝ in euange-
lio non legaᷣ. Et hoc apparet expresse per verbum
Petri loquentis in persona oīum aploꝝ: quoꝝ vna
⁊ similis fuit vocatio ⁊ professio. Ecce nos reliqui-
mus omnia. Mat. xix. Mar. x. Luc. xviij. Qđ vero
legiᷣ đ Mattheo, ꝙ post ista verba: relictis oīb⁹ ⁊c.
fecerit christo magnū conuiuium in domo sua: dicē-
dum ꝙ aliud est dictuꝫ explicando ⁊ exponēdo pri⁹
dictum: non ꝙ posterius sit factum: fm moduꝫ lo-
quēdi scripture in pluribus locis: que prius narrat
cōclusionē facti: ⁊ postea explicat ordinē ⁊ seriem rei
geste. Cur aūt nō de oībus aplis sicut de Mattheo
scriptura expressit ꝙ relictis oībus secutus est christū?
Fortassis quia solus Mattheus lucris auaritie de-
ditus, ne vllum in se locū auaritie dereliquisse vide-
reᷣ: cuncta pro dño dereliquisse describiᷣ. Cur etiam
sex aploꝝ solūmodo. s. Petri Andree Iacobi Ioan-
nis Matthei ⁊ Philippi vocatio in euangelio no-
minatim personaliter exprimitur: alioꝝ vero sex a-
ploꝝ vocatio sub silentio tacite pertransitur? Arca-
num mysterium est: ⁊ literalis ratio nescio si reddi-

potest nisi qꝛ ex parte cognoscimus ex parte ꝓphe-
tamus.j.Coꝛ.xiij.vt quemadmodū in celo mālí,sic
in celo spūali militantis ecclesie sex signa nobis o-
riantur:ꝛ totidē nobis occultenꝰ per illuꝫ qui clau-
dit stellas sub signaculo: ꝛ facit interioꝛa austri : ex-
pāditq; nubē sup faciē vniuerse terre.Job.ix.Quia
vero obijcit de domo Petri.ō rńsum est in.lvj.c.in
§.poꝛro:in versi.nō obstat ēt:ꝙ domus illa Petri
dicebaꝰ:non ꝙ protunc esset actu ipsius quoad do-
minium : sed qꝛ prius fuerat eius ꝛ Andree quoad
dūium vel quoad habitationē:quō Gen.xxiiij.legiꝰ
ꝙ Jsaac introduxit Rebeccā in tabernaculū Sare
matris sue:ꝛ tñ Sara iā erat moꝛtua:vñ ibi vocaba
tur tabernaculuꝫ Sare nuncupatiue:qꝛ fuerat eius
quoad mansionē.Quō ēt legiꝰ.xxj.c.primi libri re-
gum ꝙ Achimelech dixit ad Dauit post moꝛtē Go
liath sic.Ecce hic gladius Goliath Philistei queꝫ
percussisti in valle terebinthi.Sic de virga Aaron:
que dicebaꝰ eiꝰ post moꝛtē: qꝛ fuerat eius.Hebꝛe.ix.
Sic etiā Syon post moꝛtē Dauid:qꝛ fuerat eiꝰ non
ꝙ moꝛtuus haberet dñium.j.Macha.j.c.vbi legiꝰ
ꝙ edificauerunt ciuitatē Dauid muro magno ꝛ fir
mo.Quō etiaꝫ Simon ille in cuius hospitio prope
passionē chꝛs hospitabaꝰ:dicebatur Simon lepꝛo-
sus. Mat.xxvj.Mar.xiiij. nō ꝙ tunc esset actu le-
prosus:sed qꝛ aliqñ fuerat.ꝛ curatus erat.Et ꝙ tūc
domus illa non esset actu Petri: ex hoc ēt pꝫ qꝛ vt
legiꝰ Luc.ix.quidā ait christo Sequar teꝫ primuꝫ
permitte mihi renuntiare ijs q̄ domi sunt:ait ad illū
Jesus.Nemo mittens manū suā ad aratrū ꝛ respi
ciens retro aptus est regno dei.Ex quo sequiꝰ aper
te qm̄ si ille non erat aptus regno dei,qꝛ soluꝫ vole-
bat renuntiare suis q̄ erant domi quāto magis non
fuisset aptus regno dei Petrus:si voluisset sibi reti
nere domū quoad dñiuꝫ:tanto vtiq; minus:quāto
maius est retinere sibi domū q̄ꝫ renuntiare ijs , que
sunt domi.Quuꝫ ergo Petrus ꝛ Andreas vocati
a dño non curauerint renuntiare ijs que domi sunt:
multo magis non curauerūt retinere sibi ꝓprietatē
ꝛ dñiuꝫ domꝰ quū magis sit signum terreni amoris
retinere sibi domū:q̄ꝫ renuntiare ijs que sunt domi.
Jdeo vtrūq; propheta Dauid.ṗs.xliiij.viro spūali
ꝯsulit.Obliuiscere populū tuuꝫ:ꝛ domuꝫ patris tui.
Utrūq; etiaꝫ monuit ꝯtemnere saluatoꝛ.Mat.xix.
Ois q reliquerit domū:vel fratres:vel soroꝛes , aut
p̄rem:aut vxoꝛē:aut agros.Et preterea si Petrus ꝛ
Andreas dimiserunt retia ꝓ chꝛo:qꝺ vilius ꝛ imp-
fectius fuit:ꝑ consequens nō recte dimiserunt. licet
recte obtulerint pꝛo chꝛo vilius dimittendo , ꝛ pꝛo
seipsis melius retinendo:de condi.di.ij.si credis qꝺ
de tantis aplis credere indignum est. Quia vero
posset obijci. ꝙ qñ christus misit ad predicandum
aplos:inhibuit eis ne poꝛtarent aurum : ꝛ argen-
tum perā ꝛ calciamenta ꝛ duas tunicas ergo ante
q̄ꝫ mitterentur ad predicandū:non reliquerunt ista
nec ante ipsis fuerant interdicta:alias frustra tunc
fuissent interdicta:si eis antea talia non licebant.Di
cendum ꝙ istud nō valet:qm̄ sepe aliquid de nouo
precipitur:non qꝛ illud pꝛius preceptum non erat:
sed ꝓꝑ specialem ratione preceꝑti superuenientem:
ꝛ de nouo occurentem:vel ad maioꝛem obediētie cu
mulū:qꝛ opus factum ex obedientia est perfectius
opere sponte facto:xj.q.iij:quid ergo:vel ad maioreꝫ
expꝛessioneꝫ seu explicationem ꝛ cōfirmationē pꝛio
ris precepti.Sicut deus precepit filijs Jsrael in le-
ge moysaica.Exo.xx.Non occides.Non mechabe
ris.Non furtū facies. Nō falsum testimonium di-
ces ꝛc.Nō quin ista ante fuerint eis iure nē prohi-
bita:quum sint per se nota oibus in lumine nālis ra
tionis.di.j.in pꝛincipio:sed ꝓꝑ immediatioꝛem sub-
iectionem dei:ꝛ maioꝛē infixionem coꝛdi Similiter
christus in cena precepit aplis.Jo.xiij.cap.dicens.
Mandatum nouuꝫ do vobis:vt diligatis inuicem
sicut dilexi vos: ꝛ tñ prius apli obligabantur ad il-
lud preceptum:qꝛ prius fuerat mandatum eis datū
de dilectione dei:ꝛ proximi.ꝛ de dilectione amici ꝛ
inimici:sicut pꝫ Mat.v.ꝛ.xxij.Mar.xij.Luc.x.Le
uitici.xix.c.Similiter chꝛistus precepit aplis qū mi
sit eos ad predicandum:ne venderent gratiā cura
tionum:ꝛ doctrinaꝫ euāgelij.Mat.x.quod tamē
exemplo christi ꝛ documento prophetarum eis fue
rat interdictum.iiij.Reg.v.de Giezi facto lepꝛoso:
qꝛ Naaman grāni vendiderat sanitatis.j.q.j.cito.ꝛ
c.qui studet ꝛ:c.quicquid.Similiter chꝛs precepit
discipulis qū misit eos ad predicandum: Mandu
cate que apponuꝰ vobis.Luc.x.ꝛ tñ prius hoc fa
ciebant discipuli:sicut pꝫ Luc.v.Sed propter specia
lem rōem precepti superuenientem:ne.s.homines
propter eoꝝ singularitatem retraherentur ab offi-
cio hospitalitatis ꝛ doctrina euangelij,voluit eis de
nouo iniungere.Jta similiter ante q̄ꝫ christus mitte
ret apostolos ad predicandum.erat eis exēplo chri
sti quem sequebantur,interdictum ne poꝛtarent pe
cuniam:ne haberent duas tunicas ꝛc.sed ꝓꝑ specia
lem rationem precepti occurrentem ꝛ superuenien-
tem,ne.s.propter eoꝝ questum homines a veritate
euangelij retraherentur,ꝛ ne tpalibꝰ spiritualia cre
derentur esse venalia:ad maioꝛem expꝛessionem pre
cepti ꝛ informationem ꝛ exempluꝫ posteris dandū
qꝛ non solum propter illos sed etiam propter nos il
la gesta ꝛ scripta sunt.voluit christus tunc actu ꝛ im
mediate eis precipere ne talia facerent . Et ꝙ ante
predicationem fuerint aplis talia interdicta:pꝫ : qꝛ
non minus apli in vltima sua vocatione oia reliquē
runt:q̄ꝫ ille iuuenis cui christus dixit. Matth.xix.
Marc.x.ꝛ Luce.xviij.Uende oia que habes:ꝛ da
pauperibus:ꝛ veni sequere me : reliquisset si christi
cōsilia seruasset , sed ille si consiliuꝫ christi seruasset:
non debebat sibi pecuniā aliquam retinere:sed oēm
pecuniam q̄ꝫ habebat vel habere poterat , debebat
pauperibus dare ergo nec apostoli in vltima sua vo
catione pecuniam aliquam sibi retinuerunt quum
vltima vocatio aploꝝ non fuerit imperfectioꝛ voca
tione illius iuuenis.Quibus aūt non licet propriā
pecuniam retinere:eisdem non licet propꝛiam pecu
niaꝫ poꝛtare nec cōiter deferre:ergo apostoli anteq̄ꝫ
mitterentur ad predicandum:non poꝛtabant pecu
niam propꝛiam:nec poꝛtabant pecuniam commu-
nitatis:qꝛ quod non licebat ad cōitatē ipsoꝝ defer-
re:non licebat in eoꝝ cōitate deferre: sed vocato ad
cōitatem ipsoꝝ non licebat aliquaꝫ pecuniā afferre.
Similiter Mattheus relictis omnibus secutus est
christum.Mat.ix.ꝛ Luc.v.ꝛ per consequens nullā
pecuniam attulit eoꝝ communitati:quum vocatio
omnium apostoloꝝ par fuerit ꝛ equalis quantum
ad rerum temporalium contemptum : ergo nec in
eoꝝ communitate communiter licebat pecunias de
ferre.Nec legiꝰ de aliquo aplo ante q̄ꝫ mitterentur
ad predicandum ꝙ pecuniam aliquā attulerit eoꝝ
communitati:nec etiam ꝙ pecuniam aliquam poꝛ-
tauerit secum:ꝛ ideo non est eis imponendū.Aliud
quod opponitur est , ꝙ christus qñ misit apostolos

ad pre-

ad predicandum, non interdixit eis simplr pro omni tpe ne portarent pecuniam, ⁊ ne haberent duas tunicas:⁊ ne portarent calciamenta:sed soluȝ in via pro tempore predicationis:qꝛ post reditum a predicatione poterant licite talia hẽre aliquando vt opponitur talia habuerunt. Quod non põt stare cum veritate euangelica:qꝛ vt scribit Joan.xij.⁊.xiij.c. chrũs commiserat Jude dispensationem loculoꝝ in quibus mittebantur ea que portabant. Sed si aplis fuisset licitum cõiter portare post reditũ a predicatione pecuniã:tunc pecunia eis necessaria non fuisset posita:nec missa in loculis post reditum a predicatione:sed solum pro tpe predicationis: quia nõ est verisimile ꝙ tantam habuerint pecuniam:ꝙ nõ potuerint eam secum portare:hoc aũt est falsum: qꝛ ꝑ tempore illo quo Judas dixit Joan.xij. poterat hoc vnguentum venundari plus ꝙ̃ trecentis denarijs ⁊ dari pauperibus:iam tunc redierant a predicatione:⁊ nõ ibant tunc ad predicanduȝ:qꝛ hoc dixit in Bethania qñ Martha ministrabat ⁊ effudit vnguentum sup pedes christi:⁊ pro tunc dixit euangelista ꝙ hoc dixit Judas eo ꝙ loculos habebat in quibus mittebant ea que portabantur ergo ea que mittebant christo ⁊ aplis post rediuȝ a predicatione:mittebantur in eis ⁊ in seruabantur. Simlr qñ christus dixit Joan.xiij. Jude: qd facis fac citius: tunc apli non ibant ad predicandũ, sed redierant a predicatione:qꝛ hoc dixit christus in Hierusalem tẽpore cene:sed tunc putauerunt apli aliqui: vt refert euangelista:ꝙ christus dixisset Jude:eme ea q̃ sunt opus nobis ad diem festuȝ:aut vt egenis aliquid daret.eo ꝙ Judas loculos habebat:ergo post redituȝ a predicatione pecunia in loculis mittebat ⁊ conseruabat:alioquin discipuli non putassent ꝙ chrũs post reditum a predicatione dixisset Jude:eo ꝙ loculos habebat. Eme nobis necessaria pro die festo, aut egenis aliquid daret:ergo post reditum a predicatione, pecunia que portabat in loculis mittebatur ⁊ cõseruabat:⁊ per consequens post reditum a predicatione apli cõiter non portabant pecuniam:nec portare poterant:nisi fortassis in casu necessitatis extreme ab omni lege accepte:de con.di.v.discipulos. Et hoc est qd dicit Joan Chrysostomus sup illud Joã. xiij. Quidam aũt putabat qꝛ loculos habebat Judas ⁊c.vbi sic dicit. Et nimirũ nullus discipuloꝝ pecunias afferebat: sed per hoc ꝙ hic dicit occulte insinuat:ꝙ quedã mulieres eum de suis facultatibꝫ nutriebant.hec Chrysostomus. Et ita sm Chrysostomũ, nullus discipuloꝝ tunc pecunias afferebat:⁊ tñ tunc apli ad predicandum non ibant. Et proptꝫ rea si talia fuerunt eis interdicta solum pro tempore predicationis:⁊ non post rediuȝ a predicatione: tunc fuisset visa quedam simulatio ⁊ spiritus hypocresis maiorem paupertatẽ pretendendo exterius coꝛãdo coram hoĩbus:ꝙ̃ interius seruarent apud seipsos:qd de Christo ⁊ aplis sentire nefas est.c. bonum xij.q.j.nolo.⁊ profanum mendacium est exterius more pauperuȝ mendicare:⁊ interius more diuitum abundare ⁊ vita sanctoꝝ paupertatem vniformiter seruat.xij.q.j.clericus. Itẽ apli minus indigebant calciamentis ⁊ duabus tunicis in domo qñ stabant sub tecto:ꝙ̃ indigẽbant extra domuȝ, qñ ibãt ad predicandum:si ergo tunc fuit eis inhibitũ multo potius in domo. Itẽ predicatores veritatis dñt oñdere vitã exemplarẽ:⁊ nõ solũ quuȝ vadũt ad predicandũ:sȝ ẽt ante ⁊ post reuersioneȝ:alioquin deficiens añ vel post magis predicationeȝ infirmaret ꝙ̃ ꝯfirmaret.c.op.xliij.di.sit recto.xxxvj.di.§.ecce.viij.q.vij.§.Item testat. Sed christus interdixit talia apostolis:vt ex eoꝝ vita mirabili ⁊ venerabili eoruȝ doctrina testimoniuȝ acciperet:⁊ veritati rerum facta non verba sola fidẽ darent:vñ dñs in Joan.x.c. Si mihi non creditis opibꝫ credite:vbi Aug. Ut Chrũs non verba:sed facta testimonium darent. ⁊ Grego. Plus mouent facta ꝙ̃ verba.ergo talia interdixit non solũ pro tpe predicationis sed ẽt ꝑ quolibet tẽpore. Et hoc est qd dicit Chrysostomꝫ sup Matth. Homil.xxij.sic: Neq.n. a signis volebat apparere clarus solum:sed ẽt añ signa a propria virtute:nihil enim sic monstrat pħiam sicut non superfluis vti.⁊ sm qd possibile est in nullo indigere: hoc ⁊ pseudo apli nouerant:pp qd Paulus dicebat.ij.ad Cor.x. vt in eo in quo gloriantur inueniantur sicut ⁊ nos. Si aũt in aliena patria existentes, ⁊ ad ignotos abeuntes nihilominus amplius opꝫ petere quotidiano cibo:quantomagis domi manentes.hec Chrysostomus. Et ita sm Chrysostomũ:si talia non licebant aplis tpe predicationis:multominus licebant eis post reditũ a predicatione qñ erant domi. Item talia fuerunt aplis interdicta.non solum pp doctrinam euangelij ne.s.ipsam venalem facerent:sed etiã pp grãm curationum:⁊ potentiam signoꝝ: ne ipsa vendere viderentur:vñ christus de vtrisqꝫ.s.de verbis doctrine:⁊ signis potentie precepit aplis Mat. x. Gratis accepistis gratis date.j.q.j quicquid:extra de magistris.c.ij.sed apli habebant grãm curationũ ⁊ efficaciam signoꝝ seu miraculoꝝ, non solum quando exibant ad predicandum.sed etiam postꝙ̃ reuertebantur a predicatione ⁊ anteꝙ̃ exirent ad predicandum:qꝛ potestas miraculoꝝ fuit data aplis permansiue ⁊ stabiter:⁊ non transitiue ⁊ instabiliter ꝑ interualla temporꝫ:propter quod Act.v. legitur de aplis: Per manus aũt aploꝝ fiebant signa ⁊ prodigia multa in plebe. Et sequitur ibi: Magis autẽ augebatur in dño credentium multitudo viroꝝ ac mulierum:ita vt in plateis eijcerent infirmos:⁊ ponerent in lectulis ac grabatis:vt veniẽte Petro saltem vmbra illius obumbraret quẽquam illoꝝ: ⁊ liberarentur oẽs ab infirmitatibꝫ suis. Currebat aũt ⁊ multitudo vicinaꝝ ciuitatum in Hierusalem afferentes egros ⁊ vexatos a spiritibus immundis:qui curabant omnes. Ergo talia fuerunt interdicta apostolis:non solũ pro tpe predicationis: sed etiam pro quolibet tpe:siue post predicationem: siue ante sicut gratia signoꝝ fuit eis collata pro quolibet tempore opportuno:siue tpe predicationis:siue tpe alio. Item illud quod non licet nisi in casu necessitatis dispensatiue ex speciali dispensatione: simpliciter ⁊ absolute non licet:qꝛ cessante casu ⁊ dispensatione speciali, non licet.j.q.vij.quod pro remedio.sed predicta non licuerunt aplis post reditum a predicatione si eis licuerunt nisi in casu necessitatis dispensatiue ex speciali dispensatione:ergo talia simpliciter ⁊ absolute nõ licuerũt eis post reditũ a predicatione. Minor propositio patet per illud qd ipse saluator legitur dixisse aplis post redituȝ a predicatione Luce.xxij. Quãdo misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis, nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil Jesus vero ait illis: Nunc aũt qui habet sacculũ tollat. similiter ⁊ perã ⁊ qui non hꝫ vendat tunicã suaȝ ⁊ emat gladiuȝ. In quibꝫ verbis saluator itelligẽdo ipsuȝ ad literã manifestẽ dispẽsauit

rum aplis tpe mortis sue pp instante necessitatem psecutionis, ꝙ possent talia hẽre que ab ipso eis aĩs fuerant interdicta qđ pꝫ ex eo qđ dixit: Sed non q hꝫ sacculum tollat: similiter ⁊ peram: ergo antea apłis cõiter post reditum a predicatione talia non licebant, sꝫ fuerant eis regulariter interdicta: vñ sup predictis verbis Luce.xxij. Beda, ⁊ glo.ordi. sic dicunt. Non.n.eadem viuendi regula persecutionis, que pacis tpe discipulos informat. Missis quidem discipulis ad predicandum: ne quid tollerent in via precepit, ordinans.s. vt qui euangelium annunciãt de euangelio viuant. Instãte vero mortis articulo, ⁊ tota illa gente pastorẽ simul ⁊ gregem persequente, congruã tpi regulam decreuit: permittens vt tollat victui necessaria, donec sopita persecutoꝝ insania tps euangelizandi redeat. In hoc quoqꝫ nobis daf exẽplum, iusta nonnunq̃ causa instante quedam de nostri rigoris proposito posse sine culpa intermitti. ad hoc idem facit qđ dicit Chrysostomus super eisdem verbis sic, Et quidem qñ nec calciamenta: nec zonam habebant baculum: nec ex nullius sunt passi penuriam: vt aũt marsupium eis concessit ⁊ perã. esurire videntur ⁊ sitire ⁊ nuditatem pati: ac si eis diceret: hactenus cuncta vobis vberrime affluebant: nunc aũt volo vos ⁊ inopiam experiri. Ideoqꝫ non addico necessitati pristine legis: sed mando loculum hẽe ⁊ peram: poterat.n. dñs vsque in finem in tantum constituere copiã, sed noluit ob multas causas: primo quidem vt nihil sibi tribuerent: sed recognoscerent totum sibi emanasse: secundo vt moderari sibi sciant. tertio ne maiora de se opinentur. Hoꝝ triũ causa permittens eos incurrere multa inopinatoꝝ relaxauit prioris legis rigorem: ne grauis ⁊ intolerabilis fieret eis vita: hec Chrysostomus. Et ita fm Bedam Chrysostomum ⁊ glo. christus dispensatiue relaxauit ad tps prioris precepti rigorem. Et si nunq̃ aliquis dixisset hoc, pꝫ euidenter ex eo qđ dixit. Et qui non hꝫ: vendat tunicam suã, ⁊ emat gladium. Certũ est aũt ꝙ apłis non licuit ante vel post portare arma ad offendendum nec ad defendendũ: qꝛ vt dicitur.ij.ad Cor.x. Arma nostre militie nõ carnalia: sed potentia dñi ad destructionem inimicoꝝ. ⁊ Matt.v. Chꝛs dixit discipulis: Ego aũt dico vobis non resistere malo. ⁊.j.ad Cor.xij. ⁊ Roma.xij. Nõ vos defendentes charissimi: sed date locũ ire: ⁊ q̃ hic satis.xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iij.§.j.⁊.q.viij.§.j. Ergo Chꝛs tpe passionis pp imminentem timorem dispensatiue concessit apłis ꝙ possent portare gladios vnde nunq̃ nec ante nec post leguntur gladios portasse: nec habuisse. Et eadem ratione dispensatiue cõcessit eis tunc sacculum ⁊ peram pro seipsis. Ex quibus pꝫ etiam ꝙ illi duo gladij non fuerunt apłoꝝ quoad proprietatem ⁊ dñium: qm̃ vt dictum est apłi ante christi passionem non portabant gladios: nec arma alia: nec tunc illos gladios emerant seu alio modo acquisierant: qꝛ statim quam christus dixit: Qui non hꝫ: vẽdat tunicã suã ⁊ emat gladium: Petrus immediate rñdit dño: Ecce gladij duo hic. Et infra inter verba christi ⁊ responsionem Petri non potuissent apłi illos gladios emere: nec alio modo acquirere, ergo predicti gladij non fuerunt apłoꝝ quoad dñium, sed solum dispensatiue quoad vsum: fuerunt aũt vel illius hospitis vbi cenauerant: vel alicuius alterius persone que eos adduxerat: vñ nec Petrus dixit: Nos habemus duos gladios: sed dixit, Ecce duo gladij hic. que non fuerant verba proprij: sed plus alieni dñij. Nec obstat ꝙ christus dixit Petro: Cõuerte gladiũ tuum in locũ suum: vt Mat.xxvj. qꝛ sicut Christus dixit Petro: Cõuerte gladiũ tuum: ita dixit, sibi in locum suum: ⁊ tñ locus gladij non fuit gladij quoad dñium. sed quoad repositionem ⁊ receptaculum. Ita gladius fuit dictus Petri non quoad dñium: sed quoad dispensationem ⁊ ministerium. Item non est verisimile, ꝙ Chꝛs dei filius iret discalciatus ⁊ nudis pedibꝰ: ⁊ apłi hoĩes plebei incederẽt calciati: hoc.n. fuisset valde reprehẽsibile ⁊ ↄfusibile ſ apłis: maxime postq̃ fuerũt missi ad predicandũ. Quia.n. dñs ⁊ magister incederet discalciatus: ⁊ discipulus ⁊ seruus incederet calciatus fuisset monstrosum ⁊ irrationabile: sed christus omni tempore postq̃ incepit predicare: incessit discalciatus siue eundo ad predicandum: siue redeundo a predicatione: ergo ⁊ apłi similiter: ⁊ per consequens preceptum de non portando calciamenta: nõ fuit ad tps: sed pro semper. Et eadem ratione preceptum de non portando pecuniam: non fuit ad tps: sed pro semper ⁊ continuo: nisi forte in casu necessitatis. Maior propositio est clara. Minor propositio pꝫ: qm̃ christus qñ iuit ad domum Pharisei vt mãducaret, cum illo: sicut legif Luce.vij. tunc non iuit ad predicandum: sed ad conuiuandum: sed tunc mulier que erat in ciuitate peccatrix: lachrymis rigauit pedes christi: ⁊ capillis capitis sui tersit: ⁊ osculata fuit pedes eius ⁊ vnguẽto vnxit pedes eius: vt Lucas refert: sed tunc commode ⁊ conuenienter predicta mulier non potuisset lachrymis pedes eius rigare: nec capillis tergere: nec osculo pedes eius osculari: nec vnguento pedes eius vngere: si christus calciatus fuisset: nec legitur ꝙ se tunc discalciauerit: aut mulier (qđ fuisset indecens) aut alius quis: ergo tũc erat discalciatus. Similiter in Bethania ante sex dies pasce, qñ discũbebat cũ Lazaro ⁊ Martha ministrabat: sicut legif Joan.xij. tunc Chꝛs nõ iuerat ad predicandum: sed ad cenandũ: sed tunc Maria effudit vnguentũ super pedes Jesu: ⁊ capillis suis tersit, que silr conuenienter facere non potuisset: nisi christus pro tunc discalciatus fuisset: ergo tunc christus discalciatus erat. Silr in cena: qñ lauit pedes discipuloꝝ: tũc non ibat ad pdicandũ: sed tunc legif Joan.xiij. deposuisse vestimenta sua: ⁊ iterũ reassumpsisse ea: non aũt calciamenta: ⁊ tñ nõ est dubium, ꝙ erat discalciatus: sicut erant apłi quoꝝ pedes lauit: vt se eis conformiter coaptaret: ex̃ de vi. ⁊ hon. cleri. deus: nec etiã tunc apłi leguntur deposuisse nec reassumpsisse calciamenta. In passione etiã legif Joan.xviij. ꝙ milites diuiserunt vestimenta christi: ⁊ super tunicam inconsutilem miserunt sortem. de calciamentis aũt chꝛi nihil legif fuisse factũ: vñ Hieronymus ad Eustochium: Discipuli sine calciamentoꝝ onere ⁊ vinculis pellium ad predicationẽ noui euangelii destinanf. Et milites vestimentis Jesu sorte diuisis caligas non deuiserunt: qꝛ caligas nõ habebat quas tollerẽt. nec.n. poterat habere dñs quod prohibuerat in seruo. Ex quibus oĩbus euidenter colligif: ꝙ chꝛs dei filius exceptis sandalijs: de quibꝰ Mar.vj. ⁊ que Rome in sanctasanctoꝝ: cũ capitibꝰ apłoꝝ Petri ⁊ Pauli, ⁊ alijs ibi reliquijs ↄseruantur: ⁊ q̃ Papa Nicolaus.iij. Romano populo cũ predictis capitibus ostẽdit. Calciamenta alia non habuit: nec portauit: ⁊ per consequens nec apłi eum sequentes: qꝛ valde dissonum fuisset, ꝙ christus discalciatus: ⁊ apostoli calciati incessissent: vnde in preceden. cap. Caligas, ⁊ calciamenta neque chꝛs: neqꝫ apłi habuerũt

Luc.xxii. Quñ misi vos sine sacculo & sine pera & calciamentis. Hieronymus li.ij. cõtra Jouinianum ait: Nunquid oĩbus preceptum est ne duas tunicas habeant: ne cibos in peris: ne in zonis: calciaméta in pedibus: vt vendant vniuersa que habent & dent pauperibus & sequantur Jesum: sed his qui volunt esse perfecti. Alioquin aliquid militibus a Joanne baptista perciperet Luc.iij. xxiij.q.j. paratus in fi. & c. ea. militare in fi. publicanis, hucusq; Hieronymus. Itẽ idẽ ad Heruncia: apli toto orbe peregrini: nec es in zonis: nec virgã in manu: nec caligas habuere in pedibus. Itẽ Ambrosius de fuga seculi. Jesus discipulos sine calciamentis misit: ne secũ terrena portarẽt. Item Hieronymus ad Eustochiũ: Moyses: Exo.iij. & Jesus naue. Josue.v. in fi. nudis in terra pedibus iubent incedere: & discipuli xp̃i sine calciamentoꝝ onere: & vinculis pelliũ, nudi ad predicationẽ euãgelij destinant. Mat.x. Itẽ Chrysostom⁹. Una tunica induti: & discalciati circuierunt & oẽs superauerunt apli: vltima Homil. sup Mat. Eusebius ẽt in laudẽ Origeñ. vij. libro ecclesiastice historie ait: Ante oĩa vero precepta euangelica & voces saluatoris summo amore & studio implendas esse censebat quibus precipit Mat. x. Luc. ix. duas tunicas non habendas: nec calciamentis vtendũ: nec de crastino cogitandũ. Mat.vj. Item Greg. Nazãzenus, Desiderabã inquit & intentis ac pendentib⁹ oculis requirebã videre cupiens sanctũ illũ psallentẽ choꝝ laudem & gl̃iam offerentẽ dño: qui in lege dñi meditant die ac nocte. ps j. Qui ad exẽpla & cõmonitionem melioris vite oĩbus viuunt, legis dei atq; euãgelij taciti predicatores: in quibus quoq; ipse habitus prefert virtutis insignia: hirsutũ caput: incultis & horrentibus comis: pedes nudi & aplicis similes indumenti vtilitas: arrogantiã seculi superbiamq; condẽnans, zona ipso suo neglectu preciosior parũ quid cohibens vestimenti. Nec etiã primi parentes nostri post peccatum calciati: sed discalciati incessisse creduntur: qd̕ pꝫ ex eo qd̕ legitur Gen.iij. sic Fecit quoq; deus ade & vxori sue tunicas pelliceas: & induit eos. de peni. di.j. Adã. non aũt legitur ꝙ fecerit eis calciamenta. vñ & dñs dixit de muliere ad serpẽtem ibi: Tu insidiaberis calcaneo illius: & ipsa conteret caput tuum. Si aũt mulier calciata incessisset: serpens eius calcaneo ad literam insidiari non potuisset: vel insidiando nocere non potuisset. Deus ẽt mandauit Moysi: vt patet Exo.xxviij. ꝙ faceret vestes sacerdotales Aaron & filijs ei⁹: de calciamentis nihil dixit. Similiter filij Israel obtulerunt deo vestes sacerdotales Aaron, sed non calciamenta. Exo.xxxviij. Similiter deus mandauit Moysi ꝙ spoliaret Aaron fratrem suum in morte: & indueret Eleazarum filium eius pro eode calciamentis non dicit Num.xx.c. Precipui etiam prophete, vt Helias & Joan. baptista percursores dñi: legunt habuisse vestimenta & zonam pelliceam: non aũt calciamenta. iiij. Reg.j. & Mat.iij. & Mar.j. & Luce.iij. & Esaias discalciatus incessit tribus annis. Esa.xx. Angeli quoq; in nouo & veteri testamento in forma & specie humana apparentes vestiti & non calciati apparuisse legunt. Mat. & Mar. vltimo & Luce & Joã. penult. & Act.j Daniel.x. & xij c. Tobie.v. & vsq; ad xij. Angeli quoq; qui apparuerunt Abrae, & Loth nudi pedes apparuisse creduntur: pp qd̕ eoꝝ pedes lauare rogauerunt. Gene.xviij. & xix.c. In transfiguratione quoq; dñs vestitus: non calciatus apparuisse describitur Mat.xvij. & Mar.ix. & Luce.ix. Nec obuiat ꝙ Joan. baptista dicit: Non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius. Mat.iij. Marc.j. Luce.iij. & Joan.j. qm̃ calciamenta quantum ad literam accipiuntur pro sandalijs: vt pꝫ Marc.vj. licet Joannes magis mystice ſm Grego. in Homil.s. ꝙ non erat dignus Joan. soluere i. explicare mysterium incarnationis christi: quã literaliter de christi calciamentis loqueretur: hoc idẽ dicitur in Petro Act.xij. Calcia te caligas tuas: qꝛ calige ſm ꝙ ibi dicit Beda accipiuntur p sandalijs vel soleis: qꝛ calige dicuntur a calo pedis, eo ꝙ ligentur ad calũ. vñ ſm eundem Bedam pro caligis vel caligulis grec⁹ habet sandalia: hoc. n. genus calciamentoꝝ legitur in euangelio Mar.vj.c. aplis fuisse concessum. Cui consonat Papias dicens, Calige vel caligule: idest sandalia dicta sunt a calo pedum vel quasi a colligẽdo: qꝛ ad pedes ligentur. Sic etiã intelligit caligas Petri ṽ calligulis vel soleis: id est sandalijs Joã. cassia in primo libro institutionũ monachoꝝ egyptiorum in.c. calciamenta dicens de monachis egyptijs Calciamẽta vero velut interdicta euãgelico Mat. x. precepto recusantes: quñ infirmitas corporis vel hyemis rigor, seu meridiani estus feruor exegerit, tantummodo caligis suos muniunt pedes: hoc significantes vsu eaꝝ permissione dñica concessaꝝ. Mar. vj. vt. si in hoc mundo constituti cura & solicitudine carnis huiõi oĩmodis exuti esse non possumus: saltẽ occupatione leui necessitatẽ corpis expleam⁹: ne vestre pedes. i. affectus ſm Aug. qui expediti ad spiritualem cursum & predicationem. euangelij pacis semp debent esse parati. Esa.lij. viij.q.j. olim, quib⁹ post odorẽ vnguẽtoꝝ chr̃i currimus. Can.j. de qbus David in ps. lxj. currũ in siti: morticinis seculi huius curis patiamur inuolui: de his. s. cogitantes que non ad supplendam necessitatem nr̃ã, sed ad superfluam noxiamq; pertinent voluptatẽ: qd̕ ita implebimus si ſm aplm, carnis curam non fecerimus in desiderijs, de cõ. di.v. nõ mediocriter. in fi. & Rom. xiij. hucusq; Joã cassia. Et sic pꝫ ꝙ preceptũ de nõ portãdo calciamẽta: fuit datũ aplis simplr & absolute p quocũq; tpe: & nõ pro tpe predicationis tm̃. vñ ſm ꝙ refert Mat.x. p̃cepit christus apostolis simpliciter & absolute ne portarent pecuniã, dicẽs: Nolite possidere auꝝ & argentũ: neq; pecuniã in zonis vr̃is: in qua parte p̃cepti nihil ponit de via: sꝫ absolute fuerunt eis inhibita: licet Marcus.vj.c. & Luc.x.c. dicant ꝙ p̃cepit eis. Ne quid tollerent in via: neq; perã: neq; pecuniã &c. qꝛ illa que interdicunt aliquibus simplr & absolute: interdicunt eis p via & in via c. eoꝝ q̃ legunt & no. ex̃ de trasla. inter corpalia §. sed nec illud & in glo. c. qd̕. & de priuil. qꝛ circa. licet etiã dñs vtroq; mõ potuerit eis talia interdicere. Ideo Mattheus refert vnum modum. Marcus vero & Lucas aliũ modũ interdicendi. Sꝫ Matthe⁹ magis videt referre distinctẽ seriẽ & ordinẽ p̃cepti ſm formã & modũ eis datũ: ideo post verba p̃missa subiungit dicens. Nõ perã in via: neq; duas tunicas: neq; calciamenta: neq; virgã. Et ita ſm Mattheũ auꝝ & argentũ & pecunia fuerunt eis interdicta simpliciter & absolute. Pera vero fuit eis inhibita per se & directe in via: qꝛ perã ꝯsueuit homo portare maxime in via ideo perã inhibuit eis p se & primo i via. Ex ꝯsequenti aũt inhibuit eis in domo. qꝛ si inhibuit eis p tpe p quo magis indigebãt: & quo ꝯsueuerũt eã maxime hoĩes portare: multomagis inhibuit

eis p tpe quo minus indigebant, ⁊ quo ꝯsueuerũt hoīes minus ipsam portare. Aurũ vero argentuꝫ ⁊ pecuniā ꝯsueuerunt hoīes querere simplr̃ ⁊ absolute siue in via siue in termino: ideo simplr̃ interdixit eis. Silr̃ calciamentis pp̄ itineris asperitatem magis indiget homo in via, q̄ȝ in termino. Tunicis ēt vt se possit mutare magis indiget viator: q̄ȝ quiescēs domi. virga quoqȝ defensionis vel sustentationis tā magis homo indiget in via, q̄ȝ termino. Ideo prima tria. s. aurum argentum ⁊ pecunia, s̄m Matth. fuerunt aplīs interdicta simplr̃ ⁊ absolute: reliqua vero quatuor, pera calciamenta ⁊ due tunice in via fuerunt s̄m Mat. eis inhibita p se ⁊ primo in via. Ex consequēti aūt ⁊ per locū a minori constructiue fuerūt eis inhibita ēt in domo: vñ ⁊ post ascensionē manens Petrus Hierosolymis ait claude Act. iij. qñ ad orandū non ad predicādū ibat: Argētū ⁊ auruȝ non est mihi. supl. nec Joanni, q: pro vtroqȝ loquebaf Petrus: vnde ait ibi, Respice in nos. Qđ verbum ptractās aug. in libro de mirabilibus sacre scripture, dicit sic. In excusatione eleemosyne: paupertatis professione: Petrus paralytico dixit: argentum ⁊ aurū non est mihi: in noīe Jesu Chri Nazareni surge ⁊ ambula. Illud magistri preceptū seruās Nolite possidere aurū ⁊c. Qui. n. soli deo seruiens ⁊ de iniquo māmona expeditus fuerit, verbo impū morbo ligatū cito soluebat. ⁊ Amb. sup illud Math. x. Nihil tuleritis ⁊c. dicit sic: Si prohibemur aurū possidere: qđ eripere aplīs Petrus prius dñice executor sententie: nō in vacuū effusa dei precepta custodiens, quū posceref a paupere: vt ei aliquid pecunie largiref: ait. Argentū ⁊ aurū non habeo: nō tñ in hoc gliaf Petr⁹: ꝙ aurū ⁊ argentū non habeat quā ꝙ seruet dei mandatū qui precepit. Nolite possidere argentū ⁊ auruȝ ⁊c. hec Amb. ⁊ facit. xij. q. iij. ara. Et si queraf, quō apli qui ibāt per personas inhospitales poterant transire sine pecunia ⁊ sine pera? Dicendū ꝙ lex siue preceptum daf p loco ⁊ tpe possibili: q: casus necessitatis nō subiacet legi: sed est s. legē: vt pȝ Mat. xij. Mar. ij. ⁊ Luc. xiiij. ⁊ de cō. di. v. discipulos: ⁊ ex̄ de reg. iur. qđ nō est: ideo p loco ⁊ tpe necessitatis: quo aliter aplis subueniri non poterat: ad hoc preceptū non astringebanf. Sȝ ex hoc non sequif ꝙ tunc ppietatem ⁊ dñium talium habuissent: qm̄ necessitas taliuȝ non respicit proprietatē ⁊ dñium: sed vsum ⁊ modū vtēdi: portare. n. pecuniā p viā ⁊ ipsam expendere p se vel alio loco, ⁊ tpe necessitatis nō includit necessario hēe proprietatem ⁊ dñiuȝ ei⁹: q: vsus pecunie est separabilis a ppietate ⁊ dñio ei⁹: vt. s. ostensum est: ⁊ s̄m modum quem dant Nicolaus. iij. ⁊ clemens. v. fratribus minoribus: quum deponif pecunia apud nuntiuȝ vel depositariū presentatur a fratribus p necessitatibus eoꝝ: vel p dante: vt pȝ ex̄ de verb. signi. exiij. lib. vj. ⁊ de verb. signi. exiui. in Clemē. Silr̃ de alimētis quibuscunqȝ: q: vsus alimentoꝝ est separabilis a proprietate ⁊ dñio in spāli ⁊ in cōi quecūqȝ cōitate speciali: vt. s. ostensum est: ideo ex hoc ꝙ apli legantur habuisse panes ⁊ pisciculos in deserto, non sequitur ꝙ tunc habuerint in eis proprietatē ⁊ dñium aliqđ quuȝ vt multiplex modus habendi. ff. de verb. sign. l. hēe duobus modis. ⁊. ff. de verb. oblig. l. stipulatio ista. §. hēe dupliciter accipitur. ff de pie. c. seruus. ⁊. s. id vestimentum: ⁊ no. xij. q. j c. ij. in glo. ergo: ⁊. c. nō dicans: in glo. nunquid: ⁊ legitur ⁊ no. xxiij. q. vij. qđ aūt in glo. non intelligas: quia Judas dr̄ habuisse loculos: vt patet Joan. xij. ⁊ xiij. ⁊ tñ iudas non dr̄ habuisse in loculis proprietatem: licet loculi illi essent de rebus que vsu consumuntur: quia homo potest consumere dñium rei aliene: sicut pōt consumere dñiuȝ rei proprie. Silr̃ homo pōt transferre in alium authoritate alterius dñium rei aliene sicut dominium rei proprie: nec semper meuȝ ⁊ tuuȝ ⁊ suuȝ accipiuntur quoad ppietatem ⁊ dñium ēt in reb⁹ que vsu consumunf: sed sepe accipiunf quoad vsum vel quoad meritum laboris: quō accipitur illud Mat. x. Dignus est operarius cibo suo: vel mercede sua. xij. q. ij. quicūqȝ. cibo inq̄ȝ suo, non quoad proprietatem dominij: sed quoad proprietatem meriti ⁊ equitateȝ debiti: vnde glo. dicit ibi dignus est operarius cibo suo. glo. q: oīa eis debentur: isto modo oīa sunt iustoꝝ. j. ad Cor. iij. ⁊. xxiij. q. vij. quod aūt ⁊ tñ non oīa sunt iustoꝝ quoad proprietatem ⁊ dominiū. Et ita nō sequif ꝙ apli habuerūt ppietatē ⁊ dñiuȝ in predictis: sicut de hoc satis in superioribus dictum est: vñ sicut legitur de aplīs Matt. xiiij. non habemus nisi quinque panes ⁊ duos pisces. Ita legitur Joan. vj. de quodā puero. Est puer vnus hic qui hȝ quinque panes hordeaceos ⁊ duos pisces, si ergo illi panes ⁊ illi pisces fuerunt quoad proprietatē dominij aploꝝ, eo ꝙ apli dr̄ eos habuisse, eadeȝ ratione ⁊ fortiori fuerunt quoad proprietatem ⁊ dominium illius pueri: quia legif ille puer habuisse ⁊ apli non habuerunt nisi mediante illo puero: quum vnā ⁊ eādem rem ⁊ eodem modo insimul ⁊ in solidum duo nequeant possidere: ex̄ de proba. licet. Hec premissis. Secundo dicendū ꝙ sicut legitur Mat. xxvij. ⁊ Mar. xv. ⁊ Luc. viij. quedā mulieres fideles sequebantur Christū ⁊ aplos: que ipsos de suis facultatib⁹ sustentabant: ⁊ nutriebant: ⁊ p ꝯsequēs vt plurimuȝ illa que p Chrō ⁊ aplīs emebantur p tales personas intermedias procurabanf: adeo ⁊ loculos tales vel consimiles persone custodiebant: pp qđ apli nec predicationis tpe: nec tpe alio de cōi lege pecunias portabant. Nā postq̄ȝ a dño sunt electi ⁊ ad predicanduȝ missi: semper vsqȝ ad mortē ⁊ coruȝ martyria predicauerunt maxime post ascensionem Chri: ⁊ in prouincijs sibi decretis: q: ita Chrs eis mandauerat. Mar. vlt. Euntes in mundū vniuersum predicate euangelium. Licet non essent in actu continuo predicandi: qđ fuisset impossibile: sed horis ⁊ tpibus ⁊ locis congruentibus. ca. eoꝝ que leguntur ⁊ no. de con. di. v. nunq̄ȝ: in glo. j. ⁊ xxx. l. di. c. vltimo. Nā ⁊ aqua quotidiana est ⁊ assidue duci dr̄ etiam si interdum nō ducaf ff de aqua quoti. ⁊ esti. l. j. §. j. ⁊. l. sequen. cuȝ si. immo ēt qñ discipuli iuerant in Samariā cibos emere Joan. iiij. nō habetur: nec haberi pōt: ꝙ ipsi pecuniam portabāt: q: potuit fieri illa emptio mediante aliqua persona idonea alia sicut: in deserto legif ꝙ ipsi mediante ministerio illi⁹ pueri habebāt quinque panes ⁊ duos pisces. Quāuis ēt si tunc pecuniā portassent: pp casum necessitatis fuissent excusati: q: Samaritani non erant de gēte Judeoꝝ, sed erant Judeis inhospitales nō comedentes cū eis. Joan. iiij. vñ Luc. ix. legitur ꝙ quum ipse misisset i Samariā vt preparēt sibi: ⁊ nō receperunt eū. xxiij. q. iiij. qđ chrs. ⁊. c. ea vindicta: apli etiā post dñi ascensionē leganf habuisse in suo comitatu honestas mulieres que ipsis ministrabant, sicut pȝ. j. ad Cor. ix. exceptis Paulo ⁊ Barnaba: qui pro parte ne offendiculuȝ. j. ad Cor. viij. darēt euāgelio, de labore manuum suarum viuebant. j. q. ij. sacer-

dos.de con.di.v.nunq̄. In parte vero vel p tpe de pdicatione euangelii ducebāt vitā suā: vt patet.j.ad Cor.ix. ad Philippē.vltimo.ii.ad Timot.j.ac aliis locis: nō tamen propter hoc Paulus & Barnabas pecuniam cōiter portabant tpe predicationis: nec alio tpe. Nec credo posse inueniri, q̄ vnq̄ p seipsis pecunias portauerunt: nec ēt pro aliis. Quātū saluo iudicio meliori: preceptū de non portando pecuniam: videat datum aplis pro seipsis: non pro aliis: ne.s.ipsi pro semetipsis cupiditatis vel pusillanimitatis intuitu pecuniā deferrēt: non aūt vr̄ eis fuisse interdictū, q̄ nō possent aliquotiens pietatis intuitu necessitate interueniente p aliis maxime sctis pauperib⁹ pecuniam deferre qd̄ innuitur vel.ca. ad hec j.ad Cor.viii.ibi: Quia & si dignum fuerit vt ego eā mecum ibunt. & ad Rom.xv.c.ibi. Nunc igitur proficiscar Hierusalē ministrare sanctis. Probauerūt enim Macedonia & Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctoz: qui sunt in Hierusalem.

Bona vsu cōsumptibilia quibus chrūs & apli vtebant, quorū erāt immediate quoad dominium.

Si aūt querat quoz erant immediate quoad dominium bona vsu consumptibilia: quibus christus & apli vtebant, Dicendum q̄ in parte erant (vt vr̄) dantiū & offerentium. Qn̄ Christus & apli inuitabantur ad comedendum et bibendū ab aliquo fideli & deuoto: tunc vt plurimum dn̄ium cibi & potus remanebat apud inuitantem & concedentē: vsus vero erat Christi & aploz. Et hoc est qd̄ dicit Hieronymus, q̄ chrūs alieno cibo vescebatur. Illa vero que fideles deuoti dabant christo & aplis libere & absolute absq̄ aliqua retentione dominii videnf fuisse ōiure cōi vniuersitatis fideliū pro quibus seipsum dare venerat & offerre: hinc est q̄ in deserto de quinq̄ panibus & duobus piscibus ei oblatis: satiauit turbas vniuersitatis credentiū in eum. Joan.vj.xxxvj.di.§.ecce Mat.xiiij. & sīlr de vij.panibus & paucis pisciculis. Mar.vj. Mat.xv. Hinc est etiā q̄ vestes christi per milites diuise sunt in quatuor partes significantes quatuor partes orbis: de quibus.xcvj.di.Constantinus.versi.ecclesiis. Et in tunica inconsutili significante vniuersitatē orbis.c.xxiiii.q.j.qm̄.in prin.ad q̄ & quos pertinet de iure cōi dn̄ium rerū tpalium christo & aplis oblataꝝ, eo q̄ per vestes corpales substantia seu suppellex rerū tpalium designat, de iure vero speciali vr̄ fuisse vniuersitatis pauperum: quoz christus ex apli spālem curā assumpserant. Et eis ex primaria abdicatione oīa erogenda decreuerant: iuxta illud ps.cxj. Dispersit dedit pauperibus: hinc est q̄ christus cum aplis loculos aliquoties spāliter ad inopū ministerium: xii.q.j.habebat.arg.lxxxij.di.epus.e.xvj.q.j.qm̄, vel semper remanebat dn̄iuz apud dantē vsq̄ ad ꝯsumptionē rei q: nō potuit a se dn̄iū abdicare & illud in incapaces transferre: vt est expressum ex̄ de ver.sig.exiit.lib.vj. Item querendū est de domo Philippi vnius de septem diaconibus de qua dī Act.xxj. Et intrantes domum Philippi euangeliste qui erat vnus de septem: mansimus apud eum: quō dicebat Philippi post missionem spūssancti, quūz esset discipulus precipuus ab aplis ꝯstitutus. Aut dicebatur sua q: tūc erat quoad dn̄ium sua, aut q: prius fuerat sua si erat sua propria. Et sm̄ opponentem non fuit alia lex discipuloz & aploz quoad contemptum tpalium: vt opponit ergo quibet aploz īspāli poterat sibi retinere domum in speciali & in proprio: qd̄ est expresse cōtra christi consilium. Mat.xix. & contra id quod dī Act.iiij. & .xij.q.j.c.ij. Si aūt domus illa dicebat ei⁹ quia fuerat eius: licet tunc non erat: eadē ratione domus Petri dicebat eius q: fuerat quoad dn̄iuz ei⁹. Mat.viij. Idem dicendūz est de domo Marie matris Joānis: qui cognominabat Marcus: que erat vna de precipuis credentibus que erat Hierosolymis: de qua Act.xij. Considerans q̄ venit ad domū Marie matris Joannis: q̄ dicebat sua q: fuerat, vel q: inhabitabat eā: q: aliis credentibus cōicauerat: sua & quātū ad vsūz & quātū ad ad dn̄iuz: vt p.c.xij.q.j.c.ii. Inter alia opponit q̄ ēt apli licet non litigasse in iudicio legant: tñ q̄ eis litigare licuerit: q: verba illa Mat.v.e Luc.vj. Qui vult tecum in iudicio contendere & tunicam tuam tollere: dimitte ei & pallium, intelligunt sm̄ opponentem de his qui in proprio tpalia possi debent: loquitur.n. dn̄s illi qui tunicam habebat & pallium: quūz dicit: Siquis voluerit tunicā tuam tollere: dimitte ei & pallium: sic ēt sequit ibi: Qui petit a te da eis volenti mutuare a te: ne auertaris: Ex quib⁹ patet q̄ habentibus tpalia est locutus quūz dixerit: q̄ det ei qui a se petit: qd̄ non posset facere quū dare sit accipientis facere.j.q.j.qui studet, nisi dn̄ium ēt quoad tpalia obtineret. nec ēt mutuare posset: nisi eius qd̄ mutuare esset dn̄s quum in mutuo a mutuāte in eū qui mutuū recipit rei mutuate dn̄ium transferat.lxxxviij.dist.in palea: eiciens.vn̄ dī mutuū quasi de meo tuū. Sed ad hoc dicendū est q̄ predicta verba fuerunt dicta ēt aplis in sermone sancto de monte: ante quē sermonē apli fuerunt electi: vt pz Luc.vj. Factum est aūt in dieb⁹ illis exiit in mōte orare: Et quū dies factus esset vocauit discipulos suos & elegit.xii.ex ipsis. quos & aplos nominauit Petrū &c. Et sequit ibi. Et descendens de monte cū illis &c. Et sequit ibi: Et ipse eleuatis oculis suis in discipulos, dicebat. Beati pauperes spiritu &c. Et sequit ibi, Et ab eo qui aufert tibi vestimentum etiā tunicam noli prohibere. Et.j. & sequit ibi. Et q aufert que tua sunt ne repetas &c. hec ibi. Item super illud Mat.v. Accesserunt ad eū discipuli eius &c. dicit glo. quos ibi ꝯstituit.xij Itez alia glo. dicit ibi.s. Mat.v. sic aplos preeminentius abducit vt a monte prius.ps.lxxj. Mōtes.s.apli suscipiunt pacē populo.ex̄ de elec.fundamenta.lib.vj. Itē super illud Mat.ix. Vidit hoiem sedentē in teloneo: Mattheum noie: dicit sic glo. Hinc probabilius vr̄ q̄ pretermissa memorat quū.xij. elegerit añ sermonē. vn̄ verba de non repetēdo sua, fuerant data aplis vt viris perfectis p modū precepti: aliis vero gn̄aliter p modū consilii: vn̄ & signanter dicit ibi Mat.v c. Et accesserūt ad eū discipuli ei⁹, q: aliud est accedere ad chrm̄ p obedientiā pcepti: aliud p obedientiā ꝯsilii: vn̄ Aug.sup hom.ibi. Et accesserunt ad eum discipuli ei⁹: dicit. Vt audiēdis verbis illis hi essent ēt corpe viciniores: que preceptis implēdis aio appropinquabant. Vn̄ qd̄ dicit opponēs q̄ talia verba fuerunt dicta habentibus tpalia p verba illa: Qui voluerit tunicā tuā tollere: dimitte ei & pallīū. & ei q aufert q̄ tua sunt: ne repetas: & q petit a te da ei. Dicendū q̄ tuū est equiuocum. & cōe ad tuum quoad dn̄iuz & tuuz quoad vsūz: vn̄ ad Phil.j. Eo q̄ habeaz vos in vinculis meis &.j. Ita vt vincula mea manifesta fierent in Christo. &.j. Vinculis meis abundantius auderent. &.j. Existimamantes pressuram se suscitare vinculis meis. Et.j. aplis quantū in eodem.c. asserit vincula sua: que tñ non erant sua quoad proprietatem & dn̄iuz: sed quoad seruitutem & suppliciū. Itē Colos.vlt. Memores esto te vincu

lorum meorum. & .ij. ad Timot. j. Et catenã meã nõ erubuit. Et illud ps. cxv. Dirupisti dñe vincula mea. Etsi vincula nobis incõmoda dñr nra absqȝ omni nra proprietate & dñio multo magis vestimenta nobis cõmoda sepe dñr nra absqȝ omni nra proprietate & dñio. xxiij. q. vij. qđ aũt. & .xo. xij. q. j. non dicatis. Sfr qđ arguunt ð mutuo non valet: qȝ sicut meũ est equiuocũ vt dixiata & mutuũ qđ descẽdit ad hoc pronomine meorũ equiuocũ & cõe ad mutuũ quoad dñiuȝ: & ad mutuum quoad cõmoduȝ. Et isto scđo modo accipit mutuũ. iiij. Reg. iiij. Vade & pete mutuuȝ ab oĩbus vicinis tuis vasa vacua: & non pauca vbi mutuũ non fuit factum quoad dñium accipientes: sed solũ quoad commodũ necessitatis. Sfr eodẽ li. c. vj. quidã de filiis prophetarum de ferro securis qđ sibi acciderat in Jordane, dixit heu heu heu dñe mi, & hoc mutuo acceperã: vbi mutuuȝ non fuit effectuȝ quoad dñiuȝ passiue mutuantis, sȝ solũ quoad cõmodum. Et ita in mutuo non semp transfert dominiũ rei mutuate in accipientem. Nec semp locuȝ hȝ in pecunia: nec in aliis que vsu consumunt. Et per consequens non opȝ qȝ ille qui mutuat actiue, ex hoc qȝ mutuat: sit dñs rei mutuate: qȝ homo potest authoritate alterius mutare rem alienaȝ sicut procuratorem: licet mutuans rem aliquam authoritate propria sit dñs eius: tñ mutuans reȝ aliquam quacũqȝ authoritate & noie alterius & non suo: non oportet qȝ sit dñs eius, & maxime quoad res que non consumunt vsu sicut sunt vasa & instrumenta ferrea & bona mobilia quecũqȝ: vnde & religiosi sine proprio viuere profitentes, tota die mutuant seu commodant sibi libros suis vsibus deputatos quorum tñ librorum adinuicem mutuatorum neuter. s. nec dñs nec accipiẽs hȝ dñium ipsorum, quiȝ neuter ipsorum sit capax in spãli alicuius proprietatis. Et si dicat qȝ in talib⁹ non reperit mutuũ, qȝ mutuũ est in solis rebus que vsu ꝯsumunt. Dicendum qȝ mutuum fm qȝ de ipso loquit scriptura sacra: reperitur in quibuscumqȝ rebus siue vsu ꝯsumptibilibus siue non: vt patet ex premissis authoritatibus: vnde scriptura accipit distincte mutuuȝ pro commodato: et econuerso accipit accommodatũ indistincte pro mutuo: & sic accipit mutuo. Mat. v. & Luc. vj. put mutuuȝ est equiuocuȝ & cõe ad mutuum quoad dñium: & ad mutuum quoad cõmodum: vñ super illud Mat. v. &. volenti mutuare ne auertaris, dicit glo. duo gña prestandi complectitur: vel. s. beneuole damus: vel redditurо cõmodamus. Et super illud Luce. vj. Et si mutuũ dederitis his a quibus separatis accipere: que vobis grã: dicit glo. sic: Duo sunt gña bñficij: vel quum beneuole damus qđ damus: vel quũ redditurо commodamus. Et super illud Luc. vj. Mutuuȝ date nihil inde sperantes, dicit glo. sic non in hoie spẽ mercedis figentes: qui si non reddat qđ commodastis, reddet deus quo iubente fecistis: siue non reddat hereditas nra in eternum erit. Item arguit oppositor qȝ apli potuerunt in iudicio petere. qȝ Mat. xviij. dixit Chřs discipulis vbi erat Petrus vt sequit ibi: Tunc accedens Petrus &c. Si peccauerit in te fratres tu⁹ &c. &. f. dic ecclesie. ergo &c. Item illud apli. j. ad Cor. vj. Jã quidẽ delictũ est in vobis qȝ iudicia habetis &c. Intelligit dictũ fm oppositorẽ non talibus personis qui a se dñium oĩum tpaliuȝ abdicarunt: loquebat. n. aplus Corinthijs: qui non renunciauerunt bonis suis: vt patet. j. ad Cor. viij. de collectis quas faciebant. Et Aug. etiam dicit, qȝ nõ legit qȝ cõuersi ex gentibus communicauerint sua. Unde dicit oppositor qȝ precepta illa data Mat. v. Si quis te percusserit &c. Et qui vult tecum in iudicio contendere & tunicaȝ tuã tollere: dimitte ei & pallium: & quicũqȝ angariauerit te mille passus &c. non sunt seruanda in executione operis fm August. in libro de sermone domini in monte: sed semper in preparatione animi sunt habenda: vt. s. simus parati hec facere & sustinere, qñ charitas hoc requiret, & ad hoc allegat. xxiij. q. j. paratus: cuȝ. §. precedenti: & pp hoc fm eũ non dicit aplus. j. ad Cor. vj. Quare non iniuriam accipitis: sed dixit quare non magis iniuriam accipitis. Recipit etiam oppositor de aplis: qȝ non fuerant electi ante sermonem factum in monte, Mat. v. Ad hoc dicendum, qȝ sicut supra dictum est apli electi fuerunt ante sermonem: sicut patet. Luc. vj. & ex his que colliguntur ex sermone illo. Matt. v. Et primo ex eo quod dicitur: Accesserunt ad eum discipuli ei⁹ scilicet. xij. vñ glos. ibi: Quos constituit ibi. xij. ergo: discipuli qui dicuntur proprius ad Christum accessisse: fuerunt. xij. apli iaȝ ab ipso preelecti: propter qđ dicit Aug. ibi, Ut hi etiam essent corpore viciniores qui preceptis adimplendis animo appropinquabant. Secundo patet ex eo qȝ Chřs dixit ibi: Uos estis sal terre, quod de solis. xij. intelligitur ad literã esse dictum: quia ceteri alij discipuli erant per. xij. apostolos postea spiritualiter sale sapientie condiendi: sal. n. sapientia est. xliij. dist. sit rector. apli vero a solo Christo fuerunt sale sapientie celestis conditi. Et hoc est quod dicit ibi glo. tracta a Hiero. sic: Sal facit terram sterilem: vnde irati victores destruentes vrbes salem seminabant: ne quod in eis germen oriretur. ita & apostoli destructo peccati regno, germen vitiorum compescunt: hec glos. Et alia glo. dicit sic. Ut enim non est cibus aptus nisi sale conditus, ita sermo non est vtilis sine documento apostolice sapientie: vnde in Leuitico. j. ca. In omni sacrificio sal offeres. i. in omni qđ facis vel dicis aplicã sapientiã habe: hec gl. Itẽ Chryso. ibi in quo monstrat, qȝ necessario hoc iniungit: non. n. pro vestra vita: aut pro vna gente: sȝ pro vniuerso orbe vos merito etsi alios mordentes mala audiatis: gaudete: hoc. n. est opus salis mollia mordicare: qre aliorum maledictio nihil vob, o nocet. xj. q. iij. fm. & c. temerarium. & §. Item Salomon. xxiiij. q. iij. cũ sancti: sȝ est testis vře virtutis. Itẽ Hilarius ibi. Est aũt hic pprietas querẽda verborum aĩs dictorum: qȝ & aplorum offm, & ipsius salis nã monstrabit: hoc igitur in oẽȝ vsuȝ humani gñis effectum: ancorruptionem corporibus quibus fuerit aspersum impertit: & ad oẽm sensum conditi saporis aptissimum est. Apli aũt sunt rerum celestiuȝ predicatores & eternitatis velut satores merito sal terre nuncupati: qȝ per virtutem doctrine quasi salientes eternitati corpora seruant. Iteȝ ibi Remigius: Sal etiã per aqȝ & ardorẽ solis, & per flatum venti in nãm alteram commutat: sic & aplici viri per aquam baptismi & ardorem dilectionis: & flatu spiritussancti, in spũalem regenerationem cõiteri sunt. Sapientia etiã celestis per aplos predicata exiccat humores carnalium operum: aufert fetorẽ & putredinẽ male conuersationis, & vermem libidinose cogitationis. & illũ de quo dicit pha Esa. viij. in fi. Uermis eorum non morietur. Sunt etiam apli sal terre. i. hoium terrenorum: qui amando terram: terra vocant. Uel fm Hieronymũ: apli sal terre nuncupant: qȝ per illos vniuersum hominum conditur genus. Petrus tamen

apostolus hoc verbum, Vos estis sal terre: ad omnes sacerdotes extendit. xxiiij. dist. sacerdotes. Adde hic qd scripsi. s. de sale in. §. O gloriosa ciuitas. Psi. cũ em. in c. iiij. Tertio hoc patet ex eo quod ibi subiungit. Qui si sal euanuerit in quo salietur: ad nihilũ valet vltra nisi vt mittitur foras: qd de solis apostolis intelligendum est ad literã: qr ceteri discipuli si euanuissent: vel infatuati fuissent: potuissent per apl'os sicut per superiores saliri et reparari. Apostoli vero qui erant supremi: nõ habebant alios superiores p quos potuissent saliri: et ad statum pristinum reparari: ideo et hoc est qd dicit ibi glos. sic. Si vos per quos alij condiendi sunt: a- uersis vel prosperis cesseritis: per quos vobis error auferetur quũ vos de' elegerit tollere aliis? Quarto patet ex eo quod ibi sequitur: Vos estis lux mundi: qd de solis apostolis intelligitur per quos alij erant illuminandi: et hoc est qd dicit ibi glos. sic: Hic ostendit officiũ apostolicum: quia scilz sunt sal terre et lux mundi. Itẽ ibi Chrysostomus: Apli dicti sunt prius sal pp iudeos vel propter populũ christianũ: a quibus deus cognoscitur: quos seruant in dei scientia. lux aũt propter gentes quas ad scientie lumẽ perducunt. Item ibi Hilari'. Natura em̃ luminis est: vt lucẽ quocunqz circunferat emittat: illatũqz edibus tenebras interimat luce dominante. Igit mundus extra cognitionẽ dei positus obscure tenebrat ignorantie tenebris: cui p apostolos lumẽ scientie inuehitur: et cognitio dei claret: et de paruis eorũ corpusculis quocunque incesserint lux tenebris ministrabatur. Itẽ ibi Remigius. Sicut aũt dirigit radios suos ad effugandas humani cordis tenebras. Quinto patet per id quod dr ibi. Non põt ciuitas abscondi s' montẽ posita. vsqz ibi coram hominibus et c. Que quidẽ verba principaliter et precipue de apostolis: qui supra montem vniuersalis ecclesie constituti: ceteris alijs discipulis prefecti sunt. xxi. dist. in nouo. dicta intelligunt vnde ipsi soli velut lucerne celestis fulgoris super candelabrũ militantis ecclesie positi: ceteris prestant lumẽ grane multiformis. vñ glos. ibi dicit sic. Quia apli fundamenta sunt apte ciuitas dicuntur: probatur ex̃ de elec. fundamenta in prin. li. vj. Et super illo verbo. Sic luceat lux vestra glos. Lux tenebras soluit et postea illustrat: sic apostoli expulsis vitijs deducuntur ad lumẽ fidei et cognitionis. Item Hieronymus. Ne aũt apostoli abscondant: sed tota libertate se prodãt: docet eos fiduciam predicandi: quum dicit: Nõ põt ciuitas abscondi et c. Sexto apparet ex eo qd ibi sequit: Qui aũt soluerit et c. vsqz ibi: regno celorum. Ex quibus aperte insinuatur qz erant iam apostoli a christo constituti predicatores veritatis quũ dicit: et docuerit sic hoies et c. et. j. qui fecerit et docuerit et c. Tunc autem fuerunt apostoli electi ad apostolatum: qñ fuerunt constituti predicatores veritatis a christo: sicut patet Mar. iij. c. Et ita nõ est dubium qn apostoli in sermone dñi in mõte: essent iam ante ipsum sermonẽ electi. Aliud qd opponit: est qz preceptum de non litigando: et de nõ contendendo in iudicio datum Mat. v. et Luc. vj. et. j. ad Cor. vj. nõ semper est seruandum a viris perfectis quãtum ad operis executionẽ: sed solum quãtum ad animi preparationẽ. Et qz hoc dicat. Aug. vt supra dictum est xxiij. q. j. paratus: qd est manifeste contra intentionẽ sacre scripture: et Augustinum ac doctrinã sacrorũ doctorũ. Nã in isto precepto siue consilio dato Mat. v. Ei qui vult tecum in iudicio contendere: et tunicã tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et in illo dato Luce. vj. ab eo Qui aufert tibi vestimẽtum: et tunicam noli prohibere: et qui aufert q̃ tua sunt: ne repetas. Continent duo. vnuz affirmatiue: et aliud negatiue. Illud qd cõtinetur affirmatiue est: vt auferẽti tunicam dimittamus ei et pallium: et econuerso: auferenti vestimentum dimittamus ei et tunicaz: et istud absqz dubio non est semper seruandum exterius in opere: sed semper tenendum est in animo preparato: qr preceptuz affirmatiuum non obliget p semper vt est ẽt illud: Si quis percusserit te in vnam maxillam pbe ei et alteram. Luc. vj. Et sic intelligit Augu. et sic intelligit eum Gratianus. xxiij. q. j. §. his ita respondet: quãz dicit ibi precepta patientie: et sic loquit expresse c. sequẽs: paratus. Aliud qd continet seu implicatur negatiue in illo precepto seu consilio est: qz nõ contẽdamus in iudicio p pallio seu tunica nec quacunqz re tpali nec nobis ablata iudicialiter repetamus: nec ẽt auferenda iudicialiter prohibeamus. Et istud semp est seruandum a viris perfectis quoad opis executionem: et non solũ quantum ad animi pparationem. Sic et in illo precepto. Qui percussit te in vna maxilla et c. includunt duo. vnum affirmatiue: scz qz percutiẽti vnã maxillam: ei alteram pbeamus: et istud non semper tenẽdum est in ope exteriori: sicut probat Augu. de christo et paulo: quoz neuter in maxilla percussus prebuit corporaliter alteram: vt pre. c. paratus. Aliud qd includitur in illo precepto negatiue: qz percutientẽ nos in quacunqz parte corporis non repercutiamus: et istud seruandum est in opere exteriori maxime a viris perfectis: nisi in casu quãz quis tenet locum presidentie: vt pater percutit filiũ et dñs seruum corrigẽdo: iudex reuz puniendo. xxiij. q. iiij. qui peccat. ad fi. ideo christus nunq̃ percussit: sed petro percutienti dixit. Conuerte gladium tuuz in locuz suum. Mat. xxvj. et. xxiij. q. j. §. j. et. q. iij. §. j. demonstrans facto et exemplo malo non esse corporaliter resistendum: vnde in predicto loco: Conuerte gladiuz et c. Raban' dicit sic: Oportuit etiam vt author gratie fideles patientiam doceret: vt potius ad sustinendum aduersa instrueret: q̃ ad vindicandum prouocaret. Item ibi Augu. contra faustum. Nam vtiqz dñs iusserat vt ferrum discipuli eius ferrent: sed non iusserat vt ferirent, quid ergo indignũ si petrus post hoc peccatum factus est pastor ecclesie: sicut moyses post percussum egyptium factuz est rector synagoge vterqz em̃ non detestabili immanitate: sed emendabili animositate regulam excessit: vterqz odio iprobitatis aliene: sed ille fraterno: iste dñico: licet adhuc carnali tamen amore peccauit. vñ et Christus arguit Jacobum et Joannem petentes vindictã ignis contra samaritanos. Luc. ix. et. xxiij. q. iiij. ca vindicta. Et Christus docuit Mat. v non resistere malo: vbi Chrysostomus. Sine enim hoc mãdato legis mandatum stare non põt: qr si fm legis mandata Leuitici. xxiiij. xxiij. q. iiij. §. ex his cuz ca. seq. oibus reddere malum pro malo ceperimus: oẽs efficiemur mali: eo qz persequentes abundant. Si autem fm Christi mandatum Mat. v. non resistit malo: et si mali nõ leniuntur: tñ boni permanebunt boni. Itez ibi Hieronymus. Dñs ergo noster vicissitudinem tollens truncat initia peccatorum. In lege nãqz culpa emendatur: hic peccatorum auferuntur exordia: vñ et Ambrosi' de sancto Joseph dicit: qz ppea Christus prohibuit discipulos non

portare virgam:vt instrumenta eriperet vitiosis.xj.
q.iij. ira.⁊ Aug. super prece.verbo, nō resistere ma
lo,dicit sic:Non sit non reddere malū pro malo:sed
non resistere versus malum:vt non solū nō repēdat
quod tibi fuerat irrogatum.sed etiā non resistas qn
aliqd irrogef. hoc est quod consequenter exponit,
sed siquis te percusserit in dexterā maxillam : prebe
ei ⁊ alterā:vbi discipuli eoꝝ quoꝝ saluti cōsulere vel
lēt,imbecillitates equo aīo tolerarent. omnis nāqꝫ
improbitas ex imbecillitate animi venit:qꝛ nihil in
nocentius est ab eo qui in virtute pfectus est. Ibi ēt
Aug. Oia autem in quibus improbitatem aliquā
patimur: in duo genera diuiduntur, quoꝝ alterum
est quod restitui non potest:alterum qd̄ potest,sed in
illo qd̄ restitui non potest:alteꝝ qd̄ potest: sed in illo
quod restitui non potest vindicte solatium queri
solet.Quid enī prodest ꝙ percussus repercutis?num
quid propterea illud quod in corpore lesum est: resti
tuitur?sed timidus ⁊ vilis aīus talia fomenta desi
derat. Item ibi Chrisostomus. Nunqd autem si te
percusseris eum cōpescuisti eum vt te non percutiat:
sed magis excitasti eum vt adhuc percutiat: naꝫ ira
cundia per iracundiam non compescit:sed amplius
irritatur. Item ibi Aug. Tenebitur ergo in hoc iniu
iuriaꝝ gñe iste modus a christianis: vt accepta iniu
ria non surgat odium:sed paratus sit animus plura
ppeti:nec correctioneꝫ negligat.xxiij.q.iiij.quisquis.
cum.c.seq.que vel cōsilio vel authoritate vti potest.
pp quod etiaꝫ apłus ad Rom.xij.c.christi preceptū
sequens scribit. Non nos defendētes charissimi:sed
date locum ire.xxiij.q.j.§.j.vbi dicit glos. Ille dat lo
cum ire : qui aduersarium permittit facere qd̄ vult.
Et si viris perfectis non licet se corporaliter defen
dere:vt tot originalia probant pp virtutem patien
tie cōmendandam ⁊ dilectionē proximi, queꝫ debe
mus in amore christi cunctis rebus tpalibus prefer
re,etiam vite corporali,extollendā.Eadem rōne nō
licet viris perfectis iudicialiter defendere ⁊ conten
tiose res suas tpales propter virtutem paupertatis
cōmendandam ⁊ dilectionem proximi: quem debe
mus in amore christi cunctis rebus tpalibus prefer
re ⁊ anteponere ad hec xxiij.q.j.§.c.nisi bella.⁊.q.
iij.§.j ⁊ legif ⁊ no.ex̄ de homici. suscepim⁹. Et ideo
sicut christus ⁊ apłi:nunqꝫ repercusserunt excepto
Petro:qui in hoc peccauit:vt.ē.ꝟ. Item ibi Aug.
dixit cui ilico dictum est:Converte gladium in va
ginam:Ita christus ⁊ apłi pro rebus tpalibus:qui
bus pax fraterna preferenda est: nunqꝫ in iudicio li
tigauerunt:nec contenderūt:nec eorum statui com
petit. Et ideo sicut christus dixit non esse conten
dendum malo ita dixit non esse contendendum in
iudicio.⁊ sub eadē lege precepti interdixit vtrunqꝫ
immo vnum comprehenditur sub alio:qꝛ non con
tendere in iudicio,est quoddam non resistere malo.
Similiter sicut apostolus dixit Rom.xij. Non vos
defendētes charissimi sed date locuꝫ ire. Ita dixit.j.
Cor.vj. Iam quidem delictū est in vobis ꝙ iudicia
habetis inter vos. Quare non magis iniuriam ac
cipitis?quare non magis fraudem patimini? Ideo
sm̄ preceptum christi percussi in vna maxilla,citi⁹ de
bemus sustinere ꝙ percutiamur in alia maxilla : qꝫ
repercutiamus Item secundum preceptum eius spo
liati tunica citius debemus pmittere ꝙ spolliemur
pallio,qꝫ iudicio contendamus. Et eadem ratio est
vtrobiqꝫ:qꝛ sicut minus:immo nec maluꝫ est ex par
te patientis,nisi malum pene.de quo malo Esa.xlv.

ibi,Creans malū.⁊.xxiiij.q.iij.quidem.ꝟ.colliciani.
malū est pati in altera maxilla,qꝫ repercutere, ideo
citius debemus esse parati ad sustinenduꝫ in altera
maxilla:qꝫ repercutiamus.ita minus malū est dimit
tere pallium qꝫ ɔtendere in iudicio p qd̄ abijcif vel
remittitur pax cum proximo:adeo dimissio pallij in
telligenda est quoad pparationem animi, sed decli
natio iudicij contentiosi ⁊ litigij intelligēda est sim
pliciter quoad executionē opis. Et ideo sicut corpo
ralis defensio permittif sm̄ veniam infirmis ⁊ im
perfectis:prout patet Luce. xxij.vbi christus conces
sit apłis sm̄ veniam,ꝙ possent circa tempus sue pas
sionis pp ipsoꝝ infirmitatem sumere gladios ad eo
rum defensionē:ita in iudicio ɔtēdere ⁊ litigare pro
tpalibus rebus permittif sm̄ veniaꝫ infirmis ⁊ im
perfectis:ideo apłs.j ad Cor. vj.⁊.xj.q.j.§.ex hit om
nibus.secularia igitur iudicia si habuentis:ɔtempti
biles qui sunt in ecclesia cōstituite ad iudicandum.
que verba pertractans Grego.xix.li.moral. sic di
cit. Quia spūalia dona non caperēt si terrena eos ne
gotia deperissent.longe autem permisit dicens. Con
temptibiles qui sunt in ecclesia illos ɔstituite ad iu
dicandum.ac si aperte dicat:qui minoris sunt meriti
in ecclesia:⁊ nullis magnoꝝ donoꝝ virtutibus pol
lent:ipsi de terrenis negotijs iudicent : quatenus p
quos magna nequeūt bona:suppleanf minora.quos
⁊ contemptibiles nominat:⁊ tñ sapientes nominat
quū dicit sic. Non est sapiens quisqꝫ inter vos qui
possit iudicare fratrem suum. Qua ex re quid colligi
tur,nisi vt hi terrenas causas examinent:qui exterio
rum rerum sapientiā pceperunt.q autem spūalibus
donis vitan sunt:pfecto non debent negotijs impli
cari : vt dum non cogunf inferiora bona disponere
exercitati valeant bonis superioribus deseruire:hec
Grego. Et si iudices immediati rerum temporaliū
siue secularium:qꝫ ad hoc constituuntur, vt dirimāt
lites ⁊ litigia ac contentionū certaminis finem po
nāt.vt. C. de agrico.⁊ cen.litibus.ex̄ de re iud.iurgā
tium:⁊ de do.⁊ con. finem : vbi de hoc.⁊.c.si.ex̄. de
transac.c. vltimo. vbi de hoc. ⁊.v. q.ij.si primates.
non debent esse supremi ⁊ honorabiles: sed infirmi
⁊ contēptibiles in ecclesia: quāto magis supremi ⁊
perfecti in ecclesia non debent contēdere ⁊ litigare :
vtriqꝫ quantomagis distrahit a perfectione conten
dere in iudicio ⁊ litigare qꝫ contemptionē ⁊ litigiū
dirimere ⁊ interimere.iudices enī pacem ⁊ concor
diam serunt procurant ⁊ nutriunt.xc.di.c.penul.⁊
vlti.ex̄ de treu.⁊ pa.c.j.litigantes vero ac cōtenden
tes rixas ⁊ discordias pariunt ⁊ accendunt.illi enī
omne bonū prospectant: isti bona propria affectant
⁊ querunt. Item Aug. ptractans pdicta verba apo
stoli in enchiridion.xliiij.c.dicit sic. Nā ⁊ hic posset
putari iudicium habere aduersus alteꝝ non esse pec
catum:sed tantūmodo si extra ecclesiam vellet iudi
cari:nisi secutus adiungeret. Iam quidem omnino
delictum est in vobis:quia iudicia habetis vobiscū:
⁊ ne quit ita excusaret ⁊ diceret se iustum habere ne
gotium:sed iniquitatem pati: qꝫ velit a se iudicij sen
tentia remoueri:continuo talibus cogitationibus
vel excusationibus occurrit atqꝫ ait. Quare nō ma
gis iniquitatem patimini? quare non potius frau
damini? vt ad illud redeaf qd̄ dñs ait Mat.v.xiiij.
q.j.§.j. Si quis voluerit tunicā tuam tollere:⁊ in iu
dicio tecū contendere:dimitte ei ⁊ pallium:⁊ alio lo
co Luc.vj. Qui abstulerit inquit tua:noli repetere.
Prohibuit itaqꝫ suos de secularibus cū alijs habe

re iudiciū. Ex qua doctrina aplus dicit esse delictū: tū quū finit in ecclesia talia iudicia: finiri inter fratres fratribus iudicantibus: ex ecclesiā vero terribiliter vetat. Manifestū est etiam hic quid sm veniā concedatur infirmis: pp hoc itaqz atqz huiusmodi petam & aliā: licet his minora: oportet vt quondie crebroqz oremus dnm, atqz dicamus Mat.vj. de pe ni. dist.j. in actione. & dist.iij. de quotidianis. Dimitte nobis debita nra: hec Aug. Et ita sm Augustinum nō licet perfectis litigare: infirmis aūt concedit sm veniā: sed non fraudulenter & cū scādalo. vnde.j. ad Thessalo.iiij. Neqz circumueniat fratrez in negocio. & Mat.xviij. Ue illi per quē scandalum venit. ex de noui oper. nunt. cum ex iniuncto. & Luc.xix. Si qd aliquē defraudari: reddo quadruplum. xij.q.ij. cū de uotissimaz. & c. in antiquis. & c. in legibus. Item ad hoc est glos. sequēs intentionē beati Augustini q sic dicit super illud.j. ad Co.vj. Jam oīno delictū est in vobis &c. Glos. interlinearis. Ex hoc solo q iudicia habetis. pctm est enim litigare quū pax esse debeat. Item glos. continua. Peccatū est iudicia habere cōtra alios: sed ne excuses q hoc iuste agis: occurrit: qre nō magis iniuriā accipitis? vnde dns Luc.vj. Qui abstulerit tua noli repetere: sed tū hic sm veniam infirmis cōcedit aplus. hec glos. & sic in fi. determinat. Ut autē predicta verba August. in quibus ait peccatum est iudiciū habere cōtra fratres, sane intelligantur: dicendū quid in huiusmodi liceat perfectis, & quid non: & quid infirmis: & quid non perfectis. Igit licet repetere sua simpliciter, sine causa, sine lite sine iudicio: sed nō conuenit eis inde mouere causaz ante iudicē. Infirmis vero licet repetere sua mouendo causam ante iudicē & iudicium habendo contra fratrem: sed nō contentiose vel fraudolent: nec apud infideles iudices. hec glos. Nec obstat glos. per opponentez allegata sup uerbo apli, Omnia mihi licent. j. ad Cor.x. i. oīa mea licet repetere: qz vt pmissis apparet: glos. loquit ibi de modo repetendi sua simpliciter sine litigio iudicio & cōtentione. Itē ad hoc est Remigius super dictis verbis apli sic dicens Dupliciter peccatum: & q litigant: & q in presentia infidelium litigant: a quibus blasphemat nomen christianitatis. Jam quidē ostensum peccatuz est in vobis, q iudicia habetis inter vos accusatio litē: lis discordiā: discordia odiū generat. ne forte illi dicerent omnino pctm est si mea regro: adeo aplus dixit. In veritate oīno delictuz est in vobis, qui ɔtra preceptū dni agitis: qui dixit Luc.vj. Si quis aufert que tua sunt ne repetas. & q vobis pacē suam cōmendauit: quare nō magis damnum sustinetis? vt preceptū dni custodiatis. hec Remigius. Itē ad hoc est Chrysostomus sup Mattheuz dicens. Indigna res est vt hō fidelis stet in iudicio ante cōspectum iudicis infidelis. vel si fidelis certe secularis & q te venerari debuerat propter dignitatē fidei: iudicat te propter necessitatem cause: & perdes dignitatē christi ppter negotiū mundi. Deinde omne iudiciū irritatio cordis est: & cogitationum malaz. nam si videris q causa tua fraudibus aut pecunijs expugnet: & tu similiter cause tue adesse festinas: & si ab initio hoc ɔsiliuz nō habuisti. Item ibidem. Si semel iudiciuz cōgressus fueris: iam non cogitas vt veritas cause appereat: sed vt quocunqz victor existas. vnde & in Prouerbio.xij.c. Qui negligit dānum propter amicum, iustus est. Iter autē impioz decipiet eos. ergo a sensu cōtrario, qui nō negligit dānum propter proximuz: sicut ille qui iudicialiter sua repetit: non est pfectus perfecta iustitia. vnde glos. inter. dicit ibi. ppter amicum. i. pp christum, q dixit Joan.xv. vos amici mei estis. Iter autē impioz. glos. interlinearis: q vel sua retinere: vel aliena rapere gaudent. Item glos. dicit ibi sic. Si hoc ad literā accipit: quantomagis est dignus corona iustitie q propter deum, q dixit Lu.xij. & Matth.x. dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus: vel q vendens oia dat pauperibus, Matth.xix. vel rapinam bonoz suoz cum gaudio, Heb.x. patitur: vel carnē suaz morti tradit. Joā.xij. Hoc etiam apparet in Abraā qui prius elegit ius suū propriū, qd in preda de manibus hostium erepta tēporaliter acqsierat. xxiij.q.v. dicat. j. dist. ius militare. totaliter dimittere: qz honorē sui nois quoquo mō vellet tēporali commodo inclinare seu humiliare. Gen.xiiij. vbi dicit: Leuo manum meam ad dnm meuz excelsuz possessorē celi & terre: q a filo subtegminis vsqz ad corrigiā calige non accipiam ex oībus que tua sunt: ne dicas ego ditaui Abram. Isaac etiā patriarcha maluit iuri putei q ex paterna successione. & propria acqsitione ei debebatur cedere: qz contentioni deseruire. Gen.xxvj. vbi et puteū pro quo non accidit cōtentio merito appellat latitudo. quia plena latitudo iustitie non possidetur nisi in māsuetudine pacis foras dimissa temporaliū cōtentione vnde & ps. cxviij. Latum mandatū tuū. i. charitatis pacis & nimis. i. ad amicos & inimicos nostra tollētes. ex vt li. non con. accedens. ij. & ij. ad Cor.vj. Cor nostruz dilatatum est. & j. dilatamini & vos. Hinc etiam ve prima multitudine credentium scribit Act.iiij. & xij. q.j. c.ij. q erat eis cor vnū & aia vna: & omnia cōmunia. nec erat litigiū nec cōtentio inter eos &c. sed plena concordia, & pacis tranquillitas. & implebat ps.cxxxij. Ecce qz bonū & qz iocundum habitare fratres in vnū. vt pre.c.ij. Nimirum supra modū est iocundum & delectabile absqz omni tēporalium qstione litigio & contentione vnanimiter & pacifice viuere: nihil in hac vita felici: adeo merito ciuitas in qua hec iocunda quies & vnitas precessit hierusalē. i. visio pacis dicta est: hic aplus. j. ad Cor.xiij. Charitas non querit q sua sunt. Et si perfecta charitas de qua aplus ibi loquit: nō querit q sua sunt: quantomagis pfecta charitas non repetit iudicialiter que sua sunt: quū nihil maxime propriū habeat. vt. s. probatum est. Si em perfecta charitas sua nō querit: quō sua litigādo requirit? hinc Phil.ij. Non q sua sunt singuli considerātes: sed q alioz. facit. lxiij. dist. nosse. Omnis enim lis & cōtentio per iniquitatez exnut introducta: si. n. hō non peccasset: nulla de talib' fuisset qstio litigiū nec ɔtētio. Christus autē reduxit aplos & aplicos viros: quantū ad contemptū tpalium. ad rectitudinis prime statuz: vt expressum est. xij.q.j.c.ij. quare sicut in statu innocētie nulla fuisset qstio de tēporalibus: ita nec aplis ac viris apostolicis ad statū innocentie quoad hoc restitutis, licuit in iudicio contendere: aut pro talibus litigare. vnde christus licet in maxilla percussus ostēderit non fuisse percutiendū: cum bis in passione spoliatus nihil reclamauit. Joan.xix. Quā graue sit cōtendere ex hoc apparet. q per illud donū concordie amittitur: qd in vobis spūsanctus precipue diligit. xxiiij.q.j.§. si autē. vnde & in colūba apparuit. Joā.j. de cō. dist.iiij. aliquid. Iracundi. n. suscitant lites & contētiones. Eccli.xxviij. Phil.ij. Nihil per contētionem. j. ad Cor.xj. Si quis videt cotentiosus esse

nos talē consuetudinē non habemus: nec ecclesia dei. ij. Timoth. ij. Seruum dei litigare non oportet. ex. de sindico. c. unico. Prouerb. xvj. Homo peruersus suscitat lites. Omnis lis etiā iudicialis ex aliqua radice auaritie est. Jaco. iiij. Unde bella et lites in vobis: nōne ex concupiscentijs vestris? unde et Seneca. Quietissimā vitam ducerent homines: si hec duo tollerentur de medio. meum et tuum. pro hoc faciunt. xij. q. j. te quidē: et. §. ex his. xiiij. q. j. §. j. et. §. qz erga. xvj. q. j. de presentium. Item apostolus ad Ephe. v. Redimētes tempus: quoniam dies mali sunt etc. vbi Aug. Tempus redimit q perdit. i. dat de suo vt vacet deo: quasi det nummum vt habeat vinum. et ista est quedā temporis redemptio: vt siquis vult tecum in iudicio contendere post tunicā dimitte pallium: vt habeas cor quietum. Quis vero obijcitur quod ista precepta fuerunt data generaliter in monte Matt. v. et omnibus perfectis et imperfectis: verū est: sed non vniformiter: quia apostolis et viris perfectis fuerunt iniuncta simpliciter et absolute: alijs uero fuerunt iniuncta quodāmodo secundum quid et sub conditione: scilicet si vellēt absqz peccatō viuere: et ad perfectionem virtutis attingere. unde alijs magis fuerunt consilia quam precepta. appetētibus perfectionem precepta. unde Aug. Sed tu longe es a peccato iniusti exactoris: quo omnino non exigis debitum. ideoqz bonus magister ait. Qui percusserit te in unam maxillam: prebe ei et alteram Matth. v. xiiij. q. j. quod debet. Item Aug. Quisquis preceptis nō obtemperat: reus est; consilio. si vti volueris minus boni adipisceris: non mali aliquid perpetrabis. xiiij. q. j. quisquis. Item quod opponitur de verbo dn̄i loquētibus sibi discipulis. Matth. xviij. Si peccauerit in te frater tuus. et. j. dic ecclesie. ergo apostolici viri et apostoli possunt conqueri ecclesie de sibi iniuriantibus et suas res auferentibus. Dicēdum quod istud est potius contra opponētem: quia dn̄s loquitur ibi de modo et ordine correctionis fraterne: que est fienda intuitu fraterne charitatis: et nō intuitu proprie vtilitatis. ij. q. j. si peccauerit. vbi de hoc. xlv. dist. secundum illud. ex. de iudic. nouit. et legitur et no. ex. de hereti. cum ex iniuncto. in glos. ad hanc. Nec enim admonendus est secreto frater et postmodum denunciandus ecclesie propter aliquod cōmodum tēporale: vt opponēs in suo medio implicat: sed propter lucrum anime spūale. unde dicitur ibi: Si te audierit lucratus eris fratrē tuum. non recuperes vestem tibi ablatā: vel aliam rem temporalem. vnde Aug. ibi. Si propter te id facis: nihil facis. si autē amore illius facis: optime facis. Deinde quod instat quod apostolus. j. ad Cor. vj. quum dicit. Jam omnino delictū est in vobis: quod iudicia habetis inter vos. non loquitur viris perfectis: sed loquitur Corinthijs: qui nō reliquerant: sed sibi retinuerant bona propria temporalia: nō facit pro ipso: sed magis contra: quoniā si habere iudicia de rebus temporalibus est peccatum aliquod infirmis et imperfectis: nec eis licet nisi secundum veniam: multomagis est peccatum perfectis: nec eis licet. quod est contra opponentem. Quia autē apostolus loquitur ibi de iudicio rerum tēporalium vniuersaliter et absolute: siue cum fraude siue absqz fraude, patet: quia de tali iudicio loquitur ibi apostolus: quale concedit seu permittit ibidem ipsis Corinthijs: sed apostolus concedit seu permittit ibi Corinthijs iudiciā sine fraude: et nō iudicia cum fraude. quod patet in eo quod dicit: Judicia igitur secularia si habueritis: contēptibiles qui sunt in ecclesia, illos constituite ad iudicandū. quod manifestū ē intelligere de iudicijs bona fide absqz fraude: quia iudicia cum fraude non concedit dicens ibi: An nescitis quia iniqui regnum dei nō possidebunt? et ita omne iudiciū litigiosum siue cum fraude: siue sine fraude, implicat ad peccatum: et per consequēs repugnat viris perfectis: vnde directe reprehendit in iudicio contentionē quum dicit: Sed frater cum fratre in iudicio contendit ex qua contentione continua subiungit. Jam omnino delictum est in vobis: quod iudicia habetis inter vos. nulla de fraude et dolo: sed solum de cōtentione prehabita mentione. Ideo dicit. Jam delictum omnino est in vobis etc. quasi diceret, habere iudicia fraudulēta hoc est vituperabile apud omnes gētes etiā infideles: sed apud nos est vituperabile habere quecunqz de temporalibus iudicia siue fraudulenta siue non fraudulenta ideo citius deberetis pati iniuriā vel fraudē. quam pro temporalibus in iudicio contendere. Istam perfectionis doctrinā sequētes olim sancti anachorite egyptij nedum illud pauperculū modicum quod habebant eis subtractum in iudicio non repetebant: sed nec furibus eis subtrahentibus et scientibus ipsis aliquid dicebant. vnde de Machario legitur, quod quum semel ad cellam suam reuerteretur: et ibi inuenisset furē tollentem quod in cella habebat: stetit tanqz peregrinus carricans animal cum illo latrone de rebus suis cum multa patiētia: et perduxit eum dicēs. Nihil in hunc mundum intulimus. j. Timoth. vj. Dn̄s dedit: dn̄s abstulit: sicut ipse voluit ita factum est. benedictus deus in omnibus. Job. j. De quodam alio sene legitur, quod quum quidam alius frater vicinus suus sepe sibi furaretur de his que in cella habebat: et ipse videret illum: non arguebat senex: sed amplius operabatur dicens: puto frater ille necessarium ē habebat ergo senex magnā tribulationē et penuriā panis. Quum autē moreretur et circundedissent eum fratres senex vidit illum fratrē q solebat ei furari: et dicit ei: Accede ad me frater: et apprehendit eius manus et osculabatur dicens: Gratias ago manibus istis fratres: quia propter eas arbitror me iturum in regnum celorum. Ille autē frater compunctus corde et agens penitentiam, factus est et ipse strenuus monachus. Alius frater requisiuit senē dicens. si mihi debet paucos nummos frater: iubes vt repetam eum? Cui senex. semel tantum dic ei cum humilitate. at ille: quod si semel ei dixero et nihil mihi respondeat: quid faciam? Tunc senex. vlterius nihil dicas ei. At ille. Et quid faciam quia nō possum uincere cogitationes meas nisi illi fuero importunus. Cui senex: dimitte cogitationem tuā crepare tantummodo fratrem tuum ne cōtristes quia monachus es. Ergo viris perfectis pro re aliqua tēporali litigare non licet. Legitur etiam in vitis patrum, quod quum tres anachorite iuissent ad metendum sub certa mercede: et vnus eorum fuisset infirmatus: alij duo inuitabant eum recipere partē mercedis: ipse vero dicebat quod non debebat habere partem, qui non laborauerat. Alius anachorita determinauit hac questionē charitatiue. quod reciperet partem. quā cum placitu recepit ille infirmus. Item Luc. vj. Et ab eo q aufert tibi vestimentū etiam tunicam noli prohibere. vbi Cyrillus. Hec est enim virtus anime que omnino auersa est a passione cupiditatis diuitiarum decet enim eum qui pius est oblivisci malorum: vt et ea quibus charos amicos iuuamus: persequentibus conferamus. Item ibi. Luce. vj. Et qui aufert que tua sunt ne repetas. Chrysostomus. Adeo percipimus omnia: quod autē dicimus meū et tuum, nuda tantum sunt verba. Si nāqz domum tuam asseris: emisti vel bū

carens substentacione rei. Nam et aer et solum et cemẽtum creatoris sunt cu etiã ipse qui domum cõstruxisti:sed etsi tuus sit vsus:nõ solum pp mortẽ: sed etiã propter rerum euẽtus aĩa tua non possidetur a te: et quo pacto tue reputabunt opes? vult autẽ de⁹ tua fore q̃ tibi p fratribus credita sunt:que possideo tua non sunt nisi pro alijs dispensaueris. fiunt autẽ tua: si pro alijs dispensaueris. Si vero tibi affluent expenderis:que sunt tua iam facta sunt aliena. Sed propter nefandas opus cupidinem homines in curijs contingunt:contra qd̃ chr̃us dicit. Et q aufert q̃ tua sunt ne repetas, vbi etiam Aug. Quod de vestimento domo iumẽto fundo et q̃aliter ol pecunia dicit. hec Aug. Perfectus ergo pauper sicut erant apl̃i q omnia propter deũ dimiserunt:non litigat super re sibi ablata. et si litigat:iam cupiditate aliq̃ ligatus est. et ideo pfectus pauper non est:qa perfectus pauper nihil sibi appropriat:sed oib⁹ omnia cõmunicat:et semper ad tẽpus innocentie:quo omnia erant cõmunia se reducit. dist. viij. §.j. et xij. q.j. c. ij. hoc enĩ est pprium proprie veri et pfecti et euangelici et aplici paupertatis nihil super terram habere propriũ:nec in vsu rerum qbus vtitur proprium facere. vñ et malus religiosus quum pprium habere nõ possit:vt. xij. q.j nolo. et c. non dicatis contra naturã visus in vsu sibi proprius constituit:et ideo contra statũ regularẽ viuit:cui annexa est olo proprietatis abdicatio. extra de sta. mona. cum ad monasteriũ. §. fi. Nec gloriet se vacuo nomine non habere:si qd̃ habet pro solo vsu: alijs non cõmunicat quum nõ vtitur:qa factis verbis contrarius est:et ideo realiter proprietarius est. xij. q.j. c. ij. et c. quis tua. et c. scimus. vnde de eo proprie dicit ad Titũ. j. Confitet se nosse deum:subaudi in obseruantia regulari:factis aũt negat:qz proprietarius est nõ cõmunicando qd̃ habet quum necessario non vtit. hoc optime probat. xxij. q. v. cauete. et. xij. q.j. nolo. vñ verum et pfectum pauperẽ euangelicum: quales erant apl̃i:describens Climacus in gradu. xvj. de victoria auaritie dicit, qd̃ pauper operator non habet affectum ad aliqd vitiose qd̃ habet: et ei aduenientia quasi nõ essent reputás. si vero in aliquo contristat:nondũ pauper est factus. Qui contẽnit malos liberabitur a contradictione verboꝝ et litigatione: amator possidendi pro actu vsqz ad mortẽ pugnat. Nõ erat in Job vestigium auaritie. hinc oibus priuat⁹ imperturbatus mansit. Job. j. hucusqz Climacus. Item in vitis patrum legit, q quum duo patres simul manerẽt:dixit vnus alteri:faciam⁹ et nos vnam litẽ sicut et alij hoies faciũt. Dixit alter:nescio quem admodũ fit lis. dixit ille. Ecce ego pono vnum laterem in medio:et dico, qa meus est:et tu qa non est dic tuus:sed meus. Et ex hoc fit cõtentio et rixa. Et dũ posuissent laterem in medio:dicente uno qz meus ẽ. ille alter primũ respondit:ego meum esse spero. quũ ille alter iterum diceret:non est tuus sed meus: tunc ille respondit:et si tuus ẽ tolle eũ: quo dicto nõ inuenerunt quemadmodũ litigarent. Item in vitis patrum. Venerunt latrones in cella cuiusdã senis dicẽtes:oĩa que in cella tua sunt:venimus tollere. Respõdit senex q̃ntum vobis placet filij tollite. Tollentes ergo qcquid inuenerunt abierunt. Remansit autem sacellus in abscondito:quem tollẽs senex insecutus est eos:clamans filij tollite qd̃ obliti estis. Illi vero admirantes patientiã senis, reuocauerunt eum: et penitentiã egerunt, restituentes q̃ abstulerant: dicẽtes hic hõ dei est. Vñ pulchre clemens dicit in canone.

q. x. j. c. ij. sed p iniquitatem alius dixit hoc esse suũ, et alius illud. et sic inter mortales facta est diuisio. Item apl̃i quum missi fuerunt a dño specialiter ad pdicandum pacem iuxta Esa. lij. Quam pulchri sup montes pedes annuntiantis et pdicantis pacẽ. viij. q.j. olim. quõ in iudicio contendissent et alios ad impatientiã infirmos incitassent:et contra illud qd̃ pdicabant fecissent. hoc de eis credere indignũ est: qz magni non fuissent in regno celoꝝ, sicut sunt si dixissent et nõ fecissent et se non pacificos:et se nõn mundi contẽptores verissimos ostendissent. Mat. v. Ad eos enĩ potissime qui erant capita ecclesie: et totius perfectionis exẽplar:ptinebat non litigarent:nõ alios ad eos odiẽdos puocare. Gala. v. sed ad concordiã reuocare et pacificare. xc. dist. per totum. ex̃ de treu. et pa. c. ij. §. fi. Quis enĩ videret eos p tpalibus q̃ sunt stercora. Phil. iij. litigare, et eis de contẽptu mundi crederet? ca. xxv. dist. primũ. immo nedũ solus paulus dixit, Phi. iij. sed et oẽs alij apl̃i omnia arbitrati sumus vt stercora:vt chr̃um et proximum lucrifaciamus. Nam et simplex laicus frater Egidius socius beati Francisci dicebat. Si vis saluari nõ petas tibi fieri iustitiã ab aliquo. Preterea si apl̃i cum aliquo in iudicio litigassent:supponendũ est q semper iuste petissent:et rei contra quos egissent se cõtra iustitiam defendissent. In iudicio autẽ vterqz subit tam reus q̃ actor calũnie iuramentũ. C. de iura. calũ. aut. principales. et ex̃ de iura. cal. c. j. et vlt. sed dñs dixit Mat. v. Sit sermo vester est est non non. ex̃. de iureiu. et si chr̃us. Iurare autem et si pctm̃ non sit:nõ tñ debet fieri nisi qn necessitate cogat, videlicet quum videt pigros esse hoies ad credendũ:qd̃ eis est vtile sicut dicit Aug. in sermone dñi:et ponit. xxij. q.j. ita ergo: sed nulla necessitas erat aplis ad repetendum aliqd in iudicio:ex quo extra iudicium eoꝝ debitores nolebãt eis reddere:ergo iurare non licite poterãt:qz per hoc debitores ad salutẽ non reducebãt: immo fuisset eis occasio peierandi ex quo alr̃ eis satisfacere debitores nolebant qui enĩ scit aliũm velle falsum iurare:et a tali recipit iuramentum vincit homicidã: qz homicida corpus occisurus est: ille alam: immo duas animas:et eius quem iurare prouocauit:et suã: sic dicit Augustinus in sermone de decollatione beati Ioannis:et trãsfertur. xxij. q. v. ille. Item. Matt. v. Videns Iesus turbas:dicit Augustinus super illum sermonem, quod apostoli in hac vita illas. viij. beatitudines ibi descriptas habuerunt. Sed inter alias secunda beatitudo est, beati mites etc. vbi Augustini. Mites sunt qui cedunt improbitatibus: et non resistunt malo:sed vincunt in bono malum. Et idem super lucam. Mitiga ergo affectum tuum: vt irascaris:aut certe iratus ne peccaueris. Preclarum est enim motum temperare consilio, nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam: quam omnino non irasci:quum plerumqz illud leuius:hoc forti⁹ existimetur. Rixentur igitur immites et dimicent pro terrenis et temporalibus rebus:sed beati mites: quoniam ipsi possidebunt terrã de qua euelli
nõ possunt:illam inquam terram de qua in
psalm⁹. cxlj. dicit: Portio mea in terra vi
uentium. Ergo et apostoli pro terrenis
nõ litigauerunt in iudicio nec extra:
quod si fecissent:mititatis beatitu
dinem non habuissent: qd̃
est contra August.
vt. s. dixi.

De concordia inter decretalem exiit extra de verb.
sig. ⁊ constitutionem D. Pape Joā. C. 59.

Restat inter hec querere q̄ possit es-
se concordia inter decre. exijt. ex̄ de
v.signi.lib.vj.⁊ extrauagantē dñi
Pape Joan.xxij. que incipit, Ad
conditorē.⁊ aliam q̄ incipit, Cū in
ter.cuiꝰ tenor talis est de verbo ad
verbū extractus de bulla appensa hic ponit̄,extraua
ganti Joan.xxij.Cum inter nōnullos viros scolasti
cos,sepe contingat in dubiū reuocari:vtrum ptina-
citer affirmare redemptorē ⁊ dñm nostrum Jesum
Christum,eiusq̄ aplos in speciali non habuisse ali-
qua nec in cōmuni,hereticum sit censendum,diuer-
sis diuersa ⁊ aduersa etiam sentientibus circa illud.
Nos huic cōtrectationi finez imponere cupientes.
assertionem huiusmodi ptinacem:vide qd̄ legitur ⁊
no.ex̄ de sum.trini.c.j.li.vj,in.§.si.super verbo assere
re.in vltima glos.Joan.an.cum scripture sacre que i
plerisq̄ locis ipsos nonnulla habuisse asserit ꝯdicat
expresse ipsamq̄ scripturā sanctam, p quam vtiq̄ fi
dei orthodoxe probant̄ articuli: quoad premissa fer
mentū aperte supponat ꝯtinere mēdaciū: ac per cōse
quens quantū in ea est:eius in totū euacuans fidez
catholicā reddat eius pbationem adimens dubiā
⁊ incertā,deinceps erroneā fore censendam ac here
ticam de fratrum nostroꝝ consilio hoc ppetuo decla
ramus edicto. Rursumq̄ imposterum pertinaciter
affirmare,q̄ redemptori nostro eiusq̄ aplis his que
ipsos habuisse sacra scriptura testat̄: nequaq̄ ius ip
sis vtendi seu ꝯsumendi cōpetierit:nec illa vendēdi
seu donandi ius habuerint:aut ex ipsis alia acquirē
di:que tn̄ ipsos de premissis fecisse scriptura sacra q̄
dicere mentiri nefas est.xxxij.q.v.quid ergo.ix.dist.
ego.c.si ad sacras.cuz.c.seq.xxv.q.j.sunt quidā:testa
tur seu ipsos potuisse facere supponit expresse:quum
talis assertio ipsoꝝ vsum ⁊ gesta euident̄ includat in
pmissis non iusta. Qd̄ vtiq̄ de gestis vsu seu factis
redēptoris nostri dei filij sentire nefas est scripture
sacre ꝯtrarium,⁊ doctrine catholice inimicū:assertio
nem ipsam.extra de sum.trini.⁊ fide ca.§.porro.ibi,
ptinaciter.in Clemen.⁊ de vsur.ex graui.§.si ptina-
citer.in Clem.legit̄ ⁊ no.xxiiij.q.iij.dixit aplus.ibi,p-
tinaci aiositate.⁊ glos.si ibi,pertinacē de fratrū eorū
dem cōsilio deinceps erroneā fore censendā merito
ac hereticam iudicamus hucusq̄ verba constitutio
nis dñi Pape Joan.xxij.Videt̄ ergo saluo iudicio
Romane eccl'ie sacrosancte,q̄ verba dicte ꝯstitutio
nis contradicant determinationi ecclesie posite ex̄
de verbo.signi.exijt qui seminat.in.§.porro.nec alijs
ibi ꝯtentiis,nec a sentētijs reuerendoꝝ patrum ⁊ do
ctorum in sacre pagina famosoꝝ fratrū bonauentu
re in sua apologia ⁊ Joan.de pechano in libro de p
fectione euāgelica traditis discrepet. Nec a determi
nationibus capituli gn̄alis ordinis fratrum minoꝝ
Habet̄ aliquid trifariā capit. pusij celebrati. Nā hr̄e aliquid quantū ad p̄sentez
materiam ptine:accipit̄ tripliciter.Uno mō quantū
ad vsum facti simplicē ⁊ tn̄ iustuz.⁊ hoc modo serui
⁊ religiosi qui serui dicunt̄.liiij.di.multos:⁊ qui pro
mortuis reputant̄.C.de epis.⁊ cleri.deo nobis.§.j.in
fi.i tex.⁊ in glo.⁊.xvj.q.j.placuit.vbi de hoc.⁊.c.sunt
nōnulli.in prin.vno modo dicunt̄ hr̄ q̄ntuz ad vsuz
facti.ff.de pecu.l.nec seruus.⁊.l.id vestimentū . ⁊ no.
xij.q.j.nō dicatis.in glos.nunqd.⁊.c.dilectissimis in
glos ergo aliquis.⁊ sic accipitur vno modo hr̄e.ff.de
v.signi.habere.legit̄ ⁊ no.xxiij.q.vij.qd̄ autem ibi.
non solū que habebant ⁊c.⁊ in glos.non intelligas.
Et hoc modo hr̄e accipitur in regula beati Frācisci
ab eccl'ia approbata,in.c.siqui.ibi,habeāt vnā tuni-
cam cū capitio:⁊ aliā sine capitio q̄ voluerint hr̄e. ⁊
in.c.clerici.ibi.ex quo hr̄e poterunt breuiaria.⁊ in.c.
fratres nihil.ibi.habere velitis:Et isto mō habendi
religiosi dicunt̄ hr̄e:qui tn̄ quantū ad propriū nihil
habent:vt.xij.q.j.non dicatis.in prin.⁊.xviij.q.ij. ab
bates.ibi.aut peculiare aliquid habere.⁊.liiij.distin.
abbati.ibi,qui enim nihil proprium habet.⁊.C.de
episco.⁊ cleri.aut.ingressi.⁊.xix.q.vlt.q: ingredienti
bus.⁊ extra de of.or.quāto.⁊.xij.q.j.nolo.ibi,Nulli
licet in societate nostra habere aliquid ppriuz.extra
de regu.ex parte.de ꝯuer ꝯiu.dudum.§. vetum.⁊ de
sta.mona.c.ij.⁊.c.sup eo.⁊.c.cum ad monasteriuz.§.
fi.vbi de hoc.⁊ no.de cuz.dist.j.iubemus. Apocal.c.
vlti.in.j.glos.in fi.⁊ q̄ cleri.vel vo.c.vlt. in glos. ergo.
Et de hoc modo habēdi simplici loqtur pre. decre.
exijt.⁊ decre.Clemen.exiui de paradiso.posita in tit.
de v.signi. In q̄bus dicitur q̄ fratres minores fm̄
regulā beati Francisci habere possunt vnā tunicam
cum capitio ⁊ aliā sine capitio Et tn̄ in eiusdem di
q̄ fratres nihil sibi appropriēt:vel appropriare sibi
nihil possunt vel in cōi etiā: q: hoc expresse in regu-
la continet̄ in.c.fratres nihil sibi approprient . per q̄
liquido apparet,q̄ habere ibi sumit̄ quantū ad sim
plicem facti vsum.Et fm̄ hunc modū chr̄us ⁊ apo-
stoli habuerunt in cōmuni ⁊ in speciali ⁊ iuste ⁊ etiā
aliq̄n loculos.Quoꝝ aplorum locum ⁊ vitā tenent
monachi quantū ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ do
miniū oium reruz in speciali: vt no.xvj.q.j.ex autho
ritate.q.j.vidētes. in glos.Epi ⁊ fratres quātum ad
abdicationē proprietatis ⁊ dñium oium rerum taz
in speciali,q̄ in cōmuni vt habet̄ i dicta decre.exijt.
§.porro. Alio mō accipit̄ habere quantū ad ius ad
ministrationis ⁊ dispensationis.Et hoc modo pre-
lati siue episcopi q̄ in locum aplorum succedūt quo-
ad prelationem ⁊ dispensationē reꝝ eccl'ie,vt pre.c.
videntes.in textu ⁊ in glos.⁊.lxviij.dist.quoꝝ vices.
⁊.xxj.di. in nouo. dicuntur hr̄e ⁊ habētius admini
strationis ⁊ dispēsationis ad vtendū rebus ecclesiasti
cis.non q̄ res ecclesie dicant̄ eoꝝ esse quantum ad
dñiuz ⁊ ꝓprietatē:sed solū quantuz ad procuratio-
nem ⁊ dispensationem ⁊ administrationē.⁊ hoc pro
batur.xij.q.j.c.vltimo.in textu ⁊ in glos.xxiij.q. vij.
qd̄ autem.⁊.xxiij.q.viij.conuenior.⁊ extra de dona.
c.ij.legit̄ ⁊ no.cum si.⁊.xij.q.j.eps ecclesiasticaꝝ.x.q.
ij.eps. Et ex hoc iure cōpetit eis vendere ⁊ donare
in casibꝰ in iure concessis.xij.q.ij. sine exceptione.x.
q.ij.hoc ius. extra de re eccle.non alie.vt.ā.extra de
his que fi.a prela.cum in aplica sede.⁊ legit̄ ⁊ no.de
dona ceterū.cuz si. Tertio mō sumit̄ habere quan
tum ad dñium.Et hoc modi habendi dñium subdi
stinguitur.Uno modo dicit̄ q̄s habere scilicet quan
tum ad dñiuz qd̄ est de iure diuino: de quo iure diui
no.no.dist.j.ius naturale.i glos.j.⁊ dist.viij.quo iure
in glos.ex hoc.Et hoc modo res deo siue eccl'ie dona
te vel oblate ꝓpter deum:⁊ decime dicuntur haberi
⁊ esse in dñio christi ⁊ corporis eius qd̄ est ecclesia .
xij.q.ij.qui christi.⁊.c.nulli liceat.⁊.c.pdia.⁊.c.q ab-
stulerit.⁊.q.iij.pontifices.⁊.q.j.res ecclesie.⁊ c.vidē
tes.⁊.c.expedit. vbi de hoc no.⁊ plene per Jnnoc.
⁊ Ostiē.extra de causa.pos.cuz sup.⁊ de hoc dñio le-
gitur.xvj.q.iij.inter memoratos.vbi dicit̄ , ecclesie
cuiusest ius retentionis sic eternū dñium.⁊ habet̄

Leuit. vlti. circa fi. de hoc dñio qđ spectat ad chūz ⁊ ad corpus eius qđ est eccl'ia fidelium. xxiij. q. v. de ligmibus. dicitur. j. ad Cor. iij. Oia vestra sunt: vos autē christi. xxiij. q. vij. c. j. circa prin. ⁊ c. qđ autē. circa fi. Et ne hoc modo habendi expresse Aug. super Joā. loquēs de donatistis dicit: Ueniant ad catholicam ecclesiam: ⁊ nobiscū habeant non solum terram: sed ēt eum qui fecit celū ⁊ terram. In hmōi autem cōmunitate viuentes: ⁊ iter paupertatis altissime arripientes, ⁊ pfectionis euāgelice: non q̄runt in reb⁹ quas habent nisi vsum. xij. q. j. clericus. ⁊ c. epl'a. vij. Phil. vlti. Thessalonicā mihi misistis in vsū. glo. ibi q̄est Aug. dicit: Preter vsum in rebus nihil querendum est. ⁊. j. ad Timoth. vj. habētes alimenta ⁊c. ideo dicit ibi signāter: qbus tegamur, vt ostēderet se nō q̄rere nisi vsū. ⁊ q̄ vsus alimētoꝝ ⁊ tegumētoꝝ inter hoīes distinctus est: ⁊ habetur in speciali: ideo sepe scriptura diuina vtitur his noībus scꝫ meū tuū: iuxta illud ps. xxj. Partiti sunt vestimēta mea sibi ⁊ sup vestē meā miserunt sortē. Jo. xix. iuxta quod dictum est. j. Timot. vj. habentes alimenta ⁊c. ⁊ habebat christus loculos. xij. q. j. Timoth. vj. habētes alimenta ⁊c. ⁊ habebat chūs loculos. xij. q. j. habebat. Et q̄ hec intelligant quantum ad vsū: patꝫ per Augustinum in verbis illis apl'i. j. ad Cori. iij. in fi. Omnia vestra sunt. ⁊. xxiij. q. qđ autē. in fi. dicentē. Oia vestra sunt: scꝫ supiora equalia ⁊ inferiora. Superiora vestra sunt ad perfruendū: vt deus trinitas. Equalia ad conuiuendū: vt angeli qui ⁊ nostri sunt modo: quia ad vsū nobis sunt: sicut dñi dicunt esse famuloꝝ: non dñio: sed ad vsum eoꝝ. Inferiora ad vtendum. hec Aug. ⁊ ponit ipsa authoritas Augu. in li. questionū euangelij: ⁊ recitatur in glos. ad Ro. viij. ⁊ scdo sententiarū ibi: omnia. n. ⁊c. Ex isto etiā iure diuino viris iter pfectionis arripientibus prohibetur dicere: hoc meū: hoc tuū proprium. xiiij. q. j. in pri. dist. viij. §. j. ⁊ c. j. xij. q. j. dilectissimis. ⁊ de hoc statu pfectionis Petr⁹ in psona omniū apostoloꝝ dixit Mat. xix. Mar. x. Luc. xviij. Ecce nos reliquimus oia. Et chūs ostendēs ex hoc eos in regno celorū excellentē gloriā promereri: dixit ibi. Uos qui secuti estis me, quum se. fi. hoīs ⁊c. Ex hoc etiā iure prohibetur viris iter pfectionis arripientibus in iudicio contendere: dicente Christo. Siquis voluerit tunicam tuam tollere: ⁊ in iudicio tecum contendere: dimitte ei ⁊ pallium: ut habetur. Matth. v. ⁊. xiiij. q. j. in prin. ⁊ c. j. ⁊. xxiij. q. iij. §. j. Ex hoc etiā iure diuino apostolis ⁊ eorum vitam professis competijt ⁊ cōpetit tpe necessitatis emere ⁊ vendere. vñ dicitur Joan. iiij. Discipuli eius ierunt in ciuitatē ⁊ cibos emerent. Quia autē hoc fecerint: tempore scilicet quū eis aliter p auxiliū humanū non fuisset prouisum de victualibus patet in eodem euangelio Joan. q̄ samaritani non coutebantur iudeis. ⁊ Luce. ix. dicitur, Intrauerunt ciuitatē samaritanorum vt pararent illi: ⁊ non receperunt illū. vnde glos. Bede ibi. Non. n. coutunt iudei samaritanis: vt Joan. ostendit. Ex quo patet: q̄ samaritani erant inhospitales iudeis: vnde apl'is per humanū auxiliū non fuisset prouisum: nisi emissent. Quarto modo dicit quis hře dominium ⁊ proprietatē de iure scꝫ positiuo: de iure scilicet imperatoꝝ: qđ per iniquitatem extitit introductū: scꝫ vt homines dicant: hoc meū: hoc tuum proprium. ⁊ in iudicio cōtendant: vt dicit in pre. c. quo iure. ⁊ c. dilectissimis: ⁊ de hoc mō habendi iure proprietatis ⁊ dominij loquitur lex. ff. de

Þ. signi. l. habere duobus modis di. ⁊. ff. de. Þ. oblig. stipulatio ista, §. habere. ⁊ no. xxiij. q. vij. qđ autē. in glos. non intelligas. Et ex hoc iure habendi datur ⁊ cōpetit in iudicio actio ⁊ exceptio. ff. de acqui. re. do. l. rem in bonis: ⁊ inde litigia proueniūt: ⁊ huiusmodi dominiū ⁊ proprietatē abdicare: sicut vna psona priuata potest: ⁊ ad perfectionem ptinet: sic ⁊ vniuersum collegium singulare solum qđ obtinet uicem singularis psone. ff. de fideiu. l. mortuo. pōt a suo toto collegio abdicare: ⁊ ad culmen pfectionis pertinet. Et de tali abdicatione in speciali ⁊ in cōmuni: q̄ sit meritoria ⁊ sancta: ⁊ etiā a chřo apostolis tradita, loquitur decreta. pie. exijt. §. porro. ⁊ alie constitutiones a Romanis pōtificibus super regulā ⁊ statum fratrum minoꝝ edite: dominio aut iure ⁊ cōmunitati emanātibus a iure diuino: q̄ qđ est veritas in colūba, xxiij. q. j. loquitur. l. in vniuersali eccl'ia nō est salubre nec licitum renunciare. Ex quibus patet q̄ error est dicere simpliciter ⁊ absolute siue indefinite: q̄ christus ⁊ apl'i non habuerunt aliqua in speciali nec etiā communi. ⁊ sic oēm modum habendi excludere: ⁊ per consequens includere: q̄ ipsi non habuerunt res aliquas quantū ad vsum facti nec in speciali nec in cōmuni. Et q̄ in quantū prelati eccl'ie militantis: ⁊ ad ministratores siue dispensatores: non habuerūt ius vtendi et administrandi in rebus oblatis siue concessis eis: ⁊ vendendi ⁊ donandi eas: prout sacri canones dicunt: quum hoc cōtradicat sacre scripture ⁊ sacris canonib⁹ ⁊ dicte decre. exijt. dicēti q̄ christus loculos habuit: ⁊ cōsequenter in dicta constitutione: Cum inter nonnullos: dicit scꝫ q̄ hoc ptinaciter affirmare hereticū sit censendū. Dicere autē cū dicta determinatione eccl'ie posita in decre. exijt. §. porro. scꝫ q̄ abdicatio proprietatis oim rerum tam in speciali q̄ȝ in cōmuni pp deū sit meritoria ⁊ sancta: q̄ȝ ⁊ christus viam pfectionis ostendens. verbo docuit ⁊ exēplo firmauit: q̄ȝ quia apostoli in quantū fuerūt professores paupertatis excelse, ⁊ de qua dicit. Mat. xix. Ecce nos reliquimus oia ⁊c. in. volentes pfecte viuere p doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deriuarūt. Et q̄ et christus inter dū loculos habuit condescendēs infirmis: ⁊ per consequens q̄ christus ei eius apl'i viā perfectionis ostēdentes: non habuerunt proprietates rerum et dominiū in speciali: vel ipsoꝝ apl'oꝝ priuato collegio appropriatum, qđ est ex iure imperatoꝝ: ⁊ implicat ad litigandum: ⁊ per iniquitatē introductū: vt dictū est, nō est hereticū nec erroneū. nec hoc dicere videtur dicta constitutio, Cum inter nonnullos. cum dicta decre. Exijt. nullā prorsus faciat mentionē: nec eam tollit: nec ei in aliquo derogare videtur: immo quū idem sctissimus př ⁊ dñs dñs Joā. Papa. xxij. pronuntiauerit de cōsilio ⁊ assensu dñorum Cardinalium decre. Exijt salubriter editā solidam claram ⁊ lucidā multaq̄ȝ maturitate digestam: prout in sua constitione q̄ incipit: Quorundā: expresse continet: ac etiā viēnense conciliū in constitutione ille, Exiui de paradiso. posita in titulo de Þ. signi. ipsam determinationē factā in illa. Exijt q̄ seminat. ⁊ tradictorio iudicio approbauerit in hac parte: nullo modo dicendū, nec credendum: nec q̄ p verba aliqua generalia posita in dicta constitutione vltima. Cum inter. noluerit subuertere p suos predecessores ⁊ seipsum cū multa maturitate definita. ex. de elec. ecclesia nřa. ij. sed promptū debet esse iura iuribus concordare. C. de inof. testa. l. si qñ. de elec. cum expectat. li. vj. constitutio. n. sequens fm precedentē

est intelligẽda. extra de of. dele. sup questionẽ: in pn. nec constitutioni pcedenti per subsequentẽ derogatur nisi in quantũ inuenitur expressum. C. de edili: pua. l. vltimo. ff. de adimẽ. l. alumne. §. qui filiusum inten. de adminis. offi. in fa. appel. ad fi. Et qd non mutatur quare stare prohibetur. C. de testa. l. sancimus. ꝛ. O. de ap. l. pcipimus. vide qd legitur ꝛ no. extra de con stitu. licet. li. vj. in glo. cõtra. Preterea post publicationẽ dicte cõstitutionis. Cuz iter nõnullos. Jdẽ dñs Papa Joã. de cõsilio sacri collegij dñorum Cardinaliuz in cõdẽnatione quã fecit iuxta supplicationẽ sibi factaz p parte ordinis fratrũ minoꝝ de postilla quã frater Petrus Joannis sup Apocal. cõscripsit. habuit consilium magistroꝝ in sacra pagina: qbus examinationẽ cõmisit appostilice: inter quos magistros fuerunt fratres Guido de landinis archiepũs viennẽ. ꝛ Petrus de palude ordinis pdicatoꝝ: ꝛ multi alij magistri ordinũ ꝛ statuum: in quo cõsilio p ipsos magistros scripto sub eoꝝ sigillis in forma publica instrumenti pfato dño pape tradito de articulo, quem dictus petrus Joan. scripsit in dicta apostilla. Cuius articuli tenor de verbo ad verbũ talis est: cõtinetur. Ex quo p Romane eccl'ie authonticã testificationẽ constat regulã minoꝝ per beatum Franciscũ editaz esse vere ꝛ pprie illam euangelicã quã Christus in se ipso seruauit ꝛ aplis imposuit ꝛ in euãgelijs conscribi fecit. Et nihilominus cõstet hoc p irrefragabilia testimonia libroꝝ euangelioꝝ ꝛ ceterarum scripturarum sanctarũ. ꝛ p sanctos expositores earum: put alibi est superabunde monstratum: dicti magistri in sacra pagina de hoc articulo suũ dant iudiciũ in hec verba. Si dictus Petrus ioã. hec verba accepit sm intellectum ꝛ declarationẽ decre. Exiit. veruz dicit. Si autẽ intelligit sicut ipse alibi declarat ꝛ sui sequaces asserunt: qꝫ regula btĩ Frãcisci sit vere ꝛ proprie idem ꝛ ipsum euangeliũ qd christi: ꝛ econuerso: ꝛ qꝫ dñs papa nõ habet potestatez sup eam sicut nec sup euangelium: uel quicquid est in regula bti Francisci totum christus ad literã seruauerit. ꝛ aplis imposuerit obseruandũ: hoc totuz simpliciter reputamus hereticum ridiculũ ꝛ insanũ, nec istud probat p aliqd testimoniuz qd iudicat. Hec verba dicti consilij siue iudicij magistroꝝ pfatus dñs papa Joã. recepit. Ex qbus patere potest cui libet intelligenti, qꝫ ipse dñs papa p predictã constitutionẽ: cum inter nõnullos non intelligit dictã determinationẽ in sepe dicta decreta. Exiit. positã in hac parte aliqualit tollere vel limitare. Jdez etiã dñs papa Joã. qñ in consistorio legebat dicta constitutio: Cuz inter nõnullos: ad dictum cuiusdã Card. dicentis eidem dño pape: qꝫ in ipsa constitutione exprimeret hereticũ fore pertinaciter affirmare christũ ꝛ aplos non habuisse pprietatem ꝛ dñium rerũ in speciali nec etiã in cõmuni. Rñdit non faciamus. Preterea nouissime pfatus dñs papa venerabilẽ doctorem fratrẽ Thomaz de aquino catalogo sctõrum adscripsit: q doctor in libello quez edidit contra dãnantem statum non habentium in cõmuni possessiones ꝛ dominia reꝝ: sed p mendicitatem victũ sibi qrentium: qui libellus incipit: Ecce inimici tui sonuerunt. v. c. expresse determinat atqꝫ pbat p authoritates euangelij ꝛ sctõrum doctoruz ecclesie: qꝫ possessiones ꝛ dñia tam in speciali quã in cõi: ꝛ diuitias relinquere: est quidã grad' altior contentus sub pfectione euangelica. Et in responsionibus qs facit ad argumenta in oppositũ: dicit sic de verbo ad verbum. Ad. xvij. ca. dicendũ est, qꝫ ecclia: qꝫ multos infirmos sustinet: qui nõ de facili sine tẽporalium possessionum solatio ecclesiasticam vitã ducere sustineret, expedit facultates cõmunes in ecclia possidere: dimissis ppriis: ꝛ pcipue propter pauperes sustentandos: non tñ propter hoc sequit: qꝫ nõ sit expediens a pdictis viris qui ppria dimiserunt: vitaz religiosam agere sine cõmunibus possessionib'. Et qm̃ pfectio euangelica ꝛ aplica non annulletur in illis q possessiones cões habentes expressius seruatur in illis q propriis dimissis etiã communib' carent. hec ibi. Et ad illud qd obijcitur p aduersarios paupertatis in speciali ꝛ in cõmuni: qꝫ christus loculos habuit. in eodẽ libello respondet in hec verba. Ad id aũt qd. vij. dicitur dicendũ: qꝫ dñus non sit preceptuz: qꝫ nihil pecunie ad usus necessarios reseruetur a fidelibus: sed tñ cõsiliũ. nec dñs habuit loculos quasi aliter et puidere nõ potuisset: sed vt in se gerẽs infirmorum psonam: vt sibi licitũ crederent qd a christo obseruari viderent. hec ibi. ꝛ probat p authoritates sctõrum doctoꝝ eccl'ie. Et iã in eodẽ libello dicit sic ꝛ in eodem c. Ad. xiiij. dicendũ est qꝫ sicut supra dictũ est: q dñs pecuniã seruari fecit in loculis in necessarios vsus: vt infirmis cõdescenderet, ꝛ ideo non est reputandum p superstitione si aliqui perfecti viri nolũt pecunias reseruare. Et qm̃ christus pecuniam sic seruari fecerit: nec eam habuerit ex aliqbus possessionibus: sed magis ei a fidelibus p modũ elemosyne ministrabatur: hec ibi. Et iã in e. c. dicit sic. Ad. xxi. dicendum est: qd qm̃ sancti patres modũ illũ habendi possessiones in cõi approbauerunt: non tamẽ hunc modum abdicationis in communi reprobauerunt: ꝛ ideo non est psumptuosum hunc modum sequi: alias nihil de nouo posset institui qd nõ fuerit antiquus obseruatum: nihilhominus tñ iste modus viuendi a multis sanctis patribus fuit antiquitus obseruatus: ꝛ etiã in eccl'ia primitiua. hec dictus doctor. Si autem huiusmodi doctrina dicti doctoris fuisset contra fidez euangelij: aut scripture diuine aduersa, ac p cõsequens erronea ꝛ heretica: non est veri simile nec credendũ: qd prefatus sanctissimus papa Joan. ipsuz sanctoꝝ catalogo adscripsisset. Nec huic obsistit qd pfatus venerabilis doctor in sua summa secunda secunde dicit qd hẽe aliqd in communi nõ diminuit de pfectione religionis: inducens ad: hoc. xvi. q. i. expedit. quia sicut colligi potest p rationes p eum ad hoc probandum adductas, intelligit qd habere in cõmuni non diminuit aliqd de illa pfectione q essentialiter est annexa religioni: q in abdicatione proprietatis ꝛ dominij oium rerum in speciali siue in singulari cõsistit: de qua loquit extra de statu. mona. cum ad monasterium. in fi. ꝛ dictum. c. expedit: quã sancti Hilarius: Aug. Benedictus, ꝛ plures alij habentes in cõmuni possessiones ꝛ rerum dominia ad sufficientiã professi sunt: non autẽ intelligit: qd nõ diminuat aliqd de illa pfectione q est supererogationis ꝛ culminis aplici: p quaz abdicant possessiones in pprio ꝛ in cõi: ꝛ status mendicitatis eligitur. alioquin si de tali intellexisset (qd absit) incurrisset sententiam qꝫ felicis recordationis dñs Alexander. iiij. de consilio dñoꝝ Card. protulit in oẽs asserentes huiusmodi abdicationẽ pprietatis ꝛ dñi oiuz rerum tam in speciali qꝫ in cõi: non esse de pfectione euangelica: ꝛ in eterna retributione pcellentem gloriã non mereri: prout in duabus constitutionibus p ipsum pontificẽ super hoc editis: quaz vna incipit: Romanus pontifex: ꝛ alia: Non sine multa cordis amaritudine.

tudine plenius continet. Et fuisset contrarius sibi & ordini suo & pcedenti determinationi sue: quaz in predicto libello conscripsit: quod de tanto doctore credenduz non est. Nec obs. quod dicitur q licet dictus doctor in dicto opusculo, Ecce inimici. dixerit q non habere possessiones in communi et per mendicitatem victuz querere, contineatur sub perfectione euangelica: nõ tamen dixit: nec intellexit, q prorsus abdicare proprietatem & dominium omniuz rerum in speciali & in communi, contineatur sub perfectione euangelica, quum habere dominiũ & proprietates aliquarum rerum necessariarum in communi ad vitaz non inducant vt dicunt solicitudinẽ charitatis impeditiuã. Et vere non obs. Nam oẽs rõnes & authoritates quas inducit ad probandum statũ mendicitatis esse licitum & sub perfectione euangelica contineri: ita arguunt statum abdicantiũ proprietatem & dñium rerum omnium in speciali & in cõi, contineri sub perfectione euangelica & eminentius, sicut statum illoruz qui in aliquibus modicis dicũt se in cõi proprietatẽ & dñium retinere, & sufficientiaz possessionũ in cõi vnde viuere possint absqz mendicitate: a se ex eorum statu asserunt abdicare, maxime quum habere in aliquibus rebus proprietatem & dñium introductum de iure gentiũ vel ciuili non sit ad vitã humanã necessarium. Nihil est. n. ad vitam humananı necessariũ conseruandam nisi vsus rerũ. Et ideo preter vsum nihil in rebus querendum est: vt superius est probatũ. Si. n. dñium & proprietates domorum & librorum & vestimentorum & pecuniarũ: ex quibus hmõi necessaria acquiruntur: foret necessarium ad vitam humanã conseruandã: sicut nullus in speciali potest licite renuntiare illis sine quibus non conseruatur esse nature: sic nec in speciali, nec in cõi posset renuntiari dñio & proprietati talium rerũ necessariarum. Retinere etiaz in cõi dñia & proprietates in rebus, ita videtur inducere solicitudinẽ suo modo, & animum ad auaritiam implicare: sicut retẽtio dñij & proprietatis in singularibus inducit. Sicut enim ex eo q quis dicit, hoc meum propriũ, hoc tuum proprium, inducitur litigium inter seculares personas: ita ex eo q vnum collegiuz quod vicẽ obtinet singularis persone: vt dictum est: hoc meum dicit, hoc tuum insurgunt litigia & contentiones inter collegia & cõitates: que a charitate plurimum distrahunt sicut experientia manifestat. Preterea ecclesia vniuersalis frequẽter determinauit q abdicatio pprietatis & dñij omnium rerum tam in speciali q̃ȝ in cõi: quam fratres minores profitẽtur: sub perfectione euangelica arctius etiam continetur: & damnat contrarium asserentes: vt in preallegata constitutione dñi Alexan. iiij. Non sine multa cordis amaritudine. continetur: quã dictus doctor non potuit ignorare: & ideo nullatenus est dicendum, q contra cõstitutionem definitionem & determinationẽ ecclesie dicere voluerit, q abdicare proprietates & dñia rerum omnium tam in speciali q̃ȝ in cõi, non contineatur sub perfectione euangelica: & per cõsequens a determinatione ecclesie deuiare. & seipsuz propria voce dãnare: & sibi cõtrarius esse: & p cõsequens minime audiẽdus. C. de muneribus. l. professio. li. x. lxxxiij. di. gesta. xxiij. q. vij. quod aũt. & extra de ap. solicitudinez. Sed & si cõtra ecclesiã diceret stabitur determinationi ecclesie & nõ sibi etsi maior Augustino fuisset. xx. dist. c. j. Et predicta semper intelligant saluo iudicio meliori & sub correctione dñi pape, & sedis eius.

Quod non est hereticuz asserere q christ⁹ & apostoli non habuerunt aliqui in speciali vel in communi per modum dñij vel proprietatis. Cap. 60.

Ex premissis patet aliqualiter, quid tenenduz sit in questione que mota fuit tempore dñi pape Jo. xxij. vtrũ asserere q christus & apli non habuerunt aliquid in cõi sit hereticũ. In qua insuper q̃stione primo explicãdus est titulus & intellũs q̃nis. Nã non queritur de christo inquantũ deus: qr hoc modo, dñi est terra & plenitudo eius. vt in ps. dicit. xxiij. & lxxxviij. & extra de deci. tua nobis. §. verum. & dist. viij. quo iure. sc. n. loquitur Joã. j. Joannes euangelista prout exponit papa Leo in sermone de circuncisione dñi. In propria inquit venit, & sui euz non receperũt. & in ps. xlix. Si esuriero non dicã tibi me⁹ est. n. orbis terre & plenitudo ei⁹. Nec enĩ intelligitur ista questio de tpe, pnt chr̃s fuit in etate puerili seu iuuenili. Nec de aplis ante q̃ȝ essent cuz christo, & a christo vocati & ad predicandũ missi: nã ante nondũ erant apli. Apls. n. interpretat missus: vt dicit Maximus in sermone de aplis. & facit. xxj. di. in nouo. Sed intelligitur de christo pro illo & ab illo tẽpore, quo ipse incipit publice predicare, & ad contẽptum mundi & penitentiã holes inuitare. Et aplos qui fuerunt propria & principalia membra corporis mystici catholice ecclesie christi, ad statuz perfectionis vocare. sic habetur Matth. iiij. q vocauit petrũ & andream fratrem eius, Jacobum & Joannez fratrem eius: quibus & dixit. Venite post me faciaz vos fieri piscatores hominuz. & de apostolis pro illo tpe, quo christus eos constituit aplos illos ad predicandũ mittens: ac eis formam perfectionis dans, dicẽs Mat. x. Nolite possidere auruz &c. Luce. x. Nolite portare sacculum neqz peram. & Luce. ix. Nihil tuleritis in via. & Mar. vj. Precepit eis ne quid tollerent in via. Nec etiam potest intelligi q̃stio de aplis prout fuerunt prelati ecclesie militãtis constituti, & cura animarum eis commissa: qr hmõi platio et cura non fuit eis commissa et tradita ante mortẽ christi: sed post mortẽ & resurrectionẽ christi: vt habetur ex p̃sle et no. l. di. considerãdũ. et extra de elec. significasti. et no. xxj. dist. in nouo. Sed intelligitur de aplis pro tpe in quo fuerunt cũ christo: et ab eo missi: et eis (vt dictũ est) imposita forma perfectionis ad huius seculi cupiditatẽ et auaritiaz extirpandam. Et ideo signanter in titulo questionis copulatiue sine coniũctim dicit. Querit vtrũ asserere q christ⁹ et apli etc. Rursus ad intellectũ dicte q̃nis attendendum est q habere aliquid quantum ad presentẽ materiam ptinet: potest itelligi dupli̇r. Vno modo iure dñij vel quasi, seu proprietatis: vt dictuz est in. §. proxime pre. Scdo dicitur quis habere quantũ ad simplicẽ facti vsuz, nihil sibi proprietatis vendicãs: nec habẽs in hoc et hoc modo dicit habere seru⁹ et religiosus vestes et res quibus vtitur. et tunc habere demonstrat potius factum q̃ȝ ius. ff. de pecu. nec seruus. qr quantũ ad ius ciuile attinet: seru⁹ p nullo habet. ff. de reg. iur. l. quod attinet. Et idem de religiosis: qui quãtũ ad ius ciuile ptinet et ad mundum, p mortuis habẽtur: vt. s. dixi in. §. proxime pre. vel dispẽsatione: sicut aliqñ hz religiosus dispensator vel executor cõstitutus a testatore ad res aliquas vel bona vel pecunias

An asserere q christ⁹ et apli nõ habuerunt aliquid in communi sit hereticum.

Habere aliquid.

pauperib⁹ vel alijs dispēsanda: extra de testa. tua. & c. Joannes. & c. si religiosus. vj. li. vñ & tales executores possunt agere ɔtra heredes. C. de epis. & cleri. nulli. Et si nullus sit heres: tñ pōt ipse executor totā hereditatē vendicare: nec detraheт falcidiam. C. d̄ epis. & cleri. si quis. & pre. c. tua. & c. Joānes. Si aūt ad alios vsus testator vellet expendi: sic nullū cōmodū ad executorē ptinere dz: puta: q2 minister tm̄ ɔstituitur: tunc nō poterit agere. ff. ad trebel. Lucius. §. menia. Si vero aliqd̄ cōmodū puta falcidiaz: ad eū voluit pertinere: tunc aget. ff. de le. ij. titulo. x. ſm Innocen. qui sic no. in pre. c. Joannes. Uel quūz quis hz res sibi per aliquē cōmodatas seu depositas seu cōmodatas: & tunc in his non hz nec dñium: nec proprietatem: nec etiā proprie possessionem iuris: quia rei commodate & deposite possessionez & dominiuz retinemus. ff. commoda: rei commodate. ff. deposi. licet: & no. extra de commoda. c. vnico. in glo. & deposito. c. in glo. j. in fi. & de sequestra. posses. & fruc. c. j. glo. in hoc ipsum. Sed aliqñ quuz possidere accipit largo modo, pro detentione facti: & hoc modo dñr prelati & depositarij possidere seu hr̄e. prout hr̄e sumitur largo modo pro detinere: vt. s̄. notatum est. §. proxime pre. Constat aūt ex preallegatis, q questio presens non pōt intelligi de vltimis duobus modis habendi. Tū q2 etsi detinere res de facto: vel vti rebus simplicis facti vsu: aut administrare res dispensare vel per modū depositi seu custodie tenere: possit cōpetere pluribus & singularibus: non pōt tñ competere collegio siue vniuersitati. Nā quāuis in his q̄ sunt iuris seu que spectant ad ius: hereditas collegium: & vniuersitas vicem psone obtineant. ff. de fideiuss. l. mortuo. & institu. de stipul. seruo. in prin. In his tñ que facti sunt: seu in quibus factū persone requirit: siue vbi sine certa persona quid fieri nō pōt: non obtinet collegiū vicem psone. ff. de acqui. re. do. l. hereditas. Tū q2 questio ꝓposita nō querit absolute vtrū asserere q chūs & apli nō habuerūt aliquid sit hereticū: sed cū determinatione. s. in cōi. Hr̄e aūt aliquid ꝓprie in cōi, intelligit prout distinguit ab hr̄e ius in spāli, vsus aūt facti rerū vtibiliū: etsi sit cōis: vt. xij. q. j. c. ij. non pōt tñ proprie dici. q habeatur ab aliquibus in cōi. Fatuuz etiā magis q̄z hereticuz foret asserere: q apli non habuissent vsuz rerū necessariorū ad vitam humanā: quū vt dicit sepe dicta decreta, exijt qui seminat. in. §. porro. nulla prorsus possit esse professio que a se vsum necessarie sustentationis excludat. Et ideo verba p̄dicte questionis, quū dr̄ q chūs & apli non habuerunt aliquid in cōi, accipienda sunt ſm illū sensuz q̄ questioni de qua agit aptior est. ff. de reg. iur. l. quotiens idē sermo: & prout sumit in prima significatione que est cū effectu haberi in cōi quoad ꝓprietatē siue dñiuz vel ius agendi seu excipiendi: vt. l. prece. stipulatio ista. §. hr̄e. & de verb. signi. l. hr̄e. & l. bonoꝝ. §. in bonis: & de acqui. re. do. l. rē in bonis: & sic qui actionē hz, rem hr̄e videtur. ff. de reg. iur. qui actionez. Sic & cui non cōpetit actio: nec exceptio ꝓ re petenda vel defendenda: nō dicit proprie & perfecte ſm iura ciuilia rem habere.

Preterea quum de facto dñi pape Joan. s. ex suspensione sententie excommunicationis prolate in dicta decre. exijt, contente: & ex his que dicta sunt in consistorio: de intentione ipsius dñi pape Joan. qui dictā proposuit questionē, pateat videlicet q intentionis eius est & fuit querere: vtrum asserere q christus, & apostoli non habuerunt aliquid in communi ꝑ modum dominij & proprietatis sine iure sit hereticuz. Et intentio proponentis sit spectanda. ff. de verb. signi. ne pos. ex̄ de preben. c. si. & ex̄ de verb. sig. intelligentia: sequit q sub hmōi intellectu verba dicte qōnis sunt accipienda. His premissis circa dicte questionis euidentiaz ad ipsaz questionē cuz correctione ecclesie Romane & capitis eius domini pape &c.

Asserere q chūs & apli non habuerit aliquid in spāli vel in cōi ꝑ modum dominij vel proprietatis, nō est hereticuz.

Respondeo q non est hereticum asserere, q christus & apli non habuerunt aliquid in speciali vel in communi per modum dominij, vel proprietatis: vt superius declaraui: quod euidenter probatur rationibus & iuribus. j. scriptis. Prima ratio est: certuz q asserere de vita christi & doctrina quod sancta Romana catholica & aplica asserit definit & sentit ecclesia: non est hereticuz: sed catholicum & fidele: hoc ꝓbat. xxiiij. q. j. hec est fides. c. alienus. c. ois qui recedit. & c. qm̄ vetus. & xx. dist. de libellis. ad fi. xix. dist. nulli fas est. c. ita dñs. xj. di. nolite. lxxxj. di. si qui sunt in fi. extra de heretic. ad abolendā in textu & in glo. ord. & Ostien. in apparatu: extra de heretic. c. firmissime: & in summa. e. ti. plene no. & extra de sum. tri. c. j. & c. ij. cum si. Et hoc ideo: q2 ecclesia Romana a tramite traditionis aplice veritatis nunq̄z errauit nec errare potest. xxiiij. q. j. a recta & c. pudenda. in fin. c. c. hoc est. Naz christus in euangelio Luc. xxij. dixit Petro in persona ecclesie: Ego autē rogaui ꝓ te vt non deficiat fides tua. xxj. di. §. j. di. ij. si. n. vltra duas col. versi. & ipse dñs cuius orationem ɔstat esse exauditam. ad Heb. v. & Joan. xj. Et qui aliter scripturā sacrā intelligit: q̄z docet Romana ecclesia que a spiritusancto regit: & nemo ex̄ eam spūsanctum recipit. xxiiij. q. j. audiuimus: hereticus appellari potest: etsi in ecclesia sit corpore. xxiiij. q. iij. heresis: immo in his maioris authoritatis est determinatio ecclesie, q̄z cuiuslibet alterius sancti: vñ Aug. cōtra epistolaz Fortunati circa principium dicit. Ego euangelio non crederem: nisi me ad hoc authoritas ecclesie cōmoueret. Immo concesso pro impossibili: q ecclesia Romana semel in fide errauerit: siue falsum dixerit, sequitur q in ea nulla remanet authoritas. ix. dist. si ad scripturas. Non. n. dei vicarius destruet: sed construet: que sui predecessores sancte et consulte fecerunt: et in quibus leges ecclesiasticas ediderunt. Regnum enim ecclesie diuisum non est: q2 ipsuz nunq̄z in veritate desolari continget. xxv. q. ij. si ea magna maturitate digesta circa fidei declarationem aut euangelij per successorez retractanda non sunt. xxxv. q. ix. sententiam. ibi. Non qñ ipsa que bene sunt definita retractare voluerit. et. xv. dist. sicut. vbi de hoc. xxv. q. j. confidimus. c. que ad perpetuaz: vbi de hoc et. c. sunt quidam. c. contra statuta. c. omne. et. c. prima salus. c. generaliter. c. ideo. c. iustitie. et. q. ij. cū pie c. quod vero. c. amputato. c. ecclesiastice. xix. di. si Romanoꝝ: in prin. c. sic omnes. c. enimuero. Item diuersitas personarum Romanorum pontificum et cardinaliū non facit ecclesie diuersitatez: q2 vna est ecclesia vetus et noua: q2 rota, et succedit ecclesia synagoge. xxxv. q. j. c. j. al. est. §. hac itaq3: et turbe que precedebant et que sequebant clamabant osanna. Mat. xxj. Mar. xj. ergo vna sanctio vnum dogma in sensu et sententia et ratione: etsi aliquādo fiat mutatio circa facta mutabilia: ad hec. xvj. di. habeo. vij. q. j. deniq3: et in glo. c. quod. xxiiij. q. j. loquitur maxime ibi. Episcopatum quoq3 et ipsum vnum probemus &c. et. j. Episcopatus vnus est. et. c. pudenda. Nam si ea que vnus vel plures papa determinet

de fide

de fide vel fidei adiacentibus vel de declaratione euangelii: aliter reuocet tñ ecclesia nutat: & dubia est circa fidem & adiacentia ad fidem: sed hoc dicere error est. xxiii. di. in nomine. c. iiii. q. iii. §. Item in criminali. versi. Item in testibus. Fides. n. & que circa fidem sunt certa sunt & non dubia: extra de heretic. dubius. & xxiii. q. i. aperte. & c. ff de fal. eos. & ff. de questio: de minore. & l. ex libero: extra vt ecclesiasti. bene c. vnico: de sum. trini. firmiter. nã si fidei declaratio variatur: & fides variabitur & multiplex erit fides: quod est error: qr vnus deus: vna fides. Ephe. iiii. xxiiii. q. i. loquitur: extra de sen. excommunica. c. i. in Cleme. vna ecclesia, vnam fidem declarans. Item si ad articulũ fidei pertinet: si christus & apli habuerunt dominium & proprietatẽ in rebus, an non: ergo semper fuerit articulus declaratus: qr non põt fieri nouus articulus per papã: vide qd no. ẽ in prima parte in §. ad quẽ aūtan prin. in. c. xlv. sed iste articulus declaratus est a predecessoribus dñi pape Joan. xxii. maxime a Nicolao. iii. in decre. exiit: extra de verb. sign. ergo circa eum non videtur qp alius papa possit cõtrarium declarare per ea que no. xxv. q. i. que ad perpetuam: in glo. ex hoc patet. Item si circa hoc esset dubium resuscitatũ: & inter se discordent Romani pontifices: videtur qp stari debeat sententia plurimorum: ad hec. xix. di. in canonicis. xx. di. de quibus. l. dist. domino sancto: in fi. vbi est expressum. lxv. dist. c. i. extra de tempo. or. nec epi: extra de his que fi. a ma. par. ca. c. vltim. Ecclesia aũt sacrosancta clare & aperte definit asserit atqz docet, qp christus & apostoli non habuerunt aliquid in cõi proprium nec in speciali. Et in contrarium publice & ex certa sententia docentes: seu scripturas aut libellos facientes, excommunicationis sententiam promulgauit: que hodie per dñm papam Joan. predictum est suspensa: ergo habetur propositum. Item fere omnes Romani pontifices qui fuerunt a tempore beati Francisci tã de consilio & collegio dñorum cardinalium qui illo tempore fuerunt, qz etiam in conciliis generalibus factis postmodum: approbauerunt & confirmauerunt regulaz et vitam beati Francisci que est sicut in ea continetur sanctum euangelium obseruare in altissima paupertate. s. non habendo aliquid propriuz in speciali nec in cõi: & tanqz regulaz & vitã euãgelicã a christo datam: sicut patet in approbationib⁹ & ꝯfirmationib⁹ dicte regule & vite beati Francisci: & aliis ordinationib⁹ super statum ordinis fratrũ minorum factos per dños Inno. iii. Honoriũ. iii. Grego. ix. Innocen. iiii. Alexandrum. iiii. Clementem. iiii. Grego. x. in in ꝯcilio Lugdunen. Nicolaum. iii. Clementem. v. & vltimo p papã Joã. xxii. Nicolai declaratio sup statum eorum laudata & approbata que incipit: Quorundaz, & canonizationib⁹ sctõr Francisci: Antonii & Lodoici: qui hmõi vitã & paupertatez tãquaz a chro & aplis eos doctã, & ab ecclesia (vt dictũ est) tã multipliciter approbatã vouerunt & seruauerunt. quẽ ẽt statũ altissime paupertatis tãquã statũ quẽ ipsemet tenuit chrs & seruauit miraculose ꝯfirmauit. quũ ipsuz beatũ Frãciscũ tanqz suũ spãlẽ sectatorẽ sacrorum vulnerũ stigmatibus insigniuit: prout ex plurib⁹ cõstitutionibus & statutis p Romanã ecclesiam factis sup predictis colligitur euidẽter. In quib⁹ ẽt districte oib⁹ fidelib⁹ christianis precipitur & mandatur, qp ipsa sacra stigmata tãqz veraciter ipsi sctõ Frãcisco a chro mirabiliter impressa & pbata p ipsaz Romanã ecclesiam venerentur. Et si dicatur qp nõ sequitur p eo ipso qp eccla Romana approbauit & ꝯfirmauit regulam & vitã bti Francisci, & ipsuz & alios sanctos dicti ordinis canonizauit: qp pp hoc chrs nõ habuerit aliquid in cõi & in spãli. Nec qp chrs docuerit hmõi vitaz & regulã. Rñdetur qp immo sequitur. nã quum definitio dicte regule p dictos Romanos pontifices: & ꝯcilia gñalia (vt dictũ est) approbate sit talis, Vita fratrũ minorum hec est dñi nri Jesu Chri sanctum euangeliũ obseruare, viuendo in obedientia sine pprio & in castitate. & i. Fratres nihil sibi appropriẽt: nec domũ, nec locũ: nec aliquã rẽ: & in fine dr: sanctum euãgelium qd firmiter promisimus obseruemus: sicqz p dictos dños Greg. ix. qui se intentionẽ beati Frãcisci in cõdendo regulã cognouisse testatur: & Innoc. iiii. & Alexãdrũ. iiii. expressissime declaratũ: qp hmõi expropriatio qz btũs Franciscus promisit & vouerit pmittendo euangeliũ: viuendo sine proprio, dz intelligi & seruari tã in spãli, qz in cõi & in dicta regula hmõi expropriatio vocetur celsitudo altissime paupertatis. Et quũ quis pmittit altissimã paupertatẽ illã intelligatur pmittere q̃ principalẽ hz gradũ altitudinis: ita qp nulla altior valeat reperiri. ff. de verb. obli. l. vbi aũt nõ apparet. i. rñ. Et christus in euangelio docuerit paupertatẽ vt regula & mensura non possit excedi ab aliquo, cuius ipse chrs seu doctrina eius sit regula qr si excederet regulã euãgelii siue chri potius esset regula ipsius qz ecõuerso: sequitur qp si btũs Franciscus vouit & pmisit euãgeliũ viuendo sine pprio in spãli & in cõi: qp talis fuit doctrina: & regula euangelii: & per consequens qp chrs non habuit aliquid spãli nec in cõi propriuz: qr qd christus docuit primo fecit. Act. i. facit Mat. v. ibi Qui sic fecerit & docuerit. Preterea saltem absqz dubio aliquo sequitur ex predictis ꝯfirmationib⁹ & canonizationibus sctõrum & ꝯfirmationib⁹ & declarationibus regule sancti Francisci, qp asserere qp christus & apli nõ habuerunt aliquid in cõi non est hereticũ: quum manifestissimum sit ex dictis & factis sctõrum dictorum & ex eorum legendis, qp ipsi sancti dictam expropriationem in spãli & in cõi vouerunt & seruauerunt tanqz expropriationẽ a christo & aplis doctã & seruatã: & qp ipsi sancti hoc asseruerunt. Non aũt fuissent sancti: nec ecclesia eos canonizare debuisset, si hereticuz fuisset, asserere qp chrs & apli non habuerunt aliquid in cõi immo si hoc esset hereticũ ecclesia errasset eos canonizando qd est erroneuz dicere. Secundo probatur dicta propositio euidentissime p sepe dictã decre. Nico. iii. exiit, p Bonifacium eius successorem corpe iure clausam in titu. de verb. signi. & p Clementẽ. v. approbatã in ꝯcilio vien. in alia constitutione que incipit. Exiui de paradiso: in titu. de verb. signi. & per dñm papam Joan. xxii. in sua constitutione que incipit. Quorundã. vt dictũ est. In predicta aũt ꝯstitutione, Exiit. in §. porro dr sic, Porro quũ regula ipsa ꝯtineat: qp fratres nihil sibi approprient: nec domũ: nec locũ: nec aliquem rem: sicqz declaratum per eundẽ predecessorẽ nrm Gre. ix. & nonnullos alios hoc obseruari debere tam in speciali qz etiam in cõi quam sz arctam expropriationem abdicationem venenosis obtrectationibus aliquorum insensata dãnauit astutia: ne fratrũ eorundẽ pfectionis claritas talibus imperitis sermonibus laceretur: dicimus qp abdicatio proprietatis hmõi oium rerum taz in speciali qz in cõi propter deum meritoria est & sancta: quam & christus viam perfectionis ostendens, verbo docuit & exemplo firmauit: quam qz primi fundatores

militantis ecclesie prout ab ipso fonte hauserant: in volentes: perfecte viuere: per doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deriuarunt. Ex quibus verbis constat manifeste, ꝙ christus ⁊ apostoli non habuerunt proprietatem vel dominium aliquarum rerum in speciali vel in communi. Alij in eadem decre. demonstrant: ꝙ professio huius regule ⁊ vite fuit a christo ⁊ apostolis verbo ⁊ exemplo docta ⁊ firmata, quum circa initium ipsius decre. dicitur sic: Hi sunt illius sancte regule professores: ⁊ euāgelico fundatur eloquio vite christi roboratur exemplo fundatoꝝ militātis ecclesie apostoloꝝ eius sermonibus actibusq; firmat. hec est apud deum ⁊ patrem munda ⁊ immaculata religio. Jacobi. j. que descendens a patre luminum per eius filium exemplariter ⁊ verbaliter apostolis tradita est: ⁊ demum scilicet per spiritumsanctum beato Francisco ⁊ eum sequentibus inspirata. hoc est cui attestante Paulo, nemo debet esse. Gala. vlt. molestus: quem christus passionis sue stigmatibus confirmauit, volens institutorem ipsius passionis sue signis notabiliter insigniri. Deinde in eadem decretali respondetur tribus obiectionibus principalibus que aduersus dictam conclusionem ⁊ determinationem fieri ab aliquibus potuissent. Prima talis est: Posset aliquis dicere dño pape: vos determinando concluditis ꝙ dicta abdicatio omniū rerum in speciali ⁊ in communi est interiora ⁊ sancta. Et pro ratione principali huius conclusionis adductis ꝙ christus ⁊ apostoli eius eam exemplo, ⁊ verbo docuerunt: quia non habuerunt aliquid proprij in speciali nec in communi. Et dicitis ꝙ dicte regule professio euangelico fundatur eloquio: vite christi roboratur exemplo ⁊ apostolorum: eius sermonibus actibusq; firmatur. Sed huic cōclusioni ⁊ rationi obstare videtur, ꝙ interdum Christus dicitur loculos habuisse in quib⁹ pecunia ⁊ ea que mittebantur pro victu portabantur: ⁊ de quibus cibaria emebantur. Ex quo videtur ꝙ huiusmodi abdicatio ⁊ professio non fuerit a christo ⁊ eius apostolis verbo docta: nec exemplo firmata: sed potius eius actio que debet esse. Joan. xiij. extra de sepul. c. j. nostra imitatio: fuerit in contrarium. Ad que respōdetur dicto §. porro: in hec verba: Nec his quisquā putet obsistere, ꝙ interdum dicitur christum loculos habuisse: nam sicut ipse Christus cuius perfecta sunt opera. Deutero. xxxij. in suis actibus viam perfectionis exercuit, ꝙ interdum infirmorum imperfectionibus condescendens: ⁊ viam perfectionis extolleret: ⁊ imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic infirmoꝝ personas suscepit in loculis: sicut in nonnullis alijs infirma humane carnis adsumens: prout euangelica testatur historia: ꝙ non tantum carne: sed ⁊ mente condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit, ꝙ in suis operibus perfectus existens: in nostris factus humilis, in proprijs permansit excelsus: sic ⁊ summe charitatis dignatione ad actus quosdam nostre imperfectioni conformes inducitur, ꝙ a summe perfectionis rectitudine non curuatur. Egit namq; christus ⁊ docuit perfectionis opera: egit etiam infirma: sicut interdum in fuga patet: ⁊ loculis: sed vtrūq; perfecte perfectus existens: vt perfectis ⁊ imperfectis se viam salutis ostēderet: qui vtrosq; saluare venerat: q tandē mori voluit pro vtrisq;. hec ibi. Ex predicta aūt determinatione ⁊ definitione ecclesie eliciuntur tres ꝯclusiones. Prima ꝙ apli hmōi abdicationē omnium rerum tā in spāli q̄ in cōi vouerunt. Qd̄ sic probat ſm definitionē dicte decre. talē abdicationē oīuꝫ rerum tā in spāli q̄ in cōi opꝫ ꝯcedere fuisse in aplis ſm rōnem ⁊ ꝯditionem potissimam ipsius abdicationis: qualē ponimus fuisse in beato Frācisco: qd̄ pꝫ quīꝫ ipsa decre. expresse dicat: ꝙ abdicationē illaꝫ q̄ habuit beatus Franciscus. apli hauserant a chro ⁊ in alios deriuarunt. Constat aūt ꝙ in abdicatione oīum rerū in spāli ⁊ in cōi, q̄ fecit beatus Franciscus vna ꝯditio ⁊ potior fuit votuꝫ ⁊ pmissio illius abdicationis: qd̄ ꝯfirmat: q: ꝯditio potior abdicationis tpalium non attendit ſm actuꝫ exteriorē: qui est relinquere siue abijcere de facto res tēporales: ſꝫ principaliter attendit ſm actuꝫ interiorē qui est nolle hr̄e res tpales: ⁊ eis velle carere pp deū. Ex isto actu principaliter censet abdicatio meritoria: abdicare aūt tpalia ⁊ eis velle carere sic ꝙ in potestate sua sit licet velle ⁊ posse hr̄e res tpales quum sibi placuerit: est alterius rationis, q̄ abdicare pp votuꝫ ⁊ pmissioneꝫ sic, ꝙ nunq̄ eas liceat hr̄e nec velle habere, q: illa que fit ex voto est maioris meriti, q̄ illa que fit ex simplici proposito: vt supra longe probaui in §. Itē ꝙ simplex facti vsus. versic. qd̄ et sic probat. in. c. lvj. ergo si apli habuerunt illam abdicationem q̄ habuit beatus Franciscus: q̄ insinuit decre. ⁊ beatus Franciscus habuit eā ex voto: sequit ꝙ ⁊ apli eā habuerūt ex voto: alias apli nō deriuassent illam abdicationem in beatuꝫ Franciscuꝫ seu alios volentes pfecte viuere: nec ipse btūs Franciscus talē abdicationem ex voto habuisset ab aplis deriuataꝫ: cui⁹ oppositū asserit decre. Quia aūt apli habuerunt illaꝫ abdicationem ex voto: probatur p Augustinum in li. de mirabilibus scripture in fine. iij. libri vbi loquens de verbo qd̄ dixit Petr⁹. Act. iij. Paralytico: dicit sic: In eleemosyne inquit excusatione ⁊ paupertatis professione: dixit paralytico, surge ⁊ ambula: magistri preceptum seruans dicentis Mat. x. Nolite possidere aurum ⁊c. Nota ꝙ dixit paupertatis professio. Mouerant. n. apli, ꝙ ea que ex voto fiunt: sunt maioris meriti: q̄ ea que fiunt ex simplici proposito seu ppria voluntate. Et Aug. vij. li. de ciu. dei. c. x. loquens de aplis dicit sic Mat. xix. Mar. x. Luc. xviij. dixerunt inquit illi potentes. Ecce nos dimisimus oīa ⁊ secuti sumus te. Hoc votuꝫ potentissime vouerant. Sed vnde hoc votū illis: nisi ab illo de quo dictum est dās votū vouenti? Non. n. posset quisq̄ dño vouere: nisi ab illo acciperet ꝙ voueret: hec Aug. Itē glo. sup illud qd̄ dī in ps. lxxv. vouete ⁊ reddite: pmū ad consilium: ſm ad imperium refertur. sed sacra scriptura nunq̄ dat consiliū: nisi de meliori bono. xiiij. q. j. quisquis: ergo melius est bonum qd̄ fit ex voto q̄ sine voto: q: bonū additum bono est maius bonū q̄ alterū tm̄: sed votum est bonum vn̄ ꝯsulitur: ergo melius ⁊ magis meritorium est facere bonū ex voto q̄ sine voto. vn̄ Aug. super illud ps. clxxxj. votuꝫ vouit deo Jacob. Nihil inquā deo gratius offerre possumus q̄ vouere qd̄ est firme promittere. hec Aug. Et idem Augustinus in epistola ad Armentarium: qui votum fecerat continentie. Si fidem deo fregeris (quod absit) tanto miserior eris quanto beatior si persolueris. Ex quo sequitur ꝙ peior est operatio mali que fit ꝯtra votuꝫ q̄ illa que non fit contra votum. op. c. xij. q. j. nolo. ⁊. c. scimus. Sic ⁊ melior est operatio boni cum voto quam sine voto: quod latius per Ansel. supra longe probaui in §. Item quod simplex facti vsus.

versi. qd̄ etiam sic probaꝛ. in c. lvj. Uera est ergo dicta conclusio, ꝙ apl̄i dictam expropriationem oīum rerū in speciali ⁊ in communi habuerunt ex voto. Et quod ex dicte decreta. exit, ⁊ aliis predictis authoritatibus comprobatur. Secunda cōclusio que ex definitione dicte decreta. elicitur, est ꝙ christus ⁊ apostoli postquam statum perfectionis ⁊ paupertatis euangelice assumpserunt: nusquaꝫ habuerunt ꝓprietatem ⁊ dominium alicuius rei temporalis: nec aliquam rem tāquaꝫ dn̄i ⁊ proprietarij possederunt. Et ꝙ loculos quos interdum habuisse infirmis cū descendo dn̄r: habuerunt solum vt dispensatores ⁊ administratores pauperum: non vt proprietarij seu dn̄i, qd̄ ex verbis dicte decr. ⁊ multis authoritatibꝰ rōnibus ⁊ iuribus cōprobaꝛ. Ex decre. probaꝛ q: ↄclusio principalis ⁊ principaliter intēta in dicta definitione in dicta decre. est: ꝙ abdicatio oīum rerum tam in speciali ꝙ̄ in cōi: q̄ꝫ vouit beatus Franciscꝰ est meritoria ⁊ sancta: q̄ꝫ christus ⁊ apl̄i verbo docuerunt ⁊ exemplo firmarunt: ⁊ in volentes perfecte viuere, deriuarunt. Deinde ab ipsa conclusione remouet siue excludit instantiam que fiebat de loculis dicens. Nec his quispiam putet obsistere: ꝙ interdum dicitur christum loculos habuisse, exclusio autem abiectionis siue instantie solutio non infringit in aliquo principalem conclusionem: extra de transla. epi. inter corporalia: vbi ponitur conclusio principalis, ꝙ electus ⁊ confirmatus non potest sine Romanoꝝ pontificum licentiam ecclesiam derelinquere: quia post electionem ⁊ confirmationeꝫ canonicam inter personas eligentium ⁊ electi coniugium est spirituale contractum. Deinde opponitur instantia que poniꝛ cōtra dictā cōclusioneꝫ de canone, in quo legiꝛ, ꝙ si vltra sex menses per suam negligentiam tenuerit ecclesiam viduatam: nec ibi nec alibi donum consecrationis accipiat: immo metropolitani sui cedat iudicio: ⁊ dicit ꝙ hec obiectio siue instantia dictam conclusionem non infringit etiam ꝑ illud quod in dicto canone diciꝛ: vt non intelligaꝛ ecclesia viduata tanꝙ̄ sponsuꝫ non hn̄s: licet quoad quedam quasi viri maneat solatio destituta: vnde ipsa conclusio in sua primitate persistit: Sic ⁊ in proposito licet dicatur aliquando christum loculos habuisse: non propter hoc infringitur dicta conclusio supradicte abdicationis oīum reruꝫ in speciali ⁊ in cōi: sed in sua firmitate persistit: quod confirmatur per illud quod subijcitur: quum dicitur ꝙ sic habuit loculos: sicut aliquando fugit: infirmoꝝ. s. imperfectionibus condescendens: ⁊ tn̄ semper perfecte perfectus existens, perfectis ⁊ imperfectis se viam salutis ostendit. Ad quoꝝ verboꝝ intelligentiam attendendum est, ꝙ sicut in fuga infirmoꝝ duo actus cōsiderantur scilicet actus exterior: idest recessus a persequentibus: ⁊ actus interior qui est timor: sic ⁊ in loculis infirmoꝝ: siue in his que ab infirmis habentur in communi: duo actus considerantur. vnus est exterior scilicet loculos portare ⁊ res que habentur in loculis siue in communi dispensare siue contrectare. Alius est actus interior, scilicet velle habere ea in dominio speciali vel cum suo speciali collegio participato: ⁊ eas iure talis dominij possidere ⁊ contrectare: igitur sicut manifestum est christum non condescendisse infirmis in fuga quoad actum interiorē scilicet quantum ad timorem. sciebat enim vt dicit euangelista Joan. vij. viij. ⁊ x. quando fugit ꝙ nondum venerat hora eius. Oppositum docuit dicēs.

Nolite timere eos qui occidunt corpus. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nolite: vnde in eodē. c. Matt. x. sup verbo, fugite in aliam: ait Hierony. Hoc ad illud tempus referendum est quum apostoli ad predicationē mittebantur: quibus ꝓprie dictum est Matth. x. In viam gentium ne abieritis: ꝙ persecutionem timere non debeant: sed declinare: quod quidem videmus in principio fecisse credentes qn̄ horta Hierosolymis persecutione, dispersi sunt in vniuersam Judeam: vt tribulationis occasio fieret euangelij seminarium. Item ibi Augustinus contra Faustū: Neque tamen saluator non potuit tueri discipulos suos quibus fugere precepit: ⁊ huius rei exemplum prebuit: sed instruebat hominis infirmitatem: ne deuꝫ tentare audeat, quando habet quid faciat, vt quod cauere oportet: euadat. Et ad hoc est optimum. c. de Paulo: qui deponi se fecit in sporta per murum Damasci. ij. Cor. xj. qui non ex timore mortis fugit: qui paratus erat pro christo mori: sed vt alibi maiorem fructum faceret: vt dicit Greg. in dialogo: ⁊ transfertur. vij. q. j. c. vltimo. Petit etiam Paulus milites a tribuno. Act. xxiij. non timore mortis: nec sue voluntati: sed omnium vtilitati victurus. xxiij. q. iij. §. Item ab aliquo cum. c. seq. christus aūt si timuisset, tunc imperfectus fuisset: perfecta. n. charitas foras mittit timorem. j. Jo. iiij. ⁊ xxiij. q. vj. §. ex his. Pauoreꝫ autem ⁊ timorem mortis naturalem habuit, vnde incepit tedere ⁊ pauere. Mar. xiiij. vbi Theophilus. Quia. n. totum assumpserat hominem: assumpsit ⁊ naturales homines proprietates, pauere ⁊ tedere ⁊ contristari nāliter. Nam hoīes nāliter inuiti tendunt ad mortem: ⁊ Beda ibi. Qui corpus suscepit: oīa debuit suscipere que corporis sunt: vt esuriret sitiret angeretur cōtristareꝛ: diuinitas. n. per hos commutari nescit affectus. Et de hoc etiam no. xj. q. iij. non solum in glo. non remouet. Concedit ergo christus fugam infirmis quantuꝫ ad actū exteriorem. s. a persequentibus recedendo: non perfectis interius eos de timendo. Sic ⁊ in loculis dicendum est: ꝙ licet christus quantum ad actū exteriorem. in loculis deferendis contrectandis: ⁊ dispensandis his que ibidē reponebanꝛ: ↄdescenderet infirmis: vt xij. q. j. habebat: non tn̄ quantū ad volēduꝫ sibi vel collegio aplоꝝ appropriare seu appropriando dominium loculoꝝ vel eoꝝ que in loculis portabantur: nam hoc non fuit congruum sue potestati nec bonitati: q: quū de iure nāli ⁊ diuino oīum rerum spectantium ad vitam humanā cōis vsus esse debeat oībus hoībus: ⁊ per iniquitatem factum sit vt dicā hoc meū hoc tuuꝫ: vt habeꝛ. xij. q. j. c. ij. ⁊ viij. di. §. j. cum. c. seq. ⁊ ipse christus venerit ad docendū perfectissime oīum terrenoꝝ contemptum. Matt. xix. ⁊ vitam quietissimam. Matt. xj. ⁊. v. ⁊ ad oēm mām solicitudinis tp̄alium perfecte euangelium sequi volentibus amputandā. Mat. vj. ⁊ ad statū innocentie reuocandū. ps. xxiiij. Innocentes ⁊ recti adheserunt mihi ⁊c. Si christus sibi aut suo collegio speciali aplоꝝ dominio ⁊ possessiones tp̄alium rerum appropriasset. sequereꝛ ꝙ nec terrenoꝝ ↄtemptum: nec vitā quietissimā: q̄ tollit mām litigandi: q̄ surgit ex rerū appropriatione perfectissime docuisset: nec oēm mām solicitudinis a suis apl̄is ⁊ discipulis sp̄alibꝰ sectatoribus amputasset: nec statum innocentie renouasset. Preterea si Christus dominiū ⁊ proprietateꝫ loculoꝝ, ⁊ eoꝝ que in loculis ferebantur: habuisset: non dixisset nec dicere potuisset dicta decre.

Nec his quisquam putat obsistere: ꝙ interdum dicatur christum loculos habuisse: qꝛ exceptio que veritatis fit a regula: qm̄ ad ipsaꝫ exceptionem viciat siue falsificat ipsam regulā: ⁊ per consequens in hoc ipsi regule obuiat. ff. de reg. iur. l. j. Preterea: vt. s. ℟. ex predicta: cum versic. se probatum est: apl̄i de ista expropriatione in spāli votum fecerunt. vñ postmodum nullo tempore fuerunt capaces alicuius dñii siue proprietatis: qꝛ votum expropriationis hmōi: qd̄ est nec hr̄e nec velle dñium in cōi vel in spāli: quū sit negatiuuꝫ: obligat semp ⁊ ad semp ſm theologos: ⁊ si sibi in proprio vel cōi post emissum votum: appropriassent inde aliquid, mortaliter peccasset, ex̄ de sta. mona. c. ij. §. qui vero. ⁊ c. super quodam. Et sic patet primum videlicet ꝙ ex diffinitione ⁊ verbis dicte decre. Christus ⁊ apl̄i non habuerunt aliquid in loculis nec in alijs aliquibus rebus dñium in spāli nec etiam in cōi. Per authoritates etiam sanctoꝝ hoc probatur: vt etiam dixi supra longe in §. porro. ⁊ in primis chartis. in. c. lv. vñ super illud Matt. xvij. c. vade ad mare ⁊c. dicit glo. Dñs tante paupertatis fuit: vt vnde tributa solueret non haberet. Judas quidem in loculis cōia habebat: sed res pauperum in vsus suos conuertere nefas duxit: idipsum dans nobis exempluꝫ. Et Chrysostomus sup Joānem homil. lxxj. super illud Joan. xiij. Aut egenis aliquid daret: dicit sic: Qualiter inquit non peram: non virgam: non es iubens deferre marsupium habebat. Et respondens subdit: ad inopuꝫ ministeriū vt discas qm̄ valde pauperem ⁊ crucifixum huius opꝫ perfectionis multam facere procurationē. multa. n. ad nostraꝫ dispēsans doctrinaꝫ hec agebat. Ad idem. xij. q. j. habebat. Habebat dñs loculos ⁊ a fidelibus oblata conseruans: ⁊ suoꝝ necessitatibus: ⁊ alijs indigentibus tribuebat: tunc primum ecclesiastice pecunie forma est instituta: hec ibi. Forma aūt ecclesiastice pecunie instituta in loculis est: ꝙ ponit Prosper in libro de vita contemplatiua, sic dicens: Scientes viri sancti nihil aliud esse omnes res ecclesie: nisi vota fidelium: ⁊ precia peccatoꝝ: ⁊ patrimonia pauperum: non eas vendicauerunt in vsus suos: vt proprias, sed vt commendatas pauperibus erogauerunt. Et idem dicit Aug. in authoritate superius circa questionis articulum allegata: posita. xxiiij. q. vij. ꝙ autem: ⁊ in alijs iuribus ibidem allegatis. Ex quibus ⁊ alijs causa breuitatis omissis clare patet ꝙ Christus ⁊ apostoli non habuerunt Dominium nec proprietatem loculoꝝ nec eoꝝ que a fidelibus offerebantur: sed solum dispensationem: administrationem ⁊ procurationem pro necessitatibus suis ⁊ alioꝝ indigentium: ⁊ hoc idem expresse asserit Aug. super ps. ciij. qui incipit. Benedic anima mea dño: in verbis illis. Producens fenum iumentis: sic dicens. Habuit dñs loculos in vsus eoꝝ qui cū eo erant ⁊ suos: ⁊ religiosas mulieres in comitatu que ministrabant ei de substantia sua: in his personam infirmoruꝫ magis suscipiens: preuidit. n. multos futuros ⁊ ista quesituros. Futurus erat Paulus nihil tale aliquando querens: ⁊ omnia prouincialibus donans: qui etiam mori optat Act. xxj. pro Christo. Sed quia multi infirmi ista quesituri erant: magis infirmoꝝ personā suscepit, sublimius tñ egit christus: qꝛ misericordius: hec ibi. Itē idem August. de opere monachoꝝ aliquantulū post principium dicit sic. Dñs more misericordie sue infirmitatibus compatiens: quum ei possent angeli ministrare: loculos habebat in quibus mitteretur pecunia que offerebatur vtiqꝫ a bonis fidelibus eorum victui necessaria: quos loculos Jude commendauit. hec ibi. Et quibus patet clarissime ꝙ nec christus nec apostoli habuerunt loculos: nisi quantum ad dispensationem ⁊ administrationem condescendendo infirmis: ⁊ non quantum ad dominium nec proprietatem. Et vocantur infirmi: qui timore erūne talia requirunt: ⁊ sibi appropriant. vt. s. quibus licet condescenderit quantum ad actum exterioreꝫ: scilicet habendo loculos: vt dictuꝫ est supra versi. ad quoꝝ: non tñ quantum ad actuꝫ interiorem. s. amorem ⁊ appropriationem. Quia aūt christus ⁊ apl̄i postqꝫ dictum statum perfectionis ⁊ paupertatis assumpserunt: nusquaꝫ aliquas in spāli nec in cōi per modum proprietatis ⁊ dominij res possederunt: vꝫ ex dictis euangelij ⁊ sanctoꝝ exponentium ea. Naꝫ Matth. x. post vocationem apostolorum eis vitam perfectionis tradens sic dicit. Nolite possidere aurum, neqꝫ argentum: neqꝫ pecuniam in zonis: neqꝫ peram in via ⁊c. quod exponens Rabanus in originali dicit sic. Consequēter hoc precepit euangelizatoribus veritatis: quibus ante dixerat. Gratis accepistis: gratis date. si. n. sic predicant vt preciuꝫ nō accipiant: superflua est auri ⁊ argēti nummorumqꝫ possessio. Nam si habuissent aurum ⁊ argentum: viderentur non tam salutis hominum qꝫ lucri causa predicare. Ideoqꝫ subiungit. Quia diuitias detruncauerat: propemoduꝫ vite necessaria amputat. vt apostoli vere doctores religionis: qui docebant omnia gubernari dei prouidentia: seipsos ostenderent nihil cogitare de crastino: ⁊ parum post. Hec loquebatur apostolis: vt securi non possiderent: neqꝫ portarent huic vite necessaria nec magna, nec minima. hec Raba. Alia multo originalia sanctoruꝫ loquentia de hoc. s. in. §. porro. in. c. lv. in isto tractatu posui que non repeto hic. Ex quibus patet ꝙ apostoli fuerunt pauperes in summa ⁊ altissima paupertate: qua, vt dictum est, altior dari nō potest, que est: nec habere in proprio nec in communi. Certum enim est ꝙ si potuissent in communi suo collegio dominia ⁊ possessiones rerum appropriare: potuissent etiam per consequens aurum: ⁊ argentum in communi possidere, ⁊ si in cōmuni eoꝝ collegio potuissent hec recipere ⁊ possidere: frustra dixissent sancti ꝙ christus eos prohibuit ista possidere: ne viderētur causa lucri predicare: quum ita posset cogitari ꝙ predicarent ⁊ questum facerent propter diuitias acquirendas eoꝝ collegio: sicut pro lucro singularis persone ⁊ frustra dicerent sancti ꝙ per hoc christus apostolos exuit ab omni vite huius solicitudine: quū ita posset esse materia solicitudinis pro acquirendo singulari collegio: sicut pro singulari persona. Et irrationabiliter fuisset eis interdictum ne quid in via tollerent: ⁊ ne sacculum neqꝫ peram nec es in zonis portarent: ⁊ per consequens ne reciperent aurum ⁊ argentum ⁊ pecunias: immo potius debuisset eis concedi vt ista reciperent ⁊ portarent ad seruanda ⁊ possidenda ⁊ in cōmuni dominio habenda. Preterea si habere potuissent dominia ⁊ possessiones in cōi non distingueretur abdicatio apostoloꝝ ab abdicatione quam faciebat turba que sequebatur apostolos: nec ab abdicatione cenobitarum habentium dominia ⁊ possessiones in communi, quam tñ distinctionē sancti faciūt: vnde glo. Bede sup illud Actuuꝫ. iiij. Multitudinis credentium ⁊c. dicit sic.

Discernit ordinē doctoꝝ ⁊ auditoꝝ. Nam multitudo reb⁹ scriptis copula charitatis inuicē iungebat: apostoli vero virtute fulgentes mysteria christi pandebant: hec ibi. Ex quo patet ꝙ illa rerum cōmunitas erat turbe non aploꝝ. Nec huic repugnat ꝙ statim sequitur: ante pedes ipsoꝝ pecuniam fuisse positam. quia hoc fiebat vt docerent pecunias esse calcandas: vt dicit Hieronymus ad Demetriadē. Hec etiam forma tradita fuit monastice seu cenobite vite: vnde glo. Bede super illud Actuum. iiij. Multitudinis credentium, dicit sic. Qui sic viuunt vt sint communia omnia, cenobite vocantur. que vita tanto est felicior quanto statum futuri seculi imitatur vbi oīa cōia. Uel certe vt se ⁊ sua apsice dispositioni cōmitterent sicut docet Ambro. super epistolam ad Cor. Hanc tñ rerum dispositionem maluerunt committere aliis: sicut in actibus legitur. Actuum. vj. cōsequenter. Non est bonum nos derelinquere verbū dei: ⁊ ministrare mensis. Quod quidē dixerunt vt ministerij refugerent distractionem: non qr per illud aliquid possederunt: vt patet in authoritatib⁹ supra allegatis. Ex quibus ꝯstat ꝙ sancti doctores ecclesie distinguunt inter abdicationē aploꝝ, ⁊ eoꝝ qui conuertebantur per eos cenobitarum: que quidem distinctio nulla esset: si concessum fuisset aplis aurū ⁊ argentum in communi habere. Et ideo preceptū datum apostolis de non possidendo aurum nec argentum nec pecunias, intelligi debet prout stare potest pro suis suppositis distributiue ⁊ etiā collectiue: interdicendo non solum cuilibet singulari: sed etiam toti collegio aploꝝ possessionem huiusmodi. Et ideo dicit Petrus vice omnium apostoloꝝ. Ecce nos reliquimus omnia. Matth. xix. ⁊ qui dixit omnia nihil excepit: extra de maio. ⁊ obedi. solite. j. Cor. xv. Heb. ij. ff. de auro ⁊ argento leg. l. planctius: ⁊ sic omnia tā in speciali ꝙ̄ in communi conclusit. Quia autem christus hanc paupertatis formam in seipso seruauerit quam aplis seruandam mandauit: probatum est longe supra in. §. porro. in. c. lv. per authoritates Chrysosto. super Matth. homil. xxij. ⁊ per glo. super illud. Uulpes foueas habent, ⁊ alias. Quia si forte dicat quis christum habuisse hospitiū non cōmune: obuiat illud Chrysosto. in sermone de proditione Jude vbi dicit. quos preciosoꝝ delectat pompa marmorū cognoscant christum dn̄m omnium ⁊ locū in quo caput reclinaret non habuisse. Et ideo discipuli ipsum interrogant ⁊ dicunt: Ubi vis paremus tibi comedere pasca? Matth. xxvj. Mar. xiiij. Luce. xxij. Sed si christus habuisset cōmune hospitium: illud discipuli non ignorassent: nec ipse caruisset in loco in quo caput inclinaret ⁊ pasca comederet. Jtem Anselmus in libro de sacramentis dicit sic. Pauper ita fuit christus: vt veniens in mundum non sua sed aliena domo nasceretur: nat⁹ propter inopiam loci in presepi brutoꝝ animalium poneretur: ⁊ viuens in mundo non haberet vbi caput reclinaret: nec moriens vnde nuditatem suam tegeret: nec mortuus vbi inuolueretur: nec sepulcrū aut locum vbi corpus mortuum locaretur. hec Anselmus. Jtem Beda super illud Mar. xj. Circumspectis omnibus: in originali dicit sic. Jntelligendum ꝙ dn̄s tante paupertatis fuerit: vt in vrbe maxima nullum hospitem nullamq; mansionē: sed in agro paruulo apud Lazarum sororesq; eius habitaret. Constans igitur est ꝙ non hospitio solum sed ⁊ precio quo id conduceret caruerit: dum necessitate

Christus fuit holm̄ pauperrimus.

compulsus de vrbe exijt. Hoc etiam ex ratione probatur: nam si filius dei ad hoc assumpsit naturam humanam vt genus humanum quod per peccatū a statu innocentie conciderat: repararet: non perfecte reparasset nisi assumpsisset naturam: ergo talem assumpsisset: vnde August. super illud Jo. j. Ecce agnus dei. Si agnus: ergo innocens: ⁊ si assumpsit naturam innocentem: assumpsit eam sm̄ omnem perfectionē anime ꝙ̄ habuisset aliquis in statu innocentie. Sed in statu innocentie fuissent homines sine dominijs distinctis: sicut patet. di. viij. §. j. ⁊. c. j. ⁊ s. in. §. porro in. lv. ca. Dixi igitur si christus tenuit statum innocentie, non habuit dominiū distinctum in speciali vel in cōmuni alicuius rei, sed solum simplicem facti vsum licitum ⁊ concessum. Ex quibus omnibus ⁊ alijs pluribus iuribus ⁊ rōnibus propter breuitatem omissis, ⁊ ex ijs que plenius inserūtur in libro de perfectione euangelica, quē composuit frater Joannes de ordine minoꝝ archiepiscopus Cantuariensis ⁊ solennissimus magister in sacra pagina, ⁊ Apologia fratris Bonauenture cardinalis episcopi Albanensis magistri de solēnioribus mundi tēpore suo de ordine fratrum minorū, liquet manifeste ꝙ christus ⁊ apostoli non habuerūt aliquid propriū nec in speciali nec in communi. Et ꝙ ecclesia Romana que in doctrina christi ⁊ apostoloꝝ errare non potest. xxiiij. q. j. a recta: rectissime definiuit: dicendo ꝙ huiusmodi abdicationem omnium rerum tam in speciali ꝙ̄ in cōi christus ⁊ apli verbo docuerunt ⁊ exemplo firmauerunt. Et siquis dictas authoritates scripture sancte vel sanctoꝝ aliter intelligeret vel exponeret ꝙ̄ ecclesia que spiritusancto regitur, intelligit ⁊ exponit: hereticus foret censendus. vt. xxiiij. q. iij. heresis. Quinimmo siquis etiam ex sanctis doctoribus ecclesie aliter sentiret: diceret, vel doceret: potius authoritati ⁊ definitioni ecclesie standum esset, ꝙ̄ illius sancti doctoris. xxiiij. q. j. hec est ⁊. xx. di. §. j. Tertia conclusio que dicitur ex dicta determinatione decreta. exijt. est: ꝙ christus non habuit regulariter loculo: sed solum aliquando siue in casu. s. infirmis condescendendo: qđ demonstratur ex verbis dicte decre. quum dicit interdum loculos dicitur habuisse: ⁊ quum: postea subiicit ꝙ christus sicut suis actibus perfectionem exercuit: ꝙ interdum infirmoꝝ imperfectionibus condescendit. ⁊. j sicut in fuga patet ⁊ loculis. Ex quibus verbis ⁊ sana siue intellectu ex ipsis sumptis verbis demonstratur ꝙ christus regulariter loculos non habuit: sed in casu immo regulā siue legē dedit. Mat. x. apostolis suis de loculis non habendis: vt supra probatum est. quam regulam ⁊ ipse quasi semper in seipso seruauit: sed interdum habuit ⁊ in casu: sicut aliquando fugit persecutores: sed vt plurimum non fugit. Jo. xviij. sed eis se opposuit: ⁊ legem de non timendo persecutores ⁊ eos qui corpus occidunt eis dedit. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nolite: vt superius dictum est: vnde glo. super illud Matth. xxvj. Et orauit tertio ⁊c. dicit ꝙ christus trina oratione docuit timorem triplicem superare. s. timorem mortis, timorem vtilitatis, ⁊ timorem doloris. sic ⁊ lex dicit ꝙ illud quod dicitur interdum concedi quod cōceditur in aliquo casu regulariter prohibetur: vnde posita regula qua dicitur nouo iudicio agendū esse vt tollatur opus quod post litem contestatam factū est: tollitur in casu: scilicet si illud quod antecessit: tolli sine eo non potest. ff. de aqua pluuia. cap. l. ac eius.

Christus non semper loculos habuit

sn ff.⁊.l.sequenti:que incipit,sed interdū:⁊ fm Pa piam,Interdum tm̄ prestat sicut Aliquando.Attē dendum igitur est ꝙ in euangelio:aut in aliqua par te noui testamenti nihil plus legitur de loculis:nisi quod legitur Joan.xii.⁊.xiii.⁊.aiij.ideo dr̄ in pre.de cre.exiit interdum.Nam in precedenti serie euan gelica legitur ꝙ sancte mulieres, que comitaban tur dn̄m cū3 discipulis:ministrabāt ei de facultatib⁹ suis.⁊ Luc.v.⁊.viii.⁊.xiiij.Jo.xi.⁊.ij.Legitur etiā3 in alienis mensis ꝯ cibo alieno assidue manducasse: qr nunquam habuit hospitium nec mensa3 nec can delabrum nec aliquid talium:vnde super Luce.ix.ca. dicit Chrysostomus.Aspice qualiter paupertatē q̄̄ dn̄s docuerat:per opera demonstrat.Non.n.ei erat mensa:nec candelabrum:nec domus:nec quicq̄ ali quid talium.Et Hieronymus ad Nepotianum di cit:Turpe est ante fores sacerdotis dn̄i crucifixi ⁊ pauperis qui cibo alieno vescebatur:lictores ꝯsulū ⁊ milites excubare.Ecce christus pro nobis seruus factus in domibus alienis hospitabatur:⁊ cibis a lienis vescebat.Hec Hieronymus. Et Bern.super illud Luce.ij.Cum esset factus Jesus.xij.annoꝝ.di cit ꝙ christus quasi vnus in turba pauperum stipē per ostia mendicabat. Ex his igitur ⁊ aliis multis supra allegatis euidenter ostēditur ꝙ christus regula riter loculos non habuit:sed interdum:sed quia ne cessitas legem non hz:de conse.di.v.discipulos:pas sionis tpe de his loculis dispensauit:vnde Luce.xxii. dixit.Quando misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calcia mentis:nunquid aliquid defuit vobis? at illi dixe runt ei.Nihil.dixit ergo eis. Sed nunc qui hz sac culum,tollat:similiter ⁊ peram. In quibus verbis dicit glo.Bede,non eadem viuendi regula persecu tionis quapacis tēpore discipulos informat.Mis sis.n.ad predicandum discipulis nequid tollerent in via precipit:ordinans vt qui euangelium annun tia de euangelio viuat.Instante vero mortis articu lo:⁊ tota illa gente pastorē simul ⁊ grege3 persequē te congruam regulam tempori decreuit,permittēs vt tollant necessaria victui donec sopita persecutoꝝ insania tempus euāgelizandi redeat.Adde hic que scripsi supra.in.§.porro.in c.lv.Quia igitur lex quā tum ad exteriorem actum illum quantum ad opus exterius aliqñ non potest seruari:ideo in casu ⁊ ex causa aliquando solet intermitti:⁊ sic christus aliqñ ⁊ dispensatiue loculos habuit:sciens non oēs posse semper in predicte districtionis semita ambulare: quia illa propositio censetur veraque regulariter est vera:etiam si aliquando fallat:vt dictum est.⁊.ca.ad hoc.ff.de aqua quoti.⁊ estiu.l.j.§.j.⁊.l.sequen.cum si.

Secunda obiectio principalis que fiebat olim ⁊ adhuc fit contra predicta que in dicta decr.exiit dr̄ talis est.Videt ꝙ hm̄ōdi abdicatio oīu3 rerū ta3 in speciali q̄̄ in communi non sit de iure possibilis:⁊ maxime quoad res illas que vsu consumuntur:sicut ⁊ panis:vinum,oleum,vestimenta ⁊ alie res que v su consumuntur:quum lex dicat ꝙ si vini olei ⁊ fru menti vsus legeť:proprietas ad legatariu3 transfer ri debet:quia vsus in talibus non videť posse a pro prietate seu dn̄io separari.ff.de vsufruc.ea.re.que vsu consu.l.si.vini.cum similibus:⁊ ideo qui renuntiat omnium proprietati siue dominio talium rerum:vi detur per consequens renuntiare vsui earum. Cui Obiectioni in sepe dicta decre. Exiit.§.porro.versi. non aūt:rn̄deť per Nico.iij.in hec verba. Non aūt per talem abdicationem proprietatis omnimode renunciationem vsus rerū cuicq̄ videatur inducere. Nā quu3 in rebus tpalibus sit precipuum conside rare proprietatem:possessionem:vsufructum:ius vtē di,⁊ simplicem facti vsum:⁊ vltimo tanq̄ necessario egeat:licet primis carere possit:vita mortalis.nulla prorsus potest esse professio que a se vsum necessarie sustentationis excludat,verum condescendens fuit ei professioni,que sponte deuouit Christum paupe rem in tanta paupertate sectari:omnium abdicare dn̄ium:⁊ rerū sibi concessarum necessario vsu fore contentam. Nec per hoc ꝙ proprietatem vsu ⁊ rei cuiuslibet abdicare vr̄,simplici vsui oīs rei renuntia tum esse conuincit:qui inq̄̄ vsus non iuris, sed fa cti tantūmodo nomen habens:qđ facti est:tm̄ in vtē do prebet vtentib⁹ nihil iuris:quinimmo necessa riarum rerū tam ad vite sustentationem q̄̄ ad offi cioꝝ sui status executionē:excepto qđ de pecunia.j. subiungitur:moderatus vsus fm̄ eoꝝ regulam ⁊ ve ritatē oīmodam fratribus est ꝯcessus.Ex quib⁹ ver bis aperte demonstrať ꝙ quis potest renuntiare om ni dn̄io:⁊ proprietati,⁊ vsu fructui:⁊ iuri vtēdi om niū reru3 tpalium.etiā que ad vite sustentationem requirunť:⁊ sine quib⁹ vita humana sustentari non pōt:inter quas res potissime sunt ille que vsu consu muntur:⁊ tm̄ per huiusmodi renuntiationē siue om nimodam abdicationem non videtur renuntiatu3 vsui simplici facti non pōt ergo vere dici ꝙ simplex vsus facti non possit a dn̄io ⁊ propietate ⁊ vsufru ctu siue iure vtēdi separari.Nec hoc aliqua lege cau tum:reperitur:immo oppositum reperiť in seruo,fi liofamilias:⁊ religioso:qui in rebus que vsu consu muntur habent simplicem facti vsum:⁊ tm̄ nec ad momentum habent in illis rebus aliquid dominii: proprietatis,vel iuris:vt supra longe diximus.in.§. porro.in.c.lv.In seruo patet qui rei peculiaris non habet dominium nec possessione3.ff de pecu.l.id ve stimentum:sed proprietas ⁊ possessio residet penes dominum.ff.de acquiren.posses.l.j.§.item acquiri mus.⁊.l.ꝙ seruus.Et si cibaria seruis legenť:pro cul dubio dn̄i est legatum:non seruoꝝ.ff.de condit. ⁊ demon.l.filiofamilias.in fi.Idem est etiam de om nibus iis que filiusfamilias etiam habet ex peculio profectitio siue sint cibaria:siue vestes,aut pecus,aut animalia,que vsu consumuntur,quia ipsarum rerū habet vsum:⁊ proprietas siue dominium in eis non residet penes eum.ff.de acquiren.posses.l.quicquid. ⁊.l.j.§.item acquirimus.ff.de regu.iur.l.filiusfami lias.cum si.Item in monachis ⁊ quibuslibet aliis religiosis quoꝝ regule ita annexa est abdicatio om nis proprietatis cuiuslibet rei:vt contra ea3 nec sum mus pontifex possit licentiam indulgere:extra de sta.mona.cum ad monasterium.in fi.manifestissimū est ꝙ in omnibus que vsu consumuntur:⁊ que spe ctant ad victum ⁊ vestitum:habent sic nudu3 ⁊ sim plicem facti vsum,ꝙ nec ad momentum in illis aut aliquibus aliis rebus proprietatem seu dominium habent nec hēe possunt.vnde nec vestes quas dese runt:sic dr̄ habere quantum ad ꝓprietate3:dn̄ium aut veram possessionem.vt.xij.q.j.nolo.⁊.c.non di catis,vbi de hoc no.⁊ extra de sta.mōna.c.ij.cum si. Et vsufructum in aliquibus rebus habere non pos sunt:vt legitur ⁊ no.xix.q.vltima.c.vltimo. Prete rea vsus facti rerum necessarium ad sustentationem nature est de iure naturali:eo ꝙ ab exordio natu ralis creature incepit.v.dist.in prin.⁊ dist.vj §.his ita.⁊.xxxv.dist.sexto die.eo ꝙ vbiq ⁊ apud omnes

instinctu nature non constitutione aliqua habet. vt di.j. ius naturale. et ex eo qd natura hec vsum docuit insti. de iure natura. gen. in princi. et ff. de iusti. et iure. l.j. §. ius naturale. Et ideo nec p legem nec p renunciationem nec per abdicationé nec aliquo modo tolli aut mutari potest. qa talia iura immutabilia perseuerant. dist. v. §. j. et di. vj. §. his ita. insti. de iure natura. et ciui. circa fi. ff. sed naturalia. Proprietates vero, possessiões, et dnia sunt a iure humano: vt sepe dictū est. dis. viij. quo iure. Vsusfructus etiam et ius vtendi est a iure ciuili. Insti. de rebus cor. et incor. p totum. Certū est autem qd omni iure priuato qd alicui competit ex iure humano: potest quis renūtiare, et illud a se penitus abdicare. vii. q. l. q̄ piculosuz. ff. de edili. edicto. l. queritur. § si vēdicator. ex. de so. cōp. si diligenti. vbi de hoc. Item nullus qui legis naturalis precepto ad esse nature conseruandū indispensabiliter obligatus est. ijs sine qbus non cōseruatur esse nature, renunciare potest: sed oēs et singuli homines cuiuscūq; cōditionis existēt: legis naturalis pcepto ad esse nature conseruandum indispensabilr obligati sunt. ergo his renunciare non possunt. Manifestuz est aūt qd esse nature non potest aliquo modo conseruari sine vsu facti rerum necessariarum ad vitam humanā: vt sunt alimenta et vestimenta: q̄ sunt inter res illas que consumunt vsu. pprietas autem siue dñium rerum alimentoꝝ qd est de iure ciuili, nō conseruat esse nature, sed vsus facti tñ. ergo vbiq; et semp proprietati huiusmodi reꝝ renunciari potest. Quia autē vsus rerū alimentoꝝ cadat sub precepto legis nature, patet Gen. ij. vbi legitur qd ab exordio rationalis creature in statu scz innocentie deus dedit duo pcepta homini. Unum de comendendo. Secundum de nō comendendo. primū affirmatiuum. secundum negatiuū, dicens Ex oi ligno paradisi comede. de ligno autē sciētie boni et mali ne comedas: Ergo aperte patet ex pdictis qd vsus rerum alimentoꝝ que p vsum consumunt, sic sunt de iure nature. qd etiam earum vsus cadit sub pcepto diuino. Certū est autē qd stante iure nature nullus potest dicere de aliqua re, hoc est meū: hoc tuuz. hec. n. duo pronoia, vt dicit Clemens, sunt ex iniquitate et cupiditate gētium et p humanum ius introducta, vt. xij. q. j. c. ij. et dist. viii. § j. Ergo vsus reꝝ q̄ per vsum consumūtur non habet necessario annexū meum a tuuz. Et per consequēs dare ptz qd vsus reruz q̄ vsu consumunt potest esse sine pprietate et dñio. Et si quis dicat qd status ille innocentie paruz durauit: hoc non soluit qa vsus taliuz rerum q̄ vsu consumuntur, possit esse in ppetuum sine proprietate et dñio, potuit. n. prim⁹ homo non peccare: de conse. di. iiij. placuit. et sic vsus oium rerum semp fuisset in oibus hominibus et oi tpe et vbiq; absq; proprietate et dominio. Preterea constat tam de iure canonico q̄ ciuili, qd tēpore necessitatis extreme omnia spectantia ad huius vite sustentationē sunt oibus hominibus mundi cōmunia: ita qd nemo potest dicere hoc propriū est, quod tpe huius necessitatis oibus hoibus commune est. xlij. disti. sicut ibi. Nemo pprium dicat qd cōmune est. ff. ad le. rho. de iac. l. ij. § idem. de conse. distin. v. discipulos. Matt. xij. extra de obser. ieiu. c. ij. de cōsue. quāto. de regu. iur. qd non est. Incongruū est igitur dicere qd Jesus Christus filius dei qui est etiā dñs sabbati. Matt. xij. Marci. ij. Luce. vj. et supra oēm legem: subiaceat legi imperatoris: qūum etiā ipse imperator sit supra legē: nec legi sue subiectus. ff. de legi. pnceps. et no. extra de consti. c. j. immo etiaz est supra legē nature ipse de⁹: qa natura ab eo: vt dicit. Amb⁹ in hexameron, qd nature rei non est aliud q̄ voluntas dei. Ergo iste dñs et apli sui quos ad imitationē sui traxit, et alij eos frequētes non subiacent legi imperatoris quantum ad vsum rei. Certum est etiaz qd cui potest derogari per aliquā legez: potest pacto siue renunciatione alicuius vniuersitatis siue collegij quantū ad singulos et vniuersos derogari. vt expresse dicit et no. C. de decretis decurionum in glos. posita sup rubricam lib. x. et no. ff. de regu. iur. l. neq; ex ptorio. vbi dicit glos. qd si vniuersitas aliqua statuat contra ius seu etiā legē: quantum ad illam vniuersitatē tenet. Patet igitur ex pdictis qd apli et fratres minores in speciali et in cōmuni potuerunt a se abdicare proprietatē et dominiū omniū rerum que vsu etiaz consumuntur: et sibi in oibus rebus tantū modo vsum facti simplicē retinere. Si vero dicatur, cuius ergo erat dominiū reꝝ quibus vtebant apli? Respondet sicut respondet Aug. pre. c. quo iure. scz. quod iure diuino dñi est terra et plenitudo eius. ps: xxiij. et. lxxxiij. ergo erant dñi: sicut et res oblate et donate pauperibus dicunt esse in dñio dei. xxij. q. ij. qui abstulerit. sicut et res sacre et religiose nullius hois sunt: nisi dei. Instit. de rerū diui. §. in nulli⁹. in texto et in glos. Vel dicetur sicut sunt quedā: q̄ de iure naturali cōmunia sunt: sicut sunt aer et aqua perfluens et mare et litora maris. Instit. de rerum diui. §. j. et in pdicto. c. dilectissimis. Et res ecclie non dicunt alicuius singularis hois vel collegij: sed quasi communes vniuersitatis omniū fideliū q̄ est corpus Christi. xij. q. j. res ecclie. et. c. vltimo. Sic et dominiuz siue pprietas omnium rerum qbus vtebant apli erant vniuersitatis omniū fideliuz siue bonoꝝ: quoꝝ sunt de iure diuino. xxiij. q. vij. c. j. Non autē potest dici qd dñium earum esset ipsis aplis singulariter aut eorū collegio speciali appropriatum: quum pprietatē omniuz reꝝ tam in speciali q̄ in cōi a se abdicassent: vt sepe et sepius superius est pbatuz. Junge qd notaui s. c. § si autem qratur in prin. in. c. lviij. Propterea arguitur sic ad idē qd chrūs et apli se ad statuz innocentie reduxerunt: in quo nullus pprium habuit, vt supradictuz est pre. c. xij. q. j. dilectissimis. ergo et ipse et apli. Item si concederetur qd christus et apli habuerunt illaꝝ rerum dominium q̄ vsu cōsumuntur: ex eo qd vsus eaꝝ non possit a dñio separari: duo absurdissima sequerent. Primum: qd sm hoc chrūs p apli fuissent oēs proprietarij in singulari. qa quuz quilibet vsum habet vestis: q̄ ferebat: et panis quez comedebat: et vini qd bibebat: et sic de ceteris reb⁹ que vsu cōsumuntur: per consequens qlibet in speciali siue in singulari habuisset dñium. et sic quilibet eorum fuisset proprietarius et sic ecclesia vniuersalis vsq; ad hec tpa errasset: que tenuit docuit et docet et leges fecit qd religiosi quantum ad expropriationem et abdicationē dñij rerum tpalium tenent figuram aplorum. xvj. q. j. ex authoritate: et supra in. § porro. in. c. lv. late dixi. Nam sm hoc nulli tenerent figuram aploꝝ, nisi habentes dñia et proprietatem rerum in speciali. Et sic quum ols vera consequētia pfectionis nulla esse possit: nisi illa que a chrō et apostolis exemplo et verbo docta est: nullus haberet statum pfectionis: nisi haberet dñium et proprietatem rerum in speciali. qd dicere erroneū est et falsum. Et etiam sm hoc omnes sanctis q̄ statum expropriationis omnium reꝝ in speciali ita habuerunt et docues

runt:vt nec panē nec vestem nec aliud aliquid dice-
rent ppriū:nec haberent tamē statū pfectionis
Christo ꝛ discipulis eius edocti:errassent. Secun
dum,etiā sequeret ꝙ christus ꝛ apli in singulari ha
buissent dominia ꝓprietates ꝛ possessiones pecunia
rum:nā quum pecunia inter res illas que vsu consu
muntur cōnumeretur:vt Insti. de vsufructu.§.con
stituit.ꝛ extra de pig.c.vltimo.ꝛ Io.iiij.dicit ꝙ disci
puli eius abierunt in ciuitatē:vt cibos emerent:per
qḋ videtur ꝙ haberent pecuniam ad emendū.Sed
eo ipso quo pecuniā habuerunt: ipso facto dñium ip
sius pecunie habuerūt:vt dicta opinio arguit : ergo
ꝛ possederunt:ꝛ possidere licite iure ꝓprietatis ꝛ do
minij potuerunt aurū pecunias ꝛ argentū.qḋ est cō
tra textum euangelij Matt.x. Nolite possidere au-
rum ꝛ argentū neqꝫ pecuniā in zonis vestris. Pre-
terea si vera esset dicta obiectio ꝗ fit de ijs ꝗ vsu con
sumunt:non faceret aliqḋ ad questionē propositam
quia nō argueret ꝙ christus ꝛ apli habuerunt aliqḋ
dñium in cōmuni:sed potius in speciali. Preterea
nec huiusmodi lex ad obiectionē probandā in con-
trarium allegata.ff.de vsufruc.ea.re.que vsu consu.l.
si vini.nec alique alie similes probant ꝙ vsus illaꝝ
rerum que vsu cōsumuntur,nō posita proprietate ꝛ
dominio separari: quia nō loquūtur in vsu facti sim
plicis:qui vsus nihil iuris habet annexū.sed loquū
tur in vsufructu.vnde merito ꝛ optime differentiaꝫ
facit dicta decre.exiit,inter ista:dicēs ꝙ est ꝑcipuum
considere in rebus proprietatē:possessionem:vsufru
ctum:ius vtendi:ꝛ simplicem facti vsum:tamqꝫ di-
uersa ꝛ diuersaꝝ rationum:quia simplex facti vsus
vtentib⁹ nihil prebet iuris. At qui habet vsufructū
habet ius in re:ꝛ vtilem possessionē illius rei in qua
habet vsufructum:vnde lex definit vsufructuꝫ sic di
cens. Usufructus est ius vtendi ꝛ fruēdi rebus alie
nis salua reruꝫ substantia.ff.de vsufruc.l.j.ꝛ extra de
pigno.c.vltimo.ꝛ Insti.de vsufruc.in prin. Et alibi
dicitur ꝙ vsufructus est ius quoddā incorporale ꝛ
qḋ in iure tm̄ consistit sicut hereditas est ipsum ius
hereditatis:ꝗuis in hereditate contineant res cor
porales.sed ꝛ vsufructus est incorporale quoddam
ius vtendi ꝛ fruendi:ꝗuis fructus qui ꝑcipiuntur
ex fundo in quo quis habet vsufructū sint corpora-
les:vt hec probant Instit.de re corpo.ꝛ incor.p to-
tum.ꝛ hoc ius vtendi ꝛ fruendi est p leges impera-
torias introductum.que etiā leges dicunt ꝙ ille res ꝗ
etiā vsu ꝯsumuntur.proprie nō recipiunt vsufructū.
vt Inst. de vsufruc.ea.re.que vsu cōsu.l.j.ꝛ.ij. ꝛ quia
in eis vsus ꝛ fructus qui est ius vtendi ꝛ fruendi re
bus salua reruꝫ substantia:proprie nō consistit: quia
substantia rei que ipso vsu ꝯsumitur : non potest esse
salua:ideo improprie dicit qḋ vsufructus talium rerū
separetur vel non separetur a dñio: quia vsufructus
qui non est:separari vel vniri nō potest.ff. de vsufru.
lega.l.sempronius accaldus:nec desinere potest vsu-
fructus.l.titio vsufructus. Usufructus autē in reb⁹
ꝗ vsu consumunt:proprie non consistit.ergo nec trā
sire potest cū dñio:nec ab eo separari potest:qꝫ nullꝰ
est. Et ꝗuis in rebus talibus vsufructus proprie
non consistit : vtilitatis tm̄ causa ex interpretatione
benigna lex statuit ꝙ vsufructus in his rebus consti
tui possit vt in dicto.§.constituit : ꝛ in dicta.l.ij. ff.de
vsufruc ea.rerum que vsu consu. In.l.etiam in con-
trarium allegata dr̄:Si vini olei ꝛ frumenti vsufru-
ctus legatus fuerit:ꝓprietas ad legatariū transferri
debet:ꝛ ab eo cautio desiderāda est.vt si qñ is mor-
tuus fuerit aut capite minut⁹ sit:eiusdē qualitatis re
stituatur aut estimatis rebus certe pecunie noīe ca-
uendum est.ad idem extra de pigno.c.vlt.ꝛ habens
talē cautionē ipsam rem iuris interꝑtatione hr̄e cen
setur.ff.de solutionibus.q ergo soluit.ꝛ.ff. si certum
peta.l.si tibi.ꝛ.ff.de solutionibus.qui ergo soluit.ꝛ.ff.
si certū peta.l.si tibi.ꝛ.ff.de regu.iur.qui actionē ꝛcū
si.Ex quibus etiā ptꝫ ꝙ propositio ꝗ dicit. In ijs re
bus que vsu cōsumunt vsufructus nō potest a dñio
siue proprietate separari,nō continet veritatem,siue
accipiat vsufructus vere ꝛ proprie sm̄ definitionē
vsufructus:qui sm̄ hunc modū sumēdi in rebus ta
libus vsufructus nullo:modo consistit quia defini-
tio ipsius rebus non cōpetit:ꝛ p consequēs nec dif-
finitum.siue sumat improprie vsufructus pro quasi
vsufructu:sicut ꝛ in rebus incorporalibus non dicit
quis habere possessionem:sed quasi possessionē.ff.de
serui.l.vltima extra de causa pos.cū ecclesia.quia sm̄
hunc modū sumendi sicut ex benigna interpretatio
ne ꝛ vtilitatis causa p legem statutū est ꝙ in his re-
bus quasi vsufructus conseruatur: sic eadē interpre
tatione fit quasi quedā separatio:dum is cui vsufru-
ctus vini ꝛ olei siue pecunie legatus est:in his rebus
sibi legatis ꝛ traditis ad fruenduꝫ debet hr̄e quasi
vsufructū:ꝛ is cui debet fieri restitutio tante quanti
tatis vini ꝛ olei aduenient e morte vel capitis dimi
nutione fructu ipsam rem habere videtur quum ha
beat actionē:vt probatū est. Dicta etiaꝫ lex Si vini,
que dicit, Proprietas vini ꝛ olei ad legatariū trā-
sferri d:loquit de illo qui erat capax proprietatis ꝛ
ideo secus esset in ijs psonis ꝗ nō sunt capaces pro-
prietatis:vt serui ꝛ religiosi:vt superius est probatū.
Ex quibus cōcludit sm̄ omnia iura tam diuina ꝙꝫ
canonica ꝛ ciuilia ꝛ secundū determinationē decre.
Exiit,qḋ proprietas ꝛ dñium oīum rerum vtibiliū
etiam earum ꝗ vsu cōsumuntur potest abdicari ꝛ ei
penitus renūtiari:ꝛ vsus simplex facti earum habe
ri p ipsos renuntiantes tali proprietati ꝛ dñio in spe
ciali ꝛ in cōi:vt per hoc qḋ talis vsus facti potest a
proprietate ꝛ dñio separari.ꝛ sicut equꝰ habet vsuꝫ
facti auene vel feni qḋ comedit:nec habet aliqḋ do-
minium:sic seruus ꝛ religiosus exproprietatus hꝫ vsuꝫ
simplicē facti in vino:pane:ꝛ vestibus : ac alijs reb⁹
que vsu ꝯsumuntur,ꝛ tn̄ in his nec ad momentū hꝫ
dñium aliqḋ:nec aliquā proprietatē:nec ius vtendi :
sed simplicē facti vsum:qui nihil iuris tribuit in vtē
do:vt dictū est:sed iuste vtitur:quia ab habente do-
miniuꝫ ei concēdit. Adde hic qḋ de ista materia ple
ne scripsi supra in.§. Item simplex facti vsus.in.lvj.
c. Et hoc semp dixi saluis ꝯstitutionibus dñi pape.
Io.de ista materia loquētibus : quaꝝ intellectibus
sto:que etiā non contradicūt veraciter intellecte de-
clarationibus fratrum minoꝝ: sicut supra scripsi in
earum concordia in.§.restat inter hec.in.c.lix.

De regula btī Francisci.quomodo ꝓmittūt euange
lium obseruare istius regule professores C.61.

Religio autē almi Frācisci viri apo- Profes-
stolici vere hoīs missi a deo cui no- sionis fra
men ꝑmo fuit Ioānes:qui venit in trū mino
hunc mundū:vt vita ꝛ verbo chri- rum co-
lumini testimoniū perhiberet. Io. mēdatio.
j.que approbat ꝛ continet dictam
expropriationē tam in speciali ꝙꝫ in cōmuni : quam
christus ꝛ apli habuerunt.de qua supra copiose tra-
ctaui.

ctaui.lv.c.vsq3 huc. Non fuit ficta aut picta aut ma
thematica:sed digito dei scripta.Luce.xj.q2 a spiritu
sancto eidem reuelata:euangelica veritate subnixa:
ac Inno.iij.data ab Honorio.iij.e alijs q3 plurimis
romanis põtificibus approbat a Greg.ix.Inn.iiij.
Alexandro.iiij.Nico.iij.Clemēte.v.in viennensi cō
cilio declarata,e a dño Joā.papa.xxij.vlt.roborata:
corpore iuris.clausa.extra de vbo.sig.exijt.lib.vj.Et
in Clemen.eo.tit.exiui de paradiso. Per vitā multo
rum sanctoꝝ e quorundā ab ecclesia canonizatorū
eam pfitentium authenticā.ab emulis e discolis e
male de euangelio christi sentientibus impugnata:
sed semp a sctā romana eccliа defensata.Cuius reli
gionis e regule pfessores non colunt eccliam aber
rantem: sed eccliam romanā non habentē: maculā
neq3 rugā.Ephe.v.xxj dis.Quis.xxiiij.q.j.omnibus.
neq3 a veritate spōsi sui q christus est, deuiantē:sed
in ea pseuerantē.xxiiij.q.j.a recta. Naz Donati Sa
bellij Arrij e Macedonij ecclesia est depicta:saltem
quantū ad effectū sacramentoꝝ.j.q.j. siquis inquit.
non sancta romana ecclia:q nunq3 extitit fornicata:
s3 sancta pstitit e immaculata.xxiiij.q.j. qm̄. Quid
enim aliud esset pfessoribus huius regule aliā regu
lam recipere: istā3 immutare:maxime a fundamēto
paupertatis eradicare:nisi actu contrario pfiteri qd
almus Franciscus istius euangelice regule institutor
e eius socij e alij innumerabiles sancti fratres post
eum:e oēs a tpe suo vsq3 huc que eum exaltauerunt
priuilegiauerunt:declarauerunt:confirmauerunt:ro
mani põtifices e gnālia cōcilia sacrosancte romane
ecclie errauerunt? Absit a pfessoribus huius sancte
regule e ab alijs filijs quibuslibet ecclie orthodoxe
talis confessio q esset fidei e clauiū ecclie eneruatio.
Absit etiā a quicunq3 beatissimo papa nostro q de
hac regula aplica e euāgelica aliud sentiat q3 sui pre
cessores e gnālia concilia a tpe beati Francisci sen
serunt. Non enim vicarius dei destruet: sed pstruet
cōfirmabit e approbabit,q sui precessores sancte e
premature fecerunt:e leges ecclesiasticas ediderunt.
q2 vnum est regnum ecclie non diuisum.xxv.q.ij.si
ea e.q.j.in oibus.c.vsq3 ad.§. si ergo. maxime in.c.
sunt qdam.Sunt qdam dicentes romano pontifici
semp licuisse nouas cōdere leges.qd e nos non solū
non negamus:sed etiā valde affirmamus. Sciendū
vero summo ope est:qa inde nouas leges pōt conce
dere,vnde euangeliste aliqd e prophete nequaquā
dixerunt. Ubi vero aperte dñs vel eius apli e eos se
quentes sancti pres sententialiter aliqd definierūt:
ibi non nouā legem romanus pontifex dare,sed po
tius qd pdicatū est vsq3 ad animā e sanguinē3 con
firmare d3. Si.n.quod docuerūt apli e prophete de
struere(qd absit)niteretur:non sententia3 dare:sed
magis errare conuinceret. Sed hoc procul sit ab eis
q semper dñi eccliam contra lupoꝝ insidias optime
custodierūt.hucusq3 Urbanus papa in dicto.c.sunt
quidam. Sed ex nunqd iste christi discipulus christo
confixus.Gala.v.etiam corporaliter Franciscus no
uam adinuenit regulā:aut eam de sensu carneo exu
ctauit? minime. Nam dicit lralis professio sanctum
euangelium:obseruare in principio regule e in fine.
In principio dicit sic. Regula e vita minoꝝ fratrū
hec est le3 dñi nostri Jesu christi sanctū euangelium
obseruare ec. e in vltimo.c.dicit sic. Paupertatem
e humilitatem e sanctum euangeliū dñi nostri Jesu
Christi qd firmiter promisimus obseruemus.quod
est intelligendum sm qd sancta ecclesia e sancti do

ctores eam sequentes ipsam declarant.nō q regula
beati Francisci sit vere e pprie idem e ipsum euan
gelium qd christi e econuerso,e q dñs papa nō ha
beat ptātem sup eam sicut nec sup euangelium: vel
quicquid est in regula beati Francisci totum christus
ad literā obseruauerit:vel aplis imposuerit obseruā
dum:q2 hoc verum non esset:sed qd regula bti Frā
cisci sit vere e pprie illa euangelica q3 christus in se
ipso seruauit:e aplis imposuit: e in euangelio con
scribi fecit.sicut constat p decre.exijt.extra de verbo.
sig.lib.vj.e ppter irrefragabilia testimonia libroru3
euangelioꝝ e ceterarū scripturarū sanctarum. e san
ctos expositores earū:e sicut cōstat per consiliū mul
torum magroꝝ in theologia datum Auinione dño
pape Joan.xxij.vt.s.in.§.restat inter hec:in psi.pre
terea.in.ca.lix.posui. Unde professores istius regule
promittunt in effectu e in veritate sanctum euange
lium seruare pure e perfecte. sm intellectū ecclesie e
sanctoꝝ.vt nulla alia obseruantia euāgelica ista Frā
cisci purior possit esse:nec sibi in pfectione perfectissi
ma euangelica adequari.vnde dicit predicta decre.
Exijt:de pfessoribus istius regule christi:semitas ar
ctius q3 ceteri elegerunt. Et propterea sanctus iste
Francisc⁹ signifer christi in vltimis tēporibus euan
gelij christi obliterati verbalis e realis cū suis filijs
legitimis in carne totaliter mortuis purissimus re
parator:dicebat vt legit in legēda antiqua eius.quā
composuit frater Joannes de celano hanc regula3
librum vite:spem salutis,medullam euangelij, via3
pfectionis:clauem paradisi:pactū eterni federis. Et
si dicat qd puritas illius regule a suis professorib⁹
non seruat:fatendum est quia dies mali sunt. Eph.
v.e carne pleni. Nec aliqua professio est q pure ho
die obseruet.sed nihilominus multi sunt in illa euan
gelica pfessione ipsi⁹ purissimi obseruatores: necnō
illa cōitas plus obseruat de pauptate e puritate euā
gelica q3 regularis cōmunitas que sit in mundo.vn̄
etsi in ista pfessione euāgelica dicat q filij pactū nō
seruauerunt pactū tñ in semetipso: qd eterni federis
est,imobile est:e in suis purissimis filijs aplorum du
ctorum e rectoru3 gregis dñici.vij.q.j.scalatoris,sic
exponit illud ps.lxv.Cum incenso arietū.i.cum ora
tione aploꝝ arietū pinguium e tauroꝝ aploꝝ duo
bus cornibus.i.authoritatibus testamenti veteris
e noui ventilantium fidei inimicos.xxiij.q.iiij.cum
in lege.obseruabile e possibile est: quia euangelicu3
est. Asserere autē ad seruandum esse imposibile blas
phemia est:quia lex maxime euāgelica nō est de im
possibili.ff.de reg.iur.impossibilium. extra de pac.c.
vltimo.iiij.di.erit autē. Corrigēda ergo puaricatio:
non abolenda euangelica sanctio. Reducat homo.
xxiij.q.iiij.duo. Non feriatur Franciscus terrestris
angelus. Ardeat palea,reponat granū. Matth.xiij.
xxiij.q.vij.c.j.de consi.di.iiij. cū vnitas. Conculcetur
amurca. Recondat oleū in lechito.iiij.Reg.iiij. Nō
diffamentur patres antiqui q arctas e paternas re
gulares e ij qui eos seq desiderāt semitas tenuerūt,
Prouideat mater ecclia debilioribus impugnātib⁹
statū suum sanctissimum que non curauerunt regu
lam neq3 curāt. Nunquid puualebit falsitas veritati
cōmista? Separetur preciosum a vili. Hiere.xv.ouis
morbida ne sanas inficiat.xlv.di.sed illud. extra de
sta.mona.ea.que. Samaritanus in duas partes clau
dicās,legem e idolum:non vtatur cum pplo.israel.
Jo.iiij.quia viri israelite nō hñt deum recentē neq3
deum alienu3 sm Dauid in ps.lxxx. S3 vnus esteis

deus christus dñs. cuius est euangeliũ sacrosanctũ
quod in arcanis pectoris cõscripsit, seruauit, ⁊ sequẽ
tibus se seruare pcepit ille vir Franciscus vestitus li
neis paupertatis ⁊ puritatis: atramentariũ scripto
ris euangelij habens ad renes suos. Ezech. ix. que
⁊ ad literã ptãtem habuit signandi tau. in frontib⁹
gementiũ ⁊ dolentiũ. vñ ait Franciscus christo: Feci
sicut precepisti mihi, ⁊ vbi dr̃. Si autez queraẜ quez
intellectũ habuit iste Frãciscus scriptor l regula sua
de ista expropriatione, nõ seipso locutus est: quia sub
tilitates iuriũ ignorabat. nec multum puto sciuisset
discernere inter propriũ, ⁊ possessionẽ, vsufructũ. ius
vtendi, ⁊ simplicẽ facti vsum. Sed quũz esset christi
discipulus cui datũ erat nosse mysterium regni dei.
Mar. iiij. Luce viij. didicit glosare euangelium qd̃
promiserat lumine spũssancti quia paruulus erat.
Matth. xj. ⁊ in ps. cxviij. Intellectũ dat paruulis.
Dicit ergo sic in sua regula euangelica ⁊ ecclĩastica
quia ecclesia catholica que regulã approbauit ⁊ de
dit, dicit ꝙ Franciscus fratres dixit in cõi nõ frater:
quia pluralis locutio plures cõprehendit iiij. q. iij.
vbi numerus. §. fratres nihil sibi quod nedum spiri
tualitatẽ sed etiam cõmunitatez respicit appropriẽt.
qd̃ ⁊ declarat amplius. Sed tamq̃ aduene ⁊ pere
grini in hoc seculo in paupertate ⁊ humilitate dño
famulẽtes. vadant p elemosina confidenter. Quã
expropriationẽ sicut intellexerat sanctus frãciscus:
sic eam Rom. pontifices Greg. ix. Inno. iiij. Alex.
iiij. Nicolaus. iiij. Clemens v. declarauerunt esse ne
dum in speciali sed etiã in communi. Sicut autẽ scri
psit ⁊ docuit iste Franciscus atramentarius simplex
litera, sensu gnarus: sic ⁊ vixit: ⁊ fratres suos viuere
precepit. Nam sicut scripserunt socij sui vita ⁊ mira
culis coruscĩ: nolebat locum a fratribus recipi nisi
propriũ haberet patronũ cuius nole locus a fratri
bus teneretur. Semel audiens ꝙ quidã frater dice
bat ꝙ veniebat de cella fratris francisci: amplius ip
se illã cellam ppter propositionẽ non introiuit. Trã
siens p Bononiã audiens domũ fratrum: in eam in
gressus non est. quin insuper mandauit fratribus ꝙ
de ea exirent: vñ qui hec scripsit testimoniũ perhibet
ꝙ de ea infirmus exiuit: quousq; dñs Hugo cardina
lis legatus in platea ibidẽ publice predicauit ꝙ do
minus illa in qua fratres habitabant, non erat fra
trum: sed ecclie romane: ⁊ tunc fratres redierunt ad
eam. Quando etiã sibi aliquid dabaẜ ab aliquo ad
vsuz suum: a dante semp petebat licentiã ꝙ rem illã
posset magis egenti donare: ⁊ hoc neduz in pfanis,
sed etiam in rebus ecclĩasticis obseruabat: nolens in
eis proprietatẽ aliquã habere. Unde quia ecclesiaz
sancte Marie de angelis cõcessit abbas sancti Be
nedicti de monte subasio cum suis monachis beato
francisco ad faciendũ ibi caput ordinis sui: oi anno
sanctus franciscus mittebat sibi fiscellaz plenã pisci
culis qui vocantur lasque in signuz tributi: ⁊ ꝙ do
minium ecclie erat abbatis: ⁊ nõ fratrum. ⁊ dñs ab
bas videns tantam expropriationẽ fratrũ: mittebat
eis vasculũ plenum oleo. Qua de re sanctus franci
scus in testamento suo spũs ⁊ non carnis qd̃ ipse fe
cit: mandauit fratribus ꝙ in domibus ⁊ locis vbi
fratres manebãt tãq̃ aduene ⁊ peregrini manerẽt:
nullum ibi plus q̃ in domib⁹ secularium dñium vẽ
dicantes. Nec volebat ꝙ fratres expulsi de loco que
rimoniam proponerent ɔtra quemq̃: sed persecutio
nem pacifice sustinentes ad loca alia se transferrent.
vij. q. j. oĩs qui gemebat c. sicut. ⁊ c. aduersitas. §. hoc
etiam. tunc. memor discipulus magistri non habentis
vbi reclinaret caput. Matth. viij. Luce. ix. nõ ergo
vero fratri minori nec alteri dubiũ põt esse de expro
priatione vera etiam in cõi: et quo sic sanctus noster
⁊ sancta mater ecclĩa declarauit sequẽs sensum ⁊ in
tellectum sanctoꝝ patrum ecclie orthodoxe. Si di
catur ꝙ non sit regulã vel ordinẽ dare sine proprio
in cõmuni: hoc expresse cõtra predictos pontifices
romanos declarantes istam regulaz apostolicã est.
⁊ ideo pro veritate antea patiendum est: q̃ sancte re
gule destructioni consentiendum. Mat. v. xj. q. iij.
nemo. xxxij. q. v. ita ne: q: Francisci cumo chri re
gulã spopondit ordo, non aliam: pp pctã preuarica
torum posset destrui ista congregatio: nõ euangelica
vino ⁊ possessio: vide: ĩ. e. c. ꝟ. sed ⁊ nunquid. ⁊ ĩ §.
restat. ꝟ. preterea in c lix. Corpus põt occidi: nõ ani
ma: timeatur ille qui potest corpus ⁊ animam per
dere in gehennã. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nõ so
lum. ⁊ c. nolite. Occisus est christus: sed resurrexit.
Mar. vltimo. dicebãt discipuli. Dubij sperabam⁹.
Luce. xxiiij. sed nos certificati dicim⁹ cũ Dauid q
redemit ⁊ redimet israel ex omnib⁹ tribulationib⁹
suis. Nunquid mortuus est franciscus: semel mortu⁹
est in cruce cũ christo Phil. ij. Iam nõ plus moriẜ.
Rom. vj. nec discipul⁹ eius verus moriẜ si in cruce
moriẜ. si autẽ in cruce nõ moritur. vere moritur. ⁊ in
ipso franciscus moritur: nec resurgit. sed in suis cru
cifixis resurgit ⁊ resurget discipulis nõ fictis ⁊ phan
tasticis: sed veris ⁊ fidelibus nõ claudicantibus in
duas partes. iij. Reg. xviij. xlix. di. c. ꝟ. claudus: sed
iter rectum bethsamis agentibus ⁊ gementibus. j.
Reg. vj. Non errauit sancta mater ecclĩa in franci
sco: nec fuit decepta: nec nos errauimus cum sequen
tes. Per ostium ecclie intrauit. Ioan. x. franciscus.
Singularẽ obedientiã pro se ⁊ pro suo ordine pmo
pape Honorio repromisit: sicut in primo. c. regule cõ
tineẜ. Protectorẽ cardinalem gubernatorẽ sue reli
gionis ⁊ fraternitatis mãdauit p obedientiã fratri
bus semp a dño papa peti. vt semp subditi ⁊ subiecti
pedib⁹ eiusdẽ sancte ecclie stabiles in fide catholica
paupertatem ⁊ humilitatẽ ⁊ sanctum euangeliũ dñi
nostri iesu christi qd̃ firmiter pmiserant obseruarẽt.
vt in vltimo. c. regule cõtinetur. Adde ad istum ꝟsi.
qd̃ scripsi. ĩ. m. §. offendunt. ꝟ. penultimo ⁊ vltimo.
m. c. lxvj. Non fuerũt filij quidã degeneres contẽti
de regula sancta ⁊ possibili sʒ arcta. quia tota euãge
lica que ducit ad vitaz. Mat. vij. ⁊ testamẽto sancti
patris ⁊ ideo hereditate celesti indigni. vt in regula
sancta di. m. c. fratres nihil sibi appropriẽt. ⁊ C. de
fidei con. l. vlt. vj. q. iij. syluester. extra de vo. ⁊ vo. re.
licet. rectos ⁊ simplices eos pater eoꝝ purissimus fe
cerat: literã regularem euangelicã eis dederat a qua
volentes recedere declarationes a sancta romana ec
clesia obtinuerunt contra voluntatẽ patris. ⁊ sic se
a tpe suo multis questionib⁹ immiscuerunt. Eccle.
vij. in fi. vsq; in hodiernũ diem. Male, n. seruantes
regulã, ⁊ declarationes quo. obseruabunt? non eniz
declarationes noua regula sunt: sed eã declarant. et
de elec. cuz expediat. lib. vj. ⁊ de pben. quia sepe. li. vj.
quas si seruarent: ⁊ regulã vtiq; obseruarẽt. Sʒ certi
existãt huius sancte regule pfessores psẽtes ⁊ futuri.
ꝙ nisi redeant ad regule puritatez cuius declaratio
testamentũ patris frãcisci est: nunq̃ deerit in ordine
tribulatio corporalis ⁊ spũalis dans auditui intel
lectũ. Esa. xxviij. Utinaz ergo romanus põtifex tol
leret qd̃ supaddidit huic regule. ⁊ vtinaz declaratio

fuerit deo grata: qđ preſumo: propter multos regule
impugnatores maxime tpe Jo. pape. xxij. inter quos
pcipui fuerunt ipſius regule pfeſſores: ſup quo vide
qđ ſcripſi. j. in. c. lx. viij. §. porro. licet a romanis pon
tificibus condeſcendentibus infirmis pie data: ſed
ex ea mortis pter preuaricationez occaſio ſubſecu
ta. Tollat inquā charitas priuilegiū: quia nulla ma
ior proprietas fratrib⁹ minoribus ꝗ priuilegiū: qđ
eſt lex priuata. iij. diſt. puilegia. extra de verbo. ſig. ab
bate. quū ipſi tamꝗ viri euangelici ſubiecti eſſe de
beant oī creature: maxime prelatis eccle pter deū.
j. Pet. ij. vltra medium. extra de maio. & obe. ſolite. j.
rū. more aplico in tribulationib⁹ gaudentes. Actuū.
v. in fi. & ideo oī iuri nedum priuilegio renūtiauerūt
propter deū: & hoc fuit eoꝝ ius & priuilegiū: non hre
ius & priuilegiū ſup terraz. Quid. n. magis facit in
mūdo frēs maiores minores & p ꝯſequēs ſupbiores
ꝗ priuilegia? ergo vere cōtra nomē eorum & profeſ
ſionē ſunt. Et ideo dicebat pater eoꝝ Frāciſcus hu
milis. Hoc ſit noſtrū priuilegiū fratres non habere
aliquod priuilegiū ſuper terraz. Certum eſt. n. apud
clare & oculo puro iſtum ſtatū ſpeculantes: & que ſua
ſunt non querentes. Phil. ij. lxiij. di. noſſe. ꝙ omnia
priuilegia: excepto regule approbationis & cōfirma
tionis puilegio: ſunt contra regule puritatē pauper
tatē & humilitatē. Et ideo dixerunt quatuor fratres
minores magiſtri in theologia regulā exponentes:
ꝙ timendū & cauendū erat fratribus ne pp priuile
gia recederēt a regule puritate: & adde hic qđ ſcripſi
infra. in. §. oſtendunt. n. volentes. cū verſi. ſequē. in. c.
lxvj. Tollat etiā cadauera mortuoꝝ. i. ſepulturas.
qa pro mortuis fratres cū clericis litigāt tota die: &
mortui ſepeliunt mortuos. Matth. viij. vbi Chry
ſoſto. in homil. Monſtrat qm̄ nihil celeſtibus nego
tijs nobis magis neceſſariū eſſe opz: & qm̄ cum toto
ſtudio ijs iungi debemus: & neqz paruz tardare etiā
ſi valde ineuitabilia & incitantia fuerint q̄ attrahūt.
Quid. n. magis neceſſariū erat iſꝫ ſepelire patrem?
quid etiam facilius? Neqz. n. tempus multum con
ſumendū erat. Per hoc etiaz eum dñs a multis ma
lis eripuit: puta luctibus & meroribus: & ab ijs que
hic expectanſ. Poſt ſepulturam. n. neceſſe iam erat
& teſtamentū ſcrutari & hereditatis diuiſionē & alia
hmōi: & ita fluctuationes ex fluctuationibus ei ſuc
cedentes a longe eum a veritatis abducere portu. &
ita nec ex hoc incuſaſ crudelitatis: ſed cōtrarium cru
delitatis eſſet. Et multo magis maluz eſt abducere
hoīem a ſpiritualibus ſermonibus. hucuſqꝫ Chryſo
ſtomus &c. q̄ authoritas & ſequēs nos miſeros fra
tres minores iſtius tpis ad literam pcutit cum ſe
pulturis & teſtamentis noſtris: ſine quibus nō credi
mus infideliores volucrib⁹ nos poſſe viuere. Mat.
vj. & in. c. regule. Uadant p eleemoſyna cōfidenter.
Item ibi Hilarius. Si autē mortuū ſepelit mortu⁹:
nō debemus curam habere mortuoꝝ ſed viuentiū:
ne dum ſoliciti ſumus de mortuis: nos quoqꝫ mor
tui appellemur. Itē ibi Rabanus. Notandū eſt ēt
in hac ſententia ꝙ aliquando minora bona preter
mittenda ſunt p vtilitate maioꝝ. Tollat etiā papa
fratribus minoribus cathedras magiſtroꝝ: qr iam
fratres minores vocari Rabi ab hoībus ſummo de
ſiderio anhelant. Matth. xxiij. vbi Chryſo. Uocari
volunt non eſſe. Nomen appetunt: & officium negli
gunt. Ad literā fratres minores & predicatores le
ctores fieri & dici cupiunt: & non eſſe. contra id. xlij.
di. oratoriū xvj. q. j. ſi cupis. extra de pben. cū ſm. Et
quia tales ſentire nolunt onus lectoratus, nec emo
lumentum in cibis & veſtibus & potibus fecundio
ribus ſentire debent. extra de reg. iur. qui ſentit. li vj.
xij. q. ij. eccliaſticis. Honores plationum: qr fratres
minores q ſubeſſe conſueuerant: peſſe deſiderāt. quū
tñ dñs dixerit aplis quoꝝ vitā profitenſ. Quicūqꝫ
voluerit inter vos maior fieri: ſit veſter miniſter, &
quicunqꝫ voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter
ſeruus. Matt. xx. & Luce. xxij. ad fi. & pcedit in illo.
Principes gentiū dñantur eoꝝ: vbi Chryſo. Oſtē
dit autē in hoc ꝙ gentile eſt primatus cupere. & ſic
gentiū cōparatione eoꝝ animā eſtuantem cōuertit.
xl. di. quicunqꝫ primatū. Et idē introducit differen
tiā inter principes mundiales & eccliaſticos: oſten
dens quia pncipatus in chro nec ab aliquo appetē
dus eſt. viij. q. j. licet. & e. q ep̄atum. & j. q. vj. ſicut: nō
habenti: nec alteri inuidendus eſt habēti: quia prin
cipes mundi ideo ſunt: vt dñentur minoribus ſuis:
& eos ſeruituti ſubijciant: & expolient & vſqꝫ ad mor
tem eis vtanſ ad ſuaz vtilitatē & gloriā. Principes
autem eccle ſunt & fiunt: vt ſeruiant minorib⁹: ſuis:
& miniſtrent eis quecunqꝫ receperūt a chro: vt ſuas
vtilitates negligant, & eoꝝ procurent: vide qđ legiſ
& no. xij. q. iiij. c. ij. in gloſ. his habeo. & mori non re
cuſent pro ſalute inferioꝝ. Primatū ergo eccle con
cupiſcere, neqꝫ iuſtum eſt neqꝫ vtile. Quis. n. ſapiens
vltime vult ſe ſubijcere ſeruituti, & piculo tali vt det
rationē. extra de officio pmice. c. j. & de accu. q̄liter. ij.
de omni eccliaſ: niſi forte qui non timet dei iudiciuz,
abutens pmatu ſuo eccliaſtico ſeculariter: ita vt con
uertat illū in ſecularē? vide xl. diſt. ante oia. hucuſqꝫ
Chryſo. Et ibi Orige. Eccleſiaz ergo principes imi
tari debent chriſtum acceſſibilē & mulieribus loquē
tem. Joā. iiij. & viij. & pueris manus imponentem.
Matt. xviij. & diſcipulis pedes lauantē. Jo. xiij. vt &
ipſi ſimilr faciant fratribus, de conſe. di. iiij. proprie.
xciij. di. dñs noſter. Nos autē tales ſumus: vt etiam
principum mundi excedere ſupbiam videamur: vel
non intelligentes vel cōtemnentes mandatuz chri.
& querimus ſicut reges acies pcedere: & terribiles
nos maxime pauperibus exhibemus: nullā affabili
tatem hntes vel hri ad nos permittentes. Item ibi
Chryſo. Quantūcunqꝫ tu humiliatus fueris: non
poteris tamē deſcendere quantū dñs tuus. Phi. ij.
Tollat etiā ſicut & fecit in ſua cōſtitutione q̄ incipit:
Ad cōditorē: remedia procuratoꝝ rerum tēporaliū:
emulatoꝝ & alatum inimicoꝝ. Dimittat intactam
pro dei honore regulam fratrū minoꝝ. Uere hoc eſt
priuilegiū lex priuata. diſt. iij. priuilegia, oculis car
naliū occultata. Hec eſt illa crucis ſtultitia j. ad Co
rum. j. ꝗ impugnat carnis prudētia. ad Rom. viij.
ſed beatus qui nō fuerit ſcandalizatus in ea. Mat.
xj. Fateor franciſci regula ſemp fuit iudeis fratribus
totaliter literalibus ſcandaluz: gentibus fratribus
carnalibus terrā comedentibus ſtultitia, fratribus
vero diſcretis & ſpūalib⁹ virtus dei & ſapīa. j. ad Co
rint. j. Exiſtimo ꝙ pater noſter propheta de tribula
tione noſtra que eſt de regule impugnatione & pua
ricatione: longe ante predixit, vt legiſ in ſua legēda.
Et qm̄ futura tribulatio appropinquat: beatus qui
perſeuerauerit. Matt. x. & xxiiij. de pe. di. ij. §. eundē
tius. ℣. Item. in ijs que incepit. Predixit etiam: vt
in legenda antiqua cōtinetur: per hec verba. Uenit
tps in quo dilectis deo hec religio diffameſ adeo vt
exire pudeat fratres in publicum. ſꝫ qui tunc pbati
fuerint pbationes nobis erunt magna. n. ſuper eos

Eccliaſtici & ſecularis pncipatus diſcrimen.

tribulatio ventura est. Sȝ que maior tribulatio: q̄ȝ cuȝ dei vicario dño Jo. xxij. de caturco cui p regulā submissi sumus singlr ⁊ specialiter? Sed hec sub- missio sic continet in regula: vt nō esset promissi euā- gelij pvaricatio sed adimpletio. Sed nunqd domini pape sanctio videt sancte regule euacuatio? Et qd̄ caput nostrum Frācis cus cuȝ toto suo corpore vsqȝ ad hec tēpora in errore vixerit probatio? q̄ tot Ro mani pōtifices cum duobus generalibus cōciliis er rauerint attestatio? in toto mundo istius religionis diffamatio? absit. Sed ⁊ nunquid alterius status re ceptio professionis nostre esset cōtinua preuaricatio professe in generali capitulo. vide. j. §. ad superiora. in. c. lxij. Peruisi celebrato euangelice veritatis, ⁊ misse ad omnes fideles pre timore humano reuoca- tio? Si ergo in veritate status fuimus ⁊ sumus: nō sit in nobis. ij. Cor. j. est ⁊ non: sed semper ē. Nā sm Aug. veritas est id qd̄ est. xxij: q. ij. cum humilitatis. Pudeat. filios veritatis crimen incurrere simulta- tis. Si in veritate status fuisse ⁊ esse nos credim⁹: nō timeamus: non diffidamus: quia veritas liberabit nos. Jo. viij. que fortior rege est. iij. lib. Esdre. iij. c. di. viij. consuetudo. Timeat status falsitas confidat ve ritas. Timeat ordo phantasticus: non paueat ordo euangelicus aplicus ⁊ eccliasticus. Unū faciamus: ne sub stramine cameli idola abscondamus. i. ne sub specie sanctitatis pctā celemus ⁊ defendam⁹. Gen. xxxj. Uitā nostrā defectuosam p statum sanctū non excusemus. Ueritatē cū trāsgressione nō misceam⁹. Utile per inutile non viciet. extra de regu. iur. vtile li. vj. vbi de hoc. Confiteamur reatū. Nō mutemus statum: sed curemus plagatū propter mandatū apo stoli. Cessent iam nunc in ordine nobis prohibiti contractus: ut non succumbamus per contrarios actus. Nam longe a prima puritate ordinis ⁊ ab il lo apostolico cetu euangelico ⁊ angelico fuit emere, vendere, aliisqȝ pauperibus donare, permutare, re futationes facere, in iudicio contendere, ⁊ alios ꝯ- tractus proprietariorum inire. uide. j. §. porro ad ueritatem. uersi. ⁊ q: sepe. in ar. lxvij. qui respici- unt dñim proprium: non uirū euangelicum. Nam si hec egerimus: contra nos concludemus confusio nem dei: ⁊ eius vicarij dñi pape non euademus: in veritate testificata verbo dei. Actuum. viij. xi. q. iij. existimant. xxij. q. v. cauete. negata succumbere- mus. Quia vere merito tribulationem patimur. Gen. xlij. q: peccauimus in patrem ⁊ fratrem no- strum christum dñm ⁊ eius uerum discipulum Frā ciscum almum: uidentes angustias paupertatis ⁊ humanitatis anime sue. ⁊ quum nos deprecaretur ut eum ab opprobrio ⁊ infamia quaȝ propter rela xationem nostram in paupertate ⁊ humilitate in se ⁊ in membris suis patiebatur. liberaremus: nō ex- audiuimus. Si sanguis eius exquiritur: q: uere pau pertatem regule laudamus ⁊ predicamus. sed in sanguine agni sine quo non fit peccatorum remis- sio. Apoc. j. Heb. viij. pedem. ps. lxviij. Ut intin- gatur pes tuus in sanguine. Perparum aut nusq̄ȝ intingimus. Pecuniam dicimus nos non tangere: nec magis dñi multas habētes pecunias eas tāge- re ꝯsueuerūt: sed uix ea possummus satiari. xiij. q. v. quid dicaȝ. Caremus eius actu: sed affectu ⁊ effectu eius in quo consistit uera eius receptio non caream⁹. Passim recipitur. passim reponitur. passim per fratrem quēlibet quasi in necessariis ⁊ non necessa- riis expenditur ⁊ donatur. contra declarationem pape. Clemen. Exiui. ⁊ de ea compoitū recipim⁹. ⁊ eius clauis ubi reponit. p fres portat pp quam in ordine ⁊ extra ordinem emptiones ⁊ uenditiones fiunt: ⁊ mutuum sicut inter mundi alios mercato- res. Uix reperitur frater in ordine qui non habeat pecuniam: nisi q̄ habere non pōt. Eius pecunie ef- fectus deesse poterit: non affectus. Uide quod scri psi. ȝ. in. §. nūc vero. j. uersi. in ar. iiij. facit. xxxiiij. q. j. sm. De nummis crebra est locutio inter fra- tres: ut potius sm. Hiero. uideantur esse institores q̄ȝ fratres minores. xvj. q. j. si cupis. Nihil q̄si reci pitur a fratribus: q̄n uendatur. non obstante decla ratione pre. Nicolai. Exijt q̄ dicit Nec ea recipiāt ut ea uēdant. Nō posset generalis minister cū toto caplo gñali dare vnum denarium etiam amore dei: q: non est dominus nec administrator nec dispen- sator eius: sicut clare colligitur ex declarationibus Nicolai ⁊ Clemen. v. corpore iuris clausis. Nam dispensator p domino dante pecuniam fratribus p eorum necessitatibus tenens illam pecuniam est nuntius uel depositarius. non generalis minister prouincialis nec custos nec gardianus: multo minus nec quilibet alius simplex frater qui de illa pecunia sic deposita in aliquo intromittere se non dȝ: sed so- lum famulo tenenti pecuniam pro domino dante necessitates suas presentes. ⁊ secundum declara- tione pre. emergentes simpliciter nuntiare: qd̄ pes- sime in ordine obseruatur. Maxima ⁊ sceleratissi- ma est hypocrisis coram deo ⁊ mundo: inimicatia almo Francisco ⁊ eius euagelice regule: mala per- nicioso exemple animarum fratruum peremptrix, dicere se pecuniam non recipere ⁊ ea nullatenus carere, ⁊ uerbis manifeste contraria facere, ⁊ sic facto mē tiri. ad hoc xi. q. iij. existimant. xij. j. nolo. xxij. q. v. cauete. sed fratres uerecundantes se pecuniam re cipere ⁊ petere contra statum: uocant eam elemosi- nam. sed fraudem faciunt in ꝟbo: q: quodcunque nomen imponant, pecunia est. ad hoc. xiiij. q. iij. plerisqȝ. ex̄ de simo. ea q̄. ⁊. c. intantum. ⁊ uide sup- hoc extra de ꝟb. sig. exiui. §. cupientes. in Clemen. Sancta ergo est coram deo ⁊ vicario eius transgres sionis nostre maxime in huiusmodi pecuniis ⁊ pau pertate pura confessio: ut remaneat ⁊ seruetur pro- fessio: non sit in peccatis excusatio. ps. cxl. xiij. q. j. predicator. extra de consue. quanto. ne christi sit irritatio, sit humiliatio: ⁊ sequet iustificatio. Luce. xviij. Sic vite defectuose ad sanctum statum distin ctio: ut pro nobis sit definitio. Recordemur de patris prophetia: ne fiat apostasia. Non sit confi- dentia uerborum ⁊ alegatio inanis ⁊ pompanca magistrorum ordinis ⁊ aliorum aduocatorum: sed pro victoria sit manifestatio exemplorum. xcix. di. ecce precipua arma nostra sint pura conscientia ⁊ o- ratio. xxxvj. dist. c. vltimo. xxiij. q. viij. conueni- or. ⁊ regularis obseruantia: non nuda scientia. Ut uincat ueritas sit uite puritas. Non in equis ⁊ cur ribus. ps. xix. argumentis, ⁊ probationibus phi- losophicis glorienmur. ad Colos. ii. c. sed uictoria hec est ut humiliemur. Humiliemus ergo nos cū christo humili. Phil. ij. ⁊ seruo suo Francisco. ⁊ orationem humilium sm ps. ci. dominus accepta bit. Nō sit confidentia in legibus ⁊ regibus. xxiiij. q. iij. §. sed in precibus. non in clamoribus. xxxviij. distinctio. sedulo. sed in gemitibus. Caput nostrū membra habet. ad Ephes. j. ⁊. iiij. extra de sacra unct. c. unico. §. sed vbi caput inclinatum. Jo. xix.

Cor humiliatum, pati paratum, in se non iustifi-
catum. de peni. dist. ij. si enim. per duas colum. ℣.
nos autem. in professione ratum, ad persequentes p
amorem corde latum. ij. Cor. vj. ⁊ in Ps. cxviij.
latum mandatum tuum. per christum habebit op-
tatum. Nam causa ⁊ questio christi est. ps. xxxix.
egeni. lxix. ⁊ cviij. mendici. Et persecutus est homi
nem inopem et mendicum. ps. cviij. nudi. xij. q. j.
clericus. non querentis que sua erant. Philip. ij.
lxiij. distin. nosse. nec regnum. Joannis. xix. pecu
nie: sed glorie, sed innocentie. ij. Corinth. viij. sed
concordie, sed sapientie. Quomodo enim anima
christi dei diuitijs pleni, terre plasmatoris. celi fa-
bricatoris. Genes. j. extra de summa trinita. c. j. nec
bonorum superiorum nec inferiorum indigentis.
psal. xv. Bonorum nostrorum non indiges: sed
super affluentis, perfectionis sue perfectissime nor-
mam tradentis. quo inquam visco propietatis ter
re ligari aut compediri potuit: cum omnis terra de
se sit inanis ⁊ vacua. Gen. j. Sz nunquid qz se exi-
naniuit. Phil. ij. inanis ⁊ vacuus remansit? Ab-
sit. sed terra visus est: qz propter nos terra carnem
assumens factus est. Genesis iij. Jo. j. ⁊ hec terra su-
perior celo est. vt legitur in legenda bti Andree.
Accepit terram: sed non submisit se terre. Ne glo-
rietur securis contra eum q secat in ea. ⁊ ne lutum
contra figulum glorietur. secundum Esa. x. c. xxiij.
q. v. §. hinc notandum. xxj. di. cum inferior. Be-
tur ergo visus terre carni christi: qz verus hō erat ⁊
esuriebat. Matth. iiij. ⁊ Lucem. iiij. a proprietate
terre diigamine libera pmaneat perfecta aīa christi.
Non descendit vt qd suum erat sicut ueri dei. viij.
di. quo iure. extra de deci. cur amplius. vt verus ho-
mo sibimet uendicaret: sed vt perfecte amitteret
quod nostrū erat ⁊ nō erat exemplum daret. Nō ter
ram damnauit quem creauerat: sed conculcauit.
vere non est plena conculcatio si est dominij appro-
priatio: qz qd conculcat non conculcatur. Fuit ḡ i
chri sto nostro pulchra distincio ⁊ sancta vnio. In lo
culis carnis condescensio. xij. q. j. habebat. ne pe-
riret infirmus. In prohibendo peram argentum ⁊
aurum ⁊ es in zonis. Mat. x. perfecte anime ad ma
iora prouectio, ⁊ perfectio. Ne degeneraret perfe
ctus homo hoībus codescendit. In perficiēdis per
fectis ⁊ angelis terrestribus efficiendis deus ascen-
dit: condescendendo ⁊ ascendendo lucrifaciens om
nes: proporcionās omnes. ut in pre. declaratione,
exijt. Excelsus resignauit in terra suum terrenum,
dñiū: ut perfecte sequamur suum consilium. Mat.
xix. Si vis perfectus esse ⁊c. Humiliatus non dam
nauit dñium propter infirmorum subsidium. Nun
quid unam ⁊ eandem legem deus ⁊ homo equali-
ter tribuit dijs ⁊ hoībus? sed uerus homo huma-
nam ⁊ infirmam de habendo propriū dedit homi
nibus. deus diuinam de non habendo proprium de
dit diuinis hoībus, quibus ⁊ dixit in ps̄. lxxxj. E-
go dixi dij estis ⁊c. ⁊ Mat. xvj. ibi. Vos aūt quem
me esse dicitis? ⁊ alibi ps̄. cxiij. Celum celi domi-
no: terram autem dedit. filiis hominum. Nūquid
hec militans ecclesia sm̄ illam triunphantem dispo
nitur hierarchiam? lxxxix dis. ad hoc etiam. Nun-
quid differt stella a stella? ⁊ tamen omnes stelle ⁊
lucide: ⁊ alique lucidiores: qz alia est claritas solis ⁊
alia stellarum. j. Cor. xv. ⁊ facit. lxxxix. di. c. vlti. qz in
domo pris mei māsiones multe sunt. Jo. xiiij. de pe.
di. iiij. in domo. Sed nec vna ⁊ eadē lex data est Re

chabitis non bibentibus uinum ⁊ in tabernaculis
habitantibus ⁊ israeliticis. Hiere. xxxv. Sed ⁊ nū
quid illud proprium qd multorum est in communi
perditionem proprij et effectum. Non qz illam af-
fectionem vel quasi unum hz collegium ad res suas
sicut unus priuatus ad res suas priuatas. ⁊ sic pro
his litigat, ⁊ contendit, ⁊ dolet, ⁊ conturbatur, quū
ei aufertur: vel super ea molestatur. Adde hic qd scri
psi supra in. §. rursus posset. ℣. Item quod opponi-
tur in ar. lvj. Et quis quilibet de collegio rem non
appropriet sibi: non tamen renuntiat illi.; Est ue i-
dem genus crucis ⁊ paupertatis extreme in specia-
li et in communi: quam christus in persona perfe-
ctorum assumpsit: ⁊ ad cellarium proprium recurre
re in comuni sine labore ⁊ uerecundia: ⁊ ad bursam
propriam manum mittere: ⁊ ostiatim uictum que-
rere? Quis cecus hoc diceret? Nunquid quilibet
de illo communi de illo proprio cōmmunicat in cō-
muni ⁊ in speciali? utiqz. xxiii. q. vii. qd autem. xii. q.
j. si priuatum. c. §. fin. Nunquid si negetur cuilibet
de illo communi uictus aut vestitus aut aliud sue
necessitatis: actionem habebit contra illud com-
mune, quod sibi sustentatio debita negetur? vtiqz.
sicut legitur ⁊ no. extra de rescrip. cum dilecta. non
si. xviij. q. ij. in nullo. ⁊ in specu. ti. de actore. §. j. ℣. qd
si spoliatur. Et qua actione egerunt apl̄i ⁊ alij disci-
puli domini expulsi de eorum habitaculis ⁊ spolia-
ti paucis substantijs quibus pro necessitate utebantur,
contra persequentes ⁊ expellentes de iudea vt
ad gentium populum transmigrarent? Act. xiiij. I-
nio rapinam eorum que habebant cum gaudio su-
sceperunt. Heb. x. Quid in cōi apl̄i propriū habue-
runt dispersi vnusquisqz per prouinciā sibi decretā
ad predicādū euāgeliū: quū nec tūc uiuerēt in cōi?
An forsan tūc vnusquisqz bursam habuit: perā detu
lit: es possedit: contra preceptum diuinū. Luc. x. ⁊
Matth. x. ⁊ Apostasiam incurrit? Quis hoc filius
euangelij ⁊ discipulus diceret? Nunquid pretet le-
gem euangelicam hoc phibentē eis, gesta eorū ueri
dica ⁊ sctorū originalia testimoniū perhibēt sp eos
oblatas res ⁊ pecunias respuisse: ⁊ alieno cibo vixis-
se? vide qd scripsi supra. §. Item qp simplex facti.
℣. quarto qd sequitur. in ca. lvj. Si. n. hoc dicere-
tur: iam nō in communi sed in singulari proprium
quilibet possedisset. ⁊ inter eos ⁊ alios mundi ho-
mines expropriationis differentia nō fuisset. Et pre
ceptum eis a domino indictum de non habendo pe
cuniam, frustratū fuisset. Sed super hoc caput istius
ecclesie ⁊ illius interrogetur Petrus q dicit Act.
iij. Argentū ⁊ aurum non est mihi. Sed si ipse illius
pecunie quā habebat in cōi ecclesia primitiua, dñs
fuisset: sicut ⁊ caput erat: non hoc dixisset sicut nec
hodie possunt dicere prelati ecclesiarū ⁊ monaste-
riorum bona habentium in cōi. Aurum ⁊ argentū
nō est nobis. Immo est eis tanqz dispensatoribus.
qz ecclesia aurū habet ⁊ habere pōt nō ut cōseruet:
sed ut pauperibus eroget. xij. q. ij. aurū. Manifestū
ergo uidetur qp illius pecunie Petrus dispensator
non erat. Nam ⁊ hoc dixit in eadē ciuitate ubi in
cōi illa credentium ecclesia uiuebat. Unde ⁊ ipse ⁊
alij apostoli Act. vj. Non est bonum nos derelin-
quere verbū dei: ⁊ ministrare mēsis. Licet si dispen
sator fuisset sicut esse poterat, sicut pr elatus eccle-
sie: vt supra pbaui: pprietarius propterea non fuis-
set. xij. q. j. si priuatum. xxiij. q. vij. qp autem Adde qp
scripsi supra in. §. restat inter hec ℣. alio modo acci-

pitur habere.in c. lix. Quid autem de capite nostro christo Paulus dicat audiamus. Quũ esset diues: propter nos egenus factus est.ij.ad Corin.viij.Sed in ecclesia primitiua de cõi viuente non erat aliquis inops vel egens: sed dabatur vnicuiq; prout opus erat.sicut dicit textus. Act.ij.⁊.iiij.c.⁊.xij.q.j.c.ij.⁊.c. quia tua. sicut ⁊ hodie fit inter habentes proprium in cõi.ergo ipse non habuit propriũ in cõi: nec apli quibus ⁊ hanc mandauerat paupertatẽ.Queram⁹ ⁊ vnũ inter aliquos aplos de sectatoribus eius veris Paulũ dicentẽ, Usq; in hanc horã esurimus: ⁊ sitimus:⁊ nudi sumus.j.ad Corin.iiij.⁊ alibi.Sicut egẽtes.ij.Cor.vj.Sed inter viuentes de proprio in cõi non est esuries neq; sitis neq; nuditas neq; egestas.sicut probatũ est de ecclesia primitiua, ⁊ de ista ecclesia succedente sibi bona in cõi habente.vñ glos. super illud.ij.Cor.vj.Nihil habentes ⁊ oia possidẽtes.Hec fuit gloria aplorũ: nihil oĩno possidere: sine solicitudine esse. Quũ autẽ dicit oĩno: proculdubio excludit propriũ nedũ in speciali sed etiã in cõi.alias nullo modo dixisset,oĩno:⁊ Paulus,nihil: quia cõmunitas cui hoc competit bene dicitur habere:quia in cõi hz.xxiij.q.vij.q autẽ. ⁊ illorũ bonorũ ꝓprietas apud illã cõitatem existit.vt no.xij.q.j.expedit.in gl. pri. Super hoc etiam certum est q fratres minores per regulã suã ab ecclesia multoties approbatã confirmatã ⁊ declaratã,nedũ tenetur viuere sine ꝓprio in speciali ⁊ in cõi: sicut ipsa regula clare dicit:⁊ Romani perplures pontifices declararunt:sed etiã paupertatẽ promittunt:qđ plus est. vt regula ipsa dicit. Paupertatẽ ⁊ humilitatẽ ⁊ sanctũ euangelium qđ firmiter promisimus obseruemus. vñ conciliũ Uiẽnẽse expresse declarat in decre.Exiui de paradiso.in cle.teneri dictos fratres nedũ ad paupertatẽ: sed ⁊ eiusmodi vsũ qui in regula declaratur: eo obligationis modo quo ponit regula dictũ vsum.Nullum ergo dubiũ ſm ecclesiã declarantes quin hec maior ⁊ alia sit ꝓfessio: q̃ꝫ promittere viuere sine proprio in cõi. Hec aũt est professio perfectionis euãgelice sicut regula ante dicta ⁊ mr declarat ecclesia ab aliis professionibus quibuscunq;: presertim quãtũ ad expropriationẽ ⁊ paupertatẽ penitus separata ⁊ sup alias eleuata.vñ dicit sancta dicta regula,Hec est celsitudo altissime paupertatis ⁊c.Et declaratio Nicolai,Exiit. lib.vj.de verb sig. ibi. Quo imitatores tanti patris effecti christi semitas arctius elegerunt.Itẽ si apli in cõi propriũ habebant: quare dixit eis dñs q ederẽt ⁊ biberent ea que apud illos erant quibus predicabant? Luc.x.profecto q sumptus alios non habebant.Quis enim diceret aplos suas pecunias recõderet:⁊ aliorũ victũ recipere? absuit,profitẽdũ est, ab eis talis auaritia: q̃ nedũ in eis sed in quouis catholico deũ timente sicut crimen philargyrie si communiter sic viueret, dãnaret: sed q veri pauperes non ficti erant: solũ mercedẽ victus pro labore predicationis recipiebant: q digni operarij erant. vt pre.c. Luc.x.xj.q.vij.sacerdos.⁊.xiij.q.j.§. his ita. ⁊.xij. q. ij.quicunq;.⁊ extra de sepul.c.j. Itẽ si christi apli qđ in communi vel in speciali habebant proprium: cur pre fame alieni agri spicas euellebant ⁊ comedebãt? Matth.xij.⁊ Luce.vj.xxv.q.j.§.his ita.vbi Beda. Non habentes enim discipuli spaciũ mãducãdi ꝓp importunitatẽ turbarũ,esuriebant vt holes:sed vellentes spicas inedia consolantur. qđ est indiciũ austerioris vite:non preparatas escas sed simplices q̃rere cibos sed si semper in communi pecuniã vel loculos habebant ⁊ panẽ: certũ est q ad emendũ inueniebant: aliena furantes furtũ committebant. legit ⁊ no.de elec.dudũ.ij.⁊ facientes contra preceptũ decalogi.Exo.xx. Non furaberis.xiiij.q.v.penale.mortaliter peccassent.legitur ⁊ no.xxxij.q.vii.qđ in oib⁹ sed hoc falsum est: q vox christi eos.ibi Luc.vj.excusat ⁊ lex.legit ⁊ no.de cons.di.v.discipulos. Non obstat.c.dilectissimis.xij q.j. inductũ pro alia parte: q apli cũ aliis primis credentibus de ecclesia primitiua in communi proprium habebãt.q pauco tpe cũ illa communitate tanq̃ prelati eorũ vixerunt:⁊ cum eis communẽ vitã duxerunt. Sed q non erat bonũ relinquere verbuz dei ⁊ ministrare mensis: vt supra dixi:prepositos illius communitatis elegerunt.Act. vj.Et ipsi ad seruandũ regulã strictiorẽ.Adde quod scripsi supra in.§.Itẽ q simplex facti vsus.in ꝟ.scđo rñdeo. cũ seq.in c.lvj.prohibentẽ pecunias possidere redierũt.Et dispersi per orbẽ eã seruauerunt vt superius est probatũ. Iura aũt adaptant ad ea q̃ frequẽtius accidunt:non q̃ raro ⁊ pro causa contingunt ff. de legi.nã ad ea.⁊ ex vt lit.non contesta.qm̃.in prin. sicut non dr diuertere qui statim vel cito redit.de pe. di.j diuortiũ. vbi de hoc. Nã ⁊ nedũ viris perfectis aplicis enthecã prohibet:sed ⁊ viuentibus in cõi.xij. q.j.nolo. Preterea quõ potuit esse q christus propriũ habuit cum aplis in communi.Aut enim istud propriũ in communi erat christi ⁊ aplorũ ⁊ non aliorũ de mundo. ⁊ sic dicetur q christ⁹ aliquid habuit: ⁊ habere voluit:qđ non esset commune hoim oĩum. ⁊ sic christus malignus fuit ⁊ partialis ⁊ auarus:q̃rens q̃ sua sunt ⁊ quorundã:⁊ non q̃ oĩum. qđ alias prohibet.ad Phil.ij.ex de censi. procurationes.Et sine charitate esset:q̃ non q̃rit q̃ sua sunt.j.ad Corin. xiij.quũ tñ creator ⁊ redẽptor ⁊ gubernator omniũ sit.qđ impiũ est sentire:⁊ blasphemũ dicere. Nã certũ est ⁊ esse dz cuilibet catholico q de iis q̃ erant ad suum vsum ⁊ aplorũ nunq̃ꝫ alios quoscunq; indigẽtes excludere voluisset. Uñ non est putanduz q de⁹ hõ christ⁹ de loculis quos interdum habuit Iudas: si aliquis egens petiuisset:ei vnq̃ꝫ negasset. Nã deus ipse cõis oibus creaturis, cõis etiã fuit hõ oib⁹ hoibus.q nec personã accepit.Act.x.⁊ ex de preben.venerabilis.iij.q.ix.c.vlt.Et cura est sibi de oib⁹.Sap. vj. Nã ille hõ deo vnitus in christo:non aliter egit in virtutib⁹ q̃ꝫ de⁹: nec fuit plus vni⁹ q̃ꝫ alteri⁹. j. Tim. ij. Nã oẽs saluos volebat facere in corpore ⁊ in aia. ps. xxxv. Homines et iumenta saluabis dñe. Quõ ergo sicut ꝓdixi aliquid propriũ habere voluit qđ nõ esset cõe oibus hoibus de hoc mũdo? Si autẽ illud proprium suum et aplorum fuit:et proprium totius mundi fuit,sicut superius est probatuz. ergo non debet dici proprium christi et aplorum communitatis: sed proprium communitatis totius mundi: et non alicuius collegij specialis.sed illius proprij vniuersalis nullus fuit dñs proprie,collegium, aut persona: ergo nec christus inquantuz homo.sed fuit dñs vniuersitatis mundi vt deus creator omnium. Io.j. In ꝓpria venit. Sicut etiã fuit tpe legis nature: in quo nec persona singularis extra deum nec priuatuz aliquod collegium fuit dñs:sed omnium erãt oia communia sicut aer et sol.xij.q.j.c.ij. nec tunc creditur q fuerit vsus pecunie.sicut in li.collationum Io. cassi: in collatione Serapionis continet.q nec erat necessarius. Non enim necesse erat emere vel vẽdere vel contractus alios inire quos ad veros dños pertinet celebrare.quum nullus esset dñs,vt est dictuz: sꝫ oia

essent cõia omnibus. Nam vsus pecunie adinuent⁹ est: quum mundi diuisio facta est: ⁊ p ɔño lis ⁊ contentio oborta est. xij. q. j. c. ij. Sed christus dñs pacificare venit ⁊ vnire. ad Col j. ⁊ oibus exemplũ dedit de se quiete viuere. Sed vbi tuũ ⁊ meum. ibi ẽm Senecam non est quiete viuere. Et per iniquitatẽ scm̃ ⁊ dcm̃ est meũ ⁊ tuũ. vt pre. c. xij. q. j. c. ij. Sed in dño nostro iniquitas non est: qualitercũq; glosset iniquitas. xiiij. q. v. §. sed hec. Item sicut supra sepe dcm̃ est dñs dixit illi, Si vis pfectus esse: vade ⁊ vende oia q̃ habes: ⁊ da pauperibus. Mat. xix. Sed nunquid ista forma pfectionis quam hic dat dñs, est similis illi per quã viuebat in cõi ecclesia primitiua? Absit. immo penitus alia. Nã venienti ⁊ volenti in illa congregatione viuere fideliũ q tunc oẽs in cõi viuebãt: non dicebat Uade ⁊ vẽde oia: ⁊ da pauperibus: ⁊ sequere nos nõ participãtes bona tua. sed forma erat viuendi q̃ rebus vẽditis pecunia ante pedes aploꝝ ponebat: nec alijs pauperibus dabat: ⁊ de emptis de illis sic positis pecunijs cõiter erat vita. Sed forma maioris perfectionis fuit illa data illi ⁊ consimilib⁹. Nõ. n. dixit dñs illi vẽde ⁊ da nobis p̃ciũ ⁊ viue in cõi nobiscũ: sicut erat in ecclesia primitiua. s; da pauperibus oia, nõ partem tibi retinẽs aut alicui collegio. ⁊ sequere me nihil habentẽ ppriũ p me aut cõi. Aliud dicere, est textũ euangelicũ peruertere aut negare. ⁊ de hoc satis. s. dictuz est. in. §. Itẽ q̃ simplex. in. c. lvj. Itẽ nũquid eadẽ forma viuẽdi est in cõi habere pecunias ⁊ forma data aplis q̃ non auruz aut argentũ peram aut sacculũ haberẽt? Mat. x. Luc. x. Immo penitus contraria. Habere pecunias ⁊ non hẽre licet. vtraq; bona: sed scda pfectior. nec hoc dixit dñs vni soli aplo aut discipulo: s; toti collegio aploꝝ ⁊ discipuloꝝ pfecte viuere volentiũ. Uñ dixit Petrus in psona sua ⁊ alioꝝ discipuloꝝ, Ecce nos reliquimus oia. Mat. xix. ⁊ ijs qui eũ ⁊ discipulos suos perfecte sequi volebãt vt in decre. exijt. li. vj. Qui in christo duplicem naturã negauerũt: hereses cõdiderũt. xxiiij. q. iij. qdã. ꝟ. acephalite. Nã pfectus deus pfectus hõ est. vt in symbolo Athanasij, Quicunq; vult saluꝰ. ⁊ in cõcilio gñali. ex̃ de sum. tri. c. j. Distinguam⁹ euãgeliũ: nõ negem⁹. Nõ demus ergo pecunias cũ euãgelio christo dño ⁊ aplis vt pfectis: ⁊ interdũ ⁊ raro ex cã demus sibi pecunias vt impfectis cõdescẽdat. ⁊ in hoc nõ minus impfectus existẽs. vt dr̃ in decre. exijt. ⁊ sic ẽm Aug. distinguem⁹ scripturã tpa ⁊ formas viuẽdi: ⁊ sanctũ euãgeliũ cõcordabit. ij. q. j. si peccauerit. Qui nõ distinguit se extiguit. S; ⁊ loquẽs cuz debita reuerẽtia dñi nostri pape ⁊ suarũ constitutionum Ad conditorem, ⁊ alia Quorundã, ⁊ alia Cũ inter nõnullos, cuius sp in ijs q̃ scripsi ⁊ scribo me correctioni cõmitto: ⁊ quarũ cõstitutionũ intellectibus sto; q̃ põt vera inter vsum libroruz ad studendũ ⁊ alioꝝ ad offm̃ dicendũ ⁊ paramentorũ ecclesiasticoꝝ ⁊ alioꝝ supellectiliũ fratrũ minorũ realis dñia assignari. qr ex his dñs papa in decre. Ad cõditorem canonũ, qdã sibi quantũ ad proprietatẽ reseruat q̃ vsu cõsumunt continuo: sicut ⁊ alia supellectilia consumunt. Quũ igit cã sit eadẽ vtrobiq; i cur ecclesiasticoꝝ ⁊ nõ alioꝝ a dño nr̃o dñiũ retinet: ꝯtra illud ex̃ de trãsla. inter corporalia. §. j. ꝟ. vñ cuz ijs q̃ ibi no. qd̃ op. facit. Sed ⁊ nunqd q̃cquid habẽt religiosi: siue sit ager, siue domus, siue vestis, siue qduis aliud: est dño consecratũ? xij. q. ij. nulli. vt qd ergo inter hec oia q̃ vsu consumunt ⁊ dño consecrant, sit distãtia: ⁊ hec fines faciũt diuersos q̃ sunt paria rõne? Siliõs. n. eq̃tatis rõ similia iura suadere videt. C. ad l. fal. l. vlti. ex̃ de consti. nã concupiscentia. extra de confir. vti. cũ dilecta. §. nos igit. legit ⁊ no. Sed ⁊ nũquid Nicolaus. iij. generaliter olum quoꝝ vsum fratribus licet habere dñium sibi retinuit ⁊ eccl̃ie Romane dicens in p̃. decre. exijt. ibi. olm vtẽsiliuz. Qui dixit omniũ nihil excepit. xix. di. si romanoꝝ. de priuil. qr circa. non q̃ intenderet illud vendere: sed veritatez status hmõi declarare. Uis ergo rõni ⁊ iuri sit: si res eiusdem speciei diuerso iure censent. contra id ex̃ de deci. cum in tua. cum si. Non ergo regula generalis cum iuris iniuria restringat. vt p. c. qr circa. s. q̃ certi vsus sit dñium in incerto. qd̃ fit quũ quarundã rerũ vel supellectibiliũ quarũ vsum habemus, papa sibi dñium vendicet: quarundã vero nequaq̃. Itez preter superi⁹ allegata in. §. Itẽ q̃ simplex. in c. lvj. de separatione dñij ab vsu: certũ est q̃ qlibet religiosus nedum frater minor filiofamilias constituto in potestate patrisfamilias comparat. Nam vterq; sui iuris non est. Sed certũ est s; leges q̃ in peculio p̃fecticio filiusfamilias vsuz habet: ⁊ tñ ppñetas nec ad momentũ residet penes ipsum. ff. de acq. pos. l. quidquid. ⁊ l. j. §. Item acquirimus. ⁊ ff. de reg. iur. filiusfamilias. Item non habet ẽm leges dñium sine aio. vnde hereditas solo aio acquirit ⁊ repudiat. ad qd̃ facit quod no. ex̃ de resti. spo. olim. ij. in gl. vt scias. vnde iurisconsultus Julianus ait. ff. de acq. heredi. l. pro herede. circa prin. Pro herede gerere non tã facti q̃ȝ ai est. Cui alius iurisconsultus Paulus consonat dicẽs. ff. de acq pos. l. j. §. furiosus. Furiosus ⁊ pupillus sine tutoris ⁊ curatoris authoritate non põt incipere possidere: qr affectionẽ tenendi non habẽt. licet res suo corpore contingant: sicut si dormiẽti aliquid in manu ponat. sic ⁊ religiosus qui nec animũ siue affectionem de iure habet nec habere põt. Preterea nunquid Nicolaus. iij. q est luminare maius: potuit quod potuit luminare min⁹. s. qd̃ imperator? ex̃ de ma. ⁊ obe. solite. qui supra legem immo qui est legis origo. qui etiam ea que fuerunt pro non factis sancit. sicut patet in lege postliminij, qui bello capt⁹ ⁊ seruus effectus decernitur sp fuisse liber ⁊ pñs. ff. de postli. reuer. l. retrocedit. ⁊ Insti. quibus mo. ius patri. pote. sol. §. si ab hostibus. Et ea q̃ non fuerũt p factis habẽda decernat. vt in posthumo de quo nulla fuit mentio: ⁊ tñ iudicat menno. acta. C. de inof. testa. si mater. Mutat etiam substantiã rei Imperator: ⁊ de nihilo facit aliqd ẽm iura. C. de rei vxo. acti. l. j. ⁊ no. ex̃ de sta. mo. cũ ad monasteriũ. in glo. ⁊ ita. Si ergo tñ potest Imperator: multo potius papa: quantumcunq; in rebus consumptibilib⁹ vsu nõ videat vsus posse a dño separari ẽm illam opinionez. vide. s. eo. §. ij. obiectio. ꝟ. preterea si vere. in. c. lx. in fi. Potuit tñ idem Nicolaus in rebus vsu cõsumptibilibus quibus vtunt fratres minores aliud ordinare contra omnem legem positiuam canonicam ⁊ ciuilẽ: ⁊ mutare naturã illarũ rerũ q̃ separet dñiũ inseparabile. Nã nulla lex legẽ imponit eccl̃ie Romane: s; ipsa oibus sancit legẽ. x. di. c. j. ⁊ c. certũ. xxv. q. j. §. his ita. Itẽ ẽm Inn. põt papa ex aliqua maxima cã cũ monacho q̃ contrahat dispẽsare: ⁊ sic eius substãtiã immutare. vt no. ex̃ de sta. mo. cũ ad monasteriũ. §. fi. ⁊ no. late. s. in prima pte istius opis in. §. Itẽ de dispẽsatione. ꝟ. Itẽ qdã dixerũt. s. c. xlvj. multo poti⁹ q̃ in reb⁹ vsu cõsumptibilib⁹ possit ab vsu dñiuz separari. Qr aũt dñs papa in sua cõstitutione Ad ɔditorẽ canonũ, dr̃ q̃ p talẽ expropriationẽ ẽt i

cõi non creuit in fratribus minoribus amplı° chari
tas:sed solicitudo amplior habẽdi:ꝛ ꝙ actus ꝛ ꝯtra
ctus vsuario cõtrarios facerem°: ꝛ ꝙ de retẽto dñio
rerum quibus fratres vtunť, nulla Romane eccl'ie
ꝑuenit vtilitas:nec in futurũ ꝑuenire sperať:qn po=
tius ipsa habebat nudũ dñium ꝛ fratres vsuȝ vesti=
tũ.hec oĩa cũ oi reuerentia loquẽdo factũ respiciunt
ꝛ nõ iura. nã certum est ꝙ quãq́ȝ pecunia causaliter
aut formaliter non sit mala:ꝛ sine peccato possit ha=
beri ꝛ cum charitate.j.ad Timo.vlti.xij.q.ij. aurũ.j.
q.iij.totũ.quũ certũ est ꝛ experientia magistra docet
ꝙ inter cetera q̃ possidenť,pecunia maxime est illece
brosa ꝛ de facili allectiua cupiditatis: q̃ est charitati
cõtraria.de pe.di.ij.§.ex ꝑmissis.ꝟ. qꝛ radix inducti
ua. Nam qs pecuniã possidens charitatẽ etiã possi=
det:q̃ eas dispergit? Quis est hic ꝛ laudabimus eũ?
vere fecit mirabilia in vita sua.Eccl.xxxj.vñ Chrys.
Abijciamus quecũq́ȝ corpus florere faciunt:vitiant
aut aĩaȝ:vt sunt diuitie delicie ꝛ gloria.Ista authori
tas complet.j.in.§.hoc aũt ꝑceptum.ꝟ.Iteȝ in eo=
dem sermone.in.c.lxv.Et Climacus abbas montis
synai ait.Qui possidet charitatẽ: dispergit pecuniã.
Qui vero dicit se cuȝ charitate ꝛ pecunia viuere: se=
ipsum seducit:ꝛ sibiipsi mẽtiť. None pecunia viscus
ꝛ pix est?ꝛ qs tetigit eã:ꝛ illaqueatus ꝛ coinquina=
tus nõ est? Eccl.xiij. Quid aũt magis charitatẽ in=
ficit q̃ȝ litigare? Sed q hoc faciũt: non possunt mul=
tum de perfectione euangelica gloriari.vñ Amb.xj.
q.iij.ira sepe.Dñs iesus mittẽs ad euangelizandum
discipulos suos , misit eos sine auro sine argẽto sine
pecunia sine virga.vt ꝛ incentiua litis ꝛ instrumẽta
eriperet vltionis. Nõ ergo professio sine pecunia sed
cum pecunia est materia litigandi. Non ergo pp ali
quem fratrem vel fratres cupidos sancta ꝛ apostoli
ca religio diffameť. Nec dubium si litigant ꝛ discur
runt aliqui professi hunc statum sanctũ allecti philar
gyria ꝛ mentis ignauia:si ex concessione papali (qđ
absit) haberent pecunias:amplius litigarent. Nun
quid alij religiosi mendicantes vel non mendicãtes
qꝛ pecunias habent ꝛ habere possunt in cõi, magis
q̃ȝ fratres minores viuunt pacifici ꝛ quieti:ꝛ maio=
ri inuicem in se ꝛ in alijs charitatis glutino copulã=
tur? Facti experientia rñdeat ꝛ non ego. Corrigatur
ergo in fratribus minoribus preuaricatio ꝛ conten
tio:neq; tangatur sancta professio. Sed etsi etiã actus
contrarios simplici ꝛ nudo vsui faciunt quidã fra=
tres:non est propterea cõitas diffamanda: qꝛ taliter
contrahentes non fratres minores vitam aplicam
imitantes sed institores ꝛ trapezite.xxiij.di.in nole.
xvj.q.j.si cupis.potius sunt cẽsendi:ꝛ pena legitima
corrigendi . Licet insuper sancta Romana ecclesia
de tali proprio in rebus quibus vtunť fratres mino
res sibi reseruato vtilitatem non habuerit:qꝛ noluit
nec indiguit:sed pauperib° fratribus minorib° suis
peculiarib° filijs dimiserit ad vtenduȝ:si tñ vellet ha
bere eorum vtensilia:posset ea sine iuris iniuria tãq́ȝ
sua propria vendicare. qꝛ iure suo singulari ꝛ ꝓprio
vteretur. nec fratribus iniuriã faceret suo iure vtẽs,
extra de elec.cũ ecclesia. Et ex hoc etiã manifesta sur
git ratio ꝙ vsus rerum siue vsu consumptibiliũ siue
non,potest dici ꝙ in perpetuum a dñio separetur.qꝛ
q̃ñcunq́ȝ dño pape placeret:nedum paramentorum
ꝛ librorum ecclesiasticorum,sed etiam aliarũ supelle
ctilium eorum,panum,piscium,caseorum, pomorũ,
etiam in mensa positorum vsum ante q̃ȝ fratres den
tibus masticarent,posset suo dominio sociare.

Litere capituli generalis factis super responsionem
questionis i Curia agitato qua queritur vtrũ asse
rere christum ꝛ apostolos non habuisse aliquid
in communi sit hereticum. Cap. 62.

AB superiora inter serui hic lite=
ras capituli generalis perusi=
ni:que nihil aliud continent in
sententia q̃ȝ decre.dñi Nicolai,
Exijt qui seminat.quam supra
in.§.restat inter hec.in.c.lix.cõ=
cordaui cum constitutionibus
dñi nr̃i pape Io.ꝑdicti.Quaꝝ
tenor talis est.Uniuersis christi fidelibus presentes
literas inspecturis fratres Michael ordinis fratrũ
minoꝝ generalis,Guilhelmus Anglie,Henricus su
perioris Alemannie,Arnaldus Aquitanie ꝓuincia
les ministri ꝛ in sacra theologia magistri: necnõ Hu
go de nouo castro, Guilhelmus de almut theologie
doctores. Nicolaus prouincie Francie minister , ac
Guilhelmus bloc baccalarij in sacra pagina , ꝛ oẽs
ministri custodes discreti ꝛ lectores generalium stu
diorum apud Perusium congregati in capitulo ge
nerali:ipsumq́ȝ totum capitulum ordinis supradicti
salutem ꝛ pacem in dño sempiternaȝ Nouerint ꝙ
nos anno dñi.M. ccc. xxij. indictione.v.pridie no=
nas iunij . audita ꝛ intellecta q̃õne quadam que in
Romana curia principaliter agitať:qua q̃riť vtruȝ
asserere christum ꝛ apostolos non habuisse aliquid
in cõi sit hereticũ: Et requisiti de ipsa q̃õne qđ senti=
remus:ꝛ in scriptis sub nostris sigillis ꝛ subscriptio
nibus ꝓpriis redigere curarem°. Uisis ꝛ examinã=
tis dicta q̃õne cum allocutionibus,que pro ꝛ cõtra
fiũt:diligẽterq́ȝ ac matura deliberatione digestis, de=
terminationi sancte Romane ecclesie firmiter ꝛ to=
taliter inherẽtes , cõcorditer ꝛ vnanimiter dicimus
ꝛ fatemur ꝙ dicere ꝛ asserere ꝙ christus viam ꝑfe=
cionis ostendens:ꝛ apostoli eandem viam perfectio
nis sequentes : atq́ȝ p exemplum in alios volentes
perfecte viuere deriuãtes:nihil iuris ꝓprietatis dñii
seu iuris ꝓprij in cõi habuerunt:nõ est hereticũ : sed
sanũ,catholicũ, ꝛ fidele.maxime quũ sancta Roma
na ecclesia catholica que a tramite apostolice tradi=
tionis nunq̃ȝ deuiasse aut errasse probať.xxiiij.q.j. a
recta.ꝛ.c.pudenda. in fi.expresse hoc dicat: affirmet:
ꝛ determinet manifeste extra de ꝟ.sig.exijt qui semi
nat.§.porro.lib.vj.sic inquiens. Dicimus ꝙ abdica
tio taliũ reꝝ tã in speciali q̃ȝ in cõi pp deum merito=
ria est ꝛ sancta: quã ꝛ christus viam ꝑfectionis ostẽ
dens verbo docuit:ꝛ exẽplo firmauit.quãq́ȝ ipsi pri
mi ecclesie fundatores apli ꝓut ab ipso fonte.s. chri=
sto hauserant:in volentes perfecte viuere p doctrine
ac vite ipsorum alueos deriuarũt. Que ecclesie de=
terminatio in.vj.lib. p ipsam ecclesiam catholicã est
inserta:ꝛ p aliã decre.in Uiennensi concilio promul
gatã,ꝛ in clemẽtina que incipit , Exiui de paradiso.
sub ti.de ver.sig.insertam,per ipsam vlem ꝛ catholi=
caȝ ecclesiam est approbata: ac nouissime per sanctis
simum patrem ꝛ dñm dñm Joannem diuina proui
dentia papam.xxij. in quadã sua declaratione edita
super regula ꝛ statu fratruȝ minoꝝ:q̃ incipit Quo=
rundam,est eadem declaratio plurimuȝ cõmendata
tãq́ȝ salubriter edita,solida,lucida, multaq́ȝ maturi
tate digesta. Et testante cano.xix.di. si romanorum.
id qđ pro dogmate sano sedes apostolica cõproba=
uit:sp debet teneri acceptũ:nec ab eo licet quomõli=

bet

het resilire. xxiiij. q. j. hec est fides. In huius autē nostre opinionis ac concordis sententie testimoniū ⁊ munimen, presentem seriem de cōi consensu omniū nostrorū sigillis ⁊ subscriptionibus proprijs generalis ministri ⁊ nominatorum superius magistrorum ac baccalariorum in sacra pagina necnon quatuor prouincialium ministrorū videlicet Thome prouincie Bononiensis, Petri prouincie sancti Francisci, Fernandi prouincie Castelle, ⁊ Simonis prouincie Turonie, duximus muniendā. Datū Perusij anno mense ⁊ die superius noīatis. Intersero ēt hic allegationes aliquas dictorū magistrorū ⁊ baccalariorū in quibusdā eorū literis contentarū: que sic incipiūt. Uniuersis presentes literas inspecturis, fratres Michael ordinis fratrū minorū generalis: Guilhelmus prouincie Anglie, Henricus superioris Alemanie, Arnaldus Aquitanie ministri: ⁊ Hugo de nouo castro, ac Guilhelmus de alnuit sacre theologie magistri: necnon Nicolaus prouincie Francie minister: ⁊ Guilhelmus bloc in eadem sacra pagina baccalarij. Salutem ⁊ pacē in dño sempiternam. Nouerint ꝙ nos anno dñi. M.ccc.xxij. indictione. v. idibus iulij in nostro generali capitulo apud Perusiū cōgregati ⁊ requisiti specialiter quid sentitem⁹ de q̄one subscripta: diligenti prius examinatione ⁊ deliberatione matura super ea ⁊ ipsam tangentia collatione ꝓhabita: Respondemus prout immediate infer⁹ cōtinetur. dicimus ⁊ fatemur concorditer ꝙ dicere ꝙ christus viam perfectionis ostendens, ⁊ apl'i eandē viam perfectionis sequentes, ⁊ in volentes perfecte viuere deriuantes: nihil iuris proprietatis dñij seu iuris proprij in speciali vel in cōi habuerunt: nō est hereticum: sed sanum, catholicum, ⁊ fidele. Et q̄uis ad hoc multas rationes habeamus ⁊ q̄ꝫplurimas authoritates sanctorū tam latinorum q̄ꝫ grecorū: qui velut duo cherubin in medio tabernaculi dñi alas suas extendentes in hoc puncto cōiungunt: ⁊ velut duo Seraphin in templo ad ipsum alter ad alterū clamare non cessant. Esa. vj. Subscripte tamen rationes ⁊ authoritates causa breuitatis sufficiant quoad pñs. Prima ratio talis est. Nulla assertio est heretica q̄ fundatur super determinationem ⁊ confirmationē multiplicem sacrosancte Romane ecclesie. sed asserere christum ⁊ apl'os non habuisse aliquid nec in cōi nec in speciali proprium (vt predictū est) fundatur super determinationem ⁊ declarationē multiplicem sancte Romane ecclesie: ergo hec assertio non est heretica. Maior est euidēs cuilibet catholico. Cui etiā concordant multa. c. decretorum. xxiiij. q. j. a recta. ⁊ c. pudenda. in fi. Et Aug. contra epistolā fundamēti dicens. Euangelio non crederem: nisi me ecclesie authoritas commoueret. Minor probatur per decre. extra de ver. sig. in. vj. li. exijt. §. porro. vbi sic habet. Dicimus ꝙ abdicatio proprietatis omnium rerū tam in speciali q̄ꝫ etiam in cōi propter deum, meritoria est ⁊ sancta: quam ⁊ christus viam perfectionis ostendens verbo docuit: ⁊ exemplo firmauit. quāq̄ꝫ primi fundatores militantis ecclesie prout ab ipso fonte hauserant in volentes perfecte viuere per doctrine ⁊ vite ipsorum alueos deriuarunt. Que quidem decre. per aliam que incipit Exiui de paradiso, in Uiennensi concilio promulgatam, ⁊ in cōstitutionibus Clemen. sub ti. de ver. signi. insertam, est ab ipsa vl'i ecclesia comprobata. Et nouissime per sanctissimum patrem ⁊ dominum nostrum dñm Joannē diuina prouidentia papam. xxij. in quadam sua declaratione edita per eundem super regulam ⁊ statum fratrum minorum: que incipit Quorundam, est approbata ⁊ q̄ꝫplurimum commendata: tanq̄ꝫ salubriter edita, solida, lucida, multaq̄ꝫ maturitate digesta. Patet ergo minor: videlicet ꝙ assertio qua dr̄ christum ⁊ apl'os non habuisse aliquid in speciali vel in cōi, vt dictum est: fundatur super determinationem cōem ⁊ confirmationem multiplicem sancte Romane ecclesie.

Quibus rónibus ꝓbari possit christū ⁊ apl'os nihil habuisse proprij.

Secunda ratio. Nulla assertio qua dicit christum ⁊ apl'os seruasse altissimam ⁊ perfectissimā paupertatem, est heretica. sed asserere christū ⁊ apostolos nihil habuisse in speciali vel in cōi proprium, est asserere ipsos seruasse altissimam ⁊ perfectissimā paupertatē: ergo hec assertio non est heretica. Probatio maioris, primo per rationē. q: christus ⁊ apostoli fuerunt principiū ⁊ mensura ⁊ exemplaria cuiuslibet perfectionis euangelice. principium autē ⁊ mensura ⁊ principale exēplar ꝑfectissime ⁊ altissime perfectionis cōtinet perfectiones oēs q̄ ex illis exēplantur: seu etiam mensurant. ergo ꝑfectio paupertatis euangelice sicut ⁊ alie ꝑfectiones fuerunt in christo perfectissime ⁊ altissime. Patet etiam per authoritates, primo de chr̄o ꝑ illud Hiero. ad Eustochiū dicentis. ꝙ christus pauperrimū ⁊ abiectissimū se ostendit. Ad idē. xij. q. ij. gloria. ⁊. nunc vero. xxxv. di. ecclesie. xij. q. j. clericus. in fi. Probatio minoris. q: ꝑfectissima ⁊ altissima paupertas est illa q̄ excludit maiorem solicitudinem temporalē: ⁊ animam liberiorem facit ab omni affectione rei tēporalis. Dicimus autem per se ⁊ essentialiter ex intrinseca rōne sui. ad differentiā illius solicitudinis que oritur ab extrinseco: ⁊ etiam ex intrinseco status paupertatis. videlicet ex infirmitate illius qui solicit⁹ est circa talia acquirenda ⁊ habenda vltra id qḋ necesse est: vel illius q̄ orit ex defectu charitatis in hoībus, ꝑ quam consueuerāt christi pauperes sustētare: ⁊ eis de quotidianis necessarijs ꝓuidere. Sed paupertas illa qua nihil habetur in speciali ex se ⁊ essentialiter ex intrinseca ratione sui, magis excludit solicitudinē hmōi. q: bona temporalia etiam in cōi habita mentes possidentium illaqueāt ⁊ afficiunt aliquo modo: ⁊ suos possessores reddunt solicitos ad bona talia cōseruāda, defendenda, acquirenda, amplianda. reddunt ēt suos possessores timidos ⁊ solicitos: ne talia bona cōia perdant aut diminuant: aut sup hec aliqua eis iniuria inferatur. Unde non oīno sinunt animū esse liberum: sed reddunt eū quodammodo compeditū. sicut clare dicit Aug. de verbis dñi sermone. xu. Minimi autem sunt qui oīa sua dimiserunt ⁊ secuti sunt christū: ⁊ q̄cquid habuerunt pauperib⁹ distribuerūt: vt deo sine seclari cōpede expediti seruirēt: ⁊ ab oneribus mūdi liberati velut pennati sursū abeāt. Secundo probat ꝑ determinationē ecclesie ⁊ cōfirmationē in regula beati Francisci sic dicentis c. de obseruantia paupertatis. §. Hec est illa celsitudo altissime paupertatis que vos charissimos fratres meos heredes ⁊ reges regni celestis instituit: pauperes rebus fecit: virtutib⁹ sublimauit. Hec sit portio vestra q̄ perducit in terrā viuentiū. Cui dilectissimi totaliter inherentes, nihil aliud pro noīe dñi nostri Jesu christi in perpetuū sub celo habere velitis. Qr autē hic loquatur de paupertate que excludit oīa in ꝓprio ⁊ in cōi: patet ex verbis que hic exprimuntur si diligenter attendant: ⁊ ex aliis verbis eiusdē regule in alio. c. fratres nihil sibi approprient. ⁊ ex declarationibus Romanorum pontificum sepe superius alle-

gatis. Ad hanc autem probandam minorem est au thoritas in collationibus patrum collatione. x. c. xj. sic dicens. Reuera que maior: aut sanctior pōt esse pau pertas: ꝙ illius qui nihil se presidij vel virium cogno scens habere, de aliena largitate quotidianus poscit auxilium: et vitam suam atq; substantiaꝫ singulis q; busq; momentis diuina ope intelligens sustentari: verum se mendicum dn̄i non immerito profitetur? Confirmatur ista ratio tota authoritate Eusebij sup Mat. sic dicentis. Prohibebat auté eis id est aplis christus aurum et eius possessiones: precipiēs vt nec peram, nec baculum, nec calciamenta, nec geminas tunicas, immo nec panes, nec argentuꝫ portare de berent: qui ad alienas partes debebāt transmitti: su mens experimentum fidei et animositatis eorum: si quidem habito in mandatis vitam extreme ducere paupertatis: vt nec de diurno nutrimento curarent: nec binas tunicas possiderent: nec vterentur calcia mentis: sicq; totum mundum circumirent. Et sequi tur. Putabat quidem oportere cōductores arrabo ne regni dei nec quicq; eorum que monachales ap preciantur condignis existimare dariis sibi celestib° operibus. hucusq; Eusebius. Ubi notanduꝫ ꝙ per hoc ꝙ dicitur hic aplos habuisse in mandatis vitaꝫ extreme ducere paupertatis: confirmatur maior rō nis predicte: que dicit aplos altissimam et perfectis simam seruasse paupertatem: per hoc quod dicit, nec quicq; eorū que monachales appreciantur eos con dignum existimare debere, ꝙ eorum paupertas fuit ꝙ nihil habebatur in cōi: quasi in hoc consistat per fectissima et altissima paupertas: per quod confirma tur minor. Monachales eniꝫ dicuntur qui nihil ha bent in proprio speciali: habet tamen communitas eorū aliquid proprietatis et dn̄ij in cōi. xij. q. ij. quis quis. xviij. q. ij. ꝙ sit. xix. q. vlt. qz ingredientibus. c. perlatum. c. si qua mulier. cum. l. se. Ad autem eandē paupertatem christus tenuerit, quam aplis iniūxit: patet per Hiero. in epistola ad Eustochium dicentē. Non poterat habere dn̄s quod prohibuerat seruis, dicēs Mat. x. Nolite portare sacculū neq; perā ℞c. Tertia ratio hec est. Nulla propositio debet dici he retica cuius oppositū non exprimitur euidenter in sacra scriptura: nec sm̄ se nec ꝫ expositiones sancto rum. vel cuius opposita sm̄ determinationes sacro sancte ecclesie non apparet euidenter catholica. vel cuius opposita ex aliquo predictorum euidenter et necessario non concluditur. Sed opposita huius p positionis negatiue. s. christum et apostolos nihil ha buisse in proprio nec in communi, que est christum et apostolos habuisse aliquid in proprio vel in com muni, eo modo quo superius est expressum: non ha betur aliquo predictorum trium modorū. ergo ista propositio negatiua non est heretica. Maior patet per sufficientem diuisionem, nec oportet addere, nec contra articulos fidei: qz a sacra scriptura vel deter minatione habentur euidēter expresse. Opponuntur autem ad quamlibet conditionem vel membrū eui denter: qz argumentum solum probabile vel sophi sticum: qz videtur trahi solum ex altero predictorū modorum: non conuincit oppositum sue cōclusionis hereticū iudicari. Minor probatur quantū ad sin gulas sui partes. primo ꝙ oppositū illius non expri mit euidēter in sacra scriptura ꝫ se accepta. qz si sic hoc precipue esset per hoc quod dicit de loculis. Jo. xij. et. xiij. et p hoc quod dicit in Actibus. ij. et. iiij. ꝙ erant illis oia cōia. sed per nullum istorum aut cōsi

Que propositio dicenda sit heretica.

lium habetur propositio predicta euidēter ex sacra scriptura sm̄ se sumpta. Non primum: vbi agitur de emptione et venditione. qz emere et vendere non so lum sunt actus habentium dn̄ium: sed possunt esse actus dispensatorū vel administratoꝝ nullum ha bentium in re que vendit vel in pecunia de qua emi tur, dn̄iuꝫ. et ideo per verba talia non habetur deter minate: nec per consequens euidenter altera pars. s. habere dn̄ium. Dicimus ergo ad omnes authori tates de talibus actibus mentionē facientes, ꝙ apli non faciebāt hoc vt domini: sed vt meri et nudi ad ministratores talium: et pro seipsis solum simplicez facti vsum habentes. Et eodem modo respondem° ad instantiam de loculis et ad omnes authoritates de hoc loquentes: scꝫ ꝙ apostoli habuerunt tantum vsum pro seipsis in loculis: dispensationem autē pro aliis. Et si legitur aliquid de christo nō est verisimi le ꝙ christus et apostoli habuerint vel habere volue rint aliquid per modum domini summe perfectio ni sue et professioni repugnantem. Hoc tamen esset: si per moduꝫ dominij vel proprietatis aliquid in lo culis habuisset. In voto enim professionis apostolo rum cadebat talis paupertas. de quo voto dixi lon ge supra in. §. ꝙ simplex. ℣. quod etiaꝫ sic probatur. in. c. lvj. Ex quo satis patet ꝙ quāꝫ opposita propo sitio affirmatiua. s. ꝙ christus habuit in communi, non habeatur euidenter nec a sacra scriptura sm̄ se accepta: nec vt a sanctis exposita: nec per determi nationem ecclesie: nec in aliquo quod euidenter et ne cessario sequatur ex eis: ꝙ ista propositio negatiua. s. ꝙ christus et apostoli nihil habuerunt nec in pprio nec in communi, modo quo supradictum est, nulla tenus est heretica: sed fidelis. In cuius rei testimo nium presentem seriem sigillis et subscriptionibus nostris propria manu factis duximus muniēdam. Data Perusij anno mēse et die superius adnotatis. In his literis magistrorum preterminsi ponere mul tas authoritates et responsiones ad contraria quas ipsi ibi posuerunt: et quas superius cum multis aliis posuerim. et hec causa breuitatis omisi.

De duodecim fundamentis. ex quibus arguitur christum et apostolos nihil habuisse proprium in communi. Cap. 63.

Adhuc circa ista negociādo in troduco. xij. fundamēta scriptu re diuine ex quibus ostenditur et arguitur christum et aposto los nihil habuisse proprium in cōi. Quorum primū est: quod Mat. xj. scribit ꝙ inter natos mulierum non surrexit maior Joānes baptista: et ipse fuit in statu perfectissimo in ter hoīes. ꝫ ipse nihil habuit in pprio nec in cōi. Ma nō in pprio patet: qz hoc imperfectionis est: vt ab oib° conceditur. xj. q. j. aliud. xiij. q. j. §. j. Nec in cōi: qz vbi nō est cōitas, nihil pōt esse cōe. In vita aūt anachori tica quā ipse duxit, nihil est cōe. ii. q. vij. §. vlt. Ista āt deductio confirmat. tū qz sm̄ Hiero. duo sunt lauda bilia genera monachoꝝ. s. cenobite, et eremite. Et tū sm̄ ipsum perfectior est status eremitarū prius in monasteriis cōuersoꝝ q nō habet in pprio nec i cōi. vt patet ex dictis eoꝝ. Tū qz beatus Antonius tran siuit de vita cenobitarū ad statū eremitarū. Nō fuit ille magnus Antonius scd̄s post Paulū eremitaꝫ:

Neq; xp̄s neq; apli quicq; habuerunt i communi

qz ille

q: ille semper in eremo fuit: vt patet in sua legenda. Iste fuit alius Antonius abbas conuersatus in monasterio in ciuitate Patras primo: deinde in deserto: vt narrat eius legenda. cuius festum colitur in ianuario. Et Hierony. ad Eustochiū plangit se redijsse de illo statu ad istum cōez. ⁊ sic videtur iste pfectissimus tāq̄ sequestrantissimus: q: deo immediate maxime coniunctus. vnde christus incepit ab isto. ⁊ licet iste sit sublimior: act⁹ tamē predicationis est vtilior ceteris. ⁊ ideo istum statū christus indixit aplis. Marc. vlti. Unde ⁊ Joannes baptista post deserti conuersationem non omisit predicationē. Jo. iij. Et Joannes euangelista istum statuz tenuit in Pathmo insula: ⁊ post ad predicationem redijt Ephesuz. Simpliciter tñ sicut sublimius est orare q̄ predicare: sic sursum moueri q̄ ceteros illuminare, fm Dionysium. Tñ apli vtrumq̄ statum habuisse inter homines creduntur. Unde Philip. iij. Nostra conuersatio in celis est. Utrūq̄ autem esse, actiuum ⁊ contēplatiuuz: sicut fuerunt apli: maioris perfectionis est. extra de renuntia. nisi. § ne putes. xxxvj. di. c. fi. Nec obstat quod no. xvj. q. j. qui vere. vbi no. q̄ vita monachorum strictior est q̄ eremitaruz: q: eremite pñt habere proprium. q: illud habet locum in eremitis: qui prius professionē in cenobijs non fecerunt. Nā facientes, ⁊ postmodum ad vitam eremiticam transeuntes de suorum licentia prelatoruz maioris perfectionis sunt. vt narrat Jo. cassi. in. xij. libellis, in li. de gastrimargia. ⁊ in lib. collationum in collatione Piamonis de tribus generibus monachorum. ⁊ in collatione Jo. abbatis. de fine cenobite ⁊ eremite. ⁊ facit quod legitur ⁊ no. extra de excel. pla. cum ex eo. § fi. li. vj. ⁊ notaui de hoc supra in. § q: Ro. in magna additione que incipit, vt patres. ver. eremite. in c. xxiiij. ⁊ in. § ex quo sponsa. in prin. in. lj. c. Secundum fundamentum est: q: dñs dicit Mat. v. Beati pauperes spiritu ⁊c. pauperes autē simpliciter nō videtur illi qui habent aliquid in cōi. Act. iiij. xij. q. j. c. ij. ibi. Nec quisq̄ egens erat inter eos. ergo paupertas euangelica est carens rebus tam in pprio q̄ in cōi. Unde fm Chrys. in greco habetur. Beati mēdici vel egeni. Ista autem deductio confirmat quadrupliciter. Primo. Quicquid conuenit aliquibus in cōi: conuenit eis simpliciter. vt patet tam in actib⁹ virtuosis q̄ vitiosis: qui per se cōitati attribuuntur. Et ideo si aliqui sunt non pauperes in cōi: sunt non pauperes simpliciter. Uide quod no. xij. q. j. § fin. in gl. falsum dicit. Secundo q: paupertas fm oēs consistit in aliqua abdicatione rerum. ille autem qui dimittit res temporales in proprio: ⁊ ipsas retinet in cōi: non abdicat ipsas res: sed tantum moduz habēdi res ipsas. quum easdem possit modo alio possidere. sicut patet in transactionibus. extra de trans. p totum. Tertio idem non potest esse diues simpliciter, ⁊ pauper simpliciter. quuz ista sint opposita. c. xxxij. q. j. cum renunciatur. de pe. di. ij. si enim. parum post principium. ibi. que. n. cōicatio. sed bene fm quid alterum. Sed diues in cōi est diues simpliciter: quum sit simpliciter habens. quum cōitas de tali ratione non diminuit: vt patet in politicis cōitatibus. ergo talis non potest esse simpliciter pauper. Quarto q: ista paupertas euangelica quaz christus in loco isto commendat, est paupertas altissima, de qua. ij. Cor. viij. Altissima inquit paupertas eorum. ista autem q̄ est in cōi habens non est altissima. quum talem paupertatem antiqui Romani habuerint: qui non erāt fideles. vt dicit Aug. in lib. de ciui. dei. ⁊ facit. xij. q. ij. gloria. R. socrates. Tertium fundamentum est. q: Matth. vj. dicit ipse saluator. Nolite soliciti esse in crastinum ⁊c. Dicunt tñ aliqui q̄ solicitudo que hic prohibetur: non excluditur: sed augetur per abnegationem rerum iñ cōi. q: maior est solicitudo de vita in conquirendo: q̄ de habito in expendendo. Adde quod scripsi supra in. § rursus restat. R. itē quod opponitur. in. c. lvj. Sed istud stare non potest. Tuz q: veri fideles sunt securiores de diuina promissione q̄ de diuitiarum possessione. christus autem ibi promisit, Hec autem omnia adijcientur vobis. Tum q: ipse dñs arguit illos qui dubitant circa illud promissum: dicens. Cōsiderate volantia celi ⁊ lilia agri ⁊c. ⁊ illud non potest referri ad illos qui habent satis in cōi: q: dubitare de talibus non conuenit. Tum quia ibidem dñs hortatur ad istam solicitudinem amouendam per fidem dicens. Si enim fenuz quod hodie est ⁊ cras in clibanū mittitur ⁊c. ⁊ tñ non oportet hortari istos fide: qui sciūt vnde possunt sibi prouidere in cōi. quum fides scientiam non admittat. no. ex̄ de sum. tri. super rubrica. Tum q: oēs fideles experiuntur frequenter q̄ quanto minorem de talibus habent solicitudinez: deus eis magis prouidet sufficienter. vt frequentissime maxime in fratribus minoribus est expertum. ⁊ ita habetur in euangelio Luc. xxij. Quando misi vos sine sacculo ⁊ pera: nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Quartum fundamentum est: quod in codez Mat. vj. christus iubens abnegationem omnium temporalium, dicit apostolis. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra ⁊c. Istam autē monitionem dñi saluatoris aliqui exponunt pro thesaurizatione que sit in proprio: ⁊ non in communi. Istud autem stare non potest, quia ipse dominus assignat ibidem quatuor rationes ad oppositum in textu. quaruz prima est illa. Ibi solum est thesaurizandum vbi sunt thesauri permanentes. in solo autem celo sunt tales: ergo non est thesaurizandū nisi ibi. ⁊ prima ratio concludit ita de thesauris in communi: quum non sint quid manēs, sed amissibile: sicut in proprio ⁊ in speciali. Secunda ratio est quia ibi non est acquirēdus thesaurus bonorum temporalium, vbi corrumpuntur talia bona. in terra autem a tinea ⁊ ab erugine corrumpuntur. ⁊ ideo ibi non est thesaurizandum. Ista autem ratio concludit contra communia: quū ista ita bene sicut propria corrumpantur. Tertia ratio est: quia thesaurus qui potest amitti non est thesaurizandus in terra. in terra enim talia fures effodiunt ⁊ furantur. ⁊ istud ita bene quando sunt bona communia: sicut quando sunt propria. Quarta ratio: quia vbi est thesaurus vniuscuiusq̄ ibi est cor eius. sed cor non debet esse in terra: ergo nec thesaurus. Ista autem ratio concludit de thesauro cōi magis q̄ de proprio quantum ad homines politicos ⁊ legales quia bona communia magis diligunt q̄ priuata a viris istis legaliter viuentibus: fm quod docet Aug. in lib. de ciui. dei recitans dictum Catonis de Romanorum perfectione lib. xv. c. xiiij. Uide qđ scripsi supra in prima parte in. § sed licet principatus. R. quantum ad primum. in. c. xlij. Quintū fundamentum est: q: Mat. xix. illi iuueni qui cupiebat vitam eternam, dominus dixit. Si vis perfect⁹ esse: vade ⁊ vēde omnia que habes: ⁊ da pauperib⁹: ⁊ habebis thesaurum in celo: ⁊ veni sequere me. hec verba transferuntur. xiiij. quest. j. § j. Istud autē dos

Abnegatio in cōi solicitudinez immi nuit.

Ubi sit thesaurizandum.

Abdicatio rerum i particulari tantū non vera est abdicatio.

Euangelice perfectioni necessaria ē abdicatio in cōi.

mini saluatoris consilium non potest impleri p abnegationem rerum in proprio & non in cōi. qđ quadrupliciter declaratur. Primo qꝛ si euangelica pfectio potest stare cum possessione rerum in cōi: tūc nō oportet ad talem statum omnia sua vendere: sed sufficeret cōi dare: contra dictū ipsius textus. & hoc magis accommode tali perfectioni q̄ȝ si omnia venderentur. vt est expressum. xij. q. j. videntes. eo ꝙ tunc optime talis perfectio seruaretur. Secundo qꝛ dn̄s dixit, Uade & vende omnia que habes: primo: & da pauperibus. & postea, Sequere me. Ex quo colligit ꝙ recedēs de mundō, debet vēdere & dare: & postea omnibus denudatus. venire & sequi. vt etiam expsse patet in regula beati Frācisci in ij. c. quod incipit, Si qui voluerint. Si autem posset in cōi ponere: nō oporteret prius dare & postea sequi. sed ecōuerso pri⁹ venire & postea dare. Tertio qꝛ quum iste iuuenis adijsset merens ad verbum christi: quia dolebat de amissione temporalium: subiunxit christus dicens. Quam difficile qui pecunias habent, intrabunt in regnum dei. Quum autē contingat dolere de amissione bonoruȝ in cōi apud iustos magis q̄ȝ de speciali: magis videtur facile posse peruenire ad perfectionem quam christus indixit iuueni cuȝ abdicatione omnium rerum in speciali, & non in cōi. Quarto qꝛ adiunxit saluator. qꝛ facilius est camelū per foramē acus transire: q̄ȝ confidentem in diuitijs introire in regnum dei. Et tamen qui in cōi habent, vt de talibus bonis sustententur, in eis confidunt: eo ꝙ non audeant se illis spoliare ne forte deficiant. Item ibidem dicit contra diuites, ꝙ impossibile est istos saluos fieri nisi cum difficultate quadam. Illi autē qui habent diuitias i cōiter sunt diuites illo modo. ergo non videntur pertinere ad illam perfectionem quā christus vult ibi adstruere. Sextum fundamentū est, qꝛ Mat. x. christus dans apostolis regulam ad viuendum, dicit. Nolite possidere aurum &c. vbi dicit gl. ꝙ non debent cogitare de crastino illi predicatores qui docent omnia regi a deo. Ista autem regula apostolis data non potest intelligi quoad abnegationem rerum tantum in proprio. Tum qꝛ duas tunicas. id est superfluas vestes: quas interdicit: prohibebat tam in proprio q̄ȝ in cōi: & eadem ratione de auro & argento: quum vnum fuerit preceptum vel consilium. Tum qꝛ sicut pera erat interdicta in proprio & in cōi. quum circa istud instrumentū conueniens non sit distinctio. Tū qꝛ apostoli calciamenta in cōi eadem ratione portare potuissent: & tūc simpliciter calciati euangelizassent. quod est contra textum qui dicit. Prohibuit eis calciamenta: & concessit sandalia tantum. Mar. vlti. Tum qꝛ eodem modo diceretur de virga: qꝛ portabant virgam: sed non in proprio. quod est contra doctrinam Aug. de concor. euan. qui dicit ꝙ non fuit eis concessa virga nisi spiritualis authoritas. & dictum Mat. exponit ad literam. Septimum fundamentum est. qꝛ Luc. ix. in quo christus tradidit apostolorum regulam ſm beatum Amb. dicens. Nihil tuleritis in via: nec virgam, nec peram, nec panem, nec pecuniam, nec duas tunicas habueritis. voluit eos spoliare omnibus tēporalibus. quum ſm beatum Amb. ibidem, per ista intelligat omnia tēporalia. Sed si dicatur ꝙ ista spoliatio est intelligenda in proprio & non in cōi i istud stare non potest. tum qꝛ in seq. c. postq̄ȝ christus dederat. xij. apostolis regulam: dedit. lxxij. discipulis. quibus licet prohibuerit sacculum, peram, & calciamenta: non tamen pecuniam, sicut apostolis aurum & argentum: vt ostenderetur ꝙ maior erat abnegatio apostolorum rerum temporalium q̄ȝ discipulorꝝ. Adde hic quod scripsi supra in. §. ad illud. Ꝟ. secūdo respondeo. in. c. lvj. & in. §. sed contra hoc. in prin. in c. lviij. Et tamen omnes credunt. xij. q. j. c. ij. ꝙ abdicauerunt omnia in speciali. Tum qꝛ Mat. x. dans eandem regulam apostolis, interdixit eis es portare in zonis suis. & istud non potest glossari ſm cōe & proprium. Tum qꝛ in eodem precepto concessit eis virgam. id est authoritatem apostolicam ſm Aug. Et ita non soluȝ in cōi sed etiam in speciali cuilibet. Tum qꝛ sandaliorum vsum concessit: non solum in cōi sed etiam in speciali. quum quilibet ipsis vteret. & etiam eadem ratione de omnibus alijs. Octauuȝ fundamentuȝ est. Matth. xix. qꝛ dicente ibi Petro christo, Ecce nos reliquimus omnia: & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? respondit christus. Amē dico vobis: ꝙ vos qui reliquistis omnia & secuti estis me. &c. Et sequit. Omnis qui re. do. aut fra. aut sor. propter me & euangelium: centuplum accipiet: & vitam eternam possidebit. Ex quo loco aperte declaratur ꝙ cunctorum abnegatio pertinet ad euangelicā perfectionem. Sed ꝙ ista abnegatio sit non soluȝ in proprio: sed etiam in cōi: declaratur quadruplicitet.

Apostolica tpaliuȝ abnegatio fuit & i proprio & in cōi.

Primo qꝛ apl's Petrus qui ista dicebat, omnia reliquerat: nihil retinendo in proprio vel in cōi de hiis que habebat: vt patet in euāgelio Mat. iiij. relictis inquit retibus & naui secuti sunt eum. Secundo qꝛ beatus Hiero. dicit in eodem loco ꝙ istaȝ abnegationem fecit Socrates phs: cuius discipulus fuit Craton in hoc. & tamen constat ꝙ illi omnia abiiciebāt in cōi & in proprio: non solum dimittendo, sed etiaȝ destruendo quod malum erat. vt in gestis beati Jo. euangeliste. Tertio qꝛ in ista abnegatione continentur duo bonorum genera. s. bona naturalia, vt parentes, vt patet in Jacobo & Joanne. Mat. iiij. & bona fortuita, vt possessiones: que magis distāt a spiritualibus bonis: & maiorem nexum habemus ſm virtutem & naturam. sed illa bona oportet totaliter dimittere a viris perfectis tam in proprio q̄ȝ in cōi declinando ab eorum cōitate in mundi politia non solū in proprio ab eorum dn̄io. ergo multo magis cetera bona. Quarto qꝛ magis meruerūt Jacobus & Joānes dimittentes patrem cuius erant nauis & retia: q̄ȝ Petrus & Andreas dimittentes tantum secūda que erant sua: quanto maius est bonum naturale q̄ȝ fortuitū. sed illi duo dimiserunt patrem non soluȝ in proprio quoad dn̄iuȝ: sed ēt in cōi quoad ciuitateȝ & mundum: ergo multo fortius illi relinquere habuerunt bona fortuita tam in proprio q̄ȝ in cōi. Nonū fundamentum est. qꝛ Luce. xiiij. indicens modū sui discipulatus christus dixit. Omnis ex vobis q non renuntiat omnibus que possidet: non potest meus esse discipulus. Dicunt autem textum euangelii palliātes, ꝙ ista renuntiatio debet intelligi in pprio: & non in cōi. sed ista expositio non potest stare quadruplici ratione. Primo qꝛ non dat eius sensum perfectū. oē enim qđ verificatur ſm quid, diminute verificat. Iste qui renuntiat temporalibus bonis in singulari & nō in cōi non renūtiat eis simpliciter i quū habens in cōi habet simpliciter: sicut dās in cōi dat simpliciter: aut emens vel vendens. ergo &c. Secundo quia ista glos. corrumpit textum in quo dicitur. Nisi quis renuntiauerit omnibus que possidet i non potest meus esse discipulus. Ille autem qui rei

habite

habite vno modo renunciat: ⁊ ipsam alio modo ha
bet: non renunciat rei: sed modo habendi ipsam rez:
quum solum modum dimittat. vt patuit. Tertio qꝛ
ista expositio est contra legislatoris intentionẽ. dicit
enim Greg. in homil. super Matth. ꝙ istud nouum
ꝓceptũ fuit a christo datum contra concupiscentiaz
alienoꝝ. Uñ sicut in vita veteri ⁊ carnali aliena con
cupiscunt: ita in spirituali vita ⁊ noua propria donã
tur. sed in illa vita contingit concupiscere non soluz
in proprio: sed in cõi. vt patet de ciuitatib⁹, de termi-
nis, ⁊ aliis in rebus cõibus altercãtib⁹ ac cenobiis.
ergo in vita noua ⁊ spirituali sunt largienda: dimit-
tendo non solum proprium sed cõe. Quarto qꝛ ista
glo. detrahit a saluatoris documento. qui alibi dicit
Mat. xvj. Qui vult venire post me: abneget semet-
ipsum. Et fortasse inquit Greg. laboriosum non est
homini relinquere sua: sed valde laboriosum est ho-
mini relinquere semetipsuz. sed quicunqꝫ accedit ad
perfectionem euangelicam relinquendo seipsum: nõ
soluz relinquit se in proprio, vt sibi non viuat: sed ẽt
in cõi, vt moriatur mundo, vt docet Paulus. Uos
inquit existimate mortuos super terrã. ad Rom. vj.
ergo multo magis relinquẽs faciliora debet ea abij
cere tam in proprio ꝗ̃ in cõi. Sed occurrit dubium
qꝛ Beda in gl. sua super illo verbo, dicit ꝙ abnega-
re oĩa sicut hic christus dicit: non est omniuz sed pau
corum ⁊ perfectorum. sed illa gl. potius est ad propo
situm. Decimum fundamentum: qꝛ ipse dicit Luc.
vj. Ue vobis diuitibus qui habetis hic consolatio-
nem vestram. quod vtiqꝫ non dicit diuitias simplr
damnãs. xxx. di. ⁊ hec scripsimus. xij. q. j. duo. sed im
perfectionem eis annexam. Quum autem cõsolatio
nes corporales de quibus loquit: ita ex diuitijs cõi-
bus sicut ex proprijs contingat haberi: sicut patet in
monasterijs diuitibus, vbi monachi delicati⁹ ⁊ pin
guius viuunt: vtrobiqꝫ imperfectio videtur annexa.
Istud autem edictum dñicum ad propositum perti
nere declaratur ex duplici parabola in euangelio scri
pta. quarum prima est de illo diuite cuius ager attu
lit vberes fructus. Lu. xij. cui fuit dictuz, Stulte hac
nocte animam tuam repetam. quum in futurum co-
gitaret. ⁊ sequitur. Sic est qui sibi thesaurizat: ⁊ non
est in deuz diues. In quo monet nos dñs circa diui
tias nos habere ac si statim deberemus spiritũ red-
dere. Et tñ constat ꝙ talis nullum cõe vel propriuz,
nisi forte alicuius rei necessarium vsum, sicut moriẽ
tes non ꝗreret. Secunda parabola est de semine qd̃
cecidit inter spinas: ⁊ simul exorte spine suffocaue-
runt illud. Mat. xiij. ⁊ Luc. viij. quas spinas dixit
dñs esse diuitias que in anima suffocant verbũ dei.
Diuitie autem in cõi sunt vere diuitie distrahentes
⁊ solicitantes animum multipliciter possidentiũ se:
vt patet ad sensum. Undecimum fundamentũ est.
qꝛ Luce. xij. exhortans christus suos discipulus ad
euangelizandum paupertatem, dicit. Nolite timere
pusillus grex: qꝛ complacuit patri vestro dare vobis
regnum. Uendite que possidetis ⁊ date eleemosynã.
Qꝛ autẽ istud consilium saluatoris nõ intelligatur
de abrenuntiatione temporalium in speciali tantuz,
declaratur. Tum qꝛ illos qui retinent bona in cõi:
non oportet possessiones vendere: sed tantum cõitati dare. ⁊ tamen datio ⁊ venditio in consilio sunt ex-
presse. Tum qꝛ assignat dñs istius rationem. Facite
vobis sacculos qui non veterascũt ⁊c. que omnia ita
sunt contra temporalia in cõi, sicut in speciali. quum
fur ⁊ tinea ista auferãt, vt patuit, cõia sicut specialia.
Duodecimum fundamentuz est qꝛ Mat. viij. ⁊ Lu. ix.
ipse redemptor dixit cuidã ipsum volenti sequi. Uul
pes foueas habent ⁊ vo. ce. ni. si. autem ho. nõ habet
vbi ca. su. re. Et ꝙ istud verbum faciat ad propositũ
declaratur. qꝛ ipse dñs voluit in hoc verbo ostẽdere
ꝙ ipse magis expropriat⁹ esset ꝗ̃ bestie: vt patet ex
ipsorum verborum contextu. ⁊ tamen cõstat ꝙ bru
ta nullum habent in cõi dñiuz nec in speciali: nisi tã
tum in eorum foueis vsum determinatum. quem tñ
christus non habebat in domibus: quũ esset vagãs:
sicut de ipso fuerat prophetatum Hiere. xiiij. Quare
quasi colonus futur⁹ es in terra: ⁊ quasi viator de-
clinans ad manenduz? Quare futurus es velut vir
vagus ⁊ fortis qui non potest saluare? que oĩa sunt
officia solũ in rebus vsuz habentia. Ista autem veri
tas confirmatur primo: qꝛ christus fuit ita pauper
in suo ortu, vt virgo mater ipsuz pariens in diuerso-
rio reclinaret: ⁊ pãnis inuolueret in presepio. Lu. ij.
Ecce quanta paupertas in rebus, in loco, in seruien
tibus. Unde Hiero. contra Eluidium. Nulla autez
ibi obstetrix: nulla mulierculare sedulitas interces
sit. Ipsa pannis inuoluit infantez. ipsa mater ⁊ ob-
stetrix fuit. Unde sequitur. Et pannis eum inuoluit.
Item Beda. Qui totum mundũ nouo vestiuit or
natu: pannis vilibus inuoluitur: vt nos stolam pri-
mam recipere valeamus iustitiã ⁊ innocentiã. Luc.
xv. de pe. di. ij. §. romanos. v. qũo renouari. alias est.
c. ibi. stola illa prima ⁊ ipsa iustitia est. ⁊ ver. sed nec
adam. alias est. c. Item grecus ibi. O admirabilem
peregrinationem ⁊ coarctationem quam subijt qui
cõtinet orbẽ. ab initio captat penuriaz: ⁊ eã in se de-
corat. Nimirum si voluisset: venire poterat mouẽdo
celum, concutiendo terram, emittens fulmina. non
autem sic processit. non enim hominem perdere sed
saluare volebat: ⁊ ab ipsis primordijs humanã con
culcare superbiam atqꝫ ideo non tantum homo fit:
sed etiam homo pauper. ⁊ pauperem matrez elegit:
que caret cunis quibus natum infantem reclinet. se
quitur enim. Et reclinauit in presepio. Itẽ Ambro.
Propter te ergo infirmitas i se firmitas. postea ꝓp
te inopia in se opulẽtia. Noli hoc estimare quod cer
nis: sed ꝙ redimeris agnosce. Plus dñe Iesu iniu-
rijs tuis debeo ꝙ redẽptus suz: ꝗ̃ operibus ꝙ crea
tus. Non prodesset nasci: nisi redimi profuisset. Se-
cundo quia ipse pauper fuit in suo progressu: vt de
eleemosynis acceptis de facultatibus ipsum sequen
tium sustentaretur. vt habetur Luc. viij. vbi dicit ꝙ
quum Iesus iter faceret predicans per ciuitates ⁊
castella: mulieres que ipsum sequebant ministrabãt
ei de facultatibus suis. quod tñ necessarium nõ fuis-
set: si aliquas facultates communes cum apostolis
ipse dñs habuisset immo fuisset superfluum ⁊ pecca
tuz. quia habere ⁊ aliena accipere auaritia ⁊ rapina
est. xiij. dist. §. j. Tertio quia ipse paup̃ fuit in sua pas
sione: vt etiam oĩbus vestimentis spoliatus nudus
in cruce penderet. Io. xix. Et ipsa tunica incõsutilis
super quaz sors missa est, vilis erat. Unde ibi. desup
contexta per totum. Chrys. Quia. n. in Palestina
duos pannos connectentes subtexunt indumenta:
ostendit Ioannes ꝙ talis erat tunica Iesu: occulte
vilitatem vestimentoꝝ insinuans. Quarto qꝛ pau
per post mortẽ alienis funeralibus ⁊ sepulcro sepul
tus, Mat. xxvij. Et ideo quuz christus ita intẽse exẽ
pla summe paupertatis nobis ostenderet in seipso:
nullus euangelicam veritatez diligens debet ambi
gere ipsum nihil in communi vel proprio habuisse.

Christi paupertas multifariam ostẽditur.

Quibus argumentis pſit ꝓbari ꝙ de apostolorū paupertate dicta sunt.

Ad partem contrariam introducuntur. xij. noui testamenti conclusiones siue instantie: que premissis obuiare videntur. Quarum prima est que scribitur Jo. iiij. ꝙ discipuli christi id est apostoli ipso relicto iuxta puteum, iuerunt in ciuitatem Samarie vt cibos emerent. Ex quo colligitur ꝙ apostoli habebāt pecuniam vnde emebant cibos. Ad quod responde tur ꝙ ipsi nec propriam pecuniam nec eis commu- nem habebant: que ipsorum esset: sed erat sanctaruz mulierum christo ministrātium. vt legitur Luc. viij. ⁊ ipsam pecuniam vel aliorum apostoli dispensabāt: non sicut suam, sed sicut alienam: donec commutare tur in victum necessarium christo ⁊ apostolis eius. quemadmodum seruus alicuius patrisfamilias di- spensat pecuniam eius in qua nihil dñij vel iuris ha bet: sicut precipitur vel innuitur vel nouit placitum esse dño suo. Hec solutio probatur per parabolam de seruo dispensante pecuniam dñi, ⁊ cum eo lucrante: ⁊ de alio de mna dñi sui lucrante. ⁊ de alio eam in su dario reponente. ad hec Matth. xxv. ⁊ Luc. xix. ⁊ vtrobiqz vocatur pecunia ⁊ mna dñi, ⁊ non serui. Secunda instantia est: q2 Luc. ix. dicente dño apl'is vt darent manducare turbis: dixerunt. Nō sunt no bis plus q̄z quinqz panes: nisi eamus ⁊ emamus. Unde constat ꝙ pecuniā habebant vnde tante tur be poterant emere cibos. Respondetur ꝙ sicut apli potuerunt de pecunia mulierum vel aliorū christo ⁊ sibiipsis prouidere tanq̄z executores eam admini strantes: in qua nihil habebant dñij: ita de eoruz vo luntate toti turbe christum sequenti potuerunt pro- uidere: quādiu ille durabāt pecunie. Probatur hec solutio. q2 pecunie quas dispensant executores, non sunt eoruz. extra de testa. tua. ⁊. c. pen. facit. xij. q. j. ha bebat. Tertia instātia est: q2 christus soluit didrach- mam ad vitandum scandalum. Mat. xvij. xxviij. q. j. iam nunc. Unde videtur ꝙ saltem habuit illum sta terem inuentum in ore piscis per Petrum quez sol uit. Didrachma cōtinet duas drachmas. Drachma valet duos denarios vsuales. Stater duas didrach- mas. ⁊ sic stater valet octo denarios. Istum staterez inuenit Petrus de mādato christi in ore piscis: quē soluit pro tributo ꝓ se ⁊ christo. de hoc. xxiij. q. j. est aliud. ⁊. xxiij. q. viij. tributum. xj. q. j. magnum. adde hic quod scripsi supra. §. item istam questionem. v. item Hieronymus. in. c. lvij. Sed ibi gl. Hieronymi soluit ad oppositum: que dicit sic. Dñs tante pauper- tatis fuit: vt vnde daret tributum non haberet. Iu- das eniz in loculis habebat communia: sed res pau perum in suos vsus conuertere nefas duxit. Uñ col ligitur ꝙ christus fuit pauper. non soluz in proprio: sed etiam in communi. quum quilibet habens in cō muni, de ipso communi possit tributa prestare. Sed occurrit obiectio quomodo potest aliquis soluere ali quod tributum nil omnino habens. Respondet ꝙ sicut seruus portans res dñi sui soluit vectigal de ei⁹ ⁊ non de sua pecunia: vel alius alicuius dñi negotio rum gestor: Ita potuit christus vel beatus Petrus de non sua pecunia soluere didrachmaz. Probatur hec solutio. q2 seruus non possidet ea que sunt in pe culio: sed dñs. ff. de acqui. pos. ꝙ seruus. ⁊ no. xij. q. j. non dicatis. gl. Sed tunc occurrit secūda dubitatio cuius erat stater ante q̄z solueretur. quuz a nullo dño Petrus ipsuz sumpsisset. Respondetur ꝙ ille stater nullius fuit illo tpe: q2 nullus potest volens alicuius rei accipere dñium. ff. de acq. pos. si de eo. §. j. Et ideo sic erat stater ille in manu Petri sicut in ore piscis quoad dnium. Sed si dicatur: quomodo potuit sol- uere id quod suum non erat? Respondetur ꝙ ad sol uendum obligatus non erat vt dñs ibi dicit. sed suf ficiebat ꝙ sedaret scandalum indecorū ⁊ ꝙ nulli ꝑiu dicium fiebat: q2 vt dictum est: stater in nulli⁹ dñio erat. Probat hec solutio: q2 neqz maris neqz pisciū ante capturam aliquis dñs est: nisi creator eoꝝ de⁹. dist. viij. quo iure. ps. lxxj. Et dominabitur a mari vsqz ad mare. Quarta instantia est: q2 Jo. xij. scribi- tur ꝙ Judas dicebat. Quare vnguētum istud non ve. ⁊c. non q2 de egenis pertinebat ad eum: sed quia fur erat: ⁊ loculos habens ea que mittebantur por- tabat. Ex quo habetur ꝙ christus habuit loculos in quibus portabantur ea que mittebant: ⁊ sic habuit in communi. Respondetur ꝙ habuit loculos dñs ſm Aug. q2 ecclesia erat habitura loculos. xij. q. j. ha bebat. ⁊. c. exemplum. Ex quo colligitur ꝙ christus loculos non habuit nisi q2 ecclesia erat habitura. ⁊ sic non pro se: sed vt ecclesie esse licitum demōstraret: ⁊ in personam infirmorum. vt in decre. cxiij. ⁊ supra sepe dictum est. Sicut ⁊ dicitur de fuga quaz christ⁹ fecit ad condescendendum infirmis. vt dicit Augu. super illud Jo. vij. Ambulabat Jesus in galileam. Quinta instantia est: q2 Jo. xiij. quum dixisset dñs Jude. Quod facis fac citius. quidam putabant q2 loculos habebat Judas: vt diceret ei domin⁹. Eme ea que necessaria sunt nobis ad diem festuz: aut ege nis aliquid daret. Ex quo loco colligunt quidam ꝙ aliquid tenuerit Judas in commum. sed iā ad hoc facta est responsio ſm Augu. xij. q. j. habebat. in figu rā ecclesie loculos habiture. Unde non habuit chri- stus loculos ad pecuniam possidendam. quum hoc vt. s. patuit apostolis prohibuerit. sed tantum ad pe cuniam seruandam ad indigentiam egenoruz. Pe cunie autem seruatio pro necessitatibus ingruenti- bus nullam in seruante arguit possessionem: quum alienuz contingat in omni deposito: cuius apud de- ponentem dominium ⁊ possessio retinetur. ff. deposi ti. licet. §. j. Sexta instantia est: q2 Luc. xxij. videtur dominus reuocasse regulam quaz dederit apostolis: quando inquit. Quando misi vos sine sacculo ⁊ pe ra: nunquid aliquid defuit vobis? Quibus respon- dentibus, Nihil. dñs subiunxit. Et nunc qui habet sacculum tollat: similiter ⁊ peram. ⁊ qui non habet gladium: vendat tunicam suam ⁊ emat gladiū. Re spondetur ꝙ non reuocauit: sed in illo tpe ad quod pacis tpe instituerat dispensauit. Unde glo. ibi. Nō eadem inquit forma viuendi vel regula persecutio- nis: que pacis tpe discipulos informat. ⁊ cetera quā s. posui. Et per istum modum etiam credunt aliqui doctores christuz habuisse loculos: q2 non legimus christum habuisse loculos nisi tempore passionis in textu diuine scripture. Septima instantia est: quia christus in morte habuit vestimenta que erant sua. Jo. xix. Partiti sunt vestimenta mea: ⁊ super vestez meam miserunt sortem. Sed instātia arguit de pro- prio in speciali. Sed respondetur ꝙ erant sua quan tum ad vsum: ⁊ proprietas illoruz qui dederant. si- cut vestimenta filijfamilias ⁊ serui sunt patris. ⁊ dic sicut latius. s. dixi in. §. istam questionem. ver. ꝙ nō obijcitur. in. c. lvij. Octaua instantia est: ꝙ Jo. xxj. dicitur ꝙ Petrus post christi resurrectionem rediit ad piscandum. vbi dicit Augu. ꝙ licitum fuit ei ser- uata perfectione apostolica victum per piscationem acquirere. Et beatus Greg. ibidem dicit. Negotiuz qđ ante conuersionem sine culpa extitit: post cōuer-

sionem

sionem repetere culpa non fuit. de pe. di. v. negotium. Et tunc videtur ꝙ licuit beato Petro pisces suos vendere ad victum habendum: quod non potuit fieri nisi in eis habuisset aliquod dñium. Rñdetur ꝙ nunꝗ Petrus pisces suos vendidisset: sed dedisset: aut potiꝰ dimisisset eos pro victu sibi necessario dãs laborẽ solum. Et si queratur cuius fuerunt illi capti pisces ante aliorum acceptionẽ. Respondetur ꝙ nulliꝰ ẜm dñium: sicut nec in mari. quũ nullus acgrat ius in re inuitus: sicut maria ⁊ flumina ⁊ litora in nullius bonis sunt hoĩs specialis. insti. de rerũ diui. §. litorum. vbi no. ⁊ dixi. s. Et hoc ecclesia determinat in regula beati Francisci quã ex certa scientia approbauit ⁊ toties confirmauit. in. c. fratres. Illi quibꝰ gratiã dedit dñs laborãdi: laborẽt fideliter ⁊ deuote ⁊c. Et infra. De mercede vero laboris pro se ⁊ suis fratribus corporis necessaria recipiãt: preter denarios vel pecuniã. Vera regula ista apostolica digito dei viui scripta soluens dubia ⁊ abnegans propria. Nona instantia: quia. j. ad Tim. vj. dicitur. ꝙ habentes alimenta ⁊ quibus tegamur, his contenti simus. x. q. ij. eps. Ex quo habetur ꝙ ad minus oportet victũ ⁊ vestitũ habere: que commode haberi non possunt sine aliqua pecunia. Sed respondetur ꝙ ista authoritas est magis ad oppositũ: qꝛ nummis erat contẽtus apl's ad vitã transitoriã. Alimentorum autẽ ⁊ vestimentorum vsus sufficit sine dñio: vt patet in seruis ⁊ filijs. vñ plus in istis non requirebat apl's: vt ibidem dicit. Qꝛ autẽ apl's idẽ non habuit nisi vsum solum, ipse expresse testificaẽ ad Phil. iiij. vbi gratias agit qꝛ ei miserãt bis alimoniã. bis in vsum inquit: ⁊ nõ in dñium. Decima instantia est: qꝛ ipse Paulꝰ fuit scenofactorie artis: idest pelliparꝰ. sicut dicit Chrys. de laudibꝰ Pauli. ⁊ de ministerio suo lucrabatur victũ suũ. Act. xviij. ⁊ sic lucrũ illud erat ad minꝰ suum. Vñ dicit ad Ephe. iiij. Vnusqſqꝫ magis laboret manibus suis: qd̃ bonũ est. vñ operabaẽ ad lucrũ vt nõ grauaret ecclesiã. j. q. ij. sacerdos. Sed respondetur ꝙ illi apud quos manebat: vt dicitur in preal. c. Actu. xviij. accipiebant lucrum: ⁊ prouidebant ei de victu sicut faciunt magistri principales in mechanicis de scholaribus quasi suis. At si ipse reciperet pro necessitatibus suis ad seruandum: tunc remansisset dñiũ apud dantem: ⁊ authoritas donec pecunia fuisset expensa. vel hic dicendum est sicut de Petro. s. in. viij. instantia. Vndecima instantia est: quia Act. xx. dicitur. Beatius est dare ꝗ̃ accipere. ex̃ de cele. mis. cum marthe. §. j. Et ideo ille religiones que habent aliqd in cõi videnẽ beatiores: ⁊ sic perfectiores: qꝛ possunt dare: ꝗ̃ ille que semper habent recipere. Respondeẽ ꝙ ista ratio probat ꝙ quanto est ditior status: tanto est perfectior. immo ꝙ perfectius est habere in proprio: ꝗ̃ in cõi solũ. quum res que proprius possidentur, liberius possint dari. Sed dicendum est ꝙ quo modo pauperes euangelici possunt recipere, eo modo possunt dare de licentia dñorum: sicut et vñ. ⁊ sic faciebat sanctus Franciscus. ⁊ est expressum ex̃ de verbo. sign. exijt. lib. vj. de ministris qui de licentia pape possunt dare in ordine ⁊ extra ordinem, excepta pecunia: quã etiã de voluntate illorum quorum est non possunt contrectare aut dispẽsare. vt in decre. exijt. de v. signi. lib. vj. ⁊ in decre. exiui. de verb. signi. in cle. §. cupientes. Et sic dantes pauperes beatiores sunt, ꝗ̃ alij pauperes non euangelici recipientes: quia cum paupertate ⁊ de paupertate sua faciunt misericordiã ⁊ sic intelligit istud verbum, Beatius est dare. Joã.

cassi. in. xij. libell. in. x. libello de spiritu accidie. Vnde christus non solum recipiebat: sed ⁊ dabat pauperibus. ⁊ facit quod legitur ⁊ no. lxxxvj. dist. non satis. in glos. c. ꝙ pauper vsum hꝫ in rebus quas recepit: non dñium. Et hic adde qd̃ longe. s. notaui de isto c. in. §. ex quo sponsa. ver. ite ad Ephes. iiij. in c. lj. ⁊. j. in §. hoc autẽ pceptũ. ver. super illud. in c. lxv. Duodecima instantia est de. c. sepe dicto. xij. q. j. dilectissimis. ꝙ apl'i viuebant in illa cõitate ecclie primitiue. Rñdetur p doctores ꝙ illa fuit regula discipulorum ⁊ non apostolorum christi. Ista solutio declaratur quadrupliciter ex ipso textu sacre scripture. Primo qꝛ ipse dñs dedit aliã regulã quoad aliqua aplis ⁊ aliam discipulis. vt patet Luce. ix. expresse. Et ideo. c. hal. dilectissimis. loquitur de discipulis qui non fuerunt ita perfecti. nihil est ad oppositũ. Secundo quia ibi dicit tex. Act. iiij. Multitudinis inquit credentiũ ⁊c. erant illis oĩa cõia. Illius autẽ multitudinis in cõitate non noiabanẽ apl'i: sed noiabanẽ ꝯuersi ad fidẽ. Vñ sequiẽ ꝙ nemo ceterorum audebat se iungere apostolis: sed magnificabat eos ppl's. Ex quo patet ꝙ ppl's ⁊ multitudo erãt ab aplis sequestrati. Tertio quia fideles vendebant agros: ⁊ ponebãt precia ante pedes aplorum: ⁊ illi non detinebant sibi: sed diuidebant prout vnicuiqꝫ opus erat. vnde non erant ipsi possessores: sed tm̃ distributores. qd̃ offm̃ in re dominiũ nõ requirit. vel sicut testamentorum executores. vt supra dixi. Quarto quia Actu. iij. quũ ille claudus speraret a Petro eleemosynã: dixit ei Petrus. Argentum ⁊ aurum non est mihi ⁊c. Si autẽ aurum ⁊ argentum in cõi habuisset: de illo sibi cõi eleemosynã sibi facere potuisset: maxime quia caput erat totius ecclesie principale. Adde hic quod scripsi. s. in. §. sed contra hec dicendũ. in prin. in. c. lviij. Intelligendũ est tm̃ ꝙ habere aliqd in cõi potest intelligi quatuor modis. Aut per modum vniuersaliter aut naturaliter dñantis. sicut in cõi oĩa bona regni sunt regis. di. viij. quo iure. sicut dicebat Abneger ad Dauid. Cuius erunt queqꝫ bona Israel? ij. Reg. iij. in tex. Cuius est terra? Vnde reges non sunt dñi proprietarij rerum singularum regni: sed quantum ad defensionem ⁊ gubernationẽ. legitur ⁊ not. C. de quadri. prescrip. bene a Zenone. facit ex̃ de sup ne. pre. grãdi. lib. vj. ex̃ de iureiuran. intellecto. xxiij. q. viij. §. ecce. super verbo, emeret: ⁊ in glos. super hoc verbo, posita ꝗ incipit, ⁊ ita. Aut per modum particulariter possidentis. sicut Saul preter regnum possessiones quas reddidit Dauid Miphiboseth. ij. Reg. ix. Aut per modũ fideliter distribuentis. vt Joiada sacerdos distribuebat pecuniã operarijs domus dñi quã ppl's offerebat. iiij. Reg. xij. Aut per modum sumentis vtiliter. i. ad solum vsum sibi necessarium: sicut vidue ⁊ pupilli sumebant sibi victum de ijs ꝗ conseruabat Onias. ij. Macha. xij. Nunc autem christus habuit oĩa in ratione vniuersaliter vel naturaliter dñantis: qꝛ iure naturali: quum ipse esset princeps omniũ spiritualium ẜm humanitatem habuit sub se principatum temporalium. Sed non habuit in cõi in ratione possidentis particulariter: quia oppositum precepit apostolis: vt nihil possiderent. Tertio habuit in cõi ad distribuendum: ex quo ad necessitatem suam sumebat ex premissis. Intelligendum est vlterius ꝙ christus vtebatur loculis quadruplici ex causa. Primo quoad necessitatem suam sumendo. Et ideo dicitur Joã. xij. ꝙ quidam putauerunt qñ dixit Jude. Quod facis fac citius: ꝙ diceret ei, Eme ea que no-

Nõ eadẽ fuit aplorum ⁊ discipulorum regula

Quadrifariam potest quid haberi in communi

Quatuor ob causas christꝰ loculis vtebatur.

bis sunt necessaria ad diem festum. quod non cogitassent, nisi alias vidissent simile. Secundo vtebat ad pauperum indigentiã releuandã. qꝛ ibidem dicit ꝙ aliqui putauerunt ꝙ ei qꝛ loculos habebat mandaret ꝙ egenis aliquid daret. Unde habetur ꝙ de illis loculis consueuerat egenis aliquid prouidere. ⁊ est expressum. xij. q. j. habebat. Tertio vtebatur loculis ad dandum exemplum infirmis. vt. s. sepe dictũ est. Quarto vtebatur ad dandum exemplum perfectis: vt ꝑ tpe tribulationis loculos habere possent. vt. s. patuit ſm Bedã. ⁊ bursarios quũ per loca inhospitalia transirent. Et nulla istarum causarum arguit ipsum habuisse dñiuꝫ aliquod in pecunia: quia de alieno potest quis sustentari ⁊ aliena distribuere. sicut de oibus istis. s. longius copiosissime dictũ est in. §. ꝙ simplex facti vsus. in c. lvj. cum quinqꝫ. §. sub sequentibus positis sub suis c. ⁊. j. in. §. hoc autẽ preceptuꝫ. ver. fuit ergo vna causa. in c. lxv. Nec ad hoc obuiat Jo. xiij. ꝙ omnia dedit ei pater in manus: ⁊ sic videtur ꝙ omnia in eius dominio fuerunt. qꝛ sicut dictum est, omnia extant in manu eius iure naturaliter vel vniuersaliter dominantis: non in speciali vel in cõi ꝑticulariter iure ꝓprietario possidentis. Predicta de intellectu euangelij de paupertate loquẽns ⁊ de vsus separatione in religiosis a proprio quo carent: intelligo saluo intellectu ꝯstitutionũ dñi nostri dñi pape Joan. de ista materia loquentiũ quib⁹ sto: ⁊ cuius correctioni cõmisi in pñncipio istius operis, in medio, hic, ⁊ in fine hoc opus. Facta vtili digressione. s. §. porro omnis religio. hucusqꝫ. de perfectione euangelica christi ⁊ apostoloꝝ: ⁊ fratrũ minoꝝ regula ⁊ declarationib⁹ eius Nũc ad materiã de qua incepi. s. §. nũc vero ad religiosoꝝ. in c. liiij. s. de religiosorum vitijs, ⁊ primo de proprietatis vitio redeam⁹.

Qualiter offendãt religiosi in proprietate Duo habet paupertas volũtaria sequẽtiũ chꝛm. Cap. 64.

Et adhuc petita venia a omnis religiosis: de quoꝝ numero indignus ego sum: pro eoruꝫ ⁊ mea vtilitate, ⁊ quia est posteris plurimum profuturum: de eoꝝ statu ⁊ defectib⁹ latius scriptitabo. Et quia in p̄real. §. nunc vero. dixi quõ religiosi offendũt in vitio proprietatis in ingressu religionis: tũc dicenduꝫ quõ offendunt in eodẽ vitio in progressu. Nã istius tpis hypocritalis nostri regulares aliqui presertim mendicantes, qui arctius paupertatẽ seruare tenentur. extra de excess. prela. c. pen. ⁊ fi. in multis in ista proprietate offendunt. Tum primo quia vltra veras necessitates, etsi frequenter non habeãt res tñ mundi ⁊ maxime pecuniaꝫ habere cupiunt ⁊ intendunt. Unde auaritia dicitur ab aueo aues. i. cupio, vel ab auro ⁊ sitio: quasi aurum sitiens. Ad hoc xlvij. di. sicut hi. xiiij. q. iiij. quid dicã. ⁊. j. q. j. §. ex his. ibi. Crassus aurum sitiuit: ⁊ aurum bibit. Unde nõ sunt pauperes spiritu. i. voluntate. Matth. v. Beati pauperes spiritu. vbi Hiero. Qui. s. propter spm̃ scm̃ voluntate sunt pauperes. Alij pauperes etsi frequenter sint rebus pauperes: non abijciunt tñ diuitias voluntatẽ. vt dicit Daniel in collatione sua que est. iiij. lib. collationũ Jo. cassi. Et de talibus dicit Climacus in gradu. xv. de auaritia. i tit. de celesti cursu paupertatis. Qui est irrationabiliter. i. inuoluntariẽ pauper ⁊ indiscrete: leditur in duobus: quia a presentib⁹ est abstract⁹ ⁊ elongatus: ⁊ priuatus est a a futuris. Et ſm Hiere. contritione duplici conteruntur: ⁊ presentis egestatis ⁊ future. Hiere. xvij. ſm enim Bern. sermone. clj. Duo habet paupertas volũtaria sequẽtium christum: afflictionum. s. ⁊ vilitateꝫ. de quibus ps. cxviij. Uide inquit humilitatem meaꝫ ⁊ laborẽ meuꝫ. Et propterea in terra sua duplicia possidebũt. Esa. lxj. vt pro pudore sit honor iudiciarie potestatis. pro labore refrigeriuꝫ placidissime sessionis. Un̄ Job. xxxvj. Judicium dedit pauperibus. Matth. xix. Uos qui secuti estis me ⁊c. ⁊ Grego. Quisquis diuini amoris stimulo incitatus hic possessa reliquerit: in iudicio proculdubio culmen iudiciarie potestatis obtinebit. Sed multi religiosi nostri temporis neqꝫ viles apparere appetunt: nec penuriã sustinere. contra quos Bern. super illud Mat. v. Beati pauperes spiritu. Sunt qui pauperes esse volũt: eo tñ pacto vt nihil eis desit. ⁊ sic diligunt paupertatem: vt nullã inopiã patiantur: nec vilificari, sed glorificari appetunt. Unde tales a dño odiuntur: qꝛ odit deus inter illa tria superbum pauperem. Eccl. xxv. Tuꝫ secundo quia sicut habent tales mentẽ auarã: sic quũ offeruntur vel dentur superflua: recipiunt. ⁊ diuersis modis ⁊ ingenijs aurum extorquent a barbaris. C. de commer. ⁊ merca. l. ij. ⁊ extra de pe. ⁊ re abusionibus. Et reuera nunq̃ tales cõiter satiant. vt in cle. xiiij. q. iiij. quid dicã: qꝛ habẽt animas calidas quasi ignis ardenis: nec extinguitur donec deglutiant. Eccle. xxiij. Greg. Auaritia desideratis rebus nõ extinguitur: sed auget: more ignis cuius flãma ex lignis adiectis videtur comprimi: sed paulo post cernitur dilatari. Uere tales religiosi mendicantes, sunt pauperum qui vere indigẽt necatores. Eccl. xxxiiij. Panis egentium vita pauperis est. qui defraudat illum hõ sanguinis est. c. ad hoc. xiij. q. ij. qui oblationes. i. ⁊. ij. xij. q. ij. qui abstulerit. ⁊. c. amico. sub. c. gloria epi. Tales etiam fures ⁊ latrones sunt. quia ſm Hiero. Aliena rapere conuincitur: qui vltra necessaria sibi retinere probatur. xlij. di. §. j. versi. quõ. ⁊ preal. c. sicut hi. extra de resti. spolia. sepe. Et ſm Ambro. Qui accipit, ⁊ non indiget: rapit. Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Esa. xxxiij. Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. j. qõ. j. sunt nonnulli. vbi verba Esa. per Greg. de triplici munere exponunt, lingue, adulationis, obsequij, ⁊ cuiuscunqꝫ rei tpalis. ad idẽ extra de simo. etsi questiones. Et ideo dicebat beatus Franciscus verus ⁊ non fictus expropriatus ⁊ pauper. Nunq̃ fui fur ⁊ latro. i. de eleemosynis que pauperum sunt hereditas: semper minus accepi q̃ me contingeret: ne defraudarentur alij pauperes sorte sua: quia contrarium facere furtum esset. Contra tales Luc. xxj. Uidete ne grauent corda vestra crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huius vite. Quod exponẽs Isaac in. j. sua collatione de oratione. vt legit in lib. collationum Joan. cassi. ait. Est notandũ quibus ex causis grauari mentem dñs designauerit. Non enim adulteria, non fornicationes, non homicida, que mortalia esse null⁹ ignorat. xxv. di. §. criminis, ver. ea demde. ⁊ extra de iureiuran. etsi christus. sed crapulã posuit ⁊ ebrietatẽ ⁊ curas seculares: que intantum nemo hominum huius mundi canet: aut damnabilia iudicat: vt etiam nonnulli (quod pudet dicere) semetipsos monachos nuncupantes iisdem ipsis distentionibus velut innoxijs ⁊ vtilibus implicẽtur.

Inreligiosos auri cupidos.

Nam

Nam q seculares cure cadere in nos religiosos nō
nunq̄ possint:certa ⁊ manifesta ratione monstratū
est ẜm regulā senioꝝ: qui quicquid necessitatem vi-
ctus quotidiani ⁊ ineuitabilez vsum carnis excedit:
ad secularem desinierunt curam ⁊ solicitudinē perti
nere.vt verbi gratia.Si quum possit operatio vnius
solidi necessitatem corporis expedire: ad duorū vel
trium solidoꝝ acquisitionē nosmetipsos propensio-
re velimus opere ⁊ labore aut habendi solicitudine
⁊ cura distendere. Et quum duarum velamen suffi-
cit tunicarū. Mat.x.ad vsuz.s.noctis ⁊ diei:tres vel
quatuor fieri procuremus. Quumq̄ vnius vel dua
rum sufficiat habitatio cellularū: ambitione seculari
atq̄ amplitudine delectati quatuor seu quinq̄ cel-
las ⁊ easdē exquisiti ornatus ⁊ capaciores q̄ vsus
desiderat,extruamus: passionē libidinis mundialis
in quibus possumus preferentes:quod non nisi in-
stinctu demonum fieri manifesta nos experimenta
docuerunt.⁊ paulopost.Et idcirco morbū ambitus
secularis nostris mentibus non inesse,non vtiq̄ tm̄
eoꝝ ignoroꝝ abstinentia comprobabit: q̄ etiā si,veli
mus explere non possumus: neq̄ illarum rerū aspe
ctus quas si affectauerimus, tā apud spirituales vi
ros q̄ apud seculi hoīes notabiles prima facie red-
deremur:sed etiā quum illa q̄ nostre suppetunt pote
stati:⁊ honestate quadā videnſ obnubi: rigida men
te respuimus. Et reuera non minus hec q̄ minima
videnſ:queq̄ ab hijs qui nostre professionis sunt cer-
nimus indifferēter admitti: pro qualitate sua aggra
uant mentē:q̄ illa maiora que ẜm suum statū secu
larium sensus inebriare consueuerunt: non sinentia
deposita fece terrena ad deum in quo semper defixa
dz esse intētio monachi,respirare: cui ab illo summo
bono vel parua separatio mors presens ac pernicio
sissimus interitꝰ est credendus.hucusq̄ verba Ysaac
qui etiā in eadē collatione de hmōi superflua secula-
ri cura tale ponit exemplum religiosis perpetuo re-
cordandum. Nā quidā probatissimus senioꝝ quū
transiret iuxta cellā cuiusdā fratris hac qua dixi-
mus egritudine laborantis : vtpote qui extruendis
reparandisq̄ superfluis inquietus quotidianis di-
stentionibus insudaret:⁊ eminus conspexisset eum
graui malleo saxum durissimū conterentē:vidissetq̄
ethiopē quendā.i.demonē adstantez illi: ⁊ vna cum
eodē ictus mallei iunctis consertisq̄ manibus illi-
dentē: eūq̄ ad operis illius instantiā igniris facibꝰ
instigantē diutissime substitit,vel impressionē duris-
simi demonis vel fraudē tante illusionis admirās,
quum enim nimis lassitudine fatigatus frater reges-
scere iā finēq̄ operi voluisset imponere: instigatione
illius spiritus animatus iterū resumere malleū, nec
desinere ab intentione cepti operis vrgebatur:ita vt
eisdē eius incitamentis infatigabiliter sustentatus
tanti laboris non sentiret iniuriā. Tandē igiſ senex
tā dira demonis ludificatione permotus ad cellam
fratris diuertit: salutansq̄ eū quid inquit est fr̄ istud
opus quod agis? At ille,laboramus ait contra istud
durissimū saxū: vixq̄ illud potuimus aliq̄n̄ ꝯterere.
Ad hec senex. Bene dixisti,potuimus. non enim so-
lus eras quum illud cederes: sed alius fuit tecū quē
non vidisti:qui tibi in hoc opere non tā adiutor quā
violentissimus impulsor adstabat. hucusq̄ Cassian.
Adde hic quod scripsi.ē.in.§.labor autē.in fi.in.h.c.
De religiosis etiā istius tpis multis satis illud com
petit Baruch.iij. Argentū ⁊ aurū thesaurizant:⁊ nō
est finis thesauroꝝ eoꝝ. Nā nedū inter monachos
sed inter mendicantes aliqui maxime prelati ⁊ lite-
rati inter eos summas libroꝝ pannoꝝ ⁊ suppellecti
lium habēt:⁊ ducunt scrinia magna ⁊ capsas: nedū
cōtra euangeliū perā. Luc.xxij. Et eoꝝ celle nō pau-
perū domūcule ⁊ tuguria ⁊ diuersoria videntur: sed
mercatoꝝ camere ⁊ pontice ⁊ speciarioꝝ apothece ⁊
enthece.contra illud canonis. enthecā habere nō lz.
⁊ loquitur de religiosis.xij.qō.j.nolo. Quicqd quasi
preciosum habere possunt : reponunt non in celis.
Mat.vj.sed vbi fures effodiunt ⁊ furanſ:⁊ tinea de
moliſ. Multoꝝ suppellectilia religiosoꝝ plus con-
stant ad portandum:quum se mutant de loco in lo-
cum:q̄ valeat quicquid in mūdo antea possidebāt.
Nummos ⁊ pecunias tantas quidā mali religiosi
habent: quantas habere possunt : immo nedum in
vno loco quidā eoꝝ, sed in locis diuersis scrinia ⁊ ar
maria tenent. Contra quos oēs predictos Jo.cassi.
in.iiij.lib.de institutis renunciantiuz ait de illis san-
ctis monachis egyptijs inter quos nullum peculia-
re opus a quoq̄ penitus affectaſ. Quumq̄ totā en-
thecā cenobij suā credat esse substantiā: ad retinēdā
nihilominus arrepte nuditatis virtutē quā studet
ad finē perfecte inuiolabiliter custodire:ita semetip-
sum quisq̄ a cunctis extraneum ⁊ ex oībus indicat
alienū:vt tanq̄ peregrinum se gerat : alumnumq̄ se
potius monasterij reputet ac ministrum, q̄ dn̄m cu
iusq̄ rei presumat. Ad hec nos miserabiles quid di-
cemus? qui in cenobijs commorantes,ac sub abba-
tis cura ⁊ solicitudine constituti peculiares circum-
ferimus claues : oīq̄ professionis nostre verecundia
⁊ confusione calcata,etiā annulos quibus recondi-
ta presignemus in digitis gestere palam non pudet:
quibus non solum cistelle vel sporte,sed nec aree qui
dem vel armaria ad ea que congerimus vel q̄ egres
si de seculo reseruauimus condēda sufficiunt. Quiq̄
ita nonnunq̄ pro vilissimis nullisq̄ rebus in irā ac
cendimur:eas dūtaxat velut proprias vendicantes
vt si quis vel digito quicquid ex ijs contrectare pre-
sumpserit:tanta contra eum iracundia inardescamꝰ:
vt cōmotionē cordis nostri ne a labijs quidē ac tota
corporis indignatione reuocare possimus. hucusq̄
Joan. Contra quēdam sic peculiaria possidentem
ait sanctus Basilius. Et senatorem inquit Syncle-
ti perdidisti: ⁊ monachum non fecisti.vt narrat ibi-
dem Joā.cassi. Sed contra hoc dicunt multi ex tali
bus regularibus tepefacti q talia oīa etiā superflua
tenent de suoꝝ licentia prelatoꝝ. Ad quos respōdeo
q prelati simplicium ⁊ claustraliuz regularium ad-
ministrationes non habentiuz non possunt cum ta-
libus q habeant ⁊ vtantur superfluis dispensare:q2
istud non est dispensare vel rectam licentiaz dare,sed
dissipare:q2 dispensatio est discreta pensatio necessita
te vel vtilitate suadente. j. qō.vij.§. vbi rigor.vbi de
hoc.cum.c.sequen. Quum enim quilibet religiosus
victu ⁊ vestitu debeat esse contentus. j. Timo.vj.vt
superius est probatum.xij.q.j.clericus. c.eps.c.habe
bat.quo contra iura ⁊ eoꝝ regulas potest cum tali-
bus in tali auaritia dispensari? nā vbi peccatū implica
tur:licentia vel dispensatio non habet locum.arg.di.
xiij.que contra.⁊.xiiij.di.§.pri. cum cap.sequen.⁊ de
iureiuran.etsi christus.§.quedam. Unus enim in cō
gregatione debet esse prelatus: ⁊ ille cui committit:
qui bona monasterij aut illius religionis debet di-
spensare prout vnicuiq̄ opus fuerit.vt.xii.quest.pri.
cap.ij.cap.quia tua.c.scimus.xviij.q.ij.nullam.⁊.cap.
abbates. Et q in hoc prelati dispensare nō possunt

cum suis religiosis subditis super peculio habendo vel proprietate, expressum est in concilio Lateranē. extra de sta. mona. c. ij. §. qui vero. & c. cum ad monasteriū. §. si. & maxime in pecunia ad libitū monachi expendenda: nunq̄ salutifera esset dispensatio: quia in pecunia magis inest quedā species proprietatis q̄ in alijs rebus. Unde magis denominatur peculium de pecunia q̄ de alijs rebus: quamq̄ nomen pecunie quicquid habent homines comprehēdat. j. q. iij. totum. & arg. ad hoc extra de pigno. c. vlt. lxxxviij. di. eijciens. palea est. Unde quāq̄ possit prelat⁹ dicere suo subdito religioso, De pecunia tibi data vel quam tibi de monasterio do vade eme tibi habitum vel tunicam, vel calciamenta, vel alia necessaria sicut in presenti indigeret: non tamen poterit ei dicere, Concedo tibi tot florenos vel tantā pecuniā vt expendas sicut tibi placuerit: vel vt dones cā cuiuis: quia hoc est proprie in proprio dispensare: quia illa pecunia que vsu consumitur donataria efficitur: quod esse non potest. vt preal. c. de pigno. c. vlt. & p̄al. c. de sta. mo. c. ij. & c. cum ad monasteriū. Nec potest abbas a se excutere iugum dispensationis rerū monasterij que sibi competit de iure: vt alius eius subditus sit suipsius & dispensator: nisi esset cellerarius vel alia persona cōis que loco abbatis cōia dispēsaret: quia hoc non esset viuere in cōi sicut habent viuere religiosi. vt in preal. c. dilectissimis. xij. q. j. vbi dicit. Et dabatur vnicuiq̄ prout opus erat. q. d. a preposito vel abbate. tunc a. vij. diaconibus ad hoc electis. Act. vj. sed seculariter viuere. vt hec sunt expressa. xij. q. j. non dicatis. Unde pessima consuetudo quorundam monachoꝝ est & alioꝝ mendicantium & proprietatis nutritiua, ꝙ qñ debent induidantur eis certe pecunie a prelatis: vel tenentur eis dare certam pecunie quantitatem annuatim pro indumentis & calciamentis & alijs necessarijs: quam postmodum expendunt & dant & reponunt pro libito volūtatis: & efficiuntur proprietarij. Unde deberent eis dari & alia necessaria s̄m indigentiam vniuscuiusq̄: non pecunia. vt preal. c. dilectissimis. Nec religiosus debet recipere quasi pro sua prebenda determinata tunicam vel vestem non necessariam: quia tunc superfluum recipiendo quasi furtum videtur committere. vt superius est probatum. nec talis cōiter viueret. vt est expressum. xij. q. j. quia tua. & §. de rebus vero ecclesie. qui. §. si loquitur de religiosis: ad literā dꝫ intelligi. si de clericis secularibus qui nō sunt adstricti viuere in cōi: hꝫ locum sequens. §. Gratiani. si ergo res ecclesie. quia habenti dare esset perdere. j. q. ij. pastor. quod. c. cum precedentibus. ea. multum facit contra religiosos pannis multis & rebus superfluis suffarcinatos: quia nihilominus vestimenta nō necessaria vel pecunias recipiunt quolibet anno a cōitate: quia sacrilegium & grande peccatum committunt suum alijs profuturū cōitatibus & ecclesijs auferentes: & homicide reputantur. xij. q. ij. predia. & c. qui abstulerit. & xiij. q. ij. qui oblationes. j. & ij. in fin. ibi. Ecclesiam vero fraudare sacrilegium est. Et si. c. pastor. preal. cum alijs preced. loquatur in clericis secularibus: multo potius in religiosis, qui strictius debent viuere, habet locum. Et eadem est ratio in vtrisq̄: ergo idem ius. extra de confir. vti. cum dilecta. Si aūt in predictis non possunt dispensare prelati cum suis subditis religiosis: multo minus ꝙ habeant specialiter reditus vel prouentus, vel vsufructum in aliqua terra vinea, vel domo, vel sylua: quia omnia talia monasterio cedunt post professionē. xix. q. ij. perlatū. & no. xxvij. q. j. de viduis & puellis. in gl. de proba. cap. in presentia. potest ergo. in additione Bar. que incipit, Credo. & plenius. xix. q. vlti. in. c. si qua mulier. in gl. ꝙ si habent. in si. ibi. quid si ingrediens. Dispensare etiam in hoc vel licentiam dare, esset eis licentiam dare ꝙ non viuerent in cōi: quod facere nō possunt. saluis ijs que leguntur & no. extra qui cleri. vel vo. c. vlti. in gl. ergo non erat. & preall. c. de viduis. Si in predictis prelati dispensare nō possunt cum suis subditis: quid dicemus de pseudo religiosis qui faciunt cum rusticis laboratoribus societates bestiarum: que vocantur Socheta in vulgari: qui etiam dant pecunias suas mercatoribus ad partem lucri: qui etiam faciunt massaritias suas ad partem & lucra sua nefanda: & licet sub vno tecto viuant cum alijs: non tñ cōiter viuunt in refectorio: & vix in choro: nec in labore manuū, sed per se vel cum vno socio, vel vna monacha cum alia sua socia non cum cōitate ducunt cōiter vitam suam? Dico ꝙ tales coram deo & coram ecclesia cum tota de facto tolerantia superioꝝ fractores sui voti sunt. & in proprio vere viuunt: & tm mortui sunt: quia hypocrite sunt: & melius fuisset eis in seculo cum rebus proprijs, q̄ in ordine remansisse: qꝛ malum est cadere a proposito: sed peius est simulare propositum. Si non seruat foris sanctitatem: dimidius cecidit. si intus habuit simulationem: totus cecidit. xij. q. j. certe ego. & cap. scimus. Melius est habere claudos: idest nō professos seculares, q̄ plangere mortuos. Quicunq̄ enim hypocrita est: mortuus est. xij. q. j. nolo. super quo verbo mortuos dicit ibi gl. idest qui renunciauerunt ꝓprijs. & tñ volunt habere proprium. Preter id autē quod dictum est de pecunia possunt subditi religiosi de licētia superioꝝ suoꝝ tenere libros & res alias necessarias ad vsum suum. vt no. xij. q. j. non dicatis. in glos. nunquid. sed non superfluas: vt superius est ꝓbatum. Quicqd superiores contra predicta faciūt: cum suis religiosis subditis contra deum faciūt: nec dispensatio nec licētia illi cui data est & facta eū tuet: sed tales prelati vel ignorantes dispensant: quia ceci sunt & duces cecoꝝ. Luce. vj. Mat. xv. extra de eta. & quali. cū sit. Et ideo tales subditi non sunt tuti tali dispensatione. vt scribit Bernar. ad Robertum monachum & consanguineum suum. Immo tales prelati permittunt eos habere talia vel potius dissimulant: qꝛ ipsi in eadem damnatione sunt quam dispēsant: sed quod permittimus inuiti toleramus. xxj. q. j. hac ratione. & di. iiij. denuq̄. Si dicatur ꝙ oēs quasi religiosi sic viuunt cum sua proprietate permissa: respondeo cū Augu. ꝙ non minus ardebunt qui cū multis ardebunt. ij. q. j. multi. in fi. & opti. c. di. viij. q̄ ꝯtra mores. Et multi sunt vocati: pauci electi. Mathei. xx. Adde hic quod scripsi. s. in hac secunda parte. in. §. qui autē. ver. xvj. & in additione ibi que incipit, non potest. in c. xxiiij. Tum etiam tertio apparet quorundā talium proprietas: qꝛ authoritate ꝓpria emunt & vendunt & donant: & alios contract⁹ qui ad veros (vide quod scripsi. j. §. porro. ver. & q̄ vt sepe. in. c. lxvij.) dominos pertinent celebrāt. contra id. liiij. di. abbati. xij. q. j. non dicatis. & alia iura superius allegata. Nam multi eorum libros & supellectilia congregant: vt tempore infirmitatis, vel vagationis per mundum, vel alias sine causa possint ea distrahere. Quidam etiam eorum parentibus nō pauperibus extorta a prelatis licētia potius q̄ ob-

tenta dant res & pecunias quas habent ad vsum & pro suis necessitatibus. Quidam libros scribunt & vendunt: & libros emunt & vendunt carius: & alia opera faciunt que distrahunt pro libito voluntatis. vt potius mercatores & negociatores quam religiosi videantur. Faciunt etiam se procuratores & aduocatos & defensores in curiis forensibus: & dispensatores in curiis dñorum. contra oia iura lxxxviii di. eiiciens palea est. xv. q. ii. c. i. cum. §. sequen. xvi. q. i qui vere. c. monachi. ff. c de presciptium. vbi de hoc. & c. sunt nonnulli. extra ne cle. vel mo. per totum. extra de postu. ii. cap. Mutuant enim sibi adinuicem pecunias: & faciunt aliqui in studiis & in suis forestariis expensas nedum non necessarias nec vtiles, immo superfluas & voluptuosas: excellantes sibi adinuicem & prelatis & pietantiantes de emptis de pecunia quam tenent: & libros delicatos scribi facientes: perlis & auro & argento eos munientes & coperientes: iocalia ementes: corallia & cultellos cum manubriis de argento & de ebore: & pater noster preciosissima de corallio que sufficerent reginis: cum quibus parum exaudit orantes huiusmodi pater noster: pannos delicatos & molles ementes: quia mollibus vestiuntur: qui regales sunt. xxi. q. iiii. c. i. Mat. xi. xli. di. parsimoniam non viles. contra eorum regulas. ementes superfluos libros & duplicatos habentes: per mundum vagantes cum bursis plenis & in hospitiis & in tabernis voluptuose expendentes. xliiii. di. non oportet. & c. clerici. edificia adornata et superflua cum celaturis & picturis preciosissimis fabricantes: ac si deus in auro & picturis & politis marmoribus excolatur. contra id. xii. q. ii. gloria epi. Et (quod deterius est) aliqui eorum encenia care empta libros & pannos & nudas pecunias prelatis & aliis qui eos possunt ad officia promouere indebite largientes: ita quod sepe pecunias quas dicunt se pro eorum necessitatibus a prelatis concessas per eos & eorum mandato non pro necessitate vera, sed fictitia dispensant. contra oia iura & eorum regulas necessarias eis expensas solummodo concedentes superius allegatas. xliiii. di. comessationes. xvi. q. i. monachi vagantes. extra de offi. ordi. quanto. i. q. i. sunt nonnulli. Si enim moderate & necessarie & vtiles expense & non superflue etiam secularibus conceduntur solummodo: multo potius superflue religiosis qui strictius debent viuere. xvi. q. i. sic viue. interdicunt. Ad hoc extra de dolo & contu. finem litibus. vbi de hoc. & c. seq. & de eo q mit. in pos. cau. rei ser. e pen. vbi etiam de hoc. & extra de elec. vt preterite. vbi de hoc. & ii. q. i. in primis. in glos. de expensis. vbi de hoc.

Fedum enim vt profanum mendacium & hypocrisis. xxii. q. v. cauete. xii. q. i. nolo. est maxime in religiosis mendicantibus exterius more pauperum mendicare: & interius more diuitum affluere & delicate viuere sicut ille diues epulo. Luc. xvi. vbi Greg. in homil. super verbo, epulabatur quotidie splendide. Ubi solerter intuendum est quia celebrari conuiuia sine culpa vix possunt: pene enim semper epulas comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis delectatione resoluitur: cor ad inane gaudium relaxatur. Pauperes autem vilibus debent esse contenti. xli. di. non cogantur. Isti etiam religiosi qui sic nimis voluptuose expendunt pecunias eorum vsibus deputatas: vel in aliorum vsibus quam proprios expendunt: furtum quasi committunt: quia contrectant pecuniam inuito dño in alios vsus quam fuerit concedentis voluntas. Furtum enim est contrectatio rei aliene inuito dño. insti. de obli. que ex delic. nascun. §. furtum. & extra de elec. dudum. ii. §. i. vbi de hoc. in gl. simile. Alii qui etiam religiosi se mendicos fingentes contra illud quod dicit Augu. Ulcerosi se medicos iactitantes nihil vel parum in physica scientes: licet in ea aliqualiter studentes vt lucrentur pecunias & secularibus adulentur: multos decipiunt & in periculo irregularitatis se ponunt: & ex istis lucris proprietarii fiunt. & contra iura in tali scientia prohibita eis studentes: & secundum hoc excommunicationem incurrunt de mente capituli extra ne cle. vel mona. non magno. vt ibi not. & facit eo. ti. c. fin. & c. i. lib. vi. faciunt ad hoc extra de etate & quali. ad aures. & de homici. tua. & hic vide quod scripsi. s. eo. §. viso de abbatibus. versi. xiiii. & in additione ibi posita in c. xxv. Tum etiam quarto proprietarii sunt religiosi nostri tpis multi: quia vsum rerum sibi appropriant sicut si res eorum essent proprie. Et sic isto modo proprium potest dici in vsu. i. abusu: quia abusus est malus vsus. extra de rescrip. sedes. & cap. nonnulli. & extra de consue. ex parte & vide quod scripsi. s. eo. §. Item quod simplex facti vsus. in ver. item dicere. & in additione ibi posita que incipit, notat etiam Arch. in c. lvi. sicut in alio proprio. contra illud. c. xii. q. i. dilectissimis. & c. res ecclesie. & xiiii. q. i. §. his ita. Nam appropriant sibi loca vt vix forensem fratrem nisi sit eis nimis vtilis velint subsistere quod sit de familia. Semper volunt in locis propriis commorari: vt proprie dicatur eis illud ps. xlviii. Uocauerunt nomina sua in terris suis. Libros & res alias quibus non vtuntur: aut senio: aut infirmitate grauati: aut quia tunc in eis studere non habent: aut quia vadunt alio: & ibi libros & res dimittunt sub sua clausura: aut quia eos duplicatos habent: suis fratribus prestare nolunt: & sic vere sunt proprietarii: & peccant mortaliter. Nam ex quo libro vel re alia religiosus non vtitur in presenti: vel in proximo modico non vsurus est alle liber vel res. i. eius vsus competit alteri religioso volenti vti: quia vsus cois est. vt preallег. c. dilectissimis. Nec prelatus posset alteri religioso vsum alicuius rei alteri subdito suo concedere nisi eo indigeret vti: alias faceret eum proprietarium in illo vsu: quod non potest facere. vt superius est probatum. Contra hmoi tales sibi appropriantes res coes loquitur Daniel in collatione. iiii. in libro collationum Jo. cassi. dicens. Nam illud ridiculum qualiter exprimatur: quod nonnullos post illum prime renunciationis ardorem quo vel res familiares vel opes plurimas ac maliciam seculi relinquentes semetipsos ad monasteria contulerunt. tanto cernimus studio in iis que penitus abscindi non possunt: & neque queunt in hoc ordine non haberi: quamuis parua vilia que sint, esse deuinctos: vt horum cura pristinarum omnium facultatum superet passionem: quibus profecto non magnopere proderit maiores opes & substantias contempsisse: quia affectus earum ob quos ille respuende sunt: in res paruas atque exiguas transtulerunt. Nam vitium cupiditatis & auaritie quod erga species preciosas exercere non possunt: circa viliores materias retinentes, non abscidisse sed commutasse se probant pristinam passionem. liii. di. legem. Nam nimia deuincti diligentia erga curam psalterii vel sestorii sportelli saccelli, codicis sudarii atramentarii aliarumque similium rerum quamuis vilissimarum, eadem tamen qua antea libidine detinentur. Que etiam tanta emulatione custodiunt atque defendunt: vt pro ipsis commoueri aduersus fratrem eos (& quod tur-

plus est) litigare nō pudeat. In quibus adhuc egritudine cupiditatis pristine laborantes, hec eadē q̄ vsus corporis possidere monachus vel necessitas cogit s̄m numerum mensuramq; cōem non sunt habere contenti. In hoc quoq; sui cordis auaritiam designantes: quum vel ea quibus vti est necesse, propensius student habere: q̄ ceteri. Vel excedentes diligētie modum, peculiarius ea attentiusq; custodiunt: & ab aliorum vsu & contrectatione defendunt: que vniuersis fratribus debent esse communia. xii. q. j. c. ii. quasi verbo differentia metallorum & non ipsa passio cupiditatis habeatur in noxa: & pro rebus quidē magnis irasci non liceat: pro vilioribus vero rebus hoc ipsum fecisse sine culpa sit: & non idcirco preciosiores abiecerimus materias vt facilius contemnere vilia disceremus. Quid enim differt vtrum quis perturbationes cupiditatis erga opes magnas & magnificas, an erga species exerceat viliores: nisi q̄ in eo reprehensibilior iudicandus est q̄ qui maxima spernit minimis obligetur? Ideoq; perfectionē cordis abrenuntiatio talis non obtinet: q2 quū censum habeat pauperis: non abiecit diuitis voluntatē. Hucusq; Daniel. Audiui q̄ quum quidam religiosus a quodam alio accommodari sibi acū petijsset: ille noluit sibi prestare nisi petens pro pignore forfices sibi daret: sed quum casu acus fracta fuisset: non q̄ ille frater forfices sibi reddere voluit anteq̄ ille frater acum sibi aliam procurauit. Et ideo dicit lex q̄ furtum ēt cōmittif in re parua: q2 mens & affectus furātis consideraf. insti. de rerum diui. §. gallinarū. xiiij. q. vl. n. furtum. insti. de vsu. §. item si is. l. dist. qui faecum: & facit quod legif & not. extra de simo. ex tue. in glo. j. In delictis enim voluntas attendif: non effectus: de peni. dist. j. si quis non dicam. & c. quisquis. & c. si quis cum telo. cum. c. & l. preced. & sequen. vsq; ad. §. e. ē. Immo (quod nefandius est) aliquoties de malis religiosis contingit q̄ si frater hz aliquos bonos sermones: vel bonam apostillam vel librum alium specialem vtilem vel deuotum: quamquam ibi tunc studere non habeat aut per eum predicare: volenti tñ & debenti predicare: aut causa edificationis sue ibi legere: non solum pretextu auaritie passionis sed etiā inuidie non prestabit: non attendens talis religiosus habitu & non corde nec opere: quia charitas non emulaf: non querit que sua sunt: sed emulaf proximum dei emulatione. j. ad Cor. xiij. & x. c. xlii. dist. scimus. viij. q. j. sunt in ecclesia. Cōtra tales Gre. Nostra sunt que amamus in alijs: & amantiū sunt que amantur in nobis. Hinc pensent inuidi quante virtutis est charitas que alieni laboris opera nostra sine labore facit. Tum etiā quinta species proprietatis est in religiosis quibusdam: quia sicut proprietarij sunt corde multi ex eis: ita & ore: q2 vbi est thesaurus eoꝝ: ibi est cor & os eoꝝ Mat. vj. Et ex abūdantia cordis. Mat. xii. os loquitur. Frequenter. n. de pecunia & denariis loquuntur: contra quos. xvj. q. j. si cupis. In curijs etiam iudicialibus sunt crebro pro pecunijs litigantes: contra illud. xiiij. q. j. §. j. vbi de hoc, & per Inno. extra de re iudi. c. j. a. a. a. cōtra illud quod dicit apls. Quare non magis fraudē patimini. j. ad Cor. vj. Immo quicunq; experiunf: reddant testimonium q̄ fortiores & insolentiores litigatores sunt quidam religiosi: q̄ seculares: q2 nobilis materia quum corrumpif: deterius corrumpif q̄ vilis. c. xlvij. dist. quantumlibet. Dicunt ēt meus liber, mea cella: mea tunica: non attendētes ecci nec verecundantes: quia meum & tuum in proprietatē sonat: vt pz ea. l. c. dilectissimis. & xiij. q. j. §. his ita. & distin. viij. quo iure. legif & no. in glo. hec verba. Unde Joā. cassi. in. iiij lib. de instit. renuntiantium: ait. Nec verbo audet quis etiam dicere aliquid suum: magnumq; sit crimen ex ore monachi processisse: codicem meum: tabulas meas: & similia: proq; hoc digna penitentia satisfacturus sit: si casu aliquo huiusmodi verbum de ore eius effluxerit: hucusq; Joan. cassia. In ordine etiam vnus litigat contra alium aliquando pro vsu rerum quibus vtunf: de vsu pprio facientes: vt superius est probatum: Propter quod frequenter se ad iniurias prouocant & odia. que ex auaritia nascuntur: vt superius est probatum. cuius filia est proprietas in malis religiosis. Unde Seneca Quietissimam vitam ducerent hoies si hec duo tollerentur de medio: meum, & tuum. Tum ēt sexta species est proprietatis talium maloꝝ religiosoꝝ: q2 quum prelati volunt eos remouere de locis natiuis vel aliquid eis auferre de ijs superfluis que habent ad vsum suum: nullo modo habent pacem, sed cum prelatis contendunt: eos persequuntur: contra eos murmurant: coniurant: faciunt per superiores prelatos, vel (quod deterius est) per seculares eoꝝ reuocari obedientias & precepta, & sic nolunt q̄ prelati de eoꝝ rebus se intromittant: nec quasi de locis natiuis eoꝝ: contra illud. xij. q. j. non dicatis. Contrectāt etiā tales res cōes: quas sibi appropriant: non permittentes eas per suos prepositos dispensari: & sic furtum committunt: vt superius est probatū. Quilibet enim prout cōiter talium rerum cōium dispensatorem se facit: sicut faciunt seculares. Tales ergo religiosi non sunt egressi de terra sua & de cognatione sua, contra illud Gen. xij. quod dictū fuit Abrae in persona religiosoꝝ. Egredere de terra tua &c. sicut ēt pōt exponi illud Mat. xiii. Mar. vj. Jo. iiij. Lu. iiij. Nemo acceptus religiosus (subaudi deo) in patria sua. Faciunt etiam contra illud quod dixit Hieremias in persona dñi & sequentium eum Hiere. xii. Reliqui domum meā: dimisi hereditatem meā &c. Et iterum Hiere. xlviij. Relinquite ciuitates habitatores Moab, & habitate in petra &c. Et Isidor⁹ ait. lxxxj. dist. valet. Valet interdum conuersis pro salute anime mutatio loci: Plerumq; enim duz mutatur locus: mutatur mentis affectus.

In predictis appropriationibus etsi multū offendant oēs religiosi cōiter: maxime tū caueant sibi fratres minores: qui nec in speciali nec in cōi possunt proprium possidere: vt sepissime. s. allegatū est. Qui etiam non solum promittunt sine proprio viuere: sz promittunt etiam paupertatem: sicut in eoꝝ regula continef. & extra de excel. prela. nimis praua. ibi. In arctissima paupertate christo pauperi famulentur. & in decre. eoruz Exiit. ibi. Christi seruitus arctius elegerunt: sed arctius non seruant aliqui ex eis. immo amplius abūdant quidā ex eis: q̄ alij regulares: q2 maior ad eos prout cōiter habetur deuotio populi: & ampli⁹ eis dat: & populi deuotio est eis preuaricationis occasio: q2 eam in questum conuertunt. quicquid dicat eorum sancta & apostolica regula, Hec est celsitudo altissime paupertatis. & apostol⁹. ij. ad Corinth. viii. Altissima paupertas eoruz abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Quidam tamen eorū pauperes sunt sine defectu: & simplices cum multa malitia. quuz tamen paupertati euangelice s̄m Ambrosium. vt dictum est. penuria sit annexa Paupe-

res delicati:contra illud.xlij.dist.non cogātur. Pauperes mathematici in apparentia: non existentia. Pauperes spiritu:idest sine spū paupertatis. Que rantur talium promptuaria:enthece:libri, & tunice, loculi & alia suppellectilia eructuātia ex hoc in illud. ps.cxliij. si verum dico. Propter quod contra tales arguit papa Clemens in decre. Exiui de paradiso.d̄ verb.signi.extra in clemen.φ contrarium faciunt ei qd̄ promittunt. Nunq̄ n.dicunt quidam ex eis:satis est.xiiij.q.iiij.quid dicam. Si queris cuius hodie erit proprietas rei date fratri minori. Respōdeo olim erat dñi pape.excepta pecunia que secabat pro dante vsq; ad consumptionez:vt in decre.Exiit qui seminat:de verb.signi.in.vj.libro.Sed dñs papa Jo: xxij.reuocauit procuratores quos ordo habebat nomine Romane ecclesie institutos,nolens φ ab illo tpe aliquis in ordine nomine Romane ecclesie procurator possit institui. Renuntiauit.n.proprietati oium rerum quas fratres habent & eis dantur ad vsum:exceptis libris ecclesiasticis & paramentis: & locis:vt in sua constitutione continetur,que incipit, Ad conditorem canonū. Ergo necesse est φ quum proprietas rei date apud fratres esse nō possit: vt in preal.c.Exijt.& c.Exiui de paradiso:superius alleg. sit dantis,vel heredum eius:vel pauperū.quarū dispensationē habebit epus: qui est pauperum pater.C. de epis.& cleri.nulli.C.cōia de succes.aut.oēs vero.§.j. extra de iude.cum sit.xij.q.ij.vulterrane.cum.iiij.ca. sequen.q: in fratres minores dans transferre nō potuit dominium cuius sunt incapaces:ergo remaneret apud dantē:sicut dī de pecunia in preal.ca.Exijt qui seminat.& c.Exiui de paradiso:q: non potuit facere donator quin in sua donatione leges ecclesie & regula prohibentes fratres minores hr̄e propriuum etiaz in cōi:vendicent sibi locum,ex̄ de testa.requisisti.cum simi.Adde hic qd̄ scripsi.j.in.§.oñdunt:ver. sed nec minimus:in.c.lvj.Quicūq; ergo rem dño cōcedenti & repetenti frater minor vel cōitas eoꝝ non reassignaret,peccaret mortaliter:q: rem sibi appropriaret:& inuito dño rem alienam contrectaret:qd̄ est furtum:vt superius est probatū.Semper.n.nomine dantis detentat frater minor rem.& ideo sibi eaz negare nō potest.ex̄ de resti.spolia.cum venisset. Unde & secularis non posset rem illam prescribere: quā alieno noie possideret:ex̄ de prescrip.si diligenti.& de hoc plene no.xvj.q.iij.clerici. Nec res assignata fratri minori de licentia prelati potest transferri in cōitatis vsus sine licentia concedentis:quia species furti est de alieno largiri.ff.de furtis.si pignore.§.j. Nō petitur ergo licentia a prelato fratre minore a subdito suo fratre re indigente:vt propterea res illa in vsus transeat cōitatis:sed vt prelatus sciat & determinet cuius rei vsus suus subditus indigeat & quantū. Si aūt concedens vsum rei communitati concedat: tunc prelatus hʒ videre quis ex suis subditis vsum illius rei magis habeat necessarium & illi dʒ concedere vsq; ad arbitrium dñi principaliter concedentis.Ad hoc facit quod legitur in preal.decre. Exijt. & ad supradicta faciunt.ff.deposi.l.j.commo.rei commodate.extra de preca.c.ij.extra de commo.c.vnico Rerum.n.quibus fratres minores vtuntur detentores sunt.non proprie possessores.vt in iuribus pre alleg.& no.preal.c.dilectissimus:in glo. ergo aliquis. Non dicat ergo prelatus vel subditus in ordine fratrum minoꝝ de breuiario:vel veste:vel re alia quacūq; concessa eoꝝ cōitati vel singulari persone φ ordinis est:sicut tota die dicunt fratres quidam ceci ignorantes statum vel preuaricantes in eo: immo concedentes:quia ordo in cōi proprium hr̄e nō potest:vt sepe superius est probatū. Petat ergo licentiam semper frater minor cui aliquid pro suo vsu assignatur ab aliquo extra ordinem a concedente: vt re illa possint alij fratres vti vsq; ad sue beneplacitū voluntatis:al's vsum sibi concessum non posset alij concedere sine consensu concedentis:al's furtuz talis committeret.ff.de fur.qui vas.§.si ego.& l.si pignore §.j.In affectu igitur & effectu aliqui fratres minores non vsuarij sed proprietarij sunt censendi: maxime in sex illis conditionibus proprietatis que superius sunt descripte.

Cuius sit pecunia fratri minori data.

Quod magis sibi caueant fratres minores de appropriatione q̄ alij religiosi quia magis debent esse expropij. Cap. 65.

Quid dicam de denarijs & pecunia quoꝝ vsus & contrectatio quelibet per se & per personam interpositam est eis nedum proprietas totaliter interdictus:vt in eoꝝ regula & declarationibus connetur. Pater enim eoꝝ almus Franciscus vir totus euangelicus ad literam etiam in hoc volens euangelium obseruare sicut in alijs saluo intellectu ecclesie sacrosancte in tribus locis regule sub precepto fratribus per se & per personam interpositam recipere pecuniam interdicit:de quo interdicto Luc.ix.Mat.x.Mar.vj.Nihil tuleritis in via &c. & .xj.q.iij.ira.Unde Chry.super Matt. homil.vlti. Si bonum esset aurum hr̄e:hoc vtiq; dedisset apl'is Christus qui ineffabilia tribuit eis bona.Nunc aūt non solū non dedit:sed etiā habere prohibuit:ideoq; Petrus non solum non secundatus: sed decoratus in paupertate dicit Act.iij.Argentum & aurum non est mihi. Item Bernard.& habetur Matth.vj.& Luc.xij.in euangelio. Et perfectionis consiliuz & remedium infirmitatis. Nolite thesaurizare vobis thesaurum in terra:hec perfectio est: siquidem filius hois vbi caput suum reclinet non hʒ.Matth.viij.& Luce.ix. Petro & Joanni nec aurum erat. Actu.iij. Paulus simplici victu vestituq; contentus.j. Tim. vj.hec ipsa labore manuū acquirebat.ij. Thes. vlti. Sed non oēs capiunt hoc verbum sicut nec consilium castitatis.Mat.xix.xxxiij.q.v.qui sitit. Amb. homilia.xvj.super Gen. Quid dñs noster suis quidem sacerdotibus precepit Luc.xiiij.audiam°.Qui non renuntiat oibus que possidet:non potest meus esse discipulus. Contremisco hec dicens. Meus.n. primus oium: meus inquam ipse accusator existo: meas condemnationes loquor. Negat christus suū esse discipulum quē videt aliquid possidentem, & eū qui non renuntiat oibus que possidet.Et quid agimus?aut quō hec ipsi legimus:aut populis exponimus:qui non solum non renuntiamus:sed acquirere volumus ea que nunq̄ habuimus ante q̄ veniremus ad christum? Nunquid,nā quia nos arguit ɔscientia tegere non proferre que scripta sunt possumus? Noli duplicati criminis esse reus.Confiteor & palam populo audiente confiteor hec scripta esse, ēt si nondum implesse me noui:sed ex hoc saltem cōmoniti festinemus implere:festinemus transire a sacerdotibus Pharaonis: quibus terrena possessio est.

Non licet fratri minori neq; per se neq; per alium pecuniā recipere.

Gene.xlvij.xxiii.q.vlt.§.qñ́anis extra de nimiu-eccl. non minus:ad sacerdotes dñi quibus in terra pars non est quibus portio deus est.xij.q.j.clericus: & ca. cui portio. Talis.n.erat ille qui dicebat ij.ad Cor.vj. Tanq̃ egentes multos aũt locupletantes: vt nihil habentes & oĩa possidentes:extra de excess.prela.minus. Paulus hic est qui in talibus gloriaẽ: hucusq̃ Amb. Itez super illud Mat.x.in fi. Qui potũ dederit vni ex minimis istis &c.gl. Minimi sunt qui nihil penitus hñt in hoc mundo: tales fuerunt apostoli.

Ad qd sit cautũ ne fratres minores pecuniã habeant. Hoc aũt preceptum de pecunia non habenda non propterea dedit dñs apl̃is q̃ pecunia causaliter aut formaliter mala sit sed q̃ absq̃ ea melius seruaẽ paupertas & penuria euangelica:que est prima beatitudo sm Amb. Mat.v. Et quia est occasio cupiditatis Unde Amb.in lib.de offi.dicit. Feralis(inquit)auaritia in illecebrosa pecunia:que habentes contaminat:non habentes non iuuat. Item Bern.de colloquio Simonis & Iesu. Hec fugiendarum diuitiaruz precipua causa est:q̃ vix aut nunq̃ sine amore valeãt possideri. Limosa siquidẽ & glutinosa nimis est non modo exterior:verum etiam interior substantia nr̃a menti:& facile cor humanum: oĩbusq̃ frequenter adheret. Item Augu.super ps.cxxij. Non sunt iste vere diuitie:sed mendicitas:que quanto magis crescunt: crescit inopia auaritie. Nõ sunt vere diuitie que plus augebat cupiditatẽ ei qui eas possidet. Itez de lapsu mundi. Diuitijs nihil tam cauendum est q̃ superbie modus. Qui enim non hz diuitias non hz vnde se extollat. Item de verbis dñi. Nihil.n.est quod sic generent diuitie q̃̃o superbia. Omne germen hz vermen suum: vermis diuitiarum superbia est Grego.j. mora. Solet(inquit)rerum abundantia tanto a timore diuino mentem soluere:quanto hanc exigit diuersa cogitare. Nã dum foris per multa distrahitur. stare in intimis fixa prohibetur. Idem in homil.sup illud Lu.viij.exijt.&c. Quis vnq̃ mihi crederet:si spinas diuitias interpretari voluissem? maxime quum ille pungat: iste delectent: & tñ spine sunt q̃ cogitationũ suarum punctionibus mentem lacerant:& duz vsq̃ ad peccatuz pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Item Aug.de lapsu mundi. Diuitie ipse quas putatis plenas deliciarũ, pleniores sunt periculoꝝ. Item Amb.in libro de offi.tractans illud Lu.ix.& Mat.x. Nolite possidere aurum & argentuz nec pecuniã. Uelut falce pullulantẽ in mentibus humanis succidit auaritiam. Super eũdem quoq̃ sermonem Chryso.homil.xxxij. Non dixit, Nolite vobiscũ accipere aurum:sed si aliunde possibile est accipere:fugite hanc perniciosam egritudinẽ:etenim multa per hec emẽdabit. Predicta originalia a principio istius §.hucusq̃ posui etiam.s.in prima parte.in.§.quadragesimus.versi.fateor.in.cap.xl. Item glo.super illud Mat.vj. Hec omnia adijcientur vobis Omnia sunt filioꝝ,& ideo hec trahentur:ad probationem est:si dẽtur:ad actionem gratiarũ:q̃ oĩa eis cooperantur in bonum:ad Roma.viij.de pen.dist.ij.§.hec itaq̃: ver. in eodem. Aug.super illud Ioan.vltim. Uado piscari. Cur non inuenit vnde viueret, quum dñs promisit dicens Mat.vj. Primo querite regnum dei:& hec omnia &c. Prorsus dñs sicut etiã promisit impleuit. nam quis alius pisces qui caperentur apposuit? Itẽ Chryso.super Mat.homil.liij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim:sicut desistere a lucrandi cupiditate vel concupiscentia.sicut amaram cholerã abstinentia & macatio. Facilius est.n.existens hoĩes volere: q̃ adiectione pluris quiescere facere desiderium. Crescit amor nummi quantũ ipsa pecunia crescit.xiiij.q.iiij. quid dicam Aug.lib.lxxxiij.questionũ. Charitatis venenum est spes adipiscendoꝝ temporaliũ. Et super illud apl̃i.ij.ad Corint.vj. Tanq̃ nihil habentes &c. glo. Hec fuit gloria apl̃oꝝ:nihil omnino possidere:siue solicitudine esse:& tam res q̃ earum dñ̃os possidere. Item habetur in lib.j.ecclesiastice histo. q̃ quum Abagarus rex preciperet dari aurũ & argentũ Taddeo apl̃o:ille non accepit dicens. Si nostra reliquim⁹ q̃̃o accipiemus aliena? Paulus de se & aliis apl̃is ait.j.ad Cor.iiij. Usq̃ ad hanc horam.glo.id est continue:esurimus & sitimus. Quia alibi dicit se expositũ latronibus quasi aliquid portaret:non obstat:quia illud tractans Amb.in originali sic ait. Quuz in ciuitate diabolus eũ occidere non posset:latrones excitabat sibi in via:quum tñ nihil ferret quod latrones cuperent. Ambro lib.j.de offi. Officium omne aut mediũ aut perfectũ est.& hoc in euãgelio probaẽ. Mat. xix.dicit dñs. Si vis ad vitam ingredi:serua mandata. Non facies homicidiuz,non adulterabis. Hec media sunt officia:quibus aliud deest:ideo sequitur: Si vis perfectus esse:vende omnia bona tua & da pauperibus:& sequere me. Hoc est igitur perfectum officiuz, q̃d Greci chachomi,vocant quo corriguntur omnia que alijs potuerunt lapsus hr̃e. Idem super primam propositionem epistole.j.ad Cor. A licitis temperare vult fideles:vt non solũ innocentes,sed & gloriosi videantur:concessa.n.preterire virtutis est maxime. Itẽ Hiero ad Demetriadem. Prohibentur mala.precipiuntur bona ps.xxxiij.& xxxvj.& j. Pet.iij. Declina a malo & fac bonũ. Conceduntur media: suadentur perfecta.xiiij.q.j.§.j.cuz.c.seq. In duobus primis peccatum esse concluditur. Reliqua vero in nostra potestate sunt constituta:vt aut vtamur concessis & licitis aut ob maius premium ea que nobis permissa sunt respuamus. Item Hiero.ad Heliodoꝝ. Perfectus seruus christi nihil preter christum hz, aut si preter christum aliquid habet perfectus non est. Idem ad Rusticum monachum. Si perfectionẽ sequi desideras,exi cum Abraam. Gen.xij.de patria & cognatione tua.& perge quo nescis. Si habes substãtiã. Mat. xix.vende & da pauperibus. Si non habes:grandi onere liberatus es. Nudus christum nudum sequere. xij.q.j.clericus. Durum:grande, difficile:sed magna sunt premia. Bernar.super illud Ma.xix. Ecce nos dimisimus oĩa. Optime & non ad insipientiam tibi, nam mundus transit & concupiscentia eius.j. Ioan. ij. Et relinquere hec magis expedit, q̃ ab eis relinqui. Fuit ergo vna causa de loculis quos habuit dñs ad consolandum infirmos.xij.q.j.habebat. Et Aug. super ps.ciij.& Hugo super ps.xcj. Bonum est confiteri dño.& .s.in.§.ad partem contrariã,in ver.iiij.in.c. lxiij.posita sunt hec & alia. Alia ad refellendum hereticos,ne condẽnarent ecclesiam habentẽ loculos.xij. q.j.exemplũ,sicut faciunt Manichei,& alij heretici q dicuntur apostolici.xxiiij.q.iij.quidam.ver.apostolici condemnantes ecclesiam pp rerum tpaliũ possessiones & pecuniam. Et ad terrendũ auaros qui loculos concupiscũt.vñ null⁹ de chr̃i discipulis perijt nisi q loculos portauit. Ioã.xvij.vnde Chryso.sup Ioã. homil. lxv. Si vero quis scrutabitur quid furi existenti loculos. Io.xiij.commisit pauperum:& dispensare fecit aurum:vt omnem abscinderet occasionẽ. Etenim sufficientẽ habebat ex loculis concupiscentie mitigationẽ. *Cur loculos christus habuerit* Sed pp nequitiam multã quã volebat comprimere

christus: condescensione vtens ad eum nō incusabat surripientem: obstruens perniciosam concupiscentiā & omnem auferens occasionem. Alia causa ad informandum in modo habendi in cenobitis vel alijs regularibus viuentibus in cōi. xij. q. j. habebat. c. nolo. c. non dicatis. Alia ad dandum formam prelatis ecclesie ad dispensandum bona ecclesie aut sustentationem ministrorum ecclesie: & ad pauperum releuandas miserias. vt. xij. q. j. eps. Unde & Chrys. sup Jo. homil. lxxj. de loculis christi loquens proponit questionem. Qualiter (inquit Mat. x.) non peram non eos iubens deferre, marsupium ferebat? Jo. xiij. xij. q. j. habebat. & respondens subdit. Ad inopuz ministerium. vt discas q̄m valde pauperem oportet pauperibus multam facere procurationem. quam authoritatem. ā. in. §. respōdeo. ver. & Chrys. in. c. lx. perfecte posui. in quibus verbis ostendit Chrys. q̄ viris perfectis competit miserabilium personarum curam gerere: quod maxime locum habet in prelatis ecclesie, quorum perfectioni consonat vt spiritualiter & etiaz temporaliter pascendis sibi gregibus intendāt exēplo christi. ad hoc. lxxxj. dist. c. pen. & vlt. & lxxxij. di. c. j. & lxxxvij. di. per totum. & xxxvj. di. §. ecce. vbi loquitur de refectione panum. Et Prosper de vita contēplatiua. Scientes viri sancti nil aliud esse res ecclesie nisi vota fidelium, & precia peccatorum. & patrimonia pauperum: non eas vendicabant in suos vsus proprios: sed vt eas commendatas pauperibus erogauerunt. Hoc est possidendo contemnere: non sibi sed alijs possidere: & nec cupiditati habendi ecclesie facultates ambire: sed pietate subueniendi eas suscipere. Quod habet ecclesia, est cuz omnibus nihil habentibus cōe. Nec aliquid eis qui sibi sufficiunt de suo debet erogare: quum nihil aliud sit habentibus dare, nisi perdere. ad hec. i. q. ij. clericos. c. pastor. & c. si quis. c. sacerdos. & c. fi. Quantum ad modū vtēdi, forma fuit perfectionis ipsis apostolis ac ceteris hmōi paupertatem professis: vt quum amore paupertatis semper carere loculis cupiant: solum qñ aperte necessitatis vrget articulus loculos ferant. vt. ā. ostēsum est per originalia. Et hic adde quod scripsi. ā. per. v. folia. §. ad partem contrariā in fi. in. c. lxiij. Nō igitur loculi christi ad fomentum cupiditatis: sed ad exemplum pietatis & paupertatis & condescensionē infirmitatis trahendi sunt. vt in preall. decre. exijt q seminat. Sicut enim in saluatore nostro crucifixo nil fuit quod seculares glorias aut delicias saperet: sic nil egit nil docuit per quod mundi diuitias appetēdas esse monstraret. Quin potius vt nos perfecte paupertatis amore accenderet: in huius mundi cāpum hostem impugnaturus ingrediens, de pauperrima matre. xxvij. q. ij. sic enim. pauperrimus prodijt. Unde Beda super Marcum exponēs illud. Si qs mihi ministrat: me sequatur. Joā. xij. ait. Consideremus qua via venit: vt sequi mereamur. Ecce quum dñs sit & creator angelorum: suscepturus naturā nostram quam condidit: in vterum virginis venit. nasci tamen in hoc mundo per diuites noluit parētes: pauperes elegit. Unde & agnus qui pro illo offerretur defuit: columbarum pullos & par turturum ad sacrificium mater inuenit. Luc. ij. Item Chrys. super Mat. viij. homi. Pariens quidem filium confestiz illum reclinauit in presepio: q2 multis conuenientibus propter descriptionem. Luc. ij. non erat domum inuenire. Sed quid fuit quod suasit magos adorare? Nihil enim sensibiliū magnū erat illic: sed presepe & tugurium & mater pauper: vt nudam magorum videas philosophiam. Idem quoqz in homi. epiphanie de Magis loquens sic dicit. Uiderunt pandochium tenebrosum & sordidum: magis animalibus q̄ hominibus aptum: in quo nemo contentus erat secedere nisi inneris necessitate coactus: matremque eius vix tunicam habentem vnam: non ad ornatuz corporis, sed tegumentum nuditatis proficientem. Sed & hostiam deo patri vt pontifex offerēs, nudus in cruce pependit: necnon vt veritatis eius tamq̄ perfectissime rectitudinis nequaq̄ discordaret medium ab extremis: tota ipsius vita caminus paupertatis fuit. Esa. xlviij. Unde Bern. Uolue & reuolue a partu virginis vsqz ad crucis patibulum. non inuenies in christo Jesu nisi stigmata paupertatis. ad hec. xij. q. ij. gloria. ibi. pauper dominus dedicauit. Item Bernar. de colloquio Simonis & Jesu. Longe (inquit) aliud est in luto aquaz multarum diuisi. Exo. xiiij. fundo maris iter carpere terrena licite possidendo: aliud ipsam nouis gressibus nudam calcare oīa relinquendo. Matth. xix. Sed xpi gratie prerogatiua hec debebatur. Petro nouum iter & non typus iterans seruabatur. Mat. xiij. Antiquorum sane patrum diebus donec inter homines & in terris videretur & cōuersaretur inter homines dñs maiestatis: non erat euangelice forma perfectionis: sed spiritum dñi solo in terris spiritu sequebantur. At vbi verbuz caro factum est & habitauit in nobis. Joā. j. Jam in eo tradita est imago vite: & conuersationis exēplar: quod oportebat etiā corporaliter imitari: vt vtroqz sequentes non vlterius cum patriarcha Jacob altero femore claudicemus. Gen. xxxij. Nec id dicimus tamq̄ saluari quis hoc nequeat tempore: si secus egerit: sed vt gradum agnoscat proprium: & locum perfectionis aut discipulatus officium non vsurpet. Item idem ibidem. Dotatas & ditatas videmus ecclesias a diuitibus seculi: sed heu data est ipsa prouidentia eleemosyne in occasionem carnis. Et qui sibi atque alijs in celo parare tabernacula debuerant: in terra coniungunt domum ad domum: & copulant agrum agro Esa. v. Quis hui⁹ temporis rapiat ab ore apostolorum verbum gratie, verbum fidutie, Ecce nos reliquimus omnia & secuti sum⁹ te? Mat. xix. Ecce enim vt populus, sic sacerdotes diuites fieri volunt. Similiter & hic & abundantius recipiunt cōsolationem suam. Luc. vj. Et quibusdam interpositis ait. Utinam in duodecim vnus hodie Petrus qui reliquerit omnia: vnus qui loculis careat valeat inueniri. Utinam saperes & intelligeres. in cantico Moysi Deute. xxxij. cum thesauro pecunie thesauros ire pariter cumulari. Utinā nouissima preuideres. Mat. xix. Animaduerteres facile per foramen acus transituros non diuitiarum cumulos sed delictorum. Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubiū q̄ nec auferre poterimus quicq̄. j. Timo. vj. Amb. in lib. de offi. Qui apl'os sine auro misit: ecclesias sine auro cōgregauit. Mat. x. Et iterū. Qui plurimū auri possidet: non abundat. Bern. Animam dei capacē quicqd minus deo est implere non potest. Eccle. vj. Oīs labor hoīs in ore eius. i. in explendo desiderio anime: sed aīa eius nō implebitur: quia nihil est quicqd in hoc seculo est: quod figura est. j. Cor. vij. Hiero. ad Lucinum. Joseph cuz tunica egypti fugere non potuit. i. pallio. Gen. xxxix. Adolescēs q opertus sindone sequebatur Jesum: quia tentus fuerat a ministris: terrenū abijciens indumētū nudus eua-

sit. Mar.xiiii. Mat.xxvj. Helias igneo curru rapt⁹ in celum, melotam (pellis caprina est. Hebre.xj. Circuimierunt in melotis) id est pallium. iiij. Reg. ij. reliquit in terris. Heliseus boues ⁊ iuga prioris operis conuertit in vota. iij. Reg. xix. lxxxvj. dist. non satis. Qui tangit picē inquinabit ab ea. Eccl. xiij. Quādiu versamur in seculi rebus: ⁊ anima nostra possessionum ⁊ redituū procuratione deuincta est: de deo libere cogitare non possumus. Cui ⁊ gl. consonat super illud Can. v. Spoliauit me tunica mea. Recepta solicitudine temporalium subsidiorum, quantūlibet eximius doctor difficile vitat peccatum. Isidorus. Sp interna quiete frueris: si te a terrenarum actionum strepitu subtraxeris. Hieronymus ad Rusticū monachū. Sanctus Exuperius Tolose epūs vidue sareptane. iij. Reg. xvij. imitator esuriens pascit alios ⁊ ore pallente ieiunijs fame torquet aliena: omnēq3 substantiam christi visceribus erogauit. xij. q. ij. c. j. ⁊ c. qui abstulerit. Nihil eo ditius qui corpus chri canistro vimineo: sanguinē portat in vitro. non ob. e. de conse. di. j. ⁊ calix. Qui auaritiam proiecit de templo: qui cathedras vendentium columbas mēsasq3 subuertit. Mat. xxj. Mar. xj. Luc. xix. Ioā. ij. ⁊ j. q. iij. ex multis. cū. c. seq. Mammone ⁊ nummulariorum era dispersit: vt domus dei vocaretur dom⁹ orationis: ⁊ non spelunca latronum. Huius tu sectare vestigia: ⁊ ceterorū qui virtutis illius similes sunt: quos sacerdotium ⁊ humiliores. c. di. contra morem. xciij. di. domus. xcv. di. esto. facit ⁊ pauperiores. xlj. di. epis. Aut si perfectus esse desideras: exi cum Abraā de patria ⁊ de cognatione tua Gen. xij. Si habes substantiam: vende ⁊ da pauperibus. Mat. xix. Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus. xij. q. j. clericus. xxxv. di. ecclesie. nudum christum sequere: durū, grande, difficile: sed magna sunt premia. ⁊ hoc. s. possui. ver. Idem ad Rusticum. Greg. iiij. moral. Rarū valde est: vt qui se possident aurum ad requiem tendant: quum per semetipsam veritas dicat. Luc. xviij. Mat. xix. Marci. x. Quā difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum celorum. Rabanus sup Mat. xix. ibi. Quā difficile. Difficile hoc ⁊ maximi laboris est: pecunias habentes, vel in pecunias confidentes exui phylargyrie. i. auaritie retinaculis: ⁊ aulam celestis regni intrare. Augu. de moribus ecclie. Iob omnes diuitias amisit: ⁊ factus est repente pauperrimus. Iob. j. sed inconcussū tenuit animū. quo animo si essent nostri temporis homines: non magnopere in nouo testamento ab istorum possessione prohiberemur: vt perfecti esse possemus. Greg. j. moral. Nondum virtus precepti emicuerat que oīa relinqui preciperet ⁊c. vide. s. in. §. item q simpliciter. ad fi. ver. item fm oppositorem. in. lvj. c. Bernar. de colloquio Simonis ⁊ Iesu. Excusant se aliqui fortasse dicentes ad Abraam Isaac ⁊ Iacob. Abraam diues valde Gen. xiij. Isaac locupletatus ⁊c. Genes. xxvj. Iacob diues valde. Genes. xxxvj. Ceteriq3 sancti nunquid diuitias habuisse leguntur? Sufficit nobis esse sicut patres fuerunt. Neque enim sum⁹ nos patribus meliores. iij. Regū. xix. Si culpabilis esset possessio diuitiarum: nunq3 illi in diuitijs tantam a domino gratiam obtinerent. Quid respondebimus nouis imitatoribus sanctorum veterum patrum? Imponant certe vitulos super altare domini. ps. l. Mactent arietes. hircos immolent. Heb. ix. quia ⁊ Abraam hoc fecit. Gen. xxij. Sed hec inquiunt statū vltra non habent: vbi reuelata est. extra de puri. post

par. c. i. veritas. Transierunt quidem si ipsas sanctorum quoq3 diuitias temporales vmbram fuisse dixerimus futurarum. j. Cor. x. de conse. di. ij. tenera. In figura si quidem omnia eis legimus contigisse. Deniq3 quidni terrena palam possident sancti ⁊ perfecti viri: quum sola palam terrena promitterentur a domino? Ubi sane celestis promissio insonuit: necesse est spiritualia spiritualibus comparari. j. Cor. ij. Et mutari sacrificium spe mutata. c. extra de constitut. translato. hucusq3 Bernar. facit op. xij. q. ij. gloria. Immo etiā sancto Esaie qui erat in lege veteri ait dñs Esa. xlviii. Elegi te in camino paupertatis. Gregor. in homil. xl. euangelistarum de lazaro ⁊ diuite. Mala (inquit) lazari purgauit ignis inopie: ⁊ bona diuitis remunerauit felicitas transeuntis vite. Illū paupertas afflixit ⁊ tersit: istum abundantia remunerauit ⁊ repulit. ps. xxx. In abundantia proiectus sum a facie oculorum tuorum. Chryso, super epistolam ad Hebr. ij. sermone. Christianus in paupertate constitutus, quā cum diuitijs magis irradiat. Quomodo hoc? quia excludit a se superbie typum. Non erit arrogans: sed patiens obtemperans ⁊ pudicus ⁊ mitis ⁊ sapiens. Qui vero in diuitijs constitutus est: multa illum ad hec bona prepediunt. Inspiciamus ergo que diues operatur. rapit aliena. estuat cupiditatē. nefandos non desinit perpetrare concubitus. maleficia cuncta committit. Nonne vniuersa hec ex diuitijs conspicimus generari? Intuere quomodo in paupertate magis q3 in diuitijs virtutes facilius possidemus. Nec mihi dicas quia in hac vita diuites nullam vindictam suscipiunt. nam cum omnibus malis suis etiam hoc malum habent diuitie: quia malignitate peccantes adulationibus tenentur. Et quia diuitias possidet semper peccans: nulla pena reuocatur. facit op. xxiij. q. j. paratus. ibi. Nihil est infelicius infelicitate peccantium ⁊c. Sed sine illis remedijs remedia suscipit peccatorum: ⁊ frenum nullus illi imponit. Item in eodem sermone. xviii. Nemo causetur (inquit) de paupertate: tanq3 causa sit multorum malorum: neque obloquatur de christo qui perfectionem illam dixit Matthei. xix. Si vis perfectus esse ⁊c. Hoc enim ipse dixit: ⁊ operibus ostendit: ⁊ per discipulos suos ostendit ⁊ docuit. Sectemur ergo paupertatem. maximum quippe bonum est. nihil enim eo opulentius qui paupertatem sponte diligit: ⁊ cum alacritate suscipit: Item in eodem sermone. Abijciamus quecunq3 corpus florere faciunt: vitiant autem animā: vtpote diuitie delicie ⁊ gloria. Idem ponitur supra. §. religio. versic. quod autem. in. lxj. capitulo. sed hic plenius. Cuncta hec carnis sunt: ⁊ amor corporum. Itaq3 non amemus ampliora: sed paupertatē semper sectemur. ista enim magnum bonum est. Sed sapientia pauperis pro nihilo habetur. Ecclesiastes. ix. Sed iterum. Diuitias ⁊ paupertatem ne dederis mihi. Et ex camino paupertatis libera me. Prouerbiorum. xxx. Quare hec dicta sunt? Hec in veteri testamento dicebantur: vbi multa ratio diuitiarum habebatur. vbi paupertatis plurimus erat contemptus. vbi hoc quidē maledictio erat: illud benedictio. Sed nūc nequaq3 ita est. vide de hoc. xij. q. ij. c. gloria episcopi est. Si vis audire paupertatis predicamenta: ipsam professus est christus. ⁊ dixit. Filius hominis non habet vbi caput reclinet. Matthei. viij. Et iterū. Nolite possidere aurum neque argentum. Matthei. x. ⁊ Petrus ait. Argentum ⁊ aurum non est mihi. Actuum. iij.

cap. Et in ipso quidem veteri testaméto Helias preter melotam nihil habebat: quam etiam Heliseo reliquit. iiij. Reg. ij. Nonne Heliseus. iiij. Regū. xix. Nōne Esaias ⁊ discalciatus. Esaie. xx. Nonne Joānes baptista. Mat. iij. Marc. j. Luc. iij. Fides. qr quod maxime facit fiduciam, hoc est paupertas. Diues seruus est obnoxius existens damnis: ⁊ tribuens omni volenti eum nocere. Ille autem nihil habens proscriptionem non timens nec condemnationē. Nequaq̃ ergo paupertas facit sine fiducia esse. Christ⁹ cum paupertate mittebat apostolos in causam opus habentem fiducia multa. valde enim est fortis pauper verus ⁊ voluntarius: ⁊ non habet vnde iniuriā patiatur. Amb. li. j. de officiis. Non potest quis premium accipere: nisi legitime certauerit. ij. Timot. ij. Nec gloriosa victoria: vbi non fuerint laboriosa certamina. Ideoq̃ dñs dixit in euangelio. Beati pauperes spiritu: qm̄ ipsorum est regnum celoꝝ. non dicit Beati diuites. sed pauperes. Inde enim incepit beatitudo diuino iudicio: vbi erumna existimat humano. Hieronymus ad Paulinum. ⁊ est. xij. q ij. socrates. alias est. c. gloria. ver. socrates. Socrates ille thebanus homo quondam ditissimus quuz ad philosophanduz Athenas pergeret: magnū auri pōdus abiecit: nec putauit se posse simul ⁊ virtutes ⁊ diuitias possidere. Deniq̃ ⁊ tu audita sententia saluatoris Mat. xix. Si vis perfectus esse: vade ⁊ vēde oīa que habes: ⁊ da pauperibus. ⁊ veni: sequere me. Verba vertes in opera: ⁊ nudam crucē nudus sequeris. xij. q. j. clericus. expeditior ⁊ leuior ascēdis scalā Jacob: purisq̃ manibus ⁊ candido pectore pauper de spiritu ⁊ operibus gloriaris. Gen. xxviij. Chrys. sup epistolam ad Heb. sermone. ij. Non habentes diuitias non propterea doleamus: sed magis gratias vniuersorum deo ⁊ dño referamus: qr nos paruo labore eādem mercedem quam ⁊ diuites poterimus promereri: ⁊ si volumus etiam amplior est, etiam ex paruis magna lucramur. Mat. xix. Chrys. homilia. vlt. sup Mat. Diuitez necesse est multis indigere: ⁊ turpiter seruire. Formidare ⁊ suspicari ⁊ timere eorum qui suspicantur emulos ⁊ calumniatorum ora ⁊ auarorū concupiscentias: sed non paupertas est aliquid tale: sed contrarium vniuersum. Regina est: furibus non subiecta: sed munita. portus tranquillus. palestra ⁊ gymnasium philosophie. Audite quicunq̃ pauperes estis: magis autem ⁊ quicunq̃ ditari concupiscitis. Non pauperem esse malum est: sed non velle esse. Et neq̃ malum existima paupertatem: ⁊ non erit tibi malum. Et si philosopharis decem milium erit bonorum fons ⁊ origo. ad hec. xv. q6. j. illa Bern. super ps. Qui habitat. Felix paupertas volūtarie relinquētium oīa ⁊ sequentium te dñe Jesu. Felix plane: que tam securos immo ⁊ tam gloriosos faciat: in illo singulari fragore elementoruz, in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto discrimine iudicioruz tenens iudiciariam potestatem. sicut dicit dñs, Vos q reliquistis oia ⁊ secuti estis me: sedebitis super duodecim sedes iudicātes duodecim trib⁹ israel. Mat. xix. Greg. super Job. Deridetur iusti simplicitas: lāpas contempta apud cogitationes diuitum: parata ad tempus statutum. Job. xj. Statutum quidē contempte lampadis tempus est extremi iudicij pdestinatus dies. Tunc reproborum oculis patefcet q po testate celesti subnixi sunt qui terrena oia reliquerūt. Quisqs enim diuini amoris stimulis excitatus hic possessa reliquerit: illic proculdubio culmen iudiciarie potestatis obtinebit: vt simul tunc iudex cum iudice veniat: qui nunc consideratione iudicij sese spōtanea paupertate castigat. Bernar. sermone lj. Duo habet paupertas sequentium christum: afflictionē s. ⁊ vilitatem. de quibus propheta Dauid ps. xiiij. Vide (inquit) humilitatem meam ⁊ laborem meū Et propterea in terra sua duplicia possidebūt. Esaie. lxj. Vestiti duplicibus. Prouerb. vlt. Ut pro pudore sit honor iudiciarie potestatis: pro labore refrigerium placidissime sessionis. Hec enim est que castigat, purgat, probat, humiliat, ⁊ exaltat. Chrys. homil. iiij. super Mat. Descendamus (inquit) ad paupertatis caminum. Videamus qui ambulant in eo: ⁊ elatorꝝ colla conculcant. Videamus miraculum ⁊ paradoxum. hominem in camino psallentem. hominem in igne gratias agentem. paupertati vltime illigatum: ⁊ multam ferentem deo laudationē. ps. lxxiij. Pauper ⁊ inops laudabunt nomen tuū. ⁊ Esa. xxix. Addent mites in dño leticiam: ⁊ pauperes homines in sancto israel exultabunt. Etenim tribus illis pueris. Dan. iij. similes sunt qui paupertatem cum gratiarū actione ferunt. Nam ⁊ igne terribili paupertas incēdere consueuit: sed pueros illos nequaq̃ incendit. Ita ⁊ nunc si in paupertate gratias egeris: vincula dissoluuntur: ⁊ flamma extinguitur: ⁊ si extincta nō fuerit (quod multo mirabilius est) pro flamma ros orietur. Quod ⁊ in philosophātibus est videre: qm̄ in paupertate diuitibus curiosius disponuntur: ⁊ in medio camino rore puro ponuntur. Etenim maximus est ros non detineri concupiscentia deliciarū. Et illi tunc contemnentes reges facti sunt rege clariores ⁊ potentiores. Et tu quoq̃ si despexeris mūdana negotia: omni mundo eris honorabilior. sm sanctos illos. Hebre. x. Quibus mundus non erat dignus. Ut igitur dignus celis efficiaris: derride psentia. ita enim ⁊ hic eris clarior ⁊ futuris potieris bonis. Idem homilia. xv. super Mat. Talis est luminis virtus: vt non solum luceat: sed illuc ducat illos qui se sequuntur. Quum enim nos viderint omnia bona presentia contemnentes ⁊ ad futura preparatos: ante omnem sermonem operibus nostris credent. Quis enim est ita amens: vt videns eum qui heri ⁊ ante lasciuiebat ⁊ ditabatur: omnibus exutū, ⁊ ad famem ⁊ inopiam ⁊ duram vitam ⁊ pericula ⁊ sanguinem ⁊ occisionem: ⁊ ad omnia que videntur periculosa preparatum: non manifestā hinc accipiat futurorum demonstrationem? Si autem presentib⁹ nos immiscuerimus ⁊ implicuerimus: qualiter poterunt credere q ad possessionem aliam festinemus? arg. xxv. dist. c. vlt. Damascenus lib. iij. dicit. Euangelium cognitionis dei non bellis ⁊ armis exercitus aduersariorum deuincens: sed pauci, nudi, paupes, ⁊ illiterati, persecuti, verberati, mortificati, crucifixum in carne ⁊ mortuum ⁊ deum existentem predicātes, sapientibus ⁊ potentibus preualuerunt. j. ad Cor. j. xxxv. di. eccle. Eusebius in ecclesiastica histo. lib. iij. Quidam ardentiores diuine sapiētie cupiditate succensi animas suas verbo dei consecrabant: explētes perfectionis salutare preceptum. Mat. xix. vt facultates suas primo pauperibus diuidentes expediti ad predicandum euangelium fierent. Chryso. super Mat. homil. xlvj. Si autez hoīes duodecim. Mat. ix. ⁊ x. Luce. ix. Mar. iij. ⁊ vj. orbem terrarū cōuerterunt: excogita quāta est nostra malitia: qui tām existentes eos q regunt non possumus corrigere: quos decem milibus mundis oportebat sufficere et esse

fomentum .Sed signa (ais) habebant. Sed non si-
gna eos mirabiles fecerunt: multi enim ⁊ demones
proiicientes q2 iniquitatem operati sunt: non sunt fa
cti mirabiles sed puniti. Matthei. vij. q2 ⁊ mali ꝓ
phetãt ⁊ miracula faciunt. j. q. j. multe. ⁊ c. teneamꝰ,
⁊. c. prophetauit. ⁊ extra de vene. sanc. c. j. Sed quid
(inquis) est quod eos magnos ostendit? Pecunia
rum contemptus: glorie despectus: ab omnibus hu
ius vite ereptio. q2 si hec non habuissent: ⁊ si decem
milia mortuoꝝ suscitassent: non solũ nulli ꝓfecissent:
sed ⁊ seductores ⁊ malefici existimati fuissent. Idez
Paupta tis laudes, homil. vlt. super Mattheum. Si quis tibi princi-
patum ⁊ ciuiles potestates ⁊ diuitias ⁊ lasciuiaz ꝓ
poneret: deinde paupertatem ponens electionez da-
ret quamcũqz velles. hanc confestim raperes: si tamẽ
eius cognosceres pulchritudinem. Mihi enim pau
pertas puelle cuidaz pulchre ⁊ sponse similis esse vi
detur. Cum hac Helias. iiij. Regum. ij. educatus ra-
ptus est beata illa rapina. Cum hac Heliseus claruit,
iiij. Regum. xix. lxxxvj. di. non satis. Cum hac Joan
nes Baptista. Matthei. iij. Marci. j. Luce. iij. Cuz
hac apostoli omnes. Matthei. xix. ca. Sed ⁊ ipsam
puelle huius pulchritudinem intueamur. Etenim
oculus eius est purus ⁊ preclarus: nihil habens tur
bulentum: sed mansuetus, tranquillus, delectabilis,
ad omnes respiciens, mitis, humilis, nulluz odio ha
bens, nullum auertens. os ⁊ lingua sana est: cõtinua
gratiarum actione plena ⁊ benedictione: ⁊ mitibus
verbis ⁊ amicabilibus. ps. lxxiij. Pauper ⁊ inops
laudabunt nomen tuum. Si autem ⁊ vis proportio
nem membrorum eius videre: longa est ⁊ multum
supereminentior q̃ȝ abundantia. Si autem fugiunt
eam multi: ne mireris. eteniz ⁊ alias virtutes fugiũt
insipientes. Sed contumelijs afficitur (ais) pauper
a diuitibus. Rursus mihi inopie laudem dicis. qm̃
beatus est qui conuicium patitur. Matthei. v. sed
hoc ferre admonet inopia. Sed esurit pauper (ais)
⁊ Paulus esuriebat. ij. Corinth. xj. ⁊ in fame erat.
Sed non habet requiem. ij. Corinth. xj. neqz filiꝰ ho
minis vbi caput suum reclinet. Matth. viij. Idem
homilia. xlvj. super Matth. Anima inopis volunta
rij fulget velut aurum: splendet velut margarita ful-
gens: florescit autem vt rosa. Non eniz est illic tinea,
Matthei. vj. non est illic fur: non solicitudo huius vi
te negotiorum: sed sicut angelus ita conseruatur. Vis
anime huius pulchritudinem videre? vis inopie di-
uitias addiscere? Nõ subiacet demonibus. Nõ ad-
sistit regi sed deo. Non militat cum hominibus: sed
militat cũ angelis. Non habet arcas duas vel tres,
vel viginti: sed talem abundantiam, vt hunc mundũ
vniuersum nihil esse existimet. Non habet thesaurũ
sed celum. Non indiget seruis: magis autem possi-
det seruos passiones ⁊ cogitationes que regum do-
minantur. Regnum autem ⁊ aurum ⁊ omnia talia
quemadmodum puerorum ludibria deridet: ⁊ sicut
rotam ⁊ pilam hec omnia existimat esse contempti-
bilia. habet enim mundũ quem neqz videre qui in
his ludunt possunt. Quid igitur paupere hoc meliꝰ
est vsq̃ȝ? Pauimentum deniqz habet celum. Si aũt
pauimentum tale: excogita tectum. Sed non habet
equos ⁊ currus. Quid enim ei his opus est: q supra
nubes vehi debet ⁊ esse cum christo. Mat. v. Luce.
xij. Bernar. ad Thomam. Quam salubrius disceres
christum Jesum Mar. xvij. Phil. ij. ⁊ hunc crucifi-
xum. j. Cor. ij. quam vtiqz scientiam haud facile nisi
cũ mundo quis crucifixus fuerit, apprehendit. Fal-
leris fili falleris: si te putas inuenire apud mũdi ma
gistros quam soli christi discipuli. i. mundi contẽpto
res dei munere adsequuntur. Nec enim hanc lectio
docet: sed vnctio. j. Jo. ij, sed exercitatio in mandatis
dñi. Augu. in li. de eleemosyna. Metuis (inquis) ne
patrimonium tuum forte deficiat: si ex eo operari lar
giter ceperis. Quando enim factum est vt iusto pos-
sent deesse subsidia: quum scriptum sit. Non occidet
deus fame animam iusti? ps. xxxvj. Non vidi iustuz
derelictum: nec semen eius querens panem. Helias
in solitudine coruis ministrantibus pascitur. iij. Reg.
xvij. Et Danieli in lacu ad leonum predam iussu re
gis incluso prandium diuinitus apportatur. Dan. vlt.
Et timemus ne operanti ⁊ dñm deum promerenti
desit alimentum? quum ipse ad exprobrationem eo-
rum quorum mens dubia est ⁊ parua fides: contestE
tur ⁊ dicat Mat. vj. Aspicite volatilia celi qm̃ non
seminant neqz metunt neqz colligunt in horrea: ⁊ pa
ter vester celestis pascit illa. Volucres deus pascit. ⁊
quibus diuine rei nullus seruus est: eis nec cibus nec
potus deest. Tu christiano, tu dei seruo, tu operibus
bonis dedito, tu dño suo charo aliquid existimas de
futurum? An putas q2 qui christum pascit: a christo
ipse non pascatur? aut eis terrena deerunt: quibus di
uina ⁊ celestia tribuuntur? Unde hec incredula cogi
tatio est? Uñ hec impia ⁊ sacrilega meditatio? Nun
quid vidua Sarepte Heliaz pauit ⁊ ab eo pasta est?
iij. Reg. xvij. Frater Bonauentura generalis mino
rum magister in theologia ⁊ cardinalis ait. In cami
no paupertatis electi ipsius penuria purgantur a cri-
mine: ipsius erubescentia humiliantur in mente: ipsius
parsimonia castigantur in carne: ipsius deuota gratitu
dine conciliantur ad proximum: ipsius condescensiua
benignitate configurantur ad christum: ipsius subli
mi celsitudine sursum aguntur in deum. Augu. super
ps. ciij. In loculis habendis ⁊ exigenda quodãmo-
do annona christus non petendo, sed prebendo in-
digentiam suscepit. Super illud Act. xx in. fi. Beatiꝰ
est magis dare q̃ȝ accipere. gl. Bede. Non illis qui
relictis omnibus secuti sunt dñm diuites eleemosy-
narios preponit: sed illos maxime glorificat qui cun
ctis que possidentur renunciantes, laborant nihilo-
minus operando manibus: vt habeãt vnde tribuãt
necessitatem patienti. Ephes. iiij. Idẽ dicit Jo. cassi.
in lib. x. de spiritu accidie. ⁊ dixi. ꝫ. longe in. §. ex quo
sponsa. in ver. ⁊ Act. xx. in. c. lj, ⁊. ꝫ. §. ad partem cõtra
riam. ver, vndecima instantia. cum duobus ver. seq.
⁊ in additione ibi posita. in. c. lxiij. Hiero. ad Julia-
nam. Extruis monasteria: multus a te numerꝰ san-
ctorum sustentatur, sed melius faceres si ⁊ ipse sanctus
inter sanctos viueres. Bernar. Uolo te esse amicum
pauperũ: magis aũt imitatorẽ. ille est gradus ꝓficiẽ
tium: hic ꝑfectorum. Mat. xix. Hiero. contra Uiglã
tium. Non negamus cũctis pauperibus si tanta sit
largitas: stipes esse porrigendas. Apostolus ad Ro.
xij. ibi. Sanctorũ necessitatibus cõicantes. ⁊. ij. Cor.
viij. ⁊. ix. quidem docet faciendam eleemosynam ad
oẽs. j. q. ij. q̃ȝ pio. xlij. di. quiescamus. maxime autem
ad domesticos fidei. Gala. vlti. Uide quod legitur ⁊
no. xxx. di. c. j. gl. j. De quibus saluator in euangelio
loquebatur Luc. xvj. Facite vobis amicos de mam
mona iniquitatis qui vos recipiant in eterna taber
nacula. Nunqd pauperes in qbus corporis flagrãs
libido dominatur. possunt habere tabernacula eterna:
qui nec presentia possident nec futura? Non enim
simpliciter pauperes: sed pauperes spiritu. Mat. v.

appellantur. De quibus scriptum est in ps. xl. Beatus qui intelligit super egenum ⁊ pauperem. In vulgi pauperib⁹ nequaq̄ intelligentia, sed opus est eleemosyna. In sanctis vero pauperibus beatitudo est intelligentia: vt ei tribuas qui erubescit accipere: ⁊ quum acceperit dolet. metens carnalia ⁊ seminans spiritualia. j. ad Cor. viij. ⁊ ex. de cel. mi. cum aplo. ⁊ Ro. xv. hucusque Hiero. Et Ambro. Iusto amplius debetur eleemosyna. lxxxvj. di. non satis. Et in pauperib⁹ non tam attendenda est secundum Hiero. paupertas quam religio. xvj. q. j. c. vlt. Bern. ad fratres de monte dei. Quum diues esset christus: pauper pro nobis factus est. ij. Cor. viij. Et qui voluntarie paupertatis dedit. Mat. v. ⁊. xix. preceptum: ipse eiusdem in semetipso formam dignatus est demonstrare. xlij. di. §. j. xcv. di. esto. Ut enim sciant euangelici pauperes quid eis faciendum sit: ipse etiam a fidelibus. Luce. vij. ⁊ Io. xij. pasci voluit: nonnunquam ⁊ ab infidelibus. Luce. xix. sed vt fideles faceret: vite necessaria accipere non recusauit. Hieronymus ad Demetriadem. Alij edificent ecclesias: vestiant parietes marmorum crustis: non reprehendo: non abnuo: vnusquisque in suo sensu abundet. ex. de sepul. certificari. meliusque est hoc facere quam repositis opib⁹ incubare. Sed tibi propositum est christum vestire in pauperibus: seruorum dei pauperum habere curam. Mat. v. qui diebus ac noctibus seruiunt dño tuo: qui in terra positi imitantur angelorum conuersationem: ⁊ nihil loquuntur nisi quod ad laudes dei pertinet. j. Timo. vj. xij. q. j. clericus. ⁊ c. epõs. habentesque victum ⁊ vestitum his gaudent diuitijs. qui plus habere nolunt: si tamen seruant propositum. xij. q. j. nolo. alioquin si amplius desiderant ijs que necessaria sunt probantur indigni. Sicut omnium malorum radix est cupiditas. j. Timo. vj. Auaritia est idolorum seruitus. Ephes. v. ⁊ Colos. iij. de peni. di. ij. §. ex pmissis. xlvij. di. bonorum. sic paupertas vera ⁊ voluntaria cunctorum est origo bonorum: que est contemptus affluentie ⁊ amoris pecuniarum. In historia schola. super illo verbo, Accepit eam discipulus in suam. Ioan. xix. Quasi in suam matrem: vel in suam quasi potestatem: vel in cõionem rerum suarum: tamen nihil creditur habuisse proprium. notatur. xvij. q. iiij. §. notandum. sed quum esset beata virgo cum aplis: iste specialem curam eius gerebat. ad hoc facit. xxvij. q. ij. sicut enim. Item in eadem historia scholastica super illud Act. iij. Argentum ⁊ aurum non est mihi. Non enim erat suum quod reseruabat in vsus pauperum qui reliquerant patrimonia sua ponentes omnia ad pedes apostolorum. Actuum. iiij. Hieronymus in laudib⁹ Paule ait. Hoc habebat voti vt mendicans moreretur: ⁊ vnum nummum filie non relinqueret: ⁊ in funere suo aliena sindone inuolueretur. sicque facta est sicut christus. Io. xix. Chryso. in laudibus Pauli dicit quod nihil habebat nisi corpus: sed ⁊ in hoc exemplum se alijs prebuit quum ait. j. Cor. xj. in princi. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego christi. Hieronymus ad Lucinum. Seipsum ⁊ res omnes deo offerre christianorum ⁊ apostolorum est: qui duo paupertatis sue in gazophylacium era mittentes. Marci. xij. in fi. xiiij. q. j. odi. Luc. xxj. totum censum quem habuerunt domino tradiderunt: ⁊ merentur audire. Matthei. xix. Sedebitis super sedes duodecim: iudicantes duodecim tribus israel. Chrys. super Mattheum. homilia. xxxviij. Ueruntamen quecunque dixero: nihil representabit tale sermo quale rerum experientia. Et ideo vellem illos qui in illum deuenerunt philosophie verticem, nobis adesse: tunc manifeste videre huius rei delectationem: ⁊ qualiter nulli illorum qui diligunt paupertatem, acceptarent ditari decem milibus prebendis: tamen quam qui non lamentantur in solicitudinibus: sed rident ⁊ saltant: ⁊ ijs qui diadema sibi circumponunt magis in paupertate decorantur. Chrys. super Mat. homilia. xlvj. Quid autem si quis tibi proponeret facere fenum aurum, ⁊ posse omnes pecunias vt fenum contemnere? non vtique hoc susciperes magis. ⁊ valde decenter. etenim hoc homines maxime attraxissent. Si enim videretur auro officii concupiscerent ⁊ ipsi hanc virtutem. vt Simon magus. Act. viij. j. q. j. c. qui studet. xxvij. dist. quod interrogasti. ⁊ augeretur eis pecuniarum cupido. Si autem viderent homines vt fenum aurum despicientes: olim vtique ab hac egritudine exuti essent. Letitia mentis pauperem comitatur. Unde gl. super illud ps. lxviij Ego sum pauper ⁊ dolens: salus tua deus suscepit me. Laudabo in me ⁊ in membris nomen dei cum cantico: id est cum delectatione: quia si omnia desint: deus tamen mecum est. vt sequitur. Uideant pauperes ⁊ letentur. vide. s. ver. Chrys. homilia. iiij. Grego. nazanzenus. Sed facultatibus, inquis, defraudabunt meis: sed facilius mihi abscindent quas non habeo. Si autem ecclesiasticis hoc vtique est pro quo omnis pugna ⁊ omne certamen est: an ignoramus quod per pecunie cupiditatem ⁊ loculorum fraudem Iudas ad proditionem proficiscitur christi? Io. xij. ⁊ xiij. ⁊ Luc. xxij. in prin. xxiij. q. iiij. c. ij. ⁊. iij. ij. q. j. vnus. Augu. in fine libri, vnde malum. Qui (inquit) bene vult vti temporalibus bonis: non eis amore conglutinetur: ⁊ velut membra anime sue faciat quod fit a mundo: ne cum resecari ceperint: cum cruciatu tabescat: sed eis totus superferatur: ⁊ habere illa atque regere paratus sit: amittere vero ac non habere paratior. Ambro. Nullum adminiculum prestant diuitie ad vitam beatam. quod euidenter monstrauit dñs dicens Mat. v Beati pauperes spiritu. ⁊ Beati qui nunc esuritis. Luce. vj. Itaque paupertatem, famem, dolorem, que putantur mala pene. extra de iureiur. ⁊ si christus. non culpe. xv. q. j. illa. non solum impedimento non esse ad beatam vitam: sed etiam adiumento esse euidentissime monstratum est. Sed et illa que videntur bona. s. corporalia, diuitias, satietatem, letitiam expertem dolorum, detrimentum esse ad fructum beatitudinis dominico. Luce. vj. Ue vobis diuitibus. declaratio iudicio liquet. Sic ergo non solum adminiculo non sunt ad vitam beatam corporis externa bona: sed etiam dispendio sunt. Hiero. in vita Malchi monachi. Ecclesia postquam ad principes christianos venit: postea ⁊ diuitijs maior est, sed virtutibus minor effecta: sed inter turbines ⁊ aduersa mundi succreuit. xij. q. j. futuram. Hiero. ad Eustochium. Alia fuit in veteri lege felicitas: in qua beatus dicitur qui habet semen in sion. Exo. xxiij. ⁊ repromissio fit diuitiarum in toto pentatheuco. ⁊. xxiij. q. v. §. hinc notandum. Statim autem vt filius dei ingressus est super terram: nouam sibi legem instituit: vt qui ab angelis adorabatur in celis. Heb. j. haberet angelos ⁊ in terris. Tunc holofernis caput Iudith continens amputauit. Iudith. xiij. Tunc Iacobus ⁊ Ioannes relicto patre rete ⁊ nauicula, secuti sunt saluatorem. Mat. iiij. affectum sanguinis ⁊ vincula seculi ⁊ curam domus pariter relinquentes. Tunc primum auditum est. Mat. x. ⁊. xix. Marc. viij. Luce. ix. ⁊. xiiij. Qui vult venire post me ⁊c. Nemo enim miles cum vxore pergit ad prelium.

Discipulo ad sepulturam patris ire cupienti non permittitur. Matthei.viij. Luce.ix. Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos: filius hominis non habet vbi caput reclinet. ne forte contristeris si anguste permanseris. Hiero. ad Nepotianũ. ⁊ est. xij. q.j. gloria. Neq; vero aliquis mihi opponat diues in iudea templũ: mensas, lucernas, turibula, patella, ciphos, mortariola, ⁊ cetera ex auro fabrefacta: tũc hec probabantur a domino quando sacerdotes hostias immolabant ⁊ sanguis pecudum erat redemptio peccatorũ: quãq; hec omnia in figura precesserunt. Nunc vero quum paupertatem domus sue pauper domin9 dedicarit: portemus crucem: ⁊ diuitias lutũ esse putemus. christus vocat Luc. xvj. xiiij. q. v.§. sed hec. Iniquum mammonã non amemus quod Petrus se non amare testatur. Act. iij. Alioquin si tantum literam sequitur: ⁊ in auro atq; diuitiis simplex nos delectat historia: cum auro obseruemus ⁊ cetera. Ducant pontifices vxores virgines. Leuit. xxj. xxviij. di. q2 sunt. xxvij. di. nemo. ⁊ c. seminatim. xxxiiij. dist. curandum. ⁊ c. precipimus. Lepra corporis. Leuit. xiij. ⁊ xiiij. de peni. di. j. §. ex his. ver. morsi. ⁊ in gl. id est aliqua macula. vitijs anime preferatur. Crescam9: multiplicemur: ⁊ repleamus terram. Gen. j. Figam9 duodecim mense tabernacula. Deut. xvj. ⁊ solennia ieiunia buccinis cõcrepemus. Qui si hec omnia spiritualia spiritualibus. j. Cor. ij. comparantes sic intelligamus vt dominus noster intellexit ⁊ interpretatus est (sabbatum ista cum ceteris figuralibus euacuata cõstat. dicit Gratianus. xxxv. q. j. §. hac itaq;.) Aut aurum repudiemus cum ceteris superstitionib9 iudeorum: aut si aurũ placet: placeant ⁊ iudei: quos cum auro aut probare nobis necesse est: aut damnare. Si opponatur de eo quod dicit Paulus alibi ad Phil. iiij. ⁊ xlj. di. q2 dicit Scio abundare. non debet intelligi quantum ad affluentiam rerũ: sed quantũ ad sufficientiam mentis. de qua Aug. in lib. de beata vita. Nullus perfectus aliquo eget. Et quod videtur corpori necessarium: sumet si adfuerit: ⁊ si nõ adfuerit: istarum rerum non frangitur inopia. Hanc paupertatis formam Joannes etiam seruauit euangelista cum discipulis suis. inter quos duobus. s. Tito ⁊ Eugenio. de quib9 legitur ⁊ no. xvij. q. iiij. §. sed notandum. qui magnas reliquerant opes, egestate tentatis. sicut scribitur in eius legenda, ait. Nunqd non valet manus dñi vt faciat seruos suos diuitijs affluentes? sed hoc certamẽ statuit animarũ: vt sciãt se eternas habituros diuitias, qui pro eius nomine tpales opes hic habere noluerunt. Mat. v. Chrys. super Mat. homi. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis flam, sicut desistere ab acquirendi concupiscentia: sicut amaram choleram abstinentia ⁊ euacuatio. Facilius enim est homines existẽtes volare: q̃ adiectione pluris quiescere facere desiderium. Et Augu. lib. lxxxiij. questionum. Charitatis venenũ est spes adipiscendorum temporalium. Greg. super Ezech. homil. vj. Neq; enim sanctus vir ideo terrena deserit: vt hic alia temporalia cẽties plus recipiat. Mat. xix. Sed per centenarium numerum perfectio designatur: q2 si quis pro dei nomine tpalia contemnit: hic perfectionem mentis recipit: vt ea non appetat que contempsit. Centies itaq; recipit quod dedit: q2 perfectionis spiritum accipiẽs terrenis non indiget: etiam hoc si non habet: hic consentit. Bernar. in sermone illo. Dixit simon Petrus Mat. xix. dicens. Quid est centuplum istud fratres: nisi cõsolationes, visitationes, primitieq; spirit9 qui super mel dulcior est? Illud centuplum pulchre lateq; exponit Abraã de charitate ⁊ virtutibus ⁊ pace animi, ⁊ emendate raliter in collatione sua que est de mortificatione: q̃ est vltima. ⁊ xxiiij. in lib. collationũ Joxasii. Et post pauca. Non est pater aut mater: non est domus aut ager: non deniq; aliquid corporale. sed plane his omnibus est delectabilius: super omnia hec dulcius: ⁊ vniuersis his iocundius est: ⁊ quecunq; desiderãtur in seculo hoc nequaq̃ huic valet comparari. Beda etiam super illud Mat. xix. Nemo est qui reliquerit domum ⁊c. Qui nimirum a fratribus atq; consortibus propositi sui: q2 ei spirituali glutino colligãtur, multo gratiorem etiam in hac vita recipiet charitatem. Cui consonat gl. ibidem. Omnes sancti ⁊ quecunq; habent communicant. xij. q. j c. ij. xxiij. q. vij. c. j. ⁊ ij. ⁊ iij. Item gl. super illud Matth. vj. Hec omnia adijcientur vobis. Omnia sunt filiorũ: ideo hec omnia adijcientur: ⁊ non querentibus. si subtrahantur, ad probationem: si dentur, ad gratiarũ actionẽ erunt. Greg. in moral. Solet inquit rerum abundantia tanto a timore diuino mentem soluere: quanto hanc exigit diuersa cogitare. Nam dum foris p multa distrahitur vel spargitur: stare in intimis fixa prohibetur. Idem Greg. in homil. super illud Luc. viij. Exijt qui seminat ⁊c. Si nos inquit vobis semẽ verbum, agrum mundum, volucres demonia, spinas diuitias significare diceremus: ad credendum nobis mens forsitan vestra dubitaret. Unde ⁊ idem dñs per semetipsum dignatus est exponere que dicebat. Quis vnq̃ mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem: maxime quum ille pungant: iste delectent? ⁊ tamen spine sunt: quia cogitationũ suarum punctionibus mentem lacerant: ⁊ dum vsque ad peccatum pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruẽtant. Hec etiam duo originalia supra sunt posita inter ista originalia. Gregorius in homil. vnius martyris super euangelium, Si quis vult. Nudi cũ nudo scilicet diabolo luctari debemus: quia si vestitus quisq; cum nudo luctatur: citius ad terram deijcit: quia habet vnde teneatur. Quid enim sunt terrena omnia: nisi quedam corporis indumenta? Qui ergo ad certamen properat: vestimenta abijciat: ne succumbat. Hieronymus ad Nepotianum ⁊ transfertur. xij. q. j. clericus. ps. xv. Si autem ego pars domini sum: ⁊ funiculus hereditatis eius: nec accipio partem inter ceteras tribus. xiij. q. j. §. his ita. extra de deci. c. j. sed quasi sacerdos ⁊ leuita viuo de decimis: ⁊ altari deseruiens. j. Cor. viij. extra de preben. cum secundum. altaris oblatione sustẽtor: habẽs victum ⁊ vestitum his contentus nudam crucem nudus sequor. ij. Timo. vj. xij. q. j. episcopus. Hiero. ad Heliodorum. Nolo prestinarum necessitudinum recordaris: nudos habet eremus. Berñ. de colloquio Simonis ⁊ Jesu. Age ergo ⁊ qui relinquere omnia disponis: te quoq; inter relinquenda numerare memento. Immo vero ⁊ principaliter abnega temetipsum. Matth. xvj. Marci. viij. Luce. ix. Hieronymus loquens de paula. Testis est Jesus nec vnum quidẽ nũmũ ab ea derelictũ. Quid hac virtute mirabili9: feminã nobilissime familie magnis quõdam opib9 tanta fide oia dilargitam: vt ad egestatem vltimam perueniret? Jactẽt alij pecunias in corbonã. Luc. xix. xxiij. q. j. odi. funibusq; aureis dona pendeãt. Nemo plus dedit pauperibus quã qui sibi nihil reliquit. Mat. iiij. ibi Grego. in homil. Greg. in dialogo de

abbate

abbate Isaac sic ait. Quũq; ei crebro discipuli insinuerent vt pro vsu monasterij possessiones que offerebantur acciperet: ille solicitus sue paupertatis custos fortem sententiam tenebat dicens. Monachus qui in terra possessionem querit: monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis sue securitatez perdere: sicut auari solent diuites perituras diuitias custodire. Chrys. homil. viij. super Mattheum. Nunc veniens in eremum egypti paradisi hanc videbis meliorem effectam. Etenim est videre vbiq; regionis illius christi exercitum ⁊ regalem gregem ⁊ superiorum virtutum vrbanitatem. Existentia enim omni exuti ⁊ mundo omnino crucifixi? Galathas vltimo. ⁊ vltra prorsus procedunt ad corporis operationem: ad indigentiam vix cibuz sumentes. Neque enim quando ieiunant et vigilant: vacare per diem dignum existimant: sed noctes quidem sacris hymnis ⁊ vigilijs, dies in orationibus ⁊ manuum operationibus consumunt: apostolicum imitantes zelum. Luce. xviij. Oportet semper orare. j. Thessalonicen. vlti. de consecra. distinct. v. j. Corinth. iij. Verecundemur igitur omnes ⁊ diuites ⁊ inopes. quũ illi nil penitus habentes nisi corpus ⁊ manus suas, cogunt se ⁊ secum litigant impensas hic indigentibus inuenire. sicut Paulus Actuum. xxj. Nos autem multis modis terre recondimus nec superflua ad hoc tangimus. Gregorius nazanzenus in apologia sua. libro. ij. Sed paupertatem inquit ⁊ penuriam exprobrabunt. Iste sunt diuitie mee. Ista me non solum gloriantem, sed arrogantem facit. Videor enim mihi hec audire ab inimicis: quia vestigijs illius incedam: qui propter nos egenus factus est quum diues esset. ij. Corinth. viij. Atq; vtinam exuere me istis panniculis quibus circumdari videor possem: vt nudus effugerem spinas, diuitias. Matthei. xiij. Luce. viij. seculi que retinent ⁊ reuocant pergentes ad deum. Chryso. super Matth. homilia. ix. Si ab honore quidem qui in superioribus est pre alijs pecunie nos expulerint: contemptibiles erunt. Celorum autem rege per singulos dies clamante ⁊ dicente Matthei. xix. quia difficile est eum illis celum intrare: non proijciemus omnia: ⁊ non desistemus ab omnibus: vt cum libera facie regnuz ingrediamur? Idem super Joannem homil. xix. Omnia agamus vt christum imitemur. Quid igitur christus ait Matthei. viij. Luce. ix. Vulpes foueas habent: ⁊ volucres celi nidos. filius autem hominis non habet vbi caput reclinet. August. super illud apostoli. ij. Corinth. viij. Scitis inquit gratiaz domini nostri Jesu christi: qui propter nos egenus factus est: quum esset diues ⁊c. Factus est egenus intantuz vt non haberet quod habent vulpes. Luc. ix. ⁊ in hoc consilium do vt paupertatem eius seruemus ⁊ imitemur.

Predicta originalia que recollegi p magna parte de apologia fratris Bonauenture de expropriatione ⁊ de paupertate ⁊ de phibitione pecunie apostolis ⁊ apostolicis viris data, ideo superius cumulaui: vt sciant viri euangelici maxime fratres minores ad quid sunt per euangelium ⁊ suam regulam obligati: de quo euangelio ⁊ regula ⁊ declarationibus ⁊ constitutionibus generalibus ⁊ prouincialibus aliqui non curantes, votum paupertatis frangunt: superflua recipientes: que habent ad vsum sibi appropriantes: ⁊ pecunias per alios verius per se possidentes.

Quod fratres minores multi multipliciter offendũt in receptione pecunie eis prohibite per regulam. Quod etiam generalis eorum non potest facere elemosynam pecuniariam. Cap. 66.

Offendũt autem in ista receptione aliqui fratres minores, prout cõiter, multipliciter per hũc modum. Tum quia de pecunia que pro eis deponitur: emunt ⁊ faciunt superflua. quum vsus moderatus ⁊ pauper concedatur in rebus eis ⁊ non superfluus. vt in decre. Exijt qui seminat. li. vj ⁊ in clem. Exiui de paradiso. de verb. signi. clarius continetur. Expense enim voluptuose omnibus sunt prohibite: vtiles concesse: secularibus necessarie sine quib⁹ res stare non potest: expense necessarie: ⁊ vita ista nõ ducitur: religiosis maxime fratribus minoribus conceduntur. vt de hoc no. superius in. §. adhuc petita. ver. tum etiam tertio. in fi. in. c. lxiiij. Item quia de illa pecunia de emptione preciosorum faciunt emi iocalia ⁊ preciosa: ⁊ scribi libros delicatos, ⁊ vestes preciosas, ⁊ fercula lauta, cum diuite epulone. contra illud Luc. xvj. xlj. di. non cogantur. ⁊. c. parsimoniaz vide. ẽ in. §. adhuc petita. ver. tum etiam tertio. in capitulo. lxiiij. Item non pro necessitatibus ingruentibus vel emergentibus faciunt pecuniaz deponi: sed pro futuris necessitatibus ⁊ non necessitatibus: vnde non solum curant de crastino contra verbuz dei. Mat. vj. in fin. Nolite soliciti esse in crastinum. xij. q. j. habebat. sed de annorum circulo. contra pal. decre. exijt. Item quum pecunia deponatur pro taliuz necessitatibus: ipsi frequenter faciunt eam expendi ⁊ expendunt pro aliorum fratrum necessitatibus ⁊ secularium: quod fieri non potest sine licentia illius a quo deposita est: ⁊ pro quo retinet. vt preal. c. exijt. Item tota die emunt per se aliqui fratres: ⁊ vendũt per alios: ⁊ sic per personam interpositam pecuniã accipiunt ⁊ dant. contra eorum regulam ⁊ declarationes predictas. Fratres enim minores quicqd sit de alijs religiosis, nec emere nec vendere possunt p se vel per alios: nec cum licentia nec sine licentia prelatorum: q2 qui per aliuz facit: per se facit. extra de reg. iu. li. vj. potest quis. ⁊ iure sic sunt ipso. cũ venisset. q2 tales cõtractus ad veros dños ⁊ proprietarios pertinent. vide. j. §. porro. ver. ⁊ qi vt sepe. in. c. lxvij. q2 emptio ⁊ venditio sine pcio nõ procedit. extra de emp. ⁊ ven. cum dilecti. ff. eo. l. ij. ⁊ insti. eo. §. precium. sed omnis vsus ⁊ cõtrectatio pecunie per se ⁊ p alios est fratribus minoribus interdictus: vt in eorum regula ⁊ declarationibus continetur. Item tota die vendunt aliq fratres minores ligna de syluis: granum de terrulis quas aliqui habent iuxta hortos: vinum de quibusdam vineolis ⁊ pergolis: hortolitia de horto: mel de aluearijs apuz: fructus de arboribus: legumina de hortis: panẽ elemosyne vel commutant (quod idem est quod vẽdere: ⁊ qui contractus ad verum dñm pertinet) ⁊ alia suppellectilia que eis dantur, quod facere non possunt: quia non debẽt aliquid recipere, vt id vendãt, sicut expresse dicit eorum declaratio sepe dicta. exijt. §. preterea. ver. non enim. Item vadunt aliqui per terras ⁊ villas, ⁊ vbi non habent loca ⁊ habent loca, elemosynas pecuniarias procurando ⁊ petẽdo: ⁊ importunitates frequenter ingerendo: famulum retro ducendo: ⁊ denarijs pixides ⁊ loculos im-

Fratres minores multifariã abutũtur pecunia.

plendo. quod est contra eorum statum. qꝛ non est ille modus deponendi pecuniam pro necessitatibus fratrum. vt dicunt per eorum declarationes. Item ponunt aliqui cyppos ⁊ arcas in eorum ecclesijs: vt ibi seculares ponant pecunias: faciunt etiam p pueros vasa ⁊ bacinilia per ecclesiā deportari: ⁊ aliquoties extra: in quibus ponant pecuniam seculares. q̄ sunt expresse contra declara. eorum. Exiui de paradiso. § porro. Quando etiam non habent famulum paratum ad recipiendum eleemosynam pecuniariā eis datam: faciunt per dantem eam poni in fenestra vel alio loco: ⁊ postmodum faciunt eam inde accipi. quod est expresse contra mentem declarationū eoꝝ. Item intromittunt se aliqui de executionibus testamentorum vbi pecunie expenduntur ⁊ dispensant. Item recipiunt eleemosynas pecuniarias in altaribus. Item recipiunt compotum a famulis de pecunia pro eorum necessitatibus deposita. Item portāt claues cellarum scriniorum monetarum capsarum capsidilium in quibus pecunie reconduntur. Item tangunt pecunias vel cum cera vel cum ligno vel cū palea. Portant etiam quidam eorum pecunias sutas in habitibus ⁊ tunicis. Quidam etiam eorum faciunt sibi pecuniam poni in capitijs: ⁊ sic per tales pecunia contrectatur. contra declara. prediet. in casibus prelibatis. ⁊ contra predi. decla. maxime in clemen. exiui. § deniqꝫ. de ver. sig. eorum que eis precipiunt a contrectatione qualibet pecunie abstinere. Vadunt etiam aliqui per indulgentias: ⁊ ad visitādos suos parentes, ⁊ ad procurandum facta regum ⁊ baronum ⁊ comitum ⁊ aliorum, ⁊ ad studia, ⁊ ad eorum consolationes alias corporales, ⁊ ad faciendum ambaxatas ⁊ legationes, equitando ⁊ peditādo cum bursarijs, ⁊ cum maximis frequenter quantitatibus florenorum ⁊ turonum ⁊ aliorū denariorum. contra eorum statum. qꝛ isti ⁊ eoruꝫ similes nō sunt casus in quibus licitum est eos bursarios ducere: nec in quibus pro eoꝝ necessitatibus sit pecunia deponenda. ⁊ sic faciunt expresse contra declara. exiui. § quocirca. ex̄ de ver. sig. in cle. Nunqꝫ enim per viam bursarios secum possunt ducere: nisi quuꝫ per veram obedientiā non procuratā, multo fortius nō extortam, a prelatis eorum pro causis necessarijs ordinis vel alijs mitterentur: ⁊ per regiones inhumanas transirent: in quibus non esset verisimile ꝙ mēdicando eleemosynam esibilem inuenirent. In quo casu ⁊ peram possent ducere ⁊ bursarios. ſm Bedā. vt in suo originali posito. s̄. in. § proxi. inter alia paupertatis originalia continet. Iteꝫ precipiunt aliqui depositarijs suis vel nuntijs: vel famulis tenentibꝰ pecunias a deponentibus pro fratrum necessitatibꝰ expendendis, qūo ⁊ qualiter expendant illas pecunias. Capsas pecuniarū aliquoties portant. Pecunias deponūt: aut deponi faciūt: eas repetūt. hec oīa contra predic. § quocirca. ⁊ § deniqꝫ. eiusdem decre. Item si centum milia florenoꝝ ⁊ totidem talēta argenti ⁊ auri darent quibusdam fratribus: maxime eoꝝ cōitatibus: nunqꝫ respuerent: qꝛ nunqꝫ talium necessitas fineꝫ habet nec satietatē: vt ad literā taliū cupiditati satisfieri nunqꝫ possit: ⁊ totus mundus ei oblatus est pro obolo. xiiij. q. iiij. quid. Sed falso vocant necessitatem superabundantiā ⁊ voluptatem: promptuaria eructantia, ad literam ſm Dauid, ex hoc in illud. ps. cxliij. qꝛ ſm Remigium necessitas prope necesse est: ⁊ sine qua quis non potest viuere: que circa victum ⁊ vestitū, ſm apl̄m. j. ad Timo. vj. ⁊ paucissima suppellectilia his annexa, est puro ⁊ fideli oculo estimanda. x. q. ij. ep̄s. ⁊. xij. q. j. clericus. ⁊ c. ep̄s. sed quidam fratres nec prope mortē expectāt: nec prope infirmitatem: nec prope verā necessitateꝫ: qꝛ nullam necessitatem habere volunt nec pati, nec penuriam: que tñ paupertati euangelice, ſm Amb. est annexa. Et Berū sicut superius est probatū in. § s̄. proxi. in eorum originalibus. in. c. lxv. Vere ergo ⁊ veraciter hodie de facto pecunie parū vel nihil a fratribus aliquibus minoribus cōiter obseruat: ⁊ eoꝝ in hoc potissimum per eos apertissime regula violatur. Recipiunt enim aliqui ⁊ quasi oēs maxime cismontani per se ⁊ per personam interpositā denarios ⁊ pecuniam affectu pariter ⁊ effectu: eas sine necessitatibus veris ⁊ emergentibus vel ingruentibus tā pro se deponi faciendo: ⁊ in casibus prohibitis ⁊ p libito expendēdo. vt superius est multipliciter declaratum. Generalis enim eoruꝫ cū toto capitulo generali non posset alicui vnum denarium etiam cā eleemosyne elargiri. vt dixi superius in. § religio. in ver. non posset. in. c. lxj. qꝛ nemo dat quod nō habet: nec habere potest: nec dare. xxviij. di. presbyterū. j. q. j. vētum. c. gratia. ⁊. c. qui perfectioneꝫ. ⁊. q. vij. daibertū. cū. c. seq. de cons. di. iiij. qūo. in prin. ex de iure patro. quod aūt. in fi. Qꝛ denarius fratruꝫ non est nec esse potest: sed illiꝰ qui deposuit quousqꝫ in eoꝝ nō alioꝝ veris necessitatibus ingruentibus sit consumptus. vt in decre. Exijt. ⁊ Exiui de paradiso, luculenter apparet. Et hoc quod est eis ad summam gloriam, carnales ⁊ ceci ⁊ cupidi recipiunt ad suum defectum ⁊ iniuriaꝫ. Prouerb. xviij. Non recipit stultus verba prudētie: nisi ea dixeris que versantur in corde suo. Qꝛ autem gloriantur quidam fratres minores pecuniam non tangere nuda manu: in hoc mores pharisedrum vsurpant: qui decimant mentam ⁊ anetū, culicem colantes, ⁊ camelum deglutiētes. Matth. xxiij. Non enim proprie receptio est in tactu: licet ēt eius contrectatio ⁊ tactus sit eis per decre. Exijt. ex intellectu regule, ab ecclesia interdictus: qꝛ etiā ante pedes apl̄orum olim precia ponebantur: ⁊ ab eis nō tangebant. Actuum. iiij. Multi etiam mundi nobiles pecuniam tangere dedignantur: tñ expendi eam faciunt ⁊ maxima quantitate: qꝛ eorum est. tangeretur enim sicut petra vel lignum pecunia a fratribus: si haberent eam voluntatem habendi ⁊ expendēdi sine peccato: nisi ecclesia prohiberet tamqꝫ speciem mali in fratre minore. j. Thessalonicen. vltimo. j. q. j. emendari. Decens enim ⁊ consequens est ꝙ ab eius etiam contactu debeant abstinere: qꝛ contactus pecunie est etiam ad habendum pecuniam illectiuus: ⁊ qui tetigerit picem: inquinabitur ab ea. Eccl. xiij. Quidam frater noster lector Parisien. dixit mihi ⁊ gloriabatur ꝙ in. xl. annis non tetigerat denarium: ⁊ tamen trecentas libras turonenses habebat recōditas (vt audiui) Et adde hic quod scripsi. s̄. § religio autem. ver. qꝛ vere. in. c. lxj. ⁊ in additione ibi posita que incipit, maxima. Qꝛ autem aliqui fratres ceci dicunt ꝙ pecuniam procuratam legatam vel spōte eis datam deponi faciant apud depositarios fratrum vel nuntios per eos pecunias largientibus p̄sentatos ſm declarationes de licentia prelatoruꝫ: ⁊ sic tuti credunt in suis conscientijs existere, propter hoc solum quia de licentia faciunt eā deponi: Sciāt ꝙ nec prelati nec totus ordo simul iunctus potest dare licentiam ꝙ pecunie deponantur pro fratribus vel in speciali vel in communi. nisi secundum decla-

An p fre minore liceat pecuniā deponere.

rationes predi.cxxi.⁊.c.cxiui.§.pro necessitatibus veris ⁊ proprijs ⁊ presentibus, vel iam ingruentibus. vt ibi. Licentia autem ideo petitur a prelatis: quia ipsi debent scire ⁊ determinare pure ⁊ fideliter pro quibus veris necessitatibus ingruentibus fratrum non aliorum pecunia deponatur. Unde mortaliter peccant prelati: ⁊ preuaricatores regule sunt: ⁊ sunt occasio peccati mortalis subditorum si aliter ꝙ̃ in sepe dictis declarationibus continetur, licentiã dent fratribus ꝙ pro eis aliqua pecunia deponatur. Dupliciter enim peccant tales prelati, tum quia dant licentiam fratribus habendi pecuniam: contra regulam ⁊ declarationem predic. tum quia in peculio cũ eis dispensant quod nedum prelati fratrum minorũ facere non possunt: sed nec aliorum ordinum q possunt alias habere pecuniam in communi. vt extra de sta.mo.c.ij.⁊.c.cum ad monasteriũ. Si de licentia igitur prelatorum pecunia non potest deponi pro fratribus minoribus nisi scḋ declarationes predictas: qd dicemus de illis pseudo fratribus qui solo fratrum nomine gloriantur: qui sine aliqua licentia vel conscientia prelatorum suorum pecunias maxime sine vera necessitate faciunt deponi vbi volunt: ⁊ dispensant pro libito voluntatis. Hi peccant tales mortaliter: ⁊ qr contra regulam ⁊ declarationem predictam, pecuniã recipiunt: ⁊ quia sine licentia proprietarij sunt: ⁊ sicut proprietarij puniendi tã per eorum constitutiones ꝙ̃ per canonicas sanctiones. xij.q.j.non dicatis. extra de sta.mo.super quodam. Quidam etiam fratrũ minorum dicunt, Pauperes sumus: non habem⁹ nisi. xx.solidos: vel.x.vel.v.vel vnum. Uere tales pauperes sunt spiritu: ⁊ sine spiritu: quia etsi pauperes sunt in censu: non tñ in affectu. quia etsi non habent: hoc ideo est quia habere non possunt. parati enim tales sunt recipere sine aliqua necessitate vera: si qui darẽt inuenire valerent: sicut ⁊ semper recipiunt quum offertur: ⁊ sine oblatione quantum possunt procurant. Immo etiam illa modica pecunia que pro eis est deposita non indigent. ⁊ sic illud modicum tenendo, peccant mortaliter. xiiij.q.vlt.furantes. quia nec vn⁹ denarius pro fratre minore deponendus est: nisi pro vera ⁊ non ficta necessitate ingruenti. vt probant declarationes eorum predicte, Et contra tales dixi.ꝫ.verbum Danielis anachorite.ꝫ.in.§.adhuc petita.ver. contra huiusmodi.in c.lxiiij. ꝙ etsi censum habeant pauperis: habent tamen diuitis voluntatẽ. Paupertas enim spiritualis.i. voluntaria ⁊ penuriosa remuneratur a dño: non inuoluntaria, nec abundans. vt probat Grego.in homil.super illud Mat.xix. Ecce nos reliquimus omnia. Et satis de ista materia in. vij.§.preal. superius pertractaui. Nec ergo credant se tales fratres pro modica pecunia excusari contra regulã recepta pro qua peccant mortaliter (vt dixi) sicut pro mille florenis. licet fatear ꝙ qui plus offendunt in affectu ⁊ in pecunie quantitate: amplius puniuntur: immo ⁊ aliquo modo sceleratior videt̃ auaritia in quantitate modica, ꝙ̃ in magna: qr minus de excusatione habet. facit quod no.xcvj.dis.c.duo. Et superius est dictum scḋm Danielem anachoritam in collatione sua.iiij.in lib.collationum Joan.cassia. ꝙ eandem auaritiam quidam in religione committũt in paruis ⁊ paucis: quam in magnis ⁊ pluribus rebus in seculo committebant. Quanta ergo dementia ⁊ bestialitas est maxime in fratribus minoribus pro vno solido quo vere non indigent: ⁊ tenẽt repositum apud repositarium: perdere animas suas: sicut perderent pro centum milibus florenorum: quum tamẽ dicat dñs. Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur? Mat.xvj. extra de simo.c. Mattheus. ⁊ Luce.ix. Tantum autem inualuit ista pestis ⁊ ista manifesta regule preuaricatio in ordine minorum de pecunia: sicut ⁊ in alijs ordinibus: qui tamen tantũ nõ offenduntque aliqui sunt mali fratres minores, ⁊ vtinam non sint plures, pro quibus aliqua pecunia tenetur: etsi veram necessitatem non habeant. Et aliqui mali fratres minores, qui etsi vere nõ indigeãt: eam tamen non respuunt sibi datam: immo tenent eam in cistis suis: ⁊ vt propriã pro libito exponunt. In ordine enim minorum non habent aliqui pecuniam (vt de alijs ordinibus taceamus) quia habere non possunt: quia non inueniunt largitores: sicut conscientia ⁊ experientia manifestat. Aliquotiens fr minor contra alium coram suo prelato super pecunia nedum super alijs ⁊ libris ⁊ suppellectilibus litigat: ⁊ actiones ⁊ petitiones suas intentat: ⁊ libellum format ac si sua esset pecunia. ⁊ vere sua est quantum ad eius voluntatem ⁊ affectum: quum tamen petitio ⁊ repetitio ⁊ actio vero dño pecunie deponenti pro necessitate fratris competat: ⁊ non sibi. Ceci etiam ⁊ preuaricatores eorum aliqui prelati super huiusmodi pecuniarijs questionibus audiunt aliquos: ⁊ faciunt eis iustitie, immo iniustitie complementum. Ceci duces aliqui prelati cum aliquibus suis subditis cecis in foueam mortis baratri pariter incidentes. Luce. vj. Mat.xv. xxxviij.di.que ipsis. extra de eta.⁊ qua. c.pen. Tales vero prelati circũeunt mare ⁊ aridã vt faciant vnum proselitum peiorem se. Mat.xxiij. ⁊ secum ducunt fratres subditos suos tales cum primo gehenne mancipio.s.diabolo plagis multis in perpetuum cruciandos. xl.di.si papa. Et tales ipsi prelati tot mortibus digni sunt: quot in fratres suos de huiusmodi ⁊ similibus criminibus perditionis exempla transmittunt. xj.q.iij.precipue. Quidam etiam minorum fratrum reditus pecuniarios annales vel biennales vel vltra habent: quos sibi in testamento dimiserunt parentes: aut alias a dñis dari sibi faciũt annuatim: sicut faciunt stipendiarij seculares: quum tamen nedum pecuniarios (quod est peius) scḋ nec alios reditus quoscunque habere possint scḋ eorum regulam: qr tanꝙ̃ aduene ⁊ peregrini, vt ibi dicitur, debent ire per mundum mendicando: non reditus habendo. Et est expressum in predicta declaratione eorum, Exiui de paradiso.§.proinde.in cle. Et quãꝙ̃ ordines alij possint succedere in talibus legatis ⁊ reditibus dimissis fratribus suis: ⁊ per eos eorum ordinibus acquiratur: per ea que leguntur ⁊ notãtur. xviij.q.j.c.j.xix.q.vlt.si qua mulier. ⁊ extra de priuilegijs.cum olim propter.in gl. quia quicquid. Non tamen ordo minorum potest succedere alicui: nec per fratres ei potest acquiri: qr non potest habere propriũ in cõi sicut alij ordines. vt in predicta declaratione. Exijt qui seminat. ⁊ Exiui de paradiso. liquido continetur. Illud etiã quod in ordine minorum in aliqua prouincia statui consueuitque gardian⁹ tantum ⁊ custos tm̃, ⁊ minister tm̃ dare possit: si ad pecuniam referatur: contra regulam ⁊ declarationes est: qr tot⁹ ordo non potest dare vnum denarium: quia non est suus: nec potest eo vti. vt superius est declaratũ. Donare enim ad dñm vel administratorem rerum pertinet. extra de donationibus. ceterũ. Sed nullus frater minor potest esse dñs vel administrator pecunie,

Fres minores nihil oino dare pñt.

vt patet per declarationes predictas. Illud etiam quantum sit contra eorum statum: quis cecus nō videret? Recipiunt enim ⁊ petunt aliqui prelati eorū pecunias ⁊ res apostatarum suoꝝ: quas extra ordinē sunt adepti: quum nunq̄ ordini minoꝝ possit acquiri per aliquem fratrem aliquid. vt in preal. decre. exiui. §. proinde. Nec obstat quod legitur ⁊ no. xviij. q. ij. abbates. q2 illud loquitur in ordine quocunq̄ alio qui potest habere propriū in cōi. Et cui per monachum vel fratrem alium acquiritur vagabundū: sicut acquiritur dño per seruum fugitiuum. ff. de acqui. pos. l. j. §. per seruum. Si autē religiosus esset expulsus: vel rediens ad ordinem non admissus: tunc etiam monasteriuꝫ prius non succederet ei in bonis extra monasterium acquisitis: quia seruus pro derelicto habitus nō acquirit dño. ff. de stipula. seruo. qđ seruus. ⁊ expressum. C. de lati. liber. tollen. l. j. §. sed ⁊ scimus. ⁊ no. preal. c. abbates. ⁊ extra de infan. ⁊ lan. expo. c. vnico. ⁊ Inno. extra de priuil. cum olim. ij.

Sed nec minus absurduꝫ est, ꝙ qñ frater minor moritur: prelatus aliquis eius preuaricator regule ⁊ cecus, facit ei suā elemosynā pecuniariam assignari: ⁊ eo mortuo eam retinet vel retineri facit pro communitate contra deum ⁊ statum suum: quia ordo nedū in pecunia in qua nihil hꝫ facere: sed nec in re aliqua fratri succedit. Nam pecunia que erat deposita pro illo fratre: eo mortuo reddit ad illū dominum ⁊ deponentem pro quo antea tenebatur. vt in preall. decre. exijt. ⁊ c. exiui. ⁊ tantum in illa pecunia habet facere ordo: quantum in illa que remansit in arca illaꝫ deponentis. Si autem non inueniatur deponēs aut heredes eius: illam pecuniam que stabat pro fratre mortuo, hꝫ diocesanus eps pro deponētis aīa dispēsare: sicut habet facere de incertis: q2 ipse est ⁊ esse dꝫ dispensator ⁊ pater pauperuꝫ principalis. xij. q. ij. sancimus. ⁊ c. mos. c. concesso. c. quatuor. ⁊ q. j. eps habeat. extra de testa. tua. de iude. cuꝫ sit. in aut. de sanc. epis. §. si autem. C. de epis. ⁊ cleri. nulli licere. C. cōmunia de succes. aut omnes peregrini. Vide qđ scripsi. s. in. §. in predictis. ver. si queris. in c. lxv. Alia autē preter pecuniam, que reliquit frater moriens: ad vsum fratrum ordinis remanent: q̄diu rerum illaruꝫ dator ⁊ proprietarius patietur: quia donator nō potuit transferre in ordinem proprietatis non capacē etiam in communi proprietatem illarum rerū, quas ordini vel fratri ad vsum tantum concedere potuit: vsq̄ ad sue vel suorum heredum beneplacitum voluntatis. Non eniꝫ donator talis vel testator potuit facere quin in donatione sua vel legato leges ecclesie ⁊ declarationes locum haberent fratrum minorum proprietatis incapacium. extra de testa. requisiti. legitur ⁊ not. i. rū. ⁊ in gl. x. q. j. Usus autem illarum rerum dispensabitur per prelatos ordinis: sicut eis cū fratribus videbitur expedire. vt in preal. decla. exiit.

Item tota die faciunt pictanciam aliqui fratres pro quorum necessitatibus pecunia est deposita, bonitati fratrum vel prelatis vel aliis specialibus suis amicis fratribus ⁊ secularibus. Condemnantur etiam per prelatos aliquos fratres aliqui ad eas faciēdas quod totum est baratariа ⁊ contra statuꝫ: vt superius tactum est. quia pecunia pro necessitate fratris p̄senti vel ingruenti deposita: quia nec aliter deponi potuit: nec debuit ſm declarationem predi. in alienos vel alios vsus expendi non potest sine voluntate deponentis q̄ fratri necessarios ⁊ ingruētes pro quo est deposita. vt preal. c. exijt. Iterum qua conscientia ceci ⁊ carnales prelati quidaꝫ eorum maiores vt minister ⁊ custodes, possunt condemnare ⁊ taxare ⁊ collectas imponere super gardianos ⁊ vicarios eoꝝ in certa pecunia exsoluenda eis ⁊ contribuenda pro eorum necessitatibus aut prouincie: ⁊ mandare per obedientiam ⁊ aliquotiens sub pena excōmunicationis quam ipso facto incurrunt nisi dederint? Hoc n. totum contra statum eorum est ⁊ regulaꝫ. Pecunia enim assignata pro necessitatibus loci fratrū, nunq̄ potest sine licentia expressa concedentis in vsus vel necessitates prelatoruꝫ vel prouincie deputari. vt in preal. decre. exijt. ⁊ illa maledicta obedientia non est timenda nec seruanda: quia contra regulam ⁊ declarationes eius est: ⁊ contra deum. xj. q. iij. non enim. c. si dñs. c. iulianus. c. qui omnipotentem. c. qui resistit. c. si imperatores. c. si is. Nec illa sententia excommunicationis timenda est nec seruanda: quia errorem continet intolerabilem. s. peccatum. vt legitur ⁊ no. extra de senten. excō. per tuas. vbi de hoc. ⁊ c. venerabilibus. lib. vj. De pecunia fratrum aliquoruꝫ studentium quid dicemus? Illi eniꝫ tales absq̄ aliqua conscientia cum tota instantia. j. Cor. viij. scientia eā extra necessitates veras presentes vel ingruentes recipi faciunt ⁊ expendi. Primo procurando studia: ⁊ frequenter emendo muneribus ⁊ adulationibus. j. q. ij. sunt nonnulli. ⁊ inquietationibus: ad que vadunt ⁊ in quibus stant assidue cum pecunia. Quuꝫ enim ſm decla. predic. deponi nunq̄ possit pecunia nisi pro necessitatibus veris presentibus vel iaꝫ ingruentibus fratrum: vt sepe dictum est: postq̄ ordo per obediētiam non procuratam non mittit fratres ad studium: sed potius ipsi cum suis ambitionibus se mittunt: que necessitas potest dici, que est potius ⁊ verius importunitas, studia procurare in quibus expendunt tantas pecunie quantitates, quas nūq̄ tantas in seculo habuerunt? nec loquendo verisimiliter. Vere talis non est necessitas: quia ordo plenus multis est studentibus ⁊ regulam frangentibus: ⁊ vtinam talis ⁊ tanta in ordine scientia inflatiua. ex̄ de renun. nisi cum pridem. §. pro defectu. j. Cor. viij. scientia nunq̄ esset: occasione cuius quorundā fratrum conscientia est consumpta. contra quos Paulus. j. ad Cor. j. ⁊ xlix. di. c. j. ver. albuginem. Vere ergo non est talis necessitas: sed presidendi ⁊ ambitionis cupiditas, ⁊ tollendi desuper caput iugum obedientie regularis. Vere enim hodie aliqui fratres q vadunt Parisios maxime ⁊ alio de gratia ⁊ licentia, non proprie de obedientia: nō vacant vt studeāt ⁊ sibi ⁊ aliis proficiant. vt extra de magistris. c. viii. sed vt preemineant: ⁊ ordinem ⁊ fratres cū suis partialitatibus ⁊ diuisionibus et honoribus ⁊ pompis ⁊ dissolutionibus inficiant. Nam veraciter aliq magistri ⁊ lectores primi ⁊ precipui regule preuaricatores ⁊ ordinis destructores. Legem dedit eis euāgelicam legislator almus Franciscus: ⁊ nemo ex eis ad literam seruat legem. Jo. vij. Utramq̄ legem regule nouam ⁊ veterem verbis predicant: moribus impugnant: tota die disputant: tota die syllogismos componunt: ⁊ tota die forasterias ⁊ hospitia implent. ex̄ de vita ⁊ hone. cle. a crapula. calices fecundos euacuant: loculos copulant. xij. q. j. nolo. ⁊ post buccas rubentes. xxxv. di. ecclie. ⁊ eructantia viscera de crapula ⁊ ebrietate, de paupertate regule sacratissime carnales intellectus euomunt. xxxv. di. ecclie principes. In capitulis regulam allegant: ⁊ regulam beatificant: et digito eam mouere nolunt. Vere successo-

Fratrum minorum extra cenobia studētiū delicta

res tales ꝛ heredes filij scribarū ꝛ phariseoꝝ: quia
ad eorū vitia deuenerunt. Mat.xxiij. xxvi.q.vij.al
ligant. Qua ergo conscientia miseri maxime euntes
de gratia Parisios soluunt pro expensis: ꝛ alij fre
stabularij recipiunt tantā.s.xxx. florenos pro anno
pecunie quantitatem? quorum parentes in mundo
vix vnq̃ꝫ vnum habuere florenum: ꝛ vix ventreꝫ pa
ne miliaceo repleuerunt. xij.q.ij.gloria. Non video:
nec aliquis habens oculum simplicem ꝛ clarum po
test videre: sed video ꝙ expresse est contra regulaꝫ ꝛ
declarationes predictas. Deinde quum sunt in stu
dio aliqui non contenti vita communi fratruꝫ: emi
frequēter faciunt aliqui omni die comestibilia ꝛ po
tabilia: adinuicem sibi pictancias faciunt: ꝛ symbo
lizant pro gula. tunicas delicatas emunt. libros pre
ciosos ꝛ vere superfluos, multos non necessarios e
munt ꝛ scribi faciunt. pecunias sibi mutuant adin
uicem: ꝛ frequenter secularibus libros emunt ꝛ vē
dunt: nec per procuratores Romane ecclesie: per quos
tamen hodie venditiones, ꝛ emptiones, ꝛ permuta
tiones, quietationes, remissiones, donationes, loca
tiones, ꝛ alij contractus ad veros dominos ꝛ admi
nistratores pertinentes fieri non possunt: quia per
dñm papam Joā. xxij. reuocati sunt. vt in sua consti
tutione, Ad conditorem canonuꝫ, incipiente dicitur
manifeste. Qua constitutione nihilominus non ob
stante, quidam fratres abutuntur procuratoribus
sicut prius, ꝛ aliqui absq̃ꝫ aliquo procuratore sicut
pessimi proprietarij predictos actus exercent: quuꝫ
hodie in ordine nec extra ordinem: nec per fratres: nec
per alios nomine fratrū, multo minus nomine pro
prio, quuꝫ ad eos non pertineant: aliquid de rebus
fratruꝫ cum aliquo possit de predictis actibus exer
ceri: nisi soluꝫ per illos qui res quarum vsum habēt
fratres, fratribus dederunt: ꝛ qui sunt veri proprie
tarij ꝛ domini earundem. Loca auteꝫ fratrum libri
ecclesiastici ꝛ vasa ꝛ alia ecclesie paramēta, siue que
habet vel habebat ordo ante illam constitutionem,
Ad conditorem canonum. siue que postmodum ha
buit: non possunt distrahi nec aliquo titulo alienari:
sine voluntate expressa Romani pontificis qui ad
huc in talibus sibi proprietatem ꝛ dñiuꝫ reseruauit.
sicut in dicta constitutione. ad conditorem, continne
tur expresse. De fratribus autem euntibus per ve
ram obedientiam non procuratam, quia tunc nō est
licentia si procuretur: quãq̃ꝫ in literis prelatoruꝫ obe
dientia vocetur: ad studia de voluntate pecunias p
cis deponentium satis crederem ſm declarationem
Nicolai que concedit fratribus libros scientiales ꝛ
studia: ꝙ expensas necessarias possunt facere pro eis
illi depositarij vel nuntij eorum tenentes eleemosy
nas: libros paucos ꝛ necessarios ꝛ pauperes ipsis
facere: emere tunicas viles ſm regulam: ꝛ alias ex
pensas necessarias de illa deposita recipere pecunia.
Quia ex quo eis studia concedūtur, ꝛ omnia illa ne
cessaria sine quibus studere non possunt, concessa sunt
c. pre. declara. extit. ex̃ de offi. dele. preterea. ꝛ. c. prudē
tiam. ꝛ. c. suspitionis. ꝛ. no. ij. q. vij. cum pastoris. xij.
q. j. non dicatis. ex̃ de accusa. ex parte. j. in glo. ij. ꝛ per
Jo. an. extra ne cle. vel mo. vt periculosa. in gl. ꝛ tūc.
lib. vj. Magis tamen consulerem ſm beatuꝫ Fran
ciscum viaꝫ simplicitatis ꝛ purioris paupertatis te
nere: non eundo per studia cum bursis, ꝛ bursarijs,
cum equis ꝛ summis librorum ꝛ supellectiliuꝫ: qꝛ
occasio depositionis pecuniarum pro necessitatibus
fratrum preuaricationeꝫ regule propter abusum cō
muniter operatur. qꝛ vbi lex declarationis de facto
pecunie, ibi ꝛ occasio preuaricationis. Lex enim ſm
Paulum iram operatur. ad Ro. iiij. Ubi enim non
est lex, nec preuaricatio. vt ibi. ergo a cōtrario vbi de
claratio de facto pecunie fratrū: ibi preuaricationis
occasio. vnde ꝛ sancta eorum regula dicit. Precipio
firmiter fratribus vniuersis vt nullo modo per se vel
per personam interpositā recipiant denarios vel pe
cuniaꝫ. Sed fratres multi recipiunt omni modo: nō
negatiuam sed affirmatiuaꝫ tenentes: que carnis est
magis amica. Et hoc ex occasione alicuius modi quē
predicta Nicolai declaratio adinuenit: qui modus
satis purus si seruaretur, difficillimus ꝛ subtilissim⁹
ad seruandum a paucis bene obseruatur. Adde qđ
scripsi. s. in. §. religio autem. ꝟ. vtinam. cum. ꝟ. se. in
c. lxj. Uolentes enim fratres per vias incedere am
pliores ꝛ a puritate promisse euangelice pauperta
tis recedere, contra voluntatē beati Francisci decla
rationes fieri procurarunt: qꝛ mādauerat pater per
obedientiam in testamento suo quod fecit, ꝙ fratres
pro nulla re a sede apostolica literam aliquam impe
trarent: preuidens per declarationes apostolicas ꝛ
priuilegia regulam relaxandaꝫ sicut impresentiarū
videmus. Si tamen declaratio seruaretur: tuti starēt
in conscientijs fratres. sed ex spiritu tepescente ꝛ de
clarationum occasione nec regula nec declaratio cō
muniter obseruatur. Quia cum ad literam etiaꝫ de
facto pecunie ꝛ de sancta paupertate ꝛ de alijs regu
le articulis vult regula obseruare: declarationibus nō
indiget. qꝛ vnctio spiritussancti eam declarat ꝛ do
cet. j. Joan. ij. extra de sacra vnc. c. vnico. §. de secūda.
Et bonā habentibus voluntatē non est regula diffi
cilis: sed facilis ꝛ possibilis: quia non est aliqua lex
de impossibili. ff. de re. iur. impossibiliū. extra de pac.
c. fi. Et erroneum est dicere ꝙ sancta Romana eccle
sia mater omnium ꝛ magistra. extra de priui. antiq̃.
regulam impossibilem confirmasset: aut legē captio
sam fratribus dedisset. vt est expressum. di. iiij. erit au
tem. xxvij. q. j. de viduis. ij. Unde propriissime potest
dici de declarationibus super regulam fratrum mi
noruꝫ: quod dicitur de creaturis. Sapi. xiiij. ꝙ facte
sunt in odium ꝛ in tentationeꝫ anime hominum: ꝛ
in muscipulam pedibus fratrum insipientium. Naꝫ
vt dixi quum regula pecuniaꝫ nullo modo recipi pa
tiatur: fratres nonnulli ex declarationum aliquali
modo ꝛ occasione eaꝫ recipiunt indistincte. quia oc
casio pecuniarum ſm declarationes pro necessitati
bus fratrum depositarum preuaricationem regule
cōiter operatur. facit enim multa occasio ꝛ opportu
nitas. extra de eo qui cog. consang. vx. veniens. Et
ſm apostolum. j. Thessa. vlti. Ab omni specie mala
abstinendum est. j. q. j. emendari. extra de vi. ꝛ ho. cle
ricorum. ab omni. ꝛ de simo. audiuimus. Et secun
dum Jsaac de vita contemplatiua, quum rerum op
portunitatem accipimus nosipsos non possum⁹ con
tinere. Et qui occasionem peccati non tollit: ſm eūꝫ
inuitus trahitur ad peccatum. nec tamen talis sim
pliciter est inuitus. xv. q. j. merito. ꝛ. c. non est qꝛ vo
luntarius occasionem peccandi accipit. nemo enim
peccat inuitus. vt pre. c. non est. ꝛ. §. j. vbi de hoc. ꝛ
de pe. di. ij. si enim. ꝛ. xxiij. q. iiij. vasis ire. alias est. §.
sub. c. nabuchodonosor Depositio ergo scilicet pecu
nie facta pro fratribus, preuaricationis regule occa
sio est. Est. n. occasio delicatas expensas ꝛ superfluas
faciendi: ꝛ necessitatem veram in falsam commutan
di: ꝛ veram paupertatem rumpendi. Ex occasionē

Regule beati Frā cisci decla rationes culpātur.

ergo declarationum ab ecclesia sancta sanciatarum ⁊
male seruatarum, data est occasio communiter fratri
bus infirmis contra eorum regulaz pecunias habē
di recipiendi ⁊ eis abutēdi. licet ecclesia sancta Ro
mana has sancte ⁊ sancta intentione ediderit: pro-
pter fratrum multitudinem relaxatam: quibus ar-
cta via. Mat. vij. maxime de facto pecunie sancte re
gule videbatur. Et qꝛ in ordine tepuerat feruor pri
mus ⁊ apostolicus ⁊ Frācisci: ⁊ a via discesserat sim
plicitatis: ⁊ viaz acceperat scientie curiositatis. Un
de (vt dixi) data occasione pecuniarum per declara
tiones vere facta est in ordine paupertatis religio
preuaricatio cōmuniter generalis. ⁊ quod ab eccle-
sia prouisum fuit ad remedium fratrū infirmoꝝ, te-
tendit ad eoꝝ noxam vnde propterea reuocande es
sent declarationes ad hoc exp̄ssum. extra de rescrip.
statutum. i. rñso. lib. vj. ⁊ de excep. pia. j. rñso. lib. vj. ⁊
de sent. ex. alma. j. rñso. lib. vj. lxiij. di. §. verum. ex̄ de
deci. suggestum. Si abesset regula literalis: daretur
sine alia glossa sicut ab initio fuit data. Non enīz pa
ter benedictus almus Franciscus vir totus aposto
licus tale remedium ad non rumpendum euangeli
cam paupertatem: quam suam matrem ⁊ sororem ⁊
dominam appellabat, potuit inuenire: vt se christi e-
uangelio totaliter conformaret: qui de nullo modo
recipiendi pecuniam per se nec per personaz interpo
sitam vt continetur in regula a spiritusancto dictata
firmiter preciperet suis fratribus vniuersis. Unde
(vt dixi) contra voluntatem eius patefactam in te-
stamento fratres fecerunt ⁊ contra suam obediētiā
illi qui declarationes a sede apostolica procurarunt.
Et licet dñs Nicolaus papa in declaratione sua di-
cat ꝙ fratres non sunt obligati ad eius testamentuz
seruandum: quia ille almus Franciscus successores
non potuit obligare: quia non habet imperiuz par
in parem. extra de elec. innotuit. Nec credo salua ec-
clesie veritate ꝙ parem in ordine in spiritu ⁊ de fac
da circa hoc volūtate dei habuit vel habebit. Si. n.
(vt dictum est) litera regule literaliter est possibilis
ad seruandum: ad quid declaratio? Nec enim regu
larum institutores scripserunt eas figuraliter: qꝛ tūc
esset obligatio in figura. de con. dist. ij. reuera. xxxv. q. j.
§. hoc itaqꝫ. sed literaliter. ⁊ talis litera non occidit:
sed viuificat. nec iudaizat obseruans: sed christianis-
zat ⁊ apostolizat. extra de sacra vnc. c. vnico. §. fi. Cre
do in hoc eum condescendisse infirmitati communi
tatis fratrum nolentium sequi perfectissimam volū
tatez beati Francisci edocti a spiritusancto ⁊ sanctū
rigorem eius ⁊ testamenti sui. quo durante sctā paup
tas in ordine perdurasset. Nec dicere intendo (qđ
absit) ꝙ papa regulam non potuit declarare. qꝛ be-
ne scio ꝙ sicut eaz potuit dare ⁊ confirmare: ⁊ dedit
⁊ confirmauit ita tam potuit declarare. qꝛ ad quem
spectat datio legis ⁊ priuilegiorum ⁊ regularū ⁊ edi
tio: ad eum pertinet ⁊ interpretatio ⁊ declaratio. xj.
q. j. §. ex ijs. C. de legi. l. vlti. extra de sen. ex. inter alia.
extra de iudi. cum venissent. vbi de hoc. sed quia etsi
hoc dñs papa proculdubio potuit ⁊ bonā intentio-
nem habuit: beato tñ Francisco non placuit. Nam
⁊ beatus Paulus ⁊ beatus Barnabas de societa-
te beati Joannis cognomento marci. Act. xv. discor
dauerunt ⁊ separati sunt bona intentione ⁊ zelo. sic
in casu nostro. Non autem credo ꝙ almus Francis-
cus testamentum suum quod est sue regule declara
tio: ⁊ christi ⁊ sua intentio: spirituale nō carnale, nō
temporale sed eternale, alio spiritu fecerit ⁊ dictaue-
rit ꝙ quo regulam sanctam suam: sed vtrunqꝫ spiri
tus dei viui digito consignauit. Nec enim quum te
stamentum fecit: erat minus perfectus immo ma-
gis. qꝛ crescebat de virtute in virtutem sicut vir iu-
stus. ps. lxxxiij. Prouer. iiij. de pe. di. ij. non reuerte-
bantur. ⁊ c. dum sanctam. Nec minus de voluntate
dei sciuit: immo plus, ꝙ quando spiritusancto dictā
te conscripsit regulam: immo magis cum deo coniū
ctus erat ⁊ illuminatus magis quādo fecit testamē
tum suum prope finem suum: ꝙ quando conscripsit
regulam parum post conuersionem suam. Sed (vt
dixi) fratres minores tepefacti a sancto feruore pa-
trio ⁊ patrum suorum primorum nauseantes super
mannia cibum angelicum. i. regulam pascentem ani
mas per virtutes ibi insertas ⁊ dicentes, Quis da-
bit carnes ad vescenduz? Recordamur piscū quos
comedebamus in egypto gratis. In mentez venīūt
nobis cucumeres ⁊ pepones, porriqꝫ ⁊ cepe ⁊ allia.
Anima nostra arida est. Nihil aliud respiciunt ocu-
li nostri nisi man. Nume. xj. querentes occasionez re
cedendi a rigore sancte paupertatis ⁊ humilitatis ⁊
ab obseruantia regule ⁊ euangelij possibili literali: q̄
nedum possibilis erat ⁊ est feruorem bone volunta
tis habentibus: immo suauis ⁊ leuis. Mat. xj. ⁊ fꝫ
Aug. Amor immania ⁊ difficilia facit leuia. Non cu
rantes seruare voluntatem patris: quam in testamē
to suo fratribus notificauerat ⁊ seruare mandaue-
rat. Et sic fractores testamenti ⁊ indigni hereditate
perfectionis euangelice: que maxime in paupertate
⁊ humilitate ⁊ charitate consistit. xj. q. ó. j. sylucster. a
sede apostolica declarationes ⁊ priuilegia plurima
impetrarunt. per que a sancta paupertate ⁊ humili-
tate quasi omnimode recesserunt. Nam eoruz priui
legia per que nemini subsunt nisi sedi apostolice: eos
in superbiam erexerunt: ⁊ in contumaciam ꝯtra om
nes prelatos. Quum enim omni creature fm beatū
Petrum. j. Pet. ij. ⁊ extra de ma. ⁊ obe. solite. j. rñso.
quilibet debeat esse subiectus propter deum ⁊ pro-
pter meritum sancte humilitatis. quia filiorum Be
lial qui interpretat absqꝫ iugo. j. Reg. x. est nolle sub
esse. sed semp dominari velle. vt lucifer. Esa. xiiij. con
tra quos Bern. Quanti vsqꝫ hodie feda sequuntur
infeliciaqꝫ vestigia? Immo ꝙ pauci euadūt quibus
libido dominandi non dominetur? Quem sequ. mi
ni miseri? Nonne iste est mons in quem ascendit an
gelus: ⁊ factus est diabolus? Maxime fratres mino
res qui magis humiles esse debent ꝙ homines de
mundo: per regulam ⁊ professionem ⁊ vocationem
suā omnibus subesse debent: maxime dominis epi-
scopis ⁊ alijs prelatis ⁊ ordinarijs locorum ⁊ sacer
dotibus: ⁊ eis honorem ⁊ reuerentiam exhibere: si-
cut ipse pater in regula ⁊ in testamento mandauit.
Uerus enim humilis nedum superioribus sed infe-
rioribus subijcit se. sicut christus subiectus erat ma-
tri ⁊ Joseph. Luc. ij. Et est iustitia omnis: sicut dicit
dñs Mat. iij. Joanni baptiste. sic enim decet serua-
re omnem iustitiam. que est fm gl. ibi. subdere se mi-
nori. Eorum priuilegia faciunt eos contendere tota
die: quum aliam maxillam deberent porrigere ferē
ti. Mat. v. xxiij. q. j. §. j. Ego autem titius darem ala
pam seculari: ꝙ modicum verbum iniuriosum dice-
rem aliquibus fratribus minoribus. tāta hodie eo-
rum est impatientia ⁊ superbia. Faciunt etiam eos
contemnere prelatos ecclesiarum: ⁊ occasione priui
legiorum magis sunt insolentes ⁊ magis delinquūt.
qꝛ facilitas venie incentiuum tribuit delinquendi.

xxiij. q. iiij. est iniusta. de facto: vt dicit ibi glos. non de iure. ⁊ extra de vi. ⁊ ho. cleri. vt clericoꝝ. Quã tamẽ pretextu priuilegioꝝ non deberet crescere flagitiorũ authoritas. C. de priuil. scho. l. ij. lib. xj. Nec remissio peccatoꝝ det licentiã delinquendi. j. q. vij. exigunt. de pe. di. iij. sane. Et dicit imperator. Non permittas delinquẽtes aliquibus priuilegiis vti. in aut. de mã da. princi. §. q̃ si delinquentes no. extra de priui. tuarum. Et faciunt se timeri sicut domini: non sicut serui christi, qui timent ⁊ nolunt timeri. s̃m fratrẽ Egidium sed ab omnibus diligi. quia timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorẽ. j. Joan. iiij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Non enim dicitur homini vt terror suus ac tremor sit contra homines: sꝫ super cuncta animantia terre. Gene. ix. vbi Gregor. Homo quippe brutis animalibus natura prelatus est. ⁊ idcirco ei dicitur vt ab animalibus non ab hominibus timeatur. quia contra naturam est superbire: ⁊ ab equali velle timeri. naturaliter enim omnes sumus equales: sed peccatum facit subesse. xxij. di. de constantinopolitana. Item priuilegia liberant fratres ab oppressionib⁹ ⁊ grauaminib⁹ ⁊ iniuriis mũdanoꝝ, quum tamen ista sit professio apostolica, in tribulationibus gloriari. ij. ad Coꝝ. xij. ⁊ Actu. v. in fin. Ibant apli gaudentes a conspectu concilij: q̃m digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliã pati. ⁊ Roma. v. sed ⁊ gloriamur in tribulationibus. Bern. Testimonium diuini amoris. nullum credibilius: nullꝰ certius in hac vita: q̃ increpatio que superbiam, negligentiã, ⁊ ingratitudinem repellit. quo triplici vitio omne genus religiosorum periculose laborat. Et super illud. ps. cxviij. Exarserunt sicut ignis in spinis. dicit Greg. Per flammas detrahentium ⁊ persequentium iustorum vita comburit sed si que poterant esse peccatorum spine: concremãtur. Item Greg. Abel esse renuit quem Cayn malitia non exercet. vij. q. j. §. cũ ante. vbi de hoc. xxiij. q. iiij. hec autem. Item Mat. v. persecutionem sustinẽtibus dicitur q̃ ipsoꝝ est regnum celoꝝ: ⁊ vasa figuli probat fornax. homines autem iustos tentatio tribulationis. de pe. di. ij. si enim. vltra. ij. colũ. ibi. ⁊ vasa. Et Grego. Quisq̃s appetit plene vitia euitare: studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare: vt tanto post mundior ad iudicẽ veniat: quãto magis nunc ei⁹ rubiginẽ ignis tribulationis purgat. Et. j. Pet. ij. Chris passus est p nobis vobis relinquens exẽplũ ⁊c. Itẽ quũ p̃uilegia sint lex p̃uata. di. iij. priuilegia. ⁊ ex̃ de Ab. sig. abbate. nõ est viroꝝ perfectorum leges cões abiicere: sed eas perfectius aliis obseruare. Unde super illo verbo. j. Timo. j. Justo non est lex imposita. dicit Bern. Alia est lex promulgata a spiritu seruitutis in timore: alia a spiritu libertatis in suauitate data. nec sub illa coguntur filij: nec sine ista se viuere patiuntur. Uis audire quia iustis non est lex imposita? non accepistis, ait Paulus, spiritũ seruitutis iterum in timore. Roma. viij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Uis audire quia sine lege charitatis nõ sunt: sed accepistis, inquit, spiritum adoptionis filiorum. Unde quod dicitur. j. ad Timo. j. Justo non est lex imposita, intelligitur. i. non tanq̃ inuitis imposita. sed volũtarijs eo liberaliter data quo suauiter inspirata. Sancta ergo est omnis lex iusta propter transgressionem prohibendã ⁊ puniendã. Ũn Gala. iij. Lex posita est propter transgressionem. ⁊ dist. iiij. facte sunt. ⁊ in prohe. decre. Rex pacificus. ⁊ in prohe. vj. li. Hic adde quod scripsi. s̃. in. §. rursus. Ꝟ. tria autem. cum. Ꝟ. seq. qui incipit. sic etiam intelligitur. lij. c. ⁊ in. §. religio. Ꝟ. non errauit, in c. lxj. Propter causas predictas pater almus Franciscus noluit in ordine suo haberi priuilegia. sed dicebat. Hoc est priuilegium pro me ⁊ fratribus meis: nullum scilicet habere priuilegium super terram: sed omnibus obedire: ⁊ inferiorem me omnibus reputare. Unde cõtra voluntatem suam a sede apostolica priuilegia impetrarunt. vt patet in testamento suo: ⁊ sepius supra dixi. s̃. in. §. religio. ver. tollat inquam. in c. lxj. Ũn quũ transiret per Lombardiam: ⁊ in quodam loco fratrum dixissent sibi fratres q̃ quoddam priuilegiũ impetrarant pro quodam fratre magno predicatore, q̃ per totam Lombardiam authoritate apostolica posset libere predicare. pater priuilegiũ sibi fecit dari ⁊ cultellum: quo totum illud priuilegiũ minutatim abscidit ⁊ proiecit in ignem. Declarationes etiam (vt dixi) maioris preuaricationis occasio fuerunt. nam sicut experientia manifestat ⁊ veritas occulta: quanto in ordine facte sunt plures declarationes: tanto sunt plures preuaricationes. Sensus enĩ ⁊ cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia. Gen. viij. ⁊ procliuis est cursus ad voluptatem. ⁊ imitatrix natura vitiorum dicitur in cõcilio Toletano. xx. q. iij. procliuis. xij. q. j. c. j. Uolens autem seruare pure ⁊ simpliciter ⁊ etiam literaliter suam regulam sanctam ⁊ possibilem ⁊ supererogantem aliis regulis in vita ⁊ in merito. procliuitatem illam facile vincit. Quamq̃ autem, vt supra dixi, declarationes Romanoꝝ pontificum contra voluntatem beati Francisci (ne per occasionem earum fratres recederent a regule puritate) fuerint impetrate: quia spiritus prophetie non semper est in sanctis. de pe. di. ij. querendum est. alias est. §. sub. c. valida. credo declarationes per spiritũsanctũ ab ecclesia emanasse: quia statum euangelicum ⁊ eius perfectionẽ declarant ⁊ confirmant. que perfectio tpe pape Jo. de caturco. xxij. fuit vehemẽtissime impugnata: ⁊ regula ⁊ declarationes. sed veritas apud Esdram valet ⁊ inualescit. viij. di. consuetudo. ⁊ Esdre. iiij. declaratione non indiget: quia ipsa per se clarissima est: ⁊ nedum possibilis sed facilis ⁊ suauissima. vt supra dixi in. §. religio. ver. non errauit. in c. lxj. bonam habẽtibus voluntatem, ⁊ gustantibus spiritumsanctum ⁊ verẽ expropriatis a mundo, ⁊ crucifixis mundo. Sed sicut scribitur Prouer. xviij. verum est q̃ occasiones querit qui vult discedere ab amico. sꝫ hoc intelligo de falso amico. Naꝫ Eccl. vj. quinq̃ amicoꝝ genera distinguunt. sed q verus amicus est regule: q̃ eam diligit ⁊ eã seruat: nec querit ab ea recedere. q̃ omni tpe diligit qui verus amicus est. Prouer. xvij.

De glossis factis contra regulaꝫ beati Francisci per Geraldum Generalem ministrũ ⁊ quosdã alios ministros Prouinciales tpe d. Pape Joan. 22. Auinione, ⁊ de improbatione earum. Cap. 67.

Porro ad veritatem ⁊ defensionem sancte regule fratrum minoruꝫ sciendũ est ⁊ memorie commendandum futuris temporibus profuture, q̃ (sicut. s̃. §. proximo. s̃. Ꝟ. non enim. dixi ⁊ probaui) ad illuꝫ scilicet Romanum pontificeꝫ pertinet regule declaratio: ad quem pertinet eius concessio ⁊

confirmatio. Item quum regula sancta fratrum minoꝝ sit medulla euangelij ſm beatum Franciscum ⁊ de eo sit tracta: ad quem pertinet euangelij declaratio: ad eum pertinet ⁊ regule euangelice elucidatio. quia hec de maioribus causis est. xvij. dist. nec licuit. extra de bap. maiores. in princ. Hoc ideo scribo quia tempore domini pape Jo. xxij. anno pontificatus eius. xvj. quidam viri Belial pseudo fratres minores inimici dei ⁊ beati Francisci euangelij christi ⁊ regule predicte ⁊ vere ordinis sceleratissimi proditores ⁊ destructores. ⁊ in ordine eodem scilicet fratrum minorum quidam eoruꝫ prelati ⁊ ij precipue querentes que sua sunt. Phil. ij. viij. q. j. sunt in ecclesia. ponentes os in celum ventribus gradientes super terram. xxj. dist. in tantum. non recte cogitantes, sed malignissime contra sanctum ordinem ⁊ regulá machinantes. Sap. ij. ⁊ Hiere. xviij. que duo. c. percutiunt valide istos impios: procurarunt cuꝫ predicto dño papa Joanne ⁊ quibusdam cardinalibus declarationes omnes factas super regulam a sede apostolica, maxime decre. dñi Nicolai totaliter reuocari. allegantes quod ego supra de testamento patris dixi in. §. ӡ. proximo. ver. nec dicere intendo. sed ipsi meo ⁊ sancte regule contrarium intellectuꝫ habentes, vt regulaꝫ destruerent: dicentes (vt dixi) ꝙ contra voluntatem beati Francisci fuit ⁊ contra suuꝫ testamétum aliquá declarationem super regulam a sede apostolica impetrare. ⁊ ꝙ declarationes erant fratrum ligamina. ⁊ ꝙ sine declarationibus melius poterat regula obseruari. ⁊ ꝙ declarationes erant impossibiles ad seruandum. fingentes se pro zelo regule ⁊ testamenti hoc dicere: quum tamen tacite ⁊ subdole ipsam per huiusmodi reuocationem declarationum intenderent destruere. sicut apparet in eorum declaratione. immo potius destructione nefandissima ⁊ falsissima ⁊ carnalissima quam fecerunt super regula ante dicta. Declarauerunt enim authoritate propria nulla eis a domino papa potestate concessa, sed zelo diabolo concitati (quod nunqꝫ fuit in ordine ab aliquo generali ministro vel capitulo attentatú) regulam expresse contra regulam. s. ꝙ illud quod dicitur in capitulo regule. Precipio firmiter vniuersis fratribus. vt nullo modo denarios vel pecuniaꝫ recipiant per se vel per aliam personam interpositaꝫ tamen pro necessitatibus infirmorum ⁊ alijs fratribus induendis ⁊c. ꝙ illud per personam interpositam non debebat referri ad necessitateꝫ infirmoruꝫ ⁊ ad indumenta fratruꝫ. Unde glossauerunt ꝙ pro fratribus infirmis ⁊ indumentis fratrum pecunia bene poterat recipi in ordine per personam interpositam: ⁊ tamen in fine illius. c. regule dicitur expresse, Eo semper saluo vt sicut dictum est denarios vel pecuniaꝫ non recipiunt. Sed ipsi dicunt, scilicet per se. sed bene per personam interpositam. Et sic ceci ⁊ carnales exponunt textum contra textum. qꝛ textus dicit sicut dictum est. sed. ӡ. dictum est ꝙ fratres nullomodo recipiant pecuniam per se aut per personaꝫ interpositam. ergo clausula illa, eo semper saluo, que in fine. c. ponitur ⁊c. ad totum illud quod dictum est in principio referéda est. vt est casus expressus. extra de ap. inquisitioni. Ea etiam que in principio ponūtur: ad finem referenda sunt. vt est etiam expressum extra de ap. scdo. ⁊ faciunt que leguntur ⁊ no. xxxij. q. vij. apostolus. ff. si certum pe. lecta. ff. de lega. j. si seruus plurium. ff. de verb. obl. titia. xxviij. di. qꝛ sunt. ⁊ que precedunt repetita intelliguntur. ff de ꝯdi. ⁊ demon. a via. Faciunt ad hec que notantur extra de rescrip. causaꝫ que. in glos. ⁊ ita. ⁊ decre. illa. ⁊. e. t. olim. §. fin. in glos. videtur. Glossarunt etiam illi impij ꝙ nomine infirmorum intelligebatur omnis infirmitas. s. nedum corporalis sed etiam spiritualis. dicentes ꝙ pro omni necessitate corporali que ſm eos vocatur infirmitas: poterat pecunia recipi in ordine ꝑ personam interpositam. Sed quis cecus ⁊ impius talem glossam fecisset; ⁊ textum violentasset. quum in eodem. c. dicatur (vt premissum est) pro necessitatibus infirmorum ⁊ fratribus induendis ⁊c. ergo nomine infirmitatis non intellexit contineri necessitatem indumentorum. quum vtrunqꝫ specificet: infirmos, ⁊ fratres induendos. Naꝫ specificatio indumentorum exit a clausula generali infirmoruꝫ. cap. bo. extra de rescrip. sedes. Itẽ isti impij trahunt verbum infirmorum extra propriaꝫ significationem, ꝙ est de infirmitate corporali: ad aliam necessitaté corporalem: que non vocatur infirmitas verbo accepto communiter sicut debet accipi. quia ad communem verbi intelligentiam recurrendum est. extra de sponsa. ex literis. j. Et ſm Hilarium, Intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi. extra de verb. sig. intelligentia. vbi pro hoc sunt multe concordantie canonice ⁊ ciuiles. Uere fuerunt infirmi in aīa tales glossatores ⁊ regule destructores: ⁊ male a demonio torquebantur cuꝫ filia chananee Matth. xv. ⁊ puero centurionis. Mat. viij. Tertio glossarunt dicti ceci duces. Mat. xv. ⁊. xxiij. ⁊ Luc vj. ⁊ ex de eta. ⁊ qua. cum sit. quorum oculi obscurati sunt. ne viderent ſm ps. lxviij. ⁊. xxxvij. di. §. fi. ⁊ cópositores maligni volentes aquam ad suum trahere molendinú. quorum infidelium mentes deus huius seculi excecauit. ij. Cor. iiij. ⁊ contra quos christus venit in iudicium in hunc mundum: vt qui viderunt ceci fierent. Joan. ix. facit. xlix. di. hinc enim. ff. albuginem. ꝙ ff. ba illa regule posita in. c. illo regule quod sic incipit, Fratres qui sunt ministri ⁊c. ver. Et vbicunqꝫ sunt fratres qui scirent ⁊ cognoscerent se non posse regulam spiritualiter obseruare: ad suos ministros debeant ⁊ possint recurrere ministri vero charitatiue ⁊ benigne eos recipiant ⁊c. poterant ministri in articulis regule dispensare. Sed veraciter isti machinatores quod preuidit beatus Franciscus per verba predicta ad regulam purius ⁊ perfectius ⁊ spiritualius obseruandam. ⁊ sic regule ⁊ eius zelatorum remedium trahunt ad eius preuaricationem ⁊ noxam. contra illud. xlv. di. licet. extra de excep. pia. j. in so. lib. vj. Et totum hoc fiebat ad insidias sanctificationis. j. Macha. j. regule: vt pecunia in ordine reciperentur credentes etiam in hoc dño pape Joã. placere. Jam per verba predicta prouidit almus Franciscus regule zelatoribus ⁊ regule puritati. timens ⁊ preuidens eaꝫ in posterum relaxatum iri. sicut impresentiarum videmus Ergo sic ꝙ fratres q scirent ⁊ cognoscerent se non posse ⁊c. propter impedimentum sociorum fratrum vel loci vel inferiorum prelatorum. vt inferius declarabo. ita ꝙ illa impotentia non est referenda ad impotentiam corporalem vel anime, vel defectum spiritus: quia nullus frater quicunqꝫ sit, sanus vel infirmus, debilis vel robustus, nobilis vel ignobilis, magnus vel paruus, adolescens iuuenis vel senex, potest cú veritate dicere, nisi ex malitia vel ex relaxatione ⁊ mala sua voluntate: Non possum regulaꝫ purissime obseruare. Quis. n. frater potest dicere cum vera conscientia, Non pos-

In eos l: nebit qui regulá minoꝝ curarunt dclaratam,

sum

sum castitatem seruare, Non possum sanus peditare Non possum sanus esse ⁊ sine magno frigore glacie ⁊ niue (in quo casu regula prouidet dicens, Et qui necessitate coguntur pos. por. cal.) discalciatus ⁊ cuz soleis ire, Non possum sanus (quia infirmi ſm regulam non tenentur: ⁊ ius: extra de obser. ieiu. c. ij.) regularia ieiunare ieiunia: Non possum horas dicere ⁊ orare, Non possum a murmurationibus ⁊ iudicijs cauere, Carere proprio, Non possum esse patiens ⁊ humilis, Non possum suspecta consortia euitare: ⁊ monasteria monialium non ingredi, Non possum paupertatem seruare, Non possum pecunia carere, ⁊ alia regularia instituta seruare? Nam regula Francisci almi aplica sacratissima ⁊ districtissima omnia concedit necessaria corporalia: sed non concedit peccatum quod deus odit. Esa. j. Sapien. xiiij. Prouerb. vj. Eccli xij. Amos. v. j. q. j. odit. xxiiij q. j. odi. de pe. di. j. quamobrem. Concedit quidem tunicas ſm tempora ⁊ frigidas regiones: portare calciamenta in necessitate: equitare pro magna necessitate aut infirmitate, comedere de appositis. frangere ieiunia in necessitate: Naz qui pre necessitate: aut infirmitate carnes aut alia delicata comedit, ⁊ talis dum manducat, si se temperat, ita seruat regulam: sicut qui nõ comedit. c. op. xlj. di quisquis. Qui in necessitate calciatus vadit: vel pre necessitate ieiunia frangit: vel pre necessitate equitat: ita seruat regulaz etiã literaliter: quia intellectualiter ⁊ mentaliter ⁊ ſm intentionem cõdentis: sicut qui discalciatus vadit aut ieiunat aut peditat. Et idem in similibus: ad hec. xxv. q. j. §. ijs ita: vbi dr̃ de Dauid ꝙ comedit panes propositionis pre fame. j. Reg. xxj. ⁊ Mat. xij. de cõ. di. v. discipulos, ⁊ di. j. sicut: ex de obser. ie. c. ij. extra de regu. iur. qd̃ non est: vbi de hoc sunt concord. Nullus ergo retorqueat in indistrictionem vel impossibilitatem regule malam voluntatẽ suã. Non ergo iniquus exprobret factori eius: quia nemo peccat ⁊ preuaricatur contra regulam inuitus vel impotens. xv. q. j. §. j. ⁊ c. non est. j. q. iiij. hoi Nec regula alio dispensatore indiget: quia ipsa prouidet ⁊ dispensat sicut cuiqz necesse est Est ergo verus ⁊ purus ⁊ clarus intellectus dictorum verborum: iste. s. Fratres: qui scirent ⁊ cognoscerent: ergo ex regula eis: ⁊ eoꝝ conscientie committitur illud scire ⁊ cognoscere: ipsi tñ caueant ne nimis habeant conscientiam sine scientia: idest zelum vel fauorem ſm aplm nõ ſm scientiam. ad Ro. x. ⁊. xv. q. j. §. j. ⁊ conscientiam scrupulosam debent deponere ad consilium sapientis deum timentis: extra de simo. per tuas. ij. Se nõ posse regulam spiritualiter. i. perfecte ⁊ pure ⁊ in spiritu veritatis obseruare. Hanc literam sic exponunt quinque magistri theologie Parisienses scribentes capitulo generali fratrum minoꝝ. s. frater Gualdifrid⁹ frater Alexander de hall. frater Jo. de rupella, frater Robertus de bastia, frater Rigandus. Videtur obseruantia regule spiritualiter, obseruantia ſm rigorẽ siue ſm puritatem suam sine occasione proxima ad peccatum. Alijs videtur ꝙ istud referendum sit ad locum: quum. s. ratione loci prestatur fratribus impedimentum ne pure possint regulam obseruare: vt qz loco est annexa proprietas aut circa aliqua animaꝝ ad quam rõne loci fratres necessario tenerentur, huiusqz magistri. Ego aũt vtrũqz accipio, ꝙ siue rõne loci (vt dictum est) proprietatem habentis spiritualem vt parochiam: vel temporalem vt vineas oliueta vel agros, sicut in ordine aliqua sunt loca: siue redditus aut prouentus: siue positi in loco inhonesto inter habitacula mulierum. Siue ratione personarum quia Guardianus est dissolutus: carnalis, ⁊ de regula non curans: ⁊ per habitacula mulierum ducit fratrem maxime iuuenẽ. Vel loci familia cõiter dissoluta vocans carni: ⁊ non spiritui: ⁊ maxime spiritualẽ fratrem ⁊ regule zelatorẽ persequens ⁊ scandalizãs Vel quia frater per obedientiam sui prelati cum aliquo cardinali vel epõ vel dño temporali ponitur ad morandum: vbi magna est occasio paupertatem rũpendi difficultas humiliter conuersandi ⁊ orandi: ⁊ alios actus spirituales exercendi: Et vbi est occasio in sua libertate viuendi: ⁊ periculum spũs cum secularibus conuersandi: quia sicut piscis sine aqua: sic religiosus extra claustruz moritur in spũ. xvj. q. j. placuit. Vel quia frater moraẽ in loco vbi eum mendicare non opz: quia hz necessaria ab aliquo dño temporali vel communitate: vel quia de pecunia continue viuit ⁊ nõ de aliqua alia eleemosyna panis aut vini aut olei: sed omnia emuntur de pecunia. sicut sunt aliqua loca in ordine in ijs duobus proximis casibus comprehensa. In quibus casibus non potest regula quantum ad veram paupertatem spũaliter obseruari. In ijs ⁊ in similibus casibus ⁊ exemplis vbicũqz ratione loci vel societatis vel conuersationis a regule disceditur puritate: ad suos ministros scilicet prouinciales: ꝙ si ipse eis non prouiderint: sicut infra precipitur debent recurrere ad generalem ministruz: quo super hoc non prouidente: recurrant ad ordinis protectorem: qui ſm regulam est gubernator: protector, ⁊ corrector fraternitatis fratrum minorum: ⁊ quem credo super prelatos ordinis negligentes in corrigendo etiam in generalem ministrum iurisdictionem hẽre: ⁊ super fratres contẽnentes ordinis disciplinam: per verba supradicte regule in. c. ad hec per obedientiam. ibi. Qui sit gubernator ⁊ corrector. c. extra de acc. olim. de sta. mo. ea que ⁊. c. in singulis. §. huius vero. Et talis ꝑtector ⁊ corrector in ijs casis nedum habet iurisdictionem: sed etiam punitionem. Ad que faciunt ea que leguntur ⁊ no. extra de offi. delega. preterea. ⁊. c. ex literis Patriarche. Protectore vero hoc negligẽtie vel facere non curante frater recurrat ad papam nec aliud remedium potest pari. Ad hec extra de iure pa. nullus. ix. q. iij. cum simus. ij. q. vj. ad Romanam. Debeant obligatorium est. Ergo frater de hoc sibi faciens cõscientiam: tenetur ad ministrum suum recurrere super obseruanda sue regule puritate. c. xiiij. q. j. quod precipitur. Et possint recurrere. Ministri vero charitatiue ⁊ benigne eos recipiant: ⁊ tam familiariter habeant. s. fratres recurrentes apud ipsos. s. ministros: vt dicere possint. s. fratres eis. s. ministris: ꝛ facere sicut dñi seruis suis. q. d. In hac recursione pro regule puritate fratres censentur loco dñi: ⁊ ministri loco seruoꝝ: vnde sequitur. Nam ita debet esse ꝙ ministri sint serui. c. eoꝝ que leguntur ⁊ no. extra in prohem. decr. Greg. eps seruus ⁊c. ⁊ que leguntur ⁊ no. in prophe. vj. li. super verbo, seruus. Omium fratrũ. q. d. In hac parte tenentur obedire ministri fratrib⁹ recurrentibus ad eos vt purius regulam obseruent Vnde ⁊ de mente textus ⁊ satis ex litera dico prelatos ministros ad quos fratres recurrunt vt purius ⁊ perfectius regulam suam obseruent: esse obligatos ad prouidendum fratribus recurrentibus ad eos ð loco ⁊ de societate ⁊ de guardiano: in quo ⁊ cuz quibus possint fratres regulam suam purius obseruare

alias peccāt mortaliter ipsi ministri qui in hac parte non obediunt fratribus ad eos currentibus sicut debēt obedire serui dn̄is suis: ad Ephe.c.vi. Sed hodie tales fratres recurrentes ad eos pro regule puritate potius ministri aliqui tribularent: q̄ꝫ eis ꝺ puritate regularis obseruantie prouiderent. Nam hodie ⁊ iamdiu est in ordine puritatis regule zelatores ⁊ preuaricationum regule contradictores persecutiones sepe a prelatis ordinis quibusdaꝫ, ⁊ carnalibus fratribus patiuntur in ordine vbilibet, neduꝫ verb ales sed reales, q2 fratres zelotypi regule spūales ⁊ penitentiam facientes nisi sileant, ⁊ se de preuaricationibus fratrum alioꝝ aliquoties conuincendo se non intromittant: aut incarcerant, aut de ordine expelluntur, aut diuersis tribulationibus affligunt per quosdam malos prelatos: vt ⁊ ipsi cogātur quasi de ordine recedere ⁊ deserta ⁊ diuerticula querere: sicut ⁊ ego scriptor frequenter expertus suꝫ in meipso: maxime quum morarer in monte aluerne vbi almus Franciscus recepit stigmata christi. Gala.vlti. Exempla patentia querātur in prouincia Prouincie, in prouincia Thuscie, in prouincia Marchie ⁊ beati Francisci: vt sic ad literam verbuꝫ apl̄i impleatur. Qui s̄m carnem est, persequit spūalem. Gal.iiii. xxiij.q.iiij.qui s̄m carnē.xxxii.q.iiij.recurrat. Unde propterea totus ordo diuisus est. ⁊ palee grana conculcant in ordine ⁊ in area Francisci beatissimi. Et in eius sagena mali pisces bonos comedūt. Et in ei⁹ domo vasa fictilia aurea contaminant ⁊ confringūt. ij.Timo.ij. ⁊ pre.c.qui s̄m. ⁊.xxiij.q.vij.c.j. Et nunq̄ꝫ cessabit ista persecutio ⁊ preuaricatio, donec reuolet. o.ad.a.xxxv.di.ab exordio, vt.s.dex regula a sancta Romana ecclesia ⁊ a capite eius vicario dei literalis ⁊ pura sine priuilegijs ⁊ declarationibus: sicut data fuit beato Francisco ⁊ illi sancto numero duodenario eum socianti ⁊ fratribus spūalibus eam s̄m rigoreꝫ ⁊ pure ⁊ simpliciter more apostolico volentibus obseruare, ⁊ separetur ad literam preciosum a vili Hiere.xv. ⁊ amurca ab oleo: ⁊ granū a palea. Mat.xiij. ⁊.xj. ⁊ rumpatur rete Francisci literaliter iā scissum spiritualiter: ⁊ boni pisces condiant ecclesiam: ⁊ mali ambulēt in aquis ⁊ locis humentibus ⁊ paludibus: de pe.di.ij.si.n.in fi. ⁊ separetur spūs a carne vt pre.c.recurrat. Interim taceāt viri dei ⁊ sanctis virtutibus ⁊ exemplis ⁊ obseruantia purissima (qꝺ est difficillimū: q2 mali corrumpunt bonos secuꝫ habitantes) ps.xvij. Cum peruerso peruerteris. xxiij.q.iiij.ita plane. Sed hic vide quod scripsi: supra in prima parte.in §.ceterū.versi.insuper res ponderāt. cum.versi.seq. ⁊.versi.sed ⁊ isti dicant in.c.lxv. predicent fratres suos.c.xxv.di.c.si. Iste est ergo intellect⁹ verus quem posui verboꝝ in pre.c.regule positoruꝫ in summa, scilicet q̄ per veram obedientiam tractā de mente litere (vt dixi) ministri requisiti a fratrib⁹ super obseruantia regule puritatis, prouideant eis in societate ⁊ loco: quo s̄m rigorem ⁊ spūaliter ⁊ pfecte suā regulā valeāt obseruare. Non q̄ in aliquo cū fratrib⁹ valeant dispēsare. ⁊ regulā relaxare: sicut predicti prelati impij glossarunt: quātū in eis fuit regulā destruentes: ⁊ dicentes q̄ de illo.c. ⁊ illis verbis ⁊ de illo recursu q̄ supra pxime exposui: nunq̄ꝫ ordo aliquā vtilitatē habuit, vocantes vtilitatē regule destructionem, vt scilicet possunt ministri in regula dispensare: quum tn̄ vt supra in prin. isti⁹.§.probatuꝫ est, ad dn̄m papam pertineat solum in regula dispensare: ⁊ eam declarare qui regulam dedit ⁊ confirmauit ⁊ declarauit. Quatuordecim aūt sigilla ministroꝝ partim voluntarioꝝ partim timidoꝝ quoꝝ aliquos ad contrarium de eo quod agebant diu ⁊ efficaciter confortaui. ⁊ eos non potui reuocare: q2 a fratre Geraldo generali ministro tunc nimis ⁊ iniurijs arctabantur Auinione tempore predicti dn̄i pape Jo.xxij. ⁊ tempore meo cū sigillo predicti gn̄alis ministri fratris Geraldi de Aquitania: qui fuit author ⁊ principalis glossator trium glossaꝝ extortaꝝ predictam regulam destruentium: in vna chartula pependerunt: ⁊ eam dictus gn̄alis cum quibusdam de predictis ministris dn̄o predicto. Joan. pape presentauit, adsistentibus multis cardinalibus. Dn̄s aūt papa predictus dei vicarius lumine claritatis spūssancti infusus iustus iudex, veritatis zelatorum suoꝝ precessoꝝ regulam declarantium sequens vestigia nolens impinguari. ps.xxij. in suo capite quod est caput ecclesie corporis mystici. xxiij.q.iiij.pro mēbris: ⁊.q.v.de liguribus: ecclesie.xxij.di.c.ij.militantis, oleo dictoꝝ ministroꝝ vere coram deo ⁊ eius ecclesia peccatoꝝ: dixit gn̄ali predicto fratri Geraldo qui tres predictas glossas quas supra proxime posui sceleratissimas anathemate perpetuo feriendas confecerat, credens placere ipsi pape Joan. ⁊ a quo capellum rubeum expectabat, in illoꝝ presentia ministroꝝ Generalis: intellectus iste quem in duobus predictis capitulis regule das: extortus est: ⁊ contra regulam est, ⁊ non credimus, q̄ de mille fratribus vnus de ordine tecū in intellectu huiusmodi concordaret. Cardinales aūt dn̄o pape adsistentes: glossas predictas predicti Geraldi contra regulam dicentes ⁊ ipsum concorditer deridebant: cognoscētes ꝺ qua radice pestifera fuerant fabricate. j.q.j.fertur. ⁊.c.quibusdam. Dixit mihi tunc quidam cardinalis: Uere hodie nobiscum quum essemus cum papa fuit sanctus Franciscus quasi diceret ad defendēdam regulam suam. Postq̄ꝫ predictus gn̄alis minister ⁊ alij ministri contra sacram regulam coniurātes sui pessimi conatus non habuerunt effectum composuerunt malitie malitiam adiungentes, q̄ postq̄ꝫ declarationes non poterant facere reuocari, nec suas glossas authenticare, de declaratione dn̄i Clementis, Exiui de paradiso. certos articulos procurarent auferri. Sed in hoc succubuere etiam coram christi vicario ⁊ eius reuerendissimis dn̄is Cardinalibus manu altissimi eos beati Francisci meritis repellente. Sed postq̄ꝫ istam digressionem vtilem ⁊ necessariā pro fundamento regule sancte factaꝫ interposui: ad preuaricationes quas faciunt aliqui nostri fratres minores in pecunia iterum redeamus. Unde et frequenter qn̄ prelati volunt remunerare aliquem fratrem de aliquo suo seruitio vel lectorem in studio generali: faciunt sibi solui vel dari in pecunia ⁊ de pecunia loci vel prouincie sicut vero facerēt seculari. Qꝺ est contra statum: expresse: quia non debet fieri fratri remuneratio pecuniaria: cui a regula pecunia prohibetur. Nec prelatus alicui eam dare potest: quuꝫ nō sit nec potest esse sua, nec ordinis. Semper enim opꝫ q̄ pecunia sit alicuius qui eam deposuit pro necessitatibus fratrum sine cuius voluntate ꝺ ea per aliquē fratrem vel prelatum non potest aliquid innouari vt sepe superius dictum est per decre. Exiui. Item expresse contra textuꝫ regule est q̄ aliquis frater minor recipiat aliquam pecuniā pro mercede sua. Unde in.c.illo regule quod incipit Fratres illi dr̄ sic. De mercede vero laboris pro se ⁊ suis fratribus corpo-

ris necessaria recipiant pter denarios vel pecuniā ⁊c. Olim autem pecunie que erant de libris venditis in ordine vel extra ordinem, ⁊ suppellectilibus q̄ erāt pape per priuilegia data ordini: poterant expendi p procuratores ecclesie Romane in necessitatibus ordinis. Sed hodie (vt dictum est supra) ⁊ procuratores ⁊ priuilegia sunt per papam Joan. quantum ad istum articulum reuocata. Unde nullus illorum librorum aut suppellectilium qui erant ante illā constitutionem dn̄i Joan. pape vbi reuocantur procuratores: ⁊ papa renuntiat proprietati rerum quibus fratres vtuntur, quum illa omnia adhuc sint pape quantum ad proprietatem: potest vendi sine licētia expressa dn̄i pape: cuius adhuc ille res sunt: per declara. Exiit. Libri autem scientiales aut quevis alie res date ordini aut fratribus particularibus post dictaȝ constitutionem quum dantium sit proprietas earundem, non potest vendi: nedum a fratribus qui non habent ibi ius sed nec per aliquem procuratorem qꝛ non est in ordine aliquis legitimus procurator. Et si esset aliquis de antiquis: nullo modo potest se de talibus intromittere. qꝛ reuera (non obstante fraude fratrum quorundam ⁊ locorum in ordine) omnes procuratores facti ⁊ faciēdi qui nomine ecclesie tūc fiebant reuocati sunt per constitutioneȝ que incipit, Ad conditorem, predictam. Nec aliquem contractum possunt hodie inire. quum papa eos reuocauerit: ⁊ proprio rerum (quibus ordo vtitur) renuntiauerit. Sed esto q̄ essent adhuc de rebus datis ordini post constitutionem predictam: quum sint dantium quantum ad proprietatem; non possunt se intromittere vt de eis aliquem contractum ineant sine concedentium voluntate. Circa istum articulum fratres communiter offendunt. qꝛ ⁊ res antiquas quas ordo habebat ante pre. constitu. domini pape. que sunt adhuc pape ⁊ ecclesie Romane, faciunt vendi de facto ⁊ alias res que peruenerunt ad ordinem post dictam constitu. distrahunt tamq̄ȝ proprietarij sine dominorum concedentium voluntate. ⁊ sic contrectāt alienum ⁊ per consequens furtum committunt. ex̄ de elec. dudum. ij. ⁊ mortaliter peccant. vt pre. c. exiit. Nam predicta constitutio domini pape, Ad conditorem canonum, quantum est de facto frustra membranas occupat. xix. di. si romanorum, ⁊ sicut ante illam constitutionem, ita ⁊ hodie emendo et vendendo ⁊ contrahendo communiter viuunt fratres. nec de aliqua declaratione aut constitutione dn̄i pape ⁊ ecclesie Romane conscientiaȝ aliquam multi faciūt sibi fratres super articulo paupertatis. Nec mirum. qꝛ quantum ad hoc parum de regula curant aliqui fratres. Nec hodie communiter per declarationes aut per regulam viuunt fratres: sed per quasdaȝ suas constitutiones. quarum multe sunt contrarie regule ⁊ declarationibus. ⁊ per quasdam consuetudines: q̄ sunt potius corruptele. extra de consue. cum venerabilis. Quidam etiam ex eis laborant scribēdo eloquearia sportellas faciendo, vel suendo, vel horologia fabricando, vel alia opera mechanica. ⁊ precium pecuniarium recipiunt sicut alij seculares. contra eorum regulam. vt est dictum. 3. c. ver. vnde ⁊ frequēter. cuȝ ver. seq. Nunq̄ȝ enim vel raro laborant quidam eorum pro communitate. et si pro communitate: non gratis. nec opera eorum ponunt in manibus prelatorum: sed distrahunt sicut volunt. Jmmo multi eorum scribunt libros ad vendendum. ⁊ emunt: ⁊ carius quantum possunt vendunt: sicut mercatores ⁊ negociatores. lxxxviij. dist. in palea Ejiciens. ⁊ c. qm̄ nō cognoui. xiiij. q. iiij. quicunq̄ȝ extra ne cleri. vel mo. per totum. Uadunt etiā quidā ex eis ad eoruȝ capitula. ⁊ alias per mundum pro eorum negotijs vel consanguineorum, vel amicorum: ⁊ aliquoties nulla causa cogente: sed causa recreationis vagando per mundum cum bursarijs: nunc equitando, nunc peditando contra decre. Exiui de paradiso. §. quocirca. ⁊ de hoc superius tactū est in. §. offendunt. in ver. vadunt etiam aliqui in. c. lxvj. Quidam etiam ex eis debitum contrahunt contra statum eorum. vt p̄. c. exiit. §. ceterum. Frequenter etiam granum ⁊ vinū ⁊ oleum ⁊ legumina ⁊ caseos ⁊ lanaȝ ⁊ species alias quas acquirunt pro tunicis vendunt aliqui fratres. ⁊ non pro tunicis dant illam pecuniam sicut fuit voluntas dantium res illas: sed in alijs necessitatibus ⁊ vtilitatibus ponunt. contra eorum statum. qꝛ non possunt illam specieȝ in aliud q̄ȝ in tunicas commutare. sicut dicitur de pecunia ad certum vsum deputata, q̄ non potest in vsus alios commutari. vt in p̄. c. exiit. §. ceterum. Jmmo in quibusdam prouinciis in ordine vt in Alemannia lanam que datur eis pro tunicis fratres aliqui portant ad nundinas: ⁊ ibi carius vendunt quā vnde venerunt ⁊ emunt inde quod volunt sicut alij mercatores. contra statum ⁊ iura predicta. Item quum prelati aliqui deberent facere emi de illa pecunia vel de alijs eleemosynis fratrum pannum pro tunicis fratrum dant eis certas pecunie quantitates: de quibus raro habent tunicas completas. quas quantitates nec p̄lati dare possunt. nec subditi recipere. qꝛ contra eorum statum est. qꝛ illa species deberet vendi de licentia dantium per famulum assignatum per fratres ⁊ per eum pannus emi de licentia ⁊ authoritate dantium granuȝ illud vel illam speciem. ⁊ pannus deberet distribui per p̄latum inter fratres prout quisq̄ȝ egeret. xij. q. j. c. ij. ⁊ c. quia tua. ⁊ c. scimus. ⁊ non deberet dari pannus multo minus pecunia fratri non indigenti ⁊ diuiti multas tunicas habenti. xij. q. j. dilectissimis. Actu. iiij. Dicat ergo frater volens suam regulam ⁊ declarationes super regulam ecclesie obseruare prelato suo, Pecuniam nolo. detis mihi pannum queȝ vultis. contentus sum. Si autem prelatus non dat pannum: teneat illam pecuniam assignatam fratri pro tunica vel parte eius per guardianum famulus pro dantibus granum: donec ematur pannus pro fratre. Si autem illa pecunia non sufficit pro tunica: teneatur per famulum nomine dantis granum conuersum in pecuniam: donec alia eleemosyna habeatur pro fratris necessitate assignata, de qua suppleatur de tunica quod deest. Utraque tamen pecunia retenta a famulo pro dantibus teneatur quousque in necessitate tunice sit expensa. vt sic predicta declaratio obseruetur. Raro tamen hodie inter fratres in isto capitulo hec veritas ⁊ puritas obseruatur. immo pecunia data fratri pro tunica recipitur: ⁊ ad fratris vbi ⁊ in quibus voluerit libitum dispensatur. Multi etiam fratres maxime maiores in honoribus ⁊ pecunijs. l. di. quia tua. reuera non indigentes tunicis, immo habentes promptuaria ⁊ eleemosynas ⁊ decem mutatoria cum Naaman syro leproso: ⁊ ipsi leprosi lepra auaritie, Giezi discipuli Helisei. iiij. Regū. v. ⁊ j q. j. qui studet. ⁊ c. cito. aut pannum p̄ tunicis, quē datur accipiunt: aut pecunias a guardianis faciunt assignari: sui status dupliciter transgressores. tum quia recipiunt tunicas quibus non indigent

⁊ sic rapiunt s͞m Ambr. xlij. di. §. j. vt. s. dixi. tum q̄r
contrectant pecuniam alienam: que erat pro veris
fratrum necessitatibus assignata a dante. que sine li-
centia eius non potuit in rem non necessariam expē-
di. vt pre. c. exiij. ⁊ sic furtum committunt. vt. s. dictū
est. legitur ⁊ no. extra de elec. duduz. ij. Fratres mino
res etiam stantes cum dn̄is cardinalibus ⁊ prelatis
contra eorum statum partem recipiūt dupliciter pec
cantes mortaliter: ⁊ q̄r sine licentia deponitur: ⁊ sine
necessitate, contra decre. exiij. de pecunijs datis ab
alijs inter familiam diuidendis. Cum etiam starem
Rome in sancta Maria de ara celi: fratres nostri de
loco a quodam eorum famulo infirmo octingentos
⁊ amplius florenos acceperunt eo inuito: dicentes.
Heretice prauitatis inqsitores — Nobiscum fuit lucratus istam pecuniam. nostra est.
quod tantum fuit sicut si raperent eam in via. In-
quisitores etiam heretice prauitatis fratres minores
quo priuilegio ⁊ qua authoritate nescio, tota die di-
spensant pecunias inquisitionis contra eorum con-
scientias ⁊ statuz. quia esto q̄ inquisitores facti sunt:
non propterea a regula absoluti sunt nec a declara-
tionibus ecclesie. Et in hoc inquisitores dupliciter
peccant mortaliter: q̄r quum per priuilegium papa-
le tres partes debeant fieri de pecunia inquisitionis:
⁊ vna communitati terre de qua est hereticus dari.
altera offici: lib° officij: tertia reseruari in manu dio-
cesani in necessitate officij expendēda: nulla parte vli
cui assignata totum sibi inquisitores vsurpant, quū
ecclesia Romana nullam eis partem assignet p̄ ex-
pensis. ⁊ sic vere fures sunt ⁊ latrones pecunie inq̄si
tionis: eam preter ⁊ contra voluntatem Romano-
rum pontificum vsurpantes ⁊ eam in abusus suos
fratrum ⁊ consanguineorum prolibito expendētes.
Secundo offendunt. q̄r quum deberent esse fratres
minores ⁊ pecuniam non contrectare eam expen-
dunt qualiter eis placet. credunt tamen facere dn̄o
holocaustum: quum de illa pecunia faciunt conuenti-
bus vel fratribus aliquam elemosynam ad literā
de mammona iniquitatis. i. de pecunia aliena. cōtra
illa iura. xiiij. q. v. forte. c. immolans. c. scriptum. c. di-
xit. j. q. j. non est putanda. Tertio q̄r vix faciunt con-
tra accusatos de heresi nisi pecuniariam condemna
tionem. vt eam imbursent. Propter quod vix cre-
do q̄ aliquis eorum propter eorum extorsiones pe-
cuniarias euadat excommunicationem papalem: q̄
ponitur in clemen. extra de hereticis. multorum. ⁊. c.
volentes. j. r̄n̄so. Socij etiam inquisitorum fratres
minores sicut seculares ⁊ amplius pro officio nota-
riatus. vide extra de here. vt officiuz. §. ad conscribē-
das. ⁊ alijs contractibus ⁊ scripturis faciendis in
officio inquisitionis pecunias extortas ⁊ immodera
tas ⁊ oblatas accipiunt tota die absq̄ aliqua dispen
satione papali. contra regulam ⁊ declara. predictas.
Fratres etiam confessores aliqui dispensant frequē-
ter incerta ad que tenentur confitentes eis sicut vo-
lunt. contra predictaz decla. exiui. §. proinde. ⁊ in cle
men. de priui. ⁊ excel. priuil. c. religiosi. §. quibus. N.
nec legata. Et (quod peius est) sibi frequenter reser-
uant. Et hoc idem faciunt de penitentiis pecunia-
rijs quas imponunt. que pecunie debet s͞m volunta
tem confitentium pauperibus erogari. Potest ta-
men confessor dare consiliū: ⁊ illum quem absoluit
inducere vt fratribus suis vel alijs quos nominaue
rit illam pecuniam impositam ei per penitentiaz lar
giatur. c. declarationis Exiui. in clemen. §. proinde.
In quibusdam prouinciis habent fratres minores
loca in quibus habent omnia necessaria a quibusdā
dominis, contra eorum statum: qui est nihil fixum
tenere: nec reditus nec prouentus. sed tamq̄z aduene
⁊ peregrini debent ire continue pro elemosyna. ⁊
hec est celsitudo altissime paupertatis s͞m beatū Frā
ciscuz. vt in regula in. c. fratres nihil sibi approprieāt.
⁊ nihilominus contra eorum statum ⁊ conscientiez
ibi sicut alibi oblationes pecuniarias ⁊ alias obla-
tas ⁊ petitas pecuniarias elemosynas ⁊ alias extra
pecuniam quotquot habere possunt, recipiunt indi-
stincte: duplex vitium scilicet auaritie ⁊ receptionis
pecunie contra regulam committentes. de pecunia
vt sepe dictum est in regula in. c. precipio firmiter. de
auaritia in regula in. c. fratres qui sunt ministri. ver.
cōsulo vero moneo ⁊ exhortor in domino Iesu chri
sto vt caueāt fratres ab omni superbia, vanagloria,
inuidia, auaritia, cura ⁊ solicitudine huius seculi ⁊c.
Faciunt etiam sibi ministri aliqui prouinciarū red
di compotum a guardianis: ⁊ guardiani ⁊ compot
ste a vicariis domus: ⁊ fratres in via ⁊ in domo a fa
mulis: ⁊ prouincia a fratre camerlingo prouincie ⁊
ab inquisitoribus heretice prauitatis: qui non pro-
uincie sed ecclesie Romane cuius sunt officiales, te-
nentur reddere rationem. c. x. q. iij. c. j. extra de accu-
sa. qualiter. ij. quod est contra decla. clemen. que pro-
hibet fratribus minoribus compotum recipere. vt
pre. c. exiui. §. proinde. Quidam etiam eorum quum
habeant elemosynas pecuniarias: nihilominus quū
infirmantur: vel pro prouincia vel pro locis eorum
proficiscuntur aliquo: faciunt sibi a prouinciis vel a
locis prouideri in expensis pecuniarijs: eorum locu
lis semper saluis, sed eorum conscientiis semper pra
uis. quia vere rapinam committunt s͞m Amb. xlvij.
distinc. sicut. accipientes maxime pecunias non ne-
cessarias sed eis totaliter interdictas. Quidam
etiam eorum pecunias habent continue ad bancos
mercatorum: ex quibus eis nomine mercantie ali-
quid pecunie respondetur, nequiores in hoc incom-
parabiliter quā alij mercatores augentes cum ma-
ledictis pecunijs suis alias pecunias sceleratas. ⁊ sic
pessimi negotiatores ⁊ p̄prietarij desperan. lxxxviij.
distinc. eiciens. extra de sta. mona. c. ij. c. super quo-
dam. Quedam etiam loca fratrum minorum ha-
bent casalina ⁊ alias domos ⁊ alios hortos remo-
tos a loco: ex quibus sibi solui faciunt pensiones:
⁊ reditus recipiunt annales. contra eorum statum
⁊ regulam. Sed ⁊ vix locus est in ordine qui non
habeat aliquos reditus ⁊ prouentus annales: vel
in vino vel grano vel oleo vel pictantijs vel vesti-
bus vel cera vel alijs speciebus vel pecunia nume-
rata. Et quamq̄z sancte memorie frater Gonsaluus
hispanus de prouincia Galicie nobilis genere sed
nobilior vita ⁊ moribus ⁊ euangelica paupertate,
vere frater minor ⁊ zelator ardentissimus regule ⁊
dominus paupertatis. Matthei. xj. ⁊ dominice
humilitatis, cum quo in loco fratrum de Luca seu-
tellas laui in eadem pelui lapidea: magister in theo-
logia realissimus verbo ⁊ opere, de maioribus mun
di literatis in triuio ⁊ quadriuio, qui parum post
mortez suā, Parisijs in visione quibusdā fratribus
nostris apparuit gloriosus in throno residens cum
corona aurea ⁊ septro qui dixit tunc q̄ sedes throni
sibi assignata erat in celo: q̄r purissime in ordine iu-
stinam obseruauerat. xij. quest. ij. cum deuotissimam,
generalis magister noster totum ordinem expropria
uerit in vita sua: ⁊ sententiam excommunicationis

tulerit contra omnes fratres subditos & prelatos:
nisi intra certum terminum illis a quibus habebāt
reditus vel eorū heredibus resignarent. quod & fa
ctum est. & propter hoc a quibusdam fratribus ali-
quam persecutionem passus est: tamen fratres cōiter
post mortem suam ad suum vomitum redituū sunt
reuersi. ii. Pet. ii. de pe. di. iii. sunt qui dicunt. & c. qui
admisso. & dist. iiii. intermittentes. Et ipse cum patri
bus sanctis requiescit in pace beati Francisci verus
vicarius & successor. Quid plura? ita recipiunt per
personas interpositas aliquoties per se fratres pecu
nias communiter sicut alii seculares: nedum alii reli
giosi qui eas possunt tenere pro suis necessitatib⁹ de
suorum licentia prelatoꝝ. Et qualitercunq; possunt
habere pecunias, dummodo non sint expresse furti-
ue, procurant & habent. Et totus mundus vere nō
posset eorum aliquos pecunia satiare. vt superius in
§. offendunt. ver. Item si centum. in. c. lxvj. plus q̄ sa
nis declaraui & dixi. Et quāuis dicat regula sancta eoꝝ
q̄ nullo modo recipiant denarios aut pecuniam: nec
per se nec per personam interpositam ipsi denarios
& pecuniam excepto tactu recipiunt omni modo: vt
sic affirmatiua vniuersalis in recipiēdo omni modo,
de non recipiendo nullo modo vniuersalem tollat
totaliter negatiuam c. op. contra eos. extra de priuil.
q; circa. cum si. Nummos enim diligunt multi ex
eis. nummos continue procurant. nummos recipiūt
de nummis tota die loquuntur. Et ideo institores ta
les fm̄ Hiero sunt. non fratres minores. xvj. q. j. si cu
pis. vide. s. in. §. religio. versi. q; vere. in. c. lxj. Nullo
modo etiā credunt cōmuniter q̄ sine pecunia viue
re possent: quia nullam necessitatem pati volunt glo
riantes de imaginaria & mathematica paupertate:
quam in effectu & reuera fugiunt omni modo. San-
ctam regulam & possibilem dulcissimam & facilē ve
ris non fictis fratribus & expropriatis a carne & mū
do, dogmate pessimo verbo mendaci & vita pessima
blasphemantes anfideles in hoc vix credētes q̄ de⁹
posset fratres sine pecunia sustentare: sicut nutriuit
& per coruum Heliam. iij. Reg. xvij. & per viduā Sa
reptanam. iij. Reg. xvii. & filios israel manna in de-
serto. Sap. xvj. de con. di. ij. reuera. Et Paulum pri-
mum eremitam per coruum portantē sibi omni die
medium fragmen panis: & panem integrum adue-
niēte Antonio magno hospite & sicut impleuit spor-
tas panibus beato Apollonio in vitis patrum. Et
de paucis panibus hordeaceis centum viros. iiij.
Reg. iiij. & filios israel manna. xl. annis. de conse. di.
ij. reuera. Sap. xvj. Exodi. xvj. Et sicut ipse christus
dicit pasci volatilia non serētia nec metētia. Mat-
thei. vj. Et pauit de quinq; panibus quinq; milia
hominum. Mat. xiiij. Jo. vj. xxxvj. di. §. ecce. & de se-
ptem panibus quatuor milia. Mar. viii. Unde Cli
macus in titulo & gradu de cursu paupertatis. O mo
nachi non simus volucribus infideliores. Mat. vj.
Et ppea vtinam vtinam non dicant q̄plurimis fra
tribus minoribus, Pecunia vestra vobiscum sit in
perditionē. Act. viij. j. q. j. qui studet. extra de sta. mo.
cum ad monasterium. §. j. Nam continue sancte legi
regule & declarationibus alias declarationes suas &
interpretationes suas & glossas componentes mul-
ti ex eis per omnem viam per quam possint habere
pecuniam: fraudem faciunt. suas potius animas de-
fraudantes. Faciunt inquam tripliciter fraudē re
gule. De persona ad personā. q; quum non possint
recipere pecuniam per se fratres minores: recipiunt
multi contra regulam etiam per personam interposi
tam sine necessitate. Item de re ad rem. quia quum
non possunt recipere pecuniam: recipiunt aliquā rē
quam vendunt pro pecunia. & hoc est contra regulā
que prohibet denarios & pecuniam. Pecunia autē
fm̄ generalem constitutionē ordinis est omne illud
quod recipitur vt vendatur. ad quod facit. j. q. iij. to-
tum. & contra declarationem exijt. vbi dicitur q̄ fra
tres non debent recipere rem aliquam vt eam ven-
dant. Item faciunt fraudem regule de contractu ad
contractum. q; quum non possint aliquam rem ven
dere eam permutant. que permutatio est species cu-
iusdam venditionis. ff. de edi. edic. sciendum. §. em-
ptorem. De iis fraudibus contra leges legitur & no.
ex̄ de conces. preben. cōstitutus. de priuil. quāto. xiiii.
q. iij. plerīq;. & per Accur. ff. de legi. contra. Quantū
ergo est de facto pecunie, regula fratrum minorū p
plures eorū ludibrio facta est: & totaliter debito fru
stratur effectu: & imposita est lex sancta regule verbis
& non rebus. quum sit potius contrarium faciendū.
Unde dicit regula in. c. fratres nihil &c. pauperes in
rebus. facit ad hec C. de bonis que li. l. vir. C. cola de-
leg. l. ij. legitur & no. extra de elec. commissa. §. porro.
li. vj. Fratres autem plerīq; nec verba nec mentē nec
sensum regule seruant. quum tamen mens potius at
tendatur. extra de ver. sig. intelligētia. & c. propterea
& legitur & no. ex̄ de elec. si post q̄. §. si clericus. Fru-
stra etiam regula quantum ad capitulum pecunie, in
multis fratribus membranas occupat & declaratio
nes. quum quasi nihil de eis per plures seruatur. xix.
di. si romanorum. Et q; (vt sepe supradictum est)
fratres minores non possunt habere propriū in cōi:
vt in regula & declarationibus eorum superius alle-
gatis liquido apparet. Et ideo in eis quelibet ppri-
tas magis est condemnanda: vt sciant clare actus &
contractus ad veros dominos & proprietarios per-
tinere: & veram paupertatem euangelicam & beati
Francisci regulam inficientes: a quibus debent (si
saluari desiderant) totaliter abstinere. Ideo ad eorū
salutem hic eos inferius declarabo. Contractus au-
tem & actus proprietariorum omnibus religiosis &
precipue fratribus minoribus totaliter per se & per
alios interdicti sunt. hi scilicet emere & vēdere. ex̄ de
emp. & ven. per totum. & j. q. j. qui studet. Donare. ex̄
de dona. per totum. Permutare. ex̄ de re permu. per
totum. Compensare. C. de compensa. per totum. Lo-
care ex̄ de loca. & con. per totū. & vide quod no. extra
de fi. instru. inter. in gl. sed hoc. Conducere. Emphi-
teoticare. C. de iure emphi. per totū. ex̄ de loca. & con.
c. fi. ex̄ de reli. do. constitutus. x. q. ij. hec ius. Hypothe
care rem immobilem. Impignorare rem mobilem.
Obligare. Dissipare. Qualitercumq; distrahere. Si
bi vel alicui appropriare. Extraneo rē prestare. Ue
ro domino datori vel prestatori quum petierit rem
statim non resignare. Pro re aliqua habenda vel
recuperāda dn̄o terre iudici vel rectori querimoniā
contra quemq̄ in iudicio proponere. Uel ablatam
rem iudicialiter repetere. Pecuniam mutuare. quia
mutuum est de meo tuum. extra de pig. c. fi. lxxviij.
di. in palea, eiiciens. Quācunq; eleemosynā a dante
vel herede vel executore ex debito iure vel statuto vel
consuetudine vel pacto petere. vel ipsum in iudicio
vel extra molestare. q; nulla actio cōpetit fri minori
qui nullum ius habet in aliqua re. Testamēta exeq.
Pecuniā vel denarios deponere aut deponi facere.
Capsulam cū pecunia vel eius clauem deferre. Pe-

Ampla coꝝ cōnumerano qbus est fratribus minorib⁹ īterdictū.

cuniā inuentā in via accipere: vel accipi facere. xiiij.
q.v. per plura. c. Elecmosynam pecuniariam facere
per se vel per alium. Pecuniam manu ligno vel cera
tangere vel numerare Pecuniam in capitio vel ve-
stibus portare. Vel capsam vel loculum vel peram in
qua est pecunia cuiuscunque sit illa pecunia portare.
Quando et qualiter expendatur pecunia precipere.
de ea compotū exigere. In quacunque hereditate par
ua vel magna succedere. Legatum quod maiorem
partem hereditatis continet accipere. Annuos redi
tus vel census vel tributa, vel salinaris reditus sa-
lis, vel pedagia a pede tributum itinerantiū. legitur
et no. de his ex. de vb. signi. super quibusdam. vel te-
loneum habere. Redditus maris. Luc. v. vel recipere
vel tenere. Remittere quia remittere dare est. ex. de te-
sti. veniēs. Refutationes vel quietationes facere. ex.
in clemen. de iureiu. romani. §. eidem. In certa pecu-
niaria maxime vel pecuniarias eleemosynas aut pe
nitentias dispensare aut facere dispensari excepto nu
do consilio. Cum scriptoribus vel alijs artificib⁹ pa
ctum de dando tantum precium conuentionem, pro-
missionem vel obligationem aliquam facere. Pecu
nias a dantibus depositas apud nuntium vel depo
sitarium pro necessitatibus fratrum aliter quam in suis
veris necessitatibus emergentibus, vel ingruentib⁹
expendere vel expendi facere vt. s. per multa exēpla
apertius declaraui: Necessitate vera non emergente
vel ingruente, eleemosynam pecuniariam facere reci
pi vel deponi. De emptis de pecunia pro necessitate
deposita exeniare aut munuscula empta de illa pe-
cunia dare. Scotum pro comestione facere vel sym-
bolizare. aut illam pecuniam depositam pro necessi-
tate fratris cum licentia vel sine licentia prelati alteri
cuique dare vel per tenentem nuntium vel depositariū
facere dari. quia prelati non possunt in hoc licentiam
dare: quia nihil habēt facere in illa pecunia. sicut supra
plene et sepius est prescriptum. Eleemosynarias pe-
cuniarias fratrū decedentium facere accipi: et pro fra-
tribus facere expendi. Bona apostatarum extra or-
dinem morientium occupare. Vendicare. j. q. iij. sal-
uator. j. q. j. siquis epus. Vel recipere Reconuenire. Trā
sigere. Prosenetare vel licitare. Stipulari. Accepti-
lari. Domagium recipere pro re commoda a fratre pi
gnus accipere partem in hereditate paterna vel bo-
nis consanguineorum tamquam iure exigere. Ad depo
sitorium pro aliqua re non vere necessaria nec neces
sitate emergenti recurrere: vel pecuniam deponi face
re parochias vel parochiales ecclesias habere: quia ius
et proprietas spiritualis est. extra de causa posses. cum
ecclesia. et de paro. per totum. Iure aliquo vel consue
tudine vel pacto sacramenta conferre. Funera in iu-
re repetere. extra ordinem vel episcopalem dignitatē
iurisdictionem ecclesiasticam exercere. sicut vicarij
vel officiales epi. Tabellionatus vel procurationis
officium exequi nisi in casu heresis. ex. de heret. vt of
ficium, §. ad conscribendas. Gastaldorum oeconomo
rum orphanotrophorum xenodochorum actorum
syndicorum officium habere. quia tractant pecunias
ex officio. Intra ordinem vel extra iniuriarum actio
ne, quia nulla actio iuridica competit vero fratri mino
ri ex mente declarationum agere. Et de fratre pro il-
lata iniuria iustitiam petere. eo excepto quod seruata ad-
monitione euangelica vel coactus per obedientiam
prelato qui est ecclesia. c. vij. q. j. scire. denuntiare fra-
ter posset et debet: pro se iustitiam non petendo. Nam
frater minor etsi denuntiare possit fratrem suum vel
alium denuntiatione euangelica: non tamen canoni
ca: in qua aliqua cognitio necessaria est. super quo
no. In no. extra de iudi. nouit. Tunicam meā, pecu-
niam meam, librum meum, quantulumcunque rem
meam, etiam ore dicere: nisi proprium peccatum: vel
etiam nostram. nisi intelligendo de vsu nudo. Quia
res quecunque sit ordinis, nisi ad solum vsum, assere-
re aut mente credere. In peregrinationē quamcunque
aut tractus et loca et regiones hospitales cum bursa
rio ire: aut pactum facere cum hospite vel quocunque
alio de re aliqua. Claues cellarum tardando per dies
extra locum prelato non assignare. Claues capsarū,
scriniorum, armariorum, vel quorumcunque reposito
riorum, vbi fratres habent libros vtensilia et suppel
lectilem per spacium dierum eundo extra locum ne
fratres vtantur illis rebus prelatis non resignare.
Librum aut rem aliam cuius fratres communem
vsum debent habere, quum re alia non vtitur nec vti
necesse est, in breui fratribus petentibus non presta-
re. Nam illud est vsum appropriare. vt de hoc supe-
rius dictū est. Oblationes pecuniarias in altari, cyp
po, bacinili. Eleemosynam pecuniariam sine nuntio
vel depositario facienda eam poni a dante in fenestra
vel foramine vel capitio vel alio loco, recipere. De
cella ablata per prelatum vel quacunque alia re coram
superiore alio prelato querimoniam proponere.
Multis annis vt paucis voluntate propria et impor
tunitate in loco vel cella manere appellare. quia qui
nullum ius habet in aliqua re: in quo grauari potest?
Rem in vsum vnum concessam in alium commuta
re. vt panem eleemosynarium, oleum, vinum, fabas,
legumina alia, vel aliam rem esibilem vel non esibi-
lem, pro lignis vel pro re alia esibili vel non esibili
detrahere vel commutare. Superfluarum rerum et
non vere necessariarum mobilium vel immobilium
vsum recipere. quia ver⁹ vsuarius et simplex superflua
ad vendendum habere non potest. quia (vt dictum est)
secundum Ambro. qui non indiget et accipit: rapit.
Ligna syluarum vbi fratres habitant etiam pro eo-
rum necessitatibus vendere vel vendi facere. quia vsua
rius in sylua nemore vel prato vel horto vel alia re
qui vsum nudum habet: nihil de fructu rei illius vē
dere potest: sed solum recipere ad solum suum vsufru
ctum illius rei quantum sibi sufficit et non in plus.
secus est in vsufructuario qui et vsum habet sibi ne-
cessarium in re: et superfluum fructuum non sibi ne-
cessariorum vendere potest: quia dominus est totius
fructus salua rei substantia. extra de pigno. c. vlt. Et
idem dicendum est de quibuscunque alijs fructibus
quum venduntur quia omne quod venditur, domi
nium respicit. vt. s. dictum est. quia habent dominiū
vtile. extra de feu. et extra in clemen. de iureiu. Roma
ni. Infeudare vel in feudum recipere. Testari. Codi
cillari. aut aliquam vltimam dispositionem rerum fa
cere. C. de epis. et cleri. authenti. ingressi. xix. q. vlti. quia
ingredientibus. Seruos aut ancillas possidere aut
eos manumittere. xij. q. ij. de libertis. et cap. liberti.
Prescribere. extra de prescriptioni. Precium pecu-
niarium per se vel per alium pro opere aliquo vel la
bore recipere. Pecuniam pro veste depositam vel pro
alia re speciali in alium vsum expendere vel expendi
facere. Sine licentia prelati aliquam rem recipere vel
dare. xij. q. j. non dicatis. ex. de sta. mona. cū ad mona
sterium. §. j. in fi. In locis vbi fratres non habent lo
ca, aliquam domum vel emptam vel relictam quae no-
mine fratrum teneantur habere. Debitum cōtrahere.

extra de solutio c.ij. Usufructum habere.xix q vlt. si qua mulier. Fideiubere.extra de fideiusso. Possessiones vineas vel multas vites disiunctas in fraudez regule de quibus maxime fratres faciunt vinum habere. Magna viridaria. Magnos vel plures hortos ⁊ superfluas officinas, Lapisodinas vbi lapis foditur, Cretifodinas vbi foditur creta, Argentifodinas vbi foditur argētum, Aurifodinas vbi foditur aurum, vel loca similia in quibus metalla effodiuntur. Aluearia apum.de conse.di.v.nunq̄. Columbaria, Piscinas, Maneria, Viridaria, Forestas ferarum. In lacubus ⁊ fluminibus ad piscandum partez specialem habere. Pergolas vel vites de quibus fratres reponunt vinum, vel oliuas de quibus fratres reponunt oleum, vel terras de quibus fratres fat p infirmis vel speltam vel hordeuz pro asino vel legumina ad vendendum habere. Rem a volente eam per violentiam auferre defendere. xxiij.q.iij.§.j.⁊.q.j.§.j. Rem ad vsum cuius non est certus dominus habere. Usum rei generalem ⁊ alijs fratribus cōmunem in specialem sine prelati licentia speciali cōuertere. Quamcunq; societatem lucri cum aliquo habere. Eleemosynam pro necessitate depositam ingruēti non statim expendere. vel in illa necessitate facere sibi ab eleemosyna conuentus prouideri. Eleemosynam primo sibi assignatam pro alijs futuris necessitatibus reseruando. Unde certum est infirmos fratres habentes eleemosynas ⁊ non expendētes ⁊ necessaria cōuentui recipientes esse ppriētarios. Quācunq; rem prelato zelare vel eo iubente statim eam non reassignare. Libros duplicatos eiusdem tenoris ⁊ duo breuiaria vel duas biblias habere. Pro labore facto ordini vel seruitio vel fratri extra ordinem mercedem pecuniariam recipere. Cādelas datas in funeribus vel alibi vendere vel commutare. Certaz eleemosynam pecuniariam pro eundo ad funus vel pro adsistēdo recipere. Pro pecunia celebrare: vel promittere, pro tanta pecunia tot missas celebrabimus. Rem deputatam ad solum vsum quocunq; titulo alienare. Re non vti sed in thesauro reponere. A damnum inferentibus in hortis vel syluis eoruz vel rebus eorum vsui reputatis satisfactionem in iudicio petere. vel emendatam vel condemnationem recipere. Penitentiarias pecunias imponere: ⁊ sibi vel conuentui assignare. Extra ordinem in manib⁹ secularium sine licentia prelati rem aliquam habere vel deponere. In sanitate vel infirmitate clauē celle vel armarij vel prelato reassignare ⁊ se expropriare vt rebus religiosorum vtar. qz qui non vixit proprietarius non oportet q̄ se expropriet cum ea intentione tacita, vt prelatus nihil de cella sua auferat vel de disco. Quod si faciat: frater turbatur ⁊ murmurat. ⁊ frequenter coram superiore prelato conquerit. Hic vere frater proprietarius est. qz prelatus vsum reruz habet tollere ⁊ dare fratribus sicut vult de reb⁹ communibus plusq̄ prelatus vel officialis concedat tollere. quod est furtum. extra de elec. dudum.ij.

Prelato non obedire. qz nulla peior proprietas q̄ proprie voluntatis. cui religiosus libenter renunciauit. xij.q.j non dicatis. Prelationem ambire vel procurare.j.q.vj sicut.viij.q.j.sciendum. qz sm Greg. non solum auaritia est in rebus: sed in appetitu honoris. iuxta illud Phil. ij. Non rapinam arbitrat⁹ est esse se equalem deo. non enim loculis caret ambitiosus ⁊ cupidus dignitate. Promissionem de re aliqua facienda vel non facienda alicui sine licentia prelati facere. qz qui non est suus: nunq; potest se alteri obligare. c.liiij. di. si seruus. Quodcunq; votum sine licētia prelati emittere. qz vere expropriatus sic loquendo non habet corpus neq; animam: sed totuz est prelati ad hoc. xx.q iiij. monacho. Unde que sunt de genere bonorum: ⁊ que media a sanctis patribus ⁊ doctoribus dicuntur: que non sunt virtus simpliciter que est in anima. xxv.q.v. de pudicitia sed sunt boni actus corporales: vt vigilare corporaliter, aut se disciplinare, aut abstinere a quali, aut quamlibet aliam exercitationem corporalem. que sm apostolum modicum vtilis est. j. ad Timo. iiij. xlij. di. §.j. contra voluntatem prelati subditus religiosus facere non potest. qz sm Greg. Etsi mala per obedientiam facienda non sunt: bona tñ corporalia sunt pp obedientiā dimittenda. xj.q.iij. quid ergo. Cum prelato contendere: aut sine eius licentia, cum eodez pertinaciter disputare. quod est proprie superborum. Falso se a cōplenda obedientia excusare. Contra voluntate prelatorum extra ordinē pro quacūq; re vel officio p aliquos seculares vel ab eisdē licentias potiusq̄ obedientias procurare: aut p prelatos iniūctas facere reuocari. De ablato sibi officio murmurare. Falso prelatū quēpiam accusare. In loco natiuo vbi fratres indigene habitant procurare habitare. ⁊ procurare ne fratres extranei ibi habitēt. qz istud est pprie loca appropriare. iuxta ps. xlviij. Uocauerunt nomina sua in terris suis. Pro vsu alicui⁹ rei corā suis prelatis in iudicio vel extra cum alio fratre contendere: vel litigare: vel suū ius allegare. qz nullū ius fratri vero minori cōpetit. sed simpliciter dicere prelato. fac de hac re quod vis. hoc enim est proprie ius fratris minoris, nullum ius in terra habere ⁊ iniurias sustinere. Facientes contra priuilegia ordinis coram priuilegiorum cōseruatoribus iudicialiter molestare. ne dicā frequēter maliciose. quum tale officium principaliter ⁊ totaliter ēt in alijs q̄ in fratribus minoribus iuris indaginem ordinariā non requirat. ex̄ de off. deleg. statuimus. li. vj. ⁊. c. hac cōstitutione. §. vt autem. Aliqui de casib⁹ predictis. maxime prope finem pertinent ad pprietatē proprie voluntatis. qui sunt contra votum aut bonū obedientie de qua statim prosequar latius p veritatē. Alij casus ad rerū ⁊ vsus ptinent pprietatem. qz rūpunt pmissam in regula sctā paupertatis altissime veritatē. sicut sci⁹ ⁊ diligēs lector poterit intueri. Casus aūt pdicti sub epilogo ⁊ breuiloquio repetiti, pbati sunt. s. vbi eos lati⁹ declaraui ⁊ probant p iuris titulos speciales. ff. ⁊. C. ⁊ ex̄ de emp. ⁊ vendi. ⁊ de donatio. ⁊ de locatio. ⁊ con. ⁊ de deposito. Et de compensationibus. Et de rerum permutatione. Et de fideiussoribus Et de testamēto. Et de codicillis. Et de vsu. ⁊ habi. Et de vsufructu. Et de pactis. Et de transactionibus. Et in similib⁹ suis titulis. sicut cuilibet capitulo cōpetit superius per se ⁊ specialiter declarato. Et probantur per sanctam regulam pure ⁊ sm rigorem ⁊ spiritualiter ⁊ veraciter intellectaz. Et p declarationes Nicolai: Exijt. Et Clemē. Exiui de paradiso sepissime superius allegatas. Et p constitutiones nō deuiantes a declarationibus ordinis generalis. Nar. s. in. §. Nunc vero. in princi. in. c. iiij. dixi q̄ religiosi in vitio proprietatis offendūt in ingressu religionis: ⁊ pgressu, ⁊ egressu. Dicto iam. s. quomodo offendunt in ingressu ⁊ progressu: nūc succincte dicendum est quomodo offendunt in ingressu de mundo in vitio proprietatis. Et siquidem aliqui eorum ante mortem conueniunt in idipsum, ⁊ ali-

qui etiam de licentia prelatorum, ꝙ in morte vnus succedat alij in suo peculio maledicto. Aliqui in morte non se expropriant in manibus prelatorum: sed tacent ⁊ abscondunt que tenent in ordine vel extra. Vel non faciunt reddi pecuniam illi cuius est: vel res. Vel se expropriant cum intentione si de infirmitate conualuerint: suum peculium rehabendi. de peni. di. j. diuortium. ij. q. j. l. destinsse. Vel aliqui eorum faciunt legata de peculio vel missas dici pro anima sua. Vel faciunt fieri post mortem suam pictantiam fratribus. Vel relinquunt aliqua fabrice ecclesie: vel pro edificijs vel necessitatibus fratrum vel sacristie vel infirmarie. Vel dant sine licentia prelatorum in infirmitate aliqua in ordine vel extra. Vel eligunt etiam intra locum fratrum aliquam sepulturam. Vel moriuntur cum deliberata displicentia, magna mortis impatientia ⁊ murmuratione. Hec omnia vitium proprietatis sapiunt ⁊ naturam. ad hoc. C. de episco. ⁊ cleri. auf. ingressi. xix. q. vlt. q: ingredientibus. ⁊. l. nunc autem. ibi. deinde iudicio eius cessante. extra de testa. q: ingredientibus ⁊ de sta. mo. c. ij. ⁊. c. super quodam. ⁊ e. cum ad monasterium. §. ꝙ si. liiij. di. abbas. xij. q. ij. non dicatis. ⁊. c. nolo. ex. de sepult. religiosi. li. vj. xiij. q. ij. quam preposterum. Referas istas allegationes singulas ad suos singulos articulos prenotatos.

Quia autem diffusius supra de vitio proprietatis religiosorum maxime fratrum minorum huius frigidi ⁊ hypocritalis temporis pertractaui: q: nimis diffusi sunt super eo: ⁊ vulnera discooperui: vt vere expropriationis ⁊ paupertatis ostenderem medicinam: ne se pretextu crasse ignorantie valeant excusare. que tamen non excusat. extra de or. ab epis. qui renun. episcopa. c. j. vbi de hoc. ⁊ de cleri. ex. mini. c. pen. vbi de hoc plene. Nunc ad alia eorum vitia vt per eos sciantur ⁊ curentur similiter reuertamur. Et vt curati secularium clericorum ⁊ laicorum efficacius verbo ⁊ exemplo curent scelera ⁊ delicta. xvj. di. c. vlt. xxv. di. c. vlt. iij. q. vij. §. idem testatur. cum. c. se.

De secundo vitio religiosorum quorundam capitali quod est inobedientia. Cap. 68.

Et secundum eorum vitium capitale inobedientia hariola. j. Re. xv. di. lxxxj. si qui filia belial. i. absque iugo. i. diaboli. j. Reg. x. Qui noluit subesse deo: sed ei se parem facere. Esa. xiiij. Ezechi. xxviij. de peni. dist. ij. si enim. contra quem ⁊ alios inobedientes dicitur Hiere. ij. A seculo confregisti iugum meum: rupisti vincula: ⁊ dixisti: non seruiam. De obedientia ista tractaui supra in ista secunda parte istius operis in materia Begardorum in tertio eorum errore in. §. tertius error. in. c. lij. Et in tractatu anachoritarum. in. c. lij. in. §. ex quo sponsa. ver. ad hec. cum multis se. Hic tamen multa addam, ibi dicta minime repetendo. Secundum vero ea que no. xciij. di. in summa. ⁊ que no. Raymundus in summa sua in tertio li. in titulo de summa precepti, Obedientia in tribus consistit. in reuerentia exhibenda, in mandato suscipiendo, in iudicio subeundo. Reuerentiam debet minor vt assurgat maiori: ⁊ det ei proprium locum ⁊ primum in choro, in mensa, in sedendo ⁊ eundo, ⁊ huiusmodi. nisi minori in ordine maior administratio sit commissa. Unde archipresbyter vel presbyter debet archidiacono reuerentiam ratione maioris administrationis: licet ordine maior sit. xxv. dist. perlectis. vltra medium. ver. archipresbyter. ⁊ no. xxj. dist. in nouo. in gl. c. ꝙ. Et secundum Hug. quilibet cardi presbyter vel diaconus maior est quolibet episcopo. vt not. Archid. post eum. ij. q. vij. quamquam. licet glos. dicat contra. sed curia Romana in suo ritu cum Hug. tenet.

Obedientia tribus impletur.

Obedientia iudicij ⁊ precepti debetur ei tantum qui preest in administratione vel iurisdictione. vij. q. j. q: frater. extra de ma. ⁊ obe. si quis venerit. nec est petenda per iuramentum: nec per chartulam conscribenda. extra de ma. ⁊ obe. legebas. nisi a suspecto ⁊ alias contumaci. extra de ma. ⁊ obe. cum in ecclesijs. Forma obedientie manualis quam subditus religiosus prestat suo prelato: ⁊ prelatus inferior superiori ponitur extra de simo. ne dei ecclesiam. Virtus seu efficacia precepti est ꝙ subditus tenetur de necessitate obedire precepto sui prelati. vel mandato. alias peccat secundum Ray. mortaliter. xiiij. q. j. quod precipitur. immo hariolus ⁊ idololatra dicitur. lxxxj. di. si qui. j. Re. xv. Quasi peccatum hariolandi est repugnare: ⁊ quasi scelus idololatrie nolle acquiescere. vbi dicit expositor. Idolum hominis est quicquid plus quam deum colit ac diligit. filijs ergo inobedientie voluntas sua idolum est. cuius nutus contempta dei voluntate sequuntur. ⁊ quicquid ipsa iusserit quasi sacrosanctum adorant. Et hoc intelligas quoties prelatus precipit licitum. i. secundum deum ⁊ officium suum. xviij. q. ij. hoc tamen. xj. q. iij. qui resistit. ⁊. c. iulianus. quod principaliter debet exercere circa correctionem ⁊ salutem animarum. Secundario circa discretam ⁊ vtilem dispensationem rerum ecclesie. Unde si precipiat aliquid contra deum vel regulam: non est obediendum. ⁊ sic etiam in sacra regula beati Francisci continetur. ⁊. xj. q. iij. si idem q preest. cum. ij. c. se. in pre. c. iulianus. cum. c. sequen. extra de ma. ⁊ obe. cum in ecclesijs. ⁊ pre. c. ne dei. ⁊ extra de iureiuran. ego N. Si autem dubitat subditus vtrum sit contra deum illud quod precipitur vel non: obediat in dubio. c. di. contra morem. in princ. legitur ⁊ no. xxiij. quest. j. quid culpatur. in vlt. glos. ⁊ de tempo. ordi. c. ad aures. in glos. ⁊ ita patet. ⁊. c. dilectus. in glos. hic habes. Nisi esset tale dubium in quo nullo modo excusabilis esset ignorantia. puta circa articulos fidei, ecclesie sacramenta, precepta vel prohibitiones domini, vel generale statutum ecclesie. xvj. dist. quod dicitis. xxxviij. dist. c. j. ⁊ c. qui ea. Religiosi autem longe magis sunt adstricti obedientie quam seculares. xij. q. j. non dicatis. et de off. ordina. quanto. Qui sine obedientia superioris viuunt in ecclesia Simonis. j. obedientis Petri non viuunt Christus enim ascendit in vnam Simonis nauem. Luc. v. vt qui christi ⁊ sui vicarij seruus est: in obedientia ecclesie viuat. xix. di. in memoriam. ⁊ c. nulli. Unde ⁊ Christus multum in Bethania. i. in domo obedientie versabatur. Joan. xij: quia ipse precipue obediens fuit vsque ad mortem. Joan. iiij. ⁊. vj. ⁊ Phil. ij. Et secundum Bern. potius voluit perdere vitam quam obedientiam. Unde inobedientes sine capite viuunt. ⁊ in canone acephali. i. sine capite indicantur. xciij. di. nulla. Et inobediens morte corporali ⁊ spirituali condemnatur. extra de ma. ⁊ obe. si quis venerit. vbi de hoc. extra qui si sint. legi. per venerabilem. §. rationibus. Est ⁊ sciendum secundum beatum Antonium de ordine minorum predicatorem eximium super euangelium, Quid existis. Matth. xj. ꝙ vera obedientia habet in se. v. que ipse colligit de verbo Esa.

Vera obedientia qualis esse debeat.

xxv. Germinans germinabit ⁊ exultabit letabūda ⁊ laudans. Vera obedientia est humilis, deuota, festina, iocunda. ⁊ perseuerans. Humilis, in corde. hoc est Germinans. germen initium est floris: ⁊ humilitas omnis bone actionis. Superbus enim fili⁹ Belial. i. absq; iugo vult esse: ⁊ alios subiugare. humilis autem subesse. Unde impossibile est quemq; esse verum obedientem: nisi sit verus humilis. Unde quū Mat. xi. christus dicit, Tollite iugum meum. sequitur. Discite a me q: mitis sum ⁊ humilis corde. q. d. Nunq; portabitis iugum obediētie: nisi fueritis humiles. Deuota, in voce. hoc ex Germinabit. ex humilitate enim cordis procedit deuotio vocis. Unde ⁊ Mat. xi. dicitur Discite a me q: mitis sum exteri⁹: ⁊ humilis corde interius. Unde Bern. Collactanee sunt humilitas ⁊ mansuetudo. Et sicut presumptio ab elatione, sic vera mansuetudo ex vera humilitate procedit. Festina, in iussione. cui concordat Exultabit. Exultauit inqt ad currendam viā. ps. xviii. Iocūda, in tribulatione. hoc est Letabūda. Act. v. Ro. v. Perseuerās, in precepti adimpletione. hoc est laudās q: omnis laus in fine canitur. Mat. x. ⁊ xxiiij. de pe. di. ii. §. euidenter. ver. Item illud. vij. q. j. suggestum. Debet etiā habere obedientia tres alias conditiones que notanē. j. Macha. xiiij. Siluit terra iuda omnibus diebus Simonis. quesiuit. n. bona gētis sue. ⁊ placuit illis potestas eius. Dies Simonis lux est obedientie. Simon enim (vt dixi) obediens interpretatur. Tres aūt sunt conditiones vere obedientis ⁊ obedientie. Debet enim esse grata, pura, solicita. Grata, sine murmuratione ⁊ contradictione. ⁊ hoc no. ibi, Siluit terra. Verus enim obediens non murmurat nec recalcitrat: sed silet mente ⁊ ore. dicit gallice. Fache. factuʒ est. q: in corde bono suo pro facto habet verbum prelati: ac si iam fecisset. ⁊ votum sibi pro opere reputatur. de pe. di. j. votum. circa principi. di. Item pura sine propriū commodi carnalis intentione. ⁊ hoc notatur ibi: Quesiuit bona gētis sue. non sibi sed alijs per suam obedientiaʒ q̄siuit bonū. q: obedientia charitatis. i. Pe. ij. Phil. ij. nō querit que sua sunt. j. ad Cor. xiij. viij. q. j. sunt i ecclesia. Sūt enim quidam qui bene obediunt sine murmuratione: sed ipsi commodum suum considerant: non aliorum. Item solicita vel festina. ⁊ hoc no. ibi. Placuit illis potestas eius. Quidam enim ita tarde ⁊ cōfuse ⁊ indeuote implent obedientiā: ꝙ nulli placet potestas eorum. i. obedientia per quam verus obediēs super seipsum potestatē habet. Prouer. xxi. Uir obediens loquitur victoriam. Uincit enim verus obediens omnia membra corporis exterius: ⁊ voluntatem suam interius. Bern. Uerus obediens mandatum nō procrastinat: sed parat aures auditui: linguā voci: manus operi: pedes itineri: ⁊ se totum intra se colligit vt mandatum peragat imperantis. Uer⁹ ergo obediens debet esse silens a murmuratione pur⁹ in intentione: placens sine excusatione: silens ore: purus corde: placens opere. Unde ⁊ dicebat alm⁹ Frāciscus. Fratres: non faciatis me verbum repetere. ad hoc extra de ma. ⁊ obe. legebatur. ⁊. c. cum in ecclesijs §. cum igitur. in fi. ibi. debite ac humiliter obedirent. c. di. contra morem. in princi. Ad istam fanctaʒ obedientiam subeundaʒ inducit dñs: quū ait Mat. xi. Tollite iugum meum super vos. Quis non obediat illi qui imperat ventis ⁊ mari: ⁊ obediunt ei? Mat. viij. ⁊ xiiii. ⁊ Lu. viij. ⁊ Marci. v. vnde Ecclesiastici vltimo. Comparate vobis sine argento sapientiam. ⁊ collum vestrum subijcite iugo eius ⁊c. In verbo autem dñi pre Tollite ⁊c. tria de obedientia insuper dicuntur: i. ꝙ debet esse voluntaria a principio vt ait Tollite. q. d. Nō impono vobis vt bobus vel asinis. sed vos vt homines tollite vobis si vultis. Dñs. n. filios. s. voluntarios vult habere: non seruos. s. coactos. xxiij. q. vj. §. ex his. Unde in edificio tabernaculi dixit Moysi. Exo. xxv. Ab homine qui offert vltro accipietis. Et Ambro. de beata vita. Uoluntariū sibi militem elegit christus. Uoluntarium seruū sibi diabolus auctionatur. xv. q. j. non est. Et sm hoc male faciunt illi qui ponunt filios ⁊ filias suas inuitos in monasterio. contra illud. Uoluntarie sacrificabo tibi ⁊c. ps. liij. Unde ⁊ canon. Quod eniʒ quis nō eligit nec optat: profecto non diligit. quod auteʒ non diligit: facile contemnit. Nullum igitur bonum nisi voluntariuʒ. xx. q. iij. presens. Sicut ⁊ integritas corporis res est voti: non precepti. xxxij. q. j. integritas. vbi ⁊ notatur ꝙ non potest quis compelli ad seruandam religionem strictiorem q̄ꝫ promisit. ⁊. lxxiiii. di. gesta. in gl. c. ⁊ extra ne cle. vel mo. relatum. in glo. in penam. ⁊ facit quod no. lxxxi. di. c. ij. in gl. hic respondet. ver. promotos enim. ⁊ facit quod no. xi. q. iii. §. Item est quando in glo. ab hoc loco. Unde ⁊ tenet Hug. ꝙ non tenetur monachus obedire abbati nisi tantum in his que spectant ad imperium abbatis. Si enim abbas velit ei iniungere strictiorem vitaʒ: bene potest. sed ei non tenetur monachus obedire vt pre. c. non est. ⁊. c. presens. ⁊. c. gesta. ⁊ sic no. xii q. j nō dicatis. Et hec fuit etiam sententia Uincen. ix. extra de maiorita. ⁊ obe. dilecta. facit pro hoc quod no. xi. q. iii. in summa. in fi. pro hoc facit. ff. de reg. iur. factuʒ a iudice. xviij. q. ii. hoc tātum. Et facit pro hoc quod no. Inno. extra de constit. cum omnes §. in gl. j. ver. caueat tamen episcopus. Idem tamen Inno. tenet ꝙ locum habent in clericis non professis. nam professis austeriores constitutiones ⁊ obseruante possunt indici. vt no. extra de regula. super eo. licet eoruʒ ordo sine communi consensu mutari non possit. extra quod me. causa. cum dilecti. Idem etiaʒ tenuerūt Hug. ⁊ Lau. xj. q. iij. in summa. Et Ioā. an. extra de sta. regu. c. vnico. in glo. sed quomodo. ⁊ de reg. in q̄d omnes. Ego autem in his distinguo quia aut faciūt constitutiones austeriores contra relaxationem regularis obseruantie: vt quod promiserunt plene obseruent. Et tunc teneo cum Inno. ⁊ sequacibus. ⁊ ita videtur fuisse mens sua in pre. c. super eo. subtiliter intuenti. q: loquitur de conuentu in monasterio relaxato. Si autem obseruetur obseruantia regularis promissa: nō credo ꝙ durior obseruātia possit imponi. ⁊ sic teneo cuʒ primis. Unde si fieret constitutio. ꝙ fratres predicatores vel minores tenerentur ieiunare qualibet septimana die veneris in pane ⁊ aqua: non tenerentur hoc seruare. q: ad hoc eos eorum regule non obligant: Si auteʒ tales constitutiones essent penales pro transgressionibus que fierent: ad tales tenerentur professi. quia pro penitentia imponūtur: quam tenentur facere: ⁊ ad quam possunt compelli. xxvj. quest. j. predicandum. alias iniustum ⁊ iniquum videretur ꝙ aliquis cogeretur ad seruandum amplius q̄ꝫ promisit. ⁊ quod est supererogationis, ad necessitatem ⁊ obligationem adducere. Matth. xiiij. c. bonum. xiiii. q. j. quisquis. ⁊ c. xxvij. q. vij. alligant. Item q: obligatio est de voto, vnde ps. lxxv. Uouete ⁊ reddite. Et illud ps. cxv. Uota mea reddā. extra de voto. magne. ergo a sensu contrario, quod

Quatenus obsequendū sit abbati.

non voui non reddā: nisi constitutio annexa esset vo to.c.j.q.iij.siquis obiecerit. Ad pre.ↄtra de sta.re.c.j. vbi imponitur clausura presentibus professio nō ꝑmittentibus eā. Respondeo ꝙ in feminis religiosis ad castitatē seruandam propter sexum debilē anne xa est ⁊ consequens quemadmodum clausura, vt cla re colligitur de verbis ⁊ de mēte illius.c.⁊.c.ad hoc, extra de iudic.mulieres.lib.vj. Unde qꝛ Dina vaga ri voluit: stuprata fuit, Gen̄.xxxiiij. de pe.di.v.c.j. ad si. vnde Seneca. Initiū bone vite ⁊ mentis ⁊ bene constitute est vt aliquis sciat habitare. Sic etiā nar rat Greg.in.ij.li.dialogorum de beato Benedicto q recessit a malis monachis ⁊ habitauit secum. ad hec vij.q.j.§.hoc autem.in fi.xviij.q.ij.§.ecce secum. Antiqua etiam clausura innuitur feminarum.xviij.q.ij. diffinimus.ibi extra positam portam ⁊c. Secundo obedientia debet esse iusta i.in ijs que sunt s̄m deū, vt.ā.ver.⁊ hec intelligas.cū.ū.se.satis probatum est, qꝛ in malis promissis fides est rescindenda.xxij.q.iij. in malis. Et ideo dicit Iugum meum. Est autē tri

Jugum volūtatis. plex iugum. Primum est proprie voluntatis. quod non est simplex sed multiplex. qꝛ singuli sensus iugū suum imponunt. Unde Luc. xiiij. Iuga boum emi. v.id est curiositatem sensuum nō sine labore magno acquisiui: vaga inuestigando, ⁊ in eis delectando. sicut enim iugum premit ceruicem: ita sensus rōnem. Sap.ix. Unde Augu. Quum exterior sensus carnis bono suo vtitur: interior sensus mentis dormit. Et Isaac de vita contemplatiua dicit. Quum mens a sensibus exterioribus trahitur: cum eis cibū comedit bestiarum. Quum vero sensus trahuntur a mente: cum ea cibum comedunt angelorum. vnde dicit ibi in Luca. Eo probare illa. Ecce vitium curiositatis. sed si nemo potest duobus dn̄is seruire. Mat.vj. ⁊ Luc.xvj. ⁊ de pe.di.ij.§. romanos. ver. nemo pōt. quanto minus.v.tyrannis contra animam ⁊ rōnē tyrannizantibus? Unde Bern. Qui iuga iumentorū emit: iumentis stolidior ⁊ bestialior bestijs com putat. Si optas iugum: tolle super te iugū christi: nō graue sed leue ⁊ suaue: quod non infligit laborē: sed tribuit requiem. dimitte cupiditatem: ⁊ elige charitatē. Iugū etiam proprie voluntatis ꝙ̄ graue sit ostēditur Iob.vij. Posuisti me contrarium tibi: ⁊ fact᷒ sum mihimetipsi grauis. Ubi dicit Bern. Nullū mihi importabilius onus meipso. nulla sarcina grauior est. factus sum mihi talentum plumbi: ⁊ resedit iniquitas super illud. Zach.v. vnde Osee.x. Confundet israel in voluntate sua. Secundum iugū est diabo

Jugum diabolice ꝑsuationis lice ꝑsuationis. de quo Esa.x. Auferet onus de humero tuo ⁊ iugum de collo tuo: ⁊ computrescet iugū a facie olei.i.a ꝑsentia misericordie dei ⁊ vnctione spiritussancti. qui dicit Hiere.xxx. Conterā iugū eius de collo tuo: ⁊ vincula eius dirūpā. Huic iugo se subdūt qui suggestioni eius consentiūt. Un̄ Osee.x. Effraim vitula docta diligere triturā. qꝛ sicut vitula spōte accedit ad iugum vt comedat de frugibus aree: ita peccatrix aīa sponte se subdit diabolo pp appetitū delectationis momentanee. Tertium est iugum diuine

Jugū diuine iussionis. iussionis. de quo hic. Iugum meum suaue est. ⁊ ꝓcedit in Mat. Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis. Ubi Aug. de verbis dn̄i. Quare.n.oēs laboramus: nisi qꝛ sumus hoīes mortales lutea vasa portantes que faciunt inuicē angustias? sed si angustant vasa carnis: dilatent spatia charitatis. Ad qd ergo dicit, Uenite ad me oēs qui laboratis? nisi vt non laboretis. Item ibi Hilarius. Legis etiā diffi cultatibus laborantes ⁊ peccatis seculi oneratos ad se aduocat. Item Hieronymus ibi. Grauia enim esse onera peccati ⁊ Zacharias propheta testatur.v.c.iniquitatem dicens sedere super talentum plumbi. Et psalmista compleuit ps.xxxvij. Iniquitates mee aggrauate sunt super me. Item Greg.xxx.mora. Asperum etiā iugum ⁊ dura seruitus ⁊ pōdus est subesse tēporalibus: ambire terrena: retinere labentia: velle stare in non stantibus: appetere quidem transeuntia, sed cum transeuntibus nolle transire. Dum enim contra votum cuncta fugiunt que prius mentem ex desiderio adeptionis afflixerāt; post ex pauore amissionis premunt. Item Chrys. Non autem dicit, Uenite ille ⁊ ille. sed oēs qui in solicitudinibus, qui in tristitijs, qui in peccatis estis. non vt expetā noxas: sed vt soluam peccata, venite. non indigeo vestra gloria. sed qꝛ volo vestram salutē. Unde ⁊ dicit. Et ego reficiam vos. Non dixit, saluabo solum. sed (qd̄ multo amplius erat) reficiam vos.i. in omni quiete constituā. Rabanus. Non solū exonerabo: sed interna refectione saturabo. Item Remigius. Uenite dicit, non pedibus sed moribus. nō corpore sed fide. Iste namq; est spiritualis accessus quo quisq; deo appropinquat. ideo sequitur. Tollite iugum meū sup vos. Rabanus. Iugum christi est euangelium christi: qd̄ iudeos ⁊ gentes in vnitate fidei coniungit ⁊ sociat. hoc autem super nos iubemur sumere.i. in honore habere: ne forte ponentes.i. praue illud contemnētes lutulentis vitiorum pedibus conculcemur. Un̄ subditur. Discite a me. Aug. de verbis dn̄i. Nō mundum fabricare: non in ipso mundo miracula facere. sed qꝛ mitis sum ⁊ humilis corde. Magn᷒ esse vis? a minimo incipe. Cogitas magnam fabricam cōstituere celsitudinis? de fundamento prius cogita humilitatis. Et quantūquisq; vult superimponere maius edificium: tanto altius fodit fundamentū. Quo autem peruenturum cacumē nostri edificij. vsq; ad conspectum dei. Rabanus. Discēdū ergo nobis est a saluatore nostro vt simus mites moribus ⁊ humiles mentibus. neminem ledamus. neminem condēnemus. ⁊ virtutes quas foris ostendimus in opere: intus teneamus in corde. Chrys. Et ideo incipiens diuinas leges ab humilitate incipit: ⁊ maximū premium ponit dicens. Et inuenietis requiem animabus vestris. Hoc enim maximum est premium. Nō enim alij efficeris vtilis solum: sed teipsum requiescere facis. ⁊ ante futuram hanc tibi dat retributionē. in futuro autem perpetua gaudebis requie. Et ne formidarent qꝛ dixerat onus ⁊ iugū. subdit. Iugū meum suaue est: ⁊ onus meum leue. Hilarius. Iugi autem suauis ⁊ leuis oneris blandimēta proponit. vt credentibus eis boni scientiam prestet. quod ipse solus nouit in patre. Greg.iiij.mora. Quid graue mentis nostre ceruicibus imponit: qui vitare omne desiderium quod perturbat precipit: qui declinari laboriosa mundi huius itinera admonet? Item Hilarius. Et quid iugo ipsius suauius? qd hoc onere leuius? probaf fieri: scelere abstinere: bonum velle: malum nolle: amare oēs: odisse nullum: eterna cōsequi: ꝑsentibus non capi: nolle inferre alteri quod sibi perpeti sit molestū? Rabanus. Sed quō iugum christi suaue est. quum supra dicat Mat.vij. Arcta est via que ducit ad vitā? Sed quod angusto initio incipit: processu tēporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur. Item Augu. Qui iugum domini intrepida ceruice subierunt: tam alacriter difficillima pericula

patiuntur

patiuntur: vt non a laboribus ad quietem, sed a
quiete ad laborem vocari videantur. Sed profecto
adest spiritussanctus qui in exterioris corruptione
hominis.ij.Cor.iiij.interiorez renouaret. Ephe.iiij.
de die in diem: et gustata requie spirituali in affluen-
tia deliciarum dei in spe future beatitudinis omnia
presentia deliniret aspera: et oia grauia releuaret. Se
cari et vri se hoies patiunt: vt dolores acriores eter-
ni aliquando doloz precio redimant. Quibus tem
pestatibus vel penis importuni sunt mercatores: vt
diuitias venturas acquirant. Sed qui has nō amāt
eadem grauia patiuntur. Qui vero amant eadem
quidem sed non grauia pati videntur. Omnia eniz
seua et immania prorsus facilia et prope nulla efficit
amor. Quanto ergo facilius ad veram suam beati-
tudinem charitas facit: quod ad miseriam quantuz
potuit cupiditas fecit? Hieronymus. Quo etiam le
uius est lege euangelium: quum in lege. Exo.xx. ho-
micidium et adulteriū: in euangelio. Mat.v. de pen.
di.j. homicidium. et. c. si cui ira et concupiscentia pu-
niant? In lege.n. multa precepta sunt: que aplus non
posse compleri plenissime docet ad Romanos. In
lege opera requirunt: in euangelio voluntas querit:
que etsi effectum non habuerit: tn̄ premiuz nō amit-
tit: de pen.di.j. votū. in prin. di. et peccatū facit. xxxij.
q.v. non nisi. Euangelium ea precipit que possum⁹:
scilicet ne concupiscamus: hic in nostro arbitrio est
lex: quum voluntatē non puniat, de pen.di.j.§. cogi
tatio: punit effectum ne adulterium facias. Finge in
persecutione aliquaz virginē prostitutam, hec apud
euangelium quia voluntate non peccat: virgo susci-
pitur in lege quasi corrupta repudiat. xxxij.q.v. fin-
ge, alias est. §. sub. c. de pudicitia. Est aūt iuguz chri

Iugum christi suaue multas ob causas appellat.

sti suaue. Primo pp dominationem: quia sicut hic
ait Augu. qui huic iugo subdit: cuncta hz subiecta.j.
ad Cor.iij. Oia vestra sunt. xxiij.q.vij. q̄ autem in fi.
Secundo pp vnctionē. Magna.n. suauitas est in o-
bedientia et adimpletione mandatoz dei. ps.cxviij.
In via testimonioz tuoz delectatus sum etc. idem.
xviij. In custodiendis illis retributio multa. Ubi di
cit Aug. Non ait, pro custodiendis: sed in custodien
dis: qr non tantum pro eis reddet premium: sed hic
in eoz custodia magnū est gaudiū. Eccl.xxiij. Nihil
dulcius q̄ respicere in mandatis dn̄i: Unctio hec fi-
cit dicit Bernar. Andream fecit amplecti crucem
gaudentem. Laurentium irridere carnificem. Ste-
phanum. Act.vij. pro lapidantibus flectere genua in
oratione. Et aplos gaudere in tribulatione. Act.v.
ps.iiij. In tribulatione dilatasti mihi.ij. Corinth.j.
Sicut abundant passiones christi in nobis: ita et p
christum abundat cōsolatio nostra. Unde et ps.xxx.
Quam magna multitudo dulcedinis tue dn̄e: quaz
abscondisti timentibus te. Ubi dicit Bern. Uideris
quodammodo memoriam suauitatis huius anima
sancta exprimere gestiens: verba multiplicat: hanc
dulcedinem nemo expertus: inexpertus ignorat: qr
nemo scit nisi qui accipit. Apoc.ij. Unde et ad gustā
dum nos Dauid inuitat dicens. ps.xxxiij. Gustate
et videte. Item Bern. Hanc suauitatem docet vn-
ctio: non lectio. Eccl.xxiiij. Sps meus super mel dul
cis. Bern. Adeo dulcis: vt ne ipsa quidem mortis
amaritudo licet amarissima queat illi dulcedini pre
ualere. Quid ergo non temperet illa dulcedo: que
ipsam mortem facit dulcissimaz? Jone.j. Tollite me
et mittite in mare: et cessabit mare in vobis. Hoc est
lignū quod ipsas aquas amaras per Moysen dul-
corauit. Exo.xv. de con.di.ij. reuera. Hec est farina q̄
pulmentum prophetarum per Heliseum saporauit.
iiij. Reg.iiij. Hic est sal federis quod nulli sacrificio
deesse iubet. Leuit.ij. Unde Job.vj. Nunquid pōt
comedi insulsum quod non est sale conditum? Hec
dulcedo est etiam illa consolatio et manna quod da-
tum est filijs Israel in deserto huius peregrinatio-
nes. donec terrā promissionis intrarent: que est vi-
uentium. Exo.xvj. Mane iacuit ros per circuitum
castroz: qr germen diuine consolationis extinguit
feruorem concupiscentie carnalis: et ab aduersarijs
vndiq̄ nos defendit. Quumq̄ operuisset superficiē
terre: qr gaudium conscientie resultat in facie: appa-
ruit in solitudine: idest in contemplatione minutuz:
pp subtilitatem cognitionis: quasi pilo tunsum. pp
suauitatem contritionis: in similitudine pruine, qr
candorem habet per munditiam sanctitatis: et im-
pinguat per affectum pietatis. Quod quum vidis-
sent filij Israel: dixerunt, manhu. i. quid est hoc? qui
bus ait Moyses. Iste est panis quem dedit vobis
dn̄s ad vescendum, de con.di.ij. reuera. Hec est pro-
missio q̄ promittit dn̄s ad se venientibus: in pre.c.
Marc.xj. Uenite ad me oēs etc. ibi reficiam vos.
Quicquid est in hoc mundo: hanc gratiam et suaui-
tem non potest comparare. Hec est multitudo dulce-
dinis: de qua dictum est: Delicie cordis: primitie spi
ritus: panis quotidianus: stipendium militie: centu
plum huius vite. de quo Mat.xix. Tertio est suaue
hoc iugum dn̄i pp promissionem: qr magna est spes
mercedis: vnde.ij. ad Cor.iiij. Id quod in presenti
est momentaneum et leue tribulationis nostre: supra
modum in sublimitate eternum glorie pondus ope
ratur in nobis. q.d. Tribulatio est quantitate modi
ca duratione: momentanea: acerbitate mensurabilis
et finita in loco calamitatis: sed glorie quantitate im
mensa: duratione eterna: dulcedine inestimabilis in
loco amenitatis. Eccli.xxxviij. Unguētarius faciet
pigmenta suauitatis: et vnctiones conficiet sanctita
tis. Quarto propter amorem. Unde gen.xxix. Ui-
debantur Jacob pauci dies quib⁹ seruiuit pro Ra-
chele: pre amoris magnitudine. Bern. Nihil credē
tibus impossibile: nihil amantibus difficile: nihil a-
sperum mitibus: nihil humilibus arduum reperitur
quibus gratia fert auxilium: et obediendi deuotio le
nit imperium. Quinto pp precedentium patrum
considerationem. Heb.xij. Habentes impositam tā-
tam nubem testium: idest multitudinem martyrum
per patientiam curramus ad propositum nobis cer
tamen. Unde Greg. Si facta recolamus preceden-
tium: difficilia non erunt que toleramus. Sexto pp
subleuationem, quia licet simus sub onere: deus tn̄ a
superiori onus leuat. Sicut mater qn̄q̄ portat onus
super caput filij sui: et tn̄ ipsum reputat portare: sic et
dn̄s suum bonum tribuit nobis ad meritū: licet ipse
operetur. Gen.xv. Credidit Abraam deo: et reputa-
tum est ei ad iustitiam. De isto iugo etiam scripsi.s.
in.c.vj. in §. aleph. in.c. thre. versi. teth. bonum est: s;
hic plenius.c.s. in prin. istius.ij. partis. §. iam nunc
in tex. interierunt in vijs.j.c. Tertio obedientia dz
esse deuota: vnde ait super vos: vt in honore habea-
tis non subter: vt contemnatis: Unde.j. ad Cor.x. et
Colos.iij. Omnia in gloriam dei facite. Canti.j. Fa
sciculus myrrhe dilectus meus mihi: vbi dicit. Ber.
Non fascem sed fasciculū dicit dilectum: quia leue p
ipsius amore ducit quicquid laboris immineat: et
doloris. Inter vbera mea commorabitur. Bernar.

Habeto illum semper non retro in humeris: sed ante pre oculis. vt portantes ⁊ non odorãtes ⁊ onus premat ⁊ odor non erigat. Item de obedientia. j. Regũ. j. Loquere dñe: q: audit seruus tuus. Esa. vj. Ecce ego: mitte me. viij. qõ. j. in scripturis. Et Saulus. Dñe quid vis me facere? Actuũ. ix. super quo verbo Augu. Occisus agnus a lupis fecit agnos de lupis. Iam parat se ad obediendum qui prius seuierat ad persequendum. Item super illud Prouerb. xv. Responsio mollis frangit irã: ⁊ lingua eucharis in bono hoĩe abundabit. Sanctus Antoni⁹ de ordine minoꝝ ait. Rñsio mollis humilis subditi frangit iram superbi prelati. Unde Prouer. xxv. Patientia scilicet subditi lenietur princeps. i. prelatus. xxxv. di. ecclesie. ⁊ lingua mollis veri. s. obedientis confringet duritiã. s. prelati austeri. Ne coneris dicit sapiens Eccles. iiij. contra ictum fluuij. i. voluntatẽ prelati. s. humilia ei caput tuum. Uerbum dulce multiplicat amicos: ⁊ mitigat inimicos. Et lingua eucharis. i. bone gratie in bono. s. subdito abundabit. Eccle. vj. vt dicat cum Iob. xiiij. Uocabis me: ⁊ ego rñdebo tibi. Rñdet qui sibi precipienti ex aĩo obedit ꝭm Antoniũ. Itẽ j. Mach. ij. Ecce Simon frater vester: scio ꝙ vir boni consilij est. ipsum audite semp: ⁊ ipse erit vobis pater. Simon interpretatur obediens. Obedientia bonũ est consilium. q: propriam voluntatẽ (que est via ad infernum ꝭm Bern.) docet mortificare: ⁊ alterius voluntatem (que est via ad celum) adimplere. Unde Mat. xvj. Si qs vult post me venire: abneget semetipsum. s. per veram obedientiam ⁊ sequatur me. per penitentiam ⁊ conscientiam. Unde Greg. Sola obediẽtia est virtus que ceteras virtutes sibi inserit: insertasq; custodit. Obediẽtia autem ꝭm sanctum Climacum abbatẽ montis sinai, est anime proprie consummata abnegatio per corp⁹ manifeste monstrata. Aut obedientia est perfecta corporis abnegatio per animam ex voluntate feruẽter ostensa. Obedientia est ꝭm eundẽ, mortificatio mẽbroꝝ in viua mente ⁊ deliberatione. Obedientia est imperscrutatus motus: spontanea mors: sine curiositate vita: absq; cunctatione ⁊ solicitudine periculũ carentia timoris mortis: absq; detrimento naufragium: dormiens vie peragratio. sicut enim dormiẽs quiescit a curis: nec curat de aliquo: ita qui ver⁹ obediens est, siue in mari nauigans vel incidẽs in latrones, de periculis non curabit. Neq; precepta discernit. scit enim constanter q: in martyrium ei imputabitur quod superueniet periculum: eo ꝙ obedientiã sine discretione humane prudẽtie impleuit. Est etiã obedientia perfecte assumpta perfecta omniũ presentium rerum obliuio: ⁊ a proprijs naturalibus nobilibus verus recessus. Itẽ obedientia est sepulchrũ voluntatis: resurrectio humilitatis. non contradicit aut discernit mortuus in bonis aut in apparentibus malis. Qui preest pie mortificat eius aĩam. ⁊ super omnibus satisfaciens reddet rationem. Obedientia est depositio hesitationis ⁊ districtionis in diuitijs discretionis. Qui enim in preceptis malis apparentibus sed simpliciter non malis vt peccatũ, obedit, vere obediens est. sicut Abraham filium immolãs. Gen. xxij. ⁊ alter cenobita ad preceptum abbatis filium in fumum proijciens. Diuitie vero discretionis in obedientia non discernenti sunt virtutes que consequuntur obedientiam non discernentem. sicut humilitas ⁊ patientia ⁊ alie virtutes. Initium autem mortificationis ⁊ membrorum ⁊ corporis ⁊ anime ⁊ voluntatis labor ⁊ dolor. Medium vero qñq; est cum dolore: quandoq; sine dolore. Finis vero in ol immobilitate de cetero est ⁊ insensibilitate doloris. Tunc inspicitur dolens ⁊ contristatus viuens mortuus. iste beatus quando seipsum propriam viderit voluntatem facientẽ proprij iudicij pondus timẽs. Quum subditus presidentem dijudicat: nunq̃ verus erit obediens. Inquantum enim pullulat ad ꝑlatum in corde subditi fides: intantum in ministratione corpus accelerat. Quando ergo tentatur subditus prepositũ iudicare: dicat serpenti tentanti. Nõ ego mei prioris, sed ipse mei suscepit iudicium. Beatam obedientiam patres martyrij confessionem existere decreuerunt. Qui propter deũ perfecte obedit perfecte se delicto suo exuit. si vero in quibusdam suã perficit voluntatẽ: q̃uis obedire appareat: ipse suũ pondus portabit. hucusq; Climacus. Sed nunqd solitarij ⁊ anachorite absq; obediẽtia viuũt? Quid ergo de Paulo primo eremita ⁊ Antonio, ⁊ Maria egyptiaca, Ioanne baptista, ⁊ alijs sanctis innumeris anachoritis maxime in egypto? Sed respondendum est ꝙ subsunt epis in quoꝝ territorio sucedunt. vt no xvj. q. j. qui vere in glo. j. Sed ⁊ dicendũ igitur proinde est ꝙ qui perfecte carnẽ spiritui subijcit: ⁊ conscientie stimulum iudicem possidet: ⁊ ei obedit: nihil sibi de propria voluntate relinquens diuinis preceptis obediens factus: ante q̃ visibilẽ obedientiam pertranseat: ad intellectualem pertingit q̃ multum excedit visibilem: sicut anima corpus, ⁊ spiritus literam, ⁊ gratia euangelij legem, ⁊ gloria gratiam, ⁊ hanc illa substituit ⁊ commendabilem facit. Et per hanc obedientiam intellectualem sancti anachorite quasi angeli deo obediebant: solum celestia sapientes: quibus dignus non erat mundus. Heb. xij. Precedit ergo intellectualis obedientia visibilẽ incomparabiliter. Et sicut sol stellas suo ortu occultat: ita intellectualis visibilẽ. Quare qui intellectualem non possident: sed adhuc sub vitijs molestantur sine visibili: tanq̃ paruuli ⁊ sub nocte vitioꝝ proficere vel saluari non possunt.

De conscientia vtili, ⁊ plena doctrina. De medio tenendo, De spiritus sensualitate. Cap. 69.

Quoniam ergo obedientia intellectualis diuina illuminatione perficitur: ⁊ conscientiam possidet iudicem: videndum est quid est conscientia: contra quam agere est edificare ad gehennã. xxviij. q. j. §. ex his. ⁊ extra de restitu. spo. literas. ⁊ de simo. per tuas. ij. Conscientia est diuine scientie motus ⁊ operatio cum nostra ⁊ in nostra scientia. *Conscientie descriptio.* Conscientia est scintilla diuini luminis, in homine condito subseminata a principio, quasi quedam cogitatio feruentior ⁊ illuminatiua, verbum seu rationem lucis in se continens, ⁊ ostendens ei bonũ a malo. Et hec vocat conscientia ⁊ lex naturalis. Hec est Isaac puteus, vt dixerunt patres, quẽ philistini demones repleuerunt caligine vitiorũ. Gen. xxvj. Hec in euangelio. Matth. v. aduersarius dicitur. cui quãdiu sumus in via debemus consentire ne moriamur. Consentimus vero ei dum eam custodimus. ad deum p fidem ⁊ obedientiam ⁊ amorem mandatoꝝ. ⁊ proximum per pietatẽ patientiã humilitatẽ. ad nosipsos per mortificationẽ sensuum, custodiam cordis

& lingue, & odium corporis, & omnium visibilium, & proprie voluntatis. ad materias & vsum reruz per temperantiam & sobrietatem, & earundem custodiã fidelem ostendendo in eis: sicut in rebus sacris dñi reuerentiam & seruitutem. Dicta est conscientia: quasi cum scientia. s. naturali diuina & scripta confirmata & conformata. Aut enim lege scriptaz per legem naturalem menti a deo insitaz se deo placentes texerunt: que conscientia ab apostolo vocatur Ro. ij. vbi ait. Quum enim gentes que legez non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt: eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium reddente illis conscientia ipsorum: & inter se inuicem cogitationuz accusantium aut etiam defendentiũ in die quũ iudicabit dñs occulta hoium &c. Unde conscientia signatur per lapideas tabulas. de quib⁹ Exo. xxiiij. Tenet enim durabiliter in se legez scriptam. Nullus ergo excusari potest q scripturas nesciat. quum scripturam in corde habeat: fm quam viuat. Sic x. mãdata in tabulis, tabule in arca, arca in tabernaculo. Heb. ix. sic lex naturalis in conscientia: consciẽtia vero in aĩa, aĩa vero in corpore est. Sed heu ppter peccatum obscurata est lex conscientie. Illuminãtur autem per legez scriptam & legem gratie. Heb. viij. Dabo leges meas in cordibus eoꝝ: & in mentibus eoꝝ superscribam eas. Per legem enim scriptam cognitio peccati. Ro. iij. & vij. Unde peccantes per ignorãtiam non excusantur: licet bonam habent emulationem. contra quos ad Ro. x. Testimonium perhibeo illis q emulationem dei habent: sed non fm sciẽtiã xij. q. j. §. j. xxxviij. di. qui ea. Ista etiaz conscientia est illa lex dei & lex mentis de qua. Ro. vij. Cõdelector enim legi dei fm interiorem hominem. video autez aliam legem repugnantem legi mẽtis mee. &c. xxxij. q. v. si paulus. de con. di. iiij. c. ij. di. vj. in palea. sed pensanduz. Iste liber conscientie scribendus est calamo aureo bonoꝝ meritoꝝ. Si autem scribatur male meritis tunc signatur stilo ferreo Hiere. xvij. Peccatũ Iude scriptũ est stilo ferreo in vngue adamantino. i. in corde obstinato. sed heu quia ista scriptura ab omnibus legetur in die nouissimo. Unde Orig. Nudabitur pectoris nostri consciẽtia: & aperto corde videbuntur litere peccatoruz: que stilo ferreo & in vngue adamantino scripte sunt. atq3 vniuersa spectantium multitudo leget ĩ pectore nostro signatas imagines peccatoꝝ. Quia ergo quod fit contra conscientiam. subaudi fm glos. precepti vel prohibitionis. edificat ad gehennam. xxviij. q. j. §. ex his. vbi de hoc. & extra de resti. spo. literas. & de prescrip. c. vlt. Et quidaz habent conscientiam cauteriatam insimulataz vel vulneratam. lxxxiij. di. in nomine patris. & j. ad Tim. iiij. quidam nimis scrupulosam. extra de simo. p tuas. ij. Ideo consilium sapientioris adhibẽdum est fm qd vel sequenda est vel nõ sequenda. vt in pre. c. p tuas. & extra de sen. excom. inquisitioni. Alias habens cõscientiam erroneam & faciens contra eã peccat mortaliter. vt si haberet quis conscientiaz tollendi paleã de terra: & si tolleret: peccaret mortaliter: si tollit eam peccat mortaliter contra suam conscientiaz etiam erroneã faciendo. vt est expressum pre. c. per tuas. & no. de hoc. in pre. §. ex his. Sicut autem veri religiosi habent suam puram conscientiam conseruare: ita preciptie cauere dñt aliorum fratrum. j. Cor. viij. conscientias ferire aut etiam perturbare. Multis autem modis conscientia fratris feritur: extollentia, & elatione superflua, prudentia, seductione, infidelitate, mendacio, fraude, deceptione, contemptu, liuore, murmuratione, detractione, vindicta, & reliquis que pariũtur ex istis. Pura etiam conscientia est anime testimonium. ij. ad Cor. j. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. xj. q. iij. inter verba. Et beatus qui potest dicere cum Iob. xxvij. Neq3 eniz reprehendit me cor meum. i. conscientia, in omni vita mea. Idez tamen dicit. Si fuero iustus: os meum impia loquetur: & si sine crimine prauus inueniar. & si purificat⁹ in niue & lotus mundis manibus satis me sorde tintxisti. & execratum est vestimentuz meum. de pe. di. ij. si enim. vltra colũ. Et Iob. ix. fm aliaz translatione. De ista etiam puritate conscientie apls. j. ad Corin. iiij. Nihil enim mihi cõscius suz. Sine puritate istius conscientie non potest in anima esse vera charitas. Unde. j. ad Timo. j. Finis autẽ precepti est charitas ex corde puro & conscientia bona & fide non ficta. de pe. di. ij. charitas. ij. ver. Item ergo. Que autem turbata & ingrossata conscientia est semper presumit seua. sicut dicitur Sap. xvij. Recta autem conscientia semper peccato contradicit: etiaz in diabolo prescito & irreconuertibili. Unde poeta.

Ex templo quodcunq3 mali committitur: ipsi
Displicet authori prima hec est vltio: q se
Iudice nemo nocẽs absoluitur.

Eccle. xiiij. Beatus qui non est stimulatus. subaudi a conscientia. in tristitia peccati. quia omne peccatum tristitiaz menti ingerit. Unde Isidorus. Animus nunq3 potest esse letus. Si ergo vis esse semper letus: semper bene viue. O quanta pax: quantum vero gaudium: quanta securitas: quanta fortitudo: quanta spes: vbi est puritas conscientie. Nihil enim timet exterius: qui interius est securus. De ista sancta conscientia multipliciter commendata. vide. xj. q. iij. quid obest. & c. scuti. & c. in cunctis. c. custodi. cap. inter verba. Pura cõscientia nec adulationibus maculatur: nec detractionibus irritatur: quia nec dãnare potest iniuria: nec coronare laus falsa. fm Grego. Sicut autem nobis nostra consciẽtia necessaria est propter nos: ita bona fama necessaria propter proximum. qui autez famã negligit crudelis est. xj. qd. iij. non sunt audiendi. xij. q. j. nolo. Iudices tamen in iudicando non habent sequi conscientiam: sed leges: & fm allegata. q2 habent iudicare fm conscientiam quam habent vt iudices: nõ quam habent vt homines priuati. xj. q. iij. summope. vbi de hoc. & iij. q. vij. iudicet. vbi de hoc. & extra de off. ord. si sacerdos. vbi de hoc. Ubi etiam perplexa est cõscientia inter duo mala: in que sua culpa incidit: consilio prudentiori preeligat facere minus malum. & illud minus maluz facere est tunc malum non facere: sed bonum. quia vitatur maius malum. Perplexitas enim nihil est: nisi quantum ad fatuam opinionem perplexi. Unde qui iurat interficere hominem: non peierat tunc quum non interficit. quia in hoc bene facit. sed quum iurauit: perniciose iurauit: & mortaliter peccauit. vt. xxij. q. iiij. in primis. c. vsq3 ad. §. deniq3. De ista perplexitate agitur. xiij. di. c. j. & ij. & in summa. & xiiij. di. per totum. Hoc etiaz a memoria tua nunq3 excidat, q si vermis conscientie ordinate in hac vita non moritur nec in illa in perpetuum morietur. Mat. ix. Uermis eorũ non moritur. & Esa. vlt. in fi. vbi Chryso. Non de sensibili verme hoc dicit: sed vermẽ conscientiã vocat mordentem animam: q non sit operata bonum. Unusquisq3 enim sui accusator fiet rememorans que ges- Uermis consciẽtie

sit in vita mortali: & sic eorum vermis immortalis permanet. Item super illud Matth. viij. xiij. xxij. & xxv. & Luc. xiij. Et stridor dentium. Guilfredus. Quid enim stridor dentium nisi ire, furoris, nequitie, & malignitatis iudicium? Siquidem (vt ego arbitror) nullum tormentum erit grauius malis: quam malitia cordis & iniquitas ipsa conscientie & peruersissime voluntatis. Nimirum sicut passiones omnes patientia subleuat: sic impatientia quantumlibet leues aggrauat. Fletus ergo erit ex dolore: stridor dentium ex rancore. Item ibi Beda. Sicut vermis est dolor interius accusans: sic ignis est pena extrinsecus seuiens. Item Aug. xxj. de ciui. dei. cap. ix. Dicunt etiam vri dolore quum sero atque infructuose penitent, eos qui fuerint a regno dei separati. Secundum illud Prouer. xxv. Sicut tinea vestimentum, & vermis lignum: sic meror excruciat cor viri. Unde super illud Mat. xxij. Ibi erit fletus & stridor dentium Bern. Fletus erit ob ignem qui non extinguitur, stridor ob vermem conscientie qui non moritur. Item idem. Malus vermis luxuria: quo nullus alter nocentior. Ingreditur enim blandiendo. mordet ridendo. transforat delectando. perimit consentiendo. Prouer. xxiij. Ingreditur blande: sed in nouissimo mordebit vt coluber: & vt regulus venena diffundet. Malus etiam vermis accidia. malus tristitia. de quo Prouer. xxv. Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Beatus igitur qui ad mortificandos hos vermes preuenit myrrha mortificationis sue vngere corpus suum in sepultura. quisquis ille est: non est qui metuat vermem qui non moritur: quia iam mortuus est vermis. vnde ille moritur. Cauteriate enim conscientie igne propriorum scelerum succendentur. iuxta illud ps. xx. Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui. Necessarium ergo est sequi consilium Pauli vt emundemus conscientias nostras ab operibus mortuis. i. a peccatis qui mortem inferunt anime ad seruiendum deo. ad Heb. ix. c. Si enim non permanserit in tabernaculo nostro iniustitia: tunc leuare poterimus faciem nostram absque macula. Job. xj. Tabernaculum nostrum est cor nostrum. ps. xlv. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Facies autem est conscientia. ps. xlix. Arguam te & statuam contra faciem tuam. Sicut enim macula in facie: sic peccatum in conscientia valde deformat hominem apud deum. Ideo autem sponsam suam maxime in facie examinat Christus. Cant. ij. Ostende mihi faciem tuam. i. conscientiam. Et iterum. Facies tua decora. i. conscientia. Unde sicut sponse facies suas in speculis examinant vt maculas purgent: sic & anime fideles faciunt. Unde Exo. xxxviij. legitur quod mare eneum factum est de speculis mulierum. xxxvj. di. §. ecce. ad fi. Macule enim in speculis vise lauari debent in mari lachrymarum penitentie Mat. vj. Faciem tuam. i. conscientiam laua. Specula autem sunt dei verba vel scriptura diuina. Jaco. j. Siquis auditor &c. & j. Considerant vultum natiuitatis sue in speculo. Greg. Scriptura sacra mentis oculis quasi quoddam speculum opponitur vt interna nostra facies videatur. ibi enim feda: ibi pulchra nostra cognoscimus. Saluanda est conscientia. extra de postu. p. bone. ij. §. intelleximus. de tempo. ord. ad aures. Vocatur conscientia fides que sincera debet esse. extra de prescrip. quoniam. de elec. c. ij. Non debet esse lesa conscientia. extra de elec. innotuit. §. j. & §. multa. Accipitur aliquoties conscientia pro consensu vel voluntate. extra de elec. per inquisitionem. §. j. de prescrip. cum olim. Cedendum est propter conscientiam criminis. extra de renun. nisi. ri. j. §. propter. Recta debet esse conscientia: & conscientia precipuum bonum est. extra de temp. or. c. vlt. Non est loquendum contra conscientiam. extra de scruti. in ordi. c. j. Non debet aliquis contra conscientiam ordinari. extra de eta. & qua. queris. & c. ad aures. c. intelleximus. Per oleum nitor conscientie designatur. extra de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. Habendus est nitor conscientie intus. ibidem. Et ipsa est gloria nostra. ibidem. Contra conscientiam est iniusta sententia executioni mandanda. extra de off. dele. pastoralis. §. qui vero. & c. si quando. De se confessis non creditur super conscientiis aliorum. extra de confes. c. j. Satisfaciendum est conscientie remordenti. extra de iureiu. quanto. §. fi. Quilibet est sue conscientie relinquendus. c. t. mulieri. Judex contra conscientiam non recipiat adsessorem. extra de rescrip. statutum. §. adsessorem. lib. vj. Cum nuda conscientia electores debent ecclesie vtilitatem prosequi. extra de elec. vbi periculum lib. vj. §. ceterum. Agentes contra conscientiam diuinam offensionem incurrunt. extra de elec. perpetue. lib. vj. Judices contra conscientiam partem grauantes puniuntur. extra de re iudi. cum eterni. §. si quis. lib. vj. De conscientia bona extra de schis. c. j. lib. vj. de pe. di. ij. charitas. ij. ver. item ergo. De conscientia cauteriata. lxxxiij. di. in nomine patris. De conscientia habetur. de pe. di. iij. § item illud Amb. in fi. dist. xxv. di. primum. Quotupliciter accipitur conscientia no. de pe. di. iij. ille rex. in glo. c. quod non dicitur. Notandum etiam est quod magna cautela, magna sapientia, magna discretio, est habenda ne conscientia impinguata, & in vitiis antiquata declinet nimis ad carnalia: que in scriptura diuina sinistra pars dicuntur. Tales sunt conscientie hypocritarum & quorundam religiosorum cerimonialium. qui de modicis, vt de verbo omisso in officio diuino & de silentio rupto & risu & cibo conscientiam sibi faciunt: sed non de inobedientia prelatorum & contradictione. & insultatione: non de ambitione officiorum & procuratione, non de suspecta familiaritate, non de pecunia, non de paupertate, non de scandalo fratris, non de diffamatione grauiori & perditione, non de inuidia & superbia & diuisione & tyrannide & persecutione fratrum suorum, & similibus grauioribus conscientiam sibi faciunt. contra quos dominus Matth. xxiij. dicit. Ve vobis scribe & pharisei hypocrite qui decimatis mentam & anetum & cyminum: & reliquistis que grauiora sunt legis iudicium & misericordiam & fidem. hec oportuit facere: & illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem: camelum autem glutientes. Chryso. super Matth. Quia sacerdotes auaritia pleni: siquis decimam alicuius rei vel minime non obtulisset: corripiebant eum quasi magnum crimen fecisset. siquis autem alterum ledebat: aut in deum peccabat: non curabant eum corripere: de lucro quidem suo solliciti: de honore autem dei & gloria & salute hominum negligentes. Seruare enim iustitiam & facere misericordiam & habere fidem propter suam gloriam deus mandauerat: decimas offerre propter vtilitatem sacerdotum, vt sacerdotes quidem populo in spiritualibus: obsequantur. populi autem in carnalibus sacerdotibus subministrent. Sic & modo fit. quia omnes de honore suo sunt soliciti: de honore autem dei nullus. Portiones autem suas vigilanter defendunt: sed circa obsequium ecclesie curam impendere non attendunt. Si populus decimas non obs-

tulerit murmurant omnes. si peccantem populu3 viderint nemo murmurat contra eos. Sed q2 scribarum & phariseorum ad quos loquebatur, quidá populares erant: non est incongruum vt aliam expositionem faciamus propter eos qui decimam dabant, Nam & qui accipit decimas recte decimare dicitur & qui dat. Scribe ergo & pharisei & minimarum quidem rerum decimas offerebant ostendende religionis gratia. In iudicijs autem erant iniusti in fratribus sine misericordia: in veritate increduli. Hieronymus, Camelum puto esse magnitudinem preceptorum: iudicium misericordiam, & fidem. Culicem decimationem mente & aneti & cymini & reliquorum olerum vilium. hec autem precepta que magna sunt deuoramus atq; negligimus: & operationem religionis in paruis que lucrum habent cu3 diligentia mõstramus. Orig. Uel excolantes culicem .i. expellẽtes a se minima delicta: que culices nominauit. Camelũ autem glutientes .i. committentes maxima delicta: que nominauit camelos: animalia videlicet tortuosa & grandia. Scribe autem moraliter sunt qui amplius nihil existimant positum in scripturis: q̃3 simplex sermo demonstrat. Pharisei aute3 sunt omnes qui iustificant semetipsos, & diuidunt se a ceteris, dicentes Hier. lxv. di, recedite, Noli mihi appropinquare: qm̃ mundus sum. Menta autem & anetum & cyminum ciborum condimẽta sunt: non principales cibi. Sic in conuersatione nostra quedam sunt necessaria ad iustificationem. vt iudiciu3, misericordia, & fides. Alia sunt quasi condientia actus nostros & suauiores eos facientia. vt abstinentia, silentium, ieiunium, flexio genuu3, & huiusmodi. Quomodo autem non existimantur ceci qui non vident, quonia3 nihil prodest cautum esse dispensatorem in rebus minimis: quum principalia negliguntur. Hos ergo sermo presens confundit: non quidem leuia prohibẽs obseruare, sed principalia precipiens cautius custodire. huc usq; Orig. Ite3 adde hic que. s. scripsi in. c. lxxviij. in. §. aliud vitium peculiare. ver. quintum ve. & ibi expono octo ve. Ue vobis scribe, & pharisei hypocrite: qui mundatis quod foris est calicis & paropsidis: intus autem pleni estis rapina & immunditia. Pharisee cece munda prius quod intus est calicis & paropsidis. vt fiat id quod de foris est mũdu3. **Interioris munditie cura potissimũ est hñda.** Chryso. Hoc dicit quia iudei quoties ingressuri erãt templum: aut sacrificia oblaturi: aut per dies festos seipsos & vestimenta sua & vtensilia lauabãt: & a peccatis nemo seipsum purgabat. quum deus neq; corporis munditiam laudet: nec sordes condemnet. pone tamen quia deus odit sordes corporum & vasorum: que necesse est vt ipso vsu sordidentur: quãto magis sordes conscientie horret: quam si volumus, semper mundã seruamus. Item Hilarius. Arguit ergo eos qui iactantiam inutilia studij sequentes vtilitatis perfecte ministerium derelinquunt. Calicis namq; vsus interior est. qui si obsorduerit: quid proficiet lotus exterius? Atq; ideo interioris conscientie nitor est obtinendus: vt ea que corporis sunt forinsecus abluantur. Item Chryso. Non autem hoc dicit de sensibili calice aut paropside: sed de intelligibili. qui si nunq̃3 tetigerit aquam: mundus potest esse apud deum si autem peccauerit: & tota aqua pelagi & fluminum se lauerit: sordidus est & miser ante deum. Ergo (vt supra dixi) attendenda est conscientia: ne nimis declinet ad carnalia: vel declinet nimis ad spiritualia quedam corporalia: vt nimia ieiunia indiscreta, vel nimiam disciplinam, vel nimiá vigiliam de con. di. v. non mediocriter. que per dexterá intelliguntur. Unde. j. Reg. vj. dicitur. Ibant aute3 in directum vacce per viam que ducit Bethsames: & vno itinere gradiebantur pergentes & mugiẽtes: & non declinabãt neq; ad dextera3 neq; ad sinistrá. Quidam enim fatui de omnibus sibi faciunt cõsciẽtiam. quos diabolus tentat de nimia subtilitate conscientie: vt eos non potentes suas fatuas conscientias sequi faciat desperare: vel facere contra eam: vel continua melancholia & tristitia molestet. sicut sepe expertus sum Et ideo sapientioris est consilium a talibus requirendu3. vt superius est probatum. Et de hoc plene tractat Io. cassi. in colla. Moysi secunda: que loquitur de discretione in lib. collationu3. Sicut enim caro suam habet sensualitatem declinante3 ad carnalia que perdenda est. Ioã. xij. De qua sensualitate. extra in clemẽ. de sum. tri. sacrosancte. & de here. ad nostrum. §. secundo. & de sacra vnc. c. vnico. ver. refert. ver. per caput. Sic spiritus feruens & effrenis nõ discernens quid agendum sit: suam quodammodo sensualitatem habet precipitem ad omnia que spiritus videntur. contra quem spiritum Bern. ait. Zelũ tuum inflammet charitas. informet veritas. regat scientia. firmet constantia. Unde & media via est eligenda. legitur & no. extra de off. dele. querenti. Luce. xxij. Ego in medio vestrum sum sicut qui ministrat. **Mediocritas vbiq; seruanda.** Apoc. j. Hec dicit qui ambulat in medio candelabrorum aureorum. &c. Unde & sapiens mundi dicit. Uirtus est medium superfluitatis & indigentie. Unde & dñs reperitur in natiuitate in medio animalium. Luc. ij. In natiuitate docet nos tenere medium paupertatis. Animalia enim mansueta in presepio dei sunt pauperes voluntarij Unde. ps. lxvij. Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus. S3 quidam sunt pauperes sordidi: & ij designantur in asino: qui nihil discernunt: sed in multis pecijs quibus se recipiant & in squallidis vestibus & birris singularibus credunt esse iustitiam. Quidá pauperes delicati: designati per bouem qui fenum eligit. Ponitur ergo dñs in medio eorum vt. mediocritatem doceat paupertatis. Unde Hiero. Nec affectate sordes nec exquisite delicie laudem pariunt. xlj. di. §. j. & cap. parsimoniam. & c. sepe. In adolescentia stetit in medio doctorum. Luc. ij. & ibi docuit nos tenere medium sapientie. Quidam namq; sunt qui totu3 tribuunt intellectui: & nihil aut paruũ affectui. sicut curiosi cõiter hodie religiosi mendicantes laborantes & pnoctãtes circa subtilia & inutilia. quibus apl's ait. Ro. xij. Non plus sapere q̃3 oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. vnde. Bern. super Canti. j. Si ignoras te inquit o pulchra &c. ait. Licet in se omnis scientia bona sit, qm̃ tñ subnixa est veritati tñ qui eu3 tremore & timore tuam operaris salutem: pro temporis breuitate festina ea scire prius ampliusq; curato que senseris viciniora saluti. Comparatur namq; sapientia cibo: circa quem sumendũ si modus & ordo non seruatur noxius redditur. Ite3 comparatur sali: quo condiuntur cibi. xliij. dist. sit rector. ℣. per salẽ. tamen si mẽsura exceditur & ipse perit: & quod salierit perdit. Quidam econuerso tribuunt totum affectui: nihil aut parum intellectui. sicut torpentes circa salutẽ proximi abscondentes pecuniá dñi sui. contra quos dicitur Prouer. xj. Qui abscondit frumẽta maledicetur in pplis. Ubi Greg. Qua pena plectendi sunt qui quum fame verbi dei anime pereant: panẽ per-

cepte gratie non ministrant? Medium ergo tenen-
dum est: vt studeamus circa intellectum illuminan-
dum per discretionem: ⁊ circa affectum attendendū
per deuotionem. Unde .j. ad Timo. iiij. Attende tibi
⁊ doctrine. xxxvj. di. §. ecce. Item Jo. v. Erat Joan-
nes lucerna ardens ⁊ lucens vbi dicit Bern. Arde-
re parum: tantum lucere vanum: ardere ⁊ lucere per-
fectum. In passione docet nos tenere medium peni-
tentie. q2 in cruce sedit in medio latronū. Mar. xv.
Latrones namq3 sunt: qui seipsos in patibulo peni-
tentie propter peccata suspendunt. Job. vij. Suspen-
dium elegit anima mea: ⁊ mortem ossa mea. Sed q2-
dam sunt qui indiscretas penitentias faciūt. ⁊ signi-
ficantur per Zacheum qui ascendit sycomorū: vt vi-
deret Jesū. Luc. xix. Sycomorus interpretatur ficus
fatua. ⁊ significat talium disciplinam. que dulcis est
propter feruorem ⁊ vanam gloriam mistaz: quia re-
gitur sensu proprio: ⁊ nemini credit. sicut in me sepe
expertus sum. Sed fatua propter indiscretionem q2
sicut ait Seneca: Contra naturā est torquere corpus
proprium: ⁊ cibis non tantum vilibus sed crudis ⁊
horridis vti. Quemadmodum enim desiderare de-
licatas res luxurie est: ita visitatas ⁊ magis parabi-
les fugere dementie est. Quidam econuerso faciunt
penitentiam dissolutam. sicut carnales significati in
populo iudeorū: qui in deserto ad ollas egyptias su-
spirabant. Numeri. xj. contra quos dicitur Mat. xj.
Quid existis in desertum videre? Arundinem ven-
to agitatam? Sed quid existis videre? Hominē mol-
libus vestitū? Ecce qui mollibus vestiuntur in do-
mibus regum sunt. xxj. q. iiij. c. j. Arundo indiscreti
sunt foris nitidi per ostentationem operis: intus va-
cui per inanitionem virtutis. ij. agitantur vento: q2
per impatientiam non possunt resistere etiā leui ver-
bo. Mollibus vestiti sunt deliciarum mollitie reso-
luti. ⁊ ideo vtriusq3 latronis crura fracta sunt: quia
illi per impatientiam, isti per dissolutam vitam fran-
guntur. Dñs ergo suspensus in medio, docet vt pro
mensura virium pondus penitētie assumatur. vt sm
philosophum dicatur semper. Ne quid nimis. ⁊ sic
nec frangetur propositum: nec salubris intentio con-
teretur. Unde ps. xxxiij. Custodit dñs omnia ossa eo-
rum. vnum ex iis non conteretur. In resurrectione
docet nos medium iustitie. quia tunc etiaz in medio
discipulorum stetit. Luc. xxiiij. Jo. vlti. Unde ⁊ tunc
pacem annunciauit. quia sicut dicitur Esa. xxxi. Erit
opus iustitie pax. Justi namq3 sunt qui vitam suam
quotidiana examinatione discutiunt. Sed quidam
nimis declinant ad sinistram iudicij, trepidantes ti-
more vbi non erat timor. ps. xiij. ⁊ lij. hoc tñ tutius.
quia bonarum mentium est ⁊c. v. di. ad eius. ⁊ extra
de obser. ieiu. c. ij. Alij nimis declinant ad dextrā mi-
sericordie, dicentes pax vbi non est pax. Hieremi. vj.
Propter hoc medium est tenendum: ⁊ dicendum
cum ps. c. Misericordiam ⁊ iudicium cantabo tibi
dñe. Item alij declinant nimis in misericordiaz ver-
sus proximum. alij nimis in rigorez. vnde tempera-
mentum est faciendum. xlv. di. disciplinam. ⁊ c. om-
nis qui. ⁊ c. sunt nonnq3. ⁊ ideo dicitur Nu. xxj. Pu-
blica gradiemur via: non declinantes ad dextrā vel
sinistram. xlj. di. sepe. Nunq3 hec discretio que est ma-
ter virtutum. j. q. v. presentium. ⁊ extra de offi. custo.
c. j. ⁊ sine qua omnis virtus est vitium sm Isid. ha-
beri potest vel seruari: nisi per humilitatez: que est vt
nullus sine prudentie innitatur. ex. de cōstitu. ne innis-
tatis. sed semper ab aliquo seniore. s. sancto experto

requirat consilium in agendis. j. q. j. estote. legitur ⁊
no. lxxxiiij. di. c. j. sic etiam no. Jo. cass. in lib. collatio-
num in collatione. ij. de discretione. ⁊ tetigi supra eo.
℟. quidam enim. ⁊ supra. §. proximo. ℟. quia ergo.
Sed iterum facta aliqua digressione vtili ad tractā-
dum bonum obedientie reuertamur. de qua quidaz
sanctus dixit sancto Climaco: vt ipse narrat. in. iiij.
gradu de obedientia. Si vtiq3 tibi inest sapiētissime
dicentis, Phil. iiij. xlj. di. quod dicit. in sensu anime
operaris: quia omnia possum in eo qui me confortat
christo. si spiritussanctus roris castitatis sm virginē
superuenit in te. Luce. j. si virtus altissime patientie
obumbrabit tibi. Luce. j. precinge sicut vir christus
lumbos tuos obedientie cingulo vel linteo. Jo. xiij.
⁊ surgens a cena tue solitarie quietis, pedes fratruz
in contribulato spiritu laua. Magis vero sub pedi-
bus cōgregationis prouoluere in subiecta ⁊ deiecta
prudentia. Statue duros ostiarios. i. virtutes cardi-
nales, ⁊ vigiles in porta cordis tui. Inuincibiliter
contine mentem difficulter valentem. Continere in
occupato corpore circūquaq3. In membris motis ⁊
concussis intellectualem ⁊ quietez exercita: quod est
vniuersis supergloriosissimum. Esto imperturbabi-
lis in medio perturbationum ⁊ tumultuum animā
pacificam habens. Coge linguam vesanam ⁊ furen-
tem in contradictionibus insilire. Certa contra regi-
nam hanc septuagiesseptics in die. Mat. xviij. Cum
mortificatione carnis ⁊ crucifixione cuz suis concu-
piscentijs. Gal. v. post de mortificationem animeq3
proprij sensus ⁊ proprie voluntatis. Tene mentem
imperturbatam vt incudemq3 a mutuis inuicē cō-
fusionibus ⁊ fragoribus percussam, illusam, impropे-
ratam, maledictam, subsannatam, lesam, ⁊ in nullo
vnq3 resolutam: neq3 stragem sustinentem: sed totaz
planam ⁊ immotam existentem ⁊ manentez. Expo-
lia te voluntate. Luc. xxij. Jo. vj. Phil. ij. tanq3 con-
fusionis amictu: ⁊ ea denudatus in necessitudinis sta-
diuz intra: quod raro ⁊ difficulter inuenitur. Indue
loricam, Apostolus dicit, ⁊ scutum Ephe. vj. fidei ad
agones. i. prepositi vel prelati preceptorū tolerantiā.
non dissolubilem neq3 penetrabilem ab aliqua infi-
delitate. Tactum tene inuerecunde prosilientem tē-
perantie freno. Coge oculum memoria mortis. Hie-
ro. in primo prologo biblie in fi. volentem per singu-
las horas magnitudinem pulchritudinem ⁊ visio-
nem corporū curiose aspicere. Obmutescere fac intel-
lectum curiosum in familiari solicitudine volentem
fratrem iudicare. j. Corin. iiij. xj. q. j. multi. in neglige-
tia operantem. Et omnem charitatem. Col. iij. ⁊ cō-
passionem ad proximuz absq3 errore insinua. Tunc
vere in hoc cognoscent omnes amantissime pater: q2
Christi Jesu discipuli sumus: si in coadunatione in-
uicem charitatem habeamus. Jo. xiij. iterum ait. ve-
ni concertabile subsannationes horis singulis sicut
aquam vite. quoniaz vniuersa que sub celo sunt. Da-
uid in ps. scrutatus iocunda, vltimo post oia querēs
dixit. Ecce quid bonum? ⁊ quid iocundum? nihil.
sed habitare fratres in vnum. Si vero nondum bo-
no huiusmodi obedientie ⁊ patientie facti sumus di-
ligit bonum saltem. igitur est longe ab agonistico sta-
dio stantes, propriam infirmitatez cognoscere: ⁊ sin-
gulariter sub obedientia certantes beatificare: ac eis
patientiam imprecari. Quādo absente eo qui preest
vultuz ipsius imaginamur, hunc nobis semper ad-
stare putantes: ⁊ omnem collocutionem vel sermo-
nem aut cibum vel somnum vel quippiam quod cū

suspicaremur odisse, auertimus a nobis: tunc cognoscamus q; vere legitimam obedientiaz exequimur. Segnes prauorum magistri absentiam gaudiuz arbitrantur, generosi vero ⁊ nobiles dammum eandez putant. Obedientia humilitatez possidet: q; nimirum si prudēs ⁊ bene intelligēs obediens mortuos suscitet: ⁊ si lachrymarum donum possideat: ⁊ si liberationē a pugnis: existimat penitus quia patris spiritualis qui preest oratio fecit: ⁊ manet ipse a vane proprie reputationis elatione alienus. Quomodo nanq; super illo exaltabitur quod ex patris adiutorio dicit factum: ⁊ non ex solicitudine propria? Sicut apparuit in Mauro discipulo beati Benedicti: qui ad imperium abbatis super aquas lacus currēs puerum Placiduz liberauit. quod miraculū Maurus patri imputauit non sibi. ⁊ sic Placidus confirmauit. Solitarius autem ab ista predicta elatione liber non est: quia directiones suas sibi imputat. quū non habeat presidentez. Isidorus ⁊ Alexandria ex prīncipibus in cenobio se conuertens ⁊ obedientie submittens sicut ferrum fabro, per obedientiā presidentis ad portam mansionis stetit ingredientibus ⁊ egredientibus semper dicens. Ora pro me pater: quia peccaui. In fine. vij. anni quuz vellet abbas cū fratribus intus adiungere: supplicauit se sic manere ad portam: predicens finem suum proximum. ⁊ sic post dies. x. expirauit: trahens post septem dies portarium eiusdem mansionis secum. sicut ei in spiritu predixerat ad maximam certitudinem ipsius incontfuse obediētie ⁊ adeo imitatorie humilitatis. Phil. ij. Melius est sub obedientia certare cū hominibus aliquando quidem seuientibus, aliquando vero penitentibus: q; solitarium certare cum demonibus semper furentibus. Qui quandoq; est obediens patri, quandoq; inobediens; similis est homini aliquādo quidez collyriū aliquando vero calcem in suos oculos mittenti. vnus enim, ait qui edificat ⁊ alius qui destruit: que vtilitas in vtrisq; nisi labor tātum? Eccle. xxxiiij. Sine medico eger nō curat. Eccl. xxxviij. lxxxiij. di. § j. Naues sine gubernatore naufragium patiuntur. Prouer. xxiii. vii. q. j. scisceitaris. Cecus sine duce in laqueum cadit. Luc. v. Mat. xvj. xxxviij. di. § .si. extra de eta. ⁊ qua. cum sit. Grex sine pastore lupis exponitur. Ezech. xxxiiij. Joā. x. Quis sine obedientia superioris potest euadere? xciij. di. per totum. Sit tibi locus monumentum ante monumentum. nemo enim egredietur a monumento ante communem. ex̄ de sum. tri. c. j. §. hec sancta resurrectionez. ꝙ si egressus fuerit: iterum perpetuo morietur. Si preceptus ⁊ preuentus es pactionibus ⁊ sponsionibus professionis: ⁊ sine profectu vides animē oculū: non deuites disiunctionem ⁊ separationem. Non enim contra obedientiam facit qui a vita ⁊ conuersatione carnali ⁊ a societate fratrum preuaricatorum regule recedit: vt christo perfectius obediat ⁊ seruiat. In omnibus enim rebus considerandus est finis: ⁊ sz eum propositi nostri dirigendus est cursus. sm Joseph in coll. de definiēdo. q; si superueniēte salubriori consilio ad deteriorem partem vrgere viderimus. Rectius est incongrua ⁊ inconsiderata constitutione summota, ad meliorem trāsire sententiam: q; statutis pertinacibus inherendo, peccatis grauioribus obligari. Non enim tantum processus operis quantum voluntas est attendenda ⁊ intuenda. Nec statim quid quis egerit, sed quo voto egerit inquirendū. Illud enim pro retributione mercedis iuste vnicuiq; repensatur: quod principaliter mente conceperit: non ꝙ exinde bene vel male contra votum operantis euenerit. Emendatio enim dispositionis improuide non voti est iudicanda transgressio. Quicquid enim pro charitate dei ⁊ pietatis amore perficitur: etsi dure atq; aduersis videatur principiis inchoari: non solum nulla reprehensione sed etiam laude dignissimuz est. Omnia enim ad hoc agimus: vt cor mundum deo exhibeamus. faciunt que legūtur ⁊ no. extra de collu. dete. c. j. in glo. de amicitia. ⁊. xxij. q. v. si quid. de pe. di. j. in princ. ⁊ in glos. tribus positis. super verbo. votuz enim. c. magna pietas. ⁊. xxiii. q. viij. cecidit. Deus enim nō verbor tm̄ actuumq; nostror discussor ⁊ iudex est: sed etiam propositi ⁊ destinationis inspector. qui si quid causa salutis eterne ac diuine contemplationis intuitu ab vnoquoq; factum viderit vel promissum: tametsi durum ⁊ iniquum hominibus videatur: ille tamen intimaz cordis inspiciens pietatem, non verborum sonum sed votum diiudicat volentis. quia finis operis ⁊ affectus considerandus est perpetrantis. quia nec dubitauit Jacob mendaciū maculam innundatione benedictionis paterne promisse abluendaz: ⁊ velut nebulam quodaz flatu spiritussancti velociter absumēdam. atq; vberiora sibi per hanc affectatitiam simulationem q; per illam ingenitam veritatem meritorum premia conferenda. Alia solutio ponitur de Jacob mentiente ⁊ excusatio. xxij. q. ii. §. item opponit. Hec predicta sunt verba pdicti Climachi ⁊ Joseph anachorite in coll. de definiendo. Ad quorum probationem facit ꝙ beatus Benedictus recessit ab illis malis monachis: ⁊ habitauit secum. vt dicit Grego. in. ij. lib. dialogor. ⁊ habetur. vii. q. j. §. hoc tunc. ver. sic beatus Benedictus. Faciunt etiam illa. c. xxii. q. iiij. si aliquid. j ⁊. ij. ⁊. c. non solum. ⁊. c. incommutabilis. ⁊. c. magne. c. non omnis. c. diffinitio incauta. Facit etiam quia magis deus cordis q; operis est inspector. Nec tantum attendendum que fiant: sed quo animo fiant. xv. q. vj. c. j. Ad hec facit quod dicit Seneca. Magna pars sanitatis est hortatores insanie reliquisse. ⁊ ps. xvij. Cuz sancto sanctus eris: ⁊ cum peruerso peruerteris. Et qui tetigerit picē: coinquinabitur ab ea. Eccle. xiij. Et quia ecclesia non debet alicui laqueum inūcere. xxvii. q. j. de viduis. Sed contra ista videntur illa omnia. c. que prohibent a malis fieri separationē corporalem propter schisma vitandum. xxiii. q. iiij. in primis. vj. c. cum si. Sed credo ꝙ si in religione vel monasterio est preuaricatio communis regule vel professionis: ⁊ in illa professione non inuenitur arctior ad quam quis possit recurrere petita licentia. ex̄ de regu. licet. licitum est authoritate propria immo iuris recedere: vbi possit suam regulam obseruare. alias non. ⁊ sic intelligo contrarium. Ad hāc solutionem facit op. vii. q. j. §. hoc etiā. ver. cum autem. ⁊. c. seq. quod incipit. ibi. Et hoc etiaz ideo quia ex illorum morbidorum consortio inficeretur. ⁊ facit bene. xlv. di. sed illud. extra de statu. mo. ea que. ⁊ ne cle. vel mo. relatum. in prin., ⁊ que leguntur ⁊ no. xviij. q. ij. diffinimus. cum. ij. c. seq. ⁊. xxiij. q. iiij. quisquis. in fi. Nec est inobediens qui recedit ab obedientia carnali: vt viuat sub dei obedientia spirituali. sicut vixerunt sancti dei anachorite. Faciunt pro hoc. xj. q. iii. §. item quando. in. c. seq. vsq; ad. §. cum ergo. ⁊. xiii. dist. nerui. ver. alius. extra de restit. spo. literas. §. porro. ⁊ de senten. excom. inquisitioni. Item Climacus de obedientia. Dominus sapiētes

facit cecos. obedientium oculos aperit in magistri virtutibus: in defectib⁹ vero tenebrescere facit. Dolor autem bonorum id quod contrarium est agit. Sic nobis figura & typus perfecte obedientie argentum viuum dicitur: nam subtus omnia circumuolutum ab omni sorde manet incommistum. Non obliuiscaris in tota vita tua illius magni creatoris qui in totis .xviij. annis auribus corporis a preceptore exterius non audiuit, Salueris. auribus vero intrinsecis quotidie audiuit a dño: non, Salueris. sed, saluatus es. Quidam ad suas voluntates conuersi, ad votuz visiones querunt: & obtinent. At vero a confessionis corona & obedientie merito agnoscant se penitus cecidisse. Nam obedientia est peregrinatio ab hypocrisi & proprio desiderio. Ex obedientia humilitas: ex humilitate discretio nascitur. vt philosophat Jo. cassi. in coll. ij. de discretione. Est qui suscipit pceptú: & voluntatem precipientis sciens, non obedit. Alter obedit sciens preceptorem ex animo non precipere. primus non obediens est obediens. alter obediens inobediens est. quia voluntas precipiétis debet inspici: & non iussus. & verba debent seruire intentioni: non econuerso. extra de verb. signi. intelligentia. Et semper est scribentis vel mandantis intentio attendenda. extra de procura. petitio. de arbi. exposita. de resti. spo audita. de preben cum causam. & c. vlt. Sed in dubio stabitur super verbo ff. de lega. iij. nõ aliter. Si impugnatur monachus absq₃ vera obedientia de loco recedere: non recedat. quia signú est q̄ si impugnatur pugnat. Juuenis quidam Innocentius nomine a quodam sene negligente & crudeli suo preceptore sepe percutiebatur: & iniurijs afficiebatur. nec propterea ab eo recessit. qui tandem mortuus est cú sua obedientia & patientia. qui quum sepultus esset: venit ad illum Innocentium mortuum quidaz sanctus Joannes nominẽ: & vocauit eum de monumẽto dicens, Frater Innocenti mortu⁹ es. At vero bene prudens obediens & post mortem obedientiam ostendens respondit illi magno seni. Pater quomodo possibile est hominem operatorez obedientie mori? Preceptor vero istius Innocentij qui adstabat tremens in faciem suam cum lachrymis cecidit: & cellam prope monumentum discipuli fecit: & de cetero caste & solicitus vixit, dicens patribus semper quia homicidium feci. Contra omnia quidez verú equaliter contra ista duo vitia qui sumus in congregatione sub obedientia horis singulis agonizemus. videlicet contra ventris & gule insaniam: & furoris & ire celerem & acutam turbationem. propias enim & domesticas materias ista vitia possunt in turba faciliter inuenire. Reuolue inobedientis improbi deliberationem & mentem: & inuenies ibi cogitationez erroneam & intentionem seductam: videlicet quietis solitarie, ieiunij extremi & arcti, orationis irrecuruabilis, carentie, vane glorie ad summuz memorie exitus inobliuiscibilis, indesinentis cõpunctionis, omnimode priuationis ire, silentij profundi, & castitatis superexcedentis concupiscentiaz. Vere nanq₃ solitariam vitam & quietez in oratione exequi rarissimorum existit. & illorum solummodo qui possident consolationem diuinam ad laboz & doloruz solatium & cooperationem impugnantium & pugnaruz. Sit tibi iste modus ad obedientiam. videlicet existimare quia probat te qui preest & tentat. & nunq̄ aliquando decides vel errabis: quando redargutus & correptus a patre incessanter ad ipsum ampliorem fidez & charitatez assumis. spiritussanctus inuisibiliter habitabit in anima tua: & virtus altissimi obumbrabit tibi. Luc. j. Verũtamẽ nẽ glorieris neq₃ gaudeas generose sufferens contumelias & ignominias: sed magis plora. quia aliquid dignum contumelijs egisti: & conturbasti animam fratris: vel proprij prepositi cõtra te. Noli admirari & stupere super id quod dicturus sum. habeo enim Moysen hoc vna mecum predicantem. Expedit magis in deum & non in patrez nostrum peccare. deo enim ad iraz concitato, dux noster potest eum nobis reconciliare. Exo. xxxij. xlv. di. disciplina. Isto vero conturbato a nobis, aliquẽ pro nobis exorantem deum & propitium facientem vlterius nõ habemus. Intendamus & vigilem⁹ quãdoquidem a pastore inculpati tranquille & cum gratiarum actione sustinere debemus. vel quando certificare eum & sanstactionez facere inde videtur: super omnibus quidem nobis ignominiam conciliantibus esse tacenduz. inicas enim hora est. super ijs vero que in personam alterius recurrunt: sansfaciendum & excusandum esse propter vinculum & communctionem charitatis & insolubilis pacis. Quicũq₃ ex obedientia resilierunt: ij tamen annuntiabunt eiusdem vtilitatem. tunc enim cognouerant in quali celo stabant. Qui enim ad impassibilitatem & deum currit: omni die in qua non maledicitur se multuz damnũ sustinere arbitratur. quemadmodum arbores vẽti motu profundam radicem subtermittunt: ita in obedientia degentes fortes & inconcussas animas possident. Quisquis in solitaria quiete sedens cognouit suam infirmitatem: & transiens seipsum obedientie vendidit: iste quum esset cecus, absq₃ labore ad christum respexit. State, state, & iterum dico state, currentes fratres pugiles. certatores audientes sapientem clamantem de vobis. Sap. iij. Tanq̄ aurum in fornace, magis vero in cenobio, probauit eos dñs: & q̄si holocausta victime accepit eos in finibus suis. Nũ sentiunt grauia esse mãdata que iubentur a patrib⁹: qui sunt pigriores & magis otiosi: tunc magis participare & preeligere conantur orationem. quando vero leuiora iubentur: ab eadem tunc sicut ab igne fugiunt. Quando igitur ad operationem manuum accedis: cogita quia christo ministras qui precepto & exemplo ad opera vsq₃ ad mortez te informat. Operans lauda deum tuum lingua. mente cogita. intentione glorifica. Nam qui in laboribus, & in operib⁹ est infidelis & piger: in orationibus multo amplius erit piger & infidelis remissus. Sane oratio nequaq̄ in corporis quiete dirigitur: sed labore & actu. Amor quietis orationis est exterminium, & diminuit onez virtutum predicat mandata negligere. Nunq̄ suscipias eum qui tibi subditus est dicentem tibi, Da mihi licentiam & potestatem ad talem operationẽ exequendam & ita meipsum & ad id quod spirituale est permitte dirigere. Qui ita dicit: seductus est: & propriam perficit voluntatem: & optime obedientie federa spernit: & deceptus & illusus meritum corã deo obedientie perdit. Hucusq₃ Climacus a principio quasi istius. §. hucusq₃. Vide. j. in isto c. iij. §. dicebat. ver. cum beatus. Dixit senex, Obedientia grande ornamentum est monachis. Quicũq₃ eam possederit & ipse audietur: & cũ fiducia crucifixo christo obedienti vsq₃ ad mortem. Phil. ij. adstabit. Ordo obedientium qui torquem auream in collo habet, maiorem gloriam possidet: q̄ aliquis ordo viuendi. quia totus in voluntate patris pendens nullam habet

requiem. Est autem obedientia salus omnium fidelium: genitrix omnium virtutum: regni celorum inuentrix: celos aperit: hominem de terra eleuat: cohabitatrix est angelorum: cibus est omnium sanctorū. Ex hac enim ablactati sunt: ⁊ per hanc ad perfectionem venerunt. Marcus Syluani discipulus quum scriberet: ⁊ a patre vocaretur: vt obedientiam festin⁹ compleret, mediam quam scribebat figuram litere dereliquit. cui quum diceret Syluanus pater de sue syluestri ꝙ esset bubalus: ⁊ haberet cornua: ⁊ ille cōfessus est. ij. Cor. x. Captiuauerat enim intellectuȝ in obsequium obedientie. ⁊ transformauerat suum videre in videre patris. quod super gloriosuȝ est. Quū missus frater ab abbate suo in vicum vt deferret necessaria: ingressus esset domum vbi erat puella sola: ⁊ traheretur ab ea ad peccatum ait: Dñe ꝑ orationes patris qui misit me salua me in hac hora. quo dicto, subito inuentus est ad ripam fluminis iuxta monasterium suum: ⁊ reuersus est ad patrem sine macula. Abbas Paulus mandauit Joanni discipulo ꝙ duceret sibi fimū boum qui erat iuxta sepulcra. ⁊ si inueniret ibi hyenam seuam bestiam: ꝙ duceret eaȝ captam. Juit Joannes. irruit super eum hyena. ille vero voluit eam tenere. sed illa fugit. fugiētem vero insecutus est Joannes, dicens. Abbas meus dixit vt te ligem ⁊ captam ducaȝ. illa vero stetit: ⁊ ille ligauit eam captam: ⁊ duxit ad patrem. pater admiratus ait vt humiliaret Joannem cedens eum: Stulte istum canem miserum quid huc adduxisti? ⁊ mox soluit eum senex ⁊ permisit discedere. Unus frater multū alias spiritualis inuidebat cuidam alteri fratri germano suo multum obedienti. ⁊ duxit illum ad fluuiuȝ vbi erant crocodili: ⁊ dixit ei. Jntra fluuium. ⁊ intrauit. ⁊ non nocuerunt ei crocodili: sed lingebant eū. Jterum redeuntes inuenerunt mortuum: ⁊ orauerūt super illum: ⁊ surrexit. quod miraculum ille frater spiritualis ⁊ religiosus sibi imputabat; sed abbas dixit ei. Propter obedientiam fratris tui mortuus est resuscitatus: non propter te. Dixit abbas cuidam suo discipulo ꝙ lignum siccum quod ipse plantauerat, irrigaret. erat autem ab eis longe aqua: vt sero pergeret, ⁊ mane rediret. post tres autem annos viruit cōtra naturam lignum illud: ⁊ fructum fecit: q̄ fuit fructus obedientie. Joannes abbas in collatione sua de fine cenobite ⁊ eremite ait. Uirt⁹ humilitatis matris omnium virtutum, ac totius spiritualis structure solidissimum fundamentum, a nostris penit⁹ exulat institutis qꝛ subiectionis iugū non sustinere contenti, ad presumptionem noxie libertatis protinus euolamus. qꝛ non ſm districtionis regulam sed pro nostri arbitrij libertate senioris subijcimur imperio. vt non patientie fructum addisceremus: sed tempus adipiscende licentie expectare videamur. Si illius temporis sancti religiosi hoc dicebant: nostri temporis capitiati ⁊ exterius vix signati in continua viuētes noxia libertate ⁊ sub prelatis. Zach. xj. idolis victitantes: quid possunt dicere? Jdem preceptum euangelicuȝ de crastino. Mat. vj. non cogitare: ⁊ prelato vsqȝ ad finem obedire: obseruare: non est minus perfectum anachoritice puritate. Talis enim illum imitatur de quo dicitur Philip. ij. Humiliauit semetipsum factus obediens vsqȝ ad mortem. ⁊ Non veni facere voluntatem meam: sed voluntatem eius qui misit me patris. Joā. vj. Jdem: Finis cenobite est omnes suas mortificare ⁊ crucifigere voluntates: ac ſm euangelium nihil de crastino cogitare. Mat. vj. quē virum Esaias describens ait Esa. lviij. Si auerteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuā in die sancto meo: ⁊ vocaberis sabbatum delicatum ⁊ sanctum dñi gloriosum: ⁊ glorificaueris eum dum non facis vias tuas: ⁊ non inuenitur voluntas tua vt loquaris sermonem: tunc delectaberis super dominum. ⁊ sustollam te super altitudinem terre: ⁊ cibabo te hereditate Jacob patris tui. Ecce triplex premium religiosorum vere obedientium: ⁊ qui vere sanctificant sabbatuȝ: delectatio exaltatio: hereditas. Delectationem merentur: propter carnis macerationem. Exaltationem: propter voluntariam subiectionem. Hereditatem: propter voluntariam paupertatem iuxta illud Mat. v. Beati pauperes spiritu: qm̄ ipsorum est regnum celorum. Jn predicta autem authoritate Esaie ponuntur bona quibus vacare debent religiosi: ad quos proprie spectat sanctificatio sabbati. Sanctificatur autem sabbatuȝ per eos per vij. scilicet per obseruantiam quietis spiritualis: per abnegationem proprie voluntatis: per studium dilectionis spiritualis: per munditiam mentis ⁊ corporis. per gloriam actoris: per restrictionem concupiscentie carnalis: per custodiam oris. Sed hodie communiter religiosi non sanctificant sabbatum. iuxta preceptum dñi. Exod. xx. Memento vt diem sabbati sanctifices. sed more iudaico carnaliter ipsum maculant: non sanctificant. Judei namqȝ tamq̄ carnales carnaliter sabbatum custodiebant otio ⁊ comessationibus vacantes: sic ⁊ religiosi hodierni ab exteriori opere cessantes sed nō vacantes deo sed ociosi ⁊ gulosi de propria salute non curant. Contra quos Aug. Quum deus preceperit obseruari sabbatum: alij in his que deus prohibet exercent sabbatuȝ. Uacatio nostra a malis operibus. vacatio illorum a bonis operibus. Melius est arare q̄ȝ saltare. ⁊ melius fodere q̄ȝ murmurare. melius est scribere q̄ȝ orari. Caueant tales ne in tali sabbato moriant. Mat. xxiiij. Orate ne fiat fuga vestra id est mors. sabbato scilicet acidie. hyeme: torporis ⁊ teporis. Eremite vero perfectio est exuere mentem a cunctis terrenis: ⁊ āqȝ quantū humana fragilitas presumit ⁊ imbecillitas finit: viuere cū christo. de quo dicit Thren. iij. Sedebit solitarius ⁊ tacebit: qꝛ leuauit se sup se. ⁊ ps. ci. Similis factus sum pelicano ⁊c. Raro ergo est ⁊ paucissimis dono dei concessa perfectio, Jste. n. vere ⁊ non ex parte pfectus est: qui ⁊ in eremo squalorem solitudinis: ⁊ in cenobio infirmitatis fratrum equali magnanimitate sustentat. Et ideo in vtraqȝ professione per omnia consummatum inuenire difficile est. qꝛ nec anachorita contemptum ⁊ priuationē materialium rerum: nec cenobite theorie ad integrū potest aliqui puritateȝ. Jo. cassi. in. iiij. lib. de institutis renuntiantium ait: ꝙ ingrediens monasteriuȝ in Egypto primo ponebatur ⁊ probabatur ad portaȝ monasterij ad seruitium peregrinorum ⁊ hospituȝ ꝑ annum. quo completo admiscebatur congregationi fratrum: ⁊ tradebatur in cura viri seniori: qui. x. iunioribus preerat ⁊ gubernabat. Cuius hec erit solicitudo ⁊ eruditio principalis: per quaȝ iunior introductus scandere consequenter etiam culmina perfectionis preualeat: vt doceat eum primitus suas vincere voluntates. quē studiose ⁊ diligēter in his exercens ea ꝑ illi imperare de industria procurabit: que senserit animo suo esse contraria. Multis siquidem experimentis edocti tradunt monachos ⁊ maxime iuniores ne voluptatem quidem concupiscentie

Sabbati sanctificatio.

sue refrenare possent nisi prius mortificare per obediē
tiam suas didicerint voluntates. Ideoqȝ pronūtiāt
nullatenus vel iram vel tristitiam vel spiritum forni
cationis posse extinguere:sed nec humilitatez cordis
veram nec cum fratribus vnitatem perpetuam nec
firmam diuturnamqȝ posse retinere concordiam:sed
nec in cenobio posse quidem diutius permanere: eū
qui prius voluntates suas non didicerit superare.
Idem Io.cassi.ibidem. Tanta obseruantia obedien
tia regule custoditur:vt iuniores absqȝ licentia ꝓpo=
siti sui non solum non audeant cellaz egredi : sed nec
ipsi naturali necessitati satisfacere propria authorita
te presumant . Sicqȝ vniuersa complere quecunque
fuerint ab eo precepta,tamq̄ȝ si ex deo sint celit⁹ edi=
ta,sine vlla discussione festinant:vt nonnunq̄ȝ impos
sibilia etiam sibimet imperata ea fide ac deuotione
suscipiant , vt tota virtute ac sine vlla cordis hesita=
tione perficere ea ac consummare nitantur. ꝛ ne im=
possibilitatem precepti pro senioris reuerentia me=
tiantur. Itaqȝ considentes intra cubilia sua: ꝛ operi
ac meditationi studium pariter impendentes, quuz
sonitum pulsantis ostium audierint,ad orationem.s.
eos vel ad opus aliud inuitantis:certatim vnusqsqȝ
de suo cubili prorumpit. Ita vt is qui opus scripto=
ris exercet:quam repertus fuerit inchoasse literaz fi=
nire non audeat sed in eodem puncto quo ad aures
eius sonitus pulsantis aduenerit, summa velocitate
prosiliens,nec tantum quidē more interponat quan
tum cepti apicis consummet effigiem:sed imperfecte
litere lineam derelinquens non tam operis compen
dia lucra ve sectetur : q̄ȝ virtutem obedientie exequi
toto studio atqȝ emulatione festinet. quam non soluz
operi manuum vel lectioni vel silentio ꝛ quieti celle,
verum etiam cūctis virtutibus ita preferūt : vt huic
iudicent omnia postponenda . ꝛ vniuersa dispendia
subire contenti sunt dummodo hoc bonum in nullo
violare videantur. Item Io.cassi.ibidem. Per hu
militatem ꝛ veram obedientiam ceterarum virtutū
quis potest culmina ascendere . sicut in Ioanne ab=
bate patet. qui toto mundo claruit:ꝛ vsqȝ ad granā
prophetice per virtutem obedientie extitit sublima=
tus. Hic itaqȝ Ioannes ab adolescentia sua vsqȝ ad
virilem etatem seniori deseruiēs,donec ille in huius
vite conuersatione durauit: tanta humilitate inhesit
eius obsequijs:vt ipsi quoqȝ seni obedientia eius stu
porem summum incuteret. Cuius hanc virtutē vtrū
de vera fide ac profunda cordis humilitate ꝛ simpli
citate descenderet, an affectatitia esset ꝛ quodammo
do coactitia,atqȝ ad imperantis faciem preberetur ,
volens manifestius explorare:q̄ȝ plurima ꝛ etiam su
persua minusqȝ necessaria vel impossibilia frequen=
tius iniungebat. Ex quibus tria ponam quib⁹ ma=
nifestari possit volentibus scire vel mentis eius vel
subiectionis integritas . Sumpsit namqȝ lignum
aridum ꝛ putre: ꝛ fixit in terra.precepitqȝ Ioāni vt
illud aqua vecta quotidie bis rigaret: vt in antiquā
arborem reuiniscens diffusis ramis amenitatez ocu
lis atqȝ vmbraculum estu feruenti subter residenti=
bus exhiberet. Quod preceptum veneratione solita
sine vlla impossibilitatis consideratione suscipiens
adolescens:ita quotidianis diebus expleuit:vt aquā
fere per duo miliaria indesinenter apportans,nulla=
tenus lignuz cessaret rigare.atqȝ per totius anni spa
tium non infirmitas corporis,non festiuitatis solē=
nitas,non occupatio necessitatis vllius que illū etiā
honeste excusaret ab executione mandati:nō deniqȝ
hyemis asperitas intercidens,ab obseruantia prece
pti huiusmodi potuit impedire. Quumqȝ hanc eius
sedulitatem tacitus senex consideraret:videretqȝ eū
simplici cordis affectu mandatum suum velut diui=
nitus emissum sine vlla permutatione vultus vel ra
tionis discussione seruare: sinceram eius obedientiā
comprobans pariter ꝛ admirans tam longum la=
borem quem per totum anni spatium studio deuo=
tionis impenderat:ad aridum virgultum accedens,
O (inquit) Ioannes:misitne radices hec arbor an
non ? Quumque ille nescire se dixisset : senex velut
inquirens rei veritatem ꝛ tamq̄ȝ tentans vtrumnaz
suis radicibus teneretur:euulsit coram ipso leui com
motione virgultum:sicque proiiciens illud,precepit
vt deinceps rigare desineret. Hic idem Ioannes ad
dicti senis imperium tentatiuum lenticulaz olei que
sola in eremo remanserat : per fenestram communē
dam demisit ad terram : parum cogitans . vel retra=
ctans precepti ineptiam,diutinam necessitatem, in=
firmitatem corporis , penuriam sumptuum , eremi
squallentis angustias ac difficultates. Hic idem ad
obedientiam dicti senis saxum quod multe turbe
hominum mouere non possent: complicita nunc cer
uice nunc toto corpore pronoluere contendebat : nō
metiens impossibilitatem precepti pro reuerentia se
nis , ꝛ obsequij simplicitate sincera : qua credebat
fiducia senem non posse incassum ac sine ratione pre
cipere . Abbas pater mutius cum filio suo circiter .
viij . annorum intrauit monasterium . quadam die
quum abbas infantem vidisset plorantem : simu=
lans se commotum,ad probandum patris constan=
tiam mortificationem ꝛ obedientiam , precepit pa=
tri vt tolleret filium:ꝛ iactaret in fluuium. quod pre
ceptum velut a deo sibi factum adimplens filium in
vlnis rapiens proiecit in fluuium. quem tamen pro
curati fratres post currentes de fluminis alueo leua
uerunt. Reuelatum autem continuo fuit seniori hac
eum obedientia. Gene.xxij. Abrae patriarche opus
implesse . quem post se migrans ad christum abbas
successorem monasterio dereliquit. Quidam filius
comitis ditissimi studiis literalibus non mediocri=
ter institutus in monasterio conuersus , ad senioris
preceptum confestim postq̄ȝ intrauit monasterium .
x.sportas ceruicibus suis portans ꝛ per plateas cir=
cumferens , singillatim multis ꝛ non vni sicut sibi
preceptum erat statuto precio venūdedit:non consi
derans tam vilis ꝛ inconsueti officii nouitatem:splē=
dorem natalium:vendinonis iniuriam : dum illam
christi humilitatez. Mat.xi.(que est vera nobilitas
animum que moribus ornat)per obedientie gratiā
desiderat obtinere. Abbas Pynusius abbas in egy
pto ingentis cenobij signis ꝛ virtutibus gloriosus
timens ne fauor populi fructus sibi premij vacuaret
eterni:occulte suum monasterium fugiens habitu se
culari indutus receptus est sicut nouitius ignotus in
monasterio Tabensiotarum in Thebaida.datusque
est tāq̄ȝ senex inutilis ꝛ incognitus in adminiculum
cuidam fratri adolescenti qui hortuz susceperat exco
lendum. qui non solum omnia que ipse prepositus im
perasset ꝛ que iniuncti operis cura poscebat: cū sum
ma humilitate complebat:fimum humeris portan=
do : ꝛ alia officia vilia faciendo : verumetiam que=
dam necessaria opera que propter horrorem a cete=
ris vitabantur noctis labore complebat. tandē co=
gnitus a suis monachis eum querentibus: coactus
est ad suū redire monasterium:dicens se inuidia dia

boli proditum, ne bono subiectionis ⁊ obediẽtie po
tiref. Sic fecit idem receptus in monasterio Bethle
mitano: qui tandem coactus ad suum redijt mona-
sterium in egypto: ⁊ coactus est esse quod erat. Qui
dam iunior cum a suo increparetur abbate cur humi
litatem ⁊ obedientiam quam renuntians mundo p
modico tempore retentare cepisset, dimitteret: diabo
lica inflatus superbia suaq; contumacia respondit.
Nunquid ob hoc memetipsum humiliaui pro tem-
pore: vt semper subditus sim? ad quod eius effrena-
tum scelestumq; responsum ita est senior stupefactus:
percipiens verba hec nõ ab homine sed ab antiquo
lucifero esse prolata: vt nullam vocem aduersus tan
tam proteruiam de ore suo emitteret: ⁊ non nisi gemi
tus de corde tantummodo ⁊ suspiria potuerit propa
lare: tacitus intra se voluens illud quod legit de chri
sto. Phil. ij. Qui quum in forma dei esset, humilia-
uit semetipsum factus obediens: non vt iste diaboli
co spiritu ac tumore possessus, pro tempore, sed vsq;
ad mortem, Jo. cassi. Nullo modo poterit in anima
nostra virtutum structura consurgere: nisi prius ia-
cta fuerint vere humilitatis in corde nostro funda-
mina: que firmissime collocata perfectionis ⁊ chari-
tatis culmen valeant sustinere. Ita videlicet vt pri-
mum fratribus nostris veram humilitatem intimo
cordis exhibeamus affectu. in nullo. s. acquiescentes
eos contristare vel ledere. qd nullatenus poterimus
implere: nisi renũtiatio vera que in expoliatione om
nium facultatum ac nuditate consistit, in nobis fue-
rit christi amore fundata. deinde obedientie iugum
⁊ subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simula-
tione suscepta. Ita vt preter abbatis mandatum nul
la penitus in nobis viuat voluntas. Quod non ali-
ter poterit obseruari: nisi quis se non solum mortuum
huic mundo, verumetiam insipientem iudicauerit ac
stultum: vniuersa que fuerint a senioribus imperata,
sine vlla discussione perficiens: sacrosancta ea credẽs
ac diuinitus promulgata. In qua consistentib⁹ qua
litate proculdubio status ille humilitatis vere tran-
quillus ac immobilis subsequet: vt nosmetipsos in-
feriores omnibus iudicãtes, vniuersa que nobis fue
rint irrogata tametsi iniuriosa sint vel tristia vel dã-
nosa: tamq̃ a superioribus nostris illata patientissi-
me toleremus. hucusq; Jo. cassi. in dicto. iiij. lib. de in-
stitu. re. Quum Paulus simplex discipulus magni
Antonij semel ex simplicitate presentibus alijs fra-
tribus interrogasset ipsum an christus prius fuerit
an prophete beatus Antonius verecundatus p eo,
q sic eum discipulus suus absurde interrogasset: sile
re eum ac abire iussit. Ille vero qz omne quod ab eo
dictum fuisset tamq̃ preceptum dei seruare proposue
rat: accedens ad cellam suam tamq̃ mandato acce-
pto silentium gerere instituit: nec omnino aliquid lo
qui. ⁊ sic. x. annis permansit. Quod quum percepis-
set Antonius: mirari cepit vnde hec illi obseruantia
placuisset: quam anime sciebat non esse mandatam.
Quumq; eum loqui iussisset, ⁊ cur tantũ siluerit in-
dicaret: Tu (inquit Paulus) dixisti mihi vt irem ⁊
silerem. Et stupefactus Antonius ita ab eo sermonẽ
quem ipse negligenter protulerat obseruatum. Om
nes nos iste (inquit) condemnat. Quum. n. nos de
celo nobis non audiamus loquentem: ab isto qualis-
cũq; sermo qui ex ore nostro processerit obseruatur.
multam tñ Antonius docere volens eius obedientiã,
precipere ei solitus erat etiam que ratio nõ poscebat:
in quibus eius animus probaretur. Haurire namq;
aliqñ eum aquam iussit ex puteo: ⁊ in terram tota die
effundere. ⁊ contextas sportellas resoluere: atq; iterũ
retexere: ⁊ rursus resoluere. Et ita per hec ad obediẽ
tiam purissimam informatus in breui ad perfectio-
nem peruenit. Ex cuius exemplo dicebat Antonius
q si quis velit velociter ad perfectionem venire: nõ
sibi ipsi fieret magister: nec proprijs volũtatibus obe
diret: etiam si rectum videretur esse qd velit. sed man
datum saluatoris obseruandũ ante omnia, vt vnus-
quisq; abneget semetipsum sibi ⁊ renuntiet proprijs
voluntatibus. Matth. xvj. qz christus dicit Joã. vj.
Ego veni non vt faciam voluntatem meam: sed eius
qui misit me. ⁊ vtiq; voluntas sua non erat cõtraria
patris: sed qui venerat obedientiam docere, non in-
ueniretur obediens: si propriam faceret voluntatem.
quanto magis nos iudicabimur inobedientes: si fa
ciamus proprias voluntates? Deniq; supra dictus
Paulus exemplum nobis est. qui obedientie ⁊ sim
plicitatis merito in tantum spiritualium gratiarum
culmen ascendit: vt multo plures ⁊ potentiores vir-
tutes per ipsum q̃ per Antonium dñs faceret. Tan
te fuit simplicitatis ⁊ fiducie apud deum: vt quodam
tempore quum celeriter nõ curaret quẽdam oppres-
sum a dirissimo demone more canis rabientem: mo
re infantium indignatus dixit ad christum. Vere ho
die non manducabo si eum non curaueris. ⁊ mox
quasi delicioso infanti satisfactum est a christo. ⁊ sta-
tim curatus est rabidus. Abbas Basilius interro-
gatus quomodo sibinuicem fratres obedire debe-
rent: r̃ndit. sicut serui dñis suis. sicut precepit dñs. qz
qui vult in vobis esse magnus, fiat omnium nouissi
mus ⁊ seruus. sicut filius hominis non venit mini-
strari. Mat. xx. sed ministrare. Dicebat senex qz ni-
hil sic deus querit ab iis qui initium habent conuer
tionis: quo obedientie laborem. Quidam secularis
renuntiauit seculo: ⁊ venit in monasterium adducẽs
secum suum filium paruulum infantem. quem abbas
tenens osculabatur: ⁊ dixit patri suo, Amas hunc? ⁊
ille respondit. etiam. Postea dixit illi abbas, Tolle
ergo si amas eum: ⁊ mitte eum in furnum ardentem.
⁊ tenens eum pater suus iactauit in furnum arden-
tem. ⁊ statim factus est furnus velut ros, Daniel. iij.
Ex quo facto acquisiuit sibi gloriam quemadmo-
dum Abraam patriarcha. Idem quasi. s. eo. ver. ab
bas pater, Beatus Benedictus iussit dari oleum
quod remanserat cuidam subdiacono. sed cellerari⁹
non obediuit ne fratribus oleum deesset. Iratus pa
ter iussit alijs fratribus vt ipsum vas vitreum in quo
parum olei remanserat, per fenestram projceret: ne
in cella aliquid per inobedientiã remaneret. factũq;
est. sed proiectum vas remansit incolume. Tũc colle
ctis fratribus beatus Benedictus de infidelitate ⁊
inobedientia inobedientem monachum increpauit.
Narrat Greg. in dialogo li. iij. de epo sabino epo pla
centino. q cum Padus fluuius egressus alueũ suum
terras ecclesie occupasset: dixit diacono suo, Vade ⁊
dic pado, mandat tibi epus vt te compescas: ⁊ ad pro
prium alueum redeas. quod diaconus irrisit: nec obe
diuit. Tunc vir dei accersito notario dictauit, dicẽs.
Sabinus dñi nostri Jesu christi seruus commonito
rium Pado. Precipio tibi in noĩe Jesu christi vt de
alueo tuo in locis istis vlterius non exeas: nec terras
ecclesie ledere presumas. ⁊ dixit notario Vade hoc scri
be ⁊ in aquam eiusdẽ fluminis hoc proice. Quo facto
sancti viri preceptum suscipiẽs aqua ad alueũ est reuer
sa. qua in re inobedientium duritia cõfundit quan-

do in virtute Jesu ꝛ elementuz irrationali sancti viri preceptis obedivit, Vir dei contra Samariā missus, qꝛ per inobedientiaz comedit in itinere: hūc leo in itinere occidit. sed statim illic scriptuz est. iij. Reg. xiij. vij. q. j. deniqꝫ. qꝛ stetit leo iuxta asinum ꝛ non comedit de cadauere. Ex qua re ſm Greg. in. iiij. dialogorum ostendit ꝙ peccatuz inobedientie in ipsa fuerit morte laxatum. In libro qui dicit paradisus dicitur ꝙ quum Didimus monachus rogasset beatum Antonium magnum qui eum ad visitandum venerat: ꝙ in cella sua flecteret genua ꝛ ꝑceȝ funderet: statim fecit. at secundo noluit se rogari. ipsis nos rebus docens sanctoꝝ voluntatibus obedire; qꝛ verus monachus non contendit. Joseph in coll. sua de desfinie do dicit, Seniores nostri quoꝝ fidei apostolicarū signis virtutum testimonia reddiderunt: quiqꝫ vniuersa iudicio potius ac discretione spiritus, q̄ȝ rigida obstinatione gesserunt: eos q alienis infirmitatibus ꝛ voluntatibus acquiescerent, multo vberiores fruct⁹ penitēne q̄ȝ eos q in suis voluntatibus perdurarent capere censuerunt. Deniqꝫ abbas Piamō post. xxv. annos oblatam sibi vuam, ꝛ vinum a quodam fratre sine hesitatione suscipiens, confestim ea que ingesta fuerant contra consuetudinem degustare, q̄ȝ ignote cunctis continētie maluit propalare virtutē. Idē in eodē. Nunq̄ȝ rationabiles ac probatos patres duros aut irreuocabiles in suis definitionib⁹ fuisse meminimus. sed velut ceram calore ita etiā eos ratione mollitos: ꝛ intercedente salubriori consilio melioribus partib⁹ sine hesitatione cessisse. Quoscūqꝫ autez vidimus definitionib⁹ propriis inherere: irrationabiles semper probauimus ac discretionis expertes, Quidam venit ad abbatē Sisoy volens fieri monachus vnicum habēs filium. cui dixit Sisoy, Si vis fieri monachus proiice filium in flumen. quo volente facere missus a Sisoy alius frater dixit. Ne iactes puerum in aquaz, dixit ille. Abbas precepit vt iactē, Cui frater. Ille ꝛ iterum precipit ꝙ non facias. Ille autem relinquens filium factus est monachus probatissimus propter obedientiaz, Dixit abbas Sisoy. Veni ad abbatē Achillem qui fuit magne obedientie. ꝛ ad abbatem Or. qui magne humilitatis fuit. ꝛ quum starem ibi illatus fuit eis quidam piscis modicus: quem quum abbas Achilles incideret vt pararet eum: vocatus est ab Or. ille autem dimisit cultellum in medio piscis statim: ꝛ non precidit eum: ꝛ cucurrit ad eum, ꝛ miratus sum tantam obedientiā eius quia non dixit, expecta donec incidam piscem. Et dixi ego abbati Achilli, Vbi inuenisti obedientiam hanc? respondit. Non est mea: sed istius senis. ꝛ dixit mihi. Veni ꝛ vide obedientiaz ꝛ humilitatē eius. Coxit aūt Achilles partē piscis male: ita vt perderet illū voluntarie. ꝛ apposuit seni. ꝛ ille manducauit nihil loquens. ꝛ dixit ei, Bonum est senex? ꝛ ille respondit. bonū est valde. Post attulit aliā partē nimis coctā. ꝛ dixit. Ecce illud perdidi senex: ꝛ istud nimis coxi. Respondit etiam modicē mali cibi exiuit. Et conuersus ad me abbas Achilles dixit. Vide qꝛ hec obedientia isti⁹ senis est. Et exiui ab eis. ꝛ qcqd ibi vidū feci ſm meā virtutē. Quidā patrū misit discipulū suū procul haurire aquā ad puteū. qui oblitus portare funē, residens sup puteū clamauit dicens. Lacus lacus: abbas me⁹ precepit mihi vt implerem lagenā istā aqua. ꝛ statim ascēdit aqua vsqꝫ ad summum putei obediēs sibi: sicut ipse suo patri spirituali. ꝛ impleuit lagenā aqua: ꝛ reuersa est aqua in locum suum. Quidam puer cuz patre suo veluit instincte ad penitentiam faciendā. q quuȝ tentaret a fornicatione: dixit patri. Vado ad seculuz: qꝛ non possuz carnis cōcupiscentiā tolerare. Cui pr̄. Accipe panes. xl. ꝛ esto in eremo detexens folia palmarum. xl. diebus. q obediens patri quū quieuisset ibi. xx. diebus: stetit corā ipso velut mulier ethiopissa turpissima ꝛ fetidissima: ita vt abiiceret eam a se fetorem non tolerās. Cui illa. Ego sum q̄ cordibus iuuenum dulcis appareo. sed ꝑp tuam obedientiā ꝛ laborem ꝛ orationem non permisit me deus te seducere. Ille aūt surgens nūtiauit patri. Cui pr̄. Et ego ingt noui. sed si ꝑmansisses. xl. diebus iuxta mandatum meum maiora vidisses. Sanctus Abraam anachorita in cella occlusus ꝑfecte viuens rogat ab ep̄o ire ad vicum gentilium: ꝛ conuertere eos. cui Abraam, Obsecro inquit sanctitatem tuam vt me mala mea plangere permittas. Cui ep̄s. Ecce mundū ꝛ q̄ in eo sunt reliquisti: ꝛ crucem christi amplexus es. attamē donec vniuersa hec expleueris: agnosce te obediētiaz (q̄ cunctis virtutibus eminet) non habere. Hec ille quum audiret cepit flere, ꝛ ait. Fiat voluntas dn̄i. ꝑp obedientiam quocunqꝫ iusseris pergam, Beate memorie Arsenius dixit aliqn̄ abbati Alexandro. Qn̄ expenderis palmulas tuas: tūc veni ꝛ gustabimus, Si autez aliqui peregrini superuenerint: comede cū eis. Abbas autem Alexander leuius operabatur. ꝛ quum facta fuisset hora manducandi: superer at adhuc ei de palmulis suis. sed volens custodire sermonem senis sustinuit donec explicaret palmas. Abbas autem Arsenius quum videret quia tardaret: gustauit. existimans quia forte peregrini superuenerant: ꝛ cum ipsis gustasset. Abbas autez Alexander. postq̄ȝ explicauit palmulas: vespere perrexit ad Arsenium. Et dixit Arsenius. Peregrinos aliquos habuisti? Et ille respondit, non. Et Arsenius. Quare ergo nō venisti? Et respondit. Tu dixisti mihi, qū defecerint palme: tunc veni, ego habens sermonem tuuz in animo meo non veni. qꝛ modo adhuc compleui opus. Et miratus est senex scrupulositatem obedientie ei⁹; ꝛ dixit. Citius disiungere ab opere tuo: vt ꝛ ministerium psallendi facias ꝛ aquam tibi haurias. Alioqn citius debilitabitur corpus tuum. Venerunt aliqū fratres quatuor vestiti pelliceas tunicas deserti ad abbatem Pambo. Et indicauit vnusquisqꝫ virtutē alterius non presente eo de quo loquebatur. Vnus aūt ex eis ieiunabat multum. Alter vero nihil possidebat. Tertio vero habebat plurimam charitatem, De quarto dixerunt. ꝙ. xxiij. annos habebat permanens in obediētia seniores. Rn̄dit eis abbas Pambo. Dico vobis ꝙ istius virt⁹ maior est alioruz. qm̄ vnusquisqꝫ vestrum virtutem quam possidet ꝑpria volūtate retinuit. hic aūt solus suā voluntatē abscindens aliene voluntatis se seruum fecit. Tales. n. veri confessores sunt si vsqꝫ ad finem ita perseuerauerint, Dicebant senes ꝙ ista querit christus a christianis: vt obediat qs diuinis scripturis. qm̄ inde accipiet loquendoꝝ ꝛ agendoꝝ formam. Et vt consentiat prepositis ꝛ patribus suis orthodoxis. Item sciendum ꝙ vbi inferior platus vel iudex aliqd ꝑcipit: ꝛ superior aliud contrarium: superiori obediendum est. qd qualiter intelligatur no. xj. q. iij. q resistit. vbi de hoc. Vnde sup illud Ro. xiij. Qui superiori resistūt: ipsi sibi dānationem acqrunt. dicit gl. Aug. Si quis iusserit: nunqd faciendum est: si contra proconsulem iubebatur? Rursum si qd ipse procōsul iubeat: ꝛ aliud

In qbus sit obediẽdum superiori.

imperatoꝛ: nunquid dubitaſ illo contempto illi eſſe ſeruiendum? De hoc etiam habeſ di. viij. c. q̃ cõtra mores. Notat etiam Inno. ex̄ de appel. ad hec. qꝫ in dubiis maxime in ſpiritualibus obediẽdũ eſt. De hoc etiam plene no. extra de tempo. oꝛd. ad aures. Itẽ non tenentur ſubditi obedire prelatis in his q̃ non pertinent ad officium ſuum. xviij. q. ij. hoc tm̄. ⁊ no. in pre. c. ad aures. Dicit. n. Seneca in. iij. lib. de beneficiis. Errat ſi quis exiſtimat ſeruitutem in totũ hominẽ deſcendere. pars eius. ſ. coꝛpoꝛa obnoxia ⁊ adſcripta ſunt dñis. mens quidem ſui iuris eſt. Et ideo in iis que pertinent ad interiorem motum vel votũ voluntatis: non teneſ homo obedire homini. ſed in iis que exterius per coꝛpus ſunt agenda. In quibuſdam tamen que ad naturam coꝛpoꝛis pertinẽt, homo homini obedire non tenetur: ſed ſoli deo. qꝛ oẽs homines natura ſunt pares. puta in iis que ad coꝛpoꝛis pertinent ſuſtentationẽ ⁊ pꝛolis generationẽ. Unde non tenentur nec ſerui dñis, nec filij parentibus obedire in matrimonio cõtrahendo: vel virginitate ſeruãda: aut aliquid hmõi: niſi de bono ⁊ equo. de hoc legitur ⁊ no. extra de deſpon. impub. c. j. ⁊ no. ex̄ de regu. cum virum. in gl. paterna deuotio. ⁊. xxv. q. j. c. j. ⁊ de cõiu. ſerno. c. j. xxxij. q. j. integritas. Sed in iis que ptinent ad diſpenſationem actuum ⁊ rerum humanarum teneſ ſubditus ſuo ſuperiori obedire: ſm rationem ſuperioꝛitatis: ſicut miles duci exercitꝰ in iis que pertinent ad bellum. xxiij. q. j. quid culpaſ. vbi de hoc. Seruus domino in iis que pertinent ad ſeruilia opera exequenda. liiij. di. quicunqꝫ. ⁊ quaſi p totum. ⁊ extra de iudeis. c. ij. Filius patri in iis que ptinent ad diſciplinam vite ⁊ curã domeſticã. xxiij. q. iiij. duo iſta. de obedientia religioſoꝛum ſupra plene dixi. Tenentur etiam chꝛiſtiani poteſtatibus ſecularibus obedire infidelibus. per fidem enim non tolliſ oꝛdo iuſtitie: ſed magis firmatur. ſed oꝛdo iuſtitie requirit vt inferioꝛes ſuis ſuperioꝛibus obediãt. aliter enim non poſſet humanarum rerum ſtatus cõſeruari. ad hec. j. Pet. ij. Serui ſubditi eſtote in omni timoꝛe dñis: non tantum bonis ⁊ modeſtis, ſed etiã dyſcolis. xj. q. iij. iulianus. ⁊. §. Item in pſalmis. ⁊ ex̄ de iude. multoꝛum. lxxxix. di. ad hoc. Non tamẽ per hoc poſſunt iudei aut ſaraceni habere ſeruos chꝛiſtianos. qꝛ pꝛohibitũ eſt ex cauſa. ex̄ de iudeis. c. j. ⁊. ij. ⁊ c. ad hec. ⁊ c. fi. Excommunicatis etiã dñis, quamdiu extat excommunicatio, non tenentur vaſalli obedire. Ad hec. xv. q. vi. c. nos ſanctoꝝ. ⁊. c. iuratos, vbi de hoc. Nec hereticis. extra de here. c. vlti. Nec tyrãnis vſurpantibus publice pꝛincipatum: niſi iam cõfirmatis. ij. q. vij. §. tria. ver. veruntamen. in gloſ. ecce quantum. Itẽ ſuperioꝛi iudici, vbi ſunt duo, obediẽdum eſt. vt dictũ eſt in pre. c. qui reſiſtit. ⁊ hoc habet locum quãdo ad ſuperioꝛem appellatum eſt. vel qñ vnus iudex habet iuriſdictionem ab alio. vt officialis ab epo. ff. de iudi. iudicium. C. de offi. rec. pꝛouin. poꝛioꝛes. ad hec faciunt. xxj. di. inferioꝛ. extra de offi. leg. volentes. Ubi autem ſunt equales dñi quibus aliqs tenetur: ⁊ pꝛecipiunt diuerſa: obediat vtriqꝫ ſi põt. ff. de ope. liber. libertus. ⁊ no. de peni. di. j. §. hoc idem. ver. nemo enim. in gl. diuerſis. alias obediat cui pꝛimo iurauit. qꝛ pꝛimum iuramentum ſeruandum eſt. extra de iureiurã. tua. ⁊. c. veniens. Si autem quis in duobus beneficijs intitulatus eſt: ⁊ ſub diuerſis plãtis: tunc obediat ei a quo maius habet beneficium: ⁊ qui vtilius pꝛecipit. c. extra de teſta. cum in officijs. ⁊ c. relatum. ij. ⁊ extra de poſtu. c. fin. Si in omnibus ſunt equales: locus eſt gratificationi. ff. ad ſylla. ſenatuſconſul. ſi quis in graui. §. ſicut omnis. Hec in oꝛdinarijs iudicibus locum habent. In delegatis vero ſeruatur quod dicitur extra de reſcrip. cũ contingat. Item tam in oꝛdinarijs q̃ in delegatis locũ habet. extra de ſen. ⁊ re iudi. c. fi. Si pꝛecipiat epũs ſacerdoti excommunicare vel denuntiare aliquem quem ſacerdos ⁊ maioꝛ pars paroch̃ie ſcit innocentem: nihilominus obediat ſacerdos. xj. q. iij. ſententia. xxiij. q. j. quid culpatur. extra de offi. delega. ſi qñ. c. paſtoꝛalis. §. qꝛ vero. Unde Bern̄. ad Adam monachum. Quedam ſunt pura bona. quedam pura mala. ⁊ in iis nulla debetur obedientia hominibus. qꝛ nec mala agenda: nec bona ſunt pꝛopter obedientiã omittenda. ſed inter hec ſunt media. ⁊ in iis non eſt fas ſenſum noſtrum pꝛeferre ſententie magiſtroꝛum. ſ. vt vigilare, diſciplinare, ieiunare, peregrinari, ⁊ ſimilia.

Si epũs pꝛecipiat clerico ſuo vt eat Romam pp negotia eccleſie: non poteſt ſe excuſare ab obediendo, qꝛ dicit qꝫ alij ſunt ibi magis idonei. qꝛ in legationibus non eſt oꝛdo ſeruandus. ff. de lega. ſecundo. §. penulti. ⁊ no. de hoc. xvj. q. j. vos autem. Nec poteſt ſe excuſare pꝛetextu cure familiaris. quia communis vtilitas pꝛeferenda eſt piuate. extra de poſtu. pꝛe. bone. ⁊ hoc tamen intelligas ſꝫ ea que no. vij. q. j. ſcias. Non tamen tenetur obedire vt pꝛomoueat negotium contra ſemetipſum. ff. de lega. ſecundo. §. ſi accuſatio. ⁊. c. extra de iurciu. petitio. ⁊ faciunt ea que no. xxij. q. v. de foꝛma. in gl. ſic ergo. Item non tenetur clericus obedire pꝛelato ſuo ad dandum ei vel ſuo nepoti libꝛos ſuos: vel renuntiare beneficio vel eccleſie ſue. quia non pertinet hoc ad officium pꝛelati. vij. q. j. quia frater. Ideo dixit cantoꝛ Pariſienſis qꝫ nõ tenentur clerici ad obedientiam burſalem ſiue argẽtinam, ſiue mulinã, ſiue equinam. Si tamen iſte clericus ſit habens clericos dure ceruicis. ſit ⁊ ipſe ſuperioꝛ pcipit qꝫ commodet clerico bone indolis ⁊ ingenij: vt ſtudio theologie ad quod mittit ipſum pꝛoficiat vel iuris canonici aut ciuilis: tunc obediendum eſt ei. quia non mouet ipſum cupiditas: ſed charitas ⁊ eccleſiaſtica vtilitas. c. pꝛe. c. quia frater. ⁊ extra de magiſtris. ſuper ſpecula. Et hoc intelligas quando ille clericus cui talis obedientia iniungitur, libꝛos de bonis eccleſie acquiſiuit. alias ſecus. extra de teſta. requiſiſti. ⁊. c. quia nos. ⁊ de iure patro. cum dilectus. §. nos igitur. xii. q. iiij. c. j. ⁊. ij. ⁊. q. v. fixum. ⁊ no. xij. q. j. res eccleſie. Ray. Greg. in moꝛal. Obedientia que habet aliquid de pꝛopꝛio, in pꝛoſperis nulla eſt aut minoꝛ. quia ſcꝫ voluntas pꝛopꝛia non videtur pꝛincipaliter tendere ad implendum pꝛeceptum: ſed ad adſequendum pꝛopꝛium volitum. In aduerſis autem niſi ex ſemetipſo animus appetat: obedientie ſibi meritum minuit. quia ad ea que in hac vita deſpecta ſunt, inuitus nolenſque deſcendit. viij. q. j. ſciendum. Religioſi pꝛofitentur obedientiam quantũ ad regularem conuerſationem ſm quam plãtis ſuis ſubduntur. Ideo quantum ad illa ſola obedire tenentur: que poſſunt ad regularem obſeruantiam ptinere. Et hec eſt obedientia ſufficiens ad ſalutem. Si autem in alijs obedire voluerint: hec erunt ad cumulum perfectionis, dummodo iſta non ſint contra deum aut contra pꝛofeſſionem. Unde Bernar. dicit in lib. de pꝛecepto ⁊ diſciplina. Subditus nec citra pꝛomiſſum eſt inhibendus: nec vltra pꝛomiſſum cogendus per legem obedientie. Credo tamen qꝫ iſta regula fallat in obedientia fratrum minoꝛum:

qui per regularem professionem suam tenentur eorum prelatis obedire in omnibus que non sunt contra regulam, aut contra deum, aut animam. sicut in eorum regula continetur. Et hec obediētia strictior & perfectior est obedientijs aliarum regularum. Et hoc est proprie sm euangelium seipsum ex toto abnegare. Mat.x.&.xvj. Mar.viij. Luc.ix.&.xiiij. Nihil enim fratres minores excipiendo in obedientia regule ad omnem sunt generaliter obedientiam obligati. pri. Cor.xv.& Heb.ij.ex̄ de priuil. q; circa. cum si. vbi de hoc. Religioso imponuntur aliqua que sunt sm regulam. vt que continentur in regula: & ea que ad debitam illorum obseruantiam expediunt vel requiruntur. Et in hoc non est dubium ꝙ religiosus tenetur suo obedire prelato. nisi impedimento legitimo excusetur. extra de maio. & obe. cum in ecclesijs. extra de simo. ne dei. Aliqua vero imponuntur preter regulam. vt q̄ nec ibi continentur: nec expediunt ad illam: nec ordinantur. vt eleuare festucam. & hic etiam non tenetur obedire. q; non tenetur nisi quatenus se obligauit sua professione. vt.s̄. dixi. Perfecta tamen obedientia est in his obedire. Aliqua imponuntur contra regulam. Et hic distinguendum est. q; quedam sunt in quibus prelatus potest dispensare. vt abbas in esu carnium ex causa. vt no. extra de sta. mo. cum ad monasterium. in gl. sic ergo. &.xx.q.vlt.c.vlt. Et tunc tenetur obedire. q; melius est mactare mentem quā ventrem. viij.q.j. sciendum. Quedam in quibus non potest dispensare. vt in castitate: & in habendo proprium: & similibus. extra de sta. mona. c.ij.&.c. cum ad monasterium. §.fin. Et tunc non debet obedire. Aut dubium est an dispensare possit aut precipere. Et tūc obediendum est. xxiij.q.j. quid culpatur. & de hoc satis notatum est.s̄. Item tenetur religiosus obedire suo prelato precipienti. ꝙ stet in scholis vel ꝙ addiscat. q; non est hoc contra professionem regularem. excepto studio physice, & legum, eis prohibito. extra ne cleri. vel mona. non magnopere. De quo textu arguo ꝙ studere in sacra theologia & sacris canonibus qui practicāt ipsam non est ipsis prohibitum. Et c. decre. eiusdem ti. super specula. §.si. & expressum. ex̄ de renū. post translationem. §. ceterum. ibi. Ac per exercitium lectionis scientie reperit scientie margaritam. de conse. di.v. nunꝙ ibi. Ama scientiam scripturarū. &.xvj. q.j. doctos. in primo verbo. &.c. legi. ibi. & cum desit ei instructio necessaria. Idem dico etiam eis concessum studere in liberalibus artibus temperate & sine debito ad sacras literas melius intelligendas, errores vitandos & confutandos. xxxvij.di. qui de mensa. &.c. si qd. &.c. turbat. &.§. econtra. &.§. cur ergo. excepta Arithmetica & Geometria & Astronomia: q̄ nō sunt scientie pietatis sm Hiero. Scientia autem pietatis est legere & studere in sacris literis. xxxvij. di. si quis grammaticam. Astronomia autem prona ad idololatriam in desuetudinem abijt. xxvj. q.j.§. his ita. Ad hoc tamen ꝙ possit religiosus sacro studio intendere, duo precipue exiguntur. Primum, vt ex obedientia cogatur. vide extra ne cleri. vel mona. vt periculosa. li.vj. q; sm apostolum scientia inflat. j. ad Cor. viij. & extra de renun. nisi cum pridem §. p defectu. Et ꝙ dicit inflat. i. ad superbiam inclinat. Inflatio enim pro superbia accipitur. ix.q.iij. si autem. Et dicit Bern. Sicut cibus indigestus corrumpit stomachum & hydropicum facit: sic scientia adiecta nisi sit feruore charitatis decocta malos mores generat. Et quia ex se semper debet in claustro manere. xvj.

A quibus studijs arceantur religiosi.

q.j. placuit. ibi. Sit claustro suo contentus. quia sicut piscis sine aqua caret vita: ita sine monasterio monachus. Sedeat itaq; solitarius & taceat: q; mundo est mortuus: deo autem viuit. Secundum, ꝙ intentio eius non sit ad gloriam nec appetitum honoris: sed ad sapientiam, dictam a sapore & gustu diuino, adspirare. q; monachus non docentis sed plangentis habet officium: qui & se & mundū lugeat. xvj.q.j. monachus. vij.q.j. hoc nequaꝙ. Et dicebat sacer Franciscus requisitus a fratre quid legeret, ꝙ sufficiebat ei legere in libro crucis. Et dicebat fratribus suis. Tot erunt vocantes scientie: ꝙ beatus erit ille qui se ab ea sterilem fecerit propter deum. Nec potest abbas non exemptus mandare per obedientiam monacho suo ꝙ non confiteatur episcopo vel penitentiario suo. q; est ordinarius omnium de diocesi clericorum & monachorum. xvj.q.vij. omnes basilice. extra de offi. ordi. conquerente. extra de offi. archipres. officium. extra de prescrip. cum olim. §. si ibi. Penitentia in leuioribus culpis. Nec tenetur monachus denuo suo abbati peccata illa de quibus semel fuit confessus & absolutus ab episcopo vel penitentiario, confiteri. de peni. di.j.§. his authoritatibus asseritur. ver. nec est necesse. nisi in casibus positis ibi in gl. que incipit, in casibus tamen. Unde dicit Thomas ꝙ non potest quis authoritate cuiuscunq; hois cōpelli ad confitendum peccatum quod alteri cōfessus est q absoluere potuit. q; confessio peccatorum est quoddam sacramentale diuino imperio subiacens: non humano. Non tenētur religiosi etiam: non exempti obedire in omnibus epis. Unde si precipiant prelato eorum vel fratri ꝙ vadat ad papam vel regem pro ipsis aut pro alijs: aut ꝙ recipiant commissiones eorum in causis: vel executiones testamentorum aut similia: non tenet obedire. Ad hoc. xviij.q.ij.c. hoc tm̄. xvj.q.j. de pritium. extra de simo. ne dei. Crederem tn̄ q; pp necessitatem vel magnam vtilitatem possunt epi talia demandare. & ipsi tunc obedire tenentur: per ea que leguntur & no. xvj q.j. qui vere. &.c. quidam monachi. vbi de hoc. &.ij.q.vij. cura pastoris. Non possunt religiosi non exempti sine licentia diocesani vel eorum vicariorum vel capituli vacante ecclesia ad ordines promoueri per alium episcopum. quia subsunt epis: & de eorum iurisdictione sunt. vt supra probatum est. extra de prescrip. veniens. §. chrisma. expressum extra de tempo. ordi. cum nullus. §. inferiores. lib.vj. & sm illum. §. & sequentem intellige quod dixi supra de vicarijs. Si episcopus velit monachum instituere rectorem in ecclesia seculari: & abbas nolit: obediet monachus abbati xvj.q.j. cum pro vtilitate. &.c. monachi. lviij. di.c.j.&.ij. Si tamen vtilitas ecclesie exigit: cogendus est abbas per superiorem cōsentire: & monachum licentiare. vt pre.c. cum pro vtilitate. & extra de iure patro. nullus. & facit extra de sta. mo. quod dei. Si prelatus vocet ad se aliquem religiosum ad suum comitatum vbi ille religiosus regulam suam vel statuta alia regularia seruare non potest: consulo vt ad claustrū propriū reuertatur: nec periculum suum exponat cōmodis alienis. xlvij. di. sicut. Si vero de precepto pape vel superioris cogatur: & nequeat misericordiam inuenire: necesse est obedire. c. extra de offi. deleg. si qn̄. xix. di. in memoriam. c. di. contra morem. & ibi prout poterit regulam suam obseruet. q; gratia dei vbiq; est. & regula vbilibet difficulter seruari potest. q; nec societas nec locus est de substantia regulari. c. bonum. xl. dist. illud. &.c. quilibet. Item notan-

dum

dum ꝙ regulares longe magis sunt adstricti ꝑlatis suis obedire. vtpote qui renuntiauerunt omnibus ⁊ proprie voluntati. q̄ȝ clerici seculares epo. xij. q. j. nō dicatis. extra de offi. or. quāto. ⁊ §. dixi. Et clerici magis sunt adstricti obedire epo q̄ȝ laici. c. lxxj. di. primatus. viij. q. j. quid aūt. Tenet monachus obedire epo inuito abbate vocatus pro cubiculari. licet videatur priuilegium papale. no. xij. q. vij. cū pastoris. ſm additionem Bar. licet alij sint contra. vide qḋ no. ē. §. sed vt sciant. ver. inquiūt. ⁊ in additione ibi posita. in. c. xx. Non solū non est obediendū ꝑcepto iniusto manifeste: sed etiā inhonesto ⁊ incommodo. no. xj. q. iij. non semper. huc vsq Ray. ab illo. ver. supra si epo.

Iterum ad ampliorem obedientie notitiam veniamus: ⁊ primo eam describamus. Obedientie est voluntas faciendi preceptum vel mādatum superioris.

Obedientie descriptio.

Et intelligas mandatum quod fit mediate: vel per nuntium: vel per literas. Preceptum vero quod fit immediate. Uel mandatum intelligas voluntatē indicatam que est sine coactione imperij. Preceptū vero est quando est imperij coactio. Probatur hec descriptio. xiiij. q. j. quod precipitur. vbi etiam de hoc no. Item sic describitur. Obedientia est spontaneum ⁊ voluntarium ⁊ rationabile proprie voluntatis sacrificium. Probatur hec descriptio. xx. q. iij. presens. xv. q. j. non est. viij. q. j. sciendum. Uel obedientia est pio studio proprie voluntatis abnegatio. ad hoc. xij. q. j. non dicatis. Et notandum ꝙ propria volūtas dupliciter accipitur. Uno enim modo dicitur voluntas propria: que non est deo subiecta. Et ſm hoc abnegatio proprie voluntatis fit: quum voluntas nostra diuine volūtati subdicitur. Phil. ij. Jo. iiij. ⁊ vj. Lu. xxij. Mar. xiiij. ⁊ Mat. xxvj. Alio mō dicit̃ propria voluntas: que non est subiecta homini. ⁊ ſȝ hoc voluntas propria abnegatur in eo qui se voto obligans homini voluntatem suam subdit voluntati humane. Et sic abnegatio proprie voluntatis specialiter videtur pertinere ad religiosos. vt pre. c. non dicatis. ⁊ extra lib. vj. de elec. si religiosus. De prima abnegatione magister Hugo de sancto victore ait ꝙ spiritus hominis in medio quodam loco constitutus, supra se creatorem suum habet: cui subiectus esse debet. sub se carnem suam: cui debet esse ꝑlatus. Rom. viij. Aliud ergo debet creatori propter subiectionem. aliud carni propter prelationem. Creatori debet vt nunq̄ȝ preter eius voluntatem se moueat extra illam effluendo. Gen. xlix. ad Heb. ij. presumens illa q̄ non debet: vel infra illam subsistendo: torpens ab his que debet. Carni vero. s. ancille debet vt eam ſȝ arbitriū rationis. s. bñe disponat. Hec caro non est habenda odio. scdm apostolum Ephe. v. xiij. qḋ. ij. non existimemus. Ber. Nonne odit carnem suam qui ei cumulos gehenne mercatur: ⁊ ſm duritiam suam ⁊ cor impenitens thesaurizat iram in die ire? Optime diligit carnem: qui conculcat ⁊ macerat eam: sicut pānus a fullonibus conculcatur: vt mundior ⁊ melior fiat. Apoc. vij. Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna ⁊ lauerūt stolas suas in sanguine agni. Itē Ans. Non est aliud peccare, q̄ȝ non reddere deo debitum. Omnis enim voluntas rationalis creature subiecta debet esse voluntati diuine. Hoc est debitū qḋ debet angelus ⁊ homo deo. Et hec est iustitia siue rectitudo, voluntatis: que iustos facit siue rectos corde. i. voluntate. Hic est solus ⁊ totus honor quem debemus deo: ⁊ a nobis exigit deus. Sola namq talis voluntas facit opera deo placita: quum potest operari ⁊ quum non potest. Ipsa sola per se placet. q: nullum opus sine illa placet. Hunc honorem debitum q deo non reddit: aufert deo quod suum est: ⁊ deum exhonorat. ⁊ hoc est peccare. Ro. ij. Per preuaricationem legis deum inhonoras. Nihil enim minus tolerandum est in rerum ordine: q̄ȝ vt creatura debitā subiectionem ⁊ honorem suo creatori auferat: ⁊ non soluat quod aufert. Necesse ergo est vt aut ablatus honor soluatur: aut pena sequatur. Nam aut homo debitam subiectionē deo volenti spōtaneā exhibet: aut deus eum inuitū sibi torquendo subijcit. ⁊ sic se dñm eius ostēdit. Un̄ Ezech. xx. Uiuo ego dicit dñs de⁹. q̄m in manu forti ⁊ in brachio extento ⁊ in furore effuso regnabo super vos. Pio studio dicitur in descriptione, ad differentiam illorum qui voluntatem suam humane voluntati subdunt timore seruili: qui non est in charitate. j. Jo. iiij. de quo etiam habetur. xxiiij. q. vj. §. vlt. Obedientia autem vera charitate perficitur. j. Pet. j. Castificantes animas vestras in obedientia charitatis. Uel pro lucro terreno. qḋ excludit sibi meritum dandum a deo. Propter deū. n. non ꝑꝑ lucrum humanum subiecti esse debemus. j. Pe. ij. Subiecti estote ꝑꝑ deum omnibus. extra de ma. ⁊ obe. solite. j. rñ. Et intellige hic pium studium, vehementem animi applicationem ad cultum dei. vt pium hic dicatur a pietate: que dicitur theosebia ſm Greg. Item notandum ꝙ obedientia prout est virtus specialis attenditur respectu eorum que sunt indifferentia. vnde Aug de vera religione. Peccatum est non solum malum sed etiam vetitum facere. inferens a simili ꝙ opus virtutis est non solum bonum sed etiam preceptum facere. Unde dñs obedientiam Ade experiri voluit in eo qḋ erat ſm se indifferens. s. in comestione fruct⁹ ligni scientie boni ⁊ mali. Gen. iij. xj. q. iij. quid ergo. Item obedientia gñalis virtus est. mouere enim potest ad oīa opera virtutum: oē. n. opus virtutis iuberi pōt a supiore, vel deo, vel hoīe. Unde si aliqs velit exire in opus virtutis. q: iussum est a superiore: voluntas illa erit obedientie. Un̄ voluntas faciendi iussum superioris: q: iussum est: est specialis actus obedientie. Item sciendum ꝙ quū subdere se alicui, sit humilitatis ⁊ obedientie: differūt tñ. Subdere enim se alicui ſm reputationem, est humilitas. Hoc enim electorum proprium esse solet: vt de se minus sentiant q̄ȝ sint. iuxta verbum Greg. Item quum superbia sit appetitus proprie excellentie. iuxta Bern. in epl̃is. Ad humilitatem etiā ꝑtinet amor inferioritatis vel vtilitatis. ſm verbum Bern. super Cant. Uerus inquit humilis vilis vult reputari. ⁊ Luc. xiiij. Quum vocatus fueris. s. ad nuptias: vade ⁊ recumbe in nouissimo loco. Subiectio humilitatis respicit personam ſm se. Subiectio vero obedientie respicit eam ꝑsonam cui aliquis subditur inquantū est ꝑapiens: ⁊ personam que subditur inquantū est agens. Exemplum harum duarum subiectionū habemus in christo ⁊ Joanne. Mat. iij. ⁊ Luc. iij. Subiectione obedientie subiecit se Joannes christo: qū consensit vt baptizaret christum prout christus volebat. Unde dicit ibi gl. Uera est humilitas quā nō deserit comes obedientia. Christus vero subdidit se Joāni subiectione humilitatis: volēs a Joāne minori baptizari. Un̄ ⁊ dicit ibi. Sic nos implere oportet oēm iustitiā. i. humilitatē: que est subdere se minori. ſȝ gl. ibi. Superioris est baptizare. inferioris est baptizari. Actuum. xx. Beatius est dare q̄ȝ accipere. Ad commendationem obedientie faciūt admonitiones

facre scripture. Ro. xiij. Ois aia potestatibus sublimioribus subdita sit. extra de censi. ois. Ephe. vj. Filij obedite parentibus vestris in dño. Colos. iij. Filij obedite parentibus vestris per oia. Heb. xiij. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. ipsi. n. peruigilant quasi rationem pro aiabus vestris reddituri. Obediunt etiã deo creature insensibiles. ps. cxlviij. Preceptum posuit et non preteribit. Baruch. iij. Stelle vocate sunt: et dixerunt adsumus. ps. ciij. Terminum posuisti quem non transgredientur. Mat. viij. Luc. viij. Marc. v. Quis est hic cui mare et vẽti obediũt? Amb. in hexameron. Non mediocris pudor est imperio dei insensibilia elemẽta parere: et hoies nõ obedire: quibus sensus ab ipso tributus est authore. Paruerunt rane beato Ambrosio que eum predicantez impediebant: et tacuerunt. Paruerunt hirundines beato Francisco predicanti: et tacuerunt. Paruerũt ei cicade, et cuniculi, et ceruí, et ouis, et agnus, et lynx, et phasianus. et alie aues. vt habetur in eius legẽda. Sancto etiam Martino (vt habet in legenda sua) obediebant ignis. et aqua, et arbor, et canes, et serpentes. vnde semel ingemiscens ait. Serpentes me audiunt: et hoies non audiunt. Exempla obedientie primo i capite nostro christo obediẽte vsqz ad mortem. Phil. ij. Item obedientia Abrae. Triplici autẽ

Abrae obediẽtia

precepto probauit dñs obedientiam Abrae. In patrie desertione Gen. xij. Egredere de terra tua. In circũcisione. Gen. xvij. In filij immolatione. Gen. xxij. In primo fuit renuntiatio quãtum ad effectũ terrenoꝝ. In secundo consanguineoꝝ et vitioꝝ et carnalium desiderioꝝ. In tertio renuntiatio filioꝝ. Sed et in primo precepto, Egredere etc. triplex religiosoruz renuntiatio figuratur. s. terrenorum, carnalium desideriorũ, et voluntatis et propriũ intellectus. Prima fit per promissionem paupertatis. Secunda p votũ castitatis. Tertia per abnegationem proprie volũtatis. que adimpletur p veram obedientiã. De hoc loquitur illa collatio Papnutij de tribus abrenuntiationibus, que est tertia inter coll. Jo. cassi. Sũt autem. xv. difficilia que commendãt obedientiã Abrae et aliorum vere obedientium in ijs que sibi dñs imperauit. Primum est, qꝫ Abraam voluit ad preceptuz dñi re sibi charissima. s. filio vnigenito carere. Secũm, qꝫ dñs voluit qꝫ pater occideret filium per se. minor enim fuisset dolor si per alium occidisset. Tertium, qꝫ voluit eum occidi coram se. immo ipsemet manu ppria voluit hoc facere. Multi. n. sustinerẽt qꝫ filiũ sui occiderent: tñ nõ possent hoc aspicere vel ppria manu hoc facere. Propterea passio dñe nre. Luc. ij. ibi. Tuam aiam. etc. maior fuit qr presens erat cruci. Jo. xix. Quartum qꝫ filius eius ille erat vnicus. nõ. n. habebat alium ex libera vxore. Unde dixit ei angelus de celo. Genes. xxij. Qr non pepercisti vnigenito pp me. xxxij. q. iiij. recurrat. Quintum, qꝫ miraculose habuerat eum. qr ex vxore vetula et sterili: et quum ipse iam esset centenarius. Gen. xxj. Sextum, qꝫ magna promissio facta erat Abrae de ipso. Gal. iij. Gen. xij. et xv. Septimum, qꝫ ipse solatiuz erat matri sue. quod no. ibi quiz dicitur Isaac. quod interpretatur risus. dixit enim mater sua eo sibi dato. Risum fecit mihi dñs. quicunqz enim audierit: corridebit mihi. Gen. xxj. Quid dixisset mater Isaac si Abraam reuerterẽ de eius immolatione dixisset ei immolaui filiuz tuũ. Narrat etiaz Josephus qꝫ ipse puer gratiosus ad fauorem suum parentes potius prouocabat: eo qꝫ in omni virtute studeret: et parentum haberet sollicitudinem et affectum circa dei religionem. Octauum, qr voluit eum non solum occidi, sed etiam incendi. Unde dicitur Gen. xxij. Offer eum ibi in holocaustum. quod interpretatur totũ incensum. noluit parcere nec viuo nec mortuo. Nonum, qꝫ voluit euz ducere per triduum ad locum immolationis. Unde gl. ibi. Non est Abraam iussus statim occidere filium suum: sed per triduum ducere ad immolationis locum. vt longitudine temporis tentatio augeretur. et crescentibus curis paterna viscera cruciarentur. prolixo spatio pater filium intuetur. cibũ cum eo sumit. tot noctibus pendet in amplexibus. pater cubat in gremio. et per singula momenta in paterno amplexu dolor occidendi filium cumulatur. Decimum, quia nõ apparebat aliqua precepti vtilitas vel necessitas. Que enim vtilitas innocentem occidere? damnum vero manifestum erat. et summa crudelitas videbat. Piere. vij. xxviij. q. v. regum. Undecimum, qꝫ non excusasset eum authoritas precipientis. quũ nullus testis adfuisset. nec crederet ei si dixisset hoc sibi dñz precepisse. Duodecimum quia hoc erat rationi et nature contrarium. Decimumtertium, qr non precesserat in sanctis patribus hmõi obedientie exẽplum. Decimumquartum, qꝫ omnium ad quorum notitiã hoc peruenisset imminebat scandaluz. Decimumquintum, Quum ait, Tolle. q. d. non per alium: sed p teipsum. Filium. non seruum vel alienum. Unigenitum. non de multis vnum. qr iuxta illud poeticum.

Parcius ex multis mater desiderat vnum:
Quem que flens dicit, tu mihi solus eras.

Quem diligis. quia in senectute genitũ et a deo munere concessum et exhibitum per miraculum. si enim non diligeret secus esset. Isaac in quo benedictionis promissio. Gen. xij. et. xv. tãqz si ille occideretur: tota spes promissionis frustraretur. Augu. De charitatis admonitione et nominis recordatione tentatio cumulatur. Et vade in terram visionis. ex hoc aggrauatur dolor. si enim precepisset ex impetu filium immolari: aliquantuluz esset tolerabilius hoc. Per tres dies iubet deducere filium. Unde mirũ qꝫ visu et colloquio et societate dilectissimi filij non retardatur. vt supradictum est. Et offer eum ibi in holocaustũ. Et summus cumulus doloris. holocaustum enim est totum incendium. vt supradictuz est. vt nihil de illo remaneret. nec etiam os ad patris solatium. Sup vnũ montium quez monstrauero tibi. Hic est mõs Moriain quo postmodum factum est templum. Sed vide multitudinem obedientie. Abraam de nocte consurgens strauit asinuz suum: et preparauit necessaria holocausto. Nemini enim que facturus erat voluit indicare: ne forte prohiberetur parere deo. xxij. q. ij. prophetauit. quod est cõtra reuelantes obedientias non sibi consolatorias: et facientes eas et procurãtes per seculares maxime reuocari. Precepto ergo accepto tam difficili non se excusauit. causam precepti nõ interrogauit. sicut faciunt quidam religiosi diaboli imitatores. qui ait Gen. iij. Cur precepit vobis deus vt non comederetis etc. Item nõ procrastinauit mãdatum exequi. sed de nocte surrexit: ne videretur et impediretur nulli consilium communicauit. vt dictum est. Si aliquod horum fecisset forsitan meritũ amisisset. qr dño dixisset ei. Uolebam qꝫ faceres hoc, sed ad probandum te hoc dixi. xxij. q. ij. non eruz volebat. Item attendendum est qꝫ velle sit promptus esse ad obedientiam. Abraam. n. filium nõ immolauit: tamen tantum meritum habuit obedientia ac

quantum

quantum si immolasset. Gen. xxij. Quia non pepercisti filio tuo vnigenito propter me. quia quantum fuit in Abraam filium interfecit: quia votum eius pro opere reputatur. de pe. di. j. magna. in pri. di. cum legibus ea nominatis ibi se. vsq; ad §. contra. Benedicam te ⁊ multiplicabo semē tuum. ⁊ in. e. c. In semine tuo benedicentur omnes gentes: quia obedisti voci mee. Gen. xxij. Homo qui promptam voluntatē habet ad obediendum deo: in omnibus placet deo. ⁊ pro infinitis rebus quas nunq̄ facturus est meritū habet. Grego. Non est manus vacua a munere: si arca cordis plena fuerit bona voluntate. Tertio die vidit montem procul. ⁊ relictis iuuenibus quos secū duxerat cum asinone impedirent eum: aut gemitu obstreperent aut fletu. s̄m Amb. xxii. q. ii. prophetauit. ⁊ sic creuit tentatio. quia remansit solus cum filio. Imposuit ligna super Jsaac. Et hic crescit dolor ⁊ tentatio. vt filius materiam sue portaret mortis: sicut christus crucem. Jo. xix. maior q̄ si alius materiam sue mortis portaret. Et accipiens ignem ⁊ gladium solus ascendit cum eo. vt nemo eum impediret. Et hic augmentatur tentatio maior quā si alius materiam mortis filij portaret. ⁊ ait Jsaac. Ecce ligna ⁊ ignis: vbi est victima? Et hic ingeminatur dolor ex verbis filij. Cui pater. Deus prouidebit sibi victimam fili mi. Et statuit aram. ⁊ lignis dispositis ignē adhibuit. Et hic augmentatur dolor. Quilibet actus eius quasi quedam occasio filij est. Et (sicut Josephus ait) ad puerum dixit. O puer quē innumeris votis obtinui: susceptumq; diligentissime alui: in quo felicem me arbitrabar quum viderem ad virilem etatem venire: vt moriens mei relinquerem successorem: quia ex voluntate dei pater tuus factus sum: ex voluntate dei similiter te deponam. eo q̄ ipse dignatur accipere te in odorem suauitatis. vt sicut mirabilis fuit ingressus tuus in mundum: ita ⁊ mirabilis fit egressus. vt Jo. bapt. Luc. j. Mar. vj. Non enim iudicauit te dignum egritudine seu bello vitam finire: sed cum orationibus ⁊ sacrificijs animā tuam ad se vocare. ⁊ ipse de cetero mei curam gerens senectutēq; regens (qua gratia maxime te nutriebam) moriar de te desolatus pro obedientia patris. Jsaac vero sermones patris libenter accipiens, ait. Iniustum erat si natus fuissem: si dei ⁊ patris iudicium refutarem. quando solo patre id volente impium esset non obedire. Hec dicens accessit ad aram pariter ⁊ ad mortē. arreptoq; ab Abraham gladio, puero posito in ara super struem lignoꝝ vt immolaretur. reuocauit deus preceptum per angelum. Jam enī impleuerat illud Abraham. quum preparasset se omnino ad immolādum. vt supra dixi. Mox ergo angelus dñi clamauit Gen. xxij. ad eum. Ne extendas manum tuā super puerū. nunc cognoui q̄ timeas dñm. Nō enim sitiebat deus sanguinem pueri: sed vt sciretur quantum Abraam timeret dñm. de hoc. xxij. q. ij. §. quādo a[illegible]. cum. c. seq. vbi de hoc. Et hinc digrediens

Ad chr̄m refertur Jsaac obedientia.

vtiliter venio ad obedientiam filij dei quam pro nobis assumpsit. Nam s̄m allego. Abraam significat deum patrem. quē innata pietas. de pe. di. j. quis diuinitatis. ⁊ c. multiplex. non solum tentauit: sed etiā compulit filium pro salute humani generis immolare. Unde super illo verbo Ps. lxxxiiij. Misericordia ⁊ veritas obuiauerunt sibi. dicit Bern. Ueritate ⁊ iustitia in terra manentibus vt miserum hominem flagellarent: pax ⁊ misericordia recesserunt ad deum qui dedit illas. Et pro quodam susurro paterna pulsantes viscera loquebantur. Ps. lxxvj. Nunquid in eternum proijciet deus: aut non apponet vt complacitior sit adhuc? Nunq̄d obliuiscetur misereri deus? ⁊c. Jsaac vero signat christū. qui reuera est risus ⁊ gaudium patris ⁊ matris ⁊ omnium electorum. Luc. ij. Annuntio vobis gaudium magnum quod erit omni populo ⁊c. Hunc pater singulariter ⁊ ineffabiliter diligit. vnde Jo. iij. Pater diligit filium suū: ⁊ omnia dedit in manu eius. Ipsū quoq; in senectute genuit. quia in fine seculorum incarnari. Gala. iiij. constituit. Alleget ergo pro humano genere pietas dicens. Abraam Abraam. qui interpretatur pater multarum gentium. Gen. xvij. q. d. Tu es pater omniū gentium per creationem: succurre eis per filij missionem ⁊ passionem. Tolle igitur filium tuum. i. tibi consubstantialem vnigenitum per naturā. xxiiij. q. iij. quidā. ver. arriani. Et vade in terram visionis. i. in mundum: de quo videbatur recessisse propter peccatum Ade. Et dicitur terra visionis: quia videtur deus ibi per fidem. j. Corin. xiij. Luce. x. Et offer eū ibi in holocaustum. vt totus immoletur pro humano genere. Unde Bern. Totus mihi datus est. totus in meos vsus expensus. Ceteri nāq; sancti dicuntur sacrificia: quia partim pro amore dei, partim pro seipsis passi sunt. sed christus solus dicitur holocaustum: quia nihil pro se pertulit sed totum pro nobis. Unde signatur per vitulam rufam que tota incendebatur. Leui. xvj. Super vnum montium. mons iste est locus caluarie. Mar. xv. Luc. xxiij. in quo redēptionis nostre mysterium extitit consummatum. Abraā igitur super Jsaac ligna imposuit, quia christus ex dispositione dei patris crucem propriam baiulauit. Joā. xix. Ipse vero portabat ignem ⁊ gladium: scilicet feruentissimam charitatem qua dilexit nos. Jo. iij. ⁊ seuerissimam sententiam qua proprio filio suo non pepercit. Ro. viij. Altare vero est crux: vbi christus non solum ligatus est sed clauatus. Ps. xx. Foderunt manus meas ⁊c. Quando autē dicitur. Ne extendas manum tuam super puerū. innuitur q̄ caro christi potuit crucifigi: sed diuinitas non potuit ledi. Per arietem inter vepres herentem cornibus, significatur humanitas que inter iudeos exasperantes suspensa fuit inter duo brachia crucis. vnde Abachuc. iij. Cornua in manibus eius. Facit etiam ad commendationem obedientie, quia voluit deus scilicet pater filium suum christum probare quodammodo per obedientiam. in quo voluit sibi formare nouum populum. Christus nō terram sicut Abraā: sed celum quodammodo deseruit. Hier. xij. Reliqui domum meam. i. celum vel domum. i. patrem. quia filius est in patre. Joā. j. Unigenitus est in sinu patris. quia carne assumpta non apparuit in ea forma in qua equalis est patri. Dimisi hereditatem meam: idest ecclesiam triūphantem. quia non apparuit in mundo in ea forma qua ab angelis videtur in celo. Mat. xviij. Item reliquit matrē synagogā de qua natus est s̄m carnem. quod figuratum fuit in hoc q̄ Assuerus reprobata Uasti coniunxit sibi Hester. Hester. j. ⁊ ij. Hester interpretatur exaltata in populis. quia christus reprobata synagoga copulauit sibi ecclesiā de gentibus. quum dicit Esa. lx. Ponā te in superbiam populorum. ⁊ facit. xxxv. q. j. cum igitur. vltra medium. Deseruit etiam matrem suam beatissimā. quia ipsius animam doloris gladius pertransiuit. Luce. ij. Reliquit etiam domum. quia nullam habere voluit. Matth. viij. Luce. ix. Uulpes foueas ha-

bent &c. Item formam spiritualis circumcisionis
dedit: quando voluntatem patris sui sue voluntati
preposuit. Mat. xxvj. Non sicut ego volo: sed sicut
tu. Mar. xiiij. Non quod ego volo: sed quod tu vis.
Luce. xxij. Non mea voluntas sed tua fiat. Ipse mã
dato patris in holocaustum seipsum obtulit. Joan.
iiij. vj. & x. Mat. xiiij. Sicut mandatum dedit mihi
pater: sic facio. Itez valet ad commendationẽ obe-
dientie, quod legitur de ipso Heb. v. Et quidez quũ
esset filius dei: didicit ex ijs que passus est obedientiã.
didicit inquam per experientiam. Itẽ didicit in cor-
pore per ea que passus est in capite. ipse fuit discipulꝰ
& doctor obedientie. Si filius dei obedientiam didi
cit tot laboribus & angustijs: non debet esse homini
onerósum addiscere eã maxime ijs qui sunt in scho-
lis ipsius: s. in claustro. Valde verecundum erit illis
qui diu fuerunt in ijs scholis si obedientie ignari in-
uenti fuerint. Adam inuentus est male in obediẽtia
se habuisse: in qua dñs euz probare voluit. sed q̃ gra
uem disciplinam dñs ei dederit: ipse & nos filii eius
nouimus. Israel filij similiter in obedientia probati
sunt. & diutissime flagellati: quum in ea se male ha-
buerunt. sic diutissime flagellabuntur qui inobediẽ-
tes fuerint. Inobedientia hominem de paradiso eie
cit. Gen. iij. Obedientia vero ipsum in paradisuz in-
troduxit. Luc. vlt. Eduxit eos foras in Bethaniã. i.
in domũ obedientie. Felix quẽ dñs duxit in Betha
niam. i. in religionem vbi est locus obedientie. Spe-
rare firmiter potest q̃ sit inde ascensurus in celum: si
tamen in vera obedientia obierit. j. Pet. j. Sperate
in eam que vobis offertur gratiam in reuelationem
Jesu christi quasi filij obedientie. Obedientiam vo
luit christus docere & in hunc mũdum veniens. Jo.
vj. Descendi de celo: non vt faciam voluntatez meã,
sed voluntatez eius qui misit me. Et de mundo trã
siens. Mat. xxvj. Non sicut ego volo: sed sicut tu.
Joã. xiiij. Sicut mandatum dedit mihi pater: sic fa-
cio. Bernar. Mementote fratres. christus ne perde
ret obedientiam: perdidit vitam. In signum q̃ obe
diendo mandato patris mortez sustinuit, inclinato
capite emisit spiritum. Jo. xix. Et in mundo viuens.
Jo. iiij. Meus cibus, inquit, vt faciam voluntatem
eius qui misit me. Eiusdem. v. Non quero volunta
tem meam: sed voluntatem eius qui misit me. Obe
dientia est imago celestis hominis. Sic inobedien-
tia est imago terrestris hominis. j. ad Cor. xv. Sicut
portauimus imaginem terreni hominis: ita & porte
mus imaginem celestis. Ephe. iiij. Induite nouum
hominum. qui ſm deum creatus est. i. opere diuino
conceptus: non opere humano more aliorum homi
num. Commendabilis est obedientia a suo multi-
plici effectu. Unde notandum q̃ obedientia seruum
dei efficit. & ianuam celi aperit. & inobedientia clau-
dit. Mat. vij. Nõ omnis qui dicit mihi dñe dñe, in-
trabit in regnum celorum. sed qui facit voluntatem
patris mei qui in celis est &c. Magna securitas est
habere dñm omnipotentẽ. Amb. Mori non timeo:
quia bonuz dñm habeo. Beatus est qui vere habet
dñm. ps. cxliij. Beatus populus cuius dñs deꝰ eius.
Item obedientia hominem christi facit fratrez. imo
quasi omni genere attinentie affinez. Eccl. xxxiij. Si
est tibi seruus fidelis sit tibi sicut anima tua. quasi
fratrem sic tracta illum. Mat. xij. Mar. iij. Lu. viij.
Quicunq; fecerit voluntatem patris mei qui in ce-
lis est: ipse meus frater propter communez volunta
tem operandi, & soror, propter communem volunta

Effectus obediẽtie multiplex

tem compatiendi, & mater est, christuz concipiendo
& in cordibus audientium generando. Gala. iiij. Fi-
lioli mei quos iterum parturio donec formetur chri
stus in vobis. Greg. Parit deum: qui eum cordi au
dientis infuderit. Mater eius efficitur: si per eius
vocem amor dei in mente proximi generatur. Simi
le Mat. iij. Item obedientia deo prestat obsequiuz
acceptissimum. j. Reg. xv. Nunquid vult deus victi
mas & holocausta: & non potius vt obediatur voci
eius? Melior est obedientia q̃ victima. lxxxj. distin.
siqui. viij. q. j. sciendũ. extra de maio. & obe. illud. Ec
cle. iiij. Multo melius est obedientia q̃ victime. Li
cet enim deus non exaudiat nos quandoq; ad volũ
tatem: vt exaudiat ad vtilitatem: eo q̃ ipse scit quid
nobis expediat: nos vero hoc nescimus. Ipse tamẽ
vult vt seruiamus ei ad eius voluntatez: non ad suã
vtilitatem. quũ ipse ps. xv. bonoꝝ nostroꝝ non indi
geat. & quũ voluntas sua semꝑ recta sit. Eccle. xxxv.
Salutare sacrificiũ est attendere mandatis dei. Deu
tero. iiij. in prin. & xij. in fi. Prouer. xxx. Que preci-
pio tibi hec tantuz facias. non addas quicq̃ nec mi
nuas. Item obedientia in homine habitaculuz deo
quasi excidit: expellendo a corde hominis sensum
proprium & propriam voluntatez. Unde dñs in do
mo Simonis discubuit. Simon enim obediens in-
terpretatur. Luc. vij. sed non in domo Simonis cy-
renei: qui crucem domini fert in angaria. Mar. xv.
& Luce. xxiij. vbi deest vnctio spiritussancti: & ideo
murmur est ibi. Eccle. xxxiij. Precordia fatui quasi
rota carri. si vncta non fuerit murmurat. In Betha
nia que interpretatur domus obedientie, christꝰ vn
gitur. Jo. xij. Ipse eos diligit qui ibi habitant. Joã.
xj. Diligebat Jesus Martham & Mariam sororẽ
eius & Lazarum. Quum deest sibi hospitium: venit
Bethaniam: vt ibi hospitet. Mar. xj. Circũspectis
omnibus, quum iam vespera erat hora: exijt in Be
thaniam. glos. Ut quod in vrbe non inuenerat ma-
gna: in agro paruulo apud lazarum & sorores eius
haberet hospitium. In vtero virginali hospitio filiꝰ
dei receptum est: quum Maria verbo angeli obedi
uit. Luc. i. Fiat, inquit, mihi ſm verbum tuum. Itez
obedientia hominem supra se leuat. Thren. iij. Leua
uit se supra se. Nisi corpus esset sociatum spir. sui: vt
sensu eius & imperio regeretur: nõ ascenderet ad hoc
vt remunerationem eternam mereretur. sic vir sim-
plex per obedientiam ascendit ad sapientiam & mo-
res maioꝝ a quibus regitur. immo quodammodo
ad deum ascendit: dum seipsum exuit: & deum quo-
dammodo induit. Gala. ij. Uiuo ego iam non ego,
viuit vero in me christus. Phil. j. & ibi. Mihi viue-
re christus est & mori lucrum. Quod intelligitur vt
no. de peni. di. ij. c. siquis tãtam. in gl. christus. Et sic
quodammodo deificatur homo ſm illud ps. lxxxj.
Ego dixi dij estis. Et non solũ deificatur quoad sen
sum & voluntatem dei quam assumit: sed quodãmo
do quoad potestatem. Facit enim diuina & mira vt
patet in Petro: qui obediens christo iubenti ambu
lauit super aquas. Mat. xiiij. Greg. refert de Mau
ro monacho qui ad iussum sancti Benedicti ambu
lans super lacum traxit puerum Placidum. vt su-
pra etiam dixi. Item obedientia ponit hominem in
excellentissimo statu & in presenti & in futuro. Pri-
mum ostenditur Deuter. xxviij. Si audieris vocem
dñi dei tui: faciet te dñs deus tuus excellentiorẽ cũ-
ctis gentibus. Secundum ostenditur in patre illo q
raptus in spiritu ordinem obedientium superiorem

vidit

vidit tribus alijs: de quo supra dixi in §. Sed iterum versi. ordo, in isto. lxix. c. qui ordo. Que nullã habet. hic requiem. in futuro summam habebit. Phil. ij. de christo di. Factus obediens ⁊c. ⁊ sequit. Propter qđ deus exaltauit illum ⁊c. Item obedientia deum glorificat. Esaie. lviij. Si glorificaueris eum ⁊c. ⁊ sequitur. ⁊ non inuenit volũtas tua ⁊c. ⁊ supra tetigi. Multum vere glorificat deum verus obediens: qꝛ facit beneplacitum dei. quum hoc etiam deus mandat ei per vilem personam aut peccatorem. Et tanto est maior dei gloria, quanto precipiens vilior persona: ideo vero obediens merito a deo glorificatur. j. Regum. ij. Quicunqꝫ honorificauerit me glorificabo eum. Eccli. x. Semen hominum honorabitur hoc quod timet dñm: semen aũt hoc exhonorabitur quod preterit mandatũ dñi. Item obedientia quod vult a deo impetrat. Greg. Si obedientes fuerimus prepositis nostris: obedit deus orationibus nostris. Aug. de operib⁹ monachoꝝ. Citius exauditur vna oro obedientis, ꝙ decem milia contemptoris. j. Jo. iij. Si cor nr̃m non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad deum ꝙ quicquid petierimus ab eo, accipiemus: quia mandata ei⁹ custodimus. Greg. Cunctis liquido nouimus qꝛ quum is qui displicet ad intercedendum mittitur: irati animus ad deteriora ꝓuocat. ij. q. vij. in grauibus. Et post illud Heb. v. Exauditus est pro sua reuerentia: subditur: tamquã causa illius exauditionis. Et quidem quum esset filius dei: didicit ex ijs que passus est obedientiã. Obedientia est que dicit illud Canti. v. Dilectus meus mihi: ⁊ ego illi. Deus. n. facit ac si totaliter esset cuꝫ obediente: quia obedientia totaliter est cum illo. Dicit. n. verus obediens illud Ro. xiiij. Nemo nostrũ sibi viuit. Item obedientia a periculo maris huius liberat. Sap. xiiij. Exiguo ligno credunt hoies aĩas suas: ⁊ transeuntes mare per ratem obedienne liberati sunt. Exiguum lignum est obedientia. Obedientia facta est quasi nauis institoris. Prou. vlti. Qui in naui est, etiam comedens ⁊ bibens ⁊ quiescens procedit: qꝛ alieno motu mouetur. sic obediens qui in religione est etiam quiescendo comedendo bibendo meretur. Nam quicquid agit in obedentia agit. ⁊ pp deũ agit. Item obedientia hominem ditat. Nec mirum, quum de suo nihil expendat, quia nihil suum reputat, ⁊ quum in cunctis que agit: voluntatem alterius facere intendat. Ideo pro oĩbus que agit merito remunerationem expectat. Multe filie dei. s. virtutes, congregauerunt diuitias meritorũ: obedientia vero superegressa est vniuersas. Prouer. vlti. Quis est qui qñqꝫ non faciat multa specialiter pro se, ⁊ de quibus non expectat remunerationem? Obedientia vero pro alio agit: ⁊ ideo semper hꝫ remunerationem. Item obedientia quasi equus in paradisum vadit alieno sensui ⁊ voluntati quasi pedibus alienis innitendo, ideo velocius vadit: quia pedes quibus innititur velociores sunt propriis. immo obedientes non vadunt: sed volant citissime ꝑ obedientiam in celum. De eis. n. dicit Esa. lx. Qui sunt isti, veri religiosi obedientes, qui vt nubes: eleuati a terra ⁊ refrigerati a concupiscentia carnali ⁊ compuncti lachrymaꝝ aquis: volant, alijs obedientie ⁊ charitatis: ⁊ quasi columbe simplici intentione obedientes. ij. q. vij. non oĩs, ad fenestras suas: idest ad sensuum corporaliũ cohibitionem, ad christi vulnerum meditationem: ad ruine angelice reparationem? Sed multi religiosi qñ mittuntur extra claustrum. volant ad cadauera gule ⁊ luxurie ⁊ mundane glorie: sicut coruus quẽ emisit Noe Gen. viij. qui vt dicitur fluctibus est interceptus, ideo ad arcam non rediit. Sic ⁊ tales religiosi intercipiuntur aquis delectationum carnalium: ⁊ ideo non redeunt ad arcam vite Osee. v. Non dabunt cogitationes suas vt reuertantur ad deum suũ. quia spũs fornicationis in medio coꝝ volat: ergo ⁊ currunt corporaliter ⁊ spũaliter quia multi in religione valde surgunt mane: ⁊ frequenter ieiunant: qui si essent in seculo dormirẽt ⁊ crapule vacarent. Obedientia non maculatur. Prouerb. iij. Vie eius vie pulchre. Nec leditur Si quid enim culpe ⁊ periculi in eo quod iniungitur est superioris est: sibi non nocet: nisi manifestum peccatum sit. xxiij. q. j. quid culpatur: ⁊ de hoc satis. s. e. ca. versi. item sciendum. Unde de obedientia põt dici illud ps. xc. In manibus portabunt te ⁊c. Item obedientia hoiem expedit ⁊ exoneratum reddit: alii. n. incũbit solicitudo pro ipso ⁊ temporaliter ⁊ spũaliter ideo non solum põt currere sed etiam volare, vt proxime dictum est. Si tñ habeat alias duas alas sibi coniunctas. s. castitatem ⁊ paupertatem. Apocal. xij. Date sunt mulieri due ale aquile magne vt volaret in desertum. s. religionis Bern. Magna penna paupertas: qua tam cito volatur in celum. Nã alijs virtutibus promissio regni datur. Paupertati vero non tam ꝓmittitur: ꝙ celi inuestitura datur. qm̃ ipsoꝝ inquit est regnum celoꝝ. Mat. v. Castitas etiaꝫ magna penna est, que hominem expedit ab illa delectatione qua difficillimũ est hoiem liberari. l. dist. qꝛ tua. ⁊ a fortissima occasione peccandi. s. a muliere: ꝑ quam diabolus Adam eiecit. Gen. iij. ⁊ per quam Job deuicit: quum dixit illi vxor. Adhuc tu permanes in simplicitate tua ⁊c. Cui ille. Tanqꝫ vna de stultis mulieribus locuta es. Job. ij. Item obedientia facit hoiem triumphare. Prouer. xxj. Testis mẽdax peribit. vir obediens loquet victorias. Testis mendax est: qui professus est obedientiam ⁊ eam nõ seruat: qui in presenti perit, dum in bello spũali succũbit: ⁊ in futuro peribit: quia eternaliter damnabitur Exemplum de hoc in populo iudaico que promisit se seruare legem Exod. xix. Omnia que locutus est dñs faciemus. Item Josue. j. Omnia que precipisti nobis faciemus. quum vero transgrediebatur legem vincebat. Josue. vij. Anathema in medio tui Israel est, non poteris stare coram hostibus tuis. Adam similiter factus inobediens superiori suo habuit repugnans suum inferius. Gen. iij Qui comedit: ⁊ aperti sunt oculi eius glo. Aug. Anima rationalis motus bestiales in carne sua erubuit. ⁊ subditur. Motus iste de transgressione veniebat. Bern. Tale inuenit anima inferius suum: qualem se exhibuit superiori suo. Armatur enim creatura ad vlciscendã iniuriam creatoris. Unde ⁊ iustus Job grauatus in isto inferiori ait. Job vij. Quare posuisti me contrarium tibi: ⁊ factus sum mihimetipsi grauis? vbi dicit Greg. Dum homo a carne molestias ⁊ a mente questiones tolerat: graue pondus supra semetipsuꝫ portat. ⁊ iij. Reg. xj. legitur de Salomone. Fecit Salomon quod non placuerat coram dño. ⁊ subditur. Et suscitauit dñs aduersarium Salomoni. Sic accidit ei qui in religione est: qui obedientiam non seruat ei cui promisit: ꝙ dñs permittit eum impugnari ⁊ vinci. ⁊ sic perit qui propria voluntatem in religione vult sequi tamqꝫ filius perditionis. Joã. xvij. Nemo periit ex his nisi filius perditionis. Et vere si

lius perditionis est qui voluntarium laqueum sibi iniecit quo periturus erat. Prouer.viij. Illaqueat⁹ es verbis oris tui. Et vere filius perditionis de loco salutis fecit sibi locum damnationis. et quum esset liberatus de mari mundi huius: et iam ingressus nauem religionis: ibi etiam periclitatur. Actuū.xxviij. Utiq; homicida est hic qui quum euasit de mari: vltio diuina nō permittit eum viuere. Unde et Abbas Motu es (vt legitur in vitis patruz) ait. Nos quidez in tranquillo mari nauigare videmur. seculares vero in periculosis locis. et nos quasi in die nauigamus, sole iustitie illustrati: illi vero in ignorantia q̄si per noctem. Sed frequenter contingit ꝙ secularis in tenebrosa hyeme nauigans vigilans autem et clamans propriam nauem saluet. Nos autem quia in tranquillo nauigamus: sepius ex ipsa securitate negligimus: et perim⁹ humilitatis gubernacula relinquentes. Obedientia autez filia primogenita est humilitatis. sicut sensus proprius et voluntas primogenita filia superbie est. et vt supra tactum est vir obediens potest loqui victoriam. Prouer.xxi. qꝛ habet nobilissimum genus triumphi. Nobilissimū genus triumphi est seipsum vincere. Ezech.v. versus ethici. Nobile vincendi genus est patientia, vincit. Qui patit: si vis vincere: disce pati: quod facit obediens. Unde super illud.j.Reg.xv lxxxj.di. siqui. Melior est obedientia et c. dicit Gregorius, Uir obediens loquitur victorias, dum.n. aliene voci humiliter subdimur, nosmetipsos in corde superamus. Prouerb.xvij. Melior est qui dominat animo suo expurgatore vrbiū. Multi vrbes et regna sibi subiugauerūt, q ad hunc triumphū nobilē nō peruenerunt. Hic triūphus proprius est hominis. Uincit leo vel aliud animal cetera animalia, sed seipsum vincere non potest. Seneca. Qui seipsum vincit contra omnia fortis est. Constantinus augustus dicit vt legit in legēda beati Syluestri. Uincimus nosmetipsos quum nos a mala voluntate excludimus. Quid prodest Barbaras vincere nationes: si a crudelitate vincamur. Uincere namq; bella virtus est populoꝝ: vincere vitia virtus est moꝝ. Obediens deo subiectus est, ideo merito cetera sunt ei subiecta: et nihil ei repugnat. Deus.n. in obediente pugnat: ideo non est mirum si ipse triumphat. Leuit.xxvj. Si in preceptis meis ambulaueritis et c. Persequimini inimicos vestros, et corruent coram vobis. Item obedientia animam ornat. Unde inauris est aurea q̄ celestis spōsus dat anime. Prouer.xxv. Inauris aurea et margarita fulgens, qui arguit sapientem et aurem obedientem. Margarita fulgens inauri auree decenter iungitur: et doctrina mentem illuminans auri obedienti vtiliter proponitur. Dat Eliezer inaures aureas Rebecce. Gen.xxiiij. In aures ergo dat christ⁹ anime, vt in auditu auris obediat sibi in preceptis et prohibitionibus. Ps.xvij. In auditu auris obediuit mihi. Item obedientia ecclesiam letificat. Eccle.iij. Qui obedit patri refrigerabit matrē. s. ecclesiam militantem. Item holem glorificat. Rom.vlt. Obedientia vestra in oēm locum diuulgata est. Animaz castigat a libidine proprie voluntatis.j. Pet.j. Alas vestras castificantes in obedientia charitatis. Itez conseruat alam. Prouer.xix. Qui custodit mandatum: custodit alam suam. Obedientem merito custodit dñs tamq̄ suum. Prouerb.xxix. Uerbum custodiens filius extra perditionem erit. Eccls.viij. Qui custodit preceptum non experietur quicq̄ mali. Itē obedientia homini pacem dat. Prouer.xiij. Qui timet preceptū in pace versabitur.j. Macha.xiiij. Siluit terra Iuda omnibus diebus Simonis, siluit.i. quieuit, vel pacez habuit. Simon obediens interpretatur. Et vere verus obediens silet corde et ore: non murmurans de iniunctis nec intus nec extra, vnde et pacez hz quicquid sibi commendetur. Esaie.xlviij. Utinam attendisses ad mandata mea. fuisset quasi flumen pax tua. Item obedientia benedici hoiem facit. Deutero.xj. Propono vobis benedictionem, si obedieritis mandans, eiusdem.xxviij. Uenient super te omnes benedictiones iste et apprehendent te: si tñ precepta eius audieris benedictus tu in ciuitate et c. Item facit hoiem beatum. Matt.xvj. Beatus es Simon Bariona Prouerbi.xxix. Qui custodit legem beatus est. Obedientia in presenti holem dignum prelatione efficit. Unde dñs Simonem prefecit ceteris aplis. Mat.xvj.j. Macha.ij. Simon frater vester scio ꝙ vir consilij est, ipsuz audite semper, et ipse erit vobis pater. In vita beati Giberti dicitur. Preesse non audeat: qui subesse non didicerit. nec obedientiam a subditis imploret: qui eam prelatis exhibere (.ij.q.vj. qui se scit.j.et.ij.) non nouit. Prius quidem dz esse discipulus q̄ magister lix.di. ordinatos, ex de elec. cum in magistruz. Atqui inuerecunde repente religiosi prepositi ducatum ambiunt: quia nec esse adhuc milites didicerunt. Quid putamus: quid istis subiectis prestaturi sunt: qui ante q̄ discipulatus limen attingant. tenere locum regiminis non formidant. lix.di. hoc ad nos. Et q sub alio est vel esse dz: aliū sub hēre nō dz. ff. de adult. sic euenit. ff. ad mace. filiū habeo. lvj.di. miserū. Itē obedientia ad regnum celi introducit. Mat.xix. Mar.x. et Luce.xviij. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Inobedientia clauem paradisi amisit: sed obedientia eam recuperauit. Unde Simoni Petro dr Mat.xvj. et.xxiiij.q.j. quodcūq;. Dabo tibi claues regni celoꝝ. Item obedientia vitam hominis feliciter consummat. Job xxxvj. Si audierint et obseruauerint, complebunt dies suos in bono. et annos suos in gloria. Si aūt non audierint transibunt per gladium. Item de obedientia dicit Greg. ꝙ non tā est virtus q̄ mater virtutum, quod ideo dicit. qꝛ obedientia producere potest motus oīum virtutum. oēs enim possunt iuberi: et si aliquis producat motus illos qui iussus est: obedientie sunt: et de hoc supra in isto.c.in.§. iterum etiam. versi. item obedientia: tactū est. Item super illud Gene.ij. Lignumq; scientie boni et mali, dicit glo. Aug. Obedientia sola verissima est virtus, creature subdi rationali sub dei potestate degenti. Quod potest intelligi dictum esse primo qꝛ obedientia perficit holem ex parte illa qua hz comparationem ad deum sub quo est: et respectu actus qui est nobilissimus tamq̄ finis hominis. Finis.n. est optimum in vnoquoq;. Hic actus est obseruatio mandati diuini. Eccls vltimo. Deum time et mandata eius obserua: hoc est ols homo. Secundo potest hoc intelligi dictum propter meritum, ad quod valet obedientia. Unde super illud Gen.ij. Lignumq; scientie dicit Aug. Oportebat vt homo sub dño positus ab aliquo prohiberetur: vt esset virtus merendi. Obedientia (dum aliquis intendit facere voluntatē propriaz) non videtur mereri, nisi apud seipsuz. Ab illo enim merces expectatur cui seruitur, vel cui⁹ voluntas fit. Non meretur ergo apud alium: nisi q non vult facere voluntatem propriaz. quod est obe-

dientie.

dientie. Unde ⁊ Greg. Sola est obedientia que meritum fidei possidet. Tertio pōt intelligi dictū Aug. pp maiorem difficultatem. Uirtus est.n. circa difficilem ut ait sapientem. Et nomen virtutis a vi videtur esse deductum. Difficillimuz aūt videt agere contra se. quod facit obediens: quod sonat nomen obedientie. Obedire.n. est contra .s. proprium sensum ⁊ propriam voluntatem. Greg. super .j. Regum .xv. Melior est obedientia q̄ victima: q2 per victimam aliena caro per obedientiam vero propria mactatur: ⁊ d hoc supradictum est in .c. liij. in .§. tertius error. versi. qui aūt. Obedientia quasi quoddam martyrium est sm Climacum. Greg. Tanto quisq3 citius deuz placat, quanto repressa arbitrii sui superbia gladio precepti se immolat. Obediens quasi proprium sibi amputat pro christo caput: ⁊ caput sibi christuz constituit vel eum qui loco eius est: qui martyriū pro christo sustinet: vnam voluntatem sibi amputat .s. voluntatem viuendi: sed obediens oēz voluntatē, ⁊ sepius vsq3 ad mortem. Obedientia maxime proprie volūtati detrahit: ⁊ ideo virtuti maxime addit. Sapiens. Hoc solum virtuti adijciens: quod proprie voluntati detraxeris. Poeta. Est virtus placidis abstinuisse bonis. Propter ea que dicta sunt amāda est obedientia a fidelibus tamq̄ mater eoꝝ. j. Pet. j. Sperate in eam que offertur vobis gratiaz in reuelatione Jesu christi quasi filii obedientie. Sequit de ijs q̄ iuuare possunt obedientiā: vt aliquis ad eam magis reddatur flexibilis. Primuz est exilitas: vt patet in virga que pp exilitatē flexibilis est: etiā ferrum si sit exile vel tenue: flecti potest: sic exilitas humilitatis per precipue valet ad obediētiaz. Unde cantor Parisienses humilitatem posuit matrem obedientie. ⁊ Phil. ij. premittit humilitatem christi. Apls. Humiliauit inquit semetipsum factus obediens ⁊c. Augu. xiiij. de ciui. dei. Obedientia nisi humilium esse non potest: humilitas enim vacuitas est proprij sensus ⁊ voliti: ⁊ alienum sensum ⁊ volitum recipit quasi vacua a suo. ⁊ sic fit obediens. Superbus sensum ppriū retinens non recipit sensum alienum ⁊ velle: ⁊ ideo non obedit. Prouerb. xxvj. Uidisti hoīem sapientē sibi videri: magis illo spem habebit insipiens. Cib⁹ nimis salitus quasi perditus est facilius sal cibo additur q̄ subtrahatur. Sic qui ad religionem venit: si sal proprii sensus in eo nimis abundet: non est aptus religioni. Facilius homo simplex religiosus bonus efficitur q̄ sapiens. Bernar. ad fratres de monte dei. Superbia quantumuis sibi prudens videatur: dimittenda ⁊ abigenda est. Si.n. admittitur superbus, prima die qua incipit habitare incipit leges dare. nimium vero dimittenda ⁊ abigenda est. Si.n. admittitur superbus. prima die qua incipit habitare incipit leges dare: nimium vero stultus discere nō potest quas inuenit. Eccli. xix. Melior est qui minuitur sapientia: ⁊ indiget sensu in timore dei: q̄ qui abūdat sensu transgreditur legem altissimi. Timor quidem existimat pericula: etiam que non sunt defectus suos scrutatur ⁊ inuenit se sensu indigere. ⁊ sic timor humilitatem introducit. Humilitas vero videns sensum suum non sufficere: alieno sensui acquiescit: nec vult habere ducem illum qui in tot foueas eum precipitauit .s. sensum proprium. Secundum est assuefactio. vnde equus assuescit circumuolutionibus: vt facilius ad voluntatez sessoris flecti possit. Prouer. xxj. Equus paratus ad diem belli. dn̄s aūt salutem tribuet. Equus aūt est religiosus cui frenum obediētie impositum est. Zacha. x. Posuit eos quasi equos glorie sue in bello. Operat aūt deus in viro religioso gloriosa ⁊ salutifera: ⁊ ideo equus glorie potest dici. Hic equus per assuefactionem parandus ad obedientiam: vt vult sessor eius: id est prelatus, nunc ad dexteram prosperitatis: nunc ad sinistram aduersitatis vertitur, aliter in die belli succumbet, qñ .s. aliquid graue iniunget. Religiosus qui in sua voluntate nutritur, destruitur. Tertium est ignis amoris: vt patet in cera que calefacta facile flectitur: ⁊ in metallis que ab igne liquefiunt, ⁊ sic facile formam rei cui infunduntur accipiunt. Et hoc valere potest ad hoc q2 cor per obedientiam magis flexibile fiat, si ignis diuini amoris oñdatur. Qualiter de⁹ dilexit nos. Luc. xij. Ignem veni mittere ⁊c. Frequenter cōgitandus esset amor ille: ex quo pro nobis altissimus obedire voluit vsque ad mortem crucis. Phil. ij. vt confunderemur in obedientes esse ad leuia que nobis ex ei⁹ imperio iniunguntur. Leuit. vj. Ignis in altari .s. cordis mei semper ardebit. quem nutriet sacerdos: homo contritus subijciens ligna .s. memoriam crucis per singulos dies .s. continue. Quartum est separatio rei ab aliquo magis flexibili cui adherebat: vt patet in corio adherenti ligno: quod flecti non potest nisi a ligno separetur: sic expedit ei qui perfecte obedire vult: q2 voluntatem suam ab omni re temporali separet: ⁊ eam recolligat. vt habeat eam paratā qñ mandatum superioris veniet. ps. cxviij. Paratus sum ⁊ non sum turbatus. Itez ps. lvj. Paratuz cor meum deus paratum cor meum. Bern. Paratū ad sublimia: paratum ad humilia. paratum ad omnia. Quintum est alicuius liquoris admistio: vt pellis dura vngit: vt sit tractabilior: ⁊ terre dure aqua miscetur: similiter vnctio gratie necessaria est vt cor magis obediens fiat. Ideoq3 qui in religione est frequēter in oratione debet supplicare vt gratiam obediendi ei tribuat: ⁊ cor eius leuiat ⁊ humiliet spiritussanctus: ⁊ prelato beneplacitum suū deus inspiret. Aug. x. lib. confes. Dn̄e continentiam iubes: da quod iubes: ⁊ iube quod vis. Ualet etiam ad obedientiam imperantis modestia. Seneca. Remissius imperanti melius paretur. Greg. Qui ab vnoquoq3 bono ēt subiectos vetat: necesse est vt multa pcedat: ne obēdientis mens funditus intereat: si a bonis omnib⁹ repulsa ieiunet. Unde dn̄s Ade vnicaz arborē prohibuit: oēs alias pcessit. Gen. ij. ⁊ iiij. Reg. xij. ppls inobediens factus fuit pp graue imperiuz. iij. Reg. xij. vij. q. j. deniq3: facit ad hoc. xxvj. q. vij. alligāt. xlv. di. cum beatus. Unde ⁊ dn̄s non precipit Petro s3 rogauit vt nauem a terra subducat. Luce. v. In quo confundit superbia prelatoꝝ qui semper imperant; ⁊ p obedientiā mandant: ⁊ vix aut nunq̄ rogant. Gladius in manu furiosi preceptum preceps in ore prelati. Ezec. xxxiiij. Cum austeritate imperabatis eis ⁊ cū potentia. xlvij. di. hoc habet, faciunt ad hec xlv. dist. licet. j. ⁊ ij. xcv. dist. esto. xj. q. iij. rogo. Hoc ēt est contra illos prelatos qui pro quacunq3 causa ⁊ precipitanter excommunicationis sententias ⁊ aliam censuram fulminant in subiectos, contra illa c. xj. q. iij. nemo. ⁊ nullus sacerdotum: extra de sen. excommunica. sacra. ⁊ eo. ti. cum medicinalis. lib. vj. ⁊ de re iudica. cum eternitas. lib. vj. Seneca. Generosus est animus ⁊ in potestate naturaliter recalcitrās facilius ducitur q̄ trahatur. Uera.n. obedientia ⁊ pura imponenda charitatem respicit non timorem. j. Pet. j. Castificantes animas in obedientia chari

Quibus iuuet obedientia.

tatis. Ouidius. Si quotiens peccant homines sua
fulmina mittat Juppiter: exiguo tempore nullus e-
rit. O Gradus aũt obedientie s̃m Bernar. septem
sunt. Primus est obedire libenter, quem gradum
(vt ipse ait) nec pôt ascendere qui voluntatem pre-
cipientis sed suam non fecerit. Libenter obediat q
dicebat. Joan. iiij. ⁊. vj. Meus cibus est vt faciam vo
luntatem eius qui misit me. Aug. x. lib. confes. Opti-
mus tuus minister est: qui non magis intuetur a te
audire quod ipse voluerit: sed potius hoc velle quod
a te audierit. Bern. Quisquis occulte satagit vt qđ
vult ipse hoc ei prelatus iniungat: ipse se seducat si for
te sibi quasi de obedientia blandiatur. Neq̃. n. in ea
re ipse prelato sed magis ei prelatus obedit. Para-
tam ad deum voluntatem ondit Paulus dicens.
Act. ix. Dñe quid vis me facere. Ber. in sermonib⁹.
Nec dubium quin ampliorem grãm mereatur qui
obedientem se exhibet ante mandatũ q̃ qui obedi-
re satagunt post mandatum. Requirit dñs oblatio
nes voluntarias. Exo. xxv. Omnis voluntarius ⁊
prono animo offerat primitias dño. coacta. n. sacri-
ficia deo non placent. xx. q. iij. presens. Sed quidam
religiosi sunt similes rusticis qui dñis suis nullum
seruitium volunt facere nisi coacti: ⁊ de hoc supra di-
xi. Et notandum ꝙ libenter obedire precipue lau-
dabile est quum grauia iniunguntur. Unde super il
lud. j. Reg. xv. Melior est obedientia. glo. Aug. Scie
dum est ꝙ obedientia aliqñ recusat. viij. q. j. scien-
dum: ⁊ de hoc. ƺ. Hinc Moyses principatum popu
li humiliter recusat. Exod. iij. ⁊. iiij. c. Paulus aũt au
dacter dicit Act. xiiij. c. Ego non solum ligari in Hie
rusalem: sed mori paratus sum. Est notandum insu-
per ꝙ obedientia in difficilioribus humilitatis gra-
tior est: ⁊ ex vltima superbie radice procedit. Bern.
de precepto ⁊ dispensatione: In obediendi ratione
hec regula gñalis teneatur: vt in difficilioribus qui-
buscq̃ agendis obedientia gratior q̃ preuaricatio
grauior iudicetur. Et in facilioribus minusq̃ onero
sis contemptus damnabilior q̃ actus commenda-
bilior existimetur. Aug. xiiij. de ciui. dei. In paradiso
tanto maior Inobedientia fuit: quanto id quod pre-
ceptum est nullius difficultatis fuit. Ubi. n. magna
est inobedientia: pena proposita. Quisnam satis ex-
plicet quantum malum sit non obedire in re facili, ⁊
tante potestatis imperio, ⁊ tanto terrenti supplicio?
Secundus gradus est obtẽperare simpliciter. Mul
tos. n. videmus s̃m Bern. post precipientis impe-
rium multas facere questiones: sepius ingeminare:
Unde hoc venit. Quis hoc inuenit consilium? inde
murmuratio, excusatio, simulatio, impossibilitatis
aduocatio. ps. xvij. In auditu auris obediuit mihi,
Ut ostendat vno eodemq̃ momento processisse: ⁊
imperantis imperium ⁊ obsequentis obsequium. ⁊
de hoc satis supra. Ad simplicitatẽ obedientie per-
tinet non iudicare quid vel quare precipiatur. Ber,
in lib. de consideratione. Omnibus nobis maxime in
conuersionis initio nulla magis virtus nobis neces
saria est: q̃ simplicitas humilitas ⁊ grauitas verecũ
da. Bern. ad fratres de monte dei. Perfecta obediẽ
tia maxime in suscipiente indiscreta est: hoc est nõ di
scernere quid vel quare precipiatur: sed ad hoc bene
niti, vt fideliter ⁊ humiliter fiat quod a maiore pre-
cipitur. Idem loquens de nouitio ait. Stultus fiat:
vt sit sapiens: ⁊ hec ois sit eius discretio vt in hac par
te nulla sit ei. Idem in sermonibus. Rara auis in ter
ris discretio: Ideo discretionis locum fratres in no-

Obediẽ-
tie grad⁹
septem.

bis suppleat virtus obedientie, vt nihil plus nihil
minus nihil aliter q̃ impetatum sit faciatis. Deute.
xij. Quod precipio tibi hoc tantũ facias: nec addas
quicquã: nec minuas: facit quod legitur ⁊ no. xlv. di.
disciplina, extra de of. cust. c. j. Quum Juli⁹ Cesar in
perdomandis hostib⁹ quinq̃ annoꝝ sibi permissum
terminum pertransisset: licet gloriose triumphasset,
honor tñ debitus denegatus est ei: nec vrbem intra-
re permissus est: eo ꝙ vltra terminũ sibi prefixum mo
ram traxisset. Deute. xij. Non facietis ibi quod nos
facimus. hic hodie, singuli quod rectum sibi videt
Aug. v. de ciui. dei. c. xviij. narrat de Torquato qui fi
lium, qui non solũ non contra patriam sed etiam pro
patria pugnabat: tñ qꝛ contra imperium suum hoc
fecisset occidit, ne plus mali in exemplo imperij con
tempti q̃ gloria occisi hostis esset: ⁊ etiam hoc posui
in prima parte istius operis. ã. in. §. sed licet. versi. cõ
simile: in. xlij. c. ⁊. in §. cũ vero. versi. amplius. in. xlij.
c. Secundum etiam leges siquis extra aciem contra
preceptum ducis etiam fortiter pugnauerit ⁊ vicerit
tñ punitur: quia contra preceptum fecit. ff. de re mili.
l. iij. §. in bello: ⁊ no. xxiij. q. v. relegentes: in glo. j. Et
Bern. super Canti, Qui vestri curam semel credidi
stis, quid rursus de vobis vos intromittitis? Per-
fecte obediens dꝫ se habere vt iumentum. ps. lxxij.
Ut iumentum factus sum apud te. Idem lxxvj. De
duxisti sicut oues populum tuum. Et iterum. lxxix.
Qui deducis velut ouem Joseph. De ista materia
sans per Jo. cass. in. iiij. li. de institutis renũtiantiũ in
vlti. c. de nouitio per patrem Pynusium informato.
Simplicitatem obedientie multum amabant anti-
qui patres in discipulis suis. ideo in principio nõ pre
cipiebant eis congrua ⁊ discreta. Unde in vitis pa-
trum dixit quidam abbati pastori. Seniores non lo
quuntur ab initio fratribus recta: sed magis distor-
ta, ⁊ si viderint quia ea que torta sunt faciunt: iã eis
non loquuntur nisi quoad expedit, agnoscentes qm̃
in omnibus obedientes sunt. Debent inferiores au
dire mandata senioꝝ ⁊ prelatoꝝ: quasi a deo decernen
tur. Mat. x. Qui vos audit me audit. Luc. x. xxj. di.
in nouo. Unde sicut nõ discernerent: si aliquid a deo
eis preciperetur, sed humiliter illud implerent: sic nõ
debent disceptare de mandatis prelati. Bern. Non
te moueat magistri impetus indiscreta potestas, sed
memento qꝛ nõ est ptãs nisi a deo ⁊ qui ptãti resistit:
deo resistit. xj. q. iij. q resistit. xxiij. q. j. quid culpatur.
Roma. xiij. Colo. iij. Ephe. vj. Hebre. vltimo. Serui
obedite per omnia dñis. Et sequitur Quodcunq̃ fa
citis ex animo operamini sicut dño ⁊ non hoibus.
Tertius gradus est hylariter obedire. Hilarem enim
datorem diligit deus. ij. ad Cor. ix. extra de dona. c. j.
Bern. Serenitas in vultu: dulcedo in sermonibus
multum colorant obedientiam obsequentis. Nubi
losa corporis compositio: ⁊ facies tenebris tristitie
occecata vel obfuscata: ab animo recessisse sinceram
⁊ iocundam animam signant. Incompositio enim
corporis (s̃m Aug.) inequalitatem mentis indicat.
xlj. di. §. sicut ergo. Sed ⁊ superior cum hilari vultu
precipiat Qui enim libenter obediat homini tristi-
tiam efflanti. Ephe, vj. ibi. Et vos dñi eadem facite
illis remittentes minas. Eccli. xxxv. In omni man
dato hilarem fac vultum tuum. Ouidius. Super
omnia vultus Accessere boni. Qui cum murmure
obediunt felle deum pascunt. ps. lxviij. Dederunt in
escam meam fel. Cibus christi obedientia est: vt su-
pradictum est Jo. iiij. Meus cibus est ⁊c. fel inquã

Candide
est ⁊ impe
randum ⁊
obediens
dum

murmuris.

murmuris. Obedientia talium est quasi obedientia demonum. Ad preceptum.n. christi exibant demonia a multis clamantia. Luce.iiij. qui licet obediãt: non tñ obedientes sunt: etsi dicantur esse. Matthei, xxvij. Inuenerunt hoiem cireneum Simonem nomine & hunc angariauerunt. Vere.n. tales cũ multa sui angaria & prelatoꝝ tristitia & melancholia obediunt: sicut hodie inter religiosos continua experientia manifestat. Tales sunt vt magni lapides: qui moueri non possunt sine afflictione mouentis. Eccle.x. Qui transfert lapides: affligetur ab eis: Ad literam hodie si prelatus transferat de loco consolabili fratrem ad alium locum non sibi consolabilez: afflictionem & persecutionem recipiet a fratre translato. Tales sunt vt rote carri: non solum in hoc ꝙ pro defectu vnctionis murmurant: sed quia vnus alterum precedere non vult: non faciã hoc dicit vnus nisi ille idez fecerit. Eccle. xxxiij. Precordia fatui quasi rota carri: vnde Jo.xxj. quum dixisset dñs Petro: Sequere me, & ille dixisset de Joanne. Hic aũt quid? ait ei dñs Quid ad te? tu me sequere. Tales etiam sunt sicut imagines in edificijs que sustinent columnas: que in facie tristitiam ostendunt. Prelatus cuius subditi cum tristitia & murmure obediunt: similis est illi qui hz omnia membra infirma: que necesse habet mouere, & nullum mouere potest sine magno labore & dolore: vnde est in magna miseria. Prelatus talis imperat istis: & ipse affligitur & contristatur: & ipse cuz eis: & sic qui obsequi debuerunt offendũt. Hebre.xiij. Obedite prepositis vestris: & subiacete eis. Ipsi.n. peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, vt hoc faciant cum gaudio & non gementes, hoc enim non expedit vobis. Seneca. in li. de officijs. Ita a natura comparatum est: vt altius iniurie ꝙ merita descendant. Illa cito defluunt: has tenax memoria custodit. Satisfacit dñs pro obedientia aliquoꝝ, si afflictionem ꝙ ipsi faciunt superioribus suis ignoscat. Quam hodie rõem prelatus pro subdito reddet dño: quum raro hodie quis obediat: nisi vbi consolationem suam viderit? Secure dicat eis prelatus si eos correxit. Munde sunt manus mee a sanguine vestro. Act.xx. xliij.di. ephesijs & vide quod legitur & no. extra de of. or. irrefragabilis. Quartus gradus est velociter obedire. Luce.xix. dictum est Zacheo. Festinans descende, & subditur remuneratio. Hodie salus huic domui facta est, Mat.iiij. Illi continuo relictis retibus secuti sunt euz. & de Mattheo dicitur Mat.ix. & Luc.v. Surgens secutus est eum.

Quod preceptum est cito impleatur.

Hiero. Perfecta obedientia est imperfecta relinquere Cant.v. Manus eius tornatiles. Valde gratũ solet esse principibus quum precepta eoꝝ velociter adimplentur. Prouerb.xxij. Vidisti hominem velocẽ in opere suo coram regibus stabit: nõ erit ante ignobiles. Ethicus. Tolle moras, nocuit semper differre paratis: extra de reg. iur. li.vj. mora. Marianum rauẽnatem epm reprehendit Greg. ꝙ statim in iniunctis sibi non obediunt. xviij.q.ij. dudum. Et epm firontinum. xxvij.q.j. si custos.ibi. Et statim non solum &c. Et Sergium defensorem.e.q. & causa: si homo.ibi. Omni ergo dilatione: omni excusatione postposita. Et pane Victor dicit. Nam si hoc agere cito neglexeritis &c. xc. dist. c. si. Et hic adde que scripsi.j. in.§. species acidie. versi. alia species acidie est tardiras, in.c.lxxv. Et Gelasius Castorium epm. xviij.q. ij. pudem. Quintus gradus est viriliter adimplere mandatum Bern. Manum tuam misisti ad fortia, agendum est instanter & constanter obediendum: nec inter aspirantem verberum tam regalis est semita relinquenda, & loquitur de semita obedientie. ps. xxvj. Viriliter agite Christus hanc semitam etiam p morte ignominiosissima relinquere noluit. Phil. ij. Factus obediens vsqz ad mortem. Bern. ad fratres de monte dei. Putas obedientie fructum quuz subditus audit obedientiaz ꝙ multis expetierat votis? quum ei precipitur quod redoleat dignitatem? E contrario meritum assigna illi obedientie que terreat animum audientis, grauis ad audiendum: grauior ad implendum, & grauissima ad tenenduz. Ad hoc facit. xix. di. in memoriã in prin. & c. dist. contra morem. in prin. Sextus gradus est humiliter obedire, vnde Bern. Magna virtus humilitatis, sine cuius obtentu virtus fortitudinis non solum virtus non sit, sed etiam in superbiam erumpit. Luce.xvij. Quum feceritis oia que precepta sunt dicite Serui inutiles sumus: quod facere debuimus fecimus. Septimus gradus est indesinenter obedire. Ber. Perseuerantia singularis est filia summi regis Matt.x. & xxiiij. Qui perseuerauerit. vii. q.j. suggestum. Idez. Quid currere prodest: & ante metam cursus deficere Sic currite: vt comprehendatis. j. ad Cor. ix. Grego. in moral. Incassum quippe bonum agitur: si ante vite terminuz deseratur: quia frustra velociter currit, q prius ꝙ ad metam perueniat: deficit. de hoc de peni. di. iij. in cassum: & de hoc legitur & no. extra de renun. c.j. Hi sunt septẽ gradus scale ꝙ vidit Jacob. Gen. xxviij. Hanc visionem vidit Jacob dormiens in itinere lapide supposito capiti. glo. Caput ponit in lapide: qui christo inheret mente. Et sm Aug. In itinere dormire: est in via huius seculi ab impedimento secularium actionum quiescere Beatus Basilius: & Augustinus, & Benedictus: & Franciscus, qui religionis instituerunt: quum christo corde adhesissent & a curis huius seculi quiescerent: spũaliter viderũt visionem illam. Scala hec obedientia est. iuxta illud Si vis ingredi ad vitam, serua mandata. Matt. xix Mar. & Luc. xviij. Cuius duo latera possunt intelligi: paupertas voluntaria, & continentia, vel abrenũtiatio proprij sensus & proprie voluntatis. Attendenda aũt sunt quatuor que de hac scala dicuntur. & tria infra adduntur. Primum est ꝙ erat stans super terram: in quo notatur rectitudo intẽtionis: que debet esse in ijs qui viam obedientie aggrediũtur: & excluditur per hoc macula intẽtionis terrene eoꝝ qui habent terrenam intentionem in religione: in quibus scala non stat: sed potius iacet super terraz. Eccle. iiij. Custodi pedem tuum: idest intentione & affectionem ingrediendo domum dei. Secundum est: cacumen eius tangebat celum: in quo figuratum est ꝙ conuersatio religiosoꝝ in celis dz esse. iuxta Paulum. Nostra cõuersatio in celis est. Phil. iij. Vel ꝙ immediatus transitus est in morte a via perfecte obedientie in celum: quia sm Bern. A cella itur in celũ, Parum.n. vel nihil morantur perfecte obediẽtes in purgatorio, quia hic in purgatorio vixerunt. Vera eniz religio purgatorium & fornax est: in quo purgantur & depurgant viri religiosi, de quo purificatorio igne xxvij.q.j. impudicas. & iuxta illud. Tanꝙ aurum in fornace &c. Sapien. iij. Et illud Eccle. ij. & xxvij. vasa figuli probat fornax: de pe. di. ij. si.n. vltra. iij. colum. versi. sedet, Et quia magis lucri est obedientia: vt supra plene ostensum est: ideo sufficit hic soluere debita: quia in vero obediente christus viuit & operatur,

Circa scalam ab Jacob visaz cõsiderãda.

Gala.ij. Viuo ego quasi non ego, viuit vero in me christus. Nec est verisimile q in futuro deus sit corvltor:quorum hic est author. Tertium est q Jacob vidit angelos ascendentes & descendentes per scalá illam,in quo insinuatur q via obedientie vita angelica est:siue.n.descendant vere obedientes fratribus suis ministrando.ps.ciij. Qui facit angelos suos spiritus:& ministros suos ignem vrentem,siue ascédát deo adsistendo in oratione,meditatione,lectione,sicut angeli qui semper vident faciem patris. Matth. xviij.ad modum angeloꝝ voluntem dei peragunt: ad hoc extra de renun.nisi cú pridem.§.porro.xxxvj. dist.c.vlti. Unde quantum ad illos impletur illa orationis dñice petitio:Fiat voluntas tua sicut in celo. & in terra. Mat.vj. Quartum est q dñs erat innixus scale:in quo insinuatur q perfecta obedientia se hz immediate ad deum. Nullum.n.interuallum vel modicum est inter mortem veri obedientis & diuinam visionem ps.lxxv. Tenuisti manum dexteram meam:& in voluntate tua deduxisti me:& cum gloria suscepisti me. Esa.lviij. Si auerteris a sabbato &c. & sequitur,Dum non facis voluntatem tuam &c.sequitur.Sustollam te super altitudinem terre & cibabo te hereditate Jacob patris tui. Multum dz incitare eos qui sunt in cella obedientie ad ascendendú viriliter spes & desiderium videndi dñm innixú scale:sicut quum clamatur in obsidione alicuius castri illum habiturú certum libras qui primo intrauerit spes:& desiderium tanti lucri facit aliquos per scalam ascendere tenentes clypeos supra se:licet lapidibus desuper percutiantur.Sic spes & desiderium paradisi deberent facere vt homines per scalaz obedientie ascenderent:omnes aduersitates que occurreret superando. Mat.xj. Regnú celoꝝ vim patit:& violenti rapiunt illud. Vere enim violenti sibi sunt: qui abnegantes propriam voluntatem:cogunt se alijs obedire.Felix talis coactio que est regni possessio Jtem insinuatur ex hoc q dñs innixus erat scale:q ipse paratus est iuuare & conseruare eos:qui viá obedientie aggressi sunt quasi suos.ps.lxij.Adhesit anima mea post te:me suscepit dextera tua.Attendendú est etiam quod sequitur.Vere dñs est in loco isto:dicit Jacob.Deus se exhibet specialiter vere obedientiam:eú iuuando:conseruando:prouidendo:& merito:quum ille exhibeat se seruum dei voluntatem ei⁹ adimplendo. Jté attéde q Jacob postea dixit.Qz terribilis est locus iste:sanctus locus religionis pp dñi presentiam:solicite enim se debent hic precipue que sunt in religione:pro eo q ibi dñs presens est: Hoc est vnum illorum que deus requirit ab homine:scilicet solicite ambulare coram deo suo. Michee. rem domini incutere ijs qui peccant in locis sanctis vj. Terro pena eorum qui in locis sanctis peccauerunt: vt pena luciferi. Esa.xiiij. xvj. q.i). cap.visis. Et pena Adam.Gen.iij.de vtroqz.xl.di.quelibet occulte.Et Heliodorus quia profanauit templum,accipiens pecunias depositas in erario eius: calcibus equi terribilis apparentis percussus semiuiuus relictus est.ij. Macha.iij.sequitur.Nó est hic aliud nisi domus dei & porta celi.Domus dei dr religio: quia in vere obedientibus dñs hz domum. Porta vero celi vocatur religio:pp propinquitatem qz hz perfecta obedientia ad dei visionem.Sed ve illis qui de porta celi faciunt portam inferni:de domo dñi speluncá latronum:vt qui simoniace intrant religionem aliquam:vel proprietarij sunt ibi:vel inobedientes,vel incontinentes. Mat.xxij. Mar.xj.Luc.xix.& Jo.ij. Domus mea domus orationis vocat. Vos aút fecistis eam speluncá latronum.j.q.iij.saluator. Nil enim prodesse humilibus obedientia videretur:si contemptus contumacibus non obesset:extra de postu. pre. c.j.§.nos igitur.ij.q.v.quanto.Jtem ve illis religiosis qui de scala celestis regni scalam faciunt confusionis:quoꝝ peccata tanto amplius fetent hominibus quanto ipsi in altiori gradu sanctitatis consistunt, stercus.n.hominis qui est post angelos nobilior creatura,horribilius fetet qz aliarum creaturaꝝ. Jn comitatu senensi cuidam simplici laboratori apparuit hec visio tempore meo non phantastica: sed verissima:videbat.n.ille in domibus religiosoꝝ mendicantium scalam positam:cuius cacumen celos tangebat que erat in terra fixa,& videbat continue per scalam illam homines ascendere vsqz ad celum:propellentibus eos religiosis illis qui stabant ad pedé scale.Et quú per eandem scalam ipsi religiosi ascendere niterentur per pauci ascendebant:propellentibus eos deorsum cadere alijs viris fulgentib⁹ qui super scalam innixi erant desuper:qz reuelationem quia simplex erat nó intelligebat,vnde eam in domo predicatoꝝ retulit. sed in parabolam versa est.Ego aút de visione timeo quia reuera religiosi huius temporis cú nostris predicationibus multos ad celum mittimus:sed quia dicimus & non facimus. Matth.xxiij.an prin.xix.di. secundum.j.q.j.non quales:multos non saluandos formido. Sequitur de partibus obedientie. Et notandum q est obedientia reprehensibilis. & obedientia commendabilis.Obedientia reprehensibilis est triplex. Prima est quum quis obedit creature inferiori homine,vt pecunie. Eccl's.x. Pecunie obediút oia.Secunda est quú & remissione superioris & quú ceruicositate inferioris fit:quum ille.s.obedit qui dz imperare:& ille imperat qui dz obedire:quum.s.ille est supra que debuit esse infra.& membrú supra verticé se extédit. Prouer.xxx.per tria mouet terra:& quartum quod non potest sustinere. Per seruum quum regnauerit:facit.lxxxix.dist.ad hoc:hoc est quum ratio obedit sensui carnali:& lex rationis legi carnalis. Roma.vij.xxxij.q.v.si paulus. Tertia est quú quis in malo simpliciter.s.in peccato obedit.Greg nunqz per obedientiam maluz fieri dz.xj.q.iij.quid ergo. c. Julianus.Bern.Facere malum:ad est peccatú quolibet etiam iubente constat non esse obedientiam: sz inobedientiam.Greg.Caueant subditi ne plus quá expedit sint subiecti &c.ij.q.vij.admonendi.August. Sic modus obedientie tenédus est:vt bonis in malo non consentias,nec malis in bono contradicas: de hoc.xj.q.iij.§.Jtem est qñ contra equitatem.cum c.multis se.Et de hoc satis supra in principio huius materie.s.de obedientia dictum est. Obedientia vero commendabilis quedam est necessaria: quedam abundans vel perfecta. Necessaria est quum aliquis obedit in ijs in quibus tenetur obedire. Bernar. Subiectus huiusmodi obedientiam que finibus cohibetur nouerit imperfectam. Nam perfecta obedientia legem nescit,terminis non arctatur, neqz cótenta angustijs professionis largiori charitate & humilitate fertur in altitudiné charitatis. Hec est professio fratrum minoꝝ regularis:que iubet in oibus obedire que non sunt contraria anime & regule. Nulla alia regula talem & sic strictam obedientiá habet: sed limitatam.c.xviij. q.ij.hoc tantum.Et hoc supra satis dictum est:maxime in isto capitulo.§.sed iterum

Obedientia reprehensibilis triplex.

Obedientia cómendabilis duplex.

facta

facta ver. religiosi. post. v. folia. Item ad perfectio-
nem obedientie pertinet facere non solum quod iu-
betur: sed etiam sicut iubetur. Ber. Illum optimum
dixerim obedientie gradum: quum eo animo opus
iniunctum recipitur, quo et precipitur. Gen. xvij. dicit
de Abraam. Et circũcidit carnem preputii eorum sta-
tim ipsa die sicut preceperat ei dñs. Mat. j. Exurgens
Joseph a somno fecit sicut ei precepit angelus. Joã.
xiiij. Sicut mandatum dedit mihi pater sic facio.
Et est notandum quod est obedientia que debet ex
natura: vt illa que debetur deo. Act. v. Obedire opor-
tet deo magis q̃ hominibus. et illa que debetur parẽ-
tibus carnalibus. Ephe. vj. Filij obedite parentibus
vestris p omnia. hoc enim et iustum est. et Col. iij. Fi-
lii obedite parentibus vestris per omnia. hoc .n. be-
neplacitum est in dño. lxxxvj. di. nõ satis. ver. ceterũ.
Item est obedientia que non debetur ex natura: sed
habuit voluntatem principium sui: vel voluntatem
liberam: vel non liberam. Voluntatem non liberam
principium sui habuit obedientia, quã seruus debet
dño. Col. iij. Serui per omnia obedite dñis vestris.
Voluntatem vero liberam sui principiũ habuit obe-
dientia, quã vxor debet viro: vel quam subditus pre-
lato. Ephe. v. Mulieres subdite sint viris suis in
omnibus. Gen. iij. Sub viri potestate eris: et ipse do-
minabitur tui. xxxiij. q. v. manifestum. c. est ordo. c. cũ
caput. c. mulierem. c. mulier. Hebr. xiij. Obedite ergo
prepositis vestris.

Obedientie aduersantia.

Multa autem sunt que obedientie aduersantur.
et primo ponitur primum proprius sensus et propria vo-
luntas: sicut equus viciens non est idoneus circuire
ad molam: Sic qui habet proprium sensum non est
aptus volubilitati obedientie. Deutero. xij. Non fa-
cietis ibi quod nos facimus hic hodie singuli quod
rectum sibi videtur. Judic. xvij. In illis diebus non
erat rex in israel. sed vnusquisq; quod sibi rectum vi-
debatur hoc faciebat. De christo dicitur Luc. ij. Et
erat subditus illis. Bern. Quis non erubescit obsti-
natus esse in consilio suo: quando sapiẽtia ipsa ipsũ
deserit? Proprius sensus occultus est veteris homi-
nis qui inimicus est deo: et ideo eruendus est. Mat.
xviij. Prouerb. iij. Ne innitaris prudentie tue: et ne
sis sapiens apud temetipsum. extra de const. c. j. c. ne
innitaris. Ve qui sapientes estis in oculis vestris: et
coram oculis vestris prudentes. Esa. v. Quo sensus
proprius obuiet obedientie: et quo non: quere. viij. q.
j. sciendum. Dicebat almus franciscus. Non est sine
loculis: qui loculos proprij sensus sibi reseruat. Ad li-
teram: verus obediens stultus fiat vt sit sapiẽs. j. ad
Cor. iij. De consilio proprio non sequendo, quere col-
lationem moysi de discretione secundam. in li. coll. Joã.
cassi. vbi etiã dicit de paulo: qui euangeliũ qd didice-
rat per reuelationẽ: predicauerat cũ virtute et signo-
rum operatione: voluit conferre cum Petro Jacobo
et Joanne Gala. ij. Dicebat pater Pinusius cuidam
iuueni, quem ad professionem recipiebat: q esset cec⁹
et stultus vt esset sapiens. vt dicitur in. iiij. li. institutio-
num Jo. cassi. Et tota synodus Nicena. cccxviij. pa-
trum stetit sententie solius pannutii. xxxj. di. Nicena.

Voluntatis proprie incõmoda.

De propria voluntate notandum est q ipsa multum
deo displicet: diabolo multum placet: hoi multũ no-
cet. Nec mirũ si multũ deo displiceat. ipsa .n. est q̃ pri-
mo deo iniuriatur. ipsa sola aufert dñium suum deo et
dat illud diabolo. Sicut .n. obediẽtia efficit hoiem ser-
uum dei: sic ppria volũtas efficit seruũ diaboli. et ideo
multũ sibi placet. Eccl. xviij. Post cõcupiscẽtias tuas
non eas: et a volũtate tua auertere. si .n. pstas aie tue
cõcupiscẽtias eius: faciet te in gaudiũ inimicis tuis.
Propria voluntas hoi multum nocet. Primo enim
aufert deum. Bern. super Cant. Non dabit inobe-
dienti copiam sui tantus obedientie amator, vt mo-
ri q̃ non obedire maluerit. Secundo beneficia dei
homini subtrahit. Greg. Dignum est vt ab eius be-
neficiis quilibet sit extraneus: qui eius iussionibus
non vult esse subiect⁹. Tertio meritũ euacuat. Esa.
lviij. Quare ieiunauimus et nõ aspexisti: et subditur.
Ecce in die ieiunij inuenit volũtas vestra. Ber. sup
Cant. Grande malum volũtas ppria: qua fit vt bo-
na tua tibi bona non sint. Quarto hoiem excõicat.
ij. Thessa. iij. Siquis non obedit ver. bo nostro: p epi-
stolam, hũc notate: et ne commisceamini cũ illo. xciij.
di. si inimicus. Frater qui corripit ab ecclesia et non
obedit: sit tibi sicut ethnic⁹ et publican⁹. Mat. xviij.
xxiiij. q. iij. notandum. ij. q. j. si peccauerit. extra de iu-
dic. nouit. nemo excommunicatur nisi pro contuma-
cia. xj. q. iij. nemo. Quinto hominem furem efficit. il-
le .n. qui est in religione proprie voluntatis: cõtrectat
rem alienam scilicet seipsum dño inuito. legitur et no.
extra de elec. ducum. Mat. xvj. Siquis vult post me
venire: abneget semet ipsum. vbi Greg. in homil. Nõ
est laboriosum homini relinquere sua. sed valde labo-
riosum est hoi relinquere semetipsum. minus quippe est
abnegare quod habet. valde autem multum est ab-
negare quod est. Luc. xiiij. Ois ex vobis qui nõ re-
nuntiat omnibus que possidet: non põt meus esse di-
scipulus. Inter alia possessa et corp⁹ et anima est, vñ
Luc. xxj. In patientia vestra possidebitis aias vras.
Verus ergo obediens nedum aliis: et seipso et ppria-
tus est. vnde nec animam habet: nec corpus quodã-
modo: q: prelati sunt ad vtendum. xij. q. j. nõ dicatis.
et̃ de elec. si religiosus. li. vj. Sexto reddit hoiem ma-
ledictum. Deutero. xxviij. Si audire nolueris vocem
dñi dei tui: vt custodias et facias mandata eius: ve-
nient super te maledictiones iste: et apprehendẽt te.
maledict⁹ eris in ciuitate et c. Septimo idololatriã
efficit. j. Reg. xv. Quasi peccatum ariolandi est repu-
gnare: et scelus idololatrie nolle acquiescere. vbi dicit
expositor. Idolum hominis est quicquid plus q̃
deum colit ac diligit. Filijs ergo inobedientie volun-
tas sua idolum est: cui mutuo contempta dei volunta-
te sequuntur. et quicquid ipsa insserit: quasi sacrosan-
ctum adorant. ad hoc. lxxxj. di. siqui. xxxij. di. §. verũ.
ver. porro. ibi, ait .n. samuel. Et de hoc etiam. ĩ. gl. so-
la est obedientia que fidei meritum possidet. sine qua
infidelis quisq; conuincitur: etsi fidelis esse dicatur.
Inobediens negat deum in quantum dñs est. Gre-
go. in moral. Contra deum superbire, est precepta eius
peccando transcendere: q: quasi iugum a se dñatio-
nis excutit: cui per inobedientiam subesse contẽnit.
Octauo hoiem a dignitate eiicit: vt patet in Saul.
cui dicit samuel. j. Reg. xv. Qr proiecisti sermonem
dei: proiecit te dominus ne sis rex super israel. facit.
xx. di. nulli fas. Nono aduersariũ suscitat. iij. Reg.
xj. fecit salomon quod non placuerat dño: et suscita-
uit dño aduersarium salomoni. Decimo hominem
confundit. Osee. x. Confundetur israel in voluntate
sua. Esa. xlv. Confundãtur oẽs qui repugnãt ei. In
hoc confunditur qui in religione ppriã volũtatem
sequit: q: cõtrarium accidit ei illius quod intendit.
q̃rit alienbi consolationẽ: et ex hoc post habet maio-
rem desolationem: vel in remissione conscientie: vel
impugnatione penitentie: vel infirmitatem q̃ quan-

doq; ex hoc sequit. Qui plus vult facere in religione voluntatem suam: plus cogitur facere contra eã. multa non conceduntur sibi que conceduntur vero obedienti. Jonas fugere voluit voluntatẽ dei: & tñ impleuit eam inuitus. Jone.ij. Greg. Ecce ionas fugitiuum dei potestas inuenit. sors ligat. mare recipit. & qui authoris voci obedire renuit: ad locũ quo missus fuerat: suo reus carcere portatur. Undecimo hominem affligit. Unde saul inobedientem malignus spiritus exagitat. j. Reg. xvj. Homo proprie voluntatis in religione animum habet inordinatum: & ideo affligitur. Aug. in. j. li. confessi. Jussisti dñe: & sic est: vt pena sit vnicuiq; omnis animus inordinat⁹. Duodecimo hominem morte tẽpali & eterna dignum efficit. Deutero. xvij. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio: moriatur. extra qui fi. sint leg. per venerabilem. §. rationibus. & de ma. & obe. c. ij. Deutero. xxj. Si genuerit homo filium contumacem: qui non audiat patris aut matris imperium: & coercitus obedire contempserit: lapidibus eum obruet pplus. Josue. j. Qui cõtradixerit ori tuo (& sequit.) moriat. iij. Reg. xiij. Uir dei q inobediens fuerit ori dñi: percussus est a leone: & tñ alter propheta deceperat eum: dicẽs q angel⁹ dixerat ei vt inuitaret eũ. Ber. Quid odit de⁹: aut qd perimit. ꝑter volũtatẽ ꝓpriã? cesset. enim ꝓpria volũtas & infern⁹ nõ erit. Quidã heremita (sicut in actis repi) dixit. q nihil aliud erat infernus: nisi nõ facere ꝓpriã volũtatẽ. sup quo vide qd scripsi. s. in. §. rursus q dicũt. in illo ver. in. c. lij.

Obediẽtia, q̃druplex.

Sciendum insuper est q est quadruplex obedientia. Una que obedit inspirationibus sanctis dei. de qua ps. lxxxiiij. Audiam quid loquatur in me dominus deus. huic inspirationi obediuit illa mulier Sareptana de qua dicit dominus. iij. Reg. xvij. Precepi mulieri vidue vt pascat te. Hoc preceptum. sz Augu. non fuit vocale: sed in mente inspiratio. de qua ẽt obedientia potest intelligi illud ps. xvij. In auditu auris, scilicet interioris, obediuit mihi. De interiori etiam locutione. Job. iiij. c. Ad me dictum est verbũ absconditum. i. carnalibus ignotum: & quasi furtiue. i. latenter suscepit auris mea. s. cordis venas susurrij eius. Uene susurrij sunt modi quibus ad intelligentiam nostram venit inspiratio dei. vide. s. e. c. §. & sm eorum ver. sed nunquid. Secunda obedientia est, q̃ fit legi dei & ecclesie. ex̃ de ma. & obe. c. j. & ij. Thessa. ij. Siquis non obedierit verbo meo: per epistolam &c. Tertia que fit rectoribus & prelatis. de qua plene. s. dictum est. Quarta que fit priuato homini propter deum. de qua Petrus. j. Pet. ij. & ex̃ de ma. & obe. solite. j. responso. & illud pauli, ad Ephe. v. Subiecti inuicem in timore christi. Tres prime sunt necessarie ad salutem: quarta de bene esse est & perfectorum. Quinta potest addi: vt quis obediat proprie rationi sequens eam. de qua dicit dñs Samaritane. Uade voca virum tuum. i. intellectum & rationẽ. sz Aug pugnantem contra sensualitatem. Jo. iiij. Leo. Tunc est vera pax hominis: & vera libertas: quando & caro iudice regitur: & animus deo perside gubernatur. Quantum obediens est spiritus deo: tantum & caro spiritui. sm Hugo. sancti victoris: & quantũ deo spiritus recalcitrat: tantum sibi caro. De errore vero illorum qui dicunt deo, & non homini obediendum: plene. s. scripsi inter errores beghardorum. & q̃ plurimis authoritatib⁹ & testimonijs noui & veteris testamenti, & iure canonico & ciuili probatũ est, non solum deo: sed etiam hominibus necessario obediendum esse. vnde hic nõ repeto: sed ibi vide in istã secunda parte istius operis. in. §. terti⁹ error. in. c. lii. Sed adhuc de virtute obediẽtie instruat nos ille humilis & obedientissimus sacer Franciscus in suis legendis. Legitur q quodam tempore sedens ipse inter fratres: tale quoddam emisit suspirium dicens. Uix aliquis religiosus est in toto mundo: qui perfecte obediat prelato suo. permoti fratres & timore ꝑculsi: dixerunt ei. dic nobis pater que sit perfecta obedientia. At ille verum describens obedientẽ sub figura corporis mortui. Coll. in. xvj. q. j. placuit. ij. responso. tolle inquit corpus examine: & vbi placuerit pone. videbis non repugnare motum. non murmurare situm. quod si statuatur in cathedra: nõ alta: sed ima petit. Hec est humilitas sine qua nullus obediẽs est. vt. s. dictum est. ps. cxij. Humilia respicit. si collocetur in purpura duplo pallescit. Hic ait verus obediens est: qui cum mouetur: non diiudicat. vbi locetur: non curat. vt transmittetur: nõ supplicat: nec instat. erectus ad officium solitam tenet humilitatem. xcv. dist. episcopus in ecclesia. c. dist. contra morem. plus honoratus plus reputat se indignum. Alia vice de hoc loquens. concessas post petitionem ꝓprie licentias, dixit. iniunctas vero nec postulatas sacras obedientias nominauit. vocauit autem obedientiaz tutiorem q̃ licentiam: quia in ista prima voluntas regnat: ideo non est pura obedientia. xij. q. j. nolo. & c. non dicatis. Summam vero obedientiam, & in qua. extra de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. ibi. vt cortina cortinaz trahat. nihil habet caro & sanguis. illaz esse credebat qua diuina inspiratione. xix. quest. ij. due. extra de regu. licet. inter fideles itur. siue ob proximorum lucrum: siue ob martyrij desideriũ. hanc vero petere multum deo diiudicabat acceptũ. per obedientiam vero raro precipiendum censuit. nec primo iaculum fulminandum: quod debet esse extremum. Uide quod no. xxxv. dist. c. j. gl. fi. & quod no. s. in isto. c. in. §. commendabilis. ver. valet etiam. Ad ensem inquit non cito manus mittenda est. ensem vocabat obedientiam. sicut vocatur excommunicatio. xvj. q. ij. visis. Quum vero qui precepto obedientie obedire non festinaret: nec deum timere: nec hominez censuit revereri. Naz quid in temerario ꝓceptore authoritas imperandi: nisi gladius in manu furiosi? quid vero desperatius religioso obedientiam contemnente? Tam vberem asserebat obediẽtie sancte fructum: vt eis qui iugo eius colla sua mitterent: nil temporis sine fructu transiret. quere. s. in isto. c. Et dicebat in prelatione casus. xl. dist. ante omnia. xxij. dist. nerui. in laude precipitium vane glorie. vj. q. j. sunt plurimi. xj. q. iij. inter. in humilitate subditi animi lucrum est. q: in vero obediente nihil temporis sine lucro transit: vt proxi. dicitur. s. cur ergo periculis plus q̃ lucris attendimus: quum tempus ad lucrandum accepimus? Gala. vj. Dum tempus habemus operemur bonum. Greg. Omne tempus tibi impensum, requiretur a te qualiter fuerit expensum. dñs. n. non venit ministrari: sed ministrare. & dixit: Quicunq; inter vos voluerit maior fieri: erit vester minister. & quicũq; voluerit primus fieri: erit vester seruus. Luc. xxij. Mat. xx. di. xl. quiecũq;. Abhorrebat quippe sanctus Franciscus supbiã oluz malorũ originẽ: & inobedientiã pessimã eius prolẽ. Tob. iiij. Nã inobediẽtis fratris capitiũ in mediũ flammarũ fecit ꝓici vt oẽs aduerterẽt quãta: qualisq; vindicta sit offensa inobediẽtie percellẽda. Dicebat etiam

charissimi fratres primo verbo preceptum implete:
nec expectetis iterandū. Idem posui.s. in prin.istiꝰ
c.iii.§.j.quod dicit. Nihil etiā impossibilitatis cause
mini:qm̄ ⁊ si.s.vires ipse mandarez: merito obediē
tia non careret. Ipse etiam in quodam capitulo san
cte marie de portiuncula resignauit officiuz ministri
generalis:⁊ promisit obedientiam fratri Petro ca-
thanij,sicut generali.ac deinde vsq; ad mortez semp
remansit subditus quasi vnus de alijs fratribus. im
mo non solum generali ministro ⁊ prouinciali subdi
tus esse voluit:qm̄ in quacunq; prouincia morabat
vel iret ad predicandam obediebat ministro illius
prouincie. sed etiam propter maiorem perfectionem
⁊ humilitatem longo tempore ante mortem suam.
Quadam vice dixit generali ministro. Uolo vt com
mittas vicem tuam de me semper vni de socijs meis
cui obediam vice tua:quoniam propter bonuz ⁊ vir
tutem obedientie in vita ⁊ in morte, sp volo ꝙ ma-
neas mecum. Et exinde vsq; ad mortem sp habuit
vnum de socijs suis guardianum, cui obedientiam
promittebat ⁊ seruabat vice generalis ministri. Di-
xit etiam quadaz vice socijs suis.inter alias hāc gra
tiam contulit mihi altissimus: ꝙ ita libenter obedi-
rem fratri nouitio qui intraret hodie in religionez:si
esset meus guardianus: sicut illi qui esset sanctus ⁊
antiquus in religione:qm̄ subditus suum prelatum
non hominem debet considerare:sed deum.ꝑ cuius
c.Luc.x.Qui vos audit ⁊c.xxj.di.in nouo.⁊.viij.q.i.
qui vos.ii.q.vij.accusatio.amore sibi subditus est. Et
quanto p̄latus vilior est ⁊ simplicior:tāto ei obediēs
pp deum maius meritum habet: q; humilius agit.
c.j.q.j.non quales. subditus.n. prelatum suum vice
dei.s.caput suum posuit.xix.q.iij.statuimus.extra de
elec.si religiosus.li.vj.xvij.q.iij.§.j.in fi.ps.lxv. posui
sti homines super capita nostra. Similiter dixit.non
est prelatus in toto mundo: qui tantuz timeat potiꝰ
ametur.di.xcv.esto.a subditis ⁊ a fratribus suis: quan
tum dn̄s faceret me timeri a fratribus meis si vellē.
sed hanc gratiam contulit mihi altissimus: ꝙ volo
esse cōtentus omnibus ⁊ cōis sicut qui minor est in
religione.vnde quū alij fratres non satisfacerent sibi
in necessitatibus suis:vel dicerent ei aliquod verbū
per quod solet homo moueri ad scandalum: statim
ibat ad orationem:⁊ in reuersione sua nolebat recor
dari:dicens talis frater mihi non satisfecit: vel dixit
tale verbum: q; charitas omnia sustinet.j. Cor.xiij.
mihi.immo quodam tpe sue infirmitatis, oēs suos
socios resignauit generali ministro dicēs.nolo habe
re socium specialem: sed pp amorem dn̄i dei fratres
de loco ad locum mihi prouideāt ⁊ me associēt.sicut
dn̄s inspirauerit eis. Et ait.vidi iam cecum qui non
habebat nisi caticulam pro duce itineris sui. Dixit
etiam semel socio suo. non videor mihi frater minor
esse:nisi fuero in statu quem tibi describam: Ecce p̄la
tus fratrū existens:vado ad capitulū ꝑdico ⁊ cōmo
neo fratres ⁊ in fine di. s. me. non conuenis nobis
q; illiteratus.xxxvj.di.illiteratos.es elinguis:idiota
⁊ simplex.xxxix.di.petrus.tandem eijcior vilipēsus,
cum opprobrio ab omnibus. Dico tibi nisi eodem
vultu.eadem mentis letitia.⁊ eodem sanctitatis pro
posito,hec verba audiero que audiui quum factꝰ fui
prelatus ⁊ a fratribus laudatus: vere mortuus erat
mundo. Col.iij.frater minor non sum.⁊ ideo:q; hu-
millimus ⁊ obedientissimus fuit:obediat ei dn̄s ad
votum ⁊ creature.vt.s.in isto.c.dixi in.§. ad commē
dationē.¶.j.vt apparet in sua legenda. Exponebat
etiam illud Luc.xiiii.⁊ Joā.xii. Qui non renuntiat
omnibus que possidet: non potest meus esse discipu
lus. Mat. x. Et qui voluerit animam suam saluam
facere:perdet eam. Ille homo relinquit omnia q̄ pos
sidet: ⁊ perdit corpus suum: qui semetipsum totum
prebet ad obedienduz in manibus sui prelati. Et qc
quid facit aut dicit quod ipse sciat ꝙ non sit cōtra vo
luntatem eius: dummodo bonum est quod facit aut
dicit:vera obedientia est. Et si quando subditus vi-
derit meliora anime sue,q̄ ea que prelatus sibi preci
pit:suam voluntatem deo sacrificet: que autem sunt
prelati studeat adimplere. Nam hoc charitatiua. j.
Pet.j.obedientia est que deo ⁊ proximo satisfacit. Si
vero prelatus precipit aliquid contra animam suaz
subdito: licet ei non obediat: vt plene dictum est in
prin.istius.c.iii.§ j. tamen ipsum prelatum nō dimit
tat.viii.q.iiii.nonne. Et si ab aliquo inde persecutio
nem sustineret:magis eos diligat pp deum Mat.v.
nam prius sustineat:q̄ velit a suis fratribus separa-
ri.ad hoc.xxiij.q.iiij.c j.cū. vij.se.c. vij. q.j.§.hoc tm̄.
ver.cum autem.viij.q.iiij.nonne. Talis nō recedēs:
nec peccato obediēs, vere permanet in perfecta obe
dientia:q; ponit alam suam pro fratribus suis. Joā.
x. Unde ⁊ dicebat.sunt multi religiosi,quibꝰ sua me
liora videntur:q̄ que sui prelati precipiunt. Luc.ix
⁊ tales retro.de pe.di.ii.pennata.aspiciunt: ⁊ ad vo-
mitum proprie voluntatis redeunt.ii. Pet.ij.hi ho-
micide sunt.⁊ pp mala sua exēpla multos animas
suas perdere faciūt.xj.q.iij.ꝑcipue. Exponebat etiaz
verbum illud domini. Non veni ministrari: sed mi-
nistrare. Mat.xx. Illi qui sunt super alios constitu-
ti prelati, tantum de illa prelatione glorientur: quan
tum si essent ad abluendum pedes fratruz in officio.
Et quantum magis turbantur de ablata sibi prela-
tione, q̄ de pedum officio: tanto magis loculos ad
periculum anime componūt:q; ambitiosi.j.q. vj. si-
cut. Et dicebat.beatus ille prelatus,qui inuentus est
ita humilis inter subditos suos: sicut qn̄ est inter
dn̄os suos. Et beatus ille seruus qui sp est sub virga
correctionis ⁊ obedientie.talis enim purgatur:quia
obedientia purgatorium vt dixi.s.in isto.c.⁊ purgat
a malo crescit in bono in virtute proficiendo. de pe.
di.ij.dum sanctam.

Dicebat beatus egidius beati Francisci socius:⁊
erat laicus: quantomagis est constrictus religiosus
amore dei sub iugo obedientie, tanto maiorem red-
dit fructum. Et quātomagis est religiosus obediēs
⁊ subiectus prelato suo propter honorem dei: tanto
magis est verus pauper carens sensu proprio: pau-
per spiritu. Matth.v.idest humilis ⁊ timens deum
sm Aug.⁊ mundus a peccato suo purgatus in cami
no paupertatis,⁊ vincens cor suum de sensu ꝓprio.
quod est difficillimuz. Esa.xlviii. Elegi te in camino
paupertatis.l.di.⁊ purgabit. Pre ceteris hominibꝰ
huius mundi religiosus bene obediens similis est
militi bene armato sedenti super bonum equum, q
transit securus inter hostes:⁊ nemo potest offendere
eum. Religiosus autem obediens cum murmure,si-
milis est militi insidenti equo malo:qui transiēs in-
ter hostes cadit:⁊ ab inimicis capitur, vulneratur ⁊
vinculatur: ⁊ in carcere mittitur: ⁊ qñq; occiditur.
Religiosus qui in propria vult viuere voluntate:ad
ignē inferni vult ire per propriā voluntatē. ſz Ber.
⁊ dixi.s.eo.c.§.multa.in fi. Et q̄diu bos tenet caput
sub iugo implet horreum frumēto.xiii.q.j.§.his ita.
Bos autem non tenens caput sub iugo:sed vagād-

Religiosus obediens cui cōparet.

discurrens: sibi ipsi magnus dñs videtur: sed frumento horrea non implentur. Magni sapientes ponũt caput sub iugo obedientie humiliter, stulti de iugo obedientie caput abstrahunt. Religio .s. mater quãq3 filium .s. religiosuz exaltat: qui postq3 magnus effectus est: matri propter suam superbiaz non obedit: sed eã deridet & spernit. imo mater lactat .ij. q. vj. ad romanam .ij. filium. & ipse in sinu eius egerit. c. ex de iude. & si iudeos. Magis reputo obedire prelato homini propter deũ: q3 obedire creatori ipsi per seipsum mãdanti: quia maior fides & reuerentia. Videtur autez mihi, q siquis esset in tanta gratia, q cum angelis loqueretur: si vocaretur ab hõie cui promisit obediẽtiam: deberet colloquium angelorum dimittere: & homini cui promisit obedientiam obedire, q2 dum subditus est in hoc mundo, tenetur obedire prelato creature, cui subiectus est propter creatorem & hoc signum: q2 dñs Samueli non manifestauit voluntatem suam anteq3 licentiã habuissent ab Heli .j. Reg. iij. Qui caput posuit sub iugo obediẽtie: & postea vt viam sequatur perfectionis extrahit caput de sub iugo obedientie: hoc est signũ superbie magne: q2 vult viuere in sensu proprio: quod est proprium superborum. Immo abbas Joannes probatissimus anachorita dimisso eremo venit ad cenobium sub abbatis obedientia moraturus asserens maiorem fructuz assequi de obedientia q3 de anachoresi. vt narrat Jo. cassi. in li. coll. in coll. de fine cenobite & anachorite.

Dicebat quidam sanctus frater minor laicus florẽtinus Guido nomine, q si angelus de celo descenderet & predicaret in platea florentina: q non peteret licentiam a prelato audiendi eum. Renuebat cum dauid ps. lxxvj. consolari in anima sua: & se in vera obedientia abnegaret. Mat. xiiij. & magis meretur renuntians dei consolationi propter deum: quod perfectorum est in cruce gloriantium: non hic cõsolationem querentium. Gala. vj. Et nunq3 reperitur, q in vita sua licentiam aliquam petiuisset a prelato pro re aliqua: nisi q semel petijt se remoueri per custodiã de officio porte: q2 tempore hyemali prohibitus fuit a guardiano intromittere intra portam loci in vestibulo pauperes: qui expectantes eleemosynam extra portam frigore cruciabantur. non potuit pati videre tantam crudelitatem. Quum sanctus Franciscus considerans sanctitatem fratris Egidij, dixisset ei vt pergeret quo vellet. Respondit frater Egidius q in tam libera obedientia ire & viuere nolebat. De obedientia autem fratrum minorum sic ait frater Joannes de pichano magister in theologia super regulaz eorum. Primam virtutem prefert regula obedientiam. non qualemcunq3: sed que illaz dñi nostri emuletur: vt humana fragilitas patitur: qui vsq3 ad mortem patri humiliter obediuit. Phil. ij. Quuz igitur obedientes religiosi alij soleant obedientiam pmittere salua stabilitate ad locum. ex de iureiu. sicut ex literis. & non. ẽ. regulam quam vouerunt: sciat frater minor nullum ius sibi esse in loco: nec sibi in aliquo loci ambitu obedientiam coarctari: aut etiam terminari. Sciat etiam nihil intolerabile posse. ẽ. ius obedientie esse asserere: nisi contrarium sit regule vel saluti generaliter vel ex euidenti causa aliqua speciali. de hoc etiam. ẽ. in hoc. c. in. §. commẽdabilis. ẽ. obediẽtia vero & in. §. sed iterum. ẽ. religiosi. Sciat ẽt quo est efficacius humilius carni horribilius, qd sibi contingere obedienti aliter imponi: eo ad id debet esse paratior ex sio. viij. q. j. sciendum. Obedientia vero savorabiles pro viribus declinare. hoc est. n. obediẽdo sanctum euangelium obseruare. Sicq3 sibi pspiciat: vt quicquid facit per superiores obedientiã faciat: vt dum bona facie ex charitatis & obediẽtie radice: ex cõcursu harũ duarũ virtutũ sp meritum duplicetur.

Ad commendationem huius alme virtutis obedientie, scale celi, extirpatricis superbie, filie humilitatis, singularis dei cultricis, exterminatricis casus, filie primogenite fidei, matris castitatis, pacificatricis fratrum & prelatorum, mortue in anima & in corpore, nutricis vite, & reductricis protoplastorũ & ppaginis eo4 in paradisuz nõ terrestrẽ: sed dei viuẽtis celestẽ. & pro expeditione eius aliqua iungã originalia pter superius allegata. Valde iniquum est velle sibi obtẽperari a minoribus & nolle obtẽperare maioribus. gl. j. ad Cor. xj. facit. ij. q. vj. q se scit. Qui se scit alijs esse pposituũ: nõ moleste ferat aliquẽ sibi esse platũ. Redde reuerentiã & obedientiã plato. quarũ altera cordis est: altera corporis. Nec. n. sufficit exterius obtẽperare maioribus nostris: nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Bern. in sermonib. Bñ ita regi est cũ timore honorem impendere. gl. ad Hebr. xij. Tãto citius quisq3 deũ placat: quãto ante eius oculos repssa arbitrij sui supbia, gladio pcepti se immolat. viij. q. j. sciendum. Greg. in moral. li. xxxv. Ad obedientiã requirunt. Rectũ: qr nõ est obediendũ cõtra deum. xj. q. iij. si is. Voluntariuz: q2 qd ex necessitate fit: nõ est bonũ. ex de re. iu. q ex timore. xv. q. j. nõ est. Purũ: vt intentio sit pura: q2 si oculus simplex est: totũ corpus lucidũ est. Luc. x. Mat. v. & xviij Discretũ: ne qd nimis. qui. n. rõne offert: si non rõne diuidat: peccat. de cõ di. ij. si credis. de off. cust. c. j. Firmuz. i. perseuerans. perseuerantia. n. oia claudit, & tenet. nullum bonum sine perseuerantia est. vij. q. j. suggestum. vt autem perseuerantiaz habeat manus obedientie inherere sibi debent propugnacula patiẽtie. Bern. in sermonibus. Sic multorum vsq3 hodie pusillanimitas & peruersitas exigit: vt ab eis queri oporteat a prelatis, qd vis vt faciam tibi? Luc. xviij. non ipsi querere, dñe qd vis me facere. Act. ix. Tales considerant quid sibi precipi velint: non que sit voluntas preceptoris. qui aperte vel occulte satagit: vt quid vult ipse. hoc enim prelatus iniungat: ipse se seducit & frustra sibi de obedientia blanditur. nõ enim in ea re ipse prelato: sed magis ei platus obedit. Ber. in sermonibus. & de hoc etiam supra. Qui importabilibus. extra de pae. c. si. exceptis partez acerbissimã seruitutis elegit. s. facere quod velit. non qui iussus facit miser est: sed qui inuitus facit. Seneca in epis. Dixit dñs ad adam Gen. ij. xj. q. iij. qd ergo. de oĩ ligno paradisi comede: de ligno autem scientie boni & mali non comedas. De omni ligno paradisi poterat comedere: q2 dum non venit contra obedientiam non peccauit. ille enim comedit de ligno scientie boni: q voluntatem suam sibi appropriat: & se exaltat de bonis q dñs dedit, & operat per eum & per suggestionẽ diaboli & transgressionem mandati. factum est ei pomum scientie mali. vnde oportet q sustineat penaz. Franciscus. obedientia est mater quodammodo custosq3 omnium virtutum. Aug. in li. xiiij. de ciui. dei. c. xv. Sicut abrae non immerito magna obedientia pdicat: cui vt occideret filio res difficillima est imparata. Gen. xxij. xxij. q. ij. pphetauit. de quo plene. ẽ. c. c. Ita in paradiso tãto maior inobediẽtia fuit: quãto id qd pceptũ est nullius difficultatis fuit. Magna. n. est hois miseria aduersus eũ ipsum inobediẽtia eius

Obedientie cõmendatio.

Ad obedientiã requisita.

ipsius. qm̃ nec voluit quod potuit: quod non potest velit. extra de off. deleg. qm̃. In paradiso. n. etiaz si nõ omnia potuit ante peccatum: quicquid tñ non poterat non volebat. ꝫ etiã poterat omnia que nolebat. Nunc autem ps. cxliij. homo similis factus est vanitati. Quis enumeret q̃ꝫ multa que non potest: velit ꝫ dũ voluntati sue ipse animus: eoqꝫ inferior caro non obtemperet. Ro. viij. xxxij. q. v. si paulus. Ipso nãqꝫ inuito ꝫ animus plerunqꝫ turbat: ꝫ caro dolet ꝫ veterascit ꝫ morit. Aug. de ciui. dei. li. xv. diuino intonãte precepto obediendum est. xiiij. q. j. quod precipit. non disputandum. Aug. li. quo. ẽ. Diuinis imperijs cedendum est obtẽperando: non resistendum disputando. Aug. contra Faustum. Ut sciremus non dei creaturam esse culpabilem: sed inobedientiam cõtumacem ꝫ cupiditatem inordinatam: non pp porcũ, sed pp pomum, primus homo inuenit mortem. Et esau primatus suos non pp gallinam sed pp lenticulam perdidit. Gen. xxv. Aug. super Jo. homil. xix. facit. xlj. di. qsquis. ꝫ. c. delicie. ꝫ. xiiij. q. vlti. c. vlti. Qui se sibi magistrum constituit: stulto se discipulum subdit. etenim quid alij de se sentiant ignoro: ego de me expertus sum quod dico: ꝫ facilius imperare ꝫ securius preesse alijs multis q̃ꝫ mihi. Bernar. in epl'a ad odonem. Quicquid nobis a senioribus fuerit imperatũ, sit tamq̃ꝫ si de celo sit ore dei prolatum. nihil reprehendas nihil despicias: in nullo penitus murmurare psumas: qꝛ in monasterio seruire venisti: nõ imperare. obedire: non iubere. totum sanctum. totuz vtile indica: quicquid aut tibi aut aliis videris imperari. Cesarius in sermone. Obedientia in omni rõnali creatura est omnis iustitie origo atqꝫ perfectio. Uñ per obedientiam ꝫ inobedientiam distinguit chrs ab adam. Unde apl's ad Ro. vj. Sicut p vnius hois inobedientiam ꝫc. Aug. super qõnis. lxxj. Prepositum monasterij timeas: vt dñm diligas: vt patrẽ credas tibi salutare quicquid ille pcipit: nec de maioris snia iudices: cuius est officium obedire ꝫ que iubent implere. Hiero. in epl'a ad Rusticum. Didicit ex his q̃ passus est obedientiam. ad Heb. v. Hoc dupliciter põt intelligi. aut. n. dictum est, didicit q̃ alios discere fecit: aut qꝛ experimento didicit quod p scientiã non ignorauit. Anselmus in li. Cur de⁹ homo. c. xj. Aliqñ precipitur bene ꝫ obeditur bene: vt quum precipit seruari castitas. aliqñ pcipit male ꝫ obedit male: vt quuz alicui precipit furari aliqñ precipit bene ꝫ obedit male, vt cum alicui captiuo dicit, fuge ꝫ ero p te in vinculis ꝫ penam pro te accipiam: vt fecit Saccellus p diacono capto a longobardo: vt narrat Greg. in. iij. li. dialogorũ. Bona quidem est talis preceptio: qꝛ ex pfecta charitate: sed mala obediẽtia: qꝛ obuiat charitati. Aliqñ precipit male ꝫ obedit bene: vt quũ prelatus sibi precipit afferri a subito qd qõ sine piculo esse non potest: vt dauid q precepit sibi aquã deferri de cisterna bethleem cum periculo missi: quã ppea effudit ꝫ dño libauit. Anselmus de similitudinibus. ij. Reg. xxiij. xlj. di: delicie. Omnis virtus ab obediẽtia incipit: quemadmodum omne vitium ab inobedientia pcessit. Frustra namqꝫ vel inobediẽtia rebelli vel cõtumaci doctrina: vel non intelligenti pceptũ daret. Hugo de similitudinib⁹. j. p te. xiiij. c. iiij. Obedientia ad oẽ qõ iniungit spontaneo vigore: alacriqꝫ animo fert: modum non considerans in infinituz libertate extendit. Unde etiam si impossibilia iniũgũtur: confidens de dei bonitate, obedit ex charitate. Bern. de pcepto. Obedientie limes sui tps est ipsa tpis extremitas: vt sit terminus obediẽtie, q ꝫ vite quod nobis maxime commendat vnigeniti dei exẽplum: qui factus est p atri obediens vsqꝫ ad mortez. Phil. ij. Bern. de pcepto. Obedientia nõ seruili metu: sed charitatis affectu seruanda est. non timore pene: sed amore iustitie. Greg. in mora. sed a timore incipit ꝫ in charitatem pficit. de pe. di. ij. sicut seta. Bonus obedientie gradus si pp metum gehenne: siue pp factam professionem, quaz professus est qsqꝫ obediat. Melior autem cuz dei amore obedit. illa qppe obedientia necessitariasta charitatis est. Ille autez optimus est obedientie gradus: quum eo aĩo opus iniunctum recipit: quo ꝫ precipit. Greg. ibidez. Imperfecti cordis, ꝫ infirme voluntatis indicium est statuta seniorum studiosius discutere: rationem ad oĩa que iniungũtur exigere. de qbusqꝫ male suspicari. de oĩ pcepto (cuius cã latuit) nec vnq̃ꝫ libẽter obedire: nisi ꝫ audire contigerit, quod forte libuerit: aut qõ non aliter licere vel expedire monstrauerit vel apta rõ: vel indubitata authoritas. Greg. ibidẽ. Etsi oĩs inobedientia inexcusabiliter sit culpabilis: nulla tñ eternaliter est damnabilis: nisi quam remediuz penitentie non sanat. nulla est letaliter criminalis: nisi q̃ contemptum superbie non euitat. Unde si iubẽte seniore vt sileam: verbuz mihi forte per obliuionẽ elabitur: reũ me fateor inobediẽtie: sed venialiter. Sed si ex contemptu. xj. q. iij. §. pmissis. ꝫ. §. cuz ergo. in fi. xxiiij. q. iij. notãdũ. in fi. ex. d cle. ex. ini. si celebr. in fi. sciens ꝫ deliberans in verba prorupi: ꝫ silentiũ rumpo: preuaricatorem me constituo ꝫ criminaliter pecco: ꝫ si impenitens vsqꝫ ad mortẽ persenero: dãnor. Greg. ibidem. Adolescens sine obedientia inter seculi abusiua est. obedientia mater omnium disciplinarum est. Cyprianus de. xij. abusiuis. vide. ẽ. c. §. cõsequenter. ver. inter. xij. abusiua. in. c. xviij. qui obedit prelatis: habet sibi corpus obediẽs. Bern. in sermo. festi, Erat subditus illis. Luc. ij. Quis? quibus? de⁹ hoibus. deus cui angeli subditi sunt erat subdit⁹ marie. nec tm̃ marie: sed etiam Joseph pp mariaz. Mirare ergo vtrũqꝫ: ꝫ elige quod amplius mireris. filij benignissimam dignationem: an matris excellentissimam dignitatez. vtrunqꝫ stupor. vtrũqꝫ miraculũ. Et q deus femine obtemperet: humilitas sine exemplo. ꝫ q femina deo pcipiat: sublimitas sine socio. In laudibus virginum. Apocal. xiiij. dicit singulariter: q sequuntur agnum quocunqꝫ ierit. Quibus ergo laudibus indicas dignam: que etiaz preit? Addisce homo obedire. certa subdi. disce obtẽperare. De authore nostro ꝫ peeceptore dicit: Et erat subditus illis. Erubesce superbe cinis. dñs se humiliat: ꝫ tu te exaltas. deus se humilibus subdit: ꝫ tu te preponis authori. Quoties. n. preesse desidero: toties deũ meũ preire contendo. Si hominis o homo imitari dedignaris exemplum: certe non erit tibi indignum imitari authorem tuum. Bernar. super Missus. Homo subdere ei q. ẽ. te est. ꝫ infra te erunt illa quibus ppositus es. Qꝛ. n. homo deseruit eũ sub quo esse debuit: ideo subditus est eis. ẽ. que esse debuit. Supra te de⁹ est: sub te pecora. agnosce euz qui. ẽ. te est: vt agnoscãt te que infra te sunt. Ideoqꝫ quum Daniel cognouisset. ẽ. se deum: agnouerunt illum. ẽ. se leones. Daniel. vit. Si autem superiorem contemnis: subderis inferioribus. propterea superbia egyptiorum de ranis. Exo. viij. ꝫ muscis condemnata est. poterat de⁹ leones mittere: sed aliqs magnus leone terrẽd⁹ est. quanto illi erant supiores: tanto de rebus contemptibili-

bus ⁊ abiectis fracta est eorum ceruix mala. Aug. super epistolam Jo. homil. viij. Non erit caro subiecta anime: nec vitia rationi succumbent: si animus non est subditus authori suo. Tunc autem rationi subijciuntur nobis omnia que nobis sunt: si nos subijcimur ei a quo nobis illa subiecta sunt. Nam q̄ videntur subiecta ei esse qui deo subiectus non est: nō sunt vere subiecta ei: sed ille potius subijcitur eis qui suaȝ voluntatem subiugabit eis. Isidorus de summo bono. li. j. Dei prouidentia regēs ministris suis vniuersam creaturam naturas ⁊ voluntates. Naturas vt sint. voluntas autem vt nec infructuose bone: nec impunite sint male subdidit. Prim° subdidit omnia: deinde creaturam corporalem creature spirituali. irrationalem rationali. terrestrem celesti. femineaȝ masculine. minus valentem valentiori. indigentē copiosiori. Aug. super Gen. li. viii. Puer parentibus subditus erat. Luc. ij. doctrina eniȝ deus apparebat ⁊ actibus homo. Aug. de vera religione. c. xx. Ois creatura velit nolit subest creatori. Sed a creatura rōnali voluntaria subiectio tripliciter esse debet. vt q̄ certū est deum velle id quod nos velimus. ⁊ id quod certum est eum nolle id execremur, quod autem incertum est vtrum velit an nolit: neqȝ velimus ex toto: neqȝ penitus non velimus. Bern. Quidam amant subesse vt possint preesse. honores fugiunt vt honoribus obuient. Hugo de claustro. li. iii. Et de hoc. ē. in hac. ij. parte. in. §. porro. ver. quidā amant. in. c. xxiij. Bonum est obedire maioribus: parere perfectis: ⁊ post regulas scripturarum vite sue tramitem ab alijs discere: nec preceptore vti pessimo. scilicet p̄sumptione sua. Hiero. in epistolis. Seruias fratribus: hospitū pedes laua: passus iniuriam taceas: prepositum monasterij timeas vt dominum: dilige vt patrēȝ: credas tibi salutare quicquid ille precipit: nec de maiorum sententia iudices: cuius officium est obedire, ⁊ implere que iussa sunt. Hiero. ibidem. ⁊ de hoc etiam. ē. in c. xxij. §. porro. Quedam sunt pura bona: quedaȝ pura mala. in his nulla debetur hominibus obediētia. quī nec illa omittenda sunt, etiam quuȝ prohibent, nec ista etiam quum iubent sunt cōmittenda. Porro inter hec sunt media quedam: que pro modo loco ⁊ tempore iudicis ⁊ persona ⁊ mala possunt esse ⁊ bona. Et in his lex posita est obedientie tamq̄ in ligno scientie boni. Gen. ij. vide. ē. eo. ver. dix. ⁊ mali. quod erat in medio paradisi. in his omnino prelatorum, nec iussio: nec prohibitio est contemnenda. Bern. in epla. Monachum obedientissimuȝ dico: cui ex quibuslibet seniorum verbulis, ne vnum qdē iota preteruolat. Mat. v. nec attēdit quale sit quod precipitur. ⁊ fit obedientia sine mora. Bern. ibideȝ. Quum semel vicarius beati Francisci teneret capitulum: ⁊ ipse in cella sua oraret: vnus ex fratribus de sensionis quodam contextus palliolo non se disciplinae subdebat. videns hoc vir sanctus absens in spiritu, vocauit quendam de fratribus ⁊ dixit ad eum: vidi frater diabolum super illius fratris inobedientis dorsum, collum eius tenentem adstrictum: q tali sessori subiectus: obedientie freno spreto instinctus eius sequebatur habenas. ⁊ cum rogarem deū pro fratre subito confusus demō abscessit. vade igitur ⁊ dic fratri vt obedientie sancte iugo collum sine mora summittat. monitus per internuntium frater statimque conuersus ad deū, ad pedes vicarij humiliter se proiecit. In legenda beati Francisci, in titulo de intelligentia scripturarum, ⁊ spiritu prophetie

Quod in 20. casibus offendunt multi
religiosi contra obedientiam
aut eius puritatem.
Cap. 70.

Contra sanctam obedientiam, aut eius puritatem supra copiosissime approbatam commendatam ⁊ descriptam, multipliciter fit a religiosis istius temporis hypocritalis: qui ei capita summiserunt. Et primo ⁊ grauius: quia multi ex eis nedum non obediūt simpliciter: sed precipientibus eis prelatis multas verbales inferunt iniurias. ⁊ aliquoties (quod est desperatius) manus mittunt in christum dn̄i prelatum suum. contra illud. j. Reg. xxiiii. ⁊ ij. Reg. j. ij. quest. vij. §. de his etiam illud versi. Item in libro regum. extra de sen. ex. cum illorum. Secundo, quia etsi nō iniuriantur prelatis: sicut sepe eis iniuriantur: vt vidi fieri dicentibus subditis: tantum tibi obedirem: quantuȝ cani vel asino. non tamen obediunt: sed instan tacent vel recedunt a facie eius: sicut cayn a facie domini. Gene. iiij. ⁊ de pe. di. j. ⁊ venit. Vidi quendam fratrem. ⁊ vtinam solus esset. in eremitorio chibotoli in custodia perusina in prouincia beati Francisci: vbi eram de familia: qui in mea presentia: quuȝ precepisset ei gardianus, q̄ redderet mantellos superfluos quos habebat in cella pro forensibus fratribus, qui venerant: noluit reddere. ⁊ quum frater fugeret ad cellam recedens a facie Gardiani: cucurrit post eum gardianus clanculo: ⁊ ego cum eo. ⁊ reinueniens mandauit ei iterum per obedientiaȝ, q̄ redderet mantellos. ille nunc nolens audire obedientiam quam ante tamen audierat: cum ambabus manibus clausit aures suas: ⁊ sicut serpens obturauit aures suas. ad literam ne vocem incantatoris id est preceptoris audiret: ⁊ cellam suam sic intrauit. ps. lvij. Contra tales Hieremias. Hiere. xxij. Locutus sum ad te in abundantia tua id est superbia vel auaritia. que vtraque fuit in isto fratre. ⁊ dixisti non audiam. ⁊ Ezech. iij. Domus israel nolunt audire te: quia nolunt audire me. Omnis quippe domus israel attrita fronte est ⁊ corde duro. Item contra tales Act. vij. Dura ceruice ⁊ incircumcisis cordibus ⁊ auribus ⁊c. Contra tales etiam dicitur Job. xxx. Seruum meum vocaui: ⁊ non respōdit mihi Contra tales etiaȝ dicitur Esa. xxx. Aures tue audient post tergum monentis te. Zach. vij. Auerterūt scapulas ⁊ aures aggregauerunt: ne audirent. Esa. xlvj. Audite me duro corde qui longē estis a iustitia. Esa. xxx. Ad vocem clamoris tui statim vt audierit respondebit tibi. Tertio: aliquoties respondent suis prelatis quum precipitur eis aliquid. faciatis vos. accipiunt personam prelatorum: quum sint subditi. contra illud. lxxxix. distin. ad hoc. xxj. distin. inferior. cum. ij. c. seq. Quarto: quidam se excusant ⁊ falso cōmuniter. contra id ps. cxl. Non declines cor meū in verba malitie: ad excusandas excusationes in peccatis. Deutero. xxx. Mandatum quod dedi tibi: non est supra te. extra de consue. quanto. xvj. q. j. predicator. Quinto: ⁊ si aliquoties obediunt, cū murmuratione tamen ⁊ displicentia ⁊ tristitia. Exo. xvj. Non est dicit moyses: murmur vestrum contra nos. sed contra dn̄ȝ. nos. n. quid sumus? cōtra murmuratores. ⁊c. di: alienus. ij. q. vij. §. de his. ver. item obijcitur. Quum semel murmuraret dn̄ā fratre. Egidio

Religiosorum taxat inobedientia.

ſocio beati franciſci quidam frater de obediētia ſibi
data:dixit ei frater Egidius. Amice mi, quanto plus
murmuras:plus te oneras. ⁊ quāto humilius ⁊ de-
uotius ſummiſeris caput obedientie: tanto levior ⁊
ſuauior tibi erit. vince temetipſum: ⁊ vinces oīa. qꝛ
parum eſt hoī vt trahat aīas ad deum niſi ſemetip-
ſum vincat. Et dicebat beatus Franciſcus, ꝙ victo-
ria mundi a ſemipſius eſt victoria inchoāda. Sexto,
tarde obediūt. cōtra id Mat. iiii. ibi. Illi aūt ſtati ⁊c.
⁊. ē. dixi. Septimo, non complete obediūt: vel am-
plius ꝗ̄ eis fuerit imperatum faciunt. Cōtra primū
ex̄ de reg. iur. defleat peccator. de pe. di. v. c. j. Exo. xix.
Oīa que ꝓceperis nobis faciemus. Cōtra ſcḋm eſt qꝛ
idem eſt facere plus in talibus: ꝗ̄ minus. ex̄ de off.
cuſt. c. j. cū ijs ꝗ ibi no. ⁊ de hoc. ē. in. lxix. c. in. §. com-
mendabilis. ver. quartus gradus. Octauo, frequē-
ter audiunt vocantes prelatos eos: ⁊ non rndent ex
ſuperbia vel impatientia vel acidia vt preceptū ſub-
terfugiant. Non ſic ſamuel dicens heli. Ecce ego. vo
caſti. n. me. ⁊ tñ non vocauerat. j. Reg. ij. Nono, ab-
ſcondunt ſe ne a prelatis inueniantur: ⁊ ne eis preci-
piatur. Iſti vere cōtumaces obedientie ſunt. extra de
alie. iudi. mu. c. j. ibi. vel malitioſe ſe duxerint abſentā
dos. ex̄ de off. deleg. conſultationibus. in fi. ibi. Niſi is
qui poſſidet ſe pro cōtumacia abſentaſſet. extra vt lit.
non con. qm̄ frequēter. §. porro. ibi. Siue qꝛ malitio
ſe ſeipſum occultat. ſiue ꝙ impedit ne poſſit ad eum
citatio puenire. extra de ele. non reſi. ex tue. ibi. Qui
ſe fraudulenter abſentāt. v. q. v. qdam ibi. q ſi nō exie
rint. faciunt ꝗ no. extra de do. ⁊ cō. c. ij. in gl. cōtuma-
cia. Decimo, faciunt ſe timeri a prelatis verbis ⁊ ſi-
gnis ⁊ factis ⁊ iniurijs ⁊ minis, ne eis aliquid preci
piant. ita ꝙ prelati non audent cōiter hodie aliquid
precipere eis magis timentes ſubditos tales ꝗ̄ ipſi
eos: ⁊ qꝛ nolunt ſcandalizari in ſe paſſiue nec in ſub-
ditis. Tales ſubditi filij mortis ſunt: qꝛ nihil poſſunt
aut audent eis prelati precipere: nec in ſubiectione
viuunt: ſed in ſupbia ⁊ elatione ⁊ rebellione. Tales
proprie filij belial ſunt. i. abſqꝫ iugo. ſic. n. interpretaꝛ
belial. ita vt nemo maxime prelati poſſint eis loq. j.
Reg. xxv. Undecimo, obediūt ex timore ſeruili nō
amore: ⁊ ideo meritum obedientie perdunt. extra de
reg. iu. qui ex timore. qꝛ timor non eſt in charitate. j.
Jo. iiii. xxiiij. q. vj. §. ex his. ⁊ de hoc etiam loquitur.
viii q. j. ſciendū. ⁊. j. Pet. j. Caſtificantes aīas in obe
dientia charitatis. Duodecimo, quiꝫ vtcunqꝫ obe
diunt: mercedem temporalem ⁊ conſolationeꝫ expe
ctant ⁊ recipiunt. vnde meritum obedientie pdunt:
qꝛ ſub iſta ſpe obediunt: ⁊ ſic mercedem ſuā recipiūt.
Mat. vj. ⁊ op. c. xvij. q. ij. ſi quilibet. vbi obſtetrices
pro reſeruatione puerorum domos temporales rece
perunt. tales miſeri ſtulti peccatores ſunt: qui bonuꝫ
opus obedientie vnde poſſunt habere vitaꝫ eternā:
vendunt pro vili pictātia: vel vili tunica: vel vili mu
nuſculo: vel aliqua alia cōſolatione tpali: cōtra quos
Grego. Quum pro opere recto laus tranſitoria aut
premium querit: eterna retributione res digna vili
ꝓcio venditur. Decimotertio, quiꝫ obediunt. ⁊ ite
rum de eadem materia. vt de eundo pro pane: vel fa-
cere hebdomadam: vel aſſociando fratrem: vel conſi
mili: vel alia eis a prelatis precipitur: improperant,
⁊ referunt queſtiones eis. toties iui pro pane, vel ſi-
mile. quaſi obedientia ſit terminis concluſa: vel limi
tata vicibus: ⁊ nō perpetua ⁊ vſqꝫ ad mortē vt chri-
ſti. Phil. ij. ⁊ de hoc ſatis. ē. in. lxix. c. in. §. commēda
bilis. ad fi. ver. obediētia vero. Decimoquarto: in-
ſtant cum prelatis precipientibus ꝑcibus ⁊ frequē-
ter minis: vt reuocent obedientias eis datas: vel per
ſuperiores prelatos: ⁊ frequenter p ſeculares eas fa-
ciunt reuocari. quod idem eſt in effectu: ⁊ peſſimo ⁊
contumaci affectu. ac ſi dicerent. nolo facere qḋ vis
prelate. Iſta autem reuocatio. etſi exterius in foro cō
tentioſo excuſare videaꝛ vt inobediens non iudiceꝛ:
nec vt inobediens non puniatur: in foro tñ conſcien
tie non excuſat. Nec credo eos excuſari a mortali: qꝛ
reuera inobedientes ſunt. extra de ma. ⁊ obe. ſiquis.
qꝛ prelati tunc obediunt: ⁊ ſubditi ꝓcipiūt. quod eſt
ordo retrogradus ſm̄ vnum intellectum. xxxiij. q. v.
eſt ordo. quum contrarium debeat eſſe. xcv. di. eſto a
ſubdiacono. ⁊ tales proprietarij ſunt proprie volūta
tis: ⁊ in ſuo proprio peſſimo corde viuunt. extra de ſe
pul. c. vlt. li. vj. ⁊ de teſta. c. vlt. li. vj. Decimoquinto,
accipiunt vnam licentiam vel obedientiā eundi ad
vnum locum: ⁊ vadunt ad alia ⁊ ad perſonas alias.
Et proprie tales contra obedientiam vel licentiam
faciunt: qꝛ formam obedientie eis traditam non ſer
uant: que eſt exacta diligentia obſeruanda. extra de
reſcrip. cum dilecta. vbi de hoc ⁊ de off. deleg. venera
bili. ibi. contra mandati noſtri tenoreꝫ. extra de reſt.
ſpo. c. vlt. ff. manda. diligenter. Uel vltra terminū eis
datum in obedientia ſtant: quum tamē dies aſſigna
ta pro prelato interpellet. ⁊ extra de loca. potuit. Nō
enim poſſunt ſubditi ſine voluntate ꝑlati ſibi termi
num obedientie prorogare. c. op. extra de off. dele. de
cauſis. Et vt narrat climacus ſenior ſanctiſſimꝰ miſ-
ſus alexandriam ab abbate pro neceſſarijs: qꝛ nō ve
nit in termino ꝑfixo: ꝗ̄ꝗ̄ fuerit legitime impeditus:
⁊ vtiliter egit agenda monaſterij: publiceꝫ nihilomi
nus coram fratribus penitentiam fecit impoſitaꝫ p
abbatem. Et in lxix. c. §. commendabilis. ver. cuꝫ in
ſius. ē. dictum eſt de Julio cui honor ſolitus redeun
ti negatus fuit a ſenatu: qꝛ vltra terminū quinqꝫ an
norum ſibi aſſignatum tardauit: ꝗ̄ꝗ̄ cum maxima
victoria rediſſet. Decimoſexto, qꝛ raro per obedien
tiam vadunt: ſed p licentias procuratas: ne dicā ex-
tortas. ⁊ frequenter cum minis ⁊ ſubſannationibus
expetitas: procurantes cum talibus licentijs ſuas cō
ſolationes corporales ⁊ temporales eundi pariſius,
ſtandi cuꝫ cardinalibus, regibus, ⁊ epīs, ⁊ alijs dnīs
mundi, viſitandi conſanguineos ⁊ amicos. eoꝝ ma
ledictas deuotas in monaſterijs pellicientes. vide qḋ
legiꝛ ⁊ no. xxxiij. diſt. laici. ⁊ de pe. diſt ij. ſi enim. vltra
v. col. ver. petrus. ibi pelliciūt. ⁊ in gl. a. alliciūt. biben
di, diſcurrendi, ⁊ per peregrinationes vagādi potius
ꝗ̄ plorādi. cōtra illud. viij. q. j. ſciendum. extra de off.
or. quanto. xvj. q. j. monachi vagantes. xviij. q. ij. qdā
monachoꝝ. Decimoſeptimo, qꝛ licētias tales quas
procurant faciunt eas p ꝑlatos in literis eis datis ad
eoꝝ quaſi excuſationem ⁊ vanam gloriam obedien
tias appellari: quum tñ proprie non poſſit dici obe-
dientia: niſi quam prelatus ſubdito ſuo motu ſuo ſi-
ne requiſitione eius imponit ⁊ volūtate. alias ponꝰ
obedit prelatus ⁊ ſatiſfacit miſere conſolationi ſub-
diti, ꝗ̄ econtra. vt. ē. c. e. §. ſciendum. ver. alia vice di-
ctum eſt. Eſt aūt differētia inter licentiā ⁊ obediētiā
ꝗ eſt quodāmodo inter ꝑmittere ⁊ ꝓcipere ⁊ velle. Inter licentiaꝫ ⁊ obediētiā deſcrimē.
quod autem permittimus inuiti toleramus. xxxj. q.
j. hac ratione. iiij. di. denicꝫ. Permittere autem tribꝰ
modis accipiꝛ. vt no. iiij. di. c. vlt. quod autē precipi-
mus volumus. xiiij. q. j. qḋ ꝓcipiꝛ. Uñ ⁊ tales dupli-
citer offēdūt. ⁊ qꝛ ꝓcurāt ⁊ extorquēt tales carnales
licētias. ⁊ qꝛ fingūt eas obediētias. qḋ eſt quoddaꝫ

tacitum mendaciũ & hypocrisis,xxij.q.v.cauete xij.
q.j.nolo. Decimooctauo aliquoties non obediunt
sub specie spiritus.qñ eis aliquod consolabile ꝑ cor
pore vel pro aïa a prelatis iniungitur:vel vt vadant
ad hospitium vel forestariam ad comedendum : vel
ꝙ sedeant in loco superiori: vel ꝙ non veniãt ad cho
rum: vel ꝙ vadant ad orandum quum alij laborãt:
vel ꝙ dimittant abstinentiam specialem . & hoc sub
specie humilitatis,quasi vel austeritatis,sed ista sup-
bia occulta est.c.xxij.q.ij.cuz humilitatis.q: vera hu
militas.vere obediens est in oibus,nihil habens de
suo.xij.q.j.non dicatis.& talis austeritas voluntaria
fructu caret.Esa.lvij.In die ieiunij vestri inuenit vo-
luntas vr̃a.& de hoc.s.in.§.multa,ver.tertio in.lxix.
c.Et idem genus inobedientie est vel pro refectione
vel pro ieiunio:vel pro orando: vel ꝑ dormiendo se-
nioris violare mandatũ.sꝫ Daniele.in coll.iiij. & de
hoc.s.etiã.Posset tñ subditus in tali cõsolatiua obe
dientia dicere prelato suo: Si placeret vobis pr̃,refu
gerem istam consolationem.sinaũt:fiat voluntas ve
stra.& sic intelligit.viij.q.j.sciendum. pfectius est tñ
simpliciter obedire & nihil prelato dicere . Et de tali
obedientia dico,ꝙ benedicta sit talis obedientia q̃
corpus & aïam consolat:q: aliquam similitudinẽ ha
bet cum illa quã sunt sancti in patria habituri in du-
plici stola,corporis & aïe.Apocal.vj.Esdre.ij. Deci
monono,sciunt frequenter voluntatem p̃lati:licet eis
nihil dicant timore:aut ne eos tribulent:& nõ faciũt
cõtra tales dicit Luc.xij.Seruus sciens voluntatẽ
dñi,& non faciẽs , vapulabit plagis multis.xxxviij.
di.§.vt itaqꝫ.religiosus autẽ seru⁹ est.liiij.di.multos.
Uigesimo obedictias impositas per constitutiones
vel ordinationes prelatoꝝ cõiter non seruant:dicen-
tes:non seruant prelati:non seruemus nos.contra ta
les dicit dñs Mat.xxiij. Omnia quecunqꝫ dixerint
vobis seruate & facite:sꝫm opera vero eoruz nolite fa-
cere.xix.di,sꝫm.j.q.j.non quales. Nam & si constituẽ-
tes prelati seruare debeant que constituerunt ; vt.ix.
di.iustuz est .Et quod quisqꝫ iuris statuit:ipse debeat
vti eo.ex̃ de consti,cum omnes.ff. quod quisqꝫ iuris.
l.j.& in prin.decretorum , humanum.nec debẽt aliis
legem imponere: quam ipsi negligunt obseruare. ex̃
de preben.pro illoꝝ.si tñ non seruant.seruare tenent
subditi.j.q.j.oïa sacramenta.&.c.significasti.&.c.non
quales.j.q.vij.siquis omnem. C.de legi. & cõsti.l.le-
ges.extra de const.c.j.&.c.vlti.xix.di.romanoꝝ.Oẽs
autem predicti capituli obedientie & puritatis eius
infectiui & siqui alij inueniri possunt,ꝑ originalia su
perius allegata,referendo singula singulis & adaptã
do sꝫm prudentiã legentiũ,que hic cã breuitatis nõ
repeto,ostenduntur clare & legitime refelluntur . Et hu-
iusqꝫ de obedientia & multiplici eius commendatio
ne & transgressione dixisse plenissime sufficiat.

De disciplina diuerse acceptiones
disciplinę. Cap. 71.

SEd quia dictum est de obediẽ
tia , qua redditur quod debet
superiori: Congruz est vt dica
mus de disciplina , que reddi-
tur quod debetur inferiori.
Disciplinę acceptiones. Primo igitur ponaz diuersas
acceptiones huius nominis
disciplina.Disciplina igit quã
doqꝫ dicitur desiderium corrigendi inferiores : & sic
videtur pars iustitie.Quãdoqꝫ dicitur disciplina id
quod adhibetur ad correctionem aliorum.sic sumit
Heb,xij.Fili mi noli negligere disciplinam. in eodẽ.
In disciplina perseuerantes &c. Item si extra disci-
plinam estis &c.sic etiã sumitur. xlv.dist. disciplina.
Quandoqꝫ disciplina dicitur effectus discipline sum
pte secundo modo. & sic videtur eam describere Cy-
prianus dicens: Disciplina est morum ordinata cor
rectio:& maiorum precedentium patrum regularuz
obseruatio. Item magister Hugo de sancto victore.Di
sciplina inquit,est cõuersatio bona & honesta: cui pa
rum est non malum facere:si non studet in his q̃ be-
ne agit per cuncta irreprehensibilis apparere . p̃s.
xxxiij.&.xxxvj.&.j. Pet.iij. Declina a malo & fac bo
num.Bern.in epistolis.Disciplina ceruicez summit
tit.deponit supercilia:q: verecũda & pudorata.lxxxvj.
di. non satis.xcvj.di.in scripturis. cõponit vultuz li
gat oculos.xxxij.q.v.nec solo.cachinnos.v.q. iiij.in
loco.cohibet.moderat linguam.v.q.iiij.in loco.gulã
frenat.xlj.di.c.j.cum seq,rixam.xc.dist. per totum.se-
dat format incessum.xlj.di.§. sicut ergo,xlj. dist.§.si.
Item magister Hugo de sancto victore . Disciplina
est omnium membrorum motus ordinatus:& dispo
situs dicens in omni habitu & actione . Disciplina
primo modo sumpta idem potest esse quod zelus. de
quo in p̃s.lxviij. & Joã.ij. Zelus domus tue, come- Zelus qd sit.
dit me.& ex̃.de custo.eucha.c.ij.Qui zel⁹ sic ab Aug.
describitur in loco predicto. Bonus zelus est feruor
animi quo mẽs abiecto timore humano:ꝑ virtutis
defensione accenditur,& comeditur.qui quelibet pra
ua q̃ viderit corrigere satagit: si nequit tollerat & ge-
mit.hoc probatur.vij.q.j.omnis qui.&.c.aduersitas
§.hoc etiam.ver.hinc etiaz Aug.ibi.Irascitur iustus
peccatis palearum &c. & .j.ibi.non clamat glo. alte:sꝫ
intus gemit dicens . Q: defecit in dolore vita mea;
& anni mei in gemitibus & ver.hic idẽ.colũba a mo
lestijs querit auolare.sed dilectionẽ non amittit:sed
semper gemit.facit.xj.q.iij.qñ.xxiij.q.iiij.qsqs.c.rece
dite.c qdam. ibi.Cum vero eis ꝑ quos ecclia regit:
adest salua pace potestas discipline &c. Ad zelũ aũt Ad zeluz q̃ spectẽt.
primo videtur pertinere dolor de dei cõtumelia. qui
est quasi scissura cordis: quam interdum indicat scis
sura corporis vel vestis. Johel.j.de pe.di.j.§.hoc idẽ.
ver.hinc etiam. Secundo tabescentia:que est quuz
dolor vehemẽtior aut diuturnior fuerit.p̃s.cxxxviij.
Super inimicos tuos tabescebam.Et idem.p̃s.lxij
zelaui super iniquos.Tertio ira per zelum:que est ap
petitus vlciscendi dei offensam: que ira est odium cõ
tra vitium. p̃s. cxxxviij. Nonne qui oderunt te dñe
oderam.vij.q.j.§.hoc etiam tunc. ver. hic idẽ in p̃s.
irascit iustus peccatis palearum.lxxxvj.di.odio.xxij.
q.iiij.duo ista.in iudice quuz oẽ signũ ire maxime in
ferenda sñia cauendũ est.xj. q.iij.§.si ergo. ver.ira.n.
viri.&.c.illa.&.c.ira.&.c.cum apud. Iteꝫ p̃s. cxxxviij.
Perfecto odio oderam illos. Perfectum odium est
quo inimicos dei vsqꝫ ad dilectionẽ ꝑsequimur:non
habentes pacẽ cum eis:q̃zdiu sunt de inimici.q: sꝫm
Greg.dei se amicũ denegat:qui eius placet inimicis.
De isto bono odio loquit.xxiij.q.v. non est innocen
tie.Uel ꝑfectũ odium dicit oium ꝑfectoꝝ:quo pecca
ta hominum non homines odio habentur.vt pre.c.
odio.&.c.duo.Amb. Qui habent zelum dei oẽs ini-
micos putant suos qui sunt hostes dei:q̃uis patrez
fratrem sororem.de oibus dicunt.p̃s.pre.Et inimici
facti sunt mihi. De isto zelo. xxiij. q.v. si audiens. &
q.iiij. ꝙ christus:xlv.dist. disciplina.xxiij. quest.viij.

legi. ⁊ c. petrus. xij. q. j. dilectissimis. Idē. Nemo grauior hostis odium: q̄ qui odium ledit authorem. Aug. Unumquēq; christianum zelus domus dei comedit. Non. n. est magis domus tua: q̄ illa vbi habes salutem eternā: si ergo in domo (ne quid peruersuz fiat) satagis: in domo dñi. vbi salus est pposita ⁊ requies sine fine non debes pati quantum in te est, si quid peruersum forte videris. Notandum etiam ꝙ non videtur omnino idem esse zelus ⁊ ira per zelum. Bonus zelus est: vt ait glo. Aug. super illud Joan. ij. ca. zelus domus tue ⁊c. feruor animi ⁊c. vt proxi. versi. disciplina. §. Ira vero per zelum est ira iusta: de qua glos. super illud Mat. v. Ois qui irascitur. Justa ira est mater discipline. Et super illud Job. v. virum stultū interficit ira: dicit Greg. Est ira per zelum qua irasci sicut nobis nostris proximis errantibus debemus: de hac ira dicit glo. super illud Eccle. vij. Melior est ira risu ⁊c. Hec est ira qua vitijs irascimur. Item notandum ꝙ super illud Ezech. iiij. Sume tibi sartaginem ferream: dicit glo. Grego. Nullum maius sacrificium deo est, q̄ zelus animarum: dei gloriā in hoc mundo defendit. Zelus carbo est quem vnus de seraphin accepit de altari celesti, ⁊ tetigit labia Esa. eiusdem. vj. viij. q. j. in scripturis. Nam non sunt digna predicare labia illa verbum dei: que hic carbo non tetigerit. ps. lviij. Mors in labijs eorum: vbi litera cōis habet, gladius in labijs eorum. In labiis quorundam verbum dei, quod dicitur esse spūs ⁊ vita: de pe. di. iiij. si ex bono. mors est, pp defectum. n. zeli verbum dei ita frigide annuntiant aliqui: ꝙ auditores eorum inde potius frigescunt q̄ accendantur. Grego. Pectus frigidum verba ignita proferre non potest. pp ignem istum dictum est de helia. Eccle. xlviij. Surrexit Helias propheta quasi ignis. Prouer. xxx. Ois sermo dei ignitus ⁊c. Zach. xij. Ponam duces Juda sicut caminum ignis in lignis.

Ad correctiones faciendas incitantia.

Sequitur de his que possunt incitare ad correctionem faciendam. Et primo incitare pōt frequens admonitio sacre scripture. Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus: corripe eum inter te ⁊ ipsum solum. ij. q. j. si peccauerit, vbi de hoc. xlv. dist. sed illud. vbi de hoc. xxiij. q. iiij. ita plane. ⁊ c. duo ista vbi de hoc: ex̄ de iudic. nouit. vbi de hoc. ex̄ de heret. cum ex iniuncto. §. ne quisq̄ vbi de hoc. Gal. vj. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spūales estis: instruite hmōi in spū leuitatis. j. ad Thessalo. iiij. Rogamus vos fratres corripite inquietos. Prouerb. xxiij. Noli subtrahere a prauo disciplinaz Eccli. vij. Filij tibi sunt erudi illos: ⁊ curua illos a pueritia eorum. Eiusdem. xxx. Tunde latera eius dum infans est: ne forte induret ⁊ non credat tibi. Ibidem. Doce filiū tuum: ⁊ operare in illum: nē in turpitudinem illius offendas. Ephe. vj. Educate filios vestros in disciplina ⁊ correctione dñi. ij. ad Timot. iiij. Argue obsecra increpa. ⁊c. xlv. di. c. j. ⁊ c. cum beatus. ij. ad Timot. iij. Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum: ad arguendū, ad corripiendū ⁊c. ps. xcviij. Deus tu propitius fuisti eis ⁊ vlciscens in omnes adinuentiones eorum: vbi dicit expositor: non odij, sed pacis est talis vltio qua flagellat pater filiuz ne pereat. nec se dñs iudicem exhibet sed amicum. Esa. ix. Zelus dñi exercituum faciet hoc: dum in virga ⁊ verberibus iniquitates visitat ⁊ peccata. Apo. iij. Ego. quos amo arguo ⁊ castigo. Amos. iij. Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terre: idcirco visitabo sup vos oēs iniquitates vr̄as:

de hoc. xlv. di. quasi p totū ⁊ maxime l p. c. cū paulus. ⁊ §. Salomon. ⁊ licet. c. disciplina: ⁊ c. iz. ij. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. c. quid faciet. c. nimium sunt inquieti. ca. displicet. c. qui peccat. c. si ecclesia. v. q. v. non omnis. c. non osculatur: extra de offi. or. licet. c. irrefragabili: ex̄ de accusa. qualiter. ij. de simo. licet heli: de stat. mo. in singulis. ⁊ c. ea que. cum multis. Secundo incitat ad correctionem faciendam, exemplum maxime christi de cuius zelo habes Matt. xxj. Joan. ij. Mar. xj. ⁊ Luce. xix. ps. lxviij. Zelus domus tue comedit me ⁊c. extra de custo. eu. c. j. j. q. iij. Uendentes. ca. saluator. xxiij. q. iiij. qui peccat. lxxxviij. di. eijciens. xvj. q. vij. ⁊ hoc diximus. Esa. lix. Opertus est dño pallio zeli. Can. ij. En ipse stat post parietez: ad modum. s. zelantis ⁊ auscultantis. Exemplū zeli habes. Exo. xxxij. in Moyse ⁊ leuitis vindictam sumentibus de idololatria populi Judaici: ⁊ pre. c. disciplina: dist. xlv. Nume. xxv. in phinee qui occidit filium Israelitam coeuntem cum madianita: de quo dñs ad Moysen: Phinees filius Eleazari auertit iram meam a filijs Israel: quia zelo meo contra eos commotus est: de hoc. xxiij. q. viij. legi: cum. ca. seq. ij. q. vij. §. Item cum Balaam. versi. tunc phinees. ⁊ xxiij. q. iij. ꝙ christus Item in Helia. iij. Reg. x. qui interfecit prophetas Baal, ⁊ fecit descendere ignem super duos quinquagenarios. iiij. Reg. j. ⁊ pre. c. ꝙ chrūs. Item in Matathia. j. Machab. ij. qui trucidauit Judeum sacrificantem idolis: ⁊ pre. c. ꝙ christus; Item in Petro animaduertente in Ananiam ⁊ Saphyrā. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ⁊ c. Petrus. Item in Paulo excecante Elimā magum. Act. xiij. xlv. di. §. Salomō. de isto zelo est quarta beatitudo. Bti qui esuriunt ⁊ sitiūt iustitiam. Tertio vtilitas ex correctione proueniens. virga enim correctionis fructifera est. ps. xxij. Uirga tua ⁊ baculus tuus ⁊c. Greg. Uirga percutimur: baculo sustentamur. xlv. di. disciplina, vnde significata est per virgam illam: que protulit flores ⁊ amygdala. Num. xvij. Utilitatem correctionis in multis locis insinuat sacra scriptura. Prouerb. xxvij. Melior est manifesta correctio q̄ amor absconditus: ⁊ in eodem. Meliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudolēta oscula odientis. v. q. v. non omnis. ⁊ c. non osculatur. xxiij. q. iiij. n. ⁊ nimium. ⁊ c. xxviij. Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet apud eum: magis q̄ qui per blandimenta lingue decipit, eiusdez. xxix. Uirga atq; correctio tribuit sapientiam. Eccls. vij. Melius est a sapiente corripi q̄ stultorum adulatione decipi. Eccli. xxx. Qui diligit filium assiduat illi flagella, vt letetur in nouissimo suo. facit. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Item in eodem. Qui docet filium suum laudabitur in illo Aug. ad Uincentiuz. Non omnis qui parcit amicus est. nec omnis qui verberat inimicus. Melius est cum seueritate diligere: q̄ cum lenitate decipere. vtilius esurienti panis tollitur: si de cibo securus iustitiam negligat, q̄ esurienti panis frāgitur, vt iniustitie seductus acquiescat. ⁊ qui phreneticum ligat: ⁊ qui lethargicum excitat. ambobus molestus, ambos amat. hec verba ponuntur in pre. c. nimium. xxiij. q. iiij. ⁊ c. ipsa pietas. ⁊ c. quid faciet. Itē Aug. Quis nos potest amplius amare q̄ deus? ⁊ tamen nos non solum docere suauitatem: verum ēt salubriter terrere nō cessat. Quarto damnū proueniens ex defectu correctionis. quod in multis scripturis insinuat. j. Reg. iij. Suscitabo aduersus heli oīa que locutus sum super domuz eius: eo ꝙ non erit indigne agere filios suos: ⁊ tamen non corripuit eos.

vnde & voce diuina dicitur ei. Honorasti filios tuos magis q̃ me: de hoc. xlvij. di. §. necesse. iij. Regum. j. Adonias eleuabatur: dicens: Ego regnabo. & j. nec corripuit eum pater eius aliqñ: quem hac occasione postea Salomon frater eius fecit. occidi. Unde & gratianus. Hinc etiam dauid erga filios bonitatem nõ discipline seueritatem exercens, coꝝ iuuentutẽ experimento dicidit perniciosam: quoꝝ pueritiam vaga licentia permisit esse voluptuosam. Unus quippe eorum sororem suam stupro corrumpens. ii. Reg. xiij. a fratre eius Absolone. s. inter epulas quas fratribus suis fraudulenter parauerat, obtruncatus est. Absalon postq̃ veniam a patre obtinuit. de regno illum expulit: & ad concubinas eius ingressus est, demum per inuia deserti patrem persequẽs quercui inhesit. xlvij. di. pre. §. necesse. Item Prouer. xiij. Qui parcit virge: odit filium. qui aũt diligit instanter erudit. facit. xxiij. q. iiij. displicet. versi. quare mouetur pater. Prouerb. xxix. Puer qui dimittitur voluntati sue: confundit matrem suam. Eccle. xxij. Confusio pr̃is est de filio indisciplinato: eiusdem. xlj. De patre impio queruntur filij: qm̃ pp eum sunt in tormento. ij. q. vij. queritur. Esa. xiiij. Preparate filios eius occi-

Correctionẽ impedientia. sioni in iniquitate patrum eoꝝ. Sequitur de impedimentis correctionis. Notandum igitur q̃ octo sunt que solent impedire ne correctio debito modo fiat. Primum est indiscreta humilitas. August loquens prelatis. Quando necessitas discipline in moribus coercendis dare vos dura verba compellit: si etiam vos excessisse modum sentitis: non a vobis exigitur vt a subditis veniã postuletis: ne apud eos quos oportet esse subiectos: dum nimium seruatur humilitas regẽdi frangatur authoritas: & tñ petẽda est venia ab omnium dño qui nouit eos quos plus iusto forte corripitis: quanta beneuolentia diligatis. lxxxvj. di. qñ vbi no. q̃ authoritas illa. Uade prius reconciliari fratri tuo. Matth. v. de prelatis non intelligitur, nisi qñ ex odio corrigunt. Itẽ Eccle. xiij. Noli esse humilis in sapientia tua. Ad Titũ. ij. Hec loquere & exhortare & argue cum omni imperio. Secundum est timor scandali, sed veritas vite doctrine vel iudicij, pp scandalum dimittenda non est: ex̃ de reg. iur. qui scandalizauerit, vbi de hoc no. xj. q. iij. inter verba: & vide quod no. ex̃ de renun. nisi cum pridem. §. pro graui. ex̃ de no. op. nun. c. cuz ex iniuncto. Item Gala. ij. dicit paulus. Quum venisset Petrus Antiochiam: in faciem restiti ei qr reprehensibilis erat. ij. q. vij. Paulus Mat. xv. quum diceretur christo. Scis qr pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt. ipse respondit. Oĩs plantatio q̃ non plantauit pater meus eradicabitur. sinite eos qr ceci sunt & duces cecoꝝ. pre. c. inter verba. Tertium est timor humanus vel mundanus, contra quod legitur de Helia Eccle. xlv. Non pertimuit principem: nec superauerit eum verbum aliquod. & iij. Regum. xviij. dixit. Helias ad Achab regem. Non conturbo ego Israel sed tu & domus patris tui. & Joannes Herodem arguebat dicens. Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Matt. vj. xxij. q. iiij. vnusquisq; Facile enim a iustitia deuiat, qui hominem timet: sic Pilatus timore dñm Jesum Christum morti adiudicauit. Joan. xix. xj. q. iij. quatuor. & c. quisquis. Quartum est remissio: de qua exemplum habetur in Heli. j. Regum ij. qui remisse arguebat filios suos dicens. Quare facitis res hmõi quas ego audio. xlvij. di. §. necesse. nõ sic Paulus. xliij. dist. ephesis. non Moyses. xlv. di. disciplina. De negligentia maxime in corrigẽdo prelatorum, que est in eis peccatum mortale. lxxxiij. di. in primis. v. c. vsq; ad. §. sicut autẽ. & ex̃ de of. Archi. ea que legitur & no. ex̃ de of. or. irrefragabili: vbi de hoc legitur & no. in glo. j. Quintum & sextum sunt austeritas & indiscretio. contra que duo sunt in arca testamenti cũ virga & manna. Heb. ix. In virga correctio, in manna mansuetudo, contra austeritatem. xlv. di. disciplina: contra austeritatem dr̃ Gal. vj. Uos qui spirituales estis instruite hmõi in spũ lenitatis. Contra indiscretionez dr̃ Prouerb. xiiij. In ore stulti virga superbie. Faciendum est ergo temperamentum quoddam inter rigorem & desidiam: vt pre. c. disciplina. & c. di. oẽs qui. Et leuiter castigatus reuerentiam exhibet castiganti asperitatis aũt nimie increpatio: nec correctionem recipit: nec salutem. xlv. dist. cum beatus. Item rectorem subditis pietas matrẽ: disciplina vero patrem exhibebat. xlv. di. sed illud: & in. §. seq. hinc etiam. Septimum est ira vel odium. Prouer. xviij. Spiritum ad irascendum facilem: qs poterit sustinere? Eccle. xix. Est correctio mendax in ira contumeliosi: videtur esse correctio. quod potius est corruptio vel cõuiciatio. xj. q. iij. ira. j. & c. ira. ij. & c. illa. & pre. c. quatuor. In vitis patrum legitur: q̃ discipulus Macharij ipsuz precedens in via: inueniẽs presbyterum idoloꝝ: dixit ei: quo vadis demon? quẽ ipse presbyter percussit vsq; ad mortez. Macharius sequens discipulum: & obuians eidem presbytero: dixit ei saluerus: ex quo verbo cõuersus fuit presbyter. vnde Hierony. Uide quid benignitas sermonis: qd austeritas fecerit. Sapiens ecclesiasticus. Eccli. vj. Uerbum dulce multiplicat amicos: & mitigat inimicos. Octauum est amor terrenoꝝ. Genes. iiij. dixit Cayn. Num custos fratris mei sum ego? de pe. dist. j. serpens. Cayn interpretatur possessio. Amator possessionum: cust odiam fratrum negligit, contra illud Eccli. xxix. Perde pecuniam propter fratrem. Malus autem prelatus dicit verbum Cayn: qui magis curat de pecunia q̃ de anima: pp quã christus Apo. j. Ephe. v. mortuus est. Bern. Cadit asina: & est qui subleuet: perit anima, & non est qui adiuuet. Idem Uenient ante tribunal christi: & audietur populoꝝ querela grauis: & accusatio dura: quoꝝ vixere stipendijs & non diluerunt peccata. ad hoc. j. q. j. ipsi sacerdotes. iij. q. j. placuit. l. di. siquis diaconus, expressuz. nonũ est timor detractionis vel appetitꝰ adulationis. Prelati. n. timẽtes asperitatẽm lingue subditoꝝ, aut falsa blandimenta, & periculosas adulationes libenter accipientes permittunt eos in peccatis iacere: & isti ante tribunal christi accusaturi sunt tales prelatos in die iudicij: vt dicit papa hormisda l. di. siquis diaconꝰ aut presbter. & Hiero. xlv. di. sed illud: pp easdez adulationes iustitia deseritur. j. q. j. sunt nonulli.

Corrigendi modus. Sequitur de modo faciendi correctionem. Attendendũ ergo q̃ correctio procedere debet ex amore. Apoc. iij. Ego quos amo corrigo, arguo, & castigo. xlv. di. ij. Sed sunt aliqui qui illos maxima corrigũt, quos non amant: quorum ab his quibus adhibetur non reputatur correctio: sed hostilis persecutio. Esa. xj. Egredietur virga de radice iesse. Jesse interpretatur incendium. & debet ex incendio amoris, egredi virga correctionis. ij. Thessa. vlti. cap. Nolite quasi inimicum existimare illum: sed corripite vt fratrem. Quia autem ex amore correctio facienda est: est, expressum. xxiij. q. iiij. ita plane. ibi. Et hec omnia cum dilectione corrigendi: non cum odio persequendi faciat. & c.

nimium: vltra medium ibi. Illi seuientes cupiditateste charitate. et c. ex vindicta. Ea vindicta que valet ad correctionem non prohibetur. et .j. Sed huic vindicte inferende non est idoneus: nisi qui odium quo flagrare hoies solent: qui se vendicare desiderant dilectione et mansuetudine superauerint. et .j. Quem enim diligit dns: corrigit: flagellat aut oem filiu que recipit. Prouer. iij. et Heb. xij. et .j. Animaduertentes eos non amare correctione: sed odio desiderare vindictam. Itez correctio dz fieri cum copassione. Aug. Duo ista noia qum dicimus, homo, peccator: non vtique frustra dixit: qa peccator est corripe et qz homo miserere: nec omnino liberabis hoiem: nisi quum persecutus fueris peccatorem. xxiij. q. iiij. duo ista. ps. cxl. Corripiet me iust[us] in misericordia et increpabit me sicut dicit glo. super illud Mat. v. Beati qui esuriunt et sitiunt iustiam: iustitie lumen est misericordia. Jacobi. ij. Iustitia sine misericordia: cecus furor: zelus absqz misericordia est vt cecus sagittarius qui intendens occidere feram: occidit hoiem: sicut lamech: qui intendens sagittare feram: sagittauit Cayn. Gen. iiij. xxxj. quo: ignis zeli ardere. xlv. distin. disciplina: dz in oleo misericordie. Greg. super Ezech. Zeli sacri districtio de virtute misericordie necesse est vt ardeat: ad ad hoc. xlv. di. disciplina. Ideo necesse est eum qui alios hz corrigere: iugiter meditari in seipso propriaz infirmitatem: vt sciat quid alij portare possunt. l. dist. considerandum nobis est. viij. q. j. clemens. Contra quod aliqui prelati faciunt. xxvj. q. vij. alligant. ps. ix. Sciant gentes qm hoies sunt. Gala. vj. Considerans temetipsum: ne et tu tenteris. Ecclesiastici. xxxj. Intellige q sunt proximi tui ex teipso. Grego. Omnipotens deus idcirco principem aplor permisit cadere, vt in culpa sua disceret qualiter alijs misereri debuisset: vt in pre. c. considerandum. Et de christo legitur Esaie. liij. Viru dolor et sciente infirmitatem: ad Hebre. iiij. Non habemus pontifice qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatuz aut per oia pro similitudine absqz peccato, qui non didicit pati disciplinaz nescit ea in alijs. c. j. c. considerandu. exercere. Quidam religiosi habentes abbatem tortorem crudelissimum inexpertem discipline: q volebat in alios exercere: coegerunt eum sedere per mensem inter fratres: et gerere se tanqz simplicem fratrez quem quotidie perclamantes et egregie verberantes: tandem restituerunt eum sedi sue: dicentes. Ecce per mensem fuisti in scholis discipline: et non solu audisti doctrinam discipline: sed etiam sensisti. non erat mirum si nesciebas quod non didiceras sis memor eor que didicisti, alioquin rememorationez faciem[us] tibi: vbi Heb. iiij. Esa. liij. Et[us] que didicit ex his qui passus est disciplinam. Unde dicit sapiens. Ecclesiastici. xxxiiij. sententialiter. Inexpertus quid nouit? et Greg. ix. Cum in magistrum sumi no debeat: qui formam discipuli non assumpsit: nec sit preficiendus q precesse non nouit, ex de elec. cum in magistrum: facit. lxj. dist. miserum. xvj. q. j. si clericatus. Sunt qui multi qui alios dure volunt corrigere: se tn nolentes corrigi. Contra. quos Bern. super illo verbo. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam. Matt. v. Sunt multi q zelum iustitie videntur habere sed si verum haberet zelum se sestimarent corrigere et correctione recipere: sed qz hoc nolunt verum zeluz non habent. Contra tales dicit dns Mat. vij. et. Luc. vj. Hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo, et tunc perspicies vt educas festucam de oculo fratris tui. Inter alia signa que ponit Aug. quo cognoscatur hypocrita est vnuz quia hipocrite faciles sunt ad reprehendendum: vt videantur habere zelu. Talium qui nolunt corrigi. est ille qui dicitur. Noli me tangere. tales a solo deo sunt curabiles: quum oem humanuz tactum fugiunt pro quibus dicitur a dno in ps. lxxxij. Imple facies eor ignominia: et querent nomen tuum dne. Superbi et pestilenses nolunt corrigi. Prouerb. xv. Non amat pestilens qui se corripit, et Sap. ij. Dixerunt impij non recte cogitantes et c. et .j. Imperat nobis peccata legis: et diffama in nobis peccata discipline. Prouerbiorum xv. Qui increpationes odit morietur. Incorrigibilis characterem habet bestie: id est diaboli, qui est incorrigibilis. Apoc. xix. Unde Iudeis incorrigibilibus ait dns. Joan. viij. Vos ex patre diabolo estis: et talis incorrigibilis a dno maledicitur Deutero. xxviij. Sit celum qd supra te est eneu, et terra q calcas ferrea. Tunc ergo fit celum eneu, qn orans non hz deuotionem, terra fit ferrea qn ceci ducunt et obstinatis nullum fructum affert impatientia. Luce. xviij. Esa. xlviij. Scio qz durus es tu: et neruus ferreus ceruix tua: et frons tua enea: verbum corrigentis. Esa. xlv. Audite me duro corde. Prouerb. xviij. Peccator quum in profundum malor venerit: contemnit. s. correctionem. xvij. dist. nec licuit: vbi ponuntur hec verba. Et sequitur ibi. Ita obstinati et contumaces extiterunt vt doceri non velint: et extra de iudic. cum non ab homine. ps. xciiij. Nolite obdurare corda vestra. Item correctio dz fieri cum mansuetudine. ps. lxxxix. Superuenit mansuetudo et corripiemur. Seneca. Vitiuz animi sicut vitia corporis leniter tractanda sunt. Ambro. super Lucam. Plus proficit amica correctio, q accusatio turbulenta: illa pudorem incutit: hec indignationem mouet. Gal. vj. Vos qui spuales estis: instruite hmoi in spu lenitatis. l. di. pondere: faciunt sepe all. c. xlv. di. licet. j. et ij. et. ca. disciplina: zelus sedet in fornace vel iuxta fornacem scilicet vim irascibile: vnde de facili emicant scintille ire quibus turbatur oculus mentis. ps. xxx. Conturbatus est in ira oculus (idest ratio) meus et illud Cato. Impedit ira animum ne possit cernere veruz. Et super illud Job. v. Virum stultum interficit iracundia. dicit Grego. Ira per zelum turbat. Ipse namqz zelus rectitudinis dum aciem mentis agitat: turbat. Ideo sancti viri impetum ire sentientes: supersedent correctioni donec ira cessauerit, et tranquillitas in mente facta sit, imitari volentes illu cui dicitur. Sap. xij. Tu dnator virtutis cum tranquillitate iudicas. Aug. Non concupiscit deus teor vindictam tanqz saturari desiderans: sed quod iustum est cum tranquillitate discernit, et recta volutate disponit: vt etia mali sint inordinati. Greg. Ira dei non est vt hominis perturbatio concitati animi: sed tranquilla iusti iudicij constitutio. de pe. di. ij. productior: neqz enim deus hoibus: sed vitijs irascitur. dicit Hier. de pe. di. j. quamobrem. Jaco. j. Ira viri iustitiaz dei non operatur. vj. q. iij. ira. j. et ij. cum. c. seq. Diogenes philosophus quum esset iratus seruo suo ait: Iam te nisi essem iratus verberibus enecassem. xj. q. iij. cum apud Cassianus in. viij. li. de spu ire ait. Ira. n. in nostris cordibus insidente: et oculum mentis noxijs tenebris execante: nec iudicium recte discretionis acquirere: nec contemplationis intuitum: nec maturitatem consilij possidere, nec vite participes: nec iustitie tenaces: sed nec spualis quidem ac vere luminis capaces poterimus existere: qz turbatus est inquit ps.

xxx.pre.ira oculus.s.ipsa mens.⁊ Eccls. vij. Ira in
corde insipientium requiescat:⁊ ira que perdidit pru
dentes:⁊ vir iracundus inhonestus est:⁊ iracundia
agit sine consilio.⁊ Prouer.xxix.sm aliam transla-
tionem:sed sententia vna. Prouer.xvj. Homo iracū
dus suscitat rixas:eiusdem.xxix. Uir iracundus pro
uocat rixas.⁊ Eccli.xxviij. Homo iracundus ince-
dit litem. Uir aūt iracundus effodit peccata. In om
nibus autē iracundis non exilit scintilla de fornace
vis irascibilis.sed flamma totum vorans:⁊ qd̄ zelo
sancto ceperint:furore consumunt. In eis opus san-
ctum qd̄ zelus sanctus tenebat:ira rapit ⁊ sibi ven-
dicat:scintilla vero ire:etsi aliquid turbationis oculo
mentis ingerat:non tñ opus scientie zelo inceptum
sibi vendicat. Gre. Illa prepositoꝝ sollicitudo est vti
liorilla est cautela laudabilis:in qua totuz ratio agit,
⁊ furor sibi nihil vendicat. Restringenda est sub ra-
tione ptās:nec est quid agendum prius q̄ꝫ concitata
ad tranquillitatem mens redeat. Nam commono-
nis tpe:iustum putat esse omne qd̄ fecerit.xj. q.iij.il-
la. Simile inuenitur in viro:qui ex iustitia reddere
vult debitum vxori cuius operi dupliciter se potest
ingere voluptas. Uel sic vt opus iustitie nō auferat,
vel ita vt in totum sibi rapiat:vt.s.voluptatis amore
consumetur. Gala.iij. Sic stulti estis:vt cum spū cepe
ritis:nunc carne consumemini. Hiero. Adulter est in
suam vxorem amator ardentior.xxxij.q.iiij. origo.⁊
vide.xxxiij.q.v.c.j.⁊.xiij.dist.neruii:in fi. Simile acci-
dit in illo qui ex charitate vult dare elecmosynaz:cui
vanagloria dupliciter se potest ingerere:aut per mo-
dum titillationis vel tentationis,aut per modū cō-
sensus deliberati:de qua incipit quis tabescere ⁊ con
tabescere:exinaniri ⁊ inflari:⁊ se holbus appetit in-
notescere:non dei gloriam querens:sed suam,vt ab
holbus videatur:sm Aug.in sermone de confessore
non pontifice. Prima periculosa nō est:qr omne bo
num opus gloriam secum portat:⁊ letitiam, que nō
homini,sed deo assignanda est:vt deus glorificetur,
⁊ proximus vt edificetur. Mat.v. Luceat lux vestra
⁊c. Secunda periculosa.de qua legitur ⁊ no.j.q.j.[vi-
de.in glos.] Simile etiā accidit in eo qui ex deuotio-
ne inchoat iter hierosolymitanuz:⁊ intrat in cor:eius
cogitatio de negotiatione ibi exercēda que cogitatio
dupliciter se potest ingerere vt prius,⁊ tunc periculo
sa,vel vt posterius ⁊ tunc nō:quia principalis est in-
tentio attendenda,sm Augu.in primo sermone.⁊.c.
xxiij q.v.de occidendis. Item correctio occulte ⁊ se-
creto facienda est:si occulta sit culpa. Mat.xviij. si
peccauerit in te ⁊c.ij.q.j.si peccauerit.⁊ ex̄ de iud.no-
uit.vbi de hoc.⁊ ex̄ de here.cū ex iniuncto.§.nec quis
quā.vbi de hoc. Si vero culpa sit manifesta,manife-
ste facienda est.j.ad Timoth.v. Peccantes corā oī-
bus argue:vt ceteri timorem habeāt.xlv.di.sed illud
Isido. Manifesta peccata nō sunt occulta correctio
ne purganda,que palā nocent,palam corrigātur: vt
dum aperta obiurgatione sanantur: hi qui imitan-
do eos deliquerunt corrigantur. dum vnus corripi-
tur plurimi emendantur:necesse est:,vt pro multoruz
saluatione vnus cōdemnetur:q̄ꝫ per vnius licentiā
multi periclitemur. Aug. Ita erga delinquentem ser
mo est proferendus:sicut eius qui corripitur expostu
lat salus.de hoc legitur ⁊ no.ex̄ de pe. ⁊ re.c.j. Item
in correctione attendendus est status personarum q̄
corrigantur,quia non sanat oculum. qd̄ sanat calca-
neum.ad hoc op.ar.eorum que leguntur ⁊ no. xxiiij.
q.j.qui contra.xl.dist.homo christianus ex̄ de iureiu.

quidaz medicus imperitus vno collyrio omniū ocu
los vult curare.xix.di.sciendū. Seneca. Cum vetera-
nis parcius est agendum.j.ad Timoth.iiij. Seniorē
ne increpaueris,sed obsecra vt patrem. ⁊.lxxxvj.dist.
tanta ibi canis,tuis parcimus: qd̄ qualiter intelligē
dum sit habetur.ij.q.vij.paulus. In correctione et
seruanda est modestia,tenendum enim est medium
inter remissionem ⁊ discretum zelum.ij.ad Timot.ij.
Seruum dn̄i opz esse patientem:cum modestia corri
pientem:de hoc satis s̄. maxime.xlv.di.quasi per to-
tuz. Qui non pn̄t benignitate corigi terrore sunt cor
rigendi:optime facit.xxix.dist.sciendum.l.dist.vt cō-
stitueretur.ibi. Cogunt.n.multas inuenire medici-
nas:multoꝝ experimenta morboꝝ, ⁊ extra de vi. ⁊
ho.cleri.vt clericoꝝ.ibi,vt quos diuinus timor a ma
lo non reuocat:temporalis saltem pena cohibeat a
peccato.vbi de hoc plures sunt concordantie. Aug.
ad Bonifacium. Quidam dixit pudore ⁊ libertate
liberos retinere sanctius esse credo:q̄ꝫ metu: Et sub-
dit Aug. Hoc quidem verum est. Sed sicut meliores
sunt quos dirigit amor:ita plures sunt quos corrigi
timor. Roboam filius Salomonis, credens consi-
lio iunioꝝ, terrens populum ⁊ comminationibus
vtens decem tribus perdidit.iij. Regum xij.vij. q.j.
deniq3. Isidorus. Qui blando verbo castigatus nō
corrigitur,alicuius acrius necesse est vt arguatur. Cū
dolore eniz abscindenda sunt que leniter sanari non
possunt. Syricius papa. Ferro necesse est vt abscindā
tur vulnera , que fomentoꝝ non senserint medicinā.
lxxxij.dist.plurimos.in fi. Idem dicit Symmachus
xvi.q.j.in cannonibus. Bern.super Cant. Zelum in
quit tuū inflammet charitas,informet scientia, fir-
met constantia:sit feruidus:sit circumspectus: sit in-
uictus. Idem, Quo zelus feruidior,ac vehementior
spūs,profusiorq3 charitas,eo vigilantiori scientia o-
pus est:que zelum supprimat:spm̄ temperet:ordinet
charitatem. Sunt qui zelum hn̄t non sm scientiam.
Rom.x.xv.q.j.§.j.qui vulgariter vocantur hoīes si
ne capite:beluina rabie seuientes in peccatores con-
uicijs eos dehonestantes:non medicos:sed hostes se
exhibentes:quantum in eis est iudicium dei euacuā
tes:dum oīa hic vindicare volunt:si.n.oīa hic iudica
rentur(vt dicit Aug.)locum diuina iudicia non ha-
berent.vj.q.j.si omnia . Ipsi officium demonum qd̄
est torquere. Mat.xviij.tradidit cum tortoribus: de
pe.di.iij.§.j.versi.tradidit:diligenter facerent : si ha-
berent prātem in ore coꝝ personant he voces diabo
lice:crucifigatur. Luc xxiij.confundatur: deponatur
eijciatur:potestas coꝝ vt gladius in manibus furi-
bundi:vix ab ore coꝝ audis:corrigas:ipsi solum vre-
re norunt.⁊ secare cum omni egritudine ignem ⁊ fer
rum adhibere volunt,ignorantes q̄ꝫ olum medica-
mentoꝝ saluberrimum est sapientia. Sap.ix.circa fi-
nem. Per sapientiam sanati sunt quicunq3 placue-
runt ab initio:eiusdez xvj. Nec herba:nec malagma
sanauit eos:sed sermo tuus dn̄e qui sanat oīa Pecca
tores (vt ait Dionysius) tamq̄ꝫ ceci manuducendi
sunt. Tullius. Undiq3 fulciendi sunt qui ruunt .eri-
gendi sunt qui ceciderunt. ⁊ sanandi qui vulnerati
sunt:⁊ nouo vulnere transfigendi. Qui zelum indi-
scretum hn̄t,similes sunt illis qui reficiunt veteres
patellas:qui foramen vnum volentes obstruere:vno
ictu mallei multa faciunt:vel illud augent:vel patel-
lam oino confringunt:facit.xxvi.q.vij.alligant vidē
tur tales credere q̄ꝫ oīa vasa sunt malleabilia quū tñ
fictilia vel vitrea malleatione potius confringantur.

facit.xxiij.q.iiij.qui ſm carnē. Correctio eſt refectio
vaſoꝝ ſpūaliū confractoꝝ. Eccle.xxj. Cor.fatui quaſi vas confractum ij. Timoth.ij. In domo magna
ſunt vaſa: non ſolum aurea ⁊ argentea: ſed etiam lignea ⁊ fictilia: vt pre.c.qui ſm carnem. Hi correcto
nem ſolum facile deſperant: ad male ſentiendum de
hoibus faciles, ad male faciendum difficiles, contra
illud Amb.de oibus iudicat: glo.ideſt bene preſumit
qui fidem eſſe in oibus arbitratur.xxij.q.iiij.innocēs.
Hi peruerſum ianitorem cordibus ſuis perfecerunt:
qui mala fratrum tā faciliter permittunt intrare: bona vero vix vel raro. Opinionem malā de aliquo cō
ceptam vix aut raro deponunt: contra id.xj.q.iij.abſit: ⁊ melius.in.c.multis. Contra muſcas vel pulices
in gladio magno pugnare volunt: ſimiles quidam q
dum muſculam quādam q̄ videbat ſuper caput alterius volitantem ſecuri intenderet percutere excerebrauit eum. Multotiens dum tales ligna peccatoꝝ intendunt cedere: fugit ſecuris manū eoꝝ: ⁊ ferrum lapſum de manibus proximum occidit. Deute.
xix.glo.ſimplr ligna ſuccidimus, quum delinquentium vitia pia intentione reſecamus: ſecuris manū
fugit: quum increpatio in aſperitatem ſeſe pertrahit.
ferrum de manubrio proſilit: quū de correctione ſermo durior exijt amicum occidit: qui per aſperam correctionem eum magis inobedientē facit. Ber. Cōmotio tua ibi moriat, vbi orituri ne permittatur exire que mortem portat. Eccle.xxviij. Flagelli plaga
liuorem facit.ſ.in membris corporis: plaga aūt lingue comminuit oſſa, ideſt virtutis mentis. Tales zelatores pro medicina venenum portant ⁊ propināt.
Job.xx. Panis eius in vtero illius vertet in fel aſpidum intrinſecus. Tales ſimiles ſunt cuidam fatuo:
qui rectiſſime volens incedere ſine ruina domorum:
non poterat p ciuitatē incedere. Tales ſpūaliter multos corruere faciunt: in tempeſtate ⁊ turbine ſunt vie
eoꝝ: Naum.j. Prouerb.x. Quaſi tempeſtas trāſiēs
non erit impius. Tales ſimiles ſunt pugilibus: qui
incedentes per medium preſſure, alios impellunt:
alios conculcant: alios impediunt a greſſu. maledictionem multitudinis poſt ſe relinquunt. Sic in quacunq; conuerſatione tales conuerſati ſunt: poſt deceſſum vel receſſum querelas vel maledictiones relinquunt. Hi periculoſe ambulant inter ventres pregnātium. Quis.n.enarraret aborſus ſanctoꝝ propoſitorum quos faciunt? ⁊ teneroꝝ aialium vel ſpūalium?
Tales in principe demonioꝝ ejiciunt demonia: ⁊ ſathan a ſathan expellitur. ſi tn̄ expellitur: ⁊ non potiꝰ
introducitur. Luc.xj. ⁊ Mat.xij. Interdum.n.querentes ſe expellere ſpm̄ luxurie, non expellunt eū, ſ
latere cogunt introducentes cum eo alios ſpūs nequam ⁊ nequiores: ſpm̄ mendacij, ſimulationis, ire
⁊ odij. Unde opportunitate inuenta exeunt vitia: vt
beſtie de cauernis cum multitudine nouoꝝ vitioꝝ, ⁊
eſt error nouiſſimus peior priore. Mat.xij. ⁊ procurant ut quandoq; depoſitiones habentium zelū indiſcretum: vel etiam mors eoꝝ. Multum attendenda eſſet in correctionibus infirmitas corrigendoꝝ. ⁊
ptās correctionis: ne ſtragem multoꝝ operetur correctio: ſed ſalutem paucoꝝ. c.l.di vt conſtitueret. ⁊.ca.
conſiderandum.xxiij.q.j.noli ex̄ de cleri.ex.mi.latores. Erubeſcenda eſt medicis ſpūalibus timoratio
medicoꝝ tpalium: quemadmodum ſolicite cauēt ne
medicina eoꝝ ſint mortis occaſio: ex̄ de eta.⁊ qua.ad
aures: deridenda eſt eoꝝ iuſtitia: qui ne amittant de
ſuo vilem denarium: parati ſunt centum marchas expendere. Timendum eſt ne zelū aliquoꝝ inanis gloria concitet: vt cuidam accidit: qui vt iuſtus appareret proprium filium pro leui delicto decollauit: mercator inſaniſſimus qui mortem filij ſui vanam laudem
ficca iuſtitia comparauit. Zelus iſte indiſcretus procedere ſolet ex inexperientia diſcipline in ſeipſis: ⁊ ex
ignorantia proprie infirmitatis ⁊ aliene ⁊ ex amore
inanis glorie: talibꝰ non eſſet danda poteſtas. Ipſi
ad inſtar demonū quocunq; introeunt, incendium
poſt ſe dimittunt. Qui vero zelum diſcretum hēre cupiunt. medicos corpoꝝ imitentur. morbos ſpūales
perſequentes: ſalutem vero egrorum querentes.c.ex̄
de pe.re.cum infirmitas.§.ſi. Non iraſcuntur medici corpoꝝ patientibus: immo ꝯſolantur eos ⁊ ad tollendum horrorem medicine: prius inde guſtant. Unde dicit Aug.de ſaluatore. Calicem inquit paſſionis
prius bibit medicus. ne illum abhorreret egrotus.
Non puniunt hoies hn̄t zelum diſcretum ſm merita. hoc.n.deo relinquunt: ſufficit eis vt faciant hoies
penitere: puniunt vt emendent: vt qui peccauerunt
humilientur: non conterantur. tales officium tortoꝝ
diabolo ⁊ angelis eius relinquunt. Matth.xviij.de
pe.di.iiij.in pun.verſi.tradidit. Unde legitur in legēda antiqua btī Franciſci, ꝙ quum quidam frater redargueret beatum Franciſcum ꝙ non corrigeret fratres. qui recedere videbantur a via ſimplicitatis: ⁊
paupertatis. Rn̄dit ſanctus Franciſcus ⁊ ait: meū
officiū eſt ſpūale: videlicet ſuper fratres: quia debeo
emendare vitia ⁊ eis dn̄ari: vnde ſi vitijs fratrum dominari ⁊ ea emendare non valeo predicatione verbo ⁊ exemplo: nolo carnifex fieri ad percutiendū ⁊
flagellandum ſicut poteſtates huius ſeculi. Sed confido in dn̄o, ꝙ adhuc inimici inuiſibiles.ſ. demones
qui ſunt caſcaldi dn̄i ad puniendum illos in hoc ſeculo ⁊ in venturo: qui tranſgrediuntur mandata dei
ſumient de ipſis vindictā facientes ipſos corrigi ab
hoibus huius ſeculi: ⁊ ad improperium ⁊ verecundiam ipſoꝝ reuertentur ad profeſſionem ſuam ⁊ vocationē ſuam. Uerumtamen vſq; in diem mortis mee
exemplo ⁊ operatione non ceſſabo fratres docere ambulare per viam q̄ mihi dn̄s oſtendit: ⁊ ego oſtendi eis: ⁊
ipſos informaui: vt ſint inexcuſabiles coram dn̄o ⁊
ego coram ipſo de ipſis, ⁊ de me non tenear vlterius
reddere rōnem. Ecce forma ⁊ verba ⁊ doctrina ſancte correctionis ſanctoꝝ prelatoꝝ volentium ſe ⁊ animas ſubditoꝝ ſaluare. ad hoc.xlv.diſt.ephebus, ⁊
optime.xlvij.di.c.vlti. Tales boni correctores ſic ſecant putrida.xxiiij.q.iij.reſecande.extra de ſta.mo.ea
que.j.reſponſo: vt ſana illeſa relinquant. ſic herbas peſtiferas euellunt, ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.§.j.vt ſalutares non ledant. ſic zizaniam extirpant.xxiiij.q.iij.notandum: vt tritico leſionem non inferant. Matt.xj.
xj.q.iij.nolite, xxiij.q.iiij.quantus. Quidam habentes zelū: non ſcientiā.xv.q.j.§.j. ſic hortos abbatiarum ſuarum purgauerunt ab arboribus fructiferis:
vt fere ibi nullam relinquerent. Et notandū ꝙ quū
parcere ⁊ punire (vt contrarioꝝ) in eadem ſit diſciplina. ff.de verb.obli.inter ſtipulantem.§ ſacramenta. Qui neſcit parcere: neſcit punire. Et notandum
etiam: ꝙ ſicut zelus indiſcretus reprehenſibilis eſt:
ita remiſſio eſt reprehenſibilis: Bern. Non iraſci vbi
iraſcendum eſt: nolle emendare peccatū eſt. Plus
vero iraſci q̄ iraſcendum eſt: peccatum peccato addere eſt remiſſio ipſa eſt vt ſonnolentia in rectore nauis. Prouer.xxiij. Eris ſicut dormiēs in medio maris: ⁊ quaſi ſopitus gubernator amiſſo clauo. Unde

dñs ait Petro in persona prelatoꝝ. Simon dormis. Mar. xiiij. Isidorus prelatum negligentem dormiē ti assimilat: de cuius manibus cadit baculus pastoralis: ⁊ pictores pingunt ipsum accumbentem in cathedra super cubitum somno grauatum: ⁊ cadentē de manu eius baculum pastoralem: de quo baculo ꝺ consecra. di. j. nullus eps. ⁊ xlv. dist. disciplina: ⁊ vide qꝺ no. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. fi. in. fi. in glos. martialis. in fi. ⁊ in glo. seq. que incipit: qꝛ baculus. Itē remissio pigritie agricole assimilatur. Prouer. xxiiij. Per agrum hois pigri transiui, ⁊ per vineā viri stulti, ⁊ ecce totum repleuerant vrtice: ⁊ operuerant superficiem eius spine. facit ex̄ de sta. mo. ne in agro: in clea in prin. Remissio est velut defectus latratus in cane gregem seruente. Esa. lvj. Canes muti non valentes latrare: qꝺ exponit Grego. in pastorali: de pastoribus prelatis negligentibus predicare ⁊ corrigere. xliij. di. sit rector. Item sicut defectus gladij in custode. Esa. lvij. Super muros Hierusalem constitui custodes, sed non chartarum. xvj. q. j. in canonib⁹. Prelatis. n. proprie dicitur. Gladij ancipites in manib⁹ eoꝝ. ps. cxlix. ⁊ ij. Macha. xv. Accipe gladium sanctum. s. correctionem ⁊ predicationem pungentes: ex̄ de priuil. ex ore. l. di. si quis in fi. ibi. que est ista iustitie inimica bonitas: palpare criminosos: ⁊ vulnera eoꝝ vsqꝫ in diem iudicij incurata seruata. Heb. iiij. Viuus est sermo dei ⁊c. penetrabilior omni gladio ancipiti: minus a deo: in quo deijcies aduersarios populi mei: idest mala opera ⁊ voluntates. Item defectus bucine in speculatore. Ezech. xxxiij. Si speculator viderit gladium venientem, ⁊ non insonuerit buccina: ⁊ populus non custodierit se: veneritqꝫ gladius ⁊ tulerit de ijs aiam: ille quidem in iniquitate sua captus est: sanguinem aūt eius de manu speculatoris requiram. ex̄ de off. or. irrefragabili: vbi de hoc ⁊ de reg. c. vlt. in prin. vbi de hoc. Speculator aūt prelatus est. xliiij. di. sit rector. Sunt qui remissionem misericordiam reputant: quum tn̄ potius sit crudelitas. xlj. di. sepe. xxiij. q. iiij. est iniusta. Misericorditer agitur cum phrenetico quum ligatur: ⁊ cum lethargico quum excitatur. xxiij. q. iiij. quid faciet ecclesie. ⁊ c. nimium. Et cum eo qui in igne est: quum per capillos inde trahitur: si aliter inde extrahi non potest. De ore lupi infernalis violenter extrahendi sunt homines. Amos. iij. Quo si eruat de ore leonis duo crura: aut extremū auricule: sic eruentur filij: Job. xxix. Conterebam molas iniqui: ⁊ de dentibus illius eripiebam predam. Mole diaboli sunt vitia ⁊ peccata. Eadem etiaꝫ dentes possunt dici. Eccle. xxj. Dentes leonis dentes illius ⁊c. Item extrahendi sunt de aquis delitiarum ⁊ inuiti anteqꝫ ibi submergantur. cap. xxiij. displicet. Et de hac materia satis supra. Et notandum ꝙ ij qui faciunt correctionem non debēt de se considerare: sed de deo: ⁊ orationi debent instare, quum solius dei sit holeꝫ corrigere. Ecclesiastes. vij. Considera opera dei: ꝙ nemo potest corrigere quem ille despexerit: cōsidera: idest discerne inter opera dei. sibi hoc spera esse possibile ⁊ non alij. s. hominem corrigere: corrigere. n. est cor hois dirigere ⁊ regere. xlvij. di. §. necesse. in fi. ps. v. dirige ī ꝯspectu tuo viaꝫ meaꝫ.

Incitantia ad recipiendam equo animo disciplinam.

Sequitur de iis que incitare possunt ad libenter recipiendum vel correctionem vel disciplinam. Primo multiplex admonitio sacre scripture. ps. ij. Apprehendite disciplinam ⁊c. Prouer. iij. Disciplinaꝫ dñi fili mi ne abijcias, ⁊ eiusdem. iiij. Tene disciplinaꝫ ⁊ ne dimittas eaꝫ. Heb. xij. Noli negligere disciplinā. Item: in disciplina perseuerare. ps. cxviij. Bonitateꝫ ⁊ disciplinam ⁊c. Item ⁊ disciplina tua ipsa me docebit. Secundo vtilitas ex correctione vel disciplina proueniens. Prouer. xxix. Virga atqꝫ correctio tribuit sapientiam: ⁊ eiusdem. xij. Qui diligit disciplinam: diligit sapientiam, qui aūt odit increpationes: insipiens est. Disciplina vel correctio placet sapientibus ⁊ in eis proficit: insipientibus vero displicet nec proficit in eis. Eccle. x. Vir prudens ⁊ disciplinatus non murmurabit correctus (alēs correptus) Prouer. ix. Argue sapienteꝫ ⁊ diliget te ⁊ eiusdem. xv. Nō amat pestilens eum qui se corripit, eiusdem. ix. Qui arguit in ipsum generat maculaꝫ sibi. idem ibidem. Qui erudit derisorem. ipse sibi iniuriaꝫ facit. ⁊ j. Noli arguere derisorem: ne oderit te. Eccle. j. Peruersi. difficile corrigūtur. Peruersus est qui ⁊ in intellectu ⁊ in affectu a bonitate auersus est. Ecclesiastici. xxxij. Homo peccator vitabit correctionem. Prouer. xvij. Plus proficit correctio apud sapientem: qꝫ centum plage apud stultum, eiusdem. xxvij. Si contuderis stultum in pila: quasi ptisanas feriente de super pilo: non auferetur stultitia eius. Tertio malum proueniens ex eo ꝙ disciplina vel correctio abijcitur: virga enim correctionis in colubrum vertitur. qui eniꝫ hic non corrigitur: in futuro a serpentibus infernalibus punietur. Exod. iiij. Proiecit Moyses virgam que versa est in colubrum. Prouer. xv. Qui increpationes odit: morietur, ⁊ eiusdem. xxix. Viro qui corripientem se dura ceruice contēnit: repentinus superueniet interitus. Eccle. xix. Qui odit correctionem, minuetur: vita inquam triplici: nature, gratie, ⁊ glorie. Homo qui est sine disciplina: terrenis adheret: de eternis non curat. Job. xvij. Cor eoꝝ longe fecisti a disciplina: propterea non exaltabitur. Glo. qui per disciplinam minime custodire vitam student: semper ꝑ desideria in ruinis iacent. Qui sine disciplina est in periculo est. Prou. xv. Qui abijcit disciplinam: despicit animam suam, sicut carnem despicit: qui eam non vult sale condire ne putrescat. qui contēnit disciplinā per consequens abijcit omne bonum. Sap. iij. Sapientiam ⁊ disciplinam qui abijcit infelix est: fugiunt enim cum ola bona. talis diabolo multum assimilaf qui incorrigibilis est. Eccle. xxj. Qui odit correctionem vestigium est peccatoris: diabolus peccator dicitur antonomastice: cui multuꝫ assimilatur. Qui od[...] rectioneꝫ vt vestigium similes similis est pedi in pinguedine terre ⁊c. Gene. xxvij. pinguedo terre grana cōpunctionis: impinguaf terra quum in ea fimus iacitur: ⁊ cor. peccatoris quum in correctione compungitur. Luce. xiij. dixit cultor vinee: de ficu quam volebat dñs excidere. Fodiam circa illam ⁊ mittam stercora: increpando ⁊ exprobrando ei peccata sua. Sed quidam sunt terra maledicta: qꝛ vnde deberent impinguari: inde contingit eos miserabiliter indurari: qꝺ no. Eccle. xxij. De stercore boum lapidabif piger qꝺ est: qn̄ de increpatione prelati indurescit peccator vbi dicit Bern. Quid faciemus tibi o piger: nonne bonus fimus spargitur in agro tuo? vnde ergo lapides, idest tu inimicus homo hoc facis: qui fimum tibi conuertis in lapides. Et notandum ꝙ laudabilius est correctionem libenter accipere: qꝫ audacter facere. Aug. ad Hiero. Quum sanctius sit a tenendo itinere in nullo qꝫ in aliquo declinare: multo tn̄ est mirabilius ⁊ laudabilius libenter accipere corrigentem qꝫ audacter corrigere deuiantem. Partes disciplinae multe sunt. Est disciplina ad oēs pertinēs

Discip' ne pars

scilicet

scilicet disciplina proprii corporis: de qua Esa.liii. Disciplina pacis nostre super eum. Et est disciplina pertinens ad eos: qui presunt ceteris hoibus. Prima multiplex: vt ieiunium: asperitas vestimentorum: duritia lecti: peregrinatio: vigilia, disciplina verborum. Secunda vero duplex est: quedam spūalis: qua in .s. delinquentes feriuntur gladio spūali: que spūaliter pertinet ad prelatos ecclesie. xvj. q.ij. visis. Quedam vero materialis: qua in .s. delinquentes feriuntur gladio mālī que maxime pertinet ad principes terrenos. xxiii. q. v. rex. & c. regum & quasi per totam illam questionem.

De erroribus circa disciplinam. De errore illorum qui dicunt nullum excommunicandum. Cap. 72.

Sequitur videre de erroribus circa disciplinam: & primo de errore illorum qui dicunt nullum esse excōicandum. Secundo de errore illorum qui dicunt maleficos non esse puniendos pena corporali. Primus error videtur inniti his testimoniis sacre scripture. Luce. vj. Nolite iudicare & non iudicabimini. xxiij. q. iiij. §. j. peccant ergo sacerdotes qui excōicationis sententiam ferendo homines excōicantes iudicant. Item ad Rom. ij. Inexcusabilis es o homo ois qui iudicas: in quo enim iudicas alium: teipsum condēnas. Item Roma. xij. Benedicite & nolite maledicere. xxiiij. q. iij. §. illicita. Peccant ergo sacerdotes qui hoibus maledicunt. j. ad Cor. vj. neque maledici: neque rapaces regnum dei possidebunt, pre. §. illicita. Item. ij. Pet. iij. Non reddentes malum pro malo: ad quod monemur exemplo christi. j. Pet. ij. Cum malediceretur non maledicebat. Item Eccle. xxj. Dum maledicit impius diabolum: maledicit ipse aiam suam. Si ergo diabolus maledicendus nō est: vt est expressum. xxiiij. q. iij. si igitur: multo fortius hoies non sunt maledicendi. Ad primum dicendum est: quod est iudicium iustum & iudicium iniustum. Iudiciū iniustum prohibitū est. iudicium vero iustum non est prohibitum: immo christus monet ad illud Joan. vij. Nolite (inquit christus) Iudeis secundum faciem iudicare: sed iustum iudicium iudicate. De manifestis concessum est nobis iudicare: non de occultis. xxxij. di. erubescant: vbi de hoc. xxxij. q. v. christiana. j. ad Cor. iiii. Nolite ante tēpus iudicare. ij. q. j. multi. in prin. & ad fi. ibi. Non enim contrarium est huic loco illud qd dicit apls Roma. xiiij. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo dño stat aut cadit. Noluit enim hoiem ab hoie iudicare ex arbitrio suspitionis: vel etiam extraordinario & suspecto iudicio: sed potius ex lege dei secundum ordinem ecclesie. Quia apostoli potestatem habuerunt iudicandi, ostenditur in hoc qd dicitur Petro. Mat. xvj. Quodcunque ligaueris super terram &c. xxiiii. q. j. quodcunque. Item eiusdem. xviij. Quecunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in celis: de pe. di. j. quē penitet. Jo. xx. Quorum remiseritis peccata: remittuntur eis: & quorum retinueritis: retenta sunt. j. ad Cor. v. ostendit apls se iudicasse corinthum fornicatorem Ego inquit absens corpore: presens aūt spū: iam iudicaui eum qui sic operatus est in nomine dñi nři Jesu christi: congregatis vobis & meo spū cum virtute dñi Jesu: tradere huiusmōi sathane in interitum carnis: vt spūs saluus sit in die dñi nři Jesu christi. & hoc. ij. q. j. de manifesta. xj. q. iij. audi. e. ti. de do. & contu. veritatis. Item eiusdem j. Cor. vj. An nescitis quia sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus indigni estis: qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? ex. qui fi. sint le. per venerabilem. §. sunt autem fi. Ad aliud dicendum est, quod ecclesia non reddit malum pro malo: nec malum optat quum aliquē excōicat. Excōicatio enim medicinalis est: non mortalis xxiiij. q. iij. notandum. ij. q. j. multi: extra de sen. ex. cū medicinalis. li. vj. Nec excommunicatio est mala: etsi malitia pene: extra de sen. ex. sacrorum, tantam infligere penā insonti. sicut medicina amara dicitur quū vere bona sit: eo quod sit morbi expulsiua ex sui nā: licet aliud frequenter contingat ex vitio eam contemnentis xj. q. iii. §. premissis Et licet excommunicatis male excommunicatio videatur (vt dictum est) bona tñ est: quia iustitia est. Non enim iudex crudelis est iustitiam faciendo: immo crudelis esset eam non faciendo. xxiij. q. iiij. ne amissio. & c. est iniusta. Vel furem patibulo suspendendo: & si illi cui infertur pena crudelis appareat. xxiij. q. v. non est crudelis. Excommunicatio est ad hoc: vt homines conuertantur & salui fiant. xj. q. iij. audiat in prin. ps. lxxxij. Imple facies eorum ignominia: & querent nomen tuum dñe. Augu. Quicquid facit mater ecclesia vera & legitima: etiam si asperum amarumque sentiatur: non malum pro malo reddit: sed expellendo malum iniquitatis. bonum discipline apponit: non odio nocendi, sed dilectione sanandi: ad hoc facit. xxiiij. q. iij. §. precepta. & q. v. prodest. Item. Aug. melius dolor capitis dolet dum curatur: quam dum parcitur & non sentitur & nō sanatur: ad illud no. Eccle. xxj. Dum maledicit impius diabolū &c. Dicendū est quod verbum intelligendū est quātū ad illos q ad sui excusationem maledicunt diabolo: imputantes ei peccatum suum. sicut eua peccatū suū imputare voluit serpenti. & per consequens authorē serpentis accusauit latenter. Gene. iiij. de pe. di. j. serpens. Authoritatem autem excōmunicandi & maledicendi habet ecclesia ex diuersis locis scripture sacre. Mat. xviii. Sic ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus & publicanus. ij. q. j. si peccauerit. extra de iudic. nouit. & Mat. xxj. & Mar. xj. Maledixit dñs ficulnee fructū non ferenti. & Act. viij dixit Petrus simoni mago: Pecunia tua sit tecum in perditionem. j. q. j. reperiuntur. & c. qui studet. Et quod sancti possint maledicere ex causa, habetur. xxiiij. q. iij. §. sed qui pro. & c. sancti. ij. Joā c. j. Siquis venit ad vos & hanc doctrinam non habet: nolite hunc recipere in domum: nec aue ei dixeritis. xxiiij. q. j. ois qui. xj. q. iij. excommunicatos. j. ad Cor. v. Siquis frater nominatur. ij. q. j. multi. vbi exponitur hec authoritas in eodem. Nescitis quod modicum fermentum totā massam corrumpit? expurgate vetus fermentum. Item. Auferte malum ex vobisipsis. eiusdem vlti. Siquis non amat dominum nostrum iesum christum sit anathema. Item Gala. vlti Siquis vobis euangelizauerit preter id quod accepistis anathema est. Item. j. ad Timoth. j. Ex quibus est Hymeneus & Alexander quos tradidi sathane: vt discant nō blasphemare. sicut ouis morbida a grege separatur: ne grex ex ea inficiatur. xlv. di. sed illud. xxiiij. q. iij. corripiantur extra de sen. mo. ea que. j. respōso. Et sic membrū infirmum & corruptum abscinditur, ne cetera membra per illud corrumpantur. xxiij. q. iij. resecande. & c. corripiantur. & sicut humores mali a corpore edu-

Excōicationis sententia an sit in aliquem ferenda.

Iudiciū duplex.

Excōicandi authoritates vñ hz ecclesia

cuntur: ne infirmitatem corpori inducant: sic homines pestilentes a corpore ecclesie per excommunicationem separandi sunt: ne ceteros corrumpant: ut de hoc. xj.q.iij. quasi per totum. & xxiiij. q.j. quasi per totum. & extra de sen. excommuni. per totum. Aug. Mali christiani sic sunt in corpore christi mystico: quod est ecclesia. xxiij. q.v. de liguribus: quo humores mali qui quando evomuntur: tunc relevatur corpus, de conse. di. iiij. est virtus: sic & mali quando exeunt tunc ecclesia relevatur, & dicit: ex me exierunt humores isti: sed non erant me. cap. ad hoc de peniten. distin. iiij. si ex bono.

Malefici an ultimo supplicio sint plectendi.

Sequitur de errore illorum qui dicunt maleficos non esse puniendos pena corporali maxime morte: & quia et tot videtur posse muniri his testimonijs sacre scripture. Gene. ix. Quicunque effuderit sanguinem humanum: fundetur sanguis illius. Item Exo. xx. Non occides. xxiij. q.v. si non licet: quod verbum adiunxit dominus Matth. v. Non occides. Roma. xij. Hebre. x. Deut. xxxij. Mea est ultio &c. Ezechie. xviij. & xxxiij. Nolo mortem peccatoris &c. Item Mat. v. Ego dico vobis non resistere malo. In eodem Qui irascitur fratri suo: reus erit iudicio: si ergo non licet irasci fratri ergo non licet eum occidere. Item in eodem. Diligite inimicos vestros: & eiusdem. xiij. de zizanijs superseminatis: dicunt servi. Vis imus & colligimus ea? & ait paterfamilias: non, ne forte colligentes zizania eradicetis simul & triticum, sinite utraque crescere usque ad messem. xj. q.iij. nolite. ij. q.j. multi. Item Luce. vj. Nolite condemnare & non condemnabimini. Roma. xij. Non vos defendentes charissimi: sed date locum ire. scriptum est .n. Prouer. xx. quantum ad sententiam. xxiij. q.j. §.j. mihi vindictam. j. Joan. iij. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in se manentem. Mat. xxvj. Omnis qui acceperit gladium: gladio peribit. Item Joan. viij. Dimisit dominus in pace mulierem in adulterio deprehensam. liij. q. vij. qui sine. & ca. postulastis. Predicte authoritates & alie pro ista parte ponuntur. xxiij. q.j. §.j. & q. iiij. §. ex his omnibus colligitur. & q. v. §.j. & q. viij. §.j. Ad primum dicendum, quod illud Gen. ix. Quicunque effuderit &c. & illa Mat. xxvj. Omnis qui acceperit gladium &c. potius ostendunt (si diligenter inspiciantur) aliquem quam neminem debere occidi. Quum .n. sententia domini indubitanter sit iusta: quicunque sanguinem humanum iniuste fuderit: iustum est ut gladio pereat: ergo in aliquo casu sanguis humanus iuste effunditur, & homo iuste gladio perit. Et sicut quum paterfamilias prohibet ne quis accipiat de vino alicuius dolii sui: non est intentio sua: ut non accipiat ille cui ipse hoc iusserit: sed ne hoc aliquis sua authoritate accipiat, quia in generali sermoni persona loquens intelligitur excipi. ff. locati: qui insulam. §. fi. C. de solu. ij. quisquis. C. de consti. pecu. autem: sed et a. ff. de condi. & demonstra. qui heredi. § plautius. ex. de iureiuran. petino. Sic quum dominus dixit, Non occides, non fuit intentio sua: ut non occideret quis in casibus illis in quibus ipse hoc permisit: vel precepit: sed ne aliquis occideret aliquem authoritate propria. xxiij. q. v. §. hinc apparet. & c. si non licet. Unde post illud verbum: non occides. dominus in eodem lib. in multis casibus precepit occidi. Unde etiam Exod. xxxij. unde in Deute. xxxij. Mea est ultio. Illud autem Ezechie. Nolo mortem peccatoris &c. de morte eterna potest exponi. iij. q. iiij. hi qui. xxvj. q. vj. agnovimus. De morte etiam temporali verum est: quod deus non mortem peccatoris: quinque quem previdet corrigendum esse & misericorditer ipsum expectat ad misericordiam. Sapien. xj. Roman. ij. & ix. Mors vero illius peccatoris, qui sibi nocet. peccatum peccato addendo & alios subvertendo & corrumpendo, de cuius correctione spes non habetur: indubitanter sibi & ecclesie dei utilis est. c. bonum. xxiij. q. iiij. siquis fortitudinem. Ad illud Mat. v. Ego dico vobis non resistere malo. Et illud Ro. xij. Non vos defendentes charissimi, dicendum est quod loco & tempore debet aliquis, & potest non resistere malo: & non defendere se: ut fiebat in ecclesia primitiva quando per miracula & passiones ecclesia novella plantanda erat loco: & tempore potest homo resistere malo & se defendere, nisi .n. ecclesia ab infidelibus defenderet se posset ab eis occidi: & sic periret honor & cultus divinus. Luc. xxij. ait dominus. Qui non habet gladium: vendat tunicam suam & emat gladium. At illi dixerunt ei. Ecce duo gladij hic: quibus dominus: satis est: si non habet ecclesia nisi gladium spiritualem: dicendum fuit: unus est. & non fuit dicendum, satis est. De hoc plene dixi in prima parte istius operis. ar. xl. in fi. vel si scribitur etiam & in ista. ij. parte. §. si autem queratur. vel ij. aliud quod opponitur, m. c. lviij. Item paulus restitit malo secum ducens milites. Act. xviij. xxiij. q. iij. maximianus. & q. v. de occidendis. Ad illud Luc. vj. nolite condemnare &c. prohibetur condemnatio inordinata & ubi incerta est culpa eius qui condemnatur. xj. q. iij. grave. ij. q. j. multi. & c. deus. Ad illud. j. Joan. iij. Omnis homicida qui occidit: non habet vitam &c. dicendum est quod non reputatur homicida qui precepto dei hominem occidit: sed qui odio vel desiderio vindicandi se hominem occidit. xxiij. q. v. cum minister. c. miles. c. officia vindicte. & c. cum homo ab homine. Aug. in questionibus levitici. Quum homo iuste occiditur lex eum occidit: non homo. xxiij. q. v. cum homo. ij. Et qui peccat: non peccat legis authoritate xxiij. q. iiij. qui peccat. Tunc ergo homicidium imputandum est: quando ex corde & voluntate propria mala procedit. Ex corde .n. procedunt cogitationes male homicidia &c. Mat. xv. xv. q. vj. c. j. Ad illud Matth. xiij. Sinite utraque crescere usque ad messem: ne forte colligentes zizania &c. dicendum est quod dominus non dixit hoc nisi ut parceretur tritico: ergo noluit parci zizanijs in tritici detrimentum: ergo quando potest eis parci sine tritici detrimento voluit eis parci: ubi ergo crescunt zizania & suffocant triticum: noluit zizanijs parci: & hoc etiam observant heretici in agris proprijs: ubi enim vident zizaniam: vel alias herbas noxias: quas possunt eradicare sine tritici damno crescere in agris suis: & credunt nisi fuerint carni. extra de sta. mo. ne in agro. in clemen. In agro vero hominis: idest in ecclesie: pertinaciter contendunt eradicationem in consimili casu nullo modo debere fieri. Nec mirum quum ipsi zizanie sint: & sententiam mortis timeant. extra de here. sup eo. Siquis vero dicat quod ij qui sunt zizania possunt fieri triticum: hoc verum est: sed hoc incertum est an futuri sint triticum: sed certum est quod triticum suffocant: quia simplices subvertunt: & raro vid類emus hereticorum veram conversionem: sed frequenter bonorum subversionem, ex. de here. ut officium. §. j. li. vj. Ideo bonum conversionis rarum: & valde incertum: & valde difficile: unde non debet preponi damno magno & frequenter accidenti. ff. de legi. nam ad ea que dum vana spe parsis parcitur irreparabilis multitudo per eos perdatur. Hoc enim tale esset, ac si paucis lupis in medio gregis existentibus & gregem lacerantibus parceretur, quia forte illas oves aut agnos

faciet deus: ꝛ paucos leprosos dimitteremus populi corrumpentes eum: q꜄ forsitan illos deus sanabit facilius rabies lupina seuit in gregem: ꝙ̃ mansuetudinē trāseat in ouinā. ex̄ de elec. ne pro defectu. Et cōtagiū lepre facilius a leprosis deriuaẜ ad sanos: ꝙ̃ a sanis sanitas ad leprosos. Et iura ad ea ꝗ frequentiꝰ accidunt: adaptanẜ. ff de legi. nam ad ea. Quod aūt dictū est de hereticis qui sunt zizania nō tolerandis: sed ꝑcidendis. ex̄ de here. sup eo. li. vj. ꝛ si fuerint incorrigibiles secūdo corporaliter puniēdos: intelligēdum est de manifestis. de qbus. xxiij. q iiij. qm̄. ex̄ de here. excōicamus. j. ꝛ. ij. Secus de occultis: q non possunt separari a tritico: vel a grege. ꝛ sic intelligiẜ illa parabola de zizania tolerāda vsq꜄ ad messem ac crescenda. de qbus. xxiij. q. iiij. quātus. ꝛ c. quidā cū bonoꝝ. ꝛ. xj. q. iij. audi.

Hoiez oc cidere licet. Qꝛ aūt licitū sit in multis casibus hoiez occidere: manifeste pōt ostēdi testimonijs sacre scripture. Luc. xix. Inimicos meos illos q noluerunt me regnare sup se adducite ante me ꝛ interficite. Mat. xxij. Missis exercitibus ꝑdidit homicidas illos. Greg i homil. Angeloꝝ agmina sunt exercitus regis nostri missis ergo exercitibus extinxisse homicidas dicit: q꜄ in hoibus oē iudiciū p angelos exercet. homicidas ergo ꝑdit: q꜄ ꝑsequētes interimit. ciuitatē eoꝝ igni succendit: q꜄ illoꝝ non soluz aie: sed caro quoq꜄ in qua habitauerunt eterne gehenne flāma cruciabiẜ. Ro. xiij. de illo q habet potestatem, dei minister est, vindex in iram ei qui malum facit. Luc. xviij. Si manus tua vel pes tuus scandalizat te: abscinde eum ꝛ proiice abs te Idē Mat. xviij. Ergo ecclesia abscindere debet membrum: quod corrūpit cetera membra Tullius. Sicut quedam amputanẜ si languent: ꝛ tanꝙ̃ spiritu carere ceperint: nocētq꜄ reliquis partibus corporis: sic ista in figura hoīs falsitas ꝛ immanitas belue a cōi humanitate segregāda est. Iaco. ij. Abraam pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens filiū super altare? Ergo abraam placuit deo: q꜄ ad preceptum eius voluit occidere filium suum. xxiij, q. v. si non licet. ꝛ Abraam non solum ꝛc. qui precepto domini occidit hominē non peccat. Item. j. ad Timoth. ij. ibi precipitur orari pro regibus: qui habent gladium materialem ad iustitiā faciendaz xxiij. q. v. regū. Ro. xiij. Nō est potestas nisi a deo. ꝛ paulopost. Dei minister tibi est in bonum. si enim malum feceris time. non enim sine causa princeps gladium portat. xxiij. q. j. quid culpatur. ꝛ. q. v. solum. Luc iij. approbatur militia. ꝛ. xxiij. q. j. quid culpatur. ꝛ. c. militare. Item petrus occidit ananiam ꝛ saphyram. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ꝛ. c. occidit. Siquis dicat ꝙ occidit sed non gladio: sed idez est lingua occidere. de pe. di j. periculose. l. dist. siquis viduam. extra de homici. sicut dignum. Rationibus etiam potest ostendi ꝙ liceat in casu hominem occidere. Primo sic. aut paruuli sunt erudiendi ꝛ corripiendi. saltem leuibus flagellis: aut non si non: ergo dimittendi sunt omnibus vitiis. ꝛ minus curādum est de eis: ꝙ̃ de equis ꝛ asinis. si ergo paruuli corripiendi sunt. v. q. v. non omnis. c. non osculatur. multo magis adulti quum malitia eorum magis sit noxia. Item constat ꝙ bruta de puteis ꝛ cisternis extrahuntur: si in illa ceciderint s̄m illud Luc. xiiij. Cuius vestrum asinus aut bos ꝛc. multo potius homines extrahendi sunt etiam inuiti a periculis corporalibus. si sic vero occurriẜ morti corporali: quāto magis occurrenduz est morti spirituali? sic argumētatur Aug. xxiiij. q. iij. displicet. Item si furiosi sunt includendi vel ligandi ne sibi vel alijs corporaliter noceant: multo fortius mente insani cohibēdi sunt, ne se spiritualiter occidant. sic etiam argumentatur Aug. xxiij. q. iij. nimium. Si vero homines pro leuibus culpis leuiter sunt puniendi si culpa augeatur: augeri debet ꝛ pena. extra vt lit. non contest. qm̄ frequenter. ergo quum culpa augeri possit vsq꜄ ad homicidium: ergo ꝛ pena augeri potest ꝛ debet vsq꜄ ad homicidium. scilicet vt pro iniusto homicidio: quod aliquis commisit: iuste occidatur. Item aut mors corporis est pena omni culpa maior: aut non. si sic ergo deus male inflixit eam pro comestione pomi vetiti. Gen. iij. Si non: ergo aliqua culpa punienda est morte corporali. Item si homicidium iniustum est puniendum: aut erit puniendu3 morte corporali: aut pena minori. si morte: ergo licet aliquem occidere. si pena minori: aut in infinitum minore aut non. si sic: ergo nullius comparationis erit id quod patiẜ: ad id quod intulit. vnde talis erit iustitia: vt siquis dāpnificasset alium in mille milibus librarum: ꝛ puniretur amissione minoris festuce. Si vero pena minori: sed non in infinitum: tale est ac si damnificasset proximum in tribus marchis. ꝛ puniretur in vna. Itez qui deum impugnat in beneficio accepto ab eo: meretur illud beneficium amittere. xcvj. di. si imperator ꝛ. j. q. vij. c. j. vbi de hoc. ꝛ extra de postu. c. si. vbi. plene de hoc. ergo qui vita sua a deo accepta, deum impugnat meretur vitam amittere. Item si mors eterna infligenda est pro aliqua culpa: quanto magis tēporalis. Mat. xxv. ibi. Item maledicti. Preterea. nonne contra dei inimicos est pugnandum ꝙ̃diu resistunt. vel saltem repugnandum ꝙ̃diu impugnant. si vsq꜄ ad mortem corporis: repugnandum erit eis vsq꜄ ad mortem., vel si non est repugnandum fugere debet tota ecclesia. vel permittendum est ꝙ tota occidatur: ꝛ ꝙ cultus dei destruatur: vt corporibꝰ impiorum parcatur. Patet ergo ꝙ heretici sub specie pietatis honorem dei ꝛ religionem fidei destruere possunt. Et ipsi sunt pij in lupos: ꝛ crudeles ouibus ꝛ agnis. c. bo. xxiij. q. iiij. qm̄ vult. Mat. vij. Attendite a falsis prophetis ꝛc. ipsi pij sunt in fures ꝛ alios maledicos: crudeles vero in innocentes. Item si verbo contradicendum est hereticis. xxiij. q. vj. vides. nō est ratio aliqua quare potius manus debeat esse exēpta, ꝙ̃ lingua que pro deo pugnet. Item si bestie: vt lupi leones serpentes exterminande sunt pro salute corporum: quanto fortius spirituales bestie pro salute animarum. c. xxxviij. di. sedulo. Et est conueniens similitudo habito respectu ad venenum pseudo ꝑdicatorum. Tullius. Quid interest: vtrum ex homine quis se conuertat in beluam: an sub figura hoīs immanitatem gerat belue? Gualfredus. Quid prodest hoīes ab hoībꝰ appellari: si (iudicio veritatis) canes malitia. sues immunditia. vulpes astutia. serpentes odij ꝛ inuidie virulentia. vana gloria volucres reputari? Item hereticus in ecclesia est vt ouis morbida in grege: vel vt membrum cancerosum in corpore: ergo quod faciendum est de oue pro grege. ꝛ de membro canceroso pro corpore: hoc faciendum est de heretico pro ecclesia. xlv. di. sed illud. extra de sta. mo. ea que. j. rn. xxiij. q. iij. resecande. Et notandum ꝙ de illis hereticis specialiter est iustitia qui negāt iustitiaz faciendam tanꝙ̃ de manifestis hostibꝰ iustitie: quaz colere summum bonum est in hac vita. xij. q. ij. cap. cum deuotissimam Siquis vero dicit hereticos occidendos a deo: non ab ecclesia: ergo ecclia exponen-

da est ⁊ sine defensione dimittenda. quod est contra illa.c.xxiii.q.v.principes. ⁊.c.regum.⁊.c.de liguribus. c.quali.c.relegentes. Item dominus hereticos vult occidi ⁊ mandat. Deuter.xiii. Si audieris in vna de ciuitatibus quas dominus deus dabit tibi: inhabitare illic dicentes. Eamus ⁊ seruiamus diis alienis, quos non nosti: interficiens necabis omnes q sunt in ciuitate ⁊c.xxiii.q.v.si audieris.vbi de hoc legitur ⁊ no.ꝙ heretici possunt occidi. Idẽ legitur ⁊ no. xxiii. q.iiii.qu in gl.vlt.⁊.c.est iniusta.circa prin. Preterea q de causa volunt tãtum heretici parci corporibus malorum a morte. Si propter spem correctionis: vbi nõ est spes correctionis: ibi cessare debet falsa pietas. c. op.xxiii.q.iiii.est iniusta. Si vero propter preciositatem vite corporis: propter maiorem preciositatẽ animarum.xii.q.i.scimus.non erit eis parcendum: quia maius est periculum animarum ꝗ corporum.c.xxiii. q.iiii.quando.xxiii.q.iii.quidam.ver.manichei.propterea manichei qui dicũt corpora esse a diabolo: nõ habent quid rñdeant.destruenda enim erunt a filiis dei: quum sint opera diaboli: qui sunt huius erroris sub specie pietatis ipsis corporibus nocent. Reprobi enim quo amplius viuent: amplius in inferno puniuntur. addendo enim peccata cumulant supplicia suppliciis. ⁊ quantum ad corpus, ⁊ quelibet pars suppliciorum infernalium maior videtur esse supplicio mortis corporalis.c.de pe.di.vii.nullus.ad fi. vbi loquitur de pena purgatorii que maior est omni pena vite huius: multo potius infernalis. Item licet cõcupiscentia rei aliene sit inhibita. Exo.xx.xxiiii.q.v. penale.tñ qui rem alienam iniuste vsurpat: iuste re sua priuatur. ergo a simili: licet homicidium sit prohibitum: tñ qui iniuste occidit: iuste occiditur. Item cuꝫ nemo habens mentem bene dispositam dubitet in rebus ceteris ab hoĩe corruptura esse auferẽda: quare heretici in solis hominibus hoc non recipiũt. Ad quod potest dici ꝙ fures ⁊ alii malefici non libenter dant sententiam quaꝫ vident contra se esse: immo dicunt maleficos iniuste occidi: sed non est in hoc fides adhibenda: contra scripturam diuinam superius ⁊ inferius memoratam. Item quum heretici sint lupi rapaces intrinsecus. Mat. vii. extra de hereti. vt officiuꝫ.§.si vero.li.vi. ipsi bene vellent ꝙ non essent canes: id est predicatores.xliii.dist. sit rector.in grege domini qui eos a grege arcerẽt. Item si non est distinguendum circa hoc preceptum: Non occides.q2 euangelium non distinguit: ergo occidere quẽꝗ semper est peccatuꝫ mortale: ergo mortaliter peccat: qui culicem vel pulicem occidit: sicut dicunt aliqui ex eis heretici.quod est falsum: q2 occidere interpretationẽ

Occidere nonnũꝗ meritoriũ

recipit.xxiii.q. v. si non licet. Quia autem occidere frequenter ⁊ in casibus non sit peccatum: immo meritum in gratia existenti apparet authoritatibus no. ⁊ ve.testa. ⁊ canonum ⁊ legum. Unde dominus ad moysen. Maleficos ne patieris viuere. Exod. xxii. xxiii.q.viii.§.i. Item qui coierit cum iumento: morte moriatur. Leuiti.xx.⁊.xxxv.q.i.mulier. Itẽ adulteri ⁊ blasphemi lapidari in lege iubentur. Iod. viii. Dan.xiii. Leuiti.xxiiii. Siquis blasphemauerit nomen domini: morte moriatur.iii. q.vii. postulatus. Moyses cultores idoli morte puniuit. Exod.xxxii. xlv.di.disciplina. Samuel regeꝫ amalech Agag pinguissimum in frusta concidit.i.Regũ.xv. Et Phinees occidit iudeum coeuntem cum madianita.⁊ reputatum est ei ad iustitiam. Numeri.xxv.de hoc.ii. q.vii.§.his ita.i.q.iiii.§.notandum.xxiii.q.v.§.i.⁊.q. viii.occidit. Item Augustinus ad publicolaꝫ.xxiii. q.v.de occidendis. De occidendis hominibus ne ab eis quisꝗ occidatur: non mihi placet consilium: nisi forte sit miles: aut publica functione teneatur: vt nõ pro se hoc faciat: sed pro aliis ⁊c. Item Augustinus in lib.de ciuita.dei. Nequaꝗ contra hoc preceptum fecerunt quo dictum est, Non occides. qui deo authore bella gesserunt ⁊c.xxiii.q.v.si non licet.vbi laudatur Abraam, qui obedienter voluit filium occidere. Sic etiam excusatur Iepte qui filiam occidit. Iudi.xi.⁊ Samson qui se occidit. Iudi. xvi. quia spiritussanctus hoc latenter iusserat. Item Augu.li.i.de ciui.dei. Miles quum obediens potestati sub qua legitime constitutus est hominem occidit: nulla sue ciuitatis lege reus homicidii est: immo nisi fecerit reus impii deserti atꝫ contempti est ⁊c.xxiii.q.v.miles. Ad hanc materiam vide originalia Aug. Hiero. Ambro. Cypriani. ⁊ aliorum.xxiii.q.v.lex c. cum homo.c. regum.c. non solum.c. qui malos.ca. homicidas.c.si audieris.c.sunt quidam.c.rex debet.c.si homicidium.c.cum homo.c. cum excommunicatoruꝫ. Item propter peccatuꝫ vane glorie Dauid angelus domini.lxx.milia de populo interfecit.ii. Reg.c.vlti. i.q.iiii.§.his ita.ver.item dauid. Item dominus precepit filiis israel: vt populis amorreorum, chananeorum: ⁊ aliorum nationum, propter peccata eoꝝ non parcerent: sed omnes morti traderent: ⁊ terram eoꝝ possiderent.xxiii.q.v.§.hinc notandum. Item in lege dñi dicitur Deutero.xiii. Si frater tuus: ⁊ amicus tuus: ⁊ vxor que in sinu tuo dormit: deprauare voluerint veritatem: sit manus tua super eos: ⁊ effundes sanguinem ipsorum.xxiii.q.viii.legi. Ad ideꝫ.c.q.occidit.⁊.c.petrus.⁊.c.quicunꝗ.

De castitate honore religiosorum ⁊ aliorum ⁊ de immunditia malorum. De occasionibus luxurie. Cap. 73.

Discusso longe lateꝗ de inobedientia religiosorum nrĩ tpis: ⁊ que sit: ⁊ in quibus consistit vera obedientia. Recta etiam occasione pertractato de disciplina prelatorum: quõ eam facere debeant: ⁊ subditi sustinere: ⁊ quõ possunt exedicare rebelles: ⁊ quo illi q potestatem habent: possunt licite occidere impios. Nunc de immunditia vel incestu

De inhonestate religiosorũ.

⁊ eorum fornicationibus: qui mali sunt religiosi: ⁊ castitate ⁊ mundicia eorum: qui boni sunt: tractandum est. Tertiũ enim substantiale eorum trium que promittunt: castitas est. extra de sta.mo.cum ad monasterium.§.si xxvii.q.i.nuptiarum. De fornicatione aũt aliqd tractaui in hac.ii.parte.vbi dixi de anachoritis: in materia begardorum: in errore eoꝝ: qui dicunt non esse peccatum fornicari.in.§.septimus error.in.c.lii.sed hic latius pertractabo. Et primo de

Occasio imũditie.

occasionibus fornicationis: maxime in religiosis. occasio aũt in eis ⁊ in quocũꝗ immunditie vtiaꝗdeꝫ est gula. Cõiter eniꝫ religiosis istius tpis gastrimargi.i.gulosi sunt. Gule autem due species sunt. crapula.i.cruda epula.⁊ ebrietas.i. potus extra mensuraꝫ. Ro.xiii. Non in comessationibus ⁊ ebrietatibus. ex de vi.⁊ ho.cle.a crapula. vbi de hoc. vtrũꝗ istoꝝ luxuriã puocat. De vino dicit apls ad Ephe.v.⁊ xxxv. dist.in palea.vinolentum. vinum ⁊ ebrietas incen-

diū est ibi. Nolite inebriari vino in quo est luxuria.
non formaliter: sed per accidens. extra de iureiu. c. si
christus. Hiero. Luxuriosa res est vinum. xxxv. di. lu
xuriosa res est. Et iterum ibi Prosper. c. luxuriam.
Luxuriā facit ꝛ nutrit vini perceptio nimia: nō na
tura. Noe i ebrietate nudauit femora. Gen. ix. xxxv.
di. §. j. ꝛ. c. vj. Item loth inebriatus concubuit cū fi
liab⁹. Gen. xix. de quo. xxxv. di. §. j. ꝛ ꝺ quo dicit Am
bro. ꝙ fuit in eo ebrietas incestus origo. xxxv. di. sex
to die. xv. q. j. inebriauerūt. ꝛ Hierony. Venter mero
estuans facile despumat in libidinem. xxxv. di. §. j. ꝛ
in palea venter. Inno. iij. Ebrietas ꝛ mētis inducit
exilium: ꝛ libidinis prouocat incentiuum. vt in. c. a
crapula. extra de vi. ꝛ hone. cle. Vēter ꝛ genitalia si
bimet vicina sunt: vt ex vicinitate membrorum, con
federatio intelligatur vitiorū. xliiij. di. §. j. Nabuzar
dā princeps coquorū muros hierusalem destruxit.
iiij. Reg. vlt. q: venter cui multitudo coquorum de
seruit: edificia virtutum ad solū redigit. xliiij. di. §. j.
Nilus monachus ait. Castitatem generat continen
tia. concupiscentia autem gule mater libidinis est. vt
pre. c. a crapula. Qui impugnatur a spiritu fornica
tionis concupiscentie saturitatem percipit. versus.
Subtrahe ligna foco si vis extinguere flammam:
Si carnis motus ocia vina dapes. Qui repleuerit
ventrem ꝛ promiserit castitatem: similis est ei q dicit
se posse refrenare ignes in palea vel stipula. quemad
modum enim ignis impetum in arundineto discur
rentem coercere impossibile est: impetum libidinis
ardentē sic impossibile est in saturitate compescere.
Columna confirmatur super basim: ꝛ fornicationis
passio in saturitate requiescit. hucusq; nilus. Hieron.
in Michea. Ecclesie principes qui delicijs affluūt:
ꝛ inter epulas atq; lasciuiam pudicitiam se seruare
credūt: propheticus sermo describit, ꝙ eijciendi sunt
de spaciosis domibus lautisq; conuiuijs ꝛc. xxxv. di.
ecclesie. Bern. Periclitatur castitas in delicijs. humi
litas in diuitijs: pietas in negotijs: veritas in multi
loquio: charitas in hoc seculo nequā. Nilus. Ligno
rum copia ingentem suscitat flammam. multitudo
autem escarum nutrit concupiscentiā flamma ignis
obscuratur deficiente materia: ꝛ escarum indigentia
desideria carnis marcescunt. spinas germinat terra
inculta: ꝛ mens gulosi germinat cogitationes turpis
simas. nescit dolorem ignis corpus mortuum: neq;
continens concupiscentie mortue voluptatem. No
miserearis corpori si lassitudinem defleat. nec velis
saginare cum affluentia escarum. si enim preualue
rit: insurget aduersum te: ꝛ bellum sine federe cōmo
uebit aduersum te, donec capiat aīam tuam. ꝛ quasi
seruum tradat spiritum fornicationis vitio. hucusq;
Nilus. Cassian⁹ in. v. lib. de gastrimargia ait: Qui
buslibet escis refectus vēter seminaria luxurie parit.
Sodomitis cā luxurie saturitas extitit panis. Ezec.
xvj. Et q: per saturitatem panis, inextinguibili car
nis ardore fuerunt succensi, iudicio dei celitus igne
sulphureo concremātur. Q: si illos panis nimietas
ad tam preruptum flagitiorum precipitium vitio sa
netatis impegit: quid censendum est de ijs qui vege
tato corpore perceptionem carnium ꝛ vini immo
derata libertate presumunt: nec quantū expetit im
becillitas: sed quantum libido animi suggerit: vsur
pantes hec cum carnis cura in desiderijs, cōtra apo
stolum Ro. xiij. di. v. non mediocriter. in fi. vbi etiā
de hoc in gl. fi. Idem in eodē. Non habet perpetuā
castimonie puritatem quisquis non iugem tempe
rantie equalitatem tenere contentus est. Rome. ix.
Idem in eodem. Nunquid poterit ardentis concu
piscentie stimulos cohibere, quisquis desideria gule
refrenare nequiuerit? Interioris hominis castitas
virtutis huius consummatione discernitur. Nunq̄
enim robustioribus emulis colluctari posse cōfidas
eum quem in leuiori conflictu conspexeris ab infir
mioribus paruisq; superari. Idem in eodē. Impos
sibile est saturum ventrem pugnas interioris homi
nis experiri: nec bellis robustioribus attētari dignū
est eum qui potest deijci leuiori conflictu. Item Cli
macus in gradu. xiiij. de gula. Gula est delectationū
libidinis foris fornicationis patratrix. tribulatio ve
ro ventris conciliatrix est castitatis. Quis suum vē
trem ꝛ fouet ꝛ contendit spiritum fornicationis ex
tinguere? Immundus demon gule recedit post ci
bi repletionem: ꝛ fornicationis spiritum nobis mit
tit. qui veniens ꝛ inueniens ventrem grauatū som
no ligat pedes eius ꝛ manus: ꝛ omnia quecunq; vo
luit de reliquo fecit: ꝛ corpus ꝛ animam phantasijs
ꝛ inquinationibus ꝛ collutionibus fedauit ꝛ sordi
dauit. Ampla ꝛ spaciosa est via ventris: que ducit in
fornicationis perditiones. Mat. vij. Luc. xiij. ꝛ mul
ti sunt qui vadunt per eam. l. di. tua. q: angusta ꝛ ar
cta est ieiunij ꝛ abstinentie via: que ducit in vitā ca
stitatis: ꝛ pauci sunt qui ingrediuntur per eā. xxviij.
di. de his. filius primogenitus gule, minister fornica
tionis. vincens gulam ad impassibilitatem ꝛ castita
tem ascendit. Hucusq; climacus. Secunda occasio
ꝛ materia fornicandi religiosis ꝛ cuicunq; est con
uersatio mulierum ꝛ iuuenum. Unde Nilus. Oleū
enutrit lucernam: ꝛ ignem luxurie confabulatio mu
lierum. Facies mulieris sagitta est virulenta. Infli
xit vulnus in anima: ꝛ venenum ibi reposuit: ꝛ quā
to magis memoratur: ampliorem putredinem ope
ratur. Qui cauet hec iacula: non se ingerit solennita
tum frequentie: neque in festiuitatibus quasi amēs
ꝛ stupidus circumuagatur. Melius namq; est ma
nere in domo ꝛ vacare orationibus: q̄ si putet ho
norare festiuitates: ꝛ cum inimicis confideat. facit
optime quod legitur ꝛ no. xxiiij. q. j. odi. in glo. c. con
tra. Item Nilus. Fuge confabulationes mulierū
si castus esse volueris: ꝛ ne tribuas eis fiduciam ali
quando audere in tuis conspectibus comparere.
Religionem in initijs aut habent aut simulant: po
stea audebunt omnia procaciter. Prima confabula
tione obtutum habent deorsum: loquuntur mitius:
ꝛ compatiendo lachrymas fundunt: habitum prefe
runt honestatis: ꝛ ingemiscunt amariter. sciscitan
tur de pudicitia: ꝛ cum deuotione auscultant. Secun
do iuisti ꝛ vidisti: ꝛ pusillo innuunt. Rursum tertio:
ꝛ incendunt procaciter. Subrisisti: ꝛ ille profuse risē
re. Exornantur deinde ꝛ euidenter se tibi ostendūt.
obtutum componunt vt annuntient passionem. Su
percilia extendunt ꝛ palpebras subuertunt. denu
dant ceruices. ꝛ toto corpore franguntur. verba lo
quuntur quibus passio emollitur: ꝛ loquelam studēt
seductionis, vt auditum permulceant. ꝛ in omnibus
his animam tuam impugnant. Hec autem efficiun
tur tibi hami inescantes ad mortem: ꝛ velut nebula
multimoda trahens in perditionem. Non te deci
cipiant verbis cum modestia abitentes. Absconsū
namq; in eis est venenū bestiarū nequissimū. Ma
gis appropinqua igni ardēti q̄ muleri nouelle: quū
ipse maxime sis iuuenis. Igni namq; accedēs quū
doiueris cito exilies. mulieris vero sermonib⁹ emol

litus, nõ facile valebis abscedere. Germinãt herbe
que secus aquas constiterint: passio libidinis in cõ-
fabulatione mulieris. Fluctus maris comminat pe
riculum, forma mulieris parturit perniciem. Forme
pulchritudo peius ꝙ procella. consurgunt procelle:
sed quidem ob vite desiderium inter eas possumus
tranare. species autem mulieris si semel deceperit: et
ipsam vitam contemnere facit. Exo. iii. Rubus soli-
tudinis flammam ignis effugit illesus. ⁊ pudicus re
motus a mulieribus non est inflammatus libidinis
vitio. Sicut ignis memoria non comburit mentem:
sic nec passio preualet si non fuerit presens materia.
Si misertus fueris hostis erit tibi inimicus. Seneca.
Caue tibi de inimico reconciliato. Et si peperceris
passioni: insurget super te libidinosa illecebra. Ad vo
luptatem pertrahit facies mulieris impudice. castus
vero commouet ad glorificationem dei. Si quieue-
rit passio in confabulationibus mulierum ne credi-
deris ei quasi impassibilitatem tibi promittat. Nam
canis qñ commouerit caudam: congaudet. siquidem
si capiatur a turba. foris autem progrediens ppriã
ostendit nequitiam. Qñ mulieris memoria impassi
bilis efficitur: ⁊ phantasia eius non commouet pas-
sionem: tunc existimato fines conscendere castitatis.
qñ autem figmentum eius te ad contemplationem
suscitat: ⁊ membra eius potest coaptare virtutibus:
tunc confide in natura esse virtutis. Sed nec sic ve-
lis remorari in eius cogitationibus. neqȝ multũ vo
luas in mente tua formam mulieris. est enim passio
que facile in aliud transfert. ⁊ periculũ habet in pro
ximo. ⁊ res de facili ad suam naturam reuertit. ff. de
pac. si vnus. c. xxxv. di. ab exordio. Natura castissima
corrumpitur: si diutius phantasie mulierum in ani-
mo immorentur. In paleis si retardet ignis: excitat
flammam. sic memoria mulieris succendit concupi-
scentiam. hucusqȝ Nilus. Item Jo. cassi. in. vi. li. de
spiritu fornicationis ait. Humani generis conditor
opificii sui naturam pre omnibus emendationemqȝ
cognoscẽs, illic curam adhibuit medicine vñ causas
morbi pñcipaliter nouerat emanare: inquiẽs. Mat.
v. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam:
iam mechatus est eam in corde suo. xxxii. q. v. qui vi
derit. Petulantes oculos notans, non tam eos ar-
guit: ꝙ illum interiorem sensum qui officio eorũ male
vtitur ad videndum. Super verbo autem illo deca
logi, Non mechaberis ⁊c. dicit Aug. Nõ mechabe-
ris. i. non ibis ad aliquam aliam preter vxorem tuã.
Tobie. iiii. Attende tibi fili ab omni fornicatione: ⁊
preter vxorem tuã nunqȝ patiaris crimen scire. Tu
enim hoc exigis ab vxore: nõ vis hoc reddere vxori:
quum debeas in virtute precedere vxorẽ. xxxii. q. v.
non mechaberis. ⁊. q. vi. nõ mechaberis. Turpe est
aũt vt vir dicat nõ posse fieri qđ femina facit: vir nõ
potest. Noli aũt dicere, vxorẽ nõ habeo. ad meretri
cẽ pergo nec hoc pceptũ violo quo dicit, nõ mecha-
beris. Jã. n. nosti pctum tuũ. iam nosti qđ mãduces:
qđ bibas. immo quẽ mãduces quẽ bibas. Abstine
ergo te a fornicationibus. Quũ. n. imaginẽ dei quod
es tu, corrũpis p fornicatiões ⁊ defluẽtias libidinis:
ipse etiam dñs q scit quid tibi vtile sit: hoc pcipit ne
p illicitas voluptates corruat templum eius qđ esse
cepisti. ad hec. xxiiii. di. audite charissimi. ⁊ est palea.
de pe. di. i. agite. xxxii. q. iiii. meretrices. Item Hiero
sup pdicto verbo, Qui viderit mulierem ⁊c. Inter
passionẽ ⁊ ppassionẽ hoc interest: ꝙ passio reputat p
vitio. ppassio licet vitii culpã habeat: non tñ erit in
crimine. Ergo qui viderit mulierem ⁊ ala eius fue-
rit titillata: hic propassione percussus est. Si ergo con-
senserit: de propassione transiuit ad passionẽ. ⁊ huic
non voluntas peccandi deest: sed occasio. Quicunqȝ
ergo viderit ad concupiscendum: si sic aspexit vt con
cupiscat ⁊ facere disponat: iste recte mechatus dicit
in corde suo. Item Aug. Nam tria sunt quibꝰ im-
pletur peccatum. di. vi. in palea. sed pensandũ. de pe.
di. ii. sicut tribus. s. suggestio. ꝙ per memoriam sit siue
per corporis sensus. At si frui delectauerit: delecta-
tio illicita refrenanda est. Si autem consensio facta
fuerit: plenum peccatum erit. Verum tñ delectatio
ante consuetudinem vel nulla est vel tenuis: cui con
sentire peccatum est. Si autem ⁊ in factum processe-
rit: videtur satiari ⁊ extingui cupiditas. Sed postea
quum suggestio repetitur: maior accenditur delecta-
tio. que adhuc minor est ꝙ illa que in cõsuetudinem
vertitur. quã vincere difficile est. Adde hic ꝙ scripsi
⁊ additionaui. s. in. ii. parte. i. iii. c. Hiere. in lra Ayn.
in verbo Oculus meus. in. c. vi. ⁊. in. c. lii. §. septimꝰ.
in prin. Greg in. xxi. moral. Quisquis vero incaute
exterius respicit: plurimum in delectatione peccati
cadit: atqȝ obligatus desideriis incipit velle quod no
luit. Valde namqȝ caro deorsum trahit. extra de re-
num. c. i. ⁊ semel species forme cordi per oculos illiga
ta, vix magni luctaminis manu soluitur. Prouiden
dum ergo nobis est. q: intueri non debet quod non
licet concupisci. Vt enim munda mens in cogitatio
ne seruet: a lasciuia vo uptatis sue deprimendi sunt
oculi quasi quidam raptores ad culpã. De aspectu
mulierum. i. c. c. ver. est etiam religiosis. ⁊ ibi etiam se
quitur de collocutione mulierum. Item ibi Chry-
so. Si ergo velis continue pulchris faciebus oculos
infigere: capieris omnino: etsi bis vel ter fortasse pos
sis continere. non enim es extra humanam naturã.
Qui autem flammam semel accendit visa muliere,
etiam ea absente format apud se imagines turpium
actionum: a quibus multotiens proceditur ad opus.
At si aliqua se ornando oculos hominum ad se at-
traxerit etiam si nulli plagam intulerit: penam patie
tur extremã. quia nocere tentauit. de pe. di. i. in prin.
in. ll. ibi canonizatis. ⁊ causam mali dedit quantum
in se fuit. ex̃ de homic. de cetero. vbi de hoc. ⁊ de iniu
riis. c. fi. Venenum enim confecit: etsi nullus q bibat
inuentus est. Quod autẽ viris dicit: hoc ⁊ ad femi
nas loquitur. i. viro. xxxii. q. v. cum caput. capiti. n. lo
quens ⁊ corpori persuadet. Item Jo. cassia. in. vi. li.
de spiritu fornicationis. Purgationis fornicationis
prima est custodia, vt memoriam sexus feminei ꝙ
citissime de cordis nostri recessibus extrudere festi-
nemus. ne talis memoria morosa precipitet men-
tem: ⁊ cogitationes noxias possit inferere. Item
Joan. Climacus in. xv grada de castitate ait. Qui-
dam monachi plerunqȝ degentes cũ feminis ex hoc
in concupiscentia omnino non impugnantur: nec in
tentationem inducuntur cogitationũ. qua ex re bea
tificauerunt seipsos miserabiles: ignorãtes quia vbi
maior interitus: ibi opus minoris custodie non exi-
stit. Nam propterea hostis callidus eos tunc non
impugnat: vt fiduciam ⁊ libertatem cum mulieri-
bus conuersandi accipientes turpius corruant. Itẽ
idem ibidem. Vidi delicientes ⁊ continuantes: ⁊ ad
tempus non statim inquinatos. Vidi quoqȝ cũ mu
lieribus comedentes ⁊ commorãtes: ⁊ nullã tũc ad
psens meditationem aut intentionẽ malignã habẽ
tes vel cogitantes. Hinc quidem igitur ipsi seducti,

confidentes

confidentes & pariter suipsorum curam & vigilantiam exuentes: qñ putabant pacem habere, & in suis cellis securitatem & quietem certam possidere: sunt passi exterminium & interitum repentinum. Idem in eodem. Quidam patrum expertus dolũ demonis narrauit qm̃ plerunq; demon fornicationis pfecte se subtrahit: & summã religiositatem reuerentiam & honestatem monacho: & ſm tps lachrymarum fontem submittit & ingerit. Quũ vero ei suggesserit cũ mulieribus familiariter loqui & residere: & admonere eas ad castitatis honestatem & continentiã & memoriam mortis & eterni iudicij: vt pp sermonem & fictam religiositatem preoccurrant lupo miserabiles vt pastori: & de cetero consuetudine & familiaritate contracta & securitate & cõfidentia facta tunc lapsuz & ruinam miserrimus ipse sustineat. Fugientes fugiamus: vt fructum non videamus nec audeamus de quo nunq̃ gustare ordinati & constituti sumus. Miror enim si dauid propheta. ij. Re. xi. de pe. di. j. §. ex his itaq;, ver. dicendum quoq;. & de pe. di. ij. §. opponitur vtiam. ver. vnde quid. ver. & tñ. nosipsos fortiores reputamus. quod nature impossibile est. hucusq; Io. Cli. Dixit Abraam discipulus abbatis. Sisoy ad eum. Pater senuisti. eamus parum iuxta mundum. Dixit ei sisoy. Ubi non est mulier illo eamus. Dixit ei abraã. Et vbi est locus qui non habeat mulierẽ: nisi forte in solitudine? Dixit ei senex. Ergo in solitudinem me tolle. Cuidam seni seruiebat quidã frater & quedam virgo. accidit vna die q vterq; sibi ad senem venientes occurrerunt in via. Quumq; sero facto ad sua remeare nõ possent: imprudẽter egit. & causam crimini prestitit. lxxxiij. di. error. facit quod legitur & no. extra de iude. ita. & in gl. c. posuit in arctã senior inter vtrosq; vt dormirent. Frater ille carnis sue pugnam non ferens: miserandam virginẽ stuprauit. quod peccatum ex occasione perpetratum est. ex de eo qui cogno. consan. vxo veniens. ii. ibi. Et qñ se opportunitates ingerebat cognoscebat vtramq;.

Quidam senex egrotans videns laborem fratrum sibi seruientium: dimisso deserto iuit in Egyptuz. cui tñ dixit abbas Moyses q non iret: q in fornicationem caderet. cui senex contristatus ait. Mortuũ est corpus meum: & tu mihi ista dicis? Quũz ergo abijsset in Egyptum: virgo quedam fidelis obtulit se in eius obsequium. Et post aliquantulum tpis quum paululum conualuisset: incurrit in eam. & concepit. Et interrogata a vicinis a quo: dixit q a sene. Illis vero non credentibus: dixit senex. ego hoc feci. Sancta verecundia & confessio. de pe. di. iiij. ille rex. & di. j. quem penitet. sed custodite mihi infantulum quem pepererit. Ablactatum autem eum tulit senex in humeris suis. & die qua erat festiuitas in scythia intrauit ad multitudinem fratrum. Illi aũt vidẽtes fleuerunt. & dixit senex. Uidetis infantem hunc? filius est inobedientie. Cauete ergo vos. q in senectute hoc feci. & orate pro me. Qui iste sibi non pepercit. deus sibi pepercit. ignouit ei christus: q etiam ipse peccatum suum publice agnouit. de pe. di. j. veritas. cum. §. pre. quecunq;. alias sunt. §. sub. c. gs aliqñ. Ubi etiã dicit per Aug. in persona peccatoris. Tu ne punias q ego punio. Et ignosce q ego cognosco. pergens ad cellã suam ad initium prime cõuersionis sue reuersus est. Item quidam frater iter faciens secum suam matrẽ habebat iam vetulam. qui quum venissent ad quendam fluuium non poterat illa transire. & tulit filius suus frater ille pallium suum: & inuoluit manus suas ne aliquo modo tangeret corpus eius. & ita portans eam transiuit fluuium. Dixit autem mater ei. vt qd operuisti manus tuas fili? Rñdit. Quia corpus mulieris ignis est. xxxij. di. hospitiolum. cum. c. seq. Hiero. Quid ardenti corpusculo oleum adijcimus? facit xxxiij. q. iiij. vir cum propria. ibi. Qui in igne positus nescit ardere. Greg. in. iiij. li. dialogoruz. & est. xxxij. di. presbyter. Quidam grecus presbyteram suam a tpe accepti sacri ordinis vt sororem diligebat. sed quasi hostem cauebat. & ad se nunq̃ propius accedere sinebat. Tandem ad extrema deductus est post lõgam etatem. Quem quum presbytera sua conspiceret si quod ei adhuc vitale spiramen inesset. naribus eius apposita curauit aure cognoscere. Quod ille sentiens quantum a visu potuit: se recolligens ait. Recede a me mulier. adhuc igniculus viget. paleam tolle. Ad quem statim apostoli Petrus & Paulus venerunt. quos videns ait. Ecce venio. gratias ago. & inter hec verba animam reddidit. Greg. iij. libro dialogorum sic ait. Quid diuina misericordia circa Andream Fundane ciuitatis epm fecerit: quatenus legentes vt videant exhortor. qui corpus suum continentie dedicant: habitare cum feminis non pſumãt. ne ruina menti tantomagis repentina subrepat: quãto plus ad hoc quod male concupiscitur in presentia cõcupite forme famulatur. Hic nempe vir venerabilis plenus virtutibus quandam sanctimonialem certus de sua eiusq; continentia secum habitare permisit. Ex qua re actum est vt antiquus hostis apud eum aditum tentationis inueniret. Nam cepit speciem illius oculis mentis imprimere: vt illectus nefanda cogitaret. Nam & vnus malignus spirit⁹ animam eius per speciem illius sanctimonialis in tentationem carnis commouit. adeo vt in tergũ illius sanctimonialis epõ blandiens alapam daret. Quaz tentationem epõ per quendam iudeum qui hoc audierat in conuentu demonum, sciens: & orationi se dans: non solum illam sed omnem quoq; feminam de suo habitaculo expulit. atq; omni illa tentatione funditus caruit. xxxij. di. hospitiolum. Item in vitis patrum legitur q quidam frater multum tentabatur de quadam pulchra muliere nupta: quam viderat in seculo. que tandez mortua fuit. quod ille frater audiens iuit de nocte ad sepulcruz eius: & fodiẽs extraxit de putredine corporis eius. & portauit in cellam. & pones frequenter ante se & os suum: dicebat sibi. Ecce quod desiderabas. satiare ex eo. & sic faciebat donec satietate fetoris morerentur concupiscentie eius. bonus medicus fetore fetorem expellens. c. extra de re. iu. omnis res. Item dixit senex. Cuz muliere non comedas: etiam si sit mater vel soror: que pugnam augent. Item Ioan. cas. in coll. Serapionis de octo vitijs ait. Puritati studentibus plurimum confert vt carnalium passionũ ipsas materias sibi primitus & penitus subtrahant: quibus potest vel occasio vel recordatio earundem passionũ egrotantium adhuc anime generari. Necesse est enim vt morbo duplici duplex adhibeatur curatio. Nã corpori (ne carnalis concupiscentia in effectum tentet prorumpere) necessario effigies & materia illiciens subtrahenda est. & anime nihilominus ne eam contagionem concipiat: attentio & meditatio scripturarum & solicitudo peruigil ac remotio solitudinis vtiliter apponenda. Itez Ioan. cas. in coll. Sereni de mobilitate aie dicit de abbate Paulo: q quũz ad visitandum quendam fratrẽ eunti mulier occurrisset

offensus occursu eius tanta fuga ad monasterium est reuersus, pretermisso quod arripuerat visitationis officio quanta nullus a facie leonis aufugeret. quod licet castitatis ⁊ puritatis ardore fecisset: tamen qꝛ nõ habuit scientiam (non enim solam familiaritatem q̃ vere est noxia feminarum: sed ipsam quoqꝫ figuram sexus illius credidit execrandam) tali confestim correptione percussus est: vt eius vniuersum corpus paralysis valetudine solueretur. Dicitur paralysis a para quod est dis ⁊ lysis quod est solutio quasi corporis dissolutio. Est autem paralysis lesio partis cum priuatione siue diminutiõe sensus vel mot⁹ vel vtriusqꝫ. Eo autem redactus est: vt infirmitati eius nullo modo virorum diligentia deseruire sufficeret: nisi sola ei in quodam cenobio virginũ per annos fere quatuor idest vsqꝫ ad vite sue terminum muliebris sedulitas ministrasset. a quo tamen tanta virtutum gratia procedebat vt quum de oleo quod cadauer suum poti⁹ q̃ corpus contigisset vngerentur infirmi: confestim cunctis valitudinibus curarentur. Itē in vitis patrum quidam frater in templo idolorum vidit sathanam sedentem ⁊ omnem militiam adstantem ei. ⁊ quum multi spiritus narrarent ei mala que fecerant. ⁊ hec ei pauca ⁊ parua viderentur ei: iussit eos flagellari. Alius vero demon adueniens adorauit ⁊ ait. In eremo fui .xl. annis impugnãs quendam monachum: ⁊ hac nocte preualui vt facerem eũ fornicari. Quod diabolus audiens, surgens osculatus est eũ. ⁊ tollens coronam quam in suo habebat capite fecit eũ sedere prope se: coronans eum illa corona dicẽs. Magnam rem fortiter egisti. Et propter hoc ille frater factus est monachus. Item narrat Joan. cassi. in dicta coll. Sereni ꝙ quum quidã ex fratribus in quodam antro quadam nocte mansisset: cepit subito cateruas demonum intueri. inter quas vnus magnitudine cunctis procerior ⁊ vultu terribilior aduenit. qui vniuscuiusqꝫ actus cepit discutere. ⁊ eos qui eorum emulos homines necdum potuissent circumuenire, velut pro mercede a conspectu suo iubebat expelli. illos vero qui nunciabant sibimet consignatos decepisse, summis laudibus attollebat. In quorum numero quum quidam nequissimus spiritus letior aduenisset: asseruit quendam monachum post .xv. annos quibus eum iugiter obsedisset: ipsa nocte ruina fornicationis turpiter elisisse. super quo magnis preconijs a principe tenebrarum coronatus abscessit. Frater autem visionem videns, accedens ad locũ vbi ille habitabat monachus: inuenit ꝙ ille monachus monasterio derelicto. cum quadam puella casu miserabili corruisset. Item Jo. cassi. in coll. abbatis Joannis de fine cenobite sic ait. Quemadmodum corpori vsus libidinis carnisqꝫ vicinitas: ita etiam menti memoria eius penitus est subtrahenda. satis enim perniciosum est adhuc infirmis pectoribus vel remissam recordationem huius passionis admittere. ita vt nonnunq̃ eis sub recordatione sanctarum feminarum velut sub sacre lectionis historia noxie titillationis stimulus excitetur. cuius causa seniores nostri huiusmodi lectiones sub presentia minorum solent consultissime preterire. Sane perfectissimis quibusqꝫ ⁊ summo affectu iam castimonie confirmatis probationes quibus se examinare valeant deesse non possunt: quibus perfectissima mentis integritas ⁊ cordis incorrupta conscientie iudicio comprobetur. Erit enim consummatissimo viro probatio sui: si. qui radicem morbi huius luxurie penitus iã se extirpasse cognouerit: explorande gratia castitatis interdum etiam aliquam exploratione sui imaginationem femineam possit admittere. Ceterum ab his qui minus firmi sunt: hanc examinationem nullatenus conuenit vsurpari. vt coniunctionem femineam ⁊ palpationem quodammodo teneram ac mollem corde pertractent. erit enim eis noxia: non salubris. Quum ergo perfectissima quis virtute fundatus: ad illecebram blandientium cogitationum nullum mẽtis assensum. nullam commotionem carnis in se deprehenderit excitari: certissime puritatis sue capiat documenta. ita vt ad hanc se firmitatẽ puritatis exercens, castitatis atqꝫ incorruptionis bonum non solũ mente possideat: sed etiam si corporalem femine attactum causa cuiusuis vt adsolet necessitatis attulerit: passionis sensum penitus ignoret. Item Jo. cassi. in coll. abbatis Pinufij de fine penitentie sic ait. Solet etiã frequenter accidere vt dum vel suos vel aliorum lapsus imperitorum quispiam miserantis retractat affectu: ipse etiã subtilissimi teli voluptario perstringatur assensu. ⁊ initium sub specie pietatis exortum obsceno ⁊ noxio fine cõcludat. ⁊ quod erat ad remedium: tendat ad noxam. xlv. di. licet .ij. ⁊ extra de excep. pia. j. rñ. li. vj. Item in vitis patrum quũ abbas Arsenius sederet in canopo: quedam virgo Romana prepotens ⁊ diues venit ad cellam eius. ⁊ contigit ꝙ tunc extra ambularet Arsenius. quem vt illa vidit: ante pedes eius se in faciem prona prostrauit. quam ille cũ festinatione suscitans ita compellabat. Si faciem meã tñ peruidere desideras, intuere. Illa vero pre verecundia oculos suos non audebat attollere. sed ait. Exoro vt pro me ores: ⁊ me in memoria habere digneris. Cui Arsenius. Oro deum meũ vt deleat tuam ex corde meo memoriã. Quo verbo illa infirmata est pre tristitia. quam archieps Alexãder confortans ait. Nunquid nescis te esse feminã? ⁊ qꝛ per feminas solet inimicus hominem impugnare: ideo vultum tuum de corde suo deleri dixit. Nã pro anima tua dñm deprecatur. Quibus verbis recreata recessit. Item in vitis patrũ quedã mulier inhonesta submissa a iuuenibus, venit in desertum sero ad quendam solitarium nominatum. q̃ quum pulsasset ostium celle, dicens se a via errasse: petebat ingressum. quã ille etsi turbatus introduxit in atriũ celle sue. ipse vero clauso ostio intrauit cellã. Illa vero nocte clamabat. Abba: fere me comedunt. Ille vero turbatus est timens iudiciũ dei: dicebatqꝫ: Unde venit mihi fera hec? ⁊ aperiens ostiũ introduxit eã intus. Cepit autem diabolus cor eius sagittare. Qđ senex cognoscẽs dixit in se. Uie inimici tenebre sunt. Ro. xiij. Filius autem dei lux est. Jo. viij. Accendit ergo lucernã. ⁊ quum inflãmaret dicebat. Qui talia agũt: in tormẽtis vadũt. j. Thessal. iiij. ⁊. Pet. ij. ibi. nouit deus. Et mittẽs singulatim oẽs digitos in lucernã, nõ sentiebat pp flãmam libidinis. ⁊ sic faciẽs vsqꝫ mane eos combussit. Qđ videns illa velut lapidea effecta est. Mane veniẽtes q eã submiserãt: eam mortuã inuenerũt. Senex vero ostẽdẽs digitos ait. Ecce qđ fecit mihi ista filia diaboli. ⁊ narrauit eis tẽtationẽ suã. ⁊ ait. Nõ reddam⁹ malũ p malo. j. Pe. ij. Ro. xij. xxiij. q. iiij. cũ in lege. ⁊ resuscitauit eã. Illa vero postmodũ in penitẽtia mãsit. In vitis patrũ quidã magnus senex versabat cũ quadã virgine secrat: q̃ ei sepe arridebat: ⁊ cũ eo iocabat. Ad vltimum conceperunt dolorem ⁊ pepererũt iniquitatẽ. ps. vij. ⁊ mansit cũ ea mensibus sex. qua derelicto a deo cõ

punctus intrans eremum ⁊ nudus coopertus capillis penitentiam fecit: habens palmam que quolibet mense vnum botryonem dabat: qui ei sufficiebat per totum mensem. Item in vitis patrum dixit senex. Non habeas amicitiam cum muliere, neq; cum puero, neq; cum hereticis. ⁊ erit mens tua pacifica. Item in vita Captiui monachi dicitur ꝙ cum quadam muliere captiuus esset. ⁊ quum eorum dñi cogerent eos ad matrimonium: simulauerunt nuptias. ⁊ quū soli habitarent ⁊ pascerent pecora: nunꝗ tñ nudum corpus mulieris vidit monachus: nunꝗ eius carnē tetigit: timens in pace perdere quod in prelio seruauerat. diligens eam vt sororem: non tñ se ei credens vt sorori. Item in vitis patrum quidam duxit secū in desertum Scythie filium lactantē vbera. qui in monasterio nutritus nesciebat quid essent mulieres. qui quum factus esset maior: ostenderunt ei demones de nocte habitum mulierū. ⁊ mirabatur pater. cui hoc filius reuelauit. Semel etiam cum patre suo ascēdit in egyptum. ⁊ videns mulieres dixit patri suo. Abba: ecce isti qui veniebant ad me in Scythia nocte. ⁊ dixit ei pater. Isti sunt de seculo monachi fili. alio habitu vtuntur isti. alio eremite. Et miratus est senex quō ⁊ in Scythia ostenderunt demones imagines mulierum. ⁊ statim reuersi in cellam suam. Item in legenda Balaam legitur ꝙ magus quidam consuluit regi patri. Iosaphat conuersi a Balaam ꝙ a filio suo cunctos remoueret: ⁊ puellas decoras ⁊ honoratas introduci preciperet: vt semper cum eo essent: sibiq; ministrarent. nihil enim sic potest iuuenes seducere sicut facies mulieris. Nam rex quidam quū filiū habuisset: dixerunt ei peritissimi medici ꝙ si intra decem annos solem videret: oculorū lumine priuaretur. Rex ergo in quadam spelunca toto illo tpe filium esse fecit. Quo finito, iussit rex vt oium rerum genera ante eum adducerentur. vt oium noia ⁊ notitiam habere posset. Adductis ergo ante eum auro, argento, lapidibus preciosis, vestimentis preciosis, ⁊ equis, mulierib⁹ ⁊ aliis omnibus, puer de quolibet per se quid esset querebat. ⁊ ministri sibi oia per sua noia indicabant. Quum autem nomen mulierū anxie q̄reret discere: spatarius regis ludendo dixit. Demones sunt qui seducunt hoies. Rege ergo querente a filio quid sibi de omnibus ampli⁹ placuisset: ait: Demones qui seducunt homines mihi super omnia placuerunt. in nullo. n. vt tūc anxia facta est aīa mea. Legitur etiam in legenda beati Andree ꝙ diabolus se transformauit in speciem cuiusdā pulcherrime mulieris ad decipiendum quendam sanctum epū deuotum beato Andree. quam quum epūs ad prandium inuitasset: epūs ⁊ illa ex opposito consederunt. intendebat autem in eam crebro epūs: cuiusq; faciem nō desinebat intueri ⁊ pulchritudinem admirari. Sicque dum oculus figitur: animus sauciatur. xxxij. q. v. nec solo. Et dum eius faciem non desinit intueri: ⁊ pulchritudinem admirari: antiquus hostis cor eius graui iaculo vulnerauit. quem tñ demonem transfiguratum beatus Andreas in forma peregrini ad ostium epi veniens effugauit. Legitur etiam in legenda almi Francisci ꝙ ipse mulierum familiaritates colloquia ⁊ aspectus, que multis occasio sunt ruine, sollicitius euitari iubebat: asserens per hmōi debilem frangi, ⁊ fortem sepe spiritū infirmari. Earum contagionem euadere conuersantem cum eis tam facile dixit ꝗ̄ iuxta scripturam in igne ambulare ⁊ non comburere plantas Esa. xliij. Quum ambulaueris p ignez

non combureris. Siquidem ipse adeo auerterat oculos suos ne hmōi vanitatē viderent. ps. cxviij. Auerte oculos meos ne vid. vani. Quod sicut aliquando socio dixit, quasi nullam recognoscebat in facie. non enim securum esse putabat earum formaꝝ introrsus haurire imagines. que possunt aut edomite carnis resuscitare igniculum: aut pudice mentis maculare nitorem. Asserebat etiam friuolum mulieris esse colloquium: excepta sola confessione vel instructione leuissima. xviij. q. ij. in decima. in fi. iuxta quod ⁊ saluti expedit ⁊ congruit honestati. Que sunt inquit religioso cum muliere tractanda negotia: nisi quum sanctam penitentiam vel melioris vite consiliū religiosa petitione deposcit. Utinam nunꝗ hodie cōiter fratres confessiones mulierum etiam religiosarū audirent: nec tali audiendi confessiones priuilegio vterētur. qz quod prouisum est ad salutem confitentium: tendit ad noxam confessiones mulierum audientiū xlv. di. sed illud. Ex nimia securitate minus cauet hostis. Diabolus si de suo capillū habere potest in homine: cito excrescere facit in trabem. Hac etiam rōne precepit in sua regula ꝙ fratres non haberent suspecta consortia vel consilia mulierum. Sanctus etiā Lodoicus epūs tolosanus frater minor filius regis Sicilie dñi Caroli quū semel aliunde veniens Neapolim accessisset: regina mater eius occurrens amplexata est eum. ⁊ more gallicorum ⁊ prouincialiū voluit eum osculari. sed pudicus iuuenis faciem suam ab ea auertit: ne oscularetur eum. Cui quum mater diceret. Nunquid non ego mater vestra sum? ⁊ osculari possum? Respondit virginalis ⁊ tantus iuuenis. Mater quidem estis: ⁊ femina. quod verbum de corde mundissimo emanauit. Dicebat etiam frater Iacobus benedicti Luderti frater minor perfectus. Ego tm̄ curarem si viderem pulchram faciem mulieris: quantum si viderem caput asini. sed iste modus non est tutus neq; pro omnibus. Quādo sanctus Franciscus cum femina loquebatur: sonora vt ab omnibus posset audiri voce dicenda pmebat. Interrogatus a socio cur non respexerit quandam virginem visitantē ⁊ corporaliter ipsum reficientē, rñdit: Quis non debet timere sponsam christi? ꝙ si oculis pudicis. c. xxxij. q. v. nec solo. predicatur: ⁊ facie ipsa me viderit: non ego illam. Ordinauit etiam beatus Franciscus propter honestatem. ⁊ deuotionem loci sancte Marie de angelis, ꝙ nulla mulier deberet intrare claustrum illud. Legitur de sancto Rogerio prouinciali fratre minore summe contēplatiuo, ꝙ quum quadam die iret cum socio suo: obuiauit cuidam dñe: quam pluries ipse visitauerat in domo sua: ⁊ cū qua pluries locutus in porta ecclie fuerat. Quum igitur eam obuiantem salutasset: ⁊ sic trāsisset: interrogauit socium an illa erat talis dña. cui dixit socius ꝙ sic. ⁊ adiecit socius. Nunquid vos nō cognoscatis eam? non (inquit) qz nunꝗ vidi eā in facie. etiam matrem meam. postꝗ fui frater minor. Tunc socius qui sciebat eum valde securum: dixit ei. Quū sciatis vos in facto mulierū securū sic esse: vñ est ꝙ tm̄ timeatis eas aspicere? Et ipse rñdit. Frater (inqt) in potestate hois est vitare occasiones peccādi. ⁊ ideo ꝗ̄diu homo facit quod in se est ⁊ dñs facit qđ in se est: tuēdo hoiē a peccato. Impossibile est. n. ꝙ vnꝗ̄ dñs deserat mentē quā possidet: nisi hō habeat culpā dū nō vitat oēz occasionem peccādi. Ex quo tu exponis te periculo per occasiones quā potes vitare: maxime in tali tentatione ad quam multum

declinat homo ex corruptione nature: confidens de viribus tuis: & tunc dñs non tenetur te defendere: sed potest sine omni iniustitia tuis viribus in quib⁹ confidisti te dimittere. Et ideo vulgariter dicit. Qui se custodit deus eum custodit. ij. Parali. xv. Dñs vobiscum: quia fuistis cum eo. si quesieritis eum: inuenietis. si autem dereliqueritis eum: derelinquet vos. Et propterea (inquit.) & mens que deum diligit: ita tarde declinaret scienter ad venialissimum peccatum sicut ad mortalissimum. Item Hugo de sancto victore in libro de claustro anime. Mulieris vox blanditur auribus: & facies oculis. Isaac de Syria ait. Quũ homo accedit ad deum: fedus init cum eo non videre faciem mulieris. Job. xxxj. nec aspicere formosorum aspectus. Nam & quidam de religiosis certatoribus videns quendam fratrem imberbem similem mulieribus: reputauit hoc nociuum menti atque damnosum in pugna sua. Unde non acceptauit vt intraret cellam eius vt salutaret eum. Decreuit. n. prudenter ille senex. qz si cogitauero tñ hac nocte q hic sit talis: fiet mihi iactura non parua. Et quum discipul⁹ eius ei diceret. Nunquid & tu pater talia times? Rñdit. Ego quidem fili non timeo. verũtamen nolo mihi inducere pugnam in vanum. Nam talium recordatio infructuosam facit menti turbationem. Ad vnumquodque membrum corporis habet pugnã homo. & debet custodire seipsum: & diminuere pugnam in ipsis. Quãuis homo sibi faciat violentiam ad bonũ. periclitatur tñ semper. Uidendo atque concupiscẽdo quecunque ferunt nobis confusionem in recordatione sui: expedit nos timere: nec conculcare. Itẽ conscientia maius est omnibus: vt causas pugne plongemus a nobis: quãuis ex hoc corpus angustiam patiatur. qz timendum est quum venerit occasio: ne ruinam quis incurrat. ex. de eo qui cogno. consan. vxo. sue. veniẽs Idem. Qui occasionem peccati non tollit: inuitus trahit ad peccatum. qz quum rerum opportunitates accipimus: nosipsos non possumus continere. Idẽ. Sepe multis sanctorum inimicus illudit phãtasmatibus pulchritudinem mulierum. Multoties autem & ad illos qui sunt in mundo vel appropinquãt mũdo quasi vno miliario vel duobus vel vni⁹ diete spatio, ipsas mulieres cõuertit adduci. Distantibus vero a mundo quibus hoc nequit facere: in phãtasmatibus ostendit earum pulchritudinem. quandoque in ornatu vestiũ in impudico aspectu: aliquoties in specie nude mulieris superauit eos. Idem in eodẽ. Nõ appropries corpori alicuius preter necessitatis causam. nec corpori tuo permittas aliquam appropinquare: nisi (vt dixi) ex causa rationabili. Cõpulsus loqui cum muliere verte faciem tuam a visione: & sic cum ea loquere. A monialibus fuge sicut ab igne & laqueo diaboli. Obuiationem earum & collocutionẽ fuge: ne colorent cor tuum sordibus vitiorum. Quãuis sint sorores tue sm carnem. lxxxj. di. legitur. sicut ab extraneis te custodi. A fiducia iunctura & locutione sicut amicitias diaboli fuge. Meli⁹ est tibi habitare cum dracone mortifero: quã cum muliere comedere. quãuis sit mater vel soror tua. Melius est habitare cum dracone: quã dormire cum aliquo: & cooperiri cum eo. quãuis sit tibi frater sz carnem. In vitis patrum. Qui cum puero fatue loquitur: iam cum eo mechatur. In vitis patrum. Quum quidam frater iussisset ad quandam sororem suam que erat in monasterio q vellet eam visitare. rñdit illa sanctimonialis. Sufficit tibi frater q videamus nos in alia vita.

Item ibi. Monachus occurrit ancillis dei in itinere quodam. quibus visis diuertit extra viam. cui dixit abbatissa. si tu perfectus monachus esses: nõ respexisses nos vt agnosceres: qz femine eramus. Item ibi. Beata Syncletica dixit. Nos qui religioni nos submisimus: castitatem summa debemus diligentia custodire. nam plures seculares videntur castitatem seruare: sed adest eis stultitia: dum per alios omnes sensus peccant. nam & aspiciunt indecenter: & rident inordinate: audiunt turpia & loquuntur: & cogitant feda. Castus autem sensibus mortuus est. Alia occasio fornicationis in religiosis est otium & negligẽtia: cui multum vacant. Pro nihilo habent tempus perdere in vanis locutionibus & vagationibus & nimio somno multi ex eis. & propter hoc cadunt in illud peccatum. Ezech. xvj. Hec fuit iniquitas Sodome sororis tue, superbia, saturitas panis, & abundãtia, & otium ipsius. Ad hoc facit quod legitur & no. extra de renun. nisi cum pridem. §. verum. in gl. Iuxta illud Ouidij de remed. Otiũ fornicatiõis occasio.

Otia si tollas: periere cupidinis arcus.
Queritur, Egistus quare sit factus adulter,
In promptu causa est. desidiosus erat.

Ad idem quod legitur & no. de conse. di. v. nunquã. in gl. vlti. Unde & ibi dicit Hierony. Ama scientiã scripturarum: & carnis vitia non amabis. Aqua que nõ mouetur: generat vermes. & otium tentationes carnales. Plures fornicatores inueniuntur in ciuitatibus. qz ibi magis vacatur otio: quã in castris vel villis. qz ibi laborant hoĩes. Qui confessiones audiũt sciũt hoc. Somnus autem nimius inimicus & emulus castitatis est. vnde & ibi plerunque contingũt religiosis pollutiones nocturne. de quibus. vj. dist. testamentum. Alia occasio luxurie in religiosis maxime est arrogantia & elatio & superbia. Uere enim hodie cõiter incomparabiliter arrogantiores sunt secularibus. Prouer. xvj. Contritionem precedit superbia: & ante ruinam. s. fornicationis exaltat spirit⁹. Et iterum Prouer. xvj. per alia verba: qz est alia trãslatio. Immundus est apud deum omnis qui exaltat cor suũ. de pe. di. ij. §. n. vltra medium. ver. nõne tibi videtur. Unde Climacus in gradu. xv. de castitate ait. Lapsus corporis ex elatione alta sapere est sepe. Humiliat. n. deus cor altum per lapsum carnis. Unde in vitis patrum legitur de quodam eremita q quum polleret virtutib⁹: cepit intra se inaniter gloriari. ad quem nocte venit diabolus in specie mulieris. & tetigit membra eremite singulatim. & quum latus inclinaret vt commisceretur cum ea: euanuit diabolus: & ipse fedatus remansit. & diabolus cum multitudine demonum deridens eum exclamauit. O monache qui te vsque ad celos extollebas: quõ demersus es in infernum disce. Qui se exaltat humiliabit. Luc. xiiij. & xviij. Mat. xxiij. Ille vero se desperãs omni se immunditie mancipauit. Item quum vna virgo sanctimonialis elata semel dixisset q nollet q esset Magdalena: quasi maius premium expectaret quã illa que fuit famosa meretrix. Luc. vij. j. q. vij. siquis cõem. illa nocte in fornicationem cecidit. Unde Jo. cassi. in coll. Theremonis de castitate sic ait. Quantum. n. quis in lenitate & patientia cordis: tantum in corporis puritate proficiet. quantoque longius propulerit iracũdie passionẽ: tanto tenacius castitatem seruabit. qz beati mites: qm ipsi possidebunt terrã. Mat. v. scz corpora sua. ne. s. germinet eis spinas & tribulos. carnalium. s. tentationum & cogitationũ. Gen. iij. Nulla

reos sic castitatem conseruat:sicut timere, ⁊ humile sa
pere. Alia occasio luxurie in religiosis est: qꝛ recipiũt
epheosios ⁊ impuberes ⁊ pueros ad religionẽ:⁊ per-
mittunt eos adinuicem conuersari:⁊ cum aliis fratri
bꝰ indistincte:ex qua familiaritate ⁊ receptione mul
ta in ordinibus sunt flagitia subsecuta: ⁊ multa scan
dala suscitata, ⁊ multa infamia etiam apud seculares
exorta:⁊ multa apostasia ꝓuenit: qꝛ pauci postq̃ in-
carcerantur pro tali flagitio:remanent in ordine con
fusi rubore. Et qꝛ tales in ordine cõiter non promo-
uentur:nec ordo de eis confidit:consternantur men-
te ⁊ non contentantur de ordine:⁊ ex hoc dant in cõ
motionem pedes suos. Non.n. tales dolent qꝛ deũ
⁊ ordinem offenderunt:sed quia hic suam gloriã per
diderunt:⁊ ideo raro contriti sunt:nec penitentiam
dignam agunt:sicut expertus fui sepe in fratribus ca
dentibus in ordine quum eos ad penitentiam con-
fortarem. Ad hoc de pe.di.j. quis aliquando ꝓpost.ca.
mensuram. Unde Jo.cassian.ij.li.de canonico oratio
num modo ait. Summa nãq; obseruãtia custoditur
ne quisq̃ cum alio ac precipue iuniores vel ad pun-
ctum tpis pariter substitisse aut vspiam recessisse vel
manus suas inuicem tenuisse deprehendantur. Dan
tur etiam in ordine minoꝝ sub specie cõitatis tante
carnium ⁊ salernoꝝ portiones pauperibus sicut ⁊ se
nibus: Plures ex religiosis senes ⁊ iuuenes plus co
medunt de carnibus in religione:q̃ in seculo come-
dissent:⁊ plus bibunt de vino:q̃ bibissent in mundo:
⁊ ideo cõiter sunt carnales:qꝛ quod natum, supple ⁊
nutritũ, est ex carne caro ẽ. Jo.iij. Qui xp̃i sunt:cruci
figunt se in carne. Non saturant se carne. Gala.v. Se
cundum carnem viuentes moriuntur. Ro.viij. Un-
de merito contra tales dispensatores dicitur verbũ
Hiero. Quid ardenti corpusculo ignem carnis:⁊ per
consequens libidinis aducimus? De periculo fami-
liaritatis iuuenum.ã.proxime dixi. Alia occasio im-
mundicie in religiosis est conuersatio cum sanctimo
nialibus. Habent.n. in monasterijs deuotas suas:cũ
quibus se ⁊ sepius longe ⁊ lõgius absq; arbitris col-
loquuntur extorta potius a prelatis licentia q̃ obtẽ
ta:ibi risus inconditi, ibi reciproci oculi, ibi verba scu
rilia ⁊ vana ⁊ carnalia:ibi tactus venerei : ibi corda
igne estuantia. ibi omnes fenestre aperte ad mortem
que ibi fiunt. Hiere.ix. Alia inhonestum est scribere:
sed scelestissimum est facere:propter huiusmodi mul-
ti incarcerati sunt:multi abierunt retrorsuꝫ. Mittũ
tur ibi ad predicandum ex parte prelatoꝝ:sed ipsi ta-
les potius vadunt ad sic fornicandum. In cõi ibi
predicant sed in speciali ⁊ cum speciali se ⁊ ordineꝫ
vituperant. Quod in communi edificat talis predi
cator:in speciali destruit. Munuscula sibi dãt ⁊ mit-
tunt:⁊ ignem succedunt. Quicquid misera talis im-
pudica religiosa ⁊ die ac nocte laborauit:totum cor-
ruptori suo erogauit. Dicit se talis eleemosynam fra
tri dedisse:ego dicam eam immundicie pabulum pre
stitisse. Uix aliqua sanctimonialium sine deuoto car-
nali stat:vnde ⁊ primam fidem irritam facit christo.
xxvij.q.j.hec vero. Talem deuotioneꝫ ego appello cor
ruptionem. Contra tales deuotiones frequenter in
monasterijs predicaui, ⁊ eoꝝ ⁊ earum odium incur-
ri. Sciunt hoc abbatisse ⁊ earum prelati ⁊ murmu-
rant:sed non corrigunt:qꝛ indignationẽ eoꝝ ⁊ earũ
timent:immo (qđ est nefandius) specialem licentiaꝫ
hñt ab earum quibusdam prelatis propter rusticus
earum de hmõi deuotionibus:⁊ quedam eorum non
verecundantur inter alias:⁊ derelictam se tenet que
talem suum deuotum immo corruptoreꝫ non habet
Sciunt hoc seculares ⁊ coꝝ parentes:⁊ murmurant
⁊ scandalizantur ⁊ conqueruntur prelatis:⁊ parum
proficit:quia ignis carnalis vsq; ad consumptioneꝫ
deuorans. Job.xxj. accensus est. ⁊ non potest extin-
gui:quovsq; veniat ignis qui deuoret tales qui in tã
to ⁊ tam nefando ardent igne. ps.xx. Pones eos vt
clibanum ignis:qꝛ in ordinibus maxime mendican
tium multi prelati qui deberent alios corrigere: sunt
alijs subditis cum deuotionibus eoꝝ mortis occa-
sio ⁊ exemplum. xj.q.iij. precipue:⁊ extra de vo. ⁊ vo.
re.magne. Et adde hic quod no.ĩ.co.§. feminarum.
versi.lxvij.in.c.xlj. Totum quod dictum est de ista
pestifera deuotione quam habent religiosi cum san-
ctimonialibus:est contra mentem ⁊ verba canonuꝫ
xxvij.q.j.c.j.ibi Quanto magis vidue que dei reli-
giositatẽ mutauerunt:i crimine adulterij notabuntur
si deuotionem quam sponte non coacte deo obtule-
runt:libidinosa voluptate corruperint ⁊c. ⁊ in fi.ca.
Habentes damnationem:qꝛ primam fidem irritam
fecerunt. ⁊.c. viduas. in fi. ibi. Quia non solum qui fa
ciunt:sed etiam qui consentiunt facientibus:rei iudi
candi sunt. ⁊.c. nec aliqua:in princi.ibi. Et si incorru-
pta inuenta fuerit virgo ea parte qua mulier potest
esse poterit tñ ex alia parte.s. aia q̃ est pars corporis, fꝫ
Aug. corporis peccasse:eaque corrũpi potest: ⁊ tñ inspici
non potest. xxxij.q.v. magis timeamus. ⁊.c.seq. Cer-
te ipse concubitus non carne:sed complacentia ⁊ vo
luntate, ipse cõplexus, ipsa confabulatio:⁊ osculatio:
⁊.j. Quantum dedecoris ⁊ criminis confitentur.
⁊.j. Christus dñs ⁊ iudex noster quum virgineꝫ suã
dicatam sibi ⁊ sanctitati sue destinatam iacere cuꝫ al
tero cernit q̃ꝫ, idest quantuꝫ indignat̃ ei ⁊ irascit̃ ⁊c.
⁊.j. Aut si cum eisdem in vna domo ⁊ sub eodem te-
cto ⁊c. ⁊.c. nuptiarũ bonum. ibi. Etiam si non nu-
bat:nubere velle dãnabile est:⁊ ibi. Habentes quidẽ
damnationem:qm̃ primam fidem irritam fecerunt:
etsi non nubendo, tñ volendo. ⁊ ibi. Damnatur pro
positi fraus:damnatur fracta fides voti. ⁊.j. Ut vo-
luntas que a proposito cecidit appareat esse damnan
da. xviij.q.ij. peruenit:vbi prohibentur mulieres ad
monasteria accedere:⁊ monachos commatres facere.
⁊.§. non solum:cum c.seq. vbi prohibetur q̃ non ha-
bitent in vno monasterio monachi ⁊ monache:adul
terium enim intercipit cohabitatio si habeat aditũ
monachus ad monacham vel monacha ad mona-
chum secreto singulariter ad collocutionem. Nõ cu
bet monachus in mulierum monasterio:nec cuꝫ mo
nacha singulariter conuiuetur.j. Porro si contige-
rit ⁊ aliquam propinquam suaꝫ videre voluerit mo
nachus:in presentia abbatisse huic confabuletur per
modica ⁊ compendiosa verba:⁊ in breui ab ea disce-
dat. ⁊.c. i nullo. ⁊.c. monasteria. ⁊.c. in decima. ibi. Ea
tñ circa monachos cautela seruata:vt remoti ab earũ
familiaritate nec vsq; ad vestibulum habeant acces-
di familiare permissum. Sed neq; abbatem vel eum
qui preficitur extra eam que preest loqui virginibus
christi aliquid quod ad earum institutionem vel ad-
ministrationem pertinet licebit:nec cum ea sola que
preest frequenter eos loqui opꝫ, sed sub testimonio
duarum vel trium sororum:ita vt rara sit accessio ⁊ bre
uis omnino locutio. De prohibita ⁊ periculosa fami
liaritate mulierum. di. xxxij. hospitiolũ. ⁊.c. presbyter
xxxiij. dist. c. j. lxxxj. dist. clericus. ⁊.c. nolumus. cum
omnibus. c. vsq; ad fi. distinctionis:extra de cohabi.
cleri. ⁊ mu.c.j. ⁊.ij. ⁊ de vi. ⁊ hone. cle. monasteria. De

corruptione mentis sine corruptione corporis.xxxii.
q.v.magis.⁊.c.sicut.cum.ea.seq.vsq ad.§.quamuis.
Multa autem sunt que aggrauant peccatū inmun
circumstā ditie in religiosis, maxime in sacris ordinib9 con
tie grauio stitutis. Primum est voti fractio. q2 castitatem pro
ra faciens misit religiosus in professione.xxvii.dist.diaconus.⁊
tes religio ordinis susceptione.quam aufert deo quum fornica
sos scelera tur.que res irrecompensabilis est.q2 omnis pondera
tio non est digna anime continentis Eccl.xxvi.legit
⁊ no.extra de sta.mo.cum ad monasterium.§.fi. Est
etiam furtum. q2 contrectat rem alienam.s. seipsum
qui se deo totaliter dedit.⁊ uito dño.ex de elec.cū dū.
ij.§.predictis. Committit etiam sacrilegiū de se. q2
res oblata deo est ipse.xxiij.q.iiij.quid ergo. xxvii.q.
j.s.i cū dū. Item scandalum ⁊ derisio ppli.ex de pur.
ca.c.ij.ij.q.j.pbyter ⁊.c.si mala. Itē quāto sapiētior,
tāto magis peccat.xxxvii.di.§.fi.Et Greg.Ubi mai9
donū sciētie:trāsgressor maiori subiacet pene. Item
q2 est de familia dñi ad eius expēsas ⁊ vestes.xij.q.j.
clericus.xxj.di.cleros.in prin.ps.liiij.Si inimic9 me9
maledixisset mihi ⁊c.facit.xxij.di.si inimicus. Itez
q2 decipiunt populū de cuius eleemosynis viuunt:⁊
pro quibus tenent orare.sed quo orabūt in scelere
dño displicētes? Ad hoc.j.q.j. ipsi sacerdotes. iij. q.j.
nulli.iij.q.vij.in grauibus.Et Bern. Ue q ambulāt
in carne.⁊ placere nō possunt: ⁊ placare deū velle p
sumunt.Ro.viij.Et q2 si presbyteri sunt : adhuc of
fendunt amplius.xlix.di.sacerdotes.j.q.j.sacerdotes.
vū Ambi. Qui indigne christum sumit.idem est ac
si interficiat.Et super illud Heb.x. Filiuz dei concul
cauerit. Augu. Conculcat christum qui libere peccat
⁊ absq timore ⁊ qui eo indigne participat. Item
quia minister dei est qui debet esse mundior.ps.c.
Ambulās in via immaculata hic mihi ministrabat.
Et.j. Regū.ij. dicitur de Samuele q puer Samuel
ministrabat domino accinctus ephot lineo.i.mundi
tia castitatis. Augusti. Melius est spiritualia peni
tus omitti:q̄ indigne tractari vel tangi. In ecclesia
sticis beneficijs dominus non frequentiam mini
strorum : sed deuotionem probat animorum . extra
de eta.⁊ qua.cum sit.in fi.xxiij.distin.tales. Itez q2
angeli vocentur. Malachi.ij. xliij. distin. sit rector.
Immo maiorem dignitatem habent presbyteri q̄
angeli:qui non possunt christi corpus conficere: nec
habent ordinem talem. Nec angelis dicitur: Quo
rum remiseritis peccata ⁊c. Joan.vlti. Mat. xviij.
de peni.dist.j. quem penitet. Item quia vt deus no
ster in terra.ps.lxxxj. ⁊ Joan.x. Ego dixi dij estis.⁊
Matth.xvj.ibi. Uos autem quem me esse dicitis?
dicit interlinearis glos. Uos ab illis discreti non ho
mines sed dij. Unde in Exo.xxij.c. ⁊ extra de hereti.
cum ex iniuncto. Dijs non detrahes.glos.i. sacerdo
tibus.Et quale est hoc? quia ille viuat vt porcus qui
est vt deus. Item quia filius dei est singularius q̄
alij christiani. Narrat autem Moyses causam di
luuij Gen.vj.xxxv.q.j. cum igitur ⁊ ibi notatum ha
bes.ī.parte prima.c.xxxvj.litera.F. Quia filij dei.i.
de genere Seth qui successit Abel , filias hominum
qui descenderunt de Cayn acceperunt. Quantuz er
go credendum est deo displicere:q filij dei peculiares
scilicet religiosi cum filiabus hominum fornicant?
Item quia cetus religiosorum nobilior pars est spō
se christi.scilicet ecclesie. vnde per faciem intelligitur
Can.ij. Ostende mihi faciem tuam. Et ideo sponso
maxime displicet macula in facie sponse. Unde iu
dei in faciem christi spuerunt : vt contumelia ma
ior esset. Marc.xiiij. Job xxx. Esa.l. Sic chīo ma
gnam contumeliam faciunt:qui faciez sponse: q̄ que
abluenda faciem suam sputis Judeoꝝ opposuit ma
culant in se vel in alijs. Item committit apostasiam:
quia rumpit promissam castitatem:de quo Prouer.
vj. Homo apostata vir inutilis. quia quicquid facit
in claustro remanendo in immunditia non valet ei
ad meritum vite eterne. Quantum placeat diabolo
hoc peccatum in religiosis, patet per exemplum qd
supra dixi d sathana coronante aliuz demonem qui
monachum instigauerat fornicari. ibi eadem narrat.
cum versi.prece. Hoc etiam peccatuz in sanctimonia
libus non solum est fornicatio ⁊ religiosis:sed etiam
adulterium ⁊ incestus et stuprum contra nām pec
catum ⁊ sacrilegium: Adulterium quidem: quiz ibi
sit accessio ad sponsam christi Unde beata Agne di
xit. Ipsi sum desponsata cui angeli seruiunt ⁊c.Et si
seruanda est pactio hoibus:quanto magis deo.xxvij.
q.j.viduas ⁊.c.nec aliquando.Si superueniens ma
ritus sponsam suam iacentem cum altero videat: nō
ne indignatur ⁊ fremit:⁊ per zeli dolorem portat gla
dium in manu sua? Et chūs dñs ⁊ iudex noster quū
virginem suam dicatam sibi ⁊ sanctitati sue destina
tam iacere cum altero cernit:nōne indignatur ⁊ irasci
tur? ⁊c.⁊.j.ibi. Que christi adultera est.⁊.c.siquis epi
scopus.ibi. Quia sponsam christi corrupit ⁊.c.hec ve
ro.ibi. Nam si inter hoies solet bone fidei contract9
nulla rōne dissolui:quanto magis ista pollicitatio q̄
cum deo pepigit:solui sine vindicta non debet? ⁊.c.q̄
christo spiritualiter nubunt ⁊c.⁊ ibi . Que ante se im
mortali sponso coniunxerat.⁊.c.siqua monacharum
ibi.ad lapsum adulterij deducta fuerit.⁊.c.nuptiaruz
ibi. Ne ipse christus (quod sentire nefas est) adulte
rium faciat:cui viuente marito nubit. ⁊ ibi. Quum
christus eis videatur quasi secundus maritus: ⁊ ibi
Sed plane non dubitauerim dicere lapsus ⁊ ruinas
a castitate sanctiori que ponetur deo , adulterijs esse
peiores. In tali etiam adulterio est proditio: sicut di
cebat sanctus Joseph de vxore dñi sui tentante eum
ad peccatum. Gen.xxxix. Quō possum facere hoc ma
lum? Ita etiam est dilecta ista sponsa deo: q inclusit
eam zelans eam:extra de sta.regu. periculoso. lib. vj.
Unde ad hoc adulteriuz potest reduci. Prouer.vj.
Zelus ⁊ furor non parcet in die vindicte. Committi
tur etiam cum talibus incestus,q2 cuz sponsa patris
nostri que est nobis affinis.q.j.virginibus sacris.ibi.
Incestu.xxxv.q.ij.de incestis.c.nec eam.⁊.xxxvj. q.
j.§. cum erga. Christi incestus est consanguineorum
vel affinium abusus:⁊ etiam sanctimonialium. q in
cestus maior est adulterio.xxxvij.q.vij.adulterij. Ad
hoc potest etiam referri.j.ad Cor.v. Audit inter vos
fornicatio.⁊ talis fornicatio ⁊c.Et gen.penult. Ru
ben effusus est ⁊c. Committitur etiaz cuz talibus stu
prum quod committitur cum virgini. vt pie.§. cum
ergo.⁊ legitur ⁊ no.extra de adul.c.ij.in glos.stupruz.
Est etiam peccatum contra naturam.q2 peccant cuz
religiosis que mundo mortue sunt. xvj. quest.j . pla
cuit . Est etiam peccatum sacrilegij . quia religiosi ⁊
religiose sunt templa domino cōsecrata. xxvij. quest.
j.sciendum.xvij.q.iiij.§.sacrilegium.xij.q.ij.c.iij. Qd
prohibitum est in genere de familiaritate mulierum.
in.iij.occasionibus seq. prohibet in specie. Dicebat
frater Egidius laicus socius beati Francisci . Caro
nostra est sicut porcus : qui auidius currit in lutum
⁊ delectatur in luto esse.ij. Pet.ij. Sus lota in volu
tabro luti.de peni.dist.ij.sunt qui dicunt.Caro est sic

vt crebro qui super stercus se voluere delectatur. Josue .xj. Computruerunt iumenta in stercore suo. Grego. Iumenta in stercore putrescere, est hoies carnales in carne vitaꝫ finire. Caro est pugil diaboli. Esa.liiij. Ego creaui fabrum .i. diabolum sufflantem in igne .i. carnes prunas .s. tentationes. Dixit frater quidam patri Egidio. Quomodo possumꝰ vincere vitia carnis? Rñdit ei. Qui vult transferre saxa magna ⁊ magnas trabes: studet ea transferre ingenio magis ꝙ viribus. ⁊ in hoc facto est similiter procedendū. Omne vinum ledit castitatem. Est enim sicut speculū clarum: quod per halitum solum obscuratur. Impossibile est hominem venire in gratiam dei: dum in carnalibus delectatur q̄ sm̄ Paulū. Qui in carne ambulant: deo placere non possunt. Ro.viij. Volue igit ⁊ reuolue desuper ⁊ desubter hinc ⁊ inde. ⁊ non est aliud nisi pugnare contra carneꝫ: que vult te tradere nocte ⁊ dieꝙ qui vincit: omnes inimicos suos vincit, ⁊ venit in omne bonum. ad Rom.vij. Quis me liberabit de corpore mortis huius. xxxij. q.v. si paulus. Dicebat aūt: Ego inter oēs virtutes preeligerē castitatem sanctaꝫ? Dixit ei frater. Nonne maior virtus est charitas .j. Cor.xiij. Rñdit Egidius. Et quid est castius charitate? Et frequenter cantendo dicebat O sancta castitas: qualis es? Tu es talis ⁊ tanta qualem ⁊ quantam te fatui non cognoscunt: ⁊ sine qua nemo videbit deum. Hebre.ij. Que aūt sit differentia inter virginitatem: pudicitiam, ⁊ castitatem. no. xxxij. q.v. in summa. Est etiam religiosis ⁊ alijs alia occasio fornicandi .s. aspectus mulierum. Unde Gene.iij. Vidit mulier ꝙ bonum esset lignum ad vescendum: ⁊ pulchrum oculis aspectuꝙ delectabile ⁊c. vbi Grego. ⁊ dixi .s. Non debemus intueri quod non licet concupisci. Gene.xxxiiij. Quū vidisset Dinaꝫ ⁊c. ⁊ Gen.xxxix. Iniecit dn̄a oculos in Joseph. ⁊ .ij. Regum.xj. Vidit Dauid Bersabee ⁊c. Et de Juditħ legitur Judith.x. Statim captus est in suis oculis Holofernes. Eccle.xvj. dicitur de muliere. Laqueus est venatorꝫ. Et Prouerb.xxiij. Fouea profunda meretrix. Eccle.ix. ne respicies mulierem multiuolā. Et ibidem. ⁊ Job.xxxj. Virgineꝫ non conspicias ne forte scandalizeris in decore illius. Et ibidem Eccle.ix. Auerte faciem tuam a muliere compta: ⁊ ne circūspicias speciem alienam. Propter speciē mulieris multi perierunt. Et ibi. Speciem mulieris aliene multi admirari reprobi facti sunt. Thren.iij. Oculus meus depredatus est animam meam ⁊c. Plures differentias rerum ostendit visus ꝙ ceteri sensus: vide quod legitur ⁊ not. de conse. distin.iiij. venisti: in glo .i. quod audieris. ⁊ .iij. q.ix. testeam glo .i. aliquo. Unde ministrat materiam tentationis ⁊ quantuꝫ ad concupiscentiam carnis, ⁊ quantum ad concupiscentiam oculorꝫ, ⁊ quantuꝫ ad superbiam vite: que tria regnāt in hoc mundo .j. Jo.ij. Unde philosophus. Totius hominis est libertas oculos perdidisse. Unde super illud Mat.vij. Quid vides festucam ⁊c. glo. Oculꝰ qui post culpam in paradiso est reseratus: mores videt non vnde proficiat, sed vnde in deterius cadat. Job.xxxj. in princi. Pepigi fedus cum oculis meis: ne cogitarem quidem de virgine. Unde Grego. Ne minus caute respiceret. qđ post inuitus amaret. lingua aliquoties cessat loqui: sed oculi non cessant respicere. ij. Petr.ij. Oculos plenos habentes adulterio. Quod proprie locum habet in religiosis loquentibꝰ cum suis deuotis sanctimonialibus nō christi. Et nihil oculo nequius. Eccl.xxxj. Unde ⁊ legūtur quidā philosophi sibi oculos eruisse. Et Augu. de fide christiana. ⁊ est. xxxij. q.v. nec solo. Nec solo affectu ⁊ tactu: sed aspectu quoꝙ appetit ⁊ appetitur cōcupiscētia feminarū. Nec dicatis vos animos habere pudicos: si habeatis oculos impudicos. q: impudicꝰ oculus impudici cordis est nuncius. ⁊ quum se sibi inuicem etiam tacente lingua conspectu mutuo corda nūtiantur impudica: ⁊ sm̄ concupiscentiam carnis alterutro delectantur ardore: etiam intactis ab immūda violatione corporibus: fugit castitas ipsa de moribus. Ad idem. ⁊ .q. c. sicut. ⁊ .c. qui viderit. Alia occasio fornicationis religiosis ⁊ alijs est colloquium mulierum. ex eo ꝙ verba earum tete sunt. Prouer.vij. loquitur de muliere. Irretiuit euꝫ multis sermonibus. Et colloquium earum ignis est. Eccl.ix. Colloquiuꝫ enim illius quasi ignis exardescit. ⁊ gladio comparatur. Prouer.v. ibi. Labia meretricis. ⁊ .j. ⁊ acuta q̄si gladius biceps. Cantus etiaꝫ earum ⁊ chorizare cū eis periculosum est ⁊ incitamentum libidinis. Eccl.ix. Cum saltatrice ne sis assiduus. xxij. q.iiij. vnusquisꝙ Eccle.ij. Feci mihi cantores ⁊ cantatrices. Ubi dicit magister Hugo de sancto victore. O infelix: nūquid his delectationibus queres sapientiam quam querere proposuisti? Exiisse videbaris a vanitate: quomodo cantico reuersus es: nisi quia in circuitu cum impijs ambulasti: ⁊ in voluptate tua semita tua ⁊ captiuus factus es vanitatis. Esa.xiiij. Respondebunt tibi vlule. vbi dicit gl. Ulule sunt magnitudinis coruine: que rostro in palude fixo horrende strident. Tales sunt mulieres que in choreis clamorem horrendum emittunt: dum cantica ad immundiciam incitandam canunt. Quicquid in choreis fit: totum ad immundiciam irritat. Nam ⁊ tactus manuum reciprocus, ⁊ oculorum aspectus, ⁊ auditus immūdus, ⁊ odor carnalis, ⁊ saltus petulcꝰ laquei mortis sunt. ⁊ de talibus oritur idololatria. Exo.xxxij. Sedit populus manducare. ⁊ ibi. Surrexerūt ludere .i. choreizare. ⁊ ibi. Uitulum adorauerūt. Unde ⁊ dicitur ibi. Uocem cantantium ego audio. ⁊ sequitur. Et vidit vitulum ⁊ choros. ⁊ ibi. Corrumpuntur etiam boni mores per colloquia praua .j. ad Corin.xv. Alia occasio immundicie in eis ⁊ in alijs est tactus impudicus in se ⁊ in mulieribus ⁊ in masculis. Eccl.ix. Cuꝫ aliena muliere nō sedeas omnino: nec accumbas cū ea super cubitum. Et Eccl.xxj. Qui tenet illā: quasi qui apprehendit scorpionem. Et Eccle.vij. Uincula sunt manus eius. Prouer.vj. Nūquid potest homo ignem abscondere. Hiero. Qui tangit carnem mulieris: non euadet sine periculo anime sue. Ad hoc facit exempluꝫ Fundane ciuitatis episcopi Andree quod supra posui. Et de presbytero greco. ⁊ de sancto patre non tangente matrem. Eccl.xiij. Qui tetigerit piceꝫ: coinquinabitur ab ea. Unde legitur de quodā patre ꝙ quum percussisset in natibus diaboluꝫ apparentē sibi in forma mulieris: ꝙ ex tunc manus eius cōputruit intolerabiliter per tres annos. Tanta esse posset delectatio cum consensu in tactu: etiam in tactu manus mulieris vel iunioris: ꝙ ibi esset mortale peccatum. ita est periculosus sensus tactus. queꝫ frater Jacobus benedicti leoneꝫ vocabat. Unde non est tutū maxime iuuenibus religiosis tradere manus deosculandas mulieribus. maxime iuuenibus vel adolescētulis. nec tenere manus complicatas cum manibus eorum. quia totum corpus earum ⁊ eorum ignis est. cui debet dici a sapiente castissimo. Noli me tangere. sicut patet in exemplo supra posito de beato Lodoi-

Colloquꝫ muliebre.

Tactus impudicus.

co: qui matrem noluit deosculari. ad hoc.xxxij.dist. hospitiolum.vbi dicit Hiero. Si bonum est mulierez non tangere: ergo maluz est tangere.& .xxxij.q.v.nec solo. De tactib⁹ impudicis in se tetigi.s. in ista.ij.parte.in expositione threnorum. in.ij.c.in.§. plura ergo. ver.est autem.cum ver.se. Alia occasio est videre vel sentire alios pariter cõmisceri. quia ex hoc incitatur natura corrupta ad libidinem. Unde concilium toletanum. Proclinis est ad voluptatem & imitatrix natura vitiorum.xxx.q.iii.c.ij. Non expedit castis habitare cum coniugatis. Pro omnibus istis corruptionibus mentalibus & sensuuz dicebat sanctus Basili⁹. Mulierem non cognoui: & virgo non sum.quia vera pudicitia non soluz est in corpore: sed in animo potius & sensibus.xxxij.q.v.per prima.xvj.c.

De vitio ambitionis religiosoruz aliquorum & aliorum. Cap. 74.

Expediris preuaricationibus aliquorum religiosorum in tribus substantialibus que promittũt scilicet in paupertate, obedientia, & castitate. & hec plenissime pro eorum salute.ad alia eorum vitia etiã in quibus hodie participant cuz alijs huiusmodi hominibus accedamus. Unde & eorum aliud vitiosuz communiter est ambitio. Nam isto carnali tempore religiosi quidã magis sunt ambitiosi ad scientiã honores & gloriam huius mundi: q̃z alij seculares. Nã & per se & per amicos cõsanguineos suos intus & extra ordinẽ honores & studia (vt presuit) procurant: & precibus & encenijs & frequenter minis & terroribus & malitijs & cauillationibus. Nam & communiter ad nullum alium finem student multi ex eis (sicut experientia manifestat) nisi vt possint fratribus dominari: & in ordine & extra ordinem exaltari. Unde nec communiter vacãt studio diligenter: & cõiter parum sciunt. quia non diligunt scientiaz: que est donum spiritussancti. Esa.xj. propter eius finez debitũ. vt deuz melius cognoscant: & ei seruiant & proximo. sed vt ex ea potius apparenti q̃z existenti honores & exemptiones & diuitias consequantur. sicut oculate videm⁹. Magnitudo huius peccati ambitionis cognoscitur per penas pro eo inflictas. Chore enim cũ multis leuitis de maioribus igne diuino succẽsi sunt quia sacerdotium rapere voluerunt. Nume.xvj.vij. q.j.denique. Itez Dathan & Abiron quia inuiderunt Moysi de ducatu: terra absorbuit. sicut ibidem legitur.& ex̃ de elec.licet. Item Ozia rex lepra percussus est: quia sacerdotium occupare voluit.iiij. Reg.xv.& ij. Paral.xxvj.ij.q.vij.§. item cuz Balaam ver.sicut ergo. Et propter hoc committitur simonia. Omnis enim ambitiosus in simoniã tendit.ij. Machab.iiij. Ambiebat Iason frater Onie summum sacerdotiũ adito rege promittens argenti talenta trecenta octoginta &c. Istud fuit peccatum primum luciferi ambientis sedem equalem deo. Esa. xiiij.de pe.di.ij.principium.cum.§.prece. Ber. Quanti vsque hodie feda sequuntur vestigia? immo q̃z pauci euadunt quibus libido dominandi non dominetur quam sequuntur miseri? Nonne iste est mons in quem ascendit angelus: & factus est diabolus? Itẽ Berñ. Ambitio subtile malum.secretuz virus.pestis occulta. doli artifex mater hypocrisis.liuoris parens.vitiorum origo.criminum fomes.virtutum erugo.tinea sanctitatis.cordiũ occecatrix. ex remedijs morbos creans. Hoc peccatum dissuadet apostolus ad Hebre.v. Nec quisq̃z (inquit) sumit sibi honorem: sed qui vocatur a deo tanq̃z Aaron.viij.quest.j.in scripturis. extra de elect. qualiter. Sic vocatus Nicolaus.sic sanctus Ambrosius.sic sanctus Seuerus.lxj.dist.§. his omnibus.sic Matthias. Actuum.j.xxvj.quest.ij.non exemplo.sic Iosue Iosue.pri.viij.quest.pri. Moyses. Quoniam etiam quos canonica electio & concors vocat: deus vocare presumitur.viij.quest.pri.licet ergo.pri.quest. pri.ordinationes.cap.si quis neque. Sed hodie canonica electio facta est diabolica. Plures enim sunt in ecclesia qui eliguntur a diabolo: q̃z a deo. & qui non per gratiam dei: sed per gratiam hominuz electi sunt permittente deo pri.quest.pri.si quis neque.& .c.nullus itaque.viij.quest.pri.audacter. Unde non deberent tales prelati ponere in literis suis, gratia dei. sed gratia hominum & dei furoris electos. Osee.xiij. Dabo tibi regez in furore. Spiritus mendax ascendit in cor elatum & altum.iij. Regum.xxij.& dicit. Ascẽde in Ramoth galaad. Ramoth interpretatur excelsum signũ. & significat dignitatem. cuius appetitus est certũ signum reprobationis. quia secundum Gregor. quicunque desiderauerit primaturam in terra: inueniet confusionem in celo. Nec inter seruos christi computabitur: qui de primatu tractauerit.xl.dist. quicunque alias est sub c.multi. Galaad interpretatur transmigrantes testes. quia ibi fit transmigratio de bonitate in iniquitatem. Psal.x. Transmigra in montem sicut passer. quia honores potius de regunt secundũ Archid.q̃z mutant mores. sicut patet in Saule ante regnum humili, post superbo.pri. Regum.xv. Greg. Superbus toties ad culpã apostasie dilabitur: quoties preesse hominibus delectatur. Chry. O prelate: tanto igitur submittis caput oneri. Sed quem contigerit saluari de ijs qui principantur in tantis ruinis & tanta pigritia? video tamen currentes & sponte se proijcientes in pericula. Nume.xxv. Tolle cunctos principes populi: & suspende eos contra solem. vbi Greg. Hec si homines cogitarent: principatus non ambirent. sufficit enim pro peccatis proprijs argui & reddere rationem.quid necesse est pro peccatis populi ostentari contra solem? Fugit christus in montem quum vellent eum facere regem. Ioan.vj. Grego. Rex fieri noluit: ad crucis vero patibulum sponte venit. Oblatam gloriam culminis fugit. penam probrose mortis appetijt. vt membra eius discerent fauores mundi fugere: terrores minime timere. Contra ambitiosos.pri.quest.pri.principatus.& cap.nullus itaque. vbi de hoc. & quest.vj.cap.vlti. vbi de hoc: & quest.vij.sancimus.lxj.distinc.miramur. viij.quest. pri.in scripturis.& cap. qui episcopatum extra de prebend.quia intantum. extra de rescrip. quia per ambitiosum lib.vj.de elec.auaritie.in princip.lib.vj. & cap. quorundam.quod cap. expresse loquitur de ambitione religiosorum. Cito me de hoc vitio expediui: quia que hic de hoc scripsi & plura alia pertractaui supra in prima parte. §. cum vero ecclesia. ver.habet cupido glorie.in c.lxij. Itẽ in ista secunda parte in.ij.capit. Threnoruz.in.§. quomodo.versic. iuxta tropologiam. in capi.quinto.

Religiosoruz ambitio.

De quinq₃ nobis imitandis in formica. Cap. 75.

Accidia

Cciosum aliud vitium religiosorum nostri temporis propriū accidia est. que desinitur a Damasceno, afflictio siue tristitia aggrauans. Et hec est infirmitas religiosoꝝ quorūdā qui designati sunt in Helia. de quo dicitur. iii. Reg. xix. ꝙ quū fugeret a facie Jezabel: in deserto proiecit se ad vmbram iuniperi: & petiit anime sue vt moreretur tedio affectus. Secundum Joan. cass. in lib. de accidia. Accidia dicitur tedium vel anxietas cordis. Cōtra tales accidiosos sunt exempla de sole peragente continue cursum suum ab oriente in occidentem: qui remunerationem quasi sui laboris non expectat. Eccle. j. Oritur & occidit sol. Augu. Indecens est christiano si radius solis eum in lecto inueniat. Posset enim dicere sol si loqui posset: Amplius laboraui ꝙ̄ tu: & tamen iā surrexi. & tu adhuc dormis. De herbis crescentibus: que impedimentum habent caloris & frigoris. Mat. vj. considerate lilia &c. Item de formica. Prouerb. vj. Vade ad formicam o piger. Ubi quinq₃ notabilia & exemplaria sunt de ea. s. ꝙ a puro animali docetur homo. e. xxiii. q. iii. si habes. Secundum, ꝙ per multos cursus & discursus querit cibum suum. & homo est remissus in querēdo cibo aīe sue: & corporis etiā frequenter. cōtra quos ps. cxxv. Euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Ecc de. xj. Mane semina semen tuum: & vespere non cesset manus tua. Tertium, ꝙ non habet ducem quem sequatur: & qui puniat negligentiam eius. homo vero habet. vij. q. j. scilicet mo. Quartum est, ꝙ purum granum eligit. & homo spurcius. Prouerb. xvj. Os stultorum dissimile erit. Quintū, ꝙ formica adeo se onerat ꝙ minor videtur suo onere: & homo vix pro anima parū laborare potest. qui si vellet. multo plus posset facere ꝙ̄ credat. ad hoc. xlvii. di. oēs huius seculi. Item de ape cum tanta solicitudine aluearia fabricante. de conse. di. v. nunꝙ̄. Item labor agricolarum, mercatorum, artificum, militum, nautarū, qui tot labores pro corporibus perferunt. & tamen pro regno celesti vix modicū possumus laborare. prec. c. oēs. Aug. O si possemus excitare homines: & cum ipsis pariter excitari: vt tales essemus amatores vite permanentis: quales sunt homines vite fugientis. Quidam patrum videns meretricem ornatā: ait. Ignosce mihi omnipotēs deus: quia meretricis huius ornatus pro mūdo superauit totius vite mee industrie ornamenta. Abbas Pembo videns aliā meretricem in Alexandria: fleuit. & ait querentibus quare fleret. Due sunt cause. vna de perditione illius anime. alia, q: non habeo tale studiū placendi deo: quale habet ista vt placeat hominibus. Item exēpla sanctoꝝ. Dauid ait. ps. lxxxv. Pauper sum ego: & in laboribus a iuuentute mea. Prouer. vlti. Panem otiosa non comedit. Exemplum de christo Jo. iiij. Fatigatus ex itinere &c. Ber. Quandiu vixero: memor ero laborum quos christus sustinuit in predicando. fatigationum in discurrendo. Luce. viij. temptationum in ieiunando Mat. iiij. & Luc. iiij. vigiliarū in orando. Mat. xij. & xiiii. & Luc. vj. lachrymarum in compatiendo. Luc. xix. Recordabor etiā dolorum, conuiciorum, sputorum, colaphorum. Mat. xxvj. subsannationum, exprobrationum, clauorum, & similium. alioquin requiretur a me sanguis iustus qui effusus est super terram. Unde & dicebat ps. ix. Tu solus laborem & dolorē consideras. Job. v. Homo nascitur ad laborem. vbi Ber. Homo ad laborē natus si laborem refugit: nec facit ad quod nat⁹ est: ad quod venit in mundum: quid respondebit ei qui misit eum: qui instituit vt laboret? Contra non laborantes ps. lxxii. In labore hominū non sunt. vbi Bern. Sunt necesse est in labore demonum. qui in labore hominum non fuerunt. de pe. di. j. serpens. Requisitus Arsenius in quo confideret. respondit. in eo quod homines fugi: aliquādiu tacui: fleui: potissime in hoc gaudeo: quia manibus laboraui cū Paulo Ephe. iiij. de cons. di. v. nunꝙ̄. De nostra dña legit Luce j. abiit in montana cū festinatione Gen. xviij. Festinauit Abraā &c. Orig. Senex currit: Sara accelerat. puer festinat. nullus piger inuenitur in domo sapientis. Et christus zacheo. Luc. xix. Festinans descende. Hiero. super illud Ezechiel. xvj. Hec fuit iniquitas sodome &c. Semper inquit aliquid est faciendū: ne ager nostri pectoris manu cessante malarū cogitationum sentibus occupetur. Eccle. vii. Non oderis laboriosa opera. Rusticatio a deo data fuit quando Ade dixit Gen. iii. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. vel qñ positus fuit in paradisum vt operaretur. Gen. ii. Eccle. ix. Quodcunq₃ potest man⁹ tua instanter operare &c. ij. Thessa. iii. Si quis non vult operari: non manducet. ij. ad Timo. iiij. In oībus labora. Galat. vj. Bonum facientes non deficiamus. Apoc. iij. Utinā esses frigidus aut calidus. sed quia tepid⁹ es &c. vbi dicit interlinearis gl. ꝙ maior spes est de frigidis ꝙ̄ de tepidis: quia tepidi quādā fiduciā & securitatē accipiunt de eo ꝙ aliquid boni agūt & ideo se non corrigunt sicut in religiosis apparet: q cōiter postꝙ̄ sunt tepefacti: sunt incorrigibiles. quia tenent se & reputant. Sed tales euomunt ab ore dei: qñ in deteriora precipitantur: vel impenitentes moriuntur. De hoc per Joan. cassi. coll. iiij. Danielis de hoc. j. e. §. ver. contra illā. De hac tepiditate dic. t Hiero. Sola est que solet deo vomitum prouocare. Luc. xiij. de ficulnea nō reddente fructum dicitur. Succide illam. Mat. xxv. Tollite ab eo. s. pigro talētū &c. Mat. iij. & vij. Luc. iij. Omnis arbor que non facit fructum: succidetur & in ignem mittetur. extra de dec. quāuis. Rabanus. Si sterilitas in ignē mittetur rapacitas quid meretur? Job. xl. Circundant eum salices de torrente. i. infructuosi faciunt vmbrā diabolo: sub qua requiescit. Jud. j. de Adonibezech qui amputauit. lxx. regibus manuum & pedum summitates. Adonibezech qui dicitur dñs nutis vel dñs fulgurans: vel dñs egestatis vel vani conté ptus. est diabolus qui amputat hominibus (q se deberét regere) summitates pedum & manuum: vt laborare non possint. In domum vacantem intrat diabolus cum septē spiritibus nequioribus se. Mat. xij. Luc. xj. Job. xxvj. Qui extendit aquilonem s. diabolum super vacuum. i. cor otiosum vacuū bono. & dormit in secreto thalami id est hominis otiosi vani & infructuosi Job. xl. Prouer. xx. Propter frig⁹ piger arare noluit. mendicabit ergo estate: & non dabitur ei. & Prouer. x. Egestatē operata est manus remissa &c. Et. xxviij. Qui operatur terram suam: saturabit panibus. Qui sectatur otiū: replebit egestate. & xxiiij. Usq₃quo piger dormis? vsq₃quo de somno consurges? Parum inquam dormies. modicum dormitabis paulisper manus cōseres vt quiescas & veniet

In formica quid cōsiderãdū.

tibi quasi cursor egestas tua. & mendicitas quasi vir
armatus. Et loquitur de egestate & mendicitate perpe
tua gehennali. in qua tales acidiosi famem patientur
vt canes secundum Dauid. ps. lviii. Job. xviij. Attenuetur fa
me robur eius: & inedia inuadat costas eius. Prouer.
xxiiij. Per agrum hominis pigri transiui: & ecce
totum repleuerant vitice. tentationes scilicet carna
les pungentes. Eccl. x. In pigritiis humiliabitur con
tignatio. contignatio est lignorum coniunctio que fit
in inferiori parte tecti. quam piger ex pigritia permit
tit humiliari & destrui. Hoc est proprium pigri: non
subuenire periculis in tempore opportuno. Eccle. xxij.
In lapide luteo lapidatus est piger. & omnes loquen
tur super aspernationem illius. De stercore boum la
pidatus est piger. & omnis qui tetigerit eum: excutiet
manus. Desideria occidunt pigrum. Prouerb. xxi.
quia acidiosus affligitur spirituali paralysi: designatus
per puerum paralyticum iacentem in domo centu
rionis. qui male torquetur: quia quiescendo torquere
tur. sed qui torquetur laborando: bene torquetur. quia
vtiliter. Mat. viii. Gen. iij. Maledicta terra in ope
re tuo. in laboribus comedes ex ea cunctis diebus
vite tue. spinas & tribulos germinabit tibi. Bernar.
Hec est maledictio Ade: vt in terra laboris nostri &
in agro cordis & corporis nostri noxia & inutilia gra
tuito passimque proueniant. vtilia vero & necessaria
cum labore. Si spiritus remissus fuerit: caroque aduer
sus spiritum concupiscit: quotidie aliquid super ipsum
apponit. Prouer. xij. Manus remissa tributis seruiet
manus fortium dominabitur. Ibidem. Qui opera
tur terram suam: satiabitur panibus: qui autem secta
tur otium stultissimus est. Cant. ij. Tempus putatio
nis aduenit. Bern. Quis ita ad vnguem omnia a se
superflua resecauit: vt nihil se habere putet putatio
ne dignum? Credite mihi & putata repullulant: & ef
fugata redeunt: & reaccenduntur extincta: & excitan
tur sopita. Parum est ergo semel putasse. sepe putan
dum est. imo si fieri posset, semper quia semper quod
putari oporteat: si non dissimulas: inuenis. Quan
tumlibet in corpore manens profeceris erras: si vi
tia credes emortua & non magis oppressa. Velis no
lis inter fines tuos habitat Jebuseus. id est concul
catio. xj. q. iij. nolite. Judi. j. Subiugari potest: sed non
exterminari. Unde in tanto discrimine consilium est:
obseruare diligenter: & mox vt renascentium vitiorum
capita apparebunt: prompta seueritate abscindere.
quod sine ingenti labore non fit. Mat. xxv. dicitur
de pigro. Tollite ab eo talentum. Luc. xix. Auferte ab
illo scilicet pigro misericordiam &c. Jo. xiiij. Qui non di
ligit me &c. Greg. Nunquam est amor dei otiosus. ope
ratur enim magna si est. si autem operari renuit: amor
non est. Acidia nedum priuat gratia: sed & fructu. s.
gloria. Bern. Citius me priuares amara morte vita:
quam fructu gratie. nam vita sine fructu mors. Deinde
duplex malum paratur ligno infructuoso securis &
ignis. Mat. iij. & Luc. iij. Regnum celorum vim patitur
Mat. xj. vbi glos. Grandis violentia est in terra na
sci. & celum rapere & habere per virtutem. quod per
naturam non possumus. Gregorius. Nemo in hoc
vite itinere torpeat: ne in patria locum perdat. Idem.
Justus ne celestia perdat, cauet: & ne inanis ab ope
re dies eat. Acidiosus tempus perdit quod preciosum
est. Bern. Non parum estimes tempus quod in fa
ctis vel dictis otiosis expenditur. volat enim verbum
irreuocabile. volat tempus irremediabile. nec auer
tit insipiens quid amittat. Idem. Nihil preciosius
tempore. sed heu nihil vilius hodie reputatur. Idem.
Tempus tibi impensum requiretur qualiter sit ex
pensum. & sicut capillus non perit de capite: ita nec
momentum peribit de tempore. ps. lxxiiij. Quum ac
cepero tempus: ego iustitias iudicabo &c. Thre. pri.
Uocauit aduersum me tempus. Joan. cass. in. x. lib. de aci
dia. ait. Acidia affinis est tristitie ac solitariis magis
experta infestior hostis ac frequens: maxime circa
horam nonam monachum inquietans. vt quedam
febris ingruens tempore prestituto ardentissimos
estus accessionum suarum solitis ac statutis horis ani
me inferens egrotanti. Et denique nonnulli senum hunc
esse pronunciant meridianum demonem. ps. xc. A de
monio meridiano. qui quum miserabilem obsederit
mentem: horrorem loci, celle fastidium, fratrum quoque
qui cum eo vel eminus commorantur tanquam negli
gentium ac minus spiritualium aspernationem gi
gnit atque contemptum. Ad omne quoque opus facit
desidem atque inertem. Non enim in cellula residere
non operam sinit impendere lectioni. nihilque se pro
ficere sine tempore in ea commorans crebrius inge
miscit. nec habere se fructum aliquem spiritualem do
nec fuerit illi consortio copulatus queritur atque suspi
rat. & ab omni se dolet spirituali questu inanem in lo
co vacuumque consistere: vtpote qui quum posset alios
regere: nullum edificat. abscitita longeque posita mo
nasteria loca etiam illa magis ad profectum vtilia de
scribit consortia quoque fratrum ibi suauia & plena con
solatione spirituali. depingit econtrario vniuersa que
habentur pre manibus aspera. & non solum edifica
tionem nullam esse in fratribus qui morantur in lo
co: sed nec ipsum quidem victum corporis absque in
genti labore conqueri postremo non posse in eo loco
durantem deinde lassitudine in corporis cibique esu
riem quinta sextaque hora tantam suscitat: vt velut lon
go itinere grauissimoque labore confectus sibimet las
susque videatur. Tum preterea huc illuc anxius circum
spectat. & fratrem sibi quempiam aduenire suspirat.
sepiusque ingreditur & egreditur cellam. ac solem velut
ad occasum tardius properantem crebrius intuetur.
Et ita quadam irrationabili mentis confusione ve
lut tetra repletur caligine. omnique actu spirituali red
ditur otiosus ac vacuus. vt nulla re alia tante oppu
gnationis remedium quam visitatione fratris cuiuspiam
seu somni solius beneficio posse existimet inueniri.
deinde honestas idem morbus ac necessarias sugge
rit salutationes fratribus exhibendas visitationes
infirmorum vel eminus vel longius positorum pere
grinationes etiam sanctorum suggerit. & ibi multas
indulgentias obtineri. Quedam etiam pia suggerit
officia. s. parentes debere inquiri: & ad salutandum
eos crebrius properari. De hoc vitio Dauid. ps.
cxviij. Dormitauit anima mea pre tedio. i. pre acidia
proprie salutis. Non corpus dixit sed animam dor
mitasse. vere enim ab omni contemplatione virtutum
& intuitu spiritualium sensuum dormitat anima mea: que
perturbationis huius telo fuerit sauciata. Contra
hunc morbum Apostolus ad Thess. in. j. epistola. iiij. c.
Rogamus autem vos fratres vt abundetis magis:
& operam detis vt quieti sitis: & vt vestrum negocium
agatis: & operemini manibus vestris sicut precipimus
vobis: & vt honeste ambuletis ad eos qui foris sunt:
& nullius aliquid desideretis. Que verba contra aci
diosos exponit vtiliter Jo. cass. in predicto vitio de
acidia & predicto loco. & posui latius supra in hac par
te in. §. ex quo sponsa. ver. Item idem in. x. lib. in. c. j.

Hec est autem apud Egyptum ab antiquis patrib⁹ sancita sententia operantem monachū demone vno pulsari: otiosum vero innumeris spiritibus infestari. Nilus acidia est lassitudo anime qui tentationibus fortiter nō resistit. Quod enim est esca in corpore sano. hoc tentatio infortissima anima. Nubes sine aq̄ ventus prosequitur. ⁊ mens patientiam non habēs a spiritu acidie dissipatur. Spirit⁹ acidie expellit monachum de loco suo. qui autem habet tolerantiam: cum silentio degit. Semper infirmorum visitationē immittit acidia. patiens autē contentus est proposito suo. Acidiosus monachus in ministerio velox mandatum reputat satisfactionem suam. Circuitor monachus quasi frigore in solitudine modicum nō quievit. ⁊ rursus fertur. ⁊ non faciet fructuz virtutis. Oculus monachi otiosi semper attendit ad ostium. ⁊ mens eius adventum visitantium meditat. Stridor: ēm ianua dedit: ⁊ ille protinus exiliuit. vocez audiuit ⁊ per fenestram aspexit. Acidiosus lectitans se pius oscitatur: ⁊ in somnum demergitur facile confricat aciem: ⁊ manus extendit. ⁊ oculos avertens a codice, parietem intuetur. ⁊ rursum rediens incipit paululum legere. ⁊ aperiens vltimam partem libri verboruz curiosus existit ⁊ numerat quaterniones: supputat versus. postremo complicans librum capiti suo supponit. Ordina tibimetipsi in omni tempore mensuram: ⁊ nec primum abscedas: donec consumaveris illud. ⁊ ora iugiter profunde ac fortiter. ⁊ spiritus acidie effugabitur abs te. Climacus in gradu. xiiij. de acidia. Acidia est anime remissio, ⁊ resolutio mentis, pusillanimitas excitationis, odium professionis, mundanorum beatificatrix, dei quasi inuisceros ⁊ sine benignitate detractrix, in psalmodia infirmans, in oratione ferrea, in operatione manuum importune pigra, in obedientia improba. Medicus mane visitat infirmantes. ⁊ acidia exercitatores circa medium diem. In oratione stantibus necessaria negocia reducit ad memoriam. non presente psalmodia acidia non apparet. ⁊ finito canone aperti sunt oculi. In tempore acidie apparent violēti: qui inde sibi inferunt ⁊ rapiunt celum. Mat. xi. Nihil enim aliud ita sicut acidia coronas consiliat. In vitis patrum legitur ꝙ quodam tempore abbas Antonius dum resideret in eremo: spiritu tentatus acidie, cogitationibusq̄ diversis implicatus, dicebat ad dn̄m. Dn̄e saluari desidero: sed cogitationes varie non permittunt. Et post paululum surgens quēdam sibi similem suspicit torquentem funiculum ⁊ surgentem ⁊ orantez. Erat enim angelus ad emendationē Antonij destinatus. a quo sermonem audiuit. Et tu ita faciens Antoni saluaberis. Item quidam frater requisiuit Achillam dicens. Nulla opera facio monachi: sed in negligentia cōstitutus comedo, bibo, dormio. Cui senex dixit. Curre ⁊ sede in cella tua. ⁊ quod potes fac sine perturbatione animi. ⁊ confide in deum: quoniam qui sedet in cella propter deum invenitur in loco vbi est sanctus Antonius. Tentato fratri de acidia volenti de cella recedere ⁊ infirmos visitare quia non poterat ieiunare: ait Arsenius. Vade manduca ⁊ bibe ⁊ dormi: ⁊ ne opereris. tātummodo pedem tuum extra cellā non efferas. continentia enim celle monachum ad ordinem solet bonorum vite deducere. Alter requisiuit abbatem Achillam dicens. Cur sedens in cellam meam patior acidiam? cui senex. Quia necdum vidisti requiem quaz speramus: neq̄ tormenta que timemus. si enim ea diligenter inspiceres: etiam si vermibus esset plena cella tua vsq̄ ad collum: tu tamē in ipsis iacens permaneres sine acidia. Dixit quidam senex. Ideo non proficimus: quia mensuras proprias ignoramus. nec habemus patientiam in opere quod incipimus: sed sine labore volum⁹ adipisci virtutem de loco in locū. acidia turbante transimus sperantes quia inveniemus locuz vbi non est diabolus. Serapion in collatio. de. viij. vitijs. Acidie genera sunt duo. Unum qd̄ ad somnum precipitat estuantes. Aliud quod cellaz deserere ac fugere coarctat. Circa acidiaz religiosorum multiplex malum invenitur: Unum est ꝙ quū ipsi sint quasi continue in colloquio cum deo: tamē oculos cordis non aperiunt: nec vidēnt: nec audiūt quid deus eis loquitur: vel ipsi deo. Greg. Quū oramus: cum deo loquimur. Quum vero legimus: loquitur nobis deus. Item aliud ꝙ non proficiunt in iis que religionis sunt. immo quanto diutius in religione sunt: tāto magis dissoluti sunt. quod valde miserabile ⁊ verecundum est. sicut in scholis esse ⁊ non addiscere. xij. q. ij. socrates. sub cap. gloria. Itez aliud quuz sint in statu in quo non solum currere sed ⁊ volare deberent: sicut viri contemplativi. de quib⁹ Esa. lx. Qui sunt isti qui vt nubes volant? Pigri tamen ⁊ tardi inveniuntur: etiam illi qui strenui erant in seculo. Unde super illud. ps. xviij. Exultauit vt gigas ad currendam viam, scilicet christus. Bern. Currentem non apprehendit: quia ⁊ ipse pariter non cucurrit. Item aliud ꝙ in loco vbi maior est conflictus securi ⁊ somnolenti efficiunt. In maiori cōflictu sunt claustrales q̄ alij. ⁊ plus gaudet diabolus qn̄ claustralis tangit mulierem mala intentione: q̄ de adulterio hominis secularis. c. xl. dist. homo. vide qd̄ no. xxvij. q. ij. iuncta. ⁊ quod legitur ⁊ no. xxxij. q. v. qui viderit. Unde non deberent claustrales esse securi. sz cum timore ⁊ tremore salutem suam operari. In eis enim dicit Apostolus ad Ephe. vj. Non est nobis colluctatio. s. religiosis, adversus carnem ⁊ sanguinē subaudi tantū. sed adversus principes ⁊ potestates adversus mundi rectores tenebrarum harum ⁊c. Item aliud ꝙ volunt esse otiosi vbi nō est loc⁹ otij. s. in agone ⁊ cursu. j. ad Corin. ix. Species acidie. xvj. Acidie
sunt: tepiditas, mollities, somnolentia, otiositas, dilatio, tarditas, negligentia, imperseverantia, remissio, dissolutio, penuria, ignavia, indevotio, tristitia, tedium vite, desperatio. Tepiditas est parvus amor boni. que videtur esse radix i peccato acidie: ⁊ origo ceterorum que enumerata sunt. Inde accidit ꝙ homo fortis ⁊ sapiens non facit decimam partez penitentie quaz facit vna vetula pauper simplex. hoc est propter parvum desiderium boni. Bern. Ideo multa non possumus: quia multa nolumus. Itez ibidē. Si incipis: incipe perfecte. Si in profectu es: hoc ipsum iam perfecte age. si perfectionis aliquid attigisti: ipsum in temetipso metire. Si vero quis desiderat: desideriuz deus adimplet. ps. xx. Desideriū anime eius tribuisti ei dn̄e. Quis hodie dicit cum ps. xxxvij. Dn̄e ante te omne desiderium meum. Et iterum. xlij. Sicut desiderat ceruus ad fontes aquaruz. Contra istam tepiditatem dictum est Apoca. iij. Utinam esses calidus aut frigidus. aut religiosus spiritualis, aut frigidus secularis. sed q: tepidus es: tepefactus religiosus a feruore cum quo mundum dimisisti. incipiam te euomere ex ore meo. q: peior est ⁊ fastidibilior cibus tepefactus q̄ frigidus vel calidus. sic peior religiosus tepefactus ⁊ relapsatus q̄ secula.

Acidie species multe.

Tepiditas.

ris.c.xlvij.di.quantumlibet.xij.q.j. scimus.de pe.dis.
ij.pennata.de hoc late in coll. Danielis que est quar
ta in libro collationum. Sequitur de mollitie. que *Mollities.*
est impatientia rei dure. Unde Prouerb.xviij. Qui
mollis est ⁊ dissolutus in opere suo: frater est sua ope
ra dissipantis. Mollis est qui cedit duris: ⁊ tribula
tionibus succũbit: ⁊ ab opere desistit. Talis sua ope
ra dissipat. Ad quam miseriam veniant molles ostẽ
ditur Deutero.xxviij. Tenera mulier ⁊ delicata que
super terram ingredi nõ valebat: nec pedis vestigiũ
figere propter mollitiem ⁊ teneritudinem nimiam:
inuidebit viro suo ⁊c. Summum remedium contra
mollitiẽ est ignis spiritussancti qui lutea consolidat.
⁊ assuetudo durorũ. Bern. Rusticus duros hʒ ner-
uos fortes lacertos.exercitatio fecit.sed torpore mol
lescit. Sequitur de somnolentia. de qua Prouerb.
xix. Pigredo immittit soporem. Quod potest intel *Somnolentia.*
ligi de sopore contemplationis in illis qui nomine
orationis palliant suam pigritiam: nolẽtes aliquid
operari. sicut dicunt ⁊ faciunt Begardi de Aleman
nia. ⁊ alij de Lombardia qui vocantur Apostoli. de
quorum numero quum quidam venisset ad abba-
tem Siluanum: ⁊ reprehendisset quia fratres mani
bus laborabant. senex fecit eum includi in quadam
cella ⁊ dari ei codicem ad legendum. Hora solita co
mederunt fratres: ⁊ non vocauerunt illum. Quũqʒ
transisset hora: respiciebat ille vtrũ vocaretur ad ci
bum. ⁊ interrogauit senem, vtrum fratres comedis-
sent: ⁊ quare non vocauerant eũ. Cui senex. Tu ho
mo spiritualis es: ⁊ non habes necesse hanc escã car
nalẽ. nos autem carnales comedimus: ⁊ ideo opera
mur. ⁊ quum audisset: incepit penitere. Cui abbas.
Ergo necessaria est Marthe Marie. Luc.x. extra
de renun.nisi.§.pen. Idem no.ã.§. ex quo sponsa. ℣.
alius frater.in.cap.ij. De somno corporis. Prouer.
xxiiij. Usqʒquo piger dormis? Bern. Caue serue dei
inquantum potes: ne sit somnus non quies lassi, sed
sepultura corporis suffocati. Eccl.xxij. Cum dormiẽ
te loquitur qui enarrat stulto sapientiam. ⁊ in fine ora
tionis dicit. Quis est hic? Si stultus non habuisset
voluntatem dormiendi per duos dies: tamen tẽpo-
re lectionis vel sermonis dormiret. quod immissio-
ne demonis fit. vt in vitis patrũ legitur de Mache
to. qui a domino hanc gratiam impetrauit: vt quot-
quot diebus ac noctibus spiritualis collatio ageretur:
nunqʒ dormiret. Siquis vero detractionis verbum
seu otiosum tentasset in fratre: in somnum protinus
concidebat. vt narrat Jo.cassi.in.v.lib.de gastrimar
gia. De hoc somno venit multiplex malũ. Judi.iiij.
⁊ de Sysara qui dormiens occisus est. ⁊ eodem.xvj.
de Samsone qui obdormiuit inter genua Dalile: ⁊
excoculatus est. Itẽ in libro Judith que occidit ho
lofernem dormientẽ Judith.xiij. Et Isboseth dor
miendo decapitatus est.ij.Regũ.iiij. Ad hoc vt de-
bito modo dormias necessarius est labor discretus.
Eccle.v. Dulcis est somnus operanti siue parum si-
ue multum comedat. Et sobrius cibus ⁊ potus est
custodia sensuum tuorum. Bern. Sobrium cibum,
sobrium sensum, sobrius sequitur somnus. Est autẽ
alter somnus dulcis contemplantium. De quo Hie
re.xxxj. Somnus meus dulcis mihi. Tales sponsus
prohibet excitari. Can.iij. Adiuro vos filie hierusa-
lem. ⁊.j. Ne suscitetis neqʒ euigilare faciatis dilectã:
donec ipsa velit. De hoc etiam somno Gene.ij. Im-
misit ergo dñs deus soporem in Adam: quũm ob-
dormiuisset. Unde super Cañ. Bern. Iste sopor ra-
ptus fuit de pe.di.ij.§.romanos.℣.adam. Unde di-
cit ibi. Mihi videtur incommutabilis veritatis in-
tuitum ⁊ abyssum diuine sapiẽtie corporis excedẽs
sensibus obdormisse quod ex verbis eius conijci po
test: dum tanqʒ ebrius de cella vinaria veniẽs ⁊ eru
ctans magnum pietatis sacramentum quod tanto
post in christo ⁊ ecclesia apostolus commendauit.ad
Ephe.v. Hoc nunc (inquit) os ex ossibus meis ⁊c.
xxxv.q.x.fraternitatis.extra de biga.debitum. De *Otium.*
otio. Prouer.xij. Qui sectatur otium: stultissim⁹ est.
Stultus quidem quia futuram vitaʒ non preuidet:
⁊ presentem negligit. Stultior quia hostibus ⁊ de-
monibus se exponit. Stultissimus quia hostes suos
nutrit quia otio vitia nutriuntur ⁊ impinguantur: si-
cut solent in otio impinguari. De primo, Ecclesi.ix.
Melior est canis viuus leone mortuo. Leo mortu⁹
est aliquis magnus otiosus: cui preualet canis viu⁹
id est aliquis viuus strenuus ⁊ operans. Nec soluʒ
mortuus est otiosus: sed bis mortuus quia in corpo
re ⁊ in anima. Unde in canonica Jude.i.c. Arbores
autũnales infructuose bis mortue. De secũdo Thre
no.iij. Tetendit arcum suum ⁊ posuit me sicut signũ
ad sagittam. Otiosus enim est quasi signuʒ ad sagit
tam. quia potest vndiqʒ a demonibus sagittari. Est
eniʒ velut castrũ sine muro. Unde Ezechie.xxxviij.
Ascendam ad terram absqʒ muro. verbuʒ est diabo-
li. Ueniam (inquit) ad quiescentes habitantesque
secure. Homo bene occupatus, est velut castruʒ clau-
sum Augu. Non facile capitur a tentatione: qui bo-
no vacat exercitio. Otiosus non tantum vni hosti:
sed pluribus exposit⁹ est. vt dixi supra de acidia. De
tertio, Bern. Omnium tentationum ⁊ cogitationũ
malarum ⁊ inutilium sentina est otiuʒ: quia omnes
sordes luxurie verbositatis ⁊ nugaruʒ necnon ⁊ cu-
riositatis ⁊ superbie recipit. De luxuria exemplũ in
Dauid. qui postqʒ fuit in pace ab hostibus: cũ Ber
sabee adulterauit.ij.Regum.xj.de pe.di.ij.§.opponi
tur.ver.nunquid Dauid. Et de Salomone fornicã
te ⁊ idololatrante in otio.iij.Reg.xj.xxxij.q.iiij. Sa-
lomon. De verbositate ⁊ curiositate.j.ad Timo.v.
Adolescentiores viduas deuita ⁊c. De nugis. Ber.
Otiositas mater nugarum: nouerca virtutum. ⁊ qꝛ *Otiositas.*
otiosus locum facit diabolo in se: ideo omni loco est
indignus preterqʒ inferno. In celo eniʒ non recipie
tur. celum enim merces tm̃ erit operariorum. Mat.
xx. Uoca operarios ⁊ redde illis mercedem. Nec in
paradiso terrestri. Gen.ij. Tulit ergo deus hominẽ:
⁊ posuit eum in paradiso voluptatis: vt operaretur
⁊ custodiret illum. In purgatorio non. Unde in ps.
lxxij. In labore hominum non sunt ⁊c. Et ideo non
cum hominibus flagellabuntur in purgatorio sed
cum demonibus in inferno. Multam malitiam do
cuit otiositas. Eccle.xxxiij. Frater Egidius socius
beati Francisci dicebat qꝫ ociosus amittit hunc mũ
dum ⁊ aliũ: non fructificando sibi nec alijs. Im-
possibile est virtutes acquiri sine solicitudine ⁊ labo
re. Inuenis qui laborem recusat: regnum celorum
recusat. Si solicitudo non prodest: negligentia non
nocet.ij.q.v.quanto.extra de postu.prel.c.j.§. nos er-
go Quia sicut bonum non prodest: malum non no-
cet. Sicut otiositas mala est via ad infernuʒ. ita otio
sitas ⁊ quies sancta est via ad celuʒ. De quo otio san
ctus Aug. Otium sanctum querit charitas verita-
tis .i. contemplationis. Negotium iustum suscipit
necessitas charitatis. viij.q.j.qui episcopatum. Itẽ
Egidius. Homo petit a deo bonum sine mensura ⁊

sine

sine fine: et vult ei seruire cum mensura et cum fine.
Qui ergo vult sine mensura et sine modo amari et re
munerari: debet sine modo amare et sine mēsura ser
uire et sine modo. Qui exstructat corpus suum amo
re altissimi de bono quod facit a celo inferiꝰ premiuꝫ
non requirit aliquod. Ego possez dicere veraciter ꝙ
qui (quod est leue) alleuiat sibi iugum dñi et laborē:
aggrauat sibi illud Mat.xj. et qui id aggrauat: sibi
alleuiat. Utinam facerent hoīes illud Mat.xj. etiaꝫ
quod melius esset corpori in hoc mundo. corpus aūt
sentit de bonis anime. Multum debet homo esse so
licitus ad custodiendum sibi gratiam datam a deo:
et cum ea fideliter laborare. ij. Cor. vi. qꝛ sepe amittit
fructus pro folijs. et grana pro paleis. Quibusdam
auteꝫ dat fructus: et frondes facit ei caras. quibusdā
dat vtrunqꝫ. Maius reputo bona data a deo cōser
nare: ꝙ acquirere. Qui nouit acquirere, sed nescit re
ponere: nunquam ditabitur. Homo pp negligentiaꝫ
suam perdit perfectioneꝫ suam. Siquis esset pauper
rimus: et diceret ei aliquis, accommodo tibi hanc rē
vt per tres dies exstructes eaꝫ: et per hoc habebis the
saurum infinitum. nonne iste studeret exstructare soli
cite illaꝫ? Res mutuata nobis a deo est caro nostra.
et quasi tres dies sunt totum tempus vite nostre. Si
vis ergo frui: stude lucrari. si. n. non laboraueris: non
quiesces. Si omnes agri et vinee huius mūdi essent
vnius hominis qui non coleret: quem fructum per
ciperet inde? Alius autem habens paruaꝫ quantita
tem agrorum et vinearum: et bene colens: percipit in
de fructus pro se et pro alijs. Uerbum ironicum est.
Ad spem vicini tui non ponas ollam ad ignem. Nō
est homo beatus si bonam habet voluntateꝫ: nisi bo
nis operibus studeat eam sequi. qꝛ ad hoc deus dat
gratiam suam homini: vt sequatur eaꝫ. Paulꝰ. Gra
tia dei sum id quod suꝫ. et gratia in me vacua nō fuit
Dilatio. j. Cor. xv. hucusqꝫ frater Egidius. Sequitur de alia
specie acidie, que est dilatio. que multuꝫ nocet: qꝛ no
cuit semper differre paratis. qꝛ qui non est hodie cras
minus aptus erit. De dilatione conuersionis. Eccl.
v. Non tardes conuerti ad dñm. Sopho. j. Uoꝫ can
tantis in fenestra coruus in superliminari. Aug. Dif
ferebam de die in diem viuere in te: et non differebaꝫ
mori in memetipso. Item Aug. Ipsa res est que mul
tos occidit: quum dicunt cras cras: et subito clauditur
ostium et remanēt foris cum voce coruina: qꝛ nō ha
bent gemitum columbinum. Cras cras vox corui
est. Eccl. xxxij. Hora surgendi nō te tricos id est alijs
curis implices. Ber. Ab ore putei gehenne eripiar: et
inducias petam: et cunctabor exire? Abscondi igneꝫ
in sinu meo: et exusto iam latere, iam nudatis viscerι
bus, iam sanguine defluente, diu mihi deliberanduꝫ
est: an expergiscar, an excutiam: an abijciam illum.
Contra talem malam dilationeꝫ ad remanendū in
pcō de pe. di. iij. ille rex. Ille rex tantus et potens nec
exiguo quidem momento manere penes se delicti
passus est cōscientiaꝫ: sed prematura confessione atqꝫ
immenso dolore reddidit peccatum suo dño ꝛc. Qꝛ
mora noceat. extra de reg. iur. mora. li. vj. Nescimus
quid erit cras. Mat. vj. xij. q. j. habebat Actu. j. Nō
est vestrum nosse tempora. Ber. Quid de futuro mi
ser tam temerarie presumis. tamꝗꝫ pater temporum
momenta in tua et non magis in sua posuerit pote
state? Ber. Computatio dilata multa facit obliuisci.
Contra dilationem confessionis de pe. di. vij. sed nul
lus. Utrum quis teneatur statim confiteri quuꝫ pec
cat et sacerdotum habet teneatur ꝙ nō. no. de pe. di. v.

in summa. Alia species acidie est tarditas. Bern. **Tarditas**
Magna confusio: ardentius desiderant seculares
semper vinosa: ꝗꝫ nos vtilia. Contra eam. Magi ab
oriente properant. Mat. ij. Et Maria cum festina
tione abijt in montana Luc. j. Et tres Marie val
de mane veniunt ad monumentum. Mar. Mat. et
Luc. vlt. et Jo. xx. Et dñs non permisit filium sepeli
re patrem: sed ꝙ statiꝫ sequeretur eū precepit. Mat.
viij. et Luc. ix. Idem de Petro et Andrea Jacobo et
Joanne. Mat. iiij. et Mattheus statim christum se
cutus est. Luc. v. Mat. ix. Et Zacheus festinus descē
dit de arbore. Luc. xix. Et in credēdo tarditas incre
patur. Luc. xxiiij. Adde que scripsi. s. in. §. commenda
bilis. in. §. quartus gradus. in. c. lxix. et quod scripsi.
s. e. §. occultum aliud ver. de dña legitur in isto c.
Alia species acidie est negligentia. que est contraria **Negligentia.**
diligentie. de qua commendatur mulier habēs drach
mas decem. Luc. xv. et de qua Prouer. xxiiij. Diligē
ter exerce agrum tuum. quod dixit Herodes Mat.
ij. maliciose nobis predica. Ite et interrogate diligēter
de puero. Qui timet dñꝫ nihil negligit. Eccl. vij. De
negligentia prelatorum. s. in multis locis tractaui.
de qua. ix. q. iij. cum simus. lxxxix. di. volumus. xliij.
di. ephesijs. xl. di. si papa. extra de of. ordi. irrefragabili.
j. rūso. vbi de hoc. de reg. c. vlt de sta. mo. cum ad mo
nasterium. §. pen. vbi de hoc. de offi. archid. ea q. vbi
de hoc. et de reg. iu. Quis. vbi plene de hoc. Alia fi **Imperseuerantia.**
lia acidie est imperseuerantia. que est de illis qui non
ducunt ad finem quod incipiunt bonuꝫ. Nō sic chri
stus qui non descendit de cruce. ꝗꝫ dicerent iudei:
Descende: et credimus tibi. Mat. xxvij. vbi Raba
nus. Si autem tunc de cruce descenderet insultanti
bus credens: virtutem nobis patientie non demon
straret: sed expectauit paululum. irrisioneꝫ sustinuit.
et qui de cruce descēdere noluit: de sepulcro surrexit.
et in. e. c. Mat. ibi. Alios saluos fecit: seipsum nō pōt
saluum facere. Bern. Quum sit ipse salus: saluatione
non indiget. sed operatur salutem nostram. nec eun
daꝫ patitur deesse de sacrificio vespertino hostie salu
taris. Nam quum saluus esse non possit: nisi qui pse
uerauerit vsqꝫ in fineꝫ. Mat. x. et. xxiiij. de pe. di. ij. §.
euidenter. ver. adhuc. et ver. in bono. et ver. pp. et ver.
multa. et ver. mirandum. et ver. item illud. quāto mi
nus pōt esse saluator? Et Jo. iiij. Meus cibꝰ est ꝛc.
et post vt perficiam opus eius. Eccl. xvij. Opus con
summaui. et Deutero. xxxij. Dei perfecta sunt opera.
Diabolus autem insidiatur calcaneo eius id est fini.
Gen. iij. Luc. xiiij. Hic homo cepit edificare: et nō po
tuit consummare. Bern. Est singularis filia summi
regis perseuerantia. illa enim sola est heres regni
eterni. Item idem. Cetere virtutes coronam regni
contexunt: sola perseuerantia eam capitibus super
imponit. Papa Liberius. Unde namque beata
est perseuerantia: nisi de virtute patientie? vij. quest. j.
suggestum est nobis. Iteꝫ illud Matthei. x. et. xxiiij.
Qui perseuerauerit vsque in finem: hic saluus erit.
vij. quest. j. suggestum est nobis. de peni. distinct. ij. §.
euidenter itaque. ver. item illud euangelicum. et ver.
multi bene. de peniten. distinctio. iij. in casum. de pe
ni. dist. iiij. in domo vlti. colum. ibi. vnde et dominus.
et. c. si ex bono. et extra de renun. ca. j. Grego. Talaris
tunica Joseph perseuerātia est. de qua Gen. xxxvij.
Unde magdalena vidit primo dominum. qꝛ perse
uerauit ad monumentum. Jo. vlt. Unde Greg. Cōn
tigit vt sola eum videret: que remansit vt quereret.
Quid prodest homini ieiunare: orare: eleemosynas

facere, corpus affligere, sentire quoque de deo magna: & nõ peruenire ad portũ salutis? Ecce apparet aliquã in mari nauis formosa magna & noua multo thesauro plena: aliquo sibi occurrente periculo ad portum non peruenit: sed perit. & quid profuit omnis multitudo illa? Et iterum Est in mari quãque nauis aliqua deformis vetus & onusta multo thesauro: & cũ multo labore euadens maris pericula peruenit ad portũ. sola hec commendabilis. Simile euenit in hominib[us] huius mundi. Merito ergo omnibus est timendũ. Quamuis enim arbor sit nata: nõ statim est magna. & si magna: non florida. & si florida: non statim producit fructus: & si producit: non statim sunt magni. & si magni: non statim maturi. & si maturi: non statim veniunt ad os comedentis. sed multi decidunt & putrescunt: & a porcis & aliis bestiis deuorentur. Ad hec de pe. di. ij. §. hec que de charitate. cum. c. se. Dixit quidam fratri Egidio. De[us] bene faciat te finire. Rñdit ipse. Quid prodest mihi si regnum celorum mandu cassem: nisi bene finirem? Sapiens. Oĩs laus in fine canitur. Philosophus. Cuius finis bonus est: ipsum quoque bonum est. Sapiens. Oĩa in fine conseruant. & iterum. Finis non palma coronat. Multi currunt

Remissio sed vnus accipit brauium. j. Cor. ix. Sequit[ur] de alia specie acidie que est remissio. quo vitio laborat qui quotidie deterior efficitur. Unde primo incipit strenue. secundo die minus. tertio nihil. Eccle. xxij. Filia fatua in deminoratione. q[uia] anima fatua semper decrescit: sicut iustorum semita crescit. Prouer. iiij. Egestatem operata est manus remissa manus autem fortium diuitias parat. Prouer. x. Item Prouerb. xij. Manus fortium dominabitur. que autem remissa est: tributis seruiet. Hebre. xij. Remissas man[us] & dissoluta genua erigite. xlix. di. j. ver. claudus. De prela-

Dissolutio. to remisso extra de sta. mo. cum ad monasterium. §. pen. Sequitur de dissolutione alia filia acidie. qua laborat qui inueniens difficultatem in sui regimine, dimittit se oĩno absque gubernatione. Prouerb. xxij. Eris sicut dormiens in medio mari & quasi sopitus gubernator amisso clauo. Prouer. xix. Aia dissoluta esuriet. Hiere. xxxj. Usquequo deliciis dissolueris filia vaga? Talis dissolutio dissoluit hominem a vinculis diuine legis. Et est dissolutus ille demoniac[us]: de quo legitur Luc. viij. q[uod] ruptis vinculis agebatur a demonio in deserto. Eccl. ij. Ue dissolutis corde. Talis est ille paralyticus: de quo Mat. ix. Dicit[ur]. n. paralysis a para quod est dis, & lysis quod est solutio, quasi dissolutio vide in additione. ã. e. §. nunc de immunditia. ver. Item Jo. cass. in. c. lxxiij. q[uia] peccatum dissoluit hominem a lege charitatis que operari facit. q[uia] amor otiosus non est ẽm Greg. in homil. penteco. Et tales dissoluti paralytici efficiuntur insensibiles in aĩa. de qua insensibilitate Prouerb. xxiij. Traxerunt me: & ego non sensi. Prouer. xviij. Qui mollis & dissolut[us] est in opere suo: frater est sua opa dissipantis. Ex hac surgit pessima paupertas & penuria bonorum spiritualium. Prouer. xxviij. Qui sectatur otium: replebitur egestate. Apoc. iij. Dicis q[uod] diues sum &c. Et nes-

Ignauia. scis q[uia] tu es pauper & nudus. Sequitur de ignauia. qua laborat ille qui potius eligit in magna miseria permanere: q[uam] aliquantulum laboris subire. Eccl. iiij. Stultus complicat manus suas. & comedit carnes suas dicens. Melior est pugillus cum requie: q[uam] ple-

Indeuotio. na vtraque manus cum labore & afflictione aĩ. Sequitur de alia filia. s. de indeuotione. que est quedã ariditas spiritualis. ps. cxlij. Aia mea sicut terra sine aqua tibi. & alibi. xxxiiij. Sterilitatem aĩe mee. Et Nume. xj. Aĩa nostra arida est. Ber. loquens in persona illi[us] qui deuotionem amisit occasione superbie. Ab heri & nudiustertius inuasit me lãguor aĩe. hebetudo insolita q̃dam inertia spiritus ex sup[er]bia inuenta est in me. Non sapit psallere. non legere libros. non orare delectat. meditationes solitas non inuenio. Ideoque ad opus manuum piger ad vigilias somnolent[us]: ad iram preceps: ad odium pertinax: plingue & gule indulgentie securior: & obtusior ad predicationem. Heu oẽs montes in circuitu visitat dñs. ij. Regũ. j. ad me aũt non appropinquat. ps. cj. Aruit cor meum. Prouer. xiij. Uult & non vult piger. Secundum Jo. cassi. in colla. iiij. Danielis de concupiscentia carnis ac spũs. Mentis sterilitas triplici ratione prouenit. Aut. n. de negligentia nostra, aut de impugnatione diaboli aut de dispensatione dñi ac probatione descẽdit. Et de negligentia quidem: quum vitio nostro torpore precedente circũspecte nosmetipsos & remissius exhibentes, & per ignauiam & desidiam de noxiis cogitationibus pascentes terram cordis nostri, spinas & tribulos facimus germinare Gen. iij. quibus in ea pullulantibus consequenter efficimur steriles: atque ab omni spirituali contemplatione ieiuni. De impugnatione vero diaboli: quum etiam bonis nonnunquam studiis deditis, callida subtilitate mentem nostrã aduersario penetrante, vel ignorantes ab optimis intentionib[us] abstrahimur vel inuiti. De dispensatione autem ac probatione dei: vt paulisper a dño derelicti, & mẽtis nostre infirmitatem humiliter intuentes, superpendente puritate cordis que nobis est illius visitatione donata nullatenus extollamur. probantesque nos ab eo quodammodo derelictos, gemitibus nostris & industria illum letitie ac puritatis statum recuperare non posse intelligamus. & preteritam cordis alacritatem non nostro studio sed illius nobis dignatione collatam: & presentem de ipsius rursum gratia & illuminatione esse poscendam. Bonum est ergo nobis a dño subderelinqui: sed non totaliter derelinqui. Unde Dauid. ps. cxviij. Non me derelinquas vsquequaque. Quarta ratio est istius sterilitatis superbia & ingratitudo. q[uia] consolationes quas deus facit: imputat elatus laboribus suis & bonitati sue. & ideo a deo deseritur. vt a deo eas esse cognoscat. ps. xciij. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tue letificauerunt animam meam. Et hãc

rationem tangit Ber. ã. proxime. Sequitur de alia Tristitia. profana filia acidie, que est tristitia. que impedit letitiam spiritualem. ij. ad Cor. ix. Hilarem datorem diligit deus. extra de dona. c. j. ps. cxxxvij. Et cantent in viis dñi: q[uo]m magna est gloria dñi. Eccl. xxx. tristitiã longe expelle a te. Eccl. xxxvij. Cor prauum dabit tristitiã. Et tristitia cordis flectit ceruicẽ. Eccl. xxxviij. Et ibidem. Ne dederis in tristitia cor tuũ. Et ibidẽ A tristitia. n. festinat mors. Est autem triplex tristi-

tia. s. tristitia peccati, tristitia peccatum, tristitia de pec- Tristitia triplex. cato. Tristitia peccati est amaritudo conscientie que semper est in prauo opere. de qua Eccl. xiiij. Beatus qui non est stimulat[us] in tristitia delicti. Isi. Uis nũquam esse tristis? bene viue. reus oĩum nunquam securus est. Tristitia peccatũ est dolor immoderatus p[ro] amissione t[em]p[or]alis rei: vel consanguineorum: vel amicorum. vel ex eo q[uod] quis non habet quod t[em]p[or]aliter desiderat. xiij. q. ij. c. q[uam] preposterum. c. habent. cum. c. se. ij. Cor. vij. Tristitia seculi mortem operatur. s. anime & frequenter corporis. Eccl. xxx. Multos occidit tristitia: & non

est

est vtilitas in ea. Tristitia de peccato est dolor penitentialis. de qua .ij. Cor. vij. Que secundum deum tristitia est penitentiam in salutem stabilem operatur. Eccl. vij. Cor sapientum vbi tristitia est. Tristitia est demonium vespertinum. qui tunc incipit homines vexare: quum dies prosperitatis incipit declinare. Vexat enim in amissione temporalium: in inflictione flagellorum: ⁊ in amissione consanguineorum. Contra primum Esa. xv. Aque dybon (quod interpretatur fluxus eorum) .s. lachryme illorum qui plorant pro fluxu rerum temporalium. replete sunt sanguine. quia fedant non mundant. vnde sequitur. Ponam super dybon additamentum .s. de lachrymis ad lachrymas. de laboribus transibunt ad labores: ⁊ contritione duplici conterentur. extra de iudi. cum non ab homine. Hiere. xvij. Contra secundum Prouer. iij. Disciplinam domini fili mei ne abijcias. Contra tertium .j. ad Thessal. iiij. Non contristemini sicut ⁊ ceteri qui spem non habent. xiij. q. vlti. habent. cum. c. seq. Quidam frater requisiuit abbatem Pemen dicens: Quid faciam? quoniam turbor tristitia. Dixit ei senex. Neminem pro nihilo aspicias ij. q. j. multi. Nullum condemnes. Nulli detrahas. vj. q. j. summa. ⁊ dabit tibi deus requiem. Idem requisitus ab altero fratre dicente, Si peccauero, etiam in quocunque iniquo peccato: ⁊ consumat me cogitatio mea ⁊ arguat dicens. quare peccasti? ⁊ efficior tabefactus tristitia. quid faciam? Respondit senex. Quacunque hora ceciderit homo in culpam: ⁊ dixerit ex corde. Deus tibi peccaui indulge mihi. mox cessabit cogitatio vel tristitia ⁊ illa consumptio. Jo. cass. in colla. Serapionis de. viij. vitijs. in li. colla. ait sic. De ira tristitiam ⁊ acidiam necesse est pullulare. ⁊ .j. Quamobrem vt acidia vincatur: ante superanda est tristitia. vt tristitia propellatur: ira prius est extrudenda. Idem in eadem. Tristitie genera sunt duo. Vnum quod iracundia desinente vel de illato damno ac desiderio preperdito cassatoque generatur. Aliud quod de irrationabili mentis anxietate seu desperatione descendit. ⁊ .j. in eadem. De tristitia rancor, pusillanimitas, amaritudo, desperatio. De acidia, otiositas, somnolentia, importunitas, inquietudo, peruagatio, instabilitas mentis ⁊ corporis, verbositas, curiositas. Item Jo. cass. in li. ix. de spiritu tristitie sic ait in princi. Edacis tristitie stimuli retundendi sunt. que si passim per singulos incursus ⁊ incertos ac varios casus obtinendi animam nostram habuerit facultatem: ab omni nos separat diuine contemplationis intuitu. ipsamque mentem ab vniuerso puritatis statu deiectam funditus labefacit ac deprimit. Non orationes eam explere cum solita cordis alacritate permittit. Non sacrarum lectionum sinit remedijs incubare. Tranquillum quoque ac mitem fratribus esse non patitur. ⁊ ad cuncta operationum religionis officia impatientem ⁊ asperum reddit omnique perdito salubri consilio ⁊ mentis constantia perturbata velut amentem facit ⁊ ebrium seu suffrangitque ⁊ obruit desperatione penali. Sicut enim tinea vestimento ⁊ vermis ligno: ita secundum scripturam virus tristitie nocet cordi. Prouer. xxv. Nonnunquam autem ire precedentis vitio subsequi seu concupiscentie lucri, vel cuiusdam detrimenti causa generari solet. quum se harum rerum quadam spe mente concepta quis viderit excidisse. Interdum etiam nullis existentibus causis quibus ad hanc labem corruere prouocemur: inimici subtilis instinctu tanto merore repente deprimimur: vt ne charorum quidem aduentum solita suscipere affabilitate possimus. Idem in eadem. Est etiam aliud detestabilius tristitie genus: quod non correctionem vite, nec emendationem vitiorum, sed perniciosissimam desperationem anime iniicit delinquenti. quod nec Caym fecit post fratricidium penitere. Gen. iiij. de pe. di. j. §. ex his itaque. Nec Judam post proditionem ad satisfaciendum festinare permisit: sed ad suspendium desperatione pertraxit. Act. j. Mat. xxvij. de pe. di. iij. iudas. ⁊ c. nihil inde cum. c. se. Ideoque vtilis nobis vna re tamen tristitia iudicanda est: quum hanc vel plenitudine delictorum, vel desiderio perfectionis accensi concipimus. sed talis tristitia, que secundum apostolum .ij. Cor. vij. salutem operatur, obediens est: affabilis, humilis, mansueta, suauis, ac patiens vtpote ex dei charitate descendens: ⁊ ad omnem dolorem corporis ⁊ spiritus contritionem infatigabiliter semetipsam desiderio perfectionis extendens. ⁊ quodammodo leta ac spe profectus sui vegetata, cunctam affabilitatis ⁊ longanimitatis retinet suauitatem: habens in se fructus spiritussancti. qui sunt secundum apostolum charitas ⁊ gaudium ⁊c. Gala. v. Hec vero asperrima, impatiens, dura, plena rancore ⁊ merore infructuoso ac desperatione penali, cum quem amplexa fuerit: ab industria salutari dolore frangens ac reuocans: vtpote irrationabilis ⁊ intercipiens non solum orationum efficaciam: verum etiam vniuersos fructus spiritus. Hanc ergo perniciosissimam passionem ita de nobis expellere poterimus: vt mentem nostram spirituali meditatione occupatam iugiter futura spe ⁊ contemplatione repromisse beatitudinis erigamus. Hoc etiam modo vniuersa tristitiarum genera siue que ex precedenti ira descendunt: siue que acquisitione lucri vel detrimenti illati nobis adueniunt: siue que de illata nobis generantur iniuria: siue que de irrationabili mentis confusione procedunt: seu que letalem nobis desperationem inducunt: valebimus superare. quum eternarum rerum intuitus speculantes, semper leti ac immobiles perdurantes, nec casibus deiecti presentibus, nec prosperis fuerimus elati: vtraque velut caduca ⁊ mox transeuntia contemplantes. hucusque Jo. cass. Item Nilus in titulo de tristitia. Tristitia est meror anime: ⁊ insistit cogitationibus ire. Desiderator namque est vltionis furor. si vero non adipiscatur vindictam generabitur tristitia. Tristitia os est leonis ⁊ contristatum deglutiet facile. Vermis cordis est tristitia. Prouer. xxv. Et omnis plaga tristitia cordis est. Eccl. xxv. ⁊ xxx. Tristitiam longe expelle a te, multos enim occidit tristitia. ⁊ non est vtilitas in illa. Nescit leticiam spiritualem ⁊ suauitatem quam fuerit in tristitia monachus. neque mellis gustum, qui febribus exuritur vehementer. Omnium bonorum impedimentum est meror .s. tristitie. Qui diligit mundum contristabitur multum. qui autem contemnit que in eo sunt: letabitur semper. Qui spernit pecunias: sine tristitia est. Cupidus in amaritudine est. Amator glorie lugebit quum ignobilitas venerit. qui autem humilis est quasi conuiuium eam suscipiet. Sensus dei gustus aufert tristitiam. gustus seculi parit eam. Qui autem voluptates mundi abiecit: molestiam non patitur a cogitationibus tristitie. Dicitur in legenda beati Antonij egypty. Vna est ratio vincendi inimicum: leticia spiritualis: ⁊ anime dominum semper cogitantis iugis recordatio. Et de eo dicitur ibi quod semper hilarem faciem gerens liquido ostendebat se cogitare de celestibus. sicut scriptura ait. Eccl. xxvj. per alia verba: sed magis ad literam Prouer. xv. ibi. Cor gaudens exhilarauit faciem. merore animi deiicitur. Prouer. xvij. Animus gau-

dens etatē floridaꝫ facit. ſpiritus triſtis exiccat oſſa.
Corde letāte vultus floret. in merore cōſtitut⁹ triſtaſ.
In antiqua legēda beati Franciſci legitur ſic de eo.
Tm̄ autem diligebat virum letitia ſpirituali plenuꝫ
ꝙ pro generali commonitione in quodam capitulo
cōſcribi fecit hec verba. Caueāt fratres ne ſe oñdant
extrinſec⁹ nubiloſos ⁊ hypocritas triſtes. ſed oñdant
ſe gaudentes in dño hilares ⁊ iocundos ⁊ conueniē
ter gratioſos. Item ſup illud Mat. vj. Nolite fieri
ſicut hypocrite triſtes. dicit Chryſ. Nō autem poteſt
fieri vt ſit hilaris qui ieiunat. ideo non dixit. Nolite
eſſe triſtes. ſed Nolite fieri triſtes. Qui. n. per impo
ſturas aliquas pallētes apparent: illi nō ſunt triſtes:
ſed fiunt. Qui autem naturaliter pp aſſiduum ieiu
nium triſtis eſt: non fit triſtis: ſed vere eſt. Hec ſancta
triſtitia vertetur in gaudiuꝫ. Jo. xvj. Sequiſ de alia (Tedium vite.)
ſpecie acidie, que eſt tedium vite ꝗ prouenit ex lōga
triſtitia. vt non ſoluꝫ diſpliceat ei deo ſeruire: ſed etiā
viuere. Quod prouenit ex diuerſis cauſis. Aliqñ eſt
tedium vite ex amore dei ⁊ deſiderio vite celeſtis.
Phil. ij. ex̄ de renun. niſi. §. porro. Greg. Sācti graui
ter tolerāt quicqd nō ſonat id quod amant. Itēꝫ ex
conuerſatione malorum mundi. ij. Pe. ij. ibi. Aiam
iuſtam iniquis operibus cruciabant. Itēꝫ ex nimia
tribulatione. Job. x. Tedet animam meā vite mee. ⁊
ij. ad Cor. j. ibi. Ut tederet ēt nos viuere. iij. Reg. xix.
de Helia: qui petiit aīe ſue vt moreretur. ⁊ de Saul. ij.
Reg. j. Multi deſiderant mori vt preſentes dolores
fugiant. ⁊ de doloribus ſempiternis non cogitāt. con
tra quos Amos. v. Ue deſiderantibus diē dñi. Se (Deſperatio.)
quiſ de deſperatione alia filia acidie: que ſolet proue
nire ex triſtitia. Prouer. xv. In merore ai deijciſ ſpi
ritus. ſ. in profundum deſperationis. Et Prouerb.
xvij. Spiritus triſtis exiccat oſſa. qꝛ fortem animum
deſiccat ab humore gratie: vt per peccatum deſpera
tionis frangaſ. Eccl. xiiij. in princi. Felix qui non ha
buit aī ſui triſtitiaꝫ: ⁊ non excidit ab ſpe ſua. Hieron.
ſuper. viij. Pſalmum dicit, ꝙ magis offendit deum
Judas qñ ſe ſuſpendit: ꝗꝫ in hoc ꝙ euꝫ tradidit. De
hoc peccato Jude de pe. di. iij. iudas. ⁊ c. nihil. ⁊ c. ſce
leratior. Hoc peccatum virtutem ſecundam. theolo
gicam. ſ. ſpem adnihilat. quum dicat ps. xxx. Et ſpes
mea in deo eſt ⁊, In te dñe ſperaui. Et Eſa. xl. Qui
ſperāt in dño: habebūt fortitudinē. ps. xc. Sperauit
in me ⁊ liberabo eū. Contra hoc peccatū eſt memo
ria dñice paſſionis. Ber. Peccaui peccatum grāde.
cōſcientia mea turbaſ: ſed nō perturbaſ. qꝛ vulneruꝫ
dñi recordabor. Quid tā ad mortē: quod nō morte
chriſti ſoluaſ? Si in mentē venerit tā potens tanꝗꝫ
efficax medicamentū: nulla iā poſſuꝫ morbi maligni
tate terreri. Aug. Null⁹ de miſericordia dei deſperet.
maior eſt. n. eius miſericordia ꝗꝫ noſtra miſeria. Tar
dius ſiquidē videſ ei veniā dare: ꝗꝫ peccatori accipe
re. Sic. n. feſtinat a tormēto cōſcientie reū abſoluere.
quaſi eū plus cruciet cōpaſſio miſeri ꝗꝫ ipſuꝫ miſerū
cōpaſſio ſui. De deſperatis diciſ Baruch. iij. Depu
tatus es cum deſcendentibus in infernum. Ber. Si
ſupra modum peccaui: non deſpero. qꝛ ſupra moduꝫ
doluit in quo reſpiro. Si exacerbatur pater in imma
nitate ſceleris mei: mitigabiſ in dolore filij ſui. Item
Ber. Omnino propter manſuetudinem ꝗ in te pre
dicatur currimus poſt te dñe ieſu. ps. xliiij. Propter
veritatem ⁊ manſuetudinem ⁊c. Mat. xj. ibi. Quia
mitis ſum. audientes ꝙ non ſpernis pauperem. pec
catorem. ps. xxj. Neqꝫ deſpexit deprecationem pau
peris. Non horruiſti confitenteꝫ latronē. Luc. xxiij.
xxvj. q. vj. agnouimus. de pe. di. j. importuna. Nec la
chrymantem peccatricē. Luc. vij. j. q. vij. ſiquis. Nō
ſupplicanteꝫ. Mat. xv. de pe. di. j. importuna. chana
neam. Non deprehenſam in adulterio. Jo. viij. iij. q.
vij. poſtulatus. Non ſedentem in teloneo. Mat. ix.
⁊ Luc. v. Non ſupplicantem publicanuꝫ. Luc. xviij.
Non negantem diſcipulum. Luc. xxij. l. di. ponderet.
⁊. c fidelior. Non crucifixores tuos. Luc. xxiij. Non
perſequentes diſcipulos. vij. q. j. § hoc etiam tūc. In
odore ergo vnguentorum tuorum curremus. Cant.
j. extra de ſacra vnc. c. vnico. §. refert. verſi. chriſtus.
Dicebat abbas Pemē de abbate Iſidoro ꝙ quan
do inimicus conturbabat eum ⁊ ſuggerebat ei de
ſperationes ⁊ penas: dicens, Poſt hec oīa in tormē
ta ibitus es. dicebat ei Iſidorus, Quamuis ego ad
tormēta mittar: tamen te ſubtus me inuenio. Abba
ti quoqꝫ Moyſi frequenter apparuerūt ſpirit⁹ mali:
dicentes, Euaſiſti nobis ⁊ nihil poſſumus tibi face
re. quoniam quoties te per deſperationem humiliare
voluerimus: exaltaris. quoties autem exaltaremus te
humilias vt nullus de nobis accedat ad te. Iteruꝫ
quidam ſenex tētabatur a cogitationibus p annos.
x. ita etiam vt deſperaret: dicens, Perdidi animam
meam. ſed quatinus ſemel perij: reuertar ad ſeculum.
Quum autem proficiſceretur: peruenit ad eum vox
dicens illi. Decem anni in quibus deprecatus es, co
rone tue erunt. reuertere ergo ad locuꝫ tuum ⁊ ab oi
malo cogitationis tue libero te. Non eſt ergo bonū
quemꝗꝫ deſperare propter cogitationes. Ille. n. ma
gis coronas prouident. vij. q. j. aduerſitas. de pe. di. ij. ſi
enim. ſi vtiliter eas pertractantes tranſierimus ſuffe
rentes non conſentientes. Jac. j. de pe. di. ij. ſi. n. Sed
nota ꝙ non bene ſperat: qui aliqualiter nō deſperat.
vt deſperationis metu cautior fiat. ſm Hiero. de pe.
di. ij. ſi enim. poſt tres col. ver. verum nec Montan⁹.
De deſperatione Cayn Gen. iiij. de pe di. j. ⁊ venit. ⁊
c. ſerpēs. ⁊. §. ſe. ex ijs. ver. deniqꝫ. Hec deſperatio vnū
de ſex peccatis in ſpiritumſanctuꝫ eſt Mat. xij. vt le
gitur ⁊ no. de pe. di. j. §. poteſt etiam. in gl. peccatuꝫ in
ſpiritumſanctum ⁊c. Eſt autem nedum deſperatio
verbalis ⁊ mentalis: ſed etiam quodammodo actua
lis. c. bonum. xxiiij. q. iij. de illis. licet quis verbo non
deſperet vel mente. ſ. continue peccare: ⁊ nunꝗꝫ peni
tere. Et de talibus dicit Hiero. ꝙ aſſidue peccantium
non miſeretur deus xxiij. di. diaconi. v. in fi. Et pecca
tor quum in profundum malorum venerit contem
nit. Prouer. xviij. xvij. di. nec licuit. extra de iudi. cuꝫ
non ab homine. §. j. De bona temporis occupatio
ne contra acidiam. ⁊ eius filias maledictas. extra de
renun. niſi cum pridem. §. veruꝫ. ⁊ de con. di. v. nūꝗꝫ.
Inter alia remedia contra acidiam eſt conſideratio
pene future. Hiere. j. Quid tu vides Hieremia? Uir
gā vigilantem ego video. Uirga vigilans a ſomno
acidie eſt conſideratio pene eterne ⁊ iudicij finalis.

De vitio ſuperbie religioſorum quorundā. Cap. 76.

ALiud vitium aliquorum reli (Uentoſa religioſorū ſupbia)
gioſorum iſtius temporis qui
habent commune cum alijs ſe
cularibus: ⁊ vere plus ꝗꝫ alij ſe
culares: eſt tumida ⁊ acephala
ſuperbia. Superbia autem ſe
cundum Climacum in gradu.
xxij. de ſuperbia. eſt dei negatio:
demonum inuentio: deſpectio hominum: condem

rationis & iudicij mater:laudum proles:infructifi-
cationis argumentum:a dei adiutorio effugatio: nõ
spiritus sed carnis ectasis precursor & amẽtie:lapsuũ
& ruinarum conciliatrix:defectionis occasio: furoris
fons:hypocrisis porta:demonum firmamentũ: pec
catorum custos:inuiscerositatis adiutrix: compassio
nis ignorantia:rationis amarus punitor & exquisi-
tor:exactor crudelis & inhumanus: dei luctator con
trarius:blasphemie radix. Initium superbie, finis va
ne glorie. Medium, contemptus proximi:& laborũ
propriorum & dolorum inuerecunda propalatio:lau
dis cordialis amor:redargutionis odium. Finis ve
ro negatio dei adiutorij:& proprie festinantie & solici
tudinis extollentia. Mos demoniacus. Altũ sapiẽs
monachus contradicit vehementer. humile vero sa-
piens contradicere nescit. Dedignatur arrogãs mo
nachus & superbus corde obedientiã possidere. Vir
altus corde desiderat principatum. Superbis deus
resistit. Jac.iiij.j. Pe.v. Quis ergo horum valet mi
sereri? Immundus est coram deo omnis arrogans
corde. Prouer.xvj.per alia illa de pe.di.ij. fi.n. vltra.
col.ver.petrus. Et quis de cetero eos mundare vale
bit? Correptio & disciplina, superborum ruina & la-
psus. famulus vero, demon Derelictio autẽ ectasis
mala & amentia. Qui amouet a se redargutionẽ: pas
sionem significauit. Qui odit correctionem: vestigiũ
est peccatoris. Eccl.xxj. Accedens vero a vinculo sol
uit. s. peccato. ps.cxv. Dirupisti vincula peccatoris.
Superbia est diuitiarum spiritualium & sudorum p-
ditio. ps.xvij. Clamauerunt nec erat qui saluos face
ret penitus, q: cũ superbia clamauerũt ad dñm. & nõ
exaudiuit eos penitus. q: causas cõtra quas orabãt
non absciderunt. Senex redarguebat superbientem
fratrem. ille vero ait. Indulge pater q: superbus nõ
sum. & senex ad eum. Et qualem ait fili euidentiorẽ
ostensionem istius nobis vitij exhibebis: qᵃ & dice-
re, superbus non sum? Noli arrogans altum sapere:
quum sis terrenus. Multi.n. de celis eiecti sunt quũ
fuissent immateriales & sancti. Esa.xiiij. de pe.dist.ij.
principium. & c. fi.n. inquit. Monachus ꝓprie est
non elatus oculus, humilis aie intuitus, & immotus
corporis sensus. Monachus est qui impugnatores
instar bestiarum aduocat & irritat quum fugiunt ab
eo. Monachus est incessabilis excessus & tristitia vi
te.ij. Cor.vij. Monachus est qui ita afficitur & quali
ficatur virtutibus: sicut alius delectationibus vitio-
sis & concupiscentijs. Monachus est incessabile lu-
men in oculo cordis. Monachus est abyssus humi
litatis. Superbia est nouissima aie penuria: diuitias
scilicet spirituales. i. virtutes phantasticans: & lumẽ
in tenebris: videre se arbitrans. Monachus supbus
demone non indigebit. ipse enim de cetero sibiipsi fa
ctus est demon & impugnator. In cordibus supbo-
rum fient verba blasphemie. Progenies supbie sunt
spiritualiũ ruine & lapsus, ira, detractio, amaritudo,
furor, & clamor, blasphemia, hypocrisis, odium, inui
dia, contradictio, voluntatis proprie complacentia,
& regulatio, impersuasibilitas, & inobediẽtia. Nemo
potest venire in cognitionem dei nisi per humilita-
tem. Via eundi sursum est ire inferius. Omnia pe-
riculosa & omnes casus magni qui acciderunt in mũ
do: non nisi per eleuationem capitis acciderũt. sicut
apparet in lucifero creato in celo. Esa.xiiij. Luc.x. de
pe.di.ij. si enim. ad fi. & c. principiũ. Et in Adã ino-
bedientie. Gen.iij. xl.di. quelibet. xj.q.iij. qd ergo. Et
in pharisco euangelico. Luc.xviij. Et oia bona q̃ fa-
cta sunt magna: propter inclinationem capita facta
sunt. sicut patet in beata virgine. Luc.j. xxvij.q.ij.§.j.
Et in publicano. Luc.xviij. Et in latrone sctõ. Luc.
xxiij. de pe.di.j. importuna. & pluribus alijs. Dixit
quidam. Non possemus nos habere vnam molam
grauem: que faceret nos semper caput humiliare? c.
Mat.xviij. ibi. Expedit ei vt suspendatur mola asi-
naria in collo eius. ex de renun. nisi. § pro graui. Et
dixit ei quidam. Quomodo possemus nos effugere
istam superbiam? Rñdit Egidius. Laua tibi inde
manus vbi posueris os: vbi tenes pedes. Si consi-
deres beneficia dei: debes inclinare caput tuum. Si
cõsideres peccata tua: debes inclinare caput. Ve aũt
illi qui vult honorari de malitia sua. extra de ex. pre.
q̃ graue. lxxxvj.di. donare. Si persistas coram dño
integre teipsum vituperans & inculpans superbiam
quasi araneam reputabis. de pe.dist.j. veritas. sub. §.
quecumq;. Equus vero superbie vana gloria est su-
per quem ascendit. sancta vero humilitas seipsaz in-
culpans atq; vituperans deridebit equum etiã ascẽ
sorem eius. in cantico Moysi Exo.xv. Serapioni
in colla. de. viij. vitijs. Supbie genera sunt duo. Pri
mum carnale. s. de gloria mundi & carnis. Secundũ
spirituale. quod est etiam periculosius. Illos namq;
specialius impugnat quod in quibusdam virtutibᵘ
profecisse reperit Abachuc.j. Cibus eius electus. vbi
Hiero. Job subuertere querit. & deuorato Juda ad
turbandos apostolos expetit potestatem. Luc. xxij.
de pe.di.ij. si.n. ad tres colum. ver. frustra. Est super
bia in religiosis sicut & in alijs. In ornatu & habitu
delicato. Hester. xiiij. Tu scis infirmitatem meam &
necessitatem meaz: q: abominer signum superbie &
glorie mee quod est super caput meũ. In vestitu ne
glorieris vnq̃. Eccle.xj. Et diues ille indutus erat
purpura & bysso ad suam ostentationẽ. Luc. xvj. de
hac. xxj.q.iiij.c.j. & c. di. contra morem. Jaz religiosi
irreligiosi contra eorum regulas & statuta in vestibᵘ
preciositatem querunt, si possunt, non vtilitatẽ. Lon
gitudo per terram serpit. plicatur cum futuris subti-
lissimis. multe sunt. capitia post nates descendũt. am
plitudo eius vt tentorium est. Chordula minorum
subtilis & alba plurimis nodulis terraz tangit. Qđ
a Francisco humili pro dedecore datũ est: priuignus
eius accipit ad decorem. Crucis habitus crucem cõ
culcat. quales foris tales intus. xlj.di.§.fi. Vide. j.§.
se. ver. contra superbiaz ornatuum in isto. c. & in ver.
in qua preciositate. cum. ij. se. Item est in actu. ps.c.
Non habitabit in medio domus mee qui facit sup
biam. Exemplum de Nemroth superbo robusto ho
minum oppressore. Gen. x. vj. di. §. fi. in fi. Itẽ super
bia in verbo. sicut in Antiocho. ij. Macha. ix. Et in
Sennacherib & Rapsace principe suo. Esa. xxxvj.
& xxxvij. ps. xvj. Os eorum locutum est superbiam.
xlvj. di. c. j. de pe. di. ij. fi. n. vltra medium. ver. nonne.
ibi. loquuntur grandia. Et totus eoꝝ sermo supbia
est. Qđ ad literã religiosos precipue tangit. q: & in
disputationibus & pdicationibus & cõibus locutio
nibus arrogãter & pompatice loquunt. & actus & si-
gna supbie oñdunt: & se extollunt & laudant: & noua
& subtilia fari gestiũt: & suas opiniones magnificare:
& alioꝝ deprimere & cõculcare. nec patiuntur sibi ab
aliquo cõtradici. & ostẽtant q̃ sciũt & nesciũt & q̃ nõ
intelligũt frequenter exponũt & simulãt se intellige
re. qđ ꝓhibet. Chalcedonẽse cõciliũ. xviij. q. ij. qdam
monachoꝝ. Et contra illud quod dicit Ambr. in li.
de officijs: & est. vj. q. iij. sigs vero. ibi. Quoniaz veri-

tatis ea regula est: vt nihil facias commendandi cãtui quo minor alius fiat. neq̃ si aliquid boni operis habeas id ad deformationem alterius & vituperationem exerceas. Nam & aliorum honores non debent esse aliis occasio nocẽdi. C. de statuis & imagi. l. vlti. Nec aliquis debet appetere per q̃d honor aliorum imminuatur. xcix. di. nullus. Item superbia in loco. ps. lxxiii. Supbia eorũ qui te oderunt ascẽdit semper. Et tales religiosi appetunt ad literã primas cathedras in synagogis: & primos accubit⁹ in cenis Mat. xxiii. vbi Rabanus. Notandum q̃ non salutari in foro, non primo sedere vel discumbere vetat eos quibus hoc officii ratione competit: sed eos qui hec siue habita siue non habita indebite amãt: a fidelibus quasi improbos docet eos cauendos. De superbia pro loco vel in loco. xlviii. di. §. i cũ. ii c. sc. ver. elatio. Et supbia ꝓprie diabolo attribuit. Luc. xiiii. Recumbe in nouissimo loco. Contra hãc quadruplicem speciẽ superbie attende christi quadruplicẽ humilitatem. Luc. ii. Inuenietis infantem. i. nõ fantem: contra superbiam in verbo. Pannis inuolutũ contra superbiam in ornatu. Et inuolutum, cõtra superbiam in actu manuum vel incessu pedum. Positum in presepio contra superbiam in loco. Item

Supbia quadruplex.

Greg. quadruplicem superbiam ponit principaliter in moralibus. Una est quãdo quis quod habet a deo se habere non recognoscit. cõtra illud Ro. xi. Quis prior dedit illi: & retribuetur ei? q̃m ex ipso: & per ipsum: & in ipso sunt oĩa. Et. i. ad Cor. iiii. Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti: q̃d gloriaris quasi non acceperis? Unus magnus gradus humilitatis est in homine: cognoscere semper se esse cõtrarium bono suo. Ramus humilitatis & donũ est: reddere aliena & non sibi appropriare ea. hoc est oĩa bona deo attribuere cuius sunt: & sibi mala. Iac. i. Oẽ donum &c. h. q. i. q̃ pio. Beatus qui se habet vilẽ coram hoĩbus: sicut se vilem inuenit coram deo. Beatus qui se iudicat nunc: q̃ non veniet in alium iudicium. i. Cor. xi. de pe. di. i. iudicet. Beatus hõ q̃ ambulat fideliter ad iudicium & ad obedientiã alterius. Hoc enim fecerunt apli etiam repleti iam spiritusancto. xxi. di. in nouo. xciii. di. qui cathedram. Qui vult pacem & tranquillitatem habere: omnem hominem reputet superiorem suum & dñm. Luc. xxii. Qui maior est in vobis fiat sicut minor. Idẽ Matthei. xx. Beatus ille qui non vult videri in suis verbis & moribus: nisi in illa compositione in qua diuina gratia composuit eum. Mat. vi. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hoĩbus vt videamini ab eis. Alia est quãdo quod habet boni tpalis vel spiritualis: suis meritis se reputat habuisse. ꝯtra id. i. ad Cor. xv. Gratia dei sum id quod sum. Si aũt gratia iã nõ ex operibus: alioq̃n gratia iam non est gratia Ad roma. xi. i. q. i. gratia. Alia est quã q̃s se iactat vel reputat habere quod non habet. contra id Apoc. iii. Dicis q̃ diues sum & locupletatus: & nullius egeo: & nescis q̃ tu es miser & miserabilis & pauper & cecus & nudus. Alia est quãdo quis non appetit q̃ aliquis habeat quod ipse habet & singulariter vult in oĩbus apparere. Ista est supbia istius euangelici pharisei. Luc. xviii. qui ascendit in templum, dicens. Nõ sum sicut ceteri hominum. Isti inuidi sunt filii supborũ. q̃ mater inuidie sẽ Aug. supbia est. vnde dicit. Tolle matrẽ: nõ erit filia. q̃ superbus parẽ non patit. sicut patet in lucifero. Esa. xiiii. & de pe. di. ii. principiũ. Adde hic quod scripsi. i. §. prox. ver. i. Ioan. cassi. in xii. li. de spiritu superbie. Huius bestie immanis & sęuissime duo sunt genera. Unũ quo spirituales viri, summiq̃ pulsantur. Aliud quo incipientes penitentiam carnalesq̃ complectitur. Quemadmodum vero huius morbi virus perniciosissimum deuitemus, instrui poterimus: si ruine angelice causas atq̃ originem prosequamur. Esa. xiiii. Lucifer namq̃ indut⁹ diuina claritate, & inter ceteras superbas virtutes cõditoris largitate ꝑfulgens. de pe. di. ii. principium. & splendorem sapientie & virtutum plenitudinẽ qua ornabatur gratia conditoris nature sue potentia nõ munificẽtie illius beneficio se credidit obtinere. Et ob hoc elatus tanq̃ qui ad perseuerantiam puritatis huius diuino non egeret auxilio: deo se similem iudicauit: vtpote qui nullius indigeret. ps. xv. Bonorum meorum non indiges. quemadmodum de⁹ auxilio liberi scilicet arbitrii libertate confisus per illam credens affluenter sibimet oĩa suppeditari q̃ ad consummationem virtutum vel perennitatem summe beatitudinis pertinerent. Hec ei sola cogitatio facta ruina est. ob quam desertus a deo quo se credidit non egere: instabilis repente ac nutabundus effect⁹, & infirmitatem proprie nature persensit: & beatitudinem qua dei munere fruebatur amisit. Et q̃ dilexit ps. li. verba precipitationis: quibus dixerat. s. corde: In celum conscendam. & linguam dolosam qua vel de se dixit. Esa. xiiii. Ero similis altissimo. vel de Adã & Eua. Eritis sicut dii. Gen. ii. ps. li. deus destruet illum in finem. euellet eum. & emigrabit de tabernaculo suo: & radicem suam (superbos charactere supbie infectos. Apoc. xx.) de terra viuentium. Tunc ruinã eius iusti videntes timebunt, electi & boni angeli. de conse. di. i. hi duo. & super eum ridebũt dicẽtes. (Quod etiam ad hos qui sine protectione & auxilio dei summum bonum perficere confidunt. xxiiii. q. iii. quidaz ver. pelagiani, extra de here. ad nostrum. ver. v. in clemẽ. iustissime dirigetur.) Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum. & preualuit in vanitate sua. Cõtra hanc superbiam Dauid ps. cxxx. Domine non est exaltatũ cor meũ: neq̃ elati sunt oculi mei. Neq̃ ambulaui in magnis neq̃ in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebã &c. Et iterum. ps. c. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiaz. Iterum orat. Non veniat mihi pes. s. affectus superbie. sciens q̃ deus superbis resistit. Iac. iiii. & i. Pe. v. Sed notanduz quare singulariter dicitur q̃ deus superbis resistat. Alia namque vitia vel in vnumquẽq̃ delinquentiũ tantummodo retorquetur. vel in suos participes. i. in alios hoĩes videntur admitti. Hoc vero proprie pertingit ad deum: & eum specialiter dignum est habere contrarium. Item q̃ sicut dicit, Ego sum Exo. iii. Io. viii. Ita oĩs superbus dicit, Ego sum scilicet bonus sapiẽs, pulcher, nobilis, diues, Apoc. iii. & supra vbi alia. & sic quodammodo deum se facit. sicut sathan deo similem se esse voluit. Esa. xiiii. Unde Ezech. xxviii. Dixisti. Deus ego suz. & in cathedra dei sedi. Hanc superbiam luciferi christus sua humilitate curauit. Ille dicit, In celum conscendam. Esa. xiiii. Iste dicit in ps. cxli. Humiliata est in terra vita mea. Ille dicit, Ero similis altissimo. Iste quãdo in forma dei esset: semetipsum exinaniuit & humiliauit formaz serui accipiens. Phil. ii. Ille dicit. Esa. xiiii. Super astra dei exaltabo solium meum: Iste dicit. Mat. xi. Discite a me q̃ mitis sum & humilis corde. Iste dicit. Nescio dominũ

Cur deus resistere dicatur superbis.

& israel

⁊ israel non dimitto. Exo. v. Iste dicit: Si dixero quia non noui eum: ero similis vobis mendax. Ioā. viij. Quidam frater probatissimo seni confessus est. vitio carnis se grauissime impugnari. Nam contra vsum nature desiderio patiendi magis ꝙ̄ inferendi ignominiam intolerabili estu libidinis vrebaꝛ. Uide q̄d no. xxxij. q. vij. adulterij. in gl. ij. Cui senior originem morbi preuidens grauiter ingemiscens ait. Tam nequam spiritui tradi te dn̄s nequaꝙ̄ permisisset nisi aliquid blasphemasses in eū. quod ille confessus est. s. in dei filiuꝫ se cogitatione impia blasphemasse. His

Indicia superbie.

indicijs superbia agnoscitur. Inest primitus in loquela eius clamor. In taciturnitate amaritudo. Excelsus ⁊ effusus in letitia. Risus irrationabilis. In serietate tristitia. In responsione rancor. Facilitas in sermone. Uerba passiꝫ sine vlla cordis grauitate erūpentia. Expers patientie. Incompassiuus. Audax ad contumelias irrogandas. Ad tolerandum pusillanimis. Ad obediendum difficilis. nisi in quo eum desiderium suum voluntasꝗ preuenerit. Ad recipiēdam exhortationem implacabilis. Ad resecandas voluntates infirmus. Ad succumbendum alijs durissimus. semperꝗ suas definitiones statuere contēdens: ipse vero nequaꝙ̄ cedere alterius acquiescens. Et ita fit vt incapax cōsilij salutaris effectus: suo potius credat ꝙ̄ iudicio seniorum. Nullo modo poterit in anima virtutum structura consurgere: nisi priꝰ iacta fuerint vere humilitatis in corde nostro fundamina: que firmissime collocata perfectionis ⁊ charitatis culmen valeant sustinere. ita videlicet vt primum fratribus nostris humilitatem veram intimo cordis exhibeamus affectu: in nullo scilicet acquiescentes eos contristare vel ledere. quod nullatenꝰ poterimus implere: nisi renuntiatio vera: que in expoliatione omnium facultatuꝫ ac nuditate consistit: in nobis fuerit christi amore fundata. Deinde obediētie iugum ⁊ subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simulatione suscepta. ita vt preter abbatis mādatum nulla penitus voluntas viuat in nobis. Quod non aliter poterit obseruare: nisi qui non solū se mortuum huic mundo: verum insipientem iudicauerit ac stultum vniuersaꝗ que fuerint a senioribus imperata: sine vlla discretione perficiat sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata. hucusꝗ Ioan. cassi. Superbia est timor animi repletus sanie. Aduentū superbie xenodoxia nuntiat. Ne dederis in sup̄biaꝫ animam tuam: ⁊ non videbis phantasias horribiles. Anima superbi derelinquitur a deo: ⁊ demonuꝫ efficitur gaudium. Per diez conturbaꝛ cogitationū formidine. ⁊ vmbram auiuꝫ expauescit. Uox folij superbo fauorem incutit. Superbus monachꝰ arbor sine radice: ⁊ non sufferet impetus ventorum. Qn̄ conscenderis in virtutuꝫ culmina. tunc tibi cautela plurima necessaria est. Qui. n. in pauimento ceciderit: velocius surgit. Qui vero ab alto corruet: mortis periculum sustinet. Egidius. Beatus qui abscondit reuelationem dn̄i. quia nihil occultum quod non reuelet deus quum vult. Siquis esset sanctior in hoc mundo: ⁊ reputaret se viliorem de mundo: in hoc esset humilitas. Humilitas nescit loqui. ⁊ patientia nō audet loqui. Humilitas mihi esse videtur quasi fulgur. Sicut enim fulgur facit percussiones terribiles: ⁊ postmodum nihil potest inueniri ex eo. sic humilitas dissipat omne peccatuꝫ: ⁊ est inimica omnis peccati: ⁊ facit hominem seipsuꝫ nihil reputari. Per humilitatem inuenit homo gratiam coram deo ⁊ pacē cum hoibus. Sicut enim si aliquis magnus vellet mittere filium ad aliquem locum: non poneret eū super equum indomitum irosum ⁊ calcitrosuꝫ: sed sup̄ equum mansuetum ⁊ suauiter ambulantem. sic deus non ponit gratiam suam in superbis: sed humilibꝰ. Chrys. Humilis a nulla capiꝛ passione. non ira hunc molestare potest. non glorie cupido. nō emulatio. nō zelotypia. Aug. Pergite viam pede humilitatis. Ipse exaltat humiliter sequentes: quem descendere non piguit ad iacentes. Aug. Alta flectuntur ⁊ vacua replentur. Nunquid qui humilibus dat gratiaꝫ: humili aufert datam? Iaco. iiij. Ergo argumentuꝫ sup̄bie est subtractio gratie. in ps. xviij. Et emūdabor a delicto maximo. gl. i. superbia. Eccl. x. Est odibilis coraꝫ deo ⁊ hominibus sup̄bia. ⁊. i. Quid sup̄bis terra ⁊ cinis? ⁊. i. Initium sup̄bie hoīs apostatare a deo. qm̄ ab eo qui fecit illum recessit cor eius. qm̄ initium oīs peccati est superbia. qui tenuerit illam adimplebitur maledictis. i. vitijs. Interlinearis gl. dicit. De superbia nascunꝛ schismata, hereses, detractiones, inuidia, verbositas, iactātia, contētiones ⁊ huiꝰōi. Esa. xxviij. Ue corone superbie effraym Sap. v. Quid p̄fuit nobis sup̄bia? dicunt damnati. Eccl. iij. Synagoge superboꝝ non erit sanitas. Durissimum verbū contra sup̄bos: ꝙ hoc vitium non sanaꝛ. Uitium sup̄bie caput est serpentis antiqui. Gen. iij. Ipsa cōteret caput tuum. Serpens modica percussione capitis extinguitur. Hiero. Lubricus est antiquus serpens. nisi capite teneaꝛ: totus statim elabiꝛ. Caput vitiorum superbiam fugere debemus. de quo capite, Non est caput nequiꝰ super caput colubri. Eccl. xxv. Extincto hoc capite facile alia vitia extinguunꝛ Chryso. Tolle hoc vitium, vt non velint hoīes hoibus apparere: ⁊ sine labore oīa vitia resecanꝛ. Dauid Goliath in fronte percutit ⁊ occidit. i. Regū. xvij. Et (sic. n. interpretaꝛ Dauid, manu fortis.) sup̄biam extinguit. ⁊ israel. i. aīa videns deum liberaꝛ. Superbia turris Babel est. que vult celum p̄tingere. Gen. xi. quia sup̄bis precipue celestes ⁊ spirituales ⁊ religiosos impugnat. ⁊ magnam partem deicit. ps. xc. Unde a dextris cadunt decem milia. Superbia natione celestes impetit mentes. Et frater Iacobus tudertinus ait. Sup̄bia in celis sedet: humilitas in sterquilinio. sup̄ illud ps. xviij. Si mei non fuerint do. tunc immacu. ero. ⁊ emun. a deli. maximo. Dicit gl. Uitium superbie vltimum redeuntibus ad dominum: ⁊ primum recedentibus. Alijs vitijs fugientibus superbia in campo remanet: non cessans ab impugnatione hominis quādiu viuit. Item super pre. ver. Tunc immaculatus ero. gl. Superbia est initium ⁊ causa omnis peccati. qua qui caret vere est immaculatus. Iob penul. Ipse est rex super omnes filios superbie. Greg. Euidentissimum signum reproboruꝫ superbia est. humilitas electorum. Quum ergo quis eā habere cognoscitur: sub quo rege sit vel militet inuenitur. Sup̄bus imago diaboli est per similitudineꝫ ⁊ eius characterem portat. Apoc. xix. Greg. Apostate angelo homo similis efficitur: dum homo hominibus similis esse dedignatur. Prouerb. xiij. Inter superbos semper iurgia sunt. In ps. i. In cathedra pestilentie non sedit. gl. Pestilentie est morbus late peruagatus: quo pene omnes inuoluuntur. hic est amor dominandi: quo vix caret aliquis. qm̄ pauci euadunt quibus libido dominandi non dñetur. Bern̄. Fornicator semetipsum dehonestat. Iniuriosus proximum molestat. Elatus quantum in se est deū inhonorat. Glos-

riam meam alteri non dabo. Esa.xlij.ait dñs. Et su
perbus. Et ego eam mihi etsi non dederis vsurpa
bo. Job.xxxj. Osculatus sum manum meã ore meo.
q̃ est iniquitas maxima. q2 victorie sui gratiã nega
re conuincit. ad Ro.vij. Victoria aũt p Jesum chri
stum. quisquis sibi tribuit qd operat. Item Grego.
Cum ola vitia a deo fugiant: sola supbia se deo op
ponit. Sup illud Job.xv. Pingui ceruice armatus
est. Ceruix est opulenta supbia affluẽtibus reb9. Au
gu. Vermis diuitiarum supbia est. Itẽ Greg. Quan
to coram hoībus est glorioſior: tanto coraʒ deo ⁊ an
gelis eius eris vilior. Amos.vi. Detestor ego super
biam. Prouerb.vj. Odit deus oculos sublimes. Hu
go de sancto victore. Superbia aufert mihi deuʒ: in
uidia proximum: ira meipsum. Greg. Propter ma
gnum peccatũ superbie deus humilis venit. Phil.
ij. Iste ingens morbus animarum omnipotentẽ me
dicum de celo adduxit: vsqʒ ad formaʒ serui humilia
uit: contumelijs egit: ligno suspendit: vt salute tante
medicine curaret hic tumor. Erubescat homo esse su
pbus: pp quod factus est humilis deus. Esa.v. Hu
miliabitur vir: ⁊ oculi sublimium deprimentur. Hie
re.lj. Ecce ego ad te mons pestifer. Abdi.j. Si exal
tatus fueris. ⁊c. ps.xxx. Retribuet abundãter faciẽ
tibus superbiaʒ. Cadit per superbiã lucifer de celo.
Esa.xiiij.xvj.q.ij.visis.xl.di.quelibet. Adã de paradi
so.xl.di.pie.c.quemlibet.⁊.c.adaʒ.de pe.di.ij.§. roma
nos.ver.adam.⁊ ver.item sine charitate.⁊.c. qũo. c.
princeps.c.qm̃. Saul de regno.j.Reg.xv.de pe.di.ij.
fugerat. Cayn a dei gratia. q2 superbus peccatuʒ no
luit ↄfiteri. Gen.iiij.ↄ pe.di.j.§.ex his.v. cayn quoqʒ
⁊.c.serpens. Roboam priuatur decem tribubus. qui
ait. Minimus digitus meus grossior est dorso pris
mei.iij.Reg.xij.vij.q.j.deniqʒ. Sennacherib punit.
Esa.xxxvij. Superbia tua ascendit ⁊c. Nabuchodo
nosor. Dan.v.de pe.di.j.§.ex his.ver. nabuchodono
sor quoqʒ.c.quemobrem. Et Holofernes. Judith.vj.
⁊.xiiij.⁊.xv. Et Amã. Hester vij. Antiochus.ij. Ma
cha.ix. Phariseus. Luce.xviij. Petrus presumens.
Mat.xxvj.l.di.fidelior. Prouerb.xv. Abominatio
dñi est ols arrogans. Sap.iiij. Dirumpet deus infla
tos. Super illud.j.Macha.vj.de Eleazaro elephan
tem interficiente, ⁊ ab eo oppressus est. gl. Sub hoste
quem occidit: moritur: qui de culpa quam superat:
eleuatur. Greg. Valde male dijudicant: qui ad mer
cedem eorum sufficere humanos fauores putãt. Itẽ.
Cum pro bono opere laus transitoria querit: res
eterna retributione digna vili precio venditur. Job.
xviij. Consumat brachia ipsius primogenita mors.
gl. ibi primogenita mors est supbia initiũ ois pecca
ti glos. sup illud Joan.vj. Hec est voluntas eius. De
tumentibus perit. de pusillis nihil. Eccl.iij. Synago
ge superbos non erit sanitas. Job.xvi. Cunctis die
bus vite sue supbit impi9. Aug. Nemo insanabilior
eo q sibi san9 videt. Bern. Scio lõge esse a salute mẽ
brum qd obstupuit: ⁊ egruʒ se nõ sentientẽ piculosi9
laborare. Seneca. Ideo ad sanitatẽ difficulter pueni
mus: q2 nos egrotare nescimus. Supbus nõ videt
Aug. Tumor claudebat oculos meos. ⁊ ideo non ti
met. Timor dñi sanctus oẽm tumorem expellit. ⁊ cu
stodit oia illa bona q̃ nõ possunt dici nec cogitari. qd
donũ q2 magnum est paucis datum est. Qui non ti
met: ostẽdit se nõ habere qd perdit. Timor dei regit
hoies: ⁊ facit eos venire in gratiam dei. quam si ho
mo habet: timor dei conseruat eaʒ. ⁊ si non habet. fa
cit ad eam peruenire. Omnes creature que cecide

runt, nunq̃ʒ cecidissent: si hoc donuʒ habuissent. Ec
cle.xxxvij. Si non in timore dei firmaueris te instan
ter: cito subuertetur domus tua. Hoc sanctum donũ
non est nisi sanctoꝝ ⁊ sanctaruʒ. ⁊ q̃t aliquis est ma
gis gratiosus: magis est humilis ⁊ timoratus. Spe
cies superbie due sunt. Una est interior: altera exte
rior. Interior in superbiam intellectus ⁊ superbiam — Supbie species.
affectus diuiditur. Superbia intellect9 quatuor ha
bet species. Prima laborant philosophi dicentes.
ps.xj. Labia nostra a nobis sunt. qs noster dñs est?
Secunda ingrati. q2 putant se habere bona pro me
ritis. Bern. Exaggera queuis merita: ⁊ extolle sudo
res. ps.lxij. Melior est misericordia dñi super vitas.
Contra hanc Paulus.j.ad Cor.xv. Gratia dei sum
id quod suʒ. ⁊ supra dixi. ⁊ ps.cij. Qui coronat te in
misericordia ⁊ miserationibus. Tertia qui magnus
est ⁊ magnum se reputat. quod est maxima in intel
lectu superbia. quod apparet per contrariã eius vir
tutem. De qua Bern. Magna est ⁊ cara ⁊ rara vir
tus profecto mirabilem te apparere: ⁊ contemptibi
lem reputare. ego hoc ceteris virtutibus mirabilius
iudico. Et iterum idem. Magna prorsus ⁊ rara vir
tus humilitas honorata. Et Chryso. Hoc vere ma
gnum ⁊ mirabile est: si is qui vere magnus est, nihil
de se magna sentit aut loquitur: sed omnium se. vlti
mum iudicat. Prouer.xxvj. Vidisti hominẽ sapien
tem sibi videri: magis illo habebit spem stultus. Et
talis deo ingratissimus est. quia de suo beneficio glo
riatur. Bern. Nunquid perit quod datur ingrato?
Quarta species est ꝙ talis non vult sibi parẽ vide
re: sed solus super omnes sedere. Adde hic quod scri
psi supra in.§.proximo.ver. Iteʒ Greg. De hoc Hie
ronymus loquens contra prelatos. Dñici patrimo
nij damna conquiritis: duʒ soli vultis in ecclesijs po
tentari. Non sic Abraam. Gen.xviij. Loquar ad do
minum quum sim puluis ⁊ cinis. Ubi Greg. Aper
te cernimus in quo loco se posuerat: qui se puluerem
⁊ cinerem etiã quũ loqueretur dño estimabat. Qua
ergo pena feriendi sunt. qui ad summa non pficiũt:
⁊ de infimis se extollunt? Ber. Noli te cõparare ma
ioribus: noli minoribus: noli alicui: noli vni. Qui. n.
scis an minus ille cuius vitam sceleratissimaʒ ac sin
gulariter fedam horres: ⁊ propterea spernis: melior
te in se quidem futurus sit: in deo vero iam sit? Recũ
be ergo in loco nouissimo. Luc.xiiij. Ideʒ. In aia nõ
est timenda quantalibet humiliatio. Horrenda au
tem nimiumqʒ pauenda vel minima presumpta ere
ctio. sicuti siquis ingreditur per ostium bassum: non
est periculuʒ quantumcunqʒ se inclinauerit. nocet au
tem plurimum: si plus q̃ʒ mensura ostij patit te ere
xeris ⁊ impingas ⁊ conquassato capite collidaris.
Bern. Phariseus exufflauit misericordiam: dũ dis
simulauit miseriam. Luc.xviij. Item Ber. Nolo vt
nusq̃ʒ arbitreris lucere solem communem nisi in cel
la tua. nusq̃ʒ esse serenum: nisi penes te. nusq̃ʒ operari
gratiam dei: nisi in conscientia tua. Malo te cogita
re vbiqʒ esse serenum nisi apud te: ⁊ peius de te q̃ʒ de
alio estimare. Super illud Mat.v. Qui autem dixe
rit fatue ⁊c. gl. Non modicus furor est quem deus sa
pientie sale condiuit infatuatũ dicere: ⁊ salienti deo
derogare. Item Ber. Qui perfecte examinando se
metipsum intelligit: suo pctõ nullius peccatuʒ existi
mat maius: qd nõ fuit suũ intellexit. Timẽda etiaʒ
est supbia in affectu. Ũñ ⁊ dñs distulit incarnari: vt
psumptio cessaret humana: q̃ nec naturalem nec scri
ptam legẽ p se poterat adimplere. Propter hoc etiã

de⁹ aliquoties permittit aliquos cadere in aliquod mortale: vt non presumant. Aug. Audeo dicere sup-
bis esse vtile cadere in aliquod mortale apertuꝫ peccatum. vnde sibi displiceant: qui sibi iam placendo ceciderunt. Salubrius enim Petrus quando fleuit sibi displicuit: ꝙ placuit quum presumpsit. Ad hoc l.di.considerandum.⁊ c.fidelior. Item August.super ps.xxx. Infirmata est in paupertate, virtus mea ⁊c. Non firmaretur (inquit) nisi infirmaretur. Multos impedit a firmitate presumptio firmitatis. Iteꝫ Greg. Dauid cadente nemo superbiat.j.q.vij. siquis omnem.de pe.di.iij. ille rex. De speciebus presum-

Presumptionis species.

ptionis. Vna est quum aliquis presumit quod alij non presumunt. vt in opinionibus, in conscientia, ⁊ in audacia extreme vite, in hoc infirmo tēpore ⁊ carnali, aggrediens perfectoꝝ semitas de egypto. q fuerunt gigantes: nos vero locuste. Numeri.xiij. in fi. Alia species, quando aliquis confidit ⁊ presumit de viribus suis vel scientia vel amicis Hiere.xvij. Maledictus homo qui cōfidit in homine ⁊c. Esa.xxxvj. Ecce confidis super baculum ⁊c.xxiij. q.iij.§.j. Tertia, quando aliquis presumit de victoria, qui adhuc est in bello.iij. Reg.xx. Non glorietur accinctus ⁊c. Et vocat glos. accinctum illum qui adhuc est in armis ⁊ in acie. discinctum vero: qui victor est ⁊ arma deposuit. Et ideo dixit quidaꝫ pater fratri dicenti se mortuum. Et si tu mortuus es: diabolus mortuus non est. Greg. Quis vero tute potest laudari: qui ⁊ de preterito meminit se habere quod doleat: ⁊ de futuro videt sibi superesse quod timeat? Alia quando quis de perfectione presumit: qui adhuc in inchoatione est. ps.lxxvj.⁊ dixi nunc. Greg. Si a bonis inchoatis nolumus lassescere: necesse est vt semper credamus nos inchoare. Alia quum de peccato presumit exire quū voluerit. Eccle.xxix. Repromissio nequissima multos perdit. De supbia exteriori que apparet in ipso corpore hominis, in equis, in ornatu, in amplitudine familie, in conuiuijs, in edificijs, in vtensilibus, ⁊ libris deauratis, require in summa de vitijs. ⁊ tetigi supra in defectibus prelatoꝝ in ista parte.ij.in.§.septima.in prin.⁊ in fi.⁊ in.§. nunc autem. ver.ostendunt.c.xvj.⁊ tangam inferius. Est autem superbia membroꝝ: oris: colli: oculoꝝ: peduꝫ: ⁊ manuuꝫ. De superbia oris ps.xj. Disperdet dñs vniuersa labia dolosa ⁊ linguam magniloquam. Prouer.xiiij. In ore stulti virga superbie.xlvj. di.c.j. de pe.di. ij. si enī inquit.post.v.col.ver. hi sunt fontes.ibi. Superbia enim vanitatis loquuntur.⁊.j. Totus eoruꝫ sermo superbia est. De extollētia oculoꝝ. Eccl.xxiij. Extollētiā oculoꝝ meoꝝ ne dederis mihi. Prouer. vj. Odit de⁹ oculos sublimes. De superbia ceruicis vel colli Job.xv. Cucurrit aduersus deum extento collo. ps.cxxviij. Dñs iustus concidet ceruices peccatoꝝ. De superbia ceteroꝝ membroꝝ. Esa ij. Pro eo ꝙ eleuate sunt filie sionꝫ ⁊ ambulauerunt extēto collo: ⁊ nutibus oculoꝝ ibant: ⁊ plaudebant ⁊ ambulabant pedibus suis: ⁊ cōposito gradu incedebant. Narrat Jo. cas.in lib.coll.collatione.j. Sereni de spiritualibus nequitijs: ꝙ sunt quidam demones dicti escubi homines inficientes: vt nunc se erigant quodam inani tumore supra proceritatem sui corporis: nunc vero se velut acclines ⁊ humiles submittant.

Hispanorū inanis gloriola.

Qui vero demones supra genteꝫ vanigloriosam Hispanaꝫ supra ceteras nationes: que de sordibus barbe ⁊ capitis ⁊ manuum ⁊ vnguiuꝫ gloriatur: plenū dñium acceperunt. qui cōiter a talibus demonibus agitati presertim eoꝝ nobiles nunc caput inclinant. nunc eleuant: oculos trans celum leuant.xxxvij. di. tionne. nunc in terram defigunt: neminem recte vix inspicientes. cum medio fantur ore: vix loquelā pronunciantes. pedes obliquant per deuia: non facientes gressus rectos. contra id.xlix. di.c.ij.ver. claudus. totos se torquent siue equitantes. siue peditantes. brachia nuda etiam muliercule nobiles extendunt. man⁹ ad latus ponunt. tibias super alias tibias vel genua ponunt discriminatim ⁊ incompn.⁊ quidā cōpti nimis compti ⁊ comati incedunt: capillaturā ⁊ ligaturam in ea sicut muliercule facientes: ⁊ pannos longos per luta ducentes: lendes ⁊ pediculos in cesarie ⁊ barbis habentes. Contra apostoluꝫ.j.ad Corin.xj. Vir quidem si comam nutriat: ignominia est illi. ab vna parte scissa tunica latus aperte portātes: stercus in capite, ⁊ aurum in pedibus baiulantes: brachia vsqꝫ ad cubitum discooperta habentes. aliqui ex lascivia camisijs non vtentes: sotulares deauratos cum rostris longis ⁊ recuruis habentes: foderaturas mantellatoruꝫ siue de vario siue de pellibus albis cuniculorum supra latus sinistrum cubiti hominibus ostēdentes: caudas retro in capillis ⁊ barbis ⁊ manicis habentes: capillos barbarum diuidētes ⁊ complectentes: ⁊ alijs absqꝫ numero gesticulationibus corporeis ⁊ actibus superbie ⁊ vane glorie abutentes: ⁊ in suis pessimis moribus ⁊ vitijs gloriantes. Contra quos Jaco.iiij. Nunc autē exultatis in superbijs vestris. Et poeta. Gloria peccati nulla petenda tibi. extra de excess. prela. quā sit. Contra superbiam eorum scilicet qui vix alios dignātur respicere rectis oculis: multum debet homo timere a superbia sua ne precipitet ipsum. Caue semp a teipso. Non est perfecta securitas homini: dum est inter inimicos suos. Inimicus vero est caro nostra ⁊ superbia nostra.⁊ ipseꝫ cum demonibus semper est aduersaria anime nostre. Maiorem ergo timorem debet homo habere de superbia sua: ne precipitet eum ꝙ de re alia mundi. Impossibile est ꝙ homo possit ad gratiam dei peruenire sine sancto timore ⁊ humilitate. quam siquis non habet: signuꝫ est pereundi. Adde hic quod scripsi.j in.c.lxxxiiij.in.§. sunt autē. ver. frater egidi⁹. Hic timor ⁊ humilitas facit flectere caput vsqꝫ ad terraꝫ sub iugo obedientie. ⁊ quanto quis plus timet ⁊ humilis est: plus orat. Magnum autē est cui datur gratia orationis que ipsam souet humilitatem. Opera autem hominis quantumcunqꝫ videantur magna non sunt ſm estimationem hominis: sed ſm estimationem dei: ⁊ ideo semper timendum est. ⁊ caput coram deo humiliandum. Totum meritū ex humilitate filia charitatis procedit. Greg. Superbia in oculis principatur specialiter. ⁊ prima sibi corrumpit humani generis membra: que initiū est omnis peccati. Eccl.x. Prouerb.xxx. Generatio cuius excelsi sunt oculi. Contra superbiaꝫ ornatuū ⁊ vestium. Eccl.xj. In vestitu ne glorieris vnqꝫ j.ad Timo.ij. Similiter ⁊ mulieres in habitu ornato cū verecundia: ⁊ sobrietate ornantes se: nō in tortis crinibus: aut auro: aut margaritis: vel veste preciosa. gl. Mulieres dicit ornari in habitu ornato.i. cum religione ornante eas. Vult.n. apostolus eas esse ornatas virtutibus.⁊ cum verecundia vultus. vt nō sint attrite frontis: vt meretrices. nec tortis crinibus.i. crispis illis tortis auro ⁊ margaritis. Item.j. Pet. iij. ibi. Quarum non sit extrinsecus capillatura aut circūdatio auri aut indumenti vestimētorū cult⁹ ⁊c.

Glos. Serico ⁊ purpura indute christum videre non possunt. Auro ⁊ margaritis ⁊ monilibus ornate ornamenta cordis ⁊ pectoris perdiderunt. Qz si petrus admonet mulieres coercendas ⁊ moderandas: que excusare possunt cultus suos per maritos. c. de conse. di. v. c. fucare. quanto magis id observare nefas est virginem cui nulla ornatus sui competit venus. Luc. xvj. Homo quidam erat dives qui induebatur purpura ⁊ bysso. glo. interlinearis. Hoc non nisi ad inanem gloriam. Greg. in homi. Nemo vestimenta preciosa nisi ad inanem gloriam querit. ⁊ vt honorabilior ceteris videaf ⁊ ꝙ pro sola inani gloria fiat res testatur: qz nemo vult preciosis vestibus vti vel indui vbi a nemine possit videri. Indutus erat Joannes pilis camelorum. Mat. iij. vbi Greg. Nisi cult⁹ preciosus in culpa esset: non tam signanter diceretur ꝙ dives indutus purpura torquetur apud inferos. Et Joannes indutus erat pilis camelorum. Deus primis parentibus tunicas pelliceas fecit. Gene. iij. non sericeas. de pe. distin. j. adam post culpam. post. c. fleat. vbi dicit Ambro. de adam eiecto de paradiso. Statim tunica vestivit eum, scilicet deus, pellicea nõ sericea. Augu. Fateor de preciosa veste erubesco. Job xv. Saccum consui. Jone. iij. Ninivite ⁊ rex vestiti sunt saccis. Et Achab rex indutus est cilicio ⁊ sacco. de pe. di. iij. achab rex. Vestis velamen est exteri⁹. virtutes velamina sunt anime. de peni. di. ij. §. romanos c. sapiens. ⁊ versi. vt cognouerunt. super illud Jo. vj. Et eum qui venit ad me non eijciam foras. glo. Superbus meretur foras eijci: qui nihil habet de bono interiore. Jo. viij. Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Ber. Inveniunt curiosi quo delectenf ⁊ non inveniunt miseri quo satientur. Cum periculo anime sue acquirunt vnde oculos hominum pascunt. Aug. Ecce omnia pulchra sunt cum impijs: ⁊ ipsi sunt turpes. Accidit ꝙ cuidã regi philosophus in barbam expuit. quem cum ministri regis vellent occidere: prohibuit rex. ⁊ quesivit ab eo quare hoc fecisset. qui respondit, ꝙ quum alia loca purpura ornata essent: non invenit locum turpiorem vbi spueret. Quod rex audiens compunctus est. Hern. Omnis purpura illusionis est, postq̄ in ea dño illusum est. Jo. xviij. Apoc. xvij. Mulier circũdata erat purpura. Esa. iij. Decalvabit dominus verticem filiarum sion: ⁊ dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus ornamentum calciamentorũ ⁊ lunulas. Lunula est genus monilium. proprie sunt auree bulle dependentes ad similitudinem lune. vnde lunulatus lunulis ornatus. Huguitio. Et torques. i. ligamentum tortum, aureus circulus circa collum a collo vsq ad pectus descendens. sic dictus qz sicut tortus. ⁊ est ornamentum virorum. vnde torquatus torque ornatus. Hug. Et monilia. Monile vel munile est ornamentũ pectoris mulieris. non hispanarum immundarum: quarum plurime maxime plebeie discooperiunt pectus ⁊ vbera. qz muniat pect⁹ mulierum: ne leccatores possint immittere manum in sinum earũ. Hug. Et armillas. i. torques. brachiale dextrochirium. ⁊ sunt proprie virorum ab armorũ virtute collate. Hug. Et mitras. Mitra est pileum phrygium caput protegens. quale est ornamentum capitis devotarum. Sed pileum virorum est. mitra feminarum. Vel etiam mitra est episcoporum. extra de privil. vt apostolice. li. vj. Hug. Et discriminalia. Discriminalia sunt quibus crines divisi religantur. qz caput a viro discernant vel crines inter se. Et perichelides. Perichelis, idis. est ornamentum mulierum circa brachia vel potius circa crura: quo gressus earum ornatur. Et murenulas. Murena vel murenula dicitur ornamentum feminarum. quod scilicet auri metallo lascivia quadam inflexi ordinis contexitur in similitudinem murene serpentis. quod ad collum ornandum aptatur. interdum auri ⁊ argenti contexitur virgulis. Hug. Olfactoriola. Olfactoriũ est vas vnguentarium muliebre: in quo odoramẽta gestantur. ⁊ inde olfactoriolum diminutivum. Et inaures. hec inauris. i. annulus qui in aure perforata olim gestabatur. Et nunc etiam in hispania maxime in frontaria a multis dominabus portatur christianis. sed plus a mulieribus saracenorum ⁊ iudeorum. Et sindones. Sindon vocatur lineum amictorium feminarum: quo humeri teguntur. de conse. di. j. nemo. Et pallia. Pallium est quo ministrantium scapule teguntur. ne dum ministrant impediti currant. Et linteamina. de conse. di. j. nemo. ⁊ di. ij. si per negligentiam. Linteum. i. velum. ⁊ inde hoc linteamen quod in lecto sternitur. Et theristra. Theristrũ est quoddam genus muliebris vestis subtilis estivalis ⁊ stricte visui pervia. Therias enim estas dicitur. Contra talem vanam gloriam vestium. Chrys. Formosum est apparere. formosius est esse. Item Mat. xj Qui mollibus vestiuntur: in domibus regũ sunt. xxj. q. iiij. c. j. vbi Greg. in homil. Nemo autem existimet in luxu atq studio preciosarum vestium peccatum deesse. qz si hoc culpa non esset: nullo mõ Joannem dñs de vestimẽti sui asperitate laudasset. Et nequaq̄ Petrus feminas a preciosarum vestium appetitu compesceret. j. Petr. iij. dicens. Non in veste preciosa. ⁊ Mat. iij. Joannes indutus erat de pilis camelorum. gl. Servus dei non debet habere vestimentum ad decorem vel ad delectationeʒ: sed tantũ ad tegumentum nuditatis. Contra vestium singularitatem ⁊ extraneitateʒ. Sopho. j. Visitabo sup omnes qui induti sunt veste peregrina. Contra multitudinem ⁊ magnitudineʒ vestiũ. Mat. xxiij. ibi. Magnificant fimbrias. Hoc faciunt hodie nobiles mulieres: ⁊ quidam vanigloriosi hispani: qui brachia nuda habent: ⁊ pannos longos portant per lutum supra eorum suppara diabolus equitat: sicut quidã sanctus vidit. vnde versus.

Suppara longa gere si vis os omne tacere.

Contra multitudinem vestiuʒ. Jaco. v. ibi. Vestimẽta vestra a tineis comesta sunt. iiij. Reg. v. de decem mutatorijs Naaman. Ber. Clamant nudi. clamãt famelici ⁊ cõqueruntur nobis dicentes. Fame ⁊ frigore miserabiliter laboramus. Quid conferunt tot mutatoria vestium. vel extensa in perticis vel plicata in manticis. Mat. x. ibi. Neq duas tunicas. Hieron. In duab⁹ tunicis duplex mihi videtur innuere vestimentum. non ꝙ in locis Scythie ⁊ glaciali nive rigentibus vna quis tunica debeat esse contentus: sed ꝙ in tunica vestimentum intelligamus. ne alio vestiti aliud nobis futurorũ timore reservemus. In qua preciositate vestium ⁊ superfluitate multitudine multi religiosi nostri temporis multum offendunt: contra eorum statum ⁊ regulam. nam excepto colore: de meliori panno se induũt quo possunt. quũ tamen sm Chryso. vestis christi de vili panno fuerit more vestium Palestine. Longissimos habitus sub colore honestatis ⁊ cappas ⁊ tunicas deferunt. ⁊ caputia vsq ad nates. vt qui magis est capitiatus: magis se reputet. Artificiose ⁊ curiose sutas vestes defe-

Vestium luxus arguitur.

runt ad mundi decorez. Aliqui inter eos singulares
⁊ nimis strictas ⁊ curtas: mundum similiter aucu-
pantes. quia non est spiritus in vestibus, maxime so
cijs ⁊ eiusdem professionis viris scandalum facien
tibus. Contra quos. xlj. dist. quisquis. ⁊. c. parsimo-
niam. extra de vi. ⁊ ho cle. decis. Contra que omnia
Joan. cass. in j. lib. de institutis monachoꝝ egyptio-
rū ait. Sit vestis sit monachi que corpus contegat
tantum: ac repellat verecundiam nuditatis: ⁊ frigo
ris retundat iniuriā: non que semina vanitatis aut
elationis enutriat. iuxta aplꝫ ij. Timo. vj. xij. q. j. eps.
Habentes autem alimenta ⁊ operimenta his contē
ti simus. l. que corpus operiāt tm̄: non que amictus
gloria blandiantur. Ita vilia aut nul a coloris vel
habitus nobilitate inter ceteros huius propositi vi
ros habeant insignia: ita a studiosis accurationib⁹
aliena: vt nullis prorsus sint affectatis per incuriaz
sordibus decolorata. Postremo sic a mundi huius
separentur ornatu: vt cultui seruoꝝ dei in omnibus
cōia perseuerent quicquid inter famulos dei presu-
mitur ab vno vel paucis: nec catholice per oē corp⁹
fraternitatis tenetur: aut superfluum aut elatuz est:
⁊ ob id noxium iudicandum: magis vanitatis spe-
ciem q̄ȝ virtutis ostentās. Hucusqȝ Jo. cass. Ad hoc
optime facit pre. c. quisquis. Et Aug. ad Januariū.
xij. di. illa. Sic ⁊ tu ad quācunqȝ forte ecclesiā vene-
ris: eius morem seruasi cuiq̄ȝ non vis esse scandalū:
nec quē q̄ȝ tibi. facit extra de sta. mo recolentes. Itē
conciliū Martini pape. Victu tm̄ ⁊ tegumento his
contenti sumus. x. q. ij. eps. Item in concilio antio-
cheno. xij. q. j eps tractuz de aplo. j. ad Timo. vj. ibi.
Habentes autem alimenta ⁊ quibus tegamur his
contenti simus. Item in chordis ⁊ cingulis est etiā
nedum secularium sed etiam multoꝝ religiosoꝝ re-
nodoxia. quū Helias thesbytes zona pellicea ⁊ Joā
nes precursor dn̄i vterentur. iiij. Regū. j. ⁊ Matth.
iij. Et Francisc⁹ aplicus funē sumpsit grossum aspe
rū ⁊ curtū vsqȝ ad genua. Sed hodie fratres sui lon
gam chordam vsqȝ ad terram lineam albam delica
tam ⁊ subtilem multis nodulis contextam portant:
in ea sicut in aliis suis vestibus delicatis longis ⁊
amplis inaniter gloriantes, quia quod prouidit pa
ter eoꝝ ad mundi contemptum ⁊ sanctaz vtilitatē:
ipsi traxerunt ad vanitatē. contra id extra de excep.
pis. j. rñ. lib. vj. xlv. di licet. Item vana gloria in co
lore pannoꝝ. Unde ⁊ clericis prohibetur color ru-
beus ⁊ viridis: ⁊ vestis virgata ⁊ partita. extra de
vi. ⁊ ho. cle. clerici. ij. ⁊ in cle. e. c. qm̄ qui abiectis. Co
lor autem candidus aptus est religiosis monachis
albis ⁊ clericis. Uñ Sap. vij. Candor est lucis eter-
ne. Berñ. Candor est lucis sapientia. ⁊ candidā opꝫ
esse animaz in qua ipse sedere elegerit. ⁊ vestimenta
eius facta sunt alba sicut nix. Mat. xvij. Mar. ix. ⁊
Luce. ix. Et angelus apparuit coopertus stola can-
dida. Mar. vlt. simile Mat. vlt. qui color sanctita-
tē designat innocentiā, ⁊ puritatē. de con. di. iiij. post
baptismū. xxx. q. v. femine. Et q̄ȝ Benedictus di
cat in regula, Monachi non disputēt de colore. in-
telligo de honesto nigro albo vel griseo. Bene enim
habent disputare ⁊ cauere de inhonesto colore. vt iu
ribus pre. Superbia etiaz in capillis que maxime
est in mulieribus. Esa. iij. Decalcabit dn̄s ⁊c. Acci-
dit Parisius in generali processione q̄ simia cuidā
dn̄e peplum abstulit corem omnibus cum adulteri
nis crinibus quos deferebat. que remansit turpis ⁊
decaluata. Capilli autem mulieribus pro velamine
dati sunt. non pro gloria. j. ad Corin. xj. glo. Ad hoc
habet velamen mulier: vt se reā agnoscat ⁊ subditā.
xxxiij. q. v. mulier. De superbia in crinibus Absalon
in quibus quercui adhesit. ij. Reg. xiiij. vbi dicit q̄
capilli capitis sui ponderabant. cc. siclis pondere pu
blico. ⁊. xviij. de quercu. Genuenses ⁊ Veneti ⁊ Ca-
thalani gloriantur in eis. j. ad Timo. ij. Non in tor-
tis crinibus. glo. Superbus habitus non impetret
nec recta facie de se credi. Legitur de germano beati
Bernardi fratre in claraualle, q̄ noluit videre soro-
rem nobilem suam ornatam: dicens q̄ erat rete dia
boli. q̄ in verbis contrita fuit dicens, q̄ parata erat
facere quicquid sanctus Bernardus german⁹ eius
mandaret: ad quaz veniens mandauit ei vt nunq̄ȝ
superbum habitum portaret. que ita mutata est. vt
homines inde mirarent. De superbia lecti. Amos.
vj. Ve qui dormitis in lectis eburneis. Lectus chri
sti vbi cubuit crux est. ibi cubat: ibi dormit in meri-
die. sm̄ Berñ. Cañ. j. Aug. Lectum suū dimisit chri
stus discipulis suis. quicunqȝ vult cum illo iacere ⁊
quiescere: in lecto isto moriatur, in cruce. Esa. xiiij.
Subtus te sternetur tinea ⁊c. glo. interlinearis sup-
ple quum prius haberes pallia auro gēmisqȝ distin
cta. Qui modo non sustinent pulicem: quō tunc su-
stinebunt vermē immortalem? Esa. vlti. Marc. ix.
Vermis eoꝝ non morietur. Non tamē erunt in in-
ferno vermes materiales: sed vermes conscientie,
damnatos in perpetuum cruciantes. de quibus le-
gitur Esa. lxvj. ⁊ Berñ. Non metuat vermem q nō
moritur: cui mortuus est vermis: vnde ille moritur?
De superbia in multitudine equoꝝ ⁊ coruz appara Equoruz affluentia
tu. Deutero. xvij. dicitur de rege. Non multiplicabit
sibi equos. ⁊ Zacha. x. ibi. Et posuit eos quasi equos
glorie sue in bello. ⁊. j. Et confundentur ascensores
equorum. Et. xij. Percutiam omnem equum in stu
porem: ⁊ ascensorem eius in amentia. glo. Ut qui vi
derint percussos: stupeant. ⁊ ascensores pre sui ma-
gnitudine periculi vertantur in amentiā. Esa. xxxj.
Ve qui descendunt in egyptū ad auxilium in equis
sperantes. In asina ascendit Hierusalez dn̄s. Zacha.
ix. Mat. xxj. Mar. xj. Luc. xix. ⁊ Jo. xij. Chrys. Vis
cognoscere mansuetudinez venientis? considera spe
ciem aduentus eius. Nō sedet in curru auro purpu
ra fulgenti. nec ascendit super feruidum equū discor
die amatorem. non habet in circuitu splendētes gla
dios aut ornamēta terribilia armoꝝ: sed ramos flo
rentes, testimonia virtutis ⁊ pietatis. In festo pal
marum quum quidam magnus archiepiscopus de
Frācia in sua ecclesia predicasset de ista asina in qua
illa die dn̄s equitaret: ⁊ finito officio rediens domū
equitaret magnum ⁊ grossum ⁊ pulchrum palafre-
dum: quedam paupercula vetula arripiens frenum
eius dixit ei. Dn̄e erat ne talis asina quaz christus
equitauit sicut iste equ⁹ vester? At archieps erubuit:
⁊ recessit. mente pertractans quia incepit Jesus fa-
cere ⁊ docere. Act. j. ⁊ Joā. xiij. ibi. Exemplum enim
dedi vobis. Et sm̄ Greg. Magis mouent facta q̄ȝ
verba. Ad hoc. viij. q. j vereor. cum. ij. c. seq. Bernar.
Intolerabilis est impudicitie vbi sese exinaniuit ma
iestas. impletur vermiculus ⁊ tumescit. Esa. xxx. di-
cunt mali. Ad equos confugiemus. ideo fugietis. ⁊
super veloces ascendemus. ideo velociores erūt qui
persequētur vos. ps. xix. Hi in curribus ⁊ hi in eqs.
De superbia in familia multa. Eccles. v. Ubi multe Amplitudo familie.
sunt opes: multi ⁊ qui comedent eas. Ista fuit sup-
bia Dauid populuz numerantis. ij. Reg. vlt. Et gla

dius dñi descuit in populũ. Unde Gratianus. Qui de numerositate sue gentis superbiuit: iure in eius diminutione punitus est. j. q. iiij. §. his ita. ff. Itẽ dauid. quia in multitudine populi dignitas regis: ⁊ in paucitate plebis ignominia principis. Prouer. xiiij. ⁊ pre. ver. Item dauid. Seneca. Mel musce sequuntur, lupi cadauere. frumenta formice. predam sequitur turba ista: non hominem. Aug. In vnum amatores temporaliũ fecerunt ea membra sua. vnde solent dicere se comedi: quum bona eorum comeduntur. iuxta illud ps. lxxviij. Quia comederunt Iacob.

Conuiuiorum apparatus.

De superbia conuiuiorum. In hoc apparet ꝙ magni ⁊ diuites inuitantur: ⁊ pauperes relinquuntur. contra illud Luce xiiij. Quum facis prandium aut cenam: noli vocare amicos tuos ⁊c. ⁊ s. Uoca pauperes ⁊c. Seneca. Non magno cõstat nobis: sed ambitio. Hester. j. Bibebant autẽ qui inuitati erant poculis aureis. Luce. xvj. Et epulabatur quotidie splendide. Splendor iste attenditur circa fercula artificialiter preparata: circa vasa aurea ⁊ argentea: circa suppellectilia candida: circa superflua luminaria: ⁊ circa seruorum ministeria. Eccle. ij. ibi. Cyphos ⁊ vrceolos. De lautis conuiuijs. xxxv. di. ecclesie principes. xliiij. di. comessationes. Esa. v. de pen. di. ij. si enim. vltra. v. col. ver. petrus. ibi. Et suadent in luxuria ciborum. Cithara ⁊ lyra ⁊ tympanum ⁊ tibia ⁊ vinum in conuiuijs vestris.

Superba domorum structura.

De superbia edificiorum. Esa. v. Ue qui coniungitis domum ad domum. Hiere. xxij. Qui dicit. Edificabo mihi domum lataꝫ ⁊ cenacula spatiosa. Qui aperit sibi fenestras ⁊ facit laquearia cedrina: pingitqꝫ synopide. gl. i. christi sanguine. Nunquid regnabis: qm̃ confers te cedro? Item ibidem. Ue qui edificat domuꝫ suam in iniustitia: ⁊ cenacula sua nõ in iudicio. Amos. v. Detestor ego superbiam Iacob: ⁊ domos eius odi. ⁊ j. Percutiet domum maiorem in ruinis. facit. xij. q. ij. gloria. ver. multi. Christus in in presepi ⁊ in stalla iacet. Luce. ij. quia in diuersorio iacuit vt doceat nos in hoc mundo diuersoria nõ palatia fabricare. Philosophus. Commorandi nobis natura diuersorium: non habitandi dedit. Et Chrysos. In luteo presepi christus ponitur: nõ auro nec argento. aurum ⁊ argentum imitetur gentilitas: christianitas illud presepe luteuꝫ. xij. q. ij. glia. ver. multi. Sed antiqui in cauernis terre habitabãt. Hebre. x. ⁊ in casulis. Heb. xj. Legitur de eremita qui habebat hospitiolum ad modum sepulchri. ⁊ quum imperator ad eum veniens quesijsset cur hospitiolum suum commensurasset sepulchro sui corporis. respondidit. Sufficit hoc homini mortuo. ⁊ addidit. Melius pstlitur in celuꝫ de tugurio ꝙꝫ de palatio. Unde Hiero. de paula. Nolebat (inquit) in his lapidibus mortuis expensas ponere. sed in viuis lapidibus. i. pauperibus. ex quibus magni regis ciuitas extruitur. Abachuc. ij. Lapis de pariete ⁊c. Hiero. Sic edificãt quidam quasi semper victuri. sic autem comedunt ⁊ bibunt quasi cras morituri. dicẽtes, Bibamus ⁊ comedamus: cras enim moriemur. de pe. di. ij. si enim. vltra. v. col. ver. petrus. ij. Corinth. xiiij. Eccl. v. Esa. xxij. Amos. iij. Percutiam domum estiualeꝫ. Mat. xxiiij. Et accedunt ad eum discipuli eius. vt ostenderent ei edificationes templi. Ipse autem respondẽs dixit eis. Uidetis hec omnia? Amen dico vobis: nõ relinquetur lapis super lapideꝫ: qui non destruatur. Amos. iij. Percutiam domum hyemalem. Hieron. loquens de Hilarione. Estus ⁊ pluuias breui tuguriunculo declinauit: quod iunco ⁊ cortice texerat. extructa deinceps breui cellula altitudine pedum quatuor, latitudine pedum quinqꝫ, longitudine paulo ampliore ꝙꝫ eius corpusculum patiebatur, vt sepulchrum potius ꝙꝫ domum crederes. ⁊ j. Erat autem cellula non plus mensure per quadrum tenens quã homo dormiens extendi poterat. Narrat Ioã. cassi. in collatione Isaac de oratione ꝙ quidam patrũ vidit diabolum adiuuantem ⁊ inflammantem quendam fratrem circa superflua edificia occupatuꝫ. ⁊ supra posui in c. lxiiij. in. §. adhuc petita. ver. contra tales. Quantum autem excedant religiosi mendicantes circa curiositatem ⁊ multiplicitatem ⁊ sumptuositatem edificiorum: totus mundus estis est. ⁊ decretalis de verb. sig. Exiui de paradiso. lib. vj. §. hinc est. Ipsi enim qui mundo mortui sunt. xvi. q. j. placuit. potius deberẽt sepulchra querere ꝙꝫ palatia. vt proxime dixi. Bern. Uideo: quod non sine magno labore videri debet: quosdam post aggressam christi militiam: rursum secularibus implicari negocijs: rursus terrenis cupiditatibus immergi: cũ magna diligentia erigere muros: negligere mores. Si dicant claustrales ꝙ in hoc condescendunt infirmitati bonorum ⁊ deuotioni eorum: audiant beatum Bernardum dicẽtem. Qui dicunt admittantur animales: suscipiantur in beniuolentia charitatis: portentur in omni patiẽtia benignitatis. sed qui eis compatiuntur non eis conformentur: nec sic querant eorum profectum vt propter eos cogantur incurrere propositi rigoris in religione defectum. Multi hominũ magis veniunt ad ecclesiam vt delectentur ⁊ admirentur pulchra edificia ⁊ imagines: ꝙꝫ vt corrigant vitia. Uidentur adorare lapides ⁊ colores: sed non mutant prauos mores. Aurum trahit aurum. politus lapis lapides preciosos trahit. Magis offertur reliquijs deauratis ꝙꝫ pannosis. Sed ait Ambro. cõtra templa deaurata. Aurum sacramenta non querunt: nec auro placent que auro non emuntur: ornatus sacrorum redemptio captiuorum est. xij. q. ij. aurum. Et iunge hic quod scripsi. i. in. §. ⁊ primum. in ver. quartũue. in c. lxxvij. Iterum si dicant religiosi pulchritudines domoruꝫ esse necessarias ad recreationem. extra de verb. sign. exiui. §. licet non. lib. vj. Respondeo ꝙ veri spirituales ⁊ viri potius deberent delectari in conspectu celi ⁊ delectatione siderum ꝙꝫ terre. ⁊ potius admirari opera dei ꝙꝫ hominuꝫ. vt dixit beata Catharina ad Maxentium cesarem. Miraris hoc templum manu artificum fabricatuꝫ: miraris ornamenta preciosa ⁊ vario opere comparata: que velut puluis ante faciem venti erunt. mirare potius celum ⁊ terram ⁊ omnia que in eis sunt. mirare ornamenta celi, solem scilicet ⁊ lunam ⁊ stellas ⁊c. Legitur de beato Bernardo ꝙ vbertim fleuerit quum vidit taguriola pastorum tecta cilicio similia casulis cisterciensium antiquorum: qui tunc incipiebant habitare in magnis edificijs. Beatus Franciscus ait in testamento suo. Caueant sibi fratres vt ecclesias ⁊ habitacula paupercula ⁊ omnia alia que pro ipsis construuntur penitus non recipiant: nisi essent sicut decet sanctam paupertatem quaꝫ in regula promisimus, semper ibi hospitantes sicut aduene ⁊ peregrini. Et sicut legitur in legenda sua antiqua, mãdabat fieri domũculas fratrum de lignis ⁊ luto. Ipse in persona sua ascendit diruere domuꝫ quã fecerat cõe assisij in sancta Maria de portiuncula: qꝛ sibi curiosa videbat. Dicebat autem, Ubi christus manebat: quando in deserto ieiunabat? Mat. iiij. ⁊ Luc. iiij. Quum quidaꝫ frater

deuotus in quodam eremitorio sibi quandam cellã
fecisset de lignis leuigatis ⁊ dolatis ⁊ paratis pul-
chre: noluit eã intrare sanctus Francis⁹: nisi prius
ille frater illos asseres remouisset: ⁊ eam de ramis ar
bor ⁊ scopis cooperuisset. Magna pars edificiorũ
religiosoꝝ mendicantiũ de mãmona iniquitatis ad
literam constructa sunt. Luce.xvj.s.de vsuris ⁊ rapi
nis. Unde posset eas propter diabolus tanq̃ sibi de
bita quodammodo vendicare. Citius enim vsurarij
dant fratribus pro edificijs mille libras: q̃ restituãt
vnum denarium creditori: vexante eos xenodoxia
⁊ tumore religiosoꝝ. Contra superbiã edificiorum.
xxxij.di. hospitiolum tuum. diminuntuum.i.modicũ
xxxv.di.ecclesie principes.ibi. Eijciendi sunt spacio
sis domibus.xij.q.ij.gloria.ver. Multi edificant pa
rietes: ⁊ columnas ecclesie subtrahunt marmora ni
tent.auro splendent laquearia.gemmis altare distin
guit.ministroꝝ christi nulla est electio. Ecclesia sanc
ti angeli in monte gargano antrũ est ⁊ inculta cri-
pta. sicut vidi. potius ferarum q̃ hominum habita
tio.agente hoc deo.sicut in sua legenda dicitur. Qui
non in marmoribus nec in edificijs: sed in moribus
Librorum copia. delectatur.s̃m Chryso. De superbia in libris ⁊ cle
ricoꝝ ⁊ religiosoꝝ deauratis ⁊ historiatis ⁊ sericeis
pannis ⁊ argento coopertis dolendum est. Non ha
bitat in auro scientia. quia nec ei comparatur aurum
nec lapis preciosus. Sap. vij. Humilibus reuelatur
dei scientia. Mat.xj. Prouer.xj. Ubi humilitas: ibi
sapientia.ij. Timo.iiij. Affer tecum libros. maxime au
tem membranas. Libros pulchros non audent fra
tres commodare: nec in eis studere: sed clausos eos
tenent in suis studijs quatuor fibulis clausos: ⁊ pan
nis preciosis coopertos ex superbia ⁊ auaritia. quan
to plures habent: tanto communiter minus sciunt.
multos legunt: ⁊ nullum applicant memorie. ⁊ qui
plures habet sermones: cõiter peius predicat. quia
Pluribus intentus minor est ad singula sensus.c.
xxj.q.j.presbyteros.de ele.consu.diuersis. quia curio
soꝝ est multa legere ⁊ pauca retinere. Realium viro
rum est pauca legere: ⁊ illa memorie applicare: ⁊ ea
cordi alligare.c.de con.di.v.nunq̃.in prin. Uanitas
secularium in curribus ⁊ in equis: religiosoꝝ in libris.
Ita quis potest in libris sicut in auro inaniter dele-
ctari. Mutatio rei non mutat affectum. Non est dif
ferentia in metallis: sed in animis. Sic potest quis
corrũpi auaritia in libro sicut in auro. vt in coll. Da
nielis dicitur. ⁊ supra dixi in ista parte.ij. Superbia
cantus. Greg. Dum blanda vox queritur: sobria vi-
ta deseritur.xcij.di in sancta. Aug. Quoties me dele
ctat plus cantus q̃ vox que canitur: toties me pec-
care penaliter confiteor. Potest dici q̄ sicut fractos
vestibus, sic fractos vocibus non recipimus. xlj.di.
parsimoniam. Exo.xxxij. Uocem cantantium ego au
dio. Cumq̃ venisset ad castra: vidit Moyses vi-
tulum ⁊ choros. In vitulo quod est animal lasciuũ,
lasciuia intelligitur. Unde cantus adorantiũ vitul⁹
est cantus frangentium vocem ad lasciuiam. canta-
re autem ad compunctionem audientium bonum
est.xxj.di.c.j.ver.psalmiste. Contra tales cantus aplš
ad Ephe.v. Cantantes ⁊ psallentes deo in cordibus
vestris.xcij.dist.cantantes.ibi Hiero. Deo non voce
sed corde cantandum. nec in tragediarum modum
guttur ⁊ fauces medicamine liniende sunt: vt in ec-
clesia theatrales moduli audiantur ⁊ cantica. Can-
tus autem ob deuotionem non dissolutionem in ec-
clesia dei ordinatus est. Unde ⁊ in ecclesia dei officiũ
est precentoris ⁊ succentoris.xxj.di.c.j. ℣.precentor.
Uix in ordine vidi bonũ cantorem: quin esset incarce
ratus propter immunditiã. q2 blanda ⁊ dulcis vox
stimulos carnis icitat.c.e.di.c.in sancta all.ĩ.℣.xx.
Item superbia quandoq̃ oritur ex bonis nature.
Bona autem nature quedam sunt corporis. quedã Nature
anime. quedam fortune quedam gratie. Corporis: bona.
sunt sanitas, fortitudo, pulchritudo, nobilitas, liber
tas. Bona vero naturalia anime: sunt rectitudo in-
genij, tenax memoria, intellectus acutus, exercitium
spiritualium, naturalis dispositio ad virtutes seu vir-
tus naturalis. Bona vero fortune: sunt diuitie, deli
cie, dignitates, la⁹ seu gloria ⁊ gratia humana. Bo-
na gratie: sunt scientie dona ⁊ virtutes. De omnib⁹
his potest nasci superbia. contra quam.j. Macha.ij.
Gloria peccatoris stercus ⁊ vermis. hodie extollitur
cras non inuenitur. Sap.v. Quid nobis profuit su-
perbia. aut quid diuitiarũ iactantia contulit nobis?
Contra superbiam sanitatis. Jaco.iiij. Que est vita Bone
vestra? vapor est ad modicum parens. Job.xiiij. Ho corporis
mo natus de muliere breui viuẽs tempore ⁊c. Gre- vehitudo.
go. Ecce sancti viri vocibus pena hominum breui-
ter est expressa. q2 ⁊ angustatur ad vitam: ⁊ dilataĩ
ad miseriam. Si enim subtiliter consideretur: omne
quod hic agitur pena ⁊ miseria est. Ipsi enim corru
ptioni carnis seruire ad necessaria atq̃ concessa, mi-
seria est. vt contra frigus vestimenta: contra famem
alimenta: contra estum frigus requiritur. Q2 multa
cautela custoditur: corporis salus: q̄ custodita amit
titur: amissa cum graui dolore reperitur: tamẽ reper
ta in dubio semper est: quid aliud hec, q̃ terrene vite
miseria est? Item Bern. Homo natus de muliere. ⁊
hoc cum reatu. breui viuens tempore: ideo cum me-
tu. repletur multis miserijs. ⁊ id cum fletu. ⁊ nature
multis. quia corporis ⁊ anime simul. De fortitudi
ne corporis fatuum est superbire. Job.vj. Nec forti Neruosi-
tudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea est. tas.
imo homo fragilior vitro. Aug. Quid fragilius va-
se vitreo? ⁊ tamen si seruatur: durat per secula. licet
enim casus timeatur: senectus ⁊ febris non timetur.
nos fragiliores ⁊ debiliores sumus ⁊ infirmiores.
quia casus. extra de cõmo.c.j. ⁊ de depo.c.ij. omnes q
non cessant in rebus humanis: ob fragilitatẽ nostrã
quotidie formidamus. ⁊ si ipsi casus non accidant:
tempus ambulat. Uitat homo ictum. nunquid vitat
exitum? Uitat que extrinsecus adueniunt. nunquid
que intus nascuntur? Postremo q̃uis homini par
catur: nouissima senectus quum venerit, non est q̄
differatur. Hiere.xvij. Maledictus homo qui ponit
carnem brachium suum.i. qui confidit in robore cor
poris. quod est fragile ⁊ infirmum. Fortitudinẽ Sã
sonis meretrix Dalilã eneruauit. Judic.xvj. Aba-
chuc.iij. Dñs fortitudo mea. ps.xvij. Diligam te dñe
fortitudo mea. De pulchritudine superbire quis au- Formosi-
det: quum corpus sit quoddam sepulchrum? Aug. tas.
Corpus peccatoris anime mortue est sepulchrum.
Job.x. Qui quasi flos egreditur ⁊ conteritur. Esa.
xl. Omnis gloria eius quasi flos agri. Prouer.vlti.
Uana est pulchritudo. Uanum est superbire de no Nobili-
bilitate. omnes ex adam processimus. xxxiij.q.v.ca. tas.
vlt. Malach.ij. Nunquid non pater vnus? omnes
fratres sumus: ⁊ vnus pater qui est in celis. Mat.
xxiij. Hiero. contra Heluidium. Omnes autem ho-
mines affectu fratres dici possunt. quod in duo diui
dit. ⁊ in spirituale ⁊ cõe. In spirituale: q2 oẽs christia
ni fratres vocantur. Porro in cõe: q2 oẽs hoĩes ex

vno patre nati pari inter nos germanitate coniun-
gimur. Item Chrys. In mundo enim quamuis homo
hominem generet. lvj. di. nasci. tamen vnus est pater
qui omnes. Mat. vj & xxj. xxviij. q. j. omnibus. & c.
si femina. creauit. Non enim initium vite habemus
ex parentibus: sed transitum vite per eos accipim^9,
ad hoc. lvj. di. vnicuique. & c. nasci. Et dñs Iesus chri
stus nasci voluit non solum ex alienigenis: sed etiam
adulterinis coniunctionibus. vt de Raab meretri-
ce & Bersabee vxore Urie. lvj. di. dñs noster. Nobi-
litas sm Aug. nihil aliud est ꝙ probitas & antique
diuitie. Item idem. Quid est seruus aut libertinus?
nola ex ambitione vel iniuria nata. quia quilibet na
turaliter liber. xxxv. di. sexto die. Item neminem re-
gem nisi ex seruis oriundum esse: neminem seruum
nisi ex regibus dicit Plato. Omnia illa longa va-
riet as miscuit: & sursum & deorsum fortuna versauit.
Job. xvij. Putredini dixi. pater meus es tu. Quod
hominibus altum est: abominatio est apud deum.
Luc. xvj. Seneca. Quis est generosus? Bene ad vir
tutem anima compositus. Tullius. Hic liber existi-
mandus est: qui nulli turpitudini seruit. q2 qui facit
peccatum: seruus est peccati. Ioã. viij. Sapiens. De
illa nobilitate glorieris que filios dei & coheredes
facit. Tunc ille nobilitatem suam integram seruare
se putet: si dedignetur seruire vitiis: & ab illis supe-
rari. a quibus qui superatur: eorum. Ioã. viij. & seruus
est. Bern. An non seruus: cui dñatur iniquitas? Itaque
omnis qui deo nõ seruit: ignobilis est. j. Reg. ij. Qui
contemnunt me: erunt ignobiles. Signa vere no-
bilitatis septem sunt. Primum est liberalitas. extra

Vere nobilitatis indicia septem.

de dona. c. j. versus. Dedecus est semper sumere: nulque
dare. q2 beatius est dare ꝙ accipere. Act. xx. xvj. q. j.
predicator. extra de cele. miss. cum marthe. §. j. Magi-
ster Alanus qui legebat apud montem pessulanum
requisitus a variis militibus que esset maior curia
litas: respondit ꝙ dare curialissimum erat. cui om-
nes consenserunt. Ipse vero dixit eis vt habito con
silio dicerent ei que esset maior rusticitas. qui nõ va
lentes in vnum consentire: reuersi sunt ad eum dicẽ
tes ꝙ non poterant cõcordare. quos increpans ait.
Ego posueram vos in via per quam possetis questio
nem soluere. si enim dare curialissimum & nobilissi-
mum est: auferre (quod est contrarium) rusticissimũ
& vilissimum est. Unde vos qui incessanter aufertis
a pauperibus: rusticissimi estis. Secundum, grati-
tudo siue recognitio. & econuerso irrecognitio & in-
gratitudo. peccatũ contra naturam ingratitudo est.
ff. de peti. here. sed & si lege. §. consuluit. legitur & no.
extra de testa. cum in officiis. Signum maxime rustici-
tatis est. Sapiẽs. Nobilis animi est beneficia recor
dari. ignaui, beneficij obliuisci. Unde ingrati manu
missi tanꝙ ignobiles in seruitutem reuocantur. xij.
q. ij. liberti. & c. octaua. vbi de hoc. extra de donatio.
c. fi. Unde patet ꝙ illi qui dicũt se nobiles: persequẽ
tes deum qui eos in hac vita exaltauit: rusticissimi
sunt & deo ingrati. Ingratitudo sm Bern. est anime
perditio: virtutum exinanitio: virtutum perditio: be
neficiorum peremptio: hostis gratie: persecutrix iustitie:
ipsa est ventus vrens: que pietatis fontem misericor
die veniam & gratie fluenta desiccat. Per hanc dan
dum impeditur. datum tollitur. Sap. xvj. Ingrati
spes tanꝙ hybernalis glacies tabescet: & disperiet
tanꝙ aqua superuacua. Tertium est mansuetudo
& misericordia in subiectis Seneca. Nullum magis
ex omnibus regem & principem ꝙ clementia. Pro-
uerb. xx. in fi. Misericordia & veritas custodiunt re-
gem. & roborabitur clementia thronus eius. decet
In signum mansuetudinis vnguntur reges christi-
ani. extra de sacra vnc. c. vnico. Sapiens potestatem
habens decorem potestatis sue iuxta possibilitatem
suam debet imitari. In hoc autem maxime imitatur
si nihil indicat: q2 misereri preciosius. Et lex. Nihil
aliud tam peculiare est imperialis maiestatis ꝙ hu
manitas. per quã sola dei seruatur imitatio. C. de do
na. inter vi. & vxo. l. fi. A contrario crudelitas in sub-
ditos signum est maxime rusticitatis. Prouer. xxx.
Per tria mouetur terra. & j. per seruum quum regna
uerit. i. crudelem. Quartum est strenuitas siue viri
litas in eos qui repugnant. In signum huius datur
ensis militi nouo. quo vti dẽbet in hostes dei & reipu
blice: non in subditos pacificos & obedientes. xxiij.
q. v. miles. & q. viij. vt pridem. De probitate ista & vi
rilitate & debita gladij executione. xxiij. q. iiij. sicut.
cũ. c. seq. Econtrario multi suam strenuitatem impiã
contra deũ & ecclesias & personales humiles & subie
ctas exercent: similes impio diabolo & crudeli. con-
tra illud. xxiij. quest. v. regum. & c. administratores.
Quintum est timere opprobrium seruitutis prodi-
tionis vel alicuius turpitudinis. Sed multi qui no
biles dicuntur: non timent pessimam seruitutem pec
catorum. Joan. viij. vitiorum vel demonum: qui seruiunt
vilissimis membris. que seruitus fetidior est ꝙ serui
tium leprosorum. Nec erubescunt prodere & impugna
re deum: a quo omnia possident. cuius expensis vi-
uunt. ex quo patet eos esse non nobiles sed rusticos
& proditores. Vera enim nobilitas fidelis est deo &
hominibus & nullus ignobilior ꝙ proditor. ad hoc.
xcvj. di. si imperator. ij. q. vij. non potest. Non potest
erga homines esse fidelis qui deo extiterit infidelis.
xxij. q. v. de forma. Sextum signum est cordis ma-
gnitudo: qua quis modica contẽnit: & maxima ap-
petit. Econtrario magna rusticitas est amorẽ suum
i modicis ponere: & magna negligere. vt patet in mi
sero milite. qui amorem suum ponit in vilissima me
retrice: vel terra modica violenter occupata per eũ:
contempto amore christi regis nobilissimi & heredi
tatis eterne. Non sic. Dauid dicens. Quid enim mi
hi est in celo: & a te quid volui super terram? Dice-
bat frater Egidius socius beati Francisci. Ille est di
ues: qui imitatur diuitem. Ille est sapiens: qui imi-
tatur sapientem. Ille est bonus: qui imitatur bonũ.
Ille est pulcher: qui imitatur pulchrum. Ille est no-
bilis: qui imitatur nobilem dñm iesum christum &
dñm deum nostrum. Septimum est erubescentia:
maxime a vitijs & peccatis. Eccle. xlj. Erubescite a
patre & a matre de fornicatione. Nobilitas carnis
solet esse bonis stimulus probitatis. Unde Hieron.
Nobilitas quadam necessitate adstringit hominẽ:
ne a maiorum probitate degeneret. Aug. Nobilitas so
la est animum que moribus ornat. Quum quidam
pater tentaretur a muliere de turpitudine: ait ei pater.
Commisceamur nos hic in via. Dixit ei mulier. Quo
possemus propter transeuntium erubescentiam? Di
xit ei pater. Si homines erubescis de vitio: multo po
tius deum presentem omnia contuentem. Sap. pri.
erubescere debes. Amb. Verecundia ingenuos pro-
dit natales. lxxxvj. di. non satis. versi. consideranda.
Constantinus. Uincere hostes virtus est populorũ.
vincere vitia virt^9 est animorum. Vera nobilitas chri
stiana est. Primo quia sumus filij dei. & hoc p crea-
tionem. Actuũ. xvij. xxix. q. vlt. omnibus. Ipsi^9 enim

& genus

& genus sumus. Esa. lxiiii. Tu dñe pater noster es: nos vero lutum. tu fictor noster: & opera manuũ tuarum oẽs nos. Et in hoc sumus eius filij chari. Secundo per gratiam adoptionis. Ut. j. Jo. iij. in prin. Videte qualem charitatem dedit nobis pater: vt filij dei nominemur & simus. psal'. lxxxj. Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes. j. Jo. iij. In hoc manifesti sunt filij dei & filij diaboli. omnis qui non est iustus: non est ex deo. & de hoc de pe. di. j. §. hoc idem. ver. itẽ vt christus ait. & ver. qui natus. & per hoc sumus filij chariores. Tertio per gloriam, ratione adoptionis hereditatis eterne. Jo. viii. Roma. viii. Si filij: & heredes. Gala. iiij. Et i hoc enim' filij charissimi Eph. v. Imitatores dei estote sicut filij charissimi. Contra carnis nobilitatem extra de preben. c. pen. §. nos ergo. Attendentes q non generis sed virtutũ nobilitas viteq honestas gratum deo faciunt & idoneum seruitorem. Ad cuius regimen non multos fm carnem nobiles & potentes elegit: sed ignobiles. Mat. iiij. & pauperes.

Libertas Fatuũ est: de libertate corporis superbire. quum corpus sit seruus maleuolus. & ideo tortura & compedibus dignum. Eccl. xxxiij. Ambr. Apud dñm libertas & seruitus: equa lance appendũtur. de hoc. xxix. q. j. omnibus. Hiero. Apud dñm nõ dñs potior: nõ seruus deterior. Colos. iij. ibi. Ubi nõ est masculus &c. & j. Seruus & liber. Fatuũ est etiã de bonis anime naturalib' superbire. in quibus infideles nobis cõicant. quia bona illa potest quis habere ad bonum & ad malum, sicut patet in lucifero. de pe. di. ij. principium. Bern. Si in professione religionis callidi es ingenij: viget autem premium in intellectu. instrumenta sunt tam vitiorũ q virtutũ. Et quia ipsum ingenium donum dei est, vt dicit de se Aug. in. ix. lib. confessionum. Stolidum est etiã de diuitijs superbire: per quas incidit laqueum diaboli: & in desideria multa & nociua. j. ad Timo. vlti. Cupiditas radix omniũ malorũ. xlvij. di. bonorũ. de pe. di. ij. §. expressis. ver. quia radix. Fatuum etiam superbire de potestate quũ scriptũ sit. Sap. vj. Potentes potenter tormenta patientur. viij. q. ij. illud. Fatuum etiam superbire de gratia humana. Prouer. vlt. Fallax gratia. ad Gala. j. Si hominibus placerem seruus christi non essem. xlvij. di. c. vlti. in fin. Fatuũ etiam est superbire de gloria huius mundi. Esa. xxviij. Erit flos decidens glorie. Eccle. x. Omnis potentatus vita breuis. j. lib. Macha. xj. Rex Ptolemeus imposuit sibi duo diademata vna die. & tertia die mortuus est. Summa etiam vesania de scientia superbire. Eccle. j. Qui addit scientiã addit & laborem. De scientia superbire, est de lumine occecari. xlix. di. hinc etenim ver. albuginem. August. Tumor meus claudebat oculos meos. Fatuũ est etiã de virtutibus superbire. hoc est enim. de medicamine vulnerari. Grego. Qui de virtutibus habitis extollitur: quasi de medicamento vulneratur.

Clericorũ superbia. De superbia clericorũ que multum in eis timẽda est. quia multas occasiones superbiendi habent. Et vna qr non laborat sicut & alij seculares. qr accidiosi sunt cõiter & otio torpentes: edentes & bibentes & dormientes: & nugis & rumoribus vacantes. psalo. lxxij. In labore hominum non sunt &c. & post. Ideo tenuit eos superbia. Nã labor humiliat. ps. lxxxvij. Et in laboribus a iuuentute mea. Et sequitur. Humiliatus sũ &c. Alia occasio, reuerentia que exhibetur eis sicut ministris christi. Unde dñs contẽptũ eorũ suum reputat. Luce. x. Qui vos spernit. viij. q. j. qui vos spernit. xxj. dist. in nouo. Prouerb. vj. Odit deus oculos sublimes. i. clericos qui sunt lumen ecclesie. xciij. di. diaconi. ij. sublimes. i. superbos. Humilitas enim multũ eis competit. qr sunt ministri christi & ecclesie. lxxxj. di. ministri. gl. sup illud ps. xxxiij. Iuxta est dñs ijs qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu saluabit. Altus quidem est dñs. sed vicinatur humili & non se erigenti. Ipsi autẽ debent abluere sordes spirituales homiũ. vnde habent se humiliare cum christo. Joã. xiij. Ideo summus minister seruum seruorũ se vocat. j. q. iij. saluator. in ti. & c. sequ. in ti. & extra in prohemio decre. Greg. &c. & vj. lib & in cle. Et nihil in ceruice prelati clarius splendet q humilitas. c. di. contra morem. Sed ad hec respondent quidam q humilitas exterior non est necessaria: sed interior, quia dicit dñs Matth. vj. Discite a me &c. & j. & humilis corde. Sed ad hoc respõdet q ex cordis humilitate vera nunq procedit superbia exterior quia bona arbor bonos fructus facit. Mat. vij. Et q sit necessaria etiam exterior humilitas: patet expresse. de penitẽ. di. ij. c. j. ibi. Exercitia humilitatis sunt: si se vilioribus officijs subdat: & ministerijs indignioribus tradat & l. di. vt constitueretur. ibi. Ut desperatione temporalis altitudinis medicina maior & verior esset humilitatis. & c. siquis diacon'. ibi. Nec compunctio humilitatis. & de peni. dist. iij. sicut. Achab. ibi. Nonne vidisti humiliatũ Achab coram me? & ps. xxxiiij. Humiliabam in ieiunio aiam meã. & per actus exteriores iudicatur qualitas mẽtis. xlj. di. §. fi. Item speculum sunt & exemplum totius ecclesie. Unde tale exemplum debẽt dare alijs. s. exempla virtutum omnium. qr homines interiora nõ vident. Unde. j. Petr. vlti. Forma facti gregis ex animo. xcv. di. esto. Sicut enim non potest esse hortator viduitatis qui coniugia frequentauit: ita nec humilitas qui actus superbie ostentauit. c. xxvj. dist. vna. Item quia ab omni specie mali debent abstinere. fm aplm. j ad Thessa. vlti. extra de vi. & ho. cleri. ab omni. & de simo. audiuimus. & j. q. j. emendari. Illud autem quod supra dicitur de cordis humilitate, ideo dicit dñs: qr omnis virtus vera est in alo. xxxij. q. v. de pudicitia. qr est qui se humiliat. Eccle. xix. nequiter vt hypocrite. Mat. xxiij. Ue vobis. Ad illud quod secundo dicunt clerici, q possunt habere huiusmodi pulchritudines exteriores & ornatus fm modũ persone sue. facit quod no. xxj. q. iiij. in sum. sed c. j. illius questionis contra. Respondendũ est q quanto quis maior est: magis se humiliare. Eccle. iij. debet. sicut christus qui dixit. Luc. xiiij. Recumbe in loco nouissimo. Contra illud quod dicunt tertio se debere cõformare cum illis inter quos viuunt per illud. c. xij. di. illa. sed talis carnalis conformatio contra aplm. est Ro. xij. Nolite conformare huic seculo. Conformatio enim semper debet fieri circa bonitatẽm & bonos. xvj. q. j. sic viue. Ad illud quod dicunt clerici, q talia faciunt propter honorem ecclesie. dicendum q non est honor ecclesie pompa mundi & gloria. qr non honoratur christus coloribus & carnalibus pulchritudinibus: sed moribus & virtutibus. xij. q. ij. multi edificant. sub. c. gloria. & ps. xliiij. Gloria filie regis. i. ecclesie abintus. i. in cõscientia pura. xj. q. iij. inter verba. Bern. ad Eugenium. Totum adscribitur honori. nihil deuotioni. Hiero. Nõ reuera vestis sed munditia mentis ornatum facit clericum. Nec debent clerici de humili veste & alijs actibus christo conformibus erubescere. xlj. di. parsimoniã. Bern.

Gratia ignominia crucis. sed ei qui crucifixo ingres-
sus non est. Luce.ix. Qui me erubuerit hunc filius
hominis erubescet. Et potius de contrario debent
verecundari. August. De preciosa veste erubesco. nec
enim decet hanc professionē contra talem honorez.
Jaco ij. Si introierit vir aureum annulum habens
in veste candida ⁊c. Et Greg. contra tales. Decora-
ri pallio volumus forsan moribus indecori. c. di. con
tra morem. Quum Moyses anachorita ordinatus
esset a patriarcha ⁊ alba indutus: ait ei pater. Ecce
candidus es. Respōdit Moyses. Nunquid abin-
tus? q. d. albedo exterior non facit quem album inte
rius. Unde phariseis hypocritis christus ait. Mat.
xxiij. Ue vobis scribe ⁊ pharisei qui similes estis se-
pulchris dealbatis ⁊c. Ad illud quod dicūt ꝙ vtū
tur talibus tanq̄ non vtantur. s; apl̄m. j. Corin. vi.
xxxiij. q. v. s̄m. Respondet Gregor. in homil. Nemo
vult preciosis vestibus indui vbi a nemine possit vi
deri. Item christus omnem talem gloriam exterio-
rem precepit. Jo. v. in fi. contemni. Aug. Omnia tē-
poralia contēpsit homo deus: vt ab hominibus con
temnenda esse mōstraret. ⁊ omnia aduersa sustinuit:
vt sustinenda doceret. Contra superbiam prelatorū
satis supra tetigi ⁊ declaraui in ista. ij. parte in princ.
§. postq̄. in. x. c. ⁊. xlix. §. o preciosa. Precipitur etiaz
Deuter. xvj. ꝙ non eleuetur cor regis in superbiam.
Eccle. xxxij. Rectorem te posuerunt. noli extolli: sed
esto in illis quasi vnus ex illis. xcv. dist. ecce ego. ibi.
Sed oderunt hoc superbi sacerdotes. Matth. xviij.
Nisi conuersi fueritis. interlinearis gl. A vestra ele-
uatione ⁊ indignatione: in qua modo estis, s̄m Hi-
larium. Ad hoc. l. di. quicunq̄. Imitentur christum:
cuius claues tenent. Esa. liij. ibi. Nouissimuz virorū.
Ber. Quid magis admirandum: quid amplius de
testandum: quid grauius puniendū: q̄ ꝙ videmus
filium dei summum in regno angelorū: nouissimum
factum in regno hominum? Apponat magnificare
se homo super terram. ps. ix. Ber. Quū enim inquit
indifferenter persone humilitas sit quedā turris for
titudinis a facie inimici. ps. lx. nescio quo pacto ma
ior in maioribus, ⁊ clarior in clarioribus comproba
tur. Sed perpauci sunt qui l dignitate cor ad humi-
litatem inclinent quod patet in libris Regum. vbi
de tot regibus Israel nullus excelsa abstulit. Cōtra
quos Bern. Intuere quomodo incedunt nitidi ex-
terius: ⁊ ornati circūamicti varietatibus: tanq̄ spō-
sa procedens de thalamo suo. Et si quempiam taliū
repente eminus procedentem aspexeris: sponsaz po
tius putabis q̄ sponse custodem. i. ecclesie. Joan. iij.
⁊ extra de transla. inter corporalia. §. sed nec illud. ⁊
Claustra-
lis supbia
q̄druplex.
de renun. nisi §. verum. Superbia autez claustraliū
principaliter quadruplex reperitur. Prima est eorū
qui sapientes se credunt. contra id. j. Corin. j. xlix. di.
c. j. ver. albuginem. ⁊ ideo se sensu suo se regere volūt:
⁊ esse proprie voluntatis. Bern. Quantumuis pru
dens videatur esse dimittēda est ⁊ abijcienda iactā-
tia. si enim admittatur superbia: prima die qua inci-
pit habitare, incipit leges dare. Prouer. xxvj. Uidi
sti hominem sapientem sibi videri: magis illo spem
habebit stultus. extra de constitu. ne innitaris. Ta-
les inflexibiles sunt. Greg. Superbus mens ad ea q̄
non appetit nullis exhortationibus flectitur: ad ea
vero que appetit spōte etiam cogi querit. Et hec spe
cies maxime in nouitijs periculosa est. Bern. Noui
tium incipientem sapientem diu in monasterio per-
sistere posse impossibile est. Stultus fiat: vt sit sapiēs.

⁊ hec omnis sit eius discretio: vt in hoc nulla sit di-
scretio. ⁊ hec omnis sit eius sapientia: vt in parte nul
la sit. Secunda est eoruz qui despiciunt seculares ⁊
peccatores: credentes se inquinari ex consortio eorū
similes iudeis de quibus legitur Joan. xviij. ꝙ non
introierunt in pretorium: vt non contaminarētur.
Timebant se inquinari cohabitatione gentilium: ⁊
non timebant inquinari sanguine christi. Idez fuit
de Simone pharisco abominante Magdalenaz: ⁊
murmurante contra christum qui se ab ea permitte
bat tangi. Luc. vij. ⁊. xv. de phariseis murmurantib⁹
contra christuz. qui peccatores recipiebat ⁊ mandu
cabat cum eis. Hiero. Recedite (inquiunt) polluti:
recedite: abite. nolite eos tangere: nobiscuz nolite cō
municare. Talis loquela non illuminat cecum: non
sanat egrotum: non curat infirmum: sed magis occi
dit atq̄ in desperationem periclitantem mittit. xlv.
di. recedite. de hoc etiaz. j. q. iiij. hominum. xxiij. q. iiij. in
primis. xj. c. vsq̄ ad. §. est alia. Deutero. xxxiij. Non
abominaberis idumeum. Tales non attendunt ꝙ
frequenter quis in seculo ducit vitam religiosam: ⁊
in religione secularem. Ambro. in hexameron. Mu
tat merita hominum qualitas actionum. ⁊ quidam
in meliori ordine deteriores sunt: ⁊ alij sortem exte-
rioris habitus bene viuendo transcendunt: ⁊ alij su
perioris loci meritum non exequendo diminuunt.
ad hec. xl. di. non est facile. ⁊. c. non loca. c. quelibet. c.
Adam. Sancto Paphuntio oranti cui sanctorum
similis esset: responsum est primo ꝙ cuidaz sympho
niaco qui querebat victum arte cantandi: quez quū
Paphuntius inuenisset: ⁊ quesisset cuius meriti es-
set apud deū: respōdit se nihil meminisse fecisse apud
deum: nisi ꝙ ipse quum latro esset: latronibus viola
re volentibus mulierem quam ceperant, restituit: ⁊ eā
eripuit. Et alio tempore quuz mulier lamentaretur
per desertuz ꝙ filij eius in captiuitate tenerentur: ip-
se errantem reduxit ad refectionem: ⁊ dedit ei. ccc. so
lidos quibus redimeret maritum ⁊ filios. Iterum
orauit Paphuntius cui similis esset. cui responsum
est ꝙ primario vici hui⁹ qui est in proximo. Quūq̄
inquisijsset de vita eius: dixit se coniugatum, sedantē
lites, hospitalem, qui non cognosceret vxorem nisi
causa prolis, non ledentez famulos aut agros aliorū.
quorū vterq̄ inductione Paphūtij in deserto in vi
ta anachoritica mortuus est. Iterum dictuz est Pa
phuntio ꝙ similis erat cuidam negociatori venien-
ti ad se. qui similiter in deserto remansit. Tertia spe
cies est illorū qui in ordine volunt habere diuitias ⁊
honorem quem in seculo non habebant. de quibus
Aug. Non erigant ceruices contra socios intus: qui
bus foris accedere non audebant. Inflantur ⁊ abū
dant in cenobio: qui viles ⁊ inopes erant in seculo.
xij. q. ij. gloria. Quarta species est illorū qui in clau-
stro gloriantur de diuitijs quas in mundo habebāt:
uel monasterio contulerunt. de hoc. j. q. ij. nō est meū.
Nunc dicendum est de quibusdam vitijs que ex su
perbia procedunt. Et notandum ꝙ s̄m beatū Ber. Supbie
gradus
duodeciz.
xij. sunt gradus supbie: qui sunt, Curiositas. q̄ queri
tur ⁊ disceptat de iis que non expediunt. extra de re
iu. abbate sane. §. fi. lib. vj. In superuacuis rebus no
li scrutari multipliciter: ⁊ in pluribus eius operibus
non eris curiosus. Eccle. iij. Illuditur curiositas hu
mana: quando id appetit impudenter scire qd̄ nul-
la ei ratione competit inuestigare. xxvj. q. v. nec mi-
rum. Leuitas. q̄ cito credit. xj. q. iij. in cunctis. Ina-
nis letitia. Jaco. iiij. Nunc autez exultatis in super-

bijs vestris. Iactantia. laus propria. xx. q. iij. omnis iactantia. xi. q. iij. siquis. Singularitas. vt appareat. xij. dist. quisquis. Mat. vi. Arrogantia. de qua vide. xlvi. di. c. j. ⁊ xlviij. di. §. j. Presumptio vel reputatio. que de se tenet quod non est: ⁊ presumit quod nõ potest: ⁊ quod non scit. Eccles. xviij. Vidi presumptionem cordis eorum: quoniam mala. Peccati defensio simulata. de peni. dist. j. §. hec ergo secreta. versatez taciturnitas. Confessio. vbi autez regnat hypocrisis: ibi humilitas esse non potest. de pe. dist. j. §. hec ergo. versatem taciturnitas. Rebellio. lxxxi. di. si qs. Peccandi libertas. ac si non sit deus qui puniat ⁊ dominus. Exo. xx. Ego sum dominus zelotes. j. q. iiij. §. contra dñs. Peccandi consuetudo. que in profunda malorũ venit: ⁊ non excusat. xvij. di. nec licuit. extra de simo. cum in ecclesie. cum. c. pre. Ad hos gradus addo alium superbie. s. irreuerentiam. que ex fonte superbie magne procedit. De qua sciendum est q irreuerentia est honorem non exhibere ei cui debet. Sũt autem quatuor principalia quibus reuerentiam debemus. scilicet deo, angelo, rebus deo consecratis, ⁊ prelatis ecclesie. Deo. vt coram eo qui vbiqz est peccare erubescamus: ⁊ bona strenue agamus. Sapiẽs in versiculis.

Reuerentia quibus impendenda.

> Quum qd turpe facis: qđ me spectante rubeteres:
> Cur spectante deo non magis ipse rubes?

Boetius Seuerinus in fine quinti libri de consolatione philosophie. Magna nobis (si dissimulare nolumus) indicta est probitatis necessitas: quũ omnia agamus ante oculos iudicis cuncta cernetis. xxviij. q. ij. perniciosam. De reuerentia ad angelũ. Ber. In quouis diuersorio. in quouis angulo reuerentiaz habe angelo tuo semper adstanti. ps. xxxiiij. Montes in circuitu eius. i. angeli. Hiero. Nec audeas eo presente: quod me presente non audes. De reuerentia sacris locis. Gen. xxviij. Quam terribilis est loc⁹ iste. ⁊ c. j. di. ius publicum. ⁊ de conse. di. j. c. j. vide quod no. de conse. dist. ij. institutio. Sed sunt quidam homines in hoc demonibus nequiores: quibus locus corporis dominici ⁊ reliquiarum sacrarum in ecclesia est terribilis. ipsi tamen ibi seda ⁊ inhonesta attẽtare ⁊ perpetrare non formidant. cõtra quos. j. Machabe. iij. legitur de Heliodoro inuadente depositũ in templo. cui apparuit equus terribilis: terribilem habens sessorem. de hoc extra de reli. ⁊ ve. sanctorum. per totum. ⁊ de immu. eccle. c. decet. lib. vi. ⁊ xvij. q. iiij. §. sacrilegium. extra de adul. significasti. Dominis bus etiam reuerentia facienda est. j. Pet. ij. Omnes honorate. extra de maio. ⁊ obe. solite. ⁊. j. Regem honorificate. ix. di. neqz. Et conscientie. Bernar. Conscientie tue debes honorem: coram qua peccare erubescas. Eccl. x. Fili in mansuetudine serua animam tuam: ⁊ da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? ⁊ qs honorificabit exhonorantem animaz suam? Inimo nec serui sunt inhonorandi nec contemnendi: maxime propter naturam diuinam nobiscũ vnitã. Mat. xviij. Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis. Eccl. vij. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Cyprianus. Qualem cupis erga te deum esse: talis ⁊ ipse sis circa seruum tuum. Seneca. Cum inferiore sic viuas: quemadmodum superiorem vis tecum viuere. facit. ij. q. vi. qui se scit. ii. xxi. q. vi. iniquum. ix. di. neqz. ⁊ expressius. lxxiiij. di. quorundaz. ibi. Et ideo qui tales erga subiectos nostros debemus existere: quales nos (si subiecti fuissemus) nostros vellemus esse prepositos. xcv. distinct. esto. xxij. quest. v. de forma. Pauperes etiam honorandi sunt. Gregor. Pauperes non sunt despiciendi vt egeni: sed exhortandi vt patroni. Domini etiam honorandi sunt a seruis ⁊ subditis. j. ad Cor. xiij. Omnis anima ⁊c. ⁊ extra de censi. omnis. Rom. xiij. Cui honorem honorem. Rom. xij. Honore inuicem preuenientes. Senes etiam boni honorandi sunt. Thren. iiij. Facies senum non erubuerunt. ⁊ post. Neque senũ miserti sunt. Sap. ij. Nec veteranum vereamur. Leuit. xix. Coram cano capite consurge: ⁊ honora personam senis. j. ad Timo. iiij. Seniorem ne increpaueris. ij. q. vij. paulus. Seneca. Cum veterano parci⁹ agendum est. Viri similiter honorandi sunt ab vxoribus. j. Pet. ij. ⁊ econuerso. vt ibi. Hiero. Non de pede: sed de costa mulierem formauit: vt ea viro contẽneretur. nec de capite: nec ei dominaret. de hoc. xxxiij. q. v. cum caput. ⁊ c. vln. Honorandi sunt parẽtes spirituales. Eccle. vij. Honorifica sacerdotes. Heb. vlt. Obedite prepositis vestris. j. ad Timo. v. Qui bene psunt psbyteri duplici honore honorent. Thren. iiij. Non addet vt respiciat eos. Facies sacerdotum non erubuerunt. glos. Notandum q supra sacerdotes quasi homicidas notat. ⁊ hic separantur a facie domini qui nõ detulerunt eis. Quis enim mali sunt: non sunt contemnendi: sed ille in illis colendus est ⁊ honorandus a quo missi sunt. Et alia glos. Nota terribile contra contemnentes sacerdotes: ⁊ contra facies eorum non erubescentes. i. illis mouentibus ⁊ iubentibus a secularibus non cessare. Ad hec. xix. di. secundũ. ij. q. j. non quales. xxi. di. in nouo. Honorandi quidem sunt propter dignitatez. maxime quã scilicet transsubstantiandi habent in sacramento altaris. j. q. j. multi. quam non habent angeli. Honorãdi etiam sunt parẽtes carnales. Exo. xx. Honora patrẽ tuum ⁊c. verbis scilicet ⁊ beneficiis. Hiero. Honor in scripturis non tam in salutationis ⁊ verbis q̃ in collationibus munerum sentitur. ad hec. xxxi. q. i. quomodo. j. ad Timo. v. Qui suorum maxime domesticorum ⁊c. xlvij. distin. § necesse. de hoc plene. Eccl. iij. Vnde ibi super illo verbo, Maledictio matris eradicat fundamenta. Gene. ix. glos. Cham nuditatem patris irrisit. xcvj. dist. in scripturis. ⁊ semẽ suum in seruitutem perpetuam damnauit. xxxv. di. sexto die. ij. Reg. xv. xvi. xvij. ⁊ xviij. Absalõ Dauid de regno expulit: ⁊ concubinas eius incestauit. sed morte condignas penas luit. iiij. Reg. ij. Helisei caluitium pueri Bethel irriserunt. ⁊ duo vrsi. xlij. de eis lacerauerunt. primum Gen. ix. sm. ij. Reg. xviij. tertium. iiij. Reg. ij. Prouer. xix. Qui affligit patrẽ ⁊c. ⁊. xxviij. Qui subtrahit aliquid a patre ⁊c. ⁊. xij. q. ij. q abstulerit. Eccl. iij. Honora patrem. Exo. xxij. Qui percusserit patrem aut matrem: morte moriat. Tob. iiij. Honorem habebis matri tue ⁊c. Non honorantes parentes anathematizat concilium Gangrense. xxx. di. c. j. Ad hoc etiam. lxxxvj. di. non satis. ver. est probanda. ⁊. xcvj. di. in scripturis. in fi. Et notandũ q sicut tenemur prouidere necessaria parentib⁹ carnalibus: ita ⁊ spiritualibus. Mat. x. Dign⁹ est mercenarius mercede sua. xij. q. ij. quicunqz. ij. Timo. ij. Laborantem agricolam ⁊c. Gala. vi. Communicet autem is qui catechizatur ⁊c. xiij. q. j. §. his ita. Unde super pre. verbo apostoli. j. Tim. v. Qui bene presunt presbyteri: duplici honore digni habeantur. gl. A subditis. vt eis spiritualiter obediant: ⁊ temporalia eis ministrent.

De vitio vane glorie. Quid est vana gloria &c. Cap. 77.

Postq̄ sufficienter expediuim⁹ de superbia inficiente omne genus humanum: maxime religiosos quosdam qui adstrictius humilitatem dño promiserunt: ad aliud religiosorum quorundam nostri temporis vitium accedamus. scilicet vanam gloriam.

Vana mortaliū gloria.

Igitur secundum Climacum in gradu. xxi. Vana gloria est secundum speciem nature immutatio, morum peruersio & obseruatio querele. Sm̄ vero qualitatem est laborum dispersio, sudorum perditio, thesauri insidie & perditio, infidelitatis proles, supbie precursatrix, naufragium in portu, in area formica minima quidem existens, vniuerse vero fatigationi & cursui insidiatur. Vigilanter obserua: & florentē vsq; ad momentum & mundam inuenies in vestimentis & in vnguentis & pompatico processu & aromatibus & alijs. Ieiunans vanigloriior: & resoluens ieiunium vt non innotescam. Iterum vanigloriior preclare vestitus. vincor ab eadem vilis commutans. Iterum vanigloriior loquens. vincor ab ea. & tacēs iterum succumbo. quocūq; proieceris tribulū istū: stat aculeo recto. Vanigloriosus est idolorum cultor fidelis: colens quidem deum sm̄ apparens: hoibus vero & non deo placere volens. Mat. vj. Vanigloriosus est omnis ostentator & ostētationis amator. Vanigloriosi ieiuniū absq; mercede est. Mat. vj. & oratio eius importuna. pp laudem eniz hoīuz vtrumq; operatur. Vanigloriosus exercitator dupliciter ledit: corpus quidem contabescere faciens mercedem vero non accipiens. Adulatores vanam gloriam prouocant vj. q. j. sunt plurimi. Adulator est demonum minister: superbie manuductor: compunctionis dispsor: bonorum exterminator: seductor vie. Confundātur & obmutescant qui beatificare in facie admittuntur. xlvj. di. c. ñ. & .iij. xxi. q. ij. primuz. Seneca. Adulatio dulce venenum. Magnum est ab anima laudez hominum amouere: maius vero est laudem demonū auertere. e. s. Corde humilitatez ostendit: non qui seipsum vilificat. quo enim non comportabit seipsuz? sed ab alio improperatus & charitatem ad ipsuz nō diminuens. Non suscipies vane glorie demonē quū tibi expatum. j. q. vj. sicut is. aut fratrum ducatuz aut magisterium submittit. Labor enim est hunc catuz scilicet vanam gloriam a macelli mensa. ab appetitu repellere cordis: Secularium aduentum preāricipat vana gloria: & leuiores monachos in occursum aduenientium exhortatur exire. Qui vanitatez vane glorie mercatur: duplicem vitam possidet. naz inter monachos habitu & figura moraf. in mundo vero prudentie cogitatione & mente. Qui super donis naturalibus & diuitiis. dico autem acutate ingenij, & intellectus docilitate, lectione, prolatione, promptitudine, ingenuitate, & talibus hmōi vniuersis absq; labore preexistentibus in nobis extollitur: nunq̄ sup naturam bono vero participabit. qui enim in modico. s. in naturalibus infidelis est: & in multo. s. in supernaturalibus. s. bonis gratuitis. s. virtutibus infidelis erit. c. Mat. xxv. de fideli in modico. Luc. xix. Vana gloria mater est superbie. qi nimirum laudes exaltent & inflent. vj. q. j. sunt plurimi. exaltata vero anima, tunc eam superbia sumens sursum effert vsq; ad celos: & subtus defert. Luc. x. de pe. di. ij. si. n. ad s. ad abyssos. Principiuz prīuationis vane glorie est custodia oris & amor ignominie. Medium vero recisio omnium adinuentionuz vitiosaruz intellectualium. Finis vero ea que sunt ad ignominiam conferentia, coram multitudine insensibiliter adinuenire. Quum nos laudare incipiunt demones seductores: celeriter recordemur multitudinem iniquitatum nostrarum. Vana gloria est simplicitatis abiectio, ficta institutio & conuersatio. Hucusq; Climacus. In epistola ad virginem ait sanctus Athanasius. Si manifestaueris vitam tuam: pariet hoc tibi vanam gloriā: & damnum patieris. Si aūt animam inueneris tibi consentaneam pariter que dei sunt facientez: huic q̄si soli in ministerio reuela. ibi eniz non est vana gloria. qz qui loquitur vt animem saluet: multam mercedē accipiet se habentibus desiderium non insidiatoribus. Mat. xxiij. xj. q. iij. nolite. audiendi loquif vt saluentur. Abbas Pemen. dixit. Homo si seipsum reprehendat: vbiq; potest stare solus & cum alijs. si aūt se magnificat: nunq̄ stat. Quicquid fecerit homo bo nune exultet in eo qz mox pdet illud. Abbas Macharius cum iniurianti satisfaciebat de eo quod q̄rebat. laudanti eum nullum dabat responsum. Dixit abbas Zenon. Egypti monachi virtutes quas habent, zelant: & vitia que non habent: manifestāt. Syri autem & greci virtutes quas non habent: pdicant: & vitia que habent: abscōdunt. Dixit senex. Qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur: nō parum damni patitur. qui autem ab hominibus non honoratur: desuper gloriā. s. temporalem (intelligo eam appetendo) & eternam. xl di. qui primatuz. accipiet. vtrāq; n. habere gloriam impossibile est. Idem senex. Sicut fieri non potest vt herba simul & semel nascatur. de pe. di. ij. dum sanctā. Ita impossibile est vt laudem & gloriam secularium habentes (supple & affectantes) simul etiam & fructum faciamus celestē. Dixit sancta Syncletica. Sicut thesaurus si manifestetur minuitur. ita & virtus detecta publicata. Naz sicut cera a facie ignis soluitur. ps. lxvij. ita & anima per laudem resoluta perdit intentionem suam. Dixit senex. Quando cogitatio superbie vel vane glorie te impugnat: perscrutare teipsum si omnia. Exo. xx. no. xxxij. q. vij. quod in omnibus. Mat. xix. mandata dei seruasti. Mat. vj. xxiij. q. iiij. sex. Si inimicos tuos diligis: si gaudes in gloria inimici tui & contristaris in detectione eius: & si apud te habes q̄ seruus inutilis. Luc. xvij. es: & omnibus hominibus plus peccator. Neq; tamen aliquid grande sapias tanq̄ aliquid feceris: sciēs q̄ elata cogitatio omnia illa bona dissoluet. Quidam senex dixit q̄ mortuus erat mundo. alter dixit ei. Non confidas donec egrediaris de corpore. quia etsi tu dicas q̄ mortuus es: diabolus tñ mortuus non est. Quum quidaz senex in deserto quinquaginta annis nec panem nec aquam ad satietatem accepisset: dicebat, occidi auaritiam & vanam gloriam. Quod quū audisset abbas Abraā: venit ad eum: & requisiuit an illum sermonem dixisset. At illo confitente: dicit ei Abraam. Ecce duz per viam ambulas vides lapidem & massam auri. Nunquid potest cogitatio tua aurum simile lapidi existimare? Dixit senex. Non. sed pugno cuz cogitatione mea ne illud tollam. Cui Abraam. Ecce viuit auaritia. sed ligata est. Iterū dixit ei Abraam. Ecce audis de duob⁹ fratribus q̄ vnus te laudat: alter te horret: & detrahit de te. nunqd vtrūq; eoꝝ ad te venientem

pariter accipies? Dixit senex. Non. sed iterū pugno
vt ⁊ illum diligam quem horreo. Cui Abraā. Ecce
ergo viuunt in te passiones. sed ligate. supple. ⁊ solui
possunt. Quidam senex dixit alteri. Si fratri dedero
aliquid: ⁊ tamen spiritus xenodoxie sordidet illud:
tamēꝫ propter laudem hominum hoc faciam: nun-
quid dimittam dare? Cui senex. Et si propter homi
nes hoc tentaris facere: tamen que proximo necessa
ria sunt da. Nam duo homines erant in vico: vnus
seminauit ⁊ fecit frumentum parum ⁊ ipsum nō mū
dum. alter nihil seminauit. Veniente fame, meli⁹ po
tuit viuere qui seminauit. Faciam⁹ nos ergo aliquā
ta (etsi immunda) ne periclitemur. Adde quod no. j.
§. proximo. ver. frater Egidius. Quum abbas Si
soy suspirasset altero audiente: dixit. Indulge mihi
frater. qꝛ necdum monachum me esse cognosco: qꝛ
audiente altero suspiraui. Quidam senex quū des-
cenderet ad visitandum filium ministri sui: in vico
precessit eum minister: ⁊ ait viciniis. Venite occurris
te anachorite. quos quum senex longe vidisset egres
sos cum lampadibus: sentiens ꝙ ad se venirent: spo
liauit vestimenta sua ⁊ misit in flumen: ⁊ cepit ea la
uare stans nudus. qui autem ministrabat ei: vidēs,
erubuit: ⁊ rogauit homines dicens. Reuertimini: se
nex enim noster sensum perdidit. ⁊ veniens ad illū,
dixit. Abba: quid hoc fecisti? omnes enim qui te vi-
derunt: dixerunt qꝛ demonium habet senex. Cui ille.
Et ego hoc volebam audire. Quum iudex prouin
cie abbatem Moysen desideraret videre: ⁊ ei in ere
mo obuiasset: requisiuit ab eo incognito, Ubi est cel
la abbatis Moysi? cui ipse. Quid illum vultis vide
re hominem stultum ⁊ hereticum? que quum audis
set iudex: veniens ad ecclesiam retulit clericis que au
dierat. Contristati clerici dixerunt qualis esset mo-
nachus qui sibi talia dixisset. Iudex rn̄dit. Senex ve
stimenta veterana habens. longus ⁊ niger. Et tunc
cognoscens ꝙ ille esset: miratus recessit. Quum q-
dam iudex vellet videre abbatem Symeonem: ille
audiens ascendit arborem palme: ⁊ cepit eam mun
dare. quum autem venissent illi. dixerūt. Ubi est ana
chorita? At ille rn̄dit. Nō est hic. discessit. ⁊ sic illi di-
scesserunt. Iterum alia vice voluit eum videre qdaꝫ
ex iudicibus: ⁊ precesserunt clerici dicentes. Abba:
para te. qm̄ iudex audiens opera tua venit abs te be
nedici. At ille. etiam parabo me. Vestiuit ergo cento
nem suum. ⁊ accepit panem ⁊ caseum in man⁹ suas.
⁊ diuaricatis pedibus sedit in porta: ⁊ incepit come
dere. Veniens iudex ⁊ sic eum videns, contemnens
eum discessit. Quū abbas Sisoy resuscitasset quē-
dam infantem defunctum quem in cella proiectum
orare credebat: ait discipulo. Nunqꝫ hoc dicas ante
meū trāsitū. Fugit abbas Nesteroth draconē in de-
serto: dicēs. Nisi draconē fugissem cogitationē vane
glorie non vitassem. Quū fratres de Shili nō possent
quēdam immundum spiritū deiicere: dixerūt. Non
potest quis hunc eiicere nisi abbas Bessarion. sed si
hoc dixerimus ei: nec ad ecclesiam veniet. fingamus
ergo ꝙ dormit. Et dixerunt Bessarioni. Abba susci
ta istum qui dormit. At ille dixit. surge ⁊ egredere fo
ras. Mira sanctitas. ignorans fecit miraculum. Et
mox egressus est ab eo spiritus immundus. Quū
sanctus Macharius. quēdam mortuum suscitasset:
discipuli eius ante pedes eius corruerunt pre timo-
re. quibus senex. Istud propter me factum non est.
nihil enim mihi collatum est. sed propter mulierem
viduam ⁊ paruulos deus indoluit. hoc enim maius
est ꝙ deus noster animas hominum sine peccato esse
desiderat: ꝙ̄ mortuos suscitare. Item dixit. Qui la-
borans arbitratur se aliquid facere: recipit hic mer-
cedem suam. Serapion in collatione de octo vitiis.
Xenodoxie genera duo sunt. Primum ꝙ pro carna
libus ac manifestis extollimur rebus. Secundum ꝙ
pro spiritualibus ⁊ occultis desideriis vane laudis
inflamur. Una tamen in re xenodoxia vtiliter acci-
pit. quum quis spiritu fornicationis tentatus, ne vi
lis habeatur ab aliis: continet: ⁊ ne nomen sanctita-
tis amittat. Nec mirum tantam huic passioni inesse
virtutem, vt irruentem quēpiam in fornicationis sti
mulum valeat refrenare: quum sit experimēto mul
torum sepissime probatum ꝙ ita eum quem semel ve
neni sui peste corruperit: infatigabilem reddat: vt fa
ciat ab eo ne biduana quidem vel triduana sentire
ieiunia. Super qua re pulchre Abbas Macharius
cuidam percunctanti cur fame ab hora tertia in ere
mo pulsaretur: qui in cenobio hebdomadibus inte
gris refectionem sepe contemnens, non sensisset esu
riem: rn̄dit. qꝛ hic nullus est ieiunii tui testis: qui te
suis laudibus nutriat atqꝫ sustentet: ibi aūt te digit⁹
hominum ⁊ xenodoxie refectio saginabat. Cassia-
nus in lib. xi de xenodoxia. i. vana gloria. Septimū
nobis certamen est contra spiritum xenodoxie (quā
nos vanam gloriam possumus appellare) multifor
mem varium atqꝫ subtilem. ita vt quibuslibet pspi-
cacissimis oculis non dicam caueri: sed preuideri vix
possit. Non solum enim vt cetera vitia in parte car-
nali, sed etiam in spirituali monachum pulsat subti-
liori se nequitia ingerens monachi menti. ita vt qui
non poterunt carnalibus vitiis decipi: spiritualibus
successibus acrius sautientur. tātoqꝫ est perniciosior
ad conflictum: quanto obscurior ad cauendum. Om
nium namqꝫ vitiorum manifestior apertiorqꝫ est cō
gressus. ⁊ in vnoquoqꝫ eorum contradictione rigida
confutator incentor: ⁊ inualidior factus abscedit. vi
ctoremqꝫ suū deiect⁹ aduersari⁹ deinceps īfirmior attē
tabit. Hic vero quum pro elatione carnali pulsauerit
mentem: ⁊ fuerit rn̄sionis scuto repulsus: rursus vt
quedam multiformis nequitia priori habitu perso-
naqꝫ mutata, sub virtutum specie victorem confode
re ⁊ iugulare contendit. Eteniꝫ cetera vitia seu per-
turbationes vniformes ac simplices esse noscuntur.
Hec vero multiplex ⁊ multiformis ac varia vndiqꝫ
bellatori ⁊ ex omni parte occurrens. Nam ⁊ in ha-
bitu ⁊ in forma, in incessu, in lectione, in voce, in ope
re, in vigiliis, in ieiuniis, in oratione, in remotione, in
scientia, in taciturnitate, in obediētia, in humilitate,
in longanimitate, militem christi vulnerare conat.
Pulchre seniores naturam morbi huius in modū
sepe describunt: que vno decorticata tegmine alio rur
sum inuenit inducta. Omnia vitiata superata mar-
cescunt: ⁊ deuicta per singulos dies infirmiora red-
dunt. Hoc vero deiectum acrius insurgit ad luctamē.
Gal. v. Nolite fieri inanis glorie cupidi. Et Ioā. v.
Quō potestis vos credere qui gloriam abinuicem
accipitis: ⁊ gloriam que a solo deo est nō q̄ritis? Et
Dauid ps. lii. Dissipauit deus ossa eoꝝ qui hoībus
placent. Et Gal. j. An quero hoībus placere? Si ad-
huc hoībus placerem: christi seruus non essem. xl vij.
di. c. vlt. Immittit hoc vitium clericatus gradum ⁊
desiderium p̄sbyterii ac diaconii. Quidam senex quū
ad cellam cuiusdā fratris cā visitationis veniēs ostio
propinquasset: ⁊ qd ageret curiosius auscultaret ita eū
reperit huius spiritus impugnatione pellectū: vt in

ecclesia sese credere faceret exhortatorium plebi ser-
monem.rursumq; mutato officio audiuit eum velut
diaconem missam cathecuminis celebrantem. Sen
tentia patrum antiquorum hec est ad vanam gloriá
fugiendam.s. monachum debere fugere mulieres &
epos.neuter.n.sinunt monachum quiem celle operá
dare:aut theorie vacare. Jo.cass.ibi vbi.s.Hanc be
stiam multiformé tali remedio poterimus euadere.
vt cogitátes illud ps.lii.Dissipauit deus ossa &c. pri
mitus nihil pposito vanitatis ac inanis glorie grá
nosmetipsos facere permittamus.deinde ea q bono
initio fecerimus: obseruatione simili custodire nita-
mur.ne oés laborum nostrorum fructus post irrepens
xenodoxie morbus euacuet.Quicquid etiam in cón-
uersatione fratrum minime communis vsus recipit
vel exercet:cum studio tanq; iactantie dedicatuz de-
clinemus. Et ea que nos possunt inter ceteros nobi
les reddere:velum solis facientibus laus apud hóies
sit querenda: vitemus. Quod facillime poterimus
euadere:si consideremus non solum fructus laború
nostrorum nos penitus amissuros quoscunq; xeno-
doxie proposito fecerimus: sed etiam reos magni cri
minis factos eterna supplicia veluti sacrilegos subi-
turos.vtpote qui ad iniuriam dei opus quod eius,vt
glorificetur deus. Mat.v.Luc.ij.ps.cxiij. Non no-
bis dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriam. ob-
tentu nos oportuit agere: hominum gratia ut alueri
mus exercere:ab eo qui occultorum est conscius.ps.
ix.Scrutans corda & renes deus.Ad Heb.iiii.xxxij.
di.erubescant.xviij.q.ij.perniciosum.homines deo:&
gloriam mundi glorie dñi pretulisse conuicti. Nilus.
Uane glorie passio irrationabilis est: & in oi virtutis
opere se admiscet. Monachus vane glorie cupidus,
sine mercede operarius. Mat.vj. Sacculus perfora
tus non seruat immissum.Et qui mercedes congre-
gauit misit eas in sacculum pertusum.Aggei.j. Nec
xenodoxia mercedem. Uentus dissipat vestigia viri:
& eleemosynam.j.q.j.vide.glorie vanitatis. Jact° la
pidis non peruenit in celum.& oratio placentis ho-
minibus non ascendit ad deum. Occultat thesauruz
suum vir sapiens: & virtutis sue laborem monachus
prudens.In plateis orat xenodoxia. qui autem im-
pugnat eam suum intrat cubiculum. Mat.vj. saltez
cordis. Occulta in itinere latronum que tua sunt do
nec ad supernam ciuitatem peruenias. Uana gloria
mentem decidentem corroborat. infirmantem facit
incolumé.& senem iuuenem fortiorem. Raucam vo
cem subtiliat. pallentem florere facit. claudum facit
currere:& tecum videre. Uidi Rome fratrem mul-
tis mensibus iacentem in grabato:& dormitoriú cla
moribus infirmitatis concutientem:factum gardia
num statim stantem & exilientem & dolorez non sen
tienté. Claudam ouem vel capram cum tintinnabu
lo procedere facit gregem hic morbus. quod est mi-
rabile in pecude bruta. Frater Egidius laicus soci°
beati Francisci. Propter tentationem inanis glorie
non desistas facere bonum.Si.n. agricultor nolés se
men iacere in terram,diceret intra se. Nolo seminare
hoc anno.q: si seminauero:forte venient volucres &
comedent ex semine illo.& pp hoc non seminaret:nó
haberet fructum terre ad comedenduz. Si aút semi
nat:licet aliqua de semine pereant.tñ maior pars re-
manebit ei. Sic est de illo qui tétatur de vana gloria
& pugnat contra eam. Adde quod scripsi.s.§.proxi-
mo.ver.quidam. Legit de beato Bernardo q quú
predicaret: & a vana gloria tétaret q bene pdicaret.

nidit. Ne pp te incepi:nec pp te dimittá. Dixit ab-
bas Sisoy. Nisi dñs glorificauerit homines: gloria
que ex hominibus est,nó diu permanebit. Prouer.
xxvij. Ne glorieris in crastinum:ignoras quid sup-
uentura pariat dies. Laudet te alienus:& nó os tuú.
extraneus & non labia tua. Hiero. Non queras glo-
riam:& non dolebis quuz inglorius fueris. Qui lau
dem non appetit:contumelias non sentit. Mat.x.
Uidete ne quis sciat.&.viij. Nemini dixeris. Jo.viii.
Ego gloriam meam non qro. Seneca. Cito fit igno
minia superbi gloria. Stultissimum est temporalem
gloriam transitoriam querere vnde possumus eter-
nam acquirere. Ber. Fidelis sibimet custos non tu-
tum arbitratur labijs hominum committere gloriá
suam. Non tutum platie: sed stultum ibi thesaurum
tutum reponere vbi non valeas restituere quum vo
lueris. Si ponis in os meum:iam non in tua sed in
mea est voluntate. quuz vtiq; pro meo libito vel lau
dare te possim vel derogare tibi. Ber. Hypocrita qd
non vis esse laudabilis:qui vis vt lauderis? Quid
formosus apparere & formosus non esse? Ber. Ut qd
alieno testimonio contentus sum:cuius nec vitupe-
rio reprobus nec laude dignus inueniar? Si aú tri-
bunal vestrum iudicandus adstarem: merito de lau
de vestra gloriarer. Núc quum solus christi iudicio
sim presentandus:quante insanie est mei vel alterius
iudicio gloriari. De hoc.xj.q.iij.sententiam.c.seq. Jté
Ber. Qui conscientias suas in alienis linguis posue
runt:modo parui,modo magni,modo nulli iudican
tur: prout linguis hoim eos laudare vel vituperare
placuerit. Ber. Reuera fidelis famulus est:si de mul
ta gloria dñi tui nil manibus tuis adherere contin-
gat. Aug. Quas vires nocendi habeat vana gloria
non sentit:nisi & bellum ei indixerit.q: etsi cuiquam
facile est gloriam non cupere quum negatur:difficile
est tñ ea nó delectari quum offertur. Greg. Aliquátu
lum facile est humanam laudem non appetere.diffi-
cillimum est oblatam respuere. hoc vitiuz vincit alia
vitia vincentes. Aug. Cauédum est precipue de vitio
quod surgit de victoria vitiorum. Hiero. Difficilius
arrogantia caremus:q; auro & gemmis. Aug. Sunt
qui contemptu inanis glorie vanius gloriantur. ps.
lj. Quid gloriaris in malitia? Poeta.

Gloria peccati nulla petenda tibi.

extra de excess.pla. q; graue. Prosper. Quum oía vi
tia superauerit homo:manet periculum ne mens bñ
sibi conscia potius in se q; in dño glorief. cótra illud
ij.Cor.x.ibi. Qui gloriat:in dño glorief. Hiero. Pri
ma virtus monachi est iudicia hominum contemne
re. Quum cantor Parisiensis in quodam loco pre
dicasset:redeunti occurrens quidam clericus, dixit
ei. Benedictus sermo oris tui. de quo vehementer
cantor turbatus est. Remedia contra hoc vitium. — Quib° arceas vana gloria.
Primum est absconsio. Esa. xxxj. Erit vir sicut qui
absconditur. In vitis patrum. Sicut thesaurus ma
nifestus cito minuitur:ita virtus quelibet deperit pu
blicata. Greg. Depredari desiderat: qui thesaurum
publice in via portat. Figuratur hoc Exo.iiij. in ma
nu Moysi que leprosa in sinu curatur. Secunduz
est sui reprehensio.vt.s.in.§.proximo. ij.ver. abbas.
In vitis patrum dictum est de se reprehendente q
vbicunq; viuere potest. Tertium est cósideratio in-
ferni vel purgatorij. vbi est ignominia ad puniendá
vanam gloriam. Quartum est consideratio glorie
eterne.q: sz Greg. Uilescunt temporalia quum cósi
deranf eterna.& spernitur falsa gloria: quum pensa-

tur vera gloria. Quintum, quũ offertur hoĩ gloria vel tentatur de ea: det eam deo dicens. ps. cxiij. Non nobis dñe ⁊c. ⁊. j. sed nomini tuo da gloriam. Sic angeli fecerunt. Luc. ij. de cons. di. j. hi duo. ⁊. c. porro. Sextum, qꝛ ſm Hiero. impossibile est ꝙ qs in vtroqꝫ regno appareat gloriosus. Remedia etiam contra superbiam filiam vane glorie sunt hec. Primum, cõsideratio melioris. sicut Elisabeth mater Jo. baptiste cõparata beate Marie humiliata est. Luce. j. Vñ hoc vt veniat mater dñi ad me? Et Joan. comparatione saluatoris. Matth. iij. Ego a te debeo baptizari ⁊c. Greg. Sicut incentiuum elationis est respectus deterioris: ita cautela humilitatis est cõsideratio melioris. Secundum remedium est cohabitatio humilium. Sicut .n. qui cõicat superbo: induet superbiam. Eccl. xiij. sic qui cõicat humili: induet humilitatem. Odo eps Parmensis semper ante se despectiores pauperes in mensa ponebat: ⁊ alios a latere. requisitusqꝫ quõ hoc poterat tolerare: rñdit ꝙ quidam nobilis eum docuerat hoc. s. Job. v. c. dicens. Visitans speciem tuam non peccabis. Tertium est consideratio proprie conditionis primo sperma. deinde saccus stercoris. deinde cibus vermium. Hiero. Quã superbiat qui semper serum sentinã portat? Eccl. x. Quid superbis terra ⁊ cinis? Quartum est exemplũ christi. Aug. Medicina hominis tumoris est humilitas saluatoris. Erubescat homo esse superbus, quum humilis factus est deus. Phil. ij. Ezech. j. Quũ fieret vox sup firmamentuꝫ quod erat super caput eoꝝ ⁊c. dicit Greg. Sancti quiqꝫ quũ ipsum quoqꝫ vnigenitum flagellatũ ex sententia patris in hoc mũdo conspiciunt: deponunt si quid de suis meritis presumũt. Nam si hinc ipse sine flagello non exijt: q sine peccato venit. Jo. viij. quõ flagellis digni nõ erunt: q huc cum peccato venerunt? Hiere. xlix. Ecce quibus nõ erat iudicium vt biberent calicem: bibentes bibent: ⁊ tu quasi innocens relinqueris? Quintum, consideratio vilis seruitutis in qua superbus est. qꝛ seruꝰ diaboli est qui est rex sup omnes filios supbie. Job. xlj. alias penul. Sextum, consideratio districti iudicij: quod erit specialiter ad humiliãdum supbos. vbi iudicium durissimuꝫ fiet ijs qui presunt. Sap. vj. vbi dñs ps. xxx. retribuet abundanter facientibus superbiam. Esa. ij. Dies dñi exercituum super omnem superbum ⁊ super omnem arrogantem: ⁊ humiliabit. Hiere. l. Ego ad te superbe (dicit dñs exercituum) qꝛ veniet dies tempus visitationis: ⁊ cadet superbus ⁊ corruet ⁊c. Esa. xxviij. Pedibus conculcabitur corona effraim. Septimum est consideratio infirmitatis nostre ex parte corporis ⁊ anime. quum nec possimus pulicibus resistere. Aug. Homo dicit tibi conuicium: ⁊ tumes: ⁊ iratus es. resiste si potes pulicibus. Ber. Limosa ⁊ glutinosa nimis est non modo exterior: verum etiam interior substantia nostra. ⁊ facile cor humanum omnibus que frequentat adheret. Octauum: mortis memoria. j. Macha. ij. Gloria impij stercus ⁊ vermis. hodie extollit: ⁊ cras non inuenietur. qꝛ conuersus est in terram suam. Eccl. vij. Humilia valde spiritum tuum. qm̃ vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. Nonum est recordatio proprij sceleris. de quo Esa. xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. vñ ij. Reg. xvj. quum Semei maledceret ⁊ mitteret lapides cõtra Dauid: Abisay dixit regi. Quare maledicit hic canis dño regi meo? vadam ⁊ amputabo caput eiꝰ. Sed Dauid memor commissi sceleris cũ Bersabee vxore Vrie rñdit. Dimitte eum vt maledicat iuxta preceptum dñi: si forte respiciat dñs afflictionẽ meã: ⁊ reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. Decimum est assiduitas deuote subiectionis. vt homo semper velit esse cum aliquo quem vereatur ⁊ timeat: ⁊ sub alio frangere propriam voluntatem discat. Jo. vj. Descendi de celo: non vt faciam voluntatem meam ⁊c. Undecimum, contemplatio occulti inspectoris cui cogitatio hominis confitetur. vt erubescamus coram eo elatum aliquid meditari. ps. xv. Prouidebam dominuꝫ in conspectu meo semp ⁊c. Duodecimuꝫ est amor vilitatis ⁊ exercitatio in operibus ⁊ officijs humilibus. Eccl. vij. non oderis opera laboriosa. de pe. di. ij. c. j.

Côtra superbiam remedia.

De vitio hypocrisis. vnde dicatur. A quatuor cognoscantur hypocrite. Cap. 78.

ALiud vitium peculiare quorundam religiosorũ nostri tpis est hypocrisis que ex vana gloria procedit. Amans .n. humanam gloriã, simulat sanctitatẽ. Predicãt aũt religiosi aliq ⁊ ondũt se habere virtutes qbus carent. mundo in apparentia humiles: in claustro superbi. extra honesti: intus multi immũdi. extra tunica vili: intra loculi recõditi. ex puri: intꝰ malitiosi. ex cum secularibus sobrij: intus cũ fratribꝰ gulosi. extra cõpositi: intus dissoluti. extra mites: intꝰ furiosi. extra simplices: intus maligni. Dicit aũt hypocrisis ab epi. ꝙ est. ſ. ⁊ crisis aurum: quasi desuper auratus. vnde hypocrite simulatores sunt. qꝛ aliud sunt: ⁊ aliud ostentant. ſm Chrys. Eccl. j. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum. Deut. xxij. Non indues vestem lana linoqꝫ contextam. extra de electioni causam. i. non sis aliud intra, aliud extra. A tribus maxime hypocrite cognoscunt: dicit Aug. Primum est bonorum oppressio. qꝛ opprimunt bonos: vel psequendo factis vel detrahendo verbis. oẽs .n. hypocrite detractores sunt ⁊ inuidi: se iustificantes ⁊ alios condẽnantes. Mat. vij. Hypocrita eiice primũ trabẽ de oculo tuo. ⁊ Luc. vj. Scdm est facilis reprehẽsio alioꝝ. quam faciũt vt videant habere zelum. Tertiũ est impatientia in aduersis. ſ. oẽs eniꝫ mouentur ⁊ offendunt ad cõtumelias sibi dictas. Impatiẽtissimi .n. sunt qdam capitiati huius tpis: sicut experiẽtia cõtinua manifestat inter seculares ⁊ eos ⁊ adinuicẽ. Facilius reuera put cõiter tolleraret vnꝰ secularis decẽ iniurias: ꝙ religiosus hypocrita vnã. quesiũt nãqꝫ gloriã hypocrite: ⁊ ideo dolent ad cõtumeliã. Vñ Hiero. ⁊ dixi. ſ. §. ij. ver. Prouer. Non q̃ras gloriam. ⁊ non dolebis quum inglorius fueris. Qui laudẽ nõ appetit: nec cõtumeliã sentit. Prouer. xix. Doctrina viri p patientiã noscit. Quartum potest addi: s. opera q̃ familiariter cũ socijs agũt: in quibus aliqñ deprehendunt. sicut est verbis ⁊ gestibus dissolutis in mulierum consortijs ⁊ alijs operibus carnis. Ephe. v. Qui in occulto fiunt ab ipsis: turpe est dicere. Hypocrisis autem ſm Climacum est mater mendacij ⁊ multoties suppositio ⁊ occasio. Nil eniꝫ aliud hypocrisim quidaꝫ esse determinant ꝙ mẽdacij meditationem ⁊ perpetrationem coherens ⁊ connexum habens iuramentum. Hypocrita toto corpore mentit. qđ est factis mentiri. xxij. q. v. cauere vbi dicit Amb. ꝙ mendaciũ est non solũ in falsis verbis: sꝫ

Hypocrisis vitium est religiosis peculiare.

etiam in simulatis operibus. Deus auté aspernator
est duplicitatis: ⁊ simplicem intentionem desiderat.
xxii.q.v.§.ex his oibus. Ois hypocrita duplici vita
viuit. cum corpore est in celo. cum aia est in terra. Est
autem hypocrisis amor apparentie simulatione vir
tutis. sicut dñs ait Mat.vj. Oia opera sua faciũt vt
videantur ab hoibus. Tales omnes mébra sunt an
tichristi. vnde.ij. Thessa.ij. Mysteriuz iam operatur
iniquitatis. s. iniquitas occulta sub specie pietatis. Et
est hypocrita ſm sanctos, angelus tenebrarum tran
sfiguratus in angelum lucis.ij.Cor.xj.xxvj.q.v. epi.
⁊.c.nec mirũ.xxix.q.j.§.j. Demonium meridianum.
ps.xc. A demonio meridiano. Et latro qui pependit
a sinistris cum dño. Mar.xv. Et martyr diaboli.j.
ad Tim.iiij. In nouissimis temporibus discedét q̄
dam a fide attendétes spiritibus erroris ⁊ doctrinis
demoniorum in hypocrisi loquentiuz mendaciũ ⁊c.
Descripsi hypocrisiz.s.in prima parte.in.§.firma co
lũna.ver.nihil sic.in.c.lxvij. Hypocrisis subaurato
dicitur. Hypocrite sunt sicut ait apl's.ij. ad Timo.iij.
sine affectione, sine pace, criminatores: incontinétes:
immites, voluptatum amatores, magisq̃ dei: habé
tes speciem sanctitatis: virtutem vero abnegantes.
Tales veniunt in vestimétis.i.in habitu religionis:
in blandimento sermonis: in austeritate victus. Co
los.ij. Nemo vos seducat volens in humilitate ⁊ re
ligione angelorum que non vidit: ambulans frustra
inflatus sensu carnis sue. Per dulces sermones ⁊ be
nedictiones seducunt corda innocentium.ij.ad Ti
mo.iij. Hi sunt qui penetrant domos: ⁊ captiuas du
cunt mulierculas oneratas peccatis. intrinsecus aũt
lupi rapaces. Idem Mat.vij. ibi. Attendite a falsis
prophetis ⁊c. Act.xx. Scio q̄ post discessionem meá
intrabunt lupi in vos non parcentes gregi. Contra
hypocritas Job.viij. Spes hypocrite peribit. ⁊.j. Si
cut tela aranearum fiducia eius. ⁊ Job xiij. Non.n.
veniet in conspectu eius ois hypocrita. Et.xv. Cogi
tatio enim hypocrite sterilis. Et.xx. Gaudiuz hypo
crite ad instar puncti. si ascenderit vsq; ad celum sup
bia eius: ⁊ caput eius nubes tetigerit: quasi sterquili
niuz in fine perdetur. ⁊ qui eũ viderant: dicent. Ubi
est? Uelut somnium auolans non inuenietur: tráſiés
sicut visio nocturna. Et.xxvij. Que est enim spes hy
pocrite si auare capiat ⁊ non liberet deus animá ei⁹?
Nunquid clamorem eius audiet deus: quum vene
rit super illum angustia? aut poterit in omnipotente
deo delectari: ⁊ inuocare deuz in omni tpe? Regnát
plãn hypocrite pp peccata populi. Job.xxxiiij. Qui
regnare facit hominem hypocritam pp peccata po
puli. Et Job.xxxvj. Simulatores ⁊ callidi puocant
iram dei. Et Job.vlti. Sternet sibi aurum quasi lu
tum. vbi Grego. per aurum intelligit hypocritas. de
pe.di.ij.cimus. Esa.xxxiii. Possedit tremor hypocri
tas. Et Esa.ix. Omnis hypocrita est ⁊ nequaz. Hy
pocrita similis est fimo niue cooperto: quod est exte
rius candidum: intus sordidum. ⁊ sepulcro exteri⁹ can
dido: interius pleno ossibus mortuoruz. Mat.xxiij.
Et vasi exterius mundo interius sordido. ⁊ agno al
bo exterius nigro in cornibus. ⁊ ligno putrido de no
cte lucenti. ⁊ lupo pelle ouina induto. extra de here.
vt officium. §.prouiso.lib.vj. Et sicut in ps.xliij. dño
dicunt sancti: Qm̃ pp te mortificamur tota die. sic
possunt dicere hypocrite: Qm̃ contra te mortifica
mur ⁊c. Iste est Simon cyrenensis crucem portans
in angaria: sed non moritur in ea: q: mundo viuit.
Luc.xxiij. Hypocrita nunq̃ habet oculuz cordis ad

deum. vnde nec deus ad eum. Unde super illud ps.
xxxj. Firmabo super te oculos meos ⁊c. dicit glosa
in persona dei. Non auferam oculos meos a te: q: tu
semp leuas oculos tuos ad me. Hypocrita vix vnq̃
veniam consequetur. vnde super illud Job.xxxv. Si
mulatores ⁊ callidi prouocant iram dei: neq; clama
bunt quum vincti fuerint. dicit gl. Uincti nó clama
bunt: q: humane laudis auiditate superati sanctos
se miseri etiam cum in peccatis moriuntur: putant.
Sap.j. spiritussanctus. s. discipline effugiet fictuz.i. hy
pocritaz. In ipso proprie dormit ⁊ requiescat diabo
lus: q: thalamus est vmbrosus. Job.xl. de pe.di.ii.si
eniz.in fine. Nunq̃ hypocrita correctionez recipit:
sed se semper defendit. Judic.j. Fuit dñs cum Juda:
nec potuit delere habitatores vallis q: falcatis cur
ribus abundabant. hoc est in curribus eorum falces
erant que sibi obuiantia vel aduersantia secabant.
Habitatores vallis hypocrite sunt, qui ipsos repre
hendunt conuiciis scindunt. pp quod sirpo compa
ratur hypocrita. Job.viii. Nunquid virescere potest
sirpus.i. iuncus vel carduus? q: carpit ſm Hugu. gl.
Sirpus intus est vacuus cuius theca manum ledit.
q: hypocrita gratia vacuus est: ⁊ correctionem non
recipit. sed ad lacerandam vitaz prorumpit. vnde ⁊
in hoc diabolo incorrigibili assimilatur. incorrigibi
litas enim peccatuz est diaboli. vnde Eccl.xxj. Qui
odit correctionem: vestigium est peccatoris: habet.n.
characterem bestie.i. diaboli. Unde iudeis incorrigi
bilib⁹ ⁊ hypocritis pharisеis ⁊ scribis dicit dñs. Jo
viii. Uos ex patre diabolo estis de pe.di.j.§. hoc idé.
ver. Item vt Christus: Hypocrita fermento compa
ratur. Luc.xij. Attendite a fermento phariseoruz qd̃
est hypocrisis. quod fermentum expurgandum est.j.
ad Corin.v. Hypocrite similes sunt illis pomis pul
cherrimis exterius que sunt prope mare mortuum:
⁊ intus sunt plena fauillis ⁊ cinere. vt no. de pe. di.j.
sed ⁊ continuo. in gl j. Eis proprie loquit' Jo. Apo
ca.iii. Nomen habes q̄ viuas: ⁊ mortuus es. Simi
les candele que seipsam consumens alios illuminat:
⁊ ipsi continuis cruciatibus mercantur morté eter
naz. Mat.vj. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. ex
terminant enim facies suas. Isti labijs deum hono
rant: cor autem eorum longe est a deo. Mat.xv. Hy
pocrite bene prophetauit de vobis Esaias. Esa.xxix.
Item hypocrita nunq̃ pure confitetur. sed aut pec
cata velat: aut dissimulat: aut defendit. Hi signantur — Hypocritarum cõfessiones.
per Rachel de qua dicitur Genes. xxxj. q̄ furata est
idola patris sui: ⁊ abscondit ea subter stramentuz ca
meli. Rachel interpretatur ouis. q: isti Mat.vij. ve
niunt in vestimentis ouium.i. in habitu mansuetu
dinis ⁊ innocentie. ⁊ furantur idola patris sui.i. dia
boli. s. peccata occultando nec ea pure confitendo. ⁊
abscondunt sub cameli stramine.i. sub specie obedié
tie ⁊ bone vite. In nullo peccato hodie quidem reli
giosi tm̃ credo q̄ deum offendant quantum in fictis
⁊ hypocritalibus confessionibus. Uix eniz aut raris
sime aliquis taliuz confitetur nisi per verba genera
lia. vix vnq̃ aliquod graue specificant. Quod dicũt
vna die: dicunt ⁊ altera: ac si in omni die equaliter of
fendant. Uix vnq̃ habent intentionez cessandi nec
vitam mutandi. De peccatis que confitentur. confi
tentur quedam venialia: vt scz de silentio: de indicá
do: de murmurando: de gula: de subita iracundia: de
verbis ociosis, de verbo omisso vel dictione in officio
diuino: ⁊ similib⁹. sed rarissime cõfitent' de pecunia:
de inobedientia: de suspecta familiaritate: de odio

ad

ad fratrem, de persecutionibus adinuicem, ⁊ diffa-
mationibus, de ambitionibus, de hypocrisi specifica
ta malitia declarata, de assiduis mendacijs, de tpis
perditione pro magna parte, de superbia ⁊ inuidia
specificata, de gastrimargia frequentata, de ieiunijs
ecclesie commendatis ⁊ a regula sine vera necessita-
te fractis, de alijs capitulis regule qui continent pce
pta aut prohibitiones. Adde hic qd scripsi. j. in isto c.
in. § ⁊ ve. ver. sic quidem. Et si ista crimina ⁊ similia
declarent ⁊ specificent: rarissime tñ cum proposito di
mittendi. quod est se iustificare ⁊ in hypocrisim ten
dere. Unde veraciter sicut experiẽtia didici inter fra
tres ⁊ in officio penitẽtiarie dñi pape in quo fui: pu
rius ⁊ humilius ⁊ veracius incomparabiliter confi
tent maximi peccatores seculares ⁊ clerici: q̃ religiosi
cõiter hypocritaliter confitentes. Quanto autẽ ma
gis sunt in ordine literati aliqui magistri ⁊ lectores
⁊ baccalaurei ⁊ prelati: tanto in confessionibus sunt
magis ceci. ⁊ hypocritalibus confitent: vt ad literaz
impleat in eis illud Jo. ix. In iudicium ego veni in
hunc mundum: vt qui non vident videant: ⁊ qui vi
dent ceci fiãt. ⁊ illud ps. lxviij. Obscurent oculi eoꝝ
ne videant. xxxvij. di. § si. Uere religiosi in confessio-
nibus suis cõiter decimant mentam ⁊ anethũ. i. cõ-
fitentur aliqua venialia. sed grauiora legis. i. morta-
lia. s. specificata ⁊ alia indecimata relinquunt. i. incõ
fessa. culicem colantes ⁊ glutientes camelum. Mat.
xxiij. Nam prius mortalia sunt confitenda ⁊ delen
da: deinde venialia. de pe. di. j. tres sunt actiones. Cõ
tra tales cõfessiones hypocritales, Aug. in li. de peni
tentia. Penitentia est quedam dolentis vindicta pu
niens in se quod dolet commisisse. de pe. di. iij. penitẽ
tia est. ij. ⁊ c. si apls. ibi: Jo. viij. Dicit. n. dñs, vade ⁊
amplius noli peccare. Non dixit, ne pecces. sed nec
voluntas peccandi in te oriat ⁊ c. penitentiam. ibi.
Penitentiam quippe agere est perpetrata mala plã
gere: ⁊ plangenda non perpetrare. ⁊ c. sunt aũt q di-
cunt ibi. Canis reuersus ad vomitum suum: ⁊ sus lo
ta in volutabro luti. ⁊ c. penitentes. Penitẽtes: si tñ
estis penitentes: ⁊ non estis irridentes: mutate vitã.
⁊ ibi. Si ergo penites: cur facis que male fecisti? Si
fecisse peniteat: noli facere. Si adhuc facis: non es re
cte penitens. ⁊ c. irrisor. Irrisor est ⁊ non penitens q
adhuc agit quod penitet. nec videt deũ poscere sub-
ditus: sed subsannare superbus. cũ alijs. c. se. vsq; ad
§. sed verba. Item Amb. loquens de penitente. de
pe. di. j. sunt qui arbitrant ibi. Seipsum homo abne
get: ⁊ totus immutetur. Itez taciturnitas peccati ex
superbia nascit cordis. fm Gratianum. Ideo. n. fm
eum, peccatum suum quisq; celare desiderat: ne iniq
tas sua alijs manifesta fiat. ne talis reputet apud ho
mines foris: qualem se iamdudum exhibuit diuino
conspectui. quod ex fonte superbie nasci nulli dubiũ
est. Species. n. superbie est: cum se velle iustum videri
qui peccator est. atq; hypocrita conuincit: q ad imi-
tationem primorum parentum vel tergiuersatione
verboꝝ peccata sua leuigare cõtendit: vel sicut Cayn
peccatum suum reticendo penitus supprimere qrit.
Gen. iiij. de pe. di. j. §. ex his namq;. ver. Cayn ibi. qr
superbus peccatum suum cõfiteri noluit ⁊ c. Ubi aũt
superbia regnat vel hypocrisis: humilitas locum ha
bere non valet. Sine humilitate vero alicui veniam
sperare non licet. nec ergo vbi est taciturnitas confes
sionis: venia speranda est criminis. de pe. di. j. § cum
ergo vt ex pmissis. ad fi. dist. De hypocrisi cõfessionẽ
diuidentium vel celantium peccata. de pe. di. v. c. j. ad
fi. ver. quedam. n. Uni celant que alijs manifestanda
conseruant quod est se lauare ⁊ ad hypocrisim inten
dere. Tales etiã hypocrite qualibet die maxime qñ
celebrant: longas faciunt confessiones de quotidia-
nis venialibus: credẽtes se p verba iustificare ⁊ pur
gare. sed verba non purgant: sed gemitus, suspiria, do
lor, ⁊ lachryme. de pe. di. j. in pnci. ⁊ §. hoc idẽ. Mag
dalena ad pedes dñi plorans non loquebat. sed plã
ctus eam purgauit: non lingua. Luc. vij. Contra hy-
pocritas Aug. Simulata sanctitas, duplex iniqtas.
Et Sapiens. Nulle sunt occultiores insidie: q̃ q̃ la
tent sub similitudine officij. Aug. contra hypocrisim
religiosorum non seruantium professionem suaz sed
simulantiuz. Malui. n. cecos habere vel claudos: q̃
plangere mortuos quicunq; n. hypocrita est: mortuꝰ
est. vij. q. j. nolo. ⁊ c. certe. ibi. Malum est cadere a p-
posito. sed peius est simulare propositũ. ⁊ s. ibi. No
lo habere hypocritas. Tres sunt species hypocrisis. Hypocri-sis triplex
Una est, qñ coram hominibus bonum facit: ⁊ in oc
culto malũ. Secũda, qñ in occulto ⁊ in manifesto bo
num facit intentione placẽdi hoibus. Tertia, qñ ali
quis minorem hypocrisim non incurrit: vt incidat
in maiorem. vt quum aliquis interrogat an ieiunet.
rñdet deus scit. vt dicatur hypocrita non est. Contra
hypocritas narrat Greg. in dialogo de fratre simulã
te ieiunare coram fratribus: ⁊ in occulto comedebat:
q ad mortem veniens adstantibus fratribus dixit
(intelligo absq; contritione ⁊ gemitu non perijsset.
de pe. di. j. §. hoc idem.) Quando me vobiscum ieiu
nare credebatis: occulte comedebam. ⁊ nunc ecce ad
deuorandum datus sum draconi qui cauda sua mea
genua pedesq; colligauit. caput vero suum intra os
meum mittens spiritum meum ebibens abstraxit.
Quibus dictis statim defunctus est. Quidaz frater
magne sanctitatis reputatus, venit ad mortem. dice
bant illi de patria, Si hic moritur: oẽs morimur. qr
per eum prestat nobis deus panem ⁊ aquam. Facta
autem hora exitus illius, vidit quidam sanctus tar
tareum inferni descendentem super solitarium illum
morientem, habentem tridentem, igneuz ⁊ audiuit
vocem dicentem sibi, Anima ista non me fecit reqe-
scere neq; per vnam horam in se: sic neq; tu miserea-
ris eius euellens eam. Deponens igitur tartareus il
le quem tenebat igneum tridentez in corde solitarij
per multas horas torquens eum abstraxit animam
eius. Non ergo saluat nomen: sed res. Item contra
hypocritas. Mat. vj. Quuz ergo facis eleemosynã
noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in sy
nagogis ⁊ in vicis vt honorificentur ab hominibꝰ.
Chrys. Ponit aũt tria fortia bona. i. eleemosynam,
orationem, ⁊ ieiunium, contra tria mala aduersus q̃
dñs tentationis bellum suscepit. Mat. iiij. Mar. j.
Luc. iiij. Pugnauit. n. pro nobis contra gulã in ere
mo: contra auaritiam. s. montem contra vanam glo
riam. s. templuz. Est ergo eleemosyna q̃ dispergit cõ
tra auaritiam. de pe. di. j. quamobrem. c. medicina. c.
medicamentum. q̃ congregat ieiunium. de cons. di. v.
contraria. c. nihil. contra gulam qr est ei contrariuz.
Oratio vero contra vanam gloriam. qr quuz omne
maluz ex malo nascat. Mat. vij. sola vana gloria de
bono procedit. ideo non destruit per bonũ aliquod:
sed magis nutrit. Nullum ergo remediuz potest esse
cõtra vanã gloriã: nisi oratio sola. ⁊ ibi cauẽda vana
gloria. vt. s. ꝑ. se. Quũ facis eleemosynã. Amb. Ois
aũt summa discipline chrãne in misericordia ⁊ pie-
tate est. Noli tuba canere. Tuba aũt fz Chrys. est ois

actus vel sermo per quem operis iactantia demonstratur.puta qui facit eleemosynam [qn] aliquē videt presentem:vel intercedente aliquo:aut honestiori psone que potest retribuere.alias autem non facit.Sz & si in loco secreto fecerit:eo proposito vt laudabilis videat:tuba est.Hierony.Qui autez tuba canit eleemosynam faciens:hypocrita est.Et ideo subdit.Sicut hypocrite faciunt.glo.Forsitan conuocando hoc faciebant vt omnes irent quasi ad spectaculum. Isido. Nomen hypocrite tractum est a specie eorum q in spectaculis contecta facie incedunt:distinguentes vultum vario colore: vt ad persone quam simulant perueniant colorem.modo in specie viri:modo in femine:vt fallant populum dum in ludis agunt.Aug. in sermone de monte dñi. Sicut ergo hypocrite.i. simulatores tanq̄ imitatores personarum aliarū agūt partes:illi non sunt.Non.n.qui agit partes Agamēnonis:vere ipse est:sed simulat eum.& sic in ecclesijs & in oī vita humana quisquis se vult videri qd̄ nō est i hypocrita est.Simulat.n.se iustum.nō exhibet.q2 totum fructum in laude hominum ponit.Greg.Sciēdum vero est q̄ sunt nonnulli qui & sanctitatis habitum tenent: & perfectionis meritum exequi non valent.quos nequaq̄ credendum est intra hypocritaz numerum currere.q2 aliud est infirmitate aliud calida simulatione peccare.Aug. Tales autem q simulatione peccant:ab inspectore cordis deo mercedē non capiunt:nisi fallacie suppliciū.Et ideo subdit. Amē dico vobis:receperunt mercedem suam. Hiero. Nō dei mercedem:sed suam. Laudati.n.sunt ab hoībus quorum causa exercuere virtutes.Itez Mat.vj Et quum oratis: non eritis sicut hypocrite qui amāt in synagogis & in angulis platearum stantes orare: vt videant ab hoībus.Amē dico vobis: receperūt mercedem suaz.Chrys.super Mat.Est aūt oratio quasi quoddam spirituale tributū quod aīa offert deo de visceribus suis. quanto ergo gloriosior est: tāto cautius est seruanda:ne pp homines facta vilescat.Itez Chrys.in homil.hypocritas vocat, qui deuz se fingētes orare i hoīes circūspiciunt. Et ideo subdit.Qui amant in synagogis orare.Chrys.super Mat. Puto autem non ad locum hoc refert dñs:sed ad propositum orantis. In conuentu.n.fidelium orare laudabile est.sicut dictum est in ps. xxj. In medio ecclesie laudabo te.& in ps.xcij.Domum tuam decet sanctitudo dñe.extra de cele.mis.dolentes.de immu.ec.decet.vj.li.de cele.mis.graui.in cle ps.xxv. In ecclesijs benedicam te dñe.Qui ergo sic orat vt ab hoībus videat:non deum aspicit:sed hoīes.& ideo quantuz ad propositum suum,in synagoga orat . Quum autem orantis mens solum aspicit deuz: q̄uis in synagoga orat:tñ apud se in secreto videt orare.Sequit.Et in angulis platearum.vt videantur abscōse orare. & sic dupliciter laudent.& q2 orant: & q2 abscōse orāt.Eo ergo proposito in conuentu vetat orare vt a conuentu videantur.vnde subditur.Ut videant ab hoībus. Orans ergo nihil nouuz faciat quod aspiciāt hoīes: vel clamando,vel pectus percutiendo,vel man⁹ expandendo.Aug.Non ergo videri ab hoībus nefas est.sed ideo agere vt ab hoībus videaris.Chryso.A vana.n.gloria erui vbiq3 bonum est.maxime autem in oratione.Si.n. sine hac cogitationibus circūferimur:vt ad orandum ingressi fuerimus hanc habentes egritudinem, qualiter intelligemus ea q̄ a nobis proferuntur? Tu autem quum oras intra in cubiculū tuum &c.Chrys. Ut nemo sit ibi:nisi qui orat, & ille

Orandi modus.

que orat.Testis.n.orantem grauat:non adiuuat.Cyprianus. In abditis etiam locis orare magis cōuenit fidei.vt sciamus dñm vbiq3 esse presentem: & maiestatis sue plenitudine occulta.xxviij.q.ij.pniciosaz. penetrare. Et clauso ostio ora patrem. Idem postumus autem intelligere ostiuz domus os corporis.vt non clamosa voce oremus dñm:sed tacito corde: pp tria. Primo, q2 deus non voce clamosa pulsandus est:sed conscientia recta placandus.de cons.di.v.non mediocriter.& di iiij.si non sanctificatur.xxxviij.di.sedulo.qui est cordis auditor.xv.q.vj.c.j.Secundo:q2 secretas petitiones tuas non oportet alterum scire nisi te & deum.Tertio:q2 clamose orans alterum iuxta te non permittis orare.Io.cass.in.ij.lib.de canonico orationum modo.Illum vero qui constitutus in tepore meritis cum clamore supplicat:dupliciter peccare pronunciat. Primo q̄ orationis sue reus fit.q̄ eam videlicet negligenter offerat. Secundo q̄ indisciplinato strepitu alterius quoq3 qui forsitan attentius orare potuit intercipit sensum. Itez & Mat.vj. Quum autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypocrite tristes.Chrys.Sciebat.n. dñs vanam gloriam ex oī bono opere procedere. Ideo spinaz vane glorie que nascit in terra bona:iubet precidere:ne suffocet. Lu. viij.ieiunij fructum . Non autem potest fieri vt non sentiat qui ieiunat.sed melius est vt ieiunium te ostēdat q̄z tu ieiunium tuum. Non autem potest fieri vt sit hilaris:q2 ieiunium tristat carnem.ps.cviij.Caro mea immutata est pp oleum.qui ieiunat. Ideo nō dixit: Nolite esse tristes.sed nolite fieri.Qui.n.p impostura aliquas pallentes apparent : illi non sunt tristes:sed fiunt. Qui autem naturaliter pp assiduū ieiunium tristis est:non fit tristis:sed vere est. Idem no.ī eo.§.species acidie ver. Itez sup illud.in e.lxxv. Item idem.Si ergo qui ieiunat & tristem se facit hypocrita est:quanto magis iniquior est:qui non ieiunat : sed argumentis quibusdam in facie sua pingit venalem pallorem quasi ieiunij signum? Itē Mat. vij.Quid autem vides festucam in oculo fratris tui & trabem in oculo tuo non vides? &.j.Hypocrita ejice primum trabem de oculo tuo. Aug. Quidam temere iudicant de incertis.xj.q.iij.graue. xxx.q. vlti. incerta.&.c.nullum.Et facile reprehendunt: qui magis amant vituperare & damnare q̄z emendare atq3 corrigere.quod vitiuz vel superbia est vel inuidētia. Hiero. De iis loquitur qui quuz mortali crimine detineantur obnoxij de pe.di.v.c.j. ver. in hoc itaque. minora peccata fratribus non cōcedunt. Itē Chrys. Multi hoc faciunt:qui si viderint monachum superfluum vestimentum habentem : aut copiosior : cibo potitum:amari sunt accusatores quotidie ipsi rapiētes & crapula potientes.xxvj.di.vna.vj q.j.sacerdos. Itez Aug. Accusare.n. vitia offm̄ est bonoruz.quod quum mali faciunt:alienas partes agunt.sicut hypocrite qui tegunt sub persona quod sunt:& ostendunt in persona quod non sunt.Et Luc vj. Hypocrita ejice primum de oculo tuo &c.vbi Cyrillus Uez teipsum primum mundum ostendas a magnis peccatis:& cōsequenter consules proximo modica committēti.vj. q.j.sacerdos.Et Basilius. Videt.n.reuera cognitio sui ipsius grauissimum omnium. Nec.n.solūz ocul⁹ exteriora videns super se visu non vtit: sed & ipse noster intellectus quum alienū velociter cōiectat peccatū: lentus est erga propriorū pceptionez defectuū.Et sequit in Luca.Non est.n.arbor bona q̄ facit fructus malos &c.Beda.q.d.Si verā & non fictā vis habe=

re iustitiam: que verbis ostentas, etiam factis com-
pensa. quia etsi se bonum fingat hypocrita: non est
bonus. Item Mat. xxiij. Super cathedram Moy
si sederunt scribe ⁊ pharisei. Contra hypocritas cle-
ricos ⁊ religiosos maxime loquitur ibi dñs. quorū
status est hodie ⁊ conditio, vt sint in ecclesia dei do-
ctores: qui ad literam dicunt ⁊ predicant ⁊ non fa-
ciunt. Mat. xxiij. xix. di. sm. Eorū iustitia in verbo
est: ⁊ non in opere. Graues leges constitutiones cō
dunt ⁊ iubent ipsi primi preuaricatores earū. x. dist.
iustum. Orige. ibi. Quid est autem illo doctore mise
rabilius: cuius vitam discipuli quū non sequuntur
saluantur: quum imitantur perduntur? Et sequitur
ibi. Dicunt enim ⁊ non faciunt. Mat. xxiij. Chrys.
in homil. Maxime enim accusatione dignus est: qui
doctrine authoritatem habens, legē transgreditur.
⁊ maxime quia plus corrumpit velut in ordine do-
ctoris peccans. xj. q. iij. precipue. extra de voto. ma-
gne. ad hoc. xl. di. multi. Sequitur. Alligāt onera im
portabilia ⁊c. xxvj. q. vij. alligāt. Sequitur. Omnia
enim sua opera faciunt vt videantur ab hominibus.
Chrys. in homil. Renascitur quod ipsaz exterminat
sicut ex ligno vermis ⁊ ex vestimento tinea. vnde sa
cerdotum mysteriū qui positi sunt ad edificationē
sanctitatis, corrūpere diabolus nititur: vt hoc ipsū
bonum dum propter homines fit, fiat malum. Tol-
le hoc vitium de clero: ⁊ sine labore omnia alia vitia
resecabis. Ex hoc enim fit, vt difficile clerici peccan-
tes penitentiā agant. supple quia non dolent de pec
cato. sed de gloria quam apud homines perdiderūt
de pe. di. j. quis aliquando. post. c. mensuram. Sequi
tur. Amant enim primos accubitus ⁊c. Hodie nedū
clerici seculares sed religiosi quidā magistri ⁊ lecto
res ⁊ predicatores ⁊ prelati eoꝝ amant ⁊ procurant
primos accubit⁹ in eoꝝ forestariis ⁊ hospitiis: ⁊ pri
mas sedes in choro: ⁊ reuerentiā sibi fieri ab aliis fra
tribus: ⁊ eligi ab eis pro honoribus ⁊ prelationib⁹
⁊ quoscunq; eis talia denegantes persequunt̄ ⁊ tri-
Hypocritarum octo ve. bulant. Unde contra tales vere hypocritas phari-
seos. i. religiosos ⁊ scribas scilicet clericos doctores
⁊ commentatores octo ve in eodem. c. Mat. xxiij. se-
quuntur. Et primum ve sequitur. Ue autem vobis
scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui clauditis regnum ce
lorum ante homines. vos enim non intratis: nec in-
troeuntes sinitis intrare. Orige. Sicut pater incre-
pans filium, profert verba maledictionis: nec tamē
vult illum dignum fieri maledictionibus illis: sed
magis ab eis diuertere: sic ⁊ christus imprecatur ve
hypocritis qd ab eis vult auertere. Chrys. Regnū
celoꝝ dicuntur scripture. iuxta illud Mat. xxj. Au-
feretur a vobis regnum. i. lex ⁊ scripture. xxiij. q. vij.
c. ij. Claicularij autem sunt sacerdotes quibus cre-
ditum est verbum docendi ⁊ interpretandi scriptu-
ras. Clauis autem est verbum scientie. xx. di. §. j. scri
pturarum: per quam aperitur hominibus ianua ve
ritatis. Ad apertio autem. xliij. di. c. j. est interpretatio
vera. Uide autem quia non dixit, ve vobis qui ape-
ritis. sed, qui clauditis. Ergo non sunt scripture clau
se: licet sint obscure. sed sacerdotes ⁊ pdicatores ho-
die scripturas claudunt. quia aut per ignorantiam
aut per timorem aut per adulationē non aperiunt
auditoribus. xj. q. iij. non solum. veritatem. xliij. di. sit
rector. Orige. Omnes qui mala conuersatione sua
dant exemplū peccandi in populo: ⁊ qui faciunt in-
iuriam scandalizantes pusillos. Mat. xviij. claude-
re videntur ante homines regnū celoꝝ. Et hoc pec
catum inuenitur quidem in popularibus: maxime
autem in doctoribus qui docent quod decet s̄m iu-
stitiam euangelij homines: non autem faciunt. j. q. j.
non quales. que docent. Bene autē viuentes bene
⁊ docentes aperiunt ante homines regnum celorū.
⁊ dū ipsi intrant: alios prouocant introire. Sed mul
ti non permittunt intrare in regnum celoꝝ intrare
volentes: quando sine ratione excōicant quosdam
propter aliquem zelum: ⁊ meliores q̄ sunt ipsi. Et
ipsi quidem non permittunt eos introire. Illi autē
qui sobrii sunt mente: sua patientia tyrannidem ip-
soꝝ vincentes: q̄uis venti, tamen intrant ⁊ heredi-
tant regnum. vide. xj. q. iij. §. de his inquam. cū. vij.
c. seq. Sed ⁊ qui cum multa temeritate seipsos dede
runt ad professionem docendi prius q̄ discerent. lxj.
di. miserum. ⁊ iudaicas fabulas imitantes detrahūt
eis qui in scripturis ea que sursum sunt requirunt:
claudunt quantum ad se ante homines regnum ce-
loꝝ. Idem ve ponitur Luc. xj. quod ponitur Mat.
xxiij. vnde ibi sequitur. Et vobis legisperitis ve: q2
oneratis homines oneribus que portare non pos-
sunt. ⁊ ipsi vno. xxvj. q. vij. alligant. digito vestro nō
tangitis sarcinas. ⁊ precedit in prin. xj. c. Luce. Ma
gister hec dicens etiā nobis contumelias facis. Be
da. Quam misera conscientia: que audito dei verbo
sibi contumeliam fieri putat: ⁊ commemorata pena
perfidoꝝ se semper intelligit esse damnandā. Opti
mum verbū contra religiosos nostri temporis qui
predicant vitia alioꝝ: ⁊ nullum in genere verbū con
tra se audire volunt in predicationibus ac si sint im
peccabiles: ⁊ tamen christus publice plus 9tra pha
riseos ⁊ scribas q̄ contra populum in suis predica-
tionibus inuehebatur. vt patet Mat. xxiij. in. viij. ve.
que in isto. §. expono. quia plus in hypocrisi offende
bant ⁊ in aliis peccatis spiritualibus. sicut ⁊ hodie
in religiosis ⁊ clericis contingit. xxiiij. q. vlt. transfe-
runt. Testis est mihi conscientia ⁊ christus: ⁊ aliqua
pars mundi, quantas tribulationes passus sum in
religione: ⁊ postq̄ fui epūs a religiosis ⁊ clericis fre-
quentissime tangens eos generaliter predicationib⁹
meis. Hypocrisis enim superbissima nullo mō vult
tangi: q2 incorrigibilis efficit: licet alios corrigat incor-
recta. sed ve talibus. Prouerb. xv. Qui increpatio-
nes odit, morietur. Tales similes sunt diabolo icor-
rigibili. Eccle. xxj. Qui odit correctionem: vestigiū
est peccatoris. i. habet characterem bestie. i. diaboli.
⁊ adde. j. eo. §. ver. tertium. Theophilus. Erant au-
tem alii legisperiti a phariseis. nā pharisei diuisi ab
aliis videbantur. legis autem periti scribe erāt ⁊ do
ctores legis questiones soluentes. Item Theophi-
lus. Quoties doctor facit que docet: alleuat fascem:
tradens ad exemplum seipsū. quando vero nil agit
eoꝝ que dicit: tunc graues fasces videntur eis qui
doctrinam suscipiunt: vtpote qui nec a doctore pos-
sunt portari. Grego. Tales quoq; modo sunt plures
iudices seueri peccantium, ⁊ debiles agoniste intole
rabiles legislatores ⁊ debiles portitores. xxvj. q. vij.
alligant. nec appropinquare volētes nec palpare vi
te honestatem quam irremediabiliter exigūt a subie
ctis. Item s̄m ve Matth. xxiij. Ue vobis scribe ⁊
pharisei hypocrite qui comeditis domos viduarū:
orationes longas orantes. propter hoc amplius ac
cipietis iudicium. Chrys. Dñs scribas ⁊ phariseos
de gula reprehendit. ⁊ (quod deterius est) quoniā
non a diuitibus, sed a viduis accipiebant vnde ven
trem implerent: ⁊ illarum inopiā conterebant quē

relaxare oportebat.gl j Qui vestra superstitione ni-
hil intēdit⁹: nisi vt predicta de subiecta plebe facia
tis. Item Chrys. Sexus autem mulierum incautus
est: q2 non omnia que videt aut vidit cū ratione cō
siderat. Mollis etiā est. q2 de facili flectitur: vel de ma
lo ad bonum: vel de bono ad malum. Virilis autem
sexus t cautior t durior est: propterea simulatores
sanctitatis circa mulieres maxime negociantur: q2
nec intelligere eoꝝ simulationes possunt: t facile ad
eoꝝ dilectionem inclinantur religionis causa. Pre
cipue tamen circa viduas negociātur. primo quidē
q2 mulier non facile decipitur habens consilium
virū: deinde de facultatibus suis non facile aliquid
dant: quūz sint in potestate viri. Propterea ergo do
minus dum iudaicos sacerdotes confundit christia
nos monet ne viduis mulieribus amplius commo
rentur ꝙ ceteris: q2 etsi voluntas mala non fuerit:
tamen suspitio mala est: t ab omni specie mala absti
nere oportet. j. Thessa. vlt extra de vi. t ho. cleri. cum
ab omni. Orationes longas tc. Chrysost. in homil.
Quicunq; enim malum facit: dignus est pena. sed q
a religione causam accipit malitie vel nequitie: gra-
uiori est obnoxius pene. Propter hoc amplius acci
pietis iudicium. Primum pro eo ꝙ estis iniqui. Al
terum pro eo ꝙ figmentū accipitis sanctitatis. Aua
ritiam enim vestram religionis colore depingitis: t
quasi prestatis diabolo arma dei: vt ametur iniqui-
tas: dum pietas existimatur. Item Mar. xij. in fi.
ibi. Qui deuorant domos viduarū sub obtentu pro
lixe orationis: ij accipiunt prolixius iudicium. vbi
Beda. Non solum scribe t pharisei laudes ab hoi-
bus, verum etiam pecunias querunt. Sunt enim q
se iustos simulantes a peccatoꝝ suoꝝ conscientia tur
batis, quasi patroni pro eis in iudicio futuri, pecu-
nias accipere non dubitant: t quum porrecta ma-
nus pauperi preces iuuare soleat: illi ob hoc maxi-
me in noctibus pernoctant vt pauperi nummuz tol
lant. Ibi etiam Theophilus. Accedebant autez scri
be t pharisei ad has mulieres que sine protectione
viri manebant: quasi earuz fierent protectores: t si-
mulatione orationis t habitu reuerentie t hypocri
si viduas decipiebant: t sic deuorabant diuitum do
mos. Ij accipient prolixius iudicium. s. ꝙ ceteri iu-
deoꝝ peccantium. Idez Luc. xx. in fine. ibi. Qui de-
uorant domos viduarum simulantes longam ora-
tionem. Chrys. Ingurgitantes etiam se viduarum
paupertatem atterunt: non qualitercunq; comeden
tes, sed deuorantes t ad prauitatez orationib⁹ vten
tes: quod grauiori pene facit eos obnoxios. Sequi
tur ibi. Ij accipient damnationem maiorem. Theo
philus. Quia non solum mala faciunt: sed t oratio-
nes pretendunt: t virtutem faciunt prauitatis excu
sationem. viduas etiam depauperant: quarum opor
tebat misereri. lxxxj. di. c. pe. t vlt. lxxxvij. di. c. j. extra
de foro cōpe. ex parte. His succedunt hodie religiosi
maxime mendicantes presertim viduas deuorātes:
t eam ficta religione eas depauperantes: quaz ob sui
presentiam eas cogunt expendere. Beda. Vel quia
laudes ab hominibus t pecunias querunt: maiori
damnatione plectuntur. Tertiuz ve. Matth. xxiij.
Ve vobis scribe t pharisei hypocrite qui circuitis
mare t aridam: vt faciatis vnum proselitum. t quū
fuerit factus: facitis eum filium gehenne duplo quā
vos. Hilarius. Proseliti sunt ex gentibus in synago
gam recepti. Item Hiero. Scribe t pharisei totum
lustrantes orbem id studii habebant de gentibus fa

cere proselitum. i. aduenam circūcisum miscere popu
lo dei. Augu. Proselitus. i. aduena circuncisus qui
miscebatur populo dei. a pro quod est procul, t salio
quasi procul saliens a populo in populū. Chrys. Nō
autem propter misericordiam volentes eum saluare
quem docebant: sed aut propter auaritiam vt addi
tis i synagoga iudeis sacrificioꝝ adderetur oblatio:
aut propter vanam gloriam: aut propter bona eoꝝ.
Qui enim seipsum mergit in gurgitē peccatoꝝ: quō
alterum de peccatis velit eripere? Nunquid magis
misericors potest aliquis alteri esse ꝙ sibi? de pe. dis.
iij. qui vult. Ex ipsius ergo actibus ostenditur qui
propter deum aliquem vult conuertere, aut propter
vanitatem. Item Grego. xxj. mora. Qui vocantur
hypocrite: ꝙuis peruersa semper operētur: loqui tā
recta non desinunt. bene loquendo quidē in fide vel
conuersatione filios pariunt: sed eos bene viuendo
nutrire non possunt. Quanto enim se libentius ter-
renis actibus inserunt: tanto negligētius eos quos
generant agere terrena permittunt. Et q2 obdura-
tis cordibus viuunt: ipsos etiam quos generant fi-
lios nulla pietate debita amoris agnoscunt. vnde t
hic de hypocritis dicitur. Et quum fuerit factus: fa
citis eum filium gehenne duplo ꝙ vos. Aug. Quia
eoꝝ mores imitatur. Filius ergo gehenne: non qui
dem verba legis audiendo t se in deum conuerten-
do: sed eoꝝ sectam sectando. Propterea autem du-
plo ꝙ illi: q2 hoc negligebat implere quod propria
voluntate susceperat: non ex iudeis natus, sed spon-
te. xxiij. q. iiij. presens. iudeus factus. Hiero. Vel quia
qui dum esset gentilis simpliciter errabat: t erat se-
mel filius gehenne: videns magistroꝝ vitia, t intel-
ligens destruere eos opere quod verbo docebant: re
uertitur ad vomitum suum. Prouer. xxvj. ij. Pe. ij.
de peni. di. iij. sunt qui dicunt. t gentilis factus quasi
preuaricator vel apostata. de pen. di. ij. penam. xij. q. j.
scimus. maiori pena dignus erat. Chrys. Quū enim
virtuosus fuerit magister: discipulus imitatur. xxiiij.
q. j. cum beatissimus. Quum autem fuerit malus: su
perexcedit filius malum magistri addens malo suo
xx. q. iij. prodiuis. xij. q. j. c. j. Filius autem vocat ge-
henne: quō filius. ij. Thessa. ij. perditionis: t fili⁹ hu-
ius seculi. Luc. xvj. Vnusquisq; enim cuius opera fa
cit eius filius appellatur. Joā. viij. de peni. di. j. §. hoc
idem. ver. itez vt christus ait. Sic hodie inter religio
sos quosdam cōiter fit. Circūeunt ciuitates t loca:
vt faciant vnum nouitium: maxime mendicantes. t
quum fuerit factus professus: peior est illis qui eum
receperunt: eoꝝ vitia imitando t sua addendo: quia
in isto tempore hypocritali ordines de die in diē am
plius relaxantur: t qui in sordibus sunt: sordescunt
adhuc. Apoc. vlt. Qui in sordibus est: sordescat ad-
huc. xlvij. di. quantumlibet. Quanta erit pena deci-
pientium maxime religiosoꝝ mendicantium. cōtra
quos extra de regu. is qui. t c. non solum. lib. vj. ho-
mines mundi maxime pueros t adolescentes faciē
do eos promittere regulam quā non seruant, t quā
eis non exponunt eis laqueum iniicientes, t preua
ricatores eos facientiū, deus nouit. xxvij. q. j. viduis.
Nec enim ad eoꝝ salutē intendunt recipientes qui
dam: qui eos negligunt t non corrigunt: sed ad sui
questum t augendum numerum: sed non meritū:
q2 faciunt eos relinquere ordini quod habent: vel
emere libros quos derelinquant ordini: nihil dātes
pauperibus s3 regulam beati Francisci euangelicā.
contra tales vide. xx. q. iij. c. vlti. vt ad literā impleat

Esa.

Esa.ix.ad prin. Multiplicasti gentem & magnificasti letitiam, & gloriam mundi recipiendo filios magnatorum & diuitum huius mundi. Immo per maiores eorum retrahuntur ab obseruantia regulari quam dño promiserunt: ne eos in vita excedant & eorum vita per consequens condemnetur. & tales singulares & faltribaldos & beguinos appellant: maxime fratres minores vocantes singulares sue regule zelatores: & ab eorum carnali vita migrantes. Quartum ve Mat. xxiij. Ve vobis duces ceci: qui dicitis: quicunque iurauerit per templum nihil est. quicunque autem iurauerit in auro templi debitor est &c. Chrys. Templum quidem ad gloriam dei pertinet: & ad hominum spiritualem salutem. aurum autem templi etsi ad gloriam dei pertineat. xij.q.ij. aurum. tamen magis ad delectationem hominum & ad vtilitatem sacerdotum offertur. Iudei autem aurum quo ipsi delectabantur qui erant auari. Luc.xvj. aurum auentes. i. cupientes. j.q.j.§. ex his. & dona quibus ipsi pascebantur, sanctiora esse dicebant quam ipsum templum: vt homines promptiores facerent ad offerendum dona quam ad preces fundendas in templo. vnde consequenter reprehendit eos dñs dicens ibi. Stulti & ceci. quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurum? Sic & hodie multi religiosorum mendicantium depingunt & deaurant muros ecclesiarum: quasi ad quandam deuotionem: sed potius ad eorum questum & auri cumulationem. Nam intrantes tales ecclesias potius respiciunt ad curiositatem ecclesie quam deuotionem & orationem: eleuantes tota die oculos cordis & corporis ad aurum & picturas potius quam ad deum. Amb. Aurum sacramenta non querunt: nec auro placent que auro non emuntur. ornatus sacrorum redemptio captiuorum est. xij.q.ij. aurum. Hiero. Marmora nitent auro: & ministrorum christi nulla est electio. Maius numen credunt homines bestiales esse in reliquiis deauratis & deargentatis: & ideo ibi plus offerunt: & propter oblationes facilius & frequentius eas eis religiosi ostendunt: & sic religiosi quidam amplius quam clerici seculares subtili ingenio a barbaris. i. laicis aurum extorquent. ff. de commerciis. l.ij. xiiij.q.v. dixit. & notatur. xliij. di. in mandatis. Deaurata imago aurum trahit. secundum Bern. Adde hic secundum eum quod no. supra in prima parte. §. in primo quidem. ver. item de dotio ecclesie. in c.lxj. Et quod no. in eod. §. species superbie. ver. si dicant. in additione que incipit, Multi. in c.lxxvj. Item ibi Chrys. super Mattheo. Multi nunc christiani sic insipientes intelligunt. ecce enim si aliqua causa fuerit: modicum videtur facere qui iurat per deum: qui autem iurat per euangelium: maius aliquid videtur fecisse. quibus similiter dicendum est, Scripture propter deum scripte sunt: non deus propter scripturas. maior ergo est deus qui sanctificat euangelium, quam euangelium quod sanctificatur ab eo. de hoc. xxij.q.j. si aliqua. vbi no. quod magis est obligatus quantum ad ecclesiam qui solenniter iurat per euangelium: quam qui sine solennitate iurat per deum. Quintum ve hypocritarum Mat. xxiij. est, Ve vobis scribe & pharisei hypocrite qui decimatis mentam & anethum & cyminum: & relinquitis que grauiora sunt legis: misericordiam, & iudicium, & fidem. Et hoc oportuit facere & illa non omittere. Duces. Luc. vj. xxxvii. di. §. vt ita. ceci excolantes culicem: camelum autem glutientes. Hiero. Ex hoc capitulo arguit eos auaritie quod studiose etiam vilium olerum decimas exigant: & iudicium. extra de ver. sig. forus. in disceptatione negociorum, misericordiamque in pauperes. lxxxvj. di. non satis. & fidem. Matth. xv. Luc. vij. in deum, que magna sunt pretermittant. Chrys. Vel quia sacerdotes auaritia pleni. Luce. xvj. extra de deci. c.j. si quis decimam alicuius rei vel minime non obtulisset: corripiebant eum quasi magnum crimen fecisset: si quis autem alterum ledebat: aut in deum peccabat: non curabant eum corripere. vide quod legitur & no. xxiij.q.iiij. si is. in gl. Immo de lucro quidem suo soliciti: de gloria autem dei & salute animarum hominum negligentes. Queritur asina: non anima. Verum seruare autem iustitiam & facere misericordiam: & habere fidem propter suam gloriam deus mandauit. Decimas autem offerre propter vtilitatem sacerdotum: vt sacerdotes quidem populo in spiritualibus obsequantur: populi autem in carnalibus sacerdotibus subministrent. j. Corin. ix. xiij. q.j. §. his itaque. extra de censi. cum apostolus. Sic & modo fit: quia omnes de honore suo sunt soliciti: de honore autem dei nullus. Portiones autem suas vigilanter defendunt: sed circa obsequium ecclesie curam impendere non attendunt. Si populus decimas non obtulerit: murmurant omnes. si peccantem populum viderint: nemo murmurat contra eos. Sed quia scribarum & phariseorum ad quos loquebatur, quidam populares erant: non est incongruum vt aliam expositionem faciamus propter eos qui decimas dabant. Nam & qui accipit decimas: recte decimare debet: & qui dat. Scribe ergo & pharisei minimarum quidem rerum decimas offerebant ostendentes religionis gratia. in iudiciis autem erant iniusti. in fratribus sine misericordia. in veritate increduli. hucusque Chrys. Item Remigius. Ostendit quippe dñs his verbis quomodo omnia precepta legis tam maxima quam minima sunt implenda. Redarguuntur autem qui eleemosynas de fructibus terre faciunt: putantes se minime posse peccare. quibus nihil prosunt eleemosyne: nisi a peccatis studeant cessare. de pe. di. iij. sane cauendum est. Hilarius. Et quia minus piaculi esset decimationem olerum quam beneuolentie officium preterire: irridet eos consequenter dñs dicens, Duces ceci excolantes culicem camelum autem glutientes. Hiero. Camelum puto esse magnitudinem preceptorum, iudicium, misericordiam, & fidem. Culicem: decimationem mente & anethi & cymini: & reliquorum olerum vilium. Hec autem precepta dei que magna sunt, deuoramus atque negligimus. & operationem religionis in paruis que lucrum habent cum diligentia demonstramus. Archytas tarentinus. Leges sunt sicut tele aranearum: que grandia volatilia transmittunt: & muscas retinent. Orige. Vel excolantes culicem. i. expellentes a se minima delicta: que culices nominauit. Camelum autem glutientes. i. committentes maxima delicta: que nominauit camelos: animalia videlicet tortuosa & grandia. Scribe autem moraliter sunt qui amplius nihil estimant in scripturis quam simplex sermo demonstrat. Pharisei autem sunt omnes qui iustificant semetipsos: & diuidunt se a ceteris: dicentes. Noli mihi appropinquare quoniam mundus sum. xlv. di. recedite. xxiij. q. iiij. ecce. Esa. lxv. Menta autem & anethum & cyminum ciborum conditure sunt non principales cibi. Sic in conuersatione nostra quedam sunt necessaria ad iustificationem: vt iudicium, misericordia, & fides. Alia sunt quasi condimenta actus nostros & suauiores eos facientia: vt abstinentia, risus, ieiunium, flexio genuum, & huiusmodi. Quomodo autem

non existimantur ceci: qui non vident: quoniam nihil prodest cautum esse dispensatorez in rebus minimis: quũ principalia negliguntur. Hos ergo sermo presens confundit: non quidẽ leuia prohibens obseruare: sed principalia precipiẽs cautius custodire. Adde quod scripsi.s.in prima parte in.§.nunc querendum est.j.ver.j.super tex.decimantes mentaz ⁊c. in c.lxix. Sic quidam clerici nostri temporis ⁊ religiosoꝝ plurimi de constitutionibus suis ⁊ ordinis faciunt sibi conscientiam: non de preceptis dei ⁊ regule quã vouerunt. Si omittant versum vel dictionem in officio: vel aliquantulum irascantur: vel paulo amplius comedant vel rideant: vel amplam tonsuram non portent: vel paruz amplius dormiant q̃ debeant: vel bini non vadant: vel missam sepe non dicant: vel carnis titillationes habeant: vel rapnm indecenter videãt: vel bene in choro non legant: vel de similibus venialibus ⁊ cerimonialibus non obseruatis faciunt sibi magnam conscientiam: ⁊ de talibus subtiliter se accusant. De inobedientia vel rebellione ad prelatum, de suspecta familiaritate mulierum vel alia maxime sanctimonialiuz, de pecunia quam habent quantam habere possunt, de ambiendo ⁊ procurando honorem, de transgressione continua paupertatis in libris ⁊ tunicis ⁊ eleemosynis ⁊ alijs suppellectilibus, de partialitate, de diffamatione, de odio fraterno, ⁊ similibus criminalibus conscientiam tales cõiter raro habent: ⁊ rarius cum ea dimittendi proposito confitẽtur. sicut tetigi.s.in isto c.in.§.aliud.vers. in nullo. Similes vsurario nolenti spuere in ecclesia: ⁊ sibi de hoc ⁊ non de vsuris conscientiam facienti. Tales vero decimant mentam ⁊ anethum.i.de venialibus sibi faciunt conscientiam: non de mortalibus: ⁊ legis grauia committentes camelos glutiunt: ⁊ colantes culicem de minimis confitentur. Talium religiosoꝝ ⁊ clericoꝝ vere phariseorũ ⁊ hypocritarum iustitia est habitum suum portare: tonsuram magnam habere: exteriores obseruantias custodire: sacramẽta dare: predicare verbaliter recitare vocaliter: confessiones maxime questuosas audire: consilia animarum dare: alios pacificare: sed in his ⁊ similibus que sunt querere. Phil.ij.viij.q.j. sunt in ecclesia. Sed quid valet religio sine charitate? habitus sine humilitate? tonsura sine paupertate? silentium oris sine quiete cordis? Bern. Manet tonsura, vestis: necdum mutata est vita. Jeiuniorũ regula custoditur: statutis psallitur horis: sed cor eorum longe est a me. dicit dñs. Esa.xxix. Matth.xv. Sextum ve Mat.xxiij.cõtra hypocritas est. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui mundatis quod deforis est calicis ⁊ paropsidis: intus autem pleni estis rapina ⁊ immunditia. Hierony. Hoc dicit vt arguat eos simulationis ⁊ mendacij: ꝙ aliud ostendãt hominibus foris: aliud domi agant Foris ostendebant hominibus sanctitatem: intus autẽ pleni erãt immunditia. Vel hoc dicit sm Chrys. q2 iudei quoties ingressuri erant templum: aut sacrificia oblaturi per dies festos seipsos ⁊ vestimenta sua ⁊ vtẽsilia lauabant: ⁊ a peccatis nemo seipsum purgabat: quũ deus neq3 munditiam corporis laudet: neq3 sordes condemnet. Pone tamen ꝙ deus horret sordes corpoꝝ ⁊ vasoꝝ: que necesse est vt ipso vsu sordidentur: quanto magis sordes conscientie horret: quaz si volumus, semper mundam seruamus? Pharisee cece munda prius quod intus est calicis ⁊ paropsidis: vt fiat quod deforis est, mundum. Chrys. Non autem hoc dicit de sensibili calice aut paropside: sed de intelligibili. qui si nunq̃3 tetigerit aquam: mundus potest esse apud deum. si autem peccauerit ⁊ tota aqua pelagi, quia talis aqua foris lauat: lachrymarũ intra. Mat.vj.ibi. Faciem tuam.i.conscientiam tuam laua. de hac Esa.j. Lauamini: mundi estote ⁊c. se lauauerit: sordibus est ⁊ miser apud deum. Orig. Hic sermo nos instruit vt festinemus esse iusti: non apparere. Qui enim studet vt appareat iustus: que foris sunt mundat: ⁊ que videantur curat: cor autem ⁊ cõscientiaz negligit. Qui autẽ studet ea q̃ intus sunt.i. cogitationes mundare: consequens est vt etiaz ea q̃ foris sunt faciat munda. Calix etiam est vas ad potum. paropsis ad cibum. Omnis ergo sermo p quẽ potamur spiritualiter: vel omnis narratio per quaz nutrimur: vasa sunt potus ⁊ cibi. Qui ergo studet compositum proferre sermonem, contra sermones datalicos ⁊ politos ⁊ subtiles Parisienses se non alios predicantes.xliij.di.§.fi. magis q̃3 salutari sensu repletum.ij.q.vij.secuti.in fi.de pe.di.ij.si enim.vltra.v.col.ver.loquuntur. calix eius foris mundatus est, intus autem sordibus vanitatis repletus. Similiter idem Luc.xj.ibi. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis ⁊ catini mundatis: quod autem intus est vestrum, plenum est rapina ⁊ iniquitate. vbi Cyrillus. Sumit dñs pro exemplo calicem ⁊ catinum: ostendens ꝙ mundos ⁊ lotos decet esse inuicem ministrantes.lxxxj.dist.oportet deo: non solum a spurcitia corporali: immo ⁊ ab ea que latet intrinsecus penes mentem: sicut etiam aliquid vasoꝝ quibus seruitur in mensa, bonum est intrinsecus ⁊ extrinsecus carere contagijs. Stulte: nonne qui fecit quod deforis est: etiam id quod deintus est fecit? Beda.q.d. Qui vtranq3 hominis naturam fecit: vtranq3 mundari desiderat. Et hoc est contra Manicheos: qui aiam tantum a deo. carnem vero putant a diabolo creatã xxiiij.q.ij.quidam.ver. Manichei. Hoc etiam est cõtra illos qui corporalia peccata fornicationem.sc3 ⁊ furtum ⁊ cetera talia quasi grauissima detestantur: spiritualia vero que non minus damnat apostolus Ephe.v. Gala.vj. vt leuia contemnunt. hoc recte religiosos quosdaz nostri temporis hypocritas tangit: qui non videntur habere consciẽtiã de aliquo peccato spirituali, vt superbia.inuidia, malitia, hypocrisi, ⁊ similibus: dummodo caueant a peccato carnis: quia quasi nec alia peccata in ordinibus puniuntur. Dicebat quidam. In ordine punitur peccatum balthei, non anime: hominis: non demonis. Si fratres spirituales essent vt debent: magis punirent peccata spiritualia q̃3 carnalia: q2 magis in eis offendunt. Est etiam illud sextum ve contra eos: quia domos suas tenent mundas ⁊ tunicas suas ⁊ pannos ⁊ peropsides ⁊ cyphos: ⁊ manus satis lauant. de munditia autem conscientie paruz curant. Altaria lapidea tenent ornata. cor vero vbi deo sacrificatur. ps.l. Sacrificium deo spiritus contribulatus. de pe di.ij.si.n. immundum. Compositos ⁊ subtiles ⁊ cõcatenatos ⁊ rhetoricos predicant sermones: non salutarib⁹ sensibus repletos: admirationez non edificationem facientes. Omnia cõiter faciunt vt gloriam ⁊ lucrum aucupentur: humanam non dei gloriam querentes. contra illud Joã.viij. Ego gloriam meaz non quero. vide.s.e.ver.similiter.cum additione. Septimũ ve Mat.xxiiij. ⁊ Luc.xj. contra hypocritas religiosos quosdam maxime ⁊ clericos est. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite qui similes estis sepulchris de-

albatis: que parent a foris hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuoꝝ ⁊ omni spurcitia. Chrys. super Mat. Merito iustoꝝ corpora templa .j. Corin. vj. dicuntur. quia anima in corpore iusti dominatur: sicut deus in templo. vel quia ipse deus in cordibus habitat iustis. Hiero. Uerum christi templum anima credentis est. Illam exorna illam vesti. in illa offer donaria. Corpora autem dicuntur mortuoꝝ sepulchra: quia anima mortua est in corpore peccatoris. Nec enim. Apoca. iij. nomen habes. ⁊ est de pe. di. j. §. hoc idem. ver. resuscitatus. viuens putanda est que nihil viuū aut spirituale agit in corpore. Hiero. Sepulchra autem forinsecus leuigata sunt calce ⁊ ornata marmorib' in auro coloribusq; distinctis: intus autem plena sunt ossibus mortuoꝝ. Sic autē ⁊ peruersi magistri qui alia docent ⁊ alia faciūt: mūditiā habitu vestis ⁊ verboꝝ humilitatē demōstrāt. intus autē plenū sunt omni spurcitia ⁊ auaritia ⁊ libidine. Et hoc manifeste exprimit inferens, Sic ⁊ vos a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisi ⁊ iniquitate. Orig. Omnis enim iustitia simulata mortua iustitia est q̄ propter deum non fit: magis autē nec iustitia est: sicut mortuus homo non est homo. extra de celeb. miss. in quadā. ⁊ sicut mimi qui personas suscipiunt alioꝝ: ⁊ non sunt ipsi quos simulant. Tanta ergo sunt ossa in eis immundicie: quanta bona simulata ex malo effectu. Uidentur autē foris. David ps. lxxxj. ⁊ Jo. x. Ego dixi dij estis. iusti coram hominibus: non eis quos scriptura deos appellat: sed coram eis qui sicut homines. ps. lxxxj. Uos autē sicut homines moriemini: peccatores moriuntur. Greg. Ante vero districtum iudicem excusationem ideo de ignorantia habere in peccatis non possunt: quia dum ante oculos hominum omnem modū sanctitatis ostendunt: ipsi sibi sunt testimonio: quia bene viuere non ignorant. Octauum ve hypocritarum Matth. xxiij. ⁊ Luc. xj est, Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui edificatis sepulchra prophetarum: ⁊ ornatis monumenta iustoꝝ ⁊c. Chrys. Quia dicebant apud se, Si benefecerimus pauperibus: non multi vident ⁊ pro tempore vident. melius ergo edificia faciamus que omnes aspiciant non solum in hoc tempore, sed etiā in posterum. O insipiens homo: quid tibi prodest post mortem ista memoria si vbi es torqueris: ⁊ vbi non es lauderis. Dum autem iudeos castigat dn̄s: christianos docet. Nā si ad illos solum dixisset: hec dicta fuissent tantum: non etiam scripta: nunc autē dicta sunt propter illos: ⁊ scripta propter nos. Si ergo iuxta alia bona fecerit homo edificia sancta: additamentum est bonis. si autem sine alijs bonis operibus: passio est glorie secularis. Non enim gaudent martyres qn̄ ex illis pecunijs honorantur in qbus pauperes plorant. Semper etiam iudei preteritoꝝ sanctoꝝ cultores fuerunt: ⁊ presentium contemptores: magis autem ⁊ persecutores. Non enim sustinē tes increpationes prophetarum suoꝝ. xxiij. q. iiij c. j. ⁊ c. recedite. persequebant eos ⁊ occidebāt. Postea vero nascentes filij intelligebant culpas patrum suorum: ⁊ ideo quasi de morte innocentium prophetarum dolentes, edificabant memorias eoꝝ. ⁊ ipsi tn̄ similiter persequebantur ⁊ interficiebant. Matth. xxiij. ibi. Hierusalem, Hierusalem que occidis prophetas. suos prophetas increpātes eos propter peccata sua. Similiter ⁊ ad literam in ordinibus hodie mendicantiū maxime ⁊ presertim in ordine fratrū minoꝝ post mortem sanctoꝝ fratrum spiritualiū ita fit q̄ ipsi idem ⁊ post eos alij ingredientes ordinem edificant monumenta illoꝝ sanctoꝝ fratrum: ⁊ post mortem eoꝝ sanctos eos dicunt pro lucro eoꝝ: quos in vita fuerunt vel baliter ⁊ corporaliter aliqui persecuti. Et succedentes alij fratres qui intelligunt culpas fratrum mortuoꝝ qui sanctos fratres persecuti sunt: ipsi idem quod plangunt, agunt. de pe. di. iij. aristor. c. penitentes. c. qui baptizantur. in patruū suoꝝ vinum succedentes: ⁊ sanctos fratres viuentes pertinaciter persequentes. c j. q. j. cito. ⁊ extra de mai. q̄ Gu. qꝛ eoꝝ vita vita plus q̄ verbo reprehendunt ⁊ regule preuaricationem. dicentes hodie isti tales pharisei religiosi hypocrite q̄ illi pharisei quib' ipsi succedūt in vitio. Sap. ij. dixerunt impij ad semetipsos non recte cogitantes. Circūueniamus virum iustū: qꝛ inutilis est nobis: ⁊ contrarius operibus nostris: ⁊ improperat nobis peccata legis: ⁊ diffamat in nobis peccata discipline. Quod scribo expertus sum in meipso. Sed nec mirum quia Ismael persequitur Isaac Gal. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. ⁊ carnalis spiritualem. xxiij. q. iiij. qui fm carnem.

De vitio inuidie maxime in quibusdam religiosis. Cap. 79.

Aliud vitium quorundam religiosoꝝ istius temporis infelicis eis peculiarius q̄ alijs hominibus est inuidia contabescens. Inuident enim sibinuicem: ⁊ ex hoc se mutuo persequuntur: ⁊ sibi detrahunt: ⁊ se diffamant: nec ex hoc cōicant sibi speciales scripturas, sermones, ⁊ commentaria quum charitas nō querat que sua sunt. j. Corin. xiij. viij. q. j. sunt in ecclesia. Nec laudat vnus bonum alterius: nec sibi in corde complacet: nec ex hoc dolet vnus de malo alterius: nec gaudet de bono: sed potius tristatur ⁊ pallet contra charitatē que non gaudet super iniquitate: congaudet autem veritati. j. Corinth. xiij. Bona in partem malā interpretantur ⁊ dubia in peiorem. contra id quod legitur ⁊ no. extra de regu. iur. c. ij. Quicquid mali audit vnus de alio: totum credit. contra id. lxxxvj. dist si quid. Nunquā bene actum vel dictum per alium simpliciter confitetur: sed aut tacet quum audit bonū sui fratris: ne malus teneatur: aut negat: aut leuigat: aut male interpretatur: vt dixi. aut iungit illi laudi aliquod malum illius verum vel falsum: vt diluat illud bonum. Est autem fm Aug. inuidia dolor aliene felicitatis. ⁊ est fm eum filia superbie. vnde dicit. Tolle matrē: non erit filia. Est autem hoc peccatum in spiritum sanctum: cui attribuitur bonitas. quia istud est peccatum malitie: quod vix purgatur nec remittitur. Mat. xij. ⁊ legitur ⁊ no. xxv. dis. qualis. ⁊ de pe. di. j. §. quod autem. ibi. Est peccatum ad mortem ⁊c. in glos. vnde alibi. ⁊ in glo. magna que incipit, peccatū in spiritū ⁊c. Hiero. Qui manifesta intelligens opera dei, quum dei virtutem negare non possit: eadem calumniatur simulans inuidia: ⁊ christum dei verbum. Joan. j. xxxv. q. x. fraternitatis ⁊ opera spiritus sancti dicit esse beelzebub. Lu. xj. ⁊ Mat. xij. Isti nō remittetur in hoc seculo nec in futuro. Inuidia de directo opposita est charitati. j. ad Cor. xiij. Charitas non emulatur qꝛ eā non contristat felicitas aliena:

Religiosos plurimū īfestat inuidia.

sed alterius bonum amat vt suum. ps. cxviii. Parti
ceps sum ego omnium timentium te. Aug. Tolle in
uidiam: ⁊ tuum est bonum quod habeo. ps. cxviii.
Qui timent te: videbunt me: ⁊ letabuntur. vbi dicit
Amb. Est insitum bonis vt virtutes in aliis amēt.
quod quante virtutis ⁊ meriti sit: Greg. ostēdit quū
ait. Nostra fiunt que amamus in aliis: ⁊ amantium
fiunt que amant in nobis. Hinc pensent inuidi quā
te virtutis est charitas: que alieni laboris opera no
stra sine labore facit. Dixit quidam frater fratri Egi
dio socio beati Francisci. Propheta Hiere. ix. dicit.
Omnis amicus fraudulenter incedit. Cui respōdit
Egidius. Ideo non tibi sum fraudulentus: q2 bonū
tuum non facio meum. quanto enim amplius bonū
tuum facerem meum: tanto minus essem fraudulen
tus. quanto enim quis de bono proximi ampli⁹ erit
letus: tanto magis erit particeps inde. Et quanto
qs de vitio alicuius gauisus fuerit: tanto magis erit
inde particeps. Si ergo vis esse particeps omni bo
no: gaudeas de bono omnium. Bonum ergo alioꝝ
facis tuum: si tibi placet. ⁊ malum alienum facis tuū
custodiam ⁊ tuum bonum: si tibi displicet. Hec est er
go via salutis, vt sis letus de bono proximi: ⁊ dolēs
de malo: ⁊ credas bonum de aliis: ⁊ de te malum: ⁊
honores alios ⁊ te despicias. Charitas virtus est ex
cellentissima. de pe. di. ii. charitas. ii. ⁊. §. opponitur.
Inuidia sibi opposita nequitia pessima. vnde ⁊ dici
tur fera pessima Geñ. xxxiiii. Per inuidiaȝ enim fra
tres vendiderunt ⁊ tribulauerunt Ioseph. quia ode
rant eum eo ꝙ plus amaretur a patre: quia prestan
tior ⁊ sapientior eis erat. vnde nec poterant ei loqui
pacifice. Genes. xxxvii. Sic ⁊ Cayn ex inuidia odit
Abel ⁊ interfecit. i. Ioā. iii. Cayn ex maligno erat: ⁊
occidit fratrem suum. ⁊ propter quid occidit eum?
quia opera eius maligna erant: fratris autem iusta.
ii. q. vii. in grauibus. xiiii. q. v. scriptum. Geñ. iiii. Iu
de. ii. Ve illis qui in viaȝ Cayn abierunt. Hoc vitiū
est ignis qui in agris gratiarum accenditur. Nullū
scelus abhorret: non parcit nocenti nec innocēti. Ex
inuidia diabol⁹ primos parentes innocentes pere
mit. ſm Augu. Sap. ii. de pe. di. ii. §. romanos. c. prin
ceps. Et fratres Ioseph innocentē. Et Cayn Abel
innocentem vt dictum est. de pen. dist. i. §. ex his. ver.
Cayn. ⁊ Saul Dauid. i. Reg. xviii. ⁊. ii. q. vii. §. item
obiicitur. ver. Saul. Et iudei christum. Mat. xxvii.
ibi. Sciebat enim ꝙ per inuidiam tradidissent euȝ.
Hoc proprium vitium diaboli est. Sap. ii. in fi. Inui
dia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarū.
Imitantur autē illum qui sunt ex parte illius. xxiii.
q. iiii. cū magnum. xix. di. ſm. Demones inuidi sunt
sicut dracones veneno pleni qui homines persequun
tur. Iob. xxx. Frater fui draconum. Hi similes Heli q
non poterat videre lucernaȝ donec extingueretur. i.
Regū. iii. Greg. Inuidi perpendere debent quante
sint cecitatis: qui alieno profectu deficiunt: aliena le
titia contabescunt. Poeta.

> Inuidus alterius rebus marcescit opimis.
> Inuidus inuidia corroditur intus ⁊ extra.
> Iustius inuidia nihil est: que protinus ipsum
> Authorem rodit excruciatq; suum.

Inuidus moritur de bono odore: sicut bufones ve
nenati de odore vinee florentis. sicut dicitur de Iu
da marmurante de vnguento odorifero Magdale
ne. Io. xii. Inuidi alienum profectum reputant suū
damnuȝ. vnde Iudei inuidi dicunt Ioan. xii. Vide
tis quia nihil proficimus, ecce mundus totus post
eum vadit. Paruuluȝ occidit inuidia. Iob. v. Om
nis inuidus inquantum vilis minor est illo cui inui
det. Miser est inuid⁹: ⁊ sola sibi miseria placet. Vn
de dicitur. Sola miseria caret inuidia. Seneca. Vti
nam inuidi in omnibus locis oculos ⁊ aures habe
rent: vt de omnium profectibus torquerentur. Idē.
Quanta sunt felicium hominum gaudia: tanti sunt
gemitus inuidoꝝ. Putredo ossium inuidia. Pro
uer. xiiii. Legitur de quodam rege qui concessit cui
dam inuido ⁊ cuidaȝ auaro munus quod peterent:
ita ꝙ donum illius qui posterius peteret duplicare
tur. Cumq; differentibus ipsis petere, rex iussisset
inuido vt prior peteret: petiit vt erueretur sibi vnus
oculus: volens ꝙ proximo eruerentur ambo. noluit
enim petere aliquod bonuȝ: ne proximus acciperet
duplicatum. Aufert autem hominum inuidia socie
tatem bonoꝝ ecclesie. ps. cxviii. Particeps ego sum
omnium timentium te. Aufert proximum de cuius
prosperitate dolet: ⁊ cuius esset particeps si gauderet.
Hugo de sancto victore. Superbia aufert mihi deū:
inuidia proximum: ira meipsum. Aufert etiam sapiē
tiam. Sap. vi. Neq; cum inuidia tabescente iter ha
bebo. ⁊ Sap. vii. Quam sine fictione didici: sine in
uidia communico. Inuidia demonium est meridia
num: quia vexat hominem in die. i. in consideratio
ne prosperitatis aliene. Iob. v. Per diem patitur te
nebras. Greg. Mens inuidi quum de alieno bono
affligitur: quasi de radio lucis obscuratur. vnde Ge
ne. xxxvii. Somnium Ioseph quod erat prosperita
tis indicium: inuidie ⁊ odii fomitē ministrauit. Itē
est demonium tacitum: quia in occulto detrahit. Ec
cle. x. Si mordeat serpens in silentio: nihil eo minus
habet qui occulte detrahit. Item lente vexat ⁊ non
cum impetu. vnde comparatur Ethe. i. inferno, que
seipsam consumit lente. Vnde quidam.

> Non aliud nisi se valet ardens Etna cremare.
> Sic se non alios inuidus igne coquit. Poeta.
> Liuor iners vitium mores non surgit in altos.

Item Io. cass. in collatione piamonis. Sciendū est
inuidie morbum difficilius ad medelaȝ q̄ cetera vi
tia peruenire. Nam eum quem semel veneni sui pe
ste corrupit: pene dixerim carere remedio. Ipsa nāq;
est lues de qua dicitur Hiere. viii. Ecce ego mittam
vobis serpentes regulos quibus non est incantatio:
⁊ mordebunt vos. Sicut enim ille lucifer qui prius
eiusdem mali peste corruptus est: ⁊ post eum Cayn
nec medelam penitentie nec fomentum vllius cura
tionis admisit: ita ⁊ ii qui iisdē se percutiendos mor
sibus tradiderunt: omnem opem sancti incantato
ris excludunt: quia quum vtiq; non culpa eoꝝ qui
bus inuident, sed prosperitate crucientur: erubescen
tes ipsam prodere veritatem extrinsecus sibi quas
dam superfluas ⁊ ineptas causas offensionis inqui
runt: quoꝝ quia omnimode false sunt vana curatio
est: quum illud mortiferū virus quod non vult pro
dere, lateat in medullis. Naȝ vsq; adeo incurabilis
est ista pernicies: vt blandimentis exasperetur: infle
tur obsequiis: muneribus irritetur: quia nihil susti
net zelus, vt ait Salomon Prouer. vi. in fi. per alia
verba. Quanto eniȝ amplius alius aut humilitatis
subiectione aut patiētie virtute aut munificētie lau
de profecerit: tanto inuidus maioribus inuidie sti
mulis incitatur: qui non nisi ruinaȝ aut mortē eius
cui inuidet concupiscit. sicut in fratribus Ioseph ap
paret. Geñ. xxxvii. Cunctis ergo vitiis perniciosiorē
atq; ad purgandū difficiliorem esse constat inuidiā:

quia ipsis remediis quibus reliqua extinguuntur, accenditur. Nam, verbi gratia, qui damnum sibi illatum dolet: largitatis compensatione curatur. Qui de illata indignatur iniuria: humili satisfactione placatur. Quid illi facies qui hoc ipso magis quod te humiliorem ac benigniorem senserit, offenditur? Quis autem est qui se vt satisfaciat inuidenti: a bonis corruere, aut a prosperis alienari, aut calamitate aliqua optet inuolui? Inuidus autem non aduersus hominem sed plane aduersus deum blasphemus extollitur: qui in fratre nihil aliud nisi bonum meritum carpens, non hominis culpam: sed dei tantum iudicia reprehendit. Hec ergo est illa sursum germinans amaritudinis radix: que se erigens ad superna in contumeliam ipsius qui bona homini confert tendit authoris. Imploremus ergo diuinum auxilium ne isto suo visu & morsu nos interimat basiliscus. hucusque Piamon. Ista inuidia est ocul9 nequam. de quo Mat. xx. An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Remigius. Iudei malum habebant oculum: quia de salute gentium dolebant. Non simus inuicem inuidentes. Gala. vi. vbi Aug. Quum per cuncta vitium antiqui hostis virus humano cordi infunditur in zelo inuidie tota viscera serpentis concutit: & in hac imprimenda malitia quasi pestem vomit. Ex hoc patet quod hoc vitium venenatissimum est atque pestiferum. vnde Sap. iiii. Fascinatio nugacitatis obscurat bona. Fascinatio (sicut ait cantor Parisiensis) est visio radii visibilis procedentis ex corde inuidentis, & infantem quem respicit ad nauseam cogentis vt cibum retinere non possit. Unde inuidus grece fascinator dicitur. Ibidem dicit Cyprianus. Iste zelus modum non habet: permanens iugiter sine fine: quum alia vi finiatur. Ecce quod vitium istud perpetuum est. durat enim actus eius etiam in inferno. Unde & damnati perpetuo sanctos videbunt in gloria: vt ex hoc inuidia amplius torqueantur. vnde super illud Mat. xxii. Et stridor dentium. Gualfre. Quid enim stridor dentium: nisi ire furoris nequitie malignitatis & inuidie supplicium? si quidem (vt ego arbitror) nullum tormentum erit grauius malis: quam malitia cordis & iniquitas ipsa peruersissime voluntatis. Nimirum sicut passiones omnes patientia subleuat: sic impatientia quaslibet leues aggrauat. & Seneca. Quanto ille cui inuidet successu meliori profecerit: tanto inuidus in maius incendium liuoris ignibus inardescat. In quo patet quod hoc vitium infelicissimum est: quia de radio lucis obceccatur: de bono odore moritur. extra de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. ibi. Aliis. s. inuidis & malignis odor mortis in mortem de melioratione alterius deterioratur. Sequitur in Seneca. Hinc toruus vultus: minax aspectus: pallor in facie: in labiis tremor: stridor in dentibus: verba rabida: & effrenata conuicia: & manus ad violentiam prompta: & si gladio interim vacua, odio tamen furiate mentis armata. Ecce quam deforme & turpe est hoc vitium. Seneca. Qualem putas esse animam: cuius exterior imago tam feda est? Hec inuidia eiecit Adam de paradiso. occidit Abel. Ioseph vendidit. Dauid persecuta est. Christum tradidit. de hoc concor. in ver. charitas. & sicut ait Chrys. vniuersum orbem terrarum lesit. Hec in canone vocatur zelus amaritudinis. xvi. q. i. sunt nonnulli extra de offi. custo. c. ii. in fine. Sapiens. Nihil sustinet zelus. i. inuidia. Inuidia est communiter inter pares. ff. de lega. iii. legatis seruis. §. ornatricibus. xxiii. q. vii. quod autem. Pec-cato inuidie deiectus fuit diabolus de celo, dicit canon. xix. di. secundum. & de eius inuidia. xvi. q. ii. visis. Aliquotiens inuidia ponitur pro extollentia: quia de ea nascitur. vt legitur & notatur. xxiiii. q. i. quam vetus. ibi. Fatiscat (alias facessat) inuidia Romani culminis. & in glos. i. extollentia. De inuidia episcoporum. xcv. dist. ecce. ibi. Nemo hic episcoporum inuidia diabolice temptationis inflatus irascatur: si plebem interdum exhortentur presbyteri &c. & c. esto subiectus. ibi. Pessime consuetudinis est in quibusdam ecclesiis, tacere presbyteros: & presentibus episcopis non loqui: quasi eis inuideant, aut eos dedignentur audire. Hec inuidia in interioribus medullis est recondita. vt dicit. ix. synodus. de penit. dist. ii. cap. pri. Clericus in vitio inuidie permanens non debet promoueri. xlvi. distin. clericus inuidens.

De vitio murmurationis & detractionis Authoritates multe contra hoc vitium. Cap. 80.

ALiud vitium pestiferum religiosorum huius temporis est murmuratio & detractio. Murmuratio. Dicitur autem murmuratio vel detractio vel murmur secundum Hugui. in deriuationibus, a muto mutas. tit. i. murmuro. ras. Item murmur de mutus. ta. tum. de mugio mugis more iumentorum que mugiunt. Murmuratio verbale est de murmuro murmuras. Submurmuratio vel susurratio est latens murmuratio. Ps. xl. Aduersus me susurrabant omnes inimici mei. i. tacite murmurabant. Et inde susurro. as. Et inde hic susurrus. ri. & susurro. onis. Iudicare est incerta & dubia condemnare. xxx. q. v. si incerta. vel male interpretari. extra de reg. iur. cum in contemplatione. Mussitare more mutorum non aperte murmurare: sed vel per signa vel inter dentes vel non integre vel clare cum murmure conqueri. Detrahere est post dorsum alicuius maledicere, expoliare, auferre de alterius statu. diffamare, defamare, infamare, omnia. s. in eodem sensu, alterius famam ledere vel tollere. ii. q. v. habet hoc. & q. vii. accusatio. i. & c. si qui. Derogare, maledicere, detrahere, vel diminuere in parte non in toto. Bilinguis qui duabus linguis loquitur. & dicuntur bilingues fallaces & duplices: qui aliud habent in corde: aliud in lingua. Ps. In corde & corde locuti sunt. Vel instabiles: qui nunc habent hoc in lingua nunc aliud. Anst. Alexandro. Consultor procerum seruos contemne bilingues. Criminator a criminor aris criminis falsus impositor. ii. q. v. mandastis. & q. vii. sacerdotes. ii. cum. c. seq. Huguitio in deriuationibus. ad modum mutorum, vel velle loqui vel non audere: & est proprie mutorum: vel loqui non audentium. vnde Exo. xvi. ibi. Mussitatis contra nos. Et infra. Nec enim contra nos est murmur: sed contra dominum. Et infra. Audiuit enim dominus murmur vestrum. Et infra. Audiui murmurationem filiorum Israel. & Exo. xvii. ibi. Iurgat9 contra Moysen &c. Et infra. Et murmurauit contra Moysen. Io. vi. Nolite murmurare adinuicem. Et dicitur hoc murmur vel hic murmur. is. vnde. Io. vii. illud. Et murmur multus de eo erat in turba. Est autem murmur oblocutio indebito modo facta contra deum vel factum alicuius. contra quod vitium Sap. i. Custodite vos a murmuratione. i. ad Corin. x. Neque murmuraueri-

tis. Philip.ij. Omnia autem facite sine murmuratio
nibus.j. Pe.iiij. Sine murmuratione. Chrus quasi
agnus obmutuit. Esa.liij. Cantat ecclesia de sanctis
martyribus. Non murmur resonat non querimo
nia: sed corde tacito mens bene conscia conseruat pa
tientiam. quod est contra murmurantes corde licet
non ore. Sap.xviij. Properans homo sine querela.
Luc.j. de Zacharia et Helisabeth. Erant sine quere
la. De punitione sororis Moysi murmurantis con
tra Moysen. Nume.xij.ij.q.vij.§. Item obijcitur. in
prin. De punitione filiorum Israel murmurantium.
Nume.xj.xiiij.et.xvj. Leui.xix. Non eris criminator
nec susurro in populis. ad Roma.j. Susurrones de
tractores. Matth.xx. Murmurabant aduersus etc.
Murmur inuidie erat. Greg. Celorum regnum nullus
qui murmurat accipit. nullus qui accipit murmura
re potest. Jude.ij. Hi sunt murmuratores querulosi.
Luc.vij. Et infra. Ait intra se dicens. hic murmur su
perbie etc. Jo.xij. Quare hoc vnguentum etc. mur
mur est auaritie. Nume.xiij. Ortum est murmur po
puli. hoc est murmur impatientie. Est murmur zeli
et bone conscientie: quando aliquis contra illud quod est
contra deum murmurat: et displicentiam ostendit. quod
figuratur Nume.xxij. in asina que locuta est contra
Balaam.ij.q.vij. secuti. Item Eccle.xxix. Vir prudens
et disciplinatus non murmurat. Murmurare de tem
pore contra deum impium est: qui ipsum disponit vt
vult. Legitur de quodam eremita qui seminauit ole
ra: quod videns pluuiam necessariam eis, petijt a deo: et
habuit: et rursum serenitatem: et habuit. et tale tempus
dedit ei deus quale voluit, et tamen olus de terra non exi
uit. qui credens defectum esse olerum, sustinuit pa
tienter: sed quum ad domum alterius eremite decli
nasset: et ibi olera pulcherrima vidisset: multum admi
ratus narrauit illud quod sibi acciderat. Cui eremi
ta respondit. Merito accidit tibi: quia putabas te
sapientiorem deo: qui ei indicabas quid facere debe
ret. Fertur etiam de quodam agricola quod semper ha
beret vberiores fructus quam alij: qui quum requirere
tur quare hoc esset: respondit. Non est mirum si fru
ctus habeo bonos: quia semper habeo tale tempus
quale volo. Super quo verbo quum homines mira
rentur et requirerent quomodo hoc posset esse: respondit. Ego
nunquam volo aliud tempus quam deus velit. vnde quum
tale sit tempus quale deus vult: semper tempus ha
beo quale volo. In magna pace erat iste et abundan
tia temporalium. Quum artifices ita offendi solent
quando reprehenduntur in operibus in quibus periti sunt:
non est mirum si deus offendatur quando in suis operibus
a quibuscunque diiudicatur. Item nec de prosperita
te malorum, nec de depressione bonorum murmurandum
est. sicut dicitur Job.xxj. Quare impij viuunt suble
uati sunt confortatique diuitijs? Hiere.xij. in prin. Qua
re via impiorum prosperatur: bene est omnibus qui preua
ricantur: et inique agunt? Ps.xciij. vide etiam psalm.
lxxiij. Vsquequo peccatores domine etc. Abachuc.j. Qua
re respicis contemptores etc. Malach.viij. Vanus
est qui seruit deo. Sed sicut fidelis medicus egro de
sperato concedit omnia que appetit: egro vero de cuius
salute spem habet, multa negat: et amara dat: sic deus
abundantiam temporalem quibus debet tribuit: vt
si qua bona egerunt mundo: mercedem recipiant. xxiij.
q.ij. si quelibet. Greg. Successus temporalium eter
ne reprobationis est indicium. Mactandi vituli in
pascuis relinquuntur: seruandus iugo premitur. ma
li per amena prata ad foueam: boni per aspera. Mat.
vij. et Luc.xiij. Arcta est via etc. veniunt ad patriam.
Omnia mala pene patienter portanda sunt: quia iusto.
xxvj.q.v. nec mirum. dei iudicio et ordinatione pro
ueniunt. De ista materia in collatione.vj. de nece san
ctorum inuenies plene in lib. collationum Jo. cassi. et de
pe.di.ij. quid ergo turbamur. Claustrales sepe mur
murant de malo vel pauco cibo vel potu. murmur
gule est. sicut filij Israel in deserto. Nume.xj. dicen
tes ad literam. Quis dabit nobis carnes ad vescen
dum? Recordamur piscium quos comedebamus
in egypto gratis. in mentem veniunt nobis cucume
res et pepones porrique et cepe et allia. Anima nostra
arida est. Nil aliud respiciunt oculi nostri nisi man.
Vnde quum in ecclesia de iusto cantetur Ecce homo
sine querela verus dei cultor. de religioso guloso lici
te dicitur. Ecce homo religiosus in apparentia: ple
nus querela: ventris sui cultor. ad literam. Ps.lviij.
Si vero non fuerint saturati: et murmurabunt. vnde
Moyses ad dominum Nume.xx. Domine deus audi clamo
rem populi huius: et aperi eis thesaurum tuum fon
tem aque viue: vt satiati cesset murmuratio eorum.
Hec aqua viua consolatio est spiritussancti. de qua Jo.
iiij. ibi. Qui biberit ex aqua etc. Et infra. Salientis
in vitam eternam. de pen. lib.vj. etiam. de pe.di.ij.c.
charitas est aqua. sub.§. ex premissis. Ista qui caret:
semper murmurat. vnde et pharisei sunt Ambr. in com
mentario super Lucam super euangelium Mat.ix.
Vidit Jesus hominem etc. Nimmo ieiunii ab hac gra
tia contra christum comedentem cum peccatoribus
murmurabant. Axis enim currus vnctus non stri
det: inunctus sic: ita gratia vnctus non murmurat.
de qua vnctione.j. Jo.ij. extra de sacra vnc.c.vnico.
§.j. Philip.iij. Quorum deus venter est etc. Tales ad
ignem tribulationis crepant. ex quo apparet quod aqua
diuine gratie in eis non est. Olla vacua ad ignem cre
pat. In vitis patrum. Vidit quidam patrum in spi
ritu sedens ad mensam fratrum, quod fratres murmu
rantes de cibis comedebant stercus. Christus fel et
acetum habuit in cena sua. Ps.lxviij. Dederunt in escam
meam fel etc. nec murmurauit. Omne bonum clau
stri est pax. Ps.cxxiij. Pax super Israel. vbi gl. Om
ne bonum vno verbo dicit. contra monachos [illegible]
cos volentes viuere in medicina et cibar[illegible]s.
Bern. Dominus docet. Mat.x. Jo.xij. Luc.x[illegible] perdere
animas. Galenus et Hippocrates saluare. cuius [illegible]
silio potius acquiescas: aut cuius vis esse [illegible]?
Puta te queso monachum: non medicum. non de
complexione iudicandum: sed de professione. I[illegible]
qui murmurat contra prelatum: murmurat c[illegible]
deum Exo.xvj. Non contra me est murmur. sed [illegible]n
tra dominum. dixit Moyses Nume.xiiij. Vsquequo mul
titudo hec pessima murmurat contra me? Greg. Il
le solus de flagello murmurat: qui [illegible] us
soris ignorat. Tumultus murmurantium non au
dietur Sap.j. Pena murmurantium exterminatio
est a celo.j. Cor.x. Neque murmuraueritis etc. [illegible]
fra. Et perierunt ab ex[illegible]minatore: a diab[illegible] qui po
nit homines extra terminos vite eterne. Octaua sy
nodus. Alienus sit a fratrum vnitate qui [illegible]
rat: et opus eius.j. oratio vel oblatio secundum g[illegible] buetur
tur qui murmuratio extiterit. xc.di. alienus [illegible]xit se
nex. Omnem peccatorem sustinet deus: murmuran
tem autem diu sustinere non potest. Dicebat fr[illegible]
Egidius cuidam fratri de obedien[illegible] a sibi data mur
muranti, quanto plus murmuras: plus te on[illegible] et
grauas. Proprium est inuidorum murmur[illegible] de

trahere

trahere:q2 nullus inuidus diligit.ꝛ nullus qui mur
murat aut detrahit,diligit.qi ꝗ diligit:in occulto deli
ctum corrigit.ƒm formam euangelicam,Si peccaue
rit in te frater tuus ꝛc.Mat.xviij.ij.q.j.si peccauerit.
ex de iudi.nouit.Nec est proditor sed corrector.vt in
preal.c.si peccauerit. Sequit de detractione quorū
detractio. dam religiosoꝝ ꝛ alioꝝ.Scdm Hugui.in deriuatio
nibus.in līa.t.in dictione traho,Detrahere est post
dorsum alicuius male dicere.Dixit abbas Pemen.
Si peccauerit hō:ꝛ negauerit:ne arguas eum:qi ita
est propositum eius.Si autem dixeris ei,Ne tribule
ris frī,si nō peccasti:nō pecces tunc cōfortas eū ad pe
nitentiam.Dixit senex. Si videris quē peccantē:ne
mittas culpā in eo:sed in illū q impugnat eū:dicens,
Ue mihi:qi sicut iste nolēs victus est:sic ꝛ ego.ꝛ plā
ge ꝛ inquire dei solenū.Nemo.n.vult peccare:sꝫ oēs
decipimur.ait Climacus in gradu.x.de detractione.
Et Jude tū petm̄ voluntariū est.xv.q.j.§.j.Timo.
anachorita dedit consiliū cuidā abbati q expelleret
quēdam monachū.quum ille fuisset expulsus:tenta
no venit super Timo.ꝛ quum ploraret in conspectu
dei:ꝛ diceret.Peccaui:miserere mei.venit ad eū vox
dicens.Timo.ideo hoc tibi venit:qi fratrem tuū in
tpe tentationis despexisti.Scdm gl.positā de pe.di.
j.homicidiorū.q incipit,detractores.Detrahere est
bona que a deo sunt alicui collata,negare vel inuer
tere:vt si quis dicat sapientem sapientiā non habere:
vel castum castitatē:vel ea que bono zelo fiunt inuer
tendo:asserere malo zelo vel spiritu malo fieri:sicut
iudei christum dicebant Luc.vj.ꝛ Mat.xij.in bel
zebub demonia eiicere.xxj.di.§.j.Et quidē est petm̄
in spiritumsanctum:qi quod est spiritussancti:mali
gno spiritui attribuūt.hucusqꝫ glo.Anacletus papa.
vj.q.j.deteriores.Deteriores sunt qui doctorum vi
tam moresqꝫ corrumpunt:his qui substantias alioꝝ
prediasqꝫ diripiunt.Dixit quidam laudari cupiens,
Uituperare caue.Ipsi.n.ea q extra nos sunt.Berñ.
Uere diuitie nō sunt opes:sed virtutes quas consciē
tia secum parat:vt in perpetuum diues fiat.licet no
stra sint:auferunt.Nostri quoqꝫ detractores ꝛ morꝫ
corruptores nostroꝝ,siue qui aduersus nos arman
tur.s.detrahendo:proprie nos ipsos decipiunt. No
Aliene fa tandum aūt q detractor diminuit famā alicui⁹ qnqꝫ
me pōt bi directe:qnqꝫ indirecte.Et directe quidē quadrupli
fariā de citer.Uno modo qn falsum imponit alteri. Secūdo
trahi. modo qn petm̄ auget suis verbis. Tertio qn occul
tum reuelat.ij.q.j.si peccauerit. Quarto qn id quod
est de se bonum:dicit mala intentione factū. Indire
cte autem vel negando bonum alterius:vel bonum
malitiose reticendo.ƒm Tho.vnde Gilibertus.Gra
uis rapacitas:quum verā alterius gloriam etsi men
dacio non corrumpis:silentio pteris.Liuor.n.priua
tam excellentiam semper cogitat:alienam obscurat.
Prouer.xiiij.Qui detrahit alicui reipse se in futurū
obligat.Si dicat detractor, Pro charitate detraho.
Dic illi,Cessa a tali charitate.Si dicat,Diligo.ora p
eo latenter:ꝛ vitium nō improperes:neqꝫ maledicas.
Iste modus charitatis acceptus est apud deum. Ui
di peccantem publice,ꝛ penitentē occulte:ꝛ quē for
nicatorem iudicaui:castum coram deo inueni.Etiā
si in ipso exitu aliquem videris offendentem:neqꝫ tu
iudices ipsum. Incertum est.n.hoībus iudiciū dei.
Climacus.Item.vj.q.j.summa iniquitas. Summa
iniquitas est fratres detrahere ꝛ accusare.vñ scriptū
est.j.Jo.iij.Ois qui detrahit fratri suo:homicida est.
ꝛ ois homicida non habet patrē in regno christi ꝛ
dei.De detractoribus dicit Hiero. Lingua detracto
rum bestias ferocitate, volucres velocitate,serpentes
virulentia pcellit.ꝛ Aug.cōtra detractores.Añ te est
equitas:añ te est iniquitas.vnā linguā habes:quo
vis vertis eam.cur vertis eam ad iniquitatem,ꝛ nō
ad equitatem? Uentri tuo non das cibos amaritu
dinis:tue lingue cibos iniquitatis.Sicut eligis quo
vesceris:sic elige quid loquaris.Isidorus.Detractio
graue petm̄ est:grauis dānatio. Et nota q detracto
res non admittunt ad accusationem eoꝝ.iij.q.iiij.
detractores.xlvj.di.accusatores.gl.id est detractores.
Nūqꝫ reuerearis apud te proximo detrahentē.ma
gis vero dices ad eum,Quiesce frater:ego quotidie
in peioribus offendo:ꝛ qūo illum valeo iudicare? ꝛ
in hoc teipsum ꝛ proximū sanas. Uia remissionum
offensionum breuis est non iudicare.qꝛ ait dñs,No
lite iudicare:ꝛ nō iudicabimini.Luc.vj.ꝛ Mat.vij.
Climacus de istis.ad Rom.j Detractores deo odi
biles.ꝛ in ps.x.Quoniam que perfecisti destruxerūt
idest bona opera que deus perficit:destruunt in aliis
quantū in eis est.de hoc.v.q.v.q ambulat.Qui am
bulat fraudulenter:reuelat arcana.qui autem fide
lis est:celat amici commissum.Prouer.xj.Tali dela
tori lingua est capulāda.v.q.vj.Delatori aūt lingua
capulet ꝛc. Item nota q detrahere cōsistit in adni
hilando vel diminuendo bonum alterius. Uñ Ray
mo dicit.Detrahere est alioꝝ bona inuertere vel ne
gare.Eccl.xj.Bona in mala conuertens insidiat:ꝛ
in electis imponet maculam. Uel sic. Detractio est
reuelatio defectus absentis proximi:facta alicui vt
ipsum in bono minorem existimet.Et ƒm istas duas
notificationes distinguūtur sex species detractionis: Sex de
tres ƒm primam:ꝛ tres scdm secundam. Prime su tractionis
munt respectu boni.Scde tres respectu mali.Respe species.
ctu boni quum quis negat bonū alterius:aut tacet
vbi non debet:aut inuertit.Respectu mali:quum re
uelat vbi non debet alterius petm̄:aut aggrauat:aut
fingit quod non est. Cōtigit fratri culpa in cenobio:
ꝛ dum a ceteris increparetur:profectus est ad Anto
nium.ꝛ adsecuti sunt eum fratres:volentesqꝫ eū re
ducere,ceperūt exprobare ei:ille vero se fecisse culpā
denegabat.inuentus est ibi abbas Paphuntius cui
nomen erat Celphtias qui talem retulit audita fra
trum qōne parabolā.Uidi(inquit)in ripa fluminis
hominem vsqꝫ ad genua in limo demersum.Uenien
tes alii quidam vt eum porrecta manu extraherēt:
vsqꝫ ad collum demerserunt.Tūc Antonius de Pa
phūtio dixit.Ecce homo qui pōt aias ex veritate sal
uare.Quo sermone illi fratres compuncti agētes pe
nitentiam eum qui discesserat:ad cenobium reuoca
runt. Sed hic quero qualiter restituet qs famam ei Ablate fa
qui ex verbis suis in ea lesus est? Dic q aliquis pōt me dispen
alicui tripliciter famam auferre. Uno modo verū di diū qūo
cendo ꝛ iuste:puta quum aliquis crimen alicui⁹ pdit restituen
ordine seruato:ꝛ tunc non tenet ad restitutionem fa dum.
me.ij.q.j.in primis.a sensu contrario.vsqꝫ ad.§.seq.
Alio modo falsum dicendo ꝛ iniuste.ꝛ tunc tenet fa
mam restituere confitendo se falsum dixisse. Tertio
modo verum dicendo sed iniuste.puta quum aliqs
prodit crimen alterius contra ordinem debitum:ꝛ
tenetur tunc ad restitutionem quantum potest:sine
mendacio tñ:vtpote qꝛ dicit se male dixisse:vel q eū
iniuste diffamauit:vel si non possit famam restituere:
debet ei aliter recompensare sicut in aliis iniuriis. se
cundū Tho.Hic adde quod scripsi.s.in hac secūda
parte in.§.sed vt de hoc plenissime.ver.obligant.in

c.xlvij. Item ps.c. Detrahentez secreto proximo suo
hunc psequebar.xxiii.q.iiij.nimium. Itez Leuit.xix.
Non maledices surdo.gl. Surdo maledicit q absen
ti detrahit. In eodem.c.etiam dicit. Non eris crimi
nator.i.detractor. Deut.xij. Caue ne sanguinē come
das. Eccl.v. Ne appelleris susurro. Jaco.iiij. Nolite
detrahere alterutrū fratres mei: q detrahit fratri: aut
q iudicat fratrem suum: detrahit legi et iudicat legē.
Jo.v. Pater non iudicat quē̄qz.s. sententiam profe
rendo: sed oē iudicium dedit filio. vt oēs honorificēt
filium: sicut honorificant patrem.i. profiteant in eo
maiestatem patri equalem: vt qui visus est infirmus
et iudicatus in carne: conferatur ei potestas iudicādi:
que sit declaratiua maiestatis. Act.x. Ipse est q con-
stitutus est iudex viuorum et mortuoz. ex de sum.tri.
c.j.§. hec sancta. et in symbolis, Credo. et Quicunqz
vult. j.Cor.iiij. Nolite ante tps iudicare.cum iis que
ibi sunt. Ber. Non vsurpo mihi vel super me seruus
filii potestatem. Nec me adnumero illis de quibus
conqueri ita solet, Tulerunt hoies a me iudiciū. Pa
ter non iudicat quē̄qz: sed oē iudicium dedit filio: et
ego mihi presumaz quod nec ipse pater assumit? Ue
lim nolim ipse, me adstare oportet ipsi: et horum que
gessi in corpore reddere rationez. ex de pe. et remis. cū
ex eo. cui nec verbum preteruolat: nec subterfugit co
gitatus. de hoc.ij.q.j. multi.vj.q.j.si oia.xxx q.v. lt.in-
certa. cum.c.seq. Ro.xiiij. et ij. Cor.v. Unde et detra-
ctores proprie dicuntur deo odibiles. Ro.j. qz quod
est dei proprium.s. iudicare et condemnare. Luc. vj.
vsurpant sibi. Unde Job.xix. Quare me psequimi-
ni sicut deus. iudicando.s. de occultis.xxxij.di. erube
scāt.xxxij.q.v. christiana. et carnibus meis saturami
ni? Seneca. De te apud te mala existima: et tecū ma-
xime tracta qd in te infirmissimum senseris. Quum
quidam laudaret quendam fratrem qp malum hor-
reret: dixit Abbas Pemen. Ille horret mala: q sua
peccata horret: et oēm fratrem suuz beatificat. Inter
rogatus abbas Pemen. quō potest homo cauere a
detrahēdo: rndit. Ego et proximus meus due sum⁹
imagines. quum ergo imaginem meam respexero: et
reprehendo meam: inuenit imago fratris mei apud me
venerabilis. qn aūt meam laudauero: tunc imaginē
fratris mei prauam respicio. Tunc ergo de alio non
detraham: si semper reprehendero meipsum. Hec in
vitis patrū. Ber. Noli esse aliene vite aut temerari⁹
iudex: aut curiosus explorator. Acuti et celeres et di-
stricti rationis positores et delictorum proximi exa-
ctores existentes hoc vitiuz patiunt. ex eo qp de suis
offensionibus perfectam memoriam nondūz assum
pserunt. Qr.n. non de propriis curaz gerūt: sub pcis
alioz obligati succumbūt. Si.n. aliquis sua mala nō
dissimularet: nullius alterius decetero curaz gereret:
existimans neqz sibi tps sufficere ad propriuz luctū:
etiam si centum vixerit annis: atqz Jordanē totum
fluuium lachrymans ex suis oculis viderit procedē
tem. Murmurantium et fascinantiuz mala argumē
tum hoc esse cognosce: qr doctrinas et res et negocia
libenter et facile vituperant: et ea spiritu odij trahunt
miserande summersi. Bonus racemorum collector
maturos edens, nihil vuarum acerbarum colligit. et
habens prudentem mentem, qualscunqz virtutes in
aliis inspexerit: festinus notabit solicite. Insipiēs ve
ro querelas et defectus scrutabit. de quo et dicitur in
ps.lxiij. Scrutati sunt iniqtates defecerūt scrutātes
scrutinio. Neqz tuis oculis vidēs diiudica. Plerūqz
etenīz ipsi seducunt et errāt.xxvij.q.j. nec aliqua. et ex

de pba. cāz. Climac⁹ in.x. gradu de detractione. Cō-
parat detractor cani. Mat. vij. Nolite sanctū dare
canibus.xj.q.iij. nolite. ex de simo. ca. ex diligēti.§ si.
ibi. Cōtra latrātiū morsus. Sap.j. A detractione par
cite lingue. Maxime detractio cauēda in cōuiuiis.
Prouer.xxiij. Noli esse in conuiuiis potatoz: nec in
comessationibus eoz q carnes cōferunt ad vescendū.
gl. Carnes ad vescēdū cōferre, est in collocutione de-
rogationis vicissiz proximoz vita dicere. de hoc.xliij.
di. conuiuia. vbi in gl.j. ponuntur versus Aug.

Quisquis amat dictis absentis rodere vitam:
Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

Cōparat etiā detractor serpēti. Eccl.x. Quō si mor
deat serpēs in silēno &c. Jac.iij. Lingua est inquietū
malū: plena veneno mortifero. Proditor aūt quos
retro mordet absentes: pñtes amare simulat. nec de-
trahit nisi vbi de silētio cōfidit. Prouer.xxx. Est ge
neratio q p dentibus gladios habet. ps.lvj. Filii eoz
arma et sagitta et lingua eoz gladi⁹ acut⁹. de pe. di.j.
periculose. et ps.lviij. Et gladius in labiis eoz. Com
parant tales sepulcro patenti et fetenti continue. ps.
v. Sepulcrum patens est guttur eorum: linguis suis
dolose agebant: iudica illos deus. qr ipsi alios iudi-
cant. Luc.vj. Non sentit iste fetor inter religiosos: qr
oēs sunt cōiter detractores maxime alterutrū. Ber.
Ubi oēs fetidi sunt: vnius fetor minime sentit. Sūt
etiam similes Ciconie que venenatis animalib⁹ pa
scitur. ps.ix. Cuius os maledictione plenuz est. Pe
iores sunt furibus.vj.q.j. deteriores. Amb. Tolera-
biliores sunt qui vestes et alia nostra bona diripiūt:
qz qui famam nostrā lacerant. qr Prouer.xxii. Me
lius nomen bonū qz multe diuitie. Hiere.xix. Unus-
quisqz carnes sui amici comedit. Unde dixit hyperi
tius senex. Melius est comedere carnes et bibere vi
num: qz comedere vituperādo carnes fratrū. Greg.
Quid aliud detrahentes faciunt: nisi in puluerem
sufflant: et in oculos suos terram excitant: vt vñ plus
detractionis perflant, inde magis nihil veritatis vi
deant.xj.q.iij. inter verba. versi. archidiaconus. Mi
rum est hoc vitium detractionis quum charitatem
que deus est.j. Jo.iiij. et quidem ceteris acrius impu
gnare et persequi cognoscatur. Quemadmodum po
teris admittere. Ois qui detrahit: primum quidem
seipsum prodit vacuum charitate. inde qd aliud de-
trahendo intendit: nisi vt is cui detrahit, veniat in
odium vel contemptum ipsis apud quos detrahit.
Cor siquidem felle liuoris amarum p lingue instru
mentum spargere nisi amarorem non potest. dicente
dño Mat.xij. Ex abundantia cordis os loquitur.
Philosophus. Proprium est aliena vitia cernere: et
sua obliuisci. Moyses tollēs secū sportā veterez ple
nā arena retro, et ante parū, introiuit in mediū fratrū
qui quēdaz fratrē culpabilē diiudicabāt. et mirātib⁹
illis dixit. Arena multa q retro est: peccata mea sunt
multa et grauia: q non video. modica arena añ, sunt
peccata proximi modica: q continue iudico. In vi-
tis patrum. Solebat dicere abbas Jo. Paruam sar
cinam dimisimus.i. nosmetipsos reprehendere: et gra
uem portare elegimus.i. vt nos iustificemus et alios
condēnemus. Dixerunt pres. Hec est via salutis: se
reprehēdere et alios excusare. Un⁹ patrū vidēs aliuz
peccantē dixit cum fletu. Ue mihi: qr sicut iste hodie
peccat: sic et ego die crastino. Et monebat discipuluz
suū dicēs. Quātūis aligs te pñte peccauerit: ne cōdē
nes eū. sz sic apud te sit, tāqz tu plus pecces eo: qz quis
ille sit secularis: nisi forte cōtra deū blasphemauerit:

quod

quod est heresis. Dixit abbas Theodorus quendam. Si monachus reuertat ad seculum: non mireris: sed magis stupe si quis potuit insidias diaboli euadere. Abbas Isaac iussit expelli de cenobio fratrē negligentem. dum ergo reuerteretur in desertum ad cellam suam: angelus dñi stetit ante ostiū celle dicēs ei. Nō te permitto ingredi. Et ille rogabat vt ei culpa manifestaret. Et rūdit angelus. Deus me trāsmisit dicēs. Uade dic Isaac. Ubi iubes vt mittamus illum fratrem q peccauit? At ille mox dixit, Peccaui dñe: indulge mihi. Et dixit angelus. Exurge: indulget tibi deus. sed nec hoc iterum facias vt quemcunq; condēnes antecꝗ deus illum iudicet. Tulerunt. n. hoīes iudicium meum: & non mihi illud permittūt. dicit de⁹. Hoc aūt dictum est: q2 si contigerit de illis perfectis aliquem vel in paruo peccare: mox prodit. Hec in vitis patrum. Sic detractor peccata quibus plen⁹ est non videt sed aliena. Prouer. xxiiij. Cum detractoribus ne commiscearis: qm̄ repente consurget pdītio eorum. gl. ibi. Hoc specialiter vitio periclitatur totum pene genus humanum. quum oīs detractio sit periculosa: maxime illa que fit contra patrem carnalem vel spiritualem vnde maledicitur Cham in semine: q2 derisit patrem. Gen. ix. j. q. iiij. §. item petō Achor. versi. Item Chā. xcvj. di. in scripturis. Exo. xxij. Diis. gl. i. sacerdotibus. non detrahes. & iterum gl. Quum oīs detractio perniciosa sit in aliis sacerdotibus pniciosior ē. Reg. vj. legitur de Oza percusso a dño: q2 manum ad arcam extendit. Manum ad arcam ponere, est prelatum arguere: & de eo murmurare vel detrahere. ij. q. vij. §. de his. versi. itē legit. Greg. Multi dum vitam sacerdotum plus ꝗ suam discutiūt: in erroris foueam dilabuntur. Magna. n. trabe vulneratos oculos habentes, eamq; negligentes, festucam tenuem in aliorum oculis conspiciunt &c. j. q. j. multi. Contra audientes detractatores Prouer. iiij. Detrahentia labia sint procul a te. &. xxiiij. Noli esse in conuiuiis &c. &. xxiiij Cum detractoribus &c. & Eccle. xxviij. Sepi aures tuas spinis. Ber. Detrahere vel detrahentem audire, quod horum damnabilius sit non facile dixerim. Hiero. Nemo inuito auditore libēter refert. vj. q. j. ex merito. Si deesset auditor: deesset detractor. Contra detractores etiam Job. xix. Quare persequimini me sicut deus: & carnib⁹ meis saturamini? i. in detrahendo. Triplex etiam est species pestis huius: aperta, dissimulatoria, & replicatoria.

detractionis triplex species.

Aperta est illorum qui auide & inuerecunde sicut in buccam venerit fetorem detractionis emittūt. de quibus ps. v. Sepulcrum patēs est &c. Seneca. Nō refert an superius an inferius intonet. magis. n. superius fetet. vn̄ tales abominabiles sunt. Prouer. xxiiij. Abominatio hominum detractor. Dissimulatoria illorum qui verecundia quadam obumbrāt: & primo premittunt suspiria: vt magis compatiendo ꝗ detrahendo credantur dicere verba. Dicunt etiam se diligere illos quibus detrahūt. dicunt etiam maligni ꝙ ille cui volunt detrahere bonus est. & incipiūt cū laudare. sed cauda scorpionis pungunt: dicētes habet tn̄ talē defectum vel tale pctm̄. Cōtra istos dictū est. ȝ. versi. comparat. Si mordeat serpēs in silētio &c. Replicatoria est illorum q verecundant primo aperire os: sed mox vt alij incipiunt: ipsi ponūt bolū: & symbolizant. cōtra quos. ȝ. vs. cōparat. dixi. Noli esse &c. Sicut susurratio serpens. Euā de paradiso excussit. Ita qui fratri suo detrahit: non solum suam, sed audiēns aīam perdit. Dixit hyperinus. Cuidā patri pſbyter cōsueuerat hostiā cōsecrare. qdā3 pſbyterū accusauit. pater scandalizatus noluit ab eo cōionem recipere. discedēte presbytero facta est vox ad solitariū dicēs. Et subito factus in ectasi vidit lacum aureum: & funē aureū: & aquam optimā: & quēdam leprosum haurientem de lacu aquam & transfundentē. quum aūt vellet senex qui hoc videbat bibere: nō bibebat ex eo ꝙ leprosus esset q hauriebat. Et ecce iterū ad senē vox dicens, Cur non bibis ex aqua hac? Qualem causam habet qui haurit? ille tantummō haurit: & transfundit. Quū ergo inde reuersus fuisset senex: & habuisset districtionem visionis: vocauit presbyterum: & cōicauit ab eo sicut prius. ad hec. j q. j. §. sed obiicitur. c. si fuerit. cum. c. seq. vsq; ad. §. sed notandū. & . xv. q. ij. c. fin. Hi detractores signantur, per bestiam de qua danielis. vij. Bestia similis vrso in parte stetit: & tres ordines dentium in ore eius: & sic dicebant ei. Surge: comede carnes plurimas. Detractor est vrsus vorax viuarum carnium. Et inquietus: q2 assuetus detractionibus nunꝗ quiescit: modo cū vno modo cū alio. Et in abditis morat: q2 detractor prout cōiter, in occulto detrahit. Caput habet debile: precipue nares: q2 si contradicat detractori: frangit a detractione. Tres ordines dentium habet: q2 manifesta mala exaggerat: & occulta publicat: qd̄ est diffamare. Dubia in deteriorem partem interpretat: quod est pp̄rie derogare. Aperta bona que negare nō pōt, diminuit & obscurat: quod est detrahere. cōtra tales aures sunt sepiēde spinis. i. peccatis propriis vt nō audias aliena. Eccl. xxviij. Sepi aures tuas spinis. Hiero. Sicut sagitta si mittat contra duram materiam nonnūꝗ in mittentem reuertit: & vulnerat dirigentem: Ita detractor quum tristem faciem viderit audientis: immo nec audientis quidem: sed obturātis aures suas ne audiat iudicium sanguinis: ilico conticescit: pallet vultus. heret labiis. saliua siccat. Prouer. xxv. Uentus aquilo dissipat pluuias. facies tristis linguam detrahentem. Contra tales Ber. aspere intonat dicēs, Lingua maledica illius cui detrahit percutiens conscientiā, & eius qui audit vulnerans charitatem, secum pariter vtrunq; pimit. Nūquid non vipera est: que tam letaliter inficit vno flatu? Nūquid non lancea est: que tres penetrat vno ictu? Lingua (ps. inqt) eorum gladius acutus. de pe. di. j. piculose. ps. cxxxix. Acuerunt linguas suas sicut serpentes: venenū aspidum sub labiis eorum. ps. ix. Cuius os maledictione plenum est & amaritudine & dolo: sub lingua eius labor & dolor. Gladius quidem est anceps immo triceps lingua detractoris. crudelior est ipso mucrone quo latus dominicū est confossum. Fodit hic quoq; corpus christi: fideles christi qui sunt ecclesia que est corpus christi mysticum. xxiij. q. iij. pro membris. & q. v. de liguribus. de pe. di. j. ecclesia. Membrum de membro nec iā exanime. i. sine aīa. extra in cle. fidei. de sum. tri. fodit: sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoq; nocentior est spinis. Jo. xix. quas illi tā sublimi capiti furor militaris imposuit. seu etiam clauis ferreis. ps. xxj. Foderunt man⁹ meas & pedes meos. quos sanctissimis manib⁹ & pedibus consummatio iudaice iniquitatis infixit. Quare aūt deus permittat detractiones fieri: assignatur cā a Greg. dicente. Sunt plurimi qui vitam bonorum fortasse amplius ꝗ debent laudāt. & ne qua elatio de laude subrepat: permittit oīpotens deus malos in obtrectationem & obiurgationem prūpere. vt si qua culpa ab ore laudātiū in corde nascat: ab ore vituperantium suffocet. vj.

q.j.sunt plurimi. Quare etiā diabolus detractiones & diffamationes suscitet ponit cā. ij.q. v. habet h oc: Habet hoc propriuz antiqui hostis inuidia: vt quos improborum actuum perpetratione deo sibi resisten te deijcere non valet: opiniones eorum falsa ad psis simulando dilaceret. Secundum Climacum detra ctio est soboles odij: sanguisuga charitatis: sordes cor dis & oneris consiliatrix. Judas erat in medio disci pulorum: latro vero in choro homicidarum: & mirum quō in vno momento est facta transmutatio. s. latro nis saluati. Luc. xxiij. xxvj. q. vj. si presbyter. & Jude suspēsi. Mat. pen. c. de pe. di. iij. scelerator. Demones vel exhortant & nobis suggerunt q peccemus: aut peccantes dijudicare: vt psertim moliant primum: & nos sic maculēt. de pe. di. ij. §. romanos. v. princeps. alias. est. c. homicide. Uidi quosdam latenter & non publice oīno dira & periculosa crimina pperrantes: & autumatione sue mundicie fiete vt nimis iusti ij. q. ij. §. his ita. ibi. Noli esse nimis iust⁹. aduersus eos in stantes qui in minimis quibusdam & publicis offen debant. Detrahere est proprie aie interitus. Judica re est irreuerens rapina dei dignitatis. fm Climacū. Quemadmoduz proprie reputationis elatio & sine alia passione hominem habētem perdere potest: Ita & per seipsum solum iudicare & detrahere existens in nobis perfecte nos perdere valet. Et ex hoc ille pha riseus condemnatur. Luc. xviij. Et qr de vitio detra ctionis religiosorum maxime tractam: cauenduz est religiosis predicatoribus ne in suis sermonibus & predicationibus prelatis ecclesiarum detrahant. ex de priuil. & exces. religiosi in clemē. Unū dicit Hieron. ad Rusticum monachum. Non est humilitatis mee atqz mensure de ministris ecclesiarum sinistrum qp piam dicere. Habent illi ordinem suuz & gradū. x. j. q. j. si clericatus. Tullius. Sepius vidi grauius offen dere animos auditorum eos qui aliena vitia aperte. quasi dicat in specie non in genere. extra de offi. iudi. ordi. si sacerdos. dixerunt: q̄z eos qui commiserunt. Et hoc intelligendum est quum nominatim detra hunt: vel per circumlocutionem: que vicem habeat proprij nominis. arg. bo. ff. si cer. pet. l. lecta. extra de testi. licet. iij. extra de cōsangui. & affini. tua nos. alias in genere bene licet predicatori tangere vitia prela torum. qr contra vitia quorumcunqz precipue est p dicanduz generaliter. Esaie. lviij. Annuntia populo meo scelera eorum: & domui Jacob pcā eoruz. Isti sunt prelati. Jacob interpretatur supplantator. & prelati precipue habent vitia supplantare: s. exemplo & do ctrina ea eneruare. xliij. di. sit rector discretus. j. rn. fa ciunt bene ad hec que leguntur & notantur. viij. q. j. c. pen. & vlt. j. q. iij. pcipue. ex de voto. & vo. redemp. c. magne. §. preterea. Unde dn̄s Mat. xxiij. Supra cathedram Moysi &c. j. q. j. omnia. c. non tales. xix. di. fm. Licet ergo in genere quod non licet in specie. ex de offi. ordi. si sacerdos. Caueant tn̄ vt in locutio ne generali linguam refrenent: qr qui minus cōside rate loquitur: sentiet mala. v. q. v. §. sed illud. xliij. di. sit rector. fm Jo. an. i. Caueant etiam fratres semina re discordiam inter fratres: quod deus singulariter odit. Prouer. vj. Qui congregare venit non disper gere. Jo. x. xxiiij. q. j. qm̄ vet⁹. extra de bapris. c. si. Ca ueant etiam ne sint bilingues. vide. s. in prin. isti⁹. §. in additione q̄ incipit, Itez murmur ver. bilinguis. sicut eorum quidam sunt. Bilingues autez sunt qui mala loquuntur in absentia: & bona in presentia. vel qui ptendunt q bona intentione vel cā ioci dicunt: quū tn̄ intentionē malā habeāt. Prouer. xviij. Uer ba bilinguis quasi simplicia: & ipsa puenūt vsqz ad interiora vētris. ps. liiij. Molliti sunt sermones suos super oleum: & ipsi sunt iacula. Tales maledicti sunt. Eccl. xxviij. Susurro & bilinguis maledict⁹: multos enim turbant pacem habentes. Lingua tertia mul tos commouit &c. j. ad Timo. iij. Diacones similiter pudicos: non bilingues.

De verbis otiosis, multiloquio & fractione silentij quorundam religiosorum. Cap. 81.

ALia vitia quorundaz religioso rum presentis tpis sunt ver ba otiosa, multiloquium, & fractio silētij. Et primo quidē verbū otiosum fz Hiero. est quod sine vtilitate loquentis dicit aut au dientis. vel fm Greg. qd caret rōne iuste necessitatis: aut intē tione pie vtilitatis. Itē Hiero. Quoties vero loqui mur aut nō in opportuno tpe aut loco: aut nō conue nit audientib⁹: toties sermo malus pcedit de ore no stro ad destructionē eorum q audiunt. Consideremus ergo qd loquamur: qr pro oī verbo otioso reddituri sumus rōnē in die iudicij. Mat. xij. xxij. q. vlt. c. pen. xxv. di. §. criminis ad fi. Per quod. c. dico q etiā de deo nō debent loq religiosi tpe silentij: qr non est tps opportunum. ps. xxxviij. Obmutui & silui a bonis: & qr melior est obediētia silētij q̄z sacrificiuz tali tpe verbi dei. viij. q. j. sciendum. facit etiā ad hoc. xxv. di. §. criminis. ver. quoties pl⁹ loquit. xliij. di. sit rector. in fi. ibi. opportune. & ibi opportunitatē. &. §. pariter. Et huius non frenantis linguam suam vana est reli gio. Jac. j. v. q. v. in loco. & ibi erit cultus iustitie silen tiū. Et qr incōsiderate loquit. v. q. vj. §. sed aliud. Et oia tps habēt. Eccl. iij. Uerba aūt scurrilia & turpia non sunt computanda inter otiosa. Hieron. Qui ob scurrilitatē replicat & cachinnis ora dissoluit. xlvj. di. clericuz scurrilem. & aliquid profert turpitudinis. nō otiosi sermonis, sed criminosi reus tenet. Itez Ber. Nuge in ore sacerdotis, blasphemie sunt. Fede ad cachinnos mouetur: fedius mouet. Porro detrahe re aut detrahentem audire, qd horum dānabilius sit nō facile dixerim. Cachinnor. aris. i. rideo rides inde di citur hic cachinnus risus vanus inutilis & dissolut⁹ & derisorius. Uel cachinn⁹ componit a con & cygn⁹ qui est albus vt nix. pp dentes qui albere vident in risu dissoluto. & inde dicit hic cachinno. onis. q ridet dissolute & irridet. fz Hugui. i deriuationib⁹. Chrys. Ois sermo vanus dictante spiritu immundo pfert. Lingue nostre organa sunt spiritussancti. fz Ambr. Qui loquit bona verba. est quasi os dei & q loquit mala verba: est quasi os diaboli. Quanto qs est ma gis vitiosus: tāto magis debet loqui & audire de vir tutibus. De frequenti locutione vitiorum qs incidit in vitia: & de frequenti locutione virtutum in virtu tes. De malo non possumus dicere quantuz est: nec de bono quantum est. qr vtrunqz a nobis incompre hensibile est. Maioris virtutis est bn̄ facere q̄z bene loq. Deberet habere hō collū instar gruis: vt quasi p multos nodos trāsiret verbū an̄ q̄z egrederet de ore. ps. xliiij. Lingua mea calam⁹ scribe velociter scriben tis. Spūssancti g nescit tarda molimina fm Amb. & legit & no. de peni. di. j. his aūt. alias est sub. c. multi plex. in gl. scriptum. Mat. xij. Omne verbū otiosum

Otiosa verba q̄ sint.

quod locuti fuerint hoies: reddent de eo rônẽ in die iudicij. vbi Chrys. Otiosum aũt verbũ est: quod mẽdax est: qđ calumniam habet. qdam aũt dicũt qđ ẽ vanum: quale est quod risum mouet inordinatum: vel turpe inuerecundum. Item fm Greg. Verbum otiosum est si omissis serijs de rebus friuolis loquamur: ⁊ fabulas narrem⁹ antiquas. arg. ad hoc. xxxvij. di. legát. Et sup illud Eccl. vlt. in fi. dicit gl. qꝫ de verbo ignoranter prolato iudicium erit. Cuncta q̃ fiunt adducet in iudiciũ pro oi errato siue bonũ siue malum sit: ⁊ maxime hec sunt cauenda in sacerdotib⁹. Ber. Inter seculares nuge in ore sacerdotis, blasphemie. Nunquid o sacerdos os tuum euangelio cõsecrasti? vnde iam talibus os aperire nõ liceat: qꝛ est assuefacere sacrilegiũ. Labia sacerdotis custodiũt sciẽtiam. Malach. ij. non spurciciá. xliij. di. sit rector. Hiero. Beata lingua q̃ non nouit nisi de diuinis sermonem texere.

Venialia non sunt paruipendenda. Sunt aũt qdam religiosi q non curant de venialibus: nec ea timent: sed timenda sunt. Aug. Ista leuia noli contemnere. si contemnis qñ appendis: expauesce qñ numeras. Et sup illud Job. xxxi. Nonne ipse considerat vias meas? dicit gl. Sic deus vniuscuiusqꝫ vias considerat: sic gressus dinumerat: vt nec minime cogitationes ac tenuissima ṽba que apud nos vsu viluerunt: eius iudicio indiscussa remaneant. Sed que rõ põt reddi de verbis otiosis: quũ ipsa sine rõne dicant? Ber. Si ppea verbum otiosũ est qꝫ nullam causam rationabilem habeat: quam rõnem reddere poterimus de eo quod est p̃ter rõnem? Licet confabulari (aiũt) donec ptranseat hora: quã tibi ad agendam penitentiam, ad obtinendá veniá, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriá, miseratio conditoris indulsit. Itẽ timenda sunt ista venialia: ne inter multa venialia incidat aliqđ mortale. Eccl. xix. Qui spernit modica: paulatiũ decidet. Greg. Vitasti grandia: vide ne obruaris arena. Idẽ. Si ista minima negligimus: insensibiliter seducti audacter maiora ppetramus. legit. ij. Reg. xviij. qꝫ Absalon pp crines inhesit quercui. ⁊ Samson abscissis crinibus debilis factus est. Judicũ. xvj. Item venialia obnubilant charitatem: licet non extinguant: sicut puluis oculum. Item qꝛ Aug. dicit qꝫ nullũ peccatum est adeo veniale: quod non fiat criminale dũ placet. ver. huius Aug. ⁊ vide ibi in gl. i. cum s. xxv. di. §. criminis. sub. c. vnum orarium. Adde hic qđ legit ⁊ no. de pe. di. iij. de quotidianis. gl. j. Itẽ Aug. Nec ea dimitti nobis volumus que in baptismo dimissa nõ dubitamus: sed illa que humane fragilitati q̃uis parua tñ crebra subrepũt: que si collecta contra nos fuerint: tã nos grauabunt ⁊ opprimẽt: sicut aliquod vnũ grãde pctm. Quid eteniũ ad naufragiũ interest vtrũ vno grãdi fluctu nauis operiat ⁊ obruatur: an paulatim subrepẽs aqua in sentiná p negligentium culpá derelicta atqꝫ contempta impleat nauẽ: atque submergat? de pe. di. j. tres autem actiones.

Loquacitas nimia. De multiloquio etiam cauendum est religiosis. qꝛ hoiem reddit otiosum multiloquium: ⁊ breuiloquiũ amabilem. Unde quidam philosophus interrogat⁹ quõ quis hoibus placere posset: inquit. Si gesseris optima: ⁊ locutus fueris pauca. Eccle. xix. Qui odit loquacitatem: extinguit malitiaũ. Eccl. xx. Qui multis vtit verbis: odit aiam suam. Prouer. x. In multiloquio pctm̃ nõ deerit. qui aũt moderat labia sua: prudentissimus est. Eccl. v. Pauci sint sermones tui. Eccl. vi. Ois labor hois in ore eius. Etiam multiloquium bonorum cauendum est. xliij. di. sit rector. ad finem. v. q. vj. §. sed aliud ibi. Qui custodit os suum: custodit animam suam. qui autem inconsiderate loquitur: sentit mala. Turpiloquium etiam eis est maxime cauendum. ad Ephes. v. ibi. Aut turpiloquiũ. j. ad Cor. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Et ideo Cato. Virtutẽ primam esse puta compescere linguam. Ber. Mors ⁊ vita in manibus lingue: ideo ori ponenda est custodia: vt nec vitalem edificationem clausura damnet: nec letalis pernicies liberum sortiat egressum. Hiero. Prius sermo veniat ad limam q̃ ad linguam. Eccl. iiij. Noli citatus esse in lingua tua. Secundum Climacum, multiloquiũ est vane glorie cathedra: per quam seipsaũ manifestare ac pompatice propalare naturaũ habet. Multiloquium est insipientie argumentũ: detractionis porta: manuductor scurrilitatis: mendacij minister: compunctionis resolutio: ⁊ conditor vanitatis: intellect⁹ dispsio: acidie vocator: pcursor somni: dissipatio oris custodie: exterminatio caloris: ⁊ feruoris frigefactio: orationis obscuratio. Silentiũ in scientia est mater orationis: a captiuitate reuocatio: ignis custodia: actu⁹ cogitationum: intentio pugnatorum. vbi gl. sup Clima. qꝛ non solum ab impugnationibus custodit silẽtium: sed nec eis appropinquare sinit. luctus colligatio: amicitis lachrymarum: memorie mortis operator: pene eterne pictor: iudicij eterni diligẽs inqsitor: mestitie minister: confidentie pprie inimicitia: tranqllitatis coniugalis conuictus: amoris docẽdi repugnator: scientie additamentum: dei verborum conditor: non apparens profectus: latẽs ascensus. Cognoscẽs delicta, tenuit linguam. qui vero multiloquus est: nõ cognoscit se. Silentij amicus appropinquat deo: ⁊ latenter colloquens a deo illuminat. Jesu silentiũ. Jo. xviij. Mar. xiiij. inflexit Pilatũ. qꝛ dicit in ps. xxxvj. Dixi custodiam vias meas: vt non delinquaũ in lingua mea. Ex vno horum est non valere cõtinere: aut ex vana gloria: aut ex gula: vt in diuite epulone q in lingua cruciabatur. Luc. xvj. Hoc silentium apud religiosos male seruatur: qꝛ oratione carent: ⁊ in cella non sunt: ⁊ processiones querũt: ⁊ steriles ⁊ frigidas habent animas: ⁊ gustu diuino carent: qꝛ mundum nedum gustant: sed bibunt, de pe. di. ij. §. quod vero. Reprobi ⁊ xenodoxi. i. vaniglorioſi sunt: ⁊ quietem cordis non habent. Abbas Agathõ per tres annos misit lapidem in ore silentium affectans. Rñdit senex. Silentium est seruandum vsqꝫquo quis interrogetur. Si taciturnus fueris: requiem possidebis. Dixit Euagius. Non anticipes loqui: nisi fueris requisitus. Arsenius dixit. Sepe. Sepe me locutum fuisse penituit: ac vero tacuisse nunquaũ. Dixit Antonius discipulo. Si affectaueris silentium: ne arbitreris te exercere virtutem: sed indignum te loq profitere. Dixit Sysoy. Quõ possumus saluare animas nostras: quũ lingua nostra aperto ostio sepe prosiliat? Dixit senex de quibusdam fratribus multum loquentib⁹ etiam de deo: qꝫ boni erant: sed atrium illorum non habebat ostiuũ: sed qui volebant intrabant stabulũ: ⁊ soluebant asinum. hoc autem dicebat qꝛ quicquid illis euenisset: loquebantur. Abbas Pemeñ. Qui in corde loquitur: non seruat silentium: etiam ore clauso. Qui cum inuamine de mane vsqꝫ ad vesperaũ loquitur: seruat silentium. Augu. Ve tacentibus de te dñe: quoniam sunt loquentes muti. Dictum fuit Arsenio a christo. Fuge: tace: qesce. He sunt radices non peccandi. Esa. xxx. In silẽtio ⁊ spe erit fortitudo nostra. Abbas pastor. Ois labor qcunqꝫ euenit tibi: ⁊

taciturnitate superabitur. Sapiens. Nemo stultus tacere potest. Thren.iij. Sedebit solitarius et tacebit. Seneca. Primum argumentum composite mentis existimo: posse secum consistere et secum morari. Dicit Greg. q beatus Benedictus recedens ab illis. vij. q.i.§.hoc autem. malis monachis habitauit secum. ij. libro dialogorum. Ber. Cum quo est deus: nunq̃ est minus solus, q̃ quum ipse est solus. Quod ideo dicit: quia tunc habet suam consolationem: et liberius habet suum verum consolatorem. s. deũ. Greg. Non sufficit homo proficere ad vtraq3 diuisus: q2 si exterius auditum aperit: interius sordescit. Jac.iij. Linguam autem nullus domare potest. ibi vide de lingua. Eccle.xiiij. Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo. Ubi non est clausura oris: non est claustrum: sed vrbs patens absq3 murorum ambitu. Prouer.xxv. in fi. Sicut vrbs patens et absq3 murorum ambitu: ita vir qui non potest cohibere in loquendo spiritum suum. Religio vbi nõ seruatur silentium, dicit illud Job.xxx. Quasi rupto muro et apta ianua irruerũt super me. De indicto silẽtio regulari.xvj.q.j.si cupis. et.c.placuit.ij. extra de sta.mo. cum ad monasteriũ.§. in oratorio. extra de cele mis. dolentes.

De statu virginum. Quadrupliciter sumitur sex sunt precipue virginibus cauenda. Cap. 82.

P Ertractato dei grã statu aplico martyrum et confessorum anachoritarum et omnium aliorum religiosorum copiose: et quõ status isti lucubriter sunt plangendi: q2 in sancta dei ecclesia quodammodo ceciderunt a perfectione et puritate sua. Nunc in fine operis et pro complemento eius de statu virginum qui est perfectus in dei ecclesia status, breuius est tractandum. et sicut in superioribus hoc seruaui: alloquor sanctam matrem nostram ecclesiam dicẽs. Dic mihi virgo casta mater ecclesia, vni viro christo legitime copulata.ij.ad Cor.xj.xxvij.q j.nuptiarum. An status virginalis adhuc in te veraciter perseueret, et vere dices, Uirgineo bone (nostra trãslatio habet pulchre) Amos.viij. defeciẽt. dicit propheta. subaudi nunc.xxxij.q.v.si paulus. Sed primo sciendũ

Uirginitas q̃drifariã põt intelligi.

est q virginitas quadrupliciter sumitur. Primo p fidei integritate. vnde super predic. locum Apli.ij. ad Cor.xj. Despondi vos et c.gl. Aug. Uirginitas fides est incorrupta. et sic accipitur preall.c. nuptiarum. Secundo pro integritate carnis. vnde gl. super pre. locum. Uirginitas carnis corpus est intactum. vnde: Aug. contra Julianum. Pudicitia est res mentis. virginitas corporis. Ad hoc.xxxij.q.v. de pudicitia, Tertio pro pudicitia mentis cum integritate carnis quantum ad propositum seruandi eam: sic virginitas mãsisset in Lucia etiã si inuita fuisset oppressa.xxxij. q.v.§.j.et.c. reuera. et.c. ita ne. ibi. Apprehensa carne sua exerceatur libido non sua. et.c. proposito. et.c. sicut nemo. Quarto pro pudicitia mentis cum integritate carnis: non solum in proposito seruandi, sed etiã in actu. et de tali dicit Apls.j. ad Cor.vij. Mulier innupta et virgo cogitat que dñi sunt vt sit sancta corpore et spiritu. Uirginitas sic sumpta excellenter accipit. Et habentibus virginitatem talem conuenit annulus aureus in ecclesia militanti: in signum q sunt sponse christi singulares: et in ecclesia triumphanti merito eis reddetur aureola. de his habet.xxxij.q.v.ille. Et est sciendum q hec virtus pudicitia q̃ est virtus ai. vt ꝑal.c. pudicitia. et.c. ita. quum virtus sit ai: nunq̃ põt amitti aio incorrupto: q2 aio non infertur vis. vt ꝑal.c. ita ne. et.xv.q.j. merito. Hec aũt virtus pudicitia q̃ est in aio, eadem est in virginibus et in coniugatis et in viduis. Sed in virginibus appellatur virginitas. In cõiugatis pudicitia.xxvij.q.j. nuptiarũ.xxxviij. q.j. sic.n. vltra princi. ibi. Nec vera eius pudicitia cũ cõiuge et c. et §. ex his. ver Itẽ quũ dicit. In continẽtibus castitas. de hoc no.xxxij.q.v. in summa. Est autem sm Aug. in lib. de nuptiis et concupiscentiis, virginitas in carne corruptibili perpetua incorruptionis meditatio. i. propositum seruandi perpetuam integritatem. vt fuit excellentissime in matre dei dicente Luc.j. Qm̃ virum non cognosco. i. nõ cogniturum me proposui.xxvij. qõ.ij.§.j. ibi. Quõ fiet istud et c. Carnem vero corruptibilem intellige carnem possibilem corrumpi et non corrumpi. vt fuit caro Adam in statu innocentie. de cons. di.iiij. placuit. Itẽ Amb. in lib.v. de virginitate. Quid est castitas virginalis: nisi expers contagionis integritas? Et notandum

An violẽta virginis oppssio corruptã ꝑuet aureola.

q carnis corruptio per oppressionem non priuat ab aureola sm Altissiodorensem et Cancellarium Parisiensem et Richardum. et cõiter hoc tenent theologi per verbum Lucie, Si inuitam me feceris violari: castitas mihi duplicabitur ad coronam.xxxij.q.vj. Sz talis non habebit insignia q̃ dantur specialibus virginibus in ecclesia militãti: ut annulus aureus et similia. Sed Ray. et cõiter oẽs canoniste et Hug. cũ qbus sentio: tenent q siue ante baptismum siue post baptismum aliqua fuerit oppressa: nec inter virgines poterit consecrari: nec habebit aureolam: nec insignia in ecclesia militanti. habebit tñ maiorẽ gloriam si mente corrupta non fuerit: sed non talem. ut.xxvj. di. acutius. no.xxxij.q.v.§ j in gl.c. violenter corruptam. et c. reuera. et.c. ille. et p Hug. eadẽ.q.c. pposito.c. finge. et c. ille. et opti. facit.xv.q.j. si quis nõ iratus. Nec refert sm Hug. utrum in hmõi corruptione sit facta seminũ commistio necne: q2 siue fuerit adulta, siue impubes adeo q non possit sentire pruritũ nec semẽ emittere: nec est virgo nec inter virgines cõputabitur taliter corrupta. Quid de illa q̃ vadit ad corruptionem ut corrũpatur: nec tñ sequitur corruptio? Quid etiam de coniugata q̃ cõsensit in carnalẽ copulã q̃ secuta nõ est? nunq̃d fraudabitur aureola? Rñdeo in primo casu sz Hug. q si peniteat de corruptione mentis: non priuabitur aureola. q2 sz Cancel. Parisiẽsem virginitas p penitentiã reparatur in illa que sola mẽte corrupta est. In scdo casu dic q si hmõi coniugata ante mortẽ peniteat de illo consensu: nõ fraudabitur aureola. alias illã nõ habebit: si decesserit cũ proposito utendi carnali copula si cõualescat. Sz huic dicto repugnat factũ virginis gloriose: que cõsensit in carnalẽ copulã quũ desponsaretur Joseph. sm Aug.xxvij.q.ij.§.j. ubi beata Maria sm qd ibi dicitur q cõsensit in carnalem copulã nõ illam appetẽdo, sed diuine inspirationi in utroq3 obediẽdo soluit dubium. Tenet etiã Hug. in ꝑal.c ille. q illa q̃ ex furore libidinis puocat in se seminis effusionẽ: uel digito, uel alio modo cõtra naturam rumpens sigillum virginitatis sue: uel etiã supponẽdo se pecori, uel ferro, uel palo se corrũpit: potest inter virgines cõsecrari: et habebit aureolam si peniteat. Et q nõ amittitur virginitas nisi p mẽbrũ naturale. Que opinio nullo mõ placet. et penitus est obscura: q2 talis corrupta est qualitercunq3 sit mente et

corpore.

corpore.e pro hoc facit.xxxij.q.iiij.meretrices.e.c.sequen.e.xxxij.q.vij.non solum.xxviij.q.j.idololatria. qz pari rõne masculi & femine sodomite possent virgines iudicari.quod non est verũ.Et ideo teneo q̃ hmõi mulieres sic corrupte non sunt inter virgines consecrande:nec habebunt aureolam:quantũcunq; peniteant.qz vt dictum est.ẽ.eo.ver.est autẽ.s; Aug. virginitas est in carne corruptibili ec.Si quis vero vel aliqua in somnis patif pollutinoem.vj.di.testamentum.aut dum ludit cum viro:aut turpitudinem aliquam cogitat:aut dũ a viro osculaf:aut tangif a viro:vel cum vehementi carnis tentatione sese comprimit vel constringit:& sic polluitur:non inde data ad hoc opera:nec ex proposito hoc fiat:p penitentiã poterit reparari:e ad virginitatem e ad aureolam:& inter virgines consecrari:dũmo post hmõi non voluntariam pollutionẽ placuerit ei fecisse pollute de quo peniteat. Integritas vero carnis in ea q carnis op⁹ appetit:non est digna aureola si non penitet: alias secus.vt.ẽ.ver.in.ij.casu.Hiero. Nihil prodest habere carnem virginem:si mẽte quis nupserit.Uirginitas thesaurus absconditus est in agro.Mat.xiij.Huius thesauri p̃ciositas est,vt non solum p̃cis glorie eterne q̃ est cõis oĩbus sanctis habeat:sed etiam glorie specialis.e non solum aurea, sed corona aureola debeaf.Exo.xxv. p̃ceptũ fuit vt fieret mensa e sup mẽsaz corona aurea:& sup aureã aureola. Hũc thesaurũ incorruptionis debemus emere vendita concupiscẽtia carnali:& abscũdere:ne sim⁹ virgines fatue absq; oleo letitie interioris. Mat.xxv:qz sm Greg. deprędari desiderat q thesaurũ publice in via portat. Hũc thesaurum habemus in vasis fictilib⁹.ij.ad Cor.iiij. Impreciabilis est iste thesaurus.Eccl.xxvj. Nõ est digna aie continentis ponderatio:nõ dicit corporis, sed aie:qz ibi est virtus.vt.ẽ.in.eo.de pudicitia. & c.itane.Lilio etiam virgines pp puritatem comparanf. Can.ij.Sicut liliũ inter spinas:sic amica mea inter filias.Folia istius lilij sunt illa q̃ istam virginitatem cõseruant.Sobrietas cibi & potus.Loth inebriatus

Uirginitatẽ ꝯseruantia.

ppetrauit incestum.Gen.xix.xv. q.j.inebriauerunt. Luxuriosa res vinũ. Prouer.xx.xxxv.di. luxuriosa. e.c sexto.Hiero.Uirgo vinũ fugiat pro veneno.Itẽ labor e occupatio maxime circa scripturam diuinã. de cõs.di.v.nũq̃.Ezechiel.xvj.ex de renun.nisi.§. verũ.Habit⁹ asper nõ ornatus. Nume.xxv.Filij israel fornicati sunt cũ mulieribus Moab q̃ se ornauerãt j.ad Tim.ij.Non in tortis trinibus ornantes se aut auro.Custodia sensuum & cohibitio ad vagandum. Gen.xxxiiij.de Dina vagãte corrupta.de pe.di.v.c.j. ad finẽ.Mat.xxv.Quinq; aũt ex eis erãt fatue. gl. Aug.Uel per qnq; virgines significaf qnq; partita cõtinentia a carnis illecebris . Cõtinendus est.n.aĩ appetitus a voluptate oculoꝝ,auriũ,olfaciẽdi,gustãdi,e tangẽdi.Casta locutio.Seneca.A verbis turpibus abstineto:qz licẽtia eoꝝ impudiciciã nutrit.j.ad Cor.xv Corrũpunt bonos mores colloquia praua. Hiero.Sit sermo virginis prudẽs:modestus:rarus: nec tã eloquẽtia p̃ciosus q̃ pudore.Solitudo.Solẽt enim aĩalia syluestria pulchriorẽ habere pellẽ q̃ domestica.Qz Thamar sola fuit ingressa ad germanũ: corrupta fuit ab eo.ij.Reg.xiij.facit extra de p̃sump. literis.Hiero. Solent virgines q̃ vere sunt virgines semp pauide & nũq̃ secure esse: & vt caueãt timẽda, etiam secura pertimescere. de occasionibus inmũdicie vide.ẽ.§.de immũdicia.in.c.lxxiij.& seq.Uirgo felix sterilis est incoinquinata que nescit torũ.Sap.iij.

Candida est virginitas christo candido coniuncta. Can.v.Dilectus meus candidus ec. Ber.Candor lucis eterne est christus. & cãdidã opz aĩam esse vbi ipse sedere elegit.Isidorus.Cãdor quippe mũdicia est vite.xxx.q v.femine.de cõs.di.iiij.post baptismuz. & c.accepisti.Greg.Candida vita est carnis de incorruptione virginitas. Et quid candidius castitate? Thren.iiij.Candidiores nazarei eius niue.per continentiam mentis.Nitidiores lacte.exposita sunt latius hec verba.ẽ.in Threñ.j.c.bis exposito. e in.j.c. istius.ij.per continentiaz corporis. Propter hũc duplum libani candorem bene dicitur Can. iiij. Ueni de libano sponsa mea:veni de libano.Libanus cãdidatio interpretatur.Candor iste est angelicus.Uñ e angeli sepe in albis apparuerũt. Mat.xxviij. Mar. xvj.Uestimenta eius sicut nix.Nõ dicit sicut lac:sed sicut nix:qz non carnis,sed tantum spiritus candorem habent Angeli. Unde quantum ad hoc gloriosior est cãdor virginalis in hoĩe q̃ in angelo. In homine enim duplex:in angelo simplex.in homine per pugnam:in angelo per naturam.Hiero.In carne angelicam gloriam acquirere maioris est meriti q̃ habere.quum homo viribus obtinere nititur quod habet angelus ex natura.Esse angelum felicitas est. esse vero virginem virtutis. De hoc etiã scripsi in hac ii.parte istius operis super Threñ. super p̃dictis verbis.Candidiores nazarei ec.Uirginitas gratiosum facit hominibus e deo.Eccl.xxvj.Gratia super gratiam:mulier sancta & pudorata. Que virginitas in iuuenibus magnis est p̃conijs extollenda:qz magis tentantur.vnde dicit Ber.q̃ est martyrium castitas in iuuentute.vt in sancto Joseph.Gen.xxxix. Isidorus.Quidam in iuuentute luxuriose viuentes:in senectute continentes fieri delectanf:& tunc eligũt castitatem seruire:qñ eos libido seruos habere contẽpsit. Sed & vtinam hodie senes maxime presbyteri continerent:& qui in iuuentute continuerunt in senectã fetoribus luxurie non se macularent.extra de p̃sump. cum in iuuentute.Nec essent sicut illi presbyteri impudici de quibus Dan.xiij. qz difficile continentiaz seruat: qui se illicito concubitu maculare nõ metuit. xxxiiij.di.§.quod ergo.Sap.vj.Incorruptio facit proximum deo:sicut Joannem apostolum.Beda super Lucam.Sicut christus in summa pace est natus:ut se pacem diligere ostenderet:ita de uirgine natus est: ut se uirgineum decus monstraret diligere. Fructus centesimus eis debetur.Mat.xiij.Agnum sequunf quocunq; ierit.Apoc.xiiij.Et cantant canticum nouum:quod est cantus specialis amoris. ad literã dulcius solent cantare uirgines. Gregorius. In patria singulariter agno canticum decantare,est cum eo in perpetuum pre ceteris fidelibus de carnis incorruptione gaudere.

Sex autem sunt virginibus precipue metuenda. Primum est superbia.Aug.in lib.de uirgini. Non solum predicanda est uirginitas, ut ametur : uerum etiam monenda est ne infletur . Idem Metuo tibi uehementer ne quum te agnam quocunque ierit secuturam gloriens:eum presumendo superbe per gratiam sequi non possis.Idem. Bonum uirginitatis q̃ magnum uideo:tantum ei ne pareat furez superbie timesco . Idem . Facilius sequuntur agnum : & si non quocunque ierit : certe quocunque poterunt coniugati humiles:q̃ superbientes uirgines. Bernar.Sine humilitate audeo dicere nec Marie uirginitas deo placuisset:Aug. Non dubito preferre mu-

Que sint uirginib⁹ potissimũ cauenda.

lierē superbe virgini. Secundum est fatuitas.i.cha
ritatis defectus. Mat.xxv. Fatue virgines nō sum-
pserunt oleum secū. Ber.in eplis. Castitas sine cha
ritate lampas est sine oleo. Subtrahe oleū: lampas
non lucet. tolle charitatem: castitas non placet. Itē
super illud Mat.xxv. Non sumpserunt oleum secū.
Chrys.in homil. Oleum hic vocat charitatē & elee-
mosynam: & quodcunq; circa indigentes auxilium.
lampades autem virginitatis charisma. pp quod &
stultas eas vocat: qm̄ maiorem sustinentes laborem
pp minorem oīa perdiderunt. maiori.n. labore vin-
cit carnis cupido: q̄ pecuniarū. Aug.in verbis dn̄i.
Si quis igit habet aīam virginalē: & amator est pu
dicitie: non debet mediocriter esse contentus his q̄ ci
to exarescunt: sed perfectas virtutes sequat: vt lumē
habeat sempiternum. Chrys.in homil. Vides igitur
quanta nobis sit a pauperibꝰ negotiatio. Pauperes
aūt non sunt ibi: ideoq; hic oleum congregare opor-
tet: vt illic vtile sit quum christus nos vocet. Hiero.
Vendit in hoc mundo oleum: & multo emit p̄cio: ac
difficili labore conquirit. quod non solum in eleemo
synis: sed in cunctis virtutibꝰ & consiliis intelligimꝰ
magistrorū. Vanitas etiā vel fatuitas in virginibꝰ,
est vana gloria & laudes q̄s petūt q̄ virgines sunt.
Vn̄ & tales virgines oleū spirituale intra consciētias
suas coram deo non habēt: q̄ ab hoībus sicut fatue
laudes q̄runt. pp qd̄ apud deū meritū virginitatis
pdunt aug. de verbis dn̄i sup p̄.loco. Mat.xxv. Nō
sumpserunt oleum. Oleū adulatio est. de quo ps.cxl.
Oleū aūt peccatoris non impinguet caput meū. Vē
dunt.n. oleū oēs adulatores: qui siue falsa siue igno
rata laudando aīas in errorem nutriūt. l. di. si quis
diaconꝰ. ibi in fi. Periculosas adulationes. Qui bea
tificāt ipsi seducūt. Esa.ix. Et eis vana gaudia tāq̄
fatuis conciliādo aliquā de his mercedē tpalē acci
piūt. Dicit ergo, Ite ad vendentes: & emite vobis.i.
videamus nunc qd vos adiuuent: qui vobis laudes
vēdere cōsueuerunt. Tepiditas: q̄ solet accidere in
virginibꝰ: q̄ considerant se parū peccasse. contra qd̄
dicit Aug. in lib. de virginibus. Multo ardentiꝰ de-
bes diligere illum q̄ flagitiosis a se cōmissis q̄cunq;
dimisit. de pe.di.j. multiplex. in se cadere non pmisit.
Macula peccati cuiuscunq; alteriꝰ q̄ carnalis. Ma
cula turpior est in veste alba. Virginitas est vestis al
ba. vn̄ bysso comparat. Prouer.vlt. Byssus & pur-
pura indumentū eius. Virgines q̄ habent integrita
tē carnis cū corruptione mētis: similes sunt sepulcris
dealbatis. Mat.xxiij. Hiero. Nil pdest virginitas
corporis: vbi operat corruptio mētis. ad hoc. xxxij.
q.v. si paulꝰ. c. tolerabiliꝰ. c. magis timeamꝰ. Negli
gētia confessionis. vn̄ & ēt virginitas decore induit.
in ps.ciij. Cōfessionē & decorē induisti &c. Et iterū.
Cōfessio & pulchritudo in cōspectu eiꝰ. Can.ij. Ostē
de mihi faciē tuā.i. cōscientiā. Diuisio cordis. Aug.
loquēs virginibꝰ. Toto vobis figat in corde q̄ p vo
bis fixus est in cruce. Duplici corde cui ve. Eccl.ij. est
q̄ deo & hoībus vult placere. Ber. in eplis. Volens
placere hoībus deo displicet. Si hoībus placerē: chri
seruus nō essē. Gal.j. Nō places si nō places: nō pla
ces si places. Greg. Nemo pōt in vna eadēq; re oī-
potēti deo atq; eiꝰ hostibus gratus esse. nā dei amicū
se denegat: q̄ eiꝰ placet inimicis. Signū q̄ virgo vult
placere hoībus, est ornatus & appositꝰ. de cōs. di.v. fu
care. fucus exterior. ps. xliiij. Oīs gloria filie regis
abintꝰ. Hiero. Decor q̄ in veste regrit, induit: & cū ve
ste deponit. vestis pculdubio est non vestiri. ad hoc.
xxj.q.iiij.c.j. de cōs. di.v. fucare. Inpseuerātia. ne de-
ficiat. Ber. Stude pseuerantie: q̄ sola coronat. Idē.
Scias diabolū soli semp pseuerantie insidiari: quā
solā virtutē nouit coronari. de pe.di ij. §. ex pmissis.
ver. itē illud euangelii. Aug. Qui facere poteritis ne
virginitatis bonū a vobis pereat: facere nō poteritis
vt redeat. ad hoc. xxxij. q.v. si paulus. de pe.di. iij. In
cassum. vij.q.j. suggestū. In.c. si paulus, dicit q̄ vir-
ginē post ruinā deus suscitare nō pōt. sed q̄uo hoc in-
telligat vide ibi in gl. Honoratur aūt virginitas a
deo, ab angelis, ab hoībꝰ, a diabolo. A deo. Hiere.iij.
Dux virginitatis mee tu es. Est ergo christus dux
virginitatis. est & spōsus. Ipse est.n. summus ponti
fex de quo Leuit.xxj. Virginē ducet vxorē. virginē
vtiq; ecclesiam.ij. Cor.xj. xxvij.q j. nuptiarū. Despō
di vos &c. & virginē aīam. p̄al.c. si paulus. Itē chri-
stus nō solū est virginitatis spōsus: sed filius. Esa.vij
Ecce virgo cōcipiet. Luc.j. Aug. Vnius sancte virgi
nis partus oīum sanctarū virginū est decus: & ipse cū
Maria matres christi sunt: si patris eius faciūt vo-
luntatē. Mat.vij. Honorat ab angelis. Luc.j. Mis
sus est angelus gabriel &c. Iste angelus honorauit
virginē in excellentissima legatione & in reuerentissi
ma salutatione. Itē angelus nō pmisit se a Joanne
virgine adorari. Apoc.xix. & vlt. Vide ne feceris. Ho
norāt angeli virgines: q̄ & ipse terrestres angeli sunt
& hoīes celestes. Ber. Quid castitate decorius: que
mundum de immundo conceptum semine, de hoste
domesticum, de hoīe angelū facit? Honorauerūt an-
geli Hagnen in veste. Ceciliā in corona. Agatham
in tabula marmorea. Catharinā in sepulcro. Sz ini
mici sunt impudicorū. Dan.iij. Ecce.n. angelꝰ dn̄i ac
cepta snīa ab eo scindet te mediū. De sodomitis sub-
uersis ab angelis & occecatis. Gen. xix. ij.q.j. deus.
xiiij. di. qd̄ aīt. Honorat ab hoībus. Judicū.xxj. Vir
gines reseruate. Num.xxxj. Puellas & oēs feminas
virgines reseruate. Aliī oēs iubent interfici. Meri-
to salus dat virginibus: q̄ per virginē salus. Ansel.
Non est salus: nisi quā tu virgo peperisti. Virgines
.n. saluant nō carne tm̄: sed mēte simul. Isidorꝰ. Vir
go carne nō mēte nullū premiū habet in gn̄atione.
in p̄al.c. si paulꝰ. De quarto q̄ honorat a demonibꝰ
virginitas. Tob.vj. & vij. demō noīe Asmodeus vir-
ginitatem Sare a.vij. corruptoribus liberauit. Nar
rat in vitis patrum q̄ cuidam vidue castitatis ama
trici demō fuit specialiter assignatus vt eā deiiceret
a proposito castitatis. Quūq; p multa tpa eā moles-
tasset valde: nūq̄ tn̄ eius animū potuit flectere ad
cōsensum. Tandē demonū concilio conuocato prin
ceps eorū interrogabat a quolibet quid egisset: & ille
apud eū beatior q̄ & negotiat vbi ad istū ventū est:
cōfusione dignus habet q̄ a femina supatus est. vn̄ &
sibi iniunctum est vt imperio dn̄e obediret q̄zdiu in
carne viueret. Dū aūt dn̄a, vt moris habebat, ex du
sis puellis se in oratione pstrasset: & vellet sibi calcia
menta detrahere: adfuit in specie decora iuuenis ille
demō. quo viso dn̄a exclamauit. accurrēs familia ni
hil inuenit. Tertio sistr veniēs allocutus est dn̄am ne
timeret: sibiq; seriem rei explicans obedientiā repro
misit. Addens q̄ de illo peccato eā non amplius mo
lestaret. Quumq; dn̄a familiam induisset: demō con
questus est q̄ sibi non fuissent vestimenta collata: al
legans se plus aliis seruiuisse: dn̄a indumenta cōces-
sit. ille suscipiēs se in cōclaui clausit. domicelle respi-
cientes per rimas portarum viderunt demonem pā
nos suentem. & ille indignatus misit vestimenta in

Honor
virginibꝰ
exhibitus

ignem: sed ad mandatum dñe extraxit. cui ob meritũ castitatis semper seruiuit diabol⁹. Ergo velit nolit, honorat virgines: sicut victus victrices: & tanq̃ angelorum sorores quos ipsi nitent. Ber. Fulgida virginitas est gemma virtutũ: germana angelorum: lampas ecclesiarum: lux animarum ipsa calcat libidinẽ. vincit diabolum. contemnit seculuȝ. deprimit omne periculum. Sicut diabolus honorat castos & virgines: sic potestatem habet singularem super immundos: qui sunt de sua familia: q2 ipse spiritus immundus est. Luc. xi. Tob. vi. Qui coniugia ita suscipiunt vt deum a se & a sua mente excludant: & sue libidini vacent: sicut equus & mulus quibus non est intellectus: habet super eos demon potestateȝ. Quatuor etiam sunt in quibus virginitas honoratur in celo. In intrandi securitate. Mat. xxv. Que parate erãt intrauerunt &c. Angelica societate. Iudicũ. xxi. Inuẽte sunt de Iabis galaad. cccc. virgines que nescierunt viri torũ & adduxerũt eas ad castra in sylo. Castra sunt angeli. Genes. xxxii. Castra dei sunt hec. Sylo interpretatur auulsio, restitutio. & certe amissio facta per angelos cadentes, specialem habebit restitutionem per virgines stantes. de cõs. di. i. hi duo. Christi conformitate. Apoc. xiiii. Hi sequuntur agnũ quocunq; ierit. Virgines sequuntur agnum: quia ei per incorruptionem specialissime conformantur. preall. c. Sap. vi. Incorruptio facit esse proximum deo. Gaudii singularitate. Apoc. xiiii. Nemo poterit dicere cãticum nisi illa. cxliiii. milia. Hoc est singulare prorsus gaudium canticis exultationis & laudis de incorruptione & virginitate procedens. Castitas & virginitas tranquillam facit vitã. i. Timo. ii. ibi. Tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. q. d. Non sufficit virginitas absq; aliis bonis operibus. Greg. in homil. Nec castitas ergo magna est sine bono opere: nec bonum est aliquod opus sine castitate. vnde Luc. xii. Sint lumbi vestri precincti: & lucerne ardentes in manibus vestris. Grego. Nulla sunt bona cetera: si occulti iudicis oculis castitatis testimonio nõ approbantur. Magna pulchritudo & vera gloria castitas & virginitas. Iudith. xvi. Erat enĩ virtuti castitas adiuncta &c. vsq;, Erat autem festis diebus procedens cum magna gloria. Isido. Castitas est pulchritudo inuiolata sanctarum. Res est angelica. Chrys. Castitas res est angelica per quam solum singulariter homines angelis assimilãtur. Bernar. Differunt inter se homo pudicus & angelus. sed felicitate: non merito. sed etsi castitas illius felicior: huius inde cognoscitur esse fortior. Ber. Sola castitas mores istius beate vẽdicat regionis in qua neq; nubent neq; nubentur. Mat. xxii. prebens quodãmodo terris experientiam conuersationis celestis. Ministrũ dei facit. Psal. c. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabit. ii. ad Corin. vi. In omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros &c. Et infra. In castitate. Cor confortat. Iudit. xv. Cõfortatum est cor tuum eo ꝙ castitatem amaueris. xxiii. quest. v. tunc saluabitur. vbi ponitur triplex castigatio. Isti sunt eunuchi qui se castrauerunt sancti propter regnum celoruȝ. Mat. xix. Chrys. Illa est gloriosa continentia: nõ quã transgredi non potest necessitas debilitans corporis vel nature: sed q̃ complectitur voluntas sancti propositi.

De quinq; que queruntur secundum Thomam circa virginitatem. Cap. 83.

Queruntur autem secundum sanctũ Tho. in. ii. ii. q. cl. circa virginitateȝ quinq;. Primo in quo cõsistit virginitas. Secundo vtrum sit licita. Tertio vtruȝ sit virtus. Quarto de excellentia eius respectu matrimonii. Quinto de excellẽtia ei⁹ respectu aliarũ virtutũ.

Ad primuȝ videtur ꝙ non consistit in carnis integritate propter definitionem Aug. ã. positaȝ in. §. proxi. ver. Est autem ꝙ virginitas est in carne corruptibili &c. Item q2 ſm euȝ est pudicitia que est in animo. vt. ã. dixi. § proxi. ver. & est sciẽduȝ. Preterea carnis integritas videtur consistere in signaculo virginalis pudoris. Sed qñq; absq; virginitatis preiudicio frangitur illud signaculum. dicit enim Augu. Est autem vberior feliciorq; fecunditas non ventre grauescere: sed mente grandescere. I. la filios doloris: ista filios parturit gaudii & exultationis. Item Aug. Ipsa continentia nequaq̃ sterilis est: sed secunda mater filiorum gaudiorum. Illa filiis replet terrã: ista celum. ad hec. xxxii. q. i. nuptie. xxxiii. q. v. tunc saluabitur. Illa est multe solicitudinis: ista quietis. Gilbertus. Virginitas est curarum silentium: pax carnis: redemptio vitiorum: principatus virtutum. Illa est bonum: ista melius. Hiero. ad Pammachium. & supra dixi. §. proxi. ver. sed contra est. Tantuȝ est inter nuptias & virginitatẽ: quantum inter non peccare & benefacere. Immo (vt leuius dicam) quantuȝ inter bonum & melius. illa comparatur spinis: ista rosis. Hiero. ad Eustochium. Laudo nuptias: sed q2 mihi virgines generant lego de spinis rosam: de terra aurum: de conchis margaritam. Item q2 christ⁹ non de corrupta nascitur, sed de virgine: est ratio ſȝ Aug. de sancta virginitate, super illud Luc. i. Ad virginem. Illum enim decenter solum virginitas parere potuit: qui in sua natiuitate parem habere nõ potuit. Oportebat enim caput nostrum propter insigne miraculuȝ ſm corpus nasci de virgine: quod figuraret membra sua de virgine. xxvii. q. i. nuptiarũ. ecclesia ſm spiritum nascitura. Iteȝ Chrys. super eodem. c. ibi. Qm̃ virum non cognosco. Quinimmo eoipso continget ꝙ es coniugis inexperta. nã si virũ experta fuisses: non digna censereris hoc ministerio: non quia profanum sit coniugium: sed quia virginitas potior. Decebat enim cõem olim dñm & in natiuitate nobiscuȝ participare: & ab ea discrepare. Qui enim ex vtero nasceretur, habuit cõe nobiscuȝ: ꝙ autẽ absq; concubitu nasceretur, plus a nobis obtinuit. Penetrans magnus Climacus profunditatẽ vere virginitatis & castitatis ait. Castitas vel virginitas est nature in corpore appropriatio Iesu christi i. dñi amabilis: scutum cordis superterrestre: supernaturalis & supergloriosa abnegatio nature: & vere corporalis & mortalis & corruptibilis supermirabilis ad incorporeos coaptatio. Castus est qui amore & concupiscentia sancta amorem & concupiscentiã & ignẽ igne immateriali repercutiens extinguit. Iste est canon. i. regula. dist. iii. canon. castissime castitatis: que similiter super animatis & inanimatis rationabilib⁹ atq; irrationalibus corporibus affici. Principium quidem castitatis, non consentiens cogitatio & preter idolum. i. imaginationem turpẽ ex turpibus respersio. Medium castitatis, naturales motus super

In quo virginitatẽ cõsistere sit dicẽdum.

multitudinem alimentorum, ꝛ solum sine idolis exi-
stentes: ꝛ a collunionis respersione liberi. Finis ve-
ro, mortificatio corporis premortuis cogitationib⁹.
Si istud est vere castitatis ꝛ virginitatis argumen-
tum, immobilem esse in phantasmatibus somniorum:
ista penitus terminatio luxurie fluxum sustinere in
cogitationibus vigilantem. In introducendis. i. no
uitijs corporis lapsus vt plurimũ ex delicijs habẽt
fieri. In medijs vero ex alta sapiẽdi elatione. In ijs
vero qui perfectioni appropinquant ex eo tantũmo
do quod proximum iudicent. Castitas est dei ppie
tas ꝛ similitudo ſm ꝙ homini possibile est. Mater
vero castitatis qui es solitaria cum obedientia. Est
in somnis fluxus ex multitudine escarum ꝛ quietis;
Alter est ex superbia: qñ in diuturna nostra insluxibi
litate inflamur: ꝛ rursum ex eo quod proximuz iudi
cemus. Alter ex demonum inuidia: vt ex hoc ꝙ al-
tissimam possideat humilitatem.

Castimo nie grad⁹ Secundum Cheromonem in collatione de casti-
tate in lib. coll. Jo. cassi. Sex sunt castimonie ꝛ vere
virginitatis ꝛ perfecte gradus: quibus ad inuiola-
bilem conscenditur puritatem. Primus est ne vigi
lans impugnatione carnis monachus elidatur. Se
cundus ne mens illius voluptarijs cogitationibus
immoretur. Tertius ne femine vel tenuiter ad cõcu
piscentiam moueatur aspectu. Quartus ne vigilans
vel simplicem carnis perferat motum. Quintus ne
animi quuz memoria generationis humane vel tra
ctatus ratio, vel necessitas lectionis ingesserit: subti
lissimus mentem voluntarie actionis perstringat as
sensus. Sextus ne ille illecebrosis phantasmatibus
feminarum vel cuiuscunq; vel dormiens illudatur.
Idem. Hec est vere consummatio castitatis: que nõ
impugnans carnalis concupiscentie motus, sed to-
to horrore detestans, ingem atq; immobilem sui re-
tinet puritatem: nec potest quid aliud esse q̃ꝫ sancti-
tas. Hoc autem fiet qñ iaz desinens. Gal. v. caro ad-
uersus spiritum concupiscere: desiderijs eius virtu-
tiq; consenserit: ceperintq; sibi pace firmissima fede
rari: ꝛ iocundissime habitauerint fratres. i. corpus ꝛ
anima in vnum. Idem ibidem. Hec est consumma-
tio castitatis: vt vigilantem monachum oblectatio
libidinis nulla perstringat: vt quiescentem non fal-
lat illusio: sed quum dormientem tñ sopite mentis
incuria commotio carnis oppresserit: quẽadmoduz
sine vlla titillatione voluptatis excitata est: ita etiaz
Virginitatis priuilegia. sine vllo pruritu corporis conquiescat. Singulare
est priuilegium virginitatis. Primo quia replet pa
radisum. vt. xxxij. q. j. nupne. Scdo quia sola est que
cum fiducia potest deo animas presentare. in auten.
de lenoni. §. sciamus. colla. iij. Tertio quia est princi-
pium aliarum virtutum. in auten. quõ opor. episc. ꝛ
reli. cleri. ad ordina. dedu. §. neq; autez sacras. Quar
to sola virgo consecratur. xxvj. dist. acutius. Quinto
aureolam habent virgines sicut martyres ꝛ predi-
catores. vt. ꝫ. dixi. xxxij. q. v. si paulus. de hoc legitur
ꝛ no. extra de proba. causa matrimonij. Pauci hoc
An corrupta possit cõsecrari. priuilegium habent. l. di. quia tua. Hic quero nun-
quid cum corrupta potest dispensari vt consecretur?
sed non determinat per quem. Et credunt quidã ꝙ
in hoc casu per epm possit dispensari. quum non sit
ei prohibitum ſm id quod no. l. di. in summa. ꝛ facit
pro hoc. xxvij. q. j. virginem que. Potest inquã si oc
cultum est aliquam esse corruptam: ꝛ subest causa ra
tionabilis dispensandi: vtputa vitatio scandali: vel
alia causa: maxime vbi sine viri admistione per abu
sionem aliquam facta est corruptio: quia dubiũ pot-
test esse de iure vtrum ista corruptio abusiua faciat
irregularitatem in muliere. per ea que. ꝫ. de hac ma-
teria notaui in. §. ptractato. ver. ꝛ notandum. cũ ver.
seq. in c. lxxxij. Cum notorie corruptis non credunt
isti simplicẽ epm posse dispensare. ꝛ hoc propter scã-
dalum. ꝛ quia non legitur in hoc casu fuisse aliquan
do dispensatum ſm Archidia. dñm meũ qui ita no.
xxvj di. acutius. in gl. nunquid. In quo. c. glos. ordi.
no. ꝙ ideo epo non virgo consecratur: quia signifi-
cat ecclesiam militantez in qua sunt boni ꝛ mali. de
conse. di. iiij. est vnitas. Sacra virgo signat ecclesiam
triũphantem: vbi non est macula nec ruga. Ephes.
v. xix. di. q̃uis. Si vir votum virginitatis habens
adiungatur vxori: non dimittat vxorem: sed tribus
annis peniteat. xxvij. di. si vir. Dicunt quidã p hoc.
c. ꝙ postq̃ꝫ contrahit: absolutus est a voto: sed faciet
penitentiam de voto violato: ꝛ potest nedum redde-
re debitum: sed exigere. Sed hoc non credo ꝙ absol
uatur a voto: nec ꝙ possit petere debitum: qr quan-
tum ad se adhuc votuz tenet: vt non exigat. op. arg.
extra de iureiurã. quanto. vbi dicitur ꝙ iuramentuz
obseruari debet quaten⁹ potest: sed ius matrimonij
non compellit debitum exigere: quia hoc libertatis
est: sed compellit eum reddere. Unde dicendum est
ꝙ potest sine peccato soluere: quia ad hoc est obliga-
tus: sed non potest sine peccato petere: quia faceret
contra promissum: ꝛ sic contra conscientiam: ꝛ edifi
caret ad gehennam. extra de senten. excõ. inquisitio-
ni. cum simi. Et istius sententie fuerunt Innocen. ꝛ
Ber. ꝛ Jo. extra de conuer. coniu. quidam. ꝛ. c. acce-
dens. in gl. ij. que fuit glo. Jo. de hoc etiam no. xxvij.
q. ij. agathosa. Item vouentibus virginitatem non
solũ nubere sed uelle nubere est dãnabile. xxvij. di. uo
uẽtib⁹. Uirgines post ↄsecrationẽ nubẽtes adultere
sunt ꝛ inceste ꝛ sacrilege. xxvij. di. c. vlt. xxvij. q. j. vir
ginibus. Professa virginitatem indicans nuptias
anathema sit. xxx. di. si quis propter. ꝛ. c. si quis vel.
ꝛ. xxxj. dis. quicunq;. Quid si aliquis fornicariam An pmoueri possit q cũ fornicaria ↄxit
defloraut: cum qua postmodum contraxit: nunqd
poterit postmoduz promoueri? Tenet Jo. t. ꝛ Ber.
Bar. brix. in sua questione dñicali que incipit, aliqs
cognouit uirginem. Et Ray. ꝛ Jo. An. in c. clerici q.
de vi. ꝛ ho. cle. lib. vj. ꝙ talis poterit promoueri post
mortem istius. vt no. xxx. q. v. qualis. de cleri. coniu.
sane. de biga. debitum. in vlti. gl. Ego autez post Hu
go. ꝛ Ostien. ꝛ Jo. de fantuto ꝛ Archidia. teneo ↄtra.
ꝙ talis tanq̃ꝫ bigamus nõ valeat promoueri. ꝛ hoc
per illa. c. expressa. xxviij. dist. quia sunt. ibi. Nec eam
virginem peruenisse ad eum. xxxij. di. nemo. ibi. Uni
cam ꝛ virginẽ vxorez habuerit. vbi de hoc. ꝛ. xxxiij.
di. maritum. ibi. Nec eam quidem qui unam concu
binam ꝛc. ubi de hoc. ꝛ. xxxiiij. di. curandũ. ibi. Qui
vxorem virginem non duxerit. ꝛ. c. seq. precipimus.
ibi. Qui virginem non est sortitus vxorem. ꝛ. lxxvij.
di. quicunq;. ibi. Una tantum ꝛ ea quam virginem
cõi per sacerdotem benedictione percepit vxore con
tentus. ꝛ. xxx. q. v. qualis. ibi. Uirgo casta ꝛ despon-
sata in virginitate. ꝛ preall. c. clerici. ibi. qui cum vni
cis ꝛ virginibus contraxerunt. vbi tacite iure nouo
videtur hec opinio approbari. Ratio est propter p-
rogatiuaz matrimonij: quia maritus est talis corru
pte: ꝛ non agitur hic de peccato: sed de sacramenti
sanctitate. xxvj. di. acutius. Alia ratio ualida ſm Ar
chidia. est quia carnis commistio significat confor-
mitatem diuine ꝛ humane nature: que cõtracta fuit

in utero

in vtero virginali: factam per mysterium incarnationis. extra de biga. debitum. Quum ergo hoc factum fuerit in vtero virginali: vt actus consummatus id significet: oportet ꝙ consummatio sit facta in vtero virginali: quod esse non potest si antea eam corrupisset. & ad hoc etiam facit. xxxij. di. fraternitatem. ibi. Vxorem ducere virginem &c. In hac sententia etiam residet Gof. in preall. c. sane. Et ratio est secundum eum quia incipit esse maritus corrupte. vt in iuribus predictis. de hoc no. Archid. in preall. c. nemo. & c. qualis. & c. clerici g. li. vj.

An abbatissam oporteat esse virginem

Item hic quero an abbatissa debeat esse virgo? Et casus expressus est ꝙ sic. xx. q. j. iuuenculas. & no. xxxj. q. j. quoniam in glo. non ideo. & pro hoc facit. j. q. vij. si quis omnibus. ibi. Nouimus peccatricem primo Mariam. post conuersionem quamuis sancta & casta: tamen inter diaconissas computata non est. facit. xxvij. di. c. vlt. Sed contra videtur quia corrupta potest esse diaconissa. xxviij. q. j. si quis rapuerit. in fi. facit. lxxviij. di. nemo presbyter. Dico ꝙ de bono & equo est & honesto, ꝙ abbatissa sit virgo: quia virginibus habet preesse: & ad virginitatem hortari: quod corrupte sic non competit. arg. op. xxv. di. c. vlt. & xxvj. di. c. vlt. l. xj. di. c. xj. in fi. Vidua tamen hodie de facto abbatissa fit & fieri potest. arg. extra de eta. & quali. tuam. Et tunc secundum Hugo. consecranda non est. xxvj. di. acutius. Et in hac sententia videtur esse Archidia. in preall. c. iuuenculas. Dicitur autem virgines a virore. uel dicta est virgo a viridiori etate. vel ab incorruptione quasi virago. ꝙ adhuc ignorat femineam passionem. secundum Papi. Et dicitur virago a viro, quasi uir sit & virum agit. secundum Hugu. in deriuationibus. arg. ad hoc xxxij. q. vij. §. sed illud. ver. hic si quis. Cum virgine committitur stuprum proprie etiam voluntate vtriusque. xxxvij. q. j. §. cum ergo. ver. stuprum. extra de adulte. c. ij. & ibi no. in. j. de ciuitate dei, ꝙ membra illa possunt diuersis casibus vulnerata vim perpeti: & medici aliquando saluti opitulantes hec ibi faciunt que horret aspectus. Obstetrix virginis cuiusdam integritatem manu velut explorans dum inspicit: perdit. Non opinor quemque tam stulte sapere: vt huic perisse aliquid existimet: etiam de ipsius corporis sanctitate: quamuis membri illius integritatem iam perdidit. Ita ergo virginitas non consistit in carnis incorruptione. Preterea corruptio carnis maxime in seminis resolutione consistit: que potest fieri sine concubitu: siue in dormiendo. vj di. testamentum. siue in vigilando. sed sine concubitu non uidetur perdi uirginitas. Dicit enim Aug. in lib. de uirginitate, ꝙ virginalis integritas & per piam continentiam ab omni concubitu immunitas angelica portio est. Sed contra est quod Aug. in eodem lib. dicit, ꝙ virginitas est continentia in qua integritas carnis ipsi creatori anime & carnis vouetur, consecratur, seruatur. Dicendum ꝙ pudicitia virginalis sicut & quelibet uirtus est quidem essentialiter in anima naturaliter: & subsequenter in carne. vnde Aug. dicit in libro de virginitate, ꝙ virginitas in carne seruetur: ac per hoc corporalis: sed tamen spiritualis est quam uouet & seruat continentia pietatis. Ad hanc solutionem faciunt. xxxij. q. v. ita ne. c. de pudicitia. & c. ille. Delectatio autem que est ex seminis resolutione dupliciter potest contingere. Vno modo ut procedat ex mentis proposito: siue fiat per concubitum, siue sine concubitu. Mat. v. ad hoc facit. xxxij. q. v. sicut peccatum. & c. qui viderit. xxvij. q. j. nec aliqua. Alio modo potest prouenire preter propositum mentis: vel in dormiendo, vel per uiolentiam illatam cui mens non consentit quamuis carnis delectationem experiatur: vel etiam ex infirmitate. vt patet in his qui fluxum sanguinis uel seminis patiuntur. Et sic non perditur virginitas: quia talis pollutio non accidit ex proposito quod uirginitas excludit. Ad hoc faciunt omnia capitula. xxxij. q. v. a principio usque ad. §. sequen. quamuis. Ad secundum videtur ꝙ virginitas sit illicita. quia contra preceptum dei Gene. j. Crescite & multiplicamini &c. Item secundum maximum Valerium secundum leges antiquorum puniebantur qui celibem uitam ducebant. Et Augu. ait de Platone ꝙ in vera religione sacrificabat vt perpetua eius continentia tanquam peccatum abhorreretur. Sed dicendum ꝙ uirginitas est licita & perfecta: quia nullum peccatum cadit sub consilio. dicitur enim. j. ad Cori. vij. c. De uirginibus autem preceptum domini non habeo: consilium autem do. xxviij. q. j. sic enim. Hoc autem consilium est ut liberius diuine contemplationi uacetur. j. ad Corin. vij. Mulier innupta & uirgo cogitat que domini sunt: ut sit sancta in corpore & spiritu. Preceptum autem illud Gen. Crescite & multiplicamini. respicit totam multitudinem hominum. Cui necessarium est non solum ꝙ multiplicetur corporaliter: sed spiritualiter. quia secundum Amb. Nuptie replent terram. Virginitas paradisum. xxxij. q. j. nuptie. facit. xxxiij. q. v. tunc saluabitur.

An virginitas dicenda sit uirtus.

Ad tertium dicendum ꝙ non uidetur ꝙ uirginitas sit uirtus: quia omnis uirtus per penitentiam reparatur. arg. l. di. ferrum. sed uirginitas non reparatur per penitentiam. xxxij. q. v. si paulus. Preterea, nulla uirtus perditur sine peccato: sed uirginitas perditur sine peccato: quia per matrimonium ergo &c. Sed contra est quod dicit Amb. in lib. de virginitate. Inuitat virginitatis amor ut aliquid de virginitate dicamus: ne ueluti transitu quodam perstricta uideatur: que principalis est uirtus. Dicendum secundum Tho. ꝙ uirginitas est quedam specialis uirtus: habens se ad castitatem sicut magnificentia ad liberalitatem. Et hoc facit propositum sanctum ab omni actu ueneréo abstinendi. Aug. in lib. de uirginitate. Nec nos in virginibus predicamus ꝙ uirgines sunt sed ꝙ deo dicata pia continentia uirgines sunt. Nam uirtus sit uirginitas clarum est in preal. c. de pudicitia. & c. ita ne. xxxij q. v. Ad illud quod dicitur ꝙ non reparatur per penitentiam: dicendum est. Per penitentiam reparatur quantum ad illud quod est formale in uirtute: non autem quantum ad id quod est materiale in ipsa. Circa materiam autem uirginitatis est aliquid quod miraculose poterit diuinitus reparari: scilicet integritas membri. quam dicimus accidentaliter se habere ad uirginitatem. Aliud autem est quod nec miraculo reparari potest: ut. s. qui expertus est uoluptatem ueneream fiat non expertus. Non enim deus potest facere ut ea que sunt facta non sint facta. secundum Tho. uide quod legitur & no. xxxij. q. v. si paulus. ibi. Quum omnia possit deus: suscitare virginem non potest post ruinam. & in gl. adeo dicit. Ad illud quod dicitur ꝙ perditur sine peccato. Ad hoc dicendum ꝙ quum sit uirtus: nunquam perditur sine peccato: quia castitas est suo modo cum propria uxore. xxxj. di. in cena. facit. xxxij. q. ij. §. j. ver. beata.

An virginitas matrimonio sit preferenda.

Ad quartum uidetur ꝙ uirginitas non sit excellentior matrimonio. dicit enim Aug. in lib. de bono coniugali Non impar meritum continentie est in Ioanne qui nullas expertus est nuptias: & in Abraam qui filios generauit. facit. xxxij. q. iiij. quis ignoret. de pen. di. ij. si enim. ver. memento. Item coniugium ordi-

natur ad bonum cõe: sed virginitas ad bonum priuatum: sed cõe preferendum est. vij.q.j.scias.cũ consor. Aug. in lib. de bono coniugali. Quod est cibus ad salutem hominis. hoc est concubitus ad salutem humani generis. virginitas ordinatur ad bonuz speciale: vt vitent tribulationem quam sustinent coniugati.j.ad Corin. vij. Sed contra est quod dicit Aug. in lib. de uirginitate. Certa ratione ⁊ sanctarum scripturarum authoritate nec peccatuz esse nuptias inuenimus: nec eas bono vel virginalis continentie, vel etiam vidualis equemus. Hiero. ad Pammachium. Tantum interest inter nuptias ⁊ virginitatem: quantum inter non peccare ⁊ benefacere: imo (vt leuius dicamus) quantum inter bonum ⁊ melius. illa comparatur spinis: ista rosis. Respondendum est ꝙ sicut patet in lib. Hiero. contra Iouinianum: hic error fuit Iouiniani: qui posuit virginitatem non esse matrimonio preferendam. qui error ponitur. xxiiij.q.iij.quidaz. ver. Iouinianiste. Qui quidem precipue destruitur exemplo christi: qui matrẽ virginem elegit: ⁊ ipsa virginitatem seruauit. Et ex doctrina apostoli qui.j.ad Cor. vij. virginitatem consuluit tanq̃ melius bonum. Et ratione, quia bonuz diuinum est potius bono humano. Tum q: bonum anime prefertur bono corporis. xij.q.j.scim⁹. xxxviij. di. sedulo. Tum quia bonum contẽplatiue vite prefertur bono actiue. extra de regu. licet. Virginitas autem ordinatur ad bonum anime s̃m vitam contemplatiuam: que est cogitare ea que sunt dei. coniugiuz autem ordinatur ad bonum corporis: quod est multiplicatio generis humani: ⁊ pertinet ad uitam actiuam: quia mulier ⁊ vir in matrimonio viuentes, necesse habent cogitare que sunt mundi. vt patet per aplm.j.ad Corin. vij. vnde indubitanter virginitas preferenda est continentie coniugali. Ad illud de coniugio Abraam dicendum ꝙ meritum non soluz pensatur ex genere actus: sed magis ex animo operanti. Habuit autem Abraam animũ sic dispositum vt paratus esset uirginitatem seruare: si tempori fuisset cõgruum. quia s̃m Augusti. in lib. de bono coniugali. Abraam in habitu habuit continentiã quaz in opere Ioannes habuit. Ad aliud dicendum ꝙ bonum cõe potius sit bono priuato: si sit eiusdem generis: sed potest esse ꝙ bonum priuatum sit melius s̃m genus suum. Et hoc modo virginitas deo dicata prefertur fecunditati carnali. vnde Aug. in lib. de uirginitate dicit, ꝙ fecunditas carnis etiam illarum que in hoc tempore nihil aliud in coniugio q̃ prolem requirunt quam mancipent christo: pro amissa virginitate compensari non posse credenda est.

Utrũ virginitas sit virtutum excellẽtissima.

Ad quintum uidetur ꝙ uirginitas sit maxima uirtutum. vnde Cyprian⁹ dicit ꝙ est illustrior portio gregis christi. Item maxima est uirtus cui maximum debetur premium: sed fructus centesimus debetur uirginitati. Mat. xiij. in gl. Preterea tanto virtus maior est: quanto per eam aliquis amplius christo conformatur: sed maxime aliquis christo per uirginitatem cõformatur. Apoc. xiiij. dicitur de uirginibus ꝙ sequũtur agnum: ⁊ cantant canticum nouum ⁊c. Sed Augu. cõtra in lib. de uirginitate videtur dicere. Nemo quantum puto ausus fuit uirginitatem preferre monasterio. Et in eodem lib. dicit. Preclarissimum testimonium perhibet ecclesiastica authoritas in qua fidelibus nomen sit quo loco martyres ⁊ quo defuncte sanctimoniales ad altaris sacramenta recitẽtur. Per quod datur intelligi ꝙ martyrium uirginitati prefertur: ⁊ similiter monasterij status. Respõdeo ꝙ aliquid potest dici excellẽtissimũ dupliciter. Uno modo in aliquo genere. ⁊ sic uirginitas est excellentissima. s. in genere castitatis. transcendit enim castitatem uidualem ⁊ coniugalem. Et quia castitati attribuitur decor: ideo uirginitati per consequens attribuitur maxima pulchritudo ⁊ excellentissima. Unde Amb. dicit in lib. de uirginitate. Pulchritudinẽ quis potest maiorem existimare decore uirginis que amatur a rege: probatur a iudice: consecratur deo: semper sponsa: semper innupta? ⁊ sic loquuntur prima ar. Alio mõ potest dici aliquid excellentissimum simpliciter. ⁊ sic uirginitas non est excellentissima uirtutuz. Semper enim finis excellit id quod est ad finem: ⁊ quanto aliquid efficacius ordinatur ad finem: tanto melius est. Finis autem ex quo uirginitas laudabilis redditur: est vacare rebus diuinis. ut dicit apls. ⁊ dictum est. s. Unde ipse virtutes theologice ⁊ etiam uirtus religionis, quarum actus est ipsa occupatio circa res diuinas: preferuntur uirginitati. Similiter ⁊ vehementius operantur ad hoc ꝙ inhereant deo martyres: qui ad hoc postponũt propriam uitam: ⁊ uiuentes in monasterijs: qui ad hoc postponunt propriam uoluntatez ⁊ omnia que possunt habere: q̃ uirgines: que ad hoc postponunt uenereas uoluptates: ⁊ ideo simpliciter uirginitas nõ est maxima uirtutum. Illud de Cypriano uerum est per comparationem ad uiduas ⁊ coniugatas. Ad aliud dicendum ꝙ centesimus fructus attribuitur uirginitati. s̃m Hiero. propter excellentiam quaz habet ad uiduitatem cui debetur. lx. ⁊ ad matrimoniũ cui debetur. xxx. Sed sicut Augu. dicit in lib. de questionibus euangelij. Centesimus fructus est martyrum. sexagesimus uirginum trigesimus coniugatorum. Ad aliud dicendum est ꝙ uirgines sequuntur agnum quocunq; ierit: quia imitantur christum nõ solum in integritate mentis: sed etiam in integritate carnis. ut dicit Aug. in lib. de uirgini. ⁊ ideo in pluribus sequuntur agnum. non tñ oportet ꝙ magis de propinquo: quia alie uirtutes faciunt propinquius inherere deo per imitationem mentis. Canticuz autem nouum quod sole uirgines cantant: est gaudiũ quod habent de integritate carnis seruata. s̃m Gregor. ⁊ supra dixi. Et super illud Apoca. xiiij. Cantabunt canticum nouum. dicit glos. interlinearis: id est de integritate anime ⁊ corporis exultant.

Virginalis excellẽtie testimonia.

Excellentia autem virginum ⁊ dignitas sic sumpta sicut dictum est, quadrupliciter manifestat. Primo quia ipse sunt singulares spõse eterni regis sicut dicebat beata Hagne virgo. vnde Ambro. d. s proximo ver. Respondeo. Pulchritudinez quis põt ⁊c. Secundo q: comparantur angelis. vt dictum est. s. sepe. Ambro. Virginitas conditionem humane nature supergredit. per quã hões angelis associantur. maior est tamen victoria virginum q̃ angelorum. angeli enim sine carne viuunt: virgines vero in carne triumphant. Tertio q: illustriores sunt fidelib⁹ vniuersis. Cyprianus. Virginitas est flos ecclesiastici germinis: decus atq; ornamentuz gratie spiritualis: lete indoles laudis, ⁊ honoris: opus integrum atq; incorruptuz dei imago rursus dei: sanctimonia dei: illustrior portio gregis christi. Quarto q: preferuntur coniugatis vt dictum est. Hec autem excellentia quam habet virginitas respectu copule coniugalis: patet e multiplici comparatione ad ipsam. Illa enim impinguat ventrem: ista mentem. Augu.

Generosius elegit in carne vitam iam imitari angelorum: quam ex carne numerum augere mortalium. Si quis seduxerit virginem: concubueritque cum ea: dotabit eam habebitque vxorem. Si vero pater dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueuerunt. Exo. xxij. ⁊ de adul. c. j. ⁊ ij. xxxvj. q. ij. tria. Qui per vim deflorat virginem capite punitur. insti. de publi. iudi. §. si autem. Si autem attentat sacratam virginem etiam ad matrimonium: similiter capite punitur. de pe. di. j. in l. canonizata. siquis non dicam. ⁊ xxxvj. q. ij. siquis. ij. Canones execrantur. xxxvj. q. ij. raptores. c. siquis virginem. De triplici genere eunuchorum. Mat. xix. ⁊ xxxiij. q. v. tunc saluabitur. alias est sub. c. qui fuit. Quomodo autem status virginalis purissimus in ecclesia sancta quodammodo cecidit a sua puritate clarum est: quia sacrate virgines in monasterijs aut corporaliter per pessimas familiaritates ⁊ carnales secularium clericorum ⁊ maxime religiosorum quorundam deuotiones, aut per corruptos sensus ⁊ mentem libidinosam spiritualiter corruerunt. Alique etiam earum primam fidem irritam facientes. xxvij. q. j. c. j. ⁊ ij. se incestis ⁊ adulterinis ⁊ sacrilegis nuptijs tradiderunt: aliquotiens in semetipsis indicendam turpitudinem scelestissimis ⁊ execrabilibus modis ⁊ actibus operantes. Alie etiam virgines in seculo se voto christo in virginitate seruire vouentes, ⁊ alie virgines maritande male a parentibus custodite modis similibus corruerunt: ⁊ in virginitate desponsate non fuerunt. sed florem virginitatis impudici alij rapuerunt. vt prophetie antique de ruina virginum isto tempore sint complete. Threñ. j. Virgines eius squallide. ibi exposui in ista. ij. parte in c. iiij. in litera deleth. Et ibi. Virgines abierunt in captiuitatem. ibi exposui in litera. Sade. in. iiij. c. Et Threñ. ij. Destruxit in furore suo munitiones virginis iuda. ibi exposui in litera Beth. in. v. cap. Et ibi. Abiecerunt in terra capita sua virgines hierusalem. ibi exposui in litera Joth. in c. ⁊ ibi. Cui exequabo te: ⁊ consolabor te virgo filia sion? ⁊ j. Quis medicabitur tui? ibi exposui. ⁊ ibi. Virgines mee ceciderunt in gladio. ibi exposui. Humiliate sunt virgines per corruptionem. Threñ. v. ibi. Mulieres in sion humiliauerunt: ⁊ virgines in ciuitatibus Juda. ibi exposui in oratione Hiere. Recordare. in viij. c. Vere hodie virgines ad incrementum non sunt perducte. Esa. xxiij. circa prin. ⁊ ibi. Non adijcies vltra vt glorieris calumniam sustinens virgo filia sidonis. Oblita est hodie virgo ornamenti sui scilicet pudicitie. Hiere. ij. Hodie multe virgines filie Babylonis: id est confusionis, quibus dicitur Esa. xlvij. Descende sede in puluere virgo filia Babylonis. non est solum ecque verba ponuntur ⁊ exponuntur. xxxij. q. v. si paulus. Hiero. Perijt ergo ⁊ mente virginitas. Iste virgines sunt male virgines carne ⁊ non spiritu. virgines stulte que oleum non habentes excluduntur a sponso. Si autem ⁊ ille que virgines sunt ob alias iniquas culpas virginitate corporum non saluantur: quid fiet illis que prostituerunt membra christi: ⁊ mutauerunt templum sancti spiritus in lupanar? xxxij. q. v. si paulus. Item de istis malis virginibus Cyprianus. Si incorrupta inuenta fuerit virgo ea parte qua mulier potest esse: poterit tamen ex alia parte corporis peccasse que corrumpi potest: ⁊ tamen inspici non potest. certe ipse concubitus. ipse complexus. ipsa confabulatio ⁊ osculatio ⁊ coniacentium duorum turpis ⁊ feda dormitio quantum dedecoris ⁊ criminis confi

Virginalis puritas plurimum labefacta est.

tetur? Si superueniens maritus sponsam suam iacentem cum altero videat: nonne indignatur ⁊ fremit: ⁊ per zeli dolorem portat gladium in manu sua? ⁊ christus dominus ⁊ iudex noster quum virginem suam dicatam sibi ⁊ sanctitati sue destinatam iacere cum altero cernit: quantum indignatur ei ⁊ irascitur. xxvij. q. j. nec aliqua. Qui autem cum muliere sanctificata mechatus fuerit: deponendus est si est clericus. si laicus: excommunicandus. xxvij. q. j. siquis epi. Innocen. Si apls. j. ad Timo. v. illas que a proposito viduitatis discederent, dixit eas habere damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt quanto magis virgines que pactionis sue fidem minime seruarunt xxvij. q. j. hec vero. De his etiam malis virginibus deo sanctificatis ⁊ de pena earum quum corruunt ⁊ earum corruptoribus xxvij. q. j. impudicas. cum. ij. c. seq. c. siquis sacro. c. siqua virgo. c. diaconissam. c. quotquot. c. virgines c. siquis rapuerit. De prohibita familiaritate ⁊ periculosa monacharum. xviij. q. ij. diffinimus. c. in decima actione. Et clericorum. lxxxj. di. ad reatum epi.

Tractatus de septem donis spiritus sancti. Figure de septem donis. Cap. 84.

Expedito longe lateque tractatu fundamenti omnium statuum in ecclesia sancta dei ⁊ eorum quantum ad vitam ⁊ puritatem in hac lachrymabili tempore vniuersali ruina: quia scribitur. ij. Paralipo. vij. quod quum tempus compleisset Salomon fundens preces: descendit ignis de celo: ⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas. Ideo in fine istius operis quod christus Salomon pacificus rex. extra in prohem. decre. rex pacificus. gratia sua incepit ⁊ perfecte compleuit: ad matrem meam vniuersalem ecclesiam gemitibus ⁊ suspirijs genuflexus humiliter interpello: quod preces magis mentales quam vocales. de con. di. v. mediocriter. fundat ad sponsum suum. Eph. v. xxvij. q. j. nuptiarum. christum. quod sicut in ecclesia primitiua misit ignem. i. spiritumsanctum super eam cum septem suis donis. Act. ij. de cons. di. iiij. proprie. xxiij. q. iiij. ea vindicta. vt eam sibi sacrosanctum tabernaculum consecraret: eam mundans illuminans fortificans ⁊ in sua gratia igniens ⁊ confirmans: sic misertus eius quasi vidue bonis filijs. Luc. vij. de pe. di. j. importuna. in tanta eius vite ruina mittat iterum spiritussancti gratiam cum suis donis super eam ad eam mundandam ⁊ sibi sponsam legitimam consecrandam non habentem maculam neque rugam ad Ephe. v. xxxij. q. iij. recurrat. Et ideo in calce istius operis de. vij. donis spiritussancti de quibus Esa. xj. in prin. de quibus multi alij tractauerunt: sed de allegationibus iuris se non intromiserunt: cum iurium fundamento breuiter adnotabo. vt per eius gratiam in sancto suo statu antiquo ⁊ debito reformetur: ⁊ placeat sponso sacrificium sponse sicut a diebus antiquis. Malach. iij. i. di. purgabit. quod tempus ante aduentum bestie. Apoca. xj. ⁊ xiij. antichristi proculdubio est venturum. Et sicut sponsus eius christus de spiritusancto conceptus. Luc. j. ad mensuram spiritum sanctum non recepit. Joan. iij. sed super eum plenitudo descendit ⁊ mansit Joan. j. ⁊ requieuit cum donis suis. vt pre. c. Esa. xj. sic ⁊ ipsa sancta ecclesia sponsa sua secundum suam mensuram recipiat dona eius: ⁊ reno

Spiritussancti dona.

netur per eum. vt dicatur ps. xlv. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Effectus autem spiritussancti rectissime dona vocantur & septiformis gratia spiritussancti. Quum enim spiritussanctus bonitas. Sap. x. sit, se & sua liberalissime communicans: ideo sanctum & donum ab eo. Jac. j. j. q. ij. q̄z pia. Augu. Magna est dei misericordia. donum dat equale sibi. nam spiritussanctus donum est in quo dant liberalissime cetera dona. ideo spiritussancti rectissime dona vocantur. Nomine enim doni gratitudo vel liberalitas insinuatur. Donum enim iuxta verbuz sapientis est datio irreddibilis: que fit sine spe retributionis. Seneca in li. de beneficiis. Non est beneficiū quod in questum mittitur. Idem. Si deuz imitaris: da beneficia gratis. ad hec extra de dona. c. j. Et differentia est inter donum: quod est genus: & munus: qđ est species. ff. de verb. sig. inter donum. nota. de simo. & ss questiones. in gl. Aliud vocatur etiam septiformis gratia: Gratia autem dicitur q gratis. ad Tit. j. Ro. xj. datur. j. q. j. gratia. Hec septem dona. dicuntur septem stelle: in dextera christi. Apoc. j. & dicunt stelle: quia noctem presentis ignorantie illuminant. & in dextera christi: quia per eum omnia bona collata sunt. Jo. xvj. Quum venerit paracletus &c. Ephes. iiij. Dedit dona hominibus. Septem lucerne. Exo. xxvj. Facies septem lucernas: & pones eas super candelabrum. gl. septem lucerne sunt septem dona spiritussancti: que in christo semper manserūt: & fidelib⁹ scđm voluntatem eius distributa sunt. Septem lampades. Apoc. iiij. Zacha. iij. Septem crines. Sampsonis. Judi. xvj. Hec septem dona opponuntur septem malis huius mundi: que sunt stultitia, hebetudo, precipitatio, inanis timor, ignorantia, duritia, superbia. Contra malum superbie timor qui humiliat. Contra duritiam pietas. Contra timorem inanem fortitudo. Contra stultitiam scientia. Contra hebetudinem intellectus. Contra precipitationem consiliuz. Contra ignorantiam sapientia. Iste sunt septem columne que sustentant domum sanctaz ecclesie. Prouer. ix. Sapientia. s. christus edificauit sibi domum. s. ecclesiam. quum dixit. Et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Mat. xvj. xix. di. ita. Excidit in ea columnas septem dona spiritussancti. expellentes septem spiritus immundos. Luc. xj. & Mat. xij. Superbiam expellit timor: quia cor humiliat. Pietas inuidiam: quia bona communicat. Scientia iram: quia animam illuminat. Fortitudo acidiam: q tor porem expellit. Consilium auaritiam: quia dat pauperibus superflua. Intellectus gulam: qe eam tēperat. Sapientia luxuriā: quia gustato spiritu caro desipit. Et nota q a dono timoris sapiētia inchoatur. Eccle. j. & dono sapientie perficitur. donis vero mediis proficiendo ad consummationem sapientie appropinquatur. Et nota q donum sapientie & donuz intellectus pertinent ad contemplatiuam. Dono. n. intellectus contemplamur deum in creaturis. dono sapientie in se. Alia. v. dona pertinent ad actiuam.

Timor diuinus.

Primo igitur a timore domini incipiendum est. q initium sapientie timor domini. Eccl. j. Et psal. cx. Initium sapientie timor domini. Scđm Aug. super Joā. x. de mercenario. Timor est fuga mali ne pdat que diligit. Fuga timoris fuga est caute declinationis. Timor enim deuz timet timetur. Philosophus. Qui timet deum: omnia timent eum. qui vero deū non timet: omnia timet. Itez Aug. in lib. de ciui. dei. Timor est amor fugiens quod ei aduersatur. Timor est expectatio futuri mali. Et notandum q spiritussanctus per dona sua. i. per suos effectus edificat iustitiam: que constat ex septem beatitudinibus de quibus Mat. v. & ex septem virtutibus. tribus theologicis: scilicet fide, spe, & charitate & quatuor cardinalibus, prudentia, temperantia, fortitudine, & iustitia. & hoc per similitudinem quā habet cum igne in. vij.

Donorū spiritussancti cū igne comparatio.

Primo q ignis quod altum est, incinerat: & humiliat. sic spiritus timoris per humilitatem virtutem quam inducit cor elatum: humiliat & deprimit: & in fide solidat. & sic se omnibus subijcit recolens illud Eccle. j. Qui sine timore est non poterit iustificari. Secundo ignis consolidat. sic spiritus pietatis per virtutem mansuetudinis quam inducit ad omnem iniuriam sustinendam patientem efficit. vnde dicit glo. q spiritussanctus pietatis specie patiendo corroborat. Eccl. ij. Deprime cor tuum subaudi per timorem. Et sustine subaudi. per mansuetudinez. Tertio illuminat. sic spiritus scientie per beatitudinez & virtutem que est luctus. nam quum quis videt & proximorum miseriam & celestis regni luget absentiam. & sic attenditur charitas & dilatetur. ps. xlj. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte &c. Quarto semper ignis esurit: sic spiritus fortitudinis sinum habet iustitie: & esurit altiorem perfectionis gradū. Quinto ignis omnibus se communicat. sic donuz consilij omnibus se exponit per virtutem misericordie quā introducit: que se nulli in necessitate subtrahit. quia mīa deus est uictus. lxxxvj. di. non satis. Sexto purgat & mundat ignis. sic donum intellectus q intus legit is interiora mundat & parat virtutem munditie. Septimo ignis naturaliter sursum tendit. sic donum sapientie per virtutem pacis quam introducit sursum ad meditandum celestia rapit. Sapientia. n. consistit in contēplatione diuinorū & supernorū. ideo roboratur per hoc donum iustitia: que pacem pectoris seruat & mētis quietem. Et nota q omnia dona & virtutes ad hoc tendunt: vt tranquillam reddant conscientiam. solus timor nititur vt eam semper sollicitam faciat & suspectam. Bern. Timore anima cōcutitur. conscientia discutitur. letalis sopor extinguitur. solicitudo incitat amor domini custoditur. Qui habet hanc gratiam: omnem odit iniquitatez. Sine hac gratia preuia gratiarū nullū bonū pullulare vel manere potest. Omne virtutum edificium ilico vertitur in precipitiū: si huius gratie amiserit presidiū. Ad cōmendationem diuini timoris multa faciunt.

Diuini timoris cōmendatio.

Primo scriptura sacra. Deut. vj. Deuz time. Josue. x. Timete dnm. ps. xxxiij. Timete dnz oēs sancti e⁹. Luc. xij. idē Mat. x. Timete eum qui postq̄z occiderit habet potestatem mittere in gehennā vbi Amb. Mors enim nature finis non pene est. & ideo mortem supplicij corporalis esse defectum: penam vero ale esse perpetuam. deumq; solum metuendum cui⁹ potestati non natura prescribat: sed eadem natura subiaceat. concludit dicens. Ita dico vobis hunc timete &c. Secūdo promissiones. Tobie. iiij. Habebis multa bona si timueris deum. Eccle. j. Timenti deū bene erit in extremis. & in die defunctionis sue benedicetur Tertio beatificatio Prouer. xxviij. Beatus homo qui semper est pauidus. Ecclesi. xxv. Beatus homo cui datum est habere timorē dni. Quarto excellentia quaz tribuit ei scriptura inter oēs gratias. Eccle. xxv. Timor dni super oia se superposuit. Bernar. sup Can. In veritate didici nil eque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperan-

dam:

dam: ꝙ si oi tpe corã deo inueniaris non altũ sa
pere:sed timere. Time ergo quũ arriserit gratia. Ti
me quum abierit. Time quum denuo reuertetur. ⁊
hoc est semper pauidũ esse. Quũ adest time:ne nõ
digne opereris ex ea. Si recesserit: multo magis timẽ
dum. q: reliquit te custodia tua. vbi enim deficit tibi
gratia: deficis tu. dicente datore gratie Joã. xv. Sine
me nihil potestis facere. Jam si grana repropitiata
redierit: multo amplius tunc timendum ne forte cõ
tingat recidiuum pati quod vnq; deterius est. Luc.
vj. de pe. di. iiij. refugientes. Quinto q: timor valde
placet deo. ps. xxxij. Ecce oculi dñi super metuentes
eum. Eccl. xxxiiij. Oculi dñi ad timentes eum. Sex
to. q: expellit peccatum: ⁊ multa bona alia operatur.
Eccl. j. Timor dñi expellit peccatum. Greg. Praua
mens si non primo per timorem auertitur ab assue
tis vitijs: non emendatur. Hiero. Timor virtutũ cu
stos est. q: ianitor cordis. Securitas ad lapsum faci
lis. q: qui timet deum: nihil negligit. Eccl. vij. Ber.
Timor dñi omnium virtutum plenitudinem opera
tur: dum per iustitiam defert maiori. per prudentiã
non credit se sibi. per temperantiã refugit aliena di
scutere. per fortitudinem se totũ obedientie subdit
non discernende sed adimplende. Hunc timorem se
quitur spiritus. Item mittit initium sapientie. Pro
uer. j. Bern. Timor dñi est initium sapientie: q: tunc
primo deus anime sapit: quum eam ad timendum
afficit: non ad sciendum instruit. Nihil melius ꝙ ti
mor dei Eccl. xxiij. in fi. Qui timet deum: conuertit
ad cor suum. Eccl. xxj. Gregor. Anchora mentis est
pondus timoris. hominem fortem ad obediendũ
⁊ promptum reddit. Idem. Timere deum, est nulla
que facienda sunt preterire. Eccl. ij. Qui timent deũ
custodiunt mandata eius. Septimo vanam mundi
delectationem cohibet: ⁊ friuolam atq; insipidam
reddit. dicens illud Apo. xiiij. Timete dñm: ⁊ date il
li honorem. Octauo sentit deum. ps. xxx. Quã ma
gna multitudo dulcedinis tue dñe: quam abscondi
sti timentibus te. Sunt tres cause timoris. In con
spectu multorũ peccata latentia. ps. xviij. Delicta qs
intelligit: Diuini iudicij incertitudo. q: quedam iu
dicantur ab hominibus bona: ⁊ a deo mala. Greg.
Plerunq; sordet in conspectu interni iudicis: quod
in intentione fulget operantis. Finalis vite incerti
tudo. quia qui modo est iustus: nescit an perseuera
bit. Eccl. ix. Sunt iusti atq; sapientes: ⁊ opera eorũ
in manu dei: ⁊ tamen nescit homo vtrum amore an
odio dignus sit. sed omnia seruantur in futurum in
certa. extra de pur. c. accepimus. ibi. ⁊ si simplex. Et
Job. ix. ⁊c. Ideo semper ⁊ vbiq; timendũ est. quia
de quolibet statu damnantur aliqui. Mat. xxiiij. ⁊
Luce. xvij. Duo erunt in agro ⁊c. ⁊ i. Vnus assume
tur: alter relinquetur. Remigius. Tres ordines ec
clesie demonstrantur. Per duos in agro, ordo pre
dicatorũ: quibus commissus est ager ecclesie. Per
duos in mola, ordo coniugatorũ: qui dum per diuer
sas curas nunc ad hec nunc ad illa flectuntur: quasi
molam in circuitu trahunt. Per duos in lecto, ordo
continentium: quorũ requies nomine lecti designa
tur. In his autem ordinibus sunt boni ⁊ mali. iusti
⁊ iniusti. ⁊ ideo ex eis quidam relinquuntur. ⁊ qui
dam assumuntur. Ideo sancti viri semper ⁊ vbiq; ti
ment: ⁊ timore repletis non est quo se ingerat super
bia. nec solum timent in malis: sed etiam in bonis.
Job. ix. Verebar omnia opera mea. gl. etiam bona.
Greg. Piarum mentium est ibi culpam timere: vbi
culpa non est. v. di. ad eius. extra de obser. ie. c. ij. Gre
gori⁹. Si placere veraciter cupimus postꝙ peruersa
subegimus: ipsa etiã in nobis bene gesta timeam⁹.
Idem. Iusti quod agunt metuunt: dum caute con
siderant ante quantum iudicem stabunt. De timo
re plene habetur Eccle. j. ⁊ ij. ibi vide. Species ti- Timor septuplex.
moris sunt septem. Primus naturalis. quo quis ti
met naturaliter nociuum nature. Hic timor nec est
meritorius nec demeritorius: sed indifferens. q: nõ
subest libero arbitrio. Hoc timore timuit christ⁹ mor
tem naturaliter. Mar. xiiij. Mat. xxvj. Cepit iesus
pauere ⁊c. vbi Theophilus. Qui enim totũ assum
pserat hominẽ: assumpsit ⁊ naturales hominis pro
prietates. pauere ⁊ tedere ⁊ contristari naturale est.
nam homines naturaliter inuiti tendunt ad mortẽ.
vide quod no. xj. q. iij. non solũ. in gl. non remouet.
quam aliqui libri non habent. Item ibi. Tristis est
anima mea vsq; ad mortem. Beda. Quasi deus in
corpore constitutus fragilitatem carnis exponit vt
eorum qui sacramentum incarnationis obiurgant,
excluderetur impietas. Nã qui corpus suscepit: om
nia debuit suscipere que corporis sunt: vt esuriret.
Mat. iiij. Luc. iiij. sitiret. Jo. iiij. ⁊ xviij. angeretur.
contristaretur. Diuinitas enim per hos. nescit com
mutari affectus. Secundus humanus quum. s. ali
quis plus debito timet corpori suo. hoc prohibetur.
Mat. x. Nolite timere eos ⁊c. xj. q. iij. nolite. Hoc p
uenit ex nimio amore presentis vite. Tertius mun
danus. quum quis timet de rebus mundanis per
dendis nimis ⁊ iste multũ cruciatur. Aug. Diuitie
plus cruciant adepte timore amissionis: ꝙ concupi
te ardore adeptionis. Isto timore iudei christum oc
ciderunt. Jo. xj. Quartus seruilis iste nõ est in cha
ritate. j. Jo. iiij. xxiij. q. vj. §. ex his. quia vt dicit Aug.
hoc timore continet homo a peccato solum propter
gehennam. vnde Augu. Inaniter putat victorem se
esse peccati: qui timore non peccat. quia si non imple
tur foris negociũ male cupiditatis: ipsa tñ mala cu
piditas intus est hostis: ⁊ ideo non facit quod non
licet fieri: quia non potest impune fieri: ⁊ vellet non
esse iustitiam puniẽtẽ: ⁊ eam si posset auferret. Ini
micus igitur iustitie est qui timore pene non peccat.
Amicus autem erit si eius amore non peccet. In ta
li viuit peccandi voluntas: ⁊ sequeretur opus: si se
queretur impunitas. Peccare non vult charitas: et
si sequatur impunitas. Iste timor non tantum pene
eterne: sed pene temporalis metu retrahit a pecca
tis. vt patet in multis secularib⁹ ⁊ religiosis. ad hec
di. iiij. facte sunt. xxiij. q. v. non frustra. in prohemi. de
cre. rex pacificus. Iste tamen timor seruilis charita
tem introducit vt seta introducit filum fm Augus.
Nam crescit charitas fm eum: ⁊ minuitur timor: ⁊
econuerso. De hoc legitur ⁊ no. de pe. di. ij. sicut seta.
sub. §. j. hinc August. ait. Quintus initialis. qui est
quum perfecta charitate qui hunc habet, partim ti
met puniri: partim a deo separari. Hunc perfecta cha
ritas foras mittit. j. Jo. iiij. Sextus timor filialis.
qui est cum perfecta charitate, in seculum seculi. fm
ps. xviij. Timor dñi sanctus permanet in seculũ se
culi. Hic cauet offendere celestem patrem: non tñ ti
more mali, sed reuerentiali amore: sicut bonus fili⁹.
de hoc no. in pre. c. sicut seta. ⁊ habetur. xxiij. q. vj. §.
ex his. Septimus timor reuerentialis. qui de legiti
mo amore ad patrem procedit. Isto timore fili⁹ in
dulgentissimum patrem solicito reueret affectu. dũ
eius non verba neque vitia: sed vel tenuem amoris

formidat offensam. Cuius timoris magnificentiam
propheta eleganter. Esa. xxxiii. expressit dicens. Ti-
mor ipse est thesaurus eius. ⁊ ps. xxxiii. Timete dñm
oẽs sancti eius. Qui enim hoc timore dñm metuũt
perfectioni eius certum est nihil deesse. Hoc timore
fuit repletus ille homo dñicus. Esa. xi. ꝭm Cheremo
nem in collatione de perfectione in lib. colla. Jo. cas
sia. Et notãdum ꝙ quum timor sit fuga mali: malũ
vero diuidatur in malum culpe ⁊ pene. extra de iure
iu. etsi christus. ĩ. xii. timor filialis ⁊ reuerentialis fu-
git malum culpe scilicet dei offensam. alie species ti-
moris fugiunt malum pene. Potest etiam timor
describi sic. Timor est spiritualis rei prepotentis vel
excellentis. Et notandũ ꝙ in omni periculo immi-
nente ille tantum timendus est qui habet omnia in
sua potestate. Gregor. Quicquid est quod exterius
seuit: per hoc ille timendus est qui hoc interius di-
sponit. ps. xxxiii. Timete dñm oẽs sancti ei⁹ ⁊c. Aug.
Si creature seuiunt: deum time non illas. quia om-
nia sub ipso sunt. glos. Cupiditatem nocendi ꝑ te ha
bes: potestatem nisi ipse dederit non habes. Scđm
Climacum. Timor est premeditatum periculum cõ
tremiscens, sensus cordis de incertis euentibus fran
gens, consternans, ⁊ tristans. Timor est securitatis
⁊ certitudinis priuatio. Qui fact⁹ est seruus dñi: pro-
pter dñm solũ ipsum timebit. qui vero hunc nondũ
timet suam vmbram nũ toties pertimescit.

Multe sunt timoris cause. Sunt autem multe cause timoris. Prima, zelus
diuine iustitie contra peccata propter que christum
oportuit crucifigi. Ro. viii. Proprio filio suo nõ pe
percit. Secũda, acerbitas passionis christi. Luc. xxiii.
Si in viridi ligno ⁊c. Ber. Filius dei iubetur occidi:
vt vulneribus nostris preciosa sanguinis illius bal
sama medeant. Agnosce o hõ ꝙ̃ grauia sunt multa
vulnera pro quibus necesse fuit christum dñz vulne
rari. Si non essent hec ad mortẽ: ⁊ ad mortem vtiq̃
sempiternam: nunꝙ̃ propterea dei filius moreretur.
Tertia, pondus diuini examinis. Job. xxxi. Pon-
dus eius ferre non potui. Idem xxiii. Considerans
illum timore solicitor. Esa. xv. Scđm magnitudinẽ
operis ⁊ visitatio eoꝝ. Quarta, consideratio pene lu
ciferi ⁊ complicum. ii. Petr. ii. Rudentibus inferni
detractatos in tartarum tradidit cruciandos in iu-
dicium reseruari. Rudentes sunt funes quibus nau
te vela suspendunt: vt flante aura portus tranquilli
tatem relinquant: seq̃ ambiguis fluctibus credant.
quibus immundoꝝ spirituum conamina comparã
tur. qui mox vt flante superbia se contra deum erexe
runt: ipsis ⁊ elationis sue conatibus in abyssi pro-
fundum rapti sunt. Pene etiam Ade ⁊ alioꝝ qui in
diluuio perierunt. Gene. vii. extra de sacra vnc. c. vnĩ
co. §. pen. Quinta penetrabilitas diuini iudicii. He-
bre. iiii. Omnia nuda ⁊ aperta sunt oculis eius. Om
nia videt oculus illius. Eccl. xxiii. xviii. q. ii. pernicio
sam. Sexta, facilitas cadendi. i. ad Corin. x. Qui stat
videat ne cadat. Septima, hostium inuisibilium ⁊
innumerabiliũ persecutio. ps. xxxix. Multiplicati
sunt super capillos capitis ⁊c. Octaua extremi iudi
cii consideratio. ii. ad Cor. v. Roma. xiiii. Oẽs nos
adstare oportet ante tribunal christi. ex de peni. ⁊ re.
cum ex eo. vbi Gualfredus. Quid oĩ spiritui rõnali
tam acerbũ ꝙ̃ terribilis illa expectatio iudicii? Pũ

Penarũ inferni cõsideratio. git quidem mortis memoria: sed multo magis con
punger his verbis. Nona, consideratio penarum
inferni. Et primo acerbitas. Nam acerbissime pene
huius vite minores sunt pena purgatorii: secundum
Aug. de pe. di. vii. nullus. Decima, aduersitas. ps. x.
Ignis, sulphur ⁊c. Frigus, stridor dentium. Mat.
viii. xiii. xxii. ⁊ xxv. Luc. xiii. Fames. Deutero. xxxii.
Consumentur fame. ps. lviii. Et famẽ patient vt ca
nes. ⁊ Job. xviii. Attenuetur fame robur ei⁹. Sitis.
Job. xviii. Exardescet contra eum sitis. Fetor. Esa.
xxxiiii. De cadaueribus eoꝝ ascendet fetor. Tortio-
nes ⁊ dolores. Apoc. xvi. Manducabunt linguas
suas pre dolore. Esa. xiii. Tortiones ⁊ dolores tene
bunt eos. Aug. Nec qui torquet fatigatur: nec q̃ tor
quetur moritur. Greg. Ibi mors sine morte. finis si-
ne fine. defectus sine defectu. q: mors semper ibi vi-
uit. ⁊ finis semper incipit: ⁊ defectus deficere nescit.
Apocal. ix. Querent homines mortem: ⁊ non inue-
nient. Augus. Nihil autem peius in morte: ꝙ̃ esse in
morte sine morte. Horror carceris illius obscurissimi
⁊ fetidissimi ardentissimi, ⁊ demonum horribiliter
apparentium Ber. Quis tibi pauor O anima: quũ
relictis omnibus, quorum hic tam grata fuit presen
tia: in regionem prorsus ignotã ingredieris? tot ibi
terribilium demoniorum agmina occurrentia vide
bis. Ibi erit tunc metus ⁊ pena simul secũdũ Aug.
Diuturnitas. Job. xx. Luet q̃ fecit omnia nec tamẽ
consumetur. Ite maledicti in ignem eternuz. Mat.
xxv. vnde Gualfredus. Misera habitatio vbi dolor
acerrimus: ignis deuorans: ⁊ nullus terminus in ar
doribus sempiternis. ⁊ glos. super pre. loco. Job. Ut
sine fine crucietur: viuere sine fine cõpellitur. de pe.
di. i. voluissent. Pene ⁊ doloris vniuersalitas. Gre-
go. Tanta erit ibi vis doloris: ꝙ mens ad aliud diri
gi non poterit: nisi ad quod vis doloris: impellit.
Penitentia sine fructu. Sap. v. Penitentiam agen
tes: ⁊ pre angustia spiritus gementes. Plus hic vna
lachryma operatur: ꝙ̃ ibi totum mare plenũ lachri
mis. Aug. de fide ad petrum. In inferno etsi erit cu-
mulus penitudinis: nulla erit ibi correctio volunta
tis. Amissio glorie que est maior pena quã gehenna
ꝭm Chrys. ⁊ Aug. De hoc timore Ber. Contremi-
sco a dentibus bestie. s. diaboli. Apo. xix. Apprehensa
est bestia. ps. lxxiii. Ne tradas bestiis ⁊c. infernalis.
A ventre inferi inferiori. ps. lxxxv. Ex inferno infe-
riori. A rugientibus. s. demonibus. Eccl. li. prepara-
tis ad escam. Horreo vermẽ rodentem. s. conscientiã.
Esa. vlt. Mar. ix. Ignem torrentez ⁊ deuorantem.
Esa. xxxiii. Mat. xxv. Fumum ⁊ vapores. Josue. ii.
Sulphur ⁊ spiritum procellarum. ps. cxlviii. Hor-
res tenebras exteriores. Mat. xxii. Frater Egidius
socius beati Francisci laicus dixit. Timor dñi san-
ctus omnem timorem malum expellit: ⁊ custodit il-
la bona que non possunt lingua exprimi nec cogita
ri. quem habere, quia magnum est donum, non om-
nibus datum est. Qui non timet ostendit se non ha
bere quod perdat. Timor dñi regit ⁊ gubernat ho-
minem: ⁊ facit eum venire in gratiam dei. quam si
homo habet: timor dei conseruat eam: ⁊ si nõ habet:
facit ad eam peruenire. Omnes creature que ceci de
runt: nũꝙ̃ cecidissent: si hoc donum habuissent. Hoc
sanctum donum nõ est nisi sanctorum ⁊ sanctarum.
Et quanto quis magis est gratiosus: tãto magis est
timoratus. Multum timere debet homo a superbia
sua ne precipitet eum sicut luciferuz. A teipso caueas.
Non potest homo esse securus: dũ est inter inimicos.
inimicus noster caro est ⁊ ipsa semper cum demoni-
bus aduersaria est anime nostre. Maiorem ergo ti-
morez debet homo habere ne malitia sua vincat eũ:
ꝙ̃ de aliqua re mundi. Impossibile est ꝙ aliq̃s possit